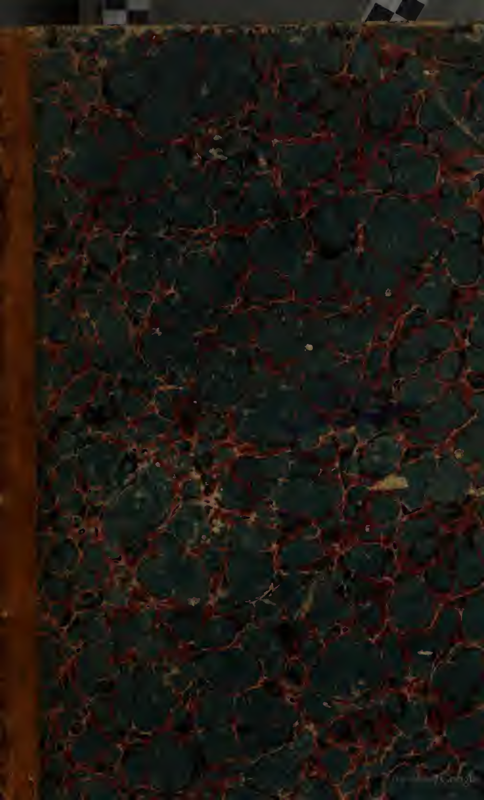

IOANNIS BAPTISTÆ
VAN HELMONT
OPERA.

ORTVS

MEDICINÆ,

ID EST

INITIA PHYSICÆ INAVDITA

Progressus medicinæ nouus, IN MORBORVM VLTIONEM ad Vitam longam

AVTHORE IOAN. BAPTISTA VAN HELMONT,

Toparcha in Merode Royenb. Pellines, &c.

EDENTE AVTHORIS FILIO FRANCISCO MERCVRIO VAN HELMONT,

Cum eius Præfatione ex Belgico translata

EDITIO QVARTA.

In qua præter quædam Auth. Fragmenta adiecti fuerunt Indices.

Tractatum de Lithiasi Febr. Humoribus, & Peste qui in aliis desiderabantur.

LVGDVNI

Sumptibus

Ioan. Ant. Huguetan, & Guillielmi Barbier.

M.DC.LXVII.

NATVRA PARENS — *Cum Privilegio Regis.* — SAPIENTIA NVTRIX

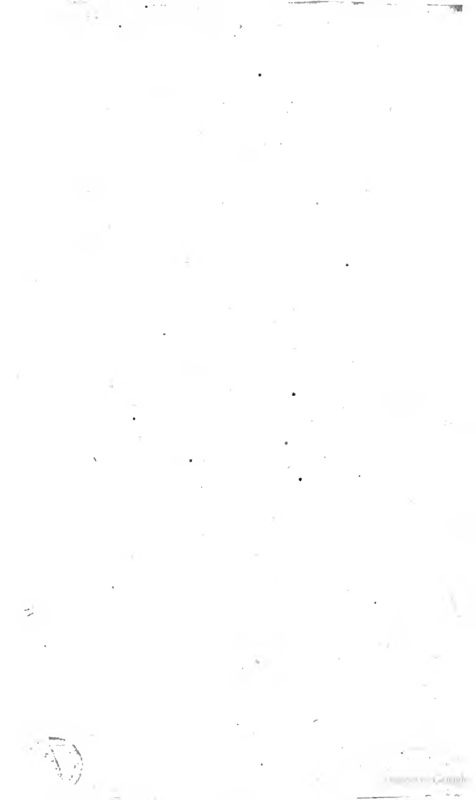

יהוה

VERBO
INEFFABILI,
HOLOCAVSTVM VERNACVLVM LITAT AVTHOR.

OMNIPOTENS, ÆTERNVM ET INCOMPREHENSIBILE ENS! *Omnis Boni Origo. Concredidisti mihi Talentum, quod fœnori in forum profero: Verùm agnosco & confiteor impotentiam meam nauci, vilem & abutentem inutilitatem. Sic demersus in abyssum Nihili mei. Te precor, Omne prouidens Bonum, dementer suscipias librum hunc, Æternum Initium ac Finis omnis Sapientiæ. Fiat Domine, saluifica Tua Voluntas, in Tui Amoris gratia, per lignum hoc aridum, vermium escam, incendij pabulum, seruum tuum inutilem, filium ancillæ tuæ. Nisi denuò me perficias, custodiasque cuncta Tua dona, in me peribunt æternum. Hoc ingenuè fateor ex meditulli mei notitia, coram Te Domine, cui omnia in veritate percognita sunt: & coram Mundo, cui pleraque præstantissima latent vera. Stupesco Largitatem, & Magnitudinem beneficiorum Tuorum erga floccitatem meam. Ita prostratus celebro Nomen Tuum præ gloriosum, illudque desuper inuoco, Fidelissime Amator hominum, I E H O V A H! O Sanctum & Incomprehensibile Nomen! omni tempore, & solum sanctificandum, solumque gratis sanctificans solos suos Sanctos. Clementer intueare de throno Omnipotentiæ Tuæ viuentium miserias, auxiliare liberis hominum, cùm sit Tibi volupe illis adesse. Recordare verbi Tui promissionis, non amplius Deus Patrum nostrorum, sicut olim, at nunc vt Deus declaratus Pater noster: Non ampliùs Deus Abrahami, Deus Isaaci, & Deus Israëlis; sed vt Deus I E S V S,*

Deus MARIÆ matris nostræ, & qui factus Frater noster in amore Gratiæ Tuæ. Omnium desideriorum meorum finis & scopus eò tendit, vt incomprehensibile Nomen tuum sanctificetur, non quoniam vocaris Ter-Optimus-Maximus; verum etiam, quia solus es Omne, cui propriè competit Omne sanctificantis Amoris votum, quandoquidem non indiges nobis, neque aliud quicquam tibi deuouere possumus. Excipiebat Propheta, A, A, A, Domine, fari nequeo; Ecce infans sum: Ego verò huic repono O, O, O, Domine, cogitationes meæ deficiunt, liquescuntque in nudo Amoris Sanctificationis Nominis Tui; Ecce enim Domine, non nisi Nihilum sum, nec quicquam præterea, quàm quatenus Tibi placuit, vt ad Te pertineam. O Omne, Omnis, & Omne meum votum, meritò videor vernaculâ linguâ tibi offerre, nec non vouere Feudum meæ Essentiæ, & Proprij, quibus à Te inuestitus auxilio proximi mei vtor fruor. Quamuis enim primus animæ conceptus extra verba consistat, atque sic absque propria lingua: sentio tamen adhuc esse crudum, neque sequestratum, quousque non limetur ac menti iunctus in cogitationes, verba, scripturamque abeat. Hancce cruditatem percipio mihi facere primi conceptus obiectum infirmum & instabile, citoque rursus obfuscare. Ea propter Æterna Tua Sapientia eam porrò ad mentem vsque euehi concessit.

Verum quidem, quod velis adorari in Spiritu ab hominibus, non autem eo modo, vt maneat in primi obiecti indistinctione. Quin imò Angeli, puri simplicesque Spiritus, cogitatione licet Te nudè adorent, Seu Spititus; certa tamen, nobisque ignota cantilena satagunt Sanctificans Tuum Nomen sine intermissione sanctificare. Propterea quoque non solùm ex tota anima, totoque Spiritu Te amari præcipis; sed etiam è toto corde cunctisque viribus: ita vt Oratio spiritualiter instituta, & nuda adoratio, saltem excludant oralem, animi attentionis expertem.

Largire, dilectissime Domine, proximis meis seruis Tuis illud per similitudines suggeram: Organista nouam cantilenam inaudiens, eam mox in principio non sine difficultate ludit; Ipsius anima ex parte quidem sonum percipit, verùm eius digiti (ceu structores sonorum, prout alia membra verborum fictores sunt) ita concinnè non sequuntur, nec absolutam cantilenæ perfectionem adeò celeriter, citò, ac distinctè assequi illis concessum est. Conspiciens quidem organi tabulaturam, statim ludit; scilicet captu eius primo tabulaturæ intuitu eam versus digitos mittere solito; At cantione istâ iuxta Musices leges constructâ, non verò in tabulaturam versa, ceu minus ei assuetus, difficiliùs ludit: cùm prius è Musica componenda sit tabulatura Spiritui eius consueta, antequam ludat. Maiori adhuc difficultate ac raritate testudinis

dinis

dinis tabulatura ex tempore in organo, vel organi in chely exprimitur.

Ratio non dispar mihi visa est primi animæ conceptûs, ceu crudi adhuc soni, mensque in verba vel scripturas redigi cupit: cuius defectu non pauci hærent in bono obiecto, quod propter mentem indistinctam sine fructu euanescit. Cæterum sentio, primam animæ ideam sequi consuetum animi instinctum, quò inibi limatus verbis vel scriptis percipiatur: Sed verò, quùm homo vernaculæ proprietate ab initio imbutus, eam incorporatam vel inspiratam obtineat; & præterea suas cogitationes, in meditationes, linguas vel scripta abeuntes, menti & vernaculæ communicare soleat, animæ inconueniens & mirum videtur, primi conceptûs obiectum, in mente vernacula lingua verbis depictum, præter consuetudinem ingenitam peregrino idiomate donare. In quo intellectus laborans, vertendo semet obumbrat, debilitat, ac fatigat, nec non primi obiecti purum & planè spiritualem conceptum alienat. Verùm enimverò, omnis primæ cogitationis obiectum in verba abiens, in vernacula prius semper haberi, compertus sum in homine, non nisi Hispanico idiomate vtente, qui & Hispanus audiebat; is lethaliter vulneratus, mentis impos, multa sed Italicè loquebatur, vixque intelligebat Hispanicè compellatus. Vidi pariter Germanum ægrotantem, sedentem, vel iacentem, provt ipsum collocarent, sculptilis ad instar, qui nunquam ad interrogata reponere compos erat, nec intelligebat, quæ vel eius vxor vel natorum quis alia quàm propria Germanica lingua pronunciarent, cum tamen intra domesticos parietes iugiter vteretur Italica lingua & Gallica: Quin imò paulò pòst ab hoc Comate vigili liberatus vix persuadebatur, idem vt crederet.

Atque sic, ô Domine, libri mei dedicatiunculam in vernacula coram altissimo Tuo Solio deposui, scilicet cantilenam mei obiecti, quod incommodum proximi mei in me demittere non fastidisti. Tibi sit omnis honos! Pergo nunc significare proximo miseram Ethnicorum inscitiam, quâ Tui hactenus ægroti ab Academiis fuêre seducti, atque sic miserè peremti, non obstante Prophetico præcepto, nomine Tuo edito; Hoc dicit Dominus; Nolite docere, ad instar gentium.

Quapropter, ô Domine! fac retineat anima mea concessa sibi dona in Tui honorem, quò Bonitatem Tuam debiti mei partem in hac via Mortis, proximo imprimam. Sis mihi Domine omnis Polus, qui solus es Via, Veritas, & Vita. Hoc vnicum est, quod diligere nos decet. Tu, mi Angele, Tutor, ac Intercessor, qui adspicis Bonum Omnipotens, impetrato meo nomine id quod mihi deest,

insiste vestigiis Raphaëlis, Medici Diuini) qui opera sepelitionis, mortuorum noctu præstita ferebat ad Deum; Ad Deum ferto præsens nocte mearum tenebrarum factum opus, studiose curans, ne homo posthac ita interimatur, neque tam citò subeat mortem: Offerto hocce opus meum coram Sacro-sancta Trinitate; cui dedico! Sic age, in DEI Gloriam!

AMICO

AMICO LECTORI S. D.

FR. MERCVRIVS VAN HELMONT, Philosophus per Vnum in quo Omnia, Eremita peregrinans.

CONSTITVERAM aliquando, præ multis vagis cogitationibus, ægrè à me impetratum iri, scribere quidpiam proximi mei vsu præsenti seculo edendum; quandoquidem odi ficta, variegata, vana & fallacia verba, quæ Mundani fiunt. Iam verò coactus rationibus ac literis æquorum multorum Sapientum, diuersis hinc inde ex Regnis Statibusque qui Salutis pignore adhortabantur, me teneri cuncta piè defuncti parentis mei scripta prelo subiicere; iisque annectere, quando, & quomodo obierit diem suum: quoque in statu scripta præfata reliquerit; Insuper ac supplere ea quæ desiderarentur, humano generi multis ab erroribus, cruciatibus, exitioque in vitam vindicando. Id quod mihi extorsit, vt cætera cuncta relinquerem, prædictaque Scripta perlustrarem; quo peracto, ipsum memet in eorum suffragia damnabam, propositum suspendebam, insequentem narratiunculam planis ac simplicissimis verbis, maternâ linguâ, differens, iuxta tenorem præcedentis Dedicationis paternæ, quam eâdemque ipsa illius intentione succinendo imitor.

Incidit Genitoris mei obitus in tricesimum Decembris diem, anni supra millesimum sexcentesimi, quadragesimi quarti, ad vespertinam sextam, cùm plenâ adhuc ratione vteretur, priusque omnia eius Sacra solemnia & Iusta ipsus postulâsset, nactusque esset, Morbus sibi fuit eius ipsa vita, qui ipsi permansit septimanis septem hunc in modum ordiens; Aliquando gelidâ fœtentique nebulâ ad meridiem subitò pedes domum reuertebatur, quod ipsi fuit in causa, vt cùm epistolium quindecim circiter linearum exarare conaretur, aut longiori nimis discursui indulgeret, respiratio in tantum sibi deficeret, exsurgere cogeretur, perque fenestram proximam spiritum haurire, quo binis diuersis vicibus Pleuritis ipsi accersebatur, à quâ tamen omnino incolumen se restituebat; Imò pridiè exitus sui erectus adhuc scribebat amico cuidam Parisios, inter cætera hæc insequentia verba; *Deo laus & gloria in sempiternum, cui placitum est hoc me mundo euocare; ac prout conijcio, non vltra viginti quatuor horarum spatium vita suppetet: hodie siquidem primum Febris insultum sustineo præ imbecillitate vitæ, eiusque defectu, quibus mihi finiendum.* Quod ita insecutum, postquam specialem mihi benedictionem impertiuisset, quam ingens legatum duco. Morbi eius proprietatem hîc prolixiùs non extendo, ob temporis angustiam; cùm præterea mentio illius mihi facienda sit in Compendio meo de Omnibus ad Vnum, quod, volente Deo, breui edendum molior.

Paucis diebus obitum eius præcedentibus, inquiebat mihi; *Cape omnia mea scripta, tam cruda & incorrecta, quàm penitùs expurgata, eaque coniunge; tuæ curæ nunc illa committo: omnia ad arbitrium tuum peragito. Omnipotenti Domino ita placuit, qui omnia fortiter aggreditur, omniaque benignè dirigit.* Idcircò, Lector attente, rogo, ne primo intuitu iniquè me iudices, quòd crudiora scripta maturioribus permixta excudi curauerim, illis non restitutis, correctisue. Scito, magnum & laboriosum hoc opus prouehendi desiderium causam fuisse: Nihilo seciùs tandem experiâre, auidum Lectorem in hoc & prædictis omnimodò exsatiatum iri, tumque probè ac fideliter omnia

me

me peregisse iudicabis, nihil proprio lucro quærens, quod pleniùs ex hac mea præfatione elucescet. Testor Deum, cui cognitum votum meum in proximi auxilium tendere. Quapropter lege ac relege scriptum hoc, & in perpetuum non pœnitebit: in summa enim veritate tibi dico, sola ex misericordiâ hæc me protulisse, animaduertens hominibus præ imaginibus propriis, æternæ ac temporalis vitæ saluationem adeò parum cordi esse.

Sistite intrinseco-externos gradus vestros antiquos, ingredimini regiam viam æternam? mittite auia illa innumera, quæ permagno labore ac difficultate ipsus pertriui, quærendo, quò peruenirem ad veritatis cognitionem, interea annitens reperire ordinationem cunctorum creatorum, eorumque harmoniam, idque omnibus interioribus exterioribusque mediis, quæ imaginari poteram. Omnes tunc sensus intendebam, quò innotescerem Sapientibus sic nominatis, sperans tandem inuenire Sapientem aliquem dedoctum, vbicunque locorum degerem, quas nationes appellerem, cuiusque essent professionis, aut conditionis, iuxta appetitum eorum loquebar, vt colloquio illos deuincirem, ac pro viribus totam dispertiebam causam: hoc, aliisque modis perspicuas plures attingebam cognitiones fundamentales, artesque, quas omnes consultò hîc prætereo: Cumque eas singulas ac vniuersas intelligerem, solum magni æstimatum hominis opificium deprehendebam, quò magis alienum, vanum, ac futile, eò magis euehi atque coli; quam seruitutem agnoscens, spontè auersabar, vt qui prosequebar simplicitatem planam.

Descendens ascendebam ad proprietates essentiales & occultas; meoque auxilio librorum quorundam latinorum intellectus desiderari videbatur, huic fini Testamentum Nouum idiomate Latino simul ac Germano aliquoties perlegebam, vt eo pacto diebus paucis stylum Latinum non modò intelligerem, verùm etiam præfato in Testamento comperirem perfectam, diuque optatam, simplicem ac æternam veritatem, vitamque vnicam, quod Vnum (scil. Deus) tantum flagitat, & omni Dualitati vel Pluralitati aduersatur; sic quoque quicquid creauit Deus, omne in eo Vno, & per illud Vnum creauit, alioqui non seruasset ordinem; Et quò amabile, liberum ac vnicum hoc Vnum in cunctis magis cognoscerem, eoque fruerer, tranquillo studio accingebam me, exteriùs simplici induebar vestitu, animoque meo interiùs magis contrahendo, nec non medendo, multa agebam soli Deo cognita, sic & sanitati conseruandæ, adaugendisque viribus, complures annos sobriè victitabam, abstinebam quoque carnibus iuxta & piscibus, vinô ac cereuisiâ, intantum idque, vt propinquorum contemptum & fastidium incurrerem, (bono vt coniicio zelo) exprobrantium; Quid insoliti ceptitat rursus? Omni statui ac functioni inhabilem se reddit, tam Ecclesiastico, quàm seculari; ad insaniam tandem redigetur, cùm nil noui amplius suo delectamento inueniet, aut magicis artibus se addicet, nouamue molietur hæresin; cum ipso comparatum est, vt cum cæteris Sapientum liberis, vt in peruicacia persistant. Alij ingeminabant desuper: Parens eius in culpa est, omnes quippe liberos suos perperam educauit, à teneris ipsos Pyrotechniæ adhibebat, hic nunc morosus effectus, felicitatis ansam perdidit, cum Hispaniarum Infans Isabella Clara Eugenia eum susciperet, ac nobili seruitio penes Nepotem suum Principem Cardinalem destinaret, restitit: præstaret fratrum loco ipsum decessisse, ab illis boni quid exspectari potuisset, hic nulli vsui inseruit; si studiis inhiat, Doctoribus se submittat, vt reliquis mos est; vel vxorem ducat adigendus, quæ peregrina hæc ipsi excutiat. E contra alij regerebant, hoc serum nimis, per ludibrium reponentes; Philosophatur, pertinax nimis est, nullibi præterquam cum omniuariis peregrinis, & personis heteroclitis, cuiusque professionis ac negotij conspicitur: infortunium adhuc incurret; simulare enim nescit, nemini parcit, nec maioribus, nec minoribus, quum iniquum deprehendit; Omni nunc deiicimus spe, ad incitas illum tedactum oportet: omne enim patrimonium, & quod possidebat, & quod eueniendum esset, sorori cessit, lætusque insuper peregrè abiit hinc referens, nunquam se reuersurum; Quis vnquam talia meminit? Aliud quippiam vices subeat oportet, de quo tamen nobis haud constat, adeò fatuus non habendus, veteres vt abiiciat exuuias, nisi suppeterent meliora, certioraque. Destituunt nos coniecturæ, quandoquidem hæc inconsultis nobis iniit; de fine quoque sibi prospiciat; cùm indiguerit nobis, alienus habetor.

Postquam hos, pluresque cæteros casus tranquillus ac lætus superaui, confestim Conscientiæ exonerandæ subsequentem seriem contexui, quam me instante mihi retulit vir mundo ignotus, timens Deum, cuius præcipua compendio absoluam, per Interrogata & Responsa, quorum subsequentes quæstiones quandoque plura indigitabunt,

tabunt, quàm in reſponſionibus præcedentibus manifeſtè declaratum; quod ſtudio factum, vt Lector interea ſimiliter aliquantum anniteretur, ipſique conſtaret Reſponſa prædicta abundare.

Tempore quodam dictus meus amicus viſitatum me veniebat quem inter alia interrogabam, An promiſſorum ſuorum mihi præſtitorum adhuc recordaretur, de ſubminiſtrandis quibuſdam parentis mei Operi iungendis, ad vlteriorem beneuoli Lectoris inſtructionem? Cui reſpondebat; Attende, Frater, præteritâ nocte iugiter perpendens & ruminans verba tua, nouamque ſimul ac inauditam Mercurij Triſmegiſti Pymandri Commentationem, lampade, extincta, corporique priùs alimento naturali ſubducto ad tempus quoddam, quò totus interiori vacarem; exhinc graue cùm ſuſtinuiſſem deliquium, videns fio, ſuſpenſo oculorum vſu, à Luce quadam, diaphana, grauia, opaca, compactaque creata in eorum principio, medio, & fine, memetque ipſum ſimul penetrante; Ipſoque viſionis momento me conſtitutum reperiebam in pellucido, viuenti, orbiculari, duplici ſuggeſtu, baſi carente, in principium ſuum perplexo, ab aſtris irradiato, vndequaque circulari literâ perſcripto, quam zenithalij vocant, alij Nadir, quæ adſpectu ſuo ſimul mihi loquebatur: *Audi, cerne, intellige, ac alloquere Vnum in Omnibus, & Omnia in vno; tempus apparuit, vt omnes cæci videant, videnteſque maneant cæci: Me ſequimini, & luminaria mea illuminata vobis patefaciam; Cor meum ſtabiliſſimum vetus ac nouum eſt creatum, quod cuique hominum in brabium eſt ſuſpenſum, expreſſa qualitate tanquam res ignota, progredimini, annitimini, fundum pertingere poteſtis corporis mei neceſſarij, cum omnibus durabilibus, quieſcentibus, agentibuſque eius membris, quæ Partes integræ ſunt, ſingulatim & vniuerſim per effectus eorum Creatorem ſuum laudantes, qui me condidit perfectum, tibi tuique ſimilibus vt opitularer neceſſitatis momento: tibi enim ſubſum, & præterea nihil.* Hæc audiens, vera eſſe conſtabat, eoque ipſo nutu ſuſpenſum cernebam brabium, quo ſuper quaſi veſanus hæc proferebam; *Iuuenis es, vt liberi tui, qui naſcentur ex te: tui enim ſimiles ſunt fratres, qui ætate te exæquant, corpus tuum luċidiſſimum, ponderoſiſſimum, ſummè compactum & conſpicuum eſt creatum, vni bini tui colores ſunt cæruleus ac ruber, qui omnes vniuerſi colores continent, & qui atras in tenebras te tranſmutarit, candida rubraque exſiſtens virgo, ſingulis vicibus eduſque decem ei paries liberos, illæſâ virginitate tuâ ſiquidem tu, liberique tui conſtituitis Lumen, cuius partes ſunt integræ, nec calor nec frigus, nulluſque acutiſſimus gladius vinculum tuum ſoluet; ſol enim pater tibi, materque Luna: idcirco omnia audi non videns, ac vide non audiens, & fare interius in ſilentio Omnia in vno; tum cognoſces duplex, coadunatum Vnum in Omnibus: nec non æternum nexum ſoluere poteris, ac nectere, abſque temporis iacturâ.*

His dictis, ingens me peruadebat horror, moxque ad mei ſimiles me conuertens, innumeros ibidem cernebam homines omnigenum gentium doctos & indoctos Sapientes, nobiles ignobileſque, iuuenes cum ſenibus, qui omnes ad certamen inuicem diuiſi erant, propter cognitionem, ſcientiamque veritatis; Ego, huius Diuiſionis fundum perſpiciens, voto tentabam me parare inſertioni mutuæ Concordiæ. Advertebam primò, libellum quendam, partem alius ſubſecuturi, inſignitum, *Opuſcula Medica inaudita*, diſſidium hoc ex parte cieuiſſe, qui iuniores pios ſtudioſos, alioſque veritatis cultores ex prolixa caliginoſaque nocte in diluculum reuocarat, vt crederent magis perfectam nec doctam hactenus lucem reſtare, vnde illis diluculum hoc coruſcaret, & quò penitius præfatum libellum inſpiciebant, eò magis lætabantur, quod in eo reperirent pollicita aduentus deſideratæ Lucis perfectioris, id quod adeò animum illis adaugebat, vt eorum quis non vereretur quibuſdam Academiarum Profeſſoribus, præmiſſis celebribus, Chriſtianiſque, ingratis tamen, Interrogatis & Monitis, parabolam hanc clarâ voce in publicum proponere; Haud mirum, hæc verba noſtra Carni duriora videri, cùm ſpiritualia ſint, de quibus caro indicium ferre nequit; prout loquebatur ille, qui lucem nunquam adſpexerat, propter viſus ægritudinem: cumque minimum Lucis cerneret, illam deteſtabatur, inter cætera referens, peſſimum illam venenum eſſe, quia intolerabilem ſibi dolorem afferret, vt ea propter permaneret incurabilis, qui pertinaciâ ſuâ nullam curationis mentionem ſufferre poterat, cùm præ luce tenebras amaret, & ſic factus eſſet filius earundem tenebrarum, Profeſſorum quidam animaduertebant hoc ſimile de ſe prolatum eſſe, ſibi temperare neſcientes, furore correpti ingerebant; Vos nouitij ſeditioſique hæreſium ſem:natores, deceret vos cum aſſeclis viuos comburere. His dictis, ferocientes verſus domum Profeſſorum Senioris proruebant, ibidem-que cœtum de nocte conuocabant, vt ſibi proſpicerent, quid inchoandum foret, quò noua hæc Doctrina ſubuerteretur: Patronus huius familiæ Senex erat auariſſimus, vtque ætate maximus, prior ſermonem ordiebatur,

batur, poſtquam cunctos ſalutatione excepiſſet ſolenni, inquiens; Confratres, filijque mei Profeſſionis noſtræ iurati, vobis pernotum eſt, Doctrinam noſtram firmiter eſſe ſtabilitam; de qua nihil ambigendum, cùm tam antiqua ſit, nec vnquam gentium vllam ſuſtinuerit aduerſitatem, quæ ipſi labem inurere poſſet. Noſtris diebus minimè concedendum eſt, vt per Doctrinam hanc ſchiſmaticam peſſumeat, aut gloria, æſtimatio, & à nobis ſuggeſta typis proſtantia omninò pereant, iis conſeruandis totis viribus annitamur: quo facto, nos ipſos poſteris noſtris immortales reddemus, auferemuſque ſolenne premium egregiis noſtris factis; Simus concordes, tum præſtabimus multa; priùs meam ſententiam expromam: Si noſtrûm quis aduerſabitur propoſito noſtro, ei ſuffragiorum pluralitate mulcta irrogetur, cuiuſque facultatibus conueniens; Ego, vt prior apographo me huic obſtringam; Ac quàm mox quis mulctandus veniet, argentum hinc reſultans deponatur vſui ad ſupprimendos hoſtes: Deinceps, ne diſſidium inter nos gliſcat, vtque commodè pertingamus Concluſionem opportunam, neceſſe eſt, vt omnia concionentur ſcriptis, quæ hîc peragentur. Cui omni ſtatim parebant, idque effectui mandabant: præterea, incitabant ipſum, quò pergeret ſicuti cœpiſſet, dicentes, Binæ hæ propoſitiones iuſtæ & aquæ ſunt; ſiquidem hac doctrinâ noſtrâ cuncti opes acquiſiuimus: ita conueniens ac iuſtum quoque eſt, vt exinde parta ad Doctrinam noſtram ſpectent, eamque defendant, quò opulentiores adhuc perueniamus. Præfatus Senior, hæc audiens, gratabundo ſuauique vultu ac geſtu ſubiungebat: Maximè neceſſum duco, & cæteras Scholarum Facultates conciliare, vt ſe nobis iungant, mutuumque fœdus ineant, quoniam & ipſas res tangit; quo obtento, Magiſtratum mox implorabimus, libellum illum ſeditioſum igni condemnare, vlteriori ſub interdicto, vt qui vterentur eo, facultatum corporiſque ſupplicium luant: Secundò ſatagendum foret, vt ſtatim aſtu imponentes vnico authoris filio prædicti libelli, qui reliqua ſcripta hæreditario iure poſſidet, certam pecuniæ ſummam polliceremur, intercedente aliquo tertio, in redhoſtimentum patris ſui librorum, quos typis mandandos perhiberemus, à partibus parentis ſui ſtare fingentes, vt hoc pacto ad minimum reſciſceremus, vbinam illos occultos aſſeruaret, quo potiremur iiſdem, igne exurendis: Nam cùm hi lucem adſpicient, maiora perpetiemur: nec aliud ſuppereret remedium, quàm ſub authoris nomine edi curare librum, peruerſam doctrinam complectentem, aut ſtygias artes, eumque totum per orbem diſſipare: quoque melius hoc ſuccederet, dictus hæres è medio tollendus eſſet, ne inſtitutio noſtro officeret; Quæ omnia liberè ſine peccato perpetrare licet, quandoquidem hæc demonſtrare ac firmare poſſumus, recepto vſu & doctrinâ plurimorum Scriptorum celebriom Ordinis cuiuſdam prædominantis. His finitis, primarium poſt ſe rogabat Doctorem, non minùs ſummis viribus niti, refragantem adeò doctrinam interuertere, proficuamque conſeruare; Quibus ille, à primo ſecundus, obtemperabat.

Erat alioqui vir probus & ſincerus, qui multos ſecretim miſeros ab orco reuocarat integritate ſua, qua caſtigabat, quoties concederetur opportunitas, remediorum formulas à quantitate & violentia, Collegarum ſuorum dictorum. Hic quoque callebat exſpectabatque præſentem aduentum Eliæ Artiſtæ, quem deſiderabat efflictim, multiſque abhinc annis didicerat à quodam fratrum, ſuæ Profeſſionis ſtudioſo: cæteroqui ratione pollebat, firmaque valetudine, qui moriens, vltra communem hominum ſortem aliquid ſcire videbatur.

Quondam ante obitum ſuum, pauperibus charitate gratis miniſtratum ibat, multa miſericordiæ opera in Noſocomiis & Carceribus operabatur, donec morbum communem reportaret, qui mox Profeſſores eius accerſebat, exſultantes ipſum illum experiri profeſſæ ſuæ theoriæ fructus: hi habita Conſultatione ſueta, largiter ipſi ſanguinem ſubtrahebant, propinabant Cathartica, adeóque eius vires planè peſſumdabant: At commodum accidebat, vt reſiduus vigor eiuſque Iuuentus morbum ſuperarent; apparebat vires amiſſas recepiſſe, quo firmabatur, Profeſſores ac Licentiatos veros eſſe Medicos, reputans ex relatu eorum, mortem ſe meruiſſe, illorumque tormentis ſe debere vitam: hinc duplicem auferebant mercedem, non autem iuxta eorum merita; Iuuenis priſtina pia veſtigia repetens, eo ipſo malo ſecundò premebat, illorumque opera rurſus eandem euadere carnificinam ſperabat; Sed, eheu, ſpiritus ſibi deficiebat, ac ratione ſana, cognitioneque veri ad hunc ſuum fratrem exclamabat: Actum eſt mecum, vt eum ſingulis: tamque durabit diu, donec Medici ſic appellati præſens hocce in æternum reuera ſentiant, videant: nunc autem præteritiobliuiſcuntur, credentes poſſidere præſens, futurum negant cùm illud cernere nequeunt,

& ſic

& sic longioris vitæ nullam curam gerunt:eâ enim nunquam fuére destituti, vti alio bono caduco, cuius datur reparatio,ast vnicam saltem vitam possidentes,eamq; amittentes actum erit.Inanis res est,necessitate nullâ premente studiis incumbere. Victus est seruus, qui nobis inseruiat oportet, perpetuò vocans omnibus qualitatibus suis, hunc qui Dominum suum nominârit,inscius eius mancipium erit,quamuis cuncti homines,exceptis paucis,hâc obstructi sint seruiture, quæ maximæ parti pro nunc & inposterum vitam adimit: Despero de vitâ temporaneâ: qui enim dicuntur laturi auxilium, eius notitiâ carent, eâque prius potiri coguntur altercationibus ac dissidiis, quæ eos inter orientur, odio, inuidiâque, quibus dicti doctores nunquam laborârunt, cùm sint pauci,dies noctesque cursitando opibus præpollentes, quo nummorum vim corradunt,tam apud sanos, ægros, ac mortuos: sicque frequentare concordes potuerunt,quod eò persistet, donec appareant tempora extrema,quæ dignosces ex eo, cùm videris,adeò increscere iuniorum Medicinæ Doctorum Licentiatorumque numerum, vt vix quid agant suppetat; Seniores infensi erunt Iunioribus ac nouitiis, quòd censsus suus quotidianus imminuetur, quodque comperient aduenritios iuniores, victui comparando certiora discere eoacti, quosdam curare ægros, quibus similes sub illorum curâ necem subibant, cui inuidebunt Seniores, voto expetentes interire omnes ægrotos,quibus iuniores accerserentur; Denique conuitiabuntur illos publicè coram omni Populo,inquientes;Hi iuuenes scelesti,incantamentis medicatur, Praxis interdicatur ipsis necesse foret. His & similibus illos subuertere laborabunt, Deumque offendent,vt Iunioribus aliisque piis ac industriis addat animum:vt perficiant id, quod Senioribus verbis his proponent; Cùm vos inuitamus, nobis permittere publicè quosdam ex nosocomio ægros sanare, pauperum lucro brabium statuentes, sollicitantesque vos ad vicem versam, & qui effectui non suffecissent, præmium luerent, illud recusastis: Non quæritis egenos, sed redditis, mendicos in eo exprimitis, qui consimiles fastidiunt,noluntque eorum numerum increbrescere:persuasas enim se habent diuitum quorundam ædes,locaque,vbi largior stips eueniebat eorum impostoriis verbis, ritibusque, vt ita artes, ædesque has liberis suis doti relinquant; Quod ipsum & vos animo fouetis, ac malè succedet:quia publicâ hâc discordiâ, quæ ex auaritia pronascetur, Mundo fraus innotescens illa diutina, suscipientque solos Doctores veros, qui ex bonis eorum fructibus diiudicentur, quique Samaritani vestiga imitabuntur. His absolutis,vitam deficere sentiebat:ergo oculis sursum flexis,subiungebat mœstus; Misericors Domine, abbreuiato terminum Salutis humanæ, & immutato Doctorum caducam doctrinam carnis, in genuinum amorem Spiritûs, vt in tui gloriam vitam absoluant insontes; precor te, ô Saluator mi, necem meam Doctoribus piaculo posthac non imputes: siquidem ignorant quid perpetrent; sed visum aperire digneris, vt veritati adstipulentur, vtque Populus prædicet ea de ipsis, quæ olim de Dico Paulo. Quo finito,se totum Diuinæ volunrati permittebat, extremumque effundebat spiritum in amplexibus huius sui fratris,qui prædicta hæc verba iugiter ruminabatur.

Hic suâ vice proferebat sequentia: Tenemur omnes, in Christo fratres, veritati patrocinati; quod non meliùs perficitur, quàm oppugnando ac defendendo; hinc exsequemur bina, vnum, vt hostium nostrorum vires nobis innotescant; alterum, vt nostris maius addamus robur, sicque magis in nostro confirmemur instituto. Postquam omnia hæc audiuissent,cogebant ipsum hanc prouinciam subire mulctæ comminatione, intantum vt hoc munus voluntarium sibi capessendum esset. Inferebatque;Ego Seniorum secundus,à quocunque erudiri cupidus hâc in re arduâ, Ego veritatis minister, quandantenus concedo priores propositiones binas; tertiæ verò neutiquam adstipulari possum, videlicet interdictis ac censurarum stigmatibus præfatos libros subuertere: illud enim si niteremur, omnino præposterè ageremus, opinantes, vno loco eos extinguere, aliisque mille denuò illos resuscitaremus. Non ita rudes & incauti ampliùs sunt homines, vt olim, cùm cuncta exemplaria litandæ obedientiæ gratiâ proferebant, quod apprimè constat Typographis atque Bibliopolis, iis hinc inde quæstum facientibus, ac vetari & impediri nequit;Nonne res ipsa passim id loquitur? haud longè abeundum. Is ipsus Author Dissertationem edidit, inscriptam de Magneticâ vulnerum Curatione, quæ ipsi fuit surrepta, & quinquagenæ circiter ab inimicis eius typis exscriptæ, ad quam diuersos tres libros, totius Europæ Theologorum atque Medicinæ Doctorum, Atheismum eorum colentium, blasphemantibus censuris constantes, ingenti numero euulgarunt, quas censuras facilè conquisierant, eo quod in singulis regionibus omnigeno sub habitu religionisque vultu degant, vbi nummus vel merx scatet, hasque censorias notas vbique in templis & aliis locis

publicis disseminabant, quo libellus innotescebat: venabatur à quolibet: plures noui illum caro ambientes pretio, nec potiri eo valebant: nullus enim Chalcographorum quidquam de eo compertum habebat, quandoquidem sibi solis seruabant, conquirendis censorum vbicibus toties saltem exscriptus, quò Authorem eius everterent, vltra quinquagies millenorum Imperialium iacturam ipsi creantes: Quoniam porrò prædictus libellus, vel Disceptatio, quibusuis Sapientibus Doctis & æquis probatur, ingens authori fiebat iniuria: Deus alibi prospiciebat, ac benedicebat ipsi, ne ex desiderio illorum supprimeretur. Er ecce, in detentione hoc desuper perpessa alterum prodromi loco libellum superedidit, subseqoendumque alium hunc præcipuum, vt liquidò constet, eiuscemodi scripta censoriam virgam minùs reformidare.

Vt quartò autographum libri, scriptorumve, penes hæredem astu vel pretio deprehendatur, igne abolendum priusquam excudatur, fieri nequit: nam cognitum habeo, fastuosos quosdam prænominato hæredi millenos coronatos præsentes, per quempiam Bibliopolam præ se ferentem, obtulisse, aliorumque millenorum vadimonium præterea licitantes, hac lege, vt cuncta parentis sui Scripta traderet, quæ possideret, nullo exemplo retento: subolfaciebat fraudem hæres, nummi libidinis expers: auscultabar illum, multa interrogabat, inquirebat in omnia, ac planè eum conturbabat, vt imprudenter denique in conuicia erumperet, irrito itinere domum vestigia relegens. Hæc, taliaque gesta plura, quæ hæres fuit expertus, diffidentiam ipsi pariunt, vt ab eo, qui adspiret ad illa, præsidij tantum postulet, vt decipi non possit. Intellexi præterea, sin rectè, memini, interim ipsum curasse ea imprimi per virum probum ac fidum, qui vbique terrarum ea diuendere satagit. Quintò, spurios Authori libros subornare, alienam & falsam Doctrinam complectentes, palàm fieret: Inuentionis enim ratio nunc vbique paret, insuper eo hæredum expergefaceremus, ac iuxta nominis sui significationem tam altum exclamaret, vt ab omnibus perciperetur, cui non deficerent media, quanquam patrimonio careti (siquidem perhibetur, & veritas ipsa, se reperisse Eliam Attistam, eumque familiarem sibi reddidisse, cuius ope Pythagoræ Philosophiam propagabit, cuius vltimas tabulas indigitatione Parentis metallicæ virgæ indefesso labore effodit.) Re sic se habente, ne ipsum lacessamus, operæ pareamus, conseruemusque impensas; Nam siquid Doctrina hæc malum præ se ferat scopum, sponte suâ citiùs corruet, sique diuinitùs descendat, eique refragemur, instituto non sufficeremus, irritosque labores & sumtus impenderemus, pro nunc & imposterùm exitium nobis accersentes. Cùm omnes iam Doctores reliqui solidas hasce rationes inaudiuissent, magnas ipsi persoluebant grates, atque hanc Confutationem pro deciso colebant; Excepto Seniore prædicto, hic exaudiens illa, præ dolore ac pauore Apoplexiâ corripiebatur, adeò valdè repentinam obibat mortem, eius filij eiulatibus personabant, expergiscebantur vicini, illucque versus confluebant, gestarum ignari, omnem hancce familiam maximè consternatam reperibant. Quò similiter appropinquabat studiosus, qui turbam hanc obseruârat, statim commodo suo litabat: cum enim cerneret omnia illorum scripta ibidem hinc inde disjacentia & relicta, ea tollens sub pallium abscondebat, moxque se subtrahebat; quam primùm illuxisset dies, amicorum fautorumque cuilibet ea legendi faciebat potestatem, qui passim id dilatabant, notumq; reddebant: hine vlteriùs emanabat, Te fodiendo Pythagoræ Testamento poritum esse, referebaturque Supremo occultorum thesaurorum Domino, hic confestim custodiæ te mandabat, quia repertum Pythagoræ Testamentum in medium non protuleras, quod haud furto sed dono acquiri debet: Dominus tres Sapientum suorum, genuinæ Scientiæ cultores, quos omnigenûm gentium ac conditionum multi, imò Mundi magnates stipabant, eo destinabat, vbi retinebâris, sic te alloquentes.

Bono animo esto, subeunda tibi erit Sententia hæc, quam Dominus noster in te tulit, quæ hunc in modum exorditur: Mandato supremi Domini tui, cui certò constat, te Mercurium Van Helmont fodiendo thesaurum inuenisse, quem suis subditis inquirendum præceperat, à quibus accusatus, & certis plenisque probationibus conuictus, morti damnâris, nisi illud ipsum Pythagoræ Testamentum sartum tectumque edideris, itidemque aperueris plenissimè, quâ viâ notitiaque illud repereris: his præstitis, per omne eius Imperium libertas tibi adiudicabitur.

Tristi hæc animo auscultans, denuóque alacritate subleuatus, certò sciebas, inficias eundo mortem te non euasurum, quapropter Delegatis respondebas, insequenti modo: Vos oro, Domini Sapientes iuxta ac prudentes, si quicquam in vos valeo,

valeo,gratum meum animum apud Dominum nostrum contestamini, ob sententiam adcò clementem, quâ me dignatus est prosequi:eique demonstrare,quòd Testamentum illud imprudens retinuerim,ignorans tradi oportere:id nunc præstare paro, omni cum experientiâ scientiâque, quibus illud nactus sum, & quidem, cui Dominum libuerit, modò Bonitas eius mihi concedat spatium integræ Septimanæ, intra quod Domino satisfactus sum, quo libertatem iuxta Sententiæ tenorem redipiscar, id sperans non recusatum iri:Etenim reuerâ, iuxtaque legitimam computationem, binis diebus indigeo, Saturni videlicet cum eo Solis, quò mecum omnem telam incipiam atque perficiam, vel in ordine singula disponam,quæ die Lunæ futuro, & sic deinceps insequenti tota hebdomade distinctè significabo.Ad quod Sapientes respōdebant:Mercurij,nos pleno mandato à Domino nostro instructi,cuius authoritate petito tuo æquitati subnixo deferimus,ex sententiâ propriâ cuncta præstabis. vt Domini Sapientes dedocti æquanimes nullum in te delictum inueniant,cum dicto te die audient,examini ue subiiciant, proprio vtique & amplo dierum termino definito, te ipsum custodiæ seruandæ obstrinxisti, donec promissa adimpleantur, continuò tecum persistemus conceptibus tuis inquirendis, quos biduo hæc præcedenti formabis. De consortio illo gaudebas:quiuis enim illos qui intuebatur, ex habitu & gestibus illorū pios eos colligebat;siquidem vultus eorum diuinarum præ se ferebat lætitiam,illisque dicebas:Quandoquidem dies cedit,cui lucrandæ, nec minùs obedientiæ meæ contestandæ,scitote,Mei Sapientes, nullum recolligendæ memoriæ tempus me præfinisse, nec eiuipiam simili, quoniam mihi non est opus: verùm,considerans, hodiernum primum esse hebdomadis diem,crastinum autem postremum, diem Dominicum,septimum,in quo omnia perseceerat, quoque quieuisset: opportunum mihi visum fuit, Scientiam meam pro ratâ dierum Septimanæ distribuere atque complecti, auspicans futuro die Lunæ,sexto hebdomadis die, mortalium consuetudine (coram Deo enim omnia æterna sunt atque præsentia.) Ita vt nobis, tanquam caducis, primus dies habeantur vltimus,& à Saturni die incipiens retrorsum numerare, implendæ toti Septimanæ,diebus quadraginta duobus opus habeam, id quod compluribus tædium excitaret,ob temporis amplitudinem : interea breuiter omnia commemorabo.

Ego Mercurius, à teneris in segregatâ Schola Hemeticâ à Genitore meo enutritus, ibidemque aliquo modo imbutus,eo spiritus meus inquietus non erat contentus, voto expetens vniuersam Artem factam, vel Arborem vitæ pernoscere, eâque frui: nec manus operi admouere volebam,nisi hanc à capite ad calcem certò callerem : præterea animo instituebam, comprobatione veri, eò ad extremum peruenire posse, absque adminiculo institutionis externæ.Creaturas omnes mecum dispertiebam, primùm externas & corporeas,(vt ita dicam:)deinde internas spirituales & corporificantes,aquas partes iterùm versùs inque Vnum simul referebam:dictas Corporeas,sine spiritualium corporificantium adiunctione subdiuidere ac cognoscere nequibam,insueto illas vultu intuebar, sicuti pro arbitrio consequens omnes suo quolibet ordine collocaram, tanquam immunis à præoccupatis, falsis,& obstinatis Ethnicorum opinionibus, qui nunquam Academias frequentarim,vt ex stylo hoc meo inculto satis apparet. Verumtamen probè aduertite, nullum dictum frustraneum profero, quin aliquid significet, atque totum pertineat.

Spiritus meus nullam in rebus temporariis & caducis delectationem aut studium percipere poterat : perpetuò sitiebam atque anhelabam perfectas,æternas, à momentaneis necessariis creatis in me ipsum suspiciebam, abhinc in Deum, qui Cœlum atque Terram creauit simul,quod Philosophi profani apprehendere nequeunt, quique huc peruenire desiderant,Deum adorare eos oportet, per firmam Fidem,humili cum Spe,inque Amore vtero:tum perfectam sui ipsius cognitionem adipiscentur,aliarumque creaturarum omnium, ante eorum principium, in eorum Esse,siue essentiâ, & post eorum transmutationem, quod latiùs & apertiùs eloquar, quantum verbis fieri potest, ad animæ Corporisque sanationem ac conseruationem temporalem atque æternam. iuxta mensuram cuiusque captûs,qui omnibus haud est par,nec erat:vtque vlteriùs ad Salutem adiuuarentur,Deus bonitate sua ex Prophetis Moysen suscitauit, qui ipsis Typo (quod Belgicè etiam sonat Biblia) scriptis suis instrueret, priori nempe Creationum libro,qui omne complectitur quicquid desiderari potest,quod nunc partim vt totum magis edisseram(secundùm Hieronymi versionem)siquidem cuncta cōprehendit,quæ homo in eius Suitate,Egoitate, Meitate similibusq; appropriationibus intelligere nequit:quicquid enim Deus creauit,per Vnum & in Vno,liberum ac solutum creauit:quique id sibi arrogat, ipsummet se proprium reddit,à Deo se segregat,

inque deipso extremas versùs tenebras viam ingreditur. Ac sicuti Deus est incomprehensibilis, æternus, penetrans, adimplensque Ignis, Lux, & Gloria; carens principio & fine, talis est hominibus sanctis (Belgicè sonat, *Hy-licthen*, quasi Ipse lucet) in coadunato Amore Gloriáque, & in Piis (exprimit Belgicè *Sal-licthen*, lucere debet) erit iuxta magis & minus; malis verò æternum tenebrosis, segregatisque hominibus quoque æternùm vrens Ignis est; provt dictum. Quemadmodum igitur Deus est æternum Bonum (belgico Idiomate Deum exprimit,) ita qnoque omne Bonum creauit, quicquid creatum est. Primus homo in Lucem & Bonum constitutus est, tanquam à Deo creatus, non tamen Vnius in æterna, Quiete ac Glotiâ, sed vt creatus ad Imiginem Dei arbitrio libero; quod iam in nobis proprium est factum, seductione, atque transgressione Interdicti, Admonitionisque Dei, in Mortis attactu, & esu, seu vetitæ Arboris fructus, quos mater omnium Heva tetigit, comeditque.

Sapientes dicti, tibi loquebantur; Ne tam longè excutras, priusquam percipiamus, nunquid te ipsum noueris, quidque te esse dixeris.

Mercurius; Homo sum, à Deo Omnipotenri creatus ad Imaginem & similitudinem sui, ex Terræ limo corpus; (idiomate Belgico *Licth-aem*, quasi Lucis vas) possidens, Spiritum & Animam ab illo adeptus; Vnumque horum fieri oportet, Corpus Spiritus & Anima debent Sanctificari (*Hylicht zijn*, ipse lucet) vel Beari (*Sal-licht Zijn*, lucens erit; en minùs, vas & Spiritum damnari necesse est.

Sapientes; Animaduertimus, te conari exprimere, te triplicem esse, non verò Vnitum, Spiritumque tuum tenebrosum vel lucidum fore: offuscationem sui ex Carne pro ventutam, quæ est terrestris, mortifera & obscura, Illuminationem sui acquiret per Spiritum irradiando, explendo, & subigendo tenebras. Verùm audire auemus, vtrum sit tertium: quoniam Lucem vasis & Animam appellas, num duæ diuersæ sint Luces, siue vnam saltem vna constituant?

Mercurius; Vnica Lux æterna est in omnibus par busintegrè & æternè, externè atque internè, vtpote vita æterna, æternaque tota pars à Deo Omnipotenti inspirata homini; sicuti testatur Moyses, Libri Geneseos capite secundo; *Factus est homo in Animam viuentem*: quæ Anima constituit diem septimum, vt demonstratur eo ipso capite: *Igitur perfecti sunt Cæli & Terra, & omnis ornatus eorum. Compleuitque Deus die septimo opus suum, quod fecerat: & requieuit die septimo ab vniuerso opere, quod patrârat. Et benedixit diei septimo; & sanctificauit illum: quia in ipso cessauerat ab omni opere suo, quod creauit Deus, vt faceret.* (*Scilicet hominem in animam viuentem.*)

Sapientes; Si Lux hæc est dies septimus; quid de diebus sex præcedentibus sentis, deque eo qui exstat Ecclesiastici cap. 18. *Qui viuit in æternum, creauit omnia simul?*

Mercurius, In principio creauit Deus omnia, Cœlum & Terram, & quicquid creatum est: quod Moyses ad introitum Geneseos in primum diem comprehendit, vbi fieri dierum quinque reliquorum indigitat, inquiens: *In principio creauit Deus Cælum & Terram; Terra autem erat inanis & vacua; ac tenebræ erant super faciem Abyssi: & Spiritus Dei ferebatur super aquas. Dixitque Deus: Fiat Lux. Et facta est Lux. Et vidit Deus Lucem, quod esset bona; & diuisit lucem à tenebris. Appellauitque lucem Diem, & tenebras Noctem. Factumque est vespere & mane, dies Vnus.*

In tantum vt Homo constituat sextum diem, qui dies inuicem distincti sunt, quò se ipsum Homo cognoscat, quid sit, quid ei agendum, quamque potentiam habeat vel habere possit per Spiritum eius, quà homo, (non iidem quà Anima) in præcedentes dies vel creata, sicuti in præfato Genes. c. habetur; *Et ait Deus: Faciamus Hominem ad imaginem & similitudinem nostram: & præsit piscibus Maris, & volatilibus Cæli, & bestiis vniuersæ Terræ, omnique reptili, quod mouetur in Terra.*

Sapientes; Nobis satisfacis, ac præterea superque significas, Hominem diem sextum esse, & Lucem, & tenebras in primum diem separauit, quam Lucem siue spiritum vocauit diem, eiusque Sanguinem, Carnem; vel tenebras Noctem, quæ vespera ac mane sextum diem constituère, & ita deinceps reliqui quinque, quamuis iuxta peculiarem cuiusque naturam. At nullam Septimi diei mentionem facis?

Mercurius; Septimum mane, Lux, aut Vita Spiritus Dei ipsius est, provt dictum. Ideóque in septimi diei descriptione Moysis non exprimitur, ex vespera & mane septimum diem factum fuisse, sicuri præcedentibus sex diebus: idque hanc ob causam, quòd non detur principium aut vespera in Deo Patre, quippe qui *Est, qui est*: Sed habetur, quòd septimo die Homini in faciem eius inspirauit spiraculum vitæ: & hic Homo factus est in Animam viuentem, ita vt ex homine & spiraculo Dei dies septimus factus sit.

Sapientes; Ex relatione tua ad satiem intelleximus, principium ac finem diei primi, insequentisque sexti, cum septimo die infecto coniunctim hominem esse factum in Animam viuentem. At inaudire expetimus, quid velit Moyses vocabulo, *In Principio?*

Mercurius

Præfatio ad Lectorem.

Mercurius; Principium est Deus Filius, per quem, in quo, & à quo Cœlum & Terrà creata sunt; vti testatnr quàm euidentissimè Euangelista Ioannes, primo capite, his verbis: *In principio erat Verbum*, (quod Belgis quoque sonat *Vuoort*, id est, Fiat) *& Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt: & sine ipso factum est nihil, quod factum est: in ipso vita erat & vita erat Lux hominum: & Lux in tenebris lucet, & tenebra eam non comprehenderunt. Fuit Homo missus à Deo, cui nomen erat Ioannes. Hic venit in testimonium, vt testimonium perhiberet de Lumine, vt omnes crederent per illum. Non erat ille Lux, sed vt testimonium perhiberet de Lumine. Erat Lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc Mundum. In Mundo erat, & Mundus per ipsum factus est; & Mundus eum non cognouit. In propria venit, & sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius: qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate Carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Et Verbum Caro factum est, & habitauit in nobis: & vidimus gloriam eius; gloriam quasi Vnigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis. Ioannes testimonium perhibet de Ipso, & clamat dicens; Hic erat, quem dixi: qui post me venturus est, ante me factus est: quia prior me erat. Et de plenitudine eius nos omnes accepimus, & gratiam pro gratiâ. Quia Lex per Moysen data est, Gratia & Veritas per Iesum Christum facta est. Deum nemo vidit vnquam: Vnigenitus Filius, qui est in sinu Patris ipse enarrauit.*

Sapientes; Iam hoc diui Ioannis restimonium percepimus, quod omne perfectioni inseruiens contineat: verùm ruam sententiam nobis expedias; Quomodo Adami similis sis? & quâ ratione in & ab eo processeris?

Mercurius; Antequam Homo factus sit in Animam viuenrem, Deus ipsi dicebat, testante Geneseos capite priori; *Et creauit Deus hominem, ad Imaginem suam*, (quæ Imago est Deus Filius) *ad Imaginem Dei creauit illum, masculum & fœminam creauit eos. Benedixitque illis Deus, & ait; Crescite & multiplicamini.*

Quod mandatum Adamo iniungebatur, quoad Spiritum & Humanitatem; non autem quoad Animam: hæc enim æterna atque immutabilis est. Sic etiam omnes eius partes ei similes sunt, quarum & ego totam possideo; Quemadmodum nunc à limu humi Homo factus est, ita vt reliqua animantia terrestria, per accretionem & vnitionem, esum creatorum viuentium, crescere oportet, qui cibus, in ventriculo emorianrur & immutentur ab illorum Substantia, requiruntur, si à viliori in præstantius conuerti debeant, vel per Hominis Spiritum ad vitam Vnitam prouehi, à quâ coalitione & adauctione meum vas aut corpus, & substantiam, sicut Adam teneo; quia ex eo processi, postquam factus est in Animam viuentem, vt in c. 2. Gen. habetur; *Adæ vero non inueniebatur Adiutor similis eius. Immisit ergo Dominus Deus soporem in Adam: cúmque obdormisset, tulit vnam de costis eius, & repleuit carnem pro eâ. Et ædificauit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam, in Mulierem: & adduxit eam ad Adam. Dixitque Adam: Hoc nunc, Os, ex ossibus meis, & Caro de carne mea: hæc vocabitur virago, quoniam de viro sumta est. Quamobrem relinquet Homo patrem suum, & matrem suam, & adhærebit vxori suæ: & erunt duo in carne vna.*

Sapientes; Explicasti nobis, quî fueris totus in Adamo secundùm spiritum & Animam, & in Heva iuxta Corpus: Item, quòd vas spiritum, spiritusque Animam susceperit; Iam inaudire cuperemus, quâ ratione Heva ex Adamo per Deum producta fuerit, quidque Somnus Adamo à Deo immissus indigitet, priusquam eam conderet?

Mercurius; Ab initio Adam in Essentia sua perfectus erat, tanquam primus Homo à Deo creatus, ita Spiritus eius carnem & vas perlucebat, illustrabatque: sicuti nunc Lux tenebras eius illuminabat, ac subigere poterat, ita tenebras præcellere ac superare debebat: quoniam interna, stabilis, æterna, & bona in Essentia sua erat; quo exsistente, Adam absque somno immisso sui simile sponte suâ producere non poterat: persistens enim in Essentia eius insomnis, & quoniam ipsum se diuiderat, omnes partes eius ipsi propriæ permansissent, rursusque in vnum ad Totum rediissent, quamprimùm libuisset, eo quòd per Spiritum ipsius prædominantem subiectum Corpus sibimet diuidisset, quæ partes intrinsecus & extrinsecus irradiatæ erant, ab Vnâ eius Luce, quæ quibusque membris Essentiam tribuit.

Sed quis quæret; Quomodo denique cum Adamo comparatum fuisset, si virus ab Heva non comedisset? Respondetur, Perpetuò ipsi dimicandum fuisset Spiritu vel Luce suâ aduersus eius tenebras, quæ primo die Deus diuidebat, ex quibus duobus simul Homo condebatur: vti perhibet dictum caput, quod explanatur vlteriùs ad finem eiusdem capitis, die sexto, his verbis; *Et replete terram, & subjicite eam:* Cúmque ad extremum pugnâssent, terram & tenebras eorum Spiritu vel Luce eorum

impleuissent,

impleuissent, sicque subegissent, vt priores tenebræ absorptæ atque coalitæ fuissent; quod erat ipsius pruprium, vnicumque Opus, iugiter agendum & perficiendum.

At quis porrò quæret; Cùm in Adamo dicta Lux à tenebris disgregata tenebras superâsset, sicut relatum, per eandem ipsam lucem; numquid iuxta spirituale redditum Corpus Vnitum, integer & æternus in singulis suis partibus ac membris fuisset? Hoc exsistente, eâ ratione diuidi potuisset in innumeros, æternos, infinitosque homines sine præfatu somno præcedente? Respondeo; Constat, hunc Deificatum hominem in cunctis eius partibus infinitis integrum fore, similiter omnes illæ partes iterùm Vnum integrum vnà constituere; Ita se habente, Vnus saltem Homo Deificatus futurus fuisset, huc redactus necessariâ suâ luctâ, eâdem cum Christo saluatore nostro post eius resurrectionem Gratiâ in sua vita gauderet. Quo iam pluresei usce modi huminces progenerarentur, quoque omnes etiam eâ ipsâ fruerentur Gratiâ, ad quam Adam procreatus erat, & quo per eam ipsam luctam eam acquirerent, Deo Domino immittere placuit prædictum somnum, ne Adam, aliùm dormiens, structioni Heuæ quidpiam contribuisset; Nunc autem hoc somno per Deum fundata fuit.

Quæritarent porrò Curiosi; Cur Heva condita sit ex Costa Adami, non autem ex eius Carne? Responsum reddo; Prior Homo Adam erat, alter Heva, illius in auxilium & procreationem coniunctam structa; Iam propagatio consistit partim in homine, sicut in cæteris Animantibus, Conjunctione, aut Alimentatione, vti dictum, vlteriusque obseruandum in omni accretione creatorum in hoc Mundo, antequam succrescere valeant, (quia constant ex duobus: Vnum prius interire oportere, videlicet Corpus & Formam, quæ ex aquis & terra consistunt, oriunturque ex Lunæ luce, stellarumque, tanquam Noctis Luminarium, vnaquæque pro naturâ illarum differenti, nullis exceptis; Vt & hoc in Adamo perficeretur, Dominus Deus Adamo costam eximebat, quæ est os, secundùm Fieri in Adamo, progenies venarum (quod Belgis quoque sonat viperarum,) quod à Luna regitur, vti cumperietur, à crescente Luna ossium medullam itidem increscere, instar aquarum, & cum illa decrescere; Comperietur porrò, quando igne crematur Caro, eam perdere formam, non item os, imò adeò stabile est, vt monetæ probitatis examinatores crucibula sua exinde conficiant, in quibus Aurum, Argentumque liquefaciunt & explurant; Vt ita, Os, seu Costa, præter terram Humanam nihil sit ac retineat, quatenùs secunda in Homine productio est, instar Terræ ex Aquis, eatenus à primo & Vno distat. Propterer Heva, vtique hinc procreata, quid Secundi ac Minoris est, iuxta Corpus, non item iuxta Spiritum & Animam; has enim ab Adamo tenet, quæ æternæ ac permanentes sunt, quarumque Heva partem possidet, eamque totam, veluti cunctæ partes æternæ sunt; prout dictum, Præmissis nunc vlterius asserendis, Comperies fœminas ideò menstrua pati, progenerationi inseruientia, quoniam Hominem quoad Corpus progignere debent ratione eâ, quâ dictum.

Sapientes; Acquiescimus, insuperque duorum vocabulorum occasione, quæ Belgico idiomate considerate protulisti, bina Scripturæ loca nobis in memoriam reuoceas, commemorata vnum ab Euangelistâ Matthæo 12. capite, vbi Christus inquit Pharisæis; *Qui non est mecum, contra me est: & qui non congregat mecum, spargit. Ideò dico vobis: Omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus* (Cami) *Spiritus autem blasphemia non remittetur. Et quicunque dixerit verbum contra Filium Hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo, neque in futuro. Aut facite Arborem bonam, & fructum eius bonum: aut facite Arborem malam, & fructum eius malum: siquidem ex fructu Arbor agnoscitur. Progenies viperarum, quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali? ex abuntia enim cordis os loquitur.* Alterum à Lucâ capite tertio, post citatum Iesaiæ Prophetæ locum, qui dixit; *Et videbit omnis caro Salutare Dei. Dicebat ergo* (scil. Ioannes Baptista) *ad turbas, quæ extbant vt baptizarentur ab ipso: Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere à venturâ irâ? Facite ergo fructus dignos pænitentiâ, & ne cœperitis dicere: Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quia potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ.* Quæ duo vocabula binis hisce textibus quoque recitantur, sermonis Belgici significatione haud malè congruentia, omnique demonstratione tuâ nobis indicans, sic vocatam Serpentem, quæ Hevam seduxit, eiusque Spiritum, certè fuisse Carnem ipsius propriam, Sanguinemque, Arboris vetitæ fructus appetentes, Spiritumque suum ea propter alloquentes; vt ita Serpentis nomen serpens non habeatur, verum æquè serpens Animal, ac Homo, iuxta Carnem, quod superque cernitur in Hominis infantiâ vel senectâ, aut cum spiritus debilitatur, ipsum esse fierique serpentem.

Quapropter, postquam Deus Homini dominum irrogasset in Animalia, in omnem Terram, & in omne Auimal serpens, quod mouetur in terra, postremum hocce dominum maximum est, quo beatitudinem suam operari debebat, id quod liquidius ex textu patefacies, quam primum otium suppetet: iam enim properamus, siquidem secundi præfinitorum diei dimidium mox cessit; progredere igitur, & festina, nobisque differentiam inter te atque Adamum edisserito, cum adversùs caliginem suam ipsi luctandum erat, quo æquè ac tu eam subigeret.

Mercurius; Alia nulla, præter quod tenebræ in homine auctæ sunt, per attactum fructuum, comestionemque, Arboris prohibitæ in tantum vt Tenebræ primas in lucem teneant, eamque nunc possideant, quemadmodum in Adamo Lux tenebras eius possidebar, & ante lapsum eius illuminabat.

Sapientes; Qui hoc factum?

Mercurius; Factum est hoc comestione fermentanti, contagiosâ, caligiosâ, & mortiferâ.

Sapientes; Quid eo vis innuere, per Similia te explica.

Mercurius; Sicut erant tenebræ in facie Abyssi, priusquam Spiritus Dei ferebatur super aquas, simili modò comperies, vas aliquod, locumue conclusum & mucidum, omne id, quod tantillo saltem temporis infertur, æque rancidum reddere, vlteriusque inficere, nec quicquam de fermento & mucore primo principaliori decedere; Insuper vt demonstretur, locum hunc mucidum etiam esse tenebrosum, à doliariis addiscitur, qui cupientes rescire & experiri, vtrum dolium sit mucidum nec ne, otificium eius aperiunt, perque vmbilicum accensam candelam immittunt, cumque vas erit mundum, nulloque mucore infectum, lucerna transuersim immissa ardens permanebit, donec vapore suo progignente semet ipsam præfocet; dolio verò exsistente mucido, flamma aut lucerna per dolij orificium ad spissitudinem ligni penetrare nequit. Manifestè igitur apparer, caliginem quoque sese exserere; aliasque res caliginosas efficere, perinde ac Lux operatur, idque cùm caligo Lucem: aut caliginem Lux superat; Hæ, similesque tenebræ, ante omnem Lucem sint oportet; & quò sunt stabiliores, eò stabilius etiam est corpus inde exortum. Vlterius nunc animaduertendum, sicuti Lux temporalis extra se illustrat, alia aliâ longiùs, iuxta earum stabilitatem, magnitudinem, aut coalitionem, simili proportione ac modo tenebræ extra se radios effundunt, vt relatum, sicuti quoque ignis ardens & consumens per lumen suum potest accendere, comburere, & excitare plura semina in Crescentiam, pro ratâ stabilioris eorum naturæ; id quod noto hoc experimento euidenter percipies; cernitur atque sentitur, quò propius Ignis accenditur, eò magis fulget, calefacitque: hic nunc Calor & Fulgor vna eademque res est, quamdiu est, in Igne, vti per collectionem radiorum illorum calidorum, adminiculo speculi cuiusdam vstorij probari potest, quo congregantur rursus calidi radij, similesque fiunt illis in igne exsistentibus, nimirum calidi & vrentes; Iam cum Ignem temporalem, sparsum & caducum liberè ardere permirtimus, deprehendemus, lumine, quod per ignem effulget, diuersis distantiis abhinc alia creara aduri, in proximo videlicet magis stabili ac combustili, & quatenus radij diffunduntur, eatenus quoque Calor minuitur, minusque stabilia creata accender; Ratio est, quod citò fit, citò quoque perire necesse habet: propterea Regionis frigidæ ac vuidæ, maiores proferunt fructus, præ feruidis & aridis ditionibus, minùs tamen durabiles quàm alij minores calidiores, quoniam eorum Lux, quæ ipsis inest, magis est diuisa, idque tam in brutis quàm hominibus, vdarum plagarum homines rudes & magni sunt, nec tantum Caloris sufferre possunt, vt Homines in ediris, aridis, feruidisque regionibus degentes, vt superque res ipsa testatur, imò adusque cadauera violenta morte peremta comperies, prout Historiæ narrant, & quotidie adhuc experiri possumus, cùm strages edita fuir, edeturue, hominum qui ex tractibus frigidis & aquosis illos calidiorum prouinciarum aduersus belligeratum processerant, vtrinque cæsos diù pòst dignosci potuisse, quia illi frigidiorum regionum citò putrescebant, hi arescebant atque superstites manebant, in feruore inregri hi prædurabant, quod balsamus eorum durabilior est cæterorum, prout magis minusuè materiæ humidæ continent, vel magis minusuè de Luce nocturnâ participant, quique eâ magis distituuntur, ij magis diurnâ Luce gaudent; Quemadmodùm nunc Sol perfectum ac maius est luminare diurnum, ita Luna, Planeta nobis proximus, perfectum Luminare Nocturnum est, quæ perennia sunr in eorum Essentia, corporaque ea itidem perennia & durabilia præstant, quæ ope eorum nascuntur & renascuntur. Præterea vt Vnicus est Sol, ac Vnica Luna, eorum creata haud aliter quàm ipsis similia, com-

parata esse possunt, vnica etiam & perfecta, vt Aurum quod Philosophi Solem appellarunt, & Argentum Lunam cæteraque quinque metalla similiter pro re nata, secundùm cæteros Planetas: quo ritè egerunt, perhibueruntque veritatem, quia vnica corpora perfecta sunt, Ignis illis nocere nequit, in eo stabilia permanet, in Igne Aurum viuit, ideò Philosophi Salamandræ nomine illud insigniuerunt, quæ falsò nunc pro Animali habetur; Ignis temporaneus atque caducus ignem suum solummodò ex parte possidet, vt dictum, Sol autem Ignis & vita perennis est, solummodòque in sibi simili viuere potest, quod etiam stabile corpus sit oportet; Ac sicuti Corpus est temporaneum in rebus omnibus, duobus exceptis his prædictis, quæ eorum similia sunt, & ab illis omnino participant, quâ ratione Corpora in primam eorum Essentiam, ea Lux itidem ad Originem suam reuerti debet; Caducum enim perenne non potest attingere; Præterea Caligo stabilis ante Lucem adsit oportet, in quâ Lux suscitetur, quod si tenebræ hæ perennes sunt, Lux etiam perennis in eo habitate potest, primò iuxta Spiritum, deinceps iuxta Animam, qui spiritus, cùm sit æternus, æternas illuminat tenebras, coalescuntque tenebræ in Lucem, & fit Argentum, quod est duplex, constituens Corpus in Carne Ossibusque Auri, quod triplex est; Sicuti iam Sol magnum est Lumen diurnum, ita Lunam vincit, Argentumque omnino in Aurum conuertitur, per id cæteri Planetæ quinque terrestres transmutari, ac ad eorum similem perfectionem perduci possunt, quoniam & illi sunt Luminaria nocturna. Vlteriùs sciendum, innumera Mineralia multa esse, stellarum adinstar mutuò differentia, quæ cuncta perfectionem suam exspectant, horum quædam cæteris faciliùs & citiùs ad perfectionem postremam peruenire possunt: Aurum & Argentum, quàm minutim diuidantur, sine iactura reduniri queunt, eò quòd omnes partes minimæ integræ sint & perennes; veruntamen caducæ reddi possunt, quia nondum in vnum coïere, hic autem interitus ex & ab ipsis incipere nequit, neque Auri, neque Argenti ratione, quia stabilia sunt.

Iam quidam Amatores interrogârent, quo pacto contingeret? Replico; Eodem quo euenit in omnibus creatis, quo & in Heua accidit, adauctione tenebrarum, quæ ducunt originem ex principio eorum corporum, vti relatum; Imò tenebræ adeò excrescere possunt, vt integrum spiritum in tenebras conuerterent: verùm quòd si Luna seu spiritus Solis Animam aut calorem in auxilium vocat, antequam subiugetur & vincatur, Spiritus corroborabitur, non vt ante corruptionem eius erat, sed hac lucta & victoria tam fortis erit, Spiritusque eius tantum multiplicabitur, vt imperfectorum fratrum decem stabiles reddere valeat; non autem hic libertatem vel integram æternamque Vnionem hoc certamine acquisiuit, sed toties conflictum hunc repetere debet, qui iugè magis magisque accrescet, secundùm Spiritus adauctionem, & caliginis, donec ad extremum perueneiit, nec ampliùs patiatur, Corpusque aquosum vel tenebræ plane consumtæ erunt, ac tum est purum, sempiternum, vnitum & duplex Lumen quod omnia illustrabit, absque detrimento & imminutione, omnesque fratres ipsius in sui similes perficere poterit, virtute propria retenta: Cumque hoc in Sole contingit, Lunæ lumen immutatur, absorbeturque in Solem, vt æquè Sol æternus, vnitus & trinus fiat, id quod est postremum in æternitate (extra hominem;) Et hinc demonstrari potest, quòd Euangelista Ioannes, Apocalypseos tertio capite, similitudine eadem, inquiens; *Suadeo tibi emere à me Aurum ignitum probatum, vt locuples fias, & vestimentis albis induaris, & non appareat confusio nuditatis tuæ: & collyrio innunge oculos tuos, vt videas. Ego quos amo, arguo & castigo. Æmulare ergo, & penitentiam age. Ecce sto ad ostium, & pulso: si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipse mecum. Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo: sicut & ego vici, & sedi cum patre meo in throno eius. Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis.*

Sapientes; Gaudemus, quod intelligimus à te cognoscimusque Lucem elucentem ac viuificantem; effluentes pariter, agentes, fermentales, contagiosas, caducasque tenebras; per quæ rescisci mus, quomodo Heua fructus tenebrarum tetigerit, atque comederit: & quòd exinde tenebrosa & contagiosa deuenerit: per effluentem eius caliginem, tradebat id quod comederat, vt quæ id ipsum facta erat, Adamo, qui eodem vescebatur: Similiter per diuersitatem Lucis elucentis à tenebris exferentibus se intelligimus, quomodo Dei ministri per Lucem externa & sempiterna opera patrare possunt, vt montes transflocare, cæcis visum reddere, surdis auditum, mortuos resuscitare: & vicissim, malos caliginososque homines extra seipsos solummodò operibus

segregatis

ſegregatis ac lethalibus deſignandis eſſe potes,emanenti eorum caligine.Percepimus quoque vitæ arborem in medio horti locatam fuiſſe,pariterque fuiſſe arborem Scientiæ boni atque mali,quod colligere licet ex Moyſis capite ſecundo,inſequentique tertio. Apprehendimus item, arborem bonam, fructus verò malos fuiſſe, præterea iam Arborem hanc cum Paradiſo cognoſcimus ex verbis tuis, idemque Moyſis, ſecundo capite; *Plantauerat autem Dominus Deus Paradiſum voluptatis à principio; in quo poſuit hominem, quem formauerat. Produxitque Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum viſu, & ad veſcendum ſuaue: Lignum etiam vitæ in medio Paradiſi lignumque Scientiæ boni & mali. Et fluuius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum Paradiſum qui inde diuiditur in quatuor capita.Nomen vni Phiſon; ipſe eſt qui circuit omnem terram Heuilath, vbi naſcitur Aurum: Et Aurum terræ illius optimum eſt*: Porro capimus & hoc, quod habetur cap. tertio; *Et cùm audiuiſſent vocem Domini deambulantis in Paradiſo ad auram post meridiem:* id quod explanatur vlterius 18. Pſalmo Dauidis, qui inquit; *Cæli enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annunciat Firmamentum. Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat Scientiam. Non ſunt loquelæ, neque ſermones, quorum non audiantur voces eorum. In omnem terram exiuit ſonus eorum; & in fines orbis terræ verba eorum. In Sole poſuit tabernaculum ſuum: & ipſe tanquam ſponſus procedens de thalamo ſuo: Exultauit vt Gigas ad currendum viam, à ſummo Cælo egreſſio eius, & occurſus eius vſque ad ſummum eius· nec eſt, qui ſe abſcondat à calore eius. Lex Domini immaculata conuertens animas: teſtimonium Domini fidele,ſapientiam præſtans paruulis. Iuſtitiæ Domini rectæ, lætificantes corda:præceptum Domini lucidum, illuminans oculos. Timor Domini ſanctus, permanens in ſeculum ſeculi: Iudicia Domini vera, iuſtificata in ſemetipſa. Deſiderabilia ſuper aurum & lapidem pretioſum multùm: & dulciora ſuper mel & fauum. Etenim ſeruus tuus cuſtodit ea, in cuſtodiendis illis retributio multa. Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me: & ab alienis parce ſeruo tuo. Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero: & emundabor à delicto maximo. Et erunt vt complaceant eloquia oris mei: & meditatio cordis mei in conſpectu tuo ſemper. Domine adiutor meus,& Redemtor meus.*Cognitum quoque habemus, mortalem hominem Arborem vitæ, attingere poſſe,eâque frui, cùm fuerit Cherub, is que fieri poteſt, teſtante Moyſe, 3. cap. Geneſeos; *Et ait; Ecce Adam quaſi vnus ex nobis factus eſt, ſciens bonum & malum; nunc ergò, ne fortè mittat manum ſuam, & ſumat etiam de ligno vitæ, & comedat, & viuat in æternum.. Et emiſit eum Dominus Deus de Paradiſo voluptatis, vt operaretur Terram, de quâ ſumtus eſt; Eiecitque Adamum: & collocauit ante Paradiſum voluptatis Cherubim, & flammeum gladium, atque verſatilem, ad cuſtodiendam viam Ligni vitæ.*

Quandoquidem nunc determinatum illud biduum effluxum,quódque breui à nobis ſis relinquendus, prius inaudire auemus, quia initiatus es 4. Ordinibus minoribus, an cæteros tres ſimiliter ambias, ſiue in Doctorem Medicinæ promoueri.

Mercurius; Sacerdotium magnum eſt munus, multaque requirit, nunc præſertim, de multis reſpondeant, ſintque perfecti oportet, cùm ritè defungi velint,quod capeſſere neutiquam auderem, niſi coactus. Doctoratum Medicæ Artis meritò defugio, quoniam eiuſdem Profeſſores plerumque alienas fouent opiniones, minúſque veritatem ſectantur; At Deum orabo,ſibi placeat, in dies mihi concedere, voluntatem eius exſequi totis viribus, adusque deſtituere vitam.

Sapientes fauſtæ noctis voto te beabant, adhortantes; Perge tuo in inſtituto, & agito,vt tibi ipſi,mediante die Saturni,in die Lunæ, per Diem Solis, libertatem procures vt dictum; Demumque te commendamus poſtulationi ſubſequentium nos,qui te inſimularunt, accuſarunt,atque conuicerunt, vt omnia præfata Luci ederes: eos alloquere & exaudi, vt cuncta exſequare obſeruabunt, pro hoc biduo noſtræ Delegationi ſtetimus.

Adhæc,erga Dominos & Magiſtros hos Sapientes tuis gratiis defunctis, illorum ſectatoribus inquiebas; Veritatis amatores, ſummè honorati,cum minùs honoratis, nobiles ignobiles,quique adeſtis,neminem veſtrum ſeorſim noui(quamuis à vobis inſtimulatus fuerim) quia vultu iam mihi velato eſtis; Scitote, demiſsè me vobis omnibus ſupplicare notis, ignotiſque, promtam meam opellam, beneuolumque affectum haud grauatè ſuſcipere, omnibus ac ſingulis vobis ex cunctis viribus inſeruire ſe deuouentem. Quibus auditis, acceptum ſibi eminùs teſtabantur, ac notorum numerus ingens vela leuare incipiebat, quidam literas tibi exaratas legebant, alij perſonabant Hymnis in honorem parentis tui;eiuſque ſcriptorum, tibi miſſis, quo paterno præfigerentur operi: Ceſſante hoc applauſu, poſt gratias tuas abſolutiſſimè peractas,

perſequebaris;

persequebaris; Multos vestrûm noui; aliquos visu & alloquio, cæteros celebritate magnâ, literis, & carminibus, à Gilinij Comite mihi ereptis,cùm absente me spoliasset castrum, vbi inter reliquam meam supellectilem libros, scripta, & hymnos prædictos deprehenderat, quæ omnia ille cum Medicastro suo Galenico superstites non sufferre poterant; hunc lugeo interitum, causam vnicam, quod nullatenus lucem cernere potuerint. Quo precabare illis omnia prospera ac salutaria in Domino, inquiens; Vestræ flagitationi commemorata cuncta typis mandabo.

Quæ omnia,postquam meus Intimus ad instantiam mihi narrasset, paucis complectebar, eique monstrabam: quibus visis, typis vulgare monebat, subiungens: Si quis plura desiderauerit, modò sit aptus, nunquam deero, quin pleniùs cuilibet pro re natâ inseruiam: Me sequere, vniuersum perambulo Orbem.

INDEX TRACTATVVM, A IOANNE BAPTISTA VAN-HELMONT EDITORVM.

TRACTA

Index Tractatuum.

TRACTATVS DE MORBIS.

SVPPLEMENTVM.

OPVSCVLA MEDICA
IN·AVDITA.

Extrait

Extraict du Priuilege du Roy.

LOVYS PAR LA GRACE DE DIEV, ROY DE FRANCE ET DE NAVARRE; à Nos Amez & feaux Conseillers, les Gens tenans nos Cours de Parlement, Maistres des Requestes ordinaires de nostre Hostel, Baillifs, Preuosts, Seneschaux, leurs Lieutenans & autres nos Iusticiers & Officiers qu'il appartiendra : SALVT, Nostre cher & bien amé *Iean Baptiste Deuenet*, Marchand Libraire de Nostre bonne Ville de Lyon, Nous a fait tres-humblement remonstrer qu'il a recouuré vn Liure imprimé à Amsterdam, qui a pour tiltre, *Ioannis Baptistæ Van Helmont Ortus Medicinæ, id est, initia Physicæ inaudita*, &c. & grandement vtile & necessaire à ceux qui ont dessein de suiure la profession de Medecine : Mais il craint qu'ayant fait les frais de l'Impression, il n'en soit frustré par quelqu'vn qui le feroit Imprimer apres luy, en nostre Royaume, Pays & Terres de nostre obeïssance, ce qui luy causeroit sa ruine entiere, s'il ne luy estoit sur ce par nous pourueu. A CES CAVSES, desirans subuenir à nos sujets selon l'exigence des cas, Nous auons permis & permettons audit *Iean Baptiste Deuenet*, par ces presentes, d'Imprimer, ou faire Imprimer ledit Liure, *Ortus Medicinæ*, &c. en tel volume & caractere qu'il auisera bon estre, durant l'espace & temps de neuf ans, à commencer du iour qu'il aura esté acheué d'Imprimer pour la premiere fois; faisans tres-expresses inhibitions & defenses par cesdites presentes à toutes personnes de quelque qualité qu'elles soient d'Imprimer, ou faire Imprimer sous pretexte d'augmentation, vendre, ny debiter ledit Liure durant ledit temps; changer de tiltre, extraite, contrefaire, ny alterer iceluy sans le consentement dudit *Iean Baptiste Deuenet*, ny mesme d'en faire venir de dehors, nonobstant quelque permission que l'on pourroit auoir obtenu auant & depuis la presente, à peine de trois milles liures d'amande, applicables, le tiers à Nous, vn tiers aux pauures de ladite Ville de Lyon, & vn tiers audit *Deuenet*, & confiscation desdits Exemplaires & de tous despens, dommages & interests d'iceluy. VOVLONS que mettant au commencement, où à la fin de chacun des Exemplaires, vn Extraict des presentes, elles soient tenuës pour bien & deuëment signifiées, *à condition qu'il en sera mis deux Exemplaires en Nostre Bibliotheque*, & vn autre entre les mains de Nostre tres-cher & feal Cheualier Garde des Seaux de France, le Sieur MOLE', à la charge aussi de faire registrer ces presentes és Registres des Syndics des Libraires de cette Ville de Paris, suiuant l'Arrest du Parlement de Paris du huictiesme Auril dernier, à peine de nullité des presentes. SI VOVS MANDONS que du contenu en ces presentes vous fassiez iouïr pleinement & paisiblement ledit *Deuenet*, & ceux qui auront droit de luy pour ladite Impression; Faisans cesser tous troubles & empeschemens à ce contraires. MANDONS au premier Nostre Huissier, ou Sergent sur ce requis, faire pour l'execution des presentes tous Exploicts requis & necessaires : CAR tel est Nostre plaisir. DONNE' à Paris le trentiéme iour de Decembre, l'an de grace mil six cents cinquante trois, & de Nostre Regne le onziéme.

Par le Roy en son Conseil. BELLOCIER.

Registré sur le Liure de la Communauté des Libraires de Paris, le huictiesme Ianuier mil six cens cinquante quatre, suiuant l'Arrest du Parlement du huictiesme Auril, mil six cens cinquante trois.

Acheué d'Imprimer pour la premiere fois le 4. Ianuier 1655.

VATICINIVM

VATICINIVM DE AVTHORE, POËMATE EXPRESSVM.

1 Medicina ante Hippocratem nuda apparuit, & vagabunda
2 Dictum Hippocratis, inuitans eam ad vrbes.
3 Admirata respondet Hippocrati.
4 Laus Hippocrati debita.
5 Hippocrates Medentum primus, qualiter coluerit Medicinam.
6 Galenus ornatum linguæ dedit, non aluit, nec proinde illa creuie.
7 Idem Arabes fecere.
8 Sequaces vtriusque huius sectæ, idem fecere hactenus.
9 Paracelsus titulum Monarchæ arcanorum & Principis medendi ambiuit infeliciter.
10 Medicina cultum paganicum spernit.
11 Optat speculum, vt reflexo lumine clarior euadat.
12 Liber Authoris, posteris pro speculo inseruiet.
13 Medicina sui, & authoris destinationes explicat per vatem.
14 Laudat Medicina Authoris studia.
15 Vates explicat laborum optatos fructus.
16 Censuræ Medicinæ de l.bro Authoris.

ORTE *Latogigenæ mæstissima, filia prolis,* 1 Medicina.
Percurrit rigidis hospita rura feris.
Et votis inimica suis, tum fata volutans
Arguit immites, numina sæua deos.
Arguit: & nimiâ turbatis sensibus irâ
Errat, & erroris causa, doloris erat.
Sic duplex clades: miserum nam vindice fratrem, Æsculapium.
Flamma iracundi scit periisse Iouis.
Ferrea ternarum dum fregit iura sororum,
Dicitur Æthereis hic periisse focis.
Prouenit hinc dubijs incertus passibus error;
Prouenit hinc mæstis lachryma multa genis.
Errantem vidit, mox visam, Cous amauit, 2 Hippocrates.
Nempe placet niueis æmula forma rosis.
Alloquitur. Dryades reor heic mea Nympha, puellæ
Sunt, & Cornigeri turba petulca Dij.
Hos tua nam campos sacrat præsentia, sacrat
Quæ decet Argolicam forma superba deam.
Quid te montanas delectat visere valles?
Quid iuga saxosis assimilata iugis?
Nonne placent altis vrbana palatia tectis?
Nonne placent clari ciuica turba viri?
Nonne placet teneræ magis apta habitatio vitæ?
Et magis eximia conditione frui?

Vilescant humiles, pubes indocta, coloni:
Vilescant parua rustica tecta casa.
3 *Obstupuit vultum, Majestatémque loquentis,*
Et gestum magni Nympha decora viri.
Omnis purpureo mox lachryma cessit ab ore,
Et sonuit mœsto nulla querela sono.
Siderea in viridem dimisit lumina terram,
Edidit & lætis gaudia certa notis.
Dicta sibi exiguo meditata est verba momento,
Reddidit & Coo, talia dicta seni.
Hæc tua verba placent, vnus mortalibus es tu,
Quem cupio: oblatum, muneris instar erit.
4 *Tecum habito: per te pellam Pestésque, luésque:*
Quin Morbus dum te viderit, æger erit.
Lucidus Eois, quà surgit Cinthius vndis,
Occiduóque suos gurgite mergit equos.
Altius in quouis scandet tua gloria regno:
Quin lambent laudes sidera summa tua.
Vnum posteritas te clamatura magistrum,
Nec fomes quo laus crescere possit, erit.
Te viuax patulum celebrabit fama per orbem,
Rumpent fatales dum tua fata Deæ.
5 *Cous agens meritas tanto pro munere grates,*
Largitur nudæ talia dona Deæ.
Intacta niueam circumdat sindone Nympham,
Quæ superat canâ lilia sparsa niue.
Nil simile auricomus vidit, seu surgat Apollo,
Seu lauet occiduo feruida plaustra mari.
Comta diu tali mansit Medicina decore,
Illam primæui sic coluere Patres.
6 *Donec surrexit post sæcula quinque Galenus.*
Totus in ornatum, nec dedit ore cibos.
Nempe dedit Tyrio saturatas murice vestes,
Quas ornat multis fimbria torta nodis.
Distinguunt nitidæ fulgentia cingula bullæ:
Virgineum ditant carbasa pulchra caput.
7 *Venit Auicennas Panchææ gloria gentis:*
Fertur & ornandis consenuisse togis.
8 *Innumero plures numero venêre suorum,*
Nil nisi qui tunicas excoluere datas.
9 *Maximus Helueticis tandem Paracelsus ab oris*
Ostentans, dixit, se genus esse Deæ.
10 *Illa tamen nitidas pretiosa monilia gemmas*
Contemnit: diuas nil iuuat istud, ait.

Ornamenta nihil veterem spirantia fastum,
Et magis opprobrio, quod magis artis erit.
Quorsum mille togæ? mille ostentacula luxus?
Non decet hic vanus numina nostra labor.
Quæsisse innumeros sola ornamenta per annos,
Vah! pudeat nugis inuigilasse reis.
Atque vtinam liceat, quàm sim formosa videre!
Nec non Iudicio pulchrior esse meo?
Nostráque iudicibus spectetur forma Deabus?
Atque probent omnes numina nostra viri?
Sed fors, Nympha, timent, faciem si conspicis, omnes
Temnas, ac formâ viuere sola voles.
Si non vidisses propriam Narcisse figuram,
Non foret inspecta mors tibi crimen aquæ.
Mortilis fuit ille, Dei sum filia, Diua,
Quæ cupio facio, is, quæ voluere Deæ.
Quis mihi det speculum? speculum peto, clarior illo
Reddar, & ex toto corpore næuus erit.
Quis mihi dat speculum? Iustos Dea desine luctus.
Nam parat en istud quod reget ora vitrum.
Ioannes Baptista dabit, cui nomen ab Helmont,
Quem Bruxella, suo nutrit amœna sinu.
Vase vel abscedens si spiritus introit in vas
Hunc genium iuro, maxime Coë, tuum.
Isto imitatam speculo mirabere formam,
Cui morbus, cui mors, cui mala Parca, subest.
Non rapiet solitum damnosa senecta decorem,
Ruga nec antiquâ fronte, senilis erit.
Nec labyrinthæo post impediere reflexu.
Nam patet ex omni tramite recta via,
Nmpha inquit Vati, statuit moderator Olympi
Insolitis mundus vapulet orbe malis.
Vt possit, Medicæ, quàm magna inscitia plebis
Nouisse humanum turba misella genus.
Scilicet electos voluit clarescere, contra
Morborum numerum, barbariemque nouam.
Et contra; voluit, propria rude sponte fatiscat
Vulgus, multorum trux homicida virûm,
Hærens quisque sui trita inter verba magistri:
Quod medica tactus sit, putat artis apex.
Dum per circuitus vadunt, & sensa parentum
In noua restaurant, centuriásque nouas.
Inde nec à Coö sunt ausi pergere gressum,
Amplius haud artem quærere posse putant.

Sed quid aget mortale genus, iam lege medendi
Assuetum? propriâ cunctaque pelle pati?
Fixa premens veterum semper vestigia patrum
Occidit heu! proprio credula turba dolo.
14 *Deposita vrbana nondum prætexta saluti*
Nec fuerat patrio bulla sacrata foro:
Dum nostros iuuenis thalamos exposceret Author,
Percurrens veterum deuia tesqua patrum.
Scilicet is superos sibi conciliarat amicos,
Qui fudêre alto plurima vota Deo.
Nudaque supplicibus videat quò corpora verbis,
Videat vt Cous, per sua vota senex.
Per multos variis transegit sumptibus annos,
Improbus affligit sedula membra labor.
Clarus luciferas seu vexit Apollo quadrigas,
Seu micuit rutilo Cinthia clara polo.
Abstrusi famula noscens penetralia cordis
Secreta Alchimia, non latuisse mei.
Illius ingentem per plurima dona fauorem,
Perque humili fusas quæsiit ore preces.
Vt tandem nostrum sibi conciliaret amorem,
Et coleret grati sacra marita tori.
Effudit mœstos insomni pectore questus,
Ac maduit tristes imbre tepente genas.
15 *Noluit ætherei summus moderator Olympi,*
Mitteret vt surdis irrita vota notis.
Hæcque refer vates: sponde, & maiora sequentur.
Quisquis morbus erit, pondere & vnus erit,
Destinor Authori pretium dotale laboris
Vt iungar thalamo fœmina digna viro.
Bináque sacrato sociabit corpora vinclo.
Tu refer humano nuncia tanta gregi.
Tristia nullius reperis contagia morbi:
Tradita quin tanta, sitque medela viro.
Morborum fugiet Pestis Regina, Podagra.
Calculus, Ascites, ac macilenta Phtisis,
Et quæcunque audax reclusit fœmina, postquam
Inscia in humanum sumpserat arma genus.
Nunc igitur speculi mea sit censura libello, vt
Coniugij signo, sit paranympha toro.
Latinum ra-ra. Græcum Hebræum ach. *R. notat Ausonium Veterum, notat Rque Pelasgon,*
R. notat Hebræum Dædalicósque sinus.

Sic lusit fausto poëmate, Ɖ. S. d'A. suo auunculo.

PROMISSA

PROMISSA AVTHORIS.

DICAM errores Scholarum circa res, quas temerè fundamenta naturæ censuere; dein in Naturæ decidentia, ostendam defectus, siue morbos, ab Anterioribus ignotos. Non oriri videlicet ex elementorum commistione, pugna, contrarietate, vel amettia, nec item ex qualitatibus, quas elementorum primas & genuinas fingunt. Quocirca vanas esse complexionum, tam in temperatis, quam intemperatis meditariones. Docebo quoque nugaces esse humores quatuor, & quicquid illis hactenus est tributum, in perniciem humani generis, ab ethnicis, hotumque eacodæmone excogitatum. Nimirum humorum compositionem, connexionem, qualitates, effectus, & inde somniatos morbos, esse mera figmenta; falsa quoque esse laxatiuorum documenta, electiones, subductiones, & minorariones humorum, supponentia. Spes nimitum vanas, sanationes incertas, experimenta in tanta ignorantiæ ignauia, periculosa, artem constituisse non medicam: sed coniecturas incertas, subterfugiis studentes, ac humo, suos errores tegentes. Tandem spes vanas non minus, quam perniciosas, pro veris venumdedisse, Phlebotomiam verò nusquam iuuare, nisi per accidens, defectu scilicet artis, & pharmaci benignioris: semper verò, venæ sectiones, vitæ longæ demere. Cauteria quoque, absque fundamento introducta, postquam jam, effectu remediorum suorum incertam, & languidam opem, frustra explorassent. Denique neque Tartaros, esse patratores infirmitarum, propalabo. Pariter neque morbos tribus initiis oriri, vt neque ex essentialibus, quas Chemeia iactitat. Vanitates quoque, siue figmenta catarrhi detegam, vt non sit morbus, qui hoc parente gignatur. Errores tandem circa ventos edoceri, fundabo. Cœlum denique immune, indemnéve vindicabo, à morbis seminalibus. Census medicaminum, simulque medentum abusus, vtrobique charitatis ergo, exponam. Interim morborum anatomen, per veras illorum radices instituam, ac nonnullos subinde, subter argumenti occasionem, è communi errore sequestrando, enucleabo. Nimirum Apoplexiam, Lepram, Asthma, Asciten, Podagram, Lapidescentiam, Vteri squallores, Venenorum tandem, atque Pestis tragœdias repræsentaui. Vt non per contraria, neque per similia: sed duntaxat per dotata, & appropriata, instituantur medelæ, & sanationes. Quorsum sanè opus fuit, totam antiquorum Physiologiam destruere, atque innouare Scholarum Physices documenta. Postremo de vitæ radice (de quo nemo) agam. Rogo Dominum Deum, vt sua charismata, in palæstram Medicam immissa, dignetur illustrare robustioribus ingeniis, largo roris imbre fœcundare, tandemque tanti causam, maturare properè, hoc ærumnoso sæculo.

INDEX COLVMNÆ PRIMÆ.

COLVMNA I.

Vanquam Philautia plerumque excludit cognitionem veritatis, quaq; tamen homini nil datum sit preciosius; attamen Christianæ pietatis plenum censui, docere quantum mihi tradite profecerint disciplinæ. Deliberaui itaque rem plane 1

 insoli

insolitam nimirum vertiginis & socordiæ pocula
euertere, quibus Scholæ hactenus inebriatæ,
mundum inescarunt, & imposuere viginti & vno
2 sæculis. Primus Hippocrates, rarissimi doni vir,
& Adeptorum particeps, sua experientiæ aliquot
tædia, sine fuco edidit. Quoniam eius paucissima
exstant genuina, eaque adhuc alienis deinceps
placitis, & commentariis seruire coacta:
quamuis pleraque eius opera, sint quisquiliæ
3 adulteræ. Hanc illius itaque Industriam, non
tolerunt alii, ea nempe est dierum caries, vt virtus,
& veritas, suos ab ortu, habeant mox comites
æmulos: vnde humana quæuis, semper ruinis
fuere obnoxia. Etenim quæ rudioribus, sed,
sincerioribus sæculis, charitatis ergo amplectebantur,
mox in lucro, commoditates, luxum, &
gloriam inuenere. Successit ergo dein charitati,
pietatis ostentatio: & ex lucro vanitas, commiserationem
deleuit. Sic nempe medendi puritas,
in linguas, jactantias, controuersias, rixas, &
coniecturas migrauit, relictaque fide fideli priorum
obseruationum, theoremata erexerunt, socordiæ,
atque vertigini molliter accommodata.
Galenus dein quingentis annis junior hypotheses
extruxit, complexionum, humorum, & graduum:
promittens facili methodo, demonstrationes
mathematicas earum rerum, quas sola Natura
metiri potest, quæ sibi in occultis eadem reseruauit,
ac tandem nonnulla solis Spagyris patefecit.
Galenus interim sua theoremata in ingens
dispersit, quæ postea Græcorum garrulitas
adauxit in immensum, quæque Scholæ, in hunc
vsq; diem, superstitiosè colunt, quia alienis laboribus
sibi trophæos fecere. Hinc itaque studium,
in professionem, & Academias transiit. Quandoquidem
Romanos (quos Græci Barbaros vocant)
Galeni posteros, non piguit hunc sibi
authorem proponere. A medendo namque transilierunt
in Medicos, & Medicinam erexerunt:
adeoque in limine errarũt, in hunc quoque diem
vsque, omen sibi in nomine scripsere. Quod scilicet
non ab opere medendi, Medicinam colerent
ac Medici essent, sed à dicendo solum, Medici
dicendi essent, & professio eorum Medicina, totaque
medicatrix ars, propria confessione duntaxat
esset sermocinalis futura. Nec decus ex arte,
qui tantum à dicendo nomen acquisiuere, sperare
se, præsago Etymo denotarunt. Mauritani
postea palmam pollicebantur, vbi pænè hellenismus
studiis defloruisset. Europæi verò desperan-
4 tes, velut tota animi vis sibi effeta esset, barbaris
inuentis stare, & peregrina excoluisse, sibi duxerunt
satis. Illorum autem commenta, in nouas,
indies, centurias redegisse, nedum non ingeorosum
putarunt: sed honori duxere, sapere, ex commentario
duntaxat. Hinc socordiæ poculum,
Scholas veterno imbuit, quisque assentiri, quam
5 indagare mallens. Inde nec ab Hippocrate, Medicina
progressum vsque fecit: Sed quæ per
Galenum adhuc retrouit, deinceps in circulum
circumacta est: vnde Scholæ vertiginem concepere;
& Galeni præstigiæ, cantum cuculi imitantes,
in eundem semper circulum rotarunt. Dum
enim studia in lucrum erecta sunt, medicina
6. circum molam rotata est. Siquidem cum præter
venæ sectionem, & laxatiuorum supellectilem,
vix alia Scholæ remedia adhuc hodie agnoscant,
sitque omnis illarum conatus, vt sanguine,
stercoribus, balneo, canterio, sudore, adeoque
non nisi corporis, virium que diminutione, itemque
cruoris putrefactione, (quam appellant purgationem)
miseraque laniena, omnes corporis
languores tollere præsumant: Hinc factum est, 7
quod ipsæmet, euanidos effectus admirantes,
copiosam erexerũt incurabilium cohortem, velut
desperatione adactæ, de illis morbis, non nisi pudibundam
mentionem faciant, ac curam palliatiuam
introduxerint, calamitate, atque desperatione
plenam. Sola, inquam, Plethora, Phleboto- 8
miæ dicitur indicatrix, quæ de cætero vt nocet:
ita initiantis morbi acuti inedia, & ciborũ auersio,
cum depopulante morbo, omnem Plethoram
primis diebus facilè deplent. Neque inane reuulsionis,
atque deriuationis commentum, magnopere
profuisse, suo quandoque themate sub febribus
demonstrani. Laxatiua verò, cum saltem no- 9
uellum cruorem, è Mezaraicis venis emungant,
illumque pro veneni illorum indole, diuersimodò
putrefaciendo, transmutent, profectò non nisi
languidam spem sanandi, per euentum, confusione,
anxietatibus, & incertitudine plenam, dedere
hactenus. Itaque cæci sumus, nisi magno animo,
tantæ mortalium cladi, ægrorum, orphanorum,
ac viduarum suspiriis, & mortuorum tandem
commiseratione ducti, eamus obuiam. Etenim
prætérquam quod tam incerta, ac infida sint scholarum
ægris auxilia, humanam quæso sortem
mecum commiseremur, quæ vitam & fortunas,
arti coniecturis, & incertitudine refertæ, supposuit,
vt omne quoque nebulonum, ac meretricum
genus admiserit, quò in nostros cognatos impunè
sæuiat. Tantam scholarum, & sæculorum ignauiam, 10
& cæcitatem, cum mecum perpendo, laudo
Deum ter gloriosum, quod paruulis in seipso,
multam veritatem patefecerit, quam magnatibus
& cathedris occultauit. Ideoque Iudiciorum Dei
abyssum admirans, sanctè adoro. Cæterum Gale- 11
nus, prædecessorum gloriam in se rapiens, artem
suam paucis contentam regulis, in immensa voluomina
dilatauit. Placuit nimirum ex quatuor
Elementis, corpora quæuis institui, & suam inde
integram quidditatem rapere. Adeoque ad horũ
normam, quatuor qualitates, totidemque complexiones
simplices, mox totidem qualitatum
complexarum binarios, ac inde quoque humores
quatuor, nostri constitutiuos, antè ab aliis somniatos,
confirmauit. Dein, ex illorum lucta, &
discordia, tam simplici, quam suis fictis humoribus
sociata, omnes propemodum morbos, & sanandi
scopos, siue indicationes, prout ex illorum
symmetrya, sanitatem deriuare statuit. Morbum
quoque omnem, esse meram qualitate diathesin.
Quapropter, contrariorum duntaxat contraria
esse remedia. Qua tandem necessitate compulsus,
vires simplicium, verbotenus è Dioscoride,
gradusque elementarios distinguens, exscripsit,
seminalem & specificam illorum potestatem,
vtrobique negligens, quia nesciens. Qua quidem 12
artis facilitate, sibi principatum medendi conciliauit,
obtinuit, & allecta posteritas tanto compendio,
veternus sopor, per fores ignauiæ, in
Scholas irrepsit. Coi excitando, vtinam Deus
suum honorem, & mortales, vsumfructum quem
opto, meis ex laboribus capiant! Obgannient, 13
sat scio, plerique, sibi, suisque lectionum fatigationibus
detractum iri dolentes, si solidam scientiæ
Medicæ veritatem, in solius Dei gloriosi donationem
resignauero, minimum verò in acumine
ingeniorum sperauero.

Sed vtut ringantur, homo rasa & inanis tabula
est,

est, debetque aliunde, & à Magistro vnico, suam
acquirere doctrinam. De quo dicitur, quod nun-
quam discipulus illum Magistrum superauerit,
quia tantum vnicus Pater, & vnicus Magister, qui
in cœlis habitat. A quo omne bonum, omnis
lux, & Intellectus claritas. Christiani sanè, profi-
temur Dominum Iesum, vnicam Patris sapien-
tiam, omnis essentiæ, veritatis, & cognitionis
α & ω. Adeoque cum omne donum bonum,
nedum virtutum, sed & cognitionum, descendat
à Patre luminum; quis poterit à Scholis gentili-
tiis, scientiæ Medicæ tesseram ediscere? Dominus
14 etenim creauit Medicum, non Scholæ. Possunt
equidem Scholæ paganicæ habere scientiam hi-
storicam, obseruatricem rerum contingentium,
regularium, & necessariarum. Quæ est sciẽtia me-
moratiua facti. Possuntque & Mathesin adipisci:
quæ est scientia applicationis rerum ad mensu-
ram. Possunt & demum rationalem spondere,
quæ ex alterutra harum, per discursus adaptatio-
nem, deducta est. Atque vtinam, quantum per
illa media poterant, solidè atque sincerè præsti-
tissent! Possunt inquam historicè nouisse astrorũ
& maris refluxus, quod aqua ad planum & deor-
sum tendat, varias inde sequelas deriuare, ac in
axiomata stabilire. Nouerint inquam panificium,
& causarum necessitates aliquatenus connexas,
ratiocinio adaptare. Ast ab ipsa scaturigine, siue
à priori istæc intelligere, & sapere, nulli, sine
15 Christi Domini peculiari fauore, conceditur. Est
ergo scientia medendi omnium postrema, maxi-
meque occulta, adeo, vt nec mirum, hodie etiam-
num eius prima desiderari è typis initia. Soler-
tiores adhuc ethnicorum, mondum sua lege con-
stare, resque, radices suas, in toto, ac speciebus ha-
bere, quibus vi propria, in æternum cõseruatum
iri spoponderunt, adeoque independentiam, siue
deitatem, rebus inesse. Eheu! inde à vera Philo-
sophia, & Medicinæ veritate, velut ebrij, circa lu-
ridas deitates, & cœcitates, cespitarunt in tene-
bris: atque idcircò creata, horumque semina, ra-
dices, & cognitionem, necessariò nesciuere. Natu-
ræ cognitio itaque, per coniecturas pueriles, ten-
tata quidem ab Ethnicis est: at minimè vnquam
adepta. Dolui ergo, cum commiseratione, quod
hactenus nõ aliunde initia physica sint deprom-
pta. Quæ vti hoc labore detegere statui: Ita humi-
liter oro: faxit Deus, ne suum mihi talentũ cesse-
rit in retributionẽ pœnæ, etsi in hoc labore non,
16 quantum volui, potuerim. Etenim tota facultas
Physica, apud hominem delata est; Ideoque de-
buit hæc vtique immediatè eius vitam, huiusque
defectus omnes respicere. Terminatur ergo Phy-
sica tota in vsum vitæ, inuentionem causarum,
morbi & remediorum. In quo postremo cardi-
ne, hactenus sudatum parum, scitum nihil, mul-
tum verò promissum, plurimumque neglectum,
exspectatum dudum, & erratum vbique inuenio.
17 Siquidem morborum cognitio, cõtinet scientiam
causarum dependentiæ, & appropriationis earun-
dem, ad potestates tutrices nostri. In quibus ha-
ctenus toto cœlo est erratum. Inuentio autem
remedij, præsupponit præfatas cognitiones, atq;
insuper potestatum, & virium, modum, inquam,
& agendi media, eorum autem remediorum ap-
plicationem, præparationem, & deductionẽ, iux-
ta partium clientelas, & scopos. Cõtinet quoque
necessariò simplicium cognitionem, potestates,
actiones, mutationes, defectus, alterationes, alte-
ritates, & connexiones, siue dependentias, tam
inuicem, quam respectu potestatum vitalium.
Singulæ verò desiderant donum Dei peculiare,
Intellectum nempe, & experientiam selectionis,
sequestrationis, præparationis, & graduationis.
De quibus nondum per Scholas tractatum esse
demonstrabo.

INDEX COLVMNÆ SECVNDÆ.

COLVMNA II.

AB Ovo Philosophiam aggredi prorsus de- 1
bui. Rem inquam, nunquam theoricè
indagatam, & minus exercitio attentatam aut
cognitam. Id est, inauditam veritatem palam
facere statui. Nam nisi perinde cum morbis
egerimus, atque agunt cæteræ artes, cum suis
objectis. Et nisi præuisum, indubiumque morbo-
rum exitum polliceri & prænoscere quiuerimus,
ægrorum optatui plerũque, more aliorum Arti-
ficum, respondendo; signum est, media, & finem, 2
arti coniecturali, & incertæ, commissa stare: vbi
inscitia ductrix, & via, trames incertitudinis, tan-
dem tenebræ euntem, & ducentem, per calles
ignotos, appræhendunt. Multos mihi succensos
fore scio. Inprimis qui meam ruditatem, & se- 3
ueritatẽ in repræhendẽdo, iactantiæ intolerabili
adscribent. Dein, tam illi quibus cuncta, quæ suo
non sunt parta arbitrio, displicent, noua omnia
irrident, & horrent, quam qui se omnia scire au-
tumantes, discere recusant. Non potui tamen
osorum ergo, talẽtum meum defodere, zelumque
meum proximo non patefacere. Itaque donata
cognitionis charismata, sine inuidia, fuco, lucri
spe, aut vana ambitionis gloriola, proximo dete-
xam, & quantum meæ satisfecerint experientiæ,
lubens ostendam. Spetans ostenta semel veritate,
facilè, ditiori talento præditos, Reipub. me futu-
ros vtiliores. Sic namque decet, disciplinas, per
additamenta procedendo, indies ditari. Eruntque
hactenus proin posteriores prioribus obligati. 4
Equidem magni crederur subsidij, multorum ante
me, libros euoluisse: quia facile est, aliorum in-
uentis, sua addidisse. Ast in negotio, quod assum-
psi, debile fuit è Scholaribus, omne auxilij genus,
laxumque mihi ideo aliorum cõsilium & subsi-
dium. Vtpote vbi differo, quod ipsus omnium
scribentum calamus fuerit ignarus, & morbidus,
perfacile discernere est, nullius mihi prorsus arbi-
trium profuisse, obfuisse verò insigniter. Mecum
proinde, scripta aliorum pugnasse. per aliquot
annos, pro veritatis gloria, sincerè, & cãdide pro-
testor, atque profiteor. Verùm noua, & inaudita 5
omnia cum depromam, inuenta aliorum non in-
terpretabor, vt neq; auctoritatibus certauero: &
visus sum mihi nouus Medicinę author, hactenus
duntaxat nomine tenus, cognitæ. Ideoque dona,
pro quibus Creditor DEVS, me misellum debi-

torem,suo insculpsit libro,in fœnus locaui. Para-
doxa sunt omnia.Fateor.Etenim si alibi exstarēt,
inutilem me rixatorem, dierum meorum prodi-
gum, & iteratorem inutilem, præsumptuosum,
æstimarem. Quocirca si beneplacitum Patri lu-
minum, Auorum diebus, morborum auxisse nu-
merum,& nequitiam;credam pariter,non incon-
cinnum sperare,Bonitatem suos aperuisse thesau-
ros, vt cito, tuto, atque gloriosè demum, vngat
stigmata,& vulnera, quæ Pater misericordiarum
6 inflixit. Scilicet is ille, qui Medicum ab initio,
ceu Mediatorem inter Deum,& hominem con-
stituit:Imo sibi in deliciis posuit à Medico vinci
velle, nimirū,ad hoc se creasse, peculiari elogio,
& elegisse testatur. Ita est sanè. Non enim citiùs
hominem punit Deus, infirmat, aut interimere
minatur, sibi quam optet opponētem Medicum,
vt se omnipotentem, etiam meritas immittendo
pœnas,vincat propriis clementiæ suæ donis.Hæc
est Charitas Altissimi,super caduca quæuis,æsti-
mabilis, quam electis a se Medicis, à sæculo est
elargitus. Ille, incompræhensibilis, disponens
7 omnia suauiter. Eiusmodi autem Medici sunt,in
ventre matris præparati (hoc namque verbum,
creauit ipsum Altissimus importat) suo fungentes
munere,nullius lucri intuitu,nudeque reflectun-
tur super beneplacitum (imo mandatum) Illius,
qui solus,verè misericors,nos iubet,sub indictio-
8 ne pœnæ infernalis,fore Patri suo similes.*Obedi-*
te præpositis, præceptum quidem : *sed honora pa-*
rentes,honora Medicum,angustius est,quam obe-
dire,cum cogamur etiá obedire minoribus. Me-
dicus enim Mediator,inter vitæ Principē,& mor-
tem. Desisto,maturè sat,cōsiderans beneficia mi-
hi immeritò præstita. Porro nec lectorem bene-
uolum requiro,nec Momum timeo. Liceat enim
vtrique displicere,cui est licitum,omnem vitupe-
9 rare laborem & scientiam. Sic namq; Deo statu-
tum est,vt noua,suos continuò nanciscantur du-
ros censores,& ingratos, vt plurimū. Renun-
ciaui namque magno conatu, Aulis placere, &
Magnatibus, etiam pendere ex arbitriis alienis,
semper hoc æstimans seruile, prout è contra, li-
berum planè,non subesse cum illo ente,quod ne-
mini,nisi Deo,est subiectum: Nam etsi initio ar-
duum esset: solitum tamen mihi, id austeritatis
genus elegi, geniale dein feci per assuetudinem,
ac dulce inueni. Atque vtinam, id mihi non tam
ex arrogantia, quam curatioris scientiæ posses-
sione inoleuerit! Subinde enim interim memor
verbi. *Deus dispersit ossa eorum, qui hominibus pla-*
cent : confusi sunt, quoniam Dominus spreuit eos.
Certò itaque scio, si largitoris ferat placitum,
super sata rorabit, incrementum dabit, eruntque
sic conceptus mei Reipubl. humanæ profi-
cui,si adsit dierum plenitudino. Sin minus. No-
uit is saltem,interiora mei,& Clementiæ suæ ex-
pectabo retributiones. Sit ergo Deus; inter me
& mundum, qui vtrumque est iudicaturus. Sit
nomen eius ter gloriosè sanctificatum, fiatque
eius sola, in omnibus sanctificans voluntas.
AMEN.

COLVMNÆ TERTIÆ.

1 *Quibus mediis detur Intellectus.*
2 *Author quomodo falsitates deprehenderit.*
3 *Inscitia medentum capitulis.*
4 *Difficultates Authoris, adhuc iunioris, cum aliis Medicis.*
5 *Libros omnes deseruit.*
6 *Quid peregrinando, ac quam parum didicerit.*
7 *Putauit dudum, Medicinam, esse Græcorum imposturam.*
8 *Quantum ex Paracelso profecerit.*
9 *Ingenuitas Authoris.*
10 *Vnde Schola excusationem mendicatura.*

COLVMNA III.

CHaritas orat, desiderium quærit;& necessi- 1
tates,ex commiseratione, in anima pulsant.
Sic datur intellectus; Sane puduit me, vel ab
adolescente, quod operarius, vocatus ad opus,
illud promitteret, staretque promissis. Ego vero 2
ad infirmum initio morbi, & cūstantibus adhuc
sibi viribus, vocatus, eundem interire permitte-
rem. Formidinis enim plenus credidi, non sat
fore, dicere: *Non est in Medico semper releuetur*
vt æger. Et nata inde licentia, temere progredi,
atque continuare in opere medico,dicendo: Ex-
cusabor, quia feci quantum potui, iuxta artis
theoremata:Si scire meum,vndequaq; defectuo-
sum,ipsæque artis hypotheses, in radice sui, sint
cariosæ.Est nimirum medētum inscitia pergenus, 3
male medendo, ferè capitalis: Quippe nec im-
pianda apud Deum; vbi pellem pro pelle dabit
homo. Signum est namque, eiusmodi Medicum,
non per fores; sed per fenestras intrasse, falsum-
que nomen sibi arrogasse. Ego quidem,à teneris
adbuc ossibus,scientiam ante diuitias habui.Sci- 4
sitabantur nempe medentes, cur minus iuxta
Galenum curarem, illosque, ceu antecedentium
gregem, sequi recusarem? Spondebant quoque
annuè plures ducatos mihi in lucrum cessuros,
quam multis suorum simul: sed postquam illo-
rum theoremata, apud me, suspectæ essent fidei,
anxius inquisiui securiorem tramitem.Plus enim
scire anhelaui, quam ditari.Atq; vtinam id pure,
in me propter Deum!Saltem sufficientes diuitiæ
venerunt simul cum aliquali sciētia. Mox didici,
dubitare magis, de cōstantia Theorematum Ga-
leni,postquam conspexeram ipsamet Scholarum
axiomata, esse vlcerosa; tum demum paulatim,
hunc conceptum, discursu, & experientia magis
magisque confirmaui; nimirum vtrobique igno-
rantiæ semina, eodem contagio in radicem me-
dendi, & medentum animos vsque penetrasse.
Deserui itaque confestim omnes omnium libros, 5
acribologias, atque inanes Scholarum pollicita-
tiones,credens firmiter,omne donum bonum,de
sursum venire à Patre luminum,magisq; adhuc,
Medicinæ adeptæ. Peregrinas aliquot Nationes 6
perlustraui, & apud omnes eandem pænè igna-
uiam & ignorantiam inueni. Quæ autem erant
curiosiores sciendi,etiam propositi tenaciores,&
præsumptione circumspectiores,quidem inueni:
sed æque,imo amplius,ignaras reliquis. Tædebat
interim ingenuè, laboris anteacti, & anxietatis,
discendo perpessæ. In librorum autem multitu-
dine,nusquam solamen erat,aut scientia:sed pro-
missa vana,abusus,& errores plurimi. Itaque du- 7
dum mecum reputaui, artem Medendi, meram
imposturam, à Græcis introductam,donec tan-
dem Sacra melius me instruerent; Pestem,consi-
derabam morborum calamitosissimum, in quo,
ægrum quisque desereret, & infidi auxiliatores,
arti suæ diffidentes, ociùs fugerent, quam indo-
cta plebs,rudesque Pestis curatores.Proposui ita-
que annum vnum,dicare miseris cōtagio imbutis.
Quanquam

Quanquam io nullum, præter triuialia, medicamen, mihi enotuerat; Deus tamen, à tam atroci hoſte, meam præſeruauit innocentiam. Non accerſitus enim, illos ſponte inuiſebam, non tam inuitatus, quàm diſcendi cupidus: omnes tamen me viſo, reſici videbantur, ſpe & gaudio. Ipſe fretuſque ſpe, me aliqando ex meſa Dei gratuitate, potiturum ſcientia Adepti; mihi perſuaſi. Poſt decennium autem peregrinationis, & ſtudiorum, à promotione in arte medendi, habita Louanij, tandem Anno 1609. iam coniugatus, me Giluordiam ſubduxi è vulgo, vt meus diſtrictus, pergerem perluſtrando ſegna vegetabiliū animalium, ac mineraliom, coriola analyſi, corpota aperiēdo, ſeparandoque vniuerſa, per ſolidum ſeptennium indagaturus. Libros Paracelſi deriſa obſcuritate obſitos, inueſtigaui, illumque hominem admira-
8 tus ſum, & oimio honore proſecutus: Donec tandem daretur intellectus operum, & errorum ſuorum. Non enim me amicus, dierum fur, nunquam Bacchus, aut ſynpoſia detinebant, qui vina tunc nondum ferrem: ſed continuus labor, per inſomoes ex ordine noctes, comitabatur mea deſideria. Ac tandē edoctus, vires corporeas alligaſi ſuis principiis, eaſq; non dignè cognoſci, abſque repagulorum ſeleratione, hymnum cecini Domino meo, quod ætatis, laborum, impēſarum, & lucri neglecti, me nondum pœniteret, dulcedi-
9 ne ſcientiæ Adeptæ, comprimatus. Interim indignor mecum, Lector, quod vix liceat, conceptus meos in veritate aperire, ſine læſione æſtimationis Authorum prægreſſorum. At priorum me ſeculorum licentia erexit, quæ Galenum fecit impunem, imo laudatum quamuis Eroſtratum, Aſclepiadem, Protagoram, Eriſiſtratum, Herophilum (Moſen hic non commemoro) pluresque anteriores, erroris frequenter reos fecerit. Imo & Quintium Præceptorem ſuum, carpſerit ſæpius, quem tamen (licet empyricum) in pleriſque ſe ſecutum teſtatur. Sed quid erit illis detrimento, tritam viam calcantibus ſecutum autem medēdi
10 tramitem ignorantibus? Quis enim intellectum habet, quem non accepit gratis? fateor, quidem, errores Scholarum, imprudentiæ culpâ, non veniſſe, ſi dona ſemper pendeant ex datoris voluntate libera, illaque non emergant ante iuſtam dierum, atque maturam plenitudinem. At ſemel propoſitos errores noluiſſe agnoſcere, hoc tum ſaltem in reatum cadit. Hippocrates nouerat certò, depopulaorem curare Peſtem, & cum illo iſta ſcientia obdormiuit, ſic volente Altiſſimo. An poſteri proin culpandi ſunt? non eſt enim volentis neque currentis; ſed donatur miſerentis Dei: pro ut ſpernentis culpa eſt, veritati propoſitæ non acquieuiſſe, & manum attoliſſe illi.

CONFESSIO AVTHORIS.

1 *Murmur Authoris.*
2 *Medici in Hybernia præferuntur Italis.*
3 *Romani citra Medicos, vixere melius.*
4 *Somnium oſtendit ſuam animam Authori.*
5 *Modus mentis in intelligendo.*
6 *Qualis vicariatus mentis.*
7 *Qualis anima apparentia.*
8 *Mens petiit ab Authore intentionem habitam in ſcribendo hunc librum.*
9 *Subterfugium Egoitatis in Authore.*
10 *Reſponſio mentis.*
11 *Confeſſio vanitatis incidentalis.*
12 *Quod Author viderit poſt pœnitentiam.*
13 *Altera viſio intellectualis.*
14 *Pœnitentia Authoris.*

QVVM perlegiſſem hunc meum laborem, contextumque libri, vno velut pondo, comprehendiſſem in Intellectu abſtracto, dixi, cum ſuſpirio: 1
O curas hominum! O quantum eſt in rebus inane! Quorſum conneoit errores Scholarum peſſequi? Quidve vtilitatis ſentiet Chriſtianus orbis? ſiue nouerimus morbos prodire ab entibus conceptis; ſiue demum à caloribus, fictiſue humoribus ſcaturire? miſer enim, an non in vanum laboraſti? Quorſum enim tantus Theoriæ nitor? nonne hæc cuncta fomitem præſumptionis habent? Memini namque magnates Hyberniæ, da- 2
ſe agrum domeſtico medenti, non quidem qui ab Academiis inſtitutus tediiſſet: ſed ſanaret ægros. Habet nempe is librum, ab Atauis ſibi relictum, remediis refertum. Adeoque libri hæres, ſemper agri illius hæres eſt; codex iſte, ſigna morborum depingit, ac remedia vernacula; feliciuſq; ſanātur infirmi Hyberni, ac longè fortiores ſunt, quam Itali, qui pagis ſingulis, ſuos habent Medicaſtros, è cruore miſerorum viuentes. Dixi ergo mihi, Quis te vanus abduxit error? quod magni momenti futurum proximo ſis meditatus, ſi tuas diſputatiunculas Academiæ irriſerint, & pedibus calcauerint? Et licèt non in finem glorioſæ tuæ ſcripſeris, vana tamē ſunt omnia, in manibus hominum. Puraſti quidem, ſi ſecus faceres, quod ta- 3
lentū conceſſum ſepeliiſſes. Equidem nonne Romani, per quingentos annos abſque medicis, & longe feliciori ſanitate vixerunt, quàm poſtmodum Græcis deuictis? vnde Medicos clanculum receperunt; felix nonne ætas eſſet ſi aculei theoriæ, vna cum tribulis & ſpinis terræ, cremarentur, relictiſque pone zizaniis, ſolo tritico veſceremur? Certè neſcio, an fatigatione legendi, an verò obrepente ſomno, hæ veritatis iniuriæ, reſponſo indignæ, animum meum terrerent. Saltem 4
magna mox quies me inuiſit, & incidi in ſomnium intellectuale, ſatiſque memorabile. Vidi enim animam meam ſatis exiguam, ſpecie humana, ſexus tam diſcrimine liberam. Confeſtim in ſpectaculo admiratus hæſi, neſciens quænam in me eſſet Egoitas, quæ animam à ſe diſtinctam cerneret, intelligeretque intellectum extra ſe: ac tum ſubiit in animam lux quædam, cuius comparatione, lux viſibilis huius mundi, viſa eſt continere fæculentas tenebras. Nec enim lux iſta di- 5
uerſa erat ab ipſa anima. Ideoq; non habebat aliquid ſui ſimile, in ſublunaribus. Tunc ſtatim comprehendi, quod qui nunc vnâ cum carne ſumus, per eandem, à vero lucidoque intellectu abſtrahamur: quodque anima intelligat in pace ac quiete, non ambiguo, extorteque rationis ductu, cœcas veri imagines, intricatas fallacias, ac veri perſuaſiones, infauſtas plerumque, ſibi inducens: nec excurſu, ad ſimilia gaudens, ſimilitudines; atque harum proportiones, per ſelationes deſæcans, adæquaret, nec deorſum ad ſubſtratas facultates, in analyſin, atque ſyntheſin pronas, ſe demitteret: neque diuerſis certitudinum afflatibus, paſſionibus, & infirmitatum confuſionibus, agitata, cuncta ponderaret.

Sed

6 Sed notaui, quod caſſa iam, mentis priori Maie-
ſtare, oborta eſſet generatio altera. in qua, ani-
ma ſenſitiua, mentis vicariatum ageret. Quę cum
cognitione confuſanea, determinationum, atque
diſciplinarum eacitamento indigeret, veri intel-
lectus locum iam complet, ſibi arrogat omnem
Egoitatem. Hinc namque didici, contiugere,
quod ipſi nou percipiamus, nos aliquid intelli-
gere, quamdiu principale agens, huius miſeræ,
atque caducæ intellectionis, vim ſuam, vſque ad
ſenſus limites, non traduait. Quare etiam, nec
reminiſcitur nos intelligere, niſi per æconomiam
ſenſuum, eiuſmodi actio in nos propagetur. Nec
enim idcirco aduertimus nos ſcire, niſi quando
facultatum fit mutua quędam traductio, ac velut
actionum anguli, aduerſis agentibus ſcenicis,
circa medium complicantur. In hac igitur intel-
ligentiæ dualitate conſtituto mihi, ob animam
verſata eſt comminatio Domini, Iuſtitias noſtras
iudicaturi. Quod propoſueram inueſtigare om-
nes res, quæ ſub ſole ſunt; Quodque Deus ter
gloioſus, filiis hominum, ſingulis occupationem
ſuam dediſſet, vt ſeipſos exerceant. Statuit igitur
7 anima ſeipſam examinare, in propoſita ſui ima-
1. Eccl. 13. gine. Iuxta illud: *Quis enim ſcit, quæ ſunt homi-
nis, niſi ſpiritus hominis, qui in ipſo eſt?* Poſtmo-
dum aperoit tum anima palpebram oculi deate-
ri. Erat enim non quidem ſpecie oculi humani,
tunicis, prunellâ, & liquorum diuerſitate diſtin-
ctus: Sed oculus, erat vnicus globulus, quale vi-
detur aſtrum Veneris, eminus. Qui oculus, licèt
eſſet longè fulgore pulcherrimus: ſua tamen in-
ſuetudine, me percuſſit. Lucebat autem tam in-
triò, verſus fundum animæ, quam extra per to-
8 tam animam. Dimiſitque radium, in ſplendorem
intelligentiæ illius, occultæ prius, quæ ſibi Egoi-
tatem diſcretam fabricauerat. Petebat autem ab
animæ ſenſitiuæ thymoſi, ſiue animoſitate, com-
putum. An videlicet in huius libri compoſitio-
ne, ſemper reſignata voluntate, cuncta nudè ob-
tuliſſet, in placidiſſimam Dei bonitatem, atque
nutum? An nimirum, vnquam quippiam de ſe
præſumpſiſſet, inſtar occupatorum, tota ſui vi-
ta, de titulo ſepulchri cogitantium? quidve de ſe
9 ſenſura eſſet poſteritas? Aſt Egoitas, tanquam
Intellectus diſcutientis lumen, tolerare recu-
ſans, ſe conabatur intra corpus demergere, exa-
men contemplatiuæ veritatis ſubterfugiendo.
Sed in eiuſmodi viſionibus, quibus Intellectus
apprehendit Egoitatem: hæc ſtat, velut præter
corpus. Quapropter non potens ſe abdere, à ra-
dio animæ, qui illam tranſlucebat, inſueto prorſus modo, diuerticulum quæſiit: quaſi præ vere-
cundia rei, ac loci nouitate, petiit inducias pe-
rendinas, ſperans vno fortaſſis craſtino, intelle-
10 ctum, cœpti forè immemorem. Aſt dixit anima.
Quæque dies ſuum onus haber ſuumque deſide-
rar computum, dilatione non eſt opus, ad verita-
tis confeſſionem, cras quoque nil ſuppetiarum
eſt daturum. Sic itaque ſubductio, atque mora
11 ſuoi ſublata. Tunc igitur faſſa eſt Egoitas; Fateor,
lubenſque deteſtor, quod me ſubinde contami-
nauerit; generalis hominum fragilitás, ad con-
ſuetudinem compoſita, credens, quod honos,
omnes merito, & ex condigno, aleret artes, iuxta
Gentilium dictaioen. Qun dicto, ipſa Egoitas,
ſenſit ſuam turpitndinem. Atque inde adhuc ma-
gis, intellectus, mœrore confectus quaſi ſuſpi-
rauit: cognoſcens meam intelligendi, & nimis
ærumnoſam egeſtatem, in corpore, quæ adhuc
nihilominus geſtiret applauſu hominum, & vana
gloriola poritus dubia. Enimvero ſpeciali priui-
legio, ſoli Deo, competit omnis honor, & gloria.
Cognoui ergo quod bellum indiaiſſem Deo, &
induxiſſem alienationem in vniuerſum, vano co-
natu. Siquidem ordo rerum vniuerſalis, eſt, vt
omnia primario, vltimato fine, atque totaliter,
fiat in honorem Dei. Itaque vt labor meus, non
eſſet omnino reprobus, (procul adhuc à boni-
tate) neceſſe fuit penitus, hanc mei notam, piari
ſerið. Quocirca hùc ſpectabat, expectabaturque
pœnitentia supernè, cùm efflagitatione. Qua ad-
ueniente, alter tandem oculorum ſe pandit. Vidi 12
enim tum, quod omnium rerum, quæ ſub Sole
ſunt, indagatio, eſſet donum bonum, deſcendens
à Patre luminum, in filis hominum, ad occupa-
tionem, ſeriamque aliquam emendationem præ-
teritæ inſcitiæ, alias periculum inanis compla-
centiæ, à latere ſubinde inſeſtare. Quamobrem,
rogaui ſupplex Dominum, pro ſuæ pietatis com-
placentia, cum vanitatis meæ omnimoda diſpli-
ceotia, quod mihi parceret, atque Egoitaté ſem-
per in me, reſidaam, mortificare digoaretur. In- 13
terim reſoluto animo decreui, hunc librum igne
ſepelire: quod ipſum quoque pręſtitiſſem, & exe-
qui paratus jam eram, niſi altera intellectualis
viſio, ſe mihi obtuliſſet: Vidi enim córam, arbo-
rem longè pulcherrimam, quaſi per totum ho-
rizontem eapanſam, cuius magnitudo, & ampli-
tudo, me inſigniter ſtupefecit. Erat conſperſa
floribus innumeris, odoriferis, coloriſque placi-
diſſimi, ac luminoſi: quorumque ſinguli, gem-
mam à tergo, habebant, fructus vadem. Vnum
igitur de tot myriadibus, mihi decerpſi; Et ecce
odor, color, totaque gratia floris, confeſtim pe-
riere. Eodem inſtaoti, datus eſt mihi viſionis in-
tellectus. Nimirum dona Dei ſiogula, eſſe florum
inſtar, & glorioſiora, quam Salomon in ſuo thro-
no: magnarum ſcilicet expectationum, ſi in ar-
bore remanſerint. At ſi homo, donum ſibi ap-
propriet, aut à ſua origine decerpere auſit, quao-
quam ſibi euaneſcat flos; manet tamen carpeor,
debitor ſponſi fructus. Donum ergo Dei, decre- 14
ueram deinceps relinquere in ſua arbore, nec
quicquam mihi arrogare decerpendo; fateorque
lubens, meam præteritam ingratitudinem erga
arborem. Quia quidquid eius habeo, gratis elar-
gitum eſt, & ad tempus, mihi conditionaliter
conceſſum. Cæterùm ex fundo animæ, deteſtor
vanam ſtultamque ignorantiam meam, quod do-
num iſtud, peregrino radio in me cadens, in me
reflectere, primitùs putauerim. Nam vt ea fimo,
fumus putidus: Ita ea literis, faſtus lituræ aſcen-
dit. Delectabar nempe ente rationis potius, quàm
veritate ſolida: putans fore, poſt mortem hono-
rificum, quod nemo meritò magnifaciet; hono-
rem nempe fore, applauſum multorum, iudicio
errantium. Horreo igitur, repudio ex nunc, at-
que renuncio laudibus, quaſcumque vnquam ali-
quis mihi daturus eſt. Nunc demum ſentio, quas
labes habeat vanæ gloriolæ amor, qui bellum
apertè eidem indixi. Sciens, imo ſentiens, ex præ-
terita viſione, quanquam facilè ſit laodem oon
capere, dum non datur: attamen difficile eſſe,
eâdem non delectari, dum offertur. Quia exper-
tus ſum quàm horridum ſit, in futuro ſæculo,
gloriam totam Deo debitam, aliqua ratione fri-
uola, ſibi ex parte attribuiſſe. Deſiderabam ergo,
vt liber hic, pro communi bono emergeret, ſup-
preſſo nomine, vt auram vulgarem teſtarer me
contem nere

contemnere posthac. Sed obstat potestatum decretum. *Omnis anima subiecta est potestatibus.* Iuuet me Deus, fons omnis luminis boni, vt pergam serio meipsum irridere, dum quandoque à tergo, ac subinde à latere, ante hac vana præsumptio irrepsit, ne posthac amplius me infestet quoquam modo. Irrotabit super sata, si fortassis ipsi placuerit, crescitura, quæ in vsum proximi seminaui. Opto interim, Christi fideles, me indignum, malum, nescium, atque temerarium iudicari, modò proximus indè non senserit detrimentum in medendo. Non enim inutilem, atque inscitum me æstimauerit frustra. Imo si hæc mihi non cesserint in reatum, id abyssali clementiæ tribuo, quæ omnia vertit in bonum, se diligentibus, propter sui immensam bonitatem. Cui meas vanas laudes, supplicitet, ex meæ confessionis, & depressionis infimitate offero, retribuo, atque suppono.

STVDIA AVTHORIS.

1 *Ortus, & vita Authoris.*
2 *Author risit laruatas Professorum industrias.*
3 *Nuditas Authoris.*
4 *Solidiores scientias in otio prosecutus.*
5 *Vilescebat Astrologia.*
6 *Canonicatum spreuit.*
7 *Quis profectus studiorum Louanij, apud Iesuitas.*
8 *Displicuit Stoicismus.*
9 *Stoicismum spernendum ex mandato.*
10 *Casu velut in Medicinam raptus Author.*
11 *Defectus herbariorum.*
12 *Medicinam tantum supernè defluere, ideoque non posse tradi per regulas.*
13 *Non doceri per Authores, scientiâ infusâ instructos.*
14 *Impostura cuiusdam Professoris Medici.*
15 *Cur studium Iuris reliquerit.*
16 *Quanta Authori ariditas, & nuditas à studiis.*
17 *Quid egerit pro studiorum initio.*
18 *Praxis detexit nuditatem Medentum.*
19 *Oratio pro Scholarum erroribus.*
20 *Promissus Raphaël in somnio.*

1 ANNO 1580. totius Belgij cala-
mitosissimo, parens meus obiit:
fratrum ac sororum postremus,
& vilissimus ego. In studiis enim
educabar. Anno autem 1594. cur-
sum Philosophiæ absoluetam, qui erat mihi de-
cimus septimus. Itaque cum solam matrem ha-
berem, videbar Louanij, totus mei iuris & arbi-
trij factus. Quocirca videbam neminem ad exa-
mina admitti, nisi tunica talari, & cuculla lar-
2 uatum, quasi vestis doctrinam sponderet; cœpi
cognoscere, quod Professores, ab olim, iuuenes,
in artibus proponendos, ludibrio exponerent:
delirij quoddam genus in professoribus, adeo-
que in toto mundo admirabar, vt & simplicita-
tem credulitatis iuuenum. Contraxi me in calcu-
lum, vt saltem meo iudicio cognoscerem, quan-
tus essem Philosophus; an veritatem, an scien-
3 tiam adeptus, ipse examinabam. Comperi, me
litera inflatum, & velut manducato pomo veti-
to, plane nudum, præterquam quòd artificiosè
altercari didiceram. Tum prius enotuit mihi,
quod nihil scirem, & scirem quod nihil. Sphæra
namque in Physicis aliquid scientiæ promittere
videbatur, cui idcirco Astrolabium, vsum annu-
li, & theoricas Planetarum adiunxeram; Logi-
sticem simul & Algebram, loco oblectationis,
quoties aliorum lectio tædia adduxerat, cole-
bam: Quibus elementa Euclidis nectebam, hanc- 4
que doctrinam, socialem feceram genio meo, eo
quod veritatem contineret, fortuitò autem, ars
Cyclognomica Cornelij Gemmæ, velut altera
Metaphysica in manus venit. Quæ cum Nico-
laum Copernicum vnicè commendaret, non de-
stiti, donec eundem mihi familiarem fecissem,
Vnde didici vanas excentricitates, alium cœlo-
rum gyrum, adeoque non impenso tempore di-
gnum, quidquid de cœlis magnis laboribus ac-
quisiisse præsumebam. Cœpit itaque vilescere 5
studium Astronomicum penes me, quod parum
certitudinis ac veritatis polliceretur, Inania verò
plurima. Peracto ergo cursu, cum nil solidi, nil
veri scirem, titulum Magistri artium recusaui;
nolens, vt mecum motionem professores age-
rent, Magistrum septem artium declararent, qui
nondum essem discipulus. Quærens itaque veri-
tatem, & scientiam, non autem apparentiam, me
scholis subduxi. Canonicatus optimus mihi pro- 6
mittebatur, modo Theologiæ me emanciparem;
sed deterrebat me S. Bernardus, quod peccata
populi comederem. Rogaui autem Dominum
Iesum, me dignaretur eò vocare, vbi maximè ipsi
placerem. Annus enim erat, quo Iesuitæ Loua-
nij cœperant docere philosophiam, Rege, Pro-
ceribus, & Vniuersitate, inuitis; Idque cum illis
à Clemente VIII. vetitum esset, discipuli verò
illorum ad gradum aspirantes, ad Pædagogia
confluxissent, cæteros verò, ac diuiores, plausibili
studio alliciebant Geographico: alterque Pro-
fessorum Martinus del Rio, qui prius Iudex Tur-
mæ Hispanicæ, ac dein in Senatu Brabantico
fessus, ad Societatem allectus, confluxerat, Dis-
quisitiones magicas exponebat. Vtramque le-
ctionem suscepi auidè. Ac tandem pro messe, so-
las stipulas inanes rapsodiaque paupertima col-
legi, iudicio priua. Interim ne hora absque fru- 7
ge euanescerei, triui L. Annæum Senecam, qui
mihi impensè placuit, ac præsertim Epictetus.
Videbar itaque in morali Philosophia, veritatis
succum reperisse: statim dein cogitaui, hanc esse,
pro qua Pythagoras, tot annorum stricta exigeret
silentia, iudicium excellens, ac propterea obedien-
tiam insignem. Tandem paucis mutatis, videbam
Capuccinum, esse Stoicum Christianum. Arrisit
quidem studium pro æternitate: sed pro tanta
austeritate, obstabat valetudo tenerior. Oraui
Principem vitæ aliquoties, vires daret, quibus
nudam veritatem contemplaret, Immediatéque
amarem; auxit hoc mihi desiderium Thomas à
Kempis, ac deinde Taulerus. Cumque per Stoi-
cismum, me proficere in perfectione Christiana
præsumerem, & certò fiderem, tandem post ali-
qualem in isto exercitio moram, & fatigationem,
incidi in somnium. Videbar factus Bulla inanis, 8
cuius diameter, à terra, in cœlum vsque verge-
ret: supernè enim imminebat sarcophagus, in-
fernè verò, loco terræ, abyssus erat obscuritatis,
horrui immensum, simolque excidi extra omnem
rerum meique notitiam. Ad me verò rediens,
intellexi vnico conceptu: Quod in Christo Iesu
viuimus, mouemur, & sumus. Quod nemo, vel
nomen Iesu, ad salutem dicere, siue peculiari
gratia Dei, possit. Quod continuo orandum sit;

& ne

& ne nos inducas in tentationem, &c. Datus est
mihi nimirum intellectus, quod sine peculiari
gratia, ad quaslibet actiones, nil nisi peccatum
nos expectet. Quo conspecto, & saporabiliter
cognito, admiratus sum priores meas ignoran-
tias; & cognoui, quod Stoïcismus me, inanem
& tumidam belluam, inter abyssum inferni, &
mortis imminentis necessitatem, detineret. Co-
gnoui inquam hoc studio, specie mediocritatis,
fieri me arrogantissimum: quasi libertatis arbi-
trij fretus, gratiæ diuinæ renunciatem, ac quasi,
quæ vellemus, per nosmetipsos efficeremus. Ab-
sit tale nefas, dixi. Quapropter istam blasphe-
miam, Paganismo quidem indulgendam; at
Christianum dedecere censui, adeoque Philoso-
9 phiam Stoïcam, hoc titulo, odibilem censui. In-
terim cum nimia rerum aliarum lectione, tædio
afficerer, ac fatigarer, recreationis ergo, Matthio-
lum, ac Dioscoridem voluebam, ducens mecum,
nil mortalibus æquè necessarium, quam Dei gra-
tiam, in vegetabilibus admirando, propriis mi-
nistrare necessitatibus, fructusque eorundem car-
10 pere. Mox dein comperi, à diebus Dioscoridis,
nil artem herbariam increuisse; quinimò ho-
diè ab ipso traditis herbarum iconibus, nomini-
bus atque faciebus plantarum, vtrimque dum-
taxat disputari: nil verò virtutum, proprietatum,
ac vsuum, esse adiectum priori inuentioni, atque
historiis: Præterquam quòd posteri, confinxerint
gradus qualitatum elementarium, quibus tota
herbæ crasis tribuenda est. At cum ducentas for-
rè herbas, vnius qualitatis & gradus, diuersas ha-
bere proprietates compertissem, atque aliquot
diuersarum qualitatum, ac graduum, sympho-
niam (puta in potionibus vulnerariis,) habere
in productione eosdem effectos, cœpere mecum
vilescere, non quidem herbæ, (pentacula diuini
amoris) sed ipsi herbarij: cumque causam in-
stabilitatis effectuum, tantæque obscuritatis, in
11 applicando, ac medendo, mirarer: Inquisiui, num
esset liber aliquis, tradens axiomata, & regolas
Medicinæ? Rebar namque medicinam doceri,
ac per disciplinam tradi posse, instar artium, &
scientiarum, adeoque esse traditiuam: Non au-
12 tem, quod esset merum donum. Saltem cum Me-
dicina sit scientia, donum bónum descendens à
Patre luminum, cogitabam, quod haberet sua
theoremata, suosque Principes Authores, scientiâ
infusâ instructos, quibus, tanquam Besaliel &
Ooliab, Spiritus Domini inspirasset morborum
omnium causas, & cognitionem, simulque scien-
tiam proprietatum rerum. Cogitabam itaque hos
illustratos, esse antesignanos Professores meden-
di. Inquisiui inquam, an non esset alter, qui de-
scripsisset vegetabilium dona, proprietates, ap-
plicationes, & conuenientias, ab hyssopo vsque
13 ad Cedrum Libani? Respondit mihi professor
quidam Medicinæ, nil horum in Galeno, vel Aui-
cenna desiderari posse. At cum non essem credu-
lus, nec apud scriptores reperirem certitudinem
quæsitam, illam suspicatus sum innata veritatem,
quod dator Medicinæ, maneret continuus eius-
dem dispensator. Itaque anxius, & incertus, cui
professioni me resignarem, respexi ad populi
mores, leges, ac Principum placita; vidi ius,
esse traditiones humanas, incertas proinde, insta-
14 biles, & veritatis expertes: Quippe quod in hu-
manis nulla esset stabilitas, nullaque scientiæ me-
dulla; videbar inutilem vitam transigere, si in
placitis hominum illam traducerem. Cognoui

deniqoe, meipsius gubernationem mihi sat fore
difficilem, iudicium verò de bonis, ac vita alio-
rum, esse obscurum, & mille spinis obnoxium:
Quapropter prorsus studium iuris, aliorumque
regimen, abnegaui. Ex altera parte instabat vitæ
humanæ ærumna, & Dei voluntas, qua quisqoe
se tueri debet, quam potest longissimè; propen-
debam autem singulari auiditate, in rerum pla-
cidissimam naturalium cognitionem: & prout
anima, serua aduenit suis inclinationibus, omni-
no in scientiam naturalium, insensibiliter lapsus
sum. Legi itaque Institutiones Fuchsij, & Ferne-
lij, quibus totam Medendi scientiam, velut per
Epitomen, me inspexisse cognoui, & subrisi me-
cum. Siccine scientia medendi traditur, absque
theoremate, & doctore, qui ea adepto medendi
donum hausetit? Itaque tota naturalium proprie-
tatum historia, clauditur qualitatibus elementa-
riis? Itaque legi opera Galeni bis, semel Hippo-
cratem (cuius Aphorismos pænè memoriter di-
dici) totumq; Auicennam, & tam Græcos, Arabes, 15
quàm modernos fortè sexcentos seriò, & attentè
perlegi, ac per locos communes annotans, quid-
quid singulare mihi in iis, & calamo dignum vi-
deretur, Tandem collectam suppellectilem rele-
gens, cognoui meam egestatem, piguitque me
iosumpti laboris, atque annorum. Cum scilicet
libros omnes, eandem cum institutionibus canti-
lenam canentes, animaduerterem, solidi nihil,
nihil quod scientiam veritatis, aut veritatem
scientiæ sponderet. Interim vel ab initio, com- 16
parauetam à Mercatore, omnia simplicia, vt tan-
tillum singulorum penes me seruarem, deinde ab
Amanuense officinarum, siue simplicium colle-
ctore, habui omnes plantas vsuales patriæ no-
stræ: sicque plurium cognitionem, per vultum
eorundem, didici. Simulque perpendi mecum,
quod faciem qoidē simplicium, & nomina agno-
scerem: nil minus autem, quàm eorundem pro-
prietates. Volui itaq; comitari practicantem Me- 17
dicum; mox insufficientiæ, incertitudinis, & con-
iecturarum medendi, me etiam atq; etiam pœni-
tuit. Noueram quidem problematicè disputare de
quouis morbo; at ne dolorem quidem dentium,
radicitus curare sciebam, vel scabiem. Vidi deniq;
febres, morbosque obuios, nec certò, nec scien-
ter, nec tutò euerti: Grauiores autem, & qui non
sponte cessant, plerumque incurabilium in cata-
logum destitui. Subiit mihi tum in mentem, quod
ars medendi, inuentum esset imposturâ plenum,
citra quod Romani feliciter quingentos egerant
annos. Reputaui, artem medendi Græcorum,
falsam esse: remedia verò ipsa, aliquot velut ex-
perimenta, iuuare absque methodo non minus:
quàm quod eadem remedia, cum methodo, ple-
rosque fallerent. Vtrobique, canonum medendi,
in complexionum diuersitatibus fundatorum,
fallaciam, atque incertitudinem deprehendens,
dixi, corde mœsto, Bone Deus! quousq; etia mor- 18
talibus succensus? qui hactenus ne vnam quidem
veritatem, medendo tuis Scholis reclusisti? quo-
usque populo te confitenti, veritatem denegabis?
hisce diebus plusquam præteritis necessariam?
An tibi placet holocaustum Moloch? vis tibi vi-
tas pauperum, viduarum, & pupillorum, sub mi-
serrima morborum incurabilium tortura, & des-
peratione, consecrari? Quomodo ergo non ces-
sas, tot familias perdere, per medentium incer-
titudinem & ignorantiam? Concidi in faciem, &
dixi. Domine, ignosce: si fauor in proximum,
me

me extra limites abripuit. Condona, condona, Domine, indiscretæ claritati meæ; nam tu es radicale bonum ipsiusmet bonitatis. Nosti suspiria mea, & quod fatear, quòd nihil sim, sciam valeam, possim, & habeam, sim egenus, nudus, vacuus, inanis.: Da, Domine, da scientiam creaturæ, vt creaturam tuam intimè noscat, se primum, cætera præter se, propter mandatum tuum Charitatis, vltimo in te, omnia, & super omnia.

19 Quod cùm à multo tædio, & animi fatigatione, intensè orassem, forte in somnium deductus sum, & vidi totum vniuersum, in conspectu veritatis, tanquam aliquod informe chaos, quod merum penè nihil esset. Et hausi inde conceptum vnius verbi, qui significabat mihi quæ sequuntur: *Ecce tu, & quæ vides, sunt nil; quicquid agas, minus quàm ipsum nihilum, in conspectu Altissimi. Ipse scit fines omnes rerum agendarum, tu tuæ saluti saltem intendas.* Imo in isto conceptu erat præceptum intrinsecum, quòd fierem Medicus, & quòd mihi daretur quandoque ipsum Raphaël. Actutum ergo, ac deinceps per triginta solidos annos, subsequentésque ordine noctes laboraui, meis impensis, ac vitæ detrimentis, vt vegetabilium, & mineralium naturas, atque proprietatum cognitiones, adipiscerer: interim non sine oratione, lectione, scrutinio rerum, errorum meorum triturâ, & experientiis diurnalibus conscriptis vixi. Tandem cum Salomone cognoui, me frustra adhuc plerumque spiritum meum tor-sisse, vanámque esse scientiam omnium, quæ sub Sole sunt, vanas curiositatum indagationes. Et quem Dominus Iesus vocauerit ad sapientiam, ille, & non alius venturus est: Imo qui ad fastigium peruenerit, minimum adhuc poterit, nisi Domini fauor benignus affulserit. En sic adoleui, factus vir, & nunc quoque senex inutilis, & ingratus Deo, cui omnis honor.

VENATIO SCIENTIARVM.

VENATIO SCIENTIARVM
Incipit a nosse ta ipsum.

RATIO putatur vita animæ, siue 1
vita vitæ nostræ. Ego autem credo,
quòd omnipotens sit solus via, ve-
ritas, vita, lux viuentium, & rerum
omnium; non hoc est autem Ra-
tio. Atque ideo quòd mens nostra debeat esse
intellectualis, non autem rationalis, si Dei si-
mulachrum proximum referre debeat. Parado-
xon istud elucidandum, ad scibilium cunctorum,
adeptorumque inprimis inuestigationem. Volo
meo, omnis Philosophia incipit, & procedit à
cognitione suiipsius; siue physica illa fuerit, siue
moralis. Intellectum itaque, atque nostri co- 2
gnitionem abstrusam proponam, quantum mea
assequor tenuitate. Fert enim opinio Scholarum
indubia, quòd Deus nil pretiosius largitus sit ho-
mini, Ratione, per quam solam à brutis distin-
guimur, cum Angelis verò symbolizamus. Sic

quoque & ego à teneris annis persuasus, credi-
di. Sed postquam discretio adoleuisset, & ani-
mam meam semel intuitus essem, prorsus ali-
ter sensi: fateor interim, me malle sapere in
occulto, quàm velle videri sapere; plus autem
semper discere auidum, quàm docere annisum.
Attamen debui quædam docere, ne talentum sus-
3 ceptum defodisse reperiar. Quamobrem Ratio
semel se ostendit in quadam visione, animæ meæ,
in forma spissioris, & caliginosæ nebulæ; & pro-
ponebat se esse nutricem, ductricem, & tutricem
mentis, à Deo sic ordinatam, ad omnis, etiam so-
lidi boni consecutionem. Imo protestabatur se
esse clauum cursûs vitalis, proram, & puppim
mentis, atque adeo inuentricem omnium scien-
tiarum. Primo enim intuitu, gratulabunda ani-
ma Rationem suscepit, penes se quiescere opta-
uit, cum beneplacito, in gaudio, & jubilo. Quia
4 sic olim mens sibi persuaserat, sic edocta. Atta-
men mox, ne credulitatis lenitate peccaret, ador-
sa est Rationem propriis armis, dicens: Si itaque,
Ratio, in mei seruitium es destinata; non ego te,
sed tu me sequi debes: Quippe quæ nil affirmas,
vel demonstras per discursum, quin ego id tibi
prius ingenuerim. Quo pacto ergo iam disci-
pula supra magistrum, filia supra parentem, tu-
telam prætendis? Argumentum istud primum
ex mea arrogantiâ, docuit me, nil superbiâ ani-
mæ esse vicinius: quam tamen elationem ex ino-
bedientia oriundam, pallio virtutis texit, ne sci-
licet credulitate abduceretur. Respondit autem
Ratio, non quidem categoricè, verùm duntaxat
vt formidinem in mente generaret, & sic scru-
5 pulositate illam in vota sua traheret. Dixit ni-
mirum salutem animæ nullam absque Ratione
acquiri; perituros videlicet mortales sub sensuum
illecebris, nisi per Rationis habenas vitia coër-
cerentur. Cui indignabunda mens ait: Apage! nil
horum ex te, aut per te; quorum cognitionem
ex fide, & exsecutionem ex clementia suscipio.
Imò fides iubet quòd pro se te deseramus. Cen-
tum namque sectiones, & ruinas in fide tua pepe-
rit flexilis impostura, etiam defecationibus vi-
ris. Quælibet autem sectio suam habet sophis-
matis rationalem inductionem. Quia Ratio pa-
rit vtrobique tantùm putationem loco fidei; fides
autem ex gratia est, non ex te subdola: Quæ sa-
gacissimos quosque in te confidentes deludis, at-
que miserè abducis ad barathrum miseriarum.
Finaliter considerauit mens mea per fidem, quòd
veritatis tantùm vnica esset forma, & errorls;
& quòd omnis intellectus semper tantùm esset
6 verorum. Quocirca in electione rata est mens
mea, intellectum præ Ratione magnifacere. Ideo-
que cœpit vereri, ne Ratio, quæ tot hominum
myriades, specie pietatis, veritatis, & Religionis,
sub multiplicitate errandi vafrè falleret, tanquam
placida adulatrix, & callida seductrix ipsam sedu-
7 ceret. Suspicataque est ergo mens, quòd Ratio,
nedum in fallaciam, & suiipsius obsequium, fin-
geret suadelas, quoties mens eam in Iudicem, siue
Assessorem deligeret; verum etiam quòd Ratio
planè se in parasitam, & in seruitorem daret de-
sideriis, etiam summè Religiosorum; plusque pu-
tationis, temeritatis, & stoliditatis, quàm scientiæ,
ac veritatis fructum adduceret. Quippe quæ facilè
per linguas, nunc ad vnum, nunc verò ad alterum
extremorum nutabunda flecteretur; Rationesque
vbique inueniret, fingeret, & substerneret, iuxta
placita desideriorum. Imo non rarò ratiocinan-
do procedat, quòd extra rationabile excidat, ma-
neatque indefinitè indistincta, & in inscitiis in-
certa, quas tamen nodare pollicebatur. Subinde
quoque, Ratio animas dementauit, quæ suis per-
suasionibus nimtùm confisæ, se illi emancipa-
uerant. Aliis demum per insulsas, importunas, 8
indiscretas, & frustraneas solicitudines filum vitæ
præcidit. Hausit ergo mens tædium ab Rationis
Imperio, magisque quòd sciret Rationem suæ
œconomiæ domesticam, præsumeret verò pedis-
sequa totum mox animæ dominium. Recordata-
que mens verbi diuini, quòd *domestici eius* sint
inimici eius, nauseam super Ratione concepit. Et
vtcunque auersio nondum sat fundata esset; ta-
men vires acquisiuit eundo. Inde ergo initio
cœpit anima Rationem, non ampliùs vt partem,
aut potestatem sui contemplari; sed velut peregri-
nam hospitem, ab esse mentis planè decisam, atq;
neutram. Idque postquam anima per fidem sciret,
se à corpore semel separatam, nó ampliùs rationis
indigam: hanc proinde esse caducam, mortalem- 9
que: imò & cum morte nobis aduenisse in naturæ
corruptione. Scit nempe mens se post mortem ha- 10
bituram omnem suam cognitionem simul, ple-
nam, nudam, non successiuam; non vi præmissarum
extortam, non expugnatam, non fallacem, dispu-
tabilem, aut dubiam. Nec se à morte facturam
demonstrationes, vt vnum ex altero concludat,
trahat, cogat, diducat, vel reflectat, siue id fuerit
ad concipiendum, siue verò ad notificandum.
Rationem ergo caducam, etiam ab anima fugiti- 11
uam mens apprehendit chlamide, illamque omni
veste, in nuditatem vsque, spoliauit. Atqui tum
menti confirmatum est, quòd Ratio nobis relicta
aduenisset, tanquam stigma à tortore, in calami-
tatum, casusque nostri memoriam; Et quòd scien-
tia boni & mali, esu pomi acquisita, esset ipsissi-
ma Ratio, tantopere à mortalibus adorata. Dein-
ceps itaque annisa est mens recedere, non quidem
contra, sed ab Rationis vsu; abstinendo scilicet ab 12
omni discursu, vt res est bona, vera, & ens in actu.
Id autem non potui mox obtinere, eo quòd in vi-
ta animam, vt vmbra corpus, continuò comita-
retur Ratio, quæ iniussa in mentis consilium ad-
uenit, ex veteri possessione, & non sat accuratâ
clausurâ nostri consilij. Hocque titulo adhuc one-
rosior, tristior, tædiosior, & nebulosior mihi fuit
deinceps Rationis conuersatio. Tum siquidem 13
cœpi sentire, quòd Ratio animam angebat mul-
tiplicitate, inani complacentiâ scientiarum, &
virtutum ridicula disquisitione tentabat; vitæ or-
natum promittens coram mundo, deastram Ra-
tionem adorante. Quapropter intellectum, & vo-
luntatem in sui placita miserè trahebat, & me-
moriam sic onerabat, vt mox in virilitate mea,
memoria, vt asinus, sub sarcina caderet, & defe-
ctum acquireret. Mens ergo Rationem proscri- 14
pserat sæpè: sed de nouo, inuitis mentis conati-
bus, semper subintrauit, hypocrisin doctam de-
texit, suosque arietes ad debilissimum mentis mu-
rum admouit. Auram vulgarem nempe pollicita
est, ambitionis stulta præmia sub se foueri osten-
tans. Rigiditatem verò vitæ, cui tetricam Philo-
sophiam tunc primùm adorsa est, illamque vt
morositates dissuadebat, multa passim illicita
fraudolenter excusabat, iuuentus, vel receptæ
iam passim consuetudinis priuilegiis: docta indu-
stria, adulationi mentis vsque inseruiens, velut
pedissequa insequebatur, fingens rationes ad lu-
bitum mentis iam inclinatum. Tandem mens 15
rogauit

rogauit, quam ſcientiam Ratio dare poſſet? Cui
mox illa reſpondit, ſe poſſe per artem magnam
Lullij efficere, vt de quoqno ſcibili homo, tan-
quam omniſcius, diſcurrere poſſit cum totius
mundi admiratione. Tum iodignata eſt meos, ac
dixit: Apage, garrula nequam; Sermocinalia enim
inprimis deteſtor. Itaque certò cognoui, quòd
Ratio ſemper animam deſerat, cum ariditatis diſ-
ſuauitate in tenebris, inquietudioe, incertitudine,
16 & amaritudine ceſpirantem. Poſtremò, vt cogno-
ui nullum mihi io oatura ſubleuamen, neque ſe-
parationem à tam moleſto ac tædioſo hoſpite,
abdidi me in orationem ſilentij, adeo vt quando-
que prorſus, & ſubinde pro parte me denudatem
à Ratione, omnibuſque eius appendicibus. Acci-
dit itaque quòd extra, vel ſaltē præter illa quæ per
Ratinem cognoſci, aut ſuo adminiculo vllatenus
concipi poſſunt, deuenerim velut per ſomnium,
17 ſubter ineffabile lumen. De quo nil habeo quod
dicam vlteriùs, eo quòd inuida Ratio me conſe-
ſtim ab inde abſtraxerit. Quippe ſimulatque non-
dum mortificata Ratio ſobter luminis inſuetudi-
nem, caligans, cum mente intraſſet, admiratio-
nem lo me ſuſcitauit, quis, vnde, quomodo, & cur
eò deueniſſem; ſicque cecidi extra lumen, in obſ-
curitatea miſeras ſubter diem. Meo autem iudicio
cunctabatur iſtud lumen vix ſpatium, quo quis
18 tractum, quatuor ſyllabas pronunciaret. Abin-
de attamen ſenſi me mutatum ab eo, qui pridem
eram: ſaltem enim deguſtaui immortalitatem ani-
mæ meæ, baſim fidei, & Religionis, cunctis bo-
19 nis caducis anteponendam ſcientiam. Perrexi ita-
que maiore ſtudio à ratione abire: vtpote quæ
me nunquam nuda, ſed fallaciter tecta, cum pu-
gna, impoſturis adorſa erat: deſeruerat me ve-
rè nunquam, niſi cum incertitudine. Salomoo
vocat ſpiritum hominis, lucernam Dei. Non enim
qoòd Deus ſit in tenebris, vel hnmani ſpiritûs
ſplendore opus habeat; ſed prorſus qnòd occultæ
rerum ſcientiæ à Patre luminum infundantur in
nos, medio huius lucernæ. Apprehendi quotidiè
certius, quòd Ratio non eſſet ſpiritus ille homi-
20 nis, ideoque neque iſta lucerna Dei; imo neque
lumen iſtius lucernæ: Sed quòd lucernæ ineſſet
longè aliud lumen, cnius vigore penetraret ſcibi-
le ſibi permiſſum. Perſpexi nimirum quòd anima
non eſſet indigna, imo nec formatrix ſyllogiſmi,
eo quòd illo vti nolit, ſemel à corpore ſequeſtra-
ta. Siquidem eius cognitio natiua longè nobilior
atque certior eſſet qnauis demonſtratione, Ratio-
nis apice. Tum denique cognoui, quòd neque
ſeorſus ſyllogiſmum conderet: ſed quòd Ratio,
demonſtrationum formatrix, poſſideret animalem
intellectum, ſiue imaginatiooem, mediam inter
ſenſus & intellectum. Interrogabis, quare lux lu-
ceat? aqna ſit humida? cedat intranti digito? &c.
ac reperies, quòd quo res quæque clarior eſt, eo
eius Ratio ſit ſtupidior, remotior, ac hebetior.
Tum itaque clarà conſpexi, quòd Ratio volute-
tur inter obſcuras caligines. Dein qoòd vbicun-
qne nnllus eſt diſcurſus, nullæ præmiſſæ; etiam
nulla repetiatur cooclusio, conſecutio, ſiue Ratio.
Attamen ſcientia præmiſſarum eſt certior con-
cluſione; ſiquidem cùm è primò veris ſupponatur,
atque illa ſcientia eſt in anima, abſque Ratiooe;
21 quia aote Demonſtrationem. Vnde mecum con-
cluſi primùm, quòd Ratio non generet niſi cali-
ginoſam ſcientiam. Tum deniqne: Quòd ſcien-
tiæ veritatis, rerom ac præmiſſarum prodeant,
non quidem à Ratione, ſed ab alio longè initio,
intellectuali videlicet lucernæ lumioe. Quocirca 22
mox obſeruaui, quòd Rationis diſcurſus exte-
nuet, obumbret, præpediat, & ſuffocet nobilem
illum intelligendi actum, quo præmiſſarum ſcieo-
tiæ nobis inſertæ cognoſcuntur. Magis, magiſque
didici, quòd Ratio procul dein & extra lumen
veritatis, eo quòd tantum lumen, inſtar veſperti-
lionum, tolerare nequeat, ſuo nitedulæ ſplendore
mutuato contenta. Quippe quæ nil aliud propriè
eſt, quàm diſcurrendi ſermocinalis facultas, nobis
vt mortalibus à peccato connata. Plns inquam,
vt ſequacem animam operando fatiget, caniſque
capillis cranium regat, quàm vt intra nos veri
veram ſcientiam prodncat. Quandoquidem re- 23
peri, quòd anima optans ſcire per Rationis vena-
tiooem, vtplurimùm amplectatur media menda-
cia, & falſas ſatisfactiones pro veritate, io laboris
præmium. Sic enim mens decepta aſpicit menda-
cium, fucum, fraudem, ac in ſumma putationem in
vicem veritatis, quandiu de Rationis impoſturis
nil ambigit. Hactenus namque contigit, quòd tot
ſint impoſturæ, & falſæ doctrinæ, tam in Reli-
gione, quàm in arte medendi, vt ne vllum angu-
lum Scholarum perluſtrem, vnde veritas ſcopis
Rationis non ſit euerſa. Nudam itaque vidi Ra- 24
tionem, & didici quòd in omnem euentum Ratio
non pareret, niſi putationem veri: quo medio ſe-
peliret intellectum intellectualem; eo quòd mens
non poſſit ſimul amplecti, & ſequi dno lumina
tam diuerſa. Potationibus autem miſerè mundus
vbique abducitur, atque deluditur. Ac primò qui-
dem, quòd quilibet putet Rationem, Iconem
Dei, & optimum noſtri theſaurum, &c. Petatur
Ratio, ſuper dnbia quæſtione, à decem viris ſa-
gacibns, ſeparatim; & attende quòd quantùm ab
inuicem diſcedant, ſua quiſque Ratione deluda-
tur, & qualiter quiſque ſuâ ſtrenuè pro putatione
pugnet. Enimverò cùm mens mea Rationem ſuâ
veſte ſpoliaret, obſeruaui mundum decipi inpri-
mis propria putatione. Quòd inquiſitionem co- 25
gnitionis rerum per cauſas vocet indagationem
ſiue inuentionem Rationis. In eo enim primùm
detexi fucum, ac miſerrimam Rationis conditio-
nem, nuditatemque pauperrimam; quippe appare-
re erubeſcit, niſi ſub falſi Etymi operculo, ac
mendicato pallio. Siquidem Ratio nullatenus eſt
cauſa, pars, aut eſſentia cauſati: multò minùs fa-
cultas rationalis in homine res attingit. Nam res
eſt id in ſe, quòd eſt abſque reflexione ſui, ad ali-
quem humanæ Rationis diſcurſum, innentionem-
que: Extima ergo veſtis Rationis, larua eſto. Cau-
ſa nimirum eſt initium & origo cauſati: Ratio au-
tem nil tale eſt. Animaduerti denique, quòd Sco-
læ Rationi locum darent in medio eſſentiæ men-
tis; hancque ab inde animam ratiooalem, velut
eſſentiali proprietate, denominarent; tanquam
Ratio pro lucerna illi data foret in intima eius
eſſentia. Cùm alioqui re verâ in mente, ſiue pro-
ximo Dei ſimulachro nullus ſit Rationi locus: Eo
quòd anima à corpore ſeparata noo vtatur diſ-
curſu Rationis. Imo cùm anima adhuc corporis
inqnilina quidquam intellectualiter intelligit,
planè recuſat omoem Rationis vſum. Quia quan- 26
do Ratione vtitur, planè ſaporem corporei fundi
refert. Cùm rationalis poteſtas ſit io parte infe-
riore animæ, quatenus corporeis compedibus
vinctæ.

Mox demum ſub Rationis denudatione, con-
feſtim æquè friuolum inuolucrum ſeſe obtulit,
ex Rationis putatione. Quòd ſcilicet quidquid

veritati affine est, hoc Ratio iudicet Rationabi-
le, & Rationi consonum: Cùm tamen Ratio, &
27 veritas sint disparata in suis radicibus. Nam ve-
ritas est ens reale verum; Ratio verò est ens men-
tale, problematicum, dumtaxat apparens: hinc
enim ens Rationis, non ens, putatione matre
oriundum. Facultas enim rationalis, atque inde
28 deducta Ratio, sæpè falsa pro veris amplectitur,
& vera pro falsis rident. Vnde tandem falsò ins-
pexi, quòd Ratio non conueniret cum confor-
mitate rei per discursum propositæ, & cognitio-
ne conclusionis per nos repertæ. Vtpote Ratio
propriè non est iudicium externi hominis, aut
suæ imaginationis, quo apparentem sibi verita-
tem confricat ad species scientiarum, quas homi-
ni rentur innatas. Vnde deuium, imaginatio, tum
priùs fabricat cognitionem sibi consentaneam.
29 Ast Ratio, magni ille reputatus condus in mente,
nil est aliud, quàm habitudo prædictæ confor-
mitatis, per discursum repertæ, cum speciebus,
siue ideis connatis in Phantasia. Quæ demum
conformitas, prout in se confusa, obscura, mo-
bilis; ita instabilis necessario esse debet, ex natu-
ra subiecti inhærentiæ. Sic enim etiam defæca-
tissima Ratio potest in se esse fallax; nec necesse
est vt vllam intra se certitudinem cogat, conti-
30 neat, aut concludat, exceptâ Mathesi, eo quòd
hæc planè consistat in mensuris commensurabi-
lium. Conuertuntur enim ideo plures hæreti-
ci, per exempla vitæ Christianæ, quàm per ratio-
cinia disputationum. Aptitudo demum illius ha-
bitudinis, ad species in imaginatione connatas,
31 censeatur rationalitas, vel rationabilitas. Ratio-
cinatio autem, siue logismus (vnde syllogismus)
est actus, quo appropinquatur eiusmodi habitu-
dinis conformitas, ad species in imaginatione
congenitas, vel vt mea fert sententia) suscita-
tas finaliter, exuendo calceos Rationis, vt reperi
in natura plurima, quæ intellectus iudicat neces-
saria, quæ Ratio recusat vt impossibilia. Sciui ex-
32 inde Rationem non habitare penes intellectum
verum; sed extra eundem: Eo quòd in intellectu
immediatè sit veritas; quia veritas intellecta ni-
hil est aliud, quàm adæquatio intellectus ad res
ipsas. Cognoscit nempe intellectus res prout sunt;
ideoque vicissim verificatur intellectus de rebus
ipsis, per res ipsas: Quandoquidem esse rerum
de se est semper verum; & essentia illarum est
ipsamet veritas. Ideoque intellectus, qui super eas
fertur, semper directè est verus. Sed cùm imagi-
33 natio, eiusque Ratio sit modus quidam intelli-
gendi obliquus, procedens per rationes, & dis-
cursus, non autem per adæquationis transforma-
tionem: Idcirco modus iste rationalis, est intelle-
ctus, abusiuus, & fallax. Bonum autem rectum
vnum, & verum, semper vno, & eodem modo
se habent in intellectu. Quia in intellectu, stant
in puncto adæquationis; sed malum, curuum,
obliquum, falsum, atque multiplex, fiunt pluri-
bus modis per Rationem, in parte imaginatiua.
Certò itaque cognoui, Rationem in non tam su-
34 blimi pretio habendam, ac fuit hactenus. Magis-
que, quòd in brutis Ratio, & discursus non opti-
mè vigerent: Nam quòd annosa vulpes callidior
sit iuniore, per discursum rationalem, experien-
tiæ reminiscentiâ confirmatum, accidit. Imò Apes
numerant: Quoniam si sint triginta aluearia ex
ordine locata; Apicula manè euolans, numerat
quoto aluearì sit egressa; dein non redit, nec in-
trat, nisi priùs renumeret ordinem, quod facilè
probatur. Nam si quintum, aut sextum transpo-
natur septimo, aut alio loco, numeroque inuer-
so; Apes, quæ melle, aut cera onustæ redeunt,
putantes in suam Rempublicam lectam depo-
nere sarcinam, quintum, aut sextum alueare re-
petunt: Cuius ciues, cùm sint peregrini, illi adue-
nienti Apiculæ, eandem occidunt. Et hoc modo
fures destruunt vna nocte cuncta aluearia. Ser-
pens namque cæteris animantibus callidior erat.
Vnoque exemplo, mille instar, discursum ratio-
nalem in bestiis confirmabo. Villicus vicinus ca-
nem venaticum alebat, custodiæ nocturnæ præ-
dij præfectum. Accidit autem, quòd in plenilu-
nio, lupus circa villam discurreret, cui canis ille
confestim allatrabat, & sequebatur fugientem lu-
pum. Hic verò, famis impatiens, se retorsit in ca-
nem, illumque sequitur. At canis aufugiens, insi-
liensque super futuum, se in tuto recepit, inde-
que continuò latrauit; herum excitans, lupi præ-
sentiam docuit. Sequenti verò die redit lupus,
quem canis, vt pridiè, latrando adortus est. Lupus
enim fugam fingens, donec comitem, quem se-
cum adduxerat lupum, coniecturâ sciret, se su-
bter futuum occultasse. Cùm itaque se conuerrit
ad canem, qui profugus ab insequente lupo, pu-
tans ad futuum, velut tutissimum castrum, refu-
gere; prodit occultus alter, qui canem rictu
apprehendit, saltumque super futuum præpedi-
uit. Itaque insignem solertiam in brutis cunctis
notaui, etiam in insectis plurimis. Vituperosam 35
itaque definitionem existimo, quâ homo, animal
rationale, velut ea essentiæ descriptione, depin-
gitur. Siquidem ex vltimato fine, destinationum
proprietatibus in creando, definiendus erat, si fi-
nis sit causarum prima, ex Aristotele. Quapro-
pter nec hominis definitio è fonte Paganismi
mendicanda erat, qui creationem, eiusque fines
planè ignorauit. Etenim vt mea Philosophia gen-
tibus ignota; ita vicissim illorum, est mihi nauci.
Etenim scribo pro Christianis, quibus turpe est
sequi Ethnicos, contra veritatem Euangelicam.
Nec etiam censeri volo nominum rixator, quoties
de finibus, prærogatiuis, electione, dignitateque
imaginis diuinæ agitur. Reiicio imprimis insulsi-
tates Paganismi in definitionibus, præsertim ho-
minis perpetratas. Siquidem testimonio S. An-
thonij, per B. Hieronymum descripto, Paulus,
Anachoretarum primus, in Diuorum numerum
est relatus. Eiusdem quoque relatu, Faunos legi-
tur animal loquens, rationale; imò Deum natu-
ræ, & Christianorum cognoscens, colens, & sup-
plicans Antonium, vt pro se, atque suis Deum
oraret. Constat inprimis hunc Faunum non fuisse
hominem, ex Antonij assertione, & monstruosa
figurâ. Denique neque fuisse Cacodæmonem, col-
ligitur; quòd hic adeo superbiat, vt nequidem
si sciret se saluari posse prece, vellet rogare vt ali-
quis pro se oraret, neque se prosternere pro im-
petranda venia. B. Hieron. enim Faunum vocat,
non hominem, vt neque Cacodæmonem. Faunus
ergo neutrum horum est, eodem teste, quo Pau-
lus ille inter Anachoretas primum sortitus est lo-
cum, atque inter Sanctos relatus. Ergo Faunus est
animal vt ens Rationis, loquens idioma patrium;
non autem homo. Sic Satyrus olim viuus, ac dein
sale conditus, pro ære ostensus, per Ægyptum,
Phrygiam, & Græciam portatus. In Scotia, & Ze-
landia demum, atque alibi piscata monstra, semi-
humanis figuris, Ratione vtentia; imò artes me-
chanicas exercentia: Homo nimirum ad Dei ima-
ginem

ginem solus factus, cum exclusione omnium. Hæc
36 autem rationalia bruta, in suis Elementis etiam diuersa inter se; sunt tamen simulacra nostri, & non imagines Dei. Homo ergo est creatura viuens in corpore per animam immortalem, ad honorem Dei, secundùm lumen, & ad imaginem Verbi, primi exemplaris omnium causarum, sigillata. Dies namque, & sanum lumen fuerunt quandoque absque Sole, & Sol erit aliquando sine luce. Sed anima hominis sine imagine diuina considerari nequit, dum Regnum Dei eum omnibus suis charitatibus sit intimius animę, quàm est ipsamet sibi intima. Indignor ergo meritò, quòd Scholæ Philosophiâ ethnicâ adolescentes malè imbuant, oblectenturq; etiamnum glandibus, tepertis iam primæ veritatis epulis. Domine, lumen vultûs tui impressum est super nos; nemo enim nouit perfectè imaginem, & an bene suo respondeat typo, si typũ priùs non agnouerit. Quocirca quotquot
37 hominem malè definiunt, Deum non agnoscunt, vt neque seipsos in essentialibus. Plus itaq; Scholæ Philosophicæ documentis Geotilium, quàm Pauli acquieuêre. Hinc illas contemplor, hominé, dútaxat iuxta eius cadauer meditatas; non autem iuxta Creatoris, siue efficientis intentionem, hominisq; destinationes finales. Alioquin enim omnipotens à scopo suo declinasset, si finis sit causarum prima, in creando, sitque aliquid considerabile vt primum, in terum adorabili Authore. Erat itaque creatura definienda, ex intentione efficientis Creatoris. Ille enim in suis finibus non erat, qui ipsas proprietates fabricat, fluentes ex ipsis destinationum finibus. Quapropter homo, quamuis ex corpore animales aliquot, & corporeas conditiones habeat; attamen ex intentione diuina creatus est in imaginem Dei viuentem, in substantia immortali, vt Deum cognoscat, amet, & adoret secundùm lumen typi sibi impressum. At postquam homo vixit in carne, vt animal, dixit Deus: *Spiritus meus non permanebit cum homine,*
38 *quia caro est.* Genus enim definiti proprium, in definitione hominis, quod Scholę vocant animal ipsum Deus nominat degenerationem, auersionem viarum, naturæ corruptionem, atque destructionem intentionis suę in creando. Differentiam autem constitutiuã hominis, siue rationale competere brutis extra dubium est, simulque penuriam Logicæ, omni prorsus definitione, & differentiã constitutiuã destitutæ. Cæterùm, Ratione in nuditatem vsque iam deuestitã, omnimodam acquisiui eius displicentiã, eo quòd ianne (?) schele-
39 ton mihi videretur, ablatis latois, & tugis. Denique paupertem eius angustam, & inquietam fœditatem aspexi, dum præcipuè confusionum, & incertitudinum memor essem, quibus me pro so-
40 lito intricauerat. Cœpi ergo deinceps contueri, quòd meus intellectus plus proficeret per figuras, imagines, & visiones phantasię, quàm per Rationis discursus. Imò potiùs discursus frequentes suum hominem ordinariò morosum reddere, iracundum, amentem, procellosum iudicio suo, & mobilem, siue imbecillum, adeoque & tenerę valetudinis. At tandem introspexi penitius figurarum, atque idearum progressum; & inueni eum, illas adhuc cinctas miseriis, & anxietatibus, eo quòd imagines alienatæ essent propter alteritatẽ ab ipsa rei veritate, & essentiæ per similitudinis cuiusque inexcusabilem difformitatem, remotam ab identitate. Et cum sic iudicaui, quia nondum enotuerat mihi distinctio inter imagines Phanta-

siæ, & imagines intellectuales, quæ post abstra- 41
ctiones, manent in animæ centro: fatigabar enim plerumque totâ die, circa aliquod scibile; quod etsi mihi in basim, atque modum esset incognitum; attamen per imaginea mihi eruendum statuebam. Tandem cùm vlteriùs progredi, me sentirem impeditum, quia stupefactum; fabricaui intùs rei nondum perfectè cognitæ aliquam imaginem, adornatam possibili adiacentiã quidditatis. Sub qua semel deo, dudum illam in Phantasia 42
aspiciens, ac velut eandem alloquens, tandem studio insignitet fatigatus obdormiui, vt eius somnialem saltem visionem excitaté, per quam eruerem desiderabile illius scibile Iuxta illud: *Nox nocti indicat scientiam.* Ac mirum sanè, quantum luminis eiusmodi visiones mihi reclusetiot, præcipuè non bene dudum aorea pasto corpore. Non enim diffiteot, quin rei quæsitæ quidditates, plerumque sub ænigmatis pallio tectas, vel confusas, plurimumque adhuc pluralitatibus, ac alteritatibus obnoxias pluries acquisiuerim, hoc pollandi medio, prægressis præcipuè quærendi adminiculis, annexisque orandi subsidiis, & aliis. Dixitque ad me vir sanctus (cui omnem conscientiæ angulum, laborumq; & annorum tędia, per insomnes noctes, aperueram) Ah! vtinam ego tantumdem ego laborassem, & in amando Deum impendissem, quantum tu miser, in disquisitione scibilium; quorum rationem, siue computum, nouissimus dies à te non exiget! Laudabam equidem Dominum tuoc, quòd mihi propinquios aliquod nosceodi, discendique medium, gratis largitus esset, quàm Ratio soret; quæ nunquam ad prius, ratoque ad posterius, idque cum multa adhuc incertitudine penettaret. Credebam enim tum, originalem corruptę naturę ęrumnam vlteriùs progredi non posse, ad seme l degustatum lumen quàm per præfatas Phantasiæ imagines. Suasu ergo illius 43
viri, destiti angustiùs aliquid optare, quærere, & inuestigare; denudaui me omni curiositate, & appetitu sciendi; ad quietem, siue paupertatem spiritûs me recepi, resignans me in amabilissimam Dei voluntatem, in quasi non esse, non operari, in meum nil desiderare, nil intelligere. Maximopere quòd scitem multiplices imperfectiones, in cognitionibus meis hauriens insignem indignationem mecum, quòd pro caduca scientia tot tantosque labores insumpsissem. Ipse itaque mirum in modum mihi displicui: Rogaui itaq; Dominum, vt amoe prorsus scibile, eiusque desideria profana eueiteret mente mea, quã hoc titulo totã obtuli sępius in sui beneplacitũ. Interim post duos menses, in hac scientiarum renunciatione, atque nudã paupetie, semel mihi iterũ superuenit, quòd intelligere m intellectualiter. Sedebam secus Athanat 44
meum. Redij autem mox in me, nec sciui quantũ illud lumen durasset. Istud quidem noui, quòd rei insolitę nouitas, stupor, & iubilus tum subtipuerint istud lumen, & excidere me fecerint in pristinas meas tenebrarum confusiones, eo quòd Ratio nondum mortificata esset. Arist. quanquam huius luminis totus expers, visus est tamen aliunde descripsisse alterius sensatione de labore Sophię, siue Adeptis: *βέλτιον ἐμπειρίας ... εἰδώς.* Sutdã nimirum alterius suggestione vocat meliùs dispositos, quàm si essent scietes, id est ope demonstrationis: cuius solius medio omnem in homine scientiã oriri semper aliqui iactitat. Saltẽ agnoui vale dicendũ Rationi, & Imaginationi, vt facultatibus brutalibus, idq; propter casũs nostri ęrumnã

si ad solidam veritatis cognitionem spe trahamur
45 in profundum. Cognoui pariter quòd requireretur facilis traductio intellectûs, atque transmutatio placida suiipsius in formam rei intelligibilis: Quo pacto scilicet intellectus pro momento, fiat velut ipsum intelligibile. Cùm autem intellectus perficiatur intelligendo, nihilque perficiatur nisi ab eo quod symbolum secum habet, in sua natura; idcirco collegi intellectum, & intellecta vt talia, debere esse, aut fieri eiusdem naturæ: debere autem hoc fieri extra laborem, & inquietudinē, sed cum otio, in lumine sibi proprio, cum abstractione, orbatione, & carentia alterius cuiuscunque auxilij creati. Verùm si concurrat alienum auxilium, iam erit cum labore desiderij suscitati extra intellectum. Porrò istam intellectûa transmigrationem, & transfigurationem illi naturalem alioqui, Poëtas quandoque subordinatos, Prothei nomeo, non secus atque fabula, significant. Ego verò eo clariùs iam cognoui, istam transmutationem intellectus fieri debere, eo quòd intellectus in se sit totus purus, simplex, vnicus,
46 & indiuisus. Quamobrem eatenus quoque illi competeret vnicus, simplex, vniformis, & vnimodus aliquis actus, ab ipsomet intellectu planè indiuisus. Alioquin intellectus amitteret suæ vnitatis homogeneam simplicitatem, per alteritatis dualitatem. Veruntamen comperi sat, non esse de plena, atque libera nostræ voluntatis potestate, suo sic intellectu nunc frui. Et quòd ad istud requiratur plus quàm putare, anniti, optare, velle, &c. Idque nedum propter insuetudinem, quâ à puero per actus animales cōtinuò assueuimus parēte imaginationi: Verùm multò magis, quia ipsa voluntas cum memoria, penitus pro illo spatio motûs, debet absorberi, ac velut annihilari in intellectu. Quod sanè ingentis est mysterij pondus.
47 Aliàs namq; quàm citò quis cogitat de anima sua, aut de re quapiam, tanquam de tertio, cum alteritate separatâ extra intellectum: eo ipso nondū est
48 cogitatio aut operatio puri, ac solius intellectus. Ast cùm anima cogitat seipsam, aut aliud quidquā tanquam seipsum, sine alteritate cogitantis, & rei cogitatæ, sine appendentia, extrauersione, vel relatione ad durationem, locum, & circumstantias: Tum scilicet eiusmodi cogitatio est intellectualis. At nondum adhuc proin illustrata; licét ista iam intellectio sit longè nobilior cogitatio, quàm quę per incidentias irruit; siue illæ per imagines, siue sequela aduentant, tanquam infusæ; siue demum ab experientiis, & obseruationibus haustæ, influendo, velut sponte affluant. Vtpote anima in illo luminis statu, sic apprehendit interiorem & notiorem rei intellectæ essentiam, quòd ipse intellectus, transmigrando sese transformet in rem intellectam. Hinc videlicet sequitur, si notitia intellectualis sit cum similitudine rei intellectæ in ipso intellectu; quòd etiam Regnum Dei nobis velut adueniat, atque renascatur, quoties in fide intellectualiter & præsentialiter Dei Bonitatem, Potestatem, Infinitudinem, Gloriam, Veritatem, &c. in spiritu adoramus. Sicque Deo in deliciis est cum filiis hominum esse. Certè ita est: Intellectus noster nouo velut perfectionis rore perfunditur, quoties intellectualiter contemplatur aliquid supercœleste; eo quòd pro momento
49 transmigrat in illud, illudque degustat. Tum nimirum intus fulgurat imago Dei, & euadit gloriosa (Bone Deus! quovsque dedocis mortales) Ast sanè non fit eiusmodi intellectualis cogitatio, cum discretione verborum, aut idiomatum; neque cum sensuum, aut Rationis præcinctu; neque cum celeriori quodam totius logismi concepta affatim hausto; neque cum depēdentia, ac sequela priùs cogitatorum; neque circumstantiis circumsepta, de hîc, nunc, albo, magno, amaro, simili, placido, &c. Sed vnum non est in intellectu sine altero, neque cum altero sub alteritate; nec etiam prout potest per Rationem, aut imaginationem concipi, aut per imaginationes, ideásve cogitari. Verùm in illo statu, nunc, hîc, sensus, Ratio, imaginatio, memoria, & velle sunt simul in merum intellectum liquata, stántque sub tenebris, lumine intellectus offuscata. Tum, tum inquam, lumē quoddam cadit super animam. Atque in totum est (meo iudicio) quidquid verbo, cogitato, locuto, scriptoque dici potuit vnquam. Istud lumen verò siue sit prorsus supernaturale, siue quòd intellectus sui naturâ sic accendatur, malim experiri, quàm determinare. Istud vnicum saltē scio, quòd non contingat absque gratia. Quamobrem siue intellectus transformetur, siue seipsum transfor-
mer in simulachrum rei intellectæ, sanè diuino 50
auxilio opus habet, & quidem singulari, quia saltem tunc anima intuetur suum intellectum sub forma arrepta, in dicto lumine: Atque in isto sui speculo speculatur seipsam intellectualiter absque reflexione alteritatis: sicque concipit rem scibilem vnà cum omni suo esse, & proprietatibus. Eo quòd hoc cognitionis lumen non sit emanatiuum extra intellectum, sed manet intus reflexum super intellectum, in omni veritate, & certitudine
perfecta perfectiuum. Equidem Rabbini aliquot 51
hunc animæ statum metuunt, vt periculosum. Schola etiam mystica periculum arrogantiæ, & adulterij spiritualis formidat. Ambo autem vt nocuum deuitant; putántque adepti, si sæpius inuaderet, aut longiùs perseueraret, allaturum indubiam mortem, cum ægritudine, quam Binsicam Rabbini vocant; quæ propriè est organi Phantasiæ Atrophia. Veruntamen quæso ignoscant, si secus sensero. Primò quia organa Phantasiæ in hoc non laborant, dormiunt verò immota, tanquam si non essent. Igitur vicissim nil patiuntur. Tum quia actus iste non est in nostra potestate: Credo namque principalem illum actum esse clementię; quæ nunquam inordinatum dat, facit, causat, admittit. Itaq; etsi clementia afflueret sępius, aut diutius, nec proinde tamen inordinationē contineret aut arguere posset. Obsecro ergo, Pater luminum dignetur pręcedere, & subsequi sua claritate, vt me ducat ad vocationem, in sua gratia sibi placentem. Itaque lumen cadens supernè super animam (quando minùs est astricta, & obligata organis corporis, quæque impassibilis, & immortalis in se est) vitæ quoque nocere nequit. Siquidem post receptionem tantilli luminis, comperio hominem triduano ieiunio, vix quidquā pati. Quocirca mihi in mentem venit, potuisse absq; cibo & potu toto nouenario, amicos Iobo comites astitisse. Porrò iuxta meam opinionem, lumen istud citra opem, operam, & laborem intellectus, sic disponit de intellectu, quòd deueniat in libertatem sui; qui aliàs per seruitutem corporis est planè mobilis, obscurus, atque confusus. Alioquin intellectus organis non vtitur præter, aut extra se. Ideoque nec fatigatur vt Phantasia; nec morbis, mutationibus, perturbationibus, alterationibus, alienationibus, alteritatibus, aut commistionibus ex seipso
subiacet. In intellectum enim, dum stat in illo lu- 52
mine,

mine, non cadit error, impoſtura, mendacium,
aut dolus. Nec enim torpor, ſomnus, aut defe-
ctus illi inhabitant; neque auxilium ſuſcipit ab
vllo creato, vt neque à corpore, Ratione, aut po-
teſtate vlla Phantaſtica: ſed portat natiuum ſuum
lumen ſuper omnem Rationis ambitum. Imo
quod magis eſt, non laceſſitur tum intellectus ab
vlla poteſtate ſe inferiore, neque à rebus ipſis,
prout ſunt cognitæ fraudi impoſturæ, mendacio
obnoxiæ: quippe quæ ſtant in nuditate ſui eſſe
coram intellectu, vt quaſi ab hoc informentur,
& transmigrando viuificentur. Sunt igitur omnia
in ſuo intellectu tali modo, vt omnia animæ ſint
ſuus intellectus. Sic tamen, vt licet intellectus
acto intellectuali ſe transformet in ſpeciem rei
intellectæ, ſeruet tamen impermixtam ſuam pro-
prietatem, & eſſentiam, in quam iterum redit,
mox atque ab illo actu ceſſauerit: Hanc nempe
prærogatiuam poſſidet anima ex clementia, vt
ſit imago Dei; atque ideo ſimplex lumen crea-
53 tum, incognitum. Ita vt quoties aliquid peregri-
ni in ſe concipit, debeat neceſſariò deſiſtere ab
eſſe ſimpliciſſimi luminis, imaginis diuinæ, aut
ſe transformare in figuram rei conceptæ: ſic
quidem, vt rei conceptæ eſſentia ſit nuda eſſen-
tia, & tamen eſſentialiter in intellectu, ſicut in
nucleo pomi pomus. Fit itaque hinc, quòd intel-
lectualis cognitio ſit omnis erroris expers: quia
abeſt Ratio, quæ nos vbique ceſpitare facit.
Stant nempe in conceptu intellectuali eſſentiæ
nudæ, & denudatæ: quas vt tales, anima in illo
nunc aſpicit, in ſpeculo proprij intellectus; ſicut
dum oculos ſeipſum intuetur in ſpeculo, in radio
54 reflexo ſui ipſius: Idcirco eum nullum eſſe, repu-
tatur pro vero, niſi quatenus pro tali conceptum
eſt in intellectu. Quapropter Ariſtoteles coactus
eſt fateri, principia eſſentiæ, & principia intel-
lectûs eſſe prorſus eadem; hoc eſt dicere: Quòd
veritas eſſentiæ, & veritas intellectualis cogni-
tionis ſint vnum & idem. Atque ideo vt ens, ſiue
eſſe verum, bonum, & vnum ſunt conuertibilia;
ita inuicem eſſentia, bonitas, & veritas debent
in vnitate intellectûs colliquari in formam en-
tis. Siquidem in intellectione intellectûs non eſt
vlla alteritas intelligentis intellectus, & rei in-
tellectæ; eo quòd ante intellectionem primùm
annihilata eſt omnis relatio reciproca, repercuſ-
55 ſio, atque reflexio in inuicem. Cùm ipſa rei
intelligibilitas non ſit niſi aduentus, & approxi-
matio vnitatis intellectûs, & intellecti; ſiue alte-
ritatum in relatione deſtructio. Quod vt clarius
exemplo fiat: Intellectus intelligens non eſt di-
uerſus ab intellecto aliter, quàm ſicut radius lu-
cis directus à ſeipſo reflexo. Itaque rei intellectæ
eſſentia, in lumine intellectûs, fit ſplendor ſpiri-
tualis, & eſſentialis. Imò fit per commigrationem
ad vnitatem quodammodo ipſum lumen intel-
56 lectuale. Id quod animabus brutorum aduenire
nequit. Ideo etiam anima noſtra ſeipſam intelli-
gens, quodammodo intelligit alia omnia, vtpote
vniuerſa alia ſunt intellectuali modo in anima,
vt in Dei imagine. Propterea nimirum intellectio
noſtri, cæterarum eſt longè difficillima, vltima,
optima, vtiliſſima. Cognoſcens namque animæ
diuinitatem, non poteſt non anteferre eandem
voluptatibus quibuſque labilibus, fœdis, & nul-
57 lius pretij. Difficultas autem præfatæ intellectio-
nis inprimis conſiſtit in eo, quòd ſit imago Dei,
quæ & ipſa tam in ſe, quàm reſpecto typi quem
refert, eſt propemodum intelligendo impoſſibi-
lis. Deinde anima non habens in ſe vllam ima-
ginem ſui ipſius à ſeipſa diſtinctam, prorſus ne-
quit ſeipſam per ideas intelligere. Cùm verò ſim-
plex, atque vniformis nec ſeipsā intelligat in ima-
gine; ne- ſit etiā conſonum, aut conueniens, quòd
propter ſummam, aut homogeneam animæ ſim-
plicitatem vtetetur diuerſis modis, atque medos
intellectionum in intelligēdo, reſpectu ſui ipſius,
atque iterum alhis modis, ac mediis, reſpectu alio-
rum intellectorū; hinc neceſſariò anima ad con-
ſeruationē homogeneæ ſuæ ſimplicitatis imagini
Dei debitæ habet omnia alia intelligere, ſine ſpe-
cie, à rebus ipſis diſtincta. Sed cùm anima careat
ſui propria ſpecie imaginis diuinæ, vt ſeipſam
transformet intellectualiter in ſeipſam: idcirco
nequit propriè ſeipſam intelligere modo intelle-
ctuali, niſi in lumine, & teſtimonio fideli eius,
cuius eſt imago. Cognitio enim quam de Deo
habemus, traditionis, fidei, adeóque meriti eſt;
quanquam planè negatiua, quatenus non hoc,
aut illud eſt, quod ſenſu, aut mente concipi po-
teſt. Ac proinde cognitio animæ, velut imaginis
diuinæ, adiunctam habet abſtractionem negati-
uam aliorum, quæ dicit non ens: non entī autem
nullus reſpondet conceptus, nulla figura, nul-
luſque intellectus; id eſt abſtractionis negatiuæ,
cùm ſit comes priuatio, negatiua autem & pri-
uatiua deſtituantur idea, ſiue ſpecie æquiualente:
Idcirco lumen cognitionis quod anima de ſe ipſa
habet, eſt clementiæ, gratuitum, nec vnquam in
hoc ſæculo plenarium. Sin autem felix quando-
que conceperit in ſe Deum per viſionem beati-
ficam, tum eodem luminis radio ictus Deum, ſe
& omnia alia intuebitur, & cognoſcet. Idcirco
enim quantum anima intellectualiter intelligit
ſui; in tantum proficit in cognitione vtiliſſima,
quæ de creatis in hac vita haberi poſſit: Quia in
lumine ſui luminis quodammodo intuetur om-
nium proprietates, eſſentias, effectus, alteritates,
diſtinctiones, atque defectus. Quò igitur ſemel
appulit iſta cognitio, ibidem flacceſcit omnis
Rationis nobilior ſpeculatio, & ſubſidium; prout
vice verſa ſupprimitur verus intellectus in no-
bis, ſub Rationis beneplacitis. Quapropter cùm
obiectum proprium intellectûs ſit ipſa rerum
eſſentia; ea propter accidentia velut abſtracta, 58
atque diſciſſa à rebus quibus inſunt, debent con-
cipi ab imaginatione, idque per ſpecies, &
imagines; neutiquam verò per intellectum. In
quo alioqui reperio omnia accidentia connexa
ſimul in puncto, ſub eſſentia rerum intellecta-
rum. Quippe accidentia non ſunt propriè entia;
ſed entium à quibus dependent: proinde acciden-
tia non habent eſſentiam, quæ ad vnitatem intel-
lectus commigret, aut in quam intellectus ſe
transformet. Cæterùm ſcholæ partiuntur intelle- 59
ctum in Agentem, & Patientem: Illum enim vo-
lunt verſari circa inuentionem mediorum, ac
præmiſſas demonſtrationis; vt ſcilicet termino-
rum notas ſigillares imprimat in Patientem in-
tellectum, velut in ſubſtratam ſibi ceram. Agen-
tem ideo vocant maſculinum, nobilem, atque
formalem. Patientem verò aſſimilant fœminæ,
atque materiæ ignobili; hæcque ſua ſomnia per-
ſuadent tyronibus, quatenus natura vbique ope-
ratur ad ſui perfectionem: operatio autem ſem-
per ſit paſſione nobilior. Aſt ego tantam aridita-
tem vbique miſereor. Primò quia demonſtratio
non eſt effectus vel proles intellectûs, nec ſuppe-
ditat vllatenus media ad ſcientias; vt iam ſat

probaui. Secũdò, Æthiopem vidi totate celeriter arundinem in foramine asseris, cum interposito linteolo; ac non multò post arundo cum linteo ignem concepêre. Dein ego abdidi arundinem in clibanum candentem, citiúsque, clariùs, atque perfectiùs accensa arundo splenduit; cùm tamen in hoc nil ageret arundo, sed saltem pateretur accensionem. Vsque adeo quanquam principium agens subinde possit esse nobilius patiente, dum effectus tendit ad perfectionem, vel dum patiens

60 ab agente debet perfici: Attamen dum vnio sub sterquilinio putrefit, non facilè credam agens esse patiente perfectius. Ostendi sat aliàs in tota natura inanem Aristotelis doctrinam, meráſque nugas: quantò ergo minus ille subsisteret in area intellectus? cuius esse, & operari pendent ex sola anima? Cogimur namque Christiani credere, quòd intellectus noster sit spiritus immortalis, lumen, & imago omnipotentis; cuius exordium vt superat naturam, ita eius regulis aptari nequit, cùm habeat esse simplicissimum, nequaquam partibile in luctas agentis, & patientis, siue in heterogenea. Cùm etiam, quòd dependeat immediatè, totaliter, & continuò à suo originali typo; adeoque vt sine gratia particulari nequeat quidquam intelligere, eo quòd intellectûs obiectum sit ipsa veritas. Quare nec intelligit intellectione perfecta, nisi recipiendo. Quòd autem tantùm recipit, id patitur, non autem in eo agit; nec enim intellectui proprium illud est, quod per Gratiam illi aduenit. Voluntas quoque dum patitur, nobilior est, quàm dum vult, putà dum regitur à voluntate Superiorum. Imaginatio quidem cognoscit agendo, ideóque lassatur; hancque Aristoteles cognouit, minimè verò intellectum: Quippe qui tantùm illuminatiuè intelligendo patitur. Est namque molestius, seruilius, & obscurius intelligendo operari, quàm pati, eo quòd patiendo recipiat lumen nobilius, gratis collatum. Denique cùm intelligendo transmigret semper in formam rei intellectæ: ergo participans de lumine interminato, perficitur absque tædio, molestiâ, & labore intelligendi, lucétque intellectum lumen intelligendo, in ipso intellectûs lumine. Sic vt res ipsæ nos alloqui videantur sine verbis, eáſque penetrat intellectus clausas, non

61 secus ac si dissectæ essent, & apertæ. Ergo semper perficitur intellectus patiendo, recipiendóque. Imaginatiua verò, siue intellectus animalis Aristoteli cognitus, tantùm res extrinsecùs aspicit, earúmque sibi format imagines, iuxta suam putationem; cúmque omni laborum tædio currit

62 circum eas in circulum. Cernit nimirum cortices, & siliquas; ad nucleum autem attingit numquam: Quia Phantasia res non intrat; vt nec vicissim res intrant, satiántque imaginatiuam. Ad summum enim imaginatiua sibi satisfacit per imagines, si externum signatum sit dudum admirata; cuius tamen sigillatorem minimè

63 agnoscit. Quàm enim iniustè quadrat, quòd Scholæ agnoscant animam, Dei proximum simulachrum, & secent intellectum in duo supposita, muniis, & effectibus discrepantia? Siquidem ipsa dualitas in intellectu discrepat cum simplicitate eius, cuius imaginem in se condit per totum sui esse. Ego credo inprimis nil ad veritatis cognitionem pertingere, nisi fidem, & intellectum. 2. Omnem veritatem emanare ex veritate vnicâ, ideóque primitiuâ. 3. Omnem intellectum ex vnico, infinitóque intellectu deriuari. 4. Prout omne lumen, ex vnico lumine. 5. Veritatis ideò essentiam nil discrepare ab essentia intellectûs. 6. Quòd intellectus noster sit inanis, vacuus, pauper, & obscurus. 7. Quòd omnis eius claritas, nobilitas, plenitudo, lumen, veritáſque illi adueniant, recipiendo, & patiendo. 8. Quòd eò plùs nobilitetur, quò plus patitur à lumine, quod est supra omnem naturam. Finaliter Scholæ Ethnicæ defecerunt à cognitione veri intellectûs. Ideó- 64
que homo non est animal rationale. Sed prædicamentum substantiæ diuidendum est in Spiritum, & corpus. Spiritus est abstractus, vel concretus. Homo solus est spiritus concretus, non autem inter corpora locandus. Si à potiori parte desumenda sit denominatio, & à famosiori significatu, essentialis determinatio: Ergo homo à spiritu, intellectualíque lumine denominandus, & definiendus erat.

CAVSÆ, ET INITIA
NATVRALIVM.

1 *Excusat se Author, cur paradoxus.*
2 *Quædam corpora carent causis in natura.*
3 *Quaternarius causarum patefacit ignorantiam naturæ in Aristotele.*
4 *Errores aliquot Aristotelis.*
5 *Formam efficientem, & finem Aristotelica, non esse causas naturalium.*
6 *Forma non est actus.*
7 *Falsum axioma Aristotelicum.*
8 *Errat in attributis formæ.*
9 *Non cognouit veram efficientem.*
10 *Pater non est causa efficiens filij.*
11 *Duas tantùm esse causas in natura.*
12 *Finis nullam habet rationem causæ in natura.*
13 *Tria Paracelsi corporum initia non habere naturam causarum.*
14 *Vnde petenda definitio quorumcumque naturalium.*
15 *Definitio equi.*
16 *Diuisio sublunarium apud veteres est perniciosa.*
17 *Definitio animantum, plantarum, & mineralium.*
18 *Nomen subiecti sonat impropriè in Philosophia: cur dicendum coagens.*
19 *Producta non vitalia, quomodo recipiant fines.*
20 *Quare vis seminalis, terræ sit tributa.*
21 *Elementorum non esse congressum.*
22 *Chimicorum principia non habere vim principiandi.*
23 *Duo tantùm corporum esse principia, nempe ex quo, & per quod.*
24 *Rerum fermentum, quid.*
25 *Quid fermenta in specie.*
26 *Quid immediatè insit locis.*
27 *Fermenta aeris, & aquæ.*
28 *Fermentis, & causæ efficientis tantùm theorica distinctio.*
29 *Fermentum, origo seminum quorundam.*
30 *Fermentum principians quale, & vbi.*
31 *Fermenta immediatè in locis, in rebus ipsis, tanquam locis.*
32 *Materia nomen est theoricum, aqua verò est practicum.*
33 *Quid causa efficiens interna.*
34 *Falsum axioma Aristotelis.*

35 Expli

1 N domum desertam venio, sordes
euertendas mihi reliquêre. Plurima
indaganda sunt, & docenda quæ ig-
nota; subuertenda quæ malè tradita,
abstergenda quæ immunda, & quæ
falsa, abjicienda erunt: omnia verò, atque singu-
la debitè confirmanda: hæc autem præmonuisse
sat esto, ad submouendum tædia, si fortè noua,
atque paradoxa infestent magis, quàm vera oble-
ctent. Naturæ cognitio ex eo duntaxat desumitur,
quod actu, & reipsâ est: quippe quæ fictis nus-
piam meditationibus consistit. Est nimirum tota
naturæ compages, indiuidua, reipsâ; actu, & in
aliquo corpore, excepto spirituum abstractorum
numero. Denique, & inprimis seriò moneo, quo-
ties de causis naturalium loquor, nequicquam
2 hæc sumenda pro elementis, vel pro Cœlo; eo
quòd titulo creationis supernaturaliter incepe-
rint, & hodiè constanter quoque maneant eadem
quæ ab initio fuerunt. Causas ergo rerum natu-
ralium intelligo vicissitudinem præsupponere: Ac
licèt Elementorum corpora subter naturam ve-
nerint, heteroclita tamen eorundem est specula-
tio, & aliena Philosophia. Qui enim ante me
quatuor elementa, ad singulas corporum genera-
3 tiones, per misturam confluere sunt opinati; ele-
menta ethnico more aspexerunt, suisque tenta-
runt commentis elemementa nubere, & obedire.
Omne itaque corpus naturale non alia requirit,
quàm corporea initia, plerumque mutationi, ac
vicissitudini obnoxia dierum: non autem natura
constat hyle indefinitâ; ac impossibili; neque opus
habet principio tali, vt nec priuatione: sed ordo,
& vita insunt efficienti, de necessitate: Resque
omnis inanis, vacua est, mortua, ac deses, nisi vi-
tali, aut seminali ad esse principio fuerit constitu-
ta, aut quandoque constituatur. Quinimò adhuc
corruerent istæ leges, nisi ordo quidam rebus
inesset, & intercederet, qui propria flecteret ad
communis boni sustentationem, sine necessita-
4 tes. Aristoteles quatuor causas, rerum constituti-
uas, dictauit, quæ suum Authorem quoque fecê-
re naturæ ignarum. Quippe inprimis principium
cum causa materiali confundit: Primam scilicet
causam vocans materiam indefinitam, siue cor-
poream molem substratam, determinationis for-
malis indigam. Alteram dein causam, etiam in-
ternam essentiam, siue rei formam cum altero
suorum principiorum confundit. Tertiam deni-
que externam, efficientem vocat: Ac quartam
tandem nominat finem, ad quem videlicet res
quæque dirigitur: hanc autem in efficientis men-
te, volunt causarum trium priorum esse primam;
5 adeoque nedum res naturales principiari per ens
rationis, ac mentale: verumetiam quasi inanimata,
in mente efficientis causæ, laterent per finem.
Quòd si ergo causas naturales malè inquirat;
longè peiùs supernaturalem finem, in mente pri-
mi Motoris, pro naturali causâ constituit, vel
mentalem finis conceptum in non animatis re-
quirit. Ego sanè, qui non abhorrui consentiendi ig-
nauia, aliorum auribus, siue præponderatione in-
seruire; tres posteriores causas, in cognitione na-
turali, mendosas, imò & damnosas plurimùm of-
fendi. Primam verò de quatuor, fabulosam osten-
dam subinde. Nam inprimis, cùm omnis causa
secundùm naturam, & dierum successionem cau-
sato suo sit prior; certè forma compositi causa
esse nequit producti: sed potiùs Entelechia vltima
generationis, ipsissimaque generati essentia, atque
perfectio; propter cuius assequutionem cætera
cuncta diriguntur. Itaq; formam potiùs tanquam
effectum, quàm vt causam rei meditor. Imò am-
pliùs. Forma enim cùm sit generationis finis, non 6
est merè actus generationis, sed generati, ac potiùs
potentia possibilis in generatiuum: materia verò,
siue generationis subiectum, vt actu est; ita quoq;
actus ipsius est internum agens, efficiens, siue Ar-
cheus. Falsum est idcirco, quòd quantò res magis
habet de forma, tantò magis habet de actu, de
entitate, virtute, ac operatione. Quoniam forma
non acquiritur, vel possidetur per partes, vel gra-
dus; neque idcirco entia sunt susceptiua plus, mi- 7
nusve de forma. Imò etsi susceptiua essent, tamen
actiuitas agentis non est ipsius formæ, sed Archei;
de quo mox. Forma igitur est indiuisibilis. Quid-
quid enim Aristoteles tribuit formæ, siue perfe- 8
ctioni postremæ, in scena rerum, id propriè, dire-
ctiuè, & exsecutiuè competit illi agenti, siue Ar-
cheo seminali. Denique cùm causa efficiens Ari-
stotelis sit externa (qualem ait fabrum, ferri io-
tuitu) facilè cognoui, illum sua figmenta pro ve- 9
ris fundamentis, venum dedisse, eiusque omnem
speculationem circa artificilia, & externa naturæ
vagari. Tota alioqui causa efficiens est interna,
essentialis, in natura. Et licèt generans pater sit
effectiuus; in ordine tamen ad patratum, non est
nisi causa efficiens seminis, tota externa, in rela- 10
tione ad ens, quod per generationem de semine
constituitur. Etenim in semine, quod totam effi-
cientis immediati quidditatem complet, atque
continet, non est ipse pater; sed Archeus. Eo quòd
patri respectu generati, nonnisi externæ, & oc-
casionaliter producentis rationem habet: siqui-
dem per accidens tantùm generationis effectus
subsequitur, licèt totâ intentione generationi in-
cumbat patrans. Itaque constitutiuum efficienter
constituens, causans intrinsecè, perfectiuè, atque
per se, est ipse Archeus seminalis, à patre reali-
ter distinctus in esse, & proprietatibus. Pariter
vt in vegetabilibus. Herbæ quidem sunt seminum
productrices; at herbarum è semine isto nascen-
tium, nonnisi occasionales, & remotæ; atque
idcirco etsi sint causæ naturales, non tamen suf-
ficientes, & necessariæ: neque enim è quouis se-
mine proinde planta consurget. Est ergo ens se-
minale in semine, causa immediata efficiens effi-
caciter, interna, vt essentialis, herbæ inde pro-
deuntis. Plantæ autem præcedens illius seminis,
est causa remota, occasio naturalis, seminis qui-
dem, quoad per se, ac immediatè plantam fabri-
cat, & efficit, cum adiutorio excitantis. Alioquin
enim si herba patrans esset efficiens herbæ pro-
ductæ, non posset patrans causa comburi, quin
producta simul periret. Est ergo semen, causa effi-
ciens, interna, immediata herbæ productæ. Qua-
propter post sedulam rerum omnium inuestiga-
tionem, non inueni corporis naturalis vllam de-

penden

pendẽtiam, niſi duntaxat ad duas cauſas, ad mate-
11 riam, & efficiens, internas (quibus plerumque ex-
terna quædam excitans aſſociatur) ſcilicet. Quip-
pe quòd hæc duo ſibi, & aliis ſint abundè ſatis,
contineantque totam rerum compaginem, ordi-
nem, motum, ortum, notiones ſigillares, proprie-
tates, ac quidquid denique ad rei conſtitutionem,
& propagationem requiritur. Continet namque
efficiens ſeminalis cauſa, rerum ſibi agendarum
typos, figuram, motus, horam, reſpectus, inclina-
tiones, aptitudines, adæquationes, proportiones,
alienationem, defectum, ac quidquid ſub dictum
ſequelam incidit, tam in generationis, quàm re-
12 giminis negotio. Fines denique cùm omnes effi-
ciẽs in ſe contineat, tanquam rerum à ſe agenda-
rum inſtructiones; ideo finalis cauſa Scholarum
externa, quæ duntaxat in artificialibus locum ha-
bet, vana prorſus eſt inſtituta. Saltem non diſtin-
ctâ quidditate ab ipſo efficiente, eſt conſiderabi-
lis. Quæ namque in mente Artificis ens Rationis
eſt, nequaquam poteſt cauſæ realis, & naturalis
pondus obtinere. Eo quòd cauſæ efficienti natu-
rali, ſua à Deo naturaliter ſit infuſa finium, & ha-
bitudinum ſcientia. Res nimirum ſingulæ in na-
tura, ſuccum aliquem genericum deſiderant pro
materia; ac denique ſeminale, efficiens, diſpoſiti-
uum, dirigens principium internum generatio-
nis. His namque duobus, neque pluribus opus
13 habent res corporeæ ſingulæ. Tria verò corporum
principia, Paracelſo tantopere iactata, etiamſi re-
perirentur in ſingulis conſtitutiuis, attamen non
proinde ſequeretur illa vim habere principiandi:
ſiquidem illa tria, cùm ſint fructus ſeminum, ſor-
tiuntur diuerſitatem quaſi ſpecificam; quam ne-
ceſſariò neſcirent, ſi vera eſſent principia. Id eſt ſi
ante ſpeciei conſtitutionem adeſſent; nec etiam
vnum migrare poſſet in aliud; quod tamen tribus
14 primis Paracelſi eſt vernaculum. Porrò cùm ma-
teria, ſimul & efficiens ſufficiant ad omne produ-
ctum, ſequitur omnem definitionem naturalem,
non ex genere, & differentia (mortalibus plerum-
que incognitâ) petendam; ſed ex ambarum cauſa-
rum connexione; eo quod ambæ ſimul totam rei
eſſentiam concludant. Deinde etiam ſequitur,
ipſummet productum, ſiue effectum nil eſſe, præ-
ter ambas cauſas connexas.
15 Quod profectò eſt intelligendum de non ani-
matis; animatis alioqui ſuperaddenda eſt vita, ſiue
anima viuentis. Sic enim equus fit filius ſuorum
parentum quadrupedum, in animam viuentem
equinam, creatus virtute verbi. Sublunaria vul-
16 gò diuiduntur in elementa, & elementata: Ego
verò diuido in Elementa, & producta ſeminalia.
Sic vt ſingula peculiarem claudant Monarchiam,
ab aliis duobus ſecretam. Mineralia ergo, & vege-
tabilia, ſi qua fortè viuere videantur, cùm tantùm
viuant per poteſtatem, & non per formam viuen-
tem, in lumine animato; aptè quoque definiri
17 poſſunt per ſolam materiam, & efficiens inter-
num. Siquidem omnis effectus producitur, vel ab
agente externo, & eſt productum artificiale: vel à
ſuſcitante, ac fouente externo, quod eſt cauſa oc-
caſionalis, & externa; quæ tamen intus habet cau-
ſam efficientem, & ſeminalem, quæque permanet
efficiens in vltimam vſque producti periodum.
Cauſa tamen occaſionalis non eſt agens verum,
18 ſed mediatum. Subiectum verò, quod Scholæ pa-
tiens dixêre, ego coagens voco. In relatione verò
amborum terminorum, ſiue in habitudine motûs
19 agentis ad coagens, reſultat actio. Producta ergo
non vitalia non recipiunt formas, per diſpoſitio-
nem termini agentis factibilem; ſed tantùm ac-
quirunt deſtinationum, ac digeſtionum fines, ſiue
maturitates. Etenim dum è cauſis mineralium re-
ſultat lapis, aut metallum, vel è ſemine plantæ,
dum fit planta, non fit aliquod ens nouum, quod
poteſtatiuè non eſſet præſens in ſemine; ſed ac-
quirit tantùm maturitatis deſtinatæ complemen-
tum. Ideoque terræ datur poteſtas producendi
herbas, non autem aquæ producendi piſces. Quia
in vitalibus animantatis non ita fit, prout in plan-
tis. Vt enim Monarchiæ ſunt planè diſparatæ, ita
& generationis, & generandi modi. Ideo namque 20
dos propagãdi ſemina, in ſęcula durabilis, legitur
tributa terræ, non item animantibus, quanquam
hæc interim propagare debeant. Proinde ſemina
non animantatorum propagantur quidem, non
ſecus ac lumen de lumine ſumptũ. In cuius tamen
illuminationis participatione, neceſſariò Creator
efficiens principale eſt. Solus autem Creator creat
vbique nouum lumen, ſiue ſit formale, ſiue etiam
vitale, indiuidui producti: nec enim lumen iſtud
antea erat, nequidem ea parte, licèt ea habitudine
potentiali, ſiue diſpoſitione aptitudinali ad con-
ſequẽdam formam, quodammodo inanimatorum
ſemina, vitalia ſic cenſeantur: non tamen tam pro-
pinquè, vt in plantis, vis formalis inplantata eſt,
Animæ namq; & vitæ, vt gradus, ita & partes neſ-
ciunt. Et quanquam ſemen animantis diſpoſitio-
nem ad vitã habeat; vitam tamen nec habet, neque
ea ſe habere, aut efficere poteſt, ob rationes de or-
to formarum deductas. Quamobrem mox docebo 21
non eſſe elementa quatuor, nec trium reſiduorũ,
imò nec duorum, eſſe congreſſum, vt inde corpo-
ra (quæ mixta credontur) conflentur: ſed quòd ad
horum conſtitutionem duæ ſaltem abundè ſuffi-
ciant cauſæ naturales: materia nempe eſt ipſiſſima
effectûs ſubſtantia; efficiens verò ipſius internum
atque ſeminale agens; & prout in animantibus
duos tantùm ſexus agnoſco; ita quoq; duo ſaltem,
nec plura ſunt corpora, quorumcumque initia,
prout duo tantùm luminaria magna. Nam quæ 22
Chymici, ſalem, ſulphur, & mercurium, ſiue ſa-
lem, liquorem, & balſamum, tria vocant corpo-
rum initia, oſtendam ſuo loco, non poſſe initio-
rum ſortiri dignitates, quæ non in omnibus poſ-
ſunt reperiri, quæque ipſamet ſunt primordiali-
ter ex aquæ elemento prognata, & in aquam rur-
ſus diſſoluta fatiſcunt (vt quandoque conſtare fa-
ciam) Siquidem initiorũ ſtabilis ſit natura, opor-
tet, ſi nomen ac proprietatem principij ſuſtinere
debeant. Duo igitur, nec plura ſunt corporum, & 23
cauſarum corporalium prima initia. Elementum
aquæ nimirum, ſiue initium ex quo; & fermen-
tum, ſiue initium ſeminale per quod, id eſt diſpo-
ſitiuum; vnde mox producitur ſemen in materia:
Quæ acquiſito ſemine, fit eo ipſo vita, ſiue ma-
teria illius entis, media, diſcurrens in rei vtriuſque
periodum, ſiue materiam vltimam. Eſt autem 24
fermentum, ens creatum formale, quod neq; ſub-
ſtantia, neque accidens; ſed neutrum, per modum
lucis, ignis, magnalis, formarum, &c, conditum à
mundi principio, in locis ſuæ Monarchiæ; vt ſe-
mina præparet, excitet, & præcedat; hoc eſt nem-
pe fermentum in genere. Quæ autem hîc ſuppo-
no, ſuo tandem ſingula loco demonſtrabo: non
agam de fabulis, rebuſque non exiſtentibus; ve-
rùm de principiis, ac cauſis, in ordine ad fines,
actiones, & generationes: Conſidero fermenta ve-
rè, actuque exiſtentia, & indiuidualiter per ſpecies
diſtincta.

distincta. Sont itaque fermenta, dona ac radices
à Creatore Domino stabilitæ, in sæculorum con-
summationem, continuâ propagatione sufficien-
tes, atque durabiles, quæ ex aqua, semina sibi
propria excitent, atque faciant. Nimirum qui
dedit terræ ex se germinandi virtutem, dedit fer-
menta totidem, quot fructuum expectationes;
vt etiam sine semine præcedentis, plantæ possint
ex aqua suos liquores, & fructus prolificare.
Proferunt itaque fermenta, semina sua, nec alie-
na. Id est, singula, iuxta sui naturam, & proprie-
26 tates: Quod dicit Poëta: *Quippe solo natura sub-
est: Nec omnis fert omnia tellus.* Inest quippe locis
ordo quidam diuinitus inditus, ratio quædam,
& radix immutabilis producendi statutos quos-
dam effectus, siue fructos, nec quidem vegetabi-
lium; sed & mineralium, & insectorum. Diffe-
runt namque terrarum fundi, & proprietates,
idque propter aliquam causam terræ isti conna-
turalem, & coæuam: hanc nempe fermento for-
mali inibi creato, attribuo. Vnde consequenter
diuersi fructus diuersis locis pullulant, & sponte
erumpunt; quorum semina aliò translata, plerum-
que imbecilliùs prouenire videmus, ceu fœtus
27 suppositițios. Quod autem de fermento terræ in-
dito dixi, idipsum pariter in aëre, & aqua repe-
rio. Neque enim Radicibus, Donis, Rationibus
fermentalibus carent, quæ stabiles, locis, & pro-
uinciis dicatos fructus proferunt; idque perseue-
rantia fructuum nedum conuincit: sed & spon-
tanea, abundánsque iniussorum seminum profu-
28 sio. Fermentum igitur principij veri naturam te-
net à causa efficiente, in hoc diuersi; quòd causa
efficiens consideretur tanquam immediatum prin-
cipium actiuum in re, quod est semen, ac ve-
lut principium motiuum ad generationem, siue
initium rei constitutiuum. Fermentum verò, se-
29 mine sæpe prius, & hoc de se generat. Estque
fermentum, originale rerum initium, vis indita
terræ, vel locis, non autem rebus seminalibus
constitutis. Fermentum autem, quod rebus con-
stitutis cum seminum proprietatibus inolescit,
se habet per modum efficientis, ad semen rerum.
Ast seminale fermentum non est illud, quod al-
terum duorum originalium principiorum; sed
productum eiusdem, & effectus seminis indiui-
30 dualis, ideóque caducum, & interiens. Vbi aliàs
fermentum principians, in elementorum finibus
conditum, immutabile, & constans perseuerat,
vicissitudini, aut morti subiectum. Est ergo vis
locis insita à Creatore Domino, ibidem locata,
ad fines in successione dierum sibi ordinatos.
Dum aliàs semen in rebus, eiúsque vis fermen-
talis est res, quæ exoletâ suæ Tragœdiæ scenâ,
desinit in indiuidualem Epilogum. Res enim li-
cèt de se successiuè prolificet: id non nisi virtute
hausti semel fermenti euenit, quod proinde non
desinit suis locis, spontaneos, sine priorum pa-
rentum semine, feliciores fructus incessanter
edere. Hæc facilia sunt cognita, in mineralibus
sponte natis; at in plantis, & animalibus, succes-
siuâ seminis fœcunditate generantibus, non æquè
id obuium est, vt neque in animantatis, promis-
cuum putredinis sexum mouentibus quidem;
at mox mutuo etiam congressu prolificantibus.
Verùm eadem vbique est ratio fermenti. Adeó-
que fermentum vtrobique principium idem est.
Etenim in semine à parente inditur, & cum eo-
dem identitatem subit, vel aliunde à causis ex-
ternis materiæ imprimitur; saltémque vtrobique
veri efficientis interni locum tenet. Quippe re- 31
rum Conditor, quibusdam fermentis loca desi-
gnauit propria, ac statuta, in elementorum con-
do, tanquam seminum promtuario, in eo effi-
cientium prototypos. Aliis verò rebus per indi-
uidua, & species, ac si essent loca, dispersit: Alibi
enim stabilia, pro natura corporum quibus in-
sunt, hæc insoa voluit: aliis verò, vt de manu in
manum transirent, in rerum continuationes. In
hoc autem differre voluit, quòd fermenta stabi-
lia locorum, tanquam prima, vniuersalia, sim-
plicia, atque initia inchoatiua seminum, siue cau-
sarum naturalium efficientia essent: quæ scilicet
elementum aquæ in se, in aëre, vel in terra im-
prægnarent. Caducorum verò fermenta labilia,
& à parentibus hausta, materiam præparatam
dumtaxat concernerent, & in seminum sinu im-
mediatè sederent: Idóque & intestinam mortis
necessitatem continerent. Alterum pariter ini-
tium corporum vniuersale, quod aqua est, est
vnica rerum causa materialis, quatenus aqua ini-
tij naturam in se habet, in modo, puritate, sim-
plicitate, ac progressu initiandi, prout & in ter-
mino dissolutionis, ad quem cuncta corpora, per
materiæ vltimæ reductionem redeunt. Quod
mox suo loco demonstrabo typicè. Initium itaque 32
à causa tantùm theoricè distat, vt illud sit ens
actuale initians, atque hactenus causans: Causa
verò sit terminus relationis ad causatum, siue ef-
fectum, enti theorico fortè propinquius. Vel di-
stingue illa vt lubet. Ego saltem intelligo causas
initiare, & initia causare, eodem nomine, siue sit
in elementorum sinu, siue in ipsa seminum ma-
terialium familia. In rerum itaque naturalium
historia, considero materiam plerumque semine
impprægnatam, primâ sui vitâ decurrentem ad
vltimum illius concreti terminum; non autem
materiam primam Aristotelicam, siue illud non
ens impossibile. Sed conceptæ causæ efficientis 33
considero initia realia, entium omnium dona
prima, radices, thesauros, & fermenta impræ-
gnantia. Vel si malit Lector causam efficientem
confundere cum rerum fermento, & materiam
corporum cum aquæ elemento, distinctus esse
desino lubens, modo sciatur qualiter ista se ha-
beant, in luce naturæ. Saltem sic de corporum
initiis & causis disserui, vt sentio, & expertum
habeo; multam quoque lucem spondeo iis, qui
hanc semel theoricam fecerit suam. Falsum ita- 34
que imprimis comperient Aristotelis axioma.
Quòd videlicet *generans nequeat esse pars genera-
ti.* Cùm semper generationis principium effecti-
uum sit internum agens, internus patrator, &
generans. Quod satis clarè constat in iis, quæ so-
lâ matre, putredine prodeunt vitalia. In quibus
nullum vniuocum est generans externum: sed
ipsa massa seminalis, siue semen generatiuum
custodit in se vniuersa, quibus ad generationis
œconomiam opus habet. At sanè nec causarum
binarium admonnisse sat est: quin potiùs inuenit
efficientem, siue cosmocraticem præcipuam, planiùs
deduxisse. Quocirca hoc loco suppono, quæ ali- 35
bi demonstrabo, nimirum in tota rerum natura-
lium serie de nouo nil surgere, quod non è semi-
ne ortum ducat, nihílque fieri, quod non è semi-
nis necessitate fiat. Tragœdiam vero defunctam
in meta finis, non esse nisi exantlatorum seminum
periodum, siue epilogum; nisi fortè violenter
abscedere cogantur. Quocirca ignem excipio, 36
vtpote non ad generationem, sed ad destructio-
nem.

enim ethnicos, viarum ignarus, vias magis
ostendet, quam cæcus colores, antea non visos.
Ergo præter ignorantiam naturæ, in sui radice,
ac quidditate; Scholæ nescivere rerum causas,
numerum, exigentiam, denique maturitatum,
tarditatum, & celeritatum fluxiones. Itemque
ignorarunt compositiones, & resolutiones cor-
porum, tam natura, quam arte factas: Semi-
num quoque, fermentorum item necessitates, fi-
nes, dispositiones, defectus, restaurationes, in-
teritus, subsecutiones quoque, configurates, &
dependentias, eo quòd Agens naturale, rebus
exoticum, atque peregrinum edocerent. Con-
secutiuè etiam ignorarunt formarum natiuitates,
42 vt & inde prodeuntes proprietates. Quorum lo-
co fortunam, casum, tempus, vacuum, & infi-
nitum exposuerunt, licèt naturæ aliena, quæque
disciplinas continerent ridiculas. Imo secutæ
sunt Authorem, qui credidit, mundum ab æ-
terno, in æternum, propriis viribus explicatum
iri, sibique contradicit negando infinitum. Cum
primus Motor, æternùm duraturus, omnia fa-
cturus, in potestate æterna, infinitum necessa-
riò includat.

ARCHEVS FABER.

1 *Archeus est causa efficiens.*
2 *Qualis in seminibus.*
3 *Proprietates, & differentia eiusdem.*
4 *Compositio auræ genialis.*
5 *Natiuitas idearum seminalium.*
6 *Vestis seminalis Archei.*
7 *Hospitia, cum curatoribus designata semini.*
8 *Syzygia astrorum imitata in seminibus.*
9 *Primum mobile non habet vicariatum in viro.*

TETIGI ortum & causas naturalium,
1 ac, ne causam efficientem, gratis in-
ternam posuisse videar: opportu-
nius fabrum, generationum Vulca-
num explicabo. Quidquid igitur in
2 Mundum venit per naturam, necesse est habeat
suorum motuum initium, excitatorem, & dire-
ctorem internum generationis. Singula ergo,
vtut dura & opaca, tamen ante sui istam soliди-
tatem, claudunt in se auram, quæ ante generatio-
nem, semini hactenus fœcundo, internam, futu-
ram generationem adumbrat, & generatum ad
3 finem scenæ vsque comitatur. Quæ aura, licet in
aliquibus luculentior sit: in vegetabilibus tamen,
succi specie comprimitur, vt & in metallis den-
sissima homogeneitate inspissatur: singulis tamen
hoc donum obtigit, quod Archeus vocatur, ge-
nerationum & seminum fœcunditatem conti-
nens, tanquam causa efficiens interna. Ille in-
quam faber, generati imaginem habet, ad cuius
initium, destinationes rerum agendarum compo-
4 nit. Constat Archeus verò, ex connexione vitalis
auræ, velut materiæ, cum imagine seminali, quæ
est interior nucleus spiritualis, fœcunditatem se-
minis continens; est autem semen visibile, huius
tantum siliqua. Imago hæc Archei, ex prædeces-
soris idea defluens, vel eandem è codo externo-
rum arripiens, non est demortuum quoddam si-
mulacrum: sed plena insignitum scientia, pote-
statibusque necessariis, rerum, in sua destinatione
agendarum, ornatum; adeoque est vitæ, & sensa-
tionis primarium organum. Per exemplum.
Prægnans enim, cerasum suo appetitu, in fœtu
fingit, illa parte, qua manum appetendo admo-
ner. Cerasum, inquam, in carne verum, virens, pal- 5
lidum, flauum, & rubens, iuxta, stationes, quibus
arbores, sua cerasa promouent. Citiusque in His-
pania, idem in eodem fœtu cerasum rubet, quam
in Belgio. Fit ergo cerasum per imaginationem:
Ita per libidinis imaginationem in spiritum se-
minis, traducitur vitalis imago animantum, per
cursum generationis, seipsam explicatura. At 6
cum omnis actus corporeus, in corpus termine-
tur, hinc fit, quod Archeus, generationis Faber,
ac Rector, seipsum vestiat statim corporali ami-
ctu; In animantatis enim perambulat sui semi-
nis latebras omnes, & recessus, incipitque mate-
riam transformare, iuxta imaginis suæ entele-
chiam. Hic enim cor locat, ibi verò cerebrum
designat, atque vbique immobilem habitatorem
præsidem, ex vniuersali sui monarchia determi-
nat, iuxta exigentiæ, partium, & destinationum
fines, Præses demum ille, manet curator, rector- 7
que internus finium, in obitum vsque. Alter ve-
rò fluctuans, nulli assignatus membro, intuitum
seruat, super particulares membrorum naucleros,
lucidus, at ferians nunquam. Insuper vt sublu- 8
naria, superiorum in se analogiam exprimunt: sic
vnumquodque, quo est vitalius, eo perfectius
astra æmulatur, adeo vt ægri, Ephemerides sensi-
biles in se ferre videantur, futurarum tempesta-
tum gnari. In visceribus nimirum planetarij spi-
tus elucent maximè, prout & in vniuersali Ar-
cheo influo, firmamenti vices viresque apparent.
Primum autem mobile, in viris nusquam mem- 9
brum habuit: sed duntaxat sub Archeo vteri,
analoga meditatione occurrit, tanquam in po-
stremo creatorum complemento. Forte enim
mulier primis proinde conceptibus turbarint,
cæterosque orbes, primis motibus secum ducit.
Quoties vterus, ascendentali imaginationis te-
gumine turgidus, rhymosin patitur, particulares
viscerum Archeos, in sui obsequium rapit, in-
firmitates viriles æmulando, plerunque miserè
deludit medentes, ficta imagine. Propemodum
brutorum Archei, se habent instar humani. Nec
inutilem simplicium supellectilis cognitionem
hauriemus, ex plantarum discrimine, & sexibus
suis. Quippe nec sine mysterio, in sola corru-
ptione natis reptilibus & insectis, nil æquè na-
tura ludendo variè, intendit seriò, quam analoga
sexuum vtrobique discrimina. Quocirca, neque
eadem in plantis neglexisse autumandum, licèt
promiscuo sexu, vnicum semen, & fœcundissima
prole faciant beatum. Potissima autem effectrix
maiorum virium, dignoscitur sub Veneris signa-
turis, elucescens sexuum solicitudo, subinde &
hermaphoditica promiscuitas. Quæ enim plantæ
sunt fœmineæ, primi mobilis raptum conci-
liant. Naturalis ergo Astrologia seminis huma-
ni, suas directiones iuxta vniuersalem cœli mo-
tum componit; non autem de foris mendicat:
etenim si omne vegetabile, semen suum edere
poterat, ante stellarum creationem, certe homi-
nem decebat non minore priuilegio gaudere,
ex innato nimirum semine, subsistentiam, mo-
tu, supernamque lationem habere, non au-
tem ex astris, libro de vita longa, ad longum
elucidantur, quæ hic desiderantur de Archeo
vitali.

C LOGICA

LOGICA INVTILIS.

1 *Proteſtatio Authoris.*
2 *Omen huius libri.*
3 *Quibus mediis in condenda Philoſophia ſit vſus.*
4 *Author ſcribit, velut ex mandato.*
5 *Diſtributio Logices per membra.*
6 *Ridicula penuria differentiarum pro definitione.*
7 *Miſeria Diuiſionis.*
8 *Diuidendi methodus, non meretur nomen Philoſophiæ.*
9 *Vana iactantia argumentationis.*
10 *Logica parit tantum opinionem.*
11 *Cur nonnulli Syllogiſmi, non pariant ſcientiam.*
12 *Examinatur ſtentoria pompa Syllogiſtica.*
13 *Cur omnis conclusio ſit annexa dubio.*
14 *Cur concluſio Syllogiſmorum ſit neceſſaria.*
15 *In veris præmiſſis falſæ concluſiones, & contra.*
16 *Scientiam demonſtrationis non generari in diſcente.*
17 *Syllogiſmus cur non pariat ſcientiam.*
18 *Vera ſcientia ſunt indemonſtrabiles.*
19 *Scientia principiorum non eſt in Ratione.*
20 *Quid inueniatur per Logicen.*
21 *Schola Logices ſe opponunt ſacris.*
22 *Per Logicam, reſumitur tantum, quod ante ſcitum eſt.*
23 *Duplex, & pene inutilis finis Logices.*
24 *Nulla ſcientia niſi de ſurſum.*
25 *Logicam pro Philoſophia vendere continet impoſturam.*

1 OCABOR præſumptuoſus rixator, cuique anteriora ſcire diſplicet, iuſtar apri, vineam funditus euerteotis. At ſcio, quod male mecum ageretur, ſi anima ſubiecta
ſtaret iudiciis humanis. A viro namque cœpi
ambitionem aſpicere ex obliquo, ceu rerum
vaniſſimam, pendentem ex inſtabili hominum
2 arbitrio. Oculus meus in directum ſemper aſpiciebat vocationem, quam inuita Parente, meam
feceram. Nunc ſcio, autem, me veritatem docere, compulſum; ideoque huius libri doctrinam, etſi dierum numero ſiderit, permanſuram
tamen, in mundi finem vſque. Quid ſi oſtendero inſcitiam, ignauiam, impietates, & inclementias medentum, circa res ſummo pretio
habendas, quarumque iactura eſt irreparabilis,
animabus denique periculoſiſſima, mihique cum
deſpectu reſpondeatur, ludibrio, & ſarcaſmo:
profecto vel ex nunc mihi gratulor, viuoque
contentus, ſpe illius retributionis. Etenim mihi
3 neceſſe fuit, in condenda noua Philoſophia, omnia pænè reſcindere, à prioribus tradita, multaque inſtitui, & reſtitui debere, quæ pari animo,
non recipiet quilibet. Nec ignoro, perpetuam bene mereotes manere ſortem, vt aſperum, & ignarum plerumque cenſorem tolerent. At, ſi vtilia
doceam, præcepti eſt, acceptum non defodere talentum. Poſſem cum Hieron. (in prologo Iſaiæ)
dicere, *legant prius, & poſtea deſpiciant, ne videantur non ex iudicio, ſed ex odij præſumptione, ignorata damnare.* At ego nil moror, ſiue legar, & re-
4 prehendar, ſiue non. Sat eſt, me ſatiſdediſſe præcepto. Neque enim fuit mihi aliqua ambitionis
enoteſcendi thymoſis, qui lubens fateor, me nil
boni habere quod imitandum. Imo abſque nomine, prelo ſubditus fuiſſet liber, ſi id ſine offendiculo fieri potuiſſet. Cœpi ab adoleſcentulo, cum
pruritu aſſueſcere, quod Medicis, Chirurgia, atque Seplaſiis obloquentibus, cætera plebs, me vt
Spagyrum & Philoſophum ſperneret, paucis ſolum mihi fauentibus, quorumque fauori me, adhuc quantum potui, ſubtraxi: Certè multum ætatis ac laboris inſumpſi, multumque vtilioris otij
mihi detraxi, vt præcepto huius ſtudij ſatisfacerem. Sit primæ veritati laus, cui ſoli benefactorum
retributio. Cuius in ſpeculo vidi, & ratum ſeruaui, hominum iudicia, plerumque è diametro diſtare à diuinis. Auram vulgarem ſtultam, mendoſam, probroſam, & nocuam ſemper: Iudicem verò
vniuerſalem, erroris neſcium eſſe.

A ſermocinalibus ergo exordiar. Conſtat Logi- 5
ca tribus membris. Definitione nempe, Diuiſione, & Argumentatione. Inprimis, definitionem
conſtare docent genere definiti, & differentia
conſtitutiua. At, cum vix alia differentia, ſpeciei 6
conſtitutiua, nota ſit, præter rationale, & irrationale, quæ ſit ſpecifica, & indiuiduis proxima, harumque duarum altera adhuc ſit negatiua: priorem verò quandoque friuolam probauero: Quare
vno pede ſublato, abs tripode, neceſſe eſt, ruat Logicus, tali ſedi confiſus. Præcipuè quod diuiſio, 7
etiam ſit adeo miſerum membrum Logices, quod
dubitari queat merito, an ridicula ſterilitate manſerit à Scholis ipſis fere neglectum. Prior quippe,
eſt cognitio totius, & integri, quam ſuarum partium. Et de eſſentia vniuerſalis eſt, eſſe vnum
in multis, & ideo eſt magis ſcibile. Qui enim nouit vnum, & vtile; is nouit plura, & particularia:
non autem è conuerſo. Eo quod vnum, & vtile,
eſt in intellectu: pluralitas verò, ſiue diuiſio in
ſenſu. Nam quanto aliquid magis diuiditur in
partes, tanto magis appropinquat infinitis, eſtque
ideo minus ſcibile, labens ad irregularitatem, magiſque mutationi & oppoſitioni obnoxium. Et
cum logica agat de vniuerſalibus, dicaturque.
1. Poſterior. *quod minus erramus in vniuerſalibus, quam in particularibus:* Certè logica, nos ducens
per Diuiſionem ad ſingularia, tantum abeſt,
quod nos duceret ad ſcientiam, iuxta illud Ariſtotelis, quod potius detrudat in errores. Pro- 8
fectò, ſi penitius diuiſionis membrum attendamus, nullam Philoſophiæ partem complere poteſt, nuda quædam diuidendi methodus, tam rudis, ac cruda, quod eius vna vix adoleſcentibus
dictetur hypotheſis, axioma, proprietas, modus,
proceſſuſque.

Sterilis ergo; & vtroque pede tripodis orba
Logica, apud me ruinam dudum fecit. Penurioſa quippe, & commiſeratione digna eſt Philoſophia, quæ tam anguſta ſupellectile; vtenſilibus quoque tam paruis, ac defectuoſis, ſcientias patrare ſe iactitat. Aſt tertium Logices membrum, in ſublime, ſublatum, magni apud ſermocinales ponderis habetur: licet veris naturæ vſibus æquè inconueniens. Vtpote quæ rixas odit,
nec lubens diſcordias fert. Mundus quidem
paſſus eſt ſe circumueniri per Ariſtot. quod ia- 9
ctitet Logicen, matrem ſcientiarum, nec aliàs
nos ſcire, quam per demonſtrationem. Ac ne
Idiotæ, Stentoris rideant hanc jactantiam (quorum plerique, Logicis aſtutiores, peritiores, &
plura norunt) Logicen nobis, velut per naturam, facit natiuam, ac genuinam. Bellè ergo,
diſputandi methodum, à ſe inuentam, omnibus
extollat præconiis, omnemque ſcientiam ab
homine,

homine, ceu rasa tollat tabula, nisi Logicæ se eru-
diendum tradiderit. Ego sanè hanc vanitatem
vsque admiror, vt & mundi credulitatem. Præ-
sertim quòd ratiocinium, siue naturalem Logi-
cam compulsus fuerit, natiuâ dote hominibus
concedere. Adeoque suam Philosophiam, suam
scientiarum omnium repertricem, non ampliùs
abstrusam aliquam scientiam, sed natiuum quod-
dam tractandi ingenium, & ad hoc compositam
methodum æstimes. Itaque hoc loco inquiren-
dum, quantum veritatis, potestatis, atque vtili-
10 tatis habet. Ad me quod attinet, scio quòd omnis
disputatio tandem conclusionem pariat; omnis
autem conclusio duntaxat opinionem inducat.
Imò quòd fortissimum Ratiocinium (Syllogis-
mum vocant) nullam prorsus vnquam scientiam
dederit, aut dare sit aptum. Quare minùs ex
alia quacunque argumenti formula exspectanda
11 erit scientia. Inter aix syllogismorum formulas,
XII. concludunt negatiuè: Nulla autem negatio
vnquam sciētiam peperit, cùm aliquid priuatiuè
contineat; nihilque doceat esse, quod negat ali-
12 quid esse. Scientia verò, positiua sit, necesse est;
cùm sit positiui, & de positiuo duntaxat. Denique
cùm omnis Syllogismi basis sua sit in eo, Quòd
si duo conueniant simul, eadem debeant conue-
nire in aliquo tertio, cuius conuenientiæ confor-
mitas debet apparere in ipsa conclusione. Ne-
cessariò itaque in nobis præcaistit cognitio il-
lius conformitatis ante cōclusionem; adeo vt in
generali præsciuerim omnino id, quod per con-
clusionem demonstratur. Id enim latet in nobis,
tanquam ignis sub cinere; seseque in apricum
prodit, per natiuam discursûs potestatem, quo-
ties vsu venerit, non minùs quàm per regulas
Logices: quod nec ipse Aristoteles ausus fuit ne-
gare. Aliàs namque qui sic per Logicen quære-
ret scientiam, quodammodo atque aliquatenus
nouit quod quærit: nam si non nouisset id, &
sciret; quomodo nouisset, dum inuenisset? Nisi
malint Logici, scientiam per demonstrationes
13 quæsitam, casu repertam. Ad summum, cognitio
quam per demonstrationem haurimus, iam priùs
in nobis erat, & tantùm fit per Syllogismum
paulò distinctior: sed tamen remanet, vt ante,
dubio annexa. Eo quòd omnis conclusio neces-
sariò sequatur debiliorem partem præmissarum:
hinc fit, quòd conscribatur dubio contrarij. Imò
conclusio Syllogismi plerumque particulariter
neget, cuius præmissa fuit negatiua vniuersalis;
nec ausit affirmatiuè quidquam inferre, vbi ali-
quid in præmissis est negatiui. In signum, quod
nil doceat per assertionem, sed libentissimè ne-
get. Porrò cùm scientia lateat sub cinere, in in-
tellectu, hic potest, quoties sibi opus videtur,
cinerem discutere; nec opus ad hoc habet mo-
dis, & formis syllogisticis. Imò cùm iuxta Aristo-
telem non sit disputandum, nisi cum admitten-
tibus principia, quæque putat primò vera; fit,
quòd ex dissimilibus principiis, non rarò sequa-
tur aliena conclusio: Puta ex falsis præmissis.
14 Nullum adorabile est Creator: & omne simula-
chrum debet adorari: sequitur hæc vera conclu-
sio: Ergo nullum simulachrum est Creator. Æsti-
mari igitur non potest, quòd conclusio Syllogis-
morum de necessitate cogat. Nam ex mendacio
alioqui sequitur necessariò falsum in vero intel-
lectu, ac vera scientia. De impossibili sequitur
impossibile; & de absurdo nil aliud, quàm aliud
absurdum. Quod tota probat Mathesis. Itaque
prout in mendacio non continetur, aut latet ve-
ritas, eiusque cognitio: Ita consequens est, quòd
in præmissis non claudatur necessariò conclusio-
nis cognitio. Vel enim falsum est, quòd nulla ar-
bor mendacij facit bonum fructum veritatis: vel
falsum est, quòd ex præmissis falsis, vt princi-
piis, nascatur conclusio vera. Imò cùm exin con-
stet, non esse necessariam conclusionis depen-
dentiam ex præmissis; facilè quoque intelligi-
tur, cur anima tam penuriosum progressum huc
vsque fecerit ex demonstratione. Quocirca B.
Augustinus ait: *Sicut in falsis scientiis, veras: sic* 15
in veris scientiis, falsas conclusiones esse posse.
Quinimò vbi penitiùs naturam demonstratio- 16
num scrutinaui, reperi demonstrationem, eiusque
cognitionem esse in docente, non autem in dis-
cente; adeoque non tam ad inueniendum scien-
tiam, quàm ad ostentandum iam inuentam. In
discente autem Syllogismus cinerem difflat ab
igne. Quoniam quicunque syllogizat, iam ante
distinctè nouit id quod per conclusionem sibi
cōcedi nititur. Nouit nempe terminos, medium,
& modum. Neque enim aliquis syllogizat inco-
gnitis terminis. Itaque visa mihi demonstratio
est, seruire ludimagistris, Tyrones excitantibus
ad attendendum ea quæ ipsi sciunt. Qui certè
hactenus paucas inuenêre, & vtiles scientias, vt-
cunque se demonstrationibus media venari, &
scientias acquirere iactitent. Omnis enim Syllo-
gismus priùs concipit opinionem rei, eamque si-
bi persuadet, quàm vt dein pro se, vel discenti-
bus stabiliat, quærit terminus, medium, atque
modum, vt in formam cogat suam demonstra-
tionem. Non est igitur Syllogismus, ad inuenien-
das scientias, sed potiùs vt inuentas opiniones
aliis demonstret. Cumque Syllogismus in dis-
cente quandam reminiscentiam faciat eius quod
scit, & non aliud; scientiæ verò non acquirantur
per reminiscentiam, quasi in nobis omnes om-
nium præexstitissent scientiæ: Hinc Syllogismus 17
nequit parere, aut inuenire scientias, qui inuen-
tas, & scitas cognitiones tantum clariores facit.
Ego autem scio, & fateor, quòd scientia mei in- 18
tellectûs habitet immediatè in intellectu; & (iux-
ta Aristotelem) cùm scientiæ illæ immediatæ
(id est intellectuales) sint indemonstrabiles; se-
quitur quoque quamcumque veram, siue intelle-
ctualem scientiam esse indemonstrabilem; id est
veras scientias non posse proficisci à demonstra-
tione. Siquidem omnis demonstratio consistit in
discursu, & ratione. Est nempe simplex, ac perfe-
ctum ratiocinium. Sed (iuxta Aristotelem) scien- 19
tia principiorum non est in Ratione: at omnino
supra eam. Ergo scire per Syllogismum, non po-
test esse intellectuale, essensiale, vt neque princi-
piatiuum, aut à priori: sed tantùm à positis hy-
pothesibus præmissarum vel regularum est dedu-
cta putata opinio syllogizantis. Plura, & suffi-
cientia ad hanc rem, scripsi alibi.) Non imme-
ritò itaque Beatus Hieronymus artem syllogi- *In Psal. 140.*
zandi comparat plagis Ægypti, & demonstra- *& 143.*
tiones Logices vocat Cyniphes Dialectices. Illas
autem Apostolus prorsus vitandas voluit: *Nil per*
contentionem agentes, verbisque contendere, ad nil
aliud vtile, nisi ad subuersionem audientium: Quip-
pe qua fidem, & fidei merita extinguant. At in- 20
quiunt: Logica est inuentrix mediorum. Est nem-
pe ad inuentionem mediorum, & formæ pro de-
monstratione. Putasne fortassis Apostolum nesci-
uisse quid, quantumq; Logica posset? Illum loqui

extra, præter, & contra spiritum veritatis, dum Logicam vitandam iubet? An plus tam flaccido argumento sit tribuendum, quam Apostoli mandato? At sanè Logica non inuenit media ad essendum, habendum, faciendum, aut sciendum; sed duntaxat ad compendiosiùs ostendendum putationem aliquam; adeoq; ad oppugnandum etiam veritatem, rixas compositas inuenit. Ideo namque Apostolus Logicen vocat, despecto satis titulo, contentionem. Quod non sanè fecisset, si mater esset scientiarum, inuentrix mediorum vtilium, vel si Christianis esset proficua. Scholæ ergo secus docentes, facientes, Logicen vt necessariam supponentes, & quotidie vsurpantes, op-

21 ponunt se Apostoli præcepto. Inuentio itaque in Logica non est propriè inuentio; vt neque scientia demonstrabilis est vera, & intellectualis. Quia non propriè inuenimus, quæ quomodolibet scimus, vt non inuenimus quæ iam habemus in manu, vel in arca; sed non scita ante propriè inueniuntur, prout & non habita, non possessa acquiruntur per inuentionem, aut donationem. Etenim dum quis mihi ostendit lapidem calaminarem, Cadmiæ præparationem, contentum, Cupri miscellam, & Aurichalci vsus, quæ antea nesciebam, is docet, demonstrat, datque scientiam eius quod ante ignorabatur. Similia

22 vero nunquam docuit Logica. Est itaque logicalis inuentio, mera resumptio eius quod priùs erat scitum. Nescitumque ideo nescit Logica. Siquidem spiritus noster iam ante erat in possessione eius, quod per Logicen reperiri augustum spondent. Quoniam est impossibile noscere, an præmissæ sint veræ, apparentes, vel falsæ, nisi terminorum cognitio priùs in nobis fuerit, cum notitia adæquationis, & confirmationis illorum. Consistit ergo totum ministerium, munus, &

23 vtilitas Logices in duobus tantùm: Vt nimirum docens queat suam putationem imprimere distinctè in audiente; & vt audiens reminiscentiam, vel recordationem excitet, per connexionem, adaptationem, adæquationem, & conformitatem terminorum. Quod sanè non est munus inuentiuum scientiarum; sed postera quædam discursûs consecutio, ad id quod inuentum erat. Denique nec quidquid sic fit, vllatenus ad scien-

24 tias spectat, sed tantùm ad dictiones. Scientias autem sola dat Sapientia, Filius sempiterni Patris luminum. Media autem acquirendi scientias, sunt duntaxat orare, quærere, & pulsare. Demiror interim vtrobique tantam Scholarum cæcitatem, Logicen tantopere extollendo, & magnifaciendo. Optarem sanè, dicant Scholæ, quam scientiam vnquam in medium Logica protulerit? An fortè Geometriam? Musicen? Vitrariam? Typographicam? Agriculturam? Medicam? Hydraulisin? Mineralem? Bellicam? Arithmeticam? Fabrilem? vel vtilem quampiam? Non sanè. Itaque cum rubore tandem fatendum est Scholis Logicis; Logicæ idem contigisse, quod hactenus doctrinæ Galenicæ. Nempe per iactantiam, imposturas, & inscitias fefellisse mundum credulum. Gentiles verò prosti nodo demonstrationes, & scientias venales, non aliam habuêre lucem, quàm quæ ex corruptâ naturâ, obscuris putationibus seductâ, fluxit in ataxiam, & inordinationes, mutationibus circumstantiarum, & hinc natis putationibus seruiliter obedientes. Hæc ego quandoque cum viris doctis commonefeci, qui tandem fassi sunt, Logicen adolescentibus propinari, ætate illa, quâ aliud solidius ferculum ferre nequirent, adeoque seruire illis in acumen ingenij (Vtinam Logica non inseruiret in varios abusus, semelque hausta in adolescentia, non daret sæculum perniciosorum ingeniorum, & Logicarum deceptionum ferax.) Quibus ego. Quod impostura 25 non vocat, si Logicen commendent interim pro vera Philosophia, pro repertrice Scientiarum. Dicunt: At saltem Theologis summè est necessaria Dialectica, quâ hæreseos acumina refellant. Id ego iudicaui velle sapere supra Apostolum; adeoque Scholarum abusus supra sacra commendare. Non enim Euangelica veritas Logicen petit, aut contentiones; sed vitæ pietatem in fide, viuendi exemplum, incorruptam conuersationem, abstinentiam à concupiscentiis, & superbiâ vitæ exigit, vt verbum Domini frugiferum fiat. Sat iam ab initio Ecclesiæ, ab illuminatis Doctoribus disputatum, multi mecum testantur.

PHYSICA ARISTOTELIS, ET GALENI, IGNARA.

1 *Aristoteles prorsus naturæ ignarus.*
2 *Id probatur.*
3 *Quid sit natura apud Christianos.*
4 *Idem rursus per alias tredecim rationes confirmatur.*
5 *In natura, agens, materia, organorum dispositio, & effectus, siue productum.*
6 *Quòd calor non sit agens in generatione seminali.*
7 *Cur Aristoteles veritatem naturæ nesciuerit.*
8 *Libri Physices continent tantùm nugas.*
9 *Quomodo Adolescentes instruendi loco Philosophiæ scholasticæ.*
10 *In quantes Apollines euaderent Adolescentes*
11 *Prærogatiua ignis.*
12 *Quid sit instructus iuuenis censeret.*
13 *Priuationes non succedere in fluxu seminum ad generationem.*
14 *Nulla est forma cadaueris.*
15 *Generationem, & corruptionem non se inuicem suscipere.*
16 *Vulcanus vita euanescit, absque corruptione sui.*
17 *Mors non est vitæ corruptio.*
18 *Priuationis, & corruptionis distinctio.*
19 *Formarum nulla est corruptio.*
20 *Ignorantia Galeni.*
21 *Ridicula eius volumina de placitis Hippocratis, & Platonis.*
22 *Libri eius de valetudine conseruanda, fatui.*

SCHOLÆ ita constantiam, ac fidem iurarunt suo Aristoteli, quòd 1 etiam hodie ipsum, per Antonomasiam, Philosophum dicant. Quem attamen prorsus naturæ ignarum comperi, & causas aliquot, quæ me ad hoc impulêre, describere non piget, idque non alio fine, quàm vt posthac credulitate, aut assentiendi consuetudine, tam Professores, quàm Tyrones non fiant deuij, nec à cæco se sinant in foueam deinceps duci. Alioqui namque neminis Apologum ago; nec Aristoteli magis, quàm non entis sum

2 ſum inſenſus. Itaque Ariſtoteles naturam definit: *Principium motûs, & quietis, in corporibus, quibus per ſe, & non per accidens ineſt.* In quo plures errores, & inſcitias definitoris inuenio, quàm verba. Primùm ergo ſe loqui de corpore realiter exiſtente; non autem de hyle ſua impoſſibili, verbum (ineſt) oſtendit. 2. Denotat eiuſmodi corpora non eſſe de cenſu, aut ſuppoſitis naturæ. Siquidem corporum non eſt, per ſe, & non per accidens ineſſe corporibus. 3. Auſert accidentia quælibet de catalogo naturæ. 4. Corpora, que per accidens motum aut quietem habent, pariter extra naturam conſcribit. 5. Eſſe rerum, eſt in natura, ipſa natura, ante dicm, aut motum earundem, aut quietem. Neceſſe eſt quippe, vt aliquid priùs ſit, antequam moueat, moueatur, aut quieſcat. Adeoque principium eſſendi præcedit initium mouendi, aut quieſcendi; non poteſt tamen natura eſſe ante ſui exiſtentiam. Nam ſi initium motûs, vel quietis eſſet poſterius, ad eſſe; natura eſſet poſtera, ad eſſe naturale. 6. Quid ſi Deus poſt creationem, nec motum, nec quietem iniunxiſſet (quies nimirum apud Ariſtotelem preſupponit terminum motûs) iam creatura fuiſſet, & non natura. Principio namque Deus creauit Cœlum & terram. Iam natura erat non intellecta ab Ariſtotele; fuit nimirum aliquando creatura, actuque extitit ante, vel citra naturam hîc definitam. 7. Corpora, in quibus initium motûs eſt externum, & per accidens (putà dum calor Solis mouet ſemen ad creſcendum, aut prægnans, per accidens, ſui imaginatione transformat Embryonem) non ſubeſſent naturæ, vt neque iſtud accidentale initium. 8. Quieſcere, non eſt moueri, ſed à motu ſuperſedere; adeoque non moueri eſt quiete generalius. Ergo natura abſolutè ſumpta eſſet poſt naturæ duntaxat exiſtentiam. 9. Si initium motûs in mobili, ſit natura; & cauſa efficiens, ſit propriè dictum motûs initium (quale ait eſſe calorem non elementalem) ergo neceſſe eſt, quòd cauſa efficiens ſit interna (quod eſt contra Ariſtotelem) vel quòd natura, in quantum initium motûs, non inſit corporibus intimè, ac per ſe. 10. Omnis cauſa externa, ſit initium motûs in re, per accidens: Cauſa autem omnis efficiens, iuxta Ariſtotelem, eſt externa: ergo nulla cauſa efficiens externa eſt naturalis, quod eſt contra ſecundum Phyſicorum. 11. Quæcunque per Matheſin mouentur, itemque mola per ventum, aut rerum mota non moueretur per naturam. Ego verò credo, *Naturam iuſſum Dei, quo res eſt id*
3 *quod eſt, & agit quod agere iuſſa eſt.* Hæc eſt definitio Christiana, è ſacris petita. 12. Ariſtoteles verò contrà ſua præcepta definitionis, pro genere definiti naturæ, ſumit differentiam, quam putat conſtitutiuam. Nimirum formale initium motûs, & quietis. Pro differentia verò conſtitutiua, materiam, ſiue corpus, in quo dictum motûs initium ineſt, ſumit. Chriſtiani autem tenentur credere, naturam eſſe omnem creaturam, corpus nimirum, & accidentia non minus, quàm ipſum motûs initium. 13. Mortem quoque, etſi ſit initium per ſe quietis in cadauere, tamen Chriſtiani credunt non creaturam, non creatam à Domino, adeoque nec naturam eſſe: & licèt naturaliter incidat, id tamen non ratione mortis, ſed cauſarum naturalium eius, accidere. Ari-
4 ſtoteles verò alibi, æque titubanter naturam attingens, dicit: *Omnis animæ poteſtas, alterius cuiuſdam corporis particeps* (neque enim audet poſitiuè, & ſimpliciter affirmare) *eſſe videtur quàm quæ elementa vocantur. Quemadmodum enim animæ differunt; ita & natura eius corporis differt: Semen continet fœcunditatis cauſam, nempe calorem, qui igneus non eſt, ſed ſpiritus in ſpumoſo corpore ſeminis, & natura quæ in eo eſt ſpiritu, proportione correſpondet elemento ſtellarum.* Tot errores propemodum, quot ſyllabas, continet hæc laudata à Scholis parænesis. Atque tandem valde anxius, neſcit quid vocet, aut vocare debeat naturam, naturalis auſcultationis Scriptor. Primò namque ait, poteſtatem animæ corpoream: Ideoque intellectum, extra animæ poteſtates proſcribit. 2. Poteſtatem animæ, quam poſtmodum vocat calorem, dicit alterius corporis eſſe participem, quàm quæ elementa vocantur. Quaſi ſit particeps ſolius corporis ſupra elementari, atque cœleſtis. 3. Abſolutè falſum eſt, & ignarum, quòd vlla poteſtas animæ ſit corporis particeps, etſi ſit alligata corpori. Nam omnis poteſtas eſt accidens; & nullum accidens, aut qualitas poteſt eſſe particeps corporis: ſed contra, Corpus eſt accidentium particeps. 4. Animas non differre, niſi reſpectu illius corporis (quod tandem vocat merum calorem.) Attamen animas omnes, poteſtatem participem corporis cœleſtis eſſe: ergo animæ non differunt ratione corporis illius, in quo omnes conuenire dixit; aut ſi vllum inter animas ſit diſcrimen, eſto ratione corporis materiæ, ſiue clientia innominati, neglecti, & Ariſtoteli planè incogniti. Adeoque tanto verborum apparatu, nil niſi nugas dixit. 5. Si animæ tantùm differant gratiâ illius corporis; iam determinabitur actus à potentia, ſpecies à materia, & non à forma 6. Semen continet fœcunditatis cauſam. Puerile eſt, & nugatorium. Siquidem ſemen deſinit eſſe ſemen, ſi ſit abſque cauſa fœcunditatis. 7. Omnis animæ poteſtas alterius corporis eſt particeps quàm quæ elementa vocantur. Vult tamen omnium animatorum corpora mixta neceſſariò, non niſi ex elementis actualibus. Semen non eſt fœcundum, niſi per calorem. Quaſi piſces quadrupedibus non fertiliores; & quaſi piſces actualiter non frigerent. 9. Non nouit alium calorem moderatum è carbonibus, qui oua foueat in pullum vſque. Ignoratque quòd omnis calor ſit in vnica ſpecie ſpecialiſſimâ qualitatis, ſolo gradu diſtinctus. 10. Ignorat quòd calor tantùm calefaciat per ſe, & per accidens fœcundet. Ideoque licèt ille calor ſit principium motûs, & animæ poteſtas (id eſt natura) per ſe; attamen quatenus per accidens fœcundaret ſemina, eſſet initium motûs, per accidens. Ergo eiuſdem naturæ reſpectu, initium per ſe, & per accidens, ſiue relatione eiuſdem naturæ, eſſet natura, & non natura. 11. Confundit calorum qualitatem cum ſpiritu, & aura ſpumoſi ſeminis: Quæ tamen non minus, quàm prædicamentis diſtant. 12. Calor eſt ſpiritus ſpumoſi, & natura, quæ in eo eſt ſpiritu, eſt calor. Ergo ſpiritus erit in ſpiritu. 13. Natura eſt in illo ſpiritu; & ille ſpiritus non eſt natura ab Ariſtotele definita, pro ſubiecto Phyſicæ (iſte tamen ſpiritus eſt principium motûs in ſemine, & vitæ in animantibus) negatque multo ſtrictiùs, ſpumoſum corpus ſeminis eſſe de cenſu naturæ (quaſi rerum ſemen ſpuma eſſet, & non interior nucleus inuiſibilis, in ſemine corporeo) ſed quòd ſola poteſtas animarum (quæ ipſi nil niſi calor eſt)

eſſet natura. 14. Quòd omnis poteſtas animæ circumſcribatur calore, excludit è cenſu naturæ cætera corpora, & accidentia quæuis. 15. Poteſtas illa animarum, cuius ergo animæ differunt, eſt ſolus calor, non quidem igneus, ſed proportione correſpondens elemento ſtellarum. Id eſt non intellectus ab Ariſtotele, neque à Scholis intelligibilis vllatenus, quomodo calor reſpondeat Corpori, & Elemento. Quæ correſpondentia ſit inter tam varios prædicamentorum clientes. 16. Negat hanc animarum poteſtatem eſſe de proſapia elementorum. Pluralis ille numerus non vnum tantùm elementum, ſed pro fortitudine negatiuorum, reijcit omnia. 17. Omnis animæ poteſtas eſt merus calor, non quidem reſpondens calori elementi ſtellarum, ſed ipſi prorſus elemento. 18. Non agnoſcit ſiquidem alium calorem, quàm ignis; nec ignis elementum, quàm culinarium (eo quòd calorem elementalem diſtinguat ab elemento ſtellarum) ſuâ authoritate, ignem inter cœlum, & aëra ſepſit, non culinarium. 19. Tandem quoties poſitiuè dicendum erat, quid eſſet natura, ſubterfugus dicit, nunc eſſe poteſtatem animæ, nunc fœcunditatem ſeminis; & tandem calorem non igneum, qualem nec ſenſit, nec nouit vnquam, de firmamento ſtellarum, quintum facit elementum, poſtquam quatuor alia negando abiecerit. Itaque per ambages negando, circumcurrit; ac ne apprehendatur, negat naturam eſſe de proſapia elementorum. Quaſi ſat eſſet dixiſſe, eſt chimera, non ex elementis; ſed ex elemento quinto ſtellarum. Non eſt corpus, non accidens; ſed calor reſpondens elemento cœlorum, non calori eorundem. 20. Atque hæc non diceret quidem ſic eſſe, ſed quòd ipſi videantur ſic eſſe; cùm iuxta eundem multa videamur, quæ tamen non ſunt. 21. Idque ſi non credideris, vade viſum, vel expecta in infinitum. 22. Quaſi tota actio circunſcriberetur calore. 23. Metalla quoque, quæ aliàs ſolo frigore condenſati ſcribit, eo quòd calore fluant, nunc extra naturam eſſent. 24. Et quaſi vegetabilium ſemina, quia non ſpumoſa, non eſſent dotata fertilitatibus, vel naturam in ſe non continerent! Negat ergo animalium actu calidorum calorem eſſe elementalem (quod ſuo tamen quandoque loco verum probabo) immemor ſui axiomatis; Quòd cauſa ſit eiuſdem ſpeciei cum ſuo cauſato. Neſcit, inquam, quòd calor noſter calefaciat alia quæuis, nudo calore elementali. Et viciſſim quòd cùm nedum elementalis calor (quem in igne ſublunari, à culinario diſtinctum collocat) ſed & culinarius, nos calefaciant gradu nobis adæquato; debeant ergo eſſe vnius, & eiuſdem ſpeciei. 26. Tandem temerè aſtruit, nil eſſe naturam, aut animæ poteſtatem, aut virtutes ſeminales, præter illum calorem cœleſtem. 27. Agnoſcit ergo calorem, actualiter frigidum in piſce, eſſe fœcunditatis cauſam, cùm de omni animæ poteſtate diſtribuat. Id enim eſt nugas pro Philoſophia vendidiſſe. Ac quoties timet ſuas ineptias non fore venales, toto prouocat ad elementum ſtellarum. Poſtquam per vnum (videtur) multaſque negationum nugas, ad proportionem elementi ſtellarum prouocaſſet. Turpe ſanè Chriſtianis iſtum in Phyſicis patronum adhuc ſequi; cùm fide credamus, ante natas ſtellas
6 germinaſſe plantas vi ſeminali. Semper enim in natura reperitur agens, materia, & productum, ſiue effectus, inſtrumentum, & diſpoſitio. Omne autem agens menſurat ſuum inſtrumentum, & adaptat diſpoſitiones ad finem producti. Calor autem, ſiue elementalem velis, ſiue cœleſtem, poteſt quidem eſſe diſpoſitio producta à ſemine, itemque eius inſtrumentum; at nullo modo poteſt eſſe agens ſeminale, metiens, & adaptans ſua inſtrumenta diſpoſitiua. Neque enim operatio caloris alia eſt, quàm calefacere, ſiue iſtud dicatur elementaliter, ſiue firmamentaliter. Operatio ergo caloris, in generatione non eſt ordinata ad finem diſpoſitionum ſpecificarum; multò minùs directa ad introductionem quidditatis ſpecificæ. Nam ſi iſte calor eſſet hoc agens ſeminale, ſiue natura ſeminum, præterquam quòd haberet totidem ſpecificas vnus differentias, quot ſunt generatorum ſpecies in natura; deberet habere extra ſe inſtrumentum (cùm non detur eſſe, ſine proprietatibus eſſentialibus) menſuratum, & manifeſtè determinatum ad introductionem cuiuſlibet quidditatis ſpecificæ: ſed nullum tale inſtrumentum, vel medium adeſt calori: ergo commenſuratio omnis inſtrumenti, ſecundùm quantitatem, qualitatem, modum, motum, figuram, durationem, atque operationum quarumcunque deſtinationes, pendet ab agente ſeminali, cui inſunt eiuſmodi proportionum commenſurantes ſcientiæ; & nullatenus à calore. Etenim cùm cognitio veritatis naturalis pendeat neceſſario à natura, & eſſentia eius; Ariſtoteles qui
naturæ quidditatem ignorauit, etiam eius verita- 7
tem neſciuit; adeoque non niſi ſua ſomnia in Scholis edocenda proſtituit. Equidem operatio generationis pendet à natura, & organis propriis: Qui ergo calorem aſpicit pro omni inſtrumento naturæ, ipſumque inſtrumentum hoc habet pro natura ſeminali, atque vitali; is tenet ſatellitem eſſe Regem, vel limam eſſe fabrum. Imò calor, vt calor, nequidem eſt inſtrumentum proprium naturæ; ſed commune adiacens, in tantùm, concomitans, ac productum accidentale: Cognitio autem naturæ, & eſſentiæ non ſumitur ab effectibus impropriis, adiacentibus, & accidentalibus, ſed à cognitione principiorum, quæ hactenus (prout palam eſt) Schola Peripatetica ignorauit. Principia, inquam, naturæ, ſunt materia, & agens. Principia autem corporum, ſunt aqua, & ſemen, ſiue Vulcanus, duobus reſpondentia ſexubus. Quod mox docebo ſuo loco. Qua propter cùm Ariſtoteles neſciat naturam, proprietates, itemque generationum cauſas, ac quidditatem, quis non iudicauerit, ex aridis ci-
ſternis Scholarum aquas Philoſophiæ hauſtas 8
hactenus? octo enim libri auſcultationum Phyſicarum, ſomnia & priuationes pro naturæ cognitione exponunt. Materiam, inquam, ſiue corporeitatem impoſſibilem, cum Mathematica abſtractione, pro naturæ principio, fulcro, atque ſeminario ſupponunt. Quæ vt nunquam exiſtet; ita nec initiandi, vel cauſandi energiam habebit. Priuatio pariter pro altero principio propinatur, quam merum non ens ipſæ Scholæ temerè fatentur. Ac demum formam, generationis finem, apicem, atque deſtinationis vltimatum ſcopum, ipſumque productum, pro naturæ initio, præpoſtero ſanè delirio, edocent. Effectum nempè pro initio ſupponunt. Cauſas verò naturæ, alio libro; pro principiis, materiam nempe, & formam, omiſsâ priuatione, venundat. Vt de cauſis aliquando dicam. Quaſi principia naturæ, ſine

cauſa

causalitate principiarent. Fortuna verò, & casus,
tanquam si propriæ passiones naturæ forent,
tractantur peculiaribus libris. Euentus enim locum
in naturæ contemplatione, & doctrinâ non me-
rentur. Vacuum denique, & infinitum ad naturæ
cognitionem impertinentia, & propemodum
priuatiua, vel planè negatiua, sons nacta sunt
tractatus. Tempus verò, & locum ignoranter non
minùs, quàm impertinenter inter naturæ docu-
menta Scholæ æstimant. Ac postremò motum
localem, quatenus Mathesi inseruit, in naturam
æque futiliter, atque instinctâ indiscretione in-
troducunt. Optarem certè in tam breui vitæ spa-
9 tio, vel adolescentum, eiusmodi nugis posthac,
& sophismate mendaci non ampliùs imbui. Di-
scerent nempe inutili isto triennio, totoque sep-
tennio Arithmeticam, Algebram, Euclidis ele-
menta, Geographiam deinceps, cum circum-
stantiis marium, fluminum, fontium, montium,
Prouinciarum, & Mineralium. Itemque proprie-
tates, & consuetudines nationum, aquarum,
plantarum, animalium, mineralium, & locorum.
Insuper vsum annuli, & Astrolabij. Dein acce-
dant ad naturæ stadium, discant prima corpo-
rum initia noscere, & separare. Fixitatem, in-
quam volatilitatem, cum separatione, vita, mor-
te, alteritate, defectibus, alterationes, infirmitate,
corruptione, transplantatione, solutione, coagu-
latione, resolutione, operando nouisse. Historia
addatur extractionum, diuisionum, connexio-
num, maturitatum, promotionum, impedimen-
torum, consequentiarum, damni denique, atque
vtilitatis. Doceantur simul seminum, fermento-
rum, spirituum, & tincturarum primordia, cum
omni fluxu, digestione, commutatione, motu, &
perturbatione alterabilium. Eaque omnia, non
10 quidem nuda Logismi descriptione, sed demon-
stratione Ignis mechanica. Natura, siquidem sua
opera metitur distillando, irrigando, siccando,
calcinando, resoluendo, iisdem planè mediis,
quibus vitra, eiusmodi operationes absoluunt.
Adeoque Artifex, naturæ operationes mutando,
eiusdem proprietatis, & scientiam nanciscitur.
11 Nam vt vt naturale ingenium, & acumen iudicij
Philosophos habeat, nunquam tamen ad rerum
naturalium radicem, aut radicalem scientiam ad-
mittitor, sine igne. Adeoque mille putationibus
deluditur quisque, quas non nisi ignis adminiculo
sibi explicat. Fateor itaque, nil hominem sciendi
auidum, penitiùs ducere ad omnium scibilium
cognitiones, quàm ignem. Itaque iuuenis tandem
ex Scholis istis rediens, mirum sanè, quantum
supra Academiæ Philosophos, & inanem Scho-
larum logismum ascenderit. Turpe inprimis cen-
12 sebit, Scholas nescire (per exemplum) ouum, inte-
rim dum ad anem fluit, mille in via dispositiones
superuenire, omnesque esse externas, & acciden-
tarias semini; nec cessare tamen interim decurre-
re ad scopos suæ destinationis. Etenim figura vi-
telli, cum inuicem succedentibus dispositionibus
accidentariis prætereunt quidem; non tamen no-
ua, ad singulam dispositionem putrefactionis,
13 adest formæ putridi generatio. Vnicâ nimirum
formâ pulli vitalis exceptâ, nulla aduenit alia,
quæ sensim per præuias dispositiones excitatur,
ac tandem exquisitâ maturitatum dispositione,
influit. Nec enim dum auis moritur, est quædam
cadaueris forma essentialis, aut generatio. Om-
14 nis siquidem generatio in natura, clauditur for-
ma essentiali, quâ cadauer caret, prout & semine,
ac moderatore Archeo (vt suo loco.) Sicut cum
essentia cum Vulcano seminis incipit, & cum
producto, siue generato eadem perseuerat; ita
eodem fatiscente, eadem perit. Pereunte autem
essentiâ, ruit & forma illius Præses. Vulcano
nempe deserente corpus, incipiunt caro, cor,
venæ, putrere, eo quòd iam ductore vitali balsa-
mo, sint orbata. Sub vita enim caro distingue-
batur, & os, &c. In specie, & forma propria ca-
ro erat caro, & ab osse formaliter discreta erat,
in qua forma in cadauere illico apparent. Adeo-
que per mortem in toto, aut in singulis, nulla ca-
daueris forma, vel essentialis quidditas superue-
nit. Duntaxat quod vitale erat, est separatum.
Erroneum itaque esto, quòd vnius corruptio, 15
alterius sit generatio. Siquidem vitæ corruptio
solùm aduenit, per extinctionem vitalis balsami,
vel formæ, siue nouâ proinde creaturæ genera-
tione. Nulla itaque priuatio contingit in vitali-
bus, adeoque nec priuatio ibidem potest habere
vim principij. Cùm à semine, vsque in ens vitale,
non sit nisi vnus progressus, promotio, & matu-
ritas, sub cuius finem forma datur. Reciprocè
ergo quoque generatio aduenit, sine vlla corru-
ptione, quoties materia iam ad maturitatem suæ
destinationis deducta, per Vulcanum seminalem,
formam impetrauerit aliunde aduenientem. Imò 16
iste Vulcanus per discessum vitæ abit, euolat, vel
euanescit, sine vlla sui corruptione, non secus at-
que lumen, perit, sine sui corruptione. Nimirum
vita euanescit, per modum luminis pereuntis.
Et Vulcanus, cùm sit quædam vitalis aura, euo-
lat. Verumque sine corruptione sui, & corpus
quod vitâ destituitur, propriè eo ipso non cor-
rumpitur, licèt defectu vitalis balsami mox cor-
rupti subsequatur. Quod satis apparet in mu-
mijs, itemque in vegetalibus, quæ sicca, & vitâ
priuata, in vsus asseruantur, imò persæpè omnem
corruptionem arcent. Tantùm abest, quòd pe-
reunte illorum vitâ, eo ipso essent corrupta. Ideo-
que mors in vitalibus, propriè non est corruptio 17
vitæ, vt nec viuentis; sed vitæ extinctio. Ac licèt
in quibusdam corruptio corporis subsequatur;
id sanè est vitæ, & corpori per accidens. Quod pa-
tet. Siquidem arte preseruantur cadauera à corru-
ptione. Itaque iam Arist. priuationem cum corru- 18
ptione confundit, suumque principium non ens,
ab ente, corruptione non distinguit. Denique for-
mæ rerum non sunt corruptioni obnoxiæ, ideo- 19
que nec corrumpuntur, sed annihilantur. Quo-
circa nec ablatio, vel extinctio formæ vllam cor-
ruptionem ex parte formæ inuoluere potest. Odi
præterea metaphoras, in historia naturæ, & es-
sentialium familia. Quippe quæ Scholarum er-
rores, disputandi rixas, & laruam Aristoteli ex-
hibitam introduxêre. Cæterùm si Aristoteles na-
turæ sit ignarus, & totius Physices nescius; pro-
fectò Galenus maiorem adhuc ignorantiam vbi-
que manifestauit. Nam inprimis constare fa- 20
ciam, non esse quaternarium elementorum, nec
horum congressum pro corporibus, quæ mixta
creduntur: multò minùs luctam, aut qualitatum,
vel complexionum pugnam, aut in morborum
causas. Adeoque nec elementorum tractatum
propriè spectare Medicinam. Ego sanè reperio
Galenum, opinionum sedulum, & iactantiosum
descriptorem sine iudicio, vel discretione. Neque
enim de natura, morbis, causis, atque defecti-
bus meliùs sensisse, quàm de placitis Hippocra-
tis, & Platonis. Bis enim ex professo illa Galeni 21

mentio creationis aquæ, & aëris, eo quòd Cœli
etymon vtrumque includeret. Hæcque ideo duo
8 elementa dico primogenia, reſpectu terræ. At
nuſquam aliquid de creatione ignis legitur; nec
igitur illum inter elementa agnoſco, nomenque
9 paganiſmo recuſo. Nec item cum Paracelſo, licet
luminarium, & ſtellarum nomine, ignem, ſupra-
lunare elementum agnoſcere, vt neque ab initio
conditum; quod tamen eſſet neceſſarium, ſi ele-
menti ſortem referre debebat. Nego itaque
Deum creaſſe quatuor elementa, quia non ignem
quartum. Idemque vanum eſt ignem confluere
10 materialiter ad corporum mixturam. Concidit
ergo elementorum quaternarius, qualitatum,
temperamentorum, ſiue complexionum, & mor-
11 borum fundamentum. Noſtra namque mecha-
nica mihi patefecit omne corpus (putà ſaxum,
lapidem, gemmam, ſilicem, arenam, marcaſi-
tam, argillam, terram, lapides coctos, vitrum,
calcem, ſulphur, &c. tranſmutari in ſalem actua-
lem, æquiponderantem ſuo corpori, vnde factus
eſt; & quòd ſal iſte, aliquoties cohobatus cum
ſale circulato Paracelſi, ſuam omnino fixitatem
amittat, tandem tranſmoretur in liquorem, qui
etiam tandem in aquam inſipidam tranſit, &
quòd aqua iſta æquiponderet ſali ſuo, vnde ma-
nauit. Plantam verò, carnes, oſſa, piſces, & quid-
quid ſimilium eſt, noui redigere in mera ſua tria,
vnde poſtmodum aquam inſipidam confeci. Me-
tallum autem propter ſui ſeminis anaticam com-
mixtionem, & arena (*quellem*) difficillimè in ſa-
12 lem reducuntur. Didici ergo per ignem, quòd
Deus ante diem creauerit aquam, & aërem, & ex
aqua terram elementalem, quę eſt arena *Quellem*.
Eo quòd eſſet futura baſis creaturarum anteſi-
gnana homini, ideoque initio creari debebat,
licèt ſui naturâ non eſſet verè primigenium.
Quamobrem duo primitiua duntaxat reperio
elementa, licèt neutrius in Sacris ſit facta men-
tio, quia Cœli titulo comprehenſa. Cum duobus
verò creauit terram ſimul. Quocirca dum creauit
luminaria magna, vt Luna, ac minus lucendo,
gubernet aquam; maius verò luceret ſuper ter-
13 ram. Primigenia verò hæc nonquam inuicem
tranſmutari mox docebo. In terra nimirum fra-
ceſcens aqua, ſemen locale, vel inſitum acqui-
rit. Ideoque vel in liquorem (*Leſſus*) ad omnem
plantam, vel in ſuccum (*Bur*) mineralem tranſit,
iuxta ſpecies per directionem ſeminum electas.
Quæ ſemina ex terræ, fermento primùm inania
& vacuæ dein mox benedictione. Spiritûs, ſu-
14 per aquas lati, replentur. Mea autem me docuit
ignis experientia tria prima, nempe Sal, Sul-
phur & mercurium aquæ ſemper manere indi-
uiſa, ſiue interim aqua vapore tenui eleuetur,
nubis ſpecie, vel ad inuiſibilia rareſiat, vel tan-
15 dem etiam priſtina aquæ forma fluctuet. Nam
quòd Paracelſus velit aquam, euaporando, pror-
ſus annihilari, idiotiſmus ſuus eſto, non conni-
uendus ſaltem aſtuto diſtillatori: equidem com-
peri aquam, in nubium atomus ſublatam, per-
manere tamen ſemper eandem in numero, atque
ſpecie aquam, quam atomi mercurij aquæ, ima-
gine nubis, nobis oſtendunt. Nonquam autem
in aqua fieri trium primorum ſeparationem,
multoque minus eſſentialem tranſmutationem
16 vllam. Siquidem eſt ſimplex partium internarum
per ignem extrauerſio, quæ rurſus intro remeant,
quoties vapor in guttas condenſatur. Cur autem
terram non inter primaria elementa, licèt initio
ſimul creatam, exiſtimem, cauſa eſt, quòd tan-
dem ſit conuertibilis in aquam, per priuationem
ſuæ eſſentiæ. Idemque credo aquam corpus prius, 17
atque ſimplicius; cùm illa nunquam in terram
recedat, niſi virtute ſeminum, adeoque vices
compoſiti aqua aſſumat, antequam terra, ſiue
ſabulum (*quellem*) fiat. Quod poſtea latiùs de-
monſtrabo.

TERRA.

1 *Ignem nec elementum, nec materialiter corpo-
ribus commiſceri, nec materiam eſſe, nec in
ſe habere.*
2 *Terra non eſt pars mixti.*
3 *Terra virgo per mechanicam demonſtratur.*
4 *Fundi in terra diſtinguuntur.*
5 *Aqua intra terram ſuperat plus quàm millies
aquam maris, & fluminum.*
6 *Vera origo fontium.*
7 *Quomodo aquæ ſuâ ſponte aſcendant.*
8 *Fili continuitas probatur in aquis.*
9 *Quo caſu terra adueniat corporibus quæ cre-
duntur mixta.*
10 *Elementorum numerus, & temperamenta ſunt
nugæ pernicioſiſſimæ, poſtquam eiuſmodi
in medendi artem ſunt tranſlata.*
11 *Terra matrix, non autem mater corporum, id-
que multis demonſtratur.*
12 *Aqua, & aër nil aliud quicquam in ſe con-
uertunt.*
13 *Qualis mixtio, qualiſque ſit corporum appo-
ſitio.*
14 *Obiectiones de vitro, & latere ſoluuntur.*
15 *Operationes Gehennæ ignis.*
16 *Quomodo à vitro, ſeparetur arena ſoſpes ab
alcali.*
17 *Centrum Mundi, quandoque mutatum.*

IGITVR nec ignis eſt elementum, 1
nec materialiter corporibus com-
miſcetur; Quia ignem nec mate-
riam eſſe oſtendam, nec illam in ſe
habere. Imò terra nuſquam occur- 2
rit, præter ſe, vlli corpori commixta naturali,
quæ inde vllo labore repetatur. Indolui ergo,
mecumque indignatus ſum, quòd medendi baſis
nugis ſit referta, & tantis ludibriis ægri obedire
cogerentur. Terram autem originalem, elementi 3
virginei, ipſum conſtans ſabuli corpus nomino:
reliquam autem omnigenam terram, terræ fru-
ctum, de ſobole minerali. Quod per Pyrotech-
niam ſat ſuperque probatur. Sabulum enim, ter-
ram eſſe originalem, imprimis eius difficilis re-
ductio in aquam probat; eo quòd citiùs arena è
ſilice, vel Adamante in aquam reducatur, quàm
arena (*quellem*.) Deinde id etiam ſic probat;
Quoniam ſodiendo obueniunt quidem prope 4
lucem, varij fundi (coloribus, & ſpiſſitudine qui-
dem variegati) quique etſi ruſtico Scholarum
etymo etiam terræ credantur nigræ, albæ, fuluæ,
rubræ, &c. fructus tamen ſunt terræ, & ſemine
conſtant: ſubter quas arena eſt, ſuis etiam fundo-
rum alibi varietatibus multiplex, tam vnico,
quàm diuerſis locis, tandem ſubter illas ſabulum
ſedet, quod noſtri (*Keyberch*) ſiue montem ſi-
liceum vocant, vnde rupium, montium origo, ac
primæ minarum fluunt diuitiæ. Poſtremum tan-
dem

dem omnium, sabulum album, siue bulliens
(*quellem*) in fundo viuo, ac vitali sese ostendit,
quem ligo penetrat nunquam. Nam quantum-
cunque inde arenæ, & aquæ demptseris, totidem
succedit in vicem ablati, eiusdem locum replens.
Hoc inquam sabulum impermixtum, setaceum
quoddam, vel cribrum, atque fundamentum na-
turæ est, per quod aquæ omnes transcolantur, vt
inuicem omnes communionem seruent, ab ini-
tio creationis in finem, & à superficie terræ in
5 centrum vsque. Quinimò aqua in hoc sabuli
fundo detenta, actu tutiè, millecuplo maior est,
quàm marium, & fluminum in terræ superficie
tota congeries. Idque facilè verificatur, suppo-
nendo totam adhuc terræ superficiem aquis con-
tegi, ad 600. passuum profunditatem. Sequitur
ergo relatione ad terræ diametrum habitâ, facilè
millies plus aquæ, subter, quàm super terram esse.
Siquidem arena sicca ad minimum combibit
aquæ subquadruplum, in eadem loci extensione.
Non volo tamen, etsi *quellem* vltimus fodiendi
sit fundus, vtrobique omnes ex ordine fundos
substratos reperiri. Etenim præfata arena, quæ
quandoque ad mille fortassis passus infra hori-
zontem sese submersit, aliàs subdiu, propediem,
imò & non rarò in montium cacumine ebullit.
6 Cuius rei ignaræ Scholæ, cum suo Aristotele
mordicus tenent, omnes fontes veros, ex aëre in
aquam condensato, suæ perpetuitatis causam de-
bere. Attamen cùm istud custodire nequeant;
eò quòd in altissimorum montium fastigiis non
rarò fontes prosiliant, vbi mons alter paris alti-
tudinis non est vicinus, nec canalis vtrimque ad
hoc externus: Ideo elato supercilio tacent, silent-
7 que ad miraculum rei insolitum. Sanè quandiu
aquæ in viuo, vitalique terræ fundo oberrant,
atque in sabulo *quellem* detinentur; tamdiu, in-
quam, legibus situum hydraulicis parêre non
coguntur. Non secus ac sanguis, dum in vena
vita fouetur, tamdiu quoque supra, atque infra
crescit, estque tam in fronte, quàm in pedibus.
Sed momento quo semel è venis excidit, vel aquę
extra *quellem* egurgitant, non desinunt, legibus
positionum obediendo, defluere. Mare igitur in
sui fundo, in cribro sabuli virginis, receptas sor-
bet aquas, ita nempe iuxta Sapientem vtvt om-
nes aquæ in mare fluant, nunquam tamen regur-
8 gitat. Quia vnico filo ductus est continuus ex
sabulo virgine in fontes, riuos, flumina, & mare,
ad humectandam terram, eamque mineralibus
ditandam institutus. Quò rursus appulsæ aquæ
partim à *quellem* in fundo absorbentur, partim-
que aëra rapiunt. Sic nempe vniuersus suas di-
stribuit aquas, & in fructus, varios deponit. Adeo-
que cum admiratione meditatus sum, omnipo-
tentem necessitates ingratorum immortalium si-
9 bi præfixisse, vt scopus rerum. Ad terram redeo.
Originalem terram nusquam ad fructuum mi-
stiones concurrere sponte, casu allabi, nec assumi
à natura, neque assumptam, naturæ, aut artis ope-
10 râ, reperire certum inueni. Ideoque mistionum
ratio tabescit, numerus elementorum, qualita-
tum, & temperamentorum cessat; atque adeo
mendaces sunt futilitates à Scholis pertinaciter,
aut inscitè excultæ hactenus. Etenim ex homine,
ligno, &c. esto, puluis, cinisue per ignem relin-
quatur, nunquam tamen terra elicitur, aliàs
namque mox nostra intumescerent cœmiteria.
11 Terra ergo, saltem permanens matrix est, non
autem mater. Quæ si quandoque ad fructus, siue
corpora mista, conflueret: vel in iisdem persi-
steret, & sic per artis, vel naturæ analysin,
quandoque reperiretur, atque inde rediret (quod
falsum est) vel plane ad mistum assumeretur,
atque in eo desineret esse terra, in aliud trans-
mutata iam, & sic alibi minueretur (quod æque
ostendam mox esse falsum) vel per mortem, ac
rei dissolutionem, rursus in terram rediret, es-
setque quotidianus, ac repetitus regressus, à pri-
uatione ad habitum, vnius & eiusdem elementi.
Vel si non rediret in terram, hæc transmutata
maneret in fructus, adeoque iamdudum tota
terra in fructum abiisset: constantiamque suam
natura amisisset, & Creatoris primos scopos il-
lusisset, vel terra in aliud elementum, à dissolu-
to misto, reduxisset. Cuius impertinens cessat. Si- 12
quidem non est geniale aquæ aut aëri, alienum
elementum, in suam conuertere substantiam.
Hinc demonstrabo mox, nunquam vnicam gut-
tam aquæ, in aërem versam, aut vicissim aërem,
in aquam mutatum. Quæ tamen mutationes, ap-
parent minus operosiores, quàm terræ in aquam,
vel in aërem. Ideoque si faciliores transmutatio-
nes, nondum natura attentauerit; quo pacto
difficiliores præsumet? Aliàs namque terra, ab
aquis, & aëre, tanto amplioribus, contiguis, ma-
gisque actiuis, absorpta, & annihilata esset. Ast
Pater vniuersi, concordiæ amans, discordiam &
rixas odit, maximéque in elementis, quæ vt es-
sent stabilia naturæ fulcra, non pugnantia ea-
dem creauit. Direxit nempe elementa quoque
ad destinatos sibi fines, & durationis leges. Vt
nempe suos, edat, & foueat fructus in sui ho-
norem, & hominis vsum. Veruntamen nec Dei
honos, nec humana exigentia, vspiam, aut vl-
laterius requirebant, prælia elementorum, vo-
racitates, luctas, pessumdationem, vt neque
vnius ex altero commutationem, aut nutritio-
nem. Nec demum finis elementi est, seipsum
per auaritiam, famem, luxum, aut necessitatem
augere, cum alterius destructione Non enim
auaritiæ, vel odij, criminis rea sunt, vt nec ali-
quid optant. Denique neque ad istam transmuta-
tionem faciendam, Archeum obtinuerunt ele-
menta, culinam, aut proprietates. Tota ergo
de bello elementali, Scholarum doctrina, anilis
fabula est.

Terra itaque, nunquam assumitur, vel spon- 13
te materialiter accurrit, in corporum constitu-
tionem extra se. Nullaque in natura fit ritè mi-
stio, quæ subiet vnitatem formæ compositi na-
turalis, firmiter coalescat, nisi inter succos, &
spiritus. E contra, nulla puluerosa commistio,
ad generationem tendit: sed tantum est apposi-
tio, mox sponte, atque iterum citò fatiscens.
Omnis proinde terra, lutum, ac omne corpus
tangibile, verè, & materialiter, est solius aquæ
progenies, & in aquam iterum reducitur, per
naturam & artem. Nec obstat, quòd ex luto & 14
arena, later coquatur; vt ex arena & cinere, vi-
trum. Siquidem quidquid luti est, sponte in sa-
lem resoluitur tandem, permanente eodem sa-
bulo, quod lutum in se contraxerat. Vitrum
quoque, vt arte, ac sine semine, in compositum
artificiale transiuit: ita per artem denuo, resolu-
to vinculo, ad pristina redit initia, adeo vt ea-
dem numero, & pondere arena inde prorsus eli-
ciatur, quæ per fluxum fornacis, cum alcali
coaluerat in lapidem pellucidum, siue vitrum.
Hinc namque liquet, nunquam arenam, siue
clemen

elementum terræ, confluere ad generationes
naturales, atque ſeminales. Et quoties artifi-
ciis ferent, toties ſemper arenam, perſiſtere im-
mutatam in vitro, candenti, fluxo ſalis occul-
tatam, ac in vitrum tranſparens aſſumptam. Non
enim argentum, eſſe amiſit, cum per Chryſul-
cam eſt ſolutum, licèt amiſerit illud oculus,
& diaphaneitatem nactum ſit. Cum igitur are-
15 na, ſiue terra originalis, tam arti, quam naturæ
reſiſtat, nec queat vllis adminiculis (vnico
duntaxat Gehennæ artificialis igni excepto)
naturæ, vel artis, à primæua ſui conſtantia rece-
dere (ſub quo igne artificiali, arena ſal fit, ac
tandem aqua, quia vim habet agendi ſuper ſub-
lunaria quævis, abſque reactione) ſequitur quo-
que, terram originalem, nunquam ad genera-
16 tiones naturæ ſeminales, vllo modo aſſumi. Nec
arguit, quod imperitus aliquis, vitrum eſſe vlti-
mum artis ſubiectum velit, quodque nec arte,
nec igni deleri idcirco queat. Erudietur nam-
que, ſi vitri pollinem, pluri alcali colliquauerit,
ac humido loco expoſuerit; reperiet mox to-
tum vitrum, reſolui in aquam: cui ſi affundatur
Chryſulca, addito, quantum ſaturando alcali
ſufficit, inueniet ſtatim in fundo, arenam ſidere,
eodem pondere, quæ prius, faciundo vitro
aptabatur. Terra ergo immutata perſiſtit, quam-
quam ipſa toto orbe mobilis, ac mota fuiſſe vi-
17 deatur. Imo talpa, aggerem transfodiendo, inun-
dationem magni tractus facit, adeoque abie-
ctum animal, terram centro, mundumque loco,
dimouere poteſt, ſi centrum æquilibrij locum
tenere credamus, & Maria dorſo terræ, recenter
incumbere videamus. In Rekem, prope Tra-
iectum Moſæ, Nauis maritima, ſub arenoſo col-
le reperta eſt, anno 1594. In tractu Peele, Pini,
ſeriatim ſub terra repertæ. Quæ non niſi in
montibus libenter proueniunt. In Hingſene
prope Scaldem, 12. pedes ſubter horizontem,
humido prato, repertus dens elephantis, cum
tota maxilla, cuius tertiam partem, duorum pe-
dum longitudinis, mecum aſſeruo. Adeoque
viui elephanti quandoque fuere hoc tractu. Nu-
perrimè autem deſiit reperiri tota Groenlandia
ſalo ſubuerſa. Vnde neceſſariò centrum terræ
tansferri debuit.

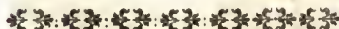

AQVA.

1 *Situs terræ & aquæ ante diluuium.*
2 *Meditatio Authoris.*
3 *Vorago aquarum, ſiue Barathrum.*
4 *Diſtributio illius voraginis.*
5 *Sectio venarum, illius voraginis.*
6 *Fructus Peroledi mineralis.*
7 *Salia migrant in Bur.*
8 *Progreſſus mineralium ad ſuas maturitates.*
9 *Vnde piſces foſſiles.*
10 *Ius venarum, in liquorem contentum.*
11 *Locus ieiunus Sapientis Coheleth.*
12 *Fontium ortus Ariſtoteli neſcitus.*
13 *Mundum rotundum ab ortu in ortum. Ab Au-ſtro autem ad Auſtrum eſſe teretem.*
14 *Occupatio obiectionum.*
15 *Centuralis proprietas ſuam accipit determi-nationem à neceſſitate.*
16 *Ratio à fontibus.*
17 *A motu Solis.*
18 *A iuſta figura Cœli.*
19 *Ab authoritate Sacrorum.*
20 *Ab vmbris, & diei quantitate.*
21 *A viſo Sole nauigantibus.*

ALTEM, poſtquam firmamentum 1
ſepararet aquas ab aquis Æternus,
congregauit ſublunares, earumque
collectionem, mare vocauit. Ex
oppoſito diametri, Arida emine-
bat, quam terram nominauit; & ambo, vnum
conſtituebant globum, qui in terræ medio, pau-
lulum eſſet eminentior ideo, quod in medietate
terræ, immenſo gurgite hiaret, vnde fons erum-
peret, humectandæ terræ deſtinatus. Nec enim
ſi præter aſſuetam globi rotunditatem, qua om-
nes lineæ in circumferentiam, æqualiter à cen-
tro diſtant, terra in ſui medio, non fuiſſet lon-
ge altior, non potuiſſet inde fons ad decliuiua
mare decurrere: ſed ſtagnaſſet mox à ſui origi-
ne. Vnde concipio. Terram in initio fuiſſe con-
tinuam ac indiuiſam. Quippe, quæ vnico tota
fonte irrigari debebat. Denique, nec Inſulas
habuiſſe: ſed totum globum, vna parte mare,
atque altera terram oſtendiſſe. Hæc nempe fa-
cies erat mundi, ante diluuium. Sub quo dein-
ceps, terra varias in ſectiones hiſcebat, & ex
rimarum abyſſo, affatim erupêre vndæ. Cata-
ractæ tam abyſſi inferioris, quam cœlorum
apertæ ſunt, vt globum vniuerſum terræ, pe- 2
nitus ſubmergerent. Magne Deus! vineam tuam
ab inutili palmite reſecare intendis, mundum-
que pro exigentia plectere, at nondum abſtine-
re potes, quin paterni affectus memor, in me-
dio iuſtiſſimæ iræ, terram ſepares, & diuellas
in maiorem vtilitatem, neceſſitatem, & com-
moditatem eorum. Mare quod vnicum, toto
duntaxat ſtabat globi latere, tranſmittis, in va-
rias terræ oras, nec ceſſas à noua benedictione,
ſuper ingratum opus manuum tuarum. Super
terram enim in conſpectu tuo ream, abunde ef-
fundis vitales ſupercœleſtium aquarum vorti-
ces, quæ longè rorem fœcunditate ſuperant.
Terra verò, iis ſatinebriata, rurſus emicuit, ac
ad ſolita opificia, indeſinenter rediit. Vnicus
demum fons, & aquarum ſcaturigo, quam in
terræ meditullio atque cacumine collocaueras,
eſt deinceps in venas mille diffuſus, quæ vbique
ferè, terræ globum terebrant, ad longè meliores
vſus. Quinimò & mare in omnem terræ ſinum
penè alluiſti, vt maior inde mortalium eſſet ſo-
cietas. Benedicta igitur ſi ſit, ac felix tua puni-
tio; quid erunt tua benedictionum Chariſma-
ta? Domine, cuſtodi nos pro immenſitate bo-
nitatis tuæ, intra numerum, quia tuas magnifi-
centias laudabunt in æternum, in ſanctificatione
nominis tui.

Quamuis autem modo vnicus fons ille deſie- 3
rit, nec diſciſſis iam terris, vnicus haud ſatis
eſſet, permanſit tamen aquarum fortè idem in-
troitus. Quippe in mari dulci, inter Roeſt, &
Loeffelt, iuxta tabulam Gothiæ, aquarum ab
Olao deſcribitur vorago, in quam naues, inuitis
nautis, irritiſque illorum conatibus, abſorbentur.
Os eſt nimirum, in quod aquæ illius Oceani ca-
dunt, vnicoque inde ductu, ante diluuium fere-
bantur ad præfatum fontem. Poſt autem, inſtar 4
venæ cauæ, ductus ille, varie diſtributus fuit, ſa-
xoque ſeptus, per aliquot mille venas, ſuper vul-
tum *quellem*, deſinentes, à quo deinceps imbi-
bitæ

bitæ aquæ, festinant peregre ad destinata munia.
Porro vorago ista, siue barathrum, si alicubi esse
debeat, veriusque sit Scriptor Olaus, siue non,
saltem opportune est in mari, tam propter maris
dulcedinem, quàm figuram orbis teretem, à me
mox probandam. Denique si fons vnicus, hu-
mectandæ erat terræ, satis erit præfata vorago,
præsertim quod maris fundus, longè, latéque are-
nam *quellem*, patulam habeat, quæ combiben-
dæ aquæ foret satis. Magisque quod mare, ter-
ram nunc circumquaque, & per interuenia plu-
ra, alluat, & perluat. Absorptum itaque mare,
in dicta voragine, paulatim per canales lapi-
deos, hincque per minores fistulas ducitur, per
magnam terrarum partem: veruntamen vix in-
5 fra fundum (*Keyberch*) merguntur: quoties au-
tem venæ voraginis secant, vel attingunt, assur-
gens per media loca, *quellem*, protuens in fon-
tem, pereunt quidem dulces venæ, & proferun-
tur venæ salis marini. Alioqui muria, si qua mari
6 Gothico adhuc inest, sensim per viuidum terræ
Archeum, salium naturam amittit: vel si salium
in locis, fermenta, alicubi existant, ipsæ aquæ,
semina tam diuersorum salium, quam lapidum,
ac metallorum induunt, ac transmutantur in
eiusmodi fructus. Sic namque salia boaria, gem-
mea, nitrea, aluminosa, vitriolata, marina, ex
aqua crescunt, tanquam primogenituram aquæ
7 sibi spondentia. Hinc dein, in *Bur*, siue primum
mineralium sobolem fatiscunt, atque seminum
ductu, degenerant. Sic quidam aquæ fructus,
obstipant sui fontis conductus, vltimaque ma-
turitate, acquirunt illius mineralis perfectio-
8 nem, cuius destinationes, semina præ se fere-
bant, in fermentis locorum hospitata. Porrò
vt vorago illa borealis etiam pisces intrò sorbet,
sic eosdem minutulos sorbet, maioribus deten-
tis inter canales. Vbi non rarò vel petrifican-
tur, vel putrilagine sordent, vel etiam fundo-
9 rum balsamo condiuntur, vt non rarò etiam
pisces fossiles reperiantur, quos Agricola, atque
alij, in stuporem ducti, quasi indebitis locis, &
absque semine natos, autumant. Porrò siue
conductus, aquam conceperint, siue demum
quellem illam combiberint: saltem aquæ; do-
tantur ibi viuida, atque seminali proprietate.
10 Non secus enim atque vena, etiam in cadauere,
contentum sibi cruorem, à coagulatione (quæ
prima gradus est corruptio) preseruat: potiori
profectò ratione, ius id, venis terræ nondum
defunctæ competit. Aqua itaque, intra viui-
dum terræ fundum sorbetur, & trahitur, vnde
communem nacta vitam (*Regem, cui omnia vi-
uunt, venite adoremus*) locorum situs nescit, ad
cacumina montium, sine molestia facile adscen-
dit, vna cum *quellem*, vt indesinentes inde fon-
tes euertat. Quæ sane à Scholis nescita, locum
11 Sapientis Coheleth, in sacra ieiunium relique-
runt. Vbi dicit. *Omnia flumina versus mare
properant: quod tamen ideo non regurgitat. Si-
quidem flumina redeunt ad locum vnde sunt egres-
12 sa, vt iterum fluant.* Quæ verba antehàc variis
modificationibus, adulterata sunt. Eo quòd fon-
tes, in montium fastigiis, ex mari, quorsum
tandem ruunt, prodire non videbantur. Ex
condensato itaque aëre, vi frigoris, intra mon-
tium cauernas, sibi inuicem succiduo, fontes
à Scholis hactenus falsò æstimati sunt, sua su-
mere initia, & causas. Quæ libello de fontibus
Spadanis anno 1614. Leodij impresso, ostendi,
se habere per modum, iam hoc loco traditum.
Manifestata igitur, verorum fontium vera ori-
gine, hactenus Scholis incognita, manet. Scri-
pturæ textus integer, & lucidatus. Ast cum eius-
modi lex, cursus, recursusque aquarum à *quel-
lem* in fontes, & à fontibus tandem in mare, ser-
uaretur, non minus in diebus, quibus per an-
nos tres, & amplius, non pluit, quam dum an-
nus totus continuo imbre, fere sterilescit: scien-
dum, terræ satis, non ita beneficos fontes, per
tubos suos, ac torrentes defluos, quam com-
munem roris atque pluuiæ aspersionem. Porrò
antequam ad aquæ impermutabilem substan-
tiam, qua aërem in aquam, & hanc, vicissim,
permutari facile spondent Scholæ, deuenero,
prius aliud paradoxon elucidabo. Globum vide- 13
licèt ex terra & aqua compositum, rotundum
quidem esse ab ortu per occasum, in ortum: non
tamen ab Aquilone in Austrum: sed teretem,
siue oualis figuræ, Quod imprimis nauigantes
fefellit multum. Eo quòd citatiori cursu, aquæ
à Borea in Austrum labantur. Quam alioquin ab
ortu, in occasum. Semper namque plurimæ
aquæ, ab Aquilone per flumina descendunt, quæ
non recurrunt vnquam ad septemtrionem. Sic
Danubius in Archipelagus, cum aliis multis la-
bitur, per Hellespontum, descendunt aquæ, nec
aliquid à Mediterraneo remeat. Quidquid semel
in mediterraneum decidit, nunquam in Ocea-
num spargitur. Nilus enim, rectà à montibus
lunæ semper descendens, in Zebenuticum mer-
gitur, totus cum suis nitris: interim nec me-
diterraneum crescit, nec salsius euadit. Quod
tamen prorsus esset necessarium, si nudo vapore
tenus, infusæ exhalarent è mari aquæ. Sed Sa-
pientia æterna, mediterraneum plerisque locis
Oceano fecit profundius, vt sabulum virgineum,
instar cribri, aquas simul cum suis salibus com-
biberet. Necessitates humanæ namque (quæ Deo
legem dictasse videntur, ex sua bonitate) requi-
rebant fontes, atque flumina, è summis apici-
bus decidentia. Euersæ denique è *quellem* aquæ,
per fontes, post se, continuitate trahunt sequen-
tes, ideoque & in fundo, marium aquas, sor-
bendo combibunt. Proprietates itaque locis sunt
additæ, ex diuina Prouidentia, propter necessi-
tates. Borealis maris fluxus, sub Angliæ Ken-
tonia, ferè per horæ dimidium, anticipat flu-
xum maris occidui. Vnde coniicio, terram, at-
que mare, boreali plaga ascendere. Scandia
namque à scandendo, tota borealis terra nomi-
natur. Et mare boreale non glaciaretur, si sal-
sum esset. Si dulce; deuorat Oceani salem, non
posse ascendendo commisceri sibi, sed quod
aquæ boreales, incessanter in decliue ruant. Ve-
risimile est namque, tam in prima abyssi mistio-
ne, quàm in Cataclysmatis diluuio, omnes aquas
semel, atque iterum commistas, harumque com-
mistionem mare vocatam iden. Quæ ergo ini-
tio semel salsæ, atque mox dein dulces fuere:
certum est, illas continuò deorsum defluxisse,
quia dulces sunt hodie: adeoque Scandiam
Ægypto longe sublimiorem in situ. Sed fingamus
modo, Terram decem pedes, labrum mari, vtro-
bique constituisse in litoribus, seruemusque ro-
tunditatem æquabilem: saltem Nilus, qui rectà
ab Austro in mediterraneum mare, per mille leu-
cas fertur præceps, si præter sphæræ rotundita-
tem, quæ non est decliuis vspiam, imo se habet
per modum plani, relatione centri, tantum
haberee

haberet à sui ortu, in mare vsque, decem pedum
casum ad summum. Quod est, Nilum quietum
stagnum dicere, noo autem decurrens flumeo.
Etenim dum Gaudauo Brugas fouea meditare-
tur, inuenta est 18 pedum altitudo decidens,
sumpta dimensione noctu, super flammam cao-
delæ, idque detracta sphæræ rotunditate. Si ergo
tardè voluulo, 18 pedes decidentiæ, sunt octo
leucis, Nilus æque rarde fluens, opus habebit ad
minimum 2230 pedum altitudioe, in sui initio.
Sin autem per modum Nili fluxerit, opus qua-
druplo necesse habebit; ad minimum: siue no-
uem pedum millibus. Hanc autem terræ altitu-
dinem 15 gradibus, à Tropico Australi, ad ma-
re mediterraneum, Nilus metiatur, vbi figura
adhoc sphærica globi est, quam ergo non conii-
cere licet à Montibus lunæ, ad Austrum vsque?
Casus indefessus aquarum ab Aquilooe, promi-
14 tit insignem terræ eleuationem: Sic est. At inde
colligere non datur; omnes confestim aquas, eo
posito, Aquilonem deserturas; Quippe sileot le-
ges situum, vbi aqua circa mundi centrum de-
15 cidit circumquaque. Adeuque vniuersi neces-
sitas, & proprietatum regula fuit. Fingo enim
sublunarem locum, sine palpabili corpore, sili-
cem verò teretem, de Cœlo decidere, illumque
quiescere in centro: erit tamen eius longitudo
versus aliquam Cœli partem ioclinata. Quid si
hoc sit versus polos, nobis mundi figuram ex-
primet. Fingamus rotundum lapidem, extra
supremum Cœlum. Is enim proinde pristiuum
pondus non amisit; attamen non caderet Cœ-
lum versus, quud id sit contra ponderis cuius-
que naturam; neque caderet obliquè, cum sic
caderet in infinitum, nullumque habiturus esset
motus terminum. Quod æquè est absurdum.
Ergo lapis iste, cum sua grauitare, sisteretur ibi
in loco, quo positos esset. Id autem cum sub
luna nou contingat; necesse est, vt præter rerum
pondus, aliqua sit in loco proprietas, cuius ob-
tutu moueatur, respectusque superi & inferi fa-
ciat. Ergo si istud superum, & inferum, non sit
nisi respectu corporum, & forte duntaxat sublu-
narium, eiusmodi respectus tori subsistent ex
intentione Creatoris, quæ originalis est caosa,
omnis quietis ac motus. Quare si eius intentio
fuerit, vniuersi figuram teretem facere, (qood
ea esset commodior habitatio mortalium, ob
Solis fomenta necessaria) fecerítque semper,
quod est longè optimom in omnibus. Etiam
aquis figuram limitauit oualem, eundemque re-
spectum ad centrum. Siue vt oualis figura, pro-
pemodum seruaret, eandem intentionem ad
centrum, qualem habet rotunda. Quid si foo-
16 tes ad montium ascendant cacumioa; poteruut
& aquæ polares, rationem situs oualis seruare,
non secus atque rotundi: Alioqui si Cœlum,
velut terræ maritus adæquatus, sit plane sphæ-
17 ricum, 1. Seqoeretur, Solem sub æquinoctiis
maiorem circulum facere, quam sub tropicis.
2. Solem adeo citius sub æquinoctio moueri,
quam sub tropicis. 3. Solis motum inordina-
tum, ac quotidie inæqualem sibi esse. 4. Clepsy-
dræ, quæ motum Solis, in ordine ad tarditatem
metiontur, & gnomona solaria, quæ motum me-
tiuntur in ordine ad situm orbis solaris, non res-
18 ponderent sibi inuicem. 5. Si ista organa sub
æquinoctiis consentirent: variarent saltem sub
solstitiis. Cœlum quoque, quod est tanquam
terræ theca, iuxta polos, profundius est, quam
sub Solis orbita: si enim Lucifer sedem supra
Septeotrionem statuere volens, crimen super-
biæ subiisse intelligatur. Profecto, si ibidem ex- 19
celsius oon esset, noo id imputatum esset in si-
gnum arrogantiæ: præsertim cum locis, vbi Sa-
cra suot scripta, stella polaris, visa sit semper
Horizonti contigua, nec Cœlum quidqoam ex- 20
celsi ibidem quoad visum spondeat: Io nostro
autem horizonte, vidi totum corpus solare, in
gnomone vmbram dedisse, paulò post nouam in
Iunio; manè verò vidi totum corpus Solis su-
pra horizontem circa horam quartam: nondum
eoim dabat vmbram, propter aëris & vaporum
densitatem. Ergo breuissima nox, est tantùm ad 21
summum 7 horarum. Io solstitio autem hye-
mali soli oritur 15 minutis ante octauam, occi-
dit verò 27 minutis ante quartam. Ergo dies
breuissimus, saltem est horarum 7 & minut. 42.
Derogat autem rotonditati sphæræ, plus lucis
habere, quam tenebrarum. Tandem neotericæ
nauigationes, Solem sub septentrione, per men-
sem viderunt, antequam perfecta cœli rotunditas
id permisisset.

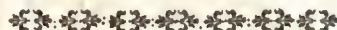

A E R.

1 *Scholarum somnia de humiditate aëris.*
2 *Insulsa obiectio.*
3 *Præsupponunt impossibilia.*
4 *Aer nunquam fit aqua per suarum partium condensationem.*
5 *Petunt principium.*
6 *Ridiculum Scholarum, de aeris calore natiuo.*
7 *Antiperistaseos anile figmentum.*
8 *Deteguntur profunda Scholarum stupiditates.*
9 *Argumenta.*
10 *Aliud æque stupidum.*
11 *Aërem esse nunc frigidiorem.*
12 *Exhortatio Authoris ad Tirones.*

Demonstratio Mathematica, quod Aer & Aqua sint elementa primogenita, & impermutabilia, frigore, vel calore nunquam in se inuicem.

CHOLÆ adhuc cum suo Aristo- 1
tele, aërem ad octo gradus, id est,
summè humidum; ad quatuor ve-
rò, siue ad mediocritatem, calidum.
Frigiditatem verò summam aquæ
donant, cum humiditate remissa siue mediocri.
Adeoque aërem aqua duplo humidiorem man-
dant, ex eo, quod aër, sui compressione, ac con-
gressu, aquam generet. Sed sodes: quid istud est
aliud, quam somnia, pro veritate vendidisse?
Nam si aër coodensetur, eius humiditas quoque
densior, maior, ac palpabilior erit in aqua, quam
erat prius in aëre: cum condensatio nequeat fa-
cere nouam formam essentialem, nec sit princi-
pium generationum, quid istud est aliud quam
impertinenter nugari? Saltem aqua, non esset
nisi aër, ad decuplum (vel potius centuplum)
in humiditate coodensatus, magisque actiuus,
idcoque centuplo, ac coofestim plus humecta-
ret, & fortius, quam aër. Tantùm abest quod

proinde aqua, minus humida esset quam aër. Sin
verò nuda condensatio, aërem disponat ad no-
uam formam, cum eadem dispositio efficientis
interni, sit causa illius generari necessaria, neces-
se est, eandem permanere in producto; Adeo-
que, si aër condensatus, sit aqua; iam non erunt
nisi duo elementa, aqua nempe, & terra. Dum
aqua erit tam humida, atque dum prius esset aër.
In quo nempe sola intercessit condensatio. Quæ
est partium adunitio: non autem formalis rei in
rem transmutatio. Siquidem omnifariam, forma
resolvans ex humiditate aëris condensati in cen-
tuplum, saltem centuplo erit humidior, & plus
humectabit, quam pristinus aër. At sanè non
humectat aqua, ob densitatem: (alioqui nam-
que terra adhuc plus humectaret) eo quòd sola
humiditas humectet, & non densitas. Alias nam-
que plus argentum viuum humectaret lanam,
aut manum, quàm aqua. Quidquid enim plus
humectat, idipsum quoque humidius est, & vice
versa, quidquid in natura elementali est humi-
dius, id etiam plus humectat. Ridet Natura, fi-
dem pro sensu notis, ex somnio poscere, & pu-
denda Aristotelis commenta pro veritate etiam-
num docere. At dicunt Scholæ. Sic docendum
2 propter axioma: *Propter quod vnumquodque est,*
tale, illud ipsum est magis tale. (Quasi propter
axiomatis honorem, mentiendum Deo!) Sed
aqua non est humida nisi propter aërem, ergo
aër debet esse humidior quàm aqua. At suda-
bunt plus satis, antequam subsumptum probaue-
rint: Sed aër in se nec humidus est, nec calidus:
ac quidquid ipsi humiditatis inest, id ipsi pere-
grinum contentum est, aëris naturam non at-
tingens vnquam, licèt in aëris porositatibus va-
pores contineantur. Quid enim vitri naturam
attinet, si aquam in se clauserit? docebo namque
mox, esse impossibile, aërem & aquam vicissim
3 commutari. Adeoque per absurditates, Scholæ
prorsus impossibilia theoremata supponunt. Ab-
surdum namque, & impossibile continet etiam,
aërem condensatum, aquam fieri, ac esse fon-
tium materiam perpetuam. Aërem enim, in
canna ferrea, vnius vlnæ, compressi ferè ad quin-
decim digitorum spatium, qui dein sui explo-
sione, instar sclopeti, pyrio puluere acti, sphæ-
rulam trans asserem misit. Quod vtique non
4 fieret, si aër, compressione, in aquam, vi adigi
posset. Maximè, quod illud experimentum non
minus succederet hyemis intensissimo frigore,
atque calore æstatis. Quid si ergo aër, vi com-
pressus, canna ac tempestate frigidis, non mute-
tur in aquam, qua tandem authoritate sua Scho-
læ figmenta, de condensatione aëris, pro fon-
tium scaturigine, & continuatione stabilient?
frigus enim in natura, non habet generandi ini-
tia, causas, ac proprietates. Imò nequicquam
humiditatis, reperitur in præfata canna; quin
imo, malefactum corium in fine pastilli truso-
rij, arescit illico. Ridiculum est quoque, aërem
5 probare humidum, per fontium originem: &
vicissim fontium ortum probare, ex supposita
aëris humiditate. Argumentum vtrumque Scho-
larum, ex veri penuria est, & peritio puerilis
principij. Vtque quatuor elementa qualitatibus
adornent, singulis vnam eximiam, alteram verò
remissam tribuunt; mandantque Scholæ, Na-
6 turam obedire suis figmentis. Aërem ergo re-
missè calidum aiunt. Quia vicinum volunt ficto
elemento igneo: Id est, vel quia à vicino, illam
qualitatem remissam mutuat? Mutatque pro-
priam ac natiuam indolem, pro nutu vicini; Id-
que impertinenter, dum de natiuis proprietati-
bus sermo est. Vel quia illam ex sui indole ha-
bet, & licèt remissam, attamen ideo, & talem vi-
cinum habuerit. Quod æque impertinens, & in-
felix est. Vtque aëris moderatam probent cali- 7
ditatem, Antiperistasis æquè futile inuentum in-
uehunt. Videlicet, aërem, suprema sui parte, ca-
lidum, ob ignis propinquitatem (adeoque non
essentialem, sed per accidens mendicatam, & im-
propriam fingunt caliditatem) & prope terram
pariter calere, ex solarium radiorum reflexione.
Qui calor, est aduena per accidens, pro tantillo
spatio: ideo & ficta aëris proprietas. Mediam
verò aëris regionem, volunt mirabiliter frigere,
propter Antiperistasin. Nempe quia vtrimque
circumstant partes aëris calidæ. Cuius simile ac-
cidere aiunt, profundis puteis, æstate frigidis,
ac hyeme tota tepentibus. At ego demitor Scho- 8
larum profundas stupiditates, & veterum Cato-
chum. 1. Quia ex tota illatum hac strue apparet,
aërem generaliter frigere, non autem medio-
criter calere. 2. Siquidem ignis non est elemen-
tum in natura, multoque minùs sub cauo lunæ,
nec ideo potest supremum aëra, nisi somniali-
ter calefacere. 3. Si enim aër per se, & ex pro-
prietate elementali, calet: Tunc semper, & vbi-
que, etiam profundis puteis calet. 4. Si verò calet
per aliud aliquid sibi geniale, calefaciens: tunc
præterquam quod præter se haberet aliquid
commistum, vnde desineret elementalis sui cor-
poris simplicitas, etiam semper, & vbique actu
caleret; aut denique caleret propter aliquod ap-
positum, agens, per accidens. Quod impertinens
est, quoties de essentialibus probandum assump-
tum est. Ergo si aër per se non calet, per se frigere
est necesse. Cum illa duo se mutuò in natura sub-
sequenter excludant. 5. Si ignis nunquam est
frigidus, aut humidus, & nunquam aqua est sicca:
sic aër nunquam potest esse minus quàm intensè
humidus, & calidus remissè, si verum dicant Scho-
læ. 6. Mediam volunt aëris regionem, quæ vix
semimilliari à nobis distat, suæ doctrinæ imme-
mores. Nimium diametrum aëris, decuplo su-
perare diametrum aquæ: hanc verò, decuplo,
diametro terræ maiorem. Quo figmento con-
cesso, semidiameter aëris, 57000. milliaribus
esset profundior. Itaque semimilliare, quasi ni-
hilum esset, respectu medij aëris. Scholæ quæso
expergiscamini! Nam si aër spontè, atque sui
natura caleret, qua demum de causa frigeret sui
medio? An enim quia vtrimque vicinus calet?
At tunc, non indignationem, verum potius gau-
dium, sibi aër proponeret, ex naturæ vicinæ
conformitate. Cur enim aër, natiuam exuat
proprietatem, eo quòd vtrimque tepentem aë-
rem, sibi conformem attingeret? Quomodo
enim tepida tepidæ affusa frigescet, eo quòd te-
porem vtrimque reperiat? Vel si frigida, inter
duas frigidas collocetur, anne proinde, sui in
medio, calescet. Mirari non sat possum Scho-
larum impolitam ruditatem, Antiperistasis do-
ctrinam tradentium, quæ credulitatem tantam
optat, non iudicium. Nam etsi figmentum istud
placeret, dum aër circa terram calet, at certe nul-
latenus posset hybernis frigoribus. Siquidem
nec tunc quidem media illa aëris regio, natiuo,
tunc calore est ornata. 9. Mirum inquam, tam
absurdam falsitatem, ac doctrinam, in Alpibus
noudum

nondum expirasse: Adeoque hinc liquet, vel studio pertinaciæ, Peripateticis cognitas falsitates, docere, ne non iurent sub verbo Aristot. vel nequicquam sibi iudicij reliquum fore, vt ingenuè fungantur suo munere: satisque existiment factum, si antecedeotium armenta sequantur. Antiperistasis itaque, somnium est eius, qui cum ne minimum in natura sciret, omnia tamen sciuisse videri voluit, ac pro Antesignano adorari, à sequacibus Scholis. Quod autem Aristot. ad puteorum calorem hyeme, fugiat, ad Antiperistasis demonstrationem, id per organum, quo ambientis iustam metimur temperiem, mox ruet. In quo, mechanica demonstratione videmus, quod aër in profundis puteis, & cellariis, eodem caloris puncto sit stabilis, siue hyeme, vel denique maximis æstatis caloribus, metiri placuerit. 10. Sed posito, quod puteis non æqua esset temperies: at sane stultum esset, aërem genialiter moderatè calidum alioqui, nunc frigere, nunc denuò calere, velut per despectum, ob circumstantis aëris alterationem appositam. 11. Sacra niuem, aqua frigidiorem, (vt pote nix est aqua, in qua vltima frigoris potestas impressa est) & aërem, superare niuem frigore, hinc legitur, *Qui niuem & lanam spargit*, vt triticum sub niue, à frigidi aëris immanitate, incolume seruetur. Tanquam sub laneo operculo. Mechanicè namque videmus, membrum ferè congelatum, sub nive recalescere, & à sideratione præseruari, quod aliàs aër, mox totaliter congelare pergeret, vel si repente ad ignem sit delatum, moritur propter extremi alterius festinam actionem. Est ergo per media isse, si ab aëre frigido, per niuem, aquam, ac dein in teporem remissum, sit itum. Ergo, nix est aëre minus frigida. 12. Sed cur ad humiditatem aquæ, eius densitatem, ad humectandum implorant (quod est ridiculum) saltem eandem densitatem aquæ, non assumit præ frigore? Etenim

9 sic saltem aliquid dixissent verosimile. Arteode ergo, quisquis medendo, animæ salutem operari conatis, qualem Scholæ patronom, vsque tueantur. Quu consilio elementa, complexiones, gradnsque qnalitatum, basim medendi fecerint, qui elementorum numerum, essentiam, vsum, proprietates, fructus, & passiones, non nisi torpida credulitate seducti, sua paganicæ cæcitati dedere nomina. Adspice quam seruiliter Scholæ, mutuatæ sint qoalitates elementales, easque ad sommiorum volnptates obedire volnerint, combinarint, auxerint, retuderint, & diuiserint, tanquam lurida commenta, ad naturalium rerum causas, morborum cognitiones, sanationes, & templorum S. Spiritus deuastationes, vsque transmi-

10 serint. Aër itaque, aqna, & terra, ex creatione sont frigida, quia sine lumine, calore, & vitæ participatione. Calor ergo ipsis est peregrinus, radici elementali eaternus. Aër verò, & terra, per se, sunt sicca: sola aqua madida est. Hæ sunt illorum corporum qualitates, quas nemo pro lubitu variet. Aër verò vacuitates habet (vt suo loco alibi) quibus vapores combibit, & detinet. Hic est elementorum status, ordo, complexio. Quæque medicam professionem non nisi ex obliqoo attingit. Adeoqne in Scholis, quod minimè confert, tanqoam maximi momenti, plurimum indagatum est, & quod maximi est momenti, hactenus neglectum fuisse ostendam. Eo quòd ludibriis, & inutilibus rixis, totus medentum cesserit labor.

11 Ergo si elementa non ingrediantur mista, vana est Scholarum doctrina, de numero, compositione, temperamentis, de inæquali concursu, de contrarietate, proportione, lucta, & gradu elementorum: gradus namque, simplicium seminibus alligantur, non elemento. Vanæ sunt nugæ, an permaneant in misto formæ elementorum, quippe quæ non insunt; vt elementum nunquam desinit, à quo semel incœpit esse, excepta aqua, dum scilicet seminibus desponsata, abit in corpos, quod mixtum creditum est hactenus. Vana ergo pugna, alteritas, victoria, & quod hinc omnis morbus pendeat, dissolutio, ruina, sanitas & restitutio. Vana quoque methodus, quæ per contraria, hinc perita, instituitur. Sensus enim Scholæ, mendaciorum istorum, malè sartorum consciæ, vtut longum de complexionibus garriant, tandem deficiunt, & fictis humoribus contentæ, vix quicquam de elementorum pugna, amplius decernunt, præterquam in sex rebus præter naturam, & diætæ mandatis friuolis.

1. Aërem, & Aquam, esse corpora impermutabilia in inuicem.

QVamquam in præsentia plurium demonstraoerim, quod Heer, in suo Apologo contra meum libellum de Spadanis, impertinenter vsus esset meo instrumento: attamen nō desiit me suis stupiditatibus immiscere. Dicit namque. Me voluisse edere motum perpetuum. Nec cognouit quidem in eo, se sibi contradicere. Nam in instrumento cessat motus, postquam aqua adscenderit, aut descenderit iuxta temperamentum ambientis. Neque enim plus iste motus dici potest perpetuus, quam velum templi, ventorum mutationi destinatum. Detegit ergo Heer, se nescire, quid sit motus perpetuus. Diuulgaueram enim meum

organum, vt iuxta doctrinam meam de fontibus Spadanis probarem, quod aër sustineret vulgatam rarefactionem, & compressionem citra mutationem sui elemēti. Dicit enim 12
Heer: Spiritum vitrioli, penetrasse substantiam vitri; quod nemo concedet, qui longè subtiliores liquores norunt seruari, etiam in igne. Nec iuuat, quod ipsi affirmaueram, quod Clauius in Collegio Societatis Roman. ante annos 60. aquam in vitro recluserat, huius figuræ, cuius ne minima gutta perierat. Id quod linea, per adamantem ibidem signata, ostendit. Heer autem apud Idiotas ostentabat, se quandoque Patauij fuisse Matheseos Professorem. Quare volui in charta demonstrare, ipsius omnimodam ignorantiam Matheseos. Sed factus est coram mutus. Ad demonstrationem verò sic processi. Delineata enim figura vitri, in qua A & D sunt duæ sphæræ, repletæ aëre. A autem est superior, & exterius vndequaque clausa. D verò est globus inferior, apertus in fine Canalis F. Sunt autem A & D ex vnico vitro connexa per canalem B C E. in quo est liquor vitrioli, ne frucesceret, quem dixeram percontanti Heer, rubificatum maceratione rosarum, vt visibilior esset. Rubens ergo ille liquor, esto B C. Super hanc ergo figuram constitui hoc problema.

A B C F D E

Liquor B C non potest se mouere per temperamentum ambientis, in canali, nisi vnus globorum sit apertus, alter verò clausus. Explicatio dati. Sit vitrum cum liquore, vt supra descriptum. Explicatio requisiti. Ostendendum. Quod liquor B C non possit moueri in canali per temperamentum ambientis, sine apertione F. Præparatio demonstrationis. Est maxima, quod aër patiatur dilationem, & constructionem, iuxta qualitates caloris, & frigoris, & quod iusta extensio quantitatis in aëre non habeatur, nisi cum est temperatus.

Demonstratio. Aër quiest in A rarefactus per calorem ambientis, accrescit per augmentum dimensionum, & ideo occupat plus loci, quam antea. Quod tamen esse nequit, nisi propellat liquorem B C, in C E, (alioquin admitteretur porositas vasis, aut ruptura A, quod contradicit hypothesi Hier) & successiuè aër, qui erat in C E. in vas D. Sed D. nequit istum aërem recipere, nisi tantumdem aëris propellat, per foramen canalis F.

Conclusio. Ergo sine apertura in F, liquor B C non fuisset motus à loco. Non mirum ergo, liquorem vitrioli sponte paulatim exhalasse, per necessariam aperturam in F. Stupiditas ergo N palam fit, cui cum plura eiusmodi instrumenta donassem, nunquam tamen aperturam in F obseruarat. Imò quanquam illi hæc multis præsentibus demonstrassem, antequam suum ridiculum Apologum edidisset, finxit tamen se deinceps mirari. Quod is liquor sensim periisset. Dicit eum totum vas perfectissime clausum repetisse (nec enim quod non exquisitè est clausum, clausum dici meretur) admittit tamen motum liquoris factum. Qui ostendisset temperiem aëris. Et quod liquor sit mutatus in aërem, clauso vitro. Suppositis ergo falsis obseruationibus, eius detegam miserias.

13 Datum. Quod vas D sit æquè clausum, atque est vas A iuxta suam hypothesin. Requisitum. Demonstrandum. Quod aqua B C nequeat moueri. Item quod nequeat docere temperiem aëris. Item quod non potuerit exsiccari, vel exhalare. Item quod non potuerit conuerti in aërem. Præparatio absurdi. Etenim si admittit motum, & siccitatem aquæ, debet admittere absurda, & contradictoria, vel errores suos fateri. Præparatio demonstrationis. Applicetur vasi A aliquis calor, excedens temperiem ambientis: tunc enim aër inclusus, se dilatabit, secundum plus aut minus caloris, ac iuxta, atque excedit veram aëris temperiem clausi in vase D contra quem propellens aquam B C destruet æquilibrium, per nimiam actionem. Ita quod in D erit compressus, condensatus aër, per restrictionem: vt cedat dilatationi factæ in A.

Demonstratio. Itaque iuxta hypothesin Heer (quod aër compressus, conuertatur in aquam) liquor nunquam defuisset in vase. Attamen sua ipsius obseruatio vult: quod vitro vndique exquisitè clauso, aqua nihilominus sit exsiccata, & facta sit aër. Non potest autem siccitatem admittere, in vitro exquisitè clauso, nisi sua hypothesis destruatur (nimirum quod aër compressus, mutetur in aquam) nec iterum ista hypothesis subsistere potest, nisi admiserit continuationem liquoris. Quod tamen contradicit suæ obseruationi. Item non potest admittere motum liquoris B. C. nisi admiserit vitrum apertum in P. & per consequens, fateatur, se errasse in obseruatione. Quodque; licèt vi demonstrationum fuerit coactus fateri, antequam Apologiam omni calumniarum genere contra me euomuerit, perseuerauit tamen in illa, suas detegere inscitias.

Conclusio. Ergo necesse est, si aqua B C moueatur per aliquod aëris temperamentum, quod ambo vasa A & D, non sint clausa. Aliàs namque instrumentum non esset conueniens mensuræ temperiei aëris (quod est contra eius suppositionem) etenim cum aër sit eiusdem caloris circum A, atque circum D, necessariò quoque liquor B C, quiescet. Quia qualitas ambientis, est causa motrix aquæ B C, agens æquali robore, & donans æquilibrium. Iam per suppositionem falsi, demonstrabo, quid illius sequatur ignorantiam. Sit inquam aqua B C, iuxta suam obseruationem, in aërem mutata. In primis, nequit hæc obseruatio admitti, absque rarefactione, causata per calorem. Nec potest admitti ista rarefactio, absque augmento loci, præter calorem. Et augmentum loci nequit subsistere citra dilatationem vasis, aut rupturam. Eo quod fateatur vitrum, sine ruina, aut porositate, optimè clausum, continuitate vitri. 1. non potest admitti transmutatio aquæ in aërem, sine condensatione, & restrictione: & restrictio non datur, absque additione partium per compressionem, intra eandem actu magnitudinem. Quæ omnino nominari debet aëris condensatio, quæ hoc loco, non nisi solo frigore fieri potest; quod supponit conuertere aërem in aquam: ergo non aquam in aërem. Cum igitur neque calor, neque frigus, possint conuertere aquam in aërem, multo minus id faciet temperatum. Eo quòd hoc non generet alterationem in istis elementis. Pariter, aër non conuertitur in aquam, quia non potest admitti hæc conuersio, facta per rarefactionem, eo quòd aëris rarefactio, non contingat hoc loco, nisi mediante calore. Sed Heer vult, quod aër condensetur in aquam, per frigus. Ergo aqua non generabitur ex aëre, per calorem. 2. Ista transmutatio aëris in aquam, nequit admitti, nisi per condensationem & restrictionem. Quæ in vitro perfectè clauso, non potest accidere, nisi per frigus. Quod agens super aërem, occlusum intra vasa A & D, illum transmutaret in aquam, iuxta, hypothesin Heer. Sic namque aqua aucta fuisset per generationem in vasis perfectè clausis. Quod suis verbis contradicit. *Pretiosus hic liquor periit. Non est amplius, desiit esse. Et quidem furente hyeme.* Ergo, cum neque calor, neque frigus, possint condensare aërem in aquam: multò minus id faciet temperatum. Ergo nunquam. Mirum est itaque, cur non impediuerit rarefactionem liquoris in vasis. Cum iuxta suum garritum, ipsa tantum essent sepelienda subter niuem, vt aqua repleantur. Non iam pluuiâ posthac opus erit, si specus perfectè clausa, & frigida, cisternæ fierent perpetuæ. Itemque cum aqua præponderet aëri, cadet illa in fundum magni vasis, optimè clausi, vnde quoties luberet, aqua depromeretur. Adeoque vas illud, in fontem hybernum transmutaretur. Nam vt inquit Heer, *vas erat optimè clausum, carebat porositatibus, nec opus habuit apertura, tam ad introitum, quam transpirationem aëris.* Si autem eadem via, nec modo, quibus aqua clauso vitro, mutata in aërem, euolauit, poterit nouus deinceps aër ingredi. Posthac ergo non

defutura

defutura aqua dulcis, nantis in mari, si frigore noctis, aër in aquam guttatim concrescat. Venetiæ & Antuerpiæ, fontes formabunt in ventre galli ænei, qui in ædis pinnaculo ventos docet. Nam frigore nocturno, aërem in aquas versum probabit. Et quamquam fistula fidicinis intus madeat, non id ex aëre: sed vapore aërem comitante. Alioquin & fistulæ organorum, maderent intus. Quod falsum. Aër enim sonum edit, & vapor salinaris stillat è fistula aquam. Aerem vnius vlnæ, compressi in bombarda, ad 14. digitorum spatium, etiam sub hyberno frigore: & tantùm abest, quod aër sic compressus, in excellenti frigore, mutatus sit in aquam: eiiciebat sphærulam plumbeam trans asserem quernum, sclopeto fortius. Nunc pergam id positutis probare rationibus. Siquidem paratio apposita, multiplici vtrobique absurdo Scholas obumbrauit.

PROGYMNASMA METEORI.

1 *Vapor aqua à calore suscitatus, differt ab eo, qui per frigus fit.*
2 *Aërem non ex aqua fieri.*
3 *Aërem, non posse per artem, aut naturam, deduci in aquam.*
4 *Aërem, non subsistere absque vacuo actuali.*
5 *Probatur per mechanicam, quod subtiliatio Artis, vtcunque exquisita, non sit nisi trituratio.*
6 *Per mechanicam idem in auri trituratione.*
7 *Examinatur aqua per tria analogica, & datur doctrina necessitatis, in aëris mediæ regionis frigoribus excelsis.*
8 *Mercurij cum aqua similitudo.*
9 *Natura Mercurij.*
10 *Veterum Chymicorum incogitantia de Mercurio.*
11 *Terram & aquam, nunquam fieri vnum, per vllam commissionem.*
12 *Qomodo Ars super naturam.*
13 *Terra est propriè fructus duorum primariorum.*
14 *Propinqua ratio indestructibilitatis in Mercurio.*
15 *Aquæ fortes, non operantur super Mercurij centrum.*
16 *Nec spiritus salis marini, super illius corpus.*
17 *Sulfur internum Mercurij.*
18 *Quomodo aqua det pondus, se ponderosius.*
19 *Corporum penetratio qualiter ordinaria, in via naturæ.*
20 *In aqua non sunt tria prima: licèt in sui simplicitate, sit conceptibilis heterogeneitas, susceptiua seminum.*
21 *Fuligo, est mera aqua.*
22 *Quare nubes fœtoant.*
23 *Quid Ros.*
24 *Quid nebula.*
25 *Quare aërem in media aëris regione frigere oportuit.*
26 *In hoc frigore, cuncta per atomos segregata, moriuntur semina, redditque ideo aqua in simplicitatem elementi sui: in terra verò & aqua, si res spoliemur semine, non redeunt ad istam simplicitatem: sed nouum concipiunt semen.*
27 *Per Mechanicam patefit error Paracelsi.*
28 *Error Galenistarum, circa sapores elementorum.*
29 *Gas aquæ quid.*
30 *Paracelsi inconstantia de separatione elementorum ex elementis.*

AM sat constat, aquam vi caloris, vapore tenus eleuari, qui vapor nihilominus nil nisi aqua extenuata est, & permanet vt ante, ideoque per Alembicum repercussus, redit in pristinum aquæ pondus. Suspicari tamen licet, an aqua, per aëris frigus absumpta, non in naturam, atque proprietates aëris mutetur. Quia post Diluuium, Omnipotens, misit ventos, vt siccarent faciem terræ. Et hodie etiamnum, sub frigidissimo Aquilone, citius absorberet aqua quam æstiuis caloribus. Fons etiam, algidissimo sub frigore, in abacum, continuo cadens gurgite, aquam quidem à congelatione, impedit motus fontis decidui: attamen cernitur quidam vapor adscendere, qui mox inuisibilis, in aëre abripitur. Præsumptio est, omnimodam aëris naturam, saltem frigore absumi, si non calore. 1 2
Imprimis respondeo. Illo dato absurdo, Scholas, imprimis exinde nequicquam pro se habere, vt proinde aër per se humidus esset: tantùm abest, quod aër ille (vti statuunt) longè humidior esset, quam aqua. Quin saltem sit exsiccata aqua. Transmutatum enim, semper proprietates amittit, quas in termino à quo, habebat, mutuaturque qualitates transmutantis. Vt enim aut totus aër, aliquando fuisset, aqua, aut ille duntaxat humidus esset, qui ex aqua nasceretur: primigenius verò alter, esset siccus, à creatione. Et sic duo aëres, essentialiter diuersi. Quod autem aër in puritate sui, sit siccus interna proprietate, patet ex obiectione, præfati frigoris. Quoniam si aër ex sui radice, esset humidus, venti non fuissent missi ad desiccandum terram; Quod si verò per ventos, aquæ diluuij, verè in aërem essent mutatæ, multo plus aëris esset à diluuio deinceps, quàm ante. Consequenter, vel aliqua mundi pars vacua fuisset, aut certè, iam ob compressionem, & densitatem, à nouo tantæ molis aëre causatam, suffocaremur (quòd postea per mechanicam candelæ patefiet) aut aëris æqua pars, debuisset successiue annihilari, sub generatione tanti noui aëris. Siquidem Textus vult, tam profundas aquas, totamque terræ superficiem, simul per ventos siccatam. Vel, si ante diluuium, aquæ fuissent aër, in cataractis cœli, ergo saltem toto diluuio, vacuum fuisset in Cataractis illis cœli: Si nempe centuplo (ad minimum) aqua sit aëre spissior, & compressior.
In thesin itaque pono. *Aquam, nunquam, nequidem per frigus, perire, aut in aërem, vllis natura, aut artis conatibus mutari posse, & vicissim, aërem, nullis seculis, aut dispositionibus, (ne quidem pro guttula vnica) in aquam reduci posse.* 3
Aqua enim vacuum non tolerat, vt neque sui compressionem, per aliquod mouens comprimendo. Duntaxat inspissatione seminali comprimitur, per sui transmutationem formalem. Ex opposito autem, aër, siue vacuo subsistere nequit (quod suo capite probabo) ideoque sui compressionem, atque dilatationem tolerat. 4
Sunt ergo duo stabilia elementa, mutuicem discrepantia naturâ, & proprietatibus, quod impossibile sit, illa in inuicem mutari. Fateor quidem, ex abaco fontis, halitum aquosum ascendere, nebulæ instar, ex minimis aquæ atomis, qui halitus, quamuis parum inde recedens, fiat

prorſus inuiſibilis, non proin, datam doctrinam
vitiat. Vnius ſiquidem, æqualis agentis, vnica
tantùm, & æqualis eſt actio. Quocirca, ſi frigus
aquam primum commutat, in halitum glacia-
lem, idem frigus deinceps aliam nequit habere
actionem, ſuper illum halitum, quam eundem
plus extenuandi, & diſpergendi, ſic vt mox, ob
ſubtilitatem, fiat inuiſibilis. Ac dein magis, ma-
giſque ſubtilietur. Nec enim centeſima eiuſdem
halitus extenuatio, plus poterit aquam tranſmu-
tare, quam prima. Quia eſt elementum, & cor-
5 pus, ſui deſtinatione in maiorem ſimplicitatem
reducendi, impoſſibile. Cum ſubtiliatio per par-
tium diuiſionem facta, non ſit niſi quædam ſim-
6 plex trituratio. Per exemplum. Contunde au-
rum in laminas, dein in tenuiſſimas bracteas,
inde verò, in aurum pictorum, mox iterum in
marmore leuiga. Deinde cum cinnabari, & ſale,
in alcool impalpabile fingas, ſepara cinnabarim
per ignem, & aquâ ſalem ablue, idque pro lubi-
tu ſæpius repete. Tandem cum ſale armeniaco,
ſtibio, & mercurio ſublimato, & per retortam
pelle. Idque ſeptica pete, vt totum aurum, in
forma olei punicei volatilis, redigatur. Eſt enim
ſummè leuigatum, imo & durum, ſolidum, mal-
leabile, ac fixiſſimum corpus, quod iam olei in
naturam verſum videtur. At ſane meoritus ille
liquor, in priſtinum auri pondus, & corpus, fa-
cile redigitur. Quid ſi ergo aurum priſtinam
naturam, per tot lanienas, non variet, nec ſemen
ſuum vllatenus perdat; multo minùs aqua, in
ſimplex elementum, à rerum Domino, ad con-
7 ſtantiam vniuerſi, deſtinatum. Etſi aqua, polle-
ret tribus vulgaris initiis, vereque conſtaret ſale,
ſulfure, & Mercurio commiſtis, attamen non
patitur vllum eorundem ſeparationem, propter
exquiſitiſſimam naturæ ſuæ ſimplicitatem, &
ſtabiliſſimam conſtantiæ ſuæ perpetuitatem.
Corpora enim dum ad ſummum ſubtiliantur, vt
amplius non poſſint, ſi perſeueretur ſubtiliando,
tandem abeunt in aliam ſubſtantiam, cum
retentione proprietatum ſeminalium. Et hacte-
nus Alcaheſt Paracelſi, cuncta naturæ corpora
penetrando, ſubtiliando tranſmutat. Quod in
elementis, aqua, & aëre, non contingit, eo quòd
ob ſummam ſui ſimplicitatem, & deſtinationis
prioritatem, recuſet in aliquid prius, aut ſimpli-
cius migrare, aut tranſmutari. Dum itaque ab
inferioribus, ad mediam aëris regionem, trans-
feruntur halitus, odoribus, atque ſeminibus con-
cretorum imprægnati; ibidem, propter ſubti-
liſſimam vaporum diuiſionem à frigore, quan-
tum naturæ eſt poſſibile, reducuntur quidem in
aquæ elementalis ſimpliciſſimam & primitiuam
puritatem: ſed in iſta vltima ſui ſubtilitatum, &
atomorum ſubdiuiſione, cuncta ſemina, odores,
& fermenta, quæ ſecum attulerunt ſurſum, com-
moriuntur, ac in primum aquæ elementum
(vnde materialiter formata ſunt) redeunt. Hinc
nubes, quamdiu nubes, fœtent in montibus; ſed
non poſtquam ibidem ſummis frigoribus exte-
nuatæ, in vltimam ſubtilitatis diuiſionem. Hæc-
que fuit in natura neceſſitas, vt non procul à no-
bis, regio aëris eſſet algidiſſima. Aqua ſemper
enim iden. tota manet vt eſt, vel ſine vlla trium
diuiſione, transformatur in fructus, vaditque,
quò illam vocant, & abducunt ſemina. Artifi-
cioſa quippe indagatio, mihi oſtendit quidem,
quodammodo tria prima, analogoque ſenſu,
aquæ ineſſe, nulla tamen arte, aut dietum carie,
ab inuicem diuiſibilia. Deſineret namque ele-
mentum, eſſe corpus ſimplex, ſi in aliquid prius,
aut ſimplicius, ſit ſeparabile. At nil in corpora- 8
libus datur elemento prius, aut ſimplicius. Aqua
itaque, eſt interno metallorum Mercurio ſimil-
lima, qui cum omni prorſus metallici ſulfuris
labe, iam eſt exutus, tam ſibi vndequaque in-
diſſolubili nexu cohæret, vt radicaliter omnem
diuiſionem, arte, aut natura poſſibilem, reſpuat.
Hinc data Gebro occaſio dicendi, vllam in re-
rum ſerie, humiditatem, Mercurio ſimilem,
propter homogeneam ſimplicitatem, in ignis
tormento, ſibi perpetuo conſtantem. Siquidem
vel totus, in ſui natura immutatus, ab igne euo-
lat: vel totus, per ſeminis tranſmutationem, in
igne perſeuerat. Fateor equidem, me non aliàs,
naturam elementi aquæ didiciſſe, quam ſub fe-
rula, & caduceo Mercurij parata Hinc autem,
cum per trigiota ſolidos annos, ingenti labore,
& ſumptu, perluſtrauerim, & aquæ Mercurium
adæquatum inuenerim, eius iden naturam,
quantum præſens ſermo exigit, & iudicij mei
tenuitas fert, conabor explicare. Spagyri impri- 9
mis fatentur, Mercurij ſubſtantiam, omnis pe-
nitus intrinſecæ diuiſionis intolerabilem, red-
duntque cauſam: quod homogenea, ac nnatica
proportione, partes aqueæ eius, ſint æquâ tem-
perie, coniugatæ partibus terreis (aëreis, igneiſ-
que ſub ſilentio preſſis, eo quod hæ auolarent, ſi
ineſſent, nec conſtantiæ cauſam, hic requiſitam
continent) atque eatenus has ambas ſe motuo
deſerere non poſſe, ob iuſtam temperiem, inui-
tn igne, ſe amplectentes. Deluſit eos, imprimis 10
veterum error, de quatuor elementorum, in
corporum miſtorum miſtionem, neceſſaria
confluentia. At certè is error, Spagyris non erat
indulgendus: quippe qui non auſi fuerunt, aë-
rem & ignem Mercurij adducere, vbi de eius
conſtantia agebatur. Deinde, quoniam experi-
ri, illis erat perfacile, aquam, quocunque modo,
arte vel naturali proportione, fuerit terræ nu-
pta, nunquam tamen conſtantiam in igne ac-
quirere, vt neque verè, vnquam terræ radicali-
ter iungi. Eo quod aqua, quocunque modo ter-
ræ commiſta, non deſinat eſſe aqua. Neque 11
enim vnquam modus, aut proportio, facient
aquam à ſua eſſentia degenerare; vt neque po-
terit id, eius impetrare vlla cum terra connexio.
Aqua autem manens aqua, nata eſt ſemper ab
igne euolare. Ridiculum ſanè, quod aqua dili-
geret magis, proportionatum terræ pondus,
quam inæquale, atque eius dilectionis ergo, in-
uita magis deſereret iſtam terræ temperiem. Si-
quidem, dum de commiſtione quatuor elemen-
torum ſermo eſt, intelligitur de elementis pu-
ris, & plane incommiſtis; adeoque nulla mi-
ſtionis labe inquinatis, aut alioqui diſpoſitione
vlla præuentis. Neque enim aqua, ſtateram ſe-
cum fert, nec reſpectum gerit, ad librandam
terram, ſibi commiſcendam, vt eidem tenacius
connectatur. Demitur valde, in omnes Scholas,
receptum commiſtionis elementorum lucidum
errorem, tam ſtupidas abſurditates peperiſſe,
eaſque, illo ſolo abſurdo, obſeraſſe ianuam in-
uentionis ſcientiarum, & cauſarum. Mercurius,
ne minimum quidem terræ, in ſe admittit, aut
continet, qui ſolius ſemper aquæ eſt filius. Imò
terra, & aqua, nunquam poſſunt in aliquod cor-
pus naturale cogi, aut in identitatem formæ
ſubigi, quocunque id artificio ſit tentatum; La-
teres

teres enim, si è terra madida, coquantur in lapi-
dem testaceum, aquam noo capiunt, nisi propter
luti ductibilitatem: Cæterùm, terra, semeo in
sale suo habet, vnde lutum lapidescat, per co-
ctionem vitrificationis. Aquæ igitur & terræ est
tao tum affusio, & partium appositio; noo au-
tem coalitos admistio. Quidquid enim in com-
positum abire, & ea diuersis, in hoc aliquid, con-
uerti oportet, necesse, hoc fiat spirituum agen-
tium opera, & eatenus se complectentium, qua-
tenus materiam, in nouam geoerationem trans-
mutando, promouent. Elementa verò, sunt cor-
pora, non aotem spiritus, multo minùs adhuc
in se iouicem agunt. Terra itaque, deberet prius
suum esse amittere, atque in succum redigi,
priusquam aquæ ouberet, vt hanc semine im-
prægnatam, amplectendo traduceret in fructum
coocepto semini destinatum. Quodnam verò
agens esset, quod terram, in succum, & non in
aquam potius traduceret; cum terra simplex
non oisi in vicinum simplex transmutaretur?
Non sane id caosaret, aliud elementum com-
par: cum nil eiusmodi, aquæ vel aëri compete-
12 te, sit visum hactenus. Nec demum à semetipso,
terra sui corruptionem iotenderet, cum hoc
creatioois constantiæ repugnet. Itaque licèt ter-
ræ pars homogenealiter reducatur in aquam,
per artem: per naturam tamen solam, id fieri
recuso; cum in oatura agens deficiat, mediaote
quo solo duntaxat, terra virgo, siue vera terra,
13 in salem, atque inde in aquam reducitur. Chy-
micia sit in documentum, Terram, licèt prima
constitutione creatam, propriè tamen, saltem
fructum esse aqoæ. Itaqua nec vnquam in na-
tura, geoerationes, aut commistiooes cootin-
gunt, quam per aquæ imprægnatiooem. Adeo-
que, quamdiu aqua, semine prima est, ounquam
vlla inde prouenit, generatio. Multo igitur mi-
oùs, iode exspectandum est fluens composi-
tum, quod fertilitati ignis resistat. Idque om-
nium minimè, qnoties aqoa, & terra, suis coo-
nectuntur vicissim corporibus. Est ergo corpo-
rum sola in igne constantia, in mineralium fa-
milia, & quidem in metallis purissimis, perfa-
14 ctissima. Eo quod Æternus, oon creauerit hu-
miditatem, coostantia sui, mercurio metallico
assimilandam. Estque ideo in ipso Mercurio,
prout in elementis, ratio propinqua iodestru-
ctibilitatis. Siquidem, in Mercurio deprehendi
quoddam sulphur caterourn, originalem metalli
labem continens. Quæ quia originalis, ideo &
difficulter ab eo tollitur. Qua tandem nihilo-
minus per artem saparata, aiunt periti, Mercu-
rium superfluo sulfure, & humido superfluo
mundatum. Quippe deinceps oullo igni, potest
in formam terræ præcipitari, ob simplicitatem
sui maximam, qoa aquæ elemeoto comparatur.
Amisit namque terram (id est, sulfur) quæ terra
in centro suæ essentiæ, non minus est ex ele-
mento aquæ, quàm residuos eius depuratus
Mercurius, quam licèt terram prius ab origine,
sibi profundissime commistam habebat. Si ergo
io pristino statu, Mercurius, habebat adæqua-
tam, terræ & aquæ temperiem: ergo saltem post
ablationem illius terræ sulfureæ, pristinam indi-
uisibilitatem amisisset, quam potius, cootraria
relationis habitudiae, longe firmiorem, dein-
ceps sibi in æternum coofirmauit. Reperitur
namque Mercurius, postquam est spoliatus isto
sulfure, nollo igne mutabilis. Quia est Mercu-
rius de Mercurio. Sulfur verò, est mora & vita,
siue vitæ habitaculum in rebus. Io sulfure nem-
pe, sunt fermeota; fracedinea, odores, sapores
specifici seminum, ad quasuis transmutatiooes.
Mercurius ergo originali labe mendatus; atque
virgo, nòn sinit se amplios à sulfuribus, aut se-
minibus apprehendi, quin hæc coofestim con-
sumat, ac velut conficiat, excepto suo compa-
ri. Sunt namque alia sublunaria, nimis debilia,
vt tanti Mercurium subigant, penetrent, com-
muient, aut defœdent. Prout bene in aliis cor-
poribus contingit, vbi semen, quod iu sulfure
delitescit, se in aquam mittit. Sal verò, & Mer-
curius rerum, tanquam succi muliebres, se-
quuntur sulfuris conceptus. Noo eoim aqua 15
fortis, operatur super metalla, vel Mercurium,
nisi intuitu sulfuris. Spiritus enim salis marini, 16
absque sulfuris embryonati alicuius conneaio-
oe, ne quidem Mercurium vulgi, ideo dissol-
uit. Solum ergo sulfur, per adiuncta, proxime
dissoluitur, atque igne mutatur, quam vicissitu-
dinem dein aliæ partes conpositi tolerant, noo
nisi propter sulfur. Mercurius ergo de Mercu-
rio, vel io Mercurio, sospes manet, tam igoi-
bus, quàm liquore aëris. Alioqui si corrosiua, il-
lum Mercurium attingeret, forte multorum
labor compensaretur. Quippe tota radix trans-
mutationum, est in sulfure. Alterum ergo sul- 17
fur metallorum, est internum ipsi Mercurio,
ideoque intactum ab omni corrosiuo, noo mi-
ous, quàm à destructionibus ignis & aëris. Imò
totalis rerum ruina sequeretur, si omoe dissol-
ueos, in intimam dissolueodi radicem peoetra-
ret. Et licèt argentum, in Chrisolca dissolutum,
periisse, quatenus aquæforme, videator: per-
manet tamen in pristina sui essentia. Pront sal-
io aqua solutum, sal est, manet, & inde repetitur,
sine salis mutatione. Quod sane sic non fieret,
si dissoluens inngeretur dissoluendo, per mini-
ma: & noo sisteretur à Mercurio illius concre-
ti. Ergo interior Mercurij Nucleus, à dissoluen-
tibus oon attingitur, multo minus terebratur. 18
Sed paradoxi oooitate perculsi, instabont igna-
ri: si aqua oon comprimatur, oec eius partes
concidant, sitque aurum, ea sola aqua, vnde
ergo auro, aut plumbo, suum poodus? Siqui-
dem aqua, poros non habet, tota aqua decupio
maiores. Imprimis hoc dubium, vt dubia oon
tollit, ita oil arguit cootra materiam auri; ex
aqua sola sumptam. Siquidem si aurum ea qua-
tuor esset eleiorntis proportionatis: sintque aër
& ignis, leuia: ergo, obiiciam pariter, vnda au-
ro suum poodus? Sin verò ex sola terra, & aqua,
vnde auro suum decuplum pondus? Argumen-
tum igitur quod à se noo propellit difficultates,
nil premit aduersarios. At cum oaturæ inter-
pretem, paratum esse oporteat, ad naturæ caus-
sas inuestigaodas, & reddendas, dicam ea præ-
missis: Semen auri, potestatem habet transmu-
tandi aquam, in hoc aliquid, ab aqua longe di-
uersum. Quocirca, naturæ, & rationi cooso-
num est, quod in transmutatione, aqua in sui
corpore, tantam compressionem, concideo-
tiam, & adunationem sustineat, quantum saxa,
vel metalla, aquæ præponderant; quantumque
seminis oecessitas exigit. Vtpote ex nihilo oihil
fit. Pondus ergo, ex alio corpore, tantundem
ponderante, fit. In quo, vt materiæ, ita & to-
tius essentiæ, fit trasmutatio. Itaque aqua, dum
subit leges seminis, etiam sui ponderis, conden-

satinnis, & concidentiæ, dimensionum præce-
ptionis, obligatur. Si enim aqua speciei vaporis,
centuplo seipsa levior, sponte euolet, oculos ef-
fugiat, & tamen maneat aqua: quid ni dum fit
hoc aliquid, neque formaliter amplius est aqua,
etiam densitates, decuplo maiores solito, susci-
piet? Vtrobique nimirum, materia proprietates
seminum sequitur. Libertas ergo naturæ, est
perpetua, sponte facere, & pati corporis aquei
compressiones, easque vllo artificis ductu, nolle
subire, imo montes citius tuerti puluere Pytio.
Erunt ergo sedecim aquæ partes, in vnius locum
compressæ, vbi ea aqua, aurum constituitur.
19 Quocirca tantum abest, quod dimensionum fit
impossibilis penetratio, si naturæ nil sit magis
20 vernaculum, quam corpus aquæ condensare,
enimuerò quamuis in aqua appareat, aliquid
tribus primis simile, illudque tamen à se inui-
cem diuelli, nulla sit spes, eo quòd in omnimo-
da aquæ simplicitate, occultetur adæquatum
quodammodo sulfur, quod ab aliis nequit sepa-
rari, quin simúl comitentur omnia. Non sunt
vera tria prima, quæ tantum per phantasiam
abstracta sunt. Aqua igitur, cum vtrobique pro-
les, pro seminum suorum diuersitate variet; Ita
tot diuersa terrarum, mineralium, salium, liquo-
rum, lapidum, plantarum, animalium, & meteo-
rorum genera, per species exsurgunt, ab afflatu
seminum. Aqua enim in terra fracescit, succus
terræ fit, gummi, oleum, resina, lignum, baccæ,
&c.& quod nuper nil nisi aqua materialiter erat,
21 jam ardet, & fumum emittit. Non quidem quod
fumus ille, sit aër: sed vel halitus, vel sicca exha-
latio, nouusque aquæ fructus, nondum totaliter
semine sui conuerti destitutus. Probatur. Nam
corpus aëris, non potest in aëre facere vmbram;
Quidquid vero è carbone exhalat, in Sole facit
vmbram. Aër enim, cum determinatam, ac suæ
simplicitati conformem habeat consistentiam,
& crassitudinem: sequitur, quod quidquid aëre
densus est, id aër non sit. Insuper, quod per ig-
nis calorem extenuatum iam exhalat, aere ad-
huc est densius, adeoque ob id facit vmbram: Id
sane longe spissius fiet in frigore, & in nubibus
22 fiet visibile; Quæcumque ergo exhalationes à
terra sursum scandunt, nubibus iunguntur, ha-
ctenus etiam nubes fœtent, non secus atque
aqua, sub æquinoctiali: ibique consumto con-
creti sui fermento, atque semine, in aquam pu-
tam vertuntur; non aliter, quam aqua, post-
23 quam limites putrefactionis, quos sub linea con-
ceperat, euasit, & superauit. Est itaque tos verna
nubes, nondum putida, decidens antequam lo-
24 cum frigoris attingat. Sic nebula, nubes est fœ-
tida, nondum depurata, per fermenti putrefa-
ctionem. Norunt quippe, quotquot Alpes me-
cum transgressi sunt, quantum nubes, manu ap-
prehensæ, fœteant, aqua verò pluuia inde col-
lecta, quam suauis & insipida sit, ac pene incor-
ruptibilis. Etenim dum quid exhalat, siue aquæ,
siue olei, siue fuliginis, vel exhalationis specie,
id sit; semina quidem concreti, secum licet non
auferat, saltem fermenta sursum asportat, quæ
25 vt planè aboleantur inde, vtque materia resi-
dua, in aquam remigret, oportet, quod in culi-
na aëris frigidissimi, prius in subtile Gas attol-
lantur, ac transeant in aliam superiorem regio-
nem, & assumant conditionem, specie atomo-
rum minimarum. Vtque fermenta, ibidem,
tum loci frigore, quam atomorum subtilitate,
moriantur; velut suffocatione, & extinctione.
Est quippe frigus, proinde principium, non qui-
dem vitale: sed extinctionis. Quatenus videli-
cet partes atomorum, adhuc magis subtiliando,
subdiuidit, prout supra docui. Adeoque sub fri-
gore, ligna, velut ac si flatu agitarentur, citius
etiam consumuntur igni. Qua vtique necessitate,
locus iste, continuo frigore, semper ab initiò
alsit. Author quippe Naturæ, ne suæ creaturæ
necessitatibus, defuisse videatur, vbique destina-
tiones aptauit iuxta necessitates. Frigus ergo, isti
est locus natiuum, atque vernaculum; non au-
tem ex postera Antiperistasis chymera. Materia
nimirum fructuum, eo delata, in sui primum esse,
redeat oportuit, & fermentorum infectiones,
ergo prius amouendæ, per frigoris mortifica-
tiones, subdiuisiones, subtilitates, penetratio-
nes suffocationes, & extinctiones. Aër, ergo, lo- 26
cus, est, vbi omnia eò deducta, consumuntur, &
in pristinum aquæ elementum, retrocedunt. In
terra siquidem & aqua, quamquam corpora se-
minibus orta, paulatim putreant, inque succum
abeant: non tamen ita propinquè, in simplicis
aquæ progeniem, vt neque in Gas, redigun-
tur. Mox enim in terra, aliam fracedinem, fer-
mentum, & semen hauriunt effœta corpora.
Vnde ad secundas nuptias aduolant, & in fru-
ctus succedentes, iterum de nouo propagantur.
Ignis verò, rerum mors, seminibus caret, arbi-
trio Artificis subditus, seminalia cuncta absumit,
illorum verò conflagrabiles materias, in Gas tra-
ducit. Asserit Paracelsus, tria initia, ita in singu- 27
lis principiis vnita, vt nulla artis ope, vnum
prorsus ab altero liberetur. Salua enim viri au-
thoritate, contrarium suæ assertioni, per vini spi-
ritum, in aquam insipidam conuersum, astruxit
nostra mechanica, complectens suum arcanum
Samech. Adeoque nec ignorantiam vir ille præ-
texere potest. Vini nempe spiritus, totus crema-
bilis, deflegmatus, & oleosus, semper pro sui di-
midio, in aquam simplicem, insipidam, & ele-
mentalem, transit, attactu salis tartari. Iterum
idem fit per repetitionem, pro parte reliqua.
Ignorauit nempe vir ille, quidditatem Gas,
(meum scil. inuentum) frigoris demum proprie-
tates in aëre; Imo putauit, aquæ vaporem, pla-
ne annihilari. Quæ idiotissimi stupiditas, tanto
Distillatori minime est conniuenda. Præsertim,
quod velit potius elementa, ab elementisficti-
tiis, quam tria prima, à tribus primis, separabi-
lia. Quapropter ea tradita aquæ anatomia, jam
sat liquet, quod aqua simplex, non sit cruda,
quodque ignis, non demat illi cruditatem, quam
non habet. Quod tota ignis actio, non sit in
aquam, sed in illud, quod sibi per accidens est
commistum. Galenus, Dioscoridem, verbote- 28
nus pro suo more exscribens, volensque simpli-
cium gradus elementales metiri, id per linguæ
discretionem non est aggressus: adeoque plus
ignis, in mistionem confluxisse, est auguratus,
vbi plus acrimoniæ vel amaritudinis reperiret.
Quod Scholæ etiamnum modo ratum habent,
quamquam obster amarum opium, & flammu-
la, conclusa vitro acrimoniam deponat, vt &
hydropiper, atque similia. Quæque madida
vrunt, exsiccata autem adstringunt. Nec facile
viam inuenient Galenistæ, qua subter cœnum
igneum pro hydropipere adduxisse. Nescitum
est namque in Scholis, proprietates omnes ne-
dum occultas, quas vocant, sed & quaslibet
alias,

alias,fluere è gremio seminum, quasque forma-
les omnes,& ipsæ licet Scholæ vocent. Ego sa-
ne, quatuor qualitates elementales, velut exter-
no in rerum cortice,experior,penitiores secun-
das: Intimas verò,in Archeo immediate premi.
Omnes tamen, esse de sinu seminis, & forma-
rum. Nullam autem de materia prima, vt neque
de elementorum connubio egredi, vtpote ficti-
ciis matribus,ambabos. Verum quia aqua in va-
porem, per frigus delata, alterius sortis, quam
vapor, per calorem suscitatus; ideo paradoxi li-
centia, in nominis egestate, halitum illum, Gas
29 vocaui, non longe à Chao veterum secretum.
Sat mihi interim sciri, quod Gas, vapore, fuligi-
ne, & stillatis oleositatibus, longe sit subtilius,
quamquam multoties aëre adhuc densius. Mate-
30 rialiter verò ipsum Gas, aquam esse, fermento
concretorum laruatam adhuc. Porrò Paracelsus
totus serius fuit, separando quatuor elemeta, è
terra,aqua, aëre, & igne, adeoque ex ipsis suis
elementis, quam tamen separationem, negat
possibilem, ea tribus primis: quasi tria illa pri-
ma, elementis simpliciora, atque priora essent.
Immemor doctrinæ multoties ab ipso repetitæ.
Nimirum,quod corpus vnumquodlibet, tribus
tantum constet principiis; non autem elemen-
tis: Eo quòd elementa non essent corpora: sed
loca, & inanea matrices corporum, siue princi-
piorum, corporis omnis expertes. Etenim etsi
vulgò non credantur, apud nos elementa impol-
luta,illa tamen sic vocat Paracelsus, quæ ex pol-
lutis docet sequestrari per artem. Recipit autem
eius descriptio,aërem in vno vitro,aquam com-
munem in alio, terram verò siue horti,siue agri,
in tertio, ac tandem ignis flammam in quarto.
Vasa autem claudit sigillo Hermetis, liquatione
colli. Et continuò aquam bullire, per mensem
suo vase. Quasi id possibile foret, & non dissili-
ret vitrum citius; maximè, quod iubeat aquam,
ad summum vasis labrum, absque aëre claudi
(vitrumque cum aqua scilicet liquari): denique
flammam, vitro concipit, momentoque definit,
non ignis amplius: sed fuligo est aërea: nec ig-
nis est substantia. Denique nec ignis, vsque in
clausulam vasis detineri potest. Alibi, ignis ele-
mentum negat præter cœlum; nunc verò rei
combustæ Gas, ignem vocat. Hasque suas nu-
gas, ad magni momenti causas exaltat, quas ta-
men nominare non est ausus. Quia anxius sua
somnia mundo cattusit, sub spe, inde nomen
Monarchæ Arcanorum promereodi.

GAS AQVÆ.

1 *Gas aqua differt à vapore.*
2 *Demonstratio à Creatione.*
3 *Aërem in Genesi, designari per Cælum.*
4 *In firmamento est operatiuum principium diuisionis aquarum.*
5 *Potestates separatrices aquarum, in aëre.*
6 *Historia halitus.*
7 *Differt Gas ab exhalatione veterum.*
8 *Suppositio principiorum*
9 *Modus fiendi in vapore.*
10 *Gas aqua.*
11 *Exemplum in auro.*
12 *Gas aqua ostenditur Tyroni.*
13 *Incrustatio aqua.*
14 *Alpium calor magnus, tamen insensibilis.*
15 *Frigus, non esse caloris absentiam, aut priuationem.*
16 *Cur Gas sit inuisibile.*
17 *Cur stella niteant.*
18 *Vnde Cœli color Lazureus.*
19 *Aër ignorat motum raptus.*
20 *Super omnes nubes, non caret aer omni motu*
21 *Qualis iste loco sit tranquillitas*
22 *Gas, meteori mater.*
23 *Gas, & Blas, totam statuunt meteori rempub.*
24 *Sol calet per se.*
25 *Peroledè aëris; valua Cœli.*
26 *Quare venti quidam laterales, alij verò perpendiculares.*
27 *Vnde aëris Blas concitetur originaliter.*
28 *Amba causa cuiuslibet meteori.*
29 *Aqua eadem modo, qua ab initio.*
30 *Stabilitas Peroledo tranquille, vnde.*
31 *Probantur Peroledi.*
32 *Obiectionis solutio.*
33 *Aqua occasionaliter à seipsa glaciatur, non autem effectiuè à frigore.*
34 *Cur glacies sit leuior aqua.*
35 *Proportio leuitatis in glacie, per mechanicam.*
36 *Constantia, & simplicitas aqua.*
37 *Entia qualibet, quodammodo sentire.*
38 *Vapor facilius redit in aquam, quam Gas.*
39 *Mutatio in vaporem, respectu Separatoris aëris, est obliqua.*
40 *Aër est siccus, & frigidus per se.*
41 *In corpore elementato, non est simplex, & omnimoda homogeneitas.*
42 *Extenuatio sulfuris aqua, dat leuitatem glaciei: non autem peregrini aëris immistio.*
43 *In patiente differt reactio, à renitentia.*
44 *Per 17. rationes probatur, aërem in aquam, aut vicissim nunquam transmutari.*

As, & Blas noua quidem sunt no-
mina, à me introducta, eo quòd illo-
rum cognitio veteribus fuerit igno-
ta: Attamen inter initia Phisica,
Gas & Blas,necessarium locum obtinent. Igitur, 1
hoc paradoxum amplius dilatandum est. Ac pri-
mo, quo pacto, ea aqua, Gas fiat, & quam sit
alius modus ab illo, quo calor aquam in vapo-
rem eleuat. Itemque quo pacto hæc contingunt, 2
ea aquæ anatomia sciendum est. Repetam ergo.
Deum ter gloriosum, in principio, creasse cœ-
lum & terram,& abyssum aquarum. Abyssus au-
tem incipiebat à concauo Cœli, & terminaba-
tur super globulum terræ. Nil legitur de crea-
tione aëris: qui tamen corpus est, & in elemen-
tum creatus; non quidem post sex dierum crea- 3
tionem, vt repleret locum, vbi aër nunc est. Ita-
que Cœlum aërem designat, estque Cœlorum
materia, alias hactenus incognita. Dein creauit
Æternus firmamentum, vt separet aquas, quæ
sub se manere debebant, ab iis quæ supra se
mansuræ erant. Non erat autem firmamentum, 4
velut, cataracta aut tanquam otiosum interstiti-
tium aquarum: sed potius operatiuum illius se-
parationis principium. Prout Sol, non est inter-
stitium inter diem, & noctem; licet sit factus,
vt separet diem à nocte: sed Sol est ipsius diei
factor. Cœlum ergo, sine aër, est constitutus se-
parator aquarum, duraturus, quandiu ipsemet
mundus. Cuius ergo duas obtinuit insignes po-
testates

5 testates. Excelsum nempe frigus, eique propor-
tionatam siccitatem. Habet quidem ingenita in
se lumina, quæ in eo voluuntur, quæque ingeni-
tum frigus, vtcunque mitigent; non tamen aër
deficit ab eo munere Separatoris. Et qua parte
eiusmodi separatio contingere debebat (quæ
nobis est vicina) nulla prorsus suos lumina; imò
6 nec etiam multum eminus. Quo propius autem
aër ille, Beatorum cœnacula attingit, pluribus
scatet luminibus. Sic se habet aëris dispositio.
Nunc verò halitus historiam aggrediar. Qui va-
7 porem, simul & Gas continet, adeoque conten-
tum aëris, est examinandum. Nec est enim Gas
siccum, & oleosum corpus, quod exhalationem
veteres dixere: sed complectitur insuper &
aqueum aliud, præter vapores, vnde meteo-
rôn corpus, modus, & progressus cognoscen-
8 tur. Considero corpus Aquæ, continere elemen-
talem sibi, atque genialem Mercurium, liqui-
dum, atque simplicissimum: salem denique in-
sipidum, aquæ simplicem. Quæ ambo, intra se
amplectuntur vniforme, homogeneum, sim-
plex, & inseparabile sulfur. Hæc suppono, prout
Astronomi suos excentricos, vt intelligendi im-
9 becillitati nostræ, eatur obuiam. Sal igitur aquæ,
vt à minimo tepore mouetur, & calescit, calo-
ris impatiens, illico in altum, tanquam ad quie-
tis atque refrigerij locum, scandit, cum pro-
portionata Mercurij sui parte. Atque eatenus &
sulfur, ab ambobus inseparabile comitari debet.
Tria sic connexa, sunt vapor, qui in aërem de-
ductus tepidum, propter easdem rationes, fe-
stinat ascendere, donec refrigerij loca, à Crea-
tore parata, attigerit. Quò iam perductus va-
:, statim infesto sibi calore deposito, sal fu-
gæ suæ velut pœnitens, optaret sui in Mercurio
rursus resolutionem accipere, ac in pristinum
aquæ statum redire. Sed obstat excelsum, infe-
10 stumque loci frigus. Cuius occasione, Mercu-
rius aquæ, sic conglaciatur, vt ad resolutionem
suis salis sit inhabilis. Quapropter statim vapor
ille in Gas mutatur, & Gas specie, suspensus,
vagatur. Adeo vt nisi frigus, sulfur aquæ, in
cortice exsiccaret, & hactenus diuideret, quam-
primum vapor omnis (prout in nostris vitreis
vasis) atque nubes, quatenus aëre grauior, deor-
sum rueret. Hinc videmus, vaporibus subinde
extra metam delapsis (vti mox à magnis frigori-
bus, vbi auster inopinus afflat) deglaciato aquæ
Mercurio, saltem denuò facile resolui, intra
suum Mercurium. Frigoris nempe & caloris im-
portunitates, imperant aquæ initiis, vt intro,
vel extra vertantur. Sic nempe pluuiæ minores,
& ros, minimis atomis decidunt, quasi descen-
dentes, ac resoluti vapores. Non est itaque no-
ua, ac substantialis generatio, dum ex aqua va-
por eleuatur, cum sit tantum extenuatio, propter
partium extrauersionem. Vt neque etiam, dum
Mercurius aquæ, resoluit salem, quem intra se
rursus claudit, & in pluuiam mutatur. Quæ non
est, nisi priorum atomorum aquæ resolutio, &
coadunatio in guttas maiores. Non intercedit
enim essentiæ mutatio, vbi sola est localis diui-
11 sio, & partium extrauersio. Per exemplum. Au-
rum flauum, & malleabile, non mutat essentiam,
dum per aquam regiam solutum, colorem ferreæ
rubiginis habet, neque dum in Chrysulca nigres-
12 cit, & in minimum puluerem, comminutum
est. Porrò vt Gas cognoscas; Primò meditare,
aërem esse separatorem, denique in sui radice
simplicem, ita simpliciter frigidum, & siccum.
Cum igitur calor, & frigus, sint actiuiora hu-
miditate, & siccitate: Ideò Mercurij humidi-
tas, primum patitur ab aëris frigiditate: cum-
que Mercurius, & sal aquæ, suo sint sulfure fri-
gidiora, ideo ab aëris frigiditate, celerius affi-
ciuntur, ac primò quidem Mercurius, quia duo-
rum sociorum frigidissimus. Atqui cum vnum-
quodque optet manere, siue mutatione vicissi-
tudinum, in quiete, & oporteat elementa, sine
destructione manere; ideo Mercurius, & sal
aquæ, properant seipsos custodire ab aëris frigo-
re. Sicque condensant, loricant, atque glacie seip- 13
sos incrustant, vt magis resistant in soliditate,
qui aliàs in Gas mutari attolluntur (proprium est
quippe aëris semper, aquas ab aquis separare)
vel aliàs retardant istam mutationem, & fu-
gam. Quod si verò aqua agitata non glaciatur:
tum frigus, & siccitas aëris, tria prima aquæ ap-
prehendunt, sicut Mercurius aquæ fiat incapax
resoluendo sali, in sua humiditate. Adeoque
sal, sub frigore quodammodo grumescit, in
Mercurio, & sulfure. Ita quod sulfur, cæteris
duobus siccius, etiam facilius à frigiditate, quàm
socij, patiatur, magisque à siccitate aëris, quàm
eius frigiditate. Quocirca dilatatur sulfur, in mi-
nimas partes, quarum singularum Mercurij,
& sales grumefacti, exponunt extrinsecè suum
sulfur, vt ab aëris siccitate toleret. Quocirca
cum sulfur, sit æquale, amborum alterutro, ne-
cesse est, duo reliqua diuidi, atque dilatari, ad
mensuram sulfuris. Vnde facillimo negotio
quoque, frigore aëris, Mercurius cum sale aquæ
glaciantur intra sulfur. Quapropter cum sal &
Mercurius, humectando sulfuri sint inidonei,
necessariò in Gas mutantur pariter, ac magis
magisque subtiliata, subdiuiduntur in extre-
mam & possibilem elementi subtilitatem vsque
Gas ergo, non substantia, aut essentia: sed alte-
ratione tenus, duntaxat variat. In vapore enim,
sal caloris impatiens, cum Mercurio assurgit, ha-
betque sibi sulfur inclusum. Et Gas, sulfur aquæ
extra vertit, exsiccat, atque subdiuidit. Vapor
enim, dum locum refrigerij attingit, plerum-
que nubis specie oberrat semicongelatus, nec as-
cendit; sed adueniente frigore brumæ, cum iam
illa aëris regio, supra modum inalgescit, mox
aër serenus fit, nubes disparent, & in Gas mu-
tantur. In montibus Heluetiæ, & Sabaudiæ nu-
bes sub pedibus fluctuant, per earum foramina,
mundum deorsum aspicimus, propter frigus lo-
ci immane: quidquid verò supra nubes est, sine
nube est, quia totus ille halitus, paulatim in Gas
extenuatur, & videri desinit. Sol quidem ea par-
te (nisi ningat) serenus splendet: sed calor eius
non est perceptibilis, licèt viderim sodalem, in
latere, quo Solis radij illum directò, toto semis- 14
se diei ferierant, vultum & ceruicem ambussisse,
non secus atque si cantharides applicuisset. Idque
sine caloris & doloris sensu. Neque enim hoc
fit ob nimiam aëris, & caloris subtilitatem. Si-
quidem caloris gradus, non autem subtilitas,
aut puritas vrunt. Imò corpus densius, vt fer-
rum, carbone rariore, feruentius vrit. Multo-
que minus, propter reflexionem radiorum: Si-
quidem vrebatur parte, qua Sol, non autem ad-
uersa, qua montis reflexio, feriebat. Frigus enim
loci, facit, quo minus, Solis calor sentiatur. Hinc 15
nimirum constat, frigus non esse meram calo-
ris absentiam, siue priuationem, aut non ens.

Siquidem hic vtrumque ſtat, operatur ſimul, di-
ſtinctim, & quidem gradu intenſo. Facitque aë-
rem, ſui contemperatione, totius ferè mundi
ſuauiſſimum. Nix tamen in monte non liquatur
illo Solis ardore. Eo quòd frigus niuis, & loci ſi-
mul adæquata ſunt calori Solis. Quantò autem
homo niue eſt calidior, tantò nimirum ardor
Solis ſoperat;atque poterit vrit, eo quod huma-
nus tepor, loci frigus fere totum excludat, Soliſ-
16 que ardor penè ſolitarius agat. Dum halitus, &
nubes, Gas fiunt, ſubtilantur, ac quò ſubtiliores,
eo quoque altius ſubdiuidendo ſcandunt, ma-
giſque viſum fugiunt, Alioquin enim Sol, ob
nubium multitudinem, ac denſitatem, nun-
quam nobis luceret, multoque minùs terram ca-
lefaceret. Nictant ideo ſtellæ, totumque cœlum,
17 coloris expers, ſplendidum: Lazureum tamen
refert. Nam quamquam Gas ſubtiliſſimum, &
inuiſibile ſit in ſuo corpore: quia verò adhuc ab
aëris omnimoda diſtat perſpicuitate, ideo in tan-
ta ſui profunditate, cœruleum colorem menti-
18 tur. Gas enim, quod prima ſui diuiſione, vm-
bram dare dixi, in ſubdiuiſionibus mille ſui non
apparet, niſi in multa quod profunditate, ſaltem
colorem præfatum referat. Friuolum quoque;
19 aërem, raptu primi mobilis ferri. Quia nubes
ventorum ductum ſequuntur. Ventorum autem
motus ſunt irregulares, eo quòd ſint Blas ſtella-
rum; non autem motus orbium. Quinetiam
20 longè ſupra niues, aër penè immotus eſt. Merca-
tor ſiquidem Belga, in Canariis montem aſcen-
dit, qui hodie exiſtimatur totius orbis altiſſimus
Erat autem conductor vnus, duo heri, totidem
famuli, Cameli 5. quorum vnus annonæ, & pa-
bulo deſtinatus. Menſe Iunio, ac multo mane aſ-
cenderunt. Via autem per horam iuerant, cum
frigus offenderent, ac tota die, conqueſti ſunt,
quod ſub noctem eſſet ita inſolitum, vt veſtes
augere debuerint. Tertiò mane, tribus ab ortu
Solis, circiter horis, ad montis faſtigium eſt per-
uentum. Ibi enim arena, veſtigia camelorum,
ante annum impreſſa tanquam recentia, & no-
mina quorundam, humi inſcripta, velut heſter-
no digito. Præter enim aerem longè ſuauiſſi-
mum, nullum repererunt vegetabile, ob defe-
ctum pluuiarum. Igitur feſtinarunt deſcendere,
Camelis toto quintiduo nihil quieſcentibus, ex-
cepto tantillo, quo pabulum ſumerent. Totum
autem triduo, forte Italicis milliaribus quinde-
cim, ab horizonte diſtabant. At quamquam hæc
tranquilli aëris regio tempeſtates ventorum, non
ita ſentiret, veruntamen ſuauem auram fluen-
tem, & Blas alteratiuum habere eſt neceſſe, ne-
dum, quia diem & noctem, frigus atque calorem
patitur: ſed & ſtellarum Blas tranſmittit, Gas
inferum admittit. Aliaque inde conſequentia pa-
titur. Et vt iſta regio, ſtellarum tranſmittit al-
terationes ita & concipit, atque participat. Sol
enim (idem eſto iudicium de aliis ſtellis) non
poteſt non calere; qui in frigidiſſimis montibus
vrit veſicas, hincque diurnis horis calorem ibi-
dem eſſe, requiritur. Quippe & hoc feruore, nox
illic caret. Iſtas igitur ibidem viciſſitudines, hoſ-
pitari eſt neceſſe. Eodem modo & ſtellarum ra-
dij, plenis viribus, vaſtam aëris monarchiam
tranſmeant, & illa, ſuas alteritates ſeminant. Ne-
que enim, etſi proprios effectus non producant,
niſi in termino ſcopi, in quem diriguntur ad
vſum mortalium: non deſinunt tamen, per me-
tas, qua tranſeunt, aërem alterando, imbuere
ſuis impreſſionibus. Magiſque adhuc, quod hac
in parte ſint Cœlorum cataractæ. Id eſt, In im-
menſo aëris tranquilli ſpatio ipſomet, eſt Gas
aquæ; quod exquiſitiſſima ſub diuiſionis ſubti-
liatione, multoties receſſum, atque ſubdiuiſum
eſt, per frigora, per quæ tranſiuit. Hoc Gas ſal-
tem nunquam ſponte in aquam priſtinam redi-
ret, nec deſcenderet ad loca frigidiſſima, per-
quæ ſurſum ſcandendo euaſit, niſi Blas ſtellarum
ſuperum, deſcenſum cogeret. Adeoque non eſt 21
tranquilli aëris regio, viciſſitudinum expers, niſi
quod pluuia, ibi ſolum humectet; nec vento-
rum turbo commouendis vndis ſeuiat. Etenim
cùm Gas, quod in ſe cuſtodit, iam ad tantam ſui
ſubtilitatem ſit redactum, atque ſinguli eius ato-
mi velut feruoribus aſſatæ, in exteriore ſulfuris
ſuperficie, nequeunt ſaneè in pluuiam redire, niſi
vento ſuaui, deſcendant ad mediam regionem,
vbi coagulandi initia, ſub tepido auræ afflatu
reaſſumunt. Oppoſita nempè alteratio quædam
illi, à quo Gas abiit, debet Gas in aquam redu-
cere. Tepor nempè ſuauis, in aëre tranquillo,
atomos Gas decidere facit, ſuo ſulfure coope-
ctos, qui velut pelle diſrupta, aut vitri inſtar, à
tepido, in frigus repente delati frangitur; At-
que ſic Mercurius aquæ, ſalem ſuum reſoluit, ad
cuius reſolutionem, ipſum ſulfur liquatur in pri-
ſtinam aquam. Eſtque eiuſmodi corporis aquæ 22
inuerſio, & per frigoris examen, tortura iſta, ne-
ceſſaria, in omnis prorſus fermenti, vis, è nubi-
bus tollatur. Aliàs namque, multa corruptio,
multuſque nebularum fœtor, mortales mox de-
leret. Vt in liquato argento, minutulæ atomi au-
ri, ad fundum labuntur: ſic ſidunt atomi Gas,
labendoque increſcunt, quæ aliàs præ frigore
aëris, infirmæ rurſus attollantur, niſi propitius
tepor, loco frigidiſſimo ſubinde obſtaret. Sic
nimirum pluuiæ, imbres, nimbi, ſic grando;
nix, nebula & pruina, pro alteratione, per acci-
dens, à Blas tam motiuo, quàm alteratiuo, locis
frigidiſſimis, oborta. Adeoque Gas, & Blas, to-
tam rempublic. meteori, in colonias diuitere.
Saltem ex citatis exemplis didici, Solem non per 23
Accidens, ſed per ſe, atque immediate feruere.
Caloremque ipſi tam intimum, atque proprium 24
eſſe, quàm eſt ipſi ſua lux. Habet ergo aër ſuos,
non minus quàm terra, fundos, quos Adepti vo-
cant Peroledos. Inuiſibile itaque Gas, variis aë- 25
ris ſtratis hoſpitatur, ſi aquæ ſua ſint barathra,
ſuæ voragines, ſuæ portæ ſunt in Peroledis, quas
periti Cataractas Cœli, & valuas dixere. Neque
enim Gas, ex profunditate Cœli, decidens in lo-
cum nubium ſine directore Blas fertur. Imò non
niſi per ſtratas, atque ordinatas valuas decidit. 26
Planetis nempe non promiſcuè omnes valuæ pa-
tent: ſed ſinguli per ſuum Blas clauigeri ſunt
ſui Peroledi. Quod Aſtrologis meteororum iu-
diciariis examinandum ſuppono, & ſpondeo di-
uitem ſupellectilem inuenturos. Sic nempè ven-
ti, quandoque perpendiculariter deorſum pro-
perant, terramque feriunt, aliàs verò lateraliter
valuas egrediuntur, ædes, & arbores diruunt, vt
etiam miſerandam nauigiis cladem inferunt. Te-
pidior autem aura, ventum ex profundo aëria
venturum, ac Gas, ſecum deorſum ducturum,
Blas Cœli prænunciat. Vnde Gas, mox in vapo-
rem rurſus reſoluitur, ac dein in pluuiam. Nubes
ſcilicet nunc apparent, non dudum ante, quæ
ad nullum mundi angulum ſpectabantur. Eo
quod ex profundo aëris ſuperni, deorſum dela-
batur

batur inuisibile Gas, quod in vapores, atque in-
de guttatim concrescit. Ista nempe est destina-
tio aëris, vt continuò aquas ab aquis separet. At
quandoquidem vna pars aquæ, ad minimum in
centuplum suæ dimensionis extenditur dum
halitus fit, tantoque subtilior, quo eius Gas mi-
nutius subdiuiditur, sitque in ordo, atque ea lex
vniuersi, vt singula, ad necessitatem humanam,
27 & mundi conseruationem ferantur. Hactenus
nimirum grauia sursum tendant, atque leuia
deorsum trahantur: Hinc mihi visum fuit, Blas
stellarum, in pluuiam cieri, atque in serenitates,
aliasque tempestates ferri: quoties pluralitates
ipsius Gas, in Peroledo aëris tranquillo, prope-
modum suffocationes, nimiasque in aëre com-
pressiones, minari videtur. Non sum tamen
adeo de causis occasionalibus meteori anxius, sat
mihi nouisse, halitum infernè surgentem ni-
mirum vaporem, & Gas, esse causam materia-
lem omnis meteori. Causam effectricem, sufficit
28 Blas nouisse, authoritate Sacrorum. *Erunt vobis
stella in tempora, dies, & annos.* Hæc igitur est
aquæ irrequieta destinatio, vt continuò, sursum
atque deorsum pergendo, non secus atque ven-
ti, inordinato, ac irregulari motu, Blas suo stel-
29 larum respondeant. Sicque eadem, & non im-
minuta aqua quæ ab initio vniuersi, extitit, est;
eritque in eius finem. Cæterùm meditor Pero-
ledos aëris, tanquam lagenas stellarum, per quas
suum Blas, trans determinata saltem loca, expli-
cant ad vsus, & alteritates temporum requisitum.
Maximeque quod superior, ac ferè tranquillus
Peroledus, causam contineat, quare sint venti,
30 fluctua, rotea, maximeque prouincialia. Ete-
nim cum ventus sit fluens aër, adeoque instabili-
tatem in se habeat, necesse est in Peroledo tran-
quilliori, causam stabilitatis localem inuenire.
Valuæ ergo, sunt in Peroledo, clausæ, vel paten-
tes, iuxta Blas stellarum cui patent. Nec mirum,
esse limites, siue terminos inuisibiles in aëre, tan-
tæ potentiæ, & molis cohibitiuos; nam visibi-
lis mundus, vix alteram rerum, & minimam po-
31 testatum rempublic. continet. Quis namque ne-
get sub saxo Scotiæ, quod vix 11. pedes latum,
altumque 30, non esse Peroledi aliquam diui-
sionem (vt interim de linea Æquinoctiali, eius-
que proprietatibus mitis sileam) tormento bel-
lico exploso, vno latere, nequicquam toni, aut
tremoris, altero saxi (quod ideo murum voca-
tur) latere, subaudiri; Sic quoque valuas, siue
ianuas Peroledorum, in aëre, necesse est consi-
derare laterales, eo quod venti plerumque late-
rali motu egressi, conformiter quoque à Blas stel-
32 larum ferantur, in transuersum suorum termi-
norum. Ex præfata doctrina Gas, tandem mihi
obiicio. Si aqua à frigore glaciatur, in niuea,
grandinem, atque glaciem: ergo aqua non dis-
soluetur à frigore, in Gas: si vniformis agen-
tis & patientis, eadem debeat esse actio, atque
effectus. Vbi serio notandum. Quod aqua seip-
sam glaciet; non autem glacietur efficienter ab
alio. Frigus enim etsi congelare hactenus pute-
tur, id tantum est occasionaliter, non effectiuè.
33 Aqua ergo, sensu sui modi, percipit frigus aëris,
non quidem caloris aliquam nudam absentiam,
aut priuationem (prout ante iam demonstra-
ui per exemplum, in Heluetia ordinarium) sed
vt causam, in naturali qualitate positiuam. Si-
quidem imprimis, est indubium, & visu constat,
quod aër frigidus; sensum consumat, aquam, ni-
uem & glaciem: has duas tamen segnius: illam
verò ocius. Denique obuium est, quod quiquid
sic suffuratur aër, id statim eo ipso in Gas inui-
sibile transferat. Si ergo frigus aëris induraret
aquam in glaciem, cessaret etiam continuò vlte-
rior aëris actio, facta iam glacie: sed Consequens
est falsum: ergo & Antecedens. Nam sulfur aquæ,
à frigore, facilè arescit, & diuiditur, quocirca
Mercurius, & sal aquæ, sentientes gelu aëris, vo-
lentis separare aquas ab aquis, & quod deberent
tolerare extensionem, & exsiccationem sui sul-
furis, adeoque omnino violentam impressio-
nem Separatoris, desiderentque manere vt sunt.
Hinc tota aqua simul, se per crustam loricat, vt
Separatori resistat. Quod quidem perficere non
valet, quin & in glacie, iam aliqua sulfuris pars,
extenuationem sui, sit passa: adeoque & hacte-
nus glacies, aquæ supernatat. Quod autem sul- 34
fur aquæ, in glacie, licèt extenuatum sit, non
tamen aquæ naturam deposuerit. Probatur per
mechanicam. Imple lagenam vitream & ma- 35
gnam, frustis glaciei, collum verò claudatur
sigillo Hermetis, id est, per vitri ibidem liqua-
tionem. Ponatur hæc cum lagena, in bilance,
adiecto pondere, in oppositum, & videbis quod
propemodum octaua sui parte, aqua post reso-
lutam glaciem, erit ponderosior seipsa glacie.
Quod cum millesies ex eadem aqua fieri possit
reseruante semper idem pondus, dici non po-
test, quod eius pars aliqua in aërem sit versa. Ita 36
nempè est elementorum perennitas, & con-
stantia, vt, quamquam aqua in vaporem, in Gas,
in glaciem, imò in corpora concreta abeat; ma-
terialiter tamen semper maneat pristina aqua,
alibi fermentis, atque seminibus superuenienti-
bus laruata, atque aliàs, solis primarum qualita-
tum importunitatibus, in Relolleo Paracelsi,
id est, absque semine, variata. Ex prædictis au-
tem oriuntur aliquot notabilia. 1. Quod aqua
aliqualem sensum habeat, & electionem, adeo-
que omnia entia quodammodo vitam partici-
pent. Regem cui omnia viuunt, venite adore- 37
mus. 2. Quandoquidem aqua, se non inquietat
in vaporis fabrica; vaporem ideo tam in causa,
quam modo, esse gratiorem aquæ, quàm sit Gas.
Atque id in aqua, arguat aliquid electioni simile.
3. Quodque ideo vapor, propinquius in aquam 38
redeat, quam in Gas. 4. Quod mutatio aquæ
in vaporem, sit Separatoris respectu, obliqua, ac 39
velut per accidens: Gas verò consistat ex pro-
pria aëris destinatione, qua aër separat aquas ab
aquis. 5. Quod aër sit longè frigidior in se, 40
quam aqua. 6. Quod sit siccus per se. 7. Quod
vnitas, siue connexio integralium, sit naturæ
tam grata, quanto est opposita earundem di-
uisio. 8. Quod fabrica Gas, afferet aliud inti- 41
mum aquæ principium (cum non habeat ini-
tium compositiuum) siue partem heterogenei-
tatis aliquantillæ causam, quam quæ in vaporis
ortu à calore attingitur. 9. Quod creata singu-
la, quò simpliciora, eò magis sunt homogenea:
omnimodam tamen homogeneitatem simpli-
cissimam non reperiri in corporibus. 10. Quod 42
sulfur aquæ, in glacie extenuatum, sit causa le-
uitatis in congelatis, non autem aëris peregrinĩ
inclusio. Quippe semper & vbique aqua exclu-
dit aëris connubium. 11. Quod frigus, & sicci-
tas aëris nihil aliud possint in aquam, quàm eius
sulfur extenuare. Ipsa autem congelatio, siue
induratio, sit actio aquæ propria, qua impedi-
mentorum

mentum ponit Separatori. 12. Quod aër agat super aquam, absque huius reactione, & aëris passione. Cum sit Separator aquarum diuino iure constitutos. 13. Quod etiam in naturalibus insensitiuis, differat reactio, à renitentia. Siquidem aquæ nulla est reactio in aërem, & tamen aqua sit cum renitentia. 14. Scholas er-
43 rasse, quod omnem actionem naturæ dictauerint cum patientis reactione, & passione agentis, fieri. 15. Impossibilem esse transmutationem Gas, in aërem. 1. Nam alioquin aër in immen-
44 sum cresceret semper, & per consequens, omnis aqua iam dudum desiisset. 2. Quippe præterquam quod alibi demonstrauerim, aërem nullo modo iterum in aquam redire posse, ex præfatis iam satis liquet idem. 3. Siquidem aquæ proprium est, pati, ab aëre, & non vicissim in aërem reagere. Ergo aër, semel ab aqua factus, semper maneret aër: cum desit agens reciprocum, quod aërem in aquam transmutet. 4. Aërem vero, per se in aquam redire, pugnat cum generali axiomate. Quod vnumquodque, quantum est in se, desideret manere in esse. 5. Præcipue, quod aër careat in se, principio sui dissolutiuo, ex carie, & alteritate partium, causato. 6. Si aër vnquam fieret aqua: Id præcipue esset dum aër infra aquam premitur. Et, si aqua foret actio aquæ, in illum tunc maximè suum sortiretur effectum. Imple ergo lagenam vitream ad dimidium, aqua, eique os subere, ne quid exspiret, claudito, tum fortiter millesies concute vas sursum deorsum, vt omnis aqua velut in bullas spumescat. Tandem vtut labores, non inuenies, aërem in aquam aut vicissim abiisse. 7. Si ergo aqua aërem in se non mutet: agens alioqui naturale ad hoc agat, vt patiens reddat sibi simile: non est aliud deinceps, per quod aër fiat aqua. Vbi quasi per parenthesim notandum venit, prædictum axioma suam amittere vniuersalitatem, & veritatem, nedum in elementis, vbi contingit actio in inuicem mutua, sine optatu mutandi vnum in se: sed & in Cœlis: Imo & in concretis plurimis. Neque enim Mercurius, tota, atque indiuisibili sui substantia, ideo pediculos necat, vt sui reddat similes. Sic neque succinum trahit paleas, vt inde succinum faciat. Stramineo ergo argumento, cadit axioma Scholarum, quod aliàs leui vento difflatur. 8. Si enim aër in aquam mutaretur, id potissimum contingeret, vbi duo ista elementa, in minimis partibus sibi commiscentur, id est enim in nubibus. Atqui in nubibus hoc non fit: Quia quocunque loco, grado, modo, & qualitate, aër aquæ superficiem attigerit, semper aqua ab aëre minuitur, neutiquam vnquam augetur. Nulla est igitur actio aquæ in aërem: nam si qua esset, ea esset in superficie concaua aëris, vbi vis elementi aquæ, residentis in loco natiuo, est robustissima, maximeque coniuncta: sed ibi aër consumit aquam; quia diuidit in vaporem: Ergo aër in aquam non abiit vnquam. 10. Cum igitur nullum elementum, in se, habeat radicem, per quam, velut tædio affectum, seipsum transmoret in aliud: omnis siquidem transmutatio, aliunde à qualitate procedit, non autem sponranea est. in elemento libido, moriendi, & in aliud conuertendi, deestque appetitus, destinatio, & necessitas se augendi, alendi, permutandi, aut naturam, in qua à Deo est creatum, mutandi. 11. Vana est igitur lucta elementorum o commistio in concretis corporibus; nugaxque transmutatio vnius in aliud. Cum nullum elementorum, ab alio, neque à seipso, in transmigrationem sui esse, sollicitetur. Quocirca primus mecum conclusi, Aquam, & Aërem, esse elementa primaria, neque retrogressum vnquam facere posse. 12. Non voluit enim benedictus Naturæ Parens, quod elementa hostiliter essent opposita & apposita, mutuam perniciem, & vnitacitatem perpetuo anhelarent, totiesque fierent, deficerent, & cum totidem quotidie formalibus priuationibus interiectis, resurgerent ab interitu, ad pristinum, sine medii simplicioris intercessione. Quod medium sanè alioquin optaretur, tam aëris, quam aquæ particeps, debeterque esse tamen horum neutrum. 13. Idcirco Sacra, aërem Separatorem: non autem destructorem, vel annihil[illegible]tem aquarum nominant. Nec fas est, aërem ad alia traduxisse nomina; quàm quæ ipsi sunt à rerum opifice, atque Domino iniuncta. 14. Finaliter, rarefactio, aut condensatio, formam essentialem aquæ non mutant: quia sunt dispositiones materiales, Archeo destitutæ. 15. Porro, si aqua, arrepto fermento, ac semine, in corpus concretum transmutatur: id tamen elementali priuilegio ipsi est perpetuum, vt nec proinde aquæ elementalis materiam vnquam deponat. 16. Seminibus quidem concessum est, ex aqua, sua fingere concreta, suamque tragœdiam per formarum defluxum ad interitum ludere. At non proinde formæ concretorum, aquæ simplicitatem, & formæ suæ identitatem destruunt. Multò minùs, quàm anima superueniens, formam carnis destruit. 17. Compatiuntur nempè subordinatæ formæ, se inuicem vbique in concretis. Ergo multò magis forma concreti, elementi sui formam, compatitur intactam. Postremò. Quamquam Aër summa sua frigiditate aquam in Gas mutet, nunquam tamen desistit ab officio Separatoris aquarum. Adeo vt si eius frigus compescatur, sua saltem siccitate, non desinat vaporem, ex aqua suscitare. Incessata nempe est actio Cœlorum in suo rotatu, aëris demum & aquæ obedientia continua, imo seminalium omnium, est interruptum agendo filum. Creata nimirum perpetim respiciunt voluntatem sui Creatoris, quam solus homo negligit.

BLAS METEORON.

1 *Quid Blas.*
2 *Stella blas, per localem motum, quam per lumen operatur augustius.*
3 *Blas motiuum stellarum quod.*
4 *Ventus quid, & vnde moueatur.*
5 *Stellas pro nobis factas.*
6 *Diuersæ actiuitates in Blas.*
7 *Stellarum actiuitates, deferri per Blas, executiuum motuum.*
8 *Paracelsi error.*
9 *Duo luminaria magna operantur suas proprietates.*
10 *Influxus stellarum, quomodo sub duo referantur luminaria.*
11 *Pluuiarum & meteororum natiuitates.*
12 *Putredines oriuntur, mox à dilapsis aquis, vnde fermenta rerum, & semina.*

13 *Historia Cyprica.*
14 *Resolutio quæstionis, de quieto aëris æstiui, & continuo aëris spiraculo hyberni.*

1 STELLÆ sunt nobis in signa, tempora, dies, & annos. Ergo patrant temporum mutationes, tempestates, atque vicissitudines. Quorsum opus habent duplici motu, locali scilicet, & alteratiuo. Vtrumque autem, nouo nomine Blas significo. Ac potius motu per locum, quàm suo lumine, Blas excitant. Obscura nempe nocte, sæpe flantem bo-
2 ream, Auster sequitur, ac vicissim. Blas ergo, quod tepidum spirat ventum, non ipsius cœli calore, aut lumine: sed loco, directione & coonexu opus habet. Quorsum cum stellarum lumen deuenerit, valuæ se expandunt, aut claudunt. Valuarum ergo clauiger, esto astrorum
3 motus. Qui simul Peroledos, siue strata aëris, mouet. Non igitur omnis calor, è præexistente igne, aut lumine fit, nec frigus, caloris nudam dicit absentiam. Sed Blas motiuum stellarum, est virtus pulsiua, ratione itineris, per loca & secundum aspectus. Quæ circumstantiæ in stellis, qualitates primas in hæc inferiora causant: non secus atque in hominibus verecundia, ira, timor, &c. frigus & calorem concitant. Idque
4 stellæ ex dono creationis habent. Ventus Hyppocrati aëris fluens vnda est: ego verò per causas definiens, ventum dico fluentem aërem, motum per Blas stellarum. Idque pro vento naturali: aliàs verò cacodæmoni non raro datum, vt etiam sine Blas ventos cieat, vel Blas tempestuosum augeat. Aër ergo, nisi Blas habeat, quietus manet, nec motus principium, à seipso, habet: sed aliunde ipsi aduenit. Blas ergo motiuum, concitat ventos, tempestates, exundationes, per diuersos aëris Peroledos nunc in altum, nunc deorsum, transuersum, in longum, lateraliter, in omnes terræ oras transcurrendo. Quamquam elementa, non habeant opus motu: hu-
5 mana tamen necessitas, illum postulat. Cumque autem nihil seipsum esset mouendo (excepto seminibus dato Archeo) complacuit sibi Æternus, collocare in stellis, enormouticam motiuam vim, mandato oris nostri, non valde absimilem. Ita vt Blas, testimonio nobis sit, Deum, sua præpollenti Bonitate, elementa, ac stellas, pro nobis fecisse, horum fines, iuxta commoditates nostras, dimetiendo. Blas itaque mouet non tam lumine, radiis ac motu vt motu: sed quatenus ad loca quædam, stellæ deuenere, quibus hæ, sua debent officia. Locis ergo proprietates insunt stabiles; Sin verò non stabiles sint, id aliorum astrorum respectu, secum analogo motu delatorum, pro durationis alteritatibus, aduenit. Blas ergo, vt masculum in stellis, est motus initium generale: non minus terram quam aërem, atque aquam spectare vide-
6 tur. Luna etenim regit noctem iuxta Sacra, vt Sol diem: quamuis Luna, pro medietate, non currat subter noctem. Partitur nempe globum terræ, in quartas, in accessus, & recessus Oceani binos, indies. In eoque, fere horas consumit 28. Tantundem minus, quantum interea Sol, & Luna, ab inuicem defecerint, aut appropinquauerint. Blas ergo, & in aquis æstum, silente vento, ciet. Blas autem alteratiuum, in productione caloris, atque frigoris, consistit; idque

præcipuè, cum ventorum mutationibus. Sed 7
stellæ, humiditatem, aut siccitatem ex se non habent, aut dant. Neque enim humiditas citra materiam, vt qualitas nuda, est considerabilis in natura, ideoque nec ex stellis, ad nos defertur. Omnis enim humiditas ex aqua est, quæ ante natas
stellas fuit. Errat ergo Paracelsus, qui pluuias, ni- 8
uem, &c. stellarum fructus ita ait, vt in astris, velut vteribus, coquantur ad maturitatem. Siccitas quoque in aëre aquarum separatore, erat ante stellas: nec est extra corpus, qualitatis more
considerabilis. Calor autem & frigus, sunt qua- 9
litates magis abstractæ à corpore. Duo ergo tantum sunt luminaria magna, duæ proin saltem illorum qualitates, in aërem sparguntur, vnde meteora cuncta mouentur. Calor nempe vitæ est proprietas Solaris; frigus verò est alterius astri. Stellæ etiam reliquæ, sua his duobus luminati-
bus dedere nomina. Quoties ergo stellæ, de na- 10
tura lunæ feruntur per loca solaria, tepor fit in aëre, sin autem solares, subter eadem loca decurrant, fit æstus, ad quas aëris qualitates, Gas aëris quoque diuersimode alteratur. Calet hinc sci-
licet pariformiter Blas, per fundos aëris. Ideò 11
& Gas, vel in suis stratis detinetur, vel deorsum ad nos defertur. Sic vt atomi Gas, ob nimiam exiguitatem inuisibiles, amittentes sui constrictionem, ac frigoris excessum, in minimas rursus guttulas concidant, atque deorsum properent. Quod si verò tepor, Peroledos inferiores afficit, cum deorsum oberret Gas, proritatum per Blas: nimbi fiunt æstiuales. Gas nimirum per gelu concretum, oborto statim te-
pore, liquatur, ac præceps deorsum ruit. Mer- 12
curius enim aquæ, suum sal resoluit, & sulfur hæc duo velut obuoluit. Sicque in pluuiam deciduot. Quod si verò istud accidat superiori Peroledo: guttæ decidentes, in mediis stratis algentibus, glaciantur: sicque in niuem & grandines præcipitantur. Sin autem tepor, per aliquot continuos Peroledos aëris dominatur: diuturnæ comitantur pluuiæ. Hinc etiam patet, quod inæquale Blas, in diuersis aëris fundis, diuersos effectus pariat. Sæpè enim infimi Peroledi tepent, estque dies plane nubilus, atque nubes plurimæ. Aliàs verò, alter, & tertius Peroledus, tepent, algente infero. Vnde niues. Sicque reliqua meteoron cohors, nobis causatur. Per Gas itaque materialiter, & per Blas operatiuè & motiuè, causas & modum, clarius constare iam confido, quam antehac. Vnde Astrologi atque Medentes, solidiori fundamento, aliqua præsagire poterunt. Intactas interim præsagiorum materias relinquo, quas Deus per ministros spiritus, in portenta recondit. Referam tantum quæ frater Stephanus de Lusignan,
vltimus de Cypriorum Regum familia, Ord. 13
S. Dominici, in Cypri descriptione, Parisiis impressa, anno 1580. fol. 212. Gallicè in hunc sensum recitat. *Sub finem, terra motus subiit Famagusta, qui triduum durauit. Post verò, exorti sunt ventorum turbines, transeuntes super Insulam, intrantesque Famagustam emporium: magnum enim ibi palatium, mox ades plurimas diruendo auferunt, cum aliquot hominibus. Vsque adeo nisi nautæ quidam, fortè fortuna superuenissent, actum fuisset de Famagusta. Sciat itaque lector, nautis orientalibus consuetum esse, quod cùm dieiusmodi ventos animaduertunt, sumunt cultrum, quo faciunt signum Crucis in aëre, proferuntque*
hac

hæc verba : In principio erat Verbum , & Verbum erat apud Deum , & Deus erat Verbum. Et repente omnis turbo , & tempeſtas ſeſe ſeparat , & ceſſat. Vidi enim bis hoc experimentum. Ac ſecunda vice , dum è Cypro in Italiam redirem. Nec enim in eo quicquam ſuperſtitionis reperio , niſi quod oporteat cultrum eſſe capulo nigro. Adeoque certè nihil determinare valeo. Hæc ille. Saltem mirum. Hanc tempeſtatem diabolicam ceſſare , & diabolum toti vrbi parcere , ob peccatum forte vnius peccatoris. Porrò circa Blas adhuc conſiderabile.

14 Si magno æſtatis æſtu , candelam ardentem circa foramen feneſtræ teneas , nullum plerumque ſentiri moti aëris veſtigium : per totam verò hyemem, vt vt exile ſit foramen, continuum ac moleſtum ſpirat ventum. At cum non maior ſit conſtrictio aëris , (ponamus aërem nunc pro eius Magnali) præ frigore , quam rarefactio præ calore videtur non potior huius , quam illius ratio , ad ſuſcitandum ventum. Duplex ergo eſt Blas motiuum locale in aëre : Vnum quidem , quod ventos concitat , adeoque violentiam , & celeritatem includit , ex natiua poteſtate motuve. Aliud verò , quod conſequitur ad Blas alteratiuum , propter condenſationem , aut rarefactionem in aëre. Hoc autem cum ſtopemodum ſit vniuerſale , propter æſtatem & hyemem , lentum quoque quendam aëris fluxum edit. Ac licèt frigus magnale æqualiter condenſet , & hactenus aër immotus , ratione Blas alteratiui , & violenti ventalis : attamen cum oppoſita ſphæræ plaga , magnale in aëre tantum rareſiat generaliter propter æſtatem , neceſſe eſt aërem in plaga ſeptentrionalem partim recedere , conſtringi , atque adeo minorem occupare locum , partimque à rareſiente , & rarefacto magnali aëris , ſibi contiguo , ex altera orbis medietate , propelli leniter. Atque hæc eſt cauſa quæſtionis propoſitæ : tardi nempè & inceſſati fluxus , in aëre hyemali , quem per rimam , quantumlibet exiguam , experimur , etiam ceſſante vento. At non ſic ſub æſtu. Rarefacto namque ſemel magnali per æſtatem , immotus apud nos ſtat aër.

VACVVM NATVRÆ.

N limite Blas meteori , definiui 1
ventum , verâ , id eſt , per cauſas conſtitutiuas , definitione. Cùm res , extra vel præter cauſarum complexum , ſit nihil , dicatque naturaliter omne productum ; originalem & eſſentialem reſpectum , ad ſui producens ſibi internum. Idcirco *ventus naturalis , eſt fluens aër , à Blas ſtellarum motus.* Idque ad diſtinctionem venti prodigioſi , à malitia Cacodæmonum ſuſcitati. Hippocrates ventum , flatum vocat , omnes morbos à flatibus eſſe , ſuum τὸ ἐνορμῶν recenſet inter primarias morborum cauſas. Seculi nempe iſta fuit planities , & candor , quibus , vtpote beatioribus , nondum tanta morborum cognitio , nec crudelitas , nec frequentia. Non enim Hippocrati omnia ſunt data. Complacuit ſibi namque omnipotens , poſt Hippocratem ,
ſuos quoque creaſſe medicos. Enotuit quidem 2
Hippocrati , in nobis eſſe ſpiritum , ſuo Blas , cuncta concitantem , quem dein analogia microcoſmica , mundi flatibus comparauit , at in flatus feriem reſtrinxit , ſiue vitæ participes eſſent , ſiue verò mortis , atque interitus cauſas continerent. Siue denique excitari cœlitus , orbis cœleſtis analogiſmos referrent , vel demum , ſublunari lege concitati eſſent , indeciſum reliquit. Nodum enim planè enotuerat
ſpirituum vitalium proſapia. Nemo enim ante- 3
hac , materiam Gas , aquam eſſe experimento didicerat , adeoque ventos mundi , à ſpiritu vitali penitus diſcrepare , nondum ſcitum erat. A ventorum cognitione , per me , in præcedentibus propinata , nunc demum ad aëris examen procedo. Dixi namque idcirco per mecha-
nicam , probari , aquam , non eſſe ex compreſ- 4
ſione aëris , vtcunque frigidi : adeoque in elementorum miſtione , fontium origine , &c. erratum hactenus. Mechanicam autem eſſe verum

Quod aër in canna ferrea vnius vlnæ possit comprimi ad digitos circiter quindecim, cuius compressi aëris expansione contingeret, speculæ per asserem transmissio, non minùs, quam si è Sclopeto propelleretur. Quod sanè haud ita fie-
5 ret, si tanta sui compressione, aër sub ferri hiemalis frigore, in aquam mutabilis esset. Inde enim imprimis didici, materiam, & conditionea aëris; quandoque facillimè compressionem, & dilatationem sui sustinere, quantum indicat visus. Vnde consequenter ratus sum, omnino necesse, in aëre dilatato, iuxta sibi geminam extensionem, aliquod esse spatium liberum, & vacuum. Puta si ex spatio 28. digitorum, sine vlla aëris perditione, aër recludatur subter cannam quinque digitorum, consequitur, ferè digitos, ac ferè aëris dimidium, esse corporis expers. Alterutrum nempè, est necessarium, sub hac mechanica proba; vel absolutè, in natura aëris, ordinariè dari vacuum; aut corporum penetrationem in aëre (vt dictum est) compresso. Plures sanè mecum, tolerabilius va-
6 cuum admittent, quam corporum diuersorum existentiam, eodem loco. Cum vacuum non distet longè à nihilo: sitque actio nihili, imbecillior, actione entis duplati. Cumque Natura ex nihilo incœperit, est propinquior nihilo, quàm duplo; Adeoque contra duplum plus velitat Natura. Siquidem montes, fodinas, atque vrbes, puluis pyrius euertit. Nusquam autem æquipollens paradigma pro vacuo offertur. Cæterùm, vacuum in Natura ordinarium in aëre sic probo iterum. In medio fundi patinæ
7 statuatur frustum candelæ, suo sæuo alliquatum in fundo; Ardeat, & circumaffundatur aqua, ad 2 aut 3 digitos; inuertatur verò profundo cucurbita vitrea, supra flammam ad 3 digitos eminente flamma, ex aqua, ita vt os inuersi vitri, stet super patinæ fundum. Videbis mox, aëris locum, in præfato vitro imminui, aquam verò quadam suctione, sursum trahi, & ascendere in vitrum, loco aëris diminuti: atque tandem, flammam suffocari. In quo plura occurrunt. Primò, vera. 1. Atque imprimis indubium est, quin flamma sit fumus accensus. 2. Quod fumus sit corpus Gas. 3. Quod fuligo, ex apice combusti fumi, ascendat. 4. Quod vna pars sæui, vel ceræ, facile in decies millesuplum sui extendatur. Vnde concludo, aëris locum, per flammam non debere imminui: sed augeri necessariò, nisi aliquid loci in aëre fuerit vacuum, quod minuitur. Nec alioqui absurdo caret, quod elementum annihilaretur, siue consumeretur. Enimuerò bombarda, vel cuniculi ignei, non illa nostri sæculi portenta operarentur, neque saxorum durissimorum, & maximorum disruptiones, in fodinis, nisi pauculus puluis, vnico quasi momento accensus, sui millecuplum decies, saltem flammæ ederet, quæ flamma, cum priori loco pulueris sisti nequeat, cuncta diffringit potiùs, quàm quod fumus fumum, siue flamma flammam penetret.
8 5. Quibus accedit, extensio aëris, per calorem flammæ, & non compressio, vt aliàs vulgo apparet. Denique accendatur lychnium sulfuratum, in lagena vitrea, suspensum filo; lagenæ autem insit aliquantulum aquæ, sitque lagena optimè, suberis cortice obsignata, ne quid respiret. Videbis flammam, fumumque sulfuris, totam lagenæ aream, qua aër est, implere atque
tandem ignem extingui. Non fieri tamen aëria 9
imminutionem nec suctum aquæ sursum, eo quòd in locum aëria, deberet aqua substitui; adeo suctus non faceret hic lucrum, nec compensaret defectum in aëre. Bene quidem, quòd aperto operculo, suctus deprehendatur. Flamma autem non tam tenaciter candelæ inhæret vt sit attollendo tanto aquæ ponderi, quæ flamma, minimo flatu, ab lychnio eius disperditur. Adeoque flamma immediatè non eleuat aquam: sed suctus, consumpta aliqua parte in aëre, causatua, aquam attollit, manetque per multos dies, sublata aqua post flammæ adhuc extinctionem. Quapropter, aërem meditatus sum, poros habe- 10
re, qui, violentam constrictionem, aëris in canna, ac naturalem aliquam annihilationem, in patina, patentur. Quod autem aër in vitro con- 11
densaretur, præ calore, flamma, & fuligine, id Mathesi repugnat. Monstratque instrumentum, quo gradus ambientia mensurantur, calorem expandere, non verò contrahere aërem. Oppugnat itaque præfata obiectio thesin suppositam, qua conceditur fieri additamentum materiæ in aëre, per nouam flammæ ac fuliginis materiam. Sin verò dicatur, aliquid in aëre esse inflammabile, quod per flammam candelæ consumitur. Iam nouum absurdum oritur. Nempe, aliquod corpus vel planè annihilari, vel per flammam comburi & comburendo non dilatari. Denique, supponendo aliquid absumi. Saltem necesse est, vel in nihilum istud inflammabile conuerti, vel in aliquid: Atqui igni proprium est, quod comburendo, extendat omne inflammabile, non autem comprimat illud. Vt ante per puluerem pyrium docui. Sin autem dicamus, aërem in vitro, per flammam imminui: iam habeo intentum. In aëre videlicet aliquid esse, minùs quàm corpus, quod aëris vacuitatem impler, & per ignem prorsus annihilatur. Nec id quidem, tanquam ac si esset ipsius ignis nutrimentum. Nam licèt istud, huic quæstioni, & loco, sit impertinens: attamen, id quod verè non est corpus, nihil potest nutrire. Deinde cum neque corpus sit, neque pingue, non potest inflammari, accendi, aut igne torreri, vel absumi. Tum etiam demonstrabo cap. de forma, quod ignis non sit substantia: Quod autem non est substantia, non requirit nutriri. Denique cum aër sit elementum, & simplex, non potest in natura sui, admittere compositionem, aut connexionem diuersorum. Nec sunt in essentiali aëris substantia, diuersitatea partium, quarum aliæ, per ignem consumantur, aliquæ verò minimè. Idcirco namque, si ignis, repetisset inflammabilem partem in aëre, vel vnica candela, totus aër accensus dudum periisset. Neque enim cessasset ignis, si nutrimento opus habens, illud in aëre, sibi vicino inuenisset. Imò si aër ab igne combureretur, transiret aër, ad aliquod simplicius & anterius & desineret esse elementum. Flamma nempè candelæ, esset elemento aëris prior, & simplicior. Liquet ergo, quod flamma in præfato vitro, licèt ratione caloris, aëris quantitatem dilatet, naturaliter tamen vult suas fuligines hospitari, in aëris cauitatibus, tantùm abest, quod aër se extendat: & hæc est vnica causa omninuti spatij in aëre, vnde flamma etiam consecutiuè suffocatur. Calor quippe, vitro exter- 12
nus, aërem in vitro dilatare videtur: sed ignis intus,

intus, ob suas fuligines, aëris suffocationem,
compressionemque actu proritat. Calor ergo,
per se aërem dilatat, vt patet per machinam,
ambientis gradus dimetientem: sed ignis ob
13 suas fuligines comprimit. Adeoque sequitur
fortiùs agere fuligines, per compressionem,
quàm calorem in dilatando. Deinde etiam fu-
ligines, aëri esse importuniores, quàm suum na-
turale vacuum, imo quàm sui vacui sit dilata-
tio. Cum dilatatio spatij aëris, per calorem fa-
cta, sit ipsi voluptaria, respectu compressio-
nis, causatæ per fuligines. Hinc enim conjicio
membra vniuersi singula, sensum quendam
14 sympatet|cum habere. Adeoque cum essentia-
liter aër porositates habeat, dolet sibi illas im-
pleri, & nimium grauari, per Gas alienum. At-
tamen nisi porositates inanes haberet aër cadit
saltem doctrina Physices, super vacuum fun-
data negatiue) nequaquam corpora dilatatio-
nem sui, aut alienum Gas admitterent. Siqui-
dem per sui commutationem in Gas, millenas
capacitates maiores exigerent, & sic locus defi-
ceret exspirandis efflatibus. Aër ergo creatus est,
15 vt sit receptaculum exhalatuum; quare etiam
vacuum in poris habeat, est necesse: Recipit
tamen exhalatus illos, per taxam, & iustam sui
proportionem: atque vbi vacuitates ad men-
suram iustam habet oppletas, aufugit aër; sua-
que fuga, flammam omnem in pyramidem co-
git. Sin verò aër, à fuga detentus, nimis fuligi-
ne oneratur, sese coarctat extinguitque ignem,
16 qui se supra meritum fuligine implet. Hæc non-
dum à Scholis perpensa sunt, ideoque puta-
runt, ignem viuere, & ali aëre, nec probatio-
nem pro hoc habent, nisi à contrario sensu, eo
quod ignis, aëre præclusus, mox suffocetur. At
Idiotismus ille Scholarum, sat patescit. Cùm
ignis non sit corpus, in quantum est ignis, nec
creatura primæ constitutionis: nec enim viuit,
nec nutritur, qui mortis instar est. Prout mani-
festabitur de ortu formarum. Aër verò, est ele-
mentum simplex. Neque enim suffocatio ignis,
vitam necessariam, vt nec nutritionem præsup-
ponit, nec ignis augmentum est proinde, etsi
aperto affatim aëre structus sit: Neque etiam
ignis, consumit vel aëris tantillum, aut in sui
substantiam (quam nullam habet) conuertit, ve-
luti sui alimentum. Fabulæ sunt. Nam ignis aëre
priuatus perit, non quidem alimenti denegati;
aut vitæ participatæ respectu: sed loci defectu,
nequeuntis fuliginem continere, cuius com-
pressione, suffocatus ignis extinguitur. A ni-
mio nempe, raptimque sufflato aëre, flamma
confestim perit aliter; cum flamma minùs te-
naciter lychnio affixa flatu auferatur, & ablata
semel à lychnio, non habeat deinceps in aëre
subsistentiam, vt nec substantiam habens in se-
ipsa. Pori ergo aëris, fuligine repleti, auolant,
locumque cedunt aëri aduenienti alteri, vt suam
etiam de Gas saccinam suscipiant. Quæ aëris
fuga ventum suscitat, vt & requirit. In Salinis
Burgundiæ, testa plana, repleta aquâ, iuxta cra-
tem fornacis posita, longè citius conglaciatur,
quàm alia quæpiam, sub diu & gelu exposita,
propter aëris continuum affluxum, & transi-
tum, quem ad flammæ vitam, siue alimentum
affluere, à Scholis perperam putatum est. Aëris
ergo vacuitates implentur moderatè: sin supra
onerantur, mox spatium aëris sese coarctat,
angustiorique loco claudit, consumptis porosi-
tatibus vacuis, vt ignem exhalantem suffocan-
do, ab incepto auertat. Istud est omnibus crea-
tis per philautiam ingenitum. Neque enim se-
cus, aqua se glacie incrustat, quàm ne ab fri-
gore aëris in Gas abripiatur. Sunt ergo in aëre 17
vacuitates necessariæ, vt pro capacitate, hospi-
tarentur apothecæ euaporabiles, ob quarum
finem, aër compressionem, atque dilatatio-
nem sustinere visus est. Aliàs namque sublato
aëris vacuo, minimus motus, totum fere vni-
uersum, sui continuitate moueret, suffocatique
mortales propinqui, conciderent, mox obortis
exhalatibus, non secus atque in cuniculis fodi-
natum persæpe fit. Vbi suffocantur metallarij,
non defectu aëris abundantis, nec etiam sem-
per ob venenum suffocans: sed potissimum eo
quod aër in cuniculis, repletus per Gas minera-
lium, non renouetur. Adeoque hinc etiam con-
tingit, lucernas, atque lampades, mox sponte
extingui, vna cum fossoribus. Quapropter cu- 18
niculos pertundunt, variisque machinis aërem
exhalatione repletum exhauriunt, nouumque
affundunt, atque inspirant. Verum aër non se-
cus exhalationem nimiam respuit, quam aqua
aërem, & aliud quidlibet, eodem secum diuer-
sorio violenter copulatum. Sit lagena ænea: in
cuius fundo sit aqua, A. aër, B. Robineta, C. fo-
ramen lagenæ, D. per quod cum syphone, siue
clysteri, fortiter insuffletur aër. Tunc autem
voluatur Robineta, vt aërem sub se detineat vio-
lenter. Dico igitur, quod dum Robineta ite-
rum celeriter voluetur, vt aëri exitum det; ne-
dum enim aërem B. compressum exsufflabit, sed
& simul cum illo, A. magno impetu, totum sur-
sum euolabit. Aër ergo, inuitam suæ vacuitatis
compressionem sustinet; idcirco etiam aquam
A secum effert, quod sane, vacuum ostendit esse
plausibilius, quàm aëris compressionem, vtpo-
te quæ ad corporis inuitam penetrationem ap-
propinquat. Nunc igitur de vacuo Aristotelis
impossibili, est factum naturæ requisitum ordi- 19
narium. Verumtamen aëris illæ porositates, vt-
cunque sint actualiter, omni materia expertes:
habent nihilominus in se ens creatum, id est,
aliquid reale, non figmentum, nec solum locum
nudum: sed quod est inter materiam, & spiri- 20
tum, incorporeum, plane medium, atque neu-
trum; de numero, inquam, eorum, quæ limite
de formis, negaui substantiam vel Accidens es-
se. Magnale est, quod cum in creatis sui simile
non habeat, ideo per sibi simile manifestari re-
cusat. Magnale quidem non est lux: sed forma 21
quædam assistens aëri, eiusdem velut socia, ipsi-
que certo connubio velut coniugalis. Assistens
inquam, non coniuncta essentiæ eius; ideoque
in poris assidens. Per hanc videlicet, Blas astro-
rum, immediatè, ac sine impedimento, quaquà-
versus & instantaneo motu extenditur: non au- 22
tem per millenas millium specierum generatio-
nes, vnico velut momento peractas, quoties
lux, vel influentiæ cœlestes, inferiora feriunt.
Scholarum isthæc sunt fabellæ, ne videlicet,
vnum Accidens, migrare cogantur concedere,
de subiecto in subiectum, malunt millenas mil-
lium generationes specierum luminis, in in-
stanti fieri, dum Sol tam eminus, suos ad nos
vibrat radios. Quod enim Scholæ hic in parte,
ceu adynaton statuunt, docebo cursum Natu-
ræ esse ordinarium limite, de Magno oportet.
Iam ergo Naturæ Gas, & Blas, sat constant, &

qua via Blas ad nos descendat. De vento addenda
23 dæ sunt Scholarum doctrinæ. Imprimis Aristot. Scholæ docent, ventum esse exhalationem siccam (non autem aërem) à terris, virtute caloris eleuatum, quæ cum à nube præpediatur sursum scandere, lateraliter velut furiosa discurrit, tantaque molis robora efficit. Quasi leuitatem pristinam amisisset, per primam nubium repulsam, ideoque furens discurrat lateraliter! quasi nubium esset contextura continua, nec vsquam scandenti exhalationi, à tantilla nube, semel repulsæ, nullus deinceps per nubes introitus nullusque transitus daretur! Quasi lagena aëre repleta, & subter aquam depressa, ascendens autem reperiret sibi manum obuiam, proinde lateraliter per aquam discurreret! & perdidisset priorem ortum sursum deinceps, sic vt oblita sursum scandere, tametsi non continuam nubem reperiret, optaret deinceps lateraliter potius ferri. Neque enim considerarunt, ventorum lateralem motum, debere esse refractum ac necessariò etiam debiliorem, motu suo sursum: adeoque magis valeat ventus, celsas dirimere turres, quam vaporalem supra se nubem discutere. In singulis sane demiror Scholarum ignauiam: assentiendi assuetudine subscriptam.
24 Aristoteles enim salem maris (quem tamen coæternum mundo putauit) scribit originem habere ab exhalatione (exhalationem ne in minimo agnouit: quippe quæ volatilis est, & sal maris fixum: neque enim potest aqua maris, alioqui dulcis, volatilitatem exhalationis magis fixare, quàm ipsum salem armeniacum) omnia quoque meteora, & ventos præcipuè imo terræ motum, & cometas (quorum ille anni 1618. millesies terrâ erat maior) itemque lapides, rupes, saxa solis dicauit exhalationibus. Defuit suis somniis adæquatum promptuarium, vnde tantæ exhalationes prodirent. Et nihilominus istis nugis Scholæ subscribunt, nec expergiscuntur à Cathoco, nisi dum expresse Aristoteles in fidem impingit. Galenus verò, ventum siue fla-
25 tum, putat vapores, ex aqua, & lacubus, vi caloris sublatos: subinde verò esse aërem, è corpore misto resolutum. Vtrumque verò, ait frigidum, ætati decrepitæ, deficienti calido innato, & affectibus frigidis, assimilatum. Cespitans nimirum in omnibus, atque singulis, puerilia somnia, pro veritate, in immensum dilatauit. Nondum enim sub Galeno, ars stillandi enotuerat, qui nunquam rosaceam vidit, vt neque
26 argentum viuum. Quippe male Dioscoridem legerat, cum Plinio, scribens, argentum viuum, ob ingens pondus, non corio, non ligneis thecis detineri posse, sed solis capsis metallicis, asseruari. Quasi vnica vncia eius, plus ponderaret, quam vncia plumbi. Quamobrem Galenus, altè atque intimè nescire debuit altissima Philosophiæ, & intima Naturæ principia, proprietatum quarumcunque seminales resolutiones & exaltationes. Tandem ad ostendendam in aëra vacuitatem, rarefactionis & condensationis, quidditatem eius altius indagare conuenit. Imprimis enim, quidquid de rarefactione aëris hactenus dixi, id pro captu vulgi factum fateor: alioqui propriè loquendo, etsi aër comprimi, atque expandi in spatio loci vi-
27 deatur: attamen ipsa rarefactio non est ipsius aëris, id est, quod ipsum corpus aëris seipso fiat rarius, eo modo, quo ex aqua fit halitus.

Quoniam iam aliquoties ostendi, quod halitus sit nubea atomorum aquæ, inuicem diremptorum per partes aëris medias intercedentes, & quod ideo aqua, in halito, ac semper maneat aqua, neque aliud patiatur, præter sui extensionem, ac diuisionem in atomos, à Separatore suo factam. Etenim si corpus aëris ergo, rarefiat: hoc esset, vel quatenus mutaretur in aliud corpus, se tenuius, rarius, & simplicius, quod est fingere nouum elementum, & inauditum, actu frigidum, aliis tenuius, & aëre simplicius. Aut aër rarefieret per separationem atomorum, & intercessionem alterius corporis incogniti; & tunc corpus intercedens, admitteret gradus raritatis; Ideoque ipsa rarefactio, non tam in aërem, quam in corpus incognitum intercedens, esset referenda. Est tamen rarefactio, non aëris: sed in aëre; idque nedum ob admissas fuligines, (vt in mechanica patinæ) verum ob nudam qualitatem caloris, (vt patet per organum dimetiens qualitates ambientis;) ergo quoties apparet in aëre rarefactio, omnino necesse est, eam per augmentum Magnalis contingere. Quod sonat vacuum in aëre auctum, aëris poros dilatatos, & extentos. Adeoque tantum abest, quod propter calorem, aër per se & in suo corpore sustineat rarefactionem, mutetusque elementi corpus: Quod potius coaguletur, comprimatur saltem, atque porositates vacui se extendant, siue ipsum Magnale, in aëre multiplicetur. Quo- 28
circa est impropria locutio, dum aërem indicamus per se rarefieri, quando potius per se inspissatur, siue comprimitur: Magnale verò sibi connatum, ideo extenditur. Ex præfatis autem deducitur aëris corpus, ad iustam sui extensionem, duci sub frigore. Atque iterum inde consequens, frigus esse aëri geniale. Magnale verò, sub frigore contrahi. Quoties autem magnale coarctatur, vix astrorum ad nos coarctantur. Atque hinc obuium est, cur terra promissionis, valde calida: id est, cur zona calidiore, feliciores sint Cœli cum terra consanguinitates, fructus vberiores, & sapidiores. Magnale ergo, instar lucis, fit, & annihilatur facile. Nam quod in se est aëris vacuum, penè nihil est, in respectu corporum. Ex nihilo enim produit, in nihilum quoque redigi potest. At non nisi inuito aëre: eo quod hoc vacuo opus sibi sit. Eheu! quam propè nihil, tota est natura, quæ ex nihilo incepit. In organo præfato, dimetiente ambientem, calore vel frigore Solis, cernitur locus aëris maior, minorue; ad rarefactionem autem contenti, expelli aërem sentimus. Cuius spiraculum, si tum occludatur, aëris defectu suctus sentitur. Ergo penitius inspiciendo, vacuum aëris, siue Magnale, augetur & minuitur; non autem aër rarefit. Sic & condensatio, siue compressio aëris, non est respectu corporis eius sed tantum magnalis.

METEORON ANOMALVM.

1 *Iridis & parelia mysteria.*
2 *Ante diluuium non fuisse Iridem.*
3 *Iris data in signum fœderis: nondum tamen sciri eius causam.*
4 *Iris tamen quotidie suum fœdus rememorat.*
5 *Iridi mysterium fœderis adhuc subesse.*

6 *In qua Iris designet finem mundi.*
7 *Deliramenta Scholarum de Iride.*
8 *Requisita à Scholis.*
9 *Iridem non suos habere colores immediatè in nube, sed in loco.*
10 *Iridem esse de natura luminis.*
11 *Probatur existentia colorum, immediatè in loco.*
12 *Obiectum visus immediatè in loco: obiectum auditus immediatè in corpore medij.*
13 *Creaturæ naturalitatis subsistunt immediatè in loco, extra corpus.*
14 *Refutatur Paracelsus de Iride.*
15 *Frequentia miraculi, non redigit illud in numerum naturæ.*
16 *Quædam supernaturalia, sunt ordinaria.*
17 *Athea, & ludicra opinio Scholarum de Tonitru, & fulgure.*
18 *Visiones mirabiles in montibus altis.*
19 *Fragor spiritale Blas Cacodæmonis.*
20 *Historia Tonitrui.*
21 *Vox tonitrui, vt putrefaciat.*
22 *Sal externus præseruat.*

METEORA constare dixi materia
1 Gas, & efficiente Blas, tam mo-
nuo, quàm alterante. Sed anoma-
lum est Iris, mysterium sua origine
diuinum. De Parelia, quâ duo me-
ridie Soles, vel tres apparent, simul æquè lu-
cidi, idem sentio. At Tonitrui non mysterium
æquè, ac portentum includit. Iridem, per
Sacra admoniti, fide credimus, in signum fœ-
deris, inter Deum, & mortales, datam, quod
mundus, deinceps aquis non amplius esset pe-
2 riturus. Primum enim inde deduco, Iridem an-
te diluuium nunquam visam. Mortales alioqui
iure conquesti fuissent: Iam enim sæpè ante vi-
dimus Iridem, & tamen mundus Cataclymate
periit. Quam ergo nobis securitatem per Iri-
dem polliceris assuetam; Suspectum hoc nobis
fœdus, pauorem non tollit. Noua ergo mundo
Iris fuit, dum in signum fœderis primò appa-
ruit. Quapropter ad insolitum ens, obstupuere
mortales, fidemque adhibuere alias increduli.
3 Secundò, hinc disco, Iridem, datam in merum
signum, quocirca neque hodie etiamnum, vl-
lam causæ rationem, relatione alicuius effe-
ctus, habere. Tertiò, cum iam mundus ante
diluuium, circiter bis mille annos consenuisset,
fuerantque tamen causæ in natura, quas hodie
Iridi attribuunt Scholæ; non tamen Iris: id
sanè conuincit falsitatem illarum causarum. Vn-
de tandem quarto sequitur. Quod nisi Iris, &
hodie in signum fœderis, & primæ suæ con-
4 stitutionis ergo, irrito alias scopo, appareat.
Igitur & ictum olim fœdus, Iris nobis subinde
rememorat, vt credamus, atque perpetuo me-
mores simus, Deum peccatorum vindicem, ali-
quando aquas misisse, vt omnem animam, in
terra viuentem perderent, eundem fore peccati
nostri conscium vindicem, & Iudicem. Etenim
omnis caro corruperat viam suam per luxuriam:
quam per aquas suffocari oportuit. Per Iridem
itaque, nos comminatarum pœnarum perpe-
tuos memores vult Deus, qui hoc signo, se
naturæ præsidem & vindicem continuum deno-
tat. Vt autem Iris significaret, quod mundus
non ampliùs aquis submergeretur, decebat eam
præ se ferre, non quidem insolitum aliquod in
aëre spectrum, indifferens ad quodlibet aliud:
sed in Iride mysterium promissi fœderis subesse
debebat, quod sponsionem, atque promissi 5
fidem signo panderet. Videor sane mihi cum
Noha in Iride tres colores, splendoresque pla-
cidos admirari, trium sulfurum, in mineralibus 6
concrematis, elucentes. Adeoque colores dant
testimonium, quod terra mineralium matrix,
tandem extrema sulfurum suorum vstulationis
liquefactione, iram Dei sit luitura. Iris ergo, non
amplius aquam: sed ignem præsagit. Demiror
Scholas, Sacrorum auscultare veritati traditæ,
nolle; sed etiamnum hodie pergere ethnicis
deliramentis adolescentes inebriare. Propinant 7
nempe, Iridem duplici nube constare, profun-
diore, atque spissiore vna nempe, altera verò
tenuiore, illi insuper extensa, vt speculi vice,
Solem ex aduerso referat. Inane vtique com-
mentum, anili somnio simile. Nam ego Iridis
infimam partem, pedibus quandoque calcaui,
& manibus tetigi: Itaque non solum in monti-
bus nubilosis; sed aperto, & aprico campo. Ad-
eoque oculis, manibus, & pedibus, cognoui il-
lius suppositi falsitatem. Cum ne quidem sim-
plex nubes, esset in loco Iridis. Neque enim
etsi mane, Iridem finderem, eamque per Iridis
colores ducerem, sensi quippiam, quod non
vbique, circumquaque in aëre vicino. Imò non
proin colores Iridis turbabantur, aut confusio-
nem tolerabant. Deberent Scholæ saltem ex- 8
plicare, cur semper arcus, aut semicirculi figu-
ram, nunquam verò speculi speciem haberet?
Cur si sit Solis reflexi imago, in medio sui non
luceat: Cum Parelia, Solis instar, indistincto,
totoque lumine fulgeat? Cur duæ istæ nubes,
semper pari arcus forma, & colorum varietate,
complicarentur? Cur speculum, ex aduerso
Solis, non illos colores repræsentet, si duplex
ista nubes, sit vice speculi? Cur duplicata ista
nubes, saltem exteriore, & conuexa parte, la-
titudinem vagam nubium non mutuetur, si con-
caua, penetretur exuberanti luce Solis occidui?
Cur Sole, subter nubes occultato & nusquam
micante, etiam Iris appareat? Quare inquam
Sol, vniformes semper, & varios istos, tamque
prope consitos colores, & non vnicum dunta-
xat, iuxta luminis sui simplicitatem, depingat?
Quare plures subinde vno campo Irides, simul
appareant? Siquidem in tam vasto aëris circulo
horizontis, non cadit reflexio in vno atque al-
tero milliari: sed nubes Soli opposita, non ha-
bet directè suam reflexionem nisi in oppositam
partem, sibi in horizonte respondentem, non
autem in suo lateri vicinam. Demum absurdum 9
est, quod superior & rarior nubes coloris ex-
pers, & quam lumen Solis facilè penetrat, in
densiore altera, colores fingeret, quos nec Sol,
nec vtraque illarum nubium in se habent. Has
sanè Scholarum inanes theses, plurimum admi-
ratus sum, dum Iridem manu contrectarem,
nullamque prorsus nubem circum viderem.
Quocirca Iridem peculiari priuilegio notaui,
suos colores habere immediatè in loco, in aëre
autem mediante loco. Adeoque notaui istos co- 10
lores, & figuram Iridis, in modo existendi, esse
de natura luminis. Id est, flante vento colores,
qui immediatè insunt medio, simul cum medio
ambulant, atque dissipantur, iuxta ac medium,
in quo sunt. Colores verò sine lumina, quæ in- 11
sunt immediatè loco, non mutantur, etsi aër, vel

medium in quo apparent; mutet locum, & fluat.
12 Sic nec flante vento, Iris perit, ambulatu. Hioc
nempe obiectum viſus, vnico inſtanti ad ocu-
lum defertur: Auditus verò obiectum, quia im-
mediatè non in loco, ſed in aëre eſt locato, du-
rationem & motum præſupponit. Quocirca
Iris, oedum non eſt in oube: quinimo ne qui-
dem in aure: ſed immediatè in loco. Sic nam-
que lumen Solis inſtanti celerius, à Sole, in ter-
ram vſque ferit, eo quod ſit immediatè in loco:
in aëre verò mediatè, quatenus ſcilicet hic eſt
in loco. Quod autem Sol ſit cauſa Iridis, id
oaturale credo, ſed quod à Sole, immediatè in
loco, arcus taliter coloratus ſtatuatur, nullate-
nus autem in aëre, id ſigni vim habet. Scholæ
enim hactenus ignorarunt lumen, & colores
poſſe ſubſiſtere, niſi ſubſtantiæ alicui inhæreant.
At nec mirum: Siquidem neſciuere, Creatu-
ras quaſdam, quarum aliquas retulerunt in ſub-
ſtantiam (puta ignem, formas ſubſtantiales, &c.)
alias verò, in mera accidentia (vt Iris, lumen,
13 magnale, &c.) reſignarunt. Quæ tamen eſſe
creata neutra, ſuo loco demonſtrauero. Hic
autem dixiſſe ſat eſto, Quod ſi Iris, immediatè
in aëre eſſet, & non in loco; Neceſſariò, quo-
libet ventulo, mox difflueret, & vna cum nube,
vel aëra, difflaretur. Quod falſum eſt in Iride,
quæ ſub ventis etiam dudum conſtat, abſque
vlla nubium præſentia ſubinde, & tamen in
eadem conſtante arcus, ſeu ſemicirculi figura:
ergo Iris cum ſit immediatè in loco, eſt noua
luminis colorati figura. Incepit quidem Iris ſu-
pernaturaliter, in ſignum, atque myſterium,
icti fœderis, cum mortalibus: Cumque hodie
in aëre, ſine materia vlla radicem habeat, per
modum tamen naturalium, eius cauſam effi-
cientem, illiuſque præſentiam veneror, & in
ſignum fœderis Iridem mihi commemoro, da-
14 tam hodie, prout olim. Paracelſus Iridem, So-
lis retur eueſtrum. Eueſtrum verò, hominum
manes vocat. Quæ ſola ſui abſurditate, vt ſat
reiecta, tranſeo. Siquidem Sol, nec animam, nec
poſt funera (adbuc viuans) eueſtrum habet.
Sunt, qui ridebunt me, propter hæc quotidiana
15 miracula. At certè dum res intueor penitius,
video diuinam Bonitatem actualiter, ſemper,
vbique & immediatè præſidem; vtpote, *Quæ
reuera à fine vſque ad finem attingit omnia for-
titer, & diſponit omnia ſuauiter. In Deo enim vi-
uimus, ſumus, & mouemur* reuera, & actu: non
autem per analogon, aut ſimilitudinem. Siqui-
dem dum Dominus Saluator dixit, *Ego ſum*;
Nempe per quem eſtis, viuitis & mouemini,
ſubtraxit tantùm eam ſui poteſtatem, qua mo-
uebantur, & confeſtim ceciderunt milites om-
nes in terram. Et quanquam ſit ordinarium in
natura organum, quo moueamur: Eſt tamen
altera principalis, totalis & independens cauſa
noſtri motus, & concurrit eius origo, miracu-
loſa manus in ſingulo motu. Sic quoque in Iri-
16 de concurrunt Sol, & locus velut cauſæ ſecun-
dæ. Eſt tamen altera independens cauſa tota-
lis, miraculoſa & immediata, quæ Iridem di-
rexit ad gloriam ſuæ Bonitatis, & icti fœderis,
non ſolùm quidem cum Noha, & familia ſua:
ſed cum poſteris filiis hominum, vſque in finem
mundi. Adeoque eadem origine, & fine, qui-
bus incepit Iris, ſpondetur duratura quamdiu
erunt mortales: & cum ſit ſignum fœderis cum
filiis hominum, non autem cum ſolis filiis No-
hæ, quoddam etiam pactum includit. Miracu-
loſum ergo in Iride eſt, quod colores ſui non
ſint aliquo in corpore: ſed immediatè in loco
ipſo, inſtar luminis, idque immediatè à manu
Dei ſine concurſu cauſæ ſecundæ, Neque mi-
rum eſt, ex conditione pacti, interuenire effe-
ctum ſupernaturalem. Quippe quod multis locis
occurrunt miracula perpetua.
Itaque, vt Iris ſignum eſt fœderis ſempiterni, 17
& Nuncium diuinæ Bonitatis; ita Tonitru po-
tentiæ Dei admirationem, atque adorationem
cauſat. Nihil enim eſt in rerum catalogo, cu-
ius habenas præpotens Conditor non imme-
diatè regat. Inculcat nimirum vbique amorem,
& timorem ſui, adeoque ſuæ poteſtatis homi-
nem ordinariò admonitum vult. Iuxta illud:
Vox tonitru verberauit terram. Subitaneum
Blas enim, & portentoſum, in aëre concita-
tur. Cœlum ſubinde ſerenum; mox etiam ci- 18
tra ventum, nube atra repentè conſpurcatur.
Sæpius enim ſereno cœlo, citra nubeculam vl-
lam tonat. Adeoque tonitru, nubem non exi-
git; ſin autem repentè conciter: fit, quatenus
fragor Petoledos, concutit, ſiditque Gas deor-
ſum, in ſpiſſam nubem, frigore loci contractum.
Friuola igitur Scholarum de Tonitru doctrina,
ſtatuens exhalationem intra nubium thecam
accendi, elidere ſulgur, eiuſque nubis eot eſſe
rupturas, quot tonos & fragores. Vidi nempè
in montibus vagantes nubes, & frigidiſſimas
attactu, nullas tamen alicuius firmitudinis, aut
roboris, vt diſcontinuatæ, tanti fragorem edant,
vel fulmen tantæ potentiæ, motu deorſum, ad-
eoque violento, & præter naturam ignis aſcen-
dentis diſiiſſiant. Vidi, inquam, circa me ful- 19
mina, & tonitrua etiam ſubter meos pedes au-
diui. Attamen illas nubium firmitudines, & To-
nitru nugas, vel minimum deprehendi. Vidi,
inquam, ſubter pedes meos, fulgura & tonitrua
variè ludere, vbi primùm nulla eſſet nubes, nu-
bemque deſcendere, quaſi voce Tonitrui aduo-
catam. Adeoque fulgur & Tonitru, cum ma-
gnificentia Poteſtatis diuinæ, non autem cum
formidine, ſum intuitus, licet bis fuerim in do-
mo, percuſſa a Tonitru. Magnificentias enim
Domini, eò magis admirando laudaui, quò mihi
eſſent viciniores effectus eius. Vidi quoque ſe-
mel propè Viluordiam, atque iterum Bellis, in
Flandria, thecam quandam nigram, quaſi lon-
ga eſſet equitis ocrea, inter querceta, magno
fragore volare, habentem à tergo flammam ve-
lut accenſi ſtraminis. Succedebat verò ingens
nimbus. Itaque cum Tonitru cauſam non ha-
beat planè naturalem, in nubibus meteori, cre-
do prorſus cauſam omnem habere non ſupra,
ſed præter naturam: adeoque eſſe effectum po-
tentoſum. Imprimis namque credere tenemur,
Cacodæmonem, eſſe principem mundi huius,
eiuſque principatum inter fideles non elaneſce-
re, niſi ſolo tentatoris officio. Sic nempè dici-
tur, *Aduerſarius tamquam Leo rugiens circuire,
quærens quem deuoret:* Id autem ex officio prin-
cipatus. Obtinuit ergo principatum mundi hu-
ius, vt ſit pro iudiciis ſummi Monarchæ, exſe-
cutor aliquis, adeoque vt ſit arbiter tonitrui, &
fulguris, ſub ſtipulatis tamen conditionibus.
Etenim niſi reiectis repagulis, à diuina Bonita-
te, frenaretur illius potentia, terram vnico qua-
teret ictu, & mortales perderet Fragor ergo,
ſiue vox Tonitrui, eſt Blas ſpirituale Cacodæ- 20
monis,

monis, ingentis sanè roboris effectus. Non est
autem Tonitrui, miraculo coniunctum: sed
portentum in natura continet. Adeo etsi ignis
fulminis, sit naturalis: modus tamen, & me-
dium, sunt potentiæ diabolicæ. Deus enim vt
pater amantissimus, amari vult primariò: per
se autem immediatè formidines non lubens in-
cutit: eo quòd ex timore & formidine pœnæ,
aut supplicij, amari; non est suæ Bonitatis. Er-
go suæ potentiæ terrores, & indignatæ Maje-
statis formidines, non nisi per appropriatos Ap-
paritores spirituales sibi ministros incutit. Id
est, per spiritum terribilem. Idque tota mecum
censuit semper Antiquitas, quæ Iouem, vel Ioua
(quasi cum Hebræis Iehoua diceret) Deum To-
nitruum dictitauit. Cum rerum Dominus, & pa-
rens, per tortoris ligatam manum, tonitru ex-
plicat, voluit exin Cacodæmon, non quidem
principis mundi titulo contentus; sed sibi no-
men Iehoua competere. Tonitru ergo, & ful-
gur, etsi concurrentes causas naturales habeant?
Illorum tamen motor, spiritus est incorporeus.
Rideant Athei meam philosophiam, nullum
Numen, nullumque spiritum abstractum, cre-
dentes. At saltem non possunt non admirari
effectus Tonitrui, & sese ignorantiæ causatum
21 eius, accusare. Vnam saltem historiam, mille
instar narrabo. Anno 1554. in tractu Leodiensi,
turris Curingiæ per tonitru ablata, nusquam
apparuit: tandem post quindenam, in herboso
Cœmeterij gramine, fossa aperitur, qua sutor se-
peliretur, & ecce sub cespite immoto, ac viridi,
primum gallus æneus, cum cruce ferrea appa-
ret, dein turris pinnaculum, ac tandem tota
turris effoditur. Vidi ego vnico fragoris tono,
me præsente, aliquot myriadas quercuum, &
corylorum combustas, primo germine, & fo-
liis, tota nempe sylua loco ducta, prope Vilnoc-
diam, vbi interim frequens Betula, Fagus, &
22 Alnus, densa confusione aliis commistæ, à
Tonitru illæsæ permanserant. Alias verò, vnico
ictu, multa, longè distantia, simul ferit. Quis
enim mille artificis varias technas, & ludibria
satis explicet; Sufficit plures concurrere actio-
nes spirituales, à natura ordinario cursu alienas,
in distans quoque, atque in propinquum, po-
tentes æqualiter. Vox ergo illa terribilis Toni-
trui, terram verberat, bombyces necat, cereui-
siam concutit, & acescere cogit, carnes mactati
bouis suspensas, flaccidas facit, lac coagulat subi-
to aciditatis fermento, &c. Sal autem extra, ad
cadi, vel testæ labrum, de foris appositus, auer-
tit eiusmodi effectus. Debile sanè resistens tan-
to agenti, si in natura resistens agenti debeat
23 præualere. At quid; Cacodæmon salem odit,
ideoque in suis scropharum sabbathis, sal per-
petuò deficere dicitur: sat gnarus quod sal exor-
cisetur pro aqua lustrali, quandoque sale bapti-
zans vtatur. Sal etiam non benedictus impe-
ria sua pessumdet. Si ergo ex fructibus arbor,
ex operibus itaque author cognoscendus est,
eoque magis, quòd tam debilia remedia, tanto
resistant robori. Nec sanè facit in contrarium,
quod Deus apparens Moysi in monte, fulgure,
& tonitruo perpetuo, coram Israël montem
cinxerit. Quin imò exin confirmatur, frago-
rem, tonitru, fulgura, esse ministrorum spiri-
tuum, spirituum, inquam, Tortorum & execu-
torum; siquidem sub indictione mortis, Israël
ab ascensu montis arcebatur. Nec enim ideo

in apice montis erant tonitrua; sed infra circum montem. Nec etiam omnipotens Heliæ apparuit in turbine, aut forti vento: sed in aura suaui. Pro corollario huc referam decretum Ecclesiæ: Quæ in benedictione campanæ certas præscribit formulas, quibus confirmat præsidentiam in Tonitruo, eandem, quam hoc capite præscripsi. In verbis enim, habent exorcismi sui. *Procul pellantur omnes insidiæ inimici, fragor grandinum, procella turbinum, impetus tempestatum: temperentur infesta tonitrua, ventorum flamina, &c. Prosternat aëreas potestates dextera tua virtutis, & hoc audientes tintinnabulum, contremiscant & fugiant. Ante sonitum eius, longius effugentur ignita iacula inimici, percussio fulminum, impetus lapidum, læsio tempestatum, &c.* Quorsum nimirum conspirant omnes exorcismi contra tempestates. Nam grando, ventus, pluuiæ, nubes, &c. sunt meteora naturæ: sed iaculatio tempestuosa, superans casum corporis grauis, aut venti fluxum, à potestatibus malignis, facta intelliguntur. Hæc quidem de tempestatibus aëris, grandinis, & maris ita confirmantur: sed in Tonitru, nedum ipsa fulgetri, aut lapidum iaculatio: verum insuper fragor tonitrui, à potestatibus aëris, ac hostibus pendet: vtpote quod nulla nubium, aut aëris laceratio, possit eiusmodi fragores, horumque effectus edere naturaliter: nisi portentosæ & hostiles potestates sese immisceant, & colludant.

TERRÆ TREMOR.

1 *Nomen terræ motus improprium.*
2 *Copernici opinio.*
3 *Facti species.*
4 *Consonant Scholæ omnes in causis, cum Aristot. per 21 sæcula hactenus.*
5 *Demonstratur Scholarum opinio impossibilis, à defectu loci.*
6 *Idem à supposita vi exhalationum, quomodocunque sumatur.*
7 *Item per regulas proportionis ac motuum.*
8 *Exhalationum ortus, quantitas, potestas, progressus, modus fiendi, hospitium, & celeritas, ridicula omnia.*
9 *Impossibilia demonstrantur hæc omnia.*
10 *Deest causa ortus.*
11 *Probatur per regulas falsi, & absurdorum.*
12 *Quod suppositis ad lubitum Scholarum nugis, modus adhuc sit impossibilis.*
13 *Data exhalatione ad optatum: attamen inde tremorem terræ impossibilem.*
14 *Disruptiones præ pauore penetrationis corporum, differunt ab ea, quæ præ exhalationum supposita leuitate contingeret.*
15 *Probatur impossibile, ex natura compositionis exhalationum.*
16 *Impugnantur, quæ ex conniuentia falsi concessa erant.*
17 *Putei, & specus, toto anno, in sui profundo, æqualis sunt temperamenti.*
18 *Exhalationem non esse, vt nec Gas igneum.*
19 *Exhalatio nequit terram eleuare sui leuitate.*
20 *Vesica aëre repleta, non emergit efficienter ex aqua, propter sui leuitatem: sed occasionaliter.*

21 *Grauitas,*

1 DE terræ tremore, eiusque causis,
atque finibus dicturo mihi, ante
omnia de nomine incipiam. Mo-
tus solet vocari, at oomeo nimis
generale mihi visum, ac valde
improprium, Siquidem dum terra, vel aliud
corpus graue deorsum properat, dicitur seip-
sum mouere, adeo vt aqua fluens, totam mo-
uet actiuè : In terræ verò tremore, videtur esse
motus passiuus, adeoque per accidens, sibi im-
2 proprius. Nicolaus Copernicus, per plurima
phœnomena; contendit terram circulariter mo-
ueri, cum orbe lunæ : cumque nullus motus
globo sit proprius, nisi sphæricus, atque is ter-
ræ noo conueniat, iuxta decretum Ecclesiæ; ideo
nomen motus, à terra sustuli, ac mutaui, vt
nempè potius pauida, tremere dicatur. Siqui-
dem passiuè, à vi quadam immensa, percussa
terra, siue comminata, metu, atque horrore
veluti succutitur, non autem gaudio subsilit; Si-
quidem aliquid funesti, ac præter consuetum
3 naturæ cursum horridi, tolerare videatur. Ita-
que primum stabilito tremoris nomine, deinde
occurrit facti species. Enimuerò oox erat, in-
ter diem tertiam, & quartam Aprilis, anno
1640 quadrans verò post horam tertiam, à nocte
media. Luoa post biduum inde plena, & dies
Mercurij ante Pascha, quando Mechlinia (vbi
tunc eram propter causas) iosigniter tremuit,
& subsilit tribus repetitim accessibus, singula-
que iouasione tremor durauit, paulò minus
quàm esset spatium symboli Apostolorum ; Ac-
cessum verò quemlibet, immediatè præcessit
mugitus qoidam io aëre, & quasi rotarum actio,
qua maiora tormenta bellica per plateas vehun-
tus, terram succuteret. Noa ioquam serena,
clara, ventis expers erat. Siquidem propter
causam seuisionis tum ventilatam, paulò ante
mediam ooctem, domum redibam. Cubabam
autem iuxta Diliam in Commendataria Teuto-
nica, vulgo Pixenborg, pro more, & humanitate
Illustris viri Domini Vvernheri Spies à Bullens-
heim ord. Teut. Commendatoris prouincialis
Bullinæ confluentiæ, ac commendatoris Pi-
zenburgici, Toparchæ in Elsoo, Herren nol-
heum, &c. exceptus, semotus autem à plateis,
per 70 passus. Deinde didici ab amicis, iisdem
penè momentis, iisdemque tribus repetitim vi-
cibus, pari interuallo diremptis, similique co-
mitante mugitu, tremuisse Bruxellam, Antuer-
piam, Liram, Gandauum, Montes Hannoniæ,
Namurcum, Cameracum. Deinceps audiuimus
idem accidisse in Hollandia, Zelandia, Frisia,
Luxemburgo, & Geldria, imo Francofurtum ad
Mœnum vsque, non minus tremuisse. Merxiis
aliquot turres dirutas, & noua ædificia, prope
Theonpolin corruisse. Tremuisse quoque Voest-
phaliam, imò Ambianum, & Galliæ finitimas
oras. Vniuersa isthæc nimirum tremuisse eodem
nunc, licèt propter sphæræ globum, horologia
dierum nuncia, necessariò discreparent. Tractus
est ad minimum ter centum, sexaginta leucarum,
singulis eius circuli minimis locis, æquali vbi-
que formidine trepidabat solum. Neque enim
custos in vastissima turri ædis Mechliniensis, se-
cus succutiebatur ; quàm humili casa cubans
quilibet. Non aliter inquam accola Scaldis, in-
sularum incola, & pratorum ciuis, quam qui
editiore colle morabaotur. Par omoium, ac
singulorum tum fortuna. Denique intellexi,
naues in portubus Hollaodiæ, atque Zelandiæ,
malis, atque antennis concussas, absque vento.
De causis proximis tanti effectus, est Scripto-
rum multa conformitas. Moderni, inquam, Ari- 4
stotelis monita sorbeotes, ne latum inde vn-
guem recesseruot hactenus. Quanquam sua in-
ueota, antiquorum præceptis addiderint. Scho-
læ itaquè, docent terram tremere propter aë-
rem, ventum, vel exhalationem subter, & in ca-
uernis ac poris terræ congregatam, quæ foras
exitum quærens, ac faciens subiode sibi, ter-
ram subsilire faciat. Hinc namque non rarò,
per hiatus, atque fissuras, mox erumpens, exi-
tialibus morbis ortum dederit. Hæc est Schola-
rum traditio, à viginti & vno seculis, toto orbe
recepta. Quæ, si mihi visa esset finibus diuini
numinis consentaoea, à scripto destitissem. Vi-
sa nimirum est mihi consita ponderosis anxie-
tatibus, & ineuitabili absurditate, adeo vt non
parum anilis figmenti cootineat. Tam scili-
cet humanum genus sponte in torporem ver-
git, vt quasi deuocata spe discendi, omnes
scientiarum thesauros, vno in Aristot. exhau-
stos, ab vlteriore indagine, velut cessandum esse
insserit. Ego itaque, primùm impossibilitatem
ostendam illius doctrinæ, ac dein meam opi-
nionem, noo ethnicis somniis stabilitam, sed al-
tioris authoritatis doctrina confirmatã edocebo.
Imprimis enim, terra est actualiter, certis stra- 5
tis, soleis, siue fundis distincta. Externus siqui-
dem terræ fundus, conspicuo arenosus est, ar-
gillosus, luteus alibi, limosus, griseus, albus, fla-
uus, niger, rubeus, &c. variis ludens diuersita-
tibus. Subter qoem, plerumque est sabolum, &
hoc ipsum, magoa vbique varietate discrimina-
tum. Subter huoc verò fundum tandem mons si-
liceus, (quem *Keyberch* vocant) rupium stratum,
& origo, atque mineralium prima radix. Ac tan-
dem vbique hunc fundum subter, est arena vi-
uens, sabulum bulliens, *Dref, siue quellem.* Quod
in centrum mundi vsque, sui continuitate aquis
perlutum, extenditur. Ac qoanquam no vbi-
que omoes ex ordine fundi præfati sibi inui em
succedant; attamen *quellem* vtrobique est stra-
tum mundi postremum, licet non rarò imme-
diatè

diatè aëri expositum, ac conspicuum. (Vt de fontium origine, libro de fontibus Spadanis) Hoc itaque semel supposito, dico, quod locus, vbi exhalatio esset, quæ tremotis terræ causa creditur, deberet statu io aliquo, vel intret aliquem dictorum fundorum, cum in terrra non sit locus, extra prædicta ftiata. Ad subuersionem autem illius doctrinæ, eequititue demonstratio, quæ ex sufficienti enumeratione stratorum, ostendat impossibilem eiusmodi exhalationem, in aliquo dictorum fundorum contineri, aut suscitari posse, aut ibidem si esset suscitata, non habere potestatem formandi tremorem terræ. Quo ad trium membrotum primum (nempe non posse contineri aliquam exhalationem sub terra, quæ eius tremorem faciat actiue) probo. Non imprimis subtee extimam luteam, siue primam terræ soluam, aëri vicinam, mortalium habitationi designatam. Quia sic non trepidasset turris S. Rumoldi, vt nec ædificia, immediatè super *quellen* structa. Vt nec naues, sine ventorum turbine, in profundis aquis, longè à fundo sabuli, remotæ. Nam dato, quod fundus Maris, æque atque alias terra habitata tremeret: non tamen absque vento, & procella, aquæ superficies, eiosdem trementis sabuli tenorem seruaret. Quod tamen falsum esse deprehenditur, nam & volantes aues, terræ sentito tremore, non deciderent, velut perculsæ in signum, quod etiam aër ipse tremat. Colliquescent nempè in conspectu Iudicis, quandoque elementa. Ergo si aqua non minùs, quàm ipsamet quieta terra tremat: designatur, eius causa esse in globo, siue quod terra & aqua, eodem percussionis ictu, vna cum aëre, sentiant pauorem, siue manum Percutientis testentur. Demum, neque exhalatio, causa tremoris terræ, potest in vllis arenarum fundis habitare: quia tunc paludes, prata, & loca, quibus infra lutum immediatè *quellen* substernitur, non trepidassent. Quod æquè ac præcedens, à veritate facti est alienum. Tertiò denique, nec potest eiusmodi exhalatio, subter *Keyberch* occultari. Nam toto circulo, paucis locis exceptis, quo terra tum tremuit, pari momento, fundus *Keyberch* non extat. Tandem nec intra *quellen*, oriri aut detineri posset exhalatio, sufficiens tantæ moli, pari furore succu-
6 tiendæ. Vtpotè *quellen* (vicinum aëri non raro) & in centrum vniuersi vsque, continua sui vnitate, & aquarum permistione connexum, facile eiusmodi exhalationem exsufflaret, priusquam tantam simul molem pariter attolleret. Inexcusabilis nempe est necessitatis, eo quòd exhalatio eiusmodi erumperet, parte magis debili, minùs graui, minusque resistente: Id est, loco minimè ponderoso. Adeoque sub thesi datæ exhalationis, non posset omnium locorum esse par tremor. Quod repugnat facto. Nam antequam tam ingentia pondera, per tam vasta, variaque Soli, & aquarum spatia, simul, vnoque momento attolleret exhalatio, quæsiisset atque inuenisset sequacia, atque debiliora loca, per quæ, sibi viam erumpendi fecisset. Alioqui namque, pugnaret exhalatio, contra naturæ, proportionis, & motuum regulas, quæ æqualiter, simul omnes Belgij, magnamque Germaniæ partes
7 eleuaret. Maximè vbi non æqua cuiusque loci capacitas, qua exhalatio hospitaretur, non æqua incumbentis oneris sarcina, aut resistentia ponderis, sicut nec possibilis est æqua illius exhalationis suscitatio, vt simul, vnicoque ferè momento, per tot tractus, pariter ageret. Quod est dicere, impossibilem, posita exhalatione, motrice tremotis terræ, æqualitatem in simultate, & potestate motus, per tam ingens spatium, per tantum Solis, Cœlique differentiam, teniteotiam, & ponderis heteroclitatem: cum agens eiusmodi exhalatio, locorum varietate, mouentis differentia, magnitudine, actiuitate, celeritate, suam dimetiens efficaciam, necessariò impar, locorum etiam imparitatibus obe-
dire deberet. Ridicula ergo esto exhalationum 8
quantitas, ortus, potestas, hospitium, & celeritas, quæ tot vrbes, montes, valles, colles, aquosa, prata, flumina, maria, insulas, tamque vastam molem, longè latéque dissitam, vno simul momento, pariformiter, ac repentim succuteret, citiusque quàm sibi exitum quæreret,
inueniret, faceret. Nunc verò ad secundum 9
probationis membrum accedens: nempè quod in præfatis terræ stratis, impossibilis sit suscitatio exhalationis, quæ sit causa tremotis terræ: Apotheca qualiscunque statuatur naturalis, & per sui causas examinetur. Exhalatio, quæ supponi potest motrix terræ, non est imprimis vapor, siue aquosus halitus, eo quòd ille, ocissimè rursus in aquam, per compressionem, quotidie redeat vltro in nostris alembicis: sed exhalatio Aristotelt, præcipuè hic necessaria tremmis, est effluuium è corporibus calidum, & siccum (plerumque etiam oleosum) è partibus siccis, acri calore, in formam aëris, eleuata, aut
surgens fumus. Sed optarem, Scholæ, respon- 10
deant, quis igitur demum erit iste actualis, æqualis, & connexus calor, sub mari, fluminibus, stagnis, pratis, ac subter *quellen*; Siquidem oporter calorem, & siccitatem, actuales & fortes esse, quæ ibidem effectui tam insigni sat sint: non autem qualitates potentiales, nudas, remoras, possibiles, siue somniarias. Quis calor ille, à quo, & vnde suscitatus, in profundiori frigore? Quis calor ille tam breuis, tam fortis, tamque interruptus, qui post pauculos rigores trepidationum cessat: neque de nouo terram trepidando quatit. Nam si in calore est causa tanti motus, non erit saltem post motum, in calore, causa tam subitæ quietis. Quæ demum est siccitas, igni connexa, quæ è vestigio subter terram & aquas, vniformiter per totum Belgum,
exsiccatis aquis, succendat ignem, patronum 11
tantarum exhalationum? Sed agedum, fingamus ludendo, donemusque, calorem actu, subter aquam & terram, qui fit accendendo; altem magnus ille, ac peruicax, insolitaque eius actio quæ ante rei siccitatem exhalationes suscitet? Anomalus vtique effectus, hactenus inter pyrotechnicos nondum visus. Iterum fingamus & alia absurda, ignem actualem, violentum in aqua, vel subter aquosa, posse sine fomite ibidem nasci, & sine pabulo sustentari, pergere, dudumque persistere, at altem, non poteritis vapores, multoque minus exhalationes conclusas, excitare arctoque loco detinere, quæ istum ignem extemplo non suffocent; irritamque faciant exhalationum istarum sufficientiam, vires, ac successiuam generationem. Siquidem in cuniculis metallium, si subinde supernè, nouo aëris afflatu non recreentur, statim lucernæ

cernæ extinguuntur, ſimulque foſſores flatu at-
que vita priuantur. Sin autem vt ignis, vtque
exhalatio ſubſiſtant, donec ſatis, donetur reſ-
piratio. Iam eo ipſo, ſua proles exhalatio mo-
trix, iſthac primò exſpirabit; vel ſi non ſuffi-
cienti reſpirationi ſit locus, neceſſario vtique
ignis ſuffocabitur, nec locus erit pro tanta ſuc-
ceſſiua exhalatione, ſiue, pro reperito acceſſu
tremoris terræ. Fingamus iterum, non qui-
dem ignem, aut actualem calorem, præfatis ter-
ræ ſoleis, hoſpitari ſubter aquas: ſed totum Bel-
gium habuiſſe omnibus locis aliquid, pulueri
tormentario ſimile, quod tandem ſubter aquas
propriâ maturitate, veli occulta aſtrorum conſ-
piratione, accendatur ſimul, & vbique, atque
eatenus extemporaneam exhalationem, vbi-
que locorum æqualem, ſubminiſtret. At nec
12 quidem ſub tot nugis, tunc totum Belgium,
alias quàm ſemel ſubſiliret, atque id locis tene-
rioribus, minuſque profundis, & ponderanti-
bus hiaſſet, eiuſque aliquot fruſta in altum diſ-
ſiliiſſent, & ſequeretur ibidem caminus illius
flammæ exhalantis, Non autem Belgium &
para Germaniæ, proinde tremuiſſent. Simul
enim atque ſemel alicubi terra in faſtigium ſur-
rexiſſet, qua hiaſſet; non autem ſæpius, velut
rigore febrili trepidaſſet. Siquidem actio ac-
cenſionis ſuppoſita, fierit duntaxat, vt impe-
diretur corporum penetratio. Igitur quoad ter-
13 tium punctum. Quod nempè etiam data ex-
halatione ſufficienti, ſubter terram, nihilomi-
nus ſit impoſſibilis terræ tremor. Incœpi qui-
dem iam probare, per conceſſa quædam figmen-
ta. Alioqui quomodocunque ſumatur exhala-
tio, & vbicunque ſtratorum illa ſupponatur, non
tremeret inde terra: ſed alibi, vbi minimæ eſ-
ſent reſiſtentiæ, ſurgeret in cumulum vel gib-
bum, donec hiaſſet, ſibique exhalatio, per in-
gentem voraginem, exſpirando, iter feciſſet.
Quæ cum non reperiantur accidiſſe. Ruit
14 etiam hactenus Scholarum traditio. Imprimis
namque, vt clariùs conſtet, aliam eſſe actio-
nem, & actionis modum, quando propter me-
tum penetrationis corporum, res diſſilit, atque
aliter operari naturam, propter ſuppoſitam ex-
halationum leuitatem, erumpere nitentium, ad-
uerte mechanicam. Sit lagena vitrea capax, ſpiſ-
ſa & fortis, infunde illi vncias quatuor aquæ for-
tis, paratæ, ex ſale-petræ, alumine, & vitriolo,
ſiccatis ſeparatim. Illi autem aquæ iniice pulue-
ris ſalis armeniaci vnciam vnam, ac confeſtim
claudatur collum vitri, per liquationem. Quod
dicitur ſigillum Hermetis. Quamprimum in-
cipiet ſpontanea actio, & copioſa (inuiſibili ta-
men) exhalatione vas impletur, ac vtut fingatur
ferro fortius, tamen mox in fragmenta pericu-
loſè diſſilit, propter metum penetrationis, non
autem ratione leuitatis multarum exhalatio-
num. Siquidem etſi diſſiliat, propter multitu-
dinem, & compreſſionem leuiſſimarum, & in-
uiſibilium exhalationum; leuitas tamen earun-
dem, in hoc nequicquam momenti habet. Quo-
niam ſi horum aliquid, leuitatis ergo, contin-
geret, ipſum vas vitreum ante ſui diſruptio-
nem, ſponte in auras attolleretur, & ſurſum auo-
laret. Quia minoris operæ eſt, pondus 3 aut 4
librarum attollere, quam diffringere vas for-
tiſſimum. Ergo exhalationes quæ diffringunt
vitrum, multo potentiùs vitrum eleuarent, ſi
non inane leuitatis ſubſidium, Scholæ ab exha-
lationibus mendicarent, pro terræ tremore. Si
ergo exhalationes non valeant ſui leuitate, vas
in quo clauduntur, attollere, multo minus tan-
tam terram vaſtamque molem. Denique omnis 15
exhalatio, cum ſit corporis alicuius, omneque
corpus ſic ſeparabile, diuiditur in ſalem, ſul-
fur, & mercurium: ſitque pars mercurialis,
pars aquoſa corporis: ergo neceſſe eſt, omnem
exhalationem eſſe de materia ſalſa & oleoſa.
Eamque prius ſuſcitari ante partem aquoſam.
Quod in vitris noſtris nondum ſic contigit, æ-
quabili caloris actione. Si igitur exhalatio ſalſa
eſt, facile in terram imbibitur; quod videre eſt
in omnibus prorſus aquis, & exhalationibus
quorumcumque ſalium: quæ agendo ſuper ter-
ram, coagulantur in ea, & actiuitatem om-
nem amittunt. Ergo ſi in terra excitarentur, de-
ſiiſſent, antequam eſſent, ſiue in fieri eſſe finiiſ-
ſent. Sin verò eſt oleoſa exhalatio, illa ſanè in
terram depoſita, olei priſtinam ſpeciem reaſſu-
mit, & ſic concreſcit. Quod cum facile fiat,
non poteſt cogitari, quomodo exhalatio, ſui
leuitate, tantam terræ ac immenſi ponderis mo-
lem titubare faciat citius quàm coagulandi con-
ſilium ineat. Atque in omnem euentum, non
eſſet locus, niſi vni eleuationi terræ, eiuſdem-
que ſubſidentiæ vnicæ, poſt repertum aliquem
hiatum: non autem excitandi tremulam trepi-
dationem. At hæc ſunto ſomnia in aquoſis,
pratis, lutoſis, ſtagnis, mari, fluminibus, &c. 16

Itaque abſurda, quæ conceſſi ante, ludendo,
ſeriò nunc impugnabo. Imprimis cedo, quia
calor iſte tam inſolitus, qui ab anno 1580. vſ-
que in annum 1640. non viſus Mechliniæ? vt
neque terræ tremor? quare non quotannis? qua-
re in Aprili, ſub nocte frigidiſſima, dum pri-
die multum ninxerat; ſub continuo borea: Et
non ſub canicula? An quia tum terræ interiora
calent? Quare ergo non quotannis in Ianuario?
At ceſſat hoc argumentum Veterum, poſt re-
pertum inſtrumentum, ambientis gradus di- 17
metiens. Nam reperiuntur putei, & ſpecus,
æqualis toto anno caloris, & frigoris. Iterum.
Quare tantus calor, exhalationum excitator,
ceſſat tam repente? præcipue vbi exhalationem
tantæ molis motricem excitet? quo fomite ſub
aqua accenditur; quo pabulo viuit, & ſubſiſtit?
qua lege ibidem non ſuffocatur? quo priuilegio
deſpicit reſpectus corporum, locorum, & pon-
derum; qua demum prærogatiua, exhalatio-
nem tantæ vaſtitatis, citra humidos vapores,
ſuſcitat è corporibus vdis: Aut ſi vapores, pro
more ordinario ſimul elicit, cur hi, tanti ca-
lorem non mitigant? extinguunt? ſuffocant
ſimul, cum ſororibus, ac ſubſequentibus ex-
halationibus? Quænè iſta eſt exhalatio, quæ
vaſtam turrim Mechliniæ, non maiori reſpectu
ſuccutit, quam humilem caſam? nec vllam reſ-
picit immanis ponderis renitentiam; quæ vel
pariter in propinquum, ac in diſtans operatur?
vel ſimul, vbique & pariter, per totam ſuperfi-
ciem repetit ſui centri collectam potentiam,
vt ſimul vbique pariter vno momento, æqua-
liter, & æque fortiter operetur? Cur per ne-
ceſſitatem cauſarum naturalium, filum non
frangitur parte debiliori: ſed cuncta ſimul can-
dem violentiæ legem ſubeunt, imo & ſuſtinent?
Certè ſi ritè hæc cogitentur, reperitur in terræ
tremore, vis quædam operatiua, infinitæ pote-
ſtatis, quæ montes turreſque eleuat, ſine reſ-

pectu

pectu leuitatis, aut ponderis, quasi nihil potens sit, resistere virtuti motrici huic.

18 Cæterùm probaui exhalationem si qua sit, terræ tremoris efficiens motrix, nec esse de salium prosapia, nec de sulfurum, vt neque meteoriorum (quippe quod hæc non sit exhalatio, sed vapor aquosarum partium.) Restat ergo, vt non sit exhalatio: sed ipsum Gas, non suscitatum effluuium corporum à calore: sed potius effectiuum residuum post ignem. Nimirum Gas solius flammæ ignis, vel natæ ab hoc fuliginis. Sed neutra etiam harum exhalationum potest esse causa effectrix terræ tremoris. Ergo si nulla harum exhalationum sit motrix terræ, nulla prorsus erit, (cum non reperiatur alia;) & per consequens est inane figmentum Scholarum, quod in tremore terræ sibi credi volunt. Quod si verò aufugium meditantes, dicant, non exhalationem calore excitatam, nec siccitate partam: at causis suis constitutam, anonymam aportheam, se intelligere. Qualiter nimirum Aristoteles cuncta saxa, lapides, mineralia, itemque sal maris, cometas licet globo terræ centuplo maiores, & ventos omnes, quibusdam anomalis, nonque explicatis exhalationibus, prodire scribit, ventos in eo contra aërem distinguens. Hoc, inquam, est cum Aristotele delirare velle, & ignarum physices, cum eodem, remanere. Denique, impertinens est: Aristotelem errasse, & per suam authoritatem tueri velle suos errores. Attamen contra Scholas ratione agam: vt cum se tam rationales prædi-
19 cent, rationi arma tradant. Dico ergo; Nulla exhalatio potest esse aëre leuior, simplicior, aut subtilior: eo quòd hic sit corpus elementi simplex: illa verò sit corpus concretum; adeoque vt sit, habet in se corpus graue, quo aër caret. Non est tamen aër, leuior corpore quod absque pondere est, id est, aër non est leuior seipso, nec potest quicquam præter se eleuare, nisi per motum flatus, aut fluxus, id est, per Blas. Quo cessante, etiam corpus quod sustulit, sidit. Vnde concludo, quod aër vel ventus, siue conclusus sit, siue liber, nequeat terram attollere ratione suæ leuitatis solius. Nisi forte externo mouente violentoque feratur: atqui hoc casu cessat vis exhalationis, cum sit vis impellens, quæ moueat: non autem ipsa exhalatio. Quippe quæ tali casu, est tantum medium, siue organum motus, non autem vis motiua principalis. Multoque minus id congruum est exhalationi; quippe quæ aëre est crassior, &
20 ponderosior, quatenus aquam continet. Probo per Mechanicam. Vesica aëre distenta, emergit extra aquam, non primariò: quia aër leuior sit aquâ: sed quia aqua est corpus graue ac fluidum; ideoque non patitur se extra suum pelli locum, à corpore leuiore. Primarius nempè nisus aquæ est, se iungere aquæ, vnde est separata: secundarius ac velut per accidens, exprimere per sui concidentiam, quidquid se leuius est. Grauitas ergo, non leuitas, in hoc operatur, ob rationem mox dicendam. Sit vesica capax ℔ iij. aquæ, ponatur in fossula, tegatur terra. Profectò, ne semiunciam superfusi pulueris à se discutiet. Imo nec vesica cupiet extra arenam siccam ponderosiorem eminere. Ridiculum sit ideo, quod vesica, pendens semiunciam, ab vlla aëris leuitate sponte in aërem vnquam euolet. Si ergo non vesicam multus aër attollat, multò certè minus aër assurget, sub immenso Belgij pondere depressus. Elementa nimirum, seipsa primariò, ac tantum, respiciunt; vniuersa verò agunt, sui ergo. Ideoque lagena vitrea, aëre repleta, & sepulta, nequicquam è terra emergere conatur; eo quòd aër sit vbique in suo loco naturali, quoties spatium est, non alio corpore repletum, nec pro exitu sollicitat. Ergo si infra terram specus sint, aër in iis naturaliter ab omni motu locali quiescit. In locis verò, vbi arena concidit, tanquam corpus fluidum, ibi quia puluis vacuum opplet, suique grauitate concidit, & per accidens aërem exprimit. At non propterea, iste motus terræ aut aquæ, fit efficienter ab aëris leuitate: siue quod aër, proprio suæ leuitatis motu) sese sursum moueat, ac scandat. Sed (Nota) in hoc ipsa grauitas, est 21
causa efficiens, actiua, primaria, ac totalis: cum grauitas habeat reale pondus, sitque qualitas actiua: ex opposito verò leuitas aëris nullius rei est effectiua, cum nullum pondus habeat, dicit necessariò nihilum: neque vllam agendi energiam habere potest. Vnde est consequens 1. leuitatem aëris operari nihil: nec vesica, quæ ingens esset, & tantum grana sex penderet, ab incluso aëre quantumuis magno, sponte attolli posse, alioqui (quod falsum est) aër leuior esset, quàm id, quod nullum pondus habet. 2. Aërem non eminere extra aquam ob sui leuitatem, tanquam qualitatem actricem, siue motricem natationis: sed grauitatem esse qualitatem realem, quæ aërem expellit. 3. Ideoque absurdum esse Scholarum thema, quo aër, vel exhalatio, in tremoris terræ causam efficientem statuitur, ob sui leuitatem, quasi terram attollendo succuteret. Quamobrem cum iam sat probatum 22
sit, 1. non esse locum in stratis, siue soleis terræ, quo hospitetur aliquod corpus aëreum, siue id ventus sit, siue aërea exhalatio: sed quò profundius is locus fuerit quæsitus, eò maiores insurgunt difficultates, tam propter aquæ maiorem abundantiam, quàm grauiorem terræ sarcinam desuper, adeo vt infinitæ sit velut potestatis, quod terræ tremorem faceret. 2. Deinde, nullum esse posse ignem, calorem, siccitatem, alumine excitatorem exhalationis tantæ potestatis: siue correlatiuum eius. Nullam eiusmodi exhalationis in natura ibidem subsistere possibilitatem. Ac tertiò tandem. Exhalationem nullam, ratione leuitatis, aliquid operari, aut corpus graue attollere, multò minus tam vastam terræ regionem. Concludo igitur, vacuum esse Scholarum figmentum, quidquid de terræ tremore edoctum est hactenus. Quod iterum ex abundanti fortius confirmandum est. Quocirca 23
edocebo, modum tremoris terræ à Scholis edoctum, esse prorsus impossibilem. Fingamus ergo iterum absurda, vt tanquam ex regula falsi, Scholarum error detegatur. Donemus nimirum vesicam, è materia ductili, omni ferro millies fortiorem, substratam (nescitur quo fundo) per totum Belgium & Germaniam, subter montium, vrbium, marium, & fluminum basim. Mille verò ingentes folles, circumquaque firmissime, ac optime, annexos. Vt ergo attollere queant totum Belgium simul necesse est, illos folles, horumque postes, & axes, tam fortes esse, quantum ponderi attollendo satis forent. Deinde requireretur manus, vel agens, tanti roboris, vt totum Belgium, sua palma queat attollere, vel aliàs istos

F folles

folles vento plenos comprimere non posset. At
tale agens non est in rerum natura sublunari:
etsi cætera data absurda adessent. Ergo friuola
est aëris, vel exhalationis inanis leuitas, & inna-
ta erumpendi cupido. Ideo nequicquam am-
bigo, negare causam naturalem à Scholis datam,
à diabolo inuentam, vt suus Deo meo obnubi-
24 letur honos. Scholæ, quia hactenus ignorarunt,
quod leuitas non sit qualitas actiua, adeoque
multo minus esset montium euersiua: conside-
rarunt verò quandoque, fodinam, ante cooper-
tam, mox à tremore terræ, fœtidum virus eru-
ctasse, ac hiatum sibi fecisse: sunt ideo per in-
cogitantiam, & inscitiam aulæ, hunc effectum
per accidens, in causam per se, tremoris terræ
referre. Quæ vt lucidiua appareant, fingamus
iterum præfatam vesicam subter Belgium, sua
sponte, vel astrorum influxu, (quando nempe
ratio deficit, semper ignari, ad Astra, causasque
longinquas, & in testes non citabiles, recurrunt)
corpore aëreo distentam, nec esse folles, vt ne-
que foramina circumquaque. Tum saltem cor-
pus Belgij totius, incumbens, suo pondere præ-
fatam vesicam, sic premeret, vt, si non dissiliat,
saltem in parte infirmiore, minusque pondero-
25 sa, contentum suum eructaret. Quo nacto,
iam quidem adest causa, compressionis vesicæ,
& casus Belgi, cum apertione alicuius hiatus.
At nondum sublationis causa illius vesicæ est
repetibilis, multoque minus successionis iteratæ
trepidationis, atque tremoris. Denique nec
eiusmodi vesica, eiusque substantia est possibilis,
sine qua, etsi locus esset in terra, non est tamen
aptus, alendæ, aut suscipiendæ illius exhalatio-
nis. Imo positis terminis vesicæ præfatæ: saltem
aër, aut exhalatio nil operatur, vt sui leuitate at-
tollat terram: sed si terra concidat, non repetit
sibi ad hoc causam in leuitate detenti aëris: cum
totalem causam in pugno suæ grauitatis claudat:
& ad mensuram incumbentis ponderis, expres-
sio aëris sit metienda. Itaque supposita iterum
vesica, si aër vel ventus aliquis flaret de foris in
præfatam vesicam, compressam, humi iacentem,
omnique corpore vacuam. Vtut fortissimè fla-
ret, nequicquam tamen vesicam inflaret, siqui-
dem incumbens Belgium, illam comprimeret.
Quod si verò, loco venti, aut aëris, quæratur ex-
halatio ignea; Iam ante impossibilem ignem,
tantique effectus, per totum Belgium exhala-
tionem fabulosam demonstraui. Tandem deficit,
& ista vesica continua, tam fortis ductilisque,
quæ dorso suo Belgium, maria, flumina, & longè
ampliùs sostineat. Nam etsi eandem concesse-
rim: non est quod putem eam esse: sed quod ea
supposita, adhuc tanta absorda consequantur, ac
tandem ad adynaton Scholæ collisæ sint.

26 Huius somnij initia, rusticis dedere (vnde
Scholæ habent) loca montana, solfurea, mine-
rarumque domicilia. Ah! miserandos vbique
torpor, indagandis effectuum causis? Mons So-
ma, siue Vesuuius, prope Neapolim, aliquot
iam secula arsit sulfure, & marcasitis. Habebat
autem hiatum in cacumine, quà fumi atque
flamma euspirarent, satis amplum. Nimirum
ad trium arpentorum ferre amplitudinem. Ca-
mera autem, flammæ proxima, vt iam sat tosta,
rimarumque plena, tandem circa 16. Decem-
bris anni 1631. vno repente casu, in flammæ
voraginem decidit. Est autem quibusdam tam
metallis, quam marcasitis candentibus, interli-
quandum, proprium, vt si quicquam aquæ in-
ciderit, cuncta dissiliant: liquata ergo sulfu-
ra, cum marcasitis, in visceribus Vesuuij, non
sine ingenti cataclysmate tolerabant decidens
rupis tostum fragmentum: quin totum flam-
ma euomeret, quidquid supernè illapsum erat,
& amplius. Nec hoc suffecit. Quin insuper ali-
quot fontes, supernè in caminum ignis solu-
ti sunt. Sed quid liquata solfura, quidue turbi-
nes fuliginum, commune habent cum terræ
tremore? Adeone in Belgio, per totum ar-
dent sulfura? Etenim terræ tremor Neapoli
præcesserat, & comitabatur istud Sodomæ pe-
riculum. Ac licet coinciderint, non proinde 27
vnicam sortiuntur radicem, quæ diuersis cau-
sis obediunt. Terræ ille tremor, prænuncians
prodigium, & portentum in se claudebat, &
claudit semper aliquod. Eructatio verò vena-
rum metallicarum, suis stat causis naturalibus.
Miserum sanè sophisma, argumentari de non
causa, in causam. Nec enim exhalationes con-
clusas, credi in isto terræ tremore, patitur ca-
minus, exhalationibus viam apertam iamdu-
dum habens. Vtinam Scholæ suum Plinium 28
attendissent, quod sæpè instante tremore terræ,
Aues silente vento, velut metu perculsæ, ex au-
ra decidant: portu tranquillo, triremes subsi-
liant. At quid consortij intercedit aëri & mari,
cum exhalatione infra terram conclusa? An
enim aër tremit, quando terra? An aëris tantil-
lus tremor est deiiciendo volucres, quæ quo-
libet vento volitant? An enim quia maris sa-
bulum (& quidem absque hiatu) per altitudi-
nem semipedis subsiliret, proinde Maris pro-
fundi superficies, vento expers, cum nauibus
trepidare debet? Ostensum est autographum
Curati S. Mariæ trans Dilcam Mechliniæ quo
scripserat, anno 1540. per triduum, quotidie se-
mel, terram tremuisse, antequam fulmen por-
tam eius Arenariam, simulque in ea conten-
tum puluerem pyrium, accenderet. Vnde vrbs
inauspicata clade penè funditus collisa ruit.
Denique anno 1580. hora 1. à meridie cessante
ventorum furore, vrbs contremuit, biduo an-
tequam Angli Mechliniam inuaderent, & in
prædam raperent. Sed quid euentus isti, con-
tingentes ex fatali necessitate, in causarum ne-
xu, commune habent cum somniata exhala-
tione subterranea? Quid enim supposita exhala-
tio portendere posset, præter aut extra se? Quare
enim clauderet significationem inuasionis bel-
licæ futuram? vel fulmen venturum, accensu-
rumque vasa pulueris pyrij ibidemque seruata,
turrim quatiens arenaceam, totamque vrbem
disiiciens? Priusquam enim mons Vesuuius
sua eructaret viscera, plurimaque opidola tege-
ret gleba minerali, spemque in futurum colono
denegaret, subtrer Solem, densæ præibant tene-
bræ, in aëre lugubres ejulatus, ac terra tremuit,
postulatam gentis deuotionem excitantia. Ter-
ra quidem tremuit, sua de causa, in prognosin
minitatæ futuræ cladis. Clades autem ipsa, suis
secuta est causis naturalibus. At nequaquam si-
gna præcedentia, quicquam commune habent
cum euentu futuri ignis.

Cùm ergo iam constet, inter strata terræ non
esse locum, nec subesse exhalationem; & quæ
si subesset, impossibile tamen esset, tremorem
terræ causare: Indubium tamen sit, terram verè
actualiterque tremere, siue stratorum discon-
tinuitate,

tinuitate, aut alicuius hiatus apertione: Consideraui illum in terra tremorem esse, non secus atque in ære, dum batillum campanam ferit. Quamdiu enim campana circa fissuram tremit, tamdiu dat tonum. Terra quoque dum suo concutitur batillo supernaturali, surdum tonum edit, quia corpus eius contiguum quidem ex sabulo & aqua, vsque in sui centrum: non tamen continuum continuitate voitatis. Poteftque tremere sine discontinuitate contiguitatis, tanto quidem liberalius, si metallum flectatur, sine continui diuisione; Terra quoque in tremore, batillum babet intùs secum suum voce tonitrui augustiorem. At quia sabulo, & aqua surdescit ictus, ideo cum quodam tono concutitur, dum tremuit: mugitus tamen qui subinde auditur, non est terræ, sed alienos: non tremori terræ proprius, sed accidentarius spirituum eiulatus: qui Italis Baleno vocatur. Tandem tremoria terræ causam ponderans, scio, in aëre imprimis esse vim motiuam, qua aët conceptam ab astris calcat, in executionem demandat: *Erunt nempe vobis astra, in signa, tempora, dies & annos.* Scio insuper, in mari, & profundis lacubus suam esse vim motiuam, quo citra ventos æstum patiuntur, quo inquam oceanus noster, sex horis, & alibi, sea constantibus voluitur mensibus, vnico fluxu. Scio denique, terram quiescere, nec vim actiuè motiuam sibi pro-
30 ptiam habere. Credo igitur terram tremere & panere, quoties Angelus Domini illam ferit: *Ecce terra motus magnus factus est: Angelus enim Domini, descendit de Cœlo.* (Matth. 18.) Vox (*enim*) apud Ebræos, causam continet, tanquam (quia) diceret. Hæc est nempè tremoris terræ causa vnica, qua cuncta, absque renitentia, æqualiter contremiscunt, tanquam leuia harundo. In Apoc. perit mortalium, arborum, vel piscium pars tertia, eo ipso, quo Angelus lagenam effudit. Etenim spiritus abstracti, agunt potestate diuina, nihilque iis resistere potest. Etiam Cacodæmones, quoties datum est agere potestate libera, agunt sine corporum resistentia, vel reactione renitentiæ. Materia enim, est alterius monarchiæ cliens, non potest reagere in spiritum, quem nullo modo tangit, oulloque obiecto affectat. Angelus, prout vtitur effuso lagenæ liquore, ad internecionem præfatam: sic ad terræ tremorem, plerumque tonum vsurpat. Audiebatur enim in aëre oberrans tonus, non secus atque totarum actarum crocitatio, successit inde tanquam venti tempestuosum murmur (sine vento tamen) & eo ipso totus simul tsuratum Prouinciarum tractus, immenso tremuit horrore, Qui idem tonus, singulis tribus vicibus, terræ trepidationem est comitatus. Idem propemodum contingit in fulmine. Fulmen quidem cremat, & liquefacit: & sanè non icit. Iuxta illud: *Vox tonitrui verberabit* terram, quia icit. Moriuntur nempe bombyces, lac coagulatur, cereuisia acescit, bos mactatus pendens, carnes flaccidas retinet, sali ineptas, idque solo tono tonitrui, innocuo ibi fulmine. Vox ergo tonitrui, & vox tremoris terræ, ministrorum spirituum toni sunto. Astra verò non concitant vim motiuam, & alteratiuam aëris, vel aquæ, per tonum: sed solo agunt adspectu, quem influentiam vocant. Habetque actionem & directionem in momento, prout lumen, visus, &c. Alioquin enim multis opus foret annis, antequam species audibiles, à Saturno, ad loca Meteori deuenirent. Dein tonus, etsi magnus, tamen sensim in via deficit. Quod autem tremat terra, cum ventorum tempestate, vel quandoque successiuè per vicos, vrbes, ac quasi plateatim, rotando transcurrat. Id totum est per accidens, & pro voluntate eios qui terram in prodigium quatit. Item, quod alibi sæpius tremat, in Belgio vero rarissimè: Id causam motricem non mutat. Stat nempè arbitrio eius, qui vniuersum pugno claudit, terram pro vnto suo quatere, & mirabilia solus facere potest. Cuius adspectu, terra quandoque fumigabit, & ruent liquati montes. Quod autem aliàs hiatus, post terræ tremorem, quandoque appareerint, fœdum virus, & arsenicalium fumi exspirauerint: Id totum suis causis est neaum naturalibus. Nec sunt effectus terræ tremoris, nisi per accidens, non autem causæ. Fuit autem hæc cæcitas causarum, terræ tremoris, diabolo anthore inuenta, quo omnem Numinis pauorem mortales seponerent, adeoque fines, quos Deus sibi statuit (ad suæ Majestatis potestatem seriò venerandam, vt anteactæ vitæ criminum memores resipiscant) anteuerterent, si non ex toto negligerent.

Deh! qual possente man conforzze ignote
Il terreno à crellar si spessoriede
non è chiusio vapor como altro crede
ne sognato stridente il suol percuote.
Certo, la terra si riffente, & scuote,
Perche del peccator sa aggraua il piede:
Et i nostri corpi impatiente chiede.
Per riempirsi sue spelonche vuote.
Elinquaggio del ciel, che l'huom riprende
Il turbe il tuono, il fulmine, in balene,
hor par la anco la terra in note horrende,
perche l'huom ch'esser vuol tutto terreno,
ne del cielo il parlar straniero intende:
il parlar della terra, intenda al meno.

His nihil obstantibus, non defuit, qui dixit, 31
se è profundissimo puteo castri Louaniensis, certo præsagio prænunciasse, propediem futurum terræ tremorem, eo quòd aqua eiusdem, triduo ante, fœtebat sulfuris nidorem, eiusque contagium, flauedo, cum turbulentia aquæ prodecent. Sed bonus vir ille sciat, puteum illum esse 115. pedum profunditatis, eo quòd ad castrum scandatur per 93. gradus à platea contigua. Adeoque ille puteus ab vna parte, non est vicinia puteis profundior, licet altera parte, qua colli castri est contiguus, sit profundus, vt dixi. At cum in colle non subsit vena sulfuris, non potuit aqua sulfur spirasse, quod non erat. Sin autem sulfur redoluerit: potuit signum præcessisse, monente Deo: at non habuit sulfur, quod ibidem nec est, nec accensum fuit, ergo neque potuit causasse terræ tremorem toto Belgio. Itaque non est ratio naturalis, cur aqua isto puteo, plus turbaretur à sulfure, quàm vicinis, quibus nil tale est visum. Denique sciendum: quod non fiat terræ tremor, longinqua causarum præparatione à triduo ante. Quia tunc non posset vniformiter simul eleuari terra. Imò si sulfuris aliquis halitus iam triduo ante, sibi exitum præmaturè fecisset, eo ipso, iam sibi exitum inuenisset, & citius per istum puteum exspirasset isthac, antequam tantam circunquaque molem

F 2 eleuasset

eleuaſſet. Imò reperto exito, aquam flatu ſuo,
atque ebullitione ſonare bulliendo feciſſet, mul-
toque feliciùs in plateis tanto inferioribus, &
exhalatio in viciniotibus, erupiſſet, collemque
ipſum diſrupiſſet faciliùs, ſurgendo in cumu-
lum: non autem tremuiſſet terra. Exemplum
ergo facti reiicio, quamdiu rationes ſibi à me
32 oppoſitas de impoſſibili non euincantur. Tre-
mit igitur terra, non quod ſentiat animali more,
aut pauƖat: ſed aliquid ſimile nobis denunciat,
nobiſque velut loquitor, ictom Angeli, ſiue ma-
num Dei irati, accuſans.

33 Percutitur autem tremitque terra mandato
Dei, deuotantis, à terra adſcendiſſe peccatum
in Cœlum, vindictam clamans, ante thronum
ſuum. Percuſſio nimirum indignationem, &
indignatio præſupponit peccati accumulatam
menſuram. Finis verò terræ tremoris eſt, vt
peccator ſe emendet, & iuſtus ſibi caueat tam
à peccando, quàm peccati pœna comminata.
Terræ ergo tremor, ſemper ſupplicia commi-
34 natur. Habent autem ſingula delicta, confor-
mes ſibi caſtigationes. Luxuria nempe, & im-
mundicies, piacula habent & pœnas, peſtes
morboſque. Adulteria verò, per morbos, car-
cerem infamias, paupertates, prolium quoque
ſterilitates, præcocem mortem, vel ſimilia, ſuas
luunt pœnas. Iuxta illud: *Qui ſeminat in carne,
in corruptione metet.* Puniiur autem ſuperbia vi-
tæ, per paupertates, ſterilitates, bella, deuaſtatio-
nes, mortem ſubitaneam, calamitoſam amico-
rum priuationem, *&c.* Auaritia ſua tandem luit
ſupplicia, per fraudes, furta, impoſturas, mem-
bri alicuius incommoda, *&c.* Sin autem duo
vel tria ſimul peccata, in populo luxurient,
Tunc commiſcentur quoque ſupplicia. Nem-
pe inclementiæ, tyrannides, voti vel iuriſiu-
randi fractiones, impoſturæ, extorſiones, peſtes,
ſterilitates, bella, *&c.* At ſi peccata connectan-
tur in poteſtatibus, ſiue principibus, tam Ec-
cleſiæ quàm ſecularibus, & Iudicibus. Plenæ
ſunt prophetiæ, quod *propter* eorundem *iniuſti-
tiam, regna transferantur de gente in gentem.*
Quæ ſi contingant cum ortu hæreſiarchatum,
ſcandalis, & altarium ſobuerſionibus, & præci-
puè vbi compstiuntur vnà pauperes: ſignum
eſt hæc mala prouenire ex ſordibus, inclemen-
tiis, ambitione, auaritia, voti infractionibus, cra-
puliſque. Etenim ſcatent prophetiæ minis,
quod *Ieruſalem tanquam ager arabitur: vrbs
tanquam cumulus lapidum fiet: peſtis, & inimicus
auferent omnem prædam, vinctoſque ducet princi-
pes Eccleſiæ: locus ſacer contaminabitur, vt ſint in
deriſionem nationum.* Quod ſi bella non tangant
religionem, notantur tantum peccata Princi-
35 pum & Iudicum. Aſt terra tremit percuſſa præ-
cipuè propter peccata ſanguinum, quæ cœlum
vindca clamant. Ergo poſt terræ tremorem,
exſpectanda ſunt ſupplicia, quæ immanitati,
crudelitati, atque iniuſtitiæ debentur, ex con-
digno. Terræ ergo tremor, non niſi Dei iudi-
cia vltoris denotat. Bonum nempè ex mala cau-
ſa. Quatenus continet animaduerſionem in im-
pœnitentes. A reſurrectione ergo Dominica
tremuit terra, ſignificans deſolationem vrbis,
& Monarchiæ Iudaicæ, quam Euangelium cum
Domini lacrymis prædixit, & Ioſephus præ-
ſcribit ad longum. Non enim calamitates vllæ
ſine permiſſu Domini, nihil ſine cauſa ſua, nec
dolor, ſine ærumna naſcitur de terra, *Iob 5.*
Iſai. 45. Nec calamitates fortuitò nobis adue-
niunt vnquam. Rariſſimum ſcelus hominum 36
fuit, Dei filium inſontem, pro ſuis beneficiis
mactaſſe: quocirca & rariſſimum piaculi ge-
nus ſuper iſtam gentem, tanto fauore educa-
tam, pluere debuit, ad interceſſionem homi-
num, & Reipubl. duraturum interitum. Vt præ-
uiſum eſt à Daniele, Iſaia, & Pſalm. 10. Dum au-
tem terræ tremor, velut plateatim diſcurrit, ſi-
gnificatur vrbis contra vrbem tumultus, & pa-
gos deſertos fore. Vidit enim amicus hoc ca-
put, adhuc in albis; ſtatim percepit, cauſam na-
turalem defuiſſe, & conſenſit; ſed indignaba- 37
tur, quod modum depinxiſſem, quodque terra
percuſſa eſſet, non quidem baculo, ſed per to-
num, riſitque coniecturam. Quidni (inquit)
Deus per puluerem pyrium, per ventum, ex-
halationem, & vaporem iſta egit: Quare non
ipſe dicit, & mota eſt terra? cum Deo ſint mil-
le modi, nec conſtet, quonam medio ſit vſus.
Imprimis ſi rationem dederim, cur terra tre-
mens non neceſſariò dehiſcat, exemplo cam-
panæ, poſt ictum trementis, certè mihi ſuccen-
ſere non debebat. Nec enim intendi, vt qui
omnem ſuperat modum, ſe obliget ad modum
& media. Quod autem interiiciat media natu-
ralia amicus ille: vt ſunt ventus, vapor, exhala-
tio, puluis pyrius Belgio ſubſtratus. Iam in ſcri-
ptis hæc erant ſat refutata, tanquam in natura
poſſibilia, quocirca importunè iterum allegan-
tur, tanquam Deus iis mediis opus haberet. Vt-
pote cum Deus vtitur operando miraculosè,
ſæpè etiam rebus vtitur naturalibus, ſed tum
non vtitur rebus, quæ putantur concauſæ: Et-
enim illa media myſteria potius ſunt, ac conti-
nent, quàm cauſalitatis alicuius vigorem. Vtitur
ergo Deus illis mediis, ex mero benè placito, vt
myſterium aliquod deſignet. Coniecturam ita-
que toni percutientis deſumpſi (non quod conſi-
lij diuini ſum conſcius, aut curioſus indagator)
ex verbo. *Vox tonitrui verberabit terram. Mo-
ſes percuſſit aquas Ægypti, & conuerſæ fuerunt in
ſanguinem, & terram Ægypti cooperuerunt ranæ:
percuſſit virga mare, & ſteterunt aquæ. Percuſſit
rupem, & peperit fontem. Iuſſit Eliſæus Regi, vt
feriret terram, eique eſt indignatus, quod non per-
cuſſiſſet pluries, eo quod numerus arbitralium per-
cuſſionum, numerum victoriarum, & vices hoſtis
adhuc cædendi, continebat.* Salua ergo pace ami-
ci, me explicui. Fateor inquam lubens, me nolle
ſcrutari diuina myſteria. Modum autem atque
media, quibus Deus vtitur in terræ tremore,
tantum coniectura aſſecutus ſum. Nec tandem
hæc autem enoteſcere cupiui, non vt enoteſce-
rem tanquam rixator: ſed vt timor Domini, qui
initium eſt Sapientiæ, ex tremore terræ conſur-
gat. D. Streithagen Canonicus Hemsbergneſis
in foro germanico huius Tremoris terreni chro-
nographicum deſcripſit, propter eius inſolentiam,
& locorum amplitudinem:

*qVarta erat aprILIs teLLVs teta ICta tV-
MVLTV eſt:*
eX ſtrage inſoLIta Corpora teCta Labant:

A facie Domini mota eſt terra: A facie Dei
Iacob.

COMPLEXIONVM ATQVE Miſtionum Elementalium Figmentum.

1 *Cur terra viſa ſit non eſſe primarium elementum.*
2 *Ignem, nec elementum, nec ſubſtantiam eſſe.*
3 *Cuncta viſibilia, materialiter ex ſola eſſe aqua.*
4 *Cur aëris locus, qui dicitur media regio, ſit frigidus.*
5 *Quæ ſint tria prima chymicorum.*
6 *Quædam corpora non reducuntur in tria prima.*
7 *Paracelſi inconſtantia.*
8 *Chymicorum error.*
9 *Demonſtratur reductio trium primorum, in aquam nubis.*
10 *Sal volatile ſimplicium, fixatur per collationem.*
11 *Tria prima non erant ante: ſed in ſeparanda ſiunt, & quidem noua creatura.*
12 *Oleum rerum non niſi aqua eſt, ablato concreti ſemine.*
13 *Idem probatur in carbone.*
14 *Quid Gas ſylueſtre rerum.*
15 *Quomodo Gas naſcatur in vua.*
16 *Vinorum Gas.*
17 *Cui multa vua noceat.*
18 *Gas muſti, non eſſe ſpiritum vini.*
19 *Opinio Paracelſi erronea.*
20 *Duplex ſulfur in ſtanno: vnde eiuſdem leuitas.*
21 *Puluis pyrius probat Gas.*
22 *Quædam ſe mutuo tranſmutant in Gas.*
23 *Incompatibilitas quorundam colliquatorum.*
24 *Quod Gas materialiter non ſit terra, aut aër.*
25 *Idem per ſuppoſitionem falſi, & abſurda ſeptem.*
26 *Miſtum non conuerti in elementum, vi elementi victoris.*
27 *Mechanica liquoris Alkaheſt.*
28 *Totum Gas ex elemento aquæ.*
29 *Probatur per mechanicam carbonis.*
30 *Per mechanicam, quod omne vegetabile totaliter, & materialiter ſit ex aqua ſola.*
31 *Sic totus lapis eſt ex aqua.*
32 *Piſces, & omnis pinguedo, ex ſola ſunt aqua.*
33 *Omnis fuligo ex ſola eſt aqua.*
34 *Sulfura cuncta reducuntur in fuliginem, & Gas; hæc autem in aquam reducuntur.*
35 *Quare ignis nequeat ex aqua facere aërem.*
36 *Cinis, & vitrum, ex ſola ſunt aqua.*
37 *Gas ſalium, nil niſi inſipida aqua.*
38 *Gas fructuum, nil niſi aqua.*
39 *Commenta Scholarium de exhalationibus.*
40 *Phyſica in tenebris, abſque Pyrotechnia.*
41 *Spiritus vitæ, materialiter eſt Gas aquæ.*
42 *Sudor ante mortem, non ſudor eſt, ſed liquamen liquoris.*
43 *A Gas endemico facile corripimur.*

QVo dixi primitiua elementa, aërem & aquam, eo quod non in inuicem
recedant: terram autem à velut aqua or- 1
tam; eo quòd in aquam reducatur. Sin au-
tem aqua in terreum corpus mutetur, id
vi ſeminis accidit, adeoque elementi ſim-
plicitatem tunc exuit. Ex aqua nempe ſilex,
qui in arenam diſtringitur. At ſanè arena iſta
minus reſiſtit in reductione ad aquam, quàm
arena, quæ eſt terra virgo. Itaque arena
marmoris, gemmæ, vel ſilicis, ſeminis præ-
ſentiam produnt. Sin autem terra virgo, in
aquam tandem multo labore ducatur, ſit-
que initio creata vt elementum: attamen
videtur ad aliquid, tum ſe ſimplicius, de-
ueniſſe; ideoque primaria iſta duo vocaui.
Ignem negaui elementum, & ſubſtantiam:
ſed mortem in manu artificis, ad grandes
vſus datam. Artificialem pro Artibus inquam 2
mortem, quam creauit omnipotens; non
autem naturalem. Corpora verò quæ creduntur, 3
tur, miſta, materialiter ſolius aquæ fructus eſſe,
neque alterius elementi coniugio opus habere,
nunc demonſtrare aſſumo: Corpora nimirum,
ſiue opaca, ſiue diaphana, ſolida, ſiue fluxilia,
homogenea, ſiue diſſimilia. Puta lapides, ſul-
fura metalla, mel, ceram, olea, os, cerebrum,
cartilaginem, lignum, corticem, frondes, tan-
dem cuncta, atque ſingula, in aquam omnino
inſipidam totaliter reduci, adeoque ſola aqua
ſimplici conſtare, & contenta eſſe. Enim verò
pleraque illorum per ignem deſtruuntur, &
partem aquæ mox ſponte dant. Quæ licèt quo-
dammodò concreti naturam referat, tandem
ſaltem ablata ſeminis illius concreti contagio-
ne, aqua illa, ſiue rerum mercurius, in ſimplicem
atque inſipidam aquam pluuiæ remigrat. Sic
demum olea, & pinguedines, per ignem ſepara-
ta, adiecto pauco ſale alcali, ſaponis naturam aſ-
ſumunt, atque in aquam elementalem abeunt.
Imò, quæcunque aperto igne conflagrantur, in
ipſo nubium hoſpitio, ſponte in aquam redu-
cuntur. Illa nempe fuit frigoris illius loci (vt
iam ſupra docui) neceſſitas, vt quæcunque ab 4
inferioribus eo aſſurgerent, mortali ibidem fri-
gore, atque ſui diuiſione, in ferè infinitorum
atomorum Gas, ſeminum obliuiſcerentur. Sunt
nempe ſal, ſulfur, & mercurius, ſiue ſal, liquor
& pingue, in ſpeciebus ſpecialiſſimis: non qui- 5
dem vt corpora quædam vniuerſalia, quæ cun-
ctis ſpeciebus ſunt communia; ſed partes ſunt
ſimilares, in concretis corporibus, varietate
triplici, pro ſeminum exigentia diſtinctæ. Itaque
ſi proprietates ſeminales, tenacius in tribus ſe-
paratis iam, permanſerint: tum per admiſta,
proprietatum impreſſiones tolluntur, & alie-
nantur. Vnde deinceps in aquæ elementum
migrant. Quædam autem corpora, in tria di- 6
uidi recuſant, in ſalem, adiuncto liquore Al-
kaheſt Paracelſi, tandem fatiſcunt, & ſal, in
aquam inſipidam migrando deſtruitur. Hæc, in
Scholis, ſpreta Pyrotechnia ignorari fecit. At
nedum mihi bellum cum naturæ ignaris, Phi-
loſophiæ indagatricis ſpretoribus, ſed & cum
Paracelſo Anteſignano Chymico: cui cum ar-
duum eſſet, à conſueto itinere deflexiſſe, Tria 7
illa ſubinde voluit conſtare elementorum com-
miſtione, & quandoque ipſa mundi elementa,
non corpora, ſed inania loca, ſiue matrices re-
rum putauit. Alibi verò totum, quidquid eſt
corporeum, negat elementale: ſed maſſam

tantum trium primorum. Atque rurſus alibi, ipſa
elementa (imo ignis flammam) per metho-
dum, docuit in elementa quatuor reducere.
Adeoque deſinunt elementa eſſe nuda, loco
trium principiorum. Ipſa autem flamma (quæ
non eſt niſi accenſa fuligo) vitro incluſa, mox
perit in nihilum ipſo inſtanti. Adeo vt vitrum in
furnace vitrea factum, candenti igne, & clau-
ſum, nil continere inquam potuerit, præter aë-
8 rem. Inconſtans ſibi, ſe fecit ridiculum, eaque ſin-
gula locis aptis à me ſunt refellenda. Credidere
enim Chymici hactenus, elementa in tribus
primis latere. Videtant nempe aërem, & ignem,
ardente cera, ſimul euolare, partimque aquam
ſibi aërem, & ignem inde putarunt vendicare
ſuam. Terram verò cum fuligine euolare autu-
marunt. Quod ſimiliter de iis, quæ poſt ſe car-
bonem & cinerem relinquunt, rati ſunt: Cine-
rem, pro terra ſubſtituentes. Fructus autem
terræ, & mineralia, velut aquæ quidem pignora
agnata; ſed trium aliorum elementorum con-
iugio, concitata credidere. Sed venio ad ma-
9 num. Sit optimè deflegmata aqua vitæ, quæ to-
ta ſui homogeneitate ardet oleoſa: illa enim,
per tartari ſalem, ſibi cognatum, pro 16. parte
mutatur ſtatim in ſalem, & totum reliquum fit
aqua ſimplex elementalis. Fitque vnica pars
ſal, quamquam homogena alteri, adeoque
æque reductilis in aquam, eo quòd in actioni-
bus corporum ac ſpirituum, ſubter diſſoluen-
dum, fiant variæ diſſoluentis coagulationes.
Similiter quoque in operatione ignis, talia, quæ
10 ante erant volatilia, partim in alcali fixum, col-
liquantur, non ſecus atque ſal-petræ, & arſeni-
cum, ambo volatilia, per colliquationem fixan-
tur. Tria prima itaque nedum ſeparantur, ſed
acuuntur, mutantur, concreti naturam variant,
adeoque per ignem noua creatura fiunt; non
quidem de nouo creata: ſed per ignem produ-
cta. Sic tegula non amplius terra figuli eſt: ſed
lapis iam. Sic cinis, & fumus, non ſunt amplius
lignum, nec alcali, nec arena, vitrum. Quia vis
ignis non producit ſemina, ſed abſumendo illa
transmutat, & ſeparando alterat ſingula corpo-
11 ra. Porrò nemo auſit dicere, quod Sal tartari,
in caſu propoſito, producat elementum, ex non
elemento, quaſi ſal elementi aquæ pater eſſet:
ſed ſulfur vini, ablato ſemine, deſerit materiam
aquæ vitæ talem, qualis eſt. Pars verò, quæ in
ſale tartari fixatur, ſalis conditionem aſſumpſit,
erat pinguis. Ante tota cremabilis, volatilis, at-
que eiuſdem cum ſociis conditionis. Immedia-
tè ergo, deſtructo ſemine ſulfuris vinoſi, nil niſi
12 aqua elementalis eſt. Sic omne oleum, materia-
liter, aqua ſimplex eſt, quam pauculum ſeminis
in maſſam conflagrabilem transfert, induitque
larnam ſulfuris. Eſtque omne ſemen, ſui cor-
poris (iuxta Chymicum Coſmopolitam) vix
8 ano. pars, quam ſi ignia in familias mutarit, non
difficile fuerit quoque in aquam redire. Ignis
nempe, cremans pinguedinem, in aërem, to-
tum ad nubes euolat, ibique in aquam, frigore
loci, quandoque concreſcit. Piſces enim, inna-
ti ſeminis vi, aquam ſimplicem, in pinguedi-
nem oſſa, carneſque ſuas tranſmutant: non mi-
rum itaque, piſces materialiter, nil niſi aquam
tranſmutatam eſſe, & in aquam redire per ar-
tem. Vegetabilia omnia quoque, & carnea, ſola
aqua conſtare, per mechanicam demonſtrabo.
Omnia verò ſi non immediatè, ſaltem cum ad-
iutorio, rurſus æque naturam aſſumunt. Omnis
quoque lapis, ſaxum, lutumque, in ſal alcali
ſponte, vel per adiuncta migrat (eſt enim alca-
li, quod ante ſal non erat, tamen combuſtione
peracta, ſal reſiduum eſt.) Sic cinis proprio ſuo
alcali fit ſal merum. Omne autem alcali, addita
pinguedine, in aqueum liquorem, qui tandem
mera & ſimplex aqua fit reducitur, vt videre
eſt in ſapone, lazurio lapidis, &c.) quoties per
adiuncta fixa, ſemen pinguedinis deponit. Alio-
quin enim non igni proprium, aquam facere
(potius flammam) ſed duntaxat ſeparare hete-
rogenea. Ergo ſi è ſulfuribus fiat aqua, & non
per ignis propriam tranſmutationem, neceſſe
eſt ſulfura ex mera aqua gigni. Siquidem nec
ſeparatur aqua ab oleis: ſed illa vere fit ex his:
quia aqua actu non inerat formali: ſed dumta-
xat materialiter; detracta nimirum ſeminum
larua. Porro omnis carbo (qui fit ex colliquatio- 13
ne ſulfuris & ſalis, agentium in ſe inuicem, ſub-
ter cremandum) etiamſi ad nouiſſimum vſque
diem candenti fornace, torreatur, vaſe clauſo,
ignitur quidem, ſed verus in vaſe eſt ignis, non
ſecus atque in carbone non concluſo, nil tamen
eius abſumitur, non potens conſumi, impedito
ſui effluuio. Carbo ergo, & vniuerſaliter cor-
pora, quæcumque immediatè non abeunt in
aquam, nec tamen ſunt fixa, neceſſariò eructant
ſpiritum ſiluestrem. Puta ex 62. ℔, carbonis
quercini, vna libra cineris conflatur. Ergo 61. ℔
reſiduæ ſunt ille ſpiritus ſiluester, qui etiam
ignitus, abſcedere nequit clauſo vaſe. Hunc ſpi- 14
ritum, incognitum hactenus, nouo nomine
Gas, voco, qui nec vaſis cogi, nec in corpus vi-
ſibile reduci, niſi extincto prius ſemine, poteſt.
Corpora verò continent hunc ſpiritum, & quan-
doque tota, in eiuſmodi ſpiritum abſcedunt,
non quidem quod actu in ipſis ſit, (ſiquidem de-
tineri non poſſet, imò totum concretum ſimul
euolaret) ſed eſt ſpiritus concretus, & corporis
more coagulatus, excitaturque acquiſito fer-
mento, vt in vino, omphacio, pane, hydrome-
lite, &c. Vel additamento peregrino, vt quan- 15
doque de ſale dicam armeniaco, vel tandem per
aliquam diſpoſitionem alteratiuam. Qualis eſt
aſſatio, reſpectu pomi. Vua enim illæſa aſſer-
uatur, & ſiccatur; ſed ſemel pelle eius diſrupta,
& vulnerata, illa mox fermentum ebullitio-
nis, concipit, hincque tranſmutationis initium.
Vina ergo vuatum, pomorum, baccarum mel-
lis, itemque flores & frondes contuſa, fermento
arrepto, bullire ac feruere incipiunt, vnde Gas:
è paſſis verò contuſis, ac vſitatis fermenti penu- 16
riâ ſtatim non datur Gas. Gas vinorum, ſi mul-
ta vi intra cados coërceatur, vina furioſa, muta,
atque nociua reddit. Quapropter & morbidum
Gas, vua affatim comeſta, plures peperit. Si- 17
quidem fermenti ſpiritus tumultuatur, & cum
digeſtioni noſtræ inobediens ſit, ſpiritui vitali,
ſe per vim aſſociat, imò ſi quid ſudore tenus ex-
cerni paratum eſt, id ſua fermenti aciditate per-
uicaci grumeſcit, atque inſignes parit moleſtias,
tormina, diarrhæas, atque dyſenteriam. Ali- 18
quando in Tyrociniis, authoritate Scriptorum
ignorantum deluſus, credidi Gas vuarum eſſe
vini ſpiritum in muſto. Sed caſſa tentamina,
docuerunt me, eſſe Gas vuarum & muſti, in via
ad vinum, non autem vini ſpiritum. Differt
namque ſuccus vuarum, à vino, non aliàs, quàm
puls, ex aqua & farina, à cereuiſia. Intercedens
enim

enim inter vtrumque fermentalis dispositio,
rem præcedentem disponit in sui transmuta-
19 tionem, vt inde aliud eos fiat. Siquidem quan-
doque docebo, omnem transmutationem for-
malem, præsupponere fermentum corrupti-
uum. Emunctiores alij, putarunt Gas esse ven-
tum rebus inclusum, siue aërem, qui in com-
mistionem elementalem ad istam generatio-
nem confluxerat. Sicque Paracelsus, ratus est,
aërem, sub tribus aliis elementis, in quoque
corpore inuisibiliter delitere: in solo autem
stanno, aërem esse visibilem: sed ipsum, sua
redarguit inconstantia: vtpote cum multis ali-
bi ostendat, corpora mista esse ex tribus pri-
mis; Elementa verò non esse corpora: sed me-
20 ras rerum matrices. Cæterùm non aduertit, du-
plex in stanno sulfur, (ideoque cæteris metallis
est leuius) quorum tantum alterum est coagula-
bile, ob sui salis peregrinam proprietatem, qua
Iupiter omne metallum facit fraugibile, & fria-
bile, solo illius odore tantillum contaminatum.
21 Alterum verò sulfur, oleosum fit. Historiam
enim Gas, exprimit proximè puluis tormenta-
rius. Constat enim sale petræ (quem perperam
nitrum putant veterum, & quod & hodie copio-
sum adfertur, exsiccatum ab inundatione Nili)
sulfure & carbone, quia iuncta, si accendantur,
vas non est in natura, quod occlusum, non dissi-
liat, propter Gas. Etenim si clauso vase carbo
accendatur, nil eius perit. Sulfur verò, si clauso
vitro sublimetur, sine suæ speciei mutatione,
totum à fundo ascendit. Salpetræ, etiam, clau-
so liquatum vase, acidum liquorem, pro parte
dat aqueum, pro altera verò parte in fixum al-
22 cali mutatur. Ignis, ergo, aërem vel potius Gas
ex singulis, quem alias è tribus connexis ede-
ret, si aër inesset. Ergo illa apposita se mutuò in
Gas conuertunt, per destructionem. Est autem
sulfuris & salispetræ illa intolerantia, non qui-
dem ex frigidi cum calido, potentialium con-
nubio (vt creditur) sed propter incompatibili-
lem fluxum olei bullientis, & vini, non minus
quàm aquæ: vel cupri & stanni liquatorum cum
vino. In tanto enim calore, cum se mutuo per
minima contingunt, vel in Gas vertuntur, vel
23 dissiliunt. Sic namque plumbum, cum mercu-
rio & sulfure tostum, subitam in flammam abit,
relicta fecula, nullius ponderis ferè, ad plumbi
24 tamen exteosionem dilatata, Quocirca si Gas
esset aër, totus pyrius puluis esset aër, & ipsum
plumbum totum aër esset. Non est autem igni
possibile, vt ex fructu elementali eodem, nunc
aërem, nunc aquam, vltimata reductione pa-
riat, nisi ignis vniformitatem suam agendi per-
dat simul, ipsi à Creatore inditam. Denique iam
supra sat est manifestatum, aërem & aquam, in
25 se inuicem, non posse vnquam traduci. Ergo
si per ignem, vel aliud quodcunque medium,
puluis pyrius, & Salpetræ nondum in aquam
reducantur elementalem, non est possibilis eius
transmutatio in aërem. Aliquot autem mille-
næ libræ pulueris pyrij, quandoque simul accen-
sæ, nequicquam præter Gas inflammatum de-
dere. Quod in nubibus, tandem in aquam re-
diens, coaluit. Porrò carbo, quibusdam fontibus
reducitur in saxum. Noui item modos, quibus
totum Salpetræ in terram conuertitur, totum-
que sulfur, semel dissolutum fixetur in pulue-
rem terreum. Quid si igitur tria vel quatuor ele-
menta, hæ tres terræ continerent; potissimam
saltem partem terra occuparet, nec in Gas pristi-
num reductibilem: nec sit rationi consonum,
corpus, quod totum in Gas aëreum auolat con-
uerti in aerem, vel in terram, pro lubitu homi-
nis. Denique cum tres præfati pulueres, tandem
sub Artifice fiant, aqua, quæ deinceps nequit am-
plius per artificium humanum, in terram vel aë-
rem redire, consequitur etiam, quod sulfuris
carbonis, & salispetræ conuersiones in Gas, vel
in terram, non sint vltimatæ, vt nec vera aë-
ris & terræ elementa. Metiamur denique rusti-
co hæc sensu. Quasi præfata simplicia nunc in
aërem, nunc verò in terram vertereotur, eo
quòd esset elementorum mutua in inuicem
transmutatio. At saltem Scholarum placitum
his repugnat statutis, nempe quòd corpus mi-
stum, in sui corruptione, debeat reddere ele-
menta, vnde est conflatum in generatione.
2. Quod corpus mistum ferè totum, constans
aëris elemento, idem totum ferè non constet
terræ elemento. 3. Quod conuersio elemento-
rum, fiat per actionem vnius elementi, & supe-
rioritatem super aliud. 4. Non autem quod
formæ mixtorum, siue fructus, patientes ab in-
ternis elementis, vim habeant conuertendi
vnum elementorum in aliud. 5. Denique, quod
ignis nequeat disponere mistum, vt nunc in
aërem conuertatur, post inflammationem, aliàs
verò totum in terræ speciem. 6. Tandem, quod
non sit immediata, in corruptione mistorum,
elementi vnius in aliud conuersio. 7. Postremò,
quod misti conuertendi in elementa varietas
non pendeat ex hominis arbitrio, potentis dun-
taxat iungere actiua passis: quorum nempe
actiuitas est in ipsa superioris elementi victoria.
Quale elementum homo nec adhibet, neque 26
in manu sua habet. Pro thesi hic stet, contra
quod cap. de formarum ortu sat demonstratum
sit. Igneto videlicet, nec elementum nec sub-
stantiam quidem esse. Quibus suppositis, sequi-
tur præfata tria simplicia, in puluere pyrio, non
ab aëre reduci in aërem, dum in Gas euolant,
neque à terra reduci in terram, dum salpetræ
per quoddam sulfur in terram vergit: carbo
verò & sulfur, per aquas in saxum, & in terram
mutatur. Adeoque non per actionem proprij,
& victoris elementi, patiens mistum conuerti-
tur in naturam elementalem, vt putatum est.
Quocirca cum iam sit demonstratum sufficien-
ter, aërem, & aquam, nulla naturæ, sæculorum
vel artis possibilitate, in inuicem transmutabilia.
Sequitur omnino, dum tria illa simplicia, nunc
in terræ speciem, nunc verò in aëris formam,
tota concedunt, non esse veram terram, aut ve-
rum aëra: sed terram talem, taleque Gas quæ
vltima reductione in aquam redeunt, ludeo-
tia alienam laruam, qualisper seminum pere-
grinorum sequuntur ductum. Noui enim a- 27
quam (quam manifestare non libet) cuius me-
dio omnia vegetabilia in succum distillabilem,
sine vlla sui in fundo vitri fæcum residentia,
commutantur. Qui succus distillatus, adiun-
ctis alcalibus, totus in aquam elementalem re-
ducitur insipidam. Neque sane id mirum. Quip-
pe ostendam suo loco, omnia prorsus Vegetabi-
lia, ex solo aquæ elemento, materialiter consur-
gere. Si ergo omne corpus mistum redeat tan-
dem in meram aquam pluuiam: necesse est,
quod Gas omne, è corporibus mistis prodiens,
sit materialiter ex elemento aquæ. Gas ergo, 28

quod per ignem è carbone exhalat, etsi accen-
datur; materialiter tamen non nisi aqua est;
quod ipsum de aqua vitæ superius ostendi in
mechanicha. 2. *Machab.* 2. nec alibi in sacris fit
mentio aquæ crassæ, quæ esset ignis perpetuus.
29 fortè non absimilis nostræ. Posui namque car-
bonis querni, & aquæ cuiusdam, partes æquas
in vitro, Hermetice clauso, spatio tridui, totus
carbo versus est tepore balnei, in duos liquores
diaphanos, fundo & colore varios. Quibus si-
mul per arenam distillatis, secundo caloris gra-
du, vitri fundus tam purus apparuit, ac si recens
è clibano vitriario allatus. Mox duo liquores
per balneum primo ascendunt, ambo æquipon-
derantes massæ carbonis. Liquor verò dissol-
uens manet in fundo, paris ponderis sibi, & vi-
rium. Porrò duo isti liquores pauculæ cretæ
admisti, tertia distillatione ascendunt pristino
ferè pondere, omnemque qualitatem aquæ plu-
uiæ habentes. Ergo Gas carbonis, quod non nisi
aperto ignitoque aliàs vase exhalat, simul cum
suo cinere non sunt nisi mera aqua materialiter.
Seminalis enim concreti proprietas, quæ in Gas
perseuerat, vi frigoris, & dierum maturitate mo-
30 ritur, & in pristinam aquam Gas redit. Om-
nia verò vegetabilia immediatè, & materiali-
ter, ex solo aquæ elemento prodire hac mecha-
nica didici. Cæpi enim vas terreum, in quo posui
terræ in clibano arefactæ libras 200, quam
madefeci aqua pluuia, illique implantaui trun-
cum salicis, ponderantem ℔ 5. ac tandem exa-
cto quinquennio, arbor inde prognata, pende-
bat 169 ℔, & circiter vncias tres. Vas autem
terreum, sola aqua pluuia, vel distillata, sem-
per (vbi opus erat) maduit. eratque amplum, &
terræ implantatum, & ne puluis obuolitans ter-
ræ commisceretur, lamina ferrea, stanno obdu-
cta, multoque foramine peruia, labrum vasis
tegebat. Non computaui pondus foliorum qua-
terno autumno deciduorum. Tandem iterum
siccaui terram vasis, & repertæ sunt eædem li-
bræ 200 duabus circiter vnciis minus. Libræ
ergo 164 ligni, corticum, radicum, ex sola
31 aqua surrexerant. Carbo ergo, cum totus sit
ex aqua, si reducatur in fonte aliquo in lapi-
dem; non potest per aquam commutari in la-
pidem, nisi etiam totus iste lapis sit materiali-
32 ter mera aqua. Pisces enim vt ex aquis mul-
tam axungiam faciunt: ita vicissim omnis pin-
guedo cum sale alcali, fit sapo, qui dein distil-
latus, pænè totus in aquam remeat: quæ vbi per
adiuncta, semine saponis spoliatur, fit aqua insi-
33 pida. Fuligo omnis verò, partim est sal volatile
concreti, præseruatum ab inflammatione, pro-
pter aquæ euolantis commistionem, partimque
est oleum, quod euolandi celeritate combustio-
nem præterfugit. Sic namque acidus sulfuris li-
quor per campanam elicitur, ostendit magnam
sulfuris partem, per flammam intacti, sursum
ascendisse, quod rursus sospes sequestratur ab li-
34 quore illo per rectificationem. Sulfura enim, si-
ue pinguedines, etsi pluries distillentur quouis
gradu ignis; attamen semper pinguia manent,
& naturam sui vsque retinent, quamdiu illius
concreti semine potiuntur. Quæ, vbi flamma,
siue mora artificialis, attigerit, mox in Gas,
non autem in aquam, transuolant. Eo quod Gas
omne, adhuc aliquam sui concreti, conditio-
nem retinet. Differunt nempè fuligines flammæ
per genera, ac species: quod sanè non esset, si im-
mediatè in primum elementum abiret. Ignis
quidem destruit simpliciter, nil autem generat:
quippe cum seminis potestate careat; quæque
non potest destruere illa, vel saltem separat, vel
intacta relinquit: & hactenus fixa vocantur.
Non valet autem ignis, id, quod in se materia- 35
liter aqua est, commutare in aërem. Habetet nam-
que alias semen aëris. Etiam ante sat liquet, nul- 36
la artis aut naturæ ope, aquam fieri aërem, aut
vicissim. Lignum ergo, cum sit totum ex aqua,
cinis suus, & vitrum pariter, ex aqua erunt.
Quod autem Gas salium non nisi aqua sit, pro- 37
bat subsequens mechanica. Accipe salispetræ, vi-
trioli, & aluminis partes æquas: exsiccato sin-
gula, & connexis simul, distilla aquam. Quæ
nil aliud est, quàm merum sal volatile. Huius
accipe vncias quatuor, & Salis armeniaci vn-
ciam iunge, in forti vitro, alembico, per cæmen-
tum (ex cera colophonia, & vitri puluere) cali-
dissimè affusum, firmato; mox, etiam in frigore,
Gas excitatur, & vas, vtut forte, dissilit cum fra-
gore. Quod si verò rimam in iunctura recipien-
tis vasis reliqueris, ac post spontaneas ebullitio-
nes residuum distillaueris, reperies aquam suba-
cidam, quæ in aquam pluuiam, repetita distil-
latione, & cretæ additamento, conuertitur. Pars
salium ergo vna in aquam, altera verò in Gas
concessit. Sed salia, per Gas euolata, homoge-
neæ sunt naturæ cum redactis in aquam: Ergo, 38
materialiter, Gas salium nil nisi aqua est. Gas
fructuum verò, similiter non nisi aquam, vt ex
aqua immediatè oriundum, iam ostendi. Sic
vua passa distillata, in elementalem aquam tota
reducitur per artem: qua tamen recente, semel
vulnerata, mustum & Gas multum elicitur. Si
ergo tota vua, ante fermentum, in simplicem
aquam vertitur: adhibito autem fermento, Gas
excitetur, necesse est, & Gas hoc fore aquam.
Cum dispositio fermenti nequeat ex eo, quod
materialiter, nil nisi aqua est formare aërem. Gas
ergo, vasis incoërcibile, foras in aëra prorum-
pit, donec sat rarificatum, locique frigore, &
proprietatibus concreti spoliatum, in primam
sui transeat materiam, atque in aëre, aquarum
separatore, pristinam elementi aquæ, ac plenam
indolem recuperet. Exhalationes autem, quæ 39
penes Scholas sunt Ventorum, Nebularum, Co-
metarum, Mineralium, Saxorum, Salsedinis ma-
ris, Terræ motuum, omniumque Meteororum
materia quotidiana, cum penarium in natura
non habeant, nec materiam tantis quotidie re-
bus, tantæque molis sufficientes, mira sunt som-
nia, ac imperitè suis effectibus proportionatæ.
Ideoque has Scholarum insulsitates, miserando
transeo. Saltem est consequens, si saxa, si minera-
lia cuncta, ab exhalationibus procedant, iamque
fixata resistant agenti, quod illas denuò in exha-
latum deduceret, non fore in residua terra, ma-
teriam nouis exhalationibus, tanti momenti
& effectus producendis. Maximè quod è maris
salsedine, vix quicquam exhalet, calorisque ea
sit procliuitas, vt vix exhalationes protrter, nisi
omnem prius aquam sustulerit per vapores.
Quæ ergo materia, vel solis quotidianis ventis 40
sufficiens erit? Quippe naturam, itemque cor-
porum differentias, causas, atque proprietates
nouisse, est prorsus Scholis impossibile, quotquot
sine Pyrotechnia, Philosophiam aggressæ, pa-
ganicis hactenus institutis fuere delusæ. Scripsi
tandem de vita longa, spiritum vitæ nostræ, arte-
rialem,

41 tialem, de natura Gas esse. Quod in palpitatio-
ne, syncope, ac hypothymia cernitur. Etenim
quantum colori viuido, lumini vitali, tumidoque
carnis habitui deperit, vultusque ipse quam sta-
tim rugosior concidit, mox à præfatis passioni-
bus: spiritus enim qui antea placido rabore, ve-
lut omnia viuificabat, euolat mox atque aliena
aura subactus mutatur. Siquidem cum Archeus
in se sit Gas, de natura salis balsamici, si autem
alterius salis obuiam repererit, (prout se arme-
niacus, dum obuiat spiritui salispetræ) facilè per
poros, atque confestim difflabilis, munium agen-
dorum atque familiæ oblitus. Neque enim in
guttas cogitur: eo quòd ex sanguine arteria-
42. li paratur. Si quid, sub deliquiis & morte, su-
doris exhalat, cruoris est liquamen, non san-
guinis arterialis. Gas ergo vitale, quia lumen
est, atque balsamus, præseruans à corruptione,
ab primordiali geniture adumbratione, incipit
solari lumini adæquari. Post deliquia verò præ-
fata cæterorum membrorum innati spiritus, ve-
lut fumigantes, rursus à solari cordis lumine ac-
cenduntur, prout fumus candelæ extinctæ, al-
terius flammam attingens, hanc ad extinctum
lychnium per medium deportat, quandoqui-
dem spiritus vitæ nostræ, cum Gas sit, poten-
43 tissimè atque celerrimè à quouis alio Gas, affi-
citur propter illorum nempe contactus imme-
diatos. Nec enim ideo aliquid proinde, velocius
in nos operatur, quàm Gas. Vt patet in Crypta
canis Siculorum, peste, carbonibus suffoca-
tis, & suffitibus. Confestim namque sæpè plu-
ries, in cuniculis mineralibus intereunt. Imò in
cellariis, vbi potens cereuisia suum Gas eru-
ctat, facilis mors subita erumpit, & suffocatio.
Quocirca immensum dolui, sortemque huma-
nam miseratus, tam crassa Scholarum negligen-
tia suffituum remedia altiora penè suppressi,
quibus nedum recreantur lypothymici; sed
etiam plurimorum morborum fiunt sanationes.
Quod quandoque de odoribus in re medica ex-
plicaris, facilius mecum quisque indicauerit.
Neglecta sunt nimirum medicamina pænè cun-
cta, quæ restaurant vires, solisque diminutio-
nibus corporum, per cruoris ablationes, & solu-
tiuas scammoneatas potiones, perque cauteria,
balnea, clysteres, sudores, & cantharides, est
insudatum. Penitius enim inseritur Gas, & cum
spiritibus vitalibus contactum immediatum ser-
uant odores, quàm liquores, si non venenata
labe, saltem, secundarum qualitatum obtusis
proprietatibus, participes: quasque qualitates
vel præcipuè sublimem primæ digestionis, tan-
quam luto obductas soleas, deponunt, si non in-
genti adhuc Archei auersione sint receptæ, vel
cum anxietate, viribus digestiuis rebelles, &
contumaces resistunt. Posset tamen mihi oppo-
ni Scriptura, quæ dicit de homine: *Terra es
& in terram ibis.* Quomodo ergo caro, *&c.*
erunt materialiter ex sola aqua? Sed ego hoc
dicam eiusdem argumenti vigore. Si homo ter-
ra est, quomodo ergo Scholæ asserunt homi-
nem materialiter esse non vnicam terram: sed
quatuor elementa? confirmantur ergo ex illo
Textu, quæ dixi superius. Nimirum quod terra
non sit in Sacris primarium elementum: sed quod-
uis coagulatum ex aqua terra dicitur, eo quòd
plus per sui consistentiam, terræ assimiletur
quàm aquæ. Adeoque ipsissima terra naturæ ful-
crum, ex aqua est, non minus quàm homo, li-
gnum, cinis, lapis, *&c.*

IMAGO

FERMENTI IMPRÆGNAT

MASSAM SEMINA.

1 *Nulla rerum seminalis vicissitudo citra fermentum.*
2 *Mechanica in circulum per cereuisiam deducta.*
3 *Fermentum volatilizat, quod alias in carbonem mutatur.*
4 *Probatur per mechanicam in cruore.*
5 *Cruor acquirit sua atque varia fermenta, in cu-linis membrorum.*
6 *Notatur Paracelsi inconstantia.*
7 *Initia Paracelsica fiunt per ignem: non autem insunt.*
8 *Duplicia fermenta, vnde rerum semina.*
9 *Ortus insectarum.*
10 *Non sat est dixisse, insectas è putredine nasci.*
11 *Duplex generationis modus.*
12 *Quomodo semina fiant.*
13 *Odor qualiter fermentum, & semen patret.*
14 *Scorpio è Basilicone.*
15 *Fermentum in spontaneis seminibus, attingit horizontem vitæ.*
16 *Fermentum morborum, & sanationum.*
17 *Pharmaca ferè cuncta agunt solo odore tenui.*
18 *Ideo semina solo odore specifico pollent.*
19 *Odor & lux penetrant spiritus.*
20 *Odores pestem variosque morbos cient, & sanant.*
21 *Ars suffituum oblita, in dulomoniam translata.*
22 *Dolores implacabiles, statim odore appositi externi placantur.*
23 *Fermentum, parens transmutationum.*
24 *Fermentum stomochi quale.*
25 *Cur plurimi caseum horrent.*
26 *Fermentale acidum, differt ab acetosis.*
27 *Ructus vnde.*
28 *Labor Sophiæ.*
29 *Ex sola aqua & fermento, cuncta, quæ creduntur mista.*
30 *Fermentum lineæ Æquinoxialis.*
31 *Progressus seminum & fermentorum, ad propagationem.*
32 *Origo & progressus vegetabilium.*
33 *Fermenta quandoque operantur potentius igne.*
34 *Paracelsus notatur.*

NOritia fermenti, vt nulla in Scholis 1
ieiunior, ita nulla vtilior. Fermenti nomen, ignotum hactenus, nisi in panificio: Cum attamen nulla in rebus fiat vicissitudo, aut transmutatio, per somniatum appetitum hyles: sed duntaxat solius fermenti opera; Olim fermentum, atque fermentata vniuersa, erant vetita, ac mysterium in litera occultatum, tunc iure ad literam fuit interpretatum. Etenim vt fermenta omnino ad omnem transmutationem prænia, atque necessaria; ita corruptionem, inconstantiam, & impuritatem designa

designabam : Ideoque fugæ à fermento inuocta.
Rem sanè in physicis adeo paradoxam, primùm
2 per exempla explanabo: Cereuisiarum meracissi-
ma (quæ sumen, liquamen, aut consummatum
ius granorum, merito est) tantundem grano-
rum exposcit, quanta est vasis capacitas, vel
cadi amplitudo. Ita sanè, vt dempto sulfure,
tota farina liquescat in cereuisiam, & aquæ lo-
cum sulfuris tantùm occupet. Cereuisia ista, per
adhibitum fermenti tantillum, ebullit fermen-
tando in cellariis, seorsim clarescit, deciditque
fæx ad fundum: demum nonnihil fermentaliter
arescit, quo acore consumit omnem suam fæ-
cem. Dein acrem, siue pungentem aciditatem,
perdit magis indies. Tandem gustu, viribus, &
3 corpore farinæ orbatur. Ac postremò, spontè in
aquam redit. Cereuisia ista, recens distillata, plu-
rimam in fundo residentiam, instar syrupi, depo-
nit, quæ tandem pergendo, in carbonem mutatur.
Sed si illa eadem, per fermenti gradus, in aquam
transierit, non plus fæcum inter distillandum in
fundo relinquit, quàm alioquin aqua, vnde co-
quebatur, continebat. Eo quòd aquarum natale
sedimen non sit subnoxium fermento granorum,
cum eius non sit obiectum: sed alterius Monar-
chiæ cliens. Grana itaque redeunt ad primam
materiam, ea qua, quæ aqua est, idque solius fer-
4 menti virtute. Denique, quisque nostrùm 7 aut
10 vncias sanguinis, quotidie sibi fabricat: atqui
(saltem in ætate consistente, necesse est, tantun-
dem sanguinis in dies consumi, quantum de no-
uo generatur. Aliàs namque homo mox immen-
sum tumeret. Dein, sanguis sensim mutatur in vi-
talem mucilaginem, nutrimentum verum, imme-
diatum membrorum. De quo dici solet; Nutrimur
iisdem, quibus constamus. Hoc autem alimen-
tum, volunt roris modo inspergi in singula mem-
bra, (ego verò in singulis partium culinis mini-
mis fabricari credo. quod easdem humectet, at-
que eatenus ab siccitate, senectutis calamitate,
quantum, ac quamdiu potest, tueatur. Tandem
ros ille, imperceptibiliter, per cutis poros trans-
uolat, nec post se quicquam solidi sediminis su-
perstes relinquit. Sic nempè alimenta; tandem
per cutim, vaporis specie & aquæ instar, exspi-
rant. Volunt autem Scholæ, hunc humorem se-
cundarium, pòstquam roris instar in partes lapsos
sit, assimilari & ab anima informari. Ego verò,
assimilari tantùm sub accretione adolescentiæ,
permitto: non autem deinceps amplius, cum ne-
que in similarium substantiam amplius verta-
tur. Quorsum namque ros ille ossi assimilare-
tur in robore, duritie, siccitate, &c. si ossa incre-
mentum iam amplius non suscipiant? Idem de
cæteris esto iudicium. Habent nempe singula in
natura, ortum, incrementum, statum, declina-
5 tionem, atque interitum. Hæc est igitur sangui-
nis tragœdia, & metamorphosis, virtute fer-
menti. Cæterum alioqui sanguis distillatus, tan-
dem multum salsi carbonis deponit, neque vola-
tilitatem omnimodam habet, quam operatio
fermenti subter alias digestiones consecutiuè ip-
si concedit. Eo quòd calor, cum careat fermen-
to, rerum transmutatiuo, separat saltem partes,
non autem transmutat. Itaque sanguis sua præfa-
ta fermenta acquirit, in ipsis corporis nostri co-
quinis fitque inde adeo volatilis, vt nil porro de
se residui relinquat. Admiror Paracelsum, quod
6 doceat sanguinem corporis vniuersalem mercu-
rium, vt & ciborum: attamen sudorem velit esse
excrementosum sulfur. Cum sanguis totus per
cutim exhalet, sin autem vna cum aquoso su-
doris latice, pinguedinis tantillum effluat. Non
protin ex mercurio confestim sulfur fit. Nisi suæ
sit ille doctrinæ immemor. Etsi aliquid pingue-
dinis, nostras vestes efficiat sudore tenus. Axun-
giæ enim non sunt immutabiles, quin pereant
quotidie, vti accrescunt. Ego sanè, analogon odi 7
principiorum Paracelsicorum, in principia tria
naturæ relatorum. Quippe quæ nec insunt actua-
liter in corporibus, nec adsunt, nec separantur,
nisi prius, velut per ignem commorando, siue per
liquationis reductionem parentur velut noua.
Ego siquidem nudam lubens physicam aspicio
vbique, non sanè figuras, aut vires mouentes in
mathesi applico naturæ. Analogon deuito quan-
tum possum, vt & locutiones metaphoricas: Om-
nem naturæ necessitatem seminibus dicaui, mul-
torum verò semina, non tam è parentibus, quàm
fermentis peto. Sunt ergo duplicia fermenta in
natura. Vnum quidem continet in se auram flo- 8
xibilem, Archeum seminalem, qui suo fluxu in
animam viuentem aspirat. Alterum verò saltem
continet initium motus, siue generationis rei in
rem. Quod quidem, licèt sui initio, non haberet
auram seminalem, quæ scopos rerum agenda-
rum complectatur; vna tamen vapore potitur,
quem fermenta tam localia, quam quæ ipsamet
materiæ dispositio externis fomentis acquirit,
suscitant. Vnde Archeo aliquid simile fit, quod
se, suumque sensum hospitium transmotat, ap-
tat; adaugetque, agit porro deinceps reliqua
ad proportionem perfectionis & requisitum au-
ræ illius. Hoc nempè semen, quadam primum
& generica amplitudine, luxuriat. Nam ta-
metsi gaudeat, substratam sibi massam, ad fer-
menti concepti scopum direxisse; non rarò ta-
men aliunde fomites occultioris luminis susci-
pit, sumptoque temerario ausu, etiam in animam
viuentem adspirat. Hinc enim nedum pediculi, 9
cimices, pulices, & lumbrici, hospites ac vicini
nostræ fiunt miseriæ, nostrisque velut nascuntur
è penetralibus: & excrementis; sed etiam si in-
dusium sordidum intra os vasis, in quo sit triti-
cum, comprimatur: Intra paucos dies (puta
21) fermentum indusio haustum, & odore gra-
norum immutatum, ipsum triticum, sua pelle in-
crustatum, in mures transmutat: eoque magis
admirandum, quod eiusmodi insectæ, sexuum
signaturis distinctæ, prolificent cum iis, quæ
parentum è semine natæ sunt. Vt & hinc, am-
borum seminum paritas, & fermentorum vita-
le par robur, conspicuum euadat. Quod mira-
bilius est, è frumento, & indusio, mures, non
quidem paruuli, aut lactentes, nec minutuli, aut
abortiui: sed prorsus formati exsiliunt. In no-
bis subinde phthiriasis oritur, & pediculus,
aperta epidermide humanæ egreditur, aliàs quo-
que in poris generatur, non quidem oui puta-
mine lendis inclusus: sed exiguus ac vix consp-
picuus. Pulex verò, semper non nisi exterius,
desumpto fermento, generatur. Neque sat fuit,
in Scholis dixisse, eiusmodi insectas è putridis
prodire. Nam & oua auium insigniter putrent, 10
fœtorque immensum, ante pulli constitutio-
nem. Vita ergo inest istis putridis rebus, non
minus quàm ouis. Nec sat est dubitasse, vnde
eiusmodi insectæ vitalem spiritum vniformem,

&

& ſpecificum, è noſtro deſumant, cum natura-
lis generatio præſupponat impreſſum ſimilitu-
dinis ſigillum. Siquidem in generatione, ano-
mala, ſufficit Archeus, non quidem humanus,
ſed qui in excrementis, virtute fermentali, &
identitatis ergo, ſemper generat eiuſmodi in-
ſectas pariformes. Adeoque licèt ſit monſtro-
ſa, & anomala generatio, reſpectu noſtri: eſt
tamen naturalis, atque ordinaria, in ordine
ad cauſas, nobis videlicet tantùm fermentum,
& fotum dantibus. Fermentum itaque induſij,
tritico inſperſum, per retroitionem reſoluit
materiam, & formatur ſic mus adoleſcens, non
autem recens natus. Eò quod reſpectum ha-
11 beat ad alium fiendi modum. In prioribus er-
go, & vitalibus ſeminibus, generans inſpirat
Archeum, cum ſui ſimilitudine, & auram vi-
talem, vna cum ſeminis maſſa. In poſteriori-
bus verò, inſufflatur tantùm fermenti odor,
à vaſis continentibus, aut ambientis contagio.
Quæ vbi ritè coaptata fuerint, mox in plantam
vel inſectam formantur, excitata nimirum au-
ra, ab odore, & fermento fracedinis, quæ dein
in Archeum rectorem exaltatur. Provt de for-
mis alibi. Fiunt itaque ſemina, à conceptu ge-
12 nerantis, facientis imaginem ſui, per libidi-
nem, vel ab odore fermenti, quod materiam
diſponit ad ideam rei poſſibilis. Etenim provt
ab odore, materia haurit tranſmutationis diſpo-
ſitionem: ſic ab imagine deinceps fit materiæ
diſpoſitio, quæ fermentum ſpecificum procu-
ret, atque promoueat. In hoc autem fermen-
tum à ſemine diſtat: quod illud ſit odor, vel
qualitas alicuius fracedinis diſpoſitiua ad alte-
ritatem, & corruptionem maſſæ. Semen au-
tem ſit ſubſtantia, in qua iam Archeus ineſt,
qui eſt Gas ſpirituale, continens in ſe fermen-
tum, imaginem rei, atque inſuper notitiam diſ-
poſitiuam rerum agendarum. Odore itaque,
quæcunque ſitum aut fracedinem contrahunt,
etiam vermes mox concipiunt. Ideoque & bal-
13 ſama putrere, aut vermeſcere neſciunt. Odor
enim baſiliconis ſemini incluſus, herbam il-
lam producit, cum aura illa inexſiſtente, qui ſi
per fracedinem immutetur, ſcorpiones veros
producit. Nec enim figmentum eſt: ſed reue-
ra, herba contuſa, atque inter lateres depreſſa.
Solique expoſita, poſt aliquot dies, Aquitania
14 nobis ſcorpiones edidit. At dicet curioſior.
Quod ad odorem, & paſtum herbæ, forinſecus
ſcorpio aduenerit. Præuentum eſt enim iſti du-
bio. Lateres ſiquidem bini, inuicem conuerſi,
adæquatè ſe contingebant, adeo vt ingreſſum
ſcorpionis, tam planitie contigua, quàm ponde-
re, impedirent. Foſſula autem in medio, her-
bam continebat. Fermentum itaque in ſemine
ſpontaneo, horizontem vitæ, propinquo mo-
do attingit. Neque enim vnum in aliud muta-
15 tur, abſque fermento & ſemine. Quæ vt ne-
glecta ſtetere hactenus, cuncta nudis caloribus
adſcripta ſunt, pluriumque morborum ſanatio-
nes deſperatæ manſerunt. Siquidem hactenus
tantum inſudatum eſt, circa correctionem
qualitatum primarum, & ablationem ficti hu-
moris, vel ſolitarij, vel vna cum ſanguine: ne-
quicquam autem cogitatum eſt, Quod vnuſ-
quiſque morbus ſit venenoſus, ſi non toti, ſal-
tem parti ſuæ: adeoque licèt non contagioſus
cuiuis, tamen non deſinit, ſui de ſe odorem fer-
16 mentalem inurere parti cui inſidet. Plurimum
itaque ſanatio odoribus perficitur, & impreſ-
ſa pelli contagia odoribus ſubinde recedunt.
Etenim quia odor, ſymbolum fermenti, & hinc
ſeminatiam tranſmutationis cauſam continet,
concludo, ferum vires, ac robur maſculum, ex
odoribus eſſe, (provt de magno Oportet, ſuo
loco.) Imò ſi peniùs res ipſa ſpectetur, etiam 17
interna pharmaca, tam ſolutiua, quàm corre-
ctiua, ſolo odore tenus, agunt. Fit enim hinc,
quod odore pharmaci, ſemel exuto, vires pe-
reant euſdem. Vidi nempè ſæpius quartanam,
vteri exundationes, melancholiam, dolores
colicos, &c. Solis vnguentis ſeparata. Certum
eſt autem, non ipſum vnguentum; ſed eius ſal-
tem odores, intrò ſerpere, & agere. Sic nam-
que epilepticus odore cadit, imò cerebrum in
epilepſia, quod non audit, non ſentit, nec ſi
in ignem ceciderit, ſe retrahit; ſolis paret odo-
ribus. Sic namque eryſipelas, odore lintei
leporino cruore tincti ſanatur, ſi ſiccum alli-
getur. Sic vulnera, vlcera, & apoſtemata, odo-
ribus, per inuncta applicatis, miteſcunt, vel
exaſperantur. Igitur ſi ſpontaneorum anima- 18
lium ſemina, ex odoribus atque fracedine ſint
natiua, nec ſpecie differant ab aliis, quæ con-
greſſu procreantur ſexuum: neceſſe eſt om-
nium animalium ſemina, ſuos habeant & ſpe-
cificos odores, quibus Archei ad materiam
fiunt adaptationes, facilioreſque ad tranſmutan-
dum obedientiæ. Vnde tandem fiunt impreſ-
ſionum in quæuis viſcera, organa, fortitudi-
nes, in robore, atque vita, diuerſitates. Affi-
ciunt nimirum ſpecifici odores, materiam, eam-
que in ſui clientelam ſubigunt: oboriturque
ex ſpecifico inclinatio, & philautia. Ex aſſueto
demum, facilis receptio, perfectior adaptatio:
ac tandem amor raptus in omnem ſui libidi-
nem. Oblectant ideo fragrantia. Perinde vt lux
placet bonis geniis: diſplicet reprobis. Idque
non, quia ſine, vel cum luce, vterque æque be-
ne cernat, aut aëris ſereni vſurâ opus habeat, vel
non: ſed ob abſtractum, & Omnipotens lu-
men, cuius imago, diei lux eſt. Odore enim, &
lumine, delectantur ſpiritus: eo quòd lux &
odor illos immediatè attingant, ac penetrent.
Etenim ſpiritus ſanguinis, in lipothymico, plus 19
toſtæ carnis odore, quàm aromate refici deberet,
niſi fragrantia, quatenus citò attingit vitam, in
hac puritatem & ſuauitatem præparet. Videntur
ergo odores, etiam ſpiritus abſtractos attingere,
provt peſtilens odor, naribus non perceptus,
Archeum horrore quatit. Sunt nempe odores, 20
qui dolores capitis, nauſeas capitum, tuſſes,
ſingultum, vertiginem, epilepſiam, apoplexiam,
dyſenteriam, &c. mouent, atque ſui contagio
inurunt. Suntque ideirco & alij, qui conſimili
modo eadem ſanant, aut ſaltem mitigant, ſi
radicem ſaporem habent. Suntque odores ſuffo-
cantes, ſine perceptibili materiæ adſtrictione;
ſuntque & conuulſiui: ſuntque qui ſaltem infa-
tuant, vt in vteri affectibus perſæpe occurrit.
Veteres enim, ſuos ſuffitus in ſuperſtitionem 21
vſque coluerunt, quibus hominem velut in ex-
ſtaſin adigerent, atque inde ſe excitatos profe-
ciſſe rebantur. Cubiculum enim, veſtes, caput,
& vtenſilia, ſuis inficiebant odoribus, quo men-
tem ad ſua ſtudia protraherent Quibus cum Satan
ſua apochrypha nexuiſſet, ars ſuffituum ſuſpe-
cta primum, mox dein recta inculta manſit. Odo-
ra thymiamata ſuperis placere, in lege didice-
rant;

rant; Et tenebant Iſraëlitæ, ſua quotidie in ca-
ſtris excrementa humo obtegere, ne Angelum
22 caſtra nocturna obire tæderet. Memini enim,
quendam graui dolore ſtomachi propemodum
contabuiſſe. Horis nempe quatuor à paſtu plan-
gebat, eiulabat,& contrahebatur, niſi locum in-
cumbens menſæ fortiter premeret. Credulitate
enim deceptus, cum Paracelſo, carcinoma ſto-
machi tum autumaui incurabile. Locus enim
erat, vbi coſtæ nothæ os ventriculi appropin-
quant. Hunc inquam paucis horis curatum vi-
di, fragranti emplaſtro, ad palmæ vix latitudi-
23 nem extenſo. Quomodo fermentum tranſmu-
tationum parens ſit, non meliùs, quàm per Py-
rotechniam inueni. *Cognoui enim, quoties cor-
pus diuiditur in ſubtiliores atomos, quàm ſua ſub-
ſtantiæ ferat exigentia, continuò etiam ſequi cor-
poris illius tranſmutationem, excepto elemento.*
Quatenus hauſtum fermentum, arripiens præ-
fatos atomos, eos alieno ſui charactere imbuit,
in cuius ſuſceptione fiunt diuiſiones partium,
quas partium heterogeneitas, & diuiſiones,
reſolutio materiæ conſequitur. Hactenos ni-
mirum Chymia digerit, ac putrefactiones præ-
mittit, vt accepto fermento partes dehiſcant
in minima. Et ſic cibi in ſtomacho reſoluuntur,
loci fermento condito qualitate acidula. In reci-
note verò, & aliis locis, continuò aliis fermen-
24 tis. Sic nempè multo licèt paſti ſaccharo, mox
tamen quandoque acidum euomunt. Nec tamen
ſtomachi fermentum,vt acidum, eſt fermentum.
Neque enim ideo acetum, aut ribes, fermen-
tant, licèt acida & auſtera: ſed acidum ſtoma-
chi, eſt proprium ſpecificum eius medium; ve-
rum etiam in vna ſpecie, multam ſubit latitudi-
nem. Hic enim olera, legumina alter, quidam
piſces, aut vinum ægrè fert, quia nec digerit.
25 Plurimi non veſcuntur caſeo: non quidem quia
tartarus merus, aut merum ſal (vtrumque alter-
natim, ſic iubet Paracelſus;) (Sed recens, pon-
ticè aceſcit, qui facilè in acido ſtomacho tor-
mina ciet. Verus verò porcilaginem redolet, quã
à mortuo coagulo, antea in ſe excrementoſo, ha-
bet. Ideò vermineſcit, putret facilè, quia par-
tem ſtercorei fermenti, ſub aciditate lactis, oc-
cultat, in multis manifeſtatur, atque in gradum
ſurgit. Ideoque multis ſolo odore diſplicet. La-
titudo ergo fermenti acidi, in ſtomacho, etſi ſpe-
cifici, prouenit; eo quòd fabricantis, & recipien-
tis, variæ ſint alterationes in agendo. In hoc
autem fermentale acidum ab acetoſis differt.
26 Quod illud, quæ penetrat, eâdem etiam volati-
lizet operâ. Omnis autem ſpiritus acetoſus, diſ-
ſoluendo coagulatur ipſemet, iuxta axioma chy-
micum. Vnius panis ab homine, cane, equô,
vacca, aue, piſce, adeoque genere diſtinctis,
conteritur eodem fermentis ſpecificis, & aci-
dis. Pueri, paſſeres aiunt mirabiliter in gutture
aceſcere, ideoque & voraces ſunt. Contingit
namque, exſertam linguam pueri, paſſerem ar-
ripuiſſe, & deglutire conatum; quo modo, aci-
ditatem gutturis ſe guſtaſſe aiunt. Sic nempè
plura animalia, compeſcendæ aciditatis ergo,
cretam, calcem, lateres, vel argillam edere co-
27 guntur. Subtiliores ergo, & volatiles ciborum
atomi, facile per fermentum ſtomachi, in Gas
ventoſum mutantur vbi pars reliqua, duntaxat;
in ſuccum reſolui, contenta eſt. Chymia enim
indagando ſollicita eſt corpori, quæ tàntæ puri-
tatis ſymphonia colluderet nobiſcum, vt à cor-
rumpente nequirent diſſipari. Ac tandem ſtu- 28
pefacta eſt religio, reperto latice, qui ad mini-
mos redactus atomos, naturæ poſſibiles, cœlebs
omnis fermenti connubia ſperneret. Deſperata
ideo eſt eius tranſmutatio, dignius ſe, corpus
non reperiens, cui nuberet: Sed labor Sophiæ,
anomalum in natura fecit, quod abſque fermen-
to commiſcibili, à ſe diuerſo, ſurreait. Serpens
ſeipſum iſte momordit, à veneno reuixit, ac
mori deinceps neſcit. Enimverò quia Scholæ 29
fermenta neſcierunt, etiam corpora ſolida con-
ſtitui ex ſola aqua & fermento, ignorare debue-
runt. Vegetabilia namque & grana, ac quæcun-
que iis nutriuntur corpora, ex aqua ſola prodi-
re docui: nunquam enim piſcator, in ſtoma-
cho Sulmonis, aliquid cibi inuenit. Si ergo ſola
aqua, (etiam fluminum) fit Sulmo, & nutritur.
Sic Sturio ore caret, ſoloque foramine puſillo,
in gutture infra patet, qua præter aquam, totus
piſcis haurit nihil. Nutritur ergo & fit ex aqua
pariter omnis piſcis: ſi non immediatè; at ſal-
tem ſeminibus, atque fermentis ſi ſit grauida.
Ex ſalſo mari, piſcis ferè omnis dulcis eruitur.
Ergo ſalem, in non ſalem vel ſaltem aquam in
ſe, non in aquam conuertit. Conchylia deni-
que oſſium loco, ſibi lapideas teſtas ex aqua fin-
gunt, prout & limacum genus omne; Sal igitur
maris, qui vix candenti cedit igni, fermento in
piſcibus dulceſcit, eorum volatilis fit cato, &
ſub nutritione eòam totus diſſipatur, abſque re-
ſidentia, aut fæce. Sic etiam ſal in primæuum
aquæ elementum tranſit. Sicque mare, licèt ri-
uos ſalſos recipiat, non tamen indies ſalſius.
Nam aqua puriſſima, quanquam omni inqui- 30
namento libera, nihilominus ſub linea æqui-
noctij mucida fit, fœtet, mox gilueſcit, dein
viridcſcit, atque vltimò rubeſcit horrore inſi-
gni. Quæ dein ſponte in ſe deintegro redit.
Concepto nimirum loci fermento, hæc ad-
ueniunt: eoque conſumpto, ceſſant. Poriſſima 31
ſic aqua fontis, fracido valis fermento, mo-
ceſcit, vermes concipit, cyniphes parit, imò
pelle tegitur. Paludes ex fundo fraceſcunt:
hinc ranæ, conchylia, limaces, hirudines, her-
bæ, &c. Quin etiam natantes herbæ, aquam
tegant ſolo aquæ fracidæ potu contentæ. Et
prout lapides è fontibus, quibus ſemen atque
fermentum ſaxoſum ineſt: Sic terra, fermen-
tis metallicis fœta, ex aqua, Bur, metallicum,
vel minerale efficit. Aqua verò alibi, concluſa
terræ, ſi propè aërem eſt, caloris momento agi-
tata, fraceſcit, qui non ampliùs aqua: ſed ſuc-
cus Leffas eſt, vigore cuius, fracidi fermenti,
poteſtas terræ collata eſt, germinandi herbas.
Succus enim ille terræ fracidus, puſilli calo-
ris ſtimulo, aſcendit in fumum, fungoſus fit,
ac pelle circumdatur, pro fermentorum inibi
latentium requiſito. Vices itaque fermenti, ac
vires ſeminis, fracedo iſta habet, ſenſim in
Archeos, per virtutes ſeminales, in vitam quan-
tam properans. Succus igitur terræ fracidæ,
Leffas eſt. Vnde ſurgit omne plantarum ge-
nus, viſibili carens ſemine, ſataque ſemina
promouentur in deſtinationes. Tot ideo fra-
cedinum rancidi odores, quot rerum ſapores
proprij: eo quod odores, ſaporum nedum ſint
nuncij: ſed & parentes promiſcui. Palleſcit ini-
tio fumus Leffas, iam coactus, dein ſubflaueſ-
cit, mox ſubcandide virideſcit. Atque tandem
ſaturatè viret. Explicataque ſpeciei poteſtate,
varios

vatios colores, & ſigoata aſſumit. In quo flu-
xu, ductum aquæ ſub æquinoctio imitatur. In-
hoc tameu differt. Quod fermentum, ſpiri-
tuale nimis, ab Aſtro & loco, mutuarint aquæ
ſine corporali fracedine, ideoque caduco ni-
mirum ſemine, mox in ſe redeuut: Leſſas au-
tem, concepti ſeminis tragœdium perficere co-
32 gatur, Pluuia itaque, in terra fermentum fra-
cidum concipiens, leſſas facta, in radices ſto-
machos, trahitur ſuctu quodam. Experiturque
intra hanc culinam, oouam fermenti inqui-
lini fracedinem. Mox inde ad corticem, ſiue
hepat defertur, vbi nouo illius viſceris fermen-
to ditatur, fitque ſuccus herbaceus, vel lig-
neus, ac tandem concepta maturitate ligneſ-
cit, herbeſcit, vel in fructus abit. Caudex ve-
rò, ſi ſub terra citius fraceſcat, proprio dehiſ-
cit fermento, fumum tranſcorticem emittit,
qui ſui initio fungus eſt, ac tandem in veram
radicem dureſcit, ſicque plantari rami, arbo-
reſcunt artis compendio. Euidens iam ergo,
33 quod nulla ſit elementorum mixtio: Corpora
cuncta primitiuè, atque materialiter ex aqua
ſola fiant; acquiſito per fermentum ſemine,
quodque exantlatis ſeminibus, corpora tan-
dem in priſtinum aquæ hoſpitium retroce-
dant. Imò quod fermenta, igne potentius, ſub-
inde operentur. Saxa quippè in calcem: & lig-
na, vertuntur quidem in cineres, ibique ſiſtit
ignis, quæ tamen, aſſumpto in terra fermento,
ſponte in ſuccum leſſas, adeoque & tandem in
ſimplicem aquam redeuut. Alias namque lapi-
des, atque lateres, ſponte in ſalem petræ defi-
ciunt. Vitrum denique, igni inuictum, aëre in-
corruptum, paucis annis, ſub terra fraceſcit, pu-
treſcit, & leges aquæ ſubit. Quæ enim liquan-
tur in aqua, ſubinde in aquam redeunt, alia
verò, per fermenta volatilizantur, quæque com-
pacta atque impermiſcibilia erant, per fermen-
ta fracedinum, in tranſmutationis neceſſitatem
adducta, aperiuntur, & ſeparandi concilium ac-
cipiunt. Fontes verò limpidiſſimi; licèt ex in-
ſipido naturæ fundo, ſine *quellem*, per ſcopulos,
& arenam ſcandant, longè à contagio luti, fer-
menti, & labe deputati, nec caſu quoque deci-
dant: ſed in magnos vſus ſint deſtinati: attra-
men cum occultos ſaxi odores ſaltem contra-
hant, nobis inperceptibiles, in fines alios pro-
perant. Riui ergo, fontes, flumina, paludes, ſta-
gna, maria, & quæcunque aquæ alueo conti-
nentur, ſaltem vel à fontium natiuitate, ſua mox
ſemina concipiunt, laſciuiendoque, per curſum
maturant. Nimbi quoque, tonitrui fracedine
decuſſi, fertiles; Pluuiæ verò rore, vel concep-
to exhalatu graoidæ. Rorem nempè, dulci ſac-
charo eſſe diuitem, edoctus ſum per ignem.
In niue, vermes naſci tradont boreales: mon-
tes ideo longa niue coopertos, gramen etſi par-
cum, tamen ſaginandis pecoribus aptiſſimum;
adeo vt niſi tempeſtiuè è paſcuis abigantur, pin-
34 guedine præfocatum iri. Aquas autem, quæ li-
quamen continent, Paracelſus corporales vocat,
negatque inſcitè, elementum in ſe continere.

Vniuerſam ergo in mundo ſcenam, fer-
menta, per ſemina, vno ſub
aquæ elemento
ludunt.

* *
*

ASTRA
NECESSITANT: NON
INCLINANT, NEC SIGNIFICANT
de Vita, corpore vel fortunis
Nati.

1 *Phyſica extra Medicinam ſuo caret fine.*
2 *Obiecta aſtrorum.*
3 *Admiſſiones Ephemeridum, quo argumento nitantur.*
4 *Error in admittendo.*
5 *Vtcunque ſumantur influentia ſemper includunt neceſſitatem.*
6 *Quenam ſint opera Domini in Pſalm. 14.*
7 *Dei præſcientia, tam infallibilis contingentibus liberis, quàm neceſſariis.*
8 *Hannibali prædicitur mors.*
9 *Futura quomodo diabolus præſciat.*
10 *Confeſſio Authoris.*
11 *Quanta, & vnde ſit futurarum præcognitio Cacodæmoni.*
12 *Quorſum fiant ſigna præuncia, quæ vix vllus intelligit.*
13 *Determinata ſtellarum præuncia è Sacris.*
14 *Quomodo, quidue ſtellæ agant.*
15 *Actio regiminis.*
16 *Oſtenditur diuerſitas regiminis, à motu & à lumine.*
17 *Ægri prænunciant futura.*
18 *Cur inſecta melius futura nouerint, quàm homines.*
19 *Cur morbidi præſentiant tempeſtates.*
20 *Prænunciatio non tollit arbitrandi libertatem.*
21 *In Cœlo deſcripti ventorum typi*
22 *Scientia ſignificationis ſtellarum, hominis ignota.*
23 *Magi Eoi.*
24 *E muſto, Dei augures,*
25 *Prophetia è muſto, erat Bacchantium.*
26 *Donum inebrietatum Paracelſi, eneruiſſe Ebrais.*
27 *Tres hiſtoriæ prædictionum.*
28 *Aſtra tantum inclinare, repugnat.*
29 *Inclinatio ſiderum quouſque pertingat.*
30 *Præconia Dei Aſtra, non neceſſitant tanquam cauſa: ſed vt ſigna, prodentia velle Domini.*
31 *Solutio obiectionis.*
32 *Trita prouerbij explicatio derogat Gratiæ Dei.*
33 *Cœlum non inclinare.*
34 *Semen humanum ſponte deſtuit in animam viuentem, animalem, & diſcurrentem.*
35 *Proprietates inclinationum ſeminales quæ.*
36 *Quadruplex inclinatio.*
37 *Inclinatio vocationis, à ſolo Deo eſt; non autem ab aſtris.*
38 *Inclinatio moralis, à ſemine, & educatione.*
39 *Inclinatio vitalis, à ſemine, & educatione eſt.*
40 *Inanis ac faſtuoſa Aſtrologorum præſumptio.*
41 *Inclinatio fortunarum, immediatè à manu Domini.*
42 *Seducta Schola à Paganiſmi Cacodæmone.*
43 *Supina Aſtrologorum negligentia.*
44 *Senſitiua humana, vt differt ab anima bruti.*

45 *Consuetudo, quomodo pariat inclinationem.*
46 *Quomodo sapiens dominabitur Astris.*
47 *Prædictiones ex Astris, cur fundamentaliter vana.*
48 *Error Authoris.*
49 *Astrologi fatentur suas deceptiones.*
50 *Supponunt non-entibus causis effectus astrales.*

1 ACTENVS de elementis, illorum
qualitatibus, complexionibus, &
contrarietatibus in ordine ad scien-
tiam medicam; extra quam nempe,
studium Physices, tanquam suo fine
carere putaui, non secus ac si de statu politico,
aut belli negotiis, tractauerit Clerus. Vtpote
S. Paulus arcet omnem Sacrificatorem à simili-
bus. *Nemo militans Christo* (inquit) *implicat
se negotiis secularibus.* Studia ergo Physices, ad vl-
teriorem finem, vtilitatem nempe hominum, di-
rexi: non autem ad oblectationem legentium.
Hactenus quoque de Astris declamo, quia putan-
tur quorumcunque morborum, inclinationum,
ac fortunarum patratores. Et quidem Paracel-
sus tandem in hoc consentit, quamuis studio, in
cæteris omnibus veterum sit refractarios. Im-
primis assumam textum: *Cœli enarrant gloriam
Dei: & opera manuum eius annunciat firmamen-*
2 *tum.* Id enim sonat: Quod Cœli sint primatiò
creati, vt enarrent immensam Dei Majestatem,
Potentiam, Bonitatem, & Sapientiam: quibus
nempè quatuor columnis totus stat, & innititur
vniuersi globus. Stelligerum autem Cœlum,
3 tanquam præco, annunciet admiranda opera
manuum Domini, creaturis intellectualibus. Ha-
ctenus namque Ecclesia admittit prædictiones
meteoricas, annorum sterilitates, & fœcundita-
tes, sationum stationes, nauigantium pericula,
Primatum mortes, Pestes, inundationes, imò
quæcunque à directione arbitrij nostri non de-
pendent. Quatenus nimirum omnia ista cre-
duntur primis elementorum qualitatibus con-
nexa esse; contingenti consequentia. Vsque-
adeo, licet magnatum mortes, bellorum tumul-
tus, atque incendia, in ephemeridibus admit-
tat prognosticari: illa tamen aspici vult, non
vt contingentia libera siue arbitralia, multoque
minus vt necessaria: sed nudiτer tanquam ef-
fectus primatum qualitatum, & complexio-
4 num. In quo, quantum sit erratum, iam in
præmissis demonstraui. Porrò & quam procul
in hoc sit à Sacris recessum, hic ostendam. Si
cœlestes influxus obtinent causæ rationem, sa-
ne illorum effectus de necessitate erunt connexi
suis causis, adeoque & hactenus saltem necessa-
rij, per modum aliarum causarum secundarum,
quarum effectus succedant necessariò positis
causis: nisi supernaturaliter impediantur, aut
5 mutentur. Quod æqualiter omnibus causis est
proprium, nec singularitatem pro Cœlis inuol-
uit. Sin verò influentiæ cœlestes tantùm per
modum signi, & prænuncij sint: vtique neque
minorem importabunt necessitatem: quinimò
longè arctiorem, si diuinæ prouidentiæ certam
credamus præscientiam, & opera manuum Do-
mini per stellas præsignata credamus. Quo-
6 cunque ergo modo sumatur, Astra necessitant.
*Stella erunt vobis in signa, tempora, dies, & an-
nos.* Non sunt autem hæc opera Domini, per
stellas necessitata, & per firmamentum annun-
ciata, opera sea primorum dierum. Neque
enim astra, aut se, aut quæ mox secum erant crea-
ta, annunciare poterant, sine locutionis solœ-
cismo. Denique astra hyemem, & æstatem non
debebant prænunciare, quas per suum Blas cau-
sant de facto, quasque ordinariò scimus, & in-
gruere seorsim percipimus. Sed indefinitè præ-
nunciare debebant opera manuum Domini, &
magis illa, quæ contingentia dicuntur, quàm
alioqui necessarias, & ordinarias reuolutiones.
Quæ contingentia non spectant ideo fertilita-
tes annonæ, quas causant: sed pro Creatoris
Majestate, Sapientia, & Bonitate, opera ma-
nuum Domini futura, prænunciare debebant 7
stellæ illa, vnde sibi nomen sumpsit Deus exer-
cituum, per quem Reges regnant, zelotes, vin-
dex, propter iniustitiam regna de gente in gen-
tem transferens. Qualia opera continentur in
vita, ortu, virtute, duratione, vicissitudine, suc-
cessione, motibus, atque alteritatibus successi-
uorum. Adeoque sceptrorum transmigratione:
& per consequens, in mediorum prænuncio, per
quæ illa, tanquam per causas secundas, fiunt,
fabricantur, dependent, atque subsequuntur,
necesse est præconia astrorum, locum habere.
Nam eiusmodi effectus, non nisi per blasphe-
miam, à numero operum manus Domini exi-
mendi sunt. Huius classis sunt ergo, quoque
tempestates, terræ tremores, cataclysmata soli-
ta & insueta. Etenim Dominus exercituum,
dat sceptra pastori, quæ à Rege aufert, trans-
fertque, propter iniustitiam Regum, Cleri, & Iu-
dicum. Ergo & hanc, ex consequenti, astra
prænunciant. Si coronatum translationes sint
opera Domini, si sortes omnium in manibus
Domini stent. Neque enim alibi fortunam, &
infortunium, aut aliunde exspectandum esse,
fides permittit. Princeps enim vitæ, & mortis
est, Rerum omnium α & ω dat, tollitque vi-
ctorias, bella, famem, pestesque, etiam comi-
tantibus causis secundis, partialibus, etiam li-
beris, mediatricibus, concausis, & occasiona-
libus: quibus tamen vniuersis præsidet Deus,
vt causa totalis, immediata, & independens.
Ideo horum operum omnium præco, est firma-
mentum. Neque enim Deus errat magis in
hisce contingentibus liberis, quàm animalibus,
consuetis, atque necessariis, si à Deo, omnium
motore & conscio, sit firmamentum conditum
ad prænunciandum. *Terra Libyssa cooperiet ca-* 8
dauer Hannibalis, vt refert Appianus, prædi-
ctum Cacodæmonis oraculo. *Sperabat* (ait)
*Hannibal, se ideo moriturum in Libya, qui obiit in
Bithynia, prope flumen Libyssum.* Diabolus enim,
non poterat præcognoscere sortes, siue, euen-
tus futurorum bellorum, qui sunt in manu Dei
exercituum, & futuro adhuc arbitrio humano,
nisi depicta legerit prius in astro prænunciante.
Quam picturam astrorum, dum nusquam com- 9
memoratam inueniant, nequeant verò negare,
quin Diabolus predicat futura, subterfugium
meditati sunt, dicuntque, Angelis, connatas
futurorum scientias, adeoque sibi connatura-
les: differre autem iuxta choros, vnde expulsi
sunt. Ita vt qui de suprema Angelorum Hie-
rarchia deciderunt, multò clariorem haberent
cunctorum futurorum intelligentiam, quam,
vtporè naturalem, Deus non abstulisset à Ca-
codæmone: Neque enim naturalius est Dæ-
moni, nouisse futurorum illuminationes, quàm
nouisse naturas, & nomina animalium, non
antea

10 antea visorum, instar Adami. Ego verò, sen-
tio cum S. Dionysio, inferiores Angelos, à su-
perioribus illuminari: hoc autem lumen, conti-
nuò diradiare à Sapientia Patris, nequaquam
Angelis esse naturale: sed donum gratuitum, &
beatificum. Denique omne donum bonum,
descendere à Patre luminum, donum consilio-
rum Dei, ac futurorum operum suorum, esse
creaturis, per sua dona naturæ imperscruta-
bile. Aliàs scientia naturalis cacodæmonum
penè esset infinita, si in se clauderet venturo-
rum mortalium fortunas, distinctas in suis cau-
sis secundis. Imò si caeodæmon, aliàs habuis-
set naturalem hanc consilij diuini participa-
tionem, non ignorasset effectus futuros, quos
ipsemet, velut omnium malorum initio, susci-
taturus, & passurus esset: adeoque vix potuis-
11 set peccare. Contingentia ergo, depicta cre-
dere, tutius est astris, non quidem omnia: sed
fortè vnius seculi; itemque tragœdiam cuius-
que hominis in suo Astro pictam: Cuius pi-
ctura cesset, cum vitæ suæ epilogo. Dicent, vt
Hannibal sumpsit venenum, suadente satana.
Sed hoc non certò sciebat, vt nec prædicere
poterat, si homo liberum habeat arbitrium,
ideoque nec sciebat Hannibalem certò suis sua-
sibus obediturum. Naque Hannibal moritur,
stulto satanæ suasu, qui suis non esset nexus cau-
sis, à diuina voluntate pendentibus. Neque
enim veneno moritur, nisi prius ex prœliis
multis aduersis profugus. Dominus verò, Deus
solus exercituum, in sua manu victorias habet,
nec Caeodæmon prœliis præest. Ergo bello-
rum exitum prænouisse, idem est, atque libero-
rum contingentium. Siquidem victoria occa-
sionaliter plerumque manat, ex contingenti
non præmeditato. Concludo ergo, quod hostia
infernalis, legat stellarum picturas, quibus fir-
12 mamentum dicitur prænunciare opera ma-
nuum Domini. Sed dices, quorsum faciunt
prænuncia Cœli, quæ nemo mortalium nouit:
quæque à Cacodæmone sciri nefas? Inprimis
sat esset, quod prenuncia futurorum euarrent
gloriam Dei primariò, & infinitudinem Sapien-
tiæ, & præscientiæ suæ. Vt nempè non ma-
neat non significata. Deinde, *Non fecit Domi-
nus verbum, quod non significant seruis suis Pro-
phetis.* Denique, si mortalium numerus vix sit
centesimus Angelorum eudæmonum: sufficit,
quod hi saltem prænuntia futurorum legant,
& proinde de nouo laudent Dominum. Lu-
cifer quidem, multa cognitione rerum, tum
existentium, & mox futurarum, superbiuit
eratque naturalis illi, quæ sine gratia inflat.
Sed non proinde sequitur, ipsum cognouisse
omnes mortales venturos, eorumque fortunas,
vitia, defectus, peccata, gratiam, & quæcunque,
causæ secundæ instar, futura essent, vt neque
Dei secreta mysteria, successione dierum pan-
dita, causarum connexioni addita. Cæterùm
siue pestes oriantur, & sæuiant, siue tyranni-
des, bella, deuastationes, tumultus, vel hære-
siarcharum exordia, permittente Domino, Sal-
teni erant ista tam connexa suis causis necessa-
riis & secundis, licèt arbitralibus & occasiona-
libus, quàm sunt alioqui meteora suis. Neque
enim munus prænunciandi opera manuum
Domini, ad solas aëris mutationes coarctandum
est: verùm absolutè, ad omnia opera manuum
Domini. Quoniam si Astra præcones esse queant
minutorum effectuum iræ Dei, qui absque
causis secundis, Angelo percutienti essent com-
missi: quidni & pariter annunciabunt opera
Domini, causis secundis, liberis deputata?
Siquidem quæcunque præscit Deus, illa etiam
si volet, per sua organa annunciare potest: atqui
eiusmodi propria organa Dei sunt firmamen-
tum, & eius lumina, teste scriptura. Enimverò, 13
quamquam ausus fui Cœlo plus authoritatis
tribuere, quàm quantum ipsi à Sacris inoleuit.
Nimirum, vt *stellæ sint nobis in signa* prænuntia,
Tempora, siue aëris mutationes, *dies* denique,
& annos. Quare Textus adimit stellis omnem
causarum potestatem, præterquàm in supradi-
ctis temporum, dierum, & annorum reuolu-
tionibus. Nec agunt, inquam, nisi per Blas mo- 14
tiuum, & alteratiuum. Dicuntur antehac stellæ
agere, per motum durtaxat, & lumen: motus
verò, tantum agere in Scholis dicitur, propter
luminis aspectus diuersos, nam quod motus
Cœlorum, etiam velocissimus, tam à nobis re-
motus, calorem produceret, vt motus: com-
mentum est. Siquidem, penè æqualis cœlorum
est motus diurnus; ergo & calor, par semper es-
set. Luminis verò proprietas, cum per se, non
sit, nisi illuminare, per accidens verò, ob sui con-
iunctionem, calefacere, vel frigefacere: sunt-
que subinde dies frigidi, & nubili nobis, sub sol-
stitio æstiuo. Hinc sanè, alias causas à Blas cœli
mutuare debui. Actio est nimirum quædam 15
hactenus Scholis ignorata, quam Regiminis,
proprio limite docui, quæ spirituum abstracto-
rum instar, propemodum in sibi substrata ob-
iecta operatur. Ac velut anima sua mouet, & al-
terat organa, influentiam, voces, per me licet,
modo intelligatur connexitas, dico stellarum,
concitandi Gas inferum, iuxta leges directio-
num ab omnipotente datas, & fixas. Alioqui
namque, cum luminis radius tecto impediri 16
possit, cessaret quoque omne Blas stellarum in
nos, si lumine, & motu tantum, agerent in nos:
imò & cœlo, obnubilo, nulla actio in aquas, &
in terræ sata, conspiceretur. Etenim morbidi,
analogon motum lunæ persentiunt, & hactenus
venturas prædicunt tempestates. Quippe ipsis 17
rerum seminibus insunt connata, & cognata
cœli lumina. Quæ sese ad proximorum lumi-
narium motum, adeoque ad vniuersalissimum
astrorum Blas, componunt. Ideo namque clausis
hypocaustis, sentiuntur concentrati eiusmodi
effectus. Non quidem, quod forinsecus in nos
incidant: sed cœlum intus gerimus, in initiis
vitalibus, illoque pentaculo, animantata signa-
ui omnipotens. Attamen concentratio, & con-
formitas, adaptationis nexum cum superiore la-
tiore significant. Quinimò, facile credam, si In-
sectæ, prænuncia temporum signa edant, nos 18
potuisse eam sub sanitate omnia prænouisse,
nisi præuaricatio totam naturam in fundo con-
spurcasset, nosque adeo bestiolis illis, naturali-
ter stupidiores, atque ærumnosiores reliquisset.
Cœlestes namque collocutionum familiaritates
nobis peccatum ademit: In morbidis tantum,
sua pristinæ prænunciationis stigmata, reliquit. 19
Quo sciamus, nobis, non nisi ex miseria natu-
ræ corruptæ, relicta futurorum stigmata. Quæ
aliàs, in sui puritate, veros cœli augures fecisset,
non minus quàm Adam cognouit animalium
naturas. Et quamquam astra prænuncient effe-
ctus, è causis liberis, & contingentibus depen-

dentes; nolim tamen intelligi, aſtris tributum
munus, futurorum introducendæ cauſalitatis.
Sufficit enim, quod præconis officium in hoc
agant, tanquam media dependentia à præſcien-
tia diuina. Sicut enim præcognitio diuina, non
tollit ab homine arbitrandi libertatem, eiuſque
nodus cum præſcientia non tollit euentuum
infallibilitatem: ineuitabilitatem nihilominus
20 minimè continet: multo minùs firmamenti
prænunciatio, vllam inducit contingentiæ ne-
ceſſitatem, ea parte arbitrij: quamuis ea om-
nino cadat ex parte euentuum, copulatorum ſuis
cauſis liberis. Equidem ſæpius ſum admira-
tus, Recuſantes aſtrorum denunciationem, in
cauſis liberis, quaſi proin neceſſitarent, atque
tollerent arbitrandi libertatem: vbi interim di-
uinam præſcientiam, non cauſare quicquam
contra liberum arbitrium: ſed denunciare poſ-
ſe, admittunt. Cum longè maior ſit neceſſitatis
ratio, in præſcientia humanæ glorificationis,
penes Deum, quam in aſtrorum prænunciatio-
ne ea ſui natura, mutationi obligata, propter
peccantium reſipiſcentiam, & labilem naturam.
Contigit namque, quod aliquando aſtra, ſolas
minas prænunciauerint, quo auij mortales ter-
rore ſupplicij, in viam redeant, tanquam Ni-
niuitæ. Quo caſu, quantumuis aſtra multum
de ſua certitudine, & robore amittant, prop-
ter præſcientiam futuræ pœnitentiæ: non ta-
men neceſſitatis certitudinem deſerunt, quo-
21 ties ſigna, euentuum prænuncia exhibent. Qua-
propter mecum reputo, in cœlis, tanquam
tabulis, deſcriptos typos, rerum per ſecula ſuc-
ceſſiuarum (quos typos leges fati nominant;)
idque non quidem per Alphabetum Ebræum
(vt Rabbinorum aliqui ſomniant) ſed quod Pro-
uinciis, Regnis & hominibus ſuæ ſint ſtellæ,
quibus depicta ſit ſcena, ſuo ſubiecto rerum con-
tingentium, in reuolutionibus dierum, vnicui-
que iſtorum ſtatutarum. Proinde nec mirum eſt,
ſi Cacodæmones nouerint horum multa prædi-
cere. Eoque minus, ſi ſingulis noſtrum, ſui ſint
deputati cuſtodes eudæmones. Prout montis
Gargani, Regnorum, ac Rerumpubl. ſui ſint
rectores ſpiritus; & protectores. Sic enim ne-
dum aſcenſiones, atque periodi regnorum, de-
picta inibi ſunt prænuncia: ſed & hominum ſin-
gulorum decurſus, atque casus, ſuo aſtro pecu-
liari, hiſtoricè figurentur, quæ ſimul typicè de-
22 pinguntur. Quam quidem ſcientiam, licèt ſpiri-
tibus notam, naturaliter homini vetitam, mul-
tóties legam, augurum cœli etymo, Solis ta-
men ſeruis Dei, ſiue Prophetis conceſſam, pro
eius beneplacito, reperio. *Senes enim veſtri ſom-
niabunt ſomnia; Iuuenes verò habebunt viſiones,
ac prophetabunt. Hoc enim quod continet omnia,
ſcientiam vocis habet.* aperit future contingentia,
per ſuas ſtellas annunciata, duntaxat quibus,
& quando vult. Quibuſdam interim typicam
23 largitur aſtrorum notionem, prout Magis ori-
entis: aliis verò dat ſomnia, vt Ioſepho, atque iiſ-
dem Magis, eademque poſſe verè interpretari,
vt Ioſepho, & viro deſideriorum Danieli. Sunt
& hodie aliqui, velut amentes, & ebrij, præ-
dicentes futura, neſcientesque quid, cui, quo-
modo, cur quare ominentur. Sic enim apud
Ioſephum, Ieſua quidam, excidium Sanctæ
vrbis continuo clamore prædixit, eaque de cau-
ſa vapulauit. Sed Apoſtoli loquebantur ex pa-
racleto, linguis omnium nationum, quæ tunc
ſub ſole erant; ab Ebræis verò, & paganis, ha-
biti ſunt pro ebriis muſto. Licèt tum in Palæ-
ſtina, nullum muſtum reperibile eſſet. Prophe-
tantes enim glorificabant Dominum Ieſum. Ne-
que enim tunc concionatos, vt neque conuer-
ſos aliquot, fuiſſe legitur. Reputati itaque ebrij
muſto, non autem vino, eo quòd ebrietas ex
muſto, apud gentiles, Bacchantes, ad prædi- 24
ctiones concitaret. Videtur ergo Prophetia ex
muſto, vel alioqui prædictio, quibuſdam homi-
nibus penè fatuis, ac ſi ebrij eſſent, familiaris,
quam conſtitutionem Paracelſus vocat donum
inebrietatum, Iudæis enotuiſſe, ideoque falsò 25
Apoſtolis tributum. Porrò vt demonſtrem, in
Aſtris, deſcriptos hominum euentus, pro mil-
le, tria ſaltem narrabo diabolicarum prædictio-
num exempla. Nec aliunde, quàm ex aſtro- 26
rum depicto typo, edita per Cacodæmonem.
Primum. Regnante Roderico IV. Gothorum
rege vltimo, caſtrum Toletanum, quod iam
inde à diebus Regis Bambæ clauſum ſteterat,
curioſitate Roderici aperiebatur; in eo autem
præter vnicam arcam, nil fuit repertum. In 27
arca verò, linteum bombacium, obuolutum,
Africanorum veſtes, & perſonas refertos. Erat
autem in eo ſic ſcriptum. Quando hoc ca-
ſtrum, & arca reſerabuntur, in Hiſpaniam ir-
rumpet Gens, huius ſimilitudinis & amictus,
& potietur victoria ſuper Hiſpanos. Erant au-
tem depicti Mauri amictu, qualis infra annos
200. poſt futurus eſſet. Duo alia ſunt moderna.
Dux Bironius læſæ Majeſtatis ob crimen, à ſuo
Rege apprehenſus, mox ſciſcitabatur, qua de
gente oriundus eſſet tortor Pariſienſis: quem
cum intelligeret Burgundum, ingemuit grauiter,
dixitque. Eheu perij! Siquidem ab augure
quandoque ſciuerat, duntaxat ſibi cauendum à
mortali ictu, quem Burgundus, illi venturis
diebus daturus eſſet. Comes de Loniguij, in
duello propè Bruxellam cæſus, in monomachias
pruriens, & audacior, quod à ſortilegis ſciuiſ-
ſet: à lupo mortaliter ſe vulneratum iri. Fuit au-
tem adoleſcens, comiti de Sancto emore, ſo-
cius duelli, cui cognomen Loup. Qui læthali-
ter punctus, Loniguium transfodit. Eſto dia-
bolus harum prædictionum Author. At ſaltem
de fide eſt, omnis victoriæ ſortes in manu Do-
mini eſſe. Demus, diabolum concitaſſe Rode-
ricum, ad aperiendam arcam, ſimulque pluri-
mos Maurorum Reges ſtimulaſſe, vt inuade-
rent Hiſpaniam. Attamen non potuit ſcire,
ſe hoc potiturum, ſuper arbitrio tot perſona-
rum: multo minus Arabes victoria potituros
(quam Dominus ſolus dat cui vult) niſi con-
ſenſum Domini in aſtris depictum prius legiſ-
ſet. Nec enim cacodæmon hoc nouiſſe poterat
ex motu, & lumine aſtrorum futuris, per bina
abinde ſecula. In duabus aliis hiſtoriis, iam
diabolus, præter horam & locum: etiam occi-
ſoris gentem, & nomen prædixerat. At ſaltem
nomen non inditur à Planetis. Porrò vulgata 28
Regula. Aſtra inclinant, non autem neceſſitant,
viſa mihi eſt contradictoria textui ſacro. *Erunt
vobis ſtellæ in ſigna, tempora, dies, & annos.*
Vnde nulli mortalium licitum eſt, extendere
fines, effectus, aut deſtinationes ſtellarum, ſu-
pra, extra, vel præter intentionem Creatoris.
Siue ergo ſint in ſigna prænuncia tantum, ſiue
demum in cauſas temporum, dierum & anno-
rum: cum in vtrumque finem ſint media, quibus
Deus

Deus vtitur, vt causis secundis: debent relatio-
nem necessitatis habere, propter potentiam, cer-
titudinem & independentiam eius, cuius sunt
29 media. Quantum verò spectat ad inclinatio-
nem, quam Scholæ Astris concedunt: nusquam
in Sacris apparet, stellas nobis esse causatrices
inclinationum: sed quoties stellæ sunt causæ
causatum, toties quoque sunt causati causæ ne-
cessitantes, per modum aliarum secundarum.
Etenim Sol non minori necessitate, diem atque
æstatem adueبit, quàm flagrans stramen subter
siccato fascem, hunc accendit. Ast vbi stellæ
sortiuntur naturam signi, præconis, vel nuncij:
tum quoque non excedunt conditiones præsa-
gij, nec vllatenus vicem causæ assumunt. At fal-
tem tunc prænunciant, ex infallibili præscien-
tia diuina, adeoque & necessitatem, quantum
est ex se, & ex libero hominis arbitrio impor-
tant, tanquam signa prænuncia operum manus
Domini. Ac tametsi non necessitent causatiuè
30 futura: necessitant tamen, quatenus velle Do-
mini, signant. Etenim contingentia libera, de-
pendent à suis causis, etiam primariò subinde,
non intendentibus eiusmodi effectus, qui per-
missione diuina inauspicatè inde procedunt.
Neque enim interim, quæ à causis liberis im-
mediatè fiunt, intelliguntur vllo respectu, ab
astris (licet tantum prænunciantibus) inclinari,
ad producendos suos effectus. Siquidem incli-
natio fortis, natiua, continua, sollicitans, repeti-
ta, &c. necessitatem quodammodò importat,
super arbitrium liberum, quod ego, ne quidem
in minimo puncto sui, ab astris inclinari, per-
31 mitto. Perinde enim vt amicus non est belli cau-
sa inclinatiua, aut incitatiua, si principi per epi-
stolam secretè annunciat, hostem parare arma,
& machinari inuasionem castri. Tuentur autem
se Scholæ per illud: *Sapiens dominabitur Astris.*
Tanquam si astra quicquam prouitarent, in cæ-
des, furta, homicidia, adulteria, seditiones, e-
brietatem, &c. sapiens tamen, libertate sui arbi-
trij queat irritas facere eiusmodi inclinationes,
32 hocque vocant astris dominari. At sanè malè
intellecta Sacrorum authoritas, peruersas parit
consequentias. Nam inprimis non est sapientis
resistere malis inclinationibus: sed est gratiæ.
Adeoque sapiens non intelligitur hoc loco, qui
sufficienti gratia sit munitus. Quoniam si domi-
nabitur astris, non est quod formidet à victis in-
clinationibus, prout verbum (dominari) præ se
fert. Hoc tamen tota vita falsum est. Denique
etiam præsupponunt falsum. Quia nullatenus
de stellarum destinatione est, vt nobis causent
inclinationes: sed tantum vt sint in signa, tem-
33 pora, dies, & annos: nec amplius. Cœlum deni-
que sine labe creatum. Absonum ergo, vt nobis
sit vice diaboli tentatoris, & quod amplius est
inclinatoris. Quod nobis infunderet conti-
nuum fomitem ad vitia, & præcipitem inclina-
tionem. Absit de diuina bonitate hæc sentire.
Omnis praua inclinatio, non foris aliunde no-
bis aduenit: sed intus à peccatu inoleuit. *A
corde homicidia, adulteria, & cogitationes malæ*:
non sanè ab astris. Sub humili itaque tenuitatis
meæ protestatione abrenuncio opinioni, docen-
ti stellas habere vim indendi inclinationem.
34 Continebar enim initio, per diuersos affectus,
quod semen belluinum sponte floreret in ani-
mam viuentem, & non obscurè discurrentem: &
quanquam in concepto embryone, primum elu-
cescat potestas aliqua, tanquam ac si esset quæ-
dam anima vegetatrix; eadem tamen tandem
perficitur, & surgit in gradum sensitiuæ. Cumque
semen humanum belluino non sit imperfectius,
rebar & illud pari passu fluere, & tandem perfici
in animam sensitiuam. Non tamen sic, quod
hæc sensitiua pariter transeat in naturam mentis
humanæ. Nam cùm duobus simul dominis, non
inuicem subordinatis, nemo inseruire possit,
quin alterutrum odio habeat, eo quod incompa-
tibiliter sint oppositi. Ita in natura, vnicum cor-
pus nequit duabus inseruire animabus determi-
natis: sitque sensitiua anima, non substantia,
non denique accidens (vt de formis docebo)
mens verò humana sit spiritus, etiam viuens,
substantia in abstracto, & immortalis hinc ni-
mirum fit, vt superstite sensitiua, natura etiam li-
beos suscipiat animam humanam, ceu actum
eius perfectè vltimatum, sicque totus ambæ
pacificè compatiantur. Quibus præmissis cœpi 35
considerare, canem esse animal vorax mordax,
inuidum, vigilans, latrans, venaticum, & vnicam
ob buccellam omnium beneficiorum immemor,
ingratum, adulatiuum, &c. quæ cuncta, velut
proprietates seminales, & specificas, semini ca-
nino inesse, non autem ab astris impressas: illarum
verò plurimas, speciei proprias cognoui: aliquas
verò à parentibus insuper peculiares. Vsque a-
deo hinc canum prosapiam, pretio differre.
Cognoui ergo, consimiles conditiones cani esse
de stirpe seminis, & non astrales, adeoque vbi
consimiles inclinationes in homine contuitus
sum, statim quoque has ex proprietate aliqua
canina, in semine humano, delituisse existimaui.
Denique notaui animantia quædam coniugalia,
alia verò promiscuo & incestuoso congressu na-
ta. Sic notaui cicura, ferina, callida, doctrinæ
incapacia, furtiua, crudelia, fugitiua, prauida,
mitia, &c. Quas conditiones, quatenus toti spe-
ciei communes, vel per familias, dispersas, di-
dici non ab Astris, aut ab Almuten natiuitatis:
sed prorsus, & duntaxat ex semine oriundas.
Idcirco & pariter existimaui eiusmodi inclina-
tiones hominum, ex brutali aliqua proprietate
seminum, nato inolescere. Reperi quoque inter
homines, integras non rarò familias furiosas,
stupidas, callidas, insolentes, petulcas, &c. Vnde
quidam dicuntur, *natio viperina*. Item: *Dicite
(Herodi) vulpi.* Quocirca cœpi ingenium, ju-
dicium, memoriam, mores, inclinationes, imò
mortis ac fortunæ dispositiones, omnino ab
astris remouere. Denique & in patrantis ma-
nu, est generare masculum vel femellam: sunt
autem masculæ conditiones, inclinationes,
ingenia, proprietates, longè distinctæ, à
feminis. Orat namque Ecclesia *pro deuoto
femineo sexu*: quocirca inclinatio, sine de-
uotio moralis, sexui debetur, non astris. E-
qui enim, ex colore pilorum iudicantur: co-
lores autem, in conceptu, ex arte variantur.
Insuper conditiones & inclinationes mutan-
tur per ætates. Pueri nimirum rebus aliis ma-
gis oblectantur, quàm viri. Sobrius enim iuue-
nis, quando fit potator senex, vel vice ver-
sa. Adolescens liberalis, sæpe auarus est, dum
senescit. Auaritia quoque feminum (quod mi-
nus indiget, minusque appetere deberet) sæpè
comitatur. Quæ certè non ex Astrorum dire-
ctione pendent, si idem Almuten totam mode-
ratur vitam. Enimuerò distincti inclinationes, 36

vt vna videlicet sit, qua naturaliter propen-
det quis in professiones, regiones, artes,
scientias, mercaturam, vel negotiâ exercenda.
Hanc nuncupo inclinationem vocationis. Al-
tera verò inclinatio concernit mores, virtu-
tes, vitia; quam voco moralem, siue ethicam.
Tertia autem spectat, sanitatem, morbos, vitam
longam, vel breuem. Hancque ideo inclinatio-
nem, vitalem nomino. Tandem quarta est for-
tunatum. Quantum autem ad primam attinet,
de fide credimus, Deum immediatè creare
mentem humanam, eamque dirigere ad certam
sui vocationem, in qua sibi placere possit maxi-
37 mè; quorsum illi porrigit condigna talenta 5. 2.
vel vnicum. Itaque inclinatio vocationis, qua
quis sit Medicus, Geometra, Musicus, &c. datur
animæ ab ipso Creatore, a quo omne bonum
donum de sursum venit: nequaquam verò ho-
rum ab astris. Ideo omnes vocationis inclina-
38 tiones, eo ipso sunt bonæ. Inclinatio verò mo-
ralis, vt est merè belluina; ita iam ante demon-
strani dependere eam ex ente seminis. Mala si-
quidem simpliciter astra essent, si inclinarent
hominem ad vitia. Errassetque Creator in iu-
dicio. Quod viderat, quæcunque fecerat, esse
bona. Inclinatio itaque ad malum, ex corrupta
natura in sui radice, ac semine, emanat. A corde
manant malæ cogitationes, iuxta lucem Euan-
gelicam, & ab anima consensus, prout à consue-
tudine peccandi fortia inclinatio. Bonum verò
ea gratia, voluntate & exercitio. Nentiquam
sane ea stellis nobis est aduena. Prima nempè
nostri constitutione à præuaricatione fuere in-
quinata æqualiter: inæqualiter verò distribu-
39 ta, atque participata, ea bonitate seminis, ma-
tris conceptu, educatione, &c. vel contra. Id-
eoque inclinationes omnes seminales, cres-
cunt, augentur, vel decrescunt, iuxta proprieta-
tes fluxuum seminis, ad augem, & declinatio-
40 nem. Tertiam autem inclinationem ex debi-
litate vel robore seminum esse, totamque sub-
esse directori Archeo, in natura, nemo nisi Astro-
logus controuertit, qui malè accinctus, cuncta,
in idololatriam vsque, stellarum motibus re-
fert, sibique ius explicandi attribuit, imprimis
non distinguens potestatem nunciandi, à virtu-
te effectiua: neque sciens, septem errones tan-
tum esse, vt præsideant Blas elementorum. Fi-
xas verò, continere tragœdias particulares. Ideo-
que cum præter solitum naturæ, signa erunt
in sole & luna portenta significant futuræ ruinæ
vniuersi. Sed illa increbuit stoliditas vulgo, vt
putatum sit, cuique in arte sua credendum.
Rectè hoc quidem. Quod Astronomus didi-
cerit metiri motus & distantias stellarum. At
non proinde illi credendum, tanquam vati stel-
larum, nisi literas valdè authenticas contule-
rit, quibus illi credatur, tanquam Ooliab, &
Beseliel. Ego itaque pro vitali inclinatione, laudo
41 prouerbium: *fortes creantur fortibus, & bonis.*
Porrò quantum concernit inclinationem fortu-
narum. Illa, ipso etymo, excedit catalogum
inclinationum. Existimo itaque omnes om-
nium fortunas, tam prosperas, quàm aduersas,
concernere dispositionem diuinam, non autem
inclinationem, multoque minus ab astris de-
pendere, licèt in firmamento sint præsignatæ.
42 Siquidem & hæc præsignatio demonstrat, pen-
dere illas immediatè à voluntate Signantis *Sor-
tes enim nostra in manibus tuis, Domine.* Credo
itaque omnes omnium sortes, bonas esse in se,
& plenariè esse in manu Domini. Credo insu-
per, quod quantum quisque ab hac opinione est
remotior: tantum sit gentilitati vicinior. Scho-
læ ethnicæ videbant quidem, animantia, per
speciem, consimiles inclinationes habere; stu-
pefactæ tamen, pluralitate inclinationum mo-
ralium in specie humana, vnica, exprimenta
omnium bestiarum inclinationes omnes, nes-
cientesque ideo cui causæ, tantum inclinatio-
num numerum riderent, suadente Cacodæmo-
ne, per augures cœli, confusè ad astrorum in-
certam, momentaneamque copulationem, &
elongationem confugêre. Nequicquam inda- 43
gantes, cur plurium bestialium inclinationum
humana species sit capax. Neglexerunt enim
considerare, Quod bruta specificas haberent in-
clinationes ex ente seminis, nec brutis horos-
copum deberi. Quod homo suas pariter ha-
beret inclinationes brutalium similes. Quocirca
saltem pro moralibus inclinationibus homi-
num, natiuitates non esse indagandas. Etenim
nec aliunde homini naturaliter adueniunt, nisi
ea parte sui corporis, quod totum, quidquid
est, enti debet seminali, non aliter quàm bruto-
rum corpora. Anima siquidem immortalis, to-
ta simplex & vniformis est; cum sit immor-
talis, nequit à caduco, labilique stellarum mo-
tu, suam habere inclinationem: sed tantum au-
scultat naturæ, in Adamo, & posteris corruptæ,
à peccato. Quocirca in sero nepote, non rarò
resurgunt mores, gestus, & inclinationes aui,
non antea visi. Has quidem tum enti seminis
dari contentæ sunt Scholæ, non astris. Sed as-
serendi consuetudine, & Astrologorum im-
portunitatibus sopitæ neglexerunt perpen-
dere præfatas inclinationes, non esse alte-
rius dignitatis, nec à cœtu cæterarum inclina-
tionum separatas: ac proinde eadem lege tene-
ri, enti seminis. Nescio itaque, quo merito ho-
die adhuc doceant, hominem Astris ita subia-
ctum, vt continuò iis teneretur. Morales, vi-
tiorum nempè, & bonitatum inclinationes, ab
hora natiuitatis desumi: At sanè, *constituit Deus
hominem in manu arbitrij sui* Anima enim sen-
sitiua, mentis vicaria, maiore sane libertate, gau-
det, quàm animæ brutorum, proptèr sigilla à 44
mente sibi suggesta. Verùm animæ brutales,
suæ speciei inclinationibus, sub pauca latitudi-
ne, contentæ viuunt: humana verò sensitiua,
ad omnes exspatiatur. Etenim vt fœtus huma-
nus, simul atque nutrici propria quadam inci-
pit, non alicuius speciei planta est, prout ne-
què alicus speciei brutum, dum sensitiua si-
mul cum rationali affluit. Ita sensitiua humana,
non ad speciem brutalem alligata, per omnem
brutalium inclinationum latitudinem vagatur,
ac facile auscultat alienis inclinationibus men-
tis immortalis proprio lubitu sibi inductis.
Mens enim, incorruptam naturam habens, facilè
huius moribus & illecebris cadit, semperque per
effrenem appetitum discussa loco, fertur vt pe-
dissequa perturbationi, quæ illam loco pepulit. 45
Vnde inclinatio aliena. Cuius frequenti vsu,
vel desiderio, fit consuetudo fortis, quæ tan-
dem mentem incarcerat. Patet saltem, inclina-
tionem moralem esse de intimis animæ sensiti-
uæ proprietatibus, ex ente seminis dispositiuè
labentibus. Quodque Astra, nullam causandi
potestatem in nos, sint sortita, præterquam per

Blas

Blas meteorum. Cæterùm quanquam inclina-
tio vocationis, vel moralis, vitalem mutent. Vt
dum putator fit podagricus, rixator vulneratur
vel occiditur: Sic deaurator miserè tremit; fos-
sor mineralium, itemque Chymicus, asthmate
perit. Illa tamen fiunt duntaxat occasionaliter,
Nec quidquam iuris Astrologo deferunt. Apage
ergo, credere stellas ad tentandum, inclinan-
dum, perdendum, felicitandum, scientias in-
fundendum, creatas, aut acquisito deinceps iu-
re, valere. Tollitur enim sic vis meriti, ac sup-
plicij, aperitur quoque via ad Atheismum, &
46 destinationum fatalitates. Itaque sapiens do-
minabitur Astris. Non quidem, quod queat
impedire, mutare, suspendere, & inuertere
astrorum cursus, aut lumina: vt neque vicissi-
tudines temporum, dierum, & annorum inde
consequentium. Sequitur ergo, quod Sapiens
non dominabitur effectibus, qui sunt copulati
ad astrorum reuolutiones, tanquam causas! ne-
que dominabitur astris, tanquam signis, vt vi-
delicet illa queat mutare, pro suo lubitu: sed
tantum præuidens, quod septem errones, Blas
motiuum, vel alteratiuum concitaturi, vnde
sterilitates, frigora, calores, annonæ caritates
vel similia, necessariò consequuntur, poterit
sibi de necessariis prouidere, adeoque astrorum
fluxu natis incommoditatibus obuiando & à
posteriori quodammodò dominari. Hoc nomi-
ne Astrologus, non excedens meteori limites, à
Sacris inter Sapientes refertur. Quam resseram
si prædictiones astrologicæ temerario ausu ex-
cesserint, nedum vanæ sunt, ac coniecturales:
sed vtrâque Sacrorum pagina explosæ, nomine
Augurum Cæli. Adeo vt rectè S. Ambrosius
illas comparet telis aranearum, quæ quidem
muscis & culicibus, seipsas irretientibus, ca-
ptandis inseruiunt, à robustiori verò animali,
facillimè diffringuntur. Sic nempe hæ prædi-
ctiones, credulos minusque firmatos in fide,
47 tantùm captant. Quod autem in se sint vanæ,
& coniecturalibus regulis formatæ, probo. Quia
nituntur duplici fundamento, nullo nempè, &
falso. Ex parte nullitatis est. Quod velint sep-
tem Planetis attribui figuram, inclinationes,
fortitudinem, ingenium, fortunas, & mortem
48 nati. Cum Deus stellas tantùm in signa, tem-
pora, dies, & annos, non autem in causas præ-
dictorum, destinauerit. Adeoque si contradi-
cant eiusmodi prædictiones, destinationi diui-
næ, eo ipso nullæ sunt, & falsæ. Secundò. Quia
hactenus nondum inter Astrologos constat, de
Schemate, siue ordine cœlorum. Videlicet an
Mercurius, & Venus, ferantur orbibus singula-
ribus infra Solem, iuxta Ptolemæum, & omnes
iudiciarios veteres. An verò torentur paribus
circulis, circumcirca Solem. Quod nuper tu-
bus opticus sic explorauit. Concidunt ergo
Aphorismi prædictionum, illo fundamento ni-
tentes, quod illi duo planetæ semper sint Sole
inferiores. Deinde, si duo ex planetis, (Venus)
maximum præter Solem sidus circum Solem
feruntur, sintque tantæ potestatis in Iudiciis, &
tam vicini nobis, saltem illæ maculæ, siue stellæ
in Sole, vel illi propinquissimæ, erunt longè
maioris authoritatis, ad refellendum omnes ve-
terum aphorismos. Et stellæ, quæ circum Io-
uem, nuper volui sunt repertæ, Almagesti regu-
las, sine fundamento scriptas, coniecturaliter
conuincent. Vt interim sileam de Copernici
opinione; quæ hodie suis non caret asseclis; &
non paruæ authoritatis, licèt sub silentio pre-
mant suum consensum. Qua tamen semel
erumpente, absque dubio, omnia phænomena
& prædictiones ruent. Quarto, incertum est
punctum natiuitatis. Cumque astra singula
puncto varient, necessariò omnis prædictio
est incerta. Ego aliquando iunioribus annis de-
ceptus, plurimum tribui astrorum significatio-
nibus: sed cum mihi satisfacere non possem, vt
per notabilia accidentia nati, punctum natiui-
tatis inuenirem. Quod est planè necessarium, si
ex astris illa accidentia procedant quomodoli-
bet: tandem ex parte magni Herois, descripsi
accidentia sua, nimirum quod anno ætatis suæ
xi vxor sex annorum ipsi esset nupta, equitis
gradum nactus, peregrè profectus vsque in an-
num 19 in duello vulnus accepisset, femur dex-
trum, casu in rhæda fractum sibi adiunctis ho-
ris præcisis, cum plurimarum rerum obseruа-
tionibus. Addita patria vbi natus, die 9 Iunij,
& hora inter 7 & 10, ante meridiem anni 1604.
adiui ipse peritissimos iudiciarios demissa quo-
que quæstione in alias regiones, cum pollicita-
tione 600 aureorum, qui punctum (nobis no-
tum) natiuitatis ariolari, ex præfatis accidenti-
bus posset. Tandem nemo punctum verum at-
tigit, sed ille qui propius accessit, adhuc per
septem puncta, super semihoram distabat inde.
Erant interim antesignani, qui negabant inter
7 & 10 horam tale punctum esse, per quod eius-
modi accidentia essent significata: sed quidem
illud punctum reperiri, mox ante quintam ma-
ne. In rei tamen veritate, natus erat Londini
me præsente, septem punctis post horam no-
nam solarem, & non horologialem. Insigni
deinceps ergo pœnitentia, luxi meas credulita-
tes. Porrò de falsitate fundamenti prædictio-
num, clarius adhuc constat. Siquidem ipsimet 49
fatentur excentricos suos, &c. esse mera figmen-
ta, & penè impossibilia, ad saluandum suas
theoricas. Quod sonat. Ignorari cœlorum or-
bes, & astrorum lationes. Adeoque positis his
absurdis figmentis, non mirum, consequi plura
iis affinia. Noui remedium, quo fœtus alioqui
per diem & horas in partu staret, eoque potu
sumpto, mox infra horæ quadrantem, mulier
parturit: sicque eluditur punctum natiuitatis,
itemque Trutina Hermetis de empsychosi; hoc
autem remedium, in iecore, & felle anguillæ,
siccatis & pulueratis, consistere scripsi alibi: fal-
sitas denique magis apparet. Nam dicunt, Sa- 50
turnum frigidum, & siccum malancholicum,
ideo inuidum, & ad furta ac proditiones inci-
tantem, planè malum, quia de natura terræ.
Martem verò, quia calidum & siccum (non So-
lem) malum esse, cholericum, bellatorem, homi-
cidiam & ferum, quia de natura elementi ignis.
De aëris verò natura atque hilares Iouem atque
Venerem sanguineos, bono, pro vt Lunam at-
que Mercurium frigidos, & humidos de natura
aquæ & phlegmatis. Adeoque & ideo medio-
cres. Soli verò calidissimo, mediocritas compe-
tit, non humor nec elementum. Quocirca vel
Sol languebit præ iniuria, vel male attribuun-
tur potestates elementorum fictitiæ, in causas
proprietatum stellarum, quibus proprium est,
non mutare: sed dare Blas alteratiuum his in-
ferioribus. In quo occurrunt multæ falsitates.
Nam imprimis; malum intra cœlum, causatiuè

demergunt. 2. Terræ qualitates esse prauas. 3. Ignem inter corpora elementalia collocant. 4. Non astra, non saltem quoque duo elementa, quæ Deus fecerat, erant bona. 5. Falsò comparant stellas in proprietate causatiua, ad qualitates elementales. 6. Falsò ergo attribuunt stellis, causalem vim fortunæ, ingenij, &c. ad
51 primarum qualitatum relationem. Quare cum in iudiciaria Astrologia tantæ sint nuditates, falsitates, vanitates, & in summa non nisi coniecturæ, meris mendacibus regulis suffultæ, non est mirum, quod mille Artifex se illis immisceat, vt habeat nunc iterum suos quadringentos prophetas, vni Micheæ oppositos. Quisquis ergo es Lector, meo exemplo, noli altum sapere. Cœlum autem, tam situ, quàm profunda ignorantiæ nostræ cæcitate, altum nemo addubitat. Quapropter certè nolui inquirere cœlestia arcana, qui terrestria, ne pusillum quidem noui. Sin autem vltrò Deus reuelet, canta ipsi gratias corde grato. Certus nil reuelaturum, nisi quod ad sui gloriam, & hominum vsumfructum spectauerit; Plura de Epidemicis, tractatu de Peste scripsi.

FORMARVM ORTVS.

1 *Abusiuè docent Scholæ, ortum formarum è Cœlo esse.*
2 *Fides Authoris.*
3 *Probatur.*
4 *Quid deceperit Scholas.*
5 *Error circa patrantia lumina Solis.*
6 *Inconstantia Scholarum.*
7 *Tandem maluere, formas oriri ex potentia materiæ, non autem ex patrante lumine cœlorum.*
8 *Opinio S. Thomæ refutatur.*
9 *Eiusdem contradictio.*
10 *Opinio Scoti refutatur.*
11 *Scholæ alterum hebes dogma refutatur.*
12 *Incipiens Atheismus.*
13 *Concludunt Scholæ contra seipsas.*
14 *Optimè sensit Augustinus.*
15 *Scholæ quoties cespitant, facilè ambiguitate nutant.*
16 *Theses Authoris septem.*
17 *Quantum creatura ad productionem formæ tribuat.*
18 *Quale sit semen fæcundum.*
19 *Progressus seminis, ad optatum lumen.*
20 *Mineralium similes fluxus.*
21 *Probatur vis aliqualiter sensitiua in mineralibus.*
22 *Istos heroes ambos, seduxit Paganicus error, in quinque absurda.*
23 *Itemque scienter didicissent nouem notabilia.*
24 *Ignem nec substantiam esse, nec Accidens.*
25 *Propositionis demonstratio.*
26 *Probatio sumpti per mechanicam.*
27 *Lumen migrare de subiecto in subiectum.*
28 *Quid flamma.*
29 *Probatur definitio per mechanicam.*
30 *Ignis est mors artificialis positiua.*
31 *Theses aliquot, ignis naturam docentes.*
32 *Conclusio è præmissis, & thesibus.*
33 *Demonstratio Mathematica.*
34 *Scholæ sibi contradicunt respondendo.*
35 *Probationes insuper aliquot.*
36 *Scholæ sibi implicant.*
37 *Contradicunt sacris.*
38 *Igniculus vitalis quis.*
39 *Solare lumen, quî differat à lunari.*
40 *Solare lumen, planè mutatur in stellis.*
41 *Cur luna, etsi aliis stellis minor, dicatur luminare magnum.*
42 *Luna, luce nocturna regit noctes, etiam dum solem comitatur super horizontem oppositum.*
43 *Luna, nedum est speculum recipiens, & reflectens.*
44 *Probatur ipsi lumen proprium.*
45 *Blas frigidum lunæ, est de proprietate proprij luminis sui.*
46 *Demonstrationes super illo lumine.*
47 *Differentia radiorum Solis & Lunæ.*
48 *Differunt regere diem & noctem, separare lumen à tenebris, & diem separare à nocte.*
49 *Luna per mutuatum à Sole lumen, non regit noctem.*
50 *Animalia noctiuaga, quomodo perfectè cernant sub densissimis tenebris.*
51 *Non emittunt lumen extra se.*
52 *Quid sint tenebræ tangibiles, & exteriores in superlatiuo.*
53 *Cur mali spiritus, opaca nocte lubentius tumultuentur.*
54 *Historia noctambulonis.*
55 *Vulnus difficilè curatur, si radius lunæ illuxerit.*
56 *Excrescentias curat lumen lunare.*
57 *Rana tota per lunare Blas, & frigus, redit in Crystallinam mucilaginem.*
58 *Commendatur gluten de Aquatico.*
59 *Quare luna respiciat plantationes.*
60 *Cur effodiantur, & decerpantur plantæ ante Solis ortum.*
61 *Sufficere duo luminaria magna.*
62 *Germinandi modus, & progressus.*
63 *Tandem nitens fulgur in Archeo.*
64 *Fœcunditas mineralium vnde.*
65 *Splendor, non est ipsa forma, vt neque candelæ splendor, est forma flammæ.*
66 *Natura, per se, nec continet, nec attingit formam.*
67 *Progressus in brutis calidis.*
68 *Quadruplex rerum forma.*
69 *Nullam substantiam iure esse annihilabilem.*
70 *Scholæ suam impugnant doctrinam per axioma.*
71 *Mysterium creationis humanæ.*
72 *Plures luminum species, quàm rerum materialium.*
73 *Splendor seminum, vt differt à Lumine formali.*
74 *Lumen formale, toto genere distat ab igne.*
75 *Potestas condendi formas, infinitæ est Sapientiæ, & potestatis.*
76 *Qualiter mens penetrat alias formas, iuxta & suam sensitiuam.*
77 *Proprietates innascuntur à contactu formali.*
78 *Deus tangit, & penetrat omnes formas: à nulla autem contingitur, nisi à mente bona.*
79 *Innocentia Aristotelis, sunt blasphemiæ Christianorum.*
80 *Animam, nil destructiuè pati à caducis.*
81 *Sensitiua in nobis, non est specifica bruti.*

82 *Quo*

82 *Quomodo sensitiua determinetur à mente.*
83 *Vegetans forma in bruto, non est de specie plantarum.*
84 *Ignis fit igne calidior.*
85 *Anima vegetabilis, vitalis quidem, at non propriè dicenda est viuens.*
86 *Functiones vnius animæ exstinguuntur, illæsis alterius.*
87 *Archei discrimina.*
88 *Solare Lumen in aue, & quadrupede; lunare verò, in pisce.*
89 *Schola ignorans simplicium gradus, quamdiu luminum formalium potestates.*
90 *Ignis Gehennæ separat ens Archeale.*
91 *Deceptus Quercetanus in glacie.*
92 *Paracelsi error in gradibus simplicium.*
93 *Solis lumen, non est constitutiuum entis.*
94 *Semina Solarium, & lunarium, visu distinguuntur.*
95 *Duo luminaria magna, respondent duobus elementis primariis.*
96 *Lumen trahitur in silicem, extra corpus luminosum Solis, & conseruatur aliquandiu in tenebris.*
97 *Visus anhelitus, veteribus assignatus, fallax.*

1 Gentilitas vsque perseuerat nobiscum, quod in Scholis educti,
etiamnum credamus, totam sublunarium moderationem, & vicissitudinem, pendere ex certo
(id est, innominato, incognito,
coniecturali, & incerto) cœlorum motu, astrorum situ, lumine & aspectu. Non considerantes ex opposito, donum multiplicationis aut
generationis, effusum, ante natas stellas: atque
eatenus, frustraneam quodammodò fore benedictionem generationis, & vicissitudinum inde
sequentium, si totalis gubernatio inferiorum
esset cœlestis, verumque imò foret, *Quod homo hominem generet & Sol.* Protoplastus enim ex
limo factus, & inspiratione diuini flatus, est animatus: Cœlos verò, nec esse, nec mores, nec
scientiam, nec fortunas conferre, satis jam suprà probaui. Nunc porrò, nec quidem vitam,
nec formam dare posse, probabo. Enimuerò sic
hæc olim infatuarunt dogmata Scholarum:
quod inter Christianos creditum steterit, ipsam
mentem immortalem, è semine humano, & cœlorum influxu, naturaliter produci: & quamquam id Ecclesia vetuerit: Scholæ attamen,
gentilium erroribus etiamnum imbutæ, docent
præter mentem humanam, omnes omnium
formas, essentias, origines, & consequenter vitam, inclinationes, proprietatumque perfectiones, proprietates, & fortunas nostras, è siderum
motu, lumine, (& forte insuper influentia) proficisci. Ast longè aliud credo. Profiteor nempe
2 illud, qui solo verbulo beneplaciti, vniuersum
ex nihilo fecit, esse omnia in omnibus, & hodie quoque cunctorum viam, originem, vitam,
& perfectionem. Adeo vt quamquam causæ secundæ, sint & operentur, tanquam causæ partiales, motuum directiones, & dispositiones
omnes, ad generationem necessarias. Quod proinde nihilo magis, omnipotens suum honorem
vlli tribuet creaturæ. Quin semper, vt causa
realia moneat, iugis rerum Parens, naturæ
Conditor & Rector, creando perseuerans. Profiteor itaque, quod sicut in initio sine ipso factum est nihil. Ita & hodiè, formæ cuiusuis
creatio, sit res ex nihilo, per ipsum eundem facta. Quod non solùm dico, pro materia, semel
olim creata: sed & de formis quibuslibet. Quod
sicut & forma est rei quoddam velut lumen, &
istius luminis apex: ita nemo formas rerum pateret, nisi Pater luminum, qui omnia dat omnibus, nec longè abest ab vnoquoque creato. Nec
credam, cœlos ex nihilo condere rerum formas
naturales, aut rerum semina animasue dare,
quas nullo modo habent. Quia fides, simul &
religio me docent: Deum esse & hodie rerum
immediatum principium, vbique præsens, operans omnem omnium perfectionem. Ideoque
quidquid vspiam est essentialiter, id totum,
quantum est, potest, scit, atque habet, debere
Deo. Etenim creatio respicit & dicit habitudinem, ad rem exsistentem in perfectione: rei au- 3
tem perfectio est sua cuiusque interna essentialis forma. Ergo eius immediata origo, non
aliunde, quàm ex creatione esse potest. Atque
ideò, immediatè ex vnico rerum Creatore ineffabili. Scholæ ergo, oppositum sentientes, deceptæ sunt, cum cernerent lumen, per se, facere 4
verum ignem trans vitrum. Lumen inquam,
putarunt accidens: Ignem verò esse substantiam, atque in vtroque putantea respirarunt.
Ideoque ad lumen naturale Solis cæcutientes,
tanquam ad substantiæ ignis creatorem confugiunt, retrocedendo dubitantes, An cœlum, adhuc 5
formam ignis conderet, an verò aliud quoduis
lumen artificiale, in hoc opere æquiualent?
Etenim semper ista perennat Scholarum ignauia, quod nacto exemplo (erroneo & putaticio)
confestim ad generalitatem sint lapsæ: ne indagando, per species, fatigarentur & aliquid reperirent, quod illas, ex possessione putatæ notitiæ, cogeret recedere. Intelligere inquam non
potuerunt, Solis lumen, quin simul & formarum omnium essentialium, crederent esse creatorem. Sed in palæstra cespitant, cadunt, & in- 6
constantes aufugiunt. Nam cum vnam formam
essentialem ignis putarent generari immediatè
à calore, putredine, frictione: & iam fumi de
alio lumine, absque cœlorum respectu, cooperationeque, palinodiam cecinere: cœlos, suamque
priorem opinionem oppugnarunt, & ab his,
formarum creationem repetendam volunt,
quam tamen liberaliter, atque creduliter, ipsis
subinde cedunt, incertæ, cuinam Authori, formarum natiuitas debeatur. Quocirca, cum ignem de igne sumi cernerent, adeoque in objecto cremabili esse potentialiter ignem. Confe-
stim quoque eodem iure, semina cuncta, conti- 7
nere potentialem formam, atque eatenus scilicet, quod actualis forma tandem ducatur, atque
procreetur ex potentiali dispositione, quam vocant materiæ (ac ridiculam sanè) potentiam.
Initio enim sunt arbitratæ, cunctorum seminum generationibus, idem euenire, quod jam
in lumine, & igne expertæ fuerant. Mordicus
itaque astruere cœperunt deinceps, quod omnis
substantialis forma (ego verò, essentialem formam, rebus quibuslibet concedo: substantialem tamen, nulli, nisi homini, propter mentem
immortalem) siue actu educeretur sine medio,
è potentia materiæ. Id est, à Solis crearetur
dispositionibus materiæ (quod est dicere) accidentibus. Vtque ex cerebro, hæc illarum scientia parta erat; tanquam Minerua Iouis filio: fuit
quoque

quoque pro subjecto inhærentiæ anxia, incon-
stans, sine sensu, atque in varias mox sectas di-
8 scissa. At inprimis quidem S. Thomas. Docet,
Accidentia, reuera quidem, generare substantiam:
sed in tantum, respectu substantialis formæ, cuius
sunt instrumenta. Inprimis, hic S. Thomas suum
deserit Aristotelem, vultque causam efficientem
esse internam, è sinu formæ labentem, dependen-
tem, & hactenus eius prolificatricem efficien-
tem. 2. Dicit hæc implicantia. *Vna forma sub-*
stantialis, non facit alteram, ex seipsa: sed eius
9 *accidentia id reuera faciunt.* Item, *Accidentia,*
ex seipsis reuera non faciunt formas substantia-
les: sed est virtus substantialium formarum,
quarum instrumenta duntaxat sunt ipsa acci-
dentia. Siue vt alibi dicit. Quod Accidentia,
sint proprietates formarum substantialium, &
quidquid operantur, id virtute formarum fieri.
At sanè pace tanti viri, non est in rebus naturæ,
prout est in negotiis hominis, vbi Iudex, vel
Sacerdos, operatur nomine officij, & non vt
Ioannes. Eiusmodi enim respectus, natura
ignorat, iisque lubens huc vsque caruit. Penes
eam res enim quæque agit, id quod agit, sine re-
latione authorizationis. Accidens nempe, agit
quantum, & quale est in seipso: non autem qua-
tenus ex commissione eius, cuius est organum.
Natura quippe, ignara est substitutionum, om-
nisque fallaciæ iuris. Res enim operatur,
quantum quæque potest, absque diplomate.
Quid enim ad effectum productionis forma-
rum attinet, accidentia agere in quantum sunt
organa formæ substantialis, vel alio respectu, si
interim formæ essentiales, reuera & actualiter
constituantur ab ipsis accidentibus? At sanè in-
strumentum, etsi in Mathesi aliquid generet,
nullo tamen intellectu vero, est generans in na-
tura, eo quòd sit rei generatæ, & singulariter
eius formæ externum, nec quidem continens
Idæam essentialem formæ, multo minùs Ar-
cheum eius. Siquidem Accidentia, quatenus
procedunt à generante ad intentionem gene-
randi, debent continere quidditatem atque pro-
prietates seminales, ad generationem requisi-
tas, quibus accidentia, vt talia sunt orbata. Eo
quòd ad summum, sint tantum media dispositi-
ua materiæ, ad suscipiendam formam, non au-
tem ad procreandam eam. Videtur itaque iuxta
D. Thomam, quod accidentia, vt instrumenta
formæ, essent velut canales instrumentales, per
quos forma generantis, spiraret formam in ge-
neratum, si materia huius prius, per alia acci-
dentia, sit benè disposita. Atqui tunc genera-
tio formæ immediata, non competeret acci-
dentibus. Vt sanè accidentia numquam sub In-
tellectu instrumenti, sunt productiua substan-
10 tialia. *Scotus* verò, iisdem insistens delusioni-
bus, ea productione Ignis desumtis, declarat
Accidentia, nullo modo generare formas substan-
tiales, sed vnam formam substantialem, reuera
actualiter producere ex seipsa alteram. Hic se-
mo, saltem cœlo & Soli, demit generationem
formarum. Secundo facit omne semen, actu ani-
matum, vita & forma dotatum substantiali, cum
delirante Thoma Fieno Medico Louaniense.
11 Tertius est, qui tenet propria virtute, & sine con-
cursu formæ substantialis accidentia, immediatè
producere formam substantialem. Hic enim
(vt dixi) ab ignis, & luminis præsentia maximè
obcæcatus, instar vespertilionum, cogitur fateri
magnæ benedictionis solemne mandatum: *Cre-*
scite & multiplicamini, datum solis accidentibus.
Alij enim instar Africæ, semper noua monstra
ea scientiæ humanæ præsumptione, adferunt.
Adeo tametsi præcedentes opiniones essent ab-
surdæ. Hi tamen adhuc, superlatiuè absurdiora
hîc statuunt. Enimverò si natura requirat (vt
Physici supponunt) seminalem quandam suc-
cessionem, & continentiam vnius fluxus, ab al-
tero, velut principio consubstantiali, & conjun-
cto, cum principiato. Quomodo ergo poterunt
accidentia, quocunque modo accepta, procrea-
re aut continere formam substantialem? faten-
tur formam quamlibet, esse internam rei per-
fectionem, essentiam, substantiam ac origi-
nem accidentium sui concreti; Attamen vo-
lunt illam nasci, produci, & velut ex nihilo crea-
ri, ab accidentibus, tanquam dependentiis for-
mæ essentialis, sui prædecessoris. Atqui cum
omnia naturalia, producant sui simile in spe-
cie. Sequitur ergo, quod velint formam essen-
tialem, eiusdem esse speciei, cum formis acci-
dentalibus. Imò accidentia, substantiis istam
eripuisse prærogatiuam, quod accidentia pro-
ducerent accidentia, atque insuper formas es-
sentiales substantiarum. Formæ autem substan-
tiales, velut otio torpentes, feriarentur, ac suis
vicariis accidentibus, totum negotij pondus
tradidissent, vt falsificarent proprium suum, &
Aristotelis axioma: *Quod omne agens, naturali-*
ter natum sit producere sui simile. Cum acciden-
tia non solum accidentales, sed etiam substan-
tiales formas, quasque docent esse etiam sub-
stantias, essent producendo. Falsum itaque, & 12
Atheismi aliquid continere visum est mihi,
axioma Scholarum. Quod omne agens, quod
disponit ad formam, etiam det ipsam formam.
Quoniam si substantia, prædicamento differat
ab accidentibus: principia illorum non de-
bent minus differre. Principium nempe acti-
uum, motiuum, dispositiuum, & essentiale, ge-
nerationum, est ipsa causa efficiens, & Archeus
faber. Deus itaque gloriosus, tandem creat for-
mas substantiarum. *Quorum ergo principia sunt*
genere & prædicamento diuersa, illorum effectus
æquè distant: prout causa eadem similes, sunt
similes similibus causatis. Sequitur autem à jam
dictis. Quod calor, producat calorem, non
ignem: multo longè minus formam pulli: Non
aliud denique quicquam præter calorem. Quia
cum causa efficiens sit interna, & de essentia
causati (quod postmodum contra Aristotelem
demonstrabo) ideo vnum & idem non potest
constitui à causis propinquis specie diuersis.
Multoque minùs toto prædicamento diuersis.
Neque enim datur esse, sine proprietatibus es-
sentialibus, vt nec agens, siue organo, & medio.
Quo igitur medio, quaue demum proprieta-
te, extra se, calor erit agens in productione for-
mæ, aut vllius substantiæ? & quo contactu, ca-
lor tanget formam, vt hanc in altero objecto
genitali, de participatione sui esse, producat?
Siquidem apud Scholas, gentilitio errore im- 13
butas, omnis forma substantiarum est substan-
tia. Vnde Christiani subsumere debent. Quod
cœlum, vt neque accidentia dispositiua ad for-
mam, possint condere vllam substantiam ex ni-
hilo. Quod creatio substantiæ, soli sit Creatori
propria. Rectè ergo sensit. B. Augustinus: *Si* 14
Deus in æterna intelligentia species omnes conti-
neat

neat (imo & indiuidua earum) quomodo non cun-
cta conderet ? An aliquorum Artifex eſſe nollet ?
quorum efficiendorum artem, & ſcientiam, inef-
fabiliter laudabilis mens eius haberet ? Idcirco
quamquam ſemen contineat parrantis imagi-
nem, Archeum ſibi proprium, cum omnibus ad
generationem requiſitis : attamen niſi eſſentia-
le eſſe formæ, originaliter, totaliter, exempla-
riter, perfectiuè, emanatiuè, & immediatè, pen-
deret, ex Deo, natura nunquam operaretur quic-
quam, ad acquirendum formam, quia poteſtate
actiua planè careret, ſi orba eſſet reſpectu illo
relatiuo. Itaque imprimis cœlum vel aſtra, nul-
lo intellectus modo, per motum, lumen, in-
fluentiam, concurrentiam, cooperationem, aut
copulationem, producunt efficienter, & imme-
diatè formas eſſentiales rerum. Quæ duntaxat
tantum videlicet nobis, *ſunt in ſigna, tempora,*
dies, & annos, quorumque munia nemini licèt
in nouas ſeruitutes compellere, Hierem. *Iuxta*
vias gentium nolite diſcere, & à ſignis Cœli nolite
timere, quæ timent gentes. Si non ſigna, multò
minus aſtra, quia non habent rationem cauſa-
rum, niſi vt ſint in tempora, dies, & annos. Nec
poteſt Chriſtianus, ſine ſcelere, illis alia dare of-
ficia. Eſt nempe iuxta Greg. *Terra collata pote-*
ſtas ex ſe germinandi, perinde vt animalibus
creſcendi, & multiplicandi, quam cœlo tribue-
15 re, nefas æſtimo. Sed Scholæ facilè recedunt à
Cœlo, ad accidentia diſpoſitiua. Ego verò, con-
16 tra, pro theſi pono. Accidentia nec per ſe, neque
vt ſunt formarum organa, producere ſubſtan-
tiarum formas : neque vnius ſubſtantiæ formam
producere aliam. Cum generantis forma ſit lo-
caliter extra ſemen. 2. Terra quoque, licèt po-
teſtatem germinandi, & fœcundandi ſemina
receperit, extra cœli ſeminis, aut alterius cauſæ
interuentum : non tamen eſt productiua, ſiue
effectiua formarum. 3. Suppono itaque Deum
eſſe veram, perfectam, & actuali et omnem
omnium eſſentiam. 4. Eſſe autem quod res ha-
bent, eſt entis, ſiue ipſius creaturæ : Non autem
Deus. 5. Licet enim pro pignore, dono, feudo,
vel talento, ens habeat ſuum eſſe, à Deo depen-
deoret : eſt tamen illis ex creatione proprium.
6. Conuenit autem enti cum ſuo eſſe, vt ali-
quid agat, & operetur in ſui propagationem,
iuxta benedictionem : *Creſcite, & multiplicami-*
ni. Hinc nempè cauſæ ſecundæ habet. 7. Deus
ergo, ad generationem entis, concurrit vt cau-
ſa vniuerſalis, independens, totalis, eſſentialis,
& efficienter efficiens : ſed ens creatum con-
currit, vt cauſa dependens, partialis, particula-
ris, & diſpoſitiuè efficiens. Quid autem ad for-
mæ productionem tribuat creatura ? Nota,
17 Quod cum entia, ad generandum nihil habeant
ex ſe; ſed ex mutuo & gratis cuncta poſſideant :
fatentur eo ipſo, Deum omnia operari, media-
tè, & immediatè, ſed animal non generat ani-
mal, at benè ſemen ad animal. Ea propter,
non generat formam eius. Semen autem ad
formam animalis, eſt tanquam Architectus diſ-
ponens : non autem vt formæ factor. Archeum
quidem à generante mutuat : non formam, imo
18 nec lumen vitæ, quo forma ſplendet. Non eſt
itaque initio generationis, Archeus adhuc lu-
minoſus : ſed eſt aura, in quam forma, vita, vel
anima ſenſitiua generantis, parumper nituit,
donec ſufficienter ſui fulguris ſigillum aliquod
19 vmbratile impreſſiſſet. Quæ aura, auida ſplen-
doris, ſenſati in generante, ſemel ac vmbra-
tiliter in ſe concepti, intendit via omni ſibi
poſſibili, corpus organizare, ad receptionem
illius luminis, & actionum, à lumine illo de-
pendentium. Quorſum ergo deſiderando an-
helans, ſeipſam magis magiſque accendit, (hoc
in typo metaphorico, eſt naturam per philau-
tiæ deſiderium orare, quærere, & pulſare) cur-
ritque perfectiſſimè, vt Inſcipiat iſtud lumen,
formam, ſiue vitam. Quam tandem non aliun-
de acquirit, niſi ab eo, qui via eſt, veritas, & lu-
men vitale. Quorſum ergo, cum Archeus deue-
nerit, nec interim vltra progredi valeat, ſiſtatur-
que ; tandem formas, de manu Patris luminum
recipit, poſtquam plenè ſuis eſt fructus muniis.
Hæc ſic dictat Chriſtiana Philoſophia, quæ in
animalibus, & plantis, fit facilis intellectu : Aſt 20
in lapidibus, mineralibus, metallis ; adeoque
in fructibus aquæ non vitalibus, eadem accom-
modatè ſunt interpretanda. Non enim, etſi
hæc familia non propaget vi ſeminis, nec extra
ſe edat poſteros, proinde deficit ens in ea, quod
illam, ad deſtinatos maturitatis fines perducat.
Enim verò cum nihil vſpiam ſemetipſum diſpo-
nat, aut moueat, niſi ſemen ſit : neceſſe eſt, quid-
quid generatur, Id habere intus diſpoſitorem,
qui in aura molli, aquoſa, ſalſa, lutoſa, &c. ſe-
deat. Non quidem quod heic fluat, aut ober-
ret per iſtam maſſam, perinde atque in brutis;
aut quod proinde, in perpetuo ſucco habitet :
ſed aura eſt per totum incorporata, nec varians
ab indole fructûs producti. Imò in mineralium 21
claſſe, iſte diſpoſitor eſt fermè vitalis, ac ſenſi-
tiuus. Quoniam Adepti Chymici, vniuocè tra-
dunt, ſi ſemen lapidis Chryſopæi, ſemel in ouo
illorum, fotum, poſtmodum infrigidetur tan-
tillum, deinceps deſperatum fore conceptum
& progreſſum ad lapidem. Id quod ouis auium
cum ſit ſimile, etiam proin ſine vita ſenſitiua
ſubſiſtere nequit. Mirandum profectò, quod
Scholæ agnoſcant materiam omnem ſecundam,
fluere ex quadam vniuerſali materia : non admit-
tant tamen omnem vitam, ſiue omnes formas,
immediatè deriuare à vita primitiua, & actu
omnium primo. Omnem nimirum rerum per-
fectionem, deriuare ex vniuerſali ſupereſſen-
tialique perfectionis eſſentia. Imò potiùs hodie
derideant Platonem, cum ſuo deorum princi-
pio, & Auicennam cum Cholcodea Pantomor-
phe. Qui tamen longè vicinius veritatem in hoc
ſalutarunt, quàm Chriſtiani : qui cœlorum aſ-
piratu, accidentium operâ & diſpoſitionum ma-
terialium fauore, ipſas rerum vitas, formas ſub-
ſtantiales, quidditateſque produci aſtruunt. Pro-
pono cæcitatem rariſſimorum virorum, ſub lu-
mine factam. Putant enim ignem, ſubſtantiam, 22
& lumen, tantum eſſe accidens. Bona fide cre-
dulitatis, in gentilium errores conſenſerunt, &
ſeducti ſunt in multas abſurditates. 1. Coacti
ſunt, formas rerum negare abſolutè, eſſe lumi-
na. 2. Vitas, ſiue formas, atque lumina, locari
inter ſubſtantias : cum inter accidens, & ſub-
ſtantiam, medium ens non agnoſcerent. 3. Mate-
riam quamuis eſſe ſubſtantiam, ſubſtantem & pe-
rennem ; formas verò eſſe ſubſtantias priuatinas,
tamen annihilabiles inſtar accidentium. 4. Ma-
teriam mutuare ſuum eſſe ſubſtantiale, à forma
non ſubſtante ; ſed annihilabili. 5. Quod formæ
cedant materiæ, in ſubſtando, & ſubſiſtendo.
Quas abſurditates, retroſpiciendo notaſſent, niſi 23
creduli.

creduli. 1. enim ſciuiſſent ſolam mentem inter formas, eſſe ſubſtantiam. 2. alias autem formas omnes, eſſe de claſſe vitæ, extra accidens & ſubſtantiam. 3. Quod impoſſibile ſit nunquam, materiam fieri accidens. 4. Eo quòd materia non ſit annihilabilis. 5. Quod impoſſibile ſit, accidens mutari in ſubſtantiam. 6. Quod accidens aſſumat gradus, non autem ſubſtantia. 7. Quodque ideo accidens, vtrimque graduatum, nequeat gradualitatem deponere, vt fiat ſubſtantia. 8. Quod etſi lumen reputetur accidens, nunquam faciet de ſe ignem, niſi ignis ſubſtantia eſſe deſinat. 9. Quod friuola ſit quæſtio, quomodo accidens faciat ſubſtantiam, cum præſupponat impoſſibile. Ergo accidens non producet ſubſtantiam ex ſe, cum hoc ſit impoſſibile. Neque accidens, ex ſubſtantia faciet ſubſtantiam. Nam & quæſtio non inculcat, quomodo è ſubſtantia fiat ſubſtantia. Sed quomodo accidens producat ſubſtantiam. Nam etſi operatio diſpoſitiua & accidentalis intercurrat in productione rei ſubſtantialis: Non tamen ipſa ſubſtantiæ productio, vllatenus accidens aſpicit, tanquam ſui principium productiuum. Porrò cum Scholarum duo præcipui ductores, cæcutientes, ſub aſpectu luminis & ignis, à vero deuij facti ſint, operæ pretium cenſui, me, Pyrotechniæ tyronem, demonſtraſſe, ignem nec ſubſtantiam, nec accidens eſſe: ſed peculiarem,
24 & ſeparatim ab ambobus creaturam, quæ ſibi ſimilem nuſquam habet. Quod autem ignis culinarius non ſit Subſtantia. Siquidem elementalis nullus eſt, imò ſi eſſet, nullius foret vſus (vt ſuo oſtendam loco.) Non enim poſſunt congredi quatuor elementa, ad compoſitionem corporum, quæ miſta creduntur. Quia non deſcendit ſubſtantia elementalis ignis, à tot mille leucis, vt ſe iungat conſociis elementis, in conſtitutionem mixtorum illorum, idque raptim, ſtatimque ad placitum ſeminum. Nec ignis eſt proprium deſcendere, vt nec proprietas eſt aquæ, vocare ad ſe ignem, pro miſtura in futurum facienda. Sunt enim commiſtiones illæ elementorum ethnicorum ſomnia, atque ridicula ludibria, quibus Scholæ, abſque controuerſia hactenus ſe circumueniri paſſæ ſunt. Quippe ſi prope lunam eſſet ignis elementalis, vt verus eſſet ignis, deberet habere eaſdem planè proprietates, quas habet culinarius: vel hic ſaltem non eſſet ignis, & proprietates huius non eſſent eſſentialiter communes igni elementario. Cœleſtis, enim, ſiue elementalis ignis, deberet conſumere actu, atque habere alimentum, non quidem exterius circa ſe: ſed intra ſe, penitus permiſtum: cum vna pars ignis, tam nutriri deberet quàm altera. Imò niſi hoc enim ſic contingeret, ignis aëri, tanquam alimento, vicinus, voraſſet, atque conſumpſiſſet iſtud ſui alimentum, ac interea, Ignis Cœlo propinquus, ſine alimento periiſſet ante. Ridiculum quoque oſtendi ſuo loco, aërem fore ignis illius alimentum, eoque, adhuc conceſſo defuiſſe dudum omnem aërem, ignem non poſſe ex aëre excrementum facere, nec aliquid potius, ſimplicius, priùs, aut ſubtilius: Quinimò, ſi ex aëre ignem faceret, nec deinceps ſit elementum igni vicinum, quod ex igne demum producat aliud: Neceſſariò iam dudum non eſſet amplius aër, ſed quidquid eſſet aëreæ formæ, tantum ignis eſſet. Vel, ſi Ignis elementalis non debeat nutriri, licèt qualitates habeat maximopere vorantes, deberent ſaltem Scholæ oſtendiſſe, cur ignis minùs alatur, aut vicinum ſibi hoſpitem in ſe conuertat, quàm reliqua id elementa agere ſupponunt. Itemque cur ignis culinæ, hanc alimoniæ, pro ſui ſuſtentatione, vel intercidentia, neceſſitatem adiunctam habeat, cum verus ſit ignis, atque eadem orbetur ipſum primarium elementum ignis. Non conſiderarunt enim, quod ignis verus ſter in lubitu Artificis, & ad ſuos vſus ducatur, remittatur, & intendatur. Suſcitant enim pro nutu ſuo, ignem è rebus, quibus virtualiter ineſt; neque etiam ex omnibus promiſcuè. Alioquin homo eſſet ignis creator, qui duntaxat eſt excitator eius. Porrò voco accidentia, omnes rerum proprietates, poteſtates, & qualitates. Entia verò, quæ in ſe habent eiuſmodi qualitates, præter ſuum eſſe, non ſunt accidentia: ſed horum origo, vel hoſpitium. Sic calor ignis, eſt eius proprietas, & accidens: Neque ignis eſt magis calor, quàm ignis eſt ſiccitas: vt nec ſiccitas eſt calor. Cumque horum ſit diſtincta dualitas, non poſſunt illa duo eſſe ſimul in igne, vt huius ſint immediata eſſentia. Sed ignis differt ſic ab vtroque, vt rectè negari poſſit ignem eſſe calorem, vel eſſe ſiccitatem. Ignis ergo ſuas, & multas habet proprietates, & qualitates primas. Puta calorem & ſiccitatem. Itemque alias, vt eſt vis ſeparandi, deſtruendi, comburendi, faciendi ex non vitro, vitrum, promouendi, maturandi, &c. Tertiò ineſt igni lumen, tanquam proprietas ipſi magis intima, & formalis. Primæ autem & ſecundæ prædictarum qualitatum in igne: ſunt mera accidentia, in ſe ſeparatim diſtincta ab igne, quarum videlicet ſubiectum inhæſionis ſit ignis ipſe. Lumen verò parum ab igne in eſſentia differt, quamquam in penetratione congreſſuque formali gradum accipiat lumen, ad entitatem ignis requiſitum. Itaque oſtendam, ignem non eſſe ſubſtantiam aut materiam: attamen eſt ſubiectum inhæſionis illorum accidentium, ſiue ſuarum proprietatum præfatarum. Eſt ignis proinde quoddam ens verum, ſubſiſtenſque, quod tamen vt non eſt ſubſtantia; ita neque eſt accidens: ſed creatura neutra à Domino in hominum vſus deſtinata, & ſub eius nutum eiuſdem data. Admiror ſaltem, quod rem iam obuiam, hactenus Scholæ non agnouerint, non inſpexerint, non indagarint: ſed elementum eſſe, crediderint, & ignis ſolo obtutu, quartum elementum finxerint, totque abſurditatibus eius ſubſiſtentem fulciuerint. Nec ſemel ſaltem attenderint, ſi ſummus calor eſſet ignis: Ille calor haberet in ſe complicata cætera ignis accidentia, ac proinde calor ignis deſineret eſſe ſimplex. Ignorantia ergo ignis, quodque S. Thomas, & Scotus ſubſcripſerint paganorum inuentis ludicris, cauſam errorum dedit initio capitis deſcriptorum. Propoſitio ergo mea eſt, quod omnes for- 25
mæ ſubſtantiarum, (dempta anima humana) Item ignis, lux, locus, magnale, vita, &c. ſint creaturæ neutræ, inter ſubſtantiam & accidens. De Magnali enim partim limite de vacuo tractaui. Propoſitionem meam autem ſic probo. Quia ſunt actualiter aliquid, & ens: Item agunt, habentque organa, & proprietates: non ſunt tamen ſubſtantiæ, vt neque Accidentia. Ergo creaturæ neutræ. Quæ pro inſtituto tanti

paradoxi,

paradoxi, liberalius explanari desiderantur. Quocirca vitrum, quod omnes conceptos luminis solaris radios transmittit, atque in punctum coni, in aëre colligit: docet, quod hoc unitum lumen, si verus & actualis ignis, nequicquam tamen à seipso lumine diversus, quàm sola congregatione. Sed lumen non est substantia, iuxta Scholas: ergo neque ignis iste. Quin etiam ignis ille in aëre, non est diversus ab eo, qui in flamma est. Nam quod habeat combustibile in flammis, in aëre verò non, id igni est per accidens: prout est nutriri & non nutriri. Probatur major, quod sit verus ignis. Quia omnia agit, per modum ignis, calefaciendo, siccando, accendendo, cremando, liquando, &c. habetque eadem media, atque proprietates, quas habet verus ignis: nullum verò accidens agit per alia media, aut proprietates alias, extra se: Atqui lumen connexum, est agens, per proprietates, & media alia, extra se. Quippe luminis est propriū, tantum illuminare. Ergo lumen, non est Accidens. Nec refert etsi collectum in cono lumen, vivat absque alimonia: quia satis est, quod lumen Solis aut flammæ, istud lumen in cono sustentet, absque corporali alio cibo. Adeoque in cono vivat & subsistat, eodem Solis, aut flammæ privilegio. Equidem ali vel non, est accidentarium, & posterius ad esse: adeoque quæstio nutrimenti, impertinens est in quæstione an sit. In puncto coni ergo, est verus ignis, cum omnibus suis proprietatibus, parum autem supra, vel infra conum, lumen est saltem, nec amplius comburens ignis. Atqui cum eadem res nequeat esse uno in loco, substantia, in altero verò accidens: & jam sic repertus ignis, qui nil aliud est, quàm merum lumen connexum. Ergo iam est reperta creatura, quæ non est substantia, neque accidens. Cum unius & eiusdem rei, nequeant esse, essentiæ toto prædicamento diversæ. Idque loquendo absolutè, & sine ulla relatione, sic est verum. Ergo repertus est merus actualis ignis, qui aliud nil est, quàm merum lumen actuale connexum. Ergo omnis prorsus ignis, est essentialiter, nil nisi lumen. Nec putationi locus est. Quod lumen in sui connexione, sit compositum, à seipso non connexo diversum: eo enim attruderemur propter solam differentiam ignis, nutritione indigentis, eamque respuentis. Quapropter penitius introspiciendo. Profectò culinarius ignis nullo modo nutritur. Nutritio namque in se, & propter se, convertit comestibile, ut illud propter sui subsistentiam vel augmentum convertat, quod assumit. Id enim igni non accidit, qui tantum agit ob necessarios fines suæ destinationis. Qui sunt separare heterogenea separabilia, commutare per flammam, quæque alioquin non accendantur, dumtaxat separat. Sin autem ignis aëre opus habeat, ne suffocetur. Id sanè inprimis non fit, ut alatur aëre, aut eodem sustentetur, aut aliquatenus aërem in se convertat, sed solummodò ut explodat suas fuligines in aërem, quas inflammando combustibile parauit. Nusquam autem invenitur ignis, qui unquàm aliquid de corpore cremabili appropriaverit sibi, eoque sit alitus vel auctus, quod tamen Scholæ hucusque absque ulla controversia putarunt. Nimirum ignem necessariò vesci, nedum lignis, carbonibus; sed & aëre, adeoque duplici cibo ali, semper necessariò. Quia infra patebit, radios in connexo cono, servare adhuc impermistam sui proprietatem & essentiam. Denique si connexio mutaret esse luminis, equidem à cono progrediens, non esset simile sibi, dum ad conum tenderet. Ideoque hic notandum, quod lumen insit immediatè loco, non autem aëri, vel medio. Denique nedum radij 27 † officiscantur recta lines, à luce in obiectum: verum etiam lateraliter, & obliquè colligantur, & congrediantur, migrentque de subjecto in subjectum: sive locum supposueris, sive aërem. *Ex fructibus ergo & operibus cognosces eos.* Id est, opera ignis, probant ignem verum. Sunt autem illa, calor, exsiccatio, vaporum excitatio, & exhalationum, combustio; liquatio, accensio, sive alterius de se ignis productio, generatio sui similis, cum illuminatione. Flamma qui- 28 dem est exhalationis pinguis, fumus accensus & illuminatus, esto: sed quatenus flamma est talis & verus ignis, non est alia materia accensa, & nondum accensa; nec à se ipsa differt, nisi quod unitum in centro lumen, pingui exhalationi supervenerit. Quod idem est, atque esse inflammatum. Ponantur duæ candelæ, quæ prius du- 29 dum arserint, una quidem spitamo inferior alteris: superior autem sit parum obliquo situ: tum exsuffletur flamma candelæ inferioris. Cujus fumus, simul atque tetigerit flammam superioris candelæ, ecce fumus ascendens illuminatur, comburitur in Gas fuliginosum, & descendit flamma per fumum, usque in lychnium fumigans. Est nimirum ibi productio novi entis, ignis nimirum, flammæ, sive luminis connexi. Non tamen est novæ alicuius materiæ, aut substantiæ procreatio. Est nempe ignis, mors arti- 30 ficialis, positiua, non autem privatiua, plus quàm accidens & minus quàm substantia. Quod cum Scholæ adhuc ignorent, amplius declarandum, tam quia paradoxon est, spectetque ad formarum cognitionem, quàm quòd ex eius inscitia, gravissimi errores in rem medicam irrepserint. Quare, ut ignis heteroclitam naturam edoceam, aliquot theses supponam. 1. Ignem 31 in corpore phlegisto, ita uniri materiæ inflammabili, ut illi sit instar formæ essentialis, cum tamen sit eiusdem destructor. 2. Quod materia inflammata, convertatur in Gas fuliginosum, quod nondum aqua est; quia licèt ignis consumserit vires seminales rei; tamen permanent primæ fermentales aliquot concreti notæ. Quibus tandem in aëre consumtis & evectis, redit istud Gas in elementum aquæ. 3. Quod omnis forma essentialis sit ad esse rei, cui per se inest. Quodque ignis destruat etiam fumum pinguem, vel carbonem, quos inflammat, convertitque in Gas silvestre (de quo suo loco.) 4. Quod omnis forma essentialis, ita vniatur suæ materiæ, quod semel inde separata, per extinctionem, vel ablationem, non redeat amplius ad eundem habitum, sine actum formalem. Quod in igne, non ita contingit. 5. Quod omnis superveniens forma, sit impetitos alterius formæ totalis. Metallum verò, vel aliud corpus fixum, ignitum, ablata ignis candescentis præsentia, redit semper in statum pristinum. 6. Quod omnis forma substantiæ habeat specificam materiam, in qua est: Ignis verò habet lignum, ceram, navam, & tot subiecta, quot sunt species ignificabiles. 7. Quod omnis forma substantialis, tandem emergat in materia, per prævium semen disposita. Ignis verò caret

semine, imò si quæ sint absumit. 8. Quod formæ substantiarum non habeant gradus: Ignis
32 autem per folles gradum admittat. E quibus concludo, quod ignis non sit substantia, nec forma essentialis substantiarum: sed rerum positiua mors, & destructor, creatura singularis,
33 nulli alteri secunda. Vnde sic ad demonstrandum procedo. Indubium est, quin carbo sit longè porosior ferro, minusque solidi habeat, sed tamen ferrum ignitum plus vrit carbone. Ergo necessariò, ferrum plus de igne continet, in materia & forma: sed consequens est falsum. Ergo ignis non est compositum substantiale, constans ex materia & forma ignis; quia aliàs, si qua substantia esset igni propria, penetraret dimensio-
34 nes corporis ferri. Scholæ ad hoc, contra se respondent. Nempe compactiorem ferro esse materiam, quàm sit carboni; atque eatenus potentius vrere, quatenus ferrum pluris ignis capax. Id enim assumebam, vt hoc nempe argumentum traherem inde. Si ignis esset substantia, subsistens ex materia & forma ignita, per modum alterius cuiusque substantiæ; necessariò ferrum paucioris ignis capax esset, quam carbo, eo quòd carbone ponderosius sit, & minores paucioresque poros habeat, quibus ignis hospitari possit. Quod si ergo ferrum paucioris materiæ ignis sit capax, minus vrere deberet. Sed consequens est falsum: ergo & antecedens. Nequeunt quippè duæ materiæ vel corpora, vt neque horum formæ essentiales, totales, & vltimatæ, in eodem loco & subiecto sese simul compati. Quapropter ferrum & ignis (si hic esset substantia) non possent simul hospitari in eodem subiecto. At si euadere conentur Scholæ, & dicant; ferrum quidem ignescere, nequaquam tamen mutari in ignem, Respondeo: Quidquid potitur omni proprietate ignis, est ignis: vel ignis non habet proprias, sed communes passiones, cum alio ente alterius speciei. Proprietates autem ignis sunt, accendere, vrere, separare heterogenea, liquefacere plumbum, stannum, ceram, ardere in materia combustibili, & consumere. Sed hæc omnia ferrum ignitum potentius præstat quàm carbo? ergo in ferro ignito est ignis, & tantò plus ignis, quò fortius vrit carbone. Denique, si ferrum ignitum non habeat in se ignem verum, sed proprietates ignis absque igne: illæ ergo fuerunt introductæ, & relictæ in ferro per ignem. Vnde sequitur, formales proprietates ignis deseruisse propriam ignis formam, in qua erant (pura in carbonibus, aut flamma) & migrasse in substantiam ferri, à se alienam. Siquidem volunt ignem non dici, nisi vt corpus inflammabile accensum. Adde his, quod si ignis sit substantia materialis: quod substantia vitri (quæ nullos poros habere, docet subtilissimorum spirituum Chymicorum detentio) & substantia ignis, se mutuò penetrarent, ad lubitum Artificis; quod ipsæ Scholæ penitus negant. Atqui præter præfata absurda, comitatur aliud. Nimirum quod calor in igne tantùm calefaciat, siccitas verò eius exsiccet, & nil aliud: sic & potestas accensiua, illuminatiua accendit & illuminat: separatiua separat, destructiua destruit, &c. Quæ cunctæ proprietates, nedum generatæ essent a forma ignis, in materia aliena ferri: sed etiam ibidem subsisterent, sine proprio subiecto inhærentiæ. Quamobrem ignis in ferro ignito est verus ignis. Non substantia, vt neque accidens: sed creatura neutra; habens in se proprietates diuersas, Per modum entium substantialium. Hoc, inquam, si nouissent Scholæ, sciuissent, lumen generare lumen & 35
ignem, non quidem vt specie differentia: sed sola vnitione, dispersione, adeoque solo gradu diuersa. Nec proinde vlla relatione, accidens producere substantiam. Putant nimirum fumum pinguem, esse ignis materiam, flammam verò formam ignis, atque illa putatione, fingunt compositum, per modum aliorum. Sed obstant tot absurda, quot antea retuli. Ferrum itaque manens ferrum, suscipit in se verum ignem, cum sua forma. Sic aër manens aër, suscipit in cono radiorem coëuntium verum ignem, cum forma & omnibus proprietatibus. Non potest autem ferrum, retinens formam pristinam ferri, simul informari à forma ignis: si forma ignis esset vllo modo substantialis. Id est, nisi forma ignis relinquat suam materiam, vt sit tantum forma assistens ferri: non autem informans. Neque enim aër, manens aër, potest simul esse etiam aliud corpus; vt vnum, non potest esse duo, realiter distincta. Sed sodes, si ferrum non sit per sui totum, ignobile, carbo autem prorsus: quid moueret ignem, vt deserta sui materia, migraret in corpus ferri, incapax ignis? ergo sanè ferrum ignitur, estque capax ignis per totum, adeoque, vt partes densiores habet carbone, ita pluris ignis ipsum capax est: Liquet ergo, ignem non esse materiam. Denique elementorum proprietas non est, cætera mox vorare, & consumere (vt alibi latè docui.) Ignis verò machinatur destructionem rei, cui inest: ergo non est elementum, non materia, siue substantia: sed creatura destructiua, ac mors artificiis inseruiens, & ad magnos mortalium vsus data. Nemo vnquam lumen inter substantias reposuit: ergo neque connexum lumen: siquidem connecti, vel non, est accidentarium, quod ab accidentario (vt putant) ente, non generatur substantiale. Sim- 36
plicitas esset quoque Scholarum; admittentium (quamquam falsò) lumen simplex esse accidens, connexum verò esse substantiam. Cum connexio saltem gradum dicat, qui substantiis est alienus. Maximè, quod radij, in cono luminis connexi, vlterius in decussem pronecti, ad sui simplicitatem ac dispersionem redeant. Imò radij luminis, sunt quidem connexi in cono: non tamen penitus vniuntur, nec penetrant se mutuò sed singuli, seruant impermixtum sui esse. Finge planum vitrum circulare, vna cuius medietas sit colorata; altera verò clara, instar crystalli non infectæ. Pars clara vitri, sit ab A in C, & à C in B, sit vitrum coloratum. Dico ergo. Quod radij ab A in C, erunt clari & luminosi, à C verò in B, erunt luminosi colorati. Et omnes coibunt in cono F, eruntque rursus separati: nempè ab F in G, erunt colorati, & à G in D. erunt luminosi coloris expertes. Si ergo radiorum connexio, in cono F, (vbi fuit ignis) non est

A F E
C G
B D

vnitio: sed tantùm accidentaria, velut in fascem compressio. Ergo istud lumen Solare est, in se mere igneum, in sola sui verò connexione ab igne,

igne, siue gradu completo, illius creaturæ diffe-
rens. Denique in igne cespitarunt Scholæ. Si-
37 quidem per fidem credunt, primo die lumen
nec aliud secus creatum: creationem tamen non
esse accidentium: quæ nempè non sunt proprio
nomine creaturæ: sed creaturarum. Denique,
in principio creauit omnipotens elementa; lu-
men verò cum illis, non est creatum. Ergo ne-
que pro elemento. Si ergo creatio luminis, non
fuerit accidentis creatio, neque elementi, neque
corporis; multo minus corporis concreti. Ergo
lumen à Deo opifice, non fuit directum, vt sit
substantia, vel accidens. Lumen enim vitale
principium (non autem materia erat) primo
die, vt initium motiuum creatur: cum illa ta-
men proprietate, vt quoties per sui connexio-
nem in gradum surgeret, ignis vrens fieret.
Estque itaque ignis, creatus simul cum lumine.
Non est autem ignis aliquod accidens, quod alia
accidentia, specie varia, in se habeat, (id enim
repugnat accidentibus aliis.) Non est etiam ac-
cidens accidentis, cum accidens à forma sub-
stantiali immediatè fluat ordinariò, non au-
tem ab vnius accidentis forma, plura ac diuer-
sa accidentia, vt prioris accidentis tributa. Ne-
quit nimirum vnum accidens, esse subiectum
38 inhæsionis, aliis & diuersis accidentibus. Cæ-
terùm ignis consistens in remisso gradu lumi-
nis, est plerumque vitæ comes. Vnito autem
lumine, comburit vitalia. Artium vulcanus, hu-
mania necessitatibus dicatus. Accelerat nempè
maturitates, promouet semina ad fines, festinat
quoque rerum separationes, quarum alioquin
epilogum, vitæ breuitas, sine graui incommo-
do, capectare non posset. Hactenus enim ape-
rit, docet recludere arcana, properare naturæ
operationes, sæpè alioqui desides, somnolentas,
& sepultas. Separat denique, capellitque super-
flua, submouet virtute adiuncti fermenti, vi-
tam rerum mediam, vnde alacritates, & vitium
augmenta. Separat quoque purum ab impuro,
pretiosum à vili, nocuum ab vtili, & crudum à
maturo, imò maturat ipsas cruditates. Ignis dein
præparat artium organa, quibus vita nostra in-
diget. Sit igitur Pater luminum, luminis Crea-
tor superexaltatus in secula, qui in Sole posuit
tabernaculum, vt cunctis necessitatibus per lu-
men Solare soletur. Concludam iam ex prædi-
ctis. 1. Quod ignis & lumen calidum, non dif-
ferant, nisi per accidens. Conuexione scilicet
& gradu. 2. Quod radij luminares, se mutuò
penetrent. 3. Quod penetrando, tamen seruent
impermistam essentiam, ac proprietates. 4. Quod
lumen sit primariò, in loco: ergo & ignis.
5. Quod lumen & ignis, penetrent medium.
6. Quod corpus opacum, cùm à lumine ne-
queat penetrari, à lumine primum afficiatur in
sui superficie, hæc dein calefacit subsequentes
partes, vsque ad superficiem oppositam. 7. Quod
calor, intendatur per gradus, in obiecto, & sin-
gulo gradu, habeat singulares operationes.
8. Quod quidquid ignis afficit, fit ratione lo-
ci, quem occupat locatum, adeoque per acci-
dens. Cum prima ignis intentio sit illuminando
calefacere. 9. Quod tandem victor ignis, su-
peret difficultates, ab opaco corpore sibi inter-
iectas. 10. Quod ignis, cum immediatè agat,
ac primariò agat in locum, cremet indifferen-
ter, omnia, sine respectu corporum interiecto-
rum, tanquam impedimenta remouens. 11. Quod
corpus opacum, fixum, ac resistens accensioni
tandem illuminetur ab igne. 12. Quod ignis
siue lumen connexum, repertus combustibi-
le, maneat in gradu connexitatis concentratus,
nec separentur radij luminares: eo quòd pro-
paget continuò nouum ignem, qui pergit con-
sumendo, vetus autem ignis, indesinenter
etiam perit, quamdiu perseuerat ascensio, Sub
finem cuius, totum lumen perit, cum non ha-
beat lucem vnde illuminetur. Quidquid ergo 39
de vnito lumine hactenus est dictum, id de So-
lari duntaxat intelligo. Siquidem lunare lumen, 40
vitro transmissum, tantùm abest, quod in cono
ignem habeat, quod etiam frigidius sentiatur,
cætero ambiente in cono. Itaque appello ad 41
tactum Iudicem. Idque eo mirabilius, quòd
splendor Solis calidus, reflexus in speculo lu-
næ, actu frigeat. Creauit enim Omnipotens 42
duo luminaria magna. Ac licèt stellæ pleræ-
que sunt luna maiores, non tamen magnæ re-
putantur: eo quòd omnes illarum actiuita-
tes, sub duobus luminaribus comprehendantur.
Creauit ergo illa. 1. *Vt separent diem à nocte.* 43
2. *Vt luceant super terram.* 3. *Vt diem ac noctem
regerent.* 4. *Vt maius diem regeret, & minus no-
ctem.* Discimus tamen ex theoricis Planeta-
rum Lunam totidem horis, lucere super hori-
zontem, de die, quot noctu. Constituit ta-
men Omnipotens Lunam, vt luceat, & solum
regat in nocte. Cumque Creator nequeat er-
rare, necesse est singularium noctium lumen
atque moderamen totum, pendere à Luna,
quantum dies à Sole dependet. Luna ergo, 44
creata est ad lucendum, tam in Cœlo quàm su-
per terram, omnibus omnino noctibus. Id-
circo Luna, non est tantum instar speculi reci-
pientis, reflectentis lumen Solare, proprijque
luminis expers. Licèt enim oculus noster, nul- 45
lum proprium in Luna lumen reperiat, pa-
rum esto. Plus fidei namque Scripturæ, quàm
oculis dandum, iuxta Textum: *Sol obscura-
bitur, & Luna non dabit lumen suum.* Aliunde
hæc veritas mox apparebit. Imprimis constat
per præfatam vitri mechanicam, lumen Solis
vnitum, fieri merum ignem, cum omni requi-
sito. Deinde, quod idem Solis lumen, cadens
super speculum glaciale lunæ, feruoris sui pro-
prietatem amittat, fiatque lumen frigidum.
Quod non fit, si ceciderit super glaciem, spe- 46
culum, aquam, parietem album, &c. Habet
ergo luna vires, quibus alterat radios solares.
Debetque istud frigidum Blas, esse de natura
sui luminis, si inter agens & patiens debeat in-
tercedere symbolum. Siquidem aliud obie-
ctum frigidum, repercutiens Solis radios, non
proinde hos mutet in frigidos. Non equidem
calor: frigus, asperum, friabile, dulce, aut ama-
rum, agunt in lumen: sed sola obiecta visibi-
lia, & opaca. Luna ergo, ea se habet vim lumi-
nosam, quæ vt talis, agit super calidum lumen,
mutatque in proprietatem oppositam. Quid si
Astrologus, futuros eclipsium colores prædicat,
nonne colores illi, aliquid proprium lunæ lu-
men spondent? Siquidem non ex medio, aut
vaporibus coniiciuntur quod color ex quan-
titate vaporum, prædici nequeat, in calculo
futuræ Eclipsis. Colores ergo delinquentis Lu-
næ, sunto indicia proprij luminis. Et in hoc,
amborum luminarium radij differunt, quod 47
Sol, rectà per radios, feriat suum lumen: At

Luna nunquam reſpicit rectà centrum mundi,
ſiue terram : ſed ſemper centrum ſuum eccen-
tricum. Etenim non niſi per accidens, reſpicit
mundi centrum. Id eſt, cum eſt concentrica
mundo. Ideòque quoties eſt concentrica in ple-
nilunio, & nouilunio, eſt Eclipſis. Caput er-
go, & cauda draconis, ſint nocturna puncta,
in quibus tantùm Sol directè opponitur Lunæ
in diametro eccentrico. Ideo radij lunares, non
recta terram feriunt ; ſed diffunduntur in ſpa-
tium eccentricum, adeoque influentialiter, ſiue
per actionem regiminis (de qua ſuo loco) ex-
pandit ſuas vires, in noctem, ſine nadir, ſiue illa
comitetur Solem, ſiue verò ab hoc, elongetur
tota diametro. Ita eſt nempe Lunæ deſtinatio,
quam exundationes maris confirmant, non mi-
nùs ſub latente Luna, quam eiuſdem plenitudi-
ne ſolitæ. Alius itaque luminarium finis eſt, re-
gere diem & noctem, alius denique ſeparare
lucem à tenebris, & alius, ſeparare diem à no-
cte. Nec ſolœciſmo imputanda eſt iſta repeti-
tio; Siquidem, lucente Sole, vel Luna redden-
te receptum Solis lumen, lux quidem ſufficien-
ter, à tenebris ſeparatur : Sed nunquam Solis
lumen, regit noctem, vt nec lucet in nocte, er-
go vt Luna pariter ſuæ ſatiſdet deſtinationi, non
poteſt vnquam noctem regere, per mutuatum
48 lumen à Sole. Quod ſatis apparet, ſaltem dum
die, iuxta atque noctu, cum Sole currit. Itaque
ſi tum etiam, Luna diuinæ intentioni debeat ſa-
tisfacere, neceſſe eſt, habeat & aliam omnino
lucem, qua ſingulis noctibus luceat, noctemque
regat atque longè alium, effundendi ſui luminis
modum, quàm quo Solis lumen reflectit. Luna
nimirum dimittit expanſum lumen proprium,
vltra non minus, quàm citra hemiſphærium aë-
ris, aquæ, & terræ. Quorſum facit ſuppoſitio
centri vniuerſi, iuxta opinionem Tychonis. Ita
tamen vt actio ſui regiminis lucis, atque influen-
tiæ, potentius operetur in nocte, vnde Sol abeſt.
Qui vt diem à nocte ſeparet, proprietates luna-
res ſeparare debet à ſuis, etiam Luna ipſi eſt
coniuncta. Probant id morbi lunares, qui ſub
noctem, etiam nouilunij, exaſperantur. Adeo-
que tranſoſſa & medullas agit eorum, qui cu-
biculo clauſi ſunt. Quod non ita Soli eſt ver-
naculum. Ergo Luna, ſubinde in oppoſitam ſibi
ſphæræ partem, fortius influit, quàm in ſuppo-
ſitam. Hoc lumen, veteribus ignotum influen-
tia dictum. Ego verò malim reſeruare ſenſum
Sacrorum. Quod dicitur, lunam, ad luminan-
dum noctu, perinde vt Sol lucet de die (id eſt,
noctibus ſingulis indifferenter) eſſe creatam.
Proprietas ergo eſt lunaris luminis, quod in-
fluentiam, dixere, idque non eſt rem ab effe-
49 ctu, ſed à cauſis nominaſſe. Veſpertillo, glis,
mus, bubo, & quæcunque in nocte, ſub den-
ſiſſimis tenebris, eminus obiecta ſua diſtin-
guunt, & celerrimos obiectorum motus notant,
quos noſtri ſub meridie oculi vix obſeruent,
quorum licèt quædam glaucum nitorem præ ſe
ferant, nequeat tamen illo nitore medium illumi-
nare, vt per illum eminus perfectè cernant. Ergo
neceſſe eſt, denſiſſima nocte & recluſo antro, ali-
quod continuo lumen ſit, cuius ergo eiuſmodi
animalia perfectè cernunt. Quod ſi nobis ſit in-
perceptum, & tamen reuera exſiſtit, non mi-
rum eſt, ſi Lunæ lumen proprium oculos feſel-
50 lerit. Vt autem enoteſcat noctiuaga animalia,
nullum extra oculos lumen mittere, quod ſit
illuminando medio, ad diſtinctè noſcendum
obiectum eminus poſitum ; atque adeo illa vi-
dere, ſolius lunaris luminis ergo ; ſtatuatur ſpe-
culum inter oculum animalis, & obiectum
ſuum, idque ſpiſſis ſub tenebris : & ſanè ne mi-
nimum luminis in ſpeculo reflexum inuenies.
Attamen ſi amplæ aulæ extremitate poſueris
candelam tenuem, in altera autem extremita-
te aulæ ſit foramen, per quod debile iſtud lu-
men in obſcuram alteram tranſeat aulam, in cu-
ius fine ſit ſpeculum, profectò iſtud debile lu-
men, radio flammæ candelæ illius directo vi-
bratum, recipitur ſpeculo, & apparebit. Atta-
men homini non ſufficiens, ad diſcernendum
aliquod obiectum. Multo ergo minùs oculorum
nitor, cuius radius non cadit & apparet in ſpe-
cula propinqua, aptus fuerit ad illuſtrandum
medium, vt perfectè diſcernantur omnia. Eſt 51
namque ſubter terram, etiam media nocte, lu-
men, per quod plures oculi vident. In Sacris te-
ſtatum, & per eiuſmodi bruta proditum, quod
niſi Lunæ ſuum debet ortum. Proinde eum
tenebræ tangibiles, quæ noſtras, quantumlibet
denſas, longè ſuperarent, eo quòd omni Lunæ
auxilio priuatæ eſſent. Neque mirum, tenebras
ſuos habere gradus. Cum infernus exteriores,
ſiue extremas habeat eo quòd Ebraiſmus ſuper-
latiuo careat, abſque Lunæ fauore. Fortè enim
ſpiritus abſtracti, aliquid habent, quod ad viden-
dum reſpondeat oculis noſtris, vt non totus per
totum, quidquid eſt ſui, videat : & horum ſpiri-
tuum aliquot nyctalopes, alij verò muti, veſper-
tilioni ſimiles, velut ſub Sole caligent: lubentius 52
idcirco in opaca & media nocte ſuis apparent.
Hiſtoriam huius ergo ſubnectam. In claſſibus
literariis, mihi ſodalis erat in cubiculo, hone-
ſtis ciuibus ortus. Hic clauſis oculis, noctu ple-
rumque ſurgebat & oberrabat ; clauem verò
ſecum deferebat, ſeramque poſt ſe clauſam, re-
diens aperiebat. Veſpere itaque ſurgo & cla-
uem clanculum ſubter puluinar abſcondo, Ille
verò in ſomno ſurgens, abditam clauem (ve-
lut ſibi viſam) capit, & abit. Sequor illum ar-
repta tunica. Ille verò ſcandebat antiquum pa-
rietem, terminum Collegij, muſco ac fœno ob-
ſitum. Arcus enim erat, quo trans flumen, ſu-
ſtinebat paries, murum horti vicini. Plenilu-
nium erat & nox pruinoſa. Ad ſpectaculum
horrui, & præ frigore redij. Sodalis vero mox 53
reuertens, tam inhæſitanter, clauem in foramen
clauſtri abdidit, quod vix vllus videns, & ſub
meridiem æquè incunctanter id faceret. At
manè omnium immemor erat. Palpebris enim
clauſis ambulones iſti, clarè ſub denſis tenebris
vident, abſque vertigine, ſecuri ſcandunt, eo
quòd lunari lumine fruantur. Sæpè modicum 54
vulnus curatu difficile fit, quod inflictum ſit
membro Luna exſiſtente, ſub linea æquinoctij,
cito putrent omnia, non quidem ob caloris ex-
ceſſum (qui alibi maior, & conſtantior ſubinde
eſt, ſiquidem ſub linea, indies pluit aliquoties)
vt benè ob Lunæ continuam propinquitatem,
& teretem globi figuram, vt ſuo loco probabo.)
Si Homo, vel brutum, vna ſaltem nocte, ſub
Luna (pleno namque ibi radio, icit vicina) mor-
tuum pernoctarit, ſequenti mane, cadauer pu-
trilagine diffluit. Cuius occaſione inter expe-
rimenta relatum eſt. Si quis Verrucas, Melice- 55
rides, Nattas, ſimileſque excreſcentias, collecto
in conum Lunæ lumine, per vitrum ſuperra-
diet,

diet, donec frigus intrò senserint: facilè deinceps sua sponte euanescant. Nec mirum id, quippe eiusmodi defectus, crescenti auscultant Lunæ. Hinc etiam eius decremento facilius peritura. Scio equidem, si Luna super vulnus splenduerit, mox labra liuescere, ac sanationi
56 resistere. Denique si rana sub plenilunio atrocissimo hyemis Borea, effodiatur, abluatur, & baculo alligetur in agro, sequenti manè reperitur alba quædam, ac transparens mucilago, liquatum tragacantum referens, & figuram ranæ. Istud enim non est frigoris opificium (quod per se, tantum frigefacit, & occasionaliter glaciat) plenilunium aliàs non requireretur. Quocirca tran-
57 situm in materiam primam tribuo. Porrò ista prima ranæ materia primum valet in cancri medela, & à Paracelso vocatur sub ænigmate, gluten de aquatico. Ergo Sol prouocat fluxum seminum, ad terminum vitæ vltimæ. Luna verò trahit in aduersum, ad materiam rei primam.
58 Etenim cum ideo luna, aquas, & altilia in succum Lessas trahat, proficua plantationis & stercorationis obseruatio, in lunam refertur. Noctu quoque plantas, non minus quàm die proficere, ostendit fungorum & peponum familia. Neque
59 superstitiosa est plantarum, ante Solis ortum, collectio: non quidem quod natura noctu ferietur ab opere, instar serpentum: sed quod per noctem vberius nutritæ ante Solis ortum, plena sint nutritione potitæ. Luna ergo, præest nocti, tenebris, quieti, morti & aquis. Quatenus omnia ad mortem, quietem & aquam redeunt. Atque eatenus luna transitum ad transmutationem inducit. Aspicit nimirum & afficit primariò, potius potestates seminales, quàm earundem materiam. Enimverò quia lunæ lumen, potissimum seminalis retrotrahit ad vitam, siue materiam primam: Ideo aliquot Adepti, laborem Sophiæ instituunt, cum lunæ lumine. Iuxta il-
60 lud: *Nocti indicat scientiam* quærentibus. Sufficiunt itaque duo luminaria magna, ad omnes motus, & seminum progressiones, à prima in vltimam vitam, & vicissim. Etenim quia in vsufructum naturæ, abunde sufficiunt, hinc stellas cæteras, in suas cohortes adscribunt. Ideoque duorum tantum maiorum Luminarium, Scriptura meminit. Hactenus de igne & lumine. Nunc de ortu formarum dicturus, repetam seminum massam, recipere in se, corporalem auram, Vul-
61 canum, quem Archeum nomino. Lignorum semina aliquot, siue nuclei vel oleum in se continent, vt amygdala, pineoli, pistacei, & multorum olerum semina: vel sunt farinacea, vt glandes, castaneæ, & cerealia: vel lacteam fundunt mucilaginem fecundam. Inhabitat omnibus quippè, Archeus sopitus, & coagulo seminum obdormiens, sua contentus sorte, quamdiu propaginis est incurius. Ast vbi semel semen suum terræ concreditur, non potest non eius humorem imbibere, & turgidum fieri, situm dein contrahere, & mox fracidum fermentum arripere. Qui odor & sapor, etsi fracidus, tamen in singulo fit specificus semine, alteratque ideo suo fermento acquisito proprium seminis saporem, & consequenter, inde in sui transmutationem disponitur. Etenim per fracedinem, natale istud humidum siue spermaticum, quam primum meditatur sui resolutionem, vnde vapor quidam, dein & exhalatio. Gas (quæ nimirum facilè è putrentibus ascendit) concitatur, oriturque ex illis, sub ista qualicunque putredine, calor, qualis palam fit in lignis sub terra fracescentibus, quæque fungosam illico fuliginem extrudunt. Quia ista fuligo caloris & corporis dissoluti Index, minatur heterogeneorum separationem, adeoque è seminalibus liquoribus, aura illa vitalis, licèt profundius subinde conclusa, minatur eruptionem, priùs tamen laxatis habenis, vagatur intus. Sic recens madidumque fœnum, insperata fecit ædium incendia: profectò caloris non remissi, sed in gradum surgentis indicia. Aura itaque, moderatum semel calorem nacta, sensim Archei perfectionem meditatur, aspirat, & substitutam sibi corporis molem, prouocat ad dispositiones formarum impetratiuas. Quod iam autem de vegetabilibus, id apertius liquet in ouis piscium, volatilium, atque reptilium, omniumque apertissimè, in quadrupedum seminibus elucescit. Tandem itaque tenue, 62
splendens, nitensque lumen, præfatam Archei auram accendit, sic vt inde vitalis fiat. Porrò 63
vt mineralia, prolium substitutione, multiplicique propagine, non emaciantur, nec grauantur; Quia tamen in se, sui primordia continent, vnde creuere, & sunt: Idcirco fecunditate prolifica, licèt non beentur: sunt tamen in sua monarchia, sui constitutiua, radicalia intus seminalia initia. Dixi iam in rerum seminibus, suscitari ex apta materia auram hanc dein, interni caloris fœtu, susceptæ fracedinis ergo concipere calorem, atque tandem nito- 64
rem, vt in piscibus vel splendorem (vt in actualiter calidis) non quidem quod ille splendor sit anima aut forma plantæ, bruti, &c. (esset enim alioqui cuiusque plantæ eadem specie forma) veruntamen in ipso splendore est alia quidditas specifica, odore specifico prægnans, nec à splendore longè aliena, quæ ipsum lumen determinat, ad hoc aliquid essentiale. Adeò sanè, vt quamuis splendor ille, vi solius naturæ, excitetur (vt docent ligna putrida, salita, & salum ipsum) nunquam tamen vitalis efficitur, nisi per Creatorem sibi addita specifica, cuiusdam 65
luminis forma, quidditatis effectrice. Quæ sola videlicet, odorem, splendorem, omnesque proprietates auræ illuminatæ, in sui vnitatem simul trahit. Hæc est nempè rei vita, siue forma, cuius supplementi defectu fœtus in molam, monstrum, vel putredinem degenerat. Et quamuis adsit aura vitalis & splendor eius, accrescatque; quia tamen deficit lumen formale, & vitale: trahens sub vnitatem, proprietates & diuersitates subalternas; fœtus corrumpitur, & mox putrescit. Quapropter solus Pater luminum, formarum lumina, & luminum formas immediatè condit, *qui vitam & omnia, dat omnibus, nec longè abest ab vnoquoque no-* 66
strûm. Porrò progressus generationis in seminibus calidis, facilioris est conceptus. Quippe calore mox fracescunt semina, eaque Archeus illorum, facilè splendorem mutuant, vt maioris luminis desponsatus hæres. Nondum enim contentus, acquisita vegetatrice suæ speciei, vlterius anhelat, progrediturque ad compromissum suo semini lumen, sistitque, & quiescit, in anima 67
sensitiua, vltra scandere non valens. Atqui prout *1. Forma essentialis.*
in rerum systemate, quatuor saltem sunt gradus: sic quadruplex quoque illarum est forma. Vna quidem eorum est, quæ via vllam vitæ manifestationem promittunt, vt Cœlum, saxum,

metallum, marcasita, sal, sulfur, liquores, terræ.
Item vegetabilia effœta, ossa arida, &c. Quo-
rum forma est lumen quoddam materiale, for-
ma continens, & tribuens rei esse, ideoque &
2. Forma vitalis. meritò essentialis dicta est. Altera verò rerum
series vigore alimenti atque incrementi, vitale
initium, & animæ characterem continere vide-
tur. Vt sunt plantæ, quarum forma à præceden-
ti varians, titulo vitæ decora, ideo forma vita-
lis appellanda est. Non quidem, quod sit eius-
modi forma anima viuens, sed vitalis duntaxat,
quatenus sensitiuæ & viuentis animæ præludia
3. Forma substantialis. gestat. Tertia demum classis rerum, formam vi-
uentem, non per similitudinem; sed verè mori-
turam, atque sensitiuam obtinet. Ideoque pariter
dicitur forma substantialis, non quidem abso-
luto nomine substantia: sed substantialis dunta-
xat, quasi per modum abstractæ cuiusdam spi-
4. Substantia formalis. ritalis substantiæ se gereret. Ac tandem est quar-
te, atque vnica inter omnes, verè substantia:
Ita sola vocari debet substantia formalis, nun-
quam interitura, durationis infinitudine. Cæ-
terùm demonstraui lumen & ignem, creaturam
esse neutram, inter substantiam & accidens.
Idem hoc loco, de omni forme naturali, essen-
tiali scilicet; vitali & substantiali, quatenus sunt
de luminis prosapia, venit intelligendum. Quod
autem Angelus, & mens humana, sint substan-
tiæ formales, ac verè spirituales; illorum ab-
stractus exsistendi modus arguit. Qui aliis for-
mis denegatus est, quæ per modum omnis lumi-
nis subsistunt, & intereunt. Vnde colligo in
68 Thesin nouam, pro Scholis: *Nullam substan-*
tiam esse annihilabilem, vi naturæ, aut artis.
Absurdum mihi visum semper fuit, quod ma-
teria in se imperfecta, sterilis, & impura esset
æterna deinceps à creatione, & quod formæ,
per mortem annihilabiles, essent substantiæ ve-
ræ; Substantiæ inquam essent tantò viuaciores
materia, & tamen momentaneæ. Quare iam pa-
tet, quod ignis consideratio, per Physiologium,
referet naturæ ianuam, totamque illuminet
Philosophiam, omnesque excludetur Pyrotech-
niæ despectores. Considerabam olim; cum mo-
lestia. Si formæ rei sit maximè & principalissi-
mè substantia adeoque actus per quem materia
sit hoc aliquid subsistens: Equidem forma prin-
cipalissimè subsistere, atque substare debebit,
vel falsum est axioma: *Per quod vnumquodque*
69 *est tale, illud ipsum est magis tale.* Sed conse-
quens, simul cum axiomate, est falsum. Quip-
pe omnes animæ belluarum, omnesque formæ
sunt caducæ. Ergo & antecedens mihi falsum
reputaui. Creata nimirum vniuersa ex nihilo
facta sunt, adeoque istius principij indolem
seruant, atque ideo imprimis formæ & esse re-
rum, redit sponte in pristinum nihil. Verum-
tamen Deus hominem non immediatè ex nihi-
lo, sed ex limo terræ creauit, fuitque eius crea-
tio ideo longè aliud, quam reliquorum: Etenim
omnipotens limum de terra sumpsit, non qui-
dem in pondere adæquatum homini, instar sta-
tuarij (quippe ex vnica costa, integrum corpus
muliebre plasmauit) vt manifestaret mysterium
huius anomalæ creationis, non esse per modum
aliorum: sed substantiale, quo ad formam. My-
70 sterium inquam totum, ad fines, siue ad ani-
mam directum, manifestans animam hominis,
nedum esse exlegem, vnicamque inter formas
cæteras, substantiam: sed etiam, quod ex im-
paritate limi vel costæ ad integram personam,
cerneremus animam nostram, esse substantiam
formalem, non quantam, sed merè spiritualem.
Et quæ per modum verè substantia entis, quan-
doque abstracta, æternum, ex dono creatio-
nis, deinceps permaneret. Est itaque omnis
formæ creata à Patre luminum in propriam spe-
ciem, estque lumen quondam sui corporis:
Distinctæ autem sunt formæ, inter se, nedum 71
luminis gradu; sed tota specie. Ideoque tot lu-
minum species in natura, quot rerum. Cum-
que inter res etiam Angeli numerentur; sequi-
tur longè plures esse luminum species, quàm
rerum materialium. Sed meritò rememoran-
dum est, in seminum Archeo, nitorem, vel
splendorem, adeoque lumini formali simile, ali-
quid contineri, quod materiam ducit ad fines
speciei suæ congruos: longè tamen à formali
lumine, istum splendorem recedere; siquidem
illico immediatè conditur à Patre luminum: 72
splendor verò procedit ex naturæ gremio. Est-
que differentiæ & dissimilitudinis amplitudo in
huc sita: quod inter, siue ad summum, splen-
dor seminum sit effectus Archei fabri; lumen
formale verò, sit causa, & actus vitalis. Deni-
que splendor differt ab Archeo, tanquam lu-
men à materia, adeoque totum splendoris esse,
terminatur in splendendo: lumen autem for-
mæ, est ita ipsius quidditati annexum, quod sint
formaliter vnum, & idem, sola relatione distin-
cta. Adeoque etsi lumen formale luceat; ta-
men actus eius non in lucendo terminatur, sed
in essentifica quidditate. Ideoque nitor, atque
splendor, sunt quidem graduum initia, ad lumen
ignibile, & calores eius: vbi lumen formale to-
to genere à lumine ignibili differt, ideoque 73
gradus nescit: sed species habet in sui formali-
tate distinctas, atque distinctiuas, tam in essen-
tia specifica, quàm in esse indiuiduo. Ideoque 74
natura debet recipere distinctiones specificas,
à formali lumine, non valens alioqui seipsam
distinguere à seipsa, nisi per aliquid prius, quod
actum distinctionis contineat. Vt neque seipsam
per se perficere, nisi id recipiat ab aliquo priore,
efficienter perficiente. Et cum formæ res ipsas
actiuè distinguant, atque perficiant, conside-
ratur in illis Potestas præcognoscens à fine vs-
que in finem, infinitæ Sapientiæ. Docui iam
ante, quod lumen Solis, cadens in terram, ob-
uians lumini lunari, sese mutuò penetrent. Ita 75
lumen animæ nostræ attingere, & immediatè
penetrare posse, omnes omnium formas, mo-
dò semel corporis sui contagia amiserit. Quam-
diu autem corporis socia est, formas sibi subor-
dinatas penetrat. Quod significatur in verbo,
Substituit pedibus eius volucres cœli, pecora cam-
pi, & pisces maris. Etenim quidquid anima im-
mortalis (de sensitiua non loquor) emanatiuè
cogitat, idipsum quoque attingit, prout tracta-
ui de venatione scientiarum, & in phalange
morborum. Sic pariter & suam sensitiuam, mens
penetrat. Sicque animæ cogitata, in corpus de-
riuant. Vice versa, animæ sensitiuæ conceptus
(puta dum dormiens sitit, esurit, &c.) ascendunt
in cor, & non rarò immortalem feriunt men-
tem. Hinc ergo, consequens, omnes rerum pro- 76
prietates, tam occultas, quàm manifestas iouri
corporibus, ratione contactus formalis, adeo,
vt tandem etiam contaminent, saltem delibe-
rationes substantiæ formalis. Vt dum rabidus,
dente

dente cutim, vel leniter sauciat, mox inde rabiei symbolum, in lumine, quo se sensitiua & 77 mens contingunt, propagatur. Deus verò, quamuis habeat immediatum omnium contactum: non tamen vicissim ab vlla forma attingitur: nisi ab anima, actualiter mediante, in Boni symbolo: Idque quatenus sui imago, in Deum sese reflectit. Formæ autem reliquæ, vt caducæ sunt, nil in lumen infinitum, substantiale, ter gloriosum, agendi iuris habent. Ex præfatis ergo constat, quod quæ in Aristot. sunt innocentiæ, Scholarum sint blasphemiæ, dicendo: Quod si 78 Deus aliquid immediatè ageret, deberet, & quoque pati reactionem. Quoque Deus immaterialia vtatur instrumentis immaterialibus, vt aliquid operetur aut agat. Porrò siquidem mens humana imaginem Dei proximè refert, immortalis, & ideo fit impassibilis, non potui mihi persuadere, quod legibus corporis coërceatur, sic vt ab hoc patiatur. Hoc est, scio, stante valetudine, non rarò turbari principes mentis potestates. Aliam idcirco agnosco sanitatem in ente, atque aliam in mente: non possum tamen comprehendere immortalem substantiam spiritualem, ab infami excremento, quod illam nentiquam attingit, pati posse. Quidquid namque patitur, id à fortiori agente fit, eique subiacet: 79 At caducum agens, in horas labile, atque determinatum omnifariam, non potest esse fortius ante immortali, & spirituali, cum quo nec symbolum nec contactum habet. Mens ergo immortalis non furit, non delirat, non dormit per opiata, non alienatur hypochondrij exorbitatione, non lunaticismo variat, nec vino cespitat, vt nec tabidi aut tarentulæ ictu, rabiem sentit. Furores ergo, & alienationes Rationis, non sunt menti propriæ. Sed hæc deinceps à corrupta natura, tædio corporis afflicta, delegauit succenturiatum suum animæ sensitiuæ, quam radio solo vitali penetrat, vt sit, & viuat, hospitetur in ea & obuoluatur: de reliquo autem, non 80 nisi ex obliquo, squallidè aspicit. Non est autem sensitiua in homine, aliquius bruti forma specifica, multoque minus indiuidualis, vt brutum sit, antequam homo. Anxij in hoc fuerunt, quotquot ante me, brutorum formas, substantias putarunt & desumi immediatè ex ipsa substantia materiæ, nec deduci desuper lumen nouum à Creatore, quod non sit substantia: sed lumen, quod vnitatis specificæ sit syndesmon. Sine quo, irriti omnes naturæ nisus, corporum dispensationes, auræ excitationes & splendores, adeoque inanes, atque steriles fuut seminum conatus, quicunque naturæ gremio eliciuntur. Archeus namque dare nequit, quod non habet, nec habet quod sua natura est longè angustius. Creator ergo, luce quidditatia specificæ Archeum modo ineffabili illustrat & simul in vnitatem concreti connectit. Estque in sensitiuis anima, siue vita sensitiua. Suus ergo maturitaris momentis, & destinationis periodo, brutalis conceptus animatur specifico lumine formali. Sed cum semen humanum non habeat specificam determinationem, ad dispositiones brutales, (nisi prægnás fortè per phantasiam alienet humani seminis typum) nouerit que Omnipotens, quorsum ac quousque singula fluant semina, dum iam ad vitam ventum est in homine, recipit animam sensitiuam indistinctam, quo ad brutalitatem in splendore, sola vita potientem, simulque eodem instanti, cum vita, mentem immortalem copulat Conditor: vt per 81 hunc actum vltimatum, sensitiua determinetur ad speciem, per indiuiduum humanum: petitura tamen vna cum hominis vita, eo quod substantiæ formali, atque immortali copuletur quidem; sed non vniatur, neque eandem penetret: ast dumtaxat attingat irregulariter, prout de vita longa. Sensitiua ergo, determinatur specifice à mente, tanquam lumen à substantia lucida, alias vnioni corporis esset inepta. Adeoque subordinatio eius, ad vlteriorem actum, in conceptu Creatoris, tollit à sensitiua, determinationem specificam. Eo quòd forma subordinata esse, nomen, aut speciem tali, non determinet, licèt in indiuiduo actualiter existat. Idque 82 aiiam, quòd anima sensitiua, non sit substantia aut accidens: sed luminosa natura neutra: Nec est enim vegetans forma in bruto, dum solùm vegetatur & nondum sentit: quia est subordinata animæ sensitiuæ. Multi idcirco putarunt, duos actus formales non se compati, eo quòd censerent, esse duas substantias: & sibi in igne contradixerunt, dum lumen viderent penetrare lumen, ignem ferrum, imo & ignem igne adiuncto, per sollem penetrari. Denique sensitiua in 83 brutis, non est vegetatiuæ animæ nuda promotio, siue transitus, ad perfectiorem sui statum: vt illa aduenienre, hæc fatiscat, aut in illam hæc commutetur. Nemo enim animas plantarum accidens dixit: sed omnes fatentur eas esse, ens vitale, subsistens. Sunt namque animæ vitales: 84 sed non propriæ viuentes: Sic enim arescente planta, vitale lumen eius cum anima perit, plerumque, persistite tamen illius simplicis virtute. Dixi, plerumque, eo quòd radix floris Anemones, in rugas planè arefacta, adhuc reuirescat, &c. Itaque animarum operationes, & effectus, permanant discreta. Ita vt vnius animæ functiones extinguantur, illæsis alterius. Sunt ergo 85 animæ discreta lumina, & subordinata ad terminum destinatæ durationis, in motu determinata. In quo termino, nisi à superueniente lumine penetrantur, mox desinunt esse. Itaque distat hoc vitale lumen, ab igneo (vt dixi) fine, mediis, organo, effectibus & proprietatibus. Vtpote lumen igneum, in gradu remisso, non est viuum vnquam, nec vitale, nisi occasionaliter, siue quatenus excitat. In gradu autem intenso, per sui complicationem redactum, est destructor, & artificialis mors, & simplex creatura: vbi aliàs lumina formarum, per omnes rerum species, sunt dissecta. Cum res non aliunde suam quidditatem trahant, quàm à formis luminosis. Possumusque luminum diuersitates facilè demetiri, si idem Solare lumen, à luna repercussum, tam facilè à suis proprietatibus transmigret. Postremò mineralium Archeus, planè ma- 86 terialis est, sub spissitudine liquidus, occultum, & torpidum tegens nitorem, qui vegetior atque liquidior est in plantis, in quadrupede verò apertè fluctuat atque splendet, adeo vt defungente animali, mox in oculis, splendor deficiens conspiciatur. Finge enim buuem 800. lb pendantem, qui extincto vitæ lumine mox friget. Ergo lumen istud calidum, necesse est, sit tanti, vt totidem libras in frigus ruentes, continuo sui fomento, à frigore præseruet. Calidum er- 87 go lumen quadrupedum, ac volucrum, Solare est, non secus atque piscium, lunarem splendo-

rem arguit. Exemplum enim luminis frigidi pi-
ſcium, noctu non raſum eſt in myricis, tertis,
inquam, cremabilibus. Etenim lumen eſt, &
accenſum, exhalatio ſplendens abſque igne &
calore. Nam ſubinde, ſub denſiſſimæ noctis ca-
ligine, potui manuum lineas diſtinguere ſub lu-
mine præfato. Finge eodem quoque modo, ve-
getabilia duplicem lucem ſortiri, ex natura lu-
cis, non autem elementi, eo quod vnico con-
ſtent omnia elemento. Cum ergo Scholæ lumi-
num proprietates ignorauerint, non mirum in
gradibus eas ſimplicium ceſpitaſſe. Adeoque
88 aliud poſthac iudicium eſt dandum de gradibus
ſimplicium, iuxta pluris, aut paucioris participa-
tionem luminis, de ſuo luminari regente. Id
quod Pyrotechnia declarat, ſeductione luminaris
entis, à reliquo concreto. Quod pluribus ſat ie-
89 iunum eſt: ſed Adeptis perfacile. Quippe per
ignem Gehennæ, qui eſt liquor Alkaheſt, Para-
celſi, ſciri poteſt, quantam alterutrius luminaris
partem, vegetabile (etiam incognitum, contu-
ſum, ac ſitu obductum) poſſideat, non minus
90 quàm qua figura ornatum fuerit. Idque non
Quercetani ſoaſu, qui cum vidiſſet debile lixi-
uium congelari, putauit vrticæ ens ſeminale,
poſt incinerationem, in ſale cineruio permanſ-
ſiſſe: Eo quòd incipiens glacies, ſtirias ſuas
91 acuminatim contrahat. Fallitur quoque Para-
celſus, quòd, omnia vegetabilia; primi gradus
calorem, non poſſe ſuperare ſcribat. Luferunt
nempe mirabiliter luminaria magna, in ſimpli-
cibus; ſeminaque ad graduum amplitudinem
pro decore Vniuerſi aſcendunt, habentque ideo
quæuis formæ, eſſentificatoris quidditatis lumen.
Ad alterutrius luminaris ſyzygiam redactum.
Non tamen luminarium lumina, formæ ſunt
92 conſtitutiuæ ſimplicium: Eo quòd Solis lumen,
vel in ſui ſimplicitate, ſit combuſtiuum. Turpe
ergo, quod homo hominem generet, & Sol.
Quippe quod gentilitatis Idiotiſmo ſit refer-
tum. Denique volucrum, & quadrupedum ſe-
mina, primum ſunt muccoſa, quia puſilla Sola-
93 ris luminis ope perficiuntur. Coguntur autem
atque denſantur ſenſim, vt ad ſui generati con-
ſiſtentiam ſufficiant. Interim piſcium oua, pri-
mum ſunt duriora, & mox lunæ auxiliante lu-
94 mine, in muccaginem teneteſcunt. Duo igitur
ſunt, & ſufficiunt luminaria magna, vt totidem
primitiua elementa. Sol, aëri præſidet, vt Lu-
na, matricibus aquis. Quocirca animal Solis
lumine fætum, continuo aëris ſoctu opus ha-
bet, vt & piſces, indeſinenter aquas trahere co-
guntur, ad ſui ſuſtentationem, luminiſque ſui
95 refocillationem. Noui quidem, lumen Solis, in
ſilicem recipere (ſola nempe ſilicis præparatio-
ne) vt extra Solis præſentiam, ſub denſiſſimis
tenebris, lumen illud acquiſitum aliquantiſper
permaneat, iterumque hauritur lumen, noua
expoſitione ſilicis, ad Solem diurnum, licèt ob-
96 nubilum. Hæc itaque nobis fuit inſpirationis
non contemnenda neceſſitas; vt luminarium
videlicet, in ſeminibus, quadam conſanguinita-
te contentorum, reſtauratio contingat: non au-
tem ſola, ſolius frigoris deſiderata temperies.
Teſte piſce. Sufficit ergo, nullam naturalium
formam, produci à Cœlo, à Sole, ex ſomniato
materiæ appetitu aut qualicunque ſeminum diſ-
poſitione; Vtpote quod hæc cuncta claudan-
tur accidentium Syndrome, nec viam ad crea
tionem ex nihilo nouerint. Nam natura non va-
let vnquam ex ſe, ad vitalis luminis procreatio-
nem aſcendere. Sed Christus, Dominus Vni-
uerſi, ſolus eſt vita omnium rerum, & parens:
nec hunc honorem dabit vlli creaturæ. Pater
luminum ergo, ſolus Deus. Non autem ſic vo-
catur, quia ſtellas fecit. Nam vt non dicitur Pa-
ter lapidum, aut rerum non viuentium: ita ne-
que aſtrorum. Imò nec proinde dicitur vegeta-
bilium Pater, tametſi lumen aliquod vitale in
ſe habeat. Pater itaque vniuerſorum luminum,
ſolus is eſt, cui ſoli competit Patris nomen. Qui-
que ſolus eſt Pater vocandus, & in cœlis eſt.
Nam etiamſi pater carnalis, de ſuo det, vnde
paternitatis nomen ipſi tribuitur. Quia tamen
non eſt luminum vitalium dator, ſiue forma-
rum Creator, veritum eſt nomen paternitatis
vitalis dari creaturæ. Eſt ergo Pater luminum,
ſiue formarum vitalium Deus. Suntque totidem
diuerſa eiuſmodi lumina, quot formarum vita-
lium. Etenim quia animæ, non cognoſcuntur
notione à priori, ideo vniuerſali etymo vocan-
tur lumina, cum proprietate filiali, cuius corre-
latiuum eſt Pater. Ita tamen vt iſta paternitas ſit
analoga. Nam licèt verè creet omnes animas vi-
uentes: non tamen belluæ, proin filiationem
proprij nominis, aſſumunt: quia nec ſimilitudi-
nem ſui illius Patris. Pereunt namque illarum
animæ, cum vita illarum, per modum flammæ
candelæ. Sola itaque mens hominum, im-
mortalis eſt ſubſtantia, imaginem Patris lumi-
num referens: ideoque data eſt illi poteſtas
fiendi filius Dei. Quæ cum de fide credamus,
indignatus ſum, etiamnum hodie à Chriſtianis
doceri, formas rerum & animas brutales eſſe
ſubſtantias veras & ſpirituales: per conſequens
non eſſe lumina vitalia, nec creari à Patre lumi-
num vniuerſorum: ſed à Sole dari ac fieri,
itemque ſuſcitari ex potentia ſeminali. Quaſi
ſubſtantia ſpiritualis crearetur à potentia mate-
riæ. Id enim inter quiſquilias Gentilitij, reten-
tum in Scholis æſtimo: at non citra læſionem
diuinæ Majeſtatis. Cui debetur omnis amor
filialis.

MAGNVM OPORTET.

1 *Paracelſi inconſtantia.*
2 *Ortus ſpontaneorum per genera.*
3 *Archeorum diſſonantia.*
4 *Accidentia plurima manent in nouo gene-rato.*
5 *Speciebus addi, vel minui per Oportet, contra Ariſtotelem.*
6 *Error Paracelſi in ipſo Oportet.*
7 *Accidentia mutant ſua formalia objecta pro-pria.*
8 *Contraria perſuaſio Phyſicam hactenus euer-tit.*
9 *Quomodo idem accidens migret, cum rei vi-ta media.*
10 *Vnde naturarum tot diuerſitates in homine.*
11 *Fictus ille appetitus materia meretricius.*
12 *Demonſtratio erroris.*
13 *Rerum neceſſitudo, vnde realiter, & princi-patiuè.*
14 *Schola non docuere vera initia.*
15 *Quædam in aëre corrumpuntur, alia verò con-ſeruantur.*

16 *Vnde*

16 *Vnde rerum corruptio.*
17 *Corruptio est solius materiæ.*
18 *Quid corruptio.*
19 *Corruptio non est de priuatiuis, contra Aristotelem.*
20 *Corruptio & generatio, non reciprocè subsequuntur.*
21 *Scholarum inaduertentia.*
22 *Quid sit magnum Oportet.*
23 *Terra, non autem aqua profert Tribulos & Spinas.*
24 *Ante peccatum, qualis digestio.*
25 *Tribulorum ærumna qualis.*
26 *Odores & sapores, fermenta fundamentalia.*
27 *Error de octo gustibus.*
28 *Tres vitæ, earum fluxus, & recessus, per tres rerum monarchias.*
29 *Verrucæ cur attactu pomi pereant.*
30 *Basis sympathiæ.*
31 *Retrocessus vitæ.*
32 *Triplex vita mineralium.*
33 *Proprietates in loco, & locato.*
34 *Quid duplex nihil, in verbis* Terra inanis & vacua.
35 *Lumen, ens extra lucem; per silicis mechanicam probatur.*
36 *Sensationes in sensuum organis.*
37 *Quorsum inseruiat Magnale.*
38 *Immediati locorum ciues, quinam.*
39 *Origo, & progressus metallorum.*
40 *Vita in metallis, progressus manifestior.*
41 *Vnde mineralia tanta sint efficacia.*
42 *Dignitas Archei ante peccatum.*
43 *Quæ sint qualitates ambulatoriæ.*
44 *Quod Scholæ clamant impossibile, est in natura necessarium.*
45 *Vnde iste error.*
46 *Absurda aliquot inde sequentia.*
47 *Axioma friuolum.*
48 *Scholarum miseranda tenebræ.*
49 *Obiecta visus, cur magis operentur in prægnante.*
50 *Adepti ambulant per obiecta visus.*
51 *Speculationes aliquot in themate de spirituum apparentiis.*
52 *Distinctio qualitatum à modernis.*
53 *Morborum occasiones.*
54 *Modus quo fit hydrophobia.*
55 *Idem de aliis venenis.*
56 *Venenorum alteritates.*
57 *Modus quo venena agunt.*
58 *Considerationes circa venenorum actiuitatem.*
59 *Exsufflatio vitæ, qualiter contingat.*

1 INADVERTENTER sic paulatim eorum cecidi, ab elementis in ortum formatum, ibidemque distinxi quadruplicem formam, genere à se inuicem diuersam. 1. *Formam nempè essentialem.* 2. *Formam vitalem.* 3. *Formam denique substantialem.* 4. *Atque tandem excellentiam Substantiæ formalis*, pro colophone Naturæ addidi. Cum enim de elementis meam doctrinam explicuissem, sensim decidi in historiam vitalium, ac consecutiuè quoque, in morborum mortisque necessitates, me deuolutum sensi, vt scilicet physicalia initia, ad finem destinationis humanæ applicarem. Itaque ad magnum Oportet perueni. Ad vitæ nimirum fluxus, atque refluxus, adeoque ad mortis intestinam calamitatem deueni. Quapropter omnis consideratio nostra physica, Medica posthac fiet. Enimverò Paracelsus, non sat sibi constans, in inuentione causæ morbificæ, cespitauit in medio ac modo, quibus res quæque in occasum vergit. Ad cuius elucidationem iam ante docui, fructus, quos vetustas credidit elementorum congeriem, volus aquæ esse proles, impraegnatæ à semine, quod in locis, tanquam vteris, aquam disponit ad generandum. Etenim vbicunque aqua odorem acquirit, mox quoque in eo ipso fermentum, atque deinde semen, in materiæ dispositæ per fermentum, incæpta dispositione, concipit. Plurima siquidem solius odoris sine, fiunt. Sæpè enim radix caulis, medulla, frondes, & plantæ integræ historia, propter odoris florem, vel floris odorem nascitur, estque odor multarum specierum finis vltimatus, tam in condimentis, quam pharmacis. Vtpote ex arena, seu terra 2 simplici, & aqua, crescit nil nisi situm priùs, fracedinem, siue odores contrahant. Procul enim sub terram nil fracescit, nec crescit planta in arena. At ferè prope diem, odor, fracidus est, & Lessis suas profert plantas. Puta si fimi pars vna putrescit in terra, quotuplo sui pondere, aquam impraegnare potest & fructum edere. Etenim aqua omnis odoris expers, nisi in sui sulfure, fermentum odoris conceperit, certè in pristina simplicitate, sine fructu permanet, vt aqua pluuia. In profundis ideo terræ stratis, vbi longè à situ, putredine, & corruptione est recessus, licèt lessas nullum sit, tamen aquæ, occulto odore loci impraegnantur, primum, salis cuiusdam contagio imperceptibili, ad ditiores mox fructuum colonias properant, & tarra prorumpunt. Habitat nempè suus vbique peregrinus odor fermentaceus, qui sulfur aquæ ingrauidet, inibique sopitus, tandem concrescat. Vt in mineralibus. Vel concretus atque densiori aura saltem perfusus, vegetet; vt in plantis, & ouiparis. Vel prorsus ab 3 initio, forma auræ, gliscit. Prout parturientibus viuam prolem. Archeus ergo iam conceptus, vbique vitæ custos, & transmutationum promotor manet, eiusque mutationem, illico vitæ suæ nutritio, à prima nempè vita & materia sui, vsque in vltimam sequitur. In hoc nempè, Archei rerum consonant, quatenus vitales splendorem aliquem possident: variant tamen, quatenus dissimiles formæ præcursores, & œconomi. Attamen non se mutuò recipiunt, nec illorum turbetur regimen quin ordinis (quem malè philautiæ titulo explicant) ergo, herus maneat, qui potior fuerit. Quorsum sanè fermenti sui impressiones liberaliter expendunt, vt consortis Archei, alienas inquietudines compescat, illumque subigat. Etenim prout sub immortali mente non pereunt formæ subordinatæ ossis membranæ, &c. Ita & rerum contingit transmutationibus; sic quidem, tametsi cibos, omnimoda transmutatione, formam sanguinis acquirat, 4 hic tamen conseruat, non obscura accidentia cibi prioris, quæ ideo ambulant de vna materia in aliam. Durus sanè, & paradoxus hic sermo in Scholis. Quæ statim facti exemplo probabo. Prope Montes ad Zomam, porcus, recedente mari, squillis, conchilibus, &c. vescitur. Caro eius sapit axungiam piscis, ast

5 est tamen porcina, Ebraeis vetita. Vaoum ergo, quod species retum, sint tanquam species numerorum, quibus ne vnitas additur, vel subtrahitur, quin continuo ipsa mutetur species. Vnica nempè animalis caro, sapores alienos, pro ciborum varietate, suscipit. Quercus Hiberniae, ita antidoti proprietatea retinet, quod nostris aedificiis araneas fuget. Qua proprietate quercus nostras caret. Non enim contingunt accidentium migrationes in cibis, defectu, perfectae, atque essentialis transmutationis. Nec etiam lotium redolet therebintinam, niacin, vel asparagum, quatenus aliqua pars excrementosa cibi cum cruore permaneat in carne. Id enim minus repugnat perfectae transmutationi, separationi, & electioni, Archeo debita, cui nempè inest vis perfectè transmutatiua materiae, dispositiua in figuras, odores, colores,
6 omnemque accidentium proprietatem. Paracelsus enim, subinde vitae, ac materiae mediae mentionem fecit: sed non sibi appropriauit, in maxima necessitate, qua de tartaris sommiauit. Etenim rem sibi in securo collocasse visus, exemplo tartari viui, si consimilem tartarum, obliquè cibis ac potibus immiscuisset, ad morborum materiam atque originem inueniendas, ante se nondum detectas. Nec enim explicuit, vnde sapores insignea, post ciborum veras trans-
7 mutationes, maneant superstites. Quocirca necesse est, idem numero accidens, migrare de subiecto, esse inquam, in formali transmutatio, quòd prius erat in transmutabili, licèt forma
8 subiecti inhaesionis plenè perierit. Eo quòd, etsi non maneat materia, permanet tamen vita media, de qua in scholis nil auditum est hactenus. Manet nimirum vita media, in Archeo transmutato, non secus atque forma ossis, defuncto ho-
9 mine. Nam licèt stomacho insit vis fermentalis, quae sibi ingesta resoluat, ac deinde in aliis officinis perfectè eadem transmutentur: non potest tamen modò, quicquam tam perfectè in nobis, immediato digestionum fluxu assimilande transmutari, quin de caetero non superstint priores concreti obtusiores vitae mediae quali-
10 tates Qua nimirum necessitate, assueta alimonia diuersorum climatum, imprimit in partea solidas peregrina admodum contagia proprietatum. Vnde tot, vnius naturae humanae, dissonantium dissimilitudines contingunt: quas certè, nunquam potui vanis qualitatum complexionibus dedicare. Suilla nempè est, suilla, licet hortidus axungiae piscium gustus remanserit in vita sui media. Quae res nunquam ante considerata, totam naturae contemplationem effecit sterilem. Siquidem hic cardo naturae, est neglectus in Scholis. *Oportet* namque, prorsus est necessarium, quo vitae mediae qualitates remanent in transmutatis. Eo namque nisi concesso, nulla erit medicaminum potestas, vt neque morborum occasio. Nil enim felicius operatur ad sanandum, quàm quod per sui transmutationem penitissimè intrauit, & proximè est vnitum illi, quod sanari debet. Granum sic in terra moritur, vt per vitam mediam suam nouas proles excitet infoenus. In cibiaquoque, licèt pristinae ciborum formae prorsus perierint, mansere tamen operatiuae proprietatea, prioris vitae mediae: idque in secundam, & tertiam subinde generati transmutationem. Sensim nempè fatiscente natiua, vitae mediae proprietate, sub adscendentis Archei domino, cuius videlicet fermenti subacta est materia. Istud nempè est *magnum Oportet* in hac vicissitudinum valle: non 11
autem est meretricius appetitus impossibilis hyles Finxit namque Aristot. materiam, omni accidente vt & forma essentiali, priuatam, hancque sibi chymeram, in naturae initium statuit. Adeoque pro principio materiali constituit, non quidem ens physicum, actu existens, aut potentia possibile: sed corporalitatem mathematicam; non verò hoc aliquid, aut principians initium. Etenim figuris, atque mensuris, imaginatio libitui, oatuiam auscultaturam putauit. Interim vt ista materia foret principians, finxit illi competere principium quoddam motiuum, appetitum nempè vniuersalem, ad quasuis sibi ignotas formas. Quae somnia, etsi ridicula, nulli fini, vsui, aut necessitati conformia, multasque de se absurditates parturientia; adorantur hodie tamen à Scholis. Quae seipsas inde fecere ridiculas. Cum illius corporeitatis nullus possit esse appetitus, spirans ad vllam perfectionem, quam ante in se non haberet. Nempè vt sit figuratum atque formatum possibiliter capax. Alioquin enim in consideratione naturae, & qui- 12
dem in esse principiante, omnis entis appetitus fertur in perfectionem, non quamlibet: sed seminis, in dispositione fermentorum praeexistentis, adeoque etiam operantis. Semen autem non adspirat, nisi ad determinationem, in Archei dispositione adumbratam. Enimverò vt mathesis sibi proponit corpus, sine omni accidente, omnium figurarum capax: Ita Aristot. hanc speculationem pro libitu in naturam sibi ignotam inuexit, ac huic materiae appetitum, vicissitudinis amantem, & vnicam causam introduxit. Vsque adeo materiam primam censuit omni qualitate & forma vacuam: solo autem appetitu meretricio, ad omnes & quaslibet formas, dotatam. Nesciens imprimis vicissitudinem, non appetitu materiae: sed instructione seminum, prouenire. Nec Sholae semel retrospexere, quod desiderium permanendi, antiquius, fortius, & naturalius sit, appetitu permutabilitatis; suoque ipsae Scholae contradicant Aristoteli, volenti, ens vnumquodque proprio naturae nisu, desiderare permanere. Cum res necessariò sit, antequam de mutatione queat cogitare, aut optare. Itaque materia, priùs esse perfectum nancisci debuisset, quam verus esse fastiditet, & vicissitudinem appeteret. Priùs est namque esse, quàm placere: & placere prius, quàm displicere; nihilque displicere potest, aut vicissitudinem optare, quàm quatenus adepto cognitoque placito, indicatur perfectius aliquid, possibiliter & melius. In crudioribus enim seminibus, quae ex odoribus, prima sui fermenta concepere; odor praecepit complacentiam, haec autem generat sui, & permanentis, desiderium. In possibilibus verò, desiderium facit eundem appetitum permanendi, non autem petendi, per mutationem sui esse. Quod si verò, ob intestina mortis impedimenta, non sit concessa permanentia: sit in corporibus dissolutio, inde verò taedium; à taedio autem proceditur ad auersionem, sensim labente vi rectrice, vnde tandem destructio non intenta; sed subsequens per necessitates. Scholarum erat nouisse, quod esse semper praecedat taedium, ad non esse.

Quod

Quod hoc tædium non sit intentionis naturæ,
sed imaginaria metaphora potius, ad defectus
rerum subsequens. Saltem quod hoc tædium,
deberet præcedere appetitum, ad non esse.
Multoque magis, appetitum ad nouum sibique
incognitum esse. Cum nouum esse non detur,
ante interitum præsentis esse. Breuiter quod &
tædia displicentiæ appetitus, non nisi somniali-
ter conueniant non enti. Tandem que, quod ex
somniatiis principiis, tam absurdis, nil exspe-
ctandum præter errores, confusionis plenos.
13 Vicissitudo ergo in natura, non ex appetitu ma-
teriæ: sed ea potestate efficientis Vulcani est. In
quo odor, & sapor vitæ mediæ, generant semi-
nalem imaginem transmutationis originem.
Neque enim adhuc satis sibi Scholæ constant,
in illo materiæ appetitu; imo principia naturæ
theorica, non videntur Scholæ in vsum docuis-
14 se veritatis. Cum siquidem ad res ipsas descen-
dunt, non illum appetitum materiæ, amplius
incusant, pro rei corruptione: sed aërem, cor-
ruptionum quarumcunque effectiuum culpant.
15 At ego plura sub aëre siccari scio, quæ aliàs sub
terra, vel aqua putrent illico. Siquidem vitrum
putrefactibilium vltimum, in aëre manet velut
æternum. Sepultum verò post annos, fracedi-
nem admittit, crusta obuoluitur, sal eius disso-
lutum, fatiscit: & arena sui constitutiua perma-
net. Aër capsa est, in cuius porositatibus quæ-
dam se disponunt in alteritates, quædam subter
aquas, & multa quoque sub terra, iuxta semi-
16 num dispositiones. Siquidem quæ odorem de
se spargunt, eundem flatore & raptore vento
amittunt, vel concluso vase, eundem intus reti-
nent. Si enim prius: inanes corporum deinceps
pori, aërem recipiunt, qui ibidem conclusus,
fracescit cum odorabili, vnde odoris residuum
recipit fermentum, ab dicta fracedine situm tra-
hit, rancidum, vel mucidum euadit. Sin autem
posterius fiat: Tunc aër ibidem detentus, fra-
cescit, & ad corruptionem deducit concretum,
nisi odorabile, balsami proprietates habeat: eo
quòd fermentum nouum meditetur vicissitudi-
nem. Volatilia siue exhalabilia & profuga, fa-
cile fatiscunt (quia vt plurimum heterogenei-
tates habent quarum defectu, vix distillata cor-
rumpuntur) quorum vnum alterum fermentat,
ab elemento vero, velut suffocantur & fraces-
cunt, vel aërem concipiunt, vt ante. Fermen-
tum itaque rem mutat, quatenus eius alienat
odorem, iuxta essentiam rei imprimentis, vasis
loci, vel adiuncti. Quæ hac mechanica probo.
Siquidem iura carnium, fructuum, prout & de-
cocta quæuis, cito alioqui putrescibilia, præser-
uo à putredine per annos, modò aëri fermen-
tum balsamicum infudero, & continuatum co-
17 hibuero. Apud me ergo sic se habet corruptio,
vt dixi. Formæ non corrumpuntur vnquam:
intereunt quidem. Mens humana dumtaxat ab-
scedit in spem, reliquæ autem formæ omnes per-
eunt. Materia verò nec abscedit, nec interit: at
corrumpitur. Adeoque corruptio solius est ma-
teriæ. Est ergo corruptio, dispositio quædam
materiæ, à fatiscente rectore Vulcano, dereli-
18 ctæ. Quatenus enim corpus a rectore bene va-
lente nauigat, felix non auscultat fermentis
19 alienis. Nec est proinde corruptio annumeran-
da priuatis, si causis constet positiuis. Quocir-
ca ruit Aristotelis alterum in natura initium.
Siquidem non tollitur, dissipatur, mutatur, aut
alienatur Archeus sponte, nisi infestatore nouo,
sub altero fermento. Fermenta igitur aliena
præficiuntur corruptionibus cunctis, perque
fermentorum alteritates, omnis inchoat corru-
ptio, ad gradum seorsim, atque fastigium ascen-
dit, ac tandem adepta periodo terminatur. Quæ-
dam enim sunt, quibus propria seminum libi-
do, læna est, auocatque à constantiæ tenore, ad
subeundas vicissitudinum transmutationes, non
quidem ob appetitum ad aliam formam: verùm
quod insitus naturæ balsamus, diffletur, &
pereat, vt sunt carnes & pisces. Alia verò, non
nisi prius excitata putredine, totum mutant, in-
duuntque nouorum seminum sollicita imperia.
Qualia sunt ligna, lapides, atque igne constan-
tissimum vitrum. Inter quæ, medio intercedunt
gradu, quibus loci attactu, superficiem frace-
dine, aut mucore obducunt. Vnde dispersi odo-
res, antiquorum seminum connubia dissociant,
ac nouam generationem dissolutione meditan-
tur. Aëri est geniale symbolum, aquas ab aquis
indesinenter separare: suntque multa, quæ eius-
modi alteritatem sine labe non tolerant, hinc
proinde subitam in ataxiam proximè labuntur.
Corruptio itaque, vt genialis balsami extinctio- 20
nem includit: ita illius continuationem deside-
rat rei constantia. Etenim, quibus balsamus
sponte diffluit vel exspirat, salis imbutus rebus
associatus, hæret, siccitatis repagulis coërcetur,
vel saltem prædominante fermento, à balsami
indole non alieno, fouetur. Sic namque dulcia,
fumus, sal, piper, aqua vitæ, acetum, olea distil-
lata, præseruant carnes. At saltem sub vitæ interi-
tum, magna vtrobique est confusio rei, opu-
lentaque virium iactura. Adeo, vt semina, in-
feriori compagini inseruientia, non rarò simul
intereant, vnde rerum assistentes Vulcani, velut
metu perterriti, & vt mercenarij, primi aufu-
giunt. Corruptio itaque licet transmutationem
inducat, cum alterius interitu, non est priuatio,
nec proinde generationem necessariò, vt neque
vicissim subsequitur. Prout quæ alterna præsen-
tia, se inuicem excludunt, vt lux alioqui & te-
nebræ. Subsistit inprimis noster interitus, abs-
que formæ defectu, citra materiæ necessitatum
destructionem, si mumia perseueret; licèt vitæ
siue formæ separationem includat. Etenim id
præsentem corruptionem non indicat, licèt
mox sequatur sponte, & arte præseruetur. Suffi-
cit saltem, quod corruptio non sit hæres imme-
diata, rei constitutæ, nec ab intestato succedat
necessariò. Sic neque dum è semine res prodit,
non præcedit, aut comitatur vlla seminum cor-
ruptio. Solœcismus enim est, in verbo, & re,
seminum promotiones, perfectiones, & ma-
turitates, corruptionem æstimasse. Error incogi-
tantiæ colitur in Scholis, principiorum natura-
lium, præ ignorantia. Vt quæ opera sunt natu-
ræ, putentur non entia; in Matheseos abstractas
considerationes releganda. Equidem dum lato 21
vocabulo, priuationem inter ens & non ens, in-
tercedere, Aristoteli conniueretur, cœpit cor-
ruptionem, priuationis loco, assumpta licentia
substituere. Priuatio enim illa, vt non ens erat,
adeoque ens rationis somniatum, transsumpti-
ua libertate concedebatur, sine attentione. At
non idem ius competere debere proinde cor-
ruptioni, intellexissent Scholæ, si distinctas
esse, ignauia illarum assentiendi permitteret.
Quare tota naturæ Scena neglecta stetit, gen-
tilium

ſilium putationibus. Neglectis ſiquidem ſemi-
num fermentis, Vulcanis, & fluxibus, omnis
naturæ energia, in calorum & frigorum fabel-
las, diſſidia, odia, velitationes, & contrarie-
tates, per demeritas priuationum claſſes, di-
ſtorta eſt, ridiculamque Phyſices fecere indaga-
22 tionem. Porrò vocaui *magnum Oportet*, neceſ-
ſariam remanentiam proprietatum vitæ mediæ,
in alito, & conſtituto. Vnde conſequens eſt,
eandem vitæ mediæ reſiduitatem, de cibis &
potibus, eſſe tribulos & ſpinas, quæ terra à præ-
uaricatione erat proferendo. Alioqui tribuli, &
ſpinæ, quatenus plantæ, ſunt creaturæ, ad vſum,
& ornatum Mundi, ante lapſum facta. Fruſtra
quoque putaui aliquando, tartaros ciborum, &
potuum, eſſe eiuſmodi tribulos, & ſpinas. Quo-
niam ſubſiſtente vita media (ſubſiſtit autem
23 actu reali, & vero) fruſtra fuit fingere peregri-
nos tartaros, vt ſuo loco dicetur. Notanter au-
tem non legitur, quod aqua proferet tribulos
& ſpinas, licet ſuas patiat incommoditates. Car-
nes enim hominum, ac brutorum, in terris vi-
uentium, referunt præfatos tribulos. Piſces ve-
rò, intus & extra aluntur, & alluuntur ſale;
dulces tamen ſunt illorum carnes. Qui autem li-
mo inhabitant, non ex aqua; ſed ex terra, tri-
24 bulos in carnium ſapore exprimunt. Ante pec-
catum Archeus noſter, non ſolum more ho-
dierno, cibos perfectè tranſmutaſſe: ſed inte-
gras vitæ mediæ proprietates, in ſui ditionem
abſorbuiſſet, tanquam earum heres. Siquidem
mens immortalis, tum adhuc, ſine medio vitæ
ſenſitiuæ, erat ipſamet immortalis, & impaſſi-
bilis vita ſuo corpori. Prout de vita longa ſuo
loco. Paradiſus enim, hac parte mortem, quia
viciſſitudinem noſtri excluſerat. Sola autem ar-
bor, ſcientiæ boni & mali, retinuerat ſibi pro-
prium, dualitates nempè Archeo noſtro, è re-
bus deſumptas, poſſe imprimere. Quippe facile
adhærent conſortes vitæ mediæ inuicem. Vnde
Ianua in dualitates, alteritates, viciſſitudinem,
& ataxiam, patuit. Tandem apſonia, conſonan-
25 tiæ ruptrix, ſic pomum diſcordiæ intulit. Senti-
mus enim deinceps Tribulorum, atque ſpina-
rum perpetuam tyrannidem, & multiplicita-
tem. Nam quot ſunt ſapores, & odores in re-
bus, ſpecifici: totidem quoque vitæ mediæ pro-
prietates peregrinæ, quotidie per alimenta ſug-
geruntur. Hæc namque ſunt fermenta aliena,
quorum alteritate fatigamur. Siquidem nulla
vſpiam generatio contingit, quam non præce-
dens diſpoſitio in materia ſuſcitauerit: fermen-
tum itaque eiuſmodi, innatum rebus ſaporem,
& odorem alterat, vnde Archei ſenſim ab obe-
dientia ſeminum abducuntur, & peregrini fer-
menti auſcultant illuſionibus. Breuiter. Reſidui-
tates poteſtatum vitæ mediæ, tam in alimentis,
quàm excrementis, ſunt ægritudinum ferè om-
nium occaſionale initium, & hactenus nobis
26 Tribuli & ſpinæ. Odores namque & ſapores, in
corporibus ſeminum, appetitum, auerſionem,
vel neutralitatem pariunt. Appetitus autem ſic
motus, imaginem in Archeo, non ſecus pingit,
quam in fœtu prægnantis. Quæ imago eſt eſ-
ſentia inuiſibilis ſeminum, concitans ad com-
plectendum vel abhorrendum. Odor autem
neuter, inſeruit ſtatui, & quieti. Si ergo ſapo-
res, in vita media adhuc in tranſmutatis ſuper-
27 ſunt. Friuolum ex octo guſtibus materialibus,
& non ſpecificis, rea, earum vires, & eſſentias,
ponderare velle. Porrò, cum vita media ſit di-
cta, reſpectu duarum extremarum. Prima erit
recepti, & operantis ſeminis, ſita in Archeo, re-
rum agendarum poteſtate dotato. Quæ cum na-
cta eſt maturitatem aliquam, vt dum ſemen cor-
pus eſt, habens carnem, & oſſa tenella, iuxta
ſpeciei requiſitum: tum adeſt rei vita media.
Ex Archeo namque, tanquam mediatore vitæ
organo, ipſam vitam mediti conuenit. In ſemi-
nibus ergo, gliſcit vita prima; in embryone ve-
rò, vita media. Vltima verò, cum totalis per-
fectio conſtituti, adeſt. Quæ quidem etſi ſit vita
vltima rei: eſt tamen Archei media, ſi vita pri-
ma rei inchoet, cum vltima ſeminum. In her-
bis enim, licèt videantur ſemina vitam in-
choare dum turgent, & hiſcunt: attamen tunc
potius moriuntur in vita vltima ſui, vt germi-
neſcant in vita prima rei conſtituendæ Prima 28
ergo vita fructus, eſt vltima ſeminis. In me-
dia vita, herbæ, radices, & caules, accreſcunt.
Flores verò, & fructus, vitæ vltimæ minantur
periodum. Hanc nimirum in rebus mori ne-
ceſſe eſt, ſi vtilitas ex alimento & medicamine
ſpectanda ſit. Periapta, appenſa, & quæ vi regi-
minis (de qua aliquando) agunt, excipio. Debent
nimirum vltimæ vitæ rerum retrogradi, vt res
in ſucco, cui Archeus ab initio nupſit, virtu-
tes explicet, deponendo nempè nomen, &
proprietatem vitæ vltimæ, vt ad mediam re-
ſurgat. Quæ mors non eſt extinctio, & vera
mors rei: ſed potius tranſmutatio. Quod mox
in pomo conſtabit. Granum enim comeditur.
Equidem eo momento intus moritur grani vi-
ta vltima, reducitur in vitam ſui, quam ſuper-
ueniens Archeus noſter inumbrat, & vitam me-
diam, in ſui primam ducit, per tranſſumptio-
nem, reſiduis, ſed hebetatis proprietatibus gra-
ni prioris. In morte grani, ſiue vltima ſeminis
vita, nouæ creaturæ vita prima conſurgit. Bre-
uiter. Quoties Archeus rei tranſplantatur, ſub
ductore alieno, toties fit vitæ mutatio, ab Vl-
timo ad primum. Quod primum tranſſumitur in
vitam nouam rei, & Archei victoris mediam,
remanente tantum obtuſa vitæ mediæ proprie-
tate, per quam eſt factus retroceſſus. Eſto po- 29
mum tranſciſſum, cuius pulpa interna ſit affri-
cta verrucis, donec intepuerit, & religatis me-
dietatibus per filum, donec pomum putruerit:
tum enim videbit verrucas attactas diſparuiſſe.
Simulatque enim vita pomi vltima perit, cui
verrucarum impreſſio fuit conglutinata, perit
verrucarum vita vltima, retrocedendo per me-
diam. Non enim hic verba, fides, aut confiden-
tia requiruntur. Quoniam ſi iſtud pomum, à ſue,
vel mure editur: verrucæ non pereunt. Eo quòd
ſtomachus, vitam vltimam pomi velut conſer-
uet, in retroceſſione vitæ mediæ, quam ſibi
Archeus aſſumit. Sed in morte, & vitæ vltimæ
extinctione pomi per putredinem, non eſt con-
ſeruatio, nec retroceſſus in vitam mediam,
Adeoque cum morte, & extinctione vitæ vlti-
mæ pomi, pereunt vnà verrucæ abſentes, per
actionem regiminis ſympatheticam. Symbolum 30
namque ſympathiæ, in hoc eſt ſitum. Eo quòd
pulpa pomi, quæ veſtit nucleum, eſt velut fun-
gus ſui rami; non ſecus atque verrucæ, ſuæ ſunt
carnis fungi. Impreſſio verò verrucarum trans-
lata & ſigillata in conſymbolizantem fructum,
cum vitæ pomi vltimæ morte, moritur vna ſi-
gillum, & id, cuius eſt ſigillum. Non minori
ratione

rationem enim effluuium cum suo corpore, vnde
desumptum est, symbolyzat, quam tonus cum
suo instrumento musico, non ita cominus posi-
to. In vnisono nempe, manifestè gestit & ex-
sultat, appenso ad fidem annulo, in cæteris au-
tem totus, etiam longè maioribus, & altiori-
bus alias, quiescit. Etenim vbi cernitur sensus
subsultus, & lætitiæ, ibidem est & tristitiæ, &
mortis sensus possibilis. Itaque superstitione ca-
rere mihi visum est, si verruca naturali tristitiæ
sensu tabescat, in morte vitæ vltimæ, impressu
sui effluuij sensu. Eoque magis, quòd pomum
sit velut fungus primariæ intentionis naturæ, &
fortioris effectus: verruca autem, nec prima-
riæ est intentionis, nec radicem in Archeo to-
tali habet. Non enim interuenit mors pomi, si
edatur à glire, vt neque interitus impressionis
additæ, quippe conseruatur vita media, sub con-
seruato Archeo pomi transplantata in Archeum
animalis. Quocirca etsi Scholæ vnius tantùm
meminerint corruptionis generatim: Sunt ta-
men variæ destructiones. Quædam enim à vita
31 vltima in primam redeunt; alia verò, quæ ad
vitam mediam recedunt. Quæ verò non ad vi-
tam recedunt vllam. Exspectant vltimam sui
resolutionem, vt transeant in nouam genera-
tionem seminalem: at in aduentum noui semi-
nis, ex fracescente fermento, resurgunt per pri-
mam vitam. Eiusmodi sunt quæ per venenum
vitæ, vel per mortem ignis, pereunt. Sic nam-
que pomum, spontè putrefactum & cadauera
quæque, vel herbascunt, cum succo lessas, vel
32 prius verminascunt. Tandem mineralia & tres
vitas, distincta serie ostendunt. Ita est. Mine-
ralia quidem, non habent semen, cum imagine
prædecessoris, per modum animatorum.
Quod tamen multos fefellit, analogo seminum
fluxu, non rite perpenso. Mineralia enim, non
minus quàm reliqua, alligantur suis caussis con-
stitutiuis: adeoque procedunt ex necessitate,
& fluxu suorum seminum. Ideoque carere ne-
queunt triplici vitæ seminalis discrimine. Quid-
quid enim absque genitore, ad hoc aliquid pro-
cedit (vti mineralia) semen suum, in locorum
diuersorio reperit. Quocirca quædam imme-
diatè sunt in loco, alia verò in corpore locato.
33 Ventus quidem incessanter fluit in loco: Est
tamen quibusque locis sua proprietas stabilis;
certi Prouinciis venti, & statæ tempestates. Quæ
loco tribuo, non aëri, aut instabilibus aquis.
Deus ergo, nedum corpora virtutibus dotauit:
sed & loca repleuit immediatè, seminum in-
comprehensibili thesauro, in mundi terminum
duraturo: Diuitiis nempè accumulauit loca,
stata, dierum maturitate, in lucem prodituris,
34 vestemque aquæ induturis: Terra enim erat
primùm inanis & vacua: dupliciter nempè ina-
nis, quia spoliata viribus dotalibus, tam in suo
corpore, quàm in locis recessuum eius. Quod
sic cernes. Nam etsi fluat aër, sub Blas vento-
rum: lumen tamen, (quia immediatè in lo-
co, & mediatè in aëre) manet stabile. Si enim
putetur lumen, cum aëre simul fluere, vel per
vnumquodque instans in fluxu aëris, lumen de
35 nouo generari. Scias lumen, esse reuera ens
extra lucem. Nam penes me asseruo silicem,
quem si ad aërem, Sole exsistente supra hori-
zontem exposuero, ad spatium trium vel qua-
tuor saltem pausarum (nec etiam refert, siue
dies serenus, siue obnubilus fuerit) ac inde ad
obscurum locum detulero, seruat conceptum
Solis lumen, ad aliquod simile fortassis spatium.
Idque fit, quoties repetitur præfata illuminatio.
Adeoque hinc palam fit, lumen esse ens, subsi-
stens in loco immediatè, nec habens aliud ens
inhærentiæ, præter sui ipsius locatum esse, se-
parabile à creatura lucida. Adeoque si de aëre
migret in lapidem, posset etiam de aëre in pro-
ximum aërem migrare, si eius existentia imme-
diata esset in aëre & non in loco. Siquidem est
lumini perinde migrare ex loco (subiecto im-
mediato) in aërem, vel in silicem: in eo tan-
tum est differentia: quod esse luminis, in aëre
non subsistat, præter fotum lucis continuum,
vt neque flammam extra fumum cremabilem.
Sin autem silicem aptum sibi retinaculum ha-
beat (vt fit, quando ignis ferrum possidet) per-
sistit in eo aliquamdiu. Fit enim hinc, quod
visus vno instanti suum percipiat obiectum,
quia immediatè in loco est, tam lumen quàm
color; In corpore medij verò, velut per acci-
dens & secundariò. Etenim cum locus sit sub- 36
iectum eius, non reperit resistentiam, in corpo-
ribus locatis diaphanis, quin vnico momento,
ab octauo Cœlo, in terram vsque, lumen vibre-
tur. Sonus verò, siue obiectum auditus, im-
mediatè est in capsa medij, & ambulat sine flu-
xu aëris, de subiecto in subiectum. Etsi in hoc
Scholæ surdastræ fiant. Odor verò non disper-
gitur sine odorabili, quod est Gas rei. Quod per
vacuitates, siue magnale aëris dispergitur. Est- 37
que magnale capsa, in qua Gas omne reducitur
in primam aquæ materiam. Inhabitant ergo lo- 38
cis, nedum lumina & colores, tanquam im-
mediati hospites: sed fermenta, Rationes. Ideo-
que, à Conditore verbo locata, vt sint radices
seminum successiuorum, in mundi vsque fi-
nem. Mineralia ergo, non promiscua vbique:
sed certa, statis annis, & locis. Tam enim Sue-
uia cupro diues, quàm olim potuit esse Cyprus.
Insons ergo frigus, vt vanus calor ad constitu-
tiones illorum seminum. Siquidem, & in mon- 39
tibus frigus, & mineralia comitantur plerum-
que. Loca enim quæ fodinis caruere olim, sua
quandoque die, maturato semine, fœnora red-
dent, ditioribus non impatia. Quia radices, siue
fermenta mineralium sedent in loco immediatè,
ac in dierum plenitudinem sine fastidio anhe-
lant. Quam vbi semen compleuit, tum Gas, obsi-
dens aquam ibidem, semen à loco suscipit, quod
aquæ sulfur dein impraegnat, aquam condensat,
atque sensim in aquam mineralem transplantat.
Non rarò enim contingit, quod Metallarius in
fodinis, saxa diffringens, dehiscat paries & ri-
mam det, vnde tantillum aquæ, subalbidæ vi-
rescentis, manauit, quod mox concreuit in-
star saponis aliquid (Bur voco) mutatoque dein-
ceps pallore subuiridi, flauescit, vel albescit, vel
saturatius viridescit. Sic enim visum est, quod
alias ictus, absque saxi vulnere fit. Quia succus
ille interno efficiente perficitur. Est ergo pri-
ma seminis metallici vita, in condo, siue prom-
tuario loci, homini planè incognita. At vbi se-
men in lucem, liquore vestitum prodit & Gas,
incœpit sulfur aquæ, inquinare, vita est seminis
media. Vltima verò, cum iam induresçit. Est
autem vltima seminis metallici vita, prima me-
tallorum vel illis saltem proximè coniuncta. Dum
verò ista massa sulfur spirat, suumque intus
claudit Mercurium; tum inquam, vita metal-

40 lorum mediæ. Vltima verò, vbi fixitatem, ve-
næque stabilitatem propriam, acquisiuit. Quo-
circa est vitæ, & seminis, in metallicis manife-
stior progressus, & distinctio, quàm in duabus
Monarchiis sociis. Eo quòd metalla non exi-
gnat figuram, nec totum tam exquisitum. Imò
si seminum imago, in vitalibus, profluat à suo
genitore; certè mineralium typicæ imagines,
ex promtuariis Diuinæ largitatis, sunt petendæ.
41 Hinc quoque mineralium semina non sunt in-
quinata, genitorum turpitudine & lasciuia, nec
monstrosa sese ideo offerunt. Sed quia illibata,
angustæ ideo sunt potestatis, in medendo. Ergo
mineralia, non magis quàm cæteræ res, à vitæ
vltimæ possessione spolianda sunt, si ab illis ob-
sequium sanando exspectemus. Languidam
alias allatura opem, & quasi se frustra venisse
plorabunt, quod fines destinationum sine asse-
cuta: sed in stuprorum & luxuum præuia diri-
gantur. Repetam quæ supra. In Eden poterat
Archeus noster, plenariè omnes Archeos tam
venenorum quam alimentorum, in sui incre-
mentum subigere, absque vlla sui lassatione, aut
42 eorundem reactione. Poterat nimirum absque
difficultate, omnem vitæ mediæ impressionem
colerare, & superare. Erat enim Archeus, im-
mediatè ab anima immortali rectus, adeoque &
ideo impossibilis. Non enim Deus fecit mor-
tem in Paradiso non solùm: quinimò neque pro
homine creatum fuit medicamentum extermi-
nij (id est venenum) in terris. Sed mox homo
eiectus in terram, hæc Tribulos & spinas inue-
nit. Id est. Licèt Archeus noster victor, cibo-
rum Archeos sibi subigat: peregrinarum tamen
proprietatum reliquiæ superstites manent. Vlti-
ma nempè ciborum vita quidem abit: supersti-
te media. Quapropter stomachus debilior, ma-
ius grauamen, sub finem digestionis sentit,
quàm mox à pastu: quasi Archeus, dignitatis
43 pristinæ amissæ memor. Has igitur qualitates
44 vitæ mediæ superstites, ambulatorias voco. Ad-
eoque quod Scholæ clamant impossibile, est iter
commune, ac necessarium in natura. Quasi ne-
cessarium foret, materiam generationis denu-
dari omni prorsus accidente, prioris sui esse,
nec dispositiones præuias superesse posse, &
quasi vni cuilibet generationi præcederet cor-
ruptio, vel priuatio. Adeoque necessum esset,
materiam primam, siue hylen summariam,
actualiter substerni, atque immediatè præcede-
re generationi, quam tamen volunt in instanti
contingere. Etenim nisi præuiæ dispositiones,
& fermenta earum generandarum, præexiste-
rent in fieri, indifferenter quidlibet generaretur
45 ex quolibet. Compulit eum Scholas ad hunc
scopulum, male intellecta principiorum au-
thoritas, putantes omnia accidentia, immedia-
tè, & originaliter dependere ex forma totali rei.
46 Quasi forma, in puncto generationis adue-
niens, omnes characteres sui seminis in se ha-
beret, antequam esset, illis infudisset. Sin au-
tem a forma generantis immissæ sint proprie-
tates dispositiuæ in Archeum: saltem toto indi-
uiduo suppositi differunt, nec ad generati for-
mam spectabunt. Neglexerunt Scholæ, semi-
num & Archei entelechian, vt & formarum
subordinatarum actualitates. Nesciueruntque à
generationis initio, vsque in finem generari
spontaneum, non esse nisi vnius seminis flu-
xum, nequicquam attingentem formas genera-
torum. Ergo in Archei vita media celatæ sunt se- 47
minum potestates, ad vtilitaté surgentes, & vitę,
siue formæ rei viuentis substratæ. Igitur cum Ar-
cheo ciborum transmutato migrát, & transplan-
tátur in dictionem Archei humani, proprietates
vitæ mediæ, seipsis tamen multo obtusiores. Id-
circo friuolum est, nullum accidens in genito es-
se, quod prius in semine (quod malè vocant cor-
reptum) fuit. Pariter etiam, quod ex rei forma,
omnis accidentium sit progenies. Sic namque ex
vniuoca, simplici, atque homogenea mente im-
mortali, male peterentur tot hominum proprie-
tates, & inclinationes. Sin vero menti astra ad-
iunxeris. Hæc errò te deserent. Longeque peri-
tum subsidium, flaccescit in itinere, & ante ap-
pulsum, deficit. Malè quoque cum seminibus age-
retur, si à forma rei vitalis, quæ tantum postea
aduenit, omnis seminum proprietas, & efficacia,
mutuanda esset. Inconcinnum ergo Scholarum
dogma fert, generationem præsupponere cor-
ruptionem; & vice versa. Alioqui si potestas 48
media, in forma totali, atque vita rei vltima, con-
sistat: certè Medentes imponunt ægris, dum su-
blata vitali forma, è plantis, atque animalibus,
bis vtuntur in solamen infirmorum. Vident qui-
dem sæpè in vrina lactentis pueri, subsistere odo-
res rerum quas nutrix sumpsit, puta oleum anisi,
macis, &c. quod nutrix sumpsit, redolet in vrina
pueri sugentis, adeoque ad illum finem nutrici
propinantur: vetant tamen idem accidens per-
manere sospes in genito; quod ante erat in cor-
rupto. Verumtamen potiùs, in quolibet motus &
alterationis puncto physico, siue, inter vnum &
aliud instans, accidentia cuncta renouari. Malunt
nimirum Scholæ, lumen à firmamento, in terram
vsque, singulo locorum & motuum instanti, pro-
ducere actu infinitas species luminis, se inuicem,
filo continuo propagantes, in quolibet medij
puncto mathematico, quam quod permittant lu-
men immediatè, per lucum ferri, radij vibratio-
ne. Malunt, inquam, odorem asparagi à specifica
forma lotij, quàm à vita media asparagi mana-
re. Non enim cognouerunt aliud ens, nisi sub-
stantiam & accidens, nec lumen subsistens, nisi
immediatè intra substantiam medij. Obiecta vi-
sus, nesciuerunt immediatè transire per locum,
cui sunt immediatè. Nec aduertunt se agnoscere
æquiuocam accidentium generationem, dum
vnum ex accidente, aliud verò è forma specifi-
ca prognatum. Rationes autem, quare obiecta 49
visus fortius moueant, prægnantium imagina-
tionem, quàm cæterorum sensuum obiecta, ma-
gis corporea. Prima est. Quia obiectum visi-
bile est in loco immediatè, adeoque magis af-
fectat, propiusque attingit, & penetrat ani-
mam, propter similem existendi modum. At-
tingunt nempè se mutuò per attactum inti-
mum. 2. Cæteri sensus inseruiunt visui. Puta,
prægnans, Sulmone viso, fertur in edendi desi-
derium. Tum enim quidquid sumpserit, præbet
illi quidem actualiter gustum Sulmonis, seruit-
que gustatus visui vt bero: sed decidens in
stomachum, nec habens Sulmonem realiter in
obiecto, visibili, fraudem suam percipit, quam
appetitus sibi facit, ideoque nauseat, atque in-
firmatur mulier, corde palpitans. Appetitus
enim fingit Sulmonis gustum, at falsum indi-
gnatur vterus: sed nequit cibum transformare
in Sulmonem. Imò licèt alium piscem esitaue-
rit, sitque facilis transitus, in habentibus sym-
bolum:

bolum : non potest tamen inde formare opta-
tum Salmonem : quia est objectum gustus, non
autem visus. Vbi alias per objectum repentè
Salmonem vel anatem, fœtum facilè transmu-
tat, in eiusmodi monstrum. Quippe objecta gu-
stus, sedentia immediatè in corpore aliquo, non
possunt ob sui corpoream crassitudinem, forma-
50 re imaginem transmutatiuam. Idcirco qui stu-
dent adeptis, contendunt laborem Sophiæ pro-
mouere per objecta visus, & quidem per lumen
lunæ. Vt scilicet anima attingatur à lumine for-
mali & nox nocti indicet scientiam. Quoad fœ-
tum, certè illum considero vt ramulum pere-
grinum trunco arboris insertum, qui licet li-
quore materno alatur : propria tamen mox in-
tus quadra viuit. Neque enim vt pars integralis
inest : sed tanquam hospitatus miles, rapit om-
nia in lubitum, ipsumque vas dilatat pro sui
imperio. Vterum verò considero, vt domum
vacuam, à peregrino possessam, & ampliatam,
in quam proinde facilius picturæ incidunt,
quàm in exquisitè conclusam. 3. Objectum vi-
sus est magis spirituale, & ideo imago eius ou-
dior, spiritualior, & magis actiua. Quarta. Pa-
ter luminum, in hoc per similitudinem, mani-
festat sola luminis cogitatione, se ex nihilo cre-
asse omnia. Species inquam rerum, quas ab
æterno in se complectebatur, sola cogitatione,
in esse creatum produxit. Sic & imaginatio libi-
dinis animarum, per objectum visus, profundit
sui imaginem in semina, fœcunda vt sic essent
51 ex iussu Dei. Dici hic posset, quomodo fiant
spirituum apparitiones immediate in loco, co-
lore, figura, & lumine, non autem in corpore:
& per consequens quare videantur ab vno, &
non à viciniore altero. Qua via, lumina & co-
lorea se mutuò in loco transfecent, immutata
nihilominus singulorum exsistentia, quo pacto
se penetrent & optices regulas fallant. Id est,
effascinatio fiat. Quomodo color splendorem
habeat opacum, inuisibilem in medio, visibi-
lem in termino repercutiente : licet ille nitor,
non minus sit in medio, quam in dicto termino,
nec in illo radio, nisi directo dumtaxat. At hæc
aliis relinquo, sub thesibus à me formatis. Ego
52 Physicen magis tracto. Moderni distinxerunt
qualitates per classes: vt primæ scilicet referrent
elementalem vultum caloris, frigoris, humidi-
tatis, & siccitatis, (quarum duarum posteriorum
censuram alibi demonstraui.) Secundæ verò
qualitates continerent leue, graue, molle, du-
rum, asperum, glabrum, friabile, tenax, album,
nigrum; itemque odores & sapores, vt dulce,
amarum, salsum, acre, ponticum, acidum: quip-
pe quos putant ex elementorum mistione pro-
ximè resultare. Quod falsum est : cum elemen-
ta nunquam mista fuerint : sequuntur ergo præ-
fatæ qualitates, tanquam dona sua seminum
formalia initia, habentque se per modum fra-
cedinis fermentalis. Vt patet in fungorum spe-
ciebus. Tertias dein qualitates vocant specificas
& formales, iisque adhuc quartas ceu magis ab-
stractas addidere. Tertia ergo qualitas est spe-
cialis sapor aromaticus in cinnamomo, croco,
cariophyllis, &c. singulariter suæ speciei ser-
uans. Quartæ ergo, sunt magis formales, ma-
gisque à corpore remotæ. Qualis est venenosa
in venenis, solutiua in laxantibus, attractiua
ferri in magnete, productiua lactis in fœnicu-
lo, &c. Saltem tres priores classes operantur
corporaliter vi seminum, quatenus sibi mate-
riam desponsarunt. Sed duæ deinceps sunt pla-
nè formales, aguntque per vim luminarem, &
abstractam, concreto suo illigatam, habentque
ideo imprimere suas actiones in formas vitales.
Tres priores scilicet, vix penetrant alia corpo-
ra, multoque minus commiscentur illis radica-
liter : Ideoque transmutantur ab Archeo no-
stro. Ita vt quamuis vitæ mediæ suæ obscuram
proprietatem à transmutato esse sui adhuc se-
cum ferant : subiguntur tamen in nostri clien-
telam, fiuntque ciues nostri : Plura licet inter
transmutandum, insigniter cum Archeo diffi-
deant, quia fortitudinem indomitam atque
alias incapacitates habeant, sordes inquam, &
impedimenta. Incorporantur videlicet nobis, 53
cum nota vitæ suæ mediæ, quam difficulter
exuunt : subiguntur tamen. Sin minus : reiiciun-
tur post relictum in nobis sui contagium. Ideo-
que degenerant in sordes morborum occasio-
nes : quibus Archeus diuersimodè commotus,
indignatusque format deinceps morbos. Sed
proprietates formales, & prorsus abstractæ
emanant è formis, suntque luminares ideo &
igniculi ipsiusmet formæ, vim habent pene-
trandi Archeum, per totum eius lumen, vitam
item & partium formas. Cogitabam ergo pri- 54
dem, an morsus rabidi deferret in saliua quan-
dam sigillarem fantasiam, quæ nostram velut
suum patiens in se conuerteret, formaretque si-
bi propriam luminarem proprietatem, effectri-
cem Hydrophobiæ? An verò noster Archeus
sibi fabricaret imaginem virulentam propria
sponte. Ac tandem ista disputatio, solius nomi-
nis est mihi visa. Quippè inueni in huiusmodi
actionibus luminosis, connexionem vnitatis in
puncto, causæ scilicet occasionalis, & efficientis
nostri Archei, eò quod per modum luminum se
penetrent, & vniant radicaliter absque alia di-
stinctione, quam terminorum relatiuorum.
Quod nunc de externo rabidi veneno, idem de 55
carcinomate atque aliis esto iudicium. Lumen
namque formale virulentum, subnatum in vita
nostra, fit ipsum viuens, adeoque prout Archeus
rabidus fermentaliter contagium externum su-
scipit; ita & in cancro, aberrans, se transplan-
tat in sorores, quibus carnem topicè infestat.
Nam siue deferatur intro, per accidens exter-
num; siue verò intus suscitemur, adeoque ha-
ctenus aliqualiter differant, quoad initium prin-
cipiatsuum : Interim tamen per applicationem
idem est, luminis tamen virolenti, seruato mo-
do propagandi & penetrandi iuxta proprietates
seminum, seruataque sphæra actiuitatis veneno
cuique propria. Nam quædam subitò se propa- 56
gant in totum, & necem mox inferunt : alia ve-
rò topicum venenum exercent, eò quod horum
proprietas, etsi penetret ex natura veneni, se
dilatat tantum iuxta præscriptum sui veneni.
Hæc nimirum est immediata actio formarum in
formas, per penetrationem vnitionis fermenta-
lis, cum transmutatione nostri. Itaque non 57
propriè suscitatur nouum venenum in Archeo,
vt sibi formet venenum. Pro vt alioqui alibi
(vt in febri) occasionalis materia Archeum in
furorem concitat, non quidem ad fabricandum
alias materias occasionales febriles : sed Ideas
nudas furoris, ad expellendum dictas, quas in
summet substantia depingit. Ast lumina formalia
venenorum, penetrant lumen vitale, commu-

tendo efficienter & potenter, propter venenum occasionale sibi incertum, præsens & radicaliter penetrans vitam mediam, eamque in vltimam disponit, per primam vitam veneni. Igniculi quippe sunt formales, animantati, vel non, perinde esto. Quoniam agunt licentia & libertate formali, qua se in puncto penetrant & insinuant in instanti. Aguntque quod agere iussa sunt à Domino. Considerandum dein, quo pacto vitam nostram tam facile pessumdent. 1.
58 An videlicet nostram transmutent in suam. 2. An verò Archeum in furorem agant, vt seipsum amens perdat, & per totum se diffundat. 3. An verò per priuationem luminis mortificent, exsufflando scilicet igniculi nostri lumen in Archeo. 4. An tandem Archeum sub se comprimant, per sui exaltationem virulentam? Certum est imprimis, hoc non fieri per contrarietatem, quam in naturam intrasse nunquam, demonstratur alibi. 2. Certum est, fieri per dona diuinitus veneno collata, quæ proprietates dicuntur. 3. Certumque est, venena diuersimode in nos agere, atque modum quadruplicem venenorum statuisse differentias. 4. Certumque est tandem: Quod Deus non creauerit mortem, vt nec venena, hominum extermimium, quem immortale donauerat: attamen corrupta illius integritate illi enaserunt lethalia, quæ venena ipsi prius non erant. Sunt interim venena quædam fermentalia, quæ non tam vi luminaris igniculi & proprietate formali nos perdunt: quàm fermento quodam prope odorabili. Adeoque vnica vita multos sibi hostes vndequaque timet. Etenim fermenta eiusmodi
59 magis accedunt ad naturam corporum. Vides illud in lychnio sulfurato, quod accensum & suspensum in vase vitreo, ardebit quidem, & implebit vas sublimata sulfuris fuligine: quam etsi exspirare feceris, atque iterum lychnium ardens imposueris, momento ipso quo intrat, extinguitur. Non quidem à fumo sulfureo (qui cum sit ipse adhuc sulfur, deberet potius accendi (sed à Gas syluestri, cuius solus odor nouam flammam extinguit: non quidem materiali flatu; sed odore sui: Imò nedum lychnium sulfuratum, sed etiam flammam extinguit candelæ. Idque probatur. Quia si in cadum spatiosum miseris flammam, tantisper atque fracedinem vas redolet, vel alioqui fracidæ fæcis aliquantillum continet, exsufflat flammam lychnij aut candelæ. Idem proportionaliter ergo in vitalibus igniculis formalibus intellige. Sic nimirum in cryptis & fodinis facilè necantur homines, odore, & Gas loci. Sic & venenum pestilens, sæpè absque mora vitale lumen perimit. Quia venena eiusmodi, sunt positiua & exsufflatiua, mortalia, non autem priuatiua. Neque enim alio etymo donari possunt, quam quod suo Gas virulento efficienter exsufflant, lumen formale, animam sensitiuam, siue formam substantialem vitæ nostræ. Ideoque inter entia realia locum habeant, & quidem potentissima.

* *
*

NATVRA CONTRARIORVM NESCIA.

1 *Bruta non erant in Paradiso, ne homo brutalem copulam videret: sed maneret innocens pudoris.*
2 *Ducta sunt bruta aliunde ad Protoplastum in Eden, vt illa nominaret, inde Deum laudaret, & se agnosceret.*
3 *Qualis ibidem essent arbores.*
4 *Plura indiuidua in speciebus singulis creata, non autem in homine.*
5 *Homo semper comedit carnes & de sacrificiis ipsis, præter Turcas & Caluinistas.*
6 *Contemplatiua Philosophia prima sitientis Adami.*
7 *Artium prima Agricultura.*
8 *Zoosophia altera.*
9 *Astrologia meteorica, Agricultura pedissequa.*
10 *Iatroitus Medicinæ fuit postremus.*
11 *In primis adhuc statur principiis. Galenus introduxit methodum nimis facilem, ideoque suspectam.*
12 *Indicationem vnicam naturalem finxit Galenus, nempè per contraria.*
13 *Detegitur fraus illius axiomatis.*
14 *Irrisit Paracelsus, Galenum, sibi malè constans.*
15 *Malè censuit omnem medelam per similia fieri.*
16 *Semina non operari per contrarietatem; sed per iussum, cognitum à priori, soli rerum Domino.*
17 *Nesciam seminum necessitates, quorsum dirigantur.*
18 *Occultatur in contrarietatum axiomate ethnicismi cæcitas.*
19 *Notatur Aristotelis futilitas, de materia prima.*
20 *Argumentum ex Aristotele, retorquetur in Galenum.*
21 *Argumenta aliquot idem concludentia.*
22 *Schola decepta, per metaphoram, & hyperbolem introductam naturam.*
23 *In elementis, non dari contraria.*
24 *Summum frigus cum summo calore, eodem puncto aëris combinari pacificè, & absque contrarietate.*
25 *Rolelleum quid.*
26 *Aqua non feruet per ignem, ratione introducta contrarietatis.*
27 *Aqua non extinguit ignem, propter contrarietatem.*
28 *Ignem non esse substantiam, probatur de elementis.*
29 *Humiditas & siccitas, qualitates vix intelligibiles, in abstracto.*
30 *Nec sunt Rolellaa, per modum caloris & frigoris.*
31 *Humidi cum sicco, non esse radicalem commistionem.*
32 *Vnica quæstio Authoris, proposita omnibus Doctis, temperiem elementorum in misto credentibus.*
33 *Elementa, non esse inuicem contraria.*
34 *Elementa non se inuicem absumere.*

35 *Ele*

35 *Elementa non pugnare.*
36 *Res inanimes, non habere contrarietatem.*
37 *Actio Naturæ contrarietatis expers, probatur de fide: dein per aliquot argumenta.*
38 *Idem ostenditur in aliis rebus.*
39 *Quid sit Natura.*
40 *Nomen Crisees impertinens.*
41 *Notatur Paracelsus, quod remedium velit operari propter similitudinem.*
42 *In quo sit sita vis medicaminis.*
43 *Quare necat fames.*
44 *Quæ requiruntur pro medela.*
45 *Refutatur Paracelsi doctrina.*
46 *Objectio futilis.*
47 *Peccatum non opponitur virtuti, simpliciter, priuatiue modo.*
48 *Venenum rabientis, serpentum, tauri, &c. non habere contrarietatem amplius causarum, vnde fiunt.*
49 *Declaratio præcedentium.*

Ntegritatem Naturæ iam sat con-
templatus, dein paulatim descendi
in eiusdem defectus, & alteritates,
dum rem medicam attingo. Osten-
di nimirum, non esse elementa
quatuor, in natura, atque inprimis Ignem, nec
accidentis, imò nec substantiæ quidditatem ha-
bere, multominus elementi naturam. Quocir-
ca elementorum ac complexionum quaterna-
rium disruptum, & frustraneum: Ideoque qua-
tuor humorum coactam adaptationem. Adeo
vt quanquam hinc satis manifestum sit, mor-
borum causas & essentiam in Scholis intacta
fuisse: Idipsum tamen ex illatum thesibus, pe-
culiari capite alibi demonstrare volui. Hoc lo-
co autem demonstrabo, quod natura nesciat,
1 itemque nec admittat suo voto contraria. Ini-
tio creauit Deus cœlum & terram, ac quicquid
vniuerso continetur. Virum autem constituit
in Paradiso, postquam esset creatus. Nec ete-
nim leonem habebat secum, ouem, tigremue si-
bi contrariam, aut lupum comitem: nec de-
mum aliud animal, quod sibi aut fructibus
Eden insidiaretur. Imò, nec voluit Omnipo-
tens, quod homo sexualem brutorum copulam
cerneret, quem in puritatis innocentia viuere
optabat, (vt alibi de vita longa:) Sed adduxit
Deus de animantibus singulis ad Adam, vnum
saltem de quaque specie, etiam è remotissimis
Terræ oris (siquidem Rangifer non nisi suo
climate superstes remanet) vt Adam propria
illis nomina daret. Ast non tanti erat nomen
dare brutis, vt Deus, absque vlteriori fine, hæc
2 Adamo nominando substerneret. Sed istud est
factum, vt nosceret scientiam rerum cuncta-
rum sibi gratis diuinitus datam, vtque tantæ
molis arbitrium, pro tot beneficiis, constanter
in spiritu adoraret. Nam ex quo bruta omnia,
iuxta propriam cuiusque naturam nominabat,
sua ipsius cognitio quoque includebatur. Quæ
apex est Sapientiæ. Nouerat namque se peni-
tus (non brutum quidem se) diuinitatis non in-
concinnam atque immortalem imaginem. Igi-
tur primariò propter Dei honorem, allata sunt
illi vndecunque bruta: ac dein propter sui vti-
litatem, vt per abnegationem brutorum, quæ
antè non viderat, sui ipsius cognitionem hauri-
ret, sicque Tentatoris ludibriis cederet. Bruta
nomenclaturis carere poterant, vbi præsertim,
se inuicem nominare non debebant vnum, quo-
que alterum ex nomine cognoscere aut cogna-
tionem æstimare, non requirebatur. Sunt ergo
denuò post appellationem, singula restituta suis
natalibus locis. Deerat enim homini cruentum
ex cæsis animantibus epulum: sed beneplaci-
tum creatoris tulit, illi concedere fructus ligno-
rum. Ibi tunc arbor quæque, perpetua fronde 3
virebat, florem successiuum gerebat, fructum
denique perpetuum, non verminosum nec ante
maturitatem deciduum, vti neque florem effœ-
tum proferebat. Ista nempe in Paradiso, quoti-
diana erat vegetabilium propago, voluptas, lu-
xuria, ac felix vbertas. Prout enim herbæ cibis
aptæ, nobis sunt cerealia, legumina, olera, &
aromata: Ibi arbores quoque vnum ex istis, si
non quatuor simul, aut aliquot connexa profe-
rebant. Multiplex siquidem glans ibidem cerea-
lia referebat diuersa. Oliua & nuces totidem
notabant legumina. Prout & poma, totidem
olera. Arbores quoque aromatum matres, her-
bas condimentis aptas exhibebant. Atque tan-
dem, multa stabant connexa, sub specie vnica,
prout & nunc pomum, oleoso nucleo subinde
constat. Cuncta nimirum sensibus humanis adu-
labantur. At postquam hominis Majestas, ob
præuaricationem, cassa, ipsique natura iam esset
polluta, debebat eadem die mori; stetissetque
latæ sententiæ vigor, nisi is, per quem facta sunt
omnia, se vadem oppignorasset coram eo, qui
fecit omnia, se in temporum plenitudine, oppe-
titurum pro homine, vt sui iustitiam amor oscu-
laretur. Vnde pax. Eiiciendus extra Paradisum
homo in terram, vbi ligna occurrerent sterilio-
ra, nec ciborum continuæ necessitati sufficien-
tia. Sed priusquam abigendus erat, cum ipsum
iam suæ nuditatis puderet, Deus vtrumque in-
duit tunicis pelliceis. Magnus nimirum ille Sa-
cerdos & Agnus, hostia immaculata immolatus,
ab origine suæ sponsionis amorosæ, in myste-
rium: Qui ideo duos sine labe agnos, Patri
æterno immolauit coram homine. Vnum qui-
dem in holocaustum suæ futuræ passionis. Al-
terum quoque sine ossium comminutione, par-
tim sacrificandum, partimque edendum, in ho-
stiam pacis, vtrique dedit homini, vt à condito
mundo Agnus iuge Sacrificium, hostia, atque
ferculum foret, vnus & idem. Quorum Agno-
rum pellibus amicti sunt parentes. Quem pri-
mum litandi tenorem, deinceps imitata est gen-
tilitas. Quamuis in Arcam, duo saltem sexus cu- 4
iusque speciei, coniuges ingrederentur: non ta-
men per annum ieiunauit Leo, vt primam gre-
gis spem, simul cum pardo, atque lupo diuide-
ret; iterumque deinceps per annum abstinuis-
set. Terram enim sufficienti numero repleuit
Dominus, quæ ante inanis & vacua. Neque
enim quicquam defectuosum voluit. Prout ma-
re, indiuiduorum multitudine, ita & terram plu-
ralitate brutorum indiuiduorum ditauit. Ete-
nim quanquam sponte bina tantum intrarent
animalia: assumsit tamen Noah ex mandato
Domini cibos pro se, & aliis necessarios. Futilis
ergo quæstio, cur hodie plures oues, quam lupi.
Habuit ergo homo ab initio carnes, quibus 5
vesceretur & sacrificaret: fuitque vel ab exordio
mundi, sacrificandi ritus, vt de immolato ede-
rent sacrificantes. Deficiuntque hodie soli Ma-
hometani, & Caluinistæ, tanquam Sacrificio
destituti. Cedant ideò qui scribunt, mortales

ante diluuium carnibus vesci insolitos:quia scri-
ptum esset. *Carnes deinceps olerum instar erunt.*
Frustra alioqui namque Abel gregem & armen-
ta duxisset, nec cecidisset in venatione ferarum,
& Nemroth nomen vanum haberet. Credam
itaque, mortales bestiis tam domesticis, quam
feris vsos: vix tamen piscibus, ante diluuium.
Eo quòd tum vnicus fons totam irrigaret ter-
ram, staretque mare, altera parte globi,cuius al-
tera medietas dicebatur arida. Adeoque pisces
solius maris erant, dum totus mundus indiuisum
erat continens: in cuius meditullio, vnicus fons
totam irrigabat terram in quatuor diuisus flu-
mina. Nondum ideo Lintres aut Scaphæ eno-
tuerant, sic piscatio in mari insueta. Nec etiam
habitatio hominum litora colebat. Nam Agri-
colis vnicum terrarum,vastumque continens, sat
voluptatum dabat, vt sterile pelagus mille tem-
pestatibus horridum detestarentur, I.*Genes. cap.*
v. 28. Homini primùm datum maris dominium
legitur, dein super volucres cœli, ac tertiò super
omnia animantia, quæ se mouent super terram.
Tamen vbi de cibis sermo est. 1.*c.v.*29. Omnis
herba & arbor, in cibum data est. Et I.*c.v.*30.
Omnia animantia terræ & volucres cœli, &
quidquid mouetur super terram, habens ani-
mam viuentem, datur hominibus, vt haberent
quod ederent. Nusquam tamen pisces leguntur
concessi, vt neque pisces maris ad Adamum
translatis, sua vt sortirentur nomina. E quibus
statim obuium est, non fuisse herbas, arbores,
aut reptilia vlla, homini contraria, aut in medi-
camentum exterminij. Restrictio item pro volu-
cribus,& quæ se mouent super terram, pisces ex-
cludit. Quapropter vt à diluuio, sectione vnius
continentis,fontes,& cataractæ,sese ex imo fun-
do diffuderunt, pisces, delabentium aquarum
dulcedine allecti,aliquot in fluuiis & palustribus
mansere: Aliis interim noua diluuij permistione
& licentia è mari adscendentibus. Pisces itaque
carnes sunto: licèt homini ante insuetatæ. Car-
nes inquam, quæ olerum instar deinceps à di-
luuio forent. Alioqui caro volatilium non ole-
rum, sed cerealium vices rependebat, vt quadru-
pedia jam dudum ab initio leguminum locum
6 suppleuerant. Protoplastus itaque in terram
proscriptus ærumnarum, tædij ac pœnitentiæ
plenus, amplissimorum sæculorum otio, sensit
naturam suam, jam corruptione defœdatam,
atque conseruationis indigam: Denique vt est
necessitas ingeniorum ac inuentionum mater,
meditari cœpit, qua ratione intestinis vitæ ca-
lamitatibus, atque imprimis meteori iniuriis oc-
curri posset. In quo labore, filiorum suorum na-
tu major, cepit frugum natiuitates, felices, at-
7 que infaustos prouentus perpendere. Vnde pri-
ma Philosophia, Agricultura fuit. Alter quo-
que, proprietates & societates animalium nota-
uit, gregis vnde indubitata spe, tranquilla vita
8 ducitur. Hæc fuit scilicet Zoosophia. At dein-
ceps vberiorem progressum facientes posteri,
decreta siderum, cum priorum obseruationibus,
nectentes, denunciatas rerum vicissitudines vtili,
9 & iucunda admiratione adnotarunt. Pedissequa
10 ergo Agriculturæ sic surrexit Astrologia. Ve-
runtamen naturalium dispensationes prorsus
obscuræ manserunt; vti & inter omnes, sui ip-
sius notitia, cunctarum est postrema atque diffi-
cillima. Morborum verò generationes, remedia
& sanationes (quæ adhuc tum erant rarissima)
longè erant obscuriora. Primùm namque,
quisque remedia, quæ sibi profuerant sine in-
uidia, in medium adferebat. Primus autem
Hippocrates suas obseruationes in calamum de-
posuit: in quo labore diuinam, quam non no-
uerat, opem sensit. Galenus autem, vanas
amorum nubes, tanquam aliquo, sibi disper-
sisse visus, multaque vndecunque suffuratus,
Theoremata elementorum, primarum qualita-
tum, complexionum, & humorum erexisse, glo-
riatus est. Hisque cuncta naturæ tam sanæ,
quàm inualidæ opera & fortunas dicauit. Quæ
pòst Græca Gens opulentet aduexit. Quibus hy-
pothesibus, Mauritani, ad palmam contenden-
tes, laxa superstruxerunt experimenta. Hæc 11
itaque fuit nascentis Medicinæ origo & sors;
hique inuentores. In his demum statum, nec
progressum est deinceps. Galenus ab Antiquio-
ribus admonitus, aduertens ignem per aquam
extingui, & aquam igne calefactam euanesce-
re, leporem se auribus tenere ratus, omnes pro-
pemodum morbos, eorumdemque remedia, in
primis istis corporibus, eorumque qualitatibus
audenter constituit. Dixit namque ignem aquæ
hostilem & vicissim. Vnde decreto vniuersali
sanxit, in nobis congressum quatuor elemento-
rum, inuicem continuo in nobis bello pugnan-
tium & contrariorum in nobis continuam, at-
que inexcusabilem velitari luctam. Quare etsi
foris lacesseret nihil, fore tamen, vt quando-
que intemperies, siue morbus atque ruina, spon-
tè adueniant. Mors inquam, ex compositionis
elementalis necessitate, erumperet. Hoc in Ga-
leno quidem fuit conniuendum. At non in Chri-
stianis: si non doceant, in Adamo parem com-
positionis necessitatem fuisse antè, quæ fuit
post peccatum. Si nempè Adami compositio, è
quatuor dimicantibus elementis connexa sta-
ret. Statuunt itaque Scholæ omnes, sola con-
traria contrariorum fore remedia. Quibus vi-
delicet omnis excessus (nomine morbi insigni-
tus) in symmetriam redigeretur. Plausibilis ista
& stupida doctrina placuit facilè omnibus, in
ignauiam subscribendi pronis. Quippe, quæ
sensu rustico, magno compendio, & passim à
quolibet facile conciperetur: atque hinc ideo
auidissimè est imbibita. Galenus interim, quan-
tumuis amputationem, vel refectionem nosce-
ret enti nato, priuatiuè oppositam: attamen non
addubitauit partium vel humorum ablationem,
respectu membrorum, redigere ad seriem con-
trariorum. Neglexitque priuationum familiam,
ceu adultero congressu natam. Hinc vniuersum
quæcunque numero, situ, magnitudine, pro-
portione, affluxu, vel effluxu, dissentirent, à de-
bito ordine assumsit, tanquam si essent contra-
ria, vt fatuæ suæ Regulæ stabilitatem faceret.
Quasi Medicina non operaretur physicè; sed
per solam staret Mathesin. Hinc tandem absur- 12
do generalissimo, indicationes naturales mor-
borum, per solas contrariorum oppositiones fie-
ri dictauit. Axiomatibus enim suis necessitates
subseruire voluit: non autem axiomata, necessi-
tatibus conformia erexit. Quæ ruinam proinde
facere iubentur, quotquot ad tantæ ignorantiæ
lubitum, efficta propinantur. Manet itaq; hacte-
nus à Scholis & vulgo adorata maxima, vniuer-
salis velut medendi apex, quæ per contrarietates,
id est, per rixas, lites, bella, pugnam, crisesque, sa-
nandi tritam orbitam consignant. Sic enim cre-
ditum

ditum, ſic factum, fictumque eſt hactenus, at-
que id tam extra controuerſiam: quòd nil æquè
cenſeatur plauſibile & ſubſcribendo pronum,
ſuaque intelligendi facilitate, oblectando & abri-
13 piendo incantum quemlibet decipiat. At cog-
nitio cauſarum atque ſanandi radices, longè oc-
cultiori ſtipite creſcunt, quàm quòd vulgus ru-
ſtico ſenſu flores earundem decerpat. Nec con-
ſiderauit Galenus, quòd vnum contrariorum,
toties prædicari oporteret (iuxta Ariſtotelem)
quoties alterum, eo quòd vtrumque ſtaret ſub
eodem genere, pariſique priuilegio gauderet.
Quocirca neque inueſtigauit vnquam, quod-
nam eſſet illud genus, ſub quo ſtaret poſitiua
frigiditas, ſiue frigus, contrarium calori pu-
trido tam multiplici, quod febrium finxit ſpe-
cies. Nimirum vbi reperiret frigus, maligno pu-
trido, hecticoque calori contrarium. Totidem-
que paſſuum exceſſibus calori repugnans. Quæ-
ue illa eſſet ſingularis, & indiuidua frigoris
actio, tam diuerſorum graduum, atque ſpecie-
rum, quibus totidem calores ſubiugati, ad ſym-
metriam cogerentur. Quod ſanè quamdiu ne-
glectum à Galenicis fuit: etiam remedium cui-
que febri iuſtum, manſit ignoratum, adhibita-
que fuerunt remedia, à coniectura & caſu præſ-
14 cripta. Anguſtiis nempè Galenicis vtrobique, ſua
ſubiacent mendacia in mortalium necem conſ-
pirantia. Irriſit quidem Galenum Paracelſus,
Heluetico ſarcaſmo, licèt ſubinde ad eandem
metho dum coactus recurrat, ſuæ increpationis
continuæ immemor. Coagulata nempè, non ta-
rò reſolutis, & reſoluentibus contraria eſſe vo-
luit: imò multoties ad exploſas intemperies ele-
mentales, incoactus recurrit. Tandem feruore
contradicendi, omnium medelam conſtituit in
ſimilitudine tam naturæ, quàm cauſarum mor-
bificarum, cum ipſo remedio. Indiſtinctionis ſci-
15 licet plenus vbique. Ego verò ſub libertate Phi-
loſophica, nemini addictus magiſtro, ſentio:
quod ſi ablatione cauſarum, omnis inde affe-
ctuum connexitas amputetur, omnem morbo-
rum ſanationem, eadem quoque cauſarum lege,
definiri debere. Adeo quod correctio, ablatio,
extinctioque efficientis immediati (quæ priua-
tionem effectus inde conſequentis, intra ſe adæ-
quate claudant) potiſſimum in medendo car-
nem continerent. Non autem ſimilitudines, vt
neque remediorum contrarietates. Imprimis
morborum pendocta (puta calculum) vt in ſe,
ſuum agens, in ſe coagulatum, retinent: ita quo-
que ablatione ſolius effectus, perſæpè ſanari.
Quia ſimul quandoque tollitur connexio cauſæ
internæ, ſiue immediati efficientis, cum mate-
ria ſua. Adde his, quod ſola ſolutio connexita-
tis, efficientia ad materiam: adeoque luxata, vel
laxata adaptio, extinctioque, & pacatio priuati-
uæ perturbationis in Archeo (quæ in ſe non-
nunquam meram priuationem includunt) totam
non raro ſanandi hiſtoriam compleant, abſque
vlla contrarietate, vel ſimilitudine remedij, ad
cauſas occaſionales. Quod ipſum meminiſſe de-
buiſſet Paracelſus, ſi ad ſua ſemel reſpexiſſet ar-
cana. Animaduertiſſet namque citò, vnum ali-
quod iſtorum, omnes propemodum morbos
ex æquo profligare, citra relationem vllam ſimi-
litudinis, aut contrarietatis: at ſolius tincturæ
vitalis irrotatione, dono, arcano, id eſt ſuper
effluentia bonitatis. Enimverò quicquid in na-
tura fit, aut naſcitur, fit ex neceſſitate ſemi-
num efficientium. Semina autem ipſa nullate- 16
nus operantur ob ſcopum ſimilitudinis, aut
contrarietatis (vt alioqui vulgo putatur) ſed
duntaxat, quia ſic ſunt iuſſa operari à rerum Do-
mino, qui ſolus ſcientias, fines, ſeminibus de-
dit, ſibi ſoli cognitos à priori. Alioqui ſemina 17
vadunt, & quorſum, neſciunt: ſeſeque dirigunt
quidem, tanquam ſcientia pollererent, ſed ten-
dunt per media ſibi conceſſa, ad fines ſibi igno-
tos. Vocamus namque impropriè medicami-
num intentiones, aut naturæ ſcopos, non quòd
ſibi ab initio ſcopum præfixerint, tanquam ſi
mente & præſcientia pollerent: Verùm quòd
ea dono creato, nata ſint ſua directione ſpontè
ac naturaliter defluere, ad eiuſmodi fines, Deo
cognitos. Hoc namque ſic dictat Chriſtiana
Philoſophia, ignorat autem Schola ethnica.
Itaque vel in lumine, admiror Scholarum au- 18
ſum, quæ entia naturæ ſeminalis, non agnoue-
re in morbis: qualitateſque entium per ſe ſubſi-
ſtentium, & morboſorum loco ſubſtituere, æſti-
mandas nihilominus voluere, per modum ar-
bitrij, ſenſuum, ac thymoſis, quatenus antipa-
thias, ac contrarietates, proprio impetu poſſi-
derent. Equidem ſic aſſueui philoſophari, vt rea
ipſas, ea radicali fundamento, iuxta cotem ſa-
cræ veritatis, quàm proximè liceret humanis
ingeniis, dimetiri cuperem. Vt ergo oſtendam
contrarietatis theſes, meros continere in natu-
ram ſolœciſmos, prius aduertendum eſt: futile 19
Ariſtotelis tuliſſe inuentum, materiam pro ge-
nerationis ſubiecto proſtituere, tam in natura
integra, quàm corrupta (ſcilicet ægritudine
morbi) omni prorſus accidente priuatam (feli-
citer ſic nempè incipit à duplici accidentium, &
formarum omnimoda priuatione, pro rerum
primordiali initio.) Omne idcirco accidens, tam
innatum, quàm ſuperueniens, conſequenter
quoque dependere, atque profluere è forma-
rum gremio. Sic quidem vt à forma eiuſque 20
præludio, in Archeo omnis actiuitas, tam ma-
teriæ quàm accidentium, dependeat neceſſariò:
interim Scholæ ab hoc Ariſtotele edoctæ (ſuſti-
nent etiamnum hodie) ſubſtantiis tam mate-
rialibus, quam formalibus, nil eſſe poſſe con-
trarium. Non video ergo, vnde accidentia
ſuam ſibi contrarietatem mendicabunt, præci-
puè quæ ſunt nuda, immediata, atque mera for-
marum ſuarum organa? Vnde enim hauſiſſent
ſuam contrarietatem, quorum materia & for-
ma, (totalia nimirum accidentium principia)
omnem à ſe procul contrarietatem repellunt.
Potiſſimum, quod accidentia in ſe conſiderata,
non tam ſunt entia, quam entium, adeoque ex
ſe ſint nihil, nihil operentur aut valeant. Ne- 21
ceſſe eſt ergo, ſi in natura aliqua ſit contrarie-
tatis intentio, eam primariò eſſe, in principio
actiuo, id eſt, in ſinu formarum. Adeo quod vel
hactenus formæ ipſæ (quas tamen abſque con-
trouerſia in numerum ſubſtantiarum relega-
runt) ſibi inuicem eſſent actualiter & potentia-
liter contrariæ primitiuo iure. Conſequenter
quoque falſum eſſe Scholarum axioma. Quod
Subſtantiis nihil ſit contrarium. Vel oportet ac-
cidentia eandem contrarietatem habere inde-
pendentem à formis: atque ex ſui propria na-
tura, extra & contra poſſibilitatem formarum.
Id eſt, non eſſe media immediata, producta, &
organa formarum: ſed ex ſe oriri, ſtare, perſe-
uerare & agere, etiam inuitis formis, extra &

præter formas. (Eſſe inquam entia independen-
tia, & non ampliùs entium. Vel tertiò tandem
fatendum mecum, nullam eſſe in natura con-
trarietatem, præterquam inter agentia libera &
electiua. Addo. Si contrariorum paritas ſubſi-
ſtat, iuxta præfatum axioma: neceſſe eſt, rela-
tionem fundandæ relationis, inter contraria,
dependere à radice ſubſtantiali, ſiue à radicali
contrarietatum reſpectu, & intima proportio-
nis adæquatione penitiſſimè præſente. Quod
eſt dixiſſe. Eſſentiam fundandæ relationis con-
trarietatum (priorem alioqui quam ſit ipſa for-
marum exiſtentia) ſitam omnino, in ipſo pe-
nitiſſimo ſubſtantiali formarum principio, con-
trarietatis omnino incapace. Idque ſiue Deum
ipſum, ſiue aliam ſubſtantiam creatam ſpectes.
Adeoque eſt neceſſum, contrarietatem in na-
tura includere contradictionem, in ſuis & Phi-
loſophiæ initiis. Sin autem hæc, prout ſuper-
naturaliter, & in Deo conſideres, non idcirco
contrariantur etiam. Adeoque nec à Deo in na-
turam fluent vt contraria. Et hoc ipſum dico.
Vrgeo & vlterius. Si vnum contrariorum di-
catur totidem modis, quoties & alterum: ne-
que formis ſubſtantialibus quicquam ſit contra-
rium. Ergo nulla quoque eſt amicitia, ſymbo-
lizatio vel ſimilitudo inter formas. Quod eſt
falſum. Siquidem hunc conſtat indelebilis cha-
racter rerum, quod à Deo pacis amatore creata
ſint vniuerſa. Etenim poſtquam melioribus ini-
tiis me erudiendum ſubieci, ſerio cognoui, ſi-
ue ſubſtantias, ſiue demum accidentia intuerer,
nullam in natura eſſe contrarietatem, niſi inter
entia iraſcibilia & motiua viuentia. Tantum ab-
eſt, quod cuiuſlibet agentis actio in patiens, tan-
tum procederet à termino relationis, contrarij
ad contrarium. Solam itaque reperi contrarie-
tatem, in poteſtate iraſcibili ſenſitiuorum, ne-
22 que alibi. Vnde fortaſſis per metaphoram, ſiue
hyperbolem impropriam, contrarietas ad cun-
cta mundi indiuidua conſorta fuit. Num Scho-
læ, propriam ſentientes diſputandi rhymoſin,
meditatæ ſunt, & reliqua ſeminum producta,
pariter non niſi per litem, actionem nimirum
maioris ad minus, victoris ad victum, robuſtio-
riſque ad debilius, propter contrarietatis rela-
tiones conciliari. Axiomatis ergo negatiui ſen-
ſus, quo dicitur Subſtantiis nil eſſe contrarium,
æquiualet theſi in titulo huius capitis præpoſi-
tæ. Nempè Naturam neſcire contraria. Si vis
aliqua contrarietatis eſſet in natura, præterquàm
in iraſcibili ſenſitiuorum (de terminis namque,
& relationibus appoſitis Logices, non loquor)
illa certè eſſet in manifeſtis atque primariis ele-
mentorum qualitatibus: ſed in his nulla eſt con-
trarietas. Ergo nuſquam alibi. Probatur aſſum-
23 ptum. Eo quòd Scholæ primarias contrarietates
in miſtis deſumant, ex ipſis componentium ele-
mentorum contrarietatibus. Subſumptum verò
probaui alibi hic repetendum: Vir iuuenis deſ-
cendens manè ex Alpibus, continua nine rectis,
latere tamen Solem reſpiciente, tota ceruix, ſibi
in ampullas, ſiue veſicas fuit cremata. Eſtque
ibidem aër ſummè delectabilis, ac nouo velut
æthere perfuſus, (diſce interim hinc primum,
frigus non eſſe caloris priuatiuam abſentiam;
ſed ens verum.) Ergo ibidem frigus, & calor,
intenſa ſimul in eodem loco, tempore, & ſub-
24 iecto aëris, ſeſe compatiuntur. Quod Scholæ
non admittent, eſſe poſſibile in contrariis; Si-
quidem quæ ſe mutuò debellare, frangere, ex-
pellere, interimere, & ad medium, neutrum-
que ſtatum ducere volunt. Notandum hîc obi-
ter. Ibidem, intenſum frigus hoſpitari imme-
diate in aëre: intenſum verò & veſicantem ca-
lorem, ibidem eſſe ex parte luminis: adeoque
immediatè in loco ipſo aëris: in aëre autem me-
diatè. Sed cum iſte locus penetret aërem, per to-
tam ſuj ſubſtantiam: & locus illuminatus, cale-
faciat ſimul ipſum aërem, quem ideo lumen ſi-
mul penetrat: Idcirco in eodem aëris puncto, eſt
intenſus calor, ſimul cum intenſo frigore. Quo-
rum amborum nexus, gratum, & ſenſui ami-
cabilem teporem profert, illuſorium tamen.
Quia effectus vtriuſque qualitatis connexæ, pro-
dit intenſionem magnam, ſub illo tepore. Ideo-
que nec tepor cauſatur, quatenus ambæ quali-
tates, æqualiter intenſæ, per pugnam contrarie-
tatis ſeſe confringant, atque reducant in me-
diam, plauſibilemque ſymmetriam: Sed ſunt
ſenſus, & Scholæ (quæ ſe iuxta ſenſualitates,
vbique abſque interiore indagine labi ſinunt)
rerum naturalium improprij & ruſtici nimis iu-
dices. Pariter, feruens aqua, infuſa frigidæ, pari
proportione, quanquam ſtatim in commiſto te-
porem excitent: Vtraque tamen qualitas, in-
tenſo gradu, eſt in iſto tepore, non ſecus atque
in præfato aëre Alpeſtri; tametſi ſenſus illas non
diſtinguat. Non eſt enim aliàs poſſibile, calorem
illum aquæ, per graduum momenta acquiſitum,
perire in inſtanti. Imò, nec eſt pugna contra-
riorum, quæ iſtum teporem ſtatim generauit,
vt neque victoria frigoris calorem excellentis,
dum prior calor remittitur: Sed calor in aqua
eſt Relollæum tranſiens, quia violenter intro-
ductum. Ideo namque ceſſante, igne, à quo eſt
productus, ſua ſponte, ſtatim minuitur, ceſſat-
que non fotus amplius. Id eſt, Calor in aqua
feruida per minimos ſubiecti ſui atomos diui-
ſus, ſua perit ſponte, non autem à contrarieta-
te victus, expulſiuè. Quia Relollæum eſt quali- 25
tas efficiens, non procedens ex fermentis & ſe-
minibus rerum. Eſtque duplex. Vnum videli-
cet in corpore proprio. Alterum verò in alieno.
Inter Relullæa propria ſunt quædam ſeparabi-
lia. Vt frigus in aëre & aqua. Alia verò inſepara-
bilia. Vt calor in lumine Solis, candelæ, & ig-
nis. Quæ nunquam frigere poſſunt. Relollæum
alienum eſt violentum, quod ſi non foueatur,
perit ideo per ſua momenta & gradus. Ideoque
dicitur tranſiens; vt eſt calor in aqua. Ergo aër 26
& aqua non calefiunt ab igne, per contrarie-
tatem: ſed per generationem Relollæi alieni;
quatenus agit, quod ipſi agere eſt iuſſum, he-
teroclito cum ſeminibus agendi modo. Ideoque 27
nec agit ad, aut propter formam. Pariter, dum
aqua ignem extinguit, vel ignis aquam in vapo-
rem ſuſtollit, id nequaquam contingit vi con-
trarietatis. Quia totus vniuerſi ignis, ab vnica
aquæ gutta, ne vel minimam humiditatem de-
lere aut minuere poteſt. Quapropter irrita foret
ignis, atque ſtulta contrarietas, ſiue pugna vana
ac inualida. Non poſſe autem vllis ſæculis, per
artem aut naturam, aërem in aquam, aut hanc
viciſſim in aërem conuerti, per Matheſin, ac ſuf-
ficienter aliis modis alibi ſat demonſtraui. Ne-
que etenim ignis ab aqua extinguitur, propter
frigoris contrarij præſentiam in aqua. Nam ſic
aqua feruens ignem non extingueret. Cremat-
que ignis fortius ſub flatu & frigore boreæ, quàm
auſtrir

austri: folliumque frigidissimus flatus, ignem
magis accendit. Aqua ergo ignem perimit: non
autem ignis aquam. Ignis etiam non frigore vi-
ctus cedit, sed perit suffocatus. Sicque oleum
28 feruens, primam candentem extinguit. Si ergo
contraria debeant esse sub eodem genere: non
potest ignis esse aquę contrarius. Cum ignis non
sit substantia, prout alibi sat demonstraui. De-
nique si essent contraria: essent primariò, per
se substantialiter & immediatè contraria tan-
quam simplicia: eoque dato, deberet esse illo-
rum actio par & æqualis pugna. Quod iam ante
falsum ostendi, prout & quod substantiis nil est
contrarium. Quorum nempè duorum, ignis
nempè & aquæ, intuitu, Scholæ omnem mi-
stionum, & complexionum contrarietatem, fin-
xere in vniuerso. Quid igitur mirum, contrarie-
tatem naturæ, in Scholis somniatam, haberi
iam suspectam, cum priuatiua sua contraria sint
absque contrarietate, paritate, congressu, com-
29 mistione, viriumque conserrione? Porrò humi-
ditas & siccitas, qualitates sunt via intelligibi-
les in abstracto (prout alioqui calor conside-
ratur in manu, præter aut extra ignem: imò in
subiecto sibi improprio quale est aqua) sed hu-
miditas, siccitasque, sunt potius ipsa corpora
qualitata. Nec ideo acquiruntur per partes &
gradus (sub pace Scholarum) per modum qua-
litatum. Non enim propriè producitur humidi-
tas: sed addito corpore humido ad siccum, ap-
ponitur plus humidi, atque sic impropriè hu-
miditas grandescit. Id est: Humiditatis increscit
quantitatiuè: non autem qualitatiuè. Aqua au-
tem siccescit nunquam, licèt oculos fallat eua-
nescendo. Prout de Gas alibi. Denique siccum,
sonat propriè exsuccum, continetque negatio-
nem duntaxat humidi. Ac licèt admistione sicci,
aqua videatur minui in luto, aqua tamen sem-
per suam seruat intrinsecam humiditatem. Vt &
corpus siccum pariter suam siccitatem. Quippe
illorum non est in radice commistio penetrati-
ua: at sola partium appositio. Humiditas ergo
& siccitas sic obligantur corpori, vt nullatenus
30 ab illo queant distingui. Ac proinde non sunt
Rebollæa per modum caloris & frigoris, quæ
gradatim introducuntur. Aqua tota in halitum
quidem euanescit: nunquam tamen vel minu-
tum siccitatis assumit. Sin autem ex farina &
aqua, puls aut panis fiant, ac tandem concepta
fermentalis seminis natura in lapidem tran-
seant: coagulata tamen sunt quidem isthæc, quæ
humiditatem aquæ pristinam tegunt & obue-
lant: At tandem pristina aqua inde reperitur.
Non est enim exsiccata, nec periit: licèt sit coa-
gulata à semine rerum. Alibi namque demon-
straui & mechanicè & mathematicè, omnia cor-
pora solida ex sola aqua esse, nec congressum
aliorum elementorum admittere. Siue: Omne
corpus tangibile resolui tandem in aquam sim-
plicem elementalem, qualis per pluuiam decidit,
imò suo corpori priùs solido æquiponderantem.
Quod vnicum caput omnem destruit elemento-
rum compaginem, temperiem & qualitatumque
intestinum atque indesinens bellum in nobis.
Quapropter oportet Scholas, alias omnino mor-
borum causas indagare. Quæ per inaudita Phy-
sices initia declaraui. Admirandæ ergo stolidi-
tatis est, humiditatem per gradus aduenire, re-
missamque item humiditatem & siccitatem in
elementis somniasse. Atque adeo immane est
figmentum, huiusmodi stupida somnia in mor-
borum ac sanationum familias introduxisse, iis-
que fideoter totam superstruxisse Medendi ba-
sin. Adeo vt per classes integras humiditatum
siccitatumque, tam per agnationem mutuam,
quàm per caloris atque frigoris lenocinia nu-
psisse inuicem. Vnicam videlicet ob culpam, vt
suis temperamentorum vanitatibus supellecti-
lem subministrarent luge proximi. Ignoratæ pe- 31
nitus, quod humidi cum sicco nulla sit in natura
penetratio, vnionis radicalis commistio, vel ra-
dicalis temperies qua se inuicem intersecent in
sinu formali. Vnamque saltem quæstionem, per 32
me alibi resolutam, omnibus, quotquot hacte-
nus contraria elementa confluere, in corporum
(quæ mista creduntur) constitutionem rentur
propono. Scilicet cum supponant duo grauia,
aquam scilicet & terram, ac duo leuia; Item-
que supponant impossibilem in natura corpo-
rum penetrationem. Tertio quoque supponant,
Aurum, absque controuersia esse corpus mi-
stum, à præfatorum elementorum reali connu-
bio: quomodo fieri possit, vt aurum prænpon-
deret aquæ ad minimum decies scaies? Nam si
in auro sint partes aëris & ignis, anatica &
æquali temperie mistæ: (Id namque prorsus ne-
cessarium asserunt, cum ex æqua elementorum
quatuor mistura, auri perpetuam permanen-
tiam in summa ignium tortura collocent.) Er-
go aqua & terra, in auro constituto, ad mini-
mum præponderabunt trigesies bis suæ mate-
riæ, vnde aurum consurgit. Ergone terra seipsam
penetrabit, ad minimum trigesies bis, dum ex
illa aurum fit? Itaque cum infallibiliter ipsum
pondus prodat corpus ponderosum, nec pon-
dus prorsus consistat ex nihilo, oportet mihi
resoluat hanc quæstionem, priusquam me ad
suam contraxerint opinionem, de elementorum
mistionibus. Mihi interim locus erit ostendere
mechanicè, corpora solida & ponderosa dare ex
se æquiponderantem aquam, omnimodo gustu
orbatam, Nec in natura esse elementum, vt nec
elementa vllo vnquam artificio aut naturæ co-
natu, posse in vnitatem formalem connecti. Hæc
iam supra fusius. Sudum est ergo doctrinæ ga- 33
nus, quod elementa quatuor sint contraria; quæ
confluant ad aliorum (quæ mista hactenus fal-
laciter sunt putata) compositionem; pugnent-
que etiam in talibus mistis, quibus clauduntur,
non secus ac in sui simplicitate, ob contrarieta-
tes: quodque ideo se mutuò conficiant bello in-
cessanti, totiesque à priuatione resurgant im-
mediatè, se mutuò deuorent, atque rursus con-
ment. Non tolerandus est iste Scholarum stu- 34
por, quo sibi inuicem in his nugis absque scru-
pulo subscribunt, non inquirentium, quisnam
ille appetitus esset in elemento, seipsum am-
pliandi? quisue motus, supra terminum à Crea-
tore sibi semel constitutum? Nam imprimis non
est vlla fames, sitis, penuria, vel simile aliquid
defectuosum, cui à creatione subessent. Nec
etiam patiuntur defectus, multò minus sensa-
tionem defectuum. Cum vnumquodque in se
sit primum & simplex, nec admittat connubia,
nec absumatur per alimentationes, perque sui
commutationem excrementa habeat aut eii-
ciat, nec rubiginem patiatur, nec degeneret fa-
tiscendo in aliquod corpus se putrius, se prius, se
simplicius. Deest itaque necessitas, qua elemen-
ta se hostiliter consumant, Nam vidit Deus, quæ-
cunque

35 cunque fecerat, erant bona. Si ergo duo bona pugnarent inuicem: saltem ista pugna non posset non esse magnum & continuum malum, cuius Author esset Creator ipse. Sequeretur enim inde, quod talis elementorum proprietas non esset ex Deo, neque ea peccato; ergo ea aliquo maiore, quam sit Deus. Sin autem dicantur elementa sic à Deo creata, vt vnum continuò aliud commutaret in sui naturam: non quidem ob hostilitatem mutuam: sed propter necessitatem nutritionis. Quanquam ridiculum præsupponat, habeo tamen optatum: nempe contrariorum ablationem. Itaque vanum est subterfugium & falsum commentum. Siquidem ista suppositio nequit simul subsistere cum ipsa thesi. Nam supposita illa racusatione, necesse esset fore pugnam, & resistentiam. Alioqui vnum elementum, statim totum sibi contiguum aliud in se conuerteret. Quoniam non est superandi difficultas, vbi nulla pugnæ aut resistentiæ est necessitas. Quoniam vnaquælibet pars elementi, haberet eandem passionem, morum, & desiderium, ad consumendum sibi vicinum, qualia in partibus sibi agnatis supponuntur. Atque adeò proinde intenderentur in immensum istæ actiuitates, vt facili negotio statimque substratum sibi elementum, absque reactione in sui naturam conuerteret: Hæcque sic conuersa, deinceps incessanter alia atque alia subsequenter. Saltem aër ille supremus, quique longissimè ab aqua distat remotus, tædiosissima & longissima sui præstur, perisset iamdudum, aut saltem tædio langueret, alimento naturali orbatus. Itaque vtut hæc excusentur: saltem creaturæ essent ordinatæ à Deo, cum appetitu turbandi ordinem, atque harmoniam vniuersi & primæ suæ constitutionis; introducendi scilicet dissolutionem, & disproportionem primam, superando, perimendo & in se transmutando vicinum. Profectò fragilitates humanæ sunt harum fabularum inuentrices, introductę à Scholis paganicis. Quia per ignorantiam

36 ipsius naturæ, vulgus introduxit leges, confusiones, contrarietates, pugnas, hostilitates, reductiones, atque iteratas refutrectiones, vt homines suam irascibilem excusarent & accommodarent rebus illa carentibus. Æstimarunt nimirum Scholæ, simulque ab his fallacijs edoctum vulgus, in natura, maius, gloriosius, & melius esse vincere, quàm vinci: pares subigere, quàm subigi. Deus verò aliter nos docuit. In naturæ scilicet apice, gloriosius esse pati, quàm inferre iniuriam: vinci à fortiori esse beatius, quàm deiecisse infirmiorem. Cumque Deus in suis æstimationibus errare nequeat, Hinc Scholarum & vulgi æstimationes, non à veritate naturæ at sanè à thymosi ac fragilitate nostra dimanaruor. Ideoque erronæ & abusiuæ sunt, quatenus opposita Diuinis iudiciis. Nec etiam: quæ in homine contemnit Deus, poterit in legis simplicitate, & naturæ necessitate, tanquam gloriosa laudare. Verum si vlla, in rebus sensu carentibus, esset vera contrarietas: rectè consuissent, quod illa necessariò surgat ac præsupponat conceptum odij & hostilitatis, in primis suis atque formalibus iotiis radicaliter sigillatum: ratione cuius, Agens, ea propria philautia, sibi concitaret odium in patiens: vel istud odium haberet sibi singulariter à natura inditam (propter repugnantiam) dissimilitudinem & alteritatis nisum. Idque quoquomodo sumatur, est fateri in formis substantialibus radicales, seminales, atque medullares contrarietates. Adeoque substantias ipsas esse immediatè sibi inuicem contrarias: nisi malint negare, formas esse substantias. Ego verò para- 37
tus sum docere, naturam agere vniuersa, per medias suas proprietates: nullo sibi proposito scopo contrarietatis, odij, aut pugnæ. Siquidem ea fide primò verum credimus, Deum esse Authorem & Rectorem assiduum naturæ: suamque creaturam vbique in bonitate, quantum potest, exprimere atque testari. Denique, Deum esse fontale initium amoris, concordiæ atque pacis: odisse quoque discordias & contrarietates adeo, vt si potuerit vniuersum condere absque rixis & contrarietatibus, id fecisse extra dubium sit. Atqui idipsum potuit aptissimè: quia Omnipotens est, & fecit omnia vt voluit: ergo etiam fecit. Subsumptum patet: quia nil ipsi reluctari potuit, nisi quod voluit liberum facere: sed rerum semina, siue agentia naturæ, non donauit libertate volendi: Ergo neque agentia naturæ, reluctari Deo non potuerunt. Et per consequens fecit agentia naturæ iuxta beneplacitum sui amoris, bonitatis, & pacis. Sic namque dum cibum sumo, nunquam inuenio in me contrarietatem, vt neque in cibis. Sin verò copia aut qualitas me offenderint, defectum quidem in me experior: non autem contrarietatem. Si quis auersatur caseum, non arguit contrarietatem: sed seminalem dispositionem, nouum quiddam operantem: vi seminali, à Deo directa. Etenim propter necessarias in rebus vicissitudines, haud iubet nobis qualitates quaslibet nocuas, vocare hostilitates, atque inimicitias rerum. Quippe in Philosophia propriè loquendum est: vbi verba aliàs sensum mutant, rerumque essentias alienant: atque potissimum vbi inde tota medendi crasis, in perniciem humanam distorta est. Contrarietas namque, nedum vultum naturæ, totidem vitiis conspurcat, quot sunt rerum Agentia & proprietates: verùm etiam ipsum naturæ Parentem videtur accusasse, quasi odij triarumque factorem, fautoremque: Adeoque totus Vniuersus, tantum esset hostilitatis hospitium, perpetuum duellum, ac vera erynnis, omnium sui Creatoris typum exprimens. Contrarietates ergo non sunt à Creatore in natura, qui eas aspernatur in electis: multò amplius in iis, quæ ipse condidit, iuxta Archetypi exemplar. Creatura denique, cum ex nihilo venerit, ea in nullam præ se fert proprietatem. Quod si ergo contrarietates veniunt ab errore solo, detortorum à consueto seminum: saltem tunc non subsisterent, nisi in effectibus monstruosis, atque ideo perperam in naturæ syntagma intruderentur: denique & hinc sequitur, seminum contrarietates ea solo esse Deo: cuius asserti ineptitudinem iudicet Christianus. Nunquam enim hactenus scholæ perpenderunt, quantum distarent inuicem: aliquid egisse cooceptu contrarietatis: & aliquid operatum esse, per obedientiam seminum, debitam datis à Deo proprietatibus. Idcirco namque contraria admittere, est errores in intentione, medijs & fine naturæ statuere. Sciendum itaque penitus, naturam respuere contraria, si totum eius intimum assequi speremus. Quod autem Scholæ de calore radicali commentæ sunt: saltem oblitæ sunt, ipsi frigus radicale nubere, sub eodem vitali principio,

pio, vt contraria suo pati gauderent iure. Solamque mortem ipsi opposuere extra genus. Quamobrem istam principalem qualitatem, absque contrario cœlibem deseruerunt. Falsumque suum axioma relinquentes, quod contraria sub eodem genere sint, & totidem vtrimque prædicentur vicibus. Nam mors, cum sit priuatio & non ens, contrarij locum, Scholis dictantibus, supplere neutiquam potest. Vt vitæ aut calido radicali sit oppositum. Cum id quod non est, quodque nil est, non stet sub eodem genere, cum calore radicali. De cuius fabellis, & humidi primigeni figmentis, latissimè in tractatu, de vita longa egi, Denique Scholæ ad scopulos collisæ, subinde de calore & frigore potentialibus tractant: non tamen tanquam contrarijs: siquidem in vnaqualibet guttula, vel atomo simplicium minimo, calorem & frigus connexa, & præpollentia statuunt. In opio videlicet frigus intensum & calorem quoque in eius amaritudine explicant: adeoque & suam scientiam è saporibus desumptam, de Relollæis, vnico exemplo ridiculam iam exposui. Quia à Scholis perperam seminales specificæ potestates, traductæ sunt in qualitates elementales, siue Relollæa. Frigus enim in opio, nullo licet sensuum iudicio proditum, augurantur ab effectibus, quia seminalem dormitiuam, ridiculo somnio ad frigus constrixerunt. Quasi Altissimus, dum somnum in Adam mitteret, frigus in ipso suscitasset! Et quasi à prandio, frigus nobis notabile in caput ascenderet! Profectò Scholæ vtrobique postulant intellectum, in obsequium fidei incomprehensibilis. At Hammula herba, quamquam se habeat vniuoco modo (quantum ea se est) ad cuncta quibus apponitur: non tamen vesicat cadauer, prout corpus viuum. Eo quòd cadauer non moueatur actiuè, siue proprio motu, à fermento venenato flammulæ. Quia istæ qualitates potentiales non sunt caloris aut frigoris, magis quàm elementales: sed propria, & formalis rerum energia specifica. Quocirca futila est pro contrarietate commentum, & ruditatis testimonium, quidquid de calore & frigore, potentialibus in Scholis ad vota Gentilium subscriptum est: cum potentialem calorem, caloris actualis socium, sub eodem genere negent, sub quo tamen colligunt contraria. Adeoque temeraria temperamentorum historia ad se traxit facultates vitales, atque seminales rerum. Est namque in Scholis nescitum, quidquid salium ratione agit, non esse ex propria seminis potentia; sed accidens, ratione obiecti varians. Calcem enim, velut calidissimum simplex æstimarunt. Eo quòd per salia sua moueret escharam: nec attenderent, quod in calce viua, prout & in niue, oboriantur spontanei vermes. Quod hoc loco desideratur, alibi de actionibus, prout & de cognitionibus morborum fusius exposui.

38 Hactenus igitur docui, qualitates in elementis esse, & operari absque respectu contrarietatis. Nunc verò ad rerum systema descendo. Imprimis vnitas, non est contraria binario, quanquam recedant discreta, per alteritates. Pariter nec sursum nec deorsum, oriens & occidens sunt contraria: sed situum oppositiones, quæ per respectus variant. Adeoque quod sursum est, alterius relatione, est infra; nec ideo autis dextra sinistræ est contraria, quanquam opposita. Etenim nec loquor de terminis contradictoriis, qui tantùm in habitudine relatiuâ contradicunt, non autem proprietates inimicas in rebus habent. Neque enim de priuatiuis mihi sermo est. Imò neque nego contraria in vi irascibili: sed duntaxat hoc vnicum constanter affirmo. Deum in natura non fecisse contraria, quæ per hostilitatem se mutuo interimant, aut aggrediantur. Siue, nego in naturalibus proprietates contrarias. Id est, Nego contraria positiua atque realia, in serie actionum naturalium. Virtus etenim oppositum habet sibi vitium, de indole priuantis. Nec etiam volatile contrarium est tepuli. Nam idem bombyx est vtrumque. Nec generatio ipsamet, est contraria corruptioni: sed vnicus seminum fluxus, à puncto ad punctum, per lassationem, ablationem, amissionem, extinctionemue virium similiter nec magnum parno, neque rectum curuo est contrarium. Cum vnum & idem nunc paruum, nunc magnum, rectum curuumque esse queat. Idem esto de dulci & amaro: duro, & molli: aspero & glabro: graui & leui: acuto & obtuso: coagulato & resoluto: vel albo & nigro. Sunt namque quælibet rerum potestates, in se absolutæ, nec respiciunt alias à se diuersas. Quia vnumquodque est prout per se existit: quòd autem opponantur à nobis, velut ac si inuicem dissentirent, id rebus est ignotum, atque plane per accidens, seu alienum. Interim securis non secat ligna, aut culter scindit panem, propter contrarietates aut hostilitates: sed vnaquæque proprietas agit, sine reflexione ad oppositam, quod agere est iussa. Stultum est res contrariari velle, quibus nulla est odij, dissidij, victoriæ, aut superioritatis prætentio? ideoque nec vlla contrarietatis intentio in natura. Agit propterea res quæque, prout est agere iussa. Non enim intra testam qui clauditur bellum contrarietatis, licèt semen fluat per varias dispositionum alteritates, longè ab inuicem dissimiles: Asseruatur vtrobique & permanet vnitas, & concordia naturæ: quæ sibi nusquam contrariatur, imò horret omne contrarium, & quidquid vnitatem turbat. Enim verò in semine vis est transmutatiua aquæ, existentis in terra horti; atque sic vnica aqua illa transit in herbas mille, calidas, acres, amaras, acidas, & frigidas. Non enim, quod aliquod semen sit contrarium succo siue aquæ in terra: aut acido inuideat aliud acre simplex, sibi vicinum: quod sibi minus respondeat in symbola vnitatis. Absit. Procedunt enim indifferenter ab initio virali suorum seminum, in quo non hospitantur contraria hostilia. Accidentia enim cum sint dispositiones seminum, siue entium absolutorum in se, nec relatiuorum; ideoque contrarietates nescientium: sequuntur etiam ductum suorum seminum, quorum sunt organa, atque producta. Tabula ergo repugnantium, contraria tantum admittit in vi sensitiua, & irascibili liberè agentium. Secundò contraria priuatiua, Tertiò denique quæ contradicunt in terminis relatiuis. Cum igitur absolutè in natura non sint contraria, quam oscitanter hactenus sic itum, in complexionum figmentis & ægrorum sanationibus, videtur illi, qnos quandoque accusabunt, viduarum atque pupillorum planctus, ob vnicam scilicet ignauiam, quod ethnicis doctrinis stupidis subscripserint temerè. A- 39

doeque

39 deóque naturæ definitionem ne quidem hactenus nouerint. Quam sic definio. Natura jussus est ille Dei, quo res est id, quod est, & agit, quod agere jussa est. Sed istud aptè. Quod Scholæ propria aspernentur theoremata: attemque theoricam venundare videantur; quam quoties lubet, non sequuntur. Nam in Peste, & Malignis, theriacam, aliaque non obscurè calida, vt & sudorifera propinant, neglecta caloris indicatione. Erysipelas quoque Apostematum maximè ignenm (vt aiunt) apposita optima aqua vi-
40 tæ sanant. Denique si natura sui medicatrix morbos sua bonitate superet, non autem qualitate pugnace; ostendant quæso, quale frigus sit in corpore febriente, quod calorem eiusdem morbi statis horis interimat. Quinimo si natura sit sui mediatrix, quid quæso necessum est, morbum terminari per crisim siue iudicium? vbi nulla est lis, oec morbus ad iudicium citatus, auditus aut admissus? vbi patiens in initio, seipso, prope conualescentiam constituto, est pugnacior! post multos nempe labores, dolores, jeiunia, vigilias, & euacuationes? Adeo nunc necessariò potius succumbere, quàm litem sua vi superare, atque vincere hostem deberet. Imò si vis vlla in limine cognita fuisset, de plano, ab initio iudicari debuisset, vbi iudicem & testes pro se habebat, causamque æquam contra proditorem morbum. Saltem iniquum est, atque cachinno dignum, quod ipse iudex sit pars in crisi. Facessant ludicria in feriis. Nam si natura ignoret contraria (vt ostendi) hæc sanè non poterunt pugnare in nobis, minimèque tantisper, dum creatura est iuuaminis indiga, atque fuit morbus. Vniuocum siquidem natura nostra semper operatur, siue res coagulatas resoluat, siue demum resoluta coagulet. Non secus enim atque puluis Chrysoplycius, qui plumbo duritiem, argento viuo & stanno, difficilem liquationem dat, quam vtramque qualitatem ferro adimit. Non sanè quod iste puluis sit sibi, & metallis, quæ perficit, in agendo contrarius: Hisque addat, quod ipsis deest: vnicus nimirum præbeat singulis suas & longè diuersas dispositiones: quas credidere contrarias, vt est duri-
41 ties in auro, teneritudini plumbi. Cedat item Paracelsus, quod solis similibus clauserit sanationem omnem, contrariorum interim temperstates admittendo. Quantumuis similitudo innoluat familiaritatem, facilem remedij susceptionem, vnionem, ingressum, penetrationem propter conformitatem symboli: attamen ignorauit bonus ille vir, quod ista non sint agentia sufficientes ad sanationem requisita: at saltem media occasionalia, externa, siue conciliatrices
42 medelæ. Qualis etiam est pharmaci puritas & subtilitas. Quapropter censeo, medicamen propriè, immediatè, atque efficienter, consistere in Competenti, siue Appropriato. Per quod nempe natura à suo casu resurgit. Sunt rebus siquidem natales dotes, quæ distant à simili. Sint nempe illæ, in quibus Archeus noster suas repe-
43 rit delicias. Per exemplum. Fames est velut peracutus morbus, paucorum saltem dierum patientia, serio necans. Sanatur autem non contrario cibo, non denique simili. Nec etiam fames arguit defectum cruoris absumti. Alioqui dysenteria, & phlebotomia famelicos necessariò facerent. Sed in fame est deuastatio nutrimenti, ipsius stomachi, à vigore fermenti digestiui, siue esuriui, ac depascentis: vnde demum tussis sensatio famis. Quoties nimirum fermentum stomachi benè dispositum, nec habens objectum in quod agat, consumit proprium stomachi alimentum? Sedat ergo famem cibus, non in quantum fermento contrarius, nec quatenus similis eidem: sed quia remedium appro-
priatum. Simile est in morborum quorumcunque medela. Requiri nempè adæquationem remedij, ad indispositionem Archei, & causæ occasionalis ademptionem. Quæ remedij appropriata conuenientia, siue dos, præsupponit proportionem tam in gradu, quàm quantitate, adaptionem, & applicationem, cum specifica conformitatis adæquatione. Hactenus quoque includit indicationem & cognitionem finis: facultatum nostrarum habitudinem & exigentiam, earumque cum remedio congruentias quibus iterum supponitur dosis. Sic enim remedia, nedum respondeant paritati objectorum; sed & fermentorum determinationibus. Paracelsus quandoque ratus, nullum simplex medendo aptum, nisi primitus ipsum moriatur. Atque rursus alibi. Quod non sufficiat simplex proinde mori, nisi in tria prima (salem, sulfur, & mercurium, sic vocat) prius redigatur. Qui asserentis error, frequentem in autbore suscitauit inconstantiam. Quod non pauca sint simplicia, quæ formæ proprietatem explicant specificam, sospite subiecto cui inhærent. Qualia ad limen occurrunt Periapta, & Amuleta quamplurima, quæ ipse appellat zeneaton. Sic nempe palpitationes cordis, infamem hemorrhoidum dolorem, profluuia cruoris, epilepsias, vrari strangulans, ipsasque febres, sedari per appensa, jucundè notauimus. Sic ex aduerso. Remedia distillata non pauca, via mori sciunt, aut in familiam humanam commigrare. Attamen ingens est illorum effectus in morbis. Condoner mihi quoque Paracelsus; quod nunquam in nostro corpore, sit illa simplicium remediorum Analysis. Sat enim alibi docui, quod digestio nunquam, ad nupera illa tria prima tendat. Nec vnquam hisce nutriamur: sed vnico & eodem aut consimili liquore, quo constamus. Multa quoque per primam sui bullitionem vires deponunt pristinas. Afarum enim sic de vomitiuo, euadit diureticum. Ac plerumque rei destruitur proprietas specifica, per diuisionem in tria illa prima. Nam etsi fcruent aliqualem concreti crasin: sunt tamen noua creatura per ignem parata. Felix quoque ille, qui crudis simplicibus, morbos tuto, atque promtè tollere nouit. Est enim antiquior medendi methodus, in Sacris notata. Quod de terra medicinam creauit Altissimus. Siquidem ens specificum non potest non per ignem alterari. Ideo non infrequenter extracta, atque magisteria debilitantur. Enimuerò vt Spargyria deducit multa ad gradum maioris energiæ, quatenus ens nouum suscitat: sic alias rursus multa clam suffurando debilitat. Naturam scilicet ignauiæ atque imperfectionis accusat, quisquis eandem citra ignem nil expoliuisse autumat. Sint rerum semina horum testes. Quædam namque sponte pullulant propria; aliqua verò satione & occasione egent: paucissima verò arte præparationis indigent: nulla tandem ignem admittunt, aut analysin. Potestates enim quæ immediatè in naturæ hærent gremio, agunt more influentiali.

riali, nec igni submitti libenter volunt. Illæ verò, quæ formis non quidem simplicis; sed partium heterogenearum immediatè insunt: persæpè in abstracta magis parte sui reluceot. Sic etenim macis, therebintina, & Asparagus, etiam sui symbolum in lotio pingunt. Verum potestates, quæ per ignem è rebus surgunt: licèt aliquid soo debeant concreto, tanquam illius familiæ pignora: At certè sunt noua, & traosplantata germina, alterius Monarchiæ plerumque vasalli: Prout alibi de facultatibus medicaminum. Semper enim magni feci destinationem Creatoris, in dote simplicium. Nam reuera, ex mente eius, plurimi morbi, cedunt per simplicia, tanquam antiquissimo cuneo pulsi. Quod autem Panegyrim simplicium again, nolim recipi in vilipendium Pyrotechniæ: sed loquor tantum iis, qui nil, præter tria illa prima, admittuot, sudoresque herbarum stillando eductos, longè præponunt, illarum cruentis succis. Discant enim prius herbarum succos, itemque jura carnium, absque sale, aceto, melle, sacchato, & igne condire, atque à putredine per annos vindicare. Tum demum spernent facile stillatitias aquas herbarum, non minus quàm syrupos. Ast vbi morbus in gradum surrexit, oupsitque intimè, jacenti oaturæ, altiora exiguntur remedia quam
46 quæ sponte natura produxit. Tandem apud multos censebor fortitan de laoa caprina, soloque certasse oomine. Quodque Scholæ contrarium, ego oppositi etymo laruare contendenim. Sed hæc ms manet ab ingratis solis pœna. Ego medentes & Scholas alloquor, quæ morborum tantum illa admittuot remedia, quæ hostili proprietate coottaria, morbos censentur pugnando aggredi. Perque intemperiem contrariam (vt aiuot) edocent temperiem duntaxat acquiri, qualia nulla deraum hactenus io oatura fuisse, atque demonstrasse, quiesco. Nec sufficit, quod requiraot in temedio vires superiores, relaxas ad morbum: verum etiam id fieri volunt, cum bello contrarietaris, litis, & criseos; si victoria inde sit separanda. Ostendi equidem, eiusmodi potestates in natura oon reperiri. Item remedia, nec semina rerum agere spe, aut nisu victoriæ, aut pessumdandi patiens suum, tanquam sibi contrarium. Nec imò supetandi actiuitatem patientis. Adeoque non esse vllam contrarietatem, luctam, odium, bellum, dimicationem, arrogantiæ aut superioritatis io naturalibus prælaturam. Sed agere absque intentione, & præcognitione finia. Quatenus à Deo, illarum Arbitrio sic creatæ, sicque dotatæ sunt: adeoque sic agere iussa. Clarum est itaque, quod contrarietas, qualis in Scholis, rebus quibusuis iosita docetur, à tota eaulet natura, præterquam vi irascibili aoimantium: Adeoque licet Philautia, sympathia, antipathia, electio, imò & sensus aliquis, rebus non animatis tribuantur. Esto analogia quædam, potius in effectibus, & causis, quàm in directione Creatoris, aut destinatione finium relucens: Eo quòd proprio sensu, electione, intentione agendi, & præcognitione finium, sint orbata. Sed cum quæpiam huiusmodi luculenter testentur habere directorem, omnium fines vsque ad fines fortiter mouentem, ac disponentem suauiter: illarum proprietatum explicationes, testimonia suoe, Deum summè gloriosum, rerum etiam vilium, habenas regere, per potentias ipsis nescientibus datas. Atque adeo totaliter rectas, absque cognitiooe finis. Id est citra impetum, iram, luctam, & odium illatom. Vantùm igitur abest, quod actiooes rerum, & remediorum, censeam fieri per opposita (loco contrariorum) quod æqualiter tam opposita, quàm contraria relegauerim à natura: opposita autem admiserim per modum relationis terminorum. Noo autem in via, qua in inuicem agunt. Semper enim à virili ætate, ratus sum; Si coottaria essent, aut agerent vt talia, quod natura, totaliter, exemplariter, formaliter, & depeodenter, non respiceret suum creatorem. Quodque de tali creatura, non aptè dictum esset: *Et vidit Deus quæcunque fecerat, & erant bona*: si sibi inditas proprietates explicare ooo posset, nisi per odia hostiliter. Tandem, quantum opposita, quæ retolt ioter repugnantia, distent à contrariis medicis, notunt, quicunque noo ardent voluptate conuiciandi. Aduertant ergo tyrones, an de oudo mecum nomine agat, qui prima medendi principia euertit ex creatoris intentiooe qoi res voluit singulas operari, juxta dotem naturæ sibi collatam, non per contrarietatem, aut appetitum se inuicé destruendi: sed ob fines soli Deo præcognitos. Qui est amor & pax: non autem odium, lis, aut fomes contrarietatis. Ab intentione Creatoris ergo, Creata pondetanda suoi. Scholas decepit lupus, ouem non vnicam, sed totum simul gregem, si posset, occidens. Contraria est in homine, & belluis, per potestatem thymosis, quæ tam à regno mioerali, quàm vegetabili exulat. 47 In mortalibus tandem Peccata opponuntur virtutibus priuatiuè, com peccatum reputetur oon ens. Ego putem virtutes habituales, noo contrariari vitiis, quatenus adhuc resident in intellectu: sed tantùm quando illarum emanatio ea iotellectu, est in consensu, in quo opponitur thymosi volendi aliud. Quæ in progressu prius iram, odia, simultates, id est, contraria, parit. Ea corde enim procedunt homicidia, adulteria, &c. Meram autem noo ens non procedit, vt neque sub conceptum cadit, cum non habeat sui speciem, qua se repræsentet. Ergo peccatum, non est sola auersio à Creatore: sed & actus mentalis determioatæ malitiei: Actus autem mentalis, semper induit materiam, in quam sui Ideam depingit quam concipiendo seu imaginando formauit, & hactenus emaoat iuata fundum animæ, in corporeas facultates. Hactenus diffetui de facultatibus creatis, ex intentione Creatoris. Nempe non 48 esse data contrariorum, aut inimicitiarum incentiua, rebus siue animositatc sensualitatis carentibus. At inuerit hoc loco ostendere, per eandem thymosin, fieri quidem aliqua, quæ hostilitatem belluinam exprimont, vt saliua rabientis, punctura serpentum, apum, &c. eandem tamen operantur per modum venenorum, plantarumque virulentarum: quas diuina bonitas non ad nocendum, aut occidendum, siue ad malum finem creauit: sed ob fines alios, in gloria suæ majestatis directos. Ast perdifficile erit assueto, cõtraria hostilitatis tribuere rebus inanimatis, potestatumq; analogo lasciuienti, Rem (puta rabientis aut serpentum saliuam) ea ita in hominem impressam, absque cõtrarietate considerare illa, quam vltro, in bruto vnde manauit, concedimus. Ast sanè mecum facilè sentiet, si cooderet, quòd venenum, siue sit creatum, siue per animositatis contagium à bellua paratum, non proinde desinat

esse venenum, & agere pro natura veneni. Cujus proprietas est, agere vi naturali; imò quamquam ortum ab iræ impressione: hæc tamen qualitas, illi non est ita amplius; sed productum quoddam naturale: adeoque in quo est quidem stigma iræ & contrarietatis, non autem ipsa ira. Ac proinde non est simile aliquod productum amoris, quo homo ictus, aut victus, in tantum proficiat: quantum ab altero producto lethaliter feritur. Vnde manifestum fit, Quod istud venenum, vtcumque ab ira sit productum, & homini sit lethale: Id tamen non euenire ob aliquam contrarietatem: quando quidem ipsi ex opposito deest contrarium, quod æquiualenter aut pariter iuuet, vitamque promoueat, prout hoc venenum nocet. Adeoque si venena huiusmodi, ob contrarietatem agant, jam falsum est axioma: quod totidem modis vnum contrariorum dicitur, quot modis alterum. Itaque jam sat ostensum, quod venena quidem fiant à belluarum ira: at non proinde sequitur, quod venenum plantæ si agat (vt ostensum superius) ob naturalem sui dotem ipsi implantatam diuinitus: & non propter vllam contrarietatem, quod venenum brutorum plus capax sit contrarietatis, quàm simplicium aliorum. Alioquin idem prorsus est iudicandum de venenis veneficorum, Sagarum, &c. etenim licet componantur, & potanti dentur, animo nocendi; illa tamen operantur, aut naturaliter, adeoque absque intentione contrarietatis aut pugnæ: vel operantur vi dæmonis. Quæ est vel solitaria, adeoque est effectus verè hostilis (quia à Cacodæmone inimico) vel naturalis. Et tunc non vi contrarietatis aut pugnæ: at solùm per explicationem suæ naturalis dotis. Quam iam supra ostendi
49 expertem litigiosæ contrarietatis. Porrò horum occasione explananda est, veneni è thymosi parati energia: Notum est vulgo, quod cruor tauri potantem strangulet, non autem cruor bouis aut vaccæ. Idque alibi retuli in furorem tauri cum cupidine vindictæ morientis, per serpentum modum. Porcus autem etsi cum ira pereat (forte proinde Deus animantum cruorem sub pœna indignationis vetuit) fit tamen id cum metu mortis. Taurus autem, tanto furore percitus est, quod nullam mortis apprehensionem patiatur. Adeoque eius cruor, etsi venenosus: non tamen eius caro. Eo quòd furor eius, prope mortem adueniens, non sat spatij habet, vt carnes inquinet. Rabidus verò, quia dudum ante mortem furit, suas etiam infectat carnes. Timida proinde animalia, vt mus, bufo, &c. carnes suas atque ossa pauore quodam centraliter conspergunt. Prout alibi in Pestis tumulo demonstraui. Atqui huc spectat illud axioma: *Morta la bestia, morto il veneno.* Quod sanè locum habet in animante virulento; quia per interualla, vindictæ furore ardet. In summa, Vires & dotes simplicium, si nobis aduersentur, Id ex ordinatione diuina: non autem ex Idea vindictæ, aut hostilia contrarietatis prouenit, Nam procul distant inuicem esse alicui contrarium, & habere dotes in natura nocuas. Siquidem hoc ordinem Dei, & varietatem potentiarum, in natura constitutam arguit. Illud verò dicit hostilitatem, Deo & naturæ inimicam. Differunt itaque fine. Id est instituto ac directione Dei in natura. Quod est ordine, intentione, destinatione, adeoque toto scopo Diuinæ mentis: Iuxta quam considero contrarietates in brutis, & homine, & non in aliis simplicibus, omniumque minimà in elementis. Ac proin finaliter, non est hic quæstio de nomine. Si elementorum contrarietates, & in falso creditis mistia, pugnas, complexionumque alternitates subuertam, non secus, ac quidquid ex his suppositis, pro vita, morbo, morte, & remediis garritum est hactenus.

BLAS HVMANVM.

1 *Error Scholarum circa primum motorem.*
2 *Aristoteles sibi contradicit.*
3 *Blasphemum in Christiano.*
4 *Error fluxus è Mathesi male appropriata.*
5 *Blas humanum imitatur Astrorum fluxus.*
6 *Blas nostrum, quando præcedit, & quando sequitur Blas stellarum.*
7 *Quare Blas brutorum præcedat.*
8 *Blas voluntarium, non est stellis annexum.*
9 *Duplex Blas in nobis.*
10 *Insensitiua vnde moueantur.*
11 *Galenus repugnat Aristoteli in pulsibus.*
12 *Inquisiuit modificationes pulsuum, non autem efficientem.*
13 *Vsus pulsuum Galeno.*
14 *Tertius vsus Galeno ignotus.*
15 *Consideratio Authoris.*
16 *Refrigerium, non esse finem pulsuum.*
17 *Suppositiones aliquot.*
18 *Nemo egit de vita.*
19 *Contradictoria de igne cordis.*
20 *An pulsus conciliandi frigoris ergo.*
21 *Pori in septo cordis, cur triangulares.*
22 *Cruor & sanguis, in quo differant.*
23 *Anima sensitiua fabricatrix pulsuum.*
24 *Quorsum cordis motus.*
25 *Absurda Scholarum de calore radicali.*
26 *Motus cordis, non potest refrigerij causa censeri.*
27 *Cur pulsus febrilis sit citatus.*
28 *Spina in digito, docet ex celeritate pulsus, calorem augeri; non autem frigus.*
29 *Quinque scopi præcipui pulsuum.*
30 *Accensio ignestatis, & illuminans, vt differunt.*
31 *Non esse spiritum cruoris jecorarium.*
32 *Curiosa doctrina, quæ fines pulsus cum anhelitûs confundit.*
33 *Necessitates pulsuum antehac ignota.*
34 *Vsus pulsuum respicit fermentum digestiuum.*
35 *Scholarum ignauia circa hæc.*
36 *Nauigantes sani, cur seipsis non nauigantibus, edaciores.*
37 *Aër nequit alere spiritum vitæ.*
38 *Alkali formatur comburendo.*
39 *Mirabilis carbo mellis, & elucidantur varia Chymiæ theoremata.*
40 *Respublica alcalium.*
41 *Balsami Samech Paracelsi fabrica.*
42 *Alcali volatilizatur, & vicissim, sub eadem proprietate formali concreti.*
43 *De labore Sophiæ.*
44 *Mechanica aceti distillati.*
45 *Resumuntur aliquot mechanica Chymiæ, ad consummationem cruoris absque fæce.*
46 *Vsus pulsuum nouus & inauditus.*

47 *Delente*

47 *Dolente è spina parte, pulsus insolitus.*
48 *Facile pure, cur mitescant symptomata.*
49 *Durities arteriæ, unde statim fiat.*
50 *Quid portendat durus pulsus.*
51 *Differre usum pulsus, ab usu anhelitus.*
52 *Dum pus fit, maior labor.*
53 *Qualitas potionis vulnerariæ.*
54 *Falsum, quod ventres naturâ calidiores, hyeme.*
55 *Contradictio Scholarum.*
56 *Petitio principij.*
57 *Octuplex scopus pulsuum.*
58 *Vt non est spiritus secretarius in cruore: sic neque proprij nominis est pulsus animalis, in officina cerebri.*

1 XPERTIS iam elementis,
complexionibus, compositionibus,
causisque naturalium pro Physicis.
Explicata scilicet, post formarum
ortum ignorantia, quæ circa me-
dendi initia mortales circumuenit: edoctis quo-
que fermentorum atque Magni Oportet necessi-
tatibus. Iam ergo vitalia initio examinabo. Do-
cuere Scholæ, in omni motu locali, de neces-
sitate statuendum. Primum motorem immobi-
lem. Quod nec per artem, nec per naturam ve-
rum inueni. In cuius demonstrationem vadit
ebrius, instabili mente, atque pede, in flu-
ctuante naui, & appendit pondus horologio. In
voluntatis ergo motibus, non est requisitus pri-
mus motor instabilis. Item Sol, trans vitrum,
suo radio accendit puluerem tormentarium. Pri-
mus hic motor, nequicquam penes se habet
quod sit immobile. Id iam in igne, vt anomalo
ente, quoque patet. Tertiò in natura, vnum-
quodque semen, semel loco debito conceptum,
non cessat deinceps proprio motu, substratam
2 sibi molem agitare. Verus ergo, ac primus se-
minum motor in natura, rerumque vniuersarum
opifex, seipsum primùm mouet, suoque motu
vlteriorem motum non requirit. Et quidquid na-
turalem motorem quemuis excitat ad mouen-
dum, est ipsum proprium suum ac internum mo-
tus initium, cadensque in loca impropria, mo-
ritur, cessatque eius motus. Aristotelici ideo,
qui naturam vocant principium motus, siue mo-
tum primum, absorda obliuione, expetunt in pri-
mo motore vt sit immobilis. Et quamuis semina,
externo fomento, siue excitatore opus habeant:
non tamen excitatio est motus internus, neque
eiusdem motus motor: sed est dumtaxat altera-
tio, accidentaliter accelerans, vel maturans mo-
tuum propriorum potestatem, siue actiuitatem
primi mouentis, aliàs debiliorem, quam qui ma-
teriam suam sit mouendo. Quæ actiuitas cum sit
quædam alteritas accidentalis, quæ reuera in
se non quiescit (tantum abest quod esset immo-
bilis) etiam nec in pristino vnoque statu perma-
net. Nimirum confirmat Archeum, vt innatum
sibi mouendi robur fortius explicet, & ad suos
fines dirigat. Quod si verò Scholæ, Aristotelem
suum ineptè licet physicum, tamen in Physicis
velint ad vnum omnium primum & supernatu-
ralem Motorem respexisse hoc loco, qui sit om-
nis motus independens initium. Reiicio enim
istud, vt impertinens extra Physicam. Etenim
ille gloriosissimus Motor, dedit rebus potesta-
tes, quibus per se & absoluta vi, se vel alia mo-
ueant. Impertinens scilicet, ad demonstrandum
motum naturalem corporum, recurrere ad Mo-
torem Deum. Cæterùm nec etiam toleranda est
in Christiano blasphemia requirens, Deum, de 3
necessitate immobilem, vt alia mouere possit.
Siquidem Deus non mouet per attactum extre-
morum, perque rerum attractionem vel expul-
sionem, denique nec res mota acquirit vires ex
primi Motoris immobilitate, vt hanc præexigat.
Sed nutus diuinus, à fine vsque in finem, attin-
git omnia fortiter: non autem coactus necessi-
tate contactus extremorum, consequentia pres-
sus modo ductus, aut legi subiectus: Sed pror-
sus, liber, tam suo nutu & motu, quàm quiete,
indifferenter, & æquè potenter mouet cuncta.
Suum itaque esse immobile, non importat ne-
cessitatem Scholis requisitam; sed merum glo-
riæ suæ beneplacitum. Suum enim (fiat) in na-
turam abiit, quæ deinceps seipsam est mouendo.
Sic B. Gregorius terræ collatam potestatem di-
cit, qua plantas de se protrudat. Paganica itaque
est doctrina, ex Mathesi desumpta, quæ primum
motorem ad sui perpetuam immobilitatem ne-
cessitat, vt indesinenter omnia moueat. Er- 4
ror Aristoteli indulgendus, non Scholis Chri-
stianis, tyrones contaminantibus. Alioqui enim
naturaliter nullus fit motus, nisi à principio mo-
tiuo, quod cætera non mouet, nisi per se ac in
seipso moueatur. Quinimo & artificialibus at-
que naturalibus, si quid ab externo motore mo-
ueatur, atque in eo motu, ipse motor innitatur
aliquo fundamento immobili, puta, dum Nauta
nauim à ripa immobili per baculum abstrudit,
litus siue ripa non mouet nauim, nec in se po-
testatem naturaliter motricem continet: sed est
medium dumtaxat, per quod motor suum mo-
tum modificat. In quod scilicet ipse motor tan-
quam in fundum, se stabiliens, per pondus, &
vires agentes Matheseos, motum suum (qui alio-
qui est totus mobilis, & mouetur actiuè) fabri-
cat. Fortius sic namque, bombarda, sphæram
explodit, si à tergo immobile resistens corpus
habeat. At sanè vt istud corpus non est moti-
uum, sic non nisi per absurdum, motorem im-
mobilem requirit, ac motori primo, ineptè æ-
quiparatur. Imò in naturalibus terminis, motor
primus, atque totalis, sit accensus puluis pyrius,
qui vt moueatur, nullam exposcit immobilita-
tem, sed vt modificatè moueat, modificato or-
gano opus habet. Impertinens itaque est, putare
omnes motus, fieri à Deo, primo motore, tan-
quam si baculo quodam, mota vniuersa moue-
ret. Impertinens est quoque, dum inuestigatur.
Si motor vt talis, debeat necessariò esse immo-
bilis, respondeatur, quod motor primus modi-
ficabit suum motum, & fortius mouebit, si is sit
immobilis, vel nitatur contra immobile funda-
mentum. Estne istud Christianam Philoso-
phiam docuisse? Enimverò indubium est, quin
stellæ per suum aspectum varium, quem à mo-
tibus mendicant, infundant Blas motiuum a-
quæ, & aëris, *vt essent nobis in tempora, dies &
annos.* Denique, quod terra acceperit internum
initium propagandi plantas, ante natas stellas.
Bruta ergo, licèt stellis posteriora; horum tamen
semina non sunt plantarum semine ignobiliora,
maiorisue subiectionis vinculo, stellis annexa.
Stellæ quippe erant ante sensitiuorum creatio- 5
nem, ideo opportunum fuit, quod hominum
Blas non quidem sequeretur ductum stellarum:
at saltem imitetur motum illarum, non vt mo-

tricum: verum non secus, atque motu libero, sequuntur vestigia veredarij. Sic nempè viscera, fortè suos delegerunt præcursores planetas, Vnumquodque nempè viscus, ad typum sui Astri, intus proprium sibi Blas format, quod & hinc astrale dicitur. Eo quòd imitetur cœli vestigia, tam prioritate diurna, præcursoris astri,
6 quam legibus destinationum, in natura. Alioquin in infirmitatibus, vt naturæ omnis conatus, est symptomaticus: sic tum Blas humanum præcedit, atque prænunciat, futuras tempestates: vbi alioquin in sanitate, Blas humanum sequitur ordinariò post insignes temporum vicissi-
7 tudines. Bruta verò, vt ante hominem sunt in die creata: sic Blas illorum semper præcedit ac præcurrit ante Blas stellarum. Quare multa prognostica meteori, è belluis hauriuntur naturaliter. Et accessit superstitio, quæ auguria, & haruspicia addidit credulis, & superstitiosis.
8 Blas tamen quod voluntate animalium ad motum localem dirigitur, id sanè nullo modo connexum est lationi superæ. Omnis quippe carnalis generatio fluit ex potestate seminis: & potestas seminis, ex voluntate carnis: igitur carnalis generatio proprium Blas habet, inseruiens vsibus suorum finium, fluentium ex initiis sui esse. Quæ sunt voluntas carnis, & libido
9 voluntatis virilis. Duplex itaque Blas in nobis. Vnum nempè, quod naturali motu, alterum verò voluntarium, quod per internum velle sibi motur exsistit. Hinc igitur impossibile est, stellarum prædictiones in nobis concludere rectè. Sat nunc demonstratum, aliquid in sublunaribus esse, quid seipsum localiter & alteratinè moueat, absque cœlorum Blas, & motore immobili naturali. Voluntas imprimis est primum eiusmodi mouens, mouetque seipsum quoque eos seminale, tam in seminibus, quàm horum constitutis. Porrò sicut Deus voluit, ita sunt facta omnia. A voluntate igitur primùm sunt mo-
10 ta. Hinc namque, quæcunque sensitiua mouentur, per quandam velut naturæ voluntatem, siue placitum, mouentur; habentque naturales suas necessitates, & fines. Prout videtur in pulsu cordis, arteriarum, expulsione multarum super-
11 fluitatum, &c. Galenus enim, sat artificiosè pulsus distribuit; in eo tamen ab Aristotele delusus. qui finem, & efficientem, causas externas putauit, existimauitque pulsuum fines, esse causas totales. Prætereuns namque proprium Blas pulsuum, tantùm inquisiuit fines & necessitates naturæ, propter quæ non quidem pulsus fierent, sed potius modificarentur. Adeoque proinde
12 differentias pulsuum, non nisi per fines in schema distribuit. Ideoque respectus potiores & efficientes non attigit. Causas pulsuum itaque, ad duo necessitatis capita construxit. Videlicet, ad
13 refrigerium cordis, quorsum cor, & arteriæ, simul sese dilatarent: & ad explodendas fuligines, à calore suscitatas. Quapropter omnium, Cor, & arteria, simul se comprimerent, & conciderent, metu præfocationis. Quæ duo, iuxta fortitudinem, celeritatem, debilitatem, duritiem, & magnitudinem variè intertexendo, cum suis correlatiuis, differentias pulsuum artificiosa indagine compilauit. Atque vtinam reliqua sua scripta non proderent, aliunde hæc esse
14 descripta. Veteres autem, non contenti duobus finibus, refrigerio, nempè & fuliginum explosione, tertium addidere, qui fuit spiritus vitalis alimonia ex aëre. Quasi verò aër, spiritus vitalis vnquam fieret. Etenim si aëre sibi adiuncto, spiritus augeatur, siue nutriatur (cum corpus simplex non sit digestibile) iam sola mixtione, ex aëre fieret spiritus vitalis; iamque non singula ampliùs nutrientur immediatè; quibus constant: Fuit ergo veterum inscitia, nescientium constitutionem spiritus vitalis, putantium, quod parum aquæ, commistum, multo vino, vel parum stanni, commistum multo auro liquato, vinum, vel aurum fierent. Dicam hic, quid senserim, postquam magis discretione, quam assen-
tiendi pigritia sum vsus. Cœpi itaque primùm 15
considerare, calorem primariò, & ex se, non inesse cordi, sed esse vitæ, & animæ socium, signum, & medium operandi in calidis animantibus, ex natura lucis solaris. In piscibus verò, vitam esse de natura luminis frigidi, & subsiste-
te ideo absque actuali calore, id est vero. Ideo- 16
que quod pulsus non fiat in natura ob refrigerium cordis, & fuliginum difflatum, dissecta rana docebit. In viua rana enim, videbis cor eius, & arterias moueri, cor singulo pulsu, siue per diastolen rubescere, & per compressionem magis pallescere, etsi diaphanum non sit. Veruntamen, cum calorem, causam pulsuum veteres cogitarent, nemo tamen est, qui calorem istum suis coloribus depinxerit, qua via, ratione, ac medio, calor ille excitetur, accendatur, & perseueret in nobis, eo quòd vitam & formas nemo meditatus est. Ac nemo idcirco pulsuum cau-
sam efficientem. Equidem calorem à corde ma- 17
nare, nemo hactenus ambigit, nemoque controuertit, quin fœtus calore materno primum foueatur, donec dierum maturitate, proprius in
illo fomes accendatur. Sed quis ille fomes, & 18
quare semel accensus, mox non intereat, at vsque in finem perseueret, nemo indagauit, eo quòd vitam omnes prætererunt. Scholæ quidem calorem igneum in nobis fingunt (contra Aristoteles, qui proportione respondere hunc vult calorem elemento stellarum, eumque ab elementali & igneo distinxit) viuere quoque depascendo, & consumendo humidum radicale. Vnde sequeretur, cor esse lychnium ignis consu-
mentis. Veruntamen cum substantia cordis & 19
pericardij, simulque sanguinis, non sit apta igni fateri coactæ sunt, ignem non ignem & calorem non igneum, depascentem tamen: fomitem verò, vel lychnium, siue initium caloris metaphoricè descripsisse, sibi satis dixerunt. Quasi natura metaphoras admitteret. Inprimis namque aliquot virgines syncopizatas, memini pulsu & anhelitu destitutas, quantum humano iudicio coniiciebatur, adeoque per horas aliquot, inter mortuas, deploratas, reuixisse tamen, & nuptas dein incolumes vixisse, & peperisse quinque vel se-
xies. Gelidæ enim erant, mox atque pulsus de- 20
fecerat. Vnde dubius esse cœpi, an pulsus non potius caloris efficiendi ergo, quam accersendi frigoris occasione fieret. Vnde causas finales pulsuum nugaces habere cœpi, adeoque & præsagam medendi partem labefactatam suspicatus sum. Idque sic probo. Etenim septum, siue interstitium est, inter vtrumque cordis sinum, in se quoad vinitur, ita porosum, vt attractu aurium cordis (auritum enim per analogon censetur vtrimque, quia velut folles habet) sanguis venalis ab vena caua (dextrum cordis sinum formante, per suum transitum) transeat, atque migret

migreat in sinistrum, non vicissim hinc, ad dex-
trum. Eo quòd pori in ipso septo sunt triangula-
res, cuius conus, desinens in sinu sinistro, faci-
lius constipatur; basis autem trianguli illius, in
dextero sinu, nunquam, nisi à morte. Sanguis
autem sinistri sinus, iam arterialis & veri nomi-
nis sanguis est, à se ipso adhuc cruore, in vena
caua, diuersus colore, & subtilitate. Quare non
abs re nouam siue quartam digestionem, in si-
nistro stomacho cordis inuenire mihi necesse
fuit. Etenim non secus atque cruor venalis, à
cremore & chylo differt, sic & sanguis arteria-
lis à cruore, quanquam cognatione propinquio-
re,& cœlorum inuestitura, quadantenus in vnam
22 familiam redegerint. In eo tamen est specifica
amborum differentia; quod sanguis ab anima
immortali informetur in sinistro sinu: cruor ve-
ro minimè, solaque luce, formæ sensitiuæ parti-
cipatiuè, non autem informatiuè illustretur. Cæ-
teræ enim digestiones quietem exigunt. Quarta
verò, indesinenti motus continuitate perficitur.
Non enim quod ipse cordis motus sit causa for-
malis transmutatiua: sed tantùm dispositiuè con-
currat. Scilicet in sinu cordis sinistro, tanquam
stomacho, singulare fermentum maximè vitale
& luminosum habitat, quod transmutati cruoris
in sanguinem est causa sufficiens, prout sangui-
nis in spiritum vitalem transmutationi præest:
Quippe omnis cruor naturaliter tendit in fi-
nem suum, qui est nutritio; attamen vltima-
to, in vaporem, siue in Gas, dispergitur & eua-
nescit, nisi per accretionis coagulum sistatur.
Sanguis verò arterialis, pro scopo habet, non
quidem vt in fuliginem siue excrementum ver-
gat. Id enim si fiat, à morbo & per accidens,
euenit illi. Proprium alioquin obiectum san-
guinis est in spiritum vitalem traduci. Qui, si
dein etiam euanescat, hoc illi præter intentum
esto. Cum omne ens naturaliter permanere
desideret. Est nempè spiritus vitalis, lux ori-
ginaliter in fermento sinistri sinus habitans, quæ
illuminat nouos spiritus, à sanguine arteriali par-
tos, ob quam lucis continuitatem scilicet, arteria
eleuatur. Fiunt namque spiritus sic vitæ partici-
pes & executores illius, prout & Vulcani, con-
tinuati caloris. Vita ergo humana est lux forma-
lis,& modo & ipsa anima sensitiua lucida, adeo-
que huius exsufflationem, mors è vestigio se-
quitur. Quia animæ sensitiuæ inuoluta est mens
immortalis hominum, quæ à morte auolat, per-
eunte altera. Absit autem, quod lux ista vitalis
dicatur ignea, cremans, deuastansque humidum
radicale, huiusque continua fuliginum fœcun-
ditate, cor & arterias inquinet. Sed est lux for-
malis (prout ante de formis dixi) neque enim
vitæ essentiam intimam aliter vnquam descri-
bet, qui vitas rerum formales etiam in ecstasi vi-
disset. Quia verba desunt, & nomina, quibus
23 hæc dicantur, tanquam etyma à priori. Et licèt
Deus, alicui vitæ essentiam in concreto ostendis-
set, suum tamen docendi honorem, nulli vn-
quam tribuet creaturæ. Cum vita in abstracto,
sit Deus ipse incomprehensibilis. Sic nempè pau-
latim, cibus & potus in chylum stomachi, chy-
mum mesenterij, cruorem venalem ac tandem
per sanguinem arterialem, ad tenuissimum æ-
thera, vitale spiritus,& animæ substerniculum as-
cendit. Quæ commutatio, motum cordis præ-
supponit. Neque enim sat est, fermentum effi-
cienter esse effectiuum, vt sanguis animetur &
vertatur in spiritum, illumque in sinu læuo cor-
dis habitare: nisi motus concurrat pulsatilis, as-
similatus motui, quo lac acidulum vera trans-
mutatione in butyrum mutatur. Per motum 24
nempè fit sanguinis non quidem acidi, sed salsi
extenuatio, neque ideo in pinguedinem siue bu-
tyrum vertitur: sed in spiritum vitalem, de salis,
adeoque de balsami natura: ita nempè sanguis,
per motum, calorem, & fermentum, mutatur in
æthereum sobolem, luminis vitalis hospitium
immediatum. *Quapropter sanguis, aqua & spiritus
idem sunt.* Etenim si ista lux sit in spiritu, hic ve-
rò deferatur per arterias in totum corpus, de-
beatque lux ista, sibi vtrobique esse continua,
cum sit luci proprium, aliàs extingui. Ideo arte-
riæ, apertæ debebant manere, ita quidem, vt nun-
quam compressæ dudum maneant. Quare &
pulsum easdem dilatare cõueniebat, nec ita com-
primi, vt tota arteria in se prorsus concidat: du-
plici fortè, ac duriore, ideo tunica, non iniustè
vestitur. Discontinuitas enim illius luminis in
causa est, vt vno momento, suspensis pereat om-
nis facultas princeps cerebri. Non autem, quod
tam citò spiritus è cerebro euanuisset. Denique si
motus pulsatilis non fieret, frigus lethale mox
oboriretur,& rana frigidiores essemus. Adeo etsi
multa hyemis spatio, sub luto, absque respiratio-
ne victitent, non tamen citra pulsum. Fermen-
tum quoque sinistri sinus, non nisi lenta tardita-
te, sanguinem suum transmutat, pigreque nimis,
transmitteret quoque versus, atque idcirco, im-
portunis spirituum necessitatibus non satisface-
ret. Fingamus enim, vtrem odore imbutum, im-
pleri autem liquore, ad sui dimidium. Vix enim
liquor ille rapiet lagenæ odorem: sin verò con-
cutiatur, confestim quoque odor ille per minima
liquoris se ingerit. Sic nimirum, fermentum vi-
tale sinistri sinus, per motum cordis, statim san-
guini datur, eumque ad festinam obedientiam
suæ impressionis cogit. Lumen enim à lumine
facilè accenditur: ideoque & sanguis iam ani-
matus, facilè solaris illius lampadis lumen arri-
pit, & in sobolem æthereum adsciscitur. Est ita-
que Blas cordis, vitalis spiritus, & consequenter
sui caloris fomes: spiritus verò sic animatus, est
cordis motor, in Scholis penè neglectus: Ex con-
sequenti quoque, motus iste, fit propter necessa-
rium in solaribus constitutis calorem, & spiritus
fabricam. Non credam ergo, pulsum institui, ob
requisitã cordis refrigerationem Siquidem vita-
lia, non militant sub lethalibus frigoris insigniis,
nec intendunt frigus: sed dumtaxat meditan-
tur vitalia. Est nimirum frigus in nobis, mor-
tis indicium, quia comes. Ideoque quidquid
in fonte vitæ, frigus moliretur, ablationem vi-
tæ intenderet, vt & monarchiæ esset destru-
ctiuum, tantùm abest, quod frigus esset necessi-
tatis,& contemperamenti ergo. Sine pulsu enim,
non accenditur nimium calor: sed confestim
etiam perstite vita, calor interit. Deceptæ enim
Scholæ sic decernunt, putantes, ignem elemen-
talem, in compositionem corporum, & intenso
sui gradu (extra quem ignis esse definit) ignem
in corde consistere, & quidem culinarium, cum
aliàs longè petendus, à concauo lunæ ignis ridi-
culus, alioquin ad simplicium ordinariam con-
stitutionem, laxo fræno, pro lubitu inferiorum,
& contra sui indolem deorsum, per tot aëris
frigora, incolumis, non delaberetur. Adeo- 25
que si Scholæ, pro calore radicali, ignem, sub

lunæ circulo fictitium, intellexissent, imperti-
nenter eundem dicerent in nobis, velut lychnio
humidi radicalis, tantum subsistere: cum aliàs
igneum elementum (quod fingunt temere) æquè
insulsè, circa alimenti necessitatem, & consum-
tionem viuere somniant. Ergo Scholæ subau-
diunt in corde, esse accensum ignem culina-
rium, & fuliginosum, magnoque gradu feruere,
adeoque nisi continuò nouo aëris afflatu tem-
peretur, & fuligo omnis ab hoc igne suscitata
euentiletur: periculum esse de suffocatione,
combustione, & inflammatione. Sic nempe fal-
sæ authoritates, falsa pariunt themata, & præ
ignorantia causarum, perierunt medendi theo-
remata. Meo quidem iudicio, debebant saltem
26 Scholæ meminisse, ipsum flatum follium ignem
non refrigerare: sed magis accendere. Nec vi-
deo, qua ratione, motus animalium sit sibi cau-
sa refrigerationis. Scio denique ignem nullate-
nus sociari aliis elementis, per minima dissectis,
quin in instanti extinguatur. Scio quoque im-
possibile esse, ignem existere posse, qui non sit
verè ignis, & summè calidus. Adeoque si natu-
ra moliretur refrigerium per pulsum, conatum
eius esse stultum, vanum, & impossibilem. Vn-
de horrendum sequitur, Deum in finibus sibi
propositis, actualiter errasse. Resipiscant ergo
Scholæ. Cæterum, debuit festinata esse trans-
mutatio cruoris, in sanguinem, & huius in spiri-
tum vitalem, ne post deliquia, palpitationesque
(sub quibus celerrimæ illorum spirituum fiunt
infectiones ac dissipationes, adeo vt fossulæ va-
riolarum, antè non conspicuæ confestim appa-
reant necessitata velut mors ingruat. Non ita-
que, è longinquo petendum, differendumque
auxilium fuit, quod præsto exigitur. Hæc nem-
27 pe est ratio, cur in febri sit pulsus citatior, non
autem fuliginis expulsio, nec refrigerij auiditas.
28 Siquidem ponatur spina in apice digiti infixa,
statim pulsus durus, fortis, & citatior, pro pul-
sus autem augmento dein, statim proportiona-
liter vbique caloris, non autem frigoris incre-
mentum adest, & quidem tam ante, quàm citra
fuliginum natiuitates. Dein, sub febrium inter-
mittentium initiis, per horas aliquot, ac quam-
diu cunctatur frigus, pulsus est minutus, ratus,
depressus. Adest tamen putredo, accensa (si ve-
rum dixerint Scholæ) ideoque & fuligo præ-
sens in Scholis, est causa paroxysmi, finiuntque
magnoperè in frigore, & flauum euomunt. Er-
go & compressio pulsus deberet esse creberri-
ma, totusque pulsus longè celerrimus. Maximè
quod plerique morientes, in febribus istis, per-
eant sub accessum frebilem in frigore, spiri-
tuum penuria ac velut suffocati. In caloribus
autem molestis, etiam in erysipelate, prurito,
igne persico, &c. excandescit spiritus vi-
talis, à causa morbifica lacessitus, ac velut
in iram prouocatus. Vt patet in præfatis
accensionibus topicis etiam causticis. Vbi
aliàs accensio luminosa temperata, sub har-
monia vitali, quaqua versus elucet. Imo
vt sub mortem, vel syncopen, oculi cornea
membrana, lumine priua cernitur, non antea
æstuante igne. Porrò quæ in corde incipitur,
sanguinis in spiritum transmutatio, in arteria-
rum decursu, (seu cordia stomacho) maturatur.
Nec mirum ideo, in liene, tot arteriis fæcundo,
stabiliri fermentum pro stomacho, primosque
motus cordis, mentales & animæ sensitiuæ, Sa-
toenia nempe regna. Est nempe digestio cor-
dis, cum integrali transmutatione sanguinis, in
spiritum, sine fæce & fuligine. Quippe quæ
nec sordes continet, nec heterogeneitates ad-
mittit, nec propter calorem degenerat spiritus,
filius caloris. Nimirum est animæ sensitiuæ, im-
mediata operatio, semper vniuoca, sibi similis,
ac vitæ ad vitam essatam per motus vitales. Præ- 29
cipui ergo scopi pulsuum, sunt 1. traductus cruo-
ris, à sinu venæ cauæ, ad cordis sinistrum vte-
rum. 2. caloris augmentum. 3. fabrica san-
guinis arterialis. 4. ac denique spiritus vitalis
productio. 5. Alter dein pulsuum scopus fuit
vltimus, vt scilicet vita participetur primordia-
lis, residens in spiritu cordis insito. Repetam
ergo quæ aliàs. Nimirum, quod formæ quæ-
dam niteant, vt in lapidibus & mineralibus;
quædam verò insuper aucta luce, splendeant, vt
in plantis: aliæ verò sunt etiam luminosæ, vt in
animantatis. Adeoque vitalis luminositas datur 30
spiritui vitali, per accensionem, non quidem
igneitatis: sed illuminatiuam, & specificam, si-
ue per species differentem. Si quidem pisces
non infelicius viuunt, fortius, viuaciusque, &
diutius mouentur quam bruta calida. Scholæ 31
pro iis quæ iam demonstraui, supponunt cruo-
rem in hepate, suscipere naturam spiritus, quem
idcirco forte naturalem vocant. Qualis nimi-
rum sura est in omnibus prorsus herbarum suc-
cis, atque hinc demum immediatè spiritum
vitalem nasci, atque fieri volunt. Ego verò
aliunde spiritum deduco, & prosapia longè no-
biliore. An autem Scholæ, an ego, rectius phi-
losophemur, censeat Lector, qui vtramque jam
doctrinam combibit: memor saltem eius, quod
mox dictorus, nempe totum quandoque sangui-
nem, atque inde creatum liquorem alimenta-
lem, siue proximum partium solidarum nutri-
mentum, dispergi tandem per diaphæresin cor-
poris absque omni fæce, aut residuo capitis
mortui. Idque ideo, vt lector inde suspicetur,
sanguinem per se inclinari, vt fiat quando-
que spiritus; quod de halitu cruoris non
æquè præsumitur. Idcirco nempè ignorarunt
totum arteriarum sanguinem, non rarò verti in
spiritualem apotheam, siue spiritum vitalem:
Ast cruor, si in halitum in vitris nostris leni
tempore mutetur, crassamentum, ac tandem car-
bonem, in fundo deponit. Longè est itaque do-
ctrina Scholarum remota à cognitione spiri-
tuum, quæ à vapore, siue halitu aqueo, putant
spiritus vitales fabricari: Neglexerunt namque
in hoc vapore cruoris, quomodo ex pane &
aqua, indeque parato cruore suscitetur, non
quidem halitus aquosus (vt putant) sed spiritus
salsus, & illuminatus, eiusque calor nedum ca-
lefactus: sed & calefaciens. Quippe Autho-
rum hactenus nemo istud lumen indagauit vi-
tale, quo spiritus illuminatur, & quodammo-
do feruet: sic vt vnum quasi fiant, vita, lumen,
forma, & anima sensitiua. Curiosa denique 32
Scholarum doctrina, finea pulsuum, & anheli-
tus, confundit. Nimirum, quod anhelitus fiat
ob alimentum spiritus vitalis, vitam ignis
(quem volunt nutriri aëre) refrigerium cordis,
& expulsionis fuliginum. Calorem nempe vi-
talem alere intendunt, & refrigerare, siue mi-
nuere. Quæ qualiter simul combinari queant,
dicant alij. Ego lubens nescio. Saltem in maxi-
ma spiritus vitalis egestate, dumque eius incre-
mentum

mentum optatur potissimum, cum nimirum eleuatio arteriæ est minima & rarissima. Et vice versa, dum spiritus abundat, eleuatio arteriæ est maxima: fateor quidem, anhelitum, per voluntatis frænos trahi, siue per voluntarij motus organa: pulsum verò non item. Sed quandoquidem sanum pectus satisfaciat suo anhelitu, finibus pulsuum, non esset ergo pulsus necessarius, quamdiu quis friget, satisque anhelitus inspirat. Atqui cum tamen interim non pauset proinde pulsus, certe aliam pulsuum, atque aliam respirationis causam esse, siue necessitatem oportet. Percipimus nempe anhelandi necessitates; anhelitum quoque pro nutu modificamus, & sibi comprimere in totum possunt aliqui: Sed cur pulsuum necessitates magis vitales & non minus vrgentes non sentimus? maximè cum sit vita, id est, origo sensibilitatis, quæ sola scilicet sentit omnem suam necessitatem, & sola nos ab omni sensatione excludit. Quocirca hinc conjicio, alias esse necessitates, veteribus ignotas. Scio quidem, à sanguine arteriali, & à spiritu vitali, nullas explodi fæces, sordes, aut superfluitates (vt suo loco ostendam) fuligines verò deesse, vbi non est adustio: sed quod cruor in sui absumtione, spontaneo coloris ductu Gas producat vt aqua halitum. Illudque Gas, (quod

33 Scholæ spiritum iecoris, siue naturalem cruoris indigetant) necessariò subsequenter expelli, stat extra controuersiam. Alioquin enim homo, propemodum præ frigore extinctus, citius recalesceret, si per aliquot horas anhelitum contineret (intellige si anhelitus ob refrigerium duceretur) attamen nec illi quidem statu, anhelitum notabiliter intermittit, sub pœna mortis. Piscis etiam pulmone caret, & anhelitu (bullæ enim, quas quandoque eructant, sunt flatus, siue ventositates digestionis, non autem anhelitus, Ranæ verò, & monstra maris, vocem edentia, folliculos habent, pulmonis officio fungentes, tametsi pisces non sint ideo frigidiores: Imo ranæ, atque hirudines, tota hyeme sub limo conduntur, viuuntque sine anhelitu, attamen non sine pulsu. Alius ergo vsus pulsuum, aliusque anhelitus, ac neuter ob solum calorem: etenim in acutissimis & calidissimis morbis, quoties nimirum anhelitus maximus, ac instar suspirij ducitur, pulsus est paruus & celer, etiam constantibus viribus. Ergo non respondent, vsus anhelitus, & pulsus. Maximè quòd aptius refrigeremur, magno haustu frigidæ affatim potæ, quam si eadem quantitas pluries pota sit. Plus inquam refocillamur vnico suspirio, quam plurimis paruis & crebrioribus respirationibus. Perinde ac follis, magno atque continuo flatu, plus præstat, quam minoribus accuratis, licet pluribus. Vnde benè trutinanti, atque iudicioso viro, satis constare potest, alium esse majoris momenti vsum pulsuum: videlicet qui fermentum digestionum respicit. Quorsum me-

34 chanicam repeto. Scilicet, quod tandem sub vltima digestione, totus sanguis noster pereat, exhaletque, nec post se fæcem vllam relinquat. Attamen, quidquid per solum calorem exhalat, id vniuersum tam in viuis, quam in animatis fæcem post se relinquit (hanc periti, caput mortuum appellant) quæ tandem fæx sic tosta, carbonem exhibet. Est quippe actio caloris, vbique simplex vniuoca & homogenea ex se, differens effectu ratione materiæ. Itaque si vitalis cruor totus debeat in nobis sic disponi, vt totus tandem, citra caput mortuum diffletur, necesse fuit omninò, id alio contingere medio, quàm caloris. Aër verò semper, & ab initio vbique separator aquarum fuit ab aquis. Hoc fuit in

Scholis nescitum. Nempe quod totus cruor, vt 35
in Gas abeat, duobus aliis ad volandum opus habeat, aëre & fermento. Quocirca attende, quoties aliquid cruoris in externo corporis ineptum fit, aut non sensim disponitur, graduque sibi, vt totum per totum fiat volatile, & transuolabile, eo momento jam scirrhi, nodi, & apostemata sunt concepta: si verò parte interiori id contingat: plerumque febres, apoplexiæ, epilepsiæ, asthmata, dolores item, & mortes subsequuntur. Videamus ergo, quid aër, quidve fermentum ad hoc conferat. Inprimis, omnis terræ mucilago, quæ aliàs facilè vertitur in vermes. Item amylum, carnes, pisces, &c. semel glaciata, eo ipso muccaginem amittunt, & in aquam redeunt. Quatenus aër semel glaciei fuit combinatus optimè (vt quandoque de glaciei pondere dixi) adeoque est primus gradus, quo aër, corpus tenax, in aquam resoluit. Deinde, sub maximis frigoribus, aëreque purissimo, sumus edaciores, sudamus tamen, & è nobis difflatur minus, cum pauculo atque duriore secessu. Proinde nauigans in mari, duplo, non tri- 36
plo, plus edit, (nisi ægrotet) minusque excrementi laxat, seipso, in terra degente. Vnde prouerbium. Aqua facit promotionem digestionis. Quasi verò, nauigans non in aëre, sed in aqua fluctuaret! fluctuatio autem, nobis aërem recentat, & hactenus fortior digestio. Itaque si fortius edimus, minusque deficimus, sequitur necessariò, plus difflari siue euanescere è corpore. Quod est dicere, aërem puriorem Boreæ, & marinum, facere ad diaphoresin corporis, siue disponere cruorem, ad sui perspirationem insensilem. Nimirum ea de caussa fit respiratio, 37
non quidem vt aër cedat in alimentum spiritui vitali, sed ipsi connectatur, affluctus per venam arterialem, & arteriam venalem Pulmonum, & hactenus traductus aër in cor suscipiat fermentum, quo comitante, ambo cruorem disponant in totalem sui diaphoresin. Alioquin multa fiunt fixa, resistuntque perspirabilitati, si calore vrgeantur, aliàs erant in se volatilia. Quare alkali non generatur in cinere, ab igne efficienter, quamquam effectiuè inde procedat. Quippè officium ignis est quidem accendere, consumere, & separare, non tamen quippiam produce-
re. Cum non sit diues semine, ipse destructor 38
seminum, ignis: ex seminibus autem, procedat omnis generatio. Dum ergo alkali, fixum fit ex sale antea volatili, non est productio rei nouæ: sed rei alteratio saltem. Alkali enim materialiter quidem erat in concreto, ante cremationem, fluebatque vna cum mercurio, atque sulfure. Veruntamen dum ignis tollit mercurium & sulfur: sal quidem, tanquam principium magis subsistens, in liquatione concremationis, arripit sibi vicinam sulfuris, siue pinguedinis partem, eamque, dum ab ignis tortura, non sat valet tueri, partim sub larua Gas simul euolat, atque empyreumatis odorem acquirit, partimque apprehenso sulfuri colliquando incorporatur, & verus carbo fit. Quapropter sulfur contagio salis jam fixus, non celeriter è carbone in fuliginem tendit: sensim, ac non nisi aperto vase: adeoque

cum sulfure priore (nam hinc sulfur rei, ple-
rumque scutum, salis volatilis saporem retinet)
ac tandem cum sulfure carbonitio, iustum sui
39 salis volatilis pondus euolat. Quod sanè nul-
quam est manifestius, quam in carbone mellis.
Hic enim, si vase clauso vrgeatur, candenti igne
immutatus perseuerat; vase autem aperto, ita
vtrumque abit, vt porro nil cinerum residuum
vnquam supersit. Materialiter ergo, sal alkali
præexsistit in concreto, ante conflagrationem.
Quoniam formaliter tantùm sal, in concreto e-
rat volatile, & non in forma fixioris alkali.
Quod iam inprimis liquet in cruore, qui totus
absque residentia vlla, per poros insensibiliter
exhalat volatilis. Sin autem concrementur, plu-
rimum salis fixi in cinere suo relinquit. Denique
lignum pini, quod parum cineris, minusque sa-
lis, dat in cinerum clauellatorum præparatione,
totum calcinando vertitur in alkali. Etenim è
Scandia aduehuntur nobis cineres clauellati,
vvedaschen dicti, è pino plerumque, & quercu
nonnulla, concremati, qui cum humidiore aëre
cados quibus vehuntur inficiant, sale nimirum
liquato: itaque ligna cadorum, sic salita, dum cre-
mantur, liquescunt instar carnis, ac tota ferè in
salem degenerant, etiam pars cinerum nempe,
sal fit, ratione continenti salis: quod dein *Pota-
schen* nominant. Alioqui enim cineres eiusdem
ligni, ablato sale manent cineres, & non fiunt
sal. Vnde nimirum constat, salem ex cinere, sa-
lem deinde per colliquationem sibi similem af-
ficere, & quidem fixum. Ac proinde in concreto
ratione salis & colliquationis, fixitatem, aliàs
non exsistentem suboriri. Ita dum vini tartarus
crematur, vix vnciæ sedecim eius, dant binas vn-
cias cum dimidia, salis alkali, ergo 13. cum di-
midia vnciæ volatiles, calcinando periere. Hæ
tamen si distillentur, ac demum imbibantur, in
suo carbone residuo, adhuc quatuor vncias salis
cum triente, dabunt per cohobationem. Ergo
quod de quatuor & triente vnciis, vides factum
te arbitrio, idem iudica de duabus vnciis & se-
misse prioris alkali. Huc facit quod alibi de aqua
vitæ, fixata in alkali tartari, dixi idemque aceto
euenit distillato. Hinc itaque apparet, sal volatile
rei fixari in sui alkali fixum. Imo pateret totum
cinerum antè fuisse volatilem, fixatumque, sub
prima colliquatione combustionis. Salia autem
volatilia, quæ essentiis propinquiora erant, in
prima ignis tortura, simul cum essentiis absces-
sisse. Nota tamen quod tametsi alkali, è spiritu
vini fiat, in tartari sale fixo: nihilominus, quate-
nus sal aquæ vitæ, connubio essentiæ mutatum
sit, in fixitate tamen vniuoca amborum, vnum ab
altero separabile esse, atque distingui. Quatenus
alkali è spiritu vini, affusa aqua forti, fit rubicun-
dum: alkali verò tartari, non mutat colorem.
40 Quocirca etiam, est sua inter alkalis, respublica
& adulteratores monetæ, plurimum circa sal
tartari laborant, spreto alkali salis petræ. Etiam
sal alkali, paratum, vt dicitur heic è spiritu vini,
per sui sociationem, mutat saporem lixiuij tar-
41 tari: sic vt euadat balsamus Samech Paracelsi,
astringens, qui antea saporem lixiuij habebat, ex-
pers balsami erat, & causticum referebat. Tãdem
huc quadrat, quod ligna carinsa, atque putrida,
vix salem in suis cineribus relinquant. Quip-
pe sal volatile, abscessit cum sulfure per fermen-
tum putredinis. Adeoque tantundem salis fuit
volatile in re, siue concreto, quantum saltem in
cinere deficere reperitur. Id est, totum. Vnde
sequitur, quod sal volatile, tam à sulfure quam
abs mercurio repetitum, idem fit materialiter
cum alkalizato: ac proinde volatile alkalizatur, 42
& vicissim alkali volatilizatur, manente formali
concreti proprietate. Sequitur denique. Quod
sulfur concreti, distillatum, & sulfur carbonis,
sint eiusdem speciei, licèt hoc carceratum, illud
vero liberum sit Hæc quidem me docuit me- 43
chanica, postquam citra empyreuma, sciuerim
separare tria è concretis ordinariis. Didici nem-
pe, quod omne corpus cremabile, in se habet
sal volatile, quod arreptione sui sulfuris fixatur
in alkali. Interim plerumque abundat pars, quæ
colliquantis sulfuris volatilis amplexus aufugit.
In qua colliquatione, viget actio in rei sulfur.
Quam intellige exemplo aceti stillatitij. Hoc in- 44
quam cum sit aqua impregnata sale acido vola-
tili; si quicquam actione suæ aciditatis morden-
do attigerit, coagulatur confestim, quod postea
per combustionem reperitur fixatum alkali.
Imò si spiritus vitrioli acidus & volatilis, corro-
serit mercurium æquè volatilem, acidum vitrio-
li fixatur in verum alumen. Quas porro mecha- 45
nicas, trahendo ad scopum consumtionis totalis
in cruore, dico. Si aër, (arcanum capiat qui po-
test) imprimis volatizat sulfur concreti cum
omnimoda separatione sui salis, hoc sal (quod
alioquin in carbone fixaretur in alkali, per ig-
nem) fit totum volatile, ac sursum scandit, in
specie liquida quandoque, & non rarò in forma
sublimati: haberque totam concreti crasin. Hoc
sal, per mechanicam est demonstratum; eius
autem demonstratio est paucis cognita, nos li-
cet eam tamen palam facere. Saltem inde appa-
ret veteribus, verum aëris vsum in pulsu, & an-
helitu, non enotuisse, propter Spagyricæ artis
ignorantiam. Saltem inde constat continua ne-
cessitate, aërem inter trahi, peculiari fine, vt
cruorem venarum, (aliàs calore nostro non dif-
flabilem, sed potius condensabilem) planè vo-
latilem, absque residui capitis mortui memoria,
efficiat. In piscibus verò, vt cruor non à calore,
at solis vitalibus patriom fermentis, agitatur: ita
nec respiratione opus fuit. Siquidem anhelitu
liberè egere poterant animalia, quorum cruor
caloris timore caret. Eo quòd à calore sit inse-
parabile, quod cruoris parte aquosiore exhala-
ta, residuum grumescat, ac tandem in siccam
molem degeneret, nisi incessato aëris attractu
& connubio in antro pulmonis & thoracis, ful-
futi cruoris ipse aër commisceretur, velut aqua-
rum separator, & sulfur efferret, in vltimo sui
esse, mutatum, vna cum aqueo vapore, per Gas
insensile transpiratum. Istud non fuit oodum 46
refrigerij munus (quamquam sit in Scholis sic
putatum, quæ cuncta calore & frigore metiri
sunt solitæ) sed adjuncto arteriarum vitali fer-
meneo (hactenus forte, ac potissimum arteriæ,
venis per totum corpus comitantur) fuit ma-
joris momenti, atque necessitatis opus. Adeoque
nec pulsus, est plus ad difflandas fuligines cruo-
ris quàm sanguinis, nec vice versâ; sed merè po-
tissimum inseruit, (præter fabricam, illumina-
tionem, & continuitatem vitalis spiritus (ad
præparandum sanguinem in exspirationem ci-
tra caput mortuum, quod quidem prorsus natu-
ræ requisitum. Non quidem ad fugandas fuligi-
nes calore partas (quoquam nulla fulign ex vdis
exhalet propriè) sed potius ad impediendum, ne
calotis

caloris opera ordinaria, vapores, (quos vocant
fuligines indiſtinctim) generentur. Aut pro-
prius loquendo, ne vaporibus, è cruore diſce-
dentibus, cætera cruoris pars inſpiſſata, perni-
47 ciem totalem faciat. Quorſum aſpice, quod do-
lente, calore, & vulnerato digito, ſtatim inſoli-
tus eo loci pulſus ſe proferat, eo quòd aëri in-
greſſus, ad extra venarum ibidem cruorem, & in
48 labris detentum, ſit impeditus, timorque eſt, ne
ſanguis concreſcat, & in pus ſolideſcat. Facto au-
tem pure, is timor minuitur, quia in facto ſiſtit.
Ante vulnus enim, occultus pulſus, mox violen-
tus ibidem oboritur etiam antequam calor, vel
præſuppoſita fuligo adeſſent. Pariter quoque,
mox atque internis membranis, nox aliqua in-
gruit, arteriaſtatim mirum in modum, toto in-
dureſcit homine, pulſumque durum, tentum, vi-
bratum, imò & ſerratilem efficit. Nullatenus au-
tem (vt Scholæ autumant) quod arteria ſiccetur
49 vt in corde prænunciet, ac medenti aperiat, qua-
litatem ac naturam partis affectæ. (Quod ridi-
culum) natura namque vbique incumbit cauſis
intentionaliter maturandis, promouendis, vel
amouendis: nequaquam autem edendis ſig-
nis pathologicis, diagnoſticis vel prognoſticis.
Sunt enim hæc ſigna per accidens ac præter in-
tentum naturæ à medente notata & obſeruata.
Si namque in progreſſu naturæ, contingens,
trahatur in noſtram cognitionem, id illi per ac-
cidens, & totum exoticum, quæ nil (exceptis
aſtris,) cum intentione prænunciandi opera-
tur. Sed quidquid facit, id ex iuſſu eſt, qui eſt
proprietas dotalis eius. Non igitur arteria pul-
ſum profert durum, eo quòd ipſa aridior, &
ſiccior facta ſit; quoniam nulla ſpes eſſet, poſt
ſiccitatem membranæ, mollioris vnquam pul-
ſus; vt nec rehumectationis partis ſemel exſic-
catæ. Teſtis ſit ſenectus ipſa, arida & exſuc-
ca. Nec denique canalis aut tubus arteriæ, indu-
reſcit in ſignum: ſed in cauſam, finem at-
que media, alterius intenti: Nimirum ſi verum
eſt Scholarum documentum, quod arteriæ pul-
ſent ob finem attrahendi aëris cor refrigerantis,
certè ſi ſui illius documenti perpetuæ memores
eſſent vt deberent, ſaltem illa tentionis duritie,
commodius aërem inſpirarent arteriæ; cum
alioqui mollis arteria attrahendo concidat, ver-
miculans, atque vndoſa in ſe labatur, atque
50 adeo, os eius, quod in duritie hiat, in laxitate
clauditur. Induratus ergo pulſus, indicat con-
tractam, non autem exſiccatam arteriam. Si ete-
nim pulſus ad hoc ederetur, vt defectus ac par-
tium qualitas proderentur, certè in apoplexia
eſſet pulſus molliſſimus (quia cerebrum pars to-
ta medullaris ſtatuetur offenſum) qui ibidem
ſemper eſt durus, & fortis. Sic & oſſifragium,
pulſum faceret omnium duriſſimum. Et pure
51 iam facto, maior & crebrior pulſus eſſet, quam
dum fit. Eo quòd præcedens labor, ſpirius ege-
ſtatem peperit, & præſens pus ſiue putredo dif-
flatione celeri eget. Pariter in Phlegmone, ſy-
ſtole opportunior, longeque manifeſtior eſſet,
quàm diſtole. Quæ cum in facti veritate non ſic
ſe habeant, neceſſe eſt, Scholas in finibus pul-
ſuum erraſſe. Quin etiam tunica arteriæ, in ad-
uentum ſudoris vtut antea durior fuerit, iterum
molleſcit, cum ſcilicet maior eſſet explodendæ
fuliginis neceſſitas, quam attrahendi aëris. De-
beret inquam arteria tum patula eſſe, atque du-
rior cum crebra compreſſione: non autem mag-
no pulſu, vndatum more, lentius concidere. In
affectibus pulmonis demum, cordi vicini, tot
venis, arteriis, & cartilaginibus vndequaque
referti, laxus & vndoſus eſt pulſus, & in putris vo-
mica, cum aliquali intermiſſione. Pulmo in-
quam, ſui fuliginis, exploſionibus, opportunè
inopportuniſſimus, indigeret pulſu duriſſimo, ten-
ſiſſimo, & fortiſſimo. An fortè duplex arteriæ tu-
nica, ſudore futuro iam eſt imbuta? hactenus
madore alieno molleſcit? alias madoris expers?
An duritiem, poſt horam ſudoris reaſſumet? ſui-
que ſiccitatem alternata mollitie ad lubitum fe-
rè compenſabit? Quam enim imbecillitatis plena
ſint medendi theoremata Scholarum? Siquidem
in præfatis pulmoniacis, laxiſſima arteria & pul-
ſus vndoſus, nobis patefaciunt, in obſequium
thoracis anhelitum dari. Natura enim conſcia
eſt, non opus fore citato pulſu, vt neque tenta
arteria, vbi pro pectore primum ac conſequen-
ter, ſiue ſecundariò, pro reliquo corpore, anheli-
tus ſuum munus ſuſcepit; eo ipſo nobis oſten-
ditur, vſus anhelitus alio fine, aliaque parte,
quam quibus pulſus eſt præfectus. Quoties ita-
que plurimo aëre, pro cruore per venas diſperſo,
opus eſt, vt volatilizet id, quod minatur obdura-
tum iri, toties ſe ſtringit, tendit, contrahitque ar-
teria, non autem ſiccatur. Attrahitur autem aër
ille, non pro nutrimento ſpirituum, vel fuligi-
num exploſione: at omnino vt qui in ſe eſt, ſe-
parator aquarum ab aquis, fermento digeſtionis
vltimæ calcar addat, vt totum liquorem nutriti-
tium, poſt ſui munia expellat, citra vllam ſui reſi-
dentiam. Igitur aër inſpiratus, inſeruit huic fer-
mento, non pro refrigerio, non pro cibo ſpiritus,
vt neque pro fuliginum folle. Alioqui etiam la-
xitas arteriæ, incapax eſt vt ſat inſpiraret aëris.
Futurus verò præparatuſque ſudor, cum iam in
ſe ſit volatilis, & latice tenus præſto effluat, non
requirit laboris plurimum, nec arteriæ indura-
tionem. Labentibus enim viribus, ante vermicu-
lātem vndoſus eſt. Debilitata quippe natura, non
meditatur amplius magnum laborem. Apople-
cticus autem, eſt maximè & longè duriſſimus
pulſuum, ac potiſſimum ſub mortem. Id volunt
Scholæ fieri, quod pulſus & anhelitus eadem
eſſet, ac indiuidua neceſſitas, atque finis. Qua-
tenus (aiunt) cor volet compenſare defectum
anhelitus. At ſyncopes virginum vterinæ, qui-
bus anhelitus eſt exſtinctus, vireſque validæ
(nam inde reſurgunt plerumque) pulſus mini-
mi ſunt, in redargutionem præcedentis doctri-
næ Sic pariter pulmonariorum pulſus, vndo-
ſus, & languidus, quibus tamen natura deberet
ſatagere penuriæ anhelitus. In apoplexia autem,
cur durus & magnus ſit pulſus, rimandum ex
natura morbi. Quam ex profeſſo libro & lithia-
ſi ſemel attingam. Nunc rei propinquitate duos 52
aphoriſmos exponam. Quorum primus eſt:
*Dum pus fit, maior labor & dolor, quàm facto
pure.* Omne apoſtema in pus deſinens, continet
neceſſariò aciditatem, quæ cruorem in grumum
cogit. Ideoque deinceps incapax eſt tranſpira-
tionis: quocirca natura omnem mouet lapidem
arteriaſque concitat & anhelitum, vt per aërem
fermenta præpediant eiuſmodi effectum. Ac
tandem nil proficiens, ceſſat ab iſto conatu. Et
enim nedum cruor, quatenus grumeſcit, natu-
ræ infeſtus, ſed quatenus extraneum continet
aliquid, (aliàs namque non fieret apoſtema.)
Acidi enim proprium eſt omne alimentarium
imme

immediatum coagulare; Hinc pus. Rectius quam Galenus ergo Hippoc. dixit: *Non calidum aut frigidum, &c. sunt morbi? sed accidum: acre amarum, & ponticum.* Vulnus namque simulatque corruptionem sentit, labra tument sua, & pus fit, nisi violentior vis peius, siue Ichor saniemue manare cogat. Pus autem Idiotis, bona vulneris digestio dicitur, id minus malum rectius censendum. Verum si vulnus sit recens, ac balsamo à corruptione munitur, non aduenit pus. At cum fundum, vel labra acor, putredinis index contrahit, fit pus. Sæpè enim vermes in vulneribus ob putredinem conspicui. In culinis, si carnes corrumpi incipiant, illarum

53 iuscula acescunt. Quapropter omnis potio vulneraria, occultum alkali; & quidem volatile, in se contineat oportet, si accidentibus, ex corruptione acoris natis, resistere debeat. Quatenus alkali quoduis omnem aciditatem, quam attingit, perimit. Sic nempè lapis cancrorum diureticus est, & vulnerarius, quod satis constat. Nam vino maceratus, post diem, sapit li-

54 xiuium. Alter aphorismus dixit: *Ventres, naturâ hyeme calidiores, quam æstate.* κοιλίαι enim cauitates sonat, non ventres. Supposititius est, non conformis vicinis, nec genio senis congruus. Primariò falsus est denique. Nam hyeme edo calida, bibo non salrem frigida. Attameń à pastu frigeo intus. Quorum nullum æstate sentio. In tangibilibus enim tactum iudicem sumo. Excusant Scholæ, aiuntque externum frigus intropellere calorem nostrum, vnde felicior digestio. Imprimis sat alibi docui, digestionem non à calore esse. Deinde a pastu, hyeme magis intus

55 frigus quam æstate sentitur. Fateor equidem, omnem calorem esse à spiritu vitali sanguinis. Si itaque per frigus, spiritus cum sanguine intro pellarur, periculum suffocationis erit, pulsusque indicium daret, si fuligines expellendæ vsum pulsus imponent. Item maior & velocior pulsus esset hyeme quàm æstate, si vera sit Scholarum hypothesis. Sed consequens est falsum: ergo & hypothesis. Sin solitarium calorem, absque spiritu, intro fugere velint. Iam inuiti admittent, idem accidens per subiecta migrare. Tandem quorsum calor ad suum fontem introiret? Ee quidem generaliter in omnibus id hyeme fieret? An enim Cor sanum, quod præ caloris abundantia & fuliginum metu, continua necessitate pulsatet, non poterit ob hyemem sibi de caloris sufficientia prouidere? vel quare non cessat pulsando potius, quàm quod calorem à se dimissum, præ egestate ordinaria repetat? Hæc leni pede pro more transiliunt

56 Scholæ. Dicunt enim, copiosius alimentum hyeme absumi quam æstate, propter abundantiam caloris. Et iterum, copiosiorem calorem hyeme augurantur, ex pluris alimenti indigentia. Idem nempè, & eodem respectu, esset causa & effectus eiusdem. Patet & Filius, ante & pòst respectu sui. Ego verò aërem incuso. Qui quoties frigidior est, etiam est suæ naturali qualitati vicinior & separator aquarum potior, adeoque cruorem magis in Gas volatilizat, quo aër est frigidior. Non secus atque de nauigantibus est dictum. Alioqui somnia Scholarum euanescunt, quoad calorem, cauitatum, & puteorum per instrumentum, dimetiens ambientis qualitates. Quoad ventrem humanum autem, similiter, si degat in hypocausto subtepido. Sensus autem organa, nequeunt momenta caloris exquisitè distinguere, vbi est semestre interuallum. Quia stant ipsamet tempestatum alterationibus obnoxia. Ideò & applicatio sensibilium, ad organum sensus, diuersa statione fallax est. Videntur quoque stomachi hyeme calidiores, eo quòd pluris alimenti egemus. Nec mirum, quia æstate proinde liberalius bibitur. Nutrimur autem potu celerius, quam ci- 57

bis. Vsus ergo pulsuum sunt. 1. Vt per interstitium traducatur cruor in sinum sinistrum. 2. Vt inibi, & clineribus in arteriis fiat spiritus vitæ sanguine. 3. Vt fiat è cruore, sanguis arterialis substantiaus. 4. Vt à mente humana informetur. Sunt nimirum arteriæ, stomachus cordis, vt meseraicæ sunt culina iecoris. 5. Vt fit continuatio luminis vitalis, per totum. 6. Blas pulsuum, est ad fabricam caloris, non autem frigoris. 7. Vt cruor in habitum corporis pro alimento dispersus, totus fiat perspirabilis, sine fæcis memoria posthuma. 8. Anhelitus autem pro scopo habet, hunc postremum duntaxat pulsus vsum. Tandem & hoc addo. Non esse spiritum animalem in natura. Vtpote mutatio, quam spiritus vitalis recipit in cerebro, non est ad formalem transmutationem: sed est gradus perfectiuus, ad destinationem sui. Nimirum spiritus innatus, intendit ex vitali influo sibi simile generare, idque in singulis sensuum officinis, illique dat sigillum sui organi. Sic nempè optícus spiritus non gustat, non ambo tamen proinde specie differunt, quanquam muniis. Etenim in vitalitate cordis animatur semel à mente, sitque eius vniuersale organum vitæ.

ENDEMICA.

1 *Schola fleterunt vnde incipiendum erat.*
2 *Aërem ambientis, non inspirari in arterias.*
3 *Implicat, aërem vice singula inspirare, & fuligines explodi.*
4 *Demonstratur incompatibilitas.*
5 *Sequeretur inde, quod non eleuetur arteria, nisi vt concidat.*
6 *Cessarent finis, modus, & possibilitas attracti aëris, per pulsus.*
7 *Endemica trahi per anhelitum.*
8 *Vapores non trahi intrò ab vnguentis.*
9 *Spiritus vitali deest vis generatiua sui.*
10 *Paracelsi magnes humanus, est figmentum.*
11 *Non dari fuliginem in corde, & arteriis.*
12 *Totam Scholarum Tecmarsin, esse pollutam.*
13 *Endemicorum progressus.*

NON sat est dicere, fodinæ eructant venatum, nocui realgaris Gas syluestre, ac metallicam malignitatem, paludes, vaporem fœtidum; semisalsa flumina atque litora, nebulam morbidam, atque soli fracescentis contagium. Ast propius eundo, adaptationes causarum, vbique dant indagantibus intellectum, ignaris autem neglectum. Indubium enim erat hominem in aëre morari, circumque aëre allui, imò & vesci, eiusque impressionum violentæ tyrannidi, vicissitudinumque alteritatibus subiici, qua aër continuus aquarum separator est. Aër itaque, per os, & nares promiscuè in pulmonem 1

trahitur

trahitur parte potiſſima. An verò aër, & per conſequens etiam ens endemicum ab ambiente intrò trahatur per arterias, affirmant Scholæ; Ego verò primus, multa rationum magnaque veritatis authoritate ſuffultus, dubitaui. Conſequenter quoque irrita eſſe ad pulſuum locos appoſita vngueota, vt intrò trahantur. Imprimis repugnant ſibi hæ propoſitiones. Aër trahitur per curim io arterias. Et depreſſio pulſuum, eſt ad depellendum fuligines, ſuſcitatas ſucceſſiuè à corde. Quooiam ſi feruore continuo continuæ ſuſcitētur fuligines, iiſque expellendis indeſinenter cor cum arteriis laboret: certè nullus locus nec ſpatium motos erit, attractioni aëris de foris intro. Nam ſi è centro cordis, per arterias ſcceſſiua, continua, & indeſinens eſt pulſuum expulſio, neceſſariò quoque ortus arteriarum canalis, continuo filo à corde, ad pellem vſque, repletos erit fuligine; Cuius fuliginis explodendæ, cum maior eſſet neceſſitas quàm aëris attrahendi, (citiſſimè namque ignis extinguitur fumis, non autem tam citò refrigerij penuria conſumittotum; non eſt ergo mora pro attractione aëris. Quin etiam, citato pulſu attractus aër ac puſillo ſpatio moræ, ſic in minutulis arteriarum ramis, aër fuligini inuolutus imbueretur, quod potius expulſionis vſum augeret, quam refrigerio cordis ſatisfaceret. Stante ergo fuliginum hypotheſi, aër forinſecus nullatenus trahitur per arterias intrò, adeoque Scholæ incircumſpectè ſua dictitant, & inuicem ſibi tamen ſubſcribunt. Quinimò ea eadem hypotheſi ſequitur, qnod per ſe non eleuetur arteria atque primariò: ſed tantùm principaliter eleuetur vt concidat, ea denique opera ſarcinam deponat, pellatque ſuffocationis metum. Cum iſte finis pulſuum eſſet præcipous, alter verò qui eſt refrigerij, ſit reſpectu prioris ſecundarius. Denique ſi arteriæ, aërem intrò ſugerent; ad quem quæſo finem id fieret, cum magis noceret quàm prodeſſet crudioris eodemici aëris ſuctns? Etenim non propter refrigerium cordis: cum ſinguli polſus via taotillum, minimis, & extremis arteriarum oſculis, de aëre allicerent, quod tractu celerius, moa dein, per arteriæ depreſſionem non exploderetur? Imò citiſſimè, eo ipſo ſic fuligini eſſet counitum, & calefactum à ſanguine arteriali, vt nequicquam inde refrigerij cor in ſe ſentiret: cum præcipuè oon voico attractu aër iſthac, à pelle ad cor pergeret, ſed multiplici arteriæ depreſſione intercedente ſic in via incaleſceret, vt omnem refrigerij ſpem eluderet. Quocirca, ſi arteriæ aërem forinſecus allicerent, neceſſariò ſemper eleuatio arteriæ longè depreſſionem ſuperaret velocitate & magnitudine: quod abuſiunm eſt. Vt etiam, qood aër refrigerij qualitatem ſeruaret impollutam, per tot anfractus arteriarum ſenſim introductus. Denique ne arteria traheret aërem, vt exinde ſpiritus vitalis augmentum ſumat. Qnoniam, conſenſu Scholarum, ſpiritus vitalis oon ea aëre; ſed è vapore cruoris ſit, in corde ad extremum elaborati, ac vitali facultate inſigniti. Hebeſque ſit affirmatio, quæ ſupponit ſpiritum vitalem nutriri ſimplici elemento. Dum nutrimur iiſdem, quibus generamur. Quapropter cum aër introtractus, ſit corpus elementale, non habeat oaturam ſpiritus ſanguinei, vt nec humana determinatione aër vnquam poſſit iodiuiduari, non poterit nutrire corpus concretum

Vt ſuo loco docui. Quin ſemper vniuerſalis elementi proprietates ſeruet, non autem Archeicoodinonem acquirat. Aër enim, nec nobis affinis nec vitalis eſt lucis capsa. Ideoque arteria horrebit caoticum, nec prius debitis officinis elaboratum aëra in ſui familiam adſciſcere: nec attentat natura aliquid fruſtra; vt neque aërem præparare, vt fiat id, quorſum planè poſſibilem non habet inclinationem. Fruſtra alioqui, per toc digeſtionum apparatus viſcerum diſpendia & officinas, ſpiritus vitalis fieret, ſi tam leui compendio, & citra vſuram de foris maturetur. Decepit enim Scholas, quod hactenus creditum ſit, Ignem neceſſariò aëre nutriri: ideoque & ſpiritum vitalem, vt omnis caloris noſtri authorem, indigere pro ſui cibo, aëris elemento. Aſt, iam ſuperius elucidaui, Ignem nec ſubſtantiam eſſe, nec nutriri aëre, imò neque re combuſtibili: niſi quod propemodo ad fines ſuæ deſtinationis requirat inflammabile pro obiecto: noo autem pro nutrimento. Defectu quoque obiecti, perit in inſtanti, dum ſuæ deſtinatioois finem eſt aſſecutus Quippè cum nec ſubſtantia ſit, nec accidens, perit quoque defectu obiecti: eo quòd ſuum obiectum ſit quoque eius ſubiectum. Adeoque & iſtud eſt ſibi ſingulariſſimum, & ha-
ctenus oeſcitum. Ceſſat ergo finis, ob quem 6
traheretur aër externus, per pellem in arteris,
ceſſat modus, ceſſatque poſſibilitas, ſtante fu-
liginum hypotheſi. Denique ſi arteria ſugat aë-
rem per pulſum, indifferenter ſugeret, & ende-
mica promiſcuè, adeoque nocua eſſet eiuſmodi
attractio. Quod falſum frequenti experientia
adnotaoi. Precipuè quod quoties peſtis pere- 7
grina deforis contrahitur per anhelitum, eius
adaptatio non fit, niſi iuxta ſtomachum. Quod
per ſenſum loci, anxietates, vomitum, ſuſpiria,
Cephalalgias, & deliria palam fit. Adeoque para
in nobis, quæ primos motus apprehenſionum
ſentit ac format, etiam primos peſtis inſultus
ſentit. Concedo quidem, Peſtem contrahi, contractu rei contaminatæ, atque illico ſentiri dolorem, velut pungentis acus. At hoc oon arguit, fieri proin ſuctum aëris per arterias, vbi ipſum venenum aptum eſt, pellem inficere & confeſtim in eſcharam vrere. Eſt nimirum longè aliud, peſtem intrò trahi per arterias, ſiue per ſuctum allici: atque aliud, per attactum, tanquam per ſerpentis ictum, intro, vi ſuæ contagionis repere; emplaſtra enim, balnea & olea, pellem alterant, & conſecutiuè vel pergunt alterare, vel trahunt è ceotro ad pellem: Non au-
tem quod intro materialiter inde petiti vapores
trahantur. Tum demum, pulſus noo eſt per mo- 8
dum reſpirationis, quæ vno ſuſpirio quidquid in
thorace eſt aëris, efflat: ſed eſt pulſuum motus interroptus per oppoſitū, & creberrimus proinde non minus exſpirans quàm inſpirans, feſtinanterque alternatim illi motus tantum, quod ſi quid aëris attraxiſſent, id fruſtrato fine intraret, cum in inſtanti iterum extruderetur, Siquidem quod oſculis eſt vicinius, id etiam primò efflaretur. Adeoque ſpem noo haberet aër vnquam penitius admitti, aut refrigerio cordis ſe ſatisfactu-
rum. Denique, ſpiritui vitali deeſt vis generati- 9
ua, qua aërem in ſpiritum tranſmutatione formali deduceret. Cum illa vis competat fermento & officinis, ſine quibus non fit cruor. Neque enim cruor poteſt generare cruorem & dato chylo ſtomachi, in vena aut arteria; non proin fieret

fieret vnquam inde cruor, aut sanguis. Aër ergo
etsi corpus aptum esset, non posset fieri tamen
alimentum spiritus vitalis, nisi primum in cor-
de fuisset elaboratus, viuidus, & illuminatus in-
diuidualiter iuxta speciem humanam. Quorum
singula elemento repugnant. Nugax ergo est
10 commentum irritum; fictumque est cordis re-
frigerium, attracto aëre intrò, per arterias. Fi-
ctusque est hominis Magnes à Paracelso cele-
bratus. Cum arteriæ nil intrò surgant: essetque
aër sic introductus, maiori arteriis oneri quàm
ficta Scholarum fuligo. Si ergo arteriæ non tra-
hant aërem, multò certè minùs id faceret caro,
cauitatis carens aëris inimica. Enimverò, vt aë-
rem forinsecus trahi ad cor, per arterias, tam ad
eius refrigerium quàm alimentum, atque aug-
mentum spiritus Archei, non est nisi merum
11 commentum: si æquè est friuolum Scholarum
inuentum, quod sola necessitas explodendæ fu-
liginis, in corde natæ arterias deprimeret. Siqui-
dem præcedenti iam limite alios pulsuum sco-
pos ad longum ostendi. Nam quidquid in corde
fit aut purum ens est purumque defæcatum, at-
que vitale. Non est enim ibi adustio empyreu-
ma, siccitas, nec fuliginum causa efficiens. In-
sulsum enim est vitæ fabricam, destruenti igni
sic comparasse, vt sanguinem ibidem aduri, &
fuligines fumosas edere, fingendum sit. Nam si
quæ exoticæ aporrheæ, quandoque præter na-
turam, cordis limites inordinatiò attingunt;
confestim atyrhmos palpitationum & procel-
larum intermittentium defectus sentimus. Ve-
rùm si ordinaria esset cordi fabrica fuliginum
quomodo sequestrarentur à spiritu vitali! & quo
vallo, dirempta ab inuicem manerent? Quomo-
do possibilis esset fuliginum explosio, quæ simul
sibi intimè permistum spiritum vitalem non pro-
funderet affatim? Adeone, vti Scholæ nil habent
puræ doctrinæ, etiam nil impolluti, nil si ex-
crementitia, & stercorea fuligine, infœdum pa-
tiuntur? Putantne essentialia vitæ munia, tam
fuligini quàm vitæ spiritui, competere indiffe-
renter? Adeoque & hactenus commisceri? Quo-
modo, depressio arteriæ, in finem bonum, & à
Creatore destinatum, hactenus renderet, quæ
cum fuligine simul spiritum vitalem sibi permi-
stum, efflaret? Adeoque mortem, atque perni-
ciem præsto adferret? Quomodo ipse rerum
arbiter, summè honorandus, vel à creato ho-
mine, per pulsum systolen non fecisset mortem?
Denique si fuligo esset pulsuum modulamen (vt
volunt) quis esset ille separator, qui fuligines
potius in carnis habitum foras quàm per por-
tas, rectà in caput discedere cogeret? Aut si in-
differenter cum spiritu vitali, in sinus cerebri
commista fuligo properat, cur non continuò
sensuum turbant œconomiam? Quid si arteriæ
compressio, fuliginum expulsioni sit dicata, cum
enim arteriæ sint lateraliter pertusæ, sicut locis
per quæ transeunt, hactenus spiritum & vires
vitales largiantur: ergo & isthac simul fuligi-
nes expellerent. Quæ sanè perniciosiores essent
omnibus visceribus, quàm ipsis arteriis, eo quòd
hæ, censeantur recenti aëre recreari, non au-
tem viscera. Si ergo velint, fuligines per arte-
riarum compressionem expelli, ostendant nobis
prius, fuligines non secus, quam per vltima ar-
teriarum oscula, purgari posse, idque sospite
semper spiritu, fuliginibus permisto. Scholæ
perfectò, pollutam fuligine doctrinam susti-
nent cæcoque ignaniæ suasu, suo subscribunt
genio Galeno. Cum igitur materiam, calorem, 12
residentiam, contentum, & circulum vrinæ ig-
norauerint, pulsuum verò causam efficientem
prætererint: ad calores verò, & frigora potis-
simum refugerint, verosque fines neglexerint,
tota Tecmarsis medendi polluta mansit. Scholæ
igitur, velut ex tripode prophetaræ sunt, tam in
cognitione morborum, quam eorundem pro-
gressu, atque termino. Qood postmodum mul-
tò luculentius probabo. Endemica ergo, quà &
quorsum intrant, affectant omnia: caput vide- 13
licet, thoracem & horum clientes. Quantumque
valent, tantundem operantur atque efficiunt.
Quædam enim labem, in partem imprimunt,
& deindè abscedunt. Vt sunt nebulosa, fœtida,
fracida, &c. Quædam verò specie fumi intrant,
ac inspirantur mineralia, quæ intus denuo coa-
gulantur diuersimodè. Nam aliqua cum screati-
bus exspuuntur, si noxia non sint. Alia verò, pa-
rietibus cannarum pulmonum, tenaciter in vi-
tam adhærent, suamque in hospitium tyranni-
dem exercent. Huius generis est, quidquid è ve-
nis mineralium effumat. Quapropter & fumus
mineralium ob sui malignitatem & virus arse-
nicale, synonyma euaserunt: Coincidunt nem-
pè Arsenicum & fuligo, siue fumus metallorum
Vnde raucedines, cordis tremores, lipothy-
miæ, Asthmata, pleuritides, peripneumoniæ,
tusses, sputa cruenta, tabes, vomicæ, &c. In-
terim non liquet, endemica par arterias trahi,
neque easdem affici immediatè. Sin autem Mer-
curius tremores pariat, saltem id est arteriis
impertinens. Nec etiam proinde tremunt, qui-
bus Mercurius per vnguina intrò adactus est:
sed vesicantur ore, gutture, vulua decidit, & vl-
cerantur, vacillant ac nigrescunt dentes, tumet
caput & immensum saliuant fœtida. Deaurato-
res quoque, fossores & separatores Mercurij,
qui inspirant virus capiti lethale, atque nerua-
ceis, efficiunt in nobis endemica quantum pos-
sunt.

SPIRITVS VITÆ.

1 *Doctrina Veterum de triplici spiritu.*
2 *Steterunt, vnde incipiendum.*
3 *Spiritus vini, continet duo tantum initia chy-mica, ad lubitum Artificis flexibilia.*
4 *Spiritus vitalis, è spiritu vini.*
5 *Ebrietas quomodo.*
6 *Spiritus vini, & aqua vita quomodo differant.*
7 *Quidquid solo igne stillatur, recedit à viri-bus prioris concreti.*
8 *Differt fermentum stomachi & panis.*
9 *Fermentorum pluralitas.*
10 *Nescitum Gas, peperit plura absurda, in rerum distinctione.*
11 *Sanguini, & non cruori, inest anima.*
12 *Cruor, absque spiritu iecorario.*
13 *Ebrietas.*
14 *Progressus spiritus vitalis, per munia.*
15 *Indoles effata, ipsius spiritus,*
16 *Qua per sensum censentur vnum, decernun-tur in effectibus.*
17 *Vnde spiritus vita, fit balsamicus.*
18 *Spiritus aqua vita, solo attactu, oleositatem amittit.*

19 *Statim fit sal.*
20 *Totus cruor vertitur in salem.*
21 *De vita spiritus vitalis.*
22 *Lumen subinde extinguitur in materia spirituum.*
23 *Totidem luminum sublunarium species, quot vitalium.*
24 *Definitio spiritus vitalis.*
25 *Calor vita, non est constitutiuus sal humidi.*
26 *Calorem esse vita adiacens.*
27 *Scholarum indistinctio, effectuum caloris, & fermenti.*
28 *Vnde calor escharoticus in nobis.*
29 *An sit spiritus animalis à vitali distinctus.*

DE Archeo tanquam fabro in semine, iam ante disserui, & qualiter cuncta disponat tam in generatione, quàm transmutationibus ciborum per cursum vitæ; Quod munus propriè spectat spiritum insitum: nunc autem quomodo atque vnde constituatur spiritus in arteriis fluctuās, occasione Blas humani iam descripti, illorum officium & proprietates consequenter hoc tramite
1 explicare suscepi. Scholæ docent alimenta primum in chylum, dein in chymum ac cruorem mutari, adeoque in iecore spiritum quendam naturalem fieri, qui repetita dein digestione cordis, in vitalem mutetur, atque tandem in cerebro animalis, siue sensitiuus fiat. Sic vt naturalis, sit alendis partibus; vitalis verò, conseruandis iisdem: atque animalis, sensus, motus, animæque functionibus destinatus. At autumo, longè aliter philosophandum atque vlteriùs progediendum fuisse: etenim spiritum quendam, ex Hippocr. Nouerant illud esse impetum faciens. At non sufficiebat scire, quendam esse spiritum, quibus organis fieret, quidvè ageret, dixisse, nisi simul eiusdem indolem, substantiam atque proprietates, cum fiendi mo-
2 do, explicarent. Alibi tradidi, quod è qualibet planta, & fructu, apposito fermento, fiat aqua vitæ. Quod cum vulgo scitum sit, dum è granis, hydromelite, & succis aquam vitæ fabricat;
3 Demonstrationis non indiget propositum. Est autem aqua vitæ, liquor volatilis, oleosus, quatenus totus inflammatur totusque salsus (quatenus acris, mordax, sicut ote detentus diutius, epidermida gingiuarum ac labiorum vrat) vnumque & idem simplex, sic duo tantum, & non tria chymica initia continet. Sic quidem, vt pro nutu artificis, tota aqua vitæ sal fiat, vel oleum; Hoc est, Eiusmodi initia non esse initia, non constantia: sed arbitrio humano mutabilia. Continet autem vinum pro parte sui vi-
4 nosa spiritum, aquæ vitæ respondentem: hic enim, absque aliarum officinarum maturitari-
5 bus, rapitur per stomachi arterias ad caput. Sic, vt sit plus iusto: (vini) insit stomacho, sequatur ebrietas, quatenus spiritus vini largius in caput affluat, quam commodo interuallo, queat commutari, determinatione indiuiduante humana. Hinc enim constat commutatio, itemque fer-
6 menti operatio. Veruntamen in vino est iste spiritus mitior, quam aqua vitæ, qua per distillationem elicitur Quod à pari spectatur in oleo oliuarum. Distillatum enim (quod vocant oleum laterinum, vel oleum philosophorum) differt longè ab oleositate, quæ elicitur ex oleo simplici, per solam digestionem cum sale circulato Paracelsi; Separatur namque sal circulatum, idem in virtute, ac pondere, postquam oleum oliuarum in suas heterogeneitates diuisit. Dulcè enim & duplex oleum ex oleo oliuarum, prout & suauissimus spiritus è vino separatur, longè ab aquæ vitæ acrimonia segregatus. Vnde conse- 7
quenter didici, quidquid solo igne distillatur, procul à viribus concreti recedere. In nobis autem, etsi cibus suo modo putrescat, (si nempè putredo ista sit medium transmutandæ rei, in 8
rem) attamen in digestionibus nostris per istam putrefactionem (actionem inquam fermenti stomachici) non extrahitur aqua vitæ ex oleribus, granis, pomis, aut leguminibus. Siquidem intentio naturæ, non est tunc procreare aquam vitæ; estque aliud in nobis fermentum, quo res resoluuntur in chylum, atque illud, quo res dimittunt ex se aquam vitæ. Nam herbæ, dum per fermentum in aqua putrescunt, pro extractione aquæ vitæ manent caudex, stipites & folia integra, in figura & duritie pristinis: quæ à nobis mansa, in chylum vertuntur, primamque sui faciem amittunt. Quocirca comprehendi, tot 9
putrefactionum varietates, totque stercora vnius panis speciè diuersa, quot species animalium pane nutriuntur. Imò præterea, longè plura fermenta, siquidem adhuc pluribus mediis, tam spontè, quàm ex instituto panis putrescit. Quod de pane enim, tantundem de aliis cibis, sit dictum. Scholæ quidem sciebant, nil nobis proficere, quod in sui radice non connecteret vitæ præludium, (adeoque aërem idcirco, pro spiritus augmento admittunt, poëtarum deceptæ monitis, vitales auras dicentium:) voluerunt nempè in cruore, spiritum hepaticum; natura- 10
lem, actu esse, atque instar gliscere. Putarunt nempè esse vaporem; Nesciæ, quod vapor nunquam fiat Gas incoagulabile, aura, æther, vel exhalatio syluestris: sed maneat semper aqua. Putarunt itaque, quòd vapor è cruore extrauenato (prout è quolibet repente liquore) exhalans, esset cruoris ille spiritus, vnde materialiter spiritus vitalis fabrefieret. At sanè, cruor, quamdiu in vasis Mesenterij & Portæ fluit, est spiritus expers. Quare & per laxatiua euocatus, putidus excernitur, absque notabili debilitatis indicio: quod non ita fit, si ad venam cauam semel pertigerit. Quoniam tum, homogenealiter, cruor est sigillatus præludio, vt fiat sanguis arteriæ & spiritus, ideoque indifferenter cum sanguine, in Sacris vocatur spiritus rubens, cui anima inhabitat. Quanquam id propriè de sangui- 11
ne intelligatur: vtpote, loquens Scriptura ibidem, de iugularis vel enectis, quibus cruor simul cum sanguine profunditur. Aliquando de digestionibus docebo, quidquid in stomacho conficetur, id à fermento ibidem. (Etiam ipsum saccharum) acescere, non quidem aciditate aceti, omphacij, citri aut vitrioli; sed sua fermento pari, & aciditate specifica, quamuis cum aliis acidis, in acydo symbolizet. Est tamen interna dynami, ab omnibus diuersus acor. Estque istud acidum ciborum perfectè volatile. Nec obstat: quod chylus in adolescentibus, ossis fixitatem assumat, vt & in fracturis ossium. Est namque idem chylus stomachi, post accretionem, qui adolescenti erat. Ille verò totus tandem dissilatur absque vllo sui residuo: rursus ossis naturā in Poro resumit in fracturarū solidatura. Ideoque eo ipso, chylus omnis est volatilis, & hactenus in cruore

aliquando spiritus indolem assumet. Non qui-
dem quod spiritus illi insit naturalis,& à cruore
diuersus : sed potius, quod cruor totus spiritua-
lem characterem in promissione adeptus sit. 1.
12 Ioan. 5. *Aqua, sanguis, & spiritus, vnum sunt*.
De digestionibus verò docebo, quo pacto illud
acidum, in chylo transmutetur in salem vola-
tilem, cuius pars excrementitia, cum vrina, &
sudoribus, proscribitur. Ipsa verò massa cruo-
ris, virtute fermentali cordis, & pulsuum adiu-
uent, transeat in sanguinem, ex flauo rubi-
cantem, vnde spiritus vitalis efficitur. Adeoque
non aër aut vapor cruoris : sed ipsus cruor in
sanguinem, & inde demum in spiritum vita-
lem deducitur. Iecoris quippè munus est vni-
uocum, & dicitur sanguificatio, non autem spi-
ritus creatio: quæ procul inuicem distant. Ne-
que enim vni visceri, totidem ac tam diuersa
competunt munia; maximè quod cruoris ru-
dis moles, nondum spiritibus seminarium ap-
tum sit. Sufficit enim iecori, tam paucis arte-
riis,& vitæ communione ditato, chyli in cruo-
rem vera transmutatio, & noui entis vera gene-
ratio. At in corde, tanquam vitæ fonte, cogita-
tur primum de vitalibus initiis. Cruor enim
ibidem, in sanguinem atque auram vitalem ex-
tenuatur; quæ duo vnica prorsus actione perfi-
ciuntur. Iuata promptiorem & tardiorem cruo-
ris obedientiam. Cruor enim fit cum chyli siue
cremoris inspissatione, liquidi ideo excrementi,
siue lotij separatione : sed spiritus fit cum ins-
pissata attenuatione. Quæ actiones ambæ tam
oppositæ,nec ideo vni competunt iecori. Quod
si autem Scholæ velint spiritum naturalem in
cibis præexstitisse, in iecore verò perfectionem
accepisse. Cæterùm bullitis, coctis, & assis, fa-
cilè expirat : & si quis restitet forte, ille nostræ
œconomiæ non est hepaticus. Fateor equidem,
spiritum vini esse vegetabilium spiritum, facile-
que rapi in arterias, tanquam simplex symbo-
lizans, præuiè dispositum, vt facilè in spiritum
vitalem transcendat. Sed enim, Scholæ nil pro
suo hepatico conficiunt. Nam spiritus vini citra
digestionem è stomacho immediatè rapitur in
arterias, nec per gradum cruoris assumitur col-
lega vitalis, facilè quoque exin colligitur, vita-
lem spiritum non præsupponere naturalem. Pa-
tetque quod dixi. Siquidem qui deliquia vel
tremorem cordis patiuntur, sentiunt vini spiri-
tum mox & immediatè, in consortium vitæ ad-
13 mitti, neque enim tum etiam à multo affatim
vino inebriantur. Alioquin vino adhuc corpo-
raliter exsistente intra stomachum, ebrietas non
aliunde procedit, quàm quòd vinosus spiritus,
affatim in cor & caput raptus sit,& præexisten-
tium spirituum ibidem confusionem pariat ipse
adhuc in cordis officina nondum politus adue-
na. Cruor ergo ipsus, esto spiritus hepaticus,
corporalis, coagulatus in materiam, & vitali
œconomiæ substratus. Per me licèt, dummodò
intelligamus rhetoricè. Nempè ipsum cruo-
rem esse obiectum capax, & materiam vt inde
fiat spiritus. Et philosophicè loquendo, siue
propriè, non inest cruori spiritus, ipsi à iecore
factus. Eo quòd hepati incumbat labor sangui-
ficationis,separationis, laticis, vrinæ, & sudoris.
Dum scilicet celerrimè isthæc transeunt per
exiles venularum cataractulas. Cruor nempè,
etiamsi in meseraicis præludia sui susceperit :
vera tamen eiusdem fit generatio, fibrarum item,
atque coagulationis dotes, sub celerrimo transi-
tu, cum suo sero, per capillaceæ tenuitatis tu-
bulos. Quod si & hepati insuper, incumbat ge-
neratio spiritus : præter enim frustraneam eius-
dem generationem, est hepar nimia sarcina, at-
que officiorum pluralitate prosternere, asini in-
star. Sufficitque cruori, quod cuius ventrum fa-
ctus, participet de vita, vitalique lumine illu-
stretur. Itaque prout à cordis fermento & labore
cruor fit sanguis & volatilis spiritus: Ita ab arte-
riis desumpto fermento, cordis vicario, fiuntque
ita volatiles, vt nullam post sui consumptiones
residuam amurcam relinquant: sed totali sui trãs-
piratu egrediantur. Cor ergo fabricat è cruore 14
sanguinem quem eadem aptat extenuatque ope-
ra, ac tantundem spiritus vitalis, in sanguine fa-
cit, quantum cruoris grossities, renitensque eius-
dem substantia permittit tantulo spatio, quo in-
tra sinus cordis agitatur, atque concutitur. Enim-
verò, necdum satis est, nouisse cruorem esse spi-
ritum, item traduci in sanguinem arterialem,
& dare spiritum vitalem, cuius fauore à mente
informetur, atque animatus fiat. Et hinc de-
mum transferri in sinus, siue stomachos cerebri,
ibidem variam suscipere characterum determi-
nationem. Ita vt motiuus fiat in spinali medulla,
visiuus in opticis officinis. Qui si aliquo errore
ad linguam ducantur, gustatui sunt planè inuti-
les. Quapropter fieri, vt non raro digiti stupes-
cant, pars aliqua mobilis, vel sensu vel motum,
relicto sensu amittat, eo quòd alieno spiritu &
deuio, partes irrorentur. Sunt nempè tactuum 15
authores mutui impares, & vicissim. Quin in-
super indolem spiritus vitalis, nouisse oportet.
Enim verò quandoque sat liquebit, ex chylo aci-
do, partim cruorem, partimque vrinam sal-
sam & excrementa fieri : Salsedinem verò il-
lam excrementosam, esse spiritum volatilem &
salsum, qui terræ confermentatus, tandem salis-
petræ naturam pro parte assumit. Cruor quoque 16
per distillationem, dat hunc spiritum salsum,
planè volatilem, ac nequicquam à spiritu vrinæ
distinguibilem. In eo tamen, essentiali ambos
proprietate, differre consideraui, quod spiritus
salis cruoris, curet epilepsiam, etiam adultorum;
non item spiritus salis vrinæ. Ergo patet in cruo-
re, spiritum salsum & volatilem contineri. Ac
quo modo, totus absque heterogeneitate cruor
transmutetur à fermento cordis, in spiritum,
quantum dici potest, explicui tract. de vita lon-
ga. Quia alioqui naturæ non sunt à priori de-
monstrabiles, vt nec fermentorum operationes,
quia causæ sunt essentiales, in rerum transmuta-
tiones. Est ergo spiritus vitalis, salinus, ideoque 17
balsamicus, & custos à corruptione, idque non
tantùm ratione salis, quantum respectu luminis
concepti, in suo sale. Adeoque nec potest aër,
eius additamentum aut alimentum fieri. Et-
enim quanquam aqua vitæ, facilè in spiritum vi-
talem assumatur, non est tamen hic oleosus ac
combustibilis; sed spiritus vini, solo fermenti
attactu, facile totus in salinam naturam volati-
lem ascendit, vt ea templo oleosam, siue accen- 18
sibilem proprietatem, amittit. Prout per me-
chanicam docui, tract. de Duelech. Quomodo
nempè, vnico instanti, aqua vitæ transmutetur
in offam albam, non inflammabilem quod aquæ
vitæ euidentius contingit, per fermentum vi-
tale salinum. Igitur spiritus vini sine mora, vel 19
vlteriori digestione, confestim rapitur in cor,
per

per arterias stomachi, & vires restaurat, eo quòd paruo labore in corde perficiatur. Non tamen est putandum, quod spiritus vitalis, sit acidus, eo quòd spiritus salispetræ sit placide acidus, fiatque tandem ex spiritu vrinæ. Quia spiritus vnde salpetræ in terra coagulatur, non fuit acidus, dum esset spiritus vrinæ. Est ergo spiritus vitalis salsus, non acidus, (Acidum enim extra stomachum, toti corpori est hostile) spiritui ruinæ vicinior, quam salipetræ, multoque adhuc magis alienus est à spiritu salispetræ, per adustionem, & commistionem adiuncti, extracto. Salsedinem autem spiritus vitalis facilè percipiunt, qui membrum aliquod stupidum habuere, quod sensim tactum recipiens, punctiones & stimulationes patitur, quæ veræ sunt salsedinis indicia. Salsedo quidem spiritus, cognosci potest; sed eiusdem lumen, immediatè, & fontaliter à Patre luminum procedens, omnem arcet mortalium indagatio-
20 nem vlteriorem. Porrò quod totus cruor sit merus sal, non fortius probari desiderat quàm quod totus cruor, homogenealiter in vlceribus, Ascite, *&c.* Ichor fiat, per degenerationem immediatam. Cruor enim intensè rubet, flauescit autem dum sanguis fit: eo quòd rubedo flauescat, vbi per salem volatilem velut dissoluitur. Mor-
21 tuum adhuc est, quicquid dixi hactenus. Spiritus vitalis, muniis vitæ fungitur. Non est autem liquori, aut exhalationi quatenus salsis, proprium, augustum vitæ fastigium. Vt viuat, necessariò lumen habere debet à Patre luminum, rerum vita. Ergo oportet, vt spiritus, siue æther vitale, sit illuminatum lumine simpliciter vitali, nec quidem vniuersali: sed specifico, & indiuiduante. Nec etiam lumine igneo, vrente, inflammante, & concentratis radiis conspicuo. Ast, est lumen formale, de conditione animæ sensitiuæ. In quo verbo sistuntur descriptiones, & indagationes vlteriores mortalium. Quotsum finge, vermes Nitedulas, lucem in ventre, sub noctem habere, (vt & maris bullæ habent nocturnum nitorem, atque plurima, quæ per putredinem in vltimam pergunt salium materiam.) Vitalem tamen, & quæ cum vita illatum extinguitur. Par lumen aliquod finge in spiritu vitæ, qui quoad viuit, lucet, dumque morientis oculos deserit, corrui apparent, & defœdati.
22 Extinguiturque istud subinde lumen, adhuc spiritus vitalis sospite materia, in Peste, veneno, syncope, *&c.* nec putes tamen, parem lucis essentiam in oobis, & Nitedulis, vt scilicet lu-
23 mina solo graduum tono discrepent. Sed reuera totidem sunt luminum vitalium species, quot vitalium creaturarum. Idque abundans diuinæ largitatis est indicium, quod luminum, quæ nobis sub vnica comprehunduntur notione & vocabulo tot species, atque vitalia sint differentiæ, quot sunt species vitalium: vtpote quod illæ luces sint ipsæmet vitæ, animæ, atque formæ vitalium, (mentem immortalem, quanquam & ipsa sit lux quædam incomprehensibilis; excipio tamen, dum de luminibus caducis ago.) Adeoque per eiusmodi luces ipsas, est sola, atque omnis specierum distinctio. Pater luminum itaque, ludit abundantia ineffabili genericorum luminum multo maiori largitate, quàm in voico volto humano, propemodum infinitas varietates effingens. Est quædam nempè apud ipsum ingens luminum resp. & immemorabilium ciuium legio, cuius similitudinem aliquam exprimit, per formas vitalium, in mundo sublunari. Est ergo spiritus vitalis, sanguis, à
fermento cordis resolutus in auram salsam, & 24
illuminatam à vita. Quod lumen in nobis est calidum, de natura Solis, frigetque in Pisce, neque vnquam ad vllam caloris potentiam adspirat. Quocirca calor noster non est humidi primigenij consumtius, (vt de vita longa) cum pisces mortem non effugerint hactenus. Nec potue- 25
rint primi, qui ante diluuium mille annos solares viderunt, decuplo plus humidi radicalis habuisse nobis, nisi decuplo extensiora cuncta habuissent. Quod impertinens. Siquidem probabile est Adamum manu Dei plasmatum Domini Iesu Christi staturam longè perfectissimam nactum, nec eandem excessisse. Denique pisces, sub mari glaciali essent naturaliter immortales, cum illorum humidum radicale à calore ibidem non effumaret. Religiosi aliquot nostrates, per totum ferè annum, ita à pede in ventrem vsque frigeot, vt non sentiant se pedes habere. Quocirca saltem nobis essent longæuiores, imò & cœtura illotum iuuenilia essent, cum thorax totus, rugis senilibus crispetur, si à calore humidum primigenium consumptum, mortis daret necessitatem ineuitabilem. Itemque tam pisces, quam eiusmodi Religiosi, deberent, recusare quotidianas alimenti refectiones, eo quòd per poros vix quicquam exspiret. Aut si calor esset de essentia vitæ nostræ, certè pars, continuo frigore languens, vel moreretur vel in piscem salsem mutaretur. Vnde est conspicuum, calorem 36
esse vitæ nostræ dumtaxat adiacens, & comitans indicium, non autem fundamentum primarium. Videant ergò Scholæ, quam ineptè totam na- 37
turæ crasio calori circumscripserint hactenus. Absit enim, tam stolidè posthac philosophari, ac nescire, aliud esse consumptionem humidi à calore, quæ cum inspissatione terminatur: atque aliam longè, quæ à fermento extenuante, tota promouetur ad transpirationem. Hæc namque nullam residentiam post se relinquit: illa verò tophum vel carbonem. Sin autem in nobis, 28
quandoque calor auctus insurgat, adeo qui membra velut adurit, gangrænat, & instar ignis, escharam facit, vel subinde gliris instar carnes erodit: Ista nempè sunt opera salium corrosiuorum, degenerantium, ex legum, à vitali Republica proscriptorum. Sic & per venena laxatiua & diarrhæas, totus cruor in putrilaginem resoluitur, & per venena alia in Ichor, synouiam, virus, Icteritium excrementum, &c. resolutus cruor effluit, sæpè acerrimus, sæpè & sine corrosiuo æstuant. Errores enim eiusmodi in vita accidunt (in mortuo namque cadauere, ideo cessant) quatenus à vita proprio Blas corruptæ naturæ rhymosin induunt, acceditque vita ferrum, quo se multiplicitet lædit; pro vt de morbis aliquando. Tandem an sit aliquis spiritus animalis, spe- 29
cie distinguendus à vitali, an verò eius disputatio sit vera nominis tixa. Dixi quid res sit in se ipsa, cui nomen nil addit, vel demere potest. Spiritus vitalis, per Aortas arterias, in caput scandit. In cerebri autem meditullio, vnicus est sinus, qui superne inspectus, videtur duplex; sed eleuata sursum camera, vnitatem ostendit. Porrò in hoc sinu, arteriæ desinunt in vas quoddam rugosum, alterius planè texturæ, quam sit cætera arteriarum compago. Hac nempe diffluit, & exspirat spiritus vitalis in sinum cerebri, pro mi-

nisterio principum facultatum, imaginatioois nempe iudicij & memoriæ Hac etiam pergit distribui in oscula neruorum, incipieotiom à cerebro. Adeo vt si sit dicendus animalis, quareous in cerebro determinationem partis suscipiens, proprietates acquirit destinatæ functioni aptas; non videtur tamen proinde diuersus à vitali per materiam efficientemque. Siquidem in sui luminis vitalis amplitudine, est omnium istarum proprietatum capax, sine natiuæ essentiæ suæ permutatione. Qui namque ad lioguam detruditur; gustatum exercet: Ille verò idem non gustat in digitis: sed vtrobique particularem organorum characterem suscipit, & proprietatem induit. Quem si proinde à vitali differre fert animus, tot erunt rursus spiritus diuisiones essentiales, quot munia, quotque officiorum pluralitatibus dirempta ministeria. Interim rem intellige & voca vt lubet: Non enim Scolis ex animosa passione contradictorius sum: duntaxat enim errores pandere, & nescita docere, superiori authoritate munitus, debui. Errata ipsæ mea pariter æquo detegaor animo, gaudebo sanè, si modò proximus vtilitatem consequatur, quam opto.

CALOR EFFICIENTER NON DIGERIT, SED tantùm excitatiuè.

1 *Calorem, non esse proprium digestionis organum.*
2 *Quid in hoc Scholas deceperit.*
3 *Scholarum taitiones.*
4 *Paracelsi incogitantia.*
5 *Anxietates Scholarum.*
6 *Oblita axiomatis sui, de contrariis.*
7 *Calorem, igne potentiorem, coactè fecere, & caloris prædicamentum.*
8 *Digestio & elixatio differunt.*
9 *Indignantur fermenta, quòd sint post-habita.*
10 *Actio caloris vniuoca, qua.*
11 *Piscis digerit extra calorem.*
12 *Potentiali calori, nullus in digerendis locus.*
13 *Boulimi argumentum.*
14 *Alteram, ab vnitate specifici caloris.*
15 *Tertium, ab axiomate.*
16 *Aliud.*
17 *Cur ructus acidus, post nidorosos, bonum.*
18 *Cur carnes abhorreat febriens.*
19 *A scopo medendi.*
20 *Admiratio Paracelsi.*
21 *Eiusdem error.*
22 *Vis digestiua gallinarum.*
23 *Author adhuc puer, didicit digestionis veram causam.*
24 *Cognouit resolutionem ex acido esse.*
25 *Senescimus solâ fermentorum penuriâ.*
26 *Qualitas acidi fermentantis.*
27 *Auersatio quorundam ciborum, unde.*
28 *Fermentorum vires.*
29 *Mures accusant Scholas erroris.*
30 *Fermentum stomachi cur ipsi sit alienum.*
31 *Commendatio Splenis.*
32 *Gradus caloris & frigoris, variant.*
33 *Errores Scholarum, de gradibus elementorum.*
34 *Gradus caloris chymici.*
35 *Gradus distinctionis fecit Author.*
36 *Humiditas, & siccitas non considerabiles tanquam qualitates.*
37 *Cur non admittant gradus.*
38 *Hinc nugæ in elementorum doctrinam introducta a veteribus.*

QVIA totum naturæ fundamen- 1
tum, in cardine caloris versari
putatur, sintque jam procul ab-
legata elementa, mistiones, &
temperamenta; Igitur ad stabi-
liendam Archei ac spirituum vi-
talium progeniem, de digestionibus deinceps
dicendum est. Quas quia calori Scholæ emancipa-
ciparunt, ostendam calorem, non esse proprium
organum digestionum. Decepit quidem Scho-
las, digestionis metaphora, introducta nimirum
poëtica libertate, à rustico sensu mutua, conco-
ctionem, synonymam digestionis, fecere. Vtque 2
elixationem, sciebant concoctionem, idcirco
digestiones, ad bullitionem transtulere, atque
vtrobique calorem sunt arbitratæ, causam illa-
rum naturalem, totalem, atque vnicam. Cer-
nebant enim, per elixationem atque assationem,
plurima teoerescere, ac alterari: Ideo ab artifi-
cialibus transsumta licentia, culinam, in stupen-
daa viscerum & ciborum transmutationes, non
quidem similitudinariè, sed omnino propriè,
proximéque traducere, perque putationem res
in fidem, ac dein in dogma verum, transmigra-
uit, cunctaque naturæ nostre mundia, atque be-
neficia, in calores, temperamentaqoe, velut in
causas totales, transtulere. Potissimum quidem
quod ventres hominum, ac quadrupedum, sen-
tirent, actu calere. Vsque adeo deinceps, plus
augendo calori, quam digestioni roborandæ, est
insudatum. Neque enim vlterius indagarunt,
tametsi euentua plerumque spem falleret. Satis
putantes, quod tam in exilatione, quam in na-
turali ventris digestione, calor repeteretur, à
quo abunde sibi auxilium exspectantes obdor-
mierunt. Hæsitarunt interim, cum animaduer-
terent, cibo, per elixationea, non prorsus tota-
li metamorphosi, in succum transmutari. Ete-
nim carnes, clauso vase, io iusculum consum-
matum expresso vero, liquatoque iure resolue-
runt: at errorem aoimaduerteruot quidem,
quia carnosæ fibiæ residuæ, tenaces, atque du-
ræ permaoereot, & nunquam vera transmu-
tatione, in chylum liquescerent: attamen per 3
credulitatem, errorisqoe antiquitatem, sibi
passæ sunt oculos velari, quærentes subter-
fugia atque latibula, statim se saluas arbitra-
tæ sunt, dummodo diuersoa caloris gradus, si
non etiam species, atque genera (vt est igneus,
elementalis, radicalis, correspondens elemento
stellarum, &c.) imò & calorum momenta, io
auxilium excusatiooem, implorassent. Adeo vt
vnicuique, propemodum graduum momento,
sua essee in digerendo crasis. Cui stupiditati se 4
Paracelsus quoque inuoluit, vocens vnicum pa-
nem, in tot animalium speciebus, accipere speci-
ficam cruoris & stercorum diuersitatem, ob so-
lius gradus momentum in calore. Quasi latitudo
caloris, speciem conderet, aut variaret io sub-
stantia. Cæterum dum Scholæ omnem in scirpo 5
nodom sustulisse præsumerent, cecidere deinde
in caloris naturalis digestiui, itemque in, præter,

&

& contta naturam, ſungoſa diſcrimina. Atque
tandem, ſubindè inuitæ, ad ſacram occultorum
anchoram, in digeſtionibus, refugere debue-
runt. Ita nimirum, vt eſſet aliquis calor dige-
ſtionis author, tam in morbis, quam in ſanitate.
6 Oblitæ interim, quod vt contrariorum vnicum
finxerant genus, atque vtrumque paribus dici
modis, quod vtriuſque, vnica, & vniformis eſſet
conditio. Quapropter oblitæ ſunt, pares com-
miniſci frigorum ſpecies, atque proprietates.
Nempe quale eſſet naturale, digeſtiuum, præter
& contra naturam. Itemque radicale, ac primi-
genium frigus aliquod, docere debuerant. Adeo
ſi calidum radicale reſpondeat proportione, ele-
mento ſtellarum, totoque genere diſcrepet, à
quouis alio tepore: etiam frigus radicale, toti-
dem numeris, atque viribus, à quouis alio frigo-
re, diſcrepare debebat, niſi veritatis penuria,
ſuam ſophiam, vt ſterilem deſerant. Ita quidem,
licet calor non naturalis in naturalem, ac vice
verſa, per inauditam ſeminum licentiam, per-
gerent: natiuum tamen calorem & febrilem, in
diſtinctas ſpecies (imo etiam genera) relegarũt,
vt ſaluarent effectus, calori digeſtiuo tributos.
7 Adeo vt dum crederẽt, volucres quædam confi-
cere, quæ ſe contra ignis furorem alioqui defen-
dunt; agnoſcere ignem aliquem, igne potentio-
rem. Canis enim oſſa deglutita conficit, quæ ig-
nis nunquam in Chylum auſit conuertere. Quo-
rum itaque effectuum diuerſitates coegerunt
Scholas, calorem in prædicamenti latitudinem
erigere, neglectis interea oppoſitis frigoribus.
Cùm interim caloris ſit duntaxat ſpecifica diuer-
ſitas, quæ ſe, ab aliorum numero eximere non
8 valet. Enimuero, quidquid in ſtomachum in-
geritur, peracta tandem digeſtione, eſt tranſmu-
tatum, longeque ab exilatione, cæteriſque coctu-
9 ris, quocunque gradu paratis, ſeparatum. Quia
vnica fermentorum ignorantia, fecit digeſtio-
nes, & apepſiæ remedia neſciri, elenchumque
non cauſæ vt cauſæ, perpetrari. Quare non eſt
otioſa, tanquam de nomine, rixa, dum effectus
fermentales adſcribuntur calori. Quippè huius
quæſtionis reſolutio medendi intentiones mu-
tat. Proinde ſoleo lubens cauſas proprias inqui-
rere, ad quarum ſcilicet meditationem, vtilitas
ſequitur, morbi tremunt, vel vires vigorantur.
Fermenta itaque indignantur meritò, quod no-
lentia, ſub Relollæo, militare credantur. Quippe
nunquam caloris fuit, rem in tranſmutationem
formalem adducere. Cum calor per ſe, atque
primariò, non niſi calefaciat, per accidẽs autem,
10 ſeparet aquea à pertinacibus. Quæ caloris vni-
uoca actio, nullatenus eſt digeſtio, tota tranſmu-
tationem formalem abducere. Cum calor per ſe,
atque primariò, non niſi calefaciat, per accidens
autem, ſeparet aquea à pertinacibus. Quæ caloris
vniuoca actio, nullatenus eſt digeſtio, tota tranſ-
mutando conſcripta. Nam etſi in nobis digeſtio,
comitante calore contingat, illa tamen non eſt
11 calor; licèt per accidens ſit calori connexa. Id-
circo enim in piſce, nullus actu calor eſt, nec ta-
men proinde calidis is animantibus infelicius
digerit: nec ab ingeſtis, malè ſe habet, homi-
12 num more. Friuolum eſt ideo confugere ad ca-
lorem potentialem, pro piſce. Nam in ſenſibi-
libus ſenſu notis, ſolus tactus Teſtis & Iudex
eſt: non autem ad ſomnia fugiendum. Nam ſi
digeſtio calori, non actualiter calido, ſed vir-
tuali poteſtati, ſit tribuenda. Iam ſruor opta-
tu. Alioquin enim, quid id quæſo, quam ig-
noranter rixari, de colore vt tali Atque in-
terim fateri, eſſe aliquid præter calorem ſenſi-
bilem, quod ſit digeſtionis cauſa continens.
Quid enim inſulſius dici poteſt, quàm quòd
potentialis calor, actu calefaciat, huiuſque ca-
lefactionis ergo fiat digeſtio? Res in potentia,
jam actu agat? At ſaltem in canina fame eſt di- 13
geſtio celerrima, fameſque implacabilis. Ergo
tum ſaltem deberet in calidis nobis, moleſtus,
& infeſtus ſentiri calor, ſi calore actuali in nobis
digeſtio fiat. Si enim paruam digeſtionem cauſat
paucus calor, & mediocrem mediocris: Vtique
ad potentem, ac moleſtam digeſtionem, magnus
quoque calor adeſſe deberet. Quòd attamen, 14
etſi aliquoties curioſius indagauerim, verum
eſſe non inueni. Tum demum notabile. Quod
digeſtio panis in homine, cane, equo, piſce,
anate, aue, toto differt genere, non ſecus atque
multiplex cruor, & ſordes inde prognata. Qua-
propter ab vnica caloris digerentis ſpecie, eiuſ-
modi digeſtionum varietates prouenire ne-
queunt. Igitur Scholæ totidem calorum & fri-
gorum genera erigant, & defendant, antequam
ſibi credi poſtulent. Ergo proinde tantam cruo-
ris differentiam à proprietatibus formalibus, &
ſpecificis fermentis: nequaquam à calore, deſu-
mo. Siquidem perfectè ſcio, quod quæcunque 15
habent efficientia eſſentialia diuerſa, habent et-
iam diuerſa effecta & attributa. Ita & videlicet
quòd producta in genere diuerſa, requirunt
neceſſariò ſuas cauſas efficientes genere diuer-
ſas. Alioqui namque quidlibet produceret quod-
libet indifferenter. Prout nempè vnum atque
idem, conſurgit à cauſis propinquis iiſdem.
Quam enim eſt friuolum, potentias vitales, at-
que formales, ſpecificaſque tranſmutationum
parentes teporibus adiudicaſſe? Etenim ſi di- 16
geſtio caloris opus eſſet, maiorem calorem,
continuò felicior, atque vberior digeſtio ſeque-
retur. Quo enim quæque cauſa eſt potentior
in natura, eo effectum ſuum proprium, po-
tentius quoque perficit. Per conſequens, fe-
bricitans in cauſo ſtomachus, potentius digere-
ret, quam ſani. At ſanè, in febrientis ſtomacho
nil ritè digeritur. Statim namque oua, piſces, 17
carnes, & iura intus cadauerantur, ideoque ru-
ctus nidoroſos efficiunt, quos, ſi ructus acidi
ſubſequantur bonum, tam ex ſigno, quam ex
cauſa cenſuit Hippocrates. Eſt attamen in fe-
briente, calor; etiam quandoque is calor, eſt
temperatus, dum ſcilicet non moleſtus eſt,
neque ſitim excitat: attamen cauſſa eſt dige-
ſtio. *Corpora impura quo potentius nutris, eo* 18
magis lædis. Quod in febriente eſt manifeſtum.
In quo ſtatim tenuiſſimo, facilíſque digeſtionis ci-
bo, vtendum. Abſtinendumque à potentioribus
cibis, conſummatis ſcilicet, & iuſculis: eo quòd
abſente fermento facilè putrent, nidorem con-
trahant, ac velut cadauerentur. Non ſecus atque
caro cruda, carpio, pectori, plantis pedum, vel
ceruici ſuperligata, tantum abeſt, quod reſolue-
retur in chylum, quod mox ab aliquot inde ho-
ris putreant, & fœteant, etiamſi ſalſa ſint. Idem
in corpore impuro, atque febriente, vbi calor
adeſt, deeſt autem fermentum digerens. Nam
ſi calor ſit digeſtionis cauſa, in febri alioqui de-
ſit digeſtio, adſit autem calor plus autem ſit in
cumbendum digeſtioni quàm refrigerio; po-
tiſſimum ſi non infeſtus admodum calor adſit.

19 Ergo potius ſtudendum eſſet caloris augmento,
quam refrigerio. Adeoque mutandus eſſet me-
dentis ſcopus, dum in febri de caloris augmen-
to pro digeſtione, nutritione, & virium aug-
mento eſſet cogitandum. Neque etiam condu-
cent acida, eſurina, ſulfuris, vitrioli, ſalis, nitri,
citri atque ſimilium, ſed actibus eſſet calor ex-
citandus & augendus. Amentiæ quid ſimile di-
cit, qui niuem frigefacere ait, quatenus eſt alba.
Sic ridiculum eſt aſſerere, fermentum ſpecifi-
cum ſtomachi, digerere propter calorem vita-
lem, ipſi inexſiſtentem. Dolendum ſane, quod
credulitas & pigritia eorum, quibus vitæ cura
delata eſt, cœmiteria in merum ſumen commu-
tauerint, deſperantes ab indagine proprietatum
phyſicalium: vnde tamen cognomen habent.
20 Paracelſus quoque calore digeſtiuo deluſus, fer-
mentique ſtomachici ignarus, admiratur, quod
res quædam duriſſimæ paucis horis in chylum
commutentur, & os abſumatur in tepore ſto-
machi canini. Qui ad Monarchiam medendi
adſpirans, defecit, poſtquam hanc mirandam
poteſtatem nominauit, ignorauit, & fermenta
21 neſciuit. Etenim ſibi inconſtans, alibi hanc pro-
prietatem digeſtiuam, non minus ori clauſo,
quam ſtomacho competere ſcripſit adeoque &
hinc Anachoretas abſque deglutito cibo ſuam
triuiſſe longam feliciter ætatem. At ſane idio-
tiſmus ille auſui ſuo reliquendus: dum inte-
rim quidquid intra dentium cauitates forſitan
remanſit, cadaueratur mox fœtore horribili:
22 non autem digeritur. Memini enim vitrum al-
bum & opacum, è fornace mea diſiectum, de-
glutitum à gallinis meis, per colorem lactis de-
luſis: atqui fractura vitri ſemper eſt acumina-
ta, compertum vero eſt poſt paucos dies, oc-
ciſis aliquot gallinis, vitrum circumquaque im-
minutum punctatim, & acumina miſiſſe, &
globoſum fuiſſe effectum. Cæteræ autem ſu-
perſtites conuiuæ, mox poſt paucos dies reli-
quum vitium contriuerant, etſi exemtos vitri
globulos è prioribus mactatis etiam vorauerãt.
Notabis interim vitrum reſiſtere aquis, reſol-
uentibus quæuis metalla. Pluribus nempe vo-
lucribus fermentum adeo potens eſt, vt niſi ſub-
inde lateribus, creta, argillaue veſcantur: ex
multitudine aciditatis, malè habeant. Contra
verò febrientis ſtomachus, totus nidoroſus, ci-
bos triduanos, non rarò adhuc viſu diſtinctos,
reperit, vel quandoque in flauum, aut ærugino-
ſum liquamen verſos, oberrante ſcilicet fermen-
ti ſcopo. Huius ſtomachici fermenti neceſſita-
23 tem didici, dum puer paſſeres alerem, exſerui
linguam ſæpe, quam paſſer morſu apprehende-
bat, & ſibi deglutire conabatur, atque tum ſenſi
ingentem aciditatem in gutture paſſeris. Vnde
24 extunc ſciui, cur tam edaces & digerentes. Dein
vidi, quod acidum ſulfuris ſtagma, chirothecam
meam imbuiſſet, eamque in ſuccum, parte qua
maduerat, ſtatim reſolueret. Quod mihi tyroni
confirmauit, trãſmutari cibos ab acido, adeoque
habitare in ſtomacho fermentum, quod omnia
ingeſta licet dulcia, ſtatim in acidum commuta-
ret. Quocirca eſſe quoque acida cuncta, quæ ap-
petitui deſidi propinantur. Vt ſunt omphacium,
acetum, ſuccus citri, aurantij, ſinapi, etiam ſal &
ſalpetræ, quatenus ſpiritum eſurinum in ſe habet,
& placidiſſimè acidum. Itemque berberis, ribes,
ceraſa, citonia. &c. Hactenus arrident ægris ape-
pticis. Eſt itaque huius fermenti tam neceſſaria
contemplatio, quod vitæ gubernaculo præſit:
dolendumque ideo, eius cognitionem hactenus
in Sbolis ſuppreſſam. Et quanquam ſiccitas 25
totius cum ſenectute inualeſcat, non ſeneſci-
mus tamen, niſi fermentorum aliquot penuria
pauperie extinctione. Siquidem ceruus, coruus,
aquila, anſer, &c. Primis adoleſcentiæ annis, no-
bis longè ſunt aridiores, attamen in aliquot ſe-
cula perennant, imo aquilæ, & ceruo, ſponte
renouatur iuuentus. Non eſt autem fermentum 26
iſtud digeſtiuum in ſola aciditate aliquali ſitum.
Neque enim acetum vel jus citri farinam fer-
mentat; imo nec farina fermentata, eſt proinde
fermentum ſtomachicum: Sed hoc eſt acidum
eſurinum, ſtomachicum, ſpecificum; & huma-
num: ita quidem per ſingulas brutorum ſpecies,
ſpecificè diſtinctum, quod ipſis ſit appropria-
tum. Mures nanque, glires, & ſues, citius fame
pereunt, quàm phaſeolum edant. In homine
verò plerumque ad generis amplitudinem ad-
ſpirat. Interim plures caſeum horrent, vinum,
lac, vel alia ſpernunt, quia non conficiunt. Ideo- 27
que quæcunque luctantur cum noſtra digeſtio-
ne, obuerſantur fermenti illius proprietati ſpe- 28
cificè, fermentumque conculcare nituntur. Fer-
mentum ergo digeſtiuum, eſt proprietas eſſen-
tialis, conſiſtens in vitali quadam aciditate, ad
tranſmutationes potens: ideoque & ſpecificæ
proprietatis. Falco enim antè moritur, quàm
panem eſitauit. Dixi jam alias, quod ſi ſtilletur
cruor, quolibetcunque caloris gradu, attamen
ſemper inſpiſſatur, ſicceſcit, & carbonem poſt
ſe relinquit. Ille tamen atque idem cruor, to-
tus per fermenta noſtri inſenſili tranſpiratu ex-
halat. Cum itaque calor ſemper operetur vni-
uocè, non poteſt cibum, per digeſtionem in chy-
lum mutare in ſanguinem, liquorem alimenta-
rium ac tandem per inſenſile effluuium proſcri-
bere, citra vllam ſui reſidentiam. Non poteſt
inquam vnicus calor, in adoleſcente, cruorem
i. oſſa mutare, itemque in oſſifragio, cruorem
in porum conſtringere, qui in adultis, itemque
in ſanis, totus in exhalationes auolat. Niſi præ-
ter calorem ſint aliæ potentiæ cognitiones, &
ſenſationes, horum effectrices principales. Si-
quidem calori proprium eſt, & geniale, humi-
dum conſumere & craſſius retinere exſiccando.
Mures enim ſine potu, ſola farina veſcuntur,
eamque in ſuccum ſiue chylum ſuum reſoluunt. 29
Quod ſanè, longè à ſcopo caloris eſt alienum.
Non eſt ergo calor digeſtionis author, ſed eſt
alia facultas quædam vitalis, quæ verè atque
formaliter tranſmutat alimenta. Eamque fer-
mentorum nomine deſignaui. Sunt autem plura 30
fermenta in nobis, prout de digeſtionibus mox
explicabo. Aſt cum fermentum ſubindè deſit
ſtomacho, patet exinde, quod fermentum ipſius
non ſit ipſi proprium, ſed aliunde eo affluat, &
inſpiretur. Ideoque Lien ſtomacho incumbit
ſic, vt gallinæ lienem circum ſtomachum vni-
tiſſimè congeſtum habeant, ideoque & poten-
tius digerant. Summè admirandam, cruentiſ-
que lachrymis deplorandam cæcitatem Schola-
rum hic aperio. Quæ viſcus iſtud nobile Sple- 31
nis, in cloacam peſſimi excrementi atrabiliarij
dedicarunt, cuius vnius ſubſidio viuimus, vitam-
que, & regna aurea Saturnia poſſidemus. Aci-
dum autem atque nigrum excrementum, quod
ſubinde nimio fermento imbutum à Splene re-
jicitur, ob viſceris indiſpoſitionem, atram ideo
bilem

bilem commentæ sunt. Quæ postmodum in
nostro duumuiratu : Itemque de digestionibus
32 dilucidiora fient. Porrò ante conclusionem
huius quæstionis notandum : apud Medicos
quatuor tantum esse caloris gradus, totidemque
frigoris in simplicibus, à temperato scilicet, vs-
que in caustica, & escharotica : eo quòd de vir-
tuali tantum, atque potentiali qualitate agant
quam suo alibi loco perstringam. Idcirco enim
quartus caloris gradus, apud Medicos in rerum
33 natura, & ad tactum est temperatus. Philosophi
verò calorem iuxta ignem metiuntur, adeoque
vsque ad ignem octo gradus fingunt : quorum
adhuc quintum, sextum & septimum, nondum
designarunt, quia positionibus suis credi assolet,
Octauum tantùm in elementis esse volunt, & in
hoc elementorum transitum credidere; in igne
enim, quasi elementum esset culinarius ignis, ali-
quid probasse rati sunt, & nuspiam alibi. Totum
verò hoc dogma nihil esse, iam ante demonstra-
ui. Imprimis ridiculum, Quod gradum caloris
in igne, æqualem frigori, aquæ, humiditati aë-
ris, & siccitati terræ, fecere. In quo insigniter
delusi, neque adeo eosdem gradus tam violen-
tos alibi quam in igne ostentarunt. In hoc scili-
cet octauo gradu, elementa se inuicem destrue-
re, vocare, & consumere asserunt, non secus
quàm ignis signa absumit. Chymici deinde Me-
34 dicorum ritu in ipso tantùm quatuor gradus fe-
cere, parum sibi curæ assumentes, de reliquis
qualitatibus elementariis : eo quòd soli pyro-
technıæ se emancipassent. Quos nempè gradus
distinxerunt, ita vt primus sit à tepore, sub va-
ga latitudine, vsque in ignem sublationibus spi-
rituum oleosorum. Alter verò abhinc, vsque in
sublationem spirituum siccorum. Tertius dein
vsque in obscuram ignitionem. Vltimus verò, vs-
que in extremam flammæ reuerberij potentiam.
Ego verò ad clariorem doctrinam, in chymicis
35 gradus distinguo, vt primus sit, vbi summa fri-
giditas est remissior. Etenim qui chymiam, na-
turæ pedissequam, & simiam æmulatricem fin-
go, atque subinde Magistram : totam naturam
speculationi chymicæ subdo: Secundus ergo gra-
dus in natura, sit calor, qualis est aquæ non-
dum glaciatæ. Tertius vbi remissè friget, prout
est aqua putealis. Alioqui calor absolutus ad ta-
ctum nostrum (qui tepidus est) fallitur, frige-
reque putatur, quidquid se minus calet. Et cum
plus minusue tactus caleat, inconstans facit in-
dicium caloris. Quartus demum gradus est te-
poris leuiusculi. Quintus iam teper. Sextus est
noster. Septimus iam febricitat. Octauus, Solis
maialis, Nonus distillatorius, & qui iam tactum
superat. 10. Distillat cum ebullitione. 11. Subli-
mat sulfur, & spiritus siccos. 12. Liquefacit, &
Pyritem sublimat. 13. Est in subfusca ignitione.
36 14. Est ignitio cadens. 15. Tandem, est follium
& reuerberij vltimatus vigor. Denique etsi ca-
lor & frigus sint qualitates reales, & gradus sus-
cipiant : humiditas tamen & siccitas, non sunt
considerabiles, nisi in suo concreto : ideoque
nec constituunt gradus qualitatiuos: sed tantum
quantitatiuos. Quia humidum in vnica gutta,
tam altè humidum est in sicca argilla, atque in
suo elemento; eo quòd humidum & siccum, non
sese commisceant in sui radice, nec se mutuo in-
trent, aut penetrent? ideoque nec se mutuò dis-
ponant, & afficiant formaliter. Nam eiusmodi
appropriata, competunt seminibus, non autem
elementis. Humiditas ergo, & siccitas, gradus
non admittunt, nec mutant ideò, vt neque al- 37
terant. Quia propriè non sunt qualitates in ab
stracto : sed ipsamet corpora qualia. Calor verò 38
& frigus, se mutuò penetrant, per minima, fran-
gunt, & graduant. Ideoque nec mirum, Scho-
las tam mutas mansisse, in gradibus humidita-
tis, & siccitatis. Aëri enim humiditatem inten-
sam ad octo gradus, aquæ verò eandem remis-
sam, siue temperatam ad quartum scilicet gra-
dum. Siccitatem denique terræ intensam ad
octo, Igni verò remissam ad 4. gradus. Sed hæ
næniæ complexionum, tam in elementis quàm
corporibus, quæ falsò ex elementis mista cre-
didere hactenus, in rudera cecidere, multiplici
ruendi necessitate, vndique iam conquassatæ.

TRIPLEX SCHOLARVM Digestio.

1 *Scopus vniuersalis huius libri.*
2 *Prima digestio in stomacho.*
3 *Prima corporis regio.*
4 *Duo admiranda in hoc opere,*
5 *Digestio altera, & secunda regio.*
6 *Tertia digestio.*
7 *Vltima corporis regio.*
8 *Obtusio Scholarum.*
9 *Status accretionis.*

NON satis est ostendisse, non esse 1
quatuor elementa in natura, vt nec
illorum mistiones materiales atque
inde resoltantes complexiones &
luctas, non denique congressus, &
complexus humorum inde fictorum, horumque
amentiam; contrarietates verò inde natas, atque
discrasian esse mera gentilium somnia in Medi-
cinam adducta, & à Scholis etiamnum adorata.
Nec sat est, me ostendisse alibi prima è morbo-
rum, sanationumque classe releganda: Astro-
rum item causalitatem medendo refutasse, ven-
tos quoque exsibilasse, consumptiones humidi
radicalis, ceu vanos terrores reiecisse. Catharros
demum, & Tartarorum durum, nouumque in-
uentum explosisse, adeoque ostendisse morbum
tam in genere, quam in particulari, Scholas ha-
ctenus latuisse, ac cōsequenter mortales langue-
re sub arte coniectutali, adhuc fundamentaliter
ignota, nisi ipse proprias morborum causas de-
texero. Cumque intimorum hostium causæ ple-
rumque sint intimæ, ante omnia functionum hi- 2
storiam proponam; Post eam verò aliquot prin-
cipia naturæ, hactenus inaudita scitu necessaria
demonstrabo. Scholæ, cibum atque potum, per-
hibent in stomacho, vi caloris transmutari in
liquorem, quem, ob similitudinem cremoris
hordei, vel ptisanæ, chylum dixere. Hunc au-
tem deinceps, à venis, stomacho, & intestino-
rum toto ductui insertis, & comitantibus, pro-
inde mediante mezenterio adnexis (quod vice
tertiæ tunicæ, intestina vestit, circumdat, atque
inuoluit) paulatim assugi, & intro attrahi aiunt.
Relinqui autem residuum grossius in intestinis,
tanquam inutilem scoriam, per anum abigen-
dam. Hanc primum coctionem, vocarunt di- 3
gestionum trium primam. Adeoque primam
corporis regionem incipere ab ore : terminari 4

verò vna parte in ano, altera autem in cauo he-
patis, Duo ſatis admiranda in hoc concurrunt.
Nimirum quod paucis horis, durus cibus reſol-
uatur in ſuccum, & quod venæ, extremis oſculis
terminentur in inteſtina, per hæc inquam tranſ-
ſugant, quantum quotidie liquoris ingeſtum &
factum eſt. Nequicquam autem flatus illo cre-
5 inore ſubtilioris affugant: attamen non repe-
riantur inteſtina foraminata, in vita magis quàm
in morte. Tranſit nihilominus totus chylus per
venas meſenterii in iecur. In quo, aiunt, ruſus
ſeparati ſerum cruoris pro lotio, quod ad renes
tranſmeat; corpulentiorem autem cremorem,
volunt in hepate mutari in cruorem. In prima
6 nempè digeſtione, quod durius & opacum eſt,
excluditur. In altera verò opacum retinetur, ſe-
cluſo diaphano. Secunda ergo corporis regio &
officina, incipit ab ipſo corpore iecoris, & in vl-
timis ramis, venæ cauæ terminatur. Tertiò dein,
Sanguis decidens extra venas, raptuſque in ali-
mentum ſolidorum paulatim perficitur, tranſ-
mutaturque in humorem, quem appellant ſe-
cundarium. Illumque in quatuor affinitatis gra-
dus ſecant. Antequam verè informatus, in ſoli-
7 ditatem ſit admiſſus. In hoc igitur humore ali-
mentario, impenditur tertiæ atque ſupremæ di-
geſtionis labos. Ideoque hæc vltima corporis
8 officina, habitum corporis vocant, obliuiſcun-
turque viſcerum. Quæ ſcilicet & ipſa, eodem
iure coquunt ſibi, & inde aluntur. Siquidem in
9 hoc humore pars quæque viuit proprio orbe. Et
ſingularem in ſe, quæque ſibi coquinam habet.
Cæterùm ad certam vſque ætatem, rerumque
ſeminibus innatam menſuram, alimentum ce-
dit in augmentum. Tum ſiſtit, & non ampliùs
admiſcetur primis conſtituentibus. Atque id-
circo, tantum retardandæ ſiccitati ſenii, oppo-
nitur hoc alimentum, vſque in vitæ epilogum.
Hæc ſcilicet eſt diſtributio digeſtionum & re-
gionum corporis apud veteres, & Scholas mo-
dernas. Quæ nequaquam eſt viſa mihi ſufficere:
ſed plena ignorantiæ, Vtpote, quæ præter
rudes obſeruationes, nil lucis arti medendi at-
tulerit.

SEPTVPLEX DIGESTIO Alimenti Humani.

1 *Miſera Galenicorum iactantia.*
2 *Prima cibi diſſolutio, vnde.*
3 *Acidum acquiſitum, ſtatim mutatur in ſalem ſalſum.*
4 *Vſus duodeni neglectus in Scholis.*
5 *Acidum extra ſtomachum, nobis nocere.*
6 *Fermentorum varietas, & incompatibilitas.*
7 *Prompta communitationis iſtius exemplum.*
8 *Nil alibi occurrit, Fermento ſimile.*
9 *Volatilitas acidi, manet in producto ſalſo.*
10 *Latitudo in fermentis.*
11 *Vnde ſciatur, quod fermentum primum, ſit extraneum ſtomacho.*
12 *Cur condimenta fiant in acido.*
13 *Acor, non quidem ipſum: ſed eiuſdem eſt organum.*
14 *Nimius acor ſtomachi, à vitio eſt.*
15 *Receſſus à Scholis, in examine fellis.*
16 *Quod non fiat bilis è cibis.*
17 *Fel, non eſſe, excrementum: ſed viſcus.*
18 *Vteri membrana, eſt viſcus; & pronus ſtomachi.*
19 *Cur fel & iecur connexa ſint.*
20 *Quis ſit iecoris ſtomachus.*
21 *Cur præcedat fermentum fellis, ſitque ſecunda digeſtio.*
22 *Cur cruor in meſenterio adhuc careat fibris, nec idèo grumeſcat.*
23 *Vterus loſij, & vterus Duelech, diſtincti.*
24 *Stomachus fellis, eiuſque regio.*
25 *Curioſa opinio Scholarum, de ortu fellis, eiuſque vſu.*
26 *Natura plus fuiſſet ſollicita pro felle hoſte, quam pro amica pituita.*
27 *Separatio vrinæ differt à ſeroſitatis ſeparatione è lacte.*
28 *Secunda & Tertia digeſtiones, inchoantur ſimul; quamquam tertia tardius perficiatur.*
29 *Sthomachus fellis, quis.*
30 *Fel plus importat, quàm excremento præſidere.*
31 *Aues reno, & lotio, non autem felle carent.*
32 *Piſces quoque, probant maioris fellis, quam ſordium neceſſitates.*
33 *Falli Scholas, in vſu fellis.*
34 *Liquor fellis cum ſua membrana, viſcus nobile, ſui ſuperfluum ſubinde proſcribit in duodenum.*
35 *Quomodo excrementa calorem fellis acquirant, non tamen proinde bilis ſunt, aut fel.*
36 *Sapor ſtercoris proprius, fel excludit, ac figmentum bilis.*
37 *Fellea videntur, quæ non ſunt.*
38 *Vnde vena habeat, quod etiam à morte hominis, cruorem à coagulatione præſeruet.*
39 *Extrema Scholarum incogitantia.*
40 *Obiectionis ſolutio.*
41 *Venas ſtomachi, nequicquam ſibi attrahere è chylo, probatur multis argumentis.*
42 *Author à Scholis diſſentitur, quoad primæ regionis in corpore metas.*
43 *Vera officina cruoris, non eſt propriè in hepatis tranſitu.*
44 *Actio fermentalis, ſolo agit inſpiratu, nec indiget corporeo attactu.*
45 *Abſurda conſequentia ad Scholarum poſitiones de attactu, & ſitu continuo.*
46 *Fellis & iecoris fermenta, per inſpiratum, ſua peragunt munia.*
47 *Cur flatus non penetrent inteſtinum.*
48 *Error Paracelſi circa veſicæ poros.*
49 *Prima digeſtio, nondum formaliter tranſmutat cibos.*
50 *Vbi ciborum compleatur abſoluta tranſmutatio.*
51 *Falſum, non dari alimentum abſque excremento.*
52 *Falſum, quod primum ſtomachus ſibi coquat, & ſecundario pro toto.*
53 *Fel habet balſami naturam.*
54 *Obiectio miſera.*
55 *Fel pro balſamo in ſacris.*
56 *Contra fel icteri.*
57 *Bini Idiotiſmi in Paracelſo.*
58 *Quomodo ſeparetur ſal maris à ſalpetra.*
59 *Ex aqua acetum.*
60 *Quarta digeſtio, & regio corporis.*
61 *Cur cor auritum.*
62 *Quinta digeſtio.*
63 *Vaporem eſſe in cruore, non ſpiritum ætherenum.*

64 *Nutritio*

64 *Nutritio carnis & viscerum distinguitur.*
65 *Animalem spiritum specie non differre à vitali.*
66 *Quarta & quinta digestionum, carent excrementis.*
67 *Quæ sexta digestio.*
68 *Morbi in sexta, neglecti à Scholis, quia non intellecti.*
69 *In culina designatione, at officina, errores aliquot Scholarum.*
70 *Cur venam comitetur plerumque arteria.*
71 *Notatur Paracelsus.*
72 *Error Fernelij de butyro.*
73 *Incogitantia Paracelsi de lacte.*
74 *Censura lactis.*
75 *Modus educendi cruoris hircini optimus.*
76 *Curatio Pleuritidis indubia, absque venæ sectione.*
77 *Lac asinæ, cur præferendum reliquis.*
78 *Educatio pueri pro vita longa & incolumi.*
79 *Quædam notatu digna de lotio.*
80 *Cur hydropici sitisculosiores hecticis.*
81 *Locus proprius fermenti stercoris perinde quasi in lupo.*
82 *Nidus proprius lumbricorum, eorumdemque historia.*
83 *Differentia Ascaridum à lumbricis.*
84 *Clysterem ad nutriendum frustra inijci.*

1 BSERVAVI insignes abusos, per
totam paginam functionum, siue de
vsu partium, commissos. Quanquam
nec alibi gloriosius triumphet Galenus,
quàm, in tractatu de pulsibus,
& in vsu partium, quam tamen moderni Anatomici,
ostendunt illum numquam inspexisse.
Quapropter est prorsus probabile absque cognitione
& veritatis inuestigatione, hos tractatus
à Galeno descriptos, aliunde & pro suis prostitutos
coli, adhuc hodie in Scholis. Quapropter
præmissi digestiones, quas hactenus cognouit, &
sibi inuicem subscribendo confirmauit Antiquitas:
& subiungam ea, quæ me mea docuit sin-
2 gularis experientia, sub diuina gratia: Extra
controuersiam, est cibos & potus, vnà, pariterque
dissolui in cremorem, planè diaphanum
in cauo stomachi. Addo, id fieri vi fermenti
primi, manifestè acidi à liene mutuati. Reperi
namque totidem adæquatè fermenta, quot sunt
in nobis digestiones. Denique nec minoris est
portenti, quod cremor ille spolietur omni prorsus
hausta aciditate fermenti, simul atque labitur
è stomacho in intestinum: quam fuit mira
fermenti illius potestas in stomacho? Intestinum
istud, duodenum vocatur, à mensura 12. digi-
3 torum, estque immediatè subter Pylorum. Equidem
anatome conqueritur molestiæ, hoc loco
propter glandium vasorumque numerum, tam
scilicet exiguo interuallo, tantorum vsuum organis
distendi: adeoque in tota dissectione, nil
4 æque occurrere difficile. Etenim nec frustra sunt
ibidem tot vasa & organa: licèt illorum vsus
neglectus steterit. Nam imprimis, conceptum
5 in cremore fermentum stomachi, cum didicerim
tam ipsis intestinis, quam alijs partibus, per mul-
6 ta tormina perniciosum esse: notaui non segniter,
quod partes singulæ, singula obtinuerint
fermenta, cum horum sit in transmutando inexcusabilis
necessitas. Adeoque & hinc insuper
conclusi, quòd singula fermenta, horreant aliena
sibi socia, patronorumque peregrinorum imperia.
Tanquam si sint exotici fures, falcemque
mittentes in alienam messem. Idque sanè nullo
zelotypiæ vitio, quasi actiuitatibus alienis in- 7
uiderent. Verum studio exsequendi muneris,
quod à rerum Domino sibi est iniectum. Mirum
dictu, quòd acidus cremor, in duodeno,
salis saporem confestim acquirat, suumque salem
acidum in salem salsum, adeo libenter commutet.
Non secus ferè, atque acetum acerrimum,
per minium extemplo pristinam aciditatem
exuit, eamque in dulcedinem aluminosam
confestim mutet. Prout & acidum sulfuris, extemplo
mutatur in sale Tartari; At longè trans-
mutationis excellentiori vigore, acidus ille cre- 8
mor, in nobis fit statim salsus. Siquidem id fit
absque Corporis vlla alicuius commistione,
prout, dum acetum, plumbi additamento constrictum,
dulcescit. Vel acidum stagma, in sale
alkali combibitum. Quia reuera nil vspiam reperitur,
quod vi fermentali, ex pleno respondeat:
cum fermenta sint causæ primitiuæ transmutationum,
& quidem à priori: atque ideò necessum
est, illorum similitudines, à posteriore duntaxat
haustas, claudicare plurimum. Cremor
itaque noster acidus, fit salsus, sola fermentali, ac
immutabili dispositione. Quocirca etiam, vola- 9
tilis aciditas illius cremoris manet in pristina
volatilitate, dum suam prius nactam aciditatem,
cum salsedine commutat. Non enim si aceti stillatitia
aciditas volatilis, dum lithargyrũ minium
aut cerussam dissoluit, permanet, vt antè, volatilis:
quia dissoluendo coagulatur, & formam
fixioris salis assumit, separabilis iam à liquido
aceti stagmate, cui nuper nupserat: sed dissoluendo
coagulatur, & formam fixioris salis assumit.
Quia est actio dissoluentis & dissoluti: non
autem transmutantis fermenti, quod ad nouam
vtrobique formam continuò tendit. Enimuerò 10
quorundam stomachi faciliùs digerunt olera, legumina,
vel cerealia; aliorum verò feliciùs conficiunt
pisces, caseum horrent, aquam vino præferunt;
vbi aliorum interim stomachus, carniuorus,
vel pomo addictus, propter specificam
scilicet, imò & appropriatam fermenti illius proprietatem.
Imò nec sat est gratis dixisse in stomacho,
fermentum habitare acidum primæ digestionis,
duriorumque ciborum liquationis
causam totalem, nisi idipsum planius explice- 11
tur. Stomachus imprimis non in se, aut à semetipso,
fermentum hoc habet. Digestio namque
appetitus, & œconomia stomachi abeunt quandoque,
& redeunt absque extinctione: quia non
sunt ipsius stomachi. Quapropter dixi membranam
stomachi, omnem suæ digestionis energiam,
illiusque famulatum ex Splene habere;
Splenem nimirum cum stomacho, ideo vnicum
in nobis conficere Duumuiratum. Vnde nempè
aurea, ac felicia Saturni regna, Poëtæ, & in fasto,
libera Saturnalia erexerunt. Veteres, aliquam
veritatis antiquæ historiam subodorati. Sunt
nempè gustus acidi & odoris, quæcunque confectis
cibis per vomitum eiiciuntur, imò, licèt
multo saccharo condita essent. Ructus nempè
acidi, nidorosis superuenientes in morbis, Hip- 12
pocrati censentur bonum præsagire. Hinc nempè
salsaturæ omnes, atque ciborum condimenta,
ad acuendum appetitum, acida sunt. Vt
succus citri, aurantij, granati, omphacium, tartarus,
acetum, berberis, pampani vitis, sinapi,
itemque

itemque sal maris, quatenus spiritum acidum
in se continet. Quo respectu commendantur
quoque liquores sulfuris, vitrioli, salis, salis-
nitri, &c. Non enim volo, quod cuiuspiam illo-
rum acidum, absumatur in augmentum fer-
menti specifici, & appropriati, in Splene habi-
tantis. Absit. Fermenta namque nil habent,
præter, aut extra se, in natura, quod sibi dignè
queat assimilari: cum sint dona specifica natu-
ræ vitalis. Idcirco enim fermentum qua parte
fermentum est, vitale ac liberum est arcanum,
nulli alteri qualitati iugale. Sufficit nempe pro
condimentis, quod acida præparent cibos, ad
faciliorémque splenetici fermenti ingressum.
Denique quanquam fermentum stomachi, aco-
13 rem habeat specificum: non est tamen acor,
ipsum fermentum vitale: sed saltem organum
eius. Habet namque fermentum stomachi, aci-
ditatem sibi comitem singularem, per proprie-
tates, per genera, atque species quoque di-
temptam: sed digestio in se, est opus vitæ ipsius,
cuius hac in officina instrumentum satellitum
est acor. In aliis verò, quæ deinceps sunt offi-
cinis vita, aliam vtrobique associat sibi qualita-
tem secundariam, suæ intentionis ministram
14 fermentali, atque vitali scopo adaptatam. Hinc
nempe in stomacho, non tantum est peccatum,
è gradu aciditatis alienæ oriundum. Quapropt-
ter Orexis, atque eiusmodi stomachi perple-
xitates, peccant in adultero acore. Hinc nam-
que puncturæ in stomacho, difficiles conco-
ctiones, ructus denique, atque vomitus per-
acidi. Quamobrem si in acido, fermentum
consisteret, acetum, oleum vitrioli, atque si-
milia, fermentarent panis massam, nostrosque
cibos perfecta transmutatione conficerent. At
nil horum. Fermentum itaque, arcanum libe-
rum est, atque vitale, ideoque passim suis fi-
nibus coaptat sibi clientem qualitatem. Quo-
niam cum fermenta, sint de classe formalium
& seminalium, ideo quoque se, è consortio pla-
nè materialium qualitatum segregarunt. Sin
autem associauerint corpoream qualitatem mi-
nistram, quo faciliùs robur suum vitale disper-
gant; id factum puta, in adiumentum, adeo-
que dualitatem non potest non cum fermento
continere. Atque ideo etiam, ista qualitas pec-
15 care potest, tam in excessiuo, quàm imminuto
sui gradu. In eo enim immensum à Scholis re-
cedo. Quod doceant imprimis, fel non esse vis-
cus vitale. 2. Non esse membrum nobile. 3. Non
esse, nisi ipsum recrementum inutile, proscrip-
tumque massa cruoris, ne scilicet cruorem infe-
ctet. 4. Esse productum, ideo præter intentio-
nem naturæ. 5. Vtile saltem, expellendo sterco-
ri, atque lotio. 6. Ideoque folliculum fellis, non
esse de substantia visceris: sed saccum, siue cloa-
cam sordium & superfluitatum. 7. Sanguifica-
tionem tandem incipere, & compleri in iecore.
16 Quæ sanè mihi videntur somnia. Imprimis
namque, cum non requiratur bilis ad constitu-
tionem cruoris, non esset necesse è singulis ci-
bis, procreari amarum istud fel, siue bilem, nisi
à proprio agente, inque singulari officina ad vti-
lem, vitalem, atque necessarium finem propa-
getur. Multò enim minus fel, mihi excremen-
17 tum fuit visum, quàm aqua Pericardij. Mirum
saltem, cur pisces ex aqua, & pecora ex grami-
ne, semper nihilominus tam amarum liquorem
quotidie conficiant. Profectò vniuoca illa fellis
identitas, per tot species necessitatem aliquam,
in vitæ opificio mihi arguere videbatur. Adeo-
que fel non habere necessitatem producti excre-
menti, ex quibuscunque alimentis, quin potius
necessarij visceris constitutionem. Admirari 18
enim desiui, considerando quantas tragœdias
dominii, vterus (qui nil nisi saccus, ac pellis
est) concitaret, & visceris principalis vicem ob-
tineret considerando, inquam, quantam præro-
gatiuam, membrana stomachi sibi vendicaret.
Adeo vt cordis nomen, proprietatesque præ cæ-
teris visceribus, ad se rapuerit. Vnde sanè mira-
ri destiti, quod folliculo fellis, & felli ipsi no-
men visceris donaretur: præcipuè, quòd eidem
à plerisque, vis irascibilis ingenita credatur. Ego 19
sanè, reperi in humanæ digestionis œconomia,
duorum viscerum, fellis & iecoris connexa cor-
pora & fermenta, pro sanguificatione. Fel nimi-
rum in opere sanguificationis præcedere, &
hactenus stomacho atque intestinis propinquiùs,
quàm hepar: Fouetur nempe fel, in sinu, atque
gremio velut materno iecoris. Est enim iecoris,
atque sanguinis balsamus. Etenim cum sanguifi- 20
catio, non sit transmutatio, quæ per momenta-
neam dispositionem, possit introduci, sitque he-
par, insigni cauitate orbatum, qua intus queat
succum sanguificandum in moram, siue dige-
stionis terminum, continere. Id est. Iecur in se,
est corpus solidum paucas & exiles venas ha-
bens, adeoque totus cremor, concomitatus tan-
to lotij acerno, celeri transitu, per hepar tran-
sire debet: crudus autem cremor, nequeat solo
transitu tam celeri, confestim in cruorem mu-
tari. Quocirca nullatenus potuit perfecta san-
guificatio fieri in ipso iecore. Eo quòd hepar non
esset culina: sed œconomus, suo fermento san-
guificatiuo: per quod tanquam per mandatum,
imprimis per dispositiones successiuas, exsequi-
tur iniunctum sibi à Creatione munus. Igitur
pluralitas venarum Mesenterii, est ipsius stoma-
chus Iecoris, & officina præparatiua cruoris.
Eiusque perfectionem iecur spirat in cruorem
adhuc nedum, postquam in venam cauam est
reconditus. Equidem, vt sanguificatio, est exqui-
sitior quædam digestio, transmutatioque rei ma-
nifestior, quàm est liquatio cibi, in chylum: non
potuit commodè contingere, in amplo aliquo
vase; sed in multis angustioribus, quæ simul ca-
pacitatem aliquam insignem adæquent. Quo
scilicet, Archeus ille fermentalis, strictissimè,
arctissimè, & proximè attingat: comprehendat-
que singula, & suum iecur fermentum commu-
nicet, commutando, & inspiret vim vitalem.
Splen namque in stomachum, vas amplum, sui
fermentum inspirat, neque enim Splen cibos
immediatè attingit. Sic quoque hepar suæ spi-
raculo vitæ sine fermento, in sibi substratas ve-
nas, inspirat actum sanguificationis. Et prout ci-
bus ab ore labitur in stomachum, ibique finem
digestionis exspectat: Sic ab intestinis, imme-
diatè cremor rapitur in stomachum hepatis. Sed 21
cum ille cremor sit multus, & magna sui parte
excrementitius (etenim in se adhuc vrinam con-
tinet) debuit, vt conuenientius sanguificetur,
prius suo excremento exonerari. Quippe is cre-
mor, est adhuc totus indistinctus, nec ideo ex-
crementum agnoscit: quid ergo aget iecur, vni-
uoca sanguificationis actione? An enim segre-
gatio excrementi, degeneratio cremoris, & cre-
moris sanguificatio, vna eademque operâ fient,

&

& absoluentur? minimè. Cremor sanè transmu-
tatore fermento opus habuit, distincto à fer-
mento sanguificatiuo, quo scilicet pars sui, mi-
nus idonea, commutatur in merum excremen-
tum, non enim actio sanguificationis, poterit
facere ex non excremento excrementum. Di-
stant enim nimium ambæ ab inuicem. Actio
enim, quæ è cremoris maxima parte parat ex-
crementum, non fit per cruoris coagulationem
22 & serosioris partis separationem. Cum cruor in
mesaraicis nedum non coaguletur: sed ne qui-
dem adhuc coagulabilis sit, quamdiu in illo
stomacho versatur. Vt patet in dysenteria, fit
ergo separatio excrementi serosi, à cruore, in
ipsis mesaraicis, & quidem ab alio longè agente
fermento, & viscere, quam quòd sanguificatio-
ni incumbit. Est nempe actus quidam, qui cre-
moris partem condemnat in excrementum.
Cruorem autem præseruat, & intactum relin-
quit. Præcedit ergo sanguificationem, productio
ac separatio excrementi. Adeoque vrerus lotij,
23 ante mesaraicas incipit. Nondum tamen ibidem,
est vrerus Duelech, eo quòd fermentum re-
nis spiritum vrinæ mutat, in iecore, & circum-
24 circa. Fellis ergo fermento mutatur, quicquid
in cremore fuit acidum, in salem vrinæ. Fellis
autem stomachus est duodenum, & sequens
arundo intestini vicini, desinitque in principiis
venarum Mesenterij. At quia hic partium &
fermentorum vsus, Scholis hactenus inauditus,
longiori sermone ideo dilatandus est. Imprimis
stante Scholarum doctrina, in iecore fit cruor:
25 & cum cruore, simul fit fel: Ergo necessariò
quoque fellis separatio erit motu & natura, po-
sterior sanguificatione. Quapropter deberet cy-
stis fellis supra iecur, & non infra iuxta venam
portæ esse. Per suppositionem enim, nunc do-
no figmenta quatuor humorum. Saltem ren,
longè commodius sanguinem, à superflua bile
purgasset, quam cystis fellis (cum scilicet bilis
immediatè vrinæ adhuc immista esset) maxi-
meque, quod doceant, vrinam iterum felle
atque ideo frustra, debere tingi. Cur enim
tam præcise separaretur fel ab vrina, si iterum
illi mox addi debebat? In omnem euentum,
frustranea & importuna sarcina, iecur onu-
stum conuicio, appenso folliculo fellis. Follicu-
lo inquam, abiecti tantùm stercoris, ciendis
vrinis dicati. Tantoque infeliciore vesica, quip-
pe quæ cum sit membrana, primæ & sperma-
ticæ constitutionis, debeat tamen nutriri solo
felle, cum vena careat per vesiculam, trans-
currendo propagata. Etenim cum nutriamur
iisdem, quibus constamus; vbi reperiet sperma-
ticum alimentum folliculus iste, ex felle? quod
in se nil nisi excrementum esset? Quod si
verò, abstergendis alui fæcibus, fel in cy-
stim subter hepar colligi dicatur: saltem Agens,
quod procreat in lotio, salem ex non salibus
sui partem vrinæ eluendis, detergendisque in-
testinis, ac ciendis horum recrementis, com-
modius reliquisset, vt fœtido tædiosoque fellis
onere, ac contubernio, iecur liberasset. De fi-
de tamen est, corpus nostrum, tam affabre à
Deo conditum, vt nihil frustra, nihilque in eo
diminitum sit. Quin longè artificiosius atque
commodius factum, quam noster capiat intel-
lectus. Ergo si fines fellis, à Scholis dati, es-
sent, veri, vtique renes longè commodius sa-
tisfecissent illis (vt dixi) quàm quod inutili
ideo pondere, iecur grauasset rerum opifex.
Sed consequens conuincit suum antecedens fal-
sitatis: ergo tota doctrina est falsa. Si aues reni-
bus, vesica, & vrina careant, quò commodius
volitent: fel verò duntaxat inseruiret einungen-
do cruori, saltem erunt deputatione fellis li-
bentius caruisset, quam deputatione lotij. Id
est. Si natura queat potum in aue, sine vrina
sequestrare, itemque proinde renibus, atque
vesica carere: nonne multò illi facilius foret,
aliquantillum fellis cum vrina & alui recremen-
tis segregasse, quàm quòd nobile viscus, one-
rasset cystide, adeoque inutili excrementi sar-
cina, sanguificationem molestasset? etiam in
volucribus? Certè natura plus saltem indulta 26
censetur bili, quam pituitæ, quod illi peculia-
rem vesiculam condiderit. Insulsum nempe,
quod pro alui & vesicæ fæcibus, fel, iecoris in
gremio locasset; cum alioqui bilem cruori per-
misceri abundè dissimulasset natura. Quo-
circa penitius introspiciens, obseruaui, cystim
fellis esse velut hepatis nucleum in eius cauo,
curiose ab iniuriis seruatum: Iecur verò, esse
velut fellis corticem. Deindè, quod fel, tan-
tò vicinius alligatum sit duodeno, eo quòd eius
digestio ac fermentum præcederent digestio-
nem iecoris, siue sanguificationem. A viui-
do nempe cremore, separari debebat serosa 27
pars recrementitia. Quæ separatio proinde,
non est comparando sero, & lacti, quæ ab in-
uicem non sequestrantur, nisi cum lactis cor-
ruptione. Siquidem in cremore contingit se-
paratio seri, cum rectificatione, & præserua-
tione cruoris. Id est. Fermentum fellis, est
perfectiuum cremoris, præseruatiuum cruoris
& corruptiuum seri; Quæ tria simul in puncto
concurrunt, quo fel, acidum salem stomachi,
(præterquam in stomacho noxium, & corrup-
tiuum) conuenit in salem salsum. Porò quan-
quam dixerim, sanguificationem esse posterio-
rem, respectu separationis lotij, & transmuta-
tionis acidi, in salsum: Attamen vtrumque fer- 28
mentum, tam fellis scilicet quàm hepatis, simul
incipit, quia neutrum feriatur vnquam. Hepa-
tis enim, vt est maioris operæ atque perfectio-
nis: ita tardius, suum absoluit pensum, quàm
fellis fermentum. Præcedere nempe debebat
cremoris præfata transmutatio, vt subleuatum
inutili onere iecur, commodius incumberet
sanguificationi. Est itaque secunda, siue fellis
digestio, distincta à prima, & tertia, fermento,
viscere, vtero, gustu, effectu, & fine. Quam to-
tam nesciunt Scholæ hactenus, quia errantes in
vsu fellis. In prima namque stomachus est re- 29
ceptaculum, Splen verò fermentum de se ins-
pirat acidum in cibos, fitque inde cremor acidus.
In altera vero, gracilia intestina, sunt stomachus:
fermentum vero à felle inspiratur ad corrup-
tionem & separationem aqueæ partis: mutatur-
que acidum volatile in salsum volatile. Quòd au-
tem hoc fieri posset, celeri attractu, quandoque
per aliquot mechanicas ostendam. Quòd scilicet
oleum vitrioli, solo attactu Mercurij. conuer-
tatur in merum alumen, acetum & salem, &c.
Sæpè etiam mox à potu, mistio fit aquosa (salsa
tamen) vixque concepta primæ digestionis no-
ta, quin elabatur notabilis pars potus, sub er-
rore Pylori, & per consequens non facta fuit se-
paratio lotij, à cruore, in hepate. Quippe non-
dum in hepate factus est cruor, si ipse chylus,
adhuc

adhuc conficiatur è cibis in stomacho. Puta
dum potatores, à pastu meiunt sæpissimè. Ita-
que etiam fit vrina à potu aquoso, imò è potu,
vnde non factus fuit cruor, adeoque sanguifica-
tionem ibi præcedit generatio lotij. Tertiæ tan-
dem digestionis, venæ ipsæ mesenterij sunt sto-
machus, quorsum iecur, fermentum cruentum
inspirat, estque rubicundus salsus cruor, eius
effectus. Sunt enim fellis vulnera confestim
30 mortalia, non autem ita hepatis. Si ergo fel sal-
tem bilis esset mors, sequeretur quamlibet fellis
effusionem de necessitate. Attamen icterus non
est mortalis, licèt fel (vt eædem Scholæ do-
cent) nedum super intestina: sed per totum cor-
pus, æqualiter, longè, latè, profundè, ac per
minima sit diffusum. Ergo vel vulnus fellis plus
importat, quàm bilis effusionem: vel icterus
non est bilis effusa. Vel vtrumque est necessa-
rium. Vulnera vesicæ quoque, supra pubem in-
flicta (teste felice Vvurtz, Modernorum chi-
rurgorum meo iudicio Antesignano) curantur,
tametsi vrina cum suo (vt volunt) felle, eo ip-
so, non possit non esse effusa. Ergo cystis fellis,
31 habet vitæ alligatam necessitatem, integrita-
temque, ob repentinam mortem. Nec est solius
recrementi fellei offensio, quæ celerem mor-
tem istam necessitat. Denique noes, sine vesica
& renibus viuunt felices, non tamen sine felle.
Quare coniunctior est necessitas fellis, quam
32 renum. Quippe quod petrosis, atque cariosis re-
nibus, vita sospes fit. Deinde pisces (pro Scho-
larum doctrina) plurimo phlegmate abundant,
& calore actuali destituuntur: sanguine frigi-
do, & aqueo duntaxat, aluntur victu: Tandem
33 illorum excrementa, facile gliscentia, non opus
calcare felle habuerunt. Quapropter cum fellis
fines, materia, & efficiens per Scholas attribu-
ta, in pisce deficerent; frustra sane, felle, ac
per naturæ, imò & Creatoris errorem, fatigari
iecur credemus, nisi malimus errores, in Scho-
lis perpetuos agnoscere, & in felle, visceris ne-
cessarij, maius aliquod momentum contempla-
ri. Hinc itaque statuo, fel esse viscus vitale, &
34 ipsum corpus eius esse liquorem amarum, ex op-
timo cruore paratum: balsamum iecoris, & san-
guinis continentem. Quicquid autem fortè sui
in duodenum intestinum reiicit, excrementum
sui est, & liquamen iam à felle spretum. Hæc
35 autem sic se habere, quandoque sub bilis im-
posturis ostendi, exemplo vituli, cui maternum,
atque dulce lac, acescit, & coagulatur in stoma-
cho, datque proin coagulum pro caseis. Fit nem-
pe lac cremor aqueus, parum autem lactis coa-
gulati. Cremor verò iste, vrinam & cruorem
continet: coagulatum verò aliud, quod ex pal-
lido flauescere incipit, stercus fit. Mox autem
in duodenum cadens ista sarcina, pergit ad Ileon
coagulatum, & citrinescit, magis, quò longius
à stomacho abierit, ac tandem viridescit. Non
est tamen in flauo amaror: sed gustus nitrosus. In
viridi verò, iam fimi odor elucescit. Serosus au-
tem cremor, mox à venis mesaraicis inde tra-
hitur & sorbetur, in vsum sanguificationis. Lac
pariter, in infantibus agitatur, vndè & recen-
tiores, flauum totum cacant, non ex copia bi-
lis, neque ob cystis felleæ dominatum: At sanè,
quia fermentum stercoreum languet. Non igitur
fellis fermentum, acidum stomachi, in amа-
rum: sed in salsum mutat, ob rationes de spiri-
tu vitæ expositas. Parcite teneriores aures, quod
de stercoribus agere debeam. Ostendam ergo
quod sapor stercoris, fel excludat, vsum fellis à
Scholis inuentum eludat, bilemque conuincat
figmenti. Puer quadriennius lectum cacauerat. 36
Flagra autem extimescens, suum stercus come-
dit; signa tamen è linteis delere non poterat.
Quocirca interrogatus per minas, tandem ca-
sum narrat. De sapore autem quæsitus: dixit esse
fœtidi & subdulcis. Inter cætera enim, ex pisis
olus comederat: conquerebatur autem indigesta
pisorum putamina, siue furfures esse acidos in-
signiter: Non enim est æqua vigilantia fermenti
fellei, super opaca, & stercorea indigesta, quan-
ta est super transparentia, quæque in cruo-
ris dignitatem præparanda sunt. Casu superue-
ni eodem die, & sedulo sciscitatus sum, addito
etiam pretio, an quæ comederat, amara essent.
Respondit negatiuè. Et idem quod ante. Item
moniales alebant sat sobriè puellas nobiles com-
mensales; concionabantur autem iugiter, quod
qui lautè comederent, cum diuite epulone par-
tes haberent: saluarentur autem soli, qui per
omnimodam mortificationis abiectionem co-
mederent vilissima quæque. Nobilis ergo vir-
guncola, salutis suæ auida, præfata persuasione
commota, proprium stercus edit, & insitmaba-
tur. A parentibus autem domum reuocata est, ac
tandem casum narrauit. Petitum fuit ab illa, cu-
ius saporis esset ac respondit esse fœtidè, & aquo-
sè dulcis. Tertiò, Pictor Bruxellensis, per inter-
ualla furiosus: sub furoris initio aufugit in ne-
mus vicinum, ibique longè à conspectu homi-
num, repertus est 23 dies, proprio stercore vi-
xisse. Mox domum relatus est, inuisi illum, &
sanauit illum Dominus. Erat autem perfectè
memor omnium sub furore præteritorum. In-
terrogaui illum, an reminisceretur, cuius sapo-
ris esset stercus. Ait, sapit vt olet. Ac dein per
gustus capitales à me examinatus, respondit, non
esse acidum, non amarum, acre, salsum, sed
aquose dulce. Imò dixit, quod quo sæpius re-
comedisset, eo semper dulcius fuisset. Interro-
gatus autem, qua de causa stercus mallet come-
dere quam domum repetere? Dixit se toto fu-
rore homines horruisse, persuasus proprio fu-
rore, quòd homines quærerent illum vt laqueo
perderent. Patet ergo, stercori non inesse vel
fellis guttulam: nam felle semel disrupto, vtcun-
que deinceps piscis abluatur optimè, conceptos
tamen ex tactu tantillo, fellis amaror nunquam
deponitur. Etenim si flauedo, fel proderet, In-
fantium stercus maximè felleum esset, quod à 37
canibus tamen lingitur, quia lactis saporem
aliqualem adhuc retinuit. Quicquid autem in
stomacho non plenè subactum est: neque dia-
phani pulchritudinem assumpsit, non speret in
intestinis à fermento fellis digeri, quamuis tin-
gitur calore flauo. Quia non itur ad secundum
aut tertium, nisi per absolutum primum. Quid-
quid ergo opacum, & calore tinctum, in Ileo
est, id totum proscribitur in excrementum, &
sub dulcedine quadam, putrilaginis saporem
acquirit. Non secus atque fructus acidi, mo-
dico calore dulcescunt. Quidquid autem antea
acidum in stomacho, id in duodeno salsum fit,
& sequestratur à stercore: si verò acidum ali-
quid perseueret, quod fellis fermento resistat:
statim sequuntur tormina, &c. Putrescit au-
tem humanum excrementum, quia isti loco
præsidet fermentum stercoreum. Indigestum
autem

autem, quòd è stomacho elabitur, etiam in inte-
stinis non digeritur. Integrum eiicitur, aciditatis
autem partem, quam in stomacho, assumsit,
seruat, ac subinde auget. Furfures enim hinc,
in pane sedem promouent, propter acorem: alia
verò magis acescunt, atque tormina cieunt.
A duodeno ergo mox incipit chylus, suum sa-
lem acidum volatilem commutare in salsuginem
parem, resolutam in cremore. Residua autem &
corporalior Cremoris substantia, in venis me-
senterij à iecoris inspirato fermento sanguifica-
tionem exspectat. Latice interim salso à renibus,
trans hepar attracto, ipse committitur renibus,
& vesicæ ad expellendum. In vasis ergo Mesen-
terij, incipit Tertia digestio, quæ in iecore ter-
minatur. Cruor enim quandiu in mesenterio
est, nondum digestus, nondum fibrosus, aut
perfectus. Cruor enim mesenterij, in dysen-
teria non concrescit ideo. Alias verò disrupta
stomachi vena, cruor protinus in stomacho gru-
38 mescit. Fermentum enim hepatis, in tantum in-
clinatur sanguificationi (est namque eius mu-
nus vniuocum & vnicum) quod venæ etiam iure
feudi, illam ab hepate, proprioque inde insito
Archeo confirmante retineat: ita vt cadaueri,
dudum à morte, non coaguletur cruor in venis:
qui alias effusus, illico grumescit. Cremor enim
per intestina deinceps decurrens, siccior euadit,
assuctoque in venas sursum eius liquido. Inde
verò reliquum magis, magisque, putrescit, adeo,
vt cum ad fines Ilei deuentum est propemodum,
iam non parum liquidioris stercoris, sit genera-
tum, quod antequam saturarè putruerit, ad me-
senterium rapitur, vt lotio permisceatur, ad suos
fines vtile. Prout alibi de febribus. Itemque de
39 Duelech. Quod flauum stercus. Scholæ bilem &
fel credidere: adeoque è stercore, suam funda-
runt demonstrationem, pro vno è quatuor hu-
moribus, & patuit ostium inde, ad miserandos
errores, & nefandas iugulationes. Parùm enim
referebat adhuc, ignorata tinctutæ lotij substan-
tia, falsam Tecmarsin exstruxisse: At bilem & fel,
fecisse humores nostri constitutiuos, omnium
morborum, patratores, flauam nimirum bilem,
eamque parum digestiorem, finxisse adustam
æruginosam, atque aridam, & retorridam me-
lancholiam: fel ipsum autem esse cloacam bilis
superuacaneæ; Cruorem verò, non nisi esse cor-
pus artificiale, connexum è pluribus, quæ rursus
separata, idem essent post mortem eorum, quod
ante in vita: non autem corpus natura matre
genitum, per veram transmutationem chyli in
vniuocum cruorem: atque tandem sanationes
instituisse, circa remotiones causarum patrata-
rum, quæ nunquam erunt, aut fuerunt in natu-
ra; Id sanè superat opimam ignorantiam, &
stertores facit inexcusabiles Scholarum. Sed mi-
40 hi obiicient forsitan. Venas (dicis) sugere cre-
morem, è stomacho, in intestina lapsum: ergo
idem munus competit venis stomachi, vt attra-
hant in se acidum illum cremorem, absque in-
tercessione fermenti fellei. Id est, siue mutatio-
ne acidi in salsum. Et per consequens, som-
niarium tuum est fellis fermentum, ac in ven-
tum; Imò poterit iusculum enemate iniectum,
ad iecur penetrare inscia felle, (de iure enema-
tis hanc quæstionem libro de febribus diremi.)
41 Respondeo: Veterem esse Scholarum abusum,
quæ ex æquo, eundem vsum cunctis tribuere
venis. Quasi venæ in brachiis diremtæ, trahen-
do cremori incumberent? Imprimis ostendi iam
cruorem in venis stomachi, esse coagulabilem:
non item cruorem Mesenterij. Sciendum deinde
omnem cremorem acidum, esse venis hostilem,
has verò nil hostile ad se trahere; vnde sequitur,
venas stomachi nequicquam de cremore sub se
allicere: & cruorem omnem, antequam à ve-
nis mesenterii attrahatur, tolerasse manum fer-
menti fellei, in suo intestinorum stomacho. Imò
quanquam arteriæ, per stomachum dispersæ, su-
gant spiritum vitæ: succum tamen nullum hau-
riunt, Nam quorsum traherent arteriæ succum,
cum indè nil boni faciant vnquam? cum sangui-
ficatio non competat cordi: sed hepati? cum at-
tractus succus, in arteria, necessariò impedi-
mento esset, & corrumpi deberet? Si itaque ar-
teriis dos sit vitandi noxia, ac saltem trahendi
sibi vitalia, & à rerum Domino sibi destinata:
An venis ista discretio denegata erit in stoma-
cho? Etenim equis malè à natura consultum fo-
ret, qui vnico haustu conienti, manè, toto dein-
ceps die, stramine, fœno, palea, auena, vel hor-
deo vescuntur. Siquidem arida, vel exsucca si-
tum mox in stomacho contraherent, si venæ
stomachi potum ad se haurirent. Sitirent toto
die equi. Potus ergò necessariò permanere de-
buit in stomacho tantisper, quod finem dige-
stionis futuræ ibidem exspectet, ne acidus li-
quor in venas trahatur, planè hostilis, neuè se-
micoctus cremor, ante terminum, à venis sor-
beatur. Est ergo vsus venarum stomachi alius,
quàm qui est mesaraicarum. Ideoque ruit obie-
ctum argumentum. Quia mesaraicæ, sunt stoma-
chus iecoris, & non est alius præter illas: non
item id sunt venæ stomachi. Quæ saltem nu-
triendo stomacho dicantur. Denique vbicum-
que Pylorus non exactè clauditur (vt contingit
longis potationibus) vt stomachus continuò te-
re, infernè filo, tanquam mictu, stillando in in-
testinum: In febrientibus verò, quorum pylorus
nimia erat strictura, potus quandoque toto tri-
duo perseuerat atque tandem plus vnico vomi-
tu reiicitur, quàm biduo sit assumtum. Quòd sanè
pugnat cum eo, quòd venæ stomachicæ succum
attrahant. Sæpè mihi contigit, in rheda iacenti
supino, quòd audirem per viarum successionem,
stomachum, instar lagenæ semiplenæ, mihi flu-
ctuantem, chylum continere: iuisse autem fre-
quenter cubitum deinde, absque cœna ac potu:
Imò, quod manè, vt pridiè, stomachum senti-
rem. Quare curiosulus, proritaui mihi nauseam,
ac euomui cremorem acidulum, copiosum, dia-
phanum, sicut dentes mihi præ acido obstupes-
cerent, & licet grauamen non sentirem ante vo-
mitum: à vomitu tamen leuamen percepi. Vnde
obseruaui primò. Quod si jam 20. horis, venæ
stomachicæ suxissent chylum, non potueram
tantundem, adhuc à moderato hesterno prandio
reiecisse. 2. Quod cremor acidus, à venis non
alliciatur. 3. Quod acidulus ille cremor, non-
dum è stomacho, esset dimissus, non quidem vi-
tio digestionis: sed errore pylori. 4. Quod digestio
differat ab expultrice, si vna perficiatur, absen-
te altera, aut deficiente. 5. Quod subinde di-
gestio insontem culpam gerat expultricis, & vi-
cissim. 6. Quod vt ego peccabam nimia clau-
sura pylori: ita potatores peccant nimis negli-
genti obice pylori. 7. Quin etiam initiis mor-
borum, non rarò reiiciuntur, quæ triduo ante
assumta sunt. 8. Quod non sit venarum stoma-

M chi

chi,attrahere cremorem Quod nihilominus per-
ſiſtat doctrina, quæ ſtultum fecit enema, per
anum iniici, ad alendum ægrum. 10. Quod ſu-
pernum ſtomachi Orificium, in febribus peccet,
nimia apertura, ac ſiti; Pylorus verò erret, ſtri-
cta ſui clauſura. 11. Quod in febribus peccet di-
geſtio ſimul, & expulſio. 12. Quod clauis orifi-
cij ſtomachi ſit in ſplene, & Pylori, in felle,
propter duplicis ferméti ſedes diuerſas. 13. Quod
ſitus ratio, pro ſplene, & felle, ſit ex ratione mu-
42 neris. Enimverò Scholæ ab vno extremo, ab ore,
vſque in anum: altero que extremo, vſque in ca-
uum hepatis, primam corporis regionem exten-
dunt. Ego vero, regiones, per digeſtiones conſ-
cribo, cum extra has, alioquin ipſa regio ſit ens
rationis. Quid enim digeſtionem attingit, excre-
menti exitus? quid attinet ad ſtomachum, quod
eius ſcoria ſecedat per anum? Non enim ſtercus
inteſtini, plus eſt ſtomachi excrementum, quàm
eſt ſudor: Itaque ſi anus ſit primæ regionis pro-
pter excrementum ſtomacho: Ergo & cutis erit
primæ regionis ob ſudorem, & veſica propter lo-
tium. Non ergo excrementum, non denique exi-
tus huius: ſed ſola digeſtio, regioni conſcribit
limitem. Atque proinde totidem ſunt Regiones,
43 quot digeſtiones. Denique officina ſanguifica-
tionis, non ipſum hepar eſt in ſui ſubſtantia.
Quia & iecur piſcium etiam illotum cruorem
faceret: ſed cum tamen vnumquodque generet
ſibi ſimile: neceſſe eſſet, aut iecur piſcium ru-
beum eſſe, aut illotum cruorem eſſe album.
Quorum vtrumque eſt falſum. Vnde dicimus,
ſanguificationem ipſam fieri in ſuo iecoris ſto-
macho, qui eſt ipſum vas multiplex meſenterij.
Alioquin hepar, paucas nimis & exiles habet,
pro tantæ molis ſucco, debitè perficiendo. Ex-
tra ſe nempe, in venam cauam vltima cruori
perfectio ſanguificationis inſpiratur à fermento
44 iecorario. Putantque Scholæ, ſanguificationem
fieri per fotum actualem iecoris & cremoris: eo
quòd ignorent, alias actiones, quam quæ per at-
tactum diutinum, ſiue comprehenſionem con-
45 tingunt. Ideoque & omne agens, neceſſario pa-
ti debere, propter renitentiam reactionem pa-
tientis: eamque noſtri interitus, eſſe cauſam
inexcuſabilem, ac continentem, eo quòd ſen-
ſim radicalis calor, (vniuerſa nempè, caloribus
& frigoribus attribuiſſe, ratum ducunt) rea-
ctione patientium fatigatus, extingueretur. Quæ
duo Ariſtotelis axiomata, magis locum in Ma-
theſi, quàm in natura habentia, fefellere Scho-
46 las. Quod alibi abunde probabo. Ad ſcopum
redeundo, concludo fel & iecur perficere ſua
munia, non quidem corporali contactu, con-
greſſu, aut commiſtione ſui, nec denique am-
plectendo, aut recipiendo intra ſuum gremium.
Aſt fel dimittat ſuum fermentale Blas, in inte-
ſtina, & iecur, in venas meſenterij. Quas actiones
etſi in Scholis inſolitas, ſuo loco demonſtrabo.
47 Porro ſtupent Scholæ, cur venti non tranſeant
inteſtinorum tunicas in torminibus, dum tamen
tanta affatim liquoris congluuies, quotidie trans
inteſtina rapiatur in vaſa meſaraica, non cer-
nantur tamen in inteſtino pori, per quos tot li-
quoris indies, in venas properet, imò nequi-
dem quanquam à morte, inteſtinum vento tur-
gidum, fortiter, & ad ſui crepaturam vſque com-
primatur. Quoties nimirum per calores, & fri-
gora, & figuras, & artificiorum, ſimilitudines
(quæ Scholarum ſunt organorum, atque ſacræ
Anchoræ) rem non aſſequuntur: ſtatim ad mira-
cula, vel ſaltem, ad occulta rerum myſteria con-
fugiunt, rei ſtupefactæ magnitudine vel inſolen-
tia deterritæ cum indagines ignauia quieſcunt,
in admiratione proprietatum occultatum. Para- 48
celſus ad fabricam vitrioli medici, ex ære, iubet
decrepitatum ſalem, veſica ſuilla ſuſpendi, in
aheno aquæ feruidæ, totumque ſic mox ſalem,
diſſolutum iri. Quo iubet æris laminia inungi, &
naſciturum in aëre ſpondet vitriolum. Eram qui-
dem adhuc in Tyrociniis, ſciebam tamen ex Phi-
loſophia, ſalem non poſſe in ſui pondere reſolui
in aquam, abſque ſui ſubſtantiali tranſmutatio-
ne: hanc verò non poſſe contingere per aquæ
humectationem: attamen ex altera parte, ſuade-
bat oppoſitum, Paracelſi authoritas. Quod ſcili-
cet citra adiunctionem aquæ, (fruſtra namque
aliàs eſſet veſica) ſal liqueſceret in aquam. Qua-
propter Tyro, temerarium tanti viri aſſertum
portentum, experiri decreui. At mox lento fer-
uore, tex æri aquam in aheno, non multò mi-
nus ſalſam, illa, quæ in veſica erat, cuius ceruix
anſæ cacabi erat alligata prominens extra aquã;
vndè ſciui aquam intra, & extra, veſicam pene-
trare: veſicam nempè, ſale, & aqua calente per-
uiam: non autem aëre. Aquæ pluuiæ enim par-
tes 77. reſoluunt ſalis ſiccati partes 23. vbi verò
vna de aquæ 77. partibus euolat, cruſta ſalis in-
natat muriæ. Fruſtra ergo per veſicam imperat
Paracelſus, quæ commodius citra eam fiunt. Id-
que præter falſi ſuppoſitionem adhuc. Aduerti
itaque in feruoris gradu, veſicam poroſam: non
autem in noſtræ œconomiæ calore. Collegi hinc
ergo, per ductum venarum, inteſtina pluribus
ſcatere & minutilis poris, quàm alibi: quibus
poris reſponderent alij, per ductum venarum
peruij. Cremor ergo tranſit inteſtina, partim ſui
imbibitione, prout aqua ſalſa veſicam, partim-
que proprio ſympathiæ ſuctu per præfatos po-
ros, apertos quidem in vita (prout & in feruore,
aquæ veſicam penetrant) clauſos verò in mor-
te. At ventus, non humectando imbibitur ab
inteſtinis, neque à venis ſugitur: ideoque nec
hactenus inteſtina penetrat. Idque potiſſimum,
quod deficiat tractus congruentiæ, ac Blas moti-
uum, quibus ventus traharur repugnatque tra-
hendorum diſcretor. Venæ ergo, inter duplicem
tunicam ſtomachi diſperſæ, carent præfatis po-
tis: poroſæ ſaltem, qua exteriore circumdatæ tu-
nica cruorem tranſſudant alimentarium. Adeo-
que culina ſiue digeſtio ſtomachi propria eſt ab
extra introrſum: coquina verò, quæ in eius cauo,
vniuerſalis fit, ibidem quoque tota conſcribi-
tur. Idque, ne amborum digeſtio confuſionem
pariat. Coquus nimirum in ſtomacho duplex,
vnus ab liene, & alter ſibi proprius, diuerſas di-
geſtiones edit. Porro acidum fermentum in ſto-
macho, diſſoluit cibos in ſuccum: ſed fellis fer-
mentum acidum chylum ſaliendo ſeparat chy-
mum pro cruore, atque inde ſubtrahit laticem,
vrinam, ſudorem, ſtercus, flauum liquidum, &
partes craſſioris ſaburræ. Nec eſt proinde dige- 49
ſtio in ſtomacho, formalis ciborum tranſmuta-
tio. Per exemplum: Magiſteria namque apud
chymicos, corpus quidem rei liquefaciunt, ape-
riuntque cum quarundam fæcum etiam ſegre-
gatione. Non tamen proinde inuoluunt ſui
tranſmutationem. Prout neque ſal reſolutus à
ſeipſo exſiccato, ſubſtantialiter differt. Eo quòd
idem Archeus ſeminalis, vtrobique adhuc præ-
ſideat.

ſideat. Sic nec in ouo, eſt formalis tranſmuta-
tio, etſi ſub fotu, vitellum liqueſiat & fœtorem
cõtrahat: ſed ſunt materiales diſpoſitiones dum-
taxat ad formalem tranſmutationem indè tan-
dem reſultantem, requiſitæ. Denique, nec fel-
lis digeſtio, reſpectu viuidi cremoris, adhuc cen-
ſetur formalis tranſmutatio, licet reſpectu ex-
crementorum, formaliter tranſmutet. Etenim
diſſimilares partes cremoris, quarum non inten-
ditur, alimentalis ſibi applicatio, putreſcunt per
fermentum ſtercoreum, & priuantur vita media,
vt & Archeo. Aſt cremoris homogenei, ſola
prætenditur tranſmutatio, vt & eiuſdem fruitio.
50 Cibi igitur, verè, & eſſentialiter non commutan-
tur, niſi dum in vna parte cruor, ac in altera
parte ſtercus plenè potridum fiunt. Viſcus etiam,
cruori faciendo deputatum, non poteſt vacare,
parandis ſtercoribus flauis in Ileo & colo. Dif-
fertque ſtercus, à manſo cibo eſſentialiter: non
autem ſolo calore putreſieri credendum, pau-
cis horis, quod nec à calore, in cremorem ali-
qualem verſum eſt: ſed à fermentis propriis cu-
linarum. Ergo cibus nondum plenè eſt tranſmu-
tatus, niſi dum ſubacto ſuo Archeo, noſter vita-
lis eſt introductus, cum plena vaſallatione prio-
ris. Sic namque totum vinum mutatur in ace-
tum, totum argentum viuum in aurum, totum
ouum in pullum, totuſque ſanguis in vltimum
alimentum. Vndè falſum conijcio, non eſſe ali-
51 mentum ſine excremento. Stercora enim medi-
tatæ ſunt Scholæ: nec attenderunt, quod ad ge-
nerationem tantum concurrant homogenea: Id-
circo licet antè tranſmutationem cibi, fiant fæ-
cum ſeparationes: tamen deinceps, non fiant
fœces ampliùs in tranſmutando, nimirum poſt
homogeneitatis adeptionem. Impoſſibilis nem-
pè eſt ſeparatio fœcum ex homogeneo, in quo
vnum nil quicquam diſcrepat ab altero. In cibis
verò, ſiue ſub fermento primo, eſt heteroge-
neitas, propter ciborum partiumque earundem
differentiam, maſticationis inæqualitatem, &
recepti fermenti imparem applicationem. Cibus
enim, partim facilius auſcultat fermento, par-
timque rebellis reluctatur, vnde etiam diſſona
fermenti oritur capacitas. Falſum eſt illud Scho-
52 larum; Quod ſtomachus ſibi primariò coquat:
ſecundariò tantùm pro toto, adeoque verè ala-
tur ipſe chylo acidulo. Adeoque ſi non nutrire-
tur ſuo chylo, nec velle cocturam incipere aut
attingere. Eo quòd ex Philautia naturæ, vnum-
quodque pro ſe intentionaliter agat. 1. Id ſi lo-
cum habeat in agente totali: non ſanè, in par-
tium ſingularum directione. 2. Quia nulla pars
agit quicquam proprio nutu Philautiæ, in cor-
pore: multoque minus, agunt officinæ, dicatæ
miniſterio totius. Sed natura paret vtrobique
deſtinationibus Creatoris, quæ ex vſu, atque
neceſſitate dimenſæ fuerunt, penes rerum Do-
minum. 3. Iiſdem nutrimur, quibus conſtamus:
nullatenus autem conſtamus cremore. 4. Sto-
machus nutritur, non alia materia quàm reli-
qua membranorum claſſis, quæ cremore deſti-
tuitur. 5. Cremor non ſuſcipit vitam, niſi per
gradus cruoris: ſtomachus autem nutriri nequit,
alimento nondum vitali. 6. Cremor eſt cibus li-
quefactus, habens adhuc Archeum & proprie-
tates cibi; nequeunt autem ſpermatica & pri-
mæ conſtitutionis ſimilaria nutriri liquore non-
dum ad humanam ſpeciem determinato. 7. Ve-
næ non diſperguntur in ſtomachum, vt cruorem
ſugant, ſed vt alimentum diffundant. Non con-
tinent autem cremorem. Ignorata igitur mem-
brorum œconomia, paſſim elenchi in Scholis
pullulant, à non cauſa, tanquam ad cauſam, pa-
riuntque capitales errores, & ſurdas experien-
tias, in pelle aliena piandas. Fran. Aluares, te- 53
ſtis oculatus, ſcribit. Primates Abyſſinos dele-
ctari in epulis, carne cruda bouina, cum ſalſa-
tura, ſine condimento fellis proprij; ſunt tamen
robuſtiſſimis Europæis nequicquam debiliores.
Si ergo fel ſit excrementum, (vt Scholis pla-
cuit) tantæque truculentiæ (quod durent) vt
in ſtomacho detentum fel, deliquium animi
parere, imò paucos intra dies per morbum
Choleram nos iugulare: Quomodo fel, crudum,
& cadaueroſum, ſanos & robuſtiores efficiet?
Obijcient fortè, ſi fel, viſcus adeo neceſſarium; 54
columbæ illo carere non poſſent. At non ſciunt,
quod membrorum & cordis ſitus, ſit inuerſus in
columba. Nam ſi formicæ ſua bilis ineſt, co-
lumbæ quoque fel ſuum habent, licèt non ama-
rum, nec folliculo diſtinctum, vt neque in for-
micis. Sufficit namque, Blas ſecundæ digeſtio-
nis, ſtabulati in alia parte. Etenim cor columbæ
ſedet in quatuor lobis, caui hepatis ſurſum im-
merſis, eiuſque gibbus propendet deorſum. Co-
lumba pugnax vſque ad cruorem, fellis follicu-
lo caret: Agnus verò, ſed amplum habet, prout
& piſcium quiſque minutiſſimus, & manſuetiſſi-
mus. *Dederunt in eſcam meam fel; & in ſiti mea,
potauerunt me aceto.* Erat vinum iſtud myr-
rhatum, cum felle, quod offerabant mundi Salua-
tori, iam doloribus inſolitæ paſſionis delinquen-
ti, & pondere crucis propriæ exantlato, non qui-
dem vt ſtatim ſyncopizaret, prout alioqui Li-
poſychin minatur iis, qui amaros vomitus (quos
felleos falſo vocant Scholæ) tolerant. Igitur
Iudæi, fel pro balſamo, vitam conſeruante, ag-
noſcebant: & procul diſtat à flauo illo veneno, 55
vomiturientibus reiecto. Itaque ſacrilegi offe-
rebant fel, quo Dominum Ieſum diutius ſub pœ-
nis ante mortem cruciarent. Fel ergo, ſi viſcus,
eiuſque actio ſit vitalis prorſum, reſtaurari vix
poteſt; nulloque ſaltem modo oblectatur, ma-
terialibus remediis, vt neque ſolitiuis: ſed fer-
mento æquiualente, de natura Blas. Eſt namque
poteſtatum in poteſtates immediata, ac mutua
quædam traductio, faciliſque operatio: eo quòd
attactus inuicem, & mutuus, in ſymbolo: ideo-
que & penetrans. Memini enim me vidiſſe diſ- 56
ſectum cadauer, cuiuſdam Computoris regij, &
alterius Ludimagiſtri, Ictero extinctorum. Neu-
trius tamen emunctorium fellis, ad duodenum
erat conſtipatum: ſed in quibuſdam meſaraicis
erant globuli, quos cenſui ſtercus liquidum, ibi
detentum, actionum fermenti fellis infeſtans.
Triſtitia quoque non rarò Ictero dedit initium,
fouetque inceptum. Si ergo triſtitia, in Splene,
melancholiæ ſede, habitat (iuxta Scholas,)
cur ergo opilaretur ex mœſtitia fel? & non
Splen? Ergo 1. triſtitia impedit digeſtionem ne-
dum ſtomachi: ſed etiam fellis. Cuius erro-
re ſtercus liquidum, quod potiſſimum fertur
per anum, in venas immoderatè, atque intempe-
ſtiuè ſurgit. 2. Ergo fel, viſcus eſt nobile, ac
vitale.

Tandem Cremor, è Pyloro in duodenum la-
bens, confeſtim intra ſphæram actiuitatis, à
fellis inſpiratione correptus, aciditatem ſui in ſa-
lem commutat, & aquoſior eius pars à mera-

ciore fit ſegregabilis , quæ à renibus trahitur.
57 Vnde vrina eſt ſalſa ſatis , cruor autem parum
Quod autem Paracelſus velit vrinam , non per
renes , atque vreteres ; ſed per carnis habitum
ferri in veſicam : Id ſuo indulgeatur Idiotiſmo.
Provt & iſtud. Qnod olea & empiaſtra ſint ve-
rus vulnerum cibus , adeo vt vulnus verè iis ala-
tur: cuiuſque nutritionis pus ſit excrementum.
Cremoris ergo ſal acidus , cum deſtituatur ob-
jecto , qui cum per actionem diſſoluentis mi-
gret in ſalem fixum (vt ante de ſpiritibus vola-
tilibus docui) commutatur adæquate in ſalem
loti volatilem. Idque non per actionem, ac rea-
ctionem aciditatis, in aliquod obiectum: ſed per
veram fermentalem metamorphoſin ; Eſt nam-
que ipſe ſpiritus vitæ, de natura ſalis volatilis, &
ſalſi. Adeoque vel ex hinc ſolum , arguitur vita-
lis actio fellis. Etenim ſal marinus eſitatus , fere
58 totus in excrementis manet. Quod ſaliſpetræ
coctores , ſe inuitis, experiuntur. Nam è rude-
ribus latrinarum, ſeparare coguntur ſalem, quan-
doque comeſum à ſalepetræ , per iteratam ebul-
litionem , & inſipidationis coagulationem.
Adhæret nempe ſal marinus , coagolatus ſpon-
dilibus vaſorum , nequicquam mutatus à ſeipſo
pridem eſitato. Idque antequam ſalpetræ, ſuæ
coagulationis ſufficientem exſiccationem nactus
ſit. Ideoque hinc ſcitur, ſalem marinum prom-
ptius coagulari , ſalepetræ. Humana idcirco ex-
crementa, ſunt minus opportuna ſalipetræ, quàm
alia caprarum, ouium, aut armentorum , Quan-
tum tamen illius ſalis marini ſubigitur à fermen-
to ſtomachi, tantundem quoqoe acidum eſt , ac
volatile. Conſequenter quoque , etſi nullo quis
ſale vtatur , non proinde eius vrina ſale careret,
quippe noua eſt creatura, atque productum no-
uum , ex acido cremoris. Sal lotij ergo non ha-
bet, ſibi, in toto naturæ ſyſtemate , ſimile. Non
enim marinus fontalis , rupeus , gemmeus , non
nitrum , non petræ aluminis , aut borracis : non
denique naturalium vllius , vt neque ſal vrinæ
gregum, vel armentorum. Quibus etſi in modo
fiendi conueniat : diſſentit tamen ſal vrinæ hu-
manæ ab illis , per genera & ſpecies : non mi-
nus quàm fimi , per ſpecies brutorum variant,
licèt communi paſcantur bruta pabulo , pro-
pter Archei nimirum, atque fermenti diuerſita-
tes. Ex cibis ergo, & potibus non acidis, aut ſal-
ſis, fit ſal acidus , & demum ſalſus : facilinſque
eſt ex ſale acido fieri ſalſum , quàm ex non ſale,
59 ſalem acidum fieri. Memini me chymicum vi-
diſſe, qui cadum aceti ad duas tertias quotannis
implebat aqua Rhodani , exponebat Solis ardo-
ribus, & ſic aquam, in ſe inſipidam, tranſmuta-
bat in verum acetum , concepto è cado fermen-
to. Hoc inquam ſic ſolitus facere vidit ſingula-
rem aceti illius proprietatem. Siquidem è vini
aceto, primùm ſemper debilior pars ſtillat : me-
racior autem ſub finem , cum fæcibus aſſorgit:
Hoc autem acetum factitium, ex mera aqua , vt
fæce caret , ita ſemper æquale ſtagma , ab initio
in finem vſque miniſtrat. Quapropter vt fer-
mentum vaſis , ſolo ſui odore, aquam in acetum
mutat : Ita nimirum Splenis odore , in ſtoma-
chum ſpirato, cibi fermentali , fiunt cremor aci-
dus. Qui dein vertitur in ſalem vrinaceum , imò
& in vitalem. Hæc quia Scholæ nunquam ſom-
niarunt, nec earum ſequaces, in antecedentium
lucubrationibus legerant : ideo ignorantur fer-
mentorum, & partium vſum , & tranſmutatio-
num celebrationes, bilem verò vtramque intro-
duxerunt in ſanguinis maſſam , contenta vrinæ
demum, & lotij indicia, neſciuere. Tertia igitur
digeſtio, ſit præſide fermento hepatis, quod cœco
Gas odore , ſanguificationem in ſuo meſenterij
ſtomacho incipit, ac eadem in vena caua perficit.

Quarta porrò digeſtio completur in corde, 60
eiuſque arteria; In qua elaboratione, rubens, craſ-
ſiorque venæ cauæ cruor, elaboratur, fit flauior,
& planè volatilis. Cor enim vtrimque auritum
dicitur, habetque ad ſiniſtrum ſinum , pulſantem
arteriam vnicam , magno ſibi trunco inſertam,
vt duplici remigio fortius trahat cruorem tranſ-
ſeptum , quod inter vtrumque ſinum , in medio
cordis eſt. Huc refer quæ ſuperius adnotaui de 61
poroſitate ſepti, quod ſinus cordis diſtinguit , &
cur non remeet ſanguis à ſiniſtro ſinu , in dex-
trum ; ſed tantum ſpiritus vitæ , tanquam per
exile cribrum. Differt itaque cruor hepatis à ſan-
guine arteriali, per quartam digeſtionem , colore
& conſiſtentia digeſti manifeſtam.

Quinta autem digeſtio tranſmutat ſanguinem 62
arterialem in ſpiritum vitalem Archei , de quo
ſub Blas humano diſſerui , vt & ſub ſpiritu vitæ.
Non potui mihi ſatisfacere , quod in cruore ie-
corærio, (licet perfectionis ſuæ gradum acquiſi-
uerit, poſtquam meſenterium ſuperarit) eſſet ali-
quis ſpiritus : ſed mihi ſemper viſus eſt cruor il-
le, tanquam maſſa quædam mumialis, & materia
ex qua : At nondum pro perfecto vitali ſangui-
ne habenda. Nam ſi cruor venæ cauæ à iecore 63
ſpiritum mendicaſſet , fruſtra eſſet auris dextera
cordis , quæ non alio fine operatur inceſſanter,
quàm vt à ſinu ſiniſtro , aliquid ſpiritus tranſ ſe-
ptum cordis trahatur, vt cruor in vena caua, iuxta
cor, participatione illius ſpiritus , viuificari inci-
piat: Cum autem à ſiniſtris, ſit auris, & præterea
inſignis truncus arteriæ: hinc quoque fortior ſu-
ctus fit à ſiniſtro ſinu. Hincque conſequenter
quoque, parum ſpiritus vitalis cruori venali cō-
municatur. Siquidem cruor hepaticus , ſemper
per ſui totum nimio madet latice, quo orbari de-
buit , priuſquam fœcundum & dignum ſpiritus
fiat ſubſterniculum. Neque demum iecur , caui-
tatem aptam in ſe habuit fabricando ſpiritui.
Quare vnicum duntaxat , vt in ſemine fabrica-
torem & rectorem vitæ ſpirituum , vidi intelle-
ctualiter per totam generationis ſcenam : Ita &
vnicum duntaxat admitto ſpiritum , œconomiæ
vitalis. Cruor enim labitur quidem intra muſ- 64
culorum ſtamina, & fit caro : ſed ad alenda viſce-
ra, & fibras carnis, non facilè tranſcendit. Infir-
mus enim longo morbo extenuatus , etiam poſt
adoleſcentiam , conualeſcens , facilè priſtinum
carnis ſtatum reſumit : at non proinde, qui vitio
cuiuſdam viſceris emaciatus eſt, ſimiliter ad prio-
rem ſtatum reſurgit. Hæcque eſt tabis ſanandæ
inteſtinorumque vlcerum medelæ difficultas.
Vbi interim vlcera externa longè peiora , per
pharmaca oretenus ſumpta ſanantur : tametſi ab
ore longius diſtent quàm interna. Eo quòd viſ-
cera , atque membranæ internæ alantur ſangui-
ne, plus quàm cruore. Cæterum vita, à Deo ſuum
accepit terminum ; Ideo & quæcunque vitali
aluntur ſanguine, certis dierum numeris, ſiſtunt
ſuum incrementum. Vbi interim caro muſculo-
rum (quæ cruore duntaxat alitur, & fibræ muſ-
culorum quæ ſanguine nutriuntur) indefinenter
creſcit, quoties deficit & in perniciem quorun-
dam , immenſum excreſcit. Sic & oſſa fracta,
poro

poto osseo solidantur, quaois ætate. At cum viscera crescere sistunt, sistunt quoque crescere fibræ omnes spermaticæ, atque primæ constitutionis. *Quis enim ex vobis, cubitum suæ staturæ adiiciat:* Obseruaui enim prægnantes, insigni mœrore dudum afflictas, fœtum dedisse minorem. Imprimis ergo, non admiror spiritum hepaticum cruori inesse. Deinde, nec animalem à vitali distinguo. Siquidem in vnica naui, vnicus tantum clauo rector assistit, nec plures absque confusione sese compatiuntur: neque in sinu cerebri, nouam digestionem, pro animali
65 spiritu admitto. Perinde vt spiritus non differt specie à seipso, in singulis sensuum organis, & motuum executoribus: quanquam sensus inter se, specie, vt & à motu, discrepent: Ita confusum argumentum existimo, quod plures Archeos in homine comminiscitur. Gas enim, licèt ab organo singularem dispositionem hauserit; non ar-
66 guit hæc tamen specificam diuersitatem. In quarta ergò & quinta digestionibus, non sunt, nec proueniunt excrementa, nec dissimilaria. Ideoque falsum, quod in omni alimento fit excrementum. Sanguis enim & spiritus, vniuoca, & vitali vnitate consonant. Verum, si quæ è prioribus digestionibus recrementa, in arterias irruant vel innascantur; morbosum id esto turbulentum atque confusum imperium. Ego iam de digestionibus ordinariis loquor.

67 Sexta tandem atque vltima digestio, in culinis singulis membrorum perficitur. Suntque totidem stomachi, quot membra altilia. In hac nimirum, innatus cuique loco spiritus, suum sibi coquit alimentum. Sub qua digestione, vt variæ incidunt dispositiones, ita & dispositionum istarum contingunt varij errores. Adeoque morbi, quos Scholæ quatuor fictis humoribus suis attri-
68 buunt, potius transmutatis deberentur. Transmutata autem dico dispositiones, quæ in sanguine deinceps, vsque in verum nutrimentum solidorum consecutiuè succedunt. Scholæ diuidunt transmutata hæc, in quatuor subalternas dispositiones & quasi in his voquam error obuenire posset, oblitæ suot morborum, quos hinc Classi tribuere debebant. Primam nimirum aiunt, quia cruor intra venarum extremitates, crudi seminis mucilaginosam substantiam acquirit. Mox roris modo, in spatia inania carnis diffunditur vel excidit, tertiò, dum iam partibus solidis apponitur; ac tandem cum assimilatur alito, & ab hoc verè informatur: partis solidæ naturam assumit, Quæ sanè scotia Scholarum non vacant. Nam imprimis sanguis vel cruor non albescunt in extremitatibus venarum, cum extremitates non alia polleant potestate officinæ, quam totus suus anterior venæ canalis non habeat. Adeoque vena, licet vas sit alimenti præparati pro culinis solidorum: non tamen vena est culina solidorum. Solida scilicet singula, suam & propriam iorus culinam fouent. Igitur cruor & sanguis non alterantur, nisi appositi sint solidis. Eo quòd conuertantur à proprietate solidorum, in crudum semen, non autem propria sponte in extremitate vasorum. Secundò, non irroratur mucilago spermatica, à venis in solido. Est quippe tori
69 malè consona mucilago Sed tenuis allabitur, intra singulorum culinas, fluidusque sanguis & cruor, qui à fermento loci tantum transmutantur. Tertiò. Nec sunt inania loca carnis, quæ comminiscuntur totis auida. Quartò. Nec apponitur alimentum solidis, roris more, qui antea paulisper mucilago erat. Quintò. Nec tandem vnitur, & assimilatur hic ros solidis: sed quicquid illis assimilarum cedit, huc est intra annos accretionis: deinceps verò, vt cruor & sanguis, in solida perrepiarunt, sucu naturæ continuato: ita ibidem digeruntur, adaptanturque, atque tandem per diaphæresin explodunrur. Quatuor ergo has dispositiones, fictas à Scholis sic malè concinnatas, in numerum quaternarium (nam fortassis intercedunt centum dispositiones, antequam ab ouo, pullus à sanguine inquam, pars solide constituatur, digestas, medijs, cum labe Scotomiæ Scholarum. In qua nil rectum aut verum, sed ipsam rei historiam maculosam adspiciunt, estque iis verum, quod nullum habeant veri nutrimentum, absque fabularum excremento. Ergo: & venæ ipsæ, quatenus primæ 70
constitutionis, nutriuntur solo sanguine arteriali, adeoque & hactenus fortè, arteria venam passim comitatur. Fit enim hinc, quod per crudeliores sanguinis missiones, tandem non cruor, at albugo effluat, siue venarum proximum nutrimentum pro penuria cruoris. Cæterum Pa- 71
racelsus naturam vbique traducens ad suos lubitus, ait, in digestione stomachi, sulfur putridum à duobus aliis initiis separari. In iecore autem separari salem à Mercurio. Cruorem verò esse mercurium, verumque totius integralis alimentum. Nec operæ pretium est, hunc virum irridendo, diutius in scenam trahi: dum ipsius hanc suam doctrinam infringat. Etenim originem vlcerum indagans, ait, totum, cruorem nil præter salem esse, (mercurij iam non meminit, nisi mercurium cum sale, nomine & re confundat) quanquam vlcerosorum vrina ne micam salis minus contineat. Se ipsis non vlceratis. At sanè turpe est, reputare tria prima cruoris, tanquam si essent excrementa, quorum sanguis fit vnum è tribus. Comparat etiam vbique lac sanguini. Nesciens, quod transmutatum non fit sibi non transmutato amplius simile, vt neque pullus ouo similis est aut vitello. Butyrosam scilicet lactis partem, lacti supernatantem vocat lactis sulfur (nuspiam interim sanguini, nè analogicè quidem supernatat pars butyrosa.) Caseum, verò, siue grumos vocat salem lactis, ergo & lactis serum erit & lactis mercurius; & per consequens, optima pars eius optimumque lactis alimentum. Ac serum lactis erit mercurius, è mercurio sanguinis. Ego lubens, ridensque, Paracelso cedam serum, & mihi colostrum assumam. Quia butyrum refert odorem florum, quibus vacca pascitur: non autem serum. Fernelius verò putat, butyrum esse non nisi spu- 72
mam agitati colostri, ignorans præsuppositionem fermenti acidi, in colostro, vi verè transmutetur in butyrum, per concussiones. Hinc namque si colostro, parum cineris, saponis, sacchari, aut illorum, quæ participant de lixiuio, immisceatur, nunquam inde fiet butyrum, propter alcali, omne fermentum acidum interimens. Ideo enim hyeme, tædiosior est colostri conquassatio, ante natum butyrum: eo quòd æstus, acida, & putrefactiones omnes, promoueat. Paracelsus verò alibi, suæ doctrinæ immemor, præfert colostrum sero, & caseo, tam ad 73
sanitatem, medelam; quàm ad cibi bonitatem Galenicæ Scholæ autem, tenue & aquosum lac, pinguiori anteponunt. Hactenus ouillum

vilissimum, deinde vaccinum, tertio caprinum
statuunt, Ac tandem asininum reliquis aa ieferūt,
ob eius tenuem substantiam, ac serositatem plu-
simam. Ergo autem hoc vnicum scio, lac bestia-
rum, siccis pascuis pastarum, esse optimum: tam
in medendo, quàm edendo, minimeque seor-
sum. Hircum enim (idem iudicium de lacte
vbi par ratio gliscit) cuius cruorem officinis
Scholæ præscribunt (& passim ouillus pro hir-
cino venundatur) iubent prius diureticis alen-
dum. Ergo vires lactis sunt metiendæ ex sanita-
te bestiæ, vita, & cibis: nequaquam verò ex
74 crassitudine, aut pinguedine eius. Medentesque,
accersiti ad diiudicationem lactis, in nutrice,
accedunt malè instructi, nec secus quàm iudi-
cantur de cruore, per phlebotomiam educto. Id
est, animæ per ignorantiam cœnæ, apertis non
vident oculis. Obseruaui quoque, quòd eiusdem
vaccæ, ex pari quantitate lactis, dispar sit colo-
stri quantitas, licet iisdem pascuis gaudeat. Id-
que nempe iuxta vaccæ disparem sanitatem.
75 Ego verò, pro cruore, hircum suspendo corni-
bus, & crura posteriora reflecto ad cornua: te-
stes abscindo, & recepto indè cruore, exsan-
guem dimitto, pro lanione. Hic cruor autem,
siccatus, est instar vitri, difficillimæque tritura-
tionis, atque longissimè ab hircino sanguine offi-
cinarum differens. Assumtus autem drachmæ
pondere, confestim sopit, & curat pleuritidem,
&c. Absque venæ sectione: nec te deseret vn-
76 quam. Asininum lac enim, plus reficit, & recreat,
imo & hactenus nutrit, non quatenus serosius
sit. Id enim est cortice tenus, indicasse de viri-
bus nuclei, nunquam anteà visi. Ast asina, qua-
tenus longæua, lac cæteris quadrupedibus præ-
77 stantius habet. Necesse est enim, quod & lac
eius, Archeum, longæua vita dotatum, habeat. Et
ob hoc scilicet, non nisi longè post, suum sepa-
rat colostrum: quia tardius corruptioni auscul-
tat. Sequestratio nempe ista, ad dualitatem, &
destructionem tendit. Hinc patet, quod cum in
pueritia, alimentum conuertatur in ipsa nostri
constitutiua; asininum lac pueris vitam longæ-
nam, atque saniorem, præ cibis cæteris confe-
78 rat. Quapropter etiam lac muliebre, quanquam
nobis sit simillimum, proximum, mumiale, &
nutritium, attamen cedit asinino, ob longæui-
tatem. Asina autem pectenda est, instar equo-
rum: adeoque ex lactis gusto, dignosci potest, an
asina pexa fuerit isto manè, an non. Discant ergò
79 Scholæ, melius de nutricibus, de lacte, & diæ-
ta iudicare, item de vrinæ contentis censere, nec
bilem, aut fel, in lotio vel stercore, agnoscere.
Sciant inquam, vrinam cruoris, ab vrina potus,
distinguere: deindè, quod tractatus laticis, è ve-
nis mesenterij, causet sitim naturalem, non au-
tem ab minorum venarum exhaustione, propter
80 cruoris depauperationem. Alioquin enim phthi-
sici semper sitirent, & plus quam hydropici; Ite-
rataque sitis proderet iteratam sanguinis con-
81 sumtionem, paucis interuallis distinctam. Scien-
dum etiam, ad finem Ilei intestini, sacculum
esse, quem intestinum cœcum dixere, in quo
sedet fermentum stercoreum, quod cum sit
opus corruptionis, & non nutritionis, nequa-
quam eius putrefactio, inter digestiones ali-
mentorum computanda est. Stercoreum enim
fermentum, non procedit ab aliquo viscere, aut
facultate vitali, atque ideo in hoc termino mu-
tationis, securiora contingunt tormina dum
stercoreo fermento imbuta materia, retrocedit,
aut subitas inquinatæ putredinis labes contra-
hit. Est porro cœcum intestinum exiguum, ne-
cessarium tamen receptaculum omnis stercoris.
Quod patet. Lupus nimirum, infra medium in-
testini, duos membraneos vtres, siue sacculos
rotundos habet, qui ipsi sunt in vicem cœci in-
testini. Esca enim ipsi cadit ab intestini longo
ductu, ad vnum sacculorum, mox verò in alte-
rum, ac tandem hic in sequens intestinum du-
citur. Lumbrici autem non generantur in duo- 82
deno, multoque minus in stomacho. Imò si diu-
tius ibidem persisterent, per modum cibi con-
ficerentur. Quò nempe fermentum fellis non
attingit, ibi lubricorum est patria. Fiunt enim
ex alimento semidigesto, quod dum ad loca sua
delatum est tanquam lac tepidum, pelle incru-
statur, palpitatque, ac sensim vita donatur. Vix
enim lumbrici, extra vitalem nidum ereptant
sursum nisi ob sibi horridum, ac malæ conta-
gionis obstaculum, adeoque vix bonum aliquod
præsagiunt, qui sponte sursum eiiciuntur. Lum-
brici autem præsupponunt fermentum fellis.
Alioquin enim in Cœliaca passione, continui
vermes suscitarentur. Pateret enim statim cre- 83
mor, statim nisi fel cremorem sale suo condiret.
In recto intestino, circa finem coli, proueniunt
Ascarides, qui non sunt lumbrici ex substantia
humana, aut cremore geniti: sed ex putridis
quisquiliis, prout in carne, caseo, piscibus, at-
que vlceribus proueniunt vermes. Cadauerosi
ergò sunt Ascarides, non item lumbrici. Deni-
que lumbrici sunt in nobis absque prolificatio-
ne. Ascarides verò sua pariunt oua. Aqua com-
munis bullita, cum argento, viuo, pauco & in-
noxio poto, omnes interimit vermes, tam in
intestinis, quàm alibi. In vlceribus autem, si
aqua ista affundatur. Tandem pro corollario
addam. Cùm intestina, quibus lumbrici nascun-
tur, nequeant eosdem digerere: consequens in-
de quoque est, clysteres ad nutriendum immis-
sos spe frustrari, citiusque clyster, lumbricos &
ascarides, quam hominem, nutriet. Sex ergo 84
constituit natura mecum digestiones vitales. In
septimo autem numero, ipsa Sabbatizat.

PYLORVS RECTOR.

1 *Vsus Pylori à veteribus traditus.*
2 *Primi morbi Pylori.*
3 *Moderator primæ digestionis.*
4 *Clausula Pylori qualis.*
5 *Imperium Pylori.*
6 *Qualiter contingat vomitus.*
7 *Blas Pylori.*
8 *Digestionis prima clauus.*
9 *Pylori excentricitates.*
10 *Origines aliquot morborum, à Scholis negle-
ctorum.*
11 *Theses aliquot.*
12 *Diuersitas materiæ euomitæ, vnde.*
13 *Quid sit istud felleum, quod vomitu eiicitur.*
14 *Oscitantia Scholarum.*
15 *Admonitio illarum ridicula.*
16 *Clausura, & apertio Pylori.*
17 *Ratio situs fellis.*
18 *Vndè Diarrhœa, tormina, Dysenteria, hæmor-
roides, &c.*

V A stomachus supernè patet,
gulæque subiacet coniunctus,
per antonomasiam, eius orificium
dicitur. Infernus verò e-
jus exitus, Pylorus nominatur.
In bene valentibus enim, Pylo-
rus clauditur, dum stomachus cibos potusve re-
cepit, donec peracta stomachi digestione chy-
lus, siue cremor factus est. Tum enim, nec antè
1 Pylorus sese pandit. Orificium autem stomachi
clauditur, instante satietate saltem, (si non sat
ingeritur) dum stomachus incipit vacare suo
muneri. Hæc sunt, quæcunque hactenus com-
peri de pyloro à Scholis tradita. Ego verò de-
prehendi magnum sanitatis, & infirmitatum
2 cardinem, volui in Pyloro. Imprimis namque,
vidi subindè in febribus, euomi hodie indige-
sta, quæ nudiustertiùs fuere ingesta. Ex opposi-
to verò, in Cœlica passione, Pylorus numquam
clauditur; Imò quidam, postquam cibis opipa-
rè satiati sunt, non desistunt in totam noctem
pergræcari, mejuntque ideo continuò. Necesse
est ergo, Pylorum illorum, insigniter peruium
nedum guttatim; sed per filum continuum stil-
lare: nec exspectare vllam coctionis metam:
Mox enim vel ab initio, non adæquatè clausum
fuisse, vel saltem aliquatenus deductis rugis pa-
tere, postquam stomachus, intranti potui non
fuit satis. In sanis id nempè, quando defectus
clausuræ Pylori fuit. Sunt alii quoque, quibus
Pylorus pertinacior custos est, vomunt potus
post semiconfectos. Vtpote digestiua non æqui-
ualens assumtis potibus totum, lacessita ejicit.
Nimia nempe Pylori obstinatio est, vbi triduarii
3 cibi ejiciuntur. Quæ sanè conuincunt, Pylo-
rum nedum Ianitorem esse, sed & moderari di-
gestionem primam & euidentissimam: atque
adeo somnolentam hac in parte Scholarum in-
curiam. Etenim vt insufficientiæ illarum sa-
tisdem, dico, claudi imprimis Pylorum qui-
dem per musculum, de more ani aut vesicæ:
Non enim voluntatij motus cliens est. Nec de-
nique clauditur per fibras contractas, instar
4 Crampi, aut torminum. Fungitur namque suo
janitoris munere, sine sensu, & molestia. At non
aliàs ac vterus, à conceptu, circumquaque Py-
lorus suum os inferum claudit, proprio Blas
motiuo: ita considero vtrumque orificium sto-
machi claudi. Ita tamen: vt orificium superum,
semel à pastu clausum in benevalente, ad vnam-
quamque boli importunitatem vel haustus per-
tinaciam, facilè de integro sese pandat, cum vix
queat tolerare, quod sibi quicquam supernè in
gula impendeat. Quamquam in infirmis, & in-
ediam passis, patefactio eius, cum dolore, &
magna anxietate, contingat: eo quod in iisdem,
ista orificij clausura ab inordinatione pendeat.
Obstinatior itaque & accuratior est Pylori clau-
sura quàm orificij. Denique est indubium, mo-
tiuam vtriusque partis non parere voluntati, ad-
eoque esse naturalem vel morbosam. Pylorus, 5
retentiuæ subesse dicitur in Scholis. At certè
potentiam ostendit absolutam, dum inuita ex-
pulsiua, deficiente digestiua, nauseante attracti-
ua, adeoque pessumdatis aliis, Pertinax Pylorus
non rarò fit, tam in sui clausura (vt supra in fe-
bribus euenire dixi (quam in apertione,) qualiter
cœliacis euenit.) Etenim vomitus fit dum clau- 6
so Pyloro sese sursum contrahit, non quidem per
corrugationem stomachi sed motu totali sto-
machi sursum ad gulam, adeoque Pylorus vomi-
tum imperat, & retentiuæ non auscultat. Cùm
ergo Pylori potestas non sit aliarum facultatum
pedissequa, nec fibris subjecta: sed Monarcha-
lis, adeoque fibræ, ipsius nutui obsecundare de-
beant. Necesse est, hanc potestatem absolutam
esse vitalem, & habere proprium Blas motiuum
instar vteri, indepedens ab arbitrio humano.
Idque tantò potentius, quò duumviratus sto-
machi jam in lucem venerit. Et quamquam Py-
lorus lassetur sæpè à causis externis, & occasio-
nalibus (à pharmacis puta, venenis, aut sordi-
bus,) attamen Blas est ipsi liberum, parti infimæ
siue Archeo eius. In quo tamen admiror, vim
quandam superam, influentiis astrorum similem.
Blas enim Pylori, quàm proximè exprimit Blas 7
arbitrij: siquidem irruente externo concitante,
ad clausuram, vel apertionem, possit nihilomi-
nus pro lubitu, aduersum ire, vt quantisper
benè valet Pylorus, moueatur ob fines legiti-
mos, vel sibi saltem apparentes, ad stringendum
vel laxandum exitum. Dum tamen homo inor- 8
dinatus, contra istos fines præuaricat, sæpe Py-
lorus, vt solus digestionis moderator, hominem
plectendo piare cogit. At cum in isto Blas, quo-
dam modo tanquam arbitrali possint esse defe-
ctus, non solùm à causis occasionalibus: verùm
etiam in propriu proprio motiue amente, adeo
vt præ furore sese præposterè pandat aut clau-
dat liberè, instar vteri: Certè mirum est, hæc à
Scholis cum reliquis medendi initiis stetisse ne-
glecta. Potestas quælibet, & potissimum moti-
ua, facile extravagatur, concita tam à causis
contingentibus, quam proprio amentiæ nutu,
cum sint liberæ ac velut independentes, in cu-
jus motiuæ errore, Pylorus, plerumque ac facilè
cespitat, Quemadmodum vterus non aliunde
conquassatus, se præcipitat, adscendit, vel furio-
sus in latera sese torquet, guttur gulam, imo, &
neruos arbitrio inseruientes, contra officium alie-
nat, stringit, pandit, contrahit murusque atro-
ces subinde exhibet, magicis vix absimiles, qua-
tenus excentricum Blas motiuum, diuersas tem-
pestatum scenas, est excitando. Hæcque à Me-
dentibus attendenda sunt sedulò, vt quoties oc-
casione lacessentis, Pylorus aberrat à scopis;
confestim causæ remotioni studeat. At si pro-
prij Blas errore velut furore, Pylorus exorbitat,
cogitet, sibi cum potestatibus excentricia, & non
cum materia dimicandum: minimeque eua-
cuantibus esse fidendum. Cogitemus enim, in 9
statu temperato, hominem mediocriter pastum,
Pylorum eius adæquatè clausum, ne quid suis è
timis stillet; tandemque absoluta digestione,
Pylorum sese pandere; Certè nec hoc fit, ab

exotica chyli qualitate stimulante; sed quia gna-
rus est Pylorus, rerum agendarum in stomacho,
ideoque censendus est moderator digestionis,
apud quem nempè sunt fines regiminis, & cla-
ues custodiuntur. Nam alioqui si iusto diutius,
Pylorus claudatur; cum quod sat digestum erat,
non proin vlteriorem cesset tolerare digestiui
fermenti vim, ideoque iusto plus coquitur. Non
quidem quòd chylus instar vitri, in fornace
proinde excellentius coquetur, quo diutius; sed
mora nimia alienetur & corrumpatur. Quod
dein difficultates plurimas, tam in stomacho
quàm suis viciniis parere necesse est. Verunta-
men si Pylorus, minus exquisitè claudatur, certè
recens potus non potest non vnà cum pristinis
suis cruditatibus, ferri in intestina, quibus sanè
cum non incumbat digestio stomachalis, sus-
cepto fellis fermento, in alienam mutantur sub-
stantiam, varias tandem in venis infirmitates
procreat. Quia itur ad secundam digestionem,
10 omissa prima. Sic nempe tremores & rectigatio-
nes manuum, cordis palpitationes, deliquia, fe-
bres acutæ, Tumores, Arthritidesque inspiratæ
prosiliunt. Sic vini acor, nondum prima dige-
stionis maturitate correctus, venis alienus, cum
sibi innata aqua vitæ, venarum proprium ali-
mentum secum degenerare facit, paritque ano-
nymus & incognitus hospes insolitas & inco-
gnitas infirmitates. Perinde ferè, si chylus benè
maturus, in Duodenum elabatur, eodemque in-
stanti nouus ingeritur victus supernè; certum
esto, Pylorum benè constitutum statim claudi,
nondum plane dimissa priore sarcina. Pars er-
go chyli detenta corrumpitur, plus iusto aces-
cit, nouumque victum fermento præmaturo
contaminat. Fitque totus exoticus, nisi ante exa-
ctam coctionem, à Pyloro proscribatur, qui va-
rias orexes, tormina, atque Diarrhœas est exci-
tando. Error itaque Pylori, siue proprius sit, vel
ab inordinatione concitatus, multas causat dif-
ficultates. Quod autem illabente nouo victu, sta-
tim claudatur Pylorus, patet; Aliàs namque no-
uus cibus ac crudus, vna cum chylo elaberetur,
qui in excremento appareret tanquam ab effe-
ctu cœliaco partus. Quod alioquin in voracibus
pueris quandoque spectatur, nondum Pyloro sat
potenti, ad suos fines obtinendos. Conquerun-
tur itaque debiliores stomachi, sibi oboriri ma-
gnas aciditates, quas manè, cum hesterno victu,
eiiciunt, vel noctu, cum præcedentis meridiei
11 chylo, ciborumque vltimorum quisquiliis. Por-
rò ad pleniorem horum cognitionem, repeten-
dum, quòd venarum stomachi non sit, chylum
in stomacho detentum ad se fugere; quod item
vomitus clauso Pyloro fiat, totaque longitudo
stomachi, ab inferis sursum, ad orificium con-
trahatur. Quod denique hic motus à Pyloro fiat,
qui si aperiretur, minori certè molestia stoma-
chum exoneraret: Sed cum non se aperiat, cen-
ser sanitati esse inconueniens, infernè istas fæ-
ces demitti. Adeoque rector digestionis mihi vi-
sus. Dupliciter autem iste vomitus contingit:
Scilicet proprio Pylori Blas. Atqui tum est in-
dolens. Alter verò fit ab lacessentibus; atque il-
le, etsi quoque per Pylorum fiat, non tamen
proprio nutu. Ideo etiam est molestus, & anxius.
12 Saltem non fit vomitus, nisi clauso Pyloro: Alio-
quin in Duodenum decideret, quod vomitu ex-
pellitur. Cum enim proprio Pylori motu, vomi-
tus fit, primo vomitu totum abscedit. quicquid
sibi obesse iudicat. Sin autem lacessatur Pylorus,
repetito vomitu eiiciuntur alia, quàm quæ primò
vomitu prodierunt. Flaua nempe vitellina, dein,
quæ magis diaphana flauedine instar olei semi-
num rapi, sequuntur, creditaque fellea, propter
amarorem: atque tandem subindè cœrulea, &
viridia, quæ assumptis truculentioribus phar-
macis, mox ab initio veniunt. Fuit heic Pylorus 13
apertus, inter primum, & sequentes vomitus,
adeò vt quicquid in ieiuno, & viciniis, latitat,
sursum Pylorus ad se vellat, quo velut impres-
sam à pharmaco notam, el nat. Amaricant au-
tem ista plerumque, cùm quia iterato fellis fer-
mentum, idque exorbitans, ac indignatum tole-
rarunt, tum, etiam quòd præter cõsuetum sursum
rapiantur in alienam messem, vbi corrumpun-
tur in excrementum, insignitum qualitate fer-
menti, quod immediatè hausit. Chylus ergo, ibi-
dem fit felleus, & amarus. Cæterùm hoc loco 14
cum admiratione Scholas intueor, præscribere
cibos facilioris digestionis, præmittendos iis,
qui durioris sunt cocturæ, immemores suæ do-
ctrinæ, perhibentis, contenta omnia stomachi,
verti in chylum vniuocum: Pylorum verò, sic
vel ab initio claudi, vt ne quicquam, vel gut-
tatenus, sinat elabi, ante peractam digestionem.
Coctionem denique, fieri ab indesinenti calore
stomachi, adeoque hactenus, etiam continuatam
à principio digestionem incipere, nec vnquam
feriari, quamdiu eius Vulcanus calor perseue-
rat. Singula autem contentorum, recipere istum
calorem digestiuum, per modum recipientis.
Qua nempe doctrina stante, cum omnia redu-
cantur in liquidum chylum, & exquisite in vni-
ca olla stomachi, permisceantur: sequitur, in
pastu, præmittenda, quæ durioris sunt digestio-
nis, eo quòd tanto longiori caloris spatio co-
quantur. Sorbilia (inquiunt Scholæ, & promp- 15
tioris coctionis, si postremo sumantur, putre-
rent, si metam vltimam exspectent duriorum
assumptorum. Quasi vis digestiua, esset putre-
dinis parens! nec fieret commistio comesto-
rum! vel conuersio, in chylum fluidum! sed per
fundos secreta jacerent, quæ sunt buccellatim
assumpta. Quasi, inquam, Pylorus se aperiret
per statas periodos, siue vices, vt ordo seruetur
in dimittendo chylum, qui fuit accipiendis ci-
bis. Quæ si crediderint Scholæ possibilia, saltem
Pylorus, maiori polleret discretione, priorita-
tes ciborum obseruando, quàm quod Scholæ
tam ignauiter eius munus negligerent. Cæterum
clausura Orificij: non conducit digestioni, nec
regit appetitum. Pylorus autem vtrique impe-
rat. Quia satietas sufficiens quidem adest ple-
rumque; attamen insuper adhuc edimus, & bi-
bimus ex vitio. Ergo clausura Orificij, non ab 16
appetitu, vt neque à saturitate est. Verum tæ-
dia, nauseæ, & auersio à carnibus, mox inci-
piunt à febribus, ortuque morborum stomachi,
habentque orificium clausum. Ergo orificium
nec clauditur ob satietatem, nec ob concoctio-
nis necessitatem, vt neque continenter aperitur
propter appetitum: si nempe claudatur citra ap-
petitum, satietatem, & concoctionem: & aper-
tum maneat, post satoritatem inter coquendum.
Ructus namque eduntur mane, ieiuno, vacuo, &
appetente stomacho: ructus tamen, orificij clau-
suram denunciat. Clauditur denique orificium
in iis, qui longa pressi inediâ, languent, & qui
diuturna abstinentia à cibis infirmi fuerunt.
Quibus

Quibus per difficilis, anxia, dolensque est orificij reclusio. Si itaque à fame, appetitu, satietate, & coctione, orificium non necessariò claudatur, ergo orificij clausura vel apertio, non respicit coctione famulantium facultatum necessitates: sed orificium potissimum instituit, ne decumbenti chylus in fauces regurgitet. Vndè imprimis li-
17 quet, augustius esse Pylori, quam orificij ministerium. Siquidem est rector totius œconomiæ stomachicæ, vsque in vltimum intestinorum gyrum. In qua siquidem, cum fellis operatio perficitur, proinde quoque fel, Pyloro superstrui, &
18 incumbere debuit. Quorum amborum, si non plenus sit consensus, oriuntur diarrhœæ, tormina, dysenteriæ, hæmorrhoides, atque variæ ab-
19 dominis clades. Erroneum quoque est in Galeno, suisque modernis Scholis, nos tãtum esurire, & sitire, ob cruoris penuriam, adeoque tot vncias cruoris debere repleri, quot deplentur. Imprimis si istud perpetuum, eligant ergo Scholæ, nimirum, vel se facere vanas carnificinas in venæ sectione, vel appetitum non excitari ex suctu venarum, defectum cruoris accusantium. Quod imprimis sub valetudine est indubium: nam si ob carentiam cruoris, fames sit: ergo male instituitur phlebotomia in cruoris penuria. Sin verò in morbis id consideretur, puta in febri, vbi nullus est appetitus, etiam nullus erit defectus cruoris. At si quotidie tot vnciæ cruoris suppeditentur, quot consumptæ sint, cuius consumptionis fames indicium esset: Ergo in febri vel non est consumptio cruoris, vel fames non est sensus consumpti cruoris. Sin autem cruor in febri quo-
20 que absumatur, frustra erit phlebotomia. In omnem saltem euentum, post biduum, triduumue, à febri, iam tantundem cruoris erit consumptum (cum plus febris consumat & extenuet, quàm recta valetudo) quantum plethora (phlebotomiæ vnica indicatrix) depleri iuberet. Et per consequens, positis thesibus famis, phlebotomia frustranea vbique erit. Supponunt namque Scholæ, cruorem à vena caua, dispensari in minores, (quasi vena esset dispensatrix, & non esset differentia inter ipsum vas & dispensatorem, siue vim proportionaliter dispensantem) ac tandem in exiguos ramulos, per quos, in habitum dispergatur vltimò. Atque ideo ex solo sensu inediæ, sugere ramulos postremos venarum, maiorem truncum, hunc verò deinceps sugere venas stomachi, & mesenterij. Vnde tandem famem, & sitim sentiri. Quo posito, imprimis quorum venæ turgent, nulla fame premerentur, aut siti: deinde, non esset suctus illius sensus, nisi prius venæ maiores sint depletæ. Repugnat itidem tertiò, hæc thesis, doctrinæ Scholarum, docentium, stomachum, sibi tantum coquere primariò, secundariò autem, siue per accidens, pro toto corpore, vt stomachus communi philautiæ subsit. Nam ex dato, stomachus non coquet, non appetet, esurietque pro corpore: sed tantùm pro se: ergo neque vt penuriam venarum suppleat, sentiet. Sed venæ primariò sitient, ac esurient: stomachus tantum per accidens: nec pro se sed propter venas. Ignorantia enim veri, Scholas vbique præcipites fecit. Non nouerunt inquam, famem à Splene, in stomachum inspirari: Splenem nempe, notiisse rerum agendarum scopum, vt viscus regendis decoctionibus princeps: ideoque appetitibus præfectus, effectiuè, cui tamen Pylorus assistit, Rector & Executor. Pylorus nempe, adhuc placitum habet, Blas liberum, aperiendi se, vel claudendi. Quod sub sanitate mouetur, ob cognitionem finium, cognitorum stomacho propter quos coctio, & appetitus creantur à Splene; tanquam Pylorus, conscius sit secretorum finium Splenis. In aduersa autem valetudine aperit se Pylorus, clauditque præposterè, atque inuerso ordine, tanquam furore percitus symptomatico. Enimuerò emturus villam, obambulabam cum insigni appetitu, tum fortuito distorsi pedem, lapsus sum, rigor, statim obuenit, cum nausea, vomitu, & suffocato edendi priore appetitu: mora verò distortum pedem, ac semidislocatum reposui: atque eodem instanti, redditus est mihi appetitus pristinus, cessataque est nausea. Erat 21
nempe orificium apertum, tam in appetitu quàm in nausea; Pylorum verò clausum habui in appetitu & mora in nausea apertum, & iterum in vomitu clausum. Nam vt dixi, vomitus non fit nisi clauso & sursum inuerso Pyloro: In singultu verò, fit inuersio ipsius stomachi sursum, quæ proinde à præfata inuersione Pylori vomiturientis longè diuersa est. Quod autem ista sic se habuerint, patet: quoniam cum stomachus sub insigni fame, non haberet quod vomeret, cibi auidus, Pylorus consensu suo, se illicò clausit. Qui rursus, velut ex distorsione ligamentorum pedis, velut furibundus se pandit, & sordes ab duodeno ad se vocauit. Etenim sub vomitu, vt conceptam saburram expelleret, clausit se Pylorus, iterumque sese aperuisset, ad nouam sordium accumulationem, nisi restituta dislocatiuncula, furor Pylori sopitus fuisset. Cum clausura ergo Pylori, si mora sublatus appetitus rediit, quis non videt appetitum à Splene suppeditatum, gubernari à Pyloro? Disi, Pylorum, è Duodeno, sursum sordes in stomachum rapere; vt qui antea tantùm soli detentioni & expulsioni putabatur dicatus, cogitet de attrahendis noxiis. Quæ tametsi vi communi accidant, qua cuncta semel proscripta, characterem hostilem induunt, & inde de mora deteriorantur: attamen furente Blas Pylori ad stomachum, inuerso ordine trahuntur. Deprehendi saltem in hoc, quod Pylorus, nedum appetitus nauseæ, vomitusque causa sit: sed etiam choleræ, dysenteriæ, diarrhœæ, patrator vnicus: paruoque sæpè adhibito remedio furorem Pylori sedari, præfatasque clades corrigi expertus sum. Dolendum sane à Scholis, nil quicquam hactenus de hisce pensitatum: totumque illarum subsidium in enemate positum; nec ad nidum mali itum esse. Dumtaxat ad transitum producti, se connectentur instar canis, proiectum lapidem mordentis. Vidi namque iuuenem, optimè valentem & insigni appetitu fretum, manè aliquot recentia mora matura, benè elota comedisse, cum pane butyrato, moxque inde sensisse, suaue in stomacho oblectamentum refrigerij. Dein cõsternato fortè, inde à semihora appetitu cum dolore colico incidit in diarrhœam, habueratque indies fortè 70. secessus, coloris lactei: Statim enim à Medentibus exhibita restringentia cordialia tam intus quam extra. Nimirum succus cydoniorum cum confectionibus alkermes, diarrhodonis de Spodio exhilarantibus, diabyacinthi atque similibus. Interim plurima enemata, è sero lactis chalibeato, paribusque quisquiliis iniecta, & frustrà omnia. Tandem & opiata aliis adnexa sunt, sitque natura doctam ignorantiam ac ludicra tentamina; doluit verò æger.

22 æger vana remedia. Ac tandem in supremum vitæ discrimen constitutum sanauit Dominus. Ebibui nimirum, bina ouorum vitella duta, aceto rosaceo temperata. Pylori vitio diarrhœam obortam fuisse, testantur dejecta appetentia, & assumtis vitellis restitutio appetitus. Sensit namque apertum iuuamen medela adhuc intra stomachum detenta. Memini quoque frixis equorum vngulis in butyro, iisdem dein poluetatis, sedatum fuisse frequenter Pylori furorem, stetisse dysenterias, atque medelæ benignitatem sensisse, olido illo remedio adhuc intra stomachum detento. Sin autem vngola iumenti lasciuientis luxuria sit: dysentericis certam perniciem allatura dicitur. Pylorus ergo, Rector clausuræ digestionis & appetitus in stomacho: etiam gubernat per longum intestinorum iter, tam contenta quàm ventorum vicinarum exorbitationes. Testantur namque, ciborum excrementorumque indigestiones, corruptiones, celeresque transitus, indignationem so-
23 lius Pyloti, à remediis confirmatum. Sic enim hesterna crapula, non tam noctu quàm manè, vacuo cibis stomacho, vertigines suscitat, cessantque illæ plerumque mox assumto jentaculo. Eò quod tum Pylorus patet & sordes abstitus: ac dein se clausit aduentu jentaculi, priorisque
24 incommodi velut obliuiscitor. Gallus noster biennio furfures & aoenam mane pro more esitat: sub vesperam verò recusat cubare consuetis baculis, humi cubat ac cibum sequenti manè auersatur: vertiginosos lateratim decurrit ac retro sæpè concidit. Tandem cristam atque frontem durius in terram quatit, moriturque ante meridiem. Per dissectionem verò, reperti sunt aliquot minores silices, non quidem in priore sacco, siue stomacho: sed in interiore atque vero stomacho. Major autem silex Pylorum clauserat, qui silice minor spem transeundi obtruncarat. Etenim nec vlla alia causa tantæ vertiginis, ac insolitæ mortis reperta fuit: nisi quod Pylorus, quia vi & se inoito, clausus loco coctionis, porraceum liquorem supra silicem
25 majorem confecerat. Qui sanè non è felle venisse, eò potuit, cum è felle per duodenum, intra stomachum felli aduenienti silex transitum præclosisset. Ergo viridis porraceusque ille liquor natus est in stomacho, vitio occlusi Pylo-
26 ri. De siti similiter, obseruaui sæpe febrientes siticulosos, potum iterum, cum eius quadruplo, coomuisse. Non ergo sitis ob defectum humidi necessariò: neque etiam ob penuriam sanguinis. Vt eædem venæ eadem de caosa nunc famis, nuncque sitis caosæ sint, & nonciæ defectus cruoris, imo subinde vtriusque simul, tam famis quàm sitis. Sed viscus fermentum stomacho inspirans, famem & sitim concitat. In febribus enim alkali satur causa febrilis, hinc nec cessat sitis, licet potu proprio stomachus affluat: etenim nec ad istud alcali potus peruenit. Sic nempe salsa, piperataque, sitim parant, non aliter atque alcalia putrida; eò quod excludant acidum è stomacho fermentum. Quatenos sal impedit resolutionem, & transmutationem cibi id est, introitum fermenti digestiui à Splene spirati. Sic quantitas potus meraciotis, piperata, dura & indigestibilia, siticulosa sunt: non enim quia calida, & sicca sunt, in mediis vndis, stomacho detentis: sed quia resistunt prædicto Lienis fermento. Acida verò, ex opposito quatenus fermento Splenis vicina sitim solantur. Sitis ergo in similibus, non ob defectum humidi nutritiui: sed ob impeditum lienis fermentum, quod tandem longiori somno superans præfatas difficultates; tollit somnus ideo sitim. Sitis etiam in febribus oritur propter nidorosa putrida, coagulataque; non autem quod appetatur humidum nutritiuum, & refrigerans (vt putant:) sed resolutiuum nocui. Adeoque non tam nutrimentum indicat & caposcit quàm remedium. Ideoque nec sitis cessat pet potum nisi hic medium attulerit capessendo fermento consymbolum. Cum ergo Pylorus coctionis sit Rector & sitis non minus moderator, quàm appetitus, tam cibi quàm potus erunt sensationes quoque eiusdem Rectoris, fines digestionum distinguentis. Initùs nempe Tertianarum, co- 27
piosus vomitus flaui excrementi, simol cum multa siti infestat, illaque duo concurrunt cum clausura Pylori furentis, atque hactenus loco eremoris acidi fabricat flauum vel æruginosum istud, quod in stomacho Galli detentum, mortem causauit. Quatuor insuper historias addam, quæ energiam Pyloti, in actione regiminis confirmabunt. Vxorius frater, Mechliniæ fortè per octiduum malè se habuerat è conuiuio solenni & crapuloso. Medicus vrbis autem illi offert vomitorium, vomuit indè bis quotidiè. Adeoque 28
scripserat pridiè, se Mechlinia, postridie Bruxellam ad nos venturum. Occreatus itaque & itinerii iam accinctos sequenti die, ante meridiem extinctus est, postquam præcedenti sub nocte malè se habuisset vomuisset que sæpius vt antè, liquorem subnigrum siue cruorem illic corruptum. Dissectum autem eius cadauer, nullum ostendit vitium, præterquam quòd in stomacho liquamen subnigrum fluctuaret clauso Pyloro. a. Puella triennis & nobilis, à medico Italo ostentante, vomitorium febrifugum, paucula grana cojusdam puloeris capit. Altera etiam filiola nobilis, idem sumpsit nondum bimatum excedens. Vtraque verò mox à sumtione vomuit, vtrique enim oculus contortus deatet, totumque latus quasi obsessum Paralysi. Brachium quidem ea toto, crus verò non omninò. Major enim tota garrula, oblæsa tamen lingua; Minor verò sopore & vomitu, subinde interpellante, extinguuntur ambæ. Aduocor ad vtramque, & frustra aliqua tentaui. Fortè enim quia serò etiam deficiente vita. Aperitur autem vtriusque cadauer. Atque idem putidum liquamen stomacho detentum, occortit homicidij causa, Pyloro exactè clauso. 3. Gallina, cum granum carpere vellet humi, retorsit collum ad latus, & carpendo, in gyrum per latus sinistrum voluebatur, ac labescentibus genibus, singulo hordei sumto grano vel mica panis, in posticam partem, super caudam lapsa est. Idque sic per octiduum fortè durauerat, priusquam mihi denunciatum foret. Accurri ad insolitum spectaculum. Deplumaui pectus macilentissimum, & nouacula priorem siue membranaceum stomachum, quædam vernula aperuit. Inoeni autem, qood deglutiuisset globulum ea crystallo rupea. Mulier aotem illa, filo sùit stomachom rursus, ac deinde plena valetudine superuixit. 4. Famolorum meorum vnus, circa distillationem acerrimo igne carbonum fossilium, vitrum ludendo liqnauit, aliquot vasa formans, fragmenta & vasa ipsa opaca

erant

erant & alba è vitro viridi; & mearum distillationum quisquiliis. Fragmenta autem nouorum vasorum suorum, in angulum areæ projecta, Gallinæ vorauerant delusæ in albedine vitri. Benè valebant, contigit autem à quindena inde, duas pinguiores, occisas pro mensa. Inuenta verò fuisse in priore illarum stomacho præfata aliquot fragmenta, quæ facile conijciebantur multos dies ibidem hæsisse. Erant autem imminuta (adeo cum vitrum non frangatur nisi punctatim) tam lateraliter, quàm iuxta angulos: fragmenta illa euaserant vndequaque ob-
29 tusa. Notabilia enim huic mihi collegi. 1. Quod clauso Pyloro, semper vomeret frater meus. Siquidem & à morte reperiebatur fœtidum istud liquamen in stomacho clauso, quod aliàs in intestinis absque notabili damno fuisset. 2. Quod clausura ista Pylori, furiosa esset: alioqui se pandisset, non ita nocuisset. 3. Quod motus Pylori sint alterius Reipublicæ quàm cæteri omnes. Contracturæ enim quæuis cum morte cessant: non ita Pylori. 4. Quod in vomitorio, vis venefica indignationem, & contracturam Pylori concitasset. Non enim solum contrahebatur, sed è venis stomachi proliciunt cruentum laticem, qui illicò ater & cadauerosus factus est. 5. Quod idem contigerit in duabus puellulis. 6. Quod Pylori indignatio Paralyses etiam pariat. 7. æruginosus autem liquor necem. 8. In Gallo sola pertinax præclusio, à vespere vertigines fecerit. 9. Fortius hoc probat Gallina, quæ crystallum deglutiuerat, præterquam nil aliud in peiori stomacho repertum fuit. 10. Quod detentio vitri in stomacho cum sanitate persisteret; siquidem Pylorus non indè obstipaletur. 11. Quoad vitrum facilioris fit digestionis crystallo rupea. 12. Quod æruginosus, vel alter liquor, fieret ab indignatione, & clausura Pylori. Non autem à detentione corporis præter naturam siue vitri. 13. quod vitrum paulatim consumeretur in stomacho Gallinarum.

TARTARI HISTORIA.

1 *Tractatus de quatuor fictitiis humoribus, hoc loco iungendum esse, pro operis integritate.*

2 *Post qualitatem abjectam intemperiem elementalem, etiam dein agendum de Tartaro, ac tribus primis chymicorum.*

3 *Ortus & vita Paracelsi.*

4 *Is Tartarum, primus in morbum introduxit.*

5 *Cessit infeliciter lucta Humoristis cum Paracelso.*

6 *Vsi sunt deinceps remediis mutuatis, à seruis nostris fugitiuis.*

7 *Humores obmutuere dudum, quos ego tandem nunquam in natura fuisse, demonstraui, libro particulari.*

8 *Epitome eorum, quæ Paracelsus sparsim de Tartaro scripsit.*

1 DEcere mihi visum, physicalia præmittere in ordine ad rem medicam; vt potè qui cognitionem naturæ totius non nisi pro humana spectate valetudine semper existimauerim. Igitur tractatui de elementis duntaxat, quo abigam Scholarum figmenta, de compositione quatuor elementorum in vno quolibet corpore, quod mistum reputatur hactenus. Ostendam inquam non esse mistiones eorundem, nec luctas, nec intemperies, aut complexiones: prout nec morborum catalogum, ex fictis temperiebus qualitatum elementarium cum veritate stare posse. Id est. Scholas hactenus nescire causas morborum, quos pænè omnes eiusmodi qualitatibus inscripsere. Idem porrò nunc superest labor mihi, deficitis quatuor falsisque humoribus, horumque deuiis corruptionibus scribendum erat, atque ostendam, numquam fuisse eiusmodi humores in natura: Idcirco & æquè perniciosè hactenus erratum, tam in doctrina, cognitione, subscriptione causarum morbificarum, quàm in deuiis consequenter remediis, horumque directionibus & applicationibus vniuersis. Idque cum libro peculiari iam à me sit præstitum, anno 1644. Impresso Coloniæ apud Iocodum Calchouen, directo in prodromum huius operis, ac iuxta eundem ediderim alios duos, de Lithiasi nimirum atque tumultum Pestis, quibus ostendi, hactenus in Scholis ignorari causas illorum morborum. Igitur hic id attestatum fuisse sat est. Quanquam libri isti, pro operis integritate huc transferendi sint. Itaque causæ & essentiæ morborum, in hodiernum vsque diem, à Scholis stetere neglectæ, neglectique proin magis infirmis remediis iustis destituti. Nunc demum, 2
quia Paracelsus nuper est ausus, causam generalem pænè omnium morborum in Tartarum relegare; Ac quanquam primus Paracelsus id rememe satisfecerit: incertus tamen, & inconstans mansit an potius tria (quæ suo iure vocauit, tria rerum cunctarum corporalium principia;) Salem scilicet, sulfur, & Mercurium, in generalem conctorum morborũ causam quam suum adductum Tartarum, statueret. Ideoque vtramque assertionum præfatarum adhuc litigare reliquerit: attamen Medentum illustriores hodie se Tartaro dedere. Quapropter cum nec in neutro hodie sit veritas causarum & remediorum morbosorum, operæ pretium ac pro bono proximi; duxi, vtrumque Paracelsi errorem è Scholis euertere & auerruncare. Vt medentes, qui iam dum in Tartari doctrinam inclinant, tandem ablegatis erroribus cunctis, sese ad veram morborum atque remediorum cognitionem recipiant, atq; inde proximus emolumentum (quod vnicè optaui) recipiat. Rerum namque cognitio, iuxta jam à me tradita principia, per definitionem, hauritur: Definitio verò è causarum notitia sumenda est. Ideoque in tantis vndique tenebris, & rei medicæ insciriis conabor posteros, imò & modernos Tyrones, saltem deducere in veram morborum atque remediorum scientiam. Nam iamdudum spem amisi, seniores discere recusaturos, eò adducendos, tam præ ignauia assentiendi iuuentis paganorum iam potatis & in alimentum conuersis ac laborandi circa fornaces: quam verecundia discendi à misello me homuncione, Philosophorum postremo. Pater Pa- 3
racelsi, Equitum Teutonicorum Magistri nothus, in medicum triuialem euasit bibliotheca insigni ditem. Qui filium Aureolum Philippum Theophrastum à Bombast, Sphanheimiensi Tritemio commisit. Vndè arcanorum supellectile opulentus, ad opera Spagyrica sub Sigismundo Fuggero iuit. Non enim ibi Veneri deditus;

ditus, (triuium nempe sus cistra tetat) non denique ignauiæ, aut assentatione vitam suam triuit scientiæ auidus. Sub annum vigesimum namque varias mineratum Germaniæ fodinas inquirens, in Moscouiam tandem venit, in cuius finitimis à Tartaris captus ad Chamum, Sanuchus noster deducitur. Inde cum Principe Chami filio Constantinopolim ablegatur. Tandem circa annum ætatis 28. lapide potitus chrysopœio sibi donato. Cuius ergo Basilæam diuertit, vbi cum iam multis morborum sanationibus clarus esset, cathedram Medico-philosophicam obtinuit, vt laboribus Spagyricis se totum daret. Equidem vt lapis chrysopœius animum suum erexit, viditque augustam medentum suppellectilem, vagosque eorundem errores, iam dudum in principatum medendi aspirauerat. Docuit nimirum Basilææ toto triennio, exposuitque librum de Tartaro, item quæ de gradibus & compositionibus. Vtrumque nimirum sui ingenii opus ac multis anxietatibus grauatum. Interim vt sua quemque voluptas trahit, iusto nimis compotationibus indulgens, cœpit spernere cathedram, imò latinitatem; vnde pænè exciderat, ratusque est veritate dumtaxat Germanicè loqui debere. Itaque quanquam ingenio
4 raro natus, tamen dono Azoth quàm indaga-
tione theoriæ felicior. Is, inquam, nobis Tartarum primus in omnium ferè morborum causam obtrusit, accusauitque, cum nec in Scholis Veterum, vt neque in suis tribus primis sibi sat confidendum perspiceret. Cui patrono, hodiernæ Scholæ subscripsere. Ego quoque tanquam de reperto thesauro, mihi quandoque gratula-
5 tus totus consensi, donec Dominus me aliter
instruxerit. Imprimis disputarunt Galeni & Paracelsi asseclæ, an tartari & phlegmatis non essent eædem res, puraque tantum synonyma. At tandem coagula stupentes, nec vnico phlegmati tantam morborum cateruam audentes adscribere, doctores Galenici tartarum admiserunt, & remediis, quæ à seruis fugitiuis mendi-
6 carunt, vti cœperunt. Quæ etsi venenosa omnia
sordida & adulterata essent, sintque hodiè adhuc magis; tamen cognitionem cum thecis inuenere, vt indies in vsus deprompta sint. Saltem oborto Tartaro, humores penes emunctio-
7 ta ingenia, propemodum defecere. Itaque me-
dentum ignominia ex infelicitate curandi, retrospicere ad chymica remedia suasit, neglectisque artis suæ fundamentis, indifferenter tam remediis istis chymicis ac miserrimis venenis, quàm quæ describunt illorum dispensatoria, vti promiscuè cœptum est, tam ad deliniendos ardores, quàm abradenda phlegmata stomachi; adeo vt ignauia remediorum & theorematum Galeni perspecta, paulatim deflectant. Galenistæ ad tartaros. Ex multis itaque libris, quos Paracelsus de Tartaris scribit, in breue syrma
8 contraham quæ legi. Natura primum virgo ve-
nusta à peccato polluta est; non quidem suo neque idcirco ipsi in supplicium, sed cum in ingrati vsum creata esset, velut incolæ culpa fuit inquinata, vt saltem defectu naturæ, reatum aliquatenus pieret. Pœnituit quodammodò Creatorem, quod naturam inobedienti parere iussisset. Itaque statuit, quod terra deinceps tribulos atque spinas produceret; sub quorum allegoria Tartarorum maledictio & ortus nobis designantur. Materia nimirum illorum, quæ nos pungerent quàm acerrimè. Terræ nempe progeniem verba referunt, cuius vsu nobis tandem morbos incorporari significant. Primò enim, cum cibis ac potibus proditoriè hostes Tartari intrant, penetrant in profundum, commiscentur radicaliter & clauduntur sigillo occulto. Itaque sese, vel à puro alimento intus separant aliqui statim: alij verò vna cum alimento manent, quo absumpto, superstites coagulantur sub forma mucilaginis, luti siue boli, arenæ demum siue lapidis. Quæ tum nedum incapacia, vt recipiant vitæ spiraculum: verum insuper seruantia agrestem spinam, euasere omnium morborum causæ intimæ proximæ, calamitatis mortalium nutrices quotidianæ. Etenim simul atque sanguis, in substantiam aliti est conuersus & consumptus deinde, remanet sæpe hæc spinarum proles, exotica sanè coagulatione, si non quoque acrimoniis inepta. Indurescit enim quotidie magis, & mille hostilitatibus suum hospitium maculat. In eo verò Tartarus, ab humanis ciborum excrementis, distat, quod hæc putrescant; ille verò coaguletur. Felix ergo solus ille stomachus, & iecur, quæ Tartari quisquilias à putidis excrementis, in limine, ablegare norunt. Vt ab antiquo hoste tartareo, hæ nobis spinæ sunt procuratæ: Ita lapis, cadorum vini spondilibus adhærens, propter manifestam sui prærogatiuam, cæteris succorum coagulabilium classibus dans nomen, Tartarus dicitur. Vino siquidem, in vase, quaqua versus lapidoso cortice incrustatur, qui est Tartarus, à fæce diuersus. Hæc namque ad fundum decidit, coaguli nescia, ille verò circumquaque distentus, vas loricat, & à putredine æternum intus præseruat. Hospes ille cæterum, per alimenta, aduena, vocatur Tartarus peregrinus, ad distinctionem illius, qui intra nos, lege microcosmica, concrescit spectaculo fatali. Etenim quo violentum aliquod in nos irruit, eo ipso humores alimentares vita destituti, hostiles euadunt, coagulantur, & cruoris Tartarus dicuntur. Vnde apostemata, opilationes atque calamitates cæteræ, iuxta innatam cuiusque Tartari proprietatem ac voluptatem. Adeoque Tartarus ab ore, vsque in vltimas oras harundinum se insinuans, omnium quoque morborum est causa principalis. Hæc sunt quæ de Tartaro, ex Paracelso sparsim in vnum colligere potui.

TARTARI VINI HISTORIA.

1 *Piscatio Balena.*
2 *Spiritus vini deprimitur ad centrum vasis propter frigus.*
3 *Acetum quî distet à vino.*
4 *Vinum in vasis superficie, cur minus bonum.*
5 *Modus fiendi Tartari in cadis.*
6 *Cur se affigat vasis.*
7 *Coagulatur in affigendo.*
8 *Probantur præcedentia.*
9 *Error axiomatis chymici.*
10 *Coagulati vini in Tartaro, non est par historia, cum excrementorum in nobis coagulatorum.*
11 *Differentia Tartari & Duelech.*
12 *Tartarus non est prorsus aut verè recrementum vini.*

13 *Primus*

13 *Primus error Paracelsi.*
14 *Totaliter differt vini Tartarus, à coagulato recremento in morbis.*
15 *Alia temeritas eiusdem.*
16 *Cur tartarus non incrustetur super facem fundi.*
17 *A tartaro distinguuntur vina.*
18 *Tartarus, nec vinum est, nec eius fax.*
19 *Cur alkali è vino vel Tartaro, Tartarum dissoluat.*
20 *Fax vini pro parte, materia ad Tartarum.*
21 *Quam malè quadret Tartarus nostris coagulatis.*
22 *Tartarus est inter sales coagulatos, non inter lapides, vt nec inter excrementa.*

NTAQVAM reiecero necessita-
tem, quam sibi Paracelsus finxit
ad constituendum Tartarum, in
omni alimento, pro caosarum
morbificarum inuentione, vtque
commenti istius vanitas manifesta fiat, iuuerit
ante omnia modum exponere, quo Tartarus
modo, in vino subnascitur, siquidem (prout
credi cœptum est) inde morborum causæ om-
nes, familiam stabiliant atque nomen desu-
mant. Cantabi, quos Bascones vocant, prius-
quam nostris associarentur Batauis, in venatum
Balenæ, sæpè sub Groenlandia (quæ hodie de-
fecisse putatur) subter Syrtes (Atalayas vo-
cant) frigore præuenti, vina cocta, alias sat ge-
nerosa, habebant conglaciata. Circulis ideò à
1 cado ademptis, nudam vini glaciem, forma va-
sis pristini, sub dio exposuerunt. Vt vnica dein-
ceps nocte, residuum penitus congelaretur. Quo
2 facto glaciem terebrabant, ac circa glaciei cen-
trum occurrebat liquor colore Amethysti, vini
merus spiritus & igneus vitalisque liquor gla-
ciari nescius. Glaciem itaque vini liquatam igni
bibebant, reddito sibi liquoris illius vitalis tan-
tillo. Historia eo fine adducta, quò constet spi-
ritum in vino, naturaliter fugere à frigore, se-
que è proprio domicilio, ad centrum vini sen-
sim recipere. Contra verò, vina insolantur vt
acescunt, auolatque spiritus vini & relinquit in-
3 solatum post se sui cadauer acetum. At cum sit
longè optatius, spiritum in vini centrum conce-
dere, quàm euolando euanescere; Ideò necessi-
tas, in vinorum conseruationem, frigida, atque
profunda cellaria inueniri fecit. Austriaca qui-
dem, continuo velut fermenti æstu operantia,
viscida sunt. Hinc namque Viennæ Cellaria,
centum non minus gradibus plerumque profun-
dantur. Hispanica vina idem tolerarent, nisi ad-
misto gypso cautio adhibeatur, dum sub torcu-
lari premuntur, quod *Hiesso*, vocant. Itaque in
cellariis frigidis, vini spiritus præ frigore ad vi-
4 ni penetrale recurrit, seseque abdit. Vinum er-
go, in cortice circumcirca quia frigus vas ver-
berat minùs spiritus habet quàm in sui inte-
rioribus. Vnde consequens, quòd vti vini spiri-
tus defectu, vina insolata acescunt: ita quoque
proportionaliter, vini extimus cortex, in fri-
gore penus, fit acidior, quàm in suis centrali-
5 bus. Itaque dum musta in penum sunt allata, &
dum deferbuerunt, mox spiritus illorum intrò
fugit, vitans, frigora, atque ideo vini cortex,
iam parum factus quoque acidulus, incipit age-
te, super fæcem, turbido adhuc vino innatan-
tem. Impossibile est siquidem aciditatem vllam
esse, quin reperto sibi proportionato obiecto,
etiam confestim non operetur in illud. Hæc ni-
mirum est naturalium lex & necissitas. Per exem-
plum. Acetum, vtcumque flaccidum, si reperiat
lapidem Cancrorum, non potest se continere,
quin confestim non operetur ad illius dissolu-
tionem, commuteque in liquorem diaphanum.
Acidum ergo in vino, iam saturatum fæcula, & 6
sua actiuitate iam exutum, ad coagulandum se
inclinat. Non potest autem coagulari, in medus
vodis, odore sed parietis fermẽtante, opus habes,
quo velut putrescat. Ergo coagulatio fit ad vasis
latera, quibus se affigit. Iuxta tritum Chymiæ
axioma: *Omnis spiritus dissoluens, eâdem actione
qua corpora dissoluit, coagulatur.* Acidius ergò vi-
vinũ in sui cortice, fæcem dissoluit: quia mox sal
acidus, dissoluentis spiritus acidi simul cum dis-
soluta fæce coagulatur, apponitque se, vicinati
vasis lateri siue concauo. Idque ne ambo (dis-
soluens nempe & dissolutum) à coagulando im-
pediantur: sed saltem altero latere, à liquore non
circumdetur. Affigitur ergo, noua coagulatio-
nis proles Tartarus. Intellige etiam priusquam 7
coaguletur, nondum esse coagulatum, atque
ideo acidulum istud vinum, fæce iam à se disso-
luta, in instanti antequam coaguletur, vas ar-
ripit, seseque ibi propria coaguli colla, affigit, &
agglutinat. Alias sideret ad fundum. Hoc ipsum, 8
vini est Tartarus, de quo noster sermo. Hæc sic
se habere, probat acetum ipsum; Insolatum
enim vinum, & calefacto per solem vase, nun-
quam acetum, tartarum in vase habet. Est ta-
men eadem materia, solo frigore, vel calore
differens. Illic quidem cum tartaro, hîc verò 9
absque illo. Imprimis notabile ex præ dictis
elucet, quod Chymiæ præfata Maxima in eo ef-
fet, quod dissolutionem corporis, simul cum
coagulatione spiritus, eadem numero actione,
fieri velit. Etenim si non intercederent diuersa
motuum momenta, ipsum coagulatum non ad-
hæreret tenaciter cado agglutinatum, quasi ex
liquato, ibidem foret affusum: sed si coagula-
tur in ipso motu dissolutionis, decideret ad fun-
dum, specie coagulati, non autem lateribus ad-
hæreret. Vice versa autem in regione fecis non 10
reperitur tartarus. Alterum, & maioris momen-
ti notabile esto, quod prorsus impertinenter vi-
ni tartarus, ad similitudinem coagulatorum in
nobis sit assumptus. Quare impertinenter tar-
tari vini nomen, historia, modus, atque finis, in
causas morbificas sunt introducta. Fientque ist-
hæc manifesta, vbi tartari in cibis, atque po-
tibus, commentum palam fecero. Saltem quod
Tartarum vini attinet: is enim non est vino pe-
regrinus adoena, exotica matre materia produ-
ctus, contra aut præter vinorum naturam: vt
neque ad pianda scelera, à vino patrata, adiun-
ctis in maledictionem. Deinde nec coagulatur
tartarus vini vnquam, coagulo sibi proprio,
(quanquam alias Paracelsus sic ratus sit) sed
coagulatur tartarus, postquam aciditas dissolu-
tiua vini, exantlata, & saturata est per fæcem.
Id est, Aciditate, à dissoluto contento seperata, 11
meditatur coagulationem facere: non quidem
verum efficere lapidem: sed fictitium, vtpote
qui denuò in aqua feruida dissoluitur, tanquam
sal acidus in liquore qui vulgò proin cremor
tartari vocatur. Quæ cuncta sanè nostris coagu-
latis malè quadrant. Quæque tamen per tartari
simile identitatem, in alimentis singulis, vi-

noleoio commento intrusa sont. Denique &
12 istud violeotum. Quod tartarus non sit vini excrementum, nisi pro vna parte, quæ est fæx soluta; quod sanè Paracelsum quoque non latuit. Qui sobinde vini tartarum, longè supra vinum extollit, ceo maiorum virtutum hæredem.
13 Qupcirca malè accommodat tartarum vini, per identitatem entis, & formationis, cum tartaris morbosis, quos excrementum, imò maledictionem è tributis & spinis consurgentem, siue hospitatum ens Cacedonium, in poto Saphyrico ente tectum, vocat. Tartarus ergo vini, etsi quis esset alius, in morborum materiaio erectus, malè simul consonarent, etiam iuxta Paracelsi mentem, sumendo morbosos tartaros. Adeoque & morborum causam, non nisi impertinenter in
14 tartarum retulit. Cum non conueniant vllatenus in materia, efficienti, modo, causa coagulationum, in coaguli termino, obiecto, vt neque io principiis. Non enim arena aut calculus, elixando resoluuntur, prout alioqui tartarus vini. Tota est ergò metaphorica, nominis,
15 & proprietatis transsumptio, friuola, & audax asserendi temeritas, conspurcando omnia creata maledicto, sic vt totum per totum, nil nisi tartari esset: atque eò audacia est progressa, quod fingant tartarum, etiam in medullis, non tamen coagulabilem, quem nec vidit vnquam Paracelsus: sed solo ausu asseruit. Tartarum iam fabricat non tartarum nec coagulabilem. Adeoque vt omne nedum coagulabile, & soliditatem habens; sed vt liquorosum quodlibet: id est, vniuersa creatura, nil nisi tartarus foret io peccati pœnam destinatus. Dum iam mustum deferbuit, dulcedinem amisit, & vini qualitates assumpsit, fæx tota in fundum cecidit: tuncque incipit transmutatio acidioris partis vini, in fæcem agere. Siquidem sensim, quod magis spiritu vini fœcundum est, interiora petens, destituit superficiem cadi, hoc autem inde acescere incipiens, nec reperiens obiectum in quo agat sibi vicinum: nisi tantùm in fundo, illud ibidem sensum dissoluit, fit nimirum aciditas eius, sensim stabilitur magis. Atqui cum omne acidum corrodendo velut ebulliat, hinc fit, quod cum acidum quod circa fundum est, super fæculam egerit, inde assurgat aliudque loco substituatur.
16 Lenta proinde est tartari generatio. Ac nequit ergo tartarus affigi in fundo, ob inquietudinem continuæ ebullitionis illius. Quapropter generosa, nec facilè à fugiente spiritu destituta vina, ooo promptè acescunt, nullumque aut paucum
17 edant tartarum. Annosa autem Rhenana, flacescunt quidem in gustus vinosi gratitudine, quatenus illorum acidum, in fæce combibitum est, attamen fiunt stomachica, quippe quod illorum spiritus non sint absumpti, ad fæcum & aciditatem proportionem. Rubea verò gallica, nisi fæcem seruauerint, quamque ideo mattem sine nutricem aiunt, propriam tincturam dissoluunt, suaque aciditate eam combibunt: atque ideo bima euadunt discolora, nisi valde generosa. Est siquidem vinorum tinctura quoddam corpus separabile. Generosa autem rubea, quia tardius acescunt, ad plures seruantur annos. Alba verò holigophora, nisi à fæce sequestrentur, mox flaccescunt. Etenim ablata fæce, cum illorum acidulum non reperiat obiectum quod dissoluat, manet vinum in pristino suo statu. Non
18 est tartarus ergo vinum aut fæx amplius; sed ex ambobus constitutum neutrum. Quod autem sic se res habeat, patet, quod tartari plus dissoluatur in aquæ pluuiæ vnciis decem, quàm in vini vnciis ducentis, vtcunque bullitione agitetur. Ob aciditatem vini nempe, qua tartarus coagulatus est. Denique vnciæ sex salis tartari, 19
dissoluunt vncias septem crudi tartari, eo quòd lixiuium salis istius combibat aciditatem tartari Quod autem tartarus constet fæce vini & non ex solo vino, probant Typographi, qui vel fæ- 20
cem vini vel tartarum par sibi atramentum parant. Et vtrumque horum distillando, eructat similem omnino odorem atque par oleum. Tartarus autem non dissoluitur in aqua frigida, eo quòd fæx vini io tartaro cingat salem sic, vt frigida nequeat penitius penetrando dissoluere. Itaque cum natiuitas tartari non alibi consistat, 21
nisi in succis vinosis, spiritu vini actualiter constantibus & leuiter acescentibus, propter fugam spiritus intro! Cognoscant hinc Paracelsi Scholæ, quam malè quadret tartari speculatio, morbis etiam iis, quorum ergo est inuentus. Siquidem calculus noster, nullatenus aquis bullientibus soluitur. Eo quòd Tartarus potius inter sales, siue succos sale coagulatos, quàm inter lapi- 22
des sit annumerandus.

INVENTIO TARTARI, In Morbis Temeraria.

1 *Nullum morbum oriri à tartaro.*
2 *Insulsus Galenus circa Lithiasis materiam.*
3 *Galenus in hoc sæpè deceptus.*
4 *Putauit calculum in nobis, per elementum ignis indurari, in medio lotij.*
5 *Aliquot eiusdem ignorantia*
6 *Appellatur ad iudicem neutrum.*
7 *Inexcusabilis humoristarum torpor.*
8 *Explicatio dati.*
9 *Paracelsus accessit propinquius ad lapidum naturam,*
10 *Sed ea spontando etiam lapsus.*
11 *Recantat Paracelsus.*
12 *Prorupit eius temeritas, ex ambitione Monarchiæ.*
13 *Stoliditas comes ambitionis.*
14 *Paracelsi nutans inconstantia.*
15 *Per Metaphoram microcosmi, deceptus.*
16 *Occulta eius iactantia.*
17 *Per Aristot. ausus.*
18 *Microcosmi metaphoram distare à veritate.*
19 *Paracelsus non sat fisus in ventre tartari.*
20 *Duo eiusdem inscitia demonstrantur.*
21 *Ortus morbi hæreditarij.*
22 *Vtrumque extreme erratum esse in Scholis.*
23 *Agrestis est Paracelsi Philosophia de Tartaro.*
24 *Probatur error illius.*
25 *Incongruentia Paracelsi.*
26 *Paracelsus ignarus formalis transmutationis rerum.*
27 *Pergit stolidè.*

VANDOQVIDEM Tartarus ad calculi considerationem primitus 1
in Medicinam intrauerit, tractatum de Lithiasi expediui, atque sub prælo, ostendi, Tartarum, à natura Lithiasis esse alienum. Nunc demum patefaciam nullum planè

planè morbum è Tartaro oriri: sed eius meditationem, in morbis, esse frustraneam. Cognouerat Galenus hominem in renibus & vesica, calculis & arenis granari: nesciuit autem cui causæ tantam in corpus duritiem ascriberet, tandem non reperi, quicquam condensari posse, excepto vnico excremento: quod muccum dico, ille verò phlegma vel pituitam indigetat. Cumque deprehenderet, calculum in renibus, adeoque in vltimis exitus oris succrescere, eoque nil præter suos humores accessum habere putaret; audacter affirmauit, idem in lotio accidere, atque ideo calculum non aliunde, quàm ex nudo phlegmate posse constitui. Quod quia a-
3 quæ elemento, & proprietatibus aqueis insignit, ideò ab aquæductis in nobis concrescere debuisse. Attribuit ipsi inuentio, potissimum quod oblato in vesica calculo, continua mucci, simul
4 cum vrina esset excretio. Cogitauit itaque ignem ostium, vnum quippe de quatuor elementis, quæ in nostri constitutionem concurrere credebat, necessarium pro calculosæ materiæ induratione, & phlegma exsiccaturum, vel mediis in vndis, cum alios præter calorem & fri-
5 gus, operatores in natura nesciret. Non enim sciuit, quod vniuersa quandoque, ex nihilo orta essent: nunc demum, necessitata continuitate in natura, ex quadam seminum genealogia deinceps res quæque profluerent; non autem casuali elementorum confluxu, superuenientisque caloris aut frigoris virtute, tam assabre ordinari potestatibus vitalibus. Neque considerauit eiusmodi qualitates primas ad summum & extremum, nil quicquam generare posse, aut contribuere ad nouum ens: sed saltem occasionaliter vitales seminum dispositiones promouere vel retardare in sui simplicitate, non autem quateus combinarentur elementa. Me sanè sui laboris miseret, & quod suæ credulitatis pœnas luat omnis hactenus posteritas ægrotorum, quod Lithiasis causas nusquam ex condigno sit mensus, aut à seipso semel petiuerit (vt alias debebat) antequam medendi methodum erigeret. Anima sic fit pedissequa suorum appetituum, *plausibilesque sibi fingit rationes iuxta appetitum* perturbationis, quæ illam loco dimouit ad confessum sui. Idcircò peregrinus Iudex, ad ratio-
6 nes à nobis inuentas aduocandus est, ne creduli nostra adoremus figmenta, & tamquam filios amemus ac pro iisdem contra æquum, vt parentes pugnemus. Ignis igitur, sit iste Iudex, ratio-
7 num trutina. At sub Galeno nondum Pyrotechnia nota, sed inter symmistas, Pytagoræ silentio sub sacramento occultabatur. Nunquam
8 enim Galenus, vel rhodostagma vidit. Igitur excusabilis esset in tanta cognitionum egestate, sua sorte ambitio ad medendi principatum, si semel saltem muccaginem è naribus vel calculosa vesica manantem sub tepore nostri simillimo, coxisset in vrina, vel per se, citra lotium exsiccasset. Etenim reperisset haud dubiè phlegma illud quod rebatur in nobis ad lapidis consistentiam indurari, nullo penitus gradu caloris, vnquam aut vspiam lapidescere, muccaginem nullam (nisi alias lapidis semine grauidam) vnquam indurari: sed in leuem tophum atque friabilem constringi, vel collæ instar iterum resolui. Sic enim oportuerat medicinæ monarcham processisse, & non se ludibrio posteritatis & emunctæ naris coætaneis, exposuisse, quod tam lurido contentus commento de morbis, de ægrorum ærumnis vita & sanatione sua impleuisset ingentia volumina. Non equidem inficior, quin ali-
qua mucilago, subinde lapidescat: sed constans 9
nego, id fieri, in quantum viscida, aut muccida est: at dumtaxat, si semine petroso sit grauida. Nam saxa friabiliora non puro diaphano quoque liquore; sed lutoso, mucilaginosoque constant. Quapropter Galeni doctrina muccida tota ac pituitosa, seminata in petra exaruit, sterilis sine spica & fructu mansit in Scholis, ibidemque sub Cathedra ægrotauit, & iamiam mox discussa in pulnerem, friabilis euanescet. Equidem sequentes ætates ad credendum, quàm inuestigandum proniores securæ sunt antecedentium gregem, euntes non quà eundum: sed quà itur etat, ancorumque inscitiis sub ignauiæ ductu, faciles Scholæ
subscribunt hactenus tantæ ignorantiæ. Quare 10
Paracelsus ad nouam venturi Heliæ artistæ Monarchiam adspirans, stertentium tepidis, torpidisque somnis non acquiescens, firmiora quærens lapidum principia, finaliter inter suas disquisitiones admirans tartarum vini, animo spem grandem concepit, sonitque; putans omnem lapidem, tam in magno vniuerso quàm in Mi-
crocosmo, esse merum tartarum. Temeritate au- 11
dendi dein progressus cœpit affirmare, omne corpus suam depromere soliditatem, eodem cum tartari coagulo; vt quos antea à maledicto rebus superuenisse dixerat, nunc seminum destinatione ab exordio fuisse, possit recantare. Hocce suum de Tartaro, & sat ingeniosum in-
tentum deinceps traducens, vberrim collegit, 12
quod prout tartarus erat lapis è vino (lapis inquam metaphoricus, quia resolubilis aquis) ita calculus, consimili coagulo induraretur ex potibus & cibis. Sic enim certa calculi initia se habuisse ratus, leporem auribus se tenere credidit. Placuit illi ausus, & spe Monarchiæ inde erectus, cœpit omnes propemodum languores multis voluminibus & Scholis suo commendare Tartaro, ita vt & Pestem è Tartaro oriundam crederet. Felicis, facilisque huius inuenti tanta porrò fuit consecutio, vt inde sibi sponderet Monarchatum in medendo. Verùm cum satis
perspexisset elementa, complexiones & humo- 13
res defecisse, nec morbis satisfacere, atque adeo nondum morbi veram causam enotuisse in Scholis, quamque sibi cum tartaro enucleasse pollicebatur, tandem vt morborum causas stabiliret, asseruit cuncta solida ante menem esse tartarum, aut eundem pro magna sui parte, in nostri perniciem continere. Quasi inmensa Bonitas, in creationis obiecto, morbis nostris, sollicita saltem inhiasset. Labor Paracelsi & æmulatio inuenendi causam morbificam nobis gratificando sunt. Qui Scholarum sciens inanes nugas & turpia otia totus contendit in bonum publicum. Ac credidero, si ambitionis fuisset negligentior, quod in vera medendi fundamenta per munificentissimam Dei gratiam peruenisset. Sed vt ambitio est tumida, suspensaque semper ex alienis arbitriis, ideo Deus permittit in incertum
semper fluctuare ambitionem. Inconstans ergò 14
Paracelsus, nusquam potuit sibimet satisfacere per tartari inuentum, quocirca nunc ad complexiones dein ad Astra, tum verò ad tria prima transcurrit, & ipsa elementa inuocat, vt morborum causas stabiliret. Etenim accusat nunc crystallum, in quarto gradu caloris, vt ignis

prolem:tum verò, vt aquæ filiam,ait summo fri-
gore induratam. Dei ingentem vitricumulum;
continuo igne exustum, ac(friuolè imminutum)
io beryllum transire affirmat, tartari sui oblitus,
& primis qualitatum complexionibus per gra-
dus elementales addictus, beryllom Cœli, & al-
tioris ignis prolem affirmat. Immemor se in suis
Heluetiorum rupibus vidisse, glaciem immani
frigore, forte à mille annis constrictam iacere,
non tamen crystallum esse: sed permaoere gla-
ciem, vt ab initio. Nondum ergo plena requie,
in tartaria quieuit, sequacium oculos & credu-
litatem perstrinxisse, sibi gluriosum nomen fa-
bricasse, confidens ad aliam anehoram, spei suæ
15 postremam confugit. Metaphoram microcosmi,
in ipsam nempe veritatem transsumpsit. Volens
noo omnifariam & plenè, totum ad amussim
vniuersum exprimere, atque reipsa continere in
omnibus differentiis terrarum, montium, fon-
tiom, lapidum, fodinarum, plantarum, piscium,
auium,quadrupedum, reptilium, stellarum quo-
que, cum omnibus proprietatibus,moribus,tem-
16 pestatibus, morbis, defectibus, & alteritatibus
eorundem. Asseuerans, nisi hoc penitus fundi-
tusque sciamus & credamus, scienter, perspica-
citer, distioctè, certissimè, profundissimè, pro-
priissiméque, in vnoquoque creatorum nos fore
inhabiles ad Philosophiam, ad exercendam me-
dicinam, vel ad disputandum contra suas hypo-
theses. Quinimò hanc particulam indubiam,op-
ticamque scientiam, decuplo facilius addisci ait,
quàm insalutiferum latinum. Quo elogio apud
suos creditur, bonum scientia præfulsisse,qui nu-
pero orbis testimonio incurabiles morbos solus
17 expugnauit.Sic & Aristoteles, ad Philosophi au-
tonomasiam aspirans, spreuit contradicentes suis
& falsis quidem initiis. Non secus atque nigro-
mantici sibi fidem poscunt, citra demonstra-
18 tionem. Sit æterna Domino meo laus, & glo-
ria in omni benedictione, qui nos non ad ima-
ginem impurissimi mundi; sed io typum diui-
næ suæ imaginis plasmauit, in filios electionis
& cohæredes, suæ idcirco gloriæ per gratiam
adoptauit. Dolenda certè, atque nimium mise-
randa illius similitudinis esset cooditio, quæ nos
subter legem omnium calamitatum hactenus
subegisset, à creatione vsque adeo & ante pec-
catum dumtaxat, vt tam abiectè rei sculptum
essemus: quasi mundus pro seipso, non autem
pro nobis tanquam fine vltimo conditus esset:
nos autem pro mundo, cuius nimirum tantum
icones essemus; deberemus nimirum calcolosi
fieri, vt saxa & rupes repræsentemus. Adeoque
omnes omniob essemus calculosi ex æquo, le-
prosi, &c. Vel non omnes æqualiter microcos-
mi. Enimuerò cum sumus ex creatione, id quod
sumus, & calculus fieret, vt rupes ræpræsente-
mus: Iam mors & morbus erant antè in nobis
quàm esset præuaricatum. Facessant hæreses.
Neque enim caducum omnea patimur, nec qui
eo laborant illum habent, vt quandoque toni-
tru vel terræ tremorem aut suæ inconstantiæ ig-
oorum aëris Lorind repræsentemus. Nunc au-
tem si huius saltem rantillum verum esset, vti-
que secundùm iustitiam qui pariter damna, de-
beret quoque percipere vtilitates. Microcosmi,
vsque adeo, imprimis volare deberemus: cum
rationabilius sit, nos aues referre eitius, quàm
saxa,aërisque aut aquæ procellas. Facessaot ergo
è natura sensus allegorici & morales. Natura per-

tractat entia, qualia reuera & actu subsistuot, in
eotitate substantiali, ac profluunt à radice semi-
nis, vsque in tragœdiæ epilogum. Nec aliam in-
terpretationem admittit, quàm per fieri & esse,
ex causis ordinatis. Aduerto etiam, Paracelsum 19
inuento Tartaro, ac io morbos introducto, non-
duo sat securum stetisse: siquidem etiam Tarta-
rum, primis nostræ constitutionis initiis immis-
cet, adeoque nec ipsa rerum semina, à Tartaro
eximit: sed radicaliter intimè, atque pœnitissi-
mè Tartarum seminibus immistum vult, quo
morborum hereditariorum seminarium inue-
niat. Cuius denuo mistionis oblitus, ridiculum 20
dicit. Mulierem inquit, à virili spermate concep-
tum Tartarum separare, in se rapere, recondere,
& velut anatomiaato semine, se Tartari illius
hæredipetam constituere. E conuerso, nunquam
vini spirituum sic per circulationes possibiles de-
purari, quio non adhuc in se suum contineat Tar-
tarom. Quasi Tartarus foret vniuersi radix præ-
cipua, vel illi immediatus comes. Ego verò scio,
si quid peregrinu materialiter in semine est, nol-
laio sequi geoeratiooem. Denique, quod semen
Adami, materialiter in Paradiso paratum, non
generasset perfectiorem prolem, quam deinceps
quod à lapsu factum fuit in illo. Probant id io
primis Cain, & Abel. Tandem si Tartarus, tam
intimè seminibus indolesceret, vt materialiter
post multos à generatiooe anoos, se à toto sepa-
rando, causaret morbos hæreditarios: nō sanè ille
Tartarus, per Magnetem muliebrem tam citò se-
parabilis esset: cum siquid è semine separetur Gas
fit, diametraliter Tartaro oppositum. Etenim si
vtĕrus, aliquid è semine separaret id trahendo
contingeret; trahentium autem ea est coodirio, vt
pro se & ad se trahant, & tum cessent: sin autem
ad separandum, vterus extraxerit, iam noo erit
metus de malo hæreditario, siquidem vterus, se-
questrādi noxij vim habet. Deniq; temersi morbi
sensim in palæstram venerint, nunquam tamen
semini permistos fuisse materialiter, per modum
Tartari, non Tartarum, noo cretam podagricā in
semine præexstitisse: sed morbos à parentibus tra-
ductos, latêre characteraliter, in vita media, Ar-
chei, cuius sigillum, taodem sua dierom sub ma-
turitate erumpit, corpusque sibi idoneum fabri- 21
cat, adeoque fit Archeus morbi, cum omni pro-
prietate requisita seminum. Nam & morbus, est
naturale constitutum de semine proueniens, Ar-
cheo constans, vt efficiente causa. Rusticè alio- 22
qui censum est in Scholis, corpora morbosa ma-
terialiter consistere, ad generatiooem hæredita-
rij defectus. Idiotismum quoque continet mor-
bum, extra numerum agentium naturalium, &
eotium corporalium excludere, cum & materia
(quam aiunt morbificam) subindè ad digitum
obuia sit, si oculis lustretur. Si ergò morbus, iam
inter entia naturæ censis, quidni proprij semi-
nis necessitate stabiliretur? Agrestis est Philo-
sophia, quod Tartarus ab initio in semine 23
fuisset, & triginta post solidos annos, inciperet
prima coaguli principia, sibique augmentum
ac velut particularem Remp. meditaretur, id-
que totum, absque seminis directione. Deus
non fecit mortem, nec ideo seminibus conne-
xuit Tartarum, morborum materiam. Si enim
Archeo seminali tam stupidi errores obueni-
rent, iam Rector naturæ habenas eiusdem de-
seruit, & genus humanum propediem ruet.
Absurdum quoque dictum Paracelsi, quod ne
quidem

quidem vini spiritus suo careat Tartaro. Nam etsi per seculum circularetur, tenera nullum tamen vnquam seponet Tartarum. Paracelsus e-
24 nim, qui illum spiritus vini Tartarum nunquam vidit aut reperit, bonæ suæ fidei idcirco credi vult, non secus atque alibi, vbi putat aquam quoties videri desiuit, omnino in nihilum abire & de nouo aliquando creari. Non enim sequitur: è spiritu vini fit sal in sale, Tartari coagulum suscipit: ergo spiritus vini continet Tartarum. Quoniam etsi omne coagulatum, Tartarus esset. (Quod non) Non tamen corpora continent illa, quæ tandem ex iis fiunt. Puta ex gramine lac, ex lacte sanguis, & ex hinc semen humanum fit. Non tamen gramen hominem in se
25 continet, vt nec gramen lac vaccinum. Prodit ergo idiotismum suum, quod velit omne corpus, quomodocumque coagulabile, esse Tartarum. Id est totam naturam esse Tartarum, ad introducendam morborum causam, etiam ex defæcatissimis liquoribus. Perinde enim fuisset, dixisse materiam morbificam sumi de corporibus creatis: at quid tum, præter se ridiculum fecisset; nonne idem nunc? dum omne corpus tam coagulatum, quàm vnquam coagulabile, sub Tartarum stringit, ad morbi causam inueniendam? Quid enim noui adfert, quod antè non sciebatur, præter nomen Tartari? Nonnè Galenus sciuit morborum causam materialem esse coagulatam, vel coagulabilem? Per nomen Tartari ergo, saltem oculos perstrinxit. Cum corpora coagulabilia, non assumant duritiem, aliunde, quam ex proprij seminis destinato: non autem per modum, quo vinum & fæx, agendo se constringunt. Imprimis hæc repugnant sacris & suæ ipsius thesi quæ docent, morbos à peccato aduenisse in hominem, & thesis, esse virgini naturæ, inspersum Tartarum. Ac per consequens ante transgressionem, corpora in se habuisse coagula sua, & non à Tartaro. Etenim in naturæ historia reperisset, si non Idiota, nullum liquorem subire coagulationem vi Tartari: sed Creatoris intentione, in seminibus elucescente. Ideoque quicquid condensatur est noua generatio: non autem præexistentis Tartari maturatio. Aliàs namque Tartarus ante peccatum in cibis nedum fuisset: sed tota natura nil nisi morbus, fuisset, mortisque causa supplicium ante offensam, & mors à creatore orta essent. Paracelsus
26 enim, alibi perpendens, sapores in transmutato permanere, longius adhuc aberrans, putauit, essentias non moui, non corrumpi, non denique transmutari: sed in fimis animalum sospites permanere, persuasitque sibi, vbi saporum nulla vel tenuia forte vestigia remanerent, pristinas quoque essentias, sospites superesse; malè à Scholis edoctus, quod idem accidens, non migraret de subiecto in subiectum. Adeoque & transmutationes rerum negasset, si pressus fuisset. Voluit nempe stercoratos agros fertiles, quod in fimo, sospites vegetabilium essentiæ, radices satorum subintrarent, interitus nesciæ. Suæ non amplius doctrinæ memor, qua fimum animantum omni proprietate concreti orbatum, solamque esse vltimam materiam salium. Alibi verò vult, fimum, continere potissimam Tartari materiam, & hactenus non stercoratos Bohemiæ agros, fructus edere minùs tartareos, quà qui fumine lapideo, siue terreo, vel demum fimis animantum impinguati essent. Quibus nimirum sub dio, longa annorum serie, hoc fumeo terreum sponte liquescit. Quoniam hoc fumen magis agrestem atque petrosum Tartarum in herbis produceret, quam fimi toties recocti & depurati in salium materiam. Quorum 27
respectu fimi aliquot instar saponis à linteis eluunt. Eoque insolentiæ, cum suo Tartaro deuenit Paracelsus, quod quoties aliquid vesicam roderet, aut stranguriam afferret, confestim id calcem Tartarum pruinosum, vel simile quid nominet. Quasi calx & tartarus, jam essent synonyma! quasi in medio lotij aliquid absque vstione calcinaretur! quasi calx non præsupponeret materiam ex qua, lapidum! Cum cinis non sit, qui non antea carbo. Tandem agnoscit & Tartarum medullæ, non coagulabilem. Quomodo autem hunc nouit, quem videre nunquam potuit? Sibi enim in cunctis credi vult qui microscomi entia, & proprietates omnes, perfectissimè nouit. Sed cur Tartarum iam vocat ens non coagulabile! nisi vt omnes morbi velint nolint, suo obediant Tartari figmento? Etenim somnia microcosmica, non potui Christianus admittere, vt à Paracelso tradita sunt. Id est literaliter, & non metaphoricè intelligendo, qui sensus à rerum naturalium historia semper exulat. Nec Tartaros eius tolero: sed iuxta eundem Paracelsum dicam, *Nemini credendum, quod per ignem probare non potest*. Ideoque calcem, in nobis non consentiam cremari, vt neque in nobis Tartarum nasci, qui non nisi in liquoribus vinosis, Tartarum agnosco: Materiam autem Tartari permanere de generatione in generationem, per digestionum officinas ceu fabulam reiicio.

ALIMENTA TARTARI Insontia.

1 *Medici hodierni paulatim assuescant doctrinæ Tartari.*
2 *Argumentum contra Tartarum.*
3 *Tartarus morbosus non esset creatura.*
4 *Tribulos & spinas non significare Tartarum.*
5 *Duæ sorores vterinæ in natura.*
6 *Quo medio fiant transmutationes solidorum.*
7 *Apistocum.*
8 *Adynaton, impertinentia aliquot.*
9 *Inconstantia Paracelsi.*
10 *Friuolum.*
11 *Absurda, ad Tartari positionem consequentia.*
12 *Archeus sibi praparat materiam, dum eandem non reperit.*
13 *Error Paracelsi, circa microcosmi Ideam in pane, circa anatomias essatas in cibis, & pharmacis.*
14 *Absurda alia.*
15 *Notobilia aliquot contra Tartarum cibalem.*
16 *Virilis ætas minus obnoxia lumbricis.*
17 *Decepit Paracelsum, lapis denti adnatus.*
18 *Hinc natum aliud figmentum.*
19 *Probatur præfata assertio, & aliquot absurda deteguntur.*
20 *De lapide dentali aliquot absurda.*
21 *Friuolum Paracelsi.*
22 *Quid sit lapis dentalis.*

23 *Ortus, & fiendi modus.*
24 *Oeconomia dentium.*
25 *Ætas sua dentibus.*
26 *Frigida cur denti hostilis.*
27 *Error circa duritiem calculorum.*
28 *Cur renum calculus tandem pallidus oriatur.*
29 *Inconstantia Paracelsi.*
30 *Eiusdem neglectus.*
31 *Instantia axiomati illata.*

1 EMunctiores Medicorum, paulatim
sic à Scholis humoristis recedunt,
vt cum Paracelso omnes propemo-
dum iam morbos vni adscribant
Tartaro. Quarè oportuit, meæ depingere pœ-
nitentiæ exordia,& quousque me seduxerit olim
iuuenilis, & inconsiderata credulitas. Interim,
cum iudicij consilium emanet ex intellectu per
gratiam Dei, cum libera assentientis voluntatis
electione, nolim quenquam cogere. Quisque
incoactus eligat, quantum recepta in intellectu
charismata veri ostenderint. Ego saltem verita-
2 tis naturalis & auidus, licet hebes indagator
meditari cœpi, si Tartarus aliquis sit in nobis
cum proprietate subsistendi, neglecta nimirum
atque peracta, omni in nobis digestione, à re-
tenta potestate, reassumendi coagulum inuitis
nobis; ille vel erit miraculosus, siue supernatu-
ralis, vel planè naturalis vel præstigiosus, siue
diabolicus. Qui, licèt non sit supra naturam,
propter inconsuetum tamen in natura ordinem,
sequestratur in classem peculiarem. Quicquid
autem solum per artem subsistit, cum formæ
essentiales sint seclusæ ab Artificum potestate,
ens artificiale inde oriens, non cadit subter con-
siderationem medicam. Ergo à sufficienti enu-
meratione partium commendatur præfata Tar-
tari diuisio. Denique etsi Tartarus esset morbo-
sus & hactenus præter intentum naturæ huma-
næ, non esset tamen in sui entitate præter natu-
ram; cum omne ens materiale gremio naturæ
claudatur. Itaque siue Tartarus sit supernatura-
lis, siue merè naturalis, saltem esset creatura:
creatus ergo Tartarus esset ab initio, cum nul-
lus deinceps à peccato creatus legatur, neque
materiâ vlla formaliter per maledictionem
3 transmutata. Ergo Creator fecisset supplicium
ante culpam,& mortem in materiis. Quod re-
pugnat veritati & Textui. Quomodocumque
ergo sumatur Tartarus, non fuit creatus à Deo:
4 ergo non est vllatenus. Semina quidem tribu-
lorum & spinarum, Agricolis primis sunt pro-
missa, non quod exin per maledictionem noua
creatura, singulis alimentis in Tartarum esset
transmutata aut immista, quæ ante lapsum non
fuisset; nam maledictio peccatum prægressa es-
set, & pœna illata ante reatum: Paracelsus e-
nim noscere debuisset, in natura duas sorores
5 vterinas inter tangibilia. Resolutionem nempe
& coagulationem; quæ alternatim se mutuò re-
cipiant. Liquor namque solidescit, & solida li-
quescunt vicissim. Eò quòd vicissitudo sit lex
6 scripta in ære corporum. Siquidem numquam
corpus solidum transmutatur in aliud, quin
prius per resolutionem redocatur in primam sui
materiam, quæ liquor est, quam nempe habe-
7 bat antequam coagularetur; Nec credendum
aliquod corpus esse hodie, cuius materia non
sit ab initio creata; nec post primum sextiduum
aliquid in corpore fuisse vacuum, quod nou
deinceps Tartari creatio post peccatum, fue-
rit repletum. Multoque minus, quod Deus Tar-
tarum nobis in tribulos & spinas creasset, quem
Protoplastus, & capitalis transgressor, non mul-
tò magis principaliter, originaliter, & capitali-
ter sensisset, & consequenter omnes pariter
morbos, quos inde oriundos comminiscitur Par-
racelsus. Cum Deus non sit personarum exce-
ptor: sed iustus atque seuerus vindex pro meritis 8
vniuscuiusque. Denique plurima me impediunt
credere, Tartarum aliquem proditoriè in nos
ingredi, quodque licèt nostra digestione ritè sit
subactus & transmutatus, postea tamen suæ ma-
lignitatis memor, sese à boni alimenti consor-
tio sequestret, retineat antiquam suam nocendi
inclinationem, & antiquas coagulandi hosti-
tates. Enim verò quantumuis Adam non pec-
casset, non tamen prius vinum absque tartaro,
lac absque caseo; fluuij citra lapides, & cibi
absque excrementis fuissent. Stercorum nimi-
rum emunctoria erant antè peccatum nec de-
stinata, vt saltem post præuaricationem suis
vsibus seruirent. Sanè ipse vini tartarus, hunc
inuentorum tartarorum primus delusit, nescium
quod ille tartarus ex creatione, tanquam vtilis
atque bona creatura prouenisset, habens pro-
prios fines, juxta intentionem Dei. Quantò ma-
gis, quod hic tartari morbosi inuentor fateatur
tartarum, vino præstantiorem: excrementa
autem non sunt præstantiora corporibus, quo-
rum sunt recrementa. Saltem non est rationa-
bile magnam virtutem possideat ens, quod à
peccati maledictione emersisset in natura. Sin
autem corpus in quantum coagulabile tartarus
sit, iam totus vniuersus ab hoc reatu non erit
immunis, quia sit filius maledictionis & non
creationis. Denique vini tartarus, ebullitione
aquæ resoluitur, atque euaporata aqua, rursus in
puluerem concrescit, qui cremor iam dicitur.
Ast semel nostra subactus digestione, non am-
plius dein puluerem coagulatur. Prout enim
aquæ bullientis est dissoluere: ita degestiuæ
opus est, transmutare. Impij ergo consilij Me- 9
dicus esset, qui Tartarum potandum daret, si
intus iterum coagulari posset, atque proditus
vasis adhæreret. Etenim si absoluta digestione
quicquam, retineret vim coagulandi pristinam,
atque eatenus aliquot morborum centurias pa-
reret, id omni prærogatiua ipsemet vini Tarta-
rus esset, sub cuius signo tam cæteri sua dedere
nomina, penes Paracelsum: Atqui vini Tarta-
rus, à digestione cæterum non coagulatur am-
plius in pristinum, quinimò spem omnem indu-
rationis seponit, adeò vt muccagines è stoma-
cho detergat: ergo multò minus Tartari cibo-
rum id poterunt. Porrò, si quis è terra Tartarus
in cibos ingressus in nobis rursum coaguli ter- 10
reni hausta concilia resumeret, is sanè prius in
herbis & pecoribus, adeoque in cibis ipsis eas-
dem transmutationis leges subiens, aut Tartari
instar, ab iisdem relegatus & separatus fuisset,
vel alioquin in illis agrestem coagulandi natu-
ram amisisset: Atqui cum in cibis, istam indu-
randi proditionem, non exercuerit, neque Tar-
tari proprietates retinuerit aut habeat: quo pa-
cto quæso, eam potius in nobis resumet, quàm
prius, dum herba, aut postea dum pecuina caro
fieret? Quomodo enim suæ proditionis obli-
uisceretur prima sui transmutatione in herbam,
& secunda dein in belluam, eamque tertia sui
transmu

transmutatione, prius repetet in nobis, cum lacte? Verum si formaliter transmutatus fuerat, Tartarique esse, atque proprietatem amiserat, dum spiritum vitalem & substantiam brassicæ, graminis, lactis & carnis indueret, vereque vitalis factus in hisce, deposita feritate Tartari, quomodo nunquam, & vnde coagulandi Tartari morbosi, inueniet in nobis sua antiqua & nomutata principia? vel si non deposuerit Tartari proprietates, dum herba, dum chylus, cremor, sanguis, ac tandem, lac fieret: quare se non ostendit hostem palam? Nec enim Philosophia permittet, quod & Tartarus simul & brassica esset, aut tandem sanguis viuens & simul Tar-
11 tarus. Quocirca, si Tartarus suam amisit essentiam, atque in alienam abiuit, non potuit suam retinuisse multoque minus, à priuatione ad habitum, potius in nobis transiisse, quam in brutis. Tandem si sit Tartarus realis in rebus, certè is esset perseuerans, per omnes corporis transmutationes, nec à sublunarium potestatibus quicquam patiens, qui tot sibi inuicem transmutationibus succedentibus, nil prorsus pateretur, nisi à solis nobis sumptus. Ast hoc, est absurdum, excrementis aliquid perpetuitatis donare, quod illorum enti puto non esset familiare. Imò vel ager, quarta vice rapis iuco satis, stercoratus fructus proferret, nullo prorsus Tartaro onustos, vel absurdum est, quod tertia, aut quarta vice, saltem Tartarus se manifestaret, anteà occultus. Porrò si vnumquodvis crescens proprium ac inseparabilem in se Tartarum haberet, vt in nobis duntaxat: non autem in brutorum lacte, & sanguine, fieret Tartarus ex destinatione; necesse esset, Tartarum, à Creationis exordio & non ab increpatione peccati incœpisse. Sin autem Tartarus, non alius creatus is, sed nobis saltem Tartarus fieret: Iam esset eius origo supernaturalis, nullusque morbos naturalis: sed omnis morbus miraculo oriretur: essetque nostra digestio vilior ac vita breuior quàm vilissimæ bestiolæ. Cuius nempe digestio ad veram transmutationem est, illorumque respectu omnes Tartari ciborum permaneant miraculosè in prima materia immutati. Hoc inquam destruit Philosophia, docens, nunquam fieri transmutationem absque morte, & occasu prioris entis, & termini à quo, destructione, ne scilicet vnica res consisteret simul in duobus terminis esse. Vt enim herbæ succus cruor fiat, necesse est, prius perire essentiam sanguinis herbalis, cum proprietatibus Archei sui, & hactenus etiam perire omnem Tartarum, in transmutatione rerum singula. Quid si lapides in cerasis, mespilis, piris, &c. sint fructuum illorum creati Tartari, sanè debuissent potius deduci in Tartarorum scenam, & in morborum causas, quàm ipsemet vini Tartarus. Qui in aqua bulliente resoluitur. Medicæ quoque Scholæ, nequam, & perniciosæ essent, quæ eiusmodi fructuum putamina, puluere tenus, suis propinant ægris, quatenus quicquid per nostras liquesceret digestiones, Tartarum contineret, nostrosque calculos propterea necessariò augeret. Quinimo, dato Tartaro in causam morborum, necessariò nucleus, sine putamine in ceraso, antè peccatum fuisset, adeoque omne creatum à peccato deinceps esset immutatum, vsque ad scientias & ideas seminum, priorem que indolem, & figuram exuisset ac modò cresceret ex maledicto, non autem virtute benedictionis: *Crescite & multiplicamini.* Frustra itaque eiusmodi fructuum restæ, tanto decore ornantur, prouidentia signantur, seruantque specificam identitatem vbique, si excrementorum siue Tartarorum sint proles, atque reliquiæ si non sint opera destinata seminum; sed accidentales Tartari structuræ. Sic quoque trans cerasi stipitem (exiguum sanè filum) liquor mearet tantæ indurationis futurus Tartarus, qui in caudice, aut corpore cerasi, sui nequicquam concreuisset, at saltem circa nucleum. Quinimò Naturæ destinatio prior est, & prior circa pellem, & putamen cerasi, quàm circa succum vinalem eius. Adeoque natura excrementum intenderet, ante rem ipsam. In nobis verò, solo dentium contactu, mox Tartarus induresceret. Insigni quoque scientia Tartarus polleret, quod nondum per plantam assumptus vagatur, nec etiam dum à bruto masticatus conteritur; sed penes solum hominem in Tartarum formaretur, alibi verò coagulari nolit aut nesciat. Equidem si in fructibus, Tartarus suas non sequatur destinationes: sed priùs tantùm in homine; vix credam, hoc mandatum ipsi diuinitus iniungi, dum cibo tenus in nos intrat. Sed potius, si quicquam ciborum, à proscripto consueti in natura intus degeneret, id vitium nostrum esto: non rerum Tartaro grauidarum. Sin autem in rebus Tartarus lateret, error esset in Archeo, ex inscitia legum naturæ suæ. Absur- 12
dum id esto. Negare videlicet per digestionem posse digestum atque transmutatum à pristino vulto & propensione sui seminis mutari in naturam digerentis. Enimverò ex vnico & homogeneo succo quadringentæ herbæ ac totidem diuersæ arbores opiparè nutriuntur. Non quidem quod ex similari illo succo pro ligno separetur id, quod plus resinæ & fortioris coaguli continet, totidemque ex eodem succo terræ separationes fiant, quot diuersitates in præfatis plantis. Absit. Indignum id Archeo, qui plenariè nouit munus vitæ suæ mediaque sortitus est, ad perficiendum quæ sibi sunt agenda in materia, sibi substrata. Etenim ex seminibus nil quicquam separatur pro radice, caudice, folio, carne, osse, cerebro ne. Diuersitas membrorum non trahitur ex veritate vniuoci liquoris. Non enim Archeus indignus est pauculæ & imperceptibilis diuersitatis illius in seminibus, penes quem pendet omnis alteritas, & cuius videlicet præexistentis dispositionis ipse Archeus principalis & vnicus faber est. Ab eodem scilicet Vulcano dimanant rerum diuersitates, non minus quàm diuersitatum proprietates. Alias namque Archeus non esset transmutator: sed tantùm maturator & coquus. Nonnè enim lignum fuit succus in sui initio? adeoque meros herbaceus liquor induruit vi seminali? non autem præexi-
stente duritie in materia. Absurdum quoque 13
istud Paracelsi, quod etsi non actualiter existant materiales dispositiones membrorum heterogeneorum causæ, saltem insit spiritualis idea humana pani, sine qua cibus non verteretur in alimoniam. Hancque ideam vocat anatomiam essatam eamque arte visibilem iactitat. Arbitror in eodem pane sic vna fore, ideam passeris, carpionis, suis, bouis, canis, equi, simiæ, &c. Quæ ideæ penetratent humanam in eadem buccella panis, adeo vt Paracelsus non ostenderet ideam humanam semper, quin subinde suillam offer-

ret: nisi spiritualis separator adesset, qui ideas
cæteras ab humana quoties vult, remoueret, qui
nempe se visibilem in idea humana, quibus vult,
patefacit. Apage cum seriis nugis in Medendo.
Porrò faba sata sub lucem noa prodit faba, nec
amisit partes heterogeneas in radicem, caulem,
germen & folia propagandas. Sed dato quod in
rerum seminibus fieret separatio, iuxta consti-
tuendarum partium varietates, quanta ergo cu-
riosius Archeus inuigilauit separandis Tartaris
14 è cibo? Veruntamen si detur Tartarus aliquis
in cibo, ille sanè nunquam in venas intromit-
tetur, nisi dum in verum chylum fuerit conuer-
sus, Id est, Postquam desierit esse Tartarus. Ideo-
que sublata coagulatione non est amplius mate-
ria Tartarea: alioqui totus vniuersus nil nisi Tar-
15 tarus esset. Adolescens enim quidam nobiscum
Caleto soluens, dies octodecim integros naui-
gauit Bilbaum vsque, atque in dies non minùs
edebat quantum sex diebus in terra comedisset:
semel autem nono, atque iterum decimo octa-
uo, ad exonerandum aluum secessit: excremen-
tum autem via superabat duorum ouorum mag-
nitudinem. Vnde infero tantam ciborum mo-
lem mutatam, & consumptam in succum: Mox
alendo difflabilem. Si itaque cibi, Tartarum
continerent, nec adolescens ille hunc excerne-
ret, necessariò ægrotasset: cum nimirum Tarta-
rus non digeratur aut vertatur in bonum sangui-
nem: sed prorsus iuxta leges Tartari, in venas
raptus coagulari debuisset: attamen deinde su-
pra quadriennium sanus vixit. Concidunt igitur
Tartareæ nugæ. Iterum. Vir diuturniore morbo
non parum emaciatus conualuit: non potuit au-
tem à multo cibo abstinere, quod valdè fame-
licus esset? nec tamen sexagesimam sumpti cibi
partem deiecit per intestina. Ita vt quidquid
pridem per excrementa solet deducere: tum sibi
in carnem resarciebat: Sic namque robustior
stomachus duriores etiam cibos facile coquit,
absque nocumento aut Tartari memoria, quos
tamen seipso pridem factus ignauior foras, vt
verum excrementum secernit Archeus scilicet,
quandoque intus luxuriat, dum nimis sibi vo-
lupe corrumpit superflua, quæ aliàs sibi sunt in-
noxia, atque proscribit, quicquid sibi placet
minus, licet enchymum. Nam quicquid supe-
rare non vult, non id intentat, non aggreditur:
sed à se repellit & condemnat. Quantum autem
non resoluit, specie liquoris diaphani: sed tur-
bidum, vel colore imbutum relinquit: id totum
vt inutile decurrere desinit. Plenè autem reso-
lutum, sibi idoneum eligit, retinet, ac confor-
mitate adaptat, intrò trahit, penesque se hos-
pitat, omnis tum coaguli propensione exutum,
eamque non nisi à membrorum alendorum Ar-
cheo mutuat. Quantum autem Archeus semel
spreuerit, aut est recrementum in se ipso, aut
tale euadit mox, propter repulsam. Quicquid
verò semel repulerit, id postmodum nunquam
assumptum iri speret. Patet, igitur, si cibi non in
bonum cruorem mutentur, id digestionis vitio;
non autem alicuius Tartari ergo, euenire. Tar-
dior, namque ac delicatior digestio, quæque
multo velut mangonio nauseat, parum sibi ab
euchymo cibo multo, reseruat: reliquum ve-
rò, non secus ac proprio indignata torpore ex-
territa per affluentiam contemnit. Memini enim
gallum furfure triticeo saturatum, excreuisse
furfures integros, absque farinæ flore, mox au-
tem fame pressum, egestos furfures iteratò co-
medisse, & in secundo fimo, omnem furfurem,
in liquidum excrementum redijsse. Vndè didici, 16
si quicquam inter excrementa appareat minus
comminutum, aut mutatum: id non esse vitio
Tartari, sed digestiuæ errore. Quocirca etiam
conieci, virilem ætatem minus lumbricis ob-
noxiam, quàm sit senilis aut puerilis. Vnicus
enim panis, in hoc, totus ferè reducitur in cruo-
rem, qui in illo in excrementum cedit. Cruor
item fit os, caro, iecur, cartilago, &c. Varias- 17
que subit indurationes, non Tartari ergo: sed
transmutatiuæ virtutis Archei. Finaliter igitur
nullum Tartarum in cibis admittere cogimur
aut possumus. Paracelsum enim decepit, quod
cerneret subflauum lapidem dentibus adnasci,
qui quanquam nec alibi in corpore, neque fo-
ris in mundo sibi parem haberet; quia tamen
calculo vesicæ in duritie quodammodò respon-
deret temerè affirmauit huoc dentium lapidem,
esse ciborum Tartarum. Duriorem insuper, quo
propinquior cibis & ori esset: denique putans,
nil cibalis tartari ad vesicam pertingere, dixit,
renum, & vesicæ calculos, tantum esse tartaros
potuum, non ciborum. Eiusque apprimè pro- 18
prietatis, vt durior esset, quo longius ab ore
pergeret. Commentum sanè facetum, quod
etiam eo durius illi imposuit, quo diutius in eo
perseuerauit: Nam patefecit in eo, se nec Tarta-
ri, nec calculorum, imò neque lapidis dentalis
originem materiáque sciuisse. Ideoque & perpe- 19
ram tartarum, morborum quorumuis genito-
rem attulisse. Quæ sanè heic largius explicanda
sunt. Imprimis ergo supponam, cereuisiam ex
optima saluberrimaque aqua, (puta pluuiali, &
ab omni Tartari suspicione defæcata) & grauis,
fieri ac bibi à calculoso siue in Lithiasin prono,
non vtique tamen proinde hic erit à calculo im-
munis, eo quòd suus potus non habeat nisi ma-
teriam cibalem, non autem Tartarum potuum.
Quocirca si Paracelsus fabulas non dictauit,
nunquam illa cereuisia suppeditaret materiam
calculo. Imò Tartarus (quem fingit) in granis
cerealibus, amitteret suam proprietatem ciba-
lem, coagulandi se procul, & assumeret proprie-
tatem Tartari potus, sola sui coctione. Et per
consequens, idem accideret pani ignem exper-
to, vt & cibis reliquis, essetque regula præfata
Paracelsi duntaxat pro cibis crudis, Adeo vt
qui solis coctis vescitur, non esset aptus pro la-
pide dentali. Quasi qui bibit aquam puram di-
stillatam, non esset subnoxius calculo! Quod,
de Imp. Frederico Tartarum horrente, ipse Pa-
racelsus negat: vultque & aqua pura, coctaque
potos, Tartaris subnoxios, eo quòd aqua bulli-
ta semel facilè putrescat, Putredo ergo, cuius
ratione Tartari fatiscunt, iam Tartari mater fiet,
quæ vnica aliàs solet coagulatorum esse inimi-
ca. Quasi verò decocta siue iuscula carnium,
aut non essent putredini obnoxia: aut insalu-
bria quatenus bullita! aut Tartarus in aquis
non coctis balsami loco esset. Cur ergo Para-
celsus præseruatiua præscribit, pastu singulo
masticanda, vt Tartarescat potus, si hic amise-
rit Tartarum per ebullitionem? vel si per ebul-
litionem, aqua nil passa fuerit, cur illam ait in-
salubrem, cito putrescibilem, & anhelitus fœ-
tentis causam? Quod si lotium fiat è potu, ci-
borum mistione saturato; quomodo ergo vult
calculos renum, & vesicæ, ex solo potuum Tar-
taro,

taro, non item & ex promiscuo Tartaro cibali? An fortè dicere intendit neminem meiere cibos solidos! At stultum id, si serio dicatur. Si verò, illam esse velit potui proprietatem, vt Tartarum, eò duriorem efficiat, quò longius delatus fuerit, Atqui saltem tum malè contra ciborum Tartaros distinguet Tartarum potuum. Cum cibalis, æquè benè immisceretur, atqui innati potibus Tartari, si qui essent. Quid enim iret ant mora darent Tartaro potus: aut quid hic acquiret decurrendo pro sui induratione? Siquidem calculus non à calore, cursu aut digestione coagulatur (vt suo loco patefiet) sed à seminali radice, internâ sui coaguli. Necesse ergo esset, quod Tartarus, minus exquisitè cibis, quàm potui inhæreret: Imprimis huic contradicit cereuisia, quæ etsi aqua constat, non Tartarosa; tamen non minus calculos, & lapidem dentium gignit, quàm aqua simplex. Secundò contradicunt aquæ, quæ cadendo, mox ad obuia quæquè lapidescunt, eoque minus, quò longius, à sui scaturigine defluxerint. Quapropter cum sub digestione, contingant recrementorum separationes, quæ digestio deest fluenti aquæ: potus certè sub primo digestionis examine, omnem exuret calculum, longéque durissimum atque sincerissimum. Ac nimium laxè Tartarus in cibis appenderet, qui sola masticatione, quam primum dentibus se affigeret, seque è cibis segregaret, in quibus per tot annorum circulos, & formarum (in plantis, belluis, lacte, &c.) metamorphoses, clanculum delituisset an-

20 tea. Sed fodes, quænam vis separatrix inest dentibus, quæ nuda molari coattritione ciborum, nedum Tartarum in sanis desumeret extra cibos: sed & simul grossum à subtili & durum à minus solidè indutabili sit segregando? Quod si hoc non euenit, partium Tartarearum sequestratione & electione: ergo totus cibus eiusdem esset conditionis, & quicquid ciborum est, id totum adæquatè esset Tartareum. Hactenus ergo Deus fecit mortem, & non omnia quæcunque vidit, erant bona, si omnes cibi Tartari & excrementa sint. Quare saltem ollæ culinariæ non affigunt dentalem Tartarum, ad crassitudinem aliquot digitorum? dumque fœtidum atque olidum pro more dentium? Quomodo enim Tartarus ciborum, solo morsu à cibis separatus, poterit affigi mordendo, si dentes mordendo sese abstergant & madent? Imò Tartarus iste omnium dentibus æqualiter absque exceptione adnasceretur, eo quòd concentrant æqualiter omnia; dentes, nimirum, cibus & masticatio. Atqui plures etiam incurri suos dentes ab isto lapide immunes habent: Etenim præter Æthiopes, quorum gingiuæ desinunt in acutum cuspidem super dentem, hi imprimis non facilè lapidem dentibus affigunt. Contra verò, quibus gingiuæ tument crenteæ in obtusum fiount, & malè dentibus associantur, iis frequens coacceruatur eiusmodi lapis. Princeps Radziuillus narrat milleoas mandibulas io Ægypto obseruasse cadauerum iam à bis mille annis balsamo mumiali conditorum. Et nullam reperisse, cui dens defecerit, cariosus aut denique ater esset. Ea est nempè climatis bonitas prodentibus & nitore eorum, quæ sanè luit aliunde. Quoniam ibidem vix tertius hominum caret lippitudine aut notabili oculorum vitio. Denique si dentium ea esset proprietas,

vt Tartarum eiusmodi à cibis segregaret. Iam somnium prorsus dentes æqualiter fœtido Tartaro obsiti essent. Itemque si aliqua series dentium concatenata, & manu detenta per cibos contusos duceretur, vel cibi cum illa serie, velut pistillo contunderentur, absterereturque series tantundem, quantum vnicus haustus, eà professo sumptus, nobis dentes eluit, non tamen vnquam vllus lapis istis dentibus adnasceretur, multoque minus, quo foeteret instar lapidis dentalis; quippe qui aobelitum cadauerizat. Febricitanti dein, quin quatriduo nil edit aut masticat, non deest sua proin dentibus mucilago tandem lapidescens. Imò ipsi copiosior est, quàm bene valenti. Patet ergo quomodo mucilago lapidascens, primum circa radices dentium, quia extra gingiuam emicant, non sit Tartarus ciborum. Deinde quod merus potus etiam causaret in propinquo eandem duritiem, quam fingit propriam Tartaro ciborum. Alius demum edens nil, bibensque per cannam ob defectum oris, palati, linguæ, faucium, &c. masticans ergo nihil, adeoque nequicquam alimenti suis attingens dentibus: attamen quotidiè lapidem dentibus affigit, non aliàs, quàm comedens. Item à singulo pastu, tametsi os atque dentes exquisitè abluantur, tamen manè nona lapidescens mucilago fœtensque circa dentes versatur, quæ saltem ex cibo remansisse nequiuit: quæque si Tartarus ciborum esset toties hic etiam diuersus esset, quot sunt ciborum alteritates. Quem Carthusiani eundem & æquè olidum habent, ac carniuori: Item qui simplici pane & pomis vescuntur, non aliàs quàm qui caseum saltem, atque panem edunt. Vel Hyberni illi, qui trifolio (quod Ciambroch vocant) loco panis & aquâ viuunt, cum Noruegiis, crudo siccatoque pisce contentis. In eodem lapide conueniunt omnes. Exceptis paucis felicioris dispositionis. Friuolum ergo, inuentionem Tartari 21 pro morbis fundasse ex Tartaro ciborum, propter lapidem odontalem. Qui certè imprimis non ex microcosmica somniata proprietate defluxit, quod Microcosmus nusquam fœtentem lapidem suis masticando dentibus adfixerit. Si itaque non ex Tartaro ciborum lapis sit, nec certè etiam ex Tartaro potuum erit, quippe qui rarò dentes attingit, celeriter transfluit, citiusque Tartarum eorundem ablueret quàm opponeret. Dicam ergo vnde Lithodontos marcium & efficientem habeat. Vtpote ex inde adhuc constabit rationes Tartari esse vanas. Indubium est 22 ergo linguam tunica fimbriosa, instar Holoserici vestitam esse; & si quid de cibo aut potu in ore commaduerit, hoc intra fimbrias istas obtineri donec eodem madore sint repletæ. Non est attamen istud ciborum vllus, aut potuum Tartarus, tanquam esset separatum coagulabile, à non coagulabili: sed est tota iu solidum substantia cibi, quæ per saliuam forte commaduit, detentaque est intra istud holosericum. Quinimò detersa ista sorde abs lingua, non acquirit tamen duritiem lapidis dentalis, quocunque demum tepore arescat. Fœtet quidem nec tamen omnino pro odore cadaueroso lapidis dentalis. Nam si mox à pastu, lingua abradatur scalpro, vel duriore fricetur linteo: manè quidem minus mucilaginis, iterum abrades; sed non proinde minus olidæ. Simile inuenies de dentibus Intellige ergò hanc linguæ saburram, non ex solis cibis,

sed

sed ex saliua, linguæque recremento nasci. Si enim cauo dentis detentus cibus, idem cuius recrementum in linguæ tunicæ est imbibitum, pernoctauerit: fœtidiorem longè halitum exspirauit, quàm præfatæ linguæ abrasæ mucilago. Sic quoque inter gingiuas & maxillam, vtut à cœna os ablueris, singulo mane, alba quædam mucilago coarceruatur, quæ inde per linteum abstersa, & assiccata, olet proprio fœtore. Obliquè ergo transeundo, annotabo, hanc linguæ mucilaginem, potissimum esse causam, difficultatem in faucibus orientium, consequenter quoque, hisce malis, subnoxios, se liberasse frequenti scalpro, vt à singulo pastu videlicet atque mane linguam scabant. Partes siquidem teneræ atque vicinæ hanc borrentes mucilaginem dum putret, excandescunt, horrido sibi contagio, ideo phlogosim tenuem accendunt, ob præsentiam sibi hospitis exotici. Non est autem dentalis ille lapis, filius saliuæ, aut ciborum: cum neutra, nequidem vtraque simul, vnquam queant coagulari, in eiusmodi duritiem, multoque minus in odorem adeo putidum, infectantem decies millies quotidie, totam oris putidique anhelitus auram. Dudum mecum admiratus, generationem tam frequentem, olidam manifestam per tot secula & virorum ingenia ignotam mansisse. Paucis itaque ingemui, quid ergo circa abstrusiora, à Scholis actum esset! Dicam quid me rerum Magistra docuerit: In ore, nil versatur præter saliuam, cibum & potum. Dentalis autem lapis ex nullo horum

23 est; sed primo ortu est albæ muccaginis instar, quæ cras flauescit pallida: inde tandem in duritiem lapidis vesicæ accrescit dentibus, à quorum gingiuis incipit lutea, & in dente non rarò nigris maculis manifesta, imò & cariosum atque nigrum dentem efficit. Adeo quod totius corporis durissimum, atque siccissimum (id est dens) citissimè etiam putrescat. Cognoui quidem, quod ciborum ac saliuæ mucilago concresceret:

24 at vnquam in lapidis consistentiam. Notandum ex propter dentem, neduin in sui fundo siue radice nutriri: sed etiam lateraliter, ex ipsis gingiuis. Testes sunt ipsæ gingiuæ cruentæ, vel minus sanæ, dentibus non aptè cohærentes, quod caueas siue fossulas, ad dentem malè nutritum, abinde ab suæ indispositionis exordio, relinquant, dentemque nigrore, extrauenati sui cruoris tingant. Tum postremo etiam, quod dens, subter gingiuam; acutissimi sit sensus, quo extra eam caret. In tantæ ergo sensus viuacitate, dens viuit, ideoque & nutritur. Excrementum itaque gingiuarum, vt erat ex præparato cruore, pro nutritione dentis; ita quoque aliqualem suscepit determinationem siue potentiam dentalis duritiei. Quod sanè dentium excrementum, vbi muccaginem ciborum & potuum combibit, mox quoque festinat indurescere ad destinatam duritiem. Quod enim libro de Lithiasi, de semine petroso, adeoque ad petrescentia, siue modo fiendi in lapidibus dixi: Id quoque non incongruè denti, pro fabrica lapidis dentalis, totaliter conuenit. Semel enim sigillum coaguli semenq; lapidescentiæ pro dente suscepit, quod etsi recrementum iam factum esset, adhuc retinuit: non quidem vt Tartarus proinde esset; sed à determinatione Archei, qua iam ad dentificationem destinatum fuerat. Cuspidalis gingiua autem optimæ sanitatis ibidem signum est, ac ideò vix dentalem lapidem creat. Etenim vsque in hui finem denti contigua gingiuæ non admittit dentem parere excrementa, sed dentem conseruat. Prout defectus gingiuis dens facile dolet, putret & lapidem affigit. Oculi enim ichor plorant, quod manè in palpebris succinam refert, quodque hactenus Germanis *Augstein* per similitudinem dicitur. Aurium verò excrementum instar flaui vnguenti neruorum punctionis magnum solamen. Non ergo insolitum est, dentes proferre excrementum hocque olidum è putido cruore resolutum cadauer. Siccatur namque muccago è cibis linguæ impacta, nec putrescit nisi admista fuerit excremento, quod inter dentem & gingiuam insensibiliter prorumpit. Idenim est vt dentis excrementum, duritiei determinationem hausit ab initio. Adeoque crustæ lapideæ specie illudit denti adnatum. Obseruaui quoque dentem accrescere vsque in annum quadragesimum vera accretione. Nam qui oppositus est denti euulso attritionis pennuia sua ietiem superat, ac in oppositum intrat, vsque in præfatum terminum. Dens igitur, postquam crescere desinit, vix indigus alimento, vel pauculo (eo quod sit substantiæ vix dissabilis) tum ergo gingiua pluris recrementi ferax est, plusculum alimenti rapit, cruentus fit, tumidaque mox minuitur, ac velut cariosa euadit. Hinc enim crebra Odontalgia, caries, cauitas atque putredo, præcipuè quibus in iuuentute mox tempestiuè accretionem suspendunt. Dentes ergò, vt peculiari viuunt œconomia, ita & suas habent ætates, quas sic notanter distinguo. Dens enim qui post octennium ho- 25
minis candorem vitri opaci, (quod à calore lactis, *Lattimo* Artificea vocant) vel lapidis limacis refert, adolescens est. Splendidus & politus est color albus. Deinde sensim pallescit: mox dein surdè albescit, tanquam ebur. Iuuentus est dentis. Tum postea obscurè pallet, vt in syncopizatis & defunctis virginibus spectatur. Estque eius ætas virilis. Atque tandem pallidè flauescit, ossis instar pristinumque amittit nitorem. Senilis tum ætas dentis incipit. Quantum enim distat cartilago à membrana, vnguis à cornu, tantundem quoque dens ab osse differt: frequens autem est odontalgia, ab decrescit gingiua, & dens officolor est. Postremò autem dens cariosus, canus, niger, verminosus & olidus, est ætas caduca dentis. Proinde frigidum denti-
bus hostile. Nam senium eorum accelerat. Pilo- 26
rum canities senium totundem arguit, etiam præter hominis senectutem, vnusque pilorum, dum ante alium canescit. Sic & senescit dentium vnus præ alio. Vnde conspicuum est, Dentium vnumquemque propria viuere quadra. Australes borealibus dentes habent nitidiores: fruuntur quippe aëre dentibus benigniore. Puerorum dentes ante septennium facile cariem sentiunt, quia à succrescente alio propulsant it, è fouea alimento priuantur, & excremento dentali onerantur. Iuxta læsionem ergò gingiuarum dentium læsio; ab excrementi nempe pluralitate & feritate est æstimanda. Non secus atque cerebrum oblæsum plurimum mucci & quæuis alia pars incommodata, sordes multas accumulat: sic dentes hominumque nutrices partes, si sint oblæsæ, non modicum lapidescentis, ac putidi recrementi obtrudunt. Quia verò istud excrementum non est tam ciborum

borum exuuium, quàm humanum excrementum:
Ideo omnibus nationibus peræquè putidus lapis
dentalis. Qui Paracelsum circumuenit, Tarta-
27 rique suspicionem in nobis auxit. Hinc igitur
manifestum, cur ex eadem vrina idem lapis in
renibus primum friabilis concrescat, & in ve-
sica deinde longè durissimus. Non quidem quod
in vrina sit Tartarus, qui quò longius delabi-
tur, eò sit durior. Puerile istud est. At sanè qui-
libet succus petrificabilis suam habet determi-
natam & non alienam duritiem, ex vi seminis
proprij. Hic enim, sæpè mistus rei non petrescenti,
in immensum durescit. Puta, Fatiua seca-
litia, non lapidescit: sed tandem resoluta in fi-
mum, cariem aut vermem fatiscit. Veruntamen si
calci, quæ suæ est arenæ coniugata, iungatur, la-
pideum, & non periturum cæmentum præbet.
Sic pariter vesica, sub calculo hospite, plorans
sui alimenti muccaginem, eamque lapidifico lo-
tij succo commiscet, durum dat vesicæ calculum,
28 longè à renum lithiasi secretum. Quapropter &
renes diutino calculo vexati, non ampliùs subru-
fum & sabulosum calculum proferunt: sed su-
balbidum atque durum. Cum nempè absumpta
renum parenchymatis superficie, partes fibrosæ
& stamina spermatica, consimilem albam muc-
caginem, de succo spermatico alimentario sup-
peditant. In quo non minus erratum hactenus,
quàm si farinam secalitiam per se lapideam di-
xeris. Quæ ab adiuncto mutuat, quod ex se non
habebat. Mucilago ergo in calculo non pituita
est; sed alimentum spermaticum, sub onere se-
cretum, non per se petrificabile: at solum ex
adiuncto. Sic nempe causas per se, à causis per
accidens, sufficientes, à coadiuuantibus, primi-
tiuas à transplantatis distinguendo, deuenitur ad
cognitionem rei. Plerumque enim Paracelsus,
29 corporum duritiem fictis Tartaris adscribit, ali-
bi verò duritiem omnem ex sale esse, siue ex vno
de tribus. Vtrumque simul vt stare nequit, cum
vnum de tribus primis non subsistat vt initium,
nec absque igne. Etiam si subsisteret differet à
Tartaro tanquam causa principians materialis,
ab effectu formali, ita neutrum verum esse, iam
sat superque probaui. Nescitum est enim hacte-
nus, omnia corpora materialiter ex sola aqua
30 esse. Viderat quidem Paracelsus metalla, & ligna
lapidescere, & immediatè in salem reduci: Nes-
ciuit tamen duritiem rerum, vt & earundem so-
liditatum compactionem, atque pondus, non
esse ex natura edoctorum principiorum (quippe
quæ sunt non entia demonstrata in natura prin-
cipiandi) vt neque ex virtute elementaliter ma-
teriali: sed ex sola seminum destinatione. Duo
colligo ergo. Vnum, quod sibi sit inconstans Pa-
racelsus, de coagulo corporum & Tartaris. Al-
terum verò, quod axioma Aristotelis cadat. Nec
perpetuò verum: *Propter quod vnumquodque
est tale, illud ipsum esse magis tale.* Non enim etsi
durities proueniat è semine, & destinationibus
eius, semina proinde duriora esse debeant, rebus
constitutis. Non enim Archeus, qui ossa ad sui
duritiem disponit, ossibus proinde durior est;
Imò nec media ad finem directa duriora, soli-
diora, aut compactiora sunt rebus constitutis.
Aristoteles enim procliuis in axiomata, ab artifi-
cialibus, traduxit suas experientias, in naturam.
Proinde in natura vbique lapsus est, quia totus
naturæ ignarus, miser rixatur.

TARTARVS NON in Potu.

1 *Aliquot suppositiones antea probata.*
2 *Rebus constitutis non inesse Tartares.*
3 *Tres Monarchiæ rerum, vnde lapis triplex.*
4 *Longè distat à Tartaro vini.*
5 *Duelech ex errore: non autem ex intentione natura fit.*
6 *Non valet argumentum à simili.*
7 *Argumenta aliquot tollentia Tartarum è potu.*
8 *Argumentum oppositum.*
9 *Inaduertentia Scholarum.*
10 *Historia duæ.*
11 *Iactantia Paracelsi.*
12 *Struma non ex Tartaro.*
13 *Vinum insons Tartari humani.*
14 *An aqua petrosa contineant Tartarum.*
15 *Vnde struma in collo humano, & non brutorum.*
16 *Remedium contra strumas.*
17 *Remedium contra Scirrhos & Botia.*
18 *Præoccupatio.*
19 *Distinctio per axioma.*

Væcunque tollunt Tartarum 1
è cibis, qui præmissarum instar,
hoc loco. Sed cum aquæ im-
mediatè lapidescunt, fortiori
ariete; propositio confirmanda
est. Imprimis docui, quod om-
nis lapis sit immediatè filius
aquæ, non autem Tartari. Deindè, quod cuiusli-
bet corporis concretio sit ex semine, non autem
ex lege Tartari. Tertiò, quod concretio destinata
à semine sit à naturæ integritate, adeoque ex
dono creationis; non autem ex Tartaro, qui iuxta
Paracelsum nil nisi rei excrementum est. Produ- 2
ctum autem naturale est ex matre materia, non
autem nouerca: ac deinde ex seminali siue efficien-
te initio, cui insunt à Creatione omnes typi, Ideæ
& scientiæ rerum agendarum. Tandem quod à
Creatione, non insint rebus typi Tartarorum,
in nostri perniciem conditi, vt neque medica-
mentum exterminij in terra. Quid ergo ad Tar-
tari naturam, in morbos introducendam facit,
quod lapis sit fructus aquæ, si lapidi non insit
conditio Tartari? Vel quod Tartarus sit fructus
vini, si nil tale in rebus aliis. Quid enim præiu-
dicant naturæ, si phantasia lapidem aut calcu-
lum nomine deludens vocauerit Tartarum? sa-
tisque importenter ac sine probatione affirmet,
lapides & omne corpus solidum, cum Tartaro
vini, in omni proprietate simul conuenire? si-
quidem ista sua assertio gratis est, absque ve-
ritate & probabilitate. Calculus namque in no-
bis, alio semine medio atque progressu genera-
tur, quàm Tartarus è vino, aut lapis ex aqua.
Tres videlicet in vniuerso, sunt corporum Mo- 3
narchiæ: Animalis, vegetabilis & mineralis.
Lapis ideò triplex est, totaque Monarchia di-
stinctus. Differt namque saxum, à capsa nuclei
mespillorum, persicorum, &c. & vtrumque ite-
rum à lapide cancrorum, bezoar, limacum, pis-
cium, calculo humano, &c. Tres isti lapides longè 4
iterum simul distant, à Tartaro vini, qui non in-
ter lapides est reponendus, cum sit liquor alis
concretus.

concretus. Minerale enim, vel saxum est, quod in calcem verti potest: vel lapis, qui non calcinatur, vt gēmę, marmora, silices. Vtrumque autem vnico nomine petræ nunc concluditur. Vegetabilis verò lapis, cum sit cremabilis, vt gagates alioquin & petræ minerales sulfurosæ, potius nodosum lignum est, quàm petra. Animalis autem petra est potius saxeum os, (quia partim cremature) quàm petra. Ad distinctionem quoque calculi humani à cæteris, ille à Paracelso Duelech vocatur. Eò quòd petræ, tam minerales, quàm vegetabiles, sint fructus naturales, necessarij, ac primæ intentionis in creando, Solum autem Duelech morbus est, monstroque simile. In cæteris verò animatis, destinationem proficuam
5 lapis obtinuit. Vnde palam fit, licèt aquæ petram gignant; non tamen proinde essentiam, semen modumque generationis, è Tartaro vini sequantur. Duelech enim post peccatum excremento morboso; non autem intentione naturæ, neque ex materia petrosa aut tartarosa: sed per accidens, errore videlicet facultatis, morbosum semen nascitur, necessitate agentis connexi. Quare non admitto Tartarum potius in potu, quam in cibo: sin autem sit potentialiter in vino, id necessitate connexi, & per accidens fit, nec locum nec vires agendi, aut actuandi in nobis habere potest, vt à potestate videlicet, Tar-
6 tarus potentialis, in nobis actuetur: adeoque non admitto Tartaream in potu generationem, à Deo destinatam in nostri interitum: quid enim si ossa reperiantur in carne, & petræ minerales semina in aquis stabiliantur, an proinde ossium semen, & proxima materia erunt in fontibus;
7 aut petræ minerales semen, & proxima materia in carne, aut cruore? Si non in cruore, ergò neque in potu & cibo. Non est enim mors, opus manuum Dei. Viditque Deus quæcunque fecerat erant bona, tam in sua bonitatis intentione, quàm in creaturæ esse. Igitur nulla est in aquis materia, quæ ad Tartari vel Duelech tragœdiam in nobis concitandam sit creata. Si quid porrò mali nunc fit, aut fiat, inter digestiones id sanè non ea materiæ creatione, destinatione, proprietate, efficiente & intentione finali Creatoris: sed nostri prorsus errore & naturæ corruptione defluit. Recepta nimirum peregrinorum seminum importunitate, defectuosa alteriorum transmutatione aut non sat seuera nocuorum expulsione, eiusmodi contingunt. Tartarus præexsistens, atque in potu solutus, si esset, vtique sua destinatione in nobis confestim putresceret, ante digestiones, putrefactiones & resolutiones, neque coagulandi consilia exspectaret, in vltimum vrinæ exitum. Idemque potius in omnibus æqualiter lapidesceret. Veruntamen cum calculus non succrescat in potu, sed saltem in excrementis per admissionem salis vrinæ: aliorumque cooperantium adiutorio (prout abunde libro de Lithiasi) præsumitur Duelech non ea præexsistente Tartaro potus consistere. Quod palam fit per mechanicam eius resolutionem in igne. Distillatum enim Duelech, clausis & vitreis vasis profert oleum fœtidum; spiritum denique & crystallos salis vrinæ, qualia ex vrina humana distillando eliciuntur. Certum est namque, quod stomachus, intestina, venæ, iecur, & renes non generant Duelech ex natura sui, multo minus eundem continuant, multoque adhuc minus, ex præparato præexsistenteque in potibus Tartaro. Alioqui namque omnes pariter, quæ vrinam humanam generant, & in quovis homine absque exceptione, non secus atque in cancris absque exceptione lapilli crescunt, Duelech procrearent. Sed Duelech petrescit ex semine, tandem in lotio, per materiæ transmutationem generato. Id semen adeo validum est, vt quamvis calculosus non bibat nisi aquam distillatam, non proindè cessaret Duelech generare.
At aiunt. Vina rubea, plurimum sabuli in calcu- 8
losis generant, ergo Tartarum arenosum continent. Ego inde inferrem. Si Tartarum arenosum continent, ergo nedum in calculosis, sed in omnibus prorsus sabulum proderent: Atqui cum tantùm id contingat in defectuosis, hinc palam fit, quod non materia tenus; sed aliunde sabulum fiat. Siquidem defectuosorum stomachus separaret arenas, antequam ad renes peruenirent.
Ignorantia Scholarum exhinc nata est, quòd 9
nesciant, aut non perpendant, multa per transmutationem fieri, quæ nullatenus materialiter intrant. Siquidem non nisi ridiculus dixerit, ossa inesse gramini. Cessabit hæc disputatio, dum ostendero Duelech formari è rebus, longè à coagulatione alienis; Nec sequitur enim; Quædam vina plus spiritus vrinæ, vel terræ volatilis continent: ergo continent Tartarum lapidem, vel ergo Tartarus vini generat materialiter per sui separationem humanum Duelech. Zingiber profert multum sudoris: ergo zingiber continet plurimum sudorem materialiter. Scholæ enim rustico more de rebus naturæ iudicium ferunt, Ignorantes, quòd multa fiant opera efficientis transmutationem, semine inquam coagulantis, & inter transmutandum operantis. Quæ neutiquam materiæ debentur; nec illarum caloribus, fictisque elementorum congressibus.
Vidi enim duos gemellos, eadem quoque nutri- 10
ce, ac cibis educatos, quorum maior calculosus, non item minor erat. Lac namque non plus Tartari pro vno, quàm pro altero continebat. Item pueri cuiusdam Præsidis, parente vtroque incolume editus, quatuor piæ se fratres ac sorores tres sanas habebat? solo autem trimestri à calculosa nutrice alitus, semel septennis, dein iterum decennis, & tertio binis annis pòst, lithotomum toleravit. Ac vltima vice sub nouacula expirauit. Saltem hæ duæ historiæ non ex Tartari peregrini aduentu euenere. Cùm ergo non sit materia in assumptis exsistentia, veritas, cognitio, necessitas, aut consequentia; quæ Tartaro quadrare possint: ostentoriè nimis à Paracelso gloriatum est, se omnem morborum causam primum inuenisse, Monarcham arcanorum atque medicinæ principem, cæterosque ignorantiæ hac sua inuentione accusasse. Quin etiam insuper, ex Tartaris regionum, se deprehendere, quibus morbis incolæ sint subnoxij. Etenim si Tartarus, neque ex creatione, neque ex maledictione fuerit vnquam; qui fit thoibotum origo: friuolum sanè, se eundem inuestigasse distillando, & reperisse, quod nunquam fuit. Viderat nempe sana, in aquarum fundo generari. In Stiria quoque, Sabaudia, Valesia, strumas horribiles, miserando spectaculo, humanam speciem deformare. Deceptusque hinc conclusit, ea Tartaro aquarum, calculos, strumas, & consequenter omne oppilana, esse. Malè enim, atque in sequacium perniciem, nescivit, cuncta ea agentibus seminalibus nutui, iisque datum, materias sibi

sibi substratas traducere, iuxta seminum destinationes, ac fines. Enim verò tametsi potus aliquis, nocentior sit calculosis: ille tamen nec Tartarus est, nec huuc continet, nec Tartari formæ quippiam condecorat in Duelech (vt suo loco docui) sed est opus operan-
12 tis ad petram vel bolum, quicquid actuali semine aquis inest. In vino autem si quid sit, ad fæcem erit per se, ad Tartarum verò per accidens; non autem ad Duelech. Frustra enim aquas distillando interrogabis, an potentialiter fiant petra? Id namque sine labore, & expensis, docent flumina, & fontes. Ea vino autem nunquam petra, Tartarus, multoque minus Duelech fit. Nec fæcum etiam pluralitas Tartarum accusabit. Vt nec calculum. Quia Duelech est alterius familiæ, quam Tartarus. Hinc quò vina Tartaro ditiora sunt, eò saniora contrà
13 Duelech esse deberent, si Tartarus alioquin abstergendis sordibus propior sit. Assentior quidem, petrosas aquas esse agrestis indolis, conditionis mineralis, & factrices indigestionum, quatenus aliena continent. At non proinde materialiter Duelech continent in se, quanquam occasionaliter destruant digestionem, imprimant petrosam vitam mediam, vnde hominis vegetantia eneruata, syluestrem illam induit inclinationem. Atque istud nil pro Authore Tartarorum facit. Longè siquidem aliud est, calculosum fieri occasionaliter, ex vi petrifica vitæ mediæ rerum in Archeum introducta impressionaliter & sigillariter: & calculosum fieri ex Tartaro liquato, & resoluto in aquis, qui eodem dierum periodo pristinam reassumat in potatore coagulationem. Hoc namque posterius in natura nego: prius verò, inter ordinaria assero.
14 Quantum autem Strumas, siue Botia attinet, plerique ea mineralibus aquis potis, Paracelsus quoque vsu cachimialium aquarum prouenire putant. Ego verò optarem iuata suam viri doctrinam, per ignem istas cacbimias in aquis ostendat, quibus proprium sit, duntaxat in vltima nostri digestione, nec alibi quàm circa iugulum coagulari. Scio autem se nunquam inuenturum in aquis eiusmodi Tartarum. Ergo propria lege damnetur. Qua cruet nemini credendum, nisi quantum per ignem demonstrare id valeat. Fateor quidam aquæ inesse vitam mediam, cui sit proprium Archeum excitare, & inficere in commutatione boni alimenti, (non autem Tartari peregrini illi inexsistentis materialiter) in duritiem petrosam. Ad strumas autem requiritur materia, quæ proprietate sui Archei, nata sit præcludere nobis fauces, ac quasi præfocare, idque citra gustum adstrictionis aut terrestris acerbitatis, (nam alias gustna hic, bæxena in sinu materiæ, prima digestione maturatus, interit) transmutataque in alimentum, retinensque pristinas vires vitæ mediæ, perfungitur sua potestate, circa guttur magis, quàm alibi. Quæ potestas iure sibi hæreditario in alimentis, & hinc in cruore relicta, conuertit proximum solidorum alimentum in petrosum excrementum, quod directoris facultate strangulante ad guttur concedit. Idque trutinans Seduni, teperi fungos præfato præfocandi veneno pollere: illosque frequentes è radice Laricis, Abietis & Pinorum, in rupibus ad septentrionem decliuibus succrescere, vbi niger Agaricus, eiusdem criminis hæres, in trunco frequens. Didici ergo totum terræ Lessis, fungosa indole, ibidem contaminari. Credidi itaque Strumas nasci vsu herbarum & aquarum, quæ huiusmodi Lessas imbiberunt. Porrò, quòd Archealis vitæ mediæ potestas in rebus gignat strumas, non autem redivivus Tartarus cachymialis aquæ; res ipsa loquitur. Aliàs namque non minus in gutture proderet, Non enim riuales aut cachymirales aquæ, guttur respiciunt, aut tantam duritiem spondent. Nec sanè liquesceret Struma, astrictiuo 15
terrestrique remedio, quo plures vnico mense Strumas euanuisse prægrandes vidi, ac subitò præfocationem à venenoso fungo illatam curari. Quod sic habet: Recipe Spongiæ marinæ in carbonem combustæ vncias 3. Ossis Sepiæ vsti; piperis longi, zingiberis, pyrethri, gallarum, salis gemmæ, calcis testarum ouorum an. vnc. 1: misce cum aqua stillata ex præfatis spongiis. Et exsiccetur paulstim. Accipe huius pulueris semidrachmam, cum sacchari semuncia, decrescente luna, vt paulatim liquatus deglutiatur: Vel fac Illinctum. Et Bocium dissparebit. Alij defectu spongiæ sumebant pilosam excrescentiam siluestribus rosetis innascentibus, exteriori cortici castaneæ persimilem, hirtam hispidamque, cuius solius puluere vtebantur feliciter. Item vtus sum vnguine, in strumis & scirrhis. Olei laurini (non per axungiam suillam adulte- 16
rati) vnc. 8. Olibani, masticis, gummi arabici, resinæ abiegnæ an. vncias 3. distilla: tum iterum distilla cum cineribus clauellatis. Si ergo struma, vel durus alibi scirrhus, ex Tartaro peregrino coalesceret, calidis remediis magis induresceret, nec tam facile liquaretur. Est itaque struma defectus transmutatoris Archei & non coagulatio Tartari: prout de Duelech clariùs & abundè demonstraui. Archeus namque omnem sibi substratam transmutat massam, nisi à vita media potentiore victus cesserit. Struma itaque est ex bono cruore, cui strangulantis potestas vitæ mediæ est relicta. Peritque Bocium, assumto remedio, quod petrosam materiam non est dissoluendo, si ex Tartaro illuc traducto esset. Impossibile alioquin est prorsus, Tartarum (si quis foret) vitæ nostræ spiraculum concipere, vividum fieri, membris coaptari, & ad vltimam digestionem intro admitti, fermentum sanguinis concipere, difflari autem per insensilem transpirationem; vt & scirrhos, cruore vitali natos, adhibito præfato remedio. Cæterum rixa non 17
est de asini vmbra: siquidem non est perinde negasse, Tartarum inesse materialiter in edulis & potibus, itemque permanere per digestionum officinas, atque proinde tandem coagulari in misetis: & procul inde remotum esse, admittere in nobis transmutatum ex bono cremore, chylo, vel cruore, in prauum virtute vitæ mediæ, transplantantis directiones Archei; Alius ve enim generationis? ita alius quoque præcautionis atque sanationis ordo vtrobique. Nullum ergo tartarizationis fundamentum, veritas, apparentia, vel necessitas. Quorsum namque conducit. Comminisci Tartarum, pertinacem coagulationum principem, qui otrum suum debet figmentum? Siquidem rerum dispositiones, coagulationes & resolutiones suis pendent seminibus. Ea purissimis cibis & potibus, Duelech non fit minus, quam de minus exquisitis, si vita media Archeum malè imbuat. Quorsum deinde conuenit cibos

O potusque,

potuſque, quos Dominus bonos condidit, Tartaroſæ proditionis infames reddere? Reor ſanè è Tartaro ſiue inferno inuentum eſſe: dum Satan iam propediem coniiceret humorum exilium
18 futurum è Scholis medicis. Enimvero cum res vnaquæque diſſoluatur per vinculorum rupturam, quæ eandem ſtringunt, iuuat monuiſſe: coagulata in nobis non fieri per exſiccationem, (excepta creta podagrica) neque per Tartarum, inexſiſtentem clam! multò ſanè minus, ex microcoſmi conditione ſaxoſa, aut calcinatoria. Creta nempe illa, poſt acquiſitam opacitatem ſynoniæ, deinceps paulatim exſiccatur. Prout alibi de podagra. Alioqui, ſui initio, prout & ſcirroſum quidlibet, itemque bolus, lutum, muccago, arena, & Duelech, ſeminalibus initiis coagulantur & reſoluuntur: atque longè aliter ſoluuntur & coagulantur, quàm ſi pertinax & immutabilis rerum quarumlibet Tartarus, ſua ſponte in nobis, peregrinum coagulum dediſſet. Sophiſmus eſt non cauſam, in cauſam accuſaſſe, vel cauſam, vt non cauſam neglexiſſe. Qui ſophiſmus, ſi ſolet vſpiam magnas adferre anguſtias: in medendo ſanè quàm maximas, periculis vitæ & damnationis, vt & damnis plenas. Etenim vnus probè digerit, difficulterque ſeparat: Alter verò, feliciter excernit, ac moleſtè digerit. Tertius denique digerit ſuccinctè, & liquefacit; at vitioſè ſibi tranſmutat, ſub imperio ſeminis exotici. Aliud ergò eſt caſtigare alienigenam vitæ mediæ impreſſionem (quæ in concretione digeſti conſiſtit) atque aliud eſt, excernere, quod aliàs retentum noceret. Idque diſſoluendo, & expellendo conſcribitur. Finaliter, ſi quis Tartarus in aſſumptis, eſſet, deſinens in pertinacem tandem coagulationem, quam proditoriè ſecum attuliſſet intrò: vtrobique ſaltem ſanationis deſperationem contineret: Et hactenus medicamentum extermini in terra, à rerum Domino, in natura ab initio conditum eſſet. Poſtremò non eſt Tartarus in cibis, vt neque in potibus cibalibus. In aqua verò ineſt quidem ſemen lapidum: at lapis non eſt magis Tartarus, quàm ſaxum eſt panis: quare etiam ex ſemine petrificante, nullatenus poteſt concludi præſentia aut potentia Tartari. Pariter, etſi in recrementis, vel cruore degenerato, ſit po-
19 teſtas ad Duelech, vel ſcirrhum. Non tamen ad Tartarum, multoque minus, quod naturaliter tam cruori quàm recrementis inſit Tartarus. Quidquid enim peregrino è ſemine & alienato, per accidens naſcitur, & per metaphoram propter ſui coagulationem aſſimilatur, ſali coagulato in vinis: Abuſiua tantùm alienatione, ad Tartarum reuocatur. Odit enim natura metaphoricas poëticas libertates. Non eſt ergo Tartarus, morborum occaſionalis materia interna.

CVSTOS ERRANS.

1 *Scholæ nutant de quatuor humoribus.*
2 *Autoris reſipiſcentia.*
3 *Theſis, cum probationibus.*
4 *Quid muccus, & qua theca generetur.*
5 *Quis ſit cuſtos in terminis propoſitis.*
6 *Cuſtodis neceſſitates inexcuſabiles, hactenus neſcita.*
7 *Probatur, quod muccus non ſit cerebri excrementum.*
8 *Concluditur miſerrimum inde cerebrum.*
9 *Vanitas morborum Catarrho dicatorum.*
10 *Muccus non è cruore factus.*
11 *Argumentum, à ſimili adæquato.*
12 *A Corizza.*
13 *A paritate reliquorum viſcerum.*
14 *A ſuppoſita Scholarum doctrina.*
15 *Ab Archei identitate.*
16 *Ab Anatome.*
17 *Ab abſurdo.*
18 *A neceſſitate oppilationis.*
19 *A conſtitutione cerebri.*
20 *A Scopo.*
21 *Ab experientia.*
22 *Notatur Scholarum inaduertentia in re tantì momenti, & tam conſpicuâ.*
23 *Excrementum aurium per aporrhœam efferri.*
24 *Neceſſitas cuſtodum.*
25 *Probatur per Corizzam.*
26 *Per raucedinem.*
27 *Per tuſſes.*
28 *Cuſtos eſt inaudita poteſtas.*
29 *Vtramque poteſtatem Scholæ putarunt quandam intemperiem in ſanis etiam.*
30 *Probatur diuerſitas ab aliis poteſtatibus.*
31 *Teſtimonia Cuſtodum.*
32 *Grauedo nunquam ſana eſt.*
33 *Tuſſis examinatur.*
34 *Cuſtos errans.*
35 *Tuſſis ſicca.*
36 *Difficultas curandi, vnde.*
37 *Remedia notantur.*
38 *Incogitantia Scholarum.*
39 *Remedia è ſulfure.*
40 *Duplex Aſthma.*
41 *Sanandi difficultates.*
42 *Cuſtodis vſus.*
43 *Pernicioſus eſt cuſtos errans Laryngis.*
44 *Muccus differt à ſereuo.*
45 *Cuſtodem differre in cerebro, ab aliis facultatibus.*
46 *Diaphragma eſſe poroſum.*

SCHOLÆ, muccum è cerebro, 1
ſputumque tuſſium, digito monſtrantes, dixere. Ecce phlegma, vnus de quatuor humoribus, noſtri conſtitutiuis. Atque deinceps ſemper ſucceſſiuè ſibi ſubſcripſerunt. Creuit iſte laſciuiendo auſus, tot ſeculorum præſcriptionibus & Scholarum ſubſcriptis authoritatibus firmatus. Quaſi cerebrum, tres alios ſuppoſitos, fictoſue humores in ſui alimoniam conſumſiſſet, excluſo ſolo phlegmate, ſibi licèt ſimillimo, & alioqui iuxta Galeni mentem, aptiſſimo, vt in cruorem totaliter tranſmuteretur. Nonnunquam quoque doctrinæ de quatuor humoribus oblitæ, eundem muccum, non amplius phlegma, vel pituitam propriè: ſed recrementum cerebri, velut proſcriptum hoſtem, à digeſtione reſultantem ſuperfluitatem relegarunt. Suæ illas illius doctrinæ meritò puduit: Quia muccum agnouerunt excrementum vltimæ digeſtionis: non autem humorem amplius in hepate productum, velut cruoris partem vnam de quatuor. Repugnat quippe excrementum humori vitali. Nutant ergo ſæpius, atque vacillant, hæſitantque iterum,
dum,

dum muccosum hominem (ab isto videlicet ster-
core, morbosoque affectu) phlegmaticum pro-
miscuè indigitant, eiusque deinceps vires, in-
genium, mores atque fortunam, inde metiun-
tur, & augurantur: Interim infausta sunt initia
Scholarum, quæ ab excremento sibi cognito,
pituitæ essentiam, exsistentiam, proprietates,
elementorum & humorum constitutiuorum no-
stri denominent. Phlegma enim quod sub Co-
ryzzæ initium, depluit è naribus aquosum (vt
aiunt) & tenue, post dies aliquot, spissius at-
que flauum fit, eo quòd assiduata caloris coctu-
ra inspissetur. Quasi integro fortè quadrage-
nario absque corruptione sui, vacuo cranio,
inspissationem, vt summum bonum, exspectas-
set! nec alioqui tenuius, sat rimarum pro exitu
reperiret! Hæc somnia non merentur redargu-
tionem, nisi seriâ crudelitate, medendi metho-
2 dum, in mortalium perniciem transtulissent. Fa-
teor equidem, me sub tyrociniis credidisse, muc-
cum, si non vnus de quatuor humoribus ordin-
dus, esse saltem excrementum digestionis cere-
bri. Ast dein liberiore indagine à Scholis des-
ciscens, cœpi contueri, quod æstate mungam
rarò: hyeme verò frequentissimè. Attamen ce-
rebro vtraque statione, eiusque functionibus ex
Dei gratia, æque validis potior. Consideraui
enim propterea, cruorem hyemalem, æquè vi-
uidum, atque illum, quem æstate conficio (vita
nempe in sanguine per Sacra locatur) & dige-
stionem iam cerebri, quàm aliarum partium,
æque salubrem quia completam, esse. Quæ non
sic se haberent, si cerebrum quatuor ad mini-
mum vncias, quotidiè excrementi, ac proinde
vncias sedecim de cruore depromeret, pro solo
sui nutrimento, & tantæ pituitæ abundantia
(præter illam nempè, quæ in alito remansit
pro alimenti pignore) quas vncias alioquin æsta-
te, in cruore relinqueret. Vel si id tentur fieri,
exquisitiore digestione Cerebri: vel si malint,
Cerebrum ob aëris hiberni iniuriam, malè dis-
positum: ac quomodocunque sumatur; necesse
est saltem muccum causari ab indispositione ali-
qua: non ergo ab abundantia pituitæ, adeoque
à vitio iecoris, vt neque ab exquisitione, sepa-
ratione pituitæ hibernæ, & æstiualis neglecta.
Nec demum indispositio ista obuenit cerebri
vitio, vt neque cruoris. Quippe id repugnat
propositæ thesi. Ergo aliunde idipsum manat.
Etenim si ista recrementa remanerent in cruore,
vel cerebro per æstatem, quæ secus hyeme ex-
cernuntur: Locus deficeret hospitandæ pituitæ,
3 tota æstate collectæ. Hinc in Thesin pono: Muc-
cus narium aquasior, ac copiosus, & proinde
continua eiusdem emunctio in hyeme. Non au-
tem in æstate. Vnde consequens, id causari ob
stationem intemperatam. Quæ si occasionali-
ter lædat cerebri digestionem: id erit, vel per
totum cerebrum, vel in inferiore eius plano, quà
frigus ferit. Si per totum noxa fit, læderentur
vna cunctæ cerebri functiones, imaginatio dis-
cursus, &c. Quod est falsum. Nam denotaret
ambientis superioritatem super spiritum, fun-
ctionum omnium fontem, atque rectorem. De-
beretque tum muccus fieri & descendere à
cunctis intimis, connexis, minimisque cerebri
particulis, & non tantum ab iis, quæ immedia-
4 tè ab intrante quatiantur aëre. Vnde liquet;
muccum esse dumtaxat excrementum inferna-
rum partium cerebri, degeneratum ex totalitate
alimenti, priusquam aleret. Non autem esse ex-
crementum, digestionis vltimæ superstes, quod
roris modo, per minima dispergi in partes so-
lidas asserunt. Nam & hoc, à cerebro non mi-
nus, quàm à toto, æqualiter vapore tenus exha-
lat. Si ergo muccus naturaliter a causis occasio-
nalibus externis & noxiis tempestatibus suscite-
tur, habeatque causam sui effectiuam circa pla-
num cerebri, qua via aërem attingit. Non au-
tem à frigore. Id namque sonaret, cerebrum vi-
ctum, superatum, eiusque potestates velut extin-
ctas: ergo conuertitur materia mucci (quam la-
ticis, simulque alimenti docebo suo loco) ob bo-
num & ordinatium finem. Quæ materiæ illius
conuersio, cum naturalis sit, obtenditur, tan-
quam lorica, parti à frigore perculsæ. Cumque 5
materia sit viciata, per aëris iniuriam, non sane
adhæret: verùm vt continua aquæ gutta stillat.
Hanc ergo potestatem, mucci effectricem, cu-
stodem voco. Quod sic iam supposuisse, sat esto.
Porro excrementa alui, & vesicæ, sunt totius,
& partium quibus fiunt & gliscunt, superfluita-
tes quidem, ab initio sui superfluæ, atque inuti-
les. Sudor verò & insensile effluuium, sunt re-
crementa; iam vltima digestione facta, expul-
saque post extremam finium suorum defunctio-
nem. At muccus, est generis neutrius. Fit enim 6
à custode tantum; lacessito quidem; sed qui
partem vt defendat & obliniat, crudiorem lati-
cem & simul cruorem sic commutat; estque
eiusdem illa commutatio planè naturalis, ad bo-
num finem ordinata, quamdiu à benè constitu-
to custode oriunda. Equidem magnoperè sal-
tem demiror Scholarum per tot secula somno-
lentiam. Quòd quia cernerent muccum stillare
per nares, idcircò repentè statuto indubio de-
creuerint: eundem nil aliud, præter cerebri ex-
crementum esse. Imò quicquid per screatum,
tussimque extruditur (quia colorum paritas ocu-
los illarum falleret) dictarunt, nil nisi deciduum
cerebri excrementum. Nec enim semel obiter
inquisiuerunt: Si sit excrementum cerebri: er-
go debet esse residuum vltimæ digestionis.
Quando scilicet sanguis, postquam factus est
humor alimentarius, distributusque roris more,
per æqualem cerebri massam: ibidem non qui-
dem consumeretur, iam prius licet assimilatus
substantiæ cerebri, ac per insensilem transpira-
tum, absque omni sui residuo expulsus per poros
abiret: Sed labe prorsus heteroclita, postquam
mucilagines spermaticæ (iisdem nempe nutri-
mur, quibus constamus) sortem induisset, quasi
reuocatus muccus, è longinquis heterogenei-
tatis anfractibus, collectusque tandem in aba-
cum propè nares expelleretur. Etenim qui tan-
toperè de vsibus partium, sibi odaxisimum bene-
placiti risus concitarunt, ne semel quidem atti-
gerunt, quæ tanti abusus causa, in hac digestione
esset. Quoniam si excremētum sit superflua pars
digestionis. Cur senex, plus sanguinis (quia plus 7
excrementi emungit) quàm dum esset iuuenis,
consumeret in suo cerebro? Ergonè sanguis iam
semicoctus, ac vitalis, in similarem spermatis
substantiam, tum demum corrumpitur? Indeque
reuocatus à dissitis, vndecunque cerebri, inimi-
misque reliquiarum atomis colligitur? Itanè
hæc quotidie in sanis peragunt? Estque alie-
nata sanguinis corruptio, simul cum sanitatis
fruitione? Quid in idem contigit reliquis visce-
ribus, quod capiti? Quid si vnciæ tres dietim

emungantur mucci, an fortassis sanguinis boni decuplum (puta vncias quadraginta pro cerebro, totidemque pro reliquis ad minimum partibus) remansit, vt ibidem roris modo conspergatur? Quo enim priuilegio, quaue necessitate exlex cerebrum gaudet, viscus adeò nobile, vt citra noxam, tantâ toleret suæ Oeconomiæ quotidianam stragem? Confusionem corruptionis & alienationis? Quo pacto in media transmutati cruoris via, ad spermaticam vitalemque mucilaginem, tam ordinaria exorbitatione cerebrum deuiabit, atque digestiois abundantis errore corrumpetur? An non enim vel indè liquebat visus alterius, nondumque sciti necessitas, quæ non vndecunque ex abditis (patitate nempe identitatis substantiæ ipsius cerebri & digestionis per totum æquabilis) minimisque cellulis, ordinato motu, suum ac proprium alimentum corrumpentibus, retrorsum, eadem vi, qua intrauerat, temearet, vt iam in excrementum abiens, intra abacum aduniretur? Id enim si medio digestionis, laboriose metu, contingat: Iam id non potest non inexcusabilem prodere corruptionem, cerebro natalem. Vel si in fine illius digestionis id accidat: præter enim heterocliniam: eandemque & ordinariam tam alienatæ digestionis normam: iam quoque cursus, tractusque cruoris in remotissima, similariaque cerebri, recursusque excrementi, à sanguinis relicto residuo: erunt vani prorsus labores, crudelis digestio, intolerabilis error, quotidianusque atque
8 stultus cerebri labos. Si enim quidquam horum sit verum, erit cerebrum nisertimam totius corporis tabernam, maiore nimirum alimento egere, intentius molestias atque labores cerebri augeri, quo minor tardior, segniorque est capitis vis, efficacia & digestio. Quid enim cerebrum eò compulisset, quod dum viliores partes, suum ritè conficiunt alimentum, probeque absque vlla residuitate, totum in aëra dispergunt: Solum verò miserumque cerebrum, tam copiosa mucci alluuione, suum alienasset, viduumque alimen-
9 tum? Transeo adhuc Catarrhorum nugas, depluentium tam largo continuatoque nobre in thoracem, totumque corporis habitum. Quo pacto enim constabunt saluæ principes potestates, quas in capsa cerebri morari volunt: Dum tantus tumor, cófusio, digestionisque tam abundans est diuersio, tumultus nimirum redeuntis mucilaginis & sanguinis euntis captesiè ad sui corruptelam? At ne semel hucusque cogitatum est, vnde tanta prodiret mucci copia: sed Epimenidis somnium dormiuerunt Scholæ, velut loto pastæ, modò lucellum è credito Catarrho
10 thesaurizent. Nec est enim ordinarius muccus è cruore. Idque facilè notare potuissent Scholæ, si subscribendo nogis non essent assuetæ. Siquidem à magna siti, largus potus statim in gutture stagnantem parit, loco saliuæ, muccaginem. Sicque gutturis affectos morbosi, statim omnem saliuam inspissant. Ideoque facultates, quas à necessitatis suæ visu, Custodes voco, non totum si à tota hatuodinum nostratum propagine, naturaliter ad se alium liquorem, præter cruorem (quem ideò primus laticem voco, & describam particulari systate) allicere, suosque in fines
11 adoptare: non infelicius nimirum quam renes, à cruore lotium separant, & ad se trahunt. Lotiū enim hic inculco, eo quòd non sit excrementum serum, quasi residuum foret renis alimenti, vel suæ digestionis patratos error. Idem proinde iudicium de mucco fero. Itaque in Corizza, quam-
12 diu malum sæuit maximè estque ferocior boreas: eò quoque muccus est aquosior, sub pari tamen cerebri digestione, sensuumque tam internorum, quàm externorum valetudine. Laudatur igitur spissio, tenacior, parcior flauiorque muccus sub finem digestionis (vt aiunt.) Tum demum considero, è pauco cerebro nostro tantum excrementi quotidie sequestrari non posse, propter ineptitudinem cruoris nutrititi. Maximè quod hepar,
13 nullum de se excrementum, deque suo nutrimento proserat. Nutritur tamen, deberetque par digestionum fortuita & excrementorum æquale pondus proportionaliter gliscere in cuncta viscera. Tandem memini, solidorum nutri-
14 tionem fieri, cum totius cruoris transmutatione in alimentum, citra segregationem puri ab impuro (quippe quæ nimia molesta esset ossibus, neruis, visceribus, &c.) nec solida ptoin aliud in sui alimentatione excrementum præbere: nisi postquam fami partium, liquor alimentarius satisfecerit, totus æqualiter consumitur, in perspirabilem apothecam. Id est. Excrementorum solidorum omnium non fit, dum nutritio est in fieri: sed tantùm in facto esse. Nimitum tum exhalat totum, iuxta Scholarum consensum. Ergò siquidem cerebrum teneatur legibus solidorum & viscerum cuoctorum, quas præscribit Archeus: Cerebri non erit muccus, nec aliud
15 edet loco excrementi, quàm quod per diaphæresim, totum aliorum more exhalat. Denique excrementum est relariuum ad digestionem in alio factam: eo quòd eandem supponat. At nihilominus, muccus non est præfatæ digestioois excrementum, vel desineret vitalis Archei vnica esse in digestionibus similarium opera.
16 Quin etiam si muccus esset excrementum cerebri, colligeretur à toto vndequaque, & in similē cellulam sese reciperet; non autem ad peluim. Sed difficilis esset mucci (id est, excrementi communis, & totius cerebri) collectio ab imperceptibilibus ac minimis partibus singulis cerebri, quin plurimas post se relinqueret obstructiones, &c. quæ tamen nunquam obuiam veniunt: præsertim quod Cerebrum, paucis & exilibus venis, per suum corpus nutriatur, nec appareant ductus, vel canales, quibus muccus
17 deducatur. Similiter & medulla spinalis suum pariter haberet muccum, eumque dum euacuare niteretur, id fieri deberet vel supernè per quartum cerebri sinulum, vel deorsum cadens (vt corpus alioqui fluidum vita orbatum, natum est decidere semper) oppilaret neruorum monentium commune principium, ac potissimū, qui muccus leorotem mucilaginis habet, non esset sequax, quin de se semper relinquat tristem
18 oppilationum formidinem. Denique muccus, quomodocunque sumptus & tepore agitatus, nonquam citra residuam sui fæcem totus auolat aut insensibiliter dispergitur: sed assumpto eius vapore, planè induratur in tophum. Adeoque est inutile, imò impossibile excrementum solidi
19 cerebri, siue de toto similari eius. Repugnat nempè prorsus deosiati cerebri, quod cum non sit canalibus apertum vndequaque, deberet tamen tenaci excremento vbilibet esse continuò refertum: Tandem ad fines respiciendo, quorum ergò res quæque à Creatore est condita:
20 Non apparet sanè scopus vllus, quare cerebrum muccum,

muccum, vt suæ digestionis superfluum excre-
mentũ paret, & à reliquis visceribus se eslegem
faciat hactenus. Nam totus liquor alimenta-
rius tandem sequestratur è toto corpore per
insensilem transpirationem, absque vllo sui re-
siduo. Cum ergo tam conspicua mucci sit im-
paritas in hyeme & æstate: non pituita, ab
interno mistionis fundamento, sed aliunde ve-
nire. Adeoque muccus non est stercus cruoris,
21 multò minus cerebri. Contingit enim benè va-
lenti & dormienti, per octo & amplius horas,
nequicquam mucci eiicere: sub qua tamen pe-
riodo, cerebrum integram absoluit digestio-
nem: quantò magis, quod facultates naturales
cerebri, vt & totius corporis, nunquam ferien-
tur. Non ergò muccus est excrementum rei,
nec fit digestionis naturalis intento. Nec excre-
mentum peregrinum, sparsim per Cerebrum
collectum, relatumque in peluim, suum natu-
rale emunctorium nec digestionis vitio fabrica-
tum. Cum alioqui morbum continuum, ac
22 præsertim hyeme, cerebrum pateretur. Ergo
concidunt Scholarum testimonia pro pituita,
dein Catarrhi fundamenta, atque tandem, quæ à
methodo medendi ab vtroque præcedentium
depromuntur subsidia. Erratum scilicet in indi-
cationibus causarum atque remediorum de
mucci materia, efficiente, exordio, loco, ductu,
lapsu siue decubitu. Quocircà opportunè no-
tandum, imprimis oculos sanos nullà habere ex-
23 crementa aut sordes. Amarum autem quod au-
res sudant, exiguum est benevalenti, estque ex-
halatum vltima digestionum periodo. Quod sa-
tis obuium fit: siquidem quò profundius intra
aurem scalpseris, eò minus sordium reperies: in
signum, quòd fuligine tenus forâs properet. Non
secus atque pedum digiti suum colligunt difflu-
24 uium, pelli furfur adnascitur, &c. Enim verò aër
qualibet tempestatum procella & alternatione
debebat immediatè intrò trahi, tam ad pulmo-
nem quàm ad odoratus organum. Proinde re-
rum parens, fines atque dispositiones accom-
modans suis vsibus necessitatibusque tanquam
scopo directo statuit infra, in confiniis vltimia
cerebri custodem vnam atque alteram in La-
rynge: Potestatem inquam ante me neglectam,
cui proprium esset, quoties aëris inexcusabilis
iniuria partem vtramque adoriretur, quod to-
ties è Latice & cruore crudiore muccum, tan-
quam vestem vtque interstitiam obiiceret: in
quem aëi ferociens partim deposita primi ictus
inclementia mitesceret, partimque conceptam
ab aëre labem, intra se conciperet, partim-
que stigma, si quod fortè parti impressum fo-
25 ret, sufficienti mucco elueret. Idque in primis
Corizzæ inscriptum legitur. Nam offendicu-
lum vespertinæ auræ aut frigidioris boreæ fla-
tus suppono occasionem dedisse, vt custos ob-
iiceret suum muccum, qui exorbitans os spon-
giosum, (per quod odoratus organum suos odo-
res recipit) obsidet. Quem errantem & aquo-
sum muccum, primum copioso latice eluere cu-
stos conatur. Dein vbi hoc sibi irritum fit, parit
tenaciorem muccum, dum nimirum alter in osse
ethmoides glutinosior factus est. Pariter & rau-
26 cedinea objecto per custodem mucco contin-
gunt. Etenim custos potestas delegata, vt aëris
iniurias frágat, partemque muniat à feritate per
errorem, iam laryngem afficit, eique affigit muc-
cum pro tunica. Tum tanquam sui erroris pœni-
teret, primùm aquosa ac dein glutinosa parit ex-
crementa, quibus eluere intendit sordes oppo-
sitas. Id autem quod de raucedine in initio gut-
turis iam statui: Idem censeatur si demissiua
asperæ arteriæ truncus sit obsessus. Vbi nempè 27
per tusses expectoratur, quod ante iam de rau-
cedine dixi. Muccus ergo narium supernè stil-
lans, prout & is qui per tusses excreatur, à cu-
stode facultate ortum capit, excrementum qui-
dem in se vtile: at ab errore custodis nocuum.
Has autem potestates ad vtramque ianuatum
aëris valuam collocatas custodes voco, & er-
rantes sæpius dum ob frequentem cum exteria
iniuriis luctam, non ritè exsequitur sua cu-
stas. Non est tamen custos sub quaternione 28
facultatum (attractiua nempe, digestiua &
expulsiua) numeranda. Siquidem nedum sua
expellit: sed & sua fabricat, & quidem sola ex-
crementa. Quæ nec fiunt per digestionem: sed
per abortiuam vim. Propterea Scholæ hanc 29
vtramque facultatem cerebo atque pulmoni
ante forea præfixam neglexerunt penitus, &
vtramque soli cerebro dicarunt, huiusque in-
temperiem etiam in optimè sanis accusarunt
duntaxat. Quamdiu custos rectè valet, atrocita-
tis aëris victrix superat: dum verò ob perfractum 30
robur, primæ suæ destinationi ex voto satisfa-
cere nequit: saltem multum mucci fabricat vt
conceptam eluat labem, quam primitus non
fuit separando. Custos ergo differt à digestiua
& œconomica proprietate cerebri. Atque vnam
lædi contingit sospite permanente altera. Quam
veritatem nobis sternutatoria detegunt, quæ
statim post expeditum vicinum muccum con-
citant meras aquositates à custode irritata, par-
tas celerrimè: adeò vt tandem, si acrius fuerit
sternutatorium, cùm tenui mucco procidant
cruoris fibræ, emungaturque aqua salsa è rubro
pallescens. Iuxta prouerbium, *Qui nimium
emungit, tandem sanguinem elicit.* Rubens enim
cruor cœpit subpallescere, qui per sternutatio-
nis molestiam præcociter prolectus est, alioqui
muccus fuisset. Custos ergo imprimis restatur 31
diuinam prouidentiam vtrique viscerum pro-
spexisse, in tam prompta atque frequenti ne-
cessitate. Effectus quoque produnt, non qui-
dem digestionis cerebri ac pulmonum: sed pro-
priæ potestatis, que nec morbosos parit effe-
ctus, nisi à scopo deuiet. Falsum est itaque, Co- 32
rizzam sanam dixisse: tanquam sordium emun-
ctricem. Iam enim custodis vtriusque officia,
atque errores obiter tetigi; Nunc porrò in con-
firmationem datæ doctrinæ, exorbitationes er-
rantis custodis explicabo: vt præcipuè propter
atrocitates aëris occursantis, custos suam su-
scepit præfecturam: ita easdem quoque mode-
ratur: materiam assumens suis parentem fun-
ctionibus, ex massa nempe totius laticis vide-
licet, & cruoris. Quæ doctrina quantumuis no-
uitatem dicat, & ob id difficultates secum ge-
rat. Attamen seculorum ignorantia, nequa-
quam veritati præscribere valet. Inprimis enim
promta materiæ multiplicitas sub errore custo-
dis, ostendit eandem non esse excrementum
cerebri, sani alioquin & fortis. Aliunde ergò
suscitarut instinctus parandi muccos celeres,
promtos, & diuersos. Sunt nimirum potestates,
ad eluendum sordes atomorum aëris, idcò ad
fores, vel limen viscerum, aëri peruiorum, col-
locatæ. Belle sanè ac ordinatim singula proce-

dunt, quamdiu custos non suos excedit limites.
At cum humana omnia sint ruinis exposita, vbi
quotiescumque custos deuiat à scopo, statim
Coryzæ, raucedines, tusses, &c. miserum in
modum nos inuadunt. De grauedine Coryzæ
33 iam sat dixi, nunc porro de tussi dicam. Tussis
oritur ex sensu noxij infestantis laryngem ab sui
initio, vsque in pulmonum profunditatem. Infestant
nempe fumi, fuligines, exhalationes
acres, minerales, itemque vapores vliginosi, fœtidi,
&c. Superat demum vim hospitij, frigus
atrox: quasi tendens ad exstinctionem hospitis
vitalis. Tussis ergò, effectus est sensationis:
etenim mox atque spiritus, partibus illis insitus,
grauatur molestia forinsecus insiliente, statim
custos suo fungitur munere. Anonyma
quippe ista facultas, promptè è massa laticis aduocat
quantum sibi opportunum videtur, idque
transmutat in muccum, quem rotis more
extendit ad Laryngen: quò minus iniuria aëris
ipsam partem solidam, nudè atque immediatè
afficiat: verùm frangat sese ad præfatam mucci
34 tunicam. Sed ah! vbi vel externa iniuria major
est, quàm quæ se sinat sic deliniri: altiusve
ferit ipsam laryngis, aut pulmonis substantiam:
iam titubat custos. Nec solùm desumit auxilium
abs latice: sed ipsam proximi alimenti
substantiam alienat, deuiatque in muccosam
collam: tantum scilicet visceris proximo alimento
viciniorem: quanto altius ad calorem
ex flauo rutilantem, & rubedini vicinius accesserit,
reditque ab illo lapsa, in pristinum,
dum à ruso, ad flauedinem paleæ, atque inde
demum ad albuminis oui similitudinem propius
appropinquauerit. Hinc vice versa in hecticis,
cruentus euadit muccus, & cinerum obscurorum
colorem assumit. Dum ipsamet alimenti
substantia abscedit transmutata, deficientemque
ibidem vitæ integritatem pandit. Tunc nimirum
fœtidus cadaueris incipientis odor in
anhelitu, deliquia prodit Archei pulmonarij.
Muccus itaque interstitio inseruit inter aduentans
noxium & vires hospitij. Quare stimulum
suæ expulsionis habet adnexam salsedinem,
35 nem, vt sensationem laryngis proritet. Sunt-
36 que tusses siccæ, in paucitate mucci salsi. Quia
autem senium æquiparatur defectui, estque pulmo
primum deficiens (vt suprà) hinc tusses
37 senio, velut ex proprietate geniales, vixque silent,
cessant, aut compescuntur: restaurationem
non admittente natura exoleta. Hæc de Tussi.
De remedio illius, nil somniatum, quod proficuum
sit. Primò namque decocta herbarum,
Tussilaginum propinarunt, ac quam infausto
euentu, quæque domus luget sua propemodum
detestatur. Decocta demum minus feliciter
vsurpata, Medentem meditari fecit de tabulis
saccharo confectis: in syrupos denique atque
illinctus recesserunt, sperantes (ridiculum id
suo loco ostendi) lente degluttiendo, saltuam
cum eclegmate delabi per rimam vocis, in laryngem.
Nec retrospicientes, maioris fore
ærumnæ stricturam anhelitus, tusses, præfocationem,
atque expectorationem, ob alieni hospitis
admissionem, ipsa quàm sit tussis, proritans
tam infausta iuuaminis figmenta. Quæ alibi
ex instituto ad longum aperui. Ah! & mise-
38 rum subiit remedium de pulmone vulpis, quò
animalculum diuturni sui cursus potestatem
quàm viuum possidebat, saccharo post suam
mortem impertiatur. Nesciæ enim penitus
Scholæ, harumque dispensatoria, quòd pulmo
sit tantum æris cribrum, nec quicquam prorsus
adminiculi ferat, ad motus diuturni inspirationes.
Nesciæ inquam quod claudicanti, vel paralytico,
nil tribuat solaminis, etsi pedibus leporis
aut cerui vesceretur quotidiè. Successit 39
demum turba Chymica, quæ dum cerneret solum
arescere & sterilescere, vbi sulfur viuum
crescit, (viuum autem voco nudum, quodque
non è pyrite, vel aliunde exigitur) sperauit pariter
mucum, custodis prolem, exsiccari per
sulfur, quòd Scholæ flore sulfuris peragere sperarunt.
Illud alij itaque sublimarunt ab Aloë,
croco, myrrha, & tosto vitrioli. Alij verò calce
& alcalibus soluere deinceps tentauerunt, quòd
lac eius (fœtidum sanè) nominarunt: Sed id fidem
amisit, postquam lac, imò sulfuris flauus
liquor calce paratus, affuso aceto rursus ad se
pristinum sulfur rediret. Varia nempe larua stomacho
imposuere, vt defectus custodis, in limine
laryngis sitæ, apprehensasque nocuorum
lituras restaurarent. Sic nempe ægrorum spei,
& crumenæ, diuersimodè delusum est. Non nego
quidem sulfur aptè resolutum, Asthmati subuenire.
At istud Asthma non est hospes pulmo- 40
nis, ex ideopathica epilepsia eius oriundum:
quorsum nempe ista sulfurata non habent introitum.
Sed illius Asthmatis nidus est circa stomachum.
Quod infrà docebo) quorsum quoque
auxiliatori sulfuri est introitus. Porro sulfuris
flores venales, ex vena æris. Lento quippe
igne vstulantur venæ, vt sulfur inde furtiuum
abigant. Nam alias sulfus magnam æris
prædam raperet. Valorem ergò eiusmodi remedij
quisque trutinet, qui nouerit, cur Arsenicum
nomen fumi metallorum adsciuerit. Profectò 41
pulmò, festinus, in sui perniciem auscultat, difficilisque
est admodum labentis vitæ restauratio.
Pulmo quoque ab alimentis vix opem
nanciscitur, quæ per tot digestionum officinas,
natiuæ suæ indolis dotes dudum deposuere,
antequam ad pulmonem intrent. Parumque est,
etsi rantillum pristini odoris, è suo concreto, in
vita sui media, reseruarint. Est nempe id sat inefficax,
& restaurandæ debilitati impar. Idque
in pulmonis potissimum diuersorio tantò est
apertius: vbi vis custodis, pro lubitu, propria
alimenta proximè assimilanda retorquet, alienat,
& corrumpit. Quapropter ab hoc scopo
abdicaui mineralia exceptis maioribus arcanis,
vtpote quæ nec aditum habent, nec familiaritatem
contraxere, cum pulmonum Archeo insito.
Remedia alioqui per classes examinaui singulas,
& singularitates spoponderunt vulneraria
illa, quæ Archeum pacant, à corruptione demum
diuertunt, hincque furores vulneri solitos
compescunt. Non autem quod illa sperem
in pristina sui potentia, pertingere posse ad pulmonem
aut laryngem (prout alibi ex instituto
commodius propalabo.) Ast saltem meditabar,
quod etsi tussium defectus, non essent continui
separationes, vt neque sputa essent pus. Attamen
potio vulneraria, quæ toti hospitio humano
cederet in alimentum eiusmodi, quod per
se restaurandæ exorbitationi tam Archei quàm
custodis naturaliter & efficienter incumberet.
Custodis ergo vtriusque necessitas magna fuit 42
ad detergendum inspiratas sordes, quæ aliàs intro
adductæ, libenter se humidis costarum parietibus

rietibus

ctietibus affigeretur; totusque thorax inde luto
mox oppleretur. Quocirca tam in lumine la-
ryngis, quàm ante olfactus organum, exsuda-
re debuit muccus, qui sordes illas oppositas ex-
ciperet. Muccus inquam, fuit necessarius & non
aqua, quia mox guttatim in fundum propera-
ret. Debebant autem partes internæ madere,
ne continuo aëris inspiratu dehiscerent. Idcir-
co continuum madorem vis quædam distribu-
tiua, qualis est quæ saliuam dispensat, adesse de-
buit. Madorem inquam moderatum ac lentum,
è massa laticis mutuatum esse oportuit in sanis:
Sed vbi custodes malè se habent; continuò plo-
rant partem proprij alimenti, quod sibi assimi-
lare debebant. Id nempe diuersimodè altera-
tum in forma aquæ, vel etiam mucilaginis dia-
phanæ vel opacæ, iuxta varietatem passionum,
43 quibus auscultarunt custodes. Difficillima est
autem custodum restitutio è debilitate perni-
ciosiorque laryngis quàm narium, qui tabem
minatur, semper hiat & copioso aëre infestatur.
Tandem mihi nunquam satisfecit, quod muc-
cus narium, quanquam calore, gustu, & aspectu
44 à mucco tussium non multum dissimilis: idem
esset, qualis ab internis pulmonum calamis ex-
pectoratur. Non potui enim mihi persuadere,
quod è duobus visceribus tam diuersis, idem
muccus prodiret (etenim si idem atque consi-
milis, ergo vnicus muccus ille non amborum
est rectementum.) Itaque vt custos bene se ha-
bens, vix aliquem producit muccum: illum-
que saltem iuxta opportunitatem: ita lacessita
parit muccum secundùm suam indignationem
& recipientis visceris proprietatem. Accepto
scilicet furore in suo mucco parit salsum, mor-
dax, acre, virulentum in quali & quanto mo-
dum excedens: Hinc namque laryngis erosio-
nes atque inde Tabes, cruenta sputa, &c. Etenim
etsi vomica patiat varia apneumata & pecto-
ris stricturas: vix tamen tusses tabidas. Has
itaque suspicatus sum ex læsione asperæ arteriæ
prosilire. Quod autem custos non attingat ce-
45 rebri quidditatem; Coniicio ex iuuene robu-
sto mihi cognito, qui manè ac serò quotidiè mi-
seris subest screatibus per annos aliquot: In-
terim cerebro, neruis & musculis sat validus.
Vbi autem vnâ facultatum est insigniter læsa,
altera verò nequicquam: necesse est ambas pro-
prietate & essentiis diuersas. Quapropter sal-
tem custos laryngis & capitis longè dissident.
46 Aër ergo postquam per pulmonem in thoracem
deductus est, ipsumque septum transuersum
(quod diaphragma nominatur) deorsum in for-
mam circularem detrudit, eius poros pene-
trat transcolatque bibitum aërem diaphragma
ideo. Quod sat docent odores aliquot naribus
hausti, ac tandem per ructum redditi. Sic nam-
que fumus carbonum vomitum citat, citiusque
stomachum quàm cor affectat. Imò odor cada-
ueris longè post sentitur circa stomachum. Sic
& prægnans fœtum mortuum gestans, ipsum
cadauer olet anhelitu. Odor enim ille per ven-
trum atque diaphragma transiens, docet anhe-
litum, non solo cordis refrigerio; sed toti in-
seruire. Sic quoque ex tabaci fumo stomachum
flauedine tinctum propter fuligines ostende-
runt alij. Ita & laxantium perceptorum odores,
licet ipsa pharmaca saccharo & aromate palliata
sint, horret stomachus, quia odoratu suo eos-
dem odores percipit. Ergò si odor, etiam aër ad
stomachum rectà pergit. Pestis ipsa per inspi-
ratum anhelitum introducta, plerumque circa
stomachum cuditur, idcirco vomitus, dolor ca-
pitis, sopor, &c. Stomachum affectum incusant
& ostendunt.

IMAGO MENTIS.

1 *Timor Domini, initium & Charitas est finis Sapientia.*
2 *Homo, ad Dei imaginem factus.*
3 *Tres Archeorum classes.*
4 *Optatus Authoris.*
5 *Intellectio mentis intellectualis.*
6 *Mentis integritas intima, à caducis tolerat absque passione extinctienis.*
7 *Actio Mentis vix sentitur in nobis.*
8 *Imagini diuina irrisores Athei primi.*
9 *Athei secundi, noviter surrexere.*
10 *Manifestatur Athea berum inscitia.*
11 *Varietas luminum vitalium.*
12 *Mens vt differt ab Angelo.*
13 *Intellectualis visio Authoris.*
14 *Vanus optatus omnis extra Deum.*
15 *Miseria Authoris.*
16 *Visio anima separata à corpore.*
17 *Mentem esse figuratam.*
18 *Mens est substantia immortalis figurata figura Dei.*
19 *Error vulgaris circa Dei Imaginem.*
20 *Error putantium Dei Imaginem in ternario potestatum sitam.*
21 *Contra Tauleri opinionem.*
22 *Imago Dei in homine hactenus non designata; quia est incomprehensibilis.*
23 *Mens damnatur per accidens.*
24 *A morte non est amplius vel memoria vel reminiscentia.*
25 *Voluntas est menti superaddita accidentaliter post creationem.*
26 *In Cœlo voluntas frustranea.*
27 *Voluntas in cœlis apparet non quidem potestas: sed substantialis essentia intellectualis.*
28 *Si Mens sit Dei Imago, hac fuit Platoni cognita.*
29 *Mentis definitio.*
30 *Rationem non esse imaginem Dei.*
31 *Authoris opinio.*
32 *Delitescunt hæ duæ quidditates in anima per natura corruptionem.*
33 *Tantum per extasin suscitatur hic amor: nec aliàs in huius natura arumnis.*
34 *Præcise intellectus.*
35 *Soluitur obiectio.*
36 *Triplicitas ista, siue ternarius in mente, in omni Mundi systemate explicatur.*
37 *Est alia longè, quam Ternarij similitudo, pro Imagine Dei.*
38 *Descriptio iterata Mentis.*
39 *Mens quomodo seipsam intuetur.*
40 *Phantasia ortus constitutiuus.*
41 *Longè aliter Mens intelligit.*
42 *Mentis prærogatiua.*
43 *Amoris vini explicatio.*
44 *Discrepantia intellectionum in mortalibus.*
45 *Cur istud desiderium non cesset in Cœlis.*
46 *Desiderij descriptio.*
47 *Quomodo peccatum in desiderio Mentis.*

48 *Amor Mentis substantia etiam in mortalibus.*
49 *Quantum tenebrarum obtentum Menti, ex natura corruptione.*
50 *Imago Dei pessumdata in damnatis.*

1 INITIVM Sapientiæ, timor Domini. Timor autem Domini incipit à meditatione mortis, & vitæ æternæ. Sapientiæ verò finem, modernorum plurimi, tentur cum Stoicis, esse cognitionem sui ipsius. Ego, finem vltimatum Sapientiæ totiusque vitæ nostræ cursus brauium, voco charitatem, quæ nos comitatur, postquam cætera nos deseruerint. Quapropter etiam cognitio sui ipsius iuxta me, est duntaxat medium ad timorem Domini. Et cognitio vitæ, cognitionem animæ præsuppo-
2 nit. Siquidem vita & anima sunt velut synonyma. Enim verò de fide est, hominem ad imaginem Dei creatum, ex nihilo in creaturam venientem, eiusque mentem nunquam perituram. Animas verò reliquas, cum viuere desinunt, abire in nihilum. Cuius differentiæ pondera, alibi de ortu formarum. Ast hactenus non sat constat, in quò ista similitudo cum Deo, nostri Archetypo consistat. Dicam quæ sentio, sub humili subiectione Ecclesiæ. Nulla est cognitio nobilior ea, qua anima seipsam comprehendit, licet nulla sit vilior. Eò quod tota fides basim stabiliat super animæ indelebilem substantiam. Reperti quidem plures demonstrationes, circa hanc veritatem libris diuulgatas: at earum nullam prorsus propter quid respectu Atheorum, vnicum & constans ab æterno numen negantium.

3 Plato equidem tres statuit Atheorum classes. Vnam nimirum, quæ nullos credit deos: Alteram dein, quæ deos quidem admittit; nostri tamen incurios, rerumque patratum spectores, ideoque & nescios. Tertiam tandem, quæ nunquam deos ac rerum minimarum gnaros credat; tamen minima precatiuncula flexiles atque indulgentes supponit. Creberrimorum hoc genus Atheorum, inter Christianos hodie, præsertim qui se profitentur perfectissimos. Audent omnium quidlibet. Onera humeris aliorum grauia imponunt, quæ ne digito attingunt; credentium loculos emungunt, ac morientibus cœlum venale exponunt, rebusque secularibus atque ignotis politicis sese vbique immiscent, quatenus Religionem rebus politicis nupserunt.

4 Seque ludimagistros, vt puerorum classibus instituendis præfectos cernunt: ita & Reip. clauo se aptos ingerunt nescij. Supremus vtique optatus meos esset. Vt Atheis permissum esset, vnico saltem momento degustasse, quid sit intellectualiter intelligere, quo mentis immortalitatem, velut tangendo, sentiant. Ego saltem regulas, aut modum lubens ignoro, quibus possem intellectum alterius illustrare. Contristor tamen meritò, quod qui studendo inquirunt semper veritatem; nunquam tamen ad eius scientiam perueniant. Quia litera inflat, charitatem non habent: sed auaritia & ambitio in illis occultat Atheismum. Iamdudum autem didici, quod mens nostra nequicquam intelligat per imaginationem, nec demum per figuras, aut imagines, nisi miser atque ærumnosus vacillantis rationis dis-
5 cursus accesserit. Ast vbi anima seipsam, vel in seipsa intellectualiter comprehendit, deficit ipsi ratio, & sui ipsius imago, qua sibi seipsam repræsentet. Id est, anima nequit seipsam apprehendere per rationem, vt neque per imagines. Postquam cognouissem, quod veritas essentiæ & veritas intellectus, se penetrauerint in vnitate & identitate: sciui intellectum esse rem quodam immortalem, procul à caducis separatam. Equidem mens non sentitur; credimus eam tamen esse intus, non fatigari, nec morbis agitari. Somnos ergo, furor, ebrietasque non 6
sunt mentis immortalis læsæ symptomata: sed affectæ vitæ, animæ sensitiuæ passiones duntaxat. Nam & bruta, eiusmodi passiones etiam tolerant. Nec enim existimo æquum, rem immortalem pati à caducis, hisque substerni, aut superari: Etenim mens sentit & tolerat cruciatus inferni: non tamen superatur, vt neque extinguitur. Ita caduco lumini nexa, patitur à caducis. Verum vt mens est in nobis, nec tamen à nobis sentitur, ita eius continuæ & inconcussæ operationes, sunt insensibiles. Nam quod in se est sensibile, nequit prorsus esse spirituale, ac merè abstractum. Enim verò tamen etsi videatur nobis, nos nil intelligere per totalem discursuum abstractionem & sequestrationem ab omnibus, quæ sub sensum, sub mentem intellectumque cadere possunt (idque subest initia contemplationum;) agit tamen in istis mens, suo modo insensili, & efficacia spirituali. Quod sic percepi. Confitens 7
namque, sæpè non sentit contritionis effectus, doletque apprimè illius suæ insensilitatis. Interrogatus tamen, an peccare vellet: responderet fortassis, se malle mori. Est ergo contritionis insensilis mentis operatio, supernaturalis fidei effectus. Quia actiones intellectuales, alterius sunt Magistratus clientes. Proin nempe docent mystici, in sola fide, absque discursu & cogitatione, mentem plus operari, ac operando, etiam plus proficere: quàm is, qui multis verbis orat & discursibus, sibi compunctiones excitat. At felix ille, cui permissum, istas insensiles mentis operationes percipere, easdemque reflectere in & super potestates animæ sensitiuæ: sicut orditur fides operatiua. Vtpote hæc plerumque sui vestigia relinquunt in vitam deinceps, excitantque memoriam, in fide de cætero operantem, cum gratia. Athei & Christianorum libertini, 8
primi rident in nobis, ceu fictam Dei imaginem, vel nos ad Dei imaginem, creatos. Alij verò secundæ classis Athei, credunt non solùm 9
nos ad Dei imaginem creatos: sed in nobis, identitatem cum immenso atque increato numine fingunt. Nec hominem à Deo, in substantia aliàs differre, quàm partem à toto: quodque initium habuit cum non principiato. Non autem in essentia, aut proprietate interna. Id quod sanè præter sit blasphemiam, stoliditates habet plurimas. Siquidem quicquid incepit, eo 10
ipso est creatura. Inuoluit autem impossibilem imperfectionem in Deo, posse aliquid præter se creare in substantia, aut essentia sibi comparem. Nam etiam per Philosophiam constat, singulas partes infiniti, necessariò omnino esse infinitas: non potest autem creatura, secundùm substantiam, esse magis infinita, quàm fuit secundùm esse, existere & durare, compar æterno enti, stultumque est ergo credere, animam esse partem substantiæ diuinæ, aut illi essentialiter similem, quæ potestate, magnitudine, duratione & gloria,

ria, ex nihilo incepit. Si ergo Deus, non potuit
facere animam humanam, tanquam suæ diuini-
tatis partem, cum infiniti nullæ sint partes, aut
minoritates: non est igitur anima eiusmodi à
Deo facta. Ergo ea nihilo sponte effluxit, sese-
que aliàs fecisset antequam fuit. Immensum er-
go errant, credentes quidditatem imaginis di-
uinæ, sitam in mente, per substantiæ essentiæ-
que identitates. Cùm distent ab inuicem vnde-
cunque, termino infinitudinis. Sponteque in
nihilum mens humana laberetur, vnde incepit,
rediret, ac dissolueretur iterum: nisi per diui-
nam bonitatem in esse conseruaretur. Habet-
que mens permanentiam æternam deinceps,
non à sui esse; sed ab essentia æternitatis, sibi
gratis donatæ, & conseruatæ. Itaque aliundè, &
infinities se potentiùs. Sat ergo. Quod mens
sit substantia spiritualis, vitalis, & luminosa
11 creatura. Cumque luminum vitalium sint plu-
ra genera, atque species: lumen istud mentis,
in eo à cæteris vitalibus discrepat: quod sit sub-
stantia spiritualis, ac immortalis: reliqua au-
tem lumina vitalia, non sint substantiæ forma-
les: quanquam sint formæ substantiales, ideo-
que per mortem in nihilum recedant, non secus
12 atque flamma candelæ. Mens autem ab Ange-
lis differt. Quod sit ad imaginem, ac DEI æ-
terni simulachrum. Habet namque mens istud
lumen, substantiamque luminosam, ex dono
creationis, cum ipsamet sit lumen istud vitale.
Ast Angelus non est ipsum lumen, nec habet
lumen geniale sibi internum: sed est speculum
luminis increati. Adeoque in eo deficit, à veræ
imaginis diuinæ perfectione. Alioqui namque,
cum Angelus sit spiritus incorporeus, si ex se
esset luminosus, perfectius DEI imaginem ex-
primeret, quàm homo. Porro, quicquid DEVS
plus diligit, id eo ipso est nobilius: sed DEVS
dilexit plus hominem, quàm Angelum, qui ad
redimendum naturam Angelicam non est fa-
ctus figura cacodæmonis: prout Agnus ter glo-
riosus, Mundi Saluator, assumpsit naturam ser-
ui, vt hominem redimeret. Nec etiam his ob-
stat, Quòd minimus in regno Cœlorum, sit ma-
jor Ioanne. Nam Filius hominis, non est mi-
nor in dignitate, & essentia, Angelo; etsi etiam
paulo minus ab Angelo sit minutus. Quoniam
Filius hominis, sorte viuendi, minutus est pau-
lominus ab Angelis, dum homo est factus. Sic
& Ioannes. Idcircò etiam Angelus semper ma-
net spiritus ministrans: nusquam autem legitur
amicus, aut Filius Patris, deliciæ Filij hominis,
templumque Spiritus Sancti, in quo Tergloriо-
sa Trinitas suam facit mansionem. Ista nempe
est augusta prærogatiua imaginis diuinæ, quàm
lux æterna imprimit in omnem hominem; ve-
nientem in hunc mundum. Anno 1610. post
13 longam contemplationis lassationem, vt ali-
quam mentis meæ cognitionem adipiscerer;
quodque tum adhuc putarem, cognitionem sui
ipsius esse Sapientiæ complementum aliquod:
lapsus forsitan in somnum, extra rationis semi-
tas raptus, videbar esse in aula satis obscura.
A manu læua mensa erat, in qua lagena, cui pa-
rum liquoris inerat, dixitque vox liquoris ad
me. Visne honores & opes? Obstupui ad vo-
cem insolitam. Obambulaui, mecum pensi-
tans, quid istud designaret. Ad dexteram in-
terim rima visa est in pariete, per quam lux
quædam insolito splendore oculos perstrinxit,
quæ me liquoris, vocis & prioris consilij fe-
cit immemorem. Quid vidi, quod superat
cogitatum verbo exprimibilem. Actutum de-
in rima illa disparuit. Inde ad lagenam ite-
rum sed mœstus rediens, hanc mecum ab-
stuli. Conabar autem liquorem degustare, lon-
goque labore, phialam aperui, ac horrore
perculsus, somno excidi. Remansit autem præ-
cedens ingensque desiderium cognoscendi ani-
mam: quò desiderio per 23. solidos annos an-
helaui. Quia tandem anno 1633. in anxiis for-
tunarum afflictionibus, cum vitæ meæ tamen
sabbatismo ex insontis vitæ securitate propina-
to, vidi in visione mentem meam figura hu-
mana. Erat autem lux, cuius homogeneum
totum erat actiuè cernens, spiritualis substan-
tia, crystallina, proprio splendore lucens. Ob-
uoluebatur autem in altera nubilosa parte, tan-
quam sui siliqua, quæ an splendorem aliquem
ex se haberet, non potui discernere, propter
fulgorem superlatiuum spiritus crystallini in-
tus contenti. Istud tamen facile aduerti, quod
nota sexualis non esset nisi in siqua. Crystal-
li autem sigillum, erat lux ineffabilis sic re-
flexa, vt ipsa crystallus fieret incomprehen-
sibilis. Idque non per negationem aliàs, quàm
quod verbo non solùm nequeat exprimi: ve-
rùm insuper, quod nescias quidditatem rei,
quàm cernis. Et tum sciui, quod ista lux esset
eadem, quàm 23. annis ante, per rimam vi-
deram. Ego saltem inde comprehendi vanita-
tem longi desiderij. Nam vtut pulchra esset 14
visio: attamen inde nequicquam perfectionis
sibi mens acquisiuit, Cognoui namque, quòd
mens in somniali visione, velut personam ter-
tij egisset, nec esset tanto optatui digna repræ-
sentatio. Quod autem ad Dei imaginem spe- 15
ctat, nil potui vnquam concipere, ne quidem
in abstracta intellectus meditatione, quod non
eadem opera, aliquam præ se ferret figuram,
sub qua staret in considerante. Nam siue rem
concipiam per sui ideam imaginando, siue ve-
rò intellectus sese transmutet in rem intelle-
ctam; semper conceptus steterit sub aliqua figu-
ra. Nec enim potui quidditatem mentis im-
mortalis, cum existentia indiuiduali, conside-
rare omni orbatam figura; neè quin saltem res-
ponderet figuræ humanæ. Nam quoties ani- 16
ma separata, videt aliam animam, Angelum vel
cacodæmonem, fit istud cum scientia, hæc sibi
adesse, dum animam ab Angelo, itemque Petri
animam, à Ioannis distinguit. Siquidem eius-
modi distinctio, sola visione animæ propria
contingit, quæ visio animæ alteritatem exter-
nam idenque & figuralem includit. Siquidem
Angelus ita est in loco, vt simul non sit alibi.
In quo necessariò includitur tam localis quàm
figuralis circumscriptio. Dein. Corpus huma- 17
num, vt tale, nequit sibi dare figuram huma-
nam: sculptore ergo opus habuit, qui intra
materiam seminis, clauderetur atque in eam
aliunde descendisset. Is tamen, in quantum
sortis esset materialis, non magis ex se quàm
ipsa corporis massa vim haber figurandi. Ergo
præcedit aliquid in massa, quod immateriale
planè, reale tamen, & effectiuum initium esset,
cuius figurandi inesset per impressionem sigil-
larem. Parentis ergo anima, dum extrorsum
labitur, lustratque corpus seminis in aura qua-
dam, sui sigillum atque figuram adumbrat, quæ
feminum

seminum fœcunditatis causa est. Alioqui, si anima non esset figura, sed figura ipsa corporis
velut spontè nasceretur: iam truncus aliquo
membro, nisi truncum quoque generaret: eo
quòd corpus illius generantis non sit integrum,
at saltem in spiritu insito illius membri deficiat. Si itaque figura semini inseratur: A vitali
extra se initio & priore istam suscipiet imaginem. Sin autem anima figuram semini imprimat, non mentietur exoticam, vel alienam faciem: sed sui ipsios depinget Iconem. Sic namque brutorum animæ, speciem suam seruant generando. Mens autem, licet suæ originis ergo
sit supra naturæ leges: quo tamen pede semel
est ingressa naturæ limen, aliique incorporata,
atque sociata, deinceps quoque suis legibus
coercetur. Eo quòd vitalium generationum seruetur vniuocus progressus, ascensus, descensus,
limitatio, ac finis. Nec enim alioquin absurditatibus caret, quod tanti operatio (qualis est generatio humana, ac speciei continuatio) citra Mentis cooperationem contingeret. Necesse est ergo semini dati fœcunditatem, per vitalium principiorum participationem, & determinationem
specificam. Quod sanè non aliàs contingit, quàm
per sigillationem animæ, in spiritu seminis,
vnde materia requisitam maturitatem & adumbratam figuram nanciscitur: vt tandem à
creatore formalem lucem vitæ, siue animam
suæ speciei, cuius similitudo in figura exprimitur, impetret. Porrò de fide est, mentem nostram esse substantiam nunquam interituram.
Cuius substantiæ noua ex nihilo fabrica, soli
competat creatori. Qui si sibi complacuerit, solam mentem in sui imaginem adoptare. Videtur
etiam consequens, immensum & ineffabilem
Deum esse figuræ humanæ, idque argumento à
posteriori, si argumentorum aliqua sit vis hoc
19 obiecto. At quia corpus non rarò fit defectuosum: putarunt gloriosam Dei Archetypi imaginem, in Mente repræsentatam, consistere
duntaxat in potestate rationali. Nescij, quòd
vis rationalis sit intellectui serua, non autem
de essentia, vt neque socia inseparabilis. Quod
iam Tractatu de venatione scientiarum exposui. Alij verò tenent, animam, Dei imaginem
proximè exprimere, per suæ substantiæ simplicitatem vniuocam, & suarum potestatum ternionem: Intellectus nempe, Voluntatis, &
20 Memoriæ. Quæ similitudo semper visa mihi
fuit anilis, vt Mens singulari valore esset Dei
imago: Siquidem imago similitudinem essentiæ, atque figuræ: non autem solam numeri paritatem, inuoluit. Imò si anima, in sui substantia, repræsentet ipsum Deum, iam intellectus,
voluntas, & memoria, non erunt potestates,
proprietates, vel accidentia animæ. Adeoque
cessabit similitudo ternionis, maleque quadrabit
eiusmodi imago Typo, cuius creditur imago.
Deinde absurdum, personas Trinitatis comparare memoriæ, aut voluntati. Cum nulla persona Sacrosanctæ Trinitatis solam voluntatem, aut
voluntas, separatam in Deo personam repræsentet. Tres etiam potestates in anima, nequeunt
vllatenus imaginem, aut propinquius suppositum, exprimere, quàm nudum ternionem accidentium, in substantiam animæ congestum.
Quo sensu anima, minus Dei imaginem denotat, quàm frustum quodlibet ligni. Quod enimpe per sui analysim, salem, sulfur, & liquorem
exprimit: non autem (instar mentis, in præfata
suarum potestatum, & personarum diuinarum
similitudine) tres dumtaxat potestates, siue, nudum ternarium. Quodlibet lignum enim habet
tres substantias, sub concreti vnitate conclusas.
separatas quidem in suppositis, quæ in sui connexione vnicam tantum ligni substantiam faciunt. Taulerus verò animam, non quidem in 21
tres potestates: sed in duas distinctas partes,
secernit. Inferiorem scilicet, siue exteriorem,
quam peculiari nomine animam: atque alteram
superiorem, interiorem, quamque fundum animæ siue spiritum vocat. Qua parte sola specialiter Dei imaginem contineri ait. Ad quam Diabolo non est accessus: quia ibidem regnum Dei
est. Vtrique autem parti longè dispares actus, atque proprietates assignat, quibus vtramque inuicem distinguit. At saltem, sanctus vir ille, animæ delet simplicem homogeneitatem, qua tamen potissimum Dei similitudinem exprimere
debet. Vel saltem, negat hactenus, Dei imaginem propagatam, per totam animam hominis.
Certè non facilè credam animæ immortalis
dualitatem, aut binarij alteritatem: si in sui
ipsius essentia vnitatem exhibere debeat. Quin
potius, credam in simplicissima vnitate, Indiuisibili homogeneitate spiritus, sub immortalitatis, & indissolutionis, identitatisque symbolo,
extra omnem connexionem, mentem Deo magis assimilari. Non est ergo gloriosa imago Dei, 22
separata ab anima, vt nec separabilis: sed ipsa
mens est gloriosa imago, tam intima animæ,
quàm ipsamet anima sibi? Idcirco enim dici aut
cogitari nequit similitudo, inter mentem &
Deum, cum Deus ipse totus sit incomprehensibilis, nec vnquam cogitari possit ideo identitatis vnitatisque character, in quo fundetur ista similitudo. Sat est, Quod mens sit spiritus, Deo
dilectus, homogeneus, simplex, immortalis, in
Imaginem Dei creatus, ens vnicum, cui mors
nil addit, aut ab eo aufert, quod sibi in simplicitatis essentia sit geniale. Et quia à sui con- 23
stitutione, & destinatione, est beatitudinis particeps: idcirco damnatio illi est per accidens
superueniens, præter institutum nempe, propterque defectum posterum Ergò mens, separata à corpore, non vtitur plus memoria, neque
inductione reminiscentiæ, intuitu loci, aut durationis: sed vnicum nunc illi & ibi continet omnia. Ideoque si qua superstes esset illi memoria, 24
frustranea in æternum & onerosa esset. Vt & reminiscentia: quippe quæ non nisi per rationis
discursum iam mortuæ in actum deducitur.
Adeoque in æternitate non amplius locum habent. Vt scilicet nudæ veritatis aspectu, ac fruitione, sine occasu, defatigatione, atque defectu, stat anima extra memorandi necessitates.
Saltem staret anima beata extra præfatum potestatum ternarium, ideoque nec amplius Dei
imaginem repræsentaret: cuius solius ergo tamen est condita. Imò penitius inspiciendo, non
reperio in homine mortali memoriam singularem, aut separatam animæ potestatem; sed nudum reminiscendi modum: quo immemores,
per subsidium imaginationis (quæ est intellectus vicaria) memoriam artificialem concinnant, longeque fortiorem, quàm illorum aliàs
memoria esset naturalis: Quinimò cum vita, simul recedit voluntas ab anima: videtur ideo accidentaliter, velut animæ adiecta. Nam Deus, 25
post

post creatum hominem, eandem constituit in
manu arbitrij sui. Quod denotat, nedum po-
sterioritatem: sed etiam proprio modo, volun-
tatem non esse menti initialiter essentialem,
quæ ex concessione, talenti instar, est adiecta.
Vt homo viam, quam eligere mauult, sequatur.
Alioqui sanè in tota rerum scena, nulla est ho-
mini potestas perniciosior, voluntate libera; quip-
pe quæ sola omne parit dissidium, inter Deum
& hominem. Quapropter eiusmodi facultas, in
æternitatis beatitudine, locum saltem habere
nequit. Sublata autem volendi libertate, perit
quoquè ipsamet voluntas, aut tormento erit
frustranea. Voluntatem ideirco aiunt in Cœlis
confirmatam, seu potius proinde ablatam. id
est, cœlites non posse velle, aut velle velle, nisi
quod vult Deus. Quique sunt in charitate &
gloria, non possunt non velle quæ sunt charita-
tis. Cessat itaque voluntas hominis, dum vo-
lendi libertas est liquata. Ac per consequens, vo-
26 luntas est potestas animæ caduca. Quia nequit
animæ beatæ inseruire aut prodesse. Dum nec
amplius in actum deferri potest, possetque dun-
taxat optatiu quæ in Cœlis non est, vbi optabi-
lium est plena satietas & possessio cum omni
abundantia. Esset ergo voluntas animæ beatæ,
onerosa appendentia. Sat esto, in hac vita, po-
27 testate volendi, thesaurizasse. Perit itaque cum
vita, potestas volendi, ac se manifestat voluntas
substantialis, ab intellectu, mentisque essentia,
nequicquam distincta, ideoque ab accidente
volendi libero, distinctum habens esse. Nam si-
cut vis phantastica, per deliria alienarunt, deli-
rat, & cum vita perit: ita cessat volendi pote-
28 stas libera. Platonis Parmenides, aliquousque
intellexit, quod in Deo non sint accidentia, nec
sit dualitas, ab eius esse distincta: quocirca con-
cludo, si mens eius imaginem referre debeat,
saltem omnis mentis proprietates colliquescere
debeat, in substantiam intellectiuam simplicis
lucis. Perinde vt fumus, per flammam accen-
sus, in figura materiaque: est idem cum flam-
ma. Sic anima est nudus & purus intellectus, &
29 imago increati luminis. Adeo sicut oculus nil
verius aut proprius aspicit quàm Solem, cætera-
que cuncta propter ipsum: sic anima beata non
intelligit quicquam verius quàm lumen, quo
intus illustratur & potitur, vnde scilicet tota-
liter atque immediatè dependet. Sed sicut ocu-
lus non fert Solis obtutum: sic mens nequit in-
telligere Deum, nisi quantũ Charitatis habuerit,
ad cuius mensuram quoque Deum intus glo-
riose possidet. Intellectus enim eius liber, in-
telligendo acquirit rei intellectæ vsurpationem,
quatenus commigrando transformat se, in be-
neplacito complacendique studio, ad vnitatem
lucis, quæ ipsum penetrat penetrandoque bea-
tificat. Sic nimirum mens: principaliter atque
primariò, Deum contemplatur intelligendo, il-
lustratur penetratiuè, sicque Dei imago, quam
refert, eandem transformando, sibi assimilat.
30 Qui verò imaginem Dei in ratione locarunt, ar-
gumentantur. Quòd lex sit imago Dei, lex au-
tem sit inscripta animabus nostris per Ratio-
nem: adeoque animam putant simulacrum Dei.
Quatenus rationem. At non considerant, quod
anima sic contineret quidem Dei imaginem: sed
non proindè, ipsa mens esset essentialiter ipsa-
met lex. Non aliter quàm lex & anima differunt
essentiæ suppositionalitate. Nondum enim erat
lex, dum anima hominis iam erat creata. Ego
autem de venatione scientiarum ostendi, blas-
phemum esse, in Rationem imaginem Dei re-
tulisse. Cum nulla sit rationis similitudo, vel
comparatio facultatis incertæ & caducæ, cum
Deo. Dicam ergo mea. Intellectus etenim ha- 31
bet sibi coæqualem & substantialiter colliqua-
tam & vnitam voluntatem intellectiuam, non
quidem quæ sit potestas vel accidens; sed ipsum
lumen intellectuale, substantia spiritualis, essen-
tia simplex, indiuisa: ab intellectu separata, per
suppositionalitatem sui esse, incomprehensibili
modo; & non in essentia. In mente pariter est
tertium, quod defectu etymi, dico Amorem,
siue desiderium perpetuum. Non quidem ha- 32
bendi, acquirendi, possidendi, aut fruendi: sed
amandi, seu complacendi: duobus præfatis æ-
quale, æqualiter simplex in vnitate substantiæ.
Quæ tria, sub vnica animæ & indiuisibili sub-
stantia, in vnitatem colliquata sunt. Non est au-
tem amor ille actus aliquis voluntatis: sed pro-
cedit simul ab intellectu & voluntate substan-
tialibus, tanquam distinctus, & gloriosus actus.
Nec demum amor ille, est passio: sed essentia
dominans, & actus glorificans. Voluntas ergo
& amor huius loci, nequicquam commune ha-
bent, cum voluntate viri, aut canis: quia sunt
tituli essentiales, quibus sub egestate verborum,
imaginem Dei quodammodò mens repræsen-
tat. En quòd intellectus Deum intelligit, inten-
dit, ac omni mente amat, indiuiso amoris vni-
coque complacentiæ, seu desiderij actu, in om-
nimoda simplicitate sui. Ab initio autem crea-
tionis fuere hæc duo cum intellectu, nempe vo-
luntas & Amor, intellectualia: nec putandum
ab obitu eadem de nouo suscitata: cum sint de
essentia mentis siue imaginis Dei. Sed mox vt
intellectus cessit turbidus phantasiæ sensitiuæ: sic
& voluntas, & amor intellectualia, per corru-
ptionem naturæ voluntatem atque memoriam
admiserunt, quæ cum anima caduca in nihilum
abibunt, perstite integritate mentis. In extasi
enim sæpè obdormiunt, intellectus, voluntas
& memoria, solo superstite amoris actu igneo,
sic autem à tribus illis distincto, vt tamen non
sit sine intellectu & voluntate substantialibus,
sibique alioquin adæquatis. Amor ergo, sopitis 33
se velut aliis, stat in superficie, quamdiu alia in-
sorbuerit. In hac vita autem, amor est desiderio
prior, quia est passio facultatis amatiuæ, quæ ab
illa mentis suppositionalitate (quæ substantialia
amor est) procedit, atque corporeæ facultatis
iconem refert in hac vita: Ideoque in ataxiam,
atque in dissolutionem, prona ruunt singula.
Sed in cœlitibus, amor ille nec prioritatem, vt
neque distinctionem, à desiderio constituit, nec
potestatis naturam habet, vt nec est habitus, aut
actus volendi, nec subsistit extra intellectum.
Itaque intellectus est lumen formale, atque ipsa- 34
met animæ substantia, quæ intuitiuè cognos-
cit, absque oculorum ope, prout & sine oculis
discernit, vult, amat, atque desiderat in sui vni-
tate, quicquid in seipso comprehendit, & vo-
lendo iudicat. Nec enim tum amplius recor-
datur, per repetitionem specierum, rei semel
scitæ, in imagine: nec per circumstantias indu-
citur amplius ad cognoscendum. Sed omnium
intellectorum est vnica simul cognitio, & ad-
spectus intuitiuus, intra se. Ita tamen, vt vnum
cognoscat magis personaliter quàm aliud, dum
intellectus

intellectus super intellecta se reflectit in veritatis distincta vnitate. Non secus atque modò, in memoria artificiali, vbi recordatiua illa memoria non est distinctus actus, ab inductiuo iudicio intellectus. Itaque istud est magis geniale menti, iam à turbulentis phantasticis intelli-
35 gendi semel expeditæ. Neque enim his obstat, Quod in viuis memoria intercidat, sospite iudicio, vel contra. Sunt nempe heterogeneæ facultates animæ sensitiuæ, distinctæ in corpore, quia per modum recipientis conceptæ sunt, per
36 animam mortalem. Prout & non animatis surdam quandam obiecti cognitionem competere annoto: sensum item & obiecti affectionem. Quæque ideo sympathetica dici cœperunt. Quæ surda obiectorum perceptio, est illis instar visus & intellectus. Nam inest illis præterea (etenim quæcunque à mentis simplicitate longius secedunt, eo ipso in multiplicitate functionum, magis prona) virtus atque dos quædam vitalis, alicuius bonitatis, valoris & energiæ, ad fines à creatore destinatos. Prout est & tertia potestas, ea vtraque præcedentium resultans: quæ est iubili ad occursum iuuantium, aut auersionis à nociuis. In quibus spectatur quædam affectio erga obiecta, itemque metus, fuga, &c. Qui triplex gradus, adhuc manifestior, in stupidioribus insectis, & hominibus vesanis quibus nullus præsidet intellectus, solaque visualis luminis potestas, gubernatrix elucet. His tamen præterea adest actus virtutum ac functionum vitalium, propter quas existunt. Ac tertiò inest illis longè clarior actus iubili, vel auersionis. Quæ in aliis sensitiuis adhuc longè potentius explicantur. Quibus omnibus competit sensitiua quædam imaginatio, cum rationis aliquali discursu, illis loco intellectus, plus minusue in singulis elucens. Adeo vt sagacitas, volontas, memoria, illis subter apprehensionem intellectus cadant. Mutatis tamen continuò obiectis & functionibus, iuxta materiem, in diremptiones ac singularitates procliuem. Quæ scilicet recipientium diuersitatem ideo accusat. Est & his potestas bonitatis ac virtutum emanatiua, qua animæ plus minusue propendent, in suarum virtutum feritatumve exercitia. Estque tandem & illis sua complacentia, tædium ac thymosis, in obiectorum considerationes: ita animabus sensitiuis counita, quòd vix sit possibile, duas contueri personas, quin mox vni magis quàm alteri addicamur. Hæcque in corporalibus, per modum recipientis, erunt ob id in homine magis clarificata. Finaliter, nolim itaque
37 imaginem Dei in homine considerari, ob ternarium aliquem facultatum: qui aliis rebus in Mundi systemate hactenus competit. Quia dignitas imaginis Dei, non participatur vllatenus ab aliis creatis. Siquidem imago Dei est duntaxat intima menti, tamque illi propria, quàm est ipsi sua ipsius essentia. Proprietates verò reliquæ, non sunt ipsa mentis essentia: sed essentiarum producta, ac posteriora. Quia non est condignum maiestate imaginis diuinæ, ex qualitatibus desumi. Nam aliarum rerum proprietatibus colliquescunt in animæ essentiam, ex vi imaginis diuinæ. Sin autem tanquam attributa, vel producta censeatur: id propter miserum vulgò intelligendi modum, assue-
38 tumque abusum. Siquidem mens est vnus actus, purus, simplex, formalis, homogeneus, indiuisus, & immortalis, in quo, proximè Dei imago incomprehensibilis incomprehensibiliter essentialiterque consistit, mentemque format. Adeò, vt in ista imagine, etiam omnes potestates, nedum deponant naturam attributorum; verùm etiam suas suppositionalitates colligant in vnitatem indistinctam. Eò quod anima sit in se lux quædam substantialis: siue substantia ita lucida, quod suppositis non sit distincta ab ipsamet luce: Eiusque intellectus, est ita lux mentis, vt ipsa mens sit mentis intellectus lucidus. In hac enim sui ipsius luce, mens separata à corpore tota per totam se videt, intelligitque: quorsum nec cerebro, nec corde opus habet. In quibus nempe or- 39
ganis substantia mentis, proprietatum prosapiam tantum assumere videtur. In corpore nimirum, dum ipse intellectus abstractus, vtitur corporalibus organis, quibus obligatur, & per suam sedem animæ sensitiuæ in profundum corruptæ illius naturæ, vt demersus est, vim qualitatiuam repræsentet, ac assumat, quæ Imaginatio dicitur. Quæ ex socie- 40
tate potestatis phantasticæ, ipsius animæ sensitiuæ & intellectus splendore, in organis degenerato, quadam combinatione consurgit, in potestatem qualitatiuam præfatam. Proinde ista facultas lassatur imaginando, succumbit, non rarò quoque demens fit, ac imaginando canescunt pili. At mens semel separata, intelligendo fatigatur nunquam. Quinimo imaginatio in viuis nedum lassatur: sed etiam à seipso, non habet species intellectiuas, quas non hausit ab obiectis sensibilibus. Ideoque vis intellectiua, quæ cum animæ sensitiuæ functione phantastica concurrit, sequitur organi indolem, atque vitæ sensitiuæ arbitrium, non secus atque alibi in naturalibus effectus sequitur debiliorem partem suarum causarum. Sed 41
anima, quidquid ad noscendum volendumque, pro semel, aut pro sæpius, requirit: id totum à seipsa, & non ab alieno extrinseco, habet. Non enim animæ beatæ oritur voluntas bona substantialis, à re intellecta: sed est sua bonitas amoris, per quam mens beata substantialiter, & non qualitatiuè est bona. Quam 42
prærogatiuam habet, quia typica imago diuinitatis. Corpora verò, perpetuò labuntur sponte, in formarum attributa, heterogeneitatem, vicissitudines & dissolutiones. Ergo Amor de- 43
sideriumve mentis, non est functio potestatis appetitiuæ: sed est ipsa mens intellectualis & volens. Quæ sub vnitatem indiuisibiliter sunt copulata, in identitate & simplicitate quàm maxima. In mortalibus tamen separata tam propter organorum necessitatem, functionum disparitates, quàm animæ sensitiuæ mixturam. Siquidem nunc sæpè desideramus, 44
quæ intellectus iudicat non desideranda, & voluntas optaret non aduentura. Necesse est autem res, quarum operationes sunt discretæ, easdem in radice sui esse distinctas per modum, quo singula separantur. In mente quidem sola suppositionalitate relatiua: In anima sensitiua autem, iuxta corpoream & qualitatiuam naturam. Ideoque mentis istud deside- 45
rium amorosum, est animæ substantia. Et licet in Cœlis sit desiderabilium plena satietas, fruitioque perpetua: non cessat tamen proinde mentis desiderium, quod est studium com-

placen

placentiæ; nec hoc passionem meoti infert, plusquam ipsa Charitas: Quippe quæ in tadice, sunt voum ac idem. Alioqui cessante præfato desiderio, vel mox satietas, vel insensilitas fruitionis, aborirerut in cœlestibus.
46 Est itaque illud desiderium, siue amor, fomes delectationis interminabilis. Patet ergo, in mente iotellectum, voluntatem atque amorem, substantialiter counita. In anima verò sensitiua, operationes distingui, è tadice facultatum dinersarom, dum iotelligimus non desiderata, desideramus quoque qoæ nollemus, nec planè noscimus. Volumus deniquè dum quis tendir ad supplicium) quæ non desideramus sed nollemus. Vode contingir, desiderium superate voluotatem, ac vicissim voluntatem cogere desiderium: adeoque esse mutua atque puguantia imperia. Quæ cuncta contingunt in mortalibus, quamdiu sensitiua trahit potestates suas, in multiplicem diuisionis ataxiam. Sic stultè desiderantur impossibilia, prætetita item, optantur præsentia, vel ooo accidisse. Sed deside-
47 rium, de quo loquor, occultatum cum mente, nisi de mentis essentia esset, noo peccaret qui vidit mulierem ad concupiscendum eam, ante volontatis consensum. Desidetamus ergo ounc, per æmulas mentis facultates, in sensitiua, quorum effectus à voluntate & iudicio tecusaotur. In ioodo etiam, nuoc aliter eoim operatur desiderium, siue amor, atque aliter voluntas. Pariter in motu diei, siue duratione, desiderium sæpè præcedit, sequiturve velle, superatque vnum vicissim alterum, vt quid distinctum à se coërceat; idque totum in caducis: quia ex
48 aoimæ sensitiuæ thymosi. In cœlestibus verò resurgit amor ille, tanquam mentis substaotia: nil enim est ibi desideratum, quod non volitum. Idque, tam quoad actum, quàm substantiam, in vnitatem est collectom. Quamquam habeant supposita in radice diuersa. Quod plaoè superat modum iotelligendi in mortalibus. Quia io homine, Regnum Dei, nunc est quidem: sed incomprehensibili modo: Post mortem verò, idem Regnum cuocta in vnitatem sui colligit. Ergo primaria imago Dei est in meote, cuius ipsamet essentia est ipsissima Dei imago. Quæ imago nec corde cogitari, oec verbis in hac vita exprimi potest, quia Dei similitudinem tefert, extra quam non est alia in nobis imago, quæ cooceptui offerri possit. Proio
49 oempe ipsa mens & sibi totaliter ignota. Dein, in siliqua mentis, siue sensitiua atque vitali forma, est eadem imago io potestatibus reducens, per modum recipientis: quia per brutalem generationem obumbrata est, caduca & deturbata per impuritatem. Corpos tandem, non tam Dei imaginem, quidditatiuam lucis; sed solam figuram mutuauit. Ast misera mens; deuoluta in tenebras exteriores, à lumine increato qua se separauit, natiuum lumeo imaginis, ita amisit propter appropriationem, quasi sibi ex coodigno proprium: quo deinceps nil intelligat, velit, aut amet, præter se, ac propter se. Ideoque imaginem Dei, in se soffocatam, resurgendo oon repræseotabit, nisi corporeo Adamicæ propagationis modo. Id est, figura tenus. Quapropter etiam cuncta deinceps intelligit, volt amat, cœca apprehensione, sibi semper addicta. Nouit enim suam immortalitatem, sicut damnationem sentit, eamque queritur vt iniustitiam sibi factam. Quia sui amor tantum est ad excusandas excusationes in peccatis, velut pattatis insciriæ, & innocentiæ diebus, cum multa fragilitate, hostium insidiis, & gratiæ sufficientis defectu. Nec deberi ex coodigno æternum supplicium, pro transgressiooe ioomentanea. Furit itaque, Deumque odit, quod præsertim sciat, damni arrestum immutabile, & euadendi libertatem, præclusam in æternum. Spe ergo troncata, in vltimam ac perseuerantem desperationem, ab ipso introitus initio, transit ad locum, vbi nulla pietas, compassio, consolatio, aut reuocatio. Et quia iotellectus, naturaliter sese transforioat, in ideam rei intellectæ (quod ethnicis notum, Protheique figura deprompeum) id est, in obiectorum cacodæmonum similitudinem. Hinc iotus semper est præsens odium Dei, & beatorum; desperatio, maledictio, damnatio, & furiales infernalium cruciatus. Omnipoteus dignetur sua bonitate, conterere laqueos, io via, oobis ex odio inferoali extentos, Amen. Sufficiant hæc de anima, pro physica suiipsius cognitione. Nonc igitur ad naturam ingrediot, vt animæ sedem io corpore propalem.

DEMENS IDEA.

1 *Dubium Authoris circa toxica mortalia.*
2 *Inscitia Authoris, ex ignorata Idea.*
3 *Idearum istarum prapotens vis.*
4 *Medentum ductrix ignorantia.*
5 *Alia inscitia.*
6 *Authoris hasitantia.*
7 *Confessio & agnitio eiusdem.*
8 *Oratio Authoris.*
9 *Mentis exsistentia in nobis.*
10 *Fluctuatio Authoris.*
11 *Historia Authoris circa toxicorum examen.*
12 *Quid ad hanc Authorem incitauerit.*
13 *Quid inde didicerit.*
14 *Intellectum de essentia anima esse.*
15 *Voluntatem & memoriam nostram, habitare in vita caduca; & cur requiratur dilectio ex tota.*
16 *Intellectus quomodo vibret in caput.*
17 *Distinctio quorundam luminum.*
18 *Potestatum duumviratus quadam sensatio, & modus proprius anima in suo luminum statu.*
19 *Cognitionum differentia quoad locum.*
20 *Elucidatio remediorum Cephalicorum.*
21 *Quid circa hac Schola bene, quidve defectuosè doceant.*
22 *Diuersitas intellectionis status innocentia, & nunc.*
23 *Difficultates Authoris.*
24 *Mentalium cognitio procul alia est, ab aliarum quarumcunque.*
25 *Difficultas indagandi pro amentia, & modus Authori propositus.*
26 *Colligatio Mentis, cum sensitiua.*
27 *Cur Mens in Corde, vt nec sit in Capite.*
28 *Quod sit in duumuiratu, probat dilemma.*
29 *Gloria miserationis diuina è nostris lucescit languoribus.*
30 *Primus Amentia gradus.*
31 *Secundus in sopore est.*

32 *Sensitiua interna obstacula.*
33 *Primò memoria labascit.*
34 *Subsecutiai defectaum aduentus.*
35 *Conceptus tam sani, quàm dementis, fiunt cum ideis.*
36 *Idea amentes quadam semper & vbique aquales: alia non.*
37 *Læse spiritu insito præcordiorum, dementia in vitam durant.*
38 *Notata digna.*
39 *Amentium sanatorum confessioaes.*
40 *Idea conceptuales, quid patrent pro Amente.*
41 *Idea excentrica & venenosa, in quo coincidant.*
42 *Vis in Ameate, qua superat frigora.*
43 *Probatur hinc Mentis immortalitas.*
44 *Quorsum deferatar Tractatus de Amentia.*
45 *Idea Amentie extinctio intenditur.*
46 *Modus extinguendi connatam maculam, duplexque contra Amentiam.*
47 *Historia aliquot facti.*
48 *Remedium Hydrophorbia, & morsus rabidi ante Hydrophorbiam.*
49 *Iterata Amentie historia.*
50 *Submersionis considerationes.*
51 *Ridiculum in remedio Galeni addite.*
52 *Miraculosa sanatio rabiei.*

DE Actione regiminis, itemque-de Duumuiratu, provt Physicum decet, scripsi, vt sedem phantasiæ detegerem, litemque de facultatum mentalium diuersorio definirem. Attamen suspensus dudum nesciui, quomodo intelligens degeneraret in amentem. Sciebam quidem, rebus sordidis ac venenis inesse quasdam potestates dotales, oon quidem iotelligentes; sed quæ agnatione illis responderent: sic vt nostram nobis inuitis iotellectionem seducerent, in sui obsequia. Vt morsus rabidi, ictus tarantulæ, esus
1 solani, &c. Cogitabam etiam io sordibus febrilibus suas habitare consimiles facultates. In quo confestim me turbauit casus. Quod scilicet in eadem febri, atroces furiæ ridiculis successissent. Persuadens inde mihi, quod in Amentiæ concordia oon essent discordes effectus. Neque enim prima froote sat attendebam venena, per maturationem mitescere vel exasperati.
2 Dein, respexi in Lunaticismum, quod innaderet atque recederet, cum sua astri syzygia, citra omnem veneni soliditatem. Maniam quoque eepetere atque silere, citra vllum incurren-
3 tis vitæ vitium. Totus hæsi nescius adhuc, præter corporalia venena esse & virulentas imagines, impressiones, spirituum vitalium absolutissimas & efficacissimas magistras: quibus tam lubenter, quàm promptè, obedireor potestates nostræ intellectuales, quamdiu corporis carcere claudimur. Interim per fidem sciui, mentem esse immortalem, eoque iure intellectum suum permanere impollutum à corporis contagiis: quia non decebat, quod immortale atque
4 infinitum erat, minui aut lædi à caducis. Ex vna parte itaque, lubens fatebar humiliter meam ignorantiam: ex altera verò, contemplabar furiosi ærumnosam, nec vnquam iodagatam conditionem, & tam penuriosa remedia io malis maximis, maximéque commiserandis. Eo quòd medentes, inani doctoratu, mundo imponentes, persuaderent se perlustrasse vniuersa, oec medelam tanto malo esse: quia cerebrum iotemperiem inæqualem æqualiter ioduisset, quasi vestem, quam tamen primariam qualitatum intemperiem, rogati, non potuerunt
condigno etymo, adhuc exprimere. Quaprop- 5
ter spretis Scholarum susurris sterilibus, postquam annotassem, Amentias hypochondriacas extra controuersiam esse præcordiales, dubitare primum cœpi, an dirum illud virus per singulares quasdam arterias deferretur ad cere-
brum? At saltem statim displicuit mihi ista sus- 6
picio, quia quilibet inexcusabili laboraret insania, nisi fortè in sapientibus isti canales perpetuò obturati manerent, adeoque morbidi essent, ne tales euaderent. Saltem notaui differentiam iotee deliria febrilia, & maniam; qood hæc scilicet, per longam ætatem persæpè: absque sanitatis dispendio, etiam in seros nepotes, citra seminis atque vitæ incommoda, persisteret incolumis. Rem sanè tum mihi inscrutabilem sæpè descivi, sæpeque iterum ex commisce-
ratione ad manus desumpsi. Atque tandem vidi 7
clarè, falsis me inniti principiis, abduci credulitate, & authoritatibus ethnicorum, deludique me, morborum ignotis qualitatibus: Idque primùm sic concepi, sensimque magis confirmatus, me denudaui doctrina, quam sorbueram in Scholis, de anima & de morbis. Dein, mentem meam à scrutinio functionum intellectualium, in quiete & paupertate Domino commisi, vt de mè, quod sibi beneplacitum esset, perageret. Non ita tamen eram indifferens, quin semper desiderarem, proximo prodesse.
Rogaui itaque Dominum, vt ego mihi innotes- 8
cerem, oedum agnoscendo meum abyssale nihil, moraliter: sed tanquam Physicus, ipsas mentis potestates intueri possem. Nil siquidem æquè placidum, atque vtile rebat, post diuinorum Sapientiam, quàm semel intueri ani-
mam meam velut Dei imaginem. Quare ego 9
reuolui quæstionem de sede, aut thoro animæ immortalis, mecumque disquirebam ideo, an sic esset tota in toto, vt absque dependentia thori, vel ccotralis throoi, exsul vagaretur, certis non adstricta laribus? sicque tota in digito, vt hoc amputato, tota à toto decederet, vel festino metus casu, intrò recederet. Itaque reperi animam homogeneam, simplicem, & indiuisibilem: aliàs nec fore immortalem. Dein cognoui, tantùm radialiter totam partibus ignobilibus affulgere, per modum luminis Solaris, quæ interim velut in sui throno deliteret, & inde luceret per totum, penitus ignota animæ sensitiuæ; cuius tamen vita esset ipsamet mens. Perinde quasi, vt Deus omnium essentia iotimè cuique oostrum adest, à nobis tamen naturaliter ignoratur, oec sentitur. Dein subiit in animum disceptatio, an plura essent ceotra, illaque, iuxta radicalium viscerum vitales oecessitates, dirempta. Sed tandem sciui mentem vni plus adstrictam visceri, quàm alteri, tam quoad videndi, quàm intelligendi munia. Ac tandem, semper ideo redactus sum ad
vnius visceris thorum indiuiduum. Dumque 10
inquirerem caput & cor, anthorumque ambiguitates librarem, comperi statim, me (quod ante adhuc detestatos) recidere in ethnicorum placita, quibus vt fuit Dei veri cognitio denegata; ita & cognitio diuinæ imaginis, quæ medendi tamen obiectum est. Nesciui itaque vnde

inchoarem

inchoarem tantæ molis arbitrium, authorita-
11 tibus & sodalibus destitutus. Donec tandem,
permittente Domino, humana ope & opera de-
stitutus, sub multorum annorum disquisitione
& spe cognoscendi totum animæ, casus insoli-
tus mihi acciderit, cuius historiam narrabo. In-
uigilabam enim circa venena vegetabilium, cre-
dens, quod tanti toxica non essent Adamo no-
xia ante peccatum: cum nec mortem, nec me-
dicamentorum exterminij, creauit Omnipotens,
adeoque emisisse tam atrocia, non quidem vt
hominem interimenti: sed quia in sudore vul-
tus cogebatur panem edere, quibus morbis ob-
noxius erat factus: etiam in sudoribus, medi-
12 camenta pro morbis depromeret. Ideoque pol-
licebar mihi, toxicum istud, per modum cu-
stodis & siliquæ, insignem aliquam & virginem
potestatem, in magnos vsus creatam regere,
quodque per artem & sudores toxica mitesce-
rent & euanescerent. Quapropter cœpi diuer-
simodè Napellum agitare. Ac semel, cum eius
radicem rudiler præparassem, degustaui in api-
ce linguæ. Etenim quanquam nil deglutiueram,
multumque saliuæ sputitaueram, sensi tamen
mox abinde, cranium velut zona forinsecus
stringi. Tum demum præcipitanter aliquot
mihi negotia familiæ obuenere, computum
quendam solui, per ædes oberraui, atque sin-
gula pro requisito peregi. Tandem obuenit mi-
hi (quod nunquam aliàs) quod sentirem, me nil
intelligere, concipere, sapere vel imaginari in
capite, pro more aliàs solito: Sed sensi (cum
admiratione) apertè, dilucidè, discursiuè, atque
constanter, totum istud munus obiri in præcor-
diis, & expandi circa os stomachi, idque adeò
sensibiliter & clarè sensi, imò attentè notaui,
quod quamuis etiam sentirem sensum & mo-
tum, sospites, à capite in totum dispensari: quod
tota discursuum facultas notoriè & sensibiliter
in præcordiis esset, cum exclusione capitis, qua-
si tunc mens consilia sua ibidem meditaretur.
Admirationis itaque & stuporis, insolitæ illius
sensationis plenus, notabam mecum meas no-
tiones & examen earundem, atque mei ipsius,
præcisiori modo, instituebam. Et luculenter in-
ueni, ac trutinaui, me, illo toto spatio, intelli-
gere & meditari, longè perspicacius. Adeoque
non potest sensus ille, quo percipiebam me in-
telligere vel imaginari in præcordiis, & non in
capite vllis exprimi verbis. Eratque gaudium
quoddam, in ista intellectuali claritate. Etenim
non erat res exiguæ durationis, nec mihi dor-
mienti, aut somnianti, aut alioqui morbido,
aduenerat: sed ieiuno & beneualenti acciderat.
Imò quamuis ecstases aliquot antea expertus
fueram, notaui tamen, illius nil commune ha-
bere cum hoc præcordiali discursu & sensu in-
telligendi, omnem capitiis cooperationem ex-
cludente. Quippe quod cum reflexione sensibi-
li (tanquam antea præmonitus essem) caput
prorsus feriari, respectu phantasiæ, deprehendi:
quia mirabar, quod phantasia extra cerebrum,
in præcordiis, sensibili operationis festiuitate
celebraretur. Interim quandoque in gaudio il-
lo suspensus timui, insolitus ne casus ad Amen-
tiam duceret: eo quòd à veneno incepisset:
sed præparatio veneni, & eiusdem leuicula tan-
tum degustatio, aliud insinuabant. Interim
quanquam claritas, siue illuminatio gaudiosa
mei intellectus, inauspicata, suspectum illum
intelligendi modum redderent: attamen resig-
natio libertima mei, in voluntatem diuinam,
me restituit in sabbatismum priorem. Tandem,
post binas circiter horas, leuicula quædam ver-
tigo, bis repetita, me inuasit. A priore enim
sedisse intelligendi facultatem percepi: & al-
tera, sensi me intelligere more solito. Deinde,
tametsi postmodùm aliquoties de eodem Na-
pello degustauerim, attamen nunquam am-
plius quicquam tale mihi contigit. Perfectè
enim multa exinde didici. Ac primùm quidem,
quod sicut per ecstases elucescunt animæ quæ-
dam præludia: ita per præfatam notionis nor-
mam apparet, quod nostra intellectio, quamdiu
dio corpori alligamur, originaliter formetur in
Duumuiratu. 2. Tantoque id est inauspicatius,
quod ordinaria fabrica discursuum sit circa os
stomachi, non autem in viscere aliquo: sed ve-
lut in membrana, siue, in quasi indiuisibili loco.
Nec multò secus, habitat in vteri membrana, 13
quædam totius Monarchia. Sic tamen, vt vul-
nus stomachi statim vitam importet; non au-
tem ita Vteri. 3. Quod per duas circiter horas,
sentirem insperato modo, nil agi in capite: in-
dicibilique modo, totam animam, clarissimè
cogitare in præcordiis. 4. Quod simile ferè
contingat in oratione silentij: magisque & ma-
nifestius, in extasi. 5. Quodque ideo anima
intellectualis centraliter hospitetur ibidem.
6. Tum etiam, quod sicut Amentia est defectus
intellectualis: ita proin susciretur ex hypochon-
drio. Cum eadem facultas, quæ sanam fun-
ctionem edit in sanitate patiatur sub morbis, de-
fectum eiusdem. Quoties nempe, intellectio,
in sua sede eclypsatur. 7. Competit quoque, in 14
Corde habitare volendi potestatem. A Corde
enim manant homicidia, adulteria, &c. 8. In
cerebro sedere memoriam, ab anima ibidem
impressam: ideoque facillimè præ cæteris, per
morbum, & senium oblædi. Imò si quis labo-
ret, vt reminiscatur rei oblitæ, sensibiliter per-
cipi hunc sibi laborem in sincipite. 9. Denique 15
cum voluntas & memoria, procul disteor ab se-
de animæ, siue intellectus, conclusi mecum, in-
tellectum esse de essentia animæ, inseparabi-
lemque: voluntatem verò ac memoriam, qua-
tenus habentur in vita caduca, esse facultates
caducas & vitæ sensitiuæ. 10. Fieri nimirum
peccata in Corde & voluntate, in carne peccati,
in voluntate carnis & hominis. Dilectionem 16
ideo requiri totalem ex tota mente, quæ (pro-
pter inseparabilitatem) pro intellectu sumitur,
ex toto corde siue velle: ex tota anima imagi-
natiua, & potestatibus eius per totum corpus
dispersis. 11. Inueni intellectum radiare lumi-
naliter in caput, medio tamen corporalis con-
nexionis, per spiritum aëreum, qui dum feriret
capitis sinus, vertiginem quandam, & nubilo-
sam collectionem induceret. Sic quanquam
pro sensu & motu, à Cerebro, spiritus opulen-
ter diffunderentur, in illo statu: vicissim tamen
opus fuit singulari lumine, quod à præcordiis
ascendens, illuminaret medium spiritum, per
quem transibat. Qui luminosus radius, non
aliàs exprimibilis est, quàm quod sit intellectua-
lis, & superans contextum sublunarem. Quip-
pe qui debet à sola anima fabricari, quæ in se,
non nisi merus intellectus est, siue lumen sub-
stantiale & intellectuale. 12. Quod, quia sensus, 17
& motus, liberi starent, suspicabar, aliud lumen

aliunde allstum ; fine denotabunt liberum , in
illo ftatu fuiſſe tranſitum ſpirituum per neruos.
Vertigines verò ſignificabant obſcuritatem
quandam fuiſſe in eapite, prius non perceptam,
eamque , nouo lumine , inferoè lucelcente , in
Cerebri finibus diſparuiſſe. 13. Quod iecur re-
ctè vegetaret, Cor etiam ſpiritus indeſinenter
efflaret in Cerebrum ; itemque voluntas agendi
requiſita , perſiſterent quidem : ſolæ autem po-
teſtates intellectuales , ſopitæ in Cerebro, velut
dormirent , ſi non à præcordiis illuminarentur.
Hoc autem lumen penetrat totum , quorſum
radiat. Perinde atque lumen candelæ, trans oſ-
ſa digitorum, in iunioribus, rubicundè ſplendet,
tanquam ſi ipſa oſſa diaphana eſſent. 14. Quod
ab illo tempore, ſoleo quoque iudicioſiora ſom-
nia habere, cum diſcurſu formatiore , & cla-
riore, quàm antea. Nam ſemel mens, velut mu-
nia ſui corporis reaſſumeos , deinceps melius
intelligit. Vode tum deinde aſſecutus ſum,
quomodo dies diei eructet verbum , & nox no-
cti indicat ſcientiam. 15. Certior factus ſum,
alium tom fuiſſe ſtatum meum , aliom verò in-
ſaniæ , lethargi , Apoplexiæque. Etenim cum
circumſpectione meipſum totum ſeriò expeodi,
an iſta eſſet via , quia ſtulteſcetent homines.
Quandoquidem in pleno iudicio mei tam ex-
pers eram omnis meius , quod tes meas , non vt
meas contemplaret. Reſpexi enim eas , ex obli-
quo , velut in caput alterius ſeculi viri vibratas.
16. Didici etiam quod vita, intellectio, ſomnus
&c. ſint opera cuiuſdam lucis , non requireotis
18 canales : cum lux lucem vitalem penetret. Pro-
inde etiam anima ſe retrahit , diffundit, ſubtra-
hitque motu ſibi proprio , protſuſque diuerſi-
modè in ſomno, vigilia, cootemplatione , exta-
ſi, ſyncope, mania , delitio , tabie , proptiis per-
turbationibus , ſpontaneis confuſionibus , imò
& ſimplicium quorundam violentis impreſſio-
nibus. Quia mens integram Monarchiam in
ſpiritualibus complectitur multis generibus at-
que ſpeciebus diuiſam ; non minus quàm ipſa
19 corpora inter ſe differient, ita & luces 17. Tan-
dem , quod intellectio orta per inuentionem at-
que iudicium , cum reflectione ad loca , ad cir-
cumſtantias , ad prætetita , præfata , præmiſſa,
adeoque ad abſentia tanquam abſentia , fiat vl-
timatà operà in Cerebro , per affluxum radij è
præcordiis , quatenus memoriam præſupponit
eiuſmodi intellectio. Sed illa quæ eſſe de futu-
ris , vel abſtractis , citra reſpectum circumſtan-
tiarum , tanquam præſeotia eſſent : tota cuditur
in præcordiis. Atque hactenus amentes , cun-
cta, tanquam præſeotia, aſpiciunt , garriuntque;
tanquam de præſentibus. 18. Proinde venena,
quæ ſvim babent diſlocandi imaginationem,
non afficiunt primariò Cerebrum ſed dumtaxat
præcordia. Qnod ſat probat hiſtoria Canſidici,
qui biberat ſemen hyoſcyami , alibi à me reci-
tata. Etenim quicquid ſtomachus concipit , id-
ipſum planè tranſmutatur , atque prorſum in
aliam eſſentiam migrat , priuſquam inde tantil-
lum ad Cerebrum pertingat , ac quidquid eius
eò peruenit, iam eſt cruor, qui prioris ſortis qua-
litates cunctas , in lumine primarum officina-
rum , exuit. Vel demum labitur extra ſtoma-
20 chum, & cum ſcoriis, foras protruditur. Adeo-
que nulla ſimplicia, quomodolibet ſumpta, ma-
terialiter applicantur Cerebro. Falſum eſt ideo,
quicquid de pillulis Cephalicis , lucis , &c.

Scholæ venditaot. Siquidem oec pillulæ è ca-
pite quicquam eliciunt , nec aliquid caput dat,
quod non babet , præter muccum , quem ad
ſuam peluim , neque aliò mittit. Sin autem ali- 21
qua caput ſenant, alterent, iuuentque ; ratione
præcordiorum totum contingit , quibus eſt in-
concuſſa actio Regiminis in caput , provt iam
ſat ante probatum eſt. Rectè quidem docuere,
vertigines, & commata, ob inferiorum conſen-
ſum ſuſcitari : ſed nec granum ſine palea. Nam
vapores craſſos , fuliginoſos , acreſque introdu-
xerunt Scholæ. Deinde , & plerumque in eiuſ-
modi, Cerebrum primaria lue affici volunt. Sto-
lidumque idcirco , capiti remedia applicuiſſe,
ſcopo inquam , & non ſagittario. Quia videli-
cet, oon nouerint veram efficientem internam,
eiuſque connexiones , neque modum fiendi,
morbis ſolitum , quodque actiooem Regimi-
nis , luciſque conſpirationes plaoè neglexerunt.
18. Intellexi & hinc tandem , quod anima im-
mortalis , & infatigabilis , dum ante peccatum,
ſuum corpus gubernaret ex condigoo , intelli-
geret cuocta intimè , opticè , citraque laborem,
tædia , & laſſationem. Quia penes , ſe , in ſui 22
centro , & vnitate , abſque orgaoorum admini-
culo , cuncta intelligebat : Nunc verò alieno
hoſpitio detenta , tota impedita velut, muoium
diuerſitates tradidit ancillanti animæ ſenſitiuæ.
Hoc loco de cogitationibus aliorum , ratio- 23
nem reddere præſumo , qui de meis non ſat
ſpondere , aut dolere poſſum. De occultiori
nempe cogitationum fonte , deque abſtractiſ-
ſimis , philoſophandum propoſui , de vitiis,
& exorbitationibus fluctuantium & incerta-
rum cogitationum. Imò profundius penetran-
dum eſt , vbi ad ipſas vitiatarum cogitatioorum
poteſtates , collimandum , vitiorumque huiuſ-
modi fontales & occaſionales cauſas venien-
dum. Res eſt ſane ardua, obſcura , & inuia , in
qua ante limen , deficiunt Scholarum theore-
mata , adiumenta corporum , imò & morbo-
rum , quorum cauſæ & effectus ſub ſenſum ca-
dunt , aut per cadauerum diſſectiones proban-
tur. In qua inquam patiens imaginatio , ſeip-
ſam pandit quidem : ſed occultatur agens. In 24
aliis diſquiſitionibus , ex integri ootione , vi-
tiatum cognoſcitur : ſed in mentalibus longè
adhuc facilius cooci peretur violatæ intellectio-
nis cauſa & modus , quam ſanæ : quippe quod
facultas ſana adſcendat ad Dei ſimilitudinem
magis : defectuoſa verò , ad naturæ corruptæ
meditationes ſe magis inclinet. Ideoque inte-
grum in mentalibus , non demonſtratur à prio-
ri : deficiens verò , ex ruptura connexionis cau-
ſarum, quodammodò enoteſcit. Inſania quoque 25
ſemper eſt longè difficillimæ doctrinæ , quod
negationem cum priuatione in ſe complecta-
tur. Quocirca alia via in propoſito caſu eun-
dum cenſui. An fortè inueſtigato modo fiendi,
in vna quapiam de inſaniis , inuenirem egreſſum
pro aliis. Propoſui itaque Amentiam , quæ ex
forti & aſſidnata contemplatione , metu, paſſio-
neque oritur. Exin deinceps concluſi agnoſ-
cendam rei venenoſæ qualitatem , & diſpoſitio-
nes organorum , quæ concurrerent vbi aliquod
ſimplex aſſumptum , vel intus generatum , de-
mentiam concitaſſet. Habita verò vnius Amen-
tiæ cognitione , facilius erit , earundem dein
diuerſitates metiri , in amplitudinem modo-
rum , fortitudinis , appropinquationis , appli-

cationis

cationis & varietatis specierum, descendendo.
Idcircò enim primum censui, inuestigare se-
dem animæ sensitiuæ, cuius exorbitationes
26 scilicet, Amentias faciunt. Siquidem conside-
ni, quod qua sede moraretur forma anima-
lis, eâdem quoque cohabitaret ipsi alligata
mens immortalis, quæ dualitatem, discrepan-
tiam, & diuersitates mansionum recusaret. Nec
enim decebat, mentem istam; absque medio,
corpori alligari, vbi semen humanum, non
minus quàm belluinum, spontè defluendo, ter-
minaretur vsque in animam viuentem exclusi-
uè. Adeoque condignum erat, mentem alli-
gari sociali formæ, formalique lumini, cum
quo conueniret optimè, vt capite de formis,
27 & lib. de vita longa & de mortis introitu. De-
terrui itaque imprimis, animam immortalem
non sibi elegisse domicilium in corde, viscere
nimirum tam inquieto, totque agitationibus &
corporis diuersis muniis distento. Caput etiam
non aptum menti immortali hospitium indi-
caui, quod regendis motu & sensu occupare-
tur: Ac potissimum, quod præclusa ab inferis
conspiratione, vnico instanti, mentales facul-
tates, velut abscissæ, pereant, nec minimum
meditentur: atque ideo non propriam inhabe-
re mentis principis operationem. Imò potius,
Duumuiratum male dispositum, bene disposi-
tum caput alioquin, in Amentias plerumque
conturbare vidi. Ideoque Splenis quietem ad-
miratus, itemque abstractionem eius, à regimi-
ne corporeo, consideraui intentè, hoc dilemma.
28 Si mens Imago Dei, centraliter sit in capite, erit
vel in sinibus, vel in ipsa cerebri substantia. Non
enim in hac, quippè, quæ sensu & cruore caret,
destituta commercio, per quod toti corpori, cui
obligatur, præsens sit. Regere quidem caput,
per sensum & motum, à nemine est controuer-
sum. At brutale illud minus & pecuinum regi-
men. Regi autem caput aliunde, in suspen-
sionibus, & exorbitationibus mentalibus, per
ataxias morborum edocti, credere cogimur.
Hospitari autem animam in cauo cerebri, in-
decens censui, immortalem animam nupsisse
vago & fluxili in momenta singula spiritui, è
cruore in dies surgenti. Quapropter stabilius
diuersorium optabat & quietius, quàm quod in
horas labile foret. In centro corporis, siue me-
dio, in parenchymate visceris potius quieuit,
vnde cum omnibus colloqueretur pariter
membris, ratione vnitatis & continuitatis Ar-
chei insiti. Sed cum corporea organa, respectu
mentis, sint sordes & siliquæ, nucleum corpo-
ris sibi delegit, lenticulam nimirum igniculi lu-
cem formalem, siue animam sensiuam, cui
videlicet mens nupsit mandato Domini. Et
quæ Deus coniunxit, homo non separet absque
reatu. Dolendus interim ærumnosus morta-
lium status, quod Mens nimirum sit alligata
animæ sensitiuæ. Enti nimirum impuro, con-
cupiscentiis, illecebris & voluptatibus dedito,
eique tam facilè Mens immortalis assentiatur,
quasi propria sui incuria iam æternum dormi-
29 ret. Ast non. Tanto nempe maior est gloria,
miserationis diuinæ, quæ sua dumtaxat gratia
gratis resuscitat, sustinetque è veterno mortis,
quos vult saluandos. Alioqui sanè, anima sen-
sitiua, morbis & Amentiis subnoxia, prona
30 semper in voluptates quaslibet. Primus enim
Amentiæ gradus in somno elucet; naturalis at-
tamen, dum honestæ recreationis & vacationis
titulo, se immergit cum voluptate quietis in
proprium hospitium. Somni naturalis excen-
tricitates porro, vitia, defectus, ac expressæ de-
mentiæ, sunt sopores omnes. Qui scilicet, iam 31
non amplius, è propria sensitiuæ libertate, &
voluptate promanant: sed excrementitiis sor-
dibus, velut febrilibus, oriuntur. Perinde
enim, atque naturalis sitis est sensus deficientis
humidi: febrilis verò sitis, ab impostoriis ex-
crementi versutiis: Sic sopores non fiunt à na-
turali facultate, qua anima somnum sibi con-
citat: sed ab alienis impuritatum imposturis
seducta, vel superata. Sopores ergo, itemque
Apoplexia, Aphonia, &c. non sunt tam vitia
animæ errantis, quàm eiusdem debilitates, or-
ganorum vitiatorum coniugio contractæ. Im-
puritatum namque collegia, statum Monar-
chicum quamprimum inuadunt occasionali-
ter. Non quidem, quod sit necessum, sese in lu-
men animarum, eiusmodi impuritates mate-
riales diffundant per connexionem. Sufficit
namque, quod vim habeant narcoticam, vene-
nosam, animæ sensitiuæ exitialem: quia ima-
ginatiuam alienant perinde, qualis rabientis
saliuæ, in motu aquæ: ita quoque incuriæ
Amentia introducitur, per illa soporifera. Vis
ista potentialiter, atque seminaliter inest sordi-
bus illis, ab initio, à seipsa, postquam maturuit,
valdè dissimilis. Non secus atque glans à quer-
cu. Exoticam ergo phantasiam imprimunt
sordes inuitæ animæ sensitiuæ, quod manifestò
apparet in opio, hyosciamo, &c. Quæque im- 32
puritatum colluuies, obsidens animam sensiti-
uam in suo viscere originali, sopit actum intel-
lectionis Mentis, non potens in ita obsessam
sensitiuam liberè lucere. Quapropter sensitiua,
rectrice destituta, procellas mouet tumultua-
rias, suamque tempestatem sensim in voluntatis
capsam attollit, vnde & irascibilis, præcipit at-
que inuerso ordine, fertur. Caput demum, suas
scitarum rerum imagines, præpostero nexu de-
promit. Vnde fit, quod plerumque consumptis
deliriis, nulla superstit actorum recordatio; quòd
sensitiua, præcipitanter per obsessionem percul-
sa, cuncta præposterè mouerit. Vbi aliàs maniæ,
sordium eiusmodi expertes, plerumque memo-
res sunt actorum. Comperi namque plures, de- 33
liros præsensisse, dimissas infernè imagines in-
tellectuales, turbidas sursum, atque primum in-
firmari circa memoriam: adeoque & hinc col-
legi, vim intellectiuam procul à capite sitam.
Non secus atque partes à Corde remotæ, vitalis
irrorationis defectum, omnium primæ sentiunt.
In deliriis ideo, obseruaui primam vacillare me- 34
moriam rerum olim conceptarum. Dein, in eius
vicem suboriri importunam vnius rei & conti-
nuatam recordationem, quæ se habet per mo-
dum repetiti somnij, cum inuersione molestissi-
ma, & labore somni. Quem laborem mox vigi-
liæ sequuntur, dum scilicet præcedentes imagi-
nes somniales, Cerebri memoriam labefacta-
runt: subit tum ex præcordiis, vigilans quod-
dam somnium cum expresso delirio. Neque
enim delirium fit cum cessatione intellectuali,
prout in Apoplexia, sopore, syncope, &c. Sed est
confusa, indesinens, ideatum in præcordiis for-
matarum propagatio, sursum vibrata. Cumque 35
in sanitate alioqui non fiat conceptus absque
ideis: necessariò, & in delirio, suæ sunt amentes

Ideæ : Sed omnino ſub hac diſtinctione. Quod
Ideæ in ſanitate formentur à libertate animæ.
Inſanæ verò, ſint ſigillares notæ, inuitis nobis,
in ſenſitiuam delatæ, ideoque & hanc violenter
extra orbitam abducunt. Tantum abeſt, quod
inſanæ ideæ formentur à mente, ſtulteſcere
neſcia. Nam patet, quod ideæ ſequantur pertur-
36 bationes rerum, vnde fiunt. Quòd maximè cla-
rum eſt in Rabiente & Tarantula : quorum vi-
rus, propriam, determinatam, æqualemque
amentiam producit & ideas ſibi perpetuò con-
ſimiles. Sic quoque, fortis perturbatio noſtræ
imaginationis imaginem cudit, eamque impri-
mit in ſordes aliquas, ſin minus in ipſum ali-
mentum, vel etiam in partem ſolidam & noſtri
conſtitutiuam. Vnde videlicet, continuata eſt
idearum nouarum propagatio, ipſaque diuerſi-
tas & amplitudo, in maniacis. Siquidem à me-
tu, Agonia, inuidia, ambitione, Amore, ſtu-
dio, cura, pudore, auaritia, aliiſque conſimilibus
perturbationibus, dementiæ fiunt. Tantoque
miſeriores, quæ ſuſcitantur abſque excremen-
totum infamia, quia vel continuò perſeuerant,
vel ſtatis recurrunt recidiuarum periodis. Alio-
quin abſumptis ſpurcitiis, ſponte ceſſant labes
prognatæ. Sed inſaniæ, ſiue continuo æſtu
ferocianc, vel per interualla repetant, ſaltem
ſpiritum Duumviratus ſic inquinarunt, quod
ſuſceptam imaginum furioſarum procellam,
eodem modo radicitùs impreſſerint, quaſi ma-
cula fœtui, à prægnantis matris exorbitatione
37 iniuſta, in vitam durabilis. Perinde nimirum,
vt ſtigma ceraſi in fœtu quotannis viret, fla-
net, rubetque cum arborum fructibus : ſic &
ideæ maniacæ, perturbationibus ortæ, habent
in ſpiritu præcordiorum, ſua incentiua repeti-
tionum, periodorum acceſſuum, & exacer-
bationum interualla : vel etiam continuatio-
num fomenta indeſinentia. Quod clarè nobis
exprimit Lunaticiſmus, aſtri videlicet illius ſy-
zygiam ſeruans. Nec mirum vtique Amentias
illas ſe habere per modum maculæ in Duum-
uiratu : nam ſpiritus eſt viſiuus in oculo, nec
alibi in toto. Proinde, cum Duumuiratus, ex
radicali ordinatione Domini, continuò incum-
bat phantaſiis, ideo incidentiæ in illum latæ,
debent imaginationis œconomiam ita vitiare,
vt recidiuarum replantationem ſuſcipiant con-
38 ceptæ Ideæ. Notandum interim Lunaticum
ſanari non potuiſſe, niſi ſimul eiecto ſpiritu
immundo, ſiue hic comes fuerit aſtri noctur-
ni, ſiue demum principalis effector. Ego ſal-
tem in omni mania, reperio egregiam arro-
gantiam, immortificatam aliquam paſſionem
aſſumendo ſocialem, quæ & in vitam perſeue-
rat, & in ſeros nepotes traducta elucet. Quia,
Idea Amens penetrauit ſpiritum inſitum, vnde
demum ſemen violat, ſibi genialis facta. Cu-
rioſius enim inquiſiui plures Amentes, & non
paucos ſanaui, tam qui à magnis perturbatio-
nibus, paſſionibus, aliiſque morbis, quàm qui
aſſumptis dementes facti erant, narrarunt que mi-
hi, ſe incidiſſe ſenſim in Maniam, cum præ-
uio ſenſu ex hypochondrio illis aſcendere ſoli-
tam, velut obſcuram phantaſiam & nubilam
tentationem amentiæ, quâ primum velut in-
uiti premebantur, donec Idea eandem, ple-
39 num ſibi dominium acquiſiuiſſet. In ſe autem
reuerſi, erant actorum omnium memores. Fi-
denter enim conqueſti ſunt de omnibus. Quod
nimirum ſpoliarentur primum omni diſcurſus
conſecutione, ſeque manſiſſe in punctuali im-
merſione vnius conceptus : extra quem, nil aliud
cogitarent, cum mœrore, moleſtia, & importu-
nitate. Cogitarent enim non ſecus, ac ſi in ſpe-
culo illum ſemper conceptum fuiſſent intuiti.
Imò nec ſciebant ſe tum iſtud cogitare, vel ſuo
conceptu ſic aſpicere : quanquam ſic immobi-
liter cogitarent, vt tandem ſub ingreſſum & do-
minium maniæ, ſi contingeret illos ſtare, ſte-
tiſſent per dies aliquot, abſque laſſitudine nec
ſcirent ſe ſtare. Contigit enim ſic, quod fatui-
tatis illa Idea, quæ diſcurſum abegerat (per
quem alioquin ab immoderata & inordinata
penſitatione, ſubleuati fuiſſent) ſpiritui, intelle-
ctioni præfecto, cum dominio fuerit impreſſa.
Imò quod hi, longa mora & continuata cogita-
tione, fecerunt in ſe; aliis per ſubitam violen-
tamque perturbationem acquiſitum fuit, breui
morula. Interim quidam conquerebantur in-
ter fiendum, quod inuita & importuna cogita-
tionum turma, opprimerentur, velut ſuſcitato
infernè fumo : quem ſi per diſcurſum ſuppri-
merent, redibat tamen æquè moleſta & impor-
tuna conceptuum eorundem repetitio. Alij au-
tem, qui ſui non erant ioris; vel alioquin extra
conſolationem, ſubinde à forti & fixa contem-
platione auertebantur, quoties dormirent, aut
aliàs vacarent, cum plauſibilitate, in veritam
ſpeculationem, prorſus tamen moleſtam, re-
currerunt : ſolitudine ideo gaudentes, ſe abſ-
trahebant aliorum colloquiis. Eo quòd Ideæ 40
conceptuales, adhuc carentes corpore, ſe habent
& tenent ex parte lucis intellectualis, ideoque
penetrant prima noſtri conſtitutiua : quod ci-
bis, aliiſque corporibus non item eſt licitum.
Penetrant igitur & ſe veſtiunt aëreo corpore
ſpirituum, huiuſque medio inficiunt formas
vitales partium. Hac tamen ſub differentia, vt 41
Ideæ, quæ ab excentricitate conceptuum cau-
ſæ erant, potentius quidem ingrederentur &
admitterentur : ſed tardius imprimerentur : Vbi
alioquin venena dementifica, mediante morbo,
ſuum fermentum, in obiecta propria, ſenſim ſe-
minabant : ſed tandem pertinacitèr imprime-
bant, velut in naturam ſigillata. Eſtque ſingu- 42
lare maniacis, quod vtcunque nudus cubet hu-
mi, vel in marmore pernoctet, ſeueriſſimo
Boreæ flatu; non glacietur, vel artus commo-
riantur ſibi, quorſum non ſufficit dixiſſe. Ma-
niacus non ſentit frigus, nec ſcit frigere. Si-
quidem priuatio, vel negatio ſcientiæ, aut ſen-
ſus, nil reale dat, multoque minus calefacit,
vel frigori vires adimit, vt proinde deſineret car-
nem glaciare. Etenim etſi puer in cunis peſtem
non timeat, nec ſciat eam adeſſe : non proinde
peſtis ius in illum amiſit. Eſt ergo vis aliqua,
quæ frigora ſuperat, nec ſublunari tempeſtati
ſubiacet. Et hinc maximè elucet, mentem in
nobis eſſe immortalem ac impaſſibilem. Ni- 43
mirum aduertens ipſa mens, quod anima ſen-
ſitiua, non pro requiſito noſtræ ſpeciei homi-
nem gubernet, velut ex commiſeratione in-
ſontis cæcitatis, ſua virtute, qua elementis ſu-
perior eſt, diffluit radium inſenſibilem, qui
corpus Amentis, mortali frigoris importuni-
tate eximit. Porro, cum omnis Amentia oria- 44
tur ab efflorescente idea, conceptuali pere-
grina, inſerta in alienum agrum, ſitque to-
ta hæc ſpeculatio, ad finem aliquem vtilem,
&

& nedum ad curiositatem vel ostentationem
45 directa. Considerau quæque Ideam amentem,
iam scilicet impressam, in radicalia vitæ prin-
cipia (adeoque & hinc propagari in familias)
non posse auferri, vna cum subiecto quod ve-
stiuit: Idcirco inueniendum erat remedium,
quod posset occidere, necare, tollere, siue obli-
terare præfatam illam Amentiæ imaginem, siue
maculam jam characterizatam: non secus atque
46 mala fœtui impressa, admota manu cadaueris,
longa tabe enecati, omnique vitæ proprietate
exuti, donec frigus partem maculatam pene-
trauerit (quod fit spatio vnius miserere) de cæ-
tero sponte euanescit. Eodem modo & maniæ
Ideam perire debere, sospite interim subjecto
immediato, cui inhæret. Siue id fiat introdu-
cendo mortem Ideæ, vel ingenerando æquiua-
lentem Ideam, aut propollentem fatuæ Ideæ.
Hinc factum est enim, quod hactenus Amentiæ
sit desperatum remedium. Quòd nemo hacte-
nus Amentiæ naturam, vel proprietates, supra
primarum qualitatum amentiam euexerit. Imò
ipse Paracelsus, alioquin in calores & frigora
iniurius, maniam calori, & phlebotomiæ, totam
emancipauit, seseque in eo ridiculum præbuit.
Difficilis (fateor) visus fuit sanationis scopus, eò
quod non solùm in intimum intellectionis pun-
ctum intruducta sit, & impressa, corruptæ
phantasiæ idea, notaque sigillaris, & macula:
verumetiam quod restauratio spiritus innati re-
putetur planè impossibilis. Implorandum fuit
quidem Arcanorum optatum auxilium: at leo-
tus horum fuit progressus, quod hostis intus
contumax resisteret. Sed adhibita sunt medica-
mina, quibus inhabitat symbolum: id est, sa-
nioris iudicij Imaginatio fermentalis. Enim-
verò vt sunt venena Mentis alienatiua prô spa-
tio, vel in totam vitam: quæ scilicet propriam
phantasiam in nos introducunt. Vt rabiosus,
Tarantula, &c. Ita sunt sui etiam fructus, scien-
tiæ boni & mali, in simplicibus, prima quidem
facie venenosis: sub quibus attamen custodiun-
tur ditiores mentalium thesauri, & redintegra-
tiones. Sed cum non tutum sit, illa remedia
in vulgus Medicorum projicere, ob multiplicem
abusum ingeniorum huius sęculi. Denique nec
opportunum cuiuis, adire Corinthum: itaque
altera via, quæ est mortificationis stultarum
47 imaginum, hoc loco gradiendum censui. Con-
ceptam verò considerationem confirmarunt
mihi aliquot historiæ, quas vt imitandas hic re-
censebo. Est castrum ad mare situm, quatuor
leucis Gandauo distans, quod Cataractam vo-
cant. Vidi transnatantem nauem, & in ea se-
nem nudum, funibus vinctum, habentem pon-
dus in pedibus. Subter axillas zona cingebatur,
qua ad antennam ligatus erat. Rogaui, quid sibi
vellet istud spectaculum. Vnus è nautis dixit, se-
nem illum iam hydrophobum, & à rabiente
demorsum fuisse pridem. Petiui quorsum il-
lum ad mare veherent? an necem sui intende-
rent? Quinimò (ait nauta mox sanus rediturus.
Illamque esse maris benedictionem, quod eius-
modi rabiem extemplo sanaret. Artham obtuli,
vt me socium & Testem assumerent. Nauiga-
tum itaque per milliare Italicum, cum nautæ
panderent foramen in fundo, quo tota nauis
vsque ad marginem ferè submergebatur. Vec-
barunt scilicet illa muria, ad recoquendum sa-
lem Hispanicum. Cumque iam istud foramen
exquisitè iterum clausum esset: duo viri subdu-
cta cauda antennæ, eleuarunt eius cuspidem, &
senem in altum sustulerunt, inde verò in mare
præcipitem dedere: eratque subter aquas, ad
spatium Miserere. Quem dein adhuc binies sub-
merserunt, ad spatium Salutationis angelicæ.
Tum verò collocarunt illum super vas teres,
supino dorso, chlamyde tectum. Ego suspi-
cabar illum obiisse, sed metum risit nauta. Nam
solutis vinculis, cœpit omnem muriam rejice-
re, quam inspirauerat. Et mox reuixit. Erat via-
tor Gandauensis, qui dein rabie liberatus, sos-
pes vixit. Hinc, vt anima nostra est pedissequa,
ad inueniendas sationes, antea incognitas, sta-
tim intellexi, ideam rabiei, & impressi veneni
notam, tanquam maculam in fœtu mortifica-
tam. Sciebam namque verrucas, itemque vl-
cera, & superuenientia exotica, postera, &
peregrina primæ constitutioni, esse separabilia,
manente indiuidui vitali radice. Referebat 48
etiam nauta, Batauos cruda halece salsa, triduo
renouata, & ad morsum rabientis applicata,
omnem auferre metum rabiei. Vbi verò id
negligentia impediuisset, spectato saltem sub-
mersionis modo omnes sanari. Qui enim aquas
horrent, non mirum, per aquam sanari. Mansit
dein id mihi alta mente repostum: persuadens,
id in aliis Amentiis non fore inutile. Contigit 49
itaque Antuerpiæ, quod faber lignarius, sibi
persuadens, se noctu spectra horrida vidisse, quo-
rum terrore est totus Amens factus. Missusque
ad tumulum S. Dympnæ Virginis, vbi solent
obsessi à Cacodæmone, liberari: Res inde in
abusum detorta, vt indifferenter Amentes om-
nes eò mitterentur. Quasi obsessorum, & amen-
tium eadem esset sors. Faber ergo, toto anno
alitur, & amens vtcunque solita implorarentur
remedia: cumque nummi non mitterentur
Antuerpia, pro semestri vltimo, remiserunt
maniacum in curru vinctum. Qui cum vin-
cula sibi soluisset, è plaustro dissiliit, in stagnum
profundum & vicinum. Tandem extractus;
pro cadauere; in currum depositus. At dein-
ceps per annos 18. à mania liber vixit. Quo
exemplo, in spem erectus, cognoui, quod ne-
dum rabies; sed & mania, sanaretur inueterata.
Idque aliquoties deinceps tentaui, nec me fe-
fellit euentus, nisi quoties formidines, præco-
citer Amentes ex aqua extraherem. Saltem fa-
bri exemplo didici, perinde fore, siue in aqua
dulci, vel salsa præfata submersio, siue Ideæ a-
mentis suffocatio, contingeret. Mulier quædam 50
mihi nota, multa probitate commendabilis,
mense Nouembri, alto vespere, præceps è pon-
te ruit in riuum, cum curro duarum rotarum.
Cumque intenti essent circa ęquum, vetulam
neglexerunt. Mansit autem subter aquam, do-
nec currum exonerassent aliquot mercibus.
Tandem memores illius vetulæ, illam, velut
submersum cadauer, ad vicinum pagum detule-
runt. In quo, vxor hospitis, illam mulierem
in mensa, prono situ, & capite decliui posuit.
Factumque est, quod sic aquam in pulmone
haustam dimiserit. Fabulæ instar mihi visum,
donec Montibus Hannoniæ affertur adolescens
natando submersus, ad nobilem matronam, iti-
neris mei sociam, quæ matri ejulanti, super
morte filij, jussit bono esse animo. Extendit er-
go adolescentem prono situ, super genua sua.
Cumque flaccidus, sic penderet prorsus nudus,

cœpit tandem, rejecta aqua, reſpirare, & reuiait nobis aſtantibus. Iterom memioi, quod veſpere anno 1606. rediens è Caſtro de Perla, duabus leucis diſtante Antuerpia, offendi turbam io ripa canalis Rotomageoſis, quia querebatur adoleſcens ſubmerſus, viduæ diuitis vnigenitus. Quæ accerſita eſt, & repetit cadauer, homi ja cens in ſtramine, gremio excepit, oſculataque eſt flens amarè. Iuſſi, inuerterer corpus capite & humeris decliuibus, ſupinoque dorſo. Cœpitqoe Adoleſcens poſt quadrantem horæ reſpirare. Didici itaque non facilè mori ſubmerſos, cum vterque adoleſcentum præfatorum, fortè per diuidium horæ ſubter aquam deliruerit. Nec ceſſandum ab oratiooe, mox atque qui defunctus creditur, ceſſat reſpirare. Galenus, pro rabie, ante metum aquarum obnatum, calcioatos gambaros, vel
51 caocros propinat, per dies quadraginta. Si tamen non ſtatim initio calx iſta detur, nil proficit, adeoque & ſic eius vſus obſoletus manſit. Ridiculum interim, quod vtendo cancros, addant myrrham, &c. Vel dum argentum pro Seplaſia liquant vt ſcyphuio parent, quod Theriacam addant. Quorum; autidotum vorax flamma abſumſit ante toſturam animalis. Paracelſus verò hydrophorbiam per ſolutiua acria curari affirmat. At ſanè ſuis promiſſis non reſpondit eueotus. Catholici ergo deſperantes, nec fidentes huiuſmodi remedis Academiarum, noſtrates ad S. Hubertum coofugiunt, vbi per aliquot ritus ſanantur. Hoc tamen in eo eſt
52 notabile. Quod ſi ritus ooo præciſè obſeruentur, rabies, quæ alioquin adhuc dudum lateret, extemplo adoritur, & ſine ſpe déſeruotur hydrophobi. Eſt ſtola S. Huberti, in arca ſex diuerſis clauibus obſerata, à diuerſis quoque clauigeris cuſtodita. Quotannis autem præſcindunt ſtolæ illius partem remanente interim ſtola ſemper integra, ab octingentis iam & amplius annis. Nec eſt imposturæ locus, quod neſciatur hodiè, an ſtola ſit ea byſſo, lana, lino, vel bombace, adeoque nec poſſet quotannis noua ſubſtitui. Præſcindunt autem de ſtola partem, vt filamentum ſingulis demorſis à rabido, intra cutim frontis incaroent. Inde eoim aliud miraculum. Quod qui ſemel ſuſcepto filamento è ſtola, per ritus ſuos conualuit, poteſt alteri demorſo differre terminum, & ſopire rabiem aduentantem, per quadragenarias, idque in annos aliquot, dum tandem ſuo commodo adire queant Sanctum Hubertum. Ea tameo coodítione, vt tantillum, ſi quis ſupra quadraginta dies exſpectet, nec prorogationem termini (vt dictum eſt) ante impetrauerit, confeſtim io rabiem incidat deſperatam. Longobardi eoim ſic ad Sanctos Bellinum & Dominum confluuot. Adeoque præſeruationeio petunt. Et ſanationem poſtulant à Rabie à facto eſſe. At non pro amentia hacteous, quod ſciam, patronum aliquem inuocaot cœlitem.

SEDES ANIMÆ.

1 *Lis adhuc ſub Iudice.*
2 *Opinio tertia.*
3 *Mortuo capite ſupervixit quadam ſponſa ad octo horas ad minimum.*
4 *Percuſſum os ſtomachi repentinam, atque totalem mortem attulit.*
5 *Paradoxon Authoris de ſede Animæ.*
6 *Creatio hanc ſedem docet.*
7 *Medentes occultè conſentiunt ipſis inſciis.*
8 *Dominus confirmat Paradoxon Authoris.*
9 *Rationes aliquot.*
10 *Contra exſiſtentiam animæ vegetatiuæ.*
11 *Cor famulatur ſtomacho.*
12 *Sedes fixa manet.*
13 *Conceptuum primos impetus ſentiri in ore ſtomachi.*
14 *Inuiti collocant concupiſcibilem facultatem in ſtomacho & hepate.*
15 *Quorſum tendat hæc ſpeculatio.*
16 *Inuiti etiam, aſſenſi ſunt paradoxo Authoris.*
17 *Sedes mentis eſt eadem, quæ animæ ſenſitiuæ.*
18 *Modus exiſtendi in ſede.*
19 *Animarum penetratio.*
20 *Quid anima ſenſitiua.*
21 *Similitudo exſiſtentiæ*
22 *Calor non eſt fons luminis vitæ: ſed Archealis, ſiue producti lumen.*
23 *Quid mens.*
24 *Per aduentum ſenſitiuæ, mors intrauit.*
25 *Comparatio dignitatis amiſſæ & acquiſitæ.*
26 *Splen, pro Duumviratu.*
27 *Dignitates officiorum.*
28 *Cuncta Amentiæ hinc ortum ducunt.*
29 *Notabile de remediorum examine negato vlteriori itinere.*
30 *Quomodo ſtabat immortalitas.*
31 *Status mutatio.*
32 *Corollarium dictorum.*
33 *Scholarum error.*

DVVMVIRATVS oomenclatura, Lectorem oouitatis terrore conſternat. quare primum etymi rationem daturus ſum, ac dein regimen eaponam. Ante omnia, ſedes animæ ioquireoda eſt. Nam etſi anima ſit vbique, vbi vita eius eſt. Attamen ſicot Sol poprie oon eſt oiſi in ſuo loco, in cœlo, tametſi lumen eius ſit, quocuoque adſpicit. Idem eſt prorſus de loco centrali animæ iodicium. Eſt autem de animæ centro, ſiue palæſtra in corpore certamen : Atque Anteſignani, velut in aëre ſuſpeoſi, ſuper hac re digladiaotur, noo habentes baſim, quâ pedem figant. Plato enim certat pro corde, cui videntur Sacra ſuffragari, dum ex corde homicidia, adulteria, &c. manare docent. Medentes aotem caput reſpiciuot, tanqoam diſcorſus atque iorellectus hoſpitium. Præſertim quod cor, tam indefeſſo agitati pulſus motu, non poſſet ooo animam turbidam & ioquietam efficere. Sequuotur Baptiſantes medeorum opinionem. Nec deſunt interim, qui meutem immortalem ita vbique & 2
æqualiter io corpore ſtatuuot, vt ouſpiam certa ſede motari velint, non magis quàm à corpore ſtringi, vel ligari poſſe. Adeoque rentur animam vagam, gliſcentem, incerti laris incolam, diſperſamque quoqun verſus vita præſens eſt. At noo reſpiciuot, quod partes quædam ſoſpite vita amputentur : aliæ verò leuiter percuſſæ ſtatim mortem totius adferant. Sæpè aliquis coociſo vultu, & capite velut imminuto, mortem adeſſe ſibi teſtatur; cuius tamen cor, tepore & pulſu ſuo, animam adhuc præſeotem promittit. Idque in dudum agonizaotibus eſt

quoti

3 quotidianum. Sponsa quædam, volens suas
nuptias celebrari in Opdorp, prope Scaldim,
quia ibidem Toparcha esset, à clientibus saluta-
tur bombardarum strepitu. Vnus autem illo-
rum, bombardam sphærula plumbea onustam
exonerat, thedam autem & tempora sponsæ pe-
netrat. Statim concidit, & mortua censetur. Di-
stat autem Opdorp 7. leucis Vilvordia, cum de-
ducta est, pergens Bruxellam. Caput eius cada-
uer erat, tenue concisum, ac planè frigidum.
Iuata cor tamen, teporem & pulsum notaui.
Item: Statua quædam cecidit è sublimi, in ver-
ticem mulieris, sic vt ferè binis digitis, totus
cranij vertex, cerebrum depresserat. Obiisse
censa est: sex tamen horis inde, pulsus in vtroque
brachio exilis erat, fuitque à pluribus notatus.
4 Studiosus quidam robustus, alterum mensæ assi-
dentem, pugno percotit circa stomachi orifi-
cium, qui statim corruit spumante ore, erectus-
que à nobis in sedem, confestim pulsu orbatus
& ante lectas litanias Lauretanas, toto corpore
gelidus. Auriga pugione circa os stomachi trans-
fossus, statim spumante ore moritur, omni quo-
5 que orbatur pulsu & calore. Dicam ergo sub
humili Ecclesiæ censura nouum Paradoxon:
Quamuis vita sit Index animæ, sitque hęc, vbi-
cunque vita; attamen sicut abscisso digito, vel
pede, non euolat anima, nec vita totius: neque
tamen anima, aut vita, in partes dirimi queat, vt
anima in sui toto integrali sit vllatenus diuisi-
bilis, videaturque mors propinqua læso mem-
bro nobiliore. Certum interim, quod statim
pereat vita, in abscisso membro, licet à toto ani-
mæ pars non sit proinde ablata. Ergo patet in-
de, quod non sedeat anima centraliter, in qua-
cunque parte est operatio & præsentia vitæ.
Estque necesse, alicubi sedem animæ esse, velut
proprium, atque centrale domicilium eius. Inde
namque dimittit radios luminares atque vitales,
per Archeum, vitalis lucis organum. Quippe
anima ipsa est quædam lux, substantiaque luci-
da in mente, in aliis verò animabus, est quidem
lux, non tamen substantia. Vt alibi de ortu for-
6 marum. Creator (cui sit omnis honos) serua-
uit quendam progressum à simili, qui nos animæ
solium instruit, vt à crassioribus consideremus
magis abstract. Etenim cernitur in arbore
(argumentum ab arbore peculiariter desum-
tum, ob prerogatiuam arboris vitæ) radix,
initium vitale sui. Siquidem in radice, velut cu-
lina, peregrinus succus terræ coquitur, altera-
tur, à pristina simplicitate aquæ alienatur, subit-
que dispositionem fermenti vitalis, ibidem lo-
cati. Coctus autem inde distribuitur, vt magis
magisque cogatur, similia euadat, iuxta vlte-
rioris cuiusque coquinæ necessitatem, quæ in-
habitanti spiritui sanxit leges. Sic in hominis
medio corporis trunco, est stomachus qui ne-
dum saccus vel pera est, aut ciborum olla: Sed
in stomacho, præsertim eius Orificio, tanquam
centrali puncto, atque radice, stabilitur euiden-
tissimè principium vitæ, digestionis ciborum &
7 dispositionis eorundem ad vitam. Quicquid enim
Physici, de Corde, magni momenti pependere
vnquam; id totum, velint nolint, stomacho
commune fecere. Vt Cardiogmus cordis mor-
sus, Cardialgia, dolorue cordis, à stomacho,
transmutatiuo atque mutuato nomine seducta
sint. Itemque syncopes, deliquia, insultusque
epileptici, quæque vitæ frænos gestare viden-
tur, ab ore stomachi originem sumant. In phle-
botomia enim id quotidianum est. In qua per-
sæpè statim vena aperta vertigines, itemque
visus hebetudines & offuscationes sentiuntur
manifestè, è stomacho manare; cessareque ite-
rum quoties digitus apertæ venæ impositus, at-
que inde remotus, iterum eadem sentiuntur sym-
ptomata, è stomacho oriunda, atque inde susci-
tata. Denique paradoxum meum in limine con-
firmat authoritas verbi, dum interrogat: *Quæ* 8
cogitationes ascendunt ad cor vestrum? Non di-
cit, descendunt ad cor vestrum. Vt neque, quæ
cogitationes nascuntur, vel surgunt à corde ve-
stro. Nam & multoties ideo stomachus, cordis
nomine vocatur, dum à corde adulteria & pec-
cata oriri censentur. Nam cogitatio omnis, pri- 9
ma sui origine, alibi quàm in corde, nasci de-
bet. Pulsus enim, motusque vehemens cordis, at-
que indesinens, id vetare voluit. Quippe quod
cogitatio cordi tribuitur, ista locutio est iuxta
captum vulgi? Cor pro sede animæ sumendo.
Et quamuis seminum necessitas in plantis, ten-
dat vlterius ad multiplicitatem functionum, ac
consequenter etiam pergat in partium hetero-
geneitates; non tamen proin, vis vegetans, è
pristino vegetaliquę toto abscedit, quo semel si-
bi sedem fixit, nec migrat, diuiditve se, pro-
pter dispersionem culinarum. Id longè forma-
liori ac manifestiori modo contingit, post-
quam seminis dispositio belluinam figuram or-
nauit, varietatemque membrorum ordinauit.
Tum enim anima sensitiua motiuaque datur, ta-
que nec alibi stabulatur, quàm in radice, quâ
omne sibi deinceps fomentum præparat. Pro- 10
priè quidem loquendo, & distinctim intelligen-
do, non est quædam anima vegetans in plantis,
aut brutis: sed est potestas quædam vitalis, ac
tanquam animæ prodromus. Anima autem sen-
sitiua, habenas illius potestatis Archealis in se
sumit, vitalisque illa præcurrens potestas dis-
positiua in Archeo liquescit, ac deinceps se
submittit animæ sensitiuæ. Non enim caput ad-
huc occupatur discursu animali, vel Cor pulsi-
bus agitatum continuis, operansque incessanter
in fabrica spirituum vitalium, cruorisque in-
sanguiné transplantãdo apta sunt organa animæ
belluinæ: Sed hæc vbi in radice reperit hospi-
tium sibi præparatum, ibidem residet, perma-
net, nec inde aliò migrat. Nam reuera cor fa- 11
mulatur stomacho, dum tota vita tantùm in-
cumbat fabricæ spiritus vitalis. Etenim nouella
fœtus vitæ limen, à suctu & somno incipit, at-
que aliquamdiu perseuerat. Quæ ambo contin-
gunt in stomacho: vbi nimirum per animam
stabiliuntur, ac conseruantur vires vitales in
radice, qua potissimum nutriri, fouere, fo-
mentari, atque intrescere eadem, in posterum,
sperat anima. Nec enim animæ studium, vel
officium fuit vnquam, vagari, aut emigrare de
loco in locum, vt proprium sibi torum deligat, 12
vtpote quæ dirigitur ab intelligentia non erran-
te, sua, & certa sede, stabilitur, ab initio vitæ. Id-
que ab initio Creationis seminum origini est
designatum centrum, mandato & vinculo, ne
sedem anima mutet, aut aliena loca inquirat,
velut sibi commodiora. Nouit namque fines
destinationis cuiusque, qui regit omnia fortiter,
& disponit suauiter. Est quidem in animantia
Cerebro via motiua, & officina sensitiua. Non
autem, quod proinde anima discussa originali
primordia

primordialique sede, migrauerit à radicali hospitio, ipsi per creatorem deputato, ad caput. Facultates namque, & functiones animę sensitiuæ, in partium pluralitatem sunt quidem distributæ. Interim ipsa anima inconcussa manet pristino loco, vbi vincta prius fuit, & alligata. Nec enim propter munium diuersitates, discerpta est: quippe per ministrum organum Archei cuncta perficit, radioque illo vitali, vbiuis velut
13 præsens, adsistit. Imprimis facile sentitur, omnem primorum conceptuum impetum, omnemque perturbationum liminarem atque primitiuam agitationem, contingere circa stomachi initium. Etenim si ex improuiso bombarda fragorem emittat, eodẽ ictus rumore, circa os stomachi percipitur concussio. Sic, si repentè, nuncium triste deferatur: nuspiam sentitur repentina, acceleerataque alteratio, quàm centrali illo animæ
14 hospitio. Adeò vt inuiti atque inaduertentes ante me, ibidem locauerint concupiscibile animæ diuersorium. Quod quia est duratione prius, discursu, motu, atque sensatione externorum, sensuum: id denotat, imò conuincit, animæ primordiale hospitium ibidem esse. Idque summopere visum mihi fuit scitu necessarium in morborum medelam, vt suo loco de Morbis
15 demonstrabo. Mansere namque plurimi absque spe emendationis: eò quod remedia fuerint adposita membro functionibus deputato, non autem radici, vnde error promanaret. Ignorata nempè habitatione, & aula, vbi edicta formantur, perperam ad loca executionum adhibita fuere pharmaca. Ignorato namque animæ sensitiuæ loco, nescitum fuit hactenus, quod anima illa ibidem suscipiat primitiuam morborum plurimorum labem, perturbationem, & contagium. Atque ibidem deberi medelas appropriari: si à radice, morborum medicamen sit instituẽdum. In quo sanè grauissimè est erratum ha-
16 ctenus. Saltem primi motus, siue impetus, qui in nostra non sunt potestate, iam dudum admittuntur contingere circa orificium stomachi, & sursum ad Caput scandere. Certum est autem omnem motum primum à centro incipere, adeoque centrum animæ esse, vbicunque sentitur conceptuum initium. Dicuntur autẽm impetus qui non sunt in nostra potestate: eò quod sint animæ sensitiuæ primi conceptus, adhuc inordinati, nondumque Mentis imperio lustrati. Id autem quod de sede animæ sensitiuæ scribo: intelligo etiam pro Mente immortali. Si-
17 quidem Mens non habet propinquius, aut similius sibi subjectum in quo hospitetur, quàm illud lumen vitale, quod dicitur anima sensitiua, in qua scilicet Mens inuoluitur, & mandato diuino ligatur vitæ vinculo. Pereunte autem sensitiua, per sui annihilationem, non potest Mens diutius in corpore subsistere: Ideoque ad Ens entium properat, vt ad deposita sibi loca tran-
18 seat. Itaque animæ sensitiuæ radicalis torus, est in Archeo vitali stomachi, starque manetque ibidem, tota vita. Non quidem quod sensitiua hospitetur in stomacho tanquam sacco, pelle, membrana, olla, carcere, cellula, vel cortice: nec est in ista sede comprehensa pro more clausorum corporum, intra crumenam: sed exorbitanti modo, inest in puncto centraliter, ac velut in atomo, vnius membranæ spissitudinis meditullio: Estque in loco nihilominus non pla-
19 nè localiter: Sed quia omnis anima est lumen à Patre luminum, rerumque Creatore datum: lumina autem, alibi probaui esse immediatè in loco, & mediatè in aëre locato. Sic quoque sensitiua est in loco, siue sede, de qua impræsentiarum scribo. Mens autem cum sit substantia luminosa, penetrat lumen creatum, quod anima sensitiua est, & vicissim hoc penetrat Mentem, eamque obtundit sua corruptelæ contagione Adami. De qua lib. de vita longa, de mor-
tis introitu in hominem. Est ergo anima sensi- 20
tiua, caduca, mortalis, mera lux vitalis, data à Patre luminum, nec alio modo verboue explicabilis: cum in vniuerso nil sibi habeat simile, præter lumen candelæ: quæ quia vrit adhuc analogica tantùm, ac multum dispari similitudine, ac velut per exteriorem siliquam, compara-
ri igniculo potest. Idcirco nimirum sensitiua 21
illa, quanquam in loco, localiter sit præsens, atque hospitetur; non comprehenditur tamen à loco aliter, quam sicut est flamma candelæ in exhalatione accensa, estque lux, in illa flamma, tanquam vita, in præfata anima. Sunt tamen lumina vitalis nequaquam adurentis, se totidem diuersitatibus separata, quot sunt anima-
rum differentiæ. Atque inde à S. Iacobo vo- 22
catur Deus, Pater luminum. Calor itaque animantium, non est fontalis luminis animæ: sed vitæ vitalis lux calefaciens: adeoque est productum vitæ: non autem ipsa vita. Ideoque & lucis solaris æmula, prout in pisce, lumen vitale friget actu, quia de natura lunæ. Atque ob id, duo tantum, & sufficientia, fecit Deus lumina magna, ad vitam sublunarium. Quorum tamen luminum luces, siue ipsæ animæ, sunt subjecta inhęrentiæ. Atque prorsus creaturæ neutræ inter substantiam & accidens: quià de patria mundi intelligibilis. Ergo in anima sensitiua (neque enim alibi vspiam in caducis) tanquam luce spirituali, à Patre luminum facta, cõjungitur mens immortalis, quæque etiam per manum Omnipotentis, vtrobique præsentis, vel per Angelum connectitur sensitiuæ animæ per vinculum vitæ, id est, luminis vitalis. Quæ pręfatæ lucis est inseparabilis proprietas. Ipsa autem Mens
immortalis est substantia lucida, incorporea 23
immediatè Dei sui imaginem referens, quia eandem in creando, siue in ipso empsychosis, instanti, sibi insculptam suscepit. Vtraque namque anima simul creatur, & conjungitur à Deo, qui suum Creatoris honorem nulli tribuet vnquam creaturæ. Ante lapsum Adæ autem, non erat anima sensitiua in homine: quo modo autem illa, cum morte simul in naturam humanam
descenderit, id suo loco. Saltem per aduentum 24
sensitiuæ animæ intrauit mors & totius nostræ naturę corruptio, obliterataque est prioris naturę majestas & integritas. Siquidem dum mens immediatè vitæ munia obibat, nec sensitiua adhuc esset, etiam immortalitas aderat, neque intellectum tenebræ belluinæ adhuc occuparant.
Adeoque naufragium homo in natura sua qui- 25
dem passus est, atque irrestaurabile: sed per renascentiam, subter tribulationum, calamitatea longè excellentiori modo exaltatus est homo, dum ab imagine Dei assumitur adoptatus pro filio eius. Porro est prorsus necessarium quòd omnis motus impetus primi, primique conceptus animæ, contingat in cubilo animæ: quod etiamsi maximè sentiatur circa orificium stomachi, sitque Deus admirabilis in operibus

suis

ſuis, quo nimirum in membranis ſtomachi,
26 Vteri & Menyngum, ſibi complacuerit, diſpo-
nere adeo admirandas poteſtates, quod velut
quandam Reipubl. imaginem præ ſe ferant: at-
tamen reperi Splenem inſeruire pro fermento
ſtomachi, eiuſque Sole, coctore & directore:
Idcirco amborum viſcerum conſpirationem
decreui vocare Duumviratum. Nam quanquam
fermentum digeſtiuum, atque ſimilia ſubſidia,
videantur famulatum referre, In vitalibus ta-
men famulatus, vt poteſtatem atque vires con-
tinet: ita etiam dignitatem & authoritatem
ſpondet. Adeo vt ſicut in ſtomacho ſunt ſenſus,
deliquia totius, atque coctionum priuilegia
maximè ſenſibilia, manifeſta & aperta: nihilo-
minus ſpiraculum vitale, tam multiplicium ar-
teriarum, tamque potenter ſtomachi digeſtiones
cauſans, juſſit abſque dualitate, diuidua aut præ-
ferentia potentiali, vnam vtriuſque viſceris fieri
debere œconomiam, diuerſis quidem officiis, in
vnum ſcopum conſpirantem, licèt vtrumque
ſingulariter operi ſuo attendat, idcirco & loco
ſeparatum. Vnicus nimirū eſt Duumviratus niſus
concors conſertaque intentionis chelys. Vicinus
ergo Splen ſtomacho foris incumbit, quaſi eun-
dem foueret vitali arteriarum contextu. Non
27 quidem quod arteriæ omnem dent vim Spleni:
ſed ſe habent viſcera per modum Aſtrorum.
Nam quamuis Aſtra à Sole lumen mutuent; In-
eſt tamen ſingulis peculiaris ſua proprietas &
agendi robur; quod in Luna eſt longè euiden-
tiſſimum, circa maris receſſus, æſtus & exunda-
tiones. Eſto ergo, quod arteriæ Splenis vices So-
lis habeant. Ipſe tamen Splen geminam ac nata-
lem dignitatem ſibi peculiarem obtinuit, licèt
cordis famulatio in præparatione ſanguinis &
ſpiritus vitalis gaudeat. Ergo Splen ſedes Ar-
chei eſt, qui cum ſit organum immediatum ani-
mæ ſenſitiuæ, determinat actiones vitales ani-
mæ in ſtomacho reſidentis. Vix enim anima
ſenſitiua meditatur quippiam, citra opem Ar-
chei, quia non gaudet abſtracta, ſicut mens, quæ
in ſui receſſu, per ecſtaſin quandoque, citraque,
Archei, corporaliſque auræ adminiculis intelle-
ctualiter multa & magna contemplatur. Sub-
miniſtratur quoque in exorbitationibus Ar-
chei, auerſio, confuſio, exorbatio, indignatio-
28 que. Ipſaque ſenſitiua anima, tanquam mentis ſi-
liqua, ſemper Archeo, velit nolit, vtitur. Hinc ni-
mirum Ameotiæ omnes, (quarum aliquot tan-
tum enotuere) dictæ præcordiales, hypochon-
droque adſcriptæ. Quæ tamen ab eadem ſede,
vt & eodem animæ fonte, velut vnici puncti
29 læſione, promanant. Remedia quoque via ex-
tra ſepta ſtomachi, materialiter exeunt. Ideoque
rara ſunt, quæ ad Lienem traducantur, quod in
quartanæ difficultatibus ſatis eſt obuium. Mens
enim immortalis, citraque coniugium animæ
ſenſitiuæ, Adamo per omnipotentiam inſpirata
legitur. Illudque vitæ ſpiraculum ſubſtantiam
dicit: Ideoque nec illud brutis inſpiratum repe-
30 ritur: Mens ergo Archeo primitus, vt organo
ſuo alligatur immediatè, quem proinde quoti-
die nouum, pro lubitu, è cibis ſufficienter ac
ſemper ſubſtituere poterat, ac perpetuò æque
validum. Atque hinc vitam immortalem, ſe
31 condignam, ſuſcitare. Siquidem, Mens immorta-
lis vtrobique præſens, cuncta vitæ munia im-
mediatè per Archeum (qui inde ideo à Mente
ſuam mutuat vitalitatem) peragebat, qui etiam
proinde rebus mortalibus quodammodò ſupe-
rior, excellentioriſque monarchiæ, quàm ſu-
blunaris alumnus videbatur. Hæc ſic ante Ada-
mi lapſum. At quandoquidem eadem tranſgreſ-
ſionis die facti fuere mortis rei, aduenit anima
morti ſubnoxia, Mentis vicaria, & ſocia. Cui vi-
delicet ipſa Mens diſpoſitiones regiminis cor-
poris non tranſtulit. Etenim primùm erat im-
mediatum connubium Mentis immortalis, cum
Archeo. Mox à lapſu, & ſenſitiuæ ſuſcitatione
retraxit ſe Mens inſtar nuclei, in centrum ani-
mæ ſenſitiuæ, cui per vinculum vitæ alligata eſt.
Mens non alitur cibis, poterat cibos pro ſuo
Archeo eligere, & præparare: qui nunc in-
defeſſo ſtudio cogitur pro ſuo vigilare alimo-
niæ ſuſtentaculo. Idque ſenſim minus minuſque
appoſitè ſibi parat, & applicat, ob defecturam
animę ſenſitiuę durationem, & poteſtatem. Sic
ergo de Sede Mentis, de mortalitatis occaſione
materiali, morborum & ameotiæ neceſſitatibus,
primum dicere debui: Siquidem quæ hic re-
quiruntur, in Tractatu, de mortis introitu in na-
turam humanam, ad longum demonſtratur, cum
explicatione Textus: *Ab aquilone pandetur* 32
malum ſuper omnes habitatores terra. Pro Co-
rollario ergo. Locus animæ centralis, eſt Orifi-
cium ſtomachi, non ſecus atque radix vegeta-
bilium, eſt locus vitalis eorumdem. Mens ſedet
in anima ſenſitiua, cui vincta eſt deinceps à lap-
ſu. Cerebrum autem, eſt membrum exſecutiuum
cóceptuum animæ, quatenus pręſidet neruis, &
muſculis, quoad motum: ſed quoad ſeorſum, poſ-
ſidet in ſe facultates memoriæ, voluntatis, &
imaginationis. Deficiente ergo ſtomacho, pal-
lores, tremores, ſiccitates, Atrophiæ, Tormina,
Aſthma, icteri, paralyſes, contracturæ, vertigines,
apoplexiæ, &c. Mirantur quippe Medentum ce-
lebriores, quod ſępè defectus extremi ſuperen-
tur non aliàs, quà per remedia ſtomachica,
quodque malum ſtomachi patiat diſſitos procul
à ſe morbos. Et Moderniores ſtupefacti, quod po-
tiones vulneratiæ ſanarent feliciter vulnera ar-
tuum. Quodque apud Paracelſum, Cancer, lu-
pus, vlcuſve eſthiomenum, per potum ſanentur. 33
Error ergo partes exteriores malè affectas cu-
rantium, tanquam ſi eſſent fundamentales, qui-
que circa caput, ab inferis læſum, totam mede-
lam transferunt, prouenit hactenus, propter inſ-
citiam Sedis animæ, vitæ, atque regiminis.

A SEDE ANIMÆ AD Morbos.

1 *Probatur maior ſenſus in ore ſtomachi, quàm in oculo, aut digitis.*
2 *Vbique incoacta Schola conſentiunt Paradoxo de Sede Animæ: licet apertè inde diſſentiant.*
3 *Planctu multa Venere exorbitantium.*
4 *Vita ſtomachi præſidet cæteris digeſtionibus.*
5 *Fermentum ſtomacho amicum, eſt hoſtile deinceps ſingulis digeſtionum officinis.*
6 *Diuerſi morbi è tranſplantato fermento ſtomachi, ſuſcitantur.*
7 *Catarrhorum decipula.*
8 *Morborum baſis.*
9 *Probat id Arthritis.*
10 *Plurimi Morbi fluunt centraliter è ſtomacho*

qui

qui è capite metuuntur, & medicantur.
11 *Commixtio characteris morborum quorundam qualis sit.*
12 *Periapta quomodo operentur.*
13 *Probatur Sedes Animæ non esse in ipso Corde,*
14 *Notabilia circa characterem morborum.*
15 *Effectus pauoris, cur varient effectus suos.*
56 *Idem consideratur pro causa occasionali venenosa.*
17 *Appropriantur lumini vitali.*
18 *Objectio.*
19 *Intentio Authoris.*
20 *Dogma notabilissimum circa remediorum directionem, potentiam, progressum, &c.*
21 *Sanatio remoti vulneris, & notabilis vis Alcalium, è stomacho, inhibentium acores remotos.*
22 *Decepta Schola circa remedia vulnerum.*
23 *Alcali potentialiter latens in herbis, rebusque aliis præstat, quæ Alcali crematorum non ita facilè.*
24 *Vulneris & vlceris diuersitas in remedio, vndè.*
25 *Examinatur vis diuretica, in vulnerato, potentiali Alcali.*

PERSÆPE Os stomachi non fert ma-
num adpositam, licet costis vtrimque
inoisam, certo indicio, ibidem subesse
sensum acutissimum ac præcisum, qui alioqui
magis in digitorum extremis, ad distinguendum
palpabilia requiri videbatur. At non posse pati
incubantem manum, vtut grato tepore obuiam:
neque suo pondere grauátem: idipsum prodit vi-
tam ibidem omnis sensationis fontem: qui ta-
men vt priuatiò se sic affectum accusat: ita quo-
que palam facit, se esse animá sensitiuam, prima-
riò nociuis obuiá, menti immortali obuolutam.
2 Sed ecce ad Scholas retrospicio, quæ incoactæ
fatetur Orificij stomachi teneritudinem, siue ni-
mis acutú, accuratum, ac præcisum sensum, cau-
sare omnem pænè animi syncopem. Hæcque sic
aiunt, nec interim ad sua sese reflectunt axioma-
ta, de Corde stabilita, nec considerant quod acu-
tus ille sensus. sic ab illis núcupatus, nil aliud ar-
guat præter vitalem promtitudinem: non autem
quod vni magis, quàm alteri, plures vel magis
apperti nerui, contigerint. Non interim semel
considerarunt, vitam, siue animam illa sede hos-
pitari. Nolentes in sacco, vel membrana, animam
speculari: eamque potius in aurium cordis folli-
bus, desideve cerebro, depositá credere maluere.
Etenim etsi manus vinctas traderent, dum ani-
maduerterent in mébrana vteri, vites totum tur-
bantes, aut consternantes: nondum tamen Scho-
lis datum est, priuilegium intuédi & fatendi, pa-
3 riter id stomacho concessum esse: Multorum qui-
dem querelis, compellebantur stulta Venere las-
ciuientium: quod serotino vlulatu se oppressos,
anxiatosque circa os stomachi plangerent. At
non proin Scholæ reuocarunt in dubium, eth-
nicorum tradita, nec saltem obiter compunctæ
ambigere tatum duxere: An fortè ibidem vita-
lis initij lumen, siue introitus esset, qui prima-
riò lacessentibus causis effectus, sentiret sui in-
commoda. Neque enim decernitur mandatum,
nisi ex aula: vt neque vitæ potestas delegatur,
quàm à vita præside, id est, anima. Quippe exin
primò manifestatur, quod nisi character ab ani-
ma sensitiua concessus, imprimatur semini: id-
ipsum sterile sit permansurum, ac monstrosum.
Non secus atque Peponis flos, cui à tergo cai-
gnus pepo non cernitur adnatus. Igitur si ani-
ma hospitaliter sedeat, vnde semina originali-
ter suæ fœcunditatis characterem mutuant. Po-
testates tam vitales, quàm propagatiuas, ibidem
quoque latere, est indubium. Atque insuper, 4
quod animæ sensitiuæ ista sedes, nedum mode-
retur stomachi digestiuam facultatem, & ad hoc
suscitet fermenti stomachici anonymam acidi-
tatem, eamque sinat sibi juxta legum naturæ vi-
goré præcidi, & termino accurtari. Verum, ipsa
vita stomachi præsidet cunctis totius digestio-
nibus, vtcunque in abditas vel etiam remotas la-
tebras dispersis. Id nimirum animæ, singulari
radiatione, vitęque suæ velut participatione, est
proprium, tanquam si solo nudoque nutu, atque
Duumviratus mandato, quoquo versus obe-
dientiam, & à quouis sibi deberi cogeret. Vndè
pariter sequitur, eúdem vigorem vitalem dilata-
ri quoquo versus: erroneoque ductu, eiusdé quo-
que exorbitationes transplantari morbificè, vs-
que ad vltimos digitos. Ita nimirum hostile il- 5
lud acidum, quod licèt stomacho sit gratum, imò
& peræquè requisitú: jam tamen in fundis alie-
nis euadat inimicum. Neque enim eminus mu-
tuanda est probatio hostilitatis illius. Siquidem
in canicularibus sat obuium, carnes, statim atque
corruptionis initæ lumen subintrarunt; juscula
acida dare & colore insueto tincta. Ergo delato 6
hospite peregrino stomachi, per vitale initium,
ad agrum peregrinum, sequitur eo ipso statim
aliquis defectus peregrinus: qui sui pręsentiam,
plerumque etiam statim prodit. Morbus est sci-
licet: qui si in venas delatus sit, errore Duumvi-
ratus malè accensi, febres parit, Sin verò in ha-
bitum corporis, vel ad artus deferatur aciditas
hostilis, mox adsunt diuersa apostemata & Ar-
thritidis errores, Apostemata inquam, quæ mi-
nima materia, non secus atque spinæ, aut spicula
adacta, mordicant; in pus denique, ichor, saniem-
ue properant. Hæc nimirum est Catarrhorum 7
fallax decipula, que Scholas vsque in modernum
diem irretiuit, per varios humorum non exsi-
stentium decubitus, defluxiones, casus & lapsus.
Ac facilé fuit Satanæ, eò procliues mentes per
paganismum seductas, præcipitasse: non secus
ac Astrologi animaduerterunt Lunæ ac planeta-
rum inexplicabilem situm, finxere excentricos
secundum quid, & simpliciter, quos quidem scie-
bant esse vanos, atque fictos ad necessitatem si-
tuum, dimetiendo repertorum. At in mendendo
id propinquius fuit Satanæ, sic decepisse suos, id
est paganos, quod sensus ad manum esset suasor
industrius, & importunus. Cui obuenire negle-
ctum est, dum ars ad lucrum festinans trahi
cœpta est. Siquidem facile è diductis, Tractatu
de Catarrhis, concludi demonstratiuè, atque ne-
cessariò, est obuium cuiuis, quod nulla sit mate-
ria pro Catarrhis, non locus item culinarius, in
quo, aut vbi pararentur, vt neque canalis, per
quem tam diuersimodè defluerent, etiam ad di-
stantissimas corporis oras. Quin longè facilius 8
ac propinquius sit, (obstat autem sola semel ma-
nus tradita gentilitati, perque crudelitatem sibi
præclusisse viam inquirendi vera) meditari, à
principio vitæ, vitam quoquo versus continuari,
à vitali quoque demum errore, spargi errores
per totum, in totum quoque, vel in partem tam
continentem, quàm contentam. Hoc denique
fundamento semel pręterito, irritum fore quod-
libet remedij genus, à posteris Satanico astu

deincepa

deinceps decepta, temerè ac friuolè excogitatum. Quod vtinam Posteri sat mecum contemplarentur. Nam ex in etiam magnam mortalium cæcitatem, tam in sedentibus, quàm passim in medicatis, facilè cum lacrymia deprehenderent. Succenturiantur enim primi podagrici, accusarentque stomachum, seque ibidem primus sentire motus, ac velut agitationes febriles tanquam præcursores accessus, Solo nimirum adspectu, vitalisque luminis irradiatione conceptus, natusque ibidem acor, erroneè transfertur in seminale gluten, quod Synouiam iam appellant, estque articulorum transparens semen nutritiuum, ibique copiosius depositum, ob motuum frequentiam, & ossium fortem compressionem. Siquidem aliàs, quamprimum ossa mutuo confrictu æstuarent, & siccarentur. At fœcundius quanquam multò, hæc sint Capite
10 de Podagra, delineata: iuuat tamen me planius dilatare. Occurrunt nimirum diuersi morbi, qui suam originem centraliter è stomacho desumunt, quorum ortus atque remedium infausto hactenus omine ignorantur. Sunt namque in concauo stomachi, acidum, amarum, salsum, nidorosum siue putidum, virulentum, insipidum, &c. Ac imprimis acidum, fermentale ac digestiuum, siue transmutatiuum, non est stomacho proprium, aut geniale: verum ipsi præparatur & inspiratur à Splenis vicina sibi ad hoc culina. Quo nimirum fermento deficiente, eo ipso, est apepsia domi, bradypepsia, appetitus deiectus, ciborum nausea, quæ febribus statim conspiciuntur vernacula atque stipata: quapropter dixit Senex: *Acidos ructus nidorosis superuenientes, bonum*. Nonnunquam etiam contingit, parcum fermentum affluere ad stomachum: inde quoque atrophiam suscitari, ciboque euadere coctu difficiles. Imò stomachus, qui ordinario sensu orbatus videtur, nec sentit nisi noxia, quotiesque afficitur indignè, à peregrinis intra se contentis: statim sub exiguitate fermenti, aquosum liquamen parit, & cum nausea extrudere satagit. Aquosum autem dico, quod subinde nil nisi mera aqua, viscida item mucilago, etiam insipida sæpè, ac non raro, peregrino acore imbuta, qui à fermento vitali sic discrepat, vt mortuum viuo. Adeo etsi participent in gustu, longissimè tamen ab inuicem distent, quod videre est in amaritudine absynthij, & cucumeris asinini, vel colocynthidis. Etenim dum potus, simulque agglutinandum alimentum in stomacho, peccant penuria viuidi fermenti, stati fatiscunt in amarum flauum liquamen, quod Scholæ hactenus fel viscus, imò etiam vnum de quatuor constitutiuis cruoris falso dictarunt, nesciæ interim, quo authore & ductore, bilis in Iecore separaretur iocera à cruore sibi connato, ac intimè permisto, deferreturque solitaria ista bilis (multum certè mutata à bile cruori innatante) ad stomachum. Cum non sit iter ab hepate ad stomachum, nisi per tot deuia, quæ hanc Scholarum inuentionem stupiditatis meritò accusent. Dum autem alimentum appropinquat stomacho, vt ipsi assimiletur, eumque alat, deficitque præ penuria fermenti, vel aliàs oborta in stomacho procella, statim putret, & nidore infame fit. Nam tepido loco detentum, quod iam limen vitæ intrauit, susceptumque est in nomerum mox vitalium: statim quoque putret, nidorosum fit, imò si mota accesserit, cadauerosum euadit. Vnde Coleta, lienteria, Cœliaca, &c. subinde quoque Archeus stomachi, vel fermenti acidi paucitatem supplere volens, indignatur, paritque acidum acetosum, crudele; inde Orexes, itemque tormina, tam in stomacho, quàm ipsis intestinis, plerumque crudelia. Sin verò acidum moderatum affluat, & superfluat cibi copia, vel asperitas, tum cibus totus amaricat, flauum istud crassumque excrementum per eiusmodi degenerationem succrescit, ac varia inde malorum seges, in diarrhœam succensa oboritur, nisi totum simul statim deiectum sit. Nonnunquam etiam Archeus stomachi concipit furorem, accenditurque sponte propria, sic aut acor non in cibos feriat, sed etiabundè ipsum Archeum inficiat. Tum scilicet concepta est Arthritia, & Archeus per totum diffusus, proximè tamen sua aciditate afficit synoniam, siue semen crudum, proximè assimilandis ossibus adiudicatum, ideoque intra iuncturas depositum. Contaminat verò synoniam partis debilioris in robore naturæ. Censeturque ideo Arthritis, pro lubitu, partem quam apprehendit, eligere. Et quia acor ille, in stomachi centro susceptus, per Archeum ad remota dispergitur: ideo falsum est, defluxiones à Capite, per neruos ac venas propagari. Sic nimirum ingentia ventris tormina, partium syntexesi, acorem in stomacho prodiraut nocuum, qui dein manus pedesque, non raro portento contractura vibrat, itemque mox dein quoque paralysi resoluit. Indebitus itaque stomacho acor, si alimentum toridum, spermaticumque eius fumen apprehendat, vtut tenuiter, vertiginea proritat, eoque turbidiores, quo hæc magis posticam eius partem aspiciunt. Apoplexia verò suboritur, dum alieno planè motu, ac hospitio, à cano stomachi, in venas eius intiat mucilago insipida circa orificium, feruatque lateris sui rectitudinem, magnaoque à minori distinguit, carentia, vel præsentia virulentiæ. Est autem plerumque chronicia eiusmodi morbis, charactèr aliquis sigillaris. Sic nimium podagra profluit sæpè à parentum initio, in prolem, ibidemque plurimos patienter exspectat annos, antequam illius fructus proprius suam nanciscatur maturitatem. Ergo in miriis vitalibus, & radicalibus organis stoma-
cbi (quæ sunt ipse Archeus localis, siue insitus) 11
hæret posthumus ille translatusque hæreditario iure character podagricus. Ac consequenter pariterque etiam, qui per vitæ inordinationem sollicitatus acquiritur, sedet is in Archeo orificij stomachi, qui dum tædio affectus, hospitia peregrini insolentiâ, sese acuit pro eiusdem expulsione, atque inde etiam fructûs Apoplexiæ emergit. Nec est enim charactèr ille podagricus silens, materialiter aliquo intus depositus nido, segregatoque stabulo in plicis aut rugis stomachi exceptus, tanquam Tartarus aliquis exoticus adhærens. Sed est in ipso vitæ Archeo concreditus charactèr. Fingamus nempe suppositi proprietatisque vnitatem, qua charactèr ille, ad podagram, apoplexiam, vel Epilepsiam iacet tumulatus, excitaturque statis stationibus maturitatis propriæ, vel commouetur quibusdam assumptis cibis, vel odoribus. Dein consideremus acorem naturalem stomachi (iam degenerem, itemque teneritudinem orificij eius, syncopes, & epilepsiam suscitantem) quæ nil testatur,

Q

testatur, præter facilem sensum, læsionem, pas-
sionem, ac perturbationem vitæ, adeoque præ-
sentem hostem, à rebus plurimis tumultuan-
tem) itaque si excitetur acor præter naturam,
qui commisceatur Archeo, cumque hic præsit
digestionibus singulis, radialiter defertur acor
iste ad peregrinos lares, quibus est totus hosti-
lis: atque inde Arthritis prosilit. Sin verò cibo
aut potui connectitur, adsunt dolores colici,
tormina, aliæque partium exorbitationes oc-
casionaliter. Quod si verò acor stomachi dege-
neret, seque associet veneno optato, cum pene-
tratione versus sedem animæ, statim adest epi-
lepsia. Sin autem suboriatur mucilago putida,
ad amarorem prona, vertigo, & fortius insur-
gens Apoplexiam suscitat. Nec etenim oppor-
tunum est, præcisè illa inuicem distinguere,
dum materiam siue occasionem exhauriri præ-
12 stat. Saltem quædam externa periapta custo-
diunt à casu, & accessu epileptico, quod signo
est, vel impediri fructum characteris, vel appli-
cationem occasionis, ad Archeum: vtroque
scilicet modo præpediri, extingui, vel annihi-
lari nocuum, ne Archeo commisceatur. Quin-
imò vt vegetabilia plerumque solent hyeme
dormire, ac velut excitari, sub ver, vt gem-
mam, frondes, flores, aut fructus edant. Ita
character podagricus, epilepticus, &c. stata quo-
que periodo concitatur in maturitatem, nisi an-
ticipet eam importunitas protitantium. Saltem
vertigo, & Apoplexia, &c. quanquam intra oc-
casionales causas referantur: sedent tamen pro-
ximè intra ipsum vitæ nidum, in Archeo, qui
nimirum insitus est ventriculi orificio. Quàm
facili enim compendio, per appensa, Caducus
suspenditur, ac detinetur? Eo quòd impedi-
tus causæ noxiæ in animam sensitiuam introi-
tur, est nempe penetratio causæ noxiæ in Ar-
cheo latitantis, ad intrò, quæque idcirco Men-
13 tem prorsus tollit: Cordis scilicet pulsum qui-
dem relinquit: at sensum, imaginationem, om-
nemque animæ principem potestatem ita pes-
sumdat, vt pro illo spatio planè sublatæ vi-
deantur. Vndè & stylo ferreo notandum, ani-
mam ita pessumdatam non habitare in Corde,
14 nequicquam titubante. Podragra autem, sicut
extrorsum tendit; ita character eius non tam
penetrale siue sedem animæ, quàm Archeum
digestionibus præsidem, affectat. Quæ ideo
contingunt, eò quòd character podagricus hæ-
reditarios, ab generationis initio, & dudum
ante emphsychosin fœtui inustus est: Ideòque
solum spectat Archeum, non autem animam,
qui solus totum in se onus tum sustulit. Ille verò,
qui per vitæ exorbitationes, podagræ chara-
cter acquisitus est, tametsi annoso viro aduene-
rit, seruat tamen naturam suæ proprietatis.
Vnde manifestum fit, cuiusuis morbi characte-
rem esse promiscuè, in animæ sensitiuæ gre-
15 mium admissibilem. Adeo vt sicut pauor in-
gens plures fecit epilepticos in vitam: ita con-
similis pauor plures à podagra deinceps reddi-
dit immunes. In vno scilicet pauor generauit
in syndesmo, vitæ, & animæ sensitiuæ, chara-
cterem epilepticum: qui pauor necuit; vno vel
altero gradu dimissior, & exterius, characte-
rem podagræ, eumque reddidit vel coagela-
tum à pauore, vel saltem oppressit eius radi-
cem. Atra bilis apud Hippocratem (quæ cum
nusquam vnquam extiterit, pro effectu, bili illi
tributo, est sumenda) in præcordiis subsistens
(sedem enim animæ siue Duumuiratum respe-
xit, nondum notum) si in corpus spargatur, epi-
lepsiam prouocant: sin verò in animam, demen-
tiam. Fuit nempe ista primi seculi planities,
quæ res quidem candidè trutinabat: sed defe-
ctu luminis superni, non adiuit ad rei fundos:
sunt quædam simplicia, quæ citra sensualem
abhorrescentiam; quæ suo esu pariunt veram 16
dementiam, alia verò somnum faciunt; quæ-
dam quoque dementes in vitam, alia autem
tantùm delitia, velut ebrietates quasdam profe-
runt; Ad quorum quoque paritates, velim cha-
racteres morbidos computari. Vtpote nedum
assumptis hostilibus eiusmodi rebus, sanitas,
Mens, aut vita alienantur: sed intus conceptis,
partis procuratisque materiebus noxiis, vel
etiam solis characteribus, introducuntur in vi-
tam aut vitæ organum Archeum, diuersæ pro-
prietates. Eæque nedum bonæ, patrum aut Auo-
rum inclinationes, in semen propagatæ: sed &
morbosa quædam seminaria, qualia in simplici-
bus, velut nobis comminata: connascuntur. Quæ
quidem vt animaduersionem seriam merean- 17
tur: ita multò magis, quoties illud hostile &
morbosum virus diuersimodè copulatur, nunc
fermento stomachico, nunc Archeo insito, tum
demum spiritui arteriali: non rarò quoque ra-
dialiter ipsi vitæ, quæ nimirum nil nisi lumen
centrale est, à radiali quoque lumine quouis pe-
netrabile: Sic videlicet, lumen vitale animæ
sensitiuæ, penetratur à copulato sibi lumine
peregrino, non secus atque lumen, trans vitrum
coloratum, tingit lumen simplex in pariete.
Equidem in monarchia vitalia, quæque de-
scendit à Patre luminum, sunt lumina ista vi-
uentia, quæ aliàs in simplici solari, aut in lumi-
ne colorato, lucent, tributæ prorsus caduco.
Estque combinatio luminum viuentium, planè
vicissim toletabilis nedum: sed & in inuicem
actiua. Adeo vt hinc conspicuum sit, quod Pa-
ter luminum frenos cohibeat vitæ, totiusque
naturæ. In arteriis itaque lienaribus, vel in
ipso parenchymate illius visceris, iam inusta est
proprietas (quam characteristicam morbi vo-
co) vel demum in ipsa stomachi membrana,
venis, neruis, siue etiam in eotundem Archeo
vitali, quæ proprietas sese in animam sensiti-
uam per interualla propagat, vel continuo fo-
mite transflucet, cogitque animam istam sibi
fore pedissequam. Adeo vt anima ipsa, ejusue
vita, aut Archeus vitalis, per vices sollicitata
efferantur in aliquem motum furoris, amentiæ,
syncopis, vertiginis, epilepsiæ, apoplexiæ, para-
lysis, contracturæ, &c. Accusabit (sat scio) pars
aduersa, discendi incupida, nebulam quam 18
spargo; dum ad vitam, ad lumina vitalia, siue
ad mundum inuisibilem, vbi Pater luminum
præsidet, hæc sublunaria detorqueo. Sed quæ-
so reminiscantur, hanc esse viam rectam, quæ
aliàs à priori inuestigari nequit. Sciantque, vi-
tales motus non nisi cieri, dependere à vita.
Siue interim vitam nostram contemplemur,
siue demum vitam, vitalesque proprietates,
quæ nobis morbosæ, mortales, ac exosæ ap-
pareant. Equidem vbique non intueor nisi bo-
num commune proximi, aperire fenestras, qui- 19
bus tamen naturæ hactenus obscuratum, ad-
uentare queat in Scholas, & feliciora me inge-
nia. Submoui propterea complexiones quali-
tatum

tatum elementariarum, itemque humores, tar-
taros, atque huiusmodi somnia Scriptorum:
optarem inuicem illorum, introduci veram na-
turæ cognitionem, nostrique indaginem. De-
nique Catarrhos de medio sustuli, vt vana fig-
menta, fractosque baculos, quibus innisi fue-
re mortales hactenus. Adeoque quicquid hos
decepit, fraude doloque defluentis humoris,
tanquam causæ morbificæ, id totum in fru-
ctum atque productum causæ vitalis referen-
dum esse: quodque materialiter è capite de-
fluere, putatum est in Scholis: id à sede animæ
vitali iaculari, sagittari, radiari, & propagari,
communi Archei ductu, vel vitæ participatio-
ne instillari. Bone Deus, quantum dissentio ab
Antiquorum traditis? Vtinam sint, vel saltem
vtinam faciss, qui me capiant, & ditiore talen-
to spem ægrorum foueant! Sed tu Deus, facias
in his, iuxta beneplacitum tuum, cui omnia &
singula, quæ habeo, scio, video ac possum, to-
20 taliter refero & offero. Redeo ergo ad orbitam:
Imprimis herbas vulnerarias operari virtute cu-
iusdam innati Alcali, aliàs ostendi. Docui nimi-
rum Mercurium, tam præcipitatum, quàm sub-
limatum, facilè reuiuificari, imbibito per bulli-
tionem succo clarificato vulnerarium. Vndè
consequens, herbas excellentiores in hoc gradu
esse, quarum succus ille bullitus cum præcipita-
to, & dein ablutus, facilius atque copiosius Mer-
curium reuiuificauerat. Quapropter, & in ore-
dendo præcellit lapis cancrorum, si cum vino,
quàm si in aqua potetur; eo quòd is lapis in vi-
no, facillimè vim atque saporem lixiuii induat.
Nec quæso proinde horreat Medicus vini vsum
in vulnere, febri, &c. Nam eo ipso, vt sapit al-
cali, vini vires atque proprietatem amittit. Sic
nempe propinatur feliciter Alcali è tilia, non
secus atque puluis ille cancrorum. Inuitauit nos
enim Dei bonitas, vt propter raritatem, qua pau-
co spatio lapis iste subsistit, mortales trahantur
in admirationem illius, atque inde etiam dis-
cant vires, trutinentque proprietatem æquè mi-
rabilem, qua vulneratis, contusis, ac ex alto
21 præcipitatis proficit. Mirumque hic elucescit
statim nondum explicatum. Quod nempe sa-
natur vulnus in pede, etiam & crure, siue in
maximè remotis ab ore partibus: quorsum ta-
men nullum Alcali accessum impetranit vn-
quam. Quatenus scilicet Alcali huius lapidis
corriget acetositatem, quæ in membris extimis
siue habitu corporis accensa est, & parata ac-
cendi. Neque enim à stomacho transit vis Al-
cali, per venas, vsque in digitos pedum. Sed
neque eo admittitur, & quanquam admittere-
tur, non tamen posset per præuias digestionum
quæstiones, atque examina, pergere libera, &
infracta. Nemo enim est, qui hoc nesciat, mi-
22 hique non permittat, quæ dixi. Ergo inde pror-
sus liquet, quod Alcali istud, etsi non vadat ma-
terialiter vsque ad habitum corporis: attamen
sufficiat, vt sui proprietatem radialiter eo vsque
dispergat, modò in stomacho, digestionum
fonte, vitæque Archiuo aciditatem vetuerit. In
quo manifestatur vis stomachi in omnes dige-
stionum familias. Quapropter à contrario sen-
su, percepere quondam, quod vinum, quia fa-
cile nobis intùs acescit, accedat atque peruer-
tat vulnera, nisi adhibito vulnerario Alcali, vis
ista acida vini mitescat. Siquidem vulneris de-
trimentum, internus & fermentalis solus acor
est; quo absente, festinant labra continui con-
currere. Quapropter Scholæ deceptæ, vniuer-
saliter vinum vulneratis vetuere. Quod hodie
vsus remedij vulnerarij, in Scholarum dedecus
improbauit. Nec materialiter enim vadit Alcali
ad longinqua, vt acorem inhibeat; cum nec
quidem ad lienem, quartanæ sedem penetra-
re queat. Sufficit itaque, quod in stomacho,
digestionum omnium Rectore, acorem cohi-
beat. Non quidem quod fermentum acidum
stomachi pessumdet: sed quatenus corrigitur,
impediturque fermenti translatio ad longin-
qua. Quod & ipsum confirmat præfatum para-
doxon, nempe quod digestio stomachi præsi-
deat mille culinarum digestioni particulari:
Dein quod materialiter non fiat Alcalium pere-
grinatio. Ac præster Alcali horum lapidum po- 23
tare, quàm calcinata conchylia. Eo quòd etsi
insint, sitque Alcali longe in calcinatis poten-
tius; attamen quia sub actuali vigore, fermen-
tum stomachi vitiatur, vel saltem inclinant. Vbi
lapis Cancrorum, non tam in fermentum, quàm
in fermenti productum feratur. Obuia quoque
ratio, cur lapis iste, illique herbæ similes, sanent
ingentia etiam remota vulnera: vlcusculis ta-
men in gula, larynge, aut vesica nequicquam
opitulentur. Nam & hinc confirmatur, quod 24
omne vulnus statim acescat, si impediatur quo-
que acor è stomacho vitali digestione ad vulnus
diradians, remedio esse. Sed quia vlcus non
suboritur è stomachi acore: sed ex proprio Ar-
chei partium vitio, & suscepto contagio. Quod
etiam proinde non sedatur assumpto Alcali: &
arcanis opus est, quoque penetrantibus. Cibi
namque, potus, & pharmaca, vim suam amit-
tunt circa primam stomachi digestionem: nec
altius vadunt aut feruntur, quia tantum nu-
triunt simpliciter, atque ideo omnem laruam
nutritioni horridam, ibidem exuunt, & planè
despuunt vel alioquin in excrementa mutantur.
Atque sic etiam inutilia fiunt conceptæ sanatio-
ni. Quod si verò lapis Cancrorum sit diureti-
cus, non est quod proinde sperandus sit aduen-
tus eius, vsque in vesicam, aut quod vis eius
maneat intacta, & infracta. Absit. Sat enim esto,
Si lapis ille totum potum spoliet vi acescente.
Quippe quæ sola est, vtut minimum eius in lotio
deferatur, pariendi stranguriam, dysuriam, ar-
doresque Lithiasi familiares. Acor enim, ta-
metsi à felle sano optime subigatur: attamen tan-
tillum eius potest hostile esse in lotio, partibus-
que illi subseruientibus, non minus residuæ to-
ti digestionum familiæ. Nunc tandem redeo
ad ius Duumuiratus, vt constet, quo pacto ani-
ma in suo corpore sua mandata dinetimodè
exerceat, agatque per modum iussus, modera-
minis, regiminis, vt etiam truculentiæ, furo-
ris, & tyrannidis, nec ad hoc indigeat canalibus,
ventis, vaporibus, fuligine, ac omnium mini-
mè, ope calorum, frigorum, & defluxionum.
Scholæ cernentes effectus Duumuiratus, singu-
lisque causas nectere arbitrantes, cuncta in ar-
dores, vel humores, horumque decubitus tran-
stulere, quasi ea quæ in nobis naturaliter obue-
niant, tantum per vrgentem ponderum, calo-
rum, humorumque imaginariorum necessita-
tem contingerent. Cumque ab anima, à viribus
viuentibus retrocessèrint ad artificialia vel de-
mortua Matheseos exempla, tandem frustra se
operari cum admiratione, inuita experientia, &

solita vulgi obseruatione, plerosque morbos in catalogum incurabilium, vel numerum sponte sub cura culioæ sanari solitorum, quieuerunt modò venam & alum aliquoties vsque in necem, vel spontaneam lassationem ægrotum deseruissent. Ac postremò plerumque agytta, vel annosa anus curat, quos ipsæ Medentium experientiæ deseruerant.

IVS DVVMVIRATVS.

1 *Illustratur Aphorismus Senis.*
2 *Epilepsia & Mania probantur è Duumuiratu prodire.*
3 *Somnum è Duumuiratu esse.*
4 *Argumentum contra Capitis prerogatiuam.*
5 *Idem confirmatur ab inuito Galeno.*
6 *Subterfugium Scholarum pro capite.*
7 *Quid sexus singuli tribuant generato.*
8 *Vegetans potestas in & ex Duumuiratu.*
9 *Fœtus diuersimodè viuit.*
10 *Phantasia Cerebri statim interit, nisi ab inferis foueatur.*
11 *Anima cur dicatur in sanguine.*
12 *Conceptus ascendentes ex hypochondrio cernuntur statim in vultu.*
13 *Probantur primi conceptus, formari in sede anima.*
14 *Somnum & somnia esse ex Duumuiratu.*
15 *Incubus est in stomacho: ergo somnus & somnia sunt indè.*
16 *Odaxismus autem à Sensitiua tantum.*
17 *Scholarum opinio circa Incubum.*
18 *Notatur absurditatis.*
19 *Asinus Balaam, non est locutus verbum Angeli.*
20 *Historia præcipuis mei casus.*
21 *Recensentur aliquot Pylori dignitates, & stupenda propter facilitatem remedia.*
22 *De sede animæ pro Duumuiratu.*
23 *Historia amentia ex pharmaco adhuc exsistente in stomacho.*
24 *Idem per lipothymiam.*
25 *Ab axiomate Scholarum.*
26 *Extolerantia famis.*
27 *Perturbationes spectare Duumuiratum, non Caput.*
28 *Studium nimium parit amentiam, sensibilem primum in stomacho.*
29 *Error Scholarum.*
30 *Per axioma Scholarum certatur in Schola.*
31 *Somnum è præcordiis.*
32 *Remedium opiatorum.*
33 *Galenum carpit Vesalius.*
34 *Status innocentiæ qualis.*
35 *Primos conceptus malè vocari esse extra nostram potestatem.*
36 *Memorandi potestas in Cranio, atque alia alibi.*
37 *Memoria mentis, alia quam phantasia.*
38 *Sedes concupiscibilis & irascibilis Scholarum.*
39 *Splenis otia.*
40 *Caput sequitur præcordia.*
41 *Vis narcotica.*
42 *Vasa parastata.*
43 *Salacitas non reni, sed stomacho tribuenda.*
44 *Vitam caducam intrasse, & stabulari, vbi & anima.*
45 *Os stomachi est centrum totius trunci corporei.*
46 *Quid sit Messiam in suis lumbis gessisse.*
47 *Remedium enitenti mulieri.*
48 *Ruit Iudiciaria Astrologia.*
49 *Exterius lien quam vim habeat.*
50 *Cur prægnantis tempore infestetur miris conceptibus.*
51 *Mens non fit amens.*
52 *Conceptus lienares.*
53 *Morbi sanabiles & desperati, qui sint.*
54 *Simplicium dotes.*
55 *Conclusiones ab inscitia præcedentium deducta.*
56 *Soporifera non medentur amentia.*
57 *Cos Lydius præ medente amentis.*
58 *Obiectio ignarorum.*
59 *Obesitas terminata.*
60 *Admiranda Duumuiratus majestas.*
61 *Risibilitas quid, & vnde soli homini adueniat.*
62 *Dominium Duumuiratus in Pulmonem.*
63 *Origo Sputorum.*
64 *Determinatur vis sulfuris.*
65 *Cur stomachus imperet Pulmoni.*

IPPOCRATIS est. *Quibus vena fortiter in hypochondrio pulsat, iis mox mens ægrotat.* Frequentissima 1
ima enim est arteria lienis: eius tamen pulsus non est manifestus,
quanti perrectè valet & imaginatur. Dum autem perperam, mox forti pulsu, vsque in aurem sinistram, non rarò etiam ab assidentibus
audibili, amentiam denunciat. Id vero in spina
digito impressa liquet, cuius pulsus antea ignotus, mox dein ante digiti tumorem molesto duroque pulsu agitatur. Ergo è liene spinoso denotatur prodire amentia. Idem Senea atram bilem 2
in præcordiis statuit (nomen enim præcordiorum, sonat stomachum cordis vicem subire) &
inde præsagit Epilepsiam, si in corpus: Amentiam verò, si in animam subierit. Ergo vtrumque mentis impotentiam è præcordiis desumit.
Vigent autem potissimum, vbi earum causa occasionalis præsto adest. Adeoque testantur Scholæ, vbi officina amentiæ latet, ibidem quoque in
sanitate, recti iudicij esse sedem, iuxta axioma.
Est functio vitiata eiusdem partis, cuius est in sanis functio integra, & contra. Etenim Amentiæ 3
omnes, (exceptis soporum sororibus) tollunt
vigilias. Certo argumento, quod somnos, sopor,
vigilia, dementiaque eodem degant hospitio.
Vt pote somnos, vigilia, phantasia, somnium,
sunt potestates versantes circa idem subiectum,
fiuntque eodem organo, & hospitio. Fateor quidem somnum, vigiliâ posteriorem: sed istud
non arguit subiecti hospitii varietatem. Indubium est namque, quòd in momento cesset omnis Mentis operatio per suspendium, &c. Ita- 4
que si caput esset proprius imaginationis locus,
perseuerarent Mentis operationes, quæ tamen
intercidunt, statim atque lux ab inferioribus est
denegata. Galenus proponit cinerem, è com- 5
bustis Cancris contra rabiem è cane profectam.
Quæ rabies, in concupiscibili, siue metu liquidorum æstuat; vnde illi nomen Hydrophobiæ.
Ergo rabies iacet in parte concupiscibilis potestatis. Nec enim lixium è cancris, ad Cerebrum deferri est aptum. Nihil enim eò vadit,
quod

quod prius in stomacho non sit transmutatum; nec igitur ad 5. aut 6. nisi per primum & secundum. Itaque est illa rabies per intervalla, oblato nempe poculo, in concupiscibilem furit, nemo autem potum concupiscibilem cerebro dicanit. Ergo dum canis rabidus Doct. Baldi digitum momordit, istud virus à digito in stomachum serpsit, tanquam primum animæ sensitivæ organum. Vt etiam ad Splenem sibi connexum: quorsum lixivij illius remedium, vt
6 passioni hypochondriacæ subiectum sit. At ne detrahant Scholæ dignitati Cerebri, concedunt istam amentiam habere quidem terminum à quo in liene: terminum tamen ad quem, volunt esse intra cranium. In quo nil dicunt excusabile. Nam saltem etsi cesset pro tempore dubium: sufficit, quod in termino à quo, sit primus motus vitiatæ phantasiæ. Respondebunt ociusi causam humoralem atque occasionalem in liene, non accusare, proinde fabricam imaginationem fieri debere extra caput. Sed mox plurium argumentorum robore id sensim propalabo. Petrus Bor Christiani, in annalibus Belgij, refert,
7 anno 1564. Bruxellis suem peperisse sex fœtus, quorum primus (qui generando enim vltimus, semper primus paritur à brutis) haberet caput, vultum, brachia, & crura humana, à collo verò totus corporis truncus suillus esset. Sus enim mater erat indubia. Ideoque Cor, Splen, & reliqua etiam vegetatiuæ organa, matri similia. Ergo etsi caput hominis illi esset, solam dumtaxat habuit animam sensitiuam. Est nimirum monstrum Sodomiticum matri magis simile, quàm patri. Sic ex oue matre, & patre hirco, prodit agnus, qui præter lanam, & caudam, cætera ouina habet. Sic mulus patre asino, & matre iumento. Sicque equus è tauro & iumento. In cuniculis septem demum, à patre glire, & cuniculo matre, nil præter caudam, patranti erat simile. Si ergo monstrum istud suillam animam habuit: sequitur ergo anima conditionem non quidem capitis, sed inferiorum membrorum. Ipsaque prærogatiua animæ phantasticæ, habitat in Duumuiratu, quanquam caput sit pars conductrix conceptuum formatorum in inferioribus, sit nimirum in corporis cen-
8 tro, ac meditullio. Demonstraui enim alibi, Splenem inspirare fermentum digestiuum stomacho: id est dicere, lienem vegetationis exordium. Potentiam vegetantem autem, esse animæ sensitiuæ, id est, Duumuiratus. Siquidem
9 non est singulariter anima vegetans: sed est potestas vitalis, animæ æmula. Fœtus autem vegetatur ante empsychosin, solo influxu participationis è matre. Quamdiu eius velut est pars integralis: sed mox ab animatione propria viuit culina. Ideoque sola est anima sensitiua in brutis. Quæ quia est & in homine, illique est Mens alligata, idcirco conceptus animæ sunt primi in sede animæ, qui fortè etsi deputentur in capite, non tamen fontem negant suum. Imò tametsi in Cerebro recuderentur, non tamen ad hoc motuum successione, ab anima in caput, opus haberent, tanquam peregrinatione. Nam voluntatis, quàm conceptuum sunt crassiora longe imperia: attamen concepto vix motus mandato fidicinis digitus celerrimè illud exsequi-
10 tur. Itaque actiones Regiminis, non interrupta luce radiant in obiecta sua. Ideoque discursus, suis officinis adæquatus, vtrobique leges sumit, ac vicissim alias statuit. Laxa aliòquin ac confusa sunt Cerebri phantasmata, si Splenis noxa intercurrat. Quod patet in suspendio, delirio febrili, hypochondriacis, rabiosis, Apoplecticis, epilepticis, &c. Vnde sat liquet, Cerebrum obedire deliro Duumuiratui. Verita- 11
ti namque maximè est consentaneum, quod sapientia carnis & sanguinis (quæ est animæ sensitiuæ) situm suum habeat in viscere omnium maximè sanguineo. Idcirco in Sacris legitur, animum & vitam esse in sanguine. Etenim si viscus lienis, eiusque substantiam attendas, censebis eius parenchyma esse cruorem nouiter grumefactum, pelle obductum, ramque multiplici venarum & arteriarum contextu locupletatum: vt non sit aliud in toto viscus, quod in subdecuplo totidem arteriis diues sit. Cerebrum verò, in tota vix sui mole, venam aut sanguinem aut parcè habet. Menynges quidem, sive Cerebri opercula, suas habent venulas. Ac licet in sinu Cerebri, vas sit arteriale, transpirandis spiritibus in corde laboratis aptum: Cerebri tamen moles ferè tota est exsanguis. Non mirum est ergo, Splenem, sub hospite exotico, peregrinas formare Ideas, & conceptus alienos: Cuius hospitis expulsionem dum lien meditatur, forrem pulsum excitat, prout adacta in digitum spina, præsentem exolumque hospitem 12
nunciat. Obseruaui enim serio oculos, totumque vultum hypochondriaci, statim quoties stultos primosque conceptus mihi referret: quem dum à delirio incepto interrumperem; ac statim eo ipso oculi ac vultus, in pristinum sanitatis redibant. Mirabar compatiendo, tam celerem totius vultus, toties repetitam, tantamque innouationem ab actione inferioris regiminis, in arcem Cerebri propagari. Porrò neque enim dumtaxat rudes atque incompositi conceptus, splenis sunt: sed saltem & consopita Cerebri intellectione subter somnia, non spernendum donorum lumen. Mentem attingit. *Et erit in Act. Ap. nouissimis diebus: effundam de spiritu meo, super omnem carnem: & prophetabunt filij vestri, & filiæ vestræ. Et Iuuenes vestri visiones videbunt, & seniores vestri somnia-bunt somnia.* Nimirum significatiua. Nox nocti indicat scientiam, si vigil prædiscat cogitata sua à rebus, loco, motuque subducere. Non 13
etiam gratis asserui primos conceptus perturbationum sentiri in præcordiis. Quandoquidem si esurienti adfertur triste nuntium, statim perit appetitus. Ergo nuntium, & appetitus, in idem cadunt hospitium. Docui etiam alibi, stomachum hepatis, non esse insignem aliquam cauitatem, intra suum viscus patulam: sed ipsas mesenterii venas, esse sanguificationis thecam, in quam recut prima sanguificationis radiat spiracula. Lienis verò stomachum esse ipsum stomachum, quem ideo amplectendo fouet, vt digestionis Vulcanum illi inspiret. Splenis tamen alius est & proprius stomachus, multiplici arteriarum tortuositate admirabilis, quo lien sibi soli coquit. Sub qua digestione, minimus error si itemit, splen digerendo cessat, debitaque stomacho externo fermenta denegat. Quod in febri euidens est, dum loco acidæ digestionis, obueniunt testes ructus nidorosi, putredinis cuiuspiam æmuli. Cerebrum quoque sua insensibilitate, lienem, vt & Menynges Cerebri, ipsum stomachum hac in parte referunt. Actio namque

ſtomachis poteſtatiua eſt, & Cordis vicariatum
in ſe habet, eiuſque munia, inuitis Scholis, ex-
ſequitur. Nec enim ſplen infractuoſo, vitali, lo-
cupleteque arteriatum numero, ſuis floret con-
14 ceptibus fruſtra: ſed quoties ſuos conceptus al-
terius alimenti deliciis ſopit, dat ab opere in-
ducias: id eſt, ſomnium. Quæ ſi minus per-
fectæ fuerint, vel nimia ſolicitudine ſtomachi
15 turbatæ: ſomnia quoque profert confuſa. Ne-
mo Medentum hactenus dubitauit, quin ephial-
tes, ſiue incubus ſuſcitetur è præcordiis: Adue-
nit enim plerumque, ſumpta durioris cibi lar-
giore cœna. Vel aliàs laborante ſtomacho: Id-
eoque id contingit, non quidem cubanti lateri
dextero: ſed tantùm dormienti in lumbis ſupi-
no, vel ſaltem latere ſiniſtro. Dum ſcilicet pe-
ne eſt dormitum ſatis. Sentiunt namque obſ-
curè, ratiocinantur, putant ſe manibus tange-
re, & oculis videre: non tamen ſe mouere va-
lent. Sentiuntur enim audiri, & ſentiri oppreſ-
ſiones. Alioqui dormiendo, alii (etiam ægroti)
ſe mouent liberè. Eſt nempe onuſtus, ac one-
ratus ſtomachus, eiuſque nondum abſoluta con-
coctio, ideoque continuè ſiniſtro latere cuban-
tibus: quorſum nempe os ſtomachi contortum
eſt. Vnde imprimis obuium ſit: & ſtomachum
imperare motui, ac præcipuè in hoc ſomnium,
ſomnia, ſimul & motum moderari. Sunt nem-
pe ſomnia incubi ſemper ferè eadem, vt & mo-
16 uendi impotentia, quamdiu ſtomachus ſic malè
affectus, ſomno diſtenditur. Scholæ enim cau-
ſas incubi aſſignant, craſſos vapores medullam
ſpinalem inuadentes. Et quidem inuehuntur in
vapores, ob momentaneam noxæ illius ſolutio-
nem. Nam ſi protinus expergefiant ſomniato-
res: ſtatim quoque ceſſat incubus. Adeoque ad
lubitum excitantis, vapores illi ceſſare debe-
17 rent. Denique obaudio in pleriſque cauſis mor-
borum accuſatos vapores craſſos: ego hactenus
fateor, me nunquam 50 ſolidis annis diſtillatio-
num vidiſſe adhuc vaporem craſſum. Sunt qui-
dem exhalationes corporeæ, in quibus res vo-
latilis ſublimatur, ſcanditque ad latera vaſis.
Sic nimirum è ſulfure, auri pigmento, lignis, ar-
ſenico, ſale armoniaco, caphura, vrina, item-
que è Mercurio, plumbo, Cadmiâ, ære, &c.
craſſæ fuligines ſurſum aſcendunt; ſed vapo-
res, aqueos ſcilicet, craſſos nondum vidi aut no-
ui, niſi inter Academicos, vaporum ignaros.
Imò vtcunque craſſi eſſent, ſaltem ad excitato-
ris lubitum, aut craſſitiem amitterent, ſiſtere-
turque calor extemplò, qui eiuſmodi vapo-
res excitaſſet. Vtrumque ſanè ridiculum. De-
nique medullam coniiciunt affectam, ob dene-
gatum in ſomnio motum. Adeoque ad exci-
tantis lubitum, omnis affectus medullæ, omniſ-
que oppilans vapor ceſſaret. Quod æquè friuo-
la incogitantia plenum. Sed quomodo ſupinus
iacens, vapores craſſos mittet è ſtomacho in
lumbos, atque medullam, intra vertebras con-
cluſam, & membranis tectam? quo nempe alias
ne ventos tenuiores penetrare aiunt? Potiſſimum
quod talis cubantis ſitus, ſui natura vapores è
ſtomacho potius in Inteſtina proſcriberet, vel
ſurſum trans ſtomachum in vmbilicum efferret,
quàm deorſum ad medullam clauſam, Inteſti-
niſque oneratam? Quid commune intercedit
loquelæ cum ſpinali medulla? Curue vapores
craſſi è ſtomacho petent dumtaxat neruos re-
currentes? Incubus enim nedum audire facit
internos ſuſurros, & diſcurrere permittit, etiam
ſtuere: ſed etiam audiuntur externa, vera, &
apparentia. Linguam autem mouere nequit,
quantumcunque alij ſomnia inter loquantur.
An fortè cogitant Scholæ, motus linguæ fieri
à medulla ſpinali? Vapores craſſi illi longè di-
uerſi ergo erunt à ſomnialibus, linguæ vſum &
motum, imò totius corporis, non impedienti-
bus. Etenim dum neruos intendunt, vt darent
immobilitatis cauſas, ipſæ Scholæ euadent mu-
tæ, & immobiles. Dum nunquam intelligent
quæ dicunt, vt neque, qualiter iſti craſſi (id eſt,
impoſſibiles vapores) penetrabunt ſtomachum,
abdomen, venam cauam per dorſum cum pul-
ſante comite arteria, extentam, itemque liga-
menta vertebrarum. Et quomodo iſta ad mo-
mentum ſilebunt, pacabuntur, atque ceſſabunt,
ſi fortè excitetur, qui incubum patitur. Rectius
ſanè didiciſſent actionem regiminis Duumui-
ratus, impedimentum nempè ſtomacho obla-
tum, ſolo ſui vitali regimine, abſque vapori-
bus, aut tubis, turbare Cerebrum, neruos,
conceptuſque primos vitiare: quatenus inter-
rumpit lienis ſolatia. Sic nempe accidit Apople-
cticos, & paralyticos edere, audire, dormire, &c.
non poſſe tamen loqui. Scholæ enim accuſant
recurrentes neruos oppilat os. Cur ergo Incu-
bus non potius hos neruos, quàm ſpinalem me-
dullam aſpergerit? Cur remedia pro Duumuira-
tu, iuuant apoplecticos, vertiginoſos, gradi &
loqui neſcios, ipſis inquam pharmacis, in cauo
ſtomachi adhuc præſentibus: neruis autem re-
currentibus & capiti euanida? An fortè pica,
ante ſermonem neruos iſtos habet conſtipa-
tos? An vacca linguam exſerens mobilem in
nares, habebit linguam ligatam? neruiſque ca-
ret recurrentibus? Vel aliàs, fruſtra habebit,
ſi perpetuò & naturaliter obſtructos. Iuſſus 18
quidam voluntarius à capite defertur ad lin-
guæ neruos. Id quadrupedi denegatum: non
autem quibuſdam volucribus. Iterò illud non
prima vice, ſed ſenſim conſueta itione. Hunc
autem iuſſum non dimittit Apoplecticus ad ex-
ſecutionem, quia ſtupet propemodum vt qua-
drupes. Equidem conceptus aſini, permitten-
te Deo, ſemel ad eius linguam tranſiuit. Non
quidem, quod aſinus eſſet Angeli organum.
Nam tunc iudicia Dei: non autem proprios
conceptus locutus eſſet, nec eſſet de verberibus
conqueſtus. Occaſione aſini, dicam mea. Se-
debam anno 1643. pridie Kal. Ianuarij, ſcriptu-
riens clauſo cubiculo, erat autem frigus ingens, 19
& iuſſi adferri teſtam prunis accenſis, vt quan-
doque rigiditatem digitorum ſolarer. Aduenit fi-
liola, quæ ſtatim vt redoluit noxam, teſtam abſ-
tulit, & niſi superueniſſet, ſuffocatus perieram.
Nam ſtatim ſenſi circa os ſtomachi minitatam
ſyncopem, ſurrexi è muſeo, dum foràs pergerem,
cecidi inſtar baculi recti, & pro mortuo ablatus
ſum. Erat enim duplex affectus, vnus, contuſi
occipitij, qui ſuffurabatur guſtum & olfactum,
auditum autem obtenebrabat. Alter erat ſynco-
pticus, è ſtomacho protiratus. Primis diebus
enim rotabat vertigine caput, quoties in latus
aſpicerem. multò magis ſi ſurſum. Putaui id mi-
hi è concuſſione caſus, nudo occipite repentè &
ex tota ſtatura in durum lapidem aduenire. At
paulatim certior factus ſum, multoſque diebus
penes me cuncta reuoluebam. Sciui itaque tan-
dem, quod vertigo è ſtomacho prodiret, & ibi-
dem

dem eadem radice, qua syncope prouenerat, ali. Nam aliquot cibi istam mihi vertiginem promouebant, & peculiariter circa vesperum, dum nempe nondum cocti essent, adeoque idem Incubo contingere, à concoctia propemodum cibis. Memineram quoque quoties mare transfretassem olim, etsi rectè valerem, & edacissimus essem ? tamen multos dies postmodum rotabat, vacillabatque caput, donec leuiculo vomitu abrasissem sordes è stomacho, quibus Idea illa rotans, est impressa. Comperi enim quod vertigo comitaretur nedum ciboa noxios, sed insuper horam ferme absolutæ digestionis, quodque assumpto cibo, & vino moderato, statim semper mitigaretur vertigo. Quinimo dudum inde, quantumuis libet penitus euasissem, nihilominus esu quorundam ciborum, recidiuam patiebar circa vesperum. Experto ego (vt dici solet) credidi Roberto, omnem vertiginem ab inferis scandere, citra vaporem aut fumum : sed per solum actionis regimen, caput auscultare stomacho. Et quod amplius est, sub vertigine quæ casum minabatur, discursua omnis rotare incipiebat, qui statim assumpto vino, restituebatur: Adeoque comprehendi non quidem cibum in stomacho relictum : sed primarium syncopea fomitem suscepisse, an indigniotis cibi labe, nocuam impressionem. Vnde per sulfur Vitrioli quoque immunis factus sum.

20 Alibi rectorem Pylorum cum suis dignitaribus exposui, quò constet, stomachum vndequaque omnique Angulo esse sedem animæ. Ita tamen quod sicut os stomachi præest, atque dominatur capiti, ac principibus facultatibus : ita & Pylorus inferioribus imperat. Obseruaui namque atrociorem colicam transire nunc in Paralysim, alias verò contracturam manuum, pedum, brachiorum & crurum peperisse. Vidi quoque stomachi dolorea, præ dolorum acerbitate, motum omnem abstulisse, & affectum Tetano similem causasse, quem rustici nostrates iniaculationem, tanquam à Sagis suspectam & immissam, (Gescbot) vocarunt : Easque non raro passio Iscbiatica comitatur. Quorsum vidi venæsectiones, solutiua item, enemata, emplastra, vnguenta, cauteria, atque similia adhibita, & euanido euentu. Conatus enim obrisi illorum, qui ad posteriora, siue producta remedium sancirent, præterirentque fontes è Pyloro scaturientes. Obseruaui namque semina minora calida plerumque procellam sedasse. Eo quòd Intestinorum Archeo intimo ac domestico remedio succurrant, eumque indignatum paceent. Quocirca lectorem moneo, aduertat Scholarum cespitationes, suis Catarrhis, ac pituitæ defluxionibus in sacram inscitiæ anchoram tribuentes. At certò notatu digna est Historia. Quinquagenarius herniosus, vinculi incuria enterocelem passus, quæ ad capitis magnitudinem mox increuit, & induruit mirum in modum. Tota nocte lacte & stercore vaccino fomenta calida renouabant, ac reponere tentabant. At frustra. Siquidem vnicum durum tuber, instar ollæ continuum euaserat, tollebatque spem regredi posse, per foramen decuplò minus. Obtulimus ergo haustum vini semel ebulliti cum seminibus contusis (Anisi nempe, Carui, Fœniculi & Coriandri ana) & statim emollita est durities, & passa est hernia retro impelli. In quo strenuè consideranda est durities cum tanto tumore. Quæ nempe non vento, nec stercori suam existentiam debebant. Sed durities Pyloro subest. Ideoque non videbatur corpus contiguum, ex ductibus Ilei : sed continuum vnicum videbatur. Dein non cadebat Ileon decumbenti, nec proruebat sponte in tantam molem : sed eò à vi regiminis potentiore protrudebat. Denique non in mulieribus tanto robore, tantaque duritie prominet. Quapropter Testis iniuria, Pylorum in furorem concitat. Totumque ideo remedium in mitigatione furoris eius consistit. Vidi autem Magnates aliquot miserè periisse, abductos spe, in Medentibus topicè, iuxta Galeni- 21
cas absurditates, collocata. Porrò hinc redeo ad Duumuiratum, in quo sedet anima. Plato enim statuit Cor sedem animæ, tam in homine, quàm in brutis. Scholæ Galenicæ verò, omnem intellectum, & amentiam ideo capiti tribuunt, putantque se confirmatas ab Ecclesia, quæ caput baptizat, non Cor. Nec retrospiciunt Scholæ, quod à Corde homicidia & adulteria veniant. Mecum autem sentit Vulgus, quod pro initio vitali, siue animæ sede, manu ostendit orificium stomachi, quoties premuntur angustiis, tam scilicet corporis viræque anxietatibus, quàm afflictionibus mentalibus Considero namque in fœtu sensitiuam primùm occultam, in viscere nutritiooi dicato, esseque notionem iuuantium atque nocentium. In infante demum & puero sensim distinctiores conceptus formari, quibus motus obediant. Ideoque cerebrum suique clientes sensus mouentur, vt obediant conceptus principiantibus. At non proin anima recessit a viscere, quod primò vegetationi prefectum fuit. Tota nempe spiritualitas spectat animam sensitiuam. Caput namque baptisatur, qui sensitiua brutalis, per organa, ibidem pro spectatore posita, ibidem primam Euam fefellit, ac mors inuasit. Scholæ enim ex vna parte irridenr vocabula Cardialgiæ, & Cardiogini, tanquam rustica, aut barbara : sed dein spectarunt ex altera parte, Syncopen immediatè ab ore stomachi sic manare, quasi ibidem tota consisteret, inde nimirum proficisceretur : ibidemque statim quoque iniectis liquoribus aromaticis restitueretur, in syncope autem animaduerterunt intellectum, sensum, motum, & vnà quoque pulsum considere : adeoque è functionibus, quæ capiti & Cordi simul adscribantor, è stomacho repente scandere : Attamen absque profundiori indagine, totam vitæ, intellectus, & animæ crasim capiti tribuerunt : Non poterant concipere principia vitæ Duumviratui competere, quanquam per subministra organa traderentur in executionem. Quasi principium motus esset in musculis, & ossibus, quia mouen-
tur ! Causidicus quidam acceperat binas drach- 22
mas seminis Hyoscyami contusas, loco Anethi, quod in Colica in prescriptum erat. Confestim enim inde sic insaniuit, quod ne verbum intelligibile proferret : atque ita insanus, quod nil stolidius, magisque fatuum viderim. Sedebat quidem iuxta focum erectus, sed totus insanus ac demens stolidus. Per vomitiuum itaque infra semihoram conualuit. Frustraque fuissent errhinini, sternutatoria, & cucufe capiti, vt & Cordi epitemata. Quinimò quicquid illius seminis per Seplasiæ errorem biberat, adhuc erat in stomacho, totumque mucilagini inuolu-

tum, mox per vomitum rejecit, nec quicquam eius, inde vapore tenus, ad caput effumare valuit. Erat tamen totus innocens ac vesanus, quod nil prorsus intelligeret, motrices tamen capitis functiones stabant validæ. Vnde collegi vires intellectuales in Duumviratu collidi. Habui au-
23 tem conuiuam mecum in prandio. Lipothymici enim asserunt se sentire, omni vaporum actiuitate celerius, comminatum in præcordiis deliquium citraque somnum suspendi omnem conceptum. Vndè quilibet non pertinax claré cernet primordiales conceptus animæ formari in præcordiis, iisque ademtis, statim quoque intercidere intellectionis lumen. Sic quoque meticulosus, subito in terrore, sentit in ore stomachi pauoris indicium, si repente magnus aliquis, ex improuiso (puta bombardæ ictum propinquum) fragor excitus fit, qui omnem discursus actionem præcedit, & præcidit. Itaque si ve-
24 rum sit Scholarum axioma, quod ex læsione actionem enotescat pars læsa: reperiatur tam amentiæ, quàm syncopes, ac defectus cuiusque sedes sub diaphragmate. Sunt nempe amentes proinde famis & sitis tolerantissimi. Vidi enim
25 anno 1615. Alosti, puellam nouennem, sat petulantem, filiolam villici Xenodochij, quæ jam à triennio nil prorsus comederat, nisi quod fortè per octiduum, aut amplius biberet quatuor circiter cochlearia aquæ puræ. Etenim à Tonitru, primum insigniter terrefacta, edere cessauerat. Est namque extra controuersiam, quin terror, tristia, &c. primariò præcordia afficiant, tollanteque confestim omnem esuriem. Reflectunt se oi-
26 mitum in stomachum sensibiliter, nec possunt proin ad caput referri, eò quod nulla eiusmodi perturbationum sentiatur caput petere, neque Cor: nisi os stomachi pro Corde sumatur. Nec est etiam verisimile, quod si caput primitus apprehenderet, ac sentiret tristia, & repentinos pauores, eos in stomachum statim dimitteret & non potius ad neruos quibus intimius præest. Pariter absurdum, crudele enim esset, non subjectam sibi partem torquere, & subjectam sospitem relinquere. Spectatur nempe major authoritas stomachi in caput, quàm capitis in stomachum: quod iam multis superius demonstrâui. Siquidem sopor, somnus, vigilia, deliria, & quæcunque symptomata capiti solent tribui, remediis stomachicis, non autem cephalicis mitigantur, abolentur. Hinc enim adagium: *O caput helleboro dignum.* Etenim quanquam non desint multiplicia vomitiua: attamen helleboro tribuunt vis peculiaris pro amente cerebro. Non quidem quod qualitas toxica, atque nocua ad caput pertingat; Siquidem præsente helleboro intra stomachum, illoque dein rejecto, contracturæ superueniunt, quales è torminibus supra notaui. Subleuat ergo Amentias, eò quod Helleborus niger, præ ceteris vomitiuis, vulgò cognitis, veteres præcordiorum febres, atque lienem exoneret. Nam per arterias, aut vapores, nil caput ferire, iam suprà ex pleno multisque est demonstratum. Præfati ergo morbi, eorumque remedia, Duumviratum aspiciunt, nec Cerebrum afficiunt, nisi per regimen, siue per
27 deuteropathiam. Studentes enim inordinatè intrò sentiunt satietatem, compositam ex vertigine, & anxietate cum suspiriis, & manu os stomachi demonstrant. Inde verò dolores capitis accusant. Quod si demum perseuerando instent percipiunt circa os stomachi, Ilpopsychin quandam ac dein imaginationem sibi inuerti. Ideoque nisi promptè à studendo desistant, tota vita amentiam per interualla recurrentem seruant. Itaque vbi noxa sentitur, ibidem labes intellectus est, & anima principaliter residet. Scholæ è contra, contendunt Splenem atræ bilis cloacam, eamque se in stomachum exonerare suis stercoribus. Quodque fermentum dige- 28
stionis in stomachum inspiratum voco: id Academiæ excrementum perniciosi humoris volunt, adeoque stomachi digestionem, ab eiusmodi scoria excitatam. Sed postquam certò sciui, non esse atram bilem in natura, facile fuit mihi, tam ab humoribus, quàm vsu partium à Galeno traditum, recedere, & atrabiliarias Scholas deserere. Per axioma illorum concludens: Si amentiæ causa sit in Splene: ergo ei- 29
dem loco, debetur hospitium iudiciosi Intellectus. Si eiusdem facultatis, functionis, & organi sit actio læsa, cuius est sana, & vicissim. Vnde 30
quoque vlterius conclusi mecum, Potestatem somniferam locandam in parte, cuius munus fuit prius, vigilia & fabricari insomnia, vbi & vigilando suscitantur phantasmata. Hinc nempe esuriens somniat de conuiuiis. Et febres priusquam in deliria desinant, primum fiunt somni cum labore: dein veniunt noctes insomnes, ac tamdem deliria. Quæ testantur Duumviratum malè affectum, eumque esse somni & somniorum fabrum. Senes enim quibus coctrix est debilior, licet parcior sit cruor: tamen sobria cœna melius dormiunt. Ac juniores, sub cœna parca ægerrimè quiescunt. Nemo tamen vnquam putauerit, senes plures ad caput mittere vapores, si exigua cœna abstemij sint. Sopores tam 31
morbosi, quàm artificiales siue opiatorum, optimè debellantur per lixivia, quæ tamen nullatenus agnoscuntur pro remediis cephalicis. Micturiens enim somniat se vesicam laxare, & ad angulum mejere (contingit namque, quosdam, eodem consensu sua perminxisse stragula) inhiberi tamen consensum in somno datum. Nam etsi Cerebrum per omnium sensuum organa plenè dormiat, discretrix tamen animæ sensitiuæ vis, non sopita est in hypochondrio. Sæpè namque in oculis somnum sentimus, nullum autem circa stomachum, atque exin insomnes pene noctes labi. Duo etiam eodem vino poti, & ebrij, diuersas tamen conditiones explicant. Hic nempe deuotus fit, & alter tripudiat, tertius rixatur. &c. etiam adhuc vino exsistente in repleto stomacho. Eò quod phantasia Duumviratus, variat conditiones iuxta animæ sensitiuæ peculiares affectus. 32
Galenus finxit arteriarum quendam plexum, siue reticulum in finibus Cerebri, quam Anatome nondum repetiit. Ideoque Vesalius conuincit pluries Galenum, nunquam cadauer humanum dissectum vidisse, vtcunque ingentia volumina anatomica ediderit. Ac idcirco suspicandum eadem aliunde verbotenus descripsisse, qui simiam dissecuisset, vt probat idem Vesalius: quippe præfatum plexum in Cerebro habet. Vtque saltem Galenus in plexu isto, temerè delusus est; tamen iudicium in Capite statuit, propter illum plexum; non exsistentem. Quid ni potius à plexo arteriarum in Splene à Saturno Splenis (vnde Saturnia optantur redire regna, primorum innocen-

tia

tia conceptuum) phantasiæ initia desumenda
sunt; Vt sua rescripta, Splen Cerebro communi-
cet, per influentiam regiminis, citra vapores &
33 tubos atque in instanti, prout supra per fidicinis
promptitudines demonstraui. Non enim erat
Protoplastus, præsumendus nescius stupidusue
ante lapsum: quippe qui cunctis animantibus
nomina propria, & essentialia indebat: sed sta-
tus innocentiæ erat insons circa luxuriam, quæ
nescio oditatis vocabulo, tegitur. Etenim non-
dum erat seositiua, adeoque Mens immortalis, in
Sede sua cuncta intuitiuè intelligens, in seipsam
reflexa aspiciebat, atque in Dei Imagine, substi-
tuta sub pedibus animalia, intimè tota se co-
gnoscebat. Sed postquam viam corruptionis
homo est ingressus, tanquam è silice ignis, ita
post peccatum cooperante Creatore prodiit
34 anima seositiua, hincque conceptus Mentis sunt
obscurati. Quales autem conceptus sint moder-
ni: inprimis, dum primos conceptus siue primos
impetus, dico in præcordiis formari, non intel-
ligo impetus potestatis irascibilis, quos falsò
Scholæ negarunt esse in nostra potestate, quasi
criminis insontes planè essent. At considero sub-
inde, per discursum, in conceptibus animæ rem
prorsus ponderosam, qui formari sentiuntur,
circa os stomachi atque interim, Mens eosdem
conceptus ad caput, tanquam memoriæ thecam
relegat in depositum. Deinde memoria memi-
nit quidem conceptus aliquos sibi concreditos:
sed oblita est distinctionis eorumdem. Proinde
etiam anima in suo toto, non potest amplius
formare eosdem conceptus, quandoquidem me-
moria eosdem amiserit. Sunt ergo eiusmodi
primi conceptus, primi motus, motuumque im-
petus, & qui non amplius in nostra sunt pote-
state, nimirum quos anima non habet in lubitu,
nec recudere eosdem potest, si à memoria non
iterum producantur ad conspectum animæ.
Adeoque hinc dicuntur primi, quod semel tan-
tùm cudantur, non ex lubitu voluntatis, sed
solius intellectus: qui nisi in Cerebro, siue capsa
35 memoriæ seruentur, pereunt, donec fortassis
anima quandoque sponte eosdem conceptus si-
bi formet. Tum nimirum memoria, lapsus sui
memor, per reminiscentiam in mente refricat
quasi diceret. Ecce hi sunt conceptus, quos à
me, memoria petebas, & eosdem tunc amiseram.
Vnde cerno, quanquam anima sedeat in præcor-
diis, memorandi tamen potestatem in capite &
volendi alteram in corde collocasse: adeoque
ambas has, esse in hac vita caducas, animæque
sensitiuæ comites quæ licèt centraliter sit syn-
desmon mentis in præcordiis: nil vetat tamen,
suas potestates, per organa distributas, locata suo
36 habere. Non secus atque visiua, est in oculo,
gustatiua, in lingua, nec alibi. & tactiua ferè vbi-
que. Quippe cum sint caducæ, atque belluinæ
animæ potestates: ipsa, corporum more se re-
gulis corporeis subjecit. Alioqui Mens indiuisa
tota est, suamque memoriam atque volunta-
tem, subter vnitatem intellectus continet: ac
mirum in modum obuolutas, & sopitas subter
vinculum animæ sensitiuæ cui alligata & con-
nexa Mens, legem sentit, vbique repugnantem
37 legi suæ, id est Mentis. Scholæ enim concupis-
cibilem iecori assignant: Irascibilem autem
Cordi. Imò si plura reperirent viscera, singulis
Mentis perturbationibus, separata dedissent di-
uersoria, in ataxiam prona; Cum alioquin ist-
hæc sentiantur in Duumviratu egregiè, primis-
que motibus feruere. Absonumque est con-
cupiscibilem & irascibilem sedibus segregare.
Nam dum concupitæ rei quis resistit si quis
irascatur: vna saltem eademque est potentia.
Nec enim absque iniuria aliorum potentiarum
duæ præfatæ visceribus sequestrantur. Non
enim metus, amor, desiderium, odium, torpor,
gaudium, sua habent diuersa stabula. Vtpote
eiusmodi omnes potentiæ, sunt vnius animæ:
non autem perturbationum quarumcumque
disgregatæ famulæ. Siquidem dum anima iras-
catur, dumque gaudet, vel amat, licet diuer-
simodè affectetur, variasque velut larvas in Ideis
depingat: non hoc tamen organorum est mu-
nus vel fabrica: sed vnius & solius animæ Pas-
siones. Quæ quia sunt opera carnis & alterita- 38
tes conceptuum animæ sensitiuæ, Duumvira-
tus in sede fabricantur ab anima. Splen ergo
suis per interualla retentus reflexionibus deli-
ciis & lassationum remediis, tertiam vitæ par-
tem, nobis per somnum suffuratur; vtque som-
nia dormiendo parit: ita vigilans, paulò distin-
ctiores, minusque somnolentas cognitiones
conceptus propagat. Profectò nisi Dominus sua 39
nos, foueat gratia, per totam vitam confuso con-
ceptu prorsus, somniamus, imò nec nos intelli-
gere sentimus, dum turbato cessanteque Splenis
lumine, Cerebrum primos Idearũ conceptus vix
amplius cõdignos, excipit. Somnus ergo in præ-
cordiis suscitatur, & in capite notabiliter seip-
sum manifestat, adeoque caput ad consensum
præcordiorum parere non erubescit. Suntque
ideo mentiti vaporum, atque frigoris constipa-
tiones somni parentes. Est namque in sulfure 40
vitrioli Veneris, vis narcotica, soporifera calida,
& melle dulcior, quæ in opio amara. Vnde ob-
uium fit, quod non sit vis priuatiua, obstipans
& infrigidans (præsertim à pastu potuque vini)
sed facultas creata, superemineus vigiliæ, in
Splene. Sic & quædam venena, Mentem alie-
nant, suamque vim phantasticam natiuam, qua
nostram disponunt, (vt in pomo Adæ, rabidi
saliua; Tarantulæ punctura, iusquiamo, &c.) ad
sui placitum. Sic & narcotica suspendunt lie-
nem ab operosa phantasmatum seriorum exer-
citatione, in Cerebrum præter memoriæ capsu-
lam dimissa, vi lucis regiminis animati. Enim-
verò Deus vltimum creationis apicem forma-
uit, non è pelle; sanguine, aut axungia viri: at
è costa circa lienem. Vas quoque Parastaton si- 41
nistro latere non deriuatur in testem virilem,
prout dextero. Vnum siquidem sortitur è ve-
na emulgente, ante renes; alterum verò ex ipsius
venæ cauæ trunco. Non quidem (vt deceptus
alioqui censuit Galenus) ad titillationem semi-
nis è sale lotij mendicandum, sed vt vas renis
semini geniale esset. Quis enim dubitat, quin
sal lotij, siue excrementi, non tollat omnem se-
minis fœcunditatem. Potissimum si setæ equi-
næ frustulum, vtut exiguum, intra testam oui
intrusum, spem pulli extinguat: Totus excre-
mentitius & ignarus Galenus, qui nostri pri-
mordia titillatione indigere putauit, ab excre-
mentis vltimumque complementum fertilita-
tis mendicauit. Paradoxon itaque huius igno-
rantiæ intuitu, superaddam: Scholæ Venerem, 42
ac salacitatem renibus nuncupant, subscribitque
Paracelsus, & tota Antiquitas. Quos omnes me
tacente conuincunt erroris statim ipsi pisces, &
volucres

volucres. Carent enim renibus, & vrina volucres, suntque aues salacissimæ: ergo saltem credo, Venerem esse animæ sensitiuæ officium, adeoque in parte, qua primi motus, etiam dormientibus nobis, fiunt, collocandam. In nullo quippe natura plus solicita fuit, quàm in sexuum discrimine. Adeoque ab initio adumbrationis fœtus, confestim occupatur in organis Veneris. Adeoque & hoc fortè voluere Veteres, dum Saturno splenem Deastrorum, primo, primam ascripsere paternitatem. Imò proin Faunos, & Satyros (genus salacissimum atque scurrile) figura Saturni depinxere. Semper enim horrui, velut turpe, in rene, lotij cloaca. Venerem statuisse, Astrum post Solem maximum. Profectò aues hac in parte longè essent nobis nobiliores. Pollutiones etiam non contingunt inter vigilandum: quia somnus est effectus splenis, huicque à deliciis. Alioqui ecquid renibus cum somno commune intercedit? an non frequentius vilando, quàm dormiendo mejitur? Quatenus (iuxta Scholas) somnos suspendit quaslibet excretiones, excepta sudoris, & inutilis seminis? Certè vigili spontanea alioqui pollutio pronior, quàm dormienti esset. Profluit autem eiusmodi excretio, cum lasciuiæ somno, vt pandat, somni, somniorum, & pollutionis idem esse organum, vt sunt vnius animæ opificia. Etenim vt sanguificatio incipit in venis Mesenterij, tanquam jecoris stomacho: sic spermatis coctio fit in testibus à splene. Memini namque calculosos vtroque rene: attamen salaces. Absurdum esset autem, sanam & petulcam potestatem, constare sub morbo sui radicalis organi. Non enim jecore malè affecto, proba emergit sanguificatio, nec oculo atenis consito, apta est visio. Nec credam vnquam, renes lotio continuo madentes, & expulsioni excrementi occupatos, & nunquam feriantes,
43 luxuriæ intentos. Visum est igitur dogma excrementosum, speciei propagandæ motus, citationes vitalium facultatum, & Mentis characterem, cudi in stabulo sordium peregrinorum. Primi enim Veneris motus, sentiuntur mani-
44 festè circa os stomachi, non secus atque salacitatis seræ pœnitentiæ. Nam si mors introiuerit per primos motus: consonum est, & vitam caducam, degenerem, isthac radicitus initium du-
45 cere debuisse. Nam in corporis trunco, Orificium stomachi, centri locum obtinet: vndè radij tam sursum, quàm deorsum commodissimè sparguntur. Quod autem Abraham Messiam in lumbis gessisse scribatur. Id ineptè à splene, ad renes abductum, à viscere inquam maximè
46 vitali, ad officinam, & cribrum excrementosum. Notaui quoque plurimos, qui à quartana, splenem malè affectum retinuerant, in salacitate admodum decurtatos. Mulieres quoque obseruaui, in partu difficili aliquot dies periculoso oblato poculo, mox ad summum ante semihoræ spatium enixas. Idque ducenties, & amplius probatum. Pharmaco nimirum adhuc in stomacho existente, apertum fit os pubis, & valuæ ossis sacri in lumbis, fœtusque statim propulsus. Notaui scilicet stomachū claues Vteri gerere. Hocque medicamen iubens in bonum proximi
47 euulgaui, ne deinceps parturiens periculum vitæ subeat. Est autem Iecur simul cum felle anguillæ siccatum, pulueratumque in vino potum, magnitudinem auellanæ. Donum Dei in hoe simplici. Vt cum mulier jam parere debuerit in dolore, propter serpentis inuidiam. Deus, cuius Spiritus super aquas latus, eas benedictione repleuit. Anguillam siue aquæ serpentem, visceribus potestatis sanguificandi, volui pacare illius maledicti rigorem. Idem fortè atque melius hepar serpentum efficeret; sed in Anguillæ
experimento, nunquam fefellit euentus. Saltem 48
ruit ex nunc iudiciaria Astronomantia, Trutina Hermetis, ac quicquid natiuitatis puncto innititur. Huius autem occasione paulum digrediar: qua parte fœtus nectitur Vtero per Acetabula, & extra Secundinarum, siue inuolucri fœtus tunicam habet substantiam lienisformem, teste 49
Vesalio: adeoque velut externum lienem habet, in quo scilicet tanquam culinæ cruor, sanguis matris recoquitur (mihi suspicionem exactioris sanguificationis, quam hepatis lien hac in parte concitat, vt scilicet recoctus ibidem cruor, tantuplici arteriarum tortuositate, velut stomacho, ad Cor recedat. Perinde vt aues & ruminantia duplici gaudent stomacho) Sal- 50
tem manifestum est, quod externus ille lien imperet prægnantis conceptibus. Mirantur nempe ipsæ matres, tam insuetis se conceptibus appetitibus, vesanis terroribus & turbationum procellis tunc affici. At non mihi mirum; cum nil sit lienare, aut lieni simile, si non lienis proprietatibus turgeat. Sed istud mirum quod hæc lienaris caro, non sit informata ab anima matris aut fœtus: sed vita fruatur propria, vtrimque participata. *Non est enim* et sensitiua, cum etiam sit dudum ante empsychosim: sed se habet per modum zoophyti. Quales sunt Spongiæ atque etiam densiores mucilagines, mari nostro innatantes, quæ se dilatant, amplexantur, stringunt, sugunt, & rara præsentis sibi vitæ edunt testimonia. Porrò si virus rabidi aut Tarantolæ determinatam, sibique parem faciat dementiam: non mirum est etiam, hanc lienarem molem, participatiuè illuminari, balsamicè viuere, ac mentem prægnantis diuerso moritare pathemate. Tam quia culinæ funguntur offi- 51
cio, quàm quod rebus ipsis sua insunt phantasmata. Vt in rabido patet. Cæterùm mens humana imago propinqua Altissimi, tota immortalis, sensitiua quidem, at non passibilis à pusillo liquore delitat. Quia passiones animæ sensitiuæ, mentem affectant, quam intra se regunt, obuoluunt & vinculo connectunt. Mens quidem propriè non ægrotat, quanquam animæ sensitiuæ caducitati ausultet. Vnde manife- 52
stum sit, quod cogitationes sensitiuæ, à carne & sanguine sint, iuxta illud: *Non enim caro aut sanguis hac tibi reuelarunt.* Est itaque discursus conceptusque à Liene, tanquam viscere omnium maximè sanguineo, plurimisque arteriis opulento. Probaui autem alibi, quod conceptus fœmineus, etsi formetur in Splene, recta tamen plerumque deferatur ad Vterum, siue fœtus insit, siue non: ac proinde principatus vteri sub peculiaribus insigniis militat: nec ideo in sui quiete conspicuus at duntaxat dum clientes, pro nefario lubitu atque furore stringit, torquet, hebetat, suffocat, resoluit, laxat, cruorem profundit, &c. Sed Duumviratus, vitæ symmetriam vtrobique custodit, idque tam suaui vitæ modulamine, quod hactenus propterea, à Scholis sit præteritus. Ast simul atque suum subtrahit regimen, extemplo partium (quan-

tum

rumcumque principiorum) eclipsantur vires. Sic
namque deliquia, Apoplexiæ, Epilepsiæ, palpi-
tationes, vertigines & Amentiæ. Sicque nimi-
rum, vt defectuum quorum radix occasiona-
lis sponte consumitur & evanescit (pront in fe-
bribus mitioribus) eorundem circuitus & du-
rationes, sic etiam sponte sileant, vt tedire
oblioiscantur vtor medentum in hoc varient ja-
53 ctantiæ. Etenim quorum radices contumacius
adhærent, penitius contemperantur, alioqui
prorsus spontaneæ resolutioni omnino refra-
gantur, illique idcirco consenescunt, vnà cum
stomachi alimentis, suoque in vitæ epilogum
recidiuos fructus exspectant. Horumque non
sponte cessantium proinde incurabilitatis epi-
taphium jam vbique adscriptum legitur. Quia
condigno arcano, quo exstirpentur, hactenus
caruere. Horum autem morborum radices,
quamdiu spiritum influum tantummodò affe-
ctant, proles producunt, semini suo, hospitio-
que proprios. Sic nempe Epilepsia, quia vtrum-
que obsidet spiritum, collidit tam corporis,
quàm animæ sensitiuæ facultates. Sicque ma-
gnam Apoplexiam à parua distinxit: quod mi-
nor, spiritum influum: major verò, insitum ob-
54 sederit. Pariter in simplicibus sunt, quæ ine-
briant, somnum, soporem, obliuionem, stupi-
ditatem, amentiam, furores, vesaniam, vel de-
liria adducunt, quia in se continent. In pomo
enim scientia boni & mali erat: suntque alia,
quæ in amores, iras imò erga certas tantùm
personas feruntur. Ita vt constante vitæ atque
corporis monarchia, solas animæ turbent fun-
ctiones. Suntque præterea & quæ gradus ser-
uant. Vt qui pridem conquerebantur de ob-
uersatoribus molestis, tædiosis & tristibus inui-
tis, tandem & dementiis obediant. Suntque
ideo quæ pusillanimitates addant, ac terrores
certorum duntaxat obiectorum. Alij quoque
cunctorum sub furore actorum recordantur,
solumque iudicium mentis conquassatum cer-
nitur. Hæc inquam ad caput cuncta ferire; non
autem à capite oriunda, vnica docet passio hy-
pochondriaca. Procellam nempe, & accessum
præsagit, si vena fortiter insuetoque turbine pul-
siter. Stetit autem hactenus neglecta actio re-
giminis, ipsaque animata facultas Duumviratus
peregrina oberrauit, solisque atræ bilis menti-
tis purgationibus, Id est, vitium liquationibus
frustra est insudatum. (Interea semper spem
Scholarum, baronumque jactantias risit, & abrun-
cauit quartana) vaporibus itaque atrabilariis
tributum est Amentiarum, morborumque re-
55 luctantium omne imperium. Igitur luce meri-
diana clarius est in Amentijs scitum, nil, nil ina-
ctum in Apoplexia, nil in vteri præfocationi-
bus, nilque demum in Epilepticis insultibus cum
fruge cogitatum, præter inanea corporis torto-
ras, lanienas liquefactionas, & vanas virium ja-
56 ctuas. Sæpè namque per immania soporifera
maniæ succurrere, & frustra est tentatum. In
quadruplo sui nempe vix somnum conciliant:
ideoque terrore plena est, eorundem exhibitio,
At non minuitur furor per sopores, aut vincula.
Narcotica namque dant somnum, somniaque
molesta. Nam dementia nil nisi vigil est
somnium. Ideoque optata, somnum nocuum &
57 cum labore adferunt. Quicunque enim non po-
test quartanæ causam occasionalem è Splenè re-
soluere: is multò minùs ad sanandum demen-
tiam se conuertat. Dementia namque absque
materiali errore, in hypochondrio sedet ple-
rumque, & ob id tradux est in posteros. In 58
hoc nimirum differt mania à Delirio: quod il-
la sordibus careat. Ridebunt, discere recusan-
tes, quod vnum, vel pauca arcana Paracelsi, in
omnem morbum valere asseram. Quibus suo
quandoque limite satisfaciam. Nunc autem sat
est reperijsse, vnam in homine esse animam
in stomacho, tanquam lecto suo, vnde vitales
vniuersim potestates desumendæ sunt. Ac quic-
quid hanc animam turbat, lacessitue: idipsum
per remedium vnitatem recedere compellitur,
si vires atque essentiam omnium membrorum
in se contineat. Quod vt tanto manifestius, hi- 59
storiam adducam. Vidi nempe obesum corpus:
cuius tota pinguedo resoluta fuit in laticem, qui
dein per lotium excretus fuit. Non enim arbi-
trari potui, renes suum habuisse munus trans-
mutandi adipem, sub pelle distentum in aquam;
quin potius credidi, id illi concedendum facul-
tati, quæ cruorem in adipem formauit. Vt sci-
licet eiusdem sit facultatis læsæ, conuertere adi-
pem in laticem: cuius antea officium fuit, è
cruore adipem conficere. Non est autem ista
renum dignitas, quod nos pingues aut macilen-
tos faciant. Dum non rarò tabidis ac calcu-
losis renibus, pinguescant plures. Verum enim
liquet manifestò stomachi principatus: quodque
vt radix totam arborem, hujusque digestionum
comœdiam tam in frondibus, fructibus & cor-
ticibus, quàm in ligno, medulla & ramulis gu-
bernat: ita & ibidem in nobis pariter contingat,
vt Duumviratus: Sæpè namque occurrit Ca-
puccinos longo jejunio grauatus, potuque pau-
co, & paruæ cereuisiæ saturatus: crasso tamen
corporis habitu dotatus. Ex aduerso autem, cer-
nuntur edaces, lautoque mangonio educati, in-
signiter macilenti: Sanè vtut vtrumque hunc
casum rumino, reperio fontalem stomachi di-
gestionem gubernatricem cæterarum velut sibi
subalternarum. At nuuio saltem, quo pacto 60
resolutus adeps oleosus, in pristinum aquosum
laticem retromigret, imò in venas, ac tandem
ad renes per classicam retrahatur. Quod sanè to-
tum in se est tenebrosum: nisi vnius vitæ, à se-
de sua, in vniuersum corpus sit plena potestas,
authoritas & facultas; qua Hippoc, totum cor-
pus ἔμπνουν καὶ ἔκπνουν ὅλον dictauit. Cuius contem-
platione, alibi dixi hominem, non nisi iniurio-
so nomine, vocari animal. Etenim qui cunctis
animantibus indidit nomina propria: non au-
tem sibimetipsi: eò quod sua suiipsius deficeret
cognitio, quippe quæ intra animantium latitu-
dinem non reperiretur, nec esset, statim con-
spexit, etsi non responderet aliquis character,
qui se sibi repræsentaret: adesse aliquid, in na-
tura humana, quod supra animantium sortem
scanderet. Idque cum Adamo, Scholæ sat inda-
gare potuissent, si saltem semel considerassent, 61
cur solus homo ridet. Equidem non est risus
ex admiratione præsentium, aut præteritorum:
Nam infans sæpè salutat suo risu, alloquentes.
Itaque fit risus ex nexu duplicis animæ, quo
belluæ carent. Anima quippe sensitiua, pri-
morum conceptuum fons & origo, conside-
rans aliquid sibi placidum, illud vnà cum bru-
tis concipit in gaudio: sed dum mens in pene-
tranti lumine, sentit se animæ sensitiuæ sociam
in iucundis conceptibus animæ sensitiuæ velut
admira

admirabunda condescendit : quasi admirans, aliquid esse,quod gaudio sit dignum:atque inde risus. Idem quippe mens facit in risu, quod alioqui sola sensitiua, agit suo in corpore, per titillationem odaxismi. Nam quis quandoque subsilit, si saltem titillatorem minantem viderit. Intelligit nimirum nouitque anima, sua in sede tem, cuius omnem persæpe non potest reperi-te in capite,licet illud aliquoties distinctè nouerit, pronunciauerit, & in thecam memoriæ resulcauerit. Constat nempe Duumviratus intellectu proprio, mente immortali, atque insuper intellectu, sine vi phantastica animæ sensitiuæ, vtentis suis organis, diuersimodè distributis, quorum tamen collegium intra sedem animæ celebratur.

Exposui jam, quomodo Duumviratus jura sua in Intestina, in Cor, in caput, neruos vertigine, imò & in mentis principes facultates exercest : restat modò explanare, quantum in Pulmonem virium habeat. Vbi inprimis ob-
62 uium est, Quod qui propter vitam nimis sedentariam anhelitus facile ad quemuis motum interceptus est, eosdem sæpè & vnico vomitorio liberaui : ita exinde confirmatus mansi, totam illius difficultatem sd stomachi contermina loca sitam esse, ac insontem pulmonem haberi. Quod autem tusses spectat, patet sane, licenter opiata quædam operari, atque mandare non solùm vt melius longiusque aut quietius dormiant, sed memini, quod assumtum Paracelsi Laudanum, etsi insomnes propemodum tussienti noctes præberet ; ita tamen tussim pacasse, & copiosa flaua, compactaque sputa compescuisse : quod mox nedum in quanto, sint imminuta : verumetiam in sputa mucosa subpallida, ac dein in alba sint mutata. Potissimum etiam quod manè, per vomitum rediens opiatum serò assumtum, testaretur suspensam tussim, simulque generationem screa-
63 tuum, copia & colore horridum stetisse. Inprimis eiusmodi sputa, siue screatus, non è capite in laryngem deflua, alibi sub deliramento catarrhi, à me demonstratum abunde autumo. Ergo in ipso asperæ arteriæ ductu indesinenter confici, satis est apertum, Ac per consequens, pharmacum adhuc in stomacho, aliis cœnæ cibis permistum, compescere, ne liquor alimentarius laryngis degener euadat, atque in eiusmodi muccum adeo copiosè recedat. In quo conspicua est vis restaurans siue fortificans, stomacho impressa, ad pulmonum œconomium jam deferri, atque inibi ius suum distendere. Quæ quidem vt primis annis cum iubilo & admiratione sic euenire conspexi ita deinceps studui vim istam restaurantem detinendo augere, suppressa interim vi opiata nar-
64 cotica & nocua. Statim enim inde certior factus sum, solutum sulfuris : florem efficere hoc casu, quæ ab ipso sulfuris corpore pariter soluto, nequicquam contingunt. Idque totum scilicet non in quantum sulfur vt tale, ad pulmonem intret, nec quidem florum sub priuilegio admitteretur, vel post omnem digestionum metam, constans, atque immutatum ad respirationis organa quoquo modo deueniret : sed duntaxat, quatenus vis anodyna in sulfure sic aperto elucesceret : quæ adhuc intra stomachum detenta, inde iure Duumuiratus, ad pulmonis regimen spirituale contenderet. Felix itaque æger cuius auxiliator Medicus nouit lethalia è papauere separare, retento auxilio excitatore potestatis in Duumuiratu. Alioqui sane nocuum cum proficuo simul assumuntur, vnumque impedit alterius prouectum. Itaque opiata non somnum inducant : at saltem cohibeant recessum spermatici & alimentarij liquoris, in degenerem exsulemque, atque proscribendum screatum, sputumque tam frequens atque horridum. Quod nimirum quo copiosius exscreatur, expedirique videtur, eo quoque abundantius succrescit de nouo. Quapropter cohibitio generationis degeneris, non nisi vi restaurante suscitata intra Pulmonis cannas contingere sat euidenter noscitur. Scilicet vis opij noxia retunditur, sic vt citra somnum (saltem non vi somnifera)in pace,quiete,& citra tussim,
sibilum & stertores, introducatur libertas respi- 65
randi. Valet autem stomachus compescere productionem tot phlegmatum screatu rejectorum quatenus eius digestiua vis præsides digestionibus cæteris. Ideoque sanant opiata præfata productarum mucilaginum, quamdiu defectua ille promanat vitio fermenti digestiui. At non vbi pendet è corruptione roboris innati. Nam tunc etiam inuito stomacho in tabem properat: non secus atque stomacho est impossibile restaurare vitam jam in occasum vergentem.

MENTIS COMPLEMENTVM.

1 *Cæca de Mente notitia.*
2 *Quæ sit potissima Mentis operatio.*
3 *Quidditas animæ sensitiuæ.*
4 *Sagacitas, non est solius Mentis filia.*
5 *Probatur.*
6 *Ab anima fructibus,petenda eius notitia.*
7 *Propinquior Mentis notitia.*
8 *Differentia sensitiuæ humanæ à brutali.*
9 *Fructuum sensitiuæ, dispensatio.*
10 *Fluunt è praexsistente cognitione sensuum.*
11 *Hortatus.*
12 *Abstractiores sunt Mentis operationes.*
13 *Requisita ad puritatem operationum mentalium.*
14 *Qualitas operationum mentalium.*
15 *Commendatur oratio silentij, pro Mentis notitia.*
16 *Additur ratio.*
17 *A Sapientia Patris discitur Mentis majestas.*
18 *Tres optatus explicantur.*
19 *Illorum excellentia.*
20 *Nouum & inauditum est, quicquid claudit oratio Domini.*
21 *Optatus amorosi fastigium.*
22 *Locus sensibilis fomitis.*
23 *Sentiuntur, & non est verbum par ad exprimendum abstracta arcana Mentis.*
24 *Illustratio amorosa Mentis.*
25 *Author lubens fatetur suum nihil.*
26 *Nuperi directores Mentis, qui per fenestras intrarunt, exploduntur.*
27 *Hi cadent in temporis maturitate.*

DE ortu ac muniis animæ sensitiuæ iam quædam dixi : at nondum satis, multoque minus de Mente immortali, sat dictum ; vtpote quibus duobus verbis ferè explicantur,

cantur, quæcunque de humana Mente ex fide
habemus; nihilque est prorsus, quod nos in
eius apertam cognitionem deducat. Quapro-
pter quicquid de illa scrutamur, adhuc obuolu-
tum est tenebris, ac planè ignotum. Nec enim
quicquam de Mentis quidditate commentari
possumus, nisi quod operando didicimus, quod-
que nobis gratuitò datum noscimus. Etenim
iubemur, hominem ex operibus eius noscere
2 atque distinguere. Nec est autem potissima
Mentis operatio ista, quàm post præmissarum
haustam notionem ex conclusione humanum
sibi iudicium format & concipit. Quia nec ip-
sum hominis iudicium, propriè ad Mentem sic
spectat, vt huius sit immediata proles. Quippe
tam arcto in nobis vinculo adhæret Mens ani-
mæ sensitiuæ, vt earundem distincta officia vix
ab inuicem hactenus separent humanæ consue-
tudinis commercia. Equidem abstracta omnis
speculatio, solius hucusque Mentis opificium
creditur, sub quo scilicet sentiuntur labores in
capite. Præsertim quod belluis peregrina isthæc
credantur. At iam alibi demonstraui apes, nu-
meros obseruare, & singulo mane suum distin-
guere alueare à vicinis, per numeros: itemque
prodeundo & redeundo renumerare, ne in ignotam,
ingratamque Rempubl. suam deponant mellis
aut ceræ sarcinam. Nil est autem brutis tam
exoticum, ac numerandi exercitium. Sic quo-
que in bestiis quandam obseruamus phanta-
siam, & non obscuras discursuum notas, & vt
delectum, selectiuè vnius præ altero. Idque ni-
mirum etiam in contingentibus non assuetis,
nec vnquam antea visis, multoque minus à ge-
nitore edoctis. *Serpens* namque *callidior cæteris
animantibus erat*. Quare si inter bruta, sagaci-
tatum notentur differentiæ, locus relinquitur
suspicandi in homine, easdem operationes lon-
gè adhuc solertiores, potentiores, eminentio-
res, & frequentiores, quàm in brutis, homi-
numque animam sensitiuam sagacitate superare
animalia: nisi sensitiua hominibus esset adue-
3 na, atque suæ naturæ prorsus exotica. Quippe
qui totus in Dei imaginem delectus, & erectus
erat, non autem vt in specificam brutalemque
animam degeneraret, atque sic imaginem Dei
deturparet. Inanis ergo tabula mansit anima
sensitiua in homine: quippe quæ à lapsu, cor-
ruptæque naturæ macula, suum desumpsit exor-
dium, adeoque etiam vix ita propriam nacta
est phantasiæ dignitatem, quæ non vndequa-
que à Mentis operationibus dependeat; vt mox
4 clarius patebit. Et quanquam sagacitas, filia iu-
dicij atque discursus sit. Non tamen propterea
adhuc propria Mentis operatio vel fructus est.
Etenim quæ iam à primo lapsu, animæ sensitiuæ
cuncta vitæ animæ abdicauit, iusto quoque
merito iudicium sagacitatis suæ, ita animæ sen-
sitiuæ phantasiæ complacuit, vt facultates, quæ
in hospitio celebri exercentur, hominumque
differentiam in acumine, celeritate, & hebe-
tudine iudicij constituunt, non iniusto titulo
credantur delegatæ, animæ sensitiuæ, & huic
velut propriæ, quia inquilinæ. Quamobrem
quæcunque in nobis distinguunt Terræ clima-
ta, variant, patrantque ingeniorum inde diuer-
sitates: non est sanè verisimile, eadem ex ho-
mogenea mentis immortalis simplicitate pro-
5 manare. Ac ego imprimis dudum in his hæsita-
ui, donec Amentias, delitia, ac fatuitates, vi-
dissem introduci per simplicia, tam externa,
quam domesticis laribus prognata. Vtpote, quæ
sciuem non habere accessum, ad mentem, quam
ne quidem attingunt, multoque minus pene-
trare valent, atque omnium minimè eandem su-
perare tentant. Certè in hoc itinere multæ oc-
currerunt salebræ, & nulla distinctionum subsi-
dia. Quæ scilicet anteriorum ignauia, nos ar-
cet à cognitione mentis; imò & suspendit à vera
notitia operationum eius. Citra quas nimirum
impossibile est iudicare de vocatione, destina-
tione & directione mentis, in vnoquoque no-
strum. Adeoque ista negligentia, nos brutis ha-
ctenus pares fecit, seruatque in nobis spissas bel-
luinas tenebras, si eas omnipotens bonitas per
fidem non illuminasset. Quare nec mentis ope- 6
rationes propriæ, distinctius ante oculos pro-
ponere potui, quàm per orationem silentij, vt-
pote quæ propriissimè genialis mentis opera-
tio, planè abstracta est & creditur. In cuius nem-
pe splendore, elucescit diuersitas operationis
mentalis, ab animæ sensitiuæ iudicio, discursu
& phantasiæ decretis. Nosque, filios tenebra-
rum, iudiciosiores, atque sagaciores facit, instar
Serpentis, ac filiis lucis hac in parte longè præ-
ponit. Viuit enim anima sensitiua in nobis, vi-
tæque edit suæ non segnia testimonia: attamen
quia brutali, specificaque suppositionaliter ca-
ret: idcircò indistincta tantum luminis vita gau-
det, & operationes mentis concipit in se vita-
les, easque appropriat suis potestatum exerci-
tiis: non sunt tamen veræ, atque propriæ fun-
ctiones mentis. Quippe vti mens nunc à lapsu,
obuoluitur lumine animæ caducæ, ac proin ve-
lut planè ab omni corporis regimine cessat, di-
radiatque suæ vitale lumen, in sui vicariam Sen-
sitiuam. At non proinde eius actiones sunt ip-
sius mentis, quæ idcirco tantum functiones ab-
stractas, qui in hoc consimiles edit. De vena- 7
tione sciotiarum, aliqua sum contemplatus
circa mentis operationes, ac potissimum quæ
concernerent intellectus dignitates. At non sat
sunt ista, pro mentis aliquali cognitione. Quo-
circa vt eius aliqualem cognitionem per ab-
stractas sui operationes hauriamus, reperam
quæ iam supra de diuina in nobis imagine
scripsi. Nimirum intellectum, voluntatem &
amorem, desiderium inquam vel optatum, esse
potestates, menti tam intimas, vt eiusdem de-
signent substantiam. Amor inquam ille proce-
dens substantialiter ex aliis duabus. Atque hinc
omnem proximè, totamque mentis functio-
nem sentio inchoari in nobis. Cæterùm de-
monstraui quoque alibi, aliam nunc & corru-
ptam esse vitam nostram, postquam per carnem
peccati suscitata est anima sensitiua, terrena,
mortalis, caduca, animalis & diabolica: cui
mens immortalis alligata sunt à peccato. Re- 8
cordandum tamen, iuxta doctrinam de ortu
formarum traditam, quod sensitiua in brutis non
sit substantia formalis: sed forma substantialis,
vitalis, quæque in nihilum abit, non secus ac lu-
men candelæ. Esse nimirum lumen vitale à Pa-
tre luminum creatum, & creaturam neutram,
inter substantiam & accidens. Quæ nimirum
in brutis subsistit in se, absolutè, & determina-
ta in speciem brutalem. In homine verò, quia
posterius, aduenit iam corrupta natura, non est
determinatæ speciei brutalis: sed lumen vi-
tale duntaxat, & non vita ipsa, prout in brutis:

R quia

quia vita, ipsi à meote, quam obuoluit, radiali-
ter inspiratur, ac velut mutuatur. Noo secus at-
que Luna à Sole suam lucem suscipit. Et quan-
quam hæc hominis sensitiua, sagacitate animas
bruiorum longè superet: nihil tamen agit abs-
que mente. A qua eoim vitam desumit; noo po-
test ooo & inde vim cogitaodi mutuare, cui tam
intimè est alligata, quod mens sensi:iuam prot-
sus penetret. Cogitat quidem sensitiua humana,
vi propria: sed illustratur à meote. Ac propre-
rea tota cogitatio oostræ Sensitiuæ, est totius
hominis. Perinde eoim accidit, prove in Luna
& Sole. Illa quidem habet proprium sibi lu-
meo: at Solis reflexo lumine, splendet (prove
alibi de meteotis) magis, suumque io Luna, lu-
meo velut perit. Sensitiua igitur in oobis, diuer-
simodè cogitat, ac gradus amplitudinis sen-
9 tiuntur cogitsndo. Nam ioprimis in mania,
ameoua, fatuitate, delrio, furore, ebrietate, &
somniis, fuot quidem diuersæ cogitatiooes to-
tius hominis: attamen cum tam exiguo mentis
lumine, vt hæc, non nisi oitorem adferat, quem
saltem recusare nequit, propter arctam vinculi
sui necessitudinem. Igitut ipsa Seositiua, quia
mortalis, ab iniuriis rerum caducarum impeti-
ta, illarum succumbit importunitatibus, prope-
modum sola cogitat, pusillo mentis lumine, vt
vitæ adminicolo adjuta. Quapropter cogitata
illa, sunt peccati experria. Eò quod mens in iis
noo cogiter: sed à Sensitiuæ contracto contagio
obnubilatur. Porrò quantum cogitationes, ab
insonti illo contagio, receduot magis ad discor-
sus abstractos: tantum plus de vita meotis,
quàm de propria Sensitiuæ vitalitate, partici-
10 pant. Sensitiua nimirum omnis cogitatio, de
necessitate, sensuum ministerio adducta est, ne-
que eam excedit, vt se splendidè ab iis ab-
strahat. Quicquid namque seosibus percipi po-
test, id nondum solius mentis fundum attiogit.
Hæc itaque cogitandi varietas io Sensitioa, iu-
diciorum nostrorum taotam patit latitudinem,
& varietates. Denique provt in Luna, Solis lu-
meo, suum amittit calorem manifestò, ac pere-
grinum sibi frigus induit: Sic & io vitali Sen-
sitiua, radius mentis, licet nuditer sit intelle-
ctualis, traosmigrat in dominium Sensitiuæ:
adeoque & iooenit ibidem legem terrenam, legi
11 mentis oppositam. Quare sedulò procurandum,
vt quantom est possibile, abstrahamus oos ab
omni eo, quod seosibus concipi potest. Sic
namque ad mootem Domini itur, quorsum oo-
stri itineris scopus est. Neque enim hoc dixisse
sic obiter, sat docet nudas operatiooes mentis,
nec via cernitur, qua mentis aliquam cognitio-
12 nem acquiramus. Nam sunt adhuc eiusmodi co-
gitatiooes, totius homiois, quamdiu est aliqua
egoitas, vel mens aliquid apprehendit extra se,
cum dualitate, & nondum rem, vt seipsam trans-
figuratam intuetur. Proprietates scilicet homi-
nis, vel rerum aliarum, sic adspicit totum ip-
sum: non autem est oodum intellectuale meo-
tis lumen, quod tum operatur: sed est combi-
natio ambotum luminum vitalium, se mutuò
penetrantium. Io quo actu, eheu, vt facile ita
& plerumqoe mala assuetudine, lubenter paret
mens immortalis, caducæ, Seositiuæ suæ pe-
dissequæ. Vsque adeo, vt ad optatam puritatem
mentis, in abstracto purè ac nuditer cogitantis,
deueniamus, assumenda primum est doctrina
13 S. Dionys. ad Timoth. *Etenim vt diuina intelli-*
gantur,) diuina enim suot, quæcumque imago
Dei ouda intuetur) *& adhuc tenui modo, & ad*
inspiciendum diuina arcana, reiiciendi sunt sen-
sus, & quæ sunt sensuum, & quicquid sensibus
percipi potest. Rationem insuper, actiones Ra-
tionis, & quicquid Ratione cognosci ac percipi
potest: siue id creatum sit, siue increatum; vsque
ex teipso, & ex omni cognitione, omnium earum
rerum exeas, & venias in vnam vnitatem eius,
qui est super omnem naturam & scientiam. Hæc
ille. Etenim mens, est proxima Imago Diuioi-
taris: Idcircò sicut oculos nil absolutius aspi-
cit, quàm ipsum Solem (cuius tamen luminis
claritatem oon tolerat) cætera verò cuncta,
propter illum: ita mens, nil propriè, princi-
paliter atque intimè cogitat, contemplaturque,
præter illam vnitatem, & reliqua cuncta pro-
pter eandem. Vndè manifestum euadit, quod 14
quamdiu quippiam cogitatur, quod sensibus
vel Ratione percipi potest, nondum sit pura
nudaque abstractæ mentis cogitatio. Modus
autem eò peruenieodi, supra quidem descri-
ptus legitur, at adhuc est procul remotus, &
propemodum inuius, propter omnimodam
abstractionem & proscriptionum omnium re-
rum creatarum, imò & increati, omoem consi-
derationem, Id est, abnegationem per seque-
strationem progredientem, vsque ad omoem
meotis actiuitatem, quæ nempe proin exclu-
dit mentis omnem cogitatiooem & contem-
plationem, exspectatque supernè influum lu-
men gratuitum, nihil agendo: sed tantum to-
lerando post exhaustam omnem egoitatem. At
cum sic liberari penitus, non omnino consistat
in nostra potestate, adeoque potius grariam
raptus monefaciat, quàm veras mentis, nu-
dasque, atque puras operationes, quas hoc ca-
pite speculari intendo, pro complemento Tra-
ctatus de Anima: Idcirco iuxta meam iudicij 15
pauperiem, ooo propinquius, agendo scandi-
tur ad supereminentem solius meotis & abstra-
ctam lucis intellectualis deoudationem, quàm
per Orationem silentij in spiritu, in quo deli-
ciæ Dei sunt adorari. Eò quod istam mentem,
vt sui denudatam imaginem, sic in speculo suæ
diuinitatis reflexam, illustret tum emanatiuè.
Hoc est nimirum, qood gloriosissima Bonitas
optat.

Vt autem fructus, siue exercitia, prodant 16
qoidditatem Mentis, nil potentius nec aliunde
haberi putaui, quàm ab exercitiis spiritualibus,
quibus ipsa mens sese extricat à connexis coo-
ceptibus rerum creatarum, cognitarumque, sen-
suum ministerio. Liquet eoim, quid sit ipsa
mens, dum se abstraxit à conceptibus, qoi illam
maculare solent, posseotve, vel saltem impedi-
re, ne ad nuditatem puritatemque sui perue-
niat, in qua vnitatem præfatam adorare queat.
Domious Iesus itaque via est, veritas & vita. 17
Via inquam ad se veritatem, & ad vitam Patris
luminum. Via ergo dirigitur ad consecutio-
nem abstractæ veritatis. Cuius optatus est, vt
abstrusa veritas, quam in meote sui imagine de-
pinxit, à nobis cognoscatur, & adoretur in spi-
ritu. Vbi ipse est præsens Regnum Dei, cum
omnibus suis charismatibus: Atque ideo non
potest modus, mediumqoe adoraodi in spiritu,
propinquius sciri, vel addisci, quàm à via & ve-
ritate ipsa, adeoque ab oratione quam nobis di-
ctauit, in qua sunt primum tres amorosi optatus,
siue

siue amoris desideria, ac totidem petitiones.
18 Optatus enim isti, sunt absque omni egoitate,& nudi respectus in ipsum Deum, & purissimi idcirco eorum omnium, quæ optari ex amore & cogitari queunt. Ac primus illorum est, de quo veritas dicit: *Quærite primum Regnum Dei & Iustitiam eius, & reliqua adiicientur vobis.* Non est autem Dei Iustitia, vt nobis fiat Iustitia (*nam non iustificabitur in conspectu Dei omnis viuens.*) Sed vt nomen eius sanctificetur, quod nedum est ipsi debitum, adeoque iustum: sed optatus ille amorosus nos iustificat. Præsupponit enim primùm fidem ipsam Christianam, & infinitam eius bonitatem, qua dignatur esse Pater noster. Ac quidem in verbo (*noster*) egoitas pro Dei bonitate & obligatione nostrorum omnium ponitur, quæ alioqui nusquam in tribus cernitur optatibus. Ac tertiò, exhibet immensam eius maiestatem, commensurandam ex habitaculo Cœlorum, quod est opus manuum suarum. Adeoque istis talibus præmissis, accenditur in nobis optatus amorosus. Qui non desiderat, vt sanctificetur eius nomen solummodò per filium eius vnigenitum, & nostri mediatorem, vbi Abyssus Abyssum inuocat: nec etiam duntaxat, vt cœlites & tota militans Ecclesia, ineffabile suum nomen adoret: etiam ideo sensus est, vt sanctificetur nomen eius in terra, sicut in Cœlis; sed vt sanctificetur in nobis, & per nos renunciata tamen in hoc omni egoitate & nihilitate. Vtque sit nuda & purissima reflexio honoris, & deliciarum Dei, in eo, quod est esse nobiscum, & adorari in spiritu amoris. Ideoque & alter succedens optatus, non petit sibi Regnum Cœlorum; sed Regnum Dei, quod in nobis est, vt adneniat propinquius. Non quidem nudè atque simpliciter propter nos; sed quia suæ est bonitatis, esse cum filiis hominum in deliciis. Quamobrem etiam optatur, vt sua voluntas fiat in nobis, super nos, & per nos, cum plenaria resignatione nostri velle. Tres ergo optatus procedunt ex anima, citra hæccitatem, aut reflexionem in nos, quia excedunt omnem creaturæ personalitem, vt Deus propter se adoretur.
19 Ideoque excellunt omnem vim orationis, petitionis, laudationis, gratiarum actionis, imò & ipsius glorificationis. Nam agere gratias, beneficium notat,& complicat recipientem. Glorificatio autem, laudatio, vel ipsamet sanctificatio, quatenus egoitatem meam ante Dei conspectum defert (quanquam interim sit debita & obligatoria) procul recedit à purissimi & amorosi optatus excellentia, quo desideratur sanctificatio nominis diuini in nobis, in qua Abyssus Abyssum inuocat. Nam quis sum ego, qui præsumam respectu infiniti, sanctificare illud? qui nempe non nisi vermis sum, peccator miserrimus? Ideoque optatus amorosus sanctificationis, tantum excellit sanctificatur nomen tuum per me, quantum miser peccator distat à filio
20 Deiparæ virginis. Laudes enim, & orationes, tam in lege Mosaica, quàm hodie, per hymnos, psalmos, & orationes fiebant. At nunquam ante edoctam veritatem assecutus est homo, vigorem, altitudinem & profunditatem optatus amorosi, sanctificandi incomprehensibilem diuinitatem in nobis, in quo plus est excellentiæ, quàm omnes simul creaturæ queunt comprehendere. Non enim sanctificatio ista optatur, quia Deus est optimus, maximus, liberalis, &c. nam ista includunt laudantis egoitatem, incompatibilem cum nomine diuino. Desiderium itaque, optatusque animæ amorosæ feruenter desi- 21
 rantis, nudè & simpliciter sanctificationum nominis diuini, non fit quidem per creaturam infra Deum, sed per liquationem mentis, desiderantis in amore Dei: minimum enim quod in se continet, est cum resignatione sui totius, se offerre Deo, itemque velle agere & pati quidlibet, cum cordis, animæ & virium totali oblatione amorosa, in obsequium voluntatis diuinæ. In qua oblatione amorosa, incompatibiliter excluduntur omnes cogitationes, præter nudum amoris optatum. Eo quòd transcendat omnem reflexionem. Etenim quia nudus est, vestem omnem spernit, quam Ratio ipsi posset subministrare.
Amor enim iste, tam nudus & excellens, oritur 22
 in sede mentis, sentiturque ibidem vbi omnis primus conceptus fit, absque imagine & phantasia. Quamdiu verò verbis imprimi potest, nondum est mentis abstracta cogitatio nuda, quæ scilicet à B. Dionysio describitur, supra omne id quod Ratione, sensu, ac verbis concipi potest. Sentitur, quidem, at citra discursum, & imaginationem. Quia nudo veritatis amorosæ con- 23
 ceptu, ipsa veritas inexprimibilis tum mentis attactu sentitur, fruitur & appropinquat, imò mox penetrat. Alioqui quoties formantur Ideæ, aut conceptus verbis exprimibiles, retinent maternam Sensitiuæ caducitatem, inconstantiæ fragilitatem, incertitudinem, ac perturbationes, passionibus subiectas. In viigitur Intellectus, nati- 24
 uoque scilicet Mentis vigore, & amantis animæ cupiditate, generatur in nobis, tanquam in fœtu appetentis grauidæ, ens quoddam Deiforme, siue purificatur ipsa Mens, adeoque Mentem, ipsamque Dei imaginem rectificat. Id enim non fit per visum, sensualemque appetitum, qualiter in prægnante, nec concipitur corporis latebris, vt neque in alieno fœtu notatur: sed omnem facultatem Mentis, animæ, Cordis & virium, requirit: ideoque Ideale istud ens, amoroso optatu partum, manet in ipsa Mente, quam sic disponit, vt sese transfinuet in imaginem Deiformem, per gratiam diuinitus affluentem. Sed quis sum 25
 ego, qui hæc scribo? Profectò vereor ne sim campana, fideles ad Templum conuocans, quæ ipsamet manet in celsitudine turris, foris. Sed tantum spero, si in præfatis profecero optatibus, quod meipsum sim inuenturus, quo magis meipsum humiliando neglexero. Porrò surrexere 26
 nuper directores conscientiæ in se transsumentes omnem Mentis libertatem, præsertim in sexum deuotum dispensandam, hunc sexum ad se intra vocarunt, dicentes quod Christus vnctus nedum: sed & Iesus Saluator cum illis esset. Atqui hi statim, primo errant limine. Nam conuocant suas deuotas, in exercitia contemplatiua, gregatim facienda: quæ ipsa Veritas alioqui clauso post se cubiculi ostio, fieri commendat. Dein sibi honorem, reuerentiam, atque opes sub obedientia, & voto multiplici, deberi postulant. Adeoque inimicus homo sua spargit semina pro zizaniis, vt quæ erant etiam semina bona, supprimat. Atque idcirco Vates Hildegardis prædixit, quod tandem secreta luxu- 27
 ria illis commiscebuntur, & cadent velut Simon Magus, per orationem Apostolorum, siue Episcoporum & fidelium. Cæterum, dum quis se-

mel saltem in optatus illius vigorem deductus fuit, ipse propriis punctus calcaribus festinabit eò redire, ac quasi iam factus viatum gnatus, facilior ipsi erit aditus postmodum. Interim quia non quilibet eò pertingit, fecit Deus varias vti mansiones in suo palatio: ita quoque diuersa ad hoc media ordinauit, per Charitatem; quæ lubens omitto, eo quòd non sint nostræ facultatis Medicæ obiecta propria. Sufficit itaque mihi proposuisse Mentis in agendo amplitudinem, & vagam formandarum Idearum potentiam, ad considerationem morborum & vitæ sanæ: quàm ad virtutem exercitia.

SCABIES ET VLCERA Scholarum.

1 *Cur Author de scabie & lepra hoc loco.*
2 *Repetit dilucidius sua pœnitentia exordia.*
3 *Error in causis, indicatione, & remedio.*
4 *Quæstio Medentibus & Scholis proposita.*
5 *Credulitates in Authore.*
6 *Sera considerationes.*
7 *Ex mea historia xiv. Conclusiones,*
8 *Theoremata Scholarum esse scabiosa.*
9 *Scabies stetit in me, ante intemperiem hepatis.*
10 *Pustula in Scabie, sunt signa, & fructus Scabiei; non autem Scabies.*
11 *Notantur radices graminis in apozemate.*
12 *Causa occasionales vlcerum.*
13 *Scholarum somnia.*
14 *Galenus notatur vlcerosus.*
15 *Inconsideratio Scholarum & Galeni.*
16 *Absurda aliquot.*
17 *Sanies, & Pus, non sunt excrementa, quanquam sordes.*
18 *Corruptor in vlcere, est vlcus.*
19 *Cruor non vitiatur in cauitate vlceris.*
20 *Inanis Scholarum labor.*
21 *Vlcerum radix.*
22 *Vlceris cauum non est ipsum vlcus.*
23 *Puris considerationes.*
24 *Puris & saniei differentia.*
25 *Inscitia Galenica.*
26 *Dogmatis Galeni aliquot absurda.*
27 *Causa occasionalis in Corruptore.*
28 *Quam ridiculus Catarrus in vlcera antiqua, quamque stultè Cauteria eò applicata.*
29 *Fermentorum ignorantia quid pariat.*
30 *Quomodo tot vlcerum diuersitates in vnico cruore.*
31 *Corrosiua si sanent vlcera magis tamen fœdata illorum corrosione.*
32 *Nuga Paracelsica, de microcosmico vulnerum ortu.*
33 *Vrgetur Paracelsus cum Microcosmi identitate actuali ac vera.*
34 *Idiotismus eiusdem de alimento vulnerum, ab extra.*
35 *Vlcerum medela arcana.*
36 *Vulnerum sanatio.*

1 HACTENVS ostendi causas morborum, à Galeno & sequacibus traditas, erroneas atque fallaces esse: deceret modò, transire ad doctrinam morborum veram, licet hucusque igootam, nisi quædam me detinerent, atque aliò diuerterent, quæ præmittenda iure videntur. Postquam enim de morborum Regina Peste, edito codice tractauerim, & simul de Lithiasi, tanquam monstro, tam in nobis, quàm in matulis extra nos genito, sub prælo locutus essem atque ibidem occasionaliter de Lepra, Apoplexia, Paralysi, Sopore, Spasmo, atque cognatis morbis obiter egissem; nil verò penitus de cutaneis defectibus: operæ pretium æstimaui, priusquam de morborum essentia, tam in genere, quàm in specie, ex professo hunc meum laborem, absoluam, quædam particularia præmittere, quæ fores, ad introitum cognitionis morborum, pandere putaui. Atque imprimis morbos pellis, velut magis obuios attingam. Quamobrem libro de
febribus, recitaui quidem pœnitentiæ meæ 2
principia, quibus à Methodo atque doctrina Scholarum recedere sum coactus, vt ostendam axiomatum futilitates, quibus Mundus fallitur, tam à potu purgantium, quàm æstimatione morbos fieri, atque liberari, per eiectionem liquorum, quos Scholæ persuadent esse nostri constitutiuos, & errantes in debita sui quantitate & qualitate. Idcirco eadem resipiscentiæ meæ primordia huc referre, atque repetere, non piguit: Adolescens cuidam domicillæ valedicturus, chirothecam, atque manum aliquantisper detinui, occulta siccaque Scabie laborantem. Ego verò inde, non quidem siccam, at saniosam scabiem mox contraxi, solo nimirum sobrioque attactu. Ac dein obseruaui pluries, mantilia scabiosorum psoras, & tineosorum pileos, tineas peperisse: vt & leprosorum, atque venereorum contagia, participato fermento, propagata. Idque sonat Prouerbium in Incorrigibiles relatum. Quod scilicet, vnica ouicula totum gregem sua Scabie inficiet. Etenim eiusmodi vitia, virulento fomite transplantata, absque distinctione tamen, censentur à Scholis, in reatu iecinoris, deque eiusdem intempestiuo calore excitata. Quasi vnius ouinæ pellis contagium, he-
pata cæterarum opium distemperet. Profectò 3
hæc vnica consideratio, primum lucis adeptæ mihi fuit exordium. Vnde nimirum maxima Scholarum apud me Scabies fuit manifestata, neque aliò compulerunt, postquam cernerem remedia Scholarum vana esse, futilesque earundem maximas. Equidem accersiui duos medicos nostræ vrbis celebriores, gaudens propemodum, quod in me iam rescire possem, an studia respondeant praxi. Medentes autem visa Scabie, purulenta, illico censuerunt, in me abundare bilem adustam, cum phlegmate salso; adeoque sanguificationem in iecore distemperatam esse. Gaudebam statim, quod quæ mihi cecinissent Authores, confirmarentur ab expertissimis Dominis; Vtpote qui in mathesi didiceram, cuncta theoremata esse longè verissima, credebam id pariter medendi regulis, siue axiomatibus commune, atque inseparabile: putans quod essent, id quod esse deberent, & spondebant. At statim pro auita mihi curiositate interrogabam: quænam ista esset intemperies iecoris, quæ vno & eodem actu, bilem flauam iusto iniquius accenderet, simul-
que plus iusto pituitæ progigneret: cum eius- 4
dem radicis, eiusdemue sanguificationis actus,

non

non posset esse eodem tempore & viscere, ge-
neratio bifurcata, atque adeo dispar, quæ sci-
licet igneam bilem, simulque frigidam aqueam
pituitam, abundanter ederet? Hæsitarunt ex-
pertissimi domini, & stratis ciliis stupentes,
sese sunt dudum intuiti, ac tandem illorum iu-
nior respondit, eandem igniti iecoris intem-
periem ideo non dare veram pituitam; sed sal-
sam abundantem: salis autem temperiem, esse
calidam & siccam. Cui ego. An ergo vrinæ sal,
iecoris vitio, abundanteque igni fieret: iuscula
autem carnium non salsarum, salem minimè
inducerent, etsi calore bullirent? Respondit se-
nior. Hæc in Scholis mihi proponenda, non
autem practicis, quibus bucas in lucrum fami-
5 lia destinarat. Rogauit autem statim, quos mihi
Authores consuluissem? quidve faciendum di-
dicissem? Dixi ad hepatis, atque cruoris refri-
gerium, venam incidendam brachij dexteri sub-
ter Cephalicam: dum per apozemata refrige-
rantia, bilis torridæ respectu, progredien-
dum: ita tamen, quod incidentia, & extenuan-
tia temperata essent miscenda, propter salsedi-
nem pituitæ. Ostendi ex Rondeletio, Apoze-
ma, quod fortè 50. ingredientia contineret,
in amborum finium ditissimam spem faciens. Et
dum nescirent, in lectionibus assiduum, atque
impigrum omnium notatorem: voluerunt, vt
ipsus mihi cuncta describerem. Itaque post
cruoris emissionem sat opulentam, in vere A-
dolescentiæ & sanitatis alioqui saturitate fa-
ctam, sumpsi triduò præfatum apozema, cui
quarto, quintoque mane, indidi Rhabarbari, at-
que Agarici, quantum satis: vt videlicet na-
tura inciperet obedire vocanti pharmaco, ipsi-
que peccantes ambo humores redderentur se-
quaces. Laudarunt vniuersa, ac potissimum,
quod discendi & parendi auidus essem. Vespe-
re autem quintæ diei proferebam Cataporis de
fumaria, eo quòd Cordus (qui Codrus mihi
fuit postmodum) vtrique humori peccanti con-
ducere scribat (nondum enim tum noueram
ficto nomine pillulas ægris imponere: quasi
propter fumariam & non virulentorum soluen-
tium feritatem, sedes mouere) Sexto ergo die,
habui quindecim ad minimum successus. Lau-
dabant interim prouidentiam meam, qua cor-
pus adeo fluidum præparassem. Mox à biduo
inde, quod Scabies nequicquam ferocitatis
deposuisset, idem pharmacum assumo, cum
insigni stomachi auersione; parque successit
secessus. Dicebant ætatem 18. annorum flori-
dam, bili generandæ pronam. Cumque cer-
nerent, nil quicquam ob id pruriginis & pu-
stularum minui; post biduum tertiò sumen-
dum purgans decreuerunt. Tum enim, sub ves-
perum, iam venæ mihi exhaustæ erant, genæ
conciderant, vox rauca, totus corporis habi-
tus concidens tabuerat; descensus quoque è
cubiculo, atque gressus, erant difficiles, quia
genua me vix sustinebant. Hæc sano mihi,
à contactu scabiosæ, manus contigerant. Pri-
mis enim vicibus, cum tam amplas sordes, tam-
6 que putidas aduerterem, gauisus sum: sed se-
rò nimis consideraui, me ante pharmaca benè
valuisse visceribus: nunc autem deiecta appe-
tentia, & digestione, multam comparasse ma-
ciem: mansisse Scabiem verò sospitem cum
voce acuta & rauca. Denique vt cernerem
quantum bilis, quantumque pituitæ eiicerem,
minxeram in matula: & comperi, per assum-
ptum solutiuum, ternis vicibus duas penè si-
tulas, putidæ atque cadauerosæ bilis eiecisse,
ramentis mucculis conspersæ eiectas: quæ
Medentes asserebant esse illam pituitam sal-
sam. Atque interim dum totò corpore ferè,
potissimum in cruribus, purulentas, amplas-
que pustulas alerem: Interrogabam, an pus
non designaret cruorem in reatu esse, non mi-
nus quàm bilem, & pituitam. Dixere, cum
iam mihi vires flaccescerent, silere se de itera-
ta venæ sectione, alioquin opportuna, in pu-
ris perstite abundantia. Ego autem considera-
bam pœnitens, quod antea rectè valerem, ex-
cepto contagio pellis, aliunde hausto, quod-
que ex nihilo, non fieret aliquid: nec aliquid
corporeum locaretur nisi in loco: tarde ergo
inquisiui, vnde tanta mihi bilis copia proflu-
xisset? & vbinam latuisset? Venæ namque si-
mul omnes, vix decimam sordium partem
continere potuissent, etiamsi nil boni cruoris
continerent. Sciebam insuper, tantum pondus
nec in capite, nec in thorace, neque in abdo-
mine, hospitari potuisse, quanquam visceri-
bus cunctis vacua fuisset. Igitur sera cum pœ- 7
nitentia, meoque damno, ex Mathesi collegi,
1. Quod nomen purgationis, esset, imposto-
rium. 2. Quod selectio particularis, educen-
di talem, aut alium humorem, pariter esset
falsa. 3. Quia humorum ortus, & existentia,
etiam falsa esset. 4. Quod causa Scabiei esset
mentita, pro bile adusta, atque pituita salsa.
5. Quod iecur esset insons, in contagionibus
pellis. 6. Quod Scabies mea adhuc perseue-
rabat à purgationibus, licèt non æquo furore.
7. Quod eius furor non esset remissus, eo quòd
aliquis humorum aut plures putati, essent edu-
cti, & hactenus eorundem abundantia peccas-
set: Siquidem mox recuperato cruore persta-
bat eadem Scabies. Adeoque defectu pletho-
ræ Scabies parum minuta fuerat. Tandem post
tres menses fortassis, sulfuris facili vnctione,
à Scabie conualui. 8. Quod Scabies sit affe-
ctus solius pellis. 9. Quod Scholæ, tam bilem
quàm pituitam, malè affectos humores, tam in
venis quàm extra, tam noxios quàm innocuos,
nominarent. 10. Quod purgantia quæuis, cruo-
rem & carnem promiscuè liquarent, resolue-
rent & putrefacerent, etiam dum in stoma-
cho, & intestinis morabantur. 11. Quod fal-
sum sit, cruorem redire in humores, vnde ge-
nitus esset. 12. Quod in hoc contingeret re-
gressus impossibilis, à priuatione ad habitum.
13. Quod impostorium sit, humores illos tres
remanere in cruore, carne & solidis, vt per
purgantia redintegrarentur in id, quod fue-
runt ante carnis structuram, &c. Quæ cuncta 8
cum inuenirem pugnantia, cum veritate na-
turæ, & cum congruentis philosophica, mani-
feste sciui, Theoremata Scholarum esse scabio-
sa, atque falsa. Adeoque non parui amplius
dubitare, an bilis, vel pituita, causa Scabiei es-
sent. Idque paulatim cum Dei gratia, certo
certius sic intellexi, quod æqua pariter, per in-
tellectualem certitudinem, ac velut opticam
scientiam, sciuerim, nullam esse in natura bi-
lem, nec tres humores cum cruore vnitos.
Quod autem pituitæ ac bilis vtriusque larua
ostenditur à Scholis, demonstraui peculiari li-
bro, esse sordes morbosas præter naturam; atque

9 producta vitiosa functionum. Saltem in me, solo attactu contracta & nata Scabies, in plena valetudinis fruitione, antequam vel hepar vnquam incalescere potuisset: nam Scabies mea,
10 concepta fuit quadrantis horae spatio. At pustulae scabiosae successu aliquot dierum mora
11 post erupta; non tam Scabies ipsa fuere, quàm fructus eiusdem. Si ergo Scabies è iecoris intemperie oritur, saltem in me, ipsa Scabies, prior fuit sua causa. Ouis gramine tantum pascens, scabiem sponte acquirit. Si id ex intemperie calida hepatis: profectò inique gramen praescribitis, pro hepatis refrigetio. Denique Scabies in me, oue, & cane; solis curantis vnguentis, siue ope externa, nec attenditur calor hepatis. Imò pharmaca è sulfure, baccis lauri, & helleboro albo, nequaquam valent ad feruorem hepatis. Denique Scabies, attactu lintei, repente acquisita, eiusdem est indolis cum spontanea: at saltem illa non ex calore hepatis: ergo neque haec: si rei eiusdem sint causae eaedem in specie, obiecto, & subiecto. Etenim eo ipso quo Scabies attactus manus, vel lintei scabie infecti concipitur in pelle tangentis: iam adest Scabies; cuius semen siue fermentum est, in pelle praefata, vel linteo: embrio eius dein, conceptus est in pelle tangentis. Cuius productum tandem visibile erumpit.

12 Pariter quoque vlcera fiunt, vel à vulnere malè curato, vel à contusione, vt Cancer in muliere, vel ab apostemate erumpente: vel tandem à veneno intus genito, quod sui malignitatem plantat in externa parte, ibique fermenti sui virulenti proprietates fixit. Vnde quoque, quicquid cruoris alendae parti in horas distribuitur, id totum in virus vertitur, iuxta fermenti sui prosapiam. Non autem humores, iterato à morte resurgunt corrupti, qui ab hepa-
13 te eò mittantur. Scholae itaque per Galenum creduliter abductae, suis consignatunt somniatis humoribus, è cruore & calore resurgentibus, propter importunam visceris cuiusdam intemperiem elementali pugnae debitam. Gale-
14 nus enim in Therapeuticis vult, vlcos naturaliter constare debere duplici excremento (hanc enim doctrinam posuisse & non probasse, sibi sat visum fuit) liquidiore nempe vno Ichore, siue sanie, & crassiore altero. Id est, pure. Hinc demum concludit, omne vlcus indicare, exigere & sanari debere, duplici pharmaco (cuius nimirum peccato, pleraque à Scholis inspetata, ad anus relegantur, in Galeni despectum) vno nimirum quod exsiccaret, atque in se saniem combiberet: altero denique, quod esset
15 puris abstersiuum. Quàm seriò enim hic vir suas texuit fabulas? & quàm illibatae seruantur hae naeniae adhuc hodie? Iam enim quadruplicis humoris, & quadruplicis excrementi inde resultantis à corruptione illorum nimirum non amplius recordantur. Vult quidem Galenus, pus esse cruorem putridum, nec meminit sui, dum sanguinem, in corruptione, totum in bilem verti docet. Denique si purgantia è cruore separent sigillatim tres humores ad Medentis lubitum, deberet meminisse, id contingere per cruoris corruptionem, dum nempe in sui constitutiua antecedentia dehiscit (aut falsum est, quicquid de purgantibus & humoribus commentum est) quapropter in vlcere, non duo saltem, at quatuor prorsus emergere deberent. Imò apud Galenum erit vlcus absque pure (puta Cancrum, Cacoëthes, vel excedens sola sanie fluidum) curatu facilius, quàm alioqui purulentum. Quippe quod solis exsiccantibus (puta creta, aut combustis ossibus) opus habebit. Quam enim est stupidum atque insanum, do-
cuisse, vlcus curandum, per excrementorum 16
fructuum, siue productorum abstersionem, & sequestrationem? Non autem per praecisionem radicis, quam nusquam ac nunquam praeter calorem intemperatum, nouerunt? Quandoquidem omne excrementum necessariam dicit relationem ad digestionem & partem quarum respectu est excrementum: ita vt verum excrementum sit superuacanea moles, relicta à digestione & à parte, cui est inutilis, ideoque seque-
strata: Quia excrementi nomen expulsionem 17
continet, imperii à pruo. Ideoque sanies & pus, non sunt vlceris aut partis excrementa, vt neque digestionis naturalis: sed sunt producta seminum, siue radicum vlceris. Ideoque plerumque & in plerisque frustra laborat, qui emungit vulcus, iuxta praescriptum Galeni, praesertim in malignioribus. Itemque necessum est, quod quae non nutriuntur, etiam excrementa careant. Nam natura nusquam laborat, vt nu-
triat vlcus. Dum in vlcere habitat proprius 18
corruptor, qui cruorem alimentarium vitiat, antequam digeri sit aptus. Faex quoque propriè loquendo, non est vini recrementum, sed residentia mera: eo quod vini nulla sit nutritio, nullaque digestio. Vlcus igitur, vt tale, non nutritur, nec natura intendit nutrire illud. Sanies ergo & pus, non sunt excrementa vlceris, sed producta Corruptoris: suntque cruoris in ooxiam materiam deprauati indicia, signa, pro-
ducta, effectus, siue fructus. Etenim singulis 19
partibus alendis, quotidie destinatus cruor mittitur, distribuitur Iustitia distributiua. Nec secus vlcerosae parti, quàm si adhuc rectè valeret. Quò cum deuentum est, nec possit ibidem in veram alti substantiam commutari, subit aleam, quam vlcerosum fermentum imperat: degeneratque ideo, & transmutatur cruor in radice partis, qua corruptor locatur, residetque: non autem in ipsa vlceris cauitate, siue alueo. Alioqui namque, necesse esset, merum atque innocuum cruorem, decidere semper in ipsam vlceris cauitatem, atque ibidem corrumpendo degenerare. Quod oculus & quotidiana expe-
rientia falsum asserunt. Ergo si Scholae vlcus 20
abstergant, siue linteo, siue demum pharmaco; quanquam idem faciant ambo: non tamen nisi productum vltimum auferunt, nequaquam vero causam radicalem, vel originem attingunt. Quod si quandoque grumus cruentus, vel mucilago, aliàs cruenta in vlcus, decidant. Id fit, quia in circumstantibus (quibus nempe est ipsa vlcerum radix) tanta est torturae procella, quod venula aliqua propinquior exesa, proprium cruorem nequeat comprimere. Adeoque cruor, qui forte sic in vlceris cauitatem decidit, non cernitur in pus mutari. Vnde manifestum euadit, cruorem non in vlceris cauitate, sed in eius marginibus degenerare: quapropter etiam vanitas Galenicae doctrinae spectator, quae sanationem vlceris, in ablatione producti collocat. Radix ergo cuiusque vlceris, est in fundo & labiis, siue margine: Id est: partibus cauitati

cauitati finitimis habitat. Quibus nempe sua est
coquina, qua cruor alteratur in corrosiuam sa-
niem, pus, &c. Sanies verò ipsa, est productum,
siue effectus positiuus vlcerum. Ipsa autem ca-
uitas eius, quæ vulgò medentum vlcus æstima-
tur, est productum priuatiuum, atque deficiens.
Sicut enim pagus crematus, aut destructus,
non est bellum: sed est effectus defectum, pri-
uationem, desertionem, factamque destructio-
22 nem accusans. Sic nec vlcus est deuastata car-
nis cauitas: sed hæc est signum, ab vlcere re-
lictum. In oris vlceris enim circumquaque ha-
bitat hostilis corruptor & hospes fermentum
virulentum, ad quod cernimus oras, atque fun-
23 dum, diuersimodè alterata. Attendant ergo
Scholæ, quod doceant, dum vlceris sanationem
in ablatione posteri producti tradunt. Pus imò
non fert indolem excrementi, nec vt excremen-
tum naturæ ab vlcere prodit: sed est fructus vl-
ceris, exotici scilicet. Corruptoris cum maligni-
tate depravatus fermentaliter. Idcirco degene-
rat, exedit, rodit, atque depascitur. Enimve-
rò maiora vlcera pure carent, saniem duntaxat
plorant continuam & subinde decuplo plus,
quàm iuxta alioqui cruoris distributio requirit,
atque in aquas acres, atque depascentes, trans-
mutatum ichor diffluit. Quæ Galenici nun-
quam suis siccantibus, etiamsi insuper sua su-
peraddant cuncta abstergentia, & vtcunque
Catageni Catatopus stertoriè glorientur de suis
24 experimentis. Pus enim non nisi in carne clau-
sa, & aperta procreatur, iisque nondum pror-
sus malè affectus: vbi interim cartilagines, ossa,
membranæ, venæ, nerui, visceraque non nisi
ichore madent atque liquantur, si vlcus tole-
rent. Itaque, horum, quàm carnis esset longè
mitior, mansuetiorque corruptela & vlceris
tempestas, quàm quæ aliàs in carne tumultuan-
tur. Eo quòd remedij diuersitas finem, in quem
destinatur, distinguat: Ideoque siccans medi-
camen mitiorem affectum denunciat, quàm
25 quod & insuper deberet esse adstrictiuum. Er-
go Galenus & sequaces sui, quia ignorarunt ha-
ctenus vlcerum causas, fomitem, vterum, subie-
ctum, efficiens, modum fiendi, semen atque
fermentum: non nisi ridiculas curationes, re-
media, axiomata atque doctrinam tradidere.
Quocirca nec mirum, cacoëthica, phagede-
niacaque vlcera, non sanari solita, remediis
Scholarum: quæque ob id potissimum sese ab
operibus Chirurgiæ, magno Galeni, suorum-
que coætaneorum Græcorum, atque sequacium
26 Arabum dedecore, exemerunt prout de Tu-
mulo Pestis ex professo tetigi. Mitiora etenim
vlcera, quibusque sua est adempta malignitas,
dumque ad incarnationem & restaurationem
relictæ cauitatis festinant, solo stillant pure,
adeoque difficiliores censerentur, iuxta Galeni
regulas, quàm dum ichore fluerent. Vlcera au-
tem iam mitigata, irritantur abstergentibus:
tantum abest, quod iisdem sanentur. Sanè, si
exsiccantia & abstergentia cunctis satisfacerent
vlceribus, facilis foret quorumcunque sanatio.
Cur enim tàm anxiè Galenica Schola turbatur,
circa electionem pharmacorum, vbi sicca lin-
tea vtrique satisfaciunt indicationi abundanter?
Nimirum vnicum linteum exsiccat, & abster-
git vnà pariter? Pudeat ergo, atque seriò illas
pudeat, è Cathedris, è prelis, & ore illarum
eiusmodi nugas, Adolescentiæ & Chirurgis,
pro axiomate medendi suffundere: hosque
proinde sic instructos, in necem mortalium, si-
bique fidentium torturam, paratos dimittere,
specioso medentis & doctoris titulo. Non ita-
que pus & saniem abstersisse, atque exsiccasse
sat est: sed hostilis fabricator, partique insi-
dens corruptor, delendus: quippe qui nil ex-
siccando abstergendoque remittit, mitescitue.
Seminalis videlicet deleterij qualitas, veneno- 27
saque impressio Archeopartis exotica, bonum
cruorem sibi dispensatum peruertens: sui dum-
taxat ablationem naturaliter indicat. Est ergo
virus, fermentum quoddam atque contagium,
fundo insitum, cruoris atque carnis corrupti-
uum. Videant ergo Scholæ, an eidem Catar- 28
rhus, vaporetenus è stomacho in capitis pla-
num sublatus initium atque fomentum dare
queat? & an Cauteria ad lubitum inflectat,
eundem solitum Catarrhum loco remediorum
nedum exsiccantium, & abstergentium, ve-
rumetiam vice reuulsionum satisdare queant,
propter connexionis continuitatem in radice
eorundem, proportionem, applicationem, con-
sonantiam, imo & dependentem symphoniam.
Equidem quotquot fermentorum actiuitatem
atque varietatem ignorant, necesse est omnia
credulitet cœcutiendo tentent & explorent.
Sunt nimirum totidem vlcerum fermenta quot 29
vlcerum diuersæ corruptiones, corruptorum-
que distantiæ. Quorsum vnius panis testimo-
nium plurimum conferet: quippe qui etiam
disputationis huius index esse potest. Qui ni- 30
mium in homine, cane, fele, equo, vacca,
gallina, ansere, anate, oue, &c. totidem determi-
nationes suscepit, quot fermenta sanguinum,
stercorumque specificè (imò & genericè) ema-
nant differentiæ. Sic & vnicus specie cruor, plu-
ra specie vlcera, atque transmutatas sui corrup-
tionis sustinet, pro fermentorum peregrino-
rum alteritate. Atque quantumuis vnicus ad
generationem satis sit Archeus: varia tamen
media, vitæ, atque modi sunt corruptionum:
quot nempè corrumpentium sunt familiæ. Est
ergo plena atque exacta vlcerum sanatio, fer-
menti sui ablatio: non autem hepatis refrige-
ratio; non bilis somniatæ, vel saniei abstersio.
Denique nec curantur vlcera, per applicationem
abstersiuorum, adeo vt pro illorum maligni-
tate, gradus corrodentium abstersiuorum, sui
augmentum optet. Non enim realgar fixum, 31
per salempetræ, atque in adstringens sulfur dul-
coratum, siue mitigatum, sexaginta fortè vl-
cerum diuersitates extinguit: quia rodit, exe-
ditque, (etenim sic non sui dulcorationem
cum repetito spiritu vini exposceret) sed quia
venenum mite iam habet, quod ipsum vlceria
fabrum, cruorisque corruptorem, est enecan-
do. Quo videlicet semel in totum demortuo,
non cessat deinceps caro spontè, è fundo suc-
crescere: Itaque cauitas vlceris, carnis succre-
tionem, pellisque cicatricationem indicat, vt
ablata scilicet fiat restitutio. Quæque ideo po-
sterioris relationem habent, respectu necis
Corruptoris. Porrò quæ in seminale, toxicum- 32
que fermentum refero, Paracelsus suo more, in
microcosmi fodinas minerales, atque salinas
transtulit. Nam vt vlcera, plerumque sale odio-
sa: putauit secundùm suum Idiotismum, vl-
cera progenie mineralium, distinctisque eo-
rundem familiis adscribendo. Non enim in

rixas me compono, vt neque me ideo natum scio. Quapropter viri ioanitatem, & incircumspectam obliuionem doleo. Vt hominem, quem alias etymo, siue limbo, totius vniuersi epitome, desumptum gloriatur: magisque illius extra-cti dignitate, quàm Creatoris Imagine gloriosum fingit, calamitosissimum ait monstrum, solis mineralibus vndequaque plasmatum. Is inquam alibi horum immemor, corpus humanum vocat per totum, Cagastricum: non quidem diuersis constans amplius salium texturis: at vnius solùm salispetræ structura superbum. Vnde homines nati dutum geos, ergo agæ terræ. Voluit nempe cuncta salia, lapides, mineralia, herbas, &c. in homine, velut seminariis suis, delitere. Prorumpere autem in actum, non quidem fotu confusorum seminum, in Chao delitentium. At sola separatione liquoris vitalis, à sibi connatis, retroire sponte, in pristina mineralia. Non attendens, quod absonum sit, cum microcosmus non minus Astris & plantis constare velit quàm mineralibus, quod potius in salia, quàm in plantas & quadrupedia sese resolueret. Itaque nedum seminum, vegetabilium, Astrorum, & animantatorum: sed sui ipsius est oblitus in hoc Paracelsus? Quod seminis proprii, vnde cruoris ista moles, à vitalibus humanis separata initiis, potius in hoc, quam
33 in aliud minerale, retrocederet. Vt enim Galenus caloribus omnia donans, febricitantes delirus, per aliquot sæcula medendi principatum in se traxit. Ita Paracelsus, cuncta in subterraneam sobolem redigens, supellectile pretiosa superbiens dementauit aliquantisper, atque proin in eundem principatum aspirauit. Sed sodes quis ille Separator, qui à vitali balsamo, partem sui adimit, & auellit? Ecquis demum Corruptor ille, qui partem à vitali forte auulsam, simul in salem mineralem (in se putrere nescientem) vel in occultum metallum, sola fide credibile, mutasset? An non de vita longa, mortem vocas balsami dominium? Quomodo ergo nunc mortem vocas balsami separationem? Quisue in limbo humana distinctor seminalis, qui vnicum & eundem à balsamo vitali liquorem, nunc in alumen, nunc demum in arsenicum torqueat? Profecto, Paracelse, postquam operosa & ridicula indagine magnas struxisti fabulas, quia fermenta nesciuisti (ad quæ tamen velut principia actiua, & seminalia veniendum erat,) naturæ initia preteriisti: ludensque cum microcosmi limbo, ad tui beneplacitum, te ridiculum posteritati exhibuisti. Fermentorum namque plenaria cognitio facilem innoint viam, ad viscerum quotomcunque venena cognoscendum, tollendum, superandum, separandumque. Nam quicquid in naturæ cursu fit, id seminum necessitate atque ductu fit, mouetur que ad sui vltimam periodum. Non autem forte resoluti cadaueris, aut procumbentis partis nudo arbitrio. Quæ scilicet à priuatione, in pristinum ens resurgendo, festinaret. Apage cum tuis nugis. Non enim nobis sunt fontes salium non reductiones cruoris, in ficta lactentiaque metalla. Nec sunt in nobis mineralia, lateuiendo sese subtrahentia ab initiis vitalibus, aut horum subtractionum expectantia: vt nempe ab esse humano, in pristina atque destinata redesor mineralia, vt sic sint vlcerum matrices, fontesque. Nec etiam in nobis sunt leges

microcosmicæ magis, quàm elementorum quatuor in nobis correspondentes humores, horumue pugnæ vel simultates. Cum Nazianzeno enim, non possum hominem ad microcosmi regulas ludicras constringere. Malo enim infinities, me imaginem Dei, quam corruptibilis, tortorisque mundi. Nam licèt homo vegeter & crescat cum bestiis & plantis: non tamen bestiæ proin erunt plantarum imago. Sic licet homo sentiat atque moneatur, imò discurrat vnà cum belluis: nil tamen nisi homo loquitur. Angelus quippe nec loqui indiget, vt neque seminis organis. Sio autem auis loqui videatur: non nisi loquelæ tonum, aut articulationes imitator. Non sunt enim in nobis grandines, niues, rupes, saxa, metalla, marmora, silices, gemmæ: vt neque centrum, mundi, ad quod cuncta ponderosa deflectant. Nec est in nobis Calculus ex creatione, nec sunt species Porphyti, Iaspidis, &c. distatque calculus in homine à vero lapide, non minus quàm Pyrum à vacca. Pyrum namque mutatur quidem in carnem vaccæ citius, quàm calculus, in petram mineralem deflectat. Poëticum itaque geotile ac metaphoricum nomen microcosmicum, non autem physicum aut verum. Phantasticum pariter est, hypochondriacum, atque demens, omnes vniuersi proprietates, atque species in hominem, attemque medendi intulisse. Ast setia nimis est vita humana, eiusque medela, quàm quod Paremiæ & metaphora nobiscum suam ludant scenam. Po-stremò totus est Paracelsus ridiculus, docens 34
vlcus & vulnus ali herbis, balsamo, vnguentis: adeo vt vera nutritione, & excrementorum secretione, hos defectos per remedia nutriri, deperditamque sui carnem inde verè, actualiter, & immediatè restitui, idque serio scripsisse visus. Quod sanè suo lubens indulgeo Idiotismo. Tandem pro vlcerum medela, est vsus Colco- 35
tatis: diuersimodè applicans, iuxta vlceris differentiam. Sæpe namque vinum macerationis lotione sua id facit, aliàs puluis eius, post accuratam salis separationem: ac nonnunquam in oleo lini coctus vsque ad nigredinem, qui pro basi est vnguenti Fælicis Vvrtz in vulneribus. Sat enim dico cutiosis. Quod nempe Colcotat 36
enecet omnem vulnerum corruptorem. Tandem pro vulnere scias, ipsam continui separationem esse quidem immediatam atque sufficientem causam occasionalem, quatenus nempe aperit, contundit, &c. quæque etiam consolidatione eget, ac per collam in vino solutam (est quippe è pellibus animantum parata) mox conglutinatur. Præsertim si colla è corio hominis violenta morte, id est, integris viribus interempti sit. Ast alterationes Archei à profuso cruore, conceptaque vindictæ aut indignationis alterius Idea, genitæ, quas proprio nomine nostra voco vulnera, & non aliena: sine quæ forinsecua infliguntur, non sola indigent discontinui conglutinatione; sed alterati Archei sedatione. Huc nempe spectant olea, balsama, emplastra, quæ irritati Archei insiti, & localis pacem concilient. Quorsum nata sunt balsama resinarum, florum, herbarum: itemque quæ parantur è minio, cerussa, vel Colcorate: Huc facit etiam sal Tartari per spiritum vini rectificati, donec sdstringentem gustum nanciscatur. Est namque balsamus Samech Paracelsi: prout ex Arsenico pro vlceribus, de quo supra, est eius

balsamus

balsamus fuliginis: eo quod apud Peritos Realgar habeatur fumus metallorum. Non quidem, quod non sit simplex per se natum atque subsistens; sed à similitudine: eo quod fumi metalli malignitatem arsenicalem imitentur. Sic claudo doctrinam externorum.

IGNOTA ACTIO REGIMINIS.

1 *Impugnatur Axioma: Quod contrariorum sint remedia contraria.*
2 *Fundamentum illius axiomatis.*
3 *Axioma de reactione patientis, sive sui defensione sub pugna, examinatur.*
4 *Argumenta in oppositum.*
5 *Idem per robora mouentia, per generatiua & anomala.*
6 *Ponderis nulla est reactio.*
7 *Actio resiliens veteribus neglecta.*
8 *Ferrum candens agit, & non reagit.*
9 *Celeritas mouentis, non est actio: sed actionis modificatio.*
10 *Agentia alterantia propriè non repatiuntur.*
11 *Id probatur per actiones spirituum salium.*
12 *Axioma aliud notatur falsitatis.*
13 *Vnde falsitas illius defluxerit.*
14 *Agentia heteroclita & Anomala quæ.*
15 *Pergit probare, quod probandum suscepit.*
16 *In quo possit saluari dogma Aristotelis.*
17 *Explicatio actionis, in tarditate ignis.*
18 *Actiones in obiectum supposito sepositum.*
19 *Actio fermentalis & radialis.*
20 *Actiones huiusmodi, non referendas in vaporum culpam.*
21 *Ignoratum hactenus Blas regiminis.*
22 *Falsitas Axiomatis.*
23 *Nil patitur, ignis ab objecto cremabili.*
24 *Differunt determinare actionem & reagere.*
25 *Actiones nouæ.*
26 *Scholarum scotomia.*
27 *Illarum vacillatio.*
28 *Item earundem neglectus aliquot.*
29 *Actio regiminis ignota, non est quam vocant per consensum.*
30 *Error vnde.*
31 *Anatome cur in tantam curiositatem surrexit.*
32 *Quantum ab Anatome requiratur.*
33 *Neglectus potissimæ partis Physices.*
34 *Schola putando delusa.*
35 *Multa in nobis contingunt per actionem regiminis, circa canales deferentes.*
36 *Ad cæcos halitus, cæcitas cæcos deduxit, ignorata actione regiminis.*
37 *Admissiones Authoris.*
38 *Actio regiminis est abstracta à colligante medio.*
39 *Actio naturalis Spiritibus incorporeis.*
40 *Actio præstigiatoria quæ.*
41 *Remedium vngulæ equinæ tollit luxuria.*
42 *Regiminis exemplum.*
43 *Vteri regimen in totum integrale.*
44 *Regimen agit in suos scopos, intactis interstitiis.*
45 *Facultates actionis vterinæ.*
46 *Furores vterini.*
47 *Modus fiendi, in natiuitate morbi, ex actione regiminis.*
48 *Cur barbata non sit frons.*
49 *Morbos capitales, non oriri per fumos è stomacho.*

X principio, quo Scholæ posuere 1
contraria in natura, confestim vni-
uersaliter sanxerunt, nil absque li-
tibus, bello, pugna & dissidiis,
agi in sublunaribus. Vsque adeo & iurgia, odia,
æmulationes, fuere naturæ fundamenta siue
principia æstimata, non minùs quàm Philau-
tia: quinimò & in astrorum Choreas, eadem
odio creduli introduxerunt, Astronomorum
suasu. Saltem statuerunt, in toto sublunari pe- 2
gmate, nequicquam fieri, aut generari, nisi
per relationem superioritatis Agentis, ad pa-
tiens cum violentia cogatur, dometur, altere-
tur, perdatur, atque in naturam agentis trans-
feratur penitus, per solam relationem poten-
tioris in debilius. Dum autem Scholæ Agentia, 3
vel ætate, vel lassatione agendi, cernerent sen-
sim elanguescere, decreuerunt inde similiter,
id quidem non tam contingere seminum, pote-
statumque exantlatione: sed reactione solius
patientis. Itaque stabiliuere omne patiens, vicis-
sim reagere necessariò, atque eatenus similiter
omne Agens repati, nec etiam aliunde debilita-
ri. Vnde per consequens, mihi omen feci, quan- 4
doque naturaliter rerum semina penitus indu-
biè extinctum iri, nisi miraculosè conseruen-
tur. Veruntamen vtrobique in doctrinis Scho-
larum perpetuum ius, & continuatam indagan-
di pigritiam contemplor vsque. Idque vnicum
repulit à me priorem formidinem. Enimverò
postquam è natura submouerim contraria, non
potui deinde, sano iudicio, in Patiente vllam
reactionem inuenire, vt nec admittere hostili-
tates alibi in natura, nisi inter animantata. Illis
nempè solis inest contrarietas, quibus est actua-
lis defensio in velle Patientis, contra iniurias ab
Agente illatas & sensatas. Quare: Nusquam
est reactio patientis in Agens, nisi vbi est con-
trarietas concepta in anima. Hoc autem ordina-
tium ordinatumque in natura sic esse, demon-
strabo protinus: Inprimis namque permaneret
Vniuersus, pro vt modò subsistit, infinita vi ver-
bi, si ita iussus esset. Infinita inquam essent in
suis successionibus, & duratione, non autem
vnitatis actuali vi infinita creaturæ. Idque quia
est fidei, probationis non eget. Nullum est igi-
tur sublunarium, sui potestate infinitum. Hinc
sequitur, quod tandem omne agens particula-
re, sensim etiam propria sponte quandoque fa-
tiscat, exsolutisque muniis, defungatur, per vi-
rium dissolutionem, in spatio loci, durationis &
roboris potestate, circumscriptarum: nisi for-
tassis, anticipatione termini, vel obiecti impe-
dimentis, statutus dies, proprij & limitati de-
fluxus, eludatur. Sunt autem agentium natura- 5
lium, quædam habentia vim motiuam, quam
Blas motiui dixi: ipsa verò agentia, voco ro-
bora mouentia. Reliqua autem mouentia, Blas
alteratiuum dico, quæ videlicet operantur per
fermenti vim seminalem. Atque eiusmodi agen-
tia, plerumque generant sui simile. Sunt deni-
que tertiò, Agentia quædam anomala, siue he-
teroclita. Dicam ex ordine de tribus illis. Equi-
dem robora agentia, agunt in sua objecta. 1.
Per pondus præualens. 2. Per figuram rotun-
dam, angularem, acutam, cauam, &c. 3. Per cor-
poris

poris duritiem, mollitiem, &c. 4. Per Blas impressiuum, à manu, malleo, acu, &c. 5. Per celeritatem. Etenim nisi aries cum celeritate, ad murum, vel malleus, ad clauum concutiatur: licet vis impressiua sit robusta: Blas rameo eius erit ignauum. 6. Per impedimentum vacui. Et 7. tandem, per timorem penetrationis dimensionum. Quod autem Robora mouentia, nequicquam repatiantur à suis obiectis, patet: nam in prioris, in præfatorum 6. & 7. natura vniuersi potius operatur ne fint, quàm vt dum essent, operentur: multò minùs repatiantur. Quia non repatitur Agens ab objecto, quod nondum est. Cum id quod nondum est nondum agere, aut ex actione repati possit. Quo ad primum autem, quod nempe pondus maius à minori repati nequeat, per aliquam reactionem minoris, patet. Quia pondus minus, appositum ex opposito, non arguit vllam reactionem in agena: sed fit istud, propter determinationem, factam, vel à spatio loci; vt io elongatione ab axe: vel propter modificatam actionem ponderis maioris. Quod, non esse veram reactionem, sic probo. Pondus minus, simplicitet, & absolutè, nil patitur à maiori, à quo eleuatur: ergo neque pondus minus reagit quicquam, quanquam eleuetur, & cedat. Siquidem pondus minus tantùm determinat actionem & grauitatem præpollentis ponderis, quatenus vnumquodque agens est finitæ & determinabilis actionis. Quod autem eiusmodi determina-

6 tio, non fit reactio ponderis minoris, Patet: nam idem pondus minus, remanens quantum est, fit maius dum elongatur ab axe. Itaque si qua esset actio, aut reactio in ponderibus, in præfato casu, tribuenda esset spatio loci, & non grauitati ponderis. Cum vnum, atque idem pondus, solo spatio loci, sit variũ, & multiplex, ad lubitum Artificis. Spatium autem loci, vel elongationis, est quid extraneum essentiæ ponderis, & planè accidentale per accidens. Atque nec potest dare veram, & propriam actionem, aut reactionem in ponderibus. Determinatio itaque actionum in ponderibus non est essentialis atque propria actio, vel reactio ponderis, in pondus. Periode quoque, vt spatium, siue loci distantia, non habet vim aliquam internam, aut essentiale Blas motus localis, in globum, à bombarda emissum: sed tantùm determinat vim finitam impressi motus, sic vt necessariò, per distantiam, sensim globi Blas acquisitum, languescat. Certum est namque, quod globus in medium distans operatur: quod intelligo, globo nullam esse actiuitatem, in ipsum loci intercapedinem, licèt hæc tamen, Blas globi sic determinet, vt tandem pereat, quia infinitæ est potentiæ. Pariter & in ponderibus: pondus majus determinatur quidem ad certam mensuram, & potentiam, per pondus minus: sed illa determinatio, non est actio vera agentis alicuius, si motus localis, per locum ipsum (qui totus est externus, & accidentalis motui) absque reactione limitetur: aut si per durationem motus sponte languescat. Sin autem locus, & duratio, non patiantur à motu, qui in illis fit: Id est, quod motus reagat in locum, & durationem: ergo nec loci, aut durationis, vlla erit vera actio in motum, etsi motus finitus in loco & tempore sponte cesset. Nil refert ergo ad reactionem, quanquam pondus minus limitet maius ad certum, & definitum suum terminum. Igitur hinc luculenter sat patet, plurima censeri agentia, & reagentia in se inuicem, propter nostri intestinam intelligendi fragilitatem: quæ tenera in se inuicem nec agunt, nec patiuntur, itemque nec reagunt, nec repatiuntur reciproce: Siquidem actio, qua pondus maius eleuet minus, & hoc cedit maiori, itemque, qua maius determinatur, atque minoratur, per oppositum minus, quod alias maiori oppositum, hoc auget. Non est verè actio naturalis; aut proprietatum seminalium vis: sed telariui respectus Matheseos iuxta locum, durationem, magnitudinem, &c. Quæ agentibus naturalibus sunt externa planè, & per accidens. Actiones verò, & repassiones in natura, consideratur in vera & intima vitium consertione: quæ in suptadictis locum non habent. Vt autem ostendam, eiusmodi Matheseos respectus non habere actionem, manantem à potestatibus rerum: sed tantùm relationem Matheseos (cuius omnis mera actio, quanquam per corpora fiat: non est tamen ipsius corporis, vt talis) sufficit ostendisse per præfata, determinationem motuum distare procul à motuum actiuitate interna, iuxta quam censentur res à veteribus repati & reagere, in omni actione. Sic namque plura sunt in natura impedimenta, quæ etsi determinent, imò etiam planè tollant, vim agentis; non tamen reagere censenda sunt. Adeòque proprissimè loquendum; vbi de rerum proprietatibus & actionibus illarum Philosopho naturali distinguenda est essentia rerum, potissimum vbi de viræ necessitatibus agitur. Pondus enim minus non resistit, multoque minus reagit in maius. Sed vnumquodque pendet liberè, quantum ponderat, sine respectu vnius ad aliud. Sin autem homo vnum pondus alteri opponat: Id est, humanum: nec actio ponderis respicit inuicem. Hinc namque, quæ contra contrarietates actiuorum supra demonstraui, clarius elucescunt. Siquidem vnumquodque agens, per modum ponderis maioris, agit liberè, & sine relatione contrarietatis; sed agit, quod agere est iussum in natura, & quantum ipsi permissum est agere. Pondus itaque, seu potius res ponderosa, pendet in se, quantum librat absolutè & absque respectu ad aliud maius, minus, æquale, proportionatum, &c. nam eiusmodi respectus, sunt humanæ industriæ, quæ propter contrectationes, mensuras inuenit, tam iuxta extensionem in longo, lato, cauo, &c. quàm in diuisione ponderum. Axes nimirum statuit, & elongationes, ita vt artificialis, ideoque & mutabilis in ideoritate & voitate vnius corporis tota sit inde consideratio. Ac proinde pondera, vt talia, nequaquam agunt, aut reaguot in se inuicem naturaliter, sine proprietatum suarum commistione, licet artificialiter aliquid agere videantur. Sic nempe nil patitur lumen, etsi à patiente muto impediatur continuitas luminis, Etenim alioqui si minus pondus reneta aliquid reageret in præponderans, ipsum pondus, in re ponderante magis, minoraretur pro semper, actualiter, & non solùm respectiuè ad stateram: ita vt libra deinde non penderet amplius libram, vt prius. Et cum de ponderibus vtrimque nil sic mutatum, aut ademtum: patet, quod sint tantùm artificiales mouentium roborum relationes; non autem vera ponderis leuioris reactio. Quamdiu enim libra pendet libram, nil acquisi-

tum,

rum, aut passum est in illa, per aliud pondus oppositum: sed vtrimque, voum alteri est externum, peregrinum, per accideos, relatiuoque fundamento determinabile, vt ioseruiat considerationibus humanis. Et qoicquid sic penes nos agit, aut reagere videtur: reuera nil agit. Ad reliqua autem robora mouentia quod attinet. Si vis impressiua roboris agat per se quidem, sed interim determinetur spatio loci, durationis, vel per impedimenta debilitetur, vel tandem si agat modificatè, propter figuram aut duritiem: nulla saltem voquam in his est reactio patientis, aut
7 agentis repassio. Per exemplum. Si quis pugno ferit incudem, & inde vulnus aut contusio. Non est in illo verbere, vlla incudis reactio, vel operatio duritiei, aut anguli in ferro. Nam licet durities resistat, renitens percussori pugno, videanturque termini resistentiæ, siue renitentiæ, aliqualem reactionis vim, de necessitate includere: attamen impropria est locutio, ab errore populari veterum, promanans. Nam non est reactio ista incudis, sed est ipsamet pugni actio, quam voco resilientem. Nam si incus per duritiem verè reageret: cum non sit ratio, cur incus pro parte ageret in pugnum, & expectaret percussionem, reageret. Deberet omnique tota sui duritie, & pondere simul, in maiorem etiam quietam agere, eamque de facto, planè atterere. Nec esset actio incudis limitata, fortitudine verberis, si esset incudis ipsius reactio. Siquidem idem pugno accideret, siue fortiter, siue demum modestè percussisset, siue demum tantum oppositus pugnus quiesceret: quia in vtroque actu eadem fuit incudis durities. Quare durities illa ferri nil agit, aut reagit, propria agendi vi. Nam incudi esset vis, quæ in reagendo per sui duritiem sita esset, in qualibet percussione, æqualiter atque iuxta plenariam sui potentiam ageret: non autem iuxta modificationem verberantis pugni, incudi prorsus alienam. Igitur verè pugnus simpliciter agit in incudem, & incus patitur simpliciter, etsi inde nullam tolleret offensionem. Pugnus verò patitur per accidens, si fortius verberet. Cuius tamen passionis agens, non est incus: sed ipse pugnus. Quia verberationis & læsionis, est tantum vnica & singularis actio, quam ideo resilientem voco. Adeoque pugnus patitur, læditurque per se, à semetipso: per accidens verò, à fortitudine verberis & occasionaliter, à duritie, aut figura ferri. Quæ tria in vnico ictu sunt notanda. Siquidem quod per accidens, & occasionaliter, cæterùm agit tantùm, reuera non agit propria actione. Ideoque nec incudi est aliqua reactio, vt neque actio. Sed percussio & durities, sunt media occasionalia vulneris. Quorum vnum (nempè durities) est occasionale proprium, & internum: alterum (nempe percussio) est acci-
8 dentale per accidens. Est demum alia actio roboris mouentis, quæ multos titulo reactionis fefellit. Vt dum manus apprehendit ferrum candens: manus enim apprehendendo, reuera & per se agit, patiturque in apprehensione ipsum apprehensum ferrum: hoc verò vicissim agit vnica quidem: sed longè alia actione, cremando manum. Nec enim ista ambustio, est ferri, quatenus comprehensi (licèt ille attactus, sit occasio immediata, & causa sine qua non) sed est actio propria ferri, vt candentis. Sic namque attactus & ambustio, sunt entia prorsus distincta & separabilia in radice. Adeoque & obiectis differunt ambæ illarum actiones quamquam inter agendum subinde coincidant. Ambustio ergo non est reactio ferri, vt comprehensi, siue, non est reactio comprehensionis. Etsi alterius classis actione, actria manus fiat patiens, quia concurrunt duæ actiones prorsus disparatæ. Vna scilicet manus comprehendentis, & altera 9
comburentis ferri. Denique celeritas, dum aries ad murum concutitur, non est propria agentia actiuitas: sed est modificatio roboris impressionaliter mouentis & adeoque externa, & per accidens. Nunc quod attinet agentia per Blas al- 10
terans, ea nequicquam reactionis tolerant à suis obiectis: quia generant per absolutam potentiam dispositiuam objectorum. Quæ potestas, cum diuinitus sit collata naturæ, etiam agit sine reactione. Per exemplum. Si totus globus terræ & aquæ, farinaceus esset, tandem tota illa moles fermentaretur à fermento panis semel indito. Quod vtique non fieret, si vel minima corporis fermentalibus reactio esset. Paoculum enim fermenti statim suffocaretur à maiore mole objecti: Perinde quoque spiritus seminales, molem substratam, pro facultate sibi collata & innata, disponunt, & alterant insigni prærogatiua, & citra subiectæ molis reactionem. Nec obstat, quod stomachus, duriores ciboa coquens, sentiatur velut reparari, ac tolerare reactionem digestibilium. Quia rusticus omnis, & ille medentum sermo. Quoniam nisi digestibile coquatur perfectè, statoque termino, frustra digestio eiusdem speratur. Nam diutius in stomacho morans, corrumpitur, adeoque tunc suboritur agens nouum, nec amplius digestibile pristinum, dum corruptum est. Nec etiam istud agens, nouum reagit, per modum ferri candentis. Quia sunt in illo digestibili, partes incapaces digestionis, respectu illius stomachi. Neque etiam fermentum panis fermentat puluerem vitri, aut arenam silicis; quia est obiectum alienum, & incapax, sibique iodomitum. Sic namque fermentum stomachi digerens, fermentat florem farinæ: non autem furfures. Interim nil patitur fermentum farinæ, à puluere vitri: vt neque ille puluis reagit, resistit, aut verè reoititur. Siquidem fermenta alterantia nequaquam agunt, nisi in habentia symbolum: sed quiescunt, cessant, dormiontque, si non habeant obiectum sibi proprium. Impedimenta ergo agentium, per Blas alteratiuum, sunt, incapacitates, duritites, impuritates, inæqualitates, & spatij requisita mouentia. Itaque ho- 11
rum actio terminatur in objectum proprium, illudque disponit decretis sibi periodis & modis. Impedimenta autem intercurrentia, non sunt reactiones patientis: sed eiusdem incapacitates. Neque enim reagit Argentum, dum à Chrysolca tanto feruore soluitur: quam hæc interea satiscat agendo, vimque suam amittat: verùm est spirituum innata proprietas, atque dos, qui operantur agendo, vt ad destinatum scopum pertingendo seipsos perficiant, deducantque sua objecta ad fines sibi naturaliter iniunctos. Quod sat docet acetum distillatum, dum soluit lapidem cancrorum, limacum, coralla, &c. Acidus enim aceti spiritus sese agendo coagulat, quique aliàs penitus erat volatilis & liquidus, constringitur nedum; sed & saporem mutat. Cogit namque & constringit se, forma

forma tangibili, quasi magis gauderet solidioris corporis, quàm liquoris specie permanere. Eiusmodi autem coagulationem atque saporis mutationem contingere, proprio spiritus aceti motu, non autem reactione corporum in dissoluto fieri, staorium, patet. Quia corporum illorum non fit, vel vnius saltem grani, in pondere diminutio. Dum interim aliquot mensuræ stillati aceti, mutationem præfatam subeunt. Adeoque propter solam lapidum comminutionem id fieri, non videtur rationi consonum: sed ob propriam spirituum dotalem explicationem. Propemodùm idem fit, dum spiritus vitrioli cum Mercurio incalescit. Mercurius namque manet impermutatus, in Mercurij essentia atque materia; nisi quod niuis faciem assumat: nil quicquam interim de sui substantia amittens, attamen spiritus vitrioli transit in verum Alumen. Sin autem spiritus aquæ fortis (qui pro altera medietate sui, est & spiritus vitrioli) Mercurio combinetur, non fit nix ista Mercurij, vt neque ipse liquor transit in alumen. Adeoque hinc apparet, non esse actionem propriam Mercurio: sed spiritui vitrioli, seipsum sponte propria disponentis diuersimodè, iuxta innatam propensionem, ad varia, obiecta, differenter seipsum mutantem. Quapropter spiritus vitrioli, qui est in aqua forti, forti bullarum excitatarum feruore, atque tempestuosa ebullitione, Mercurium dissoluit: ac longè secùs, quàm dum nudus, atque simplex, est vitrioli spiritus. Quæ sanè varietas in agendo, vires varias spiritus agentis, potiùs quàm ipsius Mercurij manifestat. In vna quippe actione, Mercurius fit inuisibilis, qui in altera, niuis instar albescit. Etenim spiritus salis marini, etsi acutissimus: attamen nequicquam mutatur à societate Mercurij, vt neque etiam in Mercurium agit. Adeoque videntur effectus actionum, & non reactionum. Sic Chrysulca agit in cuncta metalla, dempto Auro: Cum sale autem armeniaco, agit dumtaxat in Aurum: non autem amplius in Argentum. Adeoque sunt proprietates singulares spirituum, non autem corporis patientis reactiones: quippe quòd in sui substantia, aut pondere, sustinet, nisi metam vnicamque sui diuisionem. Ergo spiritus, diuersis passionibus agendo agitati, varias subeunt metamorphoses: sin autem sopiti, atque dormientes maneant, nec agant in obiectum, etiam in pristinis manent qualitatibus. Primùm enim apparebat, id contingere ob attactum Mercurij: quippe, qui etiam quidam est spiritus: ast postmodum, in Argento, & Auro, id totum siluit. Quinetiam memini, calcem Argenti imbibisse liquorem sulfuris, quam stagma vocant, qui statim in Argento omnem deposuit austeritatem & acorem, hancque in felleam amaritudinem distillando commutauit. Nam Argentum mansit idem, quod ante, in substantia, pondere & puluere: Itaque ille amaror dari non potuit ab Argento. Atque ea propter, nullatenus ex reactione Argenti: sed sponte propria factus fuit, à proprietate spiritus sulfuris: nec est enim minor ratio, cur idem spiritus vitrioli, diuersimodè agendo, etiam sese variformiter moret: quàm quòd idem argentum, sub diuersorum spirituum ebullitione, in hos diuersimodè reagendo ferociter. Præsertim dum spiritu fit varia agendo transmutatio: nulla autem argenti in

patiendo hac substantiæ alteritas, aut ponderis
sui diminutio. Quæ longè clarius per Adeptos
demonstrari possunt. Quibus scilicet vnicus &
idem liquor, Alkahest, omnia totius vniuersi
corpora tangibilia perfectè reducit in vitam eorundem
primam, absque vlla sui mutatione, viriumque
diminutione. A solo autem suo compati,
subter iugum trahitur, atque permutatur.
Sensus nempe quidam rebus singulis inesse hinc
apparet, quo mediante, circa diuersa obiecta
sese aliter atque aliter mouent, & explicant:
non autem, quod periodus motuum, & explicationum
istarum, varietasque agentium, proinde
reactioni patientium, sit tribuenda. Perinde nimirum,
dum tepor excretus, oua ad pullum perducens:
neutrum enim repatitur reciprocè. Neque
enim spiritus vitalis in ouo, quicquam à tepore,
vt neque à spiritu vitali oui, vllatenus repatitur
tepor ille. Huc facit, quod ante probaui.
Nempe alterantia non agere per contrarietatem.
Non ergo patientia, se defendendo, pugnant;
nec reagunt, per contrarietatem. Falsum 12
est quoque axioma. Quod omne agens agat necessariò
in instanti: quodque eius actio retardetur
duntaxat, per resistentiam & reactionem
patientis. Quoniam seminibus singulis, essentialiter
inclusa est durationum & dispositionum
sua atque certa periodus. Fluxit enim falsitas il- 13
lius axiomatis, quod Scholæ, per Aristotelem
delusæ, ignem putarunt comparandum cæteris
agentibus: quem cum cernerent alicubi ferè
momentaneum; idem credidere, ad alia agentia,
pariter retorquendum. Cuius occasione,
nunc de agentibus anomalis & heteroclitis dicendum.
Manifestum est imprimis, ignem nil 14
prorsus pati, aut tolerare, per reactionem cremabilis
obiecti. Pusillus enim ignis alioqui sufficeret
cremando toti vniuerso, si cremabilia
esset. Quod non fieret, si res cremabilis vel tantillum
reageret. Equidem nil patitur amnis, si
eidem baculus innatauerit, & minus adhuc patitur
ignis, si Saguntum cremet, vel accendatur
puluis pyrius. In natura quoque nullum seminale
initium patitur à materia, in quam operatur.
Quia eandem disponit absque reactione,
pro vt in negatis contrariis incepit elucescere.
Porrò vt magis cernatur falsitas præfati axiomatis,
nota quod semina singula suas habeant
periodos, stataque à creatore momenta, quibus
cursum ad maturitatem prouehant. Cuniculi 15
enim, canes, volucres, homines, equi, elephanti
statutis terminis suos intus fœtus fouent, perficiunt,
& pariunt. Non quidem, quod seminalis
materia in homine crudior, frigidior, rebelliorque
sit, semine felis. Ast Deus terminos singulorum,
pro sui beneplacito disposuit, cuius rationem
inquirere, non est iudicij humani. Si
enim dispositio materiæ seminalis diuturnioris
sit operæ, id non ob eius renitentiam, vel robur
reluctans, vt neque ex agentis debilitate,
lassatione, fessa, aut passionum perturbatione
prouenit. Siquidem omne agens in natura, operatur
absque labore & passione; Ideoque & sine
cessatione, requie, intermittentia, & molestia.
Cum nimirum fiant singula ob fermenti
communicationem, & determinationem destinationis.
Purè namque operantur singula per
reflexionem suæ destinationis, ad destinantem
voluntatem sui creatoris. Sic nempe Christia- 16
nis philosophandum erit. In motu autem locali:
viribus

viribus motricibus, adeoque & in exercitio Ma-
theseos, axiomata Aristotelis inseruiunt qui-
dem, quæ violento Scholæ imperio, atque im-
portunè, in naturam introduxere. Nam si lig-
num madidum non tam obedienter combura-
tur, atque siccum. Id proin non fit ligni rea-
ctione, aut cum passione ignis. Non enim etsi
lignum cessaret ab omni combustione, propte-
rea ignis plus à ligno pateretur, quàm ab auro
non cremabili. Imò si in ligno madido, vt tali, es-
set quædam renitentia operatiua, scilicet reactio-
nis: certè aqua quoque diutius, & fortius resiste-
17 ret igni quàm resina ligni, vel carbonis. At con-
sequens est falsum. Nam aqua citissimè atque
omnium prima euolat è ligno madido, Ante-
quam ignis resinam ligni accendat. Tarditas ita-
que in ligno madido, non arguit materiæ rea-
ctionem, vel robur patientis ligni. Sed ignis suas
sequitur destinationum leges, quibus volatiliora
primum, ac dein ex ordine, minus fugacia sepa-
rat. Sic enim etsi ignis subdatur resinæ madidæ,
quæ per se alioquin eodem igne mox flagrauis-
set; attamen propter prædictas leges patienter
exspectat ignis torturam, & aquæ illius discel-
sum, ferrum quoque, positum inter stipulam &
ignem, impedit quidem conflagrationem stipu-
18 læ. At non proin vlla est ferri reactio in ignem,
aut passio ignis à ferro. Quod sanè non satis fuit
à Scholis indagatum. Nam quanquam hæc il-
larum axiomata locum habeant in actionibus
corporalibus, quibus agens, de necessitate, fo-
uet, & tangit suum obiectum, atque hactenus
suam eidem inspirat vim: Attamen id prorsus
est impertinens in Agentibus, (quæ in supposita,
loco eminus seposita, agunt. Siquidem præter
cœlorum actiones (quæ influentia irradiatione,
& motu feruntur citra attactum agentis: sed solo
Blas virtutum suarum, dispergunt seminaria)
19 sublunaria non sunt propriè Blas priuata. Quip-
pè odores fermentales, maximè actiuos, atque
seminales effectus producunt, & obiectum sui
suffitu, in naturâ transmutant, atque trahunt post
se in chirotecam. Pariter & concurrit in natu-
ram actio radialis: Vngula enim Alcis sic tactu
suo, cor & caput à casu præseruare dicitur. Non
tamen in digito sedes mali, vt neque iter de ter-
mino ad terminum. Nec vngula, ideo robore
minuitur agendo: quin potius confirmatur, vt
& magnes alloquio ferri confortatur. In signum
liquidum, quod Agens nequicquam à reactione
patiatur in actionibus seminalibus, aut radiali-
bus, & per consequens nec patiens proinde rea-
gat. Periapta itaque, siue amuleta Blas habent,
quo sibi parere obiecta cogunt, cœlorum in-
star, agunque in suum duntaxat, & non in alie-
num viciniusque obiectum. Citraque omne
corporale effluuium, motum, passionem, aut de-
bilitationem, sua depromunt merita. Scio qui-
dem hæc Scholas non ferre: sed referre hos ef-
fectus, in vapores ab vtero, vel minimo pedis
digito elatos, vtpote qui fæculentæ Mineruæ lu-
20 to sese demersere. Sed si virgo hysterica perfe-
ctè omnia cernat, saltem vno latere, vel altera
tantùm medietate, cumque quam premit digi-
tis, tantùm dimidiam cernat, vtut voluat occulos,
& caput. Plures (inquam) in turbam collectos vi-
deat, sed tantum ad zonam vsque vel semilate-
res. An fortè tum erunt vapores dimidiati, in-
tegra apparente nihilominus pupilla? Multa, in-
quam, hi vapores simul permittant cernere, at-
que discernere: singula autem altera tantùm me-
dietate sui? At neglectum fuit in Scholis incor- 21
porale Blas regiminis, agens citra effluuium cor-
porale, prout Luna mare tumefacit. In suffoca-
tione enim vterina, queruntur quandiu loque-
læ sunt compotes, tensionis intercostalium, stri-
ctamque costis zonam cinctam arbitrantur, vel
baculum ab inferis, ad guttur exporrectum, &c.
Attendite quæso mecum Scholæ, duplicem in 22
nobis vim motiuam, & ab trito vestro hoc axio-
mate declinate. Quod nimirum *eiusdem sit po-
testatis actio læsa qua sana exercetur* Siquidem in
nobis est Blas voluntarium, & ipsum Blas par-
tium (vt alibi de conuulsionibus) notare saltem
hoc loco. Si motus voluntarius sit naturalis, vo-
luntatem quoque nil pati à musculis à se motis,
imò nec à musculis moueri recusantibus. Nec
demum proin fit lassatio facultatis: at solius
corporis, siue organorum. Denique quod mus-
culis per Blas importunum partium motis, non
fit lassatio partium, licet dolor sit intensus, las-
sationemque sui non sentiant: eò quod motus
conuulsiui, à Blas partium exciti, fiant à facul-
tate dementante, & hactenus vix sentiantur.
Nec etiam arguit, quod humiditas in ligno, vel 23
interpositio carbonis, inter flammam, & in-
trinseci ligni resinam, retardent ignis actio-
nem, ne lignum sui voracitate celerius absu-
mat. Siquidem impedimenta non agunt pro- 24
priè, vt nec reagunt: sed purè, ac simpliciter pa-
tiuntur. Determinant quidem aliquatenus ipsam
ignis actionem, vel eandem secludunt, tanquam
interstitia incapacia, & nihil amplius. Igni nem-
pe proprium & geniale est, aquam, & leniora
difflabilia, primum in vapores absumere, ante-
quam oleosa cremando accendat. Tandem, post
oleosa, pingue quod in carbone fixius remansit,
consumere. Nec enim aqua reagit contra ig-
nem, aut patitur ignis. Nam siue aqua sit in
ligno, siue non, semper ignis vniuocè, & pro
instituto suæ naturæ agit liberè, & per modum,
quo præfatum axioma falsitatis conuincit. Auri
rum quoque, Talcum, marmor, &c. non aguor in
ignem, quanquam non absumantur ab igne. Ob-
stat nempe horum manifesta incapacitas, prop-
ter quam ignis non agit in illa per ordinariam
conflagrationem. Siquidem ignis intendit illa
corpora in se opaca illuminare, sicut fiant quo-
dammodò pellucida, quod tandem incandescen-
do consequitur. Nititur quippe ignis sua for-
ma, cuncta penetrare. Quod dum inflammabi-
lia non sustinent, absque sui ruina: ideo creman-
do inflammantur, consumtaque recedunt. Nec
etiam prætendit ignis, lapides & metalla illu-
strare in momento, iuxta alioqui præfatum axio-
ma: sed ignis in sua agendi natura se accom-
modat, iuxta determinationem cuiusque obie-
cti. Adeoque perpetuò verum est, quod vnum-
quodque agens naturale agat, & recipiatur, per
modum sui recipientis obiecti. Actio ergo pri-
maria ignis, est producere in obiecto suo ignem
sibi similem. In quo, quædam conflagrant sub
ignis intentione. Alia verò perstant, exspe-
ctantque vltimum ignis intentum. Adeo vt si
quædam non sint cremabilia; saltem ignita agit
in illa, quantum potest, vt reddat ignita. Similiter
& lumen nil patitur quicquam, etsi à Sole emi-
nus, vnico instanti vibret terram, vel, etsi non
transmittatur, per medium opacum impediens.
Nil equidem lumen patitur à corpore opaco,

S siue

siue transiuerit illud, siue non. Semper enim
suum intentum assequitur, quod est illuminare,
siue impedimentum interim intercurrerit, siue
non. Resistentia enim, siue renitentia obiecto-
rum impedimentorum, non se habent per mo-
dum reactionis, (quippe agentia nil repatiun-
tur) sed meræ sunt incapacitatis. Itaque siue
fixa illumineotur tantùm ab igne, & penetren-
tur à lumine, siue non, est illis agentibus pla-
nè indifferens, & per accidens. Perinde enim
hæc se habent, vt fermentum farinæ, respectu
pulueris vitri. Nil namque fermentum paritur,
tametsi incapacitas vitri obstet, quò minus fer-
mentum agat. Nam saltem nulla est reactio, vbi
nulla est actio. Hæc super negatiuum reactio-
nis, luctæ, odij, bellique, inter agens & patiens:
qualem nimirum solam actionem Scholæ ag-
nouerunt. Addam & alia noua. Dixi libro de
25 febribus, excrementum venenosum in febribus,
præcordiis includi, producens sopores, deli-
ria, &c. ergo virus anodynum est, & amens. In
caducis pariter esse venenum insensiriuum, &
Amens, pro spatio affligens, in præcordiis sta-
bulatum. In amentiis hypochondriacis, vene-
num furiosum, vel cum ioco delirans. In ver-
tigine, virus rotans. In Apoplexia, tollens sen-
26 sum & motum. In syncope tandem venenum
anodynum, dispersiuum spirituum. Hincque
tollens statim sensum & motum. At cum Scho-
læ se non supra rus extendant, cogitarunt ho-
rum morborum materias occasionales esse ma-
teriam morborum ex qua, illamque deferri per
venas & arterias, infernè sursum ad cerebrum.
Quod tamen alibi refutaui, ad expositionem
Aphorismi: *Si in continua febri, post flauas vri-
nas, confestim aquosa superuenerint, futura de-
signant deliria; ob raptam* (vt volt Galenus)
bilem in cerebrum. Alibi verò Scholæ, dum no-
tarent ab hesterna crapula, mane vertigines
obortas, maluerunt per anonymos tubos, &
gulam, rectà è stomacho, in cerebrum deferri
morborum materiam, specie vaporum. Adeo-
que atram bilem, iuxta Hippocratem, defer-
ri, nunc in corpus cerebri, & parere Epilep-
siam: aliàs verò in animam ipsam, & tunc fa-
cere passionem Amentiæ hypochondriacæ. Id-
que per incertos ductus, ductores, & ad in-
27 certos scopos, siue obiecta. At cum vnicus hu-
mor melancholius tantis malis impar esset, hæ-
sitatum deinceps fuit in Scholis (non quidem,
in stabilito humorum iam antiquitus quater-
natio) in humorum malitia, adhuc non explora-
ta: sed indiscreta. Etenim ob viarum angustiis,
& identitatibus, tantæ varietati non satisfa-
cientibus, premerentur, ad fumos & vapores
confugerunt, vt vnius atræ bilis varij fumi in si-
nus cerebri penetrarent, variasq; atrocitates mo-
uerent, Tutoque credulis tyronibus has præte-
xerunt nænias: securi, nunquam ad designatio-
nem, & conspectum fumorum istorum, se com-
pulsum iri. Interim commiseratione dignæ
Scholæ, in tanta hactenus veritatis indagandæ
ignauia, ad tam miseras angustias compulsæ: at
sanè commiseratione ægri digniores, qui tales
auxiliatores, magno ære conductos, in vitæ suæ
perniciem passi sunt. Quia tales patientes, ta-
libus agentibus inferiores & miseriores sump-
28 to. Neglexerunt itaque Scholæ, materiam tam
diuersorum venenorum, capiti, & vitæ insi-
diantum. Applicationem autem illius materiæ,
ad vitam, vt nempe morbifica occasionalis ex-
citaret morbificam agentem: & immediatam
adeoque totam huius historiæ mentionem, non
minus quàm considerationem, incautæ transtu-
lerunt. Pariter quoque posthabuerunt ideo, mo-
dum fiendi morbi, deferendæque actiuitatis vi-
rulentæ, ad obiectum vitale. Quia videlicet sen-
tinam, vnde venena illa deducerentur, ignora-
runt penitùs, & tanquam rem prorsus inaudi-
tam, præterierunt. Quia neglexerant actionem
propriam regiminis œconomiæ humanæ. Ci-
tra quam tamen cognitionem, nil planè eo-
rum, quæ intus in nobis obueniunt, sciri potest.
Sola enim actio agentis in patiens, fuit cognita
in Scholis, quam scilicet voluerunt circumuen-
tione quadam, cum lucta & reactione patientis,
cumque debilitatione, & repassione, agentis,
fieri. Sed est actio quædam à priore, longè di- 29
uersa, cuius nunquam meminere Anteriores,
quam voco actionem regiminis. Quæ scilicet,
non solum fit sine reactionis suspicione: sed
etiam absque contactu corporeo, habetque ideo
suppositum distans, atque sepositum. Magneti-
ca & sympathetica dicitur, à modernis Scholis
derisa, vbi inter obiecta loco distantia consi-
stit: sed vbi in nostro circumscribitur corpo-
re, ad differentiam magnetismi, actionem me-
ri regiminis dico. In qua, Agens disponit de
proprio patiente, siue obiecto suæ sphæræ, tan-
quam de cliente iuris hæreditarij, iuxta inna-
tam sibi legum ordinationem, ex symbolo sub-
iectam. Agens nimirum tutor hic, & patiens,
minorennis esto. Estque consimilis in vniuerso
actio astrorum, tam in se inuicem, quàm in
sublunaria. Quæ cum citra controuersiam ibi
sit influentialis, in sublunaribus tamen fuit sus-
pecta immeritò, adeoque hactenus ieiuna, & ne-
glecta. Non est autem actio, quam per consen- 30
sum partium, siue per conspirationem officio-
rum, atque necessitatum, agnouere Scholæ; præ-
sens nostra actio regiminis. Siquidem regimen,
non petit consensum. Est ergo imprimis nomen
fallax, & ideo vel laruam continet, vel præter im-
posturam, fabulam, id est, nihil continet. Nam in
seipsa, volunt hunc consensum excitari, peti, &
retorqueri, per fumos, canales, ductus, vel fibras:
quæ vt in natura non sunt, nec requiruntur; ita
quoque cum actione regiminis, nil habent com-
mune. Scholæ enim nusquam admittunt agen-
tis actionem, nisi medio, velut catena, patienti 31
applicetur continuato canali. Negant inquam
continuationem virtutis, per identitatem medij,
distentam, nisi quodam tubo, ad proprium ob-
iectum patiens deferatur. Ac præcipuè in cor-
pore humano, absque viarum communicatione
nil fieri decernunt. Hæcque fuit illis reuulsio-
num, ac deriuationum continuata, ridicula ta-
men necessitas. In corpore humano equidem, 32
hac inductione, exculta est Anatome, quasi mor-
borum omnium indicatrix indubia, & sanatrix.
Hactenus namque in ea, tantoperè est insuda-
tum, vt verum Medicum (Galeni sui oblitæ
Scholæ metiantur, qui in cadauerum sordibus
plurimum digitauerit, quique ea, quæ ab Ante-
rioribus hac in parte, in superstitionem vsque
euulgata exstant, propria compererit nouacula.
Tantæque curiositatis superfluæ error, ac insa-
næ doctrinæ fastus, ab ignorantia Scholarum
laudatus, per vertiginis spiritus, & scotomiæ
Authorem, introductus censendus est. Quippè
cui

cui gratum est, quocumque titulo, tempus in-
33 frugiferè perdamus. Sufficiebat namque pro
Anatome, situm,colligationem & vsus partium
nouisse: non autem tota vita cadauerum lanie-
nam, ad minimæ venæ ductus inueniendos,
exercuisse. Siquidem ad inanem, & sordidam
iactantiam spectant, in qua pretiosissimum vi-
34 tæ studium infrugiferè consumitur. Nam reue-
ra cognitio, & philosophica præparatio simpli-
cium, totam totius hominis vitam propemo-
dum sibi requirunt. Enimverò cum vnus mus-
culorum moueri deberet, quiescente interim
35 altero, statuit rerum summus Arbiter, organo-
rum alteritates, adeò vt mandatum nostræ vo-
luntatis, per deputatos dumtaxat neruos, mus-
culis denunciaretur, per musculos autem, & os-
sa, exsecutioni demandaretur. Hinc Scholæ au-
tumarunt, omnes proinde actiones nostras, non
nisi concatenato filo organorum, per sequestra-
tas atque diremptas membrorum eminus fami-
lias fieri. Nec attenderunt, quod insecta, vnico
liquore,per longum sui distentu, officia expleat
promiscua venarum, arteriarum, neruorum, &
viscerum. Sic vt musca, abscisso adhuc auolet
capite, caputque crabronis (quem ceruum vo-
lantem indigetant) cornuti abscissum sextiduo
post, viuere & moueri viderim. Non igitur ex
necessitate potestatum atque organorum varie-
tates dependent: at solum, quia conditor sibi
complacuit, per organorum cæcam atque mu-
tuam dependentiam, quædam munia, & fines
distinguere, in perfectioribus animalibus. In-
terim non propter hanc membrorum depen-
dentiam, atque vicissitudinem reciprocam, ces-
36 sat in homine actio regiminis: quam in inse-
cta iam accusaui: Verum in eiusdem œcono-
mia, non pauca administrantur, citra omnem
canalium deferentium connexionem. Quod
quia stetit ambiguum, ideo maximam vitæ &
studiorum gloriam, Anatomiæ consignarunt,
Scholæ. Atque vbi syndesmum incognitum ip-
sis esset, ad cæcos ideo statim halitus ascen-
dentes, vel procumbentes sine ordine humo-
res cum stupore rei insolitæ, ad sacram igno-
rantiæ Anchoram confugerunt. Quandoqui-
dem postquam præfocatos ex vtero, syncopi-
zatos,vel epilepticis insultibus, vel tremoribus
cardiacis exstinctos, ad libidinem dissecuissent
nullumque vitæ prædonem in viis inuenissent,
cui homicidii reatus imputaretur, ad cæcos
vapores, tetrosque halitus in Cor & Caput de-
latos, se retulerunt. Vt saltem tunc, nullo via-
rum continuato commercio, vapores illos fu-
nestos, quaqua versus ferri, admittere debue-
37 runt. Admitto lubens actiones corporales, qua
calor sibi admotum deinceps calefacit, & viam
qua ructus è stomacho, per gulam,in guttur ac
nares ascendit, excrementa demum suis glis-
cunt conductibus, & à quibus exorbitare, vel
titubare, luctuosum: Spiritus vitales quoque,
ordinariò suorum viscerum vassallis canalibus,
in corpus dispergi. Amens sim,nisi hæc fatear.
Admitto denique actionem, qua viscerum fer-
menta, in culinas digestionum, certis velut ra-
diis defluunt, nec obliquo feruntur motu. Sed
38 non prætereo tertiam, quæ influentialis, siue
regiminis dicitur, in humano corpore. Quæ
quamuis non extra corpus vagetur ordinariò;
est tamen abstracta, à colligante medio. Etenim
nec agit solo radio directo, ac Solari: sed etiam

altero, insensibiliter nempe penetrante totam
partium compaginem, perque modum Lunæ,
quicquid obliquè etiam adspicit, id afficiat, pro
vt iam ante, in nostris meteoris nouis. Hæc est
inquam actio regiminis, siue dependentiæ, qua-
qua versus radians, penetransque, absque col-
ligationis lenocinio: attamen non nisi ad obie-
ctum proprium. Nota hîc, quod alibi dixi bar-
bam à testibus generari in viro, quem ab ca-
strato distinguunt. Præter hanc enim regimi-
nis actionem, duas adhuc naturales, sed por- 39
tentosas agnosco. Est ergò tertia actio Spiri-
tibus incorporeis propria: qui non requirunt
ad agendum, radium directum, nec aspectum
obiecti, nec eiusdem propinquitatem, disposi-
tionem, aut colligantiam: sed agunt solo nutu
potestatiuo (carent nempe extremitatibus, qui-
bus tangant tam corpora quæ mouere præten-
dunt, quàm etiam ipsa media, quibus corpora
moueant) longè vi influentiali efficaciore. Ap-
propinquat actio ista, qua illi anima arbitrium
suum, siue nutum, significat suis organis, qui-
bus alligatur. *Minuisti enim Domine hominem
paulò minus ab Angelis*, per corporis obligatio-
nem: alioqui dignior est ille, quem maioris æ-
stimando non deciperis. Incarnatus es propter
hominum redemptionem i non propter Ange-
lorum. Est & actio quædam mendax, nefarius
spiritibus vsualis: præstigiatoria scilicet, & ef- 40
fascinans. Quæ, licet veram in se contineat
actionem: non tamen edit verum effectum.
Sed visum dementat effascinator, dum vni, quæ
non sunt, vel quæ non alteri, aut non pariter
apparent eadem. Dementat oculos, vt falsa sibi
repræsentent, & nutu ludificat suo. Perinde fe-
rè, vt in febribus naturaliter deliria obiiciun-
tur, quæ non sunt coram oculis, videturque
sæpè etiam extra delirium, febrilis materia de-
ferri per spinam dorsi, ad loca affecta. Impostu-
ræ enim sunt, ex contagio spiritus influi, par-
ticipatio labis, nocturæ alienæ dispersio: non
autem corporalium vaporum diapnœa. Regi-
men est, qua vna pars paret alteri. In Arthriti-
de id clarè elucet. Quippe præcedit quædam
stomachi indispositio, cum febricula, antequam
vllum signum in artubus elucescat. Sic in Syn-
cope, morte repentina, Epilepsia, vertigine,
Apoplexia, &c. scena peragitur circa orificium
stomachi, vt hactenus nomen cordis meruerit,
& remediis stomachicis repentè oblatis, ple-
rumque restituantur. Adeoque præstigiorum
instar, alibi fiunt, & alio deferri videntur. Quic-
quid nempe de vaporibus è stomacho & vtero
elatis scribitur tenebras effascinantes, tam circa
materiam, viarum ductus, & media, quam ipsum
vitæ regimen suffundunt. Alioqui sunt veræ
actiones & veri effectus. Prout alibi tractatu de
Catarrhis distinxi. Paradoxum actionis regi-
minis altius nunc inquirendum. Enimverò im-
primis,quod ira, metus, atque alia animi pathe-
mata, nedum arteriis atque neruis, delatum spi-
ritum, ipso ictu oculi celerius diuersimodè affe-
ctent, vt genua labescant, appetitus pereat,
fleat come, vox hæreat, spumet saliua, sudores,
aliaque excrementa ipsa, perturbationum pro-
cella contaminent, vulgo id peruorum est. Iu- 41
mentum enim vngulæ fragmenta dat, quæ
frixa & sumpta, sanant dysenteriam: sed si be-
stia lasciuiat, tunc eius vngula est dysentericis
lethalis. Saliua canis, vulnera lambendo curat:

S 2 si rabie

si rabie verò sit corruptus, lethale amentiæ
suæ venenum in alias species, imò in genera,
propagat. Habemus exempla domestica. Eu-
nuchi sunt imberbes, strictioris colli, genubus
intrò retortis, &c. Ergò saltem barba, à matu-
ris testibus efficienter dependet. Imò totus cor-
poris habitus, animæque propensiones, in ca-
stratis, differunt ab integris indiuiduis. Quod
in boue, tauro, capone & gallo est euidens, &
quotidianum. Attamen testes, non in cutem
menti, in plumas galli, vel in cornua tauri, vt
neque in animositatem, aut crines, suos habent
canales, fibras, satellitia, vaporesue. Sed est te-
stium insensilis, velut alter Lunæ influxus, vel
ab Iosante, ante pubertatem incipiens, sub pu-
bertate quoque vocem mutans. Est ergò testium
actio regiminis, non secus atque Luna medul-
las impraegnat. Sic cerebrum præest accretio-
43 ni, quod luxatio vertebrarum in gibbosis, aut
ossium exarthrosis, sat indicauit. Quod etiam
in vtero non segniùs occurrit, propter solum
vterum, est mulier id quod est: barba caret, &
licet humidiore habitu celerius tamen pubescit.
Alias perturbationes & animositates patitur,
aliamq; carnem, & cruorem à viro diuersum, fa-
cit. Adeoque vt & vteri ergo, sexus deuotionem
sibi quadam prerogatiua assumat. Rector harum
actionum sedet in vtero, qui concussus, vel orbi-
ta sua turbatus, morbos vniuersum omnes, est
producendo. Ideoque Icterus, Apoplexia, stran-
gulans asthma, &c. non sunt à retentis: Ast à
sublimiore monarchatu originem trahunt. Et-
enim non raro, vnicum in pede, guttureue, ten-
dinem stringit vterus, vel gulam totam planè
comprimit, tanquam si morbus topicus esset,
cum interim nulla exhalatio ad istum neruum,
vel locum mittatur, dirigatur, vel recipiatur.
Solo enim aspectu pulmonem contrahit, vt
anhelitu in totum priuet. Nugæ sunt, quæ de
vapore nociuo huc feruntur. Quippè qui pro-
pinquius intestina, stomachum, & diaphragma
conuelleret, quam ad pulmonem solum perue-
niret. Alibi quoque guttur, ad menti altitudi-
nem surgit, seditque iterum, nec est vaporum
ista merces. Sed dominium, regimen, adspe-
ctus, influxusque, & præceptum vteri, sic ha-
bet. Partem enim, quam volt afficit, & totum
quandoque perimit: quia subest. Quamdiu
enim à perturbationibus animæ non quatitur,
recto stat pede, imò dormitat vterus: At semel
à perturbationibus impetitus, de cætero suas
parit exundationes per totum corpus, & sub-
44 inde in mortem durabiles. Quoniam si vterus,
sua monarchia, totá mulierem à viro distinguat,
sitque illius distinctionis promiscuus parens,
non mirum quoque, eodem regimine omnes,
etiam remotissimas partes, non secus atque
propinquas, exagitare, vbi volet potest. Cer-
45 tumque est penitus scrutanti, operationes ani-
mæ sensitiuæ, consimilis ordinis, & progres-
suum in operando, vt si vterus spiritali regimi-
ne feriat sanitatem, pari priuilegio, hoc esse
indultum animæ, agendo in vterum. Nam si
prægnans, citata desiderio (vt alibi reperi) ce-
rasum aspiciat, frontemque sibi attigerit: fœ-
tus confestim cerasum suscipit. Non quidem
nudam cerasi maculam: sed cerasum, quod vi-
ridescit, albescit, flauescit, & rutilo colore ru-
bescit quotannis, vna cum fructibus arboreis.
Imò quod longè est mirabilius. Quod enim in
Brabantia fœtui accidit, id longè præcocius ei-
dem in Hispania accidit, vbi scilicet cerasa ci-
tius proueniunt. Ergo cogitatio petit recta via
fœtum: non sanè per fibrarum, aut rectorum
radiorum directiones, ductumque pronitatis;
procliuitatis, vt neque per consensum cerebri
& vteri: sed sola reciproca actione regiminis.
Cæterum si non adest fœtus, non proinde ces-
sant ideæ imaginationis depingi in parietibus
vteri. Quæ cum sint vtero exoticæ, is facilè fu-
rit, impatiens exoticarum tabularum. Est ergo
via peruia, ab anima sensitiua, in vterum, & vi-
cissim. Quod Hippocrates primus annotauit.
Nempe totum corpus exspirabile, & conspira-
bile esse. Vndè fit, quod vterina quædam symp-
tomata, ab incantamentis vix discernantur. Sic
namque pulmonis tunicam tam arctè stringit,
vt nil aëris prorsus transmittat in thoracem.
Nulla hic vaporis communicatio, via, accessus,
scopus, aut modus, multoque minus Catar-
rhis ac parte est affinitas, cum absque mate-
riali affluxu, vel effluxu, incipiat, & termine-
tur. Sola est igitur actio regiminis, qua furens 46
vterus cuncta exagitat. Non autem colligatio,
vicinitas, pronitas, aut consensus; sed potesta-
tis monarchalis superioritas, & partium depen-
dentia vitalis, spectanda sunt. Agunt enim par-
tes rectrices, potestate absoluta, non locorum
vicinitati aut supinitatibus obligata, quolibet
corporis situ, æquè truculenter. Et quod lon-
gè angustius est, absque mediorum inquinatio-
ne, ad terminum, siue scopum, illibata per-
tingit vis rectrix. Viuit sæpè vterus, tumultua-
turque à morte muliebri, quam intolit. Adeo-
que Monarchia singulari potitur, quam dua-
litas explicat; nec corpori obedit, cui tum le-
ges præscribit. Neque enim aliàs, quàm à per-
turbationibus animæ, violenter succutitur.
Quocircà præter sensationes odoratus, gustus,
& tactus singulares, pollet & quodam brutali
intellectu, vnde furit, fremitque, si cuncta suis
non responderint arbitriis. Furit, inquam, sur-
sum, deorsum, antè, pòst, vel ad latera se torquen-
do, indicibili doloris cruciatu. Quamdiu autem
is furor suo coërcetur hospitio, dolores locales
quidem excitat. Partes enim quas eminus arri-
pit, vel aspicit, velut crampo stringit & strangu-
lat, non aliàs quàm furore in illas concitatus.
Memini, me quondam strangulatas ab vtero vi-
disse, quorum cadauera liuebant, nigricantia iis
partibus, quibus doluerant ante mortem. Neque
etiam profluuia profundit, nisi inordinata
amentia venas suas panderet, ad euertendum in-
sontem vitæ thesaurum. Sic neque neruos &
musculos contrahit, artus claudos efficit, tendi-
nes dislocat, musculos resoluit, & membranas
crispat, corrugatque, nisi sola regiminis actione,
& nisi furore agitatus, dualitatem cum vita mu-
liebri custodiret, alioquin, vnumquodque quam-
diu vnitatem seruat, permanere in esse deside-
rat. Cum ergo furor extra vterum agit, syncopes,
Apoplexias, strangulatus, tremores cordis, mor-
temque repentinam pro suo penè lubitu causat.
Ac furor solius vteri, minus malum. Ast cum in
animam sensitiuam (cùm qua ipsi symbolum
esse ostendi) transuolat, veram sui furoris ma-
niam, ex hypochondrio transfundit. In iuuen-
colis primum minore voluptate turgidis, men-
strua detinet, supprimit, decolorat, & inordina-
ta parit. Tum demum paralyses, spasmos, pal-
pitationes,

pitationes, tremores & syncopes profert, neruos contrahit. Quæ per Coralli tincturam volatilem, oleum succini, salem Chalybis, & hia similia indies sano. Mitiora eadem Narcoticis obediunt. Atrociora quoque, maiora Chymiæ arcana requirunt. Quæ de regimine testium, & vteri iam dixi, non segniori priuilegio competere stomacho, tractatu de Catarrhis, itemque de Duumuiratu, multis demonstraui argumentis, nec ascendere fumos, vt neque vapores è stomacho, ad caput: adeoque impossibilem hac in parte fabulam doceri in Scholis. Tractatu idem de febribus, & alibi, ostendi, quo fumo ebrietas fiat: quaque via, in sinus anteriores cerebri deferantur fumi. Docebo nunc modum fiendi in Apopleaia, caduco, sopore, &c. vt cum per colligatam appotheeatum catenam negauerim fieri; saltem subaudiantur actioni regiminis subesse. Quorsum repetendum, quod

47 obiter anteà dixi. Nimirum à testibus barbam nasci, huiusque distinctionas, ætates, varietates & coloreainde pendere. Quod cum vulgo notum sit, saltem intelligi debere moneo, non fieri vaporem adductum particularium ministerio: sed vim considerandam, quæ lucis instar, rorum corpus, vel obiecta saltem sua, afficit & disponit, iuxta donum & finer sibi à Creatore seminaliter implantatos. Diradiat ergo à testibus, vis quædam per corpus, in Archeum, adeoque & in animam sensitiuam, cum fœmineum sexum deuotione naturali commendet Ecclesia.

48 Cur ergo barba in mento, & non in fronte, aut alibi succrescat? cum sit testium vniuersale istud luminis effluuium per totum? Res hæc occultissimam Philosophiæ radicem gerit, Tractatu de mortis introitu in hominem demonstratam. Nam sciendum est, animas agere in suum corpus, potestate vitalis sui cuiusdam luminis, quod cum sit per vitam (in qua præsens vbique est ipsa anima) quoquo versus extentum, anima depingit in illo sui lumine, sui conceptus & mandati ideas, vt deinceps per spiritus administros, executioni demandentur in organa. At lumina illa animata, siue luminares animæ ipsæ, non directo conceptu à nobis comprehendi possunt, cum sint alterius & intelligibilis mundi, velut immediati clientes, quapropter Altissimus se Patrem Luminum vocat. Nihil enim sensus nobis deforis adportant, quod conceptum animæ depingat in phantasia. Quare tractatu de formis, hanc materiam pro mea exiguitate, in notitiæ tanti paradoxi attigi, quàm potui luculentissimè, alibi adhoc potentius ruminandam. Itaque ne repetitio tædium pariat, sufficit hic obiter dixisse, animas & formas substantiales, prout item & substantiam formalem (quam distinguo alibi à prioribus) esse quædam anonyma lumina, à Patre luminum immediatè condita. Potestatea idcirco ab animabus dependentes, & ministra quædam lumina satellitia, hactenus etiam luminosa esse. Ostendi idcirco per mathesin: ipsa lumina penetrare se inuicem, reseruatæ tamen priorum luminum essentiam atque proprietates. In rebus verò inferioribus, quibus formæ inhabitant, & potestatea formales, has suom habere lumen actualiter, vel à nostro Archeo excitabile, non secus atque in ouo potestas seminis actuatur per fotum. Inest ergo radicibus pilorum, in mento, potestas accretionis, durationis, aliarumque dispositionum, quarum rectria vis mascula, viuis licèt testis. Quæ sanè testium potestas, licèt absoluta, non tamen nisi diuersimodè in locis recipitur, pro modo scilicet & capacitate cuiuslibet recipientis. Quantum autem conducit hæc speculatio, pro re medica, transsumam potestatea venenosas, in locum vitalium. Quippe non sunt minus luminares, quàm quæ salubrea alioqui, si à formis suis venena immediatè profluant. Sunt enim dona vel externorum simplicium primæ creationis, vel demum deinceps in nobis errore viuendi genita. Eodem priuilegio, & potestates naturalea (puta vteri, stomachi, testium, &c.) patrium, radiant sua lumina per totum, ac penetrant lumen Archei, Actione etiam regiminis, à suo lumine pendentis: vnde scilicet, hic confortatur, infirmatur, alienatur, diruitur, imò perit. Venena ergo in præcordiis, vel alibi nata, agunt vi potestatum suarum formalium, & luminosarum, iuxta ideam dotalem sibi impressam, efficiuntque lumen vitale animæ sensitiuæ, Archeo, adeoque partibus insitum, atque penetrant se mutuò, radicali vnione, idque vel contagio veneni permanente, & transplantante innatum partium, formale, atque vitale lumen: vel tantum pro exiguo spatio, vt in caducis: cum libertate redeundi vel non, iuxta radicis suæ exigentiam. Ergo caput nedum præsidet organis inferis; sed etiam hæc præsident vicissim capiti, quod manifesto alibi exemplo per suspendium declaraui. Siquidem medulla spinalis, cincta in medio vertebratum, stringi per funem nequit, vt transitum spiritui metori anhelitua deneget. Pereunt tamen eodem instanti memoria, intellectus, sensus & motus, propter arteriarum gutturalium occlusionem, etiam ante omnimodam aëria præclusionem. Vndè sat liquet, lumen aliquod intellectuale manare continuò ab inferis ad caput, cuius interceptione, statim in suspendio, & submersione, quanquam cerebrum, medulla spinalis, ac nerui non lædantur, perit tamen omnis animæ virtus, potestas, ac lumen. Vt & in delirio febrili ab inferis suscitato, petit discursus rationis. Est itaque reciprocum regimen inferiorum. Fateor lubens, & ab inferis, Scotomias, Vertigines, Surditates, Apoplexias, 49
Epilepsias, cæteraque id genus mala, oriri: non tamen per vapores ad caput delatos; Et enim si per œsophagum adscenderent, saltem non nisi aquam stillatitiam, & insipidam darent. Ostendi autem alibi, ne aqueos quidem halitus ferri posse ad planum cerebri, multòque minus, in eisdem sinus. Vana ergo vaporum, in prælatis morbis, culpa ac reatus esto, Deinde, neque vapores feruntur è stomacho, ad cor, ac caput, per arterias, & neruos, os stomachi cingentes. Cum ipsæ Scholæ fateantur, neruorum officium non esse, trahere ab extetis. Arterias quidem trahere aërem volunt, ad cordis refrigerium, & fuliginum expressionem. Quorum neutrum verum esse ostendi. At saltem non ista hic locum habet, in arteriis desinentibus in stomachum: cum nec è stomacho, nec ea abdomine aërem frigidum, non fuliginem pariter granatum, inspirare sperent vnquam, vt nec recentem. Imò neque demum, eò suas fuligines explodere conueniret, vbi multò nocentiorea essent stomacho, quàm detentæ

S 3 propriis

propriis sedibus. Nam os stomachi non sibi nomen gratis accepit, vt sit os cordis. Quia protentiora de stomacho indicia, signa vitæ, ac procellæ perturbationum horribiliores emergunt, quàm aliunde : ergo nec aër hauriendus erat è stomacho, multoque minus vapor, tot malorum fomes, & initium, per arterias, vel fuligines, in stomachum explodendæ. Id est : Non trahuntur vapores vertiginosi, epileptici, Apoplectici, &c. neque sponte adscendunt per arterias. Siquidem ad necessitates, & exigentias vsuum creator ineffabilis, omnes rerum scopos direxit. Tandem itaque, si præfatæ arundines, non trahant noxios & morbificos vapores; multò sanè minus stomachus mittet, vel explodet illos, per arterias, vel neruum. Cum citissimè aliàs se posset per ructum liberare. Neque enim stomachus follis est, vt inuitis canalibus sibi conceptos vapores noxios deferre debeat in arcam vitæ. Quinimò paucæ sunt stomacho venæ; hisque peregrinum est, quicquam è stomacho mendicare (vt suo probatum loco) quare vapores non feruntur per venas. Quorsum enim allicerent, & reciperent, quod præter naturæ est institutum? quomodo vapores insufflaret suos stomachus, in vasa angustissima, cruore replera, præsertim quæ non valent trahendo? Considero enim stomachum, non quidem per modum Galeni, vt sit saccus, vel ahenum ouidum conquendis cibis dicatum : sed viscus vitale, quod gustu pollet, olefacit,ferturque diuersis apetitibus, tanquam si animal esset : & subinde quædam ita adspernatur, vt homo sæpè mori mallet, quàm vnam buccellam inuito stomacho degluriat. Toti quidem stomachus inseruit necessariò, & vili famulitio etiam cacabi. Sed hactenus, cætera ipsi obteioperant diuersimodè, & nisi auscultent seriò, vapulant atrociter. Iuxta illud, *qui vestrum maximus fuerit, tanquam minimus esto.* Humili certè ministerio, stomachus occupatur sedulò : non est tamen stomachi proin vile famulitium non magis quàm Iudæorum Pontifici, Lanconem egisse : sed stomacho collatus, vitæ quidam personatus, cum augusta maiestate. Si neruus, arteria & vena stomacho inserta videantur : clientelæ nimirum, & retributionum potiùs signa, quibus se viscera stomacho obstricta fatentur, quàm quod illi sint addita in gubernaculum, malum & carbasa. Imò nec sanè velim hunc principatum ita stomacho deferri, qui ipsius membranæ totum comperat illius reipublicæ imperium. Ex Splene namque & stomacho vnicum facio connubium, & thorum vnum. In quo, Spleni vices mariti tribuo, primorum motuum, & stomacho, primi sensus. Est ergo stomachus, lienis, & lien stomachi complementum, sub vnico thoro amborum, est principatus vnius Duumuiratus. Non sat tamen admirabile vnquam, quid rerum Dominus in oodis Menyngibus, vtero, stomacho, pericardio, &c. in membranis inquam præuiderit, contemplari cesso : nisi quod in abiectis coram homine, consueuerit Deus, sua constituere mirabilia. Cuius nomen sanctificetur in æternum.

* *
*

DVVMVIRATVS.

1 *Somnus à potestate somnifera, & non à defectu est.*
2 *Opinio Scholarum de somno.*
3 *Oppugnatur opinio veterum.*
4 *Contradictiones.*
5 *Opiatorum quidditas.*
6 *A neruorum situ ostenditur impossibilitas Theseos.*
7 *Opiato stante intra stomachum, somnum aduenire.*
8 *Ab opij effectu.*
9 *Sulfur è vitriolo docetur.*
10 *Aliquot absurda, thesin Scholarum comitantia.*
11 *Subterfugium ridiculum.*
12 *Somnus quando fiat.*
13 *A crapula cur dolor capitis.*
14 *Dolor à contractura menyngum, absque vapore.*
15 *Thesis pro Duumuiratu.*
16 *Conclusio.*

POETA ethnicus, moraliter, imò 1
ceosu rustico, somnum vocat gelidæ mortis imaginem. Ast ego, cum sciam somnum potestatem naturalem, à stomachi principatu, in cerebrum dimissam, & vi Regiminis demandatam, vt traderetur in executionem, Christianus credo Deum, semper sanctificabilem, dum intenderet fabricare mulierem è costa, immisisse in Adam somnum. Non quidem tanquam ens priuatiuum : sed facultatem actualem, realem, ac merè positiuam. Ideoque potestatem dormiendi esse vitalem, necessariam, & deinceps naturalem. Non credam enim, Deum in homine fecisse, mortem eiusuè imaginem. Nec decebat mortis imaginem præcedere peccatum, mortisque occasionem. Equi-
dem Scholæ docent, somnum causari à vapori- 2
bus, è stomacho sublatis in Cerebrum, oppilantibus, siue intercipientibus meatus sensuum, motus loquelæ, iudicij, &c. Quæ sanè adhuc ado-
lescens, ridicula censui. Nam reuera, sic morbus 3
ante peccatum fuisset. Quia somnus morbus esset. Flatulenta nimirum, & vaporaria fuisset paralysis, & temporanea Amentia, in corpore tum adhuc impassibili, atque vita immortali. Turpe est itaque, adhuc doceri seriò in Scholis, Paganismi stoliditates, præsertim à Christianis, melius instructis. Imò Scholæ in præ-
posita sua Thesi errant. Nam dormientes sub
somno sese mouent, reuoluunt, deambulant non- 4
nulli, pulicis & cimicis ictus sentiunt dormiendo; sic vt inde expergiscantur : alij etiam loquuntur, atque appositè non rarò respondent. Tandem sicut Scholæ malè sibi consonant dum somnum, & insomnea Catarrhos, eadem radice, causis atque fiendi modo confundunt : Ita postquam Catarrhi delitamenta explosi, assignatas quoque somni causas, tanquam inanes fabulas reieci. Postremò, & Scholæ sibi manus inferunt, dum ab opiatis, rebus, (vt aiunt) frigidissimis, omnemque potius euaporationem cohibentibus (plus saltem quàm Coriandrum,
vapores pro Catarrhis fingitur cõpescere. &c.) 5
ea sui natura promptissimè, somnum, soporem,
imò

imò & necem, adferri docent : eóque celerius,
quò opiatum fuerit perfectioris frigoris io qua-
litate & quantitate. Adeoque quo plus sincerio-
ris opij fuerit sumptum, plusque intus frigefa-
ctum: eò copiosiores, magisque cnotinui vapores
à stomacho, (etiam clauso licet œsophagn) fer-
rentur in caput. At stupidum sanè commentum
est, quod somnus à frigore fieret. Nec intelligi-
bile, quomodo vnicum opij granum sat frigoris
in stomacho causet, sat que vaporis actualiter
frigidi in caput egeat? Quomodo item frigoris
erit, vapores ciere, potius quàm compescere? Sed
6 hæc per regulam falsi donata supponamus. Ac
vapores somniferos, à cibis sursum deferri? ner-
uos quoque sensuum atque motuum authores, his
vaporibus oppleri. At vtinam prius considerassent,
quod neruorum radices, siue primæ extre-
mitates, sint cerebro continuæ; & medullæ spi-
nali: qoodque alteræ neruorum extremitates, de-
sinant in musculos exteriores, vel in ipsa sen-
suum organa: atque adeò idcirco vapores som-
nolenti priùs deberent materialiter penetrare, &
planè imbibi, in Cerebri, & spinalis medullæ
substantiam, & vtramque obstruere, priusquam
quod somnum, sub Scholarum thesi, patrarent.
Et qua via huiusmodi vapores vergerent à sto-
macho, penetrarentque trans totam Cerebri sub-
stantiam, quo vsque ad ipsam neruorum penitis-
simam atque prorsus continuam radicem, Cere-
bro inseparabiliter connexam, pertingerent? De-
nique quomodo expergefactus, ad excitantis In-
bitum, solui atque liberari posset tam celeriter
ab istiusmodi impedimentis? quidve illos vapo-
res ibidem detineat per tot horas, absqoe sui
constrictiooe, siue condensatione in aquam, si-
quidem semel constrictis istis vaporibus, pate-
ret aditus spiritibus qui somnum statim excute-
rent? Quidve demum impediat, ne continuò no-
ui vapores, ad eadem neruorum principia con-
tendaot, ibidemque coagulati, pariant necessa-
rios Catharros quotidianos, & indubias paraly-
ses? Certè si Anatomicus, aut vir sanæ mentis
hæc semel rudiret saltem contempletur, debet
necessariò has ethnicorum fabulas cum stupore
admirari, præsertim quod nullam cum consti-
tutionis oostræ principiis coonexitatem ha-
beant. Contingit etiam quempiam multotiea
vnica nocte expergefieri, surgere, & rursus in-
dormire: adeóque fermè ad lubitum totidem
essent neruorum vnios noctia, imò vnius horæ
obstructiones. Transeo interim quod somnus
excitetur adhuc materialiter existente opiato
intra stomachum: pro vt inuita sæpius com-
monstrauit experientia. Ergo vel tantillus, salus-
que odor opij, deberet effumare in Cerebrum:
vel se ibidem detento, transmittere vicarios som-
7 nolentos vapores. Non enim prius. Quia ante-
qoam opium, sensum gustus vel odoratus, feri-
ret, opium in lingua, palato, oaribus, atque fau-
cibus perciperetur continuò, & ante somnum.
Quod non fit. Quin-etiam sulfur, vitrioli, sum-
mè soporiferum, fixum cum sit, vapores in capur
vibrare neqoit suos, vt neque vicarios à se di-
mittere sui compotes. Profectò suspicor, Græ-
cos somni authores, siue pergræcaros, dum se
ebrios, perciperent somno deditos, æstimasse,
omnem somnum noo aliundè deriuare: nec oi-
si à cibo & potu, ne quidem summo mane, dige-
stisque iam cibis amplius somnum obrepere
posse. Reperio quoque in Scholis, causas mate-
riales vertiginis, nequicquam à causis somni na-
turalis differre. Quæ cuncta alibi de Catharris,
probaui meras inscitias, insulsosque consensus,
indagandi ignauiâ, & subscribendi promptitudi-
ne ortos. Sed sodes, quænam vis tam frigida inest
opio, quæ me inoito, & satis calefacto, som-
num faciat? Si frigiditas vaporum: cur vina à 8
prandio somnum cient? An ergo frigidi & cali-
di est vnica identitas ad coociliandum somnum?
Cur ergo opio singulariter addicitur frigus? Cur
calida non æquè censentur narcotica, & dormiti-
ua? Cur lethalia papauera somno à Poëtis de-
cantata, ooo aliam præter frigus vim recordari
suasere? Cur amaricat opium? & amaror in Scho-
lis prædominans calidus censetur? Itaque alte-
rutrum eligant Scholæ, est necessum. Nempè.
Vel, quod frigus opij non sit excedens, & per
consequens opium somnum non faciat per fri-
gus; vel quod amaror sit fallax caloris indi-
cium in Scholis. Cur enim frigida portulaca,
pro suo tertio gradu, non est somnifera? Cur
manipulus portulacæ oon æquiualet binis opij
granis: cum opulentius frigus sit, ac potentius
refrigeret, in tanta particula, quàm in tantillo
opij? Quare Solanum dementat, oon autem
suo frigore somnum parit? Ego autem in opio,
salem acrem soporiferum, & amarum oleum
iouenio, longè ab opij odore recedens, atta-
men soporiferum. Sulfur vitrioli verò, est dul- 9
ce, mellis instar, absque odore, vapore, & furore
opij: quia in ignis cruciatu fixum, excellens
calidum, & somoiferum. Sunt enim qui è Col-
cotare puluerem sua salsedine priuaodo abluuot.
At propemodum est inefficax, vtcunque vaoa
promittendo, stententur Tyrociniorum Scrip-
tores. Fit enim legitimum, & quod philosopho-
rum vocant, è spiritu viridi vitroli: qui per re-
petitam cohobationem, vltima ignis tortura
expressus, & insigniter volatilis, coagulatur, at-
que fixatur. Quod præstat vulgaris sal armonia-
cus, qui inde postmodum auferri debet, per spi-
ritus vini repetitas distillationes. Id sulfur inter
Arcana, ad vitam longam, & cateruam ali-
quot morborum fugandam commendabile.
Multos itaque adhuc loquentes post trium mo- 10
mentorum susurrum, somnus occupat. Quomodo
ergo in his, tam repère, omnium neruorum con-
stipatio præsto erit: quare demum somnus citius
obrepit iacentibus, quàm sedentibus, cum alio-
qui motus vaporum ab inferis longè facilior es-
se debeat in corpore erecto, quàm in cubante la-
teraliter? Quinetiam etsi donetur, omnes æqua-
liter neruos, & ante somnum constipari (quod
tam est insulsum, quàm ridiculum) atqui vndè
potestates mentales per somnum sopiuntur?
nisi animam necessariò suum hospitium in arca
Cerebri, ac prope neruos, posuisse mandaueris;
Atque sious Cerebri, proinde toto somni in-
teruallo, non quidem spiritu animali: sed pere-
grinis, crudis, crassis, & morbosis vaporibus re-
pletos, ipsosque discursuum Authores tantisper
feriari, dormire, vel procul euagari? Liberari
autem omnia confestim iode orgaoa, ad soni-
tum, aut lobitum excitantis? At audiui somnum 11
excusari per titulum ordinarij effectus, quique
alioqui morbosus esset, nisi quotidianus, atque
solitus. Inuentum istud anile obtrisi. Quod pri-
mus saltem somnus, siue peccati pœna, ante
crapulam, in hominem missa esset. Deio, qood
nuspiam malum, qood io sa morbus aut malum

est, minus malum sit, quia ordinarium. Eoque dato, nunquam somnus viribus languentibus
12 ferret solamen, sed perpetuum laborem. Ego autem, postquam semel animæ cuiusdam lucem, aliqua repræsentatione videtim, aut sensitim: Intellexi somnum fieri, dum Splen propriè insudat nutritioni, cum recreatione ac voluptate. Tum nimirum veniam dans feriis suis imaginationibus, se totum demergit oblectando in plenam fruitionis quietem, ex saturitatis nempe suæ percepta suauitate, & restituti sibi fermenti stomachici libertate, incumbit perfruendis delicijs: ideoque & digestio in stomacho, est infelicior inter dormiendum, quia tardior. Quapropter fruitio, & ab opera feriatio, primos intota natura sensitiua optatus semper fuit. Vanæ idcirco atque ludibrio plenæ, cogitationes primo somno. Dum phantasia Splenis, siue stomachi abstrahitur à cogitando, de vegetante
13 necessitate. Quæ mox hoc tractu clarius elucidabuntur. Interrogatus humorista à crapuloso, cur manè sibi caput doleat, sinistro cornu, supra frontem, ad maioris taleti fortassis amplitudinem? Promptus ille respondet, constare per Anatomen, orificium ventriculi, inclinari ad sinistrum latus: doceri quoque per multa jam secula, quod vapores doloriferi ferantur è stomacho in caput: doleant autem, quia acuti, acres, atque mordaces, è vino relicti: Itemque quod eiusdem lateris feruent perpendiculum, nec extrauagari permittantur. Quo dicto, Galenista attollit supercilia, chlamydem succutit, suæque animæ gratulatur, quod credulus alter, tam mendosa fabula, sibi satisfactum autumet. Etenim quod dolor frontis à stomacho rectitudinem lateris obtineat, eximium aliquid, pro actione Regiminis & duomviratu, occultat. At nemo cogitauit, istud fieri non posse, absque vaporum commercio actuali. Nam imprimis vapor nullus, è stomacho ferit caput; vt neque vllus etiam acer est, salsus, amarus, vel ponticus, prout alibi de Catarrhis. Quoniam dolor, de quo iam, est continuus, tam jacenti, quàm stanti, aut sedenti, & citra ructus necessitatem. Si autem hic quandoque comitetur, nihilo tamen minus, magisue insistat dolor: nec etiam vaporum vlla proinde sentitur acrimonia, salsedo, amaror: nisi quod in extremi ructus sit acidus, ac tum præcipuè vix dolor adest vnquam in capite. Quinimò supposito vapore, iuxta Scholas; saltem gula tenet medium vbique colli & faucium. Ea propter ergo vapores, si qui essent, ferirent rectà mediam basim cerebri: non autem frontem, multoque minus sinistrum latus eius; nec adscenderent in decumbente, sed per os, & nares efflarentur vapores. Quia, etsi darentur adscendere, vsque in planum (quod nullum est) infra cerebrum, attamen non penetrarent ad sinus, absque lethali spirituum confusione. Atque omnium minimè pertingerent vapores indesinenter ad menynges: quarum tamen sensatio dolorifica censetur: non autem cerebri. Imò sentiretur dolor, odorque ferentis vaporis, magis mox supra palatum (vbi falsò supponitur cerebri plenum) quàm in fronte, aut sub cranio.
14 Quod falsitatis tamen arguent, quotquot vnquam hosce dolores sunt passi. Ignorarunt scilicet Scholæ, actionem Regiminis, citra vapores contrahere menynges, qua parte placuit animæ Duumviratui (vt libro de Lithiasi cap. de sensatione) itaque nonne potius doleret summus vertex, quàm frontis latus? prout in hemicrania? Quippe est vertex, gulæ perpendiculum. Vnde clarè constat, caput non magis à stomacho per vapores acutos lancinari: quàm mentum à vaporibus testium in barbatis, non autem in castratis. Denique doleret potissimum cerebri basis quam vapor primum attingeret: & non menynges, siue cerebri membranæ. Dein neruì recurrentes palati, linguæ, &c. afficerentur truculenter; priusquam sinistrum cornu frontis, sub cranio. Nec tandem isti vapores, se clauderent sub pericranio, vel supra menyngum alteram, vnius taleti circino. Nec imò vlpiam hemicranium pro capitis semisse, multoque minus subinde pro dextero latere causarent: quin potius rectà adscenderent, æqualiterque semper è gula totum pariter caput afficerent: cum desint porticus, quæ istos vapores, tanquam per tubos, nunc hac, nunc isthac, deducant. Cur enim lac febrienti dolorem capitis adfert iuxta Hippocratem, si feri lactis vapores deberent hi potius lenire dolores? Cur Cephalalgiam pacat nouus cibus, cum à recenti cibo (præcipuè comitante vino) deberent acres potius, quàm mites, instar lactis, exhalare vapores? Ergo constituto jam semel dolore, pastus non sedaret dolorem, sed potius excitaret, nouumque conderet. Quæ cuncta eum refragentur Thesi, & experientiæ; conuincunt etiam, præfatum dolorem, citra vapores, per nudam actionem Regiminis, è Duumviratu procedere. Miratus sum plurimes, neminem hæc ante me, seriò adhuc meditatum: sed veterum traditis fabellis, subscriptum continuò per omnes omnino, & per omnia. Verùm tractatu ne Catharri deliramentis ostendi, nugaces has vaporum stomacho propagines, ergo etiam somno dicatas vaporum causas. Probaui denique iam superius, esse actionem Regiminis in superiora non minus, quàm hactenus putatæ sunt superiorum actiones in inferiora. Tum quoque obiter dixi, è præcordiis emanare potentissimam agendi crasin in morbis quos vetustas hactenus soli dicauit capiti.

Nunc pro Thesi statuo Duumviratum actionis Regiminis præsidem, habitare in hypochondrio, Splene scilicet atque stomacho: partibus, inquam, quas cloacam teterrimi humoris, & saceum impuriorum ciborum æstimauerunt Scholæ. Quatuor itaque in tanto paradoxo probanda veniunt, scilicet, 15

1. Quod Duumviratus toti imperet.
2. Quod Spleni & Stomacho, sit Phantasia, Venus, &c.
3. Quod ibi sit somnus, vigilia, &c.
4. Quod ibidem sit animæ hospitium. Quæ quatuor quasi in vnicum punctum coincidunt. Philosophi vnà cum Astrologis, Splenem dicarunt Saturno, astrorum parenti, ceu vitæ principio inchoatiuo. Galenistæ verò, qui sibi in plerisque contradicere soliti, Splenem partim facere cloacam peruersissimæ, excrementosæ, atque mentitæ bilis atræ: partimque receptaculum amentiæ, non quidem ob materiam in se melancholicam: quinimò propter conceptualem quandam irrationalem, atque pecuinam concitationem: quandoque ideo hypochondriacam passionem nominant. Atqui cum iuxta illorum axioma, eiusdem partis atque potestatis sit

sit functio sana, cuius est viciata; ac vicissim. Concludam inde, etiam iouitis Scholis, imaginationem quandam sanam atque integram deberi spleni, si viciata atque præcordialis melancholia inde promanet. Intelligunt oempe plures se dementare, ac velut incipere, dolentque se non posse inhibere eiusmodi phantasias, noctu diuque importunas. Adeoque velut duplici mentali conceptu æstuant. Sic nempe, quos rabiosus momordit, atque in aquarum metum (quem morbum hydrophobiam proin dixere) delapsi suot, accusant inuitam rabiem, quam præsentiunt, prædicunt, atque monent adstantes sibi caueant. Respondent id contingere, noo quidem, quia ibidem hospitetur aliqua vis imaginatrix: sed quod inde fumus atræ bilis in caput, thecam potestatis phantasticæ, efferatut. Quæ sanè, cum ingentis sint momenti, decet peculiati tractatu de anima, eiusque sede, throno, ac hospitio, examinari.

TRACTATVS DE ANIMA.

1 *Commendatur animæ tractatus.*
2 *Quid Scholares auerterit ab hac meditatione.*
3 *Cognitio animæ non pro epilogo tradenda.*
4 *Difficultates putaticiæ Scholarum.*
5 *Cognitio rerum cur postponenda.*
6 *Per exemplum ex aqua petitum.*
7 *Actiones mentis in corpore.*
8 *Quid deceperit Anteriores.*
9 *Destitit Author ab incepto.*
10 *Considerabilia circa mentem.*

IMPERIVM ergo Duumviratus integrum, cum ex anima vitali vigeat, poterunt profectò tres præfatæ theses probari abundè per quartam. Modò enim constet, ipsam animæ sedem esse in Duumviratu: hujus principatus quoque supra reliqua membrorum atque viscerum statioues, obuiam venient. Quocirca hic obiter de anima tractabo, quanquam aliis ante me Scriptoribus, animæ tractatus extra Physicam sit relegatus, potissimum in ordine, ad cognitiooem Theoriæ medendi: Ac tametsi tot vndique amentiarum acribologiæ nos infestent. Enimvero cum nullam opem ex prædecessoribus meis senserim: sed labor & dolor transiesint intima mei, priusquam quæ ex geotilitate hauseram, deponerem: Censui, eapropter omnioò, me non stringi ad methodum eorum, penes quos nondum quicquam reperi, quod in naturæ initia, vel proprietates, rapi possit, aut de-
1 beat. Meopte ergo libertatis intuitu, considerani, quod scibilium nil æquè nobile, ac est ipsa animæ cognitio, à qua, vt omnis reliqua cognitio suum obtinet fulgorem: ita etiam termini omnes distinctam suam metam. Quicumque enim ineptus est initio, comprehendere mentis immortalis motus, exercitia, effectus, & quidditatem; inhabilis quoque erit, ad intelligendum naturæ arcana, à mente remotiora, quam est ipsamet à seipsa: Ideòque vix poterit ire ad ea, quæ sibi intuebitur aptiora. Ille verò, qui prius hauserit animæ præludia, combibitis postmodum naturæ succis, in reditu, maioris erit capacitatis, quàm erat priore obiter lectione. Ne tamen videar vt exlex, gratis calamum in mentem ante morborum explicationem torsisse, dicam quæ me ad hoc mouerint. Imprimis namque (etiam pro consideratione physica) meditatus sum, quod mens sit naturæ humanæ apex, & constitutæ humanitatis perfectio: quodque ideo esset decentius, suam cognoscere animam, id est, semetipsum ex anima, quàm inquirere rapsodia proprietatum corporearum, harumque è notione, cognoscere velle ipsam mentem. Siquidem est mihi visum, quod semel cognita tenuiter saltem anima, reliqua inferiora, & substituta pedibus nostris, adjiciantur nobis. Nulloque quasi negotio, aut labore saltem sobrio, comprehendantur, quæ antea ad singulos passus, de vero, licito, simili, iusto, proportionato, agente, passione, prioritate, appropriato, mutatione, vel alteritate, suspiciones suscitabant, vel desperationem mouebaot, vel tandem nimio consensu in fallaciam, clausis oculis docebant suos sequaces. Vnde deterrebantur ab indagandi labore, 2
non tam per ignauiam, quàm per metum suspensi progressus: ideoque ianuæ sciendi clausuram ad vlteriora obserabant. Clarum enim atque indubium est, quod homo nequeat seipsum cognoscere, nisi prius animæ, cognitionem hauserit. Quippe sine anima, est homo merum velut cadauer. Itaque & ipsamet cognitio animæ, vt timorem Dei, in anima sigillat: ita & Sapien-
tiæ initium adducit. Si ergo initium Sapien- 3
tiæ, à cognitione animæ suscitetur, non est tradenda animæ aliqualis doctrina, pro Physices epilogo, pro more olim seruato. Nam falsum est, quod rerum caducarum cognitio, facilitet nobis mentis nostræ intelligentiam. Quin potius sciant experti, quod mentis cognitio, etsi procul abscesserit à conceptu corporum sublunarium: attamen se extollat, quoties sese applicuerit, ad scientias humanas, vel artes quaslibet. Nam qui semel, at obiter tantum, expertus fuit animæ introuersionem, siue eatasin, nouit postmodum, ad quæ animam suam adposuerit cum desiderio. Non contra, Quoniam etsi quis multarum rerum nactus sit scientiam: non tamen proinde aptus erit introuersionibus mentis. Itaque cum pace cunctorum ante me, dico, meditorque planè necessarium, quod homo primum cognoscat seipsum, exin discat timorem Domini, qui illum ad veram sapientiam eriget, ad quam cognitio caducarum rerum hucumque defectuum adjicietur, tanquam consequens ad præmissas, vel tanquam adjacens ad
principale. Prædecessores, post rerum quiddi- 4
tates, respexeroot tum prius in animam præpostero modo, ob duas præsertim rationes. Quarum prior est, quod animæ cognitio ipsis visa sit longe difficilior, quàm aliarum rerum quarumcunque. Altera. Quod mentis cognitio sperari atque haberi posset, ab indagine rerum externarum, proprietatumque corporalium examen. Sed tametsi horum prius sit verum: alterum tamen nullatenus esse potest. Nam si animæ cognitio sit entis abstracti, & spiritualis: saltem ea nequit vlla rerum corporalium speculatione, in nos traduci. Quippe solus Deus, immediatus faber, & Princeps mentis, ac vitæ vita ipsa. Ergo aliunde cognitio nostri sperari nequit, quàm à suo fonte, & Rectore. Siquidem cognitio abstractorum spirituum, toto distat cælo,

cœlo, à caducorum speculatione: cum non participent in vllo principiorum, aut proprietatum communi symbolo. Igitur corporum quidditas nequicquam scientiæ vel luminis continet, vt anima seipsam agnoscat, aut intueatur, nisi per abnegationem, quæ cognitionis quædam est desperatio & proscriptio. Vndè quoque nullum sibi lumen acquirit desursum, vel è contra sui, vel etiam tanquam è chalybe & silice, sibi lumen intelligentiæ excutit. Eò quòd modus cognitionis animæ sit mendicandus à Patre luminum, nec aliundè. Quia diuinæ volnntatis beneplacitum fuit, quod homo sui cognitionem non aliunde peteret, quàm ab initio & fonte sui: qui est totius Philosophiæ principium, medium, finis, scopus, & summus verticalis apex: ad quem omnis cognitio est adiectitia. Quinimo sunt rerum sublunarium cognitiones essentiales, & à priori, æque tenebrosæ, rectæ, & difficiles; atque est ipsa Mentis immortalis conceptio, si essentiæ rerum à priori, earumque causæ sint soli Deo cognitæ. Ergo simpliciter falsum, quod cognitio Mentis sit rerum nuda cognitione difficilior, aut postponenda ideo. Quippe omnes sunt nobis æqualiter ignotæ. Quia entium quorumcunque quidditas, est eorum veritas præcisa, clausa versus nos, & patens ad Infinitum. Idcirco ad statetam dimensa rerum est cognitio.

5 Omnes res corporeæ, sunt Menti nostræ primariò extraneæ, ac peregrinæ. Ideoque remotiores à mente, quàm mens à semetipsa. Quinetiam cætera, non nisi per mentem, & prius in mente, sunt cognoscenda. Proindeenim rerum quarumcunque cognitio, est tantum quædam obseruatio, vnde formamus discursus, pro cuiusque capacitate. Quare etiam omnis eiusmodi obseruatio, hincque petitus discursus, vtcumque politus, est tantum à posteriori, longéque minus illustratus, quàm sit obseruatio habita de mente. Quippe quis vnquam mortalium nouit, quid sit aqua? quæ tamen creatorum est maxi-

6 mè obuia, aperta, visibilis, & translucida? Tantum enim de ea scit rusticus, vel idiota, quantum Philosophus. Nempè æqualiter illam concipiunt, per obseruationem sensuum: quod sit corpus graue, liquidum, humidum, digito cedens, fluidum, amotoque digito se recludens, caloris susceptiuum, extenuabile in vaporem. Nemo tamen nouit internam aquæ quiddita-

7 tem, vel quare liquida sit, aut humida. Perinde videlicet scimus mentis circumstantias, vitales, & intellectuales, quæque suum hoc ergastulum disponunt in varias alterationes, producunque non tardò aliquid seminaliter extra suum concretum. Qualiter dum prægnantis appetitus, producit cerasum in fœtum suum, quotannis efflorescens. Quod etiam adhuc plus de anima scimus, quàm de aqua, est quod per fidei reuelationem scitur. Videlicet quod mens sit substantia, spiritualis, incorporaliter etiam per se subsistens, immortalis, viuens, ad imaginem Dei condita, immediatè per ipsum Deum, dans sensum organis, vt & motum; quæque separata à corpore, sentit absque organis pro nutu, potens etiam mouere extra se, & coëtcita corpore, producere potest ens extra se (vt de prægnante jam ostensum est) intelligens, etiam volens, ac memorans, &c. Quarum proprietatum & functionum obseruationes, longè fortiores sunt, quàm sit aquæ cognitio. Alioqui res omnes, atque singulæ, intrinseca intellectione, nobis æquè sunt ignotæ ac imperuiæ. Quod autem seduxit Anteriores existimando aquæ cognitionem faciliorem esse, quàm mentis, processit ab opinione. Quod 8
visibile necessariò sit notius inuisibili. Sed non distinxerunt notionem obseruationis, à cognitione interna quidditatis, iuxta quam res cunctæ nobis æqualiter sunt ignotæ. Nesciuerunt inquam, quod cognitio obseruationis non introducat intellectum, in rei quidditatem: sed tantum erigat scientiam putatiuam. Alinqui namque intellectus, causas anteriores in essentia perciperet. Tum etiam à simplicitate aquæ sunt decepti. Quam simplicitatem cum vnitate cognitionis, nobis ignotæ, confuderunt. Dum interim mentis obseruationes sunt numero plures, atque fœcundiores, quatum cuiusque proprietas negat cognitionem à priori: putarunt idcirco, plures impossibilitates in mentis cognitione subesse, quàm in corporis simplicis. Adeoque tam solus numerus in mente, quam visualis frequentia corporum, difficultatem illis peperit. Cum tamen alioquin, in entis entitate, tam sit intellectualiter ignotum visibile, quàm est inuisibile. Intendebam enim mentis 9
doctrinam intellectiuam tradere, vt homo primordialiter semetipsum agnosceret, quantum potest, ac dein ex simulacro diuinitatis discat contemplari res in se inferiores. Sed cum id conater explicare, per actus mentales orationis, id non fuit mihi liberum: quod tesseram meæ abjectionis, superare censerentur, obmisi illum tractatum lubens. Aliis idcirco me fœcundioribus, sat esto digito demonstrasse, Christianam naturæ Philosophiam non admittere, velle res caducas, alienas, procul remotas, quarumque causæ à priori sunt absconditæ, & nescire interim, quis sim ego contemplator, qualis sit intellectus. Præsertim quod res quælibet non 10
concipiatur, qualis in se est: sed per modum recipientis. Id est, concipientis. Itaque ante omnia pondetandus mihi videbatur recipiens, affectans rerum intellectionem, quis, qualisve, qualiterque dispositus, intellectus, in actu comprehensionis. Quæ demum theca sit intellectus, eiusque capacitas, vigor, & modus. Quomodo denique potentia, à se quidem indistincta, trahatur atque descendat in functiones, & organa sibi alligata, & supposita. Postremò, priusquam sciam an ipsum intellectum sit verum & bonum: an verò in me, aut propter me, non sit in sui entitate mutatum concipiendo, alienatumve à suo esse, vndè ipsa entitatis veritas laruam peregrinam assumpsisset. Censui omnino, ista elucidari debere per actus intellectuales: quos nec alibi promptiùs, vel feliciùs mendicari posse statui: quàm per praxin. Id est, ex mentali oratione silentij. Illam verò decernent, ac ponderabunt alij instiùs, quàm ego. Atque in hanc proinde arenam nolui lubens descendere.

* *

DISTIN

DISTINCTIO MENTIS AB sensitiuâ anima.

1 *Commendatur Tractatus de Mortis introitu in naturam humanam, tanquam necessarius pro mentis cognitione habenda.*
2 *Remittitur lector quoque ad tractatum de ortu formarum.*
3 *Mentis ab Euangelio probatur immortalitas.*
4 *Orditur talem contra hodiernum Atheismum.*
5 *Leon. Lessius tantum describens, rescripsit ex Augustino de immortalitate animæ.*

1 IMPRIMIS Libro de vita longa, ad longum demonstraui, mortis introitum in naturam humanam suas habuisse causas in natura, per media verita, & extra intentum Creatoris tergloriosi: semelque intrò perreptatam, admissamque mortem, licet ea non esset ea creatoris intentione, deinceps fuisse continuatam, atque inexorabilem, necessitate naturæ: atque inde à Creatore nedum permissam ac consentitam, sed & mutato naturæ stylo admissam, imò etiam velut mandatam, sub melioratione introducta, regenerando per diuinam baptismatis gratiam. In quo tractatu demonstraui necessitatem animæ sensitiuæ, quæ aliàs sub immortalitate erat frustranea. Vnde 'nimitum introducta est lex in membris, contradicens legibus mentis immortalis. Receptaque est tota totius naturæ centralis, atque inexcusabilis corruptio, Quam ideò nouam atque inauditam prioribus seculis doctrinam, præsuppono inde petendam, si modò mentis nostræ cognitio desideretur. Etenim vt modò sic est à semetipsa, suoque est initio alienata, quod videamr modò animæ sensitiuæ imperiis auscultare, quæ tamen in sui essentia, substantia, atque realitate, est immutabilis: ita sanè incipientibus, vel resipiscentibus, vs addit cognitionem mediorum, quibus est lapsa, atque penitus degener facta: Ita quoque præsupponit eandem doctrinam, velut basim cognitionis ip-
2 sius. Denique de Ortu formarum ostendi pariter, quantum hæc anima caduca, sensitiua, atque mortalis, in nobis distet à mente immortali: Quod certè non minus, quàm infinito modo fieri, est indubium, dum Mens nimirum sit substantia, non mortalis: sensitiua verò, nec substantia sit, vt neque accidens: sed creatura neutra mortalis, & in nihilum periens, deque natura luminum. Quæ doctrina pro parte est Euange-
3 lij, de vita & morte æterna animàrum loquentis: siue quæ censet animam humanam Dei Imaginem, nec in posterum interituram: ad distinctionem animæ pecuniæ, quæ scilices cum vita ipsa in nihilum reuertitur, non secus atque lumen candelæ. Pro altera autem parte, est præsens doctrina planè paradoxa. In quantum anima sensitiua selegatur extra prædicamentum substantiæ, & accidentis. Imprimis enim, demonstraui animam sensitiuam, atque belluinam eam in brutis, quàm quæ in nobis est, non esse infinitam, atque immortalem, via necesse est, cum nemo ambigat, quin omnis res naturalis genita, etiam sit corruptioni obnoxia, per legem naturæ. Mentem autem humanam esse immorta- 4
lem posthac, de fide tenemur credere. Adeoque quod mens humana sit substantia permanens, siue spiritus post separationem à corpore, in se subsistens, atque viuens, non esset Christianis inculcandum, aut demonstrandum, quibus intellectus est in obsequium fidei subactus, nisi in medio nostri, & Ecclesiæ hypocritis potentissimus nuper Atheismus consurrexisset, qui per fidei omnimodam abnegationem se extricat principiis, quibus insolens eiusmodi temeritas pacari posset. Atque illorum præcipuè, qui
omne Numen negant. Alioqui nec meum est de 5
mentis immortalitate tractare, ab Augustino conscripta, demonstrataque, & à Lessio verbotenus piè descripta, atque rescripta; quippe qui idem sat probarunt. At nondum contra negantes omne Numen. Desisterem ergo idem reculcando ruminare, si sat contra primæ classis Atheos ab ipsis demonstratum esset. Et nisi statuissem in natura, differentiam Mentis, ab omni viuentium anima. Nisi inquam ad naturæ cognitionem spectaret eiusdem integritas. Illaque integritas differentiam hominis, ab aliis quibuslibet creatis designatam optaret, idque vniuocè atque principaliter dumtaxat iuxta præcipuam viuidamque sui partem, citra quam homo nil nisi fœtidum cadauer est, silice vilior, atque quouis vitro citius destruitur ac rumpitur. Alioqui stante Christianismo, stat Mentis immortalitas, eiusque substantis substantia, pro vt simul & aliarum animarum mortalitas, sine in nihilum reductio. Quæ est annihilatio proprij nominis. Atque exin vera, ac propriè dicta differentia earundem.

DE ANIMÆ NOSTRÆ immortalitate.

1 *Atheismus, est Idololatria pejor.*
2 *Religiosi Athei, omnium pessimi.*
3 *Vita nonorum religiosorum, se cæteris ante ponentium, Atheismum introduxit de nouo, sub Pelagiani doctrina.*
4 *Hypocrita Scriptura abutuntur.*
5 *Atheorum perfidiorum argumentum.*
6 *Prausfus ab olim Atheismus ille modernus.*
7 *Futilitas argumenti.*
8 *Qualis fides Atheorum.*
9 *Ab admissis argumenta aliquot, in Atheos.*
10 *Omne intellectum, mendax est, dum intellectū per fidem adæquatur.*
11 *Vlterius demonstratur per Scripturæ auctoritatem.*
12 *Panis, qui de Cœlo descendit, prophetatus.*
13 *Ex B. Augustino reliquum.*
14 *Mens non potest generari à dispositione corporum.*
15 *Neutralitas entium, Scholis ignota.*

IVOÆI antiquitùs, mox atque cessabant miracula, statim ad Idololatriam, & Idolomaniam rapiebantur. Sæculum autem modernum verpis sceleratius, sponte sensim labitur in Atheismum. Laïci enim peccatis quotidianis exsecrabiliter obuoluti, nedum Deum omnia boni fontem, inuisibilem, negligunt rerum aliquot 1

aliquot oppignotati Ecclesiæ, in medio nostri
peccata populi comedentes, Deum irrident, ni-
hilque illi se debere protestantur. Quia nil cre-
2 dunt. Existimantes merum phantasma politi-
cum, ipsam fidem, adeoque omnes religiones
esse indifferentes: quippe quas credunt tantum
ad coërcendos populos subter legem ciuilem
viuendi, introductas: illasque proinde vbiuis
ferè locorum esse diuersas, & æquè iustas, sta-
tutorum Principum, siue consuetudinum recep-
tarum iure, promulgatas. Aliàs namque fore
liberum, quidlibet credere, ac facere nisi inde
hominum perirent commercia. Illi enim qui
hæc credunt, & effutiunt, quod suis nefariis
abusibus ipsimet Sacerdotes & religiosi clam
profitentur. Putantes ad fundum veritatis per-
tigisse, se gloriantur ingenia politissima: ac su-
blimata, & ideo reliquos probos sub fide, spe,
& charitate gratiam Dei implorantes, rident
ceu simplices, ac penè fatuos, seque frustra vt
assum piscem torrentes. Perguntque indies in
peius, excitante eos diabolo, qui circuit tan-
quam Leo rugiens, quærens assiduè quem de-
3 uoret. Potissimum autem Atheismos fouent
mala quorundam exempla, concionantium &
iurantium voluntariam paupertatem, obedien-
tiam, humilitatem & charitatem: qui tamen
sunt penitus extra humilitatem, charitatem,
prorsus ambitiosi, inuidi, & auari, opibus ef-
fluunt, sectantur proprias commoditates, vt
nedum venter, sed ipsimet toti sint Deus sibi.
Siquidem sub hyprocrisi eleemosynas pauperi-
bus destinatas atque destinandas, in se detor-
quent. Sic vt illorum vita, in derisum religio-
nis detorta, etiam, iudiciosiores, & debiliores
ideò in Atheismum præcipitarit. Hanc autem
erroris vtriusque amentiam, quandoque refor-
mabit S. Spiritus, qui solus potest intestinas
sordes ab Ecclesia sua abstergere, & euertere.
4 Denique Atheismum confirmauit, inrrans in
maleuolam istam animam ipsa Scriptura, quæ
aliàs mouere deberet ad filialem erga Deum
obedientiam, & amorem debitum, obliquo
sensu abripitur. Argumentantur enim primum
disjunctiue; ac mox inde copulatiuè conclu-
5 dunt pro Atheismo. Aiunt nempe, Biblia pro-
fitentur vnicum, atque æternum numen omni-
potens, & immutabile. Igitur vel Chronica
Bibliorum, sunt meræ Ebræorum fabulæ; vel
numen, quod hodiè Christiani adorant, vel Tur-
cæ, est longè aliud à Iudæorum Deo. Nam si ar-
borem à fructibus, & hominem ab operibus, co-
gnoscere sit æquiuocum etiam numen, quod
Christiani cum Turcis, vnà cum Iudæis vni-
cum, iugiter immortale perseuerans adorant &
credunt, à suis operibus, seque dignis cognos-
cendum, atque credendum erit. Etenim quot-
quot hostes olim in populum Israëlia irruisse
leguntur: pauco fuere numero strati, conster-
natisque terrore animis, mutuaue cæde fuut in-
terfecti. Quantumuis eorundem castra, instar
lucustarum numerosa, & Cameli eorundem in-
numerabiles, tanquam arena litoris: attamen
panico terrore vlulantes aufugiunt à ter centum
buccinantibus Ebreis: seseque subinde mutuo
trucidant gladio, sic vt non fuerit superstes, qui
vniuersam illam stragem domi denunciaret.
Imò cura pugnantium, opem, vnicus Angelus
180. millia vnicoque gladio morte peremit.
Etenim si vera sint, quæ ibidem leguntur, &
coluntur: sitque hodie, idem quod olim, & æ-
què potens numen? deberet Christianos (iam
suos) æquè potenter iuuare contra suos hostes,
quibus obsidentur, & subjugantur indies. Ces-
sat namque hodie publica Idololatria, olim in
depressionis causam accusata: agiturque hodie
causa ipsius numinis: si eiusdem sponsa Eccle-
sia, & Sacramenta sui corporis vituperosè con-
culcentur, iugeque Sacrificium suspenditur, at-
que magno opprobrio irridetur. Quorum am-
borum disjunctiuum vtut sumatur, saltem con-
uincit, antiquum istud numen defecisse modo,
in esse, & potestate, nouumque, vel quod mo-
do adorant Christiani (quorum tam numinum
quàm credentium sunt toto orbe magna dissi-
dia, se inuicem hostiliter demolientia) non sit
æquè potens, vel æquè benignum suis fidelibus,
atque fuit pristinum suo olim Israëli: quoniam
hodie amplius non apparent Angeli, gladij: nec
amplius mutua sese trucidant cæde ingentia ca-
stra. Vt neque territi ejulando aufugiunt à Chri-
stianis armatis, in curribus, equitatu, & ma-
chinis igneis: concluduntque hinc Athei no-
stri, deceptos viuere, quotquot immortale, &
omnipotens, id est, numen credunt. Atque inde
subsequenter vlterius rectè inferunt. Si numen
aliquod tandem intercidat, vel deficiat: multo
magis mens hominum, parentibus caducis pro-
gnata. Hæc enim sunt, quæ Christi populum
primò ad diuini cultus negligentiam, ac tan-
dem ad apisticum Atheismum abducunt: post-
quam diabolus animaduertit Idololatriam, at-
que deastrorum multiplicitatem, apud iudicio-
sos, tanquam laxa ac friuola sperni media, qui-
bus populum in suum alliciat hamum: subti-
lius hoc rete Atheismi sparsit, numerosiorem-
que prædam colligit. Quem Atheismum futu-
rum, Deus prædixit per Prophetas seruos suos.
Dixit insipiens in corde suo, Non est Deus. Cor- 6
rupti sunt Athei, *& abominabiles facti sunt in ini-*
quitatibus: non est qui faciat bonum. Deus de Cœlo
prospexit super filios hominum, vt videret, si est
intelligens, aut requirens Deum. Dixit nempe
Atheus in corde suo. Si viderem Deum, Ange-
lum, vel cacodæmonem, imò, vel spiritum ho-
minis: crederem vtique illos esse. Sed nolo cre-
dere, quæ non video, vel audio, quæque mihi in-
sueta, ideoque incredibilia videntur. Sed sen-
tio cum Aristotele, quod omnis scientia, om-
nisque doctrina intellectiua, tantum è præexsi-
stente sensuum cognitione fiat. Cui respondet
diabolus. Bonum est se sic manere. Et dicit
Deus. Qui enim videre ad hoc optat, vt crede-
re possit, iam est peccati reus. In animam autem
peccati ream, non intrat Spiritus veritatis; at-
que idcirco non conuenit, quod videas, quæ
videre optas, vt credas. Nec est enim pecca-
tum medium pro acquisitione fidei. Blasphe-
mum atque impium est iudicium, negasse Deum,
vel Diabolum: eo quod ipsi non sit permissum
vidisse alterutrum, quorum neuter est visibilis,
nisi in forma arrepta. Curiosum denique, ac 7
puerile est argumentum? Non præstat Deus
Christianis hodie, quæ olim præstitit quando-
que Iudæis: ergo non est idem qui olim, vel
minutus est à pristina potestate. Siquidem res,
non tam à posse, quàm à velle diuino, mutatur.
Cur autem non velit modò, quæ olim voluit,
nostrum non est, à Deo, sui arbitrij rationem
percontari. Stultumque ideo argumentum,

Non

Non facit modò Deus, qoæ olim : ergo non poteſt. Exiguus erat populus Hebræus, ex quo Chriſtus ſurgere debebat, eratque hoſtibos populos ille vndequaque cinctua, quique oiſi brachio Dei extento, continuoque velut ſuſtultus miraculo, mox io rapinam victori ceſſiſſet annihilatus. Vnde tameo Meſſiam ſurgere decretum erat. Sed Chriſtianorum longè alia ſors eſt, & lex. Populus enim Iſraëliticus in duritia cordis, gratiam Dei ab affluentia opum, prolioin, fœcunditate fructuum, eorumque pacifica poſſeſſione meritbatur. Nos autem nooimus, neceſſaria fore ſcaudala in Eccleſia, tribulationes quoque vtut magnas : non condignas tamen exſpectationibus veoturi ſæculi. Itemque Deo ſic placirum, vt propter iniuſtitiam transferantur regna de gente in gentem. Atque ad oſtendendum, eundem eſſe Deum Chriſtianorum, qui fuit olim Ebræorum : nam rerrò ad Chronica ſcripta oon eſt recurreodum : apud quos, oec Biblia ipſa, ſunt alicuiua fidei. Colliſum eſt Atheorum argumentum. Cum eorum intellectus admittat, quod non per ſenſus exterius ſit introductum. Tota illorum fides eſt ex ſcientia : ſcientia verò fundatur in præſenti ſenſibili, prætetita obſeruatione, & abnegatione hiſtoriarum, atque ſucceſſione ætatuin. Alioqui namque non minor deberet eſſe Sacrorum, quàm profanorum Scriptorum authoritas. Imò Atheorum oionis ſcientia deſcendit ad oculos, ad viſum, numeros, lioeas, figuras, tonos, poodera, motus, odores, tactus, attactus, & guſtus, Id eſt, totum pendet ex ioitio brutali, ſuntque inepti ad intelligendum, quæ ſuperant ſeoſum. Id eſt enim, cur ſe excludant è mundo intelligibili, & calcitrant cootra lapidem Angularem. At ſaltem fatentur ſe videre & ſcire, quæ
8 neſciunt. Quod contingit in Theoricis planetarum. Aſt vtinam demetiantur Athei mundi ambitum, Saturni inquam realein diſtantiam à nobis. Fatebuntur namque eo ipſo, etiam nolentes, tot millenorum milliarium diſtantiam, quod ipſe illorum intellectus contradicet viſis dimenſionibus. Vel neceſſariò ſe inclinabunt ad fatendum triplicatum Saturni circuitum, reſpectu ſuæ diametri, non potuiſſe ex ſe, aut ſua ſponte ſurrexiſſe : quin potius aliquem eſſe horum Authorem infinitæ poteſtatis, ſapientiæ, magnitudinis, adeoque etiam duiationis, &c. Sin verò putet Atheus, tam incomprehenſibilis magnitudinis orbes, tamque regularem viciſſitudinum conſtantiam, ſua ſponte, ab æterno ſic fuiſſe : ſaltem illius æternitatis infinitæ perpetuitas, legem quandam, ordinem, atque ordinatam gubernationem ſequi debet, quæ aliquod ens præſidens, ſempiternum duratiooe, magnum, atque potens requirebat. Miſerrimi ergo ſuot, qui per abnegationem vniuerſorum, excludunt fidem, & fidei merita. Etenim conſideremus orbem terræ veſtitum aquis : vel locum illum, abſqoe terra & aqua, vt nempe omnia ſuopte impetu cadunt centrum verſua. Adeò vt ſi duo homines ibidem, eſſent, ab Oriente ſcilicet & Occidente, hi pedibus ſeſe contingerent, & capitibus ſurſum adſpicerent, pro vt hodie oos & Antipodes. Hoc inquam credit Atheus, quanquam non ipſi ſuggeſſerit ſenſus. Corpora enim grauia docent quidem propenſiooem ſuam decidendi deorſum : At cœlum vndique ſurſum eſſe, reſpectu vnius centri, hancque centri eſſe proprietatem, cui non eſt ſimilis altera, nec tamen illam Atheus vidit: aſt nihilominus credit : imò quidcuoque vnquam fabricet, contrarium ſemper inuenit, & abſque illa centri proprietate credit inquam vnicam eiuſmodi naturalem proprietatem in vniuerſo centro : ſed noo iouetur vſpiam authenticam eios cauſam, aut illi ſimilem in minimo, eamque mavult per infidelitatem à ſe excludere. Aſt ſaltem ſi Deus non ſit, nec vbique præſeos, & omnia dans omnibus, perinde eſſet, ſi cuncta confunderentur, ſurſum deorſum caderent, grauia deorſum, vel ſurſum ruerent, perirent plaotæ & belluæ, vel non. Ergo conſtantia ordinis & perſeverantia ſpecierum, requirunt de neceſſitate aliquod ens primitiuum fontale, vndè iocepere, ſunt, ſiloque continuato propagant, quodque cuncta ſuo nutu gubeinat, datque continuitatis conſtantiam, ac ſucceſſionem, nè cuncta corruant, & confusè commiſceantur. Vniueiſalem oimirum curam gerit, cuſtoditque res in ſuo eſſe. Conſideret denique Atheus, fluxum & refluxum aquæ. Quod oulla ſcilicet aqua adſcendat ſponte : attamen aqua maris, tam in fluxu, qoàm refluxu maris adſceodat ſemper. Credit hoc quia videt ; ſed eius cauſam non credit, quia non videt ; nec eius ſcientia iotrauit per ſenſum. Quippe quæ ſenſibus contradicit. At ſaltem credere deberet, iſta contingere per cauſam, quaoquam eandem non nouerit, per quam tamen res quæque hauſit eiuſmodi proprietatem. Nam etſi ſpecies ſingulæ ab æterno haberent ſeminum, & donorum huiuſmodi poteſtatem. Nihilominus in vniuerſo non eſt aliqua vniuerſalis proprietas, quæ ad ſingula reſpiciat, vt ſiot ordinata cognoſcatque ſiogula nouiter orta aut oriuuda, niſi ſit extra, & præter naturam ſiogulorum. Alioquin eſſent innumeræ Deitates, quæ olim : atque inſuper eſſent continuæ diuiſiones atque ſpecierum diſſolutiones. Negat eoim Atheus, credere, quæ non cognoſcit per ſenſum. Aquam verò cernit humidam, at non cognoſcit, quid ſit humidũ in aqua, aut cur ſit humida. Credit itaque, quod non cognoſcit, quodque non penetrat. Id eſt tanquam beſtia. Nec enim ſcientia humana, ſe eriget vnquam ſupra lioites, niſi illuminetur à lumine, quod Atheus excludit, ſolaque cõceptus ſui contemplatiooe cuncta definit, quia cuncta ad ſe vbique reflectit. Totus ſcilicet carnalis, & vanus, quamdiu credit intellectum, ſenſuali ſubjecto oriundum. Quicquid enim per conſe- 9
quentias, numeros, figuras, proportiones, & adæquationes percipitur, eſt mendax ; quoties eadem intellecta præfert, vel æquat intellectualibus per fidem & reuelationem. Quid ſi Matheſis abſtrahat ab objectis realibus, & ſenſatis omnibus, & tamen creduntur. Cur difficilius erit credere non viſa, modo reuelata ſint ab Ente, quod actibus tranſcendentalibus,
oſtendit pleniorem mereri fidem ? Si Atheus 10
hiſtoriis profanis aſſentiatur ; cur non etiam Sacris ? Moſes enim multis claruit miraculis à toto Iſraële, cognitis, hiſtoriam ſcribit creati mundi, progeniem hominum ſucceſſiuam ; denique per Abrahamum dilatauit, eductionem Iſraël è ſeruitute, Legem denique præſcriptam diuinitùs tradit, multis miraculis confirmatam, ante populum infidelem. Viſis nimirum io conſpectu populi, centeni mille, coætanei. Scri-

pris Mosis subsignarunt filij & nepotes, dein confirmans scilicet per Auos traditionibus. Idque per cuncta sæcula subsequentia indubiè creditum. Illaque Gentiles traduci solicitè curarunt, & miraculosè quidem Septuaginta duo transtulerunt, absque vlla verborum dissonantia. Hactenus autem tam Iudæi & Christiani, quàm hostes horum fidem dedere Sacris.

11 Per Prophetas demum leguntur prædicta multis sæculis, antequam ab historiis profanis postmodum probentur euenisse. Abrahamo enim diuinitùs pollicitum fuit, quod Messias è stirpe sua surgeret. Idem Melchisedech ipsi prædixit, & nouum sacrificium panis atque vini illi idcircò obtulit, qui è lumbis eius quandoque propagando egrederetur. Nusquam autem offertur Sacrificium, nisi soli Deo. Postmodum, in diuisione terræ promissionis, erat Bethlehem, siue domus panis. Inde nempe nasciturum ex Virgine Messiam prædixerant Prophetæ. Gentiles quoque viderunt, de Cœlo descendere panem, qui castra Madian destrueret; & Devs Gedeon dictus fuit, quem tamen nondum Gedeon pro Deo agnouerat. Hunc quoque Messiam Dauid, dein è stirpe sua nasciturum pronouit diuinitus, eumque idcirco Dominum suum, siue Devm nominauit, & futurum sacerdotem iuxta ordinem Melchisedech: in pane scilicet, ac vino, diuini flaminis inspiratione prædixit. Hunc Devm, stellam è Iacob prædixit Balaam, quam postmodum didicerunt Magi ab Eoo venientes, nasci debere in Bethlehem, fine domo panis, eiusque stellam præeuntem viderunt, cuius monitu ab extremo ortu venerant, vt adorarent puerum, qui solus est adorabilis. Etenim qui illos de stellæ significatione prædocuit, potuisset locum designare, in quo puer esset natus, quem tam remoto itinere quærebant: nisi statuisset id è scriptis Prophetarum eruendum, in honorem Dei, & populi doctrinam. Ergo si qua fides sacræ historiæ: ea conuincit, esse Deum vnum; Gentium Deos esse dæmonia. Hunc Deum Messiam, filium suum, ex Abrahamo tandem suscitatum iri, absque voluntate viri, ex sola Virgine, esse panem Angelorum, qui de Cœlo descendit, qui saluandos saluat gratis. Cumque Intellectus humanus hæc mysteria nequeat comprehendere multóque minus per sensuum adiutorium, prævidere: Ideò necessum est, Intellectum trahere in obsequium fidei, quam ex se nullatenus concipere potest. Quia cum is sit limitatæ potentiæ, & fides profundæ vbique obscuritatis: nequit Intellectus comprehendere infinitum durationis terminum, siue animæ suæ immortalitatem. Itaque tandem concessis, creditisque sacris, saltem per modum Chronicorum, elucet eò ipso Deus vnus, æternus, immutabilis, immortalis, infinitus, omnipotens, Bonus, Verus, Sapiens, Creator, Author, Sustentator, Gubernator, & vita rerum. Concesso demum hoc Numine, concludunt argumenta

12 Sancti Augustini pro immortalitate animæ, & concedenda est vita æterna, æternus ignis, gaudium, pax, luctus etiam interminabilis. Suntque Angeli, Cacodæmones, Pythonissæ, siue diaboli mancipia. Horum autem desunt cóceptus intellectui, qui è solis tantùm sapit sensibus, iuxta Aristotelem: Desuntque verba linguæ, deficiunt & Idiomatibus sermones positiui, vt explicarent, quæ auris nondum audiuit, nec Intellectus potuit capere, quod in cor hominis nondum descendit: quodque in se est indemonstrabile per disciplinam sensuum, & intellectualem. Nam fides, fidei meritum, & exspectatio iustorum, superant omnem sensum, & quicquid per intellectum concipi vnquam potest. Porrò si mens est immortalis, & fruitura 13
gaudio æterno, separata per mortem à suo corpore mortali exsistit, & viuit reuera. Ergo nõ generatur à corpore, quod in se cum omni sua dispositione, est caducũ mortale, & cadauer, quotidianis, & quibuslibet vicissitudinũ importunitatibus obnoxiũ. Ergò mens est substantia immortalis. vita, de natura luminis æterni, inextinguibilis. Ideoque nec generatur, aut prouenit ab homine, parente, aut semine caduco. Multò minus surgit, aut producitur à se ipsa: sed ab initio aliquo æterno, quod in se est vita, lux æterna, infinita, non alterabilis aut extinguibilis. Verba autem hæc sunt fidei, & reuelationes huius lucis æternæ, ideoque in æternum vera sunt. Carnalis autem homo non percipit ea, quæ sunt Dei; ideoque sapientia eius est stultitia apud Deum, qui est ordo, integritas, essentia, Pater luminum, rerumque omnium causa totalis, independens, absoluta, abstracta. Cui idcirco debetur omnis honor, ab omni creato. Creauit autem non solùm substantiam Mentis, vt sit lumen substantiale, ad similitudinem siue imaginem sui: sed etiam fecit animatorum lumina viuentia vniuersa. Quæ quidem non subsisterent extra suum concretum in abstracto: ideo & peritura, cum morte eorundem. Ideoque nec substantiæ, licet substantiales, siue per modum spirituum substantia. Nec proin etiam de numero accidentium, prout alibi tractatu de origine formarum demonstraui. Vita ergo belluina est ex lumine vitali, viuente & creatura inter substantiam & accidens neutra. Quæ entium neutralitas, Scholis hactenus ignorata, data est ab etymo Patris luminum. Ita quidem, vt nedum faciat adurentem lucem Solis, splendoremque nitedulæ: sed & omnium omninò animatorum animas, quarum ipse solus vult manere vsque conditor & heres.

NEXVS SENSITIVÆ ET MENTIS.

1. *Act u.*
2. *Corpus est cadauer nihili, citra mentem.*
3. *Physica authoris longè remota ab Aristotelis traditis.*
4. *Ostendit veritatem hanc Intellectus Adamicus.*
5. *Per Orationem abstractionis Mens explicari deberet.*
6. *Narrat Author suas professiones quinque.*
7. *Ex quinto educit quinque conclusiones.*
8. *Connexus mentis tanquam nuclei, in sensitiua tanquam putamine.*
9. *Defectus ex anima sensitiua.*
10. *Obiectio, Contra peccatum & meritum.*
11. *Responsio ad prafata argumenta.*
12. *Per exemplum Solis.*
13. *Corrupta natura, perpetuo gratia auxilio eget.*

14 *Mens quatenus Dei Imago, nititur aliquid velut è nihilo creare.*

15 *Differentia conceptuum admirandorum in grauida.*

1 PRÆMISSIS iam quæ superius pro immortalitate animæ scripsi, deinceps pro animæ cognitione, ad Dominum meum Iesum redeo, qui solus paternæ sapientiæ principium, interminans, finis α & ω, siue scopus vnicus, in quem tota omnium intellectionum claritas est, & terminari debet. Cognita namque mentis immortalitate, anima sibi debet innotescere, quantum potest. Siquidem cum anima corporis cla-

2 uo Rectrix assideat. Nil sanè in corpore (nisi cum Anatome sola, spectem cadauera) operæ dignum examinari potest, absque vitæ siue animæ cognitione. Enim-verò multoties mecum indignatus sum, velle concipere res externas & alienas? atque interim nescire, quis sim ille, qui extra & sublimia contemplari audeo. Nondum intellecta enim imagine, quam mens præ se, fert, nec quis, qualis, quantusve sit intellectus. Atque tandem, nec quomodo for-

3 metur actus intellectualis. Quapropter mecum statui, longè aliam animæ cognitionem tradendam Christianis, quàm quæ hactenus à Gentilium Scholis est edocta. Quantum enim verbis explicari potest: tantundem quoque Sacra tradunt. Ac reliquum exercitando acquiritur gratis, per ipsam gratiam: nec alium mens doctorem admittit, quàm illum, qui solus Pater atque magister vocari præcepit. Quia renera omnis doctrina, quæ è præexistente sensuum cognitione hauritur, procedit ab anima sensitiua, carnali, siue terrena (quamque ideo Apostolus Diabolicam vocat) illuminata quidem, at non ab ipsamet Mente: quæ scilicet dumtaxat optat illuminari à sui initio, quod est supra naturam, & non à sensuum obserua-

4 tione. Quorsum spectat status intelligendi in Adamo, ante susceptam doctrinam sensuum. Nouerat quippe essentias, & nomina animantum: quia Mens, in diuina sui imagine, hæc intus contemplabatur dum volebat, ipsoque aspectu eadem memorabat. Sed postquam anima sensitiua subnata est, in quam Mens obuoluta immortalis, huius suscepit vicariatum sola sensitiua, vix autem ab inde soporata mens expergiscitur: saltem non apertius ait viuacius, quàm dum mentali orationi incumbit: siue id fit, quod interim se disijciat frenos sensitiuæ, vel demum quod Deus in solo spiritu adorari postulans, suas vocat delicias colloqui cum filiis hominum. Equidem oratio silen-

5 tij, profundæque humilitatis intellectualis, alium, quàm iam me senem, ignarumque Medicum postulabat: Sed cum mentis physicam explicationem susceperim: sitque mentis essentia, quidditas, & natura physica, planè spiritualis, atque respiciens sui initium immediatum, & supernaturale: debui omnino mentis doctrinam edere, & explicare per eius exercitia, vt homo ab operibus prodatur. Itaque veniam rogo, & mereor, si non pro rei dignitate rem declarauero. Supplebit diuina bonitas meos defectus per alium me digniorem. Antequam autem progrediar, sciat Lector, quod hactenus Scriptorem non inuenerim, qui de penitiori mentis vacuo fundo, & fabrica siue de creatione idearum entitate, veritate, aut quidditate aliquid cogitauerit: sed potius huiusmodi doctrinam, velut anomalam, ignotam, atque desperatam, solaque admiratione, in fumum tenebricosum sublatam, à tergo suspenderunt, nec ampliua retro, vt neque introspexere. Primum enim meos 6

errores putando commissos, detegam; ac circumstantias narrabo, quæ me quandoque fefellere. Sciebam enim inprimis ex fide esse nobis Mentem immortalem, excedentem ideo quaslibet naturæ potestates. Quippe quæ à DEO immediatè Adamo inspirata fuit; eadem quoque hodie fœtui ab eodem Principe, vitæ inspiratur. Vtpote in qua Regnum DEI sedem suam ex beneplacito stabiliuit, & hactenus *illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, suisque Deitatis charismatibus locupletauit, præsentiaque sui, cacodæmonem exclusit. Pro qua nimirum Mente, mori dignatus est: non autem pro Angelo lapso. Sciebam secundò, ex naturæ cognitione, Bruta habere animas, plus minusve prudentes, & sagaces: caducas tamen omnes, atque in nihilum properantes: easque perire, non secus atque flatum. Lumen candelæ extinguitur, & in nihilum abit. Ideoque belluarum animas, non esse proprij nominis substantias spirituales: sed lumina tantùm viuentia vitalia animantarum. Quæ attamen à solo Deo Patre creantur, dispensanturque iuxta exigentiam seminalium dispositionum. Sciebam tertiò, quod omnis anima caduca atque sensitiua, à seminibus occasionaliter & dispositiuè tantùm emanaret: Ideoque nil similitudinis aut vnitatis sortiretur cum Mente humana. Nam etsi à Deo creatæ ambæ non secus tamen dirimerentur ambæ, quàm sicut ens caducum, ab immortali deinceps. Vel sicut lumen per exsufflationem interiturum, à substantia quæ esset Deitatis lucens imago. Sciebam quartò, Quòd in semine humano subessent dispositiones, & spes, ad eiusmodi animam caducam: non minus quàm in semine canino, ad viuentem catulum. Sciebam quintò, Animam sensitiuam (prout de vita longa, tractatu de introitu mortis in naturam humanam probaui) in nobis subortam à peccato, atque permanere naturaliter, deinceps, per successiuam sexuum copulam: nec Mentem immortalem à natura, homine, vllisue mediis naturalibus fieri posse. 1. Eo quod esset substantia. 2. Quodque esset permanens, ideoque. 3. Quod ab ente perituro nequaquam fieri posset. 4. Quod Mens idcirco è nihilo fieri debeat, per modum omnium substantiarum, absque auxilio naturæ cooperantis. 5. Quodque propterea sensitiua, ante peccatum non fuerit in nobis, vt neque necessaria. Sciebam denique Sexto, Quod à transgressione deinceps, Mens esset alligata animæ sensitiuæ. Eò quod in corpore, morti obnoxio, nil esset Menti propinquius, magisque affine in quo sederet. Quodque ea propter in lucido illo, vitalique initio, ceu diuersorio sese demersisset Mens, diuinitusque annexa fuisset vsque in vitæ periodum. Contuitus enim sum ideo tot Amentias, fallacias, defectus, errores, hominumque perfidias, imo & cunctas insanias, quæ omnem penitus Mentis vsum denegarent, eiusque totalem absentiam potiùs, quàm præsentiam suspicari facerent. Cognoui septi-

mo , Animam mortalem à lapsu deinceps , ita
Mentem suo obtenebrare hospitio , eamque
cooperire desidem , atque velut soporantem
detinere : vt nedum actiones regeret corpo-
rales ; sed ita plerumque ipsam Mentis præ-
sentiam obfuscaret , vt nil prorsus expeditè
hac vita , quasi non amplius sui iuris esset , age-
re queat. *Lex enim est in membris nostris , re-
pugnans legi Mentis nostræ.* Tandem contro-
uersam inquietudinem subnatam sensi : quæ li-
bertatem ac grauamen peccandi nitebatur ex-
10 cusare. Nam vtcumque Mens vitalem conti-
nuo radium (vt pote quæ nunquam feriatur,
lassatur , dormitue) de se spiret , in sui vicariam
sensitiuam , nihilominus videbatur suis adeo
facultatibus serua animæ caducæ , quod impo-
tens sit suo intellectu liberè frui : sed insanum
sensitiuæ lubitum concedere. Quapropter fa-
cile morborum squalloribus seductus , pronus
descendi , quod cernerem serpentes , atque
simplicia quædam , imò etiam domestica no-
bis excrementa , alterare omnimodò vsum
Mentis : Potestates verò harumque functio-
nes , prorsus concolcatas , & amentes , euade-
re , fierique bestiis longè calamitosiores , nos
in tanta majestate , sub imagine diuinitatis con-
stitutos. Incitabar enim ad hoc, Quod non vi-
deretur æquitati , aut possibilitati conueniens?
Ens aliquod virulentum , caducum , & Men-
tis immortalitati impar , calcitrare posse ima-
ginem Dei : vt omne ius atque prærogatiuam,
pro lubitu rabientis canis , amitteret : esset-
que infimi potestas , dilatata super excellentiam
entis , deinceps duratione infiniti : Videbatur
namque debere esse impassibile à caduco : quic-
quid per se esset immortale. Quinimo Mens
Prudentis obsidetur plerumque à stultitia: quod
quilibet ferè suo laboret vertiginis puncto. Ir-
retitur namque quicumque amat , quod non est
amabile , & qui inter amabilia non seruat pro-
portionem adæquatiuam : iam in hoc adspi-
cit plausibilia , vt placita , cum effectu demen-
tiæ. Sic enim Eua aspexit pomum , vt pul-
chrum , ideoque vt placitum. *Statim tulit illud*
11 *& comedit.* Idque tam est solitum , vt Sacra di-
cant , *Stultorum infinitum esse numerum.* In has
enim errorum fallacias præceps ioi , quod ad-
huc nescirem , quæ esset combinationis Men-
tis , & animæ sensitiuæ necessitudo , atque vin-
culum. Enim verò , quia Mens connexa erat
iam animæ mortali , stabat huic , iure hospitij,
alligata. Adeo , quod etsi Mens ex se esset im-
passibilis : attamen quia , coniugali vnitatis vin-
culo , atque toro , ambæ simul erant combina-
tæ : sic vt anima mortalis , Mentis immorta-
lis sola frueretur vita : necessum fuit penitus,
quod quoties anima immortalis pateretur quic-
quam à rebus caducis , noxiis aut sibi hosti-
libus : idipsum coniugij parilitate, vnitate con-
iugali , & sociali hospitalitatis iure , ipsa quo-
que Mens etsi immortalis , consecutiuè quo-
que pateretur. Non quidem quod propterea
caduca , vim sortirentur super ens immorta-
le , sibi supereminens , & fori alieni : Sed vo-
luit Deus sic mentem pati , quatenus hospitij
incommoditatibus impeditam , suæ amplitu-
dinis libertate orbaretur , auscultaretque angu-
stiis , atque anxietatibus sui domicilij. Etenim
vita immortalis Mentis communicatur animæ
caducæ , sedi atque hospitio. Quæ vitæ ta-
men , (vt alioquin omne recipiens per mo-
dum , & capacitatem recipientis , recipitur)
caduca fit in connexu , siue in lumine caduco.
Quæque ideo à caducis conculcari potest , vt
penitus vita exsuffletur. Ac tum Mens suo pri-
uata hospitio , non quidem extinguitur , vel
annihilatur : sed recedere cogitur , propter dis-
ligationem & annihilationem syndesmi. Quic-
quid ergo Mens subter vitam pati videtur,
sospes quidem ipsa manet : at non liberè sua
munia exercet : quia sensatio est in medio vin-
culi. Siquidem constans consideraui lumen 12
Solis , maritatum splendori nitedulæ : sic vt ex
vtroque vnicum micaret. Ambo enim con-
nexionis lumina , in nobis , non esse quidem
lucentia lumina : sed viuentia ac planè vitalia.
Vnum nimirum cœleste , ac constans : alterum
verò vermiculare. Tum denique finxi , Nite-
dulæ lumen maculatum , seu tinctum. Siue
enim id proprio contingeret errore : siue de-
mum , quod cortex illi tinctus obtenderetur:
Saltem lumen solare , quod perpetuò sibi con-
stat quatenus tincto iam lumini nupsisset, trans-
lucens per nitedulæ lumen , eiusdem labem at-
que tincturam velut assumit , ac velut patitur,
non quidem quod Sol patiatur , sed ipsius dum-
taxat lumen : quod actiones vitales edit , iuxta
deturbatos nitedulæ colores. Extinctoque tan-
dem nitedulæ lumine, solare lumen perdit con-
iugem , & abit in primum sui fontem,vt de præ-
stitis muneris rationem det. Sic nempe mens to-
lerat inuita omnes insanias sensitiuæ , quas car-
nis sordes illi obtendunt : clarumque intellectus
iubar , nequiens penetrare sordes , pessumdatur.
Etiamsi in sui radice sit penitus impassibile. 13
Quod autem iam de vita dictum est , id ipsum
de aliis Mentis functionibus est interpretatum.
Certum interim ac manifestum , quod sensiti-
ua vt mentis sedes : ita eiusdem immediata pe-
dissequa. Cui cum sit delatum regimen à lapsu
deinceps : iden in se transsumit per indebitam
assuetudinem , omnem mentis energiam , Non
secus ac quis manu sinistra panem scindere as-
suetus , vix potest dextera eundem diuidere.
Itaque mens ordinario assueta consentit , quæ-
cunque compartrici patino vitæ radio , anima
sensitiua brutalis , amplitudine suæ libertatis &
consuetudinis licentia , patrat. Quapropter in
omnibus & per omnia huius peregrinationis
itinera , egemus auxiliis gratiæ diuinæ, pro qui-
bus sæpè indies orandum : Ne inducamur in
hospitij nostri tentationes. Quod distinctius
patet, vbi mens operatur, distinctis planè palæ-
stris,ab anima sensitiua procul dissitis,Quorsum
primò consideratur vis animæ sensitiuæ im-
prægnatæ : quomodo nempe ope radij menta-
lis (nam vt mens est imago Dei : ita etiam ali-
quid ex nihilo soloque nutu , quandoque creare
satagit, creet, solo appetitu, verum cerasum ex-
tra lignum. Imprimis indubium est , quod eius- 14
modi cogitatio sit appetitiua, vel formidans,&c.
nondum discursiua , multoque minùs nuditer
soli menti subdicta. Deinde cerasum sic produ-
ctum, est verum : non autem sola cerasi macula.
Siquidem quotannis colores motat statis circui-
tibus , quibus arbores suos fructos colorant. In-
de enim actio imaginantis Grauidæ manife-
stior sit , seseque extra censum solius maculæ
extricat. Dum mulier , cernens Bruxellæ in fo-
ro aliquem capite plecti , mox parit fœtum de-
collatum.

collatum, cuius caput iuxta truncum reperiebatur. Idque alibi recitaui accidisse in brachij & manus amputatione: vbi tamen brachium, vel manus, non fuere reperta. Saltem actualiter & verè operatur anima sensitiua in homine radio mentis illustrata: ideoque illud non vsque adeo in brutis est obuium. Quodque si non pluries contingeret, facile à criticis in suspicionem pacti impliciti cum cacodæmone coniceremur. Etenim quia non sola hæc operatur sensitiua; sed radio mentis immortalis illustrata: Idcircò est quædam creationis similitudo, quæ ab imagine viua sui creatoris editur: neque itidem bruta hunc æmulantur ideo effectum. Sola nimirum passionis conceptione, cerasum ex nihilo creatur in fœtu, ea parte, qua prægnans foris manum admouet dexteram, si dextera est; vel sinistram, si sinistra fuerit. Eo quod ista manus solita sit deferre animæ imperia. Creatorque simul totum ens seminale Cerasi, extra suum lignum, & quidem perfectum: non autem sensim per ætatea accrescens, prout alioquin in arbore. Vbi cerasus post aliquot annos, suos edit fructus. Ast extemplo, cerasum in vtero, vel mus fabricatur, &c. Quæ vis fabricans requirit visum, & insuper perturbationem, &c. vt designetur vis conceptus animæ: non autem discursiuum opus. Nec est enim vera isthæc crea-
15 tio. Quia non fit materia noua, vel ex nihilo: sed est creatio transmutatiua vnius in aliud, ac penè instantanea. Quæque dum iam in conceptu est creata ente ideali, & vestita in spiritu vitali matris, mox per manum designatur locus, quorsum deferri & depingi debeat. Cuius manus defectu, perit haustum cerasi sigillum, atque annihilatur creatio. Idque in appetitiuis. Alioquin in gestis formidabilibus: quippè tantò potentioribus, non requiritur directio manua maternæ. Amputatur scilicet manus, vel brachium fœtus, etsi manus matris quieta manserit, nec reperitur inter inuolucra, prout caput. Prout & dum fœtus transmutatur in monstrum. Sed in bestiis informidabilibus requiritur manua, loci designatrix pro fœtu, vt totus immutetur. Estque in istis formidabilibus diuersa ratio. Eo quòd in vno ostendatur solus actus, & in alio ens creatum. In illo enim prætendit ablationem solam: in hoc autem æmulari cupit, aliquid creando. Est denique in huiusmodi istud vniuersale, quod mater efficiens non intendat pro suo fœtu id facere: adeoque non in se, sed in suo fœtu, has affigit imagines, pro lubitu manus, & non pro velle mulieris concipientis appetibile, vel horribile. Præcedit sed conceptus aliquis plausibilis, vel timorosus cum appetitu, vel auersione. Sequiturque inde statim appetitus conceptuum, cum desiderio vel pauore. Quæ hoc loco sic dilataui, vt imaginis diuinæ potestas similitudinariæ creationis, nos deducat in similitudinem creandi amorem diuinum in mente. Dum ipsa nempe proprio motu, nec solo sui radio in animam caducam disperso (prout in grauidis iam relatum est fieri) proprioque optatu, intus totaliter in Dei amorem fertur. Altiùs etiam eò ducamur.

* *
*

ASTHMA ET TVSSIS.

1 *Pori Pulmonis, & neruorum patent, quamdiu viuitur.*
2 *A capite nil ad pulmonem depluit.*
3 *Capiti in Asthmate malè applicari remedia.*
4 *Quis Vulcanus Corruptor.*
5 *Quo errore dulcia remedia, & Illinctus, sint introducta.*
6 *Probatur quod dictum est.*
7 *Census medicamentorum vsualium ordinariorumque.*
8 *Remedia Tussis, & Asthmatis, non distinxere.*
9 *Duplex Asthma.*
10 *Calamitas sexus muliebris.*
11 *Incogitantia Scholarum.*
12 *Vana tentamina,*
13 *Actiuitas vteri, in Asthmate.*
14 *Quomodo regat & regatur Vterus.*
15 *Hostis in vtero.*
16 *In distinctione erratum.*
17 *Mulier bis patitur omnem morbum.*
18 *Subdiuisio Asthmatis.*
19 *Ignoratum Asthma hactenus.*
20 *Cur medici audiant, quæ audire nollent.*
21 *Historia Consulis Asthmatici.*
22 *Historia iuuenis nobilis venatoris.*
23 *Historia Canonici.*
24 *Historia monachi.*
25 *Historia ciuis.*
26 *Historia sexagenarij.*
27 *Indagatio nidi in Asthmate sicco.*
28 *Nidus cur in Duumviratu.*
29 *Asthma cur Epilepsia pulmonis.*
30 *Qualitas veneni Asthmatici.*
31 *Historia Comitissæ.*
32 *Locus veneni alius in Consule, quàm in Venatore.*
33 *Semen & fructus Asthmatis, quomodo differant.*
34 *Cur subitò inuadat.*
35 *Cur Asthma siccum sit extra defluxionis suspicionem.*
36 *Capiti non applicanda remedia.*
37 *Remediorum census.*
38 *Notatur Paracelsi paragraphus de Asthmate.*
39 *Remediorum dolus in quo sit.*
40 *Propria Asthmati remedia.*
41 *Causæ vterini Asthmatis sunt per accidens.*
41 *Historia Præpositi.*
43 *Asthma inter siccum & humidum ambigens.*
44 *Artificia Asthma humidum causantia.*
45 *Asthma humidum ab haustu Endemicis.*
46 *Historia Asthmatici statim suffocati.*
47 *Iudicium erroneum adnati Pulmonis.*
48 *Anatome malis fundata principiis, sæpè ludicra.*
49 *Vnde mors, & repentina suffocatio.*
50 *Notabilia circa Asthma sexagenarij.*
51 *Probatur ab esitatis nucuis.*
52 *Quod istud Asthma ex Splene fuerit.*
53 *Ratio Scholarum reiicitur de motu accliui in Asthmatico.*
54 *Aporrhoë quadruplex.*
55 *Examen per Regulam suppositi falsi.*
56 *Subterfugium.*
57 *Considerationes aliquot, pro quæstione proposita.*

58 *Ratio per coniecturas sumta.*
59 *Signa confirmantia.*
60 *Asthma humidum.*
61 *Differt à comite Tussi.*
62 *Quibus de causis surgat.*
63 *Asthma promiscuum.*
64 *Remedium appropriatum tam humido, quàm sicco.*
65 *De Tussi ex grauedine, siue Coryzza.*
66 *Cur mucus in decursu Coryzza variet.*
67 *Obseruationes aliquot.*
68 *Pro Tussi non descendere phlegma è capite ad Pulmonem.*
69 *Remediorum altiorum census.*
70 *Historia senis stertentis.*
71 *Authoris opinio.*
72 *Dicisio quæstionis qualis.*
73 *Ad probationem accurrunt ambo Custodes, simul cum historia Laticis.*
74 *Quantum & quousque Cauterij vsus respondeat.*
75 *Potuum desiccantium applicatio.*
76 *Eclegmatum consideratio.*
77 *Fumi sulfurei connexio potui.*

AD Catarrhi nænias, quia translatum est Asthma, sitque affectus non cognitus, & vix sanatus hactenus. Idcirco particulatim de Asthmate scribere cogor. Quorsum repetenda sunt quædam
1 ex prædiductis. Nimirum Pulmonem poris peruium, quandiu viuitur, non secus atque neruos omnes. Quod inprimis patet in opticis, si vno oculorum clauso, spectetur pupilla alterius grandescere. Ast in morte clauduntur, quæ alioquin in viuis sunt peruia: peritque visibiliter, lumen ex oculis morientium, quod clausis opticis cesset desitque spiritus visiuus eo defluere. Hoc ipsum iam sua ætate nouerat Hippocrates: ideoque corpus totum per-
2 spirabile & conspirabile declarauit. Deinde iam sat demonstratum reor, à capite nil decidere in Laryngem, vel Pulmonem, quod frequenter & copiosè tamen, per tussim exscreatur, adeò vt nec locus fictæ distillationi, vel Catarrho, sit integer. Verum quicquid Tussis eiicit, id fieri in cannis Pulmonis, vitio proprio. Itaque hactenus esse erratum, propter ignorantiam partis mandantis, patiantis, & recipientis, & propter materiæ, modique fiendi, incogitantias. Nec mirum idcircò, & in sanando actum
3 nihil. Quippe capiti adhibita remedia, ne faceret, neuè mitteret, vel sponte propria, laberetur in pulmonem materia, quæ nunquam in capitis fuit potestate: At penes ipsum pulmonem constanter fit. Steteruntque ideo ægroti absque medela: quod omnis medentum cura versaretur partim circa insons in hoc morbo caput, partimque circa præcautionem atque faciliorem sordium eiectionem. Non autem circa emendationem illius Vulcani Corruptoris, qui fabricat ex bono Pulmonis alimento, præfata
4 phlegmata. Nimirum causarum priorum ignorantia, fecit Scholas perpetuò ad effectum, ac posterius, suas dirigere medendi intentiones.
5 Nam dum animaduerterent, potus & cibos recta ad stomachum deglutiri: nil autem Pulmonem versus deflectere, excogitarunt dulcia, quæ expectorationi inseruirent, quatenus fau-
6 cium glabritiem facerent. Tum dein syrupos crassiores inuenere, vtpote quos putarunt sensim illingendo, maiori iure ad Pulmonem pro parte illabi. Atqui iterum oscitanter omnia. Nam inprimis. In hoc, capitis, ac dein suarum thesion, oblitæ Scholæ sunt. Tum denique non considerarunt, quod si eiusmodi eclegmata ad polmonem intrarent, plus angustiarum & molestiarum causatura, quàm ipsæ sordes ibidem restagnantes & fabricatæ sensim. Saltem malum malo accumularent nouo. Non enim quicquam proficerent ibidem, nisi quod obstipationem, multa viarum angustia, augerent, anxiamque redderent de cætero. Eo præsertim ti- 7
tulo, quod rosæ, farfara, pulmo vulpis, saccharum, &c. nequicquam respondeant Indicationi curatiuæ. Vtpote quæ oblæsæ facultatis commutatricis redintegrationem dumtaxat postulat. Quæ verò faciliorem expectorationem respiciunt morbum à tergo, eiusque effectos tantum adoriuntur. Cum igitur, qua parte arteriæ asperæ extrema desinunt, spirantque in thoracem, Pulmo pateat: satis liquet, quod in Asthmate eorundem pororum sit strictura. Insuper 8
adhuc errant, quod remedia Tussis nequicquam differant à remediis Asthmatis: dum tamen ambo immensum & omnifariam distent in radice, & causis. Est itaque duplex Astma. Vnum qui- 9
dem muliebre, ex solo vteri regimine pendens: alterum verò promiscuum, vtrique sexui commune. Misera certè vtrobique fœmina, quæ ne- 10
gotiis penè omnibus exclusa, simplici tamen cuiusque speciei morbo, non sat luit. Est enim Asthma hoc tam frequens huic sexui, quod omnem vteri Arithmum (qui permultiplex est) Scholæ dicauerint vteri præfocationibus, vnoque velut capite, ingens volumen morborum præteriisse voluerint. Vidi enim frequentes, quæ suave olentium odore, præter Cephalalgias, & comminatas syncopes confestim in extremam respirandi difficultatem inciderent. Aliàs quoque obseruaui, quæ spirante Borea, statim, vel in hypocaustis, Asthmate plecterentur insontes. Denique & alias, quæ ex ira, nuncio tristi, potu sacchari, vini Hispanici, &c. vel etiam obiurgatæ, luctoso mox Asthmate corriperentur. Et- 11
enim Scholæ, semper tantùm circa actiones corporales versatæ, suosque proin venerantur perpetuò humores, pituitam vtrobique incusarunt, depluentem scilicet in Pulmones. Quod ex vtero terri adscenderent vapores, qui tam de se, quàm aliundè è stomacho, suscitarent consocios halitus, vndè exprimerent omnem muccum expectoratum, Asthmatis authorem. Scholæ enim dedere vaporibus tam noxiis salonum conductum, quaqua versus penetrandi: quorsum nempè aëri non est liber transitus. Quod patet in anhelitus voluntaria compressione, siue detentione. Imò quanquam hæc locum tantùm 12
habeant in Asthmate humido, eadem tamen ignorantia non destiterunt, frustranea quælibet tentare, per enemata, phlebotomiam, cauteriaque, & solutiua, vt fictorum vaporum reuulsioni satisfdarent, etiam in Asthmate sicco. Negle- 13
xerunt itaque, quod vterus, actione regiminis, modoque penè influentiali, ad nutum iræ, tristitiæ, pauoris, &c. præfatos pulmonis poros, qua in thoracem desinunt, obstiper, mortis instar, perindè atque luna, solo adspectu, aquis præsidet, eo quod vteri vita atque potestas toti imperet mulieri. Cui videl. proin, aliud quàm viro, mentum,

tum, ingenium,caro, pilus, sanguis,&c.Iterum-
que cessantibus furiis, & exundationibus præ-
fati,regiminis, confestim libera restituitur respi-
ratio, ac plerumque citra nobilem exscreatio-
14 nem. Nec enim vterus vaporibus tenus: sed
mero regiminis imperio, totam regit mulierem,
cum sit peregrini hospitis instar, à corpore non
nisi alimentaliter dependens, provt viscus ab ar-
15 bore,cui innascitur. Cæterùm vterus quadra vi-
uit propria, nullumque sibi, præter animi pa-
themata, hostem nouit. Quapropter non seruit
animæ: sed in importunum perturbationibus
animum, non secus atque in corpus furiendo,
sæuit. Solæ namque perturbationes animæ, vte-
rum in diuersos furores agitant: adeò vt nunc
in neruos, tum in intestina ossa, viscera & mem-
branas crudeliter ferociant. Cor item caputue,
sensus ac mentem succutiat. Vidi namque non
tarò tendines, magno cruciatu conuulsos, spon-
tè extra locum prosilire, miras quoque muscu-
lorum conuulsiones, ingenti eiulatu concitasse,
resoluisse: imò & ipsamet ossa seriò disloeasse.
Obseruaui sic quoque Apoplexias, Paralyses,
Caducos, Ictetos, Hydropes, tormina, hemicra-
niam, amentias, multamque morborum tyran-
16 nidem ex vtero prouenisse. Quæ provt à Scho-
lis, virilibus remediis sunt frustrà tentata, ne-
glecta dicam, atque ad solam Asthmatis præfo-
cationem relata quodammodo: quasi singulari
prærogatiua solum guttur vtero obediret. Mul-
ta profectò commiseratione dignus sexus, in
adiutorium magnarum necessitatum nobis da-
tus: ac quasi proindè multiplici ærumnâ di-
17 gnus. Siquidem semel omnes propemodum mor-
bos pariter ex vtero, iterumque eosdem qua-
tenus homo, duplices corruptæ naturæ pœnas,
insons atque deuotus sexus, per misera indiui-
dua muliebria, tolerat. At felix saltem, quod
tribulationes patienter ferat atque Dei filio ha-
18 ctenus propinquior. Est ergo Asthma alterum,
vtrique sexui promiscuum. Subdiuiditur autem
iterum Asthma, in siccum & humidum, sic ab
excretis censum. Steterunt hactenus causæ
19 Asthmatis, eiusque fiendi modus, in Scholis
ignoratæ. Ac consequenter mansit insolita Asth-
matis sanatio. Sit testis atque iudex Deus inter
me, & Humoristas, quantum commiseret æ-
gros malè exceptos, sub infaustis inscitiæ ob-
sequiis: atque tandem spe truncos, nummo-
que emunctos miserè deseri. Id est, sæpè delu-
di. Agitati namque frustraneis tentaminibus,
stupuere mecum, tam ignauam, opem, à tot
20 seculis & bibliothecis, peti. Vbi interim non
raros à vetula, vel agyrta, sanatos vidimus. Ob-
dormiunt quia Scholæ ad querimoniam ægro-
rum. Etenim horum eiulatus audiunt quidem;
sed cum Leuitis transeunt in Iericho: quodque
audire nollent, audiunt idcircò inuiti. Infau-
stas nempè indies qui fieri morborum cliente-
las. At nec proindè vel vnguem à prædecessori-
bus recedunt, vt semel, de proximi vita sibi
tradita, seriò pensitent. Astipulari enim vete-
ribus, atque cœcis ductoribus, in ignauiam ces-
sit: proindè nec erubescunt amplius, incurabiles
decernere quotquot phlebotomo, solutiuo, su-
dore, clystere cauterio, thermis, potu acidulorū,
id est, vites diminuentibus, non palliauerint. De
Asthmate autem nunc, atque primum historias
aliquot notas describam. Qui autem me sequen-
tur, eadem scrutabuntur melius atque felicius.

Consul magnæ vrbis, quinquagenarius, libe- 21
ralis potator & vir fortis, de scala in naui, lapsus
in humeros, & occiput dudum syncopizauit,
rediens in se, per menses octo, benè se habuit.
Inde febrim leuiculam passus, per dies aliquot:
Compotationes deserit, quia febri Asthma il-
lum corripuit. Accessus singulari, per dies &
noctes aliquot, continuò minabantur strangula-
tum. Finiunt autem, citra manifestam exscrea-
tionem. Ast nox, insultum Asthmatis præce-
dens, insomnis, inquieta, cum oris ariditate,
febrili admonitione, lotij mira abundantia, ac
plerumque tribus secessibus, importuna. Se-
quenti dein manè, vnico velut insultu, anheli-
tus, quasi præciditur abrupto, filo, humerus, res-
pirando vt alas attollit, vtramque manum ad le-
cti spondam premit, quo humeros facilius al-
tiusque eleuet. Vultus rubet, & oculi prominent.
Sicque insomnes aliquot dies & noctes transi-
git, & cum suffocatione instanti continuò lu-
ctatur. Tandem exacto paroxysmo, rectè valet,
edit, ambulat, scandit, venatur, equitat & iti-
nerat. Imò nec meminit sibi vnquam in vita 22
doluisse caput, aut tussibus obnoxium pectus.
Iuuenis annorum 24. nullo sanitatis aut vitæ
errore contaminatus, studiosus, nobilis & ve-
nationi quoque incumbens. Hinc nempè pe-
dibus cursuque velox. Hic enim Bruxellas ve-
niens, itinere trium leucarum, à cœna mode-
rata, cum sorore, primùm corripitur Asthmate,
totoque triduo, suffocationis metu, laboribus
& sudoribus inter mortem agonizat. Mox dein
restituitur sine sputo, celerque beneualens suam
repetit domum. Dein toto biennio decumbere
non fuit ausus: sed sedens iuxta focum, totis
pernoctat annis. Etenim si decumbat, mox so-
pitum Asthma expergiscitur. Subindè etiam
paroxysmus minatur, imò incipit; at non per-
git: vna quoque vice crudelius affligit, quàm
altera. Exacerbatur Lunæ stationibus, vt & aëris
tempestatibus, quas etiam ideò præsentit, atque
præsagit. Æstate saltem sæuius atque sæpius in-
festat accessus quàm hyeme. Imò hodiè frequen-
tius atque crudelius viget, quàm primo sui ini-
tio. Diebus autem intercalaribus ambulat, currit,
equitat, venatur, atque cætera sanorum munia
rite obit: sed noctu non audet decumbere. Mon-
tanis locis peius se habet, idcirco Bruxellis vix
pernoctare audet. Porrò antè paroxysmum ali-
quot horas, saliua ipsi salsa euadit, sentit den-
tes, an gingiuas sibi contrahi, intestina quo-
que magno mugire murmure: Dolere vtrim-
que latera: itemque copiosam, frequentem, &
aquosam reddit vrinam: ac liquidior ipse aluus
soluitur ter quaterue. Postremò, statim velut
sibi iniecto laqueo, Asthma illum apprehendit,
vice singula, minatur præfocationem toto ac-
cessu. Sub finem tandem, quatuor aut quin-
que spumosa sputa, facilè absque tussi exscreat,
liberaturque mox velut ablato laqueo. Futuram 23
autem paroxysmi feritatem, ex magnitudine
prægressorum signorum, dimetitur Canonicus
quidam, vir consistentis & viridis ætatis, tota
æstate propemodum Asthmaticus: totaque hye-
me liber. Sed qua statione Asthmate premitur,
toto prurit corpore, squamas deiicit albas, ac
speciem Lepræ exhibet. Matrem pari pruri-
tu laborasse, vt & sororem dicit. Illam quidem
sic occubuisse. Hanc verò spontè curatam à se-
cundo partu.

24 Monachus quidam Ord. S. Franc. de Paula
Laicus, occupatur diruendis ædibus. Atque
deinceps quoties locus aliquis verritur, vel aliàs
ventus puluerem excitat, mox concidit ferè præ-
focatus. Meore quidem conftat: fed penè præ-
clufo anhelitu iacet moribuodus: tantumque
deinceps cubat fedens. Dumque pifces oleo fri-
xos (pro ordine, & appetitu fuo) edit, euit ex-
templo, anhelitu priuatus, fic vt vix à præfocato
diftinguatur. Dicit fe fentire figna inftantis
Afthmatis, quæ alter venator refert: Patique fe
fymptomatum prænuncio certiorem fieri, de
futuro acceffu, eiufque, atrocitate. Id fcilicet,
dum Aftbma fponte, & non à cibis aut puluere
ier it.

25 Ciuis quidam, vir cordatus ac prudens, à Ma-
gnate, opprobrio & publica iniuria affectus: cui
ne verbum refpondere poterat, abfque timore
vltioræ roinæ: Subticens diffimulat, atque to-
lerat contumeliam: fed mox abindè Afthma
oboritur, quod alioqui benè valenti, magis in
dies ingrauefcebat toto biennio. Tandem fub
finem Hydrops moderatus, illum paucis diebus
extinxit.

26 Puer quidam, mox à cunis cum quartana, to-
to biennio dimicat; præterque fpem omnium,
per crifin, multafque fedes, conualuit. Licet ar-
duo comitiali, pro mortuo habitus. Adolefcens
& Iuuenis, fat agilis fuit, fed temeræ valetudi-
nis. Mox à Iuuentute, fenfit in curfu, fe iufto ni-
mium anhelaffe, quod vitæ, commoditatibus
faturæ, tribuit. In virilitate, fenfit moderatum
tripudium, anhelitu breuiore iufto fe luere. Cir-
ca annum quinquagefimum autem, manifeftè
fufpicatus eft fe Afthmaticum: Idque manifefto
auctum fenfit circa fexagefimum. Etenim ab in-
fantia, lienem habuit notabiliter offenfum, at-
que fubinde dolentem. Ita vt equitatio vnius
diei molefta foret, ob fucceffionem Splenis: at-
que potiffimum defatigabatur, fi curfu vereda-
rij diem tranfegiffet. Porrò, comitialis ille, quan-
quam non nifi grauioribus de caufis fe prode-
ret, aliàs per aliquot annos fopitus; non erat ta-
men conuulfiuus, verum inftar deliquij animi.
Sentiebat autem gaudium quoddam, circa ori-
ficium ftomachi, mox corruebat. Rara ipfi qui-
dem tuffis; fed imò ab adolefcente exfcreatio
frequens. Sputum autem habebat, guttulas fub-
cœruleas, liquato tragacantho fimiles. Sputa
rara, tota æftate: frequentiora fub frigoribus,
adeò vt ingrauefcente fenio, tota hyeme fcrea-
tus plurimus ipfi effet. Tandem iam totus Afth-
maticus, vno anhelitu totum pfalmum De pro-
fundis perlegit, non citato fermone, modo fe-
deret. Deambulat etiam in plano per leucam
fat celeri paffu: fed fi plateam, vel fenfum ac-
cliuem, moderato fcandat greffu, confeftim fa-
liuat, anhelat, thorax anguftiatur, cor fubinde
palpitat, inordinato interruptim pulfu. Lingua
retro ad fauces arefcit, & & circa dentes fpumef-
cit. Cæterùm genua penè labant, cum Afthma-
te, & iuxta menfuram eius, magis minufque;
cum tamen ante Afthma, totum crus agile &
validum effet. Cæterum fedendo, aut ftando,
imo domi obambulando, nunquam anhelat, fi
non fcandat. Quoties largiori cœna refectus
eft, noctu anhelat, contrahitur thorax, & fter-
tit Larynx murmure quafi continuo, fputoque
gurgulio tinniret. Quæ cuncta fedendo, mox
fopiuntur, exfcreatque longè facilius aliquot
phlegmata, quibus expeditis recumbit iterum.
Parca autem cœna, vt ftomacho quietem dat; ita
& pulmoni pacem. Percipit autem, fibi hoc Afth-
ma nidum habere, ac primitiuum fontem, loco
inter os ftomachi & vmbilicum medio. Hæc fic
ad longum protraho, quo femina Afthmatis fint
manifeftiora.

Enimverò tam in Confule, Ciue & Venatore, 27
quàm in Canonico, ftat Afthma in femine viru-
lento, quod fpiritum alicuius vifceris, pro radi-
ce atque diuerforio, eft nactum. Seminis autem
illius proprietas eft, coarctare poros pulmo-
nis, quibus anhelitum in thoracem tranfmittit.
Cuius conftrictionis neceffitas apparet ftatim
in dentibus atque gingiuis. Afficit namque to-
tum, quia difpergitur in organum toti commu-
nem Archeum. Renes ideò enim emulgent lo-
tium, aluus foluitur, mugiunt inteftina, fangui-
ficatio cefpitat, cor palpitat: atque tandem pul-
mo contrahitur, non fecus atque Scrotum, fub
affellandi cupidine. Eft autem nidus Afthma- 28
tis in Duumvirato, (de quo agam tractatu fin-
gulari) vnde videlicet totius moderamen pen-
det: nam alioqui malum non fedet immediatè
in fpiritu influo: quod fcilicet vnica acceffione
terminaretur: etenim nifi ftabilem intus radi-
cem obtinuiffet, non repeteret, vti nec perfe-
neraret.

Tum denique character mali, qui inftabilè
parte tantifper dormit, non videtur alibi ftabu-
lari poffe, quàm vndè regimen corporis pendet,
adeoque & cordis prærogatiuam affumpfit. Eft
ergo Afthma, in hoc Epilepfiæ fimile, quod li-
cet non mentem feriat, non contrahat neruos,
aut fyncopem conciter: dormit tamen in aliqua
fede, vnde tandem, contagione quadam Ar-
cheum inquinans, fi non neruos, faltem pulmo-
nem contrahat. Refpicit nimirum fingulariter
illud vifcus: Imò licet pati paffu, venas, renes,
& iecur contrahere videatur: non eft tamen
horum tam manifefta læfio, qualis in præfocan-
do fentitur. Quæ cuncta adhuc clarius conftant
in Ciue & fene fexagenario. Hic namque ab
infantia, lienem malè affectum, fimulque epi-
lepticos infultus, retinuit: pulmonem aliàs fat li-
berum. Ille verò, per agoniam pudoris, iræ, vin-
dictæ, & rationis imperantis modeftiam, often-
dit vifcus fibi læfum, in quo primi conceptuum
motus ftabulantur.

Licet itaque libertate philofophica, Afthma 29
nominare caducum pulmonis. Eft quidem or-
dus eius in Duumviratu: morbus totius quo-
que quatenus membra cuncta commouet, ante
acceffum, adeoque & fpiritum, totius rectorem,
concutiat. Attamen, in area thoracis fructifi-
cat, refpicitque fingulariter ipfum pulmonem,
velut fuæ proprietatis fcopum, & obiectum pro-
priumque veneno fit ifte caducus pulmonis, quod
proprietate fua pulmonem afficit, non fecus at-
que cantharis lotij organa. Venenum fcilicet 30
aliquod eft, quod caput, totumque hominem, in
epilepfiam fternit, multòque infolentius, atque
mirabilius, quàm quod Pulmonem ftringeret.
Affectus tamen raritas, non aufa eft compellere
ad epilefiæ cuiufdam pofitionem. Cum tamen
interim, quicquid epilepticum adultum fanat,
fanet etiam Afthmaticum. Ex vtero etiam vidi 31
furrexiffe virus, quod nil præter gulam ftringe-
ret, fic vt à trimeftri vix quicquam deglutiret
matrona illuftris. Acceffi, malum cognoui, &
confeftim

confeſtim ſanoit illam Domious præ macie
enim & fame, cootinuo caduco infeſtabatur, &
à 37. diebus ſeceſſum vnicum habuerat ad glan-
dis magnitudinem. In Conſule quidem conſiſtit
virus iu liene, ideoque cum febri incepit, inci-
pitque ſemper, quod febrilibus initiis fuerit ibi-
dem coofermentatum. In venatore verò circa
os ſtomachi, cumque eum appreheoderet, fuit
à febrilibus initiis immunis. Adeoque & inum
paroxyſmum inchoat per modum caduci, eſt-
que etiam quotidianos eius inſultus, quod cor-
dis rhythmum exprimenti viſceri, ſit concen-
tricum fermentum ſui Aſthmatis. In hoc ideò
confabulatur cum excentricitatibus tempeſta-
tum: io eo aotem noo tam promtè illis auſcul-
32 tat. Vtrobiqoe enim exſpectare debet ſui ma-
turitatem, & commiſtionem cum ſpiritu totius.
Ideoque montana & æſtiua loca mutarant, feſti-
nantque eruptionem illius ſeminis: quod in alio
hybernis & paludoſis conditionibus facilius
erompit, aliàs dudum ſilens, vtpote requirens
ſedem febrilem, quæ impactum venenum feſti-
nat, maturatque ad ſuæ eruptionis periodum.
33 Quare propriè loquendo, ipſum ſemen eſt Aſth-
ma, & cadocus pulmonis, licet ſileat dudum.
Dum autem ad maturitatem prouectum eſt:
iam eſt pomom illius arboris, radicis, fructus,
34 acceſſus & prodoctum latentis Aſthmatis. Et
quia in actum ſurgit vi regiminis vitalis, atque
per modum influentiarum, hinc ſubitò, noo ſe-
cus ac collo iniectus laqueus inuadit. Aſthmati-
cum namque æſtimo, tam extra potoxyſmum,
quàm intra: eo quod ipſi inſit verum Aſthma:
Prout pyrus tam pyrus eſt hyeme, quàm in au-
35 tumno, dum pyra habet. Reor interim ſatisfa-
ctum vnicuique, quod ſaltem præfata Aſthma-
ta, ſuam non debeant originem defluæ pituitæ
in pulmonem, ac putatitio Catarrho, com re-
pente inuadant, & ſoluantur abſque manifeſta
exſcreatione, quæ pulmonem ſic potuiſſet exer-
cuiſſe. Imò ſi quid fortè ſub finem exſcreetur,
atque tantillum. Id non prioris, aut cauſæ occa-
ſionalis rationem ſubire debet: ſed potiou pro-
ducti vicem habet; ex magna ſcilicet coarcta-
tione, & iotempeſtioa iniuria pulmoni illata.
36 Quaptopter crudelis ſim, ſi capiti catarrhoſo,
vel ſtomacho euaporanti remedium propoſue-
ro. Diſcet hinc ergò, quiſqois vir cordatus &
Chriſtianus eſſe volet, froſtraneas in Aſthmate
(præſertim ſicco) expectorationum ſollicitatio-
nes, per illinctus, loch. ſyrupos, per Phleboto-
miam, ac ſolutiua, per Chinæ, Zarzæ aut Saſſa-
37 fras potus (quos falſo exſiccantes nominant)
perque diætæ parſimoniam, ſudores, balnea, cau-
teria, vt ſcilicet antecedentem, aut conioóctam
Aſthmatis cauſam, è ſtomacho ſublatam, vel
alioquio è capite depluentem materialiter, ſi-
ſtant, reuellant, euacuent, conſomant, vel auer-
tant. Froſtraque ideò indiſtincta remedia quæ-
libet, tuſſibus hactenos pari iodiſcretione tri-
buta, atque fortonæ euanidis eoentibus explo-
ſa, vanas demom in tanto malo, florum ſulfuris
mendicationes, vtut variè ſublimatorum: hinc-
que extracti lactis, & tincturarum fucata reme-
dia, licet cæteris hæc audentius, & ſpecioſius
promittant, ſpemque iniiciant, tanto apparatu
veriſimiliorem. Intellexi itidem, vini, cum tuſ-
ſilaginibus, & pneomonicis remediis, vanas
38 confermentationes, & pollicitationes. Cogni-
taque mihi cauſa, tum demum, Paragraphum
Paracelſi de Aſthmate, in Authoris lactaotiam
ſtabilitum, perſpexi, cum ſuis medelis, è tar-
taro, ſulfure, meliſſo, &c. Sed his inſulſiora in-
ueni, errhina, veterum apophlegmatiſmos, cro-
cuſas, & id genus alia. Immania ſaltem, ſolutiua,
& Phlebotomiæ. Quia virium deiectiones. Fa- 39
teor quidem eiuſdem technis, acceſſus leniri
ſubinde, vel protelari, & dilatari, idque me olim
fefelliſſe. At poſt, mearum ſtoliditatum me
ſeriò pœnituit, Agnoſco me latrias, & pallia,
tum morbis obtendiſſe, ſanaſſe neminem, delu-
ſiſſe verò quotquot ſe meæ ignorantiæ confiſi
ſunt. Poſtquam ergo ab igoorantiæ vulgaris
procellis, vt inotilis ſpuma additus eiectus ſta-
rem, ſum impensè demiratus quod Scholæ,
tantorumque ingeniorum acumina, falſis prio-
rum perſuaſionibus, nondum valedicere po-
tuiſſent. Cum Aſthma nullo voquam remedio 40
circumcidatur, niſi remedio arcaoi, quod per
totum peoerret omnes corporis ſemitas, vt oil
relinqoat inteotatum: adeoque voico medio
caducum cum Aſthmate euertat, & quicqoid
immediatè in corporis latebris alicubi ſedem
fixit. Podagram, & ſimiles morbos excipio.
immediatè in vitæ ſpiritu diuerſoria nactos.
Cumque interim meam vtilitatem, coram tam
magnis ab olim ingeniis, ſeriò ſtupefactus per-
penderem, non potui noo, quin ſtatim proci-
dens in faciem, laudarem, in oratione ſileotij,
Patrem luminum, quod paruulis dediſſet ſcien-
tiam, quam Sapieotibus huius mundi occulta-
rat. Cum noo ſit volentis, currantis & laboran-
tis: ſed ſolius miſerentis Dei. Cui in æternum ſit
omnis honos & gloria.

Quod aotem odores ſuaues, triſtitiam, item 41
dolcedines, Aſthma facerent; nolim intelligi,
quaſi ex illis cauſis per ſe Aſthma fieret. Cum in
aliis mulieribus, eadem ſint grata, & innoxia:
in aliis verò, loco Aſthmatis, hemicraneam, pal-
pitationes, & ſyncopes pariant. Nam ſingula
eiuſmodi proueniunt ex ſingulari amentiæ vte-
rinæ furore. Presbyter quidam diues, & bonæ 42
vitæ, annos iuueniles oonquam Venere aut Bac-
cho triuerat, anno 38. repentè rauceſcit, ſenſim
tonum & vocem amittit: verbaque tantum for-
mata per anhelitom expreſſit. A raucedine, to-
tus anheloſos, poſt annum moritur. Diſſecto
pulmone, inuenitur ſiniſtri lateris lobos poſte-
rior, durus, & è pumice lapideſcens: intuſque,
quaſi grumus per polmonem occaluiſſet. Vbi 43
autem aſpera arteria, io quatuor lobos diſper-
gitur, grumi caſeoſi erant, inter cartilaginem, &
pumicem medij: pluresque eioſmodi lapilli,
ſparſim per pulmonis regionem, viſi. Perpe-
tuum hic bonus vir Aſthma, non autem recur-
reos tolerabat. Sputa tamen noo excedebant.
Vltimæ enim digeſtionis alimentum, à fermen-
to alieno coagulatur, vnde Aſthma rarum; inter
humidum & ſiccum, ambigens. Foſſores, Fuſo- 44
res metallici, Separatores, Mooetarij, Chy-
miſtæ, itemque Artifices, Chryſulcæ, Ceruſ-
ſæ, Minij, viridis æris, Cinabrij, Deaurato-
res, &c. mox omnes Aſthmata corripiuntur,
qoia inſpiratum Gas, com aëre, canales laryngis
vitiat in ſexta digeſtione. Vnde fit, quod loco
aſſimilatioois outrimenti, totum degeneret in
excrementum, iuxta conditionem fermenti
tranſmutantis. Quo detento, atque ſubſiſtente,
clauduntur præfati caoales. At quia ipſa dige-
ſtio ſexta labem contraxit in ſui poteſtatibus vi-
talibus,

calibus, ab endemici impressione, vel eiusdem adhæsione reali, Ideò quotidiè, imò & in horas, nouum eiusmodi excrementum subnascitur, in mortem vsque. Quæ præ foribus adest, vbi excremento nato non sufficit vis expulsiua, explodendi per tussim. Ideoque tum Asthmate præfocantur. Nam & quorundam mineralium Gas, ex proprietate statim suffocat, non secus atque crypta sicula canem.Fumus namque Mercurij, qui vtut laruatus, (semper est tamen Mercurius) laryngem statim præcludit & constringit. Etenim, quia veneno horridus, statim sese

45 se fauces contrahunt, ab hostis præsentia. Saltem omne Gas nocuum, suo inspiratu, Pulmonis digestionem vitiat: sordesque istæ, testes illatæ iniuriæ, statim tragœdiam ad Epilogum traducunt,si tenacius adhæserint,quia noua sordium soboles continuò subnascitur. Hausto igitur veneno Endemici Gas, succumbens Pulmo, mox Asthma parit. Sic quoque insigne frigus, quateous viribus pulmonis superiùs humidum Asthma parit, quia digestionem ibidem perdit.

46 Asthmaticos alios tepeotè suffocatus, licet sputa rectè eiiceret. Quæsita est causa per Anatomen. In pulmone non reperiebantur excrementa, nisi paucissima: sed lobus dexter penè, pleuræ adnatus erat. Medentes nodum rei reperisse contenti. Ecce, inquiunt, necis repentinæ causa. Non enim pulmo se mouere potuit,

47 ideò & suffocatus periit. Obrisi adhuc adolescens, non credens, quod pulmo, (quem necessariò, & continuò moueri, tum adhuc credebam) vna fortè horula, tam firmiter pleuræ adnatus fuisset tertò:(potissimum sedenti) ipsa verò hernia,intrò compulsa, stri&imque compressa, tam inuito concresceret suo consocio labro, etiam sub quiete lecti. Interim continui hæc diuulsi accretio, esset ab indicatione naturæ: non item pleuræ ad pulmonem, vtrumque quorum distinguebat sua membrana, & scopus naturæ. Despexi has Scholarum temeritates, deinceps magis, postquam milites tepentè cæsos illius ergo dissecuissem. Vidissem nempe pulmonem tergo costis adnatum, beneualentibus, quosque nulla antè presserat difficultas spirandi. Cæteros inter, velocissimus quidam Hybernus, à pedibus Marchionis de VVinchestræ, pugione enectus, dissectusque, vtrumque pulmonis lobum costis adnatum ostendit. Sin vitium formatiuæ, aut monstrum incusaueris. Saltem auibus consonum,fatebetis. Anatomici enim,dum fictos humores nusquam offendunt, tamen per oouaculam, omnem mortis causam substernere promittunt;Primo mirantur,tum etiam serò indignantur mortem absque venia illorum aduenisse. Etenim quasi in culcro, spem & remedium haberent, gaudent in cadauere partem reperisse,

48 cui necem attribuant. Tumque clamant: Ecce nobile viscus iam dudum putrendo defecit. Nec est in Medico, semper teleuetur vt æger. Sicque medentes errorem plerumque tegunt, & hæredes consolantur per nugas. Agnati stupent,& solamen ex necis necessitate concipiunt. Quasi visceris putredo, multis antè mensibus præextitisset, quæ in externis gangrænæ, paucis diebus interimit. Nidus quidem vndè mors aduenit, sensim quidem ad interitum disponitur; ab instanti autem morti propinquo, putrere incipit; citiusque, quam alioqui cadauera) putret: quia tepore fouetur, Conieci, Asthmaticum illum obiisse, quia dudum anteà palpitationibus, etiam cum pulsu intermittente, vexatus, vitus, Asthmatis proprietates tandem 49
acquirens, poros constipauerat, qua pulmo in thoracem spirat. Nusquam enim actio regiminis in Duumviratu magis elucescit, quàm in Asthmate, Epilepsia, vertigine, sopore, Apoplexia, & similibus. Vbi scilicet nulla in viscere labes occurrit, nulla demum visitur peregrini detentio eius, quod poros effarciat. Notaui 50
enim seorem, qui si in lecto diutius meditaretur, mox difficulter spirabat,terror aliquis eum phlegmatum murmure obaudiebatur,cogebatur recta sedere, vt mitescerent cuncta. Alioquin etsi iacens expectoraret plurima, nihilominus alia dein statim subnascebantur, Nimirum, statim atque os stomachi laxabatur, angustia pulmonis aderat, fiebatque indesineuter sordes illæ à pororum clausura. Nam erecto thorace, maior pororum est libertas, & proindè orthopnœa leuamen adfert:Adeoque ea propter,multa sputi progenies substituebatur, quamdiu pororum strictura durabat: Hæc,sic sensus, discursiuam facultatem docuit. Porrò quòd estatis 51
quibusdam noctis, strictura illa oriatur: signum nobis est, non ex pulmone, sed aliundè, pendere excitatricem causam illius stricturæ, & phlegmatum progeniem. Ab ore stomachi, inquam, (quod iam nomen cordis possidet, quia & symptomata patia infert) primi motus consurgunt. Quapropter vigiliæ, cum sollicita meditatione, sopitum Asthma excitant, propter difficultates partibus in meditando occupatis, causatas. Sic etiam vertigines ab hesterna crapula,vel è maris conquassatione superstites, vomitu tolluntur: non enim quod ipsæ sordes totationem in se contineant: sed quia in ore stomachi Duumviratum impediunt.Nunc de Sexagenario dicam. Hic enim initio nunquam patiebatur spirandi molestiam, nisi in motu acclivi & celeri. Estque alias illi respiratio apta, libera, & pro optatu. Quapropter proprij nominis Asthmate caret. Pulmonem enim licet tenerum, & frigoris impatientem, multique excrementi feracem habeat, frigoribus; horum tamen respectu, potius tussi, quàm Asthmati subest.Sed cur illi arcta respiratio sub motu? An à vomica, vel concluso apostemate? Patet autem, quod non ex horum alterutro: eo quod extra motum, nec dolorem in pectore sentiat, nec coactam ducat aërem in requie. Quod in 52
ipso notandum, est quartana, à puero in Splene residuum faciens, suas quandoque syncopes suscitans. In tam tenera valetudine, & Pulmonis consternatione, quæ somno deficiente, cogitationum laborem non fert, quin stertorea phlegmata fabricet; elucescit enim, quod aliàs dixi: Pulmonem esse in homine membrum prinò mortuum, magisque in hoc viro, ab adolescentia spuroso. Quid si pulmo, mille poris, aërem in thoracem spiret, & 50. eorundem siot obstipati; indè verò, nonne frigidis stationibus occasionaliter succrescere exsiccationes?At 53
saltem non soluitur dubium, cur celeri passu, per decliue, aut in plano deambulans, non æque atque lento gradu scandendo, anhelet. Curue tùm sibi cor palpitet? Scholæ enim causam addidere promptam. Quod nempè motus omnis sui natura, suscitet fuligines, grauioremque motum

motum proinde comitentur plores fuligioes:
quibus explodendis, citatior anhelitus requiri-
tur. Sed nil dicunt. Siquidem præter supposi-
tionem falsi, adhuc idem quod ante, dubium
superest. Nimirum, cur celer motus in plano,
celeriorque cum totius corporis successione io
descensu, non tantundem fuligioum suscitet,
quàm tardus motos scandendo plateam sensim
accliuem? Nam molestia tardi adscensus, non
est viscerum, aut pulmonis: sed tibiarum. Fient-
oe ergò in musculis crurum copiosæ istæ fuli-
gines, quæ thoracem lacessant ad anhelandum,
& cor ad palpitandum? Reperentque fuligines
viam, ab superficie ad centrum, quas natura
per poros mallet expellere, quàm intro reuoca-
re? Dein explicent, quid ethymo fuliginum
subaudiant. Illorum enim Aristoteles duas tan-
tùm recensent: humidam scilicet, quam vocat
halitum aqueom: & siccam siue oleosam, quàm
nuncupat exhalationem. Chymia quoque ter-
tiam addit, Peripateticis ignotam. Dum ipsum
54 corpus, à connexis fumotenus ascendit, & va-
sorum spondis se affigit; Sublimatum dicitur.
Sic sulfur, arsenicum, camphora, mercurius,
marcasite, zinerum, sal armoniacum, &c. suas
dant aporrhœas, à pristino corpore iodistin-
ctas. Ego demum quartam fuliginem adiunai.
Dum scilicet corpus solidum, vi fermenti, dis-
ponitur in flatum, siue Gas syluestre. Verùm
cum Peripatetici tantum agnouerint duas prio-
res, Scholæ Galenicæ quoque, fuliginum no-
mine vtramque indistinctim intellexerunt. Sed
imprimis, non posse fumi vàpores aquosos, vel
hinc colligo. Quod nempe tum sudores æstate
copiosius effluentes, etiam quieto corpore, oe-
cessariò plus hunc Asthmaticum angerent, vel
quam ascensus sursum frigidiore aura. Quod
falsum est. Quod si igitur sub fuligine, exhala-
tiòoem intelligant: Certum est imprimis, eas
non suscitari, nisi prius defecerint aquosæ. Id
cum in viuis non sic fiat; necessario quoque ob
defectum fuliginis, Scholæ seipsas oon intelli-
gunt, io præfata illarum ratione, vt oeque in
altera pulsuum colnmna, cap. Blas pulsuum, de-
monstrara. Nec tandem fuliginum nomine in-
telligi vtramque simul aporrhœam, Patet. Nam
si pari gradu caloris, nequeant pariter sicca cum
humidis scandere, aut separari, à suis totis in-
tegralibus: sequitur fuligines in causam assi-
gnatas, non dari, neque esse. Sed agedum, sup-
ponantur fuligines impossibiles, & anonymæ,
quas voluot insensibili transpiratione è nobis
exspirare, nondum tamen examinatas, ao sub-
ter vaporum, an verò exhalationum classes mi-
litent. Quia ignorarunt Scholæ, sanguioem
totum, in nobis difflari, alia longè ope quam
55 caloris. At saltem per regulam falsi, examine-
mus, vbinam istæ fuligines suppositæ eaciten-
tur per asceusum sursum, ac moderatum, quæ
aliàs in celeriori gressu, quiescuot. An enim io
ipso pulmooe? adeò vt hunc stimulent ad dif-
flandi necessitates? At pulmo nnnquam moue-
tur, siue crura ascendant, siue descendant. Sup-
ponitarque pulmo alioqui liberè spirans, in
præfato sene. Quid ergò ascensus pulmonem
tangit, vt copiosiores fuligines eructet? Sin au-
tem fuligines, in cruribus, tanquam fortius
laborantibus, eacitentur: cur saltem à pastu, as-
census anhelosior quàm ore ieiuno? Ergooe
ciborum fuligioes intelligunt Scholæ: At cur
illæ crura iofestabunt à pastu? Quod si censean-
tur fuligines fieri copiosiores in corde, vel vis-
ceruio officinis. At hoc est confundere spiri-
tum vitæ, cum fuligine, viscus, cum emuncto-
rio, & nihili duxisse, rationes capite de Blas hu-
mano allegaras. Quod si fuligines, ergò cen-
seantur odores & vapores è cibis; atque illas
volunt rectà ad caput ferri, adeoque parere ca-
tarrhos. Saltem nullatenus feruntur in Cor.
Neque enim opportunum est, sed nouom est in-
uentum, cor lacessi odoribus ciborum. Nec est
membrana stomachi tam peruia, vt alium exi-
tum præter gulam & Pylorum admittat, pro
ructu & flatu, qui sunt tamen longè tenuiores
vaporibus. Cur ergò per adscensum, cruribus
motis, tot fierent fuligines, quæ Cor petunt?
anhelationem postulant? quæque celeriori aliàs
motu decliui: non oriuntor? Si enim fortè in
venis & arteriis, vel extra easdem, formentur:
nondum exin tameu constat, cur tardior asceo-
sus, motusque, plures in vasis fuligines pariat,
quàm celer motus eorundem musculorum, des-
cendendo. Si verò extra vasa fuligo prædicta
nascatur, præter iam antè commemoratain ab-
surditatem; saltem qua via, tam repente iodè,
ad Cor & Pulmonem pergent fuligines? Cum
alias non Asthmatico, celeriter currenti, si quæ
essent fuligines, vnà cum sudore per cutiio ci-
tius foras exhalent, quàm retrogrado motu in-
terna petereot? Quapropter alia est causa, cuius
ergo thorax stringitur, cor palpitat, arescunt
fauces, licet clauso ore tantum per nares aohe-
lent, spumescit verò lingna circa deores, & ge-
nua labant: eàdem nempè causâ, distinguun-
tur omnes rectè valentes Polmone, & ab omoi
tussi atque Asthmate liberi, quorum tamen vnus
alteri præfertur, celeriter & longius currendo,
absque anhelatione. Noster ergo seaagenarius
difficilius accliuia scandit, & à pastu difficilli-
mè, & quoties anhelat, flaccescunt genua. An
ergo cibus potusque facient fuligines, quibus
robur genuum labascit? Si hoc verum. At tum
istud accidet etiam non Astmaticis, qui somio
tamen cibo robustiores sunt. Sed diceot; re-
pleto stomacho, vacuum in thorace minuitur.
Rectè. Sed hoc est recessisse à fuligine, & ad lo- 56
ci anxietates confugisse. Cur ergo pariter non
omnes à cibo anhelant, in ascensu moderato, si
omnibus ex æquo Locus thoracis minuatur
sumpto cibo? An forte descendendo, vel am-
bulando in plano, locus thoracis extenditur?
Data quidem est ratio minoris respirationis à
cibo, quàm ante: sed non quadrat quæstioni,
cur videlicet scandeodo, modesto gressu, quis
anhelet, qoi celeriore quouis motu, per pla-
num iter non est suspiriosus? Quod autem à pa-
stu id magis torqueat, rectè argumentatum est,
à loci impari angustiâ: Sed pulmo oon com-
primitur à stomacho moderatè repleto, vt inde
anhelosus fiat. Aliàs enim, cur lotio & ano so-
lutis, flatibus simul expeditis, Seaagenarius
hic, tamen æquè anhelans, atque suspiriosus
in motu accliui? Sentit nimirum ieiuous (& à
pastu fortius) in motu sursum, velut zonam in
costis, pulsum palpitantem, & interruptim in-
cidentem. At nihilominus pro lubitu inspirat
longum anhelitum sine obstaculo, id est, pul-
monem habet apertum liberumque, licet an-
helosum, tuncque fuot illa sputa frequentia &
spumosa: tota verò statione frigida, sputum
multum,

maltam, cum exscreatione liquato ttaga-
caotho, simillima: cæterùm tussit tatissimè.
Equidem vt ex anterioribus ad nitorem non
habui, pro morborum cognitione, consideraui
primum, aliquod omnibus Asthmaticis subesse
pulmonis vitium. Obstruens externum, ibidem
concretum, vel internum, quod scilicet asperæ
arteriæ extremis osculis, quà in thoracem spi-
rant, si coodensatum. Sed oeutrum attisit dein-
dè, eò quod repentè quosdam Asthma inuadat,
deseratque absque sputo notabili. Præfatus quo-
que seaagenarius, celeriter, liberè, & longum
ducit flatum, absque obstaculo. Imo sedens, &
quidem in fumo, non minùs liberè respirat, ac
sanus quilibet. Consideraui ergo, an fortè mus-
culi centum, ascendendo altius coottacti, ele-
uatique, & qui aliàs in plano, vel delicui am-
bulantes, velut pendent, globosus iotetim
musculi venter, in ascensu suam arteriam com-
primens, causam anhelationis propinquiorem
contineret. Ergooè io hoc motu, musculi arte-
rias, sioulque pulsum earundem, per vices al-
ternatim impediunt, vt hinc adscensus sit an-
helosior? Denique consideraui, an in adsceusu
anhelitus paulò magis retineatur quàm aliàs in
plano, vel decliui motu? quisque nimitum an-
helitum magis comprimit, dum aliquid moue-
re intendit robustius. Tertiò consideraui, quod
in ascensu, anhelitus, ad passus singulos ferè
intertumpatur; non secus ac si quis ad passus
singulos diceret; Ha, ha ha: vbi alioquin in de-
cliui vel plano motu est vnicum ac continnum
Ha, nou quiete interfectum. Dubitaui quoque,
an Pulmo Idiopathia laboret, motuque accli-
ui intentum sit viscus, non ad explodendas fuli-
gines, quantum vt conceptum errorem superet.
Inspexi quoque quod facilius quis per horas se-
ptem ambulet, quàm stet quinque. Quod stando,
musculus vtriusque parellæ vtrimque teodatur
continuò, qui gradiendo gaudet alterna quiete.
At magis tameo anhelat gradiens quàm stans:
eò quod plures musculi eundo altetoatim labo-
rent: stando verò etsi tendantur, oon tamen mo-
uentur. Vndè didici, quod alacer plurium mus-
culorum motus, faciat anhelare magis. Denique
quanquam singulæ harum considerationum ali-
quid haberent ponderis, omnes tamen simul cō-
neaæ, nondum potuerunt satisfacere propositæ
quæstioni. Nempè cur motus accliuis tardior
anhelet, non autem decliuis celerior. Quapro-
pter his addidi, quod in motu sursum, vtut tar-
diore, musculi abdominis recti sese teodant, nec
sioant ventrem sat eleuari. Pectus quidem ac co-
stæ, anhelaodo, latius quidem diducuntur: sed
(vt de catarrhis docui) motus costarum, oon
est primarius, ac principalis, pro anhelitu: at
tantum auxiliaris, dum principalia non sat est.
Ventre itaque non satis distento, mox anheli-
tus accurtatur, compensare nimirum volens
errores, & defectus præcedentes. Verumtamen
quamuis ex præfatis considerationibus, liceat
anhelandi necessitatem maiorem arguere. At sal-
tem nil conuincunt, cur in nostro sexagenario
sit arcta anhelatio: In sano autem alioqui, ne-
quicquam. Cumque Sexagenario pulmo obstru-
ctione careat, provt ea suppositis signis liquet,
Necesse est, & suam labem aliundè peti, præ-
cipuè, cum sentiat in abdomine, loco stoma-
chi, compressionea, sui Asthmatis causas. Est
ergo suum Asthma ex Splene male affecto, id-
que est Duumviratus, suscitaturque motu accliui
causa (aliàs dormiens) ob considerationes su-
periores, quæ regiminis actione, debilem alio-
qui Pulmonem stringit, solo aspectu, non se-
cus atque de Asthmate sicco est narratum. Quo
faciunt, larena Comitialis, dolor Splenis post
equitationem, totius corporis concussio equi-
tando, &c. Porrò vt securius iudicium facerem
an pulmo per Idiopathiam, an verò per Deu-
teropathiam laboraret; Sciscitatus sum, an Ve-
nerem sibi sentiret molestam. Fassusque est mi-
hi, quod antè manifestum Asthma sibi Vene-
rem nocuisse, à Venere sensisse frigus in tho-
race, laxitatem in musculis, & comminuram
sibi Lipopsychin. In spontaneis verò pollutio-
nibus, se nil eiusmodi expertum. Tandem in se-
nio, moa à tara Venere, stercorem phlegma-
tum in aspera arteria, aliàs silentium se perci-
pere. Vode certò conieci, quod cum ab infante
lienem à quartana & comitiali infensum reti- 58
nuisset, sitque lien Veneris nidus, quod io casu
proposito, Dunviratus rectà feriat Pulmonem,
præcipuè robore inæquali pessumdatum; pro-
titantem, & radicalem Asthmatis causam, in
Splene esse. Sic tamen, vt pulmo non prorsus
culpa careat, licet non primario affectu Asthma-
tis laboret: Sufficit namque, quod robore in-
æquali sit pessumdatus, vt Duumviratus io il-
lum suam exerceat morbosam tyrannidem:
Etenim si pulmo, primario affectu Asthmate la-
boraret, continuo anhelaret, & difficilem spira-
ret autam. Latet nimirum in Duumviratu te-
nue virus, huius Asthmatis sicci causa, sopita in
se ordinario, nec nisi per motum nimium ex-
pergefacta: adeoque scandendo, citius quàm
descendendo, ob considerationes musculotum
obliquorum abdominis prætactas. Nec virus
istud exhalatione, vapore, aut fuligine tenus, cor
& pulmonem ferit materialiter: sed actione re-
giminis. Cumque cor palpitet, pulsus ioordi-
natus sit, simulque anhelatio magna atque fre-
quens desideretur, & locus inter vmbilicum &
os stomachi anxietur, vnica de causa, vnicoque
motu, patique modo eacita indubium sit, vni-
cum virus esse, quod vitalem cordis potesta-
tem, atque pulmonem afficiat. Tum etiam an-
gitur quotannis grauius, manifestius, & atro-
cius, eò quod insidens Spleni ingratus hospes,
per senium in dies fiat molestior. Hæcque con-
clusi mecum validius, quod iste Asthmaticus
conqueratur, sibi à multis anuis sinistram ma-
num subindè stupere, & frigere subter auricu-
larem in vola, itemque humerum sinistrum, im-
mensùm dolere, leui, licet chlamyde granatum,
si longius (etiam modestè) obambulet. Obser-
uaui namque lineares omnes, dum præ senio 59
lien defungi incipit, anhelare. Hoc ergo de
Seaagenarij Asthmate dictum satis. Vnum
tantùm hic notabo. Nimirum, manum sini-
stram, io longitudine volæ, penetranti frigore
dolere, itemque digitos subinde stupere à Sple-
nis incommodis. Id fieri actione regiminis:
Sin autem iubeant Scholæ, id fieri ob cæcos va-
pores, viam saltem sternant Scholæ, qua eò vs-
que vadant. Sagittator ergo, huius Asthmatis
est in Duumviratu: Scopus verò eius est Pul-
mo. Est ergo duplex Asthma, humidum & sic- 60
cum. Illud quidem à copioso screatu nomen
inuenit, & plerumque fit vitio proprio pulmo-
nis, adeóque continuum est, magisque infestat
statio-

stationibus frigida, vel humida, senio, debilitati, ac morti affinibus. Siccum verò Asthma plerumque est interruptum. Et prout totum corpus (dentes vsque) tumultuosè concutit cum vitalium confusione, occessariò est caducus pulmonis, in quo Pulmo solus constrictionem sui, siue conuulsionem patitur, quia facit constrictionem pororum. In hoc Asthmate enim Archeus totalis, in radice est inquinatus; pars aliqua (vterus nempe, vel lien, &c.) primariò affectat spiritum innatum pulmonis, actione regiminis, ideóque ex inuisibili, & immateriali subita procella, totum corpus concutitur, & insperatæ valetudini rursus repente restituitur. Frustra ergo tentantur in Asthmate sicco potorum apertiones, nesciæ hactenus: frustraque expectorationes multæ, ac faciles, quia palliatiua atque vana sunt auxilia, quotquot producitis, siue posterioribus sunt intenta. Vana sont nimirum remedia, quæ tussibus adhiberi soleot, cum tussis ab Asthmate sicco differat longissimè. Asthma humidum autem, etsi plerumque tussim pariat, vt productam mucilaginem expectoret, tota tamen specie à tussi secretum est. Quoniam pluribus de causis nasci solet. Etenim vel habet vomicam, vel secretum aliquod phlegma obstruens, in ipso viscere, vel alicuius frigoris, alteriusvè iniuriæ impressum stigma, vndè plures mucilagines procreet, propriúmque sui alimentum corrumpat: sæpe etiam non tam visceris malo, quàm custodis errantis debilitate, suscitantur eiusmodi mucilagines.

62

63 Quanquam hoc vitij genus, potius tussim quam Asthma patiat, facilè tamen coincidunt, in Pulmonis inæquale robur, & obstructionem eius. Succumbit facilè debilis custos, & ob oblata quælibet aduersa. Qualia sunt fumi, & Gas mineralium, metallorum, aquarumque Chymicarum fortium, quæ scilicet ipsius visceris potestatem sic lædunt, vt de cætero non cesset, parere continua phlegmata, ex propriis alimentis. Quotquot præsentia cogit eiusmodi artifices luctari cum perpetuo Asthmate, tussi, & exscreatione. Est denique Asthma partim siccum, partimque humidum, quod scilicet, propter suscepta Endemica, tenui sorbitione hausta, tenerum pulmonem affectat. Idque non nisi oblatis quibusdam endemicis iniuriis, aut alias, vitæ sub inordinatione emergit, & exasperatur. Tandem Scirrhus, Hydrops, &c. etsi affectus anhelosos pariant, tamen cum grauentur alieno pondere, non sunt Asthmata. Ictetus verò, proprio veneno Asthma siccum profert. Postremò, remedia Asthmati debentur sicco, quæ Epilepsiæ inueteratæ. Magna autem confortatiua, & testauratiua tam respectu Pulmonis, quàm custodis, requiruntur pro Asthmate humido.

64

65 Nunc de tussi meas obseruationes addam, ob Asthmatis propinquitatem, & Catharri crudelitates. Soleo namque facilè corripi grauedine, siue Corizza, quod caput mihi frequenti stillationum iniuriis debilitatum, toburque inæquale patiatur. Corizzam autem deprehendi, quoties custos errans, muccum circa, vel intra os Ethmoides, siue spongiosum, impegisset. Obotta ergo Corizza, si eodem vespere, sternutatorium ex helleboro nigro, & sacchato æqualibus, inspirauero, sequenti plerumque ioanè melius habeo. Sin autem inueteratæ Corizzæ id fecero: non ita facile cedit. Imò profeci tantum illo sternutatorio, quod innocuè nunc vespertinam auram tollerem, quocirca nec frustra à Poëtis indiget helleboro fatuus. Nam etsi vomitiua sint plurima: attamen belleborus videatur capiti peculiariter prodesse. Muccus ergo, initio, instar aquæ salsæ, per nates & fauces, eodem latere (si non vtrinque) stillat, quo os spongiæ obsessum est: fauces verò insuetum muccum ægrè ferentes, solent inde cum adiacentibus, mox phlogosi tubere, & tumefieri. Deinde, moccus crassescit, & flauescit: quasi is, qui ossi spongioso est infarctus, fermenti vice, deciduum cootinuò inficiat. Custos errans nimirum, sentiens impactum hostem; Primo conatur illum, tenui mucco eluere. De tussi dictutus, de Corizza incepi, quod hæc, si sit valida, tussim proritet, & præcedat: Idque sic perpetuum obseruaui. Primis itaque diebus Corizzæ, tussicula quædam sicca, cum asperæ arteriæ prurigine, infestat, quandoque raucedinem facit, at non ratò solam titillationem in larynge, vno aut altero digito subter mentum. Si sit remedij incuria, flauus muccus, tenax, & multus emungitur, imo & facili tussi extunditur. Spes inde fuit, breui, affectum, sua sponte, solutum iri. Crescit negligentia, instatque externa iniuria. Interim canalis ad organum olfactus, siue os spongiosum, totum alieno hospite obturatur. Inde muccus flauus copiosus, & glutinosus, per nares, alioqui sat patulas, effunditur. Mox dein muccus similis per tussim exploditur. Hunc autem in Pulmone generati, non autem de catarpite stillare in asperam arteriam, iam de Catarrhis conuici: Et addo; quod quantumuis per tussim, totum quicquid intra laryngem, eiusqoe viciniores ramos, detinetur, manè sit eiectum: sitque libet dein anhelitus, imò attentus, è regione speculi, pluries suppressa lingua contemplatus sim, an minima mucilago, casum in fauces minetur, & screatu expediatur: Comperi nihilominus mox inde, quod stertor in larynge, & tinnitus è pectore, obaudiantur, subsequaturque per interualla croceus ac tenax muccus. Imò quò plus tussiuero, eò labor in tussim pronior, & tussire plus cogor. Comperi namque assiduam eiusdem mucci generationem in Pulmone. Secundò quod Corizza, nedum odoratum; sed & gustatum lædat, & tollat, licet peculiari organo, ditemptum. Sicut subindè non caryophyllum degustatem. Didici itaque meo malo, defectum non solùm versari circa organum odoratus, siue in osse constipato; sed etiam in vicinum cerebrum, labem sensisse propagatam, vndè nerui gostatiui, contagij consortes fierent. Quocircà vlterius deprehendi cerebrum, attrepta labe, sic contaminatum, inficere suum custodem, qui alterum vicinum custodem in laryoge, sua debilitate afficit deinceps. Quapropter sic tussis è Corizza sæpè nascitur, illaque, pro tenore huius, carenditur, promouetur, ac continuatur. Sæpè tamen, eadem iniuria, tam custodem cerebri, quàm laryngis, pari actione simul afficit. Quod autem cerebrum immediatè pulmonem, in hanc labeio, actione tegiminis infectet, patuit mihi, eò quod præfatus sexagenatius, si meurem feruentiore contemplatione offendisset, oculisque dimidium insomne fecisset, mox absque custodis offensione, stertorem oborruo, phlegmata-

66

67

 que

que sibi nata, compererit; quæ noo sistetentur subnascendo, nisi per somnum, prius pacata animi inquietudine. Iuris enim œconomici est, si Duumviratus queat caput, pulmonem, aliasque partes malè imbuere, quod caput inferuas sibi partes in clientelam suam rapiat. Item & hoc obieruaui, quod quoties tussis è Corizza prodiiet, toties remedia, quæ Corizzam sanant, medeantur etiam tussi. Faciléque eiusmodi tussis dignoscitur, ex febricula lenta, vrina coloratiore, & continua magis, mucci est tum propagatio. Est namque febris ista malè dispositi capitis, suamque tristitiam inferis communicantis. Est nempe capitis in hoc prærogatiua, quod licet tussis Corizzæ superuenerit, tamen vtraque terminatur simul: deinde etsi nares omni prorsus mucco mundaueris, oborta tamen tussi, extemplo è nare muccus fluit abunde. Capitis ergo, & pulmonis, magnum est actionis symbolum. Non quidem, vt caput in pulmonem suas sordes deponat: sed vti ad olfactus læsionem, cerebrum vnà, & gustatum tollit: ita & in sui vnionem, pulmones torquet. Quod ambo viscera ex vno alimento, consimilem quoque ambo custodes, eorundem muccum generent, tanquam Principis casum fleat vassallus. Tum denique est strictior capiti cum pulmone necessitudo: quod ambo viscera conspirent in regimine custodis infestientis ad eundem finem. Hæc sic radicitus sunt inculcanda, vt sanatio ad radices, ad Antecedens, id est, ad liberationem ossis spongiosi dirigatur. Siquidem tussis, actione regiminis prognata, quæque in pulmone est per accidens, cessat sublata Corizza. Tussiens si sedeat, minus stertit muccus in larynge, flatus est liberior, faciliorque expectoratio (hinc enim orthopneæ nomen cum alioqui si muccos supernè in laryngem stillaret, properaret magis deorsum, sedendo, quàm cu-
68 bando. Quod falsum est: ergò & Antecedens. Etenim si de capite in pulmonem decumberet, minori molestia descenderet, & in pulmone reciperetur facilius, quamdiu Corizzæ initio per modum aquæ emmingitur: Pulmonem inquam rum facile impleret, & flatum, sui quantitate intercipeset: Atqui initio Corizzæ, nulla est adhuc tussis, nulla deoique spirandi difficultas. Ergo non est mucci è capite in Pulmonem decubitus, in tussi. Cæterum de tussi, quæ proprio Pulmonis malo, & noo à Corizza fit, iam antè tractaui.

Quod autem ad remedia attinet, Soporifera imprimis, tussim & Coryzzam sublenant, quatenus vtramque symptomaticam affectionem sedant. Tussimque supero remediis, quibus Pleuritidem. Sunt & aliæ denique tusses, nequaquam à Coryzza oriundæ: sed à Pleuritide à deleteria aëris, etiam summi frigoris intemperstiua impressione, quatenus pulmo in sui vegetatione offenditur, non secus atque præ foribus Custos errans. Excrementum autem, quod iusto diutius circa extremitates asperæ arteriæ restagnauerit, induratur, & difficilem porrò anhelitum præbet. Pulmoque huius hospitis pertæsus, dat indicia sui tædij, per screatum vitiati excrementi. Idque si non per tusses profligatur, vel intus, in vomicam, atque tabem desinit. Vita autem sedentaria hoc malum sæpè attulit. Quocirca suasi semper exercitia anhelitum citantia, quibus excrementa expectorentur, & restagnatio, vi aëris, impediatur. Noo fanè alias quàm Maris portus, à renò fluentes aquas, postulaot, arenam inde eluentes. Nam alioqui sorde subsistente, non potest non pulmo læsionem vegetationis sustinere, parere sputa multa, atque diuersa, iuxta indolem susceptæ labis. Tusses eiusmodi adhærentem sordem, ac peregrinam habent, aliamque successiuè progignunt. Quæ deinde in spirandi angustias Asthmata, vasorum excisiones, & parenchymatis visceris, finiunt. Plerique horum defectuum, qnia vitalis roboris in viscere debilitatem testantur, difficulter restaurantur: minusque in senio. Asthma verò inde natum tot cataractas aëris clausas habet, quot oscula respirationi dicata. Hæcque est graduum differentia, in maiore atque minore respirandi angustia. Sordes verò siue sputa quæ bis prodeunt affectibus, non tam causæ originales tussis sunt, quàm producti rationem habent, ad nouas continuò tusses. Succrescunt enim semper cibi de nouo, eò quod exosus intus hospes noo cesset nouas suscitare sordes ex vltima digestionum. Tanta nimirum huius visceris supinitas, & externorum, in Custodem errantem, imperium. Remedia autem, 69
tam quæ epilepsiam Pulmonis, siue Asthma siccum, quàm quæ humidum sanent, debent esse renouatiua, & ad generis amplitudinem assurgere. Quippe quæ restaurationem debilitatia coottactæ, continere debent. Hæc nempe sunt Arcana, Paracelsi maiora, de quibus alibi. Itemque quæ sympatheticè morbum omnem superant. Arcana namque per omnimodam depurationem, morbos quoslibet tollunt: At cum non infundant nouum robur parti vitiatæ, vt neque malam impressionem spiritus insiti tollant: certè ooo nisi per sympathetica, robor perditum quadantenus est restaurandum. Vt autem fructus aliquis ex prædictis decerpatur, Exemplum vnum ex ordinariis atque domesti-
cis referam. Senex quidam stertebat mirum 70
in modum; adeo gurgulione canere ounc, nunc qooque stertere videbatur, quod non rarò tota nocte erectus, ac sedendo dormire cogeretur, minusque murmuris, & parciorum phlegmatum, ederet sedens, quàm iacens. Medentes illum ideo iusculis consummatis, fortiori copiosiorique alimento reficiebant, oe multa exscreatione deficeret, aut Phthisin, quam minari dicebant, pateretur. Melius subter ieiuoia tamen ac sub quadragesima sensit, quam mox à Paschate. Medentes autem nunc boream, tum verò pluuiam accusabant: at non alimenta en-
chyma & potentiora. Ego verò occasionaliter 71
inuisi virum, cumque singula penes me seriò computarem, ostendi statim generationem istam phlegmatum, habere domesticam sibi causam in pulmone; non autem, quòd supernè in pulmonem delaberetur, aut quod pulmo deuteropathia langueret, Quin etiam, vt generatio phlegmatis in ipso fiebat pulmone: ita quoque copia, siue abundantia eius, non prodibat ex augmento causæ morbiferæ, quin potius ex affluentia alimenti boni, & enchymi. Sicut malum prouenire certissimè, vndè bonum venturum hariolabantur alij, qui me cæbiuno secreto obiiciunt. Cumque meam assertionem vino abstergere, & roborare niteter. Quod scilicet moderatus vini potus fortificaret, quem excessus eiusdem vini, aliàs multo

sputo

ſputo obnoxium redderet. At cum nec voo icti
telo cadere vellem, deſcendi ad experientiam
quadrageſimæ, & Paſchatis iam elapſi. Quod-
72 que nimirum à Paſchate deinceps copioſius exſ-
crearet, & moleſtius ſtetteret. In ieiuniis verò
vix, aut ſaltem parum memor fuiſſet horum.
Quapropter ad deciſionem quæſtionis, proba-
opus eſſe dixi, mihique ad minimum tantum
deferendum fore, quantum aliis infauſtis ha-
ctenus auxiliatoribus. Quare ſub parciore &
duriore cibo (qui eſurienti ſtomacho ſatisface-
ret quidem in digerendo, quanquam non adeò
deſideratæ cruoris plethoræ) ſtatim minuta eſt
orthopnœa, quæ dein continuata mediocrita-
te abſtinentiæ, noctis tranquillitates dedit. Nam
vt malè affecto pulmone, plus excrementoſi
phlegmatis gignitur: Ità quò materia copio-
ſior adeſt, idem excrementum magis abundat.
Quia non fit hoc aliquid, niſi ex materia vici-
nius diſpoſita. Nec enim phlegma illud, ſiue
tenue & aqueum, ſiue deinum craſſius vel te-
nacius fuerit, niſi ex maſſa materiæ magis aſ-
ſinis & diſpoſitæ. Qua nimirum quoque defi-
ciente, ipſe cruor vitalis tranſmutatur, ac tranſ-
migrat in huiuſmodi excrementa. Eſt nimirum
latex aquæus in corpore ac per venas omnes
oberrans, varias aquoſi excrementi laruas ſuſ-
cipiens, & induens ideas: non ſecus atque
aqua, cui cortex tiliæ, vel radix conſolidæ, im-
maduerint, mentitur phlegmatis ſpeciem: ip-
ſum quoque ovi albumen, primo die lacteum
eſt, quod mox glutinis ſpiſſitudinem ſponta-
73 neo motu arripit. Quod in Cotizza clarius
ſpectatur; vbi qui latex primis diebus diſtillat
inſtar aquæ ſalſus: dein ſequentibus muccoſus
euadit. In Phthiſi autem, dum è cruore ſpu-
tum incipit mucceſcere, primùm flauus atque
ſpiſſus videtur muccus, qui dein cineteus, ac
tandem ad atrum magis vergit. Quia tum
ſunt cruoris tranſmorati excrementa, non am-
plius laticis commiſtiones. Hoc pacto ſcilicet
vterque cuſtos, qui primum è latice fabricat
ſpiſſum muccum: dein cuſtode errante, ſtatim
in aqueam myeiam faceſſit, iterumque inſpiſ-
ſatur, mox vt error cuſtodis corrigitur. Cuſtos
etenim tam Cerebri, quàm Pulmonis variis
obiicitur aëris iniuriis ac inclementiis, ideóque
laticem vndecunque aduocat, errore turgidus,
vt eum in excrementa, ſuæ paſſioni paria, rè-
troire, vel abſcedere cogat. Ergò ex maſſa la-
ticis, formantur eiuſmodi muccoſa excremen-
ta, cui maſſæ quandoque imprimitur nocua
quædam erroris macula, ſic vt liquidior & im-
maturior cruor, vna tranſmutetur in muccum.
Violenter nimirum, ab vtroque cuſtode er-
rante, tam in Pulmone, quàm in capite, ipſe
cruor alienatur in muccum, non aliàs, quàm
cruor in vlcere, putis aut ſaniei formam aſſu-
mit. Itaque præter cuſtodia vtriuſque præfati
alterationes: ſingulis partibus inuritur non ta-
ea impreſſio, qua cuiuſque membri digeſtio
poterit lædimr, aut in to vertitur. Quo caſu,
voco eiuſmodi malam impreſſionem, membri
tortorem, digeſtionis impeditorem, atquè ali-
menti vltimi deprauatorem. Circa quem nem-
pe totus ſcopus atque cardo medendi verſari
debet. Cuſtos ergo laryngis, tam ſuperius la-
ceſſitur iniuriis aëris: quàm infrà, atque do-
meſtica indiſpoſitione proprij Pulmonis. Hæc
de maſſa, dicata Cuſtodibus, deque maſſa, ir-

rorata pro vltimo artuum alimento, ſic ſunto.
In quibus quidquid defectu integritatis eſt vi-
tiatum: id quoque multarum creſcit infinfie-
mitatum occaſiones. Et quo deterior maſſa ſi-
ue materia immediata ex qua, alluetit, eò quo-
que eſt potentior morborum indè natorum ſti-
mulus. Et per conſequens, abſtinentia, & ſa-
tietas multi cibi enchymi, fœcunda ſunt, tam
ad ſanandam, quàm infirmandum media. Non
ergò ruit præceps è capite omnis Latex, qui
etiam ſpecie mucci, albuminis, ſaniei, puris,
meliceriſque nobis imponit. Nam digeſtionum
aliarumque impreſſionum errore, contingunt
peccata ac vitia in membris diuerſis facibus
obuia. Quod ſanè diligenter ac ſtylo chaly-
beo notandum, vbi infirmitatum intendun-
tur ſanationes, atque medelæ. Confirmatur
hinc error Cauteriorum. Fontanellæ enim ali- 74
cubi iuuant, non ſanè, quod deſcendentem
Catarrhi materiam euacuent, aliò diuertant, di-
ducant, aut trahant; ſed quatenus totalem maſ-
ſam minuunt tam Laticis, quàm cruoris ali-
mentarij. Nequicquam interim fontanellæ, de
errore membrorum, morboque ibidem chara-
cterizato, detrahunt, aut cogitant. Quia de-
ſtructorem domeſticum, ſiue morboſam indiſ-
poſitionem, non ſunt tollendo, aue moderan-
do. Ac proinde nec decidunt Catarrhi deorſum:
ſed dumtaxat creantur defectus, à deſtructore,
in parte qua hic habitat, ſuumve habet obie-
ctum, ac regimen. Conſiderantur hoc paſſu, 75
ptiſanæ, zarzæ, Chinæ ac ſimilium, quæ præ-
terquam elementalem, potum exhibent, longè
alienum à vera nutritione, ciboque enchymo
ſubſtantiali, atque ſpermatico. Ideóque non
poſſunt non detrahere de maſſa imbibitionis.
Hæc namque eſt ſiccitas, quam Medentes in-
tendunt, adducere præfato potu & decoctis.
Non quatenus humores deſcendentes, aut pi-
tuitam exſiccent (madida namque apud philo-
ſophos, non ſiccant humores) ſed in quantum,
maſſam nutritiam cruoris imminuunt quam
plurimo aliunde ingeſto cibo enchymo, rurſus
reſtaurant, adeóqueſe reddunt ludicros, per
ſubſequentem plerumque effectum. Poſſent ni-
mirum parcimonia ciborum plus efficere, quàm
omni pellis laceratione, aut truculenta ignium
ambuſtione, vel lignorum, radicumque barba-
rarum potu. Hæc igitur quæ dixi, ſuccenturian-
tur tractatibus de latice, de Cauteriis, de Cu-
ſtode errante, ac de Catarrhis. Interim demi- 76
ror impenſe, quod dulcibus, & eclegmatis il-
linctuque putarint pulmoni ſubuenire, hæſe-
runtque circa pulmonem vulpis, quasi inde-
feſſe currentem ſcirent, & euſſilagine cocta, ma-
cerata, bibita, ac variis modis lambendo illincta
ſanationes inſtituerent, per media ſcilicet ad lo-
cum affectum nec immediatè admiſſa: & me-
diatè, ſui priſtino valore orbata. Nunquam au-
tem cogitatiot Scholæ, quod ſi æger quotidie
remedia ipſemet ſibi contuderit obtuſis ſibi na-
ribus, poterit quædam remedia ad ipſum Pul-
monem attrahere, ſuſpirando ſcilicet modo-
lum contuſorum pulueren. Hacque methodo
queat ad locum effectum immediatè ſibi appli-
care ſuos balſamos; At fruſtra: ergo adhuc fru-
ſtranea amplius eclegmata, ad pulmonem non
delata. Itemq; neglexerunt proficuum hactenus 77
modum, per quem immediatè fumum ſulfu-
ris connectant potui, qui fumus deinceps vnà
V 2 cum

cum potu se paulatim explicat in omnes venas non quidem specie alimenti, sed solius condimenti: non secus atque idem fumus cadum vini à corruptione liberat, & præseruat. Nil enim cogitatum hactenus, quo pacto, & viarum socio, remedium, quod alioqui per se non penitissimè intrò admittitur, penetrare faciant. Et quanquam per syrupos & eclegmata centenos in millibus nequicquam profecisse, nisi suæ crumenæ: attamen absque vlteriore disquisitione, eâdem lutosa orbita semper hactenus perstitere.

LATEX HVMOR NEGLECTVS.

1 *Dispositio docendorum.*
2 *Quid intelligatur sub Latice.*
3 *Nomenclaturæ ratio.*
4 *Effectus introductorum quatuor humorum.*
5 *Distinctio lotij & sudoris à Latice.*
6 *Errores hinc orti.*
7 *Quid Scholas deceperit.*
8 *Implicat contradictionem.*
9 *Laticis nesciti absurditates.*
10 *Serum cruoris, quod sic vocant differre ab vrina.*
11 *Insipiditas & qualitatum indifferentia in Latice, propter vsuum suorum amplitudinem & libertatem.*
12 *Primus Laticis scopus.*
13 *Alter.*
14 *Tertius.*
15 *Sudor est è materia Laticis.*
16 *Quomodo sudor promanat.*
17 *Sudor morientium quorsum conferat.*
18 *Probatur Sudoris exitus in forma aquæ salsæ.*
19 *Quartus scopus.*
20 *Quintus.*
21 *Excusatur Latex.*
22 *Scholarum abusus.*
23 *Partus inscitiæ Laticis.*
24 *Scholæ si non soporatæ, potuissent suum errorem agnouisse per numeros, & pondus.*
25 *Semper Angina delusit Catarrhos.*
26 *Concluditur Laticis necessitas, etsi neglecta.*
27 *Sitis quid prodat.*
28 *Quid in febri nunciant siccitas, fissura, & conspurgatio linguæ.*
29 *Itinera & clientela Laticis.*
30 *Magnes Laticis.*
31 *Errantis Laticis aliquot incommoda.*
32 *Error Scholarum circa Laticem, quæ pepererit.*
33 *Effectus aliquot errantis Laticis.*
34 *Cur Latex facile auscultet peregrino fermento.*
35 *Author transit idiotismum Paracelsi de Latice.*
36 *Sitis in Hydrope vnde.*
37 *Sudor potius vocatur, quàm sua feratur sponte.*
38 *Balnea & cauteria nesciuntur quorsum applicentur.*
39 *Catarrhi origo, ex inscitia Laticis.*
40 *Error Scholarum de vsu Glandularum.*
41 *Quorsum tam multiplex glandula in nobis.*
42 *Vnde Angina tam facilis mucago, & salina.*
43 *Morborum curatio hactenus coniecturalis, palliatiua, & vada tentans.*
44 *Author Medentes hortatur.*
45 *Siccatio Chinæ ex inscitia Laticis prorupit.*
46 *Applicatio præcedentis digressionis.*

DE Latice humore vnico, & hacte- 1
nus neglecto, dicturo probanda
est primum quæstio, An sit, siue
quod sit: deinde eius vsus, atque ne-
cessitates, siue fines ac scopi, quibus inseruit.
Ante hæc tamen omnia, iuuat obiter explicuis-
se, quid illo insolito nomine significatum ve-
lim. Enimverò præter vnicum liquorem ali- 2
mentarium apertè & palam cognitum, quem
cruorem vocant, innatat ei liquor quidam aquo-
sus, nedum salinæ, lacrymis, sudori, tenui
mucco, œdemati etiam aliis morbis materia-
liter substratus: sed & variis vsibus illustris. Me-
minerunt Scholæ quidem illius, sub nomine
seri sanguinis, illumque tam vrinæ, quàm su-
dori communem fecerer: At sanè ostendam, eun-
dem procul materia, & vsibus diuersum: ac
per consequens non inter excrementa, sed vti-
les succos referendum. Laticem enim voco, 3
non autem humorem, vt tollatur abusus no-
minum, postquam sat per librum expressum
demonstrauerim, nunquam in humana natura
extitisse quaternarium humorum, quos Scholæ
per repetitas commentariorum centurias dila-
tarunt, adeoque humores, ceu actores, in
omnium morborum tragœdias introduxerunt.
Qui liber intitulatur Scholarum Humorista-
rum passiua deceptio: ad distinctionem actiuæ,
ne scilicet in pertinacia resipiscentiæ malitiam
accusasse videar. Quamobrem præpostera cruo- 4
ris essentiæ ignorantia, totam medendi tabu-
lam obtenebrauit. Itaque cruori partem lotij
relictam volunt, post sequestratam adhuc vri-
nam, vocantque tam lotium, quàm eiusmodi
residuum illius, ipsum sanguinis serum. Illam-
que indistinctionem indolui seriò, eò quod ca-
lamitatis humanæ ærumnosa fotrix esset. Lo- 5
tium namque, eiusque residuum, quod per su-
dores erumpit, vno pariter nomine vocarunt
sanguinis serum. Cuius tamen præcipuos sco-
pos præteriere. Etenim mox ab ista sua hypo-
thesi deflectunt, dum quicquid extrauenato
cruori supernatat, non amplius serum; at bilem,
choleram, siue fel, vnumque ex quatuor cruo-
ris partibus constitutiuis nominant: rem scili-
cet fictam, amaram, acrem, calidissimamque, in
nobis nullatenus seri, aut lotij qualitatibus con-
formem dictitatunt. Verum quid ex Schola- 6
rum confusionibus eiusmodi, adeo fundamen-
talibus, rebusque tanti momenti, concludendum
sit, præfato libro ex professo, & ad longum, sum
dimensos. Ante me enim illas expugnauit, tan-
quam expilatæ hæreditatis reas primus Paracel-
sus: sed admonitæ, recusarunt sapere velle, etsi
titionem perniciei humanæ, ad promptius vren-
dum admouisse hortatæ sint, Atque imprimis
sat demonstraui, non esse vtramque bilem, vt
nec pituitam in natura; Nunc porro ostendere
decreui, non sat Scholis esse, nesciuisse, lati-
cem eiusque particularem scopum: sed & peni-
tus errasse in eiusdem constitutione, vtpote
quæ à propositis laticis terminis procul rece-
dunt,

duot, per lactis similitudioem deceptæ. Quo-
niam serom nuuqusm à lacte segregator nisi
post soi lactis corruptiooem, adeoque cadauer
comparaut latici. Deoique serum, quod non
nisi à lactis casearioue fir, & apparet, erat de
natiua lactis constitutiooe: oon item vrioa aut
sudor, sunt de materia sanguinis. Ergo saltem
in eo fareutor, si quod iu cruore catrauenato
natat, est serum eiosdemque speciei cum cor-
pore seroso vrinæ: ergo iam serum à bile for-
8 maliter distat. Nam quod à re permanente abes-
se potest, noo est de eius indole essentiali. Adeo-
que planè implicant, esse de interna sanguinis
constitutiooe, & quidditate: itemque non esse
de intrinseca constitutione sanguinis. Ergò abs-
que absurditate, laticem in cruore fluctu autem
viuo, ooo posse iure vocari serom cruoris, mol-
toque minus bilem felleam, pattemque igneam
9 eios. Maodarunt itaqoe Scholæ, partem cruo-
ris qoam serum vocaot, siue vrinam, potius
separatricis incuria, quàm essentiæ inexcosabi-
lis oecessitatis ergò remansisse iu cruore. Quip-
pè noo rarus cruor cattauenatus cernitur abs-
qoe sero. Ideoque nec serum, cruore relictum
tradunt, quàm ob faciliorem transitum trans
exiguas venarum hepatis fibras, dilutiorem
nempè croori consistentiam dando. Ideoque di-
cunt; Superatis exilibus istis arundinibus, sta-
tim narura meditata est seri separatiooem, illud-
que deferri iussit in vltimam Lotij thecam. Re-
linquendo eius residoum, cruori consocium, vt
facilius quoqoe peuetret trans exiles veoolarum
extremarum tubulos. Quâ sanè doctrinâ, me-
rè eacremeutitia, polluuot digestiouum purita-
tem: vtpote principales Laticis scopos igno-
rarunt, & pueriles vsus sero cruoris finxerunt.
Ego aurem pro basi indubia, fassus sum semper,
naturæ Pareutem noo posse frustrari conceptis
finibus, oec quicquam lotij, ordinario naturæ
errore, cruori reliquisse permistum. Denique,
quod quicquid liquidi in substantia saoguinis
est: idipsum noo esse de constitutioue sangoi-
nis, nec eius excrementum: sed esse Laticem,
suis vtilem finibus. Nec enim est Latex pars vri-
næ, vt nec pars sudoris. Nam imprimis sal sudo-
ris distinctus est suis proprietatibus, à sale vri-
næ. Estque Larex manifesti adhuc salis expers.
Idque oon mirum: Quippe vrina, iam fermeo-
to stercoreo renum, quateuus imbuta, etiam ab
10 eodem est transmutata. Fit enim lotium suis of-
ficinis, suisque complerur proprietatibus for-
malibus, ad suas functiones, atque scopos vtilis.
Differt iraque lotium, uedum à sudore: sed & à
seipso qoantisper nondum renum fermeoto, at-
qoe stercoris liquidi ioreftinorum est particeps.
Idque sanè uec aliàs, quàm stercus coli, à cre-
more stomachi differt, vel chylus à cruore.
Non inest ergo pars vrinæ sanguioi, oec ali-
mento iam deputato commistum est excremen-
tum acto corruptum, & alterius corruptiuom.
Nam iste error esset nimis qootidianus, & dire-
ctus: pro cuius auersiooe, natura vbique uon seg-
niter ita insudauit, quod in uullo passim labo-
ret operosios, quàm vt molesta sibi recrementa
proscribat ocissimè. Siquidem excrementa cun-
cta, & singula, iam sunt fermenti stercorei im-
pressiooe seipsis prioribus alieoata, ideoque
noo possent noo eadem dote vlterius tabeface-
11 re, optima quæque sibi admista. Profectò Larex
in cruore oberrat permistus, non quidem vt
pars cruoris, aut residuum lotij excrementum:
sed ad varios scopos vtilis: ideoque & Laticem
vucaoi, siue humorem peculiarem à cruore di-
stinctum. Est nimirum io se pene insipidus, &
pro primo scopo, contemperat cruoris acidi-
tatem, vt eaudem arceat. Potissimum namque 12
post labores, æstus, sudores, balnea, &c. nam iu
taota perspirabilitate cruor valde coodensare-
tur, nisi haberet aqueam partem admixtam pro
sudore. Alter laticis scopus fuit, scilicet dum in 13
omni crudiore Chylo, cremore, & cruore, fit ali-
quod excrementum, & cruor subdigereudo sa-
lem excremeotitium reseruet, etiam dum io pu-
rum alimeotum conuertitur: fuit ipsi proin la-
tex opportunus socius, qui in se reciperet huuc
salem, eumqoe euerteret. Tertius laticis accessit 14
scopus, vt materialiter causet, ne vllum deu-
sioris compagiois residuum, io vltima alimo-
niæ euaporatione remaneat: sed simul per diap-
næam explodatur, ratione fermenti arterialis,
(vt supra in Blas bumano,) vel ratione sodoris el-
uatur. Sudor namqoe materialiter nil nisi latex
est, cui accessit sal superfluos. Quod apparet. 15
Nam à potu aquæ, aut cereuisiæ tenuioris, moa
sudor copiosus æstate profluit: non quidem
quod haliru renus, salsus sudoris larea, per cor-
pus feratur, vt subrer pellem, salem prius induat,
simulque oleosum qoiddam. Sed sudor expelli- 16
tur, in forma aquæ (vt io sanitate) vel spontè vt
aqua profunditur in mericulosis, syncopizanti-
bus, & morientibus. Vbi perimpertinens obi-
ter annoto. Quod morientium sudor, non sit 17
tam latex iu sui natura, quantum ros alimen-
tarius resolutus, cui mors imperat. Quod patet,
Nam statim corporis habitus sidit, provt & in
syncope. Haberque sudor ille mirificas vires
mortificandi hæmorrhoides, & excrescentias
possidet. Porro qood sudor uou feratur per ca-
lorem, vaporis specie, patet. Nam cum vapor 18
ceotuplo maiorem locum occupet quàm aqua:
tumeret sudando corpus centuplo magis, qoàm
alioqui propria est eius extensio. Non est euim
subrer pellem locus vacous, qui vaporem exci-
piat; aheoum quoque aquæ feruidæ, nullum in-
tra se vaporem habet: & quem emittit, è super-
ficie tantum eabalat. Noo oberrat ergo vapor,
sub pelle: sed liquoris sola specie propellitur. Su- 19
dor ergo est latex materialiter è culinis partium
per quas fertur abradens, vel abluens sordes, id-
eoque plerumque olidus, idque magis in mor-
bidis, qoàm sanis. Adeoqoe & in Crisi sæpè ter-
minat morbos, quareous secum effert fordes pro
scopo suo ordinario. Cadauerum dissectiones
admiratæ sunt Scholæ: sed sudoris anatomiam
nondum per digestiones, fuligiues, electiones,
admistiones, resolutiones, aor expolsiones, in-
trospexerunt. Quintus Laticis scopus fuit ma- 20
gis intimus. Etenim cum oculus liquore opus
haberet vt eius palpebra innocuè moueretur, &
lingua saliuâ eguit, vt masticaros cibos madore
temperaret: absurdum aorem foret, totum ci-
bum è massa cruoris homectari: Idcirco per ve-
nas latex delaros est, vnde saliua, lacryma, &c.
fierent. Nam dum in anginis, & infami Mer-
curij saliuatione, plus iosto saliua profluit, aluus
seipsa siccior fit. Latex ergo in cruoris massa in- 21
noxius vagatur, ad loca opportuna defertur,
distributiuæ facultati promptè auscultans. Qui
quidem sicubi salem cerebri (vt in grauedine)
secum rapuerit: non est tamen Latex sui natura

noxius, nec illi piandum in culpam, quod ipsi insonti, per accidens, importunè associatur. Pariter licèt in morbis obsequiosus abundet, œdematosa crura inflet, id sorte contingit. Natura namque generali nisu n dissum sibi hospitem parit, eumque excrementis saginat, quæ abigere optat. Nocte frigidissima linteamen inuentum mane tentum & congelatum à nocturno anhelitu, cuius aquæ quadruplum adhuc exhalauit, ad minimum. Estque anhelitus, æstiuis diebus non minos: sed multò magis vapidus. Igitur aliquot vnciæ insipidi liquoris è solo pulmone efflantur. Sed non est illa aqua, excrementum pulmonis, vt neque cruoris resoluti materia. Quapropter è latice petitur, siue mittatur à potestate distributiua Archei, siue demum pulmo eundem ad se alliciat. Saltem continuò suppeditatur, quodque alibi præbeant glandulæ ministerium: hoc idem præstat pulmonis parenchyma. Adeoque laticis velut scopus est, quod suo madore compescat, ne pulmo dehis-
22 cat, siccitate attracti aëris. Abusus est etiam docere, Laticem initio Corizzæ esse crudum & incoctum, illumque dierum numero, per calorem inspissari sub fine digestæ maturitatis. Nam semel expulsus, coqui non exspectat, vt neque sui coagulationem, vt concrescat. Nec latex ab initio Corizzæ, sui inspissationem, in vacuo
23 cranio vnquam potuit expectasse. Ergo laticis ignorantia multa medendo, somnia in cathaeshis, & œdematibus, suscitauit. Turgidis nimirum serò cruribus, fossulam prementis digiti retinentibus, & manè euanescentibus, pituita est putata, nocturna digestione in cruorem versa. Inscitia ergo obsequiosi laticis, fabulas puta-
24 ti rheumatismi peperit. Verum si semel secum in computum descendissent, vidissent nempè serò, ctus vtrumque 4 fortassis librarum pondere œdematis grauatum. Quod si fuisset (vt aiunt) crudine sanguis, pituitosus: cum non sint crura cloacæ pituitæ, à Scholis cognitæ, neque ideo ratio, cur pituita potius in crura decomberet, quàm alius ex tribus residuis humoribus, vel quam pituita illa in ventrem, femora, lumbos, &c. decideret. Profectò proportionis iusta dispensatio exposceret quotidie 40 fortassis libras, in cruoris non matuti dispendium, in totum consumi. Sæpè pelues, atque matulæ, vnicâ nocte saliuis replentur, & stragula cum iodusiis, madore stillant: quæ nisi è latice petantur, & non è massa viuidi cruoris, corruunt quæcunque de cibis, digestionibus & sanguificatione sunt credita. Ipsa nempe Arithmetica, & ponderis statera, medicastros deludunt, in suis pituitæ figmentis. Sed quis nasutus credet vnquam, saliuam, lacrymas, sudores, præterquo lotium copiosum, ex ipsa sanguinis hæreditate peti, absque vitæ instantaneo detrimento? præsertim quod idem chronicos terminos vsque
25 perseueret? fingamus enim partam cœnam, stomachum, ac Pylorum, benè munere suo functos, saliuationem autem copiosam in angustiâ feroci, exquisitisque amygdalorum gutturis inflammationibus. Certè ista spissior continuaque muccago non è cerebro defluit, faucium iam obstructo meatu, multoque minus è stomacho vacuo ascendit, & sub faucium iam obstipatione: Itaque linguæ & faucibus opificium ordinarium saliuæ esto, cuius materia è latice petitur, quem iuxta sui fermenti varietatem diuersis laruis commutat. Sunt nempe saliuæ aqueæ, muccidæ, salsæ, acidæ, amaræ, tenaciesque, sitis instar. Fuit igitur necessaria quotidia- 26
na laticis copia in venis, promptaque eius obedientia ad vocationem Archei? Nam etsi nutriendo latex sit ineptus, suis tamen vsibus accommodus est. Poterant nempe sibi in succum redigi (quod mures & cicadæ docent) citra potum, nisi & latice ad maiora obsequia opus fuisset. Est ergo sitis, præco deficientis Laticis, non 27
autem cruoris egestas (vt alioqui mandant Scholæ) febrientium quoque sitis, à sumpto potu perseuerans, laticem alieno contagio ineptum ad sua munia factum denunciat. Siquidem quoties 28
amaror, salsedo, nidorue saliuam inficie, stomachus apepsia fatigatur, & lingua (indolens alioquin, & nil mali in se habens) ariditate finditur: significatur latex non transire ad venas, debito instructus viatico: quia in ipso stomachi hospitio eiusve viciniis, ineptus euasit, pro suo munere. Non est ergo linguæ ariditas, crustatæque eius sordes, in febribus, effectus, siue indicium exhalationis, è stomacho (etiam potum non coquente) furtim delatæ: sed est defectus laticis deturpati, vel egestate penuriosi. Non sa- 29
tis est laticem eiusque vsus aliquot, & officia dixisse, per necessitatum distributionem: Iuoat & sua detegere itinera, & exorbitationes commemorasse. Lex enim & necessitas vsuum totidem quoque peccata inuexere, si non quoque vtrimque bina. Cum enim latex non sit de substantia cruoris: sed liquor fatuus, innocuus, concurrensque viarum socius. Ideo namque vnà cum cruore, per venas fertur: Non tamen est serum cruoris, nec bilis, nec vrinæ: sed post lotij separationem, suam latex recipit determinationem, simul atque intra venarum lares assumptus est. Ac quodammodò extra catalogum excrementi adscribitur, dum tam facile vocanti, aut mandanti obtemperat Archeo. Desuot enim latici sal, tinctura lotij, & bilis fictus amaror. Renes namque emulgent salsum lotium, quod iam vel in Mesenterio salem sibi adsciuit. Alioqui si quis tenuem & pernoctatam cereuisiam ieiunus potet (vt Anglorum ast mos) mirum quàm subitò, sæpe & affatim meiat. Id est, per stomachum, Mesenterium & iecur trausiolet. Habet quoque carnosa pellis, siue membrana, 30
proprietatem attrahendi Laticem, ve se, subtectamque intra se supellectilem, eliat: multus ideirco sudor confestim sitim propagat. Hincque etiam vulnera, synoniæ, siue aquæ glateralis, incredibilem sæpè copiam effundunt, quasi Latex apparet eluere conceptam in dolente, maléque curato vulnere, noxam. Corporis nimirum extima vestis, sua proprietate, sponteque, sudorem laticemque allicie: vt cum laturæ instat esse debeat, calcar vocationis suæ à pelle recipiat. Cuius tractionis lenocinio, ipsa pellis facilè axungia repletur. Cum ergo Latex pluri- 31
bus destinetur vsibus, & officiis, sequitur etiam eundem exorbitaneem, totidem & plurium adhuc morborum causam fieri occasionalem. Salsuginem, nempe acredinem, ac putridi commitiones ab internatum partium sordibus infectas suscipit, multasque ideo vlcerum & exituraiom diuersitates tolerat. Prout & in pelle suas atque varias prurigines excitat. Errant itaque 32
Scholæ inscitia laticis, quæ hos defectus in iecur insons raferunt, eiusque intemperiem incusant,

sunt, suisque stoliditatis pharmacis insons hepat
lædunt. Nec aduertuor, quod vnica ouis totum
gregem scabie iofectet, absque jecoris labe vlla.
Quodque abstersisse manum lioteo, quo scabio-
sus est vsus, scabiem propaget, citra jecoris con-
tagium aut defectum vllum. Quapropter ista
Scholarum inscitia, cruorem & hepat vt rea ca-
loris agitant, imò & innocuum cruorem, ideo
cum vitæ accurtatione prodigialiter, ac repe-
33 titim, sed frustrato euectu effundunt. Sin verò
Latex intus aliquid ponticum, acidula salsedi-
nis myria iofectum, reperit, vel cum occulto
virulenti fermenti contagio oppignoratum;
Iam vlcera cacoëthica varia emergunt, ac cau-
teria ad diuerteodos catarrhos, falsò inue-
nit. Synonia autem largo imbre pluit sæpè,
quod si cruor vel humor alimentarius, siue sper-
maticus ros, eandem causarent, paucis certè
horis homo cruoris penuriosus interciderет ne-
cessatio. Adeoque stupore abundantiæ illius
neglecto, quia Laticem nesciuere, aliò suas
nænias falsaque auxilia deportarunt. Saniem
ergo vel ichor vlceris nesciuit Galenus, an ad
pituitam, vel ad bilem referret. Non mirum est
autem, laticem in alienam impetij sobolem
transsumptum, varias vlcerum excitare cateruas:
34 dum cruor diuersis serpentum ictibus, morbo-
rumque transplantationibus lacessitus, in tam
numerosam varietatem exorbiret. Relicquo au-
35 tem Paracelso suos fontes salinos microcosmi-
cos, sueque indulgeo libertati lubens, etsi lati-
cem igooret cum Scholis. Latex itaque facilè
alienam intus qoalitatem combibit. Hinc io hy-
drope, multa sitis, etiam a potu frequenti. Non
enim liquotis penuria; sed salsuginis confectio-
ne, sitis fit. Mali quoque sudores sunto, si parti-
36 culares. Nam quod membra singulariter Lati-
cem in auxilium vocent, à malo est. Duo ergo
præcipuè hic adhuc spectantur, quod Latex non
tam sua feratur sponte, quàm vocatus à superfi-
cie, cui destinatus alioqui opitulandę: tum etiam
quod illarum partium sudores earundem defe-
ctum testentur. Quapropter injecta stragula su-
37 dorem promouent, quia externè adhibita ope-
ra vocatur. Atque ideò non tarò frustra propi-
nantur sudorifera, & tegmina multiplicantur:
quia tractrix Laticis foris languet. Quod si la-
tex abundet, nec à pelle alliciatur, quia aliena
labe est inquinatus, ad partes decumbit, & indo-
lentes tumores excitat, si non etiam qualitate sit
38 molestus. In quibus tam balnea quàm cauteria
subinde opem dedere: non quod tam causam ef-
fectricem, quàm productum, id est, Laticem
minuant. Adeoque remedium palliatiuum & ad
posterius applicatum est. Denique tota mali sca-
turigo huius, in insons caput humanum, in Ca-
tarrhos depluos è capite relegata fuit. Cuius cau-
39 sam si errauerint, consequenter debuere & in re-
mediis aberrasse. Memini namque incipientem
pleuritidem, copioso sudore mox desiisse. Qua-
le est diaphoreticum, è floribus papaueris errati-
ci, Stercore caballi, succo bellidis, ac similium
adiutorio prolectus sudor. Postremò etiam no-
40 taui glandulas insignes, subter axillam, in ingui-
ne, & pone aures; itemque in ductu vrinæ pro-
pe vesicam, ac circa duodenum intestinum, &
inoumeras penè alias, ad cujuslibet venæ bifur-
cationem suppositas. Quarum vnicum vsum,
Scholæ jubent esse: ne vasa scilicet lacerationi
sint obnoxia. At sanè in nominato vsu error
manifestus adest. Nam frustrà, post aures; glao-
dulæ insigne essent: vbi nullus est timor lacera-
tionis, vt neque intus: quin etiam ipsa carnosa
membrana non distenditur, adeoque non po-
tuere nisi frustra, euanido vsu atque fine, glandu-
læ ibidem apponi. Id est, errauit naturæ Arbiter
in vsu glandularum: vel errant Scholæ. Cum nus-
quam præfatis locis, quibus glaodulæ sitæ sunt,
vasa ab inuicem abscedere possint. Meliusque ac
commodius rupturam vasis tenue ligamentum,
quàm lacerabilis teneraque glandula præseruas-
set. Ego vbique animaduerto perpetuam Scho-
latum indagandæ veritatis incuriam. Non enim 41
animaduertunt, glandulas præfatas non esse nisi
ad emunctionem laticis è venis, vt sudores in
habitum corporis dispergant. Quod in lingua
oculariter est manifestum. Vbi glaodulæ saliuam
efficiunt, atque ideò Laticem alliciunt. Subter 42
axillas, & in inguioe verò sudores proferunt.
Non autem lacerationi vasorum præuident.
Prius nempe, officium est qootidianum. Alte-
rum verò, non nisi insolens, rarum, atque po-
tius ridiculum. Restagoans nempe Latex, venas
grauat, oppressione, eodemque si liberentur,
Archeus velut respirans, nouas sibi vires inspe-
rato resumit. Itaque Laticis ignorantia, cauteria
inuenit, & sustinuit; Catarrhos finxit, atque in-
concinoa remedia siue præsidia vniuersalia som-
niari fecit. Nil enim solidi, aduersus morbos
pensitatum. Vtpote ostendam suo loco, morbo-
rum initia adhuc hodie incognita latere: ideo-
que & remedia esse vana tentamina, nec certi 43
quicquam continentia, nisi specifica proprieta-
te certis morbis dotata sint. Alioquin incertitu-
do conjecturalis, sibi subterfugia parabit, me-
dentesque credulitas ægrotorum muniuit. Quod
quidem remedium, etsi morbo diceretur appro-
priatum, non quemlibet iuuet. Imò nec purgan-
tia, tametsi indubiè aluum soluerent, solari æ-
gros propter diuersitatem complexionum hu-
morumque fictorum pertinaciam. Supponunt
enim talem videlicet ex humoribus, peccare,
spectantque postmodum per solutiua eductum:
attamen cernunt nil de morbi feritate remis-
sum. Ergo cum deberent ignorantiam in humo-
ribus & purgantibus fundatam agnoscere, re-
flectunt sese ad varietatem complexionum, &
intemperierum incertam ignotamque differen-
tiam. Quæ sanè si æquo spectentur animo, non
alio terminabuntur fine, quàm in plenam prin-
cipiorum medendi hactenus cognitionem, in-
scitiam & euersionem. Quapropter medentes
adhortor, & exoro suppliciter, tempestiuè addi- 44
scant Medicinæ inaudita exordia, themata, &
axiomata insueta. Quapropter hoc loco parum
diuagari opportunum censui. Etenim vt Atro-
phiam vidi occasionaliter è latice sustentatam,
Ita & pinguedo, siue obesitas me spectaute, vni-
co bimestri, per potum diureticum, loco cere-
uisiæ summum abacta est. Pharmaca autem pere-
grina chinæ, zarzæ, Guajaci, &c. quod laticem 45
per sudores profunderent, ficto mentitoque ti-
tulo, exsiccantium nomen acquisiuere. Enim-
verò jam antè demonstraui omne corpus visibi-
le, quodque elementorum mistura conflatum
creditur, fieri materialiter ea solo aquæ elemen-
to, quod primordialiter in rebus constitutis cun-
ctis, se habet per modum Laticis, quodque &
hic supposuisse, tanquam semel sat probatum,
sat est: Dein axioma Philosophiæ haber: Quod

corpora non mutentur in inuicem, nisi prius reducta sint in primam sui & sequacem materiam. Id enim quantumuis applicari velint metallicis transmutationibus: attamen ex sublunaribus quomodolibet notatis transmutationibus, est desumptum. Non tamen, quod velint corpora, in primam materiam Aristotelis, imò nec etiam in primam elementorum separationem, esse reducenda (nec enim cibus in sua elementa putant remeare debere, vt inde cruor fiat) sed volunt corpus transmutandum in proximam sui materiam, seu prioris vitæ subjectum retrocedere debere, antequam de transmutationis acquirendæ termino, spem fixerit. Quorsum, certum esto. Cibos atque potum in stomacho assumere naturam Chyli, cum retentione qualitatum vitæ mediæ ciborum. Destrui quidem pristinam ciborum materiam, & approximari ad materiam Latici, siue elemento aquæ viciniorem: satagente nimirum ad hoc fermento specifico stomachi, non secus atque fermentum hepatis chylum in cruorem transmutat, cuiusque comes ac socius, non item pars, est latex. Fermentorum autem in natura adeo discrepantia atque singularia dona existunt. Vt quædam viuentia ex sola aqua sibi faciant cruorem, carnem, &c. imo & oleosam axungiam. In salmonis namque stomacho, nunquam repertum edulium aiunt piscatores. Sunt præterea animalcula aquatica in aquis salsis, quibus vix aliquid innascitur, quæ semen quoddam putaræ à se aquæ communicant, vndè sibi suum corpusculum augent, & sustentant. Adeò vt aliis piscibus huiusmodi animalcula edentibus detur, ingeneratum aquis semen, ad vitam transgressum, & ad vitam mediam participatam deductum. Animalcula autem, quæ ex sola aqua, immediatè sibi cruorem, totamque sui suppellectilem parant, exemplum habent in omni propemodum vegetabili: præsertim in saxosis, arenosisque montibus, procul ab hominum stercoratione semotis (in quibus forte 60. species resinificatarum arborum notantur, ea sola aqua pluuia, niueque, siue lessas saxosi odoris, ea pleno nutriuntur, & adolescunt in summam altitudinem arbores adeò pingues, quod suffocarentur, nisi eadē effuderint circumcirca. Fermentum stomachi in homine facilius cibos in chylum, quàm illorum pinguedines transmutat, eò quod pinguedo remotior sit à Latice, siue prima materia, quàm sit cibus. Quæ digestio transmutationis, in succos aquosos, eò huc adducta est, quò constet, Laticem, facile concepto in nobis peregrino semine, membrorumque fermento, transmutari in alienam prolem. Adeoque è Latice, omnium proximè transplantari in muccum excrementosum jam supra ostendi, vbi memini, à potu æstiuo affatim sumpto, sputum (quod arida sub siti deficiebat) statim post creari mucilaginosum. Hæc est noua Laticis historia, ad tractatum de Catarrhis referenda, eò quod illius ignorantia, Catarrhis conceptis, singularem confirmationem dederit, vt & concipiendis dedit temeritates.

* * *

CAVTERIVM.

1 *Cauterium nil nisi vulnus permanens.*
2 *Cauterij igne facti nulla prærogatiua.*
3 *Nomen fontanella, impostorium.*
4 *Quæ Deus integra vidit bona, à Scholis laudantur lacera.*
5 *Pollicita Cauterij, puerilia.*
6 *Catarrhi negatio, negat Cauterij vsum.*
7 *Redicula tutandis Cauteriis necessaria.*
8 *Thesis Scholarum ostenditur absurda, & impossibilis.*
9 *Quid purgetur per Cauteria.*
10 *Conclusionis nomen contra Cauteriorum statuta.*
11 *Stulta in Cauterio desideria.*
12 *Cauteria quibus noceant.*
13 *Scholarum indistinctio.*
14 *Scopus siue finis Cauterij cessat.*
15 *Mundum per cauteria circumuenere.*
16 *Cauterio non esse communionem cum Cerebro.*
17 *Absurda, ad doctrinam de Cauteriis consequentia.*
18 *Vnicus Scholarum asylus.*
19 *Responsiones.*
20 *Adiguntur Cauteria in scopulos.*
21 *Quid respondeant Scholæ in difficultatibus posita.*
22 *Multiplicatio, electioque Cauterij, quo ausu surrexerit.*
23 *Histrionica aliquot Scholarum nugæ.*
24 *Podagra Medentum ludibrium.*
25 *Stulta Cauteria.*
26 *Frustranea in suis desperatis.*
27 *Nondum à Scholis statutum, quibus casibus iuuent Cauteria.*
28 *Casus in quo Cauterium prodest.*
29 *Crudele atque putidum Cauterij remedium, vt anteuertatur.*
30 *Cauterium Medico indignum.*

CATARRHIS inuenerunt Cauteria. Illis ergò de medio sublatis, horum tractatus videretur frustraneus, nisi initiandis hæc scriberem, diffidens eruditis quicquam 1
profutura mea studia. Quare Cauterij fines, & effectum declarare statui: Cauteria itaque inprimis fiunt igne, ferro candenti, corrosiuo caustico, imò ipsa nouacula, vel forcipe, aliquid abscindendo. Sat: modò carnosa membrana pertundantur vlnere. Alij verò præferunt vulnus igne, vel caustico paratum illi, quod scindendo patuit. Eo quod actuali calo- 2
re, & siccitate, fluxum humorum melius præpediri putent. Quasi vnico momento, ignis vreret aliquid, præter ipsam escharam, aliudue exsiccaret, quod postmodum fluiturum ad vulnus fingunt. Vtrobique scilicet in Scholis, magni fiunt somnia. Quippè fontanella (sic enim vulnus cauteriatum vocant, vt quasi per fontem morbos exhauriri volgus credat) nil iuuat, priusquam dempta sit eschara ablatoque prius caloris & siccitatis vestigio. Eo quod Cauterij institutio pro objecto habet excretionem, quæ non ante escharæ decidentiam incipit: minusque semper exhalare possit trans escharam, quam alioqui sanam per pellem. Perinda

de ergo posteriores censuerant, quomodocunque fontanella facta fuerit, modi continuum diuiserint, & diuisum custodiuerint. Quod enim
4 Deus fecit integrum, vt esset optimum, Scholis videtur melius fore, si vulneratum seruetur. Vulnerari ergo sæpè, vulneraque aperta custodiuisse, ad Scholarum sanitatem confert. Mirum sanè, quod vulnerati, non transtulerint ad præcepta tuendæ sanitatis, prout nimirum Cauteria, siue vulnera constantia, eò sunt relata. Inter vulnerati autem, aue vti, tantum intercedit sanguinis emissio: quę illo titulo præeminere in Scholis deberet, nisi phlebotomiæ fraus
5 se manifestaret. Præsumunt nempe, atque decernunt, Cauterium esse nouum emunctorium, per quod Medentes queunt naturam pro libito coërcere, ad se exonerandum; non quidem qua fingunt aliàs per Catarrhos defluere, seque exonerare, aut quaqua versus: sed dumtaxat per factum foramen. Id est, citant Catarrhos, vt personaliter compareant in loco, ad lubitum Medentis. Lepide sanè, si æquæ verè. Attamen hæc prodigia in tantum protecere, vt pueris etiam ante trimatum jam cauteria fiant. Ast ego, inprimis semper in Cauterio intuitus sum implicitam blasphemiam, qua Creatorem insufficientiæ in condendis emunctoriis palàm accusant. Etenim supra mille fontanellas incarnari iussi, cuius hactenus, quod sciam, neminem pœnituit. Denique consideraui, puerilem Medentum præsumptionem, quod naturam suis illorum jussibus auscultaturam sibi seriò persuadeant: etiam supposito defluxu & procubitu humorum, quem iubent, longè absurdissimum. Ad fundamentum autem meum sat sit. Quod
6 nempe nulla sit missio, aut spontanea defluxio Catarrhi. Quo negatiuo subsistente, vanum sit fundamentum Cauteriorum. Docent namque Scholæ, per fontanellas elici malos, imò exitiales humores, qui alioquin aliò vel mitterentur,
7 vel sponte defluerent. Bellè sanè, quod natura laxo freno expectet arbitrium Medentis, & apertionem Cutis, vt isthac sarcinam deponat, quam aliàs in nobilius membrum declinaret. Quasi mittens natura minaretur, nisi carnosam membranam, vbi vobis visum fuerit, mihi vulnere appertam sustinueritis, vt per reuulsionem me à furore placaueritis, & à concepta dimissionis aueratis, væ vobis: Nam quod aliàs subter cutim expurgatum, ad nobile membrum, in vindictam retrotraham. Sed fodes, quo centro, quaue fontis scaturigine, malus ille humor paratur? An in jecore, humorum quatuor (vt volunt) officina? Ae sanè difficilis, longa, & sale-
8 brosa via, vt malus iste humor à jecore per venam cauam, adeoque per cor, ad extremam brachij, cruris, vel ceruicis pellem deferatur, cruorem non incontaminans, sed ipse malus humor sincerus. Crudele sanè emunctorium, quod trans fontem vitæ malum humorem ducit. Adeoque crudelis Medicus, atque Scholæ crudeliores, quæ noxium humorem per Cor deferri iubent. Quod si verò adhuc hodiè ignotus malus humor fontem habeat Cerebrum: Vbi quæso? An quanis capitis sentina malus ille humor nascitur? An in finibus; vel in pelui? non quidem inprimis in vteribus cerebri sine præsentaneo necis metu, quotidiana maligni humoris illius fieri collectio, & nidus. Sin verò in pelui fiat malus, qui anteà bonus fuerat. Iam per nares, atque palatum, sponte solita deflueret, nec egebit Cauterio. Aut quis ille Corruptor, qui aliqua capitis parte, humorem anteà bonum studio vitiet, vt iam inde deferat malignum, ad partem aliquam intercutaneam, quam Medicus ferriti jussit? Quàm obediens enim ille, qui malus humor (mortuum nimirum jam excrementum) se aliò torqueri & mitti patietur, qui aliàs, non amplius sollicitus de vitæ œconomia, solo sui pondere, situum legi pareret. Quod autem malus humor, per cauterium emungendus, non sit vapor à stomacho in caput, per cerebrum, menynges, & cranium translatus, collectusque, & indè dimissus intee musculos externos & cutim: id antè de Catarrhis peremptoriè explosum est. Denique iis concessis, etiam carerct essentia, & etymo humoris, per consequens etiam mali humoris, pituitæ scilicet vnius è quatuor. Nam quicquid semel vapore tenus à stomacho, eleuatum esset, & in guttas concreuisset, nec spissum est, nec tenax, nec vnius amplius de quatuor humoribus factis in hepate; sed esset liquor posthumus stillatitius. Quapropter si humor malus, cauterij causa finalis, non generetur in hepate, cerebro, aut stomacho; quæ tandem erit officina malorum humorum pro catarrhis? quæuè pars mittens, & excelsa, vnde ad Cauterium decliuius ferantur? Etenim in 9
tanta nugatum angustia coguntur Scholæ fateri, non malum aliquidem humorem dimitti ad foramen cauterij: sed cruorem degenerare in ipso vulnere, labeisque malè dispositis. Nam & 10
hoc vulneribus, quibus deficit balsamus, genia le est cunctis. Profectò si scholæ Aphorismum examinent, *Dum pus fit, maior dolor, labor, & febris, quàm facto pure*: cognoscerent, plus produci materialiter ex sanguine, per laborem facultatum, ac consequenter, in fontanella, iisdem finibus pus optari. Quo stante, labitur thesis, supponens, per cauteria deduci malos humores. 1. Puris in vulnere facti eductionem, non esse è centro corporis. 3. Non esse deflui catarrhi excrementum. 4. Cauteria non purgare malos humores, quæ bonum cruorem in excrementum, cum labore digestiuæ facultatis, præparant. 5. Cauteria nequicquam facere ad præcautionem maligni humoris, qui topice fit in ipsis labris vulneris. 6. Pus & saniem, foramine vlceris, non posse retrocedere, ac labi in partem nobilem, multoque minus, cruorem bonum, vnde pus fit. 7. Si cruor sit humor malus, antequam ad fontanellam deueniat; natura destinat ergo de cruoris massa, malum aliquem, ad saniem dumtaxat partem, vt eam nutriat, vel hoc ipsi est ordinarium, in partibus singulis. Iam tota natura vitio laborat fatuitatis. 8. Stultum esse. Quod multum puris fecisse: sit bene Cauterium purgâsse. Cum istud pus dicat boni cruoris corruptionem. Adeoque dum homo malè valet, fontanella, loco puris, plorat ichor. 9. Si ergo Cauterium, faceret ad malorum humorum euacuationem, oporteret melius se habere hominem dum ichor fluit, quàm dum pus fit. Quod in thesi est falsum. Hinc ergo rectè infertur, non selectum malum humorem, aut excrementum perniciosum, quod alloquin alio decideret, euacuari per fontanellam: sed totum istud, siue pus sit, sine tenue virus, nil aliud esse, quàm merum cruorem alendæ parti cauterizatæ deputatum, ibidemque vitio partis corruptum:

ptum: adeoque corruptionem sui, metiri bo-
nitatem, & malignitatem digestionis, in loco,
fontanellæ. Atque proindè dum Archeus tota-
lis, quoquo modo laborat, maior quoque infir-
mitas digestionis est in fontanella, viciniusque
pus est putredini. Et hactenus fontanella, pro-
pter potentiorem solito digestionis læsionem
ichor plorat. Scholarum ergò optatus est, vt de
cruore innocuo, pus fiat plurimum & album.
Idque vocant benè purgasse, si plurimum cruo-
11 ris corrumpatur in vltima digestione. Quod si
rectè consideretur: jam palam fiet, Cauterium
non imprimi ad expurgationem maligni humo-
ris, nec eam sistere humorem malum: sed dum-
taxat ad abundantiam sanguinis diminuendam.
12 Adeoque intuitu solius Plethoræ. Vnde conse-
quens, non conuenire adolescentibus, non te-
maciatis, non morbo aliquo depressis: vt neque
ordinate viuentibus, minimèque omnium, ab-
13 stemiis religiosis. At nondum distinxerunt, An
pus in fontanella sit solius cruoris, siue vnius de
quatuor fictis; an verò, ex commistione qua-
tuor. Si prius sit verum, tunc pus non esset ex
humore malo, sed ex optimo de quatuor humo-
ribus, adeoque frustranea erit fontanella, atque
optimum pus, siue effectus fontanellæ, erit pes-
simum, cum non esset nisi optimi corruptiuum.
Quod si j malint commentari: quod scilicet
cruor non sit ante malus, sed fiat malus, dum
à tribus sociis secernitur. Saltem tres residui, in
ista secretione, erunt cruore adhuc deteriores, &
in omnem euentum, non nisi malo fine, fiet fon-
tanella, vt bonum & insontem cruorem cor-
rumperet. Sin verò velint ex quatuor commi-
14 stis humoribus pus fieri. Ergo Cauterium errat
in fine. Cum non ad expurgandos humores no-
cuos: sed ad corrumpendum bonos, sibi à na-
tura non errante, in alimentum diecim missos,
Cauterium valeat. Denique, non poterit Caute-
rium censeri institutum, ad Catarrhi præcautio-
nem: vel alias Catarrhi materia non esset va-
por, non etiam pituita: sed ipse cruor, quem
fontanella in se corrumpit. Pus namque non è
pituita: sed de solo fit cruore, vt sat in Schola
edoctum est. Itaque per essentiam puris, bene
indagatam, in materia & efficiente, cessant fines
Cauteriorum, Catarrhorum, & humorum malo-
rum expurgationes. Enimverò, sublato quo-
uis symptomate vulnerum, in Cauteriis, & sup-
posita valetudine, necesse est, quod continui so-
lutio in fontanella pus proferat, idque non de-
fluat aliunde: sed in ipsa sit parte generatum.
Archeus quoque, proportionaliter tantundem
quotidie cruoris partibus dispensat, quantò pro
sui nutritione opus habeat. Ergò pus, est cruor
viciatus in illa parte in qua vulnus est, effectusque
15 viciatę ibidem digestionis. Vitiasse ergo partium
integritatem, continuitatem, atque digestionem,
cruorem denique in pus conuertisse, idipsum est
in Scholis reputatum, Catarrhis obuiam iuisse:
siue à capite (vndè omnes Catarrhos originali-
ter petunt) humorem excrementosum (qui alio-
quin ad partem nobilem comminatus erat de-
cumbere) per foramen cauterij extraxisse: siue
interim capiti, cum parte vulnerata, sit consen-
sus, vel non: perindè enim est, modò cutis sau-
cia detineatur. Siue humor ille excrementosus,
sit cruor, siue pus fiat, vel sanies, perindè, modò
per trita vocabula Catarrhi, præcautionis, deri-
uationis, reuulsionis, & fontanellæ, mundo sit
circumuentum. Contueor enim hornotinum
infantulum, iam dentientem, ac pati febrim,
spumam oris, atque indesinentem saliuam. Ac
tandem adesse tormina, & secessus ex viridi fla-
uentibus. Saltem dens ille est capitis pars: qua-
propter diarrhœa erit Catarrhus capitis. At
quis est dentis erupturi, vel tumidæ gingiuæ
consensus cum intestino? quæue potestas eius
gignendi, immittendi Catarrhi, è stomacho in-
fantuli ad caput? atque indè in Ileon? quo iure
stillatus è stomacho vapor, fiet æruginosa bilis
in capite? fortenè ab vitæ initio iam bilis offi-
cina migrauit ad caput? An cauterium posset
(si infans esset tolerando) diarrhœam porra-
ceam in se assugere? paucisque puris guttulis
compensare aliquot librarum bilem porraceam?
Cur fabricat Infantuli stomachus Catarrhum,
propter dentis dolorem? Cur mittitur in Inte-
stinum, & non ad dentem dolentem? An non-
dum cernit lector, diarrhœam non esse Catar-
rhum? sed indignatum Archeum vbilibet, in
Intestino promptum esse, ad transmutandum
alimentarium cremorem in excrementa, quæ à
Scholis putantur bilis, pituita, &c. Si itaque
diarrhœa non sit Catarrhus, passimque Archeus
indignatus transmutare quidlibet in infestum
liquorem, si modo gingiua affligatur; An non
poterit quaqua versus se exonerare per statuta
emunctoria? nec præstolari apertam pellem
caustico? Ah crudelis hebetudo ferocire Scho-
las fecit in mortales sibi agnatos? Neque enim 16
considerant, quod in mulieribus, & obesulis,
carnosa membrana sit circa ordinaria loca cau-
terij, mera axungia ad duorum saltem digito-
rum spissitudinem, quibus tamen personis fre-
quentiora, magisque proficua, persuadentur
cauteria. Quare etiam vix in medietate axun-
giæ fundus fontanellæ erit: Non est ergò via,
qua è cerebro, vel inter cranium, & cutim, ruat
malus, Catarrhi proscriptus humor fictitius, per
medium adipis. Sed quis demum humor ille 17
solitarius, suo qui peccato à parte mittente pro-
scriptus, per axungiæ substantiam, impermistus
descendens, in pus degenerat? Si sit exhalatio
vaporum è stomacho, cur non erit frequentior
iunioribus, & calidis stomachis, quàm debili-
bus, senibus & frigidis? Quo pacto aqua ista
è vapore stillatitia, formam puris induet? Quo-
modò per cerebrum, menynges, & cranium,
festinabit inuenire factum foramen à cauterio,
vt isthac tantum defluat, & purgetur? Cur cen-
ties non prius in auras vapor euolat, antequam
ad locum cauterio lubenti designatum pertin-
gat? Quomodò aqua scandens à stomacho, jam
erit cruor, & puris mater? Quomodo cruor
(materia puris, iuxta Galenum) erit Catarrhi
materia? Quare cruor redigendus in seriem
malorum humorum, qui nondum contaminā-
tus, à natura dispensatur ad locum vulneratum;
Quare, facto vulnere, cessabit natura damna-
tam materiam, per & in loca sibi consueta, de-
turbare? An enim aperta, ad medentis libitum,
cute, fiet dein viarum nescia? An forte labora-
uit tantum, vt exitum alicubi reperiret? eoque
jam facto, deinceps in obsequium vulnerantis
veniet? Itaque falsa sunt hæc quatuor nempe
pus esse materiam Catarrhi; Catarrhum esse
materialiter è stomachi vapore; Per fontanel-
lam excerni materiam catarrhosam; hancque
in partem nobilem diuerti, nisi per foramen re-

uellatur

nellatur aliò. Vnum saltem Scholæ habent aufugium. Nimirum, quod Cauteria, in morbis
18 chronicis, itemque in pinguioribus, & plethoricis, non raro profuerint. Ergo necesse est malum saltem humorem, facto vulnere, purgari,
19 corpusque exonerari. Cui subterfugio, dico. Materiam Catarrhi, essentiam, modum, vias derivationis, & affectuum, itemque malum humorem, & fines Cauterij ficta esse somnia, turpis ignauiæ & ignorantiæ vela. Adeoque euentuum exempla, non sat esse destruendis apici-
20 bus veritatis. Quid si cauteria iuuerint quandoque? Id saltem non è radice & essentia Catharri, in se nulli penitus: ergo si profuerint; fateantur Scholæ, prodesse Cauteria à mediis, & finibus, sibi ignotis: seque conjecturale remedium, incertum, & per accidens, tanto encomio extollere. Etenim admiratæ meritò sunt, Cauteria profuisse ab euentu: Si enim aliquis affectus, sponte, vel dierum mox maturitate, cessurus perierit; An proin jus sibi natum autumant, ducentos miserè torquendi frustra, si vni per accidens cauterium non fuerit infau-
21 stum? Quid si in aduersum, historiæ multorum conferantur, quibus cauteria malè cesseruot: confestim ajunt, non sumus empyrici, nec exemplis mouemur. Rationales enim sunt Scholæ, nituntúrque præterea Veterum authoritatibus. Idque sic altè inronant, quoties rationibus destitutæ, & experientiis conuictæ, desinunt esse domini expertissimi, nec per contrarias suas experientias, flecti volunt. Ad rationes autem anteriorum confugiunt, quas luridas, ignauas, falsas, & primo vestibulo cespi-
22 tantes, ostendi. Siquidem cum deprehendissent Scholæ, aliquos forte fortuna sensisse iuuamen post cauterium, mox seton, siue funis per ceruicis pellem traductus vtrimque, creditur Ophtalmiæ, lippitudini, imo ipsis cataracthis, & vitiatæ digestionis oculorum remedium. Cauterium in opposito crure, creditum est do-
23 lori Ischiadico medela. Tentarunt varia Cauteria, fabrique ferrarij longam fecere supellectilem, vstiones etiam Arabicas (stercore nimirum non nisi hircino, frixato in sartagine) in pollice pedum eminus, Ischiadicis, & arthriticis instituerunt. Histrionicas nimirum medendo vbique nugas, & somnia pro veritate venumdedere. Sed admiratæ tandem Scholæ, quod vnica Arthritis Catarrhis deputata, ridérit cuncta illatum theoremata, & Cauteria. Videlicet
24 falsum ostenderit, quod Podagra defluente fieret Catarrho, quodque Cauterium esset initium commentum, & deriuationis & reuulsionis pro humore decumbente. Deliria quoque Caute-
25 ria in tabe, defectibus pulmonis, capitis, oculorum, renum, Catarrhosis nempe defectibus inanibus, adeoque lanienam, cum impostura ma-
26 gis admiror, quàm vana teoramina æmulor. Sic namque in epilepticis, citra spem sanationis, Patauini, Hetrusci, & Montispessulani, candens ferrum vsque ad cranij suturam adigunt, promittuntque fumos epilepticos, è cerebro isthac cessuros, non vt paroxysmi durationem saltem minuerent; verum vt sæpè de cætero sospenderent. Sed hæc ægri tolerant, spe furda valetudinis: at sine exemplo. Nec semel expendunt; somniatos halitus non afficere cerebrum, defectu exitus: sed vice versa, morbi tempestatem causæ concitent, antequam ad comatum

cutim peruenire queant. Quapropter luridam & vanam esse Cauterij operam & opem, quæ
inchoat a posteriori, sanandis morbis. Non- 27
dum enim à Scholis determinatum, quibus affectibus Cauteria conueniant, eò quod rarò, & per accidens tantùm iuuent, adeoque quod impossibile sit stantibus hypothesibus suis, Cauteria fore proficua, ideirco etiam rationes, modos, media atque scopos Cauteriorum, inuenire. Cæterùm posthabitis Scholarum decretis, de Catarrho & Cauterio, facilè quoque inueniri potest casus, quo cauteria iuuent. Enimverò propter innouationes cruoris necessarias, singulis lunæ stationibus (prout de lunari tributo alibi) videlicet quicquid de veteri cruore supra præcedentis lunæ periodum, abundanti, fuerit residuum; id totum vel in adipem, vel in excrementum vltimæ digestionis, facessere debe-
re. Quod quia per Cauterium, supra quotidianam Diaphoresin dissipatur, & educitur, idcircò 28
corpora obesa, edacia, plethorica, & sedentaria, iuuamen subinde à Cauterio sentiunt, & non alia. Eò quod cruoris massa, versus iustum pondus & proportionem requisitam demeatur: Cujus abundantia alioquin Archeum, partes, harumque digestiones, & distributiones onerat, & aggrauat. Hactenus namque præcauetur ma-
li instantis formido. Totum ergo Cauterij spe- 29
ratum beneficium, situm est in cooperatione abundantiæ cruoris, per huius quotidianam atque minutulam diminutionem. Crudele aliàs, & putidum Cauterij remedium, quod exercitio, iusta parcimonia, vitæque temperamento, anteuerti facile potest. Quicquid parcior victus mederi nequit, non sperarur per Cauterium leuamen adferri. Eadem namque, quæ ad vitæ sanæ & longæ contemplationem faciunt, exensant Cauteria. Palliatiua saltem, semper est
Cauterij medela, & tantum in aliquibus, hacte- 30
nus oempe Scholis medicis indigna. Etenim dici solet, nisi continuetur fontanella semel impressa, metus grandioris mali incutitur. Sed mera Scholarum esto ignorantia, quæ Cauterium, in omnem euentum, non ad prius, siue ad causam, atque radicem morbi: sed ad posterius siue productum applicarunt. Quod nusquam fuit mederi ex condigno. Nescitum est ergo à Scholis adhuc, quibus rhesibus, & morbis, cura hæc Cauteriorum palliatiua valeat. Quia forte fortuna, ac duce ignorantia tentarunt omnia, tentantque modo. Sic vt alternarim iubeant, si noo hic, noo ibi, nec repetirum Cauterium inuenit, nec multum puris & saniei effundatur. Consultò claudantur Fontanellæ.

VOLVPE VIVENTIVM morbus antiquitus Putatus.

1 *Gutta falsum huius morbi nomen.*
2 *Podagra quotidie increbescit magis.*
3 *Podagra mox distinguet electos Medicos ab aliis.*
4 *Propria Padagra.*
5 *Scholarum inconstantia.*
6 *Podagra calida non differt per speciem à frigida.*
7 *Hæreditaria, non saltem est à Catarrho.*

8 Deter

ptum : adeoque corruptionem sui, metiri bo-
nitatem, & malignitatem digestionis, in loco,
fontanellæ. Atque proindè dum Archeus tota-
lis, quoquo modo laborat, maior quoque infir-
mitas digestionis est in fontanella, viciniusque
pus est putredini. Et hactenus fontanella, pro-
pter potentiorem solito digestionis læsionem
ichor plorat. Scholarum ergò optatos est, vt de
cruore innocuo, pus fiat plurimom & album.
Idque vocant benè purgasse, si plurimum cruo-
11 ris cortompatur in vltima digestione. Quod si
rectè consideretur : jam palam fiet, Cauterium
non imptimi ad expurgationem maligni humo-
ris, nec exsistere humorem malum : sed dum-
taxat ad abundantiam sanguinis diminuendam.
12 Adeoque intuitu solius Plethoræ. Vnde conse-
quens, non conuenire adolescentibus, non ex-
maciatis, non morbo aliquo depressis : vt neque
ordinare viuentibus, minimèque omnium, ab-
13 stemiis religiosis. At nondum distinxerunt, An
pus in fontanella sit solius cruoris, siue vnius de
quatuor fictis ; an verò, ex commistione qua-
tuor. Si prius sit verum, tunc pus non esset ex
humore malo, sed ex optimo de quatuor humo-
ribus, adeoque frustranea erit fontanella, atque
optimum pus, siue effectus fontanellæ, erit pes-
simum, cum non esset nisi optimi corruptiuum.
Quod si] malint commentari : quod scilicet
cruor non sit ante malus, sed fiat malus, dum
à tribus sociis secernitur. Saltem tres residui, in
ista secretione, erunt cruore adhuc deteriores, &
in omnem euentum, non nisi malo fine, fiet fon-
tanella, vt bonum & insontem cruorem cor-
rumperet. Sin verò velint ex quatuor commi-
14 stis humoribus pus fieri. Ergo Cauterium errat
in fine. Cum non ad expurgandos humores no-
cuos : sed ad corrumpendum bonos, sibi à na-
tura non errante, in alimentum dietim missos,
Cauterium valeat. Denique, non poterit Caute-
rium censeri institutum, ad Catarrhi præcautio-
nem : vel alias Catarrhi materia non esset va-
por, non etiam pituita : sed ipse cruor, quem
fontanella in se corrumpit. Pus namque non è
pituita : sed de solo fit cruore, vt sat in Schola
edoctum, est. Itaque per essentiam puris, bene
indagatam, in materia & efficiente, cessant fines
Cauteriorum, Catarrhorum, & humorum malo-
rum expurgationes. Enimverò, sublato quo-
nis symptomate vulnerum, in Cauteriis, & sup-
posita valetudine, necesse est, quod continui so-
lutio in fontanella pus proferat, idque non de-
fluat aliunde : sed in ipsa fit parte generatum.
Archeus quoque, proportionaliter tantundem
quotidie cruoris partibus dispensat, quantò pro
sui nutritione opus habent. Ergò pus, est cruor
viriatus in illa parte in qua vulnus est, effectusque
15 viriatę ibidem digestionis. Vitiasse ergo partiom
integritatem, continuitatem, atque digestionem,
cruorem denique in pus conuertisse, idipsum est
in Scholis reputatum, Catarrhia obuiam iuisse :
siue à capite (vndè omnes Catarrhos originali-
ter petunt) humorem excrementosum (qui alio-
quin ad partem nobilem comminatus erat de-
cumbere) per foramen cauterij extraxisse : siue
interim capiti, cum parte vulnerata, sit consen-
sus, vel non : perindè enim est, modò cutis sau-
cia detineatur. Siue humor ille excrementosos,
sit cruor, siue pus fiat, vel sanies, perindè, modò
per trita vocabula Catarrhi, præcautionis, deri-
uationis, reuulsionis, & fontanellæ, mundo sit
circomuentum. Contueor enim hornotinum
infantulum, iam dentientem, ac pati febrim,
spumam oris, atque indesinentem saliuam. Ac
tandem adesse tormina, & secessus ex viridi fla-
uentibus. Saltem dens ille est capitis pars : qua-
propter diarrhœa erit Catarrhus capitis. Ast
quis est dentis erupturi, vel tumidæ gingiuæ
consensus cum intestino ? quæue potestas eius
gignendi, immittendi Catarrhi, è stomacho in-
fantuli ad caput ? atque iodè in Ileon ? quo iure
stillatus è stomacho vapor, fiet æruginosa bilis
in capite ? forrenè ab vitæ initio iam bilis offi-
cina migrauit ad caput ? An cauterium posset
(si infans esset tolerando) diarrhœam porra-
ceam in se assugere ? paucisque puris guttulis
compensare aliquot librarum bilem porraceam ?
Cur fabricat Infantuli stomachus Catarrhum,
propter dentia dolorem ? Cur mittitur in Inte-
stinum, & non ad dentem dolentem ? An non-
dum cernit lector, diarrhœam non esse Catar-
rhum ? sed indignatum Archeum vbilibet, in
Intestino promptum esse, ad transmutandum
alimentarium cremorem in excrementa, quæ à
Scholis putantur bilis, pituita, &c. Si itaque
diarrhœa non sit Catarrhus, passimque Archeus
indignatus transmutare quidlibet in infestum
liquorem, si modo gingiua affligatur ; An non
poterit quaqua versus se exonerare per statuta
emunctoria ? nec præstolari apertam pellem
caustico ? Ah crudelis hebetudo ferocire Scho-
las fecit in mortales sibi agnatos ? Neque enim 16
considerant, quod in mulieribus, & obesulis,
carnosa membrana sit circa ordinaria loca cau-
terij, mera axungia ad duorum saltem digito-
rum spissitudinem, quibus tamen personis fre-
quentiora, magisque proficua, persuadentur
cauteria. Quare etiam vix in medietate axun-
giæ fundos fontanellæ erit : Non est ergò via,
qua è cerebro, vel inter cranium, & cutim, ruat
malus, Catarrhi proscriptus humor fictitius, per 17
medium adipis. Sed quis demum humor ille
solitarius, suo qui peccato à parte mittente pro-
scriptus, per axungiæ substantiam, impermistus
descendens, in pus degenerat ? Si fit exhalatio
vaporum è stomacho, cur non erit frequentior
iunioribus, & calidis stomachis, quàm debili-
bus, senibus & frigidis ? Quo pacto aqua ista
è vapore stillaritia, formam puris induet ? Quo-
modò per cerebrum, menynges, & cranium,
festinabit inuenire factum foramen à cauterio,
vt isthac tantum defluat, & purgetur ? Cur cen-
ties non prius in auras vapor euolat, antequam
ad locum cauterio lubenti designatum pertin-
gat ? Quomodò aqua scandens à stomacho, jam
erit cruor, & puris mater ? Quomodo cruor
(materia puris, iuxta Galenum) erit Catarrhi
materia ? Quare cruor redigendus in seriem
malorum humorum, qui nondum contamina-
tus, à natura dispensatur ad locum vulneratum ;
Quare, facto vulnere, cessabit natura damna-
tam materiam, per & in loca sibi consueta, de-
turbare ? An enim aperta, ad medentis libitum,
cute, fiet dein viarum nescia ? An forte labora-
uit tantum, vt exitum alicubi reperiret ? eoque
jam facto, deinceps in obsequium vulnerantis
veniet ? Itaque falsa suot hæc quatuor nempe
pus esse materiam Catarrhi ; Catarrhum esse
materialiter è stomachi vapore ; Per fontanel-
lam excerni materiam catarrhosam ; hancque
in partem nobilem diuerti, nisi per foramen re-
oellatur

nellatur aliò. Vnum saltem Scholæ habent au-
fugium. Nimirum, quod Cauteria, in morbis
18 chronicis, itemque in pinguioribus, & pletho-
ricis, non rarò profuerint. Ergo necesse est ma-
lum saltem humorem, facto vulnere, purgari,
19 corpusque exonerari. Cui subterfugio, dico.
Materiam Catarrhi, essentiam, modum, vias de-
rivationis, & affectum, itemque malum humo-
rem, & fines Cauterij ficta esse somnia, turpia
ignauiæ & ignorantiæ vela. Adeoque euen-
tuum exempla, non sat esse destruendis apici-
20 bus veritatis. Quid si cauteria iuuerint quan-
doque? Id saltem non è radice & essentia Ca-
tharri, in se nulli penitus: ergo si profuerint;
fateantur Scholæ, prodesse Cauteria à mediis,
& finibus, sibi ignotis: seque conjecturale re-
medium, incertum, & per accidens, tanto en-
comio extollere. Etenim admiratæ mesiçò sunt,
Cauteria profuisse ab euentu: Si enim aliquis
affectus, sponte, vel dierum mox maturitate,
cessurus perierit; An proin jus sibi natum au-
tumant, ducentos miserè torquendi frustra, si
vni per accidens cauterium non fuerit infau-
21 stum? Quid si in aduersum, historiæ multo-
rum conferantur, quibus cauteria malè cesse-
runt: confestim ajunt, non sumus empyrici,
nec exemplis mouemur. Rationales enim sunt
Scholæ, nituntnrque præterea Veterum autho-
ritatibus. Idque sic altè intonant, quoties ratio-
nibus destitutæ, & experientiis conuictæ, desi-
nunt esse domini expertissimi, nec per contra-
ria suis experientias, flecti volunt. Ad ratio-
nes autem antetiosum confugiunt, quas luri-
das, ignauas, falsas, & primo vestibulo cespi-
22 tantes, ostendi. Siquidem cum deprehendis-
sent Scholæ, aliquos forte fortuna sensisse iuua-
men post cauterium, mox seton, siue funis per
ceruicis pellem traductus vtrimque, creditur
Ophtalmiæ, lippitudini, imo ipsis catarrhactis,
& vitiatæ digestionis oculorum remedium.
Cauterium in opposito crure, creditum est do-
23 lori Ischiadico medela. Tentarunt varia Cau-
teria, fabrique ferrarij longam fecere suppelle-
ctilem, vstiones etiam Arabicas (stercore omni-
rum non nisi hircino, frixato in sartagine) in
pollice pedum eminus, Ischiadicis, & arthriti-
cis instituerunt. Histrionicas nimirum meden-
do vbique nugas, & somnia pro veritate venum
dedere. Sed admiratæ tandem Scholæ, quod
vnica Arthritis Catarrhis deputata, riserit cun-
cta illarum theoremata, & Cauteria. Videlicet
24 falsum ostenderit, quod Podagra defluente fie-
ret Catarrho, quodque Cauterium esset irritum
commentum, deriuationis & reuulsionis pro
humore decumbente. Delitia quoque Caute-
25 ria in tabe, defectibus pulmonis, capitis, oculo-
rum, renum, Catarrhosia nempe defectibus ina-
nibus, adeoque lanienam, cum impostura ma-
26 gis admiror, quàm vana tentamina æmulor. Sic
namque in epilepticis, citra spem sanationis,
Patauini, Hetrusci, & Montispessulani, candens
ferrum vsque ad cranij suturam adigunt, pro-
mittuntque fumos epilepticos, è cerebro isthac
cessuros, non vt paroxysmi durationem saltem
minuerent; verum vt sæpè de cætero suspen-
derent. Sed hæc ægri tolerant, spe surda vale-
tudinis: at sine exemplo. Nec semel expen-
dunt; somniatos halitus non afficere cerebrum,
defectu exitus: sed vice versa, morbi tempe-
statem causæ concitent, antequam ad comarum
cutim peruenire queant. Quapropter lusidam
& vanam esse Cauterij operam & opem, quæ 27
inchoat à posteriori, sanandis morbis. Non-
dum enim à Scholis determinatum, quibus af-
fectibus Cauteria conueniant, eò quod rarò, &
per accidens tantùm iuuent, adeoque quod im-
possibile sit stantibus hypothesibus suis, Cau-
teria fore proficua, idcirco etiam rationes, mo-
dos, media atque scopos Cauteriorum, inueni-
re. Cæterùm posthabitis Scholarum decretis,
de Catarrho & Cauterio, facilè quoque inueni-
ri potest casus, quo cauteria iuuent. Enimverò
propter innouationes cruoris necessarias, sin-
gulis lunæ stationibus (prout de lunari tributo
alibi) videlicet quicquid de veteri cruore supra
præcedentis lunæ periodum, abundanti, fuerit
residuum; Id totum vel in adipem, vel in ex-
crementum vltimæ digestionis, facessere debe-
se. Quod quia per Cauterium, supra quotidia- 28
nam Diaphæresin dissipatur, & educitur, idcircò
corpora obesa, edacia, plethotica, & sedentaria,
iuuamen subinde à Cauterio sentiunt, & non
alia. Eò quod cruoris massa, versus iustum pon-
dus & proportionem requisitam dematur: Cu-
jus abundantia alioquin Archeum, partes, ha-
rumque digestiones, & distributiones onerat,
& aggrauat. Hactenus namque præcauetur ma-
li instantis formido. Totum ergo Cauterij spe- 29
ratum beneficium, situm est in contemperatio-
ne abundantiæ cruoris, per huius quotidianam
atque minutulam diminutionem. Crudele aliàs,
& putidum Cauterij remedium, quod exer-
citio, iusta parcimonia, vitæque temperamen-
to, anteuerti facile potest. Quicquid parcior
victus mederi nequit, non speretur per Caute-
rium leuamen adferri. Eadem namque, quæ ad
vitæ sanæ & longæ contemplationem faciunt,
excusant Cauteria. Palliatiua saltem, semper est 30
Cauterij medela, & tantum in aliquibus, hacte-
nus nempe Scholis medicis indigna. Etenim
dici solet, nisi continuetur fontanella semel im-
pressa, metus grandioris mali incutitur. Sed
mera Scholarum esto ignorantia, quæ Caute-
rium, in omnem euentum, non ad prius, siue
ad causam, atque radicem morbi: sed ad poste-
rius siue productum applicarunt. Quod nus-
quam fuit mederi ex condigno. Nescitum est
ergo à Scholis adhuc, quibus thesibus, & mor-
bis, cura hæc Cauteriorum palliatiua valeat.
Quia forte fortuna, ac duce ignorantia tenta-
runt omnia, tentantque modo. Sic vt alterna-
tim jubeant, si non hic, non ibi, nec repeti-
tum Cauterium iuuerit, nec multum putia &
saniei effundatur. Consultò claudantur Fon-
tanellæ.

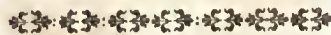

VOLVPE VIVENTIVM
morbus antiquitus Putatus.

1 *Gutta falsum huius morbi nomen.*
2 *Podagra quotidie increbescit magis.*
3 *Podagra mox distinguet electos Medicos ab alijs.*
4 *Propria Podagra.*
5 *Scholarum inconstantia.*
6 *Podagra calida non differt per speciem à frigida.*
7 *Hæreditaria, non saltem est à Catarrho.*

8 *Deter*

8 *Determinatio sigilli in semine, qualis.*
9 *Characteris, cum semine corporeo diuerso sodalitia.*
10 *Catarrhosi nil in Podagra.*
11 *Cur abusiua Scholarum remedia, & precautiones.*
12 *Quantisper erunt infausta medela.*
13 *Podagram non esse in pede, vt neque Chiragram in manu.*
14 *Modus fiendi in Podagra.*
15 *Cur perpetuus Podagra locus sit, inter ossium contactus.*
16 *Cur Podagra infectet parentum semen.*
17 *Cur procul à Corde incipiat.*
18 *Aciditas Podagra nondum est in sui semine.*
19 *Quo pacto fermentetur illa aciditas.*
20 *Synonia quid.*
21 *Creta podagrica vndè formetur.*
22 *Vnde, & quis affluxus, ad loca Podagra.*
23 *Iuuantia & nocentia quos instruant.*
24 *Objecta in sanando.*
25 *Verum Podagra remedium.*
26 *Repetitio dictorum.*
27 *Nomen gutta, fecit errorem in supposito sensationis.*
28 *Podagra definitio.*
29 *Ortus & progressus eius.*
30 *Depingitur à prima in vitam vltimam.*
31 *In quo decipiantur ægri.*
32 *Cauteria vana in Arthritide.*
33 *Nil materiale mitti, labi, aut dirigi, in loca Arthritica, quod humorosum sit.*
34 *Vana remedia Scholarum, tam Europæa, quàm barbara.*
35 *Irridentur potus exsiccantes.*
36 *Propria temeritate succumbunt Scholæ, in Podagra. Tabe, Catarrhis, & Cauteriis.*
37 *De humido & sicco quædam primò vera.*
38 *De remediis Heteroclitus Podagra, alibi.*

1 ARTHRITIS Articularis morbus, Podagræ nomine intellectus,
ita Catarrhis tribuitur, quod multis Europæ nationibus vocetur Gutta, per Antonomasiam. Cui etymo adstipulantur ægri, operamque suam tantæ mortalium cœcitati dedere. Eò quod sibi videantur alicuius stillæ lapsus inter ossium connexus sentire. Scholæ enim, quæ vniuersum docere præsumunt, ab indistincto vulgi sensu didicisse gaudent, simulque sine indagine euntes, Catarrhosæ factæ sunt. At cum iam totam Catarrhi fabulam euerterim, detegam etiam errorem sensus vulgaris, in Podagra. Quod aliàs fieri non posse censui, nisi ab ouo, Podagræ scenam exposuero. Podagra primis fere sæculis incognita, li-
2 cet genus humanum vel mundi incunabulis in omnem deflueret luxum. At sensim in hominum debilitatem crescente ærumna, primis saltem Scriptoribus tam fuit rara, quod illorum calamo vix digna censeretur. Magis verò deinceps inualescente mortalium carie, luxu maximè dissolutos, primum adorsa est. Hinc nãque Veneri, Bacchoque emancipatorum, lues credita, in nostros vsque dies. Veruntamen cum jam operarios, & maximè abstemios Capuccinos, frequenter infestet, omen feci, mox passim ituram populariter Podagram, nisi nostri ...us Deus, hæreditariam partim, partimque ...m cladem anteuerterit. Denique & in dè præauguratus sum, Podagram fore, quæ post Quartanam indicium latura sit: inter electos & putaticos medicos. Nam dum semel radices jecit, non solùm vitæ comes adsistit: sed in seros quandoque nepotes transfertur inexorabilis. Adeoque, vt multipliciter propagationis suæ fœcunditatem in futurum erectura, medicastros spernendos distinguet. Multa enim sunt quæ hæc morborum Princeps, sibi seruat singularia. Nam præter peruicatiam, non solum per 4
parentum genituram, in aliquot generationes succedit, sed & insuper, in patientia exspectat triginta & amplius annos, antequam prodeat. Quin etiam Generans, nondum podagricus, suæ hæredem Podagræ sæpè constituit, eodem ferè anno, quo parens, post generationem, prima Podagræ initia passurus est. In parente ergo silens, nondumque lues nata, generat ante seminis sui iustam maturitatem, quod aliis in natura seminibus denegatur: quasi humanæ naturæ labefactatus ager, sponte propria, Podagram jam gignat. Transeo, quod calculos, cretam calcemue, alienis à Duelech initiis, proferat, & monstrum petrosum, extra solitum locum, & debitum, hominemque suis mutilatum membris, & truncum, à tam superba structura in monstrum deformet. Scholæ enim extra controuersiam, Podagram defluxibus donant; at nondum defini- 5
tum ab illis, an Catarrhus ille à stomacho sublatus sit more aliorum: an verò à jecore, per angusta & impeditissima venarum receptacula, Catarrhus tam heteroclitus, deducatur per venas, non quidem recta, quà desinunt venarum oscula; sed insuetis, solique naturæ cognitis viis, inter arthrosin & ligamenta sistatur. Ego verò de fabulis parùm sollicitus, vtramque opinionem decertare sino. Pudendum est interim, causas morborum tantùm problematicè disseruisse, & disputabiles reliquisse. Interea certò scio, Podagram, siue per parentum semina labatur in hæredes, siue demum proprio viuendi errore contrahatur, vnius & eiusdem speciei esse cum omni proprietate illam stipante. Nec referre 6
quicquam, siue calida infestet doleatque immensum, siue denique segnior mitiorque frigore censeatur. Si quidem ista sunt vexilla graduum, quibus materia insignitur; non autem variant eius essentiam. Scio tum etiam, atque 7
didici imprimis: hæreditariam saltem Podagram non deriuari è Catarrho: si in semine, huiusque constituto, per triginta annos insensilis latuit. Enimverò cum in semine, externi nil contineri queat, quin eò ipso fœcunditatem prolificationis amittat: certum esto, nil catarrhosi in semine permanere, nullique materiæ hostili ibi locum esse. Ratum est ergo, in semine, nil præter characterem sigillumue rerum in constituto agendarum remanere: illudque sigillum ne quidem esse tanti, vt sterilitatem seminis excutiat, si inde morbus hæreditarius in filio aut nepote resurgere debeat. Denique, nec potest istud sigillum in semine fœtum monstrosa deformatione fœdare, quanquam alij seminum characteres, pro indole sua, semen figurent. Quocirca etsi Podagræ sigillum reuera insit semini, dormit tamen, silet, latitatque, in decursu figurationis, ac tantisper, dum tandem nacta materiæ maturitatisque opportunitate sese explicet. Est ergo Podagræ character in semine, tanquam vi- 8
ta prima, cum determinatione silentij, vt dormiat
vsque

n.
flos.
miser.
3 acquisit.

vſque in paroxyſmum primum, velut hirundo
tota hyeme. Virtus ergò formatiua in ſemine,
nondum defectum ſuum ſentit : ob crimen ma-
terialis indiſpoſitionis. Character ſiquidem in
ſemine,non natus eſt generare ſuam Podagram,
ante ſui maturitatem, quæ characteris maturi-
9 tas ſubinde non niſi in nepote explicatur. E-
quidem licet arcta ſint humani ſeminis cum ſe-
mine Podagræ connubia, vt velut indiſſolubi-
lem vnitatem impoſterum ſpondeant : attamen
certum eſt, morbos non radici ſpeciei adhærere,
niſi cui à conditione creati inſunt, (vt Epilepſia
Alci, hirundinique) ſed duntaxat initiis indi-
uidualibus, quibus velut per accidens alligan-
tur. Ideò ſi catarrhoſi nil, in ſemine Podagri-
co,actu inſit : ergò neque etiam in Podagra indè
10 oriunda. Cum effectus proprii ſuis ſemper cau-
ſis reſpectum referre debeant, Denique ſi Po-
dagra hæreditaria careat catarrho ; ergo etiam
qualibet alia. Cum vnius rei in ſpecie ſemper
ſint eadem ſpecifica conſtitutiua initia. Porrò
ſi labefactans character ille podagricus tam in-
ſigniter domeſticus ſit ſemini, tam intimè ipſi
ſocialis, tam patienter ſuſpenſus dormiens
torque annorum circuitibus ac tempeſtatum
procellis ineluibilis, omninò neceſſum cen-
11 ſui, eundem ſpiritui vitali copulari. Vnde pri-
mum liquet, fruſtraneas cruoris & fictorum
humorum putatas ſubductiones, vt præcautio-
ni Podagræ eatur obuiam : Quippe, non eſt
cruori character Podagræ ille commiſtus, at
benè moderatori partium ſolidarum. Muta-
tur nimirum multoties cruor, totaquæ alimen-
ti ſupellex, ante Podagræ hæreditariæ ventu-
rum aduentum. Pariter indè conſequens eſt,
ſi Podagræ Character, vel cum parentum ſe-
mine tranſlatus, in fœtum, vel per inordinatas
vitæ procellas adeptus, ſit cauſa connexa, &
efficiens Podagræ, adeoque ſit is vera Podagra
formalis : fabuloſum eſſe, quicquid de Catar-
rhis guttiſque commentum eſt. Dato namque
abſurdo, quod Catarrhus depluens, faceret ac-
ceſſum Podagræ ; ſaltem quicquid telorum in
hunc morbum eſt retortum : id totum ad effe-
ctus productum poſterius, ſine fructum, di-
12 rectum eſt. Nil autem ad cauſæ ſuccifionem.
Atqui cum cauſæ veræ in Podagra, Scholis
fuerint ignotæ, ſtabuntque ignotæ, quantiſper
deliria humorum præualuerint, neceſſe eſt,
infauſtas ac crudeles medelas hactenus in non
viſum ſcopum delibutas. In digito namque
non eſt Podagra : at duntaxat pomum, ſiue
13 fructus radicis. Ideoque etſi digitum abſcide-
ris, non proinde Podagram ſanaueris. Hinc
enim duo ſequuntur. Prius quod Podagra im-
mediatè conſiſtat in ſpiritu vitæ, neque ideò
fructum Podagræ eſſe Podagram, ſiue radicem
eius. Alterum, quod Podagra non defluat ma-
terialiter, ſiue (vt volunt) humore tenus, Ca-
tarrho pons ad iuncturas. Quapropter ſi pro-
greſſum Podagræ, in fieri eſſe, explicuero, ar-
bitror, ab ingeniis liberis, needum vllo præiu-
14 dicato contaminatis, aſſenſum iri. Principio
etenim, poſtquam character podagricus ſemi-
nalis eſt conſtitutus (perinde nunc eſto, ſiue
à ſemine parentum inoleuerit, ſeu demum vi-
uendi ametria ſit comparatus) neceſſe eſt eum,
iuxta legem fati, rerumque viciſſitudini paren-
tium, habere præſcriptos durationis ſuæ limi-
tes, tam in emergendo, quàm in continuando.

Dum itaque inſtat initium huius motus poda-
grici, confeſtim ſpiritus vitalis, corruptiuo
characteri obtemperans cliens, induit acidi-
tatem fermentalem : prorſus ſibi hoſtilem, at-
que nobis caoticam. Denique, pro-vt acidi-
tas omnis, tam in cruore, quàm carne, demon-
ſtrata eſt putrefactionis initium indiciumque
continere : hinc fit, quod natura, perſentiens
illam aciditatem in ſpiritu, quam concepit ex
ſemine, ſiue charactere podagrico, confeſtim
excitet febrim ephimeram, ante Podagræ ac-
ceſſum. Mox quoque loco, ſiue vtero proprio
(ſcilicet vbi duo ſe ſimul oſſa contingunt) per-
ſentitur dolor : leuiuſculus primùm, deinde
verò quaſi ardentis ſtellæ. Auctus, deinceps
dolores, ardores, ac tandem ſæpè tumorem
excitat, Tum nempe conceptus in ſpiritu acor,
ſpirituali fermentatione, actiua nimirum alte-
ratione, inquinat gluten ſpermaticum, quod
inter ligamenta oſſium congreſſum eſt. Iam
ante demonſtraui, characterem podagricum
indole ſua natum eſſe, inficere, & transfer-
ri cum ſemine (prout nimirum Mercurius in-
ficit os, atque dentes ; ſaliua autem canis ra-
bidi, cerebrum) tanquam hoſpitio, in quo
per longam ſæpè annorum ſeriem latitet. Qua- 15
propter vi ſymboli, conſonum eſt, characte-
rem podagricum, primordialiter reſpicere
ſpermata. Veruntamen, cum natura tota ſit
ſexu anxia, & conſeruandarum ſpecierum ſe-
dula conſeruatrix, atque ſaluatrix, peculiari-
ter, quantum poteſt, proſpicit, ne character
ille ſpeciem inficiat, neue in teſtes procumbat.
Quocircà, non potuit ſaltem præcauere, ne
pro ſua indole infecter immediatè liquorem
ſpermati finitimum, quem Paracelſus ſyno-
niam vocat, vbertim inter ligamentorum cap-
ſulas, oſſiumque contactus, effuſum. At ſub 16
illo momento concubitus, Podagræ character
alioquin obdormiens in ſpiritu Archeo, ſub
tanea libidinis agitatione excitatus, eum ſpi-
ritu, vnà ſemini contemperatur ; anomalo
planè modo, quod natura, tum regendis ha-
benis impotens, non potuit cohibere, quin ve-
nenum characteris, libidinoſum ſemen fer-
mentaliter inficiat. Itaque cum regulariter ſe-
men, ſiue character Podagræ, ſpermatica con-
taminet ; Ideo quam promptiſſimè Synoniam,
quæ nuſquam ſolitaria occurrit, quàm vbi duo
oſſa ſe mutuò tangunt. Hinc locus ſiue nidus
Podagræ in articulis. Quæ, cùm jam conſti-
tutis cauſis ſuccedere debeant, ſaltem natura
ſuæ conſeruationis indiga, non ſinit characte-
rizatum ſpiritum, inficere ſynoniam, niſi pro-
cul diſſitis à corde oris. Hinc namque Poda- 17
græ, & Chiragræ nomen mutuatum. Sed tan-
dem, vbi morbus vires acquiſiuit eundo, &
natura ſuas amiſit ; etiam propinquiora loca
infeſtat Podagra. Conceptus itaque Podagræ 18
acor in ſpiritu, eſt potentialiter, atque in ſe-
mine, abſque actuali acore. Prout nempe ſe-
men pyri, guſtum fructus non exhibet. Dum
verò tempus maturitatis inſtat, actuatur acidi-
tas in ſpiritu, huncque contaminat, qui paruo
ſpatio dein contaminat ſuo fermento Syno-
niam. Non ſecus atque odor teſtæ acidæ, paulò 19
poſt, recens lac infuſum coagulat. Interim au-
tem dum hæc intus contingunt, totus corporis
Archeus in ſe alteratur. Norunt namque Poda-
grici plures, ſibi inſtantem acceſſum prædice-

te, ex mutato excremento, intra pedis digitos nascente. Quod sanè non defluxum tam humoris, quam ipsissimam sudoris laticisque alterationem prodit. Synonia ergo, ex quo semel acida deuenit, non potest non dolores, ciere. Quapropter majoris atque minoris aciditatis ergo, tantum distant Podagræ dolores, calo-
20 res, immanitates, proprietatesque. Est autem Synonia, mucilago quædam pellucida, qualis vitulo mactato, amputatis pedibus, è tibijs stillat. At mox concepta aciditate, Synonia gru-
21 mescit, caseiformis, & opaca fit. Adeoque & indè inepta redditur, vt iuxta solitum tenorem sanitatis, tota exhalet, absque capitis mortui residentia. Fitque hinc degener morbosus partus, infelix nodorum mater. Suffert enim tum aquosarum partium difflationem, retentis, ex opaca & indurata Synonia, residuis. Hinc illa monstra, calx & creta. Est igitur acor ille, doloris causa, dolor verò, causa effluxus
22 cruoris vicini, boni & insontis. Non est autem affluxus cruoris, defluxus è capite, aut jecinore, eò missus per ambages viarum intellectui impossibiles. Ac licet incautos sensus decipiat, videanturque sentire defluxum supernè: sensuum tamen dumtaxat sunt fallacia iudicia, pro-ut dolente dente, in totum capitis latus, depluere videtur augmentum causæ dolenti. Non secus atque ad dolorem Panaritij, glans sub axilla apparet. Topico enim remedio, Odontalgia abit, vel eradicato cessat, & glans euanescit, vbi digitus dolore leuatur. Hæc est origo & radix Podagræ, hicque fiendi modus. Qui sanè per iuuantia & nocentia confirmatur. Non saoè quod istud axioma approbem, in se pudendum: aut quod indè indica-
23 tiones curatiuas desumi velim: sed quandoque admissi errores, erratores instruunt, iudiciosos in charitate sapere volentes, sicut bona remedia bene operantes confirmant. Ideoque quicquid subtilem aciditatem in spiritu principiat, maturat, auget, aut promouet; illud etiam, Podagræ accessus stimulat. Cuiusmodi sunt vina alba, acidula, parum vini, multum aceti continentia, largios hausta: Itemque quæcunque sunt corruptiua laticis, vt Asparagus, &c. Pariter quoque, quæcunque acorem, è spiritu vitæ, & latice, ante accessum demunt, introsumpta, vel foris apposita, accessum amouent, anteuertunt, vel præsternant, saltem mitigant dolores, nodosque inhibent.
24 Ast in sanando Podagram, non est spectanda aciditas producta, (quæ fructus & posterioris vices habet) sed meditandum est, quomodo è spiritu vitæ, character seminalis Podagræ sit abolendus. Quo alias perstite, nil actum est,
25 electo medico dignum. Neque enim ad intima spiritus vitalis scrinia, quiuis tabellarius accedit, nisi legatus amicus. Ideoque purgatio per Arcanum corallinum, Podagram in sui semine, interimit. Non est autem Arcanum istud, color siue tinctura coralli (vt rerum Chymicarum ignara turba, irridendo interpretatur) quia apposita verba Paracelsi, (quod de essentia auri est) aliud sonant. Non etiam auri color, sulfur aut tinctura, alumn subducunt: sed Arcanum hoc, est materia, metallicum; colore, corallinum, sapore, melleum: & essentia aureum. Non quidem, quod vnquam fuerit corpus malleabile: sed est auri horizon, inconclusum corpus, & fixum: cuius sulfur dulce est, & nostris constitutiuis commistibile. In hoc sulfure enim, omnes vires Solis congregauit omnipotens, cui soli omnis debetur honos & gloria. Qui me intelligit, tarus est: attamen scit, quod quæ de Podagra dixi, sint vera. Veruntamen cum non sat dicatur, quod non sat intelligitur, inuenit fortè, Podagræ ortum, & progressum, in Epitomen repetiuisse. Queruntur inprimis Podagrici, se persentire humoris ardentis defluxum. 26
Atqui, jam sat superque docui, nullum in natura vnquam fuisse humorem nostrum, præter 27
cruorem, Laticem, & secundarium siue nutritium alimentum: ac præterea degener excrementum: nullumque horum defluere, multoque minus defluxum sentiri posse: Humorem nusquam nisi in Galenicis libris existentem. Ergo in supposito sensationis, necessarius error 28
est. Itaque Podagra, est character morbidus, seminaliter in spiritu vitæ insertus, qui suæ maturitatis terminis fructum acidum fermentalem gignit, spermaticis partibus confermentabilem. Non existit ergo Podagra, in cruore, multoque minus in excrementis. Verùm 29
podagrici primùm agitantur in præcordiis, & tam internas potuum atque ciborum, quàm externas aëris vicissitudines sentiunt, imò & sæpè has futuras præsagiunt. Quare pariuntur febriles motus; primum, circa officinam spiritus vitalis, ac quidem paroxysmi 30
initiis. Etenim primi motus è præcordiis ascendunt, sedem animæ sensitiuæ adoriuntur. Conceptus namque in præcordiis character, Lunæ atque Mercurij typos explicat: atque deinde in corde perficitur. Formatus autem siue maturatus character, spiritum ibidem febrilem induit, quatenus inficit. Qui simul atque acorem symboli vitæ siue fermentalem concepit, motu febrili abigitur squallens, & ad loca destinata (crudi videlicet spermaris in Synonia articulorum) febriliter defertur. Spiritus, inquam, sic infectus, & non humor (quod notandum) Synoniam in se transpareos, cum aciditate fermenti coagulat in grumum opacum. Adeò vt præ ponjicitatis conceptæ gradu, calores, dolores, tumoresque Podagræ, distinguantur. Laticem verò aduocati doloris buccina, & per venas dimitti, ad eluendum, certum est, in Scholis confirmasse defluxionum errores, jecur accusatum, caputque immeritam luisse culpam, & sustulisse frustraneas mille medelas. Itaque non quod dolet, quodque tumet vel ardet, Podagra est sed hujus sunt producta. Neque enim per pilam bombardæ sublato pede; ablata est Podagra, siue Arthritis; siquidem in sensatione, per organum sensus, fit tantum consensus partium. Quod fefellit ægros, & medentes illis credentes. Nec 31
interim descensum tumor arguit. Qui enim dolorem sequitur, illum præcedere deberet, si humoris descensus, siue tumor, doloris causa esset. Adde, quod ardentissima Podagra absque tumore fit. Id enim in Odontalgia, in spina parti infixa, spectari solet, quod localis dolor mentiatur supernarum partium defluxiones. Sed quid hæc cum Catarrhi fabula commune habent? E contra, persistuut Scholæ, cauteria instigunt opposito latere: vt humorem defluentem in oppositum crus reuellant, & per foramen

32 tamen emungant. Sed bona fide, quid caute-
ria exsugunt? nil nisi pus & saniem. Hæc au-
tem sunt vulneris fructus, cruoris degenera-
tiones. Ergone materia Podagræ pus est, aut
sanies? aut vlceris purulenta sordes? An pus
vspiam in cretam transmutatur? An pus absque
corrosione? quiescit? Somnium itaque suum
Scholæ vendunt Tyroni: pus inter articulos
descendere, ante esse aptum in cretam verti: at
bene, corrodendo sibi aperturam facere. Ma-
gisque puerile est, quod purulentum aliquid,
defluens, in dexterum pedem, à scopo sibi in-
stituto deflecteret, si in sinistro crure vulnus sit;
33 Quod si defluit, sponte propria decumbit, vel
à mandante mittitur, & dirigitur. Transeo in-
terim absurditates fiendi, & viarum, quas alibi
euentilaui. Itemque humorum è cruore sepa-
ratorum decubitum, iam antea cum ipsis humo-
ribus, extra rerum naturam & spem relegaui,
destinato libro. Inprimis nullam esse partem
mandantem, mittentem, sagittantem, aut diri-
gentem, sat alibi confectum est. Sin autem sua
sponte decumbat in latus sibi perpendiculare:
certè dormienti non casurus humor, si totum
corpus dormiat lecto plano, quoniam deest li-
nea perpendiculi. Nec humor sui pondere la-
bens, auocabitur ab instituto, licet in opposito
34 crure foramen sit. In Podagra ideo sanè irrisit
natura venas Medentum purgationes, extenua-
tiones, venæ sectiones, scarificationes, thermas
& cauteria, quæ viribus saltem detrahunt, vi-
tamque abbreuiant. Certum est enim, quod
ruinam sibi procuratam præsentiens natura, at-
que formidans, non rarò præfata symptomata
eiusmodi remedia mitigent: sed crudeliori mox
dolore, & nodorum atrocitate, persoluenda est
pacatio illa. Ergo cuncta, infausto tentata euen-
tu hactenus. Instituunt denique sudores sic-
cos, minore quidem vitæ jactura: at pari suc-
cessuum infelicitate. Tandem, potus ex vlti-
mo terrarum angulo, barbaro fundamento, pro-
pinant, dumque nostratia senserint irrita, sal-
tem barbaris remediis humores (nunquam vi-
sos, nominatos, notosque) exsiccari spondent.
35 At cur hos potus, & in tabe propinant arida?
nonnè vt defluum, & exorbitantem humorem
cacochymum arefaciant? At primò satisfaciant
quæstioni, an sit. An decocta aquea sint ex-
siccando. Deinde doceant, quod hi potus, cer-
to priuilegio non exsiccabunt cruorem, vt ne-
que humores, quos vocant secundarios. Sed
solos tres alios somniatos, in cruore: vel de-
mum sola excrementa pituitosa; denique quod
non vitiabunt requisitam in cruore composi-
36 tionem, & compositi symmetriam. Quod si
huiusmodi decocta tantùm exsiccent viscida &
acria, saltem augebunt grumos & nodos, relicto
austeritatis coagulo. Quod si hæc faciant in Ca-
tarrhis, quare non in Podagra? Aut si non in
Podagra, quare etiam non in Catarrhis? Si ex-
siccent pituitam inter articulos? cum in præ-
cautionem Podagræ propinantur, quomodo
pituitam labentem in venis, vel in via intercu-
tanea, ad tophum, & nodos, non constringent?
Si tenax pituita, in tophos exsiccatur per de-
cocta: nonne noxam in pulmoniacis nuctura
sunt? Ideoque cum scelere præscribuntur, &
propinantur? Si sicca imbibant humidum, sal-
tem non video, quomodo humida exsiccabunt,
potissimum vbi decocti potus semper perstet
humidus. Denique saltem, humor catarrho- 37
sus, non posset non excrementum esse? At non
considerarunt Scholæ, excrementosa non posse
difflari sine capite mortuo, vt neque exsiccari.
Aliàs docui enim desiccationem esse dumtaxat
caloris & frigoris. Quorum hoc, in aucto gra-
du, viuentibus vix tolerabili, aquea conuertit in
Gas; illud verùm, in vaporem siccitantem, non
esse qualitatem operatiuam, vt neque humidi-
tatem: sed siccum combibere humidum & vice
versa, humidum, humectare, quatenus imbibi-
tur. Exsiccatur verò humidum, non à siccitate:
sed abscedente humido, per calorem, vel frigus;
absorpto. Scholæ in defluxibus, calida vetant;
vina prohibent, ptisanas suadent, adeoque me-
diis in aquis, nunc humectantibus, nuncque
desiccantibus (vt ajunt) exsiccare nituntur; At
nesciunt quid, quo modo, & medio, quia hacte-
nus anonymus est humor, tantorum malorum
author. Ergo itaque nec motum, nec modum,
nec media noui, quibus huiusmodi potus que-
ant exsiccare, vera exsiccatione, multoque mi-
nus nocua tantùm, præstentque minimum illo-
rum, quæ Medentes pollicentur. Natura itaque
spernit hæc Medentum somnia, irritaque sem-
per fecit, facietque illorum promissa. Oro opt.
Deum, vt ignoscat delictis, quæ ex ignorantia
non pertinaci, sed humana contraximus fragi-
litate. Timeo tamen, ne medentibus obueniat, 38
quod cæteris hominibus: quibus ignorantia in-
tis, hæreditatem aufert. Postremo, prout Poda-
gra verè est morbus primarius, hinc eius co-
gnitio pendet ex scientia morborum primario-
rum, sub quorum finem quædam de cura Poda-
græ annotata sunt.

PLEVRA FVRENS.

1 *Pleuritis Scholarum.*
2 *Errores definitionis & obliuiones sui.*
3 *Obmissiones aliquot somnolenta.*
4 *An pondus pituita decidentis, pleuram à costis auellat.*
5 *Aliquot crassiores obmissiones.*
6 *Vena azygos, non spectat pleuritidis essentiam.*
7 *Reuulsionis ac deriuationis vana spes.*
8 *Quorsum conducat phlebotomia in Pleuritide.*
9 *Decepta Schola per Artificialia.*
10 *Causa morbosa amba, manent in suis effectibus.*
11 *Paracelsi inaduertentia aliquot.*
12 *Scholarum incuria.*
13 *Authoris consideratio in Pleuritide per exemplum explicata.*
14 *Aciditatis contemplatio in terminis Pleuritidis.*
15 *Probatio.*
16 *Phlebotomia vanitas.*
17 *Requisita in remedio.*
18 *Acor probatur in pleuritide.*
19 *Quomodo auellatur Pleura à Costis.*
20 *Vndè pulmonia.*
21 *Euulsa spina, locus sæpe fit spinosus.*
22 *Vnde Pleuritis.*
23 *Culina Pleura, vbi.*
24 *Natura pœnitentia in Pleuritide.*
25 *Veteres hysteron proteron aliquid de dolore pleuritidis dixere.*
26 *Dysenteria vt se separet à Pleuritide.*

27 *Peripneumonia, & vomica; in quo distent à Pleuritide.*
28 *Quid agat Clyster in dysenteria.*
29 *Notatur Eclegmatum vsus.*
30 *Schola vbique circa curam palliatiuam morborum occupata.*
31 *Medentum atrox incuria.*
32 *Remedia torta in Pleuritide.*
33 *Notabilia circa dysenteriam absurda.*
34 *Cur Clyster Dysenteria sit nocuus.*
35 *Obseruationes Authoris pleuritici.*
36 *Vena sectio tempestiua, quomodo à procrastinata differat.*

1 PLEVRITIS inter defluxiones, siue Catarrhos à Scholis numeratur, eamque definiunt cruentum apostema, in quo pleura, siue succingens costas membrana à costis auellitur, cum febri continua, & dolore loci. Apostema, est genus definiti. Adeoque, quæ semper morbum
2 definiunt diathesin, & inter qualitates ponunt: jam pleuritidis productum, siue effectus, ad defluxi Catarrhi positionem consequentem morbum censent; interque substantias locum parant. Non autem amplius inter Intemperiem, diathe-
3 sin, & actionis læsionem: verùm jam materiale productum & apostema asserunt. Incertum denique relinquunt, an phlegmati catarrhoue salso, an verò cruori isthuc expulso, pleuritidem adscribant. Ac ne minimū quoque explicant, quæ sit illa furiosa dispositio, quæ sua thymosi diuellit pleuram à costis. Attamen ista thymosis est natura & motu prior defluo Catarrho; & Catarrhus, prior ista diuulsione, eaque diuulsio præcedit Apostema. Effectum
4 itaque definiunt, putant quoque Catarrhum defluum, suo pituitæ salsæ pondere, actualiter pleuram à costis auellere. Delinquunt præterea Scholæ, Quod in pleuritide nequicquam pro pituitoso Catarrho remedij decernunt, vt etiam laceratæ jam pleuræ obliuiscuntur: quippe solis expectorationibus per saccharatos illinctus prouident. Equidem sat cernunt Pleuritidem morbum esse repentinum, cui pituitæ salsedo non potuit eminus corrosionem in loco produxisse, vel cauitatem fecisse, quam cruor eò decumbens impleat, atque ulterius distendat. Volunt ideò ipsum defluens phlegma, solo sui pondere pleuram à costis auellere. Quasi non deflueret guttatim, pondusque defluxuræ supernè pituitæ, jam perpendiculariter superincumbens, aliquot librarum simul, vim faceret. At nondum declararunt cauitatem, in qua istud pondus pituitæ accumulatæ resideret. Nam etsi æger tam cerebro vacuus esset, atque est insulsa Scholarum præsens assertio, non posset tamen tanta pituita in cranio, pleuram à costis
5 lacerare. 2. Nondum docuerunt vias, quibus è capite continuitas in transitu Catarrhi esset à Cerebro ad intercostalem membranam, multoque minus, qui suo eminus pondere id præstaret. 3. Nec etiam istum Auulsorem adhuc denominarunt tamque potentem laceratorem, qui pleuram, costis pertinaci, multaque vndique fibra adnatam, auellat. Vel qui aquam in ventrem hydropicum, instar tympani tendat. Nec tandem ostendunt, cur iste Catarrhus depluat, ad destinatum paratumque locum, qui communi in cerebro factus, aut detentus esset. Nonne enim ex tot tantisque incogitantiis Scholarum subsecutiua inuicē subscriptio suspectæ fidei esse meretur? Nam maioris est violentiæ opus, quàm decumbentis pituitæ, pleuram à costis auulsisse.
Quotquot enim ad nonum Almansoris sunt 6
commentati, longè lateque de vena azigos, siue absque pari, inter costas distributa, sese scabunt, adeoque deflui catarrhi obliuiscuntur, prout & ponderis eiusdem, duntaxat ad cruoris depletionem conuersi. In hoc enim potius considerant remedium, quod vnicum habent, & rusticis æquè notum, per solam nempe venæ sectionem iteratam, quam ipsam morbi naturam, aut suppositas Scholarum causas catarrhi. Quin etiam eò absurditatis omnes omnino declinauerunt, quod rejecta catarrhi considerátione inter curandum, putent ea parte primò causam appulisse, qua cruor velut per accidens, è vena impari illapsus est inter pleuram. Tantoperè namque ignauiæ semper succubuere, quod causas plerumque effectuum meditatione obumbrent. Nec attenderunt vnquam cruorem à venis non deferri sponte, vt neque proprio illabi decubitu. Pleuram enim à costis lacerare, cruorem: eò mittere atque similia, sunt vitæ munia: non autem labentis liquoris crimina, Sed quid agent Scholæ, quæ tantùm Paganis subscribere assuetæ, quorum doctrina non naturam, sed ipsam Mathesin in artificialibus imitari est solita? Etenim venam azygos, per costas utrimque dilatatam, ac deductam cernunt: ergo & hinc omnem mendicant causam. Non secus ac si viator dormiens, circa amnem, & in proximo nemore occisum cadauer a latronibus reperiatur, proindè dormiens ille, vt Reus omnem, capite ablato, sanguinem effundere de-
beat. Ergo instituunt phlebotomiam, & cruo- 7
rem educere tentant per reuulsionem, è vena azygos rea, tanquam causa proxima immediata, & continente. Ast vbi iam vester manet Catarrhus pituitæ, vel bilis, è capite defluus? quique suo duntaxat pondere pleuram à costis lacerat? Cruorem saltem retrò reuellere intendunt à vena impari nedum fluentem: sed etiam possibiliter fluiturum. Estque ob id dicta reuulsio, prout & pertusa vena aliqua proximiore, velut masi mediatrice, dicitur deriuatio. Ah! quam circumspectæ sunt Scholæ in sermocinalibus, & artificialibus? quæ in natura oīb nisi ludicra sunt? Quoniam etiamsi vena cubiti, vsque in cauam, totum depleat cruorem, & hæc consecutiuè è vena azygos, cruorem extrahat: Scire tamen deberent Scholæ, statim post, totum iterum cruorem æqualiter in venas restitui: adeò, licet vena cubiti tota posset euacuari (quod nunquam) tamen mox iterum totus cruor æquaretur per totum venarum contextum. Vnde manifestum fit, vanas esse Reuulsionis & Deriuationis nænias: quippe quibus concessis, ad-
huc non nisi pro paucula mora inseruirent in- 8
tentioni. Quæso ergo Medentes considerent, in Pleuritide phlebotomiam non esse vsui, propter Reuulsionem & Deriuationem: sed propter meram sanguinis viriumque extractionem, & diminutionem. Vt scilicet natura, euacuationem istam exhorrescens, desistat, cesseteque mittere cruoris augmentum circa pleuram. Attendant, inquam, an hoc non sit, cum virium iactura tam insigni, & repentina (in morbo, quo totum onus vires ipsæ solæ baiulant) à posteriori

riori mederi, per præcautionem, præuentionemque incrementi? An istud inquam fit itum ad causam connexam & fouentem, dum non ad faciens, sed ad factum esse, totam conuer-
9 tunt operam? Stulta prorsus ministeria ab artificialibus deprompta. Torrens quippe fluens ad quendam terminum minuitur, sistiturque, si ripa eius ad latus aperiatur, & propinquiore, magisque prono itinere, ad decliuem locum labatur. Sed quid istud iuuerit; si tantùm ad aliquot vncias cruor depleri queat, & quidem cum notabili vitium jactura? nonne obstipata vena, cruor fluet iterum ad locum deputatum, quamdiu motus initium perseuerat? An non conuenientius fuerit, fluxus principium sistisse cum ex vena secta, non aliud bonum, in Pleuritide queat exspectari, quàm quod eneruatis viribus sperari possit? Scilicet, quod natura virium auida, indiga & egena cruoris, cessat à symptomatico motu versus pleuram, quamdiu debilitata permanet. Atque ideò, non accrescente Pleuritide pro mora, natura velut tumoris & procellæ pœnitens, cogitet de maturatione puris ab extrauenato cruore fabricandi. Quæ cuncta felicius sequerentur, retento cruore, in quo habitat vita, id est vires. Vtpotè vita est naturaque sola est morborum medicatrix, eaque deficiente, humeros attollit Medicus. Ergò Scholæ hactenus non attenderunt ad causam impulsantem, quæ cruorem extra venas profundit in loca indebita, supra metam modumque, quæque pleuram à costis auellit furiosè, vulnus & cauum
10 parat. Quæ causæ simul connexæ, sunt quidem ante effectum, in eodem tamen effectu, perseuerant adeò, vt materialiter & efficienter sint ipsimet effectus. Ad quem scilicet tardus & impotens est pituitæ falsæ & salsæ è capite (per non
11 existentes canales, aut viarum continuitates) decursus, ac somniati defluxus Catarrhosi. Paracelsus autem hanc pleuræ auulsionem meditans, volensque illi adaptare causam, alias adduxit insulsitates, vt infanas microcosmi leges suas in nobis tuaetur. Fingit namque nouum, & aliàs nunquam à se nominatum salem Ogertinum: vtut variè in vlceribus & apostematibus, vsque ad excoriationem, de salibus sibi prutiat. Ac inprimis hunc Ogertinum, de proprietate Arsenicalium (sulfurum) docet: Interim eius fodinas, venas, proprietatem, historiam, etymon, & etymi rationem subticet. Quia à se somniatum. At saltem in hoc nil egisset splendidius: cum eodem luto quo sordent Scholæ, ipse non minus
12 impingat. Siquidem nemo hactenus declarauit, quare recedat pleura à costis, quibus continuatio fibrarum, filo adnata est, An videlicet sponte sua; an verò per alium laceratorem auellatur: satisfactum dubio contenti, si dixerint à pondere deuoluentis Catarrhi, auelli à costis. In cuius tamen dubij, tanquam radicis, sedationem, tota consistit Pleuritidis sanatio, & præcautio. Digna est nempe cuiusque morbi radix, Scholarum muto silentio (ostendam nimirum, peculiari tractatu, ipsam morborum quorumcunque essentiam hactenus in Scholis nescitam) sufficere illis visum est, si ad extera, ad artificialia, ad symptomata posteriora, ad consequentes fructus, siue producta, doctrinam suam contulerint: quasi scena causarum, & radicum essentialium, esset ridicula, vel frustranea. Paracelsus quoque si aliquid solidi ad tàtum morbū, eiusque doctrinam addere tanum censuit: si non ipsum ogertinum salem, è cruore, de potentiâ ad actum deducere statuit saltem insolitus, anónymus & incognitus sal ille deberet attulisse necessitatem sui inuenti, suæque generationis, vt aliquis saltem præcautioni locus daretur. Hoc nempe postulat Monarchæ Arcanorum prætentus titulus. Sed cuncta mansere neglecta, eò quod super inanes stipulas Medendi principatus fierit fundatus. Corruiturum itaque spondeo, quicquid illi fuerit superstructum. Nam siue ignis, veritatis explorator substruatur, siue demum spontanea dietum putredo stipulas consumpserit; Saltem tandem ædificium istud corruiturum scio. Ego autem in pleuritide consi- 13
dero primum motorem internum siue calcar: Ac dein Laceratorem pleuræ. Et vtrumque vnum idemque efficiens sui, ipsam voco pleuritidem. Cruorem autem eò affluentem, & effusum, indéque natum apostema, tanquam productum considero, quorsum communem adducam experientiam in exemplum. Sit Spina parti alicui infixa. Cui succedit in instanti dolor, à dolore, mox pulsus, à pulsu, cruoris affluxus: vnde tumor febris apostema, &c. Spina ergo post se mouet cætera. Metaphorica ergo spina Pleuritidis, & propriè loquendo, ipsa Pleuritis, est peregrina aciditas concepta, in Archeo; quam si fuget, aut deponat in cruorem venæ cauæ? ea certè ad venam axygos, imo vel in ipsam propinquam costarum catnem expellitur: vnde apostema tanquam Pleuritidis productum. Denique sicut apostema, natum ab infixa digito spina, non nisi temere curatur per venæ sectionem: sed propter solam spinæ euulsionem sanationem promittit? Ita contingit in Pleuritide. Etenim vt acor in stomacho, est 14
gratus, & ordinarius sapor: Sic extra stomachum, omnis aciditas est præter naturam, & hostilis. Quod hactenus nescitum in Scholis. Sic nempe tormina ab acido intestinorum, in lotio stranguria, in vlceribus corrosio, in pelle scabies, in artubus podagra, &c. quodque si experiri velis ad manum, emictæ noniter absque dolore, vrinæ, aliquot saltem guttas vini aciduli immisce, & per syringam injice. Experietis te inuito, quod vera doceam. In latice (de quo postea suo loco) quoque pleuritidem notham (quam ventosam vocant eadem prorsus cum telis indagandi incuria) suscitat. Ast si Archeus in cruoris gremium, leniculam sibi finistro applicatam aciditatem, deposuit: statim extrauenatur, ejicitur à venis spreta, & apostema parit, vbicunque id locorum contigerit. Sin verò profundius id in venis eueniat, pestilens aliquod pathema insurgit. Quod probo. 15
Quippe cruor aut caro nunquam acescunt, absque actuali putrefactionis consecutione (quod alibi per carnes belluarum, sub canicula ocissimè putrescentes, ideò insculum acidum dantes probaui ex instituto.) Cruor etenim acescens, mox contra naturam venarum, totiusque carnis indolem (quamdiu viuit) coagulatur. Nam dudum in cadauere cruor à coagulatione præseruatur à vena, è qua si exciderit, statim grumescit. Quod alibi latius. Hinc sequitur, quod facti apostematis in Pleuritide, non potest eiusdem cruor per venam sectam euacuari, vtcunque nomen reuulsionis aut deriuationis, in morbi metum, & ægrorum delusionem, jactiretur.

Itemque nec venæ sectio impedit, ne quid de-
inceps amplius acescat. Cum phlebotomia pri-
uationis tantùm vim habeat. Nec possit eductus
cruor inhibere, ne, qui intus aciditatem hausit,
eandem deponat. Ast condignum Pleuritidis
remedium tenetur in Archeo causare auersio-
nem ab acescendi conceptu. Si itaque acor
17 cruoris sit eiusdem putrefientis indicium, cer-
tum est, quod vena nec putridum, nec putre-
fientem cruorem in se recipiat, nec putrere si-
nat, si adhuc à morte, eandem à coagulatione
defendat. Ergo exorbitans aliqua pestilensue
impressio in cruore est, si acescat vetut tenuiter.
Sin autem ab endimico, in thoracem spirato,
vel aliàs intus nato veneno acido, Archeus in-
fectus sit, isque venarum cruorem, vel alium, in
alimoniam deputatum affecerit; statim eundem
cruorem, quæuis pars putredinem extimes-
cens, à se repellit. Hoc inquam est calcar ef-
ficiens, atque vera Pleuritidis. Idque videtur
primus Medentum Hippocrates sensisse, dum
scribit: Non calidum, frigidum, humidum,
siccumuè, morbi sunt: sed quod acre, amarum,
18 acidum, & austerum est. Esse autem acidum in
Pleuritide, ex eo patet; quod in Pleuritide lo-
tium, & cruor vena secta elicitus grumescant
etiam exeundo, siue ante cruoris condensatio-
nem: quæ grumescentia, sine caseatio, est aco-
ris effectus. Latex autem acescens, in interco-
stales carnes incidens, facit dolorem pleuriti-
cum: non autem verum aut constantem affe-
ctum. Quemque idcirco flatulentam nominant
(quanquam flatus eò nunquam attingant, nisi
assumpto toxico, transmutante. Prout de flatibus)
producit mox leuiculo remedio difflabilem: per
19 insensiles nimirum transpirationes. Igitur aci-
ditas confestim dolorem parit: doloris autem
proprium comitem, ac causam (lib. de lithiasi
cap. de sensatione) dixi conuulsionem. In qua
conuulsione, pulsus anteà latens manifestatur,
indurescit arteria, & comitatur dolor. At quia
conuulsio plerumque per interualla tenditur ac
remittitur (quod parturientium dolor testatur)
hinc fit, quod quoties pleura spasmum suum,
proprio motus Blas intendit; toties aliquid fi-
brarum dilaceratur à costis: dumque se vel tan-
tillum remittit, accurrit cruor vicinus, in lo-
cum rugarum, contrahendo fracturam. Hocque
iteratis vicibus, causa est apostematis magni,
iuxta frequentiam & asperitatem contractura-
rum. Cruor autem extrauenatus, aut alioqui
iustam dosin superans, ob symbolum fermenti
acidi conceptum, hostilis fit, & præsto coagu-
20 latur. Quod si verò acor in venam arterialem,
vel arteriam venalem (quæ sunt vasa pulmonis)
dispergatur ab infecto Archeo, necessitata ad-
uenit Peripneumonia pulmonis. Cernant ergo
discernantque Scholæ, an causæ continenti, ac
radici medeatur phlebotomon. An verò totus
illarum conatus saltem sese extendat, vt cum
procurata virium iactura, incrementum pleu-
ritidis (quando multum) præcaueant: Sic nam-
que modus fiendi morborum, per causas moti-
uas, atque vitales, explicari debuit, si rectè Ty-
rones instrui sit necesse, Medentibusque sic est
consulendum, vt deinceps quilibet ritè suo fun-
gatur munere, vtque æger proximus inde fru-
21 ctum desideratum carpat. Spinâ enim euulsa,
facilè cessat reliquum. Nisi fortè diutina mo-
ra apostema ipsum fecerit spinosum. Nam se-
mel formato apostemate vel vlcere, licet à ter-
go nec radicem in corpore sint nacta, nec aliun-
de foueantur, per se stant deinceps, subsistunt-
que absque alia sui tutela. Incumbendum ergo
spinæ euellendæ: Estque tabidi vlceris perti-
nacia: quod vlcus non spinam jam habeat,
sed spinosum euaserit. Gignitur itaque in no-
bis spontè pleuritis, dum primæ digestionis 22
hospes in alienam messem peregrinus inuolet:
vel aliàs inspirato endimico virulento. Tum-
que est Pleuritis populariter frequens. In mul- 23
to enim æstu repentinus, multusque affatim fri-
gidæ haustus, pleuram, non secus atque aliud
acidum irruens, contrahit. Non est etiam cu-
lina pleuræ, in tenuissima, ac indiuisibili eius
membranula: sed in contigua sibi intercostali
carne. Nimia namque eius tenuitas non per-
mittit intra se culinam abscondi. Mortificatur
ideò citissimè, pleuræ ipsius cruor per violen-
tum irruens externum, siue acidum fuerit, siue
repentinum frigus. Eò quod in externa illa cu-
lina, alimentum non sibi digeratur, atque præ-
paretur. Vitiato ergo cruore, dum in fieri esse
est, ad alimentum pleuræ, illicò acescit, fitque
vera pleuritis. Pleuritidem autem non quidem
aduenire: sed aduenisse, & adesse sentiunt,
dum ab externo irruente ea generatur. Nam
generationes naturales velut in instanti fiunt.
Ideoque degeneratio cruoris in præfata extera-
que pleuræ coquina, est quasi instantanea. Sed
Pleuritis contingens ab acido cruore, aliunde
contaminato, morbos plerumque habet alios
prænuncios. Est autem Pleuritidi quoque pro-
prium, quod mox naturam sui peccati pœni- 24
teat. Adeoque horrore admissi erroris, deli-
ctum suæ digestionis libenter corrigat. Ac pro-
inde ad sanationem exigitur tantum, vt spina
& confusæ digestionis productum auferantur,
in ipso cruore circumstante, imò & in ipso apo-
stemate. At Pleuritis, quæ per phlebotomiam
est restituta, sæpè post annum recurrit, sæpius-
que tabem post se relinquit. Quia residuæ spi-
næ negotium relinquitur solius naturæ hume-
tis superandum, absque adiutorio, restaurante
characterem ibidem morantem. Veteres qui-
dem sensere, *vbi dolor & calor eò affluere cruo-
rem.* Sed spinam precedentemque motricem aci-
ditatem, vt neque spasmodem dolorem, ne- 25
mo (quod sciam) adhuc attigit: vnde tamen
dumtaxat solatium sperari debebat. Dubitari iu-
re posset, quare pleura, à contractura remittens
paulisper, non rursus repellat contentum in-
tra se cruorem, ad loca vnde venit. Sed iam li-
quet, cruorem ab acido grumescere statim, &
huic quoque constanter loco inhærere didicit.
Alioqui non rarò tumores sæpè disparent alibi:
eò quod illorum cruor non est ab acido alie-
natus. Porrò dysenteria se separat à Pleuritide, 26
non tam acore causæ materialis, quàm subje-
cti varietate. Neque enim intestina à tergo car-
nem habent pro culina. Ideoque intestinum
suam habet spinam, suis infixam membranis.
Etenim præter duplicem intestini tunicam, ter-
tia obuallatur Mesenterij toga. Et quia extra se
non habet culinam in carne: Idcirco eius
membrana, Apostema non fert: quapropter ad-
ueniens cruor ad Torminum solamen, non indu-
ratur aut grumescit, nec fibras cruor Mesen-
terij adhuc nactus est, quibus coaguletur, aut
in apostema tuberet. Quare in dysenteria af-
fluens

fluens ille cruor, in solamen pungentis doloris
ex acido, effluit non grumefactus. In pleuri-
tide autem: pro vna parte cruentum sputum,
non coagulatum (quia nondum acidum) velut
ad solamen doloris missum accurrens: nec ille,
nec tale sputum, est causa occasionalis morbi
illius: pro altera autem parte cruor, intra pleu-
ram & costas sistitur acidus, grumescit, apo-
stematur; atque idcirco pus fit. Plurimus ita-
que cruor festinans pro solamine doloris (vbi
dolor, eò occurrit cruor) trans pleuram, in tho-
racem penetrat, qui molestissima excreatur tus-
17 si. Quare Pleuritis à Peripneumonia causis oc-
casionalibus, vt neque remedio differt. Suffun-
ditur nempe cruor in pulmonis parenchyma,
iuxta spinam pleuriticam. In vomica namque
licet pulmo cruorem, ac diuersa in se contineat
hostilia, defectu tamen acidæ spinæ, non est pe-
ripneumonia: sed alij sunt defectus, proceden-
tes ab excrementis propriæ digestionis. Idcir-
eo plures morbi non differunt materià occasio
nali: sed membrorum atque functionum di-
uersis agentibus ac proprietatibus. Quæ ple-
rumque non tantùm variant, remedia, quam
28 adiacentia à proprietatum potestatibus depen-
dentia. Liquet inde enim, quàm irritum in
dysenteria enematum remedium. Quippe dy-
senteria est tantum tenuium intestinorum, ali-
quot vlnis distantium, à crassioribus, clysterio-
rum capacibus. Itaque in Pleuritide, & Perip-
neumonia vtuntur phlebotomo, ad necessariam
causarum (vt aiunt) ablationem. Quasi sola ple-
thora sanguinis (quam tamen dicunt vnicam &
adæquatam sectionis venæ indicatricem) esset
29 illarum genitrix. Cæterùm illinctus præscrip-
sere igitur, non quidem ad causæ remotionem;
verùm ad faciliorem sputorum expectoratio-
nem. Illinctus nempe, ex farfara, è pulmone
vulpis, &c. Nam cum hoc animal pœnè sit in-
defessum, putarunt, quod moriens (nam extra
putationem deficit Scholis authoritas valida)
suo pulmoni, legasset remedium sanandi suspi-
riosos, licet viscus, spinæ in nobis author, rema-
neat malè affectum persistite apostemate pus
eommioante. Quodque, nisi stato dierum nu-
mero (authore Galeno) integraliter sanetur,
30 phthisis indubia sit exspectanda. Quocirca to-
tum Seholarum studium, noo tam collimat ad
sanandum, quàm ad præcauendum dumtaxat
incrementum. Id est, non causæ radicalis respe-
ctu, sed producti posterioris obtuitu: ne scili-
cet vergat in deterius. Est nempe Scholis per-
petuum, nous relinquere suum naturæ. in diem
criticum sperare, & differre. Nam cum præter
purgationem, & cruoris emissionem, vix agnos-
cant remedia; tantum ad diminuentia liquoris
& virium procedunt, sicque solam curam pal-
liatiuam circa effectus, & producta posteriora
occupatæ. Vt nimirum residuum in culinæ
mangonia, atque præscriptam diætam relegent,
siue quos beatior dispositio virium custodit, si-
ue aliter in difficiliores morbos ruerint, speque
destitutos in incurabilium numerum redege-
rint. Pariter namque atque de lorbè pulmone
vulpis dixi, commendant in Paralysi, cerebrum
cuniculi, & leporis, quod veloces sint cursu.
Virgam cerui pro frigidis, eo quòd fera salacis-
sima. An ergo si rusticis manum fidicinis co-
ctam comederit, fortè testudinem pulsitet arti-
ficiosè. At requirunt Scholæ, vt tractim deglu-
tiantur eclegmata, ideoque illinctus nomine
dotata, vt ad locum tussis, remedium materia-
liter descendat. Miror interim, cur Ioh sanum
pariter noo parauerint ex cauda equi, tota æsta-
te verrendis muscis agitata. At nil à Scholis co- 31
gitatum, pro spinæ Pleuritidis ablatione: vnam
tantùm ob culpam. Nimirum, quod eandem
nesciuerint, & indagare neglexerint, inuicem
subscribendo contentæ. Vires infirmi interim
infirmiores reddunt, & posthabent, tanquam
volentes perdere, per iteratas venæ-sectiones;
quasi strati viribus, aliquid opportuni deinceps
sperandum sit. Doleo interim mortalium sor-
tem, qui tam dolenti morbo tales nacti sunt au-
xiliatores, qui causam nescientes, quælibet ab-
surda tentant, modò prius ægrum cruoris & vi-
rium penuria debilitauerint, naturam interim
suis natantem remigiis deseruerint. Quod si
interea infirmum iuuentutis proprium robur
iuuerit: sibi honorem (id est, vi præmium) de-
beri postulant & adscribunt. Aliosque ducen-
tos trucidandi eodem medio, ius acquisiisse
prædicant. Vel si robur exantlatum; deplente
chirurgo, succumbat, longa tabe, luctuosoque
quotidie spectaculo extinguatur: saltem se ex-
cuset Medicus per morbi sæuam ac insueram
magnitudinem, quod adhibitis optimis reme- 32
diis, nihilominus in tabem declinauerit. Quo-
tum nil tale contingeret (spondeo enim, atque
promitto ad pœnam experimenti) si spreta ma-
ledicta venæ sectione, balsamo vitæ, ac naturæ
viribus seruatis, radicalis spina euellatur. Sic
nempe statim dolor, sputum cruentum, atque
febris cessant placidè, ipsumque diuulsum con-
tinuum mox incarnatur. Ad nescitæ hactenus
causæ pepeiere remedij ignorantiam. Sunt
nempe mea remedia, quæ neminem in Pleuri-
tide & Peripneumonia derelinquunt. Puluis de
virga cerui, vel tauri, vel cruor hirci, vel succus
Cichorij syluestris, flores papaueris syluestris,
ac plura talia. Potissimum laudo cruorem hir-
ci, non quidem venalem, sed hircum suspendo
cornibus, alligansque pedibus postremis ad
cornua, abscissis testibus castratur. Cruor indè
emanans, vsque in eius mortem, excipitur, &
siccatur. Et à venali cruore (qui nil nisi ouillus
est) dignoscitur, quod venalis facilè teratur,
eiusque puluis sit puniceus: hircinus autem ve-
rus difficillimè atque tædiosissimè teritur, est-
que picei coloris, puluis illius. Contritio autem
tam molesta est, non quidem ob sui lentorem:
sed propter meram & incredibilem duritiem.
Huiusmodi namque præsidia, Archeo amica,
atque domestica naturæ humanæ, causam im-
mediatam in Archeo corrigunt, tolluntque aco-
rem, & ad diaphæresin disponunt cruorem, dolo-
rem paccant, quia aciditatem extinguunt. Abla-
to quoque acoris fermento, resoluunt quan-
tum possunt cruoris extrauenati, reliquumque,
neglecta puris destinatione, tempestiua deiiciunt
per tussim. Quapropter eadem remedia propi-
nantur deuolutis ab alto, quatenus contusione
grumefactum cruorem dispergunt, id est, spi-
nam auferunt, venenum tollunt, & eatenus
locum incarnant. Sicque omnibus simul indi-
cationibus, vnica spinæ emendatione satisfa-
ciunt. Quibus plura similia condidit diuinæ
Clementiæ largitas inexhausta. Non enim dy-
senteria noscit astrictiua; nam sub indicatione
ordinaria: siue sub constipatione, & adstrictione,

mors mox adest. Etenim me præsente, & attonito post 426 clysteres frustraneos, tandem emplastrum diapompholigos, in oleo cotoneorum dissolutum, cum enemate iniectum ab Archiatris nostris viro nobili, Iosigni Scholarum stupiditate. Siquidem absque enemate, post 18 contenos, & amplius recessus, per me sanatus est, remedio ore tenus assumpto. Itemque Scholæ docere pergunt adhoc modo, dysenteriam non consistere, nisi cum vlcere intestinorum: cui sanando, proinde præfatum emplastrum infundebant Medici. Quasi vlcus intestini esset sanabile per emplastrum illud! dum eius vulnus simplex censetur incurabile. Itemque si dysenteria sit in gracilibus intestinis, quare longa non emplastrant? Quis enim Galeoi-
34 starum sanauit vnquam vlcus gulæ, laryngis, vel intestini, per clysteres? cum fistulam ani, quam ad manum habent, nesciant sanare per emplastra? Meminetint quæso Medentes, Quod oculum non mordiecet eius naturalis lacryma, vt neque lotium vesicam. Sic & stercus in intestino insensile est, vsque propè exitum. Quia excrementum naturale. Clysterem verò, quia intestino peregrinum, dolere. Idcircò in dysenteria nocuum. Error iste fluit à Scholis, definientibus dysenteriam vlcus intestinorum. Quam vtut inueteratam, ac penè desperatam sanati vidi sæpissimè, & quidem cum multa securitate: Exhibendo scilicet remedia quædam specifica. At certè cruentum Moloh, Cathedris præsidere conspicio medicis. Retrospicite ergò confratres. Nam dirus mundo ingruet horror, a sonom tubæ, dum quisque datutus est rationem suæ villicationis. Finaliter dicam, quid obser-
35 uauetim pleuriticus. Tertio kal. Ianuarii inuasit me repente febris cum rigore leuiculo, sic vt dentes quaterent. Dolor punctilis in latere anteriore circa os Sternum, qui inspirationem præpediebat: mox dein sputum cruentum adfuit: tandem merus cruor prodiit. Sumpsi statim cerui genitale carptum (nam ad manum erat) & dolor statim imminutus est, mox bibi drachmam cruoris hircini. Quatriduo igitur, cessauit sputum cruoris, perstite tussicula rara, cum aliquot excreationibus. Perseuerabat autem febris. Nam secunda die, dolor circa zonam, latere sinistro sese pandit, cum respiratione difficili, febris augmento, & pulsu intermittente. Absoloeram iam anoum 63, exspectabamque, in splene coagulari apostema. Quippe lieo globatus in molem, pondus faciebat. Si enim genua in sublime attollerem, vel in latus dextrum decumberem, grauis ponderis eadensem globum seosi. Adeoque suspicarus sum, Pleuritidem è Splene suscitatam, quæ cum iustis remediis abacta esset è costis, Lienem demum affluxit. Cui statim obueni, potu vini, bullati cum lapidibus cancrorum. Et infra paucos dies, omnis dolor ac ponderis moles euanuere. Interim visitabar à nobili, qui ocreas è corio Prutenico suaueolente calcaneerat. Quarum odore statim sensi dolorem lienis; & febris recrudaît. Vnde collegi Archeom lienis, Authorem totius tragœdiæ. Denique notaui, in Pleuritide incipiente, sectam venam sistere quidem internam hæmorrhagiam, & videntur ægri se melius habere. Ac quanquam cruoris emissio debilitatem anxerit: eamdem tamen non phlebotomo, sed Pleuritidi adiudicant. Sin verò tardior venæ sit apertio; coagulatus iam cruor, & indè conceptum apostema, destinatumque pus, ad suum properant terminum. Hinc namque frequens, à sanatione per venæ sectionem. Tabes, aut Pleuritis recidiuat anniuersaria. Quæ aliàs remediis præfatis, non spectantur obuia.

TRIA PRIMA CHYMICORVM PRINCIPIA, NEQVE EORVNDEM Essentias de Morborum Exercitu esse.

43 *Modus*

43 *Modus operandi remediorum, malè perpensus in Scholis.*
44 *Quinta essentia impugnatur.*
45 *Inconsideratè subscriptum est Antecedentibus: quia ignorata mansit morborum essentia.*
46 *Tria prima esse nuperum inuentum.*
47 *Tria prima non praexstitisse ante sui separationem: sed de nouo nasci.*
48 *Aquam transire in oleum.*
49 *Tria illa, mutari inuicem, repugnat principiis.*
50 *Probationes Thesium.*
51 *Contra Aristotelem, quod duo tantùm sunt corporum initia, quæ etiam sunt causæ initiantes.*
52 *Paracelsistarum incogitantia.*
53 *Tria illa non inesse quibuslibet corporibus.*
54 *Aquæ, vt nec Mercurio, inesse tria prima.*
55 *Obiectiones quorundam Scriptorum Tyrocinij Chymici.*
56 *Pergunt vlterius.*
57 *Adducitur Paracelsus in Palæstram.*
58 *Responsio.*
59 *Mercurij immortalitas vndè.*
60 *Axiomata Chymiæ principiatiua.*
61 *Baconis veritas.*
62 *Responsio ad obiectum Paracelsicum.*
63 *Quid sint tria prima in corporibus.*
64 *Alia instantia in arena, silice, &c.*
65 *Salem in calce, non esse contentis extractum, probatur per Mechanicam.*
66 *Quomodo officiorum necessitas, inuenerit tria prima.*
67 *Tria prima, non esse corpori vernacula, vt corpus esset.*
68 *Per Mechanicam, quod ignis sit faber trium primorum.*
69 *Instabilitas trium primorum.*
70 *In digestione ciborum, non contingere Trium separationem.*
71 *Cur morbus non sit trium primorum.*
72 *Tria prima non esse corporum principia.*
73 *Sunt vltima, id est, principiata.*
74 *Paracelsi inconstantia.*
75 *Nescius fuit, vndè sal vrinæ.*
76 *Essentia diuersis modis dicitur.*
77 *Essentia chymica.*
78 *Quædam homogenea non edunt quintam essentiam.*
79 *Vis maior quibusdam est simplicibus, quàm illorum extracta essentia.*
80 *Paracelsi temeritas.*
81 *Putredo etiam alibi fragrantiam generat.*
82 *Quid propriè sit quinta essentia.*
83 *Liquor fœcundans plantas.*
84 *Oleum essentiale aromatis, siue crasis eiusdem, quomodo fiat Elixir eius, centuploque potentius.*

1 POSTQVAM iam elementa, complexiones, qualitates primas, & tandem Tartarum, perpetàm in causas essentiales morborum, esse introducta à Scholis tam Antiquorum, quàm Moderoorum demonstrauerim. Pergo docere tria initia Chymicorum, nuperque introducta in artem medicam, falsò in essentiales morborum causas intrusa. Quid ergò agent emunctiores medici, dum sat liquidò, nedum remediorum suorum miseram adspiciunt suppellectilem: sed etiam infaustas ægrotorum eiulantium opitulationes? Adeò vt seriò, secretóque mihi fassi sint pluries, nil amplius ferè suis conatibus obedire, omnemque tam acutorum morborum (de Chronicis namque iamdudum animo despondetunt omnes passim) quàm minimorum quorumuis sanationem, reuera nil nisi curam palliatricem, siue meram ægrorum imposturam esse, ad quam nimirum nisi spontanea succedat, ægrorum naturæ quædam velut resurrectio, remediorum destinatum, certumque solamen frustra exspectatur. Quinimò hinc factum, quod multa anus, passim curando quosdam defectus sit longè felicior, quàm sit tota Schola medica cum cunctis suis theorematibus sermocinalibus, præscriptionibus theoricis, diætæ culioariis præceptis, looga interitus proximorum experientia, & dispeosatoriorum suorum multiplicitate confirmatis. Igitur cum iam dudum lassati ingeniosiores, in correctione intemperierum, humorum expulsione vana, iam aliò vergunt, quærentes à naufragio portum, facilè à Theophrasto Paracelso seducti, inclinarunt sua studia, vt quod apud Græcos, atque Arabes nondum repertum est, inueniant alibi felicius. Hioe nempe ad Tartari figmenta, prono casu deuoluti sunt, at sanè illorum curiositas magni habenda est. Nam etsi ad optatum oon peruenerit. Non est volentis, nec currentis: sed solius misereotis Dei. Itaque iam Scholæ iure: & foro cedunt. Nam quid agent, si non ea elementis, qualitatibus, contrarietatibus, humoribus, Astris, ventis catarrhisque, coniuncta radix morborum, & sanandi methodus, sit depromenda? At cum modemiores Paracelsi asseclas, alij
medendi typi possederint: sedulo adhuc inue- 2
stigandum est, si morborum causæ Paracelso
enotuerint. Etenim cum ipse reiectis veterum
documentis, satis deprehendisset, nil fundamenti
aut veritatis esse io complexionibus &
humoribus, cœpit variè nutando causam proximam
morborum inquirere, ipsique posteritas
proindè laudem debet. Etsi rem seu non tetigerit,
id vitio verti nequit, si Altissimus donorum
Dispensator, diebus Paracelsi, nondum
veritatem dignatus sit aperire mortalibus. Hic 3
vir ergo à Basilio Valentino didicerat, per di-
stillationem à plerisque corporibus separari
aquam, oleum & salem, cœpit hæc tria vocare,
nedum entium corporalium prima initia vni-
uersalia: verùm etiam intra morbos, & meden-
di necessitates, sic introduxit, vt omnes morbus
immediatè in aliquod è tribus illis primis refer-
ret. Idque sic suos penè dementauit, quod ab-
iecta veritatis indagandæ spe, cuncta tribus pri-
mis consecrauerint. Quæ doctrina sua fixiùs 4
radices egit, quod actualiter è plerisque corpo-
ribus separentur tria, adeoque non instar hu-
morum, fictis initiis ortorum, essent indemon-
strabilia. At sanè abusus fuit detectus, dum ad
morborum quorumuis primordia, hæc tria ini- 5
tia detorta fuere. Enimverò quia multa corpo-
ra, per ignem dissoluta, salem, sulfur, & liquorem
(quem Mercurium indigetant) de se darent, pu-
tatum est, morbos omnes, illis initiis constituti-
uis, suam debere natiuitatem. Hermes impri- 6
mis ante natam Græcorum industriam; quia in
Pymandro, omne trinum perfectum notauerat,
consequenter quoque in Chymicis, metalla

duobus

duobus constare extremis, (corpore nimirum,
atque anima) præuidit; quæque non nisi leno-
cinio cuiusdam tertij, siue spiritus, cohærere
voluit. Distinctius deinceps scripsit Basilius Va-
lentius, Monachus Benedictinus, Animam
metalli, sulfur, siue tincturam nuncupauit, cor-
pus verò sal, ac tandem spiritum dixit Mercu-
rium. Quæ sic à Basilio mutuata, deinceps in
cuncta corporum principia, mirifica indagine,
transtulit Theophrastus Paracelsus, vno plus se-
7 culo, Basilio iunior. Cuius doctrinam, suppres-
so Auctoris nomine, in se rapuit, & in specula-
tiones medicas propria introduxit licentia. Ita
8 nimirum, vt postquam omnem morbum in ca-
talogum Tartarorum relegasset, nondumque
suo satisfecisset scrupulo, randem suum Para-
mirum, de tribus entibus primis, multa au-
dacia adornat. Confingit quidem hæc tria, om-
nium velut initia, ac multa, in genere, de mor-
bis declamat; At necessitate coactus, dum mor-
bos in classes primorum trium, redigeret, sub
9 sarcina depressus siluit. Præterquam in vlcerem
familia, vbi salem sibi visus etat reperisse; sal-
tem vtrobique in duobus aliis initiis, mansit
10 penuriosus, ac penè ridiculus. Iussitat enim vbi-
que credi quatuor elementa, non nisi matrices
incorporeas, ac velut corporum hospitia: pri-
ma autem initia, sic vices corporum supplere,
vt & mundi elementa, ex istis tribus omnem
substantiam & subsistentiam dumtaxat habeant.
Alibi quoque horum immemor, totus elemen-
tis inhæsit, horumque complexionibus, astro-
rum denique atque hominum inclinationes,
proprietatesque addixit. Singulis quoque ele-
mentorum suos dicauit fructus, fructuumque
gradus, non autem vni elemento omnes: ne-
que amplius ab incorporalibus, tanquam ma-
tricibus, prodeuntes fructus: sed quod hi sua
mutuarent corpora, ab elementis ipsis mate-
rialibus. Tandem eadem mutui libertate, & in-
constantia, corpora nunc in quatuor, nunc ve-
rò in tria tantùm, per Analysim: satisfcere do-
11 cuit. Pyrotechniam equidem sic in medicinam
introducendo, decorauit, æternum vt nomen
sibi anhelans, & futurum sperans, quod Mo-
narchæ Arcanorum titulo quandoque superbi-
ret. Præuidens Basilij doctrinam, non vulgo
notam, ideo Auctoris tacito nomine, suam fe-
cit, hactenusque suos tomos ampliauit. Qua-
propter suos Tartarus, subinde dominium vni-
uersale in morbis amittens, suppressus incurrit,
13 trium primorum legibus subactus. Quæ tandem
sua tria prima, ausus incremento, voluit, vt
etiam omnium morborum matres, atque ma-
trices, tam mentis quàm entis fierent. Hoc sci-
licet dumtaxat suum, & non Basilii inuentum
fuit: quodque dum turmatim in morborum se-
ries spargere nitentur, quandoque confuse est
aggressus; sæpius tamen iterum prætergressus,
latæ suæ doctrinæ vbique oblitus. In Archido-
xis namque libellum dicauit separationi ele-
mentorum, ex flamma, aëre, aqua, & terra,
educendi. Atque hactenus suam, de tribus pri-
mis, deque matricibus elementorum doctrinam
impugnauit, quod iam quatuor essent initia,
non amplius tria prima, & vltima, in quæ longo
tandem labore, tria prima, velut elementis po-
steriora, nec sic iure prima amplius, deduce-
rentur. Etenim & sic vno dirata onmero, longè
plures, quàm nuper, morbos gignerent, quàm
dum Monarcha ille prætentus, tantùm tria
mandabat, tam corporum, quàm morborum
esse principia. Enimverò solum atque tandem
vnicum Tartarum, omnium penè morborum
causam, vt reum, accusat. Alibi verò, pecula- 14
ribus aliquot tractatibus omnium morborum
fabrum, assistentem, & cooperantem, vocat
Cœlum, parentem iratum, atque vindicem. In-
cognitam enim stellam (zedo) immediatam, &
continentem hydropis causam ait. Sic tabis,
podagræ, Apoplexiæ, &c. suam peculiarem
(anodymam tamen) stellam suamque, cuique
Epilepsiæ propriam constellationem affirmat.
In Paramiricis verò, tria prima omnium mor-
borum immediatas causas affirmat. Id est, Om-
nia confusa. Explicet, & excuset qui volet. Ego 15
enim non dicaui vitam meam interpretandis
aliorum somniis. Indagaui itaque serio natu-
ram, & species morborum, & contigit mihi
non secus, quàm aliis ante me omnibus, donec
exutis omnium Authorem doctrinis, gratiam
diuinam seriò implorassem. Tum enim repen-
tè sciui, cuilibet morbo suam obrigisse mate-
riam, quæ proprium sibi Vulcanum foueat in-
tus, qui etsi siderum cursus quandoque imite-
tur; non tamen ab Astris enumontica causa
eius dependeret. Possident namque semina
quæque, velut suam Remp. lumen præcipuè
suum vitale, quo, virtute propria, sidenuo ana-
logiam referunt. Ridiculum esto. Tabem, aut
hydropem, licet sub diuersis positionibus se-
uerius nitriusque coocitentur, ab siderum motu
atque lumine patrari: quas alioqui tam clara
sordium collegia manifesta occasione generant,
quibusque sublatis, sanitas, etiam extra siderum
veniam, sequitur. Cuius doctrinæ exegesin li-
bro de Peste, atque alibi, apud me leges. Mate-
rias autem morborum, cum suis seminariis
Vulcanis, à prima vsque ad vltimam, sum pro-
secutus cum omnibus dualitatis, & alterita-
tibus, respectu vitæ humanæ. Faxit omnipo-
tens, vt quantum mihi elargitus est, in sui ho-
norem, & proximi vtilitatem nudè referam,
aliumque me potiorum mundo donet. Paracel- 16
sus enim varios libros de vita longa condidit,
sibi mortem elegisse, ex priuilegio diuino, se-
nectutem suam se solaturum, Elixir proprie-
tatis, non autem remediis ad vitam longam à
se præscriptis: qui extinctus est anno 47 suæ
ætatis. Tanta ideò huius viri iactantia, & incon-
stantia, me parum sollicitum habuere hacte-
nus. Interim plures difficultates me dudum 17
anxium tenuere circa tria prima, donec diuina
ope fretus sciuerim, ligna & herbas sine omni
capite mortuo distillari. Mirabar enim pridem,
quod è carbone mellis nullus cinis, & per con- 18
sequens, nec cineris sal, haberi posset. Quæ
postmodum per vniuersalem corporis analysim,
lubens aspexi, Satis enim fuit Paracelso, omnia
sub dubio inuoluta deseruisse, qui tenui haustu
alteries inuentum biberat, ac nondum in ali-
mentum conuerterat, suumque è peculatu fa-
ciens, è nido, antè plumas sufficientes, volare
ad Monarchatum contendens, lapsus est. In-
centi enim gloriam ad se rapiens, complacuit 19
sibi, vnum idemque pluries sparsim redixisse,
licet interim in suis patauum progressum face-
ret. Ridiculum est quippe, ac fabulæ iostar, sul-
fur in nobis distillari, sublimari, reuerberari, 20
calcinari, resolui, & hinc varios morbos causasi,
solo

ſolo nempe viui auſu, ſine pignore, aut vade,
maioris ſe authoritatis. Non nouit enim, nec
audet morbos in Eximolegeſim trahere, non-
dum plenè ab Inuentore ſuo ad hoc commiſ-
ſus. Puerile eſt quoque ſomnium, quod ſal in
nobis diſtilletur, ſublimetur, calcinetur, circu-
letur, aliaque tormenta ſubeat; aut quod Mer-
curius hæc in nobis examina ſuſtineat, atque pro
ſingula variationum altereitate, alios morbos,
dolores & defectus, pariat ſingulatiter, alioſ-
que turſus, cum aliis ſodalibus duobus initiis
complicatus, vel diuerſis gradibus atque doſi-
bus laruatus. Nugæ ſunt item, quod Mercurius,
propter eximiam ſubtilitatis circularionem, fo-
ret mortis omnis ſubitaneæ cauſa: quam ſuis
21 cauſis conſtitui, curare, & præcauere nouimus.
Imprimis namque, quotidie aliquot vnciæ cruo-
ris, alendo diſflantur, ſine capite mortuo, do-
lore, & defectu, imo abſque ſenſu, dum tran-
ſeunt, & qua tranſeunt: Quicquid verò ſpecie
aquæ, Mercurij, ſudóriſue inſtar, ſemel expul-
ſioni dicatum eſt, quidquidue ſemel alendo cen-
ſum fuit ineptum, vel præſtitis iam ſemel ali-
moniæ muniis, eſt diſflationi deputatum: Id
nonquam deinceps in nobis diſtillatur, ſubli-
matur, calcinatur, aut circulatur. Naturæ enim
22 opera, ſunt nimis ſeria, quia DEVM vltimatè
reſpiciunt. Non enim natura pila ludit, vt ex-
crementa, ſemel à vitæ commercio auulſa, ite-
23 tum in gratiam recipiat. Nunquam in idem
punctum redit, quia pergit, & non feriatur.
Denique ſi liquor aliquis centies rediſtilletur
aqueus, proinde acrior erit, aut ſubtilior, quin
potius ſenſim exantlato ſemine vitæ mediæ, ma-
gis magiſque ad ſimplicitatem elementi migrat.
Non enim aquæ pluuia, quæ modò decidit ſu-
pernè, ſubtilior eſt, quàm quæ initio creatio-
nis pluit. Quod ſi æqueum aliquid noſtro ex-
halaret tepore, & ſomniaris rediribus acrimo-
niam nanciſceretur, ea non eſſet ſubtiliationis
24 Mercurii, ſed adiuncti culpa. Demiror ſanè, quod
tantus Chymicus ignorauerit, quod cruor non
circuletur, nec ſubtiliationum circulos ferat in
nobis, quodque non ſupra Lunæ curſum vni-
cum in nobis perſeueret, quodque ideo mulier
perſoluat effœti cruoris vectigal. Quippe quæ
plurimo cruore abundare debebat, tam ad fœ-
tus augmentum, quàm lactis ſuctum. Vt autem
25 Paracelſus figmentum ſuum melius obumbra-
ret, ſupponit vnum ex tribus primis ſeparatum,
illico ex natura microcoſmica aſſumere actua-
litatem in fortuito alicuius, & vnius entis de
infinitis, quorum myriadum ſemina, in vnum
collecta, continebat; ideoque propter mon-
ſtroſam & peregrinam natiuitatem, hoſtile no-
bis eo ipſo eſſe, & morborum cauſam fieri.
Adeoque ad minimum decuplo plures morbos
in nobis poſſibiles, quàm ſint ſpecies earum in
animalibus, plantis, mineralibus atque ſtellis,
nimirum totidem, quot ſunt ſpecies ſalium, ſul-
furum, atque Mercuriorum, illorumque com-
plicatorum in natura. Edicto inſuper cauens, ne
quis ſe temerè ad medendum ingerat, qui non
ſigillatim, certò, propriè, atque diſtinctim, cun-
cta intimè & extimè nouerit, per cauſas, eſſen-
tias, ſpecies, proprietates, proportiones, alte-
rietates, atque defectus, Vt quiſque credat, ſe
26 Paracelſum, qui hæc docet, ſigillatim hæc quo-
que vniuerſa ſic nouiſſe. Præterea vult nos mi-
crocoſmum ad amuſſim referre, atque ideò
tria corpori, noſtri initia totidem morbis mor-
bos parere, quot ſunt creatorum entium ſpe-
cies, Præcipitat namque medendi ſcientiam &
Tyrones, in millenas confuſiones, obſcurita-
tes, ignorantias, & impoſſibilitates, vnam tan-
tum ob culpam, vt videatur ſcilicet omnium
gnarus, & ſomnia ſua putentur vera. Cogno- 27
uit quidem facile, Scholarum medicinam inni-
ti falſis fundamentis; neque enim ideo difficile
ſibi fore, ratus eſt, funditus Scholas euertere.
Quocirca nomen Monarchæ in medendo ſibi
meditatus eſt; ſed cum ad deſtructionem faci-
lem viam putaret, ad ædificationem ſaltem tan-
ti principatus, ſibi defuere vires in tanto idio-
tiſmo. Tria ergo initia propterea in morbos in-
troduxit. Ita eſt. Inueniuntur quidem illa tria
in multis corporibus; aut (vt diſtinctiùs loquar) 28
ſaltem è multis ſeparantur tria: ſed virum de-
luſit abſurditas quædam inconſiderati auſus,
quia non conſiderauit rei impoſſibilitatem pro
morbis. Eo quod nuſpiam, ſiue in nobis, ſiue
alibi, ſint ſeparata, vel ſeparabilia illa, niſi cum
integri corruptione, & quidem per ignem.
Quorum tamen ſequeſtratam œconomiam
morbos parere nobis cenſuit. Quippe primo- 29
rum eſſentiæ connectuntur in nobis, per vitam
mediam eorundem, cuius attamen ſub domi-
nio coërcentur, manentque ſemper, id quod
ſunt. Imprimis enim ſal ipſum fefellit, vt inſul- 30
ſus fieret, eò quod ſuum conceptum Paracelſo
confirmaret, in lotio, ſudore, & lacrymis. Nil
attendens, iſtum ſalem non eſſe ex tribus pri-
mis noſtri corporis: ſed merum excrementum,
tranſmutatorum ciborum ac potuum. Hinc ita-
que erectus in credulitatem, putando eſt abdu-
ctus in errores. Aduerterat enim, vulnus malè
medicatum fundere aquam ſalſam, proprium
corporis laticem, ſale alieno impraegnatum, vel
ipſum cruorem per ſui totum degenerate, vt in
vlcere, Hydrope, &c. atque hinc copioſam meſ-
ſem vlcerum, & morborum, pro ſale collegit,
quem deceptus exiſtimauit vnum eſſe ex tribus,
& non totum ſimul cruorem, in ſalſam aquam
conuerſum, citra ſulfuris aut Mercurij ſepara-
tionem, per tranſmutationes erroneas. Cen-
ſuit itaque quot ſalis, totidem vices Mercurij,
& pars quoque ſulfuris eſſe, ſibique ſupellecti-
lis ſatis fore confidens, prædicamentum mor-
borum lubens deſignaſſes. Sed impar oneri ma-
nens occubuit. At qui errorem ſuum detexiſſet, 31
niſi audendo magna deceptus. Etenim ſiue am-
bitionis ſpe, præoccuparionumque præcipitio
examinare debuiſſet, vbi ſulfur reſiduum mo-
raretur, ſi ſal in vlceribus, in hydrope, &c. tam
copioſa ſeparatione, à toto cæteriſque duobus
ſodalibus auelleretur. Suæ quoque doctrinæ
(licet erroneæ) oportuiſſet eſſe memorem, qua
ſalem è nobis fluidum, & intus præſentem, me-
rum ſalpetræ Cagaſtri vocat. Adeoque nedum
carnes, & cruorem: ſed & totum corpus, cum
vita eſſe ſaliſpetræ, & Cagaſtrica, perſuadere
conatur. Cruor enim (vt aqua omnes fructus
edit) totus ſimularis, venenoſo aut peregrino
fermento imbutus, nunc in ſalis, tum verò in
varios ſtercorum proles degenerat, ſine vlla
Mercurij poſthumi, aut ſulfuris memoria. De- 32
nique vt Paracelſus ſuam morbis inueniat cau-
ſam. Per exemplum; febrim non rarò definit
terræ motum microcoſmi; quem tremorem
terræ quandoque definit, eſſe caducum no-
ſtrum.

ſtram. Aliàs autem terræ tremorem, tremoris
ſuffitu Mercurio aſtris, attribuit. Alibi iterum
febrim definit morbum ſulſuris ac nitri; iacti-
tans cauſam, ſimul ac remedium, ſuæ iſti eſ-
ſentiali definitioni ineſſe. Enimverò ſub apoſte-
mate vlcerato, non rarò totum corpus in ſe abe-
ſum, fit velut ſceletum, nec quicquam præter
pus excernit. Sic vi laxatiuorum, ſæpè totus
repente habitus liqueſcit in putrilaginem. Quod
per Medentum artem fit, hoc in Diarrhœa per
defectum. At ſaltem idem vtrobique venenum,
aliter tantùm applicatum, & contemperatum.
33 Hydropicus quidem zonam habeat octo pe-
dum, per empiricum autem vno die, & potu
ſoluebatur hydrope, pendebatque aqua fortè
℔ 40. perendie autem venter eius mox rurſus,
ad priſtinum tumuit, & poſt paucas horas obiit.
Reſiduum nimirum, nil niſi pellem & oſſa præ-
ſe ferebat. Quia caro & ſanguis confeſtim in
aquam ſalſam hydropis ſimul migrauerant. Id-
que mirum in hoc homine vidi. Quod hodiè
venter planè detumuiſſet: & cras iterum ad tu-
moris, tenſionis, & duritiei priſtinum termi-
num rediret, & tum moreretur. Si itaque ſalis
iſta myria vnum erat ex tribus initiis, neceſſariò
ſaltem 40. ℔ ſulfuris ſuperfuiſſent ſpectabiles.
Vlceroſa quercus continuam plorat aquam ſal-
ſam, & carie tabeſcit: ſi verò ſal iſte, vnum
ex tribus initiis quercus eſſet: ſanè inſtar tædæ
quercus pingueſceret, nec tabeſceret exſucca,
34 cariosa, & culinis propemodum repudiata. Non
itaque deſtructionis morboſæ teſtantur hæc ini-
tia: ſed totum corpus varie affici, liqueſcere,
atque putrefieri, pro ductu variorum ſeminum,
& fermentorum. Didicerat enim id ex Galeno,
putante, quod quæque conſtaret ex totidem ſim-
35 plicibus, in quot reſolueretur. Miror ergò in-
conſiderationem Paracelſi, quod non ſciret, tria
prima numquam ſeparari, niſi per ignem, de-
ſtructa eorum vita vltima, retento ſymbolo ſe-
minis vitæ mediæ. Non autem eſſe tria ideo ini-
tia dicenda; nam fiunt, adeoque naſcuntur.
Multoque minus initium corporum cenſenda
ſunt, dum integrum ductu alieni ſeminis re-
troit per transmutationem in aliam naturam.
Neque enim vir ille vidit vnquam tria prima,
alicuius concreti, vllo caloris gradu in viuis
apparuiſſe, nec aliàs, niſi per ignem facta, &
extorta. Indignor etiam, quod neſciuerit, ma-
nentibus iiſdem primis, materialiter ſub eo-
dem pondere, eſſe tamen variis transmutatio-
36 nibus ſeminum obnoxia. Relapſus eſt quodam-
modò in errores Galeni, putantis eſſentialiter
elementa in miſtis permanere. Sic nempè tri-
bus deluſus principiis ſuis. Vtriuſque enim idem
defectus vtrobique in principiis philoſophicis:
quæ docent vitam ſolam, operari in corpore
37 viuente, & in corpus. Formas verò ſubordina-
tas partium integralium, etiam trium primo-
rum (ſi hæc inſint, antequam fiant per extra-
ctionem) à forma ſiue vita ſuperiore, coërceri
ſub vnitate Archei: quod tria prima nunquam
appareant, operenturque, multò minus peccent
diſtemperie, aut morboſa ſint, niſi prius ſoluta
obedientia, Archeo debita, id eſt ſeparata fue-
rint per ignem, eorumque vita vltima deſtru-
cta, cum perſeueratione non totalis ſeminis: ſed
tantilli, vitæ mediæ concreti illius, cuius pro-
prietates æmulantur ſingula illorum quodam-
modò, dum ſunt facta ens per ſe ſubſiſtens.

Hoc enim ignorato, putauit Paracelſus, om- 38
nem poteſtatem, atque operationes forma-
les rerum, immediatè dependere, ſic ex eſſen-
tia trium primorum, quod vegetabilium pro-
prietates deſcripſerit, quatenus continerent ta-
lem Mercurium, ſalem, aut ſulfur, eaque cuncta
pro ſuo libitu. Quaſi hæc initia, ſub Archeo
formali clauſa, operarentur, feriante vitali Ar-
cheo. Galenus enim omnia elementis: cui ſuc-
ceſſor proinde Paracelſus, cuncta tribus adop-
tiuis ſuis initiis tribuit. Inſtar Agyrtarum, qui
oleum, vel emplaſtrum vnicum nacti, illud ef-
ferunt ad omnes prorſus morbos, atque alios
inſuper plurimos valere. Non inquam attendit
Paracelſus, plumbum, quamdiu plumbum eſt,
alias vires habere, quam dùm in ſulfur atque
Mercurium mutatum eſt. Etenim aqua, oleum, 39
& cinis, clauſa in lagena, non operantur extra
vas continens. Lagena quidem vt talis, operatur;
non autem quatenus tria continet, quæ ex ſe
poſſent ſeparari. Sic quoque cenſe de tribus,
quantiſper ſub vita communi clauſis. Paracel- 40
ſus itaque, tametſi propinquiùs Galeno natu-
ram indagauerit, quatenus è corporibus multis
tria quædam actualiter eliciuntur, quod fictitiis
elementis ac humoribus non euenit: vterque
tamen in hoc ceſpitauit, quod ſuas putationes
in morbos introduxerit. Cum alioquin in nobis
nil ſentiat ægritudines, præter ipſas vitales po-
teſtates. Vita autem per ſuum Blas ſeminale, ma-
terias mouet, & alterat[1], nihilque materialiter
nos intus cædit, quod non ſit hoſtile, alienum,
& excrementum reſpectu vitæ, adeoque nequit
eſſe ex ſuis primis adoptiuis. Nec enim tria illa 41
ſubſunt originaliter ac immediatè vitæ totius:
ſed vitæ mediæ ſeminis illius, cuius fuiſſe di-
cuntur tria initia corporalia. Nempe, tria pri-
ma carnis, ſanguinis, cerebri, &c. non ſubſunt
immediatè, imperio totalis Archei, ſed muniali
concretorum balſamo ſeminali. Idque non ante
illorum manifeſtatam natiuitatem. Morbi ita-
que non debent originem, aut natiuitatis ſuæ
cauſam, natiuitati trium primorum, aut ali-
cuius ex iis. Quippe nequeunt eſſe, agere, aut
lædere; niſi ſeparata prius ab inuicem, deſtru-
ctaque integritate totius (per mortem) in quo
continentur potentialiter. Si autem eſſent ſe-
parata, vt queant lædere, ac nocere: certè id
factum eſſet ab aliquo morbo & agente inter-
no præter naturam, & priore. Itaque ſeparatio
illorum trium ab inuicem, nunquam poſſet eſſe
niſi productum, adeoque & morbo poſterius:
nec prius appareret, niſi ſuppoſito morbo. Er-
gò non eſſet morborum cauſa occaſionalis pro-
xima. Etenim tametſi tria prima non ſint cauſæ
morborum, hoc tamen non arguit, quò minus 42
ſal, ſulfur, ac Mercurius rerum, ſint morborum
pharmaca. Non eſt enim requiſitum, vt reme-
dium, & cauſa externa morbi, ſymbolum ha-
beant. Vtut ſit tamen Paracelſus iuſſerit, quo
oppugnaret Galeni axioma: Contraria contra-
riis curantur. Toxica namque non ſymbolo ve-
neni: ſed vincetoxico ſuperantur. Dona enim 43
Dei ſunt illæ poteſtates medicæ, quæ nec in ſe
mutuò neque in morbos, contrarietatem, aut
hoſtilitatis characterem gerunt. Sed vnum-
quodque agit ex dono, quod agere iuſſum eſt.
Quinimo corpora, mole, clauſura, ſordibus, &
impedimentis liberata, nobiliſſima dona expli-
cant, & præſtantiſſimas dynames. Prout alibi 44
copia

copioſiia. Portò ſat iam, ſupetqoe demonſta-
tum, naturam non pati quatuor elementa. Nec
illorum admittere congreſſum, ad corporum
concretorum conſtitutionem, & conſequenter
nullam eſſe elementorum contrarietatem, &
velitationem, ad morbum vel remedium. Se-
quitur indè etiam, nullam proprio nomine dici
quintam eſſentiam, ſi quintum dicat neceſſa-
riam relationem ad alia quatuor. Eſt ergò in-
uentum quintæ eſſentiæ chymicum quidem:
ſed philoſophorum, qui ante me ignorarunt
elementorum numerum, eſſentias, & miſtionis
nullitatem. Quæ ſi Paracelſus ſciuiſſet, haud du-
biè eſſentiam, quam quintam vocat, quartam
nuncupaſſet, reſpectu trium primorum. Putauit
nimirum corpora vnumquodlibet conſtitui, pro-
vt & reſolui, tam arte, quàm naturâ, in hæc tria
& nil prætérea ſupereſſe. In tanta enim nouitate
inconſtans neſciuit, cuinam lateri ſe præcipi-
tem daret. Subindè namque elementa negat
corpora; ſed vocat inanea vacuaſque matrices,
loca & ſedes corporum: corpora autem omnia
eſſe nil niſi tria prima, non autem elementa.
Alibi verò antecedentium gregem ſecutus, do-
cet elementa in ſingulis corporibus ſupereſſe,
reperiri, atque inde ſalua educi. Ita vt illorum
eſſentiæ & corpora in miſto permaneant, tan-
45 tùm per miſtionem conglomeratæ. Certè tam in
tribus primis quàm eſſentia quinta, non minus
ieionè Paracelſo hodiè eſt ſubſcriptum, quàm
fuit hactenus elementorum, miſtionum, & com-
plexionum fabula. Nupero enim ſæculo cœ-
ptum eſt ſine indagatione, nouitatibus plauſibi-
libus inuento Paracelſico, fidem atque nomina
dari. Quanquam hactenus neminem viderim,
legerim, vel audiuerim, qui potuerit, multoque
minus auſus fuerit, tria prima è corporibus adæ-
quatè ſeparare. Quapropter hanc propoſitionem
ſtatuo.

46 Tria prima inuentum ſunt nuperum, contra
naturæ & rei veritatem.

Theſis prima.

Licet è quibuſdam tria prima, pro parte per
ignem eliciantur: non tamen id fit per ſepara-
47 tionem eorundem præexiſtentium: ſed quatenus
per tranſmutationem ab igne factas, ibidem ge-
nerentur, tanquam noua entia, fiatque, quod
non erat antè.

Secunda.

Surculus arboris adhuc herbeſcens vnius li-
bræ, vix dabit olei drachmam: qui ſub Octo-
brim ligneſcens dabit circiter drachmas ſeptem
48 olei. Ac tandem in Februario pòſt, dabit ferè bi-
nas vncias olei: & quintuplo plus carbonis ac
cineris, quàm antè in Auguſto.

Tertia.

Quæ ab initio conſtitutiua non inerant, non
poſſunt eſſe prima: ſed ipſamet fiunt, & com-
mutantur in inuicem, vt poſteriora, ſeminum
directionibus factitia, atque oriunda.

Quarta.

Aqua elementalis fit oleum in vegetabilibus,
animalibus, & ſulfuribus: item omne oleum
49 cum adiuncto, facilè reducitur in aquam. Prin-
cipia autem cæterorum prima, non poſſunt
commutari in inuicem, aut eſſe deſinere, id quod
erant antè.

Quinta.

Quædam corpora non continent tria, ſed vni-
co vel duobus tantùm ſunt contenta.

Sexta.

Sunt corpora quædam, vndè viſitatis hacte-
nus artificiis nunquam fuerunt ſeparata tria, quæ
adequato pondere, corpori, vndè ducuntur,
æquilibrent ſemper.

Septima.

Quædam corpora ſunt omninò immutabi- 50
lia, & inſeparabilia, nec continentia dualitatis.
Iuuat hæc, in gratiam Tyronum, alienis com-
mentis facilè ſubſcribentium, paulò accuratiùs
explanare. Imprimis enim ligna continent
aquam, & oleum: non carbonem. Qui non in-
erat, ſed producitur per artem. Nec inerat niſi
materialiter, potentialiter, remotè. Nec vn-
quam niſi per ignem indè fieret. Carbo deni-
que, niſi aperto flagret igni, nunquam tantillum
mutatur, tantum abeſt, quod in cinerem aut
ſalem vertatur. In carbone, flagrat quidem pin-
gue aliquid, quod immediatè & materialiter re-
ducitur in Gas, nunquam ſpectatum. Hoc Gas
tandem migrat in aquam. Sed quamdiu Gas eſt,
& ex concreto, ſiue carbone eſt ſeparatum, non
eſt ſulfur (nam per cremationem abſumptum, &
tranſmutatum) non ſal aut Mercurius (nam iſta
non in Gas incoagolabile, ſed in Mercurium &
ſalem redirent, ſi prima & conſtantia eſſent re-
rum primordia) ergò aliud quiddam, extra tria
illa. Cæterùm, nec totus cinis è carbone reſi-
duus, ſal eſt. Quoniam dempto ſale lixiuiali, id
quod remanet, nullo poteſt igne calcinari, vt
neque verti in ſalem, ſulfur, aut Mercurium. Sin
autem per additamenta in ſalem vertatur: ſig-
num eſt, quod fiat, non autem ſit ſal, adeoque
principium naſceretur. Ergo ſal in cinere, non
per extractionem, aut ſeparationem, abſumptis
per ignem duobus aliis, conſurgit: ſed per tranſ-
mutationem in nouum ens, quod antea non
erat. Non enim rei ineſt, quicquid ex ea fabri-
catur. Sic enim pani ineſſent ſanguines, & oſ-
ſa, diuerſorum generum, & ſpecierum. Nec
enim marmor continet vitrum, licet ex mar-
more, cum adiuncto, vitrum fiat. Aliud eſt nam-
que diſputare de tribus iſtis, tanquam totali re-
rum materia, actualiterque rem conſtituenti-
bus; atque longè aliud, quod in ſemine inſit
arbor, vel in pane, piſcis, os, vel cartilago. Non
enim corium, aut lignum, lapis ſunt, etſi qui-
buſdam fontibus petrificentur. In tranſmutatis
namque finis, ſpecie ſaltem à ſeipſo, in initio
motus, differt. Demonſtraui quoque alias, Al-
cali fixum in vegetabilibus non præexſtitiſſe: fi-
xari verò cremando. Quapropter doctrina Pri-
morum non ſatisfacit, quod nedum naturam
ſubret violentas regulas cogat: ſed quod ſi pri-
ma ſint, & initiandi meritum obtineant, debent
eſſe ſtabilia (quod nec Ariſtotelem latuit) neque
vnum in aliud mutari poteſt. Etenim ſi lignum
ſale, oleo, aqua & cinere conſtet, ex cinere,
per ſalem ipſum cineris, ſal paretur, oleum
etiam omne diſtillatum, in ſalem ſit mutabi-
le, vt & in aquam per adiuncta, ſitque iſtorum
trium tanta inconſtantia; ergo potuerunt quo-
que fieri per ignem in ſeparatione, & concreti
deſtructione. Neceſſe eſt in corporibus vnum 51
primum, atque vltimum, materiale, reale ini-
tium ſtabilire, quod eſt aqua: non autem tria
quippe quæ ſoboles ſunt ſeminum, corporum,
ex aqua concretorum. Alterum deinde princi-
pium motiuum, & effectiuum, quod eſt ſemen
eſſentiales, ſiue ſeminis ipſa eſſentia Arabealis,

differens à forma rei. Quod hæc non habeat initiandi rationem, quippe quæ ipsamet generando generatur, tanquam generationis scopus, qui sensim per dispositiones perpetuas perducitur ad perfectionem entis, simul cum generationis fine. Hæc sunt duo corporum omnium principia, vt & causæ. Nam si res quæque per causas est, & principiatur, vanum est, alias causas, atque alia rerum principia, more Aristotelis, credere. Principia ergò sunt, quæ nulla vnquam vicissitudinum ratione, in se inuicem labuntur. Prius namque est stabile, perpetuum, corporum reale initium, ac fulcrum, seminariumque. Estque vltimum, in quod defunctæ rerum tragœdiæ redeunt. Non autem ficta, ignauia, & impossibilis hyle quæpiam. Alterum verò, est initiandi motus principium, cum omni proprietate rerum, sub scena sua agendarum. Enimverò cum species in genera nusquam solitaria existant, sintque sola indiuidua, quæ sunt, & actu reali subsistunt: Oportuit principia esse re alia, & indiuidualiter existentia. Ita quidem, vt materiæ vniuersalitas ab efficientis actiuitate indiuidualiter determinetur.

52 Quamobrem dato falso, quod nimirum cuncta corpora in tria illa reducerentur, propriæ dissolutionis motu: non tamen inde adhuc consequens, hæc tria esse corporum initia. Quia immediata corporum resolutio non arguit principia, sed materiæ vltimatæ heterogeneitatem. Estque vltimæ materiæ postrema resolutio, restis dumtaxat seminum corporis concreti: non autem principiorum. Nec denique ratio vlla est, cur tria dicantur prima, si tria in duo, ac denique in vnicum cedere, aut reduci possint. Imo, etsi in initio tria spectarentur corpora, in se mutuò transmutabiliter transeuntia, proinde tria censenda essent, potius quàm duo: si mox abinde de tribus, duo tantùm fieri queant. Triā ergò vbi inueniuntur, non sunt materialia corporum initia: sed thori seminum. Quibus exantlatis, cuncta sponte redeunt in primæuum aquæ elementum.

53 Cæterùm quod non in quibusuis corporibus contineantur illa tria, adeoque non sint principia necessaria, patet, quod Mercurius è metallo eductus, sit ita vniuocus, homogeneus, simplex, & indiuisibilis, quod sit impossibile per artem & naturam, vt inde sal aut sulfur trahatur. Diuisibilis autem est Mercurius nunquam vlla ratione. Ex sola videlicet aqua elementali, & virtute simplicissimi seminis mercurialis, coaluit in corpus indiuisibile, impenetrabile, & inseparabile, quod inter generata par

54 non habet. Alioquin aquæ simile, quæ in se nullo conspurcata semine, consimilem habet vndequaque simplicitatem, & separationis impossibilitatem. Quod autem quodoque elemento aquæ sua tria tribuerim, id analogicè locutum est: quateous præter spiritus abstractos, nihil in corporibus ita similare est, vt non iuxta varias dispositiones diuersimodè affici intelligatur, illasque dispositiones respicere aliquam heterogeneitatem entis, est necessarium. Sufficit enim, ibidem quoque monuisse, partes heterogeneas aquæ esse in simplicissimo elementi corpore, acte, natura, omnibusque seculis indiuisibiles, atque realiter impossibiles, constantes simplicitate extrema. Itaque, licet ibidem tria prima aquæ vocauerim, non sunt tamen tria compositionis, quasi anteriora, aquæ initia: sed tria heterogeneitas. Quam heterogeneitatem, licet aqua lege, qua corpus est, contineat, ad minimum in diuersa mentaliter partibilem: cum tamen actualiter à se inuicem distrahi sit impossibile, tantùmo coniecturæ locus est, vt quamuis ista non sint, verum sulfur, sal, & Mercurius, saltem iis quodammodò respondeant. Ergo in aqua non minus quàm in Mercurio, adest instantia, quia tria prima exin haberi separata negantur. Susurros audire videor, quod plurimos artificum offenderim, qui Mercurij oleum, 55 salem vitriolum, & aquam plenis stentantur buccis; quodque illos mendacij arguam, vel imposturæ, duo præfata pollicentur. Respondeo, imposturam actiuam parere suum impostorem, vità & felicitate indignum: imposturam autem passiuam commiseratione dignam. Sed qui fallaciam, qua circumueniuntur nondum deprehendunt, argumentantur primò. Aurum (inquiunt) corpus inter sublunaria longè constantissimum, dissoluitur in heterogenea: 56 ergo potiori ratione, etiam Mercurius. Stringunt nimirum à Minori ad Maius. Iterum vrgent. Natura nouit ex primis elementis componere Mercurium: ergò nouit etiam destruere. Via autem compositionis, non est immediatè ex aquæ elemento facere Mercurium: sed per dispositiones intermedias materiæ; quæ dissimilares sunt: ita quoque via corruptionis in Mercurio procedet per easdem dispositiones retrogrado passu, & materiæ heterogeneitate. Quare tertio dicit Paracelsus. Materia rerum, 57 quæ non possunt per artem destrui, saltem destruitur per naturam. Quia cuncta sublunaria, quæ non sunt morti, sunt saltem termino subiecta. Ad primum respondeo: Quod aurum qui- 58 dem sit corporum constantissimum in igne; sed suæ constantiam separationis mutuat à Mercurio, adeoque si sulfur eius includat dualitatem heterogeneam, id Mercurium minimè attingit. Mercurius enim purus, distinctus à sulfure combustibili (quod Mercurio vulgari plus minusve inest) respuit planè omnem dualitatem. Id est dicere. Natura Mercurij includit perfectam homogeneitatem. Ad alterum autem dico, quod natura processerit quidem à puritate elementi aquæ, ad compositionem Mercurij: nequeat tamen, semel adiosso semine Mercurij, incluso in penetralibus aquæ cedire ad destructionem illius compositi. Eò quod istud semen, non sit mortale, nec caducum, nec sublunaribus legibus obnoxium. Vt inquit Paracelsus in uexatione Chymistarum. Ratio autem immor- 59 talitatis in Mercurio est. Quod semen & fructus eius, in constitutione Mercurij, sint iam vnum, & idem Mercurius, in Mercurio. Nec nouit natura innenire modum destructionis, in re tam homogenea, vbi semen fructus euasit, vnione perfectissima, & anatica. Quandoquidem natura non potest penetrare ad diuidendum, vbi nullus est nodus, aut heterogeneitas. Admitto quidem, quod Mercurius per compositionem transmutationis, & ioarticationem sulfurum metallicorum, fiat metallum; & hoc sit destructibile, ratione dualitatis, sui sulfuris: attamen Mercurius illius metalli manet indestructibilis. Hinc Paracelsus in vexatione præfata; Etsi metallum destruxeris decies millies: attamen à destructionibus semper resurget longè perfectius. Et in

Archi

Archidoxis, lib. de sepatat. elementorum cap. de metallis. Vnumquodque elementorum in speciei olei destructiones metallicæ, potest reduci iterum in metallum album pristinum, & malleabile, excepto elemento ignis, quod tincturam siue sulfur continet. Igitur quanquam pars mercurialis in metallis, adeoque & in ipso Mercurij corpore, propter adiuncta, suscipiat laruas vitrioli, olei, salis, vel aquæ: non sunt nisi oculorum imposturæ. Quippe semper Mercurius inde redit, quia secundùm naturam, & omnes proprietates, semper inest. Ideo ergo cum

60 principiis abstrusioris philosophiæ: *Si Mercurius esset indiuisibilis in partes heterogeneas, ars Chymica non esset vera: ac ipse Mercurius ineptus operi esset. Etenim nisi Mercurium vidissem, ita subsistentem, negarem artem esse veram. Natura enim nequit destruere semen, quod mori non potest, nec à materia sua separari.* Nec mutti potest per machinamenta sublunaria huius seculi. *Item facilius est aurum construere, quàm destruere: sic & facilius natura, Mercurium construere, quàm destruere.* Quotquot ergo promittunt auri vel Mercurij separationes, nec tamen aurum preciosa quantitate construere sciunt, cum nesciant, quod est longè facilius, credant etiam se nesci-

61 re, quod longè est adhuc difficilius. Ideò Bacon, inquiens primam artis materiam, perque omnia mundi corpora discurrens. Negat aurum, & argentum, esse materiam artis; eò quod sit planè impossibilis eorundem reductio in sulfur & argentum viuum, vnde fiat filius ignis, tantus in amore philosophorum. Ad tertium tandem

62 dico. Quod quæ non morti, separationi, mutationiue sunt subiecta, saltem sunt termino obnoxia. Id verùm concedo, si de dissolutione mundi & igne Gehennæ in consummatione sæculi intelligamus, de quo nil ego. Alioqui præfata adstructio Idiotismum continet. Nam terminus nil naturaliter operatur: sed peracta est operatio ab agente, in ipso termino ad quem. Deficit autem eiusmodi agens, circa indissolubilia. Denique nec tempus, vel duratio aliquid operatur per se: sed tantùm operantur mediæ dispositiones mobilium in tempore contingentes. Ideo quicquid mutabilium dispositionibus non auscultat, multò minus tempori, aut termino durationis: qui terminus inclusus est rebus mutabilibus tantùm, non autem immutabilibus. Si iam Mercurius metallicus caret omni prorsus sulfure, nobilissimum inquam constantissimæ vnionis corporum, licitum est considerare hanc trium primorum legem, instar catenæ

63 disruptæ, defecisse. Cætera proinde corpora, non esse tria prima: sed vnicum prorsus materiale initium, diuersis seminum destinationibus, finibus, scopis, & necessitatibus inseruiens, ludensque varias suppositationalitates. Sunt ergò illa tria, vbi reperiuntur, non prima, sed facta per dissolutionem ignis, illorumque materia, non iuxta salis, sulfuris, & Mercurij principiationem, sed secundùm fines seminum desponsata. Nec quidem initia: sed media ad vitam

64 vltimam subordinata. Denique scio ex arena, silicibus, & saxis non calcariis, nunquam sulfur aut Mercurium trahi posse. Fuerunt nempe illorum semina, contenta aquæ petrifica coagulatione, absque destinatione pinguedinum, aut

65 Mercuriorum. Lapideaautem qui calcinari possunt, salis naturam & calcis acrimoniam acquirunt. Sed idipsum est transmutatio in nouam generationem, ab igne promotam: non autem contenti extractio, eductio, aut separatio. Quod Schola chymica ante me ignorauit. Quod probo. Quia noui, saxum, & lapides omnes, in merum, talem, suo saxo, aut lapidi æquiponderantem, reducere, absque omni prorsus sulfure, aut Mercurio, adeoque quicquid vrendo saxo deperit, vnius salis potius, quàm trium esto. At quia vnitas ista concreti respicit viam ad primam reductionem in aquæ elementum, nec sit cuilibet operario obuia: eapropter consueuimus inter chymicos generatim loquendo, de rebus loqui, sub nomine trium, salis nempe, sulfuris, & Mercurij. Non quidem quod putem illa esse rerum principia: sed quia è plerisque separantur per ignem, vtimur illorum etymo, ad distinguendum heterogeneitates corporum concretorum. Idem saxo, quod carboni euenit nisi ambo nempe aperto igni crementur: in calcem aut cinerem mutantur nunquam. Et licet carbo per flabellum edat flammam, & hactenus quicquid è carbone perit, sit sulfuris: attamen cum in saxo nil accendatur, aut illuminetur, salis potius quàm sulfuris esto. Igitur dum lapis, gemma, saxum, vel arena, in salem artificiosè sunt reducta, non potest sal ille, propter omnimodam sui homogeneitatem, ab igne relictam, sulfur edere, vel continere, aut in diuersa trahi. Si deni- 66
que vitrum per ignem è cinere & arena fiat non est extractio vitri è cinere: sed fabrica artificij, nouaque generatio. Etenim corpora quælibet cum immediatè ex aquæ elemento materiam desumant, seminum virtute desponsatam, sulfur quidem esto actus seminis: sal verò, ex aquæ propensione spontanea, in concreto nascitur, immutatus tamen à dispositione seminalis sulfuris. Itaque duo illa entia prosiliunt immediatè è duobus principiis corporum: Rerum Mercurius autem, non est nisi mera aqua, non sat adhuc à dispositione seminis, & propensione materialis initij, maturata. Idque è professo, aut studio naturæ sic est destinatum, vt ratione principij aquei, adhuc nondum plenè immutati, accretio ex suo elemento, & collocutio cum sua matre, per symbolum concedantur opportunius. Non admitto itaque tria prima esse corporum constitutiua, vt neque vniuersalia. Quod sæpè austeritati meæ est vernaculum, qui 67
non solto è particulari quopiam axiomata vniuersalia condere. Id autem faciat, qui volet, malo distinctus esse, vt distinctius intelligam. Reperi enim plerumque, tria illa prodire è corporibus, quibus trahi putantur, nisi adiuncto tertio, transmutatiuo, vel per compositionem: quod potius superuenienti semini atque inde natæ transmutationi, tribuendum est: non autem inexsistentibus primis, vt necessariis, immediatis, atque vniuersalibus naturæ principiis, è quibus, & in quæ, corpora rursum resoluantur. Non enim certam fidem facere queunt, se esse in corpore, ante sui separationem, prout per ignem exprimuntur: multoque minus præexstitisse ante corpus, cuius partes videntur fuisse. Patet quoque res plerasque mutari, distillando, 68
nec esse in concreta sui heterogeneitate, quales ac quantas, prout dum per ignem fiunt. Quod vnico exemplo Tartari liquet. Siquidem distillando vncias 16. tartari optimi, elicitur vix vnica vncia aquæ; salis verò, ad summum, vnciæ

duæ cum semisse. Residuum totum est, oleum: id est, ex 16. sunt ferè tredecim partes oleosæ. Tartarus tamen crudus non est, nec agit vt ens oleosum, nec ardet vt cortex betulæ: sed salis acidi naturam habet. Quapropter per distillationem, salis acidi natura mutatur in oleum. Deinde iterum, si sal Tartari sponte sua fiat lixiuium, eique iungatur oleum, conficietur quidem inde smegma, quo distillato, habebitur pro maxima parte aqua, oleumque pristinum desinet esse, & mutabitur in aliud. Quid enim clarius hac mechanica, vt elucescat, ignem esse confectorem primorum: adeoque nec esse in se prima, neque præexsistere talia in concreto, qualia separantur indè per ignem? Siquidem non est nuda separatio dissimilium: sed transmutatio concreti per ignem, iuxta actiuitatem,
69 quam heterogenea inter se peragunt. At sanè si singulis corporibus inessent tria illa, ita vt nullum corpus illorum expers esse posset: imò si singula, pristinam seruarent indolem, sal, inquam, nunquam Mercurius fieret, neque hic vicissim sulfur, &c. Tum quidem apparenter Paracelsus putasset, corporum vnumquodlibet originaliter componi è sale, sulfure, & Mercurio: Sed cum sit rerum indubia vicissitudo, per res rerumque partes minimas, prout & per triplicis vitæ transitum, non possunt vicissitudines illæ denotare identitatem trium, nec constantiam, quorum ipsemet decursus est omnimo inconstans, & instabilis perseueratoria eius. Etenim à Paracelso deinceps propemodum quisque suæ subscripsit inuentioni, nemo ausus est penetrare conditionem trium illorum; stupuerunt visis heterogeneis, quæ per ignem sæpius extrahantur, vndè velut loto pasti, abduci se siuerunt, quorsum illos Paracelsus vocabat. Sed discat Paracelsus, dum ex cibo cruor fit, contingere quidem separationem puri ab impuro; sed nullam trium. Quoties enim ens per vitam vltimam
70 transit in vitam nouam, mutatur quidem massa in succum, cum diuisione heterogeneorum, extinctione formæ, ac proprietatum vitæ mediæ: non tamen in vel ad tria prima: sed proceditur ad destructionem radicalem, cum vltimata vitæ prioris annihilatione. Sub quam tandem semen nouum hauriunt, ad nouam generationem. Ista nempè est via recursus, siue regressio noctis Hippocratis, ad Diem Orphei. Saltem perpetuò est verum, quod ista tria nunquam separentur absque igne, adeoque ante excultam
71 Pyrotechniam Veteribus illa fuere incognita; cumque desit ignis ille, gradusque eius, separator in nobis, & quicquid per caloris nostri gradum è nobis distillatur, tendat ad caput mortuum, nisi per Blas & fermentum præcautum fit (prout supra de Blas humano docui) non potest sanè morborum origo, vllatenus alicui, aut pluribus ex tribus eiusmodi, imputari. Nego deni-
72 que, salem, sulfur, & Mercurium corporum principia vniuersalia. Quia nec ante corporum compositionem exstiterunt, nec confluxerunt ad mistionem faciendam, neque tandem per naturalem corporum resolutionum in vitæ vltimæ terminum, apparuerunt vnquam in natura: sed duntaxat per artem ignis, & tantum è quibusdam educuntur; quatenus semina rerum materiali principio aquæ vestiuntur, & proprij efficientis energia roborantur, partim salis, & partim olei proprietates assumunt, Mercurius autem corporum, non est nisi pars aquæ, nondum sufficienti maturitate efficientis seminis, grauida. Nusquam ergò per se exsistunt, nusquam principiandi vires obtinent: Eò quod suas naturas, conditiones, proprietates, non habent ex aeternitate, qua præexsisterent, sed partim ex dispositione seminum, defluentium in proprietates concreti: partimque ex ignis digestione, & vstione inter separandum nacta.
Siquidem manifestum est, quod mutua trans- 73
mutatione, reciprocè ex se inuicem fiant. Vltima ergo sunt, non autem prima, vtut sumantur. Cuncta enim vegetabilia, quamdiu non lignosa, spiritum vini continent, quatenus ex illis, per fermentum apertis, spiritus vini educitur. At ex eadem materia iam lignum facta, non educitur amplius aqua vitæ. Fit inquam in vegetabilibus, per artem spiritus vini, qui antea iis non inerat, ex dispositione materiæ succi putrescibilis, & fermenti vinosi symbolo. Non enim proinde spiritus vini erit vegetabilium principium, quatenus cuncta in se diuersa, in hoc consentiant spiritu, & ex singulis educi posset: sed spiritus vini habet effectus, & producti rationem: Sunt igitur similiter tria illa principiata; non autem principia. An enim sanguis sale carebit in distillando, quia secreuit lotium, quod
Paracelsus salem cruoris vocat? Et, si sal vnum 74
de principiis, certè cruor erit æternus in supposito, si careat initio, vel aliquid, sine principio salis, poterit subsistere ex Mercurio & sulfure. Quod Paracelso non visum est alienum, luctanti cum propria trium primorum doctrina. Vbi cruorem & carnem leprosorum omni sale priuata docet. Caditque hinc iterum vlcerum sua historia, si leprosorum sint spontanea, & non spernenda vlcera, sine sale. Malè enim
salem potus, à sale cruoris distinxit. Nec co- 75
gnouit differentiam salis in latice externo, à sale qui è cruore per distillationem emungitur tortura ignis. Totus nescius, vnde sal in vrina esset, non esitato sale. Quia digestionum ignorata classe, naturalis scientia, in Paracelso tenebris fuit obfuscata, & per Medentum inscitiam, abbreuiantur dies mortalium, fiuntque gibbosa cœmiteria.

De quinta essentia quoque sobriè est inquisitum hactenus, quasi gloriosum per ignauiam subscripsisse aliorum commentis, & hæsisse in
fabulosis principiis. Essentia itaque, diuersis 76
dicitur nominibus. Principalissimè enim intelligitur de Deo optimo maximo, qui omnium est vera, immediata, ipsissimaque essentia, à qua esse rerum defluit, & dependet, inseparabile in natura. Essentia autem pro esse rerum actuali, in abstracto, est vita in viuentibus, siue animo. Alioquin est forma, propter quam vnumquodque est id, quod est. Vita autem siue for-
ma, à Chymicis non est in essentiam assumpta, 77
quod defuncta re, in nihilum redeat: proinde considerarunt præclarissimam quandam substantiam, cui tota crasis, ac rei entelechia inhæret quale est in aromatibus oleum leuiusculum, quo abstracto, remanet corpus aromatis, velut ingratum. Cinnamomum puta, abducto oleo, sapit corticem quercus sua adstrictione. In rebus tinctis verò, essentia est coloratus liquor à rebus extractus. Quæ substantiæ, vt sunt magis actiuæ: ita se habent per modum vitæ, aut formæ,
ad massam residuam. Adcò vt nomen essentiæ 78
sit

sit planè metaphoricum. Quapropter plurima non habent essentiam, prout de Mercurio, crystallo, saxis, rebusque homogeneis demonstraui. Tum deníque non rarò, maior potestas & energia est in re integra, quàm in separata essentia. Vt patet in magnete, carabe, &c. Plurima namque simplicia, specificam proprietatem per præparationem, magisque per separationem, & ignem amittunt. In vngula Alcis, ac bezoardicis, quiddam est, quod crudis simplicibus proprium esse mauult. Herbarum autem formæ, siue essentiæ, artifici subesse nolunt. Perindè enim multa valent, siue vis (animam vocant) vegetatiua oppetiuerit, siue adhuc inexstiterit. Postquam autem planè exaruerunt, quædam essentiam proferunt: multæ verò (imprimis hydropiper) eandem amittunt. Vtut ergò sumatur essentia, nomen improprium, & quinta, epitherum insipiens est. Siquidem quam spondent essentiam, vel non inest æquè omnibus, neque paret Artifici, vel non trahitur vndecunque. Sub aliis verò, in cruditate rerum, eidet operosos labores. Nec omne generatim aroma sedet in vita media, sed in vltima. Nam flores Iasmini, Lilij conuallium, &c. putrendo amittunt gratum odorem, & vires medicas; acescunt, nec priorem fragrantiam reassumunt vnquam. Alibi verò sedet aroma, sub vita media, quæ nempe sub putredine seruant odorem, quem

80 distillando edunt, vt rosæ. Res hæc fefellit Paracelsum, atque putare fecit, rerum essentias sic putrere, Atque sic nescius, vt in fimo, stercoratisque agris, in perpetuum sospites mansuras dictauerit. Nesciens, quod exsolutis, ac defunctis seminum muniis, cuncta ad quietem se dedant, primumque tandem aquæ hospitium repetant, vel saltem superuenienti semini robustiori parentia, in nouas se colonias, nouasque scenas, se iterum duci tolerant. Imo sunt plura simplicia, quæ fragrantiam, quam ante sua in specie non habebant, inueniant in sinu putredinum.

81 Qualia sunt moschus, zibetta, Ambarum, stercora quædam brutorum, atque ligna putrentia. Fracedo quippe varia illis suboritur, vndè semina fragrantiam sibi hauriunt, transplantantque in nouam generationem. Aroma ergo, si balsamo vitæ mediæ alligatum, per partium separationem, in putredine non superatur, commodiusque è corruptis sequestratur. Essentia ergó chymica, propriè non quinta, cum non sint quatuor aliæ in concretum, neque est extractum è tribus; sed est para seminalis de sulfure concreti. De sulfure inquàm, quia sulfur est proles effi-

82 cientis, adeoque magis formalis. Cinnamomum enim, dum sine aromate est, cinnamomum quidem adhuc, prout fœtus, aut fatuus, sunt homines. Ego itaque optimam rei partem, eius crasin nuncupo, siue aroma oleat, siue non. in herbis non fragrantibus verò, liquorem seminalem, illarum crasim dico. Scio nimirum ex qualibet planta, vel semine, itemque ex trunco quarundam, extrahi liquorem, qui contineat seminis potestatem: qui liquor, licet non sit sationibus aptus, eò quod inclusum illi semen,

83 moram in terra trahere non valens, exhalet: attamen suæ consimilis plantam, mirifica fœcunditate beat, ad radicem affusus. Crasim namque ad propagationem continet seminalis liquor, ideoque & verè essentialis est: non tamen vulgo notus, imò ne quidem expertissimis quibusque, Proinde progressus educendi quintas essentias, ceu vanos commiserot. Non mirum sanè, si omnes vires generati luceant in crasi. Saltem aromatum olea, quatenus olea, digestioni nostræ reluctantia, ac inuicta, parum iuuaminis adferunt, cum scilicet non nisi odoris gratia, intro assumpta, reficiant nos paruo spatio. At quando oleum cinnamomi, 84
&c. suo sali alkali miscetur, absque omni aqua trium mensium artificiosa occultaque circulatione, totum in salem volatilem commutatum est, verè essentiam sui simplicis in nobis exprimit, & vsque in prima nostri constitutiua sese ingerit. Aliàs autem, vbi vis medica in odoribus occultatur (odores quidem fortes ac pertinaces superant vires nostras, & vix ab Archeo superantur, atque digeruntur, adeoque importunè in nos agunt; multum namque Archeus laborat, vt illos destruat, & in substantiam, cui insunt, suos odores imprimat) & præcipuè si fermentantes fuerint, vtut solamen promiserint, quia tamen non persistunt, vt in prima constitutiua penetrent, constans non præbent in medendo solamen. Maxime quod facilè in seipsis concidant, atque degenerent spontè: ergò magis, si à nostris facultatibus subigantur. Sic nempe muscus & aromata moriuntur, si crasis abscesserit, licet corpus in se sospes manserit: adeoque crasis rei nequicquam tangit rerum somnia inaria.

DE FLATIBVS.

1 *Blas siue Flatus quadruplex.*
2 *Gas vita, & ventus mundi, toto discrepant elemento.*
3 *Opinio Galenica de flatibus.*
4 *Gas quintuplex ignorarunt.*
5 *Pyrotechnia quid doceat.*
6 *Decepta Schola.*
7 *Sibi contradicunt.*
8 *Error Paracelsi de limbo Microcosmi.*
9 *Ridicula eius doctrina, de quadruplici colica. & microcosmica identitate.*
10 *In nobis non esse Gas ventosum, nisi inspiretur.*
11 *Cur Paracelsus neglexerit in vtero cardines vniuersi.*
12 *Redarguitur Paracelsus.*
13 *Error eius de contractura è colica.*
14 *Causa præfata contractura, & Paralysis.*
15 *Vita musculorum concluditur ex Blas illorum.*
16 *Cur non est vltimum moriens.*
17 *Insana remedia in Flatibus.*
18 *Quale esset ventos pellens, aut discutiens.*
19 *Ignorantur adhuc proprietates Torminum.*
20 *Vterus propriis caret flatibus.*
21 *Flatus non extra metas excitantur.*
22 *Pleuritis flatulenta figmento ortum debet.*
23 *Conceptos ventos accusasse pudendum.*
24 *Morborum quorumcunque initium, à plerisque accusatur ventus.*
25 *Qualiter ad hac occurrat frigus.*
26 *Quid in hac parte nescendum.*
27 *Quid deinceps agendum.*
28 *A quibus sint inuenta remedia vsualia in flatibus proficua.*
29 *Ileon non est intestini auersa contorsio.*

30 *Iste affectus, in causis & modo, fuit huc vsque ignotus.*
31 *Historia fraudem Scholarum detexit.*
32 *De flatibus doctrina noua.*
33 *Sextuplex in nobis flatus.*
34 *Nullus potest flatus in uobis esse halitus.*
35 *Quid Gas syluestre.*
36 *Distinguuntur flatus.*
37 *Quidam flatus intestino necessarius; de quo nemo hactenus.*
38 *Probatur per monstrum.*
39 *Sequela aliquot inde profluu.*
40 *Consideratio circa mediocritatem & affluentiam huius flatus.*
41 *E cibis vitiatis, aut excrementis vitioso fermento imbutis, dolores Torminum.*
42 *Contractura intestini.*
43 *Galenus ignarus vsus partium.*
44 *Schola neglectis aliis flatibus, tantum peditum respexere, vnde pedantismus.*
45 *Flatus Tympanitidis.*
46 *Effectus fermenti stercorei, respectu flatuum.*
47 *Crura laxantibus flatus fœtidissimi.*
48 *Stercora non sunt rerum spontanea putredines.*
49 *Differentia inter flatum stomachi, Ilei, & Coli.*
50 *Schema flatuum in nobis.*
51 *Tympanias lethalior ascite.*
52 *Duæ considerationes de flatibus.*
53 *Consideratio flatuum.*
54 *Flatus vitium, nostrum est, non rerum.*
55 *Alterietas flatuum quid respiciat.*
56 *Flatus in nobis fieri agente patrante, non autem separante.*
57 *Impugnatur Galenus de flatibus.*
58 *Iterato aliquoties.*
59 *Error circa edulia Venerea.*
60 *Venus spectat ad lienem.*
61 *Generatio flatuum, vndè & quomodo.*
62 *Paradigma flatuum.*
63 *Flatus non praexistit in cibo.*
64 *Notabile de vua.*
65 *Notabile de fermento.*
66 *Respectus flatuum & stomachi.*
67 *Mechanica flatuum in triplici monarchia.*
68 *Notabile Gas Tartari.*
69 *Flatus ciborum.*
70 *Sulfur docet materiam flatulentam, stercoreique fermenti suppositionem.*
71 *Tormina vnde.*
72 *Cur venena tumefaciant plerumque habitum corporis.*
73 *Cur fermentata Iudæis vetita.*
74 *Cadauer submersum, quando emergat,*
75 *Notabile de seminibus calidis minoribus remedium.*
76 *Iudicium inspecto cadauere generosæ matronæ.*
77 *Vanitas nominis & remedij pellentis ventos.*
78 *Distinctio Voluuli à Torminibus.*

1 OSTQVAM Medentum iudiciosiores, ab elementis, humoribus, & Astris opem frustra implorassent, Tartarum denique, nec non Chymicorum putata initia, incassum ad auxilia sua inuocassent, meditati sunt deinceps, inuitis Scholis Galenicis, Quod Cæphalalgia, hemicraniј dolor capitis, & qui hesterna
crapula relictus est, itemque vertigo, delíria,
asthmata, pleuritides nothæ, Spasmus, Crampus, Satyriasis, Tympanites, vteri, imò & Epilepsiæ furoris, cum aliquot aliis affectibus, specie diremptis, extra controuersiam sua debeant initia flatibus, atque vaporibus: Quapropter & catalogum iure pari ampliantes ad librum περὶ φυσῶν Hippocratis, suas deflexerunt inuestigationes. Seorsum ille omnes omnino morbos sic flatibus consecrauit, vt ventos promiscuè confuderit cum vitæ principiis. Cœperunt ergo feliciora Scholarum ingenia non tam inuestigare flatuum naturam, atque proprietates, quantum datis & concessis flatuum hypothesibus, vlterius superstruere, atque ædificare omnium ferè morborum naturam, atque causas, easque dicare flatibus, vaporibus, & exhalationibus infernè sursum scandentibus. Aut præceps deorsum deturbatis. At cum se penitùs extricare angustiis nequirent nec tanti ædificium firmum stare posset, quod nullo fundamento solidioris disquisitionis inniteretur, quasi filum incœpri abruptum est nimia contorsione. Equidem Hippocrates flatus in prædicamentum constrinxit, siue vitæ, siue mortis, siue demum interitus participes essent, & causas continerent, siue cœlitùs per Blas stellarum excitarentur, adeoque orbitæ cœlestis analogismos pollicerentur, siue demum sublunati, siue voluntariæ legi parerent. Totum nempe indecisum reliquit. Adeoque disruptam reliquit methodum: Stetitque, quia nondum tanta erat morborum necessitas, experientia, frequentia, atque peruersitas. Nondum enim sciebatur, quod spiritus vitales lumen vitæ concepissent, quod animæ sensitiuæ, quodque formarum Animantatorum essent proximæ sedes, adeoque totius essentiæ crasim
continerent. Nemo enim tum materiam illius 2
Gas, aquam esse didicerat, adeoque toto elemento spiritum vitalem à vento mundi discrepare, nemo adhuc somniauerat. Enimverò Scholæ facilè in hanc foueam flatuum decidissent, & pertinacius permansissent, nisi purgantium & phlebotomiæ vana præsidia in ventis agnoscerent, seseque frustra fututos, citra amborum eiusmodi præsidiorum opem præuiderent.
Galenus quidem viderat, olea, & pinguedines, 3
per ignem sensim exhalare, putauit idcirco, & ventos in nobis liquata pinguedine, vel digestionum inordinatione suscitari, vtpotè qui distinguere nequiuit aërem, siue ventum, ab exhalatione, à vapore, & à flatu. Nesciuit inquam
Schola Galenica hactenus differentiam inter 4
Gas ventosum (quod merè aër est, id est, ventus, per siderum Blas commotus) Gas pingue, Gas siccum, quod sublimatum dicitur, Gas fuliginosum, siue endimium, & Gas syluestre, siue incoërcibile, quod in corpus cogi non potest visibile. Quocirca inexcusabilis mansit re- 5
nebrarum naturalium obscuritas, penes ignaros Pyrotechniæ. Quæ nos instruit, quo gradu aquosa, quoue grado, & ordine, quætus pinguedo euolet, qua demum separatione, quoue fermento, corpora ab inuicem discedant, putrescant, quid secum singula per analysin asportent, quo denique medio seminum crases, & concreti proprietates se referant. Qua tandem opera, totum quicquid in nobis est, citra partium separationem, in diaphæresin disponan-
tur. Audiuerant quidem, ventos in ventre, bor- 6
borigmos

borborygmos innocuos & dolorosa tormina dein
in stomacho, atque colo animaduerterunt, in
hyeme verò, ventorum pluralitatem, quocirca
somniarunt glaciale phlegma in intestinis, &
calida remedia frigidis morbis apponenda. In
quo primum implicant sibi Scholæ, dum vapo-
rum & ventositatum originem tradunt, & has
curare, contrariis (vt vocant) remediis profli-
7 gare intendunt. Nam principiis, medio, atque
modo sibi contradicunt. Etenim si ventositates
in nobis fiunt vapores, aut exhalationes: certè,
maior dolorum atque flatuum excitatio, & par-
tium distentio sequetur, adhibitis contra ven-
tos calidis, eò quod vapores augeri est necesse,
cruciatusque, tam propter distentiones, quàm
8 ventorum acrimoniam, multiplicari. Idque per
totum probat ars distillandi. Paracelsus licet Py-
rotechniæ Dynasta, non fuit immunis à ven-
torum turbine. Quippe qui ignorauit vento-
rum, & aëris naturam, materiam vaporum si-
ue flatuum, Gas esse aquosum, illorum causas
efficientes, modos, media, vt & materiam esse
aquam semine impregnatam. Vtpote qui au-
thoritates Philosophiæ planè spreuit, & na-
turam conatus est, subter suum idiotismum li-
gare, à naturæ lumine quoque derelictus est,
permittente Deo, qui eiusmodi conatus vbique
facit irritos. Nemo quoque ad sapientiam per-
venit vnquam, qui se peruenisse putauit. Para-
celsus enim constanter vbique persuadet, nos
omnium morbos ac defectus sentire debuisse,
quod simus extractum totius vniuersi, hacte-
nus; omnifariam. Vniuersum, tanquam paren-
tem filij exprimere debeamus. Ita namque ven-
tos, eorumque varietates, nos continere vult,
Tormina nostra quoque tempestatibus aëris
respondere. At nolim, ab augusta Dei imagine,
vel latum vnguem homines discedere, vt mi-
crocosmum potius, quàm Deum in imagine re-
feramus. Credo enim, me non esse hominem, vt
morbis subessem, & sic referrem pinke olam, aut
holam bapiroud: sed potius scio me non morbis
subesse, vt deprauatam naturam & mortalem
ostenderem, hominem autem me non alio fine
esse, quàm vt ad Dei beneplacitum eius repræ-
9 sentem viuam imaginem. Tormina itaque vir
ille quadrifariam partitur, iuxta quatuor con-
suetos ventorum cardines. Quorum septentrio-
nem inprimis locat in lumbis, cuius ventus in
sua colica flaret contra vmbilicum; In vmbi-
lico verò Austrum ponit, qui diametro suo in
dorsum flaret. Sic & orientem in dextris, vt oc-
cidentem in sinistris disposuit, singulisque ven-
torum tandem propria adscribit remedia, sub
hieroglyphicis sibi nondum cognitis, inuolu-
ta. Eheu! quàm tristi pignore hæc cuncta, &
quam ludicro medio, medendi principatum in-
vasit, vir ille! vt nimirum microcosmi singuli
simus! quàm enim caro pretio nobis vendit,
hanc microcosmi ideam! & quam penurioso
10 argumento sua fundat somnia! Cum reuerà in
nobis nulli sint venti, nec ventorum materia,
quam non inspiramus, & exspiramus. Aliàs ne-
que Gas flatulentum in nobis esse, nisi vna via,
modo, & itinere. Nempe à stomacho per inte-
stina, in anum vsque. Nouerat quidem Para-
celsus hæc partim, ventorum denique in vte-
ro, Pleura, Capite, & musculis esse aniles fabu-
las: Veruntamen maiores adhuc texuit, vt ri-
diculus componeret hos ventorum cardines,
quos potiori iure in vterum, quàm intestina
transtulisset. Qui ingenti cum dolore, se nunc 11
in sinistrum abdominis latus, quandoque in
dexterum torquet, obseditque vel vmbilicum,
vel se ponè ad dorsum & lumbos inclinat. Sed
dubius mansisset, vbinam quintum ventum, in
præcipitii vtero, & vbinam sextum reperisset,
dum rectà sursùm vteros fertur. Idemque etsi ad
tædium, de vteri astro, libro peculiari declamet,
cardines mundi tamen in exorbitationibus vte-
rinis dormitans neglexit. Quanquam vterum
etiam mundum, sed Microcosmo adhuc mino-
rem, seriò vocitet. Sed heus Paracelse! suppo- 12
nendo aliquot vlnas intestini, vento distentas,
illumque ventum, vtrinque conclusum, (si enim
non conclusus est, nec dolebit, nec tendet
sed suo emunctorio sponte euacuabitur) adeo-
que, neque spirare, nec lateraliter more vento-
rum ferri. Quæstio mea est de nomine, essen-
tia, origine, & remedio venti illius? Deinde,
fortè 40. vicibus, Ileon, tam à tergo antrorsum,
quàm laterali, vtrimque ductu, cum extendatur,
quonam quotâque intestini contorsione, qua-
tuor ventorum cardines suum habebunt situm,
nomen, nominisque proprietatem? Sic enim in
singulis gyris iam essent quadraginta Austri, to-
tidemque Septemtriones, &c. Si enim in vige-
sima, vel in singula contorsione intestini? ra-
tionem addere debuisses; cur non in decima,
aut 12. si fidem, tibi hæc somnianti adhiberi
optabas. At sanè non fuisti illorum ventorum 13
fidelis Æolus: Quippe aduertens colicam, con-
tractos sæpè musculos manuum, conuulsiones
inquam, atque paralyses dedisse non erubuisti
dicere, ventos ab intestinis per omnes muscu-
los & tendines ferri. Tantoque licentiosius id
adstruxisti, quod priores Scholas inuenias in
omnem vaporum atque ventorum famulatum,
pro omnibus fortè morbis. Etenim dum in ele-
mentis, complexionibus, & humoribus, dictante
intus veritatis testimonio, sibi quietem non re-
perirent: confusæ, quæsiuerunt modum, quo
per vapores, & ventos, causam morborum re-
perirent. Fortè enim dum humores ipsas fe-
fellissent, optabant per ventorum inuisibilem
positionem redargui non posse. Inuentum sanè
fuit impostoris Satanæ, qui cum Dei simius
conetur esse, per fidem inuisibilium, intelle-
ctum credulorum sibi deberi prætendit. Ac pro
omnibus morbis sufficere, modò venter suos
borborygmos auribus obstrepet. Ideoque & de
flatibus agere omnino debui. Miretor sanè
vtrobique tantam Paracelsi inconstantiam, &
credentum inscitiam, quibus sibi prætensum
Monarchæ Arcanorum titulum præcludit, &
amputat. Nesciuit nempe hoc loco, cuiuslibet
veneni, etiam specie amica, purgantium exhi-
biti, illam esse proprietatem, vt Archeum com-
moueant, eiusque Blas concitent, iuxta Apho-
rism. *Spasmus post helleborum lethalis.* Illam- 14
que colicam, quæ præter consueta tormina, ex
acido prouenientia, insuper veneni labem con-
tinere, esseque conuulsionis authricem. Licet
ventus interim non extra Ileon feratur. Sic ho-
mo, cum totali virium extinctione moriens, re-
linquit suum cadauer generali Tetano, vtrim-
que tensum; Ast vbi violenta abripitur morte,
est eius cadauer flaccidum. Vnde didici, vitam
quandam sensationem, & motum, siue Blas, esse
in carne, præter voluntarium, Vita illa nimi-

rum, venena & mortem, cum extinctione sprehendens, vtrimque tendit tendines. Vndè
6 falsum est, cor esse vltimum moriens. Superstes namque manet adhuc vita musculorum, quæ insectis est potissima, adeoque & auulso capite, muscæ adhuc auolant. Et mulieres dudum mortua, non rarò vterus profligauit suum fœtum. Omnis itaque musculorum conuulsio, siue ex colica, siue sumpto laxante veneno, vel alio, non est ex motu voluntario: sed ex naturali sensatione, motuque musculorum: non autem quod flatus tendens intestina, etiam musculos efficienter tendat. Prout lib. de Lithiasi. Tract. de sensu sensatione abunde firmaui.

17 Insanum igitur est decretum. Hoc est carminatiuum. Istud ventos pellit; Illud verò flatus discutit. Quasi per carmina venti abscederent, Medentibus ejurandi. Etenim si ductus & exitus patent, venrus nequaquam forinseco auxilio eget, vt neque pulsore alieno, vt exeat. Imò quod magis est; Non semper tormina cessant, etsi flatibus egressus sit liber. Alioqui si via circa impedimentum est, flatus, velit nolit Medicus, illam inueniet: siquidem vnica tantùm, sibique continua intestinorum est via. Pellen-
18 ria verò eiusmodi deberent aliquod medium habere, pro-vt pistillum protrudit contenta enemata. Illud autem, vt debitè sit pellendo flatui, deberet adæquatè ductui intestinorum respondere, tam in gracilibus, quàm grossioribus: Atque insuper habere pulsiuum Blas. Atqui ventus conclusus minus dolet, quamdiu quiescit: Ita pulsiuum omne remedium, necessariò torminum dolores augeret, adeoque natura indicat, à pellentibus flatus abstinendum. Sed meditantur fortè, carminatiuis vim magici inesse. Flatus verò instar pecudum esse? An enim pistillo adæquato, se, suaque carminatiua destitui agnoscunt? vel fortè carminatiua, vocis instar habere, pecudes abigentis? flatus-
19 que hortatui carminantium auscultare? Scio equidem hinc Scholas ignorare vim, proprietatem, causas & modum, tam torminum, quàm remediorum. Non enim venti sunt pellendi, non denique discutiendi. Hoc enim est impossibile: Illud verò puerile figmentum continet: nec etiam à probo flatus sunt vllo carmine compescendi, cuius tamen etymon in Scholis religiosum hactenus manet. Flatus internè, in vte-
20 to n n suscitantur, quia vterus materia flatulenta destituitur, eiusque digestio non est opportuna creandis flatibus: externè autem, vix aër intrat in vterum: vtpote qui ne vacuum patiatur, sua membrana, totus concidit madidâ & flaccidâ: adeoque suâ sponte, aëri aditus præcluditur spiranti, nisi vi per organum is inficia-
21 tur. Denique nec venti externi ab ore vim mutuant, vt intrent in regiones insolitas, vique pertundant fortiter adnatam pleuram, inter hanc verò, & musculos intercostales, flatulam consistent pleuritidem, atque dein mox pleuram à costis lacerent, veramque pleuritidis phleg-
22 monem fabricent. Quia aëri nulla istuc est via: imò si eò pertingeret, à tergo Blas non habet, quod alterius noxæ esset. Quaque intrasset, priusquam nocuisset enim, exspirasset ideo: Internè quoque flatus illis partibus nec fiunt, ob-
23 stante materia ex qua, & efficiente. Amlis quoque est figmenti simile, quod externus ventus, siue aëris flatus, pellem, vtot porosam, perforet, prout & carnosam membranam, simul & musculos subter eam. Iuxta medentum pudendam rationem, qua dicunt. Contraxit ser o ventum, vndè partes malè habent. Hanc nempè, omnibus ferè morbis à capite in talum vsque, causam assignari, sæpè cum meâ verecundia audiui. Iotemperies aëris, in capitis, oculorum, aurium, dentium, gulæ vitia iocusatur. In raucedines, tusses, item defluxiones omnes, appesias, febres, adeoque pyxis Pandoræ, aër putatus est. Idque nedum frigoris attactu, vt causa extera: sed vt intrò haustus flatus, ibidemque detentus indebitè. De quibus alias. Nunc autem de nostris & internis flatibus sermo. Concedo quidem frigus insuetum, (vt mortis satellitem) partem aliquam nobilem, vel seruilem afficere quidem, quareous vltimam eius digestionem turbat, vnde excrementa partium similarium, dolores, imò & apostemata diuersimodè sequantur. Sed in his est frigoris facultas tantùm externa causa occasionalis; Præcautionem, non item curam, aut qualitatem remedij, indicans. Valeant ergò Scholarum nugæ. Cæterùm vt aliquis Medentis ritè fungatur munere, nouerit primùm, quid sit ventus, quid deio sit flatus, vnde fiat, cur doleat: tum illi facile erit remedium. Causa nimirum flatuum cognita, cauendum, ne illorum concretum in Gas vertatur. Gas autem, quod semel factum est, facilem sibi viam parat. Sin minus, & intestinum, qua se est inferius, si sit duriore obstaculo obstipatum, hoc est soluendum. Sed vbi nullum est excrementi interstitium, & tamen tormina pergunt, nonne frustraoea erunt, quæ ventos pellunt? & stulta, quæ discutiunt? Siquidem non flatus, sed materia, vnde contrahuntur, intestina, ipsaque intestina flatus generant, auertcanda est? Non inquam ad productum flatum, sed ad causam producentem, cura conuertatur. Video itaque remedia, anethi, carui, anisi, cymini, dauci, &c. non à Scholis, torminum causas ignorantibus, esse inuenta: sed pauulis atque pauperculis, commiseratione diuina enotuisse, à quibus Scholæ, vt & reliqua plura experimenta, isthinc mendicarunt. Siquidem flatuum origo, essentia, materia, proprietas, processus & historia, Scholas latuere. Denique nec est volutulus, Ileon, seu barbari nominis, miserere mei, minoris intestini aliqua contorsio, & apogæum. Nam præterquam quod esset perpetuum, ac necessariò recidiuum malum, repugnat Anatomia, quæ intestinum vestiri mesenterio, amictu scilicet externo, veste tertia, & superpellicea, eoque mesenterio ad lumbos alligata, propendere. Itaque semel illo vinculo disrupto, spreraque societate mesenterij, non est de cætero, spes reductionis intestinorum, in pristinam capsam, à qua, disrupto carcere, se liberassent. Adeoque malum forte fortuna restitutum, necessariò mox recurreret, atque in pejus semper deinceps rueret. Denique toto iotestini tractu, nulla deinceps cum venis esset nutritio, nullaque in vitam chyli attractio; cum tamen iotestinu morbus iste facili cedat remedio. Etenim si præter gyros solitos, intestinum contortum esset, quis esset ille motor? quisue tortor? Ab extrinseco enim nullum habet, nullumque timet, quod glabro omento, & abdominis simplici vesica, contegitur intestinum. Ab interno quoque si excremento obstipetur (hoc enim,

24 25 26 27 28 29 30

enim, neque aliud, illi accidere potest) iam oppilatum est Ileon intestinum (in quo nondum solent excrementa indurari) per stercus insolitum: non autem contortum, non extra capiam mesenterij dissolutum. Adeoque stupentibus Scholis, iste morbus est ignoratus in causis, & modo. Memini enim Thomam Balbani Antuerpiæ, me adolescentulo, voluulo, siue Ileo, extinctum intra hebdomadam, octoginta mille libras Flandricas sanaturo obtulisse, dimissis veredariis quoque versus. Antuerpienses Medici, tum Scholarum decreto, incusarunt alto supercilio inuolutum intestinum, & velut nodo Gordiano intortum, suæ ignorantiæ eminus, per excusationem, remedium, non autem ægro prospicientes. Sed Anatome fraudem, & crassam ignorantiam detexit. Repertum nam-
31 que fuit durum stercus in gracili intestino, sexdecim digitis, supra monoculum hæsitasse, multamque solutam saburram per Ileon desuper natasse. Ratum est etiam, stercora indurescere in gracili intestino. Quapropter deinceps neminem, (malè vocato) voluulo perire siui. Potandos nimirum dedi aliquot globulus plumbeos musquetatum, vt sui solo pondere durum istud excrementum propellant. Quo enim plures hauriuntur & majores, eo tutior & celerior sequitur sanatio, modò æger stet, ambulet, vel velut dncatur erecto abdomine. Nunc porro flatuum historiam, licet sordidam, enarrabo.
32 Est nimirum omnis flatus in stomacho, & intestinis. Prout venti tantùm sunt in aëre, non autem infra aquam & terram. Flatus nimirum natiuitas præexigit acidum aliquod stomachale, & tamen non fermentale ordinarium. Quod quia alibi non repetitur, quàm præfatis locis, etiam flatus nusquam alibi generatur. Prout posthac patebit. Denique omnis flatus, vel suscitatur à cibis nondum digestis, vel à cremore, vel à stercore ciborum, vel ab alimento intestinorum spermatico, degeneraore. Est ergo qua-
33 druplex flatus in nobis internus, quintus externus Tympanias, qui extra intestinum clauditur. Vnus naturalis ac requisitus, seu ordinarius. Septimus verò venenosus in corporis habitu. Illorum autem nullus est vapor, siue halitus aquosus: quippè qui sponte, atque propria consistentia, statim & facilem in aquam redit. Nullus denique flatuum est aër, aut ventus. Cum ven-
34 tus, siue aër, non sit de compositione concretorum, prout longè latéque probaui. Ergo restat, quod omnis in nobis flatus sit Gas sylnestre, inter digestiones excitatum, è cibis, potibus, & excrementis. Vnus ergo est in stomacho, & ru-
35 ctus dicitur; estque insipidus, acidus, ponticus, nidorosus, fœtens, vel specificus. Specificum
36 voco cibi incocti: sic nempe allium, raphanus, atque similia, suos præbent sapores in ructu. Insipidus verò & acidus, est ructus cremoris digesti quidem, sed stomachi impotentia excitatus. Ponticus autem, qualis in Orexi, nidorosusque, fiunt è cibis, in stercoream propè indolem degeneratis. Est ergò & alter flatus, gracilibus intestinis suscitatus, vitio fermenti fellei: estque vel insipidus, acerbus, acer, amarus, stercoreus, cadauerosus, vel putidus, iuxta materiæ varietatem, & fermenti fellei potestatem. Hic flatus dicitur peditus, nec per pylorum adscendit vnquàm in stomachnm. Qui si potidus aut nidorosus sit, denotat fermentum stercoreum præmaturum, & in alienam messem sublatum. Sunt præterea duo adhuc flatus in nobis. Vnus planè heteroclitus, tam in intestinis, quàm toto corporis habitu detentus, atque natus. Etenim ex fermento venenoso, & stercoreo extrinseco, oritur quidam flatus in vltima digestione partium similarium. Dnm nimirum assumpto veneno, tumescunt cadauera, & inflantur: Corruptio etiim acida in carnes intrat, modo heteroclito: moriturque pars solida, ac extinguitur nimirum spiritus insitos vitalis, & toxici veneno pars afficitur, vnde flatus stercoreus, cadauerosus, naribus nostræ abominabilis. Atque sic proximum, seu spermaticum solidarum partium alimentum, mutatur in Gas sylvestre, tumetque totum corpus, vel pars peculiariter affecta. Est 37
& alter, insipidus flatus in Ileo, naturalis scilicet; & productum aliquod vtile, ordinatum oempe idcirco, & naturale. Cumque fiat plurimis & multâ fame oppressis; conclusi mecum, qood ille flatus insipidus, nasceretnt ea ipsomet benè disposito alimento immediato illius intestini. Alioquin enim impossibile foret, in cœliacis, aliisque ventris dissolutionibus, tam repentinas celeresque fieri excretiones, si Ileon, in sui vacuitate clausum, concidensque continuitate flatus naturalis, quodammodo non hiaret perpetuò. Id ioquam Scholæ indagarunt nunquam. Quibus & ego maiores anaietates addam, nisi nempe Ileon semper, naturaliter, & mediocriter vento turgeat. Videbantur enim 38
alioquin inprimis aliquarum fibrarum in intestinis operæ frustraneæ, si continuo flatu Ileon mediocriter non tumeat. Puer enim, qui herniam monstrosam in vmbilico patiebatur (tenui namque velut epidermide, vmbilicus totus pellucidus erat, ad sesquipalmæ extensionem) hic enim monstrosus planè puer, quoties tormina patiebatur, nobis Ilei procellam spectaodam dabat. Adeò vt intestinum istud, tanquam sibi obambulando, ebulliisset, cootorqueri, & conuelli videbatur. Idque maximè, qoories noua tormina infestarent. Quæ cum sub doloribus sic se haberent, volui etiam subter sanitatem contemplari, qualis esset intestinorum œconomia. Atque cum obseruaui alium successiuum planè motum, quo se intestina exercebant. Nam quoties aliquid superne ad anum transmittebatur (erat autem in consistentia liquidioris syrupi & obscurè flauum) intestinum, suis se transuersis fibris contraxit, tanquam peoitus isthac clauderetur, atque excrementum infra se depelleret: fiebat enim hoc, successiua fibrarum transuersarum contractura, non secus atque fidicen digitum post digitum aperit; & priorem laxat. Vsque adeo propellebat quidem excrementum simul cum flatu, sed hic retrocedebat illicò ad pristinum locum. Ingenti sanè admiratione dignum, Dei prouidentia, partes intus nos feriari, sed sic sine sensu & indefineoter operati, etiam dormientibus nobis. Spectaui denique, quod quantisper puer dextero incumberet lateri, fibræ transuersæ, in intestino supino eiusdem lateris sese comprimerent, vt excrementum pellerent sursum, in partem pronam: attamen, tum nequicqoam laborantibus, aut compressis villis decliuis intestini. Vidi itaque flatum non continuò propelli per Ileon, ad anum, cum excrementis: sed retrorsum resilire, & retrocedere ad partes Ilei, mox à seclusione

fione eacrementi reapertas. Vndè conieci, na-
turalem atque vtilem esse eiusmodi flatum, mi-
nimeque onerosum. Est oamque eaactissima
Ilei isthæc sui clausura, priusquam tenue, labile-
39 que sursum propelli queat. Quo viso, mox col-
legi, primum quod in cœliaca passione, nedum
ernet digestiua, propter corruptelam labentis
fermenti; sed & retentiua Pylori: ac præteres,
propulsiuam intestinorum tum symptomatico
errore furere. Deinde, quod flatus aliqualis sit
Ileo naturalis, à proprio alimento spermatico
eaciratus; adeoque à sexta digestione illius in-
testini oriundus, siuè fœtore, acrimonia, & mo-
lestia. Atque adeò sese dirigit in mediocrita-
40 tem quanti. Quicquid autem huius flatus, vt
superfluum, quantitatem superat; moa foras
expellitur. Virium itaque in quaoto, spontè
prodit, & facilè proscribitur. Ex superfluo qui-
41 dem est: sed tamen nec dolet, nec mordet. At
sic ex cibis vitiatis in se, vel vitiato fermento, in-
ter digerendum imbutis, flatus suscitentur, do-
lent sui acrimonia & eaotica impressione, ast
longè potentius, si intestina conuellantur, præ-
cipuè vbi mucilago tenax, vitiato fermento im-
buta, torminum mater, pertinaciter vspiam ad-
hæserit: ad cuius nimirum (frustraneam ple-
rumque) propulsionem intestina sese compri-
42 muot, conuellunt, & corrugant. Voco autem
contracturam, immanium torminum genitri-
cem, quoties intestinum noo quidem in trans-
uersum, aut obliquum circuli; sed prorsus in
longitudinem sui: potissimom, quod coatra-
cturæ per transuersas & obliquas fibras sint
43 quotidianæ, naturales, & indolentes. Galenus
de vsu partium triumphans, magni à Scholis
habitus, à Vesalio ostenditur 116. locis, sine er-
roribus nunquam dissectionem corporis hu-
mani vidisse. Quas, illius Anatomici, demon-
strationes facti, vt nunquam Scholæ eluent:
Ita sostineo præcipuos partium vsus, formatri-
cis scopos, siue delicias iotactas, neque atten-
tas; sed ignoratas hactenus. Equidem post Ga-
lenum sat viderunt, rectas, obliquas & trans-
uersas intestini fibras, valere ad eacrementi
propulsiooem: nesciuerunt tamen quorsum, &
quomodo illarum siogulæ in suis ministeriis se-
se flecterent. Etenim qui in plexu choroide, io
ludicris motibus pulmonis, & præteritis pul-
suum vsibus, prolixè scribeodo, errarunt teme-
rè, ignauiter vsus pulsuum, & intestinorum in
seruitiis præterierunt. Hactenus de ructu, &
peditu. Itemque de heteroclito flatu, per to-
tum corpus, deque naturali & requisito flatu
Ilei, determinaui. Siquidem nunquam cada-
uer dissectum vidi, quod spectantibus non of-
ferret Ileum flatu tumidum. Nunc porrò de fla-
tibus torminum morborum, mortisque autho-
ribus pergam. Tertio loco est flatus in crassio-
44 ribus, à cœco deinceps intestinis genitus. Scho-
læ sanè non alium attenderunt flatum præter
huoc, quasi noo nisi in Recto, & Colo, flatus
conciperentur. Ideo & morbum flatuum voca-
runt Colicum, distinxeruntque solidè, in coli-
cam coli, & stomachi, in arenosam, & ventosam,
similesque confusionum torpitudines. Tertius
ergo flatus oritur à fermento stercoreo, & pu-
trefactiuo: estque duplex, à cibo nimirum iam
putrefacto, per fermentum stercoreum; & ab
alimento spermatico, degenere, cadauerato, & in-
super stercorizato. Hic est enim longè omnium
fœtidissimos. Est & tandem peregrinos, qui etsi
non in torminibus locum habeat vt causa: sæ-
pè tamen vt eorundem effectus est subsecuti-
nus, ac plerumque hydrope deterior, vocatur-
que Tympanias. Stercoreum autem voco fer- 45
meotum, vt extra intestinum gignitur, ita &
cui sedes est in intestino cœco, vbi excrementa
ciborum incipiunt putrere, sub specifica ani-
mantarorum differentia, adeoque impressio-
oem fermenti stercorei, tuata speciem pro-
priam, ibidem mutuant. Nec est sanè otiosa,
vel somniata fermenti huius fictio, quæ specifi-
cam vtrobiqoe diuersitatem parit: cum aliàs
non sit vlla rerum transmotatio, absque peculia-
ri fermento: Io hoc itaque fermeoto, oleosita- 46
tes volatilirantur, eacitaturque exhalatio in-
flammabilis è putrefieotibus. Quapropter chy-
mici, cuncta in putrefactionem præmittuot, vt
quæ alias pooderosa, occulta, atque clausa, in
fæce remanerent, vnà cum aquositate rei attol-
lerentur. Carnes enim, oua, iuscula, & quæcun-
que sponte cadauerantur, fœtidissima dant ex-
crementa, vt & flatus. Sic Ambarum, Muscus,
Zibetta, & aromata eiusmodi, quia in sui origi-
ne partim sunt è carnibus, partimque quia fer-
mentum stercoreum illius speciei oacta sunt se-
mel, facilè deinde à nostro fermento iterum
subacta, fœtidissima pariunt eacrementa ac fla- 47
tus. Hoc titulo quoque excrementa & flatus,
quæ à laxantibus proliciuntur, quia iam è ca-
dauere transmutaro immediatè stillantia, iam
fermento puttefactiuo laxantis veneni, quàm lo-
ci, siue iotestini, præter propriam adhoc cada-
ueratæ materiæ horribilitatem sunt longè puti-
dissima. Adeoque vel hinc patet, quod sit ali- 48
quod fermentum stercoreum in animantaris:
quippe quod præter speciei suæ proprietatem,
adhuc toridem seruet in se, diuersitates, qnoe
obiectorum suot recipieotium. Præcipuè quod
stercora non sint rerum spontaneæ putredines,
aut puttefactiones artificiales: sed determinatæ,
atque specificæ. Cuius energia, cum non proce-
dat dumtaxat ab re ipsa, necesse habet authore
eaterno, operante in eodem symbolo semper,
quoque eodem modo: & charactere. Potissimum
quod impressio sequatur dispositionem cum sa-
oam fermenti sui, tum etiam ægram. Quod
exinde clatius liquet: Quod ructus, siue flatus
originalis in stomacho, prout & flatus Ilei, ex-
tingnant flammam candelæ. Stercoreus autem 49
flatus, qui in vltimis formatur intestinis, atque
per anum erumpit, transmissus per flammam
candelæ, transuolando accenditur, ac flammam
diuersicolorem, Iridis instar eaprimit. Qui verò
in Ileo, siue intestinis gracilibus formatur, nun-
quam est inflammabilis, sæpè inodorus est, nisi
alterius misturam secum deferat, non tatò acer,
acutus, ponticosque lancinat in ano. Differunt
itaque flatus in nobis materia, forma, loco, fer-
mento, proprietaribus, adeoque & tota specie.
Nec minus flatus suas habent genericas atque
specificas varietates, quàm corpora vnde proue-
niūt. Nam flatus nullatenus sunt aër. Imò flatus
noo solùm distinguuntur per materiam ea qua,
sed etiam fermento & flatuum semine. Huc spe-
ctant quæ de ortu Gas, siue spiritus sylnestris
docui, qui sanè in pristino aliàs maneret con-
creto, nisi adjuncto fermento loci, & semine
acidiatis hausto, in flatum siue Gas conficiatur.
Repetam hoc loco genericas diuersitates fla-
tuum

tuum in nobis genitorum, ſpecificatas ſuis fer-
mentis, & proprietatibus rerum; vnde conſur-
50 gunt. En Schema. Sunt enim duo in nobis flatus
animali, quorum vnus eſt ordinarius, naturalis
& neceſſarius in Ileo. Alter planè peſtiferus &
heteroclitus, qui aſſumpto, vel intus nato vene-
no, plerumque totum corporis habitum in tu-
morem extollit. Sunt deinde quatuor flatus, in
ſtomacho, & inteſtinis. Stomachi vnus, qui ru-
ctus eſt. Hicque vel ſpecificus eſt, ex cibo indi-
geſto, duro & pertinaci. Alius inſipidus, ex
cremore ferè digeſto, ſed digeſtionis debilitate
natus: tertius verò eſt acidus, ex cremore dige-
ſto; ſed impedito. Quartus ructus, eſt ponticus;
à fermento loci exaſperato productus. Secun-
dus flatus eſt Ilei, habetque aliquot in ſe diuerſi-
tates. Quarum prima continet peditum, ex abun-
dantia præfati naturalis oriundum. Altera, ama-
rum, qui à fæcibus alienis, ac malè digeſtis pro-
rumpit. Habetque præcocis aliquid fermenti
ſtercorei. Succedit & flatus coli, ex cibis non
planè ſuo acido ſtomachali liberatis, ſed corru-
pris per anticipationem, accedente præmaturè
ſtercoreo. Eſt & flatus ſtercoreus, cadauerosus,
51 ex reſolutione, & putrefactione viridi, vitaliſque
alimenti, partium ſolidarum. Tandem extra ca-
nales inteſtini, eſt flatus Tympaniæ, naſcens ex
cauſa morbifica, intra conuexum inteſtini, &
concauum peritonei. Quæ cauſa morbifica pro-
prietatem habet topici, ſed mitiorem. Flatus
autem hinc genitus, non eſt de materia morbifi-
ca; ſed eſt eius productum, ex eadem nempe
materia eſt, qua naturalis & ordinarius flatus
Ilei. Id eſt: Ex ipſo alimento immediato inteſti-
ni. Mortalis autem eſt, tam ex cauſa venenoſa,
ſiue ex morbo radicali, quàm ratione loci, quod
52 productus morbus augeatur abſque termino, &
ægrum tandem ſuffocet. Inſtar Aſcitis. Abſolu-
to iam Schemate, ſpectabis, quod materia, ex
qua flatum ſit concretum illud, circa quod fer-
mentum operatur. Deinde quod qui propulſio-
ne, ac diſcuſſione flatus abigere, atque ſic mor-
bum ſuperare contendit, non tollat cauſam: ſed
ad vltimum effectum vadat. Quod vt ad ocu-
lum clarius enoteſcat, Supponam tres fratres,
iiſdem potu atque cibo nutritos, quorum vnus
nullum ferè flatum edat. Alter autem ac debi-
lior, multos ructus inſipidos, ac ſubinde acidos
pariat. Tertius verò, patiens inteſtinorum
53 atrettiam, multos faciat crepitus. Vnde inpri-
mis conſpicuum euadit, flatus non fieri ex cibis
flatulentis, quorum proindè vſus tantoperè ve-
titus in Scholarum diætetice. Sed prout ſatie-
tas, plerumque plures flatus cauſat, quos ſobrie-
tas excuſat: ideo conſequitur, ſarcinam eſſe
oneri; onus verò præſupponere laborem, ſiue
debilitatem digeſtiuæ. Sic poma acidula, ſi tor-
reantur, plurimum flatum afflant, quæ ſi à ro-
buſto ſtomacho edantur, flatus ſunt experria.
54 Vnde ſat liquet, flatum eſſe vitium noſtrum,
non autem rerum. Cui nil obſtat, quod quæ-
dam aptiora ſint producendis flatibus, atque
hinc flatulenta dicantur. Quoniam maximè fla-
tulenta flatus non gignunt, niſi in defectuoſis.
Etenim ſi flatus per ſe ac materialiter cibis in-
eſſet, in omnibus ex æquo flatus prodirent, at-
que qui minus flatuum emitteret, retentis iiſ-
55 dem, eſſet debilior. Quorum vtrumque falſum
eſt. Flatum ergo præfata alteritas, agentem po-
tius, quàm materiam incuſat. Denique ſi motus
eſſet à materia principaliter, ſitque pinguedi-
noſus flatus in nobis: ille verò nullatenus cieri
poſſet à tepore noſtro, qui obligatur primùm
humiditatibus vaporalibus, quàm exhalantibus
ſiccis, & oleoſis, quæ at eſſe ſatis. Itaque vel ex 56
hinc quoque liquet, flatus fieri, agente pattante,
non autem ſeparante. Abſurdum denique & il- 57
lud Galeni, quod quædam ſunt flatulenta in pri-
ma digeſtione, alia verò flatum emittant in ſe-
cunda, quam vocat ſanguificationem, adeoque
& hinc venetea nominat. Tertia verò flatulen-
ta vocat, in vltima digeſtione, prout de cuſto-
dibus ficulneorum ait; inflatas carnes, atque
flatu tumidas, ex eſu caricarum. Nam omnis
flatus, qui quomodolibet ineſſet cibis materia-
liter, ſaltem dum cibus elaatus eſt, ac deinde
in cremorem formaliter reſolutus, cum cremor,
liquor, ſiue aqua, flatum intra aut infra ſe neuti-
quam ſoleret, neceſſariò exhalaret ſtatim per
ructum. Flatum autem, è ciborum cremore,
permanere in ſanguine, ſiue peracta ſanguifica-
tione; Id ſi rectè trutinetur, contradicit Scho-
larum Theſi, per quam ſupponunt, ſanguini in-
naſci ſpiritum naturalem, ſiue hepaticum, non
quidem externum, è rebus ſuſcitatum atque re-
tentum: Sed de nouo factum poteſtate ordina-
ria hepatis. Eſſet nempe iſte flatus in cruore,
flatus peregrinus, (puta paſtinacæ, piſorum, &c.)
exoticus, contra formalem cibi in cruorem
tranſmutationem, rebellis & peruicax. Vel ſi a 58
robore hepatis poſſit transmutatus in natura-
lem, quam ſupponunt cruoris ſpiritum, inpri-
mis ſpiritus agentis hepatis, non materiæ cruo-
ris, erit. Cum quoque flatus, qui alias, non niſi
digeſtiuæ errore, vbique producitur, hoc loco
erit priuilegiatus, fietque digeſtiuæ vigore. Ad-
eoque erit robuſti hepatis, poſſe plurimum fla-
tum è cremore excitare. Ergò ſanè debilitatis no-
toriæ ſignum autumo, non poſſe reducere maſ-
ſam tranſmutabilem, in ſubſtantiam vniuocam,
& æquabilem: ſed relinqui flatulentiam pere-
grinam & heterogeneam, à jecore ſuperandam.
Contendunt itaque Scholæ, Veneris robur 59
mendicare ex flatu peregrino? Eritne ergo fla-
tus ex alimentis peregrinis, ſpeciei, & ſpecificæ
propagationi aptus? Vel ex phantaſtico iecoris
ſpiritu, cruori adhuc immaturo, ingenito, per
flatus externi aſſumptionem, in ſpiritum natura-
lem, aut in ſpermate humanæ generationi aptus?
Non credam eò inſaniuiſſe Scholas, quaſi ſper-
matis atque teſtium primus rutor ſit cruoris ſup-
poſita aura. Multoque minus alimentorum 60
crudior flatus. Tandem nec Scholæ ſibi in hoc
ſatisfaciunt. Nam ſi flatus ciborum permanſiſ-
ſet in cremore, atque deinde adhuc in ſangui-
nis factione ſuperſtes eſſet, non enim actu fla-
tum materialiter perſeuerare poſſe putandum,
ob rationes præfatas: ergo ſaltem volent, apti-
tudinem ſiue diſpoſitionem materiæ ad flatu-
lentiam permanere. Atqui hoc ipſum ſeriò im-
pugnant, nolentes quod idem accidens ſit in
genito, quod prius erat in corrupto. Sed hæc
cuncta Scholarum commenta dormiunt modò,
poſtquam plenè eſt oſtenſum, nullum eſſe in
cruore ſpiritum iecoris, multoque minus piſo-
rum, paſtinacæ, eryngij, aut ſeminis fraxini, re-
tentos flatus. Sat enim oſtendi, Gas, quod in
ſanguine vitale oberrat, non flatulentum eſſe,
nec flatus, aut odores ciborum, referre: ſed lu-
minoſum, ſed formale ens, animæ edes. Quod
autem

autem materiam, viscus, proprietatem, alteritates & defectus Veneris, Scholis nondum enotuerit, suo loco, de Splene docebo. Hic sufficit materiam, aut potestatem Veneris, à flatibus separasse. Itaque debilis digestio plures parit flatus, quos fortior non reperit, etiam curiosius singula examinando, ac robustius transmutando.
61 Aberrans fermentum namque trahit è re, quod in ea non est materialiter: sed tantùm potestatiuè. Id est, Flatus oritur errore fermenti, digerendo alienati. Enim verò flatus non educuntur ex materia, tanquam in illa præexstitissent concreti, aut coagulati: neque ex ipsamet digestione, tanquam causa per se, prout calor ex aqua ordinariò elicit vapores: sed quatenus sub digestione oritur fermenti quædam diminuta dispositio, vnde spiritus digestiuus flatum fugat, tanquam sibi inconuenientem hospitem, & tanquam si errorem fermenti corrigeret Archeus. Quocirca suborta indispositio rei, est
62 nata mutare in Gas syluestre. Quod per exemplum cape. Sal armeniacus enim, & aqua Chrysulca, quæ singula per se distillari possunt, & pati calorem: sin autem iungantur, & intepescant non possunt non, quin statim in Gas syluestre, siue incoërcibilem flatum, transmutentur. Adeò vt si vas sit optimè clausum, ac licet fortissimum & amplissimum, tamen dissiliat, etiam in frigore. Sal petræ similiter liquescit candenti igne, frigidum est, & anginarum remedium: adiuncto tamen carbone, vtrumque statim consumitur, & in Gas flammeum euolat. Neque enim Asinus & iumentum vertuntur in mulum: sed amborum initia seminalia, ex coniuncto producunt mulum. Sic namque plurima, quæ materialiter antea non inerant, de nouo fiunt, per adiuncta, fermenta, digestiones, errores, alteritates. Quæque sub primis fermentis, non erant flatulenta materialiter: quia tamen non ex pleno digesta erant, ac proindè ablegata, tanquam excrementa, vbi aliud fermentum subsequens tolerant, transeunt in flatus inordinatos.
63 Ita quoque flatus non præexistit in cibis, multoque minus in cremore: sed est noua quædam & monstruosa generatio, ex permixtis rerum seminibus, vel indebitè transmutata materia, supposita actioni alterius fermenti. Quod de digestionibus clarius patebit. Sic namque debilior stomachus cibos putrefacit ante, vel in chylo, paritque frequentes ructus, etiam nidorosos, prout in febribus. Vbi ex vacuo stomacho ructus frequens prosilit, sanis insolitus. Sic nempe putredo colorem rosatum, simul cum aromate & aqua, distillando effert, qui aliàs eodem calore non attollitur. In intestinis similiter sua est fermentorum, suaque putrefacti alienatio, & gradus sub quibus generantur flatus: & erum-
64 punt. Quamdiu enim vua in sua pelle vndique clausa est, citius siccatur, fracescit, vel in passam mutatur, quàm flatum edat; Sin autem vuæ cutis tantillum lædatur, statim à vulnere, fermentum putrefactionis aliqualis præuium concidit, ex quo nec deinceps cessat, syluestre Gas eructare, quamdiu feruor ebullientis fermenti durauerit: siue, quantisper ex succo
65 vuæ, vinum non sit perfectum. Nam vt farina differt à pasta fermentata, & massa farinacea à pane: Ita vinum à succo vuarum. Atque vt farina, si coquatur, non parit flatus; fermentata autem, sponte flatus eructat: Ita cibi flatum natura sui non continent, quem fermenta eliciunt. Mirum sanè, quòd Scholæ de his hactenus nil senserint, nil scripserint; sed cuncta caloris imperio, per manus tradiderint. Porrò de Gas musti, ac spiritus syluestris proprietatibus alibi satis. Nec sunto importuna, quæ de fermentis, de digestionibus, de transgressionibus subrer alienam messem, atque inde natis transplantationibus morbosis alibi scripsi, ad hunc de flatibus limitem traduxisse. Stomachus er- 66
go debilissimus, ructus dat insipidos, minus autem debilis acidos: vitiosus, nidorosos, amaros & acres. Fortior verò enchymos cibos ritè conficit quidem, non, item cepam, allium, raphanos, &c. Ructus ergo impotentiam aliquam testantur, ideoque sapores ciborum referunt. Sub sarcina autem multi cibi enchymi, prodeunt ructus pontici, etiam nidorosi, præsertim si cadauerisentur cibi. Ponticitas autem, exasperato fermento concitata, Orexim variam parit. Quod porrò etiam ex non flatulentis ge- 67
nerentur flatus, attende exemplum. Acetum stillatitium, dum lapides cancrorum soluit, vel chrysulca, argentum: eructatur spiritus syluester. Pomum austerum torrendo, plurimos flatus excitat: non item si diutius in arbore per maturitatem dulcescat. Si igitur in eodem pomo, materialiter fuisset flatus: per maturitatem necesse est, vt maxima pars pomi, quæ flatulentula erat, & merus flatus, conuersa sit in dulcem & homogeneam substantiam pomi. Id est, in non flatum. Ab simplici ferè elemento (vt aiunt) corpus mistum factum esse. Quocirca totum pomum, siue maturum, siue immaturum sit, eadem constat materia; & quidem non flatuosa. Pomum acidum vitro Hermeticè clauso, tostum, cogit præ flatu dissilire. Pomum verò consimile, simili vitro clausum, cum tantundem aquæ, vt bulliat, Gas nullum emittit sed dumtaxat halitum aquosum. Chrysulca per se distillata, tota in vas recipiens transit, siue Gas sylnestri: Sin autem metallum ipsi addatur dissolubile, Gas profert, sic vt vitrum etiam fortissimum, si cæmento benè claudatur, dissiliat: cum interim nil de præfato metallo in Gas
cedat. Tartarus vini, ne centesima quidem, olei 68
sui distillatione, distillari potest, nisi rima in iuncturis relicta. Alioqui Gas syluestre, vas vtcunque magnum, subitò diffringit. Quod si igitur Tartarus materialiter flatum contineret. eundem prima sui combustione, saltem altera distillatione edidisset, qui tamen singulis deinde distillationibus de nouo fit, etiam ex solo eius oleo, siue sulfure. Eò quod huic insit occulta vini aciditas, & simul Alcali volatile. Vnde ex
amborum copula, fit Gas syluestre. Cibus enim, 69
non sat in stomacho subactus, putrescit, & Gas facit. Putrescit enim corruptione loci, quæ est stercoris stomachalis: sine actione præter naturam. Minimi enim ciborum atomi, benè masticati, benè in chylum vertuntur: maiores verò in debiliori stomacho, tametsi in sui circumferentia, & apparentia externa, per digestionem resoluuntur in chylum; in centro tamen sui, cum calorem quidem sat persentiant, non tamen æqualiter fermento fruantur, indigesti manent, corrumpuntur, subflauo colore, plerumque negotium facessunt intestinis: vel si cum paucula aciditate pristinam cibi mucilaginem retineant, in vermes mutantur, (qui semper
nuncij

nnncij debilitatis ſunt) mox verò fermentum
ſtomachi quædam reperiens ſibi reluctantia,
ideoque ſemicocta , ſemiputridaque , exæſtuat,
duplat , intenditque acorem. Vnde ructus ex
pontico rodens, Oreais comes. Quæ maſſa , in
inteſtinum decidens , flatus excitat putridos, ac
putidos,ex pingui putrefacto. Per mechanicam.
70 Accipe ſulfuris partem vnam , bulliat cum du-
plo olei lini : mox ſulſur putreſcit , apparetque
perenchyma pulmonis auium , odorem humani
ſtercoris ſpirans , prout & diſtillando , per Gas
71 eructat. Maſſa ergo malè in ſtomacho digeſta,
deſcendens per inteſtinum , flatus concitat acu-
tos , ſi acor intenſus fuerit , vndè Tormina. Si
verò aliquid eius muccoſum inteſtino adhæſe-
rit , Tormina pertinaciora , comitante ſubindè
diarrhœa, fiunt. Et tantò atrociora , quò acidi-
tas,magis pontica fuerit. Ex flatu enim pontico,
colica exigua , & fluxilis : ex cibis verò , perti-
nacior longè , & loca mutat , migratque. Sin
autem ea muccagine ponticæ adhærente , &
affixa : crudeliſſimè affligit, & connellit. Flatus
igitur non ea materia propriè : ſed ex operatio-
ne fermenti , nouam generationem præter na-
turam , molientis , & Archei irritati errore pro-
ueniunt. Hæc de flatibus naturalibus , & mor-
72 boſis. Venena autem pota,cur habitum corpo-
ris flatu tumidum proferant. Sciro, ſub & poſt
mortem iſtud fieri. Neque enim cadauer tumeſ-
cit , ob nouæ materiæ acquiſitionem : ſed quia
vita eſt præcipuè in viſceribus,ideo habitus cor-
poris à veneno primum contaminatur. Corru-
ptio autem carnis , ſemper eſt in ſapore acido
(inſigni nempe myſterio fermentata , vetita le-
guntur Iudæis) ſubita ergo & atrox corruptio,
73 in carnes impingens , etiam flatum & tumorem
in illis gignit. Sic cadauer ſubmerſum , illicò
fundum petit , tantiſper dum caro aceſcit , ſub
putredine : tum ſcilicet emergit , flatuque eſt
tumidum, & vita muſculorum , à morte adhuc
74 reſidua , flatum operatur. Solet namque dici
cadauer emerſurum , dum fellis cyſtis rumpitur.
Nec enim hoc caret ſuo veritatis vigore. Non
quidem , quod literaliter verum ſit , quod ruptâ
fellis veſicâ , eiuſque eruptio , leuitatem cada-
ueri attuliſſet : Sed fel eſt balſamus , cohibens
in viuis corruptiones ex acino oriundas. Quo-
circa dumadeſt corruptio , coniicitur fellis de-
fectus. Alnus recens ſidit : dum verò ſuccus in
ea contentus corrumpitur, emergit arbor è fun-
75 do. Porrò diui , ſemina minora calida, ea com-
miſeratione diuina mortalibus enotuiſſe , & à
bono vulgo , in Scholas vſum eorundem intro-
ductum , neſcientes cauſam , & circumſtantiam
flatuum. Semina ergò illa, corruptionem ſimul
atque aciditatem materiæ inhibent , ſuntque
ideo inteſtinorum ſolamina. Solamen autem
iſtud hoc exemplo diſce. Hernioſus incurius,
cui inteſtinum excidit in ſcrotum , mox ad ca-
pitis magnitudinem ſurgit,induratur,ac tandem
liueſcit. Etenim variò lactis fotu , & ſtercoris
vaccini tepido fomento , fruſtra tentatur. Vi-
deturque per fotamen ſextuplo minus , quàm
ſit tuber ſcroti propter duritiem reditus ſui
ſpem deponere. Dein ſeminum aniſi nempe,
carui,fœniculi,coriandri,&c. potu in vino,mox
euaneſcit durities tuberis , ſinitque ſe intrò re-
pelli. Quod clyſter , & fotus exterius,non dede-
re , ergo per ſe tacens defectus ille loquitur.
Quod exorbitata circa teſtem inteſtina , ſtatim

duritiem præter naturam induant , flatuſque
ſuſcitent. Quæ cocta per ſolamen inteſtinali
Archeo mox diſparent : quæ alias citam atque
dolentem mortem cauſarent. Cæterùm aliquid
de naturali flatu Ilei addam , quod à Scholis
eſt neſcitum. Mulier nobilis dolore ventris
puſillo tentatur , per cubiculum obambulat,
pranſa erat , mox dolor ad dextram mamillam
aſcendit, humerum inuadit, eamque paulò pòſt
necat. Diſſecto cadauere , nil oculis luſtratur, 76
quod necem attuliſſe culpari poſſet.At opportu-
nè, Ileum modico flatu diſtentum vident. Ven-
tum , ventum , inquam , tortorem Doctores ac-
cuſant. Delatum ad me iudicium , cenſui , dolo-
rem ventris vterinum fuiſſe ; adſcendiſſe ideo
ad vbera,quibuſcum ordinariò vterus loquitur:
adeoque ſtrangulaſſe fœminam. Ventum verò
in Ileo , nedum inſontem dixi. ſed in quouis ca-
dauere naturaliter (etiam repentina morte in-
terempto) ſemper Ileon,vento modico diſtendi,
quia is naturalis , inſeparabilis , ac proprius eſt.
Abſque vento namque inteſtina conciderent,ex-
crementa difficilius tranſmearent. Etenim niſi
à retro pulſa ac liquida , facilè retrorſum recide-
rent, & velut ibidem abſque progreſſu, nimiam
contraherent moram. Si igitur ventus aliquis 77
Ileo natiuus incola ; non eſt locus querimoniæ,
de flatu in Torminibus , multóque minus car-
minatiuis,pellentibus,& diſcutientibus ventos.
Tormina ergo eſto mucilaginis ponticæ , plus
minuſue acerbæ , ad cuius reſolutionem (ſi ad-
hæſerint) aut expulſionem (ſi fluctuauerint) ſa-
nitatis exſpectatur reſtitutio. Sin interim acer-
bus flatus ſubnaſcatur, aut Ileon plus iuſto ven-
tis turgeat,il facilè ſibi viam inuenit. Subleuat
quidem à compreſſione, ac diſtentione, flatuum
dimiſſio : ſed flatus non facit magni momenti
tormina , quin ſibi citò viam pariant. Quod ſi 78
verò infernè , à duriore excremento , flatus ab
exitu præpediatur : Iam Volulus dicitur & à
voce Torminum diſceſſum eſt. Sat iam ergo
patet , quod flatus non fiant ab aëre : ſed mate-
rialiter vel ab ingeſtis , ordinariis, vel à venenis
ſimilarem nutritionis liquorem corrumpenti-
bus. Dein non fiant alibi, niſi in prima digeſtio-
num culina : & ſunt ructus,in ſecunda quoque,
quæ in inteſtino Ileo abſoluitur. Nullatenus au-
tem in ſubſequentibus digeſtionum familiis,
quibus omne acidum atque ponticum eſt toxi-
cum. Præterquam in aſſumpto toxico. Quapro-
pter flatibus pro morbo harum regionum non
eſt occaſio , vis aut poteſtas. Quantum autem
ſpectat flatum vel halitum à ſtomacho , ab vte-
ro , aut aliunde ſublatum. Id ſuo loco friuolum
oſtendam. Hæc itaque de flatibus ſufficiant.

CATARRHI DELIRAMENTA.

1 *Quis morborum atque naturæ hæres.*
2 *Suppoſitiones aliquot, loco præmiſſarum.*
3 *Concluſio.*
4 *Probatur ab experientiis.*
5 *Explicatio dati.*
6 *Pulmo primùm moriens.*
7 *Author cur à Scholis receſſerit.*
8 *Ærumnarum ſeni præmiſſa.*
9 *Solutiua cur in his noceant.*
10 *Miſera medentum ſuæ ignorantiæ teſtimonia.*

Qnia serò sapiunt Phryges.
11 *Pndendnm axioma, quod a iuuantibus & nocentibus desumitur.*
12 *Errores Medentum.*
13 *Paracelsi inconstantia vnde.*
14 *Modus fiendi catarrhi, anili fabula similis.*
15 *Morbi Catarrhis tributi.*
16 *Qnanta inde mortalium clades.*
17 *Quo pacto agros sibi faciant perpetua mancipia.*
18 *Ordinarium Scholarum subterfugium.*
19 *Tredecim theses.*
20 *Nouendecim conclusiones è thesibus prosilientes.*
21 *Per sufficientem partium enumerationem.*
22 *Dilemma.*
23 *Absurda aliquot,*
24 *Sola matre ignorantia oriuntur Catarrhi in Scholis.*
25 *Ignorantia eadem fons est absurditatum in sanando.*
26 *Pudor Scholas facit instabiles.*
27 *Negatio principiorum datorum in Scholis.*
28 *Vnde calor hepati.*
29 *Probatio à remediis irritis.*
30 *Examinatur iterum Odontalgia.*
31 *Digestio dentis & vnguis, ab omnium partium digestione differt.*
32 *Catarrhus ad interna ostenditur impossibilis.*
33 *Corizza depingitur.*
34 *Absnrda, ad Catarrhum stomachi sequentia.*
35 *Catarrhus in pulmonem ventilatnr.*
36 *Qnid initio Corizzæ stillet, & qnid deinceps.*
37 *Argumentnm ab impossibili, contra causam tussis Scholarum.*
38 *Demonstratur origo materia in pulmoniacis.*
39 *Remediorum vanitas ab inscitia.*
40 *Potus china, zarza, &c. non siccare excrementa, vt nec impedire eorundem generationes.*
41 *Absnrda aliquot hinc patrata.*
42 *Qnid sit in pulmoniacis attendendum.*
43 *Doctrina de motu pulmonis falsa.*
44 *Vsus pulmonis nescitur in Scholis.*
45 *Rationes peremptoria viginti & vna, contra motnm pulmonis.*
46 *Error Scholarum de vsu Diaphragmatis octo rationibus stabilitus.*
47 *Septem conclusiones inde manantes.*
48 *Remedia Medentum cur sint nihili.*
49 *Precautiones ad inhibendos catarrhos, esse figmenta anilia.*
50 *Galenus libris de conseruanda valetudine, totus ridiculus.*
51 *Ignorantia Scholarum miseranda ac deploranda.*
52 *Decepit Scholas viui canis dissectio.*
53 *Nouus error circa Eclegmata.*
54 *Supponunt falsnm.*
55 *Aliquot probationes.*
56 *Vnde catarrhornm error introductus.*
57 *Insana persuasionis refutatio.*
58 *Quid sit, quod sentitur Catarrhi destui larnam facere.*
59 *Qua sit materia postera & succedens.*
60 *Ignorantia laticis Catarrhos confirmauit.*
61 *Praeccnpatio.*
62 *Tortnra noctis.*
63 *Paracelsi inconstantia.*
64 *Liquida, quæ nondum vitalia in nobis, non colloquuntur cum Astris.*
65 *Medulla non est inter liquores.*

EMPESTIVVM est modò osteodere magnum morborum cumulum, dicatum Catarrho è capite defluo, vel in summitatem digitorum pedis vsque absque obstaculo esse anile figmentum, non nisi pulsore hoste humani generis iuuentum; ne videlicet cognitis suis bonis causis, remedia eorundem simul innotescant. Vtut sit saltem exin manifestum est Scholas etiamnum hodie abduci gentilium erroribus, in generatione Catarrhi, putatione, defluxione, modo, viâ, materia, mediis, locis, organis, itemque reuulsione atque remediis, falsum nempe atque absurdum est, quicquid vni absurdo, vel impossibili superstruxeris. Vnde pariter fuit vana spes in cauteriis collocata, prout suo loco demonstrabo. Naturæ ipsæ sunt morborum medicatrices: Medicus autem, illarum Minister, iuxta Hippocr. Sed id
de morbis, quos Natura curat sponte sua. At 1
vbi succubuit, vt suis resurgere viribus nequeat, Medicus à Domini benignitate electus, & apud quem omnes morbi ferè eiusdem sunt pretij, (talis enim est, qui aliquam vniuersalem Medicinam, inter plures eiusmodi, nactus est) manet non amplius minister: sed interpres, Rector, & herus præpotens. Sit nomen Domini mei IESV exaltatum in æternum, qui suam munificentiam semper dat paruulis, in sua humilitate abjectis. Natura enim ægri, impressionum morbificarum præcipua susceptrix, sensitiuaque in oppositum motrix, saltem vbi hospitati morbi præualent, homo succumbit, vel saltem in posterum ipsa morte calamitosus viuit, nisi à Medente in pristinum restauretur. Non cuiuis tamen Medico contingit adire Corinthum, nisi vocato, electo, exercitato, & commisso. Sæculo enim Hippocratis vniuersales medendi apices quæ naturæ tonum in se continent, nondum enotuerant (ieiunæ quippe & irrisæ à Medentum vulgo adhuc hodie) veniam ergò Hippocrates meretur, si totum morbi negotium per naturam, vt Magistram, absolui putarit. Porrò dixi aliàs, vel à fœtus initio deinceps,
cuique membro præsidere assistentem re- 2
ctorem spiritum insitum: alterum verò influum à corde manare, insiti expergefactorem, & consolatorem, qui tamen nec determinatur, neque indiuidualiter disponitur, nisi prius ab insito sit subactus. Docui etiam alibi, vnumquodque membrum vegetari, iuxta virtutem insiti fermenti, adeoque nec sperari transmutationem, ad nouam generationem, nisi mediante fermento. Consequenter exindè subauditur omnem vegetationem à spiritibus fieri, adeoque debilitatam membrorum digestionem pendere ex spirituum horumque fermenti diminutione, iuxta illud: *Spiritus* (fermenti theca) *meus attenuabitur*, (ergò) & *dies mei breuiabuntur*: Sic vt membrum, quod in sanitate etiam nullum visibile excrementum profert, multum eius atque indesinenter faciat, si saucium, læsum, diminutum, vel impeditum fuerit in fermenti vigore. Denique & hinc sequitur, quod pro læsione, & lædentum varietate, difformitas ametriaque
excrementorum gignatur. Non ergò ex 3
vno

vno fonte, capite humano scilicet (vndè nimirum omnes catarrhos depluere comminiscuntur Scholæ) sed ex propria cuiusque partis idiopathia, siue propria indispositione, fermenta
4 topicis, superinducta, morbi oriuntur. Ita nempe vulnera sanata, recidiuam pariuntur, vlcera & apostemata non tardò pariunt. Et mutato ventorum axe, longo annorum cursu post recrudescunt, dolentque. Sic nempe tusses, pleuritides, sputa sanguinis, & Erysipelata recurrunt. Excellens namque montanum frigus, vel tepentinum aliud ittuens, nocturnus aër, aura palustris, aut eructatum fodinarum Gas, sæpè cerebri, vel pulmonum fermenta, vnico insultu pessumdant, vt in vitiuo deinceps, pro variis excrementis fiant officinæ. Hoc pacto nimirum, in oculis, auribus, dentibus, faucibus, excrementa (non quidem mucco lapsa à cerebro) proprio errore fiunt. Sic tusses & asthmata primò incipiunt, & continuato fermento persenerant.
5 Non quidem à capite defluo mucco, sed intra pulmonem generato, per violatum loci fermentum. Pulmo enim ab externo irruente facillimè
6 affectatur, præ cæteris membris: eò quod membrorum sit primum senescens, atque moriens. Vt patet per tussim senum, & stertores morientium, licet alio, quàm pulmonis vitio, afflictorum. id enim pulmoni proprium, eò quod crudum semper poret aëra, cordique vicinus, oppressus, suas vires paratus reddat, citiusque ob id
7 sibi deficiant. Enimverò à Scholis inprimis dissentio, quod hoc vitij genus sciam partium continentium, non autem liquorum contentorum. Sunt namque contenta eiusmodi producta quædam radicis, quæ ab Archeo partium, malè imbuto progignuntur. Deinde & in hoc discrepo, quod sciam esse malum topicum, non autem
8 impertitu à deuteropathia capitis. Finiunt nempe tusses senij, sub difficili restaurationis spe, quod extremis cannæ aëreæ ramulis, in pulmone innati, excrementi tantillum residet, quod nedum arúdines obstruit: sed simul sui præsentia, fermentum locale turbat, minuitque vnde in horas noua suscitantur excrementa, tussium opulenta supellex. Quæ in senio vix curátur vulgo notis medijs. Vtpotè quæ ad loca affecta non penetrant, imò nec restaurandi robur nacta sunt. Sunt ergò eiusmodi excrementa, partim defectus topici. Estque sua cuiusque partis debilitas, siue innata, siue acquisita sit, com diminu-
9 tione vegetantis fermenti. Adeoque & hinc eiusmodi partium excrementa omnia profluunt. Intelligo itaque inprimis frustraneas & nocuas esse, in his affectibus purgationum repetitiones; quippe quæ duntaxat circa producta, non autem circa causas instituuntur. Tuto etiam atque primatiò, quia eiusmodi excrementa non cedunt per laxantia. Vtut est, nullatenus in nobis primituam labem, nocuamque radicem attingunt: verùm saltem meditantur posteriora: priora verò, siue radices, non valent tangere. Adde, quod etsi laxatiua quandoque pro biduo succurrisse videantur, quatenus dempta mezaraici cruoris massa, parcior dispensatio, atque nutritio, ad pulmonem deferatur, atque hinc parcior secretus. Verumtamen laxantia, totius generale robur, magis magisque debilitando oppugnant.
10 Quod vtique dum Medentes velut per setaceum cernunt, neque ægro profuisse per corporis & exhaustarum vitium diminutionem cognoscunt, tandem infirmos, per diætæ regulas, & per culinæ sobriæ, vnica auxilia tractandos dimittunt, modò cauterij ope, & leniorum laxatiuorum subsidio repetitu, pergant medicè, id est, miserè viuere. Qua inprimis hypothesi, saltem culinam, quibuslibet officinarum infidis pharmacis præferendam, insinuant, & facta experientia, ab his tanquam nociuis abstinendum decerount. Atque vtinam post tot vitiû emunctiones, id sufficeret, neque iterato amplius deinceps iisdem præsidiis tentarent exhaurire spem, corpus, venas, vires, & loculos ægrorum! Vtinam saltem sui axiomaris essent memores, qua à iuuantibus, ac nocentibus, potissimam sumendam suam indicationem curatiuam. Quæ Regula etsi putenda sit, & empyricorum duntaxat; vtinam saltem per eandem iam resilirent ab erroribus patratis. Nec io tussi atque tabe redirent ad remedia, quæ hactenus nemini profuisse compertère. Dormirent enim laxatiua, venæ sectiones, errhina, Apophlegmatismi, illinctus, decoctum Chynæ, Zarzæ, Sassafras, Cauterium in futura coronali bregmatis, aliaque id genus infida auxilia, à Medente addicta, vt aliquatenus videantur non gratis nummam recepisse. Vtinam saltem ex sua praxi didicissent, quod dum posteriorum effectuum, id est, excrementorum, ablationes, reuulsiones, deriuationes, & præpeditiones meditantur, ostendant palam illos causarum cognitionem latuisse, nec per causarum ablationem methodicè suos curasse ægros, Compertissent quoque victus rationem esse lautum, languidum, debile, atque desperatum remedij genus, pro tanto hoste iam inquilino, imo & patrono. Non mirum itaque, quod vulgus, attendens harum curationum vanitatem, occasionem dicendi cepetit, *Optimam esse medicinam, medicina non vti*. Sæpe numero enim quandam commiserationem indolui, centurias conciliorum medicorum perlegendo, ac præcipuè ad ouum Almansoris omnes morbos à vertice capitis, ad pedis calcem dum persequuntur, quod ab ouo causam (vt putant, & fteotantur) catharrticam indagantes, vbique incusant naturalem aliquam, vel acquisitam singularem intemperiem, sub incertitudine tameo dubij, an eandem tanquam morbum, an verò tanquam causam antecedentem morbi, de quo consultum est, statuerunt. At saltem ne errarent; in quibusvis morbis, calorem simul & frigus accusarunt. Conqueruntur nimirum in omnibus pœnè, de frigiditate stomachi solitaria, vel combinata, cum caliditate hepatis, vnde catarrhos oriundos, ac in varias partes delapsos, earundem morbos multifariam ariolantur: nedum internos pænè omnes, sed & vsque ad cutaneos defectus, prosequuntur. Sic nempe theoricè & practicè Scholæ suos imbuunt. Sic enim oculorum, aurium faucium linguæ, dentium, thoracis, brachiorum, lumborum, & crurum defectibus, rei sunt catarrhi. Sic tusses, tabes, asthmata, pleuritides, peripneumoniæ, apoplexiæ, paralyses, subitaneæ mortes, vomicæ, sputa cruoris, causam in catarrhis suam iam tatam reperere. Sic denique stomachus vomiturit, nauseat, apepsia laborat, iecur etiam & lien malè valent. Nam prolapso è capite, mucco non digestibili, obstructiones, durities, hydropes, apostemata, scirrhi, febres, tormina locum inter clientes

13 catarrhos fecere. Quibus Paracelsus, tametsi in
Tartaris, atque tribus primis aliàs triumphans
inuentione, plerumque tamen catarrhis sub-
scripsit, nomenque defluxionis (*flussen*) semper
14 manifestè agnouit, nutando sub domina incer-
titudine. Hanc enim catarrhorum seriò deflen-
dam fabulam ita adornant Scholæ, & de manu
in manum inuicem tradunt, vt veritatis vicem
subeat: Imò idiotæ facti Medici passiui, de ca-
tarrhis suis ad longum vsque tædium mecum
declamant. Quibus sanè, cum mihi sit difficile,
atque nauseosum, singulos discere insuetos, è
putata doctrina auellere, veramque Theoricæ
lucem adferre: præcipuè, cum turba eius sit ani-
mi, vt instar testarum recentium, vix primitus
haustum deponat odorem. Silere ideo soleo ple-
rumque apud magnates, non morbum, non cau-
sas, non species, nec medicamina declamo: taci-
turnus, ad facilem istam Scholarum Theoriam,
videor cunctorum nescius, abire omnibus con-
sentiens. Alicubi tamen dico, me aliter instru-
ctum esse: sed Idiotas non esse capaces Medici-
næ, cum nec pædagogus sim illorum. Admiror
saltem quotidie neminem tantam medentum
ignorantiam hactenus animaduertisse: sed or-
bem Christianum, Græcorum hæc somnia post
se traxisse, in latriam ridiculam, mendacem, &
humanæ societati perniciosam. Statuunt nimi-
rum primigenium catarrhorum fontem, in fri-
gida stomachi, & calida jecoris intemperie, ma-
ximamque mortalium infirmorum partem huic
subesse tyrannidi. Modum quippe fiendi, esse;
Quod stomachus incessanter, inter coquendum
ab hepate calefactus, non possit non fugitiuos va-
pores ad caput mittere; cerebrum verò, esse na-
tura sua frigidum, & instar coperculi, bullienti
ollæ, aut fungi alembice vice, in quem vapores
adscendant, & cogantur in squam. Quæ cum
naturaliter defluere debeat, suggerit amplam
materiam catarrhis, atque genetalem. Quæ si in
15 oculos, aures, fauces, dentes, &c. decidat, dolent
meritò partes, se cerebrum vicinum habere, &
tyrannum superiorem: sin verò in pulmonem
pluat, transmutantur in tussim, affectus suspirio-
sos, in tabem denique, palpitationem cordis,
adeoque & in inopinam mortem. Quod si verò
in stomachum hi catarrhi depluant; tam suæ
culpæ is pœnas luit, per apepsiam, cruditates,
vomitus, orexes, cardialgias, deliquia, obstru-
ctiones, diarrhæas, cœliacas, choleras, colicas,
atrophias, hydropes, scirrhos, ventrisque defe-
ctus omnes. Imò febres, putredines in venis,
splenis quoque, renum, atque vesicæ calculos, è
muccore catarrhi, sua primordia desumunt.
Quod si verò in cerebelli sinum deriuent catar-
rhi, iam mors instantanea, apoplexia, & para-
lyses præstò adsunt. Sin verò per nucham, in ner-
uos, arterias, musculos, fortè fortuna diuertant
catarrhi, Arthritides variæ, pleuritides, paralyses
partium, ac conuulsiones, mox adueniunt.
Itemque chirurgicos defectus dolorum, aposte-
matum, vlcerumque variam prolem, catarrhos
gignere volunt. Sin autem non decidant, suo-
que se cerebrum leuet onere per coryzas, & tus-
ses; adest sopor, coma, carochus, lethargus, ver-
tigo, apoplexia, memoriæ & sensuum jactura.
Enim verò præter præfatas caloris & frigoris in-
temperies, atque inde necessariò natum catar-
rhum, nil resonant Medentum libri, sermones,
concilia, conuersationes, cathedræ, & praxes
adeoque totus medendi cardo, in purgationi- 16
bus, venæ sectionibus, scarificationibus, balneis,
sudoribus, cauteriis, & in summa, non nisi in
corporis atque virium diminutionibus, siue ca-
tarrhorum exsiccationibus, hodiè vertitur.
Quorsum nempe ab vltimo Eoo radices Chy-
næ, & Zarzæ, cum ligno Sassafras, ad exsiccan-
dum propinarunt. Diæteticem verò & pharma-
ceuticen, plerumque per caloris & frigoris
amussim metiuntur: atque hoc pacto ægros nun-
quam de manu sua dimittunt; sed in clientes 17
perpetuos detinent, velut acquisitis mancipia:
sub desperatione tamen manifesta. Quod nimi-
rum, cum causas & radices ignorent Medici, se-
seque frustra operari cernant, impossibilem
curam siue sanationem forè, eò quod naturale
frigus stomachi contradicat calori hepatis: ad- 18
eoque quæ stomacho profutura essent, nocitura
sint jecori; & è conuerso. Quæ cuncta cum con-
spirent in mortalium perniciem, item Reipu-
blicæ atque familiarum destructiones; mearum
fuit partium, exsecrandam hanc doctrinæ Me-
dicæ hæresin funditus euertere: tantoque po-
tentius id debui, quod omnes Europæorum
animos ista lues, inde à diebus Galeni possideat.
Discunt nempe diuites hanc doctrinam proprio
didactro, quæque didicere, alios docent: sicque
omnes morbi catarrhis sonant nati. Dicam ergò
per theses in Scholis concessas.

Hominis stomachus, quamdiu in viuis est 19
actualiter calet, & sua membrana, aliquo mado-
re est imbuta. 1

Impossibile est autem, aliquam humiditatem
aquosam in nobis actu calere, quin etiam de se 2
vaporem suscitet eò ipso.

Via è stomacho supera, est gula, siue œsopha-
gus membrana cannæ instar extenta, à stoma- 3
cho in fauces vsque, membranæ stomachi si-
milis.

Gula, per se, tota actu madet, estque clausa
(cum obliquitus præ vacuo concidat aliàs) actu 4
& semper, non secus atque vesica, carens pro-
prio contento: Gula ergo seipsam lateraliter at-
tingit, ob necessitatem naturæ, quæ non pati-
tur vacuum. Gula nempe, non habens in se
cibos, potum aut aërem, esset necessariò vacua,
si pateret. Quod autem non pateat, aut aërem
contineat, liquet ex eo, quod alias vnoquoque
bolo deglutito, aër qui infra eundem esset, &
adæquato bolo renitetetur, detrudetetur ad sto-
machum deorsum, adeoque totidem ructus
essent, quot boli deglutiti. Denique cum mem-
brana Gulæ madida sit, ipsa in se necessariò
concideret, nisi vi quadam circumquaque ten-
deretur, quod in dissectionibus neque occurrit,
nec vlli seruiret fini in viuentibus.

Os stomachi naturali motu clauditur; non vo-
luntario. Gulæ autem non est alia scientia Ana- 5
tomica, quàm quod angusta, inferius clausa, per
Pylorum siue inferum orificium stomachi, & in 6
collo humano à plurimis vasis compressa.

Gula non haurit aërem, vt neque continet.
Concidit nempe proprio membranæ madidæ 7
motu, & contenti penuria.

Gula per longum sui non aperitur, nisi trans- 8
miserit alimenta. Quæ si sicciora sint, hærent
in meatu, nec facilè descendunt, nisi potu su-
peraddito: quod fieri non posset, si subeet bolum
aërem contineret, nisi subsequeretur ructus.
Gula autem circa laryngem patet initio sui.

9 Gula infernè clauditur iure alieno, ideoque nec aperitur, nisi instante externo hospite, vel erumpente. Aut sub fame, etiam pandatur arbitrio alieno.

10 Aër nullus, multoque minus vapor, è stomacho sursum prorumpit, sine sonitu ructus.

11 Si calor stomacho necessarius, vaporem facit, non tamen proinde eundem protrudit, sursum violenter, ita quod valeat feratum os stomachi & gulam distendere, ac aperire. Cum posito aliquo contradictorio, esset vnicuique continuus ructus.

12 In stomacho, non secus atque in aliis vasis, tepidè calentibus, omnis vapor aqueus, minima compressione, in guttas citius concrescit denuo, quàm quod compressam membranam per sui longitudinem eleuet, & distendat. Ideoque nec vapores faciunt ructus: sed duntaxat aër, & spiritus syluestris, siue Gas.

13 Quod supposito spiritu motoris hepatico, venæ omnes per sui calorem, vel circa partes jecoris, vel in extremis ramulis, parerent catarrhos, à Scholis neglectos.

CONCLVSIO PRIMA.

14 Ex hisce thesibus plerumque confessis, & per Anatomen claris, Sequitur inprimis. Quod nul-

1 lus vapor è stomacho in caput feratur, putataque materia deficiat catarrhis.

2 Si tanta cœcitas mundum circumuenerit in manifestis; quid non suspicandum de abstrusioribus?

3 Quod stante Scholarum doctrina, sanus atque calidus stomachus multo maiores atque plures catarrhos generaret, quàm æger, atque alioqui frigidior: quod iam aduersatur Scholis.

4 Quod potius refrigerando, quàm calefaciendo stomacho, incumbendum foret.

5 Quod omnes mortales necessariò essent catarrhosi, atque continuò infirmi.

6 Eò quòd eadem gula, cerebro, stomachoque actu calentibus, madidis æqualiter consteot omnes, & eiusdem figuræ.

7 Quod omnis homo porcorum instar, naturaliter, ad singulos ferè passus, ructaret, eò quod indefinens calor & mador continuum vaporem sursum necessariò emitteret.

8 Quod tametsi vapor, à stomacho excitatus, distenderet gulam, imo citra ructum adscenderet; attamen totus per os ac nares continuò difflaretur, antequam per arctam & conclusam membranæ viam ad cerebrum pergeret. Quod vapor ille, à cibo è stomacho adscendens, necessario quoque in quolibet homine, cibos, horumque transmutationes oleret, sibi & astantibus molestus esset: adeo vt si ructus subinde sint olidi, continenter quoque omnis omniuio anhelitus, admisto ciborum flatu fœteret.

9 Quod cum ructus sit Gas syluestre, & longè subtilius vapore, nec tamen cerebrum feriat, nisi clauso ore per nares elidatur: multo certè minus vapores ad cerebrum deferentur.

10 Quod ructus nonquam à Gula, recta via ad cerebrum deferatur, sed tantum per organum olfactus; Ideoque nonnisi ore clauso, odorem præbeant, multò minus vapor sponte è stomacho ad caput deferetur.

11 Quod, vt vapor, catarrhi materia, alliquatenus adhuc ad caput, siue odoratus organum, adscenderet. Oporteret hoc fieri non posse, nisi clauso ore. Adeoque hianti non fore possibilem catarrhi materiam: Estque proin facile catarrhi huncce remedium.

Quod cum duo corpora naturaliter nequeant 12 se mutuò penetrare, in eodem loco, sitque via è faucibus ad cerebrum angusta, oppleta (non enim datur in organis istis vacuum (superius clausa, nec peruia (anhelitus namque, etsi compressus, non caspirat sursum ad caput) non potest ergo vapore, è stomacho, ad cerebri basim pertingere. Per exemplum, Canna, si sit superius obstipata, tametsi super vapores calidos teneatur; hoc tamen non admittit adscendere, ob aëris præsentiam, quo oppleta est.

Dato, quòd vapor is posset sursum scandere; 13 non offendet tamen planum aut concauum aliquod, super quod concrescerer in guttas. Multoque minus eiusmodi, quod Alembicum, aut ollæ operculum referat: sed in basi cerebri, quorsum vapor adscendere donatur gratis, est pars angusta, peluis, siue infundibuli fundus, qui haber binos tubulos, nares versus, ac totidem versus ceruicem. Quæ duo posteriora oscula duntaxat adscendens vapor reperiret. Suntque continuo ferè mucco oppleta, madent, ac stillant, vt cerebri propria emunctoria mucco eliminando destinata. Atque ideo, vltrò concesso vapore ascendente: non tamen esset locus concretioni catarrhi.

Vapor, si quis è stomacho possibiliter factus, 14 etiam eò vsque adscendisset, imo & in guttas concreuisset tam exili spatio, ac, simul cum mucco decideret, minus noxæ adferret, quàm ipse muccus, ordinarium cerebri excrementum. Quæ cuncta per Anatomen Scholæ viderunt & per Mathesin (si pensitent) cognoscent, incogitabilia: attamen eunt, oculos habent, & non vident; aures habent, ac timendum ne nolint audire.

Quod licet ructus sit ciborum Gas, eorumque odorem præferat. Vapor ciborum tamen quilibetcumque, insipidam & innoxiam aquam dat. Per exemplum. Distilletur muccus, vel saliua, leoto tepore, qualis est stomachi viuentis? certè non nisi insipidam, minimèque glutinosam aquam, elicies: multóque minus salsum, acidum, acremue catarrhum. 15

Quod licet muccus labatur in fauces, hasque 16 diuersimodè ac malè sæpè afficiat, iuxta diuersas mucci indispositiones; Veruntamen nec iste muccus, neque eius stillatio, rationem catarrhi habere possunt. Non magis quàm lotium è rene in vesicam labens, catarrhus est dicendus. Quapropter si muccus insipidus, salsus, acer, vel acidus, fluidus, aut crassus, labens ad partes, quibus naturaliter purgandos deputatur, tanquam emunctorio, non est dicenda catarrhus, vtut etiam malè afficiat partes, prout & vrina vesicam si affluxerit.

Quantò minus censeri catarrhus debet, fluxus 17 alicuius humoris fictitij, aut excrementi somniati, nati, & delati, per modum, media, loca, & itinera naturaliter impossibilia? Si cerebrum 18 in viuis actu non frigeat; cessat ratio condensandi vaporis: Sin, minus caleat reliquis partibus: ergone vapor quærit partem frigidiorem, sensu, & electione? quia desiderat magis coagulari, quàm manere vt est? Vel pellitur vaporibus 19 vndique ab omnibus partibus calidioribus, ad cerebrum, tanquam frigidus? At sic continuata in sanis esset tempestas inexcusabilis penitus.

20 His tamen omnibus prostergatis (quæ nihilominus necessitate naturaliter se habere nequeunt) at nihilominus catarrhi defluerent. Non enim inprimis extrorsum inter cranium
21 ac cutim. Siquidem docent ipsæ Scholæ, vapores, siue antecedentem catarrhi materiam, à stomacho ad fundum cerebri scandere , atque ibidem planum aliquod (imaginatium, nec per Anatomen adhuc repertum) offendere, in cuius cauo concrescat illico,statimque à cooctione, decidat guttatim. Procul sanè abinde,quod hostis aduena, metuin excrementum, cerebro peregrinum, ac tantarum infirmitatum causa,in infima cerebri planitie, in aquam transiens, inde penetratet, trans ipsum cerebri corpus , siue in forma aquæ, vel demum rursus,vaporis specie,
22 in præfato plano luserit. Non enim specie vaporis: quasi vapor è stomacho ad cerebri fundum pertingit ; locique frigore concrescat (vt aiunt) certè eadem frigoris opportunitate, ma-
23 nebit aqua,neque fiet iterum vapor. Si ergò vapor ille, iam ibidem aqua factus sit præ loci frigore, non est credibile hanc aquam hostilem intrò trahi, multóque minus tam subtilem euasisse, vt nolentibus recipientibus , cerebrum, menynges , futuras, ac cranium , atque periostion penetrandat, vt subter cutim sistatur,atque decurrat. Præter enim ineuitabiles atque plurimas absurditates , erit aqua ista, tanquam pluuialis, inepraque catarrhis viscidis , muccore perdurantibus. Imò catarrhi hinc oriundi, primo caloris sensu euanescerent , quouis sudore citius, Galenistæ nisi doceant aquam, è vapore tepidi stomachi factam, deinceps fixatam. Salsam & acrem quoque euasisse tactu solo plani , quod nondum nouacula aduertit. Deindè cutis cranij , caluaria longè porosior, aquam illam ocius, quam mala iodè credita fiant , per diaphæresin aut sudorem exterminaret : Est portò cutis, quæ cranio obtenditur, huic tenacius adhærens, neque sufficit loci decliuitas sola , diffluendo catarrho, & cuti auellendæ ab osse. Quin-imo aqua hæc,è vapore stomachi genita , necessariò haberet intus Pulsorem, qui illam trans cerebrum,menynges,os, & periostion duceret. Atqui iste non esset calor aliquis : nam tunc cessaret esse aqua, & rursus fieret vapor, qui fingitur frigore cerebri , in aquam condensatus. Denique cum catarrhi , senibus debilibus , & stationibus frigidioribus dicuntur magis soliti : ergò pulsor ille erit frigus : quòd alias solet partes constringere) iam aquam trans cerebrum & quidem in forma aquæ,euerso rerum ordine,pellet. Eritque pulsus ille in aqua , è meris stomachi vaporibus nata , vel in cerebro, quod aduenienti aquæ se aperiret cum menyngibus & cranio. Denique cum omnis eiusmodi aqua , è vapore condensata,dicta sit pendula è basi cerebri , nec possit ibidem detineri supra guttæ magnitudinem, quin necessariò , statim atque guttatim decidet procliuis , vel cerebrum sorbebit guttatim hanc aquam excrementitiam , sui muneris oblitum. Deinde præter Pulsorem, Ductor, aqua opus haberet, qui pellem distenderet, & à costis auelleret, vt sibi deorsum properanti, locum (puta in pleuritide) pararet. Essetque tam ductor,quàm Pulsor in aqua , potentior , quàm Blas nostrum.
24 Quocunque pretio tandem , Sholarum somnia de catarrhis prostituam , nemo falsas merces emit,detecta simul credulitatis larua. Nec potui hactenus sat admirari, quod mundus per catarrhos sit circumuentus. Inter inquam tam stolida , futili ; atque penitus impossibili , mortales tantam credulitatem posuerint, vnam tantùm ob culpam,scilicet, ignorantiam. Quod Scholæ, non repetientes causam, cui morborum catalogum adscriberent , hæc somnia de catarrhis credi mandauerint. At saltem sudor salsus est,quocirca latex materiam catarrhi potius tribueret, 25
quàm fictus ille vapor , per tot ambages ducendus , ac mille vix absurditatibus possibilis consistent. Tum quoque laticis assueta salcedo, dolorum causas proximiores habet , quàm insipida aqua , fictis vaporibus sursum delata. Denique si aqua trans cerebrum, menynges , cranium , & circum ossalem membranam vadat : an ergò iam fatigata , cutem perindè penetrare non poterit? vel viarum erit oblita ? cur resistet sudorifera, & porosa cutis aquæ , quæ cranium penetrare potuit ? At vbi subter capillos colligeretur, tum vel ibidem in cataractam tumeret, vel sanè tenui guttularum filo deflueret. Si pauca , sudore tenus difflaretur ; aut si collegium faceret , in temporibus, mox digito se proderet. Quod si inde defluat , saltem non posset non in termino ad quem motus , tumorum aquæ dulcis distillatæ, excitare. At saltem,nunquam posset in musculos decidere , vel citius inter musculos aqua ista colligi : quippè qui singuli sua vestiuntur membrana. Quin etiam nec locus , nec via est, defluendi inter cutem , & periostion cranij, ad musculos intercostales, vt pleuritidem aqua distillata faciat. Quæ enim indolens sub cute & capillis erat , mox tanto furore dolorum, pleuritidem excitaret, soloque descensu plenam costis per fibras infestam & adnatam, nudo sui pondere auellet. Immanis certè trux, defluendo adueniret. Tandem nequit catarrhus ad dentes , eorumque neruos decidere. Quia nerui, qui vtrimque à fundo cerebri totam ad mandibulam , foris ac intus , tam adæquatè foramen opplent , vt iustam adeo thecam faciant , & tam æquam , quod locus non sit intrauti decursuræ aquæ,eòque minus, quòd aqua non subeat foramen exiguum , infernè clausum. Multóque minus defluet ad vnicum, solitum , & dumtaxat cariosum dentem,quem affligat.Quin etiam catarrhus, subter comas collectus , in genas decurreret , non autem subter gingiuas, traos harum carnes , & cruorem impermixtus , iuxta neruorum ductum, subter carnem iuxta mandibulæ os , ad vnum fortè aliquem decumbet. Quinimò, si aqua supernè deorsum rueret , deturque in doloris causam mandibulæ superioris. At nullatenus nec vnquam , aqua non viua non posset infestare inferiorem mandibulam. Quid si catarrhus ad oculos vel aures declinet , eius sanè infesta maceria,à plana cerebri,& ficta basi,in sinum prius pergeret,conciliabulum ante fecisset, imò mortem,quàm ophthalmiam,citius peperisset. Quin etiam recordor , pleuritidem non esse inter cutim, siue carnosam membranam externam , atque musculos intercostales , quorsum tamen à caluaria pellerecta defluerent potius,& non introrsum)sed vel in ipsis obliquis musculis intercostalibus,vel inter hos & pleuram , costas succingentem , vnde nomen inuenit. Qua via ergo catarrhus à capite huc decidet ? Dono quidem per suppositionem , muccum per palatum,

etiam

etiam in pueris ac sanis, in stomachum decidere. Non hoc tamen ad catarrhum pertinet. Nec muccus à decantato illo stomachi vapore oritur: sed est inutile excrementum à custode errante genitum. Vt suo loco. Dono insuper, in Arthritide, atque aliàs, non rarò subesse salsum liquorem excrementosum: At solus larex, horum est vulcanus, cæmentum, & fomes: non autem vaporum è stomacho in cerebrum ascensus non humores plures, nec ficta pituitæ, bili

26 coniugatæ distillatio. Ipsæmet enim Scholæ pudore correptæ, quod caput vndique repletum cerebro, Catarrhorum esset collegium, atque inde omnes ferè morbi depluerent, stomachum incusarunt (heu!) continuis vaporibus fumantem, & materiam suppeditantem. At cum in sanis comperirent stomachum insontem, repente autem ad Arthritidem, in sanis accusant defluxus pudoris vmbra suffusæ, susurrant, nec clarè loqui è scientia audent: Etem bilem acrem, & pituitam salsam,è cruore mutuant, licetmque sub iudice relinquunt, an humores isti è iecore sint petendi, separenturque in venis à cruore, vt ad articulos expellantur, an verò è capite aqua, vel aliquis muccus, vel anonymum aliquid, inter curim eò deferatur. Incertæ enim sunt adhuc, eòque magis confusæ, quod ignorent, quisnam ille separator humorum, quisve delator esset, qui hos sinceros à cruore incontaminatos ad artus tantùm deferret, nunc hanc, nuncque istam partem deligeret: debiliorem autem magisque supinam desereret, nouamque in dies sibi manciparet, imò nodosam & oppilatam inuaderet. Quicquid ergò Scholæ de vaporibus è stomacho sublatis, pro catarrhi

27 materia garriunt, aniles fabellæ sunto. Nunquam enim stomachus iusto frigidior est, digestiuo fermento diminutior quidem, cui eo-ctricem tribui debere, non autem calori,iam ex pleno aliàs docui.Iecur etiam,nunquam propria temperie peccat in calore:cum nullus sit in nobis calor, quàm ratione vitæ: Ideoque cadauer omne,extincta vita, friget repente.Molestus autem iecoris calor, per accidens semper est, Per exemplum.Sit frigida spina digito infixa (exemplum alibi de febribus adhuc memoratum) mox

28 pulsus à dolore, calorque & tumor. Non enim hoc, quia spina sit calida, nec quia vicinus sanguis, feruidus esset ante spinam: at calor propter spinam,per accidens aduenit.Sic de iecore cogita;si ferueat enim, spinam suam habet quæ non indicat refrigerium, sed sui ablationem. Refrigerium namque nedum facit curam palliatiuam: sed ipsum malum in desperationem tra-

29 hit. Idque seriò notent Scholæ, vanumque de calore heparis commentum, multiplicesque sanandi errores hinc manatos. Similiter seriò notent, frustraneas & irritas fuisse medelas (heu!) capiti, stomacho, & iecori pro catarrhis institutas.Catarrhus itaque materiam, locum, viam, consuetudinem, admissionem penetrandi in cerebrum, per meninges, cranium, &c. non habet. Nunquam enim excremento locus aut ius est depositi: Tripano enim quotidie opus foret non

30 minus pro catarrho,quàm pro pure. Sed cur catarrhus defluere cessat, mox eradicato dente?An enim, quia viarum oblitus? At si materia infernè suppeditatur, quorsum hæc quæso fluet? vel qua parte decumbet, quæ antea intrare solita est per exilia foramina,quibus nerui, tam internum quàm externum, tamque supernum quàm inferum vtriusque mandibulæ latus subintrant? An forte euulso dente, stomachus cessabit, vel non audebit amplius dare vapores, & materiam catarrhis?An euulso dente simul effluit cum cruore omnis catarrhorum, etiam futurorum materia? Vel, an obturata cauea dentis, per confestim subnatam carnem, nec dato exitu foras, cessabit proin catarrhus? At non quærebat catarrhus exitum, per durissimum dentem. Cur enim in finitimis, oris, non suscitabit necessarium apostema: Cur ad alium dentem, sæpe vno euulso, descendet? An canalis mutatur vno euulso? nescitque amplius defluere in netuum sitrem dentis euulsi, & in carnem subnatam?facilliusque sibi iter trans dentem, quàm succrescentem ab euulsione carnem, putat? Quidni viam quam parauit, tenet? & antequam succrescat caro, isthac sibi exitum feruat? miserè sanè deluditur per chirurgum iste,qui putans in dentem defluere, illumque sublatum reperiens, cogeretur eadem via redire ad partem nobilem, quam carnificet in Chirurgi vindictam.Dens ergò non dolet ex catarrho:sed vel detecta gingiua, nimium sensilis factus: vel aliàs,male digesta vltimi alimenti sui materia, circa radicem dentis putrescit. Hinc dolor. In hoc nempe differt 31
digestio dentis, vnguisque à digestione aliarum partium: quod hæc fiat in culinis sibi internis, illa verò, in culinis radici illorum contiguis. Quod autem catarrhus ad interna, stomachum, 32
pulmonem,iecur,renes,vesicam, venas, arterias, musculos & neruos non descendat, Partim iam in communi, sublata fictaque Catarrhi materia, via, à fiendi modo, satis constat, partimque quod è capite, imprimis ad stomachum, nil inuitis nobis, decidere possit, quin exscreatione eiici queat. Muccum enim è capite descendentem, non nisi incauti deglutiunt. Nec est Catarrhus illius intentionis, vt exspectet somnum, quo incautum opprimat.Fabulæ facessant in medendo.

Quicquid igitur à capite deorsum ad fauces 33
ruit,est muccus naturalis,vel alteratus,iuxta Custodis indispositiones. Sed is muccus, tota excrementi specie, alienus est ab expectorato per tussim sputo. Quid enim sibi vult Scholarum inaduertentia? qua scilicet iubent, inspicienda sputa per tussim reiecta, an aquea, spumosa, clara, liquida, alba, concreta, flaua, cinereave sint? an rotunda vel decurrentia, &c. Cur inquam indè augurari iubent pectoris dispositiones, siue pulmonis affectus, si sint sputa ipsa capitis excrementa deflua, siue Catarrhi? Sic nimirum rheuma, ossis ethmoidis siue spongiosi, alicualem constitutionem à mucco consequens, crudo & aquoso madet mucco, eò quod natura mittat eò copiosum laticem, ad ablutionem illius obstructis. Etenim si materia huius è stomacho adferretur, cur obstipato osse spongiæ, stomachus vaporibus insanit sanus? quomodo vapores isti, paulò supra palatum condensati, ad frontem, iuxta organum odoratus, ad eluendum noxam, ab osse sibi præfixo, in specie aquæ salsæ, deuenient? Vndenam vapores insipidi,atque insontes, raotum suo transitu desument salis, quod liquefaciant, secumque deorsum præcipitent, vt sua acrimonia non raras anginas, aliasque faucium phlogoses, suscitent? Cur 34
materia è stomacho sublata, & sola in aquam

condensatione (quippe quæ per mechanicam
probata est , oecessario insipida) à seipso prius
vapore mutata , decideus in stomachum, rantas
illi faciet molestias , quæ paulò antè , cum reli-
quo chylo , eidem erar grata ? Vnde isti hæc ho-
stilitas ? An enim à cerebro, viscere principe , vi-
talibus inirits diuite ? At si vapor tetigerit sal-
tem infimam cerebri planitiem (vt aiuot) &
mox inde confestim , atque ad guttæ comple-
tam magnitudinem deuenerit , decidat , cum-
que noo possit esse tertius alter, qui vnamquam-
que guttam deprauet : non ergo à paucula illa
mora , non à contagio malignæ partis , nec de-
mum à suscepto ibidem semine ooeuæ illiua
materiæ erit peruersitas : nisi fortè ostenderint,
præter vaporis condensationem in guttaa aquæ,
35 aliquid aliud intercessisse. Quod hactenus ne-
glexerunt probare. At quandoquidem plurima
vbique commenta , de catarrhosis & pulmona-
riis defectictus , in ingentia volumina, conci-
lia , dispensationesque surrexerunt. Mei mune-
ris est ostendisse , à Scholis nil vnquam negli-
gentius, & stolidius,& perniciosios edoctum Eò
quod nullum peccatum minoris hactenus fece-
rint , quàm homicidium , incuris patratum,
modò terra culpam tegat , & excusentur per
tradita axiomata , homicidæ. Atqui inde consi-
deraui dæmonium Moloch Cathedris præside-
re , & Catarrhis mundum hactenus dementas-
se. Quibus materia, natiuitas, locus , efficiens,
fiendi modus , capsa continens , iter , & colli-
gationum Societas , simul deficiunt , & falsa
sunt. Ideoque hæc , non nisi antiquus serpens,
mendacij pater , docuit hactenus , in morta-
lium perniciem : Enimverò quicquid è capite
manat , muccus est , & merum excrementum,
36 non autem è stomacho eò deductum. Muccus
est albus , crassus , & viscidus , benè constituto
Custode cerebri : sed eiusdem reuolutis , & per-
peram affectis potestatibus ; muccus est aquo-
sus , acutus , salsus , asper , flauus , tenax , &c.
& decurrit , qua sibi via magis apta, è pelui, siue
37 sui infundibulo , patet. Non enim qui Coryzæ
initio stillat aquæ formis, merus muccus est : sed
salsus latex , quo natura conatur eluere , quod
ossi spongioso , cerebri finitimo , insedit vt ho-
stis peregrinus, prout dixi. Deinde, quod decli-
nanti Coryzæ defluit flauum, & viscidum , non
est idem , qui prius latex , nec ibidem tantisper
detentus, & inspissatus , (vt tamen Scholæ do-
cent) cum alioqui totum cranium , cerebro li-
cet vacuum , tanto excremento in capsam vix
sufficeret. Creatur nempe in momento noua
eiusmodi muccus , à sano longè diuersus colore,
fœtore , viscidirate , & acrimonia. Ridiculum
porro, hunc putidum muccum , iam coctum,&
a priori latice inspissatum , dici : qui denuo
succrescit , vitio alieno. Quod autem initio Co-
ryzæ sit latex, liquet : nam mox à biduo aluus
siccior , & parcior vrina, Denique latex ille , re-
pidè euaporatus, vix habet inde muccescat, quã-
tumcunque mucci latex secum defert , tantum-
38 dem mucilaginis habet , nec amplius. Vt vt est,
& quicquid id est , quod è cerebro deorsum ad
fauces defluit , eius ne vnica quidem gutta ad
pulmonem intrat , quin prius suffocationis me-
tum , ad quamlibet guttam suscitaret. Siqui-
dem si vnica aquæ gutta , incautè deglutien-
do , in laryngem decidens , præfocationis me-
tum potanti incutiat , quid non faceret tanta

mucci copia , quæ pelues paruo subinde spatio
implet ? Deuium enim est , quod paucarum ho-
rarum somnus , integras mucco pelues , in pul-
monem sine sensu deferat , citraque præfocatio-
nis metum intrent. Pridem enim sub Tyrocinio
delusus à Scholis , huiusmodi ægros sic colloca-
ui , vt inter puluinaria , in vultum dormirent,
sperans , per nares muccum delapsurum, qui in
pulmonem aliàs laberetur, atque hactenus à ca-
tarrhi effectu immunitatem sperabam. Sed sub-
sequens mane , per exscreationes meam irrisit
inscitiam. Tum enim exploraui orthopnœam,
quæ recta ceruice spirantes collocat , parum
morari doctrinam catarrhi, eamque vt friuolam
conuincere. Cum supino atque horizontali de-
cubitu strangularentur , quo tamen antecedens
catarrhi materia præcideretur. Quapropter
cœpi animaduertere , quodlibet membrum ma-
lè affectum , nedum plurimum excrementi sui;
sed etiam aduersi , fabricare. Sic namque oculo 39
diuersimodè affecto , plurima sanies & lacryma
acris emanant : faucibus quoque per anginam
præclusis , è lingua filum viscidum continuò
propendet. Hinc itaque credidi , pulmonem
aliorum membrorum lege teneri ; adeo, vt quo-
ties iratus , læsus , punctus , iniuria aëris , aut
per endimicum Gas oppetitus , oppressus , aut
affectus esset ; pareret diuersa tædij sui testimo-
nia , proprio errore ; non quod proinde , illa
excrementa tam sontis , à cerebro (plerumque
sano) labantur insensiliter , intra asperæ arte-
riæ exiles conductus. Tunc demum mirari cœ-
pi , quod Scholæ viderent quidem in Coryza
proprium degenerare , & imitari excrementum
capitis : nec interim ratæ sint , id pulmoni
æquè ac cæteris membris , accidere posse. Sic
quicquid è pulmone effertur , id totum cerebro
tribuendum ; idque decidere , (ridiculum) in
asperam arteriam sine sensu ; & in decursus ex-
filio seorsim decoqui , vt plurimum citra anhela-
tionem , ibidem vsque in maturationem deti-
neri. Cum subinde vno mense plus eiiciatur per
tussim , quàm sit ampla tota thoracis capaci-
tas. Flaua atque cinerea tabidorum sputa igitur,
vegetatricis in pulmone errores sunt , & cruor
degeneratus , quem ideo totius macies subse-
quitur. Quare frustranea & deploranda adhi- 40
bentur remedia cephalica : vani sunt potus re-
frigeratoris ptisanæ , luch , syrupi , & quicquid
deglutiendo descendit in stomachum. Vtpo-
tè quod in itinere multoties formaliter mu-
tatur , antequam ad affectam partem deueniat.
Quid enim stultius , quàm Iodicas radices po- 41
tandas exhibere ad Catarrhorum siccationem?
quid enim Chyna , Zarza , aut Guaiacum sic-
cabunt , in forma aquæ pota ? quid enim exsic-
cabunt, quod exsiccatum seipso liquido non es-
set perniciosius? Cur ad exsiccationem appellãt,
quæ remedio , ne fierent , inhibitiuo dumtaxat
opus habent ? quæque cum facta sint , non ex-
siccanda , sed eiicienda postulant ? Cur vbique 42
Scholæ ad effectus respiciunt , & non ad radi-
ces ? Quid si eiusmodi peregrina ac barbara re-
media sudorem cieant , & laticem cum ægri de-
trimento minuant , an proinde ad radicem
itum ? parca siquidem nutritione , atque copio-
so sudore , cruorem minuunt primariò , ac se-
cundariò maciem cum debilitate causant. Quod
falsò Scholæ traduxere in superfluorum exsicca-
tionem , Putantes cruoris competentem quan-
titatem

titatem, & excrementi morbosi generationem,
einsque expulsionem, vno exsiccationis syno-
oymo comprehendere. An enim propterea in-
dispositio, & commutator Vulcaous, qui in
pulmone de bono cruore ipota parit tabida, su-
perabitur? dormiet? minuetur? mitescetque?
desistat? qui Vulcanus interim sub extrema Ma-
rasmi macie, oequicqusm de suo furore remit-
tit. Auerte Deus bone stragem, quam ignara
43 Paganorum Schola & turba in lucellum in-
bians, parrat. Tollenda est morbosa duntaxat
impressio errones (quam voco Corruptorem
pulmoni internum) quæ membranas venarum,
asperæ arteriæ cartilagines, atque pulmonem
integrum, suo alimento deplet, & in varias sor-
des incessaoter ac continuò filo transmutat.
Quod si autem sputum cruentum præcessit, vl-
cusqoe sit præsens, disce parare pharmaca, qui-
bus Paracelsus tabem curauit. Ore tenus in-
quam sumptis, cancrum & esthiomena quæuis
sanantia, quod est vlcus pulmoois curasse.
Quicquid enim vlcus femoris aut pedis suo po-
tu sanat: quidni etiam idem in pulmooe faciat!
Sed quid agent Scholæ? ignorant causas, igno-
tant remedia, & suspenso naso irrident Mercu-
rium diaphoreticum, dulcem instar mellis, &
fixum: & Lili tincturam volatilem. Itemque
lac, siue elementum perlatum. Etenim, nisi
vniuersaliter totum corpus tingatur super emi-
nenti balsamo, nunquam interna solidentur vl-
cera. Pulmo enim primò senescens, primùm
moriens, à minitata morte difficillimè recupe-
rat, resilitiuè, atque vulgi proinde spernit re-
44 media. Quocirca Scholarum continuatus suc-
cedit error, quæ citius, quàm in luridis suis
pharmacis defectum agnoscant, naturam defe-
ctuum, eiusque gloriosissimum Authorem som-
nolentæ obmissionis accusant. Decernunt ni-
mirum quatoor polmonis lobos, instar follium,
quoad viuitur, incessanter diduci, & compri-
mi, pro vsu anhelitus, adeo vt flatus, siue ins-
piratus aër, dumtaxat intra pulmonem traha-
tur, neque ad cauum thoracis pertingat vlte-
rius. Quod sanè in sanando non insootem ins-
citiam dedit, Prout & Medentis Iudicium sub-
terfugium. Conaotur oamque incessata, atque
inexcusabili dilatatiooi & compressionis ne-
cessitate, siue pulmonis irrequieto motu, excu-
sare sibi impossibilea vlcerum, Tabis, ac cæte-
rorum miserias. Ah! quasi de cætero cancrum
vlceratum, quietamque fistulam, ani vel ocu-
45 lorum, pro lubitu curarent? Cui errori sic va-
do obuism: In aëre obuolitat teouis puluisculus
atomorum; necessitate autem continua, trahi-
mos anhelitum, cum puluerulentis atomis; ideo-
que & mox totus thorax oppleretur luto, nisi
pulmonem haberemus, cuius io anfractibus affi-
gerentur præfati pulueris atomi, atque hacte-
nus pulmo non aliàs suis se excrementis de-
farcinat, nisi per screationem, vt conceptus ni-
mirum puluis, vna cum quotidiano excremen-
to pulmonum, irretitus efferatur. Vsus est sanè,
qui à Scholis fuit neglectus, vnaoimiter pul-
monum peruium oegantibus. Pilus quidem in
naribus, fibram omnem in aëre volitaorem de-
tinet, arcetque nè intrò trahatur: multiplex
deinde cannarum asperæ arteriæ diductio facit,
quo minus tenuior alioqui polleo peoitus va-
A dat. Porrò vt constet pulmonem esse prorsus
immotum, nedum ex vsu iam patefacto, id sat

liqoet: sed insuper multò magis, quod pulmo- B
ois substantia sit diductionis & compressionis
prorsus incapax. Itaque eatenus auium pulmo C
(volucri atque nobis, inseruiens iisdem vsibus)
qua costis firmiter annexus, omnem folliom
dilatationem & compressionem respuit. Deni- D
que pulmo constat tribus vasis adæquatè per
totum dispersis (voa nempe arteriali, arteria
venali, ac aspera arteria) circum affuso cruoris
parenchymate, & membrana tanquam toga.
Tria aotem vasa sunt canales, æqualiter per to-
tum deducti, quorum duo priores sunt sangui-
ne repleti, adeoque incapaces, vt intra se no-
uum aëra inspiratum recondant. Tertius verò
canalis semper patet, aëre repletus, ideoque &
incapax alterins noui & inspirati aëris, nisi con-
tentus aër cesserit aduenæ, in thoracem intra-
uerit, adeoque tertius ille canalis sit perforatus.
vnâ cum membrana pulmonem vestieote. Est
namque hic tertius canalis, annulis cartilagi-
neis, sibique inuicem contiguis, semper di-
stentus, & patens, non secus atque ipsemet
asperæ arteriæ truncus. Quarta autem visceris
pars, est caro eius parenchymatica, aëris aduen-
taotis æquè incapax. Quinta tandem est mem-
branula, siue tuoica pulmoois. Itaque horum
nihil capax est noui aëris, nihil anhelitus noui
susceptiuum, nihilque qood dilatationem at-
que compressiooem sustinere possit, vel mo-
tum. Mirum sanè, quanto nihilominus sopore
stertant Scholæ, qood singula iam dicta sciant
& admittant, nondum tamen cessent docere
adhuc hodie, pulmonem follis instar continuo
agitari motu. Porrò tertium vasorum, siue præ- E
dictorum canalium, (concesso adhuc!) quod
oon aëre esset plenum, sed plane oioni prot-
sus aëre vacuum: à respiratione (cum tamen
pateat alioqoi, nec io se concidere valeat, instar
vesicæ, annulorum vetante id cartilagine) sal-
tem tantundem dumtaxat aëris in se conciperet
noui, quanta esset alioqui visceris pars. Verum-
tamen cum ad lubitum, vnica vice pars aëris
inspiremus, quàm totus polmo sit amplus. Ne-
cesse est omnino, aërem noo saltem inspirari in
canales asperæ arteriæ, ad concideodum & dila-
tandum aliàs impotentes: sed ab his intrò per-
gere in pectoris cauitatem. Denique, si cui mus- F
culi intercostales per pugionem terebrentur,
mox vuloos penetrasse proditur: nam flatu ex-
tinguit flammam candelæ. Sin autem deindè
vulnus claudatur inspirando, & exspirando ape-
riatur iterato, semper candelæ lumen effluat.
Quod fieri est impossibile, nisi ductus inspira-
tusque aër, trans pulmonem, in thoracem per-
gat. Et per consequens, sit pulmo quietus. Ma-
ximè qood in pectore duplex sit medisstinum,
siue membrana interstitia à summo ad imum
thoracis, cordis tutandi causa, ab aëris iniuriis.
Quod mediastinum, thoracis dexterum à sini-
stris dirimit. Liquet ergò mechanica necessita- G
te, anhelitum rectà in thoracem ferri, trans pul-
monem, adeóque & hunc quiescere. Quod æquè
manifestè per pleuritidis expectorationes est
obuium. Quippe per tussim reiiciuntur, quæ
prius in costis, & pectoris cauo, erant extraue-
nata, & putrefacta. Oportet itaque membranam
pulmonis esse valdè patulam, quæ cruori & puri
transmittendo sufficiat. Hæc vident, sciunt, fa-
tentur, & scribunt Scholæ: negant tamen, anhe-
litum extra pulmonem, in thoracem difflari:
sed

ſed ipſum pulmonem, neceſſariò follium inſtar
agitari. Concedunt equidem pulmonem poros
habere, per quos cruor & pus in pleuritide ſor-
bentur: nolunt tamen aërem per eoſdem poros
tranſmitti in thoracem: ſed ipſum pulmonem
inſtar follium agitari, æque pertinaciter iubent.
Neque mirum. Eò quòd non niſi cadauera (qui-
bus pori illius membranæ per mortem clau-
duntur (meditentur, tam facta quàm facienda.
Nam & idem neruis opticis, ſpinali medullæ,
inteſtino cordis, & oſculis venarum ad inteſti-
na contingit. Pulmo brutorum ſupernato aquis
quibus bullitur integer, at fruſtatim diſſectus,
ſidit, quia aëre eſt impleta aſpera arteria. Quor-
ſum (per impertinens ſit additum) ſi aqua bul-
liens acceſſum non habeat, dum elixatur:
quomodo catarrhus eò aditum naociſcetur. Per
H mechanicam idem. Efla anhelitum è pectore,
quantum potes; metire filo, coſtarum circumfe-
rentiam: tum ruſſus, quantum potes, inſpira aë-
rem, atque iterum metire: Reperies per cubum,
plus aëris attractum, quàm ad magnitudinem
I pulmonis humani. Quantò magis, quod magna
pars anhelitus hanc fallat menſuram. Nimirum
quantum diaphragma deorſum tetenderit ſto-
machum. Experire ergò iterum. Attrahe anheli-
tum, quantum potes, & inſpira in veſicam, &
reperies idem quod ante; aëremque inſpiratum
K excedere integri pulmonis magnitudinem. In-
terim memento, poſt omnem exſpirationem,
adhuc canales aſperæ arteriæ, apertos ſuis annu-
lis manſiſſe, & aëre adhuc, vt antè, repletos. In-
dubium eſt, quin pectus & venter, inſpirato aëre
intumeſcat: quod ſi ergo pulmo extendi poſſit,
(quod nullatenus) at ſaltem non ad ſubdecu-
plum, quantum thorax extenditur, eſſet locan-
do aëri inſpirato. Ergo motus thoracis arguit
L motum pulmonis non neceſſarium. Quod ſi
pulmo totum pectoris cauum impleret (quod
manifeſtè non) rationi conſonum eſſet, quod
coſtarum eleuatio pulmonem dilatare poſſet:
ſed cum aër dilationem & compreſſionem ſu-
ſtineat (vt dici ſolet) ergo coſtarum eleuatio non
traheret adæquatum aërem. Imo cum iſta at-
tractio adhuc eſſet violenta) timore vacui ni-
mirum) naturali atque vitali motui aduerſa, ſe-
quitur etiam motum coſtarum non eſſe inſti-
tutum ad dilatandum pulmonem. Cumque
pulmo nec in ſe, nec aliundè, motus ſui ha-
beat principium vllum, niſi à motu coſta-
rum (iuxta Scholas.) Sequitur etiam, pulmo-
nem nullo motore moueri, ſed planè ſemper
M quieſcere. Quæ eſt enim maior fatuitas quàm
fateri, omnes aſperæ arteriæ ramulos, cartilagi-
neorum annulorum contextu apertos, & tamen
docere omnes eoſdem ramulos, attracto inſu-
per nouo aëre, ſemper ampliari, diduci & com-
N primi? Tandem Scholæ docent, diaphragma no-
bis ad ordinarium ſpirandi vſum ſufficere: atta-
men eius officio, muſculos intercoſtales ſubſti-
tuunt. Tum inſuper non ratus eſt ructus è ſto-
macho, qui odores in pulmonem hauſtos ex-
primunt. Ergo pulmo & diaphragma ſunt
membra perſpirabilia. Deplorandum ſanè tam
noxiis negligentiis, atque ludibriis puerilibus,
inſudatum in Scholis. Siquidem ſi ſupino de-
cubitu, vnam manum ſuper abdomen, alteram
verò ſuper coſtas poſueris; moderatum verò,
ſiue incoactum anhelitum duxeris: ſenties tum
facilè, ſolos muſculos abdominis operatos fuiſ-

ſe. Ventre nimirum ſublato, diaphragma deor- O
ſum trahi, & conſequenter, tantundem Abdo-
minis cauum ampliari, quantum diaphragmatis
planum, (in ſe laxatum) ſiue diameter, minor eſt
ſemicirculo ſui, deorſum trahi, ac tanto am-
plius, quanta & plani diaphragmatis ductilis la-
xitas. Imo ſi ſtricta zona coſtas cinxeris, atque
præfatum anhelitum duxeris: ſenties ventrem
attolli, & deprimi, coſtis prorſus immotis. Et
per conſequens, pulmonem, etſi aliàs mobi-
lem (quod non) toto tamen die ſic poſſe quieſ-
cere. Sed in ſuſpirio, oſcitatione, ſternutatio- P
ne, & forti anhelatione ſentiuntur (nec enim
antè) muſculi intercoſtales ſuo quoque vicaria-
tus, & adminiculi fungi officio. Sunt namque
coſtæ ſemicirculi deorſum propendentes, quos
muſculi intercoſtales ſinguli ſingulos ſurſum
attrahunt. Hactenus quoque maiores fiunt at- Q
tollendo, quatenus tum fiunt rotundiores, & ſic R
pectoris cauitatem ampliant. Sic nempe recta
tantùm ceruice reſpirantes, alas & humeros in
ſubſidium flatus diducunt, manus vtrimque,
ad eleuandos humeros, ſedibus premunt, vt
pectoris cauum augeatur, ac maiori tubere dia-
phragma deorſum promineat. Vxor Patritij, S
enitendo prolem (prodibat nempe in lucem
natibus ſuis antrorſum) fregit atque lacerauit
ſibi pleuram, inter 7. & 8. coſtam: abſque ſenſu
(maior enim dolor obfuſcat minorem) apoſte-
mate, &c. Mox à diebus puerperij, ſeoſit quo-
ties comprimeret anhelitum, canendo, vel aſ-
ſellando, ſi thoracem exuiſſet, confeſtim pro-
tuberare ingentem tumorem, flatulentum, qui
digito prementi cederet, atque intrò dimiſſo
anhelitu properabat. Adeoque deinceps, non
niſi ſtricto thorace, dormiuit. Vndè liquido T
conſtat, anhelitum per pulmonem rectà duci
in thoracem. Quod & in muliere principe ſi-
militer notaui, quæ à partu ſibi retinuerat, quod
quoties anhelitum comprimeret, alterum gut-
turis latus inſtar veſicæ tumidum nobis oſten-
dit. Tum quoque huc facit, quod Pulmoniacos, V
itemque difficulter ſpirantes attentè conſidera-
uerim, ac comperi plerumque illos laterum
vno cubare felicius, atque altero vix reſpirare
poſſe. Etenim indubium eſt, quin iſtud vitium
ſit ipſius pulmonis; quodque Pulmonis prono
latere (id eſt enim cui tum æger incumbit)
quaque parte tum coſtalem membranam tangit,
pori ſint conſtipati, quibus aliàs reſpirare ſo-
let: quod etiam ſupini tum lateris lobus, vter-
que pulmonis, ſint pori morboſè obſtructi,
ſi non omnes, ſaltem pro magna parte, ideoque
metiendum à proportione deficientis anheli-
tus. Quo argumento manifeſtum eſt, pulmo-
nem non attolli, & concidere inſtar follis: ſed
poris peruium, per quos aër ad & extra thora-
cem perfluus, eius diducti, vel contracti, ampli-
tudini æquatus reſpondet. Hinc nempe erecti,
quàm iacentes reſpirant meliùs. Eò quod pul-
mo pendulus, vndequaque poros liberos habet,
qui non vitio oppilationis ſuccubuere. Error 48
ergo Scholarum eſt, quod doceant diaphragma
eſſe membrum pulmonis motiuum vnicum,
adeoque proprium, & principatiuum efficiens
organum anhelitus. Nimirum, quod dum dia-
phragma ſe in ſui centrum contrahit, faciat ex-
pirationem: & quantum hanc contractione
laxat, tantundem inſpiremus. s. Etenim cum
omnis motus voluntarius executiuè fiat per
muſculum,

musculum, retracta cauda ad sui caput, iam diaphragma, primus, hetetoclitus, & principalissimus musculus erit, suique caput erit in medio, siue centro sui. 2. Quod si ergo diaphragma sit organum primariò executiuum motus, etiam cessante abdomine, & costis; diaphragma per se molitetur motum. Quod falsum. 3. Imo musculi abdominis, qui ordinarij sunt musculi, non mouebunt: sed mouebuntur à diaphragmate. 4. Sufficeret ergo huic muneri, sua ventri carnosa membrana, ac frustra illi musculi facti essent. 5. Denique cum omne organum voluntarij motus, trahat mouendo; pectus deberet tractu diaphragmatis intrò trahi, & figuram clepsydræ foris circa diaphragma exhibere. 6. Imo exspiratio non esset quies à motu; sed ipse motus diaphragmatis contracti. 7. Adeoque exspiratio etiam in sanis, semper esset difficilior inspiratione. Cum 3. inspiratio non esset motus: sed relaxatio, siue quies con-
49 tracti diaphragmatis. Vndè concludo, 1. Vsum diaphragmatis hactenus stetisse incognitum. 2. Vsum quoque pulmonis latuisse. 3. Modum fiendi anhelitus fuisse incognitum. 4. Organa prima & principalia anhelitus fuisse incognita. 5. Pro modesta anhelitus respiratione, & exspiratione, sufficere solos abdominis musculos. 6. Quod Pulmo non moueatur vnquam, quodque pro cribro inseruiat, vt aëi purus in thoracem subeat. 7. Quod difficultas sanandorum defectuum pulmonis non consistat, eò quod sit quietis impatiens, & hactenus remedia respuat: sed quod extremis orificiis obsessis, & obstructis, in posterum spe destituantur, à vulgaribus remediis exspectata. Cum eò, rectè nil præter aërem deferatur, & quod aër præ occlusione infera sit præpeditus, ergo & interclusus, Itemque tandem magis exsiccat oppilantes mucilagines, iuxta quas alia suscitantur producta, quæ dictum tandem numero, ariditatem, acrimoniam ac malignitatem assumeret. Vndè affectus suspiriosi, vomica, vasorum exesio, sputum sanguinis, vlcus, tabes, & mors. Supponamus enim, mille orificia arteriæ asperæ, omnem aërem deportari ordinariò in thoracem, & totidem sanitati satis esse, si ergò centum illorum fiot constipata, tunc ille homo, celeri motui diuturno, vel adscensioni, decima parte erit
50 impar, & suspiriosus. Hinc ergo patet, cur syrupi, illinctusque, cum ad loca affecta non pertingunt, sint frustranea remedia. Imò si eò attingerent, malum aggrauarent. Deindè cur nullus horum defectuum, speret medelam, nisi Pyrotechnia pharmacum, in totum naturæ, gra-
51 duarit. Præcautiones verò, à Catarrhis, quæ Coriandrum, atque huic similia, à cœna sumenda iubent, ad vapores, è stomacho inhibeodos, quanta sanè sunt commiseratione dignæ! Si enim vaporum ortus, ex suis causis, (humiditate materiæ nempe, & calore loci) & eorundem adscensio, essent naturalea; quid coriandrum efficeret, quo minùs eiusmodi effectus suas sequantur causas? An enim coriandrum, aquæ bullienti iniectum, efficiet, ne vapores ex aqua fierent, aut adscenderent? Similia sunto, quæ petendo, fricandoque præscribuntus, vt nimirum non serò, sed manè, non in sinciput, sed versus occiput, Catarrhi ducantur. Nugæ enim aures vtramque clausere medendi iannam, quia causæ morborum latuerunt, nec ius inquitendis hactenus magnoperè sit insudatum. Quàm friuola est enim Galeni doctrina, quinque libris de tuenda valetudine? quæ tota balneo, frictionibus, atque Apoteraxia celebris! & quamuis in omnibus ac vbique egestatem Galeni sim commiseratus, in nullo tamen manifestius ingenium eius deprehendi, quàm vbi distinctiones frictionum, in longum, transuersum, obliquum, & circulum tanquam Necromanticorum ceremonias, indictione pœnæ capitalis obseruandas, strictas sub obedientia, serió præscribit. Sic namque mundus, à Medenium cunis, in catochum actus, stupore paganico oblectatus, velut titillando obrisit. Pauciores enim prius quinque seculis, Romæ morbi erant, & pauciora cadenera, mitiores quoque morbi, quàm postquam deuicta Græcia, triumphasset. Quod omnes Europæi, quibus rarus adhuc aut nullus est Medicus, libenter confirmabunt. Seriò enim mirantur Scholæ vastam mucci molem, per Colocinthida explosam, attamen nil minuisse pulmoniacorum sputa: adeoque cum antecedentem catarrhi causam se iouenisse gauderent, stupefacti tamen in effectu luxantium, noluetunt axiomatum pituitosorum falsitatem agnoscere. Plus enim Colocinthis, Scammonea, elaterium, &c. vno die corpus exsiccat: quàm potus Chynæ tribus mensibus. Quid ergo sperandum in Chyna, vbi frustra vobis sunt solutiua? & horridus borum vsus? Quocirca antecedentium doctrinæ inhærentes Scholæ, statuerunt tandem nil altius indagandum; at curandum, iuxta antiqua ac trita artis theoremata, & vtrimque aliter res semper eessent in praxi, nihilque suis regulis certeerent respondere, sub torpore impossibilitatis, velum tamen obtenderunt suæ ignorantiæ tam atroci, miserosque ægros suspensos manere calamitatibus & euacuationibus maluerunt, quàm quod aliquid super ærumnis proximorum cogitarent. Ac sanè tot incogitantiarum, absurditatumque myriadea non mansissent in Scholis, viris inquam tam acutis, probis, sagacibus, & exercitatis, (quorum ego me minimum lubens fateor) si tantillum semel ab axiomatibus paganorum recedere voluissent. Obsidentur inquam ab hoste primitiuæ veritatis, qui illos vel arrogantiâ, vel incuriâ, vel atrocitate, vel auaritia, vel pigritiâ, vel stupiditate, vel tandem resipiscentiæ verecundiâ sibi deuinctos tenet. Bone Iesu! quando tandem è Scholis, boc dæmonium tolles? quando tandem erit malorum istorum cumulus & maturitas, vt tantam cœcitatem, & mortalium cladem, tuæ veritatis lumine auferas? Respondes, remedium non esse oppugnanti agnitam veritatem. Igitur. 52 53

Iuste Deus, iustissima sunt quæcumque probâris.
Tu pietatis Fons, immotaque Regula veri.
Sed quia noluimus tua sancta facessere iussa,
Falsi præda sumus stolidi ludibria vulgi.

Sunt enim Anatomici, qui viuum canem dissecuerunt, & dum ad laryngem est deuentum, iniecerunt ore tenus iusculum, peregrino colore imbutum, vt cernerent, num eius quicquam ad pulmonem subintret. Ac repertum est, eius aliquantillum, asperæ arteriæ tinxisse parietem. Clamarunt ergo, à cerebro in pulmonem, insensilem, & ordinarium excrementorum decubitum: sanxeruntque illinctus, extremum fore 54

Tabis.

Tabis remedium, cum fetantur immediatè ad laryngem, atque inde ad exiles quosque tubos eius. Crudele quidem id caoi fuit tentamen, at longè crudelius & infelicius mortalibus. Eò quod Scholæ ad eius suasum, de manu in manum tradiderint, & subscripserint tam perniciosis ougis. Nam inprimis quid syrupi & illinctus patrarent in ramulis arteriæ asperæ, prætèrquam obstructionum noxam? quo fine ergò, naturaliter, atque ordinariò eò properarent, aut mitterentur, aut admitterentur? eum ibidem coqui nequeant, nec in bonum mutari: neque puri, aut muccoribus medeti. Denique si hoc fieret ordinatiò, sputa ordinaria sanorum redolerent putrefacta iuscula, vel syrupos illinctos. Et quamquam prima subinde sputa, illinctus referant quandoque: ij non è pulmone, sed è faucium viciniis veniunt. Neque ideo repetita sputa amplius illinctus exprimunt, prout alioqui repetita sputa fuligines exscreant. Tum etiam qui vno vespere aliquot vncias illingeret, necessariò mox abinde nedum Asthmati, sed & præfocationi succumberet. Nam pars illinctorum magnam asperiæ cavitatem impleuisset. Mirum sanè Scholas, tam lurido canis experimento seductas, non aduertisse, quod per canis inaduertentiam, in tanto carnificinæ eiulatu coloratum istud iusculum intra laryngem fit abreptum. Non quod proinde id in sanis sit solitum, vel in catarrhosis (vt vocant) obseruatum. Equidem si calculosus reddendo lotium, etiam nolens, anum soluat præ dolore, proinde id sphincteri vesicæ erit proprium, quod se laxando, aperiat etiam ordinariò anum? Ob dolorem namque partes subinde malè funguntur suis muniis, aliasque sibi vicinas secum in errorem abducunt. Potius fidendum erat historiæ, qua quendam ob tenuem plumam, aliam verò propter pilum, suffocatum fuisse scribitur. Vt sciant, pulmonem, rerum peregrinarum nullatenus esse susceptiuum, sine notabili noxa & anxietate, quinimo vt suspiriosi, nc quidem tollerent suffitus fragrantes (ob rationes, de Blas humano, recitatas.) Si itaque suffitus opitulantes, pulmoni sint oneri; quid non erunt illinctus? etsi dentur ad pulmonem posse deuenire? Idcircò enim quoties quid deglutitur, seriò larynx clauditur epiglottide, formam folij hederæ imitante, ne vel minimum quid ad pulmonem delabatur. Et aliquot suffocatos noui, qui vno saltem latere epiglottidem non sat arctè clausam haberent, ob conuulsionem partis vnius, vel alterius resolutionem. Atque in eo Scholarum nonus detegitur error. Quod videlicet asserant, illinctus sensim deglutitos, in pulmonem admitti; non autem illa, quæ affatim citoque degluriuntur. An ergò canis dissectus illinxit, & non sorbuit iusculum herbatum iniectum? quorsum enim potandum inieceruot, si scirent solo illinctu viam patere ad pulmonem? At stante hypothesi, quod pulmo omnem omnium rerum peregrinarum spernat societatem, præterquàm aëris nudi, non fumis sociati: Sequitur etiam necessariò, sine aliquid illingendo, siue bibendo sit deglutitum, eandem semper epiglottidis custodis curam agi, eandemque laryngis clausuram obseruari. Siquidem ibidem non minor quàm vitæ agitatur iactura. Illinctus ergò, & syrupi, etsi reddendis screatibus partes glabras faciant, tamen imprimis stomacho nocent, & pulmoniacis affectibus ne minimum prosunt absolutè. At dicant, saliuam spontaneo lapsu, etiam absque sensu, fluere in laryngem, & illinctus hoc titulo fore opitulatores. At neutrum horum subsistit. Quoniam vtut disponatur rerum, eadem semper est naturæ cautela, ne quid incautè in laryngem decidat aut fluat. Visus est nuper Scoticus, manibus innisus, pedibus atque corpore erectis, bibisse vini scyphum, habens caput propè terram. At Anatomen appello, & ferulæ manum subdo. Sunt enim, quibus dormientibus ingens ex ore saliua fluit; qui si supini dormiant, spontè actutum se in latus voluunt, vel expergiscuntur, periculi imminentis pauore territâ naturâ. At si quid tum in laryngem saliuæ per incuriam deciderit, non cessat dein tussis id statim explodere. Sed quid tandem iuuerit pulmonem, illinctum saccharum, frixo pulmone vulpis cadauerosò, vel farfaræ succo imbutum, si pulmo ipse, peregrinarum omnium rerum horrens, nil nisi per incuriam eadem admiserit, & confestim cum magna angustia explodat? An enim istud restaurandis facultatibus oblæsis sat erit? An sic catarrhis radix succiditur? Certè quoquò me vertero, non video Scholas oppugnare morbos, nisi fictis gentilium somniis in imagine, in effectibus, & à posteriori. Idque ob morborum & causarum inscitiam. Sic enim nomen Medici, in comœdorum facetias abiit meritò, quod non cogitent quid agant, quid dicant, quidve sibi sit agendum, vt præcepto satisfaciant. Estote misericordes, sicut Pater vester, qui in cœlis est, misericors est. Et prout S. Bernard. de Clero comedente peccata populi, quatenus eleemosynis dumtaxat viuit; non enim Medentes cogitant, an satisfaciant mandato, & charitatis exspectationi, qui comedunt languores & infirmitates populi. Non video autem has Ægypti plagas, in exteriores Scholarum tenebras, esse introductas, nisi quod malè imbutæ, non tarò affectus offendetint, quibus apparenter, & sine indagine, Catarrhorum scenam attribuerent. Vtpote aliquis dolens capite, abindè sensit ceruicem dolentem, motum difficilem, noctem insomnem; mox dolor se manifestauit in lumbis, tradux inde ad femora, dein suras, atque pedes descendere visus. Hinc sutrexit decretum, dolorem, (cum sit accidens inhærentiæ) non migrare de subiecto in aliud, nisi materiale aliquid, è cerebro per vertebrarum musculos, labentis pronitate, Catarrhi sordibus locum dederit, etymoque recepto Catarrhi quadret. Hanc Catarrhi persuasionem, per Anatomen detecta latua, cognosci oportet. Enimverò si materia dolorifica, è cerebro per ceruicem successiuè stillet: ea saoè vel per sinus cerebri eò deferetur, vel per cerebrum & meninges, vel inter vtramque meningum, vel inter duram meningem, & caluariam, vel tandem inter cranium & cutim. Consequentia enim valet à sufficienti enumeratione partium. Atqui non inprimis per vtres cerebri, eò quod circa Apoplexiam atque indubiam paralysin totios id non subsisteret: si modò horum morborum stet rata Scholarum doctrina. Etenim si successiuè, à prioribus, ad quartum sinum expellatur: Catarrhi materia in medullam spinalem, non poteft non peregrinum istud & acre excrementum illam obturare, Apoplexiam dein

56

57

58

59

Et paralysin nasci. Secundò, nequit ista Catarrhi materia, trans cerebrum sudando, inter cerebrum & tenuem meningem accumulari, & delabi, ita vt continuam seruet separationem vtraque meninx, ab ipsa medulla spinalis neruli: eò quod labens Catarrhus diuulsionem atque continui solutionem pareret, in neruorum radice medullari, per longum sui. Quod plurimis non caret absurditatibus. Pariter si meningem inter vtramqoe Catarrhus depluerer, esset imprimis vtraque membranula, quæ loricaret spinalem medullam, bina: quod oculus hactenus nondum lustrauit. Eoque posito, non posset saltem musculorum motum molestare, aut dolorem scire. Adeoque est error in thesi. Eò quod neruus sit quidem organum delatiuum imperij voluntatis, at non proindè exsecutiuum motus voluntarij. Præcipuè, quod neruulus subinde vix excedat grossitiem duplati fili: insertusque externè in musculum, non posset sibi impactus humor Catarrhalis, nisi per paralysin partis inferte, non autem moti musculi immanes dolores. Denique, si inter duram matrem, & caluariam Catarrhus deflueret, docet Anatome, tam adæquatam & angustam esse neruorum, lateratim per vertebrarum foraminula, egressionem; quod nulla ratione detur aditus Catarrho, à spinali medulla ad musculos. Demum si consideretur isti commento locus, saltem quæ causa esse successionis, vt humor semel lapsus, inter duarum vertebrarum neruulum, remearet ad alios neruos successiuos? An forrè Catarrhus, tædio vnius musculi affectus, alios deinceps optat deliciarum clientes; Quomodo enim per neruulum exiguum, sine membri stupore, humor Catarrhalis deflueт? In musculum insitione peregrina intrabit vsque ad eius caudam? inde vero rursus recedet ad alios musculos, qui deinceps proniori sunt loco; Vel si nouus fingatur Catarrhos ad alias & inferiores partes pari successu defluere; quomodo ergo partes superæ videntur à malo immunes; Etenim cum ex eodem fonte cerebro, & per eundem canalem spinæ dorsalis medullæ prodiret; cur non potius iam apertam semitam sequitur? ad debilitatam, pronam, affectamque partem amplius decumbit, nouosque patrat adulteria? Cur nouas quærit, quæritque hospitia? An iste fortè lubitus naturæ, quod meretricio appetitu, nouas successiuè partes infestet, & diducat? Tandem quod locus non sit refugij, pro Catarrho decurrenti inter cranium & cutim, musculos sua membrana vestitos, iam antè discussum est. Ergo nulla est via, modus, medium, connexio,
60 aut dependentia, quibus Catarrhus in veritate subsistat. Cumque nil materiale decurrat in eiusmodi affectibus, pro quibus temerè Catarrhos finxerunt Scholæ: sciant ergo veritatis amantes, quod quoties in spiritum impetus facientem, aura peregrina, odor, fermentum, siue semen exoticum, suscipitur, toties ab Archeo contaminatus ille spiritus, à communione vitæ excludatur. Genius autem, siue indoles seminis concepti illius, non minores partes habet, vt etiam ad dissita potius, quàm ad propinqua loca, mittatur fermento alieno deturpatus spiritus. Vt suo loco dicetur de Arthritide in duumviratu, & alibi. Sic nempè Mercurius, etiam foris illitus, fauces, linguam, & dentes afficit. Porrò cum hic deturpatus spiritus, ad suæ missionis locum deuenerit, confestim partis nutrimentum suo fermento imbuit, transplantat, atque traducit iuxta ideam seminis, illudque successiuis haustis afflatibus, peregrinis dispositionibus, munia digestionum ibidem interturbat. Vnde copiosam supellectilem demum suscitat, ac non rarò impressionem ibidem spiritui insito, in vitam stigmate durabili characterizat. Hac in humores fictos primarios, & in defluxionum decubitus, Scholæ ab vnico cerebro mendicant. Procul ergo à Catarrho sum, qui materiam, officinas, efficientem, modum fiendi, & defluendi nego; ideoque & causas, effectum, vt & sanationem, longe à Catarrhi figmentis
separo. Non ergo decumbunt humores salsi, 61
acidi, acres, pituitosi atque biliosi: sed quoties deturpatus spiritus ad loca transiit, primus qui eò accedet, communi eluendi nisu atque studio, est latex: Spiritus enim depravatus exotico contagio, per neruos, arterias, imò & per ipsum corporis habitum fertur; indè cerebrum culpam tulit, sentiuntque ægri velut decubitum humoris deflui: & quia latex, per venas eò deputatur, non vt causa primitiua mali (quamquam per accidens non rarò malum foueat diurius) sed in subleuamen, & ablutionem: Ideo adhuc dubiæ manserunt Scholæ, an Catarrhi è capite per neruos vel inter cutim; an verò per venas, è iecore dimitterentur saltem in podagricis. Itaque non ex fonte, vel Cataracta fluunt pituita & bilis Scholarum; quasi caput horum vnica cloaca esset. Deindè nec ob situm proniorem procumbunt, vel ob viarum facilitatem. Siquidem vt in cadauere nulli sunt eiusmodi defectus, sed in viuis duntaxat: Ita quicquid horum fit, ab impetum faciente, & ioirio vitali, procedit. In cuius œconomia non est difficilior ascensus superus, quàm descensus inferus. Cum nihil horum in viuis fluat suo grauitatis motu: at quidem dirigatur missum, ad certos sui terminos. Fit & non rarò, quod latex, peregrino sale contaminatus, spiritum deinde inficiat, vt proinde semper non ab externa aëris iniuria, vel à propria intus genita contagij aura, spiritus alienetur: quinimo à latice (vtpote minùs viuo) idymosin sibi assumat suscitatus. Comitaturque latex, tam præfata aciditate, quàm quantitate molestus, vt musca importunus, inuito hospite subintrat. Quocirca thermæ & balnea plures huiusmodi defectus reconciliant, & æstuaria: latice nimirum consumpto, sanitatem restituunt, quàm Scholarum solutiua & exsiccatiua.

Vana ergo Catarrhi è stomacho ad caput elati historia, & materia, vani quoque inter musculos atque cutim defluxus, decubitusque, deplorandaque ignotis causis remedia. Vana quoque cauteria, ad reuellendos consumendosque humores fictos. Vana tandem potuum exsiccantium pharmaca, cum malom à latice, largiorique potu, saltem occasionaliter nascatur. Patet ergo, quàm salubris potus sobrius, latex namque pro sui instituto insipidus esse debebat; acescit verò, multo meracis & acidioris vini potu. Suo autem capite debetur la-
ticis historia, & necessitas. Memineris ab aqua 62
omnes concretorum corporum fructus materialiter nasci. Fingamus ergo & laticem insipidum, mox paruulo seminis auxilio acescere. Per exemplum. Sub ver enim, è vite vel betula, co-

piosus exstillat liquor. Si cortex prope terram laedatur, insipidum nempe terrae liquorem fundit. Sin autem in caudice, vel ramis vulnus fiat, idem iam succus acidulus est. Sic fit in larice, sua natura insipido, recipienrium contagio, tandem acescit, vel alienae qualitatis haeres fit. Scholae enim laticem neglexerunt, quia lotium cum latice confuderunt. Sed argumentum stolidum, generatum cum materia ex qua, colliquasse, quasi muccus, saliua, Aqua intercus, & vrina, potus essent. Iecur ideo malè affectum, si ad se laticem reuocet; non enim inde lotium patat, sed oedemata vel anasarcam: Itaque non sum ita homo, quod pleuritidem, Odontalgiam, caeteraque furiarum rabiem, non entia dicam.

63 Scio enim, doleoque illarum nimis fetia in nos imperia. Morbos quidem ipsos admitto: at Catarrhi causas, modum, media, vias, finem, siue destinationes inficior. Causas istas nego, & indago illas, in quarum ablatione sanitas cōsistit. Agnosco quidem, rupta pulmonis vomica, quemquam confestim mori: nego tamen, vomicam esse Catarrhum, aut mortem Catarrho imputandam. Multoque acerbius nego, quod vomica è vapore stomachi nascatur. Sic Tabem, non defluxionem in pulmonem nuncupo, sed interno pulmonis errore ortam scio. Concedo podagram, velut feruenti defluente gutta, praesentiri: non tamen Catarrhum admitto, materia, modo, mediis, terminoque fiendi. Prout suo capite plenius. Latex quoque euertendis culinis dicatus, in se quidem insons est: sed in via, dissolutorum salium copulam admittens, apostematum, vlcerum, atque prurignum varias constituit colonias. Nego igitur vapores in caput ferri, qui trans cerebrum, atque meninges terebrent. Nec patior denique, anhelituum, à thorace ad stomachum & viscera directa via ferri (vt alias Paracelso placuit.) Sed tantillum eius per poros diaphragmatis spirare. Neque enim compresso anhelitu, quicquam notatu dignum, subter diaphragma vadit, nec anhelitus loca, quae subter septum sunt, olet. Pariter neque à stomacho, vapores feruntur in caput nisi per arterias; si inebriatiui sint. Quicquid autem vertiginem, deliquia, & id genus alia facit, alterius quàm vaporum est, reipubl. cliens. Sic nec ab vtero, vapores in caput traducuntur, vt ut ferinx inde capitis dicantur symptomata nasci; non enim ea perspirabilitatis est obligatio, quae alterius Monarchiae est monomachia, quâque guttur ad mentis altitudinem assurgit, non est dicenda vaporum actio: est nimirum actio Scholis incognita, quam Regiminis quandoque exponam, cui partes omnes in corpore clientelam debent. Etenim Vteri in totum corpus, non est aliud imperium, quàm illud, quo testes, gallum à capone; taurum à boue: & virum ab eunucho distinguuntur, figura, sanguine, carne, corio & animositate. At quia in Ca-

64 tarrhosis putatis affectibus, contaminatus latex suum sortitur dominium aquae: hinc quotquot Catarrhis adscribuntur, plerumque sub noctem exasperantur, Lunae nimirum Blas, vicissitudinum operationes in nobis molitur. Quae maximè in cerebrum imbelle, vel defectuosum, Itemque in neruos, atque membranas, sese ostentant, haecque futuras tempestates praesentiunt saepè, ac praeaugurantur, ideoque & Tortoram noctis appello. Atque vtinam haec praesagiendi scientia, non tam carò nobis esset diuendita, quod doloribus & anxietatibus persolui debent. Sepè enim podagricus, suspitiosissimò qui vel callum sub pede gerit, in, lecto, vel hypocausto, somno excitus, futuras praesentie temporum procellas, coelo atram sensim nubem obtendi, ventorumque propediem mutandos apes. Paracelsus autem voluit Mercurium illi quoti praesidere alimentario, per totum corpus, 65 illumque proinde alibi (de morbis minerabilibus) nomine atque re confundit cum terrestri Luna. Scio tamen, quod humor imperia se- 66 quatur seminalis partis, cui est proximè assimilandus: neque enim ideò liquida, astrorum collocutionibus adhuc gaudent, quamdiu spiritui vitae non sunt radicaliter insita. Hinc enim pa- 67 tet, quod medulla sit pars corporis homogenea: non autem liquor eius. Lunae quippe manifestè respondet & cerebro, cui ossa patent. Sic namque quaecunque defluxionum nomine saeuiunt, itemque Luës Veneris, contractura, tormina, subter Tortutam noctis recidunt, quia latici auscultant, Lunae nostrae, dominio, subnoxia ad Astrorum larionem auscultantia.

VICTUS RATIO.

1 *Dietam pro morbis praescribunt, qui morbos ignorant.*
2 *Suspecta est Diaetetice.*
3 *Errores aliquot circa victus regulas.*
4 *Sanatio non subest Diaetetica.*
5 *Opinio Authoris.*
6 *Obiectum Diaetetices.*
7 *Probatio à communi euentu.*
8 *Fines obliqui.*
9 *Ab enumeratione partium.*
10 *Diata clam accusat remedij ignorantiam.*
11 *Iusta pauperum querimonia.*
12 *Obseruantia Authoris.*
13 *Ludibria Diaetetices.*
14 *Panis non est tam cibus quàm obsonium.*
15 *Cur panis cibis misceatur.*
16 *Cardo praecipuus Diaetetices.*
17 *Regula quaedam.*
18 *Cur infida Diaetetices mandata.*
19 *Theses Authoris Decem.*
20 *Quousque vis parcimoniae se extendat.*
21 *Masticationis necessitas.*
22 *Digestorum varietates vnde.*
23 *Ptisanae examen.*
24 *Solitae Authori pracautiones aliquot.*
25 *Quaestio de fermento stomachi.*
26 *Digestiones praescribunt Diata regulas.*

Ostquam absoluissem tractatum de digestionibus, lubens Morbos in pegma adduxissem: sed abtruncata adhuc poenè relinquebatur Actio regiminis, ieiuna nimiū in Scholis, ipsiusque Duumuitatus maiestas, & spiritualis plenè radiatio κατ' ἐξοχ. Quamobrem intertexui tractatum de Anima, vt plenum duumuiratui suum ius cedat. At nondum adhuc extra stomachum abire potui, quin aliqua de Diaeta meae opinionis examina, mox Duumuiratui superadderem. Equidem demonstrare promisi Scholas praeteriisse illa, quorum professionem maximè

maximè iactitant : nondum scilicet morbum in
genere nouisse , aut per species indagasse , per
causas, vel per condigna remedis tractasse. At-
que ideo consequenter si qua medentum auxi-
lio successisse per coniectoras , ex propria na-
turæ bonitate. Quamprimum enim post vni-
1 uersalia præsidia (sic enim nominant venæse-
ctionem & purgationem) statim dimidiam sa-
nationis partam,dedere regimini victus, & vi-
tæ,quam plerumque per calores,frigora,&tem-
perantiam horum, in respectum Euchymiæ æ-
stimarunt. Bellè sanè victus rationem præscri-
bent ad obtinendum finem sibi ignorum, dum
in elementorum caloribus & frigoribus volu-
2 tantur. Enimverò præter crassam ignorantiam
victus ratio mihi saltem suspecta dudum fuit,&
visa misera quædam medentum impostura , æ-
grorumque seruitus,sub indictione pœnæ capi-
talis præscripta,in ægris credulitatem fiduciam-
3 que pariens.Nam imprimis quicquid carò ven-
ditur,id confestim maximè sanum laudatur. Et
in medicamentis aurum foliatum,gemmæ con-
tusæ,coccus baphicus, vermis cochinillo, seri-
cum crudum,&c.(fortè enim araneæ,si procul
peregrè deferrentur, magno venales essent, vt
stercus Crocodili)in cibis verò,quicquid man-
gonij ergo linguæ gratum, nec stomacho adeò
difficile,id vniuersim,ac statim prædicatur eu-
chymum,sanum,& salubre. Quatenus quæ pa-
lato maximè arrident , debeant esse gratissima,
ac salubertima. Ideoque variant hæc iuxta pa-
latum Medentum.Nam quod vni sanum lauda-
tur, ab altero, cui id minus placet,vituperatur.
Hoc pacto enim Phasiani,perdices,sturni,meru-
læ, & capones saginati, quadrupedibus præfe-
runtur : quamquam hæc vna nobiscum viuum
fœtum proferant, & hactenus familiariora sint
nobiscū,quàm aues,pisces,& insecta,id est, ani-
malia ouipara Sic quoque pisces saxatiles ante-
ponuntur marinis , & panis siligineus furfura-
ceo.Delicatuli enim,culinæ mangonio student,
vtque ægris placeant , qui remediis & scientia
destituti,professioni aliàs sterili,sese emancipa-
runt , qui enim coquorum didascali euadunt.
Quàm impigrè lustrant omnia, vt in culinis &
tricliniis sua exerceant imperia,vtque videātur
omnibus sedulò præuidisse , in ægros tyranni-
dem exercere parati sunt. Tanquam si cibi &
potus grauiorum morborum medelæ forent.
4 Profectò me huius partis semper insigniter pu-
duit. Etenim vel ab adolescente iam intus au-
gurabar,sanationes esse medicaminum,non au-
tem ciborum effectus. Quapropter vt langui-
dam ciborum operam suspicabar : ita quoque
conieci , strictam victus obedientiam , tam in
mandante , quàm obsequente, fauore implici-
tant ignorantiam veri,& adæquati remedij, vel
5 imposturam. E contra verò,qui ignem habet,is
vrere potest;&qui cultrum,is scindere valet.Sic
& qui aptum habet curandi arcanum , is sanare
potest , regulas victus spernere , ac superuaca-
neam hac in parte Scholarum industriam siue
adulationem præterire. Error enim alioqui, qui
à victus electione superuenire potest,præpoten-
ti bonitate remedij facilè anticipatur. Nam si
Hippocr.asserat, licet in se minus salubria , non
assuetis præferat , nec facilè , nec tuto , nec
celeriter ab assuetis mutanda sit diæta : quid er-
go non censendum de assuetis electis, optatis,
desideratisque cibis & potibus? vtpote qui di-
ctante sibi iotus naturâ,remedium sæpius præ-
luxisse comperta sunt,magnoMedentum pudo-
re, vbi præsertim cum antea vetuissent. Diæta 6
imprimis non tractat de apertè nociuis : Non
enim disputatur,an sanum sit comedere toxica,
vel testas ollarum,&c. Imò nec quidem si salu-
bre sit , ægrum repleri multo cibo , aut potu,
etiamsi euchimis. Vel si crapula,ebrietas,& vita
inordinata sint actus sani , & iuuamina ad ser-
uandam , vel recuperandam sanitatem idonea:
sed Diæta tota occupatur tantùm in delectu ci-
borum, atque potuum. Qui tamen velut nutri-
menta indifferentia,consistunt intra limites bo-
nitatis, differuntque tantùm in latitudine neu-
tralitatis. Adeoque idcirco Diæteticem , tan-
quàm proditricem ignorantiæ causarum , veræ
Medicinæ, ac præpollentis remedij, semper re-
spexi. Quotusquisque nimirum est ille,qui repu-
diatis regulis sibi præscriptis,sæpè non conua- 7
luit ? Medicus interim,ridente intra dentes ino-
bediente ægro , laudem sanationis suis arro-
gat regulis ? Hinc nempe. Ars ista Medendi in
omnes trahitur scenas, quia paupertiem iudicij,
tam in Medente quàm ægro , testantur regulæ 8
Diæterices. Vnde non rarò sperant Medentes
nancisci occasionem excusandæ necis,per ægro-
torum inobedientiam,circa Diætæ regulas non
strictè seruatas Quanta proh dolor committun-
tur hoc dolo absurda , quæ nondum sat patent!
Quod,dum nil sciunt,aut habent quo morbum
pellant,sibique obsequi cogant;saltem censean-
tur culinæ blandimentis,multaque solicitudine,
impedimenta augmenti velle tollere ? Si vtilis 9
Diætæ obseruantia foret, seruitet in morbo,vel
in conualescentia.In morbo enim,quàm est im-
portuna,molesta, ac impertinens?Dum plerum-
que appetitus iacet consternatus , quique sui
complacentiam,ne totus pereat,suadet?cuiusq;
conseruatio tanti est momenti, quanti est vitæ
indicatio ! Statu enim vacillantis appetitus,na-
tura sibi plerumque suggerit conuenientem ci-
bum,idque non rarò,tum potissimum,dum ma-
ximè opis est indiga. Certant tum Medentes
cum hoc naturæ placito, per regulas suas vi-
ctus : à quibus abstineat æger,si nolit necis suæ
causam omnem ab infido auxiliature imputari.
Tum namque , symptomaticè fuerit Archeus,
quod optatum denegatumque fortè sibi fami-
liarem cibum denegari sentiat , adeoque in li-
te litem nouam suscitant. Perindè vt equus per
aquam transiens , & non sat pro nutu bibens,
inde seruat sibi in vitam spirandi difficultatem
anxiam. Diæta verò , à morbo, aut sub conua- 10
lescentia,mirè quoque molesta est,si non etiam
irrita cum iam natura vltrò sategerit. Siquidem
præscriptum. Diætæ non potest non incusare,
sufficientis remedij defectum, adeoque confes-
sionem implicitam infidæ sanationis.Sanet enim
Medicus vt decet , & natura spondet pro satis-
datione restaurationis. Profectò vidit , & iudi-
cauit Omnipotens , quæcunque fecerat , erant
bona. Id est, quicquid in cibum destinauerat,
erat bonum. Quicquidue in venenum ordina- 11
uerat, erat bonum venenum. Aliàs enim ima-
go iure conquereretur pauper,quod minus pa-
ternè secum partitus Deus esset , quod media
denegasset, quibus egenus,lautis Diætæ regulis
respondendo , sanitatem potuisset recuperare:
Diuitibus verò , cum opibus sanitatem quoque
elargitus esset. Vtpote media elargiens, quibus

12 sibi Diætæ pretia solueret. Etenim iam à quin-
quaginta hinc annis mecum experior, me plu-
res sanare, etiam non visos, sprerisque Diætæ
regulis, quàm plures simul Medici, qui in no-
stra vrbe uberrant. Experior, inquàm, me om-
nes febres continuatas & intermittentes curare
paucis diebus, imò & plerumque paucis horis,
nuu admisso phlebotomu: sed permisso vinu.
13 Putissima siquidem Diætæ pars Medentum upi.
para est in adulatione ægri, ad plausibilitatem
Medentis comparata. Exceptu plerumque vioo.
Sina quoque quisque Medentum prædicat, quæ
sibi arrident magis. Id autem ne deprehendatur
esse genus assentionis, strictam iniungunt
obedientiam, vt isthac legum seueritate frenus
14 vitæ cohibere putentur. Panis imprimis habe-
tur victus primatius; cætera verò alimenta sunt
tantùm concibi, vel obsunia. Egu verò ex op-
posito, cætera alimenta veros cibos voco; pa-
nem autem tantùm obsunium. Multi namque
solo lacte dudum vixisse reperiuntur. Hiberni
quoque, celeres & promptissimi robotis viri
solu Chambroch, siue trifolio, pru pane alicubi
vtuntur. Et Septentrionales aliquot, sulu pisce
absque pane viuunt lungæui, pertinacesque in
frigore & morbo cunstant Repletio panis
pessima in Adagio: non solùm quia paupertа-
tis sit index; sed quia reuera in debili stomachu,
15 est onerosissima. Vtpute panis, propter fer-
mentum susceptum (nec alias enim nisi pasta
est) liquescens in cremorem, herbas & cibos
quibuscum est masticatus, colliquescere cogit
(quud in digestiune fimi quotidie experimur)
& hoc duntaxat nomine obsunium potius,
quàm cibus est. At ne in nominalibus dudum
verser, sufficit enim mihi, quucunque modo
vocetur, mudò sciatur panis vsus, & necessitas
ad liquefactionem ciburum valere potissimum.
16 Præterea semper sobrietatem magni feci, tan-
17 quam tutius Diætæ cardinem. Tum etiam, si
appetitus circa aliquud obiectum ferretur, ad-
misi lubens, attamen cum moderamine mediu-
critatis. Non tamen is sum qui nesciam vnum
edulium alteru præstare, esse ægru conuenien-
tius: sed parùm angor, vtrum amborum æger
sumeret, mudò simul bonum aliquud remedium
18 nactus esset. Ratus, si remedium non valeat ob-
uenire malo, ex minus conueniente cibo, lungè
quoque minus valiturum, ad superandum vel
expellendum morbos. Infida ideircu & langui-
da duxi remedia, quæ è Diætæ præscripto spe-
cantur. Quippè, vt dici solet, facilius est nun
admittere, quàm expellere hospitem. Et ex cur-
relariuo. Quicunque præsumit, virtute reme-
dij, superare morbum, certus esto, se superue-
nientia è ciborum incongruitatibus, eodem re-
medio longè facilius superaturum. Signum ergu
debilitatis, atque difficultatis, in medico censui,
quoties pudibunda culinæ cura angitur; Is enim
condigno carens pharmacu, vt interim aliquid
agere videatur, neve stipendium frustra capes-
sar, spem suam in criticum diem reponit, &
delectum eduliorum præscribit. Mea enim hac
19 persuasione didici, primum. Quod natura, in
rebus, sapientior sit quouis medicu, magisque
gnara suæ vtilitatis, atque damni, quàm cuncta
Scholarum ingenia. 2. Quod natura proinde
sibi seligat, optetque cunuenientissima. 3. Quod
pecus numquam appetiit, quia siti suæ satisfe-
cerat, nisi fortè venenum deglutiisset, nimiaque
voracitate soccumberet, quud potus in febri-
bus plurima ariditatis incummoda subuertat.
4. Quod bibere in siti, non esset minus natu-
rale, quàm micturientem minxisse. 5. Ideuque
cum hoc non exigat medentis cunsensum: illud
etiam nun egeret consultatione. 6. Quod simul
eum potu exhiberem aliquot guttas, quibus fa-
cilè penetrantibus, præsertim in siti, plurimas
vna cum siti febres, iucunda ægrotorum volupta-
te, suffucauerim multoties. 7 Quod ingens ap-
petitus erga rem, apparenter in regulis Diæte-
tices, nocuam, plerumque ab ipsa dictiretur na-
tura, cui suum enotuit remedium, non autem
Scholarum libris. 8. Quud proin parum anxij
esse debeamus, circa res optatas parum nocuas,
minusque sulitas. 9. Quod si remedium debeat
murbo præualere, cibi, & putus, in sui latitu-
dine nequeant cuntinere robur entis pharma-
ceutici. 10. Quud cibi, si non remedium, ergo
etiam vix noxam contineant. Luquendo de ci-
bis, vt talibus, id est, indifferentibus. Ego hæc
mihi sic persuasi, hæc sic aliis præscripsi. Ni-
mirum quud abstinentia, atque parcimonia,
sint optima in Diætetice media. Magisque, vbi
ad lubitum aliquid manditur. Iuxta prouer-
bium: Quod sapit, nutrit. Etenim sufficit appe-
titui per qualitatem, non autem per quantita-
tem. Alioqui si satietas grauet sanos, multò
magis ægrus atque debiles 2. Cumedant scili-
cet, nun quidem ad repletiunem cauitatis sto-
machi, nec ad vuluptatis siue gustus dictamen:
sed quantum ad vitam sanam tuendam facilè
sufficit. Idque si assuescenti primum sit diffici-
le; saltem non erit assueto. Quàm enim stultum 20
est, gementi per morbum, suas pridem ingur-
gitatiunes infectas optare. Nulim tamen quis-
quam persuadear sibi, hanc viuendi sobrieta-
tem, ac leuem sarcinam, quemquam præcauere
à Peste, casu, vulnere, fulmine vel calculo. In-
cidentia namque externa, digestiunum œconu-
miam spernunt, quia superant. Calculum ni-
mirum etiam inter externa rejiciu, quia à fer- 21
mentu iam alieno fit. 3. Cum cibus omnis de-
ceat mutari in cremorem, sitque exquisita ma-
sticatiu, quæ digestiones facilitet, bine perpe-
tuò masticatiunem seuerissimè commendo. Si-
quidem vnicus bolus, non ritè masticatus, plus
negotij præbeat in corpure, quàm tres man-
dendo contriti bene. Aues enim ideo, quia
dentibus carent, duplici stomachu opus habent,
vtut digerendo essent alioqui potentissimæ.
Omne quoque pecus ruminans, vt magni in
lege habitum; ita non spernendam masticandi
necessitatem nobis seriò inculcat. Imo ea de
causa in Sacris pro puro brutum deligitur ru- 22
minans. 4. Denique. Quæcunque in crapula
sumuntur, supra fermenti stumachici putesta-
tem, calefiunt quidem intus: at putrescunt, nec
etiam eatenus digeruntur: vt in febribus est lu-
culentissimum. quantum verò de teneriuribus
cibis sub crapula est assumptum, digeritur qui-
dem, labiturque è stomacho: At secum ma-
gnam indigesti molem præcipitat tam propter
vasis tensionem; quàm naturæ onustæ, & fræ-
nus deferentis, incuriam. Sin autem digestum
fuerit, quod est longè tenerrimum, idque iustu
diutius in stomacho moretur, necessariò quo-
que istud retentum, nimium acescit vel planè
putrefit: deducitur in amarum excrementum
manè, nun rarò per vumitus reiectum. Quod-
que

que Shcolæ falsò Choleram dixere. Tinctores
enim, vnicâ cortinæ tinctura, supra centum,
diuersos colores mutant, si panni prius diuersi
modè sint affecti. Sic quoque vnicum aberrans
stomachi fermentum, vniuocum cremorem
aliàs, si adhuc in se diuersitates non planè di-
gestas contineat, pro partium diuersitate vari-
formiter disponit atque determinat. Adeò vt
licet ordinariò, non nisi partem cremoris dige-
stam, tingat suo fermento: indigestam tamen
partem, non desinit afficere, & pro recipien-
tis defectu perperam imbuere. Quapropter plu
enna sic in primæ digestionis culina exorbitant
5. Quicquid assuetum, non malignum, sed op-
tatum assumitur; id quoque ab ente satietate
faciliùs digeritur, & tuto in morbis admitti-
tur, si sobriè ac moderatè sumatur. Eò quod
fermenta facilè subigant, quæ assueta sunt, &
præcipuè si desiderata. Etenim tenuissimo victu,
in acutis morbis vtendum suadet Hippocrates,
donec nimirum resurgat appetitus. Laudo enim
tenuiores cereuisias, quantum dulces potus, &
23 ptisanas, sperno verbis Galeni fretus. Hordeum
(inquit) parum coctum, ventositates efficit:
oppilationes verò, si meliusculè bullierit. Qua-
propter Aui nostri, credentes, nullo modo
hordeum decoctum esse innoxium illud ger-
minare cogunt (quod tum Maltham vocant)
quo opere, tam ventositates, quàm oppilatio-
nes præpediunt. Ex Maltha verò & lupulo ce-
reuisias conficiunt. Neminem quoque vrgeo,
iusculis consummatis collisiis, ouis, &c. si acu-
ta febris adsit, memor præcepti illius: *Corpora*
24 *impura quo plus nutris, eò magis lædis.* Nam etsi
in acutis, absque cibo, soloque viuatur potu,
non tamen exinde vitæ discrimen ingruit. Imò
sic citius conualescunt, multoque minore ob-
staculo vires & appetitus resurgunt. Quoties
nimirum putrefactibile, siue cadauerizabile in
stomachum ingeritur, carentem suo fermento
digestiuo: putrefit digestum, & non digeritur.
Atque ista, est illius Aphorismi iusta explica-
tio. Nunquam enim optaui, vt ex acutis mor-
bis ægri redirent pingues, aut saginati, at be-
nè istud vnicum intendebam, scilicet vt conua-
lescerent, & quidem non multum viribus de-
truncati. Maximam itaque Diætæ partem in
morbis stomachicis, traxi ex Aphorismo: *Quod
ructus acidus*, reparati fermenti, *superueniens
nidorosis sit bonum.* Ructus namque nidorosi,
nauseæ spontaneæ, auersio carnium, piscium, &
ouorum, imò stomachi grauamina, iusserunt
solis potabilibus alendum ægrum: nam aliàs
per cadauerizabilia didiceram, expectanda ac-
cidentia peregina, defectus animi, aliaque id
generis incommoda. Quoniam tum potus hu-
mectant, solantur siti, calorique satisdant, ari-
ditates ac debilitates inde consequentes arcent.
Sub potu autem non hic intelligo sorbitiones
iusculorum, affatim nutrientium, eorum nem-
pe, quæ in stomacho calente, citra fermentum
digestiuum, sponte cadauerizantur: sed omni-
no de iis, quæ minimè putrefiunt: qualia sunt
panata, itemque cereuisia vino tincta, cui mi-
ca panis simul commista sit vt sint cibus simul
& potus. Huc reuoco, quæ aliàs prolixè do-
cui. Nempe digestionem à fermento proprio,
non autem à calore fieri. Quoties ergo auersio
carnis, & ructus nidorosi, significatur calor ad-
esse, & deesse fermentum acidum. Attende ad
hoc, quàm facile recens caro, pedi, aut capiti
calenti alligata, putreat, & confestim fœteat. In
febriente stomacho igitur, calente admodum,
sapiens natura cadauer in se fieri timet, ideo-
que statim carnes aduersatur. Sed quorsum tum 25
abiit fermentum stomachi in febriente? Anne
migrauit aliò? anne extinctum? Quorsum enim
abiisset fermentum, quod nusquam nisi in suis
latibulis gratum; nec periit etiam. Quoniam
vitale est: quicquid autem vitale semel periit,
non redit iterum à priuatione. Fermentum ve-
rò rediuiuum est. Id ergo contingit. Vel enim
quandoque non pertingit fermenti dimissio è
Splene ad stomachum ob aliquem defectum
alterutrius de Duumuiratu; vel saltem recep-
tum in stomacho fermentum, obtegitur alieno
atque febrili odore. Quod sic intellige. Esu-
riens aliquis, atque optimè valens, importu-
nis carbonum fumis diutius immorans, mox
sibi nauseam oboriri percipit, & ciborum auer-
sionem, dein quoque dolorem sincipitis, at-
que tandem vomitum. Fermentum itaque
stomachi, nocuo carbonum odore vt contegi-
tur: ita pariter virulento febrium morarum
odore, & nidoroso contagio, contingit confe-
stim nasci auersionem carnium, quatenus fer-
mentum stomacho vernaculum contegitur illo
nidore. Hæc sic de Diæta mecum concluseram,
& rationem victus intra paucas supradictas re-
gulas communes, iuxta naturæ cursum metie-
bar, antequam remediis maioribus potitus es-
sem Sciens, attamen, quicquid in stomacho 26
conuertitur, specie cremoris diaphani, vi fer-
menti sui, id initia vitalis succi suscepisse, licet
nondum vitam: atque ob id non ita sponte pu-
trere. Quicquid verò vel non dissoluitur, vel si
in se sit dissolutum, nec tamen suscepit fermen-
tum, vt latex, salis muria, idipsum vel excre-
mentum est, vel facile tale fit, atque corruptio-
ni est obuium. Igitur in victus ratione potissi-
mùm attendendum ad morbos, & cibos, quos
ratione morbi, æger aspernatur, vel appetit.
Quippe ancillandum est naturæ, nequaquam
autem imperandum. Fermentum videlicet,
quod cibos conficere debet, illos præscribat,
non autem Medicus pro suo appetitu, neque
vnam ex authoribus formam pro quibusuis cal-
ceis sumat. Quasi hominum natura varia non
se haberet per modum relationis ad aliquid.
Exercitia demum, labores, opera, quietes,
somni, aërque pendeant ex regulis, quas no-
bis aliarum digestionum momenta dictitant. Vt
scilicet succi de cremore generati, felicius ad
suos perueniant fines. Hæc est Diætæ veritas,
quàm natura spontè indicat & docet. Illudque
vnum atque perpetuum esto. quod quicunque
nactus est optima arcanorum remedia, vti æ-
gros mox restituit, & à morbo quolibetcun-
que vindicat: ita etiam non aliam ægris, quàm
sanis Diætam præscribit. Sanis namque omnia
censentur sana, eò quod fermenta digestiua po-
tentes quælibet in sui ditionem trahant,
& coërceant. Adeoque digestio-
nes præscribant regu-
las Diætæ.

PHARMACOPOLIVM AC Dispensatorium Modernum.

PASSIM Ars Medendi in scenas, & 1
vulgi ludibrium trahitur. Eò quod
Medentes Sapere nolint, nisi ad
consuetum Scolarum. Quæ enim
legunt credunt: quæque credunt,
exequenda traduot fidei Seplasiæ, vxoris, & famulitij.
Inde enim vnguentarius quilibet, & vetula,
se in Medicinam ingerit, Medicos illudit,
quia & non rarò in multis excellit. Solent enim
antiquitus olim quædam sibi reseruare in pignus
famæ, atque familiæ. At postquam ignauia
vicit, & lucrum disposuit Medicinam vt aratrom,
iusto Dei iodicio, passim iuere omnia.
Ante limen officinæ oon possum oon indignari
simpliciom descriptores. Nam quamuis nou sit
campus spatiosior, vberior, iucundiorque, in
tota terrarum facie, & vbi animus magis oblectetor,
quàm in re herbaria: vix tamen alibi
minos est progressum. Siquidem Arabes, Gen- 2
tiles, Barbari, Syluestres, atque Indi, multò
vigilantius sua simplicia obseruarent cunctis
Europæis. Quippe vel à diebus Platonis (quibus
vixit Dioscorides, vir miles) nil fere rei
herbariæ est additom: multum verò est diminutum.
Galenus peculatus lubitu, hoc alterius
studium, suppresso nomine. Discoridis verba,
planè adioscorus rapuit. Quæ interim Plinius
multis conspersit ougis. Vtpote iudicio egenus 3
verisimile, à vero, & falso, non potens distinguere,
multa vndecumque corradens descripsit,
vt tomi magnitudine nomen æquet. Cæterùm,
in honc vsque diem, de herbarum duntaxat faciebus,
& nominibus, adhuc eruditior Medentum
pars anxiè disputat. Quasi cognito vultu,
vires oon alloquerentur coram; vires inquam
primo à Discoride traditæ. Velut in primo
Authore, vis medica ad finem pertigisset. Interim
quæ maximi fuere momenti, neglecta stetere
hactenus. Moderniores verò, cœperunt 4
herbas in sexus distinguere, multaque se inde
deprehendisse, rati, conquesti sunt hæc obuelata
stetisse. Quasi natura, loco, & noo seriò laboraret,
de sexu solicita fuisset, vbi promiscuo,
& androgyno contenta fuit. Sexus namque generationem
duntaxat respicit, non autem operationem,
aut obiectorum parium relationem.
Itaque ne frustra vel punctum iotæ conderet,
quæ ad certos fines suo Creatori cognitos, totam
se retulit, vbicunque sexuum notis opus
non fuit ad generandum: etiam easdem posthabuit
in operando. Verùm si duorom simplicium,
vnom sit altero fortius, aut asperius, id
non sanè sexum denotat, sed gradum. Nam dum
idem simplex putret, & in animalcula mutatur,
sunt hæc non vnius quidem, sed vtriusque sexus.
Quod sanè nequaquam fieret, si ista simplicia
iam intus sexum, aut sexuales vires haberent. Ex
eadem enim numero herba nascuntur promiscuè
tam masculi quàm fœminei sexus insectæ.
Fuetuot postea & alij, qui signaturas, velut 5
Chiro

Chitomantiam in herbis obseruatent hancque
meditatiooem Satyrionis tadix insigniter pro-
mouit. Atque adeo huiuspræcipue merito scié.
tiam signatam, siue anatomiam cessatam, id est
noua, nomina, &c. grandiloquos titulos, suis
prætexta audaciis introduxere. Ego de fide cre-
do, hominem non naturæ & ideo vicissim na-
turam non hominis esse simulactum, icona aut
sculptrum. Deus ex Bonitatis & sapientiæ suæ
æterna prouidentia abunde fututis necessitati-
bus atque sufficienter prouidit. Ipse fecit dota-
uitque simplicia, ad destinatos vsus cunctarum
necessitarum, Id est, composuit direxitque ad
scopos necessitatum. Itaque credo simplicia in
sui simplicitate, esse sufficientia pro sanationé
omnium morborum. Ergo plus studendum cir-
ca inquisitionem virtutum, quàm ad dispotan-
dum quælibet problemata. Cum in simplicibus
sit perfacta cura, & sanatio omnium morbo-
rum. Et per consequens, Dispensatoria, volentia
componere & nectere plurima, totum perdunt,
& occulta blasphemia, quasi insufficientiam di-
uinam supplere contendunt. Hinc Paracelsus
rectè scribit Chirurgis: Quorsum Symphyto, si-
ue radici consolidæ maioris superadditis ace-
tum, bolum ac huiusmodi lurida additamenta?
Dum Deus hoc simplex, contra ossium ruptu-
ras composnerit protsus sufficiens? quicquid
demum illi addideris, id quasi Deum correctio-
ni tuæ supponeres, facis. Erras grauiter. Pariter
quoque existimo, Deum perfecte & sufficienter
composuisse in simplicibus completa morbo-
rum quorumconque remedia. Scio denique in-
fallibiliter, vegetabilium Archeo, nullam nobis-
cum esse cognationem anatomicam, siue totum
siue demum partes spectemus. Quippe simpli-
cium dotes, sunt ex creatione; non autem ex
vsurpatione possessionis: nam proprietates iam
suis inerant herbis, ante peccatum, mortem, &
necessitatem. Tandem credo, Deum dare scien-
tiam simplic um, cui vult; ex gratia supernatu-
rali: non autem per signa naturæ. Quid enim
cum pleuritide cognationis Chiromanticæ ha-
b. t dens Apri; sanguis hirci, virga tauri, fimus
equi, vel herba bellis, tant quam habent inuicem
signaturam simplicia? Laudo equidem Do-
minum meum, qui omnia, antequam morbi es-
sent, ad sui gloriam primariò creauit: nequà
simplicia notauit, propter futuros à contingen-
te morbos: sed ad decorem vniuersi, vnde ho-
6 nos Domino scil cet. Obcisi itaque Paracelsum,
quod huiusmodi nugas serias, in principia Me-
dicinæ eτexerit. Non defuerunt quoque, qui
7 immensum catalogum morborum in signa Zo-
diaci, cuius numerus, cum nimis ang ·stus esset,
vnumquodque signorum in triplicem sectio-
nem ampliarunt. Vt scilicet omnes herbarum
vires in 36 diuiderent, & cogerent arcto stabu-
lo. Terra enim ex se producendi herbas virtu-
tem habet seminalem, quam proin non è Cœlis
mendicat. Proprietas enim herbarum tota, à
semine est, & vis seminatiua à terra desumitur,
secundùm Sacra: non autem à faciebus lumi-
num Cœli. Ponantur nempe 16 aut 20 stellas
conficere constellationem, siue vnum de 28
mansionibus, atque extendi in 30 gradus. Quo
pacto enim poruerunt tam paucæ stellæ conti-
nere essentias, semina, facies, & proprietates
quingentarum forte plantarum specie, & inter-
nis proprietatibus discrepantium? Præter adhuc
inanes tot rerum tom humanarum, quàm poli-
ticarum mille attributiones? Apage cum nugis
istis! Seminibus herbarum insunt proprieta-
tes, non autem Cœlo, vel stellis. Exolciæ sunt
Astrorum, vires, quæ caloribus, frigoribus &
complexionibus, veteri fabula, adfictæ fuere-
runt. Multò enim magis differunt stellæ, quo-
cunque samantur modo, à plantis, quàm herbæ
à nebulis & pruinis, vel pisces à gemmis pretio-
sis. Elenchus itaque esto, effectus causis tri-
buisse, quæ nil prorsus causæ simile in se pos-
sident. Id vel vigilem somniare est, si tale credi-
derit, vel prorsus propria putatione, euagari in 8
dementiam. Mathiolus Tabernæmontanus,
Brasauolus, Ruellius, Fochsius Tragus, d'Alli-
champius, cæterique herbarum obseruatores;
hactenus occuparunt tantùm circa facies & co-
gnitionem visualem plantarum: virtutes autem
earum, è Dioscoride omnes pariter describunt;
ad gradus quoque caloris & frigoris constrin-
gunt, quasi aliquid à fundamento demonstran-
tes. Pudendum sane, simplicium Crasim è ca-
lore desumpsisse, non autem è fontibus semi- 9
num. Dodonæus Friso, iam factus Batauus, Ta-
bernæmontanus cum paucis aliis, quanquam
iisdem graduum vestigiis insisterent; aliquot
tamen additiones subiunxerunt è propriis, vel
aliunde decerptis experientiis: sed adhuc con-
fusa planè, incerta, & perperam distincta: vt-
pote quod non è scientia, sed vel è vlgi reue-
latione annotata, vel casuali experimento hau- 10
sta, scripserint. Nemo inter omnes est, qui
scienter proprietates simplicium descripsit,
prout ille, qui ab hyssopo, vsque ad Cedrum
Libani, cuncta descripserat. Certo signo, non
aliunde petendas esse veras scientias; quàm à
Patre Luminum. Prout alibi venatione scien-
tiarum obiter attigi. Animal integrum, & vi- 11
uum emundi non potest absque suo stercore,
Dolendum idcirco nondum pensatum herbas
multum stercoris habere, quæ nullum vnquam
de se eiecerunt: adeoque maiori cautela esse de-
purandas. Denique in homine, sanguinem à
eruore multis notis distinguimus. In plantis au- 12
tem, sat visum fuit dixisse. Planta ista, vnico in
subiecto, diuersis & oppositis constat proprieta-
tibus: acquietum est, nec profundius est in-
gressum, quàm per aliquos communes sapores,
& incertos euentus. Etenim è scapo papaueris
læso, stillat opium. Chelidonia plorat aureum,
& Tithymallus lacteum succum. Ex petasitide
gummi, ex Chameleonte, Ixia, &c: quorum
simplicia si contuderis; album & inferiorem
longè succum, stercus nimirum, cruoremque,
sanguini permista, exhibebunt, vtut clarifi-
centur. Sanguinem enim, à cruore & pa-
renchymate plantarum distinguere, & sepa-
rare discant Tyrones, si quicquam laude dig-
num per simplicia egisse meditentur vnquam:
fit enim hinc, quod vtcunque strenuè, extra-
hendo sis operatus, more à Neotericis edocto,
plus tamen efficit drachma vna Rhabarbari
crudi, puluererenus exhibiti, quàm quicquid è
sesqui drachma extraxeris. Plus enim stoma-
chus suo fermento resoluit, quàm quicquid
extractionum mediatores succi aufarant, quia
fæci similem, & aspernatum liquorem paren-
chymatis, absque distinctione resoluunt. Quer- 13
cetanus enim, cum per Chiromantiam, &
Anatomiam, quam vocant signatam, non satis

examinari intimas rerum poteſtates animad-
uertiſſet, Pyromantiam vocat in auxilium, at
in via defecit; Scilicet è cinere vrticæ debile
lixiuium traxerat, quod in teſta, forte fortu-
na, parum conſtrinxerat glacies, (nam ſi li-
xiuium fortius fuiſſet, glaciari non potuiſſet)
mane miratus exclamat. Ehem frondium vr-
ticæ figuram, in glacie eo conſpicio. Gauiſuſ-
que axioma fundauit. Quod nempe in cine-
re, ens ſeminale, figuratiuum herbarum, igni-
bus inuictum, permaneat. Bonus vir ille ſuam
principiorum declarat inſcitiam, neſciens im-
primis, quod omnis glacies incipiens, den-
tatas cuſpides, ac figuram folij vrticæ, faciat.
Deinde, quod Archeus ſit figurator rei gene-
randæ, quid per ignem conflagretur dudum,
14 antequam carbo vel cinis fiat. Tertiò, ſi Ens
ſeminale herbarum, exprimeret lixiuium, non
ſanè folia: ſed radicem, caudicem, flores &
fructus referre deberet. At ſeminum poteſtas
figuratiua, deliteſcit in Archeo, herbarum re-
rumque generabilium Vulcano, qui cum ocu-
lis carneis non ſubſit: A Deo ſolo impetran-
dum eſt, vt oculos animæ aperire dignetur, qui
Adamo, quique Salomoni, rerum proprietates
primo intuitu demonſtrauit. S. Thereſa, menta-
liter viſo ſemel Crucifixo, ſenſit animæ ſuæ eſſe
oculos, quos in vitam apertos ſeruauit dein-
ceps, & caro nobis occluſit, per naturæ cor-
ruptionem. Neque enim aliàs, de cætero co-
noſcimus naturas à priori, neque Archei al-
teritates modo ſcimus, niſi per nudam obſer-
uationem. Multa quidem nobis ſimplicium le-
gata ſunt: at falſa plerumque & incongrua. Nec
librorum lectio, nos facit cogniores proprieta-
tum, niſi per obſeruationem. Non ſecus atque
puer, qui canit muſicen, non tamen eam com-
ponit, vt neque Symphoniæ primas rationes
nouit, ob quas ſic toni diſponendi erant. Hoc
ſi accidat in ſenſibilibus ſenſu notis, quorum
rationem meritus auditus: quid non fiet in re
medica, in qua vires ſimplicium, nullo ſenſu
peruiæ ſunt? Medicaminum autem quorum-
cunque deſcriptiones, in officinis traditæ le-
guntur, cum defectu cognitionis proprieta-
tum, & concordantiarum. Loquor enim de op-
tica notione, qualem anima, ſeparata à corpo-
re, habet, qualemque Deus largitur in hac vita,
cui vult, atque banc hactenus procul diremit
à cœtu illorum, qui libris ethnicis omnem de-
ferunt venerationem. Exorandus itaque eſt Pa-
ter luminum, vt dignetur nobis dare cognitio-
nem, qualem olim dedit Bezeliel, & Ooliab,
in nominis ſui gloriam, & nudam proximorum
charitatem. Sic enim ſtaret in nobis Ars Me-
dica, recta ſub quolibet pondere. Sed veren-
dum ne is, qui permiſit perire libros Salomonis,
aſſeruet hanc ſimplicium ſcientiam in æuum
Eliæ artiſtæ. Scholæ enim, per ſapores, ſiue gu-
15 ſtus, introitum ad ſimplicium ſcientiam pro-
miſerunt. Per acre, amarum, ſalſum, dulce,
aſtringens, acidum, & inſipidum, calores & fri-
gora, ſe demetiri, tanquam proprietatum cuncta-
rum opifices. At ſuperbæ oſtentationes, effectu
ridiculæ factæ ſunt. Siquidem & opium valde
amarum, quod hactenus calidum volunt, ſum-
mè tamen frigidum docent. Sic etiam Cam-
phoram, iuxta ſuas regulas, calidam eſſe debere
frigidam tamen abſque controuerſia prædicant
Pariter & Chryſulca, oleũ vitrioli, ſulfuris, &c.
acida, iuxta ſaporum regulas, ſummè frigida
eſſe deberent. At ſuo quandoque loco oſtenſu-
rus. Scholas, facultates rerum, nondum cortice
tenus adſpexiſſe, ideoque ſeminalium proprie-
tatum fontes præteriiſſe. Tandem eſt rebus ſin- 16
gulis ſpecificus ſapor, qui proprietatem docere
deberet, ſi quid aliud externorum ſignatorum.
Eſt nempe præter acuitatem Cinnamomo pe-
culiaris gratia in ſapore, quàm in vllo vix præ-
terea ſimplici reperias. Sic Gentiana, Enula
campana, &c. præter communes amarores, ſpe-
cificum ſaporem habent, qui ſubter regulas, ob
ſingolaritem propriam quorumcuque ſim-
plicium, redigi nequit, ſoluſque proprietatum
ſingularum, eſt accuſator, vt & diſtinctor. Por-
rò quod ſimplicia deligẽda ſint in ſtatione, quã
in ſui vigore ſunt, hoc Scholis, ruſticis & mihi,
eſt commune. Semina nimirum, dum prope-
modum ſunt arida: Caules verò & folia, dum
ſucculenta pleno cruore madent: radices quo-
que, dum viribus tumant, nondum generando
& coquẽdo exantlatæ ſunt: ſed multa iam quie-
te ſaturæ, expergefacto Archeo germinaſcere
meditantur. Alij ſuadent Autumnum: Ego ple-
rumque amo Ver. Quod in Polypodio, Brio-
nia, &c. expertus didici. Etenim ſuccus herba-
rum eſt cruor, qui magis magiſque maturatus,
vel cogitur in ſe, vel in fibrarum naturam deſi-
nit, vel ſaltẽ defungitur, dum vis vitalis de pro-
pagando ſemine meditatur. Ergo indagandis,
& deligendis ſimplicibus, nil manſit magis ne-
glectum, quàm quod maxime deſiderabatur, &
in quo, vel ab initio hactenus, nullus fuit profe-
ctus. Poteſtates nempe ſimplicum, earumque
immediata ſubiecta, manſere incognita. Illæ 17
enim præter claram ac velut opticam ſui cogni-
tionem, deſideratam expoſtulant præparatio-
nem & appropriationem, Cognitio imprimis
ſcientiarum: non autem traditiones ad lubitum
narratas, & ſibi inuicem tráſcriptas, præſuppo-
nit. Præparatio verò, non ſolùm ebullitiones of-
ficinæ, aut contuſiones exigit: ſed totã Pyrote-
chniam. Tandem adaptatio, applicatio, ſiue ap-
propriatio requirit fundatam in lumine naturæ
theoriam, hominis, morborum, & affectuum, de-
inde dependentias, mutationes, & alteritates.
Non mirum itaque deſertam ſtetiſſe ſimplicium
doctrinam. Sub tãta interim mortalium ſocor-
dia, omnipotens dignatus eſt ſuſcitare Spagy- 18
ros, qui de tranſmutatione, maturitate, tinctura
& promotione virium, velut de ſummè neceſ-
ſariis meritò cogitarent. Et ſic ſenſim pro-
greſſi ad Medicinæ vnitonum, voti compotes
euaſerunt ſequaces. Non enim ad fictorum hu-
morum ametriam, luctam, defluxiones, imò
nec quidem ad producta, ſiue fructus morbo-
rum iuerunt (ad quorum nempe auetruncatio-
nes nouerant ſequi duntaxat palliations mor-
borum recidiuales) ſed ad anteriora, ſiue prio-
ra, ſtudium conuerterunt: ſcientes, quod pro-
teſtatiua baſis multorum defectuum, characte-
rizata eſſet in Archeo vitæ. Quocirca per pu-
ritatem, ſimplicitatem, & ſubtilitatem reme-
diorum, ſymbolum habentium, tentauerunt in-
greſſum ad vitam mediam. Vt ſi qua illorum,
non ad prima noſtri conſtitutiua penetrent: ſal-
tem in horum limine, dotem ſuam exponant,
excitando noſtras poteſtates, grato ſui alloquio.
Siquidem natura, nedum agnoſcit actiones 19
agentium, quæ profus intrant in ditiones pa-
tientium

tientium (corporalis nempe dumtaxat est actio, eiusmodi, nutricis facultatis obedientia) verum, est & agentium altera, non spernenda authoritas, quæ est dotis natiuæ explicatio, in ipsam Archæi vitam mediam, propter mortalitatis, feculentiæ, & turbulentiæ sequestrationes. Qua superioritate; eiusmodi agentia, à suis patientibus nequicquam tolerant, multoque minus alterantur per tenitentiam aut reactio-
20 nem. Nónulla enim sic præparata remedia surdo sui connubio, nostras sic recreant facultates, vt certiores nos faciant, se ad hoc in mundum venisse. Quædam enim sui fragrantia nos velut reficiunt. Sunt & alia, quæ clausa, impediuntur suam nobis beneuolentiam ostendere. Vt aurum, & gemmæ. Alia demum, solutis vinculis, in gradum deducuntur, velut incrementi fauore felicia, potestatum suarum adepta libertate & authoritate, nos erigunt à lapsu, & solantur: Non sane inertius, quàm alioqui lethalia Aconita nostras vires pessumdant. Abigunt nimirum corporale, imò & fermentale virus: Non autem, quod aliquod pharmacum queat extinctas, abolitas, & exantlatas de nouo reficere potestates, patribus insitas. Cæterùm error scholarum fuit, succos herbarum, cum suo parenchymate, fermento priùs non subigere, antequam
21 optimarum partium selectio sit possibilis. Tum quoque neglexerunt indagare, quod succus rerum, prælo expressos, solo odore cuiusdam ignis sulfarei, maneat deinceps absque saccharo vel alio additamento incorruptus: cuius fauore acquirit balsamicum aliquid, haustusque æthereos sibi incorporatos transfert ad magnam entelechiam. Porro descendens ad officinarum labores. Inprimis enim, quanquam extracta videantur inertem stomachum, à labore subleuare: illa tamen non magnifacio, ob
22 errores iam ante notatos. Magisteria verò lubens extractorum vice repono, quibus tota rei substantia in primitiuum succum redacta est. Qui præparandi modus Medentum vulgo manebit in æuum incognitus. In qua solutionis tertoitione, sponte separantur succi heterogenei, diuersis plerumque fundis, sibi inuicem supernatantes, sidirque vnius tector, diuersitate insignis, ens seminale continens. Secundò commiserunt in officinis, tot simplicium connexiones, & confusas miscellaneas, proditrices ignorantiæ, & incertitudinis. Sperant enim Scholæ,
23 si non iuuet vnum, alterum iuuaturum, sicque multa associant inuicem, Herbariorum præconio, exaltata in eundem scopum. Adiunctæ sunt mangonij sorores, elixario, & condimen-
24 tum. Dispensatoria proinde commendantur à Scholis descripta & à Medentibus vsitata, ad expeditionem, & promptitudinem (hinc nempe promptuaria suum habent nomen) non autem ad proprietatem, & exigentiam. Habentia videlicet dumtaxat generales ac vniuersales intentiones, cum substitutione, & dispensatione vnius, pro altero. Vnde dispensatoria dicta. In quibus omnibus, atque singulis, crudorum simplicium concursus, & confusio, coniecturalem dant exitum. Vndequaque enim pro suo nummo decipitur æger, tam scilicet fide ac fraude
25 seplasiæ, quàm iureiurando Doctoratus. Putans errare, fallere, aut falli non posse, qui iorat se admissum gnarum, & sufficientem. Ah vtinam Magistratus tantæ clientum fallaciæ; & fraudi

Medentum, eant obuiam. Ego imprimis in simplicibus compositionem sinceram admiror magnopere, quæ, componente Deo, facta est. In 26
consolida nempe, plenum remedium ossifragij reperio, habens cuncta; quibus opus habet. Quibus si bolum, acetum, aliaue aliena admiscueris: prout supra ex Paracelso admonui: iam 27
mixturam, à Deo ordinatam, corrupisti. Attamen quoties res singulæ non habent intentum, adiunctiones subinde admitto, si res suo congressu copulatiuè acquirant, quod in singularitate non habent. Quod deinceps experimento docente confirmandum. Cuius exemplum in atramento & tincturis est luculentissimum. Enimvero sub studiorum pœnitentia sæpe considerabam, quod cum in natura esset quædam proportio materiæ ad materiam, & formæ ad formam: eandem quoque seruari proprietatum ad proprietates, ac per consequens, effectuum ad effectus. Ast defectum harum, mox me simplicium compositio docuit. Vbi alteritates statim à commixto seminis initio irritant, & sese demoliuntur plerumque, non secus atque multorum semina simul contusa, & confusa, spem seminalem excludunt. Sciui deinceps, multis laboribus, & expensis, materias remediorum, dumtaxat præparatione sui ad nobiliorem dignitatem euectas, adscendere ad gradum perfectionis; libertatis, subtilitatis, & puritatis, & longè antecellerent officinarum decoctis, syrupis, atque congestis sub melle pulueris. Quis- 28
quis enim Pyrotechniæ exercitiis benè instructus est, mecum claré iotuetur, nullum in Dispensatoriis pharmacum reperiri, quod nõ plus nocui, quàm proficui contineat. Scholæ nam- 29
que, quæ Hippocratem profitentur, si morbos ex acri, amaro, salso, vel acido, proficisci agnoscant, quod vno melle, vnicoque saccharo omnia prorsus latuent, condiant, remediorumque aliàs sat in se debilium proprietates retundant: quasi morborum omnium vnica medela, &
apex, in dulci staret. Respondent enim, quod 30
laxatiua nihilo infelicius operentur, etsi saccharata; cum quòd gratiora sint palato, ac tertiò, quod à carie atque putredine sic præseruentur. Quod ad primum attinet, Venena quidem admitto, æqualem habere effectum, siue sacchato comitata, siue solitaria deglutiantur. Siquidem laxatiuorum potestas, tota sigillata est in liquefactione corporis, vt & in putrefactione liquefacti; ideoque veneno infamis esse debeat. Impertinens ergo est Scholarum responsio, per venena, ad quæstionem de morborum remediis, quatenus amarorum, acrium, &c. Ad secundum dico, futilem esse responsionem, donec ad primum non est satisfactum. Nesciunt ergo adhuc, vires remediorum, saccharo immutari, & retundi. Quod multis gustus aloës gratior fit, potu mellis Denique linguæ cupientes blandiri; nocent tamen stomacho, qui cooperta dolo sacchari pharmaca, solo aspectu horret. Quod res paucis guttis faciliua sumatur in aliquo liquore, iotusque conficiatur libetius, quàm copioso saccharo condita: quod denique conuenienti liquori immista, penitiùs introeant, amicabiliùs coalescant, quàm multo obtecta saccharo. Quod saccharum sanis licèt gratum, mox tamen ægris horridum fiat, in plerisque morbis stomachi, & vteri, hostile: in aliis verò, adiunctæ medelæ opem non rarò faciat ridicu-
lam,

lum. Saccharum enim fermento acido stomachi, aduersatur è diametro, ideoque digestiones facit difficiliores. Saccharum enim, lixiuio calcis viuæ,& argilla figulina clarificatur. Etenim si acuitatem spiritus mellis,& sacchari putidas fæculentias nouissent Scholæ, parciori illotum vsu apud ægros contentæ fuissent.
31 Ad Tertium tandem dicò, Scholas in hoc fateri suam ignorantiam, quod nesciant medicamina à corruptione præseruare, sine condimento & virium castiatione. Syruporum ergo sat est fraus detecta, qui non nisi decoctis simplicibus fiunt, addito melle, aut saccharo. Hoc demum facit. Quod vegetabilia dumtaxat succum,& muccilaginem bulliendo in aquis deponant, quæ cruda atque impura, suas stomacho irrogant molestias priusquam cum melle digesta, nos suarum virtutum hæredes instituant. Præsertim quod herbarum gummositas, melle & saccharo fermentur, ingrata, & molesta euadat stomacho, fiatque bulliendo insigne virtu-
32 tum dispendium. Laudo benignum mihi Deum, qui me in Pyrotechniam vocauit, extra aliarum professionum fæcem. Siquidem Chymia principia habet non logismis parta: sed quæ per naturam sunt cognita, & per ignem conspicua: præparatque intellectum ad penetrandum occulta naturæ, ponitque inuestigationem in natura vlteriorem, quàm aliæ scientiæ omnes simul; & penetrat vsque ad vltimas profunditates veritatis realis. Quia operatorem intromittit ad primas radices illarum rerum, cum dearticulatione operationum naturæ,& potestatum artis, cumque mutatione virtutum seminalium. Laudabilis enim & superglorioſus Excelsus, qui hanc scientiam paruulis dedit gratis.
33 Rarò quoque transmarinis,& ab vltimo Oriente petitis remediis vtor: sciens, quod Omnipotens fecit sanabiles omnes nationes terræ, nec aduectas Indo de litore merces, expectandas voluerit: vt neque ante cognitas Indias, minus mortalibus propitius Deus fuerit. Bonitas ergo
34 diuina persuasit mihi, inquilinis morbis sua domi reperiri remedia. Docueruntque me theoremata Spagyrica, quod pateat liquor exiguus, custodiens crases simplicium incorru-
35 ptas, absque condimento alieno. Herbas igitur aqua, vino, vel stillatitio liquore, decoquunt ad tertias, medias, etiam duplici (vt aiunt) vase, ac sub diplomate concoctuatas. In quibus vires optimæ, si non pereant: saltem non elicitur, nisi molestus & ingratus herbarum muccus, stomacho digerendus, vtut ouorum albumine depurentur decocta, & succi, atque lauentur saccharo. Vtpote parantur absque separatione puri, ab inualido, absque resectatione clausarum vitium, sine viræ radice, ac participatione, emendatione defectuum, cruditatum, excrementorum, & potestatum violentiarum, quarum actiuitates natura nostra, sine graui clade
36 ferre nequit. Electuaria deinde, confectiones, vel pillulæ, siue ad confortandum, siue ad soluendum, maioribus adhuc quàm syrupi scatent miseriis: nam citra elixationem, sola confusione, seu puluerisatione, connectuntur ex multis simplicibus ridiculè, nescienter, & incogitanter, quæ sibi inuicem plerumque aduersantur, nocent, impediuntque ipsamet, ne mutuam iungant, quam nobis debent operam.
37 Non est enim in natura, quod Scholæ spectarût in numeris, in quibus vires simul in vnum conueniunt, quia per vnitates consentiunt. In natura siquidem res quæque singularis est, propria viuit œconomia, nec coniugio gaudet. Hactenus quoque Medendi operatio, procedit in vitam mediam Archei, quæ per confusiones, & connexiones, si non planè intereat: saltem manifestè debilitatur. Plurium namque seminum complexu, irriti successus, Scholas admonuisse debuissent, à confusione tot tamque diuersorum simplicium, abstinendum. Quantò magis, quod sub ista multitudine multa supposita, opposita, frustranea, pleraque cæterùm ponderosa, impertinentia, inepta, impropria, ideoque languida, effœta, mala, mortuaque confluant, aut saltem fiant. Etenim quanquam simplicium demerita, adulteriaque sint plus mercatorum, quàm Seplasiorum: attamen illa non discreuisse, tantum ignaui, ignari, velauari est pharmacopœi. Certum est interim plerunque omnia tandem cruda, dura immatura, clanſa, venenata, impura, vincta, atque inepta ad communicationem suarum virium assumi, & deprauari magis per commistionem. Et quia ægrotantium stomachus est in limine, ideoque & primò offensus, quia debilis, & ineptus ad extrahendum vitam mediam, tot difficultatibus obseptam. Laboribus itaque & curâ singulari, omnino erat anticipandum, vt languenti stomacho, cuncta præparemus, si ad conceptos optatosque fines iucundè pertingere speremus. Horridus ergò, nauseosus, & tædiosus confectionum cunctarum vsus. Adeoque hinc prouerbium: Tolle istud. Nam Apothecæ odorem habet. 38 A Solutiuis quoque si Scammoneam,& Colocynthida demas, ruet totum officinarum in solutiuis ædificium, sublatis duabus istis columnis, quibus istud innititur. Nam solutiua præter scammoneam, colocynthida, Euforbium, elaterium, esulam, adeoque manifesta venena, eaque adhuc adulterata, fordida, & horrida, diminutionis virium & toboris nostri capita, continent planè nihil, nisi eadem venena, in aloë, rhabarbaro, sena, agarico, manna, atque similibus, mitigata, tantæque magis imposturæ obuia supponamus. Odi idcirco simplicium præparationes, quoties lotio, ebullitio, assatio, associario, vel calcinatio vitium dispendia facit. Nam Aluë, ablutione succum amittit, 93 meraque resina manet residua, quæ sui ad intestina adhæsione, torminum & hæmorrhoidum est concitatrix. Denique cum aromatum vis ge- 40 nialis, atque præcipua, sit in odorabili, hoc si vltrò euanescat, & spontè odoratum feriat, quid tandem bulliendo & assando non fiet, præcipuè vbi gradus accesserit? quod nostræ nos docent odoriferorum distillationes. Tandem quid in 41 Scholis insulsius dici potest, quàm Cerni cornu, in insulsum, & omni priuatum virtute, cinerem redegisse, ad magnos vsus? & loco præparationis, castrationem seu potius priuationem substituisse? Etenim didici pleraque remedia, odore, atque sapore, tam intus quàm extra, nostris auxiliari infirmitatibus: ideoque detestatus sum simplicium multorum commistiones, eò quod si ad odorem sanatiuum, alium desuper adiunxeris, qui priorem supprimat, palliet, iu se conuertat, vel simul ex vtroque neutrum suscitet; sciui exin, vim specificam sanatiuam, abolitam fore, irritumque effectum ab ægro optatum.

tum. Suspecta igitur mibi aromatum & dulcium associatio. Porrò odi cunfectiones cæte-
42 tas officinatum prelasque, quia futiles ; quibus superteminentem ac violentam, terum potestatem, quibusdam rebus tidiculis palliare, atqoe retundere student. Imò interim innatum huiusmodi medicaminis furotem, tantumdem promoueti prædicant, quantum potestatum adnexis viribus detrahunt. Pletisque enim aliquot grana cinnamomi, aut aliatum futilitatum admiscent, vt violentiorum futores subigant, quasi furiæ laxantium, atomatum aliquot granis, elcntentur ! Quiaetiam tenoitet in Chymicis instructus, nescit in confectionibus aromaticis, imprimis peccarú plutalitatis esse ? dein frustra pletaque ; illaque peccare incruditate, dutitie, clusuta, electione, & substitutione simplicium? Denique ista cõfluere adhuc incerta dosi? vndè
43 nimirum effectus speratus præuertitur? Et quidem ex errote singulotum? Vtque vno, exemplo absoluam Quid quæso in Lithontribon, qnod etymi promissis satisfaciat ? Quorsum
44 enim cinnamomum, caryophylli, ttia pipera, acorus, costus, rhaponticum, cassia, bdellium, mastiche, amomum, peucedanum, spicamen, zinxiber, lignum & succus balsami, ttagacanthum, chamedtys, euforbium, olea quoque nardi, & moschelini ? Anne singula horum, in scoppum etymo ptopositum conspirant ? vel nunquid ex simul commixtis, & intentiones mutuorum fragrantibus, orietur noua virtus, quæ promissa compleat ? nempe lapidem in rene & vesica confringat potentet ? statimque omnes vrinæ defectus soluat? An non potius opobalsamum in cæteris excrementis atque quisquiltis periter ? Cæterùm in confectionibus opiatis, eadem surditas, quæ in Aromaticis, est obuia vbique. Quod vt vnico quoque xemplo absoluam. Quorsum enim in Aurea Alexandrina Nicolai, 65. ingredientium confusio facit ? Quorum simplicium nulla est cognatio cum opio & mandtagora, columnis confectionis ? Profectò congressiones simplicium, ad ignari lubitum factæ, Scholas infatuarunt; ægtosque exanimarunt; iniecta spe frustrarunt, occasionesque Medendi in momenta labiles, incertis coiecturis venenum exposuerunt, atque præterire fecerunt. Compositiones itaque officinarum, si sine mentis præiudicato examines, vtrobique in syrupis, electuariis, pillulis, eclegmatibus, trochiscis, atque aliis vtili admiratione stupebis, mundum garritu Medentum, Scholarum ineptis stoliditatibus, & noxiis delusum præsumptionibus. Christiani enim cum Stoicis credimus, Mundum in humanum vsum coaluisse. Idque cum olim mecum impensè contemplarer, mox visum mihi fuit, humanum vsum commodè carete potuisse tantis venenis. Etenim frigidiora climata nostra, in hoc saltem feliciota esse comperi, quòd reptilibus monstris, virulentis, atque lethalibus careant, quibus alioqui calidior zona scatet. Certè non multa nobis est venenorum necessitas, familiaritas, abundantia; nec illorum vsus, vlla ratione compensabit tot calamitates inde oriundas: imò si terra proferat tribulos & spinas, in peccati maledictionem: profectò maiores longè calamitates in dorso fert, nobis tam in animantum, quàm vegetalium classe, importuoas vitæ mortalium. Quo-circa minimum quid per tribulos & spinas, textos minatur, quod iam maximum in calliditate hostilis serpentis, homo explorauerat. Sanè si benè inuestigetur, vix aliquid immune natura habet, quod suum toxicum sibi claneculum admistum non habeat. Non enim rosas aut violas habemus, quæ nobis non imponant; quin sub tanta odoris fragrantia, non occultent veneni contagia: putrefactionis nimirum insignia, corporis nostri colliquationem, ac virium suffura-
tionem. Idcircò simplicium censum ingressi, 45
paucula reperiemus insontia: imò si campos aspexeris, totus terræ globus, non nisi vnica atque contigua aranearum tela est. Quinetiam penitus attendendo, eadem hodiè videtur esse rerum facies, quæ erat ante vnicum peccatum. Adeoque fortassis ab initio, plura venena, nocua, & sontia, quàm bona in terris: non tamen Medicamentum exterminij pro homine: Quia Paradisus venenis carebat eiusmodi, etsi serpentes adessent: vel fortè immortalitatis ergo, venena homini essent nihili futura in Eden. Sed contra; vidit Omnipotens, quod quæcunque (etiam in mundo extra Paradisum) fecerat, erant bona in se, & ad fines suos: Quare dudum mecum hallocinatus sum, existimamus venena indigna vt essent. Cum quia honos Dei non requirebat illorum existentiam; tum etiam, quod homo lubentius multis venenis indiguisset, adeoque venena, nec in Dei gloriam, nec in humanum vsum, condita erant. Paucula nempe sunt insontia, quibus absqoe cautela vti tutum sit; pleraque verò horrenda tyrannide nobiscum pugnant. Alia quoque sua nos acrimonia vstulando rodunt: plurima vbique alia, sub amica specie, nos illudunt, occultumque intus hostem deleterium gerunt. Vniuersim autem, nil non scatet sordibus, ac impuritatibus est horridum: cruditatibus demum, amertia, ac inuicta peruersitatis pertinacia constans. Nam quanquam homo in Paradisum delatus esset; præsciuit tamen ab æterno rerum laudabilis Opifex, mundum homini domicilium fore: terramque vt dedit filiis hominum, ita & eandem cum cunctis contentis suis, pro homine condidit. Tandem per Chymiam vniuersa elatius intuens, me prioris temeritatis pœnituit,
ac stolidæ ignorantiæ meæ. Siquidem vtrobi- 46
que, immensam Architecti Clementiam, & Sapientiam, cum admiratione, supplex adoraui. Nam venena noluit nobis esse venena, aut nocua. Nec enim mortem fecit, nec medicamentum exterminij in terra: sed potius vt paruo nostri studio, mutarentur in grandia amoris sui pignora, in vsuram mortalium, contra futurorum morborum sæuitiem. In illis nempe latitat subsidium, quod benigniora & familiaria simplicia recusant aliàs. Ad maiores & heroicos medentum vsus venena tam horrida seruantur. Bruta enim vix iis pascuntur, siue quod venenum cognoscant intuitiuè, quod odore vel sapore aliàs non proditur: siue quod rector brutorum spiritus aliquis, seruet ista venena in maiores vsus velut maximarum virtutum hæredes. Sufficit saltem, quod bruta nobis potissima remedia relinquant velut è mandato Altissimi, cui plus curæ est de nobis, quàm de belluis. Asarum enim crudum, quanta cum anxietate vomitum cit, eique præsens venenum testatur stomachus? & quàm facilè bullitione id recedit,

mutaturque

mutaturque vitus in deoppilans, antitericum tardarum febrium remediū, quod occultatum in eo aroma prodit? Sic Asaron aceto bullitum mitescit, magnorumque casuum medela fit. Quapropter Scholæ correctiones instituerunt; atqui vtinam illas non ridiculas, non castrationes, non virium ablationes potius! Putant nimirum ex Asaro laxatiuum euolare, per ebullitiones, non secus atque languentibus annis; propria carie, res quæque tabescit. At saltem
47 radix Asari, non perinde vino incocta mitescit, sicut si in aqua bulliat. In pati tamen ignis gra-
48 du, euolatet unum laxatiuum pariter. Alij proinde putant, cruditatem, in Asaro, solutionis effectricem; sed hi oleta negligunt Asaro eru-diota: helleborum verò coctione non maturari, si vomitus à cruditate oriuodus fit. Scammoneum rebus acidis incoquunt, vt mitigent. Sed nouit iam medentum vulgus sic Scammoneam castrari, ideo vt si acido sulfuris vapori exponatur, planè orbetur sua virtute; tantumque Scammoneæ decedere, quantum aciditatis hauserit. Ast ego volens paterno animo corrigere furiosam medicaminum vim, intelligo, rerum vires pristinas manere debere, & in sui radice introuerti, vel sub sui simplicitate transmutari in dotes alias, ibidem latitantes clanculùm, sub custode veneno: vel de nouo partas; ratione additæ perfectionis. Quo pacto Colocinthis, laxatiuam atque deleteriam qualitatem introuertit, emergitque ex imo vis resolutiua, morborum chronicorum curatrix egregia. Id
49 enim Paracelsus in tinctura Lili Antimonij cum laude attentauit; siluit tamen, vel nesciuit, fieri idem in omnibus protsum animantium, & vegetabilium venenis, per salem suum circulatum. Siquidem omne venenum istorum perit, si in entia prima redierint. Hunc cardinem non Scholæ: sed electi Deo medici, quos Omnipotens ex vtero matris delegit, ventura ætate noscent, facietque ouinm ab hircis discrimen. Non castranda ergo, nec mortificanda sunt, magnatum poteftatum simplicia: sed meliorandæ per Artem: propter extractionem latentium, vel per suspensionem virulentiæ, vel substitutionem vnius pro altera, per adiuncta specifica imperatiua. Hæc pro iis, quibus datum non est degustasse potentiam salis circulati maiotis. Quædam enim deposita sui feritate, per adiuncta mitescunt: neutra fiunt, assumptis videlicet vtrimque viribus participatiuè. Nec proin licet adiuncta huiusmodi mutura à receptis dispensatoriis officinarum, quæ non meliorationem, aut saltem correctiones: sed internecionem rerum docent, vel prorsus, non nisi iudicta corrigentia perhibent. Per exemplum, Marchio Carolus Spinelli Ligurensium Imperator nuper, cum serò vrbem pedes nbambulasset, & cuncta mœnia perscrutatus, medicos vocari iussit, illisque dixit, se quandoque epilepsia laborasse, & à me curatum, & subinde adhuc vertiginem sensisse, postquam in transfretatione ab Aquitania in Liguriam descendisset. Corona meden-
50 tum, sequenti mane propinat illi scrupulum Hellebori albi, & pro correctione addunt seminis anisi tantundem: mox à semihora vomit, ac dein frustra meam absentis opem inuocat, homicidas suos incusat, dicens: *Helmonte mio, voi me lo dicesti, gli medici t'uccideranno*. Siluit, ac post binas horas, conuulso stomacho primùm, dein toto corpore spasmodes moritur: medici excusatiooes quæritant, & terra culpam eorum texit. Ita enim Scholarum confectiones per dispensatoria correctiua, stulta, multa in sarcinam secum vehunt. Opiata imprimis calida habent adnexa; laxatiua autem, plerumque zinziber, macim, anisum, & quæcunque torminibus, à posteriori solutiuorum effectu, mederi possent. Vah quàm impune licentia furit ignorantia in mortales! quàm parum intelligunt Hippocratem suum: *Si ea tollantur quæ conuenit*, (id est, quæ nocent & onerant) *æger melius se habet, & facile fert*. Etenim cum ea, quæ nocent intus, subinde vix pendeant drachmam, oportet omnem purgationem, quæ ad sanitatem terminatur, esse eueuationem, vel imperceptibilem, vel saltem valdè moderatam, & cum restauratione virium. Hæc est namque, quam cum iuuamine ægri facile ferunt. Correctoria ergo pharmacorum, sunt sarcinæ inutiles, atque sine rerum cognitione; à Scholis descriptum pondus, adeoque destructiua saltem pharmacorum, si non simul etiam ægrorum. Hæc medendi pars, solertem requirit, ac gnarum Naturæ Secretarium. Quia in illa parte, amplissimæ medicaminum opes, & deaurata Glauræ supellex inuenitur. Scholæ olim à nostris Philosophis didicerant, excellentissimas virtutes habitare in simplicibus, quibus venena deleteria in custodiam præfecta essent; successit illarum inde temeritas, quæ expressa venena, apertaque corrosiua, antidotis cómiscuit: Spectantes, per bonitatem & quantitatem adiunctorum, superatum iri malignitatem veneni, quasi eoouerniens esset sanitati, Chirothecam pestilentem, in cubiculum, sano aëre repletum, deferri ad conuluas. Non enim Viperam in Thet- 51
riaca hîc accuso, sine qua nempe, hæc velut mortua, simplicium est farrago. Caro viperina enim, in se innocua, & absque veneno est. Imò toxicorum antidotus. Pastilli verò inde parati, elixando, omnes opes in iure derelinquunt, quas cruda caro seruabat. De arsenicalibus hoc loco conqueror, Alexipharmaco magistraliter vt vocant inditis. Præsumunt enim Scholæ, propter audaciæ raritatem, fidem mereri, & studiorum gloriam in authoritate possessionis locasse. Nec perpetuum est, circa deleteria morari, in eodem subiecto, etiam virtutes excellentissimas, 52
sic vt hæc cooperiantur à venenis. Quippe arsenicum, Auripigmentum, &c. quantumvis fixentur, ac dulcorentur, nunquam tamen sunt intrò sumenda, vtut alij secus suaserint. Foris tantùm valent, aliaque vlcerum venena necát, domantque si prius ipsamet subacta sint. Correctiones itaque medicaminum, sunt absque cognitione proprietatum, partium, & consonantiarum. Quid enim aroma ponderat respectu veneni? si totum corpus humanum robustum & vita plenum, ictu dentis viperini mox corruat? An mitescet Napellus admistione caryophilli? An colocynthis putrefacere desinet, cum suis torminibus, si iungatur Tragacantho? Correctiones ergo in dispensatoriis, grauamina sunt, & stupida additamenta, quæ virulentiarum non faciunt moderationes: sed virium dispendia. Quemadmodum enim venena, promptitudinem agendi fermentalem habent, laborandum ita erat, vt medicaminum robur atque promptitudinem reseruemus, sed per insitiones 53
Artis,

illa ad necessitates chronicorū, & procul dissito-
rum morborum, dirigamus. Hoc vnicum resta-
bat in hoc negorio, vt summam rei violentiam,
cum fermentali propagatione, infringamus, at-
54 que domemus. Quamobrem vt compositiones
& correctiones officinarum in vniuersum mise-
ror : ita magis adhoc detestor præcipitationes,
vitrificationes, & præparationes Mercurij, Anti-
monij, Tutiæ sulfuris, &c. Itemque adulteratio-
nes spirituum, ex aromatibus, seminibus, calidis
vitrioli, sulfuris, &c. Itemque adulterationes
spirituum, ex aromatibus, seminibus calidis,
vitrioli, sulfuris, &c. nam ad lucrum, à fugitiuis
55 seruis nostris parantur, & apothecis comparan-
tur, in Pyrotechniæ despectum potiùs, quàm æ-
grotum defectum. Pudendam pariter deploro
simplicitatem illorum, qui foliatum aurum,
gemmasque cōtusas, hominibus magna spe pro-
pinant, magno vendentes suam ignorantiam, si
non dolum. Quasi stomachus, inde vel mini-
mum exspectet subsidium. Subtilior, ideoque
magis condolendus est error eorū, qui aurum,
argentum, coralla, perlas, atque similia, per li-
quores acidos corrodunt, atque dissoluere vidē-
tur, putantque hoc pacto intra venas admissum
iri, verè suas proprietates nobiscum communi-
catura. Nesciunt enim, ah nesciunt acidum ve-
nis hostile; ideoque peregrina dissoluentium
superata & transmutata aciditate, eiusmodi me-
talla, & lapides, pnluerem esse, vt ante. Qui vt-
cunque intenuissimum pollinem sit redactus,
nihil tamen à stomacho conficitur, aut nobis
suas vires partitur. Quod vt coram videas. Af-
funde enim salem Tartari rebus dissolutis, in li-
quore aliquo pontico corrosiuo, ac statim dis-
solutum cadet in fundum, in forma pulueris Si
enim aquæ fortes metalla non mutent in sub-
stantia, licet facta sint transparentia, quæ ante
erāt opaca, quin argentum inde sospes recupe-
retur. Qua cæcitate ergo propinant lapides, &
perlas, quasi per corrosiua relinquerent pristi-
nam lapidum aut metalli essentiam; Subtilia
enim fuit deceptoris inuentum, vt sua magno
apud ægros æstimet. Quia ignari deceptores
putant, si dissoluens à dissoluto per visum non
distinguatur, etiam dissolutum ipsum verè sub-
stantialiter esse transmutatum. Olea denique &
pinguedines non valent pro balsamis, vnguen-
tis & emplastris, nisi forte vt pharmaco consi-
56 stentiam dent. Nam primùm, hominum magna
pars compatitur in pelle vnguina, quod pruritus
pustulasque cum tumore excitent. Deinde, quia
prædicta olea plerumque ex herbis parantur,
quarum virtus in mucilaginoso & gummoso
succo delitescit: succus autem iste per cocturas
in iura trahitur, vel primo exprimitur, qui vere
non maritatur oleis, sed tandem indurescit fi-
xatus. Ego verò in melle balsamos florum re-
ctiùs cogo. Attamen oleorum simplicium sim-
plicitates magis admitto, quàm copositorum.
Vnguentorum idcirco & emplastrorum incon-
cinnas & surdas compositiones officinarum po-
tissimum explodo : quod nil sit stolidius, quàm
puluerem vegetabilium, sub pinguedinibus va-
riis, & ignoranter commixtis, fixando exustula-
ri, ineptumque sib fieri. Qui si mineralis fuerit,
se pinguedini non admiscet; sed potius ita intra
67 vnguina obducitur & incarceratur, vt fiat nihili,
& ponderi tantum. Nihil enim oleis, vnguen-
tis, vel emplastris miscendum est, quod in iis
nequeat per totū homo generaliter resolui. Ca-
chinno etiam dignum, quod saccharum Ta-
barzet, siue albissimum commendetur, non
quia dulcius, & in suo vigore sit dignius: sed
quia carius, sæpiusque cum lixiuio calcis vinæ
bullierit. Vbi nomen puritatis fecit impostu-
ram. Contusi flores herbæ, &c. admisto sac-
charo tabarzet quiescunt, dulciori quæ sacchа-
ro fermentum accipiunt, & efferuendo vires
Simplicis enodant. Mox autem deinde per ca-
loris clausam digestionem inhibetur fermen-
tum, fiuntque longè potentiora. Diuersitas au- 58
tem fermenti pendet ex lixiuio, quo saccharum
vnum pollet, alterum verò illo caret. Soleo quo-
que vnguina foris apponere cum delectu. Scili-
cet in affectibus, quibus à centro foràs est sana-
tio: vt in vulnere, contusione, combustione, &c.
tepidè apponēda suadeo. Ast vbi affectus inter-
nus externum petit subsidium, vt dysenteria,
Colica, spasmi nephritici, scirrhus, &c. vnguina
defotis lapide calefacto vel arena calida, foueri
iubeo. Idque didici, contuendo paleam, in
aheno aquæ tepentis, sursùm ac deorsùm velut
à calore subter accenso, deambulantem: Ideoque
potenti calore, apposita vnguenta animari, &
spiritum suum cruori nostro iungere, suspicabar
primum : deinde comperi, sic malum foràs eli-
ci, sisti impulsiones symptomaticas. Et quæcun-
que balnea agunt in toto: hoc idem calefacta,
fotaque vnguina, absoluont in parte, sine totius
iactura. Later enim fouens, pellit odorem em-
plastri intrò, attrahitque foras quæ alias pi-
griora hærēt: Itemque cum cruore spiritus im- 59
petus faciens attrahitur, dispergitur à calore,
aliusque succedit suo loco, vim medicaminis
haurit, & velut ebulliens intro, reuoluitur. Cir-
ca collectionem simplicium quoque, non sat
vbique constat. Determinant radices colligen-
das sub autumnum. Sed vt plurimum multa sub
Ver potentiores radices dant. Polypodum ver-
num imprimis viret. In autumno autem canam
atque nigram radicem exhibet, effœtam scilicet
& senilem. Ego censeo singula immediatè ante
statum maturitatis decerpenda: nam plena ma-
turitas, declinationis initium est. Ideo maturi-
tatum sua singulis fructibus, floribus, radici-
bus, frondibus, corticibus, &c. sunto determi-
nata spatia. Nam & succus in plantis primùm
affluit, qui in multis subinde mox arescit, aut
in frondes consumitur. Varietas ergo maturita-
tum, collectionum varietatem parit. Sic nam-
que quædam folia à floribus vegetiora, alia ve-
rò ante frondes succosiora. Tum quoque sunt
quæ ante fructus augmentum validiora. Non-
nulla perpetua fronde perstant. Quocirca re-
ctiùs determināt. Qui demetunt simplicia, iux-
ta scopi exigentiam.

POTESTAS MEDICAMINVM.

1 *Consolatio Authoris in suis persecutionibus*
2 *Author depingit suos Aduersarios.*
3 *Somnium Authoris.*
4 *Sensit qualitates Elementales.*
5 *Sensit coagulationes.*
6 *Sensit Atrophias.*
7 *Sensit siccationes.*
8 *Sensit Ariditates.*

9 *Error Schalarum.*
10 *Hepatis ealer vnde, & quomodo ſubſiſtat.*
11 *Senſit mercatorum adulteria.*
12 *Senſit duos rerum ſapores.*
13 *Notabilia de guſtu, & ſapore.*
14 *Senſit cauſas ſanationis.*
15 *Itemque duplicem modum.*
16 *Senſit ablatam immortalitatis ſpem.*
17 *Senſit bonitatem quamdam in naturâ.*
18 *Senſit fermenta digeſtiua.*
19 *Senſit vera diuretica.*
20 *Senſit proprietates ſalium mutatrices.*
21 *Senſit ſalium ſpiritus a contactu connexorum commutari.*
22 *Senſit propinqua & tarda ſalium obſequia*
23 *Senſit ſales torminum authores.*
24 *Apex ſalium viſus eſt in primo ente.*
25 *Senſit ſpecificos ſapores*
26 *Definitio ſaporis.*
27 *Inſipida guſtantur à ſtomacho, quæ non indicantur à lingua.*
28 *Senſit proprietatem occultam, & Scholarum tactantias.*
29 *Venatio occultorum, non propter quid: ſed per quia eſt. Ab effectu ad cauſam iuxta Euangelium.*
30 *Senſit deoppilantia.*
31 *Senſit ſalium actiuitates.*
32 *Mineralium ſenſit ſpiritus.*
33 *Senſit purgantium laxant virus.*
34 *Triplex ſignum laxatiui laudabilis.*
35 *Error Paracelſi.*
36 *Chymus.*
37 *Non adæquata indicari diſtillata ſui cõcretis.*
38 *Senſit multa tranſmutari ab adiunctis.*
39 *Senſit Hematium Metalli.*
40 *Sẽſit diſtillationẽ plũbi, qua Paracelſus ſupra.*
41 *Diuerſos morbos curauit.*
42 *Senſit vires planetarias Metallorum, altiori Analyſi, quàm præcedenti educendas.*
43 *Senſit diuerſas auri ſoluti vires.*
44 *Senſit vires Mercurij vitæ in ſynonymo Lili.*
45 *Senſit actionem renouatiuorum.*
46 *Senſit radicem veneficij Sagarij.*
47 *Senſit venena.*
48 *Senſit actiones rerum, iuxta Recipientis plicationes.*
49 *Diotiſmus Paracelſi circa vulneris nutritionẽ.*
50 *Salis vſus.*
51 *Oleorum varietas.*
52 *Vſus aquæ & ſalis artificiatorum.*
53 *Elixir ex Aromate.*
54 *Laus Magiſteriorum.*
55 *Cibi conditi cur inſalubres.*
56 *Cenſura quorundam Mineralium.*
57 *Senſit ſextuplicem digeſtionem.*
58 *Senſit quando cruor animantetur.*
59 *Quid axungia interna & illita patiantur.*
60 *Senſit actionem Cantharidum & Cauſticorũ.*
61 *Senſit vim amuleticum.*
62 *Vis lapidum.*
63 *Senſit vnde effectuum diuerſitas in agendo.*
64 *Senſit mortis neceſſitates.*
65 *Operationum Chymicarum ordo.*

1 EXATIO parit intellectum, vt nimia preſſura ſuffocat illum. Quãquã in acerbiſſimis aduerſitatibus vteter Iobo, & Paulo: tamen Dominus IESVS DEI filius, ſuis me exemplaribus anguſtiis, præpotẽtius ſic iuuit, vt nedũ meos leniret labores: ſed in ſe velut ſuſtulerit. Sic eius nomẽ mihi ſẽper honorabile præ oculis. Senſi enim exempla Sanctorum, inductiua quidem, at non conferre vllam gratiam per ſe. Mens mea enim in maximis preſſuris, plerumque doluit, quod humano quodam more, ac velut inſenſilitatis pigritia, conſolaret: Stoiciſmum potius arrogantem referrem, quàm quod cum iubilo concentricitatis, tribulationes meas benigniſſimo IESV, puré reſignarem. Timebam enim animæ ſabbatiſmum iſtum, quem ionocentia ſuſcitabat, ne ex deſpectu, & arrogantia proficiſceretur, adeoque tribulationes abſque fructo futuras. Potius inquam prophetizati ſeculi, communi bonorum ſorti, & ſodalitio immiſtus, incidiſſem ipſe malus & inutilis. In horas enim ſingulas formidabam, quod iodolens eſſem, nec tantillum ſentirem ipſas perſecutiones, à Clero quodam, & Magnatibus illi Clero adſtipulantibus, ac demum à meliori parte populi, mihi illatas, alioquin in vito, tantillum iudicioſo, valde ſenſibiles. Timebam enim, ne mihi contingeret iſta animi imperfracta quies ex deſpectu erga inimicos. Rogo itaque, vt clementer iudicet Deus, boni omnis fons. Saltem ſæpè conſiderabam exſpatiando per anteacta ſecula, & futuras Chriſtianorum perſecutiones: quod prima preſecutio Eccleſiæ fuerit violenta, & Tyrannorum. Altera deinde, ſubſecuta eſſet fraudulenta, & hæreticorum. Noſtra autem ſurrexit quidem ab hypocritis; compoſita autem eſſet ex dolo & vi. *Sunt namque* (vt inquit S. Hildegaldis Propheriſſa) *qui primum prælatos, & ſubditos eorum potentes, decipient ſpecie pietatis: & tandem quotquot ſibi non fauerint, per Magnatum potentiam opprimẽt.* Bone Deus quid non ſenſi, & quantum teſtari non poſſem? Sed vindictam totam tibi ſoli obtuli: & rogo ex charitate, quod illis parcas, neue illos damnes mea de cauſa. Quia à manu tua ſuſcipio: & neſciunt quid faciunt. Cogitaui tandem modum, quod omnes tribula-
tiones meas in caput Neronis & Tiberij medi- 3
tarer tranſlatas. Itaque ſemel defeſſus, refectuſque, ſubitò magna conſolatione, velut in ſomnum delapſus, vidi me in quadam regia, artificiis humanis ſuperiore. Erat autem ibi excelſus thronus, circumcinctus inacceſſibili ſpirituum lumine. Qui autem in Throni ſolio ſedebat, vocatur, *Eſt*. Et ſcabellum pedum ſuorum, *Natura*. Ianitor aulæ, dicebatur *Intellectus*. Qui ſine loquela, porrigebat mihi libellum; ex opaco electio, cuius nomen erat: *Gemma roſa nondum aperta*. Et quanquam ianitor vocem non daret: ſciui tamen, iſtum libellum mihi deuorandum. Extendi manum, comedi illum. Eratque ſaporis auſteri & terreſtris, vt quaſi laryngem mihi præcluderet; ſic vt ingenti tarditate laboris illum deglutirem. Vnde dein totum mihi caput viſum fuit velut diaphanum. Tum dein alter ſpiritus, ſuperioris ordinis, dedit mihi lagenam, in qua erat vnius verbi, Iguiſaqua, Nomen prorſus ſimplex, ſingulare, indeclinabile, inſeparabile, immutabile, & immortale. Neſciui autem, quid mihi negotij eſſet cum eo. Nec aliquid de eo deſuper audiui, & præ pauore magnitudinis, fauces mihi præcludebantur, ac vox faucibus hæſit. Tandem iuſta veneratione, ante
throonm peracta, conatus ſum multipliciter 11
exper

experiri,quidnam legena contineret. Ecce præ
foribus aulæ erat Pyrotechnia,enus elacris cle-
uigera, quæ ſeras non aperiebat foris, niſi in-
tus ianitor priùs peſſulum ſubdueiſſet. Quod
non tentabat, niſi ſigno, à Throni lumine ſibi
dato.Pulſantibus eutem ad fores teſpondebat,
tacente clauigere,ianitor:*Neſcio vos.* Qui ve-
rò per cencellos feneſtrarum inſpicere tenta-
bant ; à tenebris percuſſi, decidebant dein ve-
ſani , plures circum oberrabant , mague polli-
ceores, ſine baſi. Steti dudum ſilens,moe de-
duxit me manus (cuius reliquum de corpore
non videdam) ad hortum amœnum. Vbi re-
pentè me adoriebantur omnie ſimplicia , tan-
4 quam per ſe quodlibet eſſet ſingulare. In quo
inſultu , ſentiebam vniuerſa mundi ſimplicia,
non quidem quaſi qualitates illorum agerent
in me (non enim vnus ſatisfuiſſem omnibus
tolerandis) velut illorum obiectum : ſed ſin-
gula in me, tanquam theetro,videbantur ſuas
repræſentate ſcenas. Atque vtinam illas benè
calemo explicem ! Senſi imprimis omnia cali-
da, frigide, humids, & ſiece, tanquam quali-
tates momentenees,rebus conſtitutis ſupertue-
nientes,inſtar colorum. Quæ autem nos cale-
faciunt,refrigerant, humectant, vel exſiccant,
ſenſi id non quidem contingere ratione exceſ-
ſus illarum qualitatum , quarum ſortiebantur
nomina : ſed reſpectu appropriationis obie-
cti. Hectenus enim cadauer humanum, lan-
guida morte extinctum, etſi iuxta ignem vio-
lenter interpeſceret , tamen tactui videtur eſſe
frigidiſſimum , adeo vt manue vie queat inde
dudum poſt recaleſcere. Idque ſanè non fit,
generata in nobis qualitate, quæ frigus nomi-
narnt : quæ ſcilicet ſui contemplerione , no-
ſtrum calorem totidem punctis ſuperet,vt tan-
ti frigoris eceeſſum imprimat : ſed potius , eò
quod vitalia ſpiritus , cadeuer pertimeſcens,
à manu recedat. Pariter nãque Camphora,pi-
peris ſaporem gerens, & Opium ematum , re-
frigerare dicuntur. Quatenus Archeum ſubi-
gunt,eut fugant. Quo pacto etiam Blas febri-
le, idem numero frigus primò , ac dein calo-
rem , in Archeo ſuſcitat. Senſi itaque , quod
calida à primi gradus momento,in Eſcharati-
cum vſque, non mutant noſtræ tempetici , ce-
loris exceſſum:producẽdo ſcilicet in nobis ſui
celoris ſuperemineutiem:ſed ſelium acutorum
miniſterio noſtrum ire eccendant.Archeum,vt
eundem magis magiſque exaſperent:etque tan-
dem;igneam violentiã proprij Blas motu, exæ-
ſtuando effumant. Qualis eſt Prunus,& ignis
perſicus.Atque ideo nil huiuſmodi calidorum,
calefacit cadauere. Senſi denique nil nos hu-
mectate , uiſi per appropriationem ; Ideoque
nec aquam propriè noe humectare , ob defe-
ctum appropriationis,quæ approximationis &
aſſimiliationis cauſa eſt. Verum illa quæ obli-
niunt,infarciunt,reſoluunt,noſtrique corporis
ſubſtantiam , velut per exigua puncta, ſaliuare
faciunt,abſque ardoris & acrimoniæ ſenſu:illa
inquam humectant.Idque tentùm occaſionali-
ter , ac velut per accidens. Itaque humectare
ſenſi,quæcunque diſſoluunt,reſoluunt,& glu-
tinoſa colliquant. Quatenus ſcilicet coagula-
tionis, & arefactionis impedimenta ſubmo-
uent. Ideoque Malua, Althæa, & quæ hume-
ctantia creduntur , quatenus poros cutaneos
claudunt, ſicque diaphæreſim ſiſtunt , errorem
in Scholis peperere.Siquidem eiuſmodi hume-
ctatio, non niſi excrementorum eſſet detentio
morboſa : non autem humectatio totida par-
tium. Senſi quoque non alia ſiccare, in nobis
quàm quæ extenuando diſponunt ad exhalatio-
nem.Sic enim ſudor,licet humectet pellem,&
habitum turgidum faciat;attamen metè exſic-
cat nos.Porrò quæcumque coagulant,ſenſi po 5
tius indurere & grumefacere, quàm exſiccare.
Ideoque coagulationis oppoſitũ eſt reſolutio:
non autem humectatio.Quæ verò Atrophiam 6
inducunt, atque tabefaciunt, ſenſi id non fieri
qualitate ſiccatiue:ſed quod liquor,aliàs nutri-
tius , aliò ſubducatur furtim : cuius occaſione
fermenta, calori connexa , veram ſiccationem
perficiunt. Senſi itaqoe non aliam in nobis ex- 7
ſiccationem , quàm quæ fermentorum reſolu-
tione,& caloris diſſlatione fieret.Senſi inquam
ipſam coagulationem,ſeu indurationem, pro-
dire ex ſuomet coagulo,ſiue proprietete ſemi-
nis,liquores in fructum ſolidiorem promouẽ- 8
tis.Senſi etiem quod arida,quæ liquores in ſe
combibunt, licet actu ſint arida : temen citò
humidis ſatientur,à combibitione ceſſent, nec
demum intrent in radicem miſtionis aridorũ.
Idcoque ſenſi ſitim,non eſſe introductam qua-
litatem ſiccitatis:ſed ſitim naturalem eſſe ſen-
ſum diminuti laticis, non autẽ planè deficien-
tis adeo, vt vel principiantẽ ſiccitatem, accu-
ſet.Sic ſenſi ſitim præternaturalẽ,non eſſe are-
factionis indicium. Bibunt namque & abdo-
men diſtendunt,permanente ſiti ſoſpite.Proue-
nit namque iſte ſitis , quatenus excrementum
peregrinum , ſuccũ alimentarium ſtomachi li-
quefacit. Enim verò dum ſenſus meos deſcri-
bo,non tam emens ſum,quod negauero exceſ-
ſum caloris externi vrere , vultus & vulnus &
vlcus efficere,vel excellens frigus mortificare,
tanquã ſi vreret. Aſt in propoſito ſomno,ſenſi
ſaltem , quatenus ſpeculationi medendi inſer-
uiunt.Igitur caloris & frigoris exceſſiui exem-
pla,ſunt enſis inſtar : non autem referenda in-
ter occaſionales & internae cauſae morborum
Medico conſiderandas.Si nimirum iuxta theo-
remata per oblationem illarum ſanitas exſpe-
ctetur.Quapropter ſpeculatio cauſarum exter-
narum,& antecedentium, non eſt curatiua:ſed
tantũ ſubinde diagnoſtica,& directiua. Neque
enim inflicto vulnere,etſi enſis auferatur,ſana-
tur vulnus. Nec ignis è foco auferendus , etſi
quandoque ille,eodem loco aliquem ambuſſe-
rit. Cauſæ ſiquidem morborum internæ,qua-
tenus connexæ occaſionea:ideo illarum conſi-
deratio , & ablatio , eſt verè medica. Scholæ
verò cum cernerent ignem comburere ſua ob-
iecta,ſimiliter & frigus mortificare, & perime-
re, adeoque corpus humanum per excellentes
iſtas qualitates externas diuerſimodè agitari:
putarunt propterea effectus,qui ſibi haberent
adnexum calorem,ſuſcitari ab igne.Atque ha-
ctenus in febribus,duo luctari in nobis elemẽ-
te,quorum aqua ſemper potiretur priore par-
te victoriæ,ignis verò poſteriore.Ignem vide-
licet patrare Eryſipelata,prunum,ignem perſi-
cum, cauſum, &c. Indurare pariter exſiccan-
do ſcirrhos , calculos, oſſa , & nodos. Reme-
dia quoque talibus regulis digna,per cõtrarie-
tatea decreuere. Neſcientes , quo pacto ſpiri-
tus vitæ,calores ac frigora excitet,abſque igne
& glacie : quia neque ex elementis noſtri cor-

poris, aut ex fictis humoribus. Aſt vtrobique
10 τὸ θεῖον Hippocratis neglexerunt. Prout
quandoque exemplo vno, de ſpina digito infixa, demonſtraui. In quo calor, dolor, phlegmon, febris, non ab igne ſpinæ efficienter procedunt: ſed quia ſpiritus ſenſitiuus, peregrinam ſpinam ægrè ferat. Sic nempe calor & frigus, ſunt accidentis, impertinentia ad naturam febris, prout & in hepate, ſui ſentiuntur calores, quia ibidem ſuæ ſunt ſpinæ. Eſtque calor non cauſa, ſed effectus ſpinæ illius. Adeoque alterationes, quæ in vitali œconomia contingunt, & in cadaueribus ceſſant, non ex igne, aut glacie corporis, aut humorum: ſed ex vitalibus initiis dependent. Imò ſi Scholæ rem, vt eſt, attigiſſent, comperiſſent Thermas, balnea, &c. non areſacere, & comburere nos: ſed potius humectare, niſi calores illorum inordinati ſint, & diuturni. Imò nec tunc quidem aliàs, quàm quia plus conſumitur, quam aſſumitur, corpus
11 accidentaliter areſcat. Senſi demum ſtatim, poſt primas qualitates, furtiua adulteria mercatorum, quibus onerant, defœdant, alienant, & ſubſtitutiuè mentiuntur, exotica pharmaca. Quibus non eſt opus mea doctrina: quippe qui
12 metu inferni non mouentur. Mox abinde ſenſi duos ſaltem rerum ſapores diſtinctos, ſi non ſubinde tres, aut quatuor: vnum nempe per quem ſunt acria, amara, ſalſa, &c. Alterum verò, qui dicitur ſpecificus, appropriatus ſemini. Priorem itaque ſenſi, eſſe ſalium dignitates, & officia. Non quidem ſalium ſeparatorum, è tribus primis, ſiue (vt aiunt) initiis corporeis hauſtorum: ſed ſalium in concreto gliſcentium. Alterum verò saporum, ſenſi eſſe ſeminalem, odorum naturam, in concretis, officio formarum fungentem, vel ſaltem explicantem. Salia namque, vt maximè ſenſibilia, primùm ſe offerunt guſtatui, cui proinde Hippocrates tribuit notiones morborum. Amarum nempe, ſalſum,
13 acre, atque ponticum morbos indigitans. Calores verò atque frigora, potius ſubaudiuit eſſe pathemata ſubſequentia, quàm morbos. Guſtatui autem iudicium aſcribo, propter præfatas qualitates guſtatiles, in quibus plerumque profundior ſedet dynamis, ſeminalem atque efficientem cauſam continens. Non autem quod proin linguæ, & palato judicium de morbis competat: ſed guſtatum nomino, ob qualitates guſtabiles: Alioquin eſt ſenſus, quo cuncta pollent organa, quorum vis ſenſitiua, per attactus approximationem, indicia facit amicitiæ, vel hoſtilitatis, ſuper occulto ſenſibili. Hoc igitur modo ſenſi, præpollentium ſalium eſſe officia, quæ vires ſubordinatarum formarum ſui concreti, explicant, atque deferunt ad Archeum, ve-
14 lut ſuum obiectum, in quod agant. Itaque ſenſi ſanationes, tam per medicamina, quàm per naturam fieri per ſedationem agitati Archei & ablationẽ ſeminalis & morboſi characteris, ab
15 Archeo producti. Hanc nimirum ſenſi proximam, tutiſſimam, atque ſummam ſanationem. Quæ autem ope Arcanorum ſuccedit, verſatur circa ablationem producti. Ideoque ſenſi Arcana, operari tanquam ſalia. Nimirum ſanationes huiuſmodi contingunt, auferendo noxium, vel addendo defectuoſum. Nam alioqui, quæ impediunt incrementa, vel appropriationes, ſpectant potius ad præcautionem, quàm ipſam ſanationem. Noxia verò tolluntur reſoluendo, abſtergendo, exhalando, vel expellendo. Quæ proprietates ſalibus ſunt congruæ. Non autem debitè fiunt nocui ablationes, per venenoſa, li-
quantia, & putrefactiua, vt neque per cruoris 16
& vitæ ſubductiones. Additionem autem deficientis, ſenſi proprio modo non fieri, ideoque nos retroire paulatim, penuria arboris vitæ, Quod de facultatibus vitalibus dictum eſto nõ
autem de cruoris egeſtate, qui per culinas re- 17
ſtauratur. Cæterum ſenſi naturam ſpontè velut reſurgere, & aliquos ſibi defectus reparare, ſi à
jacente ſedens facta fuerit. Quorſum etiam iu- 18
uant balſamica, & tingentia. Senſi quoque in ſtomacho naſci ſalem acetoſum, volatilem partim, partimque fixum. Vtrumque verò deinceps commutari, per ſua viſcerum fermenta, in varios ſales, qui emancipatus per ſtepta fermẽ-
ta, ſuam ſæpè ac ſucceſſiuè mentitur originem. 19
Mumiali nempe fermento, fit ſal cruoris, noſtri œconomiam recturus: ſin verò in Rene diureticus fiat, iam conficitur vrinarius. Senſi itaque, ſola dumtaxat eſſe atque vera diuretica, quæ
augendi ſalis vrinarij habent facultatem, & fa- 20
cilem ſibi faciunt clientelam. Senſi denique, nedum in organorum fermentis diſpoſitiuis: ſed inſuper propter *Magnum oportet*, in ipſis ſimplicibus, ſuas eſſe ſalium propagandorum ac immutãdorum proprietates. Quædam namque habent ſales craſſiores, & ineptos ſuſcipiendo fermento ſtomachi: ideoque permanẽt inuicti. Alij denique ſunt, qui hoſtili aduerſantur proprietate, poteſtatibus vitalibus, adeoque
non niſi infeſtis finibus, ad hoſpitia vitæ ſub- 21
intrant. Senſi ſalem volatilem ſpiritus vitrioli, prompta obedientia, prima diſſoluti actione, in merum alumẽ migrare. Etenim ſi corpus Mercurij coagulauerit in album puluerem, etſi nil de materia aut viribus Mercurij reſeruet (id enim declarat pondus Mercurij priſtinum) attamen mox in alumen tranſit. Sin verò acidum vitrioli, in ſtomacho obuiam mucilaginem offenderit, eandem liquat, nec tamen proinde aluminoſum fit. Vt inde ſenſerim, vnum & eun-
dem ſalem tranſmutari diuerſimode à connexo. 22
Senſi itaque ſales quoſdam, qui in ſtomacho ſordes abſtergerent, antequam ab eius fermẽto ſubigerentur: alios verò, qui tardè ſuas ſalſedines aperirent, ac nõ niſi poſt alteram digeſtionem: idque cum jam diureticos, vel diaphore-
ticos ſales, manifeſtarent. Sicque venas ſui ob- 23
ſtruentibus feliciter tum liberarent. Senſi inſuper ſales, qui ſuam indolem, non niſi ſub ſtercorizatione inueniunt, ſuntque acidi & colici,
vel hiſce oppoſiti, inque eſſentiis oleoſis con- 24
nexi. Summus autem atque feliciſſimus ſalium eſt, qui vltimam puritatis & ſubtilitatis metam in natura attigit, cũcta peruadit, ſoluſque agẽdo manet immutabilis; quæque alia pro lubitu, prompta reſoluit obedientia, rebellemque omnem materiam, non ſecus atque aqua calida ni-
uem liquat, & volatizat. Senſi mox ſapores ſpe- 25
cificos (puta macis, croci, &c.) tanquam proprietates, ſiue officina formarum vltimarum, per ſales præpollẽtes edita. Non quidem quod hi ſapores eſſent vis illius formæ propria: ſed potius fracedo illius ſeminis, procedentis ad
vltimam iſtam formam. Sapor ſiquidem vt talis 26
eſt qualitas ſolitaria, medẽdo inutilis, fermen-
talis

talis fracedinis ſuæ teſtis, cooperatrix ſanationis, quatenus vt nuncius Archeum diſponit, vt in latentis proprietatis cognitionem deueniat. Nam niſi res per ſaporem & odorem Archeo
27 arriſerint, niſi intrò admittuntur. Imo pharmaca, in prima ſui facie inſipida, vt ſunt turbit, hermodactylus, zelappa, Mercurius, ſtibium, &c. multo laruata ſaccharo, ſi tamen iterato ſumantur, horrorem atque abominationem faciunt. Alius proinde guſtus eſt linguæ, & alius in ſtomacho, velut Archei extremo. Grati ergo ſapores ſtomachi, benignam vitam, noſtræ cognatam rei ineſſe denotant. Quare felis magis delectatur odore fracidi, ac olentis piſcis, quàm cinnamomi. Perſentimus ſic nempe non rarò, occulta venena, propter ſaporem, & odorem ſpecificum, noſtris horridum præcordiis. Saltem quoties in veneno eminet guſtus placidus, ſenſi ſub eodem ſimplici latere ingens arcanum, quod depulſo veneno,
28 ad effectus arduos natum & ordinatum eſt. Senſi deinceps præter ſapores ſpecificos, horumque gratitudinem, beneuolentiam, vel horrores, proprietatem quandam formalem, emanantem; lingua tamen imperceptibilem, ſoloque archeo comprehenſibilem. Stupent Scholæ, dum ad qualitates occultas (vt vocant ideo) ventum eſt. Nam dum nequeunt ſuas nugas caloribus, frigoribus, horumque mendicatis complexionibus adſcribere. Scriptores quidem calamum reponunt, atque medentes attollunt humerum, ac ſupercilia, quia proprietatem iſtam accuſant, ſibi notam in effectu, at ignotam in cauſa: ſeſeque huius ignorantia tegunt, quod humano intellectui ſit impoſſibilis proprietatum illarum indagatio, quam iam dudum inquiſiuiſſent alioqui. Quaſi dicant. Nos ſcholæ valemus determinare, quantum mens humana poteſt inquirere. Decernimus ideo, nullas rerum poteſtates poſſe intelligi, aut indagari humanitus, quàm quæ ſunt primæ elementorum qualitates, aut ex his oriundæ. Patemur ideo, facultates formales eſſe occultas, quia cognitu impoſſibiles. Certè Scholæ ſunt valdè luteæ, aqueæ, aëreæ, nebuloſæ & igneæ! quàm ſe oſtendunt ſuorum obiectorum inſcias, & exercitij, quod profitentur, impares? Ingenia enim ſua ignauiæ emanciparunt, vt nil ſit ipſis gratius, quàm declinaſſe ad excuſandas excuſationes in ignorantia, & impoſſibilitate naturæ? qua quiſque ſuam in particulari velet. Primum enim, Antiqui dum viderint morbum aliquem, curatum remedio ſpecifico, & appropriato, ſtupebant velut ad inſolitæ rei miraculum: At deinceps Scholæ ſuas ſtupiditates, in generalem ignorantiam relegaſſe, ſatiſdatum arbitratæ ſunt. Neque enim, etſi cauſas diſtinxiſſent à qualitatibus elementariis ſibi notis, proinde aliquid incontaminatum, & abſque oculi cataracta dixere. Nam quis vnquam humiditatis cauſam in aqua, aut caloris in igne, magis ratione à priori inueſtigauit, quàm trahendi ferrum in magnete? Sunt ergo qualitates elementales, tam occultæ, quàm aliarum vlla. Equidem in hoc cæcutitum eſt à Schulis, quia aduerſus
29 doctrinam Euangelicam proceſſerunt. Primitiva enim veritas vult, quod Arborem cognoſcamus ex fructibus: Scholæ autem volunt fructum cognoſci debere ex arbore. Dicam ergo per fructus, quo pacto ad cognitionem arboris deueniendum. Imprimis itaque ad cauſarum occultarum cognitionem, ſupponitur effectus aliquis, itemque cauſa illius, nec dubitatur, quiſnam ſit effectus, quæue eius cauſa: quæritur autem tantummodò nexus amborum: quo pacto ſcilicet effectus à cauſa procedat; vice verſa, quo modo atque medio, cauſa eiuſmodi effectum producat. Præſupponitur inquam cognitio arboris, & fructus eius. Quæ ſi ad medendum componamus (etenim, ſi totus mundus propter hominem ſit, & tota naturæ cognitio phyſica medenti ideo ſubſeruiet) præſupponendæ primùm erunt cognitiones ſuiipſius: ſcilicet vt verus Medicus ſciat arborem humanæ naturæ integræ, eiuſque fructum ſanitatem ſcilicet: conſimiliter quoque Arborem vitiatæ ſanitatis, ipſamque depravatæ ſanitatis claſſem, tāquam fructum illius. Quæ cognitiones requiruntur, quidditatis propriæ, cum adiacentibus ſuis. Vt igitur, arborem cognoſcamus in ſui radice, & proprietatibus, id ex fructibus fieri oportet: quocirca etiam fructus primùm cognoſcendi ſunt. Fructus autem tam integræ, quàm vitiatæ ſanitatis, cum ſint ſcopi, ad quos referantur occultorum remediorum proprietates, ſe habent per modum arboris & trunci, in quem inſeri debeant ſurculi gemmæ, & ſemina rerum, tanquam earundem fructus. Hoc nempe requirit medendi deſtinatio, vt remedia, licet ſe habeant per modum cauſæ, fiant tamen fructus, ſiue effectus in nobis: quatenus in noſtra arbore fructificant: adeoque non ſolum ſunt fructus ſuæ naturæ arboris, vnde in natura rerum deſumuntur: quin potius fructus ſunt noui, ex inſitione producti, adeoque plane promiſcui, ex ramulo, ſiue fructu arboris inſertæ, & ex vitali poteſtate trunci, in quem inſeritur. Eiuſmodi nimirum fructus produnt ſuam arborem. Adeoque vt in omni naturæ progreſſu dualitas ſexualis requiratur ad fructus cuiuſque productionem. Non mirum fuit ignoratam ſteriſſe occultorum claſſem, & applicationes, ſi hactenus neglectum ſteterit ſtatum ſanum & morboſum eodem naſci parente: adeoque & morbi eſſentiam totam, in externas, occaſionales, efficientes, bellantes: non autem in veram, atque internam ægritudinum arborem retulerunt. Supponamus ergo Archeum irritatum, ac pene furioſum, qui à cauſis occaſionalibus laceſſitus, proprium profundit cruorem, facitque dyſenteriam: vel item fingamus Archeum in aliqua parte, vltimæ digeſtioni famulante, conceptum doloris ſtigma iniquè ferentem, ac velut furore percitum, Eryſipelas ſuſcitare. Quæſtio eſt inueniendi remedij ex occulta proprietate. Conſiderarunt ergo Scholæ applicare Eryſipelati refrigerantia, quatenus fructui, & non arbori vitiatæ remedium applicare voluerunt. Rerum autem naturalium Symmyſtæ, attenderunt præfatos furores, per metum coercendos, adeo vt metus non ſit homini: ſed Archeo incutiendus. Pauidiſſimum ergo animal, leporem videlicet, occiderunt. Non quidem telo, vt in inopina morte occumbat: ſed venando vt per canum morſum intereat: quo vis geminata pauoris, imprimatur in eius totum. Itaque linteum cruentum in leporis ſanguine tinxerunt, & ſiccatum aſſeruarunt. Idque in vino carptim exhibuerunt, & curata eſt dyſenteria. Itemque ſiccum appoſuerunt eryſipelati, & ſanatum eſt. Imò milites Germa-

mani, lepotem, fumo ſiccatum præbeot in potu, & curatur dyſenteria non fallaci euentu. Vndè didiceram ſruſtraneas venæ ſectionea & purgationes, ſiue fictos humores ſpectes, ſiue demum caloris & roboris vnà cum ſangoine diminutionem: Ridiculas item refrigerationes: vtpore quæ à poſteriori mederi conantor, radices nequaquam attingunt, eoque nomine, natiuam in maiores plerumque furores conciriant. Eryſipelas ergo & dyſenteria, punctum aliquod commune nacta ſunt, in quo cõueniret. Idque eſſe venenum aliquod Ideale ab Archeo natum. Siquidem in abore humana, omnis Archei exorbitans paſſio, tingit ſui Ideam, in cruorem, imò & in excrementa: non mirùs quàm in arbore canina, exorbitatione rabiei, naſcuntur fructus in eius ſaliua, qui producant deinceps in nobis fructum rabiei tranſplantatæ. Proinde cognitio occultorum, perperam inquiſita eſt ex fructu. Cognoui enim quæcunque in mundo fiunt, neceſſitate ſeminum Archei cuiuſlibet, adeoque incorporalis atque inuiſibilis entis ergo, fieri. Entia autem ſeminalia, vi phantaſtica animantatorum, vel Archei eorundem, conſimili perturbatione oriri, ſciui. Adeoque vt ex inuiſibili quodam principio, viſibilis hic mundus continuetur. In ſubſtratis verò, ſiue non animantatis eadem analoga quadam proportione conſimiliter ſeſe habere animaduerti. Omnem autem exarthroſim Archei, per ſuas Ideas fabricare ſemina venena ſuo corpori, ſicque arborem integrum tuere in vitiatam. Quarundam rerum, quæ nobis venena naſcuntur conſideraui, ſemina gerere, non quæ exorbitione ſui Archei; ſed noſtri Archei reſpectu, vitiatas producerent, ſibique naturales Ideas, nobis lethales. Vndè videlicet ſi fructus, vel ſurculi inſerantur in arborem integræ valetudinis noſtræ: contingit, ex vtroque, velut promiſcuo ſexu, nobis ſuboriri vitiatos ſiue venenatos fructus. Venena autem vtrobique ſont inter proprietates occultas. Iuuantia igitur adæquata, Ideas habeat ſummè extinctiuas Ideatum venenatatum, vel quæ bonitate eminenti, tam productorem veneni Archeum, quàm ipſum venenum productum, transmotent: vndè perſpicaciter didici, omne propemodùm venenum, eiuſque Antidotum, adeoque & totam occultorum, ſiue formalium proprietatum proſapiam, depluere ſeminaliter ex luminis vitalis actiuitate. Sic namque venena
29 animantiorum oriuntur ex perturbationibus: quæ quò atrociores fuerint, eò quoque ſæuiora venena proferunt. Sic nempe ſerpentom venena, ex ira, inuidia, furore, ſuperbia, metuque variegata naſcuntur. Mineralia verò corroſiua, & putrefactiua, è ſalibus, Mercuriis & ſulfure, quibus ſuus furor à ſemine analogo propagatur. At quàm euidens iſtud in turba vegetabili; vbi perturbationes illæ ſeminales, ideoque & connaturales, per ſemina, continuato curſu tranſplantantur. Venena enim quælibet, per claſſes perturbationum redacta, licet diſtinguendo pernoſcere. Conſequenter quoque per Quia eſt ſpecificarum proprietatum notitia hauritur, ſi ad certos ordines perturbationum & affectionum reducantur. Prout latius de Peſte alibi: ſic nempe multa indagantur, inuentaque ſum: Inde per affectus ad cauſas itum, deque vna cognitione io aliam per manus ductis. In terminis, venena Eryſipelatis, & Dyſenteriæ, ex ira Archei, ſanatio eſt in lepore, cui timor, manſuetudo, fuga, & vita innocua. Nec valet argumentum contrarietatis: Nam imprimis contraria in viuentibus admiſi, atque inde proprietates illorum, quaſi viuentium Ideis ſigillatas, quodammodò contrarias, in prioritate arboris efficientis dico; quatenus in hanc deſinunt ſigilla pathematum. Adeoque huius Arboris fructus, non amplius per modum contrariorum pathematum: ſed ex vi accepti, innatique characteris ſeminalis agont. In quo vnumquodque agit pro talento accepto, prout in ſe eſt, non autem ratione repugnantis dualitatis, ſiue diſcordis contrarietatis. Cruor itaque, in quo eſt productum ſeminale, pauentis manſuetudinis, & efficiens, mortificat virus, ex incandeſcentia venenoſa natum. Etenim amores, odia terrores, horumque ſeminalia producta, ſigilla, ideas & characteres, in rebus notaui: Vndè plurium occultorum cauſas proximas adinueni, Inuentas verò, mihique ſuggeſtas interpretatus ſum, cum veritate conſequentiarum poſſibilium, & apparentium. Hæc de proprietatibus occultis dixi extra ſomnium, vt occulti Philoſophi eſſe deſinamus, & manifeſtam doctrinam 30
mitiorum ſequamur. Nunc autem ſomnium proſequar. Senſi inquam Apium, aſparagum, & quæcunque ad deoppilandum ſumuntur, habere quidem ſalem ſpecifici ſaporis, qui cum vita media, factus ſtomachi cremor, ſuperſtes manet, licet infractus: languida tamen continere, ad deobſtruendum auxilia. Siquidem quæ ſui concreti ſaporem ſeruant ſub fermento ſtomachi, vt cæpa, allium, Macis, terebinthina Aſparagus, &c. ea vel cum recrementis præterlabi ſenſi, eò quod cum ſuo ſapore ſpecifico aceſcant, ſalis naturam dein ſub felle ſumãt, atque tandem ſub ſtercoreo fermento renum, facultatem vrinariam vel diureticam induant. At quorum ſapores ſpecifici, cum cremoris aciditate fraceſcunt, atque pereunt: illa ſenſi eſſe cibos indifferentes: verùm quorum ſaporea non planè concedunt in aciditatem cremoris, manentque in ſui quodammodò mediocritate (cremor namque ſi vndequaque pariter fermentum ſuſciperet & aceſceret: quouis aceto facile eſſet acrior) illa ſanè, in Mezaraicis facilè pereunt vi fellis, vt vnà, cum tertio, ſiue muniali fermento, in cruorem mutentur. Idcirco languida ad diſſoluendum, ſiue deoppilandum porrigere ſenſi ſubſidia. Senſi tandem cuncta ſalia ſimplicia (maris, gemmæ, fontiom, petræ, &c.) vt talia, recedere per lotium atque inteſtina, atque interim reſoluere ſordes, in illis meatibus; ac expulſiuam, ſui memorem officij reddere. Salia verò, quæ in ſe mineralem ſtructuram gerunt, ſenſi naturæ noſtræ aliena, ideoque vix intrò admitti. Salia autem, quæ ſunt 31
pars compoſiti, vt lixiuia, & Alcalia, virtutibua ſeminalibus orbata ſenſi, ſolamque habere abſterſiuam, ſaponariam & reſolutiuam proprietatem. Niſi ſint volatilia, quibus ſenſi ineſſe initia concreti radicalia, & balſamos ſeminales. Senſi inquam hæc facilè in nouum ſtructum tranſmutari, quia ſe rebus quibuſque ſocient, agontque iuxta innatas ſibi dotes, Mineralium 32
ſpiritus corroſiuos denique ſenſi à ſeipſis crudia longè differre, excrementa parietibua vaſorum primorum adhærentia, reſoluere: non tamen

prorſus

protſus noxa vacare, propter occultàm arſenici infectionem ſibi admiſtam ab origine. Senſi itaque occultas quas vocant proprietates, in Archeum, ſeminaliter à generante vel efficiente traductas, explicare obiecti ſui præſentiam, & cognitionem ſympatheticam, quatenus hoſpitantur immediatè in ſinu formatum. Quædam ſcilicet per Blas motiuū locale, vt magnes, ſuccinum, gummi, lacca, heliotropium, Adamas (nam & hic non alias quàm Catabæ paleas trahit) &c. ſe prodere, alia verò in alterationem
33 terminari. Vt venena, item laxatiua, pertapta, antidota, &c. Laxatiua peculiariter ſenſi operati dumtaxat, propter latens intus ſibi veneoum, Quæ ſemel intrò admiſſa ſecus limen, quicquid attinguot, fermentare, reſoluere deinceps fermentata, & reſoluta eo ipſo putrefacete. Senſi ideo laxatiua putrefacete vitales ſuccos, tarò autem excrementa, morborum occaſionales cauſas. Etenim cum venena ſint, reſpectu noſtri, & non excrementorum: hinc nos potius, quam morbos adoriuntur. Ac citiſſimè quidem putrefacere ſuccum crudiorem, ſiue non-
34 dum vitalem cruorem, ſiue hæſtenum cremorem. Quoniam autem vix excrementa debel ant, neque hæc viciſſim illis patent, cum omnis actio ſiue Blas nobis proficiſcatur à ſpiritur impetum faciente, qoo otbantur excrementa. hinc Medentum nemo, per aſſumpta laxatiua ſpondere audet ſanationem. Vera autem ſolutiua, nec putrefaciunt, nec ſelectiuè humores fictos educunt, neque ideo vitalia reſoluunt; quæque triplici ſigno ſe prodere ſenſi. Primò. Quod nil à ſano corpore educūt, nec moueant, alterent, aut infirment illud. Deinde, quod non exigant quicquam foras, niſi quantum peccat: ideoque non aggrauant: ſed ab onere ſubleuant: & mox inde æger ſe bene habet. Tertiò demum quod non per ſudorem, vomitum, aut ſedem eliciant morbum: ſed inſenſibiliter reſoluant, quacunque parte hoſpitetur morbus, reliquum ſatagente natura. Senſi etiam laxatiua eiuſmodi non electiuè humores (quæ mentiti ſunt in ſe) educere: ſed (cum non niſi vnico ſucco ſanguine nutriamur, ideoque non ſanguinis, ſed excrementorum morboſorum propulſionem intendamus) reſoluere quicquid alienum intra viæ diuerſorium eſt inferiorum, non autem vitalia: niſi indiſcreta doſi, aut frequentia ſunt aſſumpta. Alioqui tantùm reſpiciunt excrementa; natura intus ad hoc præbente ſuppetias. Maximéque cum ſint à Deo, tam per creationem, quàm ſcientiæ donationem: deſtinationis ſuæ fines, dumtaxat in bonum ac-
35 cepere. Senſi igitur errâſſe Paracelſum, docentem laxatiua non aliàs operari, niſi quatenus à calcinatione, ſuperuenienteque liquido, laxatiuum vnà cum humoribus reſolueretur inſtar calcis viuæ. Imprimis namque qui humor iſtis bellum indixit, iam interum humores agnoſcit. Tum etiam totum eſt ridiculum eius aſſertum. Minus tamen, ſi vel laxatiua prius calcinata aſſumerentur, vel intus calcinari potuiſſent, vel eiectiones tantum ad triplum aſſumptorum aſ-
36 cenderent. Quid enim folia ſenæ, calcinationis in ſe habeat? nonne Aſarum bulliendo à laxando deficit? & hactenus calcem neſcit? Senſi præterea Chymiam dare operationes potentiores, & abſolutiores, & per eandem parari, quæ antea non erant. Neque enim oleum laterinum inerat formaliter in oleo oliuarum, vt nec ſpiritus ſalis, ſali; vitrioliuæ, vitriolo, &c. Nam per ignem, acrimoniam ſumunt, vt mel, ſaccharum, manna, ros, terra, &c. Alia proinde corroſionem ſuam deponont, vt ſuccus citri, flammula, ranunclus, piper aquaticum, &c. Errant ergo, quid adæquatè ſpiritus ex cōcreto 37
æſtimant. Siquidem etſi Aromata, & odora, ſæpè perſtent in diſtillando: ſeminales tamē concreti vires plerumque per ignem pereunt, & & aliud fiunt. Quædam enim ſeparatis volatilibus, fiunt Alcali, calx, cinis, vtrumque quæ antea non erant in concreto. Senſi enim nil concreto ineſſe, quod non manaret è ſuo ſemine. Ignis enim cum ſit mors rerum, ſemina rerum ſi non totaliter deſtruat, ſaltem inſignitet tranſmutat. Itaque alibi præparatio trāſmutat materiam totam, vt in Magiſteriis: alibi verò propter ſequeſtrationem quorundam, relicta, tantùm mutat, acuit, perdit, vel conſumit. Tertiò denique per adiuncta ſubinde, res ipſæ ſimul cum adiunctis diuerſimodè ab igne tranſmutantur, & neutrum ſiuot Vt vitrum. Quod non amplius cinis & arena eſt. Sæpè etiam citra ignem, adiuncta radicem miſtionis penetrant idque præſertim mercedente fermento, ac tum conſtituitur concretum neutrum. Sic namque ex pane ſecalino & melle, generantur formicæ: ex melle & rore, anguillæ: ex baſilicone & ſtaccedine lapidis, ſcorpiones: ex vitulo ſtrangulato & rore, apes. Quæ verò ſola fuſione miſcentur, ſæpè in priſtinum eſſe reduci patiuntur. Sic enim etſi vitrum non amplius arena. Inde tamen per artem, imò & per ſenium fracedinis, arena eadem reperitur: quia adhuc ſemper materialiter ineſt, impermutata, quia abſque fermento. Senſi idcirco multa volatilia, ſociata volatilibus, ob mutuam inoicem actionem, tranſmutari in aliquod tertium. Volatilia demum à 38
fixis fixari, & migrare hactenus in nouum ens. Alioqui fixa, nexa fixis, permanere in priſtino. eſſe. Senſi quoque, remedia mineralia, in ſalis naturam mutata (non intelligo, quæ per adiun- 39
ctum condiuntur ſalem) ſecum geſtare ſua ſemina, in gradum tamen exaltata. Hæc de metallis hemainis Paracelſus docuit. Quibus etſi totum metallum reſoluatur, in alienam diſpoſitionem (quæ eſt magiſterij) attamen, qoia exin mox Mercurius currens eliciatur: quicquid ſalis reſolubilis naturam verè aſſumpſit, non eſt Mercurius, ſiue metalli interior, & immutabilis nucleus: ſed ſaltem ſolſur eius. Quapropter eiuſmodi hematina, admirandas in re medica operationes perficiūt. Senſi ergo hematina Solis, & Lunæ, quod etiamſi ex puritate ſui balſami confortarent: tamen aliquid alieni in ſe continere, reſpectu noſtri. Senſi inquam crodiratem Saturni, pinguedine fixorum ſalium ſolubilem, ſolo quandoque igne carptim delebilem, ſicque diuidi compoſiti partes, crudumque argentum viuum currere permiſti. Sulfur figitiuum ſuperans in Saturno, trahere ad volatum, fixum, inſeparabiliter iunctum. Quodque expediet imprimis Saturni ſublimatio. Cuius expreſſione nulla eſt eleuati ad reſidens, coloris aut ſubſtantiæ differentia. Vnde etiam caloris, fuſionis, & mollitiei cauſis, poſt calcinationes & reductiones, reſidois medullitùs, ſine igne fuſionem, ſolitamque mollitiem minimè refutat. Eadem cauſa dulcedinis Saturni, Calcinata 40

enim acerrima, si vt in plumbo, temperantur,
concursu vitriolatorum, cum proprietatibus sa-
lis armoniaci resoluti, & Tartari putrefacti, dul-
corantur. Quorum singulorum symbola, exa-
minibus vniuersis, plumbo maximè distilando,
separando in partes salsas, fugitiuas, solfureas,
coloratas, pingues, acredine aluminis tactæ, à
sagaci & industrio Chymico, non sine ingenti
delectatione deprehenduntur. Sensi inquam
41 Metallis inesse vires planetarias, si in salis, aut
sulfuris naturam reducantur, attamen id fieri
debet extra omnis adiuncti residuum. In quo
non Stentor quisque potuit adire Corinthum.
Etenim postquam sciui corpora denodare, per
consentanea suis principiis radicalibus: tum
42 primum cœpi, cum salutari tædio, irridere sto-
lidas credulitates meas, quibus aurum olim dis-
solui: eius tamen potabili succo minus profe-
ci, quàm simplicis alicuius decocto. Deinceps
verò potui aurum dissoluere, butyri, resinæ, at-
que vitrioli facie lodere. At nusquam inueni
virtutes auro tributas, eò quod nostris sic etiam
fermentis reluctaretur. Sensi ergo, aurum abs-
que corrosiuo suo proprio esse mortuum. Mor-
tuum inquam, nisi radicaliter à suo corrosiuo
43 penetretur. Non quidem quod tunc Solis natu-
ram referat, viribusque vitalibus quicquam ad-
dat: sed dumtaxat quod totum corpus purgan-
do mundet insensibiliter, in tono vnisono. Imò
44 & vniones, in lac spermaticum, isto corrosiuo
mutantur, primis nostris constituentibus socia-
bile, atque hactenus remedium Tabis, Para-
lysis, &c. Sensi tandem quod liquor Alkahest
mundaret naturam virtute sui ignis. Nam vt
ignis omnes perimit insectas; ita Alkahest con-
sumit morbos. Sensi denique, quod Mercurius
vitæ, à Paracelso inter quatuor Arcana relatus,
45 præter igneam gehennæ vim, clarificet organa,
non secus atque stibium ab admixtis purificat
aurum. Quod idem de tinctura Lilij, synoni-
mo censeo. Natura interim, optat velut nouo
vere, resurgere sub his pharmacis: attamen ex-
tra spem restitutionis in pristinum sumus, cum
nobis desit infusio nouarum virium, immorta-
46 litatem arguens. Statutum est enim omni viuē-
ti, semel mori. Quia nil in natura est, quod æqui-
polleat templo imaginis Dei. Sensi itaque cun-
cta renouatiua, operari depurando, & hactenus
exhilarando: alioqui non esse veram reiuueneſ-
centiam. Sensi deinde Arcana, quæ resoluen-
do & expellendo sanant, non nisi vires indi-
tas, in nobis expergefacere, quæ ablatis impe-
dimentis, quasi sub nouo vere regerminant.
Postremo sensi, simplicia, quibus non propria
formæ emanatio operatur: sed superuenit alie-
næ formæ imperium, ac character vt conta-
gium facerent inter symbolizantia: & inde ve-
neficia, siue incantamenta nasci. Etenim quæ-
cunque per Blas voluntarium præparantur,
plerumque propagantur ad functiones motus
localis, ad neruos inquam diriguntur, dolori-
47 bus nempe ciendis: & indolentiis aptissima.
Nec enim per se, venena, aut fermenta habent,
nisi cacodæmon illa addat, aut per sibi deui-
ctas copulet. Tum enim cætera venena ante-
cellunt. Pestis veneno cognata. Imò sensi etiam
cuncta venena (præter corrosiua) agere ob pro-
prietatem specificam, phantasticæ æmulam, se-
mini inditam, formaliter innatam, & fermenti
48 æquiuocè agentis potentiam habentem. Sensi
porro rem vnamquamlibet, per modum reci-
pientis, & applicationis, variè diffundere suas
actiuitates. Aliter namque panem intus in no-
bis, & brutis singulis operari: aliterque in sto-
macho, hepate, aliisque culinis. Ob fermento-
rum diuersitates. Carnem sic sensi externis ap-
plicatam, mox putrere, quæ intus à fermentis
resoluitur, ac tandem assimilatur nostris. Po-
lentam nimirum externis oblinire, & emollire
sensi: quæ intus nutrit, calefacit, aluum obstipat,
& flatus mouet. Simplex enim omne, applica-
tum exterius, sub sexta digestione nostri, suas
explorare nobiscum vires; quod intus, primis
forè passibus plerumque domatur. Homo viuus,
diu in aqua detentus putresceret: cato autem
mortua, nouo semper gurgite diluta, balsami
naturam induit. Sic stomachus etsi perpetuò
madeat non inde tamen putret. Operationes
enim naturæ ignorauit Galenus, quia fermen- 49
torum proprietates non olfecit. Paracelsus verò
idiotismi solœcismos fecit, asseruisse, in vulne-
re, olea, & emplastra, non secus atque in sto-
macho cibi, digeri ac transmutari in nouam
carnem. At nescit, non iri in digestionem sex-
tam, nisi gradatim per præcedentes. Hactenus
non fit cruor stomacho; vt neque vlla fit nu-
tricio, ab enemate, in Colo, vel ilei confiniis, de-
tento, vtut susurrent Scholæ in aduersum. Nam
iora mox in intestinis putrent, nec ibidem est
factio cremoris. Absit autem, quod cruor fiat,
si ante non fuerit cremor. Nec iecur est officina
cremoris; multò minus incarnatio in stomacho.
Minimè verò quod ex emplastro, materiali-
ter caro, aut cruor fiant. Aperta enim cute, mox
illi introducitur putredo, non secus atque læ-
so oui cortice, corruptio. Hinc namque Ichor,
sanies, pus, aqua glarealis, latex, vermes, &c.
quibus præcauendis tota cura Chirurgi nauat, 50
quibusque remotis, sponte succrescit caro, non
autem ex remediis applicatis. Salia quoque no-
bis domestica, sensi, condiendis cibis, dissol-
uendis quoque, & extergendis sordibus esse ap-
tiora, quàm vt in alimentum promoueantur.
Olea verò, vix sanguificationi propria: mini-
mè autem illa, quæ per ignem adscendunt. 51
Aquas autem stillatas, exiguas habere sortes
medicaminis. Eò quod natura gaudeat vbique
alimento, è corporibus, sub sua synthesi exi-
stentibus parrato. Ideoque salia artificiosa al- 52
tius penetrant, quàm olea. Quæ sanguificationi
resistunt, nec permiscentur. Ideoque salia aro-
matum, ex oleis illorum facta, primi entis il-
lorum vices subeunt. Magni habenda esse Ma- 53
gisteria, quod horum sit substantia integra, di-
gestibilis, ac fermentis obediens. Ideoque na-
turam respuere cibos essentiis conditos, ob fer-
mentationis difficultatas. Omnia enim nimis 54
graduata, vitam mediam cruoris post se trahunt:
non autem à fermentis facilè subiguntur. In
summa. Quæ pertinacius vitam sui mediam 55
conseruant, non facilè ab Archeo superantur.
Nec solum digerendo contumacia: sed peruì-
cacia sunt, & in nos agunt: quatenus non sub-
acta. Ærugo autem, crocus æris, cerussa, præ-
cipitatus, sublimatum, &c. ascenderunt in vi- 56
rulentiam per additamenta. Hæc autem intra
Mercurij radicem cum non admittantur, foris
tantum circa sulfur operantur, ibique per mo-
dum recipientis, variè disponuntur. Sensi tan-
dem sextuplicem digestionum in nobis diffe- 57
rentiam,

rent iam earumque tres priores occupari circa
diſpoſitionem materiæ,ad alendum deſtinatæ,
quam licet verè tranſmutent, tamen potius ad
præparatoriam diſpoſitionem, quàm ad vitalé
eius deſponſationem,præmittuntur. In quarta
58 ſiquidem,vis vitalis cruori cômunicatur. Sic-
que dirimitur lis,an ſanguis ſit animatus.Nam
cruor non eſt verè animantatus,donec ſanguis
ſit. Qui non alio fine per ſeptum Cordis in
Aortam trahitur,niſi vt in illo condo,vitâ do-
tetur, & Mente informetur. Nutrimur au-
tem vtroque,non ſecus,atque ex duplicis ſexus
ſemine orimur.Fortè enim myſterium Liturg-
giæ hinc cognoſcitur,cur paucula aqua,multo
vino miſceatur. Vt aqua in cruorem,& vinum
in ſanguinem tranſeat.Quintam ergo digeſtio-
nem ſenſi planè occupari,circa vitæ participa-
tiuam communionem. Sextam verò tandem
operari qualitate diſpoſitiua:ſed fermēto gau-
dere aſſimulatiuo & humanitatem inducente.
Alia ergo qualitate excitantur, operanturque
externa quàm interna auxilia.Obeſi tendinum
doloribus & ſpaſmis corripiuntur;quos tamen
humana axungia, foris oblita, lenit. Etenim
ſexta digeſtio eſt tota aſſimilatiua:nititur ergo
illatam axungiam in ſui vitalem aurā mutare.
59 Interna verò pingulum axungiā,iam à fermen-
to aſſimilante ſubacta,cuſtoditur abſque actio-
ne.Sed digeſtio ſexta, intrat in vitam mediam,
illitæ axungiæ,externæ,quam Archeus noſter
60 ideo ſibi appropriat. Quæ vita, eiuſque pro-
prietates, occultantur in vita vltima axungiæ
internæ. Quinetiam ſenſi,quomodo Catharis
veſicet in viua,non autem in cadauere, vt ne-
que in cadauere cauſticum Eſchare ſuſcitat,li-
cet cadauer diſſoluat,non ſecus atque calx viua
pulueratum caſeum reſoluit. Chantaris enim
quamdiu ſicca manet, non agit: ſed inſenſili
poris noſtris effluuio humectatur,tū prius pru-
rire incipit,vndè Archeus ſub Epidermide fu-
rioſè accenditur, non multum ſecus, ac ſub
Eryſipelatæ,pruno vel cauſtico Adeoque Can-
tharis incipit in Epidermide, & eſcharoticum
in cute,idem quod tandem Gangrena in habi-
tu abſolui.Cauſtica enim primum criſpant pel-
lem,quā dein in mucilaginem reſoluunt,poſt-
quam plenè maduerint. Tum enim nedum ca-
lorem noſtrum acuunt:ſed & corroſionis pro-
priæ robur aſſumunt.Tum inquam,nedum Eſ-
charam faciunt,quæ ex Archei accenſione cō-
61 ſurgit:ſed totum liquant.Poſtremò ſenſi, quo-
que amuleta, periapta, & appenſa, agere vi in-
fluentiæ, & directiua, citra euaporationem il-
lorum,quæ in corporibus fixioribus nimirum
ſedent.Licet alia appenſa ſint,quæ ſenſim vi-
ribus minuūtur,quia apotrhœam ex ſe dimit-
tunt. Sunt autem periapta oſſea, cornea, ani-
malia & plantæ. Alia verò metallica,lapidea,
ſalia, tranſparentia, vel opaca. Metalla autem
rarò amuleta ſunt, niſi ſint adhuc aperta, aut
ab extetno exaltata. Quia ſulſur habent in ſe
diuiſibile: In lapidibus autem eſt magna vir-
62 tus.Lapidum autem quidam ſunt ſpecula dia-
phana,quidam verò opaca. Vt Corallum,Cor-
nalinus,Turcois, Iaſpis. In pellucidis autem,
Eneſtrum vitæ,benè vel malè affectæ,reuerbe-
rat.Gaudet nempe vita ſpeculo lucido reflecti,
qua tum aſſimilatur intellectui,qui in ſuiipſius
lumine alteratur ad obiectorū, more Chamæ-
leontis,aſſimilationem. Nec fruſtra quoquo
gemmas ſenſi velut ſpecula opaca benè polita.
Quia natiua, ſibique naturalis dos, ex natura
ſpeculi,potentius reflectit radium vitalem illi
communicatum. Etenim, continuò,ac neceſ-
ſariò, aliquid è nobis difflatur, vitæ participa-
tione nondum planè deſtitutum. Idipſum cir-
cum nos,ſeruat ſphæræ ſuæ actiuitatem;quam
dum reperit in ſpeculo polito, facilè reflectit
in totum, vndè manauit. Inde enim primum
ſympathetica enotuerunt. Sed poſtea vbi no-
tum fuit,quod periapta, vi ſpeculi in operādo
applicarentur,mox proin excogitatæ ſunt ſpe-
culorum figuræ conuexæ,concauæ,&c.Quibus
nexuit Gentilitas hieroglyphica, vt per figu-
ram denotarent ſignum occultæ virtutis. Inde
creuit in poſteris ſuperſtitio,qui Gamahé, Ta-
liſmanica,atque id genus ſcutilia dæmoniaca
vnxerunt. Putantes quod figuræ,non quidam
ſigni;ſed cauſæ vires haberent. Specula autem
tranſparentia,vim eueſtrlcam recipiunt, quam
licet non reflectant,vt alioquin opaca,propius
tamen ad naturā vitæ,ſiue ſpeculi lucentia,ap-
propinquant.Senſi finaliter quod effectuū di- 63
uerſitas, finis, & appropriatio medicaminum,
non è complexionum quadripartito figmento
prodiret: ſed ex ipſiſmet ſimplicium poteſtati-
bus;quarum propterea electio,doſis,ac præpa-
ratio ſteterè neglecta, quod in radice, ac mo-
do, hactenus non fuerint indagata. Poſt ho- 64
rum omnium ſenſationes. Tandē ſpiritus alter
à me abſtulit lagenam, quam mihi declarat:ac
magno mœrore tum ſenſi omnes mortis in me
neceſſitates,dictis impares:quibus mox in me
redij.Nec ſolamen accipte potui, niſi dum ve-
rè ſcirem,omnia duntaxat per ſomnium acta.
Quodque ſi deberem vires rerum recenſera,
non meliùs peragerem,quàm ſi ipſe illa omnia
velut intus ſenſiſſem.Hoc vnum ſaltem adhuc
memorabat, quod Chymica potius artis,quā
naturæ vi natiua agerent,eò quod illorum ini- 65
tia per ignē parta & immutata eſſent. Separat
nimirum Chymia, fixa à non fixis, quæ prima,
heterogeneorum, obuiaque eſt ſequeſtratio.
Non pauca etiā quæ ante volatilia erant,fixat:
vel vice verſa.Dein,inter volatilia quædam,ſe-
parat odora à non odora. Quæ diſtinctio putā-
ta falsò eſt, puri ab impuris. Siquidem actio
ignis eſt,vrere. Vtrique ideo tam purum,quàm
impurum. Tertia dein ſeparatio,per digeſtio-
nes & propria fermenta fit. Vt partes,pertinaci
continuitate hærentes,fermēti diſcordia inuic-
rem diſcedant. Sic namque ſponte,corpora in
plenitudine vitæ vltimæ,fatiſcūt,& hoſpitatæ
vitea ſub lucem prodeunt.Quin etiam coquē-
do,ac liquando, partes prius vno freno rectæ,
iam ſe inuicem agūt,ſub quo gradu alias vires
acquirunt. Profert ergo Chymia,quæ aliàs in
Natura fierent,aut haberentur nūquam. Idque
nedum in ſeparatis volatilibus:ſed etiam in re-
ſiduis.Quæque ideo calcinantur. Verùm ſi per
commeſtionem, & confermentationē compo-
ſiti, nouæ ſurgant vires:Idipſum in Spagyricis
magis eſt ſpectabile,nō ſolùm,quod omnibus
prorſum operationibus, naturā Ars imitetur:
ſed etiam peculiari Epyreumatia, & liquatio-
nis energia, quæ varias operationes ludūt ſub
igne,naturamque mutant. Sic nempe Saliſpe-
ctæ ſpiritus,eleuāt ſulfur humidum,& embry-
natum vitrioli, aquæ venenoſæ vnde;quorum
tamen amborum ſpiritus ſeparati erant, me-
dendo

dendo apti, ac stomacho grati. Tandem Chy-
mia, mitiora quædam in gradum adducit, vt ve-
nena fiant è melle, manna, &c. Plurima vt vio-
lenta, sub igne etiam mansuescunt. Adeo vt fi-
xa Alcalia, si volatizentur, magnorum pharma-
corū potestates adhæquent. Quippe vi incisio-
nis, resolutionis, & abstersionis, delata vsque
ad limen quartæ digestionis, tenacitatem coa-
gulatorum in vasis, fundamētaliter tollunt. Du-
rissima namque, & compactissima, ita Chymia
resoluit, vt nedum oblita prioris coaguli, &
constantiæ contra ignem, in soccum domabi-
lem retroeant, occultaque palam fiant: verum
insuper nobis euadant socialia. Imò nedum res
ipsas sic præparat; sed & media efficit, quibus
corpora aperiantur. Sic enim coagulata in fa-
miliam resolutorum abeuns, fixa in volatilia
mutantur, ac vice versa cruda maturantur; he-
terogenea in classes diuiduntur. Torpida deniq;
virium gradus acquirunt: ac noua multa emer-
gunt, quæ Scholis Gentilium ignotata steterе.
Tandem, ac tandem Chymia pro sui apice, vni-
uersale soluens parat, quo cuncta remeant in
primum ens, prębentque dotes natiuas, abster-
guntur labes originales corporum, feritateque
inhumana deserta, magnas & inexplicabiles po-
testates nanciscі, est oportunum. Quantum au-
tem puritatis acquirat intellectus sub hac ope-
ra, solus nouit Adeptus. Ah vtinam mihi lage-
na, semel possessa, non ablata; Sed nouit Deus,
cur captæ caudam tam breuem dederit. Sit no-
men eius in secula exaltatum: fiatque eius so-
lius sola sanctificans voluntas.

⚜:⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜:⚜

PRÆFATIO.

1 *Intentio Authoris.*
2 *Excusatio Authoris.*
3 *Suspicatur euentus ordinatione diuina.*
4 *Optatus Authoris.*
5 *Ratio dubitandi de fallacia dæmonis.*
6 *Quomodo Author sciuerit, se non falli.*
7 *Ratio, docens hoc talentum à Deo esse.*
8 *Trutina Sagacium.*
9 *Unico momento totum medendi lumen apparuit.*
10 *Quid inde Author suspicatus sit.*
11 *Cur Author contra Cathedras acerbè scripserit.*
12 *Euentus præuisus intellectualiter.*
13 *Absente causa occasionali suscitari febres frequenter.*
14 *Relatio terminorum cum non ens sit non causat ens in actu.*
15 *Quorsum in somno rememorata dissectio Sexagenary.*

1 DEliberaui in beneplacito diuino pa-
làm facere, quod hactenus coram
mundo, & potissimum in Scholis,
occultæ fuerint morborum causæ
quidditatum illorum cognitio at-
que remedium. Scilicet tot à seculis, hominum-
que iudiciis, nondum penetratam morborum,
2 essentiam. Dolui quidem sanè, atque insigniter
veram hanc esse præteritorum, atque præsentis
seculi inscitiam, adeoque eam per me inutilem
senem detegi debuisse. Piguit me seriò, quod tā
pro vita propria, quàm proximorum, fuerint
incurij, solique lucro viderentur studuisse Me- 3
dici, nisi illa esset diuini Numinis ordinatio,
quod quamdiu Scholæ adhærerent doctrinis
paganicis, etiam perseuerarent in præfatis te-
nebris: donec tandem sub plenitudine tempo-
rum, esset aliquis, qui morborum essentiam &
quidditatem proximis aperiret: & quidem co-
ram ipsis Medendi Cathedris, vt nimirum tan-
quam in fonte, abactis erroribus Erbnicismi,
luceat veritas posthac, & resipiscant, quotquot 4
pertinacia oculos nō clausisset. Rē profectò toti
mundo, nostræq; posteritati propono nouam,
atque planè admirandam. Et ah vtinam solus
ego, qui primus hæc patefacio, proinde contu-
melias in me contraham, & sustineam nec pa-
tiatur vita & sanitas proximi. Nam lubens sub- 5
ticuissem, nec meum talētum propalassem, ni-
si hoc vnicum scirem datum, pro vita proximi.
Dumque adhuc rei magnitudinem penes me
contemplor, in tot seculorum consecutione, &
fatali ignorantia, ac continuata corporis igna-
uia, siue negligentia, in re inquam, tanti mo-
menti, quanti est vita humana: non possum
non præ stupore multoties retrospicere, cala-
mum reponere, ac de mea temeritatis fallacia
addubitare. Quod nimirum in ipsis Academiis,
quibus recentia, feruentiora, ac nondum lucro
deturpata exercitantur ingenia, adhuc prorsus
ignoretur morbus, adhæquatū scilicet faculta-
tis medicæ obiectum, obiectum inquam tot le-
ctionum à Principibus fundatarum. Sanè pror- 6
sus addubitassem de mea temeritate, nisi is qui
dat talentum eiusmodi, esset intus dispensator
eiusdem, daretque claritatem supra omnem de-
mōstrationem, & erroris formidinem. Durum
fuisset alioqui mihimetipsi persuadere, ac cre-
dere, nisi maioris tituli authoritate & securita-
te cōpulsus intus, me debuissem omnium cen-
suris fidenter obiicere. Erit enim primum in- 7
credibile, apud viros sagaces quod doceo, si me
ad tribunal tot sæculorum stiterint, qui lubens
me indoneum fateor ad tantum luminis api-
cem attingere, nisi mecum viuacius gnari con-
templentur diuinæ Maiestatis solitam super-
abundantiam. Nemo namque lucidus cognos-
cet honorem Dei, in hoc casu, ac præsens do-
num venire gratuitò à Patre luminum, nisi in
abiecta paruitate, & ignorantia mea, cernant
consuetam orbitam Deo esse, quod paruulis re-
uelet, quæ maioribus mundi denegauit ordina-
riò. Unam scilicet ob culpam: quod continua-
to errore, sese omnes, in placita paganorū de-
merserint vsque. Sagaces enim hinc discernēt, 8
primùm, non in me, tanquam in hominē, eun-
dum. Tum demum ponderabunt suo iudicio,
rationes scholasticas, meo sinu deprōptas. Vn-
de tandem ipsi tanquam ducti per principia, ac
theoremata naturæ, ad lōgè sublimiora, & cla-
riora medendi initia sponte festinabunt, quos-
sum iudicij mei teneritudo ascendere non po-
tuit. Enimverò moneo, horrorque Sapientes 8
huius mundi, quod errores & inscitiæ meden-
tum non se mihi paulatim apesuetint, ac sensim
intrarint in animam meam, ita quod vnum an-
te aliud conceperim, aut meditatus sim. Nimi-
rum quòd primùm considerarem Scholas de-
ceptas, circa mistionum elementariarum con-
gressum, temperiem, complexiones, morbosas-
que distemperaturas, inde verò prouolutus es-
sem,

sem , eirea errores Catarrhorum : ac deinceps
demum quæsiissem radices, causas , & quiddi-
tatem morborum , atque remediorum. Nil sanè
10 horum. Nam si vnum post aliud mihi enotuis-
set, existimassem omoem huiusmodi progres-
sum , esse Rationis & phantasiæ inductiones,
erroribus atque fallaciis opportunas. Sed post-
quam totum simul (nempe Medenrum insci-
tiæ, tam io cognitiooe caosarum , morborum,
quàm remediorum & applicationom) vnica lu-
cis fulguratio,conceptum intellectualem obum-
brasset, indub.è cognoui boc talentum ad pro-
ximorum vtilitates datum , ideoque propinan-
11 dum Cathedris (à quibus correctio expetitur,
exspectaturque) iisque sub indictione grauioris
12 pœnæ ietiò proferendum. Cum ergo iam sta-
tuissem demoostrare quod noudum sciretur es-
sentia morborum per intimas atque proprias
sui radices, nox erat ante quartam mane, nona
Augusti,& visum fuit mihi , quod sicut quan-
doque de eantu galli , formantur somnia , me
audiuisse , ex preconcepta scribendi cura, quod
recordarer Anatomes , cuius paulò pòst men-
tionem faciam , dumque hæe videret monito-
riè intellexisse, dubitaui semiuigil,quorsum ista
cadaueris dissectio tangeret rractatum,quem de
essentia morborum scribere statueram. Itaque
incurius somniaui , quod viderem virum gra-
uem exteroum , mensæ meæ accumbentem,
edentemque Salmonem recentem in salsatura
aceri piperati,&tam auide,quod quasi se satura-
ret inde(in patria sua quippe non reperitur re-
eens) & vidi quod biduo inde , circa vesperum
febricula illum arriperet , dentesque illi qua-
terent:ac deinde typum seruaret tertianæ.Id est,
13 qoatriduo à digestione cibi illius.Adeo vt nil de
eius residuo putruisset , multoqne minus super-
esset , quod febrilem tumultum statis proritaret
interuallis. Nam quod vulgo sonat , elemeota-
lem intemperiem relictam , quæ morbosam
impressionem pareret. Id enim præter intem-
perierum , atque complexionum absurda , à me
alibi demonstrata, non nisi merum Ens rationis
14 significare videtur. Eò quod imprimens, & im-
pressum , sint quidem res actu, & termini rela-
tiui : sed ipsa impressio , eum non sit nisi rela-
tio , resultans è terminorum coaptatione : tan-
tùm entis rationis vicem continere potest. Qua-
propter saltem impressiu , vel intemperies , su-
perstes manere nequit , vbi intemperans , siue
imprimens ipsum, desiit esse, & per consequens
desiit nocere. Necesse esset ergò , quod ipsum
imprimens, produxisset extra se qualitatem no-
cuam : eamque in impressioois subiectum,tan-
quam suum productum,deposuisset.Idque cum
fieret in organo vitæ participe , oporteret sal-
rem illum productum, omnino atque imme-
diate intra ipsius vitæ sinum demergi siue hos-
pitari : magisque si recurrere statis debeat pe-
riodis, silentemque sanitatis quietem interrum-
pere, imò agendo hostiliter, quodammodò de-
beret turbatæ vitæ signa exhibere. Vsque adeò
morborum qoidditatem, hoc somnio perfectius
confirmaui. Nam prout eitra & extra vitam,hæe
non contingunt:ita ipsamet vita , ex ipsa causa
enormontica, postquam semel loco , pace vel
qoiete est disturbata. Ecce eodem die, à præfa-
to somnio vir patritius, quem à multis oon vi-
deram annis , ad mensam meam hospes adue-
nit , eumqoe esset vigilia S. Laurentij,contigit
etiam quod bullitus Salmo recens appositus
fuerit , comederitque ille , non secus atque in
somno videram. Imò biduo inde , in febrim
tertianam lapsus sit. Dissectum autem cadauer;
euius monitionem acceperam , spectat ad eos-
dem fines. Siquidem Sexagenarius , ab ineunte
ætate tenera vixerat veletudine,ac facilè febri-
citabat leuiculi erroris occasione. Quàm post
tandem mors repentina abstulit, & volens in-
dagare,an causam pronitatis febrilis reperirem,
locis quibus se plangebat dolere,quoties febri-
citaret. Erat nempe hypochondrium vtroque
latere , tam vbi iecur , quàm vbi lien ass tuan-
ror. At ne minimum, circa bas partes præ ocu-
lis visum , quod opportunè aeeusari potuisset.
Quare eollata hae dissectione , eum visione 15
somoiali Tertianæ, ex esu nimij Salmonis: per-
eepi statim, cur simul vtrumque in mentem re-
uocatum , dum præsens caput essem scripturus.
Nimirum vt opportunitate vtriusque memorati
fortius instarem circa veram quidditatem mor-
borum, concentratorum in gremin spiritus vi-
talis , fæculentias autem , quas Scholæ pro im-
mediatis ac continenribus morborum causis re-
putarunr , non esse nisi externas oceasionales,
vtcumque intra veoas ipsas totimè esseot ad-
missæ.

IGNOTVS HOSPES MORBVS.

1 *Actorum hactenus exomologesis.*
2 *Obiectum, & Intentio Authoris.*
3 *Artem medendi paganorum Cacodæmonis inuentum.*
4 *Oratio pro persecutoribus.*
5 *Author ex suis persecutionibus , scrutatur Cacodæmonem Inuentorem paganica doctrina.*
6 *Labores Scholarum hinc vani.*
7 *Authoris anxietates.*
8 *Prolegomenon quidditatis morbi.*
9 *Causa morborum proxima, continentes, & essentiales.*
10 *Colligitur necessitas Ideæ seminalis.*
11 *Quam procul doctrina hac a Scholis recedat,*
12 *Vera causa rerum & morborum.*
13 *Morbi antiqua definitio Scholarum.*
14 *Prima Scholarum contradictio,*
15 *Altera titubatio.*
16 *Tertia,*
17 *Author docet (Tract. de Elementis) non esse corpora mista in natura , vt neque humores , vndè tota basis medendi Scholarum corruit.*
18 *Quarta cespitatio.*
19 *Quinta.*
20 *Sexta.*
21 *Septima.*
22 *Contra intemperiem qualitatum elementariarum in nobis.*
23 *Octaua vacillatio.*
24 *Nona,*
25 *Decima.*
26 *Vndecima.*
27 *Error Scholarum detegitur.*
28 *Cespitatio duodecima.*
29 *Absurdum ad Thesim scholarum consequens.*

30 *Inter*

30 *Incertitudo prædicamenti pro Morbis.*
31 *Argumenta in oppositum, & contra fictam Diathesim.*
32 *Vera Morborum causa efficient.*
33 *Materia occasionalis.*
34 *Tota Morbi quidditas, in quo sita sit.*
35 *Vnde sint seducta Scholæ.*
36 *Duo Scholarum axiomata falsa.*
37 *Alia Scholarum delusio.*
38 *Generatio naturalis, quid.*
39 *Schola ab Aristotele decepta.*
40 *Aliquot ignorantia hinc orta.*
41 *Morbus constat materia & efficiente.*
42 *Quicquid generatur, id fit per Ideas seminales.*
43 *Omnia prædicamenta sunt in Morbo singulo.*
44 *Lapsus Ethnicismi in medendo.*
45 *Ignoratam hactenus fuisse Morbi definitionem.*
46 *Morbus non est ens primæ constitutionis: attamen in censum naturæ intrauit.*
47 *In quo distinguuntur Morbi, a cæteris creatis.*
48 *Error Scholarum ex subiecto inhæsionis morborum, & absurda plurima inde manantia.*
49 *Christianis non esse conniuenda eiusmodi absurda.*
50 *Pertinax ignorantia.*
51 *Fames non est morbus.*
52 *Scholæ discedunt ab Hipocrate suo.*
53 *Aliquot neglectus Scholarum.*
54 *Incogitantia scholarum.*
55 *Non spectandam actionis læsionem pro essentia morbi.*
56 *Vnde manauerit istud figmentum.*
57 *Consequent ad confusionem causæ cum symptomate.*
58 *Ablatio causæ non respicit necessario materiæ occasionalis subductionem.*
59 *Scholæ ab artificiis delusa, artificiis deludunt suos Tyrones.*
60 *Quomodo semen differat à suo constituto.*
61 *Cespitatio decima tertia.*
62 *Scientiæ aliquot primò vera in Authore.*
63 *Productio morbi qualis fiat per Blas.*
64 *Efficiens in morbo.*
65 *Morbus penetrat vitam lumine formali, in puncto.*
66 *Efficientium differentia quadam.*
67 *Exemplum in calculo.*
68 *Calculus non est propriè morbus.*
69 *Dum effectus conclusit occasionale efficiens, non est morbus pristinus.*
70 *Assignantur producta morborum, à Scholis neglecta.*
71 *Error scholarum circa objecta contrarietatum in morbis.*
72 *Argumenta aliquot in Scholas, vt ipsas pigeat.*
73 *Resumuntur morborum Producta, morbi secundarij cum symptomatum & fructuum distinctione.*
74 *Debilitas quid.*
95 *Impropria morborum diuisio per partes organicas.*
76 *Diuersa diuersorum actio, vnde.*
77 *Ex mechanica ignis, piperis, Escharotici, & caustici tredecim conclusiones paradoxa Scholis, ac varia illustrantur notatu digna.*
78 *Ignis speculationi sanandi parum proficiunt.*
79 *Notabilia aliquot de nostro calore.*
80 *Occasionum morbosarum classis varia.*
81 *Explicatur Hippocrates conniuentia.*
82 *Quod natura semel aspernatur, id post nunquam recipit in gratiam.*
83 *Morbus, est de materia Archei.*
84 *Productorum explicatio.*
85 *Natura nostra regitur ab intelligentia errante, postquam est corrupta.*
86 *Scholæ iterum per artificialia delusæ.*
87 *Producere differt à generare.*
88 *Scholæ tantum cogitarunt de ablatione causæ occasionalis.*
89 *In nobis est natura stans, sedens, & iacens.*
90 *Explicatur decretum Hippocratis, cum moderamine illius ætatis.*
91 *Anatome, ad excusandas excusationes in peccatis frequens.*
92 *Supina scholarum negligentia.*
93 *Quomodo mors & morbus euaserint entia naturæ, post creationem, susceperintque causas secundas, sui productrices.*
94 *Duæ obiectiones Scholarum refutatæ.*
95 *Omen ex bonitate inseparabili.*

Am constitota primùm naturæ in- 1
tegritate, intra materiam Archeum
nempè, & vitam, siue formam lucis
vitalis, cum seminalibus atque vita-
libus initiis: fermentis item traosmutationum
authoribus, nouiter detectis: reiectis quoque
elementis, qoalitatibus, complexionibus, ho-
rumque miscellaneis, pugnis lucta, & alternatis
victoriis: humoribus item & Catarrhis defluis,
extra naturam relegatis, flatibus demum, tar-
taris, & tribus Chymicorum principiis extra
morborum exercitum proscriptis: restabat
nunc ipsos naturæ defectus, & alteritates me-
dullitus considerari. Qoocirca priosquam pro- 2
fundius ingrediar, probandum suscepi, morbos,
in Scholis hactenus nesciri, non solùm in par-
ticulari: horumque ideirco sanationem radici-
tùs lamisse: sed insuper ipsam morbi essentiam
io geoerali occultam. Dolendum qoidem in re- 3
liquis professionibus, tam ingenio è elabora-
tom, in sola autem Arte medendi adeo surdis
principiis cespitatum hucusque. In qua tamen
charitas in proximom pœnaliter commendata
est. Omnia enim obscurissima mansere, plera-
que falsissima: & intacta quæ maximè ad sco-
pum sanandi conducerent. Nusquam enim sob-
tilitas obuia est: vtrobique verò ingens hebe-
tudo. Adeo vt ex prefatis nemo non colligat
facilè, cacodæmonis inuentum esse, quicquid
juxta doctrinam Paganorum, & contra charita-
tem motoam est edoctum hactenus. Idcirco ni-
mirom theorematum paganorum permansit
stabilitas, diaboli persuasu. Quæ tamen theore-
mata sola sui facilitate, primo intoitu, cuique
sanæ mentis, suspecta esse debuissent. Itaque
nil durios, inhumanius, & credulitate plenios,
inter mortalium artes, per tot iam secula susce-
ptum, arte illa, qoæ per mortes hominum sub
concentrica subscriptione, experimenta de no-
uo facit. Quorum Professores dum claues
Scientiæ se custodire præsumunt, nec ipsi adyta
intrant, nec alios intrare volentes, admittunt:
sed arcent omnes, omnibus technis. *Semper*
discenses

4 *discentes,& nunquam ad veritatis scientiam peruenientes.* Iuxta Apostolum. *Lux mea Iesu, mea vita, mea gloriatio, & adiutor mea imbecillitatis ac corrupta indolis, qui in rebus tuis facilem exitum inuenis, apud quem est facile, quod apud mortales est tanquam impossibile. Tu, qui me cŭcta aduersa subire fecisti: offero tibi meas calamitates, atque depressiones Iustitia. Tu me inuicta nihilominus semper confortasti dextera; prabe mihi manum. vt si de profundo tot tribulationum barathro me eripere non digneris: saltem tua fortitudine, ne peccem tibi, & resipiscant, qui me oderunt gratis: quique adorant potentiam tuam agnoscant in me, quod tu es solus Deus, adiutor oppressorum, spesque indubia illorum, qui in te fidunt. Induantur contritione, & apud te inueniant gratiam, & cantem ego miser laudes tua magnitudinis post hoc seculum. Est nempe huius seculi caries, quod occulto tuo iudicio, hypocrisis potentum fidem fraude faciet, & pietatis sub vmbra nefas suum legat.*

In tanto autem ærumnarum mearum turbine, ad mortalium miserias, & errores Medentum ante mentis meæ conspectum defectos, annotare sum aggressus, sub tuo mandato. Vt sicut hypocrisis me measque pessumdedit fortunas, cognoscam pariter, & primariò, quod Mendaciorum pater in paganicas scholas poculum inscitiæ, aconitumque Charitatis, & sanitatis, lucro sternente viam, sub trita Tritonum procellosa calle. ---Etenim mecum mirabitur omnis Tyro venturus, nil æquè imperitè tractatum, ac ea, quæ vitam mortalium concernunt siquidem iuxta Thomam à Kempis, Diabolo perinde est, modò te incapacem ad seruiendum Deo reddat: siue id sit per res veras, vel apparentes. Sufficit itaque ipsi, modò hominem sanitate frustrauerit, vitamque eius accurtauerit, in qua Deo potuisset seruire, modò se effecerit spretorem auxilij Diuini, per apparentes Paganorum doctrinas. Scholæ namque scripsere myriades voluminum, de qualitatum temperatura, & lucta, multum denique, diuque per Galeni posteros super eiusmodi nugis interpretatum, commentatumque, repetitum denique, atque in dies nouas centurias, & rapsodia est relapsum. Tandemque istis qualitatibus adaptarunt fictos humores atque excrementitios, qui hominem tam sanum, quàm ægrum prorsus ita regerent, vt rebus humanis præessent: quasi mortalium conditiones mores, sanitates, appetitus, instinctus, propensiones, lapsus, fortitudines, valores, defectus, euentus fortunæ, imò & merita damni supplicia, & vitæ æternæ adoptiones inde dependerent. Horrendum sanè, atque intolerabile, has nænias tam dudum stetisse, quodque de rebus non existentibus, & nunquam futuris, quæque ab Assertoribus ipsis habentur pro excrementis, tam seriæ & perniciosæ fabulæ sint confictæ, & creditæ. Adeoque ab ipsis Scholis, vix vnquam est indagatum quicquam, quod reipsa sub talibus principiis, reuera sit verum, aut bonum. Doleo interim (iterum restor) non quidem, quod ex longa in proximum commiseratione lucem veritatis sim nactus: sed quod hos errores propalare me oportuerit. Id est, doleo quod diabolus Scholas deceperit; & decipiet quamdiu paganicis fabellis se sinent deludi, & à veritatis Scholis separari. Id autem vt constet, velut per Prologomenum declarabo obiter, ac velut positiua demonstratione.

Enimuerò Deus non fecit mortem. Idque est fidei. Ergo homo mortalis euasit aliunde, 8
quàm ex Deo. Cumque morborum plerorumque scopus, aut terminus, sit ipsa mors, (quippe quæ nil aliud est, quàm vitæ extinctio) idcirco morbus, & mors, sunt diametraliter opposita vitæ. Vnde sequitur: quòd omnis morbus immediatè agat in vitam. In vitam autem nil agere valet, nisi illi applicetur, permisceaturque. Non applicatur autem promiscuè hostis morbus ad vitam nisi partem vitæ obsederit, adeòque in ipsamet vita totaliter, vel partialiter sederit. Quo facto, pars ipsa vitæ obsessa, vel deuicta, recedit à vitali aura, quæque sic deuicta, & degener facta sit hostilis, vitæ adhuc residuæ, siue adhuc in sui integritate constitutæ. Sequitur hinc necessariò, quod om- 9
nis morbus, vt materiam inuenit in aura vitæ organica, qua proximè atque penitissimè ipsam vitam adoritur, ita in eadem vitali luce, causam efficientem reperit. Adeoque sic morbus materiâ & efficiente instructus, hospitatur circa vitam. Nec refert interim siue illa morbi contagio, sit hausta ex causis occasionalibus: siue demum errore vitæ, intus in Archeu genita. Saltem sufficit hoc loco, quod vita ipsa vtrobique sit principale obiectum hostili morbo. At cum ipsa vita sit ens luminare, non agit nisi per organum auræ vitalis, siue per Archeum, tanquam medium, inter lumen vitæ, fluens à Patre luminum, & corpus. Non agit autem hæc aura siue Archeus, nisi per modum, quo 10
omnis spiritus seminalis agit in massam sibi substratam. Id est, nisi per impressam notam, vel Ideam sigillarem, quæ nouit quid, & quorsum sibi sit agendum. Ergo omnis & quilibet morbus, habet notam sigillarem, ac velut actum seminalem, gnarum rerum sibi agendarum. Procul ergò hæc declaratio recedit ab elementari intemperie, ab humoribus, horumque amerria, à pugna, & contrarietate elementorum nostræ compositionis. Vtpote omnis morbus, non nisi est vitæ gladius, vulnerans, vel amputans totaliter. Nam sicut ensis vitam exhaurit, 11
vnà cum sanguine & aura vitali, in quibus, iuxta Sacra, ipsa sedet anima. Ita morbus consumit eandem auram vitæ, in quam de nouo sigillat hostilem characterem, tam à causis occasionalibus depromptum, quam propriæ indignationis errore partum. Hac data morbi tessera, En accedo ad morbi explicationem. Ac primum demonstrabo ex ipsis Scholarum theorematis, Morbi quidditatem nescitam hactenus. Vnde demum quisque facilè iudicauerit, quid in remediis & morborum expugnatione sit patratum hucusque.

Promisi multoties me demonstraturum, Scholas hactenus neglexisse (id est, nescioisse) essentiam, radicem, siue naturam morbi, in sua vniuersali quidditate; Idque, cum ab Elementis, in epilogum vsque, per omnia subterfugia illarum iam sim prosecutus, iam demum per particuliarum Anatomen, stabo etiam promissis, si in vniuersali idem detexero, ac præsertim si non amplius, per figmenta elementorum, temperamentorum, humorumque id ostendero: sed per ipsa verba Authorum, quibus suos tyrones, tanquam contagio corrumpunt letha-

li. In præmissis iam à me demonstratum est,
12 sæcula ante me, Peripatetieis nugis delusa, ignorasse rerum naturalium causas, materiam scilicet, & efficientem. Tum quoque, rem ipsam nil esse, præter causarum ambarum connexum: hocque idem esse in morbis. Præcipuè cum morbus, licet à peccato adueniens, iam pro filio prodigo naturæ, sit admissus. Equidem compulit me ad hoc vniuoca causarum homogeneitas, in entibus naturalibus: quâ efficiens denominatur ab efficiendo, non autem ab effectu, qui efficientiâ sit posterior. Itaque Scholæ
13 morbum imprimis definiunt affectum, siue Diathesin, quæ primariò actiones facultatum nostrarum lædit. In quo adhuc plurimum titubant. Siquidem primò, hunc affectum nominant intemperiem vnius, aut duarum qualitatum primarum elementarium. Ita nempè idem recinunt: quod fateantur, morbum esse ipsam qualitatem elementalem, quetenus iustam excedit temperiem. Itaque morbus non
14 erit amplius ista diathesis resultans ex qualitatibus primis, quam supponunt lædere immediatè functiones ipsas. Adeoque fingunt morbum totum, deinceps non nisi in gradu, siue excessu qualitatis elementariæ, consistere. Iterum.
15 Subinde ipsam qualitatum intemperiem vocant, non quidem morbum: at bene, eiusdem causam antecedentem. Quatuor inquam solitarias illas qualitates, volunt esse morbos, siue processerint à consimilibus sibi qualitatibus externis: siue verò, in corpore, suum ortum ex aliena
16 smetria debeant. Porrò illas qualitates, dein thoro combinat. E quarum congressu, tum morbum prolem deducunt. Sic nempe suis somniis elementa subseruire credent. Vt & elementis totidem, societatis ad lubitum qualitatibus, respondere insserint. Adeo vt nudas istas qualitates, vel fictis elemêtis, somniatisque humoribus stipatas, finxerint esse ipsos morbos.
17 Hoc loco enim natto scholarum intempestiuas, imò ludicras varietates earumque pauperem, egregiè pugnantes. Alioqui sanè, à demonstratione primò vera alibi sat probaui, in rerum natura, non esse quatuor elementa; ideoque neque misceri, vt inde corpora, quæ mixta vocantur, constituantur: & per consequens, nec intemperies accusari posse, in morbos. Vt neque vnquam in rerum natura, fuisse quatuor humores, nostri constitutiuos. Quibus sat superque constat, causas morbificas, imò morbos, & morborum Prædicamentum, hactenus ignorata in scholis. Attamen iam dissimulanter cum illis, per suppositas earundem theses agam. Itaque
18 quandoque Scholæ dictorum pœnitentes qualitates elementarias, atque non infrequenter, ipsis pares humores volunt esse, non quidem morbos: at saltem omnium ferè morborum causas continentes. Aliàs iterum, quod ex illis
19 qualitatibus, iusto intensioribus, oriatur tertia, siue neutra, quam Diathesin siue ipsum morbū dixere. Adeoque vtut negotium voluant, hactenus morbum inter qualitates habitare iusserunt, humores autem, licet intemperatos, plerumque extra classem morborum abegerunt. Cataracta scilicet in oculo, quanquam vt substantia, immediatè visum intercipiat, attamē morbus esse
20 non potest. Finxerunt ergo quoddam Ens rationis, ac Imaginariam relationem, siue obstructionem, quæ morbi omnem proprietatē continere, veréque morbus esset, reiecta catatacta. Atque ita sensim morbus, ad non entia & priuationes deuenit. Iamque ridiculè pro morbi 21
essentia, distinguunt intemperiem simplicem à coniugata; & vtramque iterum, ab humorosa. Cùm humor esset substantia gradium expers. Distinxerunt nimirum qualitatum primarum societates, symmetrias, & ametrias in stemmata: dein speciosa inde schemata erexere, tandemque integra volumina eiusmodi fabellis impleuere. At nunquam saltem malum aut vniarum in nobis humorem nasci, admisere, qui non præsupponat intemperiem aliquam elementariam, sibi matrem. Quocirca 22
Intemperies in Schulis, tantom erit causa causæ, & causati: non autem erit ipsum causatum, siue Morbus, nec demum causa connexa, immediata, & connexa morbi. Sæpè interum mutata animi sententia, eiusmodi qualitates extra 23
morborum atque causarum censum abstulerunt: atque dumtaxat in symptomatum, siue coïncidentium cateruam, indistinctim relegatunt: dubiæ prorsus, quid Morbus, quid causa patrans, quidue symptoma foret. De morborum verò occasionalibus internis (quas libro de 24
febribus, primus in medium adduxi) deque morborum productis æquiuocis, nil auditum in Scholis. Etenim præter calores, frigora, dolores, debilitates, eiusque generis coincidentia, non alium cognouere morbi fermentalem effectum: quibus randem pro[redacted]logo, mortem attulere. Atque ita priuatiua positiuis confusè nexuerunt. Interim hæsitarunt, cuinam Prædicamento morbos inscriberent. Sæpè namque morbum qualitatem denominant: aliàs quoque habitudinem quandam relatiuam; Non rarò quoque qualitatem de numero actionum: sæpè de Prædicamento quātitatis aiunt, dum scilicet non ipsas primas qualitates, sed dumtaxat illarum intemperiem, siue gradum, vel excessum, morbos aiunt. Dumque textum digitum in nu- 25
metros adducunt. Prædictorum autem immemores, volunt resultantem quandam dispositionem, ab noxia humorum qualitate vtramque morbis paginam implere. Sic nempe, vt ista dispositio filia illius noxiæ qualitatis, velut causæ morbificæ. Adeoque tum morbus, potius læsæ actionis, quàm lædentis actiones, vicem haberet. Itemque morbus non esset amplius Intemperies, qualitatiue excessus: sed aliud productum (adhuc anonymum) ab ipsa intemperie (puta noxia humorum qualitas) generabit Diathesim: quæ sola, atque vnica, tandem verè 26
morbus esset. Enimuerò Epilepticus, Maniacus, Podagricus, & Quartanarius, præter & extra paroxysmum, sunt morbosi, morbumque intus fouent nootamen habent eiusmodi dispositionem, siue Diathesin (etenim si Scholæ credant morbos esse mera accidentia, hæc sanè dormire nesciunt, nec sunt dum non agunt) tempore quietis ab inuasione. Ergo saltem in eiusmodi ægris, nullatenus morbus erit eiusmodi dispositiua Diathesis. Iterum sui im- 27
memores iubent. Si ista Diathesis sit exigua, quod non sit habitura rationem vel essentiam morbi: sed idcirco tum statum pariat neutrum, siue ens hermaphroditicum; inter morbum, & non morbum: adeo vt eius esse, medietatem participet de non esse. Idque tam in statu decidentiæ, quam conualescentiæ. Quinimo 28
eiusmodi

eiuſmodi exiguam Diathesim, nō inter morbos:
ſed cū debilitatibus ſtatus neutralitatis, interq;
ſymptomata referunt. Vtque ibi patienter exſpe-
ctet, donec gradum nacta, ex ſymptomate fiat
morbus. Sicq; Diatheſis morboſa non eſt mor-
29 bus, ſi excuſſu ſuo nondum manifeſtè læſerit.
Quare etiam, non ipſa Diatheſis, ſed ipſius ex-
ceſſus eſt proprij nominis Morbus in Scholis.
Cuius correlatiuum eſt, Quod ſolus qualitatum
quarumuis gradus faciat, atque mutet ſuiipſius
eſſentiam, & ſpeciem: nec ſpecies proinde in eſſe
ſpecifico, ſuam habebit quidditatem: ſed tantùm
30 in puncto exceſſus. Sic tandem morbus migra-
31 bit de qualitate, in Predicamentum relationis.
Deniq; ſi morbus ſit affectus, lædēs immediatè
actionem: vtique exinde ſaltem agnoſcere debe-
rent, quod Archeus ipſe, ſiue impetum faciens,
dum irregulariter mouetur (puta, dum flammu-
la veſciens viuum corpus, non item cadauer) par-
temq; ſui ad hoc deponit, & amittit, debeat eſſe
vniuerſalis, & primarius omnium morbus, Prout
de febribus demonſtrare minutus ſum. Agnoſce-
re debebant pariter, ſi cauſæ materiales per ſe &
primariò, ſufficiant ad lędandum immediatè ip-
ſas functiones (vtputa, cataracta ante pupillam,
per ſe, ac immediatè parit cæcitatem: prout de-
truncatio tendinis, motum tollit, abſq; interuē-
tu Diatheſis, realiter diſtinctæ à vulnere abtrū-
cante) quod non ſit opus, fingere eiuſmodi Dia-
theſim. Quippe non eſt oppilatio vlla, ſiue Dia-
theſis, quæ intercludit meatum vrinæ: ſi ſolus
calculus id immediatè faciat, ac materialiter
oppilet, totumq; fundamentum relationis ſic in
ſe perfectè atque realiter cōtinet, quod Diathe-
ſis, ſiue actio oppilatiua, procedens ab oppilāte
calculo, non ſit niſi relatio, ac merum ens ratio-
nis, quæ in morbis inter medendum, vt & in en-
tibus veris, verèq; exiſtentibus, locum non ha-
bet. Quare *Morbi* extrinſeci, quales ſunt vulne-
ra, & quæcunq; meatum aliquem intercipiunt,
cum non oriantur ſeminali initio, nec cauſam
foueant, quæ Archeum concitet, alterius ſunt
32 monarchiæ clientes. At pro morbis ſeminalibus
propinquius eſt in natura, ac motu, ſupponere
ſpiritum Archeum quatenus ſenſationis, motuſ-
que initium efficiēs, immediatè atq; proximè af-
fici à noxiis, cauſamque illam occaſionem, at-
33 que Archeum, ſe mutuò contingere in puncto.
Vndè morbus. Materia namque occaſionalis,
ſiue intrò allata, ſiue intus genita, ſiue coagula-
bilis ſit, ſiue putrefactibilis, difflabilis demum,
vel indureſcens; ſuper tantùm occaſionaliter
34 concitat Archeum, vt inde expaueſcat, ac diuer-
ſimodè excādeſcat. Sub cuius ſcilicet perturba-
tione naſcitur Idea, informans aliquam partem
Archei. Iſtudque compoſitum ex materia Ar-
chei, & præfata Idea ſeminali, tanquam efficien-
35 te initio, eſt verè Morbus omnis ſeminalis. Se-
ductæ ergo Scholæ, per proprias ſomniorum
libertates, autumarunt, quod quia conſideratio
cauſarum ac principiorum differt à conſidera-
tione rei, per illa productæ, quod proinde de ne-
ceſſitate formaliter cauſantes cauſæ omnes de-
berent in fiendo, eſſendo, operando, ac perma-
nendo, in perpetuum manere ſeparatæ à rebus
cauſatis. Non attendentes, quod plerumque cō-
ſideratio cauſarum, & principiorum, non diffe-
rat aliàs à conſideratione cauſati, quàm per re-
lationem entis mentalis, quæ etſi recepta ſit in
Matheſi, & ſermocinalibus: minimè tamen in

caſu naturæ. Itaq; Scholæ deluſæ per eiuſmodi 36
elenchos, credidere cauſam omnem, efficientem
de neceſſitate externam: nec proinde eum cau-
ſato vniri poſſe. Ideoq; nec generans eſſe partem
generati. Cum alioqui id natura, ens proximè
generans, ſemper ſit moderator internus, vitalis,
& aſſiſtens Architectus generationis: adeoque
qui in finem dirigit cuncta ad ſcopos, ſibi om-
nia parat, & pro ſe agit vniuerſa. Idcirco & de- 37
ceptæ in morbis, crediderunt cauſam morbificā
eſſe externam reſpectu corporis humani, vel ſal-
tem intuitu œconomiæ vitalis. Neſcitum eſt 38
enim, quod generatio nil dicat aliud, quam flu-
xum ſeminis ad perfectionem, maturitatem pro-
prietatum, explicationem occultorum, & con-
ſummationem ordinum, ad ſuos fines. Scholas 39
ergò decepit primos Ariſt. docens interruptam
corruptionem ac generationem, ſibi inuicem,
per totam naturam, & ſemper ac neceſſariò ſuc-
cedere. Atq; idcirco ens mentale, merum non ens
negatiuum (nudam priuationē) fecit principium
in natura, immediatum inter generationem &
corruptionem. Nec vnquam ſcholæ potuerunt 40
intelligere, quod idem faber, qui è ſemine plan-
tam facit, non deficeret in plantæ generatione,
non proſcriptus abierit, non exoletus obierit,
nec aliud deniq; in eius vicem ſit ſubrogatus ob
formæ aduentum (cuius faber ille manet organū
immediatum executiuum, ad fines à Deo præ-
cognitos) aut vitæ participationem: ſed is-ipſe,
in vitæ regimine ſolus & ſemper vſque perſtet.
Hinc nimirum, neque intellexerunt, quod gene-
ratum proueniat à cauſis, realiter atq; ſuppoſito,
ab eſſe rei non diſtinctis: imò nec quid in cum
aliqua cauſalitatis alteritate. Quia ſcholæ ha-
ctenus plus ſpeculatæ ſunt operationes demon-
ſtrabiles, per ſenſum (matheſim inquam, & arti-
ficialia, à natura aliena) quàm ipſas rerum natu-
ras, in cōdo eſſentialitatis ſitas. Nunquam enim
attenderunt, quod artis organum, ipſius artifex,
imò ipſæ menſuræ menſurabilium, nequeant ali-
quid in natura ſeminaliter generare, aut intro-
ducere diſpoſitionem ſeminalem, ſubſtantialem,
aut eſſentialem, ad tranſmutandum producta.
Conſequenter quoque nec intellexerunt mor-
bum, vt ens reale, atque ſubſtantiale, ſed tantùm
permodum accidentis. Cum alioqui morbus
non ſit Diatheſis, non accidens actiones lædens;
multóque minus ipſamet actionis læſio, proce-
dens ex duello cauſatum noceuatum cum pote-
ſtatibus noſtri rectricibus. Sed morbus eſt ens
reale, habens cauſas materialem, & efficientem,
à cauſis occaſionalibus proritatas. Etenim ſi
morbus, & natura, ſiue facultates noſtræ, ſtent
in diametro (ſic enim volunt) non poſſunt mor-
bus & vita ſana, ſimul eſſe in eodem ſubiecto,
immediato: Ergò morbus nequit eſſe Diatheſis;
quæ ſaltem poteſtatibus detrimentum adducit:
ſed eiuſmodi Diatheſis, eſſet potius morbi fru-
ctus, & conſequentia morbo poſterior, debilita-
tumque mater, atque nutrix. Hanc ideo diſtin-
guo à cauſis occaſionalibus, & morborum pro-
ductis. Sed fructus morbi, cum reſpiciant ter-
minum ad quem, morbus ſua iſthæc producta
generat, poſſunt ſimul cū vita coincidere, ideo-
que aliquot fructus ſymptomatici, inter Diathe-
ſes ſunt, quod ſcholæ nondum explicuere. De-
fectus nimirum digeſtionum, motuum, &c.
Itemque debilitates Diatheſes ſunt, quæ à mor-
borum productis proueniunt quidem, (prout

mox suo loco) non tamen sunt morbi. Quia incidunt in naturam, in quam sunt introductæ, per alienas seminum morbosorum violentias, hospitanturque hactenus vitaliter in vita. Nec proinde morbi naturam habere possunt. Eò quod morbus nequeat cum vita, in eodem simul puncto identitatis, commorari. Sed recedit morbus è vitali condo, non secus atque extra sanitatem sese separat. Est autem vita in se quædam luminis integritas, cum qua morbus cohabitare nequit: vt neque morbus subsistit, nisi in vitio vitæ, sine vita degenere. Quæ quidem est separata ab ipsa vitali luce, adeoque à puncto centrali ipsius vitæ. Sicut enim lux quæ est ipsa anima, non est ipsa vita: sic nec ipsa lux vitæ est ipse morbus. Sed hic sedet in abscessu Archei vitalis, adeoque & huius lumen vitiat & proinde ob symbolum, participat de vita, eamque sibi conformem quandoque reddit, & integraliter viciat. Quod in Peste ordinarium
41 atque manifestum est. Nescitum ergo in Scholis, cui Prædicamento morbum darent. Ego autem dico, quod morbus constet materia, & efficiente, non secus atque reliqua naturæ entia. Efficiens namque Archeus, laborando per suas passionum exarthroses, & parturiendo suarum perturbationum Ideas (quæcumque nam in natura fiunt, per Ideas seminibus inclusas, oriuntur
42 & propagantur: Alias enim fatui essent naturæ progressus, qui ductore carerent interno) procurat de sui substantia, portionem aliquam disponere, iuxta fines, quos in eiusmodi ista sui alienatione, proposuit, sibi atq; toti hostiles. Ac eo ipso, quo materia ad terminum efficiẽti Ideæ propositum deuenit, natus est morbus. Vsque adeò quod omnis morbus seminalis, consistat in actu reali causante indispositionem materiæ sibi genealis, id est, ipsius impetum facientis,
43 nobisque applicatæ. Ego itaque didici, omnem Prædicamentorum ambitum in morbis reuera esse, per modum verum aliorum entium, in natura per se subsistentium. Hoc pacto enim, non morbos in Prædicamentis: sed Prædicamenta omnia, in morbis reperi. Siquidem in cunctis morbis seminalibus, materiam reperio occasionalem, quæ instar violenti hospitis, impetum facientis; hospitium atque ius violat, & œconomiam turbat. Inde inuenio ipsum Archeum turbari in singulis morbis: hinc namque & alteram materiam morbi internam considero: partem videlicet Archei, quam deturpauit propria exorbitatione, in quam partem, Ideam finxit suæ perturbationis, seminalemque causam mor-
44 bi efficientem. Sic nimirum ens verum & reale, omnium Prædicamentorum respectu, in se colit. Cuius vel solius puncti ignorantia, medendi Scholas, cæcitatis contagio, Ethnicismus obruit. Creditaque est omnis sanatio, qualitatibus nudis, graduum excessibus, respectibus relatiuis, & actionibus subesse. Hinc etiam contrariorum contraria finxere remedia: nullumque morbum demulceri bonitate naturæ, medicaminum mansuetudine, pacationeque, ac resipiscentia Archei turbati prius. Sola sed pugna, velitatione atque bello, reduci in medium, siue temperiem primarum qualitatum. Ita vt cum putent omnem morbum Diathesim: remedia pariter cuncta debeant esse nuda diathasi, aut thesi falluntur. Vnde sequitur, quod ablatio calculi è vesica, ex se nunquam poterit importare sanationem ægri. Siquidem cum sit 45 remedium saltem priuatiuum, ad quod consequitur pacatio Archei: non autem sit Diathesis, calculo contraria. Multoque minus prohibitiua materiæ antecedentis, quam supponunt, de necessitate aliunde suppeditari, indesinenter affluere, nec cessare, oblato per cultrum calculo, si nempe prius non cessauerit Diathesis, generans materiam ex qua. Itaque iuxta scholas, cæsus à calculo, pro tantillo temporis tantum sanatetur, quatenus videlicet auferuntur impedimenta functionum, à calculo alioqui præsente, producta, & foras simulque quatenus Diathesis mentaliter intercurrens, deletur secundariò, casualiter, & per accidens. Sed longè secus se res habet. Siquidem morbus seminalis est creatura, quæ in nobis suas materias, suasque Ideas, Archei iure hæreditario, post peccatum fecit, ac inuenit: nec originaliter in natura habuit. Ideoque toti ethnicismo, radix morborum totaliter ignorata esse debuit. Cumque definitio essentialis, non à genere definiri, & differentia constitutiua (prout lib. de febribus docui) sit petenda, ob multiplices errorum anxietates, & theses ridiculas: sed prorsus à connexa ambarum causarum, entium in natura: morborumque ideo causa primitiua, atque idealis, steterit hactenus ignota: sequitur, etiam ignoratam mansisse definitionem, cognitionem, essentiam, ac radices morbi. Atque demum sanationes fuisse per accidens institutas: cum ignorantia vniuersæ habitudinis internarum proprietatum, essentiæ, & alteritatis. Scio equidem, tanquam 46
Christianus, quod morbus non sit creatura primæ constitutionis; quippe qui ex peccato in naturæ impuritate radices egit: quæ dein suo vere, tandem germinarunt in indiuiduis. Nec enim creata venena morbi sunt, quamdiu extra nos: sed cum quando eorumdem Archeus, nobis factus domesticus, per peregrinam vitæ suæ mediæ indolem, suscitauit in Archeo nostro Ideas seminales, non secus atque è silice excutitur ignis, tum inquam fiunt nobis morbi, mortis præcursores, ex veneno occasionali. Perennant ergo nobiscum morbi, cum habeant occasiones suscitatiuas, in natura nostra subsistentes, donec vel absumetur occasionalis illorum materia, vel saltem Archeus defungatur perturbationibus suis vel suo munere. Etenim morbi superuenere quidem ex peccato; atque dein in natura, iam corrupta à peccato, adolescunt fermenta, & prompta materiæ obsequia: sicque penetrarunt in censum & catalogum naturæ, atque etiamnum hodie, singulari modo, penitissimè 47
penes nos perseuerant. Distincti attamen semper à creatis reliquis in hoc, quod primæ constitutionis creata habeant in se propriam existentiam: morbi verò nec esse, nec subsistere queant extra nos. Vtpote procedunt quasi, à lumine formali, & vitali initio, nostri constitutiuo. Ideoque naturalis Archeus, & morbus, sese inuicem penetrant, quia materiale symbolũ habent. Scholæ etenim dum attenderent, mor- 48
bos nusquam extra nos existere, ratæ sunt corpus nostrum esse subiectum inhæsionis morborum: & consequenter, morbos, tantum esse accidentia: ac idcirco suscitari ab intemperie elementali, eo quod promptissimo rusticoque sensu caperent. Etiam ob id sperarunt se satis superque superaturos morbos per calores, & frigora,

48 gora. Itemque ideo decreuerunt, omne ſolamen, opem, & auxilium, quæ natura informata à medente poſceret, non eſſe ſpeciei iuuaminis, in pace & tranquillitate, ſubminiſtrante; ſed in hoc valere duntaxat, & deſtinata fore, bella, luctas, contraria, & diſcordias: quibus confractæ hoſtiles in nobis qualitates elementales in ſymmetriam coactim retrocederent. Vt ſic naturæ iam corruptæ iniurias contrariis iniuriis compeſcant, vindicandoque ſubigant. Quod ſanè ita cenſuerunt, nec aliter intellexerunt: vtpote, quod in natura non aliam actionem ſciuerint, quàm quæ ex agentis ſuperioritate, in patiens dominatur. At ſanè, non ſapiunt iſta iuuamen, nec eſt lex Chriſti (per quem omnia facta ſunt) conformis legibus iſtis Scholarum. Adeoque (vt alibi latiùs) vel Chriſtus, non eſt naturæ parens, vel ſibi in natura aduerſarius, vel gentilia eiuſmodi medendi theoremata, ſunt carioſa. Non conſiderarunt itaque Scholæ, entium multorum materias non conſiſtere niſi in hoſpitio alieno, ad quod erant deſtinatæ. Quare propter heteroclitum exiſtendi modum, putarunt morbum eſſe merum accidens: Materiam verò, quam morbus præſeferret, à morbo prædicamentaliter ſegregantes. Quaſi embryo accidens eſſet, quod nuſquam niſi in vtero. Placuit nimirum peccati vindici, quod morbi, cum materiis, tam occaſionali, quàm gemina, ſibique interna, non ſubſiſterent, niſi in illis, quorum morbi & piaculum eſſent: Idque abſque reſpectu eſſendi vnius ad alterum. Neque enim cogitarunt Scholæ ethnicæ vnquam, vt neque modernæ, Paganicis initiis ſtabulatæ, hanc exiſtentiæ relationem ſibi veniſſe ex conditione peccati, & procreationem eius ab Archeo, perturbationis commoto. Quia eiuſmodi cogitationes nunquam ſubintrarunt in ethniciſmum. Nec mirum, Gentiles neſciſſe tranſgreſſionis valorem, licet per fabulam Promethei & Pandoræ, prodant ſe aliquid ab Hebræis didiciſſe. Mirum eſt tamen illos ignoraſſe, morbum, antequam noſter fieret, ex intimo vitæ initio procedere, atque nobis incorporati debere, nec ideo cauſas occaſionales poſſe eſſe connexas, conſtitutiuaſque morborum: ſiquidem permanent illæ cauſæ adhuc
49 poſt vitam: & tamen ceſſant morbi. At Chriſtiania nullareous indulgendum, edoctis per Sacra, quod etiamnum nunc honori putarint, vinctas tradidiſſe mentes noxiis Gentilium ſtupiditatibus. Animaduerterunt quidem, eam quorundam morborum nobiſcum cognationem, quòd occaſionali materia tenus, ſic noſtro eſſent corpori connexæ, vt vix ſuffragio mentis dirimerentur, vel à læſa actione ſepararentur. Vt in vulneribus, morbis inſtrumentariis, ſeminum robore orbatis. Eſt namque vnguis ſupra corneam, lædens immediatè viſum: vt & calculus, abſque medio, meatum vrinæ obruat.
50 Obſtructio autem inde manans, relatio, & entis rationis eſt. Quod ſicut nil agit; ita nec morbi rationem, nec conſiderationem in natura habet. Maluerunt nihilominus Scholæ modernæ, eſſentias morborum, concedere diſcordiis elementalibus: quàm quod faterentur corpora naturæ nil aliud dicere, præter ignotum ſibi connexum ambarum cauſarum conſtitutiuarum. Hactenus ob id, miſeri mortales ſub hoc cæcitatis onere gemuerunt, ſanationem expectantes ab iis, qui cauſas morborum conſtitutiuas ex pleno ignorarent. Quocirca, cum morbus debeat continere cauſam ſui efficientem,
intra ſe ſuamque materiam. Hinc facilè liquet, 51
quod fames, licet inſtar morbi perimenti paucis diebus iugulet, non ſit morbus: eò quòd non conſtet cauſis morboſis, ſiue conſideretur vt ſenſus triſtis, de claſſe ſymptomatum: ſiue demum, vt conſtat realibus defectibus. Quippe in quantum fermentum ſtomachi acidum (prout Tractatu de digeſtionibus) carens obiecto in quod agat, nec tamen proinde feriari poſſit, reſoluendo aggreditur, humorem ſecundarium, & proximum alimentum ſtomachi: eſt nempe Archeus tam in fame, quàm in ſaturitate, nedũ morbi: ſed ipſiſmet ſanitatis cauſa. Carentia autem materiæ cibalis, priuationem: non autem morbum dicit. Quamobrem protſus accurate notandum, quod fames, quamquam crudeliter enecet, quaſi morbus eſſet: non ſit tamen morbus, eo titulo, quia videlicet Archeus nullatenus ſit morboſus in fame. Vnde luculenter conſtare deberet, quod omnis morbus primariò & eſſentialiter reſpiciat ſui efficientem Ar-
cheum. Ob id ab Hippocrate in Scholarum io- 52
curtam rectè eſt decretum, calidum, frigidum, humidum, aut ſiccum. (nequidem quatenus talia, & concreta) non eſſe morbos, horumne cauſas: ſed acre, amarum, ſalſum, ponticum, &c. Fortaſſis enim ætate Hippocratis, nondum diſtincta erat cauſa occaſionalis à vero morbo. Sciebat quidem in nobis duplex excrementum. Vnum quidem naturale ordinarium, adeoque noſtrum: alterum verò matre errore, & propagine hoſtili, morbidum, quodque Chriſtiani à peccati vigore proueniſſe ſcimus. Hoc enim cum Senex per exoticos ſapores diſtinxiſſet, ratus eſt, vt ſi non eſſet ipſe morbus: ſaltem eſſet morborum adæquata occaſio, tum nondum à morbo diſtincta. Cuius ſaltem ablatio vtramque medendi valuam aperiret. At ſtupendum, quòd quem ducem ſequi gloriantur Scholæ, hunc textum per ignauiam tranſilierint: & vt alterum Antecſignanum eiuſdem. *Quo omnem motum, ad morbum, mortem, atque ſanitatem, efficienter fieri ab impetum faciente ſpiritu*, declarauit. Itemque quo dixit: *Ipſas naturas eſſe morborum medicatrices*: & per conſequens, *etiam morborum factrices*, ſi enormon ille ſpiritus, ſua agitatione,
omnia quæcunque in viuis fiunt, operetur. Præ- 53
terierunt nempe Scholæ plura eiuſmodi, quæ oraculorum inſtar haberi merebantur: quia fictitiis quatuor humoribus deluſæ, & effaſcinatæ, alto ſoporis, torporis & ignauiæ naufragio traductæ, neglexerunt liquores, quos ipſemet nominat ſecundarios: quaſi in illis non æquè poſſibilis foret morbus, atque in quatuor fictis primariis. Itaque neglexerunt etiam morbus ex recentis digeſtionum, & tranſplantationum: quippe & ipſas digeſtiones & fermentationes (prout ſuo loco docui) funditus neſciuere. Eheu! quàm penurioſa ſcientia hactenus medentes decorauit, quos alioqui, ſi veri eſſent Medici;
honorandos præcipit Altiſſimus. Conſiderarunt 54
nempe, morbum diffluere, vt accidens productum ab Agente, materia morbifica (cui itaque ſuum efficiens ineſſe, ignorarunt in limine) & patiente: quod aiunt corpus humanum. Imprimis, non diſtinguunt Agens à materia, quod huic eſt intimum. Tum morbum negant ma-

tertialem, quippe quem centur meram qualitatem. Tertiò nec distinguunt occasiones irritatores, ab efficiente interno. Quia cum Aristotele tenitur omne efficiens externum. 4. Secernunt causas constitutiuas à constituto. 5. Catenam causarum efficientium, cum suis productis nesciunt. 6. Plerumque confundunt causas occasionales, cum suis morbis ac symptomatibus. 7. Subinde morbum aspiciunt, tanquam Diathesin, velitantem, inter causarum series, &
55 corpus humanum. 8. Malunt ipsam dispositionem posteriorem, ex pugna causarum (vt aiunt) natam, esse morbum quæ nempe immediatè (sic aiunt) læderet actiones, siue interim actioni vitali sit contraria, siue verò effectus illius contrarietatis, quæ functiones offenderit. Ast ego non attendo functionum læsiones, pro essentia morbi: sed perturbationes operatiuas in Archeum distentas, contemplor in morbis. Nam non raptus moritur, sine sensu actionis læsæ, qui repentè quidem concidit, intus interim dudum morbosus, vel qui solo naturæ defectu perit. Quare & inter cætera impertinentia reputo, morborum essentiam ad functionum læsiones adstrinxisse. Cum in morbis sit accidentale, posteriusque:
56 non autem concomitans perpetuò. Enimverò quia sanitatem consequitur, debilitatarum virium restitutio spontanea. Hinc Scholæ dimensæ sunt morborum essentiam, respectum debere inseparabilem, ad læsionem & lædentia functionum. Sic enim tum, vt hæc includerentur ipsi essentiæ morborum. Vtpote totum medendi cardinem volui circa contraria, putarunt. Cum alioqui totum sit per accidens, si functiones in morbis oblædantur. Alioqui quotus quisque est, qui negauerit morbum non realiter adesse, in silentio Quartanæ, Caduci, Maniæ, ac Podagræ? quando tamen nulla spectatur functionum læsio? Quis est qui non animaduertit in conualescente maiores subinde actionum & debilitatum obices, quàm in morborum flagranti initio? Stupidum itaque mihi semper visum fuit, definiri rem essentialiter, per effectus posteriores, & separabiles. Cumque morbus fiat primariò ab impetum faciente Archeo (ab errante tamen) certè multò propinquior erit huius actio in facultates ipsas, quàm in earundem actiones. Maximè, quod quamdiu vires sunt conualescenti quasi adhuc deuictæ, & conquassatæ; adsunt quidem impedimenta virium, læsio item, atque suppressio actionum: nullo tamen superstite morbo. Cumque alibi sat demonstrauerim, causam vitamque in naturalibus, nõ differre supposito, ab ipsomet constituto: ergo si morbus esset causa læsioni actionis, tanquam differentia constitutiua eiusdem: necesse quoque esset, morbum ipsum à læsa actione nequicquam diuersum. Quod iam patet esse falsum. Falsumque esset, quod causa & morbus, vnico titulo lædentis actionem, comprehenderentur indistinctim: aut malè decernunt Scholæ, quod lædens actionem sit ipsa causa morbifica. Læsio autem actionis esset morbus; & læsa actio ipsum symptoma. Commentum enim & istud nimis puerile. Nam primo esset morbus merum ens rationis, consurgens mentaliter ex habitudine terminorum causæ ad effectum. Lædentis nempe, & læsi. Deinde deprehenditur error in definitione morbi, à scholis tradita. Nimirum, quod morbus sit dispositio, primario lædens actionem. Quippe quæ causam, & non ipsum morbum, siue causæ effectum definiret. Tertiò, Si remedium debeat remouere ipsum lædens actionem. Illud vel habebit singularem monarchiam, qua euocet, & concutiat ipsum lædens: vel remedium se iunget naturæ ipsi, idque tam vnitissimè, quod connexis viribus, & tanquam vnitum iam vnum se statuat in termino opposito, aduersus ipsum lædens. Non enim verum est prius horum. Quoniam remedium esset tam exoticum naturæ, quàm est ipse alioqui morbus, propter particularem directionem, & arbitrium motuum, ab Archeo nostro spretum: Nam si iuuare deberet, haberet potestatem natura humana superiorem, tali modo, quod nec legibus morbiferis, nec mortiferis pateret. Adeoque causam morbiferam, tam è cadauere quàm languente, expelleret. Nec item locum habet posterius. Quia si remedium vniretur naturæ, radicaliter, ac mistione vnitiua, haberet priuilegium supra sortem alimenti. Non cadit ergo in definitionem morbi, ipsa læsio actionis. Peculiariter, quod remedium non tam respiciat causam occasionalem, quàm ipsum efficiens
morbificum internum. Vndè verificatur axio- 57
ma: *Quod natura ipsæ sint morborum curatrices, vt effectrices.* Vtrobique scilicet morbum cum symptomate confundunt, in sanandorum perniciem. Cum sanatio in ablatione causæ occasionalis frequenter, nunquam autem in symp-
tomatum remotione sita sit. Et quia ablatio 58
causæ occasionis existimatur materialis eductio, hactenus non nisi solutiua & diminutiua contentorum viguere. Vbi alioquin ablatio causæ occasionalis plus respicit correctionem, vel pacationem efficientis proximi, quàm materiæ occasionalis auulsionem: vtpote quod à correctione, etiam citra materiæ occasionalis ablationem, mox cessatio, inseparataque quies, imò & sanatio plerumque obueniant. Quod in cura sympathetica frequenter occurrit, & mani-
festò liquet. Scholæ itaque, per artificialia de- 59
ceptæ, quodque putarint omnem generationem inchoari à puncto priuatiuo corruptionis, nesciuere: quod id, quod iam in materiali quorumcumque initio seminali fuit, habeat iam eo ipso suum esse reale, licet immaturum, sitque per hoc, hoc aliquid in seipso, ac distinctum à quolibet alio: quodque acquirat per naturalem generationem duntaxat maturitatem, & illustrationem in sui apice, ob nouum agendi lu-
men formale. Nec equidem semen proinde à 60
sui constituto differt, per causam efficientem internam, & materiam, sed duntaxat per indiuidualem perfectionis alteritatem luminis formalis, prout alibi de ortu formarum. Semen namque, quod prius excitatore opus habebat, adepto hoc lumine formali, est deinceps
seipsum mouendo. Scholæ quoque subinde 61
considerant morbum, velut ac si esset productum neutrum, profluens per actiuitatem causæ, & reluctationem naturæ nostræ. Ast ego scio, tam formale agens, quàm patiens in morbo, esse nobis in illo actu peregrina. Scio nimirum Caducum, diebus silentij, non minus realiter esse in nobis, quàm dum in pleno ac-
cesso fuerit. Scio quoque, morbum esse ens 62
reale, substantiuum. Non autem relatiuum, non nudam habitudinem agentis & luctantis ad patiens,

tiens, tanquam extremorum ad medium. Nec
demum esse conformitatem proportionis, aut
62 disproportionis inter extrema. Licet hic respe-
ctus formandæ relationis, inter entia rationis,
sit propinquior effectus nato. Scio præterea,
omne agens naturale, natum esse producere
sui simile, excepto eo quod agit per Blas (vis au-
tem tam localiter motiua, quàm alteratiua, quia
nomine carebat, visa mihi est vocari Blas, in
initiis Physicorum.) Sic Cœlum meteora, non
cœlos generat. Et homo, per Blas voluntarium;
itemque Archeus per Blas ideale, atque semi-
63 nale, diuersas suscitat alterationes. Agens verò
seminale, inordinatum, per Blas peregrinum,
abortit monstrum, quod propriè morbus est.
Nam etsi morbus, iuxta sui causas, sit naturalis:
nostri tamen respectu, non desinit esse contra
naturam, tam quatenus à Blas exotico incepit,
quàm quòd Blas hostile gerat, ac sese suscitet.
Ideoque neque hoc monstrum generat fœtum
sui similem, nisi per fermenta transferat semi-
nale suum contagium, faciatque (sic morbos
64 in aliis per accidens. Quod autem ad efficien-
tem morborum causam attinet. Est quædam
intus partu abortiuo, nata causa efficiens (qua-
lis cataracta in oculo, calculus, materia febri-
lis) quæ licet à Scholis dicatur causa efficiens
morbifica, immediata & continens: est tamen
dumtaxat occasionalis morborum, & externa
respectu vitæ, in qua semper omnis morbus est.
Ideoque nec potest eiusmodi visibilis materia,
non solum veri efficientis rationem obtineret
sed nec etiam esse de materia, intrinseca ipsius
morbi, esse pars vlla. Permanet itaque concita-
65 trix, & occasionalis causa morborum. Eò quod
efficiens seminalisque materia, si facultates vi-
tales, adeoque & vitam immediatè attingere
atque penetrare debeat, vtique & in puncto,
vitæ symbolum continere, est prorsus neces-
sarium. Vsque adeo & illud in morbis semi-
nalibus perpetuum est, quod morbus, vt nun-
quam est in cadauere: ita non potest non esse
in viuo. Porrò efficientium causarum quædam
66 est atque manet externa. Vt ferrum vim impul-
siuam nactum, morbum facit in materia diuisa,
qui vulnus dicitur. Pruriformis est atteritus vesi-
cæ à calculo factus. Nam quanquam efficien-
tia quædam externa sua habeant initia semi-
nalia quibus generantur (vt calculus) respectu
tamen morbi, quem pariunt, carent semini-
bus, ideoque sunt ipsi morbo externa, ac pe-
regrina. Interna verò occasionalia semen ha-
bent quo fouent morbum à se excitatum, elsa-
dunturque etiam sæpè, in facto esse. Vt patet
in febri, apostemate, &c. Sunt demum efficien-
tia occasionalia, quæ continua atque fermentali
propagatione contaminant. Vt vlcera, Icterus,
&c. Suntque interea occasionalia, quæ dudum
subinde dormiunt. Vt in Caduco: Podagra,
Mania, Asthmate, febribus, &c. Internorum
quoque occasionalium, quædam incessanter
laborant, vt materiam nostri corporis, à vitæ
communione alienent. Quibus si accesserit fer-
mentum (quod Hippocrates in morbis vocat
diuinum) fiunt colliquationes. In febri verò,
occasionalis materia efficiens, iuxta geminam
sibi proprietatem concitat Archeum, ad pro-
pulsionem, in consumptionem sui. Quare nec
aliud post se productum relinquit: nisi noua
Idea, ex Archeo irrito profluxerit, per accidens.

Qualiter Hydrops febres sequitur, &c. Dolo-
res autem, sopores, vigiliæ, debilitates, &c. symp-
tomata atque diatheses esto. Sic quoque effi- 67
ciens seminale alienum patrat calculum, ibique
cessat, licet deinceps in momenta molestias ex-
citet, nouosque motus. Productum autem Cal-
culi sunt excoriationes, & noui morbi, qui 68
monstra sunt parenti suo absimilia. Nam pro-
priè loquendo, generatio Calculi, non est mor-
bus: plus quàm ipse calculus, qui in se est com-
positum naturale, nostri autem respectu mor-
bosum. Quapropter & in matula; & extra vi-
tam, generatur suis causis petrificationis. Adeo-
que est monstrosus, & anomalus morbus: vt-
pote qui per accidens, & extra vitam, in nubis
nascitur. Denique simul atque effectus, siue pro- 69
ductum in facto esse, amisit suum occasionale ef-
ficiens, illud productum non est amplius ipsa
ambarum causarum connexio, siue morbus pri-
stinus: sed suas sibi habet causas, primarum causa-
tum connexione posteriores. Sic namque Apo- 70
stema peperit vlcus: hoc verò plorat virulen-
tum Ichor: hoc denique non tardò excoriat, pri-
stinum vlcus mutat, vel nouum suscitat. Nil au-
tem attingit patrans vlcus, siue suum Ichor
deinceps vlceret, siue non: quia non est illa in-
tentio effectiua, ad producendum vlcus ex
Ichore. Quia ipsa sanies, siue Ichor, est produ-
ctum vlceris patrantis, quod suam intentionem
effectiuam, atque seminalem, suscepit in sui,
esse, non autem in propagationem noui vlceris,
quæ ipsis ideo per accidens est. Calculus quo-
que, est productum iustum causarum consti-
tuentium, quas in se claudit, ac terminat. Quia
causæ eius, ad finem effectionis delatæ, cessant
in producto, & clauduntur tanquam sepultæ.
Licet is calculus sit occasionale medium, ad
quod noui calculi generatio accrescendo con-
tingit. Interim calculo per accidens est, si pro-
ducat alios morbos, se, imò morte ipsa, atro-
ciores. In Hydrope, autem efficiens Archeus te-
nuium, in conceptu ideæ, à perturbatione suagè-
nitæ, claudit renes. & fit hydrops. Non cesset ta-
men pristinum efficiens, vsque in personæ suf-
focationem. In patrato isto productaque & mis-
sa aqua, non est vlterior intentio, ad quicquam
aliud producendum. Alioqui sæpè productum
morbi, cum sit monstrum innotum, vim habet
occasionalem propagatiuam, ex proprietate ef-
ficientis Archei, non clausi, aut vincti in produ-
cto: sed liberi in organis vitæ. Vnde nimirum
alia subinde producta successiuè efflorescunt.
Saltem facultatum atque vitæ dispendia, non
tam censeri debent morborum producta, quàm
illorum destinati fructus, atque symptomata,
horumque periodi. Nec interim minoris priui-
legii morbus est, qui à fermento morboso pro-
ducitur, quam fuit morbus, producti illius pa-
rens. Scilicet; nec ignauius corrumpit aliquod
vitale, per aliena suscepta efficientia, quàm id,
in cuius actionis efficiente primario, est ipse
morbus. Cæterùm supponunt Scholæ contra- 71
rietatem morbi, cum sanitate, cum vita, atque
iterum cum ipso remedio. Itaque vni termino
apponunt plures contrarios, contra naturam
relatiuorum, & contra suum illatum axioma.
Quod vnum contrariorum totidem dicatur vi-
cibus, quoties alterum. Etenim stante doctrina
contrariorum in remediis: debere saltem de
Medicina exire sanitas, tanquam de ouo pullus.

72 Vel cum contraria se inuicem ad nihilum deberent reducere, deberet de morbo prodire sanitas, prout alioqui de morbo exit debilitas. Etenim si morbo sit remedium contrarium: vtique facultates nostræ vitæ, nequeunt esse contrariæ morbo: & per consequens: morbus non poterit lædere facultates, aut harum actionea. Errantque Scholæ, dum in crisi morbum cum facultatibus monomachiam toto sui cursu sustinuisse, contendunt. Sin morbus contrarius sit facultatibus, ipsique remedio: saltem incongruè frigida febri apponentur, facultati vitali non minus quàm morbo opposita. Imò si à contrarietate Disthesis nascatur morbus: actio nostra, non deberet tota pendere ab impetum faciente spiritu, sed à mera causa morbifica: quæque ideo cum motus sui principium in se haberet, deberet tam in cadauere, quàm in viuo operari: Essetque adeo tota velitatio dumtaxat inter Diathesea alienorum accidentium, se mutuò debellantium. Cuius luctæ, ipsa vita esset tantùm spectatrix odiosa, absque sui incommodo. Quid hoc aliud, quàm inertem ac frigidam finxisse Philosophiam vitalem? frigidosque esse Medentes febrium? Quid si morbus staret in qualitate, cuius bellatricem contrariam, sensu notam voluot, & elementalem: cur ergo tam incerta, languida, tardaque comminiscuntur morborum remedia? cum manifestarum qualitatum contrariatum, tam aperta, atque prompta in Scholis tacentur indicia, remedia,
73 & simplicia? Itaque penes me morbus est ens substantiale, causis Archealibus, tam materialiter, quàm efficienter genitum. Calorem autem, ac frigus, idque genus concomitantium signatorum, voco fructus, atque symptomata, à productis morbis longè aliena. Sæpè namque morbus contra nos furiosè mouetur, in quo multa intercurrunt symptomata: qui tamen non rarò absque producto cessat. Vt patet in intermittentibus. Nec enim inde consurgit nouus morbus. At saltem natura intendit excutere tædiosum hospitem: sub quo nisu producuntur fructus, & symptomata, sopores, calores, frigora, dolores, vigiliæ, inquietudines, vomitus, debilitates, &c. Aliàs quoque morbus sæpè conuertit materiam hospitij. Dum scilicet Archeus, à fermento occasionali suscitatus, profert nouum productum: Siue interim morbus prior claudatur in termino producti, siue non. Nec rarò quoque morbus producit occasionaliter monstrum sibi absimile Dum febris causat hydropem, cataractam, scirrhum, &c. quia sunt producta morborum per accidens: quorum scilicet noua Idea ex Archeo, est genitrix. Vt infra suo loco patebit.
74 Est autem debilitas fructus vniuersalis morborum, horum pedissequa. Quæ scilicet nil aliud est, quàm dispositio, consequẽs vitium diminutionem. Estque vel totalis, propter notabilis, vel nobilis partis afflictiones. Contingit etiam, ob adhærentiam morbosæ occasionis, ad partem aliquam solidam. Vndè tandem, extincto ibidem Archeo, partis illius sideratio, & totius mox inde mors, quoque profluunt. Vel est debilitas particularis, ob Blas particulare, affectans per sui thimosim, aliquod membrum. Sic enim è stomacho vertigo, dolor capitis, &c. vt ex vtero, partes per aspectum diuersimodè & misere languent. Quæ certè symptomata sunt, & fructus Archei, non autem morbi eius: qui aliàs oatu-raliter sua recondunt in se efficientia. Prout alibi de actione regiminis. Distat denique morbi productum à symptomate in hoc quatenus hoc est fructus, mitigationem quidem ab ipso Archeo: non autem curationem postulat, quantum ex se est. Quia vna cum morbo euanescit pariter. Producti autem morborum, nullã in Scholis inuenio mentionem: sed vel cum symptomate confunditur, vel nouæ cuidam intemperiei, nouoque humorum affluxui tribuitur. Alij 75
quoque solent morboa dicare partibus continentibus: causas item, partibus contentis, symptomata verò, in impetum facientem spiritum, relegare. Malè imprimis memores, quod contentis humoribus, primarum calorem, ac frigus attribuant, tanquam morbos. Denique si morbus in Continenti, & causa in Contento. 76
Quibus quæso causam, & morbum mouebit, si nõ spiritus nobis innatus? Quis patrabit è causa morbum, si non spiritus? Etenim sicut Ira, verecundia, & agonia, calefaciunt per Blas, ita timor, dolor, & tristitia refrigerant, citra humorum opem. Piper autem & calefacientia calefaciunt viuos (non autem cadauera: vt neque Cantharides, flammula, vel apium, hæc vesicant. Caustica verò etiam absumunt cadauer; idque non effectu proprij ardoris: sed sola vi salis caustici, qui partes solidas resoluit in salem absque calore. Prout nimirum calx viua, resoluit caseum in mucilaginem. Caustica itaque Escharam in viuo generant, non autem in cadauere: sed hoc resoluunt, simplici resolutione sui salis. At quia in viuo, intus simul accenditur Archeus, Eschara ab vtroque agentium, (Caustico nempe, & Archeo, producitur. Tandem Ignis indifferenter, tam viuum, quàm mortuum cremat: & celerius ipsum viuum. Quia ignis ab extra con- 77
sumit ardẽdo, & intus fit spiritus ipse causticus, sui accensione. Et quadruplici ergo mechanica, ignis nimirum, Piperis, Vesicatorij, & Caustici, Notabilia quæ sequuntur, sponte defluunt.

1. Quod calefacientium calor efficiens, sit noster. In pipere ideo est tantum occasionalis excitatiuus.

2. Quod febris non sit essentialiter calor; sed ex proprietate Blas alteratiui, tam frigus, quàm calorem genialia habeat. Idque non efficienter: sed tantùm occasionaliter, incitatiuè, & accidentaliter. Solus autem Archeus est efficiens caloris & frigoris. Nec enim materia febrilis, in corpore aliàs calido, iam fit frigida, tum deinde calida, vt ad eius alternitatem totum corpus frigeat, & caleat. Sed sunt opera, & Signaturæ vitæ: non seminum in materia morbosorum proprietates: sed meræ passiones corporis, à calore & frigore Archei, sic commotæ, per Blas. Ideoque nec amplius contingunt in cadauere, vt neque postquam morbus potitur victoria, nec etiam dum morbus cessat, remanente interim materia occasionali.

3. Quod ipsum, quòd in nobis efficit calorem, etiam efficienter pariat frigus. Non quidem priuatiuè, respectu caloris: qui frigus est reale, & actuale Blas Archei.

4. Quod nulla sanatio, per contraria, vt neque propter similia, fiat: quia morbus consistit in Idea seminali essentialiter, & in materia Archei: At saltem substantiæ non amittunt in essa sui contrarietatem.

5. Quod morbus superetur primitiuè, extin-

ctione

ctione Ideæ, siue ablatione materiæ essentialis. 2. fontaliter, per sedationem, & pacationem Archei turbati. Ac 3. à posteriori. Si nempe auferatur materia occasionalis, quæ Blas motiuum, atque alteratiuum hospitij excitat, vt Idea, siue morbus, efficientes fiat.

6. Quod vtraque causa interna, connexa in Archeo, sit ipse substantialis morbus, habens in se propriam radicem. Materia autem occasionalis, vtut in corpore recepta, semper sit externa; quia non est de radice interna, & essentia morbi.

7. Quod symptomata sint accidentia per accidens, per excitationem prosilientia, iuxta varietatem recipientis cuiusque. Estque potius error auius, aut furor potestatum nostrarum.

8. Quod Archeus, qui nos in vtero formauit, cuncta dirigit etiam, moderatur, mouet durante vita. Ideirco causæ occasionales percipiuntur dumtaxat in Archeo. Qui dein, iuxta conceptam inde perturbationem, parit suas Ideas, quæ immediatè Blas habent, quo mouent, dirigunt, commutantque; & peragunt, quicquid in sanitate & morbis contingit. Partes autem corporis, tam continentes, quàm contentæ, itemque morborum causæ occasionales per se, sunt mortuæ, atque desides, nec se, aut aliud quicquam, mouere possunt. Cum nil moueatur à seipso, quod per se ac primariò vitale non est. Excepto pondere naturaliter decidente deorsum.

9. Quod producta, & morborum effectus, sint generationes, seminales, dependentes sic à seminibus, quod horum proprietates referant.

10. Quod calor, frigus, calores, *&c.* cum non sint causæ propriæ morbi, neque morborum vera producta: sed tantum accidentia symptomatica, & signaturæ morborum, ideo nec per se subsistunt etiam: sed ita à morbis dependent, vt vnà cum illis, vmbræ instar, recedant. Vtpote sunt errores luminis vitalis, siue Blas erroneum, è morbis concitatum.

11. Quod morbi sint entia seminalia (exceptis extrinsecis, vulneribus, attritu, combustione, *&c.*) ideoque effectus Archei, resultantes in vera actione, ab occasionalibus excitantis, accidentaliter, in nostratum potestatum Archeali errore obnati.

12. Quod etsi extra velle animale, in natura reperirentur contraria: per hæc tamen, nulla possibilis esset læsarum virium restauratio, vt neque Archei pacatio: & per consequentia nulla sanatio, si verum vsque sit. *Quod naturæ ipsæ sint morborum Medicatrices, earumque minister Medicus.* Probatur id equidem per ignem. Qui præ aëris frigore intentissimo (quod alibi probaui, frigore aquæ longè immanius) fortius flagrat, & vrit. Tantum abest, quod ignis per frigus (quod falsò sibi reputatur contrarium) extingueretur. Quinimo nec Scholæ sciuerunt ignem non extingui per aquam, quia frigida, humida, aut contraria sit: sed ob solam suffocationem. Quod in nostris fornacibus quotidie videmus. Nam vt ignis est momentaneus, sibique filo continuo exhalationum connexus; hinc vnico propemodum suffocatur momento. Sic namque aqua, quia fluida, intrat in poros rei ardentis, & obturando suffocat ignem. Sic quoque metallum, vel vitrum, ignita & candentia, splendent dum in aquæ frigidissimo fundo; & interim carbo ignitus, in instanti suffocatur ab aqua. Quia eius pori statim obstipantur. Cuprum candens ideo citius extinguitur argento, & argentum auro. Vitrum autem ignitum, quia poris caret, par auro splendet sub aqua diutius. Imò aqua feruens, celerius ig- 78
nem suffocat, quàm frigida, quia citius poros penetrat. In eo quoque hebetes mansere: quod calorem nostrum semper collatione ignis facta, considerarent. Nam etsi ignis sit ens naturæ; attamen quia hinc vsus mortalium, ab Altissimo directus est, vt in naturâ velut destructor intraret, & esset velut mors artificialis: ideo suos fines artificiales prosequitur: non autem habet quicquam in se, quod sit vitale, aut seminale: Nullus est ideo in natura ignis, si prius in debitum destructori gradum non surrexerit. In quo 79
speculationi medicæ, nil, aut parum est profectus. Sanè calor noster non est graduatus, ideoque nec igneus, nec tanquam refractus ab igne procedit: sed est calor luminis formalis, ideoque & vitalis: nec proin vltimo sui gradu, perinde atque ignis subsistit: latitudinem enim admittit, eiusque gradus diuersificatur pro concitatione Blas. Nam etsi sit è lumine formali, eoque viuat: attamen tam in sanis, quàm in ægris, per Blas sæpè vltra ascendit, vel citra premitur. Denique altius exorbitat per furores, itaque confestim lumen vitale, tanquam combustum, exiuit, & Alcali causticum assumit. Quod cernitur in fœno madido, & compresso, vbi ignis consurgit spontaneus. Sic in affectibus escharoticis calor noster, vitæ prioris oblitus, transit in gradum ignis. Radiorum namque luminarium congressu, spirituumque salis degeneratione, prout in fœno, verus ignis nascitur, nosque conflagraret, si Archeus hunc scenæ terminum, ante mortem exspectaret. Calor quidem noster est in igne, quatenus in quadragenario est binarius: non tamen ignis est in nostro calore. Adeoque nec calor noster dici potest igneus, vt nec binarius est quadragenarius. Cæterum morbosa occasio, quandoque solo 80
grauat pondere, suique exosa præsentia: qualis est odiosi hospitis. Dein sæpe è mitioribus cunis, potosa adolescit qualitas, de classe gustuum. Tertiò, vel tandem putret. Quartò, Fermentum arripit peregrinum. Ac postremò, infimis veneni contagio, nobis minatur exitium. Peregreque vel aduenit, vel intus suboritur morborum seminalis dira occasio. Sæpe quoque in vltimis degenerat, quas scholæ neglexerunt, quia suis humoribus primis contentæ sopoirarunt. Separatur inquam à vitalibus insontibus, aliquid naturæ zizaniæ, & commistis occasio morbi fluctuat inter alimenta proba, iisdemque vel tenacius nupsit, adhæsit, torumque localem elegit. Vtrobique autem proprietates hostiles morbosorum seminum, sua diuersoria ludendo exagitat. Non ergo à calore & frigore: sed ab excellenti gustus qualitate, & peregrino sodalitio afficitur Archeus, & Ideam seminalem morbi effingit. Demiror que, quod Scholæ Hellenicæ Antesignanum profiteantur Hippocratem: hunc tamen medendi cardinem, in illo spreuerint, seseque in meros calores, ac stulta qualitatum connubia, vsque demerserint. Morbum namque Hippocrati sit ex bono, vel antea damnato liquore, in excrementum verso. Ego verò con- 81

donū hoc, illius ætatis adhuc indistinctioni. Ideoque eiusmodi recrementa, non morbos ipsos:sed horum caussas occasionales dico. Excrementum enim, suis digestionum, vel vltimis culinis viciatum, vel alibi diutius hærens, suæ tarditatis mora, primum pigritiæ notatur: ac dein, adspernantis stabuli actiuitate, vt molestus hospes corrumpitur. Ex titulo, quatenus destitutum balsamo vitali. Faber enim Archeus noster, cum feriatur nunquam sine crimine, nec vnquam destituatur fermento locali commutatiuo; igitur calore, fotuque continuo, excrementa intus nata, vel aliunde allata magis magisque exagitat, inque fines destinatos conturbat. Ideo nec potest dudum aliquod excrementum pristino in statu sui, permanere. Desperandum quoque omnino, quin semel aspernatum, iterum vnquam natura in verum ciuem recipiat, initaue reconciliatione rursus adoptet, (quale est figmentum, quod è pituita fiat san-
82 guis, è cruore torrido, bilis flaua: & ex hac porracea, æruginosa atque tandem humor melancholicus.) Natura namque non potest non contentum hospitem exoticum, forte sui alterabilem, alterare, & ad fines suos promouere. Itaque si intra diuersoria propriæ digestionis contigerit, erit excrementum longe mitius, quàm si semel ad alienos lares, & extra suos limites, delatum. Tum nempe fructus iste adulterinus, istique parti suppositus fœtus, recusatur, vt hostis aduena, ominosus, ac tumultuarius, in quem ideo peregrinum alterius messis fermentum, de necessitate irrequietæ alterationis introducitur. Vnde ex terrenis, primum simpliciter molestis, fiunt noxia, ac tandem Retenta transmutata. Quibus si insignis sapor non insit, plerumque saltem mox oboritur, ab Hippocrate, loco citato designatus, pro morbosa signatura. Etenim quamdiu liquor alimentarius, sicno balsami naturæ coërcerit, saporibus sanguinis, & assimilabilis nutrimēti iure potitur: bene se habent singula: At semel ab Archeo repudiatus, mox quoque vt indolem exoticam: ita & saporem alienum, dictumque agitatione, malignitatis gradus variat. Est nimirum istud acre, amarum acerbumque, de quibus Senex per sua oracula quæritur, omnes propemodum morbos scaturire. Hoc enim, licet in quanto, pusillum in pondere, leue, & visu, vix perceptibile: est vera tamen morbi occasio. Morbus autem penitius sedet: nempe in initiis vitalibus, magisque actiuis, ac imperatiuis, quàm quæ excrementa vocantur. Omnis namque morbus seminalis, caussaque occasionali fotus, vt ab ente, immediatè sensitiuo, & concupiscentiæ subiecto, passionibus, perturbationibus, atque inordinationibus pleno, incepit: ita quoque non in alio vllo sedet quàm in motuum omnium fonte, principe, ac rectore. Sensim tamen non vnico malignitatis telo certat: quin contaminata sui mora, ipsam quoque oppleat partem, saltemque vitæ continuitate ac communione orbet: si insuper suæ impressionis noxa, non grauet: vel similiari in parte hausto fermenti tabo,
83 extinctionem non minetur. Morbus ergo de materia Archei incipit, quatenus per idem exoticam in nos furit ex concepta iniuria, quam caussas occasionales fecisse sibi æstimat. Actio autem concomitans, resultansque ex efficientis propria exorbitatione (vt Cephalalgia, delirium, &c.) symptoma esto. Quicquid verò de morbo patratum manat, siue ob dolorem; spasmum, partium regimen, vel actionem fermentalem; si in sui radice realiter id subsistat, est 84
in morbi productum. Productorum verò quædam sunt vltimati effectus, à morbo relicti, vt scirrhus, vel Hydrops à febri. Vel in fieri esse, prosiliunt. Vt mictio mucilaginis calculosis. Quæ nec propagationem alterius mali, vt nec morbosæ materiæ, vel deinceps productorum meditantur. Hæc iterum sunt similia suis parentibus, quippe quæ à fermenti contagio vlterius serpunt: prout scabiei, lepræ, luis veneris, &c. familiare est. Alià verò intrò progrediendo, se penitus dilatant, generantque modo anomalo. Vti Apnœa, conuulsio, &c. ex vtero, stomachoue. Sicque tormina ex acidis facta, diarrhœam, hæmorrhoides, dysenterias, aliaque id genus mala, proferunt. Imò quiescente morborum semine, per interualla, ex occulto Archei seminario, aliquid insuetum atque discontinuum germinatur. Quale Caducus, Poda- 85
gra, Mania, &c. Profectò in his omnibus, est manifestus Scholarum error, docentium totam naturam regi à rectore, siue intelligentia creata non errante, noscente omnes fines, & propter hos agente optimo modo. Siquidem indubium est, quin vulnus posset solidari, absque labiorum tumore, dolore, pure, & inflammatione: quin spina queat è digito, maiori compendio excuti, quàm quòd digitus proinde in purulentum apostema surgeret. Nā leporis pinguedo vncta, spinam vna nocte extrahat, non desunt Archeo modi, quibus idipsum secutè, ac citò peragat (prout in quibusdam facit sponte) nisi Archeus noster, quibuslibet subiectus passionibus, quasi pueriles indignationes conciperet, de minima corporis læsione. Nec mirum itaque, quod ens naturæ sublunaris, nullatenus iustitiæ se subdens, inordinatis passionibus suis succumbat: cum & totus homo, cui mens præsidet intellectualis, iustæ rationis orbitam in multis ex- 86
cedat. Illud demum notabile, quod in artis operibus, efficiens sit semper extra: Illiusque errore deceptæ Scholæ, nesciuerunt, in naturalibus ac substantialibus generationibus, agens esse internum. Idcirco enim naturalium caussarum catalogo, efficientem, vt externam relegarunt. Imò nescitum est, ambas naturalium connexas caussas (vt suo loco demonstraui) non differre ab suo effectu, nisi fluxus prioritate. Quæ res decepit, quotquot per artificia naturam similitudinariè sunt contemplati. Neque enim alibi cœcutirunt amplius, quam dum istam suæ speculationis inconcinnitatem, in morbos introduxere. Nam non solùm artificialia, seminalibus fecere paria, theoricè: quin etiam conando sanare, totam medendi praxim, contrarietatibus magna conspurcarunt falsitatum confusione. 87
Putatum est enim, producere & generare esse prorsus eadem. Dum interim generans dicit, aliquid de sui substantia proferre: Producit verò is, qui actiua saltem copulat passiuis, licet de suo contribuat nihil. Facit etiam, qui quomodolibet quicquam agit. Porrò sæpe etiam admiror, quod dum Scholæ sanationis beneficium in ablatione caussarum constituant, quo pacto potuerint Intemperies, intra morborum seriem collocare; cum calidus, atque notissimus morborum repente, atque sua spōte in frigus labatur,

&

& valeamus confectum caloris intemperantiam,
pro lubitu amoliri, abſque febrium ſubleuami-
88 ne. Dein, cum cauſam vitalem, in morbis enor-
monticam, namquam ſuſceperint pro efficiente
morborum; Non niſi de cauſa occaſionali au-
ferenda ſtatuerunt. Nam Archeus, licet ſit ve-
ra & immediata cauſa, tam ſecundùm mate-
riam (quam vitiatam, & de ſinu ſuo profert)
quàm etiam ſecundum Ideam ſeminalem, at-
que efficientem, tamen Archeus ſui oblationem
non indicat. Contra verò Scholæ agunt, dum
phlebotomo, purgatiuis, omnique demum me-
dio, vitam muniente, ſuas moliuntur ſanationes.
89 Qua autem id baſi, ipſæ viderint. Porrò in mor-
bis, eſt natura ſtans, ſedens & iacens. Natura
ſtans, ſuis ipſamet medetur morbis, ſpontanea
bonitate: vt febres ſalubres. Itemque quartana,
quæ proprio naturæ ductu, non autem Schola-
rum adminiculis ſanatur. Et natura ſtans, mox
quoque ambulare poteſt, quod ſolius eſt ſanita-
tis. Sedens verò natura, etſi ſua ſponte ſtare, at-
que tandem ambulare poſſit: ſurgere tamen co-
gitur, antequam ſtet, atque ideo ſurgit diffici-
lius. Quod ſi verò tentetur remediis inordina-
tis ad ſurgendum, è ſede proſtratur, iacetque
humi, nec inde parum conquaſſata dolet, &
quandoque ex lapſu ſuccumbit. Imò etiam dum
multi, ne malè valeant, vtuntur conſiliis, quæ
ſenectutem & mortem accelerant plerumque,
ac non rarò etiam priuant vita. Aſt natura ia-
cens, nunquam ex ſe ſurgere poteſt. Vt lepra,
Caducus, Aſthma, Calculus, hydrops, &c. Nec
90 imò ſat eſt ſurgere; nam niſi nerui firmentur, fa-
cilè recidiuant. Porro Hippocrates Medicum
volt naturæ duntaxat miniſtrum: naturas au-
tem ſui ſolius medicatrices. Idque ſuo ſie ſecu-
lo iuſſit. Alioqui naturæ iacentis eſt Medicus
patronus, atque herus. Qualem ſi Senex non-
dum agnouerat: multo certe minus ſchola eth-
nica poſtera, in hunc vſque diem. Poſtremò ca-
dauera diſſecantur, quod ſit ad excuſandum ex-
cuſationes in peccatis. Vix namque poſt mille
annorum Anatomen, moderni aut melius mor-
bos agnoſcunt, aut felicius abigunt. Gaudent
quidem imminentem in parte cuiuſpiam corru-
ptionis notam offendiſſe, inſida illorum ſubſi-
dia, impoſſibilitatis clypeo tegentem. Mundo
ſcilicet ſic imponitur alto ſupercilio. Nec enim
iſta corruptio ante biduum ibidem erat, etſi lo-
cus doleret dudum ante: tantum abeſt, quod
medentem, tempeſtiuè acceſſitum, excuſet: quin
potius eiuſdem culpam pandat: qui ſcil. alliga-
tum excrementum opportune diſcuſſiſſet. Ni-
hil enim partium continentium deſtruitur in
viuis, quin vitæ commercio prius ſit orbatum.
Quinetiam, nec poteſt vitæ balſamo dudum pri-
uari, nec pars demortua multas exſpectat ho-
ras, in corporis tepore, quæ non pariter feſti-
nanter putreat, fœteat, atque totum in ſui con-
91 ſpirationem trahat. Liquet itaque inde, quod
corruptio, in diſſecto cadauere obuia paucis ſit
horis ante facta, paucisque ante obitum diebus
inceperit. Vomicæ enim, malignis conciliabu-
lis excitatæ in pulmone, morborum quidem
continent ſemina; at partium internarum mor-
tificatio, obitus diem nõ multis paſſibus antici-
92 pat. Admirandum ſaltem vnicè, Scholas quidem
agnouiſſe ſpermaticum alimentum, quo imme-
diatè nutrimur: vtpote, quod in quatuor humo-
res partiuntur ſecũdarios; neſciuiſſe tamen, eoſ-

dem non raro in via digeſtionum degeneres fi-
eri, atque multorum morborum occaſiones.
Verùm quod in vitiis cutis tantum hepar cul-
pam luat immeritam, id ignorantiæ plenum, ac
commiſeratione dignum. Vnico tandem adhuc
argumento Chriſtianos medentes alloquar. Ni-
mium fidei eſt: Quod Deus non fecit mortem 93
pro homine. Quia Adam ex creatione erat im-
mortalis, & morborum expers. Nam de vita lon-
ga expoſui, quomodo morbus, ac mors, ac eſum
pomi tanquam effectus ad cauſam ſecundam
introierint in naturam. Itaque hoc loco com-
monefeciſſe ſat fuit: concupiſcentiam carnis à
tranſgreſſione ortam, peperiſſeque quoque car-
nem peccati; ac proinde naturam corruptam,
per concupiſcentiam, produxiſſe morbum. Op-
tarem itaque, ſcholæ aperiant colligantiam &
connexionem cauſalem inter vetitum pomum,
& elementa, vel horum complexiones: ſiue in-
terim ſpectentur tanquam cauſæ morbiferæ; vel
tanquam morbi ipſi. Doceant nempe. Si corpus
humanum, à prima ſui creatione conſtabat mi-
ſtione quatuor elementorum: quomodo natu-
raliter ipſæ cauſæ ſecundæ, ſiue commiſta ele-
menta, quæ nunquam alias præliatura fuiſſent,
per ſolum pomi eſum, diſruptis pacis vinculis &
naturæ humanæ repagulis, demum hoſtilitates,
omnemque tyrannidem exercuerint. Quid in-
quam pomo commune intercedit cum elemen-
tis conſtitutiuis noſtri? Quod ſi hoc miraculosè
ac ſupernaturaliter factum, quod peccati pœna,
mors facta ſit. Ergo Deus feciſſet mortem effi-
cienter; homo tantùm dediſſet occaſionem ad
mortem. Sed hoc eſt contra Textum: imò &
contra rationem. Vtpote mors, cum belluis fa-
cta eſt in initio, prout & hodie cuique ſua ob-
tingit, id eſt, Curſu naturali, nexuque cauſarum
ad effectum. Neceſſe eſt ergo iuxta fidem, quod
mors irrepſerit naturaliter in naturam. Adeo vt
homo factus fuerit mortalis, per modum bru-
torum. Certum eſt namque ad eſum pomi, intro-
ductam eſſe brutalem carnis concupiſcentiam:
nec aliam demum ſcientiam boni & mali intro-
ductam legimus, ſub apertione oculorum deſi-
gnatam, quàm quod ſcirent ſe eſſe nudos, & ſuæ
ipſos, tum primùm puderet nuditatis. Quocirca
dudum obſtupui, ſcholas præfatum textum exa-
minaſſe numquam, vt habitudinem cauſæ mor-
bificæ naturalem ad effectum explorarent. In
quocunq; die comederitis de fructu vetito, mor-
te moriemini. Quod non quidem ſumendum
eſt, ac ſi Deus dixiſſet per modum minarum: Si
comederitis de ligno vetito, ego vobis creabo
aut faciam mortem, morbos, dolores, ærumnas,
&c. in pœnam peccati. Sine per condignam ma-
ledictionem indignationis meæ, vos & poſteri
veſtri moriemini. Iſta eiuſmodi interpretatio
namque repugnat bonitati diuinæ: quod pro
peccato duorum parentum maledixiſſet æquali-
ter omnibus poſteris, irreuocabili maledictione
ſuæ indignationis: qui poſt perpetuum pecca-
tum & diluuium ipſum, benedixit prompte No-
acho, per Creſcite & multiplicamini, &c. qua-
propter verba, illa: morte moriemini; admonitio-
nem paternam continebant. Quod ſcilicet per
eſum pomi contraherent omnimodam natu-
ræ impuritatem, tanquam ex cauſa ſecunda, ſitâ
videlicet in concupiſcentia carnis peccati. Aſt
cum eiuſmodi concupiſcentia nequaquam con-
ſiſtat in qualitatibus elementalibus: ſat liquet
etiam

etiam,quod morbus,& mors non connectantur vt effectus elementis, horumque qualitatibus. Sed concupiscentia carnis vt vnice Archeum infectabat: ita & eundem vnicè quoque respiciebat. In Archeo igitur omnis morbus sibi deinceps stabiliuit, ac inuenit hospicium vnicum, & immediatum. Adeoque & hinc Archeus totus est factus irregolaris, inordinatus,impetuosus, & immorigerus. Quippe qui exinde sibi fabrifecit imagines & sigilla inordinanta, cum deperditione propriæ suæ substantiæ, tanquam illius sigilli ceræ. Imagines enim primum quidem mera entia mentis, incorporalia: sed mox vbi in corpus Archei sunt impressæ,corpus eius sibi induunt: fiuntque entia potentissima, seminalia, Dominæ sigillares, magistræ, & architectrices quarumcumque passionum, & inordinationum. Quod tractatu de morbis posthac clariùs elucidabo. Tandem poterunt aduersarij obiicere. Proinde fore, siue morbus censeatur Diathesis, intemperiesue primarum qualitatum, vel ametria humorum, vel demum siue vocetur indispositio, vel confusio: Itemque quale esse, siue causa morbifica, vocetur occasionalis, vel morborum causa materialis, interna atque coniuncta. Siquidem vnica vtrobique naturæ atque Medentum est intentio,circa ablationem illius materiæ, pro sanitatis consecutione. Itaque me non mouere nisi inutilem rixam, de nomine. Respondeo negatiuè, & quidem, quia vtrumque suppositorum est falsum. Nam quoad prius id enim manifestum nedum continet elenchum non causæ vt causæ,& non entis pro ente. Verùm insuper inde sequitur clades, & nex mortalium. Nam eo ipso, quo adhibetur remedium ad corrigendum intemperiem, discrasiæ, aut disproportionis humorum (rerum quippe non existentium in natura) saltem inficiari nequeunt, nobis disputationem esse de rebus: non autem de solo nomine. Vbi videlicet morbum pro causa, aut vicissim accusant, curant, aut sanare suscipiunt. Res inquam vanas nunquam possibiles attrectant, tanquam si coram essent. Dein & falsum obtrudunt Quia scilicet nusquam dixi, nndam confusionem vel indispositionem Archei, esse morbum:sed affirmo materiam immediatam ac internam morbi,desumi ex mole ipsiusinet Archei. Efficientem verò, impressam ideam seminalem voco, à perturbationibus Archei natam. Quod autem alterum suppositorum attingit. Procul quoque inuicem distant, causa occasionalis, siue incitatiua, à causa continente interna, siue ipso corpore morbi. Per exemplum: Adest causa occasionalis intermittentium, extra paroxysmum. Quod non esset, si causa occasionalis esset ipsa febrium materia interna. Vidi nempe centenos aliquot curatos, à variis morbis, per appensa quædam simplicia, citra vllam materiæ occasionalis migrationem. Natura scilicet reliquum satagente. Tertiò, morborum accessus sæpe terminantur,præsente atque permanente causa occasionali. Id autem præsente continente, & interna morbi materia, est prorsus impossibile. Sunt demum morbi, quibus nulla est materia occasionalis. Quibus tamen sub periodum sua excutitur materia connexa, velut ignis è silice: non habentes, inquam, aliam sibi occasionem præter impressiones ideales. Qualis est Podagra, Cadocus, Mania, Asthma, &c. Quorum scilicet perfecta sanatio consistit in characteris seminalis, & incorporei fermenti ablatione, non item in materiæ cuiuspiam sequestratione. Sic namque odor aliquis per nares haustus multos strangulauit, absque apotrbœa materiali ad vterum missa. Vtut ergo luctentur mecum, deprehendent, secumque fatebuntur, antehac neminem ad morborum cognitionem peruenisse: cœcutirumqoe hactenus in saoaodo. Sit veritati venia. Sat fuit ergo mihi, demonstrasse morbos in nos suum ducere exercitum, per ignorata seminaria,& initia inuisibilia, iuxta illud antiquum: Quod omnis directio sublunarium dependeat à mundo inuisibili. Hinc factum est, quod tametsi sub incertis tentaminum curis sæpè siluerint morbi,atque esse prorsus desierent:hactenus tamen nil actum ex præcognitione mediorum, ac finium, in morbis stantis,aut sedentis naturæ.Quia & per sæpe sua sponte atque vltro ad terminum metæ decurrunt. At in morbis iacentis naturæ, nil præter desperationes incurabilium miserorumque eiulatus, auditum hactenus. Quæ igitur de natura morbi prælibata sunt, prolegomena esto ad illa, quæ de morbis mox dicenda restant. Vbi ex professo morborum omnium causa in puncto vnitatis attingam. Obiter hîc rarum propinans, in naturam deprauatam atque impuram, eodem nunc planè modo morbos defluere,quo olim primùm inceperunt fabricari,atque manare. Atque istud scholæ non inficiabuntur, ethnicos latuisse, ac sequaces illorum. Posttemo, 99 nuper ad nos venerunt morbi noui, & antiqui, deinceps vix amplius respondent ad nomina, & descriptiones Auorum. Quia signa & proprietates alienas induerunt, quibus laruati incedunt, ac medentibus, sub antiquorum præcepro imponunt. Coniicio enim inde summam fere morborum perniciem futuram: atque adeo& hinc tanto propinquiorem fore Dei misericordiam mortalibus. Placuit nempe Altissimo, Paracelsum transacto misisse seculo,qui medicamiorum alnotes præparationes, quantum licuit, mundo proponeret. Hodie verò deinde, etiam morborum cognitionem aperire dignatus.Quapropter propediem exspecto venturum alium, cuius non sum dignus esse discipulus. Neque enim ideo eiusdem aduentum me exspectare permisit Altissimus, qui me eius ebuccinatorem præmisit. Siquidem penes ipsum omnis ex æquo morbus sua inueniet remedia sub vnitatis tono: cum intuitiua mortium ac remediorum scientia. Rogo Deum ter optimum maximum, vt eundem præseruet ab arrogantiæ vanitate,& morte repentina, ab osoribus minitata.

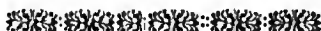

IGNOTVS HIDROPS

1 *Tandem ostendit Author eandem inscitiam Hydropis esse, quæ aliorum.*
2 *Distinctiones nominum Scholis vsitatorum.*
3 *Primum circa causarum occasionalium differentiam cum Sheolis luctandum.*
4 *Damnosa ignorantia Laticis.*
5 *Error Scholarum digito monstratur.*
6 *Crudele remedium.*

7 *Opinio*

DE febribus tractatum dedi. Cumque
1 non rarus Hydrops sit malignarum febrium metamorphosis, visum mihi erat, tractatum Hydropis febribus subnectere. Tamen dein, cum cernerem Hydropē solui per renes, dubitaui, an potius post tractatum de Lithiasi considerandus Hydrops esset: An verò per modum exempli, subiungerem tractatui de morbis. Siquidem si defectu lotij tumeat venter, itaque ad obliuionem renum, referendus Hydrops videatur. Sed Calculus expulit tractatum Hydropis: singularem ergo sibi fecit. At minùs de ordine ero solicitus, modò propositus mihi scopus sanationis, cum fructu attingatur. Palam feci nesciri causas febrium, Lithiasis, Apoplexiæ, Paralysis, Lethargi, Lepræ, Spasmi, Pestis, Icteri, Colicæ, Diarrhœæ, similiumque aliorum. Tum denique iam absolui demonstrare, eandem inscitiam circa morbi cognitionem in vniuersali. Nunc porrò idem circa Hydropem velut plurium morborum hæredem contingere, ostendam. In Scholis tripica obseruatur Hydropos, Anasarca nimirum, Aqua intercus, quamquam Leucophlegmatiam dicunt, quasi è pituita oriundam, eamque plerumque cum œdemate topico confundunt. Ascites dein sequitur, qui proprij est e ymi Hydrops, in ventre, & cruribus subinde manifestus. Atque Tertius est Tympanias, siue ventosus Hydrops, solo ventre conclusus. Quia scilicet ex flatu solitario, vel pauculæ seriositati misto, vtque non secus atque aqua, abdomen distendat, atque tandem misere præfocando trucidet. Rarior atrociorque est Tympanites Ascite, facileque ab initio, ab Ascite distinguitur. Quod patiens, in latus reuolutus, non sentiat
aquam fluctitare, prout alioquin id in Ascite 2
est manifestum. Enimuerò Authores via distinguunt Anasarcam ab Ascite, causis vel loco, præcipuè dum hic incipit circa malleolos, eodem cum Anasarca, & œdemate, seminario loco. Quæ si altius in ventrem subeant, tum Ascitem nominant, cessante œdematis & Anasarcæ appellatione: Sicque solus gradus speciem morbi in scholis variat. Sin verò totus habitus, velut sumpto veneno, turgidus appareat, statim pituitam crimen fecisse putant, & Leucophlegmatiam dicunt. Quare Aqua intercus, solo videtur grado ab Ascite iretum distingui, ideoque am-
borum vnicum fontem hepar accusarunt. Cum 3
Scholis ergo loquar de causis occasionalibus; quippe cum ignorantia causæ efficientis immediatæ, hactenus Hydropem ignotum fecerit in nobis hospitem. At nunquam potui capere, quod iecur causa foret Hydropis, si totus Hydrops soluatur per vrinam: adeoque non peccat hepar generando vrinam (quippe quæ est constitutionis naturæ nostræ productum naturale) quantum renes peccant, non emulgendo eam. Quapropter vitium potius in Rene mihi subsistere visum, quàm in hepate. Adeoque totus vel ab initio Scholis deficio, in seminario, atque fonte Hydropis. Nam quod pituitam in Anasarca, Leucophlegmatia, œdemate, & cacochymia culpent, non videtur id Ascitem tangere, quem ex accumulata vrina, vel sanguinis quodam sero, nasci putant. Cum tamen totis principiis vrinam (quam serum cruoris quoque indigitant) à pituita, plenis buccis distinguant. Dum scilicet vrina, sui origine excrementum sit: pituita verò dicatur cruor, nondum ad maturitatem coctus. Hæc enim ideo in cruore per totum natat (sic enim iubent) huiusque pars integralis est. Vbi interim vrina, serosus latex, & excrementum, nunquam nutritioni aptum aut dedicatum fuit. Non est enim iocandum in principiis Medicinæ, in regulis, in causis morborum. Siquidem de pelle humana, de euertendis familiis, imò & de damnatione animarum, agitur seriò. Non est enim perinde, Hydrops ex pituita, vel ex vrinali liquore pendet, & vtrobique vitium vnius hepatis accusasse. Sequitur enim atque cæspitantes progressum, in morborum indagationibus, dum vnius hepatis in-
temperiei, fortè ducentos morbos referunt. In- 4
terim obitæ modi fiendi, & mittendæ pituitæ,

aut lotij ad abdomen,& non alio peregre. Au-
tumarunt itaque aquam Hydropis esse meram
vrinam , vel metamorphosim pituitæ, inaudito
hactenus modo , liquatæ in vrinam. Ad saltem
laricem ignorarunt,inter principia Physiologica,
ab vrina distinctum. Perinde enim vt cibus ster-
cus non est,licet hoc ex cibo postmodum fiat.
5 Ita nec larex vrina est. Porrò , Hydropem vni-
uersaliter tantùm ex errore iecoris oriri , sic in
confessu est , quod cum quondam scripta con-
sultatione censuissem Comitem Destaires siue
Stegrium , labore Hydrope pulmonis , à sini-
stro mediastino , in tumidum brachium disten-
to , Archiatri paradoxum hoc meum cachinno
exploserunt, quod sedem Hydropis extra iecur
quærerem. Attamen cum à morte pectus eius
aperirent , fortè binæ situlæ aquæ profluxere,
quæ inter sinistrum mediastinum , & thoracem,
in brachium & digitos excurrerat. Anasarca
ergo, cum esset velut minor ac incipiens Hy-
6 drops, per aperitiua in iecur dilata est. Itemque
residuum , album phlegma , crudiorem cruo-
rem,vrinam & serum hydropicum(quatuor ista
confundunt hoc loco, vnica à potu abstinentia
7 capitali remedio,exsiccatum iri sperant. Vespere
enim cernunt tibias tumidas , mane , graciles
concidisse. Aiunt ergo , cruorem dormiendo
concoctum , absumptum autem , vel consump-
tum dein in alimoniam,nec audent asserere,nec
dicunt quò abierit. Neque etiam ausint dicere,
tam paruo corporis , & durationis spatio , tan-
tundem pituitæ in cruorem versæ , per insensi-
lem cutis transpirationem, è tibiis abactum , si
non pari proportione , vnius ac singulæ noctis,
& totius corporis, duas situlas cruoris con-
sumptas in dies adstruxerint. Adiguntur ergo
fingere,cruorem crudiorem, siue phlegma,iam
semel in habitu tibiarum extrauenatum , circa
malleolos recoqui in probum cruorem , extra
officinam sanguificationis , atque iecoris domi-
8 nium. Id est , Exotico agente , atque organo
inidoneo,semel extrauenatum coctumque cruo-
rem demum recipi in gratiam , retrogradi in-
spirato motu in venarum oscula , & muniis vi-
talibus parem asciri. Sed quorsum tantum ope-
ræ insumunt , in exsiccanda Hydropisi, vt vix
possibilem vnius anni abstinentiam à liquidis
imperent. Si Hydrops vnius digestionis hepa-
ticæ sit vitium : cur inter morbos , humiditate
sola peccantes, referunt , quod digestioni semi-
9 plenæ adnumerandum erat ? De iecore enim
primùm disputabo, ac sub eodem par ergo,cau-
sam occasionalem Hydropis deregam. Vidi sim-
plex quoddam insipidum (nec vllatenus mani-
festandum) à Medente exhibitum in suspicione
calculi renum , suspendisse vrinam per octi-
duum,& vsque in mortem, quæ mox ante obi-
tum solueretur , atque eum stragula permeieret.
Aliud simile morbus peperit. Siquidem nec in
vretere, aut vesica , vllum obstaculum apparuit
à dissectione. Habebat autem Renem sinistrum
triangularem , ab omni obstructione & calculo
indemnem. Dexter verò Ren , illi planè erat
monstruosus , & vix auellanæ magnitudinis.
Non impedito ergo Rene sinistro minxerat 76
annos. Itaque insons hepar esse in Hydrope,
10 meas experientias narrabo. Quia enim Scho-
larum placita, minùs mihi satisfacerent in Hy-
drope : idcirco soleo, adhuc iuuenis, etiam non
vocatus , accurrere ad hydropicorum dissectio-
nes, vt Hydropis natalitia examinarem. Cogi-
tabam enim. Quorsum iam à bis mille annis
Anatome,si hodie non sit felicior Hydropis sa-
natio, quàm olim ? Quare enim cadauerum la-
niones simus, si à veterum erroribus non disca-
mus ? si non emendemus præterita ? Cum præ-
iudicato enim ad Anatomen confugimus, locu-
losque hæredum emungimus , si causas mortis
non inspicimus, vt sanationes discamus. Siqui-
dem dissectio nil prodest mortuo. Hæredes quo-
que non expendunt pecunias , vt mortuo per
Anatomen medeantur ; multoque minùs , vt
eundem vulnerent, ne fortè resurgat. Nec etiam
vt sanare alios discant , qui mederi nolunt. At
solùm pro medente aperitur cadaver , vtque ad-
discat , hæres didactron soluit. *Sic vos non vo-
bis fertis aratra boues.* Medentes autem cum vix
amplius discere sperent, adstant , nates obtun-
dunt, sperantque hæredum expensis, plerumque
necis notam euadere. Iurisperitus, post diuturna 11
tormina, obiit Hydropicus. In dissectione verò
vidimus eius hepar, absque labe. Anglus mihi vi-
cinus, esu porcelli assi satur, in diuturnam diar-
rhœam, mox dein lapsus in Hydropem , obiit,
dissectusque , visum eius hepar innocuum. Huc
spectat etiam tragœdia Comitis Stegrij. In au-
tumno anni 1605 ex Anglia Antuerpiam rediēs,
reperi aliquot centenos , post malignam atque
popularem febrim, Hydropicos: multos sanaui,
multique sub infaustis aliorum tentaminibus in-
terim perierunt. Populus autem iste persuasum
sibi habet , nisi omnis aqua è cadauere hauria-
tur, in proximum hæredem , hydropem migra-
turum : adeoque soliciti sunt, de dissectione. Et
certò affirmo , quòd neminis hepar labefacta-
tum reperirem. Ciuis quidam, dudum inter no-
thas costas doluit, nec citra dolorem respirabat,
tentatis medentum coniecturis tandem Hydro-
picus obiit: iecur autem absque noxa visum fuit.
Fiscalis Brabantiæ , à mictu cruoris repentino,
dudum per medicos agitatus frustra, ideoque ad
fontes spadanos à suis ablegatus, rediens, cœpit
duritiem sinistro abdominis latere super costas
ostendere, tumuitque inde tibia illius lateris. Ar-
chiatri verò, atque Louanienses, etsi vrinam il-
lius sanis similem cernerent, indicarentque inde
eius hepar insons: non destiterunt tamen, à con-
tinuo vsu solutiuorum, deoppilantium & diure-
ticorum : imò chalibem contra hepatis obstru-
ctiones, diuersimode laruatum, propinarunt, tan-
demque immenso abdomine , Hydrope periit.
Nec enim se tarde vocatos dicere , excusationi
locus, qui ab hora cruentæ mictionis adfuerunt.
Dissecto autem eius cadauere , fuit hepar in-
uentum insons : sed Ren sinister grumo cruo-
ris extrauenati (qualis farcimini elixato inest(
intumuerat , & iusto maior. Tribunus militum,
à dysenteria tandem pacata, hydrope extinctus,
cuius hepar tamen absque labe , vtut Scholæ
ringantur. Mercator quidem quadrimestri Co-
lica , lecto affixus , in Hydropem incidit ; dis-
sectus verò , iecur citra culpam habuit , Sexa-
genaria, noctu audiens fures ad cancellos , sur-
gensque, ventrem supra os pectinis, in angulum
mensæ impegit. Primùm enim doluit , dein
menstruum erupit (vt putabat) quod etsi pau-
cum, non steterit tamen, nisi ortu Hydropis, & in
tympani maioris molem excreuit. Dissecta au-
tem, hepar incontaminatum præbuit. Alia anus,
crudeliore marito vexata , post inordinatum

menstruum,

menstruum, periit Hydropica, ac hepar inculpatum ostendit: Ancilla quædam lotas telas, supra staturam altius suspendens, lapsa in vteri profluuium, tandem hydrope obiit, nec reum hepar spectantibus obtulit. Sacellanus Buxellensis ætatis 31 annorum, conquerirur apud me de angustia anhelitus: tibias ostendit inflatas, & ventrem tumidum. Dicitque sibi scrotum ad capitis magnitudinem tumidum. Videbam enim, quod vultum punctis rubeis velut vibicibus maculatum haberet. Missam adhuc celebrabat, cum difficultate tamen: mox triduo abinde repente moritur. Dissectus autem, venter repertus absque aqua. In pectore verò multus cruor illum præfocauerat. Adeoque venula disrupta anhelitum difficilem fecerat, simulque Hydropem mentiebatur. Vbi autem ruptura venæ, lacera magis, cruorem profudisset, virum suffocauit. Hydropicus quidam & vnicus mihi visus, bullam nigram & fœtidam in cauo hepatis ostendit. Bart. Cabrollius Anatomicus Montispessul. se plurimos sanasse Hydropicos ait, per paracenthesim in ipso vmbilico prominente, idque in vtroque sexu. At sanè, si error in iecore esset, non posset cum aqua per vmbilicum emanasse. Vel iecur mortaliter contaminatum, restitutionem admitteret. Quod Scholæ non admitterent. Quapropter memini, me supra bis mille Hydropicos, etiam quorum lotium iam è cruento nigricaret, & tota nocte vix cochlear vnum minxerant, in pristinam sanitatem restituisse, quorum hepar, si vel mediocrem (& non mortalem) culpam habuisset, fateor non illos sanassem. Vidi quoque vulnerato insigniter hepate, euasisse, qui quanquam deinceps aëris procellas præsentirent, non tamen Hydropem. Vidi insuper, quibus lenta febris vltimum diem clauserat, in quorum hepate lapilli succreuerant, non tamen Hydropem mon-
12 strauerant. Boum hepati familiare, scatere lapillis, licet continuo pascantur gramine. Vnde saltem didici, radices graminis nequaquam tollere obstructiones hepatis. Dicent
13 Scholæ ad hæc. Non fit sanè Hydrops ex visibili hepatis corruptione, vel obstructione; vt neque ex sale ficti lameni aluminis (vt alioqui visum fuit Paracelso) sed à mera eius intemperie frigida & humida. Sic nempe largum cruoris profluuium, quia adducit intemperiem præfatam, Hydropem causat. Atqui hic
14 totus garritus, aniles fabulæ, & inanes fistulæ. Nam imprimis mistionum ac temperierum nullitates sat demonstraui, non amplius repetendas. 2. Plures vidi, quibus tabes omnem cruorem euulserat, sic vt vix binæ vnciæ superessent, euulsis corde pulmone, & hepate: hepar autem subflaui caloris, quia exsangue erat. His tamen nulla intemperies frigida & humida, vt neque fictæ matris suppositius filius Hydrops. 3. Si multa Hæmorrhagia generaret intemperiem frigidam & humidam, id sanè non asserunt Scholæ fieri, nisi ob ablationem spiritus vitalis, qui solus causa est caloris nostri. Cuius autem defectus, cum includat priuationem, non potest inducere ens positiuum, quale esset intemperies frigida & humida, & Hydrops. 4. Itemque cum velint contraria sub eodem genere; non potest calor vitalis (quem volunt respondere elemento stellarum) habere frigus elementale sibi contrarium. 5 Insignis hæmorrhagia necessariò facit frigus. Ideoque si frigida intemperies, orta ab hæmorrhagia, esset necessaria mater Hydropis, ad quamlibet insignem hæmorrhagiam necessariò adesset Hydrops: sed consequens est falsum: ergo & Antecedens. 6. Quinetiam, cum frigus ex hæmorrhagia sit vniuersale, non est ratio, cur potius abdomen, quàm pectus, aqua oneretur, quorsum nempè continuus aër inspiratus frigus auget. 7. Si Hydrops, filius illius intemperiei in hepate; vnde ergo sitis incessata? 8. Si expulsio aquæ in abdomen, sit actio intemperati iecoris; cur sua non vtitur hepar expulsiua eadem, dum venæ lotio turgent interclusæ per exitialem calculum? 9. Item cruor hydropicorum, prout & vrina, essent valde aquosa, si Hydrops frigidæ intemperiei iecoris esset. Non autem esset vrina adeo subrubens & cruenta. 10. Denique, inter Hydropem, & frigidam intemperiem, ab hæmorrhagia ortam, intercederet necessariò causa positiua, tertia à Frigore: quam Scholæ hactenus nominant, quia non entis nulla est indagatio. 11. Neque etiam eiusmodi intemperies, cum aqua salsa in abdomine, pariunt sitim. Cum non sitiant qui vrinam salsam per omnes venas confertim detinent, in calculo vtrimque renes obturante. 12. Si Hydrops ab intemperie frigida: nunquam ergo à febri, aut torminibus expectandus esset Hydrops, si causarum non sit iniusta confusio. Frustraque ad intemperiem frigidam pro Hydrope confugiunt, qui à causis etiam oppositis veniret æqualiter. 13. Omnis senex & decrepitus, iam necessitatem Hydropis foueret. 14. Intemperies frigida, cum similis sit in radice, morti, extinctioni, senio, atque priuationi, Hydrops omnis contineret necessariam sanitatis desperationem; non secus, atque eiusmodi intemperies restaurationem negat. 15. Si iecur est iecur, & non pulmo, ob sui elementalem contemperationem (vt aiunt scholæ) adeoque ex vnico semine, confusa elementa singula vadant, vagenturque hinc inde, vt destinatorum organorum sint constitutiua! ergo iecur recedente sua naturali temperie, desinet esse iecur, eritque Ren, pulmo, aut lien. 16. Saltem membrum paralysi ictum, non absumeretur, sed Hydrope quadantenus turgidum esset. 17. Tandem, si cruor resoluatur in quatuor, aut tres humores iterum, vndè vel naturaliter componitur, vel insunt appositi, & commisti, in cruoris subiecto; nunquam cruor poterit in aquam hydropicam mutari. Cum hæc non sit humor aliquis, ex constitutiuis cruoris. Vidi tamen rusticum, cui omnis aqua, 12. horarum spatio per Circumforaneum, adempta erat; irrisit enim me, mihi factus obuius: sed sequenti mane, pristina ventris mole turgidus, extinctus est. Non enim sensim succreuit Hydrops, prout initio sui creuerat: sed statim ad extremam tensionem properauit, atque deuenit. Obseruaui enim, quod caro eius atque cruor, liquata in aquam, ad abdomen secessum fecissent. Nam vnica illa die, in extremam maciem deuenerat. Ergo caro & cruor iam in humorem hydropicum, siue quintum, migrabunt, per intemperiem iecoris frigidam. Condonarem fortassis, quod iecur refrigeratum deinceps frigidiorem cruorem (orbatus enim spiritu vitali, omnis naturaliter cruor friget, quia cadauer est) generet: sed quod carnes, in aquam

hydropicam, hepar frigidus liquet, Id nulla ratiõe stabiliri potest. 18. Scholę negare nequeũt, quin Hydrops quandoque soluatur per renes: atqui nulla est ratio, cur renes tam pertinaciter in mortem vsque se claudant, quia iecur iusto frigidius esset. Hæc argumenta, intemperatis frigore humoristis, adhuc modò sufficiant, vt saluetur iecur à peccato lethali. Nunc aliqua de causa occasionali superaddam: Resumam er-

15 go factum nostri fiscalis, qui nil præter extrauenatum, atque induratum, in Rene cruorem, in dissectione exhibuit memorabile, Hydropis, & mortis causam occasionalem. Dum tamen calculus, Renem confertim opplens, non pariat Hydropem, imò etsi totus Ren occaluerit lapillis, ac præter pellem, nil parenchymatis reseruarit. Ergo obstructio Renis vt talis, non est causa occasionalis Hydropis; sed cruor extrauenatus. Sic namque Sexagenaria, ad mensæ angulum collisa, Hydropem contraxit. Sic volnerati in abdomine, & malè sanati, hydropici fiunt. Sic cruor extrauenatus, menyngi incumbens, vultum hydrope tumidum mox reddit, Sic tandem ingentia tormina cruorem extra

16 venas profundunt, in spatium connexo intestino conterminum. Sic dysenterici, sicque potatores, Hydropem induunt, quatenus aliquid cruoris in conuexo intestini accumulatur. Hoc autem didici in cranei fractura, inque Hydrope pulmonis. Illic enim restitans cruor, totũ caput & vultum velut Hydrope inflat. Hic verò, circa ductum venæ arterialis constitisse cruorem animaduerti. Nec enim forma puris, cruor degenerat, nisi in cauitate carnis coctus: extra carnem verò in loco libero, cruor statim grumescit, mox dein aridior factus induratur, fermentumque virulentum statim concipit, vnde Archeus Hydropem suscitat. Docuit me nimirum noster fiscalis, quod cruor extrauenatus, & grumefactus, faciat hydropem ventris; atque insuper, quod Ren sit adæquatus artifex, patrator, executor, & arbiter veri hydropis. Confirmauit id mihi quod subter hydropem Ren vix lotium faciat: & vissim quod excitato Rene, ad reddendum lotium, ipse è ventre totum depleat Hydropem. Quapropter, & aquam in abdo-

17 men relatam, Rene arbitro. Vanum ideo est Paracelsi commentum, quod stella zedo, vnicus ac singularis sit architectus hydropis. Causa enim in nostris penetralibus est, ac ipsis vitæ initiis, non autem tam procul petenda, & medenda est,

18 non est enim Hydrops, stellarum opificium, neq; stellarum ista est destinatio. Nec refert, etsi Mercurius, separatus mortuus à sua vena, verè & perfectè curet triplicem hydropem. Mercurius enim, nomen analogum est fictumq; nec stellam designat: sed metallum currens. Quid enim nomẽ metaphoricè fictum ad fictũ zedonis astrũ attinet: Mercurius enim metallicus, nec astrum est, nec stellam necat, nec eius operationem impedit, nec stellæ nobiscum coniunctionem (siqua esset) dissligat. Stellæ enim meteororum occasiones sunt: morborum verò, duntaxat occasiones per accidens. Primariæ enim sunt causæ temporum, & Blas meteori: secundario verò atque per accidens corpora nostra exagitant, morbos cieuot, vel maturant occasionalem materiam. Causæ autem per accidens, non spectant sanationes: sed præcautiones, potissimum vbi causæ per se penes nos operantur, proprio feminarum suorum motu, ac destinatione. Enimverò Ren sinister fisci, cruore aridiore constipatur: sinistra pars abdominis tenditur, & indurescit statim, hospite dextera. 19
Tumet quoque statim crus, & femur deinde, sinistro latere: Ideoque ventris tensio, non ob aquæ quantitatem solum: sed ab ipso morbo membranæ tenduntur, non secus atque arteria, sub pulsu duro. Tenduntur autem & contrahuntur membranæ, etiam ante copiosam aquam, ab eodem opifice, qui Hydropem gignit. Contrahit nimirum omnes membranæ poros, ne ventum vel liquorem transmittant. Cum alioquin in viuis (id est, sanis) corpus sit totum perspirabile, & conspirabile. Fiscus ergo, primum parum meit, mox sensim Hydrops ingruit, incipitque illi à latere sinistro. Ideoque statim ab initio crus sinistrum ab œdemate obsidetur, atque dein totum tumescit. Sed cur dexter Ren lotium non transmittit, quod aliàs Rene vno, per Lathiasim obsesso, accidit? Duplex enim propterea Ren à natura, & simplex est Lien. Vt vnus alteri subueniat in suis molestiis, & excrementi præscriptionibus. Imò & hinc sat; cõstat; lienem non esse cloacam, nec emunctorium. Ergo ex cruore extrauenato, detento, & condensato, est fermentum excitatiuum, quale calculo deest. Dicam ergo totam rei seriem, quatenus me mea obseruatio docuit, Latex enim, scholis ignotus, 20
quamdiu cum cruore in venis vel ad glandulas fertur, communi vita potitur, nec regulis hydraulicis paret. Sursum verò atque deorsum nescit: quia non habet. Ast extra vitæ consortium semel reiectus, iam excrementi naturam subit, deorsumque properat, proprio grauatus pondere. Vilis itaque pretij latex est. Ideoque quoties vnũquodque viscus malè afficitur, statim laticem negligit, eumque à cruoris sui consortio excludit: satisq́ue sibi negotij, suo sui tutelam reperit domi. Ergo latex semel alibi repositus, vitæque sodalitio spoliatus, excrementi statim indolem suscipit: quia suam, sibiq; natiuam. 1. Hæc est causa Anasarcæ. Vel, præcise loquendo, aqua non est Hydrops, vt neque ipsa Anasarca: Nec ventus est ipse Tympanites: sed Aqua in abdomine, & latex in Anasarca, sunt producta Hydropis. Vt ventus in Tympania, Hydrops sanè interiore contubernio hospes recipitur, magisque nobis intimus est, qui vitalia principia, facultatesque vitæ aggreditur, ante natam aquam: adeoque omnis morbus per causas occasionales, immediatè vitalia alloquitur initia, in quibus tandem materiam & efficiens inuenit. 2. Notaui dein, quandoquidem omnibus vniuersim hydropicis pauca sit, & saturati coloris vrina, quod latex esset materia, vt vrinæ, ita & hydropis: nec enim formaliter vrina; sed huius materia, antequam inde lotium, per aliorum commistionem, & fermenti vrinalis susceptionem fieret. 3. Intelligo autem in Hydrope triplicem materiam. Primam nempe occasionalem, qualem dixi cruorem extrauenatum. Alteram deinde, quæ est ipsa aqua, ipseque latex in abdomine. Qui est productum quoddam. Et tertia, demum materia habet suum internum efficientem, in internis vitalibus principiis Archei Renum, ortum. 4. Siculti deficiente poro, nihilominus adhuc Renes vrinam cruoris eliciunt, licet parcam. 5. Ita & in Hydrope, vrina est cruoris, non potus, non laticis.

Renes

Renes actualiter Hydropem concipiunt, fabricant, & continent. Abdomen verò, per actionem regiminis renum, diuersorium præbet, & Ren laticem, tanquam sceenæ productum, eò mittit. Non enim, quatenus per aliud viscus, latex furtim abripiatur: sed solus Ren laticem proscribat, ad loca sibi subiecta. 6. Latex autem, in œdemate & Anasarca, minus vitæ consuetudine primus, quàm in Ascite: etiam rursus sorbetur in venas, & ad Renes labitur, vt vltimam lotij determinationem subeat. 7. Ascites regulariter sanatur, si Ren multum & affatim minxerit sponte, vel per remedium. Recidinam autem patrat: si non penitus sublatus è Rene morbus. 8. Aqua interens, retrogrado motu, laticem ducit io oscula venarum, inde per venas, in Renes fugitur, & lotio tenus excernitur: cuius tantillum dumtaxat per diaphæresim exhalat. Ideoque abusiuè docent, laticem esse priuatim in œdemate, eamque recoqui in legitimum cruorem. 9. Itaque imperium & actio regiminis Renum, se extendit nedum in renes, vreteres, & vasa vrinaria, verùm insuper in cauitatem ventris, inter peritonæum, & musculos abdominis: itemque in venæ cauæ diuaricationes, se inferiores, vsque & in pedes ac tibias. 10. Non ergo Renes cadere sinunt laticem, proprio ponderet sed verè mittunt, non secus atque verè iterum rtahunt eundem, trans omnem venarum cruorem, dum scilicet sanatur Hydrops per mictiones. 11. Quinimò Ren semper cooperatur, & principaliter operatur, in fabrica Hydropis, de necessitate igitur primariò afficitur: siquidem deuius à finibus agendi. 12. Cumque Ren sit principalis effector Hydropis, quanquam aliud subinde membrum causam occasionalem contineat. 13. Sanatio idcireo incipiens, vel instituta per ablationem aquæ semper est subiecta recidiuæ, & plerumque frustra tentatur. Quia nunquam sanatio condigna instituitur ab vltimato agente. 14. Hydropa itaque Ascites, sempec est effectus immediatus Renum; adeoque exigit eiusdem sanatio restaurationem expulsiuè Renum, siue defectua occasionaliter suscitetur, siue demum in ipso Rene consistat. 15. Quapropter procul recedo à doctrina Scholarum, quæ præteritis neglectisque Renibus, continuò recut adspicit, eoque vota sanandi dirigit. 16. Non est autem Hydrops abusus deuius, siue Archei exorbitatio in rene, occlusio eius per calculum aut muccaginem? sed vis quædam anodyna virulenta in eruore extrauenato, aut simili materia, hospitata: cuius importunitate, Ren primò sui muneris obliuiscitur, habenas separandi laticis abiicit: mox inde quoque furorem, arripit, dum laticem in abdomen inordinato motu relegat. 17. Per inde vt dixi ante quod ob lotium simplex. Renem clausisse, vsque in obitum exclusiuè. 18. Consimilem scilicet meditor in Hydrope, deuiam qualitatem cruoris extrauenati, cuius contagio occasionali, Ren sui muneris fit obliuiosus: cuiusque veneni tempestiua ademptio Renem à ligatura, adeoque abdomen ab aqua liberat. Errorem enim à se commissum dum cernit Ren, probéque admonitus, per iustum medicamen, pœnitet serió, sorbetque iterum dimissum ad se laticem, & foras expellit. 19. Ergo verus Ædytopos Ascites, est in Renibus. Sine soluere pertinacem feram Renum, est soluere Hydropem: pro vt soluere cruorem congelatum, est soluere causam occasionalem eius. Id est causa immediata, tam materialis, quàm efficiens, veri Hydropis, est Archeus Renum errans, quatenus scilicet exorbitat, ac in furorem velut percellitur à causa occasionali, Ideã gignit, siue speciem, quam ipse insitus Renum Archeus contumax fouet, atque alit: per quam scilicet non; aut vix separat vrinam, aut cura illi incumbit sui officij, suæue destinationis. Imò nec solum sua munia præterit atque negligit: quin etiam velut furiosus dimittit laticem ad abdomen, vt sui velut internecionem procurat. Soluendum est itaque pertinaciæ vitium Archæi, ita vt mictio sequatur, si speranda sit sanitas. Paracelsus fingit in Hydrope, cruorem per stellam zedonia verti in mucilaginem; hinc verò in aquam: sanationem verò consistere in aquæ abductione, & materiæ primæ, siue illius præfatæ mucilaginis subductione. Sed quid hoc est aliud, quàm à posteriori mederi? dono quidem lubens, quòd, quoties latex non suppetit ad manum, Archeus Renum, vt suo furori faciat satis, citius cruorem liquefaciat, quàm ab errore incepto desistat. Sed vbi copiosus est latex, non est operæ pretium, liquefactio carnis & cruoris in laticem. Nam reuera quantum potest ocissimè, omnem laticem ad loca Hydropis abigit, nec feriatur, quia furit tanquam si in laticis abactione ad abdomen sibi finis vtilis exspectandus esset. Nec enim lotium detineret, si studium Archei esset carnem aut cruorem liquefacere. 21 Quibus vterque Renum obstipatur à Calculo, moriunturque tandem præfocati à lotio, non sunt tamen proinde hydropici: quia lotium manet in venis, quo nimirum Ren se exonerare intendit: sed non potest. In Hydrope verò valet: sed non intendit se exonerare. In Hydrope ergo, furor virulentus est Archei: non item in obstructione à calculo. Ideoque vno Rene, per causam occasionalem virulentam agitato: simul semelque & alter pariter furit. Quod in occlusione à calculo non item euenit. Requirit autem Hydropis essentia, vt nedum Ren negligat laticis separationem, claudatque seram vrinæ: verum insuper necesse est, vt simul etiam laticem ad loca abdominis dimittat, imò & poros membranarum arctè claudat, ne scilicet quippiam laticis aut ventorum transpiret ac erumpat. Magna profectò stultaque solicitudine, furit Archeus Renum, vt Hydropem faciat. Stultaque pertinacia eius furor fouetur, quod dum vires naturæ consternatas sentiat, nihilominus nequicquam tamen de concepto furore remittat. Si ergo occlusio à calculo, morbum atque mortem inducat, non Hydropem. Hydrops quoque morbum atque mortem adferat, sine totali, imò vel materiali obstructione Renum: manifestum fit, eorundem morborum diuersitatem pendere dumtaxat à luxu, & intentionali furore Archei veneno cruento suscitati: non item à materiali laticis errore. Axioma est, quod omne ens esse atque permanere desideret. 23 Quod sanè intelligendum est de ente gubernato per Deum, per naturam communem, ac ordinatam, siue regularem: non autem de ente stulto, atque per virus furibundo, quale est Archeus à corruptione sui per peccatum, & concitatus per causam occasionalem morbi virulentam. Perinde enim est, atque homo furiosus, equus aut bos, qui se è sublimi præcipitat, suique finem procurat.

procurat. Sic namque Archeus, in suis furoribus
velut studio pertinaci, sibi exitium procurat.
Quod scilicet in multis morbis est perpetuum,
in quibus proinde, licet dementias, atque fu-
rores Archei accusare, furiosas quoque ima-
gines, & dementes effinge, quibus seminali-
ter suos furores potenti fermento communi-
cat. Vndè quoque dici solet hominem à nemi-
ne immediatè potentius lædi, quàm à semet-
24 ipso. Porrò quanta incuria, & quàm læui pede,
scholæ humoristarum, considerationem mor-
borum transilierint, non solum spectari potest
ex intemperie frigida hepatis, quam vnicam &
solam supponunt in præsenti morbo, adeoque
quasi eo posito, plenariè satisfactum esset, al-
tumque dixissent oraculum, se quieti reponunt:
Absque consideratione tamē, quod frigida eius-
modi intemperies, restaurari nequeat; hydro-
pici autem, passim sanationem admittant. Sed
maximopere incuria Scholarum ethnicarum
elucescit, quod inter tot myriades scriptorum
adhuc primus desit, qui cogitare ausus fuerit,
qua via, quove modo possibili, iecur suam
aquam inter abdomen & musculos deponeret.
Nemo inquam hactenus nouit, laticem differra
ab vrina. Cumque subinde hydrops, per multos
menses languidos ad ferertum docat, vrina ne-
cessariò putreret, si sibi stercus liquidum siue
scoriam (quum de Lithiasi, de febribus, atque
alibi copioso sermone explicui) vel pro tan-
tillo comitem associaret: quæ tamen scoria ad
vrinæ integritatem requiritur. Siquam autem
hydropicus ab intestino in Mezaraicas assump-
serit: saltem illa cum tantula vrina remanet,
nec Latici commista ad abdomen mittitur. Om-
nes itaque Scriptores hectenus hunc nodum
Gordianum ita formidarunt, quod ne verbum
25 quidem eius meminerint. Consideremus ergo
quod alij ante me neglexerunt. Enimuero na-
turaliter, regulariter, ac semper, omnis succus,
siue chylus stomachi, per intestina delabens, at-
trahitur, & sugitur à venis mezaraicis, quarum
scilicet oscula, siue extremitates, desinunt in
intestinum. Hactenus quoque ieiunum man-
sit, quomodo transeat quotidie, tam copiosus
Chylus, trans intestinum, in oscula venarum
mezenterij, absque vllo foramine: itemque qua-
re venti ab intestino pressi, non per eosdem po-
ros, in venas mezenterij pergant, cum chylo
tanto sint rariores, & subtiliores, quanto leuius
est corpus, quod nullum pondus habet, chylo
ponderoso. Sed hæc paulatim sub explicatione
se manifestabunt, quæ quia velut impossibilia,
saltem vel inscrutabilia naturæ miracula, censa,
omnem Scriptorem calamum suspenderunt,
per excusationem causarum occultarum, cun-
cta suspendisse contentæ sunt scholæ. Eia ad
examen mecum. Omnis liquor ab intestinis as-
sugitur (id enim absque controuersia dono lu-
bens) rapiturque in venas mezentarij, tam is
scilicet, qui in eruorem destinatur, quam qui
quomodolibet excrementis quandoque depu-
tatur. Deinde verò, non est vlla via venarum
mezenterij, nisi ad venam portæ, quæ se in he-
par insinuat. Ergo materia, ex qua hydrops vs-
que in hepar fertur, non secus atq; omnes fibræ
radicum tandem desinunt in truncum ipsum,
qui radix dicitur. Sed qui sunt canales, qui-
bus hepar materiam siue aquam hydropis, tan-
quam per manum deferat ad spatium abdomi-
nis? Si sunt venæ illæ sobriæ, quibus membrana,
illa abdominis, aut Peritonæi nutritur. Cur fal-
tem hepar, has potius venas delegit, hæeque lo-
ca affligit, cum longè commodius eiusmodi su-
perfluam aquam, antequam iecur sua importu-
nitate ac pondere grauetur, per hemorrhoïdes
abigeret? Quippe quæ subleuandis oneribus
nuncupatæ videntur. Interim certum est, lati-
cem, siue materiam hydropis, natare in venis,
quæ infra iecur sunt, cum non ritè secernatur
tum per lotium. Saltem vtut sumatur, non valet 26
hepar ad abdomen, iam in immensam mulem
atque duritiem tensum (propter aquæ cumu-
lum) vel vnicam guttulam amplius superadde-
re, quin apertis illarum venarum osculis, velut
diffracta cataracta, aqua hydropica toto exab-
domine retrocederet, regurgitaretque in hepar.
Nam imprimis oscula venarum, desinentium in
abdominis membranam, non habent appositas
singulas valuas, instar pilarum ventosarum, in-
sufflatum ventum, ac laticem, intus cohibentes.
Deinde, si eiusmodi valuas haberēt, iecur saltem
caret vi expulsiua tanti roboris, quin potius ip-
sum iecur, & venarum canales, citius dehisce-
rent, creparentq; quàm quod contentam aquam
superaddant abdomini hydropico, in immen-
sam duritiem tento. Denique si quæ eiusmodi
venæ ad hydropis carcerem desinūt, pro sui nu-
tritione, saltem sunt filiæ, venæ cauæ. Adeoque
omnis hydrops esset in iecore, & vena caua ante-
quam in abdomine, essentque in immensam du-
ritiem turgida viscera. Imò omnis cruor hydro-
picus, nil n si mera aqua esset. Quod falsum est.
Mihique vltrò concedunt scholæ, quod aqua
hydropica per renes esset emuncta, priusquam
ad abdomē veniret, nisi vitium atque peccatum
potius esset Renum, quàm hepatis. Etenim san-
guificatio est iecoris; separatio autem laticis à
cruore, prior est, & alterius opificis, quàm hepa-
tis. Inest quippe ab initio latex cibis ac potibus,
separaturque essentialiter per fel, dum salis ali-
cuius naturam assumit, mutatq; aciditatem suam
in salsedinem, permanetque localiter permistus
cruori, donec lotij vltimum nactus supplemen-
tum, à renibus attractus, expellatur. Sunt ergo
Renes moderatores laticis, vt iecur cruoris.
Dein aqua hydropica latex est, non item adhuc 27
vrina; cuius fermentum cum sit stercoreum, &
à Renibus imprimatur, latex ille nondum vri-
na est. Expulsio igitur laticis in abdomen, po-
tius est officium Renum, quàm hepatis. Ideo-
que Renes velut postliminiò resipiscentes, non
ratò quoque depositam in abdomine aquam
repetiuerunt, & sanitatem ab Hydrope sponte
reddiderunt. Tum quoque non oblæditur in
Hydrope sanguificatio, nec arescunt hydropi-
ci, penuria cruoris, quantum laticis copia suf-
focantur. Sin autem in hydrope cruor non abū-
det, non fit tamen id, quod iecur cruoris fa-
bricam deneget: sed quia exotico fure, etiam
cruor minuatur. Imò, nec iecur à se factum
cruorem viriat: cum sint oppositæ, & incom-
patibiles actiones, sanguificatio, & cruoris de-
structio. Ren enim aquæ dominium suscepit; 28
adeo vt deficiente porro cruorem vitiet, & in
vrinam transmittet: Quibus ignoratis, infaustæ
cesserunt medelæ iecori intemperato. Quid
enim stolidius dictum est vnquam, quàm quia
hepar est officina cruoris: ergo & officina aquæ
est, & venti, pro tympania? Aqua frigidior est
cruoris:

cruore: ergo hepar in hydrope laborat intem-
perie frigida? Non enim tam aqua generatur in
hydrope, quàm reseruatur, quatenus non ex-
pellitur. Sed vndè in toto morborum systema-
te, tam supina cæcitas scholarum? vndè tam
lucidæ experientiæ circa ægrotos? An non re-
periunt se à veritate Dei desertas, quia se tra-
diderunt doctrinis gentilitiis cum pertinaci ig-
nauia? Equidem in modo fiendi hydropis,
quandoque hæsitans, credebam olim Aquam in
ipso abdomine fieri: non autem eò deferri,
cum per eosdem canales alioqui quibus defer-
retur, regurgitaret, ob nimiam tensionem: sci-
rem autem, omni folle fortius spirari aquam,
vel ventum, in abdomen, si per canales eò du-
ceretur. Præcipuè, quod successiuè, & frequen-
ter, meatus isti aperiri deberent, & hiare, quo-
ties guttatim nempe aqua ad ventrem abdomen
secederet. Sed postquam vidi vltrò, hydropem
sanati perfectè per lotium, totamque remedio
aquam, per Renes expelli; indubitanter quoque
credidi, per easdem vias, aquam deferri in ab-
domen, per quas repetita ad Renes pergit, in
sanatione hydropis. Ergo debui alias agnosce-
re vias, & deserere opinionem priorem. Potissi-
mum etiam, quod parcas vrinas in hydrope siti-
culoso, & potatore reperirem. Laxatur scilicet
aqua per eosdem meatus, quibus delata erat in
abdomen. Hæc sciui, & credidi, quia vidi: sed
non potui deuenire ad cognitionem viarum il-
larum, vt neque illius violentiæ, quæ folle for-
tius abdomen tenderet, & nihilominus conti-
nua adhuc stilla illam adaugeret. Viæ illæ Ana-
tomicis hactenus incognitæ, modusque, quo
tumor in tantam tensionem surgit, à nemine
tactus, vel leuiter peruestigatus. Magnalia Dei
in natura supplex veneror, & immensum ad-
miror. Furores enim Archei vbique excentri-
cos horumque varietates stupeo, quibus iam
aquam, aliàs ventum, carcere abdominis clau-
dit, in totius vsque ac propriam perniciem. Rem
ergo aperiam, quantum me mea industria cape-
29 re permisit. In natura enim est duplex actio, vna
scilicet, qua corpus corpore clauditur, vt vinum
in lagena, & Aqua hydropica inter Peritonæum
& abdomen. Inde morbosè pori clauduntur ha-
rum membranarum. Corpus enim perspirabile
in sanitate & sudore laticem, per totum minuit.
Adeo vt porus aqueus in æstu, mox per sudo-
rem, trans pellem affluat. Sed sudor, plerum-
que inutilis in hydrope, adeo, etsi sudet venter,
non minuat tamen aquam hydropis, multi mul-
ta vtcunque vanum circa has nænias tentarint.
Est & altera actio regularis, & heteroclita in
natura: per quam, alibi pluribus ostendi in no-
bis, corpus aliquod solidum (puta cultrum, ari-
stam, acum, spicula, ossa, conchas atque similia)
transmitti trans stomachum, vterum, venas, abs-
que horum læsione aut vulnere. Adeoque in na-
tura corporum, penetrationem solitam, & neces-
sariam. Prior enim istarum actionum, vt est pas-
sim cognita, fit quatenus corpus suis repagulis
superficiei, duritiei, ponderis, canalium, &c. om-
nino obedit, vnumque respectu alterius velut
mortuum est. Altera verò actionum tota est vi-
talis, spiritusque vitæ, qui non est vestitus corpo-
ris crassioris amictu: sed is ipsus, est ipsissimus
vestis illius corporis. Quodque ideo traducit per
aliud corpus vitale, sibi subiectum. Sic nam-
que Chirurgi, abscessus notarunt per ipsissima
ossa fieri. Sicque Authores fide digni, quos al-
legaui, capite de iniectis) admittunt penetra-
tionem dimensionum corporearum, quoties
culter per stomachum transit, & cum aposte-
mate purulento per costas, absque stomachi vul-
nere, redditur. In Hydrope igitur duplex præfa-
ta actio occurrit: circa eundem laticem. Nam
hic, quamdiu vita quodammodo venali poti-
tur, per solida ducitur, vestitus spiritu vitali
lucido, vias negligit, cum sibi nulla sit inuia.
Deducit autem ad carcerem hydropis, ibique
tam per stricturam pororum in membranis,
quam singulariter atque præcipuè propter ve-
stientis eiusdem spiritus desertionem, deponit
tanquam excrementum iam mortuum. Quod-
que nec inde ideò reperit, nisi iterum spiritus
vitalis illud vestiat, & circum amiciat. Hæc est
nimirum vis ista spiritualis, quolibet folle po-
tentior. Quam in penetralibus gerimus, cuius
potentiam quotidie admiramur, nunquam sci-
uimus, & vix per demonstrationes admittere
adacti, credimus. In Hydrope ergo furorem Re- 30
num, errantesque potestates reperi, qui furor
claudit, & vix est qui aperiat, & qui aperit & de-
ponit, nec est qui regurgitare faciat. Cum ita-
que actiones istæ furoris, in propriam perni-
ciem conspirantis, sint planè spirituales (etenim
spiritum vbique vt Medicus contemplor, vt au-
ram vitalem è sanguine suscitatam, non autem
mentem immortalem attingo) nec agant eius-
modi spiritus, nisi per imagines, à se fabricatas,
compellantur, Ideò sanè furores voco Archei, 31
dum Ren cessat ac penè obliuiscitur sui mune-
ris atque destinationis, in separando laticem à
cruore, proinde se claudit, & velut indignatus
exorbitansque, laticem aliò deponit. Hunc au-
tem furoris tenorem, analogicè concipere &
exprimere si debeam. Primò considero cruo-
rem extrauenatum in Rene detineri, vel super
conuexum intestini latere, &c. qui cruor, dum
malignitatem fermentalem induit, mox Ren,
laticis moderator, indignabundus suscipit ano-
dynum virus illius cruoris: Laticis autem desti-
natio est, eluere sordes, si quæ alibi in corpore
detentæ sint. Cumque Ren nequeat per laticem
eluere extrauenatum istum cruorem, eò quod
latex eò non deueniat, accumulatur hic in ve-
nis, fastidio ergo, tædioque Ren inde ideò af-
ficitur, quod munus sibi iniunctum nequeat ob-
ire. Ideoque mox claudit exitum vrinæ, vt quod
copia regulari laticis nequit, per abundantiam
eius perficiat. Quasi cogitet, Tu latex non vadis,
quò te velim mittere ad eluendum cruorem ex-
trauenatum: ego te non dimittam per consue-
tos vreteres. Eiusmodi ergo est furor indignati
Archei Renum, qui tandem assurgens in gra-
dum vestit laticem, eumque deducit, quò vult.
Cæterum hunc furorem Archei confirmat ne- 32
dum euentus in fiendo: sed & in siccando, præ-
sertim dum sponte propria quandoque hydrops
sanatur. Siquidem id fit, quasi resipisceret Ar- 33
cheus, atque pœniteret actorum. Noui Comi-
tissam de Falaix, quæ dum iuuencula hydrope
tumeret, suasu cuiusdam Medici (quippe à cun-
ctis desperata habebatur) abstinuit ferè per so-
lidum annum à potu, solidiore cibo, & iusculis
contenta. Et euasit sana, viuitque modò septua-
genaria. Imprimis sitis, siue sumatur pro sensu 34
deficientis, vel pro ipso defectu humidi: saltem
neutro modo exsiccat aquam hydropicam. Nam

cisi nil potus bibatur, saltem musculæ, quæ cruo-
rem sufficientem præbent, etiam vrinæ tantil-
lum dant, & laticis, quantum subsistentiæ hy-
35 dropis sat est. Denique nec sitis nec ipse po-
tuum defectus, causam occasionalem hydropis
(quæ plerumque est cruor extrauenatus) tol-
lit, quinimo magis arefaciunt, & pertinaciùs
sibi reseruant, vt reluctetur resolutioni, per ab-
36 stinentiam fictæ. Sed sitis ista continua, cum
spe & persuasione sanitatis, errorem sua indig-
nationem in Archeo Renum conceptam, paca-
bant, vnde didici, quod sitis oritur à Rene
regulariter; non autem ab hepate: multoque
minus à ramis minoribus venarum, sugentibus
maiores, donec defectus humidi ad orificium
stomachi delatus sit. Sed vt cruoris defectus re-
stituitur per cibos, potusque meraciores: ita
laticis defectus cōpensatur per aquosa; id quod
experientia docet. Sitis ergo à moderatore La-
ticis, & non a viscere sanguificante, procedit.
Est nempe tanta laticis necessitas, quanta fuit
hactenus hebetudo in eius præteritione. Autho-
res aliquot commendant bufones viuos, vtrim-
que renibus alligatos, soluere Hydropem per
lotium. Saltem vidi rusticum hydropicum, sa-
natum, alligata anguium Senecta per ventrem
& Renes. Inducitur nempe Idea metus, reni-
bus, qua indignationem amittant. Eodem vi-
delicet titulo, Sitis Ideam tristitiæ, siue dene-
gatæ appetentiæ, suscitat: vndè Ren suæ in-
37 dignationis obliuiscitur. Ex præfatis igitur, sat
liquet ignorantia causarum in hydrope, quanta
demum obscuritate, circa intemperiem hepatis,
38 & aquarum depletionem sit sudatum. Quàm
inaniter cogitatum de diureticis, de vesicatoriis,
deque solutiuis. Estque hoc loco aduertendum,
quod impiè Chologoga cathartica propinatint
hydropicis: vtpote quæ carnea & cruorem in
fœtidam flauamque saburram transmutant, si-
ne iuuamine hydropis: sed cum destructione
hydropici. Hydragogum autem differt à Cho-
lagogo. Quod illo epoto, venter detumescat,
nec fœtida excernat: nisi vis Chologogi adiun-
39 cta sit Hydragogo. Mercurius igitur præcipi-
tatus iuxta præscriptum Paracelsi, curat om-
nem Hydropem, non quatenus purgat, sed in
quantum materialiter transiens per intestina,
resoluit extrauenatum cruorem. Sin autem vnà
vomitum, vel aluum cieat, id hydropi est per
40 accidens. Nota huius ergo. Quod Bryonia al-
ba, rasa, superposita contusioni, in qua cruor
subter pellem nigricat, paucis horis cruorem
illum resoluat in aquam, quam pariter per cu-
tim exigit. Quocirca vim Hydragogi in Bryo-
nia proficuam attende, si virus solutiuum ab ea-
dem abstuleris. Obseruaui nimirum, si Antimo-
nium in liquorem vertatur, ac postmodum in
puluerem, qui tantum per sudorem purget, ha-
beri remedium, quod omnem hydropem mo-
destè tollit, extra metum recidiuæ. Siquidem
tollit tam causam occasionalē, quam ipsam fu-
rientis Archei amentiam. Eiusmodi namque re-
media, quæ permanente illorum & sospite dote,
per intestina feruntur, quæque apta sunt resol-
uere ideo causam occasionalem, liberant natu-
ram impedimentis. Vnde Archeus Renis pro-
priam præteriti furoris sui amentiam aduer-
tens, venas aperit, assugit, ac transcolat aquam,
pro debito solito, excentricoque, & opposito
Laticis motu, pertinaciam præteriti furoris,
sedulitate piat, dolens, quod propriam impar
intenderit perniciem. Vnde conspicuum eua- 41
dit, Renis regimen in abdomen, ac venas, ha-
ctenus ignotum. Est ergo hydrops: morbus ex 42
cruenta materia deprauata, occasionaliter
oriundus, velut initio fermentali: ad cuius in-
citamenta Archeus Renum, Ideam indigna-
tionis format: cuius potestate, vreteres venas
occludit, affluum Laticem corrumpit, ac di-
uertit, huncque in abdominis spatium trans-
mittit: abdominis interim membranas, harum
poros ita stringit, vt nihil penitius transmittant
in mortem vsque.

Tympanites autem plurimum ab hydrope 43
differt: nam alia est ipsi causa occasionalis, alius
modus fiendi, materia demum alia, necnon ef-
ficiens: alia itaque dispositio: & productum
aliud. Non enim generatur aqua, sed ventus.
Dein, nec arbitrio Rene fit Tympanias: vt solùm
præside fermento toxico alimenti spermatici,
in conuexo intestini hærentis, atque deturpati.
Neque etiam venas vento turgidas hactenus
lustrauit Anatome. Nec propter tormina inte-
stini, piare hepar debet, licet tormina sequantur
tam Hydrops, quàm tympanites. Si etiam fla-
tus intestini fierent ab hepate, remedium Iecori,
non autem carminatiuum intestino dandum:
vel Scholæ aliter medendo, se reas faciunt. Ete-
nim si theorematis sui memores essent: Quod
eiusdem vt facultatis, actio sana, & infirma: cog-
nouissent ructus atque flatus ab intestino, &
stomacho generari. Adeoque connexum inte-
stini, non minus aptum generandis flatibus,
quàm eius concauum. Ex assimilandis, sed de-
generibus liquoribus infestat Tympanias. Fit
enim ventositas siue flatus in intestino, à qua-
dam indispositione localis Archei, qui tum ci-
bos subinde nequicquam flatulentos in flatum
mutat. Cum ergo in Tympanitide est extra, siue
in conuexo intestini consideranda est eadem
indispositio flatulenta foris, quæ intus est in in-
testino. Fit nempè à similari alimento degene-
rante, quo fermentum stercoreum adueniens,
ipse Archeus loci indignatus, & malè affectus,
vertit, non quidem præfatam causam occasiona-
lem: sed proprium, membranarum alimentum,
in flatus. Ad hoc autem pars fermenti stercorei
à Cauo ad connexum intestini migrat. Ideoque
flatus ille non est insipidus aut acidus ructuum,
vt neque stercus olet, quia non fit à materia
stercorea: sed ab alimento degenerato, & cada-
ueroso. Vir quidam, suasu medentum, paracen-
thesim à latere vmblici sustinens, qui hydro- 44
picus censebatur, vtque aquam elicerent: me
iuuene spectante, extracto Chirurgi phleboto-
mo, repentè sidit abdomen, & quamprimum
periit: editus autem flatus immensè putidus, &
cadauer olebat. Patet ergo: quod materia occa-
sionalis, denique vera materia, internusque ef-
fector, cum omni cognitione medicum hone-
stante, ignota steterint. Paterque vanitas reme-
diorum, atque imprimis carminantium, quæ
conuexum intestini non respiciunt. Frustraque 45
fingunt ventos discuti per extenuationem. In
quam namque vento subtiliorem materiam,
ventos extenuari sperant? quidue profuerit,
ventum se subtiliorem donare, si maiorem tum
locum requirat? & molestias tensionis augeat?
Vernaculum est namque stultum remedium,
ex fabulis haustum. Cabrolius, Anatomicus
Montis

46 Montis pessulanus, narrat, se sanasse octuagenarium, qui Rondelerij suasu, non nisi salsa ederet, ac ne siti obrueretur, salsaturas, sine condimenta, ex aceto & sacchato, cibis miscebar. Fomentabat quoque bis in dies lixiuio, cui sal, alumen atque sulfur incoxerant. Ac inde, fimo vaccino pro cataplasmate vtebatur. Et tandem euasit & superuixit centenarius. Non frustra enim dantur, quæ consumant causam occasionalem, neque ideo frustra commendat firmos Paracelsus: eum sint salia ciborum putridorum, quibus datum est resoluere materiam occasionalem hydropis. Mira certè vtrobique Archei actio: tam vbi claues detinet, quàm vbi claustra 47 reserat, suumque expellit hostem. Paracelsus autem suum præcipiolum, siue mercurium, è sua minera mortuum eductum, præ reliquis approbat remediis: cætera autem simplicia, pro gradu affinitatis, quo mercurium hunc metallicum attingunt. Phrasis est suæ libertatis. Ego simplicium dotes, vt à Deo oriundas, non autem quatenus consanguinea sint mercurio minerali, veneror atque suspicio. Fateor interim, quod votis meis ille mercurius semper obsecundauerit. Difficilis quidem est eius acquisitio: sed duorum granorum dosis sufficit, ter quaterue exhibita. At semel nacto mercurio diaphoretico, multis ægrotorum myriadibus sufficit, tam pro se medente, quàm pro posteris 48 suis. Tandem vidi notham Hydropisim, cuius nemo ante me meminit, quod sciam. Vidi enim frequenter, ex iecoris inordinata accretione, ventris tensionem mentiri Hydropisim. Imò & in tabe extinctis, summéque macilentis, vidi iecur supra modum excreuisse, penitus licet exsangue. Vim ergò crescitiuam mercurius ille enecat, non secus atque argentum tremulum, in arborem, terebra vsque in medullam forami-49 natam iniectum, eandem occidit. De proprietate itaque mercurij est, vim accretricem hepatis extinguere. Id autem vt pro voto succedat, oportet mercurium mori, absque vllo salium externorū sodalitio, aut spirituum alienorum consortio. Sic tamen mori conuenit, vt viuum maneat in plaustro, quod queat in vita media mercurij deferre ad loca destinâta. Gratulor illi, quem ignis docuit me intelligere. Huc refero remedium stibij solutiui. Siquidem remedia eiusmodi, omnem causam occasionalem alibi latentem, detentamque resoluunt, consumunt, euertunt. Ista nempe est Arcanorum sanatio, quæ per ablationem causæ occasionalis acquiritur: sufficitque vnum aliquod ex Arcanis, quod indifferenter, quicquid in corpore (duelech excipio) præter naturam est conclusum, resoluit, abstergit, dispergit. Morborum siquidem quorumcunque, etsi duæ sint columnæ, quibus ædificium morbosum innititur (materia nimirum occasionalis, & materia cum efficiente Archeali) alterutra tamen columnarum sublata, ruit totum, quod illis superstructum erat. Arcana itaque Paracelsica omnem morbum à consequenti tollunt, quatenus causam occasionalem demetunt: Atque deinde occultior via est 50 alia alterius arcani: per quod scilicet inducitur pax, quies, & solatium Archeo: ne scilicet indignatus morbum pariat, partumque potius deleat: imò etiam profligationem causæ occasionalis ipsius meditetur. Perinde enim, vt infixa spina, pinguedine leporis extrahitur, trito mansuetoque remedio. Alioquin Archeus mox intranti spinæ velut irascitur, tumultuatur, tumet locus, suscitaturque varia symptomatum exorbitatio, vt scilicet facto tandē pure, putrefactoque loco, spinam excludat, quam si mitiùs aggrederetur, euisset, prout sub suasu pinguedinis leporinæ. Pariter inquam est in natura Arcanum, quod omnem ferè sanat morbum, quatenus indignationem & confusiones Archei tollit, pacemque huic impetat. De quo Arcano, primus conabor viam aperire. Laxet ergò vias Archeus Renum, & insurgat in causam occasionalem profligandam, non secus atque pertinaci furore sursum exitum quærit in Hydrope. Et verificabitur axioma Hippocratis. Quod naturæ ipsæ sint morborum medicatrices: Medicus verò tantùm illarum minister. Ergo ex præfatis concludo, Arcani sedatiui, adhuc longè pacatiorem, & optabiliorem fore sanationem, quàm Arcanorum Paracelsicorum. Magis namque faciunt pro custodia vitæ longæ. De qua peculiari libro.

PVERILIS HVMORISTARVM VINDICTA.

1. *Finis paradromi emissi.*
2. *Authori accidit prout æstimauerat.*
3. *Clamores eorum qui vapulant.*
4. *Non propalanda secretiora arcana.*
5. *Respondet literis ad se scriptis.*
6. *Decem contumeliæ.*

DIDARAM iam aliquot inaudita hactenus opuscula. 1 Nimirum de heteroclitis fontibus acidulis, ac potissimum de Spadacrenis, atque origine fontium. De febribus, de lithiasi, de deceptorum humoristarum ærumnoso statu, & de Peste. Vt paradromum totius Physices referrent, tutòque inde discere mortales ortum, modum, medium progressumque medendi possent. Imprimis reprehendit liber de febribus ignaras medendi Scholas, circa cognitionem infirmitatis iam vulgatis, quo resipiscerent, huiusque voluminis editionem excusarent. De lapide autem monstro in nobis accidentaliter nato, deque Peste, velut irregulari mentis parergo, vt discerem ego, quale iudicium esset doctiorum, de rebus hactenus ignotis. 2 At comperi, quod maior numerus spreuerit quæ docui, præsumensque scire omne scibile, contempserit discere ex alienis laboribus, eò quod acerbius carperem errores, non quidem viri alicuius infamiam: sed Scholarum in vniuersali insciriam. Errores inquam, qui in ipsis Cathedris pœnæ infernalis indictione, castigari aliquando debebunt, & criminis rei apud Principes gnaros censebuntur. Potissimum vbi admonitio frustranea, conatus charitatis vanos effecerit. Delicatores itaque iudicium tulere iuxta suam cuiusque intentionem, & extensionem. 3 Atque illorum plerique offendebantur, quod noua, inaudita nedum adferrem & demonstrarem, supra captum multorum; sed quod antiqua medendi initia destruerem, nec alia meliora edocerem, quasi tantum laboris onus, vnius esset diei mensura. Multi autem optarunt, vt clanculum semel à me præ-

mastica

masticata, bucellatim, in fauces intruderem:
vt circa laborem meliora dogmata, & remedia
addiscerent. Quapropter aliquot curiosiores
ad me scripsere, laudantes quidem operam, in-
sumptosque labores, & sumptus: sed non tole-
rantes, quod arcana remedia sub densis tene-
bris obuoluta reliquissem, oec notam Chymiæ,
abditamque Philosophiam propalassem contra
Euangelij præceptum, quodque margaritas an-
te porcos, id est immeritos, non proiecissem.
4 At sanè vtrobique præstiti quantum potui, &
fieri lubet. Nam per experientiam securè didi-
ceram, quod anno 1602 in patriam redux, cu-
rarem insperatos aliquot, per spiritus salis, sul-
furis, vitrioli, perque vomitoria vitriolata, &c.
quorum nullum apud Belgas fuerat vestigium
memoriæ. Ideo Archiatri, & celebriores alij de-
cipulam meis obtenderunt remediis, Nam si
cui aliquid dedissem præfatorum, statim procu-
rabant ad se deferri, vt me imitarentur, ac supe-
rarent. Ipse ergo in publicum proposui medi-
camina chymica per seruos meos, iam vxoratos
venalia: quippe qui iam se meo famulatui sub-
duxerant. Hi itaque panem suum lucrabantur.
At vt cuncta mox ruinis sunt obnoxia, sese alij
interserunt fugitiui externorum, qui huiusmo-
di venalia obtruserunt viliori pretio. Sicque
mille fallaciis adulterata supposuere: optima
quæque habita sunt, quæcunque viliori pretio
venderentur. Hioe nil hodie reperitur è facti-
tiis pharmacis, quod non ita sit adulteratum,
quodque maioris lucri spes, oon adbuc magis
labefactet in dies. Ideoque hinc edoctus didici,
non amplius hac orbita eundem: sed quicquid
rarioris Philosophiæ est euulgandum, id omni-
no sub hieroglyphicis peritiorum esse præstan-
5 dum. Ignoscant ergò mihi, quotquot ad me
scribunt hæc verba: Sodes explica te, loquere
apertius, de Arcanorum præparatione. Quia
ista est noua addiscendæ Philosohiæ metho-
dus, quam addiscere oportet, modo quo eam
didici. Vendit enim Deus sudoribus artes. Et-
enim nil Spagyricis scriptum ea inteotione,
vt intelligantur, promiscuè ab omnibus, sed
dumtaxat ne intelligantur. Idque Chymia præ
cæteris disciplinis semper seruauit singulare, è
mandato Domini: ne rosæ ante homines & por-
cos spargantur. Scripta namque nostra sunt ex-
hortationum loco, vt quisque propriis profi-
ciat laboribus, quantum supernè sibi indul-
6 tum fuerit. Tandem contumaces, & iudoctio-
res, contumeliis agunt, insultantque io me, di-
centes,

1. Quo vultu audet temerarius hic senex morosus, nugator, indoctus, astruere vnum idemque remedium calidum, valere contra morbos frigidos, frangere etiam antiquorum axioma primò verum? Contrariorum contraria dumtaxat esse remedia?

2. Quo ausu dicit, citra purgationem & venæ sectionem, tolli affluentiam humoris noxij?

3. Si iustam temperiem elementorum ad pondus, Paracelsi arcana adferre putet, an proinde os fractum dislocatumue reponent! aut herniam sanauerint.

4. Quid si arcana materiam peccantem abstergant, hoc iuuerit, si non vna efferatur per pharmacum soluens.

5. Quidue hoc commuoe habet cum morbis Amentium, vt vno Arcani velut cultro, omnem amputari morbum credamus?

6. Itemque in hæreditariis quibusque nulla residet amurca: sed connata quædam atque incorporata nuda remansit intemperies, per quam statis interualis, suscitantur insperatæ nebulæ, neruorum paroxysmorum authrices, quid solatiiois ferent Arcaoa, vnum semper cuculi tonum vnius qualitatis sonantia?

7. Aunè virorum & seculorum tot industriæ fuerunt nihili, quibus nempe melior tutiorque Minerua placuit?

8. Sanamus & nos morbos quoslibet, absque phlebotomo, quoties volumus. Sed timemus recidiuas peiores; dum intus relicto humore nocuo, imponeremus ægris, per soporifera & sedatiua. Ideoque non procedimus ex præscripto iactantiarum fumiuendulorum; dum salus infirmorum nobis cordi, perque rationalem methodum ab hisce empyricis eos separamus. Solus enim Helmont cuncta nouit, oosque stipites fuimus hucusque.

9. Ad se enim cunctos conuocat, vt creduli autument Medicinam, quam de terra creauit Altissimus, ab igoe dimanare. Nou enim sic viri docti studiis Academicis valedicunt. louga annorum serie medendo roborati.

10. Melius enim viris Principibus persuasum, qui alios præter Academicos non admittunt, quibus vitam fidant suam, &c.

RESPONDET AVTHOR.

1 *Quod vnum aliquid, omnes sanet morbos.*
2 *Respondet demum appositè ad singula.*
3 *Verum laxatiuum quale.*
4 *Solutio obiectionis.*
5 *Retorquetur axioma Hippocratis in Scholas*
6 *Dictum Scholarum in Scholas reflectitur,*
7 *Cur laxatiua stultè exhibita.*
8 *Satisfacit directè & regulariter, suis iniuriosis contumeliis.*
9 *Author prouocat Humoristas, totius mundi, in certamen actuale,*
10 *Ad laruas formidinis, per Humoristas obiectas, respondetur,*
11 *Itur obuiam aduersariis.*
12 *Intentiones Authoris.*
13 *Vetus abusus, non dat ius.*
14 *Principum ærumnas esse viuere cinctos adulatoribus, & ideo extra veritatem.*
15 *Aulæ carent optimis Medicis.*

Ro᷊ABO primò, quod liquor Alkahest, ens primum salium, lili, primus metallus, Mercurius diaphoreticus, siue aurum horizontale, vnum inquam, qualecunque ex illis (uam cuncta vnius dissolucutis cõsanguinitate, conspirant in vnisonum) sat sit ad quorumlibet morborum sanationem vtut momis crepet ilia. Imprimis norunt Adepti mecum, quantum hinc distent dispensatoria Seplasiæ, imo & quàm remoti absint Scriptores, qui Basilicas, & Tyrocinia chymica ingenti gloriolæ pruritu, adhuc ipsimet Tyrones ediderunt. Probabo autem assumpto huius capitis, sponte iostar niuis liquescent reliquæ in me suscitatæ calumniæ.

Qua

Quapropter Spagyrorum postremus præfatum assumptum sic probo.

1 Ipsa sanitas non consistit in temperie iusta corporis: sed in vita integra. Nam temperies corporis alioquin est adhuc in cadauere, recens mactatu, vbi tamen iam mors: non autem vita, non sanitas. Est autem sanitas vnica, homogenea vitæ integritas, & inculpata dispositio, requirens illius integri conseruationem in sanis, & restitutionem in ægrotis. Idque Hippocrates ex tunc olfecit, asserens solam naturam (quæ vnica est) esse morborum medicatricem: Medicum autem ministrum, vt & pharmacum medium reducendi naturam exorbitatam. Itaque sanitatis integritas est in vnisono, & vnicus tantùm est vitæ moderator, nec plures. Hic ergo solus in morbis malè se habet. Is enim solus est impetum faciens, tam in sanis quàm in ægris, eiusque solius ruptura œconomiam vitalem lacerat. Etenim etsi nil foris lacessat, nihilque à parentum semine nos turbet: sponte tamen propria subinde Archeus ille fatiscit, dissoluiturque hinc nostra integritas: multisque inde modis, postliminio subnascuntur impuritates Monarchiæ vitæ insidiantes. Equidem cu natura ipsa, teste Hippocrate, sit mediatrix morborum: ergò eius vnitas conseruanda, & restituenda integritas. Id autem vnico remedio sat superque fieri potest. Est namque vnitas alteratæ naturæ, vnitas sanitatis læsæ, & vnitas ideo spiritus, subter morbum, agitati, duntaxat considetanda: non autem multiplicitas varietatum occasionalium morbosarum. Cumque vnum è præfatis Arcanis opulenter habeat in se cuncta requisita, ex dono Dei, perque præparationes Artificis. Ergò vnum ex illis Arcanis est sufficiens pro omni, & quolibetcunque morbo. Atque ideo non dicit Textus, quod Omnipotens creauerit de terra medicinas; sed medicinam: numero singulari. Quam alioqui medicinam, iam præparatam, pro arte medendi non creauit de terra. Medicina ergò ista penetrat corporis penitissima, quæ suopte Bonitatis dono, membra quælibet confortat, & confirmat. Ac demum potentissimè resoluit, quicquid alicubi sordium congestum fuerit. Quo semel liquato, natura satagit per cognitum sibi iter dispergere nocuum.

2 Notent hoc loco Tyrones, quod pro consueta stoliditate peraof principium, postquam iam abunde constare fecerim, non esse contraria in natura, non temperiem elementorum, multoque minus qualitatum elementalium intemperiem: nec item humores, quibus sanitas, & per consequens infirmitas, iusto titulo parationem debeant.

Similiter etiam de febribus, sic abstuli fidem solutiuis, vt non nisi cum Scholarum

3 tædio, eadem iterum commemorem. Perfecta nimirum purgatio ægros duntaxat, non autem sanos, laxare debetet. Estque ob id perfectissima, quæ primò insensibilitet consopit, pacatque Archeum, qui postmodum (cum sit natura, sola medicatrix) morbos, horumque causas occasionales, demetit. In tono enim inauditum, coram discere recusantibus, Tyronum discere cupientium impeditoribus. Ac soli me capiunt, quotquot prius iam annotata intelligunt.

4 Obiiciunt enim pro suis purgantibus. Nil referre, tametsi laxans pharmacum, laudabilem è venis Chymum eiiciat, potissimum quod fortiori iure, & breuiori compendio, abiget fæcem morbosam. Nec magnopere curandum, etsi solutiua vires cum crudiore cruore parum diminuant. Negant ai libri de febribus & humoribus, sub consensu experientiæ, quòd purgatiua tollant humores nocuos, aut morbum vllum iisdem humoribus dictum. Tum, quia non sunt in natura euiusmodi humores, nec itidem morbi vlli respondent iisdem. Tum, quicquid profligant exterminantque catharctica, non est vnius de tribus humoribus, quos peccare aiunt: sed est cruor, per viros pharmaci mactatus, cuiusque cadauer fœtens per anum eiicitur.

5 Ideoque nec audent propinare purgantia, ne quidem in acutis febribus, nisi postquam materia turget. Quod est dicere, postquam natura victrix euasit: quando nimirum fortassis, deuictus hospes morbosus, sponte sua mox recessurus, pro parte, cum aliis sordibus à pharmaco patratis, excidet: nisi indignatus Archeus in-

6 gesto pharmaco virulento, morbum recidiuum suscitet. Quod sæpissimè accidisse memini, & scriptis catalogis annotaui. Idque non ignorant Scholæ, quæ dudum iam serò charactere asserunt, solam Aloëm esse innocuam. Ergo omne laxans, absolutè nocuum, si non etiam simul frustraneum. Reus sim itaque coram Deo, si non prorsus suadeam, omnino à laxatiuis abstinen-

7 dum. Neque enim, si non stulta sit natura, laxans pharmacum, ad venas affluit: nec absque discrimine in discrimê se præcipitaret, quæ virus intra venas nocuum traheret. Igitur solutiuum virus adhuc tantisper ac in stomacho detinetur, putrefacit, & contaminat quicquid in mesenterio eminus, ad meliores vsus, erat depositum trahitque inuicem putrefacti thesauri depuratum cruorem è vena caua, eumque fœsim contagio virulento contaminat, & fœtido fermento cadaueris liquat. Hinc nempe virium iactura à laxantibus, & monarchiæ viralis turbatio, citra spem sanationis indè. Durat autem laxantium furor is non solùm, quantum illorom præsentia: sed & quantum lugubre virus, suo contagio stomachum & intestina aggrauat. Sic nempe artificiosa consurgit Diarrhœa, quæ subinde in necem vsque perseuerat, tidetque adstringentium pollicitam opem, tentatasque subsidia.

8 Ad 2. & 3. &c. dico pariter, sat alibi demonstratum, nec temperari elementa in mistis, falsò creditis: nec ob temperiem ergo cotundem, multòque minus iustam, & ad pondus adæquatum. Ergò præsupponunt Scholæ falsa. Imò & sophismate certant. Nam etsi Arcana os fractum curent, tanquam Symphytum, vel lapis ossifragus: requiritur tamen vtrobique reponi ossis fracturam. Herniam item benè ligatam, sanatam memini citra exspectationem, quod ex ossifragio quis dudum lumbis decubuisset. Nec igitur Arcano indiget.

Ad 4. simul & 5. sufficit, quod Arcanum causas occasionales abstergat, reliquum nempe supplente natura iuuata.

Ad 6. cohibeant linguam Scholæ: nam Arcanum sanat morbos, quos incurabiles sub blasphemia adstruxerunt. Quod pro me testantur hospitalia incurabilium, si cum epitaphio Paracelsi conferantur.

Septima

Septima autem contumelia prorumpit nesciis è faucibus, proprio scilicet consciæ mentis testimonio.

Ad 8. & 9. certum est, quod clamantes doleant, dum vapulant: ex sensu enim doloris, os eorum lias loquitur. Sin autem è myriadibus Spagyrorum, vix vnus ad optatum finem surgit; vitium id non est artis. Quia dos non pendet ex arbitrio volentis & currentis: sed quia nondum est dierum plenitudo, qua hæc magis et ut vulgaria. Sat esto mihi, quod nusquam appareant signa, nisi inter Potiros Archanis, id est Adeptos, quodque Humoristarum nullus cò vnquam peruenerit, nec etiam peruenict. Itaque locus contumeliis contra scientiæ Medendi veritatem, nullus est nisi vbi nullus est ordo, & sempiternus horror inhabitat. Fugiunt enim veritatis lucem noctuæ, & vespertiliones monstruosi. Quia pascuntur decumano mendacio, nempe quod norint curare febres, citra euacuationem: cum nec quidem vtroque tam venæ sectæ, quàm laxati alui præsidio, febres sciant certò atquo tutò sanare. Sanent enim febrint vt adstruunt: an saltem eo ipso non adsetent tequiem ægro? totoque dein, quod residuum aiunt, tollent? quod non ita commodè licebar, quamdiu vita cum morte, & morbus cum sanitate confligari credunt. Ast fugiunt lucem veritatis, sub pallio mendacij: sic dictante ignorantia, sicque iubeote lucro, sese
9 misselli tutantur.

Medicina enim non est nudum verbum, inanis iactantia, aut sermo vanus: post se namque opus relinquit. Quocirca sperno contumelias, iactantias ambitionis, & vanitates miseras. Eia mecum ad thombum. Si vetum dicitis, Scholæ, quod possitis sanate quaslibet febres citra euacuationem: sed nolle, præ metu deterioris recidiuæ. Ad loctam descendite. Humoristæ. Sumamus e Xenodochiis, è castris, vel alium de 200. aut 500. paopetes febrientes, pleuriticos, &c. partiamur illos per medium: mittamus fortes, vt mihi illorum vna medietas cedat, & altera vobis. Ego illos curabo citra phlebotomiam, & euacuationem sensibilem; vos vteò facite vt scitis (nec euim vos adstringo ad iactantiam phlebotomi, vel solutiul abstinentiam) videbimus quot fuoera vterque nostrum habiturus: præmium autem certaminis sint 300. floreni, vtrimque depositi. Hic vestrum agitur negotium. O Magistratus, quibus cordi est salus populi! Pro bono publico certabitur, pro veritatis cognitione, pro vita & anima vestra, filiorum, viduarum, pupillorum totiusque sanitate populi. Ac tandem pro methodo curatiua, in actuali contradictorio disputata. Superaddite præmium, donotarij loco, ex officio, Compellite nolentes intrare in certamen, vel palæstra obmutescentes cedere. Ostendant tum, quod modo oblatrando stentantur. Sic namque diplomata ostendenda sunt. Cedant verba, & iurgia, agamus amicè, & per experientias muruas: sciatur posthac, vtra methodus sit vera. Siquidem in contradictoriis non ambæ quidem propositiones, at taorùm altera, vera est. Sed iam Humoristæ pauorem
10 iocutinnt, dum quis se mihi sanandum committit. Nec nimirum nouorum dogmatum authori se dedant; porius autem vias erhnicorum eant, ne censeatur nouitate dogmatis, viram in àocipiti poloisse, fretique potiùs veteri abusu, ttitas calles ingredianrur. Ah vtioam ex altero seculo, mundoque intelligibili redirent, vt testarentur quibus sua debeatur nex. Statim, qui iam nasutuli, vitæ suæ consolere videntur, agnoscerent se incurrere in vitæ perniciem; & iacturam; dum malunt vitam suam credere pluralitati ob solam' veteris erroris, & abusus constantiam, quàm velle flecti ad mouita veritatis. Quasi adhuc modò sagittis & fundis bellandum foret: quia istud armorum est genus antiquissimum. Veruntamen sed nec nostra adeo sunt noua, vt millesima tantùm sint in se experientiæ: quæ centies millies, veritate & experientiis sont facta consona. Medentes ergo quotquot huiusmodi obiiciunt debiliori animæ, & artis ignaræ, sunt truculenti impostores, hostes Christianorum, inuidi propter lucellum. Siquidem augent timores in ægris, ægrosque angunt, vt se & sua extollant. Et dicunt. Li- 11
benter enim ignoramus, quæ mala sunt: quoniam remedia chymica (vtimur enim iis, quandoque vbi opus fuerit) noua atrocia, nocua, æstuantia, & periculosa. Chymicum autem si admiseris, tu solus etis cum tuo Chymico: nos omnes domi manebimus. Quia Idiotæ sunt, stentotesque, qui nobiscum nuo consentiunt. Memcntore interim, quod plus cernant oculi, quam oculus Ergo in lacera puppe, naufragium quæris, si à tuto littore abscesseris. Abducunt in confirmarionem turbam Chymiæ apostaticam, itemque Iudæos, ac viros nequam. Quasi pariformiter omne meretricum & nebulonum sedimen, & spuma, non se ingerat sub nomine Medentum Humoristarum. Etenim si tixæ apud me valuissent, non fuissem compulsos ad scri-
bendum. Nam si vos charitas, aut vestrarum animarum cura angit, eamus ad prouocatum certamen! Promitto enim, si viceritis, quod lubens meo malo, postmodùm in vestram totus iueto doctrinam. Denique dum deputata medicamina præfero vestris, & vera medendi principia Paganicis nugis: non sit hoc, intentiune lucri captandi, aut alliciendi. Noc enim decet me ex auara mente vestra iudicari. Ego enim pura intentiooe veritatem medicam coocionari instituoi, vt Medentes resipiscant, & discant quæ nesciunt, tutiorem viam ingrediantur, atque malè viram proximi tractando cessent: cessent inquam perdete viduas, orphanos, & proprias animas. Scio namque, quod sub dierum maturitate (*nil enim tam occultum, quod non reuelabitur*) manifesta fiet doctrina, quàm modò per hoc volumen euulgaui. Octo saltem tempestiuius id accidat, ob animarum salutem, & familiarum custodiam. Ad me autem quod attinet, iam à multis annis ægros non inuiso; nec quenquam inuito, vt mea vtatur opera quod nostratibus sat cognitum. Quippe qui quæstum e a alienis miseriis non paro: ægrorum autem neminem citra consolationem à me dimitto. Cessent quoque Scholarum stentattina, authoritatem à possessionis vetustate implorantia. Siquidem non cadit præscriptio in naturam. Dono namque paganismum Christianismo seniorem. Præsuppono quoque Scholarum errores mox cum paganismo incepisse. Noua & inaudita quæ doceo, quia Deus nostri generis misertus, sub hac dierum plenitudine, thesarum veritatis aperuit, quando sibi placuit.

placuit. Pro cunctis paganicæ scholæ alumnis, vt discant deinceps tutiori assentiri doctrinæ. Etenim præ veteri abusu marcida cariosa, & verminosa sunt, quæ veri succo demonstrantur orba. Quia vniuersaliter & singulariter verum est, quod falsum & tenebrosum sit omne donum, quod non descendit à Patre luminum: non est autem credibile, Adeptum medendi illuminasse Scholas Gentilium, quarum posteritas tanta theorematum cœcitate adhuc medetur,
14 orbataque est medicaminum fauore, vigore, honore. Facessant & iactantiæ, quod à potestatibus mundi celebrentur, quotcunque sermocinali doctrina præfulgent. Non enim aulœdi sunt medici, quos creauit omnipotens: sed in compassione charitatis medentur peculiariter pauperibus, eoque symbolo agnoscuntur. Pater autem pauperum benignis oculis adspicit, qui obsequiis miserorum suorum vacauerit, in sui Christi memoriam. Subtrahunt sese populi, & magnatum adulationibus suo iure viuunt, iniorij nemini. Vnicoque signo à medicastris distinguuntur, quatenus benè agendo, à his vilipendium patiuntur, & lubentes tolerant. Imò populus (cui sunt benefici) obloquitur, & obgannit. Quia ista est sors, quam suis perpetuo reseruat Dator luminum. Etenim absque spe lucri, procurant esse misericordes. Sin autem illis sponte detur nummus, recipiunt quidem; sed non nisi in priores vsus reponunt. Sunt autem rarissimi, nec obuij in aulis principum. In epitaphio Imperatoris olim scriptum erat. *Turba medicorum periit*: Adeo hominum sunt infelicissimi Principes, quibus nemo veritatem dicit: sed adulatoribus stipati, nil nisi blandimenta audiunt, ac deceptionibus aluntur.
Non saltem est Principum, nouisse eligere 15
optimum medicum, cui vitam fidant: sed hunc commendatum, vel adscritum à priore medico suscipiunt. Sicque in aulis, continuata serie, perseuerant. Ac proinde Princeps plerumque non est numerandus inter vita longa donatos. Nam etsi honorauerit patrem suum: longæuitate tamen sibi promissa spoliatur ab infidis auxiliatoribus.

TANTVM.

TRACTATVS

DE MORBIS.

INTRODVCTIO DIAGNOSTICA.

1 *Resumptio totius operis.*
2 *Cur tanta Authoris reprimendo austeritas.*
3 *Deum inuocat, dum se humano sentit priuatum subsidio.*
4 *Pauperies & fucus Logices detegenda erant.*
5 *Nuditas auscultationis Physices Aristotelis.*
6 *Inaudita inuestigandi methodus.*
7 *Cur scholæ caruerint morborum cognitione.*
8 *Morbus è præuaricatione fluxit,*
9 *Isagoge in Morbi cognitionem.*
10 *Morborum schema ex Hippocrate.*
11 *Scholæ Lotopasta, deseruere suum Hippocratem.*
12 *Medullaris contemplatio morborum.*

1 NECASSARIVM visum fuit, ab Elementis, qualitatibus, misturis, complexionibus, contrarietatibus, humoribus, & Catarrhis incepisse, vt demonstrarem scholas, morborum naturam attendisse nunquam: ideoque ignorasse rei medicæ veros scopos, siue morborum principia, theoremata, modos fiendi, causa adaptationis; consanguinitates, consensus, alteritates, atque proprietates, remediorum, item inuentiones, delectus, præparationes, exaltationes, appropriationes: Id est, ægrorum scientificam sanationem nesciuisse. Credidi namque per eiusmodi initia procedendum mihi: eò quod ægritudines omnes (paucis forsitan exceptis) retulerint in qualitates elementales, atque innata naturæ dissidia. In humores catarrhos, flatus, fumos: adeò vt in fumum & vapores ablata Scholarum scientia, in fumum euanescat. Tandem per Tartari errores, ad Tartaros deuenit vt ostenderem se tenebris in-
uolutas, cæspitasse in viis suis. Detegere enim 2
impigre illa debui: sic resipiscendum Tyronibus posthac. At non satis fuit, errores, inscitiam, ignauiam, & pertinacem constantemque ignorantiam ostendisse: nisi doctrinam veram in nugarum vicem rependerem. Etenim per plurimos annos suspecti mihi remanserant axiomatum abusus (quod lib. de febribus ad viuum depinxi) priusquam ad solidam veritatis cognitionem peruenerim: dudumque Theoriæ veritatem perlustraueram, priusquam iusta aliquot medicamina, quæ initiatis sat essent, quæ-
rendo inuenissem. Quamobrem cum de mor- 3
bis, sub tanto paradoxo, rerumque pondere, dicturus essem apud veteres, & iuniores, modernos autem ostenderem neminem adiutorio Deum serio inuocaui ac etiam propitium inue-
ni. Statui itaque antequam scriberem inuocare 4
Logicen, vt per suas mihi definitiones, morborum essentias demonstret: per diuisiones verò, species, atque alteritates illorum; Ac tandem per argumentationem causas, proprietates, media, atque remedia suggereret, cognoscendi atque sanandi. Sed ad meas acclamationes, etiam in os eius factas, surda fuit, stupuit, nil audiuit, muta mansit, nec minimum iuuit me miserum.
Quia tota impotens, sine sensu. Dein igitur in 5
subsidium vocaui Scholarum auscultationes Physicas. Tria nempe illarum iactata principia, causas quatuor, fortunam, Casum, Tempus, infinitum vacuum, motum, imò & monstrum. Vnde tandem detexi totam physicam verè monstrosam: Habentem initia ficta, falsa, ludicra, non principiatoria, multò minus vitalia in con-

spectu *Regis cui omnia viuunt:* Causas item non, causantes. Phantastica quoque entia Rationis milleque absurditatibus obsepta dogmata obtrudentem. In quibus ne vestigium vllum naturæ adhuc integræ reperi: multoque minus defectus eiusdem, alteritatesve facultatum, aut functionem vitalium. Minimè autem ex tali principiorum strue, notitia causatum naturalium, vitalium, morborum, remediorum, ac sanationum, petenda fuit. Quorsum tamen scientiam naturæ, ceu in obiectum spectare scopum, sum ratus. Quicquid namque à scholis petetem, & per Theoriam contrectare aggrederer; Id totum statim natura risit in Praxi, habitumque est pro pedantismo. Me inquam ridiculum (distinctius loquendo) cum scholis risit. Ac tandem mecum conquesta est tam inuictæ stupiditati. Tum Logica suam penes me deploraoit impotentem nuditatem, vanamque scholarum iactantiam. Quippe quæ mediorum, causarum, terminorum & scientiarum repertrix ac scrutatrix hucusque salutabatur, doluit fateri debuisse, quod in morbis non minus, quàm in tota naturæ compagine, muta esset, suosque
6 etiam professores in tanta ærumnarum necessitate deserere deberet. Imò risisset simul vno cachinno Physica Aristotelis, stolidas mundi & tot seculorum credulitates, si ipsamet non fuisset figmentum non ens, solo superbiæ flatu turgidum. Quapropter, cum natura nusquam, nisi in indiuiduis existat, aut cernatur: mihi de morbis scripturo, opus est particularium causas apprimè nouisse, ptout & medenti necessum, illas, sub reatu pœnæ infernalis, indiuidualiter perspexisse. Visum itaque fuit mihi: rerum tam integratum quàm læsarum quidditates inuestigandas fuisse, per modum de venatione scientiarum traditum. Atqui cum sic hausta cognitio queat explicari. Tyroni statui quod per causas, harumque proprietates, definitio essentialis sit exponenda. Quæ nil aliud est, præter causarum connexum. Non autem genus definiti, & differentia. At inaudita est hæc explicandi Methodus, prout mentita est Logica scientiarum repertrix. Simulque cum ea omnis facultas, sermocinali Philosophiæ inseruiens. Frustra namque ad genus definiti, & differentias speciei constitutiuas recurritur pro morbis,
7 quæ nunquam & nusquam cognita fuere. Itaque cum hactenus sit ignoratum, quod res ipsæ nil sint extra vel præter connexum materiæ, & efficientis. Consequenter quoque caruerunt scholæ vera definitione: id est, iusta morborum cognitione. Si ergo morborum quidditas, ac proprietatum morbidarum conditio, ex causis suis immediatis essentialibus profluant: necessariò quoque præfatorum cognitio ex iisdem causis est desumenda. Eò quod consideratio causatum prior sit consideratione morborum. Itaque rerum naturalium essentias, iam ad tædium vsque, ostendi esse materiam & efficientem, connexas in agendo: ergo & morbi cuiusuis essentia, duabus istis constat causis, ex iisdem petenda est cognitio, per iustam defini-
8 tionem. Imprimis morbus est quoddam malum, vitæ respectu. Ac quanquam è peccato oriondus, non tamen est malum, instar peccati, ex causa deficientiæ, cui deest species, modus & ordo. Sed morbus est ex causa efficiente seminali, positiuo; actuali & reali, cum semine, modo, specie, & ordine. Et quanquam intuitu vitæ sit malum: habet tamen ex suo simplici esse naturam boni. Nam quod in se bonum est, per accidens producit aliquid, ad cuius positionem, facultates partibus innatæ, occasionaliter læduntur & pereunt per Adastriam: sunt ideo defectus à causa externa, faciètes impetum supra 9
vel præter vires vitales, in partibus celatas. Suntque ab hospitibus peregrinis, intrò recepta, & valentiore Archeo dotatis. Atque hinc importunitate temporum, quantitatum, roboris, superioribus. Sunt denique defectus occasionales, qui (cum bonum parturiat malum per accidens, profluatque sæpius à nostrismet potestatibus vitalibus, propriis sunt proprietatibus prædit, tanquam initiis suis semioalibus; ideo tendunt immediatè ad expugnationem nostratum potestatum tanquam finem. Quos ideo morbos potestatiuos voco alibi. Nec est autem ens potestatiuum illud, quod scholæ vocant morbum perconsensum, perque vaporum colligantiam fieri putant: sed ens potestatiuum continet regimen coactæ facultatis, tam scilicet respectu authoritatis vitalis, quàm ipsius morbiferi entis. Quod scilicet motu proprio natum est, suscitare morbum potestatiuum suæ classis. Perinde vt Cantaris suscitat stranguriam. Idque etiam fit internæ authoritatis potestate, & vi partium, in partes. Sic ens Apoplecticum epilepticumue in stomacho vel vtero adhuc præsens animam quatit, imò & inde cerebrum, cum pedissequis potentiis, in sui famulatum, velit nolitue, traducit. Potestatiuorum ens itaque nedum designat functionum læsionem: sed & regimen partis, & entis morbiferi vim occasionantem, protogatam in facultates subordinatas, tanquam impetij in vasallos. Perinde etiam siue partes procul inuicem distent, siue prope sint. Nam sunt debita proprietatum tributa. Enimuerò primus Hippocrates, insinuauit morbos distingui 10
per hospitia & sapores. Atque vtinam posteri hunc retuassent tenorem. Sed œstro velut afflatus Senex ille, futuros præsagiuit sequacis scholæ ausus, monuitque præcisè, ne crederent calores, frigora, humiditates, acrimonias, vel amaritudines esse morbos: sed ipsum amarum, acre, salsum, ponticum, *&c.* Ast coram surdis, vel egregie perforatis auribus hæc cecinit. Siquidem ante acta ab olim secula, in inqui- 11
rendi ignauiam & facilem credulitatem prona, arripuere caliditatum & frigiditatum scabiosa theoremata, iisque subscripsere ob plausibilem facilitatem, suoque valedixere Magistro; qui morbos iuxta diuersoria diuidendos ratus, corpus nostrum in tres diuisit classes: nimirum in continens solidum, siue vas ipsum. In contentum, siue liquidum: & in spiritum, quem dixit impetum facientem. Qui nempe Gas ætherenm ac vitale est, nobisque concitat omne Blas in vtrumlibet finem. Quam morborum diuisionem licèt expressè non dictauerit: sat tamen eandem insinuauit. Etenim paucula tantum scripsit, quæque circumferuntur omnia, penè ipsi sunt supposita. Atque ideo 12
vtinam posteritas sua ingeniorum acumina iuxta Senis illius mentem direxisset! forsassis causatum morbidarum intellectum Dei permissu hausissent. Sed vnius postmodum Galeni authoritati ita subscripsere, quod velut in soporem obdormiuerint, attonitæ dum à me excitantur.

Causatum

Causarum autem nomine, in ipsa morborum medullari integritate, materiam, suo efficiente proprio instructam, intelligo, internam scilicet, proximam, vitalique intrò oriundam. Quare etiam externas & occasionales nomino, quotquot non ex ipsa vitæ radice fluunt. Ideoque de causis ago, quæ sunt ipse morbus. Panis namque masticatus & deglutitus, adhuc externus est, quia reiici potest. Sic & chylus inde in stomacho coctus, adhuc externus est. Quinimo postmodum domesticus factus, atque interior nostræ œconomiæ licet sit factus ciuis: dum tamen a viuo separatur, & in morborum culinam ruit, eo ipso vt hostile factum; ita & externum vitæ respectu, censendum. Sic & aër pestilens intrò attractus, licet intus venenum sparserit, & internum sit respectu corporis: nondum tamen internum est respectu vitæ: adeoque nondum est morbus ipse cuius videlicet duntaxat occasionem in se continet, nec eandem occasionalitatem deponet vnquam. Sed Pestis est, dum Archeus applicato sibi contagio, partem sui infectam à toto segregat. Ad eius proscriptionem residuum Archei collaborat anxietaturque serio, ne ob symbolum penetretur, & pereat. Consimile occurrit propemodum in morbis reliquis. Siquidem vita proximè non læditur nisi à veneno quodam suo, sibique proprio, quod sibi applicari permisit.

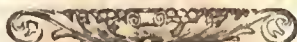

IN PVNCTO VITÆ SVBIECTVM INHÆSIONIS MORBORVM.

Vita perfectè sana non habet morbum: quia sanitas integritatem præsupponit, quàm morbus lacerat. Adeoque sanitas, & morbus sibi contradicunt. Vita quoque extincta, non est morbus, nec morbum in se admittit. Eò quod propriè loquendo, vita illa est merum nihil, nec amplius existens: Morbus autem est hoc aliquid. Tertiò denique, cadauer, vtut virulentum, aut tabo infectum, attamen nullatenus capax est morborum. Quapropter tametsi corpus dum viuit, sit domicilium morborum: non tamen est verum morborum efficiens internum. Multò etiam sanè minus sordes, siue excrementa (quæ humores nostri constitutiui putantur) ius habent aut proprietatem morborum. Verùm si qua pars morbi adscribenda sit inordinatis fæculentiis: illa profectò tota vergit ad causam occasionalem. Siquidem morbus est ens verè subsistens in corpore, constructumque materia & efficiente interno seminali, adeoque etiam hactenus sese sequestrat longè à causis occasionalibus. Præsertim quod interna rerum initia constituant ipsum ens: sintque inseparabiliter de eius essentiali quidditate. Sic nimirum vt si loquamur de corpore, vel anima hominis: rectè verumque dicitur homo, licet non integer.

Sic nempe materia morbi, verè est morbus: prout & efficiens eius seminale est verè morbus: licet non propriè integer sit morbus: Itaque quandoquidem morbus sit duntaxat in viuo, non autem in mortuo, necesse est vitam esse immediatum morbi domicilium, subiectum internum, imò & opificam eiusdem. At cum vita non sit corporis, nec corpori essentialiter propria: sed corpus citra vitam sit cadauer, sitque morbus in vita: necessariò quoque omnia materia siue domicilium & efficiens morbi, non excedit vitæ limites: Id est, necessariò omnis morbus habitat iuxta capsam Archei, qui solus est immediatus vitæ testis, executor, organum, vt & hospitium. Apostemata autem, vlcera, sordes, excrementa, &c. sunt tantum vel occasiones mortis ac morborum: vel eorundem producta posteriora, in nouam tragœdiæ scenam suscitata. Nec sanè ideo mirum, quòd vnà cum vita, morbi omnes in nihilum abeant, si vita sit immediatum subiectum domiciliumque morborum: sed dudum admiratus sum, quod hactenus nemo medentum sciuerit, in quo essentia morborum glisceret. Sed circum qualitates elementales, humores, complexiones, contrarietates, & diatheses vagati sunt. Nec semel quidem animaduerterunt, quod sicut sordes non sunt morbi; ita nec morbi in sordibus: at tantum in ipsamet vita degant, atque in eadem sic inclusi oriuntur, adolescunt & pereunt, quod cum nullibi sint extra vitam: debeant esse vitæ intimi atque domestici fures. Hæc de morborum proprio receptaculo. Porrò cum morbus citra controuersiam admittatur ens existens in nobis tanquam hospitio, potiaturque suis ac singularibus proprietatibus, ac symptomatibus diuersis: necessariò morbus non est de numero accidentium: eò quod accidens non est accidentis secum combinati, & à se tota specie distincti: Siquidem aciditas, vel amaror, non est proprietas albedinis, nigredinis, leuitatis, aut caloris: sed singula quæque stant pro seipsis. Quapropter si morbus est ens, & non accidens, si denique de se proferat nedum alterationes, varias dispositiones, debilitates, &c. verùm insuper generet substantias, degeneres ab ordinario naturæ suæ instituto: necessariò debet constare materia, & efficiente suo interno, siue seminali. Denique cum morbus sit internus ipsi vitę, de necessitate quoque consequens est, quod materia morbi sit Archealis, & ipsius efficiens sit vitalis. Ac vt clarius loquar, Morbus necessariò omnis est vitalis potestatis actus Idealis efficiens, induens sibi vestem ex Archeali materia; atque acquirens formam vitalem & substantialem iuxta differentiã tarditatis, & celeritatis seminum idealium. Quæ quidem hactenus fuerunt à mortalibus ignorata, & magis longè adhuc quæ sequuntur, nituntur thesi huic: Deus non fecit mortem. Atque tantundem à morte semper est alienus, quod recuset vocari Deus mortuorum. Imprimis etiam licet mors quandoque inuadat, absque morbo: plerumque tamen mora morbos sequitur, quod nemo addubitet, quin mors ista sit morborum filia, siue causa secunda ex qua, & propter quam vita extinguitur. Id est, mors adest. Sed cum Deus non sit vllatenus mortis author, per quem scilicet mortem in hominem, alioquin immortalem introiuerit, idque non magis, aut potiori iure in initio mundi, quam hodie: Inquirendum est sedulo medenti, vnde mors ab initio & etiamnum hodie causaliter irruat, vt inde constet, vnde morbus sui integritatem hauserit. Siquidem quanquam sit obuium sit, quod mors, velut priuationem siue extinctionem vitæ continet; ita nec in se, aut pro

sui existentia non requirit formam vllam substantialem, multoque minus vitalem. Ac certè morbus non dicit, vt talis, priuationem: sed ens verè subsistens, agens, actu nocuo vitæ, & vitæ insidians: ita quoque oportet morbum cõstare formâ suæ quidditatis, quam vitam in se capere queat, illaque informari. Sed cum morbus eodem surrexerit initio, quo mors; nec Deus sit mortis autor vnquam. Sequitur omninò, quòd Deus non sit author vel creator morborum. Neque idcirco licet morbus habeat formam aliquam substantialem; non habet tamen vitam nec lumen vitale, nisi quod à vita ipsa mutauit: quatenus scilicet in lumine vitæ nostræ, vel pecudum gliscit. Non autem quod morbus pro sui seminis esse requirat, aut impetrauerit à Patre luminum, lumen vitale: quod in se potius lethale nuncupandum est, ac prorsus à Dei creatoris bonitate alienum. Itaque tametsi Deus solus creet omnes omnium rerum formas, & Pater luminum det omnem formam essentialem, scilicet vitalem substantialem, adeoque & substantiam formalem, absque competitore secum vllo: Attamen id locum non habet in morbis, quibus videlicet formandis solus homo præsidet. Quia hominis vita causas secundas sola continet morborum, & mortis. Idcirco quia Creator Deus negat se fecisse mortem: ideoque & morbum. Stat enim morbus in vita hominis, adeoque omnis eius quidditas è vita hominis dependet; idque nedum seminaliter, prout alioqui proprium est cunctis rerum quarumcunque seminibus: verum insuper & formaliter, adeo vt vita archealis, siue caro & sanguis, sint & maneant morborum totalis causa formalis, siue effectiua formarum morbi. Nam qui ab initio recusauit mortem, aut morbos effecisse, deinceps demum nec mortem nec morbos fecisse volet vnquam. Pater enim luminum suum honorem nulli tribuet creaturæ, creandi lumina formalia: exceptis formis lethalibus morborum quorum, vt nequemortuorum Deus vocari voluit. Itaque homo manet mortis suæ (qui pridie immortalis erat (vt & suorum morborum opifex: quasique mortis creator. Sic quidem vt vbi fecerat Deus lumina vitalia, homo creet Ideas morbosas, obscuras & lethales; tantumque distat eiusmodi Idea, à lumine vitali, quantum calor ater à luce. Actus ergo formalis mortis, atque morborum, ex actione peccati originis manauit, & manabit vsque in seculi consummationem. Eadem enim causa quæ initio mundi fecit mortem, siue causa eadem secunda naturalis, quæ dedit introitum mortis naturalem in humanam naturam: eadem prorsus & hodie facit mortem & morbum. Cum gloria namque Creatoris pugnat, non fecisse mortem ab initio, eamque factam per hominem, deinde sibi assumpsisse gloriam sciendi fabricare eam: quasi ab homine id didicisse debuisset. Quod autem iam de morte dictum est, id de morbis pari iure intelligendum: quippe cum ex eodem ortus puncto mors & morbus profluxerint. Itaque si dicatur Deus dare morbos, vel mortem: non est quod iam velit esse Creator eorum, quorum antea fabricam penitus recusauit: Sed dicitur permissiuè author, & princeps vitæ & mortis. Quod sicut est verus ac solus vitæ Author, eamque ideo moderetur, & tollat pro suo lubitu: ita permittit, vt hic cedat, & alter cadat, & quod causæ secundæ tam directè, quàm irregulariter incidant, vnde homo oppetat, vel morbus vigeat. Ast creatio morbi, vt entis subsistentia, ex materia & efficiente, seminali atque ideali, malo & lethali: nequaquam ex Deo procedit. Nam dum hominis in arbitrium collocasset, posse citra mortem permanere, vt eadem die morte morbi: eodem passu quoque in hominis manu posuit fabricare mortem & morbum ipsum, tanquam mortis præcursorem, ac præparatorem. Introitus mortis in naturam hominis consideratus, prout illum alibi paradoxo notabili explicui, probat exquisitissimè, morbum non solummodò consistere in parte vitali hominis: sed & morbum ipsum, nasci seminali Idea ex ipso Archeo. Breuiter autem id probabo. Ex concupiscentia carnis, orta est caro peccati: ideoque & mortalis Archeus in illa, & per consequens quoque inde Archeus, in quantum est vitalis, in carne peccati, agit omnem actionem, producitque omnem actum formalem nocuum atque lethalem, quem Deus recusauit facere, permisitque hominem sibi cudere causas mortis, & morborum. Non est tamen homo proinde creator, licet faciat sibi actus formales siue formas substantiales morborum, siue vitæ nocuas: siquidem illi id concessum fuit vi verbi, quod quacumque die comederet de fructu arboris scientiæ boni & mali, morte moreretur, & satellites ad mortem destinatos sibi faceret. Idque ex natura ipsamet mortis, in carne peccati necessariò partæ. Actus itaque, qui est de essentia, existentia & subsistentia, prout etiam de propagatione, contagiousve fertilitate morborum, pendet omnino in vita, ex vita, per vitam: intra quam etiam clauditur. Miseri sanè mortales, atque longè miserrimi infirmi, qui hactenus Medentes magno eroque pretio stipendiarunt, ignorantes, quid sit morbus, à quo oriatur, in quo consistat atque subsistat. Admiror autem, hæc ante me non olfecisse priores, vt nec Neotericos: vtpote quorum Sacra anchora plerumque est in spe Criscos, & de Crisibus, ad excusandum suas ignorantias plurima commenti sunt. Siquidem Crisis in morbis nil præter Archeum probat: si credat suo Hippocrati, dicenti, Naturas ipsas morborum medicatrices, & auxiliatrices vnicas. Luna namque non facit Crises causatiuè, sed solus Archeus lunæ insequens rythmum. Dies namque metitur luna, magisque in probationem actionum Archei, quam in causalitatem spectat. Semper enim Luna 14. die, est opposito loco, quo erat prima die: ergo & vires oppositas Archeus habet, qui lunæ rythmos æmulatur, Sic & de 7. die, *&c.*

Concludo itaque pro notitia morbi, quod morbus vel habeat fomentum, vel dumtaxat excitamentum à causa occasionali: vel sponte motuque proprio surgit, suoque seminis contagio perseuerat, vt dum epilepsia semel concentrata est, vel podagra radices egit, propriâ nempe spontè quoties lubet expergiscitur. Perinde quoque, biduo triduoque, vel amplius cessat morbus, atque iterum statis recurrit periodis, licet causa occasionalis interea perpetuo sit præsens, sicque post assumptum solutiuum nocuum, licet post paucas abinde horas expellatur, inquinato tamen inde Archeo furit obeditque haustæ veneni labi. Sic quoque connascuntur nobis

nubis procliuitates, hæreditariique toti alicui familiæ vernaculi morbi: quia vitæ ipsi concentrati sunt, ac velut notæ characteristicæ impressaque noxiorum sigilla.

PROGREDITVR AD MORBORVM COGNITIONEM.

1 *Medicina scientiarum occultissima.*
2 *Præteritorum seculorum ignorantia ideo excusabilos.*
3 *In quo habitent morbi.*
4 *Ortus morborum.*
5 *Vnde inceperit morbus.*
6 *Morbus immediatè, cur in ente primorum motuum.*
7 *Ignorata cur fuerit morborum essentia.*
8 *Morbus nupsit enti vitali.*
9 *Semina cuncta quomodo prosluant è mundo inuisibili.*
10 *Ortus efficientium, & proprietas Idearum seminalium.*
11 *Ab inuisibili Idea, rerum cunctarum seminalia initia.*
12 *Ens seminale quomodo suscipiat sui complementum.*
13 *Explicatur vis Idealis seminum per classes.*
14 *Mors & morbus quanquam eodem initio orta sint: differunt tamen, quod morbus Ideas habeat, non autem mors.*
15 *Ridebunt Scholæ Ideas: sed scholarum ignorantiam carpit Author.*
16 *Probat inscitiam earum, vno saltem exemplo.*

1 A m alioquoties, nec frustra asserui, artes & scientias in fastigium properasse; solam autem medendi artem, si non retroiisse, stetisse saltem ac circa idem fallax punctum circumiisse. Hinc quoque conieci difficillimam humanitùs fuisse morborum cognitionem, atque inde dependentem medelam. Inquam tot felicia ingenia per tot secula suos conatus frustra impendere. Idque non hoc à solo contingeri, siue euentibus coniicio: quod nimirum neglecta huc vsque fuerit morborũ notitia: sed quia ex parte causarum, tota sit inuisibilis, & inuia. Quapropter etsi ignorantiæ scholas taxem, non id à me factum velim vanæ gloriolæ ergo, vt neq; animo conuiciandi totum corpus facultatis: vtpote quod in me non peccauit: verùm solo studio docendi mortales. Non quidem quod mihi persuadeam, Dei bonitatem humanæ inuidere sanitati hanc doctrinam. Dum vel ab initio per mundi ætates dispersit suum donum per quosdam, medentem quoque summoperè commendent Sacra. Ast plerique, per ignauiam indagandi, & credulitatis promptitudinem, in se suffocarunt lumen istud dotale: adeoque struente diabolo semper falsis superstructum fuit Gentilium initiis. Itaque difficillima scientiarum medicina,
2 ob morborum inuisibilitatem, & dolum, ab ethnicis theorematibus inoletum, nullo ingeniorum acumine penetrabilis fuit. Quas auxit difficultates inuentio, & cognitio tantorum simplicium, remediorumque inde petitorum præparationes, appropriationes, & applicationes, iuxta labentium occasionum varietates, & celeritates, in quibus singulis, vtrobique suis sunt scenæ Actores inuisibiles. Quos nisi quis perfectè nouerit, vel remedium superexcellens sit adeptus tela sua profecto ad posteriora: non autem ad ipsas radices perdet. Steterit ergo medendi ianua, ab mundi cunis clausa, quam mihi aperire mandauit acceptum talentum (huius enim iactantiæ me insigniter puduit. Testis sit Deus) quare cardines, & postes prius à ferrugine soluere debui vt fores panderem intrare volentibus. Clauem itaque vnicam & auream, in Archei archiuia hactenus occultatam, ad ignem pyrotechnicũ lumenque veritatis exponere debui. Vt quisque introeat in aulæ abdita, quantum sibi desuper concessum fuerit.

Morbum imprimis non appello diathesim sed ipsum ens præuaricans, quod ex ipso Archeo cuditur vitali. Non ergo intueor morbum velut abstractam qualitatem. Idque mihi sic ab olim induxi, vt instar vitæ, sit vitæ ipsi ens vernaculum. Ratio cur morbus tam celeri passu penetret in vitam propter symbolum. Quare Apoplexia, Lepra, Hydrops, vel Amentia, quatenus qualitates in abstracto, penes me nõ sunt morbi: sed quatenus ens Apoplecticũ, leprosum, maniacum, &c. scopum & causas ipsas morborum in se complectitur.

Morbus quidem à peccato incepit. Non enim 4
in naturæ nostræ integritate, puritate, & innocentiæ vigore, mors erat, multoq; minus morbus. Mors enim comminata erat, non morbus, nisi quod comiter intelligerentur ad futura. Ergo morbus non aliter quàm ipsa mors, sui natura, vitam oppugnat, eiusque potestates, quas ideo vitales dicimus: quod illarum deperditione, lenta vel subita mors adueniat. 5

Fide credimus mortem idcirco, omnemque infirmitatem, à peccato intrasse in hominem, & per concupiscentiam carnis peccati, propagatas in posteros omnes. Idcirco neque à Gentilitio morborũ ac mortis introitũ, disci non potuisse. 9

Vtpote rationabile fuit, ægritudinum omnes classes radicatas in eadem concupiscentia carnis, per quam morbus intrauit. Etenim vt concupiscentia in conceptu non peccat ante consensum, fingentem plausibilitatis ideam: Ita necesse est omnem morbum in carne peccati oriundum, consistere in peregrina imagine, siue idea seminali corruptæ naturæ. Legi inquam erat consentaneum, vt ens quod sub voluptate concupiscibili consensit, & peccauit, primariò quoq; morbis plecteretur. Ita quidem vt nedum externis succumberet violentiis; sed suis exorbitationibus propriis vindicias peccati in carne experiretur. Vt scili. ipse Archeus, rector carnis peccati, passionum suarum eadem libertate, erroneas sibi fabricet imagines, quæ sibi tanquam veneno forent. Nimirum ex concupiscibilis voluptatibus, passionibus irascibilis procellis, item turbulentiis etiam spontaneis subiectus staret propriæ ruinæ, quã sibi cuderet.

Quæ nimirum imagines, vt entium mor- 7
bosorum semina, sibi prorsus deinceps essent intimo vitæ thoro nubiles. Dura hic sane sermo, in auribus non supra nugas calores, & lutum audire assuetis. Quapropter si quis miretur tantam Archei ideati, idearumque seminalium efficaciam, vt morbos, ipsam pariant mortem: is nondum agnoscit omnium omnino rerum naturale initium ex parte ideali in se-

raine quouis pendere. Quare consideret, sicut lumen vnitum in sublunaribus, siquidem vix aliquid est lumine spiritualius, vtpote quod solidum vitrum, imò etiam ipsum locum penetrat) accendit ligna & ædes? sic & idea quævis sit lumen, tam quatenus à spiritu, vitalis luminis particeps, cuditur, quam ex proprietate essentiæ suæ fit luminosa. Alinquin ipsæmet ideæ,
9 quatenus conceptæ, nil sunt, præter lumina vitalis animæ, reflexæ in sui cogitationes: quæque ideo nec concipiuntur, nisi in spiritu luminoso, in quo suscipiunt figuram rei conceptæ. Id est, fiunt ibidem ipsa intellectualis idea. Itaque quamuis ipsa cogitatio sit metum non enstattamen ex ipso fox natiuitatis iote, quælibet res concepta constat materiâ conceptâ, & lumine vitali, intelligibiliter in illam reflexo. Cumque imaginatio sit intellectus simia, licet non se transformet in rem conceptam, pro more intellectus, tamen hanc concipiendo, figoraliter in se transsumit, sigillatque eius conceptum, depingitque quamdam sei imaginatæ ideam seminalem, cum lumine, efficacia, & omni operandi modo. Idque totum sub vnitate atque simplicitate sui maximâ Adeò vt si in seminibus prolificantibus, & continuantibus vniuersi perpetuitatem, hæc contingere appareant, atque operari per lumen, ingenti efficacia. Quidni hæc eadem non secus fieri in morbis cognoscemus? Præsertim dum fortiori isthæc apprehensione sculpuntur?

10 Nam concepta nos docent, ex passionibus, vel perturpationibus, non entibus, otiri imagines veras, reales, actuales: non secus atque prægnantis cogitata, imaginem realem, quantumcumque peregrinam atque exoticam, cudunt. Quamobrem sic nempe venena parit phantasia, quæ hominem proprium interimunt variisque ærumnis, affligunt. Vsque adeo sicut imagines istæ primariò procedunt à potestate imaginatiua, cuius organum immediatum est ipse Archeus: ita prorsus necessum est, qui pieem iangn, inquinetur ab ea. Id est, oportet ipsum Archeum primariò & immediatè concipere, atque nouam illam induere imaginem, eadem affici, & afficere vi symboli, cætera à se dependentia, iuxta ideæ illius nocuæ proprietates. Illudque fermentum semel io illo, impetum faciente æthere, depictum, est morbus. Qui exinde in cruorem, liquorem proximè assimulandum, atque in partes denique similares, atque in ipsa corporis recrementa se diffundit, iuxta proprietatem suæ illius ideæ. Hinc nempe morbi distributionum atque digestionum. Quid si spiritu iosito cerebri aut lieois hospitio, ideæ formentur, imaginando, quæ & in brutis sint omnium motuum Blas principale & organum: Nil vetat, quin ipse Archeus, partibus insitus, singulares fabricet & subinde exorbitantes ideas, vi imginatiuæ non absimiles. Sic nempe saliua Rabidi, Tarantulæ, vel Serpentum, itéque Napelli, Aconiti, vel Solani succus nobis inuitis, sonm furotis imaginem communicat. Quocirca oil vetat pariter, primarinm imaginandi organum, formare sibi inquilinas imagines, seminales, fermentales, venenosas, &c.

11 Quicquid natura sui, per se, atque immediatè potestates vitales affligit, debet eo ipso esse de prosapia, & conditione illarum potestatum. Non enim alioqoin haberent symbolum, adiutum, consonantiam, vires, aut penetrationem in iooicem: vt neque per consequens applicationem, & actiuitatem. Etenim cùm potestates sint sigilla iouisibilia & intangibilia Archei, qui ipsus est inuisibilis, & intangibilis, non possunt illæ attingi, multoque minus penetrari, aut superari à corpore. Quia eiusmodi potestates, vtcumque vitales, carent tamen extremitatibus, quibus tangantur. Vnde sequitor (quod hactenus est nescitum) quod omnis morbus (vtpote glifcens in vita) quia de vitalium potestatum indole, debeat immediatè codi, & oriri ab ĕte quod natū est prodocere seminales ideas.

Cumque nil inter constituta fiat à seipso, originaliter, necessariò tam morbosarum, quàm vitalium potestates, pendent ab ideis, vel ipsius generantis (vnde morbi hæreditarij) vel generati Archei. Verùm vt id clarios constet. In semine brutorum & hominis est potestas formatima, ad similitudinem generantis. Vtpote quæ eum sit dispositiua, ac distributiua totius tegiminis in figurando, eius actuitas à nemine est controuersa. Scientiam ergo à generante infusam habet semen, ad fines sibi agendos accommodatā. Alioquin enim semen, quod in sui substantia est sterile, fœcundum fit per imaginem, in libidine concitatam. Nimirum imaginatiua generantis, primò parit ideam, quæ sui exordio prorsus est non ens; vestiendo autem Archei amictum, fit ens reale ac seminale. Idque tam in plantis, quam sentientibus. In vegetabilibus namque semen ab initio prodit inuisibili (plantæ siquidem data vis est prolificandi per semen, adeoque conceptum habet analogicum, qui format ideam seminalem propagando) suam fœcunditatem, vitæque primordia mutuat, non autem vitam ipsam, (prout alibi de formis) itaque scientia, donat radices, dispositionesque materiæ sibi desponsatæ ad vitam, semen mutuat ab idea seminali, omnis nempe fœcunditatis causa. Idque olim subodorati, dixere omnem generationem à mundo inuisibili sosm trahere originem. 12

13 Ter gloriosus omnipotens, siræ cogitationis nudo putoque mandato, conceptoque verbo (fiat) totam creaturam ex nihilo fecit: illique vires seminales, in seculum durabiles, indidit. Creatura autem deinceps receptum propagat donum, non quidem ex nihilo, vt neque proprio mandato: Sed potentiam à Deo recepit creandi imaginem sui seminalem, transferendi, siue depingendi eandem insuiipsius Archeum. Hæc scilicet est vis seminalis, hominis, brutorum, & plantarum. Non autem quod in plantis hic cooceptus sit pecuinus, oec à libidine suscitetur. Sat est oamqoe, quod modo analogo contingat, qoo veteres consensere omnia in omnibus esse. Quem modum, desumpta à nobis similitudine, ostendunt sympathia & antipathia rerum. Seotiunt enim mutuam præsentiam, excitantur mox illo sensu, in dotium suarum explicationem. Quippe quæ aliàs manent immota. Sensus autem, non potest non virtuti imaginatiuæ quodammodò æquipollere. Quod de Peste alibi ex professo latius. At mihi iam scopus, non de plantis philosophari: sed dumtaxat de morbis nostris. Sufficitque ideo, quod ipsa imaginatio, à formatione imaginis dicta, ideam cudat, cuius ergo semen omne

omne fertile. Cumq; in nobis vis illa phantaſtica ſit quaſi brutalis, terrena, & diabolica, (iuxta Apoſtolum) ideo eſt ſuis morbis obnoxia, poteſtque cudere imaginē in ſuiipſius immediato Archeo organo. Hinc nobis materialiter ac efficienter, omnis in nobis morbus.

14 Etenim quidquid naſcitur, aut fit; id totum contingit cuiuſdam ſeminis neceſſitate: habetque omne ſemen ſuum hoc aliquid ab idea, ſpiritui indita ſuo: Morbus autem eſt ens reale, ſitque in viuo dumtaxat. Vnde conſequent, quod etſi morbus vitam oppugnet, vt mortis præcurſor, naſcitur tamen à vitali, eodemque in vita initio, nimirum à carne peccati. Verumtamen mors, & mortua quæque, carent radicibus quibus producant. Atque adeò cum mora interitum dicat, ſiue priuationem, caret imagine ſeminali, in quo à morbis diſtinguitur. Vita quidem eſt ab anima, ideoque & primæ conſtitutionis præmiſſus character: ſed morbus à confuſionibus ac perturbationibus impuri Archei prodiit, ſibique radicaliter inſertus, ſic permanſit deinceps inſeparabilis, nimirum quoad potentiam formatiuam ideatum infirmatum. Morbus itaque coaleſcens ab ideis, tanquam ſui ſeminali initio efficiente, induit materiam ſibi aptam ab Archeo mutuatam, & in ens reale conſurgit, per modum aliorum entium naturalium. Cumque in Archeo formata iam ſit idea, confeſtim quoque hæc agere, incipit, nec feriatur, quin partem Archei contaminet. In qua ſubinde fermentum, tanquam cauſæ efficientis medium, ſoſcitatur per auerſionem à vitæ integro: huiuſque tandem adiutorio craſſiorē corporis molem vel contaminat, vel ſaltem turbat digeſtionum œconomiam.

15 Ridebant (ſat ſcio) ſcholæ Platonicam doctrinam, quod ideas ſeminales, poteſtates ideales, & actiuitates formales morbis aſſignauerim. Mallent namque quatuor qualitates, fictis humoribus ſtipatas, agnoſcere, ringunturque has nugas à me peſſumdatas, neſciæ, cui cauſæ morborum quidditates atque medelæ deberentur. Neſciæ inquam, quod potentius, vicinus, magiſque domeſticum ens, exercitum in humanam vitam conſcripſerit, de quo etiam dictum fuit diuinitus, quod hominis domeſtici ſint inimici eius. Etenim obſtructiones, ab iniuriis ſpurcitiarum occaſionaliter inductas, tanquam morbos, vbique inſigniter accuſant: quæ non tam ipſum obſtruens, vel etiam obſtructum, tam notabiliter arguunt, quantum actionis, paſſionis, atque relationis maieſtatem in obſtruente repertam, alto ſemper notarunt ſupercilio. Quaſi ipſa obſtructio, ſiue ipſamet relatio eſſet morbus: fundamentum autem illius relationis, cauſæ morbificæ rationem clauderet. Totus videlicet ſcholarum error, ex ignorantia morbi, conſiſtentis immediatè in ipſamet vita: non autem in ſordibus, atque ſpurcitiis erroneis, vitæ peregrinis, & extrinſecis. Bone Ieſu, Sapientia Patris luminum! quanta tenebrarum confuſione ceſpitant humana iudicia niſi tu illa regas! Siquidem dum viſicæ calculum, omnes denique rerum ſordes, miſturas, poteſtates, proprietates, effectus, effectuumque libertates, agilitates, & alteritates, ſolis elementorum congreſſibus & bellis conſectarunt, eadem methodo ſignificarunt, ſe non vltra calores & frigora

16 ſapere velle, ac poſſe. Sic nempe calculum in medio lotij areſcere, ſiccari, atque indurari per calorem, abſque pudore & iudicio docuere hactenus, eodemque quidlibet audendi priuilegio, totam naturæ hiſtoriam, ac rerum natiuitates neglexerunt, ſeque ventura ætate miſerandas, quia ridiculas fecere. Quamobrem tecum ſæpe conqueſtus ſum, Bone Ieſu! ô vitæ Princeps, quàm difficile foret ſcholis, tanto nugarum lenocinio, & nebularum præſtigio, à puero conſtanter nutritis, vera rerum principia aſſumpſiſſe. Niſi clauum nauis teneas, veliſque ſecundum ventum inſpires, ominor, quod inimicus homo mea ſcripta in chartas Voluſianas ſit traditurus. Aſpira Deus: pro bono imaginis tuæ, vt ipſa ſemina teſtentur ſibi adeſſe Archeum, qui niſi ſola generantis concepta idea fœcundetur, in molam atque informe monſtrum recedunt, cui non minus figurandi, quàm proprietates explicandi vigor deeſt. Teſtentur inquam, me tacente, morbi, ſe eſſe entia actiua: in naturam admiſſa à principiis naturalibus. Fateantur iuxta Triſmegiſtrum, ſupera & infera ferri eadem proportionis lege, ac principiis conſimilibus. Meditatione vnius olim inchoata vniuerſa, eadem adhuc hodie ſubſiſtere, & perpetuari. Vnius illius meditatione atque idea recipere ſuperiorum & inferiorum entelechiam. Verum eſſe quod dixit, eamque veritatem victuram omnem fortitudinem fortem & penetrare omnia ſolida.

DE IDEIS MORBOSIS

1 *Diuiſio dicendorum.*
2 *Splen ſedet in trunco medio corporis.*
3 *Formatio realium imaginum phantaſia, confirmatur exemplo.*
4 *Cur idea deſcendat à matre in fœtum.*
5 *Conſequentia inde deducta.*
6 *Menſura modicitatis vini.*
7 *Penetratio idearum.*
8 *Puer declinat à natiua indole.*
9 *Quid intelligatur per Agoniam.*
10 *Idea atrociſſima.*
11 *Potiſſima educationum cura.*
12 *Diſcrimen in motibus Animi.*
13 *Doctrina deſideriorum.*
14 *Ortus & progreſſus deſiderij.*
15 *Diuerſitas peccati commiſſionis, & omiſſionis.*
16 *Cur Deus peculiari fauore ſexum muliebrem dotauerit.*
17 *Donum deuotionis ſexualis, quid ex ſe operetur.*
18 *Cur Authore egerit de moralibus.*
19 *Repetit Author octo ſuppoſitiones de Ideis Archealibus.*
20 *Vagatur Author circa Ideas peregrinas.*
21 *Fundamenta Phyſiognomiæ.*
22 *Ratio, cur ideæ tam potentes in nobis.*
23 *Quid ſit abolitio cauſæ morbificæ.*
24 *Cauſa morbifica eſt inuiſibilis.*
25 *Locus natalis morborum.*
26 *Author deducit ad diem, illud Hippocraticum diuinum in morbis.*
27 *Cur morbi æmulentur proprietates & actiuitates vitæ.*
28 *Exemplum in calculo.*

29 *Duabus suppositionibus opus, ad introductionem notitia morborum.*
30 *Conclusio inde tracta.*
31 *Probatio mechanica in faba.*
32 *Eadem in Cancro.*
33 *Progressus Canceri.*
34 *Entia creationis quomodo differant ab entibus prauaricationis.*
35 *Quidditas Carneri.*
36 *Quadam morborum producta, causalitatem occasionalem amittunt.*
37 *Methodus sanandi erronea, hactenus servata.*
38 *Causa Canceri erronea Scholarum.*

VM ergo ad morbi essentiam re-
1 quiratur materia, & efficiens,
sitque idea ipsum efficiens
morbosum : vt rumque explican-
dum est. Ac primò quid-
ditatem idearum, efficaciam, &
fabricā describā, vt morbi efficiendi actio & na-
tiuitas elucescant. Ac primùm declarabo ideas
ab homine conceptas, dein tractabo de ideis
Archealibus, atque tandem de ideis peregri-
nis; Postremò atque tradam materiam morbi-
ficam, vt ex vtriusque causæ connexu constet
quidditas morbi, eiusque immediata essentia.
2 Primò nimirum docui alibi, quod vis primo-
rum motuum sit effrenis quædam imaginatiua,
in arbitrij potestatem non redacta, stabulata in
splene. Quodque omnipotens tanti facultatem,
etiam in meris membranis, atque propemo-
dum exsanguibus marsupiis hospitauerit, sic vt
tam stomachi orificium, quàm ipse vterus, iure
meritoque cordi æquiparentur, ob insignem
videlicet agendi crasim, sibique vicissim ab aliis
visceribus præstitam obedientiam. Cuius pote-
statis prærogatiua, splen situatur ferè medio
inter vtrumque loco: paulò tamen demissius in-
clinatur, quia radicis intergralis vices subiit. At-
tingit nempe stomachum, sui amplitudine, cu-
ius respectu duumuiratus subsistit: vterum verò
altera sui extremitate attingit, suis, nempe li-
gamentis, annexum lumbis. Dein, dixi, quod
quanquam in principio imaginatum non sit nisi
merum ens rationis : non tamen tale perma-
neat. Siquidem Phantasia est virtus sigillifera,
vocaturque hactenus imaginatiua, quod for-
3 met rerum conceptarum imagines, siue ideas,
easque in spiritu suò vitali characterizet. Fiat-
que proinde ista idea, ens spirituale, seminale,
potensque ad perpetrandum, res magni mo-
menti. Quod iuuat prægnantis exemplo osten-
disse. Prægnans namque, si sua imaginatiua
concepit magno desiderio cerasum, ideam il-
lius in fœtum, (prout de Peste alibi) ideam in-
quam seminalem, sigillarem, atque sponte in-
delebilem, imprimit. Vtpote cuius idea viri-
descit, flauescit, rubescitque quotannis in car-
ne, iisdem anni stationibus, quibus alioqui ce-
rasa hæc dant suæ vicissitudinis indicia in arbo-
re. Cur autem idea cerasi, aut mori, non in
matrem, at in fœtum imprimatur atque iam
statim in alienum ab imaginante migret subie-
ctum: quod etiam propria sæpe quadra viuere
4 incepit : Causa est indefinens, neque ficta ma-
tris affectio, qua naturaliter plus pro fœtu quàm
pro seipsa vigilat: Matris itaque interna, natu-
ralis, & inexcusabilis solicitudo, fœtui velut cō-
tinuò incubans, ideam à passionibus genitam,
vno radio ad fœtum suum dirigit. Et quia ma-
nus est organum actiuorum principale : ideo
solicitudo, descendens ad manum, quasi ad de-
fensionem sui fœtus, conceptam ideam recipit,
pergitque vlterius in fœtum. Atqui cum ideæ
sint quædam lumina seminalia: ideo penetrant
se mutuò, absque vnionis stupratione. Ergo cō-
cepta cerasi idea, superueniente idea curæ ma-
ternæ, dirigitur ad partem fœtus, qua manus,
matris corpus attigerit. Enimverò cura quæli-
bet est semper propter finem, ad quem manus
operatur. Manus ergo, tanquam organum exse-
cutiuum voluntatis, depingit concepti cerasi
ideam, parte ea, qua mater sibi manum admo-
uerit. Vndè saltem in limine constat, quomodo
cogitatio, quæ merum non-ens est, fiat ens rea- 5
le, & qualificatum. Deinde liquet hinc, quod
spiritus primario imbuatur illa imagine, semel-
que aliquapiam idea imbutus, deinceps impar
fiat exsequendis aliis muniis; eò quod semel
concepta idea, sit sigillum ad determinatas tan-
tum res agendas. Itaque character ille imaginis
seminalis, semel in parte aliqua Archei, impres-
sus: facit, quod ad alia deinceps officia sit inca-
pax. Nam propter ætheream simplicitatem il-
lius spiritus, se ita isti ideæ maritant, vt in po-
sterum ab inuicem non separentur materia eius-
que efficiens, quamdiu suppositi fuerit identi-
tas. Cum ipsa idea sit semen in illo spiritu, qui
proinde illa idea spoliari nequit absque sui dis-
solutione. Neque enim perinde Archeo, atque
metallis contingit, quæ liquādo redeunt in pri-
stinum, solamque amittunt artificis operam. As-
simile est, dum prægnans terretur ab Anate. Eo
ipso enim ideam entis à quo terretur, imprimit
imaginatiua in spiritū: ita vt idea ista fiat ibidē
seminalis. Atque ita quidem nedum embryonem
iam formatum destruit : sed hunc transformat
in anatem. Vndè saltem liquet, nedum potestas
& authoritas imaginatiuæ: sed etiam, quod idea
ab imaginatione hauserit vim figuratiuam, ae-
que habeat vim seminalem & figuratiuam; imò
& potentiam metamorphosis. Sequiturque ex
præfatis, quod vir multæ phantasiæ, necessariò
etiam viribus eneruetur. Quoniam non secus
lassatur, quàm qui operoso labore diem trans-
egit, totusque tam mente quàm corpore defice-
ret, nisi refectus grato colloquio, sociali deam-
bulatione, conuersatione amœna; & potu me-
raciore. Iuxta illud, Vinum modicè sumptum 6
acuit ingenium. Nec est modicitas illa sub re-
trica medentis crisi per vncias liberanda, dum à
Sapiente cuique pro capacitate est resoluta. Vi-
num, inquit, ad hilaritatem: non autem ad ebrie-
tatem, est conditum. Tristibus ergo defessis, ex-
haustis, oppressisque succurendum est vino v-
que ad hilaritatem. Ergo ideæ, tanquam lumina
formalia, se inuicem penetrant, suique simula- 7
cra imprimunt, in partem Archei, cuius sunt
imago atque semen. Itaque ideam seminis proli-
fici primùm penetrant ideæ inclinationum, ad
mores scilicet, scientias, affectiones, morbos at-
que defectus. Idcirco namque ideis constituen-
tibus, connectuntur facilè ideæ grauidarum: quæ
bonos alioquin vt mores sæpe corrumpūt, imò
& stultos quandoque gignunt, ita non raro, alios
quoque ab vtero emendant. Alioqui plerumque 8
fortes gignuntur fortibus & bonis. Puer enim
per educationem rigidam, vel mollem, incipit
deflectere à natiuis inclinationibus. Tum de-
mum,

mum, vbi discretione aliquali præditus est, per
exercitis & consortis, in varias incidit affectio-
num ideas, quibus plerumque in vitam obedire
cogitur, quia à teneris vnguibus implantantur.
Mox deinde in adolescentia ideæ æstimationis
vigere incipiunt, quæ licet plerumque sint ad-
huc insontes: vbi tamen his se associauerint
ideæ passionis cuiuspiam, inclinationum manu
introductæ: tum priores ideæ penetrantur à
fortioribus, puta odij, amoris, vindictæ, Inan-
tiæ, &c. Verùm si timor insignis accesserit: in-
de tam vehemens idea consurgit, quod ægri-
tudinem violentam cum perpetua pusillanimi-
tate incurrat. Sunt autem idearum mitissimæ,
amoris, gaudij, & desiderij, quæ tandem sua ob-
lectant suauitate, totamque sic irretiunt ani-
mam, vt delectationibus ac voluptatibus conti-
nuò inhient. Violentiores sunt ideæ iræ, tristi-
tiæ, agoniæ, inuidiæ, metus, arrogantiæ, despe-
ctus, terroris, vindictæ, temulentiæ, zelotypiæ,
9 & desperationis. Vbi & hoc notandum: Ago-
niam non esse colluctationem solius spei & ti-
moris: sed etiā iræ & metus, iræ & dissimulatio-
nis, spei & iræ, odij & timoris, spei & tristitiæ,
&c. Etenim vt in solis cōceptibus est contrariū;
ita in ideis inde genitis. Quæquæ non sunt
contrariæ, complicantur, & sese penetrant.
Contrariæ autem se destruunt vicissim, quod
quandoque in sanatione morborum per histo-
rias palam fiet. Consurgunt igitur in vnitatem,
quotquot ideæ se mutuò penetrant, & compa-
10 tiuntur; retenta potioris ideæ præualentia. Sunt
autem repentinæ omnium atrocissimæ, & ma-
ximè lethales: quia ex improuiso imaginatiuam
quatiunt, ideoque totalem velut Archeum con-
taminant. His dein succedunt diuturnæ: quia
quadam assuetudine fiunt fures domestici, none-
aunt thesauros, horumque claustra. Hinc fortis
consuetudo ligat animam, quatenus ideæ, in Ar-
cheo insitoo conceptæ, tandem & insitum parti-
bus spirituum, contaminant. Enimvero ideæ in-
clinationum, ad virtutem supernaturaliter dan-
tur, postquam natura tota corrupta est à pecca-
11 to. Ad mortalitatem verò, artes & defectus, no-
bis ab ideis seminalibus parentum, implantan-
tur: vel à puero, per educationem instillatæ,
abeunt in naturam, quatenus natiuas penetrant,
& iisdem coalescunt. Sunt autem affectiones,
proprij nominis producta inclinationum, pas-
sionum, & affectionum caetcitia; & non abs-
que idearum noua propagatione contingunt.
Quæque ideo vitæ instar vernaculam in nobis
12 parant habitationem & habitudinem. Passiones
autem, sunt internæ animi motiones, circa
quarum frenos totus versatur Stoicismus. Per-
turbationes tandem sunt passiones, plerumque
à causis extrinsecis suscitatæ ideæ. Passionum-
que cunctarum communis mater desiderium.
13 Hoc enim in se bonum vel malum est. Nam
quod indifferens, siue neutrum est, facillimè
naturæ corruptionem induit, & peruertitur. De-
sideriorum autem malorum vnicum remedium,
14 voluntatis resignatio. Quia nascitur desiderium
hoc modo. Corrupta enim natura iam natura-
liter in se versa est, ideoque libenter meditatur
sibi plausibilia. Quatenus continuò versatur
circa obiecta concupiscentiæ peccati. Et sicut
ignis è silice: ita à plausibilitate obiecti, desi-
derium. Cui nisi per surculum insitas timorem
Domini (qui ideo est initium Sapientiæ) pro-
frœno, succideris sue conceptuum plausibilita-
tem, in primo sui germine primorum concep-
tuum: iam fomitem in natura corrupta repe-
rit, accrescit malitia, nondum præ sui exigui-
tate patens: trahitque sub se mox totam ani-
mam. Adeo vt serua adueniat illi appetitui; per
quem de maiestatis throno fuit expulsa. Puta si
ambitio, vel concupiscentia maior ferueant in
desiderij sartagine; illa vel sunt spe possibilia,
absque spe, vel contra spem. Si homo perseue-
ret in desiderio, hæc duo posteriora ipsum de-
mentabunt. Cum omne desiderium corruptæ
naturæ, semper aliquid fatuitatis & anxietatis
annexum habeat. Sint verò desiderij finis cum
spe est, fertur saltem in obiectum nondum præ-
sens, & tum impossibile, adeoque habet expe-
ctationem fastidiosam, atque molestam comi-
tem. Desideramus namque ea, quæ non sunt.
Pœnosum ergo desiderium, malum plerumque
quoque ex sui natura, & ex suo affectu longe
peius. At tandem & consequentia, malum. Quia
statim desideria sponte declinant in iram,
odium, vindictam, morositates, tetricitates,
insolentiam, arrogantiam, contemptum, &c.
Semper enim desiderium naturale ruit in peius,
eo quod descendat à philautia, fomentor à cor-
rupta natura, circaque obiecta peccati plerum-
que versetur, anxietates, expectationes, & mo-
lestias comitetur, atque libertatem volendi, in-
cutiet: quatenus autem supra se & in futurum
reflectatur, parit impatientiam, libertatem af-
fectat, morbificationi resistit. Morositates, an-
gustias, intolerantiam, & subinde desperatio-
nem adfert. Desiderium bonum semper ea grā-
tia datur supernè, cuius productum est Amor,
nitorque animæ producens perfectionem. Vir-
tutes ergo, quatenus ea gratia oboeniunt, transf-
scendunt ab imaginatiua, cum suis ideis, in in-
tellectum: adeoque tingunt animam: Prout &
vitia passiuum, exercitia peccati, & subdu-
ctionis à timore Domini, tingunt animam, vt
quasi belluina fiat. Hinc lupi rapaces: Genimi- 15
na viperarum, dicite vulpi, &c. Idcirco in ani-
mis quandoque erunt conspicua, peccata com-
missa, absque indagationis scrutinio. Sed pec-
cata merè negatiua, quia non entia nec quic-
quam actualitatis habent, non tingunt animam
(qualia sunt omissionis) ideoque hæc sola in
iudicio extremo improperabuntur: cum cæte-
ra, solo visu distinguentur. Porrò licet Deus 16
non sit personarum acceptor: quia tamen om-
nia ex sui beneplacito disponit suauiter, mulie-
res peculiariter diligit: nedum quia eas plurimis
morbis, (ex vtero oriundis) angustiis, miseriis,
& tribulationibus circumdedit: (dicit namque
Deus mulieri: *Multiplicabo ærumnas tuas*) sed
potissimum quia eas, in solamen, dono de-
uotionis compensauit. Hinc namque oriuntur
ideæ compassionis miseriarum in proximos,
mansuetudinis, contritionis, & compunctionis,
quæ pro fundamento, timorem Domini & cha-
ritatem præcedunt. Est nempe deuotio ista (licet 17
sexualis) donum gratiæ, gratiam lucrans, desi-
derium orandi, loquendi suo Deo, cum humi-
litate amorosa, fide perfecta, & periucunda.
Hæc enim mundus ignorat. Medicus enim, mo-
ralem hic agere debui ex instituto, vt ut rideant
alij. Idque non solùm quatenus indispositiones
animæ, valetudinem inquinant, & labefactant.
Sed illo potissimùm titulo, quod cum morbus
fit

sit situs peccati, nequeat cognosci perfectè, si
ignoretur facultas concupiscentiæ peccati, vndè
omnis ad morbum impetus, per ideas, in Ar-
cheum deriuat. Hactenus autem de ideis, ho-
minis cogitatione conceptis, & genitis, de qui-
bus sub capite conceptorum adhuc liberalius
19 agetur. Restat nunc explicare, vnde ideæ huma-
nitùs factæ, tantæ sint fortitudinis, vt sæpè mor-
bum, imò etiam mortem accersant imaginanti.
Ex præmissis ergo resumendum: 1. Ideas cudi in
imaginatiua per cogitationem. 2. Imaginem sui
imprimere in spiritum vitæ. 3. Esse medis ope-
ratiua, quibus anima corpus mouet, & guber-
nat 4. Esse imagines seminales. 5. Graduari au-
tem iuxta potentiam & fortitudinem imagina-
tiuæ. 6. Quapropter embrionem humanum
mutari in varia monstra. 7. Omnem homi-
nem, per imagines tristitiæ, terroris, &c. for-
mari sibi seminalia venena, quæ peste lenus, vel
violento aliàs langoore, consumunt. 8. Quod
etiam extra corpus imaginantis egrediantur.
Quia concepta imago à prægnante regulariter
migrat in fœtum, etiam vltima die gestatio-
nis, cum tamen extra controuersiam est, quin
fœtus propria potiatur vita, anima & quadra
viuat propriâ. Constat ergo ex præfatis, non
tantùm de quæstione, An sit; nimirum ideis
inesse vim potentissimam, ad operandum: ve-
rum-etiam, quia seminales sunt, penetrare, &
operari naturaliter quælibet. Siquidem si mate-
riæ seminum non insit idea aliqua rectrix, &
formatrix, à Generante formata, semen per se
sterile prorsus permanet. Denique ideæ istæ de-
bent immediatè esse non quidem in anima
humana: sed immediatè in Archeo imperium
facientе: siquidem absque idea eiusdmodi, planè
omnis actionis, operationis, & propagationis
20 exsors Archeus maneret. Ergo & ab ideis, omnis
motio naturæ, & actio, tam in remediis quàm
venenis, omnisque potestas naturalis seminali-
ter à parente quolibetcunque est impressa: imò
introducuntur ideæ exoticæ, alienæ, ascenden-
tesque in iam constitutas: quia ideæ, non secus
atque lumina, se mutuò penetrant, & symbolum
Archei, cum Archeo perpetuum atque synga-
micum seruant. Quæ ideæ, dum materiam ca-
pessunt, iam morbus natus est. Etenim vt ideæ
seminales, & primitiuæ, in semine plantatæ à
parentibus, figurant hominem, brutum, plan-
tam, &c. ita quoque superuenientes ideæ incli-
21 nationum, affectionum, &c. determinant vul-
tum humanum ad Physiognomiæ delineamen-
ta: quæ dein quoque variantur per ideas poste-
ras morum, consuetudinum, &c. Bruta enim
per ideas molestas libidinis non pinguescunt,
prout castrata. Eunuchi verò, si incurij, pin-
guescunt: qui aliàs per ideam tædij etiam ma-
22 cilescunt. Vndè autem ideis tanta sit potentia:
scitu dignum, quod tabula, siue materia, super
vel in aquam, Phantasia suas depingit ideas, sit
ipsamet Archei substantia; quæ semel per ideam
conceptam deturpata, & tanquam seminali
principio instructa, deinceps ad alia munia est
inefficax. Ideo nimirum incurij tarde canes-
cunt: & à sensu contrario, solicitudines autem
multæ senium præcipitant, ac maturant: Iuxta
illud: *Spiritus meus attenuabitur, & dies mei
abbreuiabuntur*. Rectè ergo ab Antiquo di-
23 ctum. Quod morborum perfecta sanatio consi-
stat in ablatione causæ, siue radicis. Quæ si esset
ipsa materia visibilis peccans (prout nihilomi-
nus scholæ eam indigetant) iam febris, aut con-
similes morbi, sanari non possent, nisi omnis ma-
teria occasionalis prius sublata esset. Quod tam
manifestè falsum est, ac silere febres, persiste-
ntibus eadem occasionali, est longè verissimum.
Sic nempe non rarò colicam, Choleram, diar-
rhœam, dysenteriam, aliosque morbos perfectè
sustuli, per verum Laudanum absque opio, re-
sidua licet massa intus adhuc hospitatetur. Om- 24
nis itaque materia visibilis, atque peregrina,
deforis vel adueniens, vel sponte sua intus
prognata, quantumuis fuerit de ipsa solidorum
nutritione degener, atque separatus liquor, pro-
prio nomine semper se habet per modum oc-
casionis, & causæ irritantis; siue id fuerit pro
morbo primario, siue verò fuerit productum &
constitutum à morbo primario, consequenter
deinceps stimulans Archeum ad nouæ procellæ
siue morbi erectionem. Adeoque omnis mor- 25
bus, de spiritu enormontico, per ideas concep-
tas, in proprio Archei subiecto, patratur. Cu-
ius solius culpa viuum, non autem cadauer,
morbos omnes patitur. Quod si autem hæc
morbi soboles in familias digestionum sparga-
tur, producit materias occasionales quidem, ad
morbos secundarios: quæ natæ sunt, irritare
deinceps eundem Archeum ad noua morborum
seminaria. Sic nempe vbicumque Hippocrates 26
non reperiit visibilem aliquam materiam, mor-
bi occasionem, diuinum in morbis incusat ini-
tium, quia inuisibile, ex occulto seminum
promptuario, ex mundo inuisibili, siue ex orco
Plutonis, aut ex chao vicissitudinum. Itaque in
omnibus prorsus admiror hoc diuinum (sit li-
centia Hippocratica dictum) in morbis initium,
vt puritatis disruptæ index: ita vindex lateotis
impuritatis, & concupiscentiæ, in carne peccati.
Ideoque etiam perseuerantis, in radicali ataxia,
vitalis principij. Quatenus autem immediatè se- 27
det, atque suscitatur à principio vitali, atque se-
minali: Consequenter hinc etiam morbi ha-
bent proprietates, directiones, proportiones,
durationes, affectiones, atque respectus ad
membra & loca. Quæ certè in bono intellectu
nequeunt attribui vlcerosis calorum & frigoris
prædicamentis, vt neque distillationibus, & Ca-
tarrhis spontaneo ponderum decubitu fluenti-
bus. Iuuat autem hanc morbi historiam vno
exemplo palàm fecisse. In calculo enim, mor-
bo maximè materiali, manifestoque. Non est 28
enim calculus morbus: sed primaria Lithiasis,
& verus morbus Duelech, est ipsamet idea, in
potestatibus Archei Renum, vel vesicæ, radica-
liter insita. Quæ scilicet deest in sanis, ideoque
neque in sanis regulariter ex vrina (quæ tamen
omnia in se materialiter continet ad Duelech
actu necessaria) fabricat, actuat, aut separat, in-
existentem potentia proxima, calculum vel
arenam. At semel fermentis, in renum partium-
que subordinatarum Archeum, introductis,
stabilitur ibidem idea actuans, & efformans eius
quod prop nqua potentia in materia latebat.
Sicque fit calculus, vel arena. Quæ sunt produ-
ctum veræ Lithiasis. Idea inquam eiusmodi, in
Archeo insito illarum partium habitans, est
morbosus separator, & faber, imperans facul-
tati insitæ illius organi, eamque ducit vindi-
ctam, ad lubitum suum erroneum. Superinduci-
tur enim facultati insitæ, & vitali renum, emi-
nentior

nentior potestas, seminalis & fermentalis ideæ. Productum verò, ab hoc primario morbo procedens, in via generationis, est ipsum monstrum Duelech. Idem in aliis æquè manifestè,
29 ex duabus saltem suppositionibus. Vna scilicet, quod omnis morbus sit in ente vivo, adeoque in Archeo motota.: non autem in ente per se
30 mortuo, & immoto. Altera, quod morbus sit ens substantiale, per se in nobis subsistens. Vndè concludo. Quod morbus, per modum aliorum entium naturalium, procedat de non ente ad ens, & nascatur seminaliter. Quod sic probo mechanicè. Faba, vt seminum notissima, sit
31 demonstrationis subiectum. In hac enim concurrunt ideæ vmbratiles, concreatæ mox à mundi initio, & per propagationem seminaliter illi connatæ. Quia inter binas squammas, quæ fabæ corpus constituunt, invenitur germinis præludium, habens bina folia cum radice: In quibus idea seminalis vmbratiliter dormit. Estque alligatum vtrique fabarum squammæ, tanquam vtrique sexuali initio. Non secus atque vitello ovi adhæret crassius ablumen, seminis entelechiam continens. Faba ergo, terræ commissa, statim combibit terræ liquorem vel actualem, vel vaporosum: atque illo intumescit. Terra autem, in se, suam habet fracedinem, sive, vim imprimendi odorem fermentalem: respectu cuius, illi collata est potestas, motrix, absque visibili semine commisso sibi sponte germinandi. Per consequens imbibito terræ succo, eadem huic vis fermentalis traditur, quæ est aliàs terræ. Qui succus, habens in se fermentalem fracedinem, determinatam ab odore specifico fabæ, excitat latentem seminis ideam in faba, quæ dein sponte propria pergit agere. Quapropter non nascitur germen, quod aloqui terra illius loci ex se produxisset: sed ex idea seminali intrinseca, & invisibili fabæ, nascitur germen, quod est herba faba. Sic tamen vt vis specifica fabæ flectatur iuxta indolem fermenti fracedinis terræ. Hinc nimirum vinum variat diversis locis, licet vitis eodem palmite plantata sit. Sic nempe fluunt semina, in destinata munia, fructus, ac fines. Quod in Carcinomate ex-
32 plicabo. Imprimis verus cancer, nusquam nisi in vbere, & vtero mulierum oritur. Non autem insunt, & dormiunt in vtero, ideæ cancri: prout alioquin ideæ fabæ, in germine fabæ. Quia morbi naturaliter quidem fiunt : non tamen insunt. Nisi fortassis à semine generantis connatæ, vt in morbis hæreditariis. Atque ista est differentia entium creationis, ab entibus morbosis. Suppono igitur pro occasione cancri, quod vbera mulieris, compressionem aut contusionem patiantur, & glandulæ, lactis effectrices, conquassentur. Dein, statim Archeus sensitivus, organo isti insitus, dolorem, velut spinam pungentem, concepit. Ergo conquassatio, & dolor, se mutuo contingunt in sensatione: & tanquam è silice & chalybe, anonyma passio furiosa, loco fermenti, exsurgit. Hinc ignea idea seminalis, furens (atque ideo venenosa) excutitur, succo loci imbibitur, & confermentatur. Vndè tum demum tumor dolens, punctilis, pulsatilis, quia etiam venenosus, à furore. Excitatus ergo, & indignatus Archeus, pro indole conceptæ indignationis (neque enim omnia passim vbivis: sed hic iniussa virescunt gramina, illic felicius vuæ, arborei fœtus alibi) sic neque Archeus in digito, prout in oculo videt. Isto ergo spinosi doloris tuberculo, conglomerat Archeus venenum, à sua indignatione partum, quatenus ibidem Archeus se mamillis ita nupsit, quod harum para nulla illo careat. Istud autem tuberculum est productum cancri, indignatione seminali, tam essentialiter cancri, quàm is, qui postea sanie diffluit fœtidus. Neque enim vlcera, aut apostemata, in vberibus, cancrosa vnquam sunt, nisi furor ille Archei adfuerit. Imago ergo seminalis, ab Archei turbulenta tempestate exsurgens, & in loci Archeo depicta, est verus cancer; sive apostema adhuc, sive demum vlcus fuerit. Nam Archeus mamillarum, vitalis motor, illa scilicet parte, satellitium vecti furiosi agens, agitatus furiis, topicè cudit ideas virulentas, sibique imprimit eodem iure, quo imaginativa, imagines suis passionibus consentaneas fabricat. Non aliter inquam, quàm vterus, cor, cerebrum, stomachus, quàm ipsamet vis seminalis vegetabilium propagatrix: imò nec aliter, quàm ipsis in simplicium excrementis (puta Rabidi saliva) elucet. Sic inquam nascitur cancer, suasque propagat ideas, proximum in alimentum similare. 33
Primarius enim cancer, in Archeo topico, per contagij dependentem connexionem, vlterius in partem conterminam distenditur. Prout autem ab initio: vsque in vltimam maturitatem, vnicus tantum est idealis ac seminalis fabæ rector? Ita ab initio conceptæ ideæ cancri, in mortem vsque, non est nisi idem venenum. Atqui cum càcer sit in subiecto sensitivo, Archeus proinde quotidie de novo furiat, novas ideas atque venena antiquis substituat. Non item faba. Quæ singulari initio incipit, & per fluxum pergit in continuitatem sui fili. In creatis siqui- 34
dem primæ constitutionis, quamvis idem cum morbis sit ideale initium, & fiendi progressus à non ente ad ens: In facto tamen esse morborum progressus discrepat, Proinde quoque faba quotidie, exteriori vultu, mutatur crescendo, licet florescens à germinante non differat vitali initio. Pariter & morbi sigillati in Archeo, vel topico, vel influo, ab huius varia insania venenum diversificatur. Etenim quamvis fundus cancri exulcerati, aëri expositus, fuerit obiectum primum, vbi conceptus & natus fuit: attamen fundo illo per corrosionem absumpto, semper penitior alter succedit, novo contagio infamis, velut ac si nova faba indies germinaret: Ideoque morbus, nedum à matheseos locali centro prodit: sed à centro physico. Quod est furialis & seminalis idea Archei. Idem iudicium & paritas est de cunctis aliis venenis, intus genitis, quale est iam præfatum in Chirurgicis. In brutis namque (prout alibi de Peste) omne specificum virus non nisi ab imaginis idea profluit. Vndè in Adagio: *morta la bestia; morto el veneno*. Sic nempe procedunt lepra, lues veneris, Caducus, Apoplexia, itemque morbi primarij omnes. Veruntamen assumpta venena proin morbi sunt, aut surgunt: donec Archeus mutuato illorum contagij fermento, sibi iniuriam fecerit. Tum quidem non tam sibi cudit proprio furore peregrinas ideas: quàm easdem à simplicibus ingestis mutuat, iisdemque tandem succumbit. In quo agone miras sibi format ideas, quas per symptomatum varietatem tragicè explicat. Itaque Cancer non est vlcus

cavum

cauum, quod cernunt oculi, nec crustata eius
35 liuidaque labra, quæ tangit manus; non denique est subnigricans, putredine olidus vlceris fundus, aut sanies inde stillans, quam nares olfaciunt: absque his namque, iam cancer erat adhuc sua pelle vestitus. At hæc sunt effectus, signa, symptomata entis, cuius sunt fructus. enimuerò cum effectus, siue productum, dicat inseparabilem respectum ad causam sui producentem: ideo morbus debet esse ens, continens causas,& proprietates suæ entitatis. Ideoque tam Cancer Apostema, Cancer est, quàm dum iam vlcus factum est. Ideo namque plerumque morbi primarij in Archeo gignunt,
36 productum æquiuocum. Vt est calculus respectu primariæ lithiasis. Molestum enim Duelech vulnerat, læditque digestionem vesicæ, obstipat vrinæ meatum, &c. Est etiam subinde productum, sola sui præsentia molestum, vt pus in Apostemate, vulnere, &c. Aqua in hydrope, coagulatum in Scirrho. Atque eiusmodi producta, magis naturam effectus morbosi, quàm morborum occasionis habent: nisi fortassis veneni compendia in fermento hauserint. Tunc enim vices assumpti veneni agunt, in Archeum compellunt occasionaliter, & noui morbi concilia. Ergo morbus est ens verè subsistens, in principio inuisibili, proprietatibus variis dotatum; non autem intemperies, vel diathesis, ex contrarietatis pugna, mistione, gradu, & humo-
37 rum fictorum comitantia surgens. Verùm primarij morbi, ignorantia, vt remedium ignorare fecit: ita & spem sanandi ademit. Quia non nisi in mundandis productis erroneis & occasionalibus causis incubuere, potiusque palliatiuæ præcautioni consultum est, ne morbi increscerent, aut redirent, substructo à recto remedio. Nil autem cogitatum fuit, contra spontaneas furoris procellas, quibus Archeus à nemine maiorem patitur iniuriam, quàm à semetipso. Interim nil actum, nisi furor ille Archei ideas germinans siluerit, natumque inde perstans virus suffocetur. Neque enim occiditur per corrosiua: imò ne quidem in vlceribus, nisi & corrosiuis vis necandi insit. Vtpote quæ furorem aliàs magis accendunt, quàm placant, aut interimũt. Vir quidam meis diebus, in tractu Iuliacensi, Cancrum vnumquemlibet sanabat, inspersο puluere indolẽte; atque tum demum emplastro incarnante solidabat. Cuius ars secum sepulta est. Etenim scholæ attonitæ, quoties
38 Cancer & phagedena non pareantur suo Ægyptiaco, menstruum accusant, sine humorem atrabiliarium. Interrogatæ autem harum vtrum causæ adhæreant, nutantes, ad vtrumque se tenent, Iam viri à Cancro prorsus immunes, vt & fœminæ menstruo defunctæ. Fœtus in vtero nutrietur mero veneno. Menstruum peccabit non sola quantitate. Imò nec insons erit detentio menstrui in prægnante, nutrice & emaciatis; longaque infirmitate subactæ, nutrientur veneno. Citraque connalescentiæ spem omnes peribunt. Cæterùm si Cancer non à menstruo, sed atra bile, oritur: Cur ergo ad offensionem vberum Cancer aduenit? Cur non minus Iouialibus aduenit fœminis, quàm tristibus? Quidue lien cum vberum contusione habet commune? Vel si atra bilis ad mammas peregrè adscendat. cur lac non atrabiliosum? cur lactentibus ordinariò non est cancrosum? Cur assumptis purgatiuæ epitymo, lapidibus Lazuli, armeno, &c. ne minimum vnquam mitescit Cancer? Morbos enim per idiopathiam & deuteropathiam quidem olim distinxerunt, tantoq; infelicius quanto indistinctius. Adeo vt ad colem allisæ Scholæ, hos eff. ctus, de morbis, ad symptomata transtulerint. Vt dum ex vtero hemicrania strangulatioque, vel ex dolente apostemate pedis, glans in inguine. Consensuales siue secundarios effectus quidem nominarunt: sed non prout è suo semine prodeunt, agnouerunt vnquam. Prout alibi latius de ignorantia essentiæ morbificæ à me demonstratum est.

DE MORBIS ARCHEALIBVS.

1 *Idearum Archealium vltro irruentium necessitates.*
2 *Schola vtrobique in bonis neglexerunt motorem primum.*
3 *Aristoteles, Galenus & Paracelsus, circa hanc tragœdiam dementarunt.*
4 *Explicatio dati.*
5 *Demonstrationis praparatio.*
6 *Quæstionis dilucidatio.*
7 *Explicatio idearum Archealium.*
8 *Soluitur obiectio.*
9 *Archei passiones, alterius fori excentricitates habent.*
10 *Ignorantia Authoris.*
11 *Ideas Archeales probat quadruplex morborum caterua.*
12 *Hareditarij morbi ideam præsupponunt cum idea prolifica connexam, non tamen a generantis intentione productam.*
13 *Voluptas reflectit Archeum in seipsam.*
14 *Mors incipit à concupiscentia carnis.*
15 *Cur truncus brachio non generet truncum.*
16 *Cur non omnes parentum morbi æqualiter transplantentur iure hareditario.*
17 *Morbi silentes probant ideam Archealem.*
18 *Idem probant morbi Astralis syzygia.*
19 *Qui morbi pertineant ad robur inæquale.*
20 *Robur inæquale, fecit nutum figmento Catarrhi.*

Iam satis dictum erat, Archeum etiam bene dispositum alienari à passionibus, atque perturbationibus humanis: itemque ab alieni Archei exotica imagine, illum penetrante, quodque ab assumptis pharmacorum & venenorum posteritatibus delectris, citò pessumdetur. Ast dum nullum premit assumptorum vitium, nec externorum in nos procellæ ruunt, nec demum quatiunt perturbationes, nondum excutit, quo fœdere, via, modo, quoue persuasore & ductore, Archeus sponte decliner, vt bonum in se, tanto labore eatenus deductum, humorem inquam alimentarium, atque spermaticum, inconcussa sub valetudine, diruet, quidque quod in viralem societatem præparatum & assumptum erat, confestim corrumpat, & scoriam tam hostilem inde fabricet, vt se, cum suo hospitio, in vitæ detrimentum Archeus ducat. De his nil Scholæ, nisi quod catarrhos, proprio pondere volubiles & ad suum illarum lubitum ductiles, excogitarint: non inquam de humore

humore alimentario ; at saltem de distillatis
muccis, mentionem faciunt. Absque considera-
tione enim, transilierunt hunc torrentem, si-
mulque neglectum mansit medendi negotium,
dum horum corruptorem ipsum neglexerint
hactenus. Rectè quidem censuerunt, nil moueri
2 à seipso : agnouerunt quidem Motorem pri-
mum, suasque intelligentias, cœlorum motri-
ces formas ; sed motores proprios, seminibus
inhabitantes; qui suum Blas, instructis sibi ideis,
sponte propriâ, mobile primum in nobis effice-
rent, non sat considerarunt. Multoque minus, in
morbos & negotium medendi, hanc philoso-
phiam traxerunt. Nunquam enim cogitatum
est, quomodo ens seminale, Rector vitæ, perni-
ciem sui intendat, ac sibi mortale Blas exciter.
Cum vnumquodque, esse & permanere optet.
3 Apage Aristoteles, cum meretricio appetitu tuo
materiæ impossibilis. Nugis enim istis alibi ad
tuum pudorem vsque est satisfactum. Galenus,
ad huius campanæ pulsum, in catochum modò
deuolutus stetit, ita, vt ne quidem de tono hoc
vnquam somniarit. Paracelsus tandem, qui pu-
tau e rerum essentias, harumque liquores peri-
re numquam, dissolutionem vitæ à trium pri-
morum ataxia inchoauit. Vix enim credidit Ar-
cheum fatiscere, qui ne quidem in fimo agro-
rum, essentias herbarum, in pabulo assumptas, in-
terire asseruit. Imò Archeus (inquit) numquam
dissoluitur propter senectutis deliquia : sed suf-
focatur tantùm, per corruptiones, penes natu-
ram adultas. Adeoque nec tum interire putat
Archeum : sed alienis rebus obuolutum obfus-
cari, & ab agendi munere violenter suspensum
abire, ac redire ad primum ens sacramentale.
Risu sane, & commiseratione magis, quàm re-
prehensione hæc digna. Circa enim producta
morborum, & occasionalia intrò allata, tantum
versatum hactenus. Paracelsus enim cum sequa-
cibus, tartaros, in cuiusque morbi efficientem
intimum, introduxit, fortè nec ante nocuos, nisi
dum ad vltimam sui lineam perducti, coagula-
rentur. At viri illius errores antehac reieci, cre-
dulamque posteritatem jam detecto mendacij
4 fuco, melius instruxi. Quia scio, Archeo suum
esse Blas motiuum, & alteratiuum, naturaliter
sibi datum, & vi seminali proprium. Vt pote qui
vel à primo conceptu, tam animal, quàm vege-
tabile vnumquodque, ad notum propriæ desti-
nationis mouet, figurat, alterat, auget, &c. Adeo-
que Archeum esse impetum facientem, apud
Hippocr. extraque, vel præter quem, nil moue-
ri, sentiri, vel alterari in animantatis. Denique
scio, quod Archeus se regulariter moueat, iuxta
ideam, vel sibi à generante relictam, vel aliam,
5 aliunde ascititiam. Vndè quoque credidi eius-
dem entis & facultatis esse, qua per sanitatem
omnis motus & alteratio fiunt in regularitate
ordinata, & qua hæc eadem irregulariter fiunt.
Ergo necessum, à solo Archeo naturaliter non
minus morbum, quàm sanitatem deriuare. Ita
vt si per imagines semini impressas sit vita, sit-
que sanitas: per consimiles quoque, sed præpo-
6 steras ideas fiant morbi. Sed vndè hospites illæ
imagines prosiliant, si nil externum quatiat, ni-
hilque internum, ne quidem labe hæreditaria
7 turbet, Enimvero de ideis humanis affectio-
num, inclinationum, passionum & perturbatio-
num jam egi, sed sat nondum de Archealibus,
dum proprio luxu sponte exorbitat Archeus, &

Proibei instar, seipsum voluptuosè transformat.
Etenim vt regulares ideæ (vnde Archeus om-
ne suum Blas habet) semini, à libidine gene-
rantis implantantur. Sic quoque ab impuritate
naturæ, luxualem voluptariamque inordina-
tionem omnem reseruauit concupiscentiæ, quæ
planè numquam deponitur, quamdiu viuitur in
carne peccati : quia deturpatæ in passionibus
naturæ est prorsus vernacula. Sic namque Ar-
cheus contristatur quodammodo, irrascitur,
odit, angitur, desperat, sibique fit tædiosus : ta-
metsi homo nil tale sibi procurarit, aut in se
senserit. Fiunt nimirum exundationes in Ar-
cheo, hactenus anonymæ, quia sibi propriæ, &
humanis perturbationibus non vsque adeo co-
gnatæ, vndè quoque excentricæ atque virulentæ
imagines, mera pariunt venena. Spontanei enim
velut mœrores sunt, qui vitam vt tinea vestem,
rodit, iuxta sapientem: Hæ sunt scilicet anony-
mæ ideæ, quæ latentem aliàs morborum, vel hæ-
reditarium characterem, in medium proferunt.
Verùm si cerebrum, cor, lien: *&c.* sint aulæ, qui-
bus Princeps Archeus sua celebrat concilia
Quidni ipsum principale, orginale ens, mo-
tuum imaginatiuæ, sibi etiam genialem phanta-
siam habet? Et in natura, per concupiscentiam
corrupta, dant irregulares exorbitationes in en-
te, potissimum dum se animæ imperiis velut
subtrahit, suique iuris mauult esse! Nec obstat 8
quod in homine non sentiantur Archei propriè,
eiusmodi passiones : quæ alioqui requiri vide-
rentur, si ideas morbificas & sigillares depro-
mere debeant. At certè, Archei propriæ incon-
cinnitates, absque organi & animæ commercio
contingentes, nequaquam sentiuntur in homi-
ne. Neque mirum, cum somnia pleraque nes-
ciamus; imò neque sciamus nos somniasse, nisi
facultatum quædam sit facta mutualis tradu-
ctio in hospitium. An enim generans sentit se
formare ideam, quæ tam superbum ædificium
mox struet? An enim semel cogitat de forman-
do satem fœtu? de rebus agendis? In libidine
enim mens alienatur quodammodo, seseque
velut subtrahit interim dum Archeus sui im-
primit imaginem, absque imaginatiua. Archeus 9
itaque retractus, absque suæ auiæ comitiis, pe-
nes se, intus quodam velut tædio, conflictatur
(nec enim irregularitates Archei se stringunt
ad regulas passionum, & idearum mentalium,
dum præcipuè à suis muniis, imò & à mentis
imperio, violenter exorbitat) Vndè ideæ, igna-
uiæ authrices; Hincque digestionum tarditas,
negligentia, omissio, cum quadam vitæ inap-
petentia, *&c.* Eiusmodi sunt luxus essendi, do-
minandi, sciendi, habendi, domandi, vlciscendi,
fruendi, *&c.* Adeoque horum conceptuum
ideæ, gignunt dissolutiones, desideria, profusio-
nes, & intolerantias. Vnde demum digestio-
num, distributionum & regiminis inertiæ, dis-
pendia, titillationes, irresolutiones, grauamina,
terricitates, *&c.* Vndè tandem Pestes, etiam
ignota toxicorum monstra, itemque morbi dis-
soluti, & Atrophiæ inopiæ. Sunt quippe ideæ
eiusmodi, consilij inopes, & extra curias solitas
formatæ. Ideoque illarum matrimonia, & mini-
steria, non magis regularia, quàm earundem na-
tiuitates. Ergo Archeus in proprias luxualesque
irregularitates lapsus, totus symptomaticus, at-
que impatiens, velut furit, habenas regiminis
(quod alioqui feriari nunquam potest) nunc de-

Ff serit,

serit, nunc iterum interruptas arripit, quando-
que tardior operatur, tædioque sui corripitur.
Imò media voluptatum satietate, tormenta sibi
excitat, ens planè irrationale. Interrupto nam-
que digestionum exercitio, humor alimentarius
in sexta, per nimiam detentus moram, exoticum
exuberantis digestionis concipit fermentum,
suoque frustratur fine. Hinc namque iterum, ve-
lut perterritus Archeus suæ velut inertiæ pœ-
10 nitens, præposterè cuncta mouet. Sed nequeo
dignè media explicare, quibus Archeus suas
spontaneas excentricitates facit, neque harum
ideas proprio etymo depingere si sint inuisibi-
les, imperceptibiles, & in abstractione Archei à
muniis corporalibus factæ. Non enim modum
noui, quo initia seminalia suas dotes exprimunt,
qui planè vt à priori mihi ignotus est. Conie-
cturis enim tantum à simili assecutis, ludo. E-
quidem per regularia in homine, coniecturas
feci, quas alter me iudiciosior explicet. Mihi-
que autem visum, non fore operæ pretium, pe-
nitus hæc scrutari iam secundum indiuidua: suf-
ficere verò tam in cognoscendo, quàm meden-
do, generatis ideis obuenisse, & sustulisse ab Ar-
cheo omnem ataxiam, vnico fortassis Arcano:
de quo postea latius. Pacem ergo optatam stu-
diis, & infirmorum querelis daturi, quærite, &
inuenietis. Cæterum doctrinæ iam traditæ, adsti-
11 pulantur morbi omnes potestatiui, quique velut
absque sordium omnem contactum incrudes-
cunt. Atque eiusmodi sunt imprimis morbi hæ-
reditarij, à generante, cum semine infusi. Quo-
rum videlicet ideæ aliquot annos patiéter ex-
spectant, antequam in prole, imò & quandoque
in sero nepote manifestentur. Secundò idem
conuincunt morbi, per longa dierum silentia
dormiétes, atque subinde recidiui. Tertiò. Mor-
bi concentrici, quos Torturas noctia alibi voco.
Et quartò, idem explicat morbi virtutis dispro-
portionatæ, quos inæquale robur voco. Quan-
tum autem hæreditarios & posthumos mor-
bos concernit: Certum est transplantari ideam
morbificam in semine parentum depictam. Non
12 quidem quod Generanti sit conceptæ alicuius
passionis aut morbi character, generando sibi
propositus, ex fine destinato: sed (vt dicere iam
cesso) Archeus in generationis actu concipit
voluptatem, per quam à corpore, in sui centrum
abstractus, debet, tanto vicinius, in animam, ve-
lut alterum à corpore extremum, se reflectere.
Vndè non potest non vitale lumen suscipiens
13 vigorari, atque suscipere sui imaginem semina-
lem, fœcunditatis scilicet causam. Est namque
voluptatibus vniuersis proprium, cum benepla-
cito, seipsum in sui speculo contemplari, & cum
iucunditate plausibili, quæ philautiam, & quan-
dam arrogantiam, in primis naturæ cunis, vs-
que peperit, diuersam tamen in se, pro volup-
tatum varietate. Etenim dum Archeus se subtra-
hit, abstrahitque, vt dixi: attamen non potest
non esse in corpore, tanquam loco. Abstractum
ideo voco, non quidem à corpore; sed ab aula,
siue throno ordinario. Non fit autem abstracta
Archei contemplatio, in corde, quasi fluctua-
ret, continuo agitationis & pulsuum motu: vt
neque sinus cordis, sunt aula consilij Archei ab-
stracti. Imò neque in ipso cordis parenchymate:
at penitiua ipsa regia est. Nimirum in ipso sta-
bili spiritu, spleni insito. Concepta nempe ist-
hæc, sub libidine, imago suiipsius, particulam
spiritus, à quo parratur, induit: quæ sub synte-
resi Chymiæ, est 8100 para totius. Quæque
particula minima eius sic depicta, transit dein-
ceps in spiritum influum, cordi domesticum,
vnà cum idea libidinis ac desiderij. Sunt autem
ideæ desiderij, solæ directrices motiuæ (prout
alibi de sympatheticis) atque proinde concep-
ta Archei humani imago, per istam dire- 14
ctionem, semini materiali inseritur. Quare
mors à venere vt incepit: ita quotidie accelera-
tur, prout & defunctio plantæ incipit à concep-
to semine: quatenus inde minuitur potentèr
vis vitalis. Denique id sanè veraciter, & non
per dolum phantasticum fit, quo eiusmodi idea
nedum ens intergrale humanum repræsétat; sed
indiuiduales simul propensiones, proprietates,
& defectus. Hinc enim, vno truncus brachio, 15
non proinde mutilum generat. Quia idea for-
matiua non aliunde quàm à viscerum insito Ar-
cheo, in generationem tradux est. Ergo morbi
hæreditarij inolescunt fœtui, ab ente morboso.
Idea nimirum, spiritui seminali impressa (cum
sit ipse morbus, adhuc in vita prima seminis
delitescens, & sigillatus) adhuc dormit, & sui
maturitatem exspectat, donec expergefactum ab
Archei agitatione prorumpensque, producta sua
parere sit apta. Sic nimirum furorea innascun-
tur, ac propagantur in proles, cum tota incli-
nationum seminalium prosapia. Porrò & inde 16
conspicuum, non omnes morbos parentum in
proles transferri: sed illos dumtaxat, quorum
ideæ contaminarunt Archeum viscerum in pa-
rentibus. Neque enim aliqua podagræ, aut fu-
soris materia occasionalis, cum seminis genialis
integritate, transfertur socialis. Nam præter-
quam quod alienigena dualitas steritatem se-
minis continet; etiam supposita illa morbi trãs-
lati materia putteret, loci & fermentorum im-
portunitatibus digestionumque iterationibus
victa; fœteret, putreret, vel dierum successiua
multiplicitate euanesceret. Non autem in pe-
riodum vitæ comitaretur, suasque excitaret re- 17
cidiuas. Quantum autem morbos silentes, li-
cet acquisitos attinet: etenim id habent verna-
culum: quod statis periodis importuni resur-
gant. Sic namque Comitialis, per menses & an-
nos subinde dormit, imò & nunquam excita-
tur, nisi per Venerem, Iram, Mœrorem, par-
tum, &c. Neque est enim vlla materia, fomes
caduci, alicubi detenta. Quia vel putreret, aref-
ceret, consumeretur, vel pristinam veneni la-
bem amitteret: quod cum non fiat, verùm in
vitam perennet: aliud proin exordium, atque
hospitium immediatum, quàm retrementa de-
legi. Sigillatur quippe in idea entis actiui, &
constantis per totam vitam. Itaque spiritus vi-
tæ, in organis conclusus, suas patitur procellas,
ab ideis suis morbosis: quas quoties spiritus in-
fluens inde recipit, earundem toties contagia
statim in actum deducit. Etenim vt Comitiale
virus inebrians est, soporiferum, & quodammo-
do furiosum, primitus circa stomachum elu-
cescit, ac dein maximè in capite percipitur,
eiusque clientes singulariter afficit. Ita Archeus
capitis cudit imagines virulentas, quæ ipsi Ar-
cheo insito sunt exosæ; & venenolo contagio
suspectæ, facileque inde totus fit apogeus.
Sunt tertiò, morbi quidam concentrici in ma- 18
teria, & efficiente: attamen cum sint fœtus,
concepti in irregularitate Archei exorbitati:
hinc

hinc sunt excentrici, quo ad sanitatem, concentrati autem in penitiori Archei fundo. Hactenus namque astra respiciunt, & ad lunæ præsertim syzygiam mouentur. Ventorum item apes in futurum prænunciant. Neque enim Archeus se astris obligari ostendit, nisi per morborum importunitates. Quapropter morbi illi vocantur vulgo Ephemerides ægrotorum. Rectè, ergo valetoribus, Archeus non regitur ab Astris. Quia verò lunam singulariter sectantur (quæ Astrum nocturnum est) noctuque ideo magis ferociunt. Ideo torturam noctis appello, quod per consimile Blas fieri, & cum Astris confabulari videatur. Idque sanè non competit nisi Archeo: cùm crassior corporis compages non ad hoc idonea sit. Sunt ergo sigillati, in spiritu vitali, organis principalibus insiti. Nil autem sigillatur ibidem, præter characteres ideales. Archeus est ens fontale, quod suo Blas omnem in nobis impetû concitat iuxta Hippocratem. Permanet autem ens fontale, vtcûque nitidè ablatis productis morbosis. Nam etsi subinde tam contenta, quàm continentia vitiet: attamen Archeus reseruat sibi solitarium vitium, impressum quo omnem procellam ad lubitum concitat. Morbi tandem, quo quarto loco voto sub robur inæ-
19 quale, sunt innati, vel adepti. Et quia robur dicunt, palàm quoque super potestates se scripserunt. Difficile autem semper fuit in natura, singula organa desideratum robur, absque aliquorum querela patrari: quin perpetuò vnum
20 alteri præualeat, debiliusuè sit. Ad quam equidem non defluunt, aut decurrunt, ex insonte capite humores, vel muccosa excrementa: prout alioquin in scholis, fictitiis humoribus atque Catharris tributum est. Quin potiùs insitus debiliori parti Archeus, distributionis penuriam aduertens, & iniustitiæ inæqualitatem sentiens, fit querulus, ac seditiosus, velut in nouercam. Cuius in passionis ideas eum aliò mittere non sit opportunum, in seipsum tetricus torquet, tristitiæ quæ effectus in suis digestionibus patit. Ergo ipsamet seminalia morborum initia in diuersoa sinea distrahuntur, licet vnico subiecto immediato inhæsionis gliscant; quia recipiuntur per modum recipientis. Id est, humani corporis, partiumque diuersitate, difformitatem in mansionibus sustinent. Quinetiam Archeus ipse pro motuum diuersitate variam concitat symptomatum supellectilem. *Spiritus* (inquit Hippocrates) *tres in nobis motus facit, intrò, extra, & in circuitum:* secumque mouet, & transmutat singula, etiam dum ordinatus est. In sui autem irregularitate quicquid peregerit, suæ ataxiæ quoque memores effectus edet.

ORTVS IMAGINIS MORBOSÆ.

1 *Morbi descriptio per enumerationem abnegatorum.*
2 *Quid morbus.*
3 *Vana Medentum putatio de morbo.*
4 *Hospitium vita est morbi.*
5 *Probatur vis idea morbosa per vigetabilia.*
6 *Per Blas meteoron,*
7 *Ex præmissis probatur idea Archealis Blas in nobis.*
8 *Morborum sedes ordinaria.*
9 *Perturbationum imagines citantur.*
10 *Ex non ente mentali fit hoc aliquid.*
11 *Duplex idea morbifica Archealis.*
12 *Idea delata ad cruorem.*
13 *Regula Iuris in medendo.*
14 *Cur Author seruet veterum nomina.*
15 *Probatiua idea solo Archeo fabricata.*

INAVITAM doctrinam entis morbosi, à me promissam, iam ad longum descripsi, vt medentes discant, formaliter morbum introspicere, & desuescant seduci paganis opinionibus. Quapropter morbus non est qualitatum elementalium quæpiam intemperies, horumue è lucta continua promanãs victoria, prout hactenus somniarunt Galenistæ, nec item est morbus, vnius è quatuor fictis humoribus, crasim suam superans; & quatuor elementis æquiparatus. Nec demum morbum est materia aliqua degener, ab elementorum impressione suscitata. Sed omnis materia excrementia, vel est nuda præcedens morbum materia, orbique ideò causa occasionalis: vel est morbi productum, ab errore partium resultans, adeoque morbi effectus quidam posterius: licet dein occasionaliter morbum alium suscitet, vel antecedentem aliam causam foueat, augeatue. Nec demum morbus est qualitas noxia, e veneno aut contagio alterius, & nocuæ materiæ, pullulans. Veruntamen ista eiusmodi peccata, accusant dumtaxat sui præsentiam: non autem effectum inde tantùm occasionaliter dependentem. Est itaque morbus, ens quoddam natum, postquam nocua quædam potestas peregrina violauerit vitale initium, huiusque vim penetrauerit, ac penetrando excitauerit Archeum, ad indignationem, furorem, metum, &c. quarum scilicet perturbationum anxietates, ac molestiæ, ideam sibi consimilem, imaginemque imaginando debitam, excitant. Promptè scilicet ista imago euditur, exprimitur, sigillaturque in Archeo; eoque vestita, mox morbus in scenam intrat, corpore scilicet archeali, & efficiente idea, constructus. Archeus nimirum sibi noxam parit, quàm vbi semel admisit, mox dein quoque importunitate illius cedit, fugit, alienatur ue, aut deturbatur, vel inquinatur, cogiturque subire alienum imperium domesticéque sibi excitatum bellum ciuile, sustinere. Est nimirum Icon aliena eiusmodi, materialiter impressa, surgensque ex Archeo. Verum inquam ens mortificum, quod morbus appella- 2
tur. Etenim quamuis Medentes solummodò occupentur circa dissolutionem, abstersionem, & expulsionem noxiæ materiæ occasionalis: non valet tamen putatio nostra variare morbi essentiam. Vt nimirum, quia Medicus laborat in proscriptione nocentis occasionalis, proinde etiam morbus debeat esse id, quod præpostero ordine deceptus ille medens expellere intendit. Morbus namque essentialiter est id quod est, siue absit Medicus, siue adsit. Nec enim medentis initio magis morbum determinat, quàm ipsum terminat. Vtpote qui se non accommodat ad putationem aliorum: sed eandem irridet quotidie. Quare vt sanitas consistit in vita integra: ita morbus, in ipsamet vita oblæsa. Vita 4 autem subsistit vnicè atque proximè in sede animæ: anima verò non operatur extra se, nisi vi organi officialis sui, quod est aura vitalis Ar-

chei. Ideoque mirum, quod hactenus ignoratum fuerit, quod morbus fedeat immediatè eodem hospitio vitali, quo vita fruitur. De quo post latiùs. Vix etenim eredent Osores, omnem sublunarium potentiam excitari, & contineri in ideis. Id enim obiter iam ante perstrinxi, iuuetit tamen id fortius ligari. Noui mus enim, & fide credimus, herbis datam vim propagandi sibi simile. Est autem ista vis proprietaria, ens reale, actu existens, quod in semine ingitet & successiuè manifestatur. Nec est eiusmodi vis, quæpiam accidentalis potestas, siue nuda qualitas: sed est vis seminalis, qua planta patens in suo semine depingit ideam, continentem figuræ & proprietatum, iuxta quas ipsum semen excitabit, delineabit, & crescere faciet plantam filiam. In seminibus namque manifesta cognoscitur imago, gnara rerum, in propagi-

6 nem nouam agendarum. Pariter mare non facit, sed patitur horridas tempestates, quas ventus efficienter conciat. Et ventus quidem non à seipso, suaque sponte mouetur: verùm ab inuisibili Astrorum influxu, iuxta illud. *Erunt vobis stellæ in signa, tempora, dies, & annos.* Tanta nempe primariorum elementorum procella prorumpit, ab ente, quod lucis instar est. Non est autem Blas elementorum concitatum, à mera luce Astrorum: Etenim quantumuis sit incorporale, & immateriale Astrorum lumen, non est tamen lux quædam simplex; sed quæ præter lucis solitariæ proprietatem (quæ est duntaxat illuminandi) habet Blas motiuum in se, itemque durationes directionesque secundum loca, fortitudines, & debilitates, non minus quàm Blas alteratiuum, ad omnem temporum vicissitudinem, & periodos. Hæc solent antiquitus adscribi aspectibus diuersorum luminum, qui tamen vt tales, non superant efficaciam suam, quæ est luminasse. Sed excitare temporum tam dissimiles stationes, & tempestates etiam præuisas, id est, ante stellarum aduentum, ad loca aspectuum illorum, maioris sane ponderis effectus est, quàm solius luminis simplicis. Reor itaque, per adspectuum diuersitates condi imagines spirituales astrales inuisibiles mundi, quas in aërem deponunt, ad excitandum Blas, iuxta imaginem illarum proprietatum. Siquidé momentaneus est tantùm stellarum adspectus, vt & instabilis locus, effectus autem perseuerant, aliquandiu. Ergo necesse est luminares aspectus, præter lumen momentaneum, deposuisse in aëre ideam Blas, operantem, vsque in sui consumptionem, temporum irregulares regulas, repagula, obices, calcaria & periodum. Est ergo eiusmodi imago de natura luminis, vt stato tempore operetur: nam alioqui multorum annorū cursu vix ad nos pertingeret, nisi de natura luminis esset. Itaque sicut plantis inest vis suscitatiua imaginis seminalis, ad prolificandum: sic & Astris vis est fabricandi ideam motiui luminis, quæ est inchoatiuum motus initium, faciens quidquid sibi in executionem est demandatum.

7 Archeus autem noster, siue habeat vim terræ, vel Astris similem, perinde est, modò intelligamus ipsi proprium esse, Blas. tempestuorum in nobis excitandi, post inobedientiam Protoplasti. Siue illi eiusmodi proprietas a peccato inoleuerit, vel demum illa, proprio nutu, adspectuque suæ perturbationis de nouo suscitet, perinde & par est. Modò agnoscamus, quod omnis vis, tam regulatis vitæ, quàm inordinati regiminis, non nisi ex initio hoc vitali promanet. Sunt que idcirco omnes morbi, horumque typi, conceptus quidam depicti, ab inuisibili hoc Rectore, ad perpetrandas nostrarum calamitatum procellas. In æthere ergo Archei depinguntur ideæ aspectuales, tam ex profunditate stellati Cœli ipsius animæ, quàm ex ettoribus septem viscerū insitis spiritibus formatæ. Sic enim pauor Pestis, Pestem creat. Pauor subitaneus mortis, sæpè podagram necuit. Pauor item amissi, vel amittendi honoris, si per diem vnum durauerit, Epilepsiam fecit subinde. Tristitia paupertatis, insanism adduxit: aliis verò Scrophulas peperit. Maniaci omnes plerumque è superbia deuoluti sunt. Et sapiens testatur: quod tristitia vitam hominis, vt vermis vestes, rodat. Tristitia autem est tristis cogitatio: hæc autem est nonens, quia ens mentale. Quod quia nonens, nullam ideo ex se agendi potentiam habet. Ergo cogitatio tristis, parit ideam actiuam, sicque hoc aliquid ex nihilo, non secus atque in prægnante perturbatio monstrum parit, & fœtum humanū, in belluinam transmutat. Eò quod imaginatiuæ potestati sit vernaculum imagines condere, tam in mentalibus, quàm Archealibus. Tristitia igitur, quæ est lenta perturbatio, parit ideam, quæ vitam consumit, toditque: eò quod eiusmodi idea, pro sui materia, habeat auram vitalem Archei degenerem, quæ idcirco prætendit residuum Archei, sui similitudine peruertere. Hæcque aura degener in duumuiratu corrumpitur. Ideoque mox à tristitia, continua sunt suspiria. Hæcque sic accidunt viribus phantasiæ tristis. Idem quoque contingit in potestate phantasiæ propriæ Archei, siue influi, siue insiti: quorum vterque (prout de tumulo Pestis alibi) phantasiæ imagines potentissimas condit. Quapropter duplicis Archei, duplex quoque Archealis idea morbifica, morbum transeuntem à Chron. distinguit. Quapropter qui post hac ritè attendent, reperturi sunt omnem animæ perturbationem, quæ fortis est, diuturna, nec descendi emanatione extra Archeum viscernm, dicatorum muniis phantasticis, sine extra duumuiratum, parere amentiam diuersam, siue distinctam, per idearum varietates. Reperient similiter simplicia, tam intus degenerata, quàm forinsecus assumpta, modò ipsum Archeum forinsecus afficiant. Duumuiratus parere parem Amentiæ Ideam. Quod manifestum fit in Rabidi leuissimo contagio. Quales etiam morbi concentrati in membris vitalibus, colloquentibus cum Astris, vnde Robur inæquale. Tortura noctis, hæreditarij, repetentesque periodiec, certuorum promptuarium inuisibile intus habere, principiumque inchoatiuum tragœdiæ, vndè pro maturitatum, vel apogææ excentricitatis, iussu, repetuntur Ideæ, tot procellarum Authrices. Ideæ autem, si cruorem informent, vel liquorem proximè assimilandum, & alimentarium, nascuntur tempestates, conformes tam Ideis perturbationum, quàm hospitali Archeo. Proprio ergo luxu, tædio spontaneo, corruptela, defectu, Blas furioso (nomina enim deficiunt, vbi res à priori incognita latet) iotus sic lasciuit Archeus, quod etsi foris nil quatiat: attamen habenas regiminis, vita defeat, suspendat, spernat, auersetur, furiatque nescio homine. Sic nempe surgunt Ideæ, quæ in omnem

8
9
10
11
12

nem dissolutionem, ac morborum effrenem
tyrannidem, liberæ prorumpunt. Cumque me-
dendi occulti motus sint lasciuientis Archei,
adeoque nequeamus abiectas semel habenas in
manum eiusmodi Archei reponere: à posterio-
ri, vniuersale quoddam Archanum cõsopiiuum,
13 & sedatiuum Archei, est adhibendum. Incassum
ideo plerumque laborat, quicunque destitutus
Arcano vniuersali, non pacato prius Archeo,
auertuncandis causis occasionalibus, operam
locat suam. Quod sanè stylo aureo accuratè no-
14 tandum, est. Contingit enim ipsi non secus, ac
qui non obstipato iugi fonte, exhauriendo
aquam, riuum exsiccare præsumit. Interim cum
ignoto tramite Archeus procedat in suis ima-
ginum fabricis, cogor in morborum explica-
tione, antiquata seruare nomina, & nomen-
claturas sequi: vt causarum occasionalium trita
via, deueniamus ad cognitionem occultarum
quidditatum morbidarum. Sufficit autem mihi
hoc parergo ostendisse: quod Ideæ seminales,
in toto mundi systemate, sint inchoatiuum
principium omnis Blas seminum, generatio-
num, vicissitudinum & procellarum. Attamen
priusquam ad morborum schema contendam,
cum adhuc nimis sit ieiunum, Ideas ab Archeo
formari, non minùs quàm à vi phantastica, iu-
uerit id Tyroni vno argumento ostendere. Et-
15 enim cadauer humanum, spontaneo fluxu mor-
tuum, friget super omnem glaciem, non qui-
dem quod reuera frigidius sit cadauere vaccæ,
spontè demortuæ (id namque per organum
qualitatum ac gradus ambiẽtis distinguens, cla-
rè demonstratur) quanquam tamẽ id nostro at-
tactu sic censeatur. Contingit id enim, solius
Archei pauore, qui contactu mortis in cadauere
pauet. 1. Sentit mortem, quam fortassis phanta-
sia adhuc ignorat. 2. Pauet. 3. Retrocedit spiri-
tus influus. 4. Insitus autem manui, pauore tur-
batur & concidit, adeoque initium mortis sibi
è pauore concipit. Non inconcinnè ideo Sacra,
vt qui mortuos tangeret, impurus & semimor-
tuus censeatur. Quam mortis imaginem Ar-
cheus, velit nolit, concipit, eamque sic mordi-
cus aliquamdiu retinet, quamdiu superstes est
illa pauoris Idea: quod intra horam via ad fo-
cum recalescat. Ergo pauoris Idea realiter ibi-
dem est: siquidem operatur effectum, estque
formata ab Archeo, & non ab imaginatiua ho-
minis. Igitur, si Archeus pauore fugiat tremens:
pari quoque ratione tristabitur, irascetur furo-
re aliisque passionibus concitabitur. Et quarum-
cunque perturbationum Ideis conflictatur, sibi
fit molestus, & noxius, iuxta idearum lubitum,
quas sibi finxit propriâ vi & libertate.

✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤

ADITVS PRÆCLVSVS ad Condum Viscerum.

1 *Concluditur è sede animæ ipsa sanandi morbi difficultas.*
2 *Quartana exemplum.*
3 *Notabile de remediis hactenus contra quartanam vsitatis.*
4 *Purgantia in quo incautos hactenus fefellerũt.*
5 *Quandoque per accidens, purgantia sanarunt. Atque hoc dolo permansere.*
6 *Census incurabilium.*
7 *Distillatio paris nona generata.*
8 *Singularitates in rebus per ignem productis.*
9 *Decocta differunt à stillatis.*
10 *Scopus authoris quis olim.*
11 *Deceperunt Authorem quædam remedia.*
12 *Remediorum examen.*
13 *Digestionum examen.*
14 *Hydroremediorum examen.*
15 *Valores stomachi.*
16 *Prima conditionum varietas vndè.*

POSTQVAM deprehendissem, 1
stomachum radicem arboris,
siue radicem tam digestionis
vniuersalis, quàm particularium
quarumcunque: cognouissem
æquè seriò, ibidem ha-
bitare animam mortalem seu sensitiuam, actio-
num in nobis quarumlibet herum, ac vitæ dis-
pensatricem per totum. Suam videlicet quoque
ibidem primorum conceptuum fabricatricem;
somni item, non minus quàm vigiliarum &
amentiarum officinam: Duxi rationi conso-
num, nusquam decentiùs mentem immorta-
lem, siue Dei simulacrum stabulari, aut conne-
cti potuisse, quàm in præfato formali, atque
vitali lumine: principio scilicet spirituali, sibi
ob id quoque propinquissimo: quia agnato.
Cumque tandem peruestigata vitali monarchia
cernerem, optiméque cognoscerem, morbum
omnem essentialiter in vita consistere, atque ea
eadem consurgere, sese obtulerunt mihi causæ
difficultatum, in sanando morbos, præcipuè
qui sponte sua non silent, aut qui suopte impe-
tu ad periodi finem non festinant; sed vitam,
quam acerbè infestant, comitantur. Quaprop- 2
ter è morbis diuturnioribus, vidi quartanam,
atrophiam, cacochymiam, debilitates item, ac
dein iam qui in extremo corporis habitu cubi-
le delegerunt (quales sunt Lepræ, Paralysis, Is-
chiadica, spasmus, Podagra, &c.) quàm qui alli-
gantur alicui viscerum (vt Apoplexia, Epilep-
sia, Asthma, Lithiasis, Hydrops, Amentia, &c.)
non sanari, non quidem defectu desiderij sanan-
di: verùm solius remedij penuriâ. In remedio,
autem illo dudum laboraui, ac retrospexi mul-
toties, donec cognouerim, quod ipsum vitæ
fontem respiceret, siue animam sensitiuam. Qua-
propter primò, ante manus sumpsi ipsam quar-
tanam, vtpote obuiam, tædiosissimam, ac planè
cognitam: quæque dum sperneret Medentum
vsitata remedia; irritam redderet eorundem
spem. Imprimis per eandem certior factus sum,
quod vbicunque lateret aliquod materiale pro-
ductũ morbosum, requireretur pariter remedij
conuenientis applicatio: vel alioqui sospes for-
midaretur permansurus effectus, à causa illa oc-
casionali suscitatus. Atque idcirco ab huius 3
enunciationis correlatiuo comperi nulla hacte-
nus medentum remedia: vtcumque fama sui ia-
ctentur deoppilatiua, resoluentia, abstergentia,
vel purgantia; eadem tamen tantum deuenire,
aut deferri, ad summum solummodò vsque ad
limen lienis: qui sensibili testimonio se prodit
quartanæ hospitium. Itaque hinc certò instru-
ctus, conieci, vim illam remedij deoppilatiuam,
&c. mox vel in stomacho perire, mitescere, do-
mari, vel per intestina proscribi, si prius saltem
non interierit. Sin verò qualitas aliqua remedio-
rum, ex vita sui media, sospes perstiterit, aliquã-
tulum perfracta, penitiusque assumpta penetra-

uerit (qualiter macis, vel terebinthina, in lo-
tio, saporem sui, ex necessitate magni Opor-
tet, retinent) At saltem eadem sic castrata ac
delumbata occurrit, vt nequicquam eorum ef-
ficiat, quorsum, & propter quæ, deglutiuntur
pharmaca. Oua quidem & carnes belluarum re-
ferunt sapores alimoniæ, quæ ipsas saginarunt.
At tanè, dum in œconomiam vitalem transeunt,
tametsi gustus prioris vestigia retineant: adeo-
que sanitatis quædam testimonia contineant,
sunt tamen tam segnia horum auxilia, ad era-
dicandum productum aliquod morbosum;
quod diuturni lentique morbi, iamdudum, irri-
tam huiusmodi remediorum iactantiam pare-
4 fecerint, imò & spem sustulerint. Sola autem
purgatiua maximoperè fefellerunt, falluntque
tam medentes, quàm incautos Medicatos hacte-
nus, quia cæteris auxiliis subtilius imposuerunt.
Etenim vt sunt de venenorum prosapia, (quod
lib. de febrib. ex instituto ostendi) confusionem
statim circa primas radices, digestionisque ma-
tres, suscitant: atque adeò, quicquid pridie est
assumptum, vel alias etiam ritè subactum, ad so-
lutiua statim quoque corruptionis charactere
contaminant, totumque foras confestim pro-
pellitur, attracto crudiore cruore, è Mesenterio,
in vicem eiecti liquoris contaminati. Quod ni-
mirum, ibidem confestim pariter corrumpitur,
donec virus solutiuorum agendo saturatum &
extinctum sit. Putatum est hactenus, quòd hoc
putridum liquamen cruoris & carnium, esset ipsa
morborum materia. Siue, procul per solutiua
euocatum liquorem, iam cadauerosum ac fœ-
tidum, esse humorem vnum de quatuor, præ aliis
5 selectum, ac magneticè attractum. Potentissimè
idcirco hæc peruersa doctrina huiusque mor-
tales decepit: eò quod effectum aliquem solu-
tiua sponderent, & exhiberent, euanidum licet
plerumque, ac subinde truculentum; non tamen
sanitatis authorem, nisi quandoque per acci-
dens, natura suam sarcinam, primo limine de-
tentam, vnà excidere permiserit. Qui effectus
per accidens, etsi rarus, tamen nomen famo-
sum solutiuis dedit purgationis, fecitque ius, so-
lutiua tanquam asylum implorandi, eorumque
opem impendendi, interim intacti mansere
6 morborum plurimi, & atrociores. Nam quot-
quot sua sponte non decurrunt statim ad termi-
num, habiti sunt incurabiles, & solutiuorum
spectata vna tyrannide, quiescere sunt iussi.
Interim quotquot remedia conabantur insigni
truculentia naturam in sui lubitum cogere, ex-
templò sensere vitæ nostræ resistentiam, atque
eo ipso noxia: quia vitæ insidiantur, dum cruo-
rem in virus cadauerosum mutant. Nocua tn-
quam euasere, & periculosa auxilia. Nam si
veneni; aut gradum tyrannidis suspecta erant:
statim vt assumpta, reiiciebantur tanquam in-
famia, eò quod insignem perturbationis, con-
fusionis, & lipothymiæ procellam, nilque præ-
ter comminatam turbulentiam aut stragem ex-
7 citare visa. Sola autem atque vnica, maiora Ar-
cana, quibus vis naturæ dotalis supernè est in-
stillata, vel puritatis atque subtilitatis enco-
mio gloriosa, omnem morborum tyrannidem
ex æquo supplantarunt, vno restaurantis vitæ
compendio, in vniuersalem sic medicinam sur-
rexere. Dixi alibi, omne distillatum esse nouam
creaturam, per ignem productam: adeoque non
ex primo sui concreti instituto. Perinde vt ignis
est res quædam pro artificiis facta, naturalis ta-
men: ita quicquid per ignem prodit, etsi sit na-
turale; tamen prosiluit è principio naturæ obli-
quo, seminalis initia detorquente, ad ignis lubi-
tum. Hinc quicquid per ignem conficitur, vitam
primam, mediam, atque vltimam simul acquirit, 8
liquanturque simul iunctim. Quatenus vnicum
seminale principium, quod in materiam con-
fluxit, variis terminis antea subiectū, ac distin-
ctum, per ignem coadunatur, simulque inde fit
noua creatura, surgens quidem ab initiis, con-
creto inexistentibus: attamen sic ista initia se-
minalia per ignem alterantur, quod quadam
colliquatione ens nouum inde suscitetur, & tres
vitæ proprietates vnà consurgant. Quapropter
etiam cuncta distillata à corruptione sunt im-
munia: quia alioquin in vitarum trium suscepta
successione, rebus familiaris est. Liquet hinc 9
enim, decocta non esse entis, qualia per distil la-
tionem proliciuntur. Sed tantum translationes
vnius entis, in medium sibi peregrinum; atque
ideò facilè putrent, & alterantur. Porrò inter
simplicia quædam sese manifestarunt, nullo qui-
dem signato prodita: quæ tamen proprietatem
particularem nacta sunt ad vitæ exorbitātis re-
stringendos in morbis typos. Illa enim, quamuis
ad generum amplitudinem non ascendant: vi-
dentur tamen à rerum Datore glorioso, specificè
directa, in morborum quorumdam eradicatio-
nem. Etenim qui iam dudum deflexeram ab
horrore purgantium, & circumquaque perlu-
strando, remediorum propemodum nullitates,
vel infaustas applicationes notaueram, ac ite-
rum dum arcana Pyrotechniæ, suo tenebrarum
velamine, tecta forent, ac specifica simplicium
eiusmodi energia lateret. Inquisiui sedulus, an
non possem (dum per ignem renascuntur subtra- 10
scendo, nouæ creaturæ) per artem remedia pa-
rare, quæ vel profundè penetrarent in venarum
propagines: vel saltem leniculam sui proprieta-
tem, vnà cum cruore vel vrina, spargerent, si-
gillarentque inter vitæ œconomiam: Quæ qui-
dem lenicula qualitas, non intelligitur gustu
prodire: sed quæ in digestionum culinis sic ma-
neret sospes; & imperfracta, quod absque no-
tabili saporis inclementia posset ad scopum, in
Creando Medicinam de terra, habitum per-
tingere. Arrisit imprimis diureticorum contem- 11
platio: quæ scilicet ab ore, per renes, vsque in
vesicam dispergi videbantur: Persuasit idem
potus vulnerarius, vsque in externos artus, suos
edens fructus. At tandem manifesta cognoui, ipsa
diuretica non quidem materialiter descēdere in
vesicam; vt nec potus vulnerarios, in vulnus re-
motum: verùm omnem diureticorum & vul-
nerariorum opem, fabricari in ipso stomacho.
Per exemplum lapidis Cancrorum, vel fixissi- 12
mi ossifragi, auxiliaris tam vulnerum, quàm lotii
difficultatibus. Hic enim non dissoluitur è sto-
macho humano, nec proinde etiam penetrat
ad procul dissita, in materia sui lapidea, aut la-
ctiformi. Verùm si non in primum sui ens re-
soluatur, etiam nec in lactiam substantiam remi-
grat. Sed acor stomachi, eiusque natiuum fer-
mentum, resoluit quantum potest de ingestis
lapidibus, non quidem resolutione retrograda,
versus ens sui primum: sed dumtaxat per mo-
dum acidorum, dissoluit lapides istos. Id est, in
puluerem. Prout lib. de Febribus ex professo
mechanicè demonstraui. Hinc namque si prius
dissol

dissoluantur in aceto, potentiùs præbent auxilium, quàm si vino prius ebulliantur. In vino etiam acidulo, quia plus dissoluuntur, quàm in aqua, aut cereuisia: ideo etiam potentius succurrunt, quàm si in iure carnium aut aqua potentur. Eò quod acida comminuant lapides istos in subtilissimum atomum, cumque cremorem adhuc natiuum in se habeant à stomacho domabilem: Ideo & quò subtilius moliuntur, eò etiam stomachi fermentum, plus illius cremoris nanciscitur. Saltem etsi assumantur macis, Terebinthina, &c. & odorem lotij mutauerint: non tamen nisi languida sunt illorum auxilia, in dysuriâ, & lotij suppressione. Nam reuerà cuncta intra stomachum annihilantur prioris vitæ simplicium testimonia: & non nisi flaccida gustuum remanent vestigia. Adeo vt nux myristica, & terebinthina (quæ plurimum saporibus suis discrepant) vnicum tamen similemque spirant in lotio odorem. Quod signum patefacit, in prima stomachi officina, perire quidem primarias rerum assumptarum crases, sed exurgere nouas; coquendo acquisitas. Nam alioquin ex terebinthina, eiusque oleo & mace, non posset resultare odoris identitas in lotio, vt neque violarum inde gratus odor. Sic Asparagus fœtet in lotio, quatenus putredo aliqua sibi adnata, eundem in exilium festinat. Potus autem vulnerarij non aliàs subueniunt vulneri: nisi quatenus in stomacho, acorem iniustum sic minuunt, vt etiam è vulnere, aciditatem (quæ omnia extra stomachum, noxia est, morbosa, putredinisque comes: vt alibi demonstraui de digestionibus) inhibeant, atque arceant.
13 Siquidem generalis stomachi digestio præest, quibusque singularium digestionum coquinis. Enimverò aues, toto corpore actualiter & insigniter calent, adeoque nocturnos hyemis rigores subdiu tolerãt. Non meiunt autem: quia renibus & vesicâ carent. Ergo, quicquid potatrix columba bibat, totum recedit per insensibilem diapnœam. Hinc ergo liquet, quod soli renes faciant vrinam; quæ aliàs esset sudor: differtque vrina in homine, non quidem materia primi laticis: sed solo efficiente renum fermento. Patetque etiam quod aues, citra sudorem, omne supernacaneum excrementum insensibiliter eiiciant. Lotium itaque differt à sudore, plus quam sola materia: non præter propriam lotij essentiam formaliter à rene susceptam, recipit in se stercus liquidum & tingens. Quod sursum non attrahitur ad venas in aue, nec sudant, etsi lassatæ. Ergo quod sudor in homine non difflatur insensibiliter, prout alioquin in sue, Ren humanus culpam habet: prout etiam, quòd stercus liquidum separetur, & trahatur ab intestinis sursum, intra venas, Ren culpam habet. Vsus verò illius tractionis, propter duelech, alibi ostensus. Non autem tingitur lotium, vt promptius eiiciatur: nam acrius lotium est, magisque punit, quoties est absque tingente scoria. Vt ergo Ren est causa lotij, ac præfatorum ita & est causa Hydropis, quatenus Ren se claudit indignatione proprij Archei. Cuius indignatio, si compescatur debito remedio stomachi, in quantum suus duumuiratus præsidet
14 Reni: certè subuenitur mox Hydropi. Etenim serositates Hydropis non rarò abiguntur è tumido, tensoque abdomine: per hydrocathartica, ipsis solutiuis adhuc intra stomachum tantisper morantibus. Sed mox repetit idem Hydropa: quia Ren, vt ante, indignatus persenerat in clausura, & lotij diuersione. Aqua enim, quam Ren in abdomen deposuit, stomachus inde repetit, & per aluum deiicit, adeóque ostendit se renum ineptiis & indignationibus imperare posse, vt etiam per ignotas vias, reducere serositates ad intestina. Non sanè quod eiusmodi solutiua, materialiter & præsentialiter adeant, vsque in abdomen, ac vi cathartica virulenta, secum reducant depositam Hydropis sarcinam: Minimè. Sed vnius stomachi sunt hæc facinora, & vitæ vitalisque duumuiratus priuilegia. Canales quidem ignoti nobis: sed vita, horum 15
directrix & magistra, sese ad sedem, siue centrum sui, id est, ad animam, reflectit. Ideoque, ab ipsamet vita animæ petendæ sunt potestatum functiones, munia, vigores, valores, horumque defectus singuli: Anima quippe officia cuncta partibus distribuit, eaque per vitam moderatur. Nec solum officia discriminat per partes, adeò vt in ipso vase stomachi diuersitates tam in orificio, quàm in pyloro seiunxerit: verumetiam ipsas potestates connexuit, homoiomero initio quidem: sed quæ singulæ suas præbeant scenas. Quod sanè nuspiam apertiùs cernitur, 16
quàm in morbis, adeoque in facultatum defectibus. Vtpote quod sternant viam ad ataxiam, vniuersisque discerptam discordiam. Quandoquidem mens immortalis creditur vniuocæ identitatis: atque ideo conditiones, inclinationes, ferocitates, &c. animæ mortali adscribendæ veniunt. Quæ nimirum sequitur materialem dispositionum varietatem. Hinc itaque stupiditas, barbaries; furores, amentiæ, vt & salacitates, sagacitates, ac denique scientiarum interitus, memoriæque extinctiones, &c.

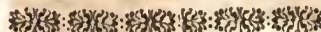

CONFIRMATVR MORBORVM Sedes in anima Sensitiua.

1 *Supponuntur decem paragraphi alibi probati.*
2 *Repetuntur duodecim stomachi proprietates.*
3 *Aliquot morbos habitare in vita stomachi.*
4 *Soluitur obiectio.*
5 *Vita musculorum.*
6 *Apoplexiæ consideratio.*
7 *Potestatum vitalium incomprehensibilitas.*
8 *Somnus est postrema facultatum.*
9 *Cur somnus ante peccatum immissus.*
10 *Sedes morborum vniuersalium.*
11 *Boulimi, & sitis inextinguibilis consideratio.*
12 *Potissimas morborum ideas fabricari in duumuiratu.*
13 *Repetitur idearum potestatis amplitudo.*
14 *Remedia plerumque non se dilatare extra stomachi lares.*
15 *Schola hac non attendentes, errarunt in remediorum applicatione.*
16 *Delectus medicaminum.*
17 *Ossifragi lapides notabilia.*

T autem clarius pandantur radices vitæ, aliquot prælndia alibi à me fundata, ideque mutuata, in Theses construam.

Mens immortalis, proxima diuinitatis imago, postquam vitæ regimen delegauit animæ 1

sensitivæ mortali, & caducæ: etsi mortali huic lumini potestatem suam tradiderit; mansit tamen eidem connexa, per vitæ symbolum, tanquam cognitionis proximæ syndesmon, colligata. Quod sensitiuum lumen vitæ, quia sedet hospitatum in stomacho, tanquam radice vitæ mortalis: idcirco & ipsa mens ibidem torum ac thronum suum delegit. Quod alibi de anima ex professo fortius confirmaui.

Anima seminauit suas facultates, pro vita necessarias, per organa corporis. Quapropter non videt talus, nec auris ambulat, vt nec hepar assumptos cibos in chylum transmutat.

Facultas vitalis organorum, in sanitate, edit actiones sanas, eademque quoties vitiatur, edit actiones vitiatas.

Non vitiatur autem facultas vitalis, nisi à morbo.

Qui proinde non est, nisi facultatis reale & actuale vitium: ens inquam positiuum atque ob id constans materiâ & efficiente, per modum entium aliorum naturalium.

Cum autem ipsamet facultas vitalis claudat essentialiter in se, ipsum morbum: sequitur hinc, quod ipse morbus in formalitate sui efficientis sit facultas, non quidem vitiata, sed vitiosa: quæ nimirum vitiat siue lædit facultatem vitalem. Adeoque est morbus, facultatibus vitalibus potestas persimilis, atque sic intima, vt & in quibusdam casibus, tam lethalibus & hereditariis, quàm centraliter radicatis, vnita sit.

Vitiata verò siue oblæsa facultas, vel est particularis alicui organo propria, vt cœcitas, surditas, paralysis, &c. vel communi Archei influentis vehiculo quoquo versus dispergitur; idiopathetice, deuteropathetice, vel sympathetice. Ac sanè vtcunque, & quomodocunque facultas lædatur; discernitur saltem, atque clarè cernitur, vbique subesse vitium vitale, morbumque omnem proximè hospitari in principio vitali, id Archeo ipso.

Vniuersales nempe sedent in vniuersali vitæ initio, siue interim Archeus particulatim ab aliquo organo sit infestatus, vel siue à fonte vitæ, ac animata radice, suscitatus, atque indignatus. Etenim id quanquam morbi speciem vacicet: non tamen eiusmodi vaticas aufert morbificum.

Anima sensitiua præfecta est omnibus suis facultatibus vitalibus, siue sint per organa distributa, siue demum communi Archeo fomentatæ. Saltem independent, quod morborum pene omnium sanatio consistat, & perficiatur, in radicali vitæ directorio. Id est, Animæ sede, ac vitæ centro. Nisi quandoque fortassis pars organica quæpiam sibi combiberit genialem morbum, eidemque facultas vitalis, hospes eius, sese nupserit.

Vndè conspicuum euadit, omnem propemodum sanationem morborum, (vulnera, itemque eiusmodi Chirurgicalia non excipio) in stomacho, eiusque Duumuiratu solicitandam: adeoque nec ibidem incongruè solicitari: Nam sic etiam non rarò defectus exteriores interno stomachi remedio tolluntur, alioqui externis pharmacis frustra tentati. Non mirandum itaque, quod remedia vix superent stomachi imperium, classem, aut materialiter longius dispergantur.

Quibus sic obiter præmissis, subdam nonnulla stomachi priuilegia, 1. atque imprimis istud stomachi ius geniale, & particulare, quod sibi primariò coquat: pro toto autem, tantum per accidens, indirectè, atque extraordinario iure præ cæteris membris. Quia sic tulit ordinatio diuina. Vt præparet pro aliis omnibus, ex rudi ciborum materia alimentum. Ipse autem stomachus, immediatè alitur chylo, à se confecto. Non secus atque radix vegetabilium, succo terræ Lessas alitur. Non autem, quod stomachus sanguinem à iecore, pro sui nutrimento alliciat: vt neque radix vegetabilium, succum à se semel dimissum, sursumque dispersum, repetit à cortice iterum, vt inde nutriatur. Quapropter stomachus, paucis venis, pro tantæ molis officio, ac tantæ capacitatis vase, fruitur. Quia nempe cruore non nutritur, per consuetum aliorum membrorum modum. At solo chylo pascitur, quem dein in spermaticum liquorem, sibi congeneum, adaptat. 2. Venæ autem stomachicæ non diffundunt idcirco cruorem extra se, nec latius vulnere stomachus cruorem plorat. Idemque ius sibi reliquæ membranæ à stomacho mutuatunt. 3. Venæ stomachicæ nequicquam de ciborum confecto chylo transmittunt, vel assugunt, vt eundem ad venam portæ deferant, pro consueto alioqui venarum mezaraicarum. Idque alibi de digestionibus fortius confirmaui. 4. Denique nec venæ stomachicæ incumbunt nutritioni stomachi. 5. Idcoque venæ stomachicæ, pro cruore plenæ, vim habent liberam, vitalem, non pertinentem, aut suctui chyli, dispergendoue cruori, destinatam. Quorum tamen alterutrum, venis cæteris omnibus est domesticum. 6. Non frustra tamen venæ & arteriæ, nexæ ad orificium stomachi, distenduntur; sed anima hospitata in tenuitate membranæ stomachi, quasi ibidem non esset, imò vix alligata loco, spirat vitæ suæ spiraculum in organa (cor scilicet, lienem, iecur, cerebrum renes, testes, &c. modo insensibili, atque incredibili canalium angustia, & tenuitate. Hinc nimirum repentinæ, eclipses, Apoplexiæ, epilepsiæ, vertigines, syncopes, &c. quoties nempe anima sensitiua cessat radiare suum lumen in organa. 7. Inest namque arteriæ stomachicæ canali, vis vitalis, illius animæ, diradiandis ad cor, quantisper benè se habet. At vbi perperam se gerit, suscitantur statim quoque palpitationes, deliquia, vertigines, apoplexiæ, epilepsiæ, sopores, vigiliæ, amentiæ, cephalalgiæ, conuulsiones, &c. Denique & sua spiratur vis vitalis ab anima, vitalium facultatum moderatrice, per venus stomachicas ad iecur, adeoque ab vnitate animæ defluunt variæ dotes, ad organa singula: siquidem semper, & vtrobique, ab vno puncto, cuncta tam in vniuerso, quam in nobis, manant. Etenim anima ista mortalis, & seminalis, corporis constans rectrix, cum ex sanguinis dispositione occasionaliter impercetur: Necessariò quoque in organis habitat: tam in cruento splene, quàm exsangui membrana stomachi. Perinde vt cerebrum, sensationum fons, atque iudex, sensu potissimum caret. Ideoque & in Sacris pluries occurrit, quod anima hominis in sanguine habitet. 8. Sufficit proinde hoc loco, quòd anima sensitiua, hisce sedibus locaria, vires suas ibidem explicet, atque inde discretissimodè emittat. 9. Enimuerò somnus, vigilia, appetitus, digestio, fermentum, alacritas,

tas,&c.detegunt sua functionum pluralitate sanitatem: prout & eodem stabulo, ac centrali fonte, hospitari Apoplexiam, Epilepsiam, vertiginem, maniam, furorem, obliuionem, &c. Siquidem vnica anima sensitiua, est causa immediata, centrum, nidus, fons, & origo, facultatum & actionum vitalium quarumcunque. Cæterùm, hoc tramite sufficit recitasse (quod alibi ex professo demonstraui) impenitiori tunica stomachi, velut thalamo, habitare animam mortalem, eamque intra sinum suum obuoluere mentem immortalem. Potestates autem eiusmodi omnes esse vitales, in functione quidem distinctas, licet non in vitalitate, adeoque animæ ipsi tam proprias atque peculiares, quod etymon proprietatis inde manatit. 10. Quare, extra controuersiam etiam reor, morbos vniuersim omnes (vtpote in potestates animæ insurgentes, aduersarios atque hostiles) adoriri quoque immediatè animam caducam, atque mortalem. In quam videlicet sua spicula vibrare queunt, eandemque penetrare, ob paritatem symboli sublunaris. 11. Quæ lucta nymirum contingit primùm in ipso Archeo, animæ ianitore, atque inde penitius deferuntur, penetrantque vsque ad nucleum ipsius animæ. 12. Morbi quoque, qui forinsecus ac peregrine intrò adducuntur, stant tam clienteт obnoxij huic iuri, quàm qui intus sponte propria efferuescunt, vel Archeali silice excutiuntur. Quapropter quanquam remedia iam pleraque accusauerint impossibilitatis penetrandi: sufficit tamen Medenti, si medicamen, in ipso animæ memorato diuersorio, eandem penes seipsam alloquantur. At certè noua, inaudita hæc, atque inseparata est mendi Philosophia. Verùm nouitas ipsa parum deterrere nos debet, modò vera demonstretur.
3 Imprimis difficillimum esset persuadere, amentias omnes è stomachi regione manare, nisi vltro ac sponte mihi concessum esset: Maniam aliquam esse præcordialem, itemque stomachum ipsum esse sedem concupiscibilis facultatis: somnum item atque vigilias inde suscitari, &c. Nisi inquam Epilepsia frequentiùs sentiretur è penu stomachi, in Cor & Caput attolli, adeoque superas partes, plerumque deuteropathia infectarum languere. Sin autem Epilepsia quandoque à pedibus suscitari videatur; at saltem nunquam absque syncope irruit, nunquamque sensus tollit, nisi prius ipsam animam sensitiuam, eiusque facultates principes consternant eiusque consternationis proportio, accessus proportionem determinaret. Adeo, vt etsi in capite aut pedibus putetur nidus occasionalis, nunquam tamen recedit paroxysmus epilepticus, qui post se non relinquat sitim, eoque signo prodat stabulum suum fixasse in stomacho, animamque sensitiuam feriri, ea potissimum parte, qua siticulosam potestatem plantauit. Cum autem mentales potestates vniuersas sternat epilepsia, eum ancillante sibi insensilitate, spasmo, atque subsultu: certò designatur, ipsam animam sensitiuam penetrari loco suo natiuo, atque solito; eamque ibidem & inde esse rectricem sensuum omniumque facultatum principum. Quinimo cum non contingat eiusmodi facultatum spoliatio, velut per manus: sed vnico ictu omnium simul consternatio, idcirco regimen illarum facultatum in certo percussum denotatur, membra que longius à stomacho remota deteguntur per deuteropathiam, vt pati morbi illius insultum: ita pariter quoque nec possidere ex proprio, eiusmodi potestates vitales, quas amittunt. Nec stupeat aliquis, putetue inane doctrinæ genus, quantumuis duumuiratus maiestatem inter tenuitatem membranæ stomachicæ locauero. Id nempe animæ proprium esto, quod in loco, quasi sine loco detineatur. Itaque epilepsia dolosè ac improuisè irruens, omnem superioritatem animæ sensitiuæ, in stomacho sedentis, ibidem arguit ipsam animæ sedem: non autem à fumis, aut vaporibus lentè sursum sublatis, contingere epilepticos insultus. Quod de Catharris, atque alibi pluries, opulenter confirmaui. Contingunt namque eiusmodi eclipses, non secus, atque si foramen subitò claudatur, per quod lumen in locum obscurum alioqui diradiatur. Repente enim lumen intercluditur, ac cessat: adeò quod id sit tam vernaculum Apoplexiæ, quod apud Germanos, & Belgas, nomen ictus, sit sortita, quam tamen recentem multoties procurato vomitu superaui: vel distillatis stomachicis validioribus rebusque aromaticis.

Porrò quod in Epilepticis concidat omnis sensus, non item motus: Id enim proinde non arguit, animam sensitiuam non esse fontem vtriusque. Nam etsi intercidant omnes intellectuales potestates, solaque concussiui & subsultantis motus permaneant testimonia, quãdiu per ista eclipsis durat: attamen designantur omnes istæ potestates, ab anima defluæ in corpus, tanquam sibi propriæ: sed quas ipsas plãtauit in Archeo, organis insito, esse sub Eclipsi, & animæ consternatione tumultuentur: subsistunt tamen obscuratæ, quia vita non tollitur, nec pulsus ideo cessat. 4
Quod autem motus spasmodes inuoluntarius etiamdum perstet, id non tam animæ, quàm vitæ musculorum singulari, tribuendum. Quam nempe alibi ostendi, adhuc à morte aliquandiu perseuerare, Tetanumque inchoare dudum à morte: adeò, licet vita musculorum ab anima sensitiua promanet; sortitur tamen peculiarem quandam energiam, vt & loci stationem. Ideo minus mirum, vel absurdum, proinde proprio motu tumultuari musculos, si citra mortem senserint vitam communem eclipsari. 5
In Apoplexia autem, & syncope, etiam motus musculorum planè intercidit, excepto motu intercostalium; quippe totales tenebras subit tum anima sensitiua. Itaque iuxta diuersas suarum perturbationum scenas, directria vitæ anima multipliciter suos satellites, in organa sibi supposita, dimittit. Vita autem quæuis, cum sit de indole luminum, à Patre luminum descendens, super humanum intellectum. Adeoque inepto vocabulo vocatur Pater luminum à Scholis, Mundus intelligibilis, qui minimè sub intellectum nostrum cadit. Nec enim solum Pater luminum gloriosissimus, ipsiusque Respub. tota, nobis est incognita prorsus, iuxta testimonium Veritatis ad Nicodemum: sed & essentia, quidditas, directio, distributioque potestatum vitalium, captum nostrum excedunt. 6
Quam stupenda est enim Intellectus, Memoriæ, imò vel solius loquelæ priuatio, stante præsertim motu, sensu, appetitu, imò & sanitatis integritate? Quamque terribilis est horum intercidentia, ad quemlibet epilepsiæ, syncopes, vel soporis insultum? Quantumque superat huma- 7

nam

sensitivæ mortali, & caducæ: etsi mortali huic lumini potestatem suam tradiderit; mansit tamen eidem connexa, per vitæ symbolum, tanquam cognitionis proximæ syndesmon, colligata. Quod sensitiuum lumen vitæ, quia sedet hospitatum in stomacho, tanquam radice vitæ mortalis: idcirco & ipsa mens ibidem torum ac thronum suum delegit. Quod alibi de anima ex professo fortius confirmaui.

Anima seminauit suas facultates, pro vita necessarias, per organa corporis. Quapropter non videt talus, nec auris ambulat, vt nec hepar assumptos cibos in chylum transmutat.

Facultas vitalis organorum, in sanitate, edit actiones sanas, eademque quoties vitiatur, edit actiones vitiatas.

Non viriatur autem facultas vitalis, nisi à morbo.

Qui proinde non est, nisi facultatis reale & actuale vitium: eus inquam positiuum atque ob id constans materiâ & efficiente, per modum entium aliorum naturalium.

Cum autem ipsamet facultas vitalis claudat essentialiter in se, ipsum morbum: sequitur hinc, quod ipse morbus in formalitate sui efficientis sit facultas, non quidem vitiata, sed vitiosa: quæ nimirum vitiat siue lædit facultatem vitalem. Adeoque est morbus, facultatibus vitalibus potestas persimilis, atque sic intima, vt & in quibusdam casibus, tam lethalibus & hereditariis, quàm centraliter radicatis, vnita sit.

Vitiata verò siue oblæsa facultas, vel est particularis alicui organo propria, vt cœcitas, surditas, paralysis, &c. vel communi Archei influentis vehiculo quoquo versus dispergitur; idiopathetice, deuteropathetice, vel sympathetice. Ac sanè vtcunque, & quomodocunque facultas lædatur; discernitur saltem, atque clarè cernitur, vbique subesse vitium vitale, morbumque omnem proximè hospitari in principio vitali, id Archeo ipso.

Vniuersales nempe sedent in vniuersali vitæ initio, siue interim Archeus particulatim ab aliquo organo sit infestatus, vel siue à fonte vitæ, ac animata radice, suscitatus, atque indignatus. Etenim id quanquam morbi speciem variet: non tamen eiusmodi varietas aufert morbificum.

Anima sensitiua præfecta est omnibus suis facultatibus vitalibus, siue fiut per organa distributa, siue demum communi Archeo fomentatæ. Saltem inde pendent, quod morborum pene omnium sanatio consistit, & perficiatur, in radicali vitæ directorio. Id est, Animæ sede, ac vitæ centro. Nisi quandoque fortassis pars organica quæpiam sibi combiberit genialem morbum, eidemque facultas vitalis, hospes eius, sese nupserit.

Vndè conspicuum euadit, omnem propemodum sanationem morborum, (vulnera, itemque eiusmodi Chirurgicalia non excipio) in stomacho, eiusque Duumuiratu solicitandam: adeoque nec ibidem incongruè solicitari: Nam sic etiam non-rarò defectus exteriores interno stomachi remedio tolluntur, alioqui externis pharmacis frustra tentati. Non mirandum itaque, quod remedia vix superent stomachi imperium, classem, aut materialiter longius dispergantur.

Quibus sic obiter præmissis, subdam nonnulla stomachi priuilegia, 1. atque imprimis istud stomachi ius geniale, & particulare, quod sibi primariò coquat: pro toto autem, tantum per accidens, indirectè, atque extraordinario iure præ cæteris membris. Quia sic tulit ordinatio diuina. Vt præparet pro aliis omnibus, ea rudi ciborum materia alimentum. Ipse autem stomachus, immediatè alitur chylo, à se confecto. Non secus atque radix vegetabilium, succo terræ Lessas alitur. Non autem, quod stomachus sanguinem à iecore, pro sui nutrimento alliciat: vt neque radix vegetabilium, succum à se semel dimissum, sursumque dispersum, repetit à cortice iterum, vt inde nutriatur. Quapropter stomachus, paucis venis, pro tantæ molis officio, ac tantæ capacitatis vase, fruitur. Quia nempe cruore non nutritur, per consuetum aliorum membrorum modum. At solo chylo pascitur, quem dein in spermaticum liquorem, sibi congruum, adaptat. 2. Venæ autem stomachicæ non diffundunt idcirco cruorem extra se, nec læsus vulnere stomachus cruorem plorat. Idemque ius sibi reliquæ membranæ à stomacho mutuarunt. 3. Venæ stomachicæ nequicquam de ciborum confecto chylo transmittunt, vel assugunt, vt eundem ad venam portæ deferant, pro consueto alioqui venarum mezaraicarum. Idque alibi de digestionibus fortius confirmaui. 4. Denique nec venæ stomachicæ incumbunt nutritioni stomachi. 5. Ideoque venæ stomachicæ, puro cruore plenæ, vim habent liberam, vitalem, non pertinbatam, aut suctui chyli, dispergendoue cruori, destinatam. Quorum tamen alterutrum, venis cæteris omnibus est domesticum. 6. Non frustra tamen venæ & arteriæ, nexæ ad orificium stomachi, distenduntur: sed anima hospitata in tenuitate membranæ stomachi, quasi ibidem non esset, imò via alligata loco, spirat vitæ suæ spiraculum in organa (cor scilicet, lienem, iecur, cerebrum renes, testes, &c. modo insensibili, atque incredibili canalium angustia, & tenuitate. Hinc nimirum repentinæ, eclipses, Apoplexiæ, epilepsiæ, vertigines, syncopes, &c. quoties nempe anima sensitiua cessat radiare suum lumen in organa. 7. Inest namque arteriæ stomachicæ canali, vis vitalis, illins animæ, diradiandis ad cor, quantisper benè se habet. At vbi perperam se gerit, suscitantur statim quoque palpitationes, deliquia, vertigines, apoplexiæ, epilepsiæ, sopores, vigiliæ, amentiæ, cephalalgiæ, conuulsiones, &c. Denique & sua spiratur vis viralis ab anima, vitalium facultatum moderatrice, per venas stomachicas ad iecur, adeoque ab vnitate animæ defluunt variæ dotes, ad organa singula: siquidem semper, & vtrobique, ab vno puncto, cuncta tam in vniuerso, quàm in nobis, manant. Etenim anima ista mortalis, & seminalis, corporis constans rectrix, cum ex sanguinis dispositione occasionaliter impertetur: Necessariò quoque in organis habitat: tam in cruento splene, quàm exsangui membrana stomachi. Perinde vt cerebrum, sensationum fons, atque iudex, sensu potissimum caret. Ideoque & in Sacris pluries occurrit, quod anima hominis in sanguine habitet. 8. Sufficit proinde hoc loco, quòd anima sensitiua, hisce sedibus locata, vires suas ibidem explicet, atque inde dinersimodè emittat. 9. Enimuerò somnus, vigilia, appetitus, digestio, fermentum, alacritas,

tas,&c.detegunt ſua functionum pluralitate ſa-
nitatem : prout & eodem ſtabulo, ac centrali
foore, hoſpitari Apoplexiam,Epilepſiam,verti-
ginem,maniam, furorem, obliuionem, &c. Si-
quidem vnica anima ſenſitiua , eſt cauſa imme-
diata,centrum,nidus,fons, & origo, facultatum
& actionum vitalium quarumcunque. Cæte-
rùm,hoc tramite ſufficit recitaſſe(quod alibi ex
profeſſo demonſtraui) impenitiori tunica ſto-
machi,velut thalamo,habitare animam morta-
lem, eamque intra ſinum ſuum obuoluere men-
tem immortalem. Poteſtates autem eiuſmodi
omnes eſſe vitales, in functione quidem diſtin-
ctas,licet non in vitalitate, adeoque animæ ipſi
tam proprias atque peculiares , quod etymon
proprietatis inde manarit. 10. Quare , extra
controuerſiam etiam reor , morbos vniuerſim
omnes (vtpote in poteſtates animæ inſurgen-
tes , aduerſarios atque hoſtiles) adoriri quoque
immediatè animam caducam, atque mortalem.
In quam videlicet ſua ſpicula vibrare queunt,
eandemque penetrare , ob paritatem ſymboli
ſublunaris. 11. Quæ lucta nymirum contingit
primùm in ipſo Archeo,animæ ianitore, atque
inde penitius deferuntur , penetrantque vſque
ad nucleum ipſius animæ. 11. Morbi quoque,
qui forinſecus ac peregrine intrò adducuntur,
ſtant tam clienter obnoxij huic iuri , quàm qui
intus ſponte propria efferueſcunt,vel Archeali
ſilice excutiuntur. Quapropter quanquam re-
media iam pleraque accuſauerim impoſſibilita-
tis penetrandi : ſufficit tamen Medenti , ſi me-
dicamen , in ipſo animæ memorato diuerſorio,
eandem penes ſeipſam alloquantur. At certè
noua,inaudita hæc, atque inſeparata eſt mendi
Philoſophia. Verùm nouitas ipſa parum deter-
3 rere nos debet , modò vera demonſtretur. Im-
primis difficillimum eſſet perſuadere, amentias
omnes è ſtomachi regione manare, niſi vltro ac
ſponte mihi conceſſum eſſet : Maniam aliquam
eſſe præcordialem , itemque ſtomachum ipſum
eſſe ſedem concupiſcibilis facultatis : ſomnum
item atque vigilias inde ſuſcitari , &c. Niſi in-
quam Epilepſia frequentiùs ſentiretur è penu
ſtomachi, in Cor & Caput attolli, adeoque ſu-
peras partes , plerumque deuteropathia infe-
rarum languere. Sin autem Epilepſia quando-
que à pedibus ſuſcitari videatur;at ſaltem nun-
quam abſque ſyncope irruit,numquamque ſen-
ſus tollit , niſi prius ipſam animam ſenſiti-
uam , eiuſque facultates principes conſternant
eiuſque conteſtationis proportio , acceſſus
proportionem determinaret. Adeo , vt etſi in
capite aut pedibus putetur nidus occaſionalis,
nunquam tamen recedit paroxyſmus epilepti-
cus , qui poſt ſe non relinquat ſitim, eoque
ſigno prodat ſtabulum ſuum fixaſſe in ſtoma-
cho , animamque ſenſitiuam feriri, ea potiſſi-
mum parte , qua ſiticuloſam poteſtatem planta-
uit. Cum autem mentales poteſtates vniuerſas
ſternat epilepſia , cum accedente ſibi inſenſibili-
tate, ſpaſmo, atque ſubſultu : certò deſignatur,
ipſam animam ſenſitiuam penetrari loco ſuo
natiuo , atque ſolito ; eamque ibidem & inde
eſſe rectricem ſenſuum omniumque facultatum
principum. Quinimo cum non contingat eiuſ-
modi facultatum ſpoliatio , velut per manus:
ſed vnico ictu omnium ſimul conſternatio, id-
circo regimen illarum facultatum in cētro per-
cuſſum denotatur , membra que longius à ſto-
macho remota deteguntur per deuteropathiam,
vt pati morbi illius inſultum : ita pariter quo-
que nec poſſidere ex proprio , eiuſmodi pote-
ſtates vitales , quas amittunt. Nec ſtupeat ali-
quis, putetue inane doctrinæ genus, quantum-
uis duumuiratus maieſtatem intra teouitatem
membranæ ſtomachicæ locauero. Id nempe
animæ proprium eſto , quod in loco , quaſi ſine
loco detineatur. Itaque epilepſia doloſè ac im-
prouiſè irruens, omnem ſuperioritatem animæ
ſenſitiuæ , in ſtomacho ſedentis , ibidem arguit
ipſam animæ ſedem:non autem à fumis,aut va-
poribus lentè ſurſum ſublatis , contingere epi-
lepticos inſultus.Quod de Catharris,atque alibi
pluries , opulenter confirmaui. Contingunt
namque eiuſmodi eclipſes , non ſecus , atque
ſi foramen ſubitò claudatur, per quod lumen in
locum obſcurum alioqui diradiatur. Repente
enim lumen intercluditur, ac ceſſat:adeò quod
id ſit tam vernaculum Apoplexiæ , quod apud
Germanos, & Belgas , nomen ictus , ſirſoteta,
quam tamen recentem multoties procurato vo-
mitu ſuperaui ; vel diſtillatis ſtomachicis vali-
dioribus rebuſque aromaticis.

Porrò quod in Epilepticis concidat omnis 4
ſenſus , non item motus : Id enim proinde non
arguit, animam ſenſitiuam non eſſe fontem
vtriuſque. Nam etſi intercidant omnes intelle-
ctuales poteſtates,ſolaque concuſſiui & ſubſul-
tantis motus permaneant teſtimonia,quātiſper
iſta eclipſis durat ; attamen deſignantur omnes
iſtæ poteſtates, ab anima defluæ in corpus,tan-
quam ſibi propriæ: ſed quas ipſas plātauit in Ar-
cheo, organis inſito , eſſe ſub Eclipſi , & animæ
conſternatione tumultuentur:ſubſiſtunt tamen
obſcuratæ , quia vita non tollitur , nec pulſus
ideo ceſſat. Quod autem motus ſpaſmodes in- 5
uoluntarius etiamdum perſtet , id non tam ani-
mæ,quàm vitæ muſculorum ſingulari,tribuen-
dum. Quam nempe alibi oſtendi , adhuc à
morte aliquandiu perſeuerare , Tetanumque in-
choate dudum à morte : adeò,licet vita muſcu-
lorum ab anima ſenſitiua promanet ; ſortitur
tamen peculiarem quandam energiam , vt &
loci ſtationem. Ideo minus mirum , vel abſur-
dum , proinde proprio motu tumultuari muſ-
culos,ſi citra mortem ſenſerint vitam commu-
nem eclipſari. In Apoplexia autem,& ſyncope, 6
etiam motus muſculorum planè intercidit , ex-
cepto motu intercoſtalium; quippe totales te-
nebras ſubit tum anima ſenſitiua. Itaque iuxta
diuerſas ſuarum perturbationum ſcenas , dire-
ctrix vitæ anima multipliciter ſuos ſatellites, in
organa ſibi ſuppoſita,dimittit.Vita autem quæ-
uis , cum ſit de indole luminum , à Patre lumi-
num deſcendens , ſuper humanum intellectum.
Adeoque inepto vocabulo vocatur Pater lumi-
num à Scholis,Mundus intelligibilis, qui mini-
mè ſub intellectum noſtrum cadit. Nec enim
ſolum Pater luminum glorioſiſſimus, ipſiuſque
Reſpub.tota,nobis eſt incognita prorſus,iuxta
teſtimonium Veritatis ad Nicodemum : ſed &
eſſentia,quidditas,directio, diſtributioque po-
teſtatum vitalium , captum noſtrum excedunt.
Quam ſtupenda eſt enim Intellectus,Memoriæ, 7
imò vel ſolius loquelæ priuatio, ſtante præſer-
tim motu,ſenſu,appetitu, imò & ſanitatis inte-
gritate ? Quamque terribilis eſt horum interci-
dentia , ad quemlibet epilepſiæ , ſyncopes , vel
ſoporis inſultum?Quantumque ſuperſit huma-
nam

nam industriam, tam diuersas facultates oriri, & habitare vno in stomacho? Eò quod adeo diuersa symptomata easdem facultatum læsiones prodant? Singula enim nos ad stuporem miraculi, vel portenti præcipitant. Ideoque toi vndique procellis ignorantiæ, atque ineptitudinis nostræ admoniti, fatemur vnicam istam sensitiuam animam, vitæ fontem, vitamque quoque, multiplicium potestatum scaturiginem, & distributricem tam in sanis quam in ægris. Perinde etiam (si securim ad arboris radicem admouere debeamus Medentes) intenti sumus, pro Arcanis vniuersalibus, quæ vitam conseruent, præse ue..., planteat, & ædificent, in ipso vitæ fonte m..rtis morborumque non minus, quàm sanitatis authore. Specto enim iam animam caducam; non autem Mentem incorpoream, & immortalem. Quam credimus originaliter æqualem, ac æquè perfectam omnibus inspirari. Ideoque conditiones, inclinationes, domesticæ aut syluestres, mites aut feroces, dociles, humiles vel superbæ, nobis instillantur ab anima mortali. In qua, tanquam subiecto locoue, localiter disponente, varietatem inclinationes explicantur: quæ aliàs mente, siue imagine Dei, exu-
8 laut naturaliter. Somnus itaque non inerat naturaliter homini, ex parte mentis, nisi postmodum à Creatore fuisset immissus. Ante natum verò somnum, sensus, motus, atque appetitus aderant. Quia mens, quatenus deinceps immortalis, etiam infatigabilis erat, somno-
9 que aut quiete opus non habebat. Fuit tamen somnus ante lapsum missus in Adamum: non tam quod somno indigeret, paucis horis, præsertim mox à creatione, quam potissimum, quod per somnum nondum cognitam mortem expauesceret, ipsi comminatam propter esum pomi. Somnus alioquin otia inertia, stultaque insomnia de se profert, med.æque propemodum vitæ iacturam causat. Vndè etiam um hodie, ex pristino somno, in Adamum m ffo, somnia adhuc retinuerunt, *quod Senes somniabunt somnia, iuuenes prophetabunt, & nox nocti indicabit scientiam.* Potestas enim somnifera, quæ ante lapsum menti immissa fuit, eandemque quoque, velut à mortalis animæ connubio, quadantenus liberam, in primæuam quodammodò prophetandi prærogatiuam trahere vellet, nisi obnoxiæ & succenturiatæ animæ, tenebræ eandem obfuscarent. Dum autem stomachum sensitiuæ animæ hospitium declamo, morborumque quatenus sentinam, stomacho nuncupo.
10 Consideraui quidè occasionaliter causas ibidem vicinas, sedere tam in cauo, connexoque eius, & velut peregrina dumtaxat, ibidem hærere, itemque in duodeni intestini(quod ett fellis, & Pylori ditioni deputatum ergastulum) contubernio, vasorum & glandularum complexui Anatomicis molestissimo, quàm in Archeali innati nonminus, quàm influi ibecis. Quorum nempe conspirante amentia, diuersimodè agitari sensitiuam animam, huiusque pedissequas facultates conquassari omnes vitales, adeoque iisdem labefactis consurgere exercitum morborum, tam radicalium siue Chtonicorum, quàm citò festinantium, iam dudum multis experien-
11 tiis edoctus cognoui, adeò vt Boulimon, & sitim inextinguibilem febrientium, cernerem non iam propriè, ex materiæ acrimonia irritante, quàm ex ipso sensitiuæ furore, prodire.

Alioqui namque ebrorietis, sine generosi vini potus, non solueret famem, nisi fames, pacando velut inebriata, obdormiret. Sitisque proinde in febribus, non nisi sui stationibus affigit, licet eadem materia, imò & atrocior calor, in vigore premat quam aliàs.

Iam vtcunque dilatarum est stomahi imperium, tum etiam ostensum sensitiuam ibidem morari, tanquam in prima ciborum culina, vitamque ibi habitare. Siquidem potentissimæ transmutandi atque d ger ndi potestates, sua illic exercent officia: Nedumque ergò 12 sordes ibi colliguntur culinariæ: sed & fabrica noxiarum imaginum eudiiur: siquidem nullibi promptius fabricari queunt, quàm ab anima istarum partium inquilina. Nemo enim non sentit horrores, timores, pauores, iras, excandescentias, tristitias, suspiria, omnemque concupiscibilium perturbationem, sibi circa os stomachi suboriri, & agitari. Etenim si inopinè bombarda explodatur, quis non sentit repentinum alicuius formidinis subsultum? quis demum est, qui paratus mensæ accumbere, insigni edendi appetitu instructus, non percipit aliquando tristi nuncio sibi allato, suspendi actutum omnem edendi auiditatem. Igitur vigent facultates ibidem, quarum effectus sentiuntur. Vidi enim sæpius mulieres, quibus metus subitaneus, alias quoque quibus insignia mœror, epilepsiam suscitauerat. Alias denique, quibus l nta continuataque tristitia amentiam hypochondrij mouerat, imò & al bi scrophulas causauerat. Sic pestis pauor, pestem sæpissimè creat. Prout & subitus mortis pauor, quandoque podagræ characterem enecuit. Superbia quoque frequenter amentes fecit. Noui & alios, ignominiam passos, nec vendicare eandem potentes, incidisse repentè in apepsiam, in Asthmatis angustias, cordisque palpitationes, angustias, & oppressiones. Alios, qui repentino contumeliæ sensu, statim in Apoplexiam ruerunt. Itemque longo desessos mœrore noui, in Hydropem, Icterum, lienarisque tumores protrusisse. Pe...lur s item vtriusque sexus, qui ex subita ira in Apoplexiam; alios verò, qui in varias contracturarum ærumnas præcipites iuere.
Quorum morborum fabricæ sentiuntur manifestò, circa stomachi orificium Podagræ enim 13 proinde paroxysmos præcedit quædam febricula, tanquam diaria, sub qua character emergit, qui à stomacho in artus dimittitur, vt ibidem ferociat. Apoplexia proinde, siue ex vita inordinata, siue demum ex ira, vel mœrore, erumpat: at saltem semper è stomacho surgit, saggitaturque in caput. Icterus namque nusquam alibi viget magis, quàm in atrio stomachi, vnde suas excitat anxietates, & suspitia, designans ibidem tesseram suæ ferociæ versari.
Quapropter etiam docui ante, quantumuis potus vulnerarij cohibeant in extremitate pedis, 14 putis fabricam, accidentiumque formidinem: non tamen idcirco ampliori priuilegio, potus vulnerarios potiri, quàm alioqui reliqua pharmaca. Non enim materialiter ad vulnus propetant remotum: vbi interim reliqua viam ad splenem pro suffragio quartanæ ignorant. Quæ 15 Schola medica hactenus nesciuit, quanquam sint artis medicæ fundamenta. Vtpotequæ nedum vim medicaminum, horumque expeditionem, applicationem & appropriationem respiciunt:

vetum

veruntamen præter modum agendi,& spem inde resultaotem, principale morborum efficiens declarant. Cuius ideo solius ignorantia, desidiam atque torporem in Medente: in ægro verò desperationem, cum tristi dolorum & incommoditatum apprehensione, causaruot; tandemque (proh dolor) tot viduas,cum luctuosis orphanis,peperere,in rei medicæ vilipendiũ. Quantum autem delectum medicaminum spectat, vagari lubuit per mineralium, vegetabilium,& animalium classes, illasque sumere in sui simplici integritate,qualiter à natura promanarunt,easque iterum per ignem diuersimodè agitare,atque adeo in salem, sulfur, siue pinguedinem atque Mercurium, siue succum seminalem dirimere. Ac imptimis vires dotales rerum,quas diuina bonitas ex dono pro ægris dedit,plerumque carent gustuum testimonio, adeò quod vel solo istboc signo prodant, se dotaliter à Deo instillari pro vsu mortalium: nec elucescere, oisi quibus D E V S sua dona S.Spiritus dedit, atque hactenus ab indigna Medentum cognitione subtraxit,qui paruulis huius muodi atque ignaris reuelat ea,quæ magnatibus occultauit. Sunt quippe in simplicium exercitu dispersa dona, per quæ ad amplitudinem generis adscendunt: adeò sane, vt appropriata atque specifica agnoscantur à Deo directa ad omnimodam quorundam sanationem. Est enim lapis ossifragus, nuperæ inuentionis, qui ossifragij sanationi suum
nomen debet. Est autem ignibus iouictus, nec 17
calcinabilis;sed gustu suo, insipido insignis, stomacho indomitus. Mirum tamen,quantum tam citea viscera & interna volnera, quàm in extremis ossium fracturas victor edat. Exhioc primò liqoet ex digestione & cura stomachi, pendere curas & regimina digestionis sextæ, per totom. 2. Non necessum esse, pharmacum deferri ad locum affectum. 3. Pharmacum,solo attactu Archei stomachalis, posse longinquos sanare in corpore morbos. 4. Non opus esse,quod ad sanandum agens tangat patiens remotum. 5. Quod sicut ossifragus, vel lapis cancrorum, in stomacho suam persoluunt curam: eodem modo, & pharmaca purgatiua. Atque reliqua qoæcunque.

MORBORVM PHALANX SECVNDVM CAVSAS OCCASIONALES.

Ens morbosum, in Archeo inordioato. Nam siue ex idea hominis primariò suscitetur,siue ex idea Archeali immediatè consorgar,semper tandem in Archei hospitium recidit.

- Primariuoi.
  - Recepta.
    - Injecta à sagis.
    - Inspirata ab Endemicis.
    - Suscepta ab irruentibus.
    - Assumpta
      - potu.
      - cibo.
      - veneno.
      - pharmaco.
    - Heteroclita
      - Tortura noctis.
      - Robur inæquale.
      - Sterilitas.
- Secundarium.
  - Retenta.
    - Relicta siue excrementa in 1. 2. 3. vel 6. digestioribus.
    - Transmutata in 1. 2. 3. vel 6. digestionibus.
    - Transmissa ab vna digestioοum in alteram.

Horum fit mentio à veteribus sub nomioe qualitatis abstractæ, vel relationis terminorum; adeoqoe nomine tenus dumtaxat agnoscuntur, quatenus caosam occasionalem, id est, remotam agnouerunt. Cuius ratione hanc diuisionem retentis nomenclaturis manere iussi.

DIVISIO MORBORVM.

1 *Morbi essenta repetitum depingitur.*
2 *Methodus explicando seruata.*
3 *Diuisio morbi.*
4 *Recepta quæ dicantur.*
5 *Recepta mixta quæ.*
6 *Quænam retenta.*

HACTENVS de morbis, velut prooemij loco, dixi. Nunc deinceps eoruodem schema attingam. Nam & diuisio dat membra, quæ sigillatim explicata, lucem adfe-
1.
runt. Morbus quidem omnis (quod semel di- 1
ctum sufficiat in posterum) fabricatur quidem ab Archeo io semetipso. In parte autem sui,quia sigillariter constituitur: etiam materialiter ibidem, tanquam hospitio proprio, ac seminario, consistit. Plerumque autem habet,vel materiam occasionalem excitantem, vel parit de se productum,secundarij morbi excitatiuum occasionale. Pro causa autem efficiente, habet ideam morbificam:cuius vt materia desœuitur,mutaturque ex ipsomet Archeo vitali:ita etiam non secus Idea inde prognascitur, quippe quæ ab Archeo ipso cuditor, & limatur. Suot itaque inprimis tot morborum species, quot idearum mor-
bosarum.Non enim plures,vti nec pauciores:cò 2
quod

quod morbua quilibet suam hauriat ab idea morbosa quidditatis entitatem. Consequenter itaque totidem idearum morbosarum sunt species, quot sordium diuersitatea in nobis. Siue enim illæ deforis intrarint, vel intus prius explicatæ sint, digestionumque erroribus surrexerint, vel demum siue ab alimentario, ac vitali succo inchoauerint, perinde illud est hoc loco. Denique & totidem sunt ideæ morbosæ in nobis, quot sunt entium potestatiuorum hæredes. Puta, assumpto solutiuo nimis violento: etenim etsi ipsum mox per aluum secernatur; non tamen desinit eiusdem toxicum, stomacho & intestinis domesticum permanere: adeò nempe vt in obitũ vsque fœtida perseueret diarrhœa. Sic quoque insuper venena quæuis, amissa materia primitiua, lentâ quandoque cæde, longaque in posteros lue relicta, iugulant. Tamque id si extrinsecè sint assumpta, quàm si intus patrata. Tandem sic & morbi hæreditarij, eorumque consortes, seminaliter nobis connascantur, è suis ideis profluí. Sic nempe Podagra, Epilepsia, &c. citra visibilem sordium materiam; suos explicant rhythmos, & in vitam protelantur. Eo quod ideas firmatas sunt nacta Archeo, siue spiritui insito rectori velut intimè cognatas, & adhærentes. Quæque ideo suis tantum terminis, sibique natiuis periodis infestant. Quibus positis, ac scitis iam, consequenter dico, quod in
3 expeditione Diuisionis morborum, varietatem morborum occasionalium sequar: ne scilicet nomina, omnemque morborum determinationem, velut ab ouo inuertere vellem, multo lectorum tædio. Qui eiusmodi omnimodam nouitatem, vel ægre ferrent, vel cum nimia molestia assequi possent. Ideoque causam occasionalem etsi pro morbis nominem; nolim tamen id intelligi, quasi causa occasionalis foret ipse morbus: sed potius quod morbus, vt ens inuisibile, subaudiatur cudi occasionaliter à materia externa.

4 Itaque duo imprimis statuo morborum genera. Recepta scilicet, & Retenta. Sunt autem Recepta, iniecta, concepta, inspirata, vel tandem suscepta. Quæ quatuor prius sigillatim exponam. Ac tum prius demum de Retentis agam, tam ex parte corporis, & distributionum, quàm digestionum, & transmutationum.

5 Sunt ergo Recepta, quæ proditoriè forinsecus intrant in nos, Archeum commouent, vel affectant, sic vt damnoso sibi concilio ideam morbosam intra se fabricet, eamque in sui materiali parte sigillet, Atque sic veri morbi verus parens fiat. Recepta enim ante introitum & applicationem sui, indicabant præcautionem, & præseruationem; non autem sanationem: quia scilicet nondum erat morbus. Nec est sanatio, nisi à morbo solo. Sed ex quo semel Recepta fecere vel clanculum saltem ingressum, fuerintque vel obiter admissa, totam mox Archei œconomiam & quietem inuertunt.

6 Retenta verò nostri vitio, & defectu proueniunt. Sunt namque vt plurimum recrementa, vel assumpta. vel intus penes nos prognata: quæ tanquam è Republ. nostra expulsi ciues, vt vnitatis & concordiæ hostes, non habent partem in hæreditate vitæ nobiscum.

RECEPTA INIECTA.

1 *Cur Schola de Iniectis nil?*
2 *Triplex Atheorum turba inter Christianos hic repetitur.*
3 *Carichteri statera.*
4 *Persuasio diaboli.*
5 *Quantum diabolus in exercitiis diabolicis agat.*
6 *Theses octo huc adducta.*
7 *Diabolus non habet liberum: sed à prauitate sua coactum arbitrium.*
8 *Satanas suos deludit miserrimè.*
9 *Diabolica media solius pacti vi operantur non autem vim operatiuam in natura habent.*
10 *Soluitur obiectum argumentum.*
11 *Apex operationis in effectibus Sagariis.*
12 *Cur diabolus impotens.*
13 *Diabolus duntaxat potest liberè, male velle.*
14 *Probatur actus hominis, in operibus sagariis.*
15 *Hominis prærogatiua in operando.*
16 *Quod operetur in hoc, desiderium.*
17 *Sepulta, vel suspensa, quomodo nec eant primo intrante ignoto.*
18 *Vilibus animalculis inest vis directiua sua voluntatis.*
19 *Quomodo per nudum attactum transferantur incantamenta.*
20 *Cur repercussio attingat conceptum carmen, vel maleficium.*

Ecepta iniecta autem sic voco, quæ sunt portenta velut spiritualia; cooperatione Satanæ perpetrata. De his silent Veteres. Quippe qui & manifestiorum, tractatus plerosque neglexere, eò quod nullum ex fundamento nouerunt. Malunt siquidem scelus inhumanitatis & crudelitatis admittere, quàm Iniectorum scientiam indagare, agnoscere, vel eius inscitiam fateri. Eliguntque citius, aspicere proximum, extremis sub eiulatibus deficientem; quàm quod tantillo remedio, tam atroci malo opitulari discere vellent. Theologi quidem & Iurisconsulti disquisitiones suas quidem tractarunt: sed Scholas medicas, omissionis accuso. Etenim id factum censeo, quod Cacodæmon sit huius mundi princeps, qui ideo in Cathedris, Curiis, & Aulis suos vbique nactus est patronos, per quos velut ipsius præsidet: totusque te- 1
uera mundus in maligno positus. Horum enim 2
quidam, in Atheismum proniores, diabolos, præstigias iuxta atque incantamenta negant, asseruntque se non induci posse, vt contrarium credant, nisi viderint. Vnde tandem immortalitatem Mentis, Deique timorem, tanquam inuenta politica, ad coërcendam plebem, penes se rident. Alij dein, Sacrorum decreto, diabolos quidem esse credunt, & inferni satellites: non tamen cacogenios humanæ sodalitati, quin potiùs sodales, atque affinea amicos. Adeoque præstigias sagarias, pro fabellis fallacibus, hypochondriacis nugis, atque anilibua somniis, habent. Suntque inter literatos demum alij, quia diabolica opera, Sagarum quoque incantamenta, Sacrorum authoritate admoniti, admittunt quidem

dem : attes meras tamen æstimant nec alio titulo damnandas, nisi quod Satana edoctæ, & ad malum duntaxat sint institutæ. Et hi audacissimi sunt in omne scelus, fidemque hodie hypocrisi velant. Ego itaque à diebus Platonis, iam tres Sagarum patronos, constanter floruisse inter Atheos, conspicio. Omniorque talo dicam labem, non nisi eodem Præside persistitisse ha-
3 ctenus. Nemo Medentum interim quod sciam, vnico Karichteto excepto, hanc materiam tractauit. Qui quidem modum fiendi, atque remedia sanandi aliqua proposuit, at non parum suspecta vanæ superstitionis. Theoriam quoque nec attigit: quia ignorasse visus: Trementibus interim Medicis, ne conscij Magici criminis haberentur, dum opem, (quam nesciunt) sub tantis ærumnarum stricturis, proximo, fortè
4 fortuna impendisse æstimarentur Subterfugium tamen istud astu Satanæ, sic vulgo persuasum: ve remedij indaginem, in propriæ famæ & conscientiæ satisfationem, neglexisse videremur. Proximum verò languentem, tanquam infideles Scribæ, atque Pharisæi transeuntes, in summis deserant desolationibus. Etenim nullus reputatur alioqui morbum procurasse, vel eiusdem structuram nouisse, pro quo describit remedium. Nemoque creditur venenum propinasse, qui inquirit causas, atque remedia decernit. Minimèque æstimatur vulnus inflixisse, qui accersitus, manum auxiliarem, commiserando ac gratis attulerit. Vt nec fur est, qui furum latibula & concilia detegit. Absit ergo subterfugium, pro infami haberi, nouisse incantamentorum media, progressum, fines, atque medelam: Cum aliunde hæc sciri & haberi debeant, quàm doctore diabolo. Etenim cum diabolus totam aream naturæ coërceatur, non est desperandum, quin benignissimus Iesus remedia surrogarit pro tam atrocibus malis, in sui gloriam. Qui nusquam bonitati, gloriæ & sapientiæ suæ defuit. Vir bonus itaque rectâ graditur via, nec ponè se respicit, quidue mundus de se iudicet, non curat: cuius nimirum pleraque iudicia, stulta sunt & mendacia. Sufficit namque viro bono, quod impeditur vel destructor mali, vacent crimine.
5 Dicam ergo pro mea capacitate, quantum Diabolo competat in actionibus Sagarum. Quodque vt fundamentaliter contingat, repetam per Theses octo. 1. Quod omnis forma vitalis sit lumen vitale sui corporis. 2. Quod quantumuis inanimatorum formæ discrepent ab animabus, in gradu, & indole illius luminis: saltem omnes conueniant in aliquo essentialiter luminoso. 3. Quod lumina ergo, sese attingunt immediatè, & penetrent. Sicque connexæ formæ in inuicem operentur, prout vnum lumen aliud interficeat. Nam radij solares, collecti per vitrum in conum, licet enim in punctum coïerint: Inde tamen rursus precedentes, qui in vitro erant à dexteris, vsque ad conum, transeunt deinde, refrati in vitro ad sinistram: seruant tamen illibatam prioris luminis identitatem: vt neque proinde ob penetrationem in cono factam, contagio laborent. Quod alibi mechanice, per figuram demonstraui. 4. Quòd idcirco diuersa in genere aut specie, lumina formalia, se mutuo, instar luminis, immediatè penetrent, operenturque communicatiuè, & absque lassatione. 5. Quod omnes corporum formæ sint vera lumina, non tamen substantialia licet creata, ob rationes alibi de creaturis, neutris allegatas. Sola autem Mens humana, sit substantia formalis, immortalis, atque indelebilis. Hactenus etiam operetur cum superioritate, attingat, penetretque omnem aliam formam se inferiorem (vt de venatione scientiarum alibi,) illo præsertim titulo, in fidem & naturam recepta, quod sit vera Dei Imago, eique inhabitet Regnum Dei, Quique ideo cuncta substituit pedibus eius. 6. Quod ideo Cacodemon ex sui creatione non habeat potentiam attingendi aliquam formam, vt in ea, absoluto sui nutus imperio, perficiat velle suum. Est namque spiritus abstractus absente corpore, & ligatus, ac deinceps à peccato, scurra miserrimus. 7. Sola autem potestas loco motiua corporum illi remansit, quantumque motus non cedit in damnum mortalium. Nec enim vnicam fenestram per se potest diruere, absque adiumento libertatis suorum clientum. 8. Nec enim mouet elementa per attactum (quandoquidem extremitatibus caret, quibus corpora tangat, nequidem illa quæ assumit) quo aliquid apprehendat aut moueat: sed solo suo nutu mouet aspectu intuitiuo, qualis est Astrorum in Meteora, per Ideas, vel nostri velle in sua organa. Quæ mutualis potestas, vt naturaliter fuit Angelicæ naturæ indita: ita & Diabolo relicta, Blas nimirum natale habet, quod aëris procellas, æstusque ciaris, conciat quoties Deus illi permittit, Io- 6
primis namque adeo malus est diabolus, nosterque hostis, quod nequeat vel tantillum bene velle. Quare nec habet liberum volendi arbitrium in malis. In bonis verò nullum, nisi inuitum & coactum. Nam ens, vnum, verum, bonum conuertuntur. Ideoque à sensu contrario apparens, falsum, malum, ac multiplices sunt proprietates Satanæ. Ac per consequens, ex suo nutu, naturalique potestate, ne quidem potest liberè, & absque permissione diuina, operari quicquam, vel absque cooperatione liberæ Mentis humanæ. Cerberus namque ligatus est, nec operari potest in formas, harum corpora, vel proprietates, nisi cooperatricem sibi adsciscat mentem humanam, cuius pedibus substituta sunt se inferiora. Hactenus itaque dolo, sua miserè circumuenit mancipia, pactoque obstringit, saltem vt sic magis à Deo recedant. Quasi in pretium icti fœderis, sit edoctus Arcana, per quæ, sub certis stat isque formulis, fictis verbis, inuocationibus impiis, execrationibus, coniurationibus, votisque, lineis demum, figuris, notis, sigillis, characteribus, numeris, horis, momentis, vegetabilibus, imò & rebus spurcissimis, horumque omnium litationibus, consecrationibus, deprecamentis, inquinamentis, vanisque & tritis eiusmodi suis nugamentis, sint effecturi incredibilia. Et quidem mala omnia, in Dei despectum, atque hominum perniciem. Quibus, post fœdus, suos facilè infatuat, suique credulitate dementat. Vtpote quos ex pleno possidet, itsque mandata sua comminatur. Persuadet enim quicquid vult, his, quì gratiæ diuinæ renunciarunt, pollicetur que nefaria præstiturum per vires, quas sibi mentitur geniales. Etenim suas serofas, in hircí adorationem infandam rapit, quasi omnium moderamen penes ipsum stetet, solusque operandi miracula donum conferret. Quia ab initio sema-

per mendax impostor. Interim vituperosissimus semper ille, mera tantum operatur ludi-
7 bria, & præstigias dumtaxat inanes. Alioquin enim si media à se præscripta, vllam operandi vim in se haberent, quam apud suos jactitat, de necessitate quoque naturali, semper, vbique in cuiusque manu, & æqualiter idem efficerent,
8 absque reflexione in pactum, vanasque circumstantias. Nec valet argumentum. Satan suis præscribit vana verba, superstitiosa, & in se omnino impotentia; ergò totus illorum effectus, qui incantatis accidunt, ex solo sunt Satana. Siquidem licet media in se sint vana, nulliusque momenti, potentiæ vel efficaciæ (qualia sunt verba non significatiua, figuræ, characteres, numeri, Gamahen, Tallismannica, adiurationes, cum omni vanarum obseruantiarum superstitioso exerci-
9 tu) attamen concutiunt insuper alia media operatiua, quæ non sunt Satanæ. Quandoquidem diabolus non habet vim idealem seminalem, & sigillarem, qualem habet homo ex dignitate Imaginis diuinæ, qua ipsius pedibus substituta fuit bruta, &c. Ergò diabolus has mutuat Ideas mentales, & operatiuas Sagarum, quas potest sigillare in sordibus, & venenis. Ille ergò maledictus, totusque miserrimus, & à gratia Dei derelictus, per se est inefficax eorundem operum,
10 nisi adjutus per animam sui mancipij. 1. Quia non habet vim formatiuam Ideæ operatiuæ. 2. Nec attactum immediatum, accessum, multoque minus introitum ad lumina formalia, (quibus scilicet nihilominus, omnes rerum proprietates typica Idea sunt inscriptæ) vt per hoc agat. 3. Imò nec habet vllam potentiam liberam agendi, multoque minus, ad damna eorum, qui sibi non parent. 4. Ipse enim superbissimus totus, nollet petere permissionem à Deo, vt homini, sibi non obedienti, nocere possit: Sciens Bonitatem infinitam hoc illi nequaquam concessuram. Licet cacodæmone vtatur subinde, tanquam carnifice, vt in historia Iobi, etenim istud hoc loco notandum seriò. Quod in Inferno, & penes omnes damnatos, non sit vllus honos, aut sanctificatio nominis diuini: sed continua maledictio. *Non enim mortui laudabunt te Domine, neque omnes qui descendunt in Infernum. Attamen in nomine Iesu, flectuntur genua inferorum ciuium.* Videlicet, quoties DEVS vtitur cacodæmone, vt carnifice: toties id illi superno mandato injungitur, in nomine Iesu tremendo, eoque nimirum audito, totus infernus sua flectit nolens genua. Alioqui namque quod dici solet, permissione Dei Diabolum nocere homini: Id est intelligendum, vel per præfatum mandatum, tanquam Tortori
11 datum: vel mutua vi operatiua naturali, quam Deus contulit Imagini suæ. Ipse autem creaturarum miserrimus diabolus, ex se nil potest, nisi malè velle. Quia quicquid à Deo recessit, id est malum, & ideo non potest non malè velle. Quia qui per velle à Deo abiit, in ipsa voluntate finaliter debet esse malus. Ergo diabolus ad omnem alteritatum fabricam in natura, per se totus impotens, quia incapax est. Et per consequens, necesse habet ad operandum mendicare naturalia, habentia in proprietate, potestatem liberam, quam optat applicare. Imò nec quidem eandem idcirco absolutè, ne immediatè, administrare valet, nisi per deuinctorum sibi animas & manus. Attingentes scilicet ex dono Creationis, lumen formatum immediate sibi substratarum. Ideoque prima operatio per Sagas, in armenta & greges ferocit. Vtens nimirum Satan potestate illa libera, & mutuata, exigit contactum alienum, vt formatas à cliente suo, & mendicatas mutuatasque Ideas connectat in medio, atque sic, vi aliena, diradiet in formas homini substratas. Adeoque impostor mendax opus suum mentitur, ac pro eo adorationem expetit: quod planè est humanum, & in quo ipse Scurra nimium operatur. Profectò miserrima alioqui mortalium conditio, si mala 12
cognita à Satana exequi posset. *Non est enim inferorum regnum in terra.* Per exemplum. 1. Homo potest suis perturbationibus nocere suæ prudentiæ, valetudini, & vitæ. 2. Eiusmodi tempestates, quæ sunt mentis, non permanent entia rationis: sed cadentes seminaliter in materiam imprimunt suarum perturbationum Ideas constantes. Quæ probantur à prægnante, murem horridâ, quæ si manum alicubi opponit, statim morem birrum, eadem in fœtu parte, sigillat. Imò si eiusmodi perturbationes præmaturè fiant, non rarò totum embryonem in monstrum transformant. 3. Quicquid autem prægnanti est naturale, & ordinarium, id nemo dubitat, quin sagæ non grauidæ, naturale esse possit. Nimirum posse formare Ideas quaslibet. Quas ergo impressiones, quasue Ideas, & semina sigillaria, cacodæmon suscitat in suis, & inde mutuat, easdemque imprimit in sordes, quas suis substernit, vt illas infectent. Adeoque jus, illas Veneficas, siue factrices venenorum, vocat. Non enim quod venena propinet potanda tantum: sed potius, quod ex non venenis venena conficiant. Illa autem applicantur, tam per locomotiuam diabolo vernaculam, & liberam: quàm etiam, quod transferantur ad intentum obiectum, solo desiderio mouente, & dirigente. Vt postea latiùs. Saga itaque, illas sordes, à se, per ens Ideale contaminatas, suspendit, sepelit propinat, imo & manus suas vngit, lauatue istis sordibus, dirisque venenis imbuit, vt per contactum illa venena transferat in obiectum, cui nocere voluerit. Enim verò Ideæ illæ seminales, monstruosæ, & venenosæ, cum jam sunt alterius, & peregrini Archei ciues, introductæ in corpus incantati, adeoque extra locum & subjectum proprium, confestim per illas contaminatur atque corrumpitur Archeus incantati. Quapropter cum hostis naturæ ipsam applicationem complere ex se nequeat (aliqui namque miseri mortales incantati omnes succumberent voto diaboli) suscitat Ideam fortes desiderij, & odij, in Saga, vt mutatis istis mentalibus, & liberis mediis, transferat suum velle per quod, quodque afficere intendit. Quorsum imprimis etiam execrationes cum Idea desiderij, & terroris odiosissimi, suis scrofis præscribit. Est namque homini liberum no- 13
cendi arbitrium, per quod hominem homo occidere valet cultro, atque insontem quemlibet sic perdere, quod diabolus non item potest. Ideoque vt cultri, ita & veneni applicatio, est diabolo æquè vetita pro suo lubitu. Atque ideo etiam penitus impossibilis: Id est, absque homine libero, siue mancipio sibi deuoto. Etenim nec homo quidem occidit alium cultro, nisi accesserit desiderium, in consensu libero, & reso-

lutæ

cesserit desiderium, in consensu libero, & resolutæ voluntatis impetio. Vndè sat patet, Quod imprimis diabolus non habeat creationem ideæ seminalis, actualiter & positiuè subsistentis, qualis imagini diuinæ concessa est. Itemque quod nec diabolus nactus sit nutualem applicationem ideæ eiusmodi, nisi aliunde fortitus sit facultatem liberam, non ligatam, & per desiderium accensam, sine propitiatam. Quippe desiderium istud, vt est passio imaginantis: ita quoque creat ideam, non quidem inanem: sed
14 executiuam atque incantamenti motiuam. Idcirco nimirum Scurra ille hostilis exigit attactum ad corpus incantandum, vel saltem ad aliquid, quod primatiò sit affectum, & corpus incantandi demum, vt in illud vi sympathetica ac naturali (qualis est qua Chalcanthum naturaliter absens vulnus sanat) ideæ receptæ agant, atque deinceps in corpus, cuius sympatheticum commercium, eiusmodi effluuia naturalia te-
15 nent, tanquam media. Denique sepulta sub limine, vel suspensa, nocent: imò & in primo intrantem dumtaxat, suam explicant virulentam feritatem, ab quo Sagæ contactu ad corpus incantandi, citraque notionem, odium aut desiderium nocuum contra intraturum primò. Sed est difficilioris resolutionis negotium; subtilioris nempe noxæ, & propagationis, quæ in natura visum Basilisci vel Torpedinis directiones, sibi pro approbatione adsciuit. Nam perinde vt Basiliscus radio visiuo, suum virus spargit in objectum, non in locum, & non in aliud corpus quodcunque licet sibi viciniusised in illum dumtaxat, in quem primò oculi acumen direxit ac vibrauit: & sicut Torpedo, non in propinquiorem quempiam, forte jacit visus sui venenum, sed potiùs atque solummodò in trahentem eminus funes. Sic nempe ideæ seminales, connexæ sordibus suspensis vel sepultis, vigorantur ab Idea desiderij accensi, tanquam à voluntate Basilisci vel Torpedinis, exercentque illam in objectum determinatum dumtaxat.
16 Ac licet similitudo non vsquequaque respondeat in amborum terminorum identitate. Sufficit saltem demonstrasse, homini nedum, sed vilibus animalculis naturaliter inesse vim attributiuam, & executiuam intentionis illorum, quibus solo visu, intentione, desiderio, vel odio
17 nocere instituunt. Quippe dos ista se extendit etiam ad quæcunque magneticè vel sympatheticè sua commouent eminus obiecta. Quæ media adhuc excellentiori modo, homini naturaliter tributa inexsistere, non est absonum, dum
18 cuncta suis substituta pedibus legimus. Quapropter pariter attactu, vel ictu simplici, sua incantamenta sagæ transferunt in objectum: at longè crassiori modo, quàm præfato. Ideoque & medio sympatetico, quid simile in se tegit. Longeque adhuc strictius, dum ad cruorem, pus, vel aliud effluuium obligantur eiusmodi incantamenta? sed imò etiam ipsum obiectum necessariò tangunt, aut feriunt. Noe verò sympathetica huc adduxi, vt eadem infamarem; quatenus modum applicationis ad medium per illa demonstrauerim. Quin potius vt ostendam, Sagas vti naturalibus modis & mediis, alioqnin in Torpedine & Basilisco consuetis: vt omnem fraudis diabolicæ spem à sympatheticis extinguam. Ac per naturalia scilicet constet, quàm falsò atque mendaciter sibi serpens infernalis, adorationes & Liturgias præscribat 19
pro iis, quorum penes se nulla est potestas. Cæterùm percutientem Sagam repercutere, vt naturaliter reflectit incantamentum in sui Authorem: sic fortè posset ab indiscretim scrupulosis, sperni pro medio superstitioso. At sanè vt naturali iure licitum est vim vi repellere, præsertim si id non tam ex ira aut odio, quàm ex defensione sui, & noxæ auersione contingat: quod moderamen inculpatæ tutelæ secernit. Quamobrem pro vt jam demonstraui, quod vis incantamenti potissima pendeat ab idea naturali Sagæ: ita & consequens est præfatam repercussionem esse prorsus licitam, propter naturalem ideam desiderij, quo quis se eximere optat, ac studet incantamento. Adeoque in repercussione nemo sequitur, aut prioritatur vi pacti cum Cacodæmone. Imò sola ista repercussio, vim incantamenti prorsus naturalem manifestat, sicut & dæmonis impotentiam. Interim infelicissimus ille, rotasque superbus, pudibundus suam fateri impotentiam, suos decipit credulos, putantes illum istius malignæ atque ociosæ actiuitatis solum herum datorem & rectorem. Quare & eumdem serio cultu adorant & in omni scurrilitate obediunt. Venena ergo sic parta, cum Satan nequeat, pro optatu suo inficere & conficere, vt neque pro lubitu adaptare, multoque minus applicare! Iubet id totum compleri per sua mancipia, vi fiant venena emanatiua in proprium desiderij obiectum. Sic namque venena, quæ ante erant vel prorsus materialia, vel res omnino indifferentes, nec nisi assumpta fortè nocere poterant: iam inditis ideis formaliter, seminaliter, atque fermentaliter virulentis.

✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤

HÆC QVÆ SEQVVNTVR Reliquit autor imperfectiora, indigestiora, & incorrectiora præcedentibus.

Postquam iam demonstratum est, morbum omnem consistere in vita animæ sensitiuæ, huiusque organo vitali Archeo, hic autem vnitatem atque identitatem in se concludat; deinceps hinc quoque docendum est in vnitate remedij consistere sanationem, & à morbis cunctis restaurationem. Argumentabuntur autem Scholæ humoristarum in aduersum, dicentque, &c.

Iam ergo probatâ necessitate conualescentiæ ex pace causarum occasionalium cum vita: adeóque vniuersalia arcana propemodùm singula valere ad præfatam vitalis Archei sedationem & pacificationem: iam demum oportet ad ipsamet arcana descendere, eaque non solùm denominando propinare: sed etiam quorum charitas in proximum permittit, eadem gnaris Philiatris describere. Non licet autem illa propalare, vt ignati solique inhiantes lucello disponant de iis, Seplasiæ autem eiusque vxori committantur. Absit! nam edoctus sum, &c.

Dicam ergo, quantùm ordo charitatis permittit citra Arcanorum reuelationes. Imprimis itaque

natura producit ex bonitate Dei remedia singularia in monarchia vegetabili, quibus morbi quoque singulariter restaurantur & sanatur; quæ hactenus per iodsgandi ignauiam, lucri auaram cupidinem & inuidiâ dæmonis mansere occulta. Sic enim Elixir proprietatis apud Parac. curat Asthma, Epil. Apop. Paralysim, Atrophiam, Tabem, &c. At quia non paratur istud Elixir, nisi à peritissimo Philosopho: qui non putando, sed sciendo perfectè, atque adhuc duplicitur ad hoc fit electus, adeoque Adepti titulum consecutus est. Hinc ego ex commiseratione mediam viam exponam. Accipe aloës lucidæ myrrhæ opt. & croci optim. ana. vnc. j. si enim plus sumpseris, frustra id factum reperies. Duo priora terantur accuratè; crocus verò quia non teritur nisi exsiccatus, potiùs conglobetur tudendo. Ponantur in vitro capacissimo & forti, sigilletur que liquato coll. vitri. Et distilletur moderato calore, ne vas dissiliat, donec videris totam offam in fundo coaluisse, & circulari oleum clarum cum aqua in parietibus vitri. Tum aperiatur collum vitri, & infunde ℔ aquæ cinnamomi, & distilla per arenam madidam, cui aqua bulliens sensim affundatur. Donec non amplius è rostro alembici quicquam stillet, & hoc medicamine tam quartanam quàm continuam, statim absolui. Adeò quod qui noctu susceperat sacrosanctum viaticum, & olei extremam vnctionem me in prandio conuiuam circa lectum habuerit.

Natura produxit etiam in Monarchia subterranea minerale quoddam, quod ob sui singularitatem vocatur à Parac. Metallus primus siue masculus. Qui ab indole metallica necessariò vestitur Mercurio & sulfure metallicis. Mercurio nempe liquido nec digitis adhærente, & sulfure cremabili in flamma cœrulea. Hoc sulfur autem cum suo corrosiuo distillatur, toriesque cohobatur, donec in forma olei rubei per alembicum transcendat. Quod tum demum accuratissimè ab omni prorsus corrosiuo mundatum est oleum, non quidem per separationem sui salis & Mercurij paratum: sed anaticè totum in formam olei redactum. Id enim quatenus adhuc oleosum est, à tota tamen potestate animæ sensitiuæ non est alterabile aut applicabile vitæ. Quapropter debet transmutari in succum mercurialem, quem Parac. docet vocatque vinum vitæ. Eò quod non per modum reliquorum Arcanorum sanet morbos, per abstersionem & proscriptionem noxij cuiuslibet? verùm insuper renouat Vites depeditas in vniuersali, ac roboris inæqualitatea restaurat. Ideóque nec frustra à Paracelso vocatur mébrorum essentia, ad vitam longam solus apex nimirum, & culmen spei. Quantum autem lucis attulerim scriptis Paracelsi, solus ille nouit, qui Paracelsum mecum intelligit. At cum non transfertur sulfur istud, vt possit in sanguinem verti, imò spiritum insitum membrorum ac viscerum restaurare & renouare, licet sit in se mirabilium naturæ culmen; tamen tum tantum velut transeat per duas digestionum priores, non satisfacit suæ vocationi, ob quam tam angusta dotibus fulget. Adeoque vel hinc obuium est, vitam longam non esse nisi pro electis iisque nec quidem omnibus, non tam quia principum iuuentus in venere & voluptatibus filum vitæ abbreuiant, adeóque remedium vitæ longæ per modum recipientis recipitur, & vitæ applicatur: sed potissimum quia desunt Adepti, quibus datum est solis huiusmodi Arcana è siliquis enucleare. Suppono nimirum, quod hic metallus masculus, quia facilè sinit sulfur à se sequestrari, separatúque hoc sulfur in oleo cinnamomi nucis myristicæ liquatur vel in oleo, quod stillat è resina abiegna, dum in optimum colofonium coquendo coagulatur. At saltem quanquam insignes vires hic sulfur resolutum habeat: quia tamen odorem fœtidum haurit, reseruatque liquati sulfuria resistentiam, nec potest ad intima transire; sed tantùm agere velut transeundo, per sui attactum obiter sui doni reminiscentiam superficialem excitare. Idcirco plus distat à vino vitæ, quàm carbunculus à silice. Attamen si liquatum istud sulfur in oleo aromatis sic vniatur, vt per alembicum vna fœtens transierit, ac dein cum alcali debito modo circuletur: atque tandem in elixir salis volatile transeat, quodammodò æmulatur vires & virtutes vini vitæ, & essentiæ membrorum. Siquidem elixir istud rectificatum in opt. spiritum vini omnem fœtorem amittit, resumitque aliquid de geniali dote, vt difficiles chronicosque morbos saltem adimat: tametsi non ad summam entelechiam viscerum ascendat, vt sic renouat membrorum essentia.

IN VERBIS, HERBIS, ET LAPIDIBVS est magna virtus.

Deus est in Sacris, qui Lapides pro corporibus mineralibus sumit. Verba quidem, quatenus mandatoria ex potestate supernaturali, imperant creaturis; quæ quia subsunt, etiam patet. Virtus dein herbarû, est pharmacorû, non autē comprehendit cibos herbaceos. Est itaque plantarum via medica, simplex quidem; at plurimùm excellens, ita vt plerumque in gradum virulentiæ ascendat, quia amplitudinem nostra naturæ superat; ideòque & infesta nobis. Etenim olera, legumina, cerealiaque debent prorsus subigi, & resolui in stomacho, id est, sede animæ, in quam dum infractis viribus incidunt, eandem quoque recenti sua hospitalitate, legibus comprimunt. Sic nempe ipsa sedes circa rudia adhuc simplicia laborat, ac operando toletat vegetabilium hospitatorum cruditates, noxas, & molestias. Hactenus namque quidcumque non ritè subigitur in stomacho, post præfatas sui molestias, foras per intestina mandatur, vt excrementum inutile & nocuum. Quamobrem plantas auctores, dum non spondent alimentum, nec directè in cibos trahuntur, si non nocuerint notabiliter, saltem totaliter sequestrantur, ac foras cum labore & angustiis pelluntur. Quod hactenus patuit in quartana, notabiliter, quæ medentum pollicitam opem ac spem medicaminum irrisit. Nam etsi materia occasionalis quartanæ, totum circa Splenem, ac in vicinis stomachi, hæreat: nondum tamen pharmaca vegetantium, ad quartanæ limen peruenere. Intrinsece robustiore, cum gradus supra vires naturæ nostræ sortita sint, plerumque ob id spernuntur, aut castrantur: adeoque per media correctiua planè alienantur atque degenerant, & sic in peregrinam transeunt familiam. Incassum quoque plerique tétarunt separare potestates virulentas ab appio

appropriatis, subter illas latebris. Vt ut hodie assuetum est, sunt pharmaca eiusmodi robustiora horrida, molesta, nec admittuntur in penitiora nostri. Quia adoriuntur & labefactant vitales vires, atque omnifariam anxietates comites adducunt. Nam quantumuis non nobis in alimenta abeant, nec admittatur penitiùs, quàm ipsum limen iotare: solo tamen attactu, nudoque sui transitu, imò & velut surdo aspectus inquietamento Archeum alterant, huncque in sui clientelam subijciunt, & abripiunt. Hæc est causa cur vegetabilium remedia robustiora, plerumque atrocitatis & virulentiæ, suspecta sint. Quæ adhuc longè dilucidiùs spectantur, in mineralibus arcanis, altioribusque pharmacis. Quippe quæ nulla sui commistione: sed solo velut aspectu, peragunt munia sua, & scopum dotium suorum assequuntur. Sic namque matres imponunt laneum frustum commisturæ argenti viui, idque intra zonam vestium consarciunt: scientes nimirum, etsi argentum viuum non effumet quicquam extra se (est namque tam homogeneum, quod non sit diuisibile in partem heterogeneam, ac à se dissimilatem) per totum tamen corpus impedire pediculorum præsentiam & generationem. Descripsi etiam .... quomodo argentum viuum vulgare reducatur in offam niueam, si ab illo spiritus vitrioli distilletur. Qui nimirum supra Mercurium coagulatur, & in alumen transmutatur: ablutione verò separabile ab argento viuo. Quod nempe sit puluis flauus, qui facilè redit in pristinum, sibique æquiponderans argentum viuum. Sic nimirum totus spiritus vitrioli, in se acidissimus, nudo attactu Mercurij, & absque vlla amborum commistura radicali, vertitur in salem aluminosum. Idque fiet millies, nil tamen argento viuo de pondere vel natura deperit. Argentum viuum namque absque vlla sui aut de suo participatione, imò & citra vllam de se commisturam radicalem, commutat quicquid spiritus sulfurei attigerit. Quæ radialis commistio argenti viui, adhuc magis admiranda est. Si nempe argentum viuum macererur in magna aquæ communis quantitate. Hæc namque, etsi ne minimum quid de argento viuo in se sorbeat, aut ad sui naturam conuertere queat: attamen ab argento viuo proprietatem, non item substantiam mutuat, sic vt pota aqua eiusmodi necet lumbricos vniuersos & ascarides, existentes etiam, quo potus iste nunquam pertenit: quippe qui mox totus in lotium rapitur. Fitque aqua ista contra lumbricos validior, si semel cum argento viuo bullierit. Sic vnica vncia argenti viui millies poterit mensuram aquæ inficere: attamen permanere in pondere & proprietate pristinis. Sic nempe Scholæ etiam inuitæ addiscunt, quod quædam agentia citra passionem, aut reactionem patientium, liberè, semper, indefessisque viribus agant, & perstante eodem sui semper pondere. Argentum viuum nempe agit in aquam, eique imprimit sui characterem; non tamen vicissim quicquam ab aqua repatitur. Manifestum est itaque, quod vis quædam medica transferatur, mutetque suum subiectum naturale, & abeat in obiectum peregrinum, solo velut radio, vel aspectu sui. Ita tamen, aut licet obiectum peregrinum acquirat exoticam sibi vim, agens tamen inspiransque initium nequicquam de suo pristino robore aut pondere amittat, remittatque. Sic nempe illa absque vlla argenti viui passione, diminutione, mutatione, debilitate, aut alteritate. Exemplum sanè hoc loco adductum inseruit argumento, postmodum de virtute propemodùm infinita remediorum, celebrando. Quæ res postquam in mineralibus sæpè ac diuersimodè subter experientiam tracta fuisset, me edocuit tandem, quod antehac nemo mortalium fortassis, adhuc opticè atque intus perspexisset, qualiter remedia abstrusiora operarentur, quodque nimirum citra sui dissolutionem aut interitum, citra sui penetrationem, intromissionem, commisturam, & commutationem liberè etiam eminùs agant in sopitum, vel succensum Archeum: solo quasi sui aspectu, irradiatione, vel ejaculatione suarum virium, in medio productarum, retentis adhuc pristinis, & non mutatis, pondere & proprietatibus. Adeoque testantur eiusmodi arcana, se infinitæ bonitati propinqua, dum propemodum ac quasi infinitas sensim vires spargunt. Quapropter non impunes manebunt Medici, dum pauperes quandoque se neglectos ejulabunt in Iudicio nouissimo, qui absque impensis vllis facilè atque obiter sanari potuissent. Igitur Arcana nequeunt vnquam abire in alimentum: quia seruant suos fines, vt quæ non in cibos, sed in pharmaca sunt destinata, pharmaca perseuerent etsi intrò assumpta. Incipiunt namque in stomacho (quem animæ sedem alibi ex professo demonstraui) radium directum suarum virium, ac virtutem dotalem exponere, & quorsum à Deo sunt destinata. Vndè demum in totum corpus spargitur hausta in Archeo vis radialis irrorata, & sanitas inde succedens auidè suscipitur. Sic nimirum oblatis huiusmodi vniuersalioribus remediis contingunt sanationes, quales prodidi in fonte naturæ contingere, ac eisdem deberi qualescunque Paracelsus pollicitus est; ac dein Butlerus, me spectante, minimâ videlicet confermentationis applicatione, est exsecutus. Certè postquam hæc speculatio penitiori contemplatione me sub se attraxit, clarissimè ac opticè quasi cognoui in causis occasionalibus, atque in productis excrementitiis quidem hærere sordes, peculiarium morborum suscitatrices: attamen ipsum morbum totum, eiusque remedia, considero in Archeo scilicet alterato, vel pacato: adeoque minimo attactu, vibratione, jaculatione, imò sola radiatione, siue illuminatione (modò in sede animæ, sensitiuam vitam attigerint) perfici ac completi sanationes, non habito causarum occasionalium respectu. Idque potentius adspicio in mineralium remediis sulfureis, puta in sulfure Veneris, stibij, ac potissimùm in sulfure Glauri Augurelli, quæ Nympha alio nomine proprio caret hactenus. Etenim huiusmodi sulfura, quia longiùs distant ab humana natura, quàm tota vegetabilium cohors, atque interea insignes dotes à Datore obtinent: ita quoque plenissimè & pertinaciter resistunt, ne à digestiua in alimentorum rempubl. deflectant, atque ideo seruent geniales sui potestatis liberas & intactas, manet nimirum mineralium, crassis integra, aptiorque ad dispergendum radium sui in duumuiratum, sedem animæ. Sic nempe Mercurius diaphoreticus vltimatum suæ entelechiæ scopum acquirit, per ruborem sulforis adscendentis, cui

sulfur Mercurij, vnione indissolubili nectitur. Hactenus enim mineralium sulfura sub Vulcano adipiscuntur extremum intentionis Medentium complementum. Hortor itaque Tyrones, addiscant sulfura spoliare vi peregrina ac virulenta: sub cuius nimirum custodia abditur ignis vitalis, Archeum in scopos desideratos placidissimè deducens. Sunt videlicet sulfura quædam, quibus correctis atque perfectis tota morborum cohors auscultat: vtpote quorum pluralitas in vnitatem Archei, tanquam in pugnantem pugnum contrahitur. Hoc pacto in ipsa animæ sede combinatoque duumuiratu Amentiæ, Apoplexiæ, Caduci, Paralyses, Vertigines, Asthmata, Hydropes, Atrophiæ, immanesque defectus annihilari vidimus; stupente scilicet ipsa natura. In lapidibus ergo magna virtus à Sacris prædicatur, quæ hactenus tam in Academicis quàm Chymicis Scholis occultatur, donec Reges atque Respublicæ, in Scholarum reformationem prospexerint. Laboris piget, qui lucrum perabusim venari sperant. Laborare nesciunt, nec optant, nec volunt: qui virtutum studiosos derident: Etenim si vnquam antehac, nunc saltem totus mundus in maligno positus, deterruit calamum meum, ne margaritas ante sues fererem. Dicam filiis nostris, vt ex vngue Leonem. Extrahe sulfur antimonij, quod vix à vulgari discrepat visu, nisi quod parùm in viriditatem vergat. Fac Cinnabarim hanc adhuc sexies, per se, sublimabis, vt sublimatio inseruiat pro reuerberico Lili. Accipe semiunciam tertæ huius Cinnabaris, suspende per horas 24. in dolio vini, cuius vnicum cochleare per aliquot dies sumptum, miraberis effectum. Estque eadem Cinnabaris sufficiens multis centenis doliis, iterum æquiualens, si iteratò sublimetur.

De magna virtute verborum quædam ingenuè dixi, quæ plus admiror, quàm applico. Herbarum quidem notissimus vsus, non tamen valor illarum sat notus, vt nec adæquatè circumcisus. Idque nedum ob potestatum ignorantiam: sed præcipuè propter inconcinnam causarum morbidarum adaptationem, defectus scientiæ causarum ad effectum, complexionum graduumque ridicula, atque fabulosas dimẽsiones, quas alij ante me sat exsibilarunt. Non enim hic commemoro mille supplicium confusiones, facultatumque deuastationes, & omnimodas extinctiones. Sed potissimum deploro defectum scientiæ applicationis causarum ad effectus: siue adæquationis rei applicabilis & applicandæ. Nam ante omnia sciendum, rerum vt tardè quarundam sunt natiuitates ac promotiones; ita proportionaliter quoque habent virium expectandas magnitudines, æstimationumque varietates. Nam prout ex prouerbio: quòd citò fit, etiam citò perit: ita nec res in longam protrahi valet maturitatis spem, quæ suæ constantiæ non habeat occasiones intrinsecas. Frustra siquidem per octingentorum annorum expectaretur moram, vt aliquod metallum ritè in vsus humanos maturaretur, si aliquot mensium cursu vegetabile aliquod illi sit æquiparandum. Enimverò subter censum herbarum, arbores ac frutices quoque intelligo: adderemque lubens animalia, nisi fortè per textum Legis, pleraque animalia, horumque partes, inter impura corpora abdicata legerem & abominata. Insectarum namque totum genus ad medicamina magnarumque potestatum commoda directum, quàm pro hominum seruitiis, extra vsus fuit proscriptum, abdicatumque quoduis remedium inde mendicatum. Tantumque ideò de verbis, herbis & lapidibus facta fuit cõmendatio. Certum est etenim herbas digeri posse, & à nostro stomacho subigi, nisi malignitatem comitem habeant. Exiguus sanè olerum atque cerealium est numerus in classe herbarum: quæ paucitas sanè malignitatem aliquam accusat, qua ritè sequestrata, tum prius, nec antè, proderint potestates, tanquàm scopi suæ missionis, quos venenosi custodes sub se tegebant. Profectò agunt in nos vegetabilia dumtaxat tantisper, atque stomachus operatur circa illa. Nec vlterius pergunt, quin prius omne deponant fermè remedij robur. Etenim malè aliàs ageretur nobiscum, si stomachus, non valens domare assumptum vegetabile, illud nequeat subigere subter Archei sui regulas. Alioqui namque, si vegetabile integris pergeret viribus, excrementorum consors quoque fieret, vel aliàs turbaret sanguificandi œconomiam. Alioquin enim quod restitisset actioni stomachi, tam assueti, crudis simplicibus: quomodo posset transmutari, ac domari, in digestione secunda, insueta crudis cibis. Maioris vtique difficultatis, atque operosioris operis effectus talium remediorum esset, quàm fructus inde expectandus. Denique eo dato, concedenda esset indistinctio, confusio, ac perpetua œconomiæ nostræ turbulentia, si quippiam prius non ritè in stomacho subactum, sequestratoque inde prius excremento, intrò pergeret ad vitalia. Siquidem indifferenter inde quidlibet, absque repulsa, intrò vel sponte pergeret, vel gratiosè absque delectu admitteretur. Ergo necessariò debet vegetabile pati digestiones, harumque transmutationes formales: ipsæque facultates digestiuæ, operando etiam patiuntur ordinariò à peregrinis (id est, non cibiformis) vegetalium facultatibus. Res sanè plerumque periculosa, difficilis experimenti atque iudicij. Tum demum insuper, omnibus ad amussim libratis, vis omnis vegetabilium astricta est determinatasque ad suum gradum, postquam nempe sub digestione se flexit prostratam. Nec istos egreditur limites, habetque interim difficultates, virulentarum scilicet atque vitiosarum tyrannidum imperia. Quæ certè siue in suarum virium custodiam, vel tegmen, siue verò in defensionem, denegationem; atque impedimentum sint addita: sat est saltem, quòd illorum pleraque suam habeant adnexam crudelitatem, infamiam, immaturitates, scabiem, cariem, exandationes virium, præter adhuc multiplices sordes, ac impuritates: quippe cum emunctoriis, excrementi vacuationi dicatis, priuentur: totum suum alimentum excremento plenum esse, est necessum. Longéque est crudelissimum, nullum in Scholis excogitatum fuisse remedium aduersus hos defectus, præter simplicem decoctionem. Tandem extra horum censum sequestratisque plantarum iniuriis (quarum tamen grauamina, absque ingenti clade natura nostra ferre nequit) tanta præter insuetam proteruiam, illorum est debilitas, quod vix aliquid laude dignum sperandum sit è sinu vegetabilium. Cum nedum ferocitatem in limine seponere cogantur, si intrò penitiùs admittenda: verum etiam prorsus formaliter denudari,

nudari,

nudati, ab omni illorum benignitate, antequam ciues nostræ euadant Reipubl. Vniuoca nempe naturæ nostræ scopus, vnicam intendit ex ingestis sanguificationem, ad nutriendum. Quæ cum non ex quolibet promiscuè; sed tantum ex verè transmutatis, atque in sem nâlia, speciei nostræ congruis, procedere debeant: certè frustraneum est, quicquid pro digestionum penitioribus familiis, de vegetabili prosapia propinatur, sicvt pristinam suorum parentum potestatem retinere putetur. Quod imprimis quartana morbique omnes excrementitis occasionaliter sollicitati, qui Scholis opprobrio habuere hactenus, confirmant satis. Quippè quæ non supra lactucas coctasque herbas mediatæ sunt. Obuia quidem sunt vegetabilia, primorum seculorum morbis respondentia. Sed pro Chronicis, vegetabilium infami truculentia plerumque auctis, longéque ab ore, sua corporis atque spirituum penetralia nactis, quàm difficiles sunt per vegetabilia resolutiones, integra spondent hospitalia, quibus continui infaustorum planctus ciulant. Quare hinc quisque domi suæ, protentuum ferè ac indesinentem morbum inter suos aspicit quotidie, medentesque pegmatum fabula facti, quia vix aliquid gratiarum actione dignum agerunt. Fatentur enim illorum aliquot suas, suorumque Authoram imbecillitates, pluresque clanculum ad remedia chymica incognita confugiunt inuiti, pleraque illorum adulterio, stuproque scatentia. Ad libros, non item ad fornaces, refugiunt: Tyrocinia enim pollicentur amplissimos fructus, stantanturque illegitima atque ridicula quæque. Quæ dum non intelligunt Academici, atque ex altero latere, marcidum Galenum tam inopem aspiciunt, mirabundi ad cauteria, fontes acidulos, atque balnea transfugiunt. Vah quàm infaustum ægris, sibique inane refugium, tanta peperit in Scholis tenebrarum offensio! Dicam ergo. T. xtum, nomine lapidum, ac magnam illam iactatam virtutem, intelligere omnia penitus mineralia, horumque medullam metalla, præ cæteris. Vtpote quæ vix alia imagine quàm lapidum, aut saxorum se ostentant. Enimverò ditissima hæc est, ac constantissima naturæ proles, & thesaurus præcipuus: adeò vt in eo conditæ sint Astrorum syzygiæ, quinetiam proprius, ac extra Gentilium profundum idiotismum loquendo, Astra duntaxat metheoris præsunt causaliter; metalla verò, suis remediorum excellentiis, longè astra superant. Docui siquidem, iuxta Textum sacrum, Stellas nobis non esse in causas: sed dumtaxat in Signa, tempora, dies & annos. Nec licet homini munia Astrorum longius protendere. Quapropter nusquam meo voto, munierum Astrorum nupsi erronibus astris, & nec vtrorumque illorum officia atque dignitates parilitate compesceni. Quippe procul inuicem distantia ita & disparata habent munia, ac officiorum fines inuicem diremptos. Hoc autem lubens vnum admitto: Metalla scilicet, longis parasangis superare plantas atque mineralia medendo. Ideoque metalla esse quædam specula lucentia, non quidem ratione nitoris; sed potius, quod quoties aperiuntur, liberanturque eorum virtutes, agane lumine dotali, & contactu vitali. Operantur itaque metalla per modum Astris tributum, nempe per aspectum, atque attractum Blas alteratiui. Quæ per mechanicam lucidiora euadent. Nam metalla ipsa sunt specula, optima inquam proles inferioris globi, super quam videlicet tota vis centralis, per aliquot prius secula, prodigaliter suum profudit thesaurum, vt hoc terræ liquamen, hoc sumen, hancque diuinæ Prouidentiæ sobolem ditissimè desponsaret ad finea quos naturæ debilitas requirebat. Sunt itaque specula Auri, Argenti, Mercurij, Saturni, Veneris, Martis & Iouis, horumque marcasitæ, nondum clausa, &c. Voco autem specula lucentia, quæ ita vim habent penetrandi, illuminandique Archeum, à suis erroribus, furoribus, atque defectibus, quod illum restituant in nitorem, tinctura dotalis perfectionis. Etenim quanquam huiusmodi mineralia non sint cibalia, vel de sorte corporis humani: habent attamen internam vim speculi, maximéque efficacem potestatem, Archeo humano integro, sedatoque contiguam, qualis erat Archeus ante conceptam Mentem, quæ scilicet postmodum à recto sui tramite alienata est, postquam anima sensitiua (cui mens insidebat) in se regimen corporis traxit, quæ nempe tota in se caduca atque brutalis fuit. In speculis autem lucentibus (ad distinctionem vegetabilium, scilicet non lucentium) adhuc thypus quidam prioris immortalitatis residuus mansit, & hactenus modo imperceptibili, nedum communicantar eiusmodi specula: sed & suscipiuntur libenter ab Archeo. Quinimò diutiùs perseueraret Archei restauratiò, si ipsa specula non proscriberentur actutum. Quod patet in præparatione mechanica Veneris, Martis, &c. Hæc de arbore vitæ, libro de vita longa prosequor, vt sit remedium stabile, in humanam naturam transmutabile, assumendum à pueritia, præcipuè quamdiu accretrix viget. Hoc inquam, superat vim speculi lucentis ad vitam longam, non item pro vita sana. Porrò quicquid de lapidibus vlterius dicendum est, id fuit, vel quatenus participant de tinctura aliqua metallica, sulfurea, vel de sale minerali. Quatenus autem ens minerale est, nec cibale, nec nutritium, nec vitale esse potuit: Priusquam autem ad Arcana (quæ hoc loco dicitur lapidum virtus magna) transiuero, iuuat sanè intrare in ipsam corporis sedem, ac introspicere, ibidem quantum remedium quodlibet operetur. Quorsum imprimis obuiam est, quod iam supra dixi. Stomachum nimirum non coquere quicquam, nisi vt vniuoco scopo inde tandem suo tori alimentum fabricet, atque eo ipso intentionem habet, inde facere liquorem alimentarium, cruorem videlicet, ac dein spermaticum humoram primis constituentibus alendis aptum. Adeò vt verti queat in substantiam, alendis atque augendis partibus idoneam: quamdiu nempe apponuntur intra terminum accretioni deputatum. Vndè necessariò quoque consequens, non nisi materias aptas, ac cibales, & stomacho confectas atque digestas, transmitti in vlteriores digestionum officinas. Quare imprimis semoui plantam omnem, qualicunque truculentia infamem, à Mesenterij limite: eò quod omne ineptum his finibus, eo ipso per stomachum depellatur, excrementisque associetur. Quicquid autem iam in chylum transiuit, deposuit actutùm omnem peregrinam qualitatem, per quam velut per delectum agat. Si qua verò, ex Magno Oportet, qualitatis

species, pristini sui concreti, adhuc persistit, certè ea turpens, languida, segnis, laxa, atque vana est: ideóque Medentes plerumque fallit in ehtunicis, longéque per venarum obliquitates latentibus morbis. Quam vt pro me veritatem tueatur, quartana prælio se offert. Spagyrica quidem schola, languidam admitans, speraosque remediorum opem, dudum animaduertit quidem, in mineralibus nobilem latere medendi thesaurum: sed hæsitauit dudum, qua ratione possent deducere penitissimè, ad internum partium similarium condum. Imprimis vanum atque irritum priores sperarunt, ad prima nostri constituentia, per sua remedia deuenire; eumque in vegetabili regno desperarent, frustra quoque mineralium classem torserunt, quippe quæ nequaquam in cibos nostro arbitrio transmutari potest: cum artifex nequeat inducere pro lubitu formam essentialem: imò neque natura id vnico saltem digestionis, suoque immediato ortu id vnquam assequitur. Quidam enim fallaci metallorum spe abducti, nedum etiam gustantes, aut scientes, quantum in speculis luccotibus, apertisque metallorum liquoribus, energiæ situm sit. Ideò quidam è suis laboribus quandam propemodum immortalitatem polliciti sunt, ac Paracelsus subinde in annum Amadim, in annum Ignis; ac dein saltem in annum Mathusalem ridiculus se extendit; alij dein sui sequaces, ad annos sexcentos prolapsi sunt. Vbi deinceps posteriores ad renouationem virium peruenire posse spopondent, alii duntaxat sanatione morsa contentis. Quieuerunt nempe in abstersione puri ab impuro. Ac quamuis subinde corpus iuxta vngues, dentes, ac pilos renouari dateent; non tamen intellexerunt appositæ, handquaquam pyrium à senio suo reuocari, quantumuis quotannis frondes renouaret. Iorem temeritas horum, atque ignorantia œconomiæ nostræ, vana præfatorum sterramina suscitauit, & quisque in tenebris vanæ spei, ad proprium tactum, absque visa cognitione progressus est. Itaque dum quisque sua penitissimè introducere spectaret remedia, nec tamen postmodùm introrsum admitterentur; vtpote quæ morbi grauiores, & carentia nutritionis, viriumque resocillationis exelod re, cogitarunt deinde Arcana aliquot leuioris ponderis, in speciem salis latuate mentitam, vt saltem non possent separari à Latice, imò hactenus licentiam acquirerent vagandi per totam venarum prouinciam. Ac quanquam quædam remedia sic adaptarint, quod naturæ congruitati non essent prorsus aliena, aut detestabilia: vtut est, non potuerunt saltem eò deuenire, vt introrsum prorsus admitterentur. Sin autem errore secretionis caotillom eorum totò penetrasset; id confestim stuporem in penitioribus culmis viscerum induxit, vt & Archei pœnitentiam. Similiter qui arborea remedia tentarunt, abstinuere confestim: vtpote quod duriora difficilioraque essent herbaceis, minusque penetrationi opportuna. Caro siquidem ac cruor, non sunt pinguia: arborea verò, sunt pinguia: resinosa, & infracta à nostris potestatibus. Paracelsus imprimis tatus est, quod cum fixa igni resisterent, etiam eadem operâ, digestionum insumptos illuderent labores; ideoque sanxit vniuersali decreto, ne vllum minerale fixum, ore tenus assumeretur, eò quod salibus, quæ istud redderent potabile, absumptis per digestionem, illud idem fixum corpus, membrorum internis partibus, atque arentibus, quibus ista salia commorantur, affigerent tenaciter, atque insperata deinceps adnexione, in vitam continuaret. Voluit itaque nedum cuncta mineralia remedia, nedum fore potabilia, sed & insuper volatilia. Quæ admonitio licet nō prorsus vana: exceptis croco martis, pluribusque lapidum assumptorum præparatis puluetibus. Attamen mineralia isthæc non protinùs assumunt naturam cibalem, nec etiam è consequenti digeruntur, aut penitiùs intro ad sedes morborum intimas adeunt. Nec etiam sat considerauit, volatilia mineralia habere in se vim prorsus actiuam, (prout alibi de lithiasi demonstraui) ac plerumque adeò peregrinam, vt non promiscuè queant, absque insigni errore, intrò admitti, nisi dixerimus, non esse amplius vllam in natura electionem, aut delectum, quo respuuntur ab Archeo, quæ suis minus conueniunt finibus. At non quodlibet potabile, indistinctè intrò admittitur, imò nec quicquam, quod non fuerit cibale, digestumque in stomacho, atque transmutatum in chylum humanum. Neque per hepar transcendit quicquam, quod prius in Mezenterij venis (vtpote quæ sunt ipsius iecoris stomachus) non fuerit obsequiosa dispositione subactum. Atque idem de visceribus vlterioribus esto iudicium. At cum statim tam vegetabilia, quàm mineralia assumpta, suam exerceant tyrannidem (quod ipsa solutiua, prompta testantur obedientia) adeòque & hinc constet, venena quæuis potestatiuè totrate penitiua, si nimirum in distantia loca feroeisnt. Proin reconciliandæ sunt duæ opiniones: ex vna nimirum parte, Quod nil, non cibale, priusque per digestiones elaboratum, intrò scandat. Et ex altera parte: Quod tam simplicia, quàm arte elaborata remedia, vtcunque exotica, aut ferina, etiam procul ab ore, atque emious, suam exerceant operationem. Ad quam controuersiam spectat illustris actio regiminis, suolque præpotens duumuiratus præpollentia. Neque enim frustra antiquitus Cardiogmus & Cardialgia cor notant, ipsumque stomachum, cordis ac vitæ etymo designarunt. Nam reuera, in membrana ipsa stomachi, Anima sensitiua, ipseque Archeus habitant, distinguens rerum cunctarum conuenientias, proportiones, similitudines, ac adaptationes. Quarum dum ipsa Sensitiua apprehensiones haurit, easdem quoque per totum dispergendo communicat, cuique nimirum pro necessitatis exigentia. Etenim solutiua purgant, atrociterque infestant, quandiu in stomacho prioribusque intestinis detinentur: ideoque vt citò ac celeriter pensum absoluant suum, propinantur iuscula, quò promptius nimirum eluantur è stomacho. Enimverò Arcana mineralia (in Lapidibus namque est magna virtus) potentissimè quidem operantur: at non proinde materialiter prorsus ad viscera intrant, vt ciues vitæ nostræ comparticipes fiant. Neque enim itur ad tertiam aut vlteriorem digestionum officinam, nisi prius per primam itum sit. Quocirca imprimis sedulò considerari cuncta remedia operari iuxta dotem, quam illis Omnipotens contulit, siue vegetalia fuerint, siue mineralia. Atqui cum vires remediorum potentissimæ, non sint de substantia cibali & cruoris; multóque

multòque minus de substantia excrementosa (intestina siquidem tantùm saccus & cloaca sunt) nec detur opportunum medium inter cibale & excrementosum: Idcirco requiritur, vt remedium: quod adeò illustres dotes habet, sit quidem non cibale (quoniam cibale iam ante docui debere esse languidum) attamen remedium, quantispet inter non excrementum & excrementum ambigit. Id est, quamdiu in via, sine in fieri esse ad excrementum in stomacho detinetur. Vt scilicet, cum non detur medium finale, intra ens cibale & excrementum: saltem sit medium mediatum in esse remedij. Quantispet nempe indecisa est determinatio, an assumptum remedium sit profligandum, vnà cum excrementis. Hoc enim est, quamdiu detinetur in ipso stomacho, in quo discretor Archeus potentissimè lucet, & imperat. Quin etiam nonnulla in hac taberna acquirunt vires, quas antea non erant in nucleo sui. Quod alibi ostendi, per laticem decurrentem è ramo Betulæ, potentiorem scilicet, quando iam inter alimentum suæ arboris, atque exortæ mox corruptionis initia vagatur. Ergo iam hinc elucet obstrusa hactenus remediorum veritas. Nimirum omne remedium immediatè atque principaliter dumtaxat agere in Archeum stomachi: (qui ideo etiam cor dicitur) hunc verò successiuè deinceps, iuxta haustam dispositionem, sibique generatam ex dono dotali remediorum. Vlterius quoque sequitur, quod remediorum vnumquodque, excedens limites cibales, agat suo attactu, per modum speculi. Siquidem citra commistionem sui materialem, solo attactu ad Archeum agit. Archeus ipse nimirum haustam à remedio dotem primum sentit In sensatione autem ista, sibi fingit Ideam rerum sibi agendarum: sequendo dotis illius dispositiones: vndè sibi consequenter pacem, requiem, aut iram suscitans, harumque partas Ideas assumens, easdem mox in viscera, actioni teguminis auscultantia, sigillatiue dispergit, peragens munia fausta vel opposita iuxta impetum vitalis Archei. Remedia igitur quæuis, sunt specula & quædam lucentia alia suo tantùm contactu, odore, gustu, atque potentia. Cæterùm cuncta atque singula remedia manent respectu vitæ externa; hactenus quoque eluunt, abiguntque innatam vel conceptam labem ex Archeo. At nunquam proinde valent vitam à continuo defluxu detinere, vel nouas vires suggerere, nonasue ad immortalitatem potentias create, aut suscitare. Quia remediorum vires nequeunt cum sui substantia penetrare, aut transmutari, in materiam nostri vitalem, ita vt primis constituentibus admisceatur per accretionem. Quicquid namque agunt, id totum occupatur circa Archeum stomachi, atque vitæ principem, elanique gubernatorem. In quem scilicet claui rectorem, centrum vitæ, ac duumuiratus nauclerum, omnes quoque morbi ferociunt primariò, vel per deuteropathiam. Hactenus namque, nec antiquam medullitus radicata podagra, è sinubus insiti spiritus vitalis, quibus sigillata est, erumpit, quin ante sui accessum infestet circa os stomachi, totalemque inde integri dispositionem violet, conciteque: quam aduentantem podagram quædam præcedens febricula plerumque prodit. Quocirca hactenus quoque remedium atque morbus, se inuicem contingunt, imò etiam penetrant. Nam quis non obseruauit aromatum odores, dumtaxat gustatorum, confestim Lipothymicos reficere, non quidem quòd isti odores, aëri commisti, sint additamentum auræ vitalis, vt nouum de se velut spiritum vitalem, in locum dipetditi, substituant. Quoniam operosioris molis esset, ipsa spiritus vitalis restitutio, ex aromate, quam è sanguine. Nec est odor placidus aromatis, quatenus similis sit spiritui vitali, è sanguine parti: sed ob dotes remedio innatas. Pariter nec olea Cinnamomi, Cariophyllorum, &c. materiali suo nexu reficiunt spiritum vitalem partium: (neque enim spiritus vitæ, oleo nutritur) sed quæ odore aut sapore grata sunt, totidem sunt specula, quæ suæ attactu aspirationis, vel reflexionis, tanquam dotali munere, spiritum vitæ granatum reficiunt, solanturque. Etenim prout quorundam spectra mouent nauseam, vomitum, inappetentiam, iram, indignationem, &c. quatenus sunt specula visualia. Ita sunt dotalia specula, concitantia Archeum, in pacem, tranquillitatem, soporem, gaudium, cessationem à mœrore, contractura, dolore, &c. Sunt eiusmodi dotalia, specula, quæ rectam suorum officiorum, ac ordinatam sollicitudinem in Archeo admouent, & occasionaliter mouent. Prout vice versa, sunt venena, deleteria, suntque exaltatæ rerum potestates, quæ labem ac tabem, omnemque in Archeo concussionem suscitant. Superantque venena in hoc remedia quæuis. Quod hæc nequeant ita connecti vitæ, quod hæc scilicet inde resuscitetur, aut crescat in indolem perfectiorem. Vbi venena interim partes necant, priuant penitus innato robore, atque prorsus in suam trahant similitudinem, vereque transmutent ideo partes vitales. Quod remediis nullis est datum, vt partium defectus renouent in pristinam iuuentutem, & immortalitatem patiant. Quoniam remedia penitissima vnione non identificatur cum Archeo, vel membro malè affecto. Adeoque nec valent præstare stabilem effectum, ex vnione agentis cum passo, quod venenis alioquin est concessum. Sunt igitur specula tangentia, quæ solo tactu dotem, quam gloriatur Omnipotens, se rebus de terra discerpris, ac etutis, elargitum esse, dispergunt, integro manète illius speculi concreto. Etenim vt quædam appensa, forisque gestata, vel strictius alligata, plurimos planè tollunt languores, vel saltem suspendunt. Ita præclara quædam remedia stabilia sunt, ac stabilem de se effectum proferunt. Sunt etiam alia, quæ non tam vi speculi tangentis, ac fouentis, quàm transitorij facilè odoris, magnos prosternunt morbos, sola scilicet Archei indignatione ortos atque fotos. Sunt nempe etiam multa, quæ insignem aliquem gustum, per quem licet à stomacho non digerantur passiuà transmutatione: tamen separant putum ab innalido, licèt longiùs à se remotum. Quantenus Archeum quasi vinctum, atque obligatum suis dotibus, tradunt ad tales effectus patrandum. Sunt tamen specula, quæ tangentia nomino, plerumque fixa absque odore ideo, & gustu, commouentque Archeum, non tam mundando, ac sequestrando impura, quantum sedando eios dolores, torbationes, ac continuam Ideatum, successiuamque fouentium substitutionem. Paracelsus enim fixa remedia metallica, ac mineralia vniuersa vituperans, commen

commendat tamen sui immemor mercurium diapboreticum, apprimè dulcem. fixum tamen, atque in igne non mutabilem. Quique tametsi asperuetur omnem digestionum laborem; facit tamen in morbis, quantum Physicus atque Chirurgus optare iure volent. In superficie enim ludit dulcedo sulfuris eius; pars autem mercurij, per sulfur obtecta externum, latet, nec operatur, nisi per speculum; lucens trans sulfur, & sic Archeum sui ad lubitum affectans. Alioquin illa diaphoterici dulcedo est sulfuris, ex igne Veneris hausti. Qui est eiusdem saporis cum diaphoretico. Quapropter ignis ille est anodynus, soporiferus innocuè, doloris pacator, sedatque omnem iram, dolorem, motionem, turbationem, tempestatemque Archei. Itemque imprimis in Archeum, voluntatem resoluendi omnia coagulata. Quo respectu tollit omnem morbum occasionaliter, materialiter, & enormonticè, excrementis quibuscunque tributum. Saltem hîc obuium est, quod iste mercurius diaphoreticus, permanēs quidem in stomacho indigestus, nec intrò penetrans, quia immutactus perseuerat, fixus & forma pulueris peruicax ac indomitus, causet præfatos effectus omnes, non quidem quod ipsemet illa operetur effectiuè efficienter. Sed quod Duumuiratum cuncta peragentem conciret. Hæc enim sic fieri debent, non quidem actuali excrementorum contactu, quæ vincta proscribuntur, & educuntur; sed impressione dotis suæ (lapides nempe habent virtutem magnam) in Archeum. Qui omnis sanationis est effector; prout est ipsa origo & fons morborum; vnde nimirum ostendi superiùs, quod omnis morbus immediatè promanet à peccato deinceps in dies.

Vulneratus curauit se salano hortensi, & citra stigma.

Nota, quomodo id contingat. Ergo, apponendo circa sedem animæ.

Quid & qualiter internè seder, & pacet. Idem asarum.

Citra ignem debent ista fieri.

In lapidibus est magna virtus.

Ossifragua. Lapis fixus vt non calcinabilis, curat os fractum assumptus per os, & quomodo id fiat. 2. An non curet Lithiasin, podagram, &c.

BVTLER.

A in præcedenti tractatu demonstraui satis, quòd morbus non exsistat nisi in viuis, ac nedum proprium sibi subiectum elegerit corpus vitale: quinetiam quod intrinsecum vitæ organum ipsum sit faber morbi, efficiensque internum. Imò demonstraui, & materiā, spiritualēque aurām ipsius Archei, nedum esse obiectum, in quod primū omnia morborum specula acuuntur: verumetiam esse ipsam materiam, ex qua, & circa quam, illius fabri æstuationes, exundationes, atque exorbitationes, circa propriam perniciem contingunt. Illam nimirum esse peccati stultam sobolem, dum se homo à Deo auertit, non nisi deinceps omnia stolidè in proprium exitium conuertere. At cum res quæque in natura subsistat, ex materia & efficiente dumtaxat (quod & aliàs proprio tractatu amplissimè docui) resque in natura ideo tantum definiri requirat, per immediatam ac propriam materiam, eiusque efficientem causam internam (siquidem tota rei essentia, atque exsistentia, nil præter connexum earundem causarum ambarum sunt) certè iam sat liquet, morbum esse ipsam materiam vitalem Archei, in quam seminalis Character, siue idea malè affecti Archei, natua, aut insertus est. Siue interim Archeus perseueret in sua illa abominatione à recto tramite, noxia inquam exarthrosi, siue demum in aliquod productum, sparserit easdem iræ suæ Ideas, ac deinceps cessauerit: id perinde morbo est, cum huic sit per accidens, foueri, aut non, à causa enormontica. Siquidem Archeus subinde sigillat statim conceptam à se Ideam, in excrementum aliquod sui corporis, quod parat, si illud non inuenerit antea sibi paratum. Vnde & in quo morbus deinceps per se subsistere valeat. Alibi verò Archeus, non peregrè, extra deturpatam à se materiam vagatur: ideoque vel continuo fotu eandem vegetat vel in spi[illegible]m insitum organorum, coniunctione symboli, admittitur, indeque velut ex arce, vel continuò vires membrorum oppugnat, vel saltem statis dormit, expergisciturque periodis, eò quod sibi inusserit, in principio vitali, hospiti & œconomo vitæ insito, & non solùm fluxerit in spiritu Archei fluidi. Quicquid porrò sordium ingestum, admissum, aut viuendi errore obnatum est, siue id causæ procatharticæ, siue demum producti familiam sectetur: totum prorsus nil nisi occasionale est: ad cuius scilicet importunitates Archeus ipse commotus, veram morbi repræsentat scenam. Vndè imprimis perspicuum est, tam esse morbos reales dum silent, dormiuntque: quàm quos contingit expergefactos in suo meditari paroxismo. Debui nimirum hanc morborum tragœdiam sic inculcare repetitim, si fructus è re tam inaudita, tantique momenti, sit sperandus posteris. Arbore ergo & fructibus morbi cognitis, cum connexu & progressu causarum concurrentium, contemplanda deinceps est arbor remediorum, tātopere suspirata atque ignorata hactenus. Imprimis sanè consideraui sextuplicem morbi inuasionem, & capessendæ possessionis suæ libertatem: quasi à Cacodæmone primùm protitatus, proinde quoque creationis hebdomadam sectaretur. Vnde continuò sextuplex etiam remediorum in natura supellex consideranda esset, nisi diuina supereminens bonitas suæ vnitatis typum, vbique in natura emananter erectæ: intellectui humano maluisset communicare. Quippe quæ potentissimè, vnitate simplicitatis, remedia ditissima passim erexit in morborum stragem. Quibus proinde natura intellectus humani imbecillior, per ignauiam fota, facileque auscultans, Paracelsica insquisiuit Arcana, quibus posset omnibus naturæ lapsæ erroribus potenter subuenire. Hoc iam potissimùm fulcro tutiores, posthac tentabimus morborum expugnationes, postquam vnicum vitæ fontem, iam à scopo aberrantem, conspexerimus, integrum infirmitatum prædicamentum ex asse erexisse. Non diffiteor interim, quin diuersimodè morbus quotidie intret in nostrām messem: quin inquam diuersis hospitiis causisque occasionalibus proditionem molientibus, exceptus sit indies.

dies. Primò nimirum irrumpunt necessariò spontaneo naturæ decursu, per defectum atque extinctionem virium vitalium: vndè demum functionum difficultates, & illarum postmodùm suscitata recrementa oriuntur. 2. Adueniunt ex robore membrorum inæquali. Vnde mox atretria, siue ataxia, præfatæ persimilis. 3. Ex vitæ inordinationibus assumptis, immodicitate sua grauantibus facultates, harumque munia. Sub quam vitæ lobricitatem Venus, phlebotomia, viriumque qualiacunque dispendia militant, præcocemque mortem tandem à morborum exordiis accelerant. 4. Proueniunt morbi à perturbationibus, seu passionibus animi manifestissimè. Et longè occultius à perturbationibus ipsius Archei luxualibus spontaneisque, vel prorritante materia occasionali haustis, ac subnatis. Horum est imprimis ampla seges, ac numerosus in nos ductus exercitus, hucusque propriis suis non attributus, quia ignotis. 5. Prorumpunt morbi ex Cœli inclementia, iniuriis instabilium tempestatum & endemicorum infaustis haustibus, quibus hostis intrò adducitur, admittiturque hospes, vt familiarem se faciat. 6. Tandem intrat morbus per irruentia externa, vulnera scilicet, ossifragia, lapsus, contusiones, combustiones, glaciationes, aspidum puncturas, &c. At saltem cuncta vni insidiantur vitæ, tutorique Archeo, vnde principium deducunt. Itaque ad vnitatem perpetuò collimando, Deum contemplabimur, vt vitæ vnicum fontem gloriosissimum, Præsidem, vnicumque morborum quorumcunque permissorem: ita & eundem datorem remedij in vnitate sui typi, occasionaliter, ampliterque magis venerabimur. Quocirca licet obiter aliàs de Arcanis scripserim, quotum vnumquodque in singulari, omnes penè morbos, vnica falce demerit, per separationem scilicet, ac mundationem à superfluo: attamen eiusmodi arcana, prout difficillimè parantur, imò & in occultò, in æuum, penes symmystas manere debent. Ita quoque sanatio, eorundem ope instituta, non ita respicit immediatè morbum, quantùm imprimis vel eiusdem causam occasionalem antecedentem, vel morbi saltem posterum productum. Itemque parcissima sunt eiusmodi remediorum Arcana, quibus pleraque mortalium pars priuatur, ac spe destituitur. Adeoque, non mihi videtur, quod infinita Dei Bonitas tam parco remedio communicari ac emanantes notificari voluerit. Quaptopter conicio instare tempus, quò omnipotens Bonitas, suis fidelibus, morborum hactenus incognitam scientiam, & essentiam manifestabit. Sed præfata Arcana, non nisi in gloriam suæ potentiæ, paucissimis tantùm detexit, ne mundi commercia secus pereant. Nec enim aliàs credibile est, diuinam Bonitatem, post detectam hanc morborum intimam essentiam, deinceps, etiam suæ vnitatis dotalia remedia, fidelibus absconditurum, morborumque medelam in sola Arcana deberi deseri. Opportunum itaque mecum indagare remedium, quod vniuoco conatu specter arborem vitiati Archei, quomodolibet alterati. Siquidem natura prius est quid integrum, quàm corruptum. Ideoque vita, & Archeus, quatenus sunt simpliciter causa ipsius esse, antiquiora sunt, quàm vitium in iis conceptum. Etenim vt immediata causa quantumuis indispositionum, est vita ipsamet: ita sanè principalior, magis intima, iure prior, atque nobilior est speculatio sanationis & redintegrationis vitæ alteratæ, vel debilitatæ, absque omni incommoditate ac grauamine, quàm sanatio, quæ per Arcana, siue per excellentissima mundificatiua, perficitur. Etenim Arcana eiusmodi, quanquam sæpè occasionem anteriorem magis spectent, ac abscindant: est tamen velut secundaria, ad sanationem, quæ procedit à causis internis primatiò alteratis, & affectis: quæque ideò primùm, atque principalissimè, sui sedationem requirunt, indicatione naturali, atque omnium capitalissima. Siquidem naturæ ipsæ vel ab olim iterun: cognitæ, morborum medicatrices: prout & sub tecta nube etymi, spiritus impetum facientis, venerata fuit natura vitalis, tanquam quorumlibet morborum factrix ac procreatrix. A diebus tamen Hippocratis, ad Galenum, & postea, dein neglecta mansit sterilque morborum speculatio. Ieiunum ideo, ac imperuium est hactenus, quicquid dixi de sanandi modo, pacando atque sedando Archeum submouendo scilicet eius alteritates. Quaptopter de Synarthrosi, pace, quiete, ac docilitate Archei, principaliter contemplaodo, primùm per historiolas alioqnot me explicabo. Hybernus quidam Butler nomine, magnus olim apud Iacobum Regem Angliæ, detentus in carcere Castri Viluordiæ, misertusq; cuiusdam Baillij, monachi Franciscani, celeberrimi concionatoris Gallobritanni, etiam incarcerati, formidandum Erysipelas, in brachio habentis, quodam vespere, cum penè desperatet æger, in cochleari lactis amygdalini, intinxit celeriter quendam lapillum, statimque inde retraxit. Dixit autem custodi carceris. Porrige isti monacho hanc sorbitionem, & quantumcunq; inde cœperit, saltem infra botulam sanus erit. Quod etiam sic euenit, cum summa custodis admiratione, ægroque inscio, vnde sibi tam repentina sanitas alluxisset, cum se ignorater aliquid assumpsisse. Brachium namque eius sinistrum, immensè antea tumidum, concidit, sicut stat im ab altero vix discerneretur. Sequenti manè, à Magnatibus rogatus, Viluordiam veni, vt testis actorum fui. Contraxi itaque cum Butlero amicitiam, Vidi dein statim vetulam, lotricem, ab annis sedecim, aot circiter, intolerabili hemicrania laborantem, statim etiam curatam, me præsente. Nimirum eundem lapillum obiter intinxit cochleari olei oliuarum, atque lapillum statim abtersit lambendo, atque in thecam thoracis reposuit. Istud autem cochleare olei, infudit in lagenulà olei. Cuius vnicam guttam iossit inungi capiti præfatæ anus. Quæ inde confestim sanata est, ac sana remansit in aooos aliquot, quod attestor. Stupui, quasi alter Mydas factus. At ille me obridens dixit; Charissime, nisi eò deuenias, quod vnico remedio quasuis curare quemlibet morbum, manebis in tyrocinio, vtcunque senex euaseris. Adstipulabar facilè, quia de Arcanis Paracelsi, iam id visu ac spe certior factus, didiceram. At nouum sanandi illum modum fatebar lubenti animo, mihi insolitum, & incognitum. Dixi itaque, quod princeps iuuenis, aulæ nostræ, vicecomes Gandensis, frater principis d'Epinoy, de domo molum, totus ita podagra decumberet, quod deinceps iaceret vnico tantùm latere, multisque nodis miser, ac deformis. Ille itaque dexteram

meam

meam apprehendens, dixit: Vir, sanem istum iuuenem. Sanabo in gratiam tui. Ast ego. Est enim eius pertinaciæ, quod malit mori, quàm pharmacum vel vnicum bibere. Esto, inquit Butlerus, neque enim aliud exigo, quàm quod lapillum quem vides, singulo mane, attingat apice linguæ. Post tres namque inde septimanas, proprio lotio, dulentes, indolentesque nodos lauet quotidie, & videbis ipsum mox deinde sanatum atque incolumem ambulantem. Vade & gaudens nuncia illi, quod dixi. Lætus itaque Bruxellam redeo, atque nuncio quæ dixerat Butlerus, Dynasta verò respondit Eia dic Butlero, si me restituat, vt dixisti, dabo illi quantum poscet. Pete pretium, ac lubens depositarem sequestrabo in sui securitatem. Cumque id Butlero sequenti die denunciarem, excanduit, dixitque: Infanus & miser ille princeps. Ideoque nec vnquam illum iuueto. Nec etenim sum pecuniæ sum indigus, nec illi cedo, aut inferior sum. Imò nec vnquam potui inducere illum, vt præstaret quæ antea fuerat pollicitus. Quapropter cœpi dubitare, ne præcedentia, quæ videram velut somnia essent. Contigit interim, quod amicus, fornacis vitrariæ Antuerpiæ præfectus atque herus, valde obesus, à Butlero obnoxiè petiuerit liberari à molestia pinguedinis, cui Butlerus obtulit frustulum illius lapilli, vt lingeret semel, siue celeriter attingeret apice linguæ singulo mane. Et infra tres hebdomadas, vidi thoraces eius, vno spithamo strictiores factos, atque abinde non minus incolumem vixisse. Quapropter rursus cœpi credere, idem in præfato podagrico euenire potuisse, quod spoponderat. Interim misi Viluolodiam ad Butlerum, pro remedio, in casu oblati mihi veneni, per occultum hostem. Misere enim laoguebam, dolebant artus omnes, atque pulsus dicrotus, tandem intermittens factus, deliquia animi, atque virium extinctionem comitabatur. Confestim Butler adhuc carcere detentus, iussit famulo meo, quem miseram vt ad se deferret lagenulam olei oliuarum, intinctoque præfato suo lapillo, (vt alias) istud oleum ad me misit. Iussitque, vt vnica olei guttulâ vngerem vnicum saltem do'oris locum. Vel singula loca, si vellem. Quod feci, nil tamen subsidij inde sensi. Interim hostis meus motibundus sua forte, iussit peccati sui veniam peti à me, sicque quod suspicabar, venenum assumptum agnoui. Ideoq; etiam omni cura extinguare procurauì lentum toxicum. Et fauente Dei gratia euasi. Vxor mea, iam ab aliquot mensibus dolore lacerti dexteri premebatur, sic vt nec attollere manum posset, multoque minus aliquid attollere sursum. Quin etiam præ dolore & tristitia mei, iam sensim vtroque crure à pede vsque in inguina, atroci œdemate languebat, quod intinctum digiti vestigium, ad secundum vsque artilum, sua fouea ostendebat. Etenim quia præ meatum tribulationum mœstitia, hæc contraxerat, medicamen aspernabatur, quamdiu mœror non cessaret. Videns ergo operam olei Butleri irritam in me, volensque coram domicellis aliquot meam irridere credulitatem, vnicam illius olei guttam vnxit in brachio dextero. Et confestim ille liber motus, cum robore pristino est restitutus præter spem. Mirabamur omnes tam repentini euentus prodigio. Quapropter vtriusque tibiæ inunxit, malleolos, vnica vtrinque guttula, in orbem malleoli circumducta. Et mox infra horæ quadrantem euanuit omne œdema. Etiam annis 19 postmodùm adhuc diuino fauore viuit sana. Ancilla quædam vt in hera id audiuit contigisse, poposcit aliquot illius olei guttas, quia in tibia dextera ter erysipelas male curatum passa, ostendit crus plumbeum atque tumidum à genu vsque in digitos pedum. Vespere ergo, eundo cubitum, quatuor guttas illius olei, parti oblæsæ affricat, ac manè nullum apparuit prioris mali vestigium. Adeò vt quæ iam antea, vix vno die in furum ire poterat, eodem mane, ad ædem Diuæ virginis Deiparæ in Lakeo profecta sit, alacrisque redierit, mihique de fonte D. Annæ aquam attulerit, procul inde remoto. Quo audito, domicella quædam vidua, vtroque brachio iam à multis mensibus afflicta, quod nonquam manum sursum eleuare potuisset, paucis guttis illius olei, vnico mox vespere, in plenam sanitatem restituta est, atque sanfit. Deinde interrogaui Butlerum, cur tot mulieres confestim sanarentur: ego verò dum atrocissimè confligerer cum ipsa morte, omnium artuum atque organorum doloribus quoque stipatus, nequicquam leuaminis sentirem? Petiit autem, quo morbo laborassem. Cumq; venenum intelligeret morbi ortum dedisse. Dixit: Quia causa, ab intrò foràs venerat, debebat oleum assumi, vel lingi lapillus. Quod dolor internè fotus, non esset topicus, vel externus. Obseruaui quoque, quòd istud oleum sensim exueret medendi energiam. Quia lapillus, obiter illi intinctus, non medullitus oleum, per otum communicauerat, sed delebili tantùm odoris aspersione beauerat. Siquidem lapillus iste oculis & lingua, salem marinum fusum exhibebat: satisque notum est, salem non permisceri intimè oleo. Sanauit Butler quoque Abbatissam satis cognitam, quæ annis 18. brachium dexterum, insolita motus priuatione tumidum habuerat, digitosque extentos, ac immobiles, solo tactu linguæ ad lapillum. Perplures enim horum prodigiorum testes, statim suspicabantur latens aliquod veneficium, pactumque diabolicum. Vulgus namque pro more habet iam ab olim. Quod quicquid sibi ignorantia statuit pudibundum, nescire, id pro subterfugio inscitiæ, ad præstigias cacodæmonis referat. Sed non potui eò declinare, quia remedia supponebantur naturalia, nec quicquam præter quantitatem insolitam habentia. Non enim ritus, verba, vel quicquam aliud suspectum requirebatur. Neque enim licet, pro humana intelligendi potentiâ, Gloriam Dei, in natura ostentatam, referre in cacodæmonem. Nulla enim istarum mulierum petiuerat à Butlero, tanquam à suspecto vllatenus nigromantia, auxilium. Imò primitùs tentata fuerunt obtidendo, citraque fidem ac confidentiam. Suspecta attamen apud plures huiusmodi sanationis facilitas, atque celeritas permanebit adhuc dudum. Vulgi namque labile & otiosum ingenium, in arduis ac insolitis, ad indicia, eiusdem semper tenoris promptum, ob facilitatem, ideoque & flaccidū est. Diabolicæ enim fraudi, tantam restitutionum benignitatem libentiùs consecrat, quàm diuinæ bonitati, humanæ naturæ Conditori, Amatori, Saluatori, Refectori, pauperumque Patri. Idque sanè nedum vulgo: sed etiam literatis sequentibus, perperam medendi initia inuestigantibus, nondum instructis, aut commu

communem stolidamque normam obseruantibus. Quia sapiunt semper vt pueri, numquam limen maternum egressi, ad singulas fabulas pauidi. Enim verò qui nesciuere hactenus totum morborum ambitum concludi intra impetum facientem spiritum vitæ, vel si obiter lectis meis studiis posthac, sibi hoc momentum medendi impresseriot, quia nihilominus iam antea, ab ipsis studiorum exordiis assuefacti, humoristarum præceptis, facilè denuo à me recedent, resilientque ad consueta & antiqua Scholarum dogmata:

Quo semel imbuta est recens, seruabit odorem Testa diu.

Ad decumbentium humorem importunitates se denuò facilè recipient. Ego verò propinquiùs inuestigando, nolens beneficia Dei in diabolum referre, comperi imprimis, res omnes in natura constare semine inuisibili. Oriri inquam, sustentari, atque regi ab ente quod primum ab imaginante libidine, vel traducta potentia, magnos incepit, ac stat deinde per totam sui esse durationem. Fieri autem dein visibilia, siue hoc aliquid, solo vestitu, & apparatu corporum sibi desponsatorum. Morbus autem potiori ratione, inuisibiliori semine oriundos, docui. Quapropter Ideam morbificam dumtaxat expugnandam, abolendam, & extinguendam. Quia morbus monstrosum & æquiuocum est generatum, & peccati proles, non speciei humanæ idea, sed tantùm indiuiduis adhærens modo anomalo. Quia cum à præuaricatione, propemodùm à non ente inceperit. Penitiùs enim inspiciendo, imprimis plurima cedunt mala, propter appensa foris amuleta. Prout in peste, caduco, aliisque morbis obuium fit. Denique quotusquisque est ille, qui linteolum à pestilenti vlcere detersum vel sudore pestilentis contaminatum, sibi apponi gaudebit? nec timeat sibi confestim inde sibi naturaliter communicari pestem posse; atque sanitatem vidimus restitutam vncto olei Butleri? Siquidem nuper patefactum est remedium sympatheticum, quod sanat eminus. Doctor theologus quidam retulit mihi, quod cum non posset assequi, subesse in Chalcantho vim naturalem sanandi vulnus absens, si linteo cruento adspergeretur: ideoque reputasse opera diaboli, istam sanationem contingere: ea altera autem parte, vidisse aliquot experientias, à viris probis factas. Itaque in re dubia, & casu conscientiæ, se fecisse experientiam rei, hoc modo. Inspersit nempe puluerem optimi Chalcanthi linteo cruento, cum protestatione expressa, se nolle quicquam experiri, aut Sanatum iri, si vel minima esset pacti, aut cacodæmonis cooperatio: se vidisse tamen, vulnus solito citiùs sanatum, cruorem quoque statim sedatum. Adeoque deinde se credidisse, causas naturales, quamquam nobis ignotas, operari in præfata sympathetica sanatione. Quæ nihilominus ab aliquibus nondum sat intellecta, per causas, adhuc modo, in Satanæ illecebras reiicitur, hoc argumento. Agens naturale vt agat, debet esse applicatum, & approximatum ad patiens: sed remedium sympatheticum nō debet esse patienti approximatum. Ergo remedium sympatheticum non est agens naturale. Respondeo. Si intelligatur, quod agens naturale debeat immediatè attingere, immediatione suppositi, patiens, in quod proximè agit: remotè autem, mediantibus aliis corporibus, interiacentibus, per quæ communicatur ista obiecto distanti. Conceditur Maior Quia sat est, quod agens tangat patiens, siue obiectum proprium atque distans, immediate, immediatione virtutis: ideoque tunc negatur Minor. Quia remedium sympatheticum adisse debet immediatè, immediatione suppositi, illi subiecto, in quod primum recipitur actio: non autem parti affectæ, in quam secundariò ac vltimatò recipitur, mediantibus organis suppositis, per interuallum vagantibus, aut distentis. Non est enim ignis in manu calefacti, nec Sol Cœli, in cubiculo. In hoc autem sympathetica, influentiis paria esse, enotuerunt hodie. Quod scilicet nedum aër, sed rupes tecta, corporaque opaca, sint subiectum ac organum capax huius actionis, non minus quàm astralis influentiæ: Nec enim quicquam obstat sublunaribus, quominus Deus non potuerit, aut voluerit, illa in hoc, quodammodò paria fecisse. Cum aui mores, non in filio: sed quandoque in sero nepote elucescant: Sonus quoque, per clausa adæquatè corpora, procul penetret, &c. Quare si sphæram actiuitatis in sympatheticis stupeas, ac in astralibus dones. Doleas vel tu, vel de tua inscitia illorum, vel de credulitate horum. Siquidem principium actionis sympatheticæ, est facultas influentiis affinis, agens per irradiationem in obiectum sibi appropriatum. Nouitque Deus, cur ista sic fiant. Qui sua creata dotauit pro suo lubitu. Liberum namque illi fuit, tradere suas dotes, etiam rebus abiectissimis, nec impunè eiusmodi dona in diabolum traducere potest Christianus. Nec enim hoc loco sympathetica speculor, vt credant Lapillum Butleri agere vi sympathetica. Siquidem hic demit distantiam obiecti, donatque applicationem ad obiectum. Remedium scilicet est humano Archeo familiare, estque vis eius graduata in millecuplum ex Dei bonitate. Adeoque respicit pacem ac quietem Archei in sui simplicitate. Respiciant namque Tyrones, ante iudicij sui errores, quod ad morsum anguis statim membrum tumeat in immensum, cum ingenti dolore propter exacerbati Archei procellam, quodque irata apicula, suo ictu, statim tumorem excitet durum, dolentem atque conscriptum. Quid enim si lepra, Pestisue nos suo inquinet celeriter contagio, quid impediet, quominus Archeus noster contagium tam præpollentis remedij susceperit lubens, si inuitus venenis contaminetur? Si ad minimum par authoritas remedij & veneni, bonitatis diuinæ, & malorum in natura esse debeat? Cogitet quæso, quod fluxus tam subitus malorum, opposito refluxu sedatus, pariter statim queat retrocedere. Vidi namque, cui panaritium digitus spoponderat, distinctus fortè ad brachij amplitudinem, perque noctes aliquot insomnes torserat misere, cui cruor, & recens pellis talpæ circumducta, mane crastino digitum, cum nocturna quiete restituerant. Ratio namque poscit, quod Antidotus saltem ad minimum æquiualere debeat veneno. Celeberrima namque Oruietani antidotus, sumpto, & in conuulsiones vsque feroeiente veneno, ita omnes anxietates, atque instantes syncopes statim conculcat, ac si nullum intrò admissum virus foret. Quoniam sicut morbus est naturæ, præuaricantisque Archei defectus: ita remedium est meræ bonitatis Di-

vitæ, quæ etiam in naturam delapsa, omnem defectum vt compensare, ita & superare prorsus debet. Igitur ex parte longè potentius atque angustius est remedium, quam delictum, ideoque & quantitate minus, & mora celerius longè est. Illaque potentiæ amplitudo atque nobilitas, non tam concernit superioritatem, quæ cum accretione, paulatim per quantitatum consequentias acquiritur: quàm præsentem & effectiuam rerum maiestatem, per quam res ipsa medica, dotali virtute explicata, impedimentis, atque furoribus Archeum soluit atque compescit: simulque imprimit excellentiam eminentem, sanatiuæ opitulatiuæ, cuius ergo est creata. Hæc modo & celeritate operandi. Cæterum quod attinet ad tantæ bonitatis remedia, horumque efficaciam. Imprimis liquet, quod lapillus ille Butleri, vtut leuiter cochleari vnico olei intinctus, si cochleare illud olei in cantharum, imò in cadum olei effundantur, totum fiet remedium. Non secus atque pestilens odor, totum vas inficit suo contagio. Quid si odor sympathetici remedij, paucis guttis cruoris in linteo aspersus queat vulneri, ossifragio, imò & vlceri subuenire, totumque Archeum eminus agitatum pacare, quid mirum, si remedium ipsi ægro adhibitum id faciat? Quinimò nec remedia Chirurgorum aliter sanant, quàm solo attactu ad partem vulneratam. Quoniam emplastra, vel olea, non intrant in compositionem vitalem fundi, aut in alimentum partis vulneratæ. In vlceribus autem topicalibus, natis, factisque in loco, qualia sunt Cancer, Lupus, &c. solus enim attactus remedij potentis, sat est ad extinguendum virus, ab indignato ibidem Archeo ortum. Idemque atque par esto iudicium de apostematibus, excrescentiis, exituris, & sigillatis in ipso loco, licet aliunde prius natis, sed deuolutis, atque tandem depositis in loco. Quia externa remedij oblinitio, quædam consecutione contiguitatis, totum domat Archeum non secus atque dens rabidi, etiamsi optimè in vento detersus, tamen rabiem quandoque adfert. Ita & remedia lapilli nostri internis medentur affectibus. Plus tamen citiusque suos vibrant effectus, si ore tenus assumantur. Non secus atque venena quædam sunt irrita, nisi in apertam cutim deferantur. Sin autem vel obiter linguam attigerint huiusmodi remedia, non mirum, quin statim totum Archeum, potenti sui beneuolentia afficiant, deuiumque Archeum, à furore sedent, leniantque ab omni exacerbatione. Quoniam Lapillus ille est de natura salis, qui nullatenus oleo, illiquatur, nec quicquam illi materialiter decedit, quod oleo cui intingitur excipiatur, præter lenem odorem, qualis est odor pestilentis vestigij in peste. Visumque mihi fuit in Sacris huius lapilli præludium. *Quod vnguentarius conficiet pigmenta suauitatis*, nec consummabuntur opera eius. Id est, Quod etsi lapillus oleo intingatur, vix tamen centum virtutis medicæ minuitur. Idcirco si hoc excellens remedium intrò assumatur, tum nedum commutat cruorem in medicamen, balsamo simile: sed ipsamet hominis excrementa (pota lotium) tincta remanent supereminenti bonitate sui. Non secus atque oua gallinæ fagopyrum comestum sapiunt, lactantisque infantis lotium, redolet anisum, si nutrix oleum anisi ore tenus sumpserit. Ac prout lotium redolet esum asparagum: ita & lotium, propria lotione vel vnctione, sanat vnum quemque morbum in habitu corporis sedentem. Tanta nimirum est Dei bonitas, quod vnicus lapillus multis sufficiat myriadibus, ne se Medicus excuset circa pauperes, sumptuum impensas exagitans. Breuiter, Morbi omnes sanantur vnico remedio, vnctione scilicet, vel linguæ attactu solo, siue gustatu. Eò quod lingua sit similis apertæ pelli, potissimum, si mox succedens saliua deglutiatur. Quod autem tanta huius remedij sit potestas, non solùm à venenis, adeoque à similitudine pestilentis auræ demonstrandum: sed quod quia longè potentius debeat esse remedium, omni malo, si illud superare debeat, & quidem velociter, adeoque sigillum diuinæ Bonitatis aliquatenus exprimere debeat. Quamobrem ex indicatione ipsius Philosophiæ statim conieci, istud remedium imprimis requirere, vt si corpus semel resuscitatum, semelque destructum ac deinde quasi à resurrectione quodammodò glorificatum. Adeoque nec sit amplius deinceps inquinabile à sublimatiis vitiis, atque maleficiis. Hinc sequitur, quod ideò debeat millecuplo quolibet veneno pestilenti esse potentius & operatiuum absolutiori modo. Cum venenum Pestis sit simplex, sedeatque in aura corporali. Venenum enim pestilens confermentatur quidem familiarius, propter symbolum humanum, sed non est proinde potentius virus. Virus namque producit quidem virus, iuxta prioris veneni normam, atque fermentum: sed nequit supra se exaltare potentiam sui producti. Ast in remedio resurgente à morte, benefica sui simplicis bonitas adaugetur in millecuplum, tenuique contactus odore diffunditur, dilataturque in medium, statimque in obiectum Archeum imperat. Vt scilicet iuxta pacem atque virtutem se componat. Sic nempe introducit arcanum, suæ potestatis alumnum, spes atque iubilus Archei, verè existens, vitæque supereminens. Consideraui denique, hoc remedium non esse de monarchia vegetabili, vtpote quæ facilè obnascitur, labilesque nimium sortitur propagines, quæque ideo per Artem vix renascuntur. Vtpote quæ instar animalium, facilè sub vrtista moriuntur; vix tamen à morte resurgunt, cum sub ignis tentamine vel prorsus pereant, viresque priores omittant: vel si quasi resurgere videantur, noua tamen sunt potius entia, à priorum ac parentum orbita omniuo seclusa. Quicquid autem Paracelsus de quatuor suis Archanis Archidoxorum spōdet, quod vim habeat supra elementalem, ac propemodum infinitam; pro primo, quod homunculum supponit, infandum, & Bodomiticum est, diabolicum, & nulla ratione commemorandum. Reliqua autem tria Chymica sunt, quibus non competit promissio extendendi se in decimam vsque generationem. Ast loquor hoc loco de pigmento, cuius opera non consummabuntur: nec erit morbus, aut venenum illi resistens, siue vt habet Textus. Non erit medicamentum exterminij in terris, fecitque Omnipotens sanabiles omnes nationes terræ. Penitius autem inspiciendo; morbi omnes, quia ab Archei fonte manant, cedunt, vel propter appensa amuleta, periaptaque, vel propter balnea, vnguina, emplastra: quorum ne minima fit vnitio, cum corpore

pore morboso : sed duntaxat odor offertur, vel si intrò assumantur, digerantur vt pharmaca; attamen vel mox in stomacho transmutantur, alienosque sapores ac qualitatum typos statim induunt, vt plenè omneio prioris vitæ sortem vel exuant, nisi ingrata, vel virulenta malini censeri. Imò dein, ita verè transmutantur prorsus, vt prorsus prioris entelechiæ simulactum ponè relinquant, aut vix possedisse reputentur. Hac parte scilicet magnâ ob id copia assumuntur, vt tantillum aliquid in hominem penitiùs spirare videantur. Quantoque id damno fiat, nôrunt, qui quandoque explorârunt, medicè viuere, esse viuere miserrimum. De assumptis ergo, vix aliquid pristinum ens refert, ac si refetar, væ assumenti. Quapropter si qua vis pharmaco infuit, fuit sanè illa, priusquam propriam sui naturam, atque ens pristinum deponeret. Defecit nimirum statim atque sui odorem duntaxat repræsentauit. Ergo cuiuslibet medicaminis vis, propemodùm in côtactu odoris, ac suffitu quodam ferè momentaneo concluditur: nec est proinde tanta ratio commoti rumoris, quod scilicet per lapillum condita olea, suo statim odore sanent. Sunto ergo murmura Tyronum, circa assueta aliorum. Vana prorsus, tametsi mira videbitur ingeniis ocndum insolita meditantibus, verùm soli subscriptioni assueris; qnomodo scilicet Archeus in furorem actus, tam repentè vel caduceo attactus obdormiat, vel correctus, abstineat ab incepto sui nocumento. At certè minus id mirandum. Cum naturaliter vnumquodque esse, atque permanere optet, facilèque à sua ipsius noxa abstineat, mudò docile fiat, aut fit ad pacationem mœroris aut furoris concepti. Quid si hæmorrhagia, vlcus, vulnus, offistigium statim compescantur, ac tutò sanentur, si extrauenatus cruor, pus saniesue, remedio absente obleganter: an non poterit lapillus, oleum suo contactu imbuere, vt queat illitum subter se sanare morbum latentem? Siquidem nil aliud his denotatur verbis: *Vnguentarius conficiet pigmenta suauitatis, nec consummabuntur opera eius.* Cur enim minus suaueris lapillus attingena linguam, quàm Aconitum linguam suo contactu tumefacit? Paria saltem in authoritate fecit Deus beneficia respectu morborum, si non multò angustiora atque plura. Tantum abest quod diabolo huiusmodi effectus consecrarem: quod moueat potentius admirando diuinam Bonitatem, ad adorandum Iesu Christi Domini mei paratissimas misericordias, quibus, absque medentum Pharmacopæorum aliorumque opera, qui instat pediculorum, alienis duntaxat sagittatur ærumnis, quo scilicet miseris subuentum est tutius atque celerius. Patefecit nimirum nuper horum exempla in externis, vulneribus scilicet atque vlceribus, vt honorem Deo debitum è medio nostræ ignorantiæ causarum repetamus, cessemusque ad nefarias præstigias, atque superstitiones incertas, adeoque ad opera Satanæ referre, quæ sunt amoris diuini emanantia penicula, afflictissimis profundæ ignorantiæ medicæ tempestatibus diuinitùs manifestata, in miserorum pauperumque solamen, qui nempe Pater pauperum vocari voluit, quia debuit. Prodiit itaque, Deo permittente primum, atque iam nouitet, in vulneribus hoc genus sympathetici remedij, vt ab exterioris scilicet magisque apparentibus, tensim manu ducamur, ad internorum abstrusiorumque morborum solamina. Quod autem minimo ferè puncto medicamini, orbi profligaretur, Butlerus scilicet vl propemodum infinita aliquot myriades quotannis sanare posset, persuasit mibi Textus, quod opera vnguentarij illius non consummabuntur. Atque dein teste oculo id credere debui, quod attactus sui lapilli, primò olei cochleare, atque deinceps, lagenulam integram olei, beauerit vi medica. Multa sanè diuque sum expertus, ac tentaui circa lapilli illius fabricam. Didici quidem in vegetabili familia esse Chamæleontem, itemque Persicariam, quæ solo attactu dolores atroces confestim tollunt, vel saltem subleuant: vidi inquam, os brachij Bufonis, statim primo contactu odontalgiam tollere, nonnulla caducum, similesque calamitates auferre. Credidi itaque, & in herbacea familia remedium latere pro omni morbo, at sanè particularium tantum energiam obtinere, nequaquam autem adscendere ad vniuersalem angustamque in omnem morbum gubernationem. Quapropter transcurri ad mineralium proiapiam, longo ætatum fluxu ditatam. Imprimis magnam esse lapidum virtutem, Sacris admonitus credere debui. Atque imprimis sciui, quod omnis gemmarum color atque potentia, è metallicis mendicetur. Quod etsi in gemmis claudantur vires metallicæ, præ crystalli duritie, sint tamen in Sacris commendatæ pro magnis. Considerari itaque, quod in metallicis corporibus eædem vires gemmarum, familiarius confabulentur nobiscum. Picus enim ad vxorem aliquot libris rimatur, cur pretium tantum sit auro, etiam iubente atque æstimante Domino? At nequiui suam denorare quæstionem. Certum est enim atque indubium septem metallis, nomina planetarum indita, quibus vires cœlestes tam luculenter collatas credamus. At saltem totius globi terrestris summum fumto: idcoque & rerum pretio, & contrectationum desideria, atque præmia. Sed Pater pauperum, non Solem & Lunam, aurum inquam & argentum, in vsus morborum disposuit pauperibus, pro quibus tamen emioeotet sollicitus fuit, ideoque aurum & argentum tam firmiter clausit, quod omnem plerumque illudant artificum operam: adeo vt quando maximæ paudira putaotur, nil quicquam de pristinis obicibus remiserint. Argentum autem etsi videatur quoddam tremulum adeoque & hactenus peruium, nil attamen in tota naturæ serie, æquè est conclusum, prouc alibi longo syrnate, in fetuos fugitiuos nostros demonstraui. Vix ergò centesimo millesimus Artificum (nedum seruorum laborantium) potitur Arcanis è Sole, Luna, atque Mercurio parabilibus. Sunt ergo præterea quatuor metalla, quæ faciliùs ductui, & optatui Artificum parent. Adeo, vt non frustra Paracelsus glorietur, solo plumbo, fortè ducentas morborum classes superari posse. Nihilque æquè victoriosè in humidum radicale agere, atque primum ens cupri, vel ad vitam longam sulfure vitrioli esse benignius, vtpote quod idcirco Sulfur Philosophorum indigetat. Mars demum quanquam pretio vilissimus, manerosaque prole spretus, non postremus tamen pugnaci natura, à Paracelso reputatur. Profectò, metallica corpora

iuxta ſuos Mercurios clauſa ſunt ſigillo anaticæ homogeneitatis æqualiter: Sed ſulfura illorum nequaquam nobis indignata, colloquia præbent, modò familiaria reddantur. Porrò circa lapillum Butleri diu, anxiéque ita meditatus ſum, quod nil ſecus, ſub ſomnio cogitarem. Sæpè namque videbam iuuenes Chymicæ inſudantes, qui trochiſcos effunderent candentes lapillo Butleri ſimiles. Quapropter dudum deinceps tentaui illius fabricam: ac tandem quanquam intus mihi aliquid adſtrueret, eſſe indubie eundem, quem videram lapillum penes Butlerum: attamen non ſucceſſit pro vero negotium. Ac tandem cognoui meos errores proceſſiſſe ex ſolito & antiquo Scholarum errore. Nam quotcunque hactenus mederi per cauſæ occaſionalis ablationem intenderunt, hi conſequenter atque neceſſariò opus habuerunt certa mora, ac remedij quantitate, qua ſcilicet ſuperioritatem acquirerent. Aſt qui deinceps, ſola reſtauratione, & alteritatis Archei reſtitutione, morbum conculcare intendent, fermentum ſcilicet placabile inducere contendentes: hi ſanè ſpreta quantitate remedij, ſoloque fermentalis odoris attactu ſcopum attingent. Itaque adhuc ſeductus antiquo errore, eſſentiæ morbificæ neſcio, credebam quod magnus morbus quilibet, non niſi magna remedii quantitate, longaque medendi mora profligandus eſſet. Magnitudinem remedij ſcilicet, non quidem ex poteſtate dotali; ſed ex mera, ſolaque quantitatis abundantia dimetiens. Pro more Scholarum namque ex artificialibus exempla deducens, etiam erraui cum earundem doctrina. Seductus putaui enim, ſicut duo equi fortius trahunt vno equo, potentiuſque alit panis integer, quàm eius mica, putaui ſimiliter, pro remedio reſtauratiuo Archei requiri vnciarum & drachmarum quantitatem, quæ viribus ac pondere, morborum producta ſuperaret. Nondum ſcilicet depoſueram contractam antiqui erroris labem, qua metiuntur morbi dumtaxat ex cauſa occaſionali, eiuſque pondere: non autem ex vero morborum efficiente. Nondum enim adhuc ſat confirmatus, memorabar, quod omnis morbus à vitali Archeo, vita nempe ipſa, fabricaretur, ac regeretur. Multoque minus adhuc perpendebam, errantem vitam vinci atque ſubigi nolle, per remedij quantitatem. Quapropter mox conſiderabam iterum, quæ ante dixi. Nimirum quod dens rabidi, viperæ, colubri, etſi ſaliua prius in veſte eſſet abſterſa, occideret tamen ſolo attactu, extra omnem ſui quantitatem. Conſiderabam item notum mihi liquorem, quo leniter inuncta manus, & exſiccato, ſi mentum viri attingeret, paulò poſt excidere pilos barbæ, ſuperciliorum, ac totius capitis. Etenim ſi huiuſmodi venena, leuiculo attactu, vitam, imò & pilorum (qui non rarò in funere accreſcunt) vegetatiuam extinguant: quod & remedia poteſtatiua, quæ ſcilicet ſolo attactu compeſcrent vitæ errores, facili compendio, citraque vllam perceptibilem quantitatem, Archeum oblinirent ac pacarent. Seriòs equidem id potui apprehendere, partim erroribus præfatis Scholarum præuentus, partimque quod cernerem, ſi venena vnico grano occiderent, id vna drachma efficere potentiùs atque celerius. Nondum enim ſat perpenderam, quod morbi omnes procederent, ab Archeo errante, vel irato, adeoque remedium poteſtatiuum, habere ſupereminentem, & non vulgarem bonitatem, qua reſtaurat errores irati, ac ſuccenſi Archei. Multoque minus adhuc perpenderam, ideo poteſtatiuam medelam admitti intrò debere, velut inſcio Archeo. Alioqui ſi ſuſpiciat, ſuam indignationis & alterationis turbulentiam, per remedia attentari, ſiue peſſumdari tentari, certè mox in furores concidet, non admittet iuuantia, qui apagæus iam ipſius proprio errore exorbitat, ac in maiorem excandeſcentiam, ac pertinaciæ conceptus, ſuæ morbificæ Ideæ fabricam, exſuget. Quapropter approximaui ad Butleri attactus ſolo linguæ apice, vel dimidij grani pondere exhibita remedia. Lapillum namque Butleri, atque eiuſmodi poteſtatiuum, fermentaleque remedium, defectu nominis, noſtra vernacula, Drif, vocaui. Quod denotaret arenam, ſiue terram virginem; Itemque in ſenſitiuis, ſimul propulſantem animoſitatem, non ſecus atque ſabulum bulliens, excutit quicquid peregrini ſibi eſt inſertum. Itaque 1. dicam requiſita, Drif, ac dein compoſitionis modum, quantum Philoſopho permiſſum eſt, declarabo, ne roſas ante porcos proſtrauero. 1. Drif igitur imprimis, prout dixi, exigit, vt ſit corpus quoddam metallicum. Vtpote quod longa ſui mora, conſiſtentiam, non autem acceleratam corruptionem ſignificat. Cœlique longo fauore, ſuam compleuit generationis orbitam. Quodque particulari deſtinatione, ab Omnipotente directum videtur, pro miſerorum Pauperumque ſubleuamine. 2. Non eſt Drif, de arcanis illis inſolitis, à Deo, non niſi pauciſſimis Adeptis, certis tantùm ſuis electis diſcipulis elargitis. Siquidem noſtrum Drif, dumtaxat in pauperum ſolamen deſtinatum videtur. 3. Requirit Drif, vt ſit è corpore naturali quidem, metallicæ benignitatis participe, ſed quod anteà, prius ſit per mortem obſequens, apertumque. Non quidem cum extinctione ſuarum virium, velut ſponte defuncti cadaueris inſtar: ſed retentis ſuarum dotium beneficiis, ſit ab Artifice reſeratum, repagulis liberum, ac velut reſuſcitatum: imò ens ditatum ac planè nouum, recenſque ab igne ſurgens. 4. Adeoque debuit reſurrexiſſe velut à morte omnino volatile, atque ſpirituale, ſiue bis terue ſublimari, cum ſibi additis aliis. 5. At quia volatilia citò pereunt, diſſipantur, ac diſſoluuntur, etiam antequam intrò admittantur, penetrent, ſuaſque excellentias de ſinu depromant, aut ſic Archeum pacificare queant. Idcirco requirit Drif, vt poſt ſui volatilitatem adeptam, alicui corpori amicabili connectatur, quo detineatur, ſuique toto, ſit corpori humano communicabile, noſtroque Archeo gratum, ac familiare. Idque proin debet, inter facile, & non facile diflabile, medium velut ſortiri locum. Itemque debet medio connecti, dum iam eius feruor maximus penè, manſuetus fuerit, ne ſcilicet volatile connectendo, magna ſui parte euolet. 6. Debetque hactenus, nedum ſua corporis conſtantia, ſed virium ſuarum extentione, eſſe planè fermentale: adeò vt nimia ſui odoris participatione, queat extendere ſuas vires in Archeum, eundemque ſopire ac demulcere. Quo ſenario vt deſcribitur Drif: ita pari numero eius deregitur confectio. Imprimis libro de Lithiaſi, in ferculo Tyronum, expoſui diſtillandi modum, quo ſpiritus ſalis marini, cum

terra

terra figulina exsiccata prolicitur. Est nempè sal maris nobis affinis, & desiderabilis, nec vllo sui renore aduersus. Ergo pro Dris, requiritur sal matis residuum, in fæce remanens, extractum scilicet à fæce, quæ caput mortuum dicitur. Sal inquam istud, iam suorum spirituum noxia, appetit alienos, eosque intra se recondit: non tamen prorsus pertinaciter fixat. 2. Docui similiter, Veneria ens primum non posse sequestrari, nisi per mortem ac separationem Mercurij sui, à sulfure. Quinimò, nec haberi istud sulfur, nisi penes Adeptos, quorum numerus vt electus, & rarissimus: ita & prorsus exilis est. 3. Docui, insuper, in vitriolo, vtut Venere iam deprauata, sæpiusque distillata, adhuc tamen superesse ipsam Venerem actualem. 4. Quamobrem ipsum Drif postulat saltem sequestrationem Veneris à fæce vitrioli, quæ nec aliàs, quàm per sublimationem completur. 5. Quæ sublimatio necessariò quoque fit, & adimpletur per ens peregrinum, fermentale, Archeo tamen omnino amicum. 6. Ergo fuso sale marino, è fæce extracto, ante omnimodam eius condensationem illi commisceatur subtriplum entis Veneris, resuscitati sublimando, & comitati suo peregrino fermento: statimque sigillum cooperiatur. Dum autem prorsus refrixerint, contunde in puluerem sub marmore, illique adiunge Vsnee subdeculpum respectu entis Veneris. Quem puluerem cum Ichthiocolla soluta, in trochiscos super lapide compinge. Et habes medicamen Nobile.

DE INIECTIS MATERIALIBVS.

1 *De iniecta materialia quæ.*
2 *Aliquot historiæ.*
3 *Res facti admittitur; disputatur tamen de iniectionis modo.*
4 *Penuria iudicij in disquisitore rerum magicarum.*
5 *Non superare naturam quod corpus solidum absque comminutione traducatur per viam se longè angustiorem.*
6 *Historia per Gemmam recitata.*
7 *Aliquot historiæ, penetrationis corporum.*
8 *Probatur penetratio corporum in transitu ad locum.*
9 *Idem in transitu è corpore.*
10 *Humanæ naturæ fuit genialis penetratio dimensionum.*
11 *In rerum seminibus modò perstat eadem proprietas.*
12 *Quomodo illa contingant naturaliter.*
13 *Exemplo simili, in corporibus, quæ desinunt videri.*
14 *Ratio per coniecturam.*
15 *Vis præcipua concurrens incantando, & libera, ideoque & homini naturalis.*
16 *Homo quatenus Imago Dei, creat quædam entia, quæ aliquid sunt amplius quam non entia.*
17 *In ente imaginato siue Idea formata, inest ius entitatis.*
18 *Quomodo excidat Idea ab Imaginatione.*
19 *Quomodo anima humana creat Imagines.*
20 *Soluitur obiectio.*
21 *Aliquot paradoxa imaginantis animæ ad Ideæ constitutionem.*

SVNT deinde etiam Iniecta, quæ 1
materiam supponunt visibilem. Cuiusmodi sunt spicula, spinæ, aciculæ,
paleæ, pili, serraturæ, lapilli, testæ
ouorum ollarumque, putamina & siliquæ, infectæ, lintea, acus, artificum organa, quæ insensibiliter quidem iniaculantur, & inuisibili prorsus modo intrant; diris tamen cruciatibus detinentur, & circinntur. Suntque licet non rarò
maiora suo foramine, per quod intromitti po-
ruerunt. Nam nuper per poros cutis pelle inte- 2
gram seruante, iniecta fuit pars corij bubalis,
quem Chirurgus forcipe extraxit, ad volæ magnitudinem. Prius tamen maturato apostemate.
Saga autem Brugis cremata, fassa est, se in virum bonum, corium istud iniecisse. Sic olim vidimus Liræ pueros orphanotum, per vomitum
reiecisse equuleum, manibus astantium extractum. Scamnum scilicet quadrupes, sua rota atque funiculis instructum. Quocumque autem
situ locaretur equuleus erat facile duplo maior
gutture. Vidi Antuerpiæ, anno 1622. puellam,
quæ conglomeratim fortè, bis mille aciculas,
pilos vna & sordes vomeret. Alteram virginem
anno 1631. Mechliniæ, quæ nobis præsentibus,
quisquilias ligneas, dolabra læuigando derasas,
cum multa mucilagine vomebat, ad duorum
pugnorum magnitudinem. Res est frequens, 3
passim visa, à viris doctis admissa. Hærent tamen nasutiores, quod nequeant intelligere, per
exiguum ductum exire longè maiora. Quidam
enim excusant rem, adcò vt licèt per vomitum
reiectam videantur: volunt tamen nunquam interò admissa, ludibria inquam æstimant, ac oculorum effascinationes. De nouo apparere dum
exeunt, atque adportari eminus. Res quidem
veras admittunt. Nam infectæ viuunt, metalla
liquantur, & ligna ardent; cuncta sensim egrediuntur spontè, vel manu extrahuntur. Alij
verò autumant, reuera eiusmodi intro inijci, &
sagittari in corpus: sed nesciunt modum. Delrio cum suis, admittunt intrò inferri, & esse reuera, qualia apparent, ac proin præcedentem
opinionem refellunt. Quoad modum introitus autem & exitus, asserunt, illa prius comminui à diabolo, in tenuissimum puluerem, restitui intus in corpore, in pristinam integritatem,
figuram & conditiones. Dum autem foras prodeunt, iterum teri asserunt in pollinem, cumque in instanti egressus, & cis angiportum, iterum reduci in pristinum ens. Bis enim enim ligna, acus, bufones, viua animalia comminui in
puluerem, toriesque reduci ad priorem habitum, & reuiuiscere. Hi enim negant se præcedenti opinioni consentire: dum tamen idem
cum illis dicant pro exitu & introitu. Nimirum non illa reuera intrare, aut exire, prout
astantibus alioquin videntur. Cum non integra
intrent, & exeant: sed prius puluerata. Supponunt eandem occulorum effascinationem, putantium integra, quæ tantùm sunt pulueres. Id 4
enim Martino Delrio frequens, sua nempe infringere iudicia. Etenim de disquisitionibus
magicis, tractatu de Chrysopœa, cum furtim è
Gebro, & Bono Ferrariensi, ad verbum argumenta descripsisset. 18. contradictoria tandem,
vbi suum depromit iudicium concinnat. Credo

equ dem cum pietate pugnare, si diabolo tribuatur potestas naturam superans. Nempe facere, destruere, iterum reficere, totiesque à priuatione ad habitum reducere eandem rem, cuius semen dispositiuum, ad finem iam deuenisset. Verùm naturæ ignari, præsumunt se naturæ secretarios, per librorum lectionem: quicquid autem ipsos latet, vel adynaton, vel falsum, vel præstigiosum, atque diabolicum esto. Quasi Satanas supra naturam esset, operareturque naturæ impossibilia. Dono quidem, mundum operando exoticum: at sanè adhuc intra naturam coërceri oportet. Itaque ostendam,
5 non planè opus esse auxilio Satanæ, vt corpus aliquod solidum, absque sui commutione, traducatur per viam se longè minorem. Quia & hoc constans, quod scilicet omnes eiusmodi iniectiones, immediatè fiant per hominem, non autem per Satanam. Cacodæmon namque etsi Blas mortuum habeat: contra pietatem tamen est, quod insontibus nocere posset pro lubitu. Quod sanè fieret, si passim eiusmodi iniiceret, pro nefario lubitu, pueruli, inquam, insontibus, virginibus piis, atque Deo singulari-
6 ter dicatis, hæc euenisse vidi. Corn. Gemma de Cosmocriticis, meminit, frustrum lib. 3. siue vnciatum 48. se vidisse, de bombarda ænea, quod virgo, vietoris filia, per anum excreuerat, cum suis characteribus siue literis, simul cum anguilla, suis secundinis obuoluta: Est autem naturæ impossibila pulueratum in nobis metallum liquescere, pristina figura, tantoque mensium interuallo, in intestinis detineri, anguillam cum suis inuolucris toties conteri, & à morte resurgere. Frustaque ligni, & coriii, toties comminui, iterumque restitui in pristinum. Bruxellæ enim vidi anno 1599. quod bos sumptis tribus herbis, euomuerit draconem, cauda anguillari, corpore coreaceo, capite serpentino, perdice non minorē. Nescitur modus, quo id natura faceret. Æquè nescitur modus, quo id Satanas faceret. Luctantur ergo nihil, qui opus naturæ in diabolum referunt. An verò peccent, viderint alij. Pigritiæ saltem enim immensæ inuentum fuit, omnia in diabolum retulisse quæ non capimus. Inuentio equidem, naturæ contiguam dimensionum penetrationem: licet non ordinariam. Nec velim diabolum inuocatum, vt nostris satisfaciat quæstionibus, per temerariam potesta-
7 tum attributionem. Est historia rustici Poloni, nuper à filio D Ericij Puteani visa. Agrestis homo tentauerat sibi anguinam in guttute aperire, breui cultro, quem incautus deglutiuit, eundemque tandem dextro abdominis latere, cum multo pure, postque multas anxietates reddidit, & incolumis superuixit. Item Viluordiæ anno 1636. rusticus mihi notus, volens saginare vaccam, illi quotidie poculum dedit: cui incoxerat olera cum furfuribus. Tandem emaciatur indies magis, cœpitque dextero crure claudicare: cæsa vacca, inuentus est breuis culter vxoris suæ, in capulum buxeum retortus, inter costas & homoplatam absditus: rustica enim, conscindendo rapa, cultrum inter olera reliquerat, eumque vacca bibendo deglutiuerat. Item Ambrosius Paræus refert, de quodam, quem latrones coëgerant deglutire cultrum, quæ dein sospes reddidit, per apostema lateris. Alex Benedictus, alterius meminit, cui sagitta in dorsum penetrauerat, cuius vncum dein, latitudinis trium digitorum, per anum excreuit absque læsione. Idem narrat de puella Veneta, quæ acum deglutiuerat, eamque post biennium eminxit, calculo incrustatam. Idem Ant. Beneuenius, quod mulier Hetrusca, acum cupream deglutiuerat, quam triennio inde, iuxta vmbilicum sana excreuerat. Valesius de Taranta, de puella Veneta (fortè eadem) quæ acum trium digitorum, cum vrina reiecit. Capucinus quidam Eburo, dictus Bullonius, cognomine Hampteau, araneam ingentem, quam deeidisse viderat in calicem, sub fugi Sacrificio, vinum, cum multa animi auersione bibit. Infra paucos dies, illi oborta est phlegmone in dextero femore, ac sub primo pure, inde araneam integram (mortuam tamen) reddidit. Mercator iuuenis eius Antuerpiensis, Veneris ludens immaturam spica hordei, in ore, ingenti suffocationis metu, eandem deglutiuit. Post tres inde hebdomadas, sinistro latere supra zonam, apostema apparuit, ac tandem cum pure eadem arista, iam lutei coloris, extracta est integra. Ipse autem sospes euasit. Apud Fernelium, studiosus ab ipso legitur restitutus, qui aristam per costas dedit. Commemorant quoque Scriptores, fœtum, quandoque in vtero mortuum & cōsumptum, sua ossa dimisisse, trans vterum & abdomen, per vmbilicum, & quandoque per annum. Plura apud Autbores passim eiusmodi occurrunt, fide digna. Quibus constat corpora solida, satis magna, penetrasse stomachum, intestina, vterum, omentum, abdomen, pleuram, vesicam, membranas inquam, tanti vulneris impatientes, id est absque moliere cultros per istas membranas transmissos. Quod æquiualet penetrationi dimensionum, factæ in natura, absque ope Diaboli. Quod autem corpus humanum ducatur per exiguum foramen, quo saltem felis transire queat, non tamen trans murum, Imò quod diabolus nequeat frangere fenestram chartaceam, absque consensu heri, videri est ex processu, & arresto, contra Ludon. Guffredi Sagum, pronunciatum Aquisgrani Narbonæ vltima Aprilis 1611. Tandem vbi delituerunt lib 3. æris, tormenti bellici, notati per sua grammata? quomodo tot mensibus glisceunt scoriæ qua parte frustrum æris, intestino maius detineretur? Etenim dum necessarium in aëre vacuum tractarem, promisi me declaraturum, quod etsi corporum penetratio, primaria lege naturæ, & vulgari artificum modo, fit vetita: attamen dum corpus totaliter in ditionem spiritus transit, ac transumptum est, eoque velut infirmatur, tum corpora se mutuò penetrare naturaliter, qua saltem parte sunt porosa: eò quod spiritus tum corpus sub se claudat, adeoque dimensiones velut adimat. Præmittam ali- 8
qua. Prægnantem, libido inuasit edendi conchylia nigra. Edit autem aliquot præcipitanter, vt & testas crudas, bis terue dente concisas deuorarer. Dein mox infra horam, fœtum parit sanum & adultum, cum iisdem semimansis testis, & vulneratum in abdomine. Ergo tacite, absque apertura membranarum, statim penetrarunt stomachum, vterum, & secundinas: vel nouæ testæ, generatæ sunt super fœtum. Neque enim hoc posterius verum esse potest. Nam fuerunt vera fragmenta conchyliorum, non autem ad imaginationem figuraliter æmulata. Dein, appetitus non fertur in incognitum: ergo appetitus edendi conchylia non erat fœtus: sed mulieris

lietis. Igitur non erat necesse, conchylia noua
generari circa fœtum. Appetebantur namque
à matre, vt sibi, & non fœtui, nutrimentum
fierent. Alioquin eodem identitatis argumen-
to, quæcunque appetuntur, semper circa fœ-
tum generantur; à quo cum nequicquam dige-
rerentur, semper vel circa fœtum residua hæ-
rent, vel ibidem putrerent. Quod vtroque modo
est falsum: nam si putreret, abortum faceret,
quod est appetitum, vel ibidem conseruatum,
reperiretur regulariter. Etenim fœtus dumtaxat
nutritur per vmbilicum: quapropter illa con-
chylia externa, nec fœtu optata, nec eidem pro-
ficus erant. Et per consequens, neque à natura
de uono ob finem facta sunt: sed dimissa ad fœ-
tum quatenus appetitus fuit vterinus Appetitus
à fine semper dirigitur; prægnans autem, appe-
tit conchylia, non testas, nec etiam vt conchyle
animal integrum maneret in pristino statu, in
quo matri est inutile, nec suo satisdat appetitui.
Ergo multò minus, occasionem habuit generan-
di nouas, ac inutiles testas circa fœtum. Tandem
vtut sumatur, appetitus non erat ad testas bis
terus constractas. Nam si conchylia conchis
excisa fuissent, mandisset ipsa conchylia, relictia
testis, Adeoque appetitui fuit accidentalis testa-
rum, comitantia, & connexio. Reor sanè, quod
sicut desiderium, terror, &c. generant Ideas se-
minales, quas manus prægnantis ad fœtum di-
mittit, tatoque loco depingit: ita gaudium re-
perti eius quod fuit appetitum, deducit illud
ipsum ad fœtum. Sic nempe deglutiti cultri
mœstitia, horror bibitæ araneæ, aristæque deuo-
ratæ, repellit eadem, tans membranas vulneris
impotentes absque nece. Hæc de iniectis, in-
trantibus vi ordinaria naturæ, extra suspicionem
9 diabolicæ cooperationis. Simile quid in abla-
tis internè foras, quæ vnico aut altero exemplo
claudam. Sartoris vxor Mechliniæ, præ fo-
ribus vidit militem, in conflictu, manum amit-
tere: statim perculsa horrore, peperit filiam
vna manu, altero autem cruentoque brachio
exstinctam, quod manus eius non reperiretur,
& hæmorrhagia infantem interimeret. Vxor
Marci de *Vogeler*, Mercatoris Antuerpiensis an-
no millesimo sexcentesimo secundo, videns mi-
litem mendicantem, cui pila ferrea in obsidione
Ostendana dextrum brachium abstulerat, illud-
que adhuc cruentum circumferebat: mox abin-
de filiam peperit, orbam brachio, & quidem
dextero, cuius cruentus adhuc humerus per
Chirurgum solidari debuit. Nupsit mercatori
Amstelodami, cui nomen Hoocheamer, illa ad-
huc anno 1638. superstes. Cæterùm nuspiam
repetibile fuit brachium dexterum, nec ossa,
nec vlla apparuit putrilago, in quam brachium
contabuisset parua hotula. Attamen nondum
conspecto milite, fœtus bina habebat brachia:
Nec potuit brachium auulsum annihilari. Ergo
clauso vtero, ablatum est brachium. Quis au-
tem auulserit naturaliter, & quorsum ablatum
sit, certè non quadrant triuiales rationes in tan-
to portento, aut paradoxo. Non sum qui hæc
dicam, Hæc dicam saltem: non fuisse brachium
ablatum, vt neque auulsum à Satana. Deinde,
minoris operæ esse, deferri aliò brachium
auulsum, quàm fuit brachium à toto auulsisse,
absque nece. Vxor mercatoris cognita nobis,
vt audiuit quod vno mane decapitarentur 13.
(tempore ducis Albani contigit Antuerpiæ)
ducunturque inordinatis appetitibus, præ-
gnantes, statuit spectare detruncationes. Adscen-
dit ergo cubiculum familiaris sibi viduæ, in fo-
ro morantis. Visoque spectaculo, statim illam
adorsus est dolor parturientis, peperitque matu-
rum infantem cruento collo, cuius caput nus-
quam apparuit. Non inuenio saltem, humanam
naturam abominari penetrationem dimensio-
num, cùm seminibus rerum sit frequentissima.
Paries in dolore filios, pœna est peccati. Ante 10
peccatum ergo, naturaliter peperisset citra do-
lorem, fœtus proceros, illius saltem magnitu-
dinis, qua modo nascimur. Non autem, quod
mulier ante peccatū fuisset infensilia: sed quod
vtero clauso extitisset. Ergo geniale à creatione
fuit humanæ naturæ, dimensiones se inuicem
penetrare. Quia erat conditus, vt secundum spi-
ritum in carne viueret. Sed corrupta natura, pe-
riit ista authoritas spiritus super corpus. Atque
ideò brutorum more, deinceps parit mulier. Imò
commemorant Scriptores, trans ossa fieri ab-
scessus, susque deque ferri cuncta absque vaso-
rum ductu, vel commercio. Equidem in rerum 11
seminibus adhuc consistet primæua illa pene-
trandi corporum energia, non autem vi, arte, aut
arbitrio humano subiecta. Nam multa sunt cor-
pora pluries ponderosi, quàm materia, vndè
constantur. Necesse est inquam concidere par-
tes plus quindecim aquæ in vnū, vt vnica, pars
auri inde fiat. Etenim pondus, non fit ex nihilo!
sed arguit ponderantem in æquilibrio mate-
riam. Ergo aqua naturaliter toties penetrat
suum corpus, quoties aurum aquæ præponde-
rat. Domesticus ergo, & quotidianus seminum
progressus in generationibus, requirit corpus
per condensationem seipsum penetrare. Quod
artifici est prorsus impossibile. Demus aquæ
inesse poros; hi tamen nequeunt decies quater
tantundem sui integri continere. Est ergo or-
dinatium in natura, quod aliquot partes aquæ
se penetrent in vnicum locum. Hocque agunt 12
semina, vt spiritus cuiusdam Archei. Archeus
enim tam in præfatis seminibus, quàm in no-
bis, tametsi corporeus ipsemet; dum tamen
agit actione regiminis, & materiam in se ab-
sorbet, edit plures effectus, incantamentis non
absimiles: quia propriè loquendo Archeus non
imitatur incantamenta, sed incantamenta se-
quuntur normam ab Archeo præscriptam, qua-
tenus scilicet operatur longè aliter, quàm cor-
pora in inuicem. Vt in vterinis effectibus, nerui
sponte distenduntur, dissiliunt tendines extra lo-
cum, rursusque resiliunt. Ossa item dislocantur
nullo motore visibili, collum ad mentis altitudi-
nem, tumidum surgit, præcluditur aëre pulmo,
venena inauspicata obnascuntur, cruorque inso-
litos sordium vultus ludit. Quantum autem pe-
netrationes corporum spectat, Archeus noster
corpora in se absorbet, vt fiant quasi spiritus.
Per exemplum aqua fortis suo spiritu æs, fer- 13
rum vel argentum, manantia in sui natura
opaca, facit ita transparentia, vt videri nequeant,
& per chartam emporeticam, quæ aliàs nc te-
nuissimum puluerem transmittit, metallum, ad-
huc in specie metalli essentialiter manens, tra-
ducit. Non autem quod similitudo penetratio-
nis demensionum, cum proposito metalli exem-
plu vniformiter quadret. Quia (vt dixi) non
quadrant rationes tanto paradoxo, vbi modum,
à priori, indemonstrabilem, lubens agnosco.

Prout nemo scire potest, quo pacto impressa seminibus Idea figuret, dirigat, atque disponat sua constituta. Ideoque à posteriori idem venabimur. Imprimis tamen esto, diabolo nullum in nos inuitos jus aut imperium esse, nisi peculia-
14 riter permittente Domino. Nescitis enim, quia templum Dei sumus? ipsumque regnum Dei habitet in nobis? Quæ res est ab origine resulcanda. Primò ergo, de fide est, nos esse sanctuarium Spiritus S. Sacrosanctam Trinitatem apud Iustum, suam facere mansionem. Delicias Dei esse cum filiis hominum, quibus dedit potestatem filios Dei fieri. Sunt autem pueri baptizati, insontes, iusti, ipsorum est regnum Cælorum, accommodatum templum Dei. Pueri tamen, cæteris facilius, incantamentis necantur. Ergo necesse est id contingere ex facultate aliqua libera: cum excellentia Christiani (præcipuè iusti) concludat, diabolo nullum ius intrandi, aut
15 introducendi sua media. Cum perinde ipsi sit, per medium nocuisse, aut per se. Est ergo alia longè potestas incantamenti, præter Diabolum: atque proinde naturalis & libera. In virum iustum, non illi est imperium. Potestas autem, si libera esset incantandi diabolo, æquam illi æquè liberum esset, occidendi per cultrum vel malleum. Et sic nemo immunis. Imò si diabolus posset, nollet in pellem sibi intrare, ob diuinam Regni cœlorum præsentiam. Alio nimirum modo, Deum in iusto præsentem intuetur diabolus, quam vbilibet alibi. Quæ causa sempiternæ in nos odij. Nec ergo intrat, etsi posset, sed circuit vt Leo rugiens. Ergo Saga, per ens naturale imaginariè format Ideam liberam, naturalem & nocuam. Quam nequit formare Satanas. Eò quod formatio Idearum requirat imaginem Dei, ac potestatem liberam: atque idcirco Sagæ operantur virtute naturali, non minus in iustos atque insontes, quàm in viros nequam. Imò cum faciliùs inficiant incantamenta pueros, quàm adultos; mulieres, quàm viros strenuos: significatur quædam naturalis potentia, lunitata incantamento, cui pet pugnacem, & robustum animum, facilè itur contra. Diabolus ergo offert suis clientibus sordes, vel venena, vt Ideas in Imaginatiua horum formatas, fermentaliter connectat. Imò illud Ideale virus præseruat, ne per ventum dissletur, aut terra coopertum, fracedine destruatur. Defert autem istud virus localiter iuxta objectum incantandum: applicare tamen, aut in hominem ferre, nullatenus valet. Itaque deinde, homo etiam dimittit medium aliud executiuum, emanatiuum & mandatiuum, ad incantandum hominem, quod medium est Idea fortis desiderij. Est nempe desiderio inseparabile, ferri circa optata. Quibus omnibus, diabolus tantùm spectator, in comitatu assistit. Quia reuera, ipsa media operatiua demon-
16 straui iam esse solius hominis. Etenim solus Deus est creator summè gloriosus in infinitum laudabilis, qui vniuersum creauit ex nihilo. Homo autem quatenus est simulacrum Dei, creat ex nihilo quædam entia rationis, sine nonentia in sui initio, idque in propria virtutis phantasticæ dote. Quæ tamen sunt aliquid amplius, quàm merè ens priuatiuum aut negatiuum. Nam imprimis dum eiusmodi conceptæ Ideæ, tandem se corpore vestiunt, speciè imaginis, fabricatæ per imaginationem, fiunt entia iam subsistentia in medio illius vestimenti, cui per totum æquabiliter insunt. Et hactenus fiunt entia seminalia, atque operatiua: à quibus videlicet ipsa suorum assumptum subiecta totaliter modo dirigitur. Hæc autem potestas, data est soli homini. Alioqui virtus seminalis, ad propagandum, data est Terræ, brutis, plantis, &c. Itemque canis potest per rabiem, saliuam suam in venenum transferre, quod suæ speciei est vernaculum. Quod etiam in diuersis animalibus venenis est obuium. Sed formare Ideas, abstractas à sua specie, & proprietatibus adiacentibus, id nemini præter hominem
est datum. Penitius id quoque intuendo, videtur, 17
si in Idea, per Imaginatiuam formata, non præsset ius alicuius entitatis, quod non posset se vestire, aut corpus assumere, imò nec posset per imaginatiuam corpori Archei associari. Siquidem quod merè in se nihil est, nihil efficit, Ius etiam ad nihilum, negatiuè habet. Adeoque conceptus mox à conceptu periret, nec Ideam patraret. Imò si merum nihil esset, mox quoque in nihilum migraret. Sed cum Phantasia, à conceptu ad Ideam, siue Imaginem formandi, procedat, & hinc ad ens seminale: sequitur, conceptum fieri hoc aliquid, in Imaginatiua. Id est, Imaginatiuam creare aliquid ens seminale, quod sit initium dispositiuum ad formalitatem entis in potentia. Prout ex calybe & silice oritur scintilla, vndè incendium maximè opera-
tiuum. Sic imaginatiua obiecto, per conceptum, 18
se confricat, vnde Idea: Ideoque Imaginationis actus non est tam nihil, vt non habeat aliquod in se fundamentum, accedens ad realitatem principiantē. Habet enim Imaginatiua ad hoc, vel proprias sibi conformatas imagines cum anima (vt multi credunt) vel saltem, quandoque præsentes, per memoriam excitatas, & reuocatas
iterum reminiscendo. Ego autem considero hæc, 19
non quod præexistant præludia, Idearum in nobis, ante id quod imaginatiuè concipitur: vt sint imagines proprij nominis conceptæ: sed quod fiant per contactum potestatis actu Imaginantis (id est, formantis imaginem) & objecti imaginati. Adeoque de sinu suo, anima nuditer format imaginem, quam nisi statim liget in Ar-
cheo, perit quoque, & sterilis sit eo ipso. Nec ob- 20
stat, quod in febribus aut vigiliis morbosis, vmbras imaginum inuiti experiamur. Quæ scilicet fatnæ vmbræ imaginum obambulant, absque connexione & discursu, totam imaginatiua. Quicquid autem nobis inuitis, nec volentibus imaginari, obambulat sponte, imò & labores adfert, id ipsum præexistere est necesse. Quasi
vmbras reconditas, ante reflexam super illas 21
vim phantasticam. Sed confusè eiusmodi Ideæ, sunt è penu memoriæ recurrentes, quandoque impressæ: non autem quod ante omnem imaginandi actum præextitissent. Itemque nec arguit: Quod præfatæ Idearum vmbræ sint confusæ, ridiculæ sæpè, & falsæ, adeò nec vnquam antea conceptæ, per sanam imaginatinam: Siquidem naturaliter decisis semel imaginibus & constitutis serio, superinducitur altera, tertia & vlterior, complicantque & penetrant se mutuò: vndè confusio. Alioquin ordinatim subsequena imago, destruit priorem si ipsi est opposita: sin minus, sique priori consentiat, confortatur: vel si aliqua obliquitas inter vtramque est, vtraque confusè indeterminatur, vagantur que vmbratiles. Quod sanè nullatenus opem fert suppositæ Idearum præexistentiæ. Mihi semper id visum fuit

fuit, Ideas de nooo cudi, per actum Imaginati-
uæ, instar scintillæ, per confrictum chalybis &
silicis de nouo factæ. Nec hoc actiuitati Idea-
rum quicquam derogat, non amplius, quàm
scintillæ ad magnum incendium. Respondeo
itaque primæ obiectioni. Quod sicut non præest
ignis in chalibe & silice, ante concussionem: Ita
neque vllum entitatis præludium, vel imaginis
vestigium ante conceptum, & confricationem
imaginariuæ ad obiectum præexstitit: Sed ori-
tur omnis primordialis entitas Ideæ, in actu
conceptus. Fitque vera Idea, dum scintilla (quæ
aliàs statim periret) cadit in fomitem, & conce-
pta imago cadit in imaginantem fomitem Ar-
chei. Vndè sequuntur potentissima incendia
morborum. Veruntamen quia Tractatus Idea-
rum tangit proximè Concepta, differo & super-
sedeo vlterius de Ideis differere.

⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜

INIACVLATORVM MODVS INTRANDI.

1 *Vnicum medium, quo diabolus cooperatur injaculando, est oculorum præstigium, vt inuisibiliter intrent.*
2 *Blas motiuum, & determinatum competit diabolo.*
3 *Quantum homo ad hoc contribuat.*
4 *Sanatio iniectorum primaria.*
5 *Sanatio naturalis.*
6 *Varietas donorum in simplicibus.*
7 *Nominatim procedit Author.*
8 *Karichterus commendatur.*
9 *Præcautio in herbis.*
10 *Morbus, quo iniecta semel foras expulsa, accelerant reiectiones.*

PErgam nunc supplere modum, quo
Injaculata, Injectaue, intrant, vel ad-
mittuntur: simulque illorum reme-
dia subnectam. Injecta imprimis in-
troëunt inuisibiliter. Et hoc vnum est merè dia-
1 bolicum. Siquidem miserrimus scurra, cum ni-
hil habeat reale, quod ipsi sit relictum in liber-
tate, tantum habet vanas apparentias: quippe
pater mendacij, res ipsas mentitur, & falsò appa-
rere facit, ab mundi initio. In præstigiis huius-
modi, nil cooperatur homo diaboli mancipium.
Quo autem modo Satanas res in se visibiles fa-
ciat non visibiles, siuè illas inuoluat suo spiritu
inuisibili, ac res ipsas circum apprehendat, vel
demum id agat per oculorum effascinationem;
vel etiam eo ipso quo res aliqua corporaliter
aliam penetrat) vt jam ante profusè per exem-
pla est ostensum (sit fortassis eatenus inuisi-
bilis (quidquid enim dimensiones corporis
amittit, potest etiam visum fallere) saltem
curiosus indagator non sum operum Satanæ,
quæ sibi in proprietate competunt. Sufficitque
mihi, quod quæ credita sunt illius esse, ostende-
rim homini propria, detexerimque omnimo-
2 dam Satanæ pauperrimamque miseriam. Res
igitur iniiciendas, factas inuisibiles, transfert
diabolus ad objectum, dirigente iter Idea desi-
derij humani. Etenim quia diabolo non est per-
missum vllatenus, introire in hominem, multò
minus vt eum lædat, atque omnium minimè,
cum onere inuisibili, quod ipsus circumuolue-
ret: Ideo vtitur Blas libero hominis sibi de- 3
uincti. Homo ergo suum Blas motiuum li-
berum imprimit in corpus, inuisibile factum;
diabolus autem defert, vsque ad hominem in
quem injicitur. Et sicut culter, per desiderium
atque consensum vulnerantis, infigitur in car-
nem vulnerandi: Ita hoc corpus, factum inuisi-
bile, per diabolum; iniicitur in corpus incan-
tandi, per Ideam Blas motiui Sagæ: conspiran-
te ad hoc Satana, propter directionem ferientis
hominis.

Sanatio iniectorum absoluitur, partim reme-
diis ab ortu Ecclesiæ primitiuæ celebribus. Quæ 4
operantur, non nisi miraculosè: Cur autem non
regulariter semper, vbique & apud omnes suum
sortiantur effectum, aliis relinquo. Ego autem
inscrutabilia Dei iudicia, non attingo: vt neque
remedia, quæ sunt extra forum naturæ. Partim- 5
que etiam habetur sanatio, per quædam simpli-
cia, quibus Omnipotens Bonitas dotem à Crea-
tionis initio indidit, resistendi, præcauendi &
corrigendi veneficia; itemque exigendi Iniecta.
Quale legitur suffimigium iecoris apud To-
biam. Qualeque illud Salomonis, vel Eleazari, 6
apud Iosephum lib. 8. c. 2. Quædam namque
simplicia, cacodæmones arcent (misera homi-
num turba, quæ dulomaniam exhibet diis, resi-
stere non potentibus, simplicium efficaciæ natu-
rali,) Alia demum tollunt penetrationem lumi-
nis formalis, alligati excrementis. Nonnulla
item saltem impediunt attactum, introitum, vel
applicationem. Multa tandem, quæ eiusmodi ve- 7
nena corrigunt, interimuntque, Imprimis ele-
ctrum minerale immaturum Paracelsi, collo ap-
pensum, liberat, quos spiritus immundus perse-
quitur, quod ipsus vidi. Illius potum verò, plu-
res à veneficiis soluisse, memini. Nemo autem;
qui appenso illo simplici, non præcauerit, ne In-
iecta intromittantur: vel ab importunis ligatio-
nibus confestim non soluatur. Barth. Karichter,
Maximil. 2. Archiatrus, inter medentes primus, 8
quod sciam (Germanicum tractatulum, proxi-
mū miseratus, hero suo dicauit. In quod paucis
herbis, quoslibet & quomodolibet incantatos
sanat. Antesignanum suum Dautant (Phu est
Dioscordis) floribus purpureis (vltima Valeria-
uæ species, in vltima editione Matthioli est) om-
nibus prætulit. Magnifacio quoque verbenam
flore purpureo, Hypericonem herbosiorem flo-
re minuto, Abrotanum, Adiantum, Rutam, &c.
Itemque Corallum rubrum, eiusque eductam
tincturam, multum solaminis attulisse, sum ex-
pertus. Vtendum est herbis crudis, concisis, non 9
autem coctis. Quoniam potestas illarum inte-
gra, consistit in integritate Coneteri. Contusio-
ne ideo perit vis Idealis herbarum. Decerpuntur
autem herbæ, & radices effodiuntur, statione,
qua magis vegere, ideoque etiam mox oriente
Sole. Propelluntur nempe Iniecta foras, non se-
cus atque anguis ab igne. Theologi verò, solent
Iniecta, quæ reiiciuntur, igni absumere, in vitu-
perium cacodæmonis, Rectè quidem sic illa pe- 10
reunt: non sic tamen impediuntur illorum re-
cidiuæ. Rectius ergo, expulsa Iniecta, inuoluun-
tur simplicibus, quibusuis expulsiua inest, & af-
seruantur. Pari cum ratione, qua sympathetica,
absens vulnus sanant, hæc simplicia dotalia, ar-
cent Iniecta, detinent, cohibentque ne iniician-
tur, vanamque Magi operam deludunt. Infirmi-
tas ergo entis iniaculantis, meritò suspecta est,
quæ

quæ Iniicienda non poteſt intromittere, quia adeſt, & præeſt herba quædam impediens. Vis ergo quæ Iniecta intrò defert, non eſt Principis huius mundi, & potentiſſimi ſpiritus: ſed entis cuiuſdam Idealis, & infirmioris, quod tam facilè præpedit omnem introitum deinceps.

DE CONCEPTIS.

1 *Splen primorum conceptuum ſedes.*
2 *Ideæ tam Imaginationis, quam Archeales, è fonte Splene manant.*
3 *Ideo & hypochondriam olent.*
4 *Peſtis ſemper circa ſtomachum incipit.*
5 *De conceptis animantatis.*
6 *Idea ex vtero.*
7 *Dementia.*
8 *Irreligio demens.*
9 *Realitas conceptorum ex parte materiæ & efficientis.*
10 *Præſumptio omnes ferè occæcat mortales.*
11 *Occulta inſania.*
12 *Concepta morboſa.*
13 *Vterini morbi.*
14 *Phantaſtica vterina.*
15 *Inſtructio monarchiæ cuiuſque.*
16 *Duplex regimen in muliere.*
17 *Vterus non malè valet, niſi à conceptis.*
18 *Miſer ſexus muliebris.*
19 *Differunt morbi vterini à ſuis productis.*
20 *Sanatio furoris vltimi.*
21 *Conceptorum Idea duplex.*
22 *Ortus & progreſſus delirij febrilis.*
23 *Progreſſus Idearum in maturitates ſuas.*
24 *Limen omnis boni in fide.*
25 *Paſſionum effloreſcentia.*

INIACTIS porrò ſimile eſt ens morboſum, Quod Conceptorum dico. Nam etſi hoc non extrinſecus aduenter, nec aliunde foueatur, imò neque illi cooperetur Satanas: attamen quia ſui radice, fiendi modo & effectuum quadam paritate, ab Iniectis, quibuſdam, nō multùm diſcrepat, non inconſultò retuli Concepta, inter ſpiritualia Recepta. Ad quorum dilucidatio-
1 nem, multa iam præmiſi prolegomena. Quamobrem, in Splene, iam aliàs demonſtraui, Imaginatiuam primorum conceptuum, eamque inde ad ſtomachum, duumviratus ſocium, etiam & hinc facilè ac primordialiter (in altero ſexu) ad
2 vterum diſtendi. Splen ergo, tam fons eſt Idearum conceptatum in Imaginatiua hominis, quàm ipſius Archei. Archeus ſuas habet & peculiares Imaginationes, ſibi proprias (ſiue enim veri nominis ſint phantaſiæ, vel ſaltem metaphoricæ, mihi perinde hoc loco) quarum ergo antipathias & philautias continuò ſentit, atque
3 inde deductos motus ſuſcitat. Certè concepta Archei, extemplò, præfatis locis potentiſſimas aſſequuntur determinationes. Quia locum natalem olent, hypochondriacæ ſunt, primorum & indiſcretorum motuum monumenta ferunt. Et quanquam Imaginatio animantata, quæ abſque fortitudine impreſſionis, vel alicuius præiudicati inclinatione, ibidem cunctatur, tandem velut ſomnialis, indiſtincta, & penè confuſa fiat, quapropter nimirum tarò tempora caneſcunt incuriis: attamen quæ in ipſis primorum motuum officinis ſuſcipiunt alicuius paſſionis deliberationem, etiam ſpiritus in cerebro antiquatos, ad ſe alliciunt, contagium loci ſubeunt, fiuntque, ac cuduntur iudicio orbatæ Ideæ, ſeminaliterque patiunt affectus, ſuis cauſis conformes. Hypochondriacæ nimirum amentiæ, confuſionis, ac perturbationis ſuſpectos. Ideo nempe ſuo patimur ſinguli manes. Archealis tamen jam dicta Imaginatio, vt conſenſum animæ nec optat, ita nec exſpectat: contingitque
ideo inuiſibiliter, ac nobis inſciis. Ideo nimi- 4
rum Peſtis, ſiue ea terrore in anima concepto fiat, vel demum proprio Archei vitio, ſemper tamen circa orificium ſtomachi prima tenet conciliabula. Potentiſſimæ namque ſunt Archeales Ideæ, morborum quoque feraciſſimæ, quia irrationales, nobis inſciis, atque innitis cōtingūt, ideoque & incorruptibiles, atque exleges plerumque ſunt, noſque ideo inauſpicato modo
inuadunt. De conceptis animantatis, vtpote di- 5
ſtinctioribus, atque ſenſibilibus, nunc agam quicunque primorum motuum perturbationibus, harumque conceptis Ideis, ſeipſos velut infirmant, infatuāt, atque ſubinde incantant, aleam ſubeunt præfatis cauſis debitam. Ac licet hoc vitij genus, etiam viros doctos & iudicioſos ſubinde inuadat, moroſitates, atque tetricitates parita: attameo mulieri eſt magis ſociale, ob vteri con-
ſonantiam, & propinquitatem. Eſt nimirum vte- 6
rus (licet mera membrana) Lien tamen alter. Ideoque proprio velut ſeminis inſtinctu, ſtatim ſecundiuis fœtus, velut alterum Lienem externis obducit. Vt ſuo loco alibi. Non quidem quod mulier, hoc naturæ vitio, cudat Ideas hypochondriacas, exſecrabiles in aliorum perniciem, per modum Sagarum: ſibi verùm ſunt nocuæ dumtaxat, ſeſeque tanquam incantant, infa-
tuātque ac infirmant. Cudunt nempe ſibi Ideas, 7
quibus ſæpè non ſecus atque deſperationis maligno ſpiritu circumactæ Sagæ, gubernantur, abripiunturue ad ea, quæ alias nollent, propriamque & inuitam nobis plangunt dementiam. Sic namque teſte Plutarcho, iuuenculas omnes arripuit deſiderium mortis per ſuſpendium, in Inſula Chio: nec niſi per verecundiam, poſt mortem, minitando, ſiſti potuit. Cum ergo
Conceptorum virium etiam viros tangat, auer- 8
tat lector tædium, ſi diutius in his morati debuerim, qui primus hunc tonum in medendo tangam. Itaque ſi mortales impegerint in præſumptionem fidei, abſcedant à verbo Dei, & ad proprij placiti explicationes, velut in ſpeculo complacentiæ ſuipſius, ſe contueantur: Iam inde ſibi cudunt Ideas vacillantes, & incuriæ religionis, ex vno primùm pacto dubij, diſputant incerti de pluribus, ad Atheiſmum vadunt, per apiſticam irreligionem. Sin verò in ſuperſtitiones ceciderint, Ideas nigromantiæ conformes cudunt, vnde in ſtygias vanitates animam pronam parant. Quibus perfacilè (vt dementatis) iam ſe aſſociat hoſtis mortalium. Præſertim ſi ſuperſtitio pertinax, fortique deſiderio odij, vel alterius peccati, eſt ſtipata. Cudunt nempe ſibi
Ideas, voluntariæ cœcitatis ſecundas. Cumpri- 9
mis hoc iterum memorandum: Imagines ideales omnes eſſe ſeminales ex parte entis realis, per Imaginationem patris. Dein ex parte ſpirituum (quatenus vitalium, & concepto ſemini nuptorum) cuius aſſumunt materiam, ſiue tabulam,

lam, in quam depinguntur, fiunt organum, ex-
sequendis Idearum finibus aptum. Hæc igitur
prærogatiua, vtraque penetrant Archeum, eum-
que alienant, ad peregrinos suarum perturba-
tionum scopos. Si ergo fides, confidensque su-
perstitio, peccent sola credulitate, iam cudunt
Ideas, per quas se existimant incantatos, incu-
rabiles, & desperatæ amentiæ serui fiunt. Pro-
sternatis enim viribus emaciantur, pallescunt-
que dementes. Sin verò scrupulositas indiscre-
ta, atque inordinata angat; ipsa sibi fabricat
Ideam anxiam, timore Inferni turbidam, vndè
ipsis vita horrida, omnium conuersatio formi-
dolosa, penè atque si diabolica esset. Fatuita-
tem enim generant, quam agnoscunt, fatentur,
plangunt: quia non se ab illa liberare valent. Ac
tandem ita succumbunt impotentes, vt Ideam
tanquàm animam arripiant. Sin autem scrupu-
lositas, ante totalem victoriam, pro delibera-
tione recurrat ad mentem, & nihilominus in-
10 terim nouas inordinatasque cudat Ideas: mi-
grat instabilis facilè in oppositum, quasi iam
prioris scrupuli horrens, libertatem spiritualem,
cum præsumptione meriti, & aliorum despectu,
assumit. Quoquo enim surgere nititur altiùs,
mergitur eò profundiùs. Est namque præsum-
ptio, nil nisi vana dementia, alienis semper sus-
pensa arbitriis? attamen plerisque mortalium
velut genuina. Nam propter virtutes, inge-
nium, doctrinam, genus, diuitias, formam, ro-
bur, audaciam, artes, loquacitatem, aut vocem,
cudit quisque Ideas sibi applaudentes, quæ to-
tum penè mundum dementant. De quibus di-
citur: Stultorum infinitus est numerus. No-
centissima autem præsumptionum dementia, est
in politicis, estque audaciæ, quippe quæ suos
non rarò substernit tortori. Rara sanè insania
absque præsumptione est, si non cognata sit stu-
piditas. Enimverò Ideæ fidei, desperationis,
scrupuli, irreligionis, arrogantiæ, æstimatio-
nis, &c. quia potentias magis abstractas & intel-
lectuales respiciunt, gratiamque infusam magis
oppugnant, dementiam plerumque tam occul-
tam patrant, quod à viris spiritualibus, multum-
que exercitatis, non nisi tardè deprehendatur.
Quas dementantes Ideas subsequuntur ex or-
dine, quæ turbationum sunt magis corporea-
rum. Dura enim imprimis vt infernus est æmo-
latio zelotypiæ, quæ hominem in ærumnas
quamplures præcipitat. Tum dein libidinis at-
que fornicationis Ideæ præter dementias, et-
11 iam complures excitant ægritudines. Omnes
autem exorbitationes perturbationum, si subi-
tæ, fortes, crebræ, aut diuturnæ, cudunt Ideas
& infirmitates sibi pares, etiam in vitam ideo
durabiles. Sunt nimirum qui rectè sapiunt; in
materiam autem, cuius Idea illos dementanit,
si inciderint, confestim occultatam produnt
amentiam. Repentinus inquam terror & mœ-
ror, sæpè aliquos morte improuisa extinxere:
aliis quoque saltem syncopem fecere. Plerisque
mulieribus profluuium suscitarunt, in vitam
durabile. Sin autem vis Ideæ non ferocierit in
cruorem, huncque ideò non, vt exosum, pro-
scripserit: sed penes se, in hypochondrio cu-
stodiuerit: sigillat ibidem morbum comitia-
lem. Mœror lentus verò, quique per interual-
la, solatio tantillo interruptus, Ideam cudit, vn-
de melancholia hipochondriaca in mulieribus,
in viris autem Icterus: si in cruore sigillentur
Ideæ: sin autem in viscere Lienis ipso, Asthma
& præfocationem moliuntur. Sin mœror cum Idea
desperationis connectitur, Paralysin, aut Con-
tracturam parat, præsertim virginibus. Sed mœ-
ror lentus, cum præmeditata ira, vel odio, longa-
tur, singultum, cordis tremorem, vel menstrui
suppressionem contumacem edit. Imò si eius-
modi passiones fortes fuerint, caducum faciunt
& abortum, vel præfocant gestantes vterum. Si
ira subita est, quæque tamen coërceri, aut dissi-
mulari debuit. Ideam cudit, vnde vteri decubi-
tus, vagantiæ ad latera, cum dolore intolerabili;
viris autem asthmata, apneam, atque febrim,
quæ demum in Icterum, vel hydropem transit.
Si violentus terror, vel timor irruat: Cuduntur
Ideæ epilepticæ, quæ in vitam perennant.
Odium autem, & auaritia, maciem, siue atro-
phiam generant; cudunt inquam Ideas suis de-
sideriis respondentes: eòque fatuitatis decli-
nant, quod propriam vitam, atque suorum for-
tunas parui pendant, credentes turpi vindictæ
satietate, nihil obuenire in vita iucundius. Ema-
ciant enim eiusmodi Ideæ, & quia lentis nascun-
tur resolutisque perturbationibus, increscunt
indies, & in vitam plerumque perseuerant. Nec
etiam semen corruptum, detentaue menstrua,
morbos vterinos suscitant: sed sunt hæc produ-
cta posteriora, & defectus superuenientes Ideis
alterationum. Vterus namque vt particula-
rem habet monarchiam: ita & morbos. Quip- 13
pe omnis exorbitans vteri affectus, & insania
quædam siue dementia Archealis in vtero. Pe-
rinde enim atque salioæ canis rabidi, inest fer-
mentum furoris dementis, Idea inquam, quæ
demorsum paulò pòst dementat: Ita nonnullis
simplicibus, inest facultas sigillifera dementiæ,
sigillataque, quibusdam excrementis detentis,
aut vtero furiente genitis, amentia furoris inest,
quæ conceptam maniam vel in proles propa-
gat, vel cum sterilitate perseuerat, in radicalis
furoris consummationem. In vtero nimirum, 14
contemplari iubet potestatem phantastricæ pri-
morum motuum parem. Blas, velut stellarum,
potentissimum, vertens, euertens, susque deque
omnia. Vterus enim suum regimen vsque ha-
buit, & seruauit in totum integrale, imò exer-
cuit crudeliter in miserandi semper sexus con-
sternationem. Ad instructionem autem monar- 15
chiæ cuiuslibet, semper primariò requiritur re-
ctrix quædam facultas (qualis in malitia, & vte-
rinis affectibus, elucet prodigiosa) & Irascibi-
lis altera, quæ per varias affectionum thymoses,
sub vita muliebri explicatur. Quarum faculta-
tum perturbationes, indéque natæ exundatio-
nes, certè nil minus quàm vteri furorem præ-
supponunt. Quid namque dementius fieri po-
test, quàm quod vterus collum mulieris strin-
gat, & suum subiectum miserè perdat? potos pul-
monis contrahat? totum cruorem præcipitan-
ter profundat? Siquidem ad suæ mulieris inter-
nècionem, necessariò subsequatur propria vteri
mors? ergo hoc ipsum est sui excidium, per
consequens, vi deliberata causate, Vnde specta-
tur saltem duplicis monarchiæ argumentum in
fœmina. Ex dualitate nempe vteri cum cor-
pore mulieris, hoste vnitatis, fomite discordiæ.
Quanquam autem plerumque, ex animi per- 16
turbationibus, & inde suscitatis Ideis, initia
sumat eiusmodi suffocatio, quæque funesta, to-
tius ortum, decus, vitamque, carbonum instar
excita

excitatorum , delet : ſuperuiuit tamen vterus
mulieri , adeò vt defuncta parturienre , vterus,
poſt multas quandoque horas,ſuum fœtum ex-
pulerit. Itaque rhymoſis, furorque quidam, eſt
vtero à conceptis Ideis, ab enre quodam vica-
riatum mentis exercens , eſtque vtero pro vita
eius ſingulari. Eſt ergo morbus omnis vteri
poteſtatiuus , ab vteri regimine directus, vel in
ſeipſum,vel in corpus mulieris.Vnde non inep-
tè , integræ , à corruptis diſcerni poſſunt. Et-
17 enim cum gubernet ſeipſum vterus, viuatque è
cruore alieno, proprio orbe : ideo vix malè va-
let, niſi infirmatos ab ente Conceptorum : Imò
ſemper quodammodò inſanit, quoties malè va-
ler. Nam ſiue ſteterint menſes, ſiue immodera-
tè fluxerint , decolores ſunt, aquoſi,nigri, gru-
moſi, paucitate peccent, gonorrhœæ proma-
nent,vel vterua ipſe,loco motus , deleat immen-
ſum excentricus, ſiue demum immotus , Blas
patiat alterationum , producatuo effectus incan-
tamento conſanguineos , ſiue tandem ſuſcitet
ens apoplecticum , pileticum , paralyticum,
vertiginoſum , bemictanicum , cardialgiacum,
Ictericum,bydropicum, ſyncopticum,Aſthma-
ticum, ſpaſmades, Cardiacum, &c. perinde eſt.
Quoniam non niſi per ſcenas,furor ſuus variat,
quibus ſua abutitur poteſtate , luditque vterua
libertate monarchali in totum integrale.Siqui-
dem abſque aporrheis materialibus,claues gerit,
quibus pandat venas , hæmorrhagias incredibi-
les ſuſciter , citraque ſui motum vllum , poros
pulmonis ex voto claudat , imò totius corporis
diapnæam tollat ſuo nutu. Etenim lunæ præſi-
det in corpore, ætatem, naturam, maturitatem,
præcocitatemque ſpernit. Itemque abortus fa-
cit, & fœcunditatem tollit, atque interim ſuum
furorem voluptuarium complet, tyrannide deſ-
potica. Iectigationes artuum , loquelæ priua-
tiones , exrthitoſes condylomatum pro furoris
19 luxu perficit. Et licet mulier tantis ſub malis
non dementet , inſanit tamen vterus in præfatis
omnibus exorbitationibus.Miſera ergo, quæ tali
ſubiacet imperio:ſubeſt inquam tot morbis,qua-
tenus homo ; & iiſdem paret iterum ex ente
vteri. Dupiex enim & hodie luit piaculum,qua-
ſi in Eua duplicis peccati rea. Non eſt attamen
vterus , pars hominis , vt homo eſt. Ineſt qui-
dem homini, viuitque ex eius cruore , non ſe-
cus atque viſcus ex arbore : totique pars illa ſe-
xualis imperat, multò potentius,quàm teſtes in
gallo taurone,qui in ſuis caſtratis , inſignes va-
rieates exprimunt. Siquidem nedum quælibet
pars auſcultat vtero : ſed inſani vteri violenta
imperia,corpus muliebre , vnà cum vita , luunt.
Paſſiones ſcilicet animæ, dumtaxat vterum ve-
lut dormientem canem excitant , & vterus inde
ſæuitiam ſumit,ſuæque inſaniæ , mox inſontem
mulierem pœnitere cogit. Quinimò & non ra-
tò in ipſas poteſtates mentales , à quibus pri-
dem fuerat irritarus , ſuum reflectit furorem,vt
abſolutum in omnia ſibi imperium iactitet.Ideæ
namque paſſionum animæ , quoties vtero im-
portunæ , ſi in vim iraſcibilem vteri introdu-
cantur , eamque penetrent , confeſtim vt pere-
grinæ & exoſæ,illam turbant. Vnde impatiens,
in varios furores ſeipſum concitat. Quod &
Platonem vel inde non latuit,dum vterum, ani-
19 mal furioſum nuncupauit. Denique quamuis
ab vteri furore, propria tam eius coquina labo-
ret, quàm aliarum partium , à ſe apprehenſa-
tum , atque inde varia ſuſcitentur excrementa,
ſeminalibus furiarum Ideis inſignita: ſunt atta-
men iſthæc dumtaxat producta. Id eſt, Quam-
quam amentiæ à Conceptis ortæ , pariant ſtul-
tas ſuas Ideas , eaſque depingant in alienis ex-
crementorum tabulis , ſui inordinatione partis
(prout rabies canum tranſit in ſaliuam) attamen
per ablationem occaſionalis producti , licèt
morbi alleuientur,non ſanatur furor vteri.Quia
iſtud productum ablatum , poſterius erat, nec
priorem in radice inſaniam cauſans : ita nec at-
tingens ; ſed tantùm aggrauans.Etenim ſanatio
amentiæ , è Conceptis , in vtero conceptæ , re-
quirit Ideæ furoris extinctionem , per arcana
appropriata (nam per oppoſitas Ideas ſuperari 20
nequeunt,cum iam mulier inhabilis eſt, ad for-
mandum Ideas ſibi ſalubres , tantiſper atque à
furore vteri , compeſcitur) atque deinde,orga-
ni rectificationem : Alioqui namque , perfacilè
repetit inſania. Helleborus quidem(qui Amen-
tiæ ſingulariter commendari antiquitus ſolet)
alleuiat Conceptorum grauitatem, in quantum
aufert aliquid de producto aggrauante:at certè
non ſanat eam , niſi in natura ſedente , ipſaque
ſibi opituletur : vt amena, qui proprio ente de-
liro, ex propriis ſuis excrementi Ideis , demen-
tauit. Veruntamen quæ ex repentina eſt nata
perturbatione fatuitas , quanquam ſæpè eiuſ-
modi remedio abeat,ſatagente Natura reliquum
ſui bonitate , fomentatis ſcilicet Liene , & Ce-
rebro , ſi pigrius ad conualeſcentiam proceſſe-
rint : ſed quia Conceptorum amentiæ ſurgunt
ex Ideis mentalibus , hinc ita profundè pene-
trant , vt etiam ſemen prolificum , radicaliter
in ſpiritu contaminent , traducaturque inſania
generantis in poſteros. Concepta ergo Idea,in 21
vitæ ſenſitiuæ imaginatione , eſt duplex. Quæ-
dam enim è morboſis ſeminibus rerum proficiſ-
citur. Cernimus namque vitulum dementare,
canem rabie mori : Lupum ſimiliter quotannis
rabidum , incredibili ieiunio reſtitui. Quod Pa-
racelſus tardo Orionis aſtro ridiculè adſcribit.
Proficiſcitur inquam occaſionaliter introducta
potentia ſeminis exotici , in nos donec Ar-
cheus noſter inde mutuet Ideas furoris , quas
ſibi ipſe ſuſcitat , & ipſus induit. Sunt quidem
in quibuſdam ſimplicibus,naturaliter Ideæ in-
fatuantes ; non quidem quod Cerebri tempe-
riem deſtruant. Quippe quod abſque tempe-
rie clarè intelligit : ſuntque eiuſmodi tempera-
menta, mera ſomnia ; ſed quod ſuum characte-
rem Idealem conferant , & in ſpiritum , phan-
taſiæ organum , occaſionaliter imprimant , &
conformes ſuis Ideis ſuſcitent. Sic nempe Ta-
rantulæ , vel canis virus, determinatas, ſuaſque
tantùm , atque proprias fatuitates propagant.
Sicque incurij , aſſumptis quibuſdam , demen-
tant , iuxta illorum innatas Ideas. Altera ergo
Conceptorum amentia , ex intus genitis con-
ſorgit : Sic imprimis deliria in febri, non ex aſ-
ſumptis: ſed ex degeneratis intus Ideis ſunt ex-
crementalibus. Eſtque intus conceptarum Idea-
rum bipartita adhuc varietas. Vna quidem
amentia , ex Ideis inſanis Prognata,per deuium
Imaginatiuæ abuſum : ſe ſigillat in Archeo,
adeoque ex ſymbolo altius penetrat , & in vi-
tam ſe diſtendit continuò , vel repetitim : Alte-
ra verò naſcitur in excrementis febribus , &
hoſtilibus,quatenus in iiſdem aliquid ſimile oc-
currit , quod in præfatis ſimplicibus nouimus
natu

naturaliter inhabitate. Ac proinde huiusmodi amentiæ, quia in ente corporali, exotico, & odioso hospitantur, non tam profundè in Archeum innatum imaginatiuæ penetrant. Primò namque, sordes febriles pariunt insomnietates, dein somnia interrupta vigiliis, ac tandem magis continua, quorum labor atque tædium suas pariunt Ideas in excremẽtis, vnde delitia videntur somnia, vigilantibus obseruentia. Etenim si ex simplicibus, vel excrementis, analoga similitudine ludentibus, furores deliri in febribus nascerentur: Certè primo accessu deliria nobis exorirentur, nec dierum expectarent cumulum. Nisi Ideæ tædij, & laboris somniorum, manifesto delirium progignerent. Quid si Ideæ somniales, Iudicij tendines præscindant, quid non patrauerint Ideæ apprehensionum? affectionum? passionum? æque æstimationum? maximè quoties in fastigium delatæ, Archeum defœdant: violenter corrumpendo, vel fermentaliter consputcādo? Tres enim puriores, vix sponte cõmouentur: sed præuia passione aliqua, agitantur & commouentur. Etenim persuasio abusiua, & credulitas, siue æstimatio falsi, primò hominem seducunt, in præsumptionem despectiuam aliorum, siue in indignationem Philautiæ, Iræ, odij, vel excandescentiæ in proximum. Vndè nimirum quoque religio apistica, superstitio, scrupulositas, impœnitens arrogantia, & temulenta desperatio, cum incuria. Etenim vt fides est ianua ad humilitatem, quæ est veritas intellectus: Ita credula falsi æstimatio, est præsumptionis & arrogantiæ introitus, & prima animæ insania. Vix enim ideo, inter miracula, legitur fatuus ex imaginaris, restitutus sanitati: quippe ex superbia impœnitente, & recusante redire in veritatem, plerumque tales disipiunt. Perturbationes verò, vt amor, desiderium, tristitia, metus, terror, potissimum excitantur ab extrinsecis: ideoque non solùm in anima: sed & in corpore, suos proferunt effectus. Initio namque passiones singulæ somnum tollunt, deinde appetitum edendi, actum prius infirmant. Tandemque per longam, immodicam, fortem, vel repentinam inordinationem, Ideæ Archeum infatuant. Quarum fortitudo demetienda non est aliunde, quàm à penetratione & commistione exquisita, cum multa vel pauca Archei quantitate. Sensim enim anima apprehendens, vel discurrens, assuescit sine lucta sequi, quò sæpè atque violẽter abducitur, volens cum plausibilitate, vel nolens, propter superioritatem apprehensionum. Anima nempe itineris illius, licet anij, conscia fit? quia assueti. Suntque deuiationes manifestæ, latentesque, vel incognitæ, continuæ, vel interpolatæ. Manifestæ quidem suam produnt statim amentiæ excentricitatem, in omnibus, ac circa omnia, conspicuam, occultiores verò, latentesque, non nisi in quibusdam punctis, ac conceptibus apparent: per quos nimirum anima semel loco discussa fuit, conquassatumque iudicium. Quorum scilicet Ideæ in organum fuerunt impressæ, propter diuturnitatem, vel plausibilitatem: Id est, propter fortitudinem ac superioritatem. In reliquis verò punctis, videntur rectè sapere.

Quantum autem spectat sanationem Conceptorum, tandem trado ex professo postea singulari capite, & themate planè paradoxo. Nunc autem hystericas ex directo aspicio. A posteriori namque ad credendum inducor, in Incantamentis potentissimam totius scenæ partem pendere ab Ideis mancipiorum diaboli, adeoque à Conceptis originaliter procedere, prout suo loco demonstraui; eò quòd naturaliter quæ iuuant incantatos, sanent etiam passiones hystericas, & vice versa. Vterum autem aliàs quietum in thymosim excitari per Iram atque mœrorem, tam est extra controuersiam, quod ipsis cognitum sit mulierculis, & vetulis. Nec lædit quicquam virtutes vtero insitas, quod planè est nonens (vt est cogitatio) nisi in formam entis approximetur, ad originem omnium motuum in nobis. Hunc autẽ progressum in Ideis multo verborum syrmate conuincere studui: quapropter etiam in Incantamentis parem natiuitatem adscribere cogor. Enimverò etsi odora & grata aromata multas infirment mulieres: non tamen idcirco olida siue putida quæuis, illas sanare debent. Per exemplum non enim Assa, aut odor fumantis sulfuris recreant hystericas, quatenus fœtent: neque enim ex æquo omnes pariter fœminas reficiunt semper, aut simpliciter; sed quia cohibent siue interficiunt Ideas, extra vtero impressas. Sic etsi infirment dulcia; proinde amara, vt talia, illas sanant. Docui namque imprimis non existere contraria in Natura. Quare argumentum à contrario sensu, etsi in Iure valeat: minimè tamen in natura, quia litigia & iurgia Iuris non reperiuntur in natura. Nec putandum interim remedia vterina consistere in temperato, quasi extremorum medio, qualitatum mutuo confractarum asylo, ab extremis exempto: sed prorsus in Arcano libero. Ita quidem, licet nullum simplex sit exors primarum qualitatum, minimè tamen, illarum respectu, appropriata sanant hystericas. Est autem eiusmodi Arcanum Ignis, siue ducedo sulfuris, è vitriolo Veneris: Itémque tinctura Coralli, volatilis, essentia Succini: Gagatis, Vrtica non pungens flore albo cucullato: Ribes nigrum, Ballote, Ruta, Abrotanum, Saluia, Nepetha, grana Sambuci, Ebuli, Assa fœtida, Verruca poplitis equini. Corallus rutillans ergo est herba lapidea, vel lapis herbaceus in veneficiorum destructionem natus. Nam prout veneficia fiunt ab Idea, irregulariter transplantata in sordibus, quæ videlicet Idea iam ante erat seminalis in suo spiritu: dum tamen sordibus inseritur, migrat in virus. Sic nempe vis seminalis in Corallo inseritur in materiam petrificiam; Si sit ergo qui vegetabile separet à lapide Coralli, iam acquisita, est dos naturæ, siue Idea illius simplicis vindicans, transplantansque Ideas transplantatas in virus. Obseruaui namque quàm inuitò hunc lapidem diabolus toleret. Quod nouerim nobilem incantatum, cui etsi armillaria è globulis corallinis fortiter alligarentur, statim tamen inde dissilirent. Cuius simile occurrit in eo, quòd fœminis malè valentibus, rutilans Corallum mox pallescat, velut compatiens illis: qui tamen pristinum ruboris nitorem resumit, cum muliebris vteri sanitate. Cæterùm non quæuis simplicia ex æquo incantatos sanant, vt neque omnes pariter hystericas. Nam suas singula dotes habent Ideas, tolluntque compares nocuas. Abrotanum scilicet, Saluia & Ruta, Ideas timoris abigunt. Artemisia, Vrtica, Ballote & Ribes nigrum, valent in casibus à mœrore contractis. Assa autem,

Castoreum, grana Acitis, Gagatis essentia: in casibus ex Ira patratis.

Nepetha autem, Valeriana & Adiantum: in casibus ex Idea odij resultantibus. Prout hypericon, & Phu tertium in Ideis furibundis, sic Lepus ficeatus, testes quatundam bestiarum, fumo arefacti, virga Cetui, Agnus castus & Succinum in Ideis, per libidinis suggestionem natis. Electrum autem minerale, corallus præparatus, & maiora Arcana, adscendunt ad vniuersale quodammodò. Quibus approximant secundini masculi primogeniti, fel anguis, &c. Profectò maiora Arcana præparata per artem, aut appropriata per dotem naturalem, vix aliquem destituunt. Porrò quantùm proposita Methodus, à Scholis deuiet, ipsæ iudicent. Morbos namque vterinos agnoscunt more rustico. Nimirum dumtaxat nouerunt, menstrui inordinationes, & gonorrhœas. Quoniam Malaciam, & præfocationes inter symptomata referunt. Retenta enim menstrua, ex oppilatione ponderant, atque aperientibus frustra sanare intendunt. Tam enim assueuerunt non sanare suos, quod sanationis nomen in obliuionem iuerit, eiusque vicem obtinuerit Curatio. Immodicos enim sic menses, per inordinatam venarum apertionem curari volunt, indistincta cum plebeiis obseruantia. Denique ludibrio plenum: quod per solam phlebotomiam, tam retentis, quàm profluentibus subuenire nitantur. Modò venam malleoli in retentis; in profluis vero, Iecorariam in brachio tundant. In vtroque casu inquam, cruorem æquabiliter detrahant. Quod compererim quandoque, naturam tam periculi, timorisque plenam, quàm cruoris atque roboris vacuam, ab incepto fluoris furore, subinde prô spatio destitisse. Simile fortassis fuerit, si nimis petulantem equum, tendinis læsione claudicare fecerint. Deficiente autem menstruo, oppilationum oblitæ iam Scholæ, ac quasi suppressio necessariam inuolueret plethoram, iubent incidi venam: quod est effectum, non autem causam oppilantem oppugnasse. Nesciunt inquam detenta menstrua, furore potestatis te&ricis peccare. Subinde solutiua iterato propinant, & quæ calida tertio finguntur gradu. Immemores interim horum, Chalybem, dinet simodè vexatum, propinant. Vtinam nouisset mundus, quàm vanis præsidiis mulieres exagitent, quantum deoppilationibus toto orbe christiano desudent, & quàm occupatæ sint Scholæ, vt ignorantiæ suæ errores, in aliorum omissiones traducant. Strictam enim diætæ obedientiam iniungunt, cui mandato, si vel odore tenus semel non paruerint per omnia, declamant se frustra laborasse, & studuisse. Picam interim siue Malaciam per suas purgationes frustra tentari etsi deprehenderint: dum tamen melioribus destituuntur, purgationes nihilominus vbique, vteriuis curationibus adhibent. Præfocationibus quoque, diris lethi spectaculis obuenire nituntur per fætida naribus apposita, alij Theriacam olfactui obiiciunt plerique verò conseruam tutæ, cum castoreo per os violenter intrudunt. Nescij saltem quantum facchari dulcedo, sopitum vteri furorem conciter. Tandem in tanto agone per fœtida & beneolentia, diuersis locis applicata, speratur coniecturalis sanatio. Ah immane scelus, furibundum vterum, conuulsione phantastica pacare velle. Vana Medentum consilia & auxilia, ignoratis, causis immediatis adhibita. Ne digitum enim, subleuando malo apponere sciunt, totumque humeris muliebribus onus relinquũt, donec vel sponte deficiant strangulatæ, vel forte fortuna in se redeant, circulo furoris emenso. Crebri interim visitatores, loculos & vires exhauriunt. Mirissime Iesu, qui viuus tantam viduatum atque virginum curam gessisti, iam cœli terræque Monarchatum solus administrans, miserere medentum, vt insontioris & ærumnosioris sexus posthac condignam gerant curam, ac remedia inquirant debita, flecte illorum animos, vt discere non recusent, ac sub beato vnisono, vnum meditemur pariter omnes, prorsus necessarium, quod est, amabilissimam voluntatem tuam complere adorando, cum annihilatione nostræ voluntatis, in empyreum occeanum sanctificantis voluntatis tuæ, Amen, ac vtinam Amen.

VIS MAGNETICA.

Pro actione in localiter distans, vina nobis demonstrationem suggerũt. Vinum namque quodlibet, licet extra prouincias contermìnas natum, itemque tempestiuius alibi florescens: attamen turbatur dum floret vitis nostra, nec cessat eiusmodi confusio, quamdiu flos viti non deciderit. Quod sanè contingit vel à causa morrice communi vitis ac vini: vel à particulari dispositione vitis, quæ vinum scilicet turbat, ac velut sursum deorsum confusa tempestate commouet. Aut viciſſim, quod ipsum vinum sua sponte se ita turbet, propter flores vitis. Quorum amborum posteriorum si sit prætacta conformitas, consensus, condolentia, vel congratulatio: saltem non potest non id fieri, per actionem in distans. Puta, si vinum turbetur in cellario subterraneo, cui fortè per aliquot milliaria, nulla vitis vicina est, nec vlla collocatio aëtis subterranei, cum flore absentis viris. At si causam commune, pro tali effectu incusare velint: Oportet vel ad Astra recurrere, quæ à nostris voluptatibus, & audendi libertatibus nequeunt redargui: vel inquam, recidimus in confessionem actionis in distans. Videlicet quod vnus aliquis idemque atque adhuc ignotus motor spiritus, vinum absens, & vitem longè dissitam tegat, eaque colloqui & compati faciat. Quantum autem ad Astrotum potentiam attinet: nolim, vti nee ausim ex mea licentia vires, potentias, aut fines Astrorum extendere, supra aut præter textus sacri authoritatem. Qui dicit, elogio diuino pronunciatum: Quod Astra nobis erunt in signa, tempora, dies & annos. Qua regula, nequaquam vis Astris tribuitur vt vinis, vinum peregrino solo natum, eminusque aduectum, turbet, moueat, ac confusum reddat. Etenim vitis aliquando receperat potentiam crescendi & multiplicandi se, ante natas stellas, Erantque vegetabilia ante stellas, harumque putatum influxum. Quocirca etiam in essentia nequeunt esse coniuncta, quorum vnum absque alio consistere potuit. Imò floret vitis alibi tempestiuius: anni sque pluuialibus aut frigidioribus tardius floret vitis nostra, cuius

cuius tamen florem ac ſcenas efflorescentiæ vinum imitatur, adeoque nec Aſtra reſpicit, vt ad illorum motum ſe turbet. Denique nec vinum oſcultat efflorescentiæ capparum quorumlibet, ac ſolius vitis. Adeoque non in cauſam vniuerſalem, mundanæ viciſſitudines œconomicam rectricem autam confugiendum, vt ſcilicet potius ad adynata & abſorda recurramus, quàm ad proxima ſymboli, vnitatiſque commercia; licet hactenus Scholis impervia. Porrò in Cereuiſiis id longè manifeſtiùs adhuc apparet. Cum olim aui noſtri vidiſſent ex hordeo, quomodolibet ebullito, non niſi inanem ptiſanam, vel pultem etiam coqui, meditati ſunt hordeum, prius germinari debere (quod tum Maltam vocant) vnde demum cereuiſias ſuas vinorum æmolas coxerunt. In quo imprimis aliquot notabilia coincidunt. Nimirum excitatur in hordeo germẽ vegetabile, quod ſiccatio deinceps hordeo interit, ſpemque creſcendi amittit, tantoque magis per commutationem in farinam, ac dein per poſteriam ebullitionem, deſpundet à virtute creſcitiua: attamen his non obſtantibus retinet ſpiritum vinoſum, aquæ vitæ, ac inebriantem, quem tamen nondum actu poſſidet: ſed tandem dictum numero vi fermenti acquirit. In vnico ſcilicet vnius grani gremio, vnicus ſpiritus diuerſis poteſtatibus inſignitur, caſtratueque vna, relicta altera. Quod ſanè adhuc longè mirabilius elucescit. Vbi cereuiſia ex malto, ſeſe, non ſecus atque aliàs vinum ſolitum eſt, turbat dum hordeum floret. Adeoque hinc conſpicua eſt poteſtas in abſens longè diffuſum. Siquidem ſunt vrbes, à quibus amœna prata arcent hordei ſationem per multa milliaria, tantoque potentius probant cereuiſiæ conſonantiam ſui cum abſente hordeo florido: quantum caſtratio potentiæ germinandi, creſcendique ſpes abſtulere: ac demum aqua vitæ, detenta ac recluſa intra cereuiſiam, cadum, carceremque cellarij, non poteſt ſuſpire cereuiſia diuagari per aliquot leucas ad florentem hordei ariſtam, vt inde redux procelloſa, reſiduam cereuiſiam multa turbet confuſione. Certè longè tranquillius eſt iter, pro conſenſu magnetico inter quædam agentia procul inuicem diſtantia: quàm eſt ſomniare peregrinantem aquam vitæ è cereuiſia cellarij ad florens hordeum, indeque redire ad priſtina penarij, & cereuiſiæ receptacula. Atqui opportunè æquè lucidè magnetiſmum, ſui operationem in diſtans confirmat, ſignum à prægnantis appetito fœtui impreſſum. Eſto ſcilicet grauida, quæ ceraſum appetat alienum, digito ſibi frontem ſcalpat. Extra dubium, fœtus in fronte ſignatur ceraſi imagine, quæ deinceps ſingulis annis virideſcit, albeſcit, flaueſcit, ac tandem rubet, iuxta tenorem arborum. Et adhuc multo mirabilius eaſdem viciſſitudines maturitatum exprimit; quod idem fœtus, in Hiſpania (vbi ceraſus floret ſub finem Februarij) imitatos ſit præfatas ceraſi ſcenas longè citiùs, quàm penes nos. Adeoque confirmatur per hoc nedum actio in diſtans; ſed & conformitas eſſentiarum ceraſi, in trunco ligneo & carneo; conſanguinitas entis, parti per imaginationem inſtantaneam, & per nuclei ſucceſſiuam annorum ſeriem explicari. Sanè nõ debent doctiores ad cacodæmonem reiicere, quæ ſua debilitate ignorant: nam ſanè vtrobique occurrunt in natura, quæ noſtra tenuitate explicare non valemus. Non enim inſolenti temeritate caret, ad diabolum referre dona Dei in natura, quæcunque noſtra exiguitas non capit. Præſertim vbi omnis cauſarum demonſtratio à priori exulat à nobis, ac potiſſimum ab Ariſtotele, qui totius naturæ ignarus fuit, priuatuſque dono bono, quod deſcendit à Patre luminum, cui omnis ſit honos & ſanctificatio.

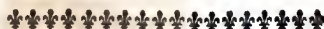

DE SYMPATHETICIS MEDIIS.

DIſtuli ſuperius claudere tractatum de Iniectis, donec de conceptis ſat ſuperque conſtaret. Coniunxi namque Iniecta conceptis, quod in Imaginariæ radice connexa ſtarent. Vtrumque oſtendi, quantùm nos lædat & infirmet; vnum quidem tanquam ens peregrinum, aliunde deſumptum, cominus delatum, variam calamitatem accumulans: alterum verò domi penes nos natum. Reſtabat modò ſcrutari, an ſurfures nihil haberent adhærentis ſiliginis: an ab iiſdem initiis peti non poſſet, quod tantis compenſaretur pro malis? Deprehendi itaque imprimis; media ſympathetica ſimul colligari. Anno 1639. exiit libellus, cui titulus: Ericij Mohy Ebutonis puluis Sympatheticus, quo vulnera ſanantur, abſque medicamenti ad partem effectam applicatione, & ſuperſtitione: Galenicarum & Ariſtotelicarum rationum cribro euentilatus. In quo Ariſtotelicè ſat probatum, quæ pollicetur titulus: ſed vim directricem neglexit, quæ ſympathetici pulueris vires, in cruento linteolo receptas, deferat ad vulnus diſtans. Cruor quidem è vulnere, vel pus,anieſue ab vlcere, linteo excepta, recipiunt quidem balſamum, ab ente ſanatiuo, puluere inquam vitrioli, poteſtatem medicã, connexam in præfato medio determinatam: ad dirigũtor vires accepti balſami, ad obiectum vulneratum, non quidem vi Aſtrorum influentiali, & multò minus ſponte euolant ad obiectum diſtans. Ergo Ideæ applicantis remedium ſympatheticum connectuntur in medio, & fiunt directrices balſami, ad obiectum ſui deſiderij. Prout ſuperius de Ideis deſiderij, in Iniectis adhuc meminimus. Mohyus potentiam ſympatheticam ex Aſtris dimanare ratur, quia influentiarum æmolam. Ego verò ex propinquiori longè ſubiecto deſumo. Nimirum ex Ideis dirigentibus, matre charitate, ſiue deſiderio beneuolo genitis. Hinc namque felicius operatur iſte puluis ſympatheticus per manum vnius: quàm alterius applicatus. Optimè idcirco ſemper proceſſum obſeruaui, vbi cum amoroſo deſiderio, & cordis charitatis inſtituitur remedium: parum autem feliciter ſuccedere, ſi operans incurius ſit, aut ebrius. Adeoque hæc aſtra mentis deinde pluris feci, in ſympatheticis: quàm Aſtra cœlorum.

Quod autem conceptæ Imagines, in diſtans ferantur, probat prægnans manifeſtò. Quippe quæ ſuorum conceptuum Ideas illico omnes transfert in fœtum, à matre non aliàs dependentem, quàm communione vniuerſalis alimenti. Equidem cum deſiderij directio eiuſmodi, ſit planè naturalis: non mirum, quod cacodæmon

codæmon exigat suarum scrofarum Ideas, desiderij in medium à se oblatum connexas. Ideæ scilicet desiderij per modum influentiarum cœlestium iaciuntur in proprium obiectum, vtcũque localiter remotorum. Diriguntur nempè à desiderio obiectum sibi specificante, non secus atque visus Basilisci, vel nutus Torpedinis, reflectitur in obiectum volitum. Ostendi namque iam in prædiductis, ne quidem diabolum aliquid in directionibus Iniectorum tribuere: sed opus habere directrice & operatrice libera. Non enim quod velim infamare remedia sympathetica, eò quod diabolus operetur aliquid circa Iniecta. Quid enim commune habent sympathetica, licet diabolus in Iniectis cooperetur per nefaria media naturalia, à suis petita mancipiis. Res enim quæque à finibus & intentis vel bona censebitur. Sufficitque, quod sympathetica cum Iniectis conueniant in mediis naturalibus.

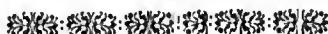

DE INSPIRATIS.

RERVM indistincta nouitas me dudum in mentalibus Receptis detinuit. Nũc demum prosequor tertium Receptorum genus inspirata voco. Forinsecus enim in nos intrant, & plerumq; vnà cum aëre. Exantiis nimirum, paludibus, fodinis, montibus, ventis prouincialibus, serpentibus, sordibus, cadaueribus; vel eresceentibus. Sunt enim rerum exhalationes, quæ proditoriè atque insensibiliter vitam nostram suffurantur. Etenim Illyricum, Dalmatia, prouinciæ olim populosæ, itemque celeberrima olim Alexandria, quamquam fertilis glebæ solum habeant: nunc penè deserta, ob dirum virus, quòd confestim ad vitæ tendit epilogum. Spagyrus sic quotidie, sylnestre atque perniciosum Gas, è carbonibus, aquis stygiis, & fusionibus mineralium haurit, semelque intro attractum, Archeum turbat iuxta indolem cuique veneno propriam. Sic aër loci importunis fermentis infectus, Gas profert, quod locis subitas ægritudines dat. Quas perperam alij in locorum Tartaros retulere. Enimverò per moram, fuligines quæuis suos inquinant vasorum parietes, vndè videlicet sub sexta digestionum, diuersa excrementa caduntur, putrefaciendis vltimis alimentis, corrumpendisque vasis aptissima. Quoniam si fuligines salium, nocua mistura stipantur, mox intus liquata, teneritudinem harundinum penetrant atque rodunt. Mitiora tamen, quam quæ sicco fumo ibidem collecta sunt. Nam si tenues asperæ arteriæ ramos obsederint, illos occludunt, spem resolutionis præscindunt, quibus si excrementa loci subnascantur, sic vt à recto aërem præcludant, continui hospites fiant, parremque sic sarciniunt, vt & ipse corrumpatur, & vomica fiat. Quæ verò vnà cum vaporibus intrant, consumptis aqueis, atrociter partibus similaribus sociantur. Sic nempe plura endemica, prouincias fecere inhabitabiles. Quinimo mare vtut salsum, à tantis malis nondum immune. Quod litora per Scorbutum variamque febrium cladem testantur: atque omnium manifestissimè linea æquinoctij. Ministri ægrorum demum, crudelia inspirant, iam per symbolum fermenta. Sic qui deaurant plumbum; cuprum, marcasitas, &c. liquant, fossores, item separatores, & coctores mineralium. Nam etsi statim vitam non tollant: breuiant saltem, eamque variis cladibus subiiciunt. Sic qui Cinnabari, Arsenico, Auripigmento sublimatis, stibioque laborant: quine Minium, Cerussam, viridi æris, Zaffaris lazurium parant, pictoribusque inseruiunt. Sunt namque subterranea longè constantiora, quàm quod nostro calori auscultent, domentur, expellanturve: multoque minus, vt in alimentum cedant. Solent enim ideo horum producta, in vitam durare, nisi adscendente nitore benignioris sulfuris, ipsimet hostes conuertantur in amicos, aut tempestivè recedant. Morbi mineralium enim à nemine præter Paracelsum tracti; sed à Scholis neglecti, quæ semper super auorum commentaria nouas somniarunt Iliadas, ideoque transeuntibus Leuitis in Iericho persimiles: quippe vix extra calores & frigora caput extulere. Enimuerò quandoque probaui, quod stomachus odores rerum hauriat in scypho propinatarum. Contremiscant nempe hypochondria, ad oblata pocula, vtut grato aromate larusta. Ergo & aër, odores ad stomachum deferens, per diaphragma transit. Hinc enim omne endimicum, natum est afficere immediatè conuexum stomachi, ibidem imprimere odores, fuligines, & fermenta: sic vt liquori alimentali nupta, digestionis ministeria confundant, & excrementa varia pariant. Sic nempe Pestis, cum endimicis Inspiratis, circa stomachum primordialiter plerumque furiunt. Ductus Laryngis namque cum sëris inclementiis subiectus staret, sua armamenta, à Dei bonitate suscepisse credendum, non minus quàm vesica contra lotium, cystisque contra suum fel, sunt loricata. Sed stomachi magnæ molis membrana, plurimùm suis digestionibus occupata, cum endimicis interpellatur, ente endimico turbatur. Tussis ergo, Asthmata, vomicæ, palpitationes, atque plurimæ anxietates, ab endimicis, occasionaliter pendent, impressis supra stomachi conuexum. Eadem est ratio febrium malignarum, castrensium, aliorumque morborum populariter infestantium. Fernelius non contentus Galeni doctrinâ sedem omnium febrium, infra Pylorum quærens, fictitiis humoribus se non extricauit; nec quicquam de conuexo stomachi somniauit vnquam, quodque leue endimicum inspiratum, sufficeret transplantando alimento sextæ digestionis. Cedo, quid aër, tempestas temporum, tangat humorum amettiam? An enim calidus aër æstiuæ diei bilem, vel excrementum pariet, quod dies temperatior, in vitalem transmutasset cruorem. Sic ergo in pulmone, omni Iuris prærogatiua, constituetur officina humorum primaria? Ego didici, digestiones esse transmutantis Archei generationes substantiales, non caloris interni, ac minimè externi aëris. Digestionesque turbari hausto endimico nociuo, aut saltem molesto: errores quoque digestionum vix carere producto morbifico: eò quod digestioni proprium, digerendo, aliquod producere. Non nego quidem intensum frigus, vel calorem lædere tenerum pulmonem, vel cerebrum: cum & entim ambutant. Sed noxa eiusmodi, tantum in gradu, natura humana superiore consistit? estque quædam amplitudo in gradibus singulis,

quæ

quæ infra noxam conſiſtit. Nunc Inſpirata reſpicio. Mineralia autem inſpirata, nullam exſpectant remedij ſpem ab vegetabilibus. Admitto quidem ſuffitus, fuliginum citam adhæſionem in cannis noſtris impedire. Ac ſemel poſſeſſionem intus nacta, illam per vegetabilia non recuſabunt. Via enim medelam, niſi per arcana eiuſdem monarchiæ ſuſcipient. Quapropter nequicquam auxilij, à manna vrticæ, itemque à decocto ſemperuiui, in coloſtro lactis, &c. reperi. Quod cum venia Paracelſi ſic aſtruo, & qui volent experiri, mihi ſubſcripturos confido.

SVSCEPTA.

QVARTVM Receptorum genus, Suſcepta voco. Qualia ſunt vulnera punctim, vel cæſim, iaculando verberando, iaciendo, lacerando, mordendo, contūdendo, congelando, amburendo, vel ſtringendo facta. Item oſſifragium, diſlocatio, vioculatio, conſtipatio, atque in ſumma, quæcunque Chirurgo proxime ſubjacent. Siquidem vlcera, quæ nouo vulnere perperam, curato, nata ſunt, cum aluntur à principio interno, ſpectant ſingulariter ad Phyſicum. Eaque euidentiùs, quod vlcera, quæuis, & quantumcunque maligna, perfectè ſanentur per Arcana ore tenus ſumpta. Nactis igitur Arcanis, Chirurgus quandoque penarioſus deſes erit, manuali dumtaxat labore circa Suſcepta occupandus. At quia dierum plenitudo nondum Arcana in vſum traduxit, hinc Chirurgis licentia inuadendi in Phyſicum. Interim non moror differentiam inter morbos membrorum ſimilarium, & organicorum, tantoperè in Scholis dilatatam. Quia morbum ex cauſis Archealibus & immediatis, non autem ex functionum læſionibus metior. Potiſſimùm quod omnes partes vtut organicæ, non egrediantur ſui homogeneitatem. Neque enim referre arbitror, ſiue plura in vnam partem concurrant officia, ſiue ſingularium munium ſit ſingularis defectus. Quia effoſſo oculo, non morbus ſuccedit; ſed mors vitalis potestatis. Ideoque ſuperinducta incarnatio ſanitatem vulneris facit, mortem autem non reſtaurat. Nec item mecum pugno, etſi alibi omnes morbos oriri atque foueri ſeminalibus principiis dixerim. Suſcepta verò hoc loco, vulnera ex enſe, per modum artificialiū operari initiando doceam. Quia morbi Suſceptorum non ſunt, quandiu ſunt in fieri eſſe: ſed tantum à ſuſcepto eſſe. Habent enim Suſcepta iſtud peculiare quod per ſe potiùs mortem quàm morbum introducant. Per accidens enim eſt, quòd vulnus partem carnoſam, vel ipſum Cor, arteriamue præſcindat. Adeoque vulnus, ſui initio, minitatur mortem parti, cui infligitur: ſemperque Suſcepta ſapiunt naturam artificialium. Suſcepta enim deceperunt primitus Scholas. Argumentatæ enim ſunt hoc modo. Enſis vulnerat, diuiſum continuum vulneratur. Diuiſio autem non eſt niſi relatio terminorum & tamen vulnus eſt morbus. Ergo morbus omnis tantùm in relatione conſiſtit, vel ſaltem in Diatheſi, ſiue effectu illius relationis. Quod eſt dicere, vel morbum eſſe ens rationis ſiue non-ens (quale eſt relatio terminorum vel oriri ens reale ab ente rationis. Ego verò qui cauſas internas, connexas, non diſtinguo ab reipſa: Venena, cibos, enſem, &c. voco occaſiones: vulnus dico mortem continui abſolutam, vel minitatam. Dum autem vim ſuam in Archeum inuolerunt, adeo vt hic excanduerit per ſibi applicata, inter primarios morbos refero, quod à Suſceptis eſt impreſſum, Statim enim vt enſis diuiſit continuum, adeſt actio cauſæ occaſionalis violentæ, in Archeum vibrata, & hic ſuas mox orditur tempeſtates, id eſt, Morbos.

RETENTA.

RECEPTORVM abſoluto tractatu, ad Retenta iam pergo. In Retentis autem hoc ſemel atque ſeriò monuiſſe ſat eſto. Quod quanquam ſint dumtaxat cauſæ occaſionales morborum, morbos tamen iuxta Retenta volui diſtinguere vt nomina morborum antiquata retineam. Sufficere autem in præcautionem eorum, quæ de Retentis ſunt dicenda, caput, cui ſit. Hactenus ignoratam ſtetiſſe cognitionem morbi in ſuo vniuerſali. Quorſum lectorem remitto. Siquidem Retenta ſingula ſuas in Archeum inuaſiones, atque inde morborum quoque differentias ſuſcitant. Sunt autem Retenta, quæ vel forinſecus aſſumuntur, vel intus domeſtica naſcuntur per internam inordinationem. Seminalia namque ſiue peregrina fuerint, ſiue domeſtica, vtrobique ſuæ ataxiæ memorem effectum in Archeum ſuſcitant, Quod vel in ſimplici oculi lacryma eſt obuium. Vtpote quæ ſano motu ſpiritus tota difflatur abſque ſenſu ac moleſtia, malè diſpoſito ſpiritu oculi, tota denſatur, grumeſcit, vel in ichor rodens mutatur. Retenta denique non ſolùm ſui difformitate variant: verumetiam propter corporis diſpoſitiones mutantur. Corpus enim, quatenus perſpirabile plus minuſe, morbos variat. Quædam enim retenta difflantur, nec poſt radicem recidiuæ ſuſcitandæ relinquunt. Subinde quoque huius benignitatis obliuiſcuntur, materiam occaſionalem, & cum hac non rarò impreſſiones, fermentales adulteras relinquunt, vt ſoboles, quæ nouos de ſe hæredes, ſiue producta in Archeo ſuſcitant. Sudant quippe etiam pori interni, quatenus totum corpus perſpirabile eſt, atque in alienam meſſem deportantur liquida. Quæ quia extra proprios lares delata, vita proinde mox communi ſpoliantur, ocyſſimè coagulantur, (vt dixi de oculi lacryma) vel in liquidum virus reſoluta permaneat. Sic nempe tuſſium materia, Hydrops, Coriza, Diarrhœa, Diabetes, Apoſtemata & vlcera naſcuntur. Quorundam enim Retenta coagula, pertinacius hærent, tardè, aut nunquam reſoluuntur: vel ſponte de reſolutione ac liquatione cogitant. Vel ſymptoma impreſſionale in Archeo deſerunt, ſubſtitutum in recidiuarum perpetuam memoriam. Sic namque morborum ſemina aliò ire parata, diſtorta abeunt, Sicque variant denium morbi, ex parte digeſtionis ſextuplæ, impeditæ, inuerſæ, ſuſpenſæ, cauterſæ, vel vitiatæ. Variant quoque morbi Retentorum ex parte diſtributionis digeſti. Proportionata enim diſtri-

 butio,

butio, vim Iustitiæ distributiuæ, cuique parti debitæ, exercet. Sin autem disproportionantur, iam est infirma & necessitaria distributio: idque tam respectu naturalium functionum nunquam feriantium quàm continuæ perspirationis, atque inde indesinentis necessitatis ergo. Ea autem disproportio est spontanea, ac velut exundans distributio, ratione symptomaticæ expulsionis, propter coospirabilem thymosim agitantis Archei. Vel demum disproportionatur distributio, quatenus necessitata est ex parte penuriæ, vndè tandem etiam totī non ratum damnum ingruit. Puta dum in parte aliqua degenerat alimentum, eiiciatur, & sic absomatur. Quale est sputum tabidom in pulmoniacis, muccosum gluten in Calculo, in gonorrhœa, &c. Etenim cum pars, deturpato, degenereque semel alimento, nunquam alatur deinceps: sed illud aspernetur, atque dettudat, ob penuriæ seosum tamen id non cesset continuò, nouum à dispensatrice alimentorm efflagitare, atque sua importunitate obtinere, vt suæ necessitatis siti satisfaciat. Ergo nouum illi multoties alimentum subministratur, aliisque contubernalibus dettahitur, quia deficit sufficiens pro omnibus. Inde ergo macies, atrophia, tabes, totiusque necessarii depauperatio. Sic omnium Diarrhœa, Dysenteria, apostemata, vlcera & purgatiua nos emaciant, & exhauriunt. Partes enim infirmæ sunt instar filij prodigi, quia absomunt, & inutiliter proiiciunt, quæ male perdiderunt, quicquid illius est distributum, lugentque istam deperditionem partes ceteræ.

Assumpta Retenta peccant sola qualitate, vel quantitate, vel Indiscretione, siue Inordinatione. In quanto enim si immodica, si frequentia, vel nimis rara (nam numeris in quantis est) vniuscuiusque error quandoque morbo initium dat, vbi interim aliquandiu aliàs natura reluctatur. In qualitate autem nocent primatiò assumpta venena, pharmaca solutiua, itemque alteratoria nimis graduata. Discretio etiam in assumptis peccat, si præpostera, extra horam, & modum assumantur. Vt si menses proritentur prægnanti, aut profluo vtero? Indiscretio enim inordinationem frequentem patit vbique, vbi ignotatis causarum & indicationum scopis indebitum aliquid ingeritur, aut postulatur. Vitiantur etiam innocua ingesta, sola sui mora, & detentionis diuturnitate; fiuntque hostiliora, quo magis familiaria, aut vlterius promota fuerint. Siquidem propter conceptum quandoque symbolum, fermentaut citiùs, penitiusque ac potentius suas imprimunt inimicitias. Et vt ab assumptis tandem subinde fiunt Retenta innata: ita ab Inspitatis fiunt sæpè morbi Retentis similes. Nam inspitata quædam retinentur, easdemque partes, quas Retenta, affectant. Differunt aliòqui radice interna, quantum anhelitus à poto, quantumque cibus à cruore.

Antequam verò ad Retenta innata deueniam, necesse est primatiorum morborum ignotam tragœdiam repræsentare. Quod Retento innata, plerumque à primariis morbis initientur. Enim verò iam ante distinxi morbos omnes, quod vel afficiant Archeum partibus insitum, vel influum; quanquam vtroque casu procedant morbi per formationem Idearum. Quod de primatiis intellectum volo: è quorum sinu videlicet oriuntur vel degeneratiouum recrementa ansam facientia nouis Ideis siue morborum insultibus. Vix enim possibile est, Archeo insigniter per Ideam hominis vel Archei spontaneam perculso, non oboriri in inferiore corporis œconomia adrastiam, vndè imprimis ipsæ digestiones à scopo aberrantes sibi fabricent perniciosa recrementorum Collegia, quibus fouentur primariæ Archei dicstasiæ (si nempe processerint ex eadem radice. Id est, si radix primarij produxerit sibi simile, petstite videlicet priore exorbitationis Idea (vel nouæ morborum suscitantur propagines. At saltem vtroque modo, præfata excrementa, producta sunt primariorum. Primarij autem vel sunt Ideæ Archeizatæ, ex propria scilicet substantia Archei influi, defluentis in corporis compaginem, quam nimirum pro tabie sua deuestat. Atque eiusmodi morbi non rarò per opiata sedātur; imò etiam funditus auelluntur. Vipote sunt plerumque ignauioris turbulentiæ ptoles. Flamma paleæ, vel spontaneo motu deficiens, vel ad consumptionem Archei, vitiata Idea informati, silens. At Ideæ ex insitis vitalium spirituum afflictionibus oriundæ, siue similarium partium, siue organicarum sint moderatores spiritus, totam plerumque vitæ œconomiam turbaot, præsertim si in viscere aliquo principe, Archeus male commotus, Ideas suæ læsionis formauerit. Potentissimas enim tum parit afflictiones, imò quandoque in vitam sospites. E enim vt maioris sunt nobilitatis, eminentiorisque potestatis rectores: ita & efficaciores Ideas depromunt, iacentisque naturæ morbos propagant. Quippe ipsæ partium oobilitorum inquilinæ potestates iisdem imaginibus, tanquam sigillis contaminantur, quas producta inde morbosa, velut suscepto sigilli in se vestigio, catenatim deinde per classea digestionum exprimunt. Sic nempe viscerum morbi primarij scaturiunt, nec remediis, nisi penitioris, syngamiæ, auscultant, imò & in nepotes hæreditates legant. Cuiusmodi Arcana lib. de vita longa recensui, quæ nimirum vniuersalis medicinæ maiestatem repræsentant singula. Quanquam inficiari nolim defæcationibus simplicibus quibusdam inesse quæ particularibus morbis primariis medeatur. Rident Galenistæ generalitatis sponsionem: Sed ans quæque iuxta sui rostri medulamen: vocem edit. Loquiturque quisque de nundinis, iuxta atque in iis profecerit. Ex prædictis iam patet. 1. Frustra intendi sanationem morbi secundatij, nisi auerruncato, pessumdatoque prius primatio, qui il um fouerit. 2. Quod tum secundatij sanatio, in sola ablatione producti versetur. 3 Quod primatij perseuerent, etiam à generatione secundarij, si ex insitis spiritibus Ideæ promaneant. 4. Quod primarij etiam sponte cessent, quotum Ideæ imprimis insultibus desierunt. 5. Quod nescita hactenus causalitate, successione, & propagatione morbi, de morbo, ignorata fterit eorundem sanatio. 6. Quod Scholæ æstimarint, secundarios, imò & morborum producta, esse eorundem causas: adeoque totam Medendi operam ad posteriora direxerint. 7. Quodque rectiùs processissent per ablationem producti, quàm per qualitatum contrarietates, debitaque exquisiuissent remedia, quæ virtute sospite, ad

loca

loca affecta penetrare possent. 8. Quod quicquid sub sanando feliciter successit, id coniecturæ & soli naturæ bonitati, sit adscribendum: quia falsis seductæ persuasionibus, circa intemperies, humores, catarrhos & cattaros oberrarunt per solutiua, non electiuè educentia; sed quilibet furiosè putrefacientia. 9. Quod quædam remedia à vetulis, vel rusticis didicerint, quæ præter scholarum axiomata specifico dono morbosis Ideis mederentur. 10. Quod incurabiles censerint, quotquot primariorum ex sui fermento persisterent, neque suos vigores transplantarent in sua producta. Etenim plerumque morbi primarij spectant transmissiones causarum seminalium in Ideis, turbantque actiones regiminis. Vndè uedum morborum fabrica; sed & eorundem liberationes emanant criticæ, sponte per insolitas expulsiones, deuias conspirationes, labores, anxietates, ac impetus conuulsiuos, præsertim si semine, efficienteque fermento in materia subsistant: quibus videlicet signis, sese à symptomatum familia distinguunt. Primariorum autem doctrinam confirmaui superius, per hæreditarios, Robur inæquale, Torturam noctis, & Silentes, qui scilicet nedum Idearum necessitates: verùm insuper & primarios præsupponunt. Equidem natura non minus in defectibus, quàm in integro variè lusit: sed & vbique per Vniuersi systema conformis sibi, visa est ambulare, vt & in beteroclitis, analoga congruitate seipsam vbique repræsentet. Feci iam quantum ptom si initio operis. Demonstraui errores Scholarum in Physicis, quatenus medendi facultatem concernunt, quodque nil ignorarint magis, quàm principia, media & fines: quidditatem scilicet & causas, modum procedendi, ac fiendi, medio præparandi & remedia.

De Retentis assumptis, vtpote per se notis, aliquid dixi. Nunc ad innata, morborum producta, domestica, intraque lares degenerata, veniendum. Peccant enimverò retenta nostra, abundantia, qualitate, intimitate loci, siue sui peregrinitate, diuturnitate moræ: & quia in alienam messem, vitio distributiuæ perpetrarint, quæque ideo Transplantata vel Transmissa voco. Reliqua verò Retenta Transmutata dico, ad distinctionem Assumptorum. Equidem Retenta, siue sint Transmutata, siue verò Transmissa, semper tamen intrinsece insigniuntur Idea, ente inquam morboso, vndè degenerationis hostilitatem susceperunt. Quare & radix primarij morbi plerumque ipsis adhæret, eandemque ideo æmulantur, ac repræsentant: quatenus ipsius sunt producta. At quia Retentis domesticis, imprimis singulæ digestiones suos contribuunt cines, nimirum liquores alimentarios, suis culinis præparatos, inque solidam nostri corporis substantiam alioqui destinatos. Ideo Retenta domestica degenerarunt à scopis naturæ. Retenta autem domestica adhuc secum, vt quædam sint assumptorum stercora, quæ Relicta dico, vt ex bono ciue degeneratum in proditorem. Vndè nimirum Transmutata, atque Transmissa desumpsi. Quæ nempe descendunt digestionum ac fermentorum è vitio, spiritus videlicet influi peccato vniuersali, vel particulari infiti errore, lasciuientis Ideæ spontanea deturpatione, ab humanis vel Archealibus passionibus producta. Ad hoc etiam non infrequenter suppetias ferente, Assumptorum, Inspiratorum susceptorumque Relicto. Itaque in palæstram productorum, primò post Assumpta, se offerunt Relicta. Etenim quanquam Assumpta & Relicta, non sint primariorum morborum Producta: imò non tarò producant primarios: consueui attamen illa secundariis & Productis annumerare. Non enim quod nesciam, nullam illorum fore relationem, ad primariam, tanquam parentem: sed inter Producta refero, propter strictam affinitatem cum illis. Vbi iterum serio monendum, abusam esse, causas intimas à morbis distinguere. Siquidem causalitatis quidditas obscuratur, si tantillum è serie morborum proscribant. Externæ enim, quamdiu externæ, sunt tantùm occasiones per accidens: postquam autem admissæ & digestionum vi transmutatæ sunt, quanquam videantur internæ: attamen non morbi, sed occasiones per se fiunt, quæ Archeum turbant, Ideam excitant, partemque materialem Archei deturpant sigillo Ideali. Sic enim Assumpta in Relicta migrant, sinique infestam memoriam deponunt in Archeum vt confestim tumultuetur: morborum prolem suscitet. Non enim sunt Producta, licet Productorum insignia mereantur: sed Relictorum sub nomine foras profiliunt. Etenim si proprio maligoitatis vitio, ius hospitij violauerint, eiiciuntur plerumque cruda, semidigesta, maléque imbuta, per vomitum: sedem, vrinam, imò & subinde per abscessum, in Transmissa migrant. Vndè dolores, tormina, apepsiæ, diarrhœæ, lienteriæ, stranguriæ, & partium, quibus transeunt, miseriæ. Sin autem vitium in officinis digestionum subsit, nec ab Assumptis proguatum: Iam supponitur primarius confusionis parens, qui assumpta neglexit, deturpauit. Non tarò quoque Assumpta in Relictis vix mutata perseuerent, quæ Cœliaca, siue ventralis dicitur: stante edendi voluptate, non minus, quàm detecta appetentia ingruens. Vt cognoscamus in lienari fermento, latère diuersa monia, ac proprietatum dispensationes digestionis scilicet & appetitus Assumpta quoque minus grata, vel conuenientia, si fluctitent, diaria fiunt, nidorosa, anonyma contenta, orexes item, &c. Sin verò contumacius hæserint, varias vnius stomachi & pertinaces clades patiunt. Vnde singultus, syncopes, liporhymiæ, conuulsiones, Tormina, alui dissolutiones, vomitus Atropiæ, &c. quæ sat manifestò appatent in Duumviratus Libore. Quod si verò fermentum in prima digestione fuerit minutum per ætatem, aut progressas morborum difficultates: Assumpta, quantumuis bona, vitiantur. Siquidem fermenta non secus tegunt Assumpta atque Relicta, quàm ipsas digestiones. Quare Lienteriam, Diarrhœas, Choleram, quia tam Assumptorum, & Relictorum, quàm Transmutatorum hæredes sunt, ad digestionum vitia refero. Stranguriæ autem tametsi ex Transmissis primæ ad Tertiam, contingant sæpiùs, quatenus natiuæ rerum acidiitates, in Assumptis permanserint pertinaces (prout imprimis conspicuum in potu cereuisiæ nouellæ) attamen contingunt defectu fermenti secundæ, estque proinde eiusmodi Stranguria, senio familiaris. Idcirco Stranguriæ cum Relictis, quàm Transmutatis in secunda, adscripsi. Obiter quoque monuisse sat esto, quod vbique de nitore ac ordine

cione diuisionis, minus accuratus fuerim in tantis paradoxis, quàm de rei quidditate. Nec enim Assumpta peccant sola duplici delicto, Relictorum nempe & Topicorum fermentorum errore. Verum etiam ipsa digesta, dupliciter malè afficiuntur. Etenim stomachus, non solum pro toto: sed & pro se coquit. Sic etiam de organis pluribus: in quorum diuersis digestionum atque functionum officiis, sui errores Producta alionant. Stomachus tamen manifestè duplici calamitati subiacet. Propriæ nempe digestionis, & Sextæ. Quippe pars quælibet, propria viuit culina, quæ in stomacho, irruenti Assumpto subiecta, turbatur facillimè, etiam qualibet animi concussione. Itaque in Prima, Secunda, atque Tertia, obuiæ, manifestæ, atque frequentes digestionum cespitationes, omissionesque contingunt. In Sexta verò, quanquam propalam vtrobique Producta delinquant, Hæc tamen Scholæ ad fictas quatuor heterogeneitates cruoris retulerunt. Imò & longè adhuc absurdius, vitia Sextæ plerumque dicatum mucco, per stomachi mentitum vaporem sublata, ac inde distillato. Quapropter Catarrhus in Rempub. Sextæ, decidere commentiæ sunt, sed & pituitam, quam vitali origine, in Iecore vna cum cruore generatam contendunt, iam casuali artis distillatione Relictam, inuerecundè asserunt. Aſt in Quarta & Quinta (vtpote prorsus vitalibus, ab inquilinis cuncta sordibus, multa extra prius deputantibus) quanquam tam aperta non sint Assumptorum recremenia: attamen non est absonum ibidem procreari Retenta innata, quod natura mortalium, iam tota corrupta, nusquam omni vacet labe. Authores recitant vlcuscula in sinu Cordis reperta: itemque mulierem quadrimestri dysuria exstinctam, duos calculos in Cordis parenchymate, cum aliquot pustulis, ostendisse dissectoribus, &c. Quanquam sanè hæc potius vitium Sextæ, quàm Quartæ, aut Quintæ, conuincant. Sed quotidianæ palpitationes Relicta accusant, vel Transmutata potius, licet non planè aperta. Sufficit, Ideas veneno tinctas, in spiritum vitæ quàm maximè atque sæpè vigere, inopinæ mortis causas. Neque enim canum rabies, aliàs per dentem, spiritus discursuum authores corrumpit, quod sui indole vitiatus, capsas tam Cerebri quàm Lienis infecter, qui relicti virulenti naturam assumpsit. Simplicia quoque licet semel assumpta, sæpè in vitam dementant: quatenus visceris spiritum sic contaminant languido veneno, vt ipsus in Relicti veneni sortem degeneret. Quinimò & ipse odaxismus, siue titillationis teneritudo, in nudo stabulatur spiritu sensitiuo, vt quoties semel emancipatus retrogrado motu in arterias fertur, istam sensationem causet in sanis, quatenus extra proprium cardinem raptus, peregrino ac infatuante veneno luxuriat. In ægris verò præfata titillationis origo iam aperto veneno luxuriante satur, per arterias in caput traductas, choream S. Viti, ac Tarantulæ tripudia prorritat. Idem quoque Spiritus, quia salinæ est prosapiæ (vt de vita longa alibi) in hoc puncto degener in se virulentiam suscipit, propriam in se suscitat Ideam, ac proin in cutim fugatus, labem pruritus in se suscipit, vndè psoræ, scabies, imò erysipelata, vlcerumque varia caterua emergit. Quorum aliquot proprio dein fermenti veneno se ibidem fustentant, & subinde propagant. Ergo suas quoque labes spiritus influus per Quartam & Quintam patitur. Interim occasione deuij spiritua, si is qui semel motui est dicatus, iteratò in caput remeet, atque inde in neruos rursus dispergatur; quia duplata exercendi motus Idea insignitur (quas se mutuò penetrare ac comparari docui) iectigationes membrorum parit: ac fatui seipsis quadruplo fiunt fortiores. Enimverò si in Prima, si Assumptum non respondet fermento stomachi (multi namque plurima non appetunt, non ferunt, non coquunt) vtut bonum in se fuerit, degenerat in relicta, suique non mediocres sæpè parit molestias, easque in partibus sigillat. Suntque quorundam delicta, dum nimium, nimis durum, fœtens, vel rebelle est ingestum. Sunt autem rebellia, quorum vita media per fermentum stomachi domari ac tolli nequit. Quæ quisque inuitus experitur, & agnoscit. Dein duplex stomacho esse fermentum. Vnum quidem pro Prima, quod ipse ex Liene affluit. Aliud verò proprium pro Sexta, quod sibi ex insito spiritu vernaculum, ac suæ coquinæ proprium. Vtrumque autem minuitur, alteratur, alienaturque per morbos, mœrores, ætatem, &c. Infusum enim à Splene fermentum peculiariter silet, alteraturque in febribus. Pro acido namque statim nidorosum substituitur, quo oua, carnes, pisces, & cætera auersantur, putrentque citius intus, quàm verè coquantur in chylum. Hæcque vocat Hippocrates corpora impura, quæ quo fortiori refectione recreare studueris, eò magis lædes. Etenim calor fortius tum in stomacho æstuat: sed fermentum à stomacho retrotrahitur: ergo ingesta non digeruntur, sed putrefiunt. Sic sub canina fame duplatur lienis fermentum. Denique si non ipsum fermentum, sed aliena aciditas increscat, dolores acres stomacho, compressiones thoraci, orexes, Cephalalgiæ, Cholericæ, &c. Similiter exhorbitante felis fermento, deficiente, vel alioqui vitiato per exoticam virulentiam, mox prodeunt producta illis radicibus conformia. Hinc nempe Vertigines, Syncopes, Apoplexiæ, Diarrhœæ, Choleræ, itemque amaræ, vel cruentæ vomitiones, Atrophiæ, &c. Iterum moneo, quod etsi nomina morborum antiqua relinquam: intelligam tamen abstractis nominibus Ideas patrantes horum. In Prima ergo, Secunda, Tertia, vel Sexta, vitiosas transmutationes fieri intelligo ab Ideis morbosis ibidem genitis, ac transmutatis. Excernuntur autem eiusmodi Relicta vel Transmutata, per ablutionem à sudore vel lotio factam, vel per aluum, insensilemque transpiratum excernuntur. Primæ nempe Relicta, per consueta emunctoria: Secundæ verò atque Tertiæ regulariter cum lotio abiguntur. At quia in plerisque inordinationes obueniunt, ideo Transmutatis, atque Transmissis locus est. Sunt autem Transmutata, producta primationem morborum excrementum, vel fructos assumptorum. Quæ quia semel fuerunt domestica, ideo à transmutantis Archei vitio parta. Enimverò Retenta Secundæ, fiunt vel præ debilitate fermenti, vel eiusdem luxuali exhorbitatione. Hinc acor Primæ residuus, nec sat correctus, ad intestina pergit pro torminibus. In venas porro transiens, febres varias excitat, contracturam abdominis, Hydropes, Mesaraicarum obstructiones, Paralyses item artuum, &

Sitan

guriæ. Sin autem fermentum Secundæ nimis increuerit, aut viriata qualitate sociatum: Hinc Ictert, amata vomitio, deliquia, vertigines, &c. Sin autem digestum Tertiæ nimis cunctatur sub Tertia: quanquam enim cruor in se deliquerit nihil; increscit tamen duplatum officinæ fermentum, & hactenus alienatur per inordinationem. Siquidem intus feriatur nihil; pergunt cuncta ad scopos sibi destinatos, non secus atque aqua defluentis riui. Cruor ergo, etsi humanæ vitæ thesaurus, supra iustum terminum detentus, degenerat in menstruum, hæmorrhoidea &c. Ac generatim quæcunque Scholæ attribuunt atræ bili, non sunt nisi Retenta Tertiæ in Tertia. Cæterùm cum membra non alantur, nisi sub quadam proportione, mortalibus incognita, videlicet cruoris venatum, ad sanguinem arterialem: necesse est in sexta inordinationem subnasci, quã Scholæ calori hepatis attribuunt, ac falsò per refrigerantia sanare intendunt. Iecur enim, in se cadauer est, & friget, nisi per spiritum vitæ foueatur. Adeoque omnis calor, hepati aduena, exoticus est. Perinde enim se habet, prout digitus, in se tuè temperatus, cui si spina infigatur, etsi actu & potestate sit frigida, tamen mox tumet, pulsitat calescit, & inflammatur digitus, &c. Ita quoque nunquam calet hepar, nisi molestam spinam in se conceperit. Quocirca etiam euellendæ spinæ, non autem refrigerandæ, sedulò incumbendum. Duplex ergo spina hepati est. Vna nimirũ ex Retento noxio: altera verò ex Retento molesto: scilicet aggrauante cruore. Sæpè enim sic hepar ex Retento Apostemata & vitia cutis foras sagittauit, quæ multipliciter in via ratione Transmissi degenerant, pelleinque sic coinquinant, vt quicquid demum ad eam cruoris pro alimonia distribuitur, in eadem contagij titulo corrumpatur. Cuiusmodi sunt vlcera; quæ si solidentur, maiorem intus noxam minitantur. Itaque in Retentis Tertiæ, non rarò Cauteria opem præstiterunt, in Scholis ex fundamento ignoratam, nitentibus coniectura, & spe euentuum incertis. Rari namque defectus sunt ex pluralitate cruoris boni nõ viciati (prout l. de febrib.) facileque binorum dierum parcimonia, cruorem abundantia suspectum, in symmetriam reduci. Peccat itaque cruor, si comitem spinam habeat: dein si supra debitum intus moratur, vt dix. Atque tertiò si disproportionatur Cruor cum sanguine. Ingluuies horum trium plerumque mater. Vnde dici solet: *Plus ferit ense Gula.* Nascitur etiam plerumque cruoris pluralitas, non quod plus iusto cruoris gignatur: sed quod iusto minus consumatur, ob defectum exercitij, vitam desidem, axungiæ abundantiam, &c. Podagra enim, & qui Catarrhorum spurij partus putantur, ab hac serie se eximunt. Quippe quod semen habeant proprium, adeoque & sub cruoris penuria non rarò sæuiãt. Ast hoc casu viget robur inæquale, cum debiliora organa citò saturentur, onerentur, nec affatim nutriri optent, iuxta atque robustiora. Hinc namque debiliorum Archeus contristatur, mota & impatientia excandescit, variosque sibi morbos cudit; In quibus dum fontanellæ copiosum pus & Ichor plorant, malleoli serò tument, muccus è capite copiosior, & insuspicata è pulmone phlegmata exundantur, sub consensu Custodia errantis: nimirum totale Archei cataclysma, iuxta cuiusque debilitatem prona excrementa subnascuntur. Lex enim quantitati cruoris præscribit terminus lunaris, vt in vtroque sexu absumatur, nec morem diuturniorem faciat. Hinc namque quia sub frigore pauca diaphoresis, sputa frequentiora. Plus etiam sub frigore, sibi ingeritur, non tamen proinde plus cruoris conflatur. Summatim in morbis Roboris semper adest distributiuæ virium. Saltem ex præfatis constat, vim appetendi, non commensurari à sanguificatione, vt neque à cruoris consumptione.

Cæterùm Transmutata sextæ fuerunt neglecta à Scholis, suisque humoribus & catarrhis dicata. Quasi omnes morbi, ex vitio hepatis, & capitis deflua pituita orirentur. Neglexerunt insuper continentium membrorum peccata primaria, Archei inordinatis impulsibus tribuenda. Non autem Retentis. Vidi nempe hepar libras 16. pendisse Brabanticas, in duce Catafractorum abstemio. Conquerebatur enim de tumore ventris: Acidulos fontes biberat, ac tandem vinum chalybeatum, qui cum à Medicis pro hydropico variè agitaretur, & per plateas pridie obambulasset, repentè occubuit. Vidi mulierem cælibem, perpetuò siticulosam, morbosaque siti pressam: Putabatur enim hydrópica, multisque tortasolutiuis obiit. Sed cum à morte perforatus venter aquam non daret, euiscerata sospea intus apparuit, nisi quod innoxium visu hepar penderet libras 21. & paulò amplius. Vidi virum, qui à longo ventris cruciatu, membranas multas excerneret, quæ exsiccatæ, & clauis asseri affixæ, pergamenum mentiebantur. Stomacho cuiusdam Præsidis adnatum sacculum lapidibus refertum vidimus. Item saccũ nouum abdomini mulieris accreuisse, cui inerant aquæ libræ 14. & amplius. Sic persæpè alterum renum, calculis obstipatum monstrosè excreuisse. Qui morbi primarij, topico spiritui partium continentium attribuendi sunt. Credidi aliquando, cessante accretione, potestatem crescitiuam extingui, quia singula sisterent augeri. Sed postquam viderem multa per errorem crescere, quæ essent primæ constitutionis, putaui accretricem detineri à progressu suo, sola materiæ ossalis inobsequentia. Sed porò fractis ossibus obnascuntur, & costæ longiores euadunt, thoracis ampliatione, dudum cessata accretione. Varicosa hernia de nouo nascitur, sensimque nerui instar nanciscitur. Lobus quotannis hepati lupino accrescens, ætatem eius prodit. Quare externis excrescentias insignis magnitudinis, dolore molestas, & pulsatili motu dotatas, inter morbos continentis à Scholis neglectos, refero. Sicut & musculis nouas fibras subortas, paralysin attulisse, iisque sublatis, hanc sanatam obseruaui. In axungia enim non sola duntaxat pinguedo nascitur, sed simul fibræ, siue fauces eius, qui de sorte solidorum sunt. Sic cartilaginum & ligamentorum superexcrescentiæ sunt notabiles, quæ Chirurgo subsunt, nõ tanquam morborum causæ occasionales: sed tanquam erronea producta, auferenda, suis quandoque morbis primariis annexa. Sæpè enim ex osse iniuriato liquor depluit alimentarius, qui ossis duritiem mentitur (cum carie tamen) quatenus coaguli ossalis particeps. Continentis ergo morbos si inter Retenta recensuarim, id factum puta, quia radice aluntur propria, nec nisi per mortificationẽ auferũtur. Ad hos spectãt quoq; spõtaneæ excres-

centiæ,

centiæ, gibbositates, luxationes & exarthroses. Quæ quia innatam roboris inæqualitatem sequuntur, semini parentum plerumque, vel nutricum defectibus acceptum referunt. Hinc nempe integræ familiæ in hecticam, Asthma, Podagram, Lithiasin, Icterum, Hydropem & amentias propensæ. Nam si non è parentibus, è nutricibus hauriantur. Facilè namque fœtus, defectus aliquot cum lacte bibit, traducitque in partes similares. Etenim cum potestates nostræ operentur indefinenter, hincnequeunt Retenta in pristino statu & loco dudum moram facere, quin sui peracto motus termino, à priore desciscant indole ac in pejorem alienata declinent. Sic namque Retenta degenerant in Transmissa, tam quia peccant inordinatione propriæ materiæ vitiatæ, quàm exorbitatione distributionis ab Archeo lacessito patratæ. Inter Transmissa enim, primus se offert tabellarius Latex, qui fluctuando multipliciter errat. Etenim cum ad eluendas partium sordes sit destinatus: peccat primùm vitio alieno, quod sibi contraxit. Vndè aliquot cutis vitia; quæ demum adscito fermento, frequentet perseuerant. Atqui si attractrix laborer, fiunt œdemata, restagnatque latex in hepar & venas. Vndè dysuriæ, diabetes, variaque morborum suppellex. Vti & in anginis. Odontalgia, & alibi sæpè est obuium: præcipuè si singulari lenocinio ad partem quampiam deferatur Latex. Sic quoque Coryzza, Cataractæ, suffusionesque aurium atque dentium defectus, oriuntur, si latex vel digestionum vitia reperiat, vel aliena secum eò deferat. Quippe qui ex instituto, alienos partium defectus combibit. Sic & Latex propria libidine, in Synoniam labitur, vndè Torturam noctis suscitat. Fluctuat enim iuxta stationum subalternas vicissitudines, lunæque moderamini se subdit. Quare neruos, tendines, ligamenta, ac membranas affligit, tam suæ transmutationis ergo: quàm haustu seminis exotici. Denique si scotia (quam alibi stercus liquidum voco) ab intestinis eum latice iungatur, supra iustam proportionem, & intra venas fluctuet, iam aderit Duelech. Vel demum si putreat; deliria, variasque febrium classes adornat. Prout alibi de Historia Laticis; de febribus, itemque de Duelech. In Transmissis quoque præsertim spectantur Transmutandorum errores, illorumque effectus æstimantur iuxta qualitates, qualitatisve gradus, siue potentias. Quæ potissimum scilicet varietates morborum occasionaliter vtrobique determinant.

Porro. Si transmutata Primæ, deferantur ad secundam: peregrini hospites & exosi nimium, pariunt febres, Tormina, nauseas, Lipopsyches, &c. Sin verò pergant vsque in Tertiam: subsunt Hydropes, Cachexiæ, Icteri, lotij difficultates, dolores hypogastrij, &c. Quod si verò Primæ defectus delati sint in sextam, oriuntur febres repentinæ, Pleuritides, Peripneumoniæ, &c. Quod si transmutata Secundæ, regurgitent in Primam, excitantur Apepsiæ, vomitus amari, Ileon, Cholera, Lienteria, Cæliaca, diarrhœa, &c. Sed si Secundæ pertigerint in Tertiam. Iam præsto sunt Cachexiæ, febres, Icteri, oppilationes variæ, &c. Denique si Transmutata Tertiæ deferantur in Primam, prodeunt, vomitus cruenti, dysenteriæ, hæmorrhoides, &c. Sin verò in Secùndam; nascuntur diarrhœæ febres variæ. Etenim Retenta vtrobique sunt hostilia, ac multò magis Transmutata Transmissa: adeoque non potest non Archeus procellas febriles suscitare. Quod si verò Transmutata Tertiæ in Quartam pergant: mox ad palpitationes, Syncopes, ac mortes repentinas ventum erit. Sin autem Transmutata Primæ, in Sextam stomachi eant, hinc vertigines Apoplexiæ, paralyses, &c. Itemque si transmutata Retenta tertiæ in sextam, mox apostemata & mala topica ferè omnia; siquidem errore sextæ culinæ contingunt morbi tam proprij transmutati, & transmissi alieni, quàm quidquid falsò defluxionibus è capite est attributū. Sunt autem transmissa, quandoque mitia, & quæ vnico errore, veluti facti sui pœnitentia, resipiscunt, vnicaque ob id importunitate cessant: aliàs verò fontalia sunt, quæ suæ continuitatis substitutionem debent parti transmittenti, si non etiam cum spiritu insito loci, sint concentrata. Hausto namque inde suæ detorpationis fermento, venenosa sunt, partemque permaneote quodam contagio contaminant: sic vt ibidem sui deposito fomite, vnico veluti ictu, sibi centrum stabilierint. Coloniam inquam deinceps lationibus Astrorum importunis auscultatem erigunt. Errant ergo deuij, quotquot per venæ sectiones, solutiua, diaphoretica, cauteria, vesicatoria, balnea; corporis vtrimque diminutiua, sperant fontalia transmissa sanari. Eiusmodi enim Arcana renouatiua desiderant, per modum Lepræ. Vt de Lepra suo loco. In sexta ergo, vel alimenta, mox ante assimilationem degenerant, acceptumque à loco, sol ditaris suæ coagulum, deinceps deponunt in morbum durabilem. (Tartaros cruoris incosant moderni) vel si transmissum, loco est exoticum, nec dumque venenum adsciuit: statim potestates conspirant in sui exilium, cum virium plerumque multa conquassatione. A Scholis autem, quanquam statuantur quatuor liquoris alimentarij gradus: in nullo tamen errorem, degenerationem, aut morborum causam inuenere. Et quanquam vomicam in pulmone, atque alibi magnam obstructionum messem aduertant, cuncta tamen in quatuor primos atque fictitios humores referunt, quasi nescirent humani corporis liquores, in horas esse labiles & corruptioni obnoxios. Ego verò, multam occasionum morbosarum supellectilem, itaruo, in liquorum immediatè alentium numerosa auersione & degeneratione. Itemque numerum non pono, non scio, quia scio non scibilem, vbi vnica res continuo decurrit filo per subalternatum dispositionum, multitudinem. Demiratus saltem, in transmutando, nullum errorem à scholis excogitatum creditumue hactenus, dum tamen degenerationes aliquot visui se offerant, & quælibet degeneratio suos occasionet morbos. Sic enim vertigo sensum atque motum cespitare facit, quia liquor alimentalis degenet, vim inebriantem associauit. Sin etiam sopotiferum fuerit, finitimum euadit Apoplexiæ. Quodque si stupefactiuum quoque fiat iam Caduci conditiones gerit. Adruerant quoque qui amentes per soporatiua sanare intendunt. Nam Narcotica vix somnum amentibus conciliant quadruplata dosi. Sed amentiam augent; nam dementia non est nisi vis soporatiua errans: quia omnis amens, vigilans somniat. Narcotica ergo somnia addunt somniis

niis deliris in vigilia. Semper enim character sigillaris in demente, præsupponit membri restaurationem, atque veneni correctionem, sua antidoro: non autem narcoticum venenum. Interim nil vetat transmutata nasci errones, itemque aberrare digestiones importunitate transmissorum, ac parere prolem condolentiæ suæ impedimento conformem. Vnde diarrhœæ dolentes, acido Primæ Chylo commotæ, itemq; febres complicatæ, atque duplices. Nec vetat etiã morbum primarium complicari cum suo, vel aliũ de nato secũdatio. Qualiter febris primaria, pariẽs productum, vndè resolutio cruoris in putrilaginem malignæ diarrhœæ, fermento febrili adæquatam. Tandem nec est necessarius transitus trium Primarum ad Sextam per Quartam & Quintam. Eò quod maxima cruoris pars nunquam ad cor deueniat, multoque minus in sinistrum sinum rapiatur. Quia partes singulæ aluntur cruore non minus, quàm sãgnine. Hinc contingit nempe vitia trium primarum, non rarò immediatè transcendere in sextam. Ideoque transmutata trium primarum, si ad sextam pertigerint, non peccant proprii nominis transmissione; sed sola transmutatione: eò quod trãsmissio de Tertia in sextam, sit regularis, legitima, & ordinaria. Addam de splene. Si de Prima aciditas chyli, immediatè deferatur in Splenem, adest mox quartana, è coagulato scilicet ibidem peregrino. Sin verò sextam in Splene turbetur, cum sit conceptuum primorum cubile: excrementa, siue transmutata quæ ex proprio alimento fiunt, plerumque vi imaginatiua (qualis in multis simplicibus, & oculatissime in saliua tabidi occurrit) dotãtur: quæque ideo voco inebriatiua, somniatiua, vel infatuantia. Ideò nempe vnius vini, multiformis est ebriorum conditio. Id est, vnicum vinum diuersas suscitat amentias. Claudicat namque venenum amens, cum vini similitudine. Nam venenum amens præ excellenti potestate, non sequitur conditiones hominis: sed ipsæ hominis conditiones coguntur obedire veneno. Vt luculẽter in veneno demorsi, à cane rabiente. Venena ergo, quæ ex degeneie alimento in sexta nascuntur, sequuntur naturam suam. Quo enim propinquiora fuerint assimilationi, eò infatuant potentius. Nam quo propinquius fermẽtum visceris, spiritusque insiti irradiatio ipsi adsuerint, eò quoque viciniùs cujusdã imaginatiuæ Ideam sibi adsciuit, quàm demum transplantat in venenosum virus, non quidem tam exitiale vitæ, quàm potestati illius visceris. Poterit autem deinceps ex prædictis, quisque sibi morborum scenias erigere. Mihi autem ostendisse sat fuit, omnem morbum primarium, objectiuè ac subjective, cadere in Archeũ, adeoque in vitam ipsam. A qua videlicet immediatè formatur. Secundarium verò morbum objectiuè quidem in Archeum: subjectiuè verò in materiam: vel solidam continentis, vel fluidam contenti. Sicque nimirum morbos, per causas, radices atque essentiam, juxta hospitia in natura distributos ostendisse, calamum repono.

Sterilitas quoque cum inter defectus præter naturam sit, huc suum dilatauit tractatum. Quamobrem non est frigiditas, calor, humiditásue in alterutro sexu, causa sterilitatis, vtut altum hoc vociferentur alii. Siquidem imprimis nulla est in viuisiccitas possibilis: humidumque vteri vitiosum, non est complexionis: sed merum digestionis vel transmissionis recremẽtum. Sic denique calor & frigus signa sunt defectuum in natura, non autem causæ. Quia hæ qualitates carent semine, proprietatibus vitalibus, ac potestatiuis conditionibus, Ideo nimirum sterilitas & fœcunditas in vnoquoque mundi climate est. Est tamen Æthiopissa longè calidior calidissimã muliere Moscouiticã. Humiditas autem excrementitia, & superuacanea vteri, est effectus morborum: imò si fuerit comes sterilitatis, non tamen eius causa cõtinens. Nam causa interna non differt ab ente ipso. Sic nec menstrui defectus est causa sterilitatis: si defectus iste negationem contineat, procedatue vt effectus propinquioris indispositionis. Impuberes, vel etiam ante menstrua, non rarò concepere, & maturiores silente menstruo. Non rarò quoque hystericæ, multis pessumdatæ angustiis, feliciter cõcipiunt juxta atque pariunt. Interim steriles aliquor rectè valẽt. Instanti quoque menstruo plures concipiunt: vt & silente deinceps menstruo, multas cõceptus decepit. Aliquæ toto gestationis cursu: plures verò aliquot tantùm mensibus, sua notant menstrua. Enimuerò quamquam sterilitas respectum quodammodò dicat priuationum: est tamen ens merè positiuum atque morbosum. Nã oritur ex singulis positiuis defectibus. Quia per se, & in se, est malum naturæ. Prout fœcunditas dicit causam integram. In vito enim non castrato, non spadone, non impedito, non maleficiato, vix locum habet sterilitas. Hinc namque adhuc senex generat. Vnde sequitur, non tantundem perfectionis tribui, vt neque requiri in mare, quantum in matre. Impeditos autem mares voco, qui gonorrhæa laborant, aut in de vitium retinuerunt: Itemque qui notabili alicujus visceris vitio laborant. In fœmina, menstruũ superans, deficiens, irregulare, aquosum, flauum nigricans, viscidum, putidum, dolor in lumbis, vẽtre, coxis, motusque vteri sursum, deorsum lateiales, sunt quidem languorum vteri testes & signa, adeoque & cõceptum retardant, restagnant, abortus mouent, & profluuia: attamen prorsus non tollunt conceptus spem, nec morbus sunt qui dicitur sterilitas. Nam vetulæ sanè sine omnibus istis steriles sunt. Enti enim positiuo, quod dicitur sterilitas vnicam adæquatam, & coæuam causam in Sacris descriptam inuenio his verbis: *Deus vterum Saræ aperuit.* Etenim est donum Dei, in naturam delatum: quo pergamenum vteri, suis plicis optimè clausum, aperitur, & dilatatur congruo congressus momento. Blas est inquam magneticum, trahens: per quod, metus vacui istam apertionem sequitur attractus seminum, & adæquatè repletio apertarum rugatum. Apertio nempe præfata, suctum facit metu vacui. Qui si indebito momento fiat, jam frustra sit. Vterus enim virginis, vix duorum digitorum amplitudinem ostendit: quippe qui per minimas plicas in se rugatur. Sui autem apertio, non consistit in hominis arbitrio, vt neque in titillatione aut luxu: at prorsus in diuino beneplacito; vnde dotes in naturam quoque dispersæ aperiendi, & claudendi: adeo vt simplicia quædam hanc vim obtinuerint. Nec sat est vterum stato aperiri momento, nisi aduenienis hospes loco gratus sit. Nam si labe sit inquinatus, de cætero irrita cum illo viro generandi est spes: quia indignatus vterus abhorrescientiæ furorem vix placabilem concipit.

PRÆ

PRÆFATIO.

DEmonstraui iam alibi, Schola, præteriisse cognitionem morborum, rerumque, quarum negligentia, etiamen: nec mirum ideò si de inauditis nil hactenus. Etenim à scholarum opinionibus recedendo sapere velle, insolitum atque difficile fuit, dum deficerent, quæ pro agnitis erroribus in vicem substituerem. Pauci quoque, qui solius proximi charitatis ergo philosophantur. Plerique productiorum discere recusant, quasi cuncta sciuissent Græci & Arabes, desperantque plura sciri posse: Ideoque ignauiam, vt pellem induerunt suam; Frequens est autem, qui mox à promotione de domo in domum transcurrit, soli lucro intentus, venalem sanitatem pro visitationibus prostituit. Rarissimus ideò qui ad penetrale admittitur. Multus interim ad fores Chymiæ ambulans, magna stentatur, vanâ delusus spe. Enimverò vitæ ac mortis historiam primus (nî fallor) scripsi, sperans, quod Deo inde suus cedet honos ex dono gratuito arboris vitæ atque vsusfructua illis, quos Ipse ad vitam longam reseruat post me. Nam qui ante me de Vita longa tractauit Paracelsus, titulum quidem dedit, at materiã prorsus ignorauit. Interim nisi Dominus auerterit, iusto metu ominor, vitam mortalium indies accurtatum iri, ac tandem in viridi spica ad funus transituram; peccando venæ sectione & purgationibus. Nisi inquam Deus noua penè faciat omnia. Est quippe acquisitio arboris vitæ difficillima, multum operosa, & paucis reuelata: Oportet namque vt per Montem Domini adscendat innocens manibus & corde, qui non accepit in vanum animam suam, nec struxit dolum proximo suo. Is enim solus accipiet hanc benedictionem à Domino. Donec tandem extremis temporum confusionibus, homo hominem docere audebit, quæ alioqui ob hominum contrectationes consetuandas manent in occultis. Hodiè enim Medentum plerique se sat scite rentur, si paganicam doctrinam auream initiati ditescãt saltem, ac per regulas Scriptorum excusentur à nece apud vulgus, Plerique eorum quoque vitam longam irrident, quia nescij: sed horum quandoque sua erit satietas, eorumque ludibria in suos cadent authores. Quia venturâ ætate tædebit Deum tanti in proximum & pauperes neglectûs. Vitia quoque catenatim per ætates sibi succedunt inuicem. Quandoque iam honori fuit plures hausisse scyphos, aliàs Monomachum plures occidisse. Fraus & dolus floret hodiè titulo sagacitatis, & virtus inter paucos rata latitat, licet iugiter nomine tenus æstimetur. Inualescet iterum, dum perniciosorum ingeniorum numerus à lautia studiorum otiis & malis curiositatibus ad artes & opificia recedet. Temporum nempè nascetur tranquillitas, abacta vermium ex otio & alieno viuentium turba, pietatis pallio tecta. Ventura tandem resipiscentia reformationem sperare iubet. Cui felici ætati de Vita longa scribere decreui, laudans Dominum, quod incolatus meus propediem ad periodum sit deuolutus. Inaudita autem dum pando, anteriorum errores sicubi detexerim, id coactus egi, ne qui me sequentur, in salebras impingant, & scopo veritatis orbentur. Nam ipse ab adolescẽtia sensim intuens vanas siliquas, quibus naturæ initia incrustabant, apostata à Galeno haberi cœpi, ac Medentum vilipendio me lubens exposui, ratus laudabile meas stupiditates rideri, ab ignorantibus: quia totâ vitâ auram vulgarẽ neglexi. Etenim ab Osoribus Paracelsista vocor, scholarumque desertor, æstimorque tamen arcanorum aliquot Adeptus. Et quãquam à binis Imperatoribus hoc titulo inuitatus in aulam, honores tamen & auloedam vitã recusaui, qui totâ vitâ spreui odores ambitionis; ac multo iam magis (ad marginem fossæ per senij ripam detentus) debito incorius & negligo, quicquid de me viuo aut defuncto senserit posteritas, quia moriendo animæ opto meæ tranquillitatem. Protestor itaque vbique, quod scholarum errata, neglectus adnotauerim numquam, nisi vt meæ satisfacerem vocationi, ac prodessem credulis mortalibus.

DE TEMPORE,

1 *Cur primum de tempore agat Author.*
2 *Propositio Tractatus.*
3 *Professio Authoris.*
4 *Tempus nil commune habere cum vllo motu.*
5 *Negationes temporis.*
6 *Error Scholarum.*
7 *Absurda aliquot inde consequentia.*
8 *Quid deceperit Scholas.*
9 *Differt consideratio mathesis à naturæ veritate,*
10 *Error tertius.*
11 *Quartus.*
12 *Quintus.*
13 *Sextus.*
14 *Emanant inde aliquot absurda,*
15 *Conclusio inde deducta veras temporis proprietates contra scholarum nutum explicat.*
16 *Septimus error probatur.*
17 *Falsa temporis definitio.*
18 *Motuum duratio essentialiter includitur rerum seminibus.*
19 *Tempus nequit esse motuum interna mensura.*
20 *Octauus error.*
21 *Aliquot absurdi errores inde sequentes.*
22 *Vnitatis encomium.*
23 *Schola per suam indagandi ignauiam decepta.*
24 *Quid Augustinum in tempore decepit.*
25 *Authoris aliquot considerationes circa tempus.*
26 *Quid sit in Genesi dixisse, In principio.*
27 *Error Aristotelis de loco.*
28 *Duratio magis intima res, quàm sit locus aut res sibiipsi.*
29 *Temporis vera essentialisque proprietas.*
30 *Cur tempus non sit de prædicamentis?*
31 *Male instituti etiam male assuescunt.*
32 *Quid Heroes deceperit in temporis consideratione.*
33 *Demonstrationes aliquot, etiam è Sacris pro Autore.*
34 *Difficulter prioritas abstrahitur à tempore.*
35 *Duratio non dicit respectum ad res.*

36 *Pro*

36 *Probantur iam solidatè hypotheses.*
37 *Lex fati.*
38 *Consequens ad positiones Scholarum.*
39 *Prioritas in respectu fati: non autem temporis.*
40 *Quid sit successio.*
41 *Tractatus de ano, respectu temporis.*
42 *Respondetur obiectioni e Sacris allatæ.*
43 *Demonstratur error per Angelorum operationes.*
44 *Argumentum Scholis contradicens.*
45 *Probat Author multipliciter.*
46 *Professio Authoris de tempore.*
47 *Hebetudo quadam in vera motuum diuisione & mensura, quoad motum dies.*
48 *Horologia.*
49 *Error horologiorum.*
50 *Mensura ab Authore excogitata.*
51 *De diebus Criticis.*
52 *Notatur Paracelsus.*
53 *Crisis medenti parit infamiam.*
54 *Friuolitates.*
55 *Anni climacterici consideratio.*
56 *Astrologorum pertinax subterfugium.*
57 *Iam deficiunt pro medietate ab asserto numero climacterico.*
58 *Numeri Sabbatharius, Iubilai, enneaticus, &c. spectantur.*
59 *Hebdomadas non tam ob numerum, quàm ob perfidiam Iudaicam introducitur.*
60 *Concluditur tractatus pro vita longa.*

DE vita longa scripturo visum fuit
1 tractatum de tempore præmittere,
eò quod vita longa inseparabilem
debeat respectum ad durationem.
Nec tamen id à me sic primo loco
statutum, quasi vellem vitam metiri per tempus,
quin potiùs propriè loquendo, Durationem
vitæ computo, in relatione ad dies & annos,
quos mox demunstrabo non esse tempus.
Paradoxa quidem (fateor) at nihilominus vera
doctrina. Etenim Aristotelem alibi ostendi initiorum
naturæ penitùs ignarum, & materiæ
Physices penuriosum, ac proin tempus, locum,
vacuum, infinitum, fortunam atque eiusmodi
abstractas considerationes, planéque peregrinas
in ordine naturæ, tanquam Institura Physica
essent, totus ridiculus exposuit. Ego autem vitæ
longæ præmisi speculationem Temporis hactenus
ignoti: Quapropter in eius elucidationem
hanc statuo.

PROPOSITIONEM.

Tempus non aliter, ab Æterna duratione se-
2 paratur, quàm lumen diei, non apparente sole,
à lucidissima luce corporis solaris.
Credo enim viam, veritatem, vitam & re-
3 rum omnium essentiam esse Deum summè
gloriosum. Item esse Principium, in quo vniuersa
sunt principiata, viuunt & mouentur. Dico
itaque, quod etiam non dato corpore vel
motu: attamen tempus, locus, situalis habitudo
inuicem, atque distantia essent eadem, quæ
modò sunt. Siquidem extra cœlos creditur locus
interminatus, omni priuatus corpore, &
motu: repletus tamen Spiritu, suâ magnitudi-
4 nis infinitudine illi adæquatus. Pariter, tempus
intelligo non loco, non corpori, non denique
motui alligatum: sedens ab iisdem separatum.
Proin nec tempus mendicò ex circunscriptio-
ne motus cœli primi mobilis. Nam prout motus
cœli fit in loco, ac si esset loci quædam mensura:
tamen sicut locus non est motus, quanquam
in loco fiat: sic neque motus est tempus,
quanquam in tempore contingat. Neque enim
tempus potest generari per motum, vel in vtero
motus, si generatum sit in specie simile suo
generanti. Enimverò Annus, Dies, Mensea, & 5
Nox non sunt tempus: sed mensuræ & accidentia
rerum in tempore contingentium, planè
peregrina, & externa tempori. Sic nempe dies
nostra, alterius nox est. Interim vbique idem
Tempus in toto vniuerso. Ver, æstas, autumnus,
hyems, non sunt tempus: sed alterationes aëris,
ordinatæ in alteritatem & vicissitudines rerum.
Pueritia item, adolescentia, iuuentus, vigor &
senium non sunt tempus: sed nomina alteritatum
corporis atque vitæ. Etenim Scholæ, præ- 6
terquam quod doceant Tempus, vel esse ipsam
mensuram primi mobilis, vel sub eadem saltem
concludi (nondum enim id determinatum) volunt
insuper, quod indiuisibile quodlibet punctū
temporis physicum in se habere actu & realiter
infinita puncta mathematica. Quandoquidem
positiuum reale infinitum, prout & indiuisibile
actu, quod in se non est positiuè intelligibile,
quodque ideo Scholæ negant possibile: iam in
quolibet temporis minimo puncto donant vltro,
id est, meris somniis conspurcant naturæ
cognitionem. Necessario itaque ex datis illarū
suppositionibus sequitur, vnamquamlibet par- 7
tem temporis non esse temporis, sed punctum
aliquod mathematicum, indiuisibile, atque adeo
sine duratione extra & præter tempus. Itaque
quod etiam tempus constaret vel ex indiuisibilibus
partibus, vel tanquam aliquod productum
esset, ex connexione indiuisibilium & infinitorum
punctorum durationis. Vt nec sic quidem
reuerâ essent indiuisibiles atomi siue puncta
durationis: si per sui connexionem in aliquid
diuisibile consurgerent. Non attendunt, inquam
quod indiuisibile negatiuum, nunquam possit
per connexionem coalescere in esse aliquod
præsens, actuale, longum, breue, magnum vel
paruum, eò quod in se comprehendat merum
nihil in ente physico, id est, reali. Itaque sibi in 8
verbo (indiuisibile) contradicunt. Aspexerunt
quidem longum & breue Tempus: atque hactenus
subter quantitatem reduxerunt. Demum
etiam temporis essentiam ac totam circumscriptionem
constituerunt in successione, quæ actualiter
infinitis & infinitè indiuisibilibus durationis
punctis, in minimo quoquo instantis
physici puncto connexa staret. Profectò vtrobi- 9
que se nimium addixerunt Mathesi, dum naturam
inculcasse sibi sunt visæ. Mathesis nimirum
supponit in quoquo continuo infinita subdiuisionis
possibilia puncta, quas suppositiones interim
natura nescit, negatque physica: Quippe
quæ attendit res prout sunt, & non prout inseruiunt
speculationibus mensuræ situum. Se-
pararunt dein Scholæ considerationem magni- 10
tudinis à consideratione numeri, voluntque
Tempus numero similius, quàm continuo;
Quasi species simiarum, quatenus homini similes
sunt, esset inter homines referenda, non autem
inter belluas. Ridiculum itaque Tempus
à numero non separasse toto cœlo. Putarunt 11
tandem numeros eiicere vnitatem: dum tamen
vnitatum connexio omnes pariat numeros. In

quo & illud solidum, quod zero pro vnitate
habeant, dum mille zero subscripta ne vnitatis
principium contineant. Postremò & hoc fri-
volum, quod Binarius à ternario, specie diffe-
rat, vt & hic à quaternio, licet duo binarij qua-
ternarium faciant & fiant: Idque non quidem
per generationem noui entis: sed per colliqua-
tionem vtriusque Binarij: quare nec species in
numeris agnosco; sed tantum solas alteritates,
commiscibiles & reductibiles. Non enim pa-
titur natura se ad Scholarum lubitum subter re-
gulas coërceri: vt scilicet numeri ex se genera-
rent Species specificas, quarum singulæ essent
13 mera totidem indiuidua. Species itaque eius-
modi atque metaphoras à natura aliena scio.
Tempus itaque, quod in puncto infinitè indi-
uisibili consisteret, à Scholis pro columna Phy-
sices reputarunt. Quapropter magis confirmor,
14 quod quicquid Scholæ à Gentilibus desumunt,
sit inutile Sophiæ labumen. Etenim si alioquin
in actu indiuisibilibus & infinitis durationis
punctis, aliquod infinitè correspondens mini-
mum, ligaret proportionata infinitudine pun-
cta Temporis per subsecutionem durationis
(præter plurimas absurditates) tempus necessa-
riò suum actuale esse haberet, antequam esset,
id est, esset non quidem in esse, sed totum simul
in fieri: imò nec quidem sic fieret, esset, aut esse
posset, vt esset, sed vt periret antequam esset.
15 Igitur Tempus (contra Scholarum præscri-
ptum) nec longum nec breue, nec antè nec pòst,
nec mensura nec mensurabile est. Piguit sanè
detegere debuisse, quod in tota Aristot. auscul-
tatione Physica nil reperiam, nisi crassam in-
scitiam absurditatibus atque impossibilitatibus
stipatam. Quare compulsus fui vera scribere
ex commiseratione Iuuentutis per credulitatem
16 abductæ. Imprimis itaque Scholæ iubent, tem-
pus suæ considerationis esse motuum mensu-
ram, cum jam ex suppositis falsitatis conuictis
constet, quod tempus nequeat metiri, nec ju-
dicare de duobus motibus eadem duratione (sic
loquar) factis, vter alter sit celerior. Nam
secundum præfatas suppositiones tempus ne-
cessariò se semper propinquiùs jungeret motui
celerrimo: eò quod sit indiuisibili propinquior
ac familior. Denique si successio temporis con-
cursu & auxilio indiuisibilis infinitudinis con-
tingeret, & quod omnis motus iuxta duratio-
nem conscriberetur termino, & quod nulla sit
adæquatio siue proportio finiti ad infinitum;
miniméque, vbi vtrumque eiusdem durationis
obtuitu consideratur; necesse est ex Scholarum
doctrina, Tempus fore Primi motûs aut mobi-
lis mensuram incommēsurabilem, vanam, men-
17 dacem & incomprehensibilem. Quippè defi-
niunt Tempus, vt sit mensura motuum, in re-
latione ad durationem, ac velut per accidens
appropriaretur motui & successioni per se, tem-
pe propter durationem. Enimverò si motus fit
ita, super aliquod immobile, vt hinc Arist. conje-
cerit (licet falsò) Primum Motorem necessariò
immobilem e quidni stabilitatem etiam duratio-
ni donent? Sub qua nimirum omnes motus &
18 successiuorum proportiones debeant commen-
surari; Seminibus quippe vniuersis ab initio
inest, nedum principium cuiusuis motûs, sed &
sua durationum determinata periodus, cuique
motui propria: cum omnis varietas quarum-
cunque alterationum pendeat ex tarditate vel
celeritate motuum. Igitur motuum duratio in-
cluditur seminibus essentialiter, intimè, origina-
literque, velut principium formale atque dire- 19
ctiuum eorundem; Non autem quod tempus sit
extera quæpiam consideratio mensuræ motuum,
respectu durationis; cum eiusmodi consideratio
siue habitudinis relatio sit tantùm externa acci-
dentalisque rebus ipsis, adeòque merum ens ra-
tionis: non autem primordialiter essentialiter-
que insita ipsis seminibus, prout est duratio. De- 20
nique scholæ supponunt species naturales in
quantitatibus continuis? Cum tamen conti-
nuum vel discretum non sint res, sed nudæ con-
siderationes rerum secundùm mensuram. Res
habent quidem suas species reipsâ, sed illarum
consideratio tanquam ens rationis caret essen-
tialibus speciebus in Physicis: Pudeat igitur,
quod tempus inter mensuras & entia rationis
siue non entia statuerint. Pudeat, inquam, scho-
las Physicas, plus se contemplatas Mathesin, 21
quàm ipsam naturam. Futile est itaque, species
in numeris, per quas in rerum natura distingue-
rentur, agnouisse: nesciisse tamen vnitatem esse
numerum: Vtpote vnum, in sui alteritate non
minus est distinctum per vnitatem à quouis alio
numero, quàm est denarius. Neque enim vlla est
ratio, propter quam duæ vnitates magis consti-
tuerent numerum, quàm vnica; siquidem in 22
binario adhuc ambæ vnitates sunt discretæ &
distinctæ, imò integræ in suo illarum esse, nec
deficerunt aut abierunt in aliquod tertium pro-
pter earum connexionem: Nam binarius nil
designat præter binas vnitates. Vlcerosum est
itaque, duas res permanere in sui priore esse
connexa, attamen ob solam istam connexio-
nem generasse speciem, à se vtraque diuersam.
Quocirca vnitas propriissimè est omnis nume-
rus, eò quod ex illa fluat omnis numerus, estque
omnia ideò numerus nihil præter vnitatum
connexionem. Vnde ipsa vnitas Diuinitatis ty-
pus est: eò quod exin omnes fiant numeri, at-
que iterum in eandem resoluantur. Equidem 23
scholæ quoties per Mathesin aliquid concepere,
id statim subter regularum generalitatem in na-
turam contorsere. Sic namque ex quatuor puta-
titiis elementis quatuor qualitates, complexio-
nes, ac humores confusè adæquando, hæ tixæ
translatæ sunt vsque in astra, cunctaque suis fig-
mentis consentientia statuerunt. Quâ nimirum 24
methodo continuum speculatum in Mathesi
aptarunt punctis linealibus, & tandem quoque
tempori. B. Augustinus fatetur quidem, tem-
pus aliquid esse, sed nesciri temporis quiddita-
tem; quia scilicet falsis è Paganismo thesibus
imbutus. Quare erubesco etiam atque etiam,
temporis essentiam velle explicare. Sed hunc
osorem non timeo, qui jam in cœlis veritatem
adspicit.

Imprimis namque à tempore successionem 25
omnem abstuli, qui jam magnis authoritatibus
Ethnicarum scholarum iugum excusseram. Si-
quidem initiò meditabar, stetisse cœlos, non ta-
men aliud tempus fuisse stante Sole, quàm mo-
dò. Itaque cœpi istam durationem absque suc-
cessione motus cœli dimetiri: Et consequenter
sensim didici, omnem à tempore sequestrari
successionem: & hanc duntaxat motui accom-
modare: Tum dein insanum reputare, Solem
quandoque stetisse, & nihilominus adhuc hodiè
tempus intra cœlorum motum demergere.
Nam

Nam etsi detentio ista Solis sit miraculosa, attamen duratio proin non fuit miraculosa. Deinconspexi, quod ab initio tempus iam esset, non-
26 dum existente die, siue ante natam lucem & segregationem eius à tenebris. Cœlum ergo, Terra, aquarum abyssus, tenebræ, & dica ipsamet, erant, antequam cœli orbita definiret diem. In principio inquam creaturarum, non autem in principio temporis. Quia istud rerum initium includit aliquod Dum, vt sensus sit: Quanquam Deus ab æterno statuerit res creare: Dum tamen infinitæ Bonitati placuit emanare in operationem ad extra, tum *In principio creauit Deus cœlum & terram.* Atqui ante creaturam erat illud Dum, quia Deus non habebat opus creaturâ, vel creatâ duratione, nec res creandæ habebant opus creatâ duratione, imparis concurrente dignitatis principio vllo cum Creatore infinitæ potestatis. Nam si creatura non dependeret originaliter, totaliter, absolutè scilicet & intimè à Deo tanquam à durationis suæ initio & fine, vtiq; nec Deus etiam esset immediatum ac totale principium, vt neque immediata vita rerum, id est, non foret « & » illarum; Igitur intellexi inde, si natura quandoque stetisset radicata in duratione profluente citra medium ab ipsamet æternitate: illam & hodie sic stare de-
27 bere ob easdem necessitatis regulas. Sciui namque mox inde, quod Duratio, quam tempus nominant, sit ens reale: Itemque si tempus ab initio fuerit ante factam creaturam, non poterit vtique reputari inter creata. Nec enim est facta
28 mentio creati temporis. Perpendi etiam quod sicut mobile est ita in loco, vt locus nedum exterius circumdet mobile (vtut interim sic putet Aristoteles) sed quaquauersus locus penetrat ipsum mobile, ita vt intima quæque pars corporis non minus sit in loco, quàm eius superficies: non tamen proinde vice versâ locus à mobili comprehendatur: Ita scilicet & adhuc multò
29 abstractiùs Duratio est quidem rebus intima; non tamen à rebus afficitur, clauditur, vel apprehenditur. Locus etiam certam atque determinatam positionem quidem mutabilem à mobili: penitus tamen ab omni prorsus loco inseparabilem. Atqui ipsa Duratio sic est à rebus inseparabilis, vt ab his nullatenus vnquam migret aut mutetur. Itaque cum duratio sit supra & intra esse rerum, & ab his inseparabilis: imò magis intima rebus, quàm ipsæ res sint sibimetipsis: Hinc igitur in tempore durationem planè
30 diuinam sum meditatus, adeóque illo respectu ab æternitate non distinguendam: distributam tamen rebus, pro modulo cuiusque recipientis. Atque sic sat probaui præfatam propositionem
31 Quamobrem tempus nec partes habet, nec admittit diuisionem sui, & per consequens nescit successionem. Neque etiam somnia probat, quæ scilicet puncta actu infinita, copulata vel dirupta in se recipiant. Imò nec tempus est duratio magna vel parua, magis quàm plana, rotunda, longa, profunda, breuis aut lata, Quia reuera non est intra prædicamentorum ambitum; eò quod infinitum actu existens est tantum vnicum, Deus nimirum, qui est omnia. Etenim si bonitas, vita, veritas, essentiaque abstracto modo sint Deus ipse in creatis, negari pariter nequit, quin in iisdem ipsa Duratio Deum repræsentet. Credo itaque verum tempus impermistum, sine macula creaturæ, vbique & semper immutabile, nec vllo modo successiuum. Vtque hoc propinquius conciperem abstrahebam à tempore cuncta corpora, atque omnem successiuorum alternationem siue motuum succedentes vicissitudines; Tempus primum clarè intellexi, quod tempus in suo esse nullam ferat aut debeat respectum ad motuum instabilitates, varietates aut mensuram. Siquidem Tempus est id quod est, siue motus atque mutationes fiant, siue non: quippe non inueni Durationem relatiuam ad motum aut vicissim, motum ad durationem nisi per accidens, & propter mentalem mensuram vnius ad alterum. Quod prorsus est impertinens: Siquidem tempus non habens successionem, non potest inser-
uire commensurationi. At quia sublunari loco 32
conclusi, Scholisque Ethnicis perperam imbuti soliti sumus in temporis duratione prioritates & celeritates cum suis correlatiuis indefinitè considerare, eò quod friuolo abusu, motuum atque mobilium determinatio attributionis iuxta spatium consueta sit mensurari. Quæ tamen relationes prioritatis, si in trutina veritatis ponderentur, sunt duntaxat attributa motuum, nequaquam autem Temporis vel durationis; Eò quod prioritas, tarditas, &c. dicant tantum relationem inseparabilem ad partes motuum insequentes, & tarditas comparat motuum celeritates inuicem; adeoque prioritas, tarditates, &c. non tam metiuntur tempus siue durationem, sed tantùm in respectu motûs diuturni Humana siquidem, & indistincta imbecillitas peculiares omnes motus cum diario siue diurno, emensa est per quandam ignauiam & hebetudinem. Vtpote non respiciunt motuum prioritates, non propriè ipsam temporis durationem sed potiùs motus generalis vniuersalem distantiam. Ac quanquam in cunctis insit & adsit ipsa duratio temporis, hæc tamen est prorsus aliena à successione motuum: Hic proinde cœptum est, tempus velut ens successiuum atque caducum per instans singulum considerari. Præsertim quod Scholæ stoliditates vulgi imitatæ tempus tandem cum cœli motu confundere consueuere. Non mirum igitur, si talibus iniriis magni Heroës temporis quidditatem considerantes, eandem concipere non potuerint. Quippe cum inuoluat actuale infinitum (quod vnicum est æternum) ex seipsa est necessariò
per finitum incomprehensibilis. Etenim tem- 33
pus putatum est succedere ac partes habere, quia partes in motibus sese subsequerentur. Cum tempus & motus sint res disparatæ, & tam procul dissitæ ab inuicem, quantum res caduca & finita ab infinito. Non enim etsi motus fiat in tempore, plus potest motus per tempus commensurari ab homine, quàm potest homo metiri per Deum ipsum hominem, qui in Deo est,
viuit, & mouetur. Si enim Deus vellet impo- 34
sterum omnem cœli cursum inæqualiter sic inordinatum, vt ad illum nullus motus adæquari posset, an proinde & tempus in seipso fieret inæquale? Vel an desineret esse, quod modo est? Imò si cessaret (vt olim cessabit) motus cœlorum, an proinde cessabit tempus pariter? An ipsum nunc non ampliùs nunc esse? quid enim ad tempus attinet, quod in tempore contingit? Siquidem suum esse habet liberum, sine respectu, reflexu vel reciprocatione ad aliquid aliud. Tempus sanè non est nobis datum in mensu-

ram, vel vt in seipso sit mensurabile; Sad habet esse liberum in eo, vnde omnis essentia. Per eatmplum: Deus inest vnicuique creaturæ. Etenim bonum quatenus omoe bonum, non autem hoc & illud est Deus: In quantum verò est hoc vel istud bonum, non est omne bonnm; atque in tantum habet esse in creatis. Equidem vt Deus est vnicum in omnibus bonum, ita vicissim & omne bonum est essentialiter hoc vnnm verum bonum: Similiter Deus omoibus vbique præsens, & soa dnratio est duratin omninm ac singulorum. Pariter quoque lnmen Solis est ens & aliquid in seipso (illuminat quippe & calefacit) extra tamen ant eitra Solem est nihil; Eodem modo æterna duratio in ereatis est tempus: quod extra vel præter æternam durationem est metnm nihil, priuatiuè & ocgatiuè. Quapropter *quamdiu* erunt vlla creata, nunquam desinet esse tempus. Dixir Dominus: *Tu es filius meus; hodiè genui Te.* Quia æternitas noo est, nisi vnicum nunc, voicum hodiè. *Ex vtero, ante Luciferum genui Te.* Christus ex vtaro natus in tempore, & tamen ante Luciferum. Quia in tempore nulla est prioritas vel succesfio. Ante ergò designat prioritatem successionis motnum & eacellentiam dignitatis: non autem prioritatem temporis. Quia ab initio in consumptionem seculi non nisi vnicnm nunc. Sic nempe agnus ab origine mundi immolatus, eiusque mors saluat defunctos ante incarnationem Domini; quatenus incarnatio beatifica motum respicit. Saluat nimitum anteriores, iuxta cursum vitæ præcedentes, ac respectu motuum inter se inuicem collatorum: non antem obtuitu dorationis. *Vt non rapiat eas leo, nec inferuus deuoret.* Preces enim illæ pro defuncto dudum post mortem, cum tamen mox ab exspitatione plerumqne suum iudicium subeant animæ. Quare preces eiusmodi frustra essent, ac serò nimis institutæ, si tempus esset successiuum. Ecclesia doctore triumphat Paracleto, nouit proln, omnia futura esse in eodem temporis nunc, ac si antequam oppeteret, contigissent preces. Sapiens enim adstruit, Deum omnia simul fecisse: Genesis verò seatidui historiam scribens totidem qooque dies consumptos air. Quæ proin contradicerent, si tempori detur successio. Sex ergò dierum spatio cuncta sunt creata: Vnico tamen temporis permanente puncto. Sic namque Diabolus futura prænouit, in successione motuum: quatenus præsentia in vnico temporis nunc. Stellæ qnidem sunt in tempora, id est, ad remporum vicissitudines siue motuum varietstes: non antem ad durationem vitæ nostræ, cuius est statutus ter-
35 minus ab Omnipotente. Enimverò prioritas difficillimè sequestratur à tempore. Nam quamuis abstrahamus tempus à loco, motu & corpore: attamen propter oppositam consnetudinem, teique nooitatem, perquamdifficile est à prioritate in tempore desuescere, non secus atque qnis sinistra panem scindere, id illi est dextra molestum, licet plura alia per deatram tité obeat. Proinda tamen difficultas vel dissuetudo intelligeodi nil quicquam io tebus mutat, aut temporis essentiam obligat, vt nostris se accommodet erroribus. Quid enim ad tempus attinet ipsa prioritas motuum in corporibus? Quidue nocet tempori prioritas, quæ soli debetur motui? si per inscitiam in tempus sit translata? Quia autem motuum prioritas in ordine ad durationem dicit immediatum respectum ad alium motum (dietum scilicet & annotum) per quem omnes aliot metimur motus, idcirco prioritas abusiuè est tradncta in Durationem. Alioqui sanè prius constate deberet, quod ideò iste diei motus esset tempus, eò quod in tempore contingat: quo probato, prioritas tnm posse teferri ad Durationem, & non aliàs: argò oumquam. Mihi autem in tetnm distinctionem sat est, quod duratio ex motu in soi essentia nequaquam dependeat, sed in se ac præseferat quandam Diuinitatis vniformem constaotiam, per quam nempè ita sit permanens, quod ab omni vicissitudine ac prioritatis successione maneat prorsus libera, aliena atque à rebus rerumque successiuis motibus planè independens: Ergo in nullo prædicamento col-
locanda est duratio. Cnmque nullo modo in 36.
relatiuorum seriem pertineat, ideo per consaquens duratio nullum dicit internum respectum ad rea, nisi per accideos: idque etiam non nisi iuxta miserum deceptnmque rationis discursum, facieotem proportiones inter mobilia; & adhuc dumtaaat in quantum sunt mobilia, in ordine ad motum localem vel alteratiuum: non autem in ordine ad esse reale illorum. Spectant oempe ad caduca mobilia, certi fluxus prioritatum & posterioritatum in suis motibus, cum quibus ad destinatos periodi fines, adeoque ad interitum suum properant. Sed totum istud quid refert ad tempus? An enim propterea etiam Tempus currere debet cum omni atque singulo motn? Vtique sic tot essent tempora ac durationes, quot motus. Vel si vnicum tempus curtat vniuersaliter cum omnibus & singulis motibus, cumque ipsum aiusmodi tempus celerrimè omnibus aliis motibus præcurreret, tardus cursns vitæ corui fluet inæquali tempore enm gyro volubilis rotæ. Quapropter non sub voica duratione simul fluere potuarunt. Itaque tempus suum esse vel essenriam habet immobilem, immutabilem, impattibilem, ac impermistam rebus, non soecessiuam, sed simplicem & liberam ab omni respectu sui intrinsecu ad creaturam. Quantumuis tempus sit magis intimum rebus, quàm sint
tes ipsæ sibiipsis. Suppono itaque rempus in 37
Deo ter glorioso eminenter & essentialiter: In creatura verò dependenter, subiectiuè & ab
emanationa ad catta participatiuè. Lex fati 38
quidem permittit motus vitæ insequi iuxta inhærentem mobilibus dispositioneto affixam ad certum præscriptumqne destinationum ordinem. Sed eiusmodi affiaiooes & ordines non sunt ipsius temporis; Consequuntur videlicet suum ante & post, suum tempestinum, opportunum & serò ad subsecutionem motuum & mutationum eorundem, non autem temporis.
Nil namque potest cogitari absurdiùs, quàm 39
quod vnicum rempus successione quadam moueretur, subseqneretur atque seipsum facaret Vcsallum ad infinita puncta, indiuisibiliter quidem, in sui prioritate & diuisa inter se per suppositionalitatem: quæque tamen in instanti minimo singulo essent coniuncta, & quæ absque vlla sui eatensione perirent successiuè ante sui conneaionem: Et qnod talis chymæra esset mensura certissima cunctorum motuum. Imò quod tempus per eiusmodi indiuisam punctorum

ctorum copulam mutuamque atque indefinen-
tem successionem cogeretur moueri atque sub-
sequi successiuè: & hunc tandem infimis indi-
uisibilis pũcti motuum esse distinctam omnium
motuum regulam & temperamentum. Hæc
tamen adeò stolida dogmata propinantur ado-
lescentiæ sub primo ætatis vere pro naturali
40 Aristotelis auscultatione. Prioritas igitur ne-
quaquam terminatur respectu temporis, sed
fati, relati in ordine ad motus: siue respectu
vnius motûs ad alterum. Nam motus localis
non tangit essentiam loci: sed res quæ successi-
uè mouetur per locum, dicit duntaxat respe-
ctum per accidens ad locorum situm; Interim
respectus sitorum siue loci ad locum manent sta-
biles, immoti, immutati, nec in minimo tan-
gunt locum, siue res sit mota in situ, siue non;
Cum successio motus localis ex parte motus sit
peregrina loco. Potiori profectò iure hæc in-
telligi fieri cum tempore, eò quod tempus non
sit relatiuum vllâ ratione internâ, sed sit quid
abstractius æternitatique propinquius in intel-
41 lectu & in re, quàm sit locus. Tempus igitur
nescit successionem nec ex parte motûs nec
rei motæ: quippe successio nil aliud est, quàm
propositio successiuorum in ordine ad motum;
& quanquam insit motui ipsa duratio, non pro-
inde tamen hæc induit naturam successiuis
motuum. Quorquot autem putarunt tempus
ens successiuum partibusque; illud quoque la-
xatis habenis cum mundi interitu occasurum &
periturum credidere: æuum verò ceu nouam
creaturam in eius vicem, absque successionum
42 medio substitutum iri. Hoc nempe sic autuma-
tum, nescia temporis quidditate. Etenim dum
hoc de tempore dicunt, manifestant, se non lo-
qui de tempore, & ignorare sui durationem;
qui tantùm loquuntur de motibus, horumque
vicissitudine, in durationis contingentia. Siqui-
dem etsi duratio rebus insit & adsit, nihil tamen
habet cum rebus commune, siue comburantur,
submergantur, putrescant, moueantur, dor-
miant, incipiant vel esse desinant; quia duratio
non retrospicit ad res, sed imperfecta, semper-
que sibi æqualis persistit. Fefellit enim illos
43 abduxit Textus. Posthac non erit tempus am-
plius, non attendentes tempus ibidem sumi
pro diebus anni, pro meteoron vicissitudine, &
opportunitate proferend, iuxta tritam nimi-
rum locutionem. Non autem quod cum mundi
interitu cessaret duratio, quæ modò est, semper
fuit, & erit. Nam æuum quod Angelis depota-
tur, nullatenus diuersificatur à duratione, quam
temporis vocant. Cogita nempe animam cor-
poris inquilinam, diem, noctem, nec item se-
nium experiri, vt neque successionem habere:
Est tamen in vnica & eadem duratione, & in
eodem nunc, quo altera anima, à corpore sepa-
rata, existit. Quippe loci & mutatio conditio-
nis animatum nequicquam tangit, afficit dura-
tionem, aut eandem sibi obligat, vt proin in sui
essentiam migret. Sed eadem duratio æternita-
tis fluit emanatiuè in vnam, & sustentat singu-
la: sui proinde tamen simplicitatem non amit-
tit, quanquam res eam participantes eandem
aliter atque aliter suscipiant, Res enim in & sub
duratione subsistit: à qua si exciderit, in nihilum
44 abit. Angelus enim ideò in sui substantia & esse
fruitur tempore continuo sine successione &
partibus, cuius nihil est magnum, paruum, lon-
gum, breue, prius, posterius, mensura & mensu-
rabile. Cum igitur iuxta Scholas sit eiusmodi
duratio pro Angelis, quam æuum dicunt, & à
tempore sublunarium distinguunt, idque siue
in Cœlis existant, siue in terris: admittunt qua
opera Angelorum commensurari tempore suc-
cessiuo & discreto, concludo, cum Angelus ne-
queat esse simul in duabus durationibus, toto
cœlo & genere differentibus, quarum vna scili-
cet competat sibi & altera suis operibus: quo-
rum vtrumque interim vnicum durationis nunc
continet, necessarium, fore quod ambæ istæ
durationes in vnicam prorsus liquescant, di-
uersam tantùm accidente respectuum, id est,
ficto mentalique non-ente: vnicam, inquam,
necessario reali actu existentiæ numeri. Adeo-
que tempus esse idem planè reipsâ cum æuo &
manere immutatum in æternum. Sat autem
mihi, quod Scholæ agnoscant aliquod tempus
continuum nec successiuum, quod æuum vo-
cant. Ego non cogor ob illarum mentales di-
uersitates tempus ab æuo disjungere. Nam si vi- 45
cissitudo rerum motuumque tempus ab æuo se-
parent, eo ipso respiciunt magis ipsam vicissitu-
dinem, quàm durationem; cuius tamen deter-
minationem ac definitionem attendere se pu-
tant. Siquidem id conuincit, quod, ignorata ha-
ctenus temporis quidditate, frustra tempus di-
scretum segregauerint à continuo siue æuo.
Cum nulla vspiam sit necessitas successionis in
duratione, eóque magis, quod assignent vtri-
que præfatæ durationi quosdam respectus, qui
toto, vt aiunt, cœlo exulant à natura durationis.
Vtpote qui duntaxat pariunt differentiam ra-
tionis siue non-entis, quod æquiualet, ac si du-
rationum ambarum diuersitas sit in reipsa me-
rum commentum. Id quod sic conuinco: Tem- 46
pus est ens: Ergò creator vel creatura: Si sit ens
successiuum, ergò non est substantia creatoris
vel creaturæ. Sin autem velint esse accidens
(nam de ente neutro inter substantiam & acci-
dens Scholæ nondum mentionem fecere) sal-
tem subjectum inhærentiæ pro tempore descri-
bere debuissent. Coniiciam itaque: non subie-
ctum temporis erit cœlum, nam, sic caduca &
sublunaria non haberent temporis durationem
sibi propriam: esset duratio peregrina, aduena,
præstitaque caducis. Itemque si sublunare
vnum de Tempore, vt de accidente sibi propr o
participaret, non proinde & aliud sibi vicinum
de tempore gauderet. At si malint caduca sin-
gula participare de Tempore cœli: saltem crea-
ta singula non haberent differentem duratio-
nem, sed singula permanerent in eadem cœlesti
externa duratione participatiuè. Imò citiùs
sublunaria haberent reliquas omnes manifestas
cœlorum qualitates atque proprietates, quàm
eorundem durationem. Ergo non participant
de mutuata cœlorum permanentia in duratio-
ne. Quod si verò sua competat duratio singu-
lis propria, adeò vt res ipsæ sint subjecta inhæ-
rentiæ; durationis non aliunde petitæ, ac tan-
quam essentialiter initiis seminalibus inclusa
esset durationis determinatio, iam apparet lu-
men Diuinæ prouidentiæ in tempore, vt sit re-
gula creati, non autem ipsum creatum; in Deo,
quippe sumus, viuimus & mouemur. Sic etiam
in duratione, quæ nec etiam est creata. Alio-
quin enim si tempus velut accidens aut conco-
mitans inhæreat rebus singulis, præter innume-

ta enim abſurda, ſaltem tot erunt diuerſa tem-
pora, quot rerum atomi. Et quicunque nunc
ſimul in eadem duratione ſubſiſtunt, habebunt
totidem diuerſas durationũ eſſentias, & exſiſtē-
tias, etitque tempus actu diuiſum in infinitum:
Et omne accidens, naturaliter alicuius ſenſuum
objectum non erit vllo ſenſu perceptibile in du-
47 ratione temporis. Quamobrem cogor in tem-
pore agnoſcere vniuerſalitatem quandam, ſimul-
que & ſingularitatem ſingulis rebus propriam,
& rebus magis intimam, quàm res ſint ſibiipſis.
Item fateor regulam atque determinationem
propriam, quæ rebus ſingulis largitur duratio-
nem præciſam, vicißim tamen à rebus im-
paßibilem, inapprehenſibilem aut coërcibi-
lem. Quapropter agnoſco tempus eſſe ens,
quod dat & diſtribuit omnia omnibus, iuxta de-
ſtinatam participationem durationis æternæ,
idque in confuſionem atheorum. Conſidero ita-
que tempus tanquam æternitatis emanentem
ſplendorem, quique citra vel extra æternitatem
non magis ſubſiſtit, quàm ſplendor lucis citra
lucem. Tempus itaque nobis eſſe debet manudu-
ctio ad ſuperintellectuale, vnum, æternum, infi-
nitum, intimum cuilibet rei, nullatenus tamen
permiſtum conclusum, apprehenſibile, aut de-
tentibile; In quo omnis rerum eſt quidditas, cui
ſit laus & gloria in ſui æternitate!

Paganica ergò locutio eſt barbara & abſurda,
quod tempus nos conſumat aut deuoret, quo-
niam nulla eſt actio aut paßio temporis in nos,
aut à nobis: Non temporis vitio perimus, nec
mors eſt facta à tempore magis quàm à Deo.
Motuum enim diſpoſitiones cauſæ ſunt ſecun-
dæ mortis, non autem tempus eſt de natura mo-
tuum. Iudicia quippè diuina diſponunt quæli-
bet ob rationes ſibi notas.

48 Mirandum interim, quod dies ſit menſura mo-
tuum, tamē diei nullam præſcripſerint præciſam
menſuram. Subdiuiſiones quidem fecere hora-
rum, minutorum, ſecundarum, &c. per ſexage-
narium. At nemo hactenus oſtendit præciſum
ſpatium vnius ſexegeſimæ minuti; Hæſitatum
nempè in praxi. Imò præter meridiem, nullum
eſt diei ſtabile momentum. Id etiam ferè vbique
variat, adeò vt puncti meridionalis certitudo
non tam ex Solis cœlique motus, quàm ex reſ-
pectu ſitus ſphæræ pendeat. Nemo itaque cer-
tum deſtinatumue nunc vel conſtans punctum
edocuit, quod aliquid contigerit, niſi habito
49 Eclipſium reſpectu. Imitati globum mundi, dum
Sphæram diuiſerunt per punctum meridiei &
poli altitudinem: at cum Sol non ſemper nec
vbique pro voto conſpicuus, rotas excogitatūr,
aliquot vicibus per diem circumuolutas, quæ
quia ſeipſas non eſſent mouendo, pondus ap-
penſum eſt, ſicque diem menſi ſunt. In quo mox
error obortus, eò quod pondus ob funium lon-
50 gitudinem accreſcens inæqualitatem faceret. In-
certior, adhuc dierum menſura per inultam
chalybis contorſionem; quia hactenus nondum
certò conſtat exquiſita proportio inter robur,
cuius intorti chalybis renitentis & intra co-
chleam ſiue funis tendentis elongationem ab
axe. Eſt namque flante boreâ, ſeipſo, ſolitoque
contumacior. Nondum ergò proportiones mi-
nimorum minutorum iñ motu. Semifuſa Muſi-
ces adhuc eſt incerta, eò quod ad pauſam in-
51 tegri reſpiciat, quæ ad lubitum citatior eſt. Ego
ex menſura motuum in duratione primum di-
menſus ſum bombardarum & cuiuſque pitij
pulueris robur ac bonitatem. Nam ſi catapulta
diſtet à muro demoliendo 200. paßibus, emittens
pilam 24. librar. cum pulueris notæ, bonitatis li-
bris 10. Notetor autem, quantum pilæ ictus tar-
det poſt accenſum puluerem; iam verò diſtando
per 250. vel 400. paſſus eum eiuſdem ponderis
pila non excauata, eiuſdemque pulueris æquo
pondere, notetur an ictus ſenities reſpondeat
proportioni diſtantiæ. Idem periculum fiat in
bombardis maioribus & minoribus. Itaque ſegni-
ties ſiue tarditas ictus deteget, quantum renitē-
tiæ aëris diſtantia pariat, quantumque bonitas
pulueris acceleret, quantumque cauitas in pila
ferrea demat, vel ſi ponderato plumbo repleatur.
Ego autem euiuſmodi motuum celeritates, pote-
ſtates atque proportiones, diei item minuta, in-
genti quandoque iucunditate ſum dimenſus.
Appendebam ad clauum pondus libræ vnius te-
nui filo, longitudinis vnius pedis, pendebatque
pondus liberum in aëre; Mouebam autem pon-
dus, vt pulſaret in aëre batilli campanæ inſtar.
Dico igitur, quod omnes ac ſinguli pulſus con-
ſequentes ad vltimum vſque erunt vbique loco-
rum primo pulſui æquales. Nam quantum pri-
mus pulſus major eſt tantò conſequentes ſunt
minores, atque ideò tanto poſſunt eſſe tardiores
in motu, non autem in initio aut eorundem fine.
Item ſiue filo appendatur vnica libra ſiue plures,
non tamen proinde erunt inæquales. Sed ſi fi-
lum ſit bipedale, erunt ſinguli pulſus præciſè
duplo tardiores; Igitur iuxta fili longitudinem
accelerantur aut retardantur pulſus. Sicque mo-
ra cuiuſque motus præciſè notari poteſt. Æqua-
litatem autem pulſuum iſtorum notabit Muſi-
cus. Denique cum vis motiua ſit vtrobique vni-
cum initium motus æquale, moderatiuum cele-
ritatis iuxta loci diſtantiam: ideirco neceſſum eſt,
pulſum tàm vnius libræ, quàm plurium eſſe
æqualem. Suppono itaque pulſum bipedalis lon-
gitudinis eſſe medietatis, pauſæ, poterit ergo ille
pulſus in 16. minores diſtinctos ſubdiuidi, pote-
ritque in gnomone obſeruari, quot pulſus fili
pedalis dederit horæ quadrans, ſicque annus
præciſè commenſurabitur.

Quantum autem ad dies criticos attinet, ob- 52
ſeruatio quidem in natura baſin habet, quatenus
Archeus noſter cœlorum rhythmum explicat.
Equidem Luna ſemper 14. die proceßit ad lo-
cum ſibi oppoſitum, quo ferebatur prima die.
Cenſetur ideirco natura Archei vires oppoſitas
nacta: Pariter ſic & ſeptima dimidium oppoſi-
tionis habet, vt & Lunæ aſpectum quadratum
ad punctũ initij. Proinde namque 7. & 14. dies
ſunt mali reſpectu morbi: boni autem reſpectu
Archei humani. Rata ergò dies critica extra
morbos acutos; vtcunque aliter cenſerit Paracel-
ſus. Sedulo tamen notaui, quod nuſquam ſit cri- 53
ſis, vbi Medicus artis ſuæ gnarus morbum ante
criſis expectationem ſubſtulit. Etenim vt natura 54
ordinariis gaudet moribus, iiſque aſſueta eſt, &
vnitate virtutis motricis gubernatur lubens: ita
quando totum morbi negotium ſuis incumbit
tantum humeris, ſtatas ipſa cit criſes, quas alio-
qui medelæ anticipat bonitas prauitaſque retar-
dat vel perdit. Sic nempe dies criſeos 14 in qua-
drageſimum protelata eſt. Boni ergo & fidelis
Medici eſt negligere criſes; Præſtaretque ægros
Medente caruiſſe, quotquot per criſin euadunt,
multò magis, quorum criſis tardior eſt. Glorien-
tur

tur enim Scholæ de criticis, crisin statuant, do-
ceant naturā præliari, cum morbo, sit ipsis cri-
sis sine lite & iudice. Mihi saltem visa imperti-
nens similitudo prælij alias & ineptè criticos
transsumptum nomen. Commenta enim huius-
modi de manu in manum tradita, quibus omne
agens ob solas contrarietates litem sustinere
creditur; Vno enim absurdo dato, plura mox
subsequuntur catenatim. Docui namque alibi,
naturam nescire contraria, nec morbum prælia-
ri. Naturam scilicet plus morbo, vt ouo, incum-
bere, quàm quod sit contraria: Si natura sola sit
morborum medicatrix. Sicque cuncta maturat,
vt ad finem perueniat, adeoque sic etiam mor-
bi finem intendit maturando media. Ita nec
morbus repugnat naturæ, dum maturatur, non
magis, quàm ouum, dum fouetur, cum fouen-
te gallina pugnat. Morborum namque semini-
bus destinata est sua periodus: non quidem quæ
mysticis dierum numeris debeatur, sed solis ma-
turitatem exigentiis. Nam si cocta & non cru-
da sint mouenda iuxta Hypocratem; Sagax ac
mitigatus naturæ Rector statis momentis suas
nouit maturitates, quas ipse solus perficere co-
gitur, non quidem ob distinctam morborum
animositatem in certamine: sed maturatis sor-
dibus, desistunt adhærere solis partibus. Ast
quorsum tantus criticorum dierum commenta-
rius (iunior quinque libros de criticis conscrip-
si, quos dein Vulcano obtuli) si oporteat sic esse
instructum Medentem, vt morbum periculosum
reddat insontem, & longum abbreuiet, id est,
præcidat, ne in crisin prorelletur? Crisis ergò, vt
iudicium sonat, esto index & accusatrix meden-
tum, & baiulantis solius naturæ testimonium:
quia tantùm contingit Crisis, vbi viscidum ad-
hæret vel sonticum concluditur, & vltimatà ma-
turitate sequestrari oportet.

56 Quantum verò spectat ad annum Climacte-
ricum tractum ex productione numeri septem
in nouem, nimirum in annum vitæ 63. stoli-
dùm est inuentum: quippe septuaginta anni,
dies hominis, &c. ergò imposturam falsi incu-
sant Sacra apud Christianos, adeoque Dæmo-
nis est inuentum, qui hostis vitæ nostræ pro-
curat mortis metu senes ante statutam horam
percellere. Alioqui namque quid facit numeri
in numerum productio ad cursum vitæ? Anni
quidem in suas messes atque maturitates pro-
perant & recurrunt. Quare & annorum reuo-
lutiones reuolutionumque numeri potiùs re-
cursuum identitatem, quàm numerum aut vi-
tam respiciunt directè, nulloque modo ad nu-
merum præteritum se referunt, eò quod anni
singuli desinant in præcisam sui singularitatem,
nec se reflectant super præcedentium plurali-
57 tatem (Inter reliquos aliquis stupidè ad nu-
merum numerantem. Profectò vt pium est &
Christianum vitam agnoscere à manu Condi-
toris, Principis vitæ: ita præditorum est vitam
à Planetis & numeris mutuasse. Etenim quan-
quam Deus certo spatio cuncta disposuerit ex
suo libitu & beneplacito, stultum tamen esto
causalitatem attribuere numeris. Si plantæ pro-
lificandi vim habuerint ante natas stellas, & vi
verbi vegetent, est pudendum Christiano vi-
tam humanam suæque durationis & existentiæ
potestates dedisse numeris numerantibus. An-
nus ergò climactericus, siue astrorum numera-
tos recursus, vel numerum recursiuum, siue de-
mum numerum numerantem spectemus, ina-
nis est garritu, Sacris repugnans, quæ vitam
à 70. ad 80. annos miseram vocant, non ob an-
nos præteritos, vt neque ob illorum numerum
numerantem, sed quia insolitæ sunt seminibus
necessitates à Principe vitæ sic statutæ.

Sed stentantur de numero Sabbatario, quia 58
septimus est. Ad id repugnat quinquagesimo
qui est Iubilei totusque Sabbatarius, atque adeo
annus septuagesimus, quia septies decimus
plus sabbatizat, quàm sexagesimus tertius; qua
annus nonus est ennearicus, qui nil ad Sabba-
tismum confert. Si namque dies septimus est
Criticus propter positiones Lunæ, ergò non ob
numerum: nec Lunæ cum numero annorum
63. climacterico quicquam intercedit commu-
ne. Etenim Astrologi iubent annum 36. in no- 59
cturnis natiuitatibus propter Saturni (pudi-
bundam sanè) frigiditatem duplatam: annum
verò 63. in diurnis genituris, propter ridiculas
siccitates Mercurij & Martij, maximè pericu-
losum: Sed hi præterquam quod pro medicrita-
te saltem climacterico anno valedicant, con-
tradicunt textui: *Septuaginta anni, dies homi-
nis*, &c. denique desciscunt à numeris, dum
qualitates elementorum in opem vocant, eas-
que, delirando, in astra traducunt. Si mors in
valle miseriarum sit calamitatum finis, deberet
annus Climactericus esse quinquagenarius, qui
Sabbatarius est ac Iubilei. Deus quidem heb- 60
domadem in dies 7. distinxit, non ob numeri
mysterium aut dignitates; sed quia præuoluit,
via sibi vacatum iri, nisi mandasset quamobrem
saltem septenum diem sibi deberi voluit, vt toti
vacaremus semel saltem in septimana; Non 61
enim quod numerus sacrum vel mysterium
contineret, sed suæ benignitatis testabatur in-
dultum, quod de septem saltem vnicum posce-
ret: Eia, si septimum sibi consecrauit, cur addis
& nonum, non sibi consecratum? Cur sacro nu-
mero (vt ais) nubitis profanum, vt inde fabri-
cemini climactericum? An tibi licitum est dies
Deo sacros fecisse? Quomodo demum si septem
& nouem mysterium in se haberent, facies,
quod numerus ex producto septem in nouem
sacer erit? cum speciebus numerorum iuxta
vos nil possit addi vel demi, quin continuò ipsa
mutetur species? Dies decem pro pane azymo
ante & post festum præcipit Deus: sed quid
authoritatis istud dat pro denario: Vacandum
sibi imperabat Dominus diebus, quibus benefi-
cus illis fuerat, nec nobis obseruandi sunt pro-
pterea. Ideoque nec sacrum numeris addixit.
Itaque posteras Iudæorum perfidias continet
ista doctrina, quæ dein ex Astrologorum futili-
tatibus, melancolicisque siue amentibus puta-
tionibus artes atque regulas ad inanem lubri-
cum accommodatas finxere, quorumque ali-
quot maniacis remediis iam curaui, cum eius-
modi obstinatio suâ non careat amentiâ. Fina-
liter ergò constat, quod vita longa, quam tracto,
non sit respectu Durationis siue temporis: sed
motuum ab initio vsque in finem defluentium,
quorum scilicet mensura in Durationis con- 62
stantia non sit ipsa Duratio, sed motus al-
ter, qualis est dies, qui solâ sui pluralitate vi-
tæ metitur longitudines, quare Sacra disjun-
ctim dicunt: In diebus illis. Itemque per dies
virorum rerum contingentias describunt non
autem per temporum successiones, quas pa-

ganismus introduxit, locutione penitus fabulosa, quia temporis nulla est pars, successio vel alteritas.

VITA LONGA, ARS BREVIS.

1 *Vita abbreuiari debuit meritò.*
2 *Consideratio vitæ longæ ex dono Dei profluit.*
3 *Aliquot factiones discipulorum Paracelsi circa vitam longam.*
4 *Obiectio pro desperatione de vita longa.*
5 *Quanta sit vitæ longitudo penes autorem.*
6 *Cur terminus vitæ longæ tam diuersus.*
7 *Probatur vita longa.*
8 *Notatur Galeni insufficientia.*

1 DE vitæ breuitate conquerimur ferè omnes, at spatium vitæ sat longum, dierumque pluralitas satis magna, si tota bene collocetur. Perpende enim, quantum somnus, otia, vanæ occupationes, parentes & amici tecum de vitæ spatio diuiserint, ac tum discernes, nostram de vitæ breuitate querimoniam esse mendacem. Hæc Seneca quandoque censuit. Christiani verò, qui mortem introitum ad vitam sperant, de vitæ breuitate nequaquam plangere debent. Non certus est Electorum atque reproborum numerus, qui vt citiùs impleretur, propter multorum iniquitates dies vitalis accurtari debuit, vt & numerus accelerari ob festinantiam diei nouissimæ. Alioquin enim, licet mundus tota sui amplitudine esset fertilis, non tamen sufficeret alendis omnibus, ob præfatam festinantiam editis & edendis, si horum quisque ad vitæ longæ terminum attingeret. Porrò quantumuis iusti merito gaudere debent de vitæ suæ breuitate, & à contrario sensu iniusti plerique optent vitæ longæuitatem (forte namque in senio emendabuntur) attamen cum nemini constet, an in Dei conspectu iustus censeatur; Potissimùm, quod *in conspectu eius non iustificabitur omnis viuens.* Indicaui proinde, incumbendum vnicuique seriò pro antiquæ benedictionis adeptione, obedienti parentibus pollicita. Vita ergò longa vita est mihi totius Philosophiæ apex, eò quod iucundam atque vtilissimam pendat meditationẽ. Dolenda imprimis summoperè mors personæ, quæ mortalibus, patriæ suæue familiæ columna foret, nisi propter aliquod melius ex mandato vel permissione Dei obiret. Quisque enim idcirco in vitæ longæ amorem, desideria & optatum suâ fertur sponte, solâque valetudinis aut fortunarum ærumnosâ iactura optatum mortis ac vitæ tædia adducit desperatis. Ast vitæ longæ adipiscendæ sola desperatio indagantes terret, eò quod antè actis ante Paracelsũ seculis Scholas, de vita longa meditatas nihil, docent mul-
2 ta illarum silentia. Vtpote astu Satanæ mors irrepsit, eiusdem proin dolo quoque vitam longam hùcusque suppressam non immeritò auguror, cum generis nostri sit iuratus hostis. Quem tamen vitæ longæ scopum Omnipotens nuper in mentem humanam instillare est dignatus, vt de his tanquam nomini suo gloriosis nobisque necessariis, post nouorum morborum conscriptum in nos exercitum, seriò pensitemus. Licet donum arboris vitæ maneat in manu Domini, quamdiu eius dispensator manere decreuerit. Adepti nuperi spectantes qualitatum primarum connubia, humorum collegia, prærogatiuas, decubitusque, sensim ad medendi vnitonum aspirarunt, sub quo remediorum ingressum se inuenisse primùm rati, se voti compotes factos, gloriati: quibus successere, qui reperirent rerum subtilitates, seu medicinarum puritates nondum sufficere ad tantum fastigium, quod nempe ad vitæ longitudinem ingredi possent, eò quod peractis accretionis nostræ muniis ad prima nostri constitutiua non ampliùs penetrarent seseque commiscerent. Dotem, inquam, quam accrescendo res sunt adeptæ, si non intus ad primum limen exuant, saltem non procul intrò versos radices homogeneorum deferant: Longè autem adhuc absunt, vt potestates
vitales a fluxu suo ad interitum detineant. Idcir- 3
co enim doctiores à Paracelso deinceps in varias opinionum factiones atque in desperationem vitæ longæ defecere: Alij quoque maiori animo & spe allecti per pollicita Paracelsi magis quàm rerum teste experientia suffulti, multa promiserunt, quibus non responderunt postea euentus: eò quod vitæ longæ radicem vna cum Paracelso nescirent. In arduis quoque desponderunt ignauiores dicendo: *Constitutus est vitæ*
terminus, quem nemo præteribit. Frustraneum 4
itaque censentes, quicquid audaculi de vita longa promiserunt. At non ritè perpendunt, quod qui vitæ destinauit terminum, eadem opera etiam quælibet media ad istum vitæ terminum requisita simul destinauerit; Frustrà alioquin arbor vitæ in Paradiso, frustráque de terra Medicinam creasset ab initio, nisi rerum termini naturales prolongari medendo possent. Etenim si non vtar remediis, statutus est mihi terminus, quem non præteribo, iuxta illud: *Heu mihi, quod*
incolatus meus prolongatus est! Si Adam non 5
edat de ligno vitæ, statutum habebat vitæ terminum: at si comedisset, vtique nec fuisset mortuus. Est ergo spes ad vitam longam, sola autem deficit cognitio medij. Nec enim loquor de Vita longa è Sciolis deflua; Eiusmodi fabulas Paracelso relinquo. Nec denique is sum, qui annos vitæ longæ ad dies Mathusalem extendo. At magnifacio Nestoris ætatem, aut Iohannis de temporibus. Sed Paracelsus vitam tercentum annorum, despecto nomine, breuem, physicam & accuratam vocat, imò si non ad annum ignis protogetur, se indignam æstimat, pollicetur que suorum arcanorum vi vitam Nestoream, nullo quasi negotio securam. Ast apud me vita longa terminum habet 120. annorum, vltimum verò trecentorum annorum, vtpote quos aliquot animalia quotidiè sponte attingunt, homo autem rarissimè, idque non nisi in-
solitis quibusdam locis. Cur autem vita longa 6
tanta exspatietur amplitudine; fit, quod vtrobique recipiatur per modum Recipientis. Non enim arbor vitæ moderna me amplius nunc capacem redderet minimæ dignitatis vel termini, ob depravatam, per multas procellas, vitæ meæ lucem, cuius filum adhuc in lino præsciderunt. *Implebis in bonis desiderium tuum, & renouabitur vt aquilæ iuuentus tua.* Nec enim dicitur vt aquilæ, quia aquilæ non redditur iuuentus pristina. Sed aliqua renouatur non secus atque serpens senectam & ceruus cornua

exuunt,

exuunt, licet interim non eessent sub istâ teno-
uatione senescere, adeò vt aquila festinet in ca-
nas plumas. Igitur sic de vita longa loquor, non
quidem quæ vsque in nouissimum diem, iuxta
Paracelsi temeritatem, extendatur: Vt neque lo-
quor de vita sana, quæ sit à morbis planè immu-
nis: Sed de illa, quæ sub virium aliquali prote-
ctione finem vitæ dilatat aliquandiu. Quæ me-
dia si puero & robusto infanti exhibeantur, eos-
dem ad præfatum terminum sunt deductura,
si iisdem vti pergat. Qui si demum climata
7 quædam vitam protrahant, an pharmacho, cui
vitæ longæ dos est, id denegabitur? Sæpè nam-
que qui anno 50 perspicillis vti cogitur, spontè
dein propria 80 ætatis suæ anno clarè denuò vi-
det. Quidni ergo in tutò fiet per artem, quod in
oculis contingit spontaneo vigore. Ego autem
semper ratus sum, quicquid semel fuit naturale
(puta in Nestore) possibilitati naturæ non re-
pugnare. Nec etiam me mouet, quod Archiatri
hunc locum intactum mutumque inuenerint,
8 idemque & reliquerint: Quoniam Scholæ iam-
dudum desperant sapere supra Galenum, qui
tamen instar Seplasiæ quid pro quo substituit,
& quidem pro vita longa libros de conseruan-
da valetudine edidit ridiculos. Hanc enim to-
tam circumscribit frictionibus rectis, obliquis,
transuersis, & circularibus, magnum nempè in
his, quæ suæ sunt inuentionis, agens motionem
& circulatorem, prout & ignarum exscripto-
rem aliorum. Etenim quoties deficit, vnde exs-
cribat feria, miram sic detegit ingenij paupe-
riem, vt in figurali frictione per aliquot libros
delirasse sit visus. Atque ideo posterorum nemo
hactenus libros Galeni de tuenda valetudine
commentario dignos censuit, aut de solo eleua-
re est aggressus: quin potiùs postera interpreta-
tione Galeni istam doctrinam quisque in culi-
næ mangonia, atque diætæ obedientiam ligauit.
Sic nempè astu Diaboli vita longa in sanitatem
tuendam, atque inde in culinas migrauit. Ara
ergo aliquot annorum, breuis, & vita longa, sit
ad spem respiciendum vitæ, quam laxa Ethni-
corum doctrina neglexit.

MORTIS INTROITVS IN NATVRAM HVMANAM

Decus Virginum.

INDEX CONTENTORVM.

ITA quidem erat, priusquam 1
mors esset: adeoque quamquam
naturâ & duratione prior sit vita
morte, attamen pro hoc tractatu
mortis introitus in vitam huma-
nam præ edit vitæ, eò quod non de vita im-
mortali (qualis erat ex intentione Creatoris
ante peccatum Protoplasti) sed de longævi-
tate seu de prologanda vita duntaxat agerem,
cuius qoia finis morte clauditur, terminatur ac
definitur, debuit mors, tanquam transpositiua
termini vitæ, suis primùm causis determinari. 2
Equidem nō studui imitari Aristotelem in hoc,
ducentem, finem esse causarum primam. Nam
alibi opulenter demonstraui, quod Aristoteles
totius naturæ fuerit planè ignarus: quamobrem
istud axioma suum tam intra quàm extra natu- 3
ram est falsum. Quoniam si de primo motore
Deo, omnium Archetypo, deque mundo inui-
sibili sit sermo, certum esto, quod apod eum
non sit vlla causarum prioritas, sed omnes coin-
cidant in vnitatem, apud quem omnia tantùm
sunt vnum. In natura pariter, cum, quicquid fit
aut generatur, seminum necessitate fiat aut ge-
neretur: adeóque hactenus sine semina rerum
primordialia principia & causæ naturales, agant-
que ob fines, non quidem sibi, sed soli Deo cog-
nitos: necessitate Philosophiæ Christianæ cau-
sa finalis locum non habet in natura: verùm
duntaxat in artificialibus. Adeóque & hinc ve-
rificatur (quod alibi sat probaui) Aristotelem
nil minus quàm naturalia intellexisse, suasque
Scholas fefellisse per artificialia: Estque totus
impertinens hoc loco, quod artificialia subter
catalogum causarum naturalium reduxerit. Imò
penitiùs introspiciendo manet Aristoteles æ-
què ridiculus. Siquidem ædificator, ante finem
siue ædium figuram ex charta factam, præsup-
ponit cognitionem loci acquisitionem medio-
rum, calcis demum, laterum, lapidum, ligno-
rum & fermentorum: quorum mediorum
computatio figuram ædium antecedit. Adeóque
nec etiam finalis (si qua sit) causa est prima
causarum artificialium in mente authoris. Stul-
tum est itaque inter causas naturales recensere
ens rationis, ens mentale, siue non ens. Porrò
lubens ad metam properâssem, qoam de vita
longa mihi proposui, nisi mors intentum filum
præscinderet, prioritatem suam velut remotam
intercalariter præfigens. Cuius etiam parado-
xon lubens inter arcana detinuissem, nisi tracta-
to de vita longa ius suum à morte exigeret, per
quod naturaliter ingressam in hospitium hu- 4
manum stabiliuit. Paradoxon certè, inauditum
hoc Dei mysterium, quodque idcircò humiliter
censuræ Ecclesiæ substerno. Loco propositio-
nis autem est, qood Deus non fecit mortem.
Id enim protinùs intelligo negatum pro homi-
ne duntaxat: Nam alioqui brutis ante creatum
hominem iam mors destinata erat naturaliter
& quidem ex eadem radice, per quam mors in
hominem intrauit. Siquidem pleræque belluæ
non nisi mutuâ viuunt cædè. Denique mors hoc
loco non significat nudam separationem animæ

à cor

à corpore, vt meram priuationem deſignet, ac ſi
ſenſus eſſet: quod Deus non fecerit non ens,
quod mors dicitur; Nam eiuſmodi enunciatio
eſſet in Sacris ridicula. Ipſum namque verbum
(fecit) eiuſque negatio, idem eſt, ac reſpicit,
quod *ipſe fecit & facta ſunt.* Adeoque eius ne-
gatio dicit entis poſitiui & non priuatiui ab-
ſentiam: & æquiualet huic propoſitioni: Deus
cōdidit hominem abſque inclinatione ad mor-
7 tem: nec cauſas in eo fecit naturales, quibus
mortalis eſſet. Denique nec Cacodæmon fecit
mortem: *quia non eſt inferorum regnum in ter-
ra*, multóque minùs in Paradiſo. Nec poteſt Sa-
tan vllo modo mutare eſſentias à Creatore in-
ſtitutas, eas inuertere, abolere, vel occidere, quas
Deus feciſſet mortis expertes. Incepit mors in
nobis à Cacodæmone quidem ſuggeſtiuè & ex-
citatiuè, modo planè per accidens & externo:
8 Nec potuit producere cauſam mortalitatis in
ſubiecto per gratiam Creatoris incapaci. Itaque
ſi nec Deus, nec Cacodæmon faceret mortem
hominis efficienter, ergo à ſufficienti partium
enumeratione, ſolus homo ſibi fecit mortem
cauſaſque ſibi applicuit tāquam ens poſitiuum,
vnde mortalis euaſit, & mors naturalis facta ſit.
Quod namque diabolus non potuit, potuit ho-
mo habens moriendi poſſibilitatem, non autem
9 neceſſitatem. Erat enim in poſſeſſione immor-
talitatis, poteratque non mori, ſi voluiſſet, quia
mors erat ipſi contingens liberum: enim verò
quia corpus Adami opus habebat arbore vitæ,
ideo ex parte corporis non erat abſolutè im-
mortalis, ideoque & alimento indigebat: erat
autem futurus immortalis ex gratuita Creatoris
bonitate. Et ille qui præſeruaſſet Adamum à
morte per gratiam, dotemque ligni vitæ dede-
rat, eundem quoque à quibuſlibet iniuriis de-
fendiſſet: Itaque immortalitas in homine per
lignum vitæ continuata fuiſſet, fuitque, ideo à
Paradiſo, proſcriptus, ne etiam poſt eſum po
mum *extendat manum ad arborem vitæ & come-
dat*, &c. Nam ſicut pomum includebat cauſam
mortis: ſic lignum vitæ continebat ſuperiori-
tatem vitæ ſupra cauſas mortis. Non conue-
niebat enim hominem, qui mortem ſibi ediſſet,
non mori, mortemque comminatam illudere,
10 que idcirco exulari debebat in Paradiſo. Erat
autem homo immortalis, quatenus mens eius
immortalis, cuncta munia corporis immediatè
Præſtabat, dabatque vitam de ſe immortalem.
Etenim cum ſit interitus neſcia, nec rerum ca-
ducarum ideò importunitatibus ſubiecta, opor-
tet, ſi immediatam corporis œconomiam ſi re-
ctura eſſet, quod ſuo corpori parem quodam-
modò immortalitatem communicaret, ſaltem
quoad præſtantiam poteſtatum rectricium: li-
cet quoad alimenta corporis ſenſim defeciſſet
11 homo, niſi ligno vitæ ſuffultus fuiſſet. Imo di-
ſtinctè loquendo: Omnis poteſtatum pluralitas
erat in vnitatem mentis abſorpta: Et hodiè
mens impaſſibilis eſt duratione & alteratio-
nibus rerum caducarum, eò quod his deſit ſym-
bolum, per quod mentem immediatè atringant
aut penetrent. Itaque vt mors acceſſum atque
introitum ſuum faceret in hominem, oportuit
mentem prius deſtitiſſe ab immediata priſtina-
que functione munium corporis, aliamque ani-
12 mam, caducam ſcilicet, ſenſitiuam ac ſemina-
lem velut corporis ſyndeſmon ſubintraſſe. Quæ
ſanè longè à Mente diſpar, per auram vitalem,
naturæ curſo, à Patre luminum, vitæ datore
impertatur (prout alibi de ortu formarum) per-
itque cum hominis interitu. Etenim ſi ſemen
canis ſpontè defluat vſque in animam viuen-
tem, excluſiuè, decebat ergò hominem concipi
abſque ſemine congreſſuque virili, vel ſaltem ſe-
men humanum non fore citra vitæ ſeminalis
diſpoſitionem: ſed communi creatæ, naturæ
ductu terminari, in animam viuentem, exclu- 13
ſiuè, cuius modum explicabo poſtea. Porrò
in pomi eſu ſitam fuiſſe mortem, id eſt mortis
cauſam naturalem, productricem (diſpoſitiuo
modo) animæ ſenſitiuæ (quâ alioqui caruiſſet
homo) per ſemen, & quidem brutorum more,
& mentem proinde deſeruiſſe corporis regi-
men, tanquam horrentem contractæ inde bel-
luinæ impuritatis, manifeſtum fiet in ſequen-
tibus. Nam ex quo momento homo fecit intra
ſe ſemen ad ſuæ ſpeciei propagationem, adum-
brauit (ſaltem diſpoſitiuè) eâdem operâ, occa-
ſionaliter primordia animæ caducæ, tegumen-
tum & inuolucrum Menti, vt totum corporis
miniſterium in ſe ſuſciperet. In natura ſiquidem
iam Creator ſe obligauerat rerum ſeminibus, vt
quoties ſenſitiuorum ſemina ad metam multi-
plicandi perueniſſent, ipſa quoque vitalium lu-
minum Patens animas ſeminibus ſingulis con-
dignas inſereret: quod & alibi de Ortu forma- 14
rum ex profeſſo proſecutus ſum. Adeóque in
pomo erat vis producendi ſemen prolificans,
brutalique more ſeminalem Archeum diſpoſiti-
onum fœtus continens, animamque caducam à
datore vitæ ſibi impetrans. Eadem enim die,
qua de fructu arboris ſcientiæ boni & mali ede-
rent morte morerentur, quia animæ ſenſitiuæ
appulſu facta fuit altera nouaque generatio,
propter quam Mens cōſternata ſeſe à vitæ clauo
ſubtraxit. In hoc ſcilicet ſtabat mortis & im- 15
mortalitatis neceſſitas. Caruiſſet enim homo
anima mortali, quamdiu immortalis eſſe optâſ-
ſet; non ſolùm quia vnica mens immortalis ſa-
tis erat regendo corpori; nec conueniret, quod
ſimul duobus Dominis corpus inſeruiret: ſed
inſuper, quia non erat opus ſemine, quod in ſe
diſpoſitionem ad animam caducam contineret.
Itaque tota diſpoſitio ſeminalis ad propagan-
dum ſemen fuit in Protoplaſto, mox ab eſo po-
mo, & ante natam ſenſitiuam tam in ſe, quàm in 16
ſuis poſteris. Inde nimirum patet, quod Mens,
quantumuis à corporis clauo manum abſtraxe-
rit: nihilominus non minùs in qualibet ſemi-
nis prolifici productione ſit rea, quàm fuit olim
ab eſo pomo. Id ſcilicet continent verba textus:
In peccatis concepit me mater mea. Quomodo
autem ſub medio diſſuaſi pomi, caſtiſſima
definiretur innocentia, immunis à carnis con-
cupiſcentia & à brutalis impuritatis contagio, 17
poſtmodum ex profeſſo demonſtrabo. Sat ſit
autem iam obiter dixiſſe, quod per concupiſ-
centiæ carnis libidinem ortum ſit atque con-
ceptum ſemen vitale, ad animam ſenſitiuam
impetrandam, more brutali, in quod Mens im-
primit ſui ſigillum: ideoque nec cum ſpecificæ
brutalitatis ſimilitudine aut determinatione.
Abſque quo ſigillo omne ſemen ſterile eſt, in
molam aut monſtrum alioqui deſinens. Itaque
à concupiſcentia carnis, vt ſemen, ita & ani-
ma caduca, eiuſque vita ac per conſequens caro
peccati ſuum traxere ortum: & per conſequens 18
etiam mors. Enimverò Atheis & Libertini
etiam

etiamnum hodiè textum dissuasi pomi cum origine pro allegoria sumunt. Quod Ecclesia pro hæresi iamdudum proscripsit, & ab olim damnauit. Ergo vera est facti historia, quam Genesis describit. Sed quare & quomodo ille pomi esus naturaliter mortem in posteros omnes, æqualiter continuatam pattauerit ineuitabiliter, irremissibiliter & irreuocabiliter, sic vt vnica monitionis transgressio inter nefandissima peccata commiserit crimen originale, ac deinceps causæ secundæ rationem propagando in se clauderet de mortalitatis inexcusabili necessitate: Siue, quomodò in vnius pomi manducatione vitæ ablatio, mortisque causa fuit necessitata, optabam Diuini beneplaciti rationem, decretique motum à priori vel à consequenti non indagâsse, cum mihi abunde sufficiat, quod sciam & credam sic à Deo esse statutum, nisi profecto ad eius gloriam, castitatis splendorem & Libertinorum instructionem fore spetâssem, hoc paradoxon penitiùs riminâsse, ideoque & tractatui meo de vita longa applicuisse. Iam namque hora, quâ ex aquilone panderur istud malum super omnes habitatores terræ.

THESIS.

1 *Substantia theseos.*
2 *Obiectio summaria ex lege, peccato & maledicto conglobata. 3. 4. 5. 6. 7. argumenta sunt contra obiectionem.*
8 *Noua obiectio.*
9 *Soluitur obiectio.*
10 *Qualitas peccati in Protoplastis.*
11 *Serpens cur adorsus sit mulierem.*
12 *Non maledicitur viro.*
13 *Non maledicitur mulieri.*
14 *Textus, qui putatur continere maledictum, confirmat thesin.*
15 *Paritas conceptus & partus à lapsu, & non ante lapsum, roborat thesin.*
16 *Textus probat thesin.*
17 *Octauum argumentum contra maledictum.*
18 *Nonum.*
19 *Decimum.*
20 *Vndecimum.*
21 *Duodecimum.*
22 *Decimum tertium.*
23 *Decimum quartum.*
24 *Ostenditur, quod peccatum non causauerit mortem, multo minus si qua fuisset lex.*
25 *Qualis scientia esset pomo inclusa.*
26 *Duo elenchi non causa vt causa.*
27 *Quibus causis natura orta sit corruptio.*
28 *Vnde originis peccati continuatio.*
29 *Errores aliquot circa abusum elenchorum istorum.*
30 *Corruptio naturæ, quæ ex causa immediata processerit, quæ occasionali, & quâ causâ contra mediatâ.*
31 *Argumentum decimum quintum contra maledictum.*
32 *Decimum sextum.*
33 *Decimum septimum.*
34 *Decimum octauum.*
35 *Decimum nonum.*
36 *Vigesimum.*
37 *Vicesimum primum.*
38 *Vicesimum secundum.*
39 *Vicesimum tertium.*
40 *Vicesimum quartum.*
41 *Quo pacto mors pomo inerat.*
42 *Coniectura è præcedentibus.*
43 *Probatur coniectura.*
44 *Iurgia de lana caprina.*
45 *Vigesimum quintum.*
46 *Concluditur ex veritate textus.*
47 *Mors non expectat baccitatem, vt neque peccatum.*
48 *Intentio Creatoris in Textu posita probatur, eò quod nuspiam admiserit incestum inter præcedentem & subsequentem in generatione.*
49 *Indagatur locus corruptæ naturæ humanæ octo argumentis.*
50 *Additur & nonum.*
51 *Castitas textus celebratur.*
52 *Præcellentia Renatorum supra felicitates Adami.*

MNIPOTENS ex sui immensa 1
& spontanea amoris bonitate, hominem ad hoc peculiariter dilexit & texit, vt sui imaginem intimè & quamproximè exprimeret. Quapropter eandem sui imaginem tanto diuinæ majestatis suæ decore ornauit, tamque benigno amoris sui intuitu præuenit, quod ex sui beneplacito Euam creauerit, destinaueritque vt esset totius humanitatis futura mater (& vocauit Adam (post lapsum) nomen vxoris suæ Heuai eò quod mater esset cunctorum viuentium (suas conceptura proles, non quidem ex copula carnali, ac brutorum more, neque ex concupiscentia carnis aut voluntate viri, sed ex Deo, siue ex obumbratione solius S. Spiritus, per modum quo concepta est & nata humanitas, in qua & per quam regenerari oportet omnes salnan dos. Id est, manente matris virginitate integra, & vtero clauso peperisset absque dolore, eratque Eua constituta supra virum.

Hoc nimitum est magnum ac nouum para- a
doxon, quòd hoc tractatu suscepi demonstrandum. Quapropter in limine sunt remouenda obstacula obuia & deuia. Ac imprimis obiiciunt textum: *Terra proferet tibi tribulos & spinas. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Multiplicabo ærumnas tuas & conceptus tuos. In dolore paries filios tuos, maritus dominabitur tibi, Morte morieris*; Et per consequens, morborum seniique calamitatibus conflictabimini. Quæ cuncta ex maledicto peccati inobedientiæ profluxere in posteros, vsque in mundi interitum, censu irredimibili, nulloque actu sanctitatis piabili. Quia Deus legem Adamo statuerat, ne de fructu arboris scientiæ boni & mali comederet: cuius transgressio vti in peccatum originale defluxit: ita quoque in maledictionis perpetuitatem æqualiter à Protoplastis in posteros omnes suscitauit. Hæc sic edocta sunt hactenus: quibus tamen sub pace & censura Ecclesiæ, meos concentus humiliter subiungam.

Primò itaque negatiuè assero contra. Quo- 3
niam verba textus non continent præcisè maledicta vlla, nisi in Serpentem, & terram; nequaquam autem in hominem: Cui si semel maledixisset ille, apud quem non est vicissitudo

aut

aut mutatio, mansisset vere ac semper maledi-
ctus instar Cacodæmonis. Ineptum enim est
4 credere, quod Deus nunc malediceret homini,
cui dein mox à peccato, & absque interuentu
cõtritionis aut actu pœnitentiæ benedixit mul-
tâ fœcunditate, totam dedit terram, & substi-
tuit pedibus eius cuncta animantia. Imò in me-
dio maledictionis serpenti prolatæ, benedictio-
5 ne sexum muliebrem repleuit, dicens: *Mulier
conteret caput tuum. Inimicitias ponam inter te
& mulierem, & semen tuum, & semen illius.*
Quod cum non intelligatur de semine viri
spondet futurum Messiam mundi Saluatorem
ex semine mulieris. Tantum abest, quod homini
ibidem maledixisset.

6 Secundò, nego latam legem, & per conse-
quens, etiam contrauentionem legis. Sequitur
enim, vbicunque non est lex, non interuenit
transgressio nec inobedientia: & per conse-
quens non cadit ibidem maledictio. Probo au-
tem quod non fuerit lex per ipsa verba textus:
Præcepitque ei dicens: Ex omni ligno Paradisi
comede; de ligno autem scientiæ boni & mali
7 ne comedas. Verbum (præcepit) præceptum,
adeóque & legem includere videtur; Attamen
vnicum istud verbum non magis pro affirmati-
uo (ex omni ligno Paradisi comede) quàm pro
negatiuo (ne comedas) vim legis aut præcepti
sortitur. Non enim peccatum inuoluebat, etsi
non ex omni ligno Paradisi comedissent. Adeó-
que non legem aut mandatum continebat ma-
gis pro inhibitione vnius arboris, quàm pro
licentia cæterarum omnium. Itaque textus pa-
ternam licentiam pro affirmatiuo & concessio-
ne pariter, sicut & paternam admonitionem
cautelæ pro negatiuo continebat. Non secus ac
si rusticus viæ gnarus viatori diceret: Si ist hac
iueris, peribis & morte morieris. Sic monitio
Creatoris (ne comedas; & quacunque die co-
mederis, morte morieris non legem, sed suasum
& optatum dicunt. Transgressio, autem, spretæ-
que monitionis actus peccatum quidem conti-
net, sed non inobedientiæ tantumque inobe-
dientia à spreta monitione distat, quantum lex
à monitu ipso. Prohibitio ergo (*ne comedas*)
admonitionem sonat, ne videlicet mortem sibi
comederet & posteris reatu inextinguibili, eò
quod in pomo, non autem in contrauentione
manducationis mors sita esset: Essetque ideò
mors ista ex pomi esu naturalis, admonita, non
autem comminata ex lege maledictio. Minæ
enim mortis, quæ Adamo erat incognita, eun-
dem terrere non poterant: adeóque irritæ fuis-
sent comminationes, non autem admonitio. Et-
enim Adam nondum cadauer viderat, & qui an-
tequam videret animantia, ignorabat eorum
nomina: multò minùs scire poterat, quid mors
esset: ac longè minimè Eua sciret, quid esset
mori in Paradiso. Itaque apud Protoplastos
mors adhuc erat non-ens & ignotum; non entis
autem & ignoti nullus respondet conceptus, &
nulla penitùs est formido. Idcirco nec Deus in
minas terroris aut legis pœnas prædixit mor-
tem: sed ex mera sui bonitate. Vt, dum come-
dissent de pomo dissuaso, scirent, quod Deus
8 non fecisset mortem: sed ipsimet sibi. Nec his
obstat textus cap. 3. *Quia comedisti de ligno, ex
9 quo præceperam, ne comederes,* &c. Verba enim
bonitatem præcedentis moniti apertè denun-
ciant, non autem legem. Nam idem verbum
(*præceperam*) quod ante c. 2. *præcepitque ei di-
cens*) monitionem duntaxat & non legem signi-
ficat. Alioqui sub æquali peccato originis edere
obligati fuissent ex omni ligno Paradisi: quod
nemo sanæ mentis vnquam astruet. Peccatum 10
enim grande fuit in suspicione doli, falsitatis &
fallaciæ Dei, quodque plus crederent serpenti,
quàm Deo, quodque spreuerint paternam & be-
neuolam monitionem. At non erat inobedien-
tia, quia non erat lata lex. Erat quidem actus
contra gratitudinem, amorem erga Deum, debi-
tamque & rationalem obligationem. Non ergò
maledixit ipsis Deus, quoniam sibi pœnas mor-
borũ, mortis & ærumnarum in supplicium co-
medendo coarctarent. Non autem post lap-
sum loquitur Deus de morbis; quia sat erat se-
mel mortem prædixisse futuram, dum admone- 11
ret, ne comederent. Denique callidus serpens
non adorsus est mulierem tanquam fragiliorem;
sed quia admonitio ex ore Dei data fuerat Ada-
mo, mulieri tantùm significata ex viri relatu.
Ideóque primò Deus ab Adamo computum 12
exigit. Imprimis maledictionem viri non conti-
net, *quod terra esset maledicta in opere suo, &
pareret zizania, quodque in sudore sui vultus
panem totâ vitâ ederet:* Sed reminiscentiam con-
tinent prægressæ ante lapsum monitionis amo-
rosæ.

Denique nec maledictionem sonant, quod 13
mulier deinceps marito obediret, subessetque,
quanquam in eo elucescat intentio creatoris,
quod mulierẽ scilicet destinauerat, vt caput es-
set, apex & vltima creatura, supra virum: nunc,
autem ob geminum peccatum subesse deberet
marito. Id enim potius commeritam pœnam,
quàm maledictum significat: Prout non maledi- 14
citur superiori, qui ob commissum errorem de-
ponitur. Ast vbi dicitur: *In dolore paries filios
tuos*; textus expressè mysterium paradoxæ the-
seos confirmat. Nam exin apertè constat, 1. quod
Eua non esset, creata, nec destinata, vt peperisset
in dolore. Quapropter hoc nuncium non dici-
tur illi in maledictionem: sed ipsi ob oculos
ponitur, quantum calamitatis sibi causata fuis-
set, quod conciperet deinceps & pareret more
brutorum in dolore. Indubium enim est, quin
bruta non sint peccati rea, pariant tamen in do-
lore: non quidem quod peccauerint in Adamo,
tanquam patre, aut peccati ipsius sint participia
quia peperissent in dolore, siue Adam peccâs-
set, siue non. Nec etiam Diuinæ est bonitati
conforme, quod immeritam pœnam bruta fer-
rent, dum vi naturæ & ex creationis statuto in
dolore pariunt. 2. Si pariant bruta in dolore, 15
denotatur paritas conceptus & partus in brutis
& muliere post lapsum; quæ paritas cum non
fuerit ante lapsum, roborat ideò hic textus the-
sin. 3. Si non comedisset Eua pomum, & ex po-
mo consecutiuè concupiscentiam carnis ex se-
minis corrupti titillatione, vtique peperisset ci-
tra dolorem. Vbi textus virginitatem cõcipien- 16
do & pariendo, adeoque perpetuam Propagan-
di virginitatem destinatam spondet: quod ni-
mirum clauso vtero concepisset & peperisset.
Quid enim hoc aliud est, quàm id quod reliqui
putant esse Euæ maledictionem; sit reuerà dun-
taxat commemoratio deperditi boni per copu-
lam viri, seminis, & concupiscentiæ carnis in
carne peccati brutorum more deinceps? amissa
inquam, spes concipiendi ex S. Spiritu, post-
quam

quàm ex voluntate viri concepisset, vt omnis-
natci in peccatis.

17 Etenim si alioqui mors ex pœna infractæ legis esset, & non ex concupiscentia carnis, toridem essent mortes nouæ quondie, quot sunt præuaricationes: Vel Deus non tanti faceret sua Decalogi mandata, quanti admonitionem cautelæ ab arbore scientiæ boni & mali. Non enim æquè serio obseruandas leges voluisset, quas non æquo supplicio castigandas voluit. Itaque supposito adhuc, quod lex fuisset de negato pomi esu, prout lex est prohibitiæ adorationis idolorum, adulterij, &c. Hæ autem leges non puniuntur continuata in posteros inclubili impuritate, qualiter contrauentio illius manducationis. Ex hinc ergo facillimè liquet, peccatum originale non fuisse tam ex vi inobedientiæ mandati, quam ex effectu deturpatæ generationis Diuinæ, commutatæ in belluinam. Alioqui namque non esset iustitiæ distributiuæ paritas, nec idcirco in Dei bonitate conformitas, siue Protoplastorum ingratitudinem, siue demum inobedientiam contra legem spectemus: quod prima inobedientia luaret pœnam traductam in omnes, etiam insontes posteros potiùs, quam decima vel centesima quæuis deinceps, quamque innumera & longè immaniora peccata. Equidem arbitror, quod eadem iustitiæ regula peoes eundem Legislatorem cuiuslibet mandati præceptiuè & defensiuè lati, & prounciati infractio semper æqualem post se traheret deberet culpam, nec proinde posteris cunctis & insontibus luendam, ac tum nemo mortalium in pœnas originales suorum auorum mortesque centuplatas (si nempè mors à contrauentione legis originem sumpsisset effectiuè & immediatè (nec quilibet satis vnus futurus erat, vel DEVS immutabilis sua mandata postera non æquè atque primùm obseruanda statuisset, si mors suam in natura radicem non haberet, cuius radicis applicatio ex solo fuisset homine.

18 Itaque si mors ex maledicto peccati, immediatè ex solo Deo esset; Iam mortem fecisset Deus, adeóque ex fide falsum crederemus.

19 Denique si mors ex maledicto prouenisset, esseque è radice supernaturali, adeóque nec hodie nostra mors causas naturales in nobis reperiret, vel mors nostra non esset eiusdem generiscum morte Adami. Imò quod longè absurdius esset, mors nostra non prodiret ex eodem primitiuo initio, quo Protoplastorum

20 mors incepit. Ac per consequens, mors nostra non esset effectus peccati originis: Adeóque

21 nisi aliunde, quàm ex pœna legis & peccati maledicto mors obueniat, id est, nisi carnis generatio Adamica siue belluina ex carnis concupiscenceia & copula mortem naturaliter in se contineat parem belluis, reuerà insontes posteri luerent pœnam immeritam. Denique si mors ex

22 maledicto vel ex peccato immediata causata esset; nonnè inappositè textus diceret, *eadem die morte morieris*; dum non diceret: statim, eódem momento morieris. Quippe maledictio non indiget 24. horis vt operetur, vt neque pariter peccatum pro reatu pœnaque eiusdem commetita interuallum expedit. Quod expressè visum fuit, dum homo impurus, conans currum vacillantem, quo Arca fœderis vehebatur, à casu vindicare, repentinâ morte ausum suum piauit.

Sed cum mors in procreatione seminum vetitorum & concupiscentiæ carnalis consisteret, pomi esum eiusque digestionē præsupponebat, ideoque verba illa: (*eadem die morte morieris* 23 siue, mortalis fies. j. & morte d. uplata in te & posteris lues. Thesis nostra propositam veritatem roborant.

At peccatum nullum à primo deinceps, habitum est originale, vel in omnem posteritatem irremissibiliter delatum, nisi quod ab eso pomo deinceps totam deturpauit naturam; quia propagationem generis humani in carnem peccati transtulit, de qua dicit Deus: *Spiritus meus non permanebit cum homine, quia caro est*. Illud autem peccatum, si à Prædecessoribus nonsat sit indagatum, addam liberè, quæ sentio. 24

Enimverò in hac Genesis historia simul concurrunt. 1. Peccatum diffidentiæ siue suspicionis malæ fidei, doli, fallaciæ & falsitatis in Deo. Eua enim inquit Diabolo: *Ne fortè moriamur*; Adeóque dubitauit mortem admonitam, necessariò aduenturam. Itemque peccatum spretæ admonitionis, quod que plus fiderent Serpenti, quàm Deo, nec erat inobedientia, vbi nondum lex, 2. Actus comestionis pomi, non tam vetiti, quantum de cauendo admoniti. 3. Effectus comesti pomi. Nam in medio Paradisi arbor erat, cuius proprietas dicitur vitæ: *Ne comedat, & viuat in æternum*; erat que arbor altera, cuius proprietas erat scientiæ boni & mali, cui non erat par alia, Sed reliquæ, exceptis his duabos inseruiebant soli alimoniæ. Proprietas ergo & effectus huius posterioris arboris erat suscitare pruriginosam concupiscentiam carnis siue luxuriæ amentiam. Dicitur autem scientię boni 25 amissi & mali adepti. Nesciebant enim, se nudos esse, erant que sine pudore, id est, sine carnis concupiscentia instar puerorum; quia carebant semine. 4. Concurrit copula carnalis: Inde tandem generatio quędam belluina, caduca, mortalis. contra intentum Dei, nolentis hominem concipi in peccatis. (In peccatis concepit me mater mea) non quidem, quod omnes dein matres ederent de illo pomo, sed quod mox ab eso pomo omnis conceptus non fieret nisi ex volunte sanguinis, carnis & viri: Adeóque inde necessariò prodiret omnis caro peccati. Itaque dum peccam inobedientiæ adscribitur 26 immediata causa corruptæ naturæ & mortis: vel dum peccam, suspecti doli in Deo attribuitur causa immediata corruptæ carnis, elenchi sunt non causæ vt causæ. Nam propriè loquendo: Ipsa nostræ naturæ totalis corruptio, & carnis degeneratio non ex maledicto, vt neque immediatè ex peccato comitante profluxit: sed ex his tantùm occasionaliter, & tanquam ex causa sine qua non; At natura nostra totaliter corrupta, & incapax æternæ gloriæ reddita est propter concupiscentiæ & brotalis generationis causalitates effectiuè & immediatè cau santes virginea ablationem castitatis, & spem omnem generatum iri ex S. Spiritu deinceps, & ex Eua virgine. Estque ideò originis 28 peccatum in omnes omnino posteros defluens, eò quod post ablatam Euæ virginitatem hominum propago, non est possibilis, nisi ex voluntate viri, carnis & sanguinis, quos alioqui Deus statuerat ex S. Spirito generandos. Est ergo causarum indistinctio, suaque inepta effectuum 27

Ll ad

ad causas proprias applicatio, quæ nondum at-
29 tendit antehac 1. quare istud pomum, tam alto
tono præcautum sit, ne de illo ederent. 2. Quòd
maledictum æstimarint, quod non erat. 3. Quòd
peccatum originis vni adscripserint inobedien-
tiæ tanquam causæ proximæ & continenti, im-
mediatæ. 4. Quòd inexcusabilem mortem con-
jecerint in maleditionem & pœnam infractæ
30 legis. Etenim tametsi peccatum graue concur-
rerit cum originali declinatione generationis à
Deo intentæ, cum impuritate carnis, naturæ
corruptione per carnalem copulam: non tamen
corruptio naturæ, degeneratio generationis, vt
neque mors ea peccatis originalibus parentum
diffidentiæ, &c. tanquam ea causa immediata
processerunt: verum ab effectu manducati po-
mi, tanquam nouo producto necessariò inde
naturaliter dependente; id est, mors processit ex
suis causis secundis naturalibus, pomo inexistē-
tibus: Prout & naturæ corruptio totalis inde
promanauit; quia ambæ nituntur vnicâ & eâ-
31 dem necessitatis radice. Causæ autem harum
causarum naturalium per accidens in vnitono,
comestionis colligatæ fuerunt peccatis diffiden-
diæ, &c. Nam peccato suspicionis malæ fidei,
fraudis & fallaciæ Dei suus manebat reatus pia-
bilis per Protoplastos per modum peccati, per
contritionem scilicet & actus pœnitentiæ pro
more aliorum peccatorum. Non autem quod
proïnde tota natura deprauari debuisset, mors &
omnis corporis ærumna deberet intrare & per-
petuare in omnes posteros, etiam quantumlibet
animas haberent insontes. Deus enim peccata pa-
rentum subinde punit in vnam aut alteram ge-
nerationem: at nusquam legitur, in omnem dein
posteritatem castigasse peccatum aui, qui ante
quinquies mille annos malè egisset. Excedit
enim ista punitionis pœna amorem Dei erga ho-
minem cui mox à peccato tantopere benedixit:
Excedit, inquam, regulas iustitiæ, si ad eius sta-
32 teram referatur supplicium insontis in illo pec-
cato. Quinimò opinor, si Deus ex sua bonitate
non admonuisset Protoplastum mortis, si come-
deret de ligno scientiæ boni & mali: sin verò
Dæmon propriâ atque innata sibi hostilitate
transtulisset pomum de illa arbore subter aliam
quamlibet, & comedisset de pomo vterque ho-
minum sexus; quod æqualiter successisset con-
cupiscentia carnis & copula: adeóque, etsi sine
vllo peccato id contigisset, attamen generatio
inde secuta de necessitate & proprietate esi po-
mi suspendisset intentum Creatoris, nolentis de
Spiritu-Sancto concipi filios Dei & posteros
Euæ post corruptam eius virginitatem. Adeo-
que mors, morbus, ipsaque naturæ corruptio ac
belluina inuersio originalis fuissent, & non ta-
men ex peccato, eò quod pomum continebat
33 causam naturalem efficientem luxuriæ. Etenim
quàm ineptè concordant simul: Mors processit
ea peccato infractæ legis, adeóque ex maledi-
cto supernaturali: Et illa verba textus post esum
pomum & ante proscriptionem è Paradiso
prolata: *Ne extendat manum ad arborem vi-
tæ, comedat de illa, & viuat in æternum.*
Nam contra maledictum Diuinum non valet
vlla creatura resistere. Hinc ergo conspicuum
euadit, quod pomum contineret causam na-
turalem deturpatæ generationis, & suæ mor-
tis: Quodque arbor vitæ pariter contine-
ret naturaliter vitæ æternæ conseruationem,
id est, superioritatem super mortis necessita-
tes.

Tandem si ea lege, peccati supplicio & ma- 34
ledicto mors aduenisset, falsum esset, quod
Deus non fecisset mortem, quia reuerà & im-
mediatè mors ex Deo processisset, & non ex
causa naturali, siue naturæ corruptæ. Ac iure
tanto potiore, vbi Nomotheta, iudex & exse-
cutor sunt eadem persona, creator omnipo-
tens. Postremò, Peccatum est ens mentale, si- 35
ue non-ens, quod non potest producere ens
reale & actuale. Atque idcircò non processisset 36
mors sui initio è causis naturalibus, prout ho-
diè in brutis æqualiter atque in nobis surgit
mors, essetque proinde mors sui initio, toto
genere alia ab hodierna. Ac propterea ridicu-
lum textus diceret: *Deus non fecit mortem*, si
propter inobedientiam maledixisset naturæ, vt 37
moreretur. Est itaque necessum, quod mors
hominis, sui initio inceperit & facta fuerit, cau- 38
sis secundis prorsus naturalibus, quibus hodie
morimur. Reciprocè quoque hodie ingruit
mors causis naturalibus deturpatæ naturæ, 39
prout olim in sui principio. Equidem etsi eso
pomo Adam mortalis euaserit, tamen eius
mors, non nisi post aliquot secula euenit na-
turaliter & ea senio velut causis secundis. Ab-
est ergo lex, contrauentio, peccatum, male-
dictio in origine mortis post tot secula appa-
rente ex causis secundis, coram velut loquen-
sibus. Omnem ergo causam atque totalem, qua
homo sibi mortem immediatè condidit, in
thesi videre est. Etenim etsi simus iam morta- 40
les, non tamen morimur dum volumus, dum-
que optamus: quia non ea voluntate, vel ex
peccato: sed ex pomo mors prodiit. Nec qui- 41
dem quod in pomo ipsa esset mors, tanquam
in lethali veneno, sed inerat pomo concupi-
scentia carnis, incentiuum libidinis, inebria-
tiuum luxuriæ, ad generationem belluinam in
carne peccati, quæ caro secum vehebat causas
naturales defectuum, & mortis necessitates.
Quocirca verisimile est, si Serpens non potuis- 42
set obtinere ab homine, vt peccando ederet
pomum, quod deceptum inde pomum ad
radicem alicuius arboris licitæ proiecisset, vt
hoc medio mortem introduxisse gauderet ho- 43
stis vitæ nostræ. Idque satis colligitur ex textu,
qui non dicit, si comederis de arbore illa, sed
dicit: *In quacunque die comederis, morte morie-
ris.* Quasi denunciaret istud mortis venturæ pe-
riculum fore prædestinatum. Ad hoc enim
creatum mundum, & generationis organa vi-
ro data, eò quod præuisa esset naturæ corru- 44
ptio, regenerationis necessitas in Saluatore, vir-
gineaque eius puritate. Cessent ergo jurgia,
an Eua comederit pomum, an verò ficum.
Textus enim pomum vocat, visu placidum; fi-
cus autem non ita sui visu allicit. Fuitque vni-
ca illius proprietatis arbor, cuius par tum non
erat nec hodie, inter creata, altera existere le-
gitur. Finaliter verba textus: *Multiplicabo 45
ærumnas tuas, & conceptus tuos*; tantum abest,
quod DEI indignationem, multòque minùs
illius maledictum significent: Denotant imò
eius amorem erga deuotum sexum. Siquidem
nemo nescit, quo ærumnosior vita deuoti se-
xûs fuerit, eò etiam vitæ filij hominis vicinio-
rem esse; Alioquin enim tribulationes, quas
Deus mittit Sanctis suis ipsumque martyrium
essent

essent maledicta pari iure. Addam postremo,
quod sicut opera carnis sunt Diabolica; ita tex-
tus : *Ponam inimicitias inter semen mulieris &
semen tuum.* Hanc thesin ex asse confirmo. Nam
imprimis mulier, de cuius semine Deus ibidem
loquitur est Deipara Virgo, quæ vt Virgo nullũ
aliud semen reliquit, inimicũ serpenti nisi filios
lucis, filios Dei & renatos ex S. Spiritu, qui nullas
inimicitias habent cum ouia reptilis alicuius, sed
tantũ cum filiis Diaboli & tenebrarum, in quã-
tum custodiunt semina peccati. Promittit ergò
textus ibidem regenerationem futuram in Dei-
para Virgine; vocãs non renatos semen Diabo-
47 li, quia caro sunt Adamica. Itaque attentis quæ
supra iam demonstraui, Peccatum originis non
propriè expectat empsychosin aut hæccitatis
momentum. Etenim quamuis anima nequeat
rea esse peccati, antequam sit, attamen cum pec-
catum originis sit in contagio carnis, ipsum est
statim in supposito concreti per modum sui re-
cipientis, simul atq; est mixtura seminum sexua-
lis; iuxta: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum*
(ante animę aduentum, quia) *in peccatis concepit
me mater mea* : Est nempè peccatum in eodem
puncto, quo mors consistit: quod sane est in ipsa
seminum mixtione. Mors enim in Archeo im-
mediatè est, non autem in anima; quod probat
ipsa quandoque Archei indispositio mortalis,
vnde conceptus fit irritus; qui ante iam vitalis
erat totâ spe. Et quaquam impuritas materialis
suppositi sit ante carnem inde generatam, ideó-
que & ante animam, non est tamen propriè pec-
catum, nisi anima illud induerit. Est proinde alia
longè peccati originalis infectio, quàm aliorum
quorumcunq; requirentium animæ consensum.
Cætera namque peccata perpetrat ipsa anima:
Originale verò contaminat animam non con-
sentientem, quia quidditas originalis eius est
ipsa caro peccati; Neque enim proinde voca-
tur anima peccati; sed caro peccati, quia ani-
ma à carne contaminatur. Diabolus autem non
aliunde, quàm à seipso. Ideò homo meretur
misericordiam, non autem Diabolus. Itaque
ex Creatoris beneplacito pomum in se nedum
gerebat carnis concupiscentiam, sed etiam con-
sequenter generationem seminis: At non pro-
inde pomo vis inerat propagatiua animæ sensi-
tiuæ. Arbiter mundi in creando se voluit obli-
gare ad creandam omnem animam viuentem
in quolibet corpore animantaro, dum disposi-
tiones corporeæ deuenissent ad terminum ani-
mationis. Idcirco enim pomum, statim post-
quam mansum esset, disposuit sanguinem ad
semen atque inde in animam sensitiuam. Id-
que nulli alimento geniale, quod isti pomo,
adeò vt Protoplastis paucis abinde horis genue-
rit nedum semen, sed etiam dispositiones ad
impetrandam animam sensitiuam à creatore.
Quodque statis dictum terminis alioquin in
fœtu contingit, certisque digestionum gradi-
bus perficitur; id mox in ipso vitali Archeo pa-
rentum primorum completum est. Idque pe-
culiare in pomo textus insinuat, quod eadem
die, qua de pomo comederet, morte morere-
tur: eò quod pomum, etiamsi terminum an-
ticiparet; aliquem tamen exigeret, vt post-
quam in cruorem verteretur vitalem, etiam sta-
tim animâ sensitiuâ esset dotandum. Nam qui
ipso creationis puncto in virum & fœminam
formati fuerunt, & non in pueros, breui quo-
que spatio in maturitatem seminum, omnem-
que mortis necessitatem & causarum secunda-
rum proprietates consenuerunt eodem die. Re-
ctâ enim viâ hoc totum cadit perpendiculari-
ter in postem fundamenti meæ theseos, quo
rotatur nostræ mortalitatis hoc vsque vertigi-
nosum negotium.

At saltem cum Eua facta sit de costa viri, idi- 48
psum innuit notam pudicitiæ, vetitamque car-
nis copulam: Quippe quæ incestum præter
stuprum continebat, quod nec Adamum late-
bat; de quo tamen omnipotens post peccati
lapsum dispensasse visus est, concedens matri-
monium. Itaque superest huius occasione in-
dagare, an actus libidinis fuerit in Paradiso
completus. Multi volunt Paradisum fœditatis
immunem, eò quod textus dicat cap. 4. *Adam
verò cognouit Euam vxorem suam, quæ conce-
pit & peperit Cain, dicens: Possedi hominem per
Deum.* Sed hi mihi ignoscant. Nam contra-
rium ex ipso textu apparet; Imprimis nil con-
uincit citatus textus nisi quod stuprum veræ
virginitatis (quia cruentum) non admittat co-
mitem conceptum. Ideoque non prima vice
conceptus sit Cain, sed extra Paradisum. Alio- 49
quin enim 1. eadem die morte morieris, iuxta
veritatem theseos designat ibidem commissam
turpitudinem. 2. Mulier non vocatur ante la-
psum Vxor Adami, sicut immediatè post. No-
men autem vxoris non datur, ne quidem rato
matrimonio, sed tãtum consummato. 3. Dictum
fuit soli viro, *De hoc ligno ne comedas*. Proinde
de exilio hominis faciendo legitur in singulari,
non quidem, quin vterque sexus peccauerit,
sed quia vir singulariter ob stuprũ exulari me-
ritus erat. 4. Idcirco dicitur: *Ne extendat ma-
num ad arborem vitæ, comedat de ea, & viuat in
æternum.* Non autem dicitur: Ne coniuges co-
medant. 5. Primo bestiarum conspectu nouit
Adam essentias & proprietates illarum, iusque
iusta quoque indidit nomina. Visâ autem mu-
liere, primùm *vocauit illam viraginem; quia
de viro esset sumpta.* Post lapsum autem *vocauit
illam Euam, siue matrem omnium viuentium.*
Quod primo conspectu nondum nesciebat;
vt neque adhuc illam proprietatem ex viro
habebat, eamque non nisi a peccato didicit,
quia indidit ac suscitauit. Cur enim mulieris
essentiale nomen mutasset, si non simul totam
mutasset eius naturam? 6. Ac demum illam
potiùs ad pattandam suam fœditatem ad ar-
busta deduxit, quam ob tegmen pudoris. Po-
terat siquidem ficulneis frondibus pudorem
texisse, & absconsionem per arbusta neglex-
isse, si non habuisset simul corruptæ castimo-
niæ signa. 7. Siquidem si vera est thesis mea,
quod sola carnis luxuria mortem causata fuerit,
non est subsecutum exilium nisi post turpitu-
dinis actum. 8. Is enim qui iam statim antè nes-
ciebat se nudum, quomodo sciebat mox vxo-
rem, omnium viuentium matrem, nisi quid per-
petrasset.

Ac tandem textus dicens serpenti: *Ponam* 50
inimicitias inter semen mulieris & semen tuum:
denotat clarè mulierem, quæ antè carebat se-
mine, eiusque omni prorsus titillatione, iam ha-
bere semen.

Vt ut est, saltem non possum non insigniter 51
admirari excellentiam castitatis textus, qui nus-
piam, surdam saltem aliquam mentionem con-

cupiſcentiæ carnis fecit: verùm ſummo vtrobique regit ſilentio carnis fœditatem per acquiſitam ſcientiam pudoris,& obvoluit ſummo myſterio mortis inductam neceſſitatem & regenerationis exigentiam, Statuens, quod tandem dierum completâ maturitate *ex aquilone pandetur malum* ſuper omnes habitatores terræ. Quod mox manifeſtabo.

52 Tandem degenere iam naturâ, complacuit ſibi Omnipotens lapſum Adæ erigere per renaſcentiam: & quanquam non reſtaurauerit nobis intellectus claritatem priſtinam, mentiſque expeditam cognitionem intuitiuam, attamen dignitatem noſtram longè altiùs erexit. Siquidem Intellectus in obſequium fidei reductus per gratiam pergit in humili reſignatione ad brauium amoris, quo innitimur & compellimur. Eſtque minima amoris illius morula longè glorioſior, quam deſes tota vita Adami in Paradiſo. Ante lapſum enim ignorabatur fides, virtutum proſapia, potiſſimum quoque amoris Diuini ſuperexcellentia, ſolâque viuebatur puritatis innocentiæ felicitate. Ideóque Deus permiſſione ſuæ præſcientiæ & deſtinationis inæqualitatem beatitudinis, à renaſcentia emergentis, cum quadam præpollentia delegit: quia non ſunt condignæ huius vitæ tribulationes ad immenſa, quæ nobis renatis Diuina bonitas præparauit. Malim namque ſcire, quæ Deus per vnigenitum mundi Saluatorem reuelauit, quàm nouiſſe claro intellectu animantium & herbarum facultates, Abundè mihi ſufficiens habere in Deo humanitatem, quâ nos in filios Dei Adoptauit,& ſimiliores ſibi longè fecit, quàm fuiſſet Adam in ſumma ſui felicitate.

DEMONTRATVR THESIS

1 *Prima Theſis probatio.*
2 *Secunda.*
3 *Modus generandi Diuinus nequit ab homine concipi.*
4 *Coniectura à pari.*
5 *Repetitio Demonſtrationum.*
6 *Argumentum pro theſi.*
7 *Alterum.*
8 *Tertium.*
9 *Quartum.*
10 *Quintum.*
11 *Sextum.*
12 *Mentem non creare animam ſenſitiuam, vt nec aliam mentem de lumine mentis ſumi.*
13 *Septimum.*
14 *Mens imprimit in ſemen imaginem corporis non autem Dei id eſt, ſeipſam.*
15 *Probatur.*
16 *Octauum.*
17 *Quid à peccato per parentes generatum.*
18 *Vſque ad art.*
74 *Ratio è Sacris.*
75 *Repugnare Chriſtianiſmo, quod homo vocetur animal.*
76 *Patrum aliquot conformitates cum theſi.*
77 *Dilemma pro theſi ex Auguſtino.*
78 *Argumentum ſolidum pro theſi.*
79 *à regula falſi.*
80 *Progreſſus Satanæ.*
81 *Faunorum & Nympharum ortus.*
82 *Tudeſquillos in Canariis.*
83 *Obiectiones contra theſin vſque in art.* 88.
89 *Anomala piſcium propago.*
90 *Aqua nulla eſt figura, nec decidit orbiculariter.*
91 *Trutarum prolificatio.*
92 *Seminis maris inualiditas.*
93 *Piſcium felicitas theſin roborat.*
94 *Vermes reſurrectionis monitores, abſque materiali maris ſemine.*
95 *Pullus è vitello formatur, & ſemen galli manet materialiter extra.*
96 *Septima obiectio cauſas diluuij explicat.*
97 *Vulgata textus huius explicatio confirmat theſin.*
98 *Interpretatio circa motiuum diluuij.*
99 *Gigantes non de prima creationis intentione.*
100 *Probatio Prophetiſſæ.*

SVblatis ergo nunc legis, inobedien- 1
tiæ & maledicti ſuſpicionibus, ad
theſeos demonſtrationem procedo.
Pro qua in frontiſpicio præmiſſa
eſt glorioſiſſima filij Dei incarnatio, ex puriſ-
ſimo ſanguine immaculatæ ſemper Virginis
ſuæ genitricis. Dein mihi viam ſtrauit textus: 2
Niſi regenerati fueritis ex aqua & Spiritu. S. id
eſt, niſi comparticipes ſitis, in noua regenera-
tione ſaluandorum, illibatæ & caſtiſſimæ Incar-
nationis Domini Ieſu, ſiuſque tanquam mem-
bra illius capitis,& velut filij adoptiui, non eri-
tis palmites illius vitis. *Nam quicquid de carne*
peccati & ex carnis concupiſcentia *naſcitur, ca-*
ro eſt, incapax vitæ æternæ & regni cœlorum. Et
qui ſeminat in carne, in corruptione metet. Et 3
quicquid influerit, caro eſt, ipſaque corruptio.
Etenim quomodo S. Spiritus generaſſet in Eua
omnem hominum poſteritatem, id humana
mens aſſequi non valet, niſi viam eius ſacer tex-
tus manifeſtâſſet in Deipera virgine; quæ ni-
mirum non concepit ex, ſed de Spiritu S quem 4
proinde Gabriel prædixerat duntaxat obum-
braturum ipſam virginem perpetuò illibatam.
Ideóque Eccleſiæ Patrem æternum, ſacræ Tri-
nitatis perſonam primam vocat Patrem Filij
æterni; nec permittit S. Spiritum vocari huma-
nitatis Chriſti Patrem, eò quod materialis ge-
neratio Chriſti ex ſola eius matre ſumpta eſt:
quare nec eius conceptus de Spiritu Sancto in-
cludit vllam paternitatem. Atqui vt iſta genera-
tio proceſſit abſque patratione S. Spiritus (qui
nimirum circa conceptum Chriſti occupatus
fuit abſque patratione) ita contemplari nobis
integrum eſt eodem prorſus ſupernaturali at-
que Diuino modo obumbrationis in Eua ſtabi-
litam fuiſſe generationem adoptiuorum & di-
uinæ Imaginis. Itaque Pater luminum ſolus eſt
Creator omnium animarum, vt & ſupereminenter mentis immortalis: Ergo generatio humana ex Patre luminum, datore vitæ, in mentis creatione abſoluta fuiſſet ex ſubſtantia Euæ & de cooperatione S. Spiritus concipiendo. Etenim vt ille hominum conceptus fuiſſet planè ſupernaturalis: ita & caſtimonia matris ſupereminens in ſtatu Innocentiæ, qualis modo in regeneratione ex aqua & Spiritu Sancto.

Quamobrem

5 Quamobrem statutam thesin primùm ratio-
ne physicâ conabor stabilire, eamque dein ra-
tione & autoritate è Sacris petita confirmare,
6 ac tandem per dogmata Patrum fortificare. In-
primis est rationi consentaneum: Si Deus vo-
lebat in carne facere sui imaginem, eamque per
posteros beare, id debuisse fieri in Virgine ma-
tre: non autem in muliere per Adamum stu-
prata, ne Deus virum competitorem haberet
in intenta suæ imaginis incarnatione. Alioqui
si hanc sanctam & impollutam humani gene-
ris productionem (propter quam Vniversum
condidisse est visus) contingentem in obum-
bratione S. Spiritus, vir anteuerteret & præ-
ueniendo euerteret, etiam dein omnis homi-
num sic producendorum generatio brutali mo-
do eueniret, quicquidque ex illa nasceretur,
esset æternę gloriæ naturaliter incapax. Rationi
nempè est consentaneum, quod Mens immor-
talis ante esum pomum nunquam fecisset pro-
lem immortalem duratione, eò quod nihil
queat de se vel ex se producere infinitam dura-
tione, nisi Deus solus, quem proinde adhuc
hodie in Adamica generatione, Ecclesia fa-
tetur esse animæ immortalis vnicum creato-
rem. Alioqui si mens, infinita deinceps dura-
tionis posset extra se producere infinitum ali-
quid & immortale, quodque ideò esset sub-
stantia; iam necessario desineret esse creatura,
essetque creator. Ergo mens nunquam potuit
8 aut poterit producere substantiam immorta-
lem, & per consequens pugnat cum Diuinitate,
quod Mens, quæ ante esum pomi immediatè
totum corporis regimen in se susceperat, de se
generasset imaginem Dei infiniti; generasset-
que substantiam duratione infinitam, quapro-
pter est dispar penitùs ratio, qua lumina mor-
talia vitæ sine animæ mortales prosiliunt, &
9 qua substantia immortalis creatur. Adeo na-
turæ toti est impossibile, quod mens generaret
substantiam sibi similem; cum producere sub-
stantiam spiritualem, immortalem soli reser-
uetur Deo, etiam omnium omnio consensu.
Siquidem eiusmodi productio præsupponit
creationem ex nihilo. Alioqui si mens inten-
disset ante lapsum producere ex nihilo substan-
tiam sibi similem, cum id sibi sit penitus im-
possibile, seipsam debuisset partiri, atque in
10 partes separare. Denique nec vnquam fuisset
mentis intentio generare animam caducam seu
sensitiuam, quippe quæ est præter & contra-
11 destinatum suæ vitæ regimen. Quare ex suffi-
cienti enumeratione concludo, quod ante esum
pomi nec immortalem mens animam genera-
re potuerit, nec mortalem generare intende-
rit, ne quidem dispositionem vllam semina-
lem aut substantiam seminis: Ideóque nec
proinde vlla per virum facta fuisset generatio,
nec vllam ad generandum in se sensisset procli-
uitatem. Atque hactenus necessariò in pomi
esu latuit causa mortis naturalis per carnalem
generationem explicata: In qua generatione
est seminalis dispositio cooperans ad animæ
mortalis impetrationem: Eaque Creatoris in-
tentionem circa propagationem suæ imaginis
præuertit & peruertit. Sic nimirum anima mor-
talis per brutalem concupiscentiam carnis sibi
semen dispositiuum produxit ad animam bru-
torum more perituram: quæ scilicet brutalem
quoque conditionem mortalitatis secum in-
duxit. Nam mors brutis indubiè à creatione
fuit connaturalis, quæ scilicet animas duntaxat
habent mortales. Atqui licet per regulam sup- 12
positi falsi confirmare, quod ex fide tenemur
credere, nimirum Mentem à Deo immediatè
creari: non autem à parentum anima velut lu-
men de lumine sumptum accendi. Nam si ani-
ma generati fiat ab anima generantis, erit hoc
vel à patris anima, vel à matris anima, vel ab
vtraque; Sed nullum horum est verum; Ergò
nullatenus anima generati fit aut deducitur à
spiritu parentum Probatur quoad primum: Si-
quidem cum de progressu naturæ sit sermo, qui
proinde ordinatus esse debet, ideóque & in
brutis id constanter contingeret: atqui hoc non
contingit: Ergò non à progressu naturæ. Pro-
batur Subsumptum per fœtũ ex patre glire &
cuniculo matre, qui scilicet, exceptâ caudâ gli-
tinâ, totus est cuniculus, tam intus, quam extra,
etiam in pelle & pilis. Sed si à patre vis vlla a-
nimæ manaret, in se vim necessario haberet pa-
ternam & non maternam. Sed dato exemplo
patet contrarium: ergò non à patre, Nec tamen
proinde animæ prolium mendicantur ab anima
materna. Nam alioquin à quo procedit anima
ad eodem saltem & ad minimum procederet
quoque vis formatiua: Et per consequens, ne-
dum semper fierent proles sexus materni, ac
matri perpetuo similes; sed etiam nunquam fie-
ret mola, vbi effœta vis seminis maris defluit.
Vt neque prægnantis imaginatio transmutaret
fœtum in vtero matris formatum, in mon-
struosam, alienam, imo & brutalem figuram
quia semen iam habens animam mutuatam à
parente non esset ampliùs obnoxium stultæ
imaginationi maternæ, præsertim dum iam fœ-
tus proprio orbe ac culinâ suâ alitur. Idem ar-
gumentum quoque valet supponendo, quod a-
nima gigneretur ab vtriusque parentis anima:
namquicquid negatur disiunctiuè, rectè negari
posset copulatiuè. Quorsum etiam spectat hæc
conclusio, nimirum quòd eo posito, iam semen
actualiter esset animatum ab initio sui: Itemque
quod ex duabus animabus quoddam composi-
tum atque mixtum lumen animatum atque spi-
rituale fieret; quod repugnat simplicitati for-
mali propter concretam dualitatem. Itaque vni-
uoca animæ homogeneitas aduersatur dualitati
& heterogeneali compositioni animarum. Vn-
de concludo, ne quidem in brutis desumi à pa-
rentibus, tantoque minùs in homine. Quapro-
pter animæ omnes immediatè creantur ab ip-
samet vitâ & Patre luminum, qui suum Crea-
toris honorem nulli tribuet creaturæ: quare
hic obuium est, quod homo nequeat producere
mentem immortalem, nec simulactum Diui-
num. Adeòq; & hinc patet, quod prima Crea-
toris intentio non esset, quod vir vlla ratione
sese immiscuisset generando: Sed quod om-
nem fœtum sola manus Creatoris perfecisset,
quæ sola creat omnes animas, potissimum au-
tem atque singulariter æternam illam deinceps
quam in sui imaginem destinatione essentiali
direxerat. Denique naturaliter necessum est, 13
quòd vera imago fieri nunquam queat, nisi à
sculptore proprio: nullus est autem sculptor
proprius, qui non perfectè cognouerit illum,
cuius iconem sculpere intendit. Sed homo
creatus est ad imaginem & similitudinem Dei,
nequit tamen Deum cognoscere, vt nec eius vl-

lam similitudinem mente aut verbo exprimere,
quam ignorantiam quisque fateri debet, Ergò
nequit esse sculptor proprius imaginis Diui-
næ; ac ideò quamcunque eius imaginem fa-
bricaretur, esset planè monstruosa & durationis
finitæ. Et per consequens in Creatoris intentio-
ne homo non fuit conditus, vt generaret homi-
nem. In natura quidem omnis spiritus generan-
tis seminis comprehendit (quia continet) ideam
rei generandæ: homo autem, cùm sit Dei imme-
diata ac vera imago, non potest vllo modo in
suum semen transfundere Diuinam imaginem,
14 quam in se & extra se planè ignorat. Sed cùm
in natura simile generet sui simile, potest homo
in semen suum imprimere imaginem corporis
humani, facti etiam ad imaginem Dei. Potest
itaque homo generans imprimere in semen si-
gillum siue vmbram sui: non autem imaginem
Dei, substantiamque mentis immortalis: quin-
imo demonstraui alibi, quod cæteræ animæ vni-
uersæ sint tantùm lumina formalia, non autem
15 substantiæ. Idcirco si mens deberet aut posset
imaginem Dei producere, jam vel mens cessaret
esse imago ipsamet Dei, vel Deus non esset
Creator mẽtis. Quamobrem essentia pura ima-
ginis Dei in conceptu creandi vel generandi
requirebat omnifariam ipsum Deum immedia-
tum sui Creatorem & Patrem vnicum, qui in
cœlis est, & præter quem nulla est paternitas in
cœlis. Alioqui paternitas carnalis est in homi-
ne & bruti, ideóque, textus ait: *Honora patrem.*
Et alius: *quòd nulla sit paternitas, nisi in Patre cœ-
lesti*. Ergo designatur, quod pro homine non sit
paternitas mentis, nisi in solo Deo: eiusque pro-
inde primordialis generatio ac propagatio pe-
16 nes Deum creatorem reseruata fuerit: ac præ-
sertim, dum menti immortali infinitæque in du-
ratione desit sua ipsius cognitio, qua sibi seip-
sam repræsentet, vt videlicet signatam similitu-
dinem sui in semine depingat. Idcirco nempe
nec mens immortalis potest vnquam semen
humanum ad id deducere, quod ipsámet in se
habebit nunquam, vt nempè extra se depingat
17 imaginem Dei. Est namque sic homo factus si-
mulacrum Dei, quod sit indumentum Deitatis,
theca regni Dei, id est, templum S. Spiritus. Ho-
mo itaque essentialiter in Dei imaginem crea-
tus, postquam ex se imaginem Dei, non quidem
per aliquod monstrum, sed per aliquid sibi vm-
braliter simile generare, cum Euæ stupro, teme-
rè præsumsit, non generauit quidem Dei ima-
ginem similem illi quam Deus voluit ideò ini-
mitabilem (quatenus Diuinum) sed in aura se-
minis virali generauit dispositiones solicitanti-
tas quandoque animam sensitiuam, discursiuam
& motiuam à Patre luminum, fonte omnis pa-
ternitatis; mortalem tamen ac perituram, cui ta-
men ex sui bonitate inspirat ordinariò spiritum
substantialem mentis sui imaginem referentis.
Adeóque homo hactenus brutorum non nisi
more per feminum copulam generare est anni-
sus imaginem suiipsius, quæ tandem impetra-
ret à Creatore lumen animatum, quodque ani-
mam sensitiuam vocant. Processit nempè inde
generatio altera, more belluino concepta, mor-
talis, & æternæ vitæ incapax, bestiarum ritu,
doloribus partus, morbis mortique obnoxia,
tantóque ærumnosius, quantum isthæc propa-
gatio in Protoplasto intentum Diuinum inuer-
18 tere ausa fuit. Premonuit idcircò ineffabilis bo-
nitas, ne de ligno illo gustarent, prædixitque
alioqui eadem die morte morituros, sensuros-
que omnem calamitatum turbam, quę mortem
comitatur. Meritò itaque Dominus parentum
vtrumque beneficio ac sede immortalitatis pri-
uauit. Successit videl. mors ex conjugali brutali- 19
lique copola: nec mansit Spiritus Domini cum
homine, postquam caro esse cœpit. Porro quia
istud Euæ stuprum deinceps continuabitur in
propagatione posterorum in mundi vsque exi-
tum: hinc peccatum spretæ admonitionis pa-
ternæ & naturalis præuaricationis, jam in im-
puritatem per generationem inuersam, carna-
lem ac propemodum brutalem, inter cætera
peccata est, & appellatur verè originale, idest,
proinde homo, seminatus in voluptate concu-
piscentiæ carnis, necessariam mortem in carne
peccati metet semper. Scientia autem boni & 20
mali, quam Deus in pomo dissuaso constituit,
continebat concupiscentiam carnis, id, est, oc-
cultum veritum congressum, diametrialiter
oppositum statui innocentiæ, qui status non
erat status stupiditatis; vtpote cui ante præua-
ricationem jam notæ erant essentiæ quorum-
cunque animantium, iuxta quas ex proprietate
erant nominanda, primoque intuitu essentiali-
ter distinguenda. Quinimo S. Hildegardis ad
Moguntinenses ait: *Adam digito Dei (qui Spi-
ritus Sanctus est) formatus, in cuius voce sonus
omnis harmoniæ & totius musicæ artis, delinque-
ret, suauitas erat: Ita vt si in illo statu, quo forma-
tus erat, permansisset, infirmitas mortalis homi-
nis virtutem & sonoritatem vocis illius ferre
non posset. Cum autem deceptor eius audisset, quod
homo ex inspiratione Dei, tam sonorè cantare cœ-
pisset, & per hoc ad recolendum suauitatem can-
ticorum cœlestis patriæ imitaretur* (ecce quàm
procul nunc inde vir discesserit raucâ sua voce)
*machinamenta calliditatis in sua irritum ira vi-
dens, ita exterritus est, vt non minimum inde tor-
queretur; & multifariis nequitiæ suæ commentis
semper deinceps excogitare & exquirere satagit,
vt non solùm de corde hominis, sed etiam de ore
Ecclesiæ Diuinas laudes perturbare non desistat.*
Hæc illa. Mysticorum deuota est opinio, quod
volucres canant laudes Deo. Ego sub humili
correctione aliter censeo. Nam si istud verum
esset, canerent toto anno, nec cessarent mox ex-
pletâ generandi libidine. Quod argumentum
inseruit nostræ thesi. Siquidem cum marea
soli cantent, non autem fœmellæ: quod ex na-
tura communi Adam salacior atque incontinen-
tior fuerit, & ex sexu suo libidinosior, quàm Eua,
cuius proinde castitas, Deo dilecta, videtur se-
xui propria. Acquisiuit ergò homo per esum po-
mum scientiam, quod amisisset innocentiam ra-
dicalem, & pro ea cambium fecisset sordidæ
concupiscentiæ carnis Nec enim ante esum po-
mi tàm erat hebes aut stupidus, quod se nesci-
ret aut non sentiret nudum, sed cum pudoris &
concupiscentię brutalis effectu tum priùs se de-
clarauit nudũ. Etenim textus Sacer tàm castus 21
vbique est, quod Altissimus noluerit ipsam car-
nis concupiscentiam saltem nominare proprio
nomine, imò nec etiam accusare, dum esum po-
mi in mortis necessitatem præmoneret: ne ho-
mini brutalis ista concupiscentia vel nomine te-
nus innotesceret; ideoque nec concupiscentiam
in Genesi nominari voluit ob promptam popu-
li illius perfidiam; sed vocauit amissam inno-
centiam

centiam ex acquisito pudore, quod suis circumstantiis tandem in Ecclesia pendi voluit. Adcóque proinde Adamum mox à creatione de terra in paradisum transtulit, ac mulierem quoque ob id in Paradiso formauit, ne illa, quam fecerat atque destinaverat virginem permansuram,
22 adspiceret brutorum copulam in terra. In initio enim creauit Deus cœlum & terram, omnemque creaturam in ea contentam. Fecit autem ac formauit materialiter ista per verbum passiuum & imperatiuum (fiat) dixit nimirum istud verbum, & creata sunt omnia: sextiduo autem deinde fecit formas rerum conditarum, & facta sunt ordinatim omnia in vitam & animam animatorum. In eo nempè distabant, dicere fiat, & facere. Etenim sexto die siue vltimo formatus est Adam. Septimo autem Deus quieuit; posteà demum transtulit Adamum de terra in Paradisum, deliberauitque facere mulierem de costa viri, non autem de renibus, femore aut ventre eius. Ergo die octauâ, vt esset initium nouæ hebdomadis ad nouam & supernaturalem venturæ prolis generationem. Quapropter colligi potest, quod mulier tota ex lexe adscenderit in nomen electionis cumulum, vas electionis.
23 Qualitatem autem generationis humanæ ante lapsum in Eua virgine quodammodò conijcere licet ex gloriosissima Incarnatione Domini. Enimverò Pater, cui omnis paternitatis nomen singulariter ac solùm debetur, & quem Filius suus vt Patrem semper adorat, ab æterno generauit quidem semper Filium suum, qui tamen non legitur suæ incarnationis Pater. Quod pro immenso mysterio vsque veneror, magisque postquam eiusdem bonitatem infinitam tam à primo creationis virginali conceptu, quàm in restauratione, per hominis regenerationem sum assecutus. Voluit nimirum Pater omnipotens, quod gloriosa incarnatio Christi conciperetur de persona Spiritus Sancti quæ scilicet ipsamet proinde non esset generata: sed ab æterno procederet ex Patre & Filio. Diuinus nempè Spiritus in virginis Euæ sanguine arteriali cordis causatus fuisset conceptum humanum prolium, simulacrum Diuinitatis cum cunctis charismatibus suis absque carnis voluptate. Mens autem sic in veste sanguinis, concepta in vtero virginis in specie humana, incrementum sumpsisset ac plenariam inde maturitatem. Ille enim, qui clauso vtero, clausisque ianuis in mundum venit, & ad suos etiam è capsa cordis, in qua conceptus est, consensu præeunte, virginis ad vterum delatus fera otusque vsque in corporis maturitatem: Omnia nempè membra penetrans delatus est in vterum. Ideo namque Dominica incarnatio prorsus præter naturæ ordinem nunc consuetum contigit. Nam 1. non contigit incarnatio Domini in vtero, sed primum in ipsa cordis virginalis theca. 2. Ex sanguine purissimo & viuacissimo cordis: non autem ex semine Virginis; Siquidem Deipara virgo illo singulari respectu non solum mundata fuit à peccato originali, sed concepta prorsus libera à peccatis, vt scilicet tanto amplius expers esset omnis seminis, quàm puer recenter natus. Etenim semen ex mistura amoris & sanguinis, siue ex commistione sanguinum conficitur, quæ mistura nullatenus, ne quidem materialiter, fuit in conceptu Filij Dei: *qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis aut viri*: sed ex solo Deo conceptus, & ex virgine natus. 3. Non habuit virum patrem, nec materiam masculinam, vnde fieret, quod sanè confirmat, materiam fœmininam, excellentiorem præfectam, & ab initio solam prælectam. 4. Prælegit castissimam & illibatam virginitatem matris, quam Diuinâ manu plasmauit. 5. Ex solo purissimoque arteriali sanguine materialiter conceptus est: in quem nempe sigillum S. Spiritus mentè humanam suique purissimum simulacrum à Patre Deo conditum inspirauit. 6. à corde in vterum Virginis, cum penetratione dimensionum delatus est iste conceptus, 7. Tandem incrementum ac iustam natiuitatis maturitatem, velut in Sabbatismo, expectauit. Porrò quod scientia boni & mali, nil nisi carnis concupiscentiam significet, apertè testatur Apostolus, vocans eam *legem atque desiderium peccati*. Vnde scilicet primum, 24
bruta'è atque originale peccatum, reliquorum fomes, immediatè profluxit, & duraturum deinceps, in continuam mortalium semen. 8. ad Rom. *Deus Filium suum mittens in similitudinem carnis peccati, & de peccato damnauit peccatum in carne, vt iustificatio legis impleretur in nobis*. Originale, inquam, quod sit originis, humanæ generationis initium, per quod omnis impuritatis lues in posteros trucidatur, & mors facta fuit homini, prout belluis naturalis. Adeò quanquam eius pomi contineret notam diffidentiæ & ingratitudinis: quæque etiam cuilibet peccato comes est, etiam tamen propterea vnumquodlibet deinceps peccatum eodem supplicio, necessariò quoque ad posteros deberet descendere: nisi insolita amorosæ monitionis transgressio non tàm consisteret in obedientia comedendi, vel abstinendi, quantom in horrida dubitationis diffidentia, & fidei Diabolo adhibitæ confidentia. Adeoque generatio carnis peccati (quæ est effectus concupiscentiæ carnis) in mortem necessariò defluxit, etiam ad posteros omnes. Placuit nempe rerum Domino, inserere pomo incentiuum concupiscentiæ carnis, à qua scilicet tutò abstinere poterat non edendo pomum, dissuasum propterea. Alioqui 25
namque nullo vnquam momento tentatos fuisset à carne aut membris suis genitalibus, quæ ideo Aquilonem vocati in Sacris postmodum ostendam. Itaque pasto pomo mox concepit vir ex naturali pomi proprietate libidinem luxuriandi; atque inde factum est semen animale, quod in animæ sensitiuæ dispositiones præuias properans, legemque aliarum causarum subiens se reflexit in vitalem Spiritum Adæ: qui idcirco statim ignis fatui instar Archeum siue Rectorem Spiritum animalemque auram, latronem, inquam, domesticum suscipiens, potestatem propagandi seminis animalis & caduci, in vitam desinentis, concepit: Cuius demum appulsu, Mens immortalis vitæ atque corporei gubernaculi habenas exuens pedissequam sibi sensitiuam substituit. Hinc igitur belluarum more concipimur, nascimur & morimur. Pridie enim antè Mens immortalis omnia in omnibus agebat, eratque ipsamet vita immortalis in toto: quia sola & tota in toto immortalis. Sed ipsa tâta naturę pulchritudo in Protoplasto mox vitiata est, postquam brutalis generationis similitudine induta fuit. Tum enim Mens im- 26
mortalis loco mota descendit, vt sui sigillum

imprimat in semen vetitum. Tunc, etiamsi Sensitiua nondum nata esset, adfuit tamen præsto omnis dispositio naturalis, requisita ad illam à Creatore impetrandam. Cumque duæ simul animæ vnico corporis plano præsidere perfectè nequeant absque dissidio, non magis quàm est licitum duobus simul heris inseruire: Cessit ideo in intima mens immortalis: Siue id fuerit mandato creatoris, vel impuritatis corporeæ tædio pigens, deinceps saltem sui corporis regimen delegauit animæ Sensitiuæ, in qua modo ligatur, quia obuoluitur, quandiu viuitur. Hinc nempe deinceps brutalis more plerumque adolescimus, ac viuimus. Mens
27 autem in animæ caducæ hospitium sese recepit, ac inde in hanc sua inspirat charismata, quanquam plerumque alioqui dormiat, (Perinde fortassis atque corallus subinde colorem amittit, eundemque iterum recuperat) vnde corpus omnem impuritatis ataxiam subiit. Motalis autem animæ connubium, destinationi mentis peregrinum, occasioni est, cur Mens in abdita sese locauerit, sic vt sub iudice adhuc lis sit, vbinam principalem thorum elegerit: Sitque apud Atheos non credita Mens eò quòd animæ caducæ tàm in profundum penetrando se demerserit; quòd mentales notiones adhuc hodiè subesse imaginationi appareant, quorundam quoque simplicium veneficiis ita obedire, vt ad morborum voluptatem atque imperia Mentis principatus videatur conquassari; quod febrium deliria, mania lienaris, rabidi morsus, atque punctura tarantulæ pro Atheismo fortiùs persuasere; In priore enim vita immortalis Mens per se ac immediatè condebat immortalitatem, perfectamque dabat quoque animantum & herbarum cognitionem. At posteà in brutali generationis fœditate, icon Dei in mente quidem remansit sospes, eiusque figota extera in corpore: sed tanti corruptio Mentem ad penetrale animæ caducæ coegit recedere. Itaque sub Mētis felici imperio degebat immortalitas eius: atque ideo exsulabant morbi, ætatum declinationes & mortis minæ. Atque ideo ante lapsum homo à brutitate distinguebatur per posse peccare, cadere & mori: Sed in glorificatione Mens iterum immediatè viuificabit corpus, idque in se transsumet: quæ nimirum ante lapsum tantùm lucebat super corpus per immediatum sui nitorem, mox à resurrectione per transmutationem absorbitiuè corpus clarificabit. Etenim idcirco status fidelium, etsi per totam vitam, etiam in ipsa morte, sit primitiuo statu longè ærumnosior, est tamen eo felicior, quanto est majestate plenius esse similiorem Filio Dei, incarnato, mortuo & glorificato: quàmcum Adamo vixisse liberum à morbis, & tandem sublatum absque prælio: quia *nullatenus sunt condignæ retributiones vitæ pro gloria aut expectatione futuri seculi*. Porro ad perfectam thesin
28 compulit me passim textus sacer, faciens Evam adiutricem Adamo similem, non quidem vt coniugis nomen vicemque suppleret; prout mox à peccato nominatur. Virgo enim erat in Creatoris intentione, & postea ærumnis repleta. Necdum enim, quamdiu status puritatis præsidebat innocentiæ, voluptas viri superabat, nam translatio viri in Paradisum aliam viuendi sortem, quàm belluinam præfigebat. Adeoque pomi esus castissimo nomine tegit concupiscentiam carnis, dum scientiam boni & mali hoc nomine complectitur, eiusque ignorantiam solam statum vocat innocentiæ; Siquidem illius præfatæ scientiæ adeptio necessitatem mortem vitæque æternæ priuationem irreuocabilem fouebat. Nam si homo non degustasset pomū, vixisset expers concupiscentiæ, 29
& proles prodiissent ex Eua virgine de Spiritu Sancto. Manso autem pomo, statim aperti sunt oculi eorum, cepitque Adam libinosè concupiscere nudam virginem, eamque stuprauit, quam Deus ipsi in nondum adiutorium destinauerat, non secus ac Princeps in adiutorium est suis ministris. Sic enim vir præuertit intentionem Dei per alienam generationem in carne peccati: Ad quam proinde prioris naturæ est insecuta corruptio, siue cato peccati comitata est concupiscentiam. Nec sane textus aliam insinuat scientiæ boni & mali notam, quàm quod cognoscerent, se esse nudos, illosque puderet suæ illius nuditatis, siue (propriè loquendo) corruptæ suæ virginitatis. Tota nimirum boni atque mali scientia clauditur circa pudorem & intra sola pudenda. Ideoque Leuitici 18. & alibi passim ipsa pudenda non alio etymo vocantur, quàm turpitudinis, à copula eorum carnis statim oculi illorum aperti, quia ouuetant bonum amissum actu isse degenerem naturam, turpitudinem, fœditatem, mortisque intestinam atque ineuitabilem obligationem, etiam in posteros telegatam. Ah serò nimirum intellexerunt ex concupiscentiæ illius insueta nouitate & turpitudine, cur Deus tàm amorosè esum pomi vetuerat. Pudebat videlicet illos magis corrup- 30
te castitatis & transgressæ monitionis, quàm suæ nuditatis. Adam namque qui bestiarum naturas solo adspectu iudicauerat, nec eandem sciētiam legitur deseruisse, suæ quoque corruptæ naturæ fœditatem ignorare non poterat: atque adeò potiùs huius pudore, quàm nuditatis ergò se abscondebant. Fuit nimirum tanta pudoris tam multiplicis confusio, vt parùm defuerit, quin in dementiam ruerent: quod ex inappositis responsis Adæ sat liquido est notabile. Vocat enim illum Deus, & interrogat, vbi esset, & respondet accusando sociam & adiutorium simile sibi, vt se nondum accusatum excusaret. Stultoque prorsus nisu, frondibus nuditatem ostentabant notam Creatori, sperantes corruptionem castitatis tegi posse frondibus, modò se absconderent. Nuditatem suam accusat, non audens mentionem amissæ castitatis facere. Crassioris namque stupiditatis est, credere latitare posse à facie Domini, quàm nescisse se esse nudos: Præsertim apud eum, qui illos creauerat nudos. Itaque velle latere accusat reatus, & effectum concupiscentiæ, deliquendo patratum. Alioqui mera nuditas non pudibunda est coram Deo, si non corrupisset castitatem, quam cognouit læsam, & sub pomo vetitam. Non enim in extremo iudicio erit pudor nuditatis: ideoque pudor nuditatis inuoluebat potius commissum castitatis errorem, irrestaurabilem, in pomo velatum; Cuius effectum nisi perfectè iam sentirent & agnoscerent, potiùs in pœnitentiam comestionis, quàm in sui occultationem, & tegmen pudendorum se conuertissent. Pudor ergo nuditatis inuoluit castam textus locutionem coram populo Israëlis. Aliàs enim ex 31
textu sat liquet, quod ista scientia boni & mali sit

fit *carnalis*, *terrena*, & *diabolica*, solius con-
cupiscentiæ carnalis & mera quædam corruptæ
naturæ stoltitia, respectu scientiæ, quâ paulò
antè nomina propria indebat bestiis. 2. cap. Ge-
32 nes. 17. *Soli viro vetatur fructus arboris illius*,
& 2. c. Genes. 25. *Erant ambo nudi ac sine pudo-*
re, 3. Genes. 7. *Manso pomo, oculi eorum sunt*
aperti. Etenim licet Eua prior de pomo gustas-
set, virumque ad edendum provitasset: atta-
men Omnipotens virum, nondum caput mu-
lieris, alloquitur, & hic se excusare annititur;
quia illam primò concitauerat ad congressum,
sensitque membrorum inobedientiam: quod pa-
ret. Nam solus accusatur, nondum caput mulie-
ris, quem dissuasum vtrique significauit mulieri.
Nam Eua ad serpentem dicit, vtrique æqualiter
33 injunctam arboris illius abstinentiam. Signifi-
cans hic locus in textu, quod etsi idem casus
spectaret vtrumque sexum, prænouerat tamen
Deus salacitatem viri atque pruriginem casti-
uam: & quia voluntas carnis non erat propriè
in virgine, quam sibi castitatis decore adorna-
uerat Omnipotens; Idcirco per antonomasiam
vocatur ista concupiscentia à Ioanne voluntas
viri, quæ est carnis & sanguinis. Vnde didici,
Euam tenacioris pudicitiæ, imò & perfectiorem
fuisse creatam in suo corpore, & stupratam à
viro; quia pomum cum esset medium ad præfa-
tum finem, & ab Eua prius degustatum, in Euam
tamen tardius operari potuerit. Sed priorem de-
liquisse Adamum, Euam verò, vt facti pœniten-
tem, diutiùs restitisse, & ab Adamo vi stupra-
tam dudum reluctatum; quod inde sat liquet:
Siquidem voluntas viri (& non mulieris) pro oc-
casione æterni damni reputatur, idque Ethnicis
non fuit incognitum, qui seculo argenteo pudo-
rem mulieribus, vt dotem natiuam adscripse-
runt à viris tum dudum neglectum. Leuit. 3. &
34 4. iubet Dominus *hostiam cum cauda offerri*, vt
turpitudo tegatur, neue aliquid non tectum pu-
dore offeratur. Ideoque tanti fuit semper & vbi-
que oblati agni æstimatio. Etenim Adam crea-
batur iuuenis, imberbis, floridus, qualis Raphaël
floridus Tobiæ adstitisse legitur. Quamobrem vt
primus verecundiæ infractor virginisque stupra-
35 tor enotesceret, Deus mento, genis atque labris
Adami pilos obnasci voluit, vt multorũ quadru-
pedũ compar, socios & similis esset, eorundem
signaturam præseferret, quorum more vt sa-
lax, ita & vultum pilis hirtum, ostenderet. Et-
enim signauit Deus primum homicidam in
fronte vt conspecto signo statim horridus fieret
& infamis fratricida. Sic & primum castitatis
infractorem fabrumque primum peccati origi-
nalis, signare voluit castitatis Amator, circa os,
guttur, buccas, &c quibus scilicet primas illece-
brarum voces ac deinde minas locutus fuerat:
Euam verò pudoris ac pudicitiæ tenaciorem
36 vultu polito decoram retinuit. Sic barba etiam
cadaueri inhumato succrescit, si in vita libidino-
sus fuerit, & repentinâ morte viuere desierit, id
est, retentis adhuc menti sui viribus succrescit
mortalitatis signum etiam post mortem. Sic &
vox rauca Adamo oboritur, circa iuuentutem,
qui immediatè ante amissam castitatem suauis-
37 simè cantabat. Inter signa namque quibus An-
geli in apparitionibus distinguuntur, vnum ca-
pitale est. Si apparuerit barbarus Angelos, ma-
lus esto, Eudæmon enim numquam barbatus ap-
paruit, memor casus, ob quẽ viro barba succre-
uit. Barbam igitur, quam horrent Angeli, viri
sibi in ornatum datam credunt, quam tamen
non ignorant sibi cum fœtidissimis hircis com-
munem. Nec ideò homini, barba nascitur, nisi
circa annos incontinentiæ: vt certò constet, non
nisi propter carnis concupiscentiam instar lar-
uæ turpitudinis adductam. Adeò vt non nisi pu-
denda ruptumque pudorem designet in vultu.
Ideò nimirum Eunuchi quoque barba destituti
sunt, vt & pueri ac adolescentes, quanquam
bruta, quibus congressus sexuum à natura indi-
tus, primis statim diebus fiunt barbata. Denique 38
bruta parturiunt hodiè non secus ac si non pec-
casset Adam: in dolore nempe suos edunt fœ-
tus, quia cum carnis concupiscentia eos conci-
piunt, exceptis piscibus, qui proinde Monachis
castitatem amantibus in cibos deliguntur. Et
Eua post conceptum peperit carnem peccati in
dolore, *Spiritus meus non permanebit cum homi-* 39
ne, quia caro est: id est, homo iam caro peccati
est, non autem ampliùs caro primæ creationis.
Plerumque enim mulier à conceptu nauseat du- 40
dum, variisque circumagitur miseriis, quibus
bruta carent; quod sane arguit, mulierem con-
cipere seminaliter à viro præter primum inten-
tum creationis. Quare si homo creatus fuit, vt 41
(saltem ex præscientia consequenter) Cacodæ-
monum locum in cœlis adimpleret, debuit vel
magno simul numero creari ab initio, vel suc-
cessiuè. Si ergo qui saluandi erunt, non possint
nasci ex voluntate viri, carnis aut sanguinis;
eratque vnicus tantùm vir creatus, ergo debe-
bant ex solis mulieribus successiuâ continuatio-
ne nasci in paradiso, loco scilicet natalitio mu-
lieris, ac necessariò concipi à Deo & nasci de
muliere virgine omnes posteri, quibus dein-
ceps dedit potestatem filios Dei vocari & fieri
cum exclusione voluntatis sanguinis, carnis &
viri; quæ castitas semper placuit Deo, placet
hodiè, ac placebit semper. Et quicquid ita se-
mel placuit fonti castitatis, nunquam illi denuò
displicere potest. Adeóque *soli mundo corde* 42
Deum videbunt, & Filij eius vocabuntur; qua-
re Propheta canit: *Cor mundum* (quale Adamo
ante lapsum) *crea in me Deus*, & *spiritum re-*
ctum (castæ & pristinæ innocentiæ) *innoua* (per
Sancti Spiritus & aquæ regenerationem) *in*
visceribus meis, Quia viscera mea jam impura
contraxerunt spiritum concupiscentiæ carnis
peccati. Enimverò homo quandiu immorta-
lis & purus erat, vidit faciem tuam, Domi-
ne, & allocutus es illum: *quam faciem dein-*
ceps non videbit homo, & viuet. Postquam au-
tem homo conspurcauit sua viscera per con-
cupiscentiam, projecisti illum à facie tua extra
paradisum. Quæso itaque, *ne projicias me à fa-*
cie tua, & Spiritum sanctum tuum (castita-
tis) *ne auferas à me. Redde mihi lætitiam* (re-
generationis) *salutaris tui, & spiritu* (Para-
cleto) *principali confirma me* (contra innatam
carnis impuritatem.) Siquidem *Docebo iniquos*
vias tuas (regenerationis tuæ: quas inter) *oc-*
culta sapientiæ tuæ manifestasti mihi, & impij
ad te conuertentur. Saltem *libera me de sangui-*
nibus (de sexuum concupiscentiis, Tu qui es)
Deus (castitatis) *Deus salutis* (vt nouæ rege-
nerationis) *& exaltabit lingua mea iustitiam*
tuam (justumque iudicium, quo damnasti ho-
minem è sanguinibus & voluntate viri natum
in concupiscentia & è carne peccati, quatenus
se

f. fecit incapacem tuæ hæreditatis) *Ecce enim*
in iniquitatibus (præfatis) *conceptus sum, &*
i peccatis concepit me mater mea (sum legitimo
licet thoro) fateor itaque quod præter primi-
tiuum Creatoris scopum generatio Adamica
surrexerit in mortem naturalem, sitque in pec-
catum originale deuoluta. Mulier ergo vt mo-
43 re brutali concepit, etiam in dolore parere in-
cepit. Masculus etiam in lege solus circumci-
debatur, tanquam in mysterium stupri Euæ.
Vterque tamen sexus piare debebat commis-
sum peccatum in pudendis, quibus nempe de-
liquerat. Quod licet castè in textu sit insinua-
tum: attamen tectum id coram Israël, in om-
nem alioqui perfidiam promptissimo, ne scili-
cet Deus matrimonij deinceps à lapsu instituti
spretor videri potuisset. Mulier itaque non cir-
cumcidebatur, & tamen saluabatur. Non au-
tem quod dolor partus aut obedientia mariti
piassent peccatum originale in ea: nam & cæ-
lebs virguncula moriens saluabatur, vti & vxor
sterilis. Itaque hinc patescit mysterium, quod
scilicet Eua, quantum potuit, restiterit insolen-
tiis Adami, fueritque per vim in Paradiso stu-
prata. Adeò & primi parentes fuerant homici-
44 dæ omnium posterorum per concupiscentiam:
ita & primus natu fratricida fuit. Etenim abla-
tum præputium necessariò occalescentiam glan-
dis causabatur, quo scilicet minoris voluptatis,
concupiscentiæ & titillationis particeps fieret,
quicunque in catalogum populi Deo dilecti
adscribi optaret. Rabbini quoque fatentur cir-
cumcisionem institutam propter virtutes im-
mundas, ambulantes in circuitu; quod interpre-
tor, Diabolica concupiscentiæ ac primitiua ad
mortalitatem incitamenta non latuisse He-
bræos, saltemque sensu obscuro insinuatum
45 peccatum, inde ortum. A templo quoque olim
arcebantur illegitimi, & cælo, qui essent adul-
terino conceptu nati, quia penitùs generatio-
nem Adamicam referebant; qui autem legiti-
mo thoro nascebantur, impuri adhuc erant, do-
nec ablato præputio, renunciare viderentur
concupiscentiæ carnis: Et hactenus repræsen-
tabant in vmbra & à longè renascendos Diuino
46 Spiritu & lauacro regenerationis. Porrò thesin
ex professo confirmat ipsum veritatis verbum.
1. Ioan. 3. *Nisi quis renatus denuò, non potest vi-*
dere regnum Dei. 6. Nisi quis renatus ex aqua &
Spiritu S. non potest introire in regnum Dei. c.
quod natum est ex carne, caro est: & quod natum
est ex Spiritu, spiritus est. d. Spiritus vbi vult spi-
rat; vocem eius audis, sed nescis vnde veniat,
aut quò vadat. e. Sic est omnis, qui natus est ex
spiritu. f. si terrena dixero vobis, & non creditis,
quomodo si dixero vobis cœlestia, credetis? g. Ne-
mo adscendit in Cœlum, nisi qui descendit de
Cœlo. h. & sicut Moses exaltauit serpentem in
deserto; ita exaltari oportet Filium hominis. Chri-
stus Iesus descendens de Cœlo non assumpsit
carnem peccati ex generatione Adamica, aut
ex voluntate viri: sed *formam serui accipiens* in
similitudinem Adamicorum factus, *habitu in-*
uentus vt homo. Adamicus, verus tamen homo
qualiter Adam nouiter creatus. In similitudinem
autem omnis Adamici factus seipsum *exinani-*
uit, formam serui accipiens. Non est autem ser-
uus, aut impurus factus. In hoc Euangelio au-
tem visionem Dei negat, siue visionem regni
Dei, & 6. introitum in regnum Dei. Non

enim, quod videatur gloria beatifica, non intro-eundo in cœlum, aut frustra idē bis dicatur: aut quod a. exigat aliam renascentiam; quàm 6. sed a. continet negationem participationis cœlorum ante resurrectionem pro animabus defunctorum, quam 6. negat etiam corporibus post resurrectionem: oportet ergo renasci ex aqua & Spiritu S. Etenim sicut ab initio homo erat creatus, nec processerat regeneratione carnis: Sic quicquid deinde nascitur ex carne, est caro. Aqua verò, sanguis & spiritus sunt vnum & idem in Christo, Ioan. 5. & tria hæc indifferens & vnicum in valore baptisma denotant. Quapropter sola ad vitam renascentia est ex aqua & Spiritu in sola participatione virginalis corporis Christi. Siquidem introire & vidère regnum Dei est carni æque impossibile atque in cœlum proprio motu adscendere. Idque nemini permissum, nisi Filio Virginis, qui eo fine descendit de cœlo, quique erat in cœlo, dum idem hæc loquebatur Nicodemo, quique paulò pòst adhuc debebat eadem de causa exaltari in cruce. Idem ergò, qui de cœlo descendit, vt de materia virginis incarnaretur, est is, in quo aqua, sanguis virginalis & S. Spiritus vnum sunt. Spiritus itaque, qui ex aqua hominem corruptum & Adamicum facit renasci, hominem internum de noua generatione in spiritu sic regenerat, vt fiat verus Spiritus glorificandus resurgēdo, cuius vocem audient Adamici, nescient tamen vnde veniat, aut quò vadat. Quia Spiritus regenerator est Deus ipse gloriosus, qui spirat vbi vult, vocemque illius per fidem & Sacramentum audis nunc. Sic omnis, qui renascitur ex Spiritu S. fit Spiritus, & vnitur illi, qui nescitur, vnde veniat, aut quò vadat. Terrena hæc voco, etsi generationem spiritualem atque renascentiam attingant: quia habent in natura sublunari quædam sibi similia, quæ non quisque passim nouit, ideoque nec credit. Nam ex aquoso liquore & Spiritu seminali contingunt brutorum generationes. Non sunt ideo tamen ista terrena planè atque intelligibilia naturaliter vulgo, quæ Dominus loquitur Nicodemo: quia non magis concipitur ratio amoris Diuini in hac renascentia, quàm suæ bonitatis infinitæ. Imperuium scilicet permanet, cur voluerit hominem adoptare in filium & cohæredem sui regni, imò redigere in Spiritum Deiformem, qui materialiter fuerit ex aqua renatus. Nam istud amoris mysterium superat omnem Angelorum intellectum. Imo credere ac contemplari actualem personam Christi in sene muliere, iuuene, morbido paupere, misero homuncione atque nudo, intelligere nemo potest naturaliter, nisi per fidem compulsus intellectum fidei substrauerit. Sic nec concipere possumus nos per istam baptismi renascentiam, in Christo, quid vnum omnes fieri absque sexuum aut nationum discrimine, nisi iuuemur per fidem. Tandem non sat fuit amori Christi nasci in forma serui, & sic ludibrio exponi: quin insuper debuit pati mortem acerbissimam & longè ignominiosissimam: quam ipse mortem adeò immanem atque vituperosam in amoris sui exuberanti bonitate vocat suam exaltationem. Adducit autem in similitudinem exaltationem serpentis Nehustam. Non quidem quod serpens plus repræsentaret formam Filij hominis, quàm furca crucem, sed duntaxat similitudinem impuri hominis, lapsi

in

in mortem, suasu serpentis, cuius serui similitudini Dominus erat assumptutus. Exaltari itaque debebat Filius hominis non quidem in furca illæsus, aut tanquam insensilis æneus serpens, quique viuus alioqui fateret reperibilis ad suspendendum aptissimus. Sed filium hominis exaltari oportuit viuum, amore plenum, simulque tandem in cruce illa mori, vt commerita renascentia posset per suam mortem effectuari. Siquidem aliàs absque morte & exaltatione Crucifixi non successisset participatio renascentiæ ex aqua & Spiritu S. nec mors periisset: Adeò vt alto planè mysterio petita sit furcæ similitudo, crucis & Saluatoris, in similitudinem serui incarnati & comparati cum æneo serpente. Nec etiam Israël adorabat in serpente Deum (alioqui Moses, iussu Dei, autor idololatriæ fuisset) nec furcæ ideo alligatus viuens serpens, vt neque eius saltem cadauer: Sed eius ænea tantum imago, vitæ incapax; vt hoc mysterio constaret, totam similitudinem in exaltatione furcæ & crucis constitisse, nobisque luceret, carnem peccati, quam similitudinariè repræsentabat Filius hominis) planè esse vitæ incapacem ac regni Dei, non secus atque erat serpens æneus. Est igitur simpliciter atque absolutè verum, nisi homo renascatur ex Deo, ac participet de immaculata virginitate, quam Dominus Iesus traxit in gloriosissima. Incarnatione de substantia materiali Virginis matris, in æternum succisa est spes salutis. Quapropter & hinc patet, à creationis intento, non nisi deinceps generationem virginalem requisitam: Et per consequens generationem seminalem, impuram, belluinam & Adamicam, astu Dæmonis è pomo, cui inerat fomes libidinis, haustam esse, ac depromptam: ergo nisi iterum caro Adamica moriatur, restituaturque pro ea in nobis per fauorem Spiritus S. (qui saluandos saluat gratis) immaculata caro Virginea, primi intenti Creatoris nostri, certum est, frustra fore, quicquid fiat aut speretur secus. Etenim in initio sat erat nasci, quippè & tum ex Deo nati fuissent, à lapsu autem deinceps oportet mori atque interire carnem Adamicam, iterumque renasci ex carne Virginea, quam nobis suscitat Spiritus S. ex aqua, dum membra illius capitis & palmites vitis illius esse optamus. Regeneramur ergo in corpore Dominico per gratiam ad vitam immortalem venturi seculi, vtque resuscitemur in virginitatis participatione, oportet interuenire mortem, & deleri, quicquid in nobis est Adamicum.

48 *Omnes quidem resurgemus, at non omnes immutabimur.* Soli enim mutati resurgent, qui in virgineo regenerationis corpore resurgent glorificati: quam mutationem intellexit Apostolus, quod quoniam qui non est renatus, non potest intrare in regnum Dei. Ideóque qui resurrexerit non renatus etiam ex consequenti non erit mutatus à pristino suo esse, si resurrexerit à morte, nec proinde etiam ingressum habebit ad regnum Dei; quia per renascentiam totus homo fit Spiritus; Ideoque qui à renascentia resurget, resurget in natura spirituali. Alioqui natus ex carne & non renatus ex spiritu, audiet quidem vocem renati ex spiritu; sed nesciet, vnde veniat, aut quò vadat. Hæc scilicet est corporum mutatio in Spiritum, & mutatio corporum in resurrectione, siue est glorificatio saluandorum à resurrectione. Cæterà verò peccata per pœnitentiam expiata, sunt quidem cum victoria & triumpho agni: sed amissio illius virginitatis ac primitiuæ puritatis absque regeneratione æternam reseruat impuritatis & incapacitatis maculam: Non atque conseruatio integritasque Virginalis fidelium renatorum 49
Aureolam siue Laureolam dat renatis virginibus, martyrio adæquatam. Christus igitur, vt huius virginitatis Pater, ita & futuri seculi Pater; Saluandi autem sunt sua noua creatura, omnaque regeneratio. Qui nempe ipsis *dedit potestatem, filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius, qui non ex sanguinibus neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri: sed ex Deo nati sunt,* modo castissimo Spiritus Sancti, per quem ante natam brutalem concupiscentiam carnis omnem prorsus hominem ex matre virgine nasci debere decretum erat. Christus ergò castitatis apex & amator, homines tã in hoc seculo, quàm in cœlo distinguit per castitatem, eosque inimitabili atque æterno priuilegio decorabit. *Sequebatur enim turba magna agnum,* 50
quocunque iret, & cantabat canticum, quod nemo alius cantare poterat. Hi sunt autem, *qui cum mulieribus non sunt inquinati.* Sunt nempè vtriusque sexus virgines. *Quia non erit ibi Iu-* 51
daeus, aut Græcus: sed vnum omnes in Christo. Delegit nempè Omnipotens suos castratos, qui se propter regnum Dei castrarunt, quorum est regnum Cælorum. Idcircò censentur coniugati, cum mulieribus inquinati, & matres concepisse suas proles in peccatis: Ac virginibus in hoc longè inferiores. Enim verò quia Euangelium promittit mortalibus, non solùm, quod Dei filius sit incarnatus, & passus, pro salute illorum: sed quod insuper hæc duo mysteria (ne aliàs frustra sint) indiuiduis sunt applicabilia, ego sanè hanc applicationem sic contemplor: quatenus homo per libidinis peccatum non minus fregit intentum: quàm monitum Dei, quodque humana natura ideo deinceps fuerit radicaliter corrupta, secutaque sit inde altera ac propemodum brutalis degeneratio illius. Ergo 52
lætum nuncium inclusit abolitionem tam peccati originalis, quàm aliorum inde consecutiuè defluentium. *Qui mortem nostram* (non suam: quippe quam non habebat) *moriendo destruxit.* Quod non de morte temporali intelligitur (nam moritur adhuc hodie Iustus perinde, vt ante passionem Domini) sed de morte æterna. Igitur cum homo post lapsum non amplius ex Deo, sed ex sanguinibus sexuum, ex voluntate carnis & viri nasci, crescere & multiplicari deberet, nec amplius inde ex se vnquam posset resurgere, amissamque ac pristinam puritatem reassumere, nec desinere, vt iterum aliter atque meliùs esse inciperet? Ideò lætum nuncium nobis certificationem attulit, quod Baptismus esset in remissionem peccatorum per renascentiam ex aqua & Spiritu sancto. Vt mens nostra tanquam noua hospitij sui natiuitate ex regeneratione particeps fieret illibatæ virginitatis & humanitatis Dominicæ, Quæ renascentia animam quidem in pristinum statum reponit, tollendo scilicet peccatum siue debitum, eiusque fœtores: sed ob continuationem Adamicæ carnis, in qua degit mens immortalis, non tollitur antiqua possessio siue inclinatio ad peccatum, nec translatio corruptelæ, haustæ ab impura sanguinis Adamici origine. Hoc autem

realiter

53 realiter sic esse, persuademur credere. Nam manifestò Devs quotidiè permittit, sensibiliter traduci in corpus baptizatorum testimonium actualis illius gratiæ & puritatis acquisitæ per veram & substantialem regenerationem tàm in corpore, quàm in anima. Siquidem hoc solo fine atque titulo baptizantur Mahumetani in proprium opprobrium, eò quod de facto baptismus, vtut illegitimè datus & receptus, tollat ab ipsis in posterum innatos ipsis fœtores, alioquin in vitam duraturos; quales in Hebræis omnibus, passim, cum nausea, & tædio quotidie obseruamus. Relucet ergo regenerationis verus effectus, eiusque compromissus character; in baptismo etiam exteriùs, in defectuoso corpore. Nobisque ad hoc in inuitos testes inseruiunt, ipsi nominis Christiani hostes. Imò perpetuitas eiusdem effectus confirmat baptismi indelebilem characterem ac scelus repetiti. At nondum renascentia ex baptismo ob id tollit mortis necessitatem. Baptismus nempe suos deserit, cum sarcina inquinati & Adamici corporis, geniti ex voluntate viri. Atque eatenus & animam vitiis corrupti corporis, corruptæque pridem voluntatis, obnoxiam. Quamobrem ob fragilitatem impuræ naturæ, inclinationem quoque, frequentiamque obuiam peccandi, vix fuit sat baptismus adultis; iunioribus, aliàs abundè sufficiens.
54 Ideircò Sacramentum Altaris *vinum est germinans virgines*. Quod sonat, quasi finis atque scopus Incarnationis Dominicæ, siue instituti Sacramenti Eucharistiæ esset germinare virgines demonstrans intentionem Creatoris ab initio solam æstimasse virginitatem, quantæque (num. 25) abhorrescentiæ sit luxuria in conspectu Domini. Nam licet olim bigamus, itemque vxoris dimissio multaque laxatio matrimonij dissimularetur: *Phinees* tamen non Iudex, nec princeps, suopte zelo; *occidit fornicatorem Zambri, & Cosbi meretricem*, eoque facinore nedum *auertit iram Domini ab integro populo Israël*. sed etiam quamuis homicida, essetque homicidæ repulsi à sacrificiis: attamen propter simplicem istam necem datum est illi sacerdotium perseuerans in prolibus ipsius. Thesin denique confirmat ager figuli, a ceł dama dictus, ach. ldamach, siue ager sanguinis, quamdiu agri nomen retinuit, eò quod nimirum supernaturali miraculo cadauer inhomatum vnico sic die consumat, quod præter ossium sceleton, nil maneat superstes, quem effectum esse supernaturalem probo. Nam alioqui si naturaliter contingeret, id extra dubium fieret propter vim corrosiuam terræ: quæque proinde tota esset sal corrosiuus, vel saltem plurimo sali commixta vena mineralis quæpiam. 1. Atqui imprimis non solùm ista carnis corrosio Hierosolymis accidit, quamdiu ager fuit, vbi suspicio esset succrescentis alicuius mineralis, sed etiam delata inde terra idem in Cœmeterio Romæ (dicto ob id campus sanctus) accidit; In quo nimirum eiusmodi terra vix altitudinem vnius pedis adæquat. 2. Siue autem supponamus salem corrosiuum, siue demum terram ipsam salsam: cum sali sit proprium itque à sale inseparabile liquescere per aquam affusam. Ergò dudum à tot seculis vis ista salis corrosiui per pluuias, niues & grandines liquata vsque in sabuli fundum commigrasset: magisque Romæ, vbi natalem sibi locum non reperit: cessaret etiam propterea, nec sospes vsque continuaret, vis ista corrosionis. 3. Eoque magis, quod salium corrosio rodendo paulatim saturetur, atque desistat. 4. Denique non reperitur vspiam terratum eiusmodi corrosiuum terræ, siue venam arsenici, auripigmenti, aliamue quamlibet spectaueris. Nam omnis eiusmodi corrosiuorũ actiuitas mox subdiu mitescit ac saturatur. Igitur à tot seculis perennans proprietas illius agri clarè commonstrat (inuito atheismo) quod ager cōparatus pretio vitæ, sanguinis & mortis Saluatoris, carnē Adamicæ generationis statim absumat. Vtpote ad cuius absumptionem & renascentiam ex corpore Christi, quod venumdatum fuit 30. argenteis, in pretium illius agri solutis aduentus gloriosissimæ Incarnationis, tanquam scopus vnicus diuinitùs directus creditur. Incompatibilitas ergò illius terræ cum carne peccati per tot iam secula continuò perseuerans (vtut rumpantur ilia Atheo) conuincit honorem Saluatori ceu Filio Dei debitum in æternum. Denique cadauer humanum sepeliisse 55
semper fuit honori & merito; in lege tamen causabatur impuritatem pro tempore: quia nec labefactabat animam, sed corpus duntaxat pro facto meritorio. Itaque impuritas indifferenter quemlibet affectabat, non quatenus cadauer vermibus deputatum esset, (nam vermes suo contactu non leguntur impuritatem causati esse) sed quia caro Adamica horrida est in conspectu Domini, qui nimirum promittit se resuscitaturum in nouissimo die, quotquot reuerẽter Eucharistiam sumpserint. Etenim omnes quidem resurgent digito Dei, vt scilicet supernaturali. Igitur quicunque resurgendo immutabuntur, censentur tantùm resuscitati à Domino Iesu; in quantum nempe corpore, quod ex vino germinante virgines acquisiuerunt; resurgent participes immaculatæ virginitatis Iesu: *Resuscitabo illos nouissimo die*. Quid quæso aliud designat ista promissio, nisi quod electi resurgent mutati & resuscitati à Domino, non quidem in carne peccati, sed in carne Dominica, quā participarunt per Baptismum & Eucharistiam. Horrida ergò & damnata caro peccati, non immerita impuritatis labe, tangentes suos conspergit. Est igitur distincta virginalis puritatis diuersitas: Prima obuiam venit Adami ante lapsum, quæque ideò quandam suffragio arboris vitæ immortalitatem continebat. Secunda autem est illorum, qui in vtero matris fuerunt sanctificati: quæ in se adhuc duplex est. Nam eiusmodi sanctificatio licet originis peccatum dimitteret, restitueretque integritatem ablatæ puritatis; quia tamen ex voluntate viri & ex sanguinibus siue ex carne peccati concepti erant, erant adhuc mortales. At sanctissima mater-Virgo mox à mistione seminali parentum præseruata fuit à nexu, noxaque peccati originis, ante hęccitatem siue animę aduentum. Hieremias verò & Iohannes idem obtinuerũt, sed post empsychosin: In hisce duobus fuit quidem peccati admissi remissio; In Deipara autem virgine fuit præuentio, antequam peccatum animam eius tangeret, ideoque in cœlum cum corpore assumpta est: Non autem Ioannes, aut Hieremias. Tertia demùm puritas est in renascentia ex aqua & S. Spiritu, quæ etiam dupliciter aduenit: Puerulis nimirum & adultis, In his enim regeneratio remittit nedum origi

originale, ſed etiam quodlibet graue peccatum. In paruulis verò remittit ſolùm originale, quia nondum inuenit aliud. Vtrobique autem mortem relinquit & carnem in cadauer properantem, quia ea congreſſu Ademico ſuſcitatam. 4. Spectatur puritas illorum, qui ſe caſtrauerunt, propter regnum Dei: Idque biuio adhuc itinere. Nam vel à puero virginitatem ſuam deuouerunt Agno, & obſeruarunt eam: Ideoque & eundem ſequuntur, quocunque vadat, canunt hymnum, &c. ſed id totum poſt mortem. Alioquin enim ex carne peccati ſunt, ideóque neceſſariò etiam mortis & putredinis rei. Qui verò puritatem amiſerunt proprio errore, ac deinceps reſurgentes vouerunt, aut obſeruarunt caſtitatem, Hi quanquam caſti, tamen inter virgines non ſunt referendi: quinimo poſtquam generatio matrimonialis eſt conſtituta à Domino, regeneratio ex Sãcto Spiritu & àqua non præexigit virginitatem. 5. Apex omnis puritatis & caſtitatis eſt ipſe Dominus Ieſus, qui non conceptus ea ſexuali congreſſu, verè enim erat immortalis (primuſque, qui ideo vi propriâ ſurrexit à mortuis) niſi legatio amoroſa, ob quam venerat, feciſſet ipſum electiuè naſci in forma ſerui. Deciſa ergo iam mihi viſa eſt quæſtio, quæ multos circa Deiparæ Virginis immaculatam conceptionem anxios in malas rixas pepulit.

56 Porrò iniungitur nedum regeneratio per Baptiſmum: Sed etiam, *niſi manducauerimus de pane ſuperſubſtantiali, non habituri ſumus vitam in nobis*; Quod puritatis vitalis beneficium, ſupremum eſt *pignus datum pro mundi vita*, ſiue pro vita caduca, Adamica; miſera, & mortali: quia panis ille cœleſtis, qui de Cœlo deſcendit (qui eſt vinum germinans virginès, idemque ſuppoſito) de libera ſui proprietate tollit labem ex Adamo & perfracta Euæ virginitate contractam: quia paſſionis merita in iſto pignore participato de illibata virginitate corporis Dominici communicantur. Communio itaque caſtiſſimi illius corporis, vnit nos ſuo myſtico corpori, redditque nos participes incomprehenſibilis & amoroſæ ſuæ Incarnationis, quatenus renaſcendo virginitatem eius (in qua ſaluari debemus) participatiuè induimus. Natus eſt enim Chriſtus, vt pro nobis crucifigeretur. Mors ergo eius erat, vt nobis daret vitam, idque in vniuerſali pro tota hominum ſpecie: In indiuiduo autem, quoties ex pane fit corpus Domini, quaſi iterum Chriſtus renaſcitur, nõ quidem vt denuò crucifigatur: verùm vt iſti indiuiduo humano, quod ibidem manducat renatum Agnum, tribuat ſuæ Incarnationis intentum ſcopum, id eſt, paſſionis ſuæ merita. Duo nimirum principales fines ſunt ſacro-Sanctę Euchariſtiæ, videlicet, vt nobis vnitiuè communicetur natura virginea Chriſti, & merita ſuæ paſſionis. Equidem pueri baptizati reſurgent quidem in corpore glorificato, tanto tamen minùs luminoſo, quantum à beatifici corporis vnione fuerunt remoti. Et tametſi non appareant modò ſigna viſibilia tanti effectus, qualia ſuperiùs de baptiſmo retuli, reuerâ tamen communicantur menti immortali. Vtpote quæ proinde quandoque ſuum corpus in formam ſpiritus reducet. Alioqui namque de nouo non ſuccreſcit regeneratio in reſurrectione, quæ in ſeculo non præeſtitit renaſcendo. Nec fides eſt de fictis non entibus, ſed de rebus primò veris, licet non continuò viſibilibus, eò quod primariò operantur in mentem immortalem, quæ eſt inuiſibilis. Quare etſi ſymbolum vnionis cum 57
Deo per Euchariſtiam ſit prorſus inſcrutabile, eiuſdemque fructus ſint nobis inuiſibiles: attamen miſtica atque realis renaſcentia cenſetur in ſermone ad Nicodemum adhuc terrena ac tanquam naturalis: quo titulo ſanè inter phyſicas conſiderationes hanc puritatis dotem gratuitam tranſtuli; vt ſcilicet ſub doctrina de vita longa etiam loquar de immortali, quatenus à veris Chriſtianis intelligitur, & in verum vſum actualiter deducitur: Contemplor nempè ſaluandorum regenerationem vitæque participationem in communione Euchariſtiæ contingere & cenſeri inter terrena, eò quod alibi in terrenis quippiam ſibi ſimile offenditur: Perinde propemodum ac in proiectione lapidis
chryſopeii. Etenim illum aliquoties manibus 58
meis contractaui, & oculis vidi realem tranſmutationem argenti viui venalis, proportione ſuperantis aliquot mille vicibus in pondere puluerem chryſopeum. Erat nempe coloris, qualis croco, in ſuo puluere ponderoſus, & micans inſtar vitri contuſi, vbi minus accuratè tritus eſſet. Data autem ſemel mihi fuit quarta pars vnius grani. Voco etiam granum ſexcenteſimam partem vnciæ. Hunc ergò puluerem ceræ ab Epiſtola quadam abraſæ inuolui, ne proiiciendo in crucibulum per fuligines carbonum diſpergetur: quem dein ceræ globulum ſuper libram argenti viui feruentis & recenter emti, in vas triquetum crucibuli proieci: ac confeſtim totus hydrargyrus cum aliquanto murmure ſtetit à fluxu, reſeditque inſtar offæ. Erat autem feruor illius argenti viui, quantus prohiberet ne liquatum plumbum recoagularetur. Mox dein aucto igne ſub follibus liquatum eſt metallum, quod euerſo vaſe ſuſorio reperi pendere octo vncias auri puriſſimi. Facto igitur computo, granum iſtius pulueris conuertit 19200 grana impuri ac volatilis metalli per ignem delebilis in verum aurum, Puluis nempe iſte ſibi vniendo præfatum hydrargyrum, eundem vno inſtanti præſeruauit ab æterna rubigine, carie, morte ac tortura ignis, quantumuis violentiſſimi, ac quatenus fecis immortale, contra quemlibet artis igniſque vigorem atque induſtriam, tranſtulitque in virgineam auri puritatem. Vnicus ſaltem in hoc requiritur primarum ignis moderatus. Sic nempe modò iuſtus feruor fidelium adfuerit, tantillum huius myſtici & Diuini panis ſupercœleſtis regenerat, reſtaurat, atque innouat immenſum Electorum numerum. Qui ſanè ſcopus fuit vnicus tanti Sacramenti. Ideoque dicimur: *Deſiderio deſideraui hoc paſcha manducare vobiſcum.* Ignoſcat mihi Theologus de mundi vita ſcripturo, ſi ex terrenis demonſtrationem per ſimilitudinem, ſuaſu Domini ad Nicodemum hauſerim ad confirmandam realem ac cœleſtem puritatis regenerationem & humanæ recidentiæ reſtaurationem, argumento quia eſt à terrenis deſumpto. Illum autem, qui ſic eſt regeneratus, & contra ignem ac mortem præſeruatus, reſuſcitabit idem Dominus in nouiſſimo die, qui *vitam ſuam dedit* manducanti iuſto, *pro vita mundi* Adamicæ: Sic nempe amoroſæ Incarnationis Dominicæ vnitio nos facit participes ſuæ integritatis, qua-

tenus virginitatem Christi, in qua saluari debemus, participatiuè acquirimus per regenerationem. Hæc nempe est propriissima periphrasis verborum: *Vinum germinans virgines.* Ac citra hoc remedium resurgent aliquot non mutati in pristino ac pôderoso corpore Adami, solâ mortis optarâ necessitate illis adempta. Redeo ad puritatis illius priuilegia, vt constet, quàm pro-
59 ximè cælibatus accedat ad primitiuũ innocentiæ statum; adeò que etiam inde discamus Creatoris intentionem fuisse in cælibatu. Subinde enim mihi in mentem subit vox illa veritatis, quæ in saluandis sub indictione pœnæ infernalis exigit paruulorum statum: desperandumque sit de salute, nisi simus illis similes. In quibus tamen reperio subitam, celerem, indiscretam, frequentemque iram, verbera, calcitrationes, mendacia, inobedientias, murmura, conuicia, paratum in lusu dolum ac mendacium, gulam insatiabilem, inuerecundiam, molestias, fastidia, incostantiam & stupidam innocentiam, nullos denique deuotionis, attentionis aut contributionis actus. Cæterùm non sunt autem ista in paruulis, quæ requiruntur pro saluandis, sub pœna æterna damni. Denique nec carent paruuli suâ vitæ superbiâ, despectuque aliorum, ac præsertim pauperum odio, vindictæ quoque frequenti cupiditate, atrocitate, acquirendi prurigine, & oculorum concupiscentiâ, totique ac perpetuò sunt in autophiliam dediti demersique. Ast neque sunt ista, quæ in saluandis exiguntur sub Dei indignatione. Solâ sed carent carnis concupiscentiâ. Hæc nimirum nota est, que tã altis tonis requiritur pro saluãdis. Quippe quæ fuit primitiuæ intentionis in creando. Atque ideò à sensu opposito argumentor, præcipuum crimen lapsus fuisse pomi versari circa illius casti pudoris infractionem, id est, quòd peccatum originale situm sit in virginitatis fractione, actu concupiscentiæ, & propagatione feminis: non autem in ipso actu inobedientiæ ac spretæ monitionis & diffidentiæ de veritate sermonis Diuini. Nam & B. Hildegardis lib. 3.
60 vitæ suæ idem testata videtur. *Matronam* (ait autor) *Sybillam de ciuitate Lausanensi trans Alpes, qua eius adiutorium per nuncium expostulauit, missis ei subiectis literis à profluuio diuturno sanguinis liberauit. Hæc verba inter pectus & vmbilicum pones, in nomine eius, qui omnia recte disponit. In sanguine Adæ orta est mors, in sanguine Christi extincta est mors. In eodem sanguine Christi, impero tibi, ô sanguis, vt fluxum tuum contineas, & matrona his scriptis verbis est sanata*; quod alij pluries experti sunt. Ergò mors est exstincta per effusionem sanguinis Christi, eiusque participationem in renascendo, id est per oblationem puræ castitatis, Deo
61 Patri, pro renascendis in suo sanguine. Quinimò si benè attendamus, agnoscitur, quod Deus prædilexerit mulieres, præ viris in suo sexu, ob innatum pudorem. Cui sexui ideò deuotionem, vt naturæ donum gratis dedit, quo esset aliqualis ei vis naturalis atque virtus propria sexui, mediatrix ad saluationem. Prima namque Apostola, ante aduentum Paracleti, vnicâ concione Samaritam, caput Israelitici regni (pertinacissimum alioqui) conuertit. Solæ mulieres à Galilæa in mortem ac subter omnem ignominiam constanter, licet vituperosè, inferuientes adhæserunt Christo, derelicto à Discipulis, tot miraculorum testibus; idque primo aduersitatis flatu. Gaudêt enim mulierculæ opprobriis, modò Christum crucem baiulantem sequerentur. Magdalena prima quoque Euangelium resurrectionis, non credentibus, suis concionata est, dubitantesque in fide confirmauit, meruitque esse prima adspectrix Christi à morte, quia maximæ deuotionis feruore eundem quæreret. Deus, inquam, hunc sexum plurimis morbis, aduersitatibus ac subiectionibus cumulauit, vt filio suo esset eatenus similior ac vicinior. Mundus autem spernit mulieres, & mares præsupponit: sed in plurimis iudicia Dei opposita sunt iudiciis mundi; adeo vt & mundus spernat pauperes, quorum se patrem, non autem diuitum, vocat Christus. Tum denique Christus se vocat 62
passim Filium hominis, cùm autem virum patrem non habuerit, ergò mulierem Virginem per Antonomasiam vocat hominem absoluto dignitatis nomine, & sexui muliebri condigno; quasi ob id nomen (Homo) à peccato deinceps debeat esset analogon, stetque pro muliere in famosiore significato. Ostendens saltem in hoc, matrem Virginem fuisse à peccato Adami vnicum hominem, qualem sibi Dominitas in vniuersi creatione desponsauerat, ad replenda loca à Cacodæmone deserta. Quodque Eua desijt esse per castitatis infractionem, id Maria virgo gloriosissima, fuit nimirum saluandorum mater vnica, in regeneratione puritatis. Nec enim sexus illius panegyrum suscepi. Sat modò ostendisse, quòd Deus dilexerit sexum muliebrem ob castitatis amorem. Nam *virgo* 63
quæ Dei sunt cogitat. Viduas quoque, quæ verè viduæ sunt, honorandas præcepit Apostolus. Et antiqua lege censebantur impuri, quotquot 64
(etiam coniugaliter) cognouissent suas vxores, si non seriò abluti; erant & templo arcendi, nisi debitè priùs eloti. Morte quoque lapsus fuit 65
subitanea, quod impurus eius(modi) quanquam bono zelo) manum vacillanti currui apponeret, quo Arca fœderis (Deiparæ Virginis imago) vehebatur. Vtrobique scilicet sibi conformis veritas detestatur attestaturque fœditatem impuræ generationis Adamicæ; Etenim impuritas, quæ à menstrui ac feminis quocunque profluuio naturali, soloque attactu contagium conceperat, censetur æqua illi, quæ à contactu cadauerum serperet, ac pianda eodem ritu. Vt textus conformiter denotaret mortem à carnis cõcupiscentis in fructu pomi latitante inchoasse; Idcircò vnica quoque tantæ impuritatis ab attactu contractæ medela in ablutione consistebat, cuius imagine fides, spesque, quæ in Baptismo affulsere, roborantur, à fratricidio enim, vt Adam cognouerat, quem generauerat in 66
concupiscentia carnis, mortalium primogenitum, insontem fratrem atque iustum occidisse, præuidensque inde venturos mortalium errores nefandos, in se tum quoque proprias persentiens ærumnas; sciens certò ex concupiscentia carnis hausta à pomo sibi aduenisse has omnes calamitates, in posteros ineuitabiliter defluas: consultum sibi putauit, deinceps prorsus ab vxore abstinere, quàm violauerat, luxitque ideò in castitate ac mœrore centum annos solidos. Sperans stultè proprio abstinentiæ illius merito tanquam concupiscentiæ carnis opposito in pristinam se denuò rediturum puritatis maiestatem. Sed peractâ seculi vnius pœnitentiâ, probabiliter

babiliter ipſi reuelatum fuit Incarnationis Do-
minicæ myſterium. Nec hominem vnquam
ſperare poſſe ad priſtinæ puritatis fulgorem vi
propriâ retrocedere, multóque minùs ab inte-
ritu ſuos ipſum poſſe poſteros reſtaurare. Ideó-
que beneplacitum eſſe matrimonium, moxque
à lapſu diuinitus ſibi indultum, quia nempe ſta-
tuerat ſuæ iuſtitiæ ſic ſatisfacere ſub temporum
plenitudine. Quod genus humanum ad nomi-
nis ſui gloriam & Satanæ confuſionem eueheret
ad eminentiorem beatitatem. Abinde ergò
cœpit Adam cognoſcere vxorem}, & terram
multiplicando implere, iuxta benedictionem
ſibi olim datam & iniunctam legem. Sic nihi-
lominus vt quamuis matrimonium ob propa-
gationis penuriam, ac Diuinæ generationis pri-
mitiuæ impoſſibilem alioqui alteritatem ſit ad-
miſſum, tanquam fidelium Sacramentum: at-
67 tamen quia, tandem ob neceſſitatem tanquam
diſſimulando, indultum videretur: proinde ab
Eccleſia, dictante Paracleto, contra Græcos
ſtatutum eſt, quod Sacerdos (eius opificio
corpus Domini in ſacrificio incarnatur) debe-
bat eſſe prorſus alienus ab actu, per quem mors
& impuritas naturæ ſunt introducta. Neceſſitas
enim propagationis ſic quidem, olim excuſauit
alteritatis delictum in generando. Nam, teſte
Auguſtino, *ſi alio modo hominum propogatio poſ-
ſet fieri, actus coniugalis eſſet illicitus.* Quare
non immeritò bigamus arcetur ab Epiſcopatu:
vti cōiugium actuale à Subdiaconatu. Nam vtut
ſit Sacramentum, eſt tamen Sacramento Alta-
ris indecens, per quod nimirum caſtitas primæ
conſtitutionis & intentionis Creatoris compen-
ſantur. Spreuit enim Deus ſibi cruorem offerri,
etiam in Holocauſtis, & hominem cruore veſ-
ci, memor, quod cruor (in quo anima ſenſiti-
68 ua) è pomi eſu prodiiſſet. Cæterum bruta ti-
ment quidem, iraſcuntur, blandiuntur, lugent,
condolent, inſidiantur, eaſque paſſiones homo
ab anima ſenſitiua cum brutis communi poſſi-
det. Imò & Elephantos pudet, ſi quid minus
generosè improperetur à ſe factum. Sed nul-
lum animal pudorem ſentit ex ſexuali congreſ-
ſu. Hinc manifeſtum fit, quod concupiſcentia
carnis ſoli ſit homini Diabolica: quæ brutis eſt
terrena & naturalis. Si igitur vtrumque paren-
tum mox eſo pomo puduit, ſola ſibi ideò pu-
denda cooperuit: ergò pudor iſte præſuppo-
nit & accuſat aliquid patratum contra iuſtitiam,
intentionem Creatoris, aduerſuſque propriam
ſui naturam: ex conſequenti, generationem
Adamicam non eſſe de primitiua naturæ ſuæ
conſtitutione, vt neque de primordiali intento
Creatoris, ergò dum Deus prædicit, quod *ter-
ra producet tribulos & ſpinas*, quodque *vir in ſu-
dore vultus veſcetur pane ſuo*, prout iam ſuprà
probatum, non erant exſecrationes, ſed mo-
nitiones, quod eiuſmodi obuia eſſent in terra,
quodque bruta in dolore parerent, in ſudore
ararent, paſculo ſuo cum labore & metu veſ-
cerentur, terra quoque præter agricolæ inten-
tum produceret plurima, adeòque quod bruto-
rum inſtar ali deberent, qui brutorum more
generare cœperant. Dein ſi penitiùs conſidere-
69 tur textus, nunciatur Euę à tranſgreſſione, quod
eſſet paritura proles ſuas in dolore. Indubitatò
enim inde ſequitur, quod ante peccatum abſque
dolore peperiſſet, hoc eſt, clauſo vtero vt conce-
piſſet, ita etiam peperiſſet. Quid ergo dolor
partus commune habet cum eſu pomi, niſi po-
mum operatum fuiſſet circa conceptum ſiue
concupiſcentiam carnis; Et per conſequens niſi
pomum congreſſum incitaſſet; cumque diſſua-
dere intendiſſet Creator, dehortando eſum po-
mi; Cur enim plectuntur genitalia membra
mulieris doloribus partus, ſi oculus videndo po-
mum, manus decerpendo, & os edendo pecca-
uerint; Nonne enim ſat erat vitam morte & ſa-
nitatem plurimis morbis caſtigâſſe; Cur inſuper
venter (qui edendo inſons eſt) dolore partus per
modum brutalem affligitur, ſi conceptus beſtiis
permiſſus, homini non eſſet vetitus? Poſt lap-
ſum ergò oculi eorum ſunt aperti, eoſque pu-
duit. Deſignat quod ex fœditate concupiſcen-
tiæ cognouerint vetitam ſibi fuiſſe in naturæ
innocentiſſima caſtitate copulam carnis, ipſoſ-
que pudore ſuffuſos, dum turpitudinem com- 70
miſſam apertis oculis intellectûs cernerent. Aſt
in ſerpentem & Cacodæmonem tantummodò
fuit caput totius maledictionis, prout & mulie-
ris priuilegium, ac benedictionis prærogatiua
myſterioſa ſuper terram. Quod nempè mulier
(non autem vir, etſi in caput mulieris eſſet iam
conſtitutus) caput ſerpentis aliquando conte-
reret. Adeóque non eſt poſſibile, quod parere
in dolore eſſet maledictio, ſiquidem eodem ore
Domini ſtatim Pronunciatur Mulieris benedi-
ctio & victoria ſuper infernum. Quinimò ſub-
eſſe viro non exſecrationis loco fuit mulieri in-
iunctum. Sed humilitate in noua lege electam,
aliamque viuendi methodum à Filio hominis
de nouo ſtatutam in mente Diuina denotabat.
Humiliauit nempe ſeipſum Filius hominis vſ-
que in mortem. Ignominioſâ quoque morte ex-
tingui, exaltari vocauit. Ergò dum mulierem de-
primit ſub viri poteſtatem, eandem coram ſe
exaltauit Dominus, ſibique ſimiliorem effecit.
Alioqui quod ſerpens in poſterum per terram
reperet, id non ex maledicto, ſed ipſi à condito
reptili fuiſſe proprium, nomen ſerpentis ar-
guit; Idque Adamo ſat conſtabat. Etenim in
hoc non tàm ſerpenti, quàm Cacodæmoni ceſ-
ſit maledictio, quod in viliſſimo reptili ſe oc-
cultâſſet mendax impoſtor; Cuius caput proto-
de, & non alicuius reptilis, conculcauit mulier.
Quod autem bruta quæuis, olim pro impuris 71
cenſa, culinis etiam atque humano vſui in-
terdicta ſint, quę diutino coitu generant (in-
ter quæ non poſtremo loco ſunt reptilia) &c.
Theſis noſtra continet & viciſſim confirmat
myſterium: Scilicet quod noſtræ naturæ impu-
ritas à concupiſcentia carnis ortum ducat, ideó-
que in beſtiis congreſſus Deo videtur notatus,
diſtinctus & impuritate contaminatus. Demùm 72
etiam in lege menſtrua mulier, eamque tan-
gens quidlibet impuritatem adferre cenſeban-
tur. Quod alioqui iam in cauſam ſecundam
& naturalem verſum deberet eſſe planè inſons;
niſi menſtruum naturali curſu deriuaret ex iiſ-
dem cauſis vnde mors nobis aduenit. Adeóque
& hac de cauſa, horridum Deo, cenſebatur in 73
lege planè impurum. Quod autem ſola mulier
præ brutis patiatur menſtrua, nullam ſanè ge-
neris noſtri prærogatiuam, ſed omnimodum
potiùs defectum atteſtatur: Nimirum in pœ-
nam caſtæ pudicitiæ & in cauſſas ſecundas eſſe
relatum, inſigni planè myſterio noſtræ the-
ſis. Nec his obſtat, quod caſtæ virgines men-
ſtruo pateant, ſit que monſtroſa, quæ darâ op-

portunitate, non est menstruosa; Quia gene-
ratio ipsa Adamica cogitur portare non minus
importunitates naturæ suæ, quàm ipsam mor-
74 tem. Imò cum castitas non excuset virginem
à menstruo, indicio est, menstruum non ex ma-
ledicto, neque à pœna peccati esse, sed prot-
sus ex causis naturalibus: Non secus atque ipsa
mors à causis secundis incepit pomo diffuso
insertis, licet antehac ignotis, neque perpensis.
Menstruum itaque in sola duntaxat muliere, non
autem in brutis accusat præuaricationē spretæ
monitionis paternæ contigisse in ipsis puden-
dis, perpetuo signo propterea stigmatizatis, tan-
quam sigillo sanguineo immundo. Quæ sanè
non locum haberent, si congressus sexualis in-
hominis propagationem non inuertisset inten-
tionem Creatoris, magis quàm in brutis. Hoc
75 loco occurrit paradoxa ac impertinens conside-
ratio, velut per parenthesin interiecta, quod
Adam cum sit creatus in possessione immorta-
litatis non intenderit Deus, quòd homo esset
animal, nec nasceretur, conciperet, viueretue vt
animal: siquidem creatus est in animam viuen-
tem, vtque esset imago Dei proxima. Distabat
igitur tam procul à natura animali, quantum
immortale à mortali, atque Deiformis creatura
à Bruto; Quod sanè est amplius, quam toto præ-
dicamento. Summéque est admirandum, & in-
dignè ferendum merito, quod Scholæ Christi
hæc credant & fateantur; attamen hominis es-
sentiam adhuc modo, ab animali natura, essen-
tialiter desumunt: quoniam, quantumuis homo
mortem sibi dein consciuerit, ac naturæ ani-
mantum proinde viciniot factus videatur, non
stetit tamen in manu sua posse imaginis Diuinæ
speciem inuertere. Prout nec Cacodæmon de
spiritu est factus animal, etsi odio, vitiisque bru-
talibus propinquior animanti euaserit. Itaque
homo mansit in sua specie, qua creatus est. Et-
enim quoties homo vocatur animal, & talis se-
riò putatur, totidem vicibus falsificatur textus,
qui dicit: *Sed & serpens erat callidor cunctis
animantibus terræ, quæ fecerat Dominus Deus.*
Siquidem loquitur de calliditate naturali illius
reptilis. Denique si vera est thesis, homo non
fuit directos in seminis, aut carnis propagatio-
nem, nec proinde in animam sensitiuam adspi-
rabat. Ideóque generationis Adamicæ anima
sensitiua non est speciei brutalis; quia suscitata
per semen, carens origine, destinatione & deter-
minatione alicuius speciei. Adeóque vt anima
sensitiua in homine præter intentum Creatoris
& naturæ surrexit: ita nullius est speciei bruta-
lis, nec subsistere potest, nisi continuò sit alligata
menti, vnde in vita sustētatur. Quapropter dum
homo nullius sit speciei brutalis, non potest esse
animal ex parte Mētis, multóque minus ex par-
te animæ nullius speciei: Prægnans enim dum
ob repentinum pauorem mutat fœtum huma-
num in brutum aliquod, non quidem mens in
animam brutalem migrat, sed mens abit, & sub-
stituitur anima sensitiua à Creatore imperata.
Cumque sit ab idea prægnantis promota dun-
taxat absque primordiali destinatione, ideo hu-
iusmodi generata citissimè moriuntur. Et proles
Adami pariter statim periissent, nisi consensis-
set Deus illi matrimonium. Quapropter in na-
tiuitate Cain dixit verè: Possideo hominem
per Deum. Absit ergo hominem inter animan-
tia locasse. Indulgendum profectò est paganis

illud nescientibus: At non æquè Christianis
paganicam doctrinam nimium adorantibus. Fa-
tentur saltem Scholæ progressum naturæ ordi-
narium, à non sentiente in animal sentiens: sed
vitam atque sensum hominum immediatè in-
fundi à manu Omnipotentis. Fatentur denique
conditiones essendi, viuendi & sentiendi in ho-
mine tota distare forte ab animali natura, eò
quod sequatur vim formæ rationalis siue Men-
tis immortalis. At turpiter credunt hominem
tam primæ constitutionis, quàm modo per Sa-
cramenta diuinitus regeneratum esse essentiale
animal. Vah pudeat nescire, hominem, Caco-
dæmonem, totamque simul naturam non posse
essentiam ab æterna Conditoris præscientia si-
bi datam vllatenus mutare, quin continuò is
maneret, qualis fuit creatus: quanquam inte-
rim alienas sibi proprietates induerit, vt natu-
rales ex vitio sui arbitrij. Vt enim absurdo non
caret, hominem glorificatum inter animalia
censere, quia non est absque sensu: sic esse sen-
sitiuum, non dicit inseparabilem essentiam ani-
malis. Cumque aliàs cuiusuis rei definitio sit
ab ipsa rei essentia (vt volunt) homo verò iux-
ta sui essentiam factus sit in plena possessione
immortalitatis ac æternæ deinceps durationis
iuxta suam animam: non potuerunt Scholæ
hominem ob solam sensitiuam credere essentia-
liter animal: præsertim dum eius essentiam cre-
derent pendere ab æterna duratione, & incor-
ruptibili animâ siue formâ. Quæ absurda cun-
cta in Scholas irrepsisse & permansisse agnosco
propter ignoratam nostræ theseos veritatem. 76
Thesin hucusque è Sacris stabiliui. Nunc idem
iterum per patrum authoritates. Quam ma-
teriam præ cæteris intellexisse visus est B. Au-
gustinus inquiens; *quomodo ante legis trans-* 14. de ciuit.
gressionem hominem puduisset, cum ipsa mem- Dei. 17.
bra pudorem non nouissent; quasi diceret, mem-
bra concitata ad concupiscentiam atque actus
pudendos mox ab esu pomi. *Patebant oculi eo-* lib. 4. contr.
rum: sed ad hoc non erant apperti, vt cognosce- Iul. 10.
*rent, quid eis indumento gratia præstaretur, quan-
do membra illarum voluntati repugnare nescie-
bant. Et non erubescis morbum illum, vel quod
tu, quamuis pudibundus, fateris istam libidinem
in paradisum introducere; Et tribuere coniugi-* lib. de nupt.
bus ante peccatum; Sine carnis concupiscentia 12.
*nasci voluit qui futurus erat sine peccato. Non
in carne peccati: sed in similitudine carnis
peccati.* Quasi dicat: Quicquid ex concubitu
nascitur, etiamsi in Paradiso & ante pecca-
tum natum fuisset, fore atque esse carnem pec-
cati. *Cum sola, quæ non est nata ex concubitu,* cap. 24.
*non sit caro peccati. Quæcunque proles nascitur
ex concupiscentia, siue ex carne peccati, est* lib. 5. contr.
originali peccato obligata, nisi in illo renasca- Iul. 15.
*tur, quem sine concupiscentia Virgo concepit.
Caro Christi mortalitatem de mortalitate corporis
materni traxit: quia concumbentis concupiscentiam
non inuenit.*

Enimuerò vt peccatum originale non tra-
ducitur in posteros alio modo, quàm per car-
nis concupiscentiam: ita necesse est in pomo
inclusam fuisse concupiscentiam, vnde stirps
humana generando degenerauit ac vitiata est.
Siquidem si proles aliter, quàm per copulam car- lib. 3 contr.
nalem generari possent, esset actus matrimonialis Iul. 51.
illicitus.

Cui seruit hoc dilemma; Actus ille ante esum 77
pomum

pomum vel erat illicitus, & non cogitatus; vel
erat licitus. Si illicitus; iam probata eſt theſis no-
ſtra. Sin autem licitus; ergo falſum, quicquid ſu-
periùs ex Auguſtino deſcripſi. Cùm ergo come-
ſti pomi effectum ſiue concupiſcentiam carnis
actualiter in Paradiſo iam ſenſiſſent in membris
ſtatim illos puduit, quod membra, quæ ad nu-
tum ante regere poterant, proprio dein libidinis
incentiuo mouerentur. Tandem quantoperè
ſemper virginitas placuerit ſpōſo animæ, ex va-
riis Sanctorum hiſtoriis ſat dilucidè apparet. Et
quidem in Cana Galileæ ſpōſus ſecutus eſt Do-
minum Ieſum, ſponsâ relictâ, eſtque diſcipulus
ille, quem tantoperè diléxit idcirco Ieſus. Idem
78 Aleſio, Ægidio, pluribus aliis, præſertim mu-
lierculis Virginibus familiare. Enim verò infinita
bonitas proprio complacentiæ motu ab æterno
hominem tanto amore creauit, & prædilexit,
quod ſtatuerit ſuàm Diuinitatem illi connecte-
re, eumque illuminare luce, quæ illuminat om-
nem hominem venientem in hunc mundum; &
adoptare in Filium Dei, dans illi poteſtatem fi-
lium Dei fieri per renaſcentiam, quæ renaſcen-
tia ante peccatum non erat neceſſaria. Cum ita-
que ſequitur ex Deo renatos, ergo ante pecca-
tum fuiſſent omnes ex Deo nati: quod cernens
Lucifer cum ſuis, pulchritudinis pridē ſuæ ſu-
perbia, totuſque factus poſt caſum inuidus, ra-
tus eſt, ſe ſapientiorem Deo, qui vilem creatu-
ram eò altitudinis euexiſſet. Quapropter adſpi-
rauit, vt Deum (quem nondum viderat) ſupera-
ret, ac de Maieſtatis ſede deiiceret: Mox dein
atrocius indignatus, poſtquam peccatorum ſuo-
rum pœnas lueret, cerneretque Euam virginem
abſque omni merito ex ſola bonitate Dei gra-
tiſque iam deſtinatam in adoptionis illius præ-
fatum organum, & hominum matrem. Conatus
itaque eſt impedire amorem Diuinum per man-
ducationem pomi. Vtpote cernens, eidem im-
plantatam eſſe laſciuiam atque carnis concupiſ-
centiam, diametraliter oppoſitam intentioni
Diuinæ. Itaque pomi manducatio non fuit ho-
mini vetita per legem, ſed per paternam admo-
nitionem. Nec eſt peccatum originale ex tranſ-
greſſione Legis, ex comeſtione pomi, tanquam
cibi vetiti, ſed propter effectum è pomo ſurgen-
tem, & proprietates pomo inſertas. Alioquin
tranſgreſſio ſiue comeſtio tantùm peccabat in
actu voluntario: non autem pro poſteris, niſi
naturaliter, & per cauſas ſecundas brutalis inde
congreſſus. (Alioquin in Protoplaſtis impoſſibi-
lis) ſecutus intentionem generationis Diuinæ
inuertiſſet. Imò non tam propriè peccatum ori-
ginale cecidit in poſteros inſōtes, quàm effectus
generationis, qui ſcilicet peperit generationem
adulteram, belluinam, Diabolicam, ac planè in-
capacem regni cœlorum, vnitionis & fruitio-
nis Diuinæ. Propter cuius ſimilitudinem adul-
terio nati à cœli participatione excludebantur.
Fingamus autem oppoſitum, nempe legem po-
79 mi vetiti latam, conſciis parentibus, à Deo crea-
tore vniuerſi, & pro tali habito, mortem ſibi ac
poſteris ōmnibus prædictam, & indubiè aduen-
turam: At ſaltem enorme peccatum tam audax
ſcelus, tamque impium atque atrox in omnem
poſteritatem dimitti non poterat abſque ma-
gnæ contritionis nota. Nec Deus vtcunque mi-
ſericors atque bonus, mox tam repente tantâ
benedictione hominem reum fœcundaſſet, ſub-
ſtituiſſetque cætera viuentia pedibus eius: non
ignoraos, quod neuter eorum doleret, pœnite-
ret, oraret, ſed tantum ipſos puderet, niterēn-
turque vt ſtulti ſe abdere à Deo & tegere pu-
denda frondibus. Collige itaque etiam, eadem 80
die nedum mortalitatem intraſſe per concupi-
ſcentiam: Sed inſuper intraſſe & in conceptam
moā ſtatim genituram: Cuius reſpectu eodem
quoque die è Paradiſo abacti ſūt. Igitur pecca-
tum originis effectiuè natum ex concupiſcentia
carnis occaſionaliter tantum in manducato po-
mo ſpretâque admōnitione. Venenum autem
concupiſcētiæ ſitum erat in arbore monita (vel
potiùs diſſuaſa) eique radicaliter erat inſertum
proprium atque implantatum. Dum autem Sa-
tan præter ſpem ſuam, non obſtante ſtupro vir-
ginis, cerneret hominem de medio non tolli
iuxta præmonitionem (neſcius namq; quod Dei
filius ſe vadem coram Patre pro homine con-
ſtituerat) corruptam quidem ac degeneratam
introſpiciebat naturam humanam, adeóque ſu-
blatam poteſtatem vniendi ſe Deo infinitæ ma-
ieſtatis, gauiſus eſt ſummoperè; ſed indoluit,
poſtquam ſciret iam matrimonium conceſſum:
Diuinam ſcilicet bonitatem adhuc in hominem
propendere, & ſuas Satanæ ſic illudi fallacias,
dolos, & putationes; adeóque & hinc coniiceret,
Filium Dei reſtauraturum omnē labis defectum
& proinde fortaſſis incarnatum iri. Rimatus eſt,
àn poſſet ſtirpem è matrimonio ſuccreturam
animâ mortali ſic contàminare, vt omnem Dei
conceptum redderet vanum. Idcircò ſuſcitauit
nedum ſuos fratricidas atque facinoroſos, vt
multum mali eſſet omni tempore: ſed procurauit,
vt ſurgeret atheiſmus, & cum gentilitate coaleſ-
ceret ac inualeſceret; quo ſcilicet ſi non poſſet
impedire mentis immortalis connexum cum
anima ſenſitiua, ſaltem hominem ſub lege na-
turæ interimendo, infernali pœna ſecum abdu-
ceret. Sed potiſſimum meditatus eſt, quo pacto
mentem immortalem ſenſim è ſtirpe poſtera
expungeret. Suſcitauit itaque concubitus nefa-
rios in ſuis Atheis libertinis. At vidit quod exin
non niſi feralia monſtra prodirent, ipſis paren-
tibus horrenda, eſſetque hominibus congreſſus
cum mulieribus, longè plauſibilior, hacque me-
thodo æqualiter conſtanterque perpetuaret ho-
minum generatio. Nec enim ſatis erat hoſti in-
fernali hominem reddidiſſe incapacem cœlo-
rum, ſed inſuper conabatur præpedire, ne vn-
quam ſpes eſſet reſtaurandi reſidua, id eſt, im-
pedire Incarnationem Filij Dei; intentauit id-
circò, num poſſet per applicationem actiuorum
fabricari ſemen virile, iuxta nefarium ſuum ha-
bitum. Quod cum reperiſſet irritum atque ſibi
impoſſibile, tentauit iterum an ſcrofa ſaga non
eſſet prolifica per Sodomiam; Cumque nec ſic
euentus omnifariam ſuæ reſponderet intētioni
cerneretque aliunde ex aſino & iumento naſci
mulum, matri magis, quam patri affinem: Ex
cuniculo pariter & glire patre naſci verum cu-
niculum, ſolâ caudâ glirinâ à matre diſtinctum,
ſuas deflexit technas. Enimverò horum remi-
niſcentia, lex vetus adhuc perhorreſcens eiuſ-
modi commiſtiones ſpecierum declarauit Deo
horridas: quanquam hodie inter Chriſtianos ſic
admiſſas, vt Eccleſiæ Primates in monſtris equi-
tent Deo horridis. Inſtituit itaque Satan con- 81
nexionem ſeminis virilis (prius aliquantiſper
foti) cum ſemine, & in vtero ſenioris ſagæ, vt
diſpoſitiones ad mentem immortalem (quam

Deus, instituto à se matrimonio, promisit se creaturam in verbo multiplicamini)ab eiusmodi interpolato conceptu excluderet. Ac dein prodiit adultera quædam generatio Faunorum, Satyrorum, Sylphorum, Gnomonum, Nympharum, Dryadum, Nereidum, aliorumque mõstrorum iuxta variam dispositionem, quam semen virili subibat. Cumque Fauni & Nymphæ sylvanæ cæteris præferrentur pulchritudine, generarunt deinceps inter se suas proles, harumque posteri iterum inter se suos concubinatus contraxerunt, ac tandem cum viris connubia instituerunt, mentientes, sic se animam immortalem nancisci (teste Paracelso credulo) pro se atque prolibus ex illo congressu nascituris. Id autem mentiebantur suasu Diaboli, vt homines, tanquam opus pium facientes, illa monstra ad copulam carnalem admitterent. Quod ignaris facile etiam fuit persuasum, quasi creatio animæ immortalis eiusque nexos ad animam caducam penderet ex libero velle & semine humano: quod falsum esse infra docebo tam ex Sacris, quàm ex relatu D. Antonij in vita Pauli, primi Anachoretæ per Hyeronymum descripta. Ideóque eiusmodi Nymphæ antiquitùs succubę nũcupatæ sunt. Quanquam Satan dein vt nefas pejoraret, se vtroq; sexu, incubi & succubi simulatis personis frequenter transmutet. At non concepere à maribus verum fœtum, nisi solæ Nymphæ, quas sc. cum iam indistinctim atque passim filij Dei (id est homines) sibi duxissent in vxores, coactus fuit Deus totam stirpem, huiusmodi nefariis nuptiis genitam, per aquarum diluuium delere, Cacodæmonis intentum frustraretur.

82 Mercator Oenopola, nostras, vir probus, aliquoties ad Canarias siue Fortunatas insulas nauigãs à me sciscitatus est serium iudicium super creaturas quasdam, quas ibidem pueri è montibus domum, quoties vellent, referebant, easque *Tudesquillos* siue Germanulos nominabant. Erant enim cadauera exsiccata, ferè tripedalia, quæ vno palmo facilè quilibet puerorũ portabat, erantq; formâ humanâ: sed totum istud cadauer instar pergameni pellucidum, ossaque erant, tanquam cartilagines flexilia. Cernebantur quoque Sole aduerso viscera atque intestina. Quæ cum post ab Hispanis inde natis scirem vera, considerani quod hodie ibidem sit deleta Pygmeorum prosapia. Voluit nempe Omnipotens vanas atque irritas reddere Cacodæmonis exspectationes, substructas generi humano. Etenim saluauit nos ideò multipliciter ab astu circumeuntis leonis, cui in extrema iugique confusione debetur æternum supplicium ad æternam Diuini nominis sanctificationem.

83 Nunc autem contra thesin nostram aliquot dubia proponam: Primo itaque, nil obstat, quod meritissimum coniugatorum opus sit ipsa carnis copula. Quia inde non sequitur, matrimonium ab initio creationis fuisse licitum. Imò nec id alio sensu verum est, nisi postquam non procreantur liberi citra copulam carnis. Siquis nimirum coniugatorum vixerit, vt decet, & habẽtes vxores sint tanquam non habentes, & vxoribus nunquam vtentes, nisi ad prolificandum, in honorem Dei. Hi sanè merentur gratiam pecu-liosam. At longè adhuc dissident ab iis, quibus solo castratorum titulo promittit Deus regnũ cœlorum. Coniugatis vero dicitur, quando cuncta hæc feceritis, eritis adhuc serui inutiles. Sed abstinenti à licitis (in patientibus & non agentibus)id nusquam legitur: miniméque id tangit virginitatis florem. Non abstinẽtes enim, & casti quadã prælectione videntur sanctificati, ad vlteriorem gradũ perfectionis etiam promoti: Ideoque sequuntur agnũ quocunque vadit. Etenim benè agentes vt spem præmij supponunt: Ita virgines abstinentes & tolerantes sese continent intra amorem, & humilitatem. Nec arguit 84
in contrarium quod 1. cap. Gen. 27. *Deus creauit virum & fæminam*, & 1. c. Gen. 18. quod illis benedixerit, *vt crescerent & multiplicarentur, ac terram implerent.* Quasi coniugium de instituto ac prima intentione Creatoris fuisset. Nam c. 1. Gen. totam historiã creationis succinctè absoluit. Cap. 2. verò atque 3. prosequitur creationẽ mulieris in Paradiso, peccatum item, &c. Ideòq; benedictio generationis non fuit descripta c. 5. Gen. 28. Non siquidem ante creatam mulierem tanquam data fuisset benedictio generationis initio creationis, quæ nec data fuit in Paradiso post conditam mulierem: sed à peccato, & post proscriptionem è Paradiso in terram. Nam dicitur, quod replerent terram prolibus, non autem Paradisum. Datumque est illis plenum dominium in bruta terræ. In quo manifestatur Creatoris bonitas, quod creaturę reę nec adhuc pœnitenti benedixerit in prolibus, etiam corruptis ac impuris. Præscius nimirum restaurationis, pro qua filius suus se vadem statuerat coram iustitia Patris. Alioquin enim eadem die, quã de pomo gustauerant, actualiter ac necessariò oppetiissent, nisi Pater filij sui mortem in remissioné peccati suscepisset. Tertiò obiici pos- 85
set: Deus nil fecit frustra. Parentibus autem ab initio condidit sexualia generationis organa: quæ dum destinationis necessitatem denotarent etiam Deus ab initio suam intentionem & modum generandi modernum sat exposuit in corporibus illorum. Respondeo, concedendo, quod creator ipsis membra atque libertatem arbitrij contulerit, frustra alioqui peccandi libertas per concupiscentiam carnis collata esset, si organis caruissent. Vt igitur Dei intentio pro futura regeneratione non rectè vertitur ad arbitrij peccandi libertatem: Ita multò minùs rectè eadem intentio propter organorum fabricam infertur. Argumentum enim hoc simile est, ac si diceretur: Deus fecit remedia contra morbos & mortem, ergo Deus fecit mortem & morbos. Consequens est falsum, ergo & Antecedens. Ab æterno namque præuidit Omnipotens Adæ lapsum: nec ideo solo Paradiso contentus terram insuper creauit, & de terra Medicinam contra mortem & morbos. Sic & genitalia fecit primis parentibus. Sat erat Adamo, quod nec à membris, nec à conspecta mulieris nuditate nullum vnquam sibi sensisset stimulum; vt neque vicissim mulier à viri societate, quæ insensibilitas vocata est status innocentiæ. Alioqui pariter concludi posset: Deus creauit hominem, vt in Paradiso viueret felix, ergo frustra creauit terram ante præuaricationem; præsertim, siquidem peccatum erat ex contingenti libero. Vtrumque enim prefatorum argumentorum est à non præmeditato contingentium fine; Ideòque implicitam continet blasphemiam. Non enim Deus pro se & brutis terram creauerat; sic & organa sexualia, futurorum quidem præscientiam, non autem in creando diuinam in-

tentionem

86 tentionem denotant. Lucłantur demum Athei
volumque textum fabuloſum & ridiculum,
quod effectus vel inobedientia eſi pomi tet in
poſteros omnes. Cui argumento iam itum ſat
87 eſt obuiam. Itemque argumentatur: Si pudor ſit
à peccato originis, etenim vt peccatum omnes
æqualiter tangit: ita & pudor pueros, adultos,
Atros, Americanos, Ægyptios, Abyſſinos, &c.
Atqui ne quidem Chriſtianos ſacerdotes Abyſ-
ſinos puduit hactenus: Ergo pudor non ab eſo
pomo, non ab inobedientiæ peccato, vt neque
à generandi inſolitâ nouitate vel carnis concu-
piſcentia. At neſciunt Sophiſtæ, pudorem ſen-
ſim in Barbaris oblitum, obnatamque verecun-
diæ amiſſionem per ſcurrilem aſſuetudinem,
veſtiumque præuiam penuriam. Quem pudo-
rem ne ideo amitteret populus Iſrael (pro mag-
na ſui parte nequam) non permiſit Deus, quod
40. annis veſtes eius attererentur in deſerto. Illo
inquam miraculo continuo Deus auertit pudo-
ris amiſſionem, eoque ſigno oſtendit, nil ſibi
æquè exoſum fore atque eſt pudoris amiſſio.
Vnde conſpicuum euadit acquiſitum pudorem
per eſum pomi non fuiſſe Deo moleſtum nec
vetitum: ſed ſub pudoris etymo latere caſtum
Sacrorum ſermonem, quo tegebat carnis veti-
tam concupiſcentiam. Denique, quotcunque
barbariē deponunt, etiā viciſſim amiſſum prius
pudorem reaſſumunt. Imò neque mirum eſt,
pudorē populos amiſiſſe, illius ſcurræ monitis,
88 qui pudorem docet, in ſcientia mali eſſe. Op-
pugnant tandem Athei, quod ridicula ſit fabu-
la, ſi credatur ſerpens humanâ voce locutus,
ſuadens Adamo, qui propria brutis nomina
dederat, nec ideò ignorare poterat, ſerpenti lo-
quelam deficere: Nam ſtupere debuerat Adam,
non autem credere eiuſmodi perſuaſori. At fal-
luntur miſeri, Vultū hominis mentiebatur ſer-
pens, cuius portentoſi monſtri nomen nondum
Adam dederat, non mirum, Idque ſi ex eſſen-
tia (vt cæteris brutis) dare debuiſſet, illum ſer-
pentem vocaſſet animal rationale ſcholaſticum
& loquens, Cui non abſimile B. Antonio in
eremo apparuit. Primò enim ei venit obuiam
monſtrum quadrupes, quod loqui cum ince-
piſſet, imperfectè locutum eſt & aufugit. Ac
dein aliud, quod ſatyri formâ perfectè loque-
retur idioma patrium: Nec enim æſtimandum,
monſtrum iſtud fuiſſe Diabolum (quippe qui
pro ſe apud Deum preces nunquam experit (ad-
eoque ab Eccleſia, eiuſdem autoritate, quâ Pau-
lus. Eremitarum primus in Sanctorum nume-
rum relatus, animal. Non autem Diabolus aut
Spiritus dicitur, ſuiſque depingitur per B. Hie-
ronymum indiciis, à B. Antonio mutuatis. Pote-
rat ergò Adam ſerpenti loqui, non ſecus ac-
que Antonius Satyræ. Textus præſens ideò Ge-
neſeos neminem hactenus, poſt Originem &
Atheos, hæreſiarchum habuit, quia veram ac li-
89 teralem hiſtoriam refert. Addam poſtremò que-
dam, velut per impertinens. Enimverò dixi
piſces generare quidem, at non per ſexualem
copulam, quanquam genitalia organa habeant.
Imprimis exiſtimo generationem piſcium oui-
parorum eſſe vniuocam, Vnius ergò exemplo
ſat dixero. Nec enim mihi opportunum fuit,
piſces ſubter aquas per ſpecies indagare. Piſcis
quidam ſaxatilis, carniuorus, piſciumque faci-
lè velociſſimus, truta noſtratibus dictus. Prope
riuolum eorum, qua Tiberis de excelſa rupe per-
pendiculariter cadit, cernitur rectâ ſcandere li-
neâ totam rupis altitudinem, ad minimum
quingentos pedes: triplo ergò celerius natat
aduerſo gurgite, quàm præceps aqua deorſum
decidat. Falſum hic imprimis Scholarum dog-
ma, aquam ſcilicet ſemper decidere figurâ or- 90
biculari; nam ibidem cernitur quælibet aquæ
guttula cum cuſpide ponè; eſtque cuſpis retrò
acuminatior, quò altiùs decidit. Idque conuin-
cit aëris renitentia. Nam etſi velint aquam or-
bem imitari, quia ſphæra eſt figurarum capaciſ-
ſima: ob eandem ſuæ magnitudinis rationem
difficillimè findit aërem, qui proinde impedit 91
feſtinantiam caſus. Porrò fœmella truta, gran-
deſcentibus intus ouis, ſentit membranam ſe-
cundinam frangi, ſenſimque dehiſcere, quâ oua,
vt marſupio hoſpitantur, moxque oua enititur,
deponitque fundo arenoſo. Imò ipſa trutæ ima-
ginatio oua perdit. Nam ſi ſolum habeat fun-
dum ſaxeum (vt in noſtris fontibus calce cæ-
mentatis percepi) non prolificant ſua oua: ſin
autem fundus ſabulo ſubſternatur, pariunt oua.
Mas autem parta oua ſemine adſpergit, idque
ouis inſtar telæ aranearum fotis incubat. Ac
tandem loricata oua in piſciculos migrant. In
hac igitur ſpecie non eſt copula carnalis, eſſet-
que copula fruſtranea, quæ intùs ne milleſimam
quidem ouorum partem attingeret. Denique 92
nec cernitur ouis annexum ſemen incubans:
adeóque nec maris ſemen de conſtitutiua piſ-
cium parte. Quanquam oua deſtituta ſeminis
tegmine nunquam fiant vitalia. Videtur nam- 93
que, quòd piſces in hoc penè ſeruauerint vm-
bratilem imaginem pro generatione humana
ante lapſum deſignatam. Eſt autem ouiparorum
piſcium vt innumerabilis fertilitas, ſic & vitæ
longæ poſſeſſio, licet adeò facile acquiſita lon-
gæuitas, tenaciſſimè tamen hæret. Quinimò
plures in totam vitam creſcere videntur. Ete-
nim quò longiùs recedunt à carnis copula, eò
fœcundiores ſunt & diuturnioris vitæ. Sic in la-
cu Lemano truta non tarò ad libras centum adſ-
cendit. Lucius quoque appenſu ſigno ad tercen-
tum annos vixiſſe notatur & excreuiſſe ſtupen-
dam in magnitudinem, ac tum necdum obiiſſe,
niſi nece violenta Anguilla in fluuio Lirano
propre pagum Rumſt, Bruxellam ad Cæſarem
Carolum V. miſſa obſeruatur longitudinis pe-
dum 17. Vermes (in bombice, claro exemplo) 94
poſt morte aut bimeſtrem ſomnum degene-
rant in papiliones. Vmbram reſurrectionis fi-
gurant (quia enim nunquam congreſſi antè re-
ſurgunt mutati) nec fœmella præter chaos inſ-
piratum concepit, dum mas exſanguis planè
totaque fœmella in oua ſua liquatur. Vermis is
ſuo ſe velut funere claudit in goſſipio contex-
tum, mortis & fidelium reſurrectionis imagi-
nem exhibet, dum ales inde euolat non anteà
volare edoctus, nec ciborum poſtmodum indi-
gus, abiectis quippe reptilibus dotemur, quan-
ti ſit apud Deum à congreſſu totâ iuuentute &
virilitate abſtinuiſſe. Quin etiam ſi penitus in- 95
troſpexeris, ipſum volucrum ſemen maſculum
vitello foris adhæret (propemodum pro more
piſcium) attamen è ſolo vitello materialiter
formatur pullus, vt ut rigantur Ariſtotelici con-
tra, idque poſt 12. dein, confracto quotidie ouo,
ſpectare, & contra idiotas probare licuit. Profe-
ctò galli coagulum vitello adhærens ſenſim li-
queſcit, ac putrenti albumini permiſcetur, pullo

interim ſe formante de vitello. Inde enim didi-
ci,quod Galli coagulum,ſpiritum quidem,vitæ
excitatorem, at non formatorem,ſpiret ; Idque
nobis cuniculus cauda gli mâ planius confirma-
uit. Saltem fœcunda eſt piſcium multitudo, at-
que felix benedictio,minorque requiſitorum ad
partum exigentia,vitæ longæuitas,frigoris & fa-
mis tolerantia conſtans ac facilis. Agilitas quo-
que & motûs velocitas, pariunt demum abſque
dolore,quod non item belluæ maris congreſſum
admittentes,adeóque explicãt aliquid de primo
Dei intento in homine. Vltimo tandem Sophi-
96 ſtæ Athei ſe opponunt per textum Geneſeos
quod Deus cataclyſmate mundum deleuerit:
*Quia filij Dei delegerunt & ceperunt vxores ex
filiabus hominum , quæ pulchræ eſſent : quodque hæ
generaſſent Gigantes fortes & famoſos à ſeculo vi-
ros.* Idque ibidem recenſetur pro multa malitia,
quæ literaliter tamen nulla in verbis textus ſpe-
ctanit , poſtquam iam matrimonium ſtabilitum
eſſet & licitum. Imò præcipuè quod dudum poſt
concubinatus diſſimularetur in lege, quam pro
illa potiſſimum impuritate Moſaïcam , non au-
tem Dei Legem nuncuparunt. Siquidem textus
non meminit peccati Dauidis,niſi in nece Vriæ,
Bethſabeæ adulterio,& computo populi ſuper-
bo. Quapropter hunc Gen. textum ſolent refer-
re ad filios Dei religioſos ac filias hominum li-
beras. Sed fruſtra viſum eſt mihi confugiſſe ad
cœlibatum ac vota monaſtica , Euangelicaque
conſilia , dum ex mandato requirebatur homi-
num pluralitas. *Creſcite & multiplicamini , ter-
ram adimplete* ; Quæ verba nempè concubina-
tum excuſabãt. Tum demum cum Virgines ſint
longè proniores in cœlibatum , verecundiam,
item in pudicitiam ac vota monaſtica,quàm vi-
ri;potius in eo ſexu diluuium eueniſſet,ſcrip-
tumque fuiſſet , quia filiæ Dei filios hominum
in maritos duxiſſent. Quin etiam nec probabi-
liter doceri poteſt vllus cogitatus ſeruandæ ca-
ſtitatis , qui Filios Dei tum à virginibus ſegre-
97 gaſſet , nec Apoſtaſia vlla, illis ſeculis, quæ Dei
indignationem ad diluuium prouocaſſet. Id ta-
men ſi ita ſit(quod nullatenus per ſomnium mi-
hi perſuadere poſſum) ſaltem exin probatum
eſt pro mea theſi, ſolam pudicitiam diſtinguere
filios Dei à filiabus hominum , & Virginitatis
98 ſtupru n ideò procreaſſe originis peccatum. At
cũ nulla fuerit ante diluuium cœlibatus,aut ca-
ſtitatis promiſſio, votumque Monaſticum non-
dum in mentem venerit,quamdiu multiplicatio
in mandato & benedictio ſtetit : ſuſpicatus
ſum (ſub humili cenſura Eccleſiæ) Filios Dei
fuiſſe poſteros, ex viro & fœmina genitos , ve-
ram Dei imaginem habentes : filias autem ho-
minum fuiſſe filias , procreatas ex filiis Adæ &
Nymphis, quarum ortum Satanicum Deus plu-
rimum ſemper horruit. Erat autem horum in-
credibilis multitudo in deſerto,quorũ vnus ad
B. Antonium miſſus eſt. Diebus quoque Con-
ſtantini viuus Satyrus circumlatus, oſtenſus ac
dein ſale conditus monſtrabatur. Sic quondam
ab Oceano etiam diuerſa monſtra hauſta ſunt
loquentia diuerſis artibus inſtructa , adeóque
rationalia : Inter noſtrates etiam vixere. Ani-
malia nempè rationalia tam in aquis, quàm de-
ſertis ex nefario coitu concepta. Cum igitur
prima monſtra ex filiis Adæ genuiſſent proles
ſexu muliebri , diſtinxerunt filios Adæ nomine
filiorum Dei , & huiuſmodi monſtra nuncupa-
runt filias hominum : haſque deinceps à dilu-
uio paganimus, Nymphas, Dryades Nereides,
Naiades, &c. nominauit. Quæ cùm eſſent pul-
chræ adſpectu , haſque ſibi in vxores elegiſſent
homines, Deus à tanta turpitudine & ſpeciei hu-
manæ deuaſtatione (quam textus vocat mul-
tam malitiam omni tempore; abhorrens , ſtatuit
mundum cataclyſmate abluere. Ex illo mon-
ſtrorum atque Nympharum concubito genera-
runt Gigantes fortes,atque famoſos à ſeculo vi-
ros , Quoſque ideò gentilitas dudum adorauit
ceu Deos & Heroas , Alioqui namque friuolæ
rationes diluuij videntur ſecundùm literam.
Nempe quia viri cum mulieribus coniugati eſ-
ſent , & hæ generaſſent Gigantes , fortes & fa-
moſos à ſeculo viros. Ergo textus indignatio-
nem Dei,& cauſam diluuij adæquatam comple-
cti debuit. Eſt monſtroſitas nedum in figura &
corporis formatione, prout initio degeneratio-
num : ſed ſenſim ablata diminutaque deformi-
tate ſtetit monſtroſitas in anima ſenſitiua,quam
non comitabatur Mens immortalis , vtcunque
exterius eſſent animalia ratione vtentia. Saltem 99
ex præfatu textu patet,poſteros Adæ veros non
fuiſſe gigantes , ſed de ſtatura Chriſti Domini,
eodemque ſtatuario fabricatos. Exſecrabilis au-
tem in facie Domini ſemper fuit omnis diuerſa-
tum ſpecierum copula , ne homo ad imitatio-
nem ſequatur. Vetuit ideò lex ne eodem campo
plura ſeminarentur , neue telæ ex lino , & lana
combinarentur. Ampliſſimæ nempe multæque
illius malitiæ memor , ob quam mundum dele-
re debuerat Deus. Fuit autem tam ſolita ac or-
dinaria ante diluuium eiuſmodi virorum cum
nymphis commixtio , itemque Faunorum cum
puellis congreſſus , quod paucis tantùm ex-
ceptis atque in Arcam ſaluatis , tota ſtirps
Adamica eſſet contaminata,& ideò ſub ſilentio
prætetita. Omnem ideò viuentem creaturam
Deus delere ſanciuit , vt rationale monſtrum
fons pariter extingueret. Præter paucos enim,
quos Arca recluſit, non erat, qui cum Diaboli-
ca progenie iſta conſanguinitatem non contra-
xiſſet. Scribit namque B. Hildegardis vates(Pro- 100
phetiſſa enim huius libri in Synodo Treuirenſi
canonizati) ad Clerum Treuirorum ; *Plurimi
etiam populi ex filijs Adæ ſurrexerunt, qui obliuio-
nem Dei habebant , ita quod ſe homines eſſe ſcire
nolebant. Vnde turpiter peccando ſecundum mo-
res pecorum viuebant , exceptis filiis Dei qui ab
iiſdem hominibus & amoribus eorum ſe ſepara-
bant : De quibus Noah natus eſt.* Hæc illa , quæ
filios Dei in vtroque ſexu agnoſcit , meamque
interpretationem huius textus clarè approbat.
Tentauerat nempè Satan hoc medio delere ſpe-
ciem humanam, mentemque immortalem præ-
pedire , vt non eſſet , vnde Filius Dei naſcere-
tur. Itaque nedum ad peccatorum correctio-
nem , ſed ad totius ſpeciei ſaluationem diluuio
opus fuit. Alioquin enim Cham non erat ſal-
uandus per Arcam : nam totus ab atheiſmo iam
peruerſus erat. Quapropter textum(ſub humi-
li tamen Eccleſiæ cenſura) interpretor : Vt ſci-
licet filij Dei(qui ſimulacrum Dei in anima im-
mortali & in corpore gerebant) duxerint filias
hominum ; (quæ duntaxat ſimulacrum huma-
num in animæ ſenſitiuæ rationalitate & venuſtâ
pulchritudine oſtendebant) in vxores , quia
pulchræ erant : *Et ex illis generarunt Gigantes,
fortes atque famoſos à ſeculo viros. Multa enim*

fuit

fuit malitia omni tempore, sicut Deum pœniteret, se creasse hominem, iuxta illud: *Omnis caro corruperat viam suam*, id est, omnis homo nedum reliquerat vias Domini; sed viam, quam sibi delegerat, adhuc corruperat. Deus enim proposuerat adumbratione Spiritus S. generare hominem, Deitatis suæ proximam imaginem, eique se intimè coniungere: Homo autem diuinum intentum præuertit. Quare dein Deus totus bonus coniugium permisit. Dein iterum homo maculauit generationem Adæ: atque ad interitum speciei penè deuenerat, nisi diluuij miraculum accessisset. Ac tandem diabolus per paganismum Dei intentum præuertisset iterum, nisi in plenitudine temporum commiseratio Dei obstitisset, mittens Filium de corde suo, Cui sit omnis sanctificatio. Deus vt ut non est exceptor personarum, ergò neque sexuum; complacuit tamen ipsi sexum muliebrem angustiore tribulationum mensurâ sarcinare ob iudicia sua imperscrutabilia. Etenim capilli capitis numerati sunt, & frons de arbore non cadit, nisi permissa; Multóque minùs nascitur muliercula siue puella, quam digitus Dei non plasmauit. Ego pluries inquisiui per Parochias post paradoxi huius cognitionem, & vbique inueni in libris annuè baptizatorum, ad minimum duplo plures filiolas nasci atque baptizari masculis. Duplo quoque ad minimum plures masculos extingui morbis, peregrinationibus, bello, duello, naufragiis, &c. quam puellas; vnde sequitur, Deum plures creare quotannis filias, pluresquè adolescere; ac hinc demùm patet, adeò completum puellarum numerum non statui à Deo, nisi ob virginum electionem. Quandoquidem qui luxuriam & adulterium vetuit, nihilominus copiosiorem puellam creat & conseruat, parcumque maium catalogum: Desinatque in eo, gratam sibi esse cœlibatus in muliere constantiam: quatenus nempe eò propiùs accedit ad primæ intentionis in creando puritatem atque innocentiam. In conclusionem huius tractatus adducam, quæ S. Hildegardis ad Griseos Monachos pagina 186. scribit: *Virginitas Solem significas, qui totum illuminas mundum: Quia Deus virginitatem sibi adiunxit, que, viro relicto, illam genuit, quam radius Diuinitatis perfudit, qui & omnia regit. Rex namque qui cuncta regit, Deus est & virginitas est illi conjuncta, quando Deus & homo de Virgine natus est. Sic adstitit Regina à dextris eius, in vestitu deaurato, circumdata varietate: Quoniam Diabolo repugnans adstitit virginitas virtuti Diuinitatis in opere fulgente, vbique comprehensa multitudine diuersarum virtutum. Diuinitas quippe virginitatem sibi desponsauit; cum primò Angelus ad sinistram partem cecidit, & nunc etiam populum saluationis in Adam sibi elegit, quem dexteram suam nominauit: de quo populo virginitatem sibi adiunxit, que maximum opus protulit. Quia vt Deus per verbum suum omnia creauit: ita & virginitas per calorem S. Diuinitatis, Filium Dei genuit. Sic virginitas absque fœcunditate non est. Quoniam virgo Deum & hominem, per quem omnia facta sunt, genuit. Sed & hoc modo omnes virtutes Veteris & Noui Testamenti, quas Deus in Sanctis suis operatus est, velut vestimentum auro decoratum, deaurata sunt: Et has Virgo ad se liberè colliget: quoniam ligatura viri eam non constringet. Rota quoque, quam Ezechiel vidit, virginitatem præsignauit: Quid eadem Virginitas ante Incarnationem Filij Dei in lege præfigurata est. Post incarnationem autem Eius illa mirabiliter plurima oracula operatur; Quia Deus per ipsam omnia piacula purgauit, & vnamquamque institutionem rectè ordinauit. Virginitas quippè vetera suffert, & noua sustinet, & ipsa radix & fundamentum est omnium bonorum; Quia semper & semper cum illo fuit, qui sine initio & sine fine est. Nam natura hominis, que propter peccata perdita fuit, per Virginitatem in saluatione reuixit; cum per alienam naturam peccata hominibus abstraxit.* Hæc vates. In quibus sanè confirmantur, quæ hactenus de mortis introitu in naturam humanam dixi.

SVPPLEMENTVM
DE SPADANIS
FONTIBVS.

PARADOXVM PRIMVM.

1 *Qui fontes sint dicendi.*
2 *Opiniones diuersa circa expositionem huius.*
3 *Fundorum in terra diuersitas.*
4 *Semina incorporea, sunt Rationes, in elementis hospitata.*
5 *Rupium radix metallorum hospitium.*
6 *Vltimus fundus, fontium verorum scaturigo.*
7 *Terra virgo.*
8 *In vltimo fundo viuunt aqua.*
9 *Quando velut mortem aqua subeant.*
10 *Quomodo vltimus fundus in supremis sit montibus.*
11 *Ratio vitalis fontium similitudine microcosmi.*
12 *Quid mare sit in Genesi.*
13 *Mare externum fructus maris majoris est.*
14 *Bulliens sabulum millesies majus est ipso mari.*

1 FONTIVM originem ante omnia generatim perstringere necesse est. Fontes equidem omnino, non aquarum quoscunque, cum vulgo, etiam continuos, & indefessos prolapsus. Etenim tametsi fatiscēs nix, iterataque pluuia, manantem aquæ, per cæcos scopulorum ductus, saxorumque interuenia, vel anfractus decliues, assiduum iugemque decubitum dederint, fon-
2 tes proinde nomino. Casualis siquidem omnium, & accidentaria, adeóque demortua, aquarum ista congeries est. Itaque quo constet, vitale aliquod in fontibus principium & scaturiginem esse, considerandum initio venit Ihesu Sirah hactenus obscurum, verissimum attamen
3 elogium. Quò flumina vniuersa (per consequens etiam fontes) à mari prodire, ac manare, & in mare postremò, suum finire cursum voluit. Anxiam hactenus profectò Philosophorum posteritatem Sirach reliquit, qualiter nempe à mari, aquæ sursum contendant. Quandoquidem maritimum terra vbique labrum constimens, victoriam retinuit: quia superioritate situs compescuit. At nondum proinde satis constat, quinam mare (cum aquarum congestarum in imam terræ vallem proluuies sit) queat altissimos præterea conscendere scopulos, fontesque ibidem concitare. Hidraulisis certè hic silent regulæ, *si seruanda, vt fieri debet*, *Scriptura sit*. Intactum idcircò quidam hunc locum negligunt: alij verò, cum modolaione explicandum suscipiunt. Vt nimirum ex mari flumina, vapore-tenus elicita scilicet, pluuiis tandem, niuibus, & imbribus, scenâ metamorphosis laruatæ interjecta, mare repeterent. Atqui hoc est contendere, fontes omnes ex pluuia ortos esse, aut saltem ex aëre condensato. Deinde ex terra nequicquam vaporum, sed ex solo mari, peti, iniquè iubent, aut frustra sacra pagina, ex solo mari flumina, & non pariter è vultu terræ non spernendo, halitu tenus, mendicata asseret. Quæ angustiæ, cum multis inextricabiles viderentur, in scopulos quendam Spadanorum Authorem, fortè adegerunt, & collisserunt. Etenim quanquam humanam quiduis in eodem dissimulauero, Christiana tamen pietas in viro probo, publicam non patitur blasphemiam, non admonitam transire. Quem idcircò obtestor, meæ indulgeat libertati. Aristoteles (ait) ex aëre in aquam resoluto nasci, omnes fontes, fluminaque voluit. Non le- gerat, credo, etsi Platonis discipulus in Phædone quatuor illa paradisi flumina, iussu Dei prosiliisse. (Quidni sodes, si & hodie ingenita flumina, solâ aëris constrictione nata aiis, etiam Phædone lecto, virgine adhuc natura, eadem à creatione deinceps emanasse? eumque, qui mundum ab æterno credidit, Phædonem neglectum reliquisse? nec aëris vllam concretionem exspectasse. Nisi fortè ante Goropium Becanum delirauit. Quatuor illa flumina nil aliud fuisse, quàm Oceanum in quatuor orbis plagas fluuios emittentem: quo sensu etiam Siracides Ecclesiastes ait, omnes aquas venire ex mari, rursumque emenso cursu suo, mari se reddere. Quæ sic sonant in scholis. Goropius delirauit, & Plato ante eum, si sine vlla aëris concretione, Oceanum quatuor fluuios in oras mundi dispergere dixerit: quo eodem sensu tamen, Ecclesiastes id asseuerauit: ergò eodem sensu Ecclesiastes delirauit. Atqui nondum satis dictum, nondum inquam satis obuia sacrorum interpretatio? Fundorum itaque in terra diuersitatem & strata, ob oculos imprimis ponere necesse est. Alibi enim terra nigra, fimis & sordibus scatens, lutea, argillosa, pinguis, sterilis, palustris, metallica, arenosa, saxea, varioque decore ornata, in vultu occurrit, iuxta soli cœlique temperiem, stellarum influxus, imbriumque adaptationem: quia nimirum fructus, non autem elementum sunt. Quam si perruderis primam naturæ soleam, plurimis locis saxa, metalla rursus, aut minerales succos deteges, nonnusquam verò arenam, eamque hîc flauam, alibi cineream, ibi cœruleam, inde parum viridem, iuxta latentis spiritus protheam ac multiformem azygiam (quippe solo natura subest) Archeique hypogei destinationem à conditore Verbo acceptam.

Latent videlicet in elementorum condo, ac ditissimo promtuario, hospitatæ ab initio Rationes, in æuum durabiles, scientia rerum, sibi in tempore futurarum, pro vsibus ingrati hominis, instructæ, patienterque à condito orbe, rerum completas digestiones, temporumque plenitudinem, seu maturitatem, exspectantes, quibusque chaos architectonicum, τὸ ἔνυγρον chaos, spiritus inquam, nostris limitatus necessitatibus, ideis rerum, in progressu suo futurarum repletus, assistit. Porrò fundorum, non par vbique profunditas exsistit. Alibi namque multa arenæ, alibi verò terræ plurima occurit. Mox autem sub sabuli fundo, alter plerumque saxeus est. 4

Is enim nostris *Keyberg*, cui ropium propago innixa, metallorum hîc, deniqne atque mineralium ditiores classes, sua habent diuersoria. Ac tandem sub longum multamque sabuli difformitatem, scopulorum rudimenta subter, sabulum illud, illud sabulum inquam nitidissimum occurrit, metallicæ qualitatis, & inquinamenti peregrini expers. Quod inquam naturæ fundus est vltimus, & impenetrabilis, non tarò tamen in terræ superficie obuius, Adeò namque natura suæ indulgens libertati, nostras ridet leges; ac prædicamentorum repagula, vniuoco fundo spernit. 5

Vltimum illum naturæ fundum, Nostri *Quellem*, Galli verò *Sablebouillant*, nominant, quem ligo hactenus non transiuit. Quoniam vtut multum arenæ, multumque inde aquæ depleueris, mox alia indefinenti, celerique cursu aduolant, priorem defectum suppletura. Hinc itaque concludo. 6

Fundum prædictum, vt ordine vltimum in natura: ita continuare in centrum vsque, nisi

forte

fortè infernus, aliquot meditulij milliaria te-
7 ngat. Sequitur deinde, sabulum illud materiam
terræ esse, non vicissitudini obnoxium: sed
perpetuum & constans cribrum, quo natura in-
desinentes aquarum thesauros, fontesque lim-
pidissimos, in Vniuersi communionem trans-
colat.
8 In hoc inquam virgorē vitalem ebullientis
aquæ esse. Quamdiu enim in eodem versantur
fundo, viuæ sunt aquæ, non respectibus supe-
rioritatis, aut inferioritatis locorum obno-
xiæ, nec demum legibus Hydraulicis parentes.
Quia enim viuæ sunt vitalem proprietatem non
minùs quàm centrum ipsum, custodiunt illæsā.
Attamen quàm citò inde decurrunt, non aliā
quam sanguis extrauenatus, aut amputata ma-
9 nus, actutum moriuntur. Tum enim primum,
corporum grauiorum legibus, locorum, situum-
que positionibus imparitutis, obedire cogun-
tur. Vt scilicet non cessent abinde, per decliuia,
in mare ruere, tanquam pristinæ hospitium
quietis repetentes.
10 Quarto notandum. Quod prout fundus hic
aëri expositis in superficie terræ, non minùs
vernaculas proprietates exprimit, quàm qui in-
de centenis aliquot vlnis, infra terræ horizon-
tem latitat; ita quoque memioratis idem sabu-
lum, per saxorum commissuras, lataque inter-
uenia, in summam montium altitudinem, ip-
sumque subinde apicem ascendere, atque in-
11 de fontes vertere assiduos, caloribus æstiuis ne-
quicquam imminutos. In homine enim, quam-
diu sanguis venis fluctuat, tam in fronte, quàm
in pedibus, par respectu situum est, tanquam
suprà, quàm infrà ignorat: extrauenatus verò
illico grauium sortē induit. Ita quoque in Ma-
crocosmo, quamdiu aqua priori in hospitio
communi vita fruitur, sursum deorsumque sine
labore properat, quia nescit. At semel vitali dis-
cussa hospitio, non cessat festinare, donec bea-
tos quietis recessus, in Iliado recuperet. Aquas
itaque spiritus intus alit, vasti quoque marmo-
ris æquor, totam diffusa per artus, mens agitat
molem. At hinc nondum satis enotuit mare,
quod fontes rigat, & flumina euomit, quor-
sumque eadem tadē indefesse propepare Scri-
12 ptura dicit. Quod etenim Scriptura mare vo-
cat, aquarum omnium, in vnum ac continuum,
abacum congregatio est. Cuius collectionis,
13 spectabile hoc & externum nauigabile mare,
non nisi est fructus, in vmbellam dispositus.
14 Quocirca omnium omnino aquarum recepta-
culum, congregatio, radix, & collegium, bulliens
istud sabulum continet, millesies vtique locu-
pletius, maius, & proinde totidem plus aquæ
continens, quàm Oceanus. Vtpote totum fermè
terræ diametrum adimplens cuius duntaxat
extimum labrum externum mare, vnius aut al-
terius lucæ ad summum, profunditatem adim-
15 plet. Separauit namque Archetypus aquas ab
aquis. Non quidem mare à fluminibus vel ma-
re non omnium aquarum esset congregatio) aut
hæc vtraque à nubibus sed mare verum & in-
ternum, ab externo hoc nauigabili, primis dis-
iunxit diebus.
16 Hoc mare, internum inquam, inuisibile (ha-
ctenus abyssus) & magnum, sunt aquæ illæ, qui-
bus Vates mundi fundamenta inniti cecinit:
quæque hactenus etsi neglectæ steterint, à re-
17 rum Conditore in Genesi, mare vocantur. Ab-
inde scilicet quoque Ecclesiastes pariter fōtes,
& flumina peruir, eò reuersura. Decurrunt ita-
que ex hoc fundo, metuque vacui, mare exter-
num, rursus penetrat idem sabulum velut colā- 18
do, & salsuginem suam mox primis ferè passi-
bus sequestrat. At quia fontes & flumina, pau-
latino decursu, mineralium omnium (quæ in
gremio antea custodiebant, quorumque com- 19
mercio humana vita vix carere potest) semina
ac materiam dispensarunt. Celeriter proinde ad
mare externum propetant, quò rursus ad mare
internum, Orphei noctem. Plutonis tenebras 20
apud Hippocratem, Oromasini Persarum, Ilia-
dum Paracelsi (vbi Rationes, ac Dona, mine-
ralium inquam adhuc nondum corporibus so-
ciata semina, iacent) fœcunda repetant hospitia
seminibus iterum aquæ impregnandæ. Non est
itaque otiosus aquarum in Oceanum delapsus
Intelligentia quippe gubernantur, & tanquam
si intellectu pollerent, sua munia, Bonitatis, &
Prouidentię infinitę testimonia, non cessant
edere. Mirabūtur certè, hāc primā fonte quot-
quot Cabalam aspicient, verissimato tamen. Ne-
cesse est vtpote, plurima ignorantes admirari
plurima. Atqui consentaneum, quippiam Ocea- 21
nus quotidie ante oculos bino fluxu & recessu
propinat. Ascendentem scilicet aquæ vmbili-
cum, contra Hydraulisin, crementesque pro sy-
zygia lunæ, fluctus. Vnit namque propemo-
dum suo quodam iure mare silente nimirum
vento, spontaneos æstus concitans, lunæ analo-
gum situm curiosè obseruans, fluctibusque tur-
gidum, eidem obuiam vadens, variegata dem ū
temporum, luminis, ac motuum vicissitudine,
continuataque aquarum mole nunc hic, nunc
alibi per stata interualla, suas in altum exun-
dationes attolens. Itaque naturæ portenta, ta-
mersi quotidiana in Oceano quisquis vides:
interioris, vera, viuidique maris: ac longè
augustioris abyssi, vitales, fotalesque conci-
tationes, vsibus humanis dicatas, mirari de-
sine.

PARADOXVM ALTERVM.

1 *Fontes nulli ex aëre densato.*
2 *Elementa non mutantur, aut pereunt*
3 *Quidquid generatur, ex semine generatur, &*
quicquid fit, seminis necessitate in natu-
ra fit.
4 *Duo tantum sunt primitiua elementa, & duo*
secundaria.
5 *Explicatio paradoxa.*
6 *Probatio mechanica.*
7 *Cœlum peribit & terra, non aqua & aër*
8 *Ars distillatoria Phisicam explicat.*
9 *Quid vapor.*
10 *Probatio contra Arist.*
11 *Probatio 1. mechanica.*
12 *Quid sit magnale, & quale.*
13 *Cur guttulæ in vapore & nimbus non deci-*
dant, & quando cadant.
14 *Probat, contra Arist.*
15 *Probat. 16. 17. Mechanica.*

DE fontium scaturigine, proximo genera-
tionis ortu, ac natiuitate breuius quàm
paradoxon, at tædiosus (fateor) quam Spa-
danorum

danorum doctrina exigeret, egimus difficilè nimirum in cunctis modum tenuisse) quatenus scilicet, à diffimo aquarum diuerforio, ad fuas destinationes, aquæ pergant. Etsi interim quam primùm aëra petant, subinde, nonnunquam verò per longa terræ, saxorumque itinera, & tubos, præcipites decurrant, antequam luci se dedans: eadem tamen fuit vtrobique instituti Ratio, necessitas & finis. Voluntas eius nempè, qui nostris cuncta vsuris creauit. Restat cæterùm, veniam petere, nostræ vt indulgeant libertati Manes Aristotelici, si fontes ea condensatione aëris nasci, æstimauei o somnium, naturæ impossibile. Enimverò & istud primò verum est. *Nullis aerem vnquam sæculis, aquam fuisse, aut futurum: prout neque aquam, aeris*
2 *formam assumpturam.* Elementa nimirum primigenia, sint & rerum constantes matrices, à conditu orbe stabiles, & in terminum perseuerantes. Quicquid autem vicissitudini, per generationum classes, sese subscripsit, siue terreum videatur, saxeum, vel liquorosum, id totum ex massa trium principiorum, scenæ generationis dicata, deriuat, non autem ex elementis primis, non nisi stabili perennitate gaudentibus, & quæ demeritos suos fœtus, in pristina receptacula demùo condunt, donec ad nouæ sobolis generationem matura sint semina, quæ eadem corporum principia, digestionibus interim permutata, iterum vestiant, & reassumant.
3 Ex insitibi'i namque & in corporeo semine, in elementorum matricibus hospitato, corporumque principia induente, omnis fit in vniuerso generatio, quæ spontanea dicitur. Id alij fluxum de nonente ad ens dixere: quæ, quo dilucidiora euadant, notandum ad rei cuiusque productionem, duos tantùm sexus, si non
4 vnum saltem promiscuum, concurrisse. *Proinde etiam eadem mundanæ harmoniæ lege, primordialiter duo tantum in vniuerso esse elementa, aerem videlicet, & aquam*, à Textu sacro satis insinuata, per Spiritum in mundi incunabulis,
5 aquarum abysso supernatantem. Terra igitur & ignis siue cœlum, elementa si sint, secundaria duntaxat appellanda, à prioribus pro-
6 deuntia. Quidquid namque terrarum, saxorum, gemmarum, sabuli &c. existit, vel in vapidam aporrhœam effluit, vel in cinerem, calcem vel societatem saltem alicuius additamenti, in sal primò commutatur, (aquæ sobolem) mox dein cuncta, summa volatili, summam fixi superante, *aërea fiunt effluuia, & vaporosa, in aquam festinato impetu ruentia.* Adeòque quicquid terreum, durum, solidum, compactumque est, id totum ad simpliciorem, tenuiorem, puriorem, priorem que substantiam permanensem reducibile cùm sit (da veniam nouitati, PRINCEPS SERENISSIME) necesse est, nul-
7 lam prorsus habere elementi energiam: sed aëre & aqua esse posteriora. De cœlo itidem dicimus, quod cœli mutabuntur, veterascent, & peribunt: Adeoque cœlum & terra tandem peribunt, cuius internecionis simile nuntium, de aëre & aqua non reperies. Denique nullis vnquam seculis, aqua vel aër, in aliud corpus prius potuerunt arte aut naturâ redigi. Hæc itaque elementorum est facies, hæc destinatio, hoc denique officium, combinatio, fatum atque finis. Vt nimirum immutata duorum simplicissimorum essentia, & impermixta substantia, feminibus, fructibusque, vitalem præbeant vterum, siue fulcrum, donec tandem generabilium expleto numero, principiorum moles, simul cum feminibus, familias, & colonias alienas, thoro separato, beatiori sede constituant. Plurima nempe somnia, quibus mun- 8
dus se hactenus circumuenit palpus est, Mechanica ars Vulcani illudit cachinno. Aquam equidem in vaporem facilè mutari, quis negauerit; At vapor siue halitus, tantum deest, vt sint aër, vt citius puluis marmoris, aut silicis, aqua sint. Vt ostendimus. Etenim vapor ei- 9
psa nil aliud est materialiter, & formaliter, quàm atomorum aquæ, in altum sublata congeries. Quod Schola nostra luce meridiana clarius ostentat. Aër itaque siue calidis, siue fri- 10
gidis vitris exceptus, atque compressus, nunquam aquam dabit, nisi quantum in se vaporis, id est, extenuatæ aquæ continuerit. Separatur 11
verò aqua in guttulas minutulas, aduerso soles trans vitrum, initio distillationis, quamdiu parietes frigent, conspicuas; dum scilicet caloris vigore, in halitum extenuata euolat. Idque ni- 12
mirum contingit non aliàs, quàm per proprium magnale (quod in rebus mixtis, adeòque etiam in aqua ipsa, æther est, aëre rarius, & ab eodem dissociabile, eiusque compressionem atque dilatationem sustinens, inter corpus, & non corpus, medium ambigens, externorum soli sui natalitij astrorum, impressiones suscipiens, omnibus prorsus rebus intimum, ratione cuius solius, & non aeris, anhelitum duci- 13
mus (proprium inquam magnale, & ens spirituale in aqua, in altum nimirum aquam sustollit, alleuiatam calore, magnalis diuisionem procurante. Quod idem diuulsum magnale, proportionatam sibi aquæ quantitatem, diuulsam sursum detinet, tam in vitris, quàm in nubibus, & à casu præseruat, donec succed ntium fortè atomorum compressione (vt fit in distillatione) priores guttatim concrescant, & pristinum magnale, siue ens vitale, in se conc'udant. Vel calore, idem aquæ magnale rarefactum mox dein, externi frigoris ope condensatum, intra sui imperij limites cogat, suisque eosdem coërceat guttulorum atomos. Ad te 14
Stagyrita tedeo. Si aër frigore in aquam condensetur, cum aerem, aquâ in humiditata excellentiorem doceas, cedo, cur frigus aëris geniale, aëris naturam mutauerit, in materiam supetè naturâ nimis humidam; Denique iam fri- 15
gus, & non amplius calor vitale generationis principium habebit. Quocirca etiamsi vapor fit 16
aër, ex aqua formaliter transmutata genetatus atque ex eodem rursus par aqua concrescat, iam à temetipso discrepas, qui recessum tam frequentem, & facilem, à priuatione ad habitum 17
admittis tandem, & hoc mechanicum sustine. Aër, in canna ferrea vnius vlnæ, comprimi vi potest, vt vix quinque digitorum spatium oppleat, qui dein, in sui expansione, instar sclopeti ignibus acti, sphærulam explodit. Quod vtique non contingeret, si fieri frigore, compressus aër, aqua fieri posset.

PARA

PARADOXVM TERTIVM.

1 *De diata.*
2 *Semina, à quibus libera.*
3 *Probatio.*
4 *Optimi fontes qui, vbi, & quales.*
5 *Flumina ab acidulis.*
6 *Endæmon fontium custos.*
7 *Calculum generantes fontes. Vnde rupes in ripis.*
8 *Plures fontes, pluralitatem mineralium faciunt.*
9 *Ab inuisibili, fit visibile.*
10. *Sal esurinum hermaphrodita est.*
11 *Duplex excrementum in nobis.*
12 *Quid tartarum.*
13 *Multiplex sal esurinum.*
14 *Optimum vitriolum vt fiat.*
15 *Alterum vitriolum optimum.*
16 *Ferrum non mutatur in æris fontibus.*
17 *Tertium vitriolum.*
18 *Quartum Vitriolum.*
19 *Aciditas esurina non est vegetabilium.*
20 *Sulfuris sal fixatur.*
21 *Sal esurinum esse fontium.*
22 *Naturale cur sit nobilius artificiali. Error quorundam.*
23 *Mama aluminis.*
24 *Vnde materia vitrioli.*
25 *Error neglectionis. Vitriolum in aliis metallis.*

AD Spadanos iam proprius accedentes reassumere imprimis, quæ dicta sunt, conuenit. Metalla scilicet, lapides, saxa, sulfura, salia, atque adeò totam mineralium classem, aquarum matrice, sua reperire semina; Rationes, dona, scientias, progressiones, destinationes, officia, & durationes eorundem continentia. Quæ dum sui ortus exspectarunt digesta satis tempora, sub diem erumpunt cum aquis matricibus, quæ in terram, suos paulatim fœtus, aëri alluetos, deponunt: non secus ac terra; suam etiam vegetabilium familiam, in alienum aëris veterum, exponit. Ergo iam ex iliado aquæ, emergentia semina (quæ in finem durabilia, vox Verbi ibi deposuit) suo pront exordio sunt proximiora, ideo etiam nobiliora. Natura scilic. essentia, existentia, donum, scientia, duratio, destinatio, primùm in radice seminum connexa fuerunt, quæ postmodum donorum explicatione, ac functionem necessitate, in
1 pluralitatem sensim distracta, ataxiæ obnoxia euadunt. Hinc admirando elogio Hippocratis oraculum continet: auctis numeris videlicet (in generando) diminutas esse proportiones, & vicissim, auctis in decremento proportionibus, imminui numeros. Vndè indubiè constat, quo corpus entibus primis, & seminalibus siue in
2 natura, siue per artem vicinius fuerit eò esse potentius, nobilius, & augustius. Quocirca semina, mundum ingredientia, initio à colorum,
3 saporum, imò & quantitatum dimensionibus adhuc libera (verbi gratia, Humanum idem semen, nunc simplicem, nunc multiplicem fœtum patrat, sola locorum simplicitate, vel numerositate acceptum, adeóque numerorum, & quantitatiuo imperio, primis nondum momentis soboorium) hinc neinpe fit, quod in summis 4
rupibus, longè à fæce, & inter saxa, sabulumque, oriantur acidi fontes, cæteris cunctis præstantiores; sic autem vocati non quòd acorem præseferant (sont namque insipidi) sed quòd acidorum instar, sint medicati, ideò acidulis nobiliores, quo gratiores & potiores, semen salis esurini, à saporum explicatione adhuc liberum amplectentes. Etenim cum natura nostra fœdus amicum fontes illi pepigere, quod palati bibentium cum suauitate, intimaque ventriculi beneuolentia, licet maxima quantitate, hauriantur. Refocillatione autem naturæ, tam proximè vniuersalem illam medicinam, sanitatem nimirum tutelando, propagandoque potestates vitales æmulantur, *Moly* Homericum, quòd in apicem quasi medicinæ, adscendisse visi sint. Talem Paracelsus, libro de morbis tartareis in Veltum, pagulo Heluetiæ, scaturire voluit, qualem totus mundi ambitus, vix alterum continere in valle (nam in excelsissimis rupibus plu- 5
res sunt) credidit. Danubius siquidem, Rhenus, Rhodanus, Samis, Padus, &c. eiusmodi fontem scaturigine prima obtinent. Amplius addam. Quid si Gargani antro, exercitus cœlestis 6
Præses, in custodiam præfectus fuerit non è re erit credere huiusmodi fontibus Endæmonem aliquem præfixum; non secus ac vetustas suos semideos, pocula in origine fluminis vertentes, apponebant. Vt ut sit, fontes illi, sunt Iliado proximi, entreque primo esurinorum referri. 7
Contrà, alij sunt fontes, quibus succus petrescens commistus est, qui delabente paulatim vndâ, tam in fundo quàm alueí parietibus, saxa, & silices, perque cæcos venarum conductus, rupes in ripis disseminant. Mosa enim exemplo erit, hic namque ab ortu suo, margine, longè lateq; 8
lapidescentem succum imbibente, colles sternit, hinc inde Visetum vsque. Quo succo iam absumpto; suamque destinationem permenso, Mosa deinceps rupes non adspicit. Nec enim lapis simplex est, verum hic carbones, ibi fodinas ferreas, propiusque adhuc, sulfureas marcasitas, iuxta riparum decursum disseminat: alibi verò plumbi mineras, vel meras, vel cæteris permixtas androgyno ortu exhibet iuxta fontium originem. Quam fodinarum dispensationem per Triualem lineam in suos Peroledorum fundos. Adepti distinguunt, Porrò hæsi- 9
tatum est, cur fontes acidi vocentur, & vnde acor iste petendus. Breuiter dicam. Semina enim salium, vt diximus, cuncta in aquis sita sunt: attamen nondum saporem induerunt, nisi dum corporum principia consentanea, vterosq; terræ debitos repererint. Tunc enim, nec antè, salsuginem exprimunt, & sal vestiunt. Hic enim 10
in alumen, ibi in marinum, fontale, alibi verò in nitrum, &c. prorumpunt. Quocirca notandum, sal quoddam existere hermaphroditicum metallorum, quod defectu nominis æsurinum siue acetosum, re & nomine vocari cœpit. Generale equidem & ad omnia metalla accommodabile: adeóque si non primam, velut & remotissimam, eorundem materiam, putare placeat, saltem est metallorum secundina, quibuslibet metallis congenialis. Sal istud itaque alienæ commistionis expers, acidum est, corporique nostro debita quantitate gratum, eò quod omnem omnino humorem non vitalem, tartarum-

que detergat, & consumat. Est nempè duplex excrementum in nobis. Vnum nostrum, quod putredini, & fœtori subiacet: aliud autem rerum, quod hostili coagulatione, suam proditor perficit tragœdiam, generali etymo, tartarum dicitur. Sal acetosum itaque, subinde embryonis instar, in ordine ad metallum consideratur: non
12 ratiò quoque velut indiuiduum solitarium, at nondum suæ in destinatione completum. Exemplo vitrioli siue chalcanti, rem exponam. Optimum enim artificialiter, pro medicina, ex cupro, fit, ad naturæ imitationem: estque proinde longè optimum, quod ex solo cupro, sine terrenis sordibus, & peregrinorum mistura, conficitur: quæ tamen non nequeunt in naturæ vteris confluere. Fit autem hoc modo. Liquato æri sulfur iniicitur, donec totum flamma absumserit: confestim verò æs fusum, aquæ pluuiæ infunditur, vnde virescit: idque toties repetitur, quoad æs omne in aquam transfactum migrauerit. Exhalata tandem aqua, vitriolum habes. Etenim quod ante cuprum erat, nunc insuper ex sul-
13 fure salem acquisiuit. Secundò, vitriolum præstantissimum naturaliter crescit, fodinis, quibus natura sal istud esurinum peperit, venam æris feracem corrodens, & fontis lambentis liquore dissolutum, quem postea cortinæ in chalcantum coquunt. Laudatur Cyprium, Hungaricum, Romanum, & omnino, quod in sui exa-
14 mine plurimum æris contribuit. At succus ille vitriolifersus, putatus est ferrum in æs mutare, delusionem scilicet viri metallarij vix agnoscentes: eò quod ferri absumit locum, æris succedentes atomi explerent. Nec animaduertentes vti æs, argentum solutum, aliàs in chrysulca inuisibile, reddit spectabile, & corporeum: ita ferri proprietatem esse, solutum in chalcanto æs, ad se rapiendo manifestare, simulque eodem actu, ferrum ipsum dissolui, atque in fonte euanescere. Testes sint mihi fontes. Siquidem aquæ vitriolatæ longè seipsis pauperiores in cupro fiunt, postquam ferrum, recuperati æris beneficium ceperint. Propterea quoque nimium extra fontem (vbi quotiesque continuum noui, è gurgite, æris alimentum deficit)
15 putatitia alioqui ferri transmutatio, haud contingit. Tertiò demum, fit aere vitriolum, ex pyrite siue marcasita ærosa, sulfure imprægnata. Equidem abstracto inde sulfure, residuum corpus ærosum aëre expositum, currente dierum numero, sal acidum, sensim suis medullis, resoluit, quod eâdem resolutionis acuitate, ærosum quippiam in se dissoluit; quodque inde aquæ lutamine depromptum, mox etiam coctum, vitriolum fit. Adeóque quicquid prima vice, salis esurini rosioni restitit, repetita sulfu-
16 ris crematione, totum tandem concedit, ac in vitriolum euadit. Quartò denique, sal esurinum connascitur, concretum in pyrite, quod concrematione, & resolutione, ærosum quippiam, inde secum fert, & vitriolum fit. Vnde manifestum fit:

17 Primò, quod sal esurinum, etsi acidum, differat tamen plurimùm à quâuis alia aciditate, quantum differt vitriolum ab ærugine, quæ per aceti auram, adeóque concepto intus sale aceti, fit.

18 Secundò, quod etsi sulfur, totum sit pingue, & [illegible], attamen in æris penetratione, sal quoddam acidum (quod aliàs inter comburendum auolat, & per campanam in succum cogitur) semifixum relinquat.

Tertiò, sal acidum, & esurinum fontium, in 19
visceribus terræ ortum, sal esse cuiuspiam sulfuris, embryonatum: eatenus tamen artificiali sale, è sulfure petito nobilius; quo primo enti, & seminibus Iliadi propinquius est. Vt supra 20
legitur. Idcirco procul vagari agnosces, qui dotes Spadanorum, ex contentorum mineralium proprietatibus, prout in vltimam iam sunt progressa materiam, æstimant. Siquidem patet ex superioribus, salia esurina sulfuris, longissimè à proprietate sulfuris discrepare: quinimo, quod magis est, artificiale sal esurinum sulfuris, tantum distat à naturali, quantum hoc embryonatum, primis seminibus est propinquius in radice. Toto inquam cœlo errant, qui salia esurina plumbi, cum plumbo comparant, quod inde immensum distinctum est. Salium namque perfectorum, puta aluminis, nitri, vitrioli, atque eorumdem nondum perfectorum, peregrina admodum est similitudo, Exemplo patet. Sal enim 21
esurinum aluminis, sacchato quouis dulcius (manna dicitur aluminis) astrictionem nescit, primo enti eius simile.

Quartò. Cùm itaque præstantissimum vitrio- 22
lum sit materialiter nil aliud, quàm sal esurinum sulfuris embryonati, quod æris partem quampiam erosit, vilioris verò vitrioli, sale perfecto haustum sit sulfure; rerum idcirco analogia ducti, idem vitrioli etymon transsumsimus, ad omnes metallorum consimiles dissolutiones, quod ab aliis, de Spadanis scribentibus, nondum annotatum reperio. Siquidem tam in artis, quàm 23
naturæ progressu, ex quouis metallo, vitriolum (excepto auro) fit quotidie. Quatenus scilicet ex metallo, & cuiusdam salis esurini connubio, liquor metallicus, coagulabile inquam vitriolum efficitur.

PARADOXVM QVARTVM.

1 *Contenta in Spadana iuxta aliorum opinionem.*
2 *Probatur positionis falsitas.*
3 *Ingredientia Spadanorum. Quid sit vitriolum martis.*
4 *Coagulatio nunquam fit sine dissolutione, & vice versa.*
5 *Corpora non agunt in inuicem.*
6 *Inter actionem est odor spiritus dissoluentis.*
7 *Spiritus dissoluens coagulatur.*
8 *Qui ferri vena sit in aquis inuisibilis.*
9 *Cur aquæ sulfur oleant.*
10 *Cur aciditas in aquis pereat, & quando.*
11 *Manifestum fit occultum, & occultum manifestum.*
12 *Cur non ferrum, sed vena dicatur in esse.*
13 *Sal fontium non crescit in vena ferri.*
14 *Cur vnus fons altero sit fortior.*
15 *Differentia contentorum in fontibus.*
16 *Cur non transferatur Sauenirius alio.*
17 *Cur aqua sit leuior Sauenirij.*
18 *Aliquamdiu spiritus salis operatur super venã.*

Continens Spadanorum, aquam fontium 1
Scriptores vnanimè asserunt. Discrepamus verò ab iis duntaxat in origine: vtpote

quæ

quæ non parum momenti, ad nobilitatem eo-
rundem adferat. At contentorum in aquis ra-
tione, procul nobiscum dissident. Asserunt ni-
mirum Spadanæ inesse vitriolum, & deprehen-
disse, calchitum, mysy, sory, melanteriam, sal, ni-
trum (inesse inquam nitrum, distillationis ex-
amine sibi expertum, quod alibi se numquam vi-
disse, quippe quod inde post Hippocratis æuum
defecisset, testantur) bitumen, siue succinum li-
quidum, carbonem fossilem, alumen, bolum,
ochram, rubricam, matrem ferri, venam ferri,
ferrum, æruginem, calchantum assatum, alumen
exustum, æris etiam florem, & sulfur. Hæc in-
quam ab Authoribus Spadano fõti legibus tri-
buta, sub incertitudine Domina: adeoque nu-
tantes, cuinam Duci tantum fidant exercitum,
concludunt, fontes quosdã esse, in quibus emi-
nens subterraneum ægerrimè dignoscas, Alt-
bi, chalcanti feruorem, frigore rubricæ, &
æris in Spadanis, temperari. Alibi Spadanos
frigidos, & humidos actu, potestate verò seu vir-
tute (quam vnam examinant medici) calidos
atque siccos, ideò potissimùm, quod sitim extin-
guant. Tandem aiunt, his fontibus, ferri, sulfu-
ris, chalcanti, aliorumque fossilium vim inesse,
qualitatum tamen primarum proportione ma-
nente incerta, siue varietatem subterraneorum
consideres, siue bibentium dispositionem diuer-
sam. Atque illud notandum etiam lego. Quod
fons Sauenirius, vires fossilium magis, quàm
substantiam sibi induat (id est vires supra, ex-
tra, vel non substantiales) Alibi namque aiunt,
solo vitriolo fontes acescere, esseque chalcan-
tum saporis acidissimi: alibi cum Dioscoride,
in chalcanto plus ingratæ & terreæ adstrictio-
nis, quàm aciditatis reperiunt. Denique, prout
non nisi extrema ignium tortura, oleum è vi-
triolo (sale videlicet esurino & sulfureo, spiritus
ærosos eleuante) acidissimum elicit: sic fontes
hinc, nec aliàs acescere centur 1 in terra videli-
cet eiusmodi ardorem, spiritus chalcanti aci-
dos, ad terræ superficiem concitare, qui ibi-
dem à frigore coacti, & in acidam mutati, vici-
no fonti commisceantur. Quam positionem
multæ comitantur anxietates. Primò. Eò quod
1 nulla sit eiusmodi spontanea distillatio in Vni-
uerso. Deinde, quod saltem æstate frigeant in-
trinseca terræ iuxta Hippocr. quando Spadana
nimirum optima. Tertiò. Quod spiritus chal-
canti, terram aut saxa aquæ attingit, nequeat
non erodere, atque idcircò aciditatem omnem
exuere, frustra dicatam fontibus. Quartò
Quod æstate, terræ frigus non sit in superficie,
tantum, quod sit condensando spiritus magis
quàm interiora, vnde caloris vi, fugatos spiri-
tus comminiscuntur. Quintò, Quod spiritus
vitrioli, aquæ, tametsi negligenter obseratæ, im-
misti, nec aciditatem deponant, nec rufo colo-
re tingantur: Quod attamen fontalibus aquis
prorsus est sociale. Hactenus aliorum me de-
3 torsit opinio. Meam fatebor cæcitatem, *Distil-*
laui aliquando serio, Sauenirium, & Pouhon-
tium: & sanè non tantum mineralium catalo-
gum, imò nil quicquam in iis offendi, præter aquam
fontanam, & vitriolum ferri ab aliis ante me
scriptoribus neglectum. Constat autem martis
vitriolum, sale esurino embryonati sulfuris, &
vena (non ferro) ferri, quam sal esurinum, ad-
4 huc volatile, lambendo, corrosit. In quo corro-
sionis actu, fit aliqualis dissolutio ipsius venæ

& coagulatio siue fixatio volatilis. Sal in-
quam quamdiu volatile est, id est, aptum vt ab
igne pressum euolet, inter spiritus recensetur, 5
Corpora autem non corrodunt corpora, quate-
nus talia, neque fixa in inuicem agunt: sed dun-
taxat, quatenus alterum eorum volatile est, id
est, spiritus, siue is concretus sit, siue liquidus.
In omni denique solutione (vti videre est in
actiuitate aquæ fortis, aceti stillatitij, &c.) ex- 6
citantur aliquot exhalationes, antea quietæ,
quæ vti syluestres, iterum coagulationi non pa-
cent, aquæ ideo euolant necessario, vel coër-
citæ distringunt. Cæterum, illud deinceps 7
notabile est, quod quantum spirituum, corporis
solutionem complent tantundem quoque in
corpore soluto, corporalitem assumpsit. Patet
igitur hinc, ratio cur Spadanæ in tanta perspi- 8
cuitate, corpus opacum venæ ferreæ, in se ab-
scondant. Denique cur in actiuitate salis esuri-
ni, sulfur redoleant, absente tamen corporali 9
sulfure. Tandem quoque obuium est; cur sub
finem actiuitatis (Illa enim solutionis festini-
tas, plus minusve temporis, in diuersis fontibus
perseuerat) aquæ aciditatem amittat ac vena, 10
antea transparens, rum rufa appareat. Fugatis
nimirum iam partim spiritibus, vel iisdem, ad
finem actiuitatis delumbatis, & coagulatis, im-
bibita vena sidit, ac manifestatur, quod antea
occultum steterat: geminam interim, aquis re- 11
cuperantibus simplicitatem. Porrò non otiosè
negatum, ferreum, aut ferri ramenta Spadanis
inesse, sed ferri venam. In vena siquidem, plus
virtutis, quàm in ferro ocurrit, earum scilicet
partium subtilium, quas fornax inter fusionem 12
suffurata est. Quocirca succus, spiritus, siue sal
esurinum (voca vt lubet) non crescit intra ve-
nam ferri, ita vt par amborum colliquatio in
aquis absit, alios nactum est sal, in terra viros,
vnde præter labens vnda, illud, liquat, & secum
rapit, tamquam germanum nepotem, alterius
olim filium vndæ. Quod si itaque insigni cani-
tate circa venam detinetur diutius, plus venæ 13
in se sorbet vt Pouhontius, hocque adhuc am-
plius fons Geronster. Tonoeletius verò, sale
esurino, præcedentibus duobus ditior, iisdem
tamen in vena pauperior est. Hinc namque fri-
get, & stomacho molestior. Quicumque ergo
magis alnum cit, venæ feracior est. Equidem
nec illud Antiquis incognitum, qui squamma
ferri, ad ventris subductionem vtebantur. Virgi- 14
nes quoque, stomomasiue aciem sumentes, pri-
mis quoque diebus vomere assolent. Heronster
igitur plus venæ assumpsit, quàm Tonneletius:
salis autem tantundem, sed mitigati propter
actiuitatẽ venæ in se receptæ: ideoque sal istud
crassius, & corpulentius euasit. At Sauenirius, 15
aquis longè dilutior, venæ, salisque esurini mi-
nimum, ideóque citius absoluit actionem salis
esurini & venæ, citiusque medicata vnda emo-
ritur. Atque eadem de causa, facillimè stoma-
chum transit, conficitur, & penetrat citiùs. Spi- 16
rituum itaque agẽtium in venam, præsentia, po-
ros in aqua dilatat, & leuiorem ad libellam ef-
ficit fontis aquam. Amplius notãdum est, Quod
prout in vinis & omphacio ebullitio fermenta-
lis fit: ita sua fit actio salis esurini. Ac nedum: 17
super venam, dum eandem rodit & permaneat
sed etiam super eandem secum raptam, aliquans
diu operatur. Pouhontius inquam, longe diutius
quam Sauenirius, &c. Donec exantlatis spiri-

tuum actiuitatibus, tam agens quàm patiens
dissoluens inquam, pariter & dissolubile, satiſ-
ſaciant eâdem operâ.

PARADOXVM QVINTVM.

1 *Virtutes ſalis eſurini.*
2 *Effectus obſtructionis.*
3 *Quouſque fontes agant in homine.*
4 *Quos non iuuent.*
5 *Effectus per ſe & per accidens exemplum.*
6 *Mulier duplicibus ſubeſt morbis.*
7 *Vires venæ ferri.*
8 *Obiectio.*
9 *Solutio.*
10 *Quomodo ferrum aperiat, & quomodo ſtringat.*
11 *Probatio per affine exemplum.*
12 *An calculo conueniant, & quouſque.*
13 *Palliatiua cura tantum quæ pellit calculos.*
14 *Spadana in cauſa, vt facilius recreſcat calculus.*
15 *Cura calculi vera in quo ſita.*
16 *Vnde petendum remedium & quale.*
17 *Qualitates primæ in fontibus.*
18 *Aqua, non aer, eſt internè humida.*
19 *Vires relollei & Cherionij.*
20 *Obiectio.*
21 *Dilutio.*

NVNC de viribus Spadanorum
breui complexuri methodo, ſup-
plementique nomina dicturi, re-
ſumemus, non alias inuenirI
1 dores, niſi quæ ex eſurino, & ſolura ferri
vena depromuntur. Quapropter cùm ſal eſuri-
num diſſoluat mucilagines, abſtergat, conſumat
foraſque amandet; Ideò imprimis, obſitis mu-
core ſtomachis opitulatur: eandem quoque viſ-
ciditatem præternaturalem (quam coagulabile
rerum in nobis excrementum vocauimus) altiùs
atque penitiùs paulùm, tam in venarum, quàm
viſceris cuiuſpiam penetralia proreptam, eadem
opera expedit, ſed tardiùs eò, quo longius ab
ore iter inſtituit. Hinc ortis hepatis, lienis &
renum obſtructionibus, atque inde natis febri-
bus, hydropi, ictero non ſegniter ſuccurrit. Ete-
nim obſtructio, obſtruente conſumpto, ceſſat;
quæ aliàs, cùm impediat quo minùs vitæ ſpiri-
tus per omnia liberè gliſcat, muniaq; ſua obeat:
2 idcirco partes, quæ poſt ſe ſunt deinceps, vitali
communione priuat, ac conſequenter putrefa-
ctiones accerſit. Igitur omnibus prorſum mor-
bis epotæ Spadanæ conueniunt, qui ex hoſte
tartaro, præter naturam intus recepto, & coagu-
lato, conſcendunt. Modo conſtante vitæ radice
3 ſufficiente, id eſt, ſatis tempeſtiue hauriantur.
Determinatione attamẽ illa adiuncta, quod po-
teſtas aquarum non tranſcẽdat hypochondriũ.
Non enim ſupra renes, ad cor videlicet, pulmo-
4 nem, aut cerebrum aquæ attingunt: Quocirca
etiam affectibus illis ex idiopathia genuinis, niſi
per accidens ſuccurrunt Spadanæ. Ratio eſt. Si-
quidem cùm mineralea ſint, ad alendum pror-
ſus ineptæ, vltimo cum ſalium excremento vri-
na, è corpore proſcribuntur, cuius nempè com-
mercium, viuidus amplius ſanguis non patitur.
Proinde ſi quicquam capiti, cordi, aut pulmoni
iuuaminis adferre videantur, id totum, ſubla-
tione affectus, diſcraſiam inibi, per deuteropa-
thiam, & conſenſum cauſantis, euenire putan-
dum eſt. Denique nec potæ Spadanæ in epide-
micis, endemicis, & aſtralibus morbis, vt ſunt
Peſtis, pleuritis, prunella, &c. vt neque conſe-
runt plurimum, quibus venenum ſubeſt, vel aſ-
ſumptum, vel intus genitum, vel contagio par-
ticipatum. Vt etiam neque in morbis tinctuiæ,
quales ſunt lepra, lues Veneris, morphea, cãcer,
epilepſia, &c. Quocirca non benè conuenimus
cum illis, qui ad omnes omninò morbos Spa-
danam commendant ſine delectu. Adeóque can-
dem in blaſphemiam vſque extollunt. Scilicet,
*Non eſſe, quod iam deinceps, nactis Spadanis, ve-
terum aquarum miracula, vel Siloës piſcinæ, vel
Iordani Naamum ſanantis, ſtupeamus: cùm hic,
& attonito morbo, conuulſione, paralyſique la-
borantes, leproſoſque curari videamus.* Apage!
Miracula inimitabili conſtant digito: præterea 5
effectus per accidens, ab iis, qui per ſe ſuis de-
bentur cauſis, ritè diſtinguere oportet. Qualiter
ſi deficiente menſtruo virgo, ſuffocatione, epi-
lepſia, vel paralytico affectu laboret: prodeun-
tibus autem bibita Spadana menſtruis, ab an-
nexa diatheſi liberetur, non eſt quod proinde
apoplexiam, aſthma, epilepſiam, aut veram pa-
ralyſim, Spadanis fontibus curandam commen-
demus. Morbi namque in vniuerſum, ex vtero 6
prodeuntes, alterius ſunt monarchiæ clientes,
& aliena conſtant radice, quàm qui ex condi-
tione microcoſmi, tam in vno, quàm in altero
ſexu prorumpunt. Quos equidem ſi quis non 7
diſtinxerit, cachinnum à diſcretione ſibi pa-
rat. Cæterum iam dictum, quantum ſal eſuri-
num in fontibus proficiat: deinceps autem
quid ferri corroſa, atque ſolura minera agat,
dicendum. Ea itaque manifeſtè adſtringit impri-
mis, ideoque ſtomachum, ac vicina quæqoe
roborat. Laxis ergo, & diſſolutis morbis, Spa-
danæ congruunt, puta lienteriæ, diarrhœæ,
cœliacæ, atque dyſenteriæ, &c. Quibus ob- 8
iectum iri exſpecto, quod menſes prouocet,
quicquid ferreum offertur, iecinoris atque lie-
nis effractos leuet, atque adeò hinc potius ape-
rire, quàm adſtringere Spadanas, conſenta-
neum. Ob quas fortè ſalebras, nõnulli ad diſpa- 9
res, in marte partes potiùs nutantes confu-
giunt. Reſpondeo ex Adeptis. In nobis, non
rarò, oberrare ſal quoddam reſolutum, & mine-
rale, planè excrementitium, tartarum inquàm
reſolutum, vel in prima, vel in materia vltima
exiſtens; cuius ſiue vterus, hepar, lien, renes,
pancreas, meſenterium, vel ſtomachus fodina
ſit, perinde nunc cenſemus: modò conſtet, in-
ſignes parere laborantibus moleſtias. Epoto 10
itaque ſtomomate, id eſt, chalybe, vel ferro, pul-
uere reous: quamprimum ſal iſtud nocuum,
(quod purgantium mandatis non auſcultat) ad
ferrum præceps accurrit, eique adhæret, vt illud
diſſoluat, & vim exſerat ſuam: Adeóque iuxta
illud coagulatur, ſimulque cum ferro foras va-
dit. At ſi ferrum vel acies, in liquore acri, nobis
tamen non hoſtili, diſſoluta potentur (puta Spa-
danas) natura abſumtis, & penitùs intrò admiſ-
ſis iiſdem liquoribus, ferrum mox (vtpote ad
alimoniam ineptum) à commiſto ſeparat, & per
inteſtina amandat. Vt videre eſt in ſtercorum
Spadanorum nigrore. In qua ferri ſequeſtra- 11
tione confeſtim ſalium mineralium confluxus
ſpontaneus

spontaneus fit, non secus atque argentum in chrysulca, ad æs appositum, & æs solutum, ad ferrum aduolant. Liberat itaque ferrum sumptum, ab obstructione, & aperit per accidens, ablato scilicet secum obstruente victo: non tamen quod per se, proinde definat esse constrictiuum;
11 Aperit inquam potestate specifica & appropriata, constringit verò qualitate secunda. Iam porrò, quandoquidem animum & spem auxit miseris potissimùm calculosis, potus aquæ, meum dicam iudicium. Certum est Spadanas eluere vrinæ regionem, cùm quia facilè transeunt, tum quia multæ, affatimque haustæ, & minerales, earum sal esurinum impedit, quo minus spiritus lorij (solus calculorum architectus) quicquam ingenitâ sibi proprietate petrificet. Quippe sal aliud potentius, jam eundem in sui ditio-
13 nem velut vinctum traducit. At quia ista duntaxat est cura palliatiua, etsi facti calculi & arenæ expellantur, quasi labentis aquæ abstersione: imò quamdiu aquæ fuerint ebibitæ, impediant noua calcoli collegia, attamen siquidem mox abinde recrescunt, infida censemus calculosis remedia. Etenim eò quidem promptius ac-
14 crescere festinat calculus, quò vetus ille, alter calculi parens, nitidior fuerit. Nonne enim lotium, facilius calculum, ad nitidam matulam, quam ab oleo inunctam agglutinabit? Hinc namque fortè testes bruorum plurima scatent
15 axungia. Coram itaque perfectam calculi, optatamque requiem, longè a'iam scimus: In qua extirbatis suauiter calculis minoribus (quod minimum est) majores verò, in succum pristinum retrograda concretionis analysi redeant.
16 At neque id satis fuerit, nisi tollatur inclinatio petrifica, restaurantibus Remediorum nempe paucorum collecta messe, quisque integram, ex calculo non minùs, quàm febre, & optatam, sperare potest valetudinem. De quibus in aliis scripsimus, & remedia dedimus. Virtus etenim medendi, stat rectà sub quolibet pondere, id est, omnes morbi apud illam, vnius sunt pretij, à nullo morbo minui potest. Desiderantur tantum nobiliores remediorum potestates, quæ in cœlum ad Conditorem clamant, se velut frustra venisse, nec esse penè quenquam, qui vincula earum soluat. Maturè à querelis abstinendum,
17 vlceroso seculo. Itaque quod ad primas qualitates Spadanorum attinet: quanquam de iis; vtpote momentaneis, & anatomiam vitalem non habentibus, minimum anxij simus, quoties non admodum infesto gradu infames sunt; decernimus tamen, sal esurinum in primo gradu caliditatis & siccitatis esse: solutam verò ferri venam, frigiditatis & siccitatis secundum
18 atrigisse. Aquam verò ipsam, humidam summè, frigidam verò temisse indulgentia Aristotelis sentimus, & supradictis deductionibus ostensum fuit. Atquia, tam aquæ, quàm minera-
19 lium, illæ qualitates sunt relolleæ, nequicquam curationis habent: sed rebus constitutis præpostere aduenirnt, instar colorum: ideirco illarum speculationem aliis relinquimus, con-
20 tenti adeptione qualitatis cherioniæ. Postremò tamen obiectioni respondendum est. Quanobrem videlicet Tonneletium salis esurini, & calidi copia, frigere magis, & stomacho mole-
21 stum dictum? Satisfaciam. Sal esurinum etsi primis qualitatibus sit calidum; non secus atque oleum chalcanthi, sulfuris, aqua fortis, &c;

frigefacere tamen, tertia, & propria qualitate cherionia, quatenus scilicet vel nimietate noxium calorem nostrum debilitat, potissimum, quod secundarium humorem, siue alimentum proximum stomachi sua aciditate dissoluat, & alendo idoneum reddit: cuius liquoris viuidi penuria, non mitum est, si influens stomachi & mendicatus calor, patiatur.

PARADOXVM SEXTVM.

1 *Qualiter cibi non noceant.*
2 *Contra diæteticem paradoxum ex textu sacro.*
3 *Probatur etiam experimento.*
4 *Ex Iustitia distributiua Dei.*
3 *Ex indicatione remediorum.*
4 *Ex regula.* 4. *Vnde diæta venerit necessitas.*
5 *Vinum præceptum.*
6 *Sobrietatis & comium.*
7 *Vt aqua celeriter transeant per præcordia.*
8 *Purgatio.*
9 *Modus & requisita potandi. Quantum bibendum.*
10 *Æmula campana preparatæ commendatio.*
11 *Celeriter bibendum, & quare.*
12 *Rediens quomodo.*
13 *Quando prandendum.*
14 *An Spadana mero miscenda.*
15 *Et quidem à prandio.*
16 *Tres digestiones.*
17 *Cur non dormiendum sit à prandio Spadæ.*
18 *Hora cubitus.*

De diæta, & modo vtendi Spadanis, nunc paucula subnectam. Istud imprimis in diætetice, experientia duce, vicimus: *nunquam qualitatem ciborum, quatenus talium nocumentum adferre*, nisi vbi delumbatum clinicum ac defectuosum adest remedium. (Vidit nam- 2
que Deus, quodcunque fecerat bonum esse, & consequenter, quodcunque in cibum ordinauerat, bonum esse cibum (*solam verò quantitatem obesse posse*. Ede enim cibos quoscunque voles, exempli gratia, & sis vulneratus, modò in quanto non excesseris, sintque tibi apti balsami, & potiones vulnerum consolidatrices, nullam pressuram fenties ex cibis, nullumque detrimentum, non secus ac delicatissimo delectu ciborũ alitus. Cuius rei testimonium milites ac paupe- 3
res dabunt: quibus seoetus visus fuisset rerum Arbiter, si phasianis, perdicibus, ac cætero culinarum mangonio, io morbis vesci debuissent. Spernit enim curiositatis regulas natura, eo subsidio tuta, quod frustra opem, & præsidia, cōtra morbum optatura sit à remedio, quod præueniedis defectibus, à ciborum exigua quantitate, non sit satisfaciendo Quicquid enim morbi monomachiam aggredi debet, potiori iure sanè, symptomata à cibis oriunda, auertere debet, id inquam, quod auerruncandis læsionibus propinatur, vel instituitur. Diætæ igitur ne- 4
cessitas, à penuria altiorum medicaminum, non cibariorum lenocinio inuecta creditur. Vnum istud diætæ præceptum seruandum, Spa- 5
danas bibenti consulo, vt sobrietati studeat, edatque parcè instar accolarum. Quid enim 6

iuuerit, ſanitatem accolarum ex Spadanis accu-
ſare, ſi lautiores, & nimis ſaturi, viuamus. Su-
premum itaque longæuæ vitæ præſidium (etſi
inſuetis crudele) eſto ſobrietas. Quæ ſapiunt
alias, optimè nutriunt. Et concocturus facilè,
7 quæ ſapiunt maximè, famelicus. Ea ſola diætæ
normâ, aquæ permeabunt tutò, celeriter ac iu-
cundè. Cæterùm iuuerit, ſordem à ſtomacho, à
meſaraicis verò crudiorem, & minùs ſincerum
8 chylum, vertere. Quod commodè fiet, Si tri-
duo continuo ſumarut ante aquas doſis vna in
aurora, pillularum, ruſi, debitè præparatarum,
& non ſuaſu lucri. Vel, ſi non lubet triduum
exſpectare, infundat conſeruæ roſarum ſeſcun-
ciæ, Pouhontij vncias octo, addito ſcrupulo ſa-
9 lis tartari. Bibat colaturam Spadanam bibitu-
rus, conetur primùm ventrem exonerare, dilu-
culo ac ſub crepuſculis, vncias duodecim Pou-
hontij bibat, & montem ſcandat: quo cum de-
uentum erit, viginti, aut 30. primò mane vn-
cias Sauenirij bibat. Etenim ad non conſueta
paulatim tranſeundum. Vti etiam Pouhontius,
non onuſta quantitate, vrinarios meatus præme-
ditatim aperiet. Addendum quantitati indies, ad
tolerantiam vſque: vt quiſque ſibi ſit iudex.
Quod exinde facilè conijcietur. Quoniam ſi
quantum oportet biberint, bene ſe habent, &
10 facile ferunt, Hippocratis imitatione. Inter bi-
bendum autem, loco aniſi, myvâ ex ænula cam-
pana aſſumptâ, facile epota aqua per præcor-
11 dia tranſcolatur. Bibatur autem ſtatuta doſis ce-
leriter, cum fontis feſtinatus ſit progreſſus, ideó-
que prima aqua cocta (ſi modò verè coqui di-
cendum, quod non alimentum cedit (& ex-
pulſa, antequam vltima adueniat. Quod inter-
polatam natiui calidi reddit, fruſtratamque
12 actionem. Rediens ad pagum à fonte, lentè
procedat, vt non ſudor, ſed vrina, quæ in votis
13 eſt, cieatur. Sit autem hora prandij, cum ſtoma-
chus aquis fuerit expeditus, ne reſiduum aquæ,
penè concoctæ, crudum ſuccum præcocitet in
14 venas auferat. An Spadana mero miſta conue-
niat, dubitatum. Dicam. Sic vina fient facilè
meabilia, & meatus ſeruabuntur meabiles, ideó-
que cum accolis, cibis (id eſt, potibus) fontes
15 admiſcere conſulam. Atque adeò quia parcè co-
medendum, circa decimam aut vndecimam, ho-
ra tertia Pouhontius adeundus; quia non ſagi-
nationem, ſed ſanitatem intendimus: ſi cœlum
permittat nempe, non chartis aut aleis, non de-
nique ſomno pomeridies emancipandus venit:
16 ſed deambulationibus. Siquidem tres in homi-
ne complentur concoctiones: prima ſcilicet in
ſtomacho; altera in hepate: tertia verò in ſin-
17 gulis membris. Quandoquidem partes ſingulæ
nutriri debeant. Prima & ſecunda decoctio, fe-
liciùs in vigilia & motu ſuccedunt, ideóque ex-
crementorum omnium vberior expulſio, quàm
Spadæ præcipuè attendimus. Tertia verò ſub
ſomnum, dum nempe vitale lumen, ſeſe hu-
mori cocto, propter aſſimilationem inſpirare
debet, eſto. Qui etiam omnem excretionem
compeſcit, præterquam ſuam, quæ eſt ſudoris.
18 Horam autem ſomni, præcedentis auroræ ma-
turatio, & ſequentis crepuſculi feſtinatio. Per
ſomnum ipſum admonebit.

Benedicite fontes Domino: laudate & super-exaltate eum in secula.

SVPPLEMENTORVM
Paradoxum Numero Criticum.

1 *Cauſa duæ calculi apud veteres.*
2 *In veſica calculo multa prodeſt mucilago.*
3 *Curatio antiquorum triplici conſtat præſidio.*
4 *Sollicita cura veterum.*
5 *Varia ſupellex ſaxifragorum.*
6 *Cur ſaxifragia irriſa à plurimis.*
7 *Abſurdæ obiectioni reſpondetur ſub finem.*
8 *Deſperatio apud Veteres.*
9 *Qualis curatio Veterum.*
10 *Moderna opinio paradoxa.*
11 *Cur à veteribus deflectere quis poſſit.*
12 *Cur Veteres in cura errârunt.*
13 *Materies lapidum.*
14 *Tartari, & pituitæ differentia.*
15 *Tartari hiſtoria.*
16 *Paradigma mechanicum.*
17 *Vnde nomen tartari.*
18 *Ratio eſſentialis in paradigmate.*
19 *Cur non è viſciditate ſit coagulatio.*
20 *Generationes ſubſtantiales determinatis abſoluuntur ſeminibus, non caſuali qualitatum primarum congreſſu.*
21 *Quæ, & vbi ſemina lapidum.*
22 *Phyſica, per Analyſin, optima docetur.*
23 *Ratio altera contra Veteres.*
24 *3. Ratio.*
25 *4. Ratio in macrocoſmo.*
26 *Obiectio.*
27 *Pro nobis.*
28 *Gemmæ viſcoſitatem neſciunt.*
29 *Contra efficientem Veterum. Prima, Altera ratio.*
30 *Vnde in rene calculoſo calor.*
31 *Exemplum.*
32 *Cur in calculo viſicæ, non conquerantur caloris.*
33 *Cur mucus in calculo veſicæ.*
34 *Ratio prior. Altera.*
35 *Incognitis cauſis remouendis incognita fuere remedia.*
36 *Salutaria remedia coindicationibus opportuna.*
37 *Remedia exteriora cuius ſint pretij.*
38 *Paradoxum in diſtinctione effectus per ſe, & per accidens.*
39 *Quatenus iuuantia ſint.*
40 *Quid ſolum ſit aperitiuum pharmacum.*
41 *Non fieri vreterum dilatationem per potus.*
42 *Quid dilatet vreterem.*
43 *Obiectio ſyncopizans.*
44 *Diſtinctio effectuum ſecundùm cauſarum pertinentiam.*
45 *Ratio.*
46 *Cenſura remediorum veterum.*
47 *Methodus curatiua.*
48 *In omni vrina calculus. Quis ſit dicendus calculoſus.*
49 *Quid ſit inclinatio ad calculum in rene, aut veſica.*
50 *Quid ſpes in curationem dederit.*
51 *Quomodo auferatur inclinatio.*
52 *Qualitas remedij, inclinationem tollentis.*
53 *Aroph medicamen.*
54 *Oblatratio.*

55 *Hermetica*

55 *Hermetica & Pythagorica Philosophia congruunt.*
56 *Remedij qualitas calculum resoluentis.*
57 *Responsio ad obiectum absurdum.*

QVANDOQVIDEM frequens in homine monstrum lithiasis, plerosque
ad Spadacrenas vocet, perfectæ sanationis spe, inuerit profecto hunc
paragraphum liberalius explanare, ne compendium obscuritatem pariat. Dicendum itaque, quid Antiqui, quidque Modernıores, Hermeticæ scholæ discipuli, de calculorum ortu &
1 curatione sentiant. Materiam calculi imprimis,
phlegma, pituitam, mucilaginem, seu excrementum humanum: Efficientem verò causam,
calorem actualem, excedentemque in mem-
2 bro, incusauêre. Quidni, inquiunt; cum è
calculoso rene multum sedimen, è vesica verò,
calculis obsessa, continua mucilago, excernitur
præceps? & quanquam nullius in vesica calor, sufficit saltem, eundem in lumbis manifestum, calculosos experiri: Ergo cum contra
manifesta, ac sensu nota, nemo nisi cœcus ad
solem reluctetur, rata calculi permanere debebunt, iam data causarum testimonia, authori-
3 tatum, & dierum numero approbata. Cæterùm his positis, ad curam itum est. Vbi humectantibus, aperientibus, & detergentibus, confisa sunt præsidia. Clysteribus inquam, balneis, fomentis, vnguentis, & potionibus madefacientibus, aperientibus, & abstergentibus, verâque sunt innisi manu. Quo scilicet iam partus calculus exploderetur, atque venienti saburræ fortè fortuna coagulandi adimatur conciliabulum. Ventricæ autem nil quicquam est pro-
4 uisum. Non segniter nimirum amygdalinum, aut huic succenturiata, ad vreterum ampliationem, primo curationis introitu, propinanda arbitratum, vt deinceps sequentibus abstersiuis
5 expellendo facilius calculo locus sit. Hisce nempe hypothesibus, facilitate artis, non parum suspectis, in tanto naturæ incommodo, ac dispendio, calamitati nostræ atque adeo Indicationi curatiuæ, abundè satisfactum, arbitratum est: nisi fortassis quædam saxifragia, tam ex herbis, radicibus, ligno, seminibus & fructibus, quàm ex certis lapidibus in puluerem contritis glorioso titulo, à Primoribus accepto, in lithontribon petita medicamina, prioribus adnexenda videantur. Sic autem dicta, eò quod nonnulli calculum confringere; alij, imminuere, plurimi, neutrum crediderint. Pulcro qui-
6 dem arrident nomine à Veteribus tradito: at sic
exhibita, hactenus infido euentu, atque promissis nequaquam respondente auxilio. Alij promi-
7 de longiùs deflectentes, citiùs stomachum, venas, renesque pertusa, ac perforata iri, vel corrosioni insigni, vel confringendi potestati violentæ, cessura, quàm quod lapis, illis longè durior, & fodina sua abore separatior, siccitatis, & conceptæ duritiei, inuatum recuset vestigium, illisque remediis in clientelam nomen
8 dederit. Ideóque quicquid secundis, & tertiis
qualitatibus repugnans; pharmaco non patiecit, id velut Alcide indomitum, velut monstrosum, clauâ durius, ac fatale, incurabilium ca-
9 talogo addicatum. Vnde intelligere est, totam
calculos curandi methodum, non sanationi perfectæ, at palliationi saltem, stare coocreditam. Siquidem non insudatum hactenus, nisi excludendo calculo, iam facto: fiendo autem, nullatenus obuiam itum est, vt neque impressionis, siue procliuitatis in calculũ, exstirpationi, quicquam est consultum. Mansit itaque imperfecta, reciduas minantium calculorum curatio: Triumphum quasi ob id clamantes cæteri morbi, eò quod omnes in fines sufficiens Prouidentia, secum videretur liberaliùs egisse: vni autem insidiatori calculo, vt hostiliter & proditoriè ingresso, recusasset remedia.

Nunc autem, per classes, Iuniorum decreta 10
dabo. Ac primum quidem de statutis deflexisse canonibus, vitio non erit, vbi hucusque, incerta plerumque aduertamus eorum auxilia, languidamque non nisi experiamur opem, deque
Proximorum vita & incolumitate propositum 11
sit. Etenim si artes cæteræ proficiant indies, non est, quasi in nobis effœta sit virtus animi, cur ab vlteriori indagine Veri, nos priorum canones deterreant, inque desperationem conturbent. Solo namque Aristotelis statuto, quod cōtra negantem principia non sit disputandum, Philosophia in obscurum delata mansit. Etenim si non imperandum, saltem nec seruiendum, liberrimis iudicij muneribus est, antecedentium gregem sequentes, non quia sic eundum, sed
quia sic sit itum. Artium itaque inuentor Ignis, 12
machanico, ac manifesto opificio, Hermeticos edocet, calculorum originem non constare assignatis, materiâ & efficiente. Etenim nec ob id mirum, quod non sat cognitis causis; impro-
ulsa, & imparia huic languori, hactenus descrip- 13
ta sunt concilia. Quantum itaque materialem causam attinet, ea succus quidam petrescens est, (deficiente enim etymo, à me sic vocatus) permultis liquoribus ita intimè aspersus, vt iisdem propemodum genialis videatur, neque secus diuortio obnoxius, nisi ea calamitatum de causa, vt nostræ fragilitatis millecuplæ, nos reddat
perpetuos memores. Proinde non muccus, non 14
pituita, non denique excrementum aliquod nostrum & putrefactibile, materiē calculo subro-
gasse putamus: sed est excrementum rerum ho- 15
stili coagulatione, suam proditor intus perficiens tragœdiam (tartarum diximus) quod vbi non ritè separatum, in thecis, separando excremento dicatis, intrò sanè cum succis genialibus ac vitalibus mixtum serpit: Tandem autem ad examen reuocatum (quippe ad assimilationem, & animæ informationem ineptum planè, & & inefficax) vel vnà cum lotio foras exit, velut conceptæ proditionis pœnitens: Vel si subtiliùs, vitali nutrimento nupserit, penitiùs subit, paritque mox digesto tempore, suæ nobis familiæ exsortes affectus, & cōditiones monstrosas, ac insignia planè tyrannica, quibus, pessun-
data tandem natura, auscultare cogitur. Quæ 16
cuncta vel vnico patebunt, & non exotico exemplo. Obuium enim est, vnumquemque nostrũm, etiam optimè constitutum, vrinam edere sanam, fuluam, lucidam, sediminis & muccositatis expertem: quam si diutius contingat, etiam limpido vitro, asseruari, aliquot tamen abinde horarum emenso spatio, calculosam exinde dicimus, eò quod per totam vrinæ ditionem, qua-
quauersus, susque deque, tenui sabulo, maula 17
sit infecta, parietibus adhærente (chem planiùs quid, vinorum tartaro, coagulabilis excrementi in nobis secus peregrini, nomen dederit?) atta-

men nec vlla proinde erat crassioris amurcæ vi-
sibilis præsentia, nec caloris vlla aderant testi-
monia, presertim dum sabulum istuc conspi-
cuum euaderet. Siquidem jam antea dudum de-
ferbuerat lotium, priusquam coagulandi iniisset
18 consilium. Atqui tamen par vtrobique ratio, es-
sentia, causa, & proprietas, calculi in nobis orti,
cum eo, qui eiusdem identitatis, & subiecti ma-
terialis, in vrina foris circum matulam coagula-
tur. Addam præterea, nonnullos sanos detinere
vrinam honestatis ergò, per aliquot horas, sine
vllà arenarum apparentia: quam tamen vrinam
vitro receptam, æquali tempore suum secreuisse
19 calculum, est prorsus indubium. Sequitur hinc
ergò saltem, viscciditatem materiæ non in ma-
terialem, causam esse calculi: occultioris pro-
fectò, atque adeò altioris indaginis in natura,
propagine constat, quam quod limositatibus;
solisque primis qualitatibus, generationem na-
20 turalem conscribi putemus. Quæcunque nam-
que in natura fiunt, seminis necessitate, & flu-
xu fieri, putandum est. Semina idcircò lapi-
dum in succis latent, quoad tandem, fluxu se-
minum maturato, in actum erumpat postrema
21 destinatio, seu finis eorundem. Calculum ita-
que non nisi lapidescibili succo, debere fami-
liam, similitudine fontium in majori mundo
suprà docuimus. Errantque idcirco, qui in aquis
limpidissimis & diaphanis, succum, lapidescen-
te potentiâ instructum, vt non cernentes, sic ig-
norantes, lutositatibus, atque muccositatibus pi-
tuitosis, oriri calculum contendunt. Profectò id
enim non supra sēsum, non supra rusticos, quic-
22 quam sapere est. Quapropter Analysis per ig-
nem adeunda est, quæ sanè, vt reclusionem cor-
porum, ita eorundem compagem certam, ante
oculos proponit certiorem que spondet studio,
quàm, quæ de materia prima, priuatione, fortu-
na, casu infinito, & vacuo, insomnia, ieiuno ad-
23 huc ore, Adolescentum verterit doctrina. Cedo
amabo, si pituitosum quicquam, calculo, esse
materiale daret necessariò, & per se, illudque
actualis calor & excedens, in lapidem coqueret;
istud vtique fieri putandum, eò quòd calor ex-
siccaret phlegma in lapidem. Atqui istud in ho-
mine est impossibile, qui nusquam non, nun-
quam non, (vnòadhuc plusculum in renibus &
vesica) suo actuali madore, tantam excludit ex-
siccationem. Eóque fortiùs quod in subitaneo
transitu vrinæ per renes nequeat instantaneò,
muccaginem quampiam, vrinæ permistam, in
lapidem exsiccare, & quam vrina succedēs, non
à siccitate vindicet insuper. Tæderet per fectò,
hisce diutius immorari, nisi vsque iisdem som-
24 nus delusi essemus. Resumam igitur. Expediā-
mus idcirco, num arefacta per calorē muccago
vlla in lapidem, an verò in tophum abeat. Muc-
co enim narium, omnium videlicet tenacissimo,
exsiccato, tophus friabilis, at non lapis vnquam
25 editur. Vetat insuper exemplum pridem datum,
de vrina perspicua, à visibili viscositate prorsus
expedita, & tamen granulatim calculum spon-
dylibus affigente, eiusmodi causam agnoscere
materialem, obstatque tartarorum in macrocos-
mo vniuoca itemque lapidum par progenies.
Quod si verò dicamus, calorem non exsiccare
36 muccaginem, dum calculum patrat: sed cogere
seu coagulare proprietate non quidē siccatiua,
sed calefactiua, siue pepasmo: cuius nempe so-
lius imperio, coërcita materies potestatem coa-
guli, sibi internè per calorem excita, induat. At- 27
qui istud, aliquid pro nobis dixisse, nobisque vl-
trò datum est. In materia videlicet, proprieta-
tem coagulationi subscriptam agnoscere, siue
viscida illa interim fuerit, siue clara atque dia-
phana. Alias siquidem obstreperent gemmæ, 28
viscositate materiæ se non indiguisse, quo tan-
tum robur & fulgorem assumant. Attamen nec
proinde scopulos effugies. Quippe nec propte- 29
rea calor vllus actualis in matula calculum con-
creuit, sed longè postquam deferbuisset lotium.
Denique, cum in calculo vesicæ, desit exosus ca-
loris sensus, vbi tamen calculus plerumque du-
rior est, quàm in renibus: sequitur omnino, ef-
ficientem necessariam calculi, non esse calorem.
Vel aliàs in vesica, fabricæ calculi, potentior
præsideret calor, Moderniorū itaque studia de- 30
cernunt, calorem in renibus, haud calculorum
parentem: sed symptoma, sed effectum, ad posi-
tionem, odiosi hospitis calculi in viscere, subse-
quentem, Vti enim spina digito infixa, nec calo-
re indurata, nec ob calorem carni intrusa, calor 31
tamen læsionem comes sequitur, ita quoque læ-
sioni visceris, à calculo inexsistente factæ, &
continuo fotæ, superuenire calorem, seriò ani-
maduertendum. Vbi enim dolor, ibidem mor-
bus est iuxta Hippocratem, atque eò etiam ca-
lor, ceu quicquam posteriùs, affluit. Id autem, 32
quod in renum parenchymate læso contingit,
non propterea itidem in vesica fit, se habente
instar receptaculi, & cloacæ lotij, per renem
duntaxat præterlabentis, sine cunctatione. Sin 33
autem tam renes, quàm vesica, iuxta indolem
quæque suam, quid muccidum, præsente calcu-
lo excernant, desine mirari, partem vtique ab
hoste obsessam, depressam in vegetatiua, quic-
quam de suo alimento amittere continuò, ac ve-
lut plorare (oculi instar, inimico puluere obses-
si) humorem alimentarium. Persentiunt quippe 34
singula in nobis, quæ cōsentanea, quęque pero-
sa, & exsecranda, eiusque sensationis, nec obscu-
ra quidem indicia vbique exprimunt. Alioqui
namque, exciso calculo vesicæ nondum cessaret
continua muccoris emanatio, si nempe muccus
causæ, & non effectus calculorum, rationem ha-
beret. Ad curam autem quod attinet aduerten- 35
dum sedulò, eam hactenus incompletā esse de-
buisse apud eos, quibus veræ calculi causæ non
enotuere: si nimirum in causarum ablatione,
nec aliàs, morbosa diathesis migrare debeat. Ad- 36
mitto equidem imprimis, enematibus exonerata
intestina, vreteribus incumbētia, calculo egres-
suro, faciliorem omninò exitum præbitura. Fo-
menta quoque similiter, inunctiones, & balnea,
plurimum profutura spondeo. Vtpote corpus
nostrum, vt vnicum in consensu omnium: ita
iuxta Hippocratem. *tam intus, quàm foris conspi-
rabile & expirabile totum.* Item *intus & extra,
supra & infra, dies & nox, ignis & aqua, tres in
nobis fecere circuitus, sicque huc hac permeant,
& vicissim.* Verùm enimverò non perpendicu-
laria: verùm obliqua tantùm sunt subsidia exte- 37
riora. Denique cùm nihil proximè calculum at- 38
tingat, nisi quod vrinatenus renem lambit, hu-
mectantia idcirco, viscida, atque mucilaginosa
(puta maluam, altheam, psillium, &c.) eiusmodi
qualitates corporeas exuisse prioribus digestio-
num officinis, certum est, tāquam vrinariis qua- 39
litatibus, planè difformes. Eatenus iureriin cal-
culosos opitulari cōcedimus, quatenus suauiore
succo,

ſucco, vrinæ acrimoniam demulceant, ac tem-
perent: vel abactis prioris vitæ mucoſitatibus-
innis in radice, deterſiui aliquid vel diſſoluti-
40 ui (*quod vnicum ceu apperitiuum admittimus*)
cuſtodiunt, quod vſui eſſe queat. Prout in ſuc-
co limonum, cidoniorum, ciceribus, pariera-
ria, &c. At ſanè vtrimque, non olſi languida vſ-
que, horum, & ignana pro tanto hoſte, pote-
41 ſtas. Demum nec ſatis comprehendimus polli-
cita. Qualiter oleum amygdalinum, ampliare
vel diſtendere vreteres valeat, cuius vix vnquam
guttula, & non niſi per ſecretricis errorem vre-
teres attingit. Ita eſt res. Madida ſanè vreteres
conſtant membrana, quam vt nihil, quod de
ſuo non alimento, penitiùs intrat: ita oleum
tametſi totum, eò allueret, in viua membrana
non præſtaret, quòd aliàs in arido & mortuo
pergamento, Tantum abeſt, quod vreteres pro-
prio alimento & vrina præoccupati atque ma-
didi, oleoſum quiddam alluinent. Olei ſiqui-
dem cum aquâ non facilis eſt combinatio, &
celer nimiũ tranſitus olei tardus veniret ad vre-
terum dilatationem. Miſſa igitur faciamus ſom-
nia. Vreteres ſiquidem ampliantur aut diſten-
duntur nunquam, niſi craſſiore corporis com-
page non autem olei, aut liquoris, id minus fuit.
Laxè nimirum, & molliter ex ſe vreter, madet,
ſuaque contentus vrinâ, alios porro liquores
42 reſpuit. Dilaratur itaque rãtùm à calculo, id eſt,
à cauſa morboſa, ſemelque ampliatus iterum
non concidit. Vt videre eſt, ſenſim auctor cal-
culos facilius explodi, quàm pridem minimos.
43 At dicent, eporis laxantibus, id eſt, vreteres di-
ſtendentibus, iuuari ſubinde miſeros: quocirca
44 accidere etiam vreterum dilatationes. Careat
ſucceſſibus opto, quiſquis ab euentu facta no-
tanda putát in Philoſophia, quæ effectus per ſe
nunquam ſolet tribuere cauſis per accidens. Et-
enim ſuauior quiſquam liquor vrinam fortaſſis
infecerit, ſuaque miſtura diluriorem dederit:
oblectamento iſthæc quidem erunt, & ſolami-
ni, in reprimenda ſymptomatum feritate at non
proinde inferre licet, epoto ſuauiore ſucco, ſto-
machum, venas aut vreteres, vel ampliatos eſſe,
45 vel ſaltem amplificationi aptiores. Nam ſi quid
potum, vreteres in latum diductiliores redde-
ret: id profectò ſtomachum diſſoluet, & amolli-
bit, eò quod maiori ciborum ponderi ſuſtinen-
do deputatus, quaquauerſum extenſionem pa-
tietur, eóque adhuc magis, quod ſub inſtantis
calculi præcipitium, multa ſtomachum vomi-
tio nimiopere infeſtet, ac idcirco ad laceratio-
nem vſque direllicaret. Hactenus nil remedio-
rum, in tanta calamitate audiuim. Quapropi-
ter ad cenſuram propiùs accedentes eorum, quę
leuicula abſterſione, etiam quæ proprietate
quapiam, calculum exterminare viſa ſunt ha-
46 ctenus, Cum venia dicemus ingenuè. Tametſi
enim pulueres tam herbarum, ſeminum, fru-
ctuum, liquorum & aquarum, quàm lapidum &
foſſilium ſedatis ſymptomatum crudelitatibus,
tandem calculum & arenas expulerint: Quid
quæſo inibi actum eſt auguſtius, quàm præſen-
tem paroxyſmum curaſſe? Sanè nil ſecus feci-
mus, quàm qui epilepticum inſultum ſedauit.
Morbi inquam vtrobique ſingularem duntaxat
fructum auulſimus, intacta ſecuri arbore radi-
ceque manente ſoſpite. Itaque quæcunque cal-
culoſis profutura ſperamus maxiоè, duobus ca-
47 pitibus edocebimus, Prius. Vt non expulſio
calculi intendatur (Medicum namque aliquid
minùs crudele decet, quàm quod ipſa ſub pon-
dere fatiſcens ferè natura, ſponte ſatagit, ſymp-
tomatum agitata equuleo) ſed vnica reſolutio.
Solutis inquã coaguli repagulis, calculus in li-
quorem, conuerſione retrograda, in materiam,
nempe vnde per ſyntheſim concreuit, per ana-
lyſim raducendus eſt. Alterum eſto, & quidem
auguſtius. Vt tollatur inclinatio petrifica. Qua
etiamnum videlicet perſtite, factum eſt nihil
gratiarum actione dignum. Enimverò conſtat 48
exemplo vrinæ ſupradicto, quemuis hominum,
potentialem in vrina calculum habere (id enim
microcoſmi ſors exigebat, ſi vndequaq; maio-
rem exprimere debebat) at ſolum eum eſſe mi-
ſerum, cuius nempe in vrina, latens petrificandi
poteſtas, in actum, intra pellẽ ſuam explicatur.
itaque neceſſe eſt prorſus, poteſtatibus rerũ il- 49
lius miſeri, impreſſionẽ aliquam, Gorgonis in-
quam ſigillarem notam ineſſe, ratione cuius &
ipſæ poteſtates, nimium exactè, exquiſitè, hæſi-
tanter, atque perſcrutanter, longè ſecretioni, &
examini incumbunt: vnde tum, in illa officina,
illius tartari fit actuatio, quod antea, per totam
vrinam, aqueum gliſcebat. At quandoquidem
notæ ſigillares, & morborum impreſſiones, non 50
ſpeciei, ſed indiuiduis tantùm cohæreãt, nequa-
quam deſperandum eſt, quin allata impreſſione,
aſcendentis alicuius fortioris & benignioris lo-
co, ceu victa cedat, hoſpitium modò tenens, ty-
rannis. Inclinatio itaque in calculum penitus
tolletur, ſi nonamplius deinceps inſudet ipſa
poteſtas, actuali ſecretioni tartari, ab vrina.
Sopienda eſt igitur vis illa ſecretrix omnium ex- 51
quiſita. Idque nullatenus ſanè, inducto ſopore
opij, aut ſimilium narcoticorum pigritia, negli-
gentia, ac quiete. Abſit. Sed poteſtas eſt in reme-
dio, planetaria, caſtę veneris, proprietate ſpecifi- 52
ca, omnem in renibus elaborationem vrinæ ita
cohibens, quod deinceps, ſuaui otio, tanquam
ſomno occupati renes, ſe dẽt quieti, ſuæ tãtùm
Indulgentes alimentationi. Hæc ergò pax aurea
in nobis eſt, quæ in Polucis, quemque ſuis, ſal-
tem muniis vacare; non autem alienis intentum
eſſe iubet, vt quietem ſortiatur. Vbi notandum:
non corporum, ſed potentiarum nempe, in po-
teſtates expeditam eſſe actionem, & permanen-
tem operationem, ſi victrix vitam ita ſuperarit,
vt in victricis exercitium ea ſe deinceps dederit.
Sub quo parergo ſatis obuium eſt, non niſi de-
fœcatiſſimis liquoribus, ſũmas medicaminum
craſes, ineſſe, ſiquidẽ ſpermatica, & conſtituẽtia
prima, nil quicquam commercij cum craſſiore
corporum compage, habent. Porrò ad pacem il-
lam optatam, in renibus capeſſendam, feliciter
hactenus vſi, & potiti ſumus, medicamento 53
Aroph. à Paracelſo, libris, *de viribus membro-*
rum deſcripto Suſurrantes hîc audio, qui non 54
niſi præmaſticata deglutire ſolent, inauſpicatam
verborum tenebritatem incuſantes. Carbonarij
iſti, aiunt, ſua nobis pharmaca exponant com-
mus, & demonſtrationes nobis, præbeant ocula-
res. Verùm iſta addiſcẽdę Pythagoricę Philoſo- 55
phiæ noua norma eſt. Carbones emant, & vitra,
diſcantque priùs, quę nobis dedere, vigilatæ ex
ordine noctes, atque nummorum diſpendia, dij
vendunt ſudoribus, non lectionibus ſolis, artes.
Idcirco nec auſum quidẽ, Dianam veſte ſpolia-
tam propalare, exẽplum Acteonis abſterret. Qui
poteſt capere, capiat. Abſcede igitur à temet-
ipſo,

ipso, & à consuetis abi, qui facili lectionum compendio, naturæ penetralia inuestigare præ-
56 sumis. Cæterùm, quò priori, plenariæ curationis capiti, satisfactum sit, restabat indagatio pharmaci, ad calculi omnimodam, tutam, securamque dissolutionem. 1. Aptum itaque sit, in vrinam mutari, vt scilicet locum affectum tangat. 2. Habeat in se potestatem soluendi repagula calculi. Donum Dei namque est, quod ars non parat, at duntaxat sequestrat, eruitque. 3. Possideat istud in proprietate specifica, & appropriata; non autem in secundis qualitatibus, caduca quippe plerumque sunt inter præparationem deficientia, vel qualitatum truculentiâ infamia. 4. Sit subtile, vt quaquauersus eat, summque eminus obiectum demoliri queat. 5. Amicum sit naturæ, ne scilicet cuncta peruertat. Etenim non quilibet nuncius, lapidum fodinas accedit: sed is tantùm, qui vinculis solutus, vias nouit, itineri accinctus, loeis amicus, & vires habet. Errant proinde qui solis corrosiuis hanc conscribunt monomachiam: secundis nempe qualitatibus nimium fidentes, indormiunt malè securi, & proprietatibus specificis neglectis, posthabitis quoque appropriatis, in obiectum proprium, tantum distentis; in obscu-
57 rum ierte. Non enim Struthio ferrum; aut auiculæ silices, vniones, lapillos, corrosionis qualitate æmula conterunt. Virtus est soluendi repagula obicesque tartareos. Hanc meditari, hancque imitari conuenit. Dixi.

Benedictus sit Deus mirabilium, qui modò aquas in rupes, modò rupes in stagna aquarum conuertit.

INTELLECTUS ADAMICUS.

ADAM iusta nomina indebat cunctis animalibus: horumque ideò intimam, siue intuitiuam scientiam habebat, quæ adeptum naturæ dicitur, fortè pariter herbarum, mineralium, imò & astrorum plenissimam cognitionem habebat. Siquidem oblato obiecto non antea viso, nouerat penitissimas eius proprietates. Concludunt hinc plerique eandem nobis datam cognitionem, proprietate vernaculâ: tanquam posteris, Adami hæredibus: sed per peccatum obscuratam. Alij verò, penitùs sublatam esse contendunt, esu pomi scientiæ boni & mali. Hæc dudum malè persuasus, etiam credidi eheu! quid enim intentatum reliqui, vt ad promissum laborem Sophiæ, Paradisum vitæ longæ, per scientiam Adamicam pertingerem. Sed tandem multa obseruaui, quæ isthæc principia subuerterent. Nam imprimis vix mihi persuadere potui, quòd Adam in statu innocentiæ sciret illa; atque plura, quæ postmodum per esum scientiæ boni & mali nesciret. Id quidem, si pomum obliuionis, soporis, vel ignorantiæ manducasset. Non autem vbi pomum scientiæ edisset. At si in peccato originali, ipse originalis transgressor & naturæ humanæ deturpator, adhuc sciuit, quæ prius sciebat: quomodo enim per super acquisitam nouam, & alterius indolis scientiam, velut in vetiro fructu depositam, posteris omnem abstulisset scientiam? quinimò ipse, qui ex creatione omnem scientiam habebat, præterquam quæ occultâ paraphrasi, ac peronomasia, à spiritu diuino vocatur scientia boni & mali, saltem hunc in posteros non traduxisset? si enim esu pomi, oculi eius sunt aperti, quod saltem innotuit, antea quodammodò clausos fuisse factusque sciens bonum & malum, & vidit se esse nudum: cur saltem in suo semine, non tantundem scientiæ fuit, atque in pomo? Cur si per eius semen, translatum sit peccatum, non transferatur & pudor, vt Indos naturaliter puderet suæ nuditatis? vt triennem puerum saltem puderet suæ nuditatis? non secus atque Adamum statim à manso pomo denique si nouisse animalium naturas, societates, ac proprietates, fuerit ipsi à creatione inditum, atque hinc illi medullitus essentiale: quomodo Deus, nostri tantùm amans, sustulisset essentialia, intellectualia, atque vernacula dona, quibus adorari vult in spiritu hominis, natura à verò cacodæmoni, creaturarum vilissimo, despectissimo, atque pessimo reliquit? Spiritum nostrum tantopere depauperasset, fauisletque diabolo, plusquam filiis hominum, cum quibus esse, vocat suas delicias? ego sanè postquam cognitionem vitæ longæ, causasque mortis, in anima coepi, sciui, quod quamdiu Adam esset immortalis, eius mens immediatè corpus suum viuificaret: & regeret imò eatenus quoque perfectè intelligeret, quæcunque pedibus suis substituta leguntur. At postquam anima sensitiua, seminaliter introducta est media, inter mentem & corpus, Adam deinceps vixerit in anima, vitaque media, id est, more moderno. Ac mens sua ad sustentationem animæ sensitiuæ, duntaxat tenebrosum de se spargebat lumen per carnis nebulas, super vitam nouæ & impuræ generationis. Scientiæ autem pristinę, quas ante lapsum habebat, fuerunt in vita sensitiua, depositæ per reminiscentiam; caliginoso tamen, miserque rationis discursu obtenebratæ. Cum Brutorum morte iam generalisset, vitamque mediam seminaliter transtulisset, tum omnis sua scientia, tam pristina, quàm postera (boni & mali videlicet earundemque recordatio, fuerunt in semine obliterata; & homo inde natus, inanis tabula. Surrexit quidem abinde in posteris vis sensitiua, siue vitæ mediæ eadem quæ in Adamo quæ, vbi iusta maturitate in semine adoleuerat, tandem in verum lumen, vitalemque formam à creatore perducta est. In quam dein Mens humana suum transmisit vicariatum. Mansit tamen mens, velut in sui fundum retracta, horrescens naturæ impuritates, nec potens amplius (nisi per gratiam) in animalem sensitiuam se immediatè diffundere: Deo sic disponente obsui beneplacitum; vt postea dicetur. In homine itaque actualiter est quidam naturalis & formalis actus, qui est anima, siue vita sensitiua, à mente plurimum distinctus. Etenim vt semen canis tendit in viuum canem, obscurè ratiocinantem: semen humanum, certè non in cadauer, at saltem adspirat in vitalem animam; fluitque nempe in sensitiuam, & discursiuam, longè perfectiori modo quàm in cane, vulpe, &c. Vtque firmius hanc realem in nobis sensitiuæ animæ à mente distinctionem assequerer, finxi iuuenem deperditè deperire puellam. Hic namque pleno sensu, atque cōsensu animę, optat posse solùm fastidioso amore: itéq; nollet, se sic adamare, & amore liberari.

Non

Noo quidem quod per vices nunc voum, nunc verò alterum impensè velit: sed simul, codemque motu atque impetu, & non optat illo amore liberari: felicem se, & infelicem vnina amoris ergò prædicat. Aqoe id genus multa simul contradictoria patitur. Quæ cum simul subiecto, & respectu, non hospitentur iisdem; dudum hæsitani, vode vnico in homine eiusmodi passim contingerent, donec tandem Apostolus hunc mihi nodum solueret. Videns aliam legem in membria nostris, oppositam legi mentis. Quas sanè leges, non solum inclinatione atque desiderio: verumetiam dissensu atque consensu stipataa intelligit. Tum clarè intuitus sum alias esse affectiones animæ sensitiuæ, atque alias mentis; ast hæ (quia mentis operatio propemodum est obtenebrata à perturbationibus animæ sensitiuæ) ideò sunt languidæ. Hoc sensu nempè Apostolua iram, inuidiam, simultatet, idolorum cultum, &c. Vocat opera carnis: nam licet videantur conceptus spirituales, quia tamē sunt operationes animæ sensitiuæ, quæ & ipsa ex voluntate carnis & sanguinis seminaliter in natura suscitantur: idcirco sūt mera opera carnia Importunis ergo socialis animæ illecebria afficimur indesinenter: quia deinceps à peccato degeneres facti, immortalitatē amisimus. Quapropter Deus pauca dūtaxat ounc à nobis exigit, vt ad vitam ingrediamur. Scilicet vt baptizatua integrā credat historiam Symboli, vtque seruet mandata Dei, mediante eius gratia. Quotusquisque verò aspiranecit ad altiorem charitatis gradum, studeat, quantum ex talento suo poterit, per actus amorosoa excurrere ad abstracta per fidem credita, donec per gratiam assiduitatis exercitij senserit lumine supernaturali mentem superfundi, in omni humilitate & charitate continuādo. Quippe formarum naturalium meditatio iuuat multum in lumine, ad intelligendum animæ sensitiuæ quidditatem. Formæ enim omnes, præter mentem, cum sint lumina vitalia, in nihilum reditura, certò didici mentem longissimo interuallo distare ab anima sensitiua. Quandoquidem mens immortalis, vtut in se retracta, ne connubio scocialis animæ caducæ deturpetur: attamen cunctis in actibus præsidee qnatenus assidet, ac tota toti animæ sensitiuæ inhæret: adeóque surdo modo cum hac operatur. Hunc antem ordinem Omnipotentis, deinceps à lapsu Adæ, sic se habere, collegi primùm quòd cæcos, itemque vesanos aliquot, non propter proprium, aut parentum peccatum; sed in sui beneplacito, pro soi gloria creauerit. Omnia namque vt voluit fecit ac longè optimè. Deinde quia in spiritu adorari voluit. Atque tandem, quòd, in domo sua multæ sint mansiones, frustraneæ iam fi omnis homo in gratia æqualis in anima, ac vita esset. Vnde collegi diuersitatē spirituū inter homines esse debere, & diuersos in gradu charitatis, adoratores diuinitatis. Siquidem creauit Angelos, vt absq; corporum turbulentiis, in spiritu intelligentiæ ipsum adorent. Hominem verò minuit paulò minus ab Angelis: tamen primariò ad gloriam & adorationem sui, in simulacrum diuinitatis elegit, atque filios adoptiuos, tamen infelici ac calamitoso viuēdi generi subnoxios: vtpote qui intra corpus nunc demersua, vix se intellegere, intelligit, penè suæ immortalitatis oblitus, morborum tyrannicia clientelis subditus: ita vt immortalis intellectus in amentibus, & tabidis ferè extinctua apparet, Complacuit sibi namque omnipotens, vt tanquam per meritorum scalam, diuersæ illæ mansiones habitentur, vtque homines, erecti per characterem gratiæ, ad excelsiores intelligendi dignitatares perueniant. Ad illud videlicet: fulgebunt docti, vt Sol Primum itaque est, in fidei operatiuæ simplicitate vixisse abstemiū à malis, & fecisse bonum. Deinde vt adorent Deū in nudæ veritatis spiritu, & fide operatiua pergant per Adeptum paterni amoria, iuuantibus meritis in charitate, etiam nobis non intendentibus, in intellectu magis magisq; illustrari. Sicque tandem mens in tenebroso hoc sanguinum carcere soluitur, seseque intellectualiter adspicit, cū humilitate miratur non antea visum lumen, graditurque tum sine difficultate ad abstractiores osculi contemplationes, per ignotas ducta semitas. Vbi in veritate, iustitiâ, & virtutū vnione, sub abstracti spiritua lumine, Deū, quasi è sopore resurgens, felix adorat. Neque enim, licet Deus alias recognitiones ab homine, quàm ab Angelo, velet, proin minùs gaudere debet in diuino beneplacito: sed laudando pergere, in humili adoraoone, in qua omnis sapientiæ intellectus, omniumque spirituum claritaa, velut in Centro visuali, absorbentur. Hoc itaque graduum merito, post lapsum, Ineffabilis coronauit gloria & honore hominem, licet degenerem, substituitque pedibus eius cætera: neque enim ante lapsum, homo vnqnam eò adspirasset: Debuit ergo homo, nec omnium quæ sciuit initio Adam, neque etiam sui ipsiua scientiam babere, si meritum esse debeat Quia corona præsupponit certamen meritum, & victoriam. Etenim nonnisi è pugna, gratiæ incrementum, pro victoria reportare possumus. Concludo itaque nos in vita media ac sensitiua constitutos, nil scire, habere, esse, aut posse: sed tantùm ex gratia cooperante merito: quodque, vt Deus stabiliret graduum momenta, in intellectu adorante, præsupponenda erant. Innocens ergo manibus, & mundo corde, Denm in veritate spiritus adoret. Estque status illius hominis mortalis, longè felicior, quàm fuit Adæ immortalis. Paupertas enim istas spiritus, scit in veritate sapienter, cognoscit scienter; credit confidenter, sentit verè, & humiliter fatetur, se merum omnium defectuum subiectum, id est, inutilem seruum & malum. Hoc itinere occurrit homini ineffabile Regnūm Dei, oceanus lucis, qui dat intellectûs claritatem non petitam, & augustiora multò quàm vota Angelorum optent. Hæc superant Philosophiam ethnicam, & Athcorum modernorum. Sic est. Sic se habet Intellectus & Veritas, in qua Philosophia nostra suum Alpha ponit. Quod nisi fecerit, inutilis vita longa, tot seculis ignorata, tot ingeniis neglecta, & vsque in seculi finem non nisi solis Adeptis tota.

IMAGO DEI.

INITIVM sapientiæ timor Domini. Timor autem Domini incipit à meditatione mortis, & vitæ æternæ. Finem verò Sapientiæ multi cum Stoïcis

cia tentat esse cognitionem sui ipsius. Ego verò finem vltimatum Sapientiæ, & totius cursus vitæ nostræ brauium, voco charitatem, quæ nos sola comitabitur: vbi cætera nos deseruerint. Et quanquam cognitio sui ipsius, iuxta me, sit duntaxat medium ad Timorem Domini: ab hac tamen est auspicandus tractatus de vita longa. Eò quod cognitio vitæ, cognitionem animæ præsupponat. Cum vita & anima (vt iterum dixi) sint synonyma. De fide est Hominem ad imaginem Dei creatum, ex nihilo, in creaturam viuentem, eiusque Mentem nunquam perituram. Vbi interim animæ brutorum, in nihilum pereunt, eùm viuere desinunt. Cuius differentiæ pondera, & ortu formarum docui. At hactenus non sat constat, in quo ista similitudo eum Deo, nostri Archetypo, sita sit. In anima enim sola, plerique hanc excelsam, leonem statuunt. Dicam quæ sentio, sub humili tamen protestatione & subiectione censuræ Ecclesiæ. Ita est. Cognitâ iam aliqualiter formarum origine, & mentem humanam apprimè inquirere æquum est. At certè nulla cognitio est onerosior eâ, quâ anima seipsam comprehendit; Imò & vix vlla est vtilior. Eò quod fides basim stabiliat, super animæ non perituram ac non delebilem substantiam. Reperè quidem plures demonstrationes circa hanc veritatem, libris diuulgatas: At nullam prorsus earum propter quid, respectu Atheorum, vnicum, & constans ab æterno numen negantium. Plato equidem tres Atheorum statuit classes. Primam quidem, quæ nullos credit Deos; alterum quoque, quæ quidem admittit Deos nostri tamen incurios, rerumque paruarum, spretores nescios. Tertiam tandem, quæ quanquam Deos, rerumque minimarum gnaros credat: putat tamen minima precatiuncula flexiles. Creberrimum hoc genus inter Christianos, etiam qui se profitentur perfectissimos hodie; atque ideò audent quidlibet, creduntque religionem duntaxat ad coërcendum populum, timore legum, obligatione fidei, & inferni mulcta. Hi enim onera humeris aliorum grauatim imponunt, quæ ne digito quidem attingunt, loculos suorum emúgunt, morientibus cœlum venale prostituunt, rebusque secularibus vbique sese ingerunt, quatenus religionem non citra statum subsistere crederent. Supremus meus optatus esset, vnico saltem momento degustarent, quid sit intellectualiter intelligere, vt mentis immortalitatem velut tangendo sentiant. Equidem non inueni regulas, aut modum, quibus possem altetius intellectum illustrare. Contestor itaque meritò, quod qui semper student, de veritate velut inquirentes, nunquam tamen ad eius scientiam perueniant: quia literâ inflati nullam habent charitatem, Atheismum occultum fouent. Hoc vnum autem didici, quòd Mens iam nequiequam intelligat per Imaginationem, neque per figuras & imagines, nisi miser & ærumnosus rationis discursus accesserit. At vbi anima seipsam comprehendit, déficit ipsi ratio, & sui ipsius imago, quia sibi seipsam repræsẽtet. Ergo anima se per discursum rationis nequaquam potest apprehendere, vt neq; per imagines. Etenim postquam cognouissem, quod veritas essentiæ, & veritas Intellectus sint vnum atque idem: sciui intellectum esse rem quandam immortalem, procul à caducis separatam. Anima quidem non sentitur: credimus tamen eam esse iocus, non fessari, nec fatigari, nec morbis agitari. Somnus eigo, furor, ebrietasque, non sunt immortalis animæ læsæ symptomata: sed affectæ, vitæ & animæ sensitiuæ passiones duntaxat. Cùm bruta eiusmodi passiones tolerent etiam. Hæc enim æquum est, rem immortalem pati à caducis. Etenim vt Mens in nobis, nec tamen à nobis sentitur: ita neque eius continuæ & incoeullæ operationes, sunt sensibiles. Quia si essent sensibiles: vtique non essent spirituales ac merè abstractæ, enimverò etsi videatur nobis, nos nil intelligere per totalem discursuum sequestrationem, & abstractionem ab omnibus, quæ sub sensum, sub mentem intellectiuamque cadere possunt; idque subter initia contemplationum agit tamen anima interim suo modo insensili, & efficaciâ spirituali: Quod sic intellexi. Confitens enim sæpè non sentit contritionis effectua doletque apprimè illius suæ insensilitatis. Interrogatus tamen, an peccare vellet? Responderet fortè, se malle mori. Insensilis est ergo confitendo, animæ operatio, supernaturalis fidei effectus. Quia actiones intellectuales, alterius sunt, & indesinentis Magistratus clientes. Proinde namque docent mystici, in sola fide, absque discursu & cogitatione, animam plus operari, & operando etiam plus proficere, quàm is, qui multis verbis orat, & discursibus sibi excitat compunctiones. At felix ille, cui permissum, istas insensiles operationes animæ percipere, atque emanantes easdem reflectere, super operationes aut potestates animæ sensitiuæ. Vtpote plerumq; sui vestigia relinquunt in vitam deinceps, excitantque memoriam, in fide de cætero operantem cum gratia. Libertini Christianorum & Athei primi, rident in nobis, ceu fictam Dei similitudinem, aut nos ad Dei imaginem fabricatos. Alij verò secundæ & tertiæ classis Athei credunt, nedum nos ad Dei imaginem creatos: sed in nobis identitatem cum immenso increato Numine finguot: neque hominem in substãtia alias differre quam partem à toto. Vel id quod initium habuit, cum non principiato: non autem in essentia, & proprietate interoâ. Quod præter blasphemiam, stoliditates habet plurimas. Siquidem quicquid incepit, eo ipso est creatura. Inuoluis autem imperfectionem in Deo, posse extra se aliquid creare, in substantia sibi compar. Siquidem ex Philosophia constat, singulas partes Infiniti necessario esse infinitas. Non potest ergo creatura in substantia magis esse infinita, quàm fuit in duratione compar æterno. Multòque minùs anima est pars substantiæ diuinæ, aut illi essentialiter similis, quæ potestate magnitudine, duratione, gloriâ, sapientiâ, &c. in se & ex se est merum nihil. Si ergò non ex Deo facta multò minùs ex se: sed ex nihilo. Immensum ergo errant, qui credunt quidditatem imaginis diuinæ sitam in anima, per substantiæ identitatem. Cum distent inuicem per infinitum. Imò sponte propriâ, in nihilum, vnde incepit, denuo dissolueretur, nisi diuinâ bonitate in esse conseruaretur. Profectò animæ damnatæ optarent, in pristinum nihil sese solui, quas seruat Iustitia diuina in esse. Habet quidem anima permanentiam æternam deinceps, ab initio na sibi æternitate gratis donata, & conseruata. Sat ergo sit, quod Mens sit substantia spiritualis, vitalis, & luminosa. Cumque

que luminum vitalium sint plura genera, atque species: lumen istud mentis in eo à cæteris vitalibus discrepat: quòd sit substantia spiritualis: reliqua autem lumina vitalia non sint substantiæ formales, quanquam sint formæ substantiales, ideoque & in nihilum per mortem rediguntur, non secus atque flamma candelæ. Mens verò ab Angelis differt, quòd sit ad Imaginem & similitudinem Dei æterni. Habet ergò anima istud lumen substantiamque luminis, ex dono creationis: cùm ipsamet sit lumen istud vitale. Ast Angelus non est ipsum lumen, neque habet lumen geniale atque internum: sed est speculum luminis increati: adeóque in eo deficit à veræ imaginis diuinæ perfectione. Alioquin Angelus, cùm sit spiritus incorporeus: si ex se luminosus esset, perfectiùs Dei imaginem exprimeret homine. Porrò quicquid Deus plus diligit, id est nobilius: Sed Deus dilexit plus hominem, quàm Angelum. Neque enim ad redimendum naturam Angelicam, factus est figura cacodæmonis, prout Agnus ter-gloriosus mundi Saluator, assumpsit naturam serui. Neque enim his obstat, quòd minimus in regno cœlorum sit maior Ioanne. Nam filius hominis non est minor Angelo: etsi paulò minus ab Angelo sit minutus: Sorte enim viuendi, dum homo factus est, minutus est paulò minor ab Angelo. Ideò namque Angelus semper manet spiritus ministrans: nusquam autem legitur amicus, aut filius patris, deliciæ filij, templum Spiritus sancti, in quo ter-gloriosa Trinitas suam mansionem facit. Ista namque est prærogatiua imaginis diuinæ, quam Lux æterna imprimit in omnem hominem venientem in hunc mundum. Enimverò anno 1610. post longam contemplationis lassationem, vt aliquam mentis meæ cognitionem adipiscerer, in somnum fortè lapsus, extra rationis vsum raptus, videbar esse in aula sat obscura. A manu læuâ mēsa erat, in qua lagena, cui parum liquoris inerat, dixitque vox liquoris ad me: Vis honorem, & opes? obstupui ad vocem insolitam. Obambulaui, mecum deliberans, quid istud designaret. Mox ad dexteram, rima in pariete erat, per quam lux quædā oculos perstrinxit, quæ me liquoris, vocis, & prioris consilij, fecit immemorem. Quia vidi, quòd superaret cogitationem verbo exprimibilem. Actutùm rima illa disparuit. Inde ad lagenam mœstus rediens, hanc mecum abstuli. Conabar autem liquorem degustare, multoque labore phia'am aperui, & horrore perculsus somno excidi. Remansit autem ingens desiderium cognoscendi animam, in quo desiderio per 23. solidos annos anhelaui. Tandem anno 1633. in annis fortunarum afflictionibus, in visione vidi animam meam. Erat autem plusquam lux in figura humana, cuius totū erat homogeneum actiuè cernens, substantia spiritualis, crystallina, & lucens. Continebatur autem in altera nubilosa parte tanquam sui siliqua, quæ an splendorem ex se faceret, vix potui discernere, propter fulgorem superlatiuum Spiritûs crystallini, intus contenti. Istud tamen aduerti, quod nota sexualis non esset nisi in siliqua, non autem in crystallo. Cuius sigillum erat Lux ineffabilis, sic reflexa in crystallo, vt crystallus ipsa fieret incomprehensibilis. Idque non quidem per negationem aut priuationem (quippe quæ respectu nostræ imbecillitatis sic vocantur) sed ens augustum repræsentabat, quod per verbum nequit exprimi. Et dictum fuit mihi: Hoc est, quod per rimam vidisti quondam. Vidi autem ista intellectualiter in anima: quæ si oculus videret; dein videre cessaret. Somnium itaque ostendit mihi, animæ humanæ pulchritudinem superare omnem conceptum. Saltem comprehendi vanitatem longi desiderij mei: destiti itaque ab optatu videndi animam. Nam vtut pulchra esset Spiritualis ista crystallus: attamen anima mea nil perfectionis ab eiusmodi visione sibi retinuit, prout alioqui post visionem intellectualem mens adornatur multâ scientiæ perfectione. Cognoui itaque, quòd mens in illa somniali visione egisset personam tertij, adeóque non esset tanto optatui operæ pretium. Cæterum quòd ad imaginem Dei in mente spectat, fateor iuxta meam exiguitatem, me nil vnquam concipere potuisse, siue id spiritus esset, siue corpus, siue in intellectu, vel demum in phantasia, aut in mera intellectuali visione, quod non eadem opera aliquam sui repræsentet figuram, sub qua staret in considerante. Quoniam sanè rem concipiam per sui imaginem: vel siue intellectus sese transmutet in rem intellectam: saltem nequiui considerare hoc fieri, nisi migraret de se, in rem intellectam cum alteritate sui, quæ cùm esse aliquod habeat actuale, semper mecum stetit sub aliqua figurâ. Enimverò quamuis mētem incorporalem, & immortalem substantiam conceperim: non potui tamen, simulatque indiuiduam eius existentiam cogitarem, eandem considerare omni orbatam figurâ: imò nec quidem, quin responderet figuræ humanæ. Nam quoties anima separata videt aliam animam, Angelum vel cacodæmonem, oportet quòd illa sciat, hæc sibi adesse, vt animam ab Angelo distinguat, itemque animam Petri ab anima Iudæ. Quæ distinctio nō potest gustu, odore, auditu, tactuque fieri: sed sola visione animæ propria: quæ visio figuræ alteritatem necessariò includit. Nam cùm Angelus ita sit in loco, vt simul non sit alibi. In eo quoque includitur necessariò quædam circumscriptio figuralis, non minùs quàm localis. Deinde consideraui mentem humanam figuratam hoc modo. Etenim corpus humanum, vt tale, nequit sibi dare figuram humanam: ideò enim sculptore externo opus habuit, qui intra materiam seminis clauderetur, atque in eam descendisset aliunde. Is tamen in quantum materialis sortis esset, nec ex se, neque ex massa corporis, figurandi virtutem, vt neque imaginem haurire poterat: oportet igitur aliquid præcedat, quod planè immateriale, reale tamen, & effectiuum initium esset, cui deberetur potestas figurandi per impressionem sigillarē, in seminis Archeum. Patrantis anima ergo, dum deorsum labitur, lustratque corpus seminis per libidinē, sigilli sui figuram, atque figuræ suæ sigillum, ibidem adumbrat (quæ vnica fœcunditatis seminum causa) vnde tam superba statura fœtus. Nam si anima ipsamet in se non esset figurata: sed figura corporis velut sponte oriretur, truncus aliquo membro non posset nisi truncum generare. Eò quòd generantis corpus non integrum, saltem in Spiritu insito, illius membri deficiat. Si itaque semini figura inseritur: certè à vitali magis, prioreque initio, istā suscipiet imaginem. Si verò anima quandam figuram semini imprimat, non mentietur exoticam, vel alienā faciem: sed suipsius de-

pinget similitudinem. Sic namque brutorum animæ faciunt. Ac licet nostra, suæ originis ergo, sit supra naturæ leges: quo pede tamen semel est ingressa naturæ limen, illique est incorporata, deinceps suis quoque legibus stare cogitur. Eò quòd generationum vitalium vniuocus sit progressus, atque finis. Nec enim alioquin absurditatibus caret, quod tanti operatio (qualis est humana generatio) citra consensum cooperationem mentis contingeret. Quod si ita est, necesse quoque est, semini fœcunditatem dari ab anima, per figuræ suæ, aliquarumque vitalium determinationum participationem. Vnaquæque nimirum anima, ad hoc sui imaginem, in spiritu seminis sigillat, vt materia ad requisitam reducta maturitatem, adumbratam pulchritudinem ostendens, simulq; patrantis similitudinem, queat à Creatore formalem lucem impetrare, siue animam illius speciei, cuius similitudo in figura exprimitur. Credimus etenim de fide, mentem nostram esse veram substantiam, non entitatum: Substantiæ autem nouam ex nihilo creationem, soli competere Deo. Vnde non plures: sed vnicus omnium est Pater spiritualis, qui in cœlis est. Qui si sibi complacuit, quod solam mentem adoptârit in sui imaginem: videtur & consequens, immensum atque ineffabilẽ Deum etiam esse figuræ humanæ: idque argumento, à posteriori. Cùm corpus ceræ instar sit, cui sigillum imaginis mentis est impressum: mens autem habeat suam imaginem, essentialemque perfectionem, ab eo, cuius simulacrum præfert. At quia corpus subinde defectuosum, ac monstro simile est: putarunt plerique gloriosam Dei imaginem totam consistere in potestate rationali. Non considerantes Dei imaginem proximo, ac perfectiori modo consistere in anima, atque inde quoque in corpore, ad animæ exemplarem characterem formato. In qua figurandi operatione si error, is non imagini, sed aliis causis aliunde irruentibus, tribuendus sit. Porrò quantum facultati rationali, ad denominandum Dei simulacrum sit concedendum, suo limite de Ratione docui. Doctior tamen Christianorum pars tenet animam, vnius & trini Dei imaginem proximè exprimere, per suæ substantiæ simplicitatem vniuocam, & suarum potestatum ternionem. Intellectus nempè, voluntatis & memoriæ. Quæ similitudo semper mihi visa est impropria, vt mens excellenti, propinquo, & singulari valore sit Dei imago. Siquidem imago, figuræ similitudinem: non autem numerorum paritatem inuoluit. Quinimò si anima in sui substantia repræsentet sacrosanctam Trinitatem; intellectus verò, voluntas, & memoria, ternionem personarum: necesse est, tres potestates animæ non esse proprietates, vel accidentia animæ, imò esse substantiam vnicam ipsamet mentis: vel malè quadrare eiusmodi imaginem typo, cuius creditur imago. Considerabam itaque quod non quidem sola mens hominis: at totus homo conditus sit in imaginem Dei. Quapropter anima licet hoc sensu aliquem ternarium exprimat in suis potentiis: nullatenus tamen personalitates. Deinde, quod nulla persona Sacros. Trinitatis repræsentet solam voluntatem, aut voluntatis personam: nulla memoriam, vt neque vlla intellectum separata ab aliis duabus proprietate referat. Tum etiam, quòd tres mentis potestates considerentur plerùmque tanquam accidentia animæ: hæc sanè nequeunt vllatenus imaginem, vel propinquius aliquod suppositum exprimere, præterquam nudum ternionem accidentium, in substantiam animæ congestum. Quo sensu animam minùs Dei imaginem denotat, quàm quoduis frustum ligni. Quod per sui analysin, salem, sulfur, & mercurium tantum exhibet: non autem (instar mentis in præfata vulgi similitudine) tres duntaxat potestates. Tres inquam substantias sub concreti vnitate conclusas, atque diuersas, quæ tamen in sui connexione vnicam tantùm ligni substantiam faciebant. Præterea Taulerus animam diuidit in duas partes: inferiorem scilicet, siue exteriorem quam vocat animam: & alteram superiorem ac fundum, quem spiritum vocat. Qua arte specialiter Dei imaginem repræsentare & continere ait. eò quòd ad illam diabolo non sit accessus: Quia Regnum Dei ibi esset. Vtrique autem parti longè diuersos actus atque proprietates assignat, quibus vtramque distinguit. At saltem bonus ille vir ab anima delet homogeneitatem, quâ potissimum tamen Dei similitudinem exprimere debet. Imò hactenus Dei imaginem nedum negat propagatam in toto homine: verum etiam in tota anima. Certè, non facilè credam dualitatem in anima, nec alteritatem binarij admittere, si in sui essentia, simplicissimæ naturæ diuinæ imaginem exprimere debeat. Quin potiùs oportet stet in simplicissima vnitate, & indiuisibili homogeneitate immortalitatis & indissolutionis symbolo, extra omnem connexionem vel alteritatem. Dico ergo, quòd gloriosa imago nedum est in anima: sed ipsamet mens est essentialiter gloriosa Dei imago. Ideóque tam intima animæ est Dei imago, quàm ipsamet anima sibi, considero nempe mentem, spiritum homogeneum, simplicem, immortalem, impatibilem ens vnicum videlicet, cui mors nihil addit, aut ab eo aufert quod sibi in sua simplicitatis essentia est geniale. Deinde verò, vt beatitudinis participem: eò quòd damnatio sit illi per accidens, præter institutum, ac propter defectum postea. Eiusmodi ergo anima separata à corpore, non plus vtitur memoria, neque reminiscentiâ, intuitu loci, vbi fuit, aut durationis. Sed vnicum nunc continet ibi omnia. Idcirco si qua illi superstes esset memoria, frustranea in æternum, imò onerosa esset. Idem de Reminiscentia: Quippe quæ non nisi per rationis discursum, in actum prosilit: Adeóque in æternitate non amplius locum habet. Vbi nudæ Veritatis aspectu, sine occasu, defatigatione, atque defectu, anima stat extra memorandi necessitates. Staret ergo anima beata extra præfatum ternarium potestatum: Ideóque nec ampliùs Dei imaginem repræsentaret, cuius ergo duntaxat est condita. Imò penitiùs inspiciendo, non reperio memoriam singularem atque separatam animæ potestatem: sed nudum reminiscendi modum. Etenim immemores, ideò ope imaginationis (quæ est intellectus vicaria) sibi memoriam artificialem concinnant, discuntque longè fortiorem, quàm illorum aliàs esset memoria naturalis. Quinetiam recedit voluntas ab anima, simul cum vita, eo quod accidentaliter animæ aduenerit. Cùm Deus post creationem constituerit hominem in manu arbitrij sui. Quod sanè denotat, voluntatem proprio

prio modo non esse menti essentialem: sed ex concessione, vt sit instar talenti, sequaturque viam, quam eligere sibi malit. Alioqui cùm nulla res sit perniciosior liberâ voluntate: quippe quæ sola omne dissidium inter Deum & hominem pariat: certè eiusmodi facultas locum in æternitatis beatitudine habere nequit. Quippe sublatâ volendi libertate, perit ipsamet voluntas. Quid enim alioqui conducet volendi potestas, vbi nullum est liberum amplius posse velle? Sed (aiunt) in cœlis est voluntas confirmata. Id est Cœlites non posse velle, nisi quod vult Deus. Qui enim in charitate sunt, non possunt non velle quæ sunt charitatis. Quod sonat: Cœlites non amplius posse velle: solum autem Deum ibidem velle ac nolle. Cessat ergo voluntas dum volendi libertas est liquata. Siquidem voluntas animæ beatæ in æternum inseruire, aut prodesse nequit, dum nec in actum deferri potest. Estque eiusmodi voluntas duntaxat optatio. Quæ sanè in cœlis non est, vbi omnium optabilium est plena satietas cum omni abundantia. Esset ergo voluntas onerosa potiùs animæ beatæ appendentia. Sat esto igitur potestate volendi in hac vita esse bene promeritum, & in lucrum sua thesaurisâsse talenta. Notantes quidem loquor de potestate volendi: nam post hanc vitam assurgit atque manifestat se voluntas substantialis, à potestate & accidente illo volendi libero distinctam habens essentiam. Nam sicut vis phantastica cum vita interitura etiam cessat illa volendi potestas libera. Itaque credidi ipsam animæ spiritualem substantiam, referre imaginem Dei, non autem in potestatibus. Nominatim in hoc proximè. Deus est ens increatum, vnum incomprehensibile, æternum, infinitum, omnipotens, bonum, supersubstantiale lumen, & spiritus. Anima verò est creatura, vna indiuisa, & dependens, immortalis, simplex, & deinceps æterna, substantia spiritualis, lucida. In Deo denique nulla sunt accidentia, sed singula attributa sunt ipsamet indistincta, diuini spiritûs essentia simplicissima, quod & Platonis Parmenides aliquo vsque intellexit. Sic anima, si Dei imaginem referat, nullum admittet in se accidens: sed tota eius substantia erit lumen simplex & ipse Intellectus. Perinde enim vt fumus, per flammam accensus in figura & materia, est idem cum flamma: pariter sic & anima est nudus, purus, atque simplex Intellectus, lumen & imago increati luminis. Adeò vt sicut oculus nil verius aut propinquius aspicit, quàm Solem: cætera verò omnia propter ipsum. Sic anima beata non intelligit quicquam propiùs, quàm ipsum lumen, vnde totaliter ac immediatè dependet. Et sicut oculus noster non fert Solis obtutum: sic anima nequit intelligere Deum, multóque minus, quantispet potestatum mediis alligata, vtitur. Alioquin Intellectus liber acquirit intelligendo rei intellectæ figuram, sese transformat commigratione ad vnitatem (vt de ratione docui.) Sicque nimirum anima principaliter atque primariò Deum contemplatur intelligendo, in veram Dei imaginem est formata. Sunt tamen & alij, qui Dei imaginem in anima hoc pacto concipiunt. Vt cùm lex sit imago Dei: lex autem sit insculpta animabus nostris per rationem: hinc volunt, animam esse Dei Imaginem, quatenus est rationalis. At istud planè est improprium, imò & impertinens. Nam sic anima continens legem, contineret quidem Imaginem Dei: sed ipsamet eius substantia, non proinde esset condita in ipsam imaginem Dei. Non magis enim, quàm lex & ipsa anima differunt essentiâ, & suppositionalitate. Odi sanè metaphoricas locutiones, in seriis. Vt, Deus creauit hominem in sui imaginem, denotaret, quòd Deus dedisset homini rationis vsum. Et vesanum natum atque deformem, non in sui imaginem proinde fecisset. Quin etiam dum anima crearetur, nondum erat lex. Præterea, tribuere rationi imaginem Dei, est esse Deo minimum ac blasphemum. Prout de ratione aliàs docui. Nulla est enim similitudo vel æquatio rationis cum Deo, facultatis caducæ, & incertæ cum substantia æterna. Relictis ergo aliorum opinionibus, meam dicam. Intellectus habent sibi coæqualem voluntatem, non quidem quæ sit potestas, vel accidens: sed ipsum lumen intellectuale, substantia spiritualis, essentia simplex, atque indiuisa, ab Intellectu duntaxat separata, per suppositionalitatem sui esse; nequaquam autem in essentia. Reperio insuper in anima & tertium, quod defectu etymi, amorem, siue desiderium non quidem habendi, possidendi, aut fruendi; sed complacendi, nuncupo. Duobus aliis æquale, æqualiter simplex in vnitate substantiæ: suitque etiam suppositum sub vnica animæ & indiuisibili substantia. Non est autem is amor, actus aliquis voluntatis: sed procedit ab intellectu atque voluntate substantiali tanquam distinctus actus. Nam & in hac vita contingit, quod amemus, quæ intelligimus non amanda, & quę vellemus, non amare. Amamus quoque, quę Intellectum & voluntatem superant. In ecstasi namque Intellectus & voluntas pereunt, ac soporantur, tantisper atque suum regnum amori tradunt. Etenim nec amor ille est passio: sed essentia dominans, & actus glorificans. Ergo voluntas & amor hoc loco excedunt potentiarum ambitum, nec commune quicquam habent cum voluntate carnis, aut viri: sed sunt trinis essentiales, quibus (sub egestate nominum) Imaginem Dei repræsentat mens. Eò quòd Intellectus Deum tunc intelligit, intendit, & omni penitùs mente amat, vnico & indiuiso amoris actu propter omnimodam simplicitatem suæ substantiæ. Quamdiu verò in carne degimus, vix substantiali, ac purè intellectuali Intellectu vtimur: sed potiùs potestate phantasticâ, qualitate scilicet eius vicariâ. In ecstasi enim sæpè obdormiunt Intellectus, voluntas & memoria, solo superstite amoris actu, fit autem à tribus illis distinctio, vt tamen non stet sine intellectu, & voluntate substantialibus, sibique adæquatis. Siquidem cùm anima sit tota homogenea in sui substantia: simplicitatem istam planè amitteret, si vnum trium esset extra vel præter alia duo. Amor ergo, sopitis aliis duobus, est velut tum in superficie, aut potius, duo alia imbibuntur, absorbenturq; in amore. In hoc mundo, amor est desiderio prior: quia est passio facultatis amatiuæ, quæ ab illa ab animæ suppositionalitate (quæ vere verus amor est) procedit, & corporeæ facultatis iconem, in hac vita repræsentat, non secus atque Intellectus & memoria modo, quàdiu corporis contugium, in quod Mens immortalis demergitur, tertium quoddam constituit. At post mortem, amor prioritatem, vtneque distinctionem à desiderio facit; nec potestatis na-

turam habet, neque habitus aut actus volendi est, nec subsistit extra Intellectum: neque memoria, distincto habitu ab Intellectu, supermanet. Itaque Intellectus est lumen formale, & substantia animæ, quæ intuitiuè cognoscit, discernit, vult & desiderat in sui vnitate, quicquid in seipso comprehendit, & volendo iudicat. Etenim non amplius tum recordatur per repetitionem specierum, rei semel scitæ, nec per circumstantias ampliùs inducitur ad cognoscendū, sed tum est omnium intellectorum vnica cognitio, & aspectus intuitiuus intra se. Ita tamen, vt vnum cognoscat magis præsentialiter quàm aliud, dum Intellectus se reflectit super Intellecta; quia videlicet est in ipsa Veritate, & distincta Vnitate. Quid si idem nunc fat quotidianum in memoria artificiali, quod recordatiua illa memoria non sit distinctus actus, ab inductiuo iudicio Intellectûs. An hoc ergo non magis erit geniale Menti, à turbulentiis phantasticis intelligendi, semel expeditæ? Neque enim his obstat, quod in vinis memoria pereat, sospite iudicio, vel contra, Ebrius namque, vel insanus, non rarò recordatur omnium ante ebrietatem patratorum, omniumque sub amentia gestorum perendie rediens in se memorat. Sunt nempe ista heterogenealiter distincta in corpore, per modum recipientis. Non animatis quoque quandam surdam cognitionem competere annoto: sensum item & obiecti affectionem, quæ sympathetica dici cœperunt. Surda verò eiusmodi obiectorum perceptio, illis visus, & intellectus instar est. Inest præterea illis virtus, dos scilicet quædam vitalis, alicuius bonitatis ac valoris ad fines à creatore destinatos. Est & tertia potestas, ex vtraque præcedentium resultans: quæ est iubili ad occursum iuuantium, & auersionis à nociuis. In quibus spectatur quædam actio erga obiecta. Item metûs fuga &c. Qui triplex scalæ gradus manifestior est in stupidioribus insectis, prout & in hominibus vesanis, quibus nullus præsidet Intellectus, solaque visualis luminis potestas gubernatrix, elucet. His tamen prætereà adest actus virtutum, & functionum vitalium, propter quas, & per quas insectæ sunt. Tertiò, inest illis longè manifestior actus formalis iubili, & auersionis. Quæ denuo in aliis sensitiuis adhuc longè clariùs explicantur. His nimirum competit sensitiua quædam Imaginatio, cum rationis aliquali discursu, quæ illis loco Intellectus est, plus minusue in singulis elucescens. Adeò vt sagacitas, voluntas, memoria, atque reminiscentia, illis tanquam sub apprehensionem Intellectûs cadant: Mutatis tamen continuò obiectis, & functionibus, iuxta materiam, in diremtiones & singularites pronam. Est & illis potestas bonitatis, atque virtutum emanatiua, qua animæ plus minusue propēdent in suarum virtutum, aut feritatum exercitia. Estque tandem & illis sua complacentia, tædiumque ac thymosis in obiectorum considerationes: ita animabus sensitiuis cognita quin vix sit possibile, duas contueri personas, quin mox vni magis, quàm alteri addicamur. Hæcque in corporalibus per modum recipientis, erunt ob id in homine magis clarificata. Nolim tamen Dei Imaginem considerari in homine esse ob ternarium faculatum aliquem, qui aliis rebus in mundi systemate hactenus reperiantur, competere. Certè dignitas Imaginis diuinæ

non participatur vllatenus ab aliis creatis: Siquidem Imago diuina est duntaxat animæ intima, & tam propria, quàm est ipsi sua essentia. Proprietates tamen animæ qualescunque, non sunt mentis ipsa essentia: sed essentiarum producta, posterioraque. Neque enim condignum est maiestati Imaginis diuinæ, ex qualitatibus desumi. Nam proprietates aliarum rerum colliquescunt in animæ essentiam, ex vi imaginis diuinæ. Sin autem tanquam attributa censeantur, id propter misertum vulgo intelligendi modum. Siquidem mens est vnus actus, purus, simplex, formalis, homogeneus, & indiuisus, in quo proximè Imago Dei, essentialiterque subsistit. Adeò vt in ista Imagine, etiam omnes potestates nedum deponant naturam attributorum; verumetiam suas suppositionalitates colligunt in vnitatem indistinctam. Eò quòd anima in se sit lux quædam substantialis, atque substantia ita lucida, quod non sit distincta suppositis ab ipsa luce: eiusque intellectus ita est lux animæ, vt ipsa anima, quæ nil nisi lux est, sit tantùm merus intellectus. In qua sui ipsius luce, anima separata à corpore tota per totam se videt, intelligit: nec cerebro, aut corde, opus habet: in quibus organis, scilicet sua substantia, proprietatum prosapiam tantùm assumere videtur. In corpore nimirum ipse intellectus abstractos, corporalibus organis demersus, iisdemque cum vtitur, vim qualitatiuam repræsentat ac assumit, quæ dicitur Imaginatio, quæ ex societate potestatis phantasticæ, ipsius animæ sensitiuæ, & intellectûs splendore, in organis degenerato, consurgit quadam combinatione, in potestatem qualitatiuam. Proinde namque, imaginando lassatur ista facultas, & succumbit, sicut demens fiat, & pili canescant: mens autem semel separata, nunquam intelligendo fatigatur. Quinimò in viuis nedum lassatur imaginatio: sed etiam à seipsa non habet species intellectiuas, nisi quas ab obiectis haurit: adeóque vis intellectualis, quæ imaginando cum animæ sensitiuæ functione phantastica concurrit, sequitur indolem organi, atque vitæ sensitiuæ arbitrium. Iuxta atque regulariter in natura, effectus sequitur debiliorem partem suarum caussarum. Sed anima quicquid ad noscendum, memorandum, volendumque, siue pro semel, aut pro sæpius requirit, id totum à seipso, & non ab alieno habet. Neque enim in anima abstracta, oritur voluntas à re intellecta: imo nec inest animæ voluntas ad rem intellectam: sed est bonitas amoris formalis. Quæ quidem non est propria passio animæ, non habitus, non propensio, neque vlla qualitas: sed substantialis actus bonitatis, per quem anima beata substantialiter, vniuocè, & homogenealiter est bona, non autem qualitatiuè. Haneque prærogatiuam habet, ex quo est imago typica diuinitatis. Corpora verò tam quæ creduntur composita, quàm merè simplicia, perpetuâ labuntur sponte in formarum attributa, in heterogeneitatum vicissitudines demum atque dissolutionem prona. Constat iam ergo, vnde animæ status, dignitas, conditio, atque imaginis diuinæ prærogatiua in viuis obnubilētur. Cæterum desiderium, siue amor, de quo hîc loquor: non est functio potestatis appetitiuæ, nec ipsamet desiderandi potestas qualitatiua; sed est pars substantialis mentis, vel potiùs ipsamet mens, fluens ex intellectu & voluntate.

Quia

Quia illa tria, sub vnitatem à Creatore sunt indiuisibiliter coniuncta, simplicitate quam maximus. In viuis tamen siue mortalibus, est ab intellectu & voluntate in functionibus separata, propter organi conditionem, & animæ sensitiuæ naturam. Siquidem nunc sæpè desideramus, quæ intellectus iudicat non desiderabilia, & voluntas optaret non desiderari. Necesse est autem res, quarum operationes sunt discretæ, easdē in radice sui esse discretas, per modum quo singula separantur. In anima quidem, sola suppositionalitate relatiua. In corpore verò, iuxta corpoream & qualitatiuam naturam. Ideóque substantiale istud desiderium siue amor, est animæ intima essentia, eidem consubstantialis & coæua. Adeò licet in cœlis sit desiderabilium plena satietas, & fruitio perpetua: non cessat tamen proinde istud desiderium in anima, quod est studium complacentiæ: nec passionem propterea infert animæ, plusquam ipsa charitas; quippe in radice sunt coniuncta vt vnum & idem. Nam cessante desiderio amoroso, necessario vel mox satietas, vel insensilitas fruitionis oboriretur; quod in cœlestibus turpe foret. Est itaque istud desideriū amoris, fomes delectationis interminabilis, quā consideratione mens refert Spiritum Paracletum. Creator enim ineffabilis hominem posuit in libertate sui desiderij, vt in spiritu viuat ad Imaginem Dei, in desiderio sancto, & charitate perfecta. Patet ergo, operationes esse distinctas à radice facultatum, dum intelligimus quæ non desideramus, desideramus, verò, quæ non planè noscimus, & quæ nollemus. Volumus denique (dum volens vadit ad supplicium) quæ non desideramus: & desideramus, quæ nollemus (dum quis sibi crus amputari iubet.) Itemque desiderium exin quandoque superat voluntatem, vel voluntas desiderium non rarò cogit, & vicissim se trahunt subter mutua imperia: sed totum in mortalibus, eò quod anima sensitiua intellectum: & corpus animam sensitiuam trahat in multiplicem diuisionis ataxiam. Sic namque contingit desiderari impossibilia, & præterita optantur præsentia. Etenim nisi istud desiderium esset de radice mentis, non peccaret qui videret mulierem ad concupiscendum eam, ante plenæ voluntatis consensum. Desiderantur ergo plurima, quorum causæ non sunt volitæ? Multaque, quorum effectus à voluntate atque iudicio recusantur. In modo etiam aliter operatur desiderium, atque aliter voluntas. In motu quoque diei, siue in duratione, desiderium sæpè præcedit, & subinde sequitur voluntatem, superatque vicissim vnum alterum, vt quid à se distinctum coëxceat, Idque totum in caducis. In æternitate verò, vbi consurgit amor, siue desiderium amorosum, tanquam substantia animæ, oil est desideratum, quod non volitum idque tam quoad actū, quàm ad substantiam & essentiam. Quia ob substantiæ simplicitatem, collecta sunt in vnitatem: quanquam in radice habeant suppositia diuersa, quod planè modò intelligendi in mortalibus superat. In homine denique est Regnum Dei ineffabile, id est, Deus ipse, cuius perpetuo splendore cuncta in veritatem colliguntur. Ergo Imago Dei primaria est in eius anima immortali, vtpote cuius ipsamet essentia, & ipsissima Dei Imago, Quæ Imago nec verbis exprimi potest, vt nec corde cogitari in hac vita, quia Dei similitudinem aliquam refert. In siliqua verò mentis, siuè insensitiua, atque vitali forma, est Imago eadem relucens: attamen per modum inferioris naturæ recepta; deturpataque per transgressionem siue mortem: Vnde tandem corpus etiam non quidem Dei Imaginem, sed figuram illius mutuat. Ast anima, deuoluta in exteriores tenebras, prout à lumine increato, & à virtute Imaginis sese separauit, ideóque natiuum lumen, propter appropriationem, tanquam sibi ex condigno proprium esset, ita amisit, quod deinceps nil intelligat, velit, aut amet præter se, & propter se. Damnati enim resurgent, non mutati. Quia corpus illorum resurgens, recipiet determinationes ab anima. Quæ cum modo sit cum omnibus deprauatis affectionibus, in se duntaxat reflexis, per modū corporeum: Imaginem Dei velut in se suffocatam, in corpore resurgendo non adumbrabit, nisi corporeo modo id est figuratenus. Denique priuata per mortis cataractam, ab Imaginationis, memoriæ, & voluntatis liberæ adiumentis: cuncta deinceps intelligit, vult, amat cæcâ apprehensione, sibi duntaxat addicta. Scit enim suam immortalitem, damnationem verò sentit, eamque queritur vt iniustitiam sibi factam. Eò quòd suus amor sit tantùm ad excusandas excusationes in peccatis, tanquam pati aris inscitiæ & innocētiæ diebus, cum multa naturæ fragilitate, hostium insidiis, & sufficientis gratiæ defectu. Nec deberi ex condigno æternum supplicium, pro momentanea transgressione. Tum enim furere incipit, & odisse Deum perseuerat. Maximè quod sciat damni arrestum inuiolabile & euadendi impossibilitatem æternam. Spe ergo truncatâ in vltimam desperationem, vel ab ipso introitus initio transit, in loco, vbi nulla pietas, compassio, relaxatio aut retractatio, hospitatur. Accedit etiam, quod cum intellectus naturaliter se transformat in ideam rei intellectæ, & ideò in obiectorum cacodæmonum similitudinem. Ideò semper est intus præsens odium Dei, desperatio, maledictio, damnatio, & furiales inferni cruciatus. Omnipotens, suâ bonitate dignetur conterere laqueos, nobis in via extentos, amen.

EXTERNORVM PROPRIETAS

Absolvto iam spirituali vitæ initio prius quam ad corporea & sensibilia organa, atque alia vitæ sustentacula deueniam, de locis aliquid proponam. Imprimis itaque cœlum post transgressionem, non aliam legem suscepisse certum est, quod sola extra maledictionem omnem in se sustulerit. Hinc namque, cœlum à nostris peccatis esse immune, nec vindicem iniquitatum agere, sat alibi demonstraui. Sin verò loca quædam morti, certisque morbis sunt opportuna: id non cœlorum rotationi, astrorumq; cæcis influxibus tribuēdum, sed omnino terræ dispositionibus est vernaculum. Non enim etsi prouinciæ orientales videantur feliciores, id cœlo tribuendum. Cum in orbita, quæque pars subiecta, sub eodem circulo, sit æquè orientalis. Alioqui circulus non careret initio, fine, & extremitatibus. Ergo solo innata est bonitas, glebæque fertilitas, adiuuatur siderum continuata

fomentatione, & visitationis perpetuâ familiaritati. Equidem sub orbita Solis, climata calorem habent ordinarium & æqualem: adeóque quotquot fructus per maturitatem, ad perfectionis gradum adscendunt: propter calorem, ibidem sunt feliciores, qui alibi ob caloris defectum non æquè perfecti. Sed Solis calor respicit fructus, non autem vitam longam, quæ non minùs longæua in frigidis, montanis, & borealibus locis, quàm alioqui sub zona feruente. Certè Soli fauores non ex astris pendent, vt neque vitæ protelationes. Astra rotantur in dies, & sub se quotidie terræ climata æqualiter propemodum afficiunt: hyemem autem & æstatem per Solis accessum & recessum quotannis recipiunt. Interim tractus terrarum propinquiorum, longè à se inuicem variant. Sunt ergo singularia Soli, non autem cœli dona, quæ idcirco stabilem bonitatem iisdem tractibus velut prouincialem seruant. In Sacris quidem terra promissionis melle & lacte fluit, vino fertilis, Cerere, legumine, & fructibus arboreis diues: itemque stercorationem, laborisque tædia vix requirens. Video dein, cæteras mundi plagas, tributum debere & soluere promissionis terræ. Apolis namque vtrinque continuæ pluuiæ terras macerant, vt promissum Solum, absque pluuiarum molestia, aquam sibi debitam assumat, rependatque Ægyptus, duplici frugum fœnore, soli cœlique fauores. Maria enim & flumina certatim festinato cursu ad loca ista properant, Imò & ad vltra capricorni tropicum, Nilus suas liquatas niues, per Ægyptum ad Mediterraneum tanquam annuum tributum naturæ, defert, vt tractus feliciores si non pluuia, saltem rore, ac nubilibus Nili aquis nitreis irriget, sublatisque per solum vaporibus à mari, rorem copiosum circumcirca copiosissimè rependat. Adeóque totus mundus inseruire videtur felicioribus istis regionibus. Sub linea æquinoctij, quotidie pluit pluries, eò quòd aquæ tributales non eò pertingant: sed absorbeântur in tractibus, quos Deus olim suo populo, nunc autem Barbaris destinauit, ob præuaricationes à Prophetis præmonitas. Non igitur terram promissionis ob populum Israëliticum ab initio beauit: sed ob rationes sibi ab æterno præcognitas quasque in naturam fixit stabiles. Imò non solum totius mundi tributum ad has terras destinauit: sed plerisque addidit rationes, ideas, semina, atque dona, quibus intemperantiora destituontur climata. Nec id totum ob alios fines, quàm quod sibi sic sit beneplacitum propter occulta iudicia. Sed hæc non ad vitæ longæ considerationem faciunt: in Islandia namque longæuioris vitæ reperiuntur, quàm in Palęstina, Phœnicia, Ægypto, &c. Sæpè etiam in montanis, asperisque collibus seniores occurrunt, quàm in amœno agro. Vt scilicet cognoscamus vitę Principem, vitæ longæuitatem dedisse, tam miseris locis & tractui singulari, quam denegauit amœnissimis opulentissimisque quibuscunque. Solo ergo natura subest, etiam ad stabilitatem vitæ. Etenim ex Eudemicis dimetimur vitam morbosam, breuemque. An fortè eudemicum ens exspirat è terris, quibus vita prorogatur? non sanè. Sufficitque quòd malignitate locus careat, vt vitæ diuturnitas acquiratur, quantum est ex natura loci. Denique, fontes sunt insipidi, vel minerales, non qui vitæ longæuitatem positiuè habeant: sed qui quotidianas amurcæ succrescentias sensiliter demetunt, atque hactenus vita non ex obliquo, præcox tollitur. Neque etiam ad hoc valet aëris multa suauisque temperies: siquidem in asperis Arduennæ, Scotiæ, & Cantabriæ collibus in Campinia nostra, vita longior plerumque occurit, quàm in Aquitania. Hieres enim, vallis est propre Marsiliam, præclusa montibus, fructuum suauissimorum ferax. Vbi continuatur ferè veris statio suauissima, Breuioris tamen vitæ habens incolas, pallido vultu deformes, adeò vt in prouerbium ęgrotis & conualescentibus irrepserit. Videris nobis ad Hierea aduena. Fructuum enim amœnitas, eudemici mineralis suspicionem tollit. Nedum etiam frigora montana vitam extendunt: sed inter Abyssinos senium frequens. Loca ergo ad vitam longam opportuna sunto, quæ nullâ labe eudemiorum pollura, cæterùm aquas non insalubres habent, neque vento procelloso infamia.

HVMIDVM RADICALE.

VNo oris tono, Scholæ humidum radicale vitæ proficiont. Ex eo enim, & in eo nos viuere, illoque nonnisi absumpto, nos mori declamant. Etenim qui vnà cum Aristot. cuncta calori, velut principio actiuo tribuunt: humidum radicale non ferunt initium vitæ, vt neque hospitium, nisi primatum calori in humido deferant. Aliis verò magis placuit humidum. Vnde perterriti indagandi ignauia, ne errarent indistinctè, tam ab humore quàm calore, vitam nostram pendere, & protelari volunt. Adeóque non quidem calorem: sed concretim calidum radicale, siue humidum primigenium denominant. Vt scilicet primigenium humidum in nobis, & calidum radicale, pro synonymis sint. Cæterum vniuocè omnes vitalem calorem, defuturam nunquam augurantur, si humidi, illiusque pabuli sat, semper, superque foret. Quod humidum, quia necessariâ caloris actione depopulatum iri credunt, vitæ longæ spem, & tractatum, per negationem absoluunt. Sed heu! quam perniciosa cæcitate Schola Medica putando cespitauit in omnibus! etiam videtat flammam lampadis, oleo nutriri, huiusque defectu & illam deficere, continuari verò affuso oleo: quocirca arrisit plausibile inuentum, atque illud proinde in vitæ historiam traxere. Præsertim quod in qoadrupede, & aue, non minùs quàm in homine, calorem sensu notarent. Calorem vsque adeò sub vitæ etymo confuderunt, cum Aristotelis patrocinio. Dein mox è calore, indicium veri & præsentialis ignis hauserunt. Sub lite tamen mansit quæstio. Aristotelici quidem hunc ignem elemento stellarum attribuunt, ac contra sublunare ignis elementum specie distinguunt. Alij verò elemento ignis sublunaris attribuunt. Habentque hinc inde sua rixarum argumenta. Interim de mutis ac frigidis piscibus tota obmutuit Schola. Et quamquam pisces non infeliciùs, quàm quadrupedia viuere, moueri, & ali fateretur: imò longè fœcundiori propagine prolium ditari, saniori vitâ demum viuere sciret, atque deficere tamen subter pelagus, (præsertim glaciale) ignes, ac calores, vbi interim

maxima

maxima & populosissima esset respubl. nihilominus haustas à teneris annis igniculi vitalis fauillas deferere noluit, etsi veri patrocinio se delusum animaduerteret. Quocirca ad Iura confugiunt miseræ Scholæ. Voluerunt itaque homines, aues, simul & quadrupedes, tertio videlicet numero, quartum & consocium piscem inuolui posse, ac subter latam doctrinam cogi. Vt de pisce, tanquam absente, æquale ius statuerent, in participatione calidi radicalis. At quia anima vt serua sancitis voluptatibus aduenit, & rationes etiam non-enti ad lubitum subministrat: subterfugium commentæ sunt. Statuuntque scilicet calida animantia, actu calere igne palpabili: pisces verò duntaxat potentialiter calere. Quasi proinde pisces duntaxat potentialiter viuerent, si causis datis non malè quadret effectus. Calorem inquam fingunt Scholæ, actualis vitæ causam totalem, qualitatem nimirum æquiuocam substituunt, calori parem: sed anomalam, anonymam, quia incognitam, fictam ac mentitam, sub nomine potentialis caloris receptibilem. Subite namque in profundum æquoris imaginando, horruerunt Scholæ. Quapropter piscium speculatione vt sterili, derelicta (quod plausibili commento resragaretur) calentibus animantibus, velut somnio palantes, sibi complacuere, cum applicatione lampadum & vitæ. Itane humidum radicale, non ampliùs cum Aristotele spermaticum, spumosum, & mucilaginosum erit; sed oleosum nunc, pingue, atque conflagrabile in scholis esto? Siccine ergo pinguis venter, qui multa axungia humido radicali fomentum dederit, solus necessariò longæuus erit? Capucinus, nostris tractibus, toto anno ferè frigidus, saltem vtroque crure & brachio, quia minus humidi amittet, diutiùs suum oleum in lampade retinebit necessariò. At saltem subest hic larida quædam Scholarum stupiditas, alibi à me demonstrata. Nimirum quòd actio caloris (præsertim si viua flamma non fuerit accensus) vniuersim omnia quidem humida exsiccet in tophum, & carbonem; nequaquam autem consumat absque residui remanentia, prout in nobis est obuium: vsque adeò consumtionem in nobis non à calore solo fieri, mirum quod hactenus non animaduerterint. At saltem lychnio (quod etiam nondum Scholæ considerarunt) opus esset in corde: alioqui ficta humidi, & halituosa pingnedo, (vtpote quę in corde tota spiritualis esset) instar aquæ vitæ, paruo momento magnoque compendio, simul tota conflagraret, ac esse desineret. Aliàs namque sine lychnio (à Scholis neglecto) malè quadrabit ficta vitæ historia, structis ex primigenio liquore ignibus, simul vndequaque accensis. Viuat dixerint, Saltem vnico è vitæ latice absurdo, anxietates plurimæ. At fingamus gratis, Hoc Scholarum otiosum commentum stare posse. Vitam nempe esse ignem aliquem, depopulantem radicale humidum, quod pingue sit, & inde viuat, solosque macros breuioris vitæ. Sed vnde istud humidum in nobis? An non ex alimento materialiter, & à vitali Archeo efficienter: Certè nunquam extinguetur lampas, si calloris conflagratoris potestas (vt volunt) sit conficiendi olei è pane & potu; nihilque residentiæ remaneat in lychnio, à pinguedine, quod lychnium obstipet aut suffocet. Prout nempe è cruore nil remanet tandem in adultis, quod supersluis carbonis instar habeat. Enimuerò epulo nonne sua abunde habet alimenta? & intus inde resultantem calorem fabricatorem humidi illius pinguis? cùm lumen de lumine, & ignis de igne procedat inconflagrabilis nullo negotio (cur ergo moritur? etenim reperio ex positis Scholarum motum perpetuum in Theoria; non autem in Praxi. Ergo fraus atque dolus subsistunt in Th sibus, vel saltem pudibunda incogitantia. At dicent, post accretionem, nil ampliùs de humido radicali, apponi ad partes solidas: proinde necesse verum humidum radicale cùm iam ampliùs radici non cohæreat, idcóque solida sensim arescere, atque sic deficiente caloris pabulo, eundem interire. Imprimis enim hinc elicitur, mortem senij non euenire, nisi ob ariditatem similarium. Cùm ceruus vnius anni siccior sit viro octuagenario, & facilè tamen in vnum atque aliud seculum vitam extendit. Denique si humidum desinat esse radicale, eò quod attingat finem, sine applicationem ad radicem. Id enim humido est per accidens, idcóque eius essentiam non immutat. Neque enim calor ignis desinit propagari in ligno vicino, tametsi ardens lignum non susceperit fomentum pinguedinis ab extra. Denique nec subsistit præfata excusatio. Siquidem in omnem euentū solida se habebunt instar lychnij: quod sufficit ardere, quà parte oleum sibi suppeditatur, adeóque suppeditato oleo forinsecus, ignis victurus esset in perpetuum. Docent itamque, calorem solidorum esse ex elemento ignis, quod in mistionem corporum esse putant & accendi in pinguedine humoris radicalis. Inprimis humidum istud est spermaticum mucilaginosumque, non autem vnguinosum. Deinde si ignis è solidis transeat ad humidum, quod accendit: sufficiet humidum consumi, & semper deforis apponi, nec radici per totum incorporari, Siquidem si è solidis transeat ad non solida apposita, durante totâ vitâ: poterit semper ad non solida sibi apposita transire: nec valet excusatio, quòd desinat esse radicale, dum intimæ radicali non ampliùs vnitur. Quoniam tunc ab accretione deinceps statim vigor vitalis extinguetur, eò quòd humidum rum non ampliùs vnionem cum solidis non suscipiat. At cur diutiùs refellendis absurditatibus immoror? tam satis superque ostensum est, ignem non esse elementum, falsam esse eiusdem mistionem ad corporum quorumcunque subsistentiam: quia corporum mistorum meræ sunt & antiquæ fabulæ. Ignis ergo, si quis in nobis esset, primariò in vitali spiritu esset, cui semper humidi satis è cruore suppetit. Quamobrem sanè doleo in subiecto vitæ, atque integri doctrinâ, tam segniter cespitatum hactenus. Et totum eainde conieci ab adolescentia, turpiter omnino erratum, commissum, & omissum esse in consideratione defectuum, & morborum. Quia nemo obliquum rectè cognoscit, qui rectum prius non nouerit. Hæc igitur est ficta Scholarum de vita doctrina, quam suppositâ Hippocr. ficti libelli de natura humana, authoritate stabilire nituntur, Dicentis, nos primâ die ortûs nostri esse calidissimos, ac vicissim vltimâ tandem frigidissimos, Quasi caloris nostri, quàm aliarum quarumuis rerum, diuersa sors foret! etenim quæcunque aliàs oriuntur, mox dein incrementum assumunt, & statim, tandemque declinant atque

deficiunt. Quare si ex mente Senis primâ die abundaret maximè calor: nec sit tamen vita calori alligata. Siquidem calorem potiùs vitæ effectum in animantibus calidis demonstraui, quàm vitam ipsam, aut vitæ causam: vtque idcirco pisces calore tutissimè carere possunt, iam eo ipso elenchum non causæ vt causæ committit. Equidem soleo semper calorem vt calorem, vtque qualitatem aspicere, indagare, credere & metiri, nec alios adhuc testes vel iudices implorare, præter sensum tactûs, & organum vitreum, quod ante docui, ad explorandos gradus atque momenta caloris in ambiente. Quo sensu, teperi virum triginta annorum, quouis puero calidiorem: vtut interim insaniat de speciebus calorum diuersis. Disputent enim de qualitatibus sensu notis, tanquam de fabulis, ac sub considerationibus potentialibus: ego autem assueui, res prout in se sunt, dissecare, aperire, inspicere & æstimare. Cæterùm Paracelsus humidi radicalis Scholarum ignarus, illud subinde cum Mumia nostri corporis confundit, alias verò reputat velut corporis nostri vmbram internam, vnde Phlagas vmbratiles circumlucescere voluit. Nimirum humidum radicale esse hominis simulacrum, per totum hominem extensum, & vitam deferens. Alibi quoque mercurium, siue vnum è tribus suis initiis (non diuisibile in viuis (humidum radicale, per totum æqualiter participatum, æstimat. Etenim extinctâ per pestem vita (mors enim mumialem bonitatem tollit) mumia quidem desiit, perfectè eodem humido in corpore. Tandem quanquam Scholæ fateantur, iuniores non tarò extingui, nondum absumpto humido radicali, vt neque caloris penuria, atque hactenus pro sua thesi non admodùm sint solicitæ, quà vitam calore, & humido radicali, adæquatæ metiantur: manent tamen in terminis autorum, propter assentiendi consuetudinem, indagandi ignauiam, & discendi desperationem. Siquidem ignorârunt vitalia lumina luminosa quidem: sed indiff. rentia esse, propter binorum luminarium maiorem distinctionem. Calidæ enim iuxta atque frigida esse posse. Id est, non didicerunt formas & vitas esse synonyma. Ego verò semper confusam huius humid. traditionem tanti momenti, insigniter miseratus (licet in humido radicis fateantur vol'ui vtrumque medendi cardinem) multum laboris impendi iunioribus annis, per corporum analyses, vt certum radicalis humidi nuncium aliquem off. nderem. Ac tandem diuino fauore, tandem certior factus sum, nil quicquam eorum esse in naturæ, quæ à Scholis hac in parte elato supercilio promittuntur. Agnosco quidem humidum seminale primigenium, nostri constitutiuum: sed eiusdem prorsus speciei, proprietatis & identitatis, cum eo quo crescimus, & incessanter alimur deinceps. Adeòque ossa, viscera, nerui, tendines puerorum, indifferenti humido constant, crescuntque simili, quo iuuenes, absoluto iam incremento aluntur. Iuxta axioma Scholarum. Nutrimur iisdem, quibus constamus. Constamus autem primigenio: ergo & eo nutrimur. Deprehendi tamen humidum alimentarium, quamdiu is intra radicem mistionis, homogenialiter pro incremento admittitur: esse prorsus idem cum radicali. Sin verò postmodum per accidens, in consortium inseparabile, non ampliùs admittatur: quia cessat accretio: hoc tamen ne minimum mutare, variare, alterare, aut alienare naturam prioris humidi. Vtpote quod quauis præclarè, per somnia abundans eiicitur, eiusdem speciei, cum primigenio ac radicali. Quæ duo nomina in hoc saltem distinguuntur, quod è primigenio formetur fœtus. Radicale verò sit illud idem, & insuper illud, vnde crescimus atque nutrimur. Etenim quantisper augemur, fit nedum humidi, at solidæ appositio, appositique assimulatio (Id namque sub quauis nutritione côtingit in dies) sed insuper fit radicalis vnio aliti cum alimēto: quæ mox dein per spiritum vitæ sigillatur, & vitaliter illustratur à forma. Itaque sigillatio characterem continet, qui istud humidum fixat, solidatque in partis similaris (à cuius nempè Archeo ipsum nutrimentum est conuersum & assimilatum) homogeneam substantiam: Adeòque transmutando abit in famil'iam continentis, quod antea contentum duntaxat erat. Sub quo fluxu, contingit vera animæ informatio. Sorte igitur tantum atque felicitate, distinguitur humidum radicale, à rore secundariorum humorum: non autem in natura. Nimirum quòd ros, velut recens atque nouellus humor, pro magna sui parte, sub accretione, & pro toto, post accretionem absumatur: nec vnquam in radicem mistionis vniatur, vt hat prædictæ sigillationis particeps, dignitatemque continentis assequatur. Per exemplum. Calx viua, vbi restinguitur, fit puls, quæ aquam calci penitissimè copulat. Sin autem plus iusto aquæ affundatur, eadem mox abundans respuitur, ac supernatat. Interim tamen dierum numero, etiam mediis sub vndis, calx ista siccatur atque lapidescit. Semel verò acquisita illa duritie, licet dein exquisitissimè teratur in tenuissimum polinem: attamen in posterum, pulueris speciem seruat, & intima aquæ connubia aspernatur, pristinæ pultis indolem non assumit, nec aqua radicaliter ipsi deinceps commiscetur. Est attamen ipsius aquæ, humidum indiuiduatiter idem, siue à calcis commistione seclusatur, siue admittatur. Idque quia est aquæ per accidens, contingens contingenter non tam aquæ, quàm calcis, siue radicis defectu. Cæterùm tardiùs præfata puls calcis planè siccatur, quàm deforis insdoriis puluis, aquis vndequaque alluitur. Considerauit itaque, vtut Scholæ multa de radicali humido resonent; humorem tamen alimentarium nequaquam à seipso differre radicali, quamdiu intra radicem mistionis pultescit, & solidatur, radicali vnione primis constituentibus coniunctus. Quippe quod vterque liquor materiâ, virtute, substantia, puritate, formali identitate, & vitæ participatione, idem est: qui, cum solida nostri non ampliùs pultescunt, admittuntque intimam connexionem radicis, saltem deinceps impedit, quantum potest, retardatque continentium solidorum ariditatem, propter continuam sui irrorationem. Nam cum ista solidorum puls iustam soliditatem nacta est: scilicet qui potestas crescendi, è cerebro desluens, est exhausta. Tum alimentale duntaxat humidum fit, quod antea radicale fiebat. Etenim vtcunque senectus facit ariditatem: mors tamen non ex siccione

ciore habitu est. Siquidem conijcere licet potiùs ex defectu potestatum vitalium ariditatem, quàm ex ariditate præfatum defectum. Nam humidum solidorum, vtcumque in atrophia & morbis diuturnis ex æquo ac per totum integrale consumptum facile tamen debito alimento restituitur, ac magnificentius assumpto elemento perlarum lacteo. Sic & pulmonum vlcera solidantur per corallatum dulce mercurij diaphoretici: cuius virtute nempe Paracelsi epitaphium sonat, tabem sæpius restitutam fuisse. Memini enim, me sub ingenti æstu mensis Iulij, acuto baculo caput bufonis terebrasse, alteraque extremitate baculum fixisse in terram, vt suspensus bufo exsiccaretur. Contigit autem, quod toto quatriduo post, rediens ad eundem locum, inuenerim bufonem viuum, femora contrahentem, tanquam si pridie tantum ibi fuisset: eòquod foramen non recta in medio capitis, sed parùm ad latus sinistrum magis vergeret. Quare baculum in medium capitis adegi, & circa vesperum rediens reperi bufonem nedum mortuum; sed penitus exaruisse. Vnde firmiùs mihi persuasi, non quidem vitalium defectum ex ariditate solidorum: sed potius ariditatem esse, & increscere in nobis, iuxta proportionem paulatinæ extinctionis potestatum vitalium. Facessat itaque radicalis Scholarum ignorantia, quâ per irreparabilem (vt volunt) radicalis humidi penuriam, suam tegunt culpam sub humo cœmeterij. Sola namque donorum, siue potestatum vitalium, in spiritus insiti œconomia sigillatarum diminutio senium, vt, & extinctio mortis intestinas calamitates aduehit. Quod est dicere: Spiritus meus attenuabitur, & dies mei abbreuiabuntur. Facessat itaque humidi radicalis consideratio, pro vitæ longæ studio. Siquidem Hippocr. naturas ipsas siue potestates vitales, morborum medicatrices dicit quibusque ideò languentibus, quotidianæ infirmitatum ærumnæ inualescunt, & recedentes, elatis humeris de vita desperatum conclamant, quoties vires siue potestates deficiunt: siue interim copia humidi radicalis adsit, vel eiusdem parcitas. Coruum enim & ceruum, quouis edentulo sene sicciores, non desinunt in aliquot secula exspatiari, & operoso venerationis quæstui incumbere. Etenim quia siccitas incipit ab ossibus, huic sagax atque prouida natura, largiori alimento medullæ eidem ariditati obuiam venit, voluitque esse pingue, ac minùs per calores difflabile, vt vnctuoso humido ab ariditate ossium senectutem vindicet. Est namque ideò annosis quadrupedibus copiosior medulla, quam iuuenculis; quia eius necessitas maior. Ego itaque humidum radicale irreparabile, pro vitæ fundamento, non magnifacio ampliùs, vt neque ariditate stupefactus in quantum tali, nec etiam vitam ad placitum primarum qualitatum dimetiri soleo. Quia noui vitam non siccescere, vt neque à gremio elementorum hauriendam, postquam vitæ longæ & breuis alteritates, in centro vitæ conspexerim.

* *

AVRA VITALIS.

NON sat egerunt Scholæ docuisse alimenta primò in chylum, hinc dein in cruoris chymuio transmutari, adeóque in hepate spiritum naturalem fieri, qui repetita in corde digestione, in vitalem formetur, ac tandem in cerebro animalis fiat. Sic vt spiritus naturalis esset vtendis partibus aptus, vitalis verò, viuificandis atque conseruandis iisdem: vt & animalis tandem, sensus motus, mentisq; functionibus destinatus. Quin meo iudicio quidditatem, & facti historiam ampliùs detegere debuissent in tam longa studiorum serie & scriptorum repetitione. Equidem sciunt spiritum esse aliquem; illud impetum faciens Hippocratis, vitæ clauum manu suâ tenens. Quærendum & pronunciandũ erat, quibus spiritus iste organis fieret, quidnè ageret, simulque omnem eius indolem, substantiam, atque substantiæ proprietates, simul & fiendi modum explicuisse: dicam igitur, quid mihi hac in parte occurrat. Vt igitur in spiritus vitalis cognitionem ducamur, primo Blas humanum hoc loco repetendum esset, sed hic, ne tædio sim, omittam, ac lectorem aliò remittam ad volumen de ortu medicinæ. Modum quoque alibi tradidi, quo ex quacunque planta, fructuque, per indita fermenta fiat aqua vitæ. Quem modũ vulgus nouit, exercetque, dum è granis, fructibus, cereuisia, hydromelite, aquam vitæ non minus quam è vitis succo fabricat. Est autem aqua vitæ, liquor volatilis, oleosus quidem (quatenus totus inflammatur,) totusque pariter salsus, in quantum aër mordicat, imò & paululum in ore detentus, comburit ac vesicat gingiuarum epidermida. Obiter hoc loco annotans, vnicum ac indiuisibile simplex, duo esse initia chymica. Ostendi quoque aliàs, quomodo libra vna aquæ vitæ combibita in sale tartari siccato, vix fiat semuncia salis, cæterum totum corpus fiat aqua elementalis, vt priùs erat. Adeò ut & hinc obuium, aquam esse corpus per naturam prius atque simplicius ipsis initiis chymicis. Dum aqua, quæ priùs non inerat actu, in aqua vitæ deflegmatissima, fiat tamen per sui reductionem inde primum aquæ elementum. Quam porrò mechanicam traducendo ad vitæ speculationem; reperio quod vinum, parte sui vinosâ, aquam vitæ contineat. Ideóque facilè, citò, & absque hepatis atque fellis digestiis maturitatibus, rapi per arterias stomachi, ad cor; siue, aduocari immediatè in supplementum, & defectum spiritus vitalis, atque hactenus eludere Scholarum opinionem, quæ præsupponit iecoris spiritum præcedere debere. Etenim si iusto plus spiritum vini insit stomacho, sequitur ebrietas, quatenus scilicet spiritus vini largiùs attrahitur, quàm queat commodo interuallo in spiritum vitalem commutari. Quod sanè imprimis sui commutationem arguit, simulque digestionis, & fermenti operationes. Denique & illud notabile. In vino nimirum esse spiritum quendam mitiorem alteriusac nobilioris qualitatis participem, quàm qui immediatè per distillationem elicitur, dicitúrque aqua vitæ dephlegmata. Quod facilè in

simplici oliuarum oleo ad oculum spectatur. Quippe distillatum oleum absque laterum aut regularum additamento, quodque oleum philosophorum dicitur, multum differt ab eius oleitate, quæ elicitur priùs reducto oleo simplici, in partes dissimilares, solâ digestione & salis circulati Paracelsici appositione. Siquidem sal circulatum, idem in pondere, & qualitatibus pristinis, ab oleo segregatur, postquam oleum oliuarum in sui heterogeneitates est dispositum. Dulce enim tunc oleum oliuarum ex oleo, provt & suauissimus vini spiritus à vino, hoc pacto separantur, longéque ab aquę vitæ acrimoniâ distinctus. In nobis autem, etsi cibus cum potu quadantenus putrescant (nimirum ista putredo, est modus atq; medium transmutandæ rei in rem) attamen in digestionibus nostris per eiusmodi putrefactionem, actionemq; fermenti lienaris, non educitur ex oleribus, leguminibus, frumentalibus aut pomis, spiritus aquæ vitæ. Siquidem naturæ nostræ intentio, non est sibi procreare aquam vitæ. verùm longè aliud in nobis est fermentum, quo res resoluuntur in chylum. Atque aliud, quo res putrescunt, atque separantur in aquam vitæ. Hoc namque pluribus mediis fermentum introducitur (illud verò, non nisi specifica cuiusvis speciei proprietate fermentali acquiritur. Etenim dum herbæ in aqua per macerationem longam, fermento suo, aut vicario, putrefiunt pro extractione aquæ vitæ, manent caudex, rami, ac folia integra, in figura & duritie, quæ tamen mansa, deglutita, & bene intus confecta, paucis horis in chylum abeunt, primamque herbarum naturam amittunt. Quocirca alias adhuc inculcaui, tot nempe esse fermenta digestiua specifica, tot putrefactionum varietates; & totidem stercora vnius panis, quot species animalium pane alitorum. Imò & adhuc plura sunt fermenta in corruptionem panis: siquidem adhuc pluribus modis tam sponte, quàm odore locorum, & agentium impressionibus, panis putrescit. Quodque de pane est dictum: idem de cibis aliis intelligatur. Scholæ quoque animaduertentes, nil nobis profuturum, quin in sui ta lice contineat vitæ præludium, atque ideo voluerunt in cruore, hepatis spiritum, naturalem actu, auræ instar gliscere. Putaruntque esse vaporem? adeóque & cum halitu confuderunt. Nesciæ, quòd vapor sit aqua: non autem sit Gas, spiritus Syluester, incoagulabilis aura, ætherque. Putarunt itaque, quòd vapor è cruore extra venato exhalans, provt alias è quolibet tepente liquore spirat, esset ille cruoris spiritus, vnde materialiter spiritus vitalis deinde fabricaretur. De quibus alibi ex professo. Enimverò quicquid in sanum stomachum descendit, si conficiatur à Splenis fermento, acescit fermentali ac specifica aciditate nostræ speciei. Ac tandem in cruorem vertitur, prius ab iode sequestratis superfluitatibus. Qui cruor post metam suæ digestionis in cor transfertur, & sanguis fit, qui in Sacris dicitur spiritus rubeus, cui anima inhabitat. Aptus enim fit in spiritum vitalem transmigrare, eiusque residuum pati vltimam solidorum digestionem atque tandem absque illa sui residentia, in auras exhalare. Itaque & eo ipso oportet esse volatilem, & spiritus indolem assumsisse in corde. Porrò istud acidum stomachi, totum vi fermenti felici conuertitur in salem, provt alibi de digestionibus. Separaturque actualis salsedo, cum vrina & sudoribus, quia euasit excrementitia. Cruoris verò ipsa massa cùm nequeat in spiritum transire, nisi fermento vitali cordis. Cruoris inquam in sanguinem, & sanguinis in spiritum traductio substantialis, fit tota per totum, sine vlla residentia, & separatione heterogeneorum: eò quòd excrementa priùs inde sint abducta. Estque cordis irrequieta substantia, continuò circa hoc transmutationis munus occupata, vt indesinenter è cruore sanguinem arterialem, & ex hoc spiritum vitalem efficiat. Vsque adeò non præexistit aliquis spiritus naturalis in cruore, vnde velut è materia ex qua, spiritus vitalis fiat. Sed ipse totus cruor, si opus fuerit, fit sanguis arterialis, atque inde spiritus vitalis. Differunt ergo cruorificatio in hepate, & sanguificatio in corde. Nam vnum, est chyli in cruorem vera transmutatio, & generatio noui entis. Aliud verò est cruoris in sanguinem volatilem, & in auram vitalem extenuatio. Cruor enim fit cum sui inspissatione, & liquidi excrementi, sine lotij separatione. Spiritus verò vitalis fit cum inspissati liquatione, & aërea extenuatione, ad quam sanguis scilicet præbet gradum siue medium. Fateor equidem, spiritum vini, tapi, vt spiritum, in arterias, tanquam aliquod simplex symbolizans, atque primè dispositum, vt facilè in spiritum vitalem transcendat: sed ex hinc Scholæ nil pro suo hepatico conficiunt. Cruor ergo ipse esto spiritus hepaticus coagulans, & vitalium spirituum præexistens materia. Qui sanè spiritus, corporis naturam habet, cum potentia vt spiritualisetur. Itaque provt à cordis fermento, cruor fit sanguis arterialis ac spiritus volatilis: ita in arterijs tanquam cordis stomacho, desumtoque fermento cordis, ipse sanguis in rempubl. spirituum transit. Imò & secundarij humores, siue proxima solidorum nutrimenta, fiunt sensim volatilia, ne post se residuam residentiam relinquant: sed totali sui transpiratione egressum faciant. Cor ergo fabricat suo fermento, è cruore sanguinem, quem eâdem opera aptat extenuatque sic, vt porrò in arteriis tanquam suo stomacho, tantundem vitalium spirituum è sanguine fiat arteriali, quantum sanguinis grossities, tenitensque substantia permittit, tantulo spatio, quo in arteriis agitatur, fieri. Estque vniuoca propemodum actio, dum cruor in sanguinem, & sanguis in spiritum transit. Quia non differunt officinis itemque digestionis, extenuationis & subtiliationis gradibus. Tantundem namque sanguinis nascitur è cruore, tantundemque è sanguine spirituum vitalium eodem cordis fermento conficitur, quantum sibi cuique opus est. Et vires conficiendi valent. Nec sufficit adhuc nouisse, cruorem in sanguinem arterialem adscendere, sanguinem verò partim in spiritum vitalem transmigrare, partimque abire in solidorum nutritionem. E spiritu vitali quoque tandem fieri animalem, quique in suis neruis vltimatam recipiat determinationem. Ita quidem, vt spiritus visiuos fiat in neruis opticis, inde autem exorbitans, & in linguam delatus, gustatui esset planè inutilis: provt & spiritus animales tractuum authores, motui sunt impares. & vicissim. Quin insuper spiritus vitalis medullam nouisse oportet. Enimverò ex acido

chylo

chylo partim fit cruor, partimque vrina & ſudor. Salſedo verò illa vrinæ excrementoſa eſt ſpiritus volatilis & ſalſus, qui terræ confermentatus, tandem ſal petræ formatur: quapropter ſpiritus ille ſalſus eſt excrementoſus. Cruor verò per diſtillationem nobis monſtrat etiam ſpiritum ſalinum, planè volatilem, odore nequicquam: vt neque guſtu diſtinguibilem à ſpiritu vrinæ. In eo tamen eſſentialiter diuerſam, quod ſpiritus ſalis cruoris, curet epilepſiam: non autem ſpiritus ſalis lotij. Hinc ſaltem conſtat in cruore eſſe ſpiritum ſalſum, & volatilem. At quo modo totus cruor homogenealiter à fermento cordis tranſmutetur, verbis explicari nequit. Eò quòd naturæ ipſę à priori non ſunt demonſtrabiles. Fermentorum namque ſunt eſſentiales operationes, in rerum tranſmutationem: non autem accidentariæ accidentium propagationes, ad diſpoſitiones faciendas duntaxat. Eſt ergo ſpiritus vitalis planè ſalſus; ideò balſamicus & cuſtos à corruptione. Vt quanquam aqua vitæ facilè in ſpiritum vitalem migret: non eſt tamen hic oleoſus, aut combuſtibilis inſtar aquæ vitæ: ſed ſpiritus vini, ſolo fermenti attactu: facile totus in ſpiritum ſalſum mutatur; & indolem inflammabilem extemplò amittit. Prout docui libro de Duelech, quomodo per ſpiritum vrinæ, aqua vitæ vnico inſtanti in offam ſubtilem coaguletur. Quod de ſale ſanguinis volatili, multò euidentiùs fermento cordis effectiuo licet argumentari. Quapropter, qui cordis palpitationem aliquantiſper tolerant, licet affatim tum multumq; vini meracioris hauſerint: attamen non facilè inebriantur. Eò quòd propter vrgentem neceſſitatem, citiſſimè ſpiritus vini in cor, & arterias, ſpirituum penorioſas, attrahatur, ſubitóque in ſpiritum vitalem formetur. Reſtaurat inquam vires, nec tamen inquam vires: nec tamen tum inebriat: eò quòd non amplius peregrinus: ſed facilè domeſticus factus, in cor tractus dein per arterias quoque verſus diſpenſetur. Non arguit enim in aduerſum, quod ſpiritus ſalis petræ, ſit acidus, ac quod proinde vitalis ſpiritus, acidus eſſe debeat. Neque enim ſpiritus, vnde ſal petræ in terra fiebat, acidus tum erat. Eſtque ideo ſpiritus vitalis ſalſus, vicinior que ſpiritui lotij, quàm ſalis petræ, qui propter aduſtionem & extractionem, ſemper noua ſui concreti eſt creatura. Quod ergo per fermentum fellis jactum eſt fundamentum, volatilizando & ſalſum faciendo: hoc deinceps in cordis officina perficitur. Etenim præuiæ digeſtiones, ſunt totidem diſpoſitiones ad vitales functiones & neceſſitates. Membro enim ſemel ſtupefacto, ſi ſenſus redierit, id ſanè cum ſenſibilibus ſtimulis & punctionibus fit, quæ veræ ſalſedinis ſunt indicia. Quod autem totus cruor ſit merus ſal, non aliunde clarius deduci poteſt: quàm quod homogenealiter totus in aſcite, & in vlceribus, in ſalſum ichor mutetur per facillimam degenerationem. Condecens autem fuit ſpiritui vitali qualitas ſalſa, acuta, & materia ſubtilis, ſi conſeruandis membris ſufficere debebat. Rubedo quoque cruoris, flauedinem aſſumit, dum ſanguis fit arterialis, eò quòd rubrum per ſalis acredinem flaueſcit in ſui diſſolutione. Nec tamen ſanguis omnem rubedinem amiſit, ſiquidem pars eius permanere debebat in ſolidorum membrorum nutrimentum. Mortuum eſt quicquid hactenus dixi, ſpiritum vitæ eſſe ſalſam aporrhœam, acutam, & è ſanguine factam per ſua membrorum vitalium fermenta: De vita ergo ſpiritûs dicam. Etenim cùm vitæ muniis fungi debebat, non requirebatur vt eſſet in ſpecie liquoris ſalſi, aut ſanguinis, vel vt illudat ſub imagine ſalſæ exhalationis: at quia viuere primariò, vitamque ſuſcipere debebat, illuminari, ipſi fuit opportunum. Non ſanè lumine vrente, inflammante, aut igneo, ſed lumine ſimplici vitali, de natura formarum animantatorum, vitæ & animæ ſenſitiuæ: & quidem de ſpecie humana. Finge enim ad illius intelligentiam, vermes nitedulas nominatos, lucem noctu in ventre habere, quæ nedum ſplendeat inſtar oculorum felis: ſed & circumcirca tenue lumen effundat. Lux iſta extinguitur cum vita nitedulæ. Par lumen, finge, quod ſpiritum vitalem illuminat, quoad viuit lucet, & propagatur in recenter factum ſpiritum debitè elaboratum. Et quò impurior, minuſque elaboratus fuerit; eò lumen iſtud eſſe tenebroſius. Extinguitur autem in nobis lumen iſtud, perſtite ſpiritus materia in peſte, venenis, &c: prout per ſyncopen & palpitationem lumen extinguitur, & ſpiritus euaneſcit. Sub mortem quoque, oculi membrana, manifeſta luce deſtituitur, planè viſibili. Non eſt tamen par lucis illius eſſentia in nitedulis, quæ in nobis, vt ſolo videlicet gradu à nobis diſcrepent. Sed ſunt tot luminum horum ſpecies, quot vitalium creaturarum. Diuinę id nobis largitatis indicium, quod luminum, quę nobis vnica ſub notione comprehenduntur, tot ſint ſpecies, & vitales differentiæ. Vtpotè quod illæ luces ſint ipſæmet vitæ ac formæ vitalium. Adeò patrem luminum tot glorioſiſſimum ludere abundantia genericorum luminum, non minori prodigalitate, quàm in vultu humano vnico, tot propemodùm varietates effinxit, quot homines. Eſt quippe penes ipſum quædam luminum vitalium reſpub. & innumerabilium ciuium cohors: cuius ſimilitudinem quandam in vitalibus animantatis exprimit per vitam, formam, id eſt, per lucem vitalem. Eſt ergo ſpiritus vitalis, ſanguis per viui fermenti & motus cordis reſolutus in auram ſalſam, illuminatam vitaliter. Quod lumen in nobis eſt calidum; In piſce verò friget actualiter ſic, vt nunquam quamdiu viuit ac ſubſiſtit, queat ad caloris potentiam adſpirare. Non eſt igitur calor noſter, humidi primigenij conſumptiuus: vt neque proinde, defectu caloris, piſces, mortem effugiunt hactenus: licèt humidum illorum non efferatur in exhalationem: atque omnium minimè, in mari glaciali. Neque enim Capucinus noſtras, maximâ parte anni, à pedibus in ventrem vſque frigens, nec ſentiens ſe pedes habere, proinde humidi alimentarij non tolerabit quotidiè tranſpirationem, aut recuſat alimentorum refectionem, aut capucinus illis partibus mutatus eſt in piſcem: quod alioquin eſſet neceſſarium, ſi calor eſſet fundamentum vitæ primarium, non autem adiacens, & comitans. Abſit neſcire aliam eſſe conſumptionem humidi à calore: aliam verò quæ à fermento extenuante promouetur. Hæc ſiquidem nullam fecem, aut reſiduum aliquod poſt ſe relinquit. Illa verò tophum, vel carbonem. Adeóque prior tendit in inſpiſſationem: poſterior autem in extenuationem. Sin autem in nobis ingens quandoque calor inſurgat, qui membra pruno, & igne perſico aduat,

adurat, gangrænetque, escharam moueat, & subinde gliris instar carnes erodat. Ita nempe suot opera corrosiuorum salium, actus degenerationum exlegum à Republ. vitali proscriptorum. Perinde enim per laxatiua venena totus cruor in putrilaginem resoluitur. Errores enim alienigenorum seminum violentiis adscribendi, sub quibus vitale lumen degenerat, non secus atque compressio fœni, ignem excitat. Porrò spiritus vitalis, per aortas arterias, in caput scandit. In cerebri meditullio autem est vnicus sinus, qui supernè inspectus, duplex videtur, sed eleuatâ sursum camerâ, vnitatem ostendit. In hoc autem sinu, desinit arteria in vas rugosum, & alterius texturæ, quàm cætera arteriarum compago. Hac ergo diffluit spiritus vitalis, in sinum cerebri, pro ministerio Imaginationis, memoriæ, & pedissequarum facultatum spiritualium: quæ omnes pariter fundatæ sunt in spiritu insito, cerebri incolâ. Hinc autem, si spiritus influens pergat in oscula neruorum incipientium à cerebro, vel cerebello, proprietates acquirit ibidem destinatis partium functionibus aptas. Hunc alibi dixi à spiritu vitali essentialiter non differre: sed in essentiæ suæ latitudine plurimarum proprietatum esse capacem, iuxta Idearum sibi impressarum latitudinem. Qui namque ad linguam defluit, gustatum efficit, qui tamen in digito non gustat. Quia particulatim organi determinationem induit, absque naturæ suæ transmutatione, ne tot essent spiritus animalis subdiuisiones, quot officiorum pluralitatibus dirempta ministeria. Interim rem voca, vt lubet.

VITA MVLTIPLEX IN HOMINE.

OSTENDI alibi in vtero monarchatum, adeóque & vitam singularem: qua scilicet post mulieris mortem, prolem adhuc enititur. Vidi & mulierem, quæ nunquam caduco corripiebatur, nisi instante partus dolore; nec cessabat etiam nisi post partum. Ostendi quoque viuere quidem lieniformem quandam carnem inter secundinas & acetabula vteri obnatam: eiusque vitam sibi propriam, sic vt non viuat vita matris aut fœtus: sed quadam promiscua, non quidem vita sensitiua, quanquam vegetetur vi quadam vitali non autem animæ cuiusdam herbaceæ, aut veg tantis fauore. Tandem quoque venis suam à morte hominis adhuc permanere vitam, quâ multos dies ab obitu personæ, cruorem in se detentum à coagulatione præseruat, & hactenus vitâ quadam illustrat. Quapropter vnatum esse aliam vitam, qua nedum viuant: sed & in vita ipsum cruorem conseruent. Postremò & demonstraui, vitam quandam peculiarem masculis inesse, cum facultatibus sensitiua & motiua, per quam se tendunt pauido spasmo omnes ad sensationem mortis. Vt patet in tetano, rigoribus & conuulsionibus, inquibus tam in viuis, quàm à morte, musculi mouentur inuitâ voluntate, etiam post vitæ extinctionem. Et quanquam hæ vitæ variis subiectis distinguantur, & nonnunquam diuersitate manifestentur, omnes tamen originaliter à semine oriuntur, vesanæ sunt, subiectis suis implantantur, & vitæ integrali vt partium formæ insunt totali. Quare nec considerandæ sunt in tractatu de vita longa. Vtpote quæ sine spe fomitis pereunt, saltem mox à morte hominis. Memorabiles tamen in morborum alteritatibus & indicatione curatiua.

FLVXVS AD GENERATIONEM.

GENERATIONIS nostræ initia somniotenus vidi, & calamo describam quantum verbis potest. Imprimis vidi vterum plicis, inimitabili artificio contractum, seseque sub conceptum pandere, per proprium Blas magneticum: idque adæquatè ad seminis extensionem. Quæ scilicet plicarum diductio, vel apertio, causat suctum, & attractionem seminis, ratione vacui. Atque in eo rhombus conceptionis iacet pro sexu fœmineo. Siquidem continet causam immediatam complacentiæ, & attractionis seminis in vterum. Neque enim aliàs in congressibus, vtut voluptuosis, fit vlla vnquam plicati vteri expansio, nisi in ipso conceptus instanti: hinc namque brutorum ferè infallibilis conceptus. Siquidem non est vlla vteri diductio voluntaria, vt neque artificiis subiecta. Quin potius quodammodò superans naturam ostentat Deum humanæ generationis Præsidem, continuatæ in posterum iuxta verbum benedictæ propagationis. Crescite, & multiplicamini. Est quippe Dei digitus, qui hos diducit loculos, siue medio organico. Quod in Sacris dicitur: Deus aperuit vterum Sarai. Profectò tota generationis historia naturam excedere videtur, nisi acquisitæ propagationis mie & continuata fui frequentia intra naturam esset recepta. Quisquis ergo prolium expectationem mediatur, non venerem salacem, non seminis abundantiam, imò nec sanitatem expectet: sed omnino atque primario præfatum vteri magnetismum. Ex ea parte virilis sexus, semen nullo infame contagio. Alioqui namque, vterus semen malè imbutum semel recipiens, illud reiicit, nec deinceps se aperit vt intrò fugat in vitam istius viri semen. Sæpè namque in secundis nuptiis concipit vterus, qui primo thoro fuit sterilis. Debet autem idcirco extensio vteri, semini adæquata esse ratione vacui vitandi. Deinde, omne alienum est generationi hostile impedimentum. Tum demum postquam virile fœminino semini sociatum est in præfato concauo vteri, confestim cessat illius magnetis suctus, clauditurque vteri ostium prope eius ceruicem. Vterus verò, contentum vndequaque & adæquatè, excluso omni aëre, beneuolo fauore amplectitur, incipitque amborum exactior commistio, propter occultam syngamiam, vtrimque in feminibus explicatam. Mox dein, tametsi conceptum semen initio turbidum sit, atque opacus liquor: attamen biduo abinde, transparentis albuminis similitudinem assumit. Sexto autem die (neque enim prius) apparuit mihi seminum incola Archeus, tanquam vapor nubilus, qui post, decimo

tertio

tertio die, hominis figurâ vmbraliter dotatus fuit, cum aliqua clarificatione suæ spissitudinis. Tum enim semen decimâ forte sui parte accreuerat, sibique primigenio nupserat liquorem alimentarium. Mirabar interim cogitatis inceptam philautiam, quæ vel in seminibus inciperet meditari mox sui incrementum. Etenim vt tepens lac, sese statim incrustat pellicula: ita & semen mox à triduo sese pelle loricat, quæ tamen sensim euadit manifestior. In eo tamen vtraque toga differt, quod lac pellem, saltem contra aërem obducat: semen verò, vndequaque. Quia lacti non obtendiuit pelliculà spiritu formatore: sed à calore, separantis lactis alteritates. Hinc namque fit, quod e lacte visidiores, pinguioresque & viciniores semper partes, ad pellificationem deligantur, per separationem à reliquis: quibusque absumptis, cessat lactis pellificatio. In lacte igitur in corruptionem tendente, fiunt materiæ disparitates. Quod in seminibus ad generationem collectis ac dispositis, non accidit. Porrò quamuis aura sub hominis figurâ cerneretur, nondum tamen character sexualis notari à me potuit. (Post aliquot dies à visione incidi in locum Apostoli, non erit Græcus aut Hebræus, non mas aut fœmina: sed vnom omnes in Christo.) Circa diem 17. vidi, quod hæc aura figurata sese demergeret, atque planè desponsaret intra albumen, ac quasi dormiret toto triduo, & horis circiter 12. eratque in semine rursus quoddam chaos opacum. Quo interuallo sibi secundinam visibilem obduxit: atque duritiem membranæ, quam in materia non reperiebat, sibi fecerat, per vim formatiuam & transmutatiuam. Aura nimirum hæc formatrix, dū sculpit corpus, nū vtitur separatione, nec ideo opus habet materiæ diuersitate, quâ sibi in typo propositas organorum alteritates fabricet. Quo triduo exacto, tum prius apparuit spiritus ille formator, sexuum signaturâ insignitus, non tamen amplius per totam seminis molem obambulans indistinctè: sed quadam sub confusione, illi triduo propria, tota isthæc aura, (singulis in partibus) licet nondum apparentibus) coaluerat. Neque enim tam adhuc alter erat vagus & fluctuans in ista massa. Sed vnicus infitus, sibi per partium rudimenta, continuus, totam generationis repartitionem absoluebat: Fuitque suus iste labor, indefessus, sine labore tamen atque tædio. Et quanquam in opera non lassaretur, vicarium tamen sibi adsciuit. Etenim magis magisque partium distinctio explicatur, & torius fit accretio, ex materno & puriori sanguine, sibique format humidum radicale, solidarum partium constitotiuum: quapropter & à materni sanguinis spiritu vitali, sibi incrementum, atque fomentum haurit, quod nimirum sibi mox assimilat vnione perfectissima. Alitur nempe, & crescit spiritus in feminis adumbratione, non secus atque ipsa embryonis corporea moles. Influens tamen spiritus, non mihi visus ante diem 31. à conceptu. Tenuis quidem tum adhuc, & sanguine materno desumptus, in vicinam speciem traductus. Hic verò circa 41. diem lucem aliqualem siue splendorem vitalem adeptus erat, simul & staturam humanam: sed conglobatam expressit. Deformem tamen, ob capitis disproportionatam magnitudinem. Quæ lux erat tanquam fulgor, è flamma, quam aqua vitæ ardendo exhibet. Ac non multò postaliquot momenta, sub rò, hæc lux seipsa est facta lucidior. Sensitiua anima, quáquam in brutis speciem faciat, idcóque per se subsistar: In homine tamen, non speciem: sed luminis tantam subordinatam alteritatem, siue gradum ad mentem, continet. Idcò vix subsistentem absque mente. Ac licet in homine sit vita sensitiua, ac non est ens specificum à creatione: sed seminale, per libidinem Protoplasti occasionatum, cuius character à mente totus cœtercetur. Vita ergo sensitiua sub splendore cœruleo & obscuro, informat statim spiritum seminis: informaturque à mente, & luce clariore. Intercedunt tamen 4.5.6. & aut 7. puncta funis pedalis. Quia femina distant dispositionum perfectione: distantque ideò feminum formatores spiritûs perfectiune, & agendi alacritate. Hinc namque quod vni conceptui vna sit quadragenaria, id alteri fecunda obuenit, vel tertia, non tamen propterea empsychoses tatdiores vel segniores, imperfectiores velocibus, non secus atque præcocia ingenia, sunt nun raro tatdioribus postponenda. Tota saltem generationis nostiæ series spirat augustum aliquid. Etenim quātumuis opifex formator Archeus humanam in se figuram contineat, & corpus ad sui similitudinem figuret, non est tamen fabrica humana, ab initio, in statura erecta, vt neque confusè globata, sed curuata, quomodo caret fœtus in vtero. Falsum est ergo, quod natura vbique sit circularis. Quippe quæ vbique finis, voluit satisdare finibus, qui ab Opifice glorioso naturæ, & non à natura induntur. Neque enim alioquin à generante, recurvata reflexio, inditur spiritui seminali erecto: sed procedit à digno eius, qui a fine vsq; in finem disponit omnia suauiter. Confestim itaq; concepto semine, vterus claudit ostium infernū, ne quid ittuat peregrini, quod conceptum conturbet. Denique, vasa vterina imperio subiecta, superoè etjam, velut addito ostiario, clauduntur: quia tum noua oritur in vtero respubl. noua futuri fœtus œconomia: ideóque & in confinibus vasis singularis culina erigitur. Vsque adeò vt embryo, non è cruore hepatis: sed puro putoque sanguine arterrali, dudum alatur, & crescat. Mox verò dein, atque hæc coquina, pro embryone (qui victurus est proprio orbe) est instructa, vterus cruorem præparat, quem embryoni propioet, euertiturque proinde, quicquid minùs vtile occurit. Adeo vt toto illo motu, plerumque mater se malè habeat. Siquidem cum non ampliùs per emūctoriam vteri expurgari possint sordes, quæq; nec partus maturitatē, queant exspectare: sordes, in bonas terro eunt, conditionem excrementi nanciscuntur, & foras, per vomitum, aliasque sentinas extruduntur. Id quod in brutis non æquè fit, cùm menstruo careant, & importunū congressum non admittāt. Deniq; cōceptus hominum, nō ex prima Creatoris intentione erat, per modum, quo in peccatis concipimur. Tandem etiam, quia pro brutis, non æquè putus in alimentum sanguis requireretur. Sola itaque prægnans mulier, dira, multarum pœnarum platione vnius congressus plurium, præ brutis pendet. Embryo ergo, sanguine arteriali, in culmis vtero vicinis præparato, primum alitur, donec post primam quadragenariam, viuente protosanimâ, sui fit iuris. Culina verò præparatoria, in carne lieniformi, qua vtero adhæret secundina, exercetor. Tarda

deò & sæpè irrita sunt fœtui auxilia, & ore tenus matri exhibita: eò quod ante intoitum ad embryonem, recoquantur singula. Iterumque in ipso fœtu, antequam eumdem augeant. Infans autem editus, antequam duriores cibos sit ferendo, blandioribus assuescit. Ita namque dudum pascitur sanguine arteriali, qui nulla post se stercora deponit. Nam quæ nato infantulo, mox primo vagitu excidunt, sunt cruoris iecorarij reliquiæ, qui non nisi plerumque post tertiam quadragenariam, primum in præfatos culinas admittitur. Suntque hæc nimirum excrementa, quæ partus necessitatem maturant, & solicitant. Enimverò infitus semel semini spiritus, in femina demersus, statim corporis necessitates, si non præuoscat, saltem addiscit, & dein consanguineum sibi spiritum, quadam cognationis symphonia in harmoniam trahit. Vterus tamdem, fœtus maturitatem sentiens, sese corrugando contrahit, quod eniti prolem veteres dixerunt. Sæpè etenim abortum detinui comminatum atque inceptum: quandoque verò non potui. Detinuisse verò me agnoui, quoties abortus causaretur ex symptomatica thymosi sine præmatura expulsiua, abetrante scilicet vtero. Remediumque operabatur cohibendo, sopiendo, sedando, & placando præfatos vteri furores. Sed abortum præcauere non potui, quoties casus matrix ex alto, mu'raque perturbatio terroris, mœroris, iræ &c. inordinatorum. Itemque si fœtus monstrositatem insignem haberet, quæ non segne ad expulsionem calcar addit. Vel si fœtus moriatur, aut insigni debilitate tabescat, aut deficiat. Itemque si mater perculsa validè, antequam proptia viueret quadra, ad se retraxit spiritum arterialem. Qui si abinde mox redierit, tamen eundem velut syncopizatum inuenit, cui ita tenellæ, vix vita reconnectitur. Hoc pacto semiuitalis conceptus subinde molam, aut fatuum germen abortiue assolet. At id vix paterni seminis defectu euenit: eò quod semen sterile aut fatuum, vel non attrahatur, adeòque nec concipitur. Vel si attrahitur, iterum mox flatû vteri libidine excidit, irritaque conceptum. Degenerat autem semen in molam, propter externas incidentias, semini superuenientes: quibus Hippocrates ait femina abduci, quo ooluit. Mola ergo fit, dum spiritus in corpus feminis demergitur, spoliaturque figurâ humanâ, retinens tamen vegetationem pristinam. Demersio itaque sola potest figuram è spiritu formatore præcipere, si nimis dudum sopitus intus soporatur. Visio autem somnialis quanquam vix semiquadrantem horæ expleret, omnes tamen generationes successiuas periodos, simul velut in speculo rei repræsentabat. Momenta nimirum, fluxus, motus, aspectus, alteritates, simulque errores in vnitatem collecta stabant. Expergefactus autem, ebeu quantum ingemui similitudinem nostræ propagationis modernæ, cum brutali! Adeòque non immeritò Adam planxit per seculum mortem Abel. Exosam tantisper dolens brutalem generationem, totoque illo seculo vxorem non cognouit. Perpendens, quod natura in sui radice iam detorpata, ærumnas origionales, & necessariò durabiles passura esset.

LVNARE TRIBVTVM.

Cum sola mulier inter animalia (dempta fortè simiâ) patiatur menstruum, videaturque ob hoc sideris lunaris operationes experiri: garriant autem Scholæ plurima de menstruo, tanquam fœtus ordinario alimento: oportuit sanè illarum iactantias, in tractatu de vita longa detegere. Imprimis namque luna, non accumolat vel expellit hunc cruorem: licet vteri purgatio coincidat cum cursu lunæ. Nam istud coincidere vtrique termino est per accidens. Etenim alioqui si ista muliebris purgatio, à Lunâ ipsa esset, omnes feminæ vtique eodem die, saltem quæ in eodem habitarent climate, essent menstruæ. Vel saltem iuuenculæ omnes cum nouilunio idem pariter paterentur. Quod falsum est. Etenim si aliquot naues prætoriam aut tribunitiam vnam sequantur, obscura nocte laternam pro fanali habentem: laterna quidem signum duntaxat sequelæ præbet: sed ventus, clauus, clauique rectores, erunt causa immediata efficiens insecutionis. Sic luna instar facis septimanis quatuor & horis sex absoluit pensum circuli: sic etiam mulier obrationes mox addendas, Mulier enim conceptam genituram, de suo augere atque alere debebat, in iustam fœtûs proceritatem, editumque infantem suo cruore in lac verso pascere: ergo necesse habuit copiosiore cruore, ideòque, dum in eiusmodi fines non absorberetur, superfluus quoque fieret, & per consequens excerni. Imò quanquam mulier multo minus edat, bibatque, quàm vir: pluri tamen cruore scatet. Ille est, officina cruoris plus sanguinis efficit in muliere, quam in viris, etiam è parciori edulio atque potu. Vnde necessariò demum consequitur, Plus in muliere in alimentum vtile verti: & plus in viro in excrementa mutari. At vt constet, quis qualisue sit cruor ille superfluus, sciant omnes. Quod cruor humanus renouari debeat dictum spatio, quo Luna per zodiacum singulos metitur cursus. Istud nempe est spatium, quo cruor suo custoditur balsamo, & diutius teseruatus, corrumpitur. Siquidem qui cruore abundat, necesse est, vt in viræ familiam cruorem alendo absumat, vel in pinguedinem, phlegmata laticis, scoriasue alias, sudorem vel excrementa morbosa transmutet. Mulier enim potos habet exiguos, carnosa membrana, subter epidermida, ipsi multo adipe diues est, neque ideo potest in alimoniam consumere, quantum superabundantis in se cruoris indies conficit. Nacta ergo meta cursus cruoris, effetus fit omnis superfluus, quem proinde eiicere satagit natura, eumque ad venas vteri tanquam destinata emunctoria sequestrat. Ad loca quippe illa propria, nec item aliena, cruor recedit, eò quòd ob fines iam narratos menstruum, solius sit muliebris cruoris superfluitas. Fitque onerosus ipso titulo, quo superfluus: eòque adhuc magis, quod tum exuat spiritum vitalem. Non secus atque vina quædam, exacto anno, vappa fiunt. His igitur finibus & modis, cruor fit excrementum, dein virus, viresque in peius acquirit eundo. Tandem autem recentis cadaueris proprietates horridas assumit.

assumit. Propterea nempe menstruum primorum dierum, magis est infectum, quàm quod sobsecutiuis diebus effluit. Nam tametsi expulsio menstrui, sit venarum proprium munus: attamen eiusdem collectio, prout, & renouatio, ac sequestratio, pertinent ad monarchalem vteri Archeum. Ideo nempe exosum maximè, celeriùs foras eiicitur, quo prius à bono cruore secreuerit, & hactenus diutius circa vteri venas detentus, atque ob id virulentior magis. Denique etsi hoc virus specie cruoris ludat, deposito vitalis balsami fauore tamen per gradus, ad liquamiois cadauerosi malignitatem adscedens, assumit veneni indolem, & à pristinis cruoris natura & proprietatibus degenerauit. Quod probat mechanica. Siquidem linteum menstruo tinctum, si demergatur in aquam bullientem, maculam contrahit in posterum indelebilem: quæque tertia saltem elotione, excidit è linteo foraminato, non secus ac si spiritu sulfuris acido cortosum foret. Id quod cruori humano aliàs est exoticum, siue per nares, vulnera, hæmorrhoïdes vel dysenteriam profluxerit, vel demum si liuid otis grumi instar ab vlceribus exciderit. Vnde quoq; constat, menstruum habere proprietatem aluminosam tinctoriam, ac præterea cadauerosum virus acutum, erosioni aptum. Quatenus autem semel sigillo vitalis Archei poricebatur, quo dein priuatum, vim fermentalem, potenti contagio plenam, hostilesque acerbitates nanciscitur. Cruor enim iste, diuersis malitiæ gradibus, varia intus missus mulieri pathemata concitat. Nam vbi semel ad venarum vteri hospitia, à cætero cruore sequestratus, malignitatis præfatam actimoniam suscepit, atque inde retrogrado reuulsionis motu (qui fit vel per largas venæ sectiones, vel vteri symptomaticas excandescentias profluuiorum concitatrices) intra venæ cauæ caudices resorbetur: syncopes, palpitationes, conuulsiones, & non raro strangulationes horribiles efficit. At si cruor menstruus, nondum ad vteri venas deductus, aut planè à reliquo secretos, adeóque nec dum vltimam pernicem habuerit: Inordinatione quapiam detinetur, variaq; symtomata passim conspicua excitat. Ex præfatis igitur liquet, prægnantes, nutrices, infirmas, exsangues, emaciatas, impubetes, & Rotulas, carere menstruis, quia & superfluis Failum quoque est, Omnem cruorem menstruum, absque distinctione esse venenosum, vel innocuum. Itemque, quod in utero nutrimur, grandescimus ex menstruo. Siquidem cruor muliebris non antè conditionem haber menstrui, quam dum nutritioni ineptus, vita efferus, vteriusque ducitur ad cloacam. Neque enim qui vinum potat, bibit acetum, licet hoc ex illo fiat. Vt neque excrementis vescitur, qui cibos edit. Imò quod amplius est. Cruor qui in vel mox à partu excernitur, non est menstruus, defectu conditionis, eò quod non sit à præcedenti Lunæ cursu superfluus. Dein etiam, quia non coacervatus, carnosus, non aluminosus, non tingens lintea, nec à toto segregatus, nec ad loca Vteri proscriptus in expulsionem. Ille enim, qui copiosus sub & post partum excernitur, quoque retento, mox dein febris delita interitum minatur, cruor quidem est; non tamen matris menstruum: relictus enim est à fœtu, qui cum ab empsychosi proprio victitaret orbe, eolinam habuit extra se, in vasis vteri. Quapropter aliam sibi adsciuit proprietatem, quam matris, & quàm menstrui. Hospes enim ille, cruoris menstrui quidem habet speciem: alienæ tamen familiæ adoptiuus, & matri factus exoticus, seriò est expellendus, non aliàs sanè quàm ipsæmet secundinæ. Omissus verò atque derelictus, corrumpitur, & mortem infert. Cæterum cùm in prægnante nullum prorsus fit menstruum, per consequens nec fœtus ille alitur: sed puro sanguine matris, puroque cruore dein, prius adhuc suis culiois depurato: falluntur ergo Scholæ, docentes exanthemata, morbillos, seu variolos, vnicuique propemodùm mortalium deberi, propter tributum alimenti menstrui. Etenim obseruabant, raró aliquem bis feriri isto morbo, rariusque fortè ab illo excusari: quapropter communem indagantes causam, effectum, vnde fœtus nutriretur initio, in menstruum retulere. Ast in omnibus citra rerum cognitionem, sibi mutuò subscripsere, in fabulas & conjecturas lapsæ sunt. Imprimis namque non consideravunt, impossibile fere isto morbo immunem fieri quempiam, si pariter menstruo nutriantur indifferenter omnes. Deinde quod certo, vno, ac statuto velut criseos termino affligerentur. Fateor quidem, variolos è veneno scaturire, virusque secum ducere, suo fermento cruorem inficere, aliosque adstantes (præcipuè verò pueros) contaminare, quodque venenorum interna essentia, non sit demonstrabilis à priori: adeòque per effectus, proprietatem veneni metiamur. Prout à fructibus arborem. 1. ergo venenum variolorum esse duntaxat humanæ speciei proprium. 2. Naturam facilè pronam, ad fabricandum illud. 3. accendi autem circa stomachom, adeóque in centero corporis. 4 Partes semel hoc veneno obsessas, illud à se repellere ocissimè versus superficiem. 5. Officinas illius veneni, postquam semel eius tyrannidem senserunt, hostili deinde auersione & horrore edoctas; magna præcautione illius generationem ab ipso initio præpedire, ne, vti prius, incautè in illud incidant Ergo venenum fit in homine, non autem illi connatum ex menstruo. Quale autem istud sit, describi nomine nequit, quia proprium nomen extra effectus non habet. Sufficit hoc loco, non posse menstruum in causam trahi, ob antedicta. Igitur primum menstruum peccat in materia, propter solam abundantiam. Dein gradum subit. Vt primus sit, quo cruor ille, à præcedenti lunæ cursu, est superfluus. Alter verò simulatque separatur à reliquo. Tertius autem, dum circa vteri vasa depuratus resedit. Quartus, qui aliquantisper ibidem bæserit, & viram mortis intrauerit. Vltimus tandem, dum jam cadauer, & in auras elapsus est. Peccatur ergo à Scholis, per venæ sectiones, dum virgine ex parte menstrui, palpitationem sentientes, incurrere satagunt, sine distinctione. Nam quanquam menstruum primi gradus, per phlebotomiam reuulsam, palpitationes sedet: In tertiò tamen menstrui gradu, exitiale remedium prædixi archiatris nostris. Eò quòd inanitis brachij aut poplitum venis, retrò tractum menstruum à viciniis vteri, in venas obseruauetim. Siquidem, quæ non manent inanitæ, sed communione continuitatis replentur iterum: sicque post ingentes palpitationes, pulsuumque intermissorum pausas: vel post subsequentes laterum dolores acutissimos ex vtero (propter nimirum

virus aluminosum tertij gradus) virgines repente extinctas propter phlebotomiam me inuito institutam. In primo quidem gradu, demitur abundantia cruoris. At minus malum, licet para effœti cruoris superstes relinquatur.

Malim equidem naturam in sequestratione & expulsione iuuare: quam indistinctum cruorem hauriendo, naturam debilitâsse. Istud adhuc notabile: quòd licet morbos, per digestionum classes distinxerim: Menstrui tamen mentionem vix fecerim. Eò quòd menstruum nec digeratur, neque digestionis sit recrementum, adeóque alterius est conditionis. Nam primò peccat abundantia bona, dein superfluitate onerosa; mox priuatur vita, & virtus euadit.

Porcos tamen sanat in lepram vergentes: Prout & confestim equos, ex potu intempestiuo contractos, si tantillum menstrui potitent. Itemque menstruum alterius mulieris virulentum atque verum, paucis guttis exhibitum, confestim strangulauit mulierem profluuio laborantem.

Cruor autem qui tandem in profluuiis copiosus excernitur, paucis guttis potus, profluuia sistit. Porrò quod sola mulier (demptâ forte simiâ) menstrua patiatur: ac licet menstrua solam accusent abundantiam. Vacca tamen vbere arefacto, non patiatur menstruum, aliàs plurimo diffluat lacte: denotat, quòd cruoris abundantia sit quidem causa materialis: at non proinde finalis, quamque ideo inter naturales non redegi: eò quòd solus Omnipotens omnes omnium fines causales intra se claudat, qui cuncta suauiter disponit pro inscrutabili iudiciorum suorum abysso.

At si lubeat causam huius inquirere, certum est, Euam post esum vetiti pomi, prurigini libidinis se subnoxiam fecisse, virum in congressus excitasse & admisisse: hincque conceptam naturam humanam corruptam, atque degenerem deinceps perseuerantem. Cuius corruptionis ergo, posteri incomparabili puritate orbi sunt. Vnde conjecturæ locus: quod Eua per membrum, quo multis ærumnis subnoxia euasit, testari apud posteros, lapsus sui successiuam culpam, & cruentam deturpationem in natura. Etenim pars qua imago Dei, ex sancto spiritu concipi debebat, cloaca sordium euasit, testaturque abusum, & culpam peccati indelebilis: ideóque & tolerat. Quia in dolore paries filius brutorum instar, quia deinceps brutorum more concipies. Sic namque ista maledictio introiuit in naturam & permanebit. Atque eadem lege etiam menstrui necessitas. Ante peccatum enim clauso vtero egressus fœtus, dolorem non causasset. Quocirca ex præmissis argumentari licet. Incomparabilem Dei Genitricem virginem, Arcam federis, corruptionem nullam in se vnquam admisisse, & per consequens nunquam menstruo obnoxiam, vt neque muliebres incommoditates passam. Quippe quæ meritò lunam, lunæque proprietates, diuino nutu pedibus substratam habet. Cui post Deum, honor & laus.

VITA.

SI de vita longa tandem mihi philosophandum, intuendum primò, quid vita; dein, quæ vita hominis, quæ immortalis & Adamica, quæ deinceps sensitiua & breuis, quæ morbosa, quæ sana, quæ mundi vita, & quæ vita æterna. Quorsum ex meis præmissis repetere conuenit aliquot documenta. Imprimis ergo vita est lumen & initium formale, quo res agit, quod agere iussa est.

Hoc autem lumen à Creatore rebus infusum datur vnico instanti, prout à silice ignis excutitur, sub formæ identitate ac vnitate clauditur, perque genera & species est distinctum. Non est autem lumen igneum, combustiuum, humidi radicalis consumptiuum. Tam in pisce est vitale, quàm in leone; táque in papauere, quàm pipere. Nec enim in nobis calor deficit, ob humidi radicalis consumptionem: nec vicissim humidum deficit, caloris defectu: sed sola dumtaxat potestatum vitalium, adeóque & luminis diminutione, & extinctione. Ignis, lumen, vita, formæ, magnale, locus, &c. sunt creaturæ neutræ, non substãtiæ, vt neque accidentium catalogo comprehensæ. Nec formam ideo in vitalibus à vita distinguo, excepta vtrobique mente humana.

Quædam scilicet vita muta est, & vix apparet qualis occurrit in mineralibus; quæ tamen viuere ac defungi se, per suas declarant notas, & virium vitalium insignia. Altera deinde paulò est explicatior. Qualis in rerum seminibus, ad periodum suæ speciei tendentibus. Tertia demum visitur in plantis, seipsas augẽtibus, & successiua multiplicatione prolificantibus. Quarta denique per motum, sensum, arbitralemque electionem manifesta in brutis, cum aliquali imaginationis discursu.

Postrema tandem, in mente immortalique substantia nunc obscuratur, & per animam sensitiuam sui vicariam, quadantenus explicatur. Non est igitur vita balsamus, non mumia, non denique spiritus sanguinis, licet hic sit corporis conseruator. Eò quod vita non sit materia, imò nec substantia: sed ipsissima, rei forma.

Porrò de vita hominum immortali dicturus, textum sequar. Enimverò quia infracti præcepit pœna, mors erat: Mors enim non ex Deo, sed ex conditione legis aduenit. Mortem inquam non fecit Omnipotens, vt neque medicamentum exterminij in terra. Idque duntaxat respectu hominum est intelligendum. Neque enim vniuersi tota natura & conditio, ob peccatum Adæ conspurcari debuit: adeò vt bruta, nostri generis præuaricatione sint morti facta obnoxia. Siquidem vel ante peccatum bruta mori debebant, quorum nempe quædam, aliis in escam & pabulum substituerat rerum Dominus. Naturaliter enim mori debebant. Cuncta quorum saltem annihilabilis vita atque forma vnum quid erant. Perire scilicet formas illas fuit necesse, quæcunque corporali seminum connubio, primas sui antecedentes, & subsequentes dispositiones nanciscuntur. Mors ergo brutorum, digna non fuit vocabulo mortis, quæ extinctionem & annihilationem luminis, non autem eiusdem separationem cum separati conseruatione includebat. Complacuit itaque sibi immensus, quòd hominem conderet in proximum diuinæ maiestatis simulacrum viuens, nec morti obnoxium. Ideò nec mortem fecisse dicitur. Creditum itaque Adamum ante transgressionem, fuisse immortalem, ex creatoris bonitate: ergo cognoui. Adamum quidem fuisse immortalem

talem

talem, ante legis præuaricationem: attamen illi non fuisse naturalem ex radice vitæ: sed arboris vitæ ergò. Frustranea namque alioquin huius arboris plantatio in Paradiso, si ætatum alternitates, & calamitates, homo pati non potuisset. Fuit ergo arbor creata. In renouationis, reiuuenescentiæ, imò in præcautionis senij potestates atque necessitates. Nam etsi corpus ex creatione non esset vulnerabile, nec morbis obnoxium: attamen paulatim ætatum vicissitudines sensisset, nisi ex arbore vitæ continuatus vigor fuisset. Neque enim credibile rerum Dominum, mundi Saluatorem deterioris constitutionis fuisse Protoplasto. Quod autem mundi Redemptor sit mortuus, ætatumque calamitates ita senserit, vt 33. anno, ceosus sit quinquagenarius. Id non ex sui natura, neque ex radice vitæ suæ contigit: Mors namque, vt annorum caries, nil iuris in ipsum habebat: Sed ex infinita sua bonitate, qua se vadem constituerat pro peccatis nostris, voluit ærumnis, adeoque & morti se subiicere in gloriosissima sui natiuitate, in qua formam serui assumpsit Dominus. Quantum verò recesserit ab humanæ naturæ suæ pristina, ægerrima illi dignitate, qua in vtero erat conceptus: ipsis ostēdit. Quippe qui clauso virginis vtero, spretisque dementionum repagulis, in mundum prodiit, statim se destinatæ mortis conditioni subiicrauit, seniitque lubens, omnem senalis naturæ necessitatem. Vterque nimirum Adam, initio sui fuit immortalis. Prior enim ex ligno vitæ conseruari debebat. Alter verò arborem vitæ prorsus in se continebat. Vterque nimirum elegit mori, præ viuere posse. Prior enim ex vitio: alter verò ex charitate. Arbor vitæ itaque, & loci Eden salubritas, Adamum in pristino vigore, à morte vēdicassent; donec exacto annorum numero, felix ad patriam gloriæ, absque morte translatus abiisset. Insuper de fide est, Adamum de arbore vitæ nunquam degustasse: & ne de illa ederet, fuisse arcētum è paradiso, qui mortē jam oppetere debebat. Imò tam perfectæ erat cōstitutionis, jam horto voluptatis profligatus, quòd ad aliquot mille annos vixisset (qui immediatè à manu Omnipotentis plasmatus citra naturæ commercium) atque longè ætatem Mathusalam superasset, suæ naturæ sponte, nisi vnius continuato seculi luctu, ac mœrore, filium longissimæ vitæ sibi præscidisset. Non est igitur deplorandа mors Adæ (vt alioqui sibi malè persuasit Paracelsus) eò quòd vitalis spiritus, atque scientia vitæ longæ vnà simul cum eo corruissent. Contradicunt nempe, vita longa potiri ex scientia: itemque ex plasmatione manuum Dei, arborisque vitæ suffragio esse immortalem, etiam à peccato, retinuisse donum vitæ longæ ob perfectissimam ac nobilissimam vitæ atque corporis constitutionem. Vnde tandem spiritus floridæ & exuberantis vitæ, in posteros translatus, declinante sensim vigore, per generationum traditionem, vitæ atque morborum injurias, perque annorum cariem, cooperante maledicto, sese manifestauit vt magni oportet: quæ semel viscera mortalium ingressa, mox corruptionem possessionem cepit. Etenim quorum vita, prius per arborem erat circa interitum, mox quoque circa illam, breui conscripta termino languit, augmentum, statum, declinationem & occasum, aliarum rerum more, subiuit. Sic nempe mors, suadente diabolo, in suum imperium stabiliuit.

Venena enim sub arbore vitæ innocua, dein in medicamentum exterminij suffulta sunt. Opinor enim, Adamo occultatas fuisse arboris vitæ conditiones, ac præsertiam. Alioquin ad hanc citiùs, quàm ad arborem scientiæ boni & mali, extendisset manum.

Et licet arbor vitæ, quam nuper detexit Creatoris munificentia, præparari queat ita, vt ad prima nostri constitutiua pergat, cum facultatum veterascentium refocillatione; non tamen illam intelligo, quę Paradiso voluptatis implantata legitur, ad quam mortalium nemo manum extendet vnquam. Sed nostra est vmbratilis, & vicaria alterius. Quæ scilicet nil habet eximium & augustum, nisi sub retentione proprietatum per artem reducta sit in succum eiusmodi, qui possit se commiscere solidis per minima. Nec quidem nostra (de qua primus ago) impassibilitatem, morborum indolentiam, mortisque incapacitatem, vt altera, continet. Quinimo etiamsi arbor vitæ è Paradiso hodie nobis adesset, non tamen immortalitatem causaret. Quia mutata est recipientis conditio. Factus est nimirum homo alterius generationis, corruptæ naturæ, & longæ alterius vitæ syndesmo coostructus. In quo non ampliùs mens immortalis immediatè omnes vitæ actiones in se sustulit: sed successit caduca anima sensitiua, obiens vicariatum mentis, vitæque necessitatibus prouidens: ipsamet, instar flammæ, in horas labilis, & extingubilis.

VITA BREVIS.

AVRA formatrix, in semine, sensim ad sui maturitatem adscendens, tandem lumen suæ speciei concepit siue formam essentialem, quæ à Patre lum num immediatè fit, & est proprij nominis vita. Quot enim speciebus res differunt, quæ tenebris obuoluuntur: totidem quoque sub luminis speciebus formas esse oportet.

Si enim propter formam res est id, quod est, in alteritate ab aliis quibuscunque.

Forma autem viuentium (exceptâ mente) & vita sunt synonyma: necesse est totidem vita esse, quot vitales formas.

Lumen ergo vitæ, per se vbique simplex est, & specificum: non autem igneum: quia vitale, formale, & essentiale. Quod autem lumen vitæ calidum vel frigidum sit, denotat vitam, non nisi accidentaliter calori, aut frigori nupsisse. Sic vt calor, vel frigus è vita: non autem vita à calore vel frigore proueniat. Vita ergo aliter intelligi nequit, quàm sub luminis conceptu. Neutrumque magis à priori est demonstrabile, quàm ipsæ rerum formæ, & quicquid immediatè profluit è sinu Omnipotentis.

Lumen ergo vitale per species, proptio extet nomine.

Possumus quidem facere lumen igneum, nobis ad magnas necessitates datum: sed non est artificis, producere de se, vel immediatè lumen vitale.

Quod Chymici aiunt. Artifex nequit introducere formam substantialem. Generans quidem partans, atque auræ vitalis producitur est, in

quantum ad sibi simile, materiam contribuit, eiusque dispositiones in ordine ad vitam: nullatenus autem vitam, siue vltimatam entelechiam pro lucere potest. In morbis etiam quandoque lumen vitæ ad gradum ignis ascendit: Quia comminata distinctione Archeus excutit lumen igneum: non quod ille hoc, vt generans sui simile, producat: sed per furorem Archeus fœnum inalidum comprimit, & accenditur: quod ficeum non item fit. Alio quoque modo ligna confrictione, & ferrum attritu, ignem, quem non habent, concipiunt. Siquidem non possunt à rebus toto genere differentibus, iisdem in specie effectus prodire, nisi per accidens, siue actionem æquiuocam. Si nimirum spiritus sensitiuus propter dolorem, siue archeus per venena, propria iræ excandescentia per accidens ignescit præter sui naturam. Nam Blas habet, quo recedens à vitali lumine, ad destructionis alterum extremum reclinat: in quo radij sui luminis, velut à silice, ignem exeuntunt, de materia corruptibili, vbi lumina ambo, Archei & rei corruptibilis, sese penetrant, vniuntur, & in lumé igneum promouentur. Quippe ignis vtrobique mors rei est, ex proprio deficientiæ effectu, suscitabilis in rebus, aliquo pingui inflammabili constantibus. Enimuerò quamuis vnicus sit in semine spiritus, planè vniformis, ac singularis, embryonis Architectus in scena exitum durabilis: attamen id naturæ materialis vitium & exitium fuit, vt officiorum pluralitate discerptus spiritus, sensim ad singularitatum heterogenitates multiplices deflectat. Vitiumque reuera est, quatenus in ataxiam, vitam sternit. Aliàs namque cum finium necessitatibus spiritus seruire debeat, certè in munium numerum distraht, sibi fuit nobile. Seruilia quippe organa ipsa sibi fecit necessitas, quæ ideo plura atque diuersa condidit sibi, & hactenus seipsam ad eandem necessitatis legem traduxit. Imitata nempe statum monarchicum, in quo est princeps aliquis independens, legum & regiminis moderator: quapropter & Cordi, solarem quandam vitam, emanatiuam, vt velut aliunde independentem effingens, radicalis vitæ fontem ibidem statuit. At quia respubl. dudum subsistere nequit, nisi alatur: ideo post Reges, primi sunt Agricolæ, & Piscatores, qui, tana, armenta, greges, pisces, lanas, lina, vina, ligna, mella, olea, & coria nobis proferunt. Quia & ante cogitatos Reges, iam greges suos habebant pastores, & agricolas felices. Ea propter enim fingunt Saturnus, deastrorum parens, cui in nobis, nutritionis necessitatem à Splene, commutatiuo labente fermento splendidam vegetationis vitam, ethnici tradidere. Agricolis demum suffragantur, qui grana in panificium, lanas quoque, linum, & coria, in vestes ornarent: mox Iupiter patris loco suffectus, astu & vi successit, ideoque & alter nutrimenti dispositor, in hepate domicilium fundans, vitæ nutritiuæ adiunctus est, è loco in monarchiam necessario, adæquate respondet. Mars denique diffidentes in prioribus digestionibus reliquias amouens, in felle successuriatus, multi conformis est. Tribus his tantùm opus atque satis visum fuit, Sole nempe, Saturno & Ioue, quamdiu in concentu conionarent singula. Sed martialis deinde vita subiuncta fuit, non quidem vt respub. & status simplicitèr esset: sed vt pacem, mutuaq; officia seruent singula inuicem, neue vt succrescente impuritatum turba, destinatur vnitas. Porrò crescere, sequitur ad esse. Prius namque res est, antequam crescat. Imò cum altile esse nequeat, nisi nutriatur ali præcedit crescere. Lunam enumerronum vltima, respectu altilium, tellust proxima. Immediata ergo & inexcusabilis eius necessitas, hanc cerebro œconomiam dicauit, Iudicij in monarchia sacram. Viuitur nimirum ex Corde, Alimonia autem ex Splene, & hepate: Correctio digestionis è felle: sed accretrix à cerebro est. Differunt itaque initiis iuxta atque organia, vegetari & crescere. Idque sanè non per accidens, vel ob partium contumaciam, crescere deinceps recusantium. Sed propter singulares Viscerum dotes. Enimuerò quod dixi, vel in ortu embryonis spectatur. Siquidem quia crescitiua (quod nemo antehac putauit) è cerebro fluit, caput embryonis, ipsiusque fœtus, cæteris membris proportione longe maius est. Etenim si dislocetur manus, ea non solum crescere cessat, quin insuper decrescit etiam in adultis. Gibbosi quoque crescere sistunt, licet vertebræ sensim distortæ, tantum protuberent extrorsum, vel ad latus: non sanè quod gibbosis sensus sit sublatus, aut motus: qui non minus aliis quibusque sentiunt. Quocirca defectus accretionis, non pendet ex vlla dislocatione neruorum, venarum aut arteriarum: sed solius obliquitatis intuitu, in medulla, per quam rectus influxus cerebri, est patùm incarnatus. Nec est fluxus iste humoralis, per venas scilicet & arterias (siquidem in retortis arborum ramis, prout & in tibiis curuis, non ceroitur accrementi defectus) sed est fluxus lucis cerebri. Prout de actione regiminis alibi. Cato in cauo vlcere succrescit, crescuntq; menstruatim medullæ, quanquam cæteræ partes crescendo sistant. Adultis quoque crescunt eum thoracis amplitudine costæ, fracturis super crescunt poti; hepar per morbum succreuit mirum in modum. Senibus non tarò obnascuntur dentes. Idque totum, quia vis accretrix paret cerebro. Astrologi vim crescitiuam lunæ tribuunt: nemo tamen cerebro. Ossa veterum animalium (vt dixi) singulari arcano, plus medullæ continent, quàm iuniorum. Eò quòd luna ad transmutationem, quietem, interitum, & reductionem in primam materiam facit. Præpotens idcirco luna in veteribus, medullam augeri non impedit. Porrò eum vnumquodque esse accrescere desideret, suique propagationem vel ab initio meditetur, deque nullo alio plus solicita sit natura, quàm de sexu: adeò vt insectas, quas corruptis ab excrementis suscitat, sexoum discrimine notauerit. Venero quoque opus fuit? Quorsum renes seruire putant Scholæ. Dissensio autem, quia vtroque rene calculosos, plus iusto petulcos obseruarim. Nec enim alioqui credere possim, parte fundamentali Veneris oblæsa, salacitatem subsistere posse. Eò quòd hoc sit partium necessitas, ve læsæ organo proprio, eius functio quoque necessario intercepta sit. De Venere Splenis quandoque dixi. Sæterio his sat sit, muliebre genus, in Reipub. subsistentiam apptimè necessarium, ac summè vtile, diuino elogio, esse. Sed tandem cùm non omnis ferat omnia tellus, hactenus ad benè commodeque viuendum, mortalium consuetudo, colligatas prouincias, & mercaturæ conspirationes introduxit. Pulmonem

itaque

Itaque Mercurium, & mercatricæ, cum exteris conformem, fecit sibi vtilitas. Vt postquam iam fœtus auctus esset, haberet respirationis, vocisque vitalem vigorem. Vitam inquam particip̄atiuam, & distribuibilem per totum, æquabili aura difflabilem. Sine qua nempe, cruor omnis in tophum nutritione densaretur, cresceretque corpus mox vel in immane monstrum, vel mox ab initio suffocaretur. Pro alibi de Blas humano. Ast hanc rempubl. & harmoniam sic extonibus astris compararam, nullam tamen peregrè à cœli sydertbus aliunde sibi seminis Architectus mediecr. Analoga enim syzygia æmulatur astra, quia ens eccentrum Archeus in se habet. Is enim, qui verbulo astra fecit de nihilo: consimilem Verbi potestatem (crescite, & multiplicamini) in seculs durabilem, intra seminum penetralia constituit. Itaque ex dono gratuito hausit semen sibi, posse siderum analogismos in suo Blas ciere, atque imitari. Quare contingit, vt stans periodis feliciores innatis subsequantur astrorum æmulationes, quia potentiores, clarioresque sigillationes. Neque iccirco ex astris potestas est, quod mortalium formationibus, valetudini, vocationi, atque fortunis præsint. Qui enim omnia in omnibus est, cunctaque immediato sine ad sui gloriam creauit, noluit sui imaginem astris subditam, ne se per siderum importunas reuolutiones criminis exeuicat. At bene. Inesse enti seminali analogon, quod astris, totique vniuerso, quadantenus respondeat. Quapropter primum in homine, semen se vestit fecundmis, max dein propriæ infudat œconomiæ, denique Rempubl. Præfatam meditatur, variè singula disponit, legibusque coërcet municipalibus. Tum verò regnum quoque, & imperia cogitat. Tandem totam terram, ac cœlos postremò. Adeòque vi verbi, totum vniuersum in se adumbrat, quatenus Imago Dei. Substinuit enim pedibus eius volatilia cœli, pisces maris, oues, boues, & pecora campi. Quia constituit illum super opera manuum suarum. Cœli autem sunt opera manuum Dei. Quæ certè constitutionis dignitas, cum alioqui iussum contineat; non fictam quidem aut remotam, & allegoricam potestatem quandam: necesse est ergo nos quodammodò referre cœlos in imagine Archetypi. Iussus autem ille, cum iam sit in naturam plantatus, erit homini sua amplitudo ab ouo genialis: non autem ab Astris sibi substituta. Cum autem Scholis & rusticis, plus considerati sunt defectus, qui in deformitatibus, viriataque formatione erunt, quàm qui externeis facultatibus essent oriundi: hinc dedere occasionem vt Astrologi pro lubitu cuncta ad suas astrorum choreas traherent. Sed postquam officiorum diuersitas cognita fuit ab emunctioribus, implicare heterogeneitatem facultatum & organorum, ceperint ij proinde alteritatem, numerum difformitatemque ab astris reperere, & in seminum directiones referre. Etenim nec poterant sub naturis iam semel corrupta radicitus, dudum semina custodiri felicia subter vnitatem, neque per hanc compleri tot organorum distincta officia, quin penè ab exotico roboris disparitas in visceribus; imò & in singulis, fortitudinis inæqualitas subreperet; & sigillaretur in locis. Vnde tandem disruptio fili, dissolutio, infirmitatum soboles, atque lues multa. Quæ cuncta cœli augures, non reluctantibus, ac stupentibus Scholis, impune ad sua siderum tripudia transtulêre. Quare velut antesignano hirco per barbam arrepto, tota admirata est subsequens posterorum caterua. Est tanta quippe in sinu materiæ heterogeneitas, vt vix filum aureum fiat, quod non aliqua sui parte sit infirmius, citiusque diffiliat. Itaque neque mirum, in tanta membrorum ac functionum distractione, robur membris inæquale inolescere. Quocirca integræ familiæ tabe vel hydrope pereunt. Aliquibus gressus à quinquagesimo desi it, quibus visus in octogesimum persistit. Aliis verò à quadragesimo visus hebes, quibus gressus longæuitatem promittit. Quippe ex simplici vniuersalique seminis spiritu, sui inolescunt singulorum organorum rectores. Qui sanè ibidem, vel vitin recipientium, vel errore dispensationis, non tarò recedunt à scopo alienati. Spiritus enim, qui partes ab inuicem distinxit & formauit, mox & in ipsis partibus determinationes omnes suscepit. In oculo enim opticus spiritus videt, & in lingua gustat: quia influens spiritus, ab insito ibidem determinatur. Vt præterea quædam vita principians in Splene, alia in musculis, atque alia demum in vtero muliebri, prout sæpè aliàs demonstraui. Quæ singulæ in tantum à vita communi hominis sunt diremptæ, quantum illa quæ diuersas habent existentias. Cum ergo pluralitas dualitatem aliquam includat, non mirum vitam, multis diuersis rectoribus agitatam, facilè in dissolutionem ruere, postquam mens immortalis habenas regendæ vitæ, in collum sensitiuæ labi siuerit.

VITA ÆTERNA.

EVANGELIVM promittit mortalibus, non solùm, quòd Filius Dei sit incarnatus & passus pro salute humana: sed quòd hæc duo mysteria sint applicabilia indiuiduis, quæ aliàs velut frustra essent. Consideraui autem istam applicationem hoc modo. Enimuerò per peccatum, non minùs fregit homo intentum, quàm decretum Dei; vnde natura humana in sui radice fuit corrupta, quia inscenta est generatio altera, penè bellnina, vitæ æternæ ex se incapax. Quapropter Euangelium debebat includere abolitionem peccati originalis, aliorumque omnium, ex naturæ corruptione defluentium. Itaque cum homo deinceps non ampliùs ex Deo: sed ex sanguinibus sexuum, ex voluntate carnis, & ex voluntate viri tantùm naturaliter nasci deberet: nec tamen eius corpus posset resurgere vlla sui potentia, in pristinam dignitatem, multòque minus, desinere esse, aut iterum aliterque esse inciperet. Idcirco lætum nuncium nobis allatum fuit, quod vnum baptisma datum esset in remissionem peccatorum, per quod homo ita renasceretur ex aqua & Spiritu sancto, quod eius anima, tanquam nouâ natiuitate renasceretur, & fieret particeps illibatæ humanitatis Christi Saluatoris, fabricatæ per Spiritum Sanctum. Quæ renascentia animam in pristinum statum innocentiæ reponit, tollens peccatum simul. Idque sic omninò realiter se habere credimus: non autem

quasi allegorias aut metaphoras, pro vero amplecteremur: sed reuera & actualiter hæc in baptizatis sic cōtingunt, vt sensibiliter permittat Deus traduci in corpus testimonium actualis illius gratiæ, quæ per baptisma confertur. Quo nimirum respectu Mahumetani, baptismum recipiunt, quatenus tollit innatum fœtorem illis alloquin in vitam durabilem, quemque in Hebræis omnibus alioquin obseruamus hodie. Adeóque baptismi effectus interior, etiam extra relucet. Imò & id confirmat vnici baptismatis esse perpetuum, atque indelebilem. At ista renascentia non tollit mortem, sed Christianos deserit cum sarcina corrupti corporis, ex voluntate viri, generati, atque hactenus animam nihilominus relinquit vitiis corrupti corporis subiugatam. Quapropter adultis non satis fuit baptismus, quanquam iunioribus, quamdiu insontes sunt, abunde sufficiat. Priuilegium itaque aliud promulgatum, per quod adulti vitam æternam habere possunt, Quod qui non indignè manducauerit corpus Domini meum, Christus illum resuscitabit ad vitam in nouissimo die, Si verò non manducauerit, non habiturus sit vitam in se. Nam hoc mysterium nobis datum est pro mundi vita. Est nimirum mundi vita Adamica, caduca, & propemodum brutalis. In cuius permutationem datur nobis pignus, itemque actualis & realis participatio vitæ æternæ. Merita igitur passionis dominicæ nobis communicantur per participationem illibatæ virginitatis Christi Domini. Communio enim purissimi & castissimi corporis sui, vnit nos sibi, & nos in se regenerat actualiter: sicque nobis dat vitam sibi conformem. Datur corpus Domini pro mundi vita. Et quanquam non statim peccat corpus hominis, conceptum ex sanguinibus: eo ipso tamen, quo cum corpore Domini, eiusque humanitate vnimur, nos reddit participes incomprehensibilis suæ incarnationis, restituitque in pristinam naturæ humanæ integritatem: quatenus virginitatem purissimam Christi, in qua saluari debemus, acquirimus participatiuè. Adeóque propter amorosam vnionem sui, tribuitur nobis participatio meritorum passionis eius. Est ergo principalissimus effectus sacrosanctæ Eucharistiæ, participatio puritatis, & naturæ virgineæ incorruptæ, Domini Iesu. Adeoque ob hoc propria periphrasi prædicatur, vinum germinans virgines. Porrò ineffabilis diuini amoris hocce mysterium, operari præfatos reales effectus regenerationis, in natura humana. Docet Apostolus. Omnes quidem resurgemus: sed non omnes immutabimur. Quasi dicat: Mortales omnes quandoque à morte resurgent. Damnati quidem resurgent, nequaquam immutati: sed in pristino corpore Adamico, ponderoso, non penetrante, &c. sola videlicet mortis optatà necessitate illis ademptà. Pueri verò, solo baptismi lauacro regenerati, resurgent, in corpore aliquatenus glorificato: sed tanto minùs perfecti, quanto à tanta felicitate fuerunt remoti. Qui autem in communione corporis Dominici fuerunt vniti, resurgent planè gloriosi, per totam sui naturam: quia perfectissimè fuerunt in vita regenerati. Cuius regenerationis, quamquam nō apparuerint visibilia signa: reuera tamen inerāt, neque enim de nouo fiunt in resurrectione, nisi prius in seculo, per omnimodam regenerationem præextitissent. Fides nostra non est de non-entibus: sed de rebus veris non visibilibus, quia vult nos promereri per fidem. Quapropter quantumuis amoris, & vnionis cum Deo, sit hoc symbolum prorsus inscrutabile, prout & effectus inuisibiles modo: attamen præfata mystica, & realis renascentia, censetur adhuc terrena apud Nicodemum, atque eo titulo huc transtuli. Ego itaque, renascentiam saluandorum contemplor in natura sublunari, & terrena fieri, perinde atque in proiectione lapidis Chrysopœi. Enimuerò vidi illum aliquoties, meisque contrectaui manibus. Erat enim coloris, qualis croco in suo puluere, ponderosus tamen, & micans, instar vitri puluerati. Datum mihi semel eius fuerat quadrās vnius grani. Granum autem voco sexcentesimam partem vnius vnciæ. Hunc ergo quadrantē vnius grani, chartæ inuolutum, proieci super vncias octo argenti viui feruidi in crucibulo. Et confestim totus hydrargyrus cum aliquanto tumore, stetit à fluxu, congelatumque resedit, instar offæ flauæ: post fusionem verò eius flante folle repertæ fuerunt vnciæ octo auri purissimi, granis vndecim minus. Itaque vnicum granum illius pulueris permutasset in aurum optimum partes argenti viui, sibi æquales 19186. Inter terrena ergo reperitur præfatus puluis, quodammodò similis, qui ferè infinitum metallum impurum transmutat in aurum optimum, sibique vniendo, ab ærugine, rubigine, carie, & morte defendit, ac velut immortale facit, contra omnem ignis & artis torturam, transfertque in puritatem virgineam auri: requirit saltem feruorem. Anima ergo, & corpus sic regenerantur per baptismum, & communionem illibati corporis Dominici modò iustus deuotionis feruor fidelium adfuerit. Ignoscat Theologus mihi, si vltra crepidam de vita æterna per parenthesin dixerim. Fateor enim lubens; non est corpus regeneratum mei fori. Tantùm de vita mundi prorogaoda ago. Hoc saltem dixi, Baptismum realem effectum sensu perceptibilem, puritatis adferre, & sacrosanctam Eucharistiæ communionem in terrenis habere aliquid simile, quo facilius credamus regenerationem.

MORTIS OCCASIONES.

GNEM lucemque, vitæ comparaui, quia aliquid præsefert, quod vitale videtur. Etenim formæ vitales, siue rerum vitæ, siue sunt luces. Ergo totidem mortis erunt saltem occasiones, quot lucis ablationes. Primò ergo lux exsufflatur, itemque compressione, flamma perit, quod vocant defectu aëris. Ego verò demonstraui, id contingere, defectu noui Magnetis! non autem, quòd ignis aëre nutriatur. Sic & constructione fumi alieni. Sic nimirum in cryptis, & cuniculis lampades extinguuntur, exsufflatur autem Lux vento, vel alia flamma. Sæpe enim candelæ, flamma, puluere colophoniæ, vel pyrio, suscitata informe, extinguuntur. Tandem alimenti defectu ignis interit. Mors similiter multifariam irruit. Vel enim corpus viuens, subitò colliditur conquassaturque à pondere. Cita etiam profusio cruoris, ex amplo vulnere, vitam profundit, vitæque lumen efflant.

Sic

Sic putis,aquæ,vel venti affatim facta prodigalitas inordinata : balnea item , fames , solutiua, intempestiuam mortem introducunt. Item per compressiones anhelitus in cuniculis,asthmatis laquei,submersionis, fumi, & vteri symptomata,resolutiones item & paralyses neruorum, anhelitui substratorum. Item per combustiones, destructiones , carbonizationes,gangrænas , & conglaciationes frigoris.Item per venena, alcalia,todentia,eschatotica,putrefacientia, vel fermentali contagio pessumdantia; Item per retenta excrementa , obstructiones , & abnegata partium commercia. Item per defectum digestionis alicuius , atrophiam & consumptiones, partis aut totius.Item per suffusiones cruoris intra cranium,thoracem,abdomen,vomicas,pleuritides, pulmonias, &c. Item per dislocationes vertebrarum,contracturas partium expurgandis sordibus destinatarum. Tandem propter effœtam seminum,potestatumque defunctionem,decrepitam, exantlatamque. Itemque propter pathemata animi grauiora,& incantamenta.Mors ergo tot modis quotidie furatur mortales,quorum vita tamen semper simplex & vniuoca est. Nam est ideo vitæ atque mortis aliena , & discrepans consideratio. Etenim ensis vitam tollit: est tamen longè alia vitæ speculatio conseruandæ, quàm sanandorum morborum , per causæ ablationes , & præpeditiones. Siquidem causæ partim sunt externæ,vt vulnus,pestis,ambustio, &c. quorum proinde sanatio, à causarum ablatione non pendet. Neque enim ideo Ignis à foco delendus, qui aliquem combussisset, vt sanetur: prout nec ensis est frangendus , vt vulnus solidetur. Sed in vitæ longæ conseruationem, non minus externarum causarum contemplationes,& ablationes , quàm fomenti vitalis occurtunt. Enimverò tametsi nullo infestarent infirmitates, non tamen ob id mors desineret in dies, viam ad suum introitum sternere. Nam etsi sanitas vitam , vt basin respiciat: non tamen vita sanitatem includit. Cœcus enim,claudus,podagricus, &c.non minùs viuit, quàm sanus. Quid si vita per morbum definat, id vitæ est peregrinum ac per accidens. Sicut gladius mortem contioet: at non nisi per applicationem. Alioqui mors per se respicit vitam : causæ ergò morbificæ , tantùm per accidens, siue per applicationem ad spiritum vitæ, euadunt mortales.Hinc namque impedimenta vitæ lõgæ,sunt seriò attendenda,auertendaque, si longæuitatem expectemus.Initio itaque vitæ mediatio consistit,non extra : sed in vita ipsa. Qualiter nimirum vita in corpore conseruetur. Etenim anima sensitiua iam deinceps à peccato (vt dixi) proprietatem vitæ totam ad se traxit, & vitæ vinculum cum corpore euasit. At cum ipsamet anima sit in se mortalis: necesse est imprimis omnes potestates vitales,vitæ coæuas,labiles esse & cadocas. Hinc tandem mors. Ad vitæ igitur longæuitatem , primùm requiritur morborum sanatio; tam illorum qui vitam totius attingunt, quàm qui partis & functionum damna, vel conseruationem spectant, & hactenus insidiantur vitæ. Siquidem cum membrorum sit vniuoca conspiratio , principales certæ, potestates , non possunt non tamen labascere etiam diminutis tantum subalternis In quo à Paracelso discedo,quod putauerit morbum omnem, per pharmacum ad vitam lõgam,necessariò tolli. Quoniam bonus vir ille , medicamen ad vitam longam, vsumque, non minùs ignorauit,quàm ipsam vitæ longæ essentiam , proptietatesque. Ideoque sua arcana plurimum conferunt ad vitam sanam,siue ad impuritatum ablationem:directè tamen atque primariò,ad vitam longam,tanquam ad finem vltimam,nequicquã facere.Eò quòd vt vita:ita & arbor vitæ, côcernit primariò conseruationem, & redintegrationé,siue reiuuenescentiam facultatum vitalium, partibus insitarũ.In hoc itaq; arcana superfluorum ablatiua, ab arbore vitæ distant. Quod illa quidem morbos sanent , etiam quos natura parens,per se nunquam curat, Puta lepram, calculum,paralysin, tabem, hydropem,&c. sed arbor vitæ hos morbos iã admissos non sanet.Etenim si Hippocr. dictauerit , quòd naturæ ipsæ sint morborum medicatrices:id (næ ætati,& arti incipienti cõdonandũ. Alioquin arcana(quæ tum nondum enotuerant,& hodie penè latent) naturæ vires superant , prout persæpè ars naturam vincit.Idque nedum in arcanis morbos sananti, bus:sed & in arbore vitæ, naturam deficientem restaurante, verum est. Arboris ergo destinatio, est vitæ conseruatio;cum aliquali reiuuenescentia : sed cum remedio arboris perseueret lepra, calculus,&c.Est ergo plane alia consideratio arcanorum Paracelsi,& alia arboris vitæ Quod sic confirmo.Considerentur Iuuenis cũ aliquo morbo prædictorum:non enim florida atque viuida eius iuuentus sanat hos morbos : ergo neque etiam arbor vitæ. Eò quòd hæc tantùm spectet fomentum floridæ illius vitæ. Quæ sanè adhuc recipitur per modum recipientis.Ergo in parte recipiente morbosa manet semper roboris disproportio,respectu partium beneua étium, quæ erat ante assumptum pharmacum ex arbore vitæ. Nam etsi singula participarent æqualiter de illo pharmaco:non tamen æquo robore resarcirentur. Primùm ergo impedimenta vitæ longæ. in vniuersum sunt remouenda. Inter impedimenta autem,quædam vitam abbreuiant,actiuè; vt sunt morbi,vitæ inordinationes,&c. Alia verò arborem vitæ , in suâ bonitate determinant, accurtantque , ne suæ destinationis vltimatam finem assequatur. Hoc quidem de arbore vitæ nostra,non autem de Paradisi ; deque vita corrupta,non de vita Adamica ante lapsum.Morbi itaque aliquot itemque multa profunda speculatio fortis , & non iocunda, & perturbationes, imò & incantatio. Prout suo loco. Felices ergo & plerumque longæui,qui procul à curis,vsuris, negotiis,atque seculi sui tempestatibus, paterna bona bobus potest arare suis,in pace & hilariter viuere.Quicquid ergo pro vitæ longæ consecutione cogitandum,cogitandum,in pace incuriâ, cum plena resignatione in placidissimam Dei voluntatem. Cogitandum eius ergò, quantum ridiculæ cogitationes lasseot in febribus,quaorum seria studia eneruent , quantumque anxietates dierum numerum pessundent. Quia sic spiritus attenuatur , & dies abbreuiantur. Porrò Venus suum primatum inter impedimenta vitæ longæ obtinet, Quia vitam affatim exhaurit. Sequitur Venerem,crapula multa , intempestiua : magisque si potus sit noxius. Nocent quoque Tabacum, fungi, & quæ propter occultum virus, latè serpens , vires vitales consternant. Non enim Necotiana famem sedat, quasi satisfaceret defectui: sed in quantum defectus,

sensum

senium tollit, simulque functionum exercitia. Impedimenta demq; vitæ sunt frequentes thæmæ, phlebotomiæ, vulnera, solutiuorum quoque vsus frequens Quæ scilicet partanis generationem faciunt minus floridam, ideóque & senium accelerant. Denique vt climata faciunt ad vitam longam: ita & quædam officiunt. Sunt enim, quibus rarus est senex: alia, quibus senectus in honore est. Endemica enim arsenicalia, subterranea vitam adhuc viridem in flosculo demetunt. Sunt, & quibus tractuum inundatorum est vicinitas. Etenim debet quicquid sponte à putredine in aqua efferbuit, & resolutum est, simul cum vapore efferri, & à nubis sorberi. Perniciosi ergò paludum halitus putridum spirantes: dein qui salem semiputrefactum cum sordibus, ac resoluto luto efflant. Vidi enim Antuerpiæ, postquam ager Austervveelius vndas concepit, tiliarum folia in mœnibus ab Augusto siccata, & velut carie erosa. Quæ ante inundationem, in Octobrim vsque viridia in arbore seruabantur. Idem Amstelrodami visitur. Quando Lugduni Batauorum, folia arborum adhuc Maium mentiuntur. Hanc enim cladem frondes patiuntur à vapore semisalso: quid tandem non in teneram pulmonis tunicam, atque sui parenchymatis spongiam factum iri putandum? Profectò tot vndique nostræ vitæ hostes insidiantur, vt nisi longè à nocuo aëris contagiu recesserimos: vix erit sub arboris vitæ plena concessione, optata vitæ longæ participatio. Nam originalis arbor vitæ in Eden, erat pro habitantibus suis: non autem pro vallis miseriarum indigenis. Itaque quicunque volet bonitate arboris vitæ potiri, & ex labore Sophiæ proficere, deligat tractum, qui passim multos alit senes. Et in quo rari ferociunt passim morbi. Tum denique à poero (rectiùs si puer in vtroque primùm parente, mox dein & in nutrice) arbore vitæ vti incipiat, dum alimentorum, in augmentum solidorum stamnum abripitur. Quæ verò medicamen arboris vitæ impediunt, & diminuũt, ne ad apicem adscendat, sunt hæreditariæ, atque innatæ debilitates, totales vel partiales; quibusque acquisitæ succedunt per inordinationem haustæ, quæque per indebita dolorum, morborum atque laborum tormenta aduenêre. Etenim quicunque iniuriam notabilem vitæ passus est, desperet per arborem vitæ plenè redintegrari. Qui verò puer, medelam vitæ primis admiscuit constitutiuis, sicque adoleuit; siquidem arbor vitæ non est plusquam perfecta, vt queat decrepita in pristinum restituere: speret se acquisiturum, quod regum medentes aulici via credant.

⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜

DE MAGNETICA VVLNERVM CVRATIONE.

Disputatio de Magnetica vulnerum naturali, & legitima curatione, contra R. P. Ioannem Roberti Theologiæ Doctorem Societatis IESV, presbyterum, non minùs, quàm etiam Rodolfum Goclenium Professorẽ Medicinæ.

1 *Fascinus, sympathia, & magnetismus differunt.*
2 *Vnum vnguentum sympatheticum, aliud magneticum dictum.*
3 *Quid mumia.*
4 *Philosophia rationibus tantum immediatè redarguitur.*
5 *Differentia Iuris & Philosophia.*
6 *Ex ignorantia causa magnetismus putatur diabolicus.*
7 *Qui sint interpretes natura.*
8 *Cur soli spagyri naturam interpretentur.*
9 *Superbit, qui ex ignorantia causa rem credit diabolicam esse.*
10 *Qui sint dæmonis adulatores.*
11 *Magnetismus non est nouum inuentum.*
12 *Vnguentum armarium.*
13 *Intentio, scopus, remedia, & modus in vnguento sunt bona.*
14 *Cur vnguentum non illegitimum.*
15 *Cur non sit superstitiosum.*
16 *Quid superstitio.*
17 *Cur modus vnguenti incognitus Censori nil improbet.*
18 *Quid Magnetismus.*
19 *Aliquot effectus magnetis.*
20 *Magnetica cura morborum incurabilium perfecta.*
21 *Lac combustum mammas siccat.*
22 *Vitriolum per magnetismum moritur.*
23 *Mumia ab Italia Bruxellam vsque operatur.*
24 *Carlina sub vmbra trahit mirificè.*
25 *Item numero morbus subiecta mutat.*
26 *Flores solisequos ex magnetismo esse.*
27 *Filtra mumialia quomodo sint magnetica.*
28 *Arcanum sanguinis spagyrorum magnetem esse.*
29 *Herba cur & quanam magnetica.*
30 *Asarum & sambucus magnetica.*
31 *Pactum implicitum anchora ignarorum.*
32 *Sympathia præsupponit sensum.*
33 *Fratris mortui mumia olim impressa sedi, adhuc magnetica.*
34 *Saphirus in magnetismo vnguenti æmulus.*
35 *Saphyrus tactu vnius carbunculi cæteros sanat.*
36 *Cur Ecclesia Antistites annulos cæruleos gestent.*
37 *Est magnes homini.*
38 *Zenexton pestis.*
39 *Necesse est accidens migrare idem de subiecto in subiectum.*
40 *Magnetismus qualitas cœlestis.*
41 *Fur, latro, & vir aut mulier proba candem dant vsneam.*
42 *Vnde & quid vsnea semen.*
43 *Fructus aeris.*
44 *Vsnea fructus ex igne.*
45 *In vsnea dorsum etiam magnetis, mutato scopo.*
46 *Deus in miraculis sequitur naturam.*
47 *Deus per reliquias magnetismum vnguenti approbat.*
48 *Magnetismus supernaturalis probat naturalem.*
49 *Vsnea flocculus in fronte contra ensem, stola verò contra dentem.*
50 *Flocculus in fronte in totam vitam præseruat, à dente impressio sanguinis eadem in zinxilla.*
51 *Piper degenerat in hederam.*
52 *Quomodo de personis iudicandum.*
53 *Paracelsus monarcha arcanorum.*
54 *Res quaque habet suum cœlum particulare.*

55 *Vnde*

55 *Vnde inclinatio.*
56 *Vnde morbus astralis in nobis.*
57 *Vnde ægroti præsentiant temporum procellas.*
58 *Quid in mari fluxum & refluxum causet.*
59 *Vnde venti concitentur.*
60 *Cœlum non causat, sed enuntiat futura.*
61 *Ens seminis cuiusque habet firmamentum, & virtutem influentiæ suæ.*
62 *Vinum turbat vinu, non cœlum.*
63 *Antimonium obseruat influentiam.*
64 *Magnes se dirigit non autem trahitur.*
65 *Vitrum magneticum.*
66 *Resina magnetica.*
67 *Allium contra magnetem quid agat, & cur idemque Mercurio.*
68 *Virtus ad dissitum obiectum est naturalis etiã in sublunaribus, & est magnetica.*
69 *Omnis creatura viuit suo modo.*
70 *Quid vnguentum trahat è vulnere absente.*
71 *Effectus satanicus omnis est imperfectus.*
72 *Cur satanas non cooperêtur cum vnguento nostro.*
73 *Quæ dicatur voluntas & fantasia carnis exterioris hominis.*
74 *Duplex ecstasis.*
75 *Vis ecstatica sanguinis.*
76 *Corruptio potentiæ latantem manifestat.*
77 *Essentiæ rerum non putrescunt.*
78 *Ad quid putrefactio spagirica.*
79 *Causa magnetismi in vnguento.*
80 *Cor a thesauro trahitur magneticè.*
81 *Necromantia vnde.*
28 *Quid si homo animal, & quid homo imago.*
83 *Quomodo aquila per magnetismũ cadaueris allicsatur.*
84 *Quomodo cruor in vnguento trahatur ad thesaurum suum. Cur aquila ad cadauer magnetice.*
85 *Sensatio naturalis & sensatio animalis differunt.*
86 *Sagarum effectus nefarij.*
87 *Potestas sagæ est naturalis, & qualis ea sit.*
88 *Vbi sita sit potestas magica in homine.*
89 *An homo cæteris corporibus imperet.*
90 *Cur homo agat per nutum.*
91 *Quæ sit facultas magica.*
92 *Potestas magica diuersimodè latet in homine.*
93 *Homo internus cum externo fundamentaliter vnum, materialiter autem diuersa.*
94 *Quid sit spiritus vitalis, eius scientia & donum.*
95 *In cadauere sponte mortuo non est spiritus insitus.*
96 *Diuisio spirituum iuxta medicos.*
97 *Anima in corpore solo nutu agit magicè.*
98 *In corpore solo nutu somnolento, extra verò nutu excitato agit anima. Impedit scientia potius scientiam magicam.*
99 *Initium cabala in somniis hauritur diuinitus.*
100 *Defectus intellectus in homine exteriore.*
101 *Quid faciat Satan in Sagis.*
102 *Quæ sint vera selius satanæ opera.*
103 *Peccatum dona gratiæ abstulit, dona naturæ obscurauit.*
104 *Quorsum exercitia piis Catholicorum.*
105 *Effectus potissimus Cabala.*
106 *Duo subiecta rerum quarumlibet.*
107 *Homo tam spiritu quam corpore agit.*
108 *Quinam radius à Saga in brutum.*
109 *Quomodo Saga predatur.*
110 *Quomodo alligetur Saga in corde equi.*
111 *Intentio opus bonum deprauat.*
112 *Virtus seminalis est magica naturalis.*
113 *Cur cruor præsente homicida effluat.*
114 *Cur pestis in obsidionibus frequens.*
115 *Opera misericordiæ saltem respectu pestis euitandæ exercenda.*
116 *Pestes vindictæ & exsecrationum sunt execrabiles.*
117 *Cur corpora à patibulo essent tollenda.*
118 *Cur excrementa non causent pestem.*
119 *Cur sanguis tauri sit deleterius.*
120 *Cur pinguedo tauri sit in vng. sympathetico, vt fiat nempe vnguentum armorum.*
121 *Cur satan non concurrat ad vnguentum.*
122 *Basis magiæ.*
123 *Unde vanitates pro magia habeantur.*
124 *Magia bona in sacris.*
125 *Quæ dicatur magia vera.*
126 *Causa idololatriæ sagarum.*
127 *Excitatores magiæ.*
128 *Satan excitat imperfectè.*
129 *Unde bellua quoque magica.*
130 *Regnum spirituum litem alit, & amorem.*
131 *Cur microcosmus homo.*
132 *Mens generat entitates reales.*
133 *Entitas ista inter corpus & spiritum media.*
134 *Descensio animæ velle conformatum patrat.*
135 *Causa fœcunditatis feminum.*
136 *Cur libido mente velut alienet.*
137 *Pater per spiritum seminis generat extra se in obiecto mox absente.*
138 *Quis sit spiritus patronus magnetismi*
139 *Velũtas mittit spiritum ad obiectum, nisi voluntas aliquid reale produceret dæmon eam non agnosceret; & nisi extra se dimitteret, dæmõ absens eo non concitaretur. Ubi ergo thesaurus, eo tendit spiritus hominis magicus.*
140 *Magnetismus fit per sensationem.*
141 *Plures esse sensationes in subiecto vnico.*
142 *Ex phantasia superiore ipsi imperante.*
143 *Cur vitrarij vtantur magnete.*
144 *Mutatur trahentium phantasia.*
145 *Inanimata habent suam phantasiam.*
146 *Cur aliqua esu amentiam inducant.*
147 *Cur morsus canis rabiem introducat.*
148 *Tarsula ictu amentiam facit.*
149 *Cur contra catellum rabidum bruta reliqua se non tueantur.*
150 *Sympathia inter dissita mediô spiritus cuiusdam mundani fit, qui etiam solem istiusque astra gubernans, sensa pollet.*
151 *Phantasia in electiuis est varia ad lubitum, in aliis verò est determinata semper identitatis.*
152 *Primus gradus potestatis magicè habitat in formis trium principiorum.*
153 *Alter gradus est per phantasias formarum mixti, quâ destructa nempe adhuc manent principia.*
154 *Tertius gradus ex phantasia animæ oritur.*
155 *Quæ bruta sint magica, & agunt extra se solo nutu.*
156 *Quartus gradus magicæ potestatis est excitatæ intellectu hominum.*

157 *Vox*

157 *Vox magia analogum multorum ad vnum tertium.*
158 *Omnit magica vis excitatione gaudet.*
159 *Quod dicatur subiectum capax magnetismi.*
160 *Quomodo differat magnetismus ab aliis formalibus proprietatibus.*
161 *Humores & sordes suam habent phantasiam.*
192 *Cur scriptura sanguine potius, quàm alios succos animatum dicat.*
163 *Semen habet traducem patris phantasiam. Vnde nobilitas orta.*
164 *Pelles lupi & ouis phantasiam inimicam vita prioris impressione retinuerunt.*
165 *Phantasia sanguinis recenter allati in vnguento quid efficiat. Modus magnetismi in vnguento.*
166 *Differentia inter curationem magneticam, qua per vnguentum, & illam qua per ouum putridum fit.*
167 *Notabile mysterium humana imaginationis fundamentum magia naturalis.*
168 *Intellectus procreatam entitatem imprimit in obiectum externum, & ibi realiter perseuerat.*
169 *Quomodo parentur sigilla efficacia.*
170 *Phantasia per clauum ceu medium spiritum Saga nectit.*
171 *Si satan naturaliter mouet corpus sine extremitate, cur non & homo interior? & cur non potius adhuc spiritum Saga?*
172 *Virtus vnguenti non ab imaginatione componentis: sed à simplicibus in vnum coalitis est.*
173 *Author professionem fidei dat.*

NNO octauo huius seculi, allata est mihi oratio declamatoria habita Marpurgi Cattorum, qua Rodolf. Goclenius (cui nouiter demandata erat professio Philosophica) primitias exsoluens, conatur vulnerum sanationem, per vnguentum Sympatheticum & Armarium à Paracelso inuentam, ostendere esse merè naturalem. Quam orationem legi totam, & ingemui, naturalium rerum historiæ tam debilem patronum obrigisse. Complacuit sibi nihilominus author eò scriptionis argumento, & continuata probationis sterilitate, idem opus anno 1613. non nihil auctius edidit: nuperrimè oblata est prædicti libri succincta anatome, à Theologo quodam in speciem lepidæ censuræ potiùs, quàm disputationis concinnata: petitum ergo meum vtcumque fuit iudicium, eo saltem nomine, quod res Paracelso inuenta, eundem spectaret, & me suum sequacem. Dicam ergo, quid de Medico Goclenio, & quid de censore Teologo sentiam.

Medicus imprimis opponit & ostentat se probaturum, magneticam curam vulnerum esse naturalem: sed promissorem ad tantum munus imparem inueni: vtpote quod nuspiam vel tenuiter saltem titulo aut pollicitis satisfaciat. Multa hinc inde rapsodia colligens, quibus vires quasdam formales, quas sympathiam & antipathiam vocat, esse in rerum natura: atque ex earum positione, magneticam curam naturalem probasse sat se putat. Multa inquam ex Ægyptiis, Chaldaïcis, Persis coniuratoribus, & præstigiatoribus in vnum cogit, quo ignorum sibi magnetismum comprobet. Partim vt rerum nouitatis auidos animos oblectando ex scopo seducat, partimque vt authorem admirentur, nedum triuiales scriptores, sed & quosuis ratiores alios iriuisse.

Quocirca perperam Medicus sympathiam (quam diuersimodè, & fabulosè sæpius adfert) cum magnetismo confundit; & hunc naturalem esse, ex illa concludit: nam & vnguentum illud vulneratium, nedum homines, sed & equos curare vidi: quibus certè non tanta est affinitas nobiscum (nisi asini simus) vt proinde sympatheticum vnguentum nobis & equis commune dici mereatur.

Malè iidem confundit Medicus sympathiam cum fascino & ligatione, & vtrumque cum magnetismo. Astruosiores scilicet quosque effectus indistinctim adfert anxius, quò rationibus destitutus, suum magnetismum comprobet. Exemplo fascinum à sympathia, & vtrumque à mag- 1
netismo distinguam. Canis antipathiam (sunt namque sympath. & antipathia eiusdem generis filiæ) cum gallina habet: hanc nempe vorat ille, & hæc canem fugit. At vbi nouiter pullos exclusit, hæc canem fugat, quamuis generosum: fascino nempe anima gallinæ, canis animam ligante; non obstante antipathia priore, dispari armorum præsidio & robore inæquali: nusquam tamen in his magnetismus est.

Quæ porrò Medicus adfert de sigillis, characteribus gamaheu, ceremoniis, vanisque vt plurimum obseruantiis: sunt prorsus huc impertinentia, & potius magnetismum ceu suspectum, destruunt quàm astruunt: meum non fert ingenium, de his quicquam decernere.

Errat deinceps Goclenius, & quidem temerè iuxta ac ignare: somnians ex præscripto Paracelsi, telum quod sauciauit, si vnguento armario oblinetur, vulnus curari. Frustra namque telum aut mucro præscripto à se vnguento inungentur, nisi cruentum, idemque cruor prius in dicto ense exsiccatus fuerit. Aliud namque vnguentum Paracelso est sympatheticum, ratione cruoris habitiè vulnere; atque aliud certè vn- 2
guentum, quo arma nullo sanguine tincta emplastrari debeant; vocatque idcirco prius vnguentum magneticum & sympatheticum, posterius verò magneticum armarium: quod insuper mel & pinguedinem taurinam idcirco (nec frustra quidem) recipit.

Postremò, quò suo genio satisfaciat, descriptum Paracelsi immutauit Goclenius, asseuerans vsneam è solis craniis suspensorum deligendam esse, cuius sui & falsi inuenti causam quærens, non veretur somniare, spiritus vitales strangulatu in caluariam intrasse, & ibi tantisper manere, donec sexennio abinde reuoluto, sub diu vsnea succreuerit. Paracelsus contrarium expresse docuit, & vsu comprobatum est, vsneam è cranio rota interemtorum non minus laudabilem esse, quàm laqueo suspensorum. Ex animalibus siquidem non quintum esse (quod 3
simul cum spiritu influente & vita, pereat essentia principalis,) sed sola virtus mumialis, id est, spiritus insitus & confermentatus, in vi enectis corporibus superstes educitur.

Quæ de memoriæ instaurandæ remediis prodidit Goclenius, vt fini concepto nequaquam congruentia agnoscimus, sic & impertinentia ostétacula esse, probare nequicquam diffidimus.

Inter

Inter Theologum & medicum non est quæstio facti: concedit nimirum vterque sanationem vulneratò accidere: in eo tantum lis est, quòd Medicus einsmodi sanationem adstruat naturalem; Theologus verò velit esse satanicam, idque ex pacto primi inuentoris. Cuius censuræ non aliquam in sua anatome positiuam adfert rationem: satisfactum arbitrans, si penes se resciderit, etsi refectionis rudimenta nulla coram attulerit, in eo videlicet quiescens, quòd asserentis elumbes rationes submouerit: quod nullius est operæ, nullius est artis, nec vllius etiã est authoritatis. Nam quorsum facit, ex futilitate rationum alicuius impetiti de re ipsa iudicare? eamque impiam declarare, si suæ sententiæ ne vnam quidem ratiunculam somniãrit? Quid si presbyterium laicus incomtis laudem rationibus, easque aliquis velut in meritas reiiciat,
4 an propterea ipsum sacerdotium reiiciendum erit? quid quæso res ipsas attingit imperitia aut temeritas alterutrius? Certè non se censuris Philosophia substituit, nisi censorum adsit pondus rationibus stabilitum.

Ego itaque, qui contra Theologum curam magneticam velut naturalem suscepi probandam: imprimis Goclenium excusandum ratus sum, si frustra laborauerit in inuentione causæ proximæ huius insoliti effectus. Quid mirum, cùm Theologus eandem se nescire fateatur, atque idcirco satanam authorem coniiciat? ea namque est infirmitas nostra, quòd plurimarum & præstantissimarum rerum notitia destituti simus. Idcirco enim plurimas res ad sacram ignorantiæ anchoram, inulti deflectimus, & catalogo causarum occultarum referimus. Quis enim Theologorum vnquam causam risibilitatis, vel alterius proprietatis formalis, puta caloris in igne, demonstrationem ad plenum sciuit? An non committitur petitio principij, si dixeris: Calor summus igni competit, quia decius est natura; equidem formarum essentiæ; quia ignotæ sunt nobis à priori, ideo & formalium proprietatum prosapia tota ieiuna est, & incognita: atque vbi aduertimus, aliquam passionem formalem subesse, mox ab indagine eius, mens velut fatigata frustra, cessat, seseque reponit, contenta nomine occultarum proprietatum: eia sodes, an forte anatomicus censor causam nouit, cur canis lætus caudam vertat? leo verò itidem, quando iratus? felis quoque applaudens, eamdẽ erigat? Quid itaque, si ipsius necaudæ motus rationem nouit, mirabitur Goclenium magnetismi rationem dedisse insolidam? eiusque refutatione, præsumet curam satanicam, quæ magnetismi est, se sat superque demonstrasse? absit tanta iudicij temeritas.

Agedum, cur diabolicam dicis curam? debueras equidem rationem censuræ addidisse, nisi eadem facilitate, quã diabolicam prædicas, negatum ab aliis exspectes. Iurista solam affirma-
5 tiuam confirmatam experunt: at Philosophi vtramque, ne negatiuam quàm afferentium maior videatur aut ignorantia, aut etiam proteruia. An forte diabolicam astruis, quia non potest intelligi (à te) subesse rationem naturalem? non credam ex infirmitate tua de virtute, tam inertem ferres sententiam. Scis etenim, quòd vitiũ nostrum, infirmitas intelligendi sit, non rerum.

Satage ergo vnde scis, Deum eiusmodi virtutem magneticam non ditexisse in vsum vulneratorum? Ostende literas: an te Deus sui con- 6
silij secretarium elegerit? sanè vtcunque vageris vario, tandem reperies non aliâ ratione, apud vos esse curam diabolicam, nisi quia tenuitas & 7
vocatio vestra eam non capit. Quid mirum, si Theologus nullus hac suboleoerit? Postquam enim Sacerdos & Læuita trãsiissent in Iericho, successit Samaritanus laicus, qui omne ius Sacerdotibus inquirendi rerum causas eripuit: natura idcirco, abinde, non Theologos in sui interpretes vocauit; sed solos Medicos in filios 8
optauit, & quidem tales duntaxat, qui pyrotechnia instructi, rerum proprietates examinant; separando potestatum delirentium impedimenta, cruditatem scilicet, venenositates, & fœces, id est, tribulos & spinas è maledictione, naturæ virgini passim insertas. Nam cùm natura quotidie distillet, sublimet, calcinet, fermentet, soluat, coagulet, fixet, &c. nos certè iisdem adminiculis rerum proprietates ab occulto eruimus in lucem, naturæ soli interpretes fideles.

Theologus autem, quo iudicet præstigiosum à naturali; à nobis prius definitionem hauriat necessum est: ne sutor, nempe vltra crepidam labarum surpiter. De Deo Theologos, naturalis verò de natura inquirat.

Multa certè vbique Conditoris bonitas fuit, qui omnia creata in ingratum hominum vsum 9
condidit: nec Theologorum quenquam assessorem admisit: quot quantasque rebus virtutes inderet, nescio sane interim, quomodò à superbiæ peccato excusari possit, qui quia non percipit rationem naturalem, tanquam vniuersa Dei opera suo metiens acumine; idcirco audacter negat Deum eiusmodi rebus virtutem dedisse; quasi homo vermis, Dei & consilij eius compos esset: omnium animos ex suo æstimat, qui putat fieri non posse, quod intelligere non potest.

Mihi profectò nullatenus mirum videtur, si extra magnetis corpus consimile, & solo magnetismi nomine explicabilem virtutem, rebus Deus dederit. Nonne ad magnetismi Positionem sufficere deberet, vnicum saltem dari exemplum (perplura & apposita mox adferam) naturale istius lapidis, ad cuius normam, cætera quoque diuersimodè distributa intelligantur in creaturis? An proinde quia nouum paradoxum & tibi incognitum, idcirco & satanicum esse debebit? Absit tam demerire de diuina Conditoris maiestate sentire: neque certe, isto honore defetendo, satanæ blandiri debemus: quid 10
enim ipsum vspiam suauius afficit, quàm si bonorum operum gloria ita defertatur ei, quasi ipse eorundem author exstitisset?

Naturam materialem quotidie magnetismo 11
suo, à superis formas trahere, cœlestiumque fauorem expetere, conceditis, & cœlos quippiam ab inferis vicissim allicere inuisibiliter, vt sit liber & reciprocus auditus, & in vnicum totum membrorum concinna chelys, Manetismus itaque, quia passim viget, præter nomen, nil noui continet, nec paradoxus, nisi iis, qui cuncta deridcnt, & in satanæ dominium ablegant, quæcumque non intelligunt. Profectò quærenti derisori sapientiam ea non exstat.

Ar quæso, quid superstitionis habet vnguen- 12
tum armarium? an quia vsnea sanguine mumia, & adipe humanis conflatum? atqui inno-

 xiè

xiè his vtitur Medicus, & ad hoc impunè venundat feplafia. An fortè quia modus vtendi tibi nouus, vulgo infuetus, vtrique verò admirabilis, idcirco effectus erit fatanicus? Subde te, nec æstua; mox melius habebis.

13 Etenim modus vtendi, nil mali continet. Intentio imprimis bona ac sancta est, & tantum in bonum cedit finem: nempe sanare dolentem proximum fine dolore, periculo, & sumptuum emaciatione; Hoccine diabolicum dicis? Denique ipsa quoque remedia, res naturales sunt quibus eam facultatem à Deo concessam mox argumentabimur. Vtinam tu quoque tuam nobis negatiuam sic firmasses: Deum nempe summum bonum, non dedisse vnguento sympathetico vim naturalem, & mumialem, magnetismum.

14 Hoc remedium magneticum nullatenus suspectum reddi potest: cùm nullos ritus habeat, nulla verba, nullos characteres aut sigilla poscat, ceremonias nullas admistas, aut vanas obseruatias: non præsupponat horas, non profanet res

15 sacras; imò quod amplius est, ne quidem præexigat imaginationem, confidentiam aut fidem, neque veniam à vulnerato petendam: quæ cuncta cutis superstitiosis annexa sunt.

16 Superstitio quippe dicitur, quoties statur fide, aut imaginatione, aut vtraque, super virtutem aliquam, quæ talis non est, aut non eò à Creatore directa. Nihil igitur cura Magnetica, superstitionis habet: Quocirca Theologe Censor, saltem deridendi satanan ergò periculum vnguenti, sarcasmo plenus, facito (quo pactum illud implicitum eruas: effectum nihilominus eundem planè nobiscum, velis nolis, teperies: quod superstitiosis causis nequaquam euenit.

17 Quicumque magneticam vulnerum curam diabolicam putat, non quia fine & mediis illicitis constet: sed quod modo ipsi incognito procedat. Is etiam eodem conuictus argumento, omnium quæ de magnete dicturi sumus, causas

18 quidditatiuas dabit: vel fatebitur, magnetis operationes præstigias esse satanæ: vel saltem (quod tutius erit) magnetismum, id est, proprietatem quandam occultam, hac appellatione propter manifestam illius lapidis prærogatiuam à cæteris abstrusis, & vulgo ignotis qualitatibus diremptam, nobiscum cogetur agnoscere.

19 Magnes dapi impositus ligneæ, atque innatanti, confestim vno & certo latere ad austrum, altero ad Aquilonem vertitur. Pars eius australis, si ferrum tetigerit, illud ad Aquilonem vertit, & Borealis magnetis pars, ferrum attactum, ad Austrum inclinabit. Boreali parte, id est, ventre suo, ferrum allicit, & dorso, illud ante se propellit: Aquilonare latus, à dextra in finistram, fricando acus compassi cuspidem, eandem ad Austrum dirigit: sin verò frictio, à finistra in dexteram instituatur, contraria cuspidis directio erit.

Similiter Australe magnetis latus variatur. Imò quòd magis est, si magnes affrictu suo ferrum magneticum efficiat, id est, ferri alterius attractionum, idem ferrum iam magneticum, sursum deorsum inuersum, rursum ad magnetem fricetur, tractoriam potestatem confestim exuet. Quæ si sapiant, inquire Guillielmum Gailbertum, Londinensem Medicum, de magnete, quo nemo melius de hac materia scripsit, & cuius operâ; variatio pyxidis testaurati potest. Acus quæ nunc ad Aquilonem vergit, sub æquinoctiali ambigit, vltra eam verò ad alterum polum tendit. Hîc medicum addam: dorsum magnetis sicut ferrum; ità & intestinum pellit, curat herniam, omnemque catarrhum de natura Martis; omnes nempe magnetismi, ad vsum hominis ordinantur: vis trahendi ferrum, si mumiæ muliebri maritata fuerit, tunc dorsum magnetis, in femore, & eius venter in lumbis emplastrata, abortum iam minitâtem tutò præcauet: venter verò magnetis, in femore, & dorsum lumbis appositum, partum mirificè facilitat. Quæ cuncta de magnete, noster Anatomacus rationibus à priori illustrabit, modumque velut ipsi cognitum nobis exponet: vel pariter satanæ esse illusiones, & non naturales effectus, pari ignorantiæ argumento, decreverò.

Exempla aliquot consimilis magnetismi iam proferam, vt tandem ad rationem positiuam, omniumque oppositionum refutationem, animo imbutiore accedamus. Quid agam amplius? quas non attulisti rationes pro te, ipse communiscat. Omnis, inquies, effectus, vel immediate à Deo opifice procedit, & miraculum est: vel à satana, & prodigiosus est: vel à causis naturalibus & ordinatis, & tunc naturalis est: atqui magnetismus, non est miraculum, neque effectus naturalis: Ergo satanicus. Respondeo: Quanquam hanc dictam enumerationem insufficientem queam ostendere, quatenus homo interior etiam agit, nullo dictorum modorum (quod postea satis luculenter dicturi sumus) nihilominus sicco pede assumptum nunc transimus, subsumptum negamti, quia nimium parte, effectum non naturalem, asseritur. Id enim prius probandum erat, ne petitio principij committeretur: verùm in hoc fuit, & erit defectuosa noster Censor, dicere non esse naturalem, nisi dicere, putauerit idem esse & probare, & authoritatem suam vice rationis locasse. Multi namque effectus naturales sunt, qui non ordinariò contingunt: rariùs nempe incidentes: Itaque in gratiam Anatomistæ, vbique partem affirmatiuam nedum roborabo, sed & declarabo rationibus & exemplis consolidabo. Sic nempe propria ruet mole argumentum iam allatum.

Est liber impressus Franekete anno 1611, 20
apud vldericum Dominicum Balck, de lampade vitæ. Vbi reperies ex Paracelso, veram magneticam curam plurium morborum, puta hydropis, podagræ, icteri, &c. sanguinem calentem ægri, includendo teste, ouique putamini, quod fouendum exponitur, & carnibus admistum sanguinem hunc, cani esurenti vel sui dabis, mox ægritudo abs te in canem trahitur, & abit: nō secus atque in Gehasin lepra Naamani, exsecratione transmigrauit. An & hoc diabolicum censebis, sic proximum, solius sanguinis mumialis magnetismo, restituisse? restituitur autem protsus, & indubitatò.

Mulier ablactans infantem, quò citiùs vbera sibi sterilescant, in prunas lac emulget, & mox 21
vbera flaccescunt. An forte satanas exsuget ea?

Si quis ad ostium tuum cacauerit, idque prohibere intendas, ignem ferri recenti excremento superstruito; mox per magnetismum natibus scabiosus cacator fiet: igne videlicet torrente excrementum & tostutæ acrimoniam quasi dorso

dorso magnetico, in anum impodentem propellendo. Forte hoc satanicum dices, quia finis læsio. At certè abusus potestatum in libertate hominis est: attamen vsu non minùs naturalis.

22 Fac tabulam ex bismuto, & vna extremitate, pone succini frustum, tribus inde spiramis, colloca vitriolum viride: mox hoc colorem & acredinem visibiliter amittet. Quæ ambo in succini præparatione reperiuntur.

Saltem hocce omni satanæ illusione carebit. Bruxellensis quidam in pugna nasum amisit, adiuit Chirurgum Tagliacozzum Bononiæ degentem, vt nasum præstolaretur: & cum incisionem brachij sui timeret, baiulum ad hoc condoxit, è cuius brachio nasum tandem dato pretio eruit. Mox tredecim circiter menses, à reditu in patriam, repente nasus insititius friguit, & abinde aliquot diebus, putrilagine cecidit. Cuius rei inopinum casum inuestigantibus inuentum
23 fuit, eodem fortè momento, quo nasus friguit, exspirasse baiulum. Superstites sunt horum testes oculati Bruxellæ. An non est mumiæ magnetismus ille planè consimilis, quo nasos vita communi, sensu & facultate vegetatiua tot mensibus, insititionum iure gaudens, repente trans Alpes
24 mortuus est? Cedo quid subest superstitiosi? quid phantastici?

Radix Carlina (quæ Chameleontis est) plena succo & viribus coulsa mumiæ humanæ contemperata, tanquam fermento ex homine, cuius vmbram premis, vires & robur naturale in te
25 trahit. Sed hoc præstigiosum dices, quia paradoxum: quasi non eadem lepra è Naaman in Gebasin esset traducta, iterus idem numero, in eandem transplantatos: non enim morbus in prædicamento qualitatis est; sed omnia sunt prædicamenta, in morbis singulis. Siquidem licuerit non res nominibus, sed nomina rebus accommodare.

26 Solisequi flores magnetismo quodam, feruntur ad solem: non sane propter eius calorem: quem optent, nubilo namque & frigidiore die solis quoque thyrhmum imitantur (nec etiam propter eius locum, solis sunt pedissequi: Nam nocte opacâ, ab occasu, vbi solem reliquerant, ad ortum tendunt; Non hoc diabolicum censebis, quia aliud subterfugium paratum est: nempe esse harmoniam superorum cum inferis, & facultatem tractricem planè cœlestem, nullatenus sublunaribus communicandam. Quasi verò microcosmus, cœlestis sortis indignus, nullam in suo sanguine & vsnea notaret astrorum reuolutionem.

27 De philtris dicerem, quæ mumialem confermentationem requirunt, vt ad certum obiectum trahatur dilectio. At consultius est præterire, vbi hoc vnum saltem prius dixero. Noui herbam passim obuiam, quæ si teratur, & foueatur manu, donec intepuerit, mox alterius manum detinueris, quoad & illa tepescat amore tui, ille totus continuo ardet, ad aliquot dies. Detinui pedem cuiusdam catuli, hic confestim peregrinum me secutus adeo, quod noctu ante cubiculum eiularet, quo eidem aperirem renunciata herâ suâ. Adsunt Bruxellæ mihi huius facti testes. Calor etenim prius herbam calefaciens, calor inquam non solitarius, sed effluuio quodam spirituum naturalium concitatus, herbam ad se determinat indiuiduatque sibi: & assumpto hoc fermento, per magnetismum alterius spiritum trahit & subigit in amorem.

Relinquo curas multarum ægritudinum, quas
arcanum sanguinis humani magneticè perficit: 28
nisi etenim sanguis; imò pus, vrina & perspirabile effluuium, continuò aliquid secum de spiritu vitali demererent, hisque inesset participatio quædam totius, extra concretum naturale: sanè non adeò breuis dies hominis foret. Hæc nempe
intestinæ fuit calamitatis causa. 29

Persicaria siue piper aquaticum, consolida, sophia, serpentina, brassatella, atque plures aliæ, istud habent peculiare, vt si frigidæ, demergantur in aquam (flante enim Borea, excisa quercus verminosa erit, nisi confestim subter aquas demergatur) & super vulnus aut vlcus, aliquantisper intepescant, mox defodiantur cœnoso loco: vbi putrere incipiunt, etiam attrahere satagunt ex ægro, quicquid nocuum est.

Idque persgunt herbæ, non quamdiu in terra crescebant, neque etiam quamdiu in forma manent pristina (oportet namque granum emori, vt fructum ferat) sed in corporis putrefactione, virtutes iam quasi corporis repagulo solutæ, liberè magnetismum, secus dormientem & impeditum, exserunt, & iuxta contagionem, impressionemque à vulnerato aut vlceroso loco acceptam, reliquum mali, vel eminus multum exsugunt.

Si quisquam folia Asari decerpendo, sursum
vellicauerit, purgabunt aliam, id est, tertiam personam electionis nesciam, per vomitum tantum: sin verò deorsum carpendo torqueantur, solam deiicient aluum. Hic saltem nulla subest superstitio. Nam quid hic imaginationis commemorem: cum illa in tertium obiectum nil operari concedatis, maximè vbi istud ignarum sit modi, quo decerpens fuerit vsus? An
forte pactum implicitum sursus, & sacram ignorantiæ anchoram, incusaueris. Atqui hic nulla latet vana obseruantia; præsertim vbi inscio assumente decerptor, sursum vel deorsum folia vellicauerit. Profecto præter asarum & sambuci extremitates, id cætera non habent purgantia quæ quomodolibet decerpta, vniuocè operantur continuo. Sed in asaro, plantâ integrali, proprietas elucescit magnetica, adeóque ad carptionis sensum variè sua dorsi folia. Habere autem nedum plantas, sed & creata fere singula
sensus quandam adumbrationem tam antipathia, quàm sympathiis (quæ sine sensu consistere nequeant) latius comprobant, quod mox docebimus.

Matronam nobilem mihi notam, abeunte podagræ paroxysmo vno, nouus subinde alios excepit, ac per multos menses podagra sine remissione insolito infestauit recursu. Nesciens verò, vnde tanta sibi, inaospicataque morbi recidiua; tandem quoties remisso accessus feruore è cubili iam surgens, sederet sede, qua frater eius olim, & in alia vrbe, podagricus sedere solitus erat, extemplò nimirum abinde morbum repullulare reperit. Effectus vtique nullatenus imaginationi aut scrupulo adscribendus: vtpote quæ duo effectu longè fuerunt posteriora. Qua autẽ sede, si contingeret alium sedisse podagricum, nulla ei accidit morbi reincrudatio. Itaque iam fratris mortui, mumia, sedem contagio suspectã meritò reddidit, quæ sorori & non alteri podagrico,

clarissimum rerum naturalium scientiam, hodie inumbrante: in cuius vicem, dicendi lepor instantis & mortuæ literæ nitor, & præsumens garrulitas, successere: quod dolendum summopere, atque admirandum magis, artes mechanicas proficere quotidie: solum verò naturalium studium, censuris iniquis terreri & retroire: prolixior de saphiro fui, quia similem cùm armorum vnguento, parémque casum prorsus continet.

37 Est igitur hæc in parte, suus quoque homini magnes, quo tempore pestis, per insensibilem transpiratum à contaminatis venenum fotinsecus haurit. Natura etenim, quæ solet aliàs benignum succum duntaxat admittere, cumque ab excrementis solerter secernere, hoc suo nunc magneti succumbens, noxiam auram allicit, mortemque intro vocat. Contra quem magnetem, suus est magnes contrarius (ne videlicet disputatio, vlla sui parte, cedat sterilis) ipse nempe sapphirus, vel etiam frustum succini lucidum prius per septem planetarios pulsus confricta (sunt autem ij in gutture, carpis manuum, prope pedum malleolos, & ad cordis thronum) & collo, periapti vice appensa, humanum magnetem præcellunt, impediunt, adeóque diræ luis amuleta certissima; alioqui planè inefficacia, si pulsuum confrictio non præcesserit. Quæ enim prius sapphirus & succinum erant, ab affrictu, mutata familia, nomen prius amittunt, & zeneχton deinceps appellantur. Hæccine quoque diabolica censebit, & inito pacto attribuet aliquis?

38 Sat est paucula, sufficientia tamen exempla, & vnguenti armarij parem casum continentia attulisse: nunc tempestiuè nos ad tua argumenta voluemus.

Arguis Goclenium de inscitia Aristotelicæ doctrinæ, eò quòd idem accidens migrare de subiecto in subjectum, insinuet (vrinam tam præstò esses probando, ac es refellendo) vtpote & hoc pertinacitatis est ingentis, putare, cicatricem in cadauere non eandem esse, quæ in homine hesterno fuit. Frustra etenim nos sanctor um reliquias veneramur, si sola materia im-

39 possibilis Aristotelicorum superstit, & non accidentia quædam in corrupto remanserint, quæ olim erant in viuo. Ecce, quò Paganicus error præcipitet improuidè carpentes. Putare inquam impossibile, quod prorsus est necessarium, densissimæ est ignorantiæ officium lumen scilicet, à sole vsque in terram, vel ictu oculi celerius per minimos quosque atomos aëris, producere nouas species, & specierum species luminis: Cæcutire nempe hoc est ad solem; nam si non haberemus lumen, & virtutem solis apud nos, sed millesimam, millenorum millium speciem luminis & virtutis duntaxat; ne quicquam cresceret, & refractione vel vnione radiorum, nunquam ignis produceretur. Etenim species specierum luminis, cum lumen non sint magis, quàm colorum species, colores ignem nunquam causarent. Ego certè mihi gratulor de ignorantia talis doctrinæ, de qua Goclenius, velut rudis accusatur. Nonne trans vitrum, candenti fluxu sigillatum (in quo nullus inuenitur porus) ligula compassi ad polum sese flectit? & ad ferrum vicinum trahitur, polo interim neglecto? Igitur idem accidens, trans vitrum migrat, de magnete in aërem, & ad polum ipsum fortassis attingit.

Et magnetismus quoque, qualitas cœlestis est astralibus influentiis persimilis, nec luci distantiis cœrcita, prout neque vnguentum magneticum, de quo disputo.

Rides, quod vsneæ herbulam, ex cranio hominis trium literarum, legat Goclenius. Nec 41
est sanè, quod hi, putaueris anguem in herba, superstitionis vanitatem latere: nam etsi Iesuita, suspendio, alioque martyrio enectus, ad siderum influxum & obedientiam exsiccari relinquatur, eius caput, consimile furis cranio, vsneam oriundam, peræquè vrilem, & simul cortadendam exhibebit: Siquidem vsneæ semen de cœlo cadit in agrum caluariæ, interdum enim spuma pluit, quæ aurora dicitur: subinde mucilago tenacior, quæ sperma siderum vocatur, decidit. Nonnunquam ranis, araneis, &c. pluit cœlum, quæ decidendo substantia fiunt tangibilis & vitalis. Alicubi in montanis, lacte pluit, non minus quàm sanguine: non tarò quoque in lapides, & ossa, 42
incumbit alba & bituminosa substantia, cœlitus demissa, quæ vsnea fit. Hæc alibi crustam 43
lapidibus induerit, vbi lapidescit; & alibi in muscum degenerat. Huc spectat ros, manna, thronî, thereniabin, nostoch, nebulgea, laudanum, & his similia. Quanquam hæc aëris substan- 44
tiam magis participent: vbi interim siderum excretiones vsneæ altioris sunt prosapiæ, & flores cœlestes nuncupatæ; multa molitî sunt per eas, vtpote cum cœlorum fauore, & influentia continua sint ditatæ, fundamento egregiarum virtutum noncarent. Vsnea igitur crani, cum cœlitus semen acceperit, vterum autem & suum incrementum ex medullis mumialibus cranij humani, & arcis microcosmi: Non mirum, si insignes, & supra vulgarem vegetabilium sortem potestates obtinuerit astrales, & magneticas, quanquam non desint herbis, qua herbæ sunt, sui magnetismi. Decam quæ vidi, 45
Miles quidam, & nobilis, & frustulum aliquod vsneæ cranij humani, intra corium, & carnem capitis, consolidatum gerebat; qui amicè intercedens, inter duos fratres, inuicem de vita dimicantes, gladio in capite cæsus in terram cecidit, quo ictu pileus & coma, ad cutim vsque, velut nouacula, discissa fuerunt, pelle tamen illæsâ euasit. Vos conijcite, cuinam causæ, pellis tutela dedicanda fit. Ego conjecturis non assueui animum incertis torquere, fulgur siquidem ense potentius, si laurum, non saltem vitulum matinum quatit, nec equum attingit, cuius chamus, vituli marini pinguedine inunctus sit; nec stabulum ferit, cuius postes tali adipe pingues sunt. Experientia est triuialis. Transco attamen, & aliis hanc arenam relinquo, vbi simile paradigma priùs monueto. In Arduenna D. Hubertus colitur, quò omnes à cane rabido demorsi tendunt (prout ad sancti Domini, & Bellini sacella alij confluunt) flocculus ibidem de stolla D. Huberti, intra frontis cutem demorsi à rabido, solidatur, & in posterum, à nulla fera rabida feriri potest, denteisque arcet flocculus. Respondebis, id miraculum esse Dei, per reliquias: esto miraculum. Deum 46
tamen in miraculis, vt plurimum ad latus naturæ ire, huiusque morem obseruare, ipsi suo flocculo ostendunt. Nam qui solo verbo potest omnia, etiam mediis subinde vtitur. Sic sudor in sudario D. Pauli, est vnguentum magneti-

cum

cum: sudor verò ægrotum, vel etiam insensi-
bile effluuium, ab iis effluens, esto sanguis vul-
nerati, intra vnguenti pyxidem, bacillo positus,
è vestigio tuta vndique noxa ex ægro magne-
47 ticè trahitur. Idque eò fit potentius, quo ma-
gnes ille supernaturalis majoris est efficaciæ:
par est scilicet vtrobique ratio, & par modus,
nisi quòd in mundo materiali, sanguine & vn-
guento, seu mediis corporalibus contingat: in
supernaturali verò, per amicorum Dei reli-
quias, multùm saltem hoc nomine venerandas:
quæ vt vnguento magnetico proximiores eua-
dant, è quibusdam fontem olei, liquoris balsa-
mi indesignenter stillantem excitauit nostri mi-
48 sertus Deus; quo scilicet magnetico remedio
vtrobique suffulti, certò sciamus, curationem
magneticam Deo acceptam & in vtroque mun-
do, consimili ordine, pari passu, vnoque du-
ctore ire. Hinc nempe reliquiæ recentes,
plura & angustiora edunt miracula, vel vbi
transferuntur, tanguntur, &c. quia necesse est
magnetem fricari, moueri, si ipsum trahere
oporteat.

49 Ad te vsnea cœlo sata redeo: qui enim à ra-
bie per flocculum, & alios pios ritus conualue-
rit, nedum liber à cane furente in posterum re-
linquitur; sed quod magis est regium: alteri
potest demorso à cane rabioso, tempus differre
ad multas quadragenarias, donec queat D. Hu-
bertum suo commodo adire, silente interim &
suspensu veneno rabidi. Consanguineum natura
50 quoque dedit Zinzilla (quæ est excrementum
diaphragmatis in phlegmonem abiens) occi-
dit, vbi Ionæ instar circumierit; Curatur autem
tutò & celeriter, si sanguine cuiusdam, qui se-
mel illo morbo laborauerit, foris vel tenuiter
locus inungatur. Nempe qui semel à morbo il-
lo conualuerit, sanguinem nedum balsamicum
obtinuit, vnde in posterum ab eodem morbo
tutus sit; verum etiam eundem affectum curat
in proximo, eiusque sanguinem cutaneo atta-
ctu, vi magnetismi, in balsamum similem tran-
splantat.

Dices, si magnetismus sit in vsnea, frustra
erunt reliqua. Respondent Medici, quædam
esse principalia, alia verò minus, aliqua esse
contrarietates impedientia, nonnulla verò ex-
citantia, quædam quoque augendo promouen-
tia. Hanc scilicet fuisse compositionis necessi-
tatem. Quamobrem provt fuit impertinens
dicere. Si vsnea magnetismum habet, ergo pro
reliquis frustra excarnificatur homo: Ita quoque
absurdum esset inculcare. Si vnea per se non
habeat sufficientem magnetismum, neque
adeps, neque sanguis, &c. Ergo neque toti com-
posito inerit, is magnes vnguento attributus.
Cum singula nequeant adferre in compositio-
nem, quod antea in simplicitate non habebant:
cogat subinde tuas explere vices, & pro te ca-
uillationes somniare; verumtamen debuerat
prius ex rusticis experimentis didicisse, in com-
positione sæpius nouam atque insolitam quali-
tatem emergere, quæ in singulis antea simplici-
bus latebat minimè: nouisse nempe conuenie-
bat, nec vitriolum, nec gallas esse nigra: iuncta
tamen atramentum efficere.

Obiicies rursus: si vsnea in se magnetismum
custodiat, ex virtute mumiali ossium, & cœle-
stium orbita: ergo eadem non ex solis craniis,
sed ex ossibus quoque cæteris sceleri, colligen-
da erit; ridiculum & illud: quippe sola natura
quoque subest; & piper recens in Italia planta-
tum, idcirco hederam parrat. Veratrum in Tri- 51
dentino tractu, vi purgante orbum est. Et papa-
nera apud nos lethali qualitate priuata, vtcunq;
patria nostra decupulo gelidior quàm ipse The-
be. Ideo varia est vsnea, vario ossium solo suc-
crescens. Si etenim fulgur intactis loculis num-
mos liquefaciat, & ex decem sodalibus compres-
sim assidentibus, vnum de medio tollat & colli-
dat; idque inquam non casualiter; sed permissu
eius, qui ne frondem de arbore iniussam decide-
re voluit, contingat, & cuius solius ope, virtu-
tes omnes stabilitæ sunt: non mirum quoque
fuerit, aliud vsneæ semen magneticum super
cranium, & alterius classis super ossa cœlitus de-
pluere cætera. Saltem os capitis valet ad epilep-
siam; non item ossa reliqua: tum demum, cere-
brum totum in cranio consumitur & liquescit,
cuius liquoris (visceris inquam) irroratione con-
tinua: vires cranium acquirit alias, quas aliis ab-
esse ossibus animaduertimus.

Noui satis contradicentium mores. Cum
enim nil in rem ipsam momenti habent am-
plius, contumeliosiores fiunt, & in hominem
impingunt: quocirca dicet fortassè aliquis. Mag-
netismum esse quid nouum, à Paracelso solo in-
uentum, cum autem fuisse hominem improbum
& ignarum. Tum quod si fuisset vspiam talis
virtus naturalis, illam non tot sæculis occultam
stetisse, & expectasse in aduentum Paracelsi.

Respondeo quoad scommata, & multorum
subsannationes, in virum Germaniæ decus in-
stillata, ne nuce quidem digna esse, & asseren-
tem eo ipso reddere indigniorem: vtpore qui
nedum viuos, sed & mortuos iudicare anniti-
tur. Nam quæ de literis, sapientia, adeptisque
donis perbibent eius monumenta, non est quod
impar laudem ego, qui neminis encomium sus-
cepi: sed res ipsas tutino. Est itaque obiectio
superbia sua sterilis, quæ nimirum præter viuos
& mortuos, etiam Deum ipsum iudicandum
assumit: non debuisse nempe in Paracelsum;
sed in aliquem alium (Iesuitam fortè) infudisse,
nec seculo Theophrasti, sed citius multò, ape-
ruisse tantam naturæ consonantiam: atqui ce-
dò cur Ignatius tam serò venit, vt societatem
toti orbi tam proficuam stabiliret? Cur non
multis antea seculis ea emersit? Eheu quò te
præcipitas præsumendo miser homo. An non 52
Deus, sui beneficij liber dator? & in immerita
donatione sibi complacet? cotem, iuxta quem
de personis iudicemus, præbuit: nempe quod
ex operibus cognoscemus eos. Quæ autem sint
Paracelsi opera, & quam omni expectatione
naturæ & linguarum mordacitate majora, ip-
sius Epitaphium ab Illustrissimo & Re-
uerendiss. Antistite Principe Sa-
lisburgense, illi benemerito
funeri appensum satis
inuita inuidia
declarat.

EPITA

EPITAPHIVM PARACELSI
Quod Salisburgi in Nosocomio apud, S. Sebastianum ad templi murum erectum spectatur lapidi insculptum.

Conditur hic Philippus Theophrastus insignis Medicinæ Doctor, qui dira illa vulnera, lepram, podagram, hydropisim, aliaque insanabilia corporis contagia, mirifica arte sustulit: ac bona sua in pauperes distribuenda collocandaque honorauit. Anno 1541. die 24. Septemb. vitam cum morte mutauit.

53 Paracelsus igitur, tantum abest, quòmalè sit meritus, quia antiquitati ignotū magnetismum, & loco naturalis studij, quod passim in scholis sterile docetur, reale aliud, corporum analysi & synthesi, ad manus probabile, & longè vberrimum attulerit, quin proinde potius denominationem Monarchæ arcanorum; iusto titulo, præcedentibus cunctis, eripuerit, nisi eum ob ortibus, benè gesta, & in bonos vsus congesta, ignati iudices vituperemus omnia. Ita sum homo: fordent apud me, quæcunque sola consuetudine fidem merentur? Cum nil sit, quod maiori nos impliceet caligini, quam quod ad consuetudinem componimur, rumori somnioque assentientes creduli. Eundum est itaque ab libertatem, fruendum, non ferniendum iudicij muneribus.

Obijcies; In sublunaribus non esse vim influentialem, cœlestibus impressionibus parem; atqui si hoc impegeris, omnes rectè philosophantes vna reprehendens, qui superam lationem in inferis esse, modo inferiore, & inferiorum analogiam in superis rectè adnotarunt. An non herbæ, animalia, & æger homo, mutationes temporum futuras, præsentiunt & præsagiunt? An non rana, quo profundius sibi instantis brumæ hospitium excauatit, eò immanior hyems expectanda est? Hinc etenim auspicia meteorica; non quidem, quòd ista contingant motu cœlestium præcoci, & adhuc futuro, quippe priusquam adsit, causet eam sensationem præsagam in sublunaribus. Absit.

54 futura enim tantum nuntiat firmamentum; non autem causat. Verum enimverò creatis singulis suum inest cœlum, eoelique rotatio, dependens ex ente seminis, in cuius spiritu (vtpote qui vniuersi celaturam continet) suum est cœlum, & sua sunt insuper adscendentia: nec est

55 quod nos Astrologiam pessundere potes: at eludamus; res siquidem vnaquæque suum eœlum, cœlorumque ob id syzygiam continet; cœlorum tamen motus, quia notissimus, quia communissimus petrieulariam cœlos (sic dicam

56 verbi defectu) dirigit iuxta se. Hæc nimirum causa est, eiusque naturalis inclinationis: atque vbi creatura à motu illo cœli, tanquam

57 norma communissima, proprij cœli persuasu exorbitat, confestim edest ægritudo & defectus.

58 Nam ouis sine ductore, incerta oberrat; propterea nempè ægroti præsentium tempestates,

59 temporum futuras mutationes, non itidem sanis: mare namque si flueret & refflueret, ductu

60 Lunæ cœlestis, id est, pytomantiæ solius, & non Lunæ suæ hydromantiæ: venti quoque si concitarentur ductu Mercurij cœlestis, & non astri chaomantiei sui, profectò nec essent vipiam venti, vlli prouinciales, & per totum orbem (quia vnicus est tantùm Mercurius, & simplex Luna in cœlis) consimilis flaret ventus, & mare flueret vbique, si non codem tempore: saltem rhythmo eodem, quod neoterica nauigatio improbat. Sat est itaque, hic obiter ostendisse, naturam cœlestem & enotmontieam rebus ipsis inesse, quæ tamen ad rhythmum superioris lationis sese conciter ac moderetur, quamdiu non refractaria haberi velit. Firma- 61
mentum quoque non causate futura, nisi remotè, idque primis tantum qualitatibus, vt ecuiuspiam coqui: alioquin opulenter enunciare opera manuum Dei. Res ipsas autem continere 62
in ente seminali firmamentum particulare, ratione cuius symbolizant supera cum inferis, lege amicitiæ & philautiæ: ex quibus saltem nunc colligere est magnetismum & vires influentiales passim rebus insitas atque proprias: quas qui è sublunaribus arcet, subterfugium inane quærit.

Instabis proprius accedendum esse, nec satis adhuc constare, in sublunaribus cœlorum qualitatem æmulam, & quidem talem, quæ ad longè dissitum & absens obiectum influat; quod tamen in vnguento armorum præsupponitur: adeòque magnetismum esse quidem virturem cœlestem, nullatenus tamen sublunaribus tribuendam, multòque minus conficto vnguento armorum. At quid est aliud (quæso quam negare magnetismum, extra vel præter magnetismum? nam si vniuersim omnem sublunarium influentiam ad inuicem, vocitemus magnetismum, eamque occultam eoaptationem, qua absens in absens per influxum agit, siue trahendo vel impellendo fiat, etymi defectum magnetismum nuncupemus; profectò quicumque negat, extra magnetismum, influentialem vim sublunarium ad inuicem, & dari sibi instantiam ex aduerso poscit: is absurdum requirit magnetismum nimirum extra magnetismum, nescitque quid neget aut petat.

Siquidem in sublunaribus exempla facti attuli, & instantias plurimas, appositasque de nasso nempe insititio, de sapphiro, de persicatia; asaro, & herbis plurimis. Sed negatis (sat scio, quia nescitis) vel ea non sic accidere, vel ope diaboli (quod paratius est) euenire asseres. Motis non est, nudis, authoritatibus disputare physicos: ed manus experientiam scilicet, eundem est nobis cum eerrantibus. Explora igitur, & nos mendacij arguas; si nequis, saltem credas: idcirco insolentis est petulantiæ, negare facti esse, quod passim triuiale, quia nimirum non explorauit, nec explorare annisus sit: multóque insolentius, dæmoni indifferentes ascribere, quod naturæ vbique consonum est, vt mox docebitur: idque vnam tantùm ob culpam scilicet: quia nimirum è nostro Censore modus per causam intelligi nequit: à Censore, qui intelligendi suo, acumine, & physices Aristotelicæ studio, ambitum totius naturæ vndequaque se lustrasse præsumit: à Censore inquam, qui etsi in vnguento nil deprehendat superstitiosi, nihilque illiciti; propter applicationis tamen modum sibi paradoxum, illud ceu improbum damnat, exsecratur, & diabolicum nescio quid continere asserit. At cuius obsecro? quia nempe ensis vel pasillus cruentus, vn-

 guento

guento mumiali & magnetico emplastratur, quia sanguinem semel extrauenatum cum eo, qui adhuc venis fouetur, concordantiam seruare nescit: Et quia ad longè dissitum obiectum, extendi actionem vnguenti non credit. Sed redi ad te: quia mox ea intelliges, & credes, nisi pertinax nunc in gratiam tui, magnetismi actionem in sublunaribus ad lucem reuocabimus.

63 Enimuerò extra immeritò suspectam tibi, rerum & herbarum classem, influentiam rerum quarundam, & inuicem esse, & seruari inter obiecta distantia, nunc ostendam. Vitis quæ in flore est, turbat vina procul. Excusabis eandem mutationem fieri impetu cœlorum: probatur, quod non: si etenim cœlum causaret flores in vite, & vinorum in cadis turbulentiam, necesse esset, vtrumque annis singulis, stato fieri & definito quasi momento: quod falsum est. Nam subinde vitis florescit, & turbatur vinum ante solstitium, atque in eadem regione, alio anno, longè post: sed paucis minutis exceptis, sol & stellæ fixæ, singulis annis ad idem punctum redeunt: ergo vitis floreret, & vina turbarentur, eodem semper tempore. At si diuerticulum quæras, & alios, præter solem, planetas, huius rei causam dixeris, qui non singulis annis in solstitio parem habent situm, saltem vti communissimus est cœlorum motus, vineæ florerent eodem anno omnes ferè vbique simul quod falsum est. Nam sicuti solo natura astralis subest: ita & viti eadem natura particularis inest: quæ & ipsa per se (non secus ac terræ data est vis germinandi per se) florem, fructum, & semen profert, seseque ad rhythmum generalissimi motus cœlorum componit & mouet: Afferunt ad hæc, vina nentiquam turbari regionibus, quibus nulla vitis nascitur; ergo vitis flos, & non cœlorum motus, vina turbat, idque multis inde miliaribus; cæterum eò quidem potentiùs, quò vina viti sunt propinquiora.

64 Studiis publicis gratulor, illique benè faueo qui nouit, quodammodò antimonium vulgare, inter præparandum, ad influentiam se continuò dirigat.

65 Mensuram confectam metiri volo: itaque potestatem quandam influentialem, loci distantiis non obnoxiam, sublunaribus familiarem satis probauero, atque eò violentiùs in fauorem magnetismi, si ipsum magnetem sua se sponte ad polum dirigere, nullarenus autem à polo trahi, docuero. Etenim magnes vnus, ad tres, alter ad sex, septem & vndecim gradus à polo declinat: nullus autem (quod sciam) rectà polum signat; igitur si traheretur magnes, vel à polo, vel ab aliquo poli vicino, vellereturi: non enim à polo ipso: quia quicquid trahit, ad se per lineam rectam, & non per obliquam trahit. Quocirca si magnes traheretur à polo, rectà quoque polum ostenderet; igitur magnetes, saltem quod vidi hactenus, non à polo trahuntur, neque etiam ab aliquo vicino circa, nam cum illud ipsum nunquam quiescat nunquam, sed indesinenter in orbem feratur: igitur si traheret, etiam magnetem inquietum redderet, trahendo ipsum nunc aliquot gradibus ad ortum versus, mox totidem gradibus ad occasum, nunc verò ad zenith sursum, aut deorsum velleret: quod falsum est. Ergo non trahitur, sed sua fertur sponte magnes. Quod autem alioqui magnes per se sursum feratur ad zenith, instrumentum est quoddam ad Guillielmo Guilberto inuentum cuius inuenti gloriam Ludouicus Fonseca, nuper apud Maiestatem Catholicam ad se rapere annisus est: hoc inquam poli altitudinem, vbique locorum spontanea eleuatione in annulo æneo suspenso ostendit, nedum latus poli.

Pro polo certabis, viam fugæ lustrans: polum quidem trahere magnetem, sed iuxta variam certamque magnetum dispositionem materialem, eosdem non rectà ad se (ea nempe est trahentis conditio & voluntas) sed ad locum vicinum vellete) hoc est dicere. Polus trahit quidem rectà magnetem ad se, non tamen magnes trahitur rectà ad polum, propter impedimentum aliquod ignotum (quod vocas certam eius dispositionem) inexsistens magneti, quod poli tractioni resistit, eaque potentius & superius est: quanquam sospes à tot milenis milliaribus, eadem ad magnetem pertingat. Vides, quantum veri subterfugio sis dedictus? & quam recusas inesse magneti, dispositionem tamen certam quandam motricem, inuitus magneti in habitare asseris (certam dicis, fictam tibi, & omnibus in toto incertam) præter, & supra tractum poli? quod idem est, ac si dixeris, magneti inesse directricem virtutem ad aliquem distinctum locum; non autem trahi à polo.

Recalcitrabis pro vicino poli, dicendo magnetem trahi, non semetipsum dirigere: trahi non ab aliquo puncto, aut astro, sed à toto circulo quodam, prope polum. Respondeo, longè pettium esse subterfugium; nam iste circulus saltem latitudinem habebit ad minimum octo graduum, à tribus nimirum ad vndecim gradus. Quia tantæ variationis magnetes vidi. Ergo si toti circulo inesset potestas trahendi, idem magnes continuò variaret, nunc ad tres, tandem ad octo vel vndecim gradus à polo deflecteret eadem hora, quod falsum est. Ergo saltem in tantæ latitudinis circulo, erunt diuersæ orbitæ, quarum sua quæque suum magnetem alliciet. Quo concesso, recides in idem barathrum: esse nempe dispositionem quandam in magnete, cur potius ab hac, quàm ab alia solicitetur orbita; & per consequens, figmentis ad lub tum deductis, erit virtus nihilominus motrix in ipso magnete.

Nondum satis est, si polus traheret magnetem; hoc fieret vel ob elementalem & materialem temperiem lapidis, vel propter eius formam: atqui vitrum optimè elotum, vtcunque multis frictionibus mundatum, in quo fuit magisterium magnetis præparatum, in posterum suos etiam obseruat polos: ob impressionem scilicet, vitro citrà reliquias corporeas communicatum. Calybs quoque post magnetis attactum, probè elotus & abstersus, polum notat nihilominus: quæ duo, cùm neque parem inuicem, neque cum magnete contemperationem vel formam habeant, communstrant ob neutrum finem, polum magnetes trahere. Dices affrictu, participationem magnetis factam in poris chalybis, aut spondilibus vitri, misera excusatio! nam resina abiegna, per se coagulatur in lapidis duritiem, quæ tum ferrum non aliàs, quàm magnes allicit. Hic saltem fictitia magnetis participatio subsidit. 66 67

Magnes solo alij affrictu polum negligit; seruata sibi interim forma, materia, & proprietatibus:

bus: quia nempe per altum abdormiscit, spiritualis illa sensatio in magnete: quam sensationem, causam vnicam actus proprietatum formalium, iam anteà perhibuimus, debilis vtique poli tractus foret, qui per tot cœlorum orbes, vastamque aëris regionem, per tecta, per muros transiret, solùm verò allij succum (aut mercurij fuliginem) penetrare nesciret, constante radice materiali eâdem, & forma lapidis vnica.

Natans magnes, parte certa ad Boream, altera ad Austrum fertur. Igitur si istud à trahente polo fieret, totum latus Boreale lapidis, semper à polo Boreali duceretur, quod falsum est. Nam Boreali latere, si ferrum terigerit, non illud secundùm suam proprietatem ad Boream, sed ad Austrum inclinabit, etsi lapidis pollen ferro adhæserit: sin verò Australi, ferrum tetigerit, illud ad Boream vertet. Item magnes qua ad Boream parte, se semper inclinauit, vltra lineam æquinoctij ad Austrum tendit.

Adhuc paulisper. Magnes scutellæ innatans, stagno quieto, si Boreali parte versus fuerit ad Austrum violenter: statim Boreale latus Aquilonem repetit, velut impete ductu; igitur si à polo ipso magnes velleretur ad polum, & non esset spontanea lapidis directio, necessariò eodem tractu, tota scutella fluctitaret & traheretur ad ripam Aquilonarem, quod falsum est; directione namque Borealis lateri, acquisita, stant super aquam, magnes & scutella immobiles. Est igitur in magnete virtus influentialis, quæ citra respectum propinquitatis obiecti, cœlestium more, liberè ad polum vsque fertur, cum sit spontanea magnetis ad polum eradiatio: ita-
69 que si vnica naturalis est iam reperta virtus in sublunaribus, ad obiectum longissimè distans, diradians (puta in magnete) satanæ nequaquam adscribenda: sufficienter quoque probatum erit, & pares plures esse posse propsus naturales, vt in exemplis allatis & vnguento armario.

Magnes itaque, vel ferrum à magnete contactum, cum sponte se ad polum conuertant, necessariò extenditur qualitas quædam à magnete ad polum: quam quia nouimus fieri citra effluuium aliquod corporeum, idcirca eandem spiritualem denominamus, in hoc à Theologo nostro dissentientes, qui spiritum contra omnem naturam corpoream, velut quid præter naturam distinguit. Medici verò, duntaxat contra crassiorem corporis compaginem; hoc pacto dicimus, solis lucem, & cœlorum influxum, torpedinis iaculationem, basilisci visum, &c. esse qualitates planè spirituales: quod scilicet non communione substantialis euaporationis in distans dispergatur: sed tanquam imperceptibilis lucis medio, diradientur à subiecto in obiectum debitum.

Quibus sic suppositis & probatis, satis liquet, quod nondum intellecto Goclenio, ipsum Theologus nihilominus carpserit, multoties immeritum. Primò, quia quantitatem spiritualem in vnguento corporeo stabularet Goclenius. Secundò, quòd radialis lucis instar, seu medio ac vehiculo tractus feratur in obiectum appropriatum. Tertiò, quòd spiritus mundani sensatione quadam (omnis sympathiæ causatrice) deferantur eiusmodi qualitates, ad longinquum & destinatum obiectum. Hunc spiritum Theologus cacodæmonem interpretatur suo, at nescio quo iure; cùm sit aura ætheris purior & vitalis, qui Solem, Titaniaque astra, spiritus intus alij, totamque diffusa per artus mens agitat molem: adeóque mundum communione quadam, partim ac virium conspiratione, moderatur, iuxta consensum omnium rectè philosophantium: verbi gratia, Solisequi flores sentiunt solis iter, mare lunæstitium vtrumque notat. In somma omnis creatura, per vi- 70
tam (Regem cui omnia viuunt adoremus) essentiam, existentiam, & sensationem, Creatoris maiestatem, liberalitatem, & præsentiam attestantur. Quocirca Censor noster meritò redarguendus est, quod antequam medicum philosophico stylo scribentem intellexerit, carpserit ausu plane intolerando. Adeo namque fuit difficile, modum tenuisse in cunctis.

Rogas, quid trahatur è vulnerato? & quomodo fiat tractio per vnguentum absens? Ac sane non inuitus responderem: quando ipse nobis ostenderis, quapropter magnes ferrum traxerit, seseque ad polum conuerterit: tunc tibi quinam mumia tactam mumiam per mumiam sanet, indicauero: at quia insufficientiæ Goclenij hac in parte reparandæ, substituti fuimus, mox quoque quinam tractio magnetica vnguenti contingat, didactio analogismò ostensuri sumus, si tamen quid trahatur tibi satis fecero. Notandum igitur in vulnere, non 71
solam continui fieri solutionem; sed simul introduci exoticam qualitatem, vnde labra vulneris indignata, mox æstuant, apostemantur, imo totum abinde (corpus febribus, ac varia symptomatum syndrome, conflictatur: sic namque ouum, cuius putamen vel tenuiter saltem læsum est, putrescit, vbi aliàs potuisset conseruari. Magnetismus igitur huius vnguenti, trahit peregrinam illam dispositionem ex vulnere, vnde labra, nullo demum accidente prægrauata, sine dolore sunt, & mox accrescere festinant, nullatenus impedita; Naturæ ipsæ, vulneris medicatrices sunt, medicus, illius tantum minister; nec pharmacum in vulnere carnem gignit, satagit si obstacula remouerit: quæ aliàs vnicum armorum vnguentum, arcet satis securè & opulentet.

Obiicies, vnguentum armarium non debere potius allicere, alienam iam dictam Qualitatem; quam naturale robur, & venarum vires: quódque sanguis, in vnguento cum sit sanus, adsciscere deberet sanitatem vulnerati, non autem indispositionem; prout nempe de Carlina scriptum est. Respondeo, diuersos esse magnetismos: quidam enim trahunt ferrum, quidam paleas, plumbum: quidam carnem, pus, &c. nonnullorum verò ea est gratia, vt pestiferam duntaxat auram extrahant, &c. imò si effectum sanationis, in vnguento nostro, cum tuo argumento copulaueris, telum te sauciabit proprium. Exinde etenim, quod effectus vnguenti sit sanare perfectè, breuiter, absque dolore, sumptibus, periculo, & virium iactura: hinc inquam liquet, virtutem magneticam vnguento, a Deo naturaliter, & non à satana inesse. Quoniam si hic cooperator esset dictæ sanationis (quod asseris) eadem esset imperfecta, cum roboris amissione, debilitate, vitæ iactura, difficili conualescentia, vel animali alicuius maioris, & infortunij recidiua. Quæ singula prout diabolicis curis sunt annexa: ita procul à cura nostri vnguenti absunt. Pro nobis fidem facient,

cient, quotquot vnquam hoc vnguento curati sunt. Satanas nunquam veridicus est, nunquam bonisuadus, nisi vt decipiat, imò nec dudum in vero perseuerat: semper namque, si quippiam boni attulerit, plusculum mali submiscet hostis. Eandem sanè legem, & in hoc vnguento pro sua consuetudine seruaret, si author aut fautor esset: saltem tunc deficeret hoc remedium, quum velut ab inferis reuocatur vulneratus, qui secus mortali peccati labe, vitam mox cum sanguine, periculoso vulnere effusurus es-
73 set: nisi satanam tunc nostri misertum fortè dixeris; & quòd ius in talem vulneratum iam sibi acquisiuit, ipse in ancipiti ponat, curando nempe per vnguentum magneticum, quem perire mallet; fortassis quia angustus verbi & pacti obseruator, iam apud vos est satanas, nec ampliùs versipellis, fraudulentus, impostor, mendax totus. Praeterea negamus suppositionem, & sanguinem extra venatum perfectè sanum: sed potius vita communi iam priuatum, & initia alicuius corruptionis ingressum esse. Obtinere saltem vitam mumialem. Huc facit cruor putridus, & tamen magneticus in ouo. Transeo itaque obiectionis absurditatem, quod magnetem vnguenti, ad placitum torquere ausit, non quorsum à Deo datus est.

Rationes positiuae magnetismi propinquius per Metaphysicam & Magicam deductae.

Tempestiuum est nunc, prodere causam proximam magnetismi in vnguento. Consensu imprimis Theologorum mysticorum, hominem diuidimus in externum & internum, vtrique assignantes mentis cuiusdam potestates: sic nempe carni & sanguini voluntas com-
74 petit, quae non sit voluntas viri, nec voluntas Dei; & Pater quoque coelestis quaedam reuelat homini interiori; quaedam reuelat caro & sanguis, id est, homo externus & animalis. Quomodò enim idolorum seruitus, inuidia, &c. inter opera carnis ritè numerarentur (cùm in imaginatione tantùm consistant) si & carni sua non esset imaginatio, & voluntas electiua.

Porrò esse ecstases miraculosas, homini interiori competentes, in confesso est. Esse quoque ecstases in homine animali, propter in ensam imaginationem, extra dubium est: imò Martinus Delrio, Societatis Iesu presbyter, admittit in suis disquisitionibus puerum quendam, tam violenta cogitatione, in ciuitate In-
75 sulensi ductum, quod flagranti eodem desiderio, videndi parentem, quasi per ecstasin raptus, eam multis inde milliaribus absentem inuiserit, & ad se rediens, omnium quae viderat memor, multa quoque signa, apud parentem verae praesentiae suae dederit.

Plura occurrunt quotidie similia, quae breuitatis ergò omitto. Istud autem fuisse desiderium exterioris hominis, sanguinis scilicet & animalis, certum est: nam anima, alioqui distra-
76 gata semel à corpore, nunquam nisi miraculo reunitur. Igitur in sanguine est quaedam potestas ecstatica, quae si quando ardenti desiderio excita fuerit, etiam ad absens aliquod objectum, exterioris hominis spiritum, deducendo sit: ea autem potestas, in exteriori homine latet, velut in potentia; nec ducitur ad actum, nisi excitetur, accensa imaginatione feruenti desiderio, vel arte aliqua pari. Porrò vti sanguis 77 quodammodò corrumpitur, tunc se eius potestates omnes, sine praeuia imaginationis excitatione, quae antea in potentia erant, sponte in actum deducuntur; corruptione namque grani, virtus seminalis, aliàs torpens & sterilis, in 78 actum erumpit: vtpote cum essentiae rerum, earumque spiritus vitales, putrere nesciant, dissolutione inferioris harmoniae, sospites emergunt. Proinde nempe omnis occulta proprie- 79 tas, corporum compagine, digestionibus praeuiis (quas putrefactiones vocamus) iam dissoluta, ad manum venit libera, expedita, & in actum manifesta. Igitur cùm vulnus, aëris ingressu, qualitatem aduersam admiserit, vnde 80 mox sanguis in labris aestuat, & aliàs putulentus euadit; contingit sanguinem in vulnere recenti, propter dictam qualitatem exoticam, aliqualis corruptionis iam initia ingredi (qui etiam in paxillum tunc assumptus, vnguento magnetico oblinitur) quo mediante corruptionis initio, potestas ecstatica in sanguine latens potentialiter in actum ducitur, quae quia ad corpus suum redux est, ratione latentis ecstasis, hinc sanguis iste ad sanguinem totius sui indiuiduum respectum gerit. Tunc nimirum magnes, in vnguento operari satagit: & mediante potentia ecstatica (sic voco etymi penuria) exsugit noxam è labris vulneris, & tandem virtute mumiali, balsamica, & attractiua in vnguento acquisita, magnetismus perficitur.

En habes nunc rationem positiuam magne- 81 tismi in vnguento naturalis, ex magia naturali depromptam, cui assentitur lux veritatis. Vbi thesaurus, ibidem cor, inquiens. Si etenim thesaurus in coelis sit, tunc cor, id est, hominis interni spiritus, in Deo (qui paradisus, qui solus vita est aeterna) est. Sin verò in caducis thesaurus consignitur; tunc quoque exterioris hominis cor & spiritus, in caducis est. Nec est quod mysticum sensum adferas sumendo non spiritum, sed cogitationem & desiderium nudum pro corde; si quidem etenim contineret, quod vbicumq; homo sua cogitatione thesaurum collocaret, ibidem sua esset cogitatio: ipsa quoque veritas textum praesentem non mysticè interpretatur, adiunctoq; exemplo ostendit realem & localem praesentiam aquilarum ad cadauer. Sic etiam hominis interni spiritum esse localiter in regno Dei in nobis, quod Deus ipse est; & hominis 82 animalis cor, siue spiritum, localiter circa thesaurum esse. Quid mirum? aut hominum animalium spiritus astrales, post funera, circa thesaurum defossum adhuc sese ostentent oberrantes: 83 quibus necromantia veterum tota sese emancipauit. Dico itaque, hominem externum esse animal, ratione & voluntate sanguinis vtens. Interim verò, non animal: sed imaginem Dei vero. Videant ergo logici, quàm defectuosè hominem à ratiocinij potestate definiant. De bis plura alibi.

Adiungam ergo magnetismum aquilarum ad cadauera, nec etenim volatilia tam acuto sunt odoratu, vt ab Italia in Affricam ad cadauera concedant. Nec enim odor tam largè láreque spargitur; obstat namque maris ampla latitudo intercedi, & quaedam consumptionis proprietas elementalis: nec est quod visu arbitreris, has aues percipere cadauera tam eminus, maximè si pone montem, ad meridiem ea iacuerint. At quid

quid opus est, anium magnetismum inculcare pluribus: si Deus ipse, Philosophiæ initium & finis, eundem processum cordis & thesauri, cum auibus & cadauere, atque vicissim expres-
84 sè statuat? Si enim aquilæ ad escam cadauera, ducerentur eodem appetitu, quo quadrupedes ad pascua feruntur, certè dixisset vno verbo, quod animalia ad escam confluant, sicuti hominis cor ad suum thesaurum, quod falsum contineret. Neque etenim cor hominis ad thesaurum pergit, vt saturetur eo, sicut animalia ad escam. Itaque non est comparatio cordis humani, & aquilæ in fine, propter quem ad desiderium tendunt: sed in tensionis modo, nempe quod alliciantur & ferantur per magne-
85 tismum realiter & localiter. Igitur spiritus & voluntas sanguinis è vulnere habiti, & in vnguentum paxillo intrusi, tendunt ad thesaurum suum, id est, reliquum sanguinem, adhuc vita interioris hominis potientem. Ast aquilam peculiari elogio trahi dicit ad cadauer: quia à spiritu insito & mumiali cadaueris vocatur, non autem ab odore corporis putrescentis. Istud nempe animal, solum spiritum mumialem, in assimilando, sibi appropriat. Hinc nempe peculiariter de aquila dicitur: *Iuuentus mea vt aquila renouabitur.* Siquidem iuuentutis renouatio, ab elixire spiritus, probe depurato, per quandam digestionem singularem, isti volucri propriam, & non ab esu carnium, prodit. Alioquin etiam canes, & picæ renouarentur, quod falsum est.

Dices, longè petitam esse rationem, pro magnetismo. Quid tum postea? si quod longè ab intelligendi capacitate tua remotum fateris, illud tibi è longinquo deducendum fuerit? proſ. &ò, in sanguine omnium animalium, animam inesse perhibet Genesis. Insunt nempe sanguini vires quædam vitales, tanquam si animatæ essent, è cœlis vindictam, imò & à iudicibus terrenis, in homicidam, animaduersionem postulantes: quæ cum sanguini inesse naturaliter negati nequeant, non video, cur sanguinis magnetismum in satanæ ridiculos actus reiiciant. Amplius hoc dicam; ambulantes nempe in somno, non nisi ductore spiritu sanguinis, id est, exterioris hominis ire, peragere, scadere, vigilibusque alioqui impossibilia, tractare: virtute inquam magica, exteriori homini naturali. Diuum Ambrosium, exsequiis Diui Martini, visibiliter tamen adfuisse, etsi corpore longè abesset. Spiritualiter tamen exsequiis interfuit, spiritu externi hominis visibili, & non aliàs: nam quod in ecstasi illa, quæ est interioris hominis sanctorum plerique, multa & absentia viderint, hoc fit extra tempus & locum, in vnitate collectis viribus supernis, & visione intellectuali; non autem præsentia visibili. Alioquin anima non separatur à corpore, nisi seriò, nec reconnectitur; quæ tamen reconnexio, exterioris hominis spiritui est aliàs vernacula.

86 Nam satis est in tanto paradoxo, rem semel attigisse: vlterius prologanda est, & explicandum, quomodò tractus magneticus, inter res etiam inanimes, per sensationem, non quidem animalem, sed naturalem quandam contingat. Quod quo magis seriò fiat, dici prius oportet, quid sui satan adferat, & quomodo cooperetur in actionibus merè nefariis & impiis sagarum; exinde namque apparebit, cui causæ quis effectus tribuendus veniat. Denique quæ sit illa vis spiritualis, ad longè remotum obiectum tendens: quæue actio, passio, & velitatio sit, inter spiritus naturales: quæue sit superioritas hominis, ad alia inferiora: Et per consequens, cur videlicet vnguentum nostrum, mumiis humanis compositum, etiam equos persanet, exemplo rem explanabimus.

Ponatur itaque saga, quæ absentem, per figuram ceream, imprecationem, incantationem, 87
vel etiam solo attactu præuio, validè exctociet (nam de veneficiis, vtpote quæ solo veneno necant, nihil hîc: quod hæc imitari quilibet possit scelestus) hunc actum esse diabolicum, nemo addubitat, Iuuat tamen, quantum huc satan, & saga quaotum, adferant, discetoere.

Suppositio prima.

IN primis notabis, satanam, iuratum & inconciliabilem hominum hostem, apud omnes æstimari, nisi eundem sibi quis amicum malit esse: idcirco quantum mali causare, vel operæ nobis possit, id sine dubio & negligentia, procurat paratissimè.

Altera Suppositio.

DEinde, quanquam sit sagis inimicos, in quantum toti humano quoque generi infensissimus hostis est: saltem quatenus sua sunt mancipia, & de suo regno, eas nunquam prodit, aut detegit iudicibus, cæterisque hominibus, non nisi inuitus, ludibrio exponit, ob tres rationes. Prima, cum sit superbiæ patens, multumque famæ, ditioni & dominio, per hoc decedere non ignorat. Secunda, cum sit ipse insatiabilis animarum persecutor, per animaduersiones & ignes quosdam, alias in suam tutelam labi promptos & paratos, terreri nouit, & planè auerti. Tertia, quam obtorto collo, aut clausis faucibus, optaret toties perimere sagam, subinde vel ante ignes pœnitentem, adeóque suis vnguibus ereptam, vidit multoties.

Ex priore suppositionum concludo, hominem peccati mortalis reum, si satan per se posset occidere, nequaquam procrastinaret; atqui non occidit; Ergo non potest. Veruntamen, eundem saga sæpius occidit; hinc etiam eundem occidere potest: non secus ac sicarius ense quempiam, libertate sui arbitrij, interficit: est itaque sagæ quædam potestas in hoc actu, quæ non est satanæ; & consequenter, non est satanas principalis efficiens, & executor istius homicidij; alioquin enim, si executor esset, nullatenus egeret coadiutrice saga: sed maximam hominum partem, de medio, solus mox abstulisset. Miserrima certè mortalium conditio, quæ tali tyranno subesset, & suo subnoxia staret imperio: Fidelem nimis habemus Deum, quam quod opus manuum suarum, arbitrio satanæ, subposuisset; ergo in hoc est aliqua vis sagæ plane propria, & naturalis, quæ non est satanæ. Porro quænam, quanta, & qualis ea sit, attinandum est exactius: constat in primis, non 88
esse corporale masculorum robur; nec etenim concurrit attractus extremorum validus, suntque enetues, & effectæ. Vt plurimum anus maleficæ; idcirco aliam vim esse oportet, corporea mole longè superiorem, homini naturalem. Hæc igitur in illa parte, qua Dei imaginem proximè referimus, collocanda fuit. Et quanquam, 89
vniuersa

vniuerſa quoque , quadantenus venerandum
90 illud ſimulacrum referunt : verum quia homo
elegantiſſimè , propriiſſimè , atque proximè,
ideo imago Dei in homine, præpollet,dominatur , & imperat ſimulactis Dei aliarum creaturarum.Fortaſſis etenim, hac prætogatiua , pedi-
91 bus eius ſubſtituta ſunt omnia. Quocirca ſi
Deus agat per nutum , per verbum : ſic oportuit hominem, ſi verum debeat dici eius ſimulacrum,agere, nonnulla ſolo nutu,nec etenim id nouum,id parum tranquillum, id ſoli Deo vernaculum : Satan namque creaturarum abiectiſſimus, ſoloquoque nutu , corpora loco mouet, cùm non habeat extremitates , quibus tangat,moueat, vel etiam nouum corpus ſibi arripiat. Priuilegium iſtud itaque non minus homini interno , quà ſpiritus eſt , competere de-
92 buit, ſi Dei repreſentare debeat,& quidem non
otioſum ſimulacrum ; hanc facultatem ſi magicam appellemus , hocque vocabulo malè inſtructus terrearis, ſpirituale robur vocitaueris,
93 per me liceт : de nominibus ſiquidem nil ſoliciti ſumus rem ipſam , quam proximè poſſum, ſemper aſpicio: vis igitur iſta magica eſt in ho-
94 mine interno , ſiue hoc etymo animam intelligas,ſiue eius ſpiritum vitalem,nunc nobis perinde eſt , cum hominis interni ad externum ſit quædam proportio in omnia , ſuo gliſcens modo , diſpoſitio appropriata , & proprietas proportionata. Quapropter neceſſe eſt hanc vim, per totum hominem diſperſam eſſe : in anima quidem vegetiorem , at in carne & ſanguine
95 longè demiſſiorem. Spiritus vitalis in carne &
ſanguine , animæ vice fungitur; id eſt , in exteriori homine , is idem eſt , qui in ſemine totam hominis figuram, ſuperbam illam conſtructionem , & perfectam adumbrationem , ſiueſque rerum agendarum nouit, quia continet : & qui
96 iam conſtitutum fœtum , vſque in vitæ perio-
dum comitatur præſul ; quippe tametſi cum ea abſcedat, eius ſaltem tantillum , in cadauere vi intetempto , tanquam eidem confermentatum optimè,remanet. De cadauere autem ſponte, & fatiſcente natura mortuo, tam inſitus,quàm influens ſpiritus, migrarunt ſimul. Hunc ſpiritum
97 propterea medici , in inſitum ſiue mumialem,
& influentem , cum vita ſcilicet priore, abeuntem , diuidunt. Et hunc deinceps in naturalem, vitalem, & animalem ſubdiuidunt,nos vno pariter vocabulo , omnes hic ſimul comprehendimus ; anima igitur prorſum ſpiritus , nequa-
98 quam poſſet ſpiritum vitalem (corporeum e-
quidem) multò minus carnem & oſſa mouere aut concitare , niſi vis illi quapiam naturalis, magica tamen & ſpiritualis , ex anima in ſpiritum, & corpus , deſcenderet. Cedo , quo pacto obediret ſpiritus corporeus iuſſui animæ , niſi iuſſus ſpiritum , & deinceps corpus , mouendo foret ? at extemplo , contra hanc magicam motricem obiicies , iſtam eſſe intra concretum ſibi , ſuumque hoſpitium naturale , idcirco hanc etſi magam vocitemus , tantùm erit nominis detorſio , & abuſus , ſi quidem vera & ſuperſtitioſa magica , non ex anima , baſin deſumit:cùm eadem hæc nil quicquam valeat, extra corpus ſuum mouere , alterare , aut ciere. Reſpondeo : vim , & magicam naturalem illam animæ , quæ extra ſe agat , virtute imaginis Dei , latere iam obſcuram in homine, velut obdormire poſt præuaricationem excitationiſque indigam (quæ cuncta mox ſuo loco pro-
babimus) quæ eadem,vtut ſomnolenta, ac ve- 99
lut ebria , alioqui ſit in nobis quotidie : ſufficit tamen , ad obeunda munia in corpore ſuo : dormit itaque ſcientia , & poteſtas magica , & ſolo nutu actrix in homine , poſtquam ſcientia pomi manducata fuit , & quamdiu hæc (quæ eſt carnis,ſanguinis,exterioris hominis,& tenebrarum) viget , peſſundata eſt , nobilior poteſtas magica. At quia in ſomno ſubinde to-
ta pomi ſcientia dormit : hinc etiam quando- 100
que in ſomnia prophetica ſunt, & Deus ipſe,in ſomniis , ſæpius homini , per effectum propin-
quior ideirco eſt. Vbi videlicet interior magi- 101
ca, iam per ſcientiam pomi , non interpellata , vſquequaque ſeſe exſerit intelligendo : prout nempe,quando ſeſe in poteſtates inferiores demergit, mouendo euntes in ſomno , tuto ducit. Quia vigiles ſcandere non poſſent. Igitur principium cabalæ, inter dormiendum hauriri aſſerunt , conſcpita ſcilicet pomi ſcientia. Intellectualis animæ actus, elatus ſemper & inconcuſſus eſt , ac quodammodò perpetuus ; attamen , quamdiu principale agens vim ſuam vſque ad ſenſus limites non traduxit,nondum per totum hominem, iſtiuſmodi actio propagaque eſt. Etenim qui vna cum ſentiendi virtute , cum carnali intelligentia ſumus, perpetuò per eandem , à ſcientia & magica ſuperiore, proh dolor , diſtrahimur,in vmbra cognitionis potius,quàm in veritatis luce,retinemur. Nec enim aduertimus nos intelligere tenebratum incolæ,niſi quando facta eſt facultatum mutua quædam traductio, ac velut actionum anguli,diuerſis agentibus prorogati,circa medium complicantur.

Satan itaque,vim magicam hanc excitat (ſe- 102
cus dormientem , & ſcientia exterioris hominis impeditam) in ſuis mancipiis : & inſeruit eadem illis, enſis vice in manu potentis, id eſt, ſagæ. Nec aliud prorſum ſatan ad homicidium adfert , præter excitationem dictæ poteſtatis ſomnolentæ , & compulſæ , vt plurimum, voluntatis in ſagis conſenſum : propter quæ duo , tanquam ſibi totum deberetur officium , ſcurra poſtulat ſibi per pactum , iugem , tenacem , & irreuocabilem oppignorationem , ſeruitutem
perpetuam , & deuotam adorationem , ſi nihil 103
adhuc amplius. Cum alioquin eiuſmodi poteſtas ſit collata gratis à Deo opifice , homini planè naturalis. Enimuerò præſtigia , oculorum effaſcinationes , vtque falſæ appareant laruæ: ac his ſimilia , ex ſolo ſunt ſatana, eiuſque ſolius ſunt actus proprij : adeo namque , duntaxat ridicula ſunt ſua opera , & falſæ tantum apparitiones : quia miſericors Deus , eundem, latius quippiam poſſe , non permittit , ſed vinctum tenet : cum alioqui reales , & nefarios a-
ctus,ſaga de ſua facultate naturali exſerat: ſiqui- 104
dem per peccatum Adamo non dona naturæ, ſed gratiæ , obliterata eſſe , nemo ambigit : eademque adhuc dona naturalia quanquam non ſublata fuerint,ſtetiſſe tamen velut ſomno coërcita , ac ſopita. Sicuti enim ex tunc mortalitati obnoxius euaſit more ſociorum animalium : ita obſcuratæ fuerunt antiſtites poteſtates in homine , quæ proinde excitatione, & è tenebris
eductione , opus habent. Huc nempe ſpectant 105
contemplationes , continuatæ orationes , vigiliæ,ieiunia , & mortificationis actus , vt deuicta nempe carnis ſomnolentia , poteſtatem illam agilem,

agilem, cœleſtem & expeditam in Deum nan-
ciſcaotur, eumque coram alloquantur ſuauiter,
qui non niſi io ſpiritu, id eſt, interioris bominis
fundo, adotari afflagitat.

106 Huc inquam ſpectar ars Cabalæ, quæ pote-
ſtatem illam naturalem, & magicam, velut ea-
cuſſo ſomno, animæ reſtituat.

Per exempla more mathematico, me vlterius
explicabo, & aſſumam ipſa ſagarum opera: quæ
quanquam nefaria & horrenda ſiur; eadem ta-
men radice, indifferenter ad bonũ & ad malum,
poteſtate nempe magica, oitantur. Nec enim
maculat arbitrij maieſtatem, vel eoſdem tracta-
tum, tameiſi de fure, latrone, ſcorto, apoſtata &
ſaga, ſubinde diſſeratur. Eſto ergo ſaga in ſta-
bulo abſente, oecidit equum: virtus quædem
naturalis, à ſpiritu ſagæ, & non à ſatana, deriua-
tur, quæ opprimat vel ſtranguler ſpiritum vita-
lem equi: puta duo eſſe ſubiecta morborum &
mortis, vnum nempe corpus, in quo morbus
habitat. Et quia in boc omnia entia agunt, tan-
107 quam paſſiuum maximè; putatum eſt reliquum
ſpirituale dominiom ſuiſſe ſatanæ. Aliud verò
eſt ſpiritus inpalpabilis & inuiſibilis, qui per ſe
ipſum omnes morbos pati poteſt. Patiente ſpiri-
to, etiam corpus patitur; quia actio in corpus
terminatur (mens namque poſtquam alligata
eſt corpori, fluit ſemper inferius, prout dolen-
te palato, iſthuc continuò tendit lingua) ſed
non contra. Sunt namque morbi materiales
aliquot, qui tantùm tinguntur materialiter. Ad-
eò namque multiplex interitus occaſio, vt non
ſit vnde ſuperbire queamus. Actus igitur ſagæ
prætactus, planè naturalis eſt: quaoquam virtu-
tis excitatio ſit facta ſatanæ auailio: non minùs
qoàm ſi porrecto per ſatanam enſe, ſaga equum
trucidaret: actus iſte ſagæ, naturalis eſt, &
corporeus; prout alter præcedens, eſt actus na-
turalis, & ſpiritualis. Siquidem bomo oon
108 minùs naturaliter conſtat ſpiritu, quàm corpo-
re: nec eſt ratio ideo, cor vnus actus dicatur
naturalior, aut cur ſolum corpus agere dicatur,
ſpiritos verò feriari ſaltem actione ſibi propria
(quatenus imago Dei eſt) omnino deſtitui:
imò ſpiritus vitales, propriiſſimè ioquendo,
ſunt qui ſentiunt, monent, memorantur, &c.
oequaquam verò corpus, ipſumqoe cadauer:
omnis idcirco actus magis propriè ſuum agens
reſpicit, quàm agentis hoſpitium corpus. Ra-
109 dius itaqoe aliquis ſpiritualis à ſaga abit in ho-
minem, aut brutum, qood interimendum ſta-
tuit, iuxta aaioma: non fieri actionem; niſi de-
bita fiat approaimatio agentis ad patiens, &
copula virtutum inuicem, ſiue eadem approai-
matio fiat corporaliter, ſiue etiam ſpiritualiter
quod ad manum viſibili teſtimonio probatur:
Nam ſi recens cor equi, per ſagam mactati (eſt
enim ſedes ſpiritos vitalis) clauo transfiga-
110 tur: aſſetur veru, vel crate torreatur: mox ſpi-
ritus vitalis ſagæ, circa alterius medij interuen-
tionem, & inde ſaga toia ipſa (ſiquidem non
corpus, ſed ſolus ſentit ſpiritus) immanes pati-
tur ignis cruciatus & dolores: Quod ſanè nullo
pacto contingeret, niſi facta fuiſſet copnlatio
ſpiritus ſagæ, com ſpiritu equi: equus namque
ſtrangulatus retioet quandam vim mumialem:
(ſic voco quandocumque carni adhuc confer-
mentata eſt virtus liquoris vitalis, id eſt ſpiri-
tus inſitus, qualis in ſponte præ ægritudine, alia
que inferioris ordinis diſruptiooe morientibus
non inueoitur, cui comes eſt ſpiritus ſagæ, ipſi
copulatus. In corde itaque receoti, priuſquam
ad ſagam, diſſolutione ſuæ retromeet ſpiritus,
fit alligatio ſpiritus ſagæ, qui retinetur per infi-
xum clauum, & toſtura vtriuſque ſpiritus ſi-
mul, vnde per magnetiſmum, extremo ignis
termino, ſagam in ſpiritu ſenſitiuo agitari con-
tingit. Effectus iſte ab intentione mutatur: ſi 111
namque vindicta experimentatorem conciraue-
rit, tunc effectus reprobus eſt. At ſi pericu-
lum fiat, vt ſaga eo ſeſe prodere cogatur, iudi- 112
cibus ſubſterui, & proximo, ſibique hactenus
beneficentia procuretur, quatenus ſublato tam
impio blaſphemo, & nocuo ſatanæ mancipio,
Dei gloria, paa & requies, maior inter vicinos
oriatur, tum certè effectus reprobari nequit.
Non eſt cogitandum, totum ſpiritum ſagæ
abiiſſe in cor equi (ipſa namque ſic è viuis diſ-
ceſſiſſet) verum eſſe vniuocam quandam ſpiri-
tus luciſque vitalis participationem, prout
nempe in ſemine qualibet vice, totius hominis
architectus ſpiritus, etiam, ad multos fœtus
ſufficiens, propagatur, manente tamen integro 113
patris ſpiritu, Iſta nempe ſpiritualis lucis par-
ticipatio eſt magica, virtute verbi (animalia &
herbæ producant ſemen) locuples communica-
tio, & vnum producit decem myriades ſemi-
num æquiualentium, & ſpiritus ſeminales inte-
grales totidem, tanquam de lumine lumen ac-
cenditur. Quid autem ſit propriè ſpiritus ma-
gneticus, & eotitas phantaſia parente genita,
poſtea ſcribam latiùs: nunc ad propoſitos reoer-
tor terminos.

Nec eſt quod quiſquam autumet haoc cordis
in ſagam reactionem, putatitiam eſſe, aut præ-
ſtigium ac ludibrium ſatanæ planè ſuperſtitio-
ſum & damnabile; cùm illa infallibiliter hoc
ſigno prodatur, & io apertum prodire cogatur,
velit, oolit, quod intentiooi ſatanæ oppoſitum
eſſe, altera ſuppoſitionum, ſuperius ſatis oſten-
ſum eſt: effectus namque eſt perpetuus, nun-
quam fallens, fundamentum in ratione & na-
tura ſpirituali habens, minimè verò ſuperſtitio-
nibus niſum. An non ſimiliter confoſſum quo-
que cadauer ante iudices, præſente homicida,
ſeſe cruentauit, certumque ſæpius delicti iudi-
cium exhibuit? tameſi jam ante cruor reſtrictus
ſteriſſet? ſcilicet moriente præ vulnere homine, 114
virtutes inferiores quæ mumiales ſunt (effre-
nes enim eæ, non ſunt in noſtra poteſtate) vin-
dictæ faciendæ veſtigium, ſibi impreſſerunt
hinc præſente homida, eballit cruor, & eſ-
fluit, quaſi & in ira, impreſſio vltionis ſimula-
cro agitatus, in ſanguine nimirum, etiam poſt
mortem ineſt ſuus præſentis homicidæ ſenſus, 115
ſua vindicta, quia ſua quoque phantaſia: ideo
non ipſus Abel, ſed innocens ſanguis eius, cla-
mat tamen in cœlom vindictam, propterea in
obſidionibos, peſtis plerumque comes incedit:
quia nempe ſpiritus magicus exterioris homi-
nis concepit in conflictibus, arrham vindictæ
impreſſam, nonnunquam verò ad deſperatio-
nem, præ-paupertate, milites, eorumque con- 116
iuges, moriendo peue adjunguntur, & multa di-
rioribus imprecantur infortunia, vnde fortiſſi-
mæ impreſſiones in ſpiritum ſidereum mo-
rientis (grauidæ præſertim) relinquuntur poſt- 117
humæ: qui moa ab obitu, in aëre oberrans, ſuæ
claſſis, id eſt, ſpirituales nocendi ac vlciſcendi
modos comminiſcitur, & promtus patrat. Peſtes

Rr autem

autem eiusmodi sunt ferinæ, nemini parcentes,
ac velut diuinitus immissæ ? & quia spirituales
remediis corporeis operam implorant frustra-
neam, sileo: nec etenim tutum est satis, mumiam
ad inuicem connexum, & concordantiam expri-
mere: inde nempe tota dimanauit necromantia
118 veterum, ob id quoque Deus in lege vetuit, cor-
pora suspensorum (etiam ethnicorum) relin-
quenda in patibulo, neue sol super ea occidat;
respondebis pestem obsidionum oriri, propter
multiplices excrementorum sordes. Sed contra
119 instant coriarij, coprofori, & qui collæ putrefa-
ciendæ nauant operam: omnes enim (tantum
abest, quod pesti essent obnoxij) vt plurimum
sunt lōgæui, mirabilis Deus in spiritu microcos-
120 mi. An scire fortè aues, cur sanguis taurinus
toxicus sit non autem fratris sui bouis? occiden-
do scilicet obmurmurat taurus, & suo sanguini,
vindictæ notam ac potens sigillum imprimit;
sin etiam contingat, mactando bouem, vno
ictu euasisse furiosum, & diutius in eodem per-
seuerasse furore: carnes malè sanas relinquit,
121 nisi prius sopita perturbatione, deses & seclu-
sus reliquatur ieiunio inse redire. Taurus igi-
tur moritur, præ cæteris animantibus, vindex
excellentius: atque idcirco eius pinguedo (non
autem sanguis, ne sanguis humanus in vnguen-
to exotico taurini sanguinis tinctura superetur)
pro vnguento armorum, prorsus est necessaria,
si arma vulnerum authores incruenta adfuerint,
iisdemque oblitis, secura sanitas exspectanda
sit, profectò non satis sunt, vsnea cum sociis
ingredientibus, vt sine sanguine recenti è vul-
nere habito, sanatio instituatur, violentior
122 nempe taurina impressio exigitur, & floridi
mellis aërea communicatio. Hinc itaque satis
liquet, non cōcurso satanæ (qui etiam sine mel-
le & tauri cruore sanaret) sed communione qua-
litatum naturaliū, cum vindicta posthuma tra-
duce, in concreto relicta, conscribi vnguenti ef-
ficaciam.

Obgannient contrarij, gaudentes, vix potuis-
se probatam euadere magnetici vnguenti po-
testatem, nisi per sagam, satanam, & spiritualem
mundi inuisibilis magiam, scientiam putatitiam
plane nihili, & damnabilem errorem, verumta-
men, non istud rei tractandæ, sinistra quæpiam
obliquitas, sed aliorum crassa ignorantia, & fra-
gilitatis humanæ conditio misera, postulauit
quæ promptius in malum tendit, malum cog-
noscit, & malo paratiùs docetur, quàm bono:
at certè quæcumque de satana & sagis huc attu-
limus, non est quod inde conformitatem vn-
guenti cum sagis sperent alij: neque etenim do-
ctore aut impulsore satana, spiritualis virtus
vnguenti, & sanguinis phantasi, excitantur.
Sed istud volebam: habitare videlicet in anima
virturem quandam magnam, à Deo datam, ipsi
naturaliter propriam, & competentem, in quan-
tum imago & sculptum eius sumus; hactenus
quoque agere peculiari modo, id est spirituali-
ter in distans, idque multò potentiùs, quàm
corporeis vllis adminiculis. Quia cum anima
sit pars corpore principalior: idcirco actio ei
competens, est spiritualis, magica, & validissi-
ma. Animam virtute eadem, velut somnolenta,
per scientiam pomi esu acquisitam, redditâ, re-
gere ac agitare corpus suum: eadem verò ma-
gica nonnihil expergefactâ, etiam extra suum
ergastulum, in aliud distans obiectum, solo nu-
tu agere posse per media deportato: in eo nem-
pe sitam esse totam basim magiæ naturalis: 123
nullatenus autem in benedictionibus, ceremo-
niis, vanisque superstitionibus; sed has omnes 124
obseruantias nefarias inuectas fuisse per eum,
cuius semper studium fuit, bona passim omnia
suis conspurcare zizaniis, nomen magiæ non
expauentes, sed cum scriptura benè interpre- 125
tantes, in bonum tamen & malum apicem, in-
differenter vsurpari posse, per vsum nimirum
illius potestatis, vel abusum, concessimus. Adeó- 126
que sub eo vocabulo, altissimam rerum cogni-
tionem ingenitam, & potentissimam ad agendū
potestatem, subaudimus, nobisque cum Adamæ
æque naturalem, peccato non extinctam, non
obliteratam, sed velut somnolentam, idcirco
excitamenti indagam. Ideo ostendimus ma- 127
gnetismum, non quidem per satanam: sed per
id quod satanæ non est, exerceri, adeóq; abusiuè
potestatem nobis coonaturalem, satanæ tanquā
si is patronus foret dedicatam stetisse: potesta-
tem magicam in nobis, à peccato velut dormi-
te; ideóque excitatore opus habere: siue is sit 128
Spiritus sanctus per illuminationem, vt in eoicis
magis contigisse commemorat Ecclesia, & ho-
die in aliis subinde contingit: siue etiam satanas
propter præuiam oppignorationem, eandem
suscitet: estque in hisce eiusmodi excitatio tan-
quam per soporem vigilantem, catochum, ideó- 129
que imperfecta, propter modum, mala propter
finem, obscura propter media, & nefaria pro-
pter authorem: nec paritur versipellis, quod
saga hanc vim cognosceret sibi esse naturalem;
quò eam strictius deuictam sibi detineat; neve
tam nobilis potestatis excitæ exercitium, alio,
quàm ad nefas propendat, frenum itaque his
imperat, nec saga nouit excitare ad lubitum
suum, quæ alterius tyranni voluntati se to-
tam prostrauit, potest & ipse homo sibi, per
artem cabalæ, excitamentum tantæ potesta-
tis, ad suum lubitum causare, vocantur hi
adepti, quorum etiam rector spiritus Dei est.
Hanc eandem virturem magicam, esse quoque
in homine exteriori, in carne & sanguine vide- 130
licet: suo tamen & longè effetiori modo; imò
nedum in homine externo: sed etiam propor-
tionaliter in brutis (sic nempe Genesis, animam
brutorum, sanguini inesse commemorat, eun-
demque hoc merito, extra cibum nostrum
conscribit) & aliis fortè rebus omnibus; cum
singula, totius vniuersi adumbrationem in se
contineant, eoque nomine saltem Deum, id
est omnia, in omnibus esse, veteres seriò ad-
notarunt: exterioris hominis magiam, non
minus quàm interioris, excitationis esse indi-
gam; nec satanam, aliam in suis scrophia exci-
tare magiam, quam quæ exterioris est hominis:
in interiore nempe animæ fundo, regnum Dei
est, ad quod nulla creatura accessum habet. 131
Docuimus præterea, esse connexum inter res
spiritualiter agentes, & spiritus cum spiritibus
vti dimicare, exemplo sagæ, ita & amicari o-
stendimus, exemplis magneticis, & rationibus
propriis, pro fascino & ligationibus animarum,
prout de Dauide & Ionatha, &c, postremò ostē-
dere annisi sumus, hominem cæteris creaturis
corporalibus prædominari, & magiâ sua naturali
domare posse aliarum rerum virtutes magicas:
quam prædominationem alij in ius carminum
& incantationum transtulerunt falsè & abusiuè.

Qua

Quia hierarchia satis superque elucidavimus, quæcumque hactenus in satanæ dominium, non nisi msticè, corporaliterque nimis philosophantes retulerunt.

Vniuersa quæ dicta sunt Ignorantes, de multis adhuc dubitare necesse est: igitur cuncta repetere statuimus, imprimis quo lucidiora euadant, quæ supra, de spirituum duello, vel lamica inuicem conspiratione, diximus: operæpretium est spirituum arma, & eorumdem rempublicam definire: Quocirca seriò notandum est, exemplum prægnantis, quæ si cerasum violenter animo conceperit, mox eius vestigium fœtui imprimitur, parte ea, qua sibi prægnans manum admouerit. Nec est quidem otiosum duntaxat ectasi simulacrum, ac macula, sed quod suo tempore, cum cæteria arboribus florescit & maturescit, mutatis nimirum colorum & figurarum signaturis: ardua ac sacra profectò, vis microcosmici spiritus, qui extra truncum arboreum, verum cerasum, id est, interioris cerasi proprietatibus, & dynami, insignatam
132 carnem solo concepto profert, vnde duo necessario consequentia intelliginus. Prius, omnes omnium rerum spiritus, ac veluti essentias,
133 in nobis latere, & microcosmicatrice phantasia duntaxat nasci, & educi. Alterum, animam concipiendo generare quandam; ideam rei conceptæ: quæ quidem prout antea latebat ignota, & velut ignis in silice: ita conceitatione phantasiæ, produci quandam ideam realem, & essentialem determinationem quidditatiuam
134 cerasi: quæ non sit qualitas nuda; verum aliquid substantiæ simile, inter corpus & spiritum, id est animam, ambigens. Id est ita spiritualem, vt non sit planè corporeæ conditionis exsors: cùm actiones animæ, in corpus, & infestintes sibi ordines, propendentis, terminentur: neq; ita corporale tamen, vt dimensionibus claudi possit, quod & enti seminali proprium, quoque recensuimus. Hæc igitur entitas idealis cùm ex mundo inuisibili, & intellectuali, microcosmi excidit, corpus induit: & non prius loci & numerorum determinationibus clauditur. Obiectum intellectus, nuda ac pura, in seipsa, essentia est, non accidens, consensu Theologorum practicorum, id est mysticorum. Protheus itaque intellectus, hanc conceptam essentiam velut induit ac vestit. At quia quoduis opus, fine externum, siue internum, in sua propria imagine fieri habet: intellectus agnoscit, voluntas diligit & vult, & memoria recogitat, non nisi per imagines: hanc itaque eandem imaginem obiecti sui, intellectus induit; & quia anima, simplex est corporis forma, quoquò se auertit, idcirco nec duas intellectus agens simul imagines habere nequit, sed prius vnam, mox alteram,
135 super intellectum itaque, & comprehensam imaginem adhuc lenem, tota descendit anima, & hane essentiæ cognitionem format in imaginem persistentem, siue idealem entitatem: conspurcata mens prolapsa fuit in indignationem Dei; & quia simul deturpata eadem, prioris sortis exuta nobilitate, mors introitum inuenit, non quidem creatoris mandato, sed hominis degeneratione, propter eandem entitatem idealem iam indutam, in turpitudinem delapsi, & à seipso degeneris, quàm seriò ac sedulò turpitudinem etiam in singulis peccatis emergentem, pœnitentia emaciare conuenit hic, vel in futuro seculo. Entitas igitur, in intellectu adhuc leuis est, nec alibi quàm in prægnante, consistentiam reperit, quam in nobis non nisi per voluntatem nanciscitur; id est, intellectus semper procreat entitatem, sed eam non induit nisi per voluntatem, exceptis prægnantibus. Siue igitur peccatum, nihilum dicamus, siue aliquid, saltem consensus in malum, nunquam fit sine reali pro- 136
creatione, huiusmodi cuiusdam entitatis, eiusque assumptione ac indutione, hæc fuit causa fœcunditatis feminum: phantasia nempe, libidine commota entitatem lenem patrat: quam si anima per voluntatem induet (vti semper actio incarcerata mentis deorsum, & extrorsum tergit) hanc eandem entitatem in liquorem feminis dispergit, qui aliàs non nisi sterilis foret: quæ actio velut per mentis alienationem fit: 137
abeunte scilicet voluntate, per veram magicam exteriori is hominis, in ecstasin quandam, in qua fit communicatio cuiusdam lucis mentalis, super entitatem, descendentem in corpus seminis. Quotiescunque igitur cogitatio sensum, & velle, in consensum trahit, turpis toties nascitur & induitur pellis, idealis entitas spuria: quo partu, voluntatis dicitur confirmata: illa quoque idealis entitas, quoquouersus à voluntate dirigitur, eò vadit: hoc pacto, voluntas mouet nunc brachium, mox pedem, &c. porò quando spargitur dicta entitas in spiritum vitalem, ad aliquid amandum, iuuandum, nocendum; lenè tamùm indiget excitamento siue Dei, artis vel satanæ operâ, facto, vt nimitum peregre abeat pusiuncula spiritus, quæ entitatem iam induit obeatque munus suum, ipsi à voluntate iniunctum. Sic masculus, semen extra se deponit, 138
quod per entitatem quam hausit fœcundum est, longè, & extra suum truncum, suo fungitur munere. Corpora profectò, vix mundi medietatem faciunt: spiritus etiam per se, suam habent medietatem, & quidem totum mundum: Itaque toto hoc contextu, Spiritus vnco ma- 139
gnetismi patronos, non qui ex cœlo dimittuntur, multoque minus de infernalibus sermo est: sed de iis qui fiunt in ipso homine, sicut ex silice ignis, ex voluntate hominis nempe, aliquantillum spiritus vitalis influentis desumitur, & idipsum assumit idealem entitatem, tanquam 140
formam ad complementum. Qua nacta perfectione, spiritus qui antea aura æthere erat purior, instar lucis subtiliatur, mediamque sortem inter corpora & non corpora assumit. Mittitur autem eò, quò voluntas ipsum dirigit, vel saltem quò innata spiritum scientia infallibilis, iuxta scopos rerum agendarum, eundem mittit: idealis igitur entitas, itineri iam accincta, quodammodò lux, & quasi non amplius corpus nullis stringitur locorum, temporum, aut dimensionum imperiis, ea nec dæmon est, nec eius vllus effectus, nec vlla eius est conspiratio, sed spiritualis quædam est actio illius, nobis planè naturalis & vernacula. Hanc qui benè capit sophiam, facilè intelliget, materialem mundum vtrobique ab immateriali, & inuisibili, regi & coërceri: hominum autem pedibus substituta esse creata cætera corporalia, hæc est nimirum causa, cur etiam mumia, adeps, vsnea, & sanguis humanus, phantasia nempe eis inexistens in vnguento, impetret sanguini canino, equino, &c. in pyxidem per bacillum adportato.

Nondum de magnetismo vnguenti satis di- 141
Rr a ctum.

ctum. Resumam ergo Magnetis nempe, & re-
rum inanimatarum magnetismos, fieri per na-
turalem sensationem sympathiæ omnis authri-
cem, certum est. Si namque magnes se ad po-
lum dirigat, eundem nouisse oportet, si in
141 directione sua errorem non sit facturus: & quo-
modò quæso nouerit, si non sentiat vbi sit? Si-
militer si ad ferrum eminus positum, se torqueat
polo neglecto, ferrum sensisse prius, necessarium
est. Varios igitur sensus, imagines habet vniens:
neque etiam sensisse satis erit, nisi amoris &
philautiæ stimulos addamus, adeoque phanta-
sia quadam naturali doratum esse, & cuius im-
pressionis ergo, vniuersi magnetismi constati
sint. Alia nempe phantasia dirigitur in ferrum,
143 quam in polum: tunc enim per vicinum dun-
taxat spatium, virtus suas spargitur: mutata est
eius phantasia, quando fœtum, catarrhos aut in-
testinum cohibet; alia quoque phantasia, ma-
gnes trahit quippiam è vitro ignibus excocto:
minutulum enim eius fragmentum, in massam
vitream iniectum, dum coquitur, è viridi vel
144 luteo candidum efficit. Quanquam enim ipse
magnes rubeo colore sit saturatus, & igne con-
sumatur vitrario: Interim attamen dum viuit,
etiam è candenti vitro, liquorem tinctum attra-
hit, consumit; adeoque eius attractio nedum ad
ferrum est: Sed insuper ad partem illam aëream;
145 quæ difficiliter è vitro abiret, hactenus vitrariis
in vsu communi est. Succini phantasia, paleas
ac festucas trahit, tractione quidem satis otiosa,
sed tractionis signatura perfectili: nam mumiæ
nostræ maritatum, nostro quoque magnete for-
tius, trahit in aduersum, & zenexton euadit;
gummis verò immistum succinum, vitus &
plumbum, sua imaginatione transplantata iam,
è vulnere trahit, variata nimirum vtrobique tra-
hendi voluptate, & voto. At quid mirum fuerit
(nisi apud eos qui omnia ignorantes, omnia
quoque admirantur) res inanimes phantasia
146 pollere? Cum is, qui totus vita est, res omnes
creet, nullamque ideò è manu sua mortuam ex-
spectandam promisit? Nulla quoque adueniet
penitus, in qua & ipse non elucescat præ-
sens, Spiritus domini totum repleuit orbem
terrarum: imò hoc quod continet omnia, vim
vocis habet. Nonne multam scientiam in po-
mo fuisse credimus? Eiusque esu, Protoplastos
scientiam vna esitasse, & intus concepisse? &
an non scientia phantasiam sui generis præ-
supponit? Sic etenim aliquot simplicia amen-
tiam, nonnulla insaniam, aut furorem mania-
147 cum alia inducunt: non quidem cerebri destru-
ctione, aut spirituum eius dissipatione (tunc
saltem non constaret robur furiosi, & vires va-
lidissimæ) sed introducta illorum simplicium
alienigenâ ac furiosâ phantasiâ, quæ victrix no-
stram subigit, atque eandem pro tempore (vt
in delirio, phrenitide, &c. Nonnunquam & per-
petuò, sibi seruam efficit, vt in lunaticis & ve-
148 sanis. Nonne sic canum rabies in hominem
transit? Phantasiâ nempe furoris maniaca in sa-
liuam transplantata, quæ victrix mox triumphet
de sanguine illius animalis, quem aperta cute,
vtut tenuiter attigerit? Tunc scilicet phantasia
totius sanguinis prisca loco cedit, & peregrinæ
tincturæ phantasiam hydrophobicam, velit
nolit, assumit. Vnde tandem mors binfica, id
est, ex sola ægritudine mentali, exaltata nempe,
& excitata virtute magica canis, super phanta-
siam, animalium non excitatam, sed somnolen-
tam. Eodem plane modo phantasia Tarantulæ, 149
ictu exili imprimitur, & mente statim alienati
tripudiant, saliuntque immensum, in eo ta-
men differt tarantulæ venenum à rabidi, quod
hoc agat potestate magica excitata, adeoque 150
per magicam veri nominis: at illud, per fa-
cultatem magicam somnolentam, prout &
in napello & cæteris deleteriis, exili quanti-
tate necantibus, patet differentia: quia con-
tra canem rabidum, nullum animal se tuetur
aut defendit, quoniam est potestas magica li-
gans, contra quem non valent dentes aut cor-
nua: quod de Tarantulæ veneno dici nequit.
In homine igitur externo, prout & in sociis ani-
malibus, vis magica velut consopita est, nec
in solo homine excitari potest (etsi quidem
multò facilius) sed in consortibus animantibus
quibusdam, imò nec satis est spiritus, cùm
spiritus hanc seruare concordiæ & monoma-
chiæ legem, quin etiam in toto vniuerso latet 151
spiritus quidam, quem magnale magnum dici-
mus, qui sympathiæ & dispathiæ leno consabu-
lator & actionum promotor existit, & ratione
cuius, magnetismus, tanquam per vehiculum,
ad distans obiectum extenditur. Probatur id ad
oculum, etenim si super testudinis chordam fi-
dem lenem paleam, ancipiti extremitate in aë-
re, instar stateræ pendentem, posueris, & alte-
rius testudinis similem fidem pulsaueris ti-
mus, vbi soni in octauo consonant, videbis pa-
leam trementem, at vbi in vnisono concordant
tunc alioqui quietæ testudinis fides, moræ im-
patiens, subsilit, præ lætitia gestit, & inuisam
paleam subsultu excutit. An & hic satanas vo-
bis fidicen erit? Quam paleam non contingit
subsilire, etsi omnes fides alterius testudinis vna-
nimiter, fortiter & cominus pulsentur; nec
etiam nudus sonus, alteram & quietam chor-
dam subsilire cogit: id nempe tunc quilibet to-
nus efficeret: sed solus leno spiritus, in medio
habitans, & actionum naturalium fidus exsecu-
tor, & adiutor, sympathiam defert, promouet
& concausat. 152

Cur nomen magiæ perhorrescimus! Siqui-
dem tota maga est, nec vllam habet agendi po-
tentiam, quæ non à formæ suæ phantasia, & qui-
dem magicè proferatur. At quia hæc phantasia,
in corporibus electione carentibus determina-
tæ est identitatis, ideirco ignoranter & rusticè
nimirum, non phantasiæ illius rei, sed proprie-
tati naturali adscriptum fuerit; loco causæ, ef-
fectum videlicet causarum ignorantiâ adfe-
rentes: cum alioqui omne agens agat in obie-
ctum proprium, præsentiendo nempe illud,
quò suam non temerè, sed in obiectum dunta-
xat, spargat actiuitatem; post sensum nempe
obiecti; commotâ phantasiâ, dispergendo idea-
lem entitatem, & copulando eam radio entita-
tis passiuæ, hæc nempe fuit magica actio rerum
naturalium, proprij tamen nominis magica &
phantasia, est in electionis potestate dilatis crea-
turis. Per classes ibo. Proprietates itaque for- 153
males, manantes à formis trium principiorum,
salis, sulphuris & mercurij: siue salis, pingue-
dinis, & liquoris, vnde corpus vnumquodque
conflatur, & iterum resoluitur in eadem; est-
que Mercurius siue liquor toties diuersus, quot
rerum sunt species: idem esto de sale sulphure
iudicium, proprietates inquam eiusmodi ma-
nant

nant à phantasiis harum formarum, quæ quia
corporales valde, & in sinu elementorum adhuc
hærent idcircò vocantur proprietates formales
& occultæ, propter formarum ignorantiam,
quæ alioqui sunt effectus magici, à phantasia
dictarum formarum propagari: sed ignobilio-
res ac maximè corporales; finibus tamen quos
154 respiciunt, abunde satisfacientes. Huius ge-
neris sunt virtus subductiua alui, somnifera,
&c. Sunt prætereà nobiliores aliæ proprietates,
ex phantasia formarum mixti, oriundæ, sunt-
que eiusmodi in toto, ratione formæ, vt ma-
gnetismus magnetis, virtus tincturarum, item
specifica, & appropriata omnia, quæ rationa,
vel totius homogenei, vel formæ alicuius par-
tis integralis, non autem solius alicuius prin-
cipij accidunt: qualia sunt quæ in carne, radice,
foliis, fructu sita sunt, & non in trium separa-
torum inde vllo. Item antimonium quamdiu
manet in sua forma summas obtinet: quas in
suis principiis nunquam assequitur, & hæ sunt
quoque de gremio corporali: ideóque magica
spiritualis in hisce adhuc occulta est, & tota
deberi putata est naturæ, hanc contra magiam
ineptè distinguendo. Sic rosæ folium aliam ha-
bet virtutem, quam non habet caudex vel an-
thra: atque ea vis foliu non ex tribus primis,
sed ex vita eius natalis: quæ quando destruitur,
tunc alias virtutes habet, vt puta granum in
vita prima nutrit, quam si amittit, tunc proli-
155 ficet. Tertiò deinceps est virtus magica, quæ
profluit ex phantasia vitæ, totius integralis, ea
est in brutis & homine externo: quæ magis ab-
soluta est iam spiritualis, nondum tamen ad
summum deducta apicem, subinde tamen mul-
ta excitatione, forti phantasia, per entitatem
introducta, ad magnum culmen adscendit, &
hominis interni magiam veram æmulatur quàm
156 proximè. Cæterum cuiuscunque bruti anima
vim habet creandi entitatem realem, & per vo-
luntatem, dimittendi eandem longiùs eiusmodi
brutum est magicum, vt basiliscus, canis, pisces
multi, apud Olaum, &c. talis quoque est virtus
habitans in sanguine multorum animalium:
hinc nempe sacra pagina dicit animam esse in
sanguine extrauenato, etiamnum per ignem
157 cocto, fortassis & per fotum planè putrido. Po-
stremò est virtus magica à corpore quasi abstra-
cta, quæ fit excitamento interioris potestatis
animæ, vnde fiunt potentissimæ procreationes,
impressiones augustissimæ, & validissimi effe-
158 ctus, vtrobique scilicet natura maga est, & per
phantasiam suam agit; & quia quò spiritualior,
eò potentior est, ideo quoque (magica) etymon
est analogon.
159 Omnis propemodùm virtus magica excita-
tione eget, infima nempe per teporem prænitum;
excitatur scil. vapor quidam, siue aura spiritua-
lis, cuius ratione, densè dormiens phantasia ex-
pergesit, incipitque velitatio corporeorum spiri-
tuum media, quæ est magnetismi, per attactum
præuium excitatur. Summa autem, quæ est bru-
torum & hominum, conceptu intellectuali ex-
citatur, & hominis quidem interni, non nisi per
Spiritum sanctum, & per donum eius, cabalam,
excitatur: æterni verò, per fortem imaginationē,
& assiduam & intensam speculationem, imò &
in sagis per satanam excitatur. Sanguinis autem
extrauenati, in quo anima habitat, excitatur ma-
gica, quæ in potentia adhuc est ad actum; vel
per ascendentem imaginationem fortiorem,
puta magi, sanguine tanquam medio vtentis,
& in illud entitatem suam accensam stabulan-
tis; vel puta, vnguenti armarij phantasia ascen-
dente, latentis in sanguine proprietatis excita-
trice: vel per præuiam destinationem sanguinis
ad corruptionem, per quàm scilicet elementa ad
separationem disponuntur, & essentiæ (quæ
putrere nesciunt) essentialesque phantasiæ, quæ
in potentia proprietatum latebant, in actum
deueniunt.
Cuiuscumque igitur subiecti phantasia validū 160
obtinuit appetitum, ad alterius rei spiritum, ad
aliquid inquam loco mouendum, trahendum,
expellendum vel repulsandum: ibidem, & non
alibi, magnetismum velut naturale eius rei do-
num magicum, à Deo illi instabulatum, agnosci-
mus. Est igitur formalis quædam proprietas in 161
eo, à sympatheticis & abstrusis qualitatibus, se-
gregata; quod harum motrix phantasia, non ad
motum localem; sed tantùm ad alteratiuum
directè fluat. Esto itaque omnis magnetismus,
sympatheticus, vel antipatheticus: non tamen
omnis sympathia, magnetica erit.
Ad propositum, nobis scopum reuertentes:
iam probe (opinor) intellectum est, inesse ne-
dum sanguini phantasiam & appetitum magi-
cum, sed & humoribus, cibis, & excrementis:
cum varia quoque id morborum proles patefa-
ciat, prægnantes peregrina enim appetunt, & 162
virgines naturali vteri exorbitantis æstro, palli-
dè, ac celeriter, quod appetunt, digerunt; non
quidem ex ratione, nec consanguinitate naturæ
humanæ, id poscentis: sed exotica humorum
phantasia, sic stultè imperante, seductæ, quibus
sordibus expulsis, subitam læsorum appetituum
sanitatem sæpenumerò restituimus: vel etiam
saturata eorundem humorum amente phanta-
siâ, compescuimus. Igitur in sanguine sua est 163
phantasia, quæ quia potentius ibidem viget,
quàm in rebus cæteris, ideo scriptura alto elo-
gio, sanguinem adhuc coctum, & edi promptum
animatum vocat. Et quia eadem phantasia tra- 164
dux inest, ob id nempe in posthumo, mores, ge-
stus & conditiones aui emicant. Nobilitas ex
bene merita virtute, ortum sumpsit: hinc nobili-
tas immerito continua stirpis propagatione, an-
geri suspicaretur, nisi auorum mores ac virtu-
tes in seris nepotibus, elucescere sperarentur
probabiliter. Nonne etiam concepta lupi cum 165
ouibus inimicitia, in eorum pellibus remanet?
quocirca nedum fantasia animalis in cruorem
imprimitur post obitum peruicax: verum eti-
am quicumque stragulis, è pelle gulonis (ani-
mal est in Suecia frequens, & voracissimum)
contegitur, somniare cogitur continuò de epu-
lis, voracitate, & insidiosa animalium venatio-
ne: pro indole scilicet viuentis illius animalis;
adeoque solo tegmine externo, traducitur phan-
tasia animantis, quondam viui, pellibus hospi-
tata, in hominem subter dormientem. Itaque
ministeriu phantasiæ sanguinum fit, quod ex-
trauenatus, in paxillum assumptus, vnguento
magnetico introducitur. Tunc namque phan 166
tasia sanguinis, aliàs adhuc somnolenta, lenta-
que ad actum, virtute vnguenti magnetici ex-
citata, ibidemque reperiens balsamicam & me-
dicam vnguenti virtutem, optat sibi inductam
qualitatem, impertiri suo toti, atque exinde eli-
cere spirituali magnetismo omnem peregrinam

tincturam: quod cum per se, non aptè satis queat
afficere opem vsneæ, sanguinis adipis, & mumiæ
implorat, quæ simul in balsamum coalita talem,
qui non nisi sua phantasia quoque medicus, ma-
gneticus simulque omnis alienæ qualitatis è
corpore tractiuus est, cui inquam recens san-
guis, spiritus abundans, apportatus est; siue ho-
minis fuerit, siue alterius animantis. Est igitur
phantasia redux & exstatica ex parte sanguinis
recenter, & nouissimè apportati: tractus verò
magneticus, in sanguine inceptus, medicâ vn-
guenti virtute perficitur. Non trahit autem vn-
guentum, vulneris infirmitatem ad se, vt fiat
pyxis Pandoræ: sed sanguinem nouitat alla-
tum, in spiritu alterat, medicum reddit, eiusque
potestatem excitat: inde illi vitrus quædam me-
dica, & magnetica, quæ radit ad suum totum,
curatura germanum spiritum sanguinis, per to-
tum hominem: exsugit scilicet, tristem impres-
sionem è vulnerato, eamque, medica potestate,
peritutam expellit, foras exigit, quæ virtus me-
dica domatrix mali, est partim in sanguine ex-
cita, partim etiam eidem ingenerata, per vn-
guentum: spiritu nempe huius, in spiritum san-
guinis, sic imperante ex sua phantasia, id est,
167 dono creato. Alioqui sanguis, integris putre-
scens viribus, sub testa oui, & iam quasi compe-
dibus, per præuiam putredinem liberatus spiri-
tus, trahit mediante cania, mumiâ, realiterque
transfert ægritudinem, quæ sedet in phantasia &
altero sordium, in ipsum canem, non aliam scili-
cet ob causam, quàm quia sine balsamo vnguen-
ti interueniente, magnetismus perficitur. Nota-
nimus etiam, si vulneratum contingat plura si-
mul recepisse vulnera, sufficere sanguinem, ex
vnico eius saltem vulnere haberi, & curari vna
nimirum opera quoque cætera: quia sanguis illa
concordem cum spiritu sutius seruat harmo-
niam, & ab eodem educit qualitatem infestam,
nedum labiis vulneris, sed & toti homini com-
municatum: ex vno nempe vulnere solet totus
168 homo quoque febricitare. Ingens mysterium
propalare hactenus distuli, ostendere videlicet
ad manum, in homine sitam esse energiam, qua
solo nutu & phantasia sua queat agere extra se,
& imprimere virtutem, aliquam influentiam,
deinceps per se perseuerantem, & agentem in
obiectum longissimè abiens; quo solo mysterio,
quæ dicta sunt hactenus de ideali entitate in fo-
mite spirituali asportata, & peregrè ad munia
sua abeunte, de magnetismo rerum omnium,
tam phantasia humana, quàm cuiusque rei pro-
pria genito, nec non de hominum magica, super
corporibus reliquis superioritate, ad lucem ve-
169 nient. Clarum est, constatque sine controuersia
ex chalybe acum fieri, quæ magnetis attactu,
polum ostendit nauigantibus: chalybem verò
irrito in acum cudi, & pyxidi nautoriæ, ad desi-
gnandum polum imponi, si magnetis affrictus
debitus non præcesserit. Quæ cum sint extra
dubium, nunc solo nutu, acum nauticam fabri-
care conuenit: in cude igitur, qua cuditur acus
ex calybe, notatus sit septentrio, idque linea
recta; stes faber, dorso versus septentrionem, vt
cum ducitur sub malleo chalybs, ad faciendam
acum, eam versus te & Boream trahas: dico igi-
tur, quod talis acus, sic facta, sine vllo auxilio
alio, polum notabit; & quidem sine variatione
solita, quod ingens est mysterium. Insuper acus,
quæ fit super lineam dictam, casualiter, & insaio
fabro, ast inanis, nec polum notat. Consequitur
hinc, quod imaginatio hominis fabricantis, illo
momento quasi natiuitatis, cùm iam maximus
feruor ignis desierit nempe, & sub obscura ad-
huc rubedine, imprimat huiusmodi facultatem
magneticam, & quidem in chalybem, siue sub-
iectum appropriatum. Non autem, quod cœ-
lum tunc imprimat: Quia tunc etiam influeret
non intendente fabro, quod falsum est? si nam-
que cœlum influeret ad certam horam & posi-
tionem: iam triumpharet characteristica, & si-
gillatia siderum, quam transimus. Sed constel- 170
latio, quæ influis in chalybem (& omne fortassis
sigillum) ex cœlo microcosmico, id est, ex olym-
po nostro fluit: irrita fuerunt ideirco sigilla,
quæ non à mago, in phantasia sua exaltata cude-
rentur: interiores nempe entitates & phantasiæ,
cedere coguntur nostræ, per quem sapiens do-
minabitur astris: imperio cuius subiecit rerum
parens, quidquid cœlo conclusum est. Quæ de
phantasia imprimente in acum nauticam allata
sunt, multorum testimonio, mea quoque expe-
rientia, & vniuscuiusque experiri volentis, de-
cies millies vera esse comprobabuntur. Sic asa-
rum nempe, & sambuci extremitates, auscul-
tant imperanti phantasiæ decerptoris, qui im-
primit in plantam, hæc magneticè verò in fo-
lium absens: cum alioqui cocto folio (vt recocta
acu) & in potionem exhibito, pereat virtus
phantasiæ impressa, si à planta integrali magne-
tismua non foueretur, coctus sanguis & edi pa-
ratus, animam adhuc continet, verum est, At vis
ista non ab impressione phantasiæ humanæ &
externæ, sed à proprio suæ phantasiæ dono con-
sistere. Hoc pacto quoque clauus cordi equino 171
infixus, spiritum Sagæ detinet, & nectit cum
spiritu mumiali equi, quò simul torqueantur, vt
tormine illo, ceu equuleo, ipsa prodatur; vtque
tandem per iudicem, Deo infesta, mortalibus
perniciosa, de cœtu horum tollatur, iuxta legem
Dei. Etenim si opus ad aliquod obiectum ex-
ternum terminatur, id anima maga sine medio
nequaquam aggreditur: ideo clauo vtitur iam
dicto.

Probato nunc eo, quod homo habeat vim per
nutum agendi, aut mouendi aliquod obiectum
dissitum: satis quoque confirmatum est, eodem
naturali exemplo, & homini istam energiam
Deo datam, & naturaliter ipsi competere. Ab- 172
surdum fuit hactenus putasse, satanam mouisse,
alterasse, asportasse quicquã, & applicuisse actiua
passiuis motu locali per solum nutum; cum nem-
pe non dubitent, ipsum in dictis motibus fuisse
primum mouens, extremitatibus quibus tangat,
arripiat, aut transferat, vel aëreũ (quod fingunt)
corpus saltem, vllatenus moueat, attamen animâ
carentem. Absurdum inquam satanam post lap-
sum, retinuisse magicam dignitatem, qua solo
nutu agit quælibet, quia eius donũ erat natura-
le: eandem verò naturalem homini, ablatam esse
negatam & dæmoni datam creaturarum despe-
ctissimo: si qui verò sint effectus tales ab homi-
ne prodeuntes, pactoque cum eo supplicio sal-
tem, attribuere. Aperi oculos, gloriatus opimè
in tanta vestri ignorantia hactenus est satan,
tanquam si ipsi thymiama gloriæ & dignitatis
sub fumigares, tibique dignitatem naturalem,
ceu oculos erueres, ipsique offeres.

Diximus, omnem fortassis vim magicam
dormire, & excitatione opus habere: quod per-
petuò

verò verum est, si obiectum in quod agendum est, non sit proximè dispositum, si eius interna phantasia non prorsus annuat agentis impressioni, vel etiam si robore patiens sit par, vel superior agente. At contra, vbi obiectum est planè ac proximè dispositum, vt chalybs ad recipiendum magnetismum: vel planè debile, & sibi conscium (vt homicida, adulter, fur, saga) tunc patiens sine multa excitatione, sola exterioris hominis phantasia in opus deducta, & in medium aliquod alligata, succumbit magnetismo. Medio inquam vtitur semper magus: sic etenim, nisi prægnans manum ad crus, frontem vel suos nates extenderit, fœtus non signabitur in crure, fronte, vel natibus. Sic enim verba sine formæ sacramentorum semper operantur: quia ex opere operato, at quia exorcismi non semper operantur, defectus non est in Deo: sed tantum, quia mens inexcita Exorcistæ verba reddit torpida. Itaque nemo felix exorcista, nisi qui virtutem magicam excitare suæ mentis nouit: vel sine scientia, potest.

Dices fortassis, vnguento armario non aliam, quàm componentis phantasiâ genitam, virtutem magneticam obtinuisse: erras. Attamen si istud daretur, nec inde melius haberes: siquidem non proinde satanæ veniret adscribenda. Sic enim vnguentum non ingenita sibi phantasiâ, sed exterius à componente impressa magneticum esset: cum non sit propinquius dicti magnetismi medium, quàm sanguis humanus cum sanguine humano? profecto solus sanguis, tanquam subiectum dispositissimum, pro vnguento sufficeret, & reliqua simplicia essent frustranea, quod falsum est; præsertim sanguis taurinus, & mel tibi per arma incruenta, vnguento intendentis, sufficere sine sanguine taurino, quod fal-
173 sum est. Denique magnetismus vnguentis, esset planè generalis, quod componens, ad omnia cunctorum etiam brutorum vulnera, impressionem nimis liberalem, vagam, incertam & insolidam, sua phantasiâ intendisset efficere. Quid si canem non intenderit, an vnguentum propterea canis vulnus non esset sanando? Apage. Quid Bolus Armenus, quid oleum lini, quid mel, quid denique sanguis tauri, dispositionis ad vulnus equinum aut humanum habet, vt in ista tanquam medium proprium, & non in alia, componentis phantasia imprimatur (quæ tamen si exulauerint, vnguentum sterile & irritum dabunt. Et igitur naturalis phantasia vnguenti; causa magnetismi, & causa curationis propria non imaginatio componentis.

174 En habes nostram, id est, Christianam philosophiam, non ethnicorum delitia, aut otiosa somnia. Caue, quæso, ne & me propterea in censuram inicias, qui in censuris promptior fuisti. Tuus sum & catholicus Romanus, cui nil quod Deo, quodque Ecclesiæ contrarium, penstrate fuit animus: non in rixas, non in alterius commentaria aut patrocinis natum me scio. Idcirco quæ sciui, libertate philosophica vulgi facere volui: vnum illud adhuc subnectam. Quicumque effectum naturalem à Deo sic creatum, sic datum creaturis, tribuit dæmoni; is alienat honorem Creatori debitum, & in satanam eumdem ignominiosè vertit: quod (pace tua dixero) si bene sub tuam reuocaueris anatomen, idololatriam expressam reperies. Rogo clementissimum parentem Deum, ipse parcat delictis, quæ ex ignorantia non pertinaci, & humana fragilitate contraximus. Amen.

Tres sunt qui testimonium dant in Cælis: Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus; & hi tres tantùm vnum sunt: (mox de humanitate Christi loquens) Tres sunt, qui testimonium dant in terris: Sanguis, Spiritus & Aqua; & hi tres tantùm vnum sunt. Nos igitur qui parem humanitatem habemus, mirum non est, si sanguinem & spiritum consimilis vnitatis contineamus: sitque sanguinis actio merè spiritualis. Imò in Genesi propterea non sanguinis etymo sit vocatus, sed spiritus rubei nomine insignitus. Abscede igitur quisquis es, à pertinacia, & alium præter cacodæmonem in sanguine spiritum agnosce, nisi scriptura ex aduersum eat.

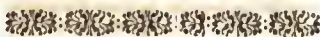

IN

SOLE TABERNACVLVM.

SOLEM Scholæ negant feruidum. Sibi enim & hoc credi volunt, absque demonstratione. Quia putant hominem generari ab homine, & à Sole. Ideóque naturam decere. Ne si Sol ferueret, se, suum hospitium, & vicina quæque, in fauillam absumeret. Etenim cum immensus sit, procul etiam calefaciat, quid non immane patraret, si in se ferueret? quomodo enim generaret hominem, simulque omnia sublunaria? Quasi imprimis Sole feruente immensum, cœlorum substantia ideo esset cremabilis? Atque non esset decentius, Solem calidum citra alimentum admittere, quàm negare sensus omnes; effectum nempe existere, nulla productum causa propria! negare inquam calorem in re, quæ tanto robore, & tam procul calefacit? maximè quòd iuxta proportionem, qua propinquatur magis ad Solis radios directus, eò maiores occurrant ardores. Ego credo vanam hanc Scholarum formidinem. Quod facta sit lux per Verbum, quòd totam lucem duos contraxerit globos. Vt lux diei esset Sol; & Luna, noctis. Globus luminosus Solis, diametrum terræ & aquæ superare dicitur 160. vicibus. Extra quem globum Solis, luminis radij disperguntur, tam supra quàm infra se in vniuersum. Cunctaque diaphana illuminant penitissimè; opaca verò, saltem in superficie. Cæterùm ostendi Solares radios per vitrum vnitos, esse verum ignem, proprietatibus suis fulgentem. Etenim siue radij vniantur, siue non, id Soli est per accidens. Ideóque si radij luminares connexi sint verus ignis, & ardeant, Sol quoque necessariò tanquam connexorum radiorum centrum ipsum, erit longè feruentissimus. Præstat enim Solis ignis absque alimento, ex iussu Dei. Cum etiam ignis in medio coni, quo radij solares vniuntur, subsistat sine nutrimento. Solus ignis culinarius præ se fert subsistentem per se lucem, absque Solis interuentu. In eo tamen à Sole separatus, quod ali debeat, vt subsistat. Sol autem quia cœlestis naturæ est,

cibis non eget; quia vacuus ab vsuris, & vt ardeat sic, à Deo constitutus. Sol igitur ignis feruidissimus, luminum creatorum centrum principale in natura. Fortassis, dum quandoque suæ diarum erit plenitudo, & rerum messis matura, Aquaster cœlorum, aquæ inquam quæ supra cœlos sunt, virtute, diuinâ, assument fermentum, & semen rei combustibilis, & pluet ignis de cœlo, cadent sidera. Sol enim sui globi cataractas & repagula diffringens, mandato diuino, tam quæ iuxta sunt, quàm quæ procul eminus, ardebit cœlos, & consumet seculum in fauillam. Cœli enim mutabuntur, veterascent, & vt cera, quandoque liquescent. Decidentque astra in terram, non quidem integra (quia pleramque globo terræ maiora) sed combustorum partes, abyssum ignis facient super centrum. Itaque Sol ignis est in se & prope. Quò autem longius disperguntur, radij per vniuersum, rerum seminibus aptiora formenta debunt; quia generale atque commune lumen duntaxat suggerit Sol, excitandis ac promouendis seminibus aptum; atque hactenus vitale. Non autem, quod vitam quodque essentiam seminibus rerum conferat. In Cairo Ægypti oua per ignem clibani fouentur, & nulla fouente gallinâ, affatim pulli nascuntur. Non tamen aut ignis clibani vim seminalem dat vel habet, aut oua adurit; aut quia fouet, desinit esse ardentes calidus in sui fonte. Sic radij solares dispersi per vniuersum, non sunt ignis amplius; sed simplex lumen. Culinarius ergo ignis quodammodo ad Solis æmulationem se disponit. Flagrat nempe, ardet & consumit vicina. A longe autem tantum calefacit, & procul eminus tantum splendet. Imò neque verus censetur ignis, nisi summo gradu ferueat, connexis radiis in euno luminis centraliter bæteat. Nobilitate autem à Solis lumine differt, quod non sit de creatis primis, nec cœlestis indolis, non citra fomenta subsistens, neque ideò sit vniuersalis. Solem ergo vt singularem creauit Omnipotens: ita in singula sensitiuorum specie vnicum velut Solem creauit, qui in finem mundi vsque sufficeret, seseque propagaret deinceps, non quidem summè feruidum: sed per puncta radiorum dispersorum subsistens, non aueat ad vlteriora graduum momenta adscendere. In minutiis ergo luminum specificorum minutis, formale specierum lumen cohibetur virtute diuinâ, quæ vnamquamque speciem constrinxit ad particulare luminum momentum, generale quidem ex parte Solis: indiuiduarum tamen ex coordinatione Domini mei. Etenim Sol specierum, non secus atque species ipsæ durabunt in seculum. At quia non subsistit nisi in indiuiduis, Ideo Sol specierum est indies labilis in indiuiduis, etiam per singula momenta, nisi continuato velut fomento alatur. Habet ergo lumen vitale aliquam eum Sole similitudinem, partemque igni culinario conformem. In hoc scilicet, quod Sol noster debeat habere pro indesineuti fomento spiritus vitales, luminis subsecutiui dependentisque capaces, & administros. Non quidem, quod spiritus in se, & ex se, caleant magis quàm radij Solares: qui ablato Solis lumine, confestim calore & lumine intercidunt. Cum Sole tamen symbolizant, quòd videantur accensionem propagare, subsistantque centraliter in corde. Etenim eum Scholæ animaduerterent, cor sponte & ex se festinare in frigidum cadauer, exsolutisque spiritibus confestim scilicet frigere putarunt spiritus illos inflatos esse exordium, centrum ac punctum primitiuum Solare, & caloris, non retrospicientes, quod ipsimet spiritus ex se sint frigidi, peræque in instanti illorum calor, simulatque à cordis radio & subsidio dirimuntur. Mirum admodùm, quòd quibus tota vitalium & non vitalium tragœdia caloribus adscribitur, nescitum & indeterminatum sit hactenus. Vtrum alteri præualeat in origine, & sustentaculo caloris. Etenim cum nec Cor, nec eiusdem spiritus vitalis, ex sui natura & substantia caleant originaliter, hactenus ne semel quidem cogitatum est, vnde nobis calor adueniat, vel insit ab origine vniuscuiusque. Cum enim cognitio sui ipsius sit scientiarum potissima, tam immortalibus, quàm naturalibus; saltem nunquam Scholas pudere debuisset, inquisiuisse caloris & vitæ fontem in rebus. Quantæ inde tenebræ remanserint in sanando, in custodiendo vitam, nouit Deus. Hanc proinde tesseram, à iuuentute mecum discussi, hoc modo. Primum cognoui ignem præter limite de formis, non esse accidens neque substantiam. Multóq; minus elementum, Quod alibi pleno philosophiæ velo demonstraui. Dein quod Sol propria caleret dote: & Ignis culinæ similiter datus licet, pro fabro, ac morte artificum manibus substrata. Vbi verò vterque nos deserit, esse nobis silicem & chalybem, vnde nobis Ignem struimus. Ex duobus nimirum frigidis & mortuis ignem excutimus. Sic & aquas thermarum sub terra, ex sale & sulfure volatilibus accenduntur, vnde didici, quòd spiritus salis ideo debeat esse salsus & volatilis, & sanguis arterialis sit partim salsus, partimque pinguis atque sulfureus: tum demum, quòd deberet esse pulsuum concussio, non quidam ad refrigerium (vt alioqui somniant Scholæ) sed scilicet, vt sicut butyrum ex lacte fit per concussionem, ita ex sanguine sulfur vitale. Quod deinde per eiusdem operæ concussionem, in spiritu volanti lumen concipit, propagaturque formale siue vitale lumen: tanquam lumen de lumine sumptum. Spiritus salsi nimirum, & sulfur sanguineum, in theca cordis per pulsum sese confricant, & accenditur lumen formale cum calore, in spiritu vitali: à lumine inquam solaris spiritus intimi, & insiti, in quo est tabernaculum Solis specifici, vsque in mundi finem. In hoc Sole humano posuit Omnipotens tabernaculum suum, suasque delicias, regnum suum, cum omnibus charismatibus suis. Lumen autem quod concutiendo concipitur, non fit quidem de nouo, vt à silice & ferro: sed propagatur per adeptionem materiæ, ex lumine Solari specifico & humano, siue accenditur & dilatatur. Vniuersale quidem ibi, & vitale est, consistens in punctis luminis temperati: estque ex parte productionis in natura quidem specificum, ac determinatum pro vita humana: sed indiuiduatur omnifariam ab eo, qui posuit tabernaculum vitale in specierum Sole. Ex quo tabernaculo inde illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Quia Dominus IESVS est incomprehensibili modo lux, vita, initium, via, veritas, & totum omnium. Sicut enim non potest via per momentum subsistere absque luminoso spiritu, à quo illuminatur & animatur in habitatione Solis: Ita nec anima,

nec

nec vita vllatenus vnico momento, absque gratia eiusdem æterni luminis subsistere queunt. Concepi autem qualitatem & intensionem caloris, resultantis ex isto lumine: quatenus totum corpus humanum, pendens forte libras 300. calet actuali tepore, quodque sine isto vitæ lumine mox frigeret, essetque cadauer. Est ergo tantum caloris in corde, quantum sufficit diffundendo tepori per libras totidem aquæ aliàs frigidæ. Vita ergo specierum, vt in simplici, & non vnito lumine consistit. Mysterium prouidentiæ Diuinæ continet. Etenim igneum lumen vtcumque propter distantiam sit mitigatum, inque teporem fouentem reductum: naturaliter tamen nequit sistere, quin culmen luminis connexi non conspiret, adeóque ad sui ruinam siue interitum contendat. Prouidit ergo Pater & dispensator luminum, qui in Solis tabernaculo sedens, lumina per species, & repagula constrinxit. Hic sufficit ostendisse paganici erroris reliquias esse, ac planè blasphemas, dixisse: Homo hominem generat, & Sol. Cum vita non sit Solis: sed solarum actionum sublunarium fomenta, excitamenta, vt & impedimenta, vitæ inseruientia.

⚜⚜⚜⚜⚜⚜:⚜:⚜:⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜

INFANTIS NVTRITIO AD VITAM. Longam.

LIQVET iam, vitam non ex astris esse: sed ex vi seminaria parentum, vitam esse breuem, morbosam, sanam, vegetamque. Determinatur nempe pro indole seminis, & truncorum, non minus quoque secundùm alimentorum & climatum bonitates. Inter vitæ longæ impedimenta est infirma fœtus constitutio, infantis mala nutritio. Generato ergo & parto fœtu, spectanda est alimenti quantitas qualitasque: cum eius corpusculum ali, & grandescere, adeóque constitui debeat: sitque præcipuè iam notum, quòd succus alimentarius in puero, adoptetur in hæreditatem radicalis. Natura enim destinauit lac in vberibus pro cibo & potu infantuli, quod ipsi alimentum cum brutis commune cessit. Putarum esset à quibusdam, iniuriosum Deo fore, si de alio alimento cogiremus: quasi è mediis non semper elegisset, quod esset longè optimum. At sanè eritne Deus naturæ vitricus, & natura ipsa nouerca, quòd non panem nec vinum, sed grana & vuas duntaxat fecerit? Natura regitur digito Dei. Ita est. Lac ergo, vt alimentum ordinarium, ad viuendum sufficienter præbuit: non autem vt vitæ longæ inseruiret. Non enim natura amplius de vita longa est meditata, postquam cognouit authorem suum vitam accurtasse, nec velle vnumquemque longæuum. Lac autem vnicuique ex æquo in cibum dederit. Etenim morborum exercitum in naturam misit, vt mille mortis præcocitates, ad vitæ fundamenta vergerent in ruinam. Natura ergo per lac satisdat finibus sui authoris, dedítque alimentum belluinum. Sed doctrinæ vitæ longæ valdè est heteroclita: scioque illam inter duntaxat electos filios artis vsque in occultis permansuram. Doctrina ergo præsens non spectat cursum naturæ ordinarium: sed nouam metam. Non itaque me naturæ inimicum autumo, si insolitum alimentum lacti prætulero. In lacte siquidem plurima ingruunt incommoda. Imprimis lac grumescens vomitiones frequentes, vermes, termina, febres, diarrhœas, epilepsias, conuulsiones persæpe profert, multasque necis inopinas occasiones continet. Lac enim in stomacho, proprio loci fermento obediens, necessariò acescit, antequam in alimentum vertatur; cui si nouus succedat lactis suctus, durus tenello stomacho lactis grumus incumbit, qui in glebas occalescens caseum mentitur tenacem, non secus multò atque lac intra vbera non rarò concrescit, & non nisi cum apostemate erumpit. Quod cùm digestioni pertinaciter resistat, si non etiam valdè nocuum fuerit, mox saltem putrescit, amaricat, flauescit, viridescit, nidorem contrahit, & pylorum alienat: vnde profectò morborum clades sæpè excitantur. Infans enim dudum sugit, frequenter repetit. Lac primum est coagulatum, aliud recens intromittitur tertio, sextoque, fitque commistio omnium, aridumque præter naturam alienum concitarunt eiulatibus, fitque coagulum commune ex omnibus. In quo heterogeneitatis manifesta, sequiturque recens suctum, symbolum caseati, nidorosi, & putrefacti. Hæc vitia fere sunt ineuitabilia, suntque peccata lactis materialia, quæ recens fœtus editus ex origine piare incipit, quasi ab ortu mater insidias, mortisque comminationes suo infantulo struat. Sunt insuper alia lactis crimina, occultiori tabo perniciosa. Nimirum nedum lues veneris, lepra, pestes, febresque contagio infantes sugantur a nutricibus: verùm etiam inuritur puero à cunis propensio morbosa nutricum, non secus ac si hæreditaria esset. Certè character in vitam deplorabilis. Noui quendam Præsidem sextâ sanaque prole beatum, cui septima (quod nutrice aleretur renum calculo subnoxia) luctuosa luhiasi anno ætatis suæ 13. tertiâ sectione sub lithotomo finiuit. Denique non sat est morbos materiales lactis, occultas tabes morborum, radicesque hæreditarias per lac in sugentem transplantari, & pertinacissimè in vitam incorporari: verùm etiam vitiorum quorumcunque sementa moralia, cum lacte intrò penetrant, ac in vitam perseuerant. Obseruaui sic, nutricem salacem, furtiuam, auaram, iracundamque suam fragilitatem transtulisse in pueros. Sic insolita in familias stupiditas, ira, dementia, multaque animi pathemata (etiam præter defectus morales) dudum somniantia, ac tandem dierum sub maturitate explicata prodeunt, à nutricibus mendicata, & per lac propagata. Tum demum lac in nutrice adhuc obnoxium est, vt cadauerescat, si nutrix clanculum imprægnata est, participat de febribus, & malis, quæ nata sunt lac quomodolibet inficere. Tandem in horas, lac varias impressiones subit, ex omnibus animi perturbationibus, vnde nedum grumescit, putretque: sed & non sensili qualitate, induit difformitates, quas insons infans bibit, atque piare tenetur. Non enim nutrix vno semper tenore animum frenat: mille sed apprehensionibus, iræ, tristitiæ, agoniæ, inuidiæ, lasciuiæ, furti, auaritiæ, &c. perculsa succumbit, quarum singulæ, est indubium, qui lac malè disponat tam quoad corpus, quàm animam. Ineuitabiles enim sunt pleræque, periculosæ tamen. Quicunque ergo à natiuitate,

tiuitate, vitæ longæ ſtudere voluerit, ne exponat ſuos huiuſmodi voluntariis, inopinatis, & certis periculis. Quantò magis, quod medicamen ad vitam longam vt à cunis quotidie guttatim porrigitur, ad vitam longam & ſanam, non poteſt digeri, vt neque penetrare, ſi intra craſſus lactis grumos ſepeliatur. Vtpote ſic etiam venena in lacte propemodum innocua euadunt, & velut caſtrata ſterileſcunt. Odi ergo infantis nutritionem per lac intentatam. Hactenus non ſoleo lac edere niſi merum, ſolum, abſque alio cibo potuque, donec plenè digeſtum è ſtomacho prolapſum ſit. Laudo pro puero noſtro alimenta, quæ pane, tantiſper in tenui cereuiſia bullito, cum melle deſpumato, ſin minus, cum ſaccharo, inſtituitur: donec ſimul in mucilaginis, aut collæ ſpeciem, ſiue gelatinam deuenerunt. Huic tum tantundem tenuis cereuiſiæ miſcetur ac diluitur, quantum ſatis vt potus loco inſeruiat, à pane tamen ſecalitio abſtinendum, ſi melle nutriatur, quia lumbricus gignit. Imò iniecto in vas mellis fruſtro illius panis, tranſit in formicas. Hoc pacto filium Comitis, inter cæteros nutriri iuſſi à natiuitate, qui tres fratres robore, ſanitate, ſtatura, ingenio, omnique valore longè ſuperauit, adeóque niſi in bello pugnaci manu glande transfoſſus occubuiſſet, magnæ ſpei erat. Enimverò vt præfatus cibus potuſque, eſt innocuus, non putreſcens, non coagulabilis, non contumax digeſtioni (putreſcunt enim facilè, quæcunque ab animalibus petuntur, tenerioribus ſtomachis) vt neque malignitatis particeps, vel alienæ perturbationis inſtabilis, aut inductæ vitioſæ impreſſionis hæres: ita ſemper ſibi æqualis, par & conſtans, naturæ fit familiariſſimus, non vermiculoſus, non acer, putidus aut nidoroſus, non denique acer, acutus, febriculoſus, imò nec vnquam nocuus, licet quantitatem exceſſerit, nam plus minuſue dilui poteſt. Adeóque & ſine morbis creſcit, adoleſcitque infans, & fit capax remedij ad vitam longæuam. Non ergo etiam malè iuxta literam de Meſſia ter glorioſo incarnato legitur, quòd mel & butyrum comedet. Vnum ſiquidem continet gloriam totis cum extracto florum: alterum verò omnium pœnè herbarum eſt magiſterium. Butyrum ergo, non autem lac comedet. Vt de diſcretio boni à malo, & iudicij acumen promittitur. Succreſcente autem dierum robore, paulatim puer noſter aſſueſcat vegetioribus atque durioribus cibis, apprimè tamen mediocritatem laudo. Quotidie autem bis ſumat guttas quatuor de arbore vitæ.

ARCANA PARACELSI.

NIMVERÒ de ſi le credimus, vitam hominum abbreuiatam, ex voluntate diuina; peccata autem mortalium, occaſionem ad hoc dediſſe. Voluntas ſiue iuſſus Domini intrauit in naturam, atque rationes mortis; quas non inueniebat, fecit ante diluuiū quaſi ſucceſſiuo ordine, vita continuò per proles immutata eſt, tandem ad centeſimum & vigeſimū annum fuit extenta. Atque poſtremò ſeptuaginta anni dies hominis: quod ſupra, eſt miſeria: præterquam in poteſtatibus quas ad 80. peruenire voluit. Hæc eſt ergo vita breuis, vita ordinaria, ad quam homo ſponte naturæ, allatis impedimentis, fluit & peruenit: quam ex Sacris fuiſſe diuino elogio ſtatutam. Radices ergo vitæ breuis locum in natura deinceps habet. Imprimis mens quæ mori neſcit, non ſeneſcit. Senſitiua autem anima licet tandem inſtar lucis extinguatur: non tamen ipſa lux ſeneſcit, eò quod per partes aut gradus non adueniat. Si namque anima ſenſitiua, ſiue ipſa lux vitalis ſeneſceret, cum pereunti huic nil addi poſſit, quod de eius indole ſit, fruſtra de vita longa cogitatem. Seneſcunt ergo tantùm poteſtates vitales, ſub generationis initiis, cuilibet organo inſitæ. Quas non contemplor vt nudas qualitates: ſed rectores adſpicio, deficientes ſenſim in corpore aëreo: ideóque & ſpirituum poteſtates, ſequi naturam illius corporis, quod paulatim atteritur. Triſtitia enim, non ſecus atque tinea veſtem vitam rodit; ſic & vitæ inordinationes vitam præcipitant. Homo denique homini lupus. Quæ ſanè vitam adhuc viridem multis demetunt. Hæ tamen non ſunt rationes naturales vitæ breuis, vt neque ſpeciei connexæ, vel innatæ breuitatis neceſſitates. Certè præter accidentarias contingentias, mediis in deliciis, circumferimus vitæ breuis cauſam. Prima namque omnium labaſcit memoria; viſus dein, guſtus auditus & greſſus hebeſcunt. Sapere, enim, non immeritò tam guſtum, quàm iudicium mentale, indiſtinctim ſignificat, quod ſimul ſæpè intercidant: Guſtus autem primum deficit in ſtomacho, ob lienem. Quocirca alibi guſtum linguæ, & guſtum ſtomachi ſat diſtinxi. Mox propter inæquale partium robur, hinc inde ſenſim deficiunt officinarum innata fermenta: ſtupeſcente autem fermento lienis, conceptuum primutum poteſtas labaſcit, & pueraſcere ſenes dicuntur. Scholæ etenim memoriam pocris viuidam concedunt, propter cerebri teneritudinem, facilè ſuſcipientis quælibet ſigilla: ſed cerebro per ariditatem duriores ſigillorum impreſſiones tantò magis arduas fore, quantò ad retinenda conceptuum ſtigmata ſunt ex ariditate pertinaciores. At friuola eſt Scholarum æquiparatio, quod cerebrum ſe haberet per modum ceræ, vt neque cogitationes ſigilli vices exprimunt. Nam imprimis vix decem ſigillis aptus locus eſſet. Etenim ſi ſigilla eiuſmodi tam corporalia eſſent, vt deberent ſequi diſpoſitiones & alterationes cerebri, neceſſariò ſe ad extenſionem loci quadrabunt, cò quod locus à corpore difficilius ſequeſtretur, quàm eſſe durum aut molle: dicantque ergo Scholæ, quantam extenſionem ſingula conceptuum ſigilla in cerebro requirant? an memoria pro ſigillo concepti equi maiorem locum in cerebro exigat, quàm quæ eſt muris aut muſcæ? ergo & conſequenter extenſio loci in cerebro pro equo quoque decies millies maior eſſet, quàm pro mure, adeóque cerebrum totum vix memorandis duobus ſufficeret equis. Vt cum locus deficeret, potiùs recordarer medij bonis, quàm integri. Imo longè melius recordarer rerum hinc ab vno anno præteritarum, quàm quæ quandoque in pueritia mihi obuenerint. Vidi enim puerum, qui ſecundum Æneidos memoriter didicerit, qui vix centeſimum verſum intelligeret. Adeóque ſingula verba requirebant totidem ſigilla & horum locus. Sin verò nullum locum ſigilla conceptuum requirerent,

quirerent, nec extensionem sui, in cerebro occupent. Ergo nil sigillatur, nullumque est sigillatum, & hebes est Scholarum comparatio. Nimis enim luctuosæ sunt Scholæ, quæ munia vitalium aut principum potestatum, qualitatibus primis aut secundis adscribunt. Sed quid agent miseræ, vix digitum ab hisce corporum accidentibus se offerre, ausint? neglectis igitur duritiei, aridiratis & ceneritudinis respectibus scholaribus ad causam breuis vitæ deuenio. Dixi nimirum ex labascente potestatum vitalium vigore, vitam necessario ac proportionaliter diminui. Vnde verò ipsæ potestates velut obducta ferrugine senescant, ac paulatim desinant, tepeant. Quod sanguis atque cruor tandem successiue transmutentur in nutrimentum alendarum partium, absolutaque accretione adolescentiæ itroretur quidem succus inde paratus in singulas partes solidas, iisque agglutinetur mucilaginosus aliquis atque spermaticus liquor: sed non amplius dudum cum iis permanet; Sed consumptus, confectusque partium fermento non amplius coagulante (prout alias sub accretione fieri solitum erat) exhalat totus absque resi lentia, fece, aut residuitate reliquiarum. Iste ergo est cruoris epilogus. Quod tandem in suæ tragediæ finem, exhalatione tenuis totus expellatur, per iosensilem transpirationem, postquam functiones humectionis obierit. Itaque dum iam liquor ille per intima commistus, perfunctaque digestione, effluuiotenus exhalat, non potest non indolem excrementi assumsisse, Vnde æquè ineuitabiliter consequitur, Vitalem inhærentem, & visceribus coningatum spiritum, simulque eiusdem potestates infitas, continuo necessitatoque fluxilio hebetari, alienari, atque tandem exstingui. Hæc est igitur vitæ breuis causa continens ac naturalis. Consideratio ergo vitæ longæ tota, circa conseruationem posteratum vitalium versatur. Non est enim sat, cunctis membris cruorem adesse, volupte suo cruore desideratur ali. Neque iterum sufficit spiritum insitum hactenus ab influo sat recreati, continuata nutritionis substitutione. Nil enim in vitæ palæstra actum, nisi potestates seminales, characteres inquam vitales, ab exitio præseruentur iam commemorato. Alioquin enim spiritus ad nuditatem reducuntur, & attenuantur, vnde dies nostri necessariò abbreuiantur. Siquidem sensim characterem posteratum, siue dona seminis amittit, sit spiritus non animantati, siue Gas instat. Non enim etsi in figuris & machinis deficiat motus perpetuus, eo quòd non sit in viribus mouentibus proportio subsecutiua maioris ad minus requisita, vt aliquid moueat aliud: at sane hoc locum habet in rebus, quæ seipsum uô mouent in, neq; mouendo accrescere aut roborati valent. Ideoque consideratu indigna in rebus seminalibus. Siquidem generationes naturales in mundi vsque finem constantes sufficient, vt nimirum species, harumque robora perseuerent integra, femenque nequaquam imminutum de seignant. Per consequens etiam, si quadragenarius generet sibi prolem similem: poterit vita quadragenaria continuari in vigore sibi adolescenti coæquata, nisi vitium rupti fili aliunde irruat, vrdixi. Studiosè itaque indagandum, an in natura sint sperandæ reliquiæ arboris vitæ, vel succenturiatæ substitutiones: per quas scilicet, quiequid demum è nobis euanescit, illis potestatibus sit vice fomenti nec amplius sortem excrementi, tristi suo suffitu, præ se ferat. Qualitatem autem præfati nostri suffitûs, nedum in odoribus sudorum quorumdam agnoscere lubet; sed præsertim, quod cimices, pediculi, pulices, similesque insectæ inde procedant: mera nempe spurcitiæ & fœtoris proles. Mihi imprimis inutilis quæstio visa est. An hortus Eden, eiusque arbor vitæ defierit, an verò etiamnum hodie persistant? & vbinam locorum? An Enoch, Elias, & Ioannes, ibidem sub angelorum consortio etiamnum viuant felices, extra senij & infirmitatum incommoda. Sat mihi, Arborem vitæ à creatione incepisse: In natura fuisse non autem fabulosam, aut parabolicam. Sufficit illam mortalibus ignotam fuisse atque fore, adeoque & impossibilem eius adeptionem nos spe priuare. Interim succedaneam plantam inuestigo, licet multis numeris inferiorem. Imò dubium non est, quin, aliqua sit in hac valle miseriarum, quæ vires primitiuæ illius arboris refert, locus ac vitam longam suas contribuat partes, tam respectu plantæ, quam hominis illa vtentis. Eandem namque plantam pro varietate natalitij soli, nobilitari, vitamque nostram per loca melioris succi alimentarij, suauiorisque aëria potu prorogari, ipsa pro me climata fidem faciunt. Nec enim credendum, id fauore cœli protsus contingere, eò quòd eodem gradu distantiæ ab æquatore, atque eadem prorsus sub orbita cœli, partes ortui suppositæ, nobiliores fructus proferant, quàm quæ ad occasum magis declinant. Quinimo sub eodem circulo multa sæpè varietas propè consita est. Quas ambas tamen partes idem cœli aspectus eodem motus nunc, quotidie afficit. Pro monente Paracelso etenim erecta est medentum quorundam spes ad vitam longam. Quisque enim sibi pollicetur Adeptum vitæ longæ ex eius scriptis, si non tâta tenebricositate verborum sua descripsisset. Quapropter plurimi indagant nominum nouitatea obscuras sibi significari: alij etiam operandi simplicem eius vbique & accuratam meritò suspicantes descriptionem, apertiorem methodum operandi exoptant. Nemo autem detecta larua ad fundum rei, promissæque veritatis basin fodere est aggressus. Quisque enim vel irridet, vel desperat, vel nimium credulus suspenso naso cuncta admiratur. Si tamen meliores illis, quod sibi non præciderint viam spei. Nemo tamen mediam viam elegit: nempe dubitandi & indagandi, quantum veritatis policita contineant. Enimverò Paracelsus, se extremum senium, per elixir proprietatis assecuturum promittit, datumque cœlitus sibi mortis diligere sortem atque horam iactitat. Sed vana sunt eius vitæ longæ ostentamina, cognitio, & mortis electio, qui interim anno ætatis suæ 47. exstinguitur. Stupent sui interim, mirantur que, quo morbo, casu, e, adhuc floridus ætate sit abreptus, lapidis illius chrysopœi verus compos, quique grsuiorum morborum myriades passim, velut falce demetendo, Herculis claua trucidauit? equidem neminis apologum ago. Fateor lubens, me ex eius scriptis profecisse multum: illumque potuisse per remedia ad vnitatis symbolum adscendentia, sanate lepram, Asthma, Tabem, Paralysin, Epilepsiam, Calculum, Hydropem, Podagram, Cancrum, atque eiusmodi vulgo incurabiles morbos;

morbos: attamen Paracelsum fuisse ignarum radicis vitæ longæ, tam ex eius scriptis & medicaminibus, quàm ex obitu, collegi. Siquidem renouationes atque restaurationes, quibus passim, multoque sæpè gloriatur merito, duntaxat sunt purgationes partium continentium, cum contentarum correctione, & proscriptione. Atque hactenus fui morborum ferè omnium vindex, & sanator. Attamen medicamina eius arcana, non tam respiciunt vitam longam, quàm sanam, huiusque commoditates. Etenim pili, vngues, ac dentes renouantur, hi etsi durissimi, primi tamen carnem sentiunt. Adeoque non frustra scriptum, Mosen omnes dentes habuisse anno 120. suæ ætatis. Etenim quarenus obscurè viuunt, suam extra se culinam habent, facillimè quoque putrent. Forte enim Ægyptus, & loca vicina id sibi ex proprietate habent. Memini siquidem de Mumia Memphitica principem Radzivilium Polonum sic scripsisse. A tribus annorum millibus, absque minima alicuius membri putrefactione, eiusmodi corpora in hanc vsque diem conseruantur integra. Tanta autem est horum cadauerum multitudo, vt pauci sint, qui fastidium omnia videndi perferre valeant. Aromatum & vnguentorum pinguedine adeò condensantur, vt in modum picis indurata resplendeant. Cerebrum præsertim, musculi, & scapulæ carnosiores: nam pectus, manus & pedes, cum modicum carnis habeant, & in modum membranæ extendantur, mumiæ non deseruiunt. Quantum narium iudicio colligi potest, Myrrhæ multum hisce vnguentis admisceri debuit. Saltem vnguenta ista ossibus mirum candorem conseruant. Circa antra extrinsecus magna vis ossium proiecta iacet, à quibus mumia ablata. Inter quæ non obiter, nec breui tempore contemplabamur caluarias, & inferiores maxillas, vbi dentes fixi: nullam omnino inuenimus, quæ vel vnum dentem cariosum, aut aliquam euulsionis notam haberet. Ita in omnibus maxillis erant pleni, sinceri, & candiduli. Inter tot enim centurias maxillarum, erant & seniles, quibus dentes breues & attriti (quales in senibus videntur) at quæ dentem vllum putridum, cauum, foraminosum, aut signum elapsi haberet, erat nulla. Vnde colligo primum: Mosen potuisse naturaliter omnes dentes habere. 2. Quod vt frigida nocent dentibus: ita & aër frigidus nostras dentibus fit hostilis. 3. Quod ideo Æthiops & Hispanus candidos habeant dentes. 4 Consolationem capio pro Belgis, ex eiusdem Principis verbis. In Cairo, ex vulgo recensitis ad septem milliones feruntur, ex Iudæis ad vnum millionem & sexcentos mille, numerum adscendisse mulieribus & pueris computatis. In tanta autem hominum multitudine, vix tertia pars visum integrum habet. Omnes oculis passim laborant ex esu fructuum, & aquæ potu superaddito. Cæterum 5. non prorsus frustra Paracelsus de elixire proprietatis, ex croco, myrrha, atque aloë, præparato, sibi fisus est, modò non erraffet in eiusdem præparatione: sed per modum arboris vitæ illud medicamen confecisset. Nam vt myrrha mumiam custodit à putrefiendi aptitudine, si myrrhæ aditus ad nostri constitutiua detur, non erit cassa myrrhę ad vitam longam authoritas. Quoad renouationem verò tantoperè à Paracelso laudatam, quæ pilos, vngues dentesque renouat cum omnium morborum exclusione. Pili sanè & vngues, vt sponte quandoque decidunt: ita & quauis ætate facilè succrescunt, estque illorum renouatio parui momenti. Vidi quoque anno 63 ætatis senem, & vetulam, quibus quondam amissi dentes sponte renascebantur, etiam cum doloribus puerilibus. Nullam tamen denotabat vitæ longæuitatem: eò quòd vterque eodem anno oppetierit. Multos enim in spem vitæ longæ erexit promissio Paracelsi, de renouationis repuerascentia. Putarunt nimirum, ex dentium & vnguium renascentia, repuerascentiam necessariam: potissimum quòd canitiem senij inditium exuerent, pristinusque capillitij color rediret. Sed suus error ex indistinctione fuit. Meminit nempe Alexander, se vidisse octogenarium, cui nouelli dentes quotquot deficerent, succrescerent: at non proinde eius longæuitatem commemorat. Et quanquam potuisset per accidens simul longæuus fuisse: cum tamen vnum non contineat aliud in radice, siue causis necessariis, elenchus fuit, ex vno aliud per sequelam deducere. Natura quippe, non rarò sponte molitur est eiusmodi renouationes, sub quibus interim filum vitæ longæ abscidit. Non absimile est enim, quod pirus quotannis renouetur frondibus: non tamen, quod proinde sit ista arbor longæua: terebinthus, aut cedrus, aut abies, breuioris vitæ. Imò nec pirum mutuatur vllam vim vitæ longæ, quod sua arbor quotannis renouetur. Renouatio itaque medicaminum, Paracelsum decebit. Quippe quæ tantùm sanitatem, propter intimam similarium atque supremam mundificationem arguit: non autem radicem vitæ renouatam, aut vitæ inde prolongationem. Decepti enim sunt, quod ceruus cornua, & anguis senectam exuant, sintque bruta longæua. Ideóque renouationem istam in causam lōgæuæ vitæ retulerunt abusiuè. Nam cancri, araneæ, cicadæ, & insectæ breuioris vitæ sæpius contingit pellem exuere. Ex opposito autem ceruus castratus cornua non mutat; quia nec facit nouas: non definit tamen propterea esse æquè longæuus. Ceruos etenim non abiicit cornua sub autumnum aut hyemem, dum ad maiorem quietem se componunt belluæ: sed dum nouo surculorum germine pascitur, cui renouatiua sui germinis inest: vt & in ceruos, non autem in boues transfertur. Eò quòd stomachus cerui proprio ac specifico fermento, conseruat germinatiuam surculorum vim, traducitque in vitam mediam cerui. Quod castrato cornibus carente non accidit, vt eunuchis barba negatur. Renouatio itaque huiusmodi, est quidem effectus vegetioris vitæ: non tamen inseparabile vitæ longæ inditium, vt neque causa coniuncta. Nam nec renouatio necessariam vitam longam habet adiunctam: nec vicissim vitæ longæ est adnexa renouatio. Vt patet in cerdo, ansere, &c. Esto ergo, quòd Paracelsi arcana singula vniuersas propemodum tollant ægritudines; vngues, pilos atque dentes renoueat: nequeunt tamen imprimis robur inæquale deficientis alicuius partis adæquare: multò minus potestates deficientes ab interitu vindicare, atque omnium minimè easdem restituere in vigorem iuuenilem. Ergo eiusmodi arcana non respiciunt potestates organorum, vt neque vitam longam inde dependentem: sed tantum summam membrorum omnium depurationem: atque

atque hinc natam sanitatem. Morbi nimirum vniuersi, qui vel è sordibus emergunt, in ipsis sordibus latent, vel demum sordes suo contagio vlterius propagant, sanantur per præfata arcana; non autem, qui primariò potestates vitales concernunt. Non inquam qui debilitatem innatam vel acquisitam, è morbo vel senio contineat cum potestatum diminutione. Huiusmodi namque non nisi per remedia vitæ longæ in pristinum redeunt. Neque tamen perfectâ & impleta redintegratione in pristinum. Nam hoc immortalitatem absolutam alioqui concluderet. Etenim quæ à crapula, Venere &c. Debilitates ingruunt, per arcana Paracelsi tantillum restaurantur; at non nisi comite infirma naturâ Insaniæ enim ea mala conformatione nequicquam restaurantur: Illæ autem, quæ ea insigni superbiæ thymosi exortæ sunt, continuò de recidiua metuunt. Alioqui verò phrenitis, delirium, caducus, veterina vesania, hypochondrij mania, & quæcúque ex impuritatis aliqua sobole sit, perfectè & complete sanantur remedijs Paracelsicis. Maniæ ergo, quæ ab insigni arrogantia prodeunt, sanãtur quidem confestim; sed cum metu minoris alicuius recidiuæ, quia istæ arguunt potestatis Imaginatiuæ merum defectum: ideóque ita semen contaminãt, quod in aliquot generationes deinceps transflatæ non rarò elucescant. Sic etiam ebriorum filij sæpè vitiatarum potestatum retinent indicia, quasi filij, paterni criminis hæredes, pœnas luere debeant. Hoc est, fortes generantur fortibus & bonis. Et vicissim mali corui malum ouum. Sunt namque ebriorum filij plerumque stupidi, indagãdis rebus somnolenti, conceptuum tenaces, temulenti in agendis, & facile in vitia abductiles. Saltem non dubito, Paracelsum suis arcanis vsum, vtpote qui videret nedum felices sanationes succedere: verum etiam aliquot diutius vsos, fuisse renouatos pilis, vnguibus & dentibus. Verumtamen cum illi non fuerit vita longa, testimonio nobis erunt sua præfata arcana, de fato iudicio meo. Enimverò circumfertur Testamentum Paracelsi; quod quia contradicit publicæ authoritati, ex ipsius epitaphio desumtæ, quod spectatur in nosocomio Salisburgensi, in muto ad S. Sebastiani aram, quodque bona sua in pauperes distribuenda, honorandaque collocasse memorat: Ideo illud Testamentum à Paracelsi osoribus fictum credo. Alij proinde istius farinæ asserunt Paracelsum, pacto cum satana termino, plena in sanitate obiisse. Quod contradicit præfato Testamento, ex ore hostium publicato. Quo videlicet dicitur, ipsum aliquot dies ante mortem morbidum fuisse. Aduasque ille tanti reatus contradicit, quòd pauperibus tam fuerit beneuolus. Sunt & alij quoque, qui illum toxico sublatum aiunt. Cui cum remedia non minus quàm ad alios morbos cognita, & in promtu essent, supponunt illum adamantis puluere, per esis intestinis interemtum. Ego verò nullatenus admiror immaturam mortem viri, ab adolescentia sollicitis, circa arcana chymica. Maximè si quos vitæ suæ incurios indagandarum scientiarum nimia curiositas, diu noctuque anxit. Quem enim mortalium non inficiant carbonum suffitus? Aquarum fortium, gradantium, & arsenicalium? Itemque antimonialium noua in dies examinatio? Quæ per longa annorum tædia experiundi, pondum experti hausimus, de malignitate illorum, non nisi per experientiam seram admoniti. Quid enim secus agat curiosulus, nec trepidus tyro, in arte tam abstrusa, aliumque recusante didascalum præter turturam ignis; Vbi scilicet artis theoremata ex voto obscurantur: Non quidem vt sciantur abrupta: sed potius vt nesciãtur? Intellectus enim datur electis tantum per longam dierum & operum præparationem, sufficiente sanitate & pecuniâ instructis, neque criminum grauamine indignitatem meritis. Concedo vniuersales aliquot medicinas, quæ sub vnisono naturæ longæ gratissimo, insensiliter post se vinctum educunt hostem, cum egregia organorum deputatione. Concedo pariter appropriatas aliquot, quo vniuersalis amplitudinem, in specificis morborum directionibus æmulantur, peregrinam impuritatum societatem demunt, contractoque iam vitio planè dominantur, non secus atque securis secure arborem vellit. In fra arcanorum Paracelsi est.

Inprimis tinctura lili, ab electro minerali immaturo in vinum vitæ redacta, cuius vna pars est metallus primus: altera verò, membrorum essentia.

Sequitur dein mercurius vitæ, stibij prolea integri, quæ omnem morbi netuum penitus absorbet.

Tertio loco est tinctura lili, etiam antimonialis, eiusdem penè efficaciæ cum præcedenti, quanquam minoris efficaciæ.

Quarto loco est mercurius diaphoreticus, melle dulcior, & ad ignem fixus Solis horizontis omnes proprietates habet. Perficit enim, quicquid medicus & chirurgus possint optare sanando: non tamen tam potenter renouat, vt præcedentia.

Eminentior est eius liquor Alkahest immortalis, immutabilis aqua so uens, & sal circulatus eius, qui reducit omne corpus tangibile, in liquorem sui concreti.

Succedit elementum ignis è cupro, elementum siue lac margaritarum. Essentiæ autem gemmarum & herbarum, sunt præfatis longè minora. Tandem salia volatilia, herbarum & lapidum præcisam particularitatem referunt, neque vniuersalium efficaciam attingunt.

Corallatus verò, qui vnicum est purgarinum per sedem, vlcera pulmonis, vesicæ, laryngis renum purgando sanat, adeò vt & podagram funditus euellat. Est nimirum mercurius vulgi, à quo liquor Alkahest semel distillatus est, residetque in fundo coagulatus & puluerabilis, nequicquam in pondere auctus aut diminutus, à quo puluere cohobanda est aqua albuminum ouorum, donec coralli colorem acquisiuerit. In spiritu abiecto laudo Dominum rerum, quod paruulis huius mũdi sua arcana reueler, clanumque perpetuò regat, ne in indignorum manus hæc sua beneficia incidant. Deprehendi itaque arcana, Paracelsi morbos tollere: sed ad radicem vitæ longæ non attingere. Deprehẽdi quoque remedia mineralia, vtcumque ad summum gradum deducta, inepta tamen esse, vt constitutiuis primis cedant in alimentum, eò quòd referuent vitam mediam conterorum, vnde educta sunt. Eatenus namque non deponunt vnquã priorsus indolem mineralem: imò & propterea recedunt à tenore vitæ longæ. Imò neque vnquam facilè inducar vt credam, lapidem philosophorum nobis vitaliter vpiri posse, propter sui summè

immutabilem ſubſtantiam, inctedibiliter fixam contra ignis tottutas, iodiſſolubiliter homogeoeam. Id eſt, propter ſeparationis, deſtructionis, & digeſtioois omnimodam impoſſibilitatem. Tantum abeſt, quod ad vitam longam faciat. Subſcribunt mihi hiſtotiæ, neminem qui lapide illo ſit poritus, vitâ lōgâ fruitum: ſed mulros, ob pericula laborando perpeſſa, vitam breuem manſiſſe. Cæterum neque ſperent mangones, cibos potenter nutrientes, vitam longam præſtituros. Etenim quamuis conualeſcentibus tobur præbeant: nutritos tamen dein eneruant. Quod Cæſar etiam teſtatur. Etenim teneriores cibi facilè abſomuntur, carnes teneras efficiunt, & maiori oidore poteſtates vitales ſuffumigant: Medentum ſtudia autem circa culinæ delicias, quas partem diætericen nominaot, verſantur, in errorem putando abducti enim ſunt. Vt ſi victus enchymus atque teoer debita doſi conualeſcentibus proficiat, Putarunt & tobuſtiores eodem cibo multipliciter alitos, in ſummam roboris auctionem elatom iri. Noo enim in cibando proceditur, vt in arithmetica, vbi ro. libræ eleuāt nouem; & per conſequens, 100. libræ oonaginta At non proinde, qui plurimum edit, bibitque affatim, potentior fiet, quàm qui moderatiot vixerit. Siquidem oatuta non tam ſeruat proportiones numerotum, atque proportiones poteſtatum rerum alterabilium, quàm poteſtatem ſui Blas. Vtut eſt, ſaltem Medentibus ad vota ſuccedit. Quoniam copia cruoris, excrementa parit, aduocantur Medentes adeòque regulas victûs ſibi ſaltem profuturas imperant, vitamque abbreuiant, io medicè atque miſerè viuentibus.

MONS DOMINI.

Vis adſcēder in montem Domini? aut quis ſtabit in loco ſācto eius? Innocēns manibus, & mundo corde, qui noo accepit io vano aoimaoi ſuā, nec iurauit in dolo proximo ſuo. hic accipiet beoedictione à Domino, & miſericordiā à Deo ſalutari ſuo. Verba ſonāt æternā beatitudioem. Sic eſt. Attamē oil impedit, quin iſta figuralis atque typica locutio, ſecūodùm literam etiam ſui veritatem explicet. Cum neceſſe ſit, typum correſpondere rei per typū ſignificatæ. Equidem ſemper obſeruaui, omnia Dei myſteria ferè in montibus celebrata. Iuſſus eſt enio Abraham ſcādere mōtem, & ibidem ſuum voigenitum ſacrificare, in typum ſacrificij in monte Caluariæ. Iuſſit Deus Moſi ad montem adſcendere, vt illum alloqueretur. Deditque illi Legem. Et collocutus Moſes facie ad faciem, per dies & noctes quadraginta. In Oreb transfiguratus eſt Domious, &c. Quæ cuncta in deſerto fieri poterant, poteratque Deus exercituum cirundare Moſen fulgure & ignibus, tam in plano, quàm in mootc, ne quiſquam mortalium appropinquaſſet: ſed mons ſemper electus ex priuilegio. Et benedictio à Domino promittitur in adſcenſu ad montem Domini. Etenim poterat Dominus breuiori morā Moſi ſignificare ſua placita; nec opus erat diebus & noctibus quadragiota continois, niſi etiam mora ſuopondere (etenim moora in naturalibus tequiritur ad iuſtam rerum maturitatum efficaciam) aliquod occultum myſterium deſignaret. Naturaliter enim, intelligo in montibus malignitate endemica carentibus eſſe oedum aërem puriſſimum, procul à fœce & corruptione temotom, à vulgo, erroribus, & defectibus ſegregatum, & propter frigora deputatiſſimum ab omni inquinamento: verùm etiam ibidem eſſe locum, quorſum per magnalis cootinuitatem, expeditiſſima cœleſtiuoi irradiatio eſt: quia ætheris puriſſimi potatio. Memini enim, vno mane me ieiunum ſenſiſſe in Alpibus ſuauitatem inſpirari aëris, quem aotè vel pòſt, totâ vitâ ounquam. Certum eſt etenim, quod Omoipotens taotum Gibbum in natura ooo fruſtra condiderit. Certumque eſt, omnes mundi diuitias è mootibus erui. Deinde optimi footes atque celeberrima flumina nobis è montibus ratione declioitatis verſantur. Denique omnes nationes mooticolæ, durioris ſunt corporis, vitæque vegetioris, aliis qui cāpos amœnos colunt. Qui effectus ſuis cauſis conſtant, quippe ſuauior puriorque aër ibidē inſpiratur, & Gas omne ſuis priuatū ſordibus, redit io materiam puram aquæ. Sed quod Deus in cumulum attollat tantum, vel ipſam terræ faciem, vel ſupereandem cooſtruxerit tot ſaxa, vel in vnum ſaxum coniuoxerit, nec tamen aliquo mioerali ditauerit, cuius reſpectu videretur tantam molem congeſſiſſe, nec fontes depluat, nec fructua denique tantis finibus dignos refuderit: ſed ſupra omnem aëris atque oubium turbulentias, turbines ventorum atque fulminum portenta exaltauerit, in placidiſſimam aëris quietem. Certè id mihi inſigni myſterio dicatum videtur Benedictio enim antiquitùs promiſſa ſpectabat plerumque vitam longam, eiuſque commoditates, & prolium fœcunditatem (vt ſis longæuua ſuper terram &c. Benedictio ergo adſcendentibus io montem Domini, iuxta literam, in oatota ad vitæ longæ dotes ſpectaſte videtur. Ille enim, qoi ſolus totoſque vita eſt, ac Princeps vitæ, nemini ſaltem dat vitam longam, ne quidem per media naturalia, qui in vano animam ſuam acceperit. Ergo benedictio adſcēſionis in montem Domini, vitæ longæuitatem continere videtur. Singularem itaque Montis Domini imaginem atque vitæ longæ premiſſe videntur illi montes excelſiſſimi, qui nullius fructus ergo, naturæ donati leguntur, quique ad ſuauitatem impertertiti aëris pertingunt. Idque ſingulari aliqua præ cæteris montibus prærogatiua, vtque illo quaſi iure, montis Domini nomenclaturam habeant. Etenim ſi ſupra omoes incidentias inferiorum pertingat, ſingulariter mihi promittit, Deum ibidem eſſe peculiari modo. Qui enim non erat in turbine venti; ſed in aura ſuaui, ab Elia eſt perceptus, ille (inquam) ibidem ſuum habet domicilium. Id eſt, Princeps vitæ ibidem ſuam benedictionem dat. Nō quidem quæ paucis horis commuoicetur: ſed reuolutione quadragenarij (per duo ſcilicet plenilunia) Moſi in monte Sinai ſignificata. Etenim qui ſingulis annis, circa feſtum Scenopegiæ io monte quieris, continuo morari per quadragiota dies poſſet, acceſſitis ſibi aliunde viuendi commoditatibus, multum augutor ipſi profuturum in vitam longā. ſi ibidem præſertim, medicamento ex arbore vitæ parato, quotidie refocilletur: eò quod tali monte, ob inſignem aëris puritatem, maior ſit

commiſtio

commistio alimenti ad alitum & penitior ad prima constitutiua accessus. Denique, quanquam excelsissimi montes priuilegium vitæ longæ præ se ferant: minùs tamen alti, aliquid singulare promittunt, ex sensu in Alpibus percepto. Semper tamen reiicio montes, qui minerale aliquod spirant. Etenim in Chymicis, propterea arsenicum, nomen fumi metallorum est sortitum. Quibus autem daretur commoditas viuendi in monte sano, & non fructibus mineralium grauido, illi certè gauderent beneficio vitæ longæ, quantum loci natura tribuit.

ARBOR VITÆ.

COGOR credere lapidem aurificum, & argentificum esse: quia distinctis vicibus manu mea vnius grani pulueris super aliquot mille grana argenti viui feruentis, proiectionem feci, adstanteque multorum corona, nostri omnium cum titillante admiratione, negotium in igni successit, prout libri promittunt. Non erat autem extractum ex auro, quod totidem argenti viui pondera commutaret, quot erant auri, vnde extractum fuisset. Imprimis eo dato, adhuc saltem staret vera vnius in aliud transmutatio, ac quidem multiplex. Secundò, norunt aurifabri, & monetarij, quod nihil, quod non est mercuriale, possit per fluxum ingredi in metalla, aut colliquari cum illis: sed supernatet in fluxu. Igitur Tertiò, esset istud extractum pinguius, quàm sit vllum metallum, si tot millenas partes debeat tingere. Quartò. Non esset illud extractum ampliùs metallum, cum tot mille vicibus superaret perfectionem purissimi metalli. Non etenim metallum patitur totidem gradus amplitudinis in sui perfectione, quot vicibus puluis chrysopeius conuertit inferius metallum, in verum aurum. Quintò. Ille qui mihi primum dabat puluerem aurificum, habebat saltem & ad minimum eius tantundem, quantum ad ducenta millena librarum auri commutanda sat forent. Nemo autem est, qui decupo plus auri habeat, ac si haberet, destrueret vt inde demum auri tantundem construeret. Sextò. Dabat enim mihi forte semigranū illius pulueris, & inde vnciæ 9. atq; tres quadrantes argenti viui, transmutatæ sunt. Istud autem aurum dedit mihi vir peregrinus, vnius vesperi amicus. Vtcunque ergo lapis Philosophorū sit tenera in narratione: attamen ob rationes ante dictas, semper ratus nullum remedium metallicum continere benedictionem arboris vitæ. Fateor interim lubens, quod lapis ille vitæ zoophytæ in suis initiis sit particeps, eamq; habeat distinctam à vegetante & sensitiua, quæ sit vita hactenus anonyma. Nam iuxta Sapientum vniuoca scripta. Principiis lapidis, semel ouo vitreo coniunctis, si vitio interrupti fotus, semel contingat vel paulisper planè refrigerari: ita emoriuntur, vt non sit spes residua futuri lapidis: quod & in ouorum fotu similiter euenit. Adeóque hæc tum pari vitâ, cum initiis lapidis viuere credendum censui. Estque vita vera, quam mors vera testatur. Quippe quod nullis vnquā laboribus is error sit corrigibilis, semel sic mortuo, de cætero nulla restitutionis spes relinquitur. Scio deniq; arborē vitæ frustra ex animalibus vtcunq; longæuis quæri. In quibus omnibus spontaneam mortem, corpus caducum; atque in horas labile, siue vitam omnis carnis inueni. Quomodo enim dabunt, quam non in se continent vitam longam? Cùm si sint longæua, vitam saltem suam exuerunt, dum in vsum assumuntur? Aliquando intuitus lapides, quod intra se quandoque viua animalia continerent, per lustra viuant, custodianturque absque alimentis, ab interitu. Paracelsus totum lapidum aceruum, Mundumque vniuersum, quandoque vnicum fuisse autumat lapidem, aut vniuocum saltem liquorem petrosum, qui in metalla, pyritem, saxa, lapides, & sales sensim distinctus, vitalitatis initia, per multa reptilia dederit. Adcóque si bufones & salmandras per seculum forte detineant viua, absque cibo, ac velut alto sopore sterrentia, dubitaui an lapides animantium istorum thecæ, & matrices, essent vitæ longæ participes. Sed suasit Scriptura, reptilium vitam nobis horridam & odibilem. Quapropter ad pretiosiores gemmas respexi. Veruntamen nec in illis vitæ longæ vestigia reperiri, siue essentiæ essent, siue demum illarum magisteria quia immediatè primis nostri constitutiuis nequeunt assimilari, vel adiungi: vel si tandem adiungantur quadantenus, & quantisper crescimus: saltem spoliantur longæuitate pristinâ, more aliorum alimentorum, naturam à lite carnis induunt, & sequi coguntur. Didici itaque gemmas, vtut medicâ potestate dotatæ essent, ad vitam sanam facere: nunquam tamen prorsus exuere mineralem indolem: adeóque nec commiscibiles primis constituentibus. Imò tametsi commiscerentur, tamen vitæ longæ non inseruirent. Quia quicquid non reficit potestates vitales, non obuiat etiam intestinis mortis necessitatibus, multóque minus si reluctetur coniugio solidorum nostri. Ast herbæ aromaticæ, suis consociis hanc palmam eriperent, si arbor vitæ herbacea esset: quatenus gratiores & spiritualiores. Defœcatissimus autem liquor, & quicunque totam herbæ crasin continet: attamen singularitates, & sanationem duntaxat respicit, eò quòd concretum vnde manauit, ipsum in se non sit vitæ longæ particeps. Liquor enim, qui suum concretum, cui ab initio per minima nupsit, ab interitu præseruare nescit quo pacto vicibus suis spoliatus poterit carnem nostram, mox festinanti putredine diffluam à morte custodire? Atque adeò hinc cœpit mihi arbor vitæ haberi immortalis, non senio, non æstuum incommodis obnoxia, quodque nulla contineret admitteretue excrementa, multóque minùs progigneret eadem. Verum potiùs excellentia quadam auerruncaret, si qua semel quandoque incidissent, propter propellendi & repulsandi virtutem. Atqui cùm veneno sit geniale, bonum in malum conuertere corrumpendo; visum fuit mihi arborem vitæ indagare, in qua ipsamet venena moreretentur, superata per bonitatem arboris: quare etiam respueret nondum admissa. Quæque semel admissa essent, corrigeret atque superaret. Etenim si non deberet admittere excrementa, quæ infimi gradus quædam sunt venena: multò magis arceret, retunderet, & debellabit, quæ altioris sunt & manifestioris hostilitatis. Id enim nisi fecerit, vanum sibi nomen arboris vitæ assumet.

Obseruaui, pullos iumento, & caballo vetere generatos, citò effœtos, in vitæ vigore languidos, puteosque supra oculos profundiores habere, quàm qui caballo iuniore progenitus esset: Salicem verò veterum, noua dare vimina, nihilo steriliora si plantentur, viminibus noui trunci. Itaque reperi, vna cum animantium semine ire senectutem in proles, non autem id tam facile manifestum in fœtu arboreo. Imò si vita longa quibusdam bestiis inest, sic est conclusa, vt singularitatem non exeat, & non extra speciem sit communicabilis. Rorem denique per analæsim partium examinaui: saltem enim facebarinam dabat, magnis morbis opitulantem, ac sanè ad vitam longam oequiequam proficuum; Propter determinatam enim suæ bonitatis generalitatem, non tam vitam, quàm alimenti proprietates continebat. Conclusi mecum tandem; arboreum esse fœtum, quisquis ille, qui arboris vitæ vicem gereret. Dein è saluberrimo, odoro, balsamæo, ac penè immortali frutiee, hoc medicamen petendum. Quodque subtilissimarum atque purissimarum esset partium, è propria sui concreti dote, & constitutione natiua: Quodque resisteret omnifariam quibuslibet corruptionibus, atria vel naturæ errore patris, aut congestis. Tandem quod arte atque labore, vltimam perfectionis metam, & commistionis nobiscum licentiam esset adeptum. Quocirca erat apprimè necessarium, vt naturalis dos ista multiplex, nequicquam inter præparandam frangeretur, aut mutaretur per ignem. Adeóque opus esse igne non vrente ad virium exaltationem, impedimentorumque sequestrationem. Vt scilicet ad incorruptibilitatis complementum, siue ad vitæ longæuitatem nobis manuteneodam, quantum naturæ corruptæ recipienti possibile foret, per communicationem suarum virium participes reddar quosdam mortales. Certè non potest proinde singularem aliquam membri Idiopathiam sentire, aut partialitatibus obedire. Sed necessum est, si vitæ balsamus integralis, ad ens seminale reductus, in dotibus suis permanens, odore gratus, per cuncta vitæ mediæ, atque magni Oporter examina. Adeò vt eum tandem alimenta illi permista, sint suo munere defuncta: saltem fuligo eorundem, suo suffitu, spiritus infitos non amplius conterat, & extennet; sed potiùs recreet: Atque hactenus incorruptibilitatis aliquam permanentiam æmuletur, custodiatque sub vita nostra media, in nutritio humore continuata atque propagata. Gratia ergo dotis natiuæ, conciliet sibi amorem cum spirituum infitorum potestatibus sigillatis: præparatio igitur recuset alterationem natiuæ virtutis, ac præstet penitiorem ingressum, virtutisque applicationem. Adeò vt velut exlex, præterque consuetum, admittatur vt conscius intra secreta vitæ penetralia, vt informationem ibidem subeat. Quibusdam enim climatibus, cuncta robustiora, & præstantiora producuntur, ob succi alimentarij nobilitates: quæque ideò certum est, ad vitam longam præstare plurimum. Quorundam sic enim sudor olet hircum: aliorum verò à fragrantia non longè distat. Istud inquam vnicè in vita longa procurandum, ne humor alimentarius, postquam sua est defunctus muniis, delatus per diaphæresin, amittat gratiam, cuius defectu vitam breuem descripsi. Docui enim alias, suem vel anserem solis piscibus alita, carnes præbere, quæ piscium axungiam detestabilem gustanti referant. Quapropter arboris vitæ medicamen esto balsamus odorus, aromaticus, naturæ gratus, condiens præpollenti bonitate cruorem, & alimentum iam totis modo appositum. Vsque adeò incorruptibilitatis suæ vigore, continuetur via balsamica in extremo vsque limites suæ exhalationis è corpore. Quapropter vnicè cauendum, ne ignis hunc fructum separante distillatione alteret, sed instituatur propris heterogenei diuisio, in suos fundos sequestrata, ad maiorem puritatis & simplicitatis subtiliationem, vitiumque fastum sigillationem. Etenim in Edem, stomachus vigore proprio cibum subigebat, sine vitæ mediæ lucta enim, stomacho parebant cuncta libenter: id quod deinceps, vsque ad aquarum clatacelisma, stomachi per deeidentiam seruatur quadantenus incolume: donec annorum & propagationum successione, vniuersa sensim recederet. Tum non amplius, ens seminale è cibis est ereptum, postquam vitæ terminus ad 120. annos, atque deinde ad 80. restrictus fuit. Etenim ens essentiæ, quod aurea è cibis petebatur, non prodiit amplius: Quia stomachus saltem ens nutrimenti educere satagit. Hinc namque patet tametsi arbor vitæ ex Eden nobis adesset, non tamen vti primis patrum profuturam. Consequenter etiam balsamum nostræ arboris vitalis, non tam proficuam adultis quàm pueris. Qui namque vitæ stadium penè decurrit, quisque pro modulo iuuamen sentit. Cum omnia in natura recipiantur per modum recipientis personæ, loci, ac circumstantiarum. Fleuerunt namque amici Iobi cum eo septem dies & noctes, absque esu, potu, & sanitatis discrimine. Quòd cuiquam mortalium hodie vix one est possibile. Ergo robora vitæ eiusmodi, plus proficerent ex nostro arbore, quàm sanex ego mille offensionibus, laboribus Chymiæ, tribulationum persecutionumque iniuriis penè attritus. Sic nos nobis mella paramus apes. Cui accedit, quod Eden salubritate loci, esset vitæ longæ custos ex se: paucis verò abinde passibus mortia corruptionis atque infirmitatum imperium. Etenim si historiis fides est, Sunt & hodie loca, quibus tercentum annorum vita est ordinaria. Nam vbi longæui nascuntur, etiam fouentur. In propinquo autem sunt loca alia, vbi vicissitudinum interpolata tyrannis vitam abbreuiat. Sic enim Prouinciales aliquot morbi insueti sunt. Montana ideirco, quæ Gas mineralium non habeant (vt Arduenna, Asturias, &c.) nec vliginj lacuum subiecta: Quia siderum collocationes beneficæ reflectunt, aéremque purum spirant, vt vitam longam faciant. Prout & ager planus, gulæ irritamenta nesciens, tantum vitæ longæ addit, quantum saturitas, vitæ longæ inimica. Fatigant nempe ciborum sarcinæ miseras potestates, vt videlicet tanquam exantlatæ labore ante diem concidant. Quibus sic mecum reuolutis toto triduo vndenam medicamen ad vitam longam petendum esset, Arrisit mihi insigniter opobalsamus, non quidem Peruanus, aut Copaiba Brasilianorum gummi: sed vetus Ægyptiacus, Sacris notatus atque primiuus, pumilis fruticis regina lacrima, vix Regibus venalis. Etenim plurimum perfectionis

nis huic enti attribui merito, fateor. Ac licet fat esset reperibile: attamen adhuc ab arboris vitæ perfectione deflectit, adeò quod fructus ille sic adeò caducus. Dumque vat è in natura vagatur, vt arborem vitæ lustrarem: tandem extra diem, & supra fœcem in somnio vidi totam terræ faciem, prout stetit deserta & inanis initio creationis; Tum deinde ve fuit, dum plantis vndequaque suis virescerer recens. Iterum quoque sicut latebat sub diluuio. Vidi namque omnes plenarum species subter equas seruari. Mox tamen à diluuio, cunctas ingredi vitam vicissitudinem sibi iniunctam, per species & femine continuandam. Vidi inquam in apice Libani, Cedros Verbo Dei gloriosissimi subter diluuium integras permansisse, certoque numero adhuc ibidem superesse. Et statim deinde ad me redij. Per moram verò deinceps considerani, quod Arca, quæ genus humanum ab interitu saluare debebat, iussa fuerit fabricari ex ligno Cetim incorruptibili. Duraverat enim mundus fortè 1654. annis, Noë autem pigre in fabrica processit per centum solares annos Adeóque ligna & tigna sumebat, quæ toto seculo nequicquam damni essent latura. Leprosus è populo segregatus ad Sacerdotem accedens, in manu gestabat lignum Cetim, vt mundaretur. In festo Scenopegiæ, quilibet Ebreus Cedrum & ramos myrrhæ portabat, vt Deum memor esset in pluuia totius iestæ, vt constitueret modos temporum, & Astra. Intellexi itaque pro cedrum vitam longam, benedictionee item temporum, & Astrorum, itemque mundationem mystico sensu designari, in hoc seculo verò, etiam obtineri. Nam vitalia cætera, mox contabescunt senio: vnica verò numero cedrus, insigni mysterio, incorrupte ligni substantia, & sospite vegetatrice vitam longam promittit quia continet. Valuæ enim templi Salomonie ex ligno Cetim per aurum, tanquam tegumentum vel vilius inuolucrum iussæ sunt fabricari. Porrò extra controuersiam est in Ecclesia Dei Cedrum in Libano, in Templo, in figura Arcæ, in mundatione lepræ, & festo Scenopegiæ repræsentare Dei matrem, Regi-nam cœlorum Virginem, Vas incorruptibile, arborem quæ nobis vitam æternam in carne protulit. Patronam inquam pauperum, & orcam. Locus autem Cedri in Libano frigidissimam aëris valuam, in niuibus contectam superans, illibatam Deiparæ Virginis integritatem dediourt. Adeóque si arbos Diuam Virginem præsertim tot mysteriis coniunctim designet, non mirum, & Cedrum, arborem huius vitæ etiam in sæculo significare. Enimuerò diebus Dauidis annosa cedrus erat in Libano, quippe quæ propter excellentem proceritatem mystico senio digna fuit ex tunc. Quare vel à diluuio ibidem plantata hactenus adhuc eadem numero sospes perseuerat: vel dudum aute, & fortè à mundi exoje iuxte somoij visionem. Quod seliem quomodocumque fruetur, ostendit Cedrum senij incommoda spernere. Nun est autem à parente Cedro, post diluuium plantata: quoniam & iste cedri parens sub diluuio conseruata fuisset, atque multò faciliùs deinceps, quàm quæ à diebus Dauidis hucusque, perennat. Rideant qui volent istam Cedri ætatem in Libano, dicantque modernas nouo germine, vel deciduo semine suscitetas. At eo posito, hodie & nouæ indies in siluam magnam prodiissent. Vbi tamen noue nulle Cedrus succrescit. Quoniam exin colligo, eandem numero Cedrum modo persistere, quæ vel ante diluuium fuit, imò vel à conditio mundo. Quippe B. Virgini in symbolum datam. Cæterum pro nostro magisterio non est sumendus fructus Cedri: eò quòd eius finis non est ad simpliciter esse in destinatione proprietatum Cedri: sed tantùm ad speciei propagationem, quæ contradicit vitæ longæ ex fundamento. Sumendum est ergò ipsum lignum Cetim tam exaltatum in Sacris. Non ergo cortex, non fructus, non radix, neque frondes sunt finis vltimus, quorsum natura respexit ad vitam longem. Adeóque Cedrus, ab arbore vitæ Eden fortè, & in hoc distincta est. Est ergo reperte materia arboris mori nescientis, cuius lignum imputrefactibile, & ob multa eius proprietates, mystico sensu Diuæ Virginis distinata, vitam proferens Mundo, vt mortem redimat. Sed eius præparatio, omnium illorum, quæ subter laborem Sophiæ cadunt, est longè difficillima. Hac nempe de causa Monarchæ carent vitâ longâ: quis nullus est, qui eam præparare nouerit. Nam nemo verè Philosophus, aulædus est, nec Principes sequitur, iisque adulatur, quippe quia nullius rei indignus, spernit quæcunque Princeps dare potest. Sola ergo arbor vitæ, vires lapsas recreat, detinetque aliquousque vitam influxu. Difficultas autem præparandi consistit in eo, quod lignum, absque vitium resolutione, debeat resolui, per reporem, quelis solis martiis, vsque ad primum ens sui. In quo ente duntaxat, conceditur illi fermentalis conseruandi, & condiendi potestas, eum ingressa ad prime nostri constitutiua, sefeque insinuandi in familiaritatem spirituum insitorum per organa singula. Est autem in succo huiusmodi resolutionis, vis integra Cedri: vitalis scilicet, cum omni proprietate seminali, atque formali vitæ longæ. Nam tota ligni moles resoluitur in succum: quæ alioqui distillata, transmutatur, fitque noua quædam creatura: quod comprobata qua vitæ, è granis aut eeteris distilleta, item oleum distillatum è lignis, imò ex ipsum e oli[...]um oleo. Praxis eius est ista. Resolue fr[...]menta ligni Cetim, eum parui pondere liquoris Alkahest, in vitro sigillato, sub tepore foueote. Et infra septimanam videbis totum lignum in liquorem lacteum migrasse. Mox vero circa quindenam supernatat distinctim duplex oleum, quod in mensem vsque augetur, & separatur dilucidius. Oleum verò tum separatur ab aqua per operationem manualem. Tum distilla aquam in balneo, & liquor Alkahest primæuo sui pondere manet in fundo. Oleum verò cum aqua toto trimestri leuio tepore fouectur, & totum oleum assumit naturam salis, & sese permiscebit aquæ. Estque ens primum Cedri. De vitæ autem longitudine pauca adhuc: quia senex hæc assequor, & ipse moribundus. Mens inauditi mi aliquid spirabat intus: sed iouthis huic vitæ sepelier. Quia Spiritus ianitor lagenam ebstulit mandatu eius, coram quo totus mundus tanquam fungus est. Sit ipsi laus, qui dedit, quique abstulit, quod suum erat. Merito ergo impropeerent mihi Scholæ. Tu miser paruæ notæ homo, magnæ ambitionis vir, senex

paradoxe tardus venisti, vt eum too Cedri encomio, mundo obtendas nebulas. Herbatiis nostria notæ sunt stirpium historiæ ac vires. Tu verò vt inauditum commentum de vita longa ostentes, insanite cum Cedro paradoxus pergis. Eia si Cedro tanta ad vitam sit potestas, cur Reges omnes non longæui? Vnde nonns hospes adnenis: profer litteras & experientias, quibus eredi vis. Vt enim Iurisconsultus rubescit sine lege loqui; sic Medicus, citra experientiam. Negare enim non potes, quin decocta frondium, nucleorum, ligni, corticis, radicis, vel resinæ cedri, vitam cootinuatam iamdudum prodidissent. At nihil horum liquet per nostros herbarios. Tu ergò oeculto modo præparationis detectes, styloque tetrico artis fumiuendulæ; mentiium mysterium cedri iouoluere optas. Quod, deposita larua Alkahestica (assumptis duntaxat ad occultandum tuam improuidã temeritatem, ridebunt literati penè omues, qui non patiuntur se abduci in noua placita per somnia, aut fictas ecstases. Argumentum hoc partim ex inueterato in nos odio, partimque ex antiquis simplicitate emanat. Quantum enim attinet meam personam temeritates scribendi insuetas. Nouit Deus, quòd scribam quæ scio vera. Ago illi gratias, quod cum contulisset inme quinque talenta, fecissemque me indignum, & hactenus repudium corsm eo factus essem, placuit diuinæ bonitati, auferre à me tria, & relinqueta adhuc bina. Vt me sic ad meliorem frugem exspectaret. Maluit inquam me depauperate & tolerate, vt non essem vtilis plurimis, modò me salutaret ab huius mundi periculis. Sit ipsi æterna sanctificatio. Quatenus autem argumentum Scholatum nititur apparentiis decoctionum & iusculorum. Id fanè ex simplici ruditate profectum est. Siquidem hactenus nemo facultates rerum in agendo exsrsuit. Rstum ergò, quod quamuis multa distillando fiant acotiora, adeóque magis actiua: tamen eo ipso recedant & alienentur à genuina seminum proprietate. Quia Ignis est mors artificialis, quæ si aperta flamma fiat, contingit per seminum & Archei extinctionem. Mors autem naturalis rerum præsupponit lassationem seminum. Mors autem artificialis, quæ non fit per flammæ consumptionem: separat quidem volatilia à fixis, cum dissolutione & morte vitæ vltimæ concreti. Sed & ideò alterantur & alienantur per ignem vires pristinæ, & noua creatura resurgit ex igne, ex materiali dispositione, pristinis entis proprietatibus, per inuersionem in morte artificiali obuiam. Sic nimirum pletaque salia volatilia, per colliquationem facientia congressum cum oleo rei fixatotur in carbonem, qui tandem exustâ pingaedine redit in cineres. Sunt & salia fugitiua, quæ intra oleorum pinguedines latitando agût, nouum moliuntur productum: ita vt olea alioqui sat flaxa, combinationa salium commutentor. Quædam idcirco sapoaria fiunt, nonnulla fuligines tecondunt. Saltem adusta omnia contrahunt empyteuma, & in aliud permutantur. Nil enim permanet antiqui Eò quòd illa sit ignis proprietas, non quidem simpliciter separare: sed propria anthoritate sub se alterare, atque commutare. Proinde non licet distillatorum vires ponderare è concreto, vnde dimanant; nec credere licet, quod etsi vires rerum noo fiot abolitæ, non exstinctæ, aut per ignem plane defunctæ, ideò rerum pristinas virtutes per adustionem non innouatas. Quæ autem noua fiunt per ignem, sæpè deteriora fiunt, ac etiam non tatò ita à seipsis prioribus distincta, vt centuplo meliota fiant. Simplicia denique, quæ elixando suam mucilaginem vel gummi liquant, & hactenus in decocti ius suas vires transmittunt. Imprimis non prorsus tamen eandem facultatem, quam integro concreto habebant, retinent: sed languida sæpè illorum actio est. Imprimis namque debent ciborum mute in stomacho confici. Quorum etsi pletaque, ex proprietate magni Oportet, aliquid pristinatum vitrum sapore referant, Attamen hæ vel voa cum excrementis foràs eiieiuntur, vel perperam confecta, appropriataque, non nisi heterogeneitatis insuetæ rixas mouent, loco remedij. Vel saltem si sanguinem atque carnem suo odore afficiant, non nisi languidam opem pollicentur, adeò vt & hinc qusrtana Splenis incola, hactenus in ludibrium Medentum intacta maneat. At, vt aliquid in œconomiam spirituum, & solidorum constituentium familiam admittatur, non est quod per decocta id speretur vllatenus. Vt neque per distillationem; quæ omnem prorsus vitæ longæ entelechiam, quam lignum in se claudit, exuit per mortis artificialis interuentum, succus autem, puluis, ac condita, è Cedro petita, nobis adeò sunt peregrina, quod nisi subigatur, per methodum primi entis, nequicquam familiaritatis nobiscum spondeat. Proenl sanè, quod nostram naturam superet, suique incorruptibilitate donet. Nil ergò distillata, nihilque simplicia cruda, vtut nobili facultate fulgeant, ad vitam longam momenti habent. Oportet namque vt seruata ad amussim Cedri incorruptibilitate, mortis oescia, nec tantillum deteriorata eius in nos beneficientia, sepstetur ab ea omne impedimentum peregrinum, quod aliàs per multam nostri archei loctam in ens nutrimenti, non autem in ens essentiæ reflectitur. Sic tamen, vt insuper illi superaddatur penetratio, communicatio, & conspiratio eum primis nostri constituentibus, & facultatum inexsiftentium recreatione. Stupeant interim Galenieæ Scholæ, insuetum præparandi, & describendi modum, measque pollicitationes rideant, mera credant somnia, canter auis singula iuxta suum rostrum, per me licet ab illis vilipendi. Siquidem ad annosas lucri solitus ergo effictas obloeutiones, iamdudum auribus callum obduxi. De Vita longa scripsi, quæ scio vera: non quidem tyronibus, vt neque lectionibus amplectenda: nouit enim Deus, cur captæ curram caudam dederit. Sua quandoque dierum maturitate erit, qui me verum dixisse intelliget, Adeptos. Quod verò attinet ad sententiam somnio acquisitam. Is legst somninm Nabuchodonosoris, soli Danieli notum. Attameo iusserat omnes suos Sophos igni contaminari, nisi somnij explicationem indubiam referrent. Certè eiusmodi somnia, certitudinem quandam intus pollicentur, nec vana esse. Sæpè is qui dat somnia, eodem quoque mox referat, cum tanta sui certitudine, vt mors nec infernus dubium queant inuehere. Quanquam autem Cedrum omnibus præferam lignis: fortè tamen Indica ab Palæstini lutoris

Cedro

Ctedo nequicquam inferiora præbet. Ego tamen Sactotum authoritati sempet ptimatum dedi. Non tamen, quod ob id manus Domini se Cedro alligauetit. Quæ autem de Cedro scripsi, in memoriale honoris etga Deum mihi propitium obtuli. Cætera, autem quę de Cedro sunt, mecum sepelientut. Nam mundus capax non est. Quod autem moderni de elixite proprietatis iactitant, id iuxta desctiptum Patacelsi non succedit. Nam teia simplicia amplissimo vase vitreo, sigillateque conclusa, paucas saltem guttulas liquotis lactei & aliquot olei subpallidi dant post biduum, totidemque, nec amplius, post bimestre; vix autem tetia pats matetiæ patitur ab igne, quin empyteuma commioetue. Sin verò fortius paululum vrgeatut: vas, vtcumque amplissimum, dissi it. Sio veiò ingtedientia cum liquote medio connectantur: tes ipsa tandem est nihili. Subticuit sci'icet Paracelsus (prout in plutimis aliis) additamentum liquotis Alkahest, cum quo tota matetia mox so'uitur pee totum, & succedit medicamen iuxta illtus descriptionem. Inest enim elixiti huic subtilis fragrantia. Ob quam præseruat matetiam liquidam nostri corpotis à coetuptione, tanquam balsamus, Sæpè namque febri contagiosa deploratos, vnica guttula in vino piopinata sic receeaui, quod adhuc in meridie mecum pransi sint, qui medià nocte vnctionem postremam sacri olei susceperant. Profectò defectu Cedrini entis, subuenit elixie proprietatis. Sed quid? Requiritut Alkahest, quod non datur putantibus: sed solis scientibus, & quidem duplatis. Quocieca aliquid triuiale in vsum vulgi pro conseruatione vitæ longæ edisseram, Anno 1600. Vir quidam annonæ militari insecuiens à computis, numetosa autem & parua prole grauatus, conqueritue quòd annum ageret 58. si autem deficeret, contingetet libetos suos ostiatim stipem petituros. Rogauit aliquod vitæ præsidium à me. Ego adhuc iuuenis, eius sortem condolens, cogitaui, quod odor lychnij sulfurosi accensi vina à corruptione præseruaret. Idcirco in animum induxi, quod acidum sulfuris stagma, hunc fumum sulfuris atque omnem planè odotem necessariò sic contineret, vt ipsum esset nil, nisi ipsius Sulfuris fumus, in eius salem mercutialem combibitus. Tum denique tatus sum, quod eruor noster esset vinum vitæ nostræ, illoque præseruato, si non vitam daret longam, saltem à multis morbis coetuptionem tutaeetur, cuius efficientia, vita sana, motbis immunis, & à doloribus tranquilla, saltem protelaretur quodammodò. Quaproptet dedi illi lagenam distillato liquote sulfuris plenam, & pariter docui attem parandi istud oleum è sulfure accenso. Iussi porro, vt singulo pastu binas saltem guttulas illius liquotis, ptimo ceteuisiæ haustu sumeret, neque facilè dosin istam petulans excederet. Ratus, binas guttulas moltum fumum sulfutis continere. Paruit vir ille monitis, & adhuc per plateas Bruxellæ Anno 1641. ambulat. Quodque augustius est, toto quadragenario illo, nullo penitùs morbo vnquam decubuit, etsi semel casu super glaciem, tibiam prope poplitem fregerit; immunis tamen semper à febri, gracilis atque macillentus mansit licet in penutia commoditatum senex vixerit. Nomen senis, est Ioannes Mass. qui seruiuit à cubiculis Episcopo Yptensi Rythouio, dum Comites Egmondanus & Hornius capite plecterentur; eratque tunc ætatis viginti quinque annorum.

FINIS.

IOANNIS BAPTISTÆ

VAN HELMONT,

TOPARCHÆ

IN ROYENBORCH,

PELLINES, &c.

OPVSCVLA MEDICA INAVDITA.

I. DE LITHIASI.
II. DE FEBRIBVS.
III. DE HVMORIBVS GALENI.
IV. DE PESTE.

Editio sexta multò emendatior.

PARS II.

LVGDVNI.

M. DC. LXVII.

CVM APPROBATIONE, ET PERMISSV.

IN NOBILISS. ET PRÆCLARISS. D.

I. B. HELMONTII
OPERA
CONTRA GALENISTAS,

CARMEN

Nob. & Ampliss. Domini

IANI VVALHORNII D.

Majestatis suæ Consiliarij.

Claude Scholas, Galene, tuas: satis occisorum est,
Ohe jam satis est: plena sepulchra sonant!
Namque cruor clysterque tibi sunt pharmaca: sæpe
Das nihil: In Critico spes tibi sola die.
Interea in tactu vena, linguaque perusta,
Totus & vrinâ, stercoribusque stupes.
Non Ægrum iuuat hoc: illi Medicina paranda.
Nil opus est morbi testibus: at Medico.
Attamen exspectas pretium post funera magnum
Sic canis ægrotum spectat, amatque pecus.
Vnus Apollineâ potis est Helmontius *arte,*
Quos alter morti liquerat, eripere!

DOCTRINA INAVDITA,

De caufis, modo fiendi, contentis, radice, & refolutione

LITHIASIS,

ITEMQVE

De fenfu, fenfatione, dolore, infenfibilitate, ftupore, motu, immobilitate:

PROVT

De morbis huius claffis, Lepra, Caduco, Apoplexia, Paralyfi, Spafmo, Comate, &c.

Noua & paradoxa hactenus omnia.

Tractatus tam Phyfico, & Medico, quàm Spagyro vtilis: miferis autem vtiliffimus.

AVTHORE

IOANN. BAPTISTA VAN HELMONT, BRVXELLENSE.

ILLVSTRI VIRO,

D. CASPARO VLDARICO,

SACRI ROM. IMP. BARONI DE HOENSBROECK,

Teutonici ord. Commendatori in Gemert;

BONARVM ARTIVM FAVTORI, Amico atque Patrono suo singulari.

MEMINISTI, quòd Illustris Dominus, D. Wernerus Spies de Bulleshein, Teuton. ordinis, Bailliuæ Confluentiæ Commendator Prouincialis, ac domus Pitzenburgi Mechliniæ Commendator, Dominus in Elsen, & Herrn-Mulheim, &c. pridem Auunculus tuus, amicorum meorum fauentissimus, triduo ante mortem, mihi lecticam suam mitteret, quia atroci Tertianâ decumberet; cumque aduenissem, me adhuc capite salutaret, & amplexum vtrâque vlnâ minaretur: eundem voluerim statim succurrere, eò quòd pulsus intermittens festinari iuberet: sed suos distulisse pollicitam opem, in pomeridiem, vt Medentes adessent, qui dum exposuissent suam operam, quodque 13. iam diebus, secuissent venam bis totiesque purgassent, aluissent autem insculis, ac sero lactis: confectionibus demum Alckermes, & Hyacinthorum corroborassent ideóque in eadem orbitâ procedendum, nisi quòd demum crura, atque brachia, Cantharidibus vlceranda essent. Me autem respondisse: Cernitis Viri amici, quantum spei isthæc remedia dederint, auxerint, reliquerint. Quare si pergatis eâdem viâ; dies crastina horrores, & agonem mortis, pro Tragœdiæ Epilogo dabit. Quæso, dentur mihi saltem horæ 5. & adhuc hodie apparebit, an Vir ille Illustris, me sui amicissimum, frustra accersiri, hesternâ die iusserit. Consensere facilè, præter vnum Fonsecam, fortè quia Lusitanus esset, qui remedia chymica spreuit, quatenus ignea, oleumque igni affunderent. Adeoque vnius voto, eques ille necem subiit. Nam etsi astarent sacerdotes amici, etiam nobiles domestici: plus tamen sperabant ex solitis & plurium votis, quàm nondum cognitis medelis. A bonis itaque desiderari cœpit: quia aberas, dum hæc contingerent. Etenim vt iusta parit indignatio versum: Ita ab ignaris concitatus, decreui, libellum inauditæ doctrinæ de febribus edere. Et opportunè Card. Ferdinandus, Regis nostri frater, à suis Archiatris Lusitanis, immodicâ cruoris exhaustione, atque immodestâ refrigeratione extinguitur. Id autem sic futurum, Carmelitæ confessario suo, prædixeram scriptis. Deinceps autem

 à nece,

à nece, id controuerso iure disputatum. Certamen vicit Fortunatus Vopiscus Plempius, Batavus apprimè doctus, ac Professor Louanij. Ego autem carmen libro meo præfixi, quo constaret, non tam malitia: quàm brutalis medentum illorum, atque impunis stupiditas. Addidi eapropter, *neminem vnquam à febri, Galeni stylo immunem factum, vt neque grauius alias ægrotantem euaderet, nisi quem robur naturæ tempestiuius è manibus illorum eriperet.* Eò quod in Scholis, hactenus tam febres essentialiter, quàm earundem remedia nescirentur. Edidi ergo librum, qui istud solidaret: at tot vndique mendis conspersum, quod erubuerim pro meo illum agnoscere. Ac vtut talis: tamen ob rei nouitatem, mox ab ortu, desiderari cœpit: quia defecerat. Ostendo namque febrim ignorari, nesciri remedia: itemque quaternarium humorum, esse aniles nugas, quibus creduli mortales cœmiteria saginant adhuc hodie. Itaque esto Problema: *Nimirum ipse vel in eo erraui penitùs: vel non quidem ego; at Humoristæ errarunt. Totaque Schola Humoristica pessum iuit: quia modò iacet cardo, cui innituntur medendi postes.* Res ista cum tangat vitam, Rempubl. ac plerasque familias: rogo Christianum orbem, vt ex charitate inuigilet decisioni tam inopini, magnique momenti Problematis. Addo pariter librum, quo demonstraui causas, remedia; itemque modum fiendi calculi, ignorari constanter hucusque. Pestem quoque, Apoplexiam, Paralysin, Lepram, Lethargum, Spasmum, idque genus morborum à Scholis æquè adhuc nesciri. Conscripsi autem hæc Paradoxa, in arrham polliciti maioris Tomi, quo initia physica, atque noua medendi axiomata, pandam pro bono publico. Scilicet vt discant, ac resipiscant Scholæ. Discant quidem, non à me; (qui omnem alioqui gloriolam spreui semper) sed à Datore omnis boni. Conatus autem sum, acceptum talentum, in proximi vtilitatem sic manifestare, vt posthac quilibet sanæ mentis, velit nolit, fateri debeat, ipsasmet tenebras, è Scholis Gentilium, Veritatem proscripsisse hactenus. Cumque meos labores toti mundo loqui optem; idcircò eosdem Tibi dicare decreui, in pignus amicitiæ quod Musarum Patronus, & Pyrotechniæ fautor esses. Non enim libros meos Principibus Viris vnquam dicaui, vt gesta illorum, atque auorum imagines, ac stemmata referrem. Nolim equidem videri, assentando corrumpere voluisse illorum integritatem. Scio quoque, tibi non minùs, quàm mihi displicere quicquid adulatorum est. Denique nec offero scripta mea, vt tuâ sub authoritate muniantur. Absit & ista stupiditas, quæ nesciat, ipsos Reges esse impares ad eiusmodi tutamen: nec quicquam subsistere, quòd à Deo patrocinium non est nactum. Do ergo, Vir Illustris, dicòque tibi, hosce labores meos, nudo titulo, vt me amare pergas tui amantissimum;

Qui demum rogat, vt te in valetudine protegat;

Tu interim fruere, & gaude & vale, vt optat tuus

Bruxellæ, 6. Kal. Octobr. 1643.

IOANNES BAPTISTA VAN HELMONT.

PHILIA

PHILIATRO LECTORI PACEM,
Gaudium, Scientiam optat Philosophus per Ignem,

IOANNES BAPTISTA
VAN HELMONT,
BRUXELLENSIS,
TOPARCHA IN ROYENBORCH PELLINES, &c.

NUPER *emisi doctrinam nouam de febribus. In qua ostendi febrim, in essentia, radice, proprietatibus, atque remedio, esse Scholis incognitam. Res ista Medentes diuersimodè affecit, ac potissimum anxit discere recusantes. Qui namque sibi sat sapere persuadent, dixerunt:* Ergone Academiæ hanc impunè sustinebunt calumniam? totque virorum præclara ingenia, & nos ipsi, fuimus stipites? Solusne Helmont ad mensam Solis accubuit, vt ex epulis istis, Adeptum Medendi sibi arrogare ausit? *Intentionem at meam quamuis pauperrimè comitetur mea ignorantia, huiusque confessio non deleat ignorantiæ labem: veniam tamen meretur integritas, atque sinceritas intentionis meæ. Siquidem in medendo, cuiusque veritas ab opere, quod post se relinquit, æstimanda venit. Nec enim calumniæ censeri debens, si errores antecedentium detegantur, suppressis eorum nominibus. Tractatur per me res humana publica, solius charitatis ergo. Si dixero itaque, quod adhuc primus eorum, qui ab Ethnicis medendi fundamenta petunt, desideretur, qui nedum febrium; sed & quorumcunque morborum radicem, agnouerit, ac iusta remedia, idque demonstrauero: culpa careo, nec iniurius videbor. Sin minus, ignorantiæ meæ miserti, quæso me instruant: prout ego reor, me sola generis humani commiseratione motum, ne quisquam posthac suam fidat vitam infidis auxiliatoribus, qui neminem à morbo, ex certa scientia immunem fecere hactenus; sed, quotquot euaserunt, conualuisse, solius Dei munificentia, ac natura suæ bonitate. Hoc est namque illud paradoxum, quod me demonstraturum polliceor, & statutum promissis. Dixeram autem præfato de febribus libro, me, calculo etiam suum tractatum debere: quia Lithiasis, monstro similis, ideoque singulari stabulo segreganda. Etenim reliqui morbi nusquam, nisi penes nos, nascuntur: solus autem calculus, etiam in matula concrescit. Lapidescit quidem, tanquam productum naturæ vniuersalis, sed, in quantum modificata, crescit: vtque fiat calculus, non autem petra; requirit materiam ab homine dispositam. Hoc ergo limite, videbunt Academiæ, se ne extimos quidem oris, Lithiasis causas attigisse: quique se inscitia febrium culpatos dolent, agnoscent, se calamitatis suæ plures habere socios. Numquam enim volui omnibus ante me iniuriosus esse: sufficitque, me protestatum carere animo iniuriandi. Absit enim, quod nesciam, rem ignotam, in vsus proximi demonstratam, carere calumnia: dum præsertim Medentis inscitia se habet per modum criminis, pellemque pro pelle quandoque daturus sit homo. Non secus atque Prætor, aliquem criminis accusans, excusatur à calumnia. Dolui semper magnoperè, in sola Medendi religione, tam surdis, pigris, atque friuolis principiis subscriptum: in cæteris verò professionibus, tam ingeniosè elaboratum. Enimverò quid subtilitatis non est machinatum, circa quinque voces Porphyrij, quas prædicabilia nominant? quasque versutias non mouerunt, circa res vanas? garritus, inquam, sermocinalis industria testes? Raymundus tamen, his non contentus, alias nouem voces inuenit vniuersalissimas: ac dein hisce alias 28. minus vniuersales: atque demum tandem 72. alias vniuersales subdidit, quibus res qualibet 17446. vicibus describi, prædicari, atque distingui possit. Inutilis ille garriens, scientiarum immensa siliqua, sine nucleo. Certè humana vbique ingenia, absque calcaribus, vltrò in subtilitates prona, si inanes illarum fines. In rebus autem, vitam & sanitatem spectantibus, continuo stertuerunt veterno. Ius quoque ita subtilitatibus incumbit, circa placitorum explicationes, vt acumina, quibus humanum ingenium tam mirifica admiratione rapitur, seseque propria intuetur oblectatione, vt singulari prærogatiua, vocentur iuris subtilitates. Sermocinalibus hæ quidem minus vana vtpote, quod ad acquirendum defendendumque Ius sunt comparatæ. In Theologicis verò, quid non angustum, per quæstionum acribologias, sperant cathedræ? Vtinam his cunctis careat humana necessitas. Meum atque tuum, cuique absque fuco cedat! fides etiam (vt in Mahumetismo) staret citra disceptationem. Cedat quæqua subtilitas, cuius in die nouissimo non habebitur ratio: Rediret sic enim Apostolica sinceritas;* Sic accepi, sicque tradidi vobis. *Saltem mitius iudicium subituri, qui in vita, ab eiusmodi subtilitatibus fuerunt alienissimi. Ast in re medica, (proh dolor!) vbi indagatio est maximè necessaria, vtilis, ob charitatem commendata, omnia propemodum mansere intacta: quia vtrobique supina ignauia, ad subscribendum ignorantiûm auitis stoliditatibus, prona; damnosior quoque inter eos, qui per plateas vagantur, déque domo in domum transcurrunt, vt sanitatem venalem prostibulent, & ignotum sibi morbum fugent. Non enim semel obiter apud Academias dubitatum est hactenus, super theorematum fide, à Gentilibus traditorum: quæ alias vel sola facilitate futilitatem velant, primoque intuitu, sui suspicionem excitare deberent: quoniam in rebus humanis nil durius pudore, stupiditate nihil mendacio atque fraude plenius, crudelitate item atque crudelitate nil admirabilius, per tot iam susceptum secula, quàm professio, quæ indies per mortes hominis, sub concentrica subscriptione, ad vota Gentilium, experimenta facit. Fatentur enim id mecum nationes, absque Medico viuentes, quantam vitam ducant. Fatentur id, inquam, & emunctiores Medici. Etenim non ita pridem interrogatus à me vir pius,*

ac modestus, Medicus autem celeberrimus, Doctor Ioannes van der VVegen, cur (siquidem Louanany habitaret, haberetque in aula amicos, atque dynastas quos curaret; essetque Cathedra aptissimus) lectionem aliquam non appeteret? respondit ingenuè, non esse licitum, aliud doctrinæ genus adolescentiæ prælibare, præter Galenum; adeóque (inquit) scienter damnarem animam meam sciens meliora, atque docens pejera. Ergo, quod ego me scire detego, sciunt, at non audent, alij. Bone Iesu, quousque durabit Medentûm topor? tantaque truculentia cõtra opus manuum tuarum? Permitte, permitte, ô infinita Bonitas, vt agnoscat genus mortalium, quod dæmonium Moloch nullis inuideat subtilitatibus, quàm quæ circa charitatem ventilantur, quæque vitam tuæ imaginis spectant, & conseruant. Initio enim dolui, tam immensam credulitatem principiorum, tantamque mortalium ignauiam, circa res tanti momenti; huiusque rei creuit indies miseratio mecum. Hinc tandem lucem tantillam nactus, cum ingenti dolore cognoui, Scholarum errores, per me, elucescere debere. Enim verò in lumine id visum fuit mihi, indomita arrogantia plenum, quod omnium minimus, omnibus ante me, Philosophicæ Veritatis ignorãtiam inurerem: mihi autem soli Adeptum Medendi tribuerem. Rogaui ideò sæpè Dominum, vt à me istud talẽtum suum repeteret, penitúsque auferre dignaretur, atque alteri digniori tribueret. Sciebam nãque, quod, qui benè latuerat, benè vixisset, saltem moraliter, & hoc viceroso sæculo præsertim. Restiti itaque, ac dilataui dudum hanc principiorum Medendi ignorantiã suo mundo proponere, donec iam senex, vltima cogente necessitate, mortisque in agone constitutus, pollicitus sum Domino, me suum talentum candidè propalaturum: ne frustra scilicet in mundum venisse, atque inutilis hinc discessisse, quandoque in stricto Dei iudicio censear. Etenim per visionem somnialem intellexi, quod plus formidarem oblocutiones, quàm Dei indignationem. Callidam esse naturam, quandiu prætexeret superbiam, in pure obsequendo Deo, ob fallaces respectus humanos. Arrogãtiam item meam non cernerem, sitam potius in timore, minus generosè effecturum me, quod requirebatur contra viros iudiciosos, à tot seculis in me insurrecturos, quàm in pure parendo Veritatis Datori gloriosissimo. Imo, nec commiserarer proximi, talentumque humi tegerem, retrospiciens ad incerta, de me, mũdi arbitria. Fores Medicinæ à tot seculis seratas, claustraque, atque obices, rubigine obductos, scirem quidem, at pandere dubitarem: quasi Ianitoris munus præsumerem merè meum, nec aliunde datum. Resolui itaque mecum, agere, quæ charitas, agenda suasit, non arrogantia: sciens quod non iniurius, qui bonum publicum intuetur, quãquam verecundum ijs, qui temerè Gentilium nugis subscripsere, in damnum generis humani. Tandem itaque inter pudorem, & rei magnitudinis terrorem, medius constiti, multotiesque calamum reposui. Iterumque seriò rogaui Dominum, dignaretur alium me digniorem deligere. Quapropter meritò indignatus Dominus, hunc malum atque inutilem seruum permisit cribrari à satana Na Ordo, cuius Zenith est domus Potestatum, & Nadir, cæteri Ordines, me cœpit gratis persequi, indignis technis. Cognoui statim, quod manus Domini tetigisset me. Ideóque in plena persecutionum tempestate, volumen conscripsi; cuius titulus. Ortus Medicinæ. Id est, initia Physica inaudita In quo detexi errores Scholarum medendo solitos. Noua, inquam morborum principia, vt & hactenus inaudita theoremata dedi, ac demonstraui; vt relictis Gentilium vanitatibus, Academiæ deinceps assuescant Veritati. Inde enim inueni in anima sabbatismum, qualem unquam in meis prosperitatibus; adeo vt suspicionis plenus dolerem, quod tantæ procellæ quietem animæ, aut corporis somnum, nequicquam turbarent. In quo non sat laudare possum, Deus, protector mi, largitatis tuæ abundantiam, quæ non permisit animam meam vel tantillum excidere, sub tãtis vndique angustijs, è plena pacis fruitione: formidans hoc vnicum, ne inutilis seruus sepelirer cum tantillo talento. Quisquis ergo Zelum meum interpretaris superbam iactantiam, per me licet, modò te ipsum non læseris. Gaudebo namque reportare omnem confusionem pro bono proximi, & posterorum, fruarque optatu meo; siue interim ausus mihi in temeritatem cesseris, siue non. Irrorabit namque Deus sator, quæ voluit crescitura. Enimverò libro de febribus, narraui pœnitentiã meæ exordia, qualiterque à Galeno, & Auicenna desciuerim, ob deprehensãs nimirum, columnarum Medendi falsitates. Vnde deinceps creuit in me adhuc Iuuene singularis fiducia, quæ me lubens omnium iniuriosis censuris, propter proximum exposui: sensimque dierum currente numero. Dominus candorem Zeli mei aspexit, & me, iam virum, permisit videre, ærumnarum & ruinæ plenum esse, quicquid in Scholis Medicis docetur, & fore posteris ludibrium. Bone Iesu! quantum tunc expaui clementiæ tuæ magnitudinem, quæ paruulis reuelas, viris alioqui religiosissimis & ingeniosissimis negata à tot seculis. Porrò, quantumuis inde certior factus, quod accepti Veritatis talenti manifestatio mihi incũmberet: attamen est natura inueniendis excusationibus facilis fallitque se, & suas tristitias, per rationis pedissequæ, adminicula. Mox ideo (vah pudet me meæ inconstantiæ) susceptum onus meis iterum excussi humeris, & dixi; Quis sum ego Domine; deficiunt enim mihi solidiora, quæ in locum deprimendorum subrogarem. Quæ enim ante crebebam mihi imperata, suspicabar iterum, astu satanæ suggesta: eò quòd deficiebant arcana remedia; diplomata nimirum, siue signa meæ missionis. Quapropter in iuuentute dudum mihi persuaseram, ipsam Medendi artem nil esse præter meram imposturam, ab otiosulis excogitatam Græcis, in perniciem Romanorum domitorum primitus exstructam, deinceps in hominum calamitates confirmatam; cui humana credulitas, ob conceptam spem, facilè subscripsisset, sicque sibi authoritatem peperisset ista religio Medica; quia plerumque nimis facilè credimus, quæ nimis auidè optamus. Sciebam quidem ex tum, Medicinam Academiarum esse rem nihili. Quorsum præbebant mihi suffragia, cum morbi incurabiles, tum insuper experimentorum vanitas: ac tandem, suppetiæ affluebant vndecumque; quia Medentes passim ludibrio expositos viderem. Tum huic meo errori adstipulabatur ipsa Philosophia, adolescentiæ prælecta. Nimirum quod Logica, Physica, & Metaphysica Scholarum; non sint illa Philosophia, propter quam Pythagoras paucos duntaxat, melioris succi discipulos, instituendos assumpsit olim sibi, plurium annorum silentio, secretoque sacramento, deuinctos, se neminem vnquam quicquam illorum, quæ ibi audierant, declaraturos. Suspicabar enim, potius ibidem Pyrotechniæ tradita præludia, quàm scientiæ illius, quam Galenus hellenico multiloquio pandit. Siquidem & dudum ante Pythagoram, quisque consueuerat per Hieroglyphica, in templis fideliter adnotare, quæcunque suis profuerãt. Id namque tanta necessitas, tamque intestina calamitas, coniecerant, vt absque inuidia sic posteris traderentur. Cum igitur ars Medendi, apud me, in vilipendium rueret, incidi in textum sacrum, sæpius lectum,

lectum, nunquam tamen intellectum. Videlicet, quod Altissimus creasset Medicum, eumque honorari mãdasset, propter sui necessitatem. In quo statim deprehendi: 1. Quod ille, qui omnia creauit, se tamen singulariter glorietur Medici Creatorem. 2. Quod propter sui gloriam, bonitatis emanationem, ad infirmorum necessitates, subuentionem, & auxilia, adeóque per Medicum, Altissimus placari velit, restituendo ablatam sanitatem. 3. Quod is, cui debetur omnis honos & gloria, praeceperit, solos parentes, & à se creatos Medicos, honorari: quasi Medicus aliquid patrizantis haberet. 4. Dein, in mea virilitate, non parum, diu noctuque anxius inquisiui, quisnam ille felix esset, quem Altissimus ab aeterno destinauit, elegit, & creauit in Medicum, atque hinc quoque honorari praecepit? An forte esset is ille, qui, perlectis Institutionibus, & aliquot classicis authoribus, emensusque in Academia solidum triennium, tandem per disputationes, & examina, à Professoribus, candidatus emitteretur, tam seculari, quàm Ecclesiastico iure admissus? Num verò ille, qui eodem iam Medici titulo, consenuisset sub lege alienâ, plenus interim annorum, experimentorum, & nummorum? Tum statim respexi, quòd infirmus egeret Medico, quem Altissimus creauit, plenis instructu numeris: quodque sanus non indigeret Medico adstante, qui culinae praeesset, numeraret buccellas, & diaeta regulas praescriberet. (Plura de honore Medicis debito, posthac inuenies sub historia Duelech.) Consideraui ex altera parte: Quod vnguentarius conficeret pigmenta suauitatis: nec consummarentur opera eius: nec esset medicamentum exterminij in terris. Quod sonat, verum Medicum omnes morbos aequâ falce demetere, nec esse morbos penes ipsum incurabiles. Insigne sanè discrimen inter Medicum, quem creauit Altissimus, & illum, quem crearunt Academiae, per doctrinam Gentilium. Actutum mihi se obtulit immensus incurabilium catalogus: quasi pro his nil esset solicitus Altissimus; aut tales aegri non essent morbidi. Vtpote, pro quorum necessitate nec Medicum, nec Medicinam, in Academiis creasset. Siquidem isti, nedum huiusmodi infirmos conijciunt in desperationem: verumetiam, quotquot sponte non silent morbi, desperatis adnumerant: Imo quartanam, quaeque in annos, radices stabiles seruant, spontaneoque plerumque naturae taedio terminantur, reputant incurabiles. Ac nisi morbi reliqui vltimò ad metam decurrant, omnes profectò ex aequo adderentur incurabilibus. Plerique namque, dentis dolorem auferre nesciunt, nisi per euulsionem eius. Sic fortassis, idem in veteri Cephalalgia, capitis ablationem, pro sanitate, imperarent, si sospes vita perstaret. Post insignes ergo aliquot annorum labores, me piguit, quod nihil aliud scirem, aut didicissem quàm quod nihili. Nam tametsi crederem, Medicum à Deo creatum, prout & medicamina simplicia: totus tamen basi in cognitione illius Medici rerumque sibi subseruientium. Optabam enim multoties. Ah vtinam talis Medici tandem aliquando fiam discipulus. Interim cognovi clarè, Artem Medendi, tam Graecis, quàm Arabibus excultam, quamque Iudaei mentiuntur sibi à suis Rabbinis, sub Kabala, per manus traditam, longissimè distare ab ea, quam Sacer textus depingit. Tandem itaque in animum induxi. Medendi scientiam à medio, intentione, & fine, habere initium bonum: Esse nimirum donum bonum, descendens à Patre luminum: quodque hoc ideo nunquã descendisset, pridem in Ethnicos, & Iudaeos, vtcunque nostra credulitate inflatos, vtpote quos Dominus non creauit Medicos, nec in nostri necessitatem; vt neque honorandis, sed seriò vitandos, praecepit. Non est enim Medicus à Deo creatus, defectuosus, lucro deditus, hostisque Christianorum: sed charitatis plenus. Hanc namque illius doni boni raritatem primum notaui ex Dioscoride. Qui à diebus Platonis, (quibus vixit) historias herbarum quidem descripsit; In hunc attamen diem, vix illi aliquid est additum, detractum autem plurimum. Adeóque bis mille & tercentum annis, vix aliquid luminis, in rem Herbariam, supernè illuxit, licèt maximè obviam, atque necessariam. Quapropter in alios cognitionum abstrusiorum ordines, sobriè satis, supernum istud lumen delapsum, conjeci. Minimè tamen in Gentiles, Athaeos, perfidòsque Iudaeos, extra Veritatem, & charitatem seclusos, ac ob id à Deo derelictos. Et rerum natiuitates, vt sunt relegatae in temporum plenitudinem, nobis tectam, Ita veritatis Medendi donum non descendere, nisi statura apud Deum maturitate. Nec enim lumen gratuitum lucebit ad lubitum nostrum. Nam qui omnia fecit vt voluit, facit eadem quando volet, perficitque in quibus voluerit. Consenui enim, jam à quadraginta, & amplius annis, in Medentûm turba; tandemque senex cognovi, Theoremata Scholarum per me subverti debere, vt quaque, ventura mox aetate, cadant in rudera, quatenus veritatis calce destituta non cohaerent. Fuit apud me Adepti illius doni tanta certitudo, ac veneranda authoritas, vt sentirem, datorem vnà sui doni quoque fore interpretem; vtque hactenus quodlibetcunque excluderem dubium. Estque ejusmodi cognitio longè certior, quàm quae per demonstrationem formatur. Quia non est verbis facultas, hanc certitudinem aliis facere communem. Scio quoque, non omnes, qui Medendi initia mea sunt lecturi, aequalem inde fructum reportaturos: quippe Deus sui doni dispensator vsque mansurus est. Dixi hac, vt etiam sciatis, quod mea indignitas donum tenebris offundet, vt capiat natura cursum qui potest. Speravi enim, cum jam numerum & atrocitatem morborum auxerit, in parvulos, & abjectos huius mundi, donum Medendi inspiraturum. Et, cum antecacto seculò Paracelsum scientia analytica corporum, ac remediorum fulgore, divitem praemiserit praecursorem, fore, vt vellet jam scientiam Adepti (quae alter ille carnis) super addere. Porrò, si absque scelere, lubet placiti illius divini decreti rationem inquirere, ob quam adeptum Medendi, donum minus ad Christianos descenderit: reor; Scholas resistere, quatenus principiis Gentilium pertinaciter insistunt. Tum item, quia Medicina tota in lucrum exercetur, mox à sui initio: quae sola artium, ex compassione misericorditer expẽdenda est; Non autem quasi ex aerumnis miserorum, hilariter pomposéque vivendum vel ditescendum sit. Quare lucrum hominibus praeripuit dispositionem necessariam, falsitatque doctrinae paganica, Adeptum medendi donum avertit. Cuius venatio mihi ideo visa est consistere in compassione erga aegros, dediscendo falsa theoremata, & induendo profundam spiritus humilitatem. Quae, vt cum non est inflata per literam, nec depressa per inordinationem: ita in humili intuitiva cognitione sui nihili, mens se evacuat omni scientia, per rationis inductiones introducta. Tum deinceps, tum, inquam, Altissimus vix sinit vacuam mentem, quin foecundo sui luminis radio eandem repleat. Offendi iam forte nonnullos, eò quod adeptum Medendi desursum descendere dicam: qui Medicinam addisci volunt, per modum aliarum artium. Intellectus (aiunt) est potestas naturalis; qualibet autem potestas naturalis, nata est ope-

rari

rars effectum proprium: proprius autem effectus ipsius Intellectus, est Intellectio. Ergo homo naturaliter intelligit omnia intelligibilia, tanquam proprium Intellectus obiectum. Porrò, facultas Medendi est; intelligibilis, ac proinde non descendit de sursū. Respondeo: Anima, eiusque intellectus, non sunt opera immediata naturæ, quippe quæ oriuntur à fonte supernaturali. Adeoque, quoad sui initium licet Intellectus sit facultas naturalis animæ, non est tamen omnino inter facultates naturales computandus. De fide est, Quod Deus creauit Medicum, adeóque ars Medendi dicat aliquid supra communem regulam creaturum, sic vt eius adeptio non contingat per modum aliarum artium. Nabuchodonosor enim ablationem & restitutionem Intellectus testabitur. Item, Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus, Quod frustra dictum esset, si Intellectus æqualiter à Natura daretur. Porrò datus Intellectus (de quo hîc prædicant) actum suum naturalem, siue intellectualem, non exercet, nisi quatenus notiones aliquas discurrendo trahit ab obseruationibus, quas à sensuum perceptione accepit, cum causas à priori penitus ignoret. Ad scientiam autem medicam requiritur quædam luminis claritas, quæ superat illam cognitionem per sensus, imò & per consequentias causarum ad effectus, iuxta putationes (plerumque fallaces) à ratione, sibi inductas. Nam de fide est, quod intellectus, vnà cum totalitate naturæ humana, atque ita deincept, vtcunque clarus, non percipit propositiones primò veras, sensum superantes, nisi cum affluxu luminis superni. Puta, locum libri sæpius lego attentè; &, licet verba intelligam, semel tantùm sensum illius insperatò haurio, cum admiratione præteritarum lectionum. Eiusmodi autem cognitionem, voce gratim. Sic nempe Intellectus, vtcunque clarus, non semper assentitur vero: quia naturaliter nec hoc percipit. (Hinc namque factiones in scientiis, & religione.) Sic in deno medendi, est aliquid nobilius, & superius, quàm quod è cognitione praexistente sensuum formatur in imaginãte: Quod est verum, solidum, bonum, superans authoritatem consequentiarum: imò quòd nec propriè doceri, vel demonstrari potest. Nolim tamen intelligi, quod adeptum medendi sit scientia infusa, qualis olim illuxit Bezeliel, & Ooliab: multóque minus, qualis die Pentecostes, in Apostolos, largo imbre pluit, vt variis confestim loquerentur idiomatibus: nec est item proinde Adeptum medendi de planè sublunaribus. Nam Sapientia æterna creauit singulariter Medicum suum, præ cæteris: adeóque aliquid augustius requiri pro ipso videtur, quàm pro aliis professionibus; quos ideo nec mandauit honorari. Alioquin omnis quidem intellectio nostra, in natura, surgit tantùm per modum discursus, obseruationis suppositi, & consecutionis, indagationisque; idque totum à posteriori. Quocirca eiusmodi omnis cognitio stipatur incertitudine, Ergo inter ordinarium intelligendi modum, & scientias infusas primorum graduum, sunt amplitudines quædam singulari quaque gradu distincta in Intellectu, supernaturaliter oriundo. Quod sic probo. Omne donum bonum descendit à Patre luminum. Adeptum Medendi est donum bonum: ergo descendit à Patre luminum. Maior est fidei. Minor verò constat, quatenus Medicus, vt talis, est creatus à Patre luminum, Replicant per quandam similitudinem, & nil ad syllogismum, hoc modo Difficilior est cognitio Dei, quàm Medicina. Sed Gentiles naturaliter inuenerunt, per Intellectus operationes, Deitatis existentiam. Ergo longè facilius, adepti sunt naturalem scientiam Medendi. Respondeo, totum concedendo, si non adduxerint quatuor terminos. Itaque, prout per naturam nemo potest haurire lumen fidei: sed tantùm vmbratilem aliquam cognitionem: ita & in dono Medendi concedo, naturaliter, per obseruationes iuuantis ac nocentis acquiri cognitionem aliquam Medendi: at sanè, est ista cognitio tam vmbratilis, & cæca, vt planè repugnet textui; qui frustra diceret, Deum creasse Medicum vt talem, eumque honorandum, nisi aliquod lumen in hoc creato Medico elucesceret, supra vulgarem, ordinariam, atque naturalem potestatem animæ intellectualem. Tandem, quod nec Athei, nec Gentiles, vt neque Iudæi, donum istud Medendi vnquam receperint, non aliunde, nec longius deducendum est, quàm quod de facto morbus, remedia, horumque omnis appropriatio, adhuc hodie sint mortalibus ignota. Est namque argumentum ineluctabile: Hactenus Adeptum Medendi fuit ignoratum: ergo non dedit Deus illud paganismo antecactis seculis, vt neque Scholis, cæcos ductores sequentibus. Cuius correlatiuum est; quod, quicunque assentitur Scholarum paganicarum doctrinis, seclusus sit à principiis veris Medendi Assumptum enim demonstrabo, Deo fauente, amplo volumine. Mansisse nimirum ignorata principia cognitionis causarum ac radicum, in morbis, remediis, & appropriationibus. Consequentia per se clara est: nisi ostenderint, aliunde, quam à Deo, deriuari omne donum. Nam pro stabilimento doni Medendi satesse deberet, quod, licet Adeptum medendi tam prope naturam Intellectus sit, vt propter obiectorum naturalium propinquitatem, & necessitates, consuetum sit, tribui naturalibus scientiis, per simplicem Intellectum apprehensis: attamen, quatenus saltem includit dona prudentiæ, consilii, &c, quæ sunt charismata Spiritus sancti, debet profectò donum Medendi ferri, & exspectari, ab initio tali. quod planè fertur supra naturæ orbitam. Etenim non rarò quis, mediis demersus somnys, extemplò cognitionem concipit, quam nunquam vigil erat assecutus. Nox nocti enim indicat scientiam. Sæpè sic quis legit locum, multoties lectum, absque fructu, vnde demum vitam emendatiorem instituit. Nonne enim ista descendunt à Patre luminum? Sunt ergo eiusmodi scientiæ, infusa quidem, licet non de ordine excellentiori. Sunt, inquam, talenta, super quæ Intellectus benè formatus postmodùm struit doctrinas vtiles. Docti enim (vt tales) fulgebunt (præ indoctis) in regno cœlorum, si doctrina ergo, animæ se habilitauerint ad maiora charismata. Placuit nempe sibi Omnipotent in diuersitate mansionum, chororum, claritatis, & Intellectus Angelorum, hominumque hos comitantium. In fauorem saltem Adepti medendi facit, quod inter septem spiritus proximos throno Dei, vnius nomen est, Medicina Dei. Est enim supra Principatus, thronos, Potestates, & Dominationes. Attamen Cælites non ægrotant, nec Medicina indigent. Nec est eiusmodi Medicina Dei, Metaphoricè sumenda, quæ callebat proprietates, etiam in felle piscis. Hoc loco autem suscepi Lithiasis ortum, quem promisi, quatenus calculus metamorphosin continet, quæ nullatenus ab humoribus ortum ducere potest, sed à mero lotii excremento. Ideóque hic tractatus facilè carere potuit tractatu, De figmento conplexionum & humorum.

TRACTA

TRACTATVS DE LITHIASI.

PETRIFICATIO.

Capvt I.

1. *ANte Paracelſum iam nutabant Scholæ Medica.*
2. *Veterum opinio de cauſis petrificationis.*
3. *Sanior doctrina Paracelſi.*
4. *Fluxus ſeminum ad petram.*
5. *Diſpoſitio mineralium à condito mundo.*
6. *Quæ linea Trinalis.*
7. *Quid mons ſiliceus.*
8. *Vnde petrarum diuerſitas.*
9. *Puluis adamantis ſemper flauus.*
10. *Saxa & lapides, vt differunt.*
11. *Semen petræ, in quo excedit ſemen vegetabile.*
12. *Petrificatio Humana, & cur denti petra adnaſcatur.*
13. *Notabilia aliquot.*
14. *Inſecta quædam cur non petreſcant: perfectiora autem animalia, quandoque prorſus.*
15. *Formam non introduci ex potentia materiæ.*
16. *Quomodo homo petrificatur.*
17. *Petra nil commune cum calculo.*
18. *Duelech Paracelſi.*
19. *Encomium Dauci, &c.*

1 EMVNCTIORES Medici exacti pridem ſeculi, ſtupuere ſilentes, tam infauſtam ac inobſequentem ſuis theſibus, doctrinam Scholarum, de Elementis, Temperamentis, & Humoribus. Neque enim ſibi ſatisfacere potuere, quaternario humorum, pro omnibus morbis. Quamobrem Paracelſo longè fuit facillimum (qui præpollenti medicaminum teſtimonio, totam Germaniam, in ſui admirationem traxerat) iam nutantibus perſuadere figmentum ſui Tartari, è cibis, ac potibus, proditoriè intrantem Tartarum, morborum quorumcumque veram eſſe cauſam. Quæ ſua putatio fidem fecit, ſicque modo radicem ſtabilem fixit, vt non ſit ferè quiſquam, qui ad Tartarum Paracelſi non confugiat. Debebam quidem Tartaro tractatum ſingularem, qui ad hiſtoriam calculi accinctus eram, niſi inter initia phyſica, de illo abundè ſcripſiſſem. Ideóque volumen iſtud truncatum defecuiſſem, ſi inde tractatum de Tartaro huc tranſtuliſſem. Siquidem conſtituta ibidem, primæua naturæ integritate, intra materiam, Archeum, & vitam, ſiue formam, cum ſeminalibus initiis, inauditis hactenus, fermentis quoque, tranſmutationum quarumcumque authoribus, nouiter detectis, reiectis verò elementis, qualitatibus, complexionibus, horumque pugna, lucta, contrarietatibus, & victoria. Humorum item, & Catarrhorum figmentis, extra naturam, & Medicam conſiderationem, relegatis: Flatibus denum, Tartaris, & tribus primis Chymicorum principiis, extra morborum palæſtram proſcriptis: ſenſim deio à theoriis, ad pathologica deflectens, naturæ defectus, & alteritates explicui: atque medullitus veram morborum cauſam, antehac inauditam, mundo manifeſtaui. Igitur Calculo, vt monſtro domi nato, hunc librum, velut exlegem, nuncupaui, deſertoque nunc Tartari errore, à Paracelſo mutuato, ad ignotam Scholis petrificationem iam venio. Enimverò Veteres, ſua Ariſtoteli nomina dantes, iuxta principia huius adhuc arbitrantur, lapides atque mineralia vniuerſa, abſque diſcrimine, fieri ex terra potiſſimum, mediante calore, & frigore, opificibus externis, cum additamento tamen trium aliorum elementorum. Attamen pôdus ſaxi, cum aquæ pondus excederet: conicere inde, terram fore omnium mineralium materiam propriam. Et quanquam hæſitarent in pôdere auri, ſcientque tamen, ex pondere peti demonſtrationem Mathematicam, quouis Syllogiſmo fortiorem: nec interim crederent, aurum eſſe terram, neglectis ſui dimenſionibus, multoties ſeipſam penetrantem. Multoque iam magis, ſuis diffidebant theſibus: cum aurum non ex ſola terra, cæteris tribus ponderoſiore; verùm ex leuioribus aliis, iuſta, ſiue æqua lance, atque proportione miſtis, componi ſtatuerent. Idcirco conſilij inopes, indaginem ponderis ſuſpenderunt ad clauum, ac poſthabitis litibus, velut ſopore preſſi, contenti fuerunt dixiſſe, metalla, velut frigore glaciata (eò quòd ignis tortura fluerent denuo exſiccatoque aquæ ſuperfluo, aëre verò & igne propemodum excluſis, manſiſſe quaſi areſacta. Hoc ſic tulit arida Ariſtot. Philoſophia. Theſim autem ſuam probarunt, vt dixi. Nam metalla contrario (vt putant) calore diffluunt. Quaſi verò glaciarum

tum opus, noo niſi folliũ miniſterio liqueſceret; vel terra eſſet liquabilis per igoẽ, ruſuſque pro lubitu, terræ faciem repeteret, quoties frigus ſentiret. Itane ſui tã immemores Scholæ, quod non ita pridem, aquæ elemento ex ſe intensè frigere dixere, & remiſsè madere? adeóque metalla non ex terra, ſed ex aqna glaciari debere? Terrã verò ex ſe, iotensè ſiccam eſſe, atque remiſsè frigidam? adeóq; glaciari neſciam? Adeo vt hinc ſequatur: Si metalla, potiſſima ſui parte, ſint terra: nunquam fluere, aut deglaciari poterũt; cum tantum poterunt, ad ſummum, eſſe remiſsè frigida. Nec per intenſum calorem, terra poterit vnquam cõuerti in aquam, aut aqueam ſubſtantiam, dnm liqueſceret in metallo. Siquidem dant terræ intenſam ſiccitatem, quæ ab igne non poteſt non fortificari; non autem deſtrui. Similiter nec poſſit remiſſum frigus præpollẽtis terræ, hanc, dum vi ignis in aquam eſſet liquata, conuertere denuò in terram. Quia credunt remiſſas elementorum qualitates, non tantum actiuitatis habere, quod alterius elementi frãgant intenſas qualitates. Etenim eodem ſtupiditatis pede, quo cœperont, pergunt dicere, ſaxa, atque lapides, eſſe terram, calore induratam, ac velut areſactam. Quod per terram figuli probant, quæ calore ſolo lapideſcit, vt volunt. Etenim, quia lapis non liqueſcit per ignẽ, prout alioqui metalla: ideò à negatiuo naturam conijcientes, ſe nodum omnem diſſolniſſe ſunt ratæ. Atque hæc craſſa Minerua vnicuique ſuſpecta eſſe debuiſſet iamdudum, ſi vnũ veterũum ooo dormiient omnes. Quid enim de ſulfure dicent, quod igne fluit? An aqua, vel terra glaciata, ſulfuri dedit initiũ, quia liqueſcit? Quidve de vitri condenſatione, quod calore itenim liquatur eodem, quo fit? Quid deniq; de ſale, quod vno caloris gradu coagulatur, & areſcit, atque altero liquatur: liquaturque rurſus ab humidis? Pudet ſanè, io Ariſtotelicis nugis, qualitatumque elementariarum fabellis, diutius immorari, dum de rerum cauſis atque origine indagandum.

3 Quapropter auos primus docuit Paracelſus, omnia mioeralia (quæ credit ex quatuor elementorum congreſſu fieri, atque alibi, ex tribus ſuis tantum initiis, materialiter) ex aqua potiſſimom, adeóque eſſe fructus elementi aquæ, non ſecus atque vegetabilia, eſſe fructus terræ. Aſt ad me vſque neſcitũ fuit, cuncta corpora, quæ miſta creduntur, materialiter duntaxat ex ſola aqua eſſe, nullo excepto. Corpus autem illorum cogi, cuiuſdam proprij atq; ſpecifici ſeminis neceſſitate, ad fines ſoli Creatori cognitos à priore. Quam propoſitionem ex pleno probaui, in initiis Phyſicis. Neglectum quoq; fuit hactenus, quomodo hæc rerum ſemina ſub lucem veniãt, ſe corporum inuolucris tegant, eademque diſponant, ac qualiter ipſa ſemioa, corporum importunitatibus tandem neceſſariò auſcultẽt. Quapropter nec erit ingratum, ex doctrina, à me alibi fuſius tradita, ſeminũ progreſſum, fluxumq; ad formam, ſuique maturitates in mineralibus, hoc loco ſuccinctè repetere. Enimverò ſi non petra fit petra, neceſſe eſt, petrificationem, entis alicuius noui generationem includere: omnis autem generatio præſupponit aliqnale ſemen, quod materiam, ad ens in potentia, diſponat. Cum nihil, quod noo eſt vitale, ſeipſum ad perfectionem promouere queat.

4 Eſſetque ideo ſtulta ac fortuita perfectio, qoæ à corpore, abſque ductore interoo, & ſtatuto ſibi fine, procederet. Itaque ſi corpus diſtinguatur diſpoſitiuè, ab efficiẽte interno, profluatque in productione ad fines ſibi in natura propoſitos: ergo & ſeminis etymõ, ipſi iure competit: quia ex initio prorſus incorporali procedit. Hoc autem initium ab imagine, ſiue iuxta Ideam, à generantis cõceptu, ſiue cogitatione, fabricatam (quæ proinde vis imaginatiua vocatur) in vitalibus profluere, facilè mihi concedetur. Sed quod inanimata, in ſuis primis entibus, inſita habeant dona ſeminalia, quæ per modũ recipiẽtis, etiam analogicè, quadantenus imaginationi reſpondeant, docent antipathia, & ioaoimatarum ſympathia. Oportet namque non ſenſitiua (puta Magnetem) ſentire quodammodò poli ſitum, ſi ad eum ſua ſponte ſe dirigat, non autem à polo trahatur (prout libro de Peſte, manifeſtis argumentis doceo) ſentire item ferrum, ſi polo neglecto, per electionem, ad ferrum ſe inclinet. Quæ ne tædiosè à me hîc repetantur, ſufficit obiter ſic ſuppoſuiſſe,

5 Porrò, ſeminis iſthæc Idea, & entelechia entia nooi, ſeminalis nempe cauſa efficiens, etiam in non ſenſitiuis, ſuo fungitur munere, non ſecus acque ſi vita & ſenſu polleret. Quæ Idea auram ſui Archei veſtit, eiuſque medio deinceps diſpoſitiones corporis & organa perficit, completque tandem, quæ in adumbratione ſeminalis ſuæ imaginis ſunt deſignata ad fines ſoli Deo cognitos. Atque hactenus etiam omnis creatura originaliter à Deo depẽdet. Hic namque animalibus, ac plantis, ſeminalem fabricandæ eiuſmodi Ideæ, id eſt: multiplicandæ, ſuſcitandæque ſobolis fœcunditatem, gratis iodidit, vi vocis (*creſcite & multiplicamini*) in ſeculum duratura. Quæ ſub Eccleſiæ correctione, ſic à Sacris mutuo. *Terra initio erat inanis, & vacua.* Duplici nimirum inanitate, erat obſepta. Quod tamen de elemento aquæ, non item dicitur. Terra namque in ſui ſpõdo, noodum habebat mineralia, ſi vacua. Erat nempe terra, merũ purumque ſabulum, nondum numeroſa varietate, atque mineralium claſſibus diſtinctũ. Sed *Spiritus Domini ferebatur ſuper abyſſum aquarum.* Nõ quidem quod iſta latio eſſet inane otium myſterio carens, aut voluptuoſum natandi ſolamẽ: Sed cõtinebat myſterium benedictionis, per qood aqua repleret terræ vacuitatem fructibus, vna inanitate: ex altera verò parte, per vegetabilia, & animãria, terræ vacuitati ſatisfaceret, inanitatemque ſaturaret. Ergo ante natam lucem, in fluctitatione diuini Spiritus, metalla atque mineralia vniuerſa ſimul incepêre. Quod mihi inprimis perſuadent occulta metallorum lumina, aſtrorum æmula, & prægreſſa teſtimonia, quæ noctu in fodiniferis montibus ſplendere ſolent. Saltem Spiritus Domini, qni replevit orbem terrarum, iam creandi auidus, in ſpoodo abyſſi aquarum, ſuo verbo ſigillauit fæcundam deſiderij ſui Ideam, quæ in inſtanti, vniuerſam terrarum, lapidum mineralium, atque metallorum opulentam diuerſitatem protulit, quibus terræ vacuitatem multo repleuit fœnore, quam ſcilicet non ſat animantia & plantæ, vt neque adæquatæ implere poterant.

6 Stratum autem, ſiue ſolea terræ, quæ hæc aquarum ditiſſima proles in vacuitatis impletionem eſt cõcredita, dicitur à Paracelſo Linea Trijualis, matrix, ſeminibus mineralium grauida, qoibns Dominus implantauit rationes, dona, atque ſemina, in ſeculum ſat futura. Ita nempe ſaxorũ, atque mineralium ſemen opulentũ, eſt aqoæ implantatum, vt determinationem ſuam, atque fermentorum, in terræ matrice ſuſcipiat. Quid autem

ſic

ſit terra virgo, extra & præter mineralia, in Phy-
ſicis demonſtraui. Per Moſen autem, ditiſſimom
huius promptuarij, theſaurique ſemen, ex profeſſo
neglectum videtur: ne Iſraël, fontibus atque mõ-
tibus diuinas ac immortales poteſtates tribnẽdo,
iis immolaret. Cæterùm ſabulum, ſiue terra, ſibi
vndequaque continua, ſuſcepto ſemine, in collea
rupeſque ſurrexit, ſaxorumque ſtrata diuiſit. Ete-
nim vt rerum ortus à miraculo incepit: ſic modò
ſuis ſecundis cauſis adhæret, vt rerum inuiſibiles
Archei, horumque abſcõdita ſemina, teſtẽtur, ſal-
tẽ ſe ab mundo intelligibili regi. Hinc enim aquæ
deſiderio ſeminum impregnatæ manſere, ſuique
placiti Ideas, per aquã diſpoſuit Omnipotens. At-
tamen hæc aquæ ſeminalia deſideria, non fructi-
ficant, per ſucceſſiuã vnius ex altero propagatio-
nem, more plantarum: ſed vis ſeminalis, in theſau-
ris aquæ deliteſcens, ſuas de ſe proles ſigillatim
ſuſcitat, eaſque ſucceſſiuè perficit. Includitur nẽpe
ſeroen, ſiue Idea ſeminalis, atqoe mineralis, aquæ,
qua nec egreditur vnquam: ſed ſeipſum in iſta,
materia obſerat, includitque, donec tandẽ ſub die-
rum maturitate, inde fiat, quod natum eſt ex ea
fieri. Icon ergo operatiua in aquis, ſenſibilem moa
7 atque fermentaceum odorẽ, ea monte Siliceo ſuſ-
cipit. Eſt autem mons Siliceus, ſolea, ſtratum, ſiue
terræ intercapedo, in qna ſaxa, lapides, ac minera-
lia vniuerſa, ortum ſuũ ex aqua deſumunt. Proue
alibi, de origine fontium. Eſtque porro ille odor,
fermentum, vnde tandem cõpletum ſemen mine-
rale profluit. Hinc quoque omnis petra. Non eſt
autẽ hoc ſemen in mineralibus, per Metaphoram,
aliquod æquiuocum, aut analogon, ſub licentioſa
ſimilitudinis alluſione. Nam ſuccreſcũt noui ſili-
ces, ac lapides in fontibus & riuis. Quicquid autẽ
fit, & tantiſper dum fit, neque adhuc eſt in perfe-
ctione, intenta ab Archeo: ſemẽ in ſe habet, vt na-
turam, in ſuis conſtitutis vniuocam, intelligam.
8 Etenim aqua Purè pellucida, habens iu ſe ſemen
atque fermẽtum lapidis, euadit cunctarũ gemma-
rum cryſtallus. Sin inſuper putos cuiuſdã metalli,
vel pyritidis color, cõcurrerit, gemma fit, duritiẽ
9 & proprietates ſui coaguli ſequens. Periude enim
vt ſtannũ (quod pictoribus flauũ colorem, quem
Maſticot vocant, præbet) omne metallũ (plumbo
demto) friabile facit: ſic & gemmarum duriſſimam
tingit. Solus proin Adamas, dat pollinem flauum:
aliarumqoe gemmarũ eſt albus. Sin autem aqua,
nõ purè diaphana, ſe incorporat colori metallico,
fit lapis opacos, Iaſpis, Achates, Silea, Porphyrus,
Marmor: & iuxta mixti ſeminis exigentiam. Inte-
10 rim ſaaa facilius diſſoluuntur, quà lapides, ite-
rumque ſponte, vel per artem, in aquam redeunt
(*qui conuertit rupes, in ſtagna aquarum.*) Saxa autẽ
dico, conuertibilia in calcem: pereuntque ſubinde
ſponte, in agrorum ſumen, & cerealia. In lapidici-
nis etiam, ſæpè ſponte ſtillat ſal nitroſum, perpe-
tuo ſtagmate. Quod nempe ſaxa redeant iu primã
ſui materiam. Perinde vt verſa ſerie, petroſo odo-
re, fermenti, aqua tota migrat in petram, vel ſaltẽ
pro parte, qua ſibi odor ille coaluit radicitus. Id-
que tam inter fluendnm, quàm ſtagnandum. At
nondum largitati Diuinæ ſat fuit, rupes ab initio,
ſaxa & lapides feciſſe, ſemenque propagãdæ nouæ
ſobolis contuliſſe: quo ea aquis lapides, ac petræ
11 deinceps fierent: quin iuſuper voluit, vt ſemen pe-
trificum, in multis, excederet ſua vegetabilia, hiſ-
que illa potiora ſe reſtarentur: nec enim ſemen,
cum aqua ſibi ſubdita, ſolum petreſcit: quin inſu-
per corpus ſibi contiguum, odore ſeminis petrifi-
ci, ſolo attactu, petrificat. Sic nãque Friderici Im-
per. chirotheca fuit vna ſui parte petrificata, quã
ſcilicet intra fontem aliquantiſper maduerat: al-
terã autem medietate, ſigillo munita, corium
permanſit. Adeò, vt nedum herbæ, ligna, panes,
ferrum, oua, piſces, anes, & quadrupedia, miranda
metamorphoſi, ſint petrificata. Verumetiam Am-
broſio Pareo teſte, Pariſiis fœtus humanus eſt
caciſus, adultæ magnitudinis, in petram verſus.
Fractus eſt illi pedis digitus, intuſque tendines &
oſſium articuli apparuerunt. Itemque confracta
gingiua (erat nẽpe hiante, ac velut ejnlante ore)
dentem ſubtus oſtendit, in maxillæ theca. Quod
mihi teſtatus eſt amicus, qui acuendis inſtrumen-
tis, parando organa Matheſi dicata, ſolet ſæpè in
huius fœtus dorſo, cotem facere. Sic pariter hiſto-
riç cõmemerant in Cryptis prope Pergamum, ali-
quot cadauera petrificata, illorum ſcilicet, quas 12
belli pauor in abdita compulerat, fuiſſe inquam à
ſuperficie, iu centrum vſque petrificata. Vnde ſur-
gunt plura notatu digna. 1. Quod petræ ſuo ge-
nerentur, ac proprio ſemine: quodque dein etiam
alio conſtent petrificatiuo. Id eſt, nedum aquam
velut obiectum proprium, & proximum natura-
liter tranſmutent eiuſmodi ſemina: ſed & alie-
na quoque corpora, quæ prafatum ſemen odore
tenus ſaltem hauſerint. 2. Quodque ideo, aliena il-
la corpora debeant ad minimum ſymbolixare in
aliquo, ſaltem in materia remota. Cùm nil pror-
ſus commune habeant, præter illam materiam
principiantem, quæ in petris eſt mera aqua. Ne-
que enim alias, poſſent diuerſorum elemẽtorum
fructus, toto genere ad minus diſcrepãtes, in vnũ
coincidere. 3. Quod autem petrç non componan-
tur ea Tartaro coagulabili, tãquam materia pro-
pria ac vicina: ſed ex proprio ſurgãt ſemine, quod 13
uatum eſt, etiam ea materia, non diſpoſita ad pe-
tram, petrificare quidlibet. 4. Quòd ſemen petri-
ficum, vnde herbæ, aues, nidus, coriũ, &c. petreſ-
cunt: potẽtioris ſit efficaciæ, quàm alioqui ſemina
vegetabilium, præea igẽtia diſpoſitam à generãte
materiam. Ideo non omnis fert omnia tellus Se-
men autem petroſum attripit quælibet, etiam pro-
cul à ſe aliena. Dein, reliqua ſemina requirunt, vt
ſubſtrata ſibi materia reducatur in liquorẽ ſequa-
cem, & ſeminis ſuſceptiuum, quem primã genera-
tionis matatiam diaere, poſtulãtque, vt deſtruatur
quoq; omnis figura; & decor prçcedẽtis concreti.
At ſemen petrificiũ, reſeruata figura humana, abſ-
que intermedia putredine, aut materiæ diſſolutio-
ne, totum per totom petrificat, tam oſſa ſcil. quàm
cutim. 5. Quòd ſemen petrificum conſiſtat in ſolo
odore ſaaeo, qui eſt incorporale, atque inuiſibile
fermentum. 6. Quòd materia dentis non ſit merè
oſſea: ſed inter os, & petram media ſiue neutra.
Ideòq; & dens, ſuo cõtactu, tandẽ petrificat, quic-
quid ſibi pertinacius adhæſerit, ſiue ex panificio,
carne, olere, piſce, pomo, aut legumine, puls iſta
fuerit. Id eſt, quanquã in ſe, neque ea ſe, vllam ha-
beat diſpoſitionem, ad petrificationem. Hoc ſe-
men inqnam, Paracelſum, & ſuos ſequaces, nomi-
ne Tartari, inſigniter fefellit. Nam lapis dentalis
non liquatur in aqua bulliente, inſtar Tartari: nec
eſt eius generatio Tartaro vini finitima: ſed eſt
petrificatio animalis: neutra: ea odore videlicet, &
ſemine petriformi, quem puls denti adhærens, per
attactum haurit. Huc ſpectat ſpeculario cornuũ.
Cornu nempe vaccinum, vt & ſolæ, ſiue calcei,
armentorum & gregis, ſunt proprio & ſimplici
nomine, de materia cornea. Cornu autem cerui-

oum, partim est de materia ossea; partimque de
materia lignea: adeòque & propterea spinas at-
que ramos æmulatur, deciditque annuè, ob pro-
prietatem frondium, & partis ligneæ, retentam.
Ebur etiam, magnam partem ossis habet: alteram-
que lapidis, seu densiformem. 8. Quod licet plura
in fontibus petrescant, id tamen non fieri, non in-
signi odore petrifico. Ideo enim quotquot res
petrificantur, odore loci transmutantur: non au-
tem, quod petra de se, instar generantis, semen
edat. 9. Quodque ob id, petræ originale semen
immediatè satum sit à Creatore, constitutumque
in locis, ad sufficientiam, in terminum mundi, suf-
ficiens 10. Quod si petrificatio non indigeat com-
mento Tartari, multò certè minus morborum
14 generationes. 11. Quod quædam insectæ (impri-
mis bufo) licet innascantur ipsis saxis: attamen
non petrescant, prout alioquin alia fere quælibet:
eò quod vitalem Archeum, per separationem, re-
ceperint à petris ipsis: non secus atque separatur
pyrites, vel metallum, à venis saxeis, quibus in-
nascuntur, seruantque illibatam materiam liqua-
bilem. Itaque separatos ille Archeus manet in-
superabilis à semine petroso. 12. Quod falsum
15 sit axioma, nullius formæ fieri introductionem,
nisi è præexistente materiæ dispositione. Siqui-
dem ex subiectis, genere etiam diuersis, absque
materiæ colliquatione, fit petra immediatè. Enim
verò Magi Pharaonis, dum Cyniphes vidissent
immediatè ex puluere terræ, quos nouerant im-
mediatas aquæ soboles, exclamarunt: *Digitus Dei
est hic*. Quia non poterant hunc effectum imitari.
Nam cum terræ in aquam regressus sit difficilli-
mus, cognouerunt esse longè augustius, Cyni-
phes factos è puluere terræ: quam ex virga ser-
pentem, & vicissim: vel ex aqua ranas, & cruo-
rem. Quam difficultatem agnoscens satan, non
dixit: Dic vt panis iste petrescat (nam hoc con-
tingit in natura immediatè) *sed vt lapides isti, pa-
nes fiant*. Vnde nimirum Christi omnipotentiam
ariolatus fuisset. Etenim vt à fundi fracedine,
oborto semine petrifico, conchylia, crusta lapidea
loricantur: quorum semen non tam sexuali con-
iugio, quàm per ipsam fundi fracedinem, propa-
gatur, & conchis ideo foris adnascitur posteritas.
Ita sunt & aliæ insectæ, quarum Archeus incru-
stari nō potuit, nec superari à semine petroso. Pari
causa atque bufo, omnem petrificationem forin-
secus molestam à se arcet. Non sufficiunt tamen
eiusmodi vermes, medendo calculo. Eò quòd ho-
rum vita vltima (sub qua latet resistentia aduer-
sus semen petrosum) euanuerit, antequam in me-
16 dendi vsum assumatur. Fracidus quoque odor sa-
xeus, si in succum vegetalem terræ (quem Leffas
Paracelsus vocat) inciderit, oriuntur strata lapi-
dea subter terram. Homo quoque, conclusus lo-
co fracido primùm odore petroso suffocatus, qui
odor dein arterias & solida pervadens, transmu-
tat cadaver, priusquam putreat, in petram. Sic
namque terra succum vegetalem odore petroso
penetrat, surgitque planta lapidea, quasi è semi-
ne vegetabili transplantato. Vt patet in corallo,
ac Musco ejus: Sed vnde fœtus apud Pareum,
hausisset odorem seminis petrosi? At non id ac-
cidit primùm vi seminis petrosi? sed transplanta-
tio facta est vi prægnantis, attentius admirantis
sculptum saxeum. Alioqui constituto fœtu,
transfiguratoque in saxum, deinceps inde odor
saxeus dimanauit. Quo factum est, quod matris
vterus, ferè totus, vna cum fœtu illo, petrifica-
tus fuerit. Etenim vt fumus, carnes sale maden-
tes, compactasque, à circumferentia, ad centrum
vsque, penetrat, ac tangit: sic & odor petrosus,
carnes. Vt nempe è cadavere, fiat vera petra mi- 17
neralis, nil quicquam habens commune cum Cal-
culo: quemque ideo cum Paracelso posthac,
Duelech nuncupabo propter singularem ab alijs
petris naturam, atque proprietates. At fumus,
etsi carnes tingat: non tamen transmutat. Qua-
propter inde sat patet, quod non omnis odor sit
ad rei transmutationem: sed id duntaxat, cui ac-
cedit fermentum, vnde odor fiat totus semine gra-
uidus. petrificantur ideo naturaliter quidem suo 18
semine, at monstrosè planè, supposita genere
aliena, quia à semine peregrino loci; Stagnantes
aquæ sic conchylia incrustant, fundo contigua,
ob fracidum fundi odorem. Non item insectas
aquæ innatantes. Idcirco aquæ decurrentes ple-
rumque carent ejusmodi bestiolis. Cancri etiam,
non nisi locis saxatilibus reperiuntur: eò quòd
alia loca, petræ fermento destituantur. Circa an-
num 1320. inter Russiam & Tartariam, in alti-
tudine graduum 64. non procul à palude Kiraya.
Horda Baschirdorom, penitus in petras transmu-
tata legitur cum toto armento, curribus, & arma-
mento. Dicunturque etiamnum hodie homines,
cameli, equi, greges, atque omne concomitans
curruum & armamentorum genus, sub dio con-
cretum, horrendo spectaculo, adhuc insaxata sta-
re. Quod si inde absit miraculum, certè totus ille
tractus, non nisi petra est continua, rimis peruia,
quam silente per multos dies vento, depressaque
supernè aura, fortis odor saxatilis fracidus (qualis
in cuniculis, siue fodinis aliquot, spectatur ene-
cans odor) spirasse potuit, suosque inambulones
vna necuisse nocte, quæ tandem præ loci frigore,
putredinem inhibente transmutauit, creaturas
quas pridem ante necuerat. Non secus atque
Pergameni illi, in Cryptis, & chirotheca, in fonte.
Estque ideo potus talium fontium valdè insalu-
bris. Quia Archeum disponit, in saxeam indo-
lem, torminibus infestat, vitam abbreuiat, ene-
catque ideo præcordia, antequam bibendo trans-
mutentur in saxum. In Monasterio rubeo, Zoniæ,
prope Bruxellam, ac templi sacratio, spirant fon-
tes aliquot saxa, quæ, parieti apponūt, contra ada-
gium. Gutta cauat lapides sæpè cadendo. Vnco 19
namque, & securi, frequenter saxa adnata decu-
tiunt. Monachi autem queruntur, se Strophos si-
ue tormina pati, nisi semine Dauci, cereuisijs
incocto, vtantur quotidie. Quatenus odor semi-
nis Dauci, odorem saxatilem domat, & compri-
mit. Discant ergo Tyrones, non minus petræ
semina sua esse, quàm rerum aliarum, in vita me-
dia, sub pallio odoris fermentalis: non autem in
materiæ coagulo Tartareo.

CAPVT II.

Causæ Duelech Veterum.

1. *Scholarum incogitantia.*
2. *Materia Duelech putata, eiusdemque effectus.*
3. *Causæ illæ Veterum rejiciuntur.*
4. *Decepit Scholas putatio, qua rata sunt, effectum esse ipsam causam.*
5. *Similis est vbique humanæ naturæ progressus.*
6. *Probatur error Scholarum in causis Duelech.*
7. *Aliquot incogitantia, inclementia, & ignauia Scholarum.*
8. *Elenchus Scholarum, in efficiente ipsius Duelech.*

9. Argu

9. *Argumenta sensu deducta.*
10. *Duelech fieri ex ipso lotio : non autem à contentis, contra lotium distinctis.*
11. *Consequentia ad causarum ignorantiam.*
12. *Tadium Authoris.*
13. *Mechanica Authoris, reijciens Scholarum causas, assignatas Duelech.*
14. *Axioma Scholis oppositum.*
15. *Vanitas tartari in calculo.*
16. *Orate, & dabitur.*

EXpugnata iam pridem alibi, ac repurgata
1 Tartarorum Horda, quæ duce Paracelso,
morbos inuaserat, hoc iam locò bellandum cum
Galeni placitis, in causis Duelech. Enimuerò
Scholæ, quaternatio causarum naturalium ob-
litæ, duarum tantùm meminere, pro genera-
tione Duelech. Adeòque mecum saltem conue-
niunt in nomine & numero causarum duntaxat:
non autem in reipsa. Siquidem docent, materiam
& efficientem esse parentes Calculi. Adeòque
vrgente propria conscientia, formam atque
finem, vel causas negant : vel insufficienter
de Calculo tractant, vel tandem, Duelech è se-
rie naturalium excludunt. Imò cum causam effi-
cientem omnem velint externam, relinquunt
suis Tyronibus concludendum. Quod Duelech
tantùm à causa externa efficienti naturaliter
constituantur, & dependeat. Materiem Calcoli
2 itaque, Scholæ vocant quandam mucilaginem,
quam vocant viscidam, siue mucosam pitui-
tam. Efficientem verò Calculi, volunt esse ca-
lorem, tam externum lecti, &c. quàm ipsius
malè affecti visceris. In quo, sub limine, suum
deferunt patronum: qui efficientum negat inter-
num, in Physicis. Duelech itaque, à solo patra-
3 bitur calore. Contra ego. Per mechanicam osten-
di, nullam mucilaginem, vt talem, vnquam esse,
fuisse, ac fore materiam ex qua, calculi. Sin au-
tem ipsa mucago, à vera quandoque calculi ma-
teria apprehendatur, & sub eadem claudatur:
petrescit quidem à semine Duelech, vna cum
propria alioqui materia Duelech, at non ratione
mucilaginis, vel, quatenus tenax, aut viscida
est. Decepit enim imprimis Scholas indistincta
illarum experientiæ obseruantia. Quippe cerne-
bant vrinam mucosam eorum, qui iam in vesi-
4 ca lapidem gestabant : statimque inde suspen-
dentes vlteriorem indaginem, victoriam clama-
runt, seque proximam atque continentem cal-
culi causam inuenisse gestiebant. Miseræ pro-
fectò primùm Scholæ : at multò miseriores in-
firmi. Nam si semel post se respexissent, facilè
vidissent, ritè exsecto calculo, cessare quoque
mox in lotio eius infirmi, illam mucaginis, &
solitam antea saburram. Hinc namque Scholæ
certò scire poterant, quod si illa mucago, quæ
præsente antea calculo excernitur, esset aliqua-
lis causa, vel materia eiusdem; ipsa fieret sanè,
vel ab ipsa vesica, vel à calculo, vel aliunde ad
vesicam mitteretur. Si itaque missa fuit aliunde,
vtique exsecto Duelech, adhuc parari, mitti,
atque indies excerni deberet: cum sectio, & abla-
tio calculi, saltem spectent vesicam : nullatenus
autem partem dissitam, parientem, & mitten-
tem continuas alioqui mucagines Sin verò à cal-
culo, vel à vesica demum, eiusmodi mucago pro-
cessit, non erit vllatenus causa : sed potius effe-
ctus calculi, præsupponens præsentem calculum.
Oblæditur nempe vesica in sui digestione, à tam

crudeli & molesto hospite calculo: quapropter im
patiens, partem sui alimenti indigestam continuò
plorat, quia perficere, atque promouere eam ne-
quit : nouamque ideo acersit successiuè. Non est
ergo ista mucago, materia calculi ex qua: sed hu-
ius lugubris effectus. Atque ideo malè istam mu-
cilaginem, in materiam calculi accusant. Vident
namque, nec sciunt, quid viderint. Pituitam vo-
cant, vnum separatumque videlicet, de quatuor
primis humoribus, in sanguificatione ortis: qui est
alimentum vltimum in digestione, & proximum
solidorum, spermaticumque, nutrimentum, è
cruore totaliter digesto, in via degeneratum, ob
indispositionem partis alendæ. Nam calculus in
se nil vitale habet, neque extra se habet, quam
det, aut de sui semine suscitet, mucilaginem. Mul-
tòque minus natura solicitat, intenditve calculi
augmentum, vt de continuo sui fomento, de pro-
creando cogitet, quo suum intendat confirmet-
que intus hostem propriamque perniciem : si ab
non errante præsertim intelligentia, eiusdem pen-
deat directio. Etenim Scholæ, si vlla vnquam ten 5
tarentur proximi charitate, aut cura sciendi, sal-
tem ad aliquot similia transcurrisse debuisset.
Quod nimirum festuca in oculo, continuas pro-
riret inuito lacrymas, Os ethmoides oppilatum
muco, continuum in coryza prouocet laticem,
mucumque profundat. Angina quoque, sic in desi-
nentum & mucidam saliuam spumet : prout &
dysenteria proprium stillet, cum sanguine, Intesti-
ni mucum. Vidissent enim facilè tum, à vesica sic
per Duelech obsessa mucum fieri, & cõtinuò pro-
manare: non autem, quod lacryma sit causa festu-
cæ, in oculo, vel profusus latex aquosus, os spon-
giosum, in fronte oppilet; vel saliua mucosa An-
ginam procreet. Perpetuum est namque totius
commercium, quod læso membro, aut potestate
eius incola, aberrẽt eiusdem functiones, vitietur-
que è vestigio eius digestio, ac alimentum illius,
aliàs viuidum, plerumque degeneret, vt dum non
in spermaticam; saltem in mucosam, deflectat in-
dolem. Etenim sic vesica continuum deturpati sui
alimenti plorat mucum, præsente calculo : cessat-
que, illo absente. Ergo par datũ eiusmodi mucum
probare nimis friuole nituntur, causam nimirum
calculi materialem, esse id, quod posito calculo,
per accidens, atque occasionaliter conficitur effe-
ctualiter. Denique, si eiusmodi mucago, in lotio
obnata, esset materia ex qua, calculi, calorque esset
eius efficiens proprium: quodque ambę hæ causæ 6
sufficientes, essent pręsentes: profectò cum positis
causis sufficientibus, inexcusabiliter succedat effe-
ctus de necessitate ergo necessario tota eiusmodi
mucago, mox in vesica, calculus foret. Non secus
ac totum vniuoce lac, simul coagulatur à coagu-
lo. Sicque vesica vnico statim calcolo repleretur.
Vel falsum esset, quod positis causis, ad rei con-
stitutionem requisitis necessarium sit, rem ipsam
fieri vel esse. Attamen in terminis propositis ista
mucago continuo præsens (saltem successiue)
sub calore vesicæ non transit (vti aliàs require-
retur) tota in calculum, juxta similatem, vniuo-
cam, homogeneamque sui vnitatem : sed tota
excernitur. Ergo duæ causæ calculi constitutiuæ,
à Scholis assignatæ, nec veræ, nec sufficientes,
esse possunt. Quapropter demiror impensè
tantam indagandi ignauiam, nec aliquem
tot elapsis seculis fuisse, illius curiositatis, qui
excretum illum, è vesica mucum, semel quo-
quo caloris gradu hactenus exsiccarit. Didicisset

enim, certoque sciuisset, an inde vnquam calculus fieret, an verò tophus aliquis friabilis, perinde atque si narium mucus aresceret in lamina. Intolerandum itaque, quod Professorum hactenos nemo, lotium, simul cum mucilagine præfata, debito fouerit tepore, vt didicisset, calculum, non mucorem bene, ex parte lotij, in matulis concreuisse. Indignor merito, quod in rebus tanti momenti, vnde penè infernalis indictio tamen Scholis imminet; charitatis exstinctio, imò ipsa scientiæ denegatio, conuincuntur: nunquam tamen antehac considerauerint, quamdiu viuitur, nil vnquam in vesica posse exsiccari, aut arescere: vel vnquam actionem caloris, ad calculi indurationem sequi, vt partes aquæ absumerent: crassiores verò, eâdem simul operâ, tenacius condensarentur. Nam alioqui, si supponant caloris efficientis necessitatem, vt instar calcis, sui maturitate, concrescat calculus, à calore fotus. Iam seipsas confundunt Academiæ, dum in frigore, & matulis, vrinam claram, & diaphanam, suas crustas deponere vident. Maturari inquam cernunt calculos, citra calorem, etiam & sanorum lotium, arenas, atque squammas matulis affigere. Nec item hoc ipsum sic fieri, si concluso vase, lotium fomentetur toto die crassissimè: itaque est ignorantiæ, quod tota Medentum perspicuitate, nondum deprehensa sit differentia, inter coagulationem silicis, in fonte, vel, fluuio, & are-

8 factionem luti, à calore institutam. Discite ergo Scholæ ab inutili, ac minimo me tyrone, lumborum calorem esse occasione: non autem occasionem calculi, vel adhærentis arenæ. Id est, non esse calculum à calore, sed calorem à calculo, prout in digito calor à spina infixa oboritur, non autem spina ibidem à calore fit. Audiuistis enim planctus stranguriæ, non autem caloris, in calculo vesicæ: prout alias querelas caloris in Lithiasi renum. Quare si calor esset efficiens cal-

9 culi: longè maiores essent querimoniæ, in calculo vesicæ. Eò quòd hic, propter maiorem sui duritiem, maioris quoque caloris, & arefactionis, fœtus esset quàm renum. Magisque, quod ille continuo ferè latice natet: vbi ren translabentem vrinam nequicquam detinet. Violentum sanè calore calculus vesicæ opus haberet. Conquereretur etenim acrimoniæ, ardoris, & doloris. Sed hæc non sentiuntur in nido calculi, prout in colis glande. Itaque acrimoniæ, & doloris sensum, ac locum distinguere norunt pueri: non autem Scholæ. Quinimò etsi videatur vrina mordax, & acris, tanquam ignis vrere, vt in stranguria: excreta tamen, nequicquam solito, iustoque est calidior, acriorve ad gustum, aut mage salsa. Apparens est vstio, & acrimonia lotij: non quidem à vero calore, aut ob acrimoniam aliquam lotij: sed vnice, ob peregrinum aciditatis cuiuspiam tantillæ, fermentum ipsi commistum. Quod docet stranguria, à nouellis ceruisiis, & adhuc ex acido fermentantibus, contracta. Ideò namque assumpto Mace, vel croco (acribus nempe & calidis, imò ad locum ipsum pertingentibus, situuare debeant, suique ideo odore, præsentiam in lotio testantibus) cesset plerumque præfatus ardor. Etenim Philosophicum est, quod calcu-

10 lus increscat iisdem causis, quibus oritur, & vicissim. Sed nostris matulis appositi calculi, confirmant calculum naturaliter fieri, saltem absque actuali matulæ aut ambientis calore: siue, non requiri calorem, ad sui constitutionem: fit ergo, & augetur calculus, ex vrina materialiter: non autem ex mucilagine vitali: nec pro efficiente, requiri calorem: multóque minus, eiusdem excessum. Etenim non apparet mucago reiecta, nisi prius præsente in vesica calculo: & sic causa, post effectum suum, venisset tarda. Obseruaui namque, si quis per densum linteum meieret, neque in hoc reperiret mucilaginem: quod attamen post paucas inde horas, vrina transcolata, vel filtrata, in vitro mundo, dederat tenue & rubens sabulum æqualiter adhærens, nec etiam copiosius circa fundum decidisset, quàm circum lateratim adhæreret. Idque in frigido ambiente sic contigerat. Quapropter, vel inde quilibet certior esse deberet, quod istud sabulum non initio mictionis, cũ lotio egressum esset quia nondum natum) neque actualiter inesset lotio. Nam alioquin in linteo stetisset detentum, vt vt, tenue instar atomorum terræ figlinæ. Vel si linteum non sat densum, fefellisset: saltem mox ruisset ad fundum specie arenæ, vel sediminis, neque tanto grano, in fiendo tantaque æquabilitatis distantia, se lateribus vasis affixisset. Quia caruisset glutine, quo se agglutinare potuisset. Denique cum istud sabulum careat glutine, per totam sui superficiem, excepta parte, quo matulæ adhæret: patet satis, quod vnico instanti, quo sabulum istud fieret, pariter etiam agglutinaretur. Inde enim, quilibet certior esse deberet (si vnquam indagãdæ veritati insudasset) cum istud sabulum seipsum vitro suapte sponte apposuerit, etiam longè post emictionem fuisse generatum, immediato scilicet instanti, ante sui affixionem: affixum autem, vtut in se minimum, postea per additiones, accreuisse. Quæ quidem vt fiunt à communi natura, in lotio gliscente, & non à particulari atomo sabuli, quod seipsum affigeret vasi; hinc etiam recessit æquabiliter, & simul ex toto lotio. Ex hac enim iam ordinaria & quotidiana mechanica, si sanitas Scholis cordi esset, iam ante aliquot secula noscere debuissent (nec quidem argumento à simili, longéque petito: sed prorsus ab vrinæ identitate, & calculosæ arenæ) quod quandoquidem istud sabulum concreuisset ex materia lotij, eâdem scilicet, vnde & calculus, & quidem absente materiæ mucilagine, ac calore loci (stat enim stanneum vrinale, in ambiente frigido) itemque extra suspicionem Lithiasis, siue infirmitatem mejentis (nam & sanorum inculpata vrina quælibet, hoc sabulum generat, & vrinali apponit) ergo causis, sabulum & calculum in nobis prouenire, calculosis, iisdem scilicet, quibus extra nos, etiam sanos,

vrina granulescit in vitro. Quo mecum viso, sus- 11
pirauì serio, & certo cognoui, Scholas errasse in causarum cognitione, & cespitare in hanc vsque diem, in sanatione calculi, quam tamen temerè assumunt, & præsumunt. Indolui ingentes, tot seculorum stupores, falsaque commenta, magisque infaustas ægrorum obedientias, strictas clientelas, dolores, mortes, familiarum præcoces destructiones, viduarum tandem & pupillorum spolia, sub infidis & ignaris auxiliatoribus, me-

dentum nomine decipientibus, contigisse. Tum 12
enim serio cognoui, me nil scire, qui ex nil scientibus, mea didiceram. Fastidiuus itaque circa præsumptionis pridè meæ ignorantia, libros abjeci, ac ducentos forte aureos in libris, dono trãstuli in studiosos (vtinam combussissem) omnino mecum resolutus, professionem tam ignaram deserere, si non doli quoque plenam. Tandem

quadam

quadam nocte somno excitus, cogitaui. Quod nullus discipulus supra suum Magistrum esset: animo tamen reuoluebam, plures ex meis e condiscipulis, superasse suos didascalos: sed illius textua veritas mihi oblata. Quod nempe frustra vigilaret, & ædificaret, nisi Dominus cooperaretur. Sciui itaque pariter, nos frustra docere quemquam, nisi simul intus docuerit omnis veritatis Magister, quem discipulorum nemo vnquam superauerit. Inquisiui ergo dudum, atque serió, quomodò ab hoc Magistro, calculi cognitionē acquirerem. Siquidem Authores, ne tantillum luminis habere, agnoui perfectissimè; ac proinde neque scientiam
13 mihi dare posse. Me autem, mare magnum ignorantiæ, & tenebrarum multiplicium abyssum, fatebar, & quasi carere omni luce, nisi vnica scintilla, vt mecum penetrans nihil agnoscerem, mihi esset relicta. Adeòque etsi orarem frequenter, attamen mox statim animo despondebam. Tandem meipsius trutinam faciens, comperi, me fore liberum à calculo. Nunquam enim teuum dolorem senseram, vel vnicam arenam notaueram: attamen, subinde istud adhærens sabulum in matula conspexeram, absque tamen viscositate vlla, aut molestia caloris, vel doloris topici. Mirabar namque, effuso lotio, adhærere per matulam, sabulum, adeòque affixum, tanta æquabilitatis distantia, quod denegaret omnem præexistentiam materiæ decidentis. Contigit semel, quod cum Heroinis dynastarum vxoribus, adeòque & cum Regina ipsa, à tertia post meridiem, vsque in tertiam post mediam noctem Loodini in aula VVithal conuersarer. Erant enim profesta bacchalium in Epiphaniis. Micturiebam autem, dum istæ mulieres me secum primùm ad regiam diducerent, quare honestatis causa, ad minimum horis 12. lotium detinui. Dein reuersus domum, non potui, etiam inspectione accuratissima, vel atomum arenæ in lotio meo offendere. Nam timebam, ne supra modum diutius detenta, coctaque foret iam granulosa. Quare curiosus, minxi per sudarium. At vrina erat immunis ab omni sabulo. Ergo postridie manè, nouam vrinam trans linteum minxi: eamque in vitrea matula, totidem horis (12. scilicet) detinui. Ac tandem vidi palàm, adhærentem areoam æquabiliter dispersam, quaquauersus steterat vrina: effuso denique lotio, tetigi digito arenam istam. Ac proptia edoctus experientia, conclusi mecum, Quod quia vrina, à me mictutiente detenta per horas 12. non tamen sabulum contineret, nec ipse eiecissem: quodque aliàs, minore diei spatio, sabulum in lotio meo, ambiente mensis Ianuarij, condensatum, atque vitreæ conchæ affixum fuerat. Sciui certo certius, quod nequaquam ad istud sabulum requireretur materiæ viscositas: quodque calor membri nullatenus efficeret coagulationem calculi. Inde domum progressus, disjeci à me doctrinam Scholarum, ac statim apprehendit me veritas. Confirmatus namque & non amplius pro dubio vacillans, certè cōfirmatus credidi, quod interna, seminalis causa calculorum mortalibus esset ignota. Magno itaque animo, scribentum omnes libros fastiditus iterum abieci, & procul abdicaui. Nec aliunde, quàm à Patre Luminum, Magistro veritatis vnico, vocationis meæ auxilium exspectare decreui. Statimque repudiaui omnes occasiones accidentales, & tartari ludibria, itemque, quæcumque plus artificia, quā
14 naturæ cursum referunt. Vtpote sciebam, quòd natura nusquam primariò per calorem, aut frigus operatur, vt talia, transmutationes seminales: licet iis, ad excitamenta, vel impedimenta, agentium internorum, non rarò vti cogatur. Cognoui 15
itaque, vana de Tartaro, commenta Paracelsi, ad hoc saltem à se inuenta, vt generationem calculi, per fictam lapidum historiam, similitudine Tartari vini, in vniuersum corporum atque morborum naturam, intrusisse primus censeatur. Nam is etsi Duelech sanauerit perfectè (vt canet eius Epitaphium) non tamen cognitionem theoricam æquè atque arcani præpollentem vsum, nactus fuit. Nam sic plurima experimenta oberrant inter idiotas, quorum tamen causas nesciunt. Defuerunt ergo auxilia librorum, defuitque vox viuentis, quæ me coràm docerent: sciteram tamen, quod væ homini, qui in homine confidit. Deus bone, consolator pauperū spiritu, nemini propinquior, quàm qui pleoa libertate, se suaque resignat in placidissimam tuam voluntatem, cumque neminem benignius illuminea, ô Pater Luminum, quàm qui agnoscens humilitatem sui nihili, confidit soli elementiæ tuæ beneplacito. Da profundè Magister scientiarum, vt potius pauper spiritu fiam, quàm multā scientiā grauidus. Da mihi gratis, intellectum te purè quærentem, ac voluntatē tibi adhærentem. Illumina meas nihili tenebras, quantum volueris; nec amplius: quàm quod sioam me dirigi iuxta longum, latum, & profundum, ad brauium mihi à te propositum, nec in vllo vnquam declinem ad me. Quia reuera malus sum. Nec aliud ex me habeo, sum, possum, scio, aut valeo. Sit tibi gloria, quæ me docuit agnoscere meum nihil.

Capvt III

Contentum vrinæ.

1. *Commendatur Pyrotechnia.*
2. *Analysis lotij.*
3. *Author spe frustratus.*
4. *Altera Mechanica.*
5. *Tertia, quæ coagulum calculi, & aliquot alia docuit notabilia.*
6. *Modi aliquot condensationum.*
7. *In calce saxorum, duo diuersa salia: neque enim vnquam alias petresceret.*
8. *Error Galeni, de cinere.*
9. *Author cum nil didicisset à coagulatis, diuersos demum spiritus examinauit.*
10. *Error Paracelsi de Tartaro.*
11. *Examen salium.*
12. *Summa virtus vegetabilium.*
13. *Vnde oriatur sal in vrinâ.*
14. *Duelech non petrescit per modum calcis.*
15. *Synonia quid.*
16. *Examen saporum fermentalium.*
17. *Notatur Paracelsus de Mercurijs.*
18. *Abusus, vetando vsum salis.*
19. *Mechanica salis vrinæ*
20. *Vanitas vronomantiæ Turnheisseri.*
21. *Duo salia fixiora in lotio.*
22. *Vtriusque illius salis differentia.*
23. *Differentia salis volatilis à fixo vrinæ*
24. *Fermentum stomachi, non est qualiscumque aciditas.*
25. *Vrina cremata, non dedit Authori Alcali.*
26. *Potus vulnerarius cuiusdam rustici.*
27. *Alcali, non praexistere: sed fieri cremando.*
28. *Digressio ad aliquot classes simplicium.*

29. *Notabilis stupiditatis est, calcinatio cornu ceruini.*
30. *Sal marinus, an noceat calculosis.*
31. *Salem non esse pro se vetitum, vt neque propter sui spiritum.*
32. *Sal esui aptissimus.*
33. *Mechanica mirabilis, in lotij distillatione.*
34. *Iudiciaria ex vrinis, cur hactenus falsa.*
35. *Quid doceat calculus distillatus.*
36. *Nunquam terra, cum spiritu vrinæ, facit Duelech.*
37. *Constitnentia Duelech.*
38. *Quomodo arenæ fiant in matula.*
39 *Fabulosa est calculi confirmatio.*
40. *Calculus miræ magnitudinis.*
41. *Ridiculus Paracelsus in calculo fulminis.*
42. *Duelech fit ex meris volatilibus.*
43. *Tres spiritus concurrunt in lotio, ad natiuitatem Duelech.*
44. *Volatilia, non raro per concursum, statim simul fixantur.*

1 IN nostris furnis legimus, non esse in natura certius sciendi genus, ad cognoscendum per causas radicales, ac constitutiuas rerum; quàm dum scitur quid, quantumque in re quaque, sit cōtentum. Ita quidem vt cognitio, & connexio causatum, non consteot clarius, quàm cum res ipsas ita recluseris, vt coram prodeant, ac velut tecum loquantur. Siquidem entia realia, duntaxat stātia in suis primordialibus, & succedentibus seminum principiis, adeoque in vera entitate substaotiali, dant notitiam & proferunt causam cognoscendi naturam corporum, mediorum, & extremitatum. Quippe sunt causa generationis, existentiæ, & permutationis secondum ipsorum radicem, Quoniam (teste Raymundo) * *vtcumque Logicus habeat profundum ingenium argumentabile, aut naturale, de rebus extrinsecis: tamen nunquam per aliquā rationem, quæ venit ad sensum, poterit directè cognoscere, nec indicare, cum quali natura, aut virtute, per fortitudinem intrinsecus, habeat multiplicatio grani, crescere super terram, nisi pro similitudinario ab obseruatione desumpto. Nec sciet vnquam, quomodo semen in terra pullulet, crescat, & colligat fructus: nisi eum doctrina experimentali prius intraverit in nostram Philosophiam naturalem, & non sophisticam, sermocinalem illam, quæ nascitur Logicis, per diuersas præsumptiones phantasticas: qui cum prognosticationibus sequelarum, contra vim naturæ, faciunt multos pertinaciter errare, in sophisticatione mentis. Quia per nostram mechanicam scientiam, intellectus est rectificatus, vi experientiæ, respectu oculi, & vera notitia mentalis. Imò experientiæ nostræ, stant supra probationes phantasticas conclusionata, ideoque nec eas tolerant: Sed omnes alias scientias ostendunt viuaciter intrare in intellectum. Vnde deinceps intelligimus per naturam, intus illud, quod est, & quale est. Quia per talem sciētiā, Intellectus stat denudatus superfluitatibus & erroribus, qui ipsū ordinario remouent a veritate, propter præsumptiones, & præiudicata, credita in conclusionibus. Hinc enim nostri se direxerunt ad intrandam, per quamlibet scientiam, in omnem experientiam, per artem, iuxta naturæ cursum, in suis vniuocis principijs.* Spagyria enim sola, est speculum veri Intellectus: monstratque tangere, & videre veritates earum: in claro lumine. Necfert argumenta logicalia; quia nimis remota, & longinqua, de claro lumine Ideoque habet tabula Smaragdina: *Per hoc genus demonstrandi, fugiet à te omnis obscuritas, & acquiretur tibi omnis fortitudinis fortitudo fortis, vincens omnia subtilia, & solida penetrans. Propterea vocor Hermes Trismegistus, habens tres* (id est, omnes) *partes Philosophiæ, atque totius mūdi telesmon.* Hæc ille. Interrotate ergo & pulsate, suppooitur medium in naturalibus, quærendi per ignem.
Ego quidem sperabam vrinæ contenta inue- 2
stigando, opticè noscere, non alias sanè, quàm per veram lotij analysin. Itaque primùm meam vrinam, vase ligneo asseruatam, donec tandem fermentum sponte conciperet, ebulliretque non secus atque vinum: adeò vt auris, perciperet ebullitionem. Sub cuius finem, stillabatur inde parum aquæ ardentis. De residuo autem, collegi salem albissimum, acuti, & vrinacei odoris fœtulenti. Nescio autem, an in tota rerum natura sit aliquid
subtilius. Nobile ad Icterum, aliosque morbos 3
remedium. Conatus sum per huoc salem, dissoluere Duelech in vitro: sed non respondit euentus.
Iterùm per dies 13. putrefieri vrinam propriā 4
de nouo, in fimo equi. Vt partes dissimilares, in separationem vitæ vltimæ tenderent. Distillaui tum, cohobando quater iuxta præscriptum Paracelsi; & reperi frequentes crystallos flauas, & acuminatas, Quæ quanquam ad veteres excrementorum oppilationes conferrent, nil tamē aduersus
Lithiasin. Tertiò, miscui spiritū vrinæ, aquæ vitæ 5
deflegmatæ: atque in momento, ambo simul in offam albam coagulata sunt: mirè tamen fugacem atque subtilem. Oculus inprimis ibi me docuit. Quod spiritus vrinæ, impar & ingens esset coagulum: quippe quod aquam vitæ esset coagulando. 2. Quod in coagulando separasset partem segnem, & aqueam, quæ superoataret præfatæ offæ albæ non secus forte, atque in coagulatione Duelech, à reliquo lotij corpore, adeoq; in mediis vndis suam perficeret coagulationem. 3. Quod coagulum, siue spiritus vrinæ indissolubiliter, se nexuisset spiritui vini. 4. Non esse perpetuum (quod tamen loco axiomatis Chymicæ propinant scholæ) videlicet; quod omne acutum coagulans, eadem opera, suum compar dissolueret. 5. Quod spiritus vrinæ non se coagulasset in vitro, iuxta puluerem contriti Duelech: sed duntaxat se miscuisset, & concoagulasset cum altero, vini nempe, spiritu. 6. Quod si igitur obuiasset spiritui terrestri, etiam cum eodem coniugium contraxisset, vt ex ambobus spiritibus fecisset corpus lapideum. 7. Didici saltem, quomodo spiritus vrinæ coagularet alium spiritum intra vrinam. 8 Quod eiusmodi associatio, non sit nuda partium quædam commistio: sed vnitatis indissolubilis connubium, substantialis quædam transmutatio, entis noui productio, ab agente & patiente, in corpus neutrum. Hoc experimentum, introitum dedit ad indagandum Lithiasin. Vagus tamen adhuc mansi. Etenim post
gratiarū actionem me transtuli in meditationem, 6
quot modis res in vniuerso cōdensarentur. Prima enim statim se mihi obtulit glacies. Qua aqua, frigoris formidine, & actione primitiva, se incrustat: non autem à frigore actiuè congelatur. Prout alibi de Elementis. Cætera verò corpora, quæ mista creduntur, vt se prodant veros aquæ fructus, eodem zelo atque tenore conglaciantur à frigore occasionaliter. Etenim sic ossa, & ensis, facilius franguntur sub frigoribus, quam æstate. 2. Salia, dum illorum myria non sat exsiccata, relinquuntur in frigore, separantur ab aqua, & granulantur, quæque juxta speciem & proprieta

* *Testamenti c. 26.*

proprietatem ingenitam. 3. Si salia quippiam ro-
dendo subegerint, à nativa conditione transeunt
in centrum, & coagulantur. Sic nempe tartarus
vini, sapo, borax, &c. coagulantur. 4. Mucila-
gines dein, seminum connubio inspissatæ, & è
corpore suo resolutæ, fiunt glutina, gummi, colla,
&c. 5. Sin autem mucilago, pingue commistum
7 gerat, coagulatur vtraque ratione. Sic aloe,
cepola, pix, resina, ammoniacum, Thus, Myr-
rha, Mastix, opopanax, sarcocolla, assa, elu-
mi, &c. 6. Terra salem & mucilaginem conuer-
tens, si arefiat, condensatur, & indurescit. 7. Sal
minerale terræ innatum, vitulando lapidescit in
lapides, testas, ollas. 8. Quæ si fortiori gradu vr-
geantur, tãdem vitrescunt. 9. Lessas aqueum terræ,
virtute seminum induratur, in ligna, herbas, &c.
10. Sic aqua, vi seminis, petrificatur. 11. Mucila-
go associata pulueri, tophos facit: cum puluere
autem & calce, iam varia mentitur marmora. 12.
Quicquid cala dissoluta comprehendit, id secum
coagulat. Quia sunt in calce, duo salia, vnum li-
xiuiale alcali, & alterum, acidum: quæ duo dum
se inuicem demoliuntur, simul coagulantur. 13.
Metalla, marcasitæ, sulphura, &c. vi seminum
suas nanciscuntur, & proprias coagulationes. 14.
Innato quoque glutine, sponte concrescunt plu-
ma, quæ postmodùm arescendo durescunt. Vt san-
guis, caseus, albumen, vernisium, &c. 15. Vitrum
est lapis fictilis, constans sale alcali. Quod dum
ignitum liquatur, corrodendo liquefacit arenam,
vel puluerem lapidis nõ calcinabilis, nec aliàs fu-
sibilis: simulque in massam diaphanam vertuntur.
Ergo lapis calcarius, siue saxum, propter sal aci-
dum, ineptus est vitro. Quia cala eius destruit al-
cali vitrificans, fitque neutrum quoddã opacum.
Calx ergo inuito Galeno plurimũ à cinere distat.
8 Quod hic scilicet, lixiuium à se separet: illa verò
aciditatem contineat nõ separabilem à toto. Qua
tandem nimio igne concremata, per partẽ lixiuia-
lem sui vitrificatur, ædificando inepta. Iuxta Ge-
9 brũ. Quod omnia fixa tandem cum vitrificantibus
vitrificentur. Caseus quoque, vt acido moderato
coagulatus, cum eminẽti acido resoluitur. Rasura
enim casei, cum arida calce viua, liquescit: non
autem cum alcali cinerum. Ex omnibus præfatis
collegi, quod coagulatio Duelech, sit singularis &
anomala. Cala etiam in mediis aquis sensim pe-
trescit, quatenus præfata sua salia se inuicem coa-
gulant. Sed corpus humanum, vt nec petram coa-
gulat, ita nec calcem in vesica tolerat. Enimverò
mihi semper præ oculis hæsit coagulum admiran-
dum, quo ictu oculi celerius, spiritus vrinæ con-
densauerat in offam, spiritum vini. Ergo coagu-
lationes omnes cæteras, nil commune cum Due-
lech habere deprehẽdi. Quapropter decreui exa-
minare spiritus. Distillaui igitur primùm vrinam
equinam. At sanè eius spiritus carebat illo coagu-
10 lo. Quare singularitatem lotij humani, cum sum-
ma admiratione notaui. Obseruaui dein, quod
spiritus sulfurum, vel salium acidus, cum cor-
pore alcalizato, fieret terreus. Sic nempe cum fer-
ro fit scoria, ferrugo, cerussa, &c. Hæcque perpe-
ram æstimat Paracelsus tartaros, siue rerum se-
paratas impuritates, coagulo proprio, sibique in-
terno obductas: Cum alioqui non sit, nisi duorum
mutuo agentium consternationes, viribus scili-
11 cet vtrinque exantlatis. Deinde, dudum exa-
minaui salia, per omnem analysin: ac deprehen-
di, omnium salium spiritus esse acidos, exceptis
alcalizatis, & sulfurum essentialium in vegetabi-
libus. Quorum nempe acrimoniæ salinæ, sunt pin-
gues atque sulfureæ, neque in salem præsto redu-
ctibiles, nisi per principiorum tædiosam inversio-
nem. Quæ salia, tum velut elixirata, referunt semi- 12
num concreturum veram summãque crasim. Spi-
ritus autem lotij humani, nec est acidus, nec alca-
lizatus: sed merè salsus, prout & iumentorum.
Idque ideò, quòd volatile acidum chyli stoma- 13
chici transmutetur vi alterius fermenti, in volati-
le salsum. Prout alibi de digestionibus animalium.
Obiter hic adnoto, quòd in transmutatis non sit
regressus immediatus ad id, vnde trãsmutatũ est:
non magis quàm à priuatione ad habitũ. Eò quòd
in transmutãdo, pereat vita vltima rei: quia simul
ferè tota dispositio, vitæ mediæ prioris entis aufer-
tur, propter extinctionem prioris seminis. Idcircò
enim transmutata seruant propriam noui entis
essentiam, cum prioris concreti neglectu. Inutile
ergo reperi qualecunque remediũ, quod verisimi-
liter alioqui, à priore cõcreto, crediderã dissoluti-
uum calculi. Istud tamen verũ quod spiritus vri-
næ, fundamẽtali natiuitatis suæ puncto, sit salsus.
quodque ratione illius salis, prótius alios coagu-
let spiritus, quàm acidus quilibet, lac. Non tamen
spiritus vrinæ coagulat lac, aut cruorem: eò quòd
spiritus cruoris, imò & vitalis noster, sit salsus,
per modum vrinarum. Hinc nempe spiritus lotij
se habet per modum spiritus excrementitij, decisi
à cruore, adeoque propter symbolũ sibi sit contu-
bernalis, nec agant in inuicem. Dein obseruaui
quoque, quod spiritus vrinæ nõ coagulet fortius,
quæ iam ante sunt coagulata. Nam bolus, lutum,
saxumve, per vrinæ spiritum, degenerant sensim
in sal obtusum, ac potius dissoluuntur. Cùm ergo
spiritus vrinæ non coagulet iam coagulata: qualia
sunt bolus, lutum, &c. neque coagulabilia, vt sũt
lac, & cruor: sed coagulet spiritum vini, aut simi-
le, quod secum in vrina hospitatur (nam vt supra:
post fermentationem vrinæ, lotiũ continet, etiam
spiritum vini, siue aquam vitæ) nõ destiti seriò in-
quirere, quomodo in nobis, & in lotio nostro, cal-
culus coaguletur. 1. Imprimis indubiũ est, Duelech 14
nõ esse sortis calcineæ, vtcũque in cõtrariũ Para-
celsus feratur. 1. Quia nobis deest gradus caloris,
calcinans. 2. Dein, quia omne alcali potius petræ
destructiuũ, quàm coagulatiuum est. 3. Quia calx
præsupponit saxum, ideoque Duelech esse calci-
natũ, antequam saxum foret. 4. Ex partibus com-
ponẽtibus Duelech, mox constabit, non esse pos-
sibilem calcem in eo: imò nec ipsum Duelech cal-
cinari, aut edere lixiuium. Item nec est Duelech
de natura cretæ podagricæ: quia concrescit in me-
dio liquoris vrinæ: creta autem ista coagulatur ex
synouia. Est autem Synouia, mucilago vinosa, &
spermatica, quæ in itinere veri alimenti degene-
rauit, & ex diaphana crystallinaque, migrauit in
opacam, albam, viscidamque materiam (vt de po-
dagricis alibi) ex insipida inquam, in acidam est
transplantata, cuius acore nempe, opacitatem ac-
quisiuit. Etenim & tum inepta est, ad sui integra-
lem difflationem: qua nempe liquor nutritiuus,
absque omni penitùs residuo, consumitur: Sed Sy- 15
nouia, semel acore infecta, partes aqueæ suæ dif-
flantur; residuum autem sensim arescit, in vlti-
mam tophi siccitatem, ac duritiem. At Duelech
in vltimam sui duritiem vnico venit instanti.
Distat ergo creta podagrica, à Duelech: tota ma-
teriâ, & efficiente. Ideo enim creta eiusmodi in-
duratur extra aquam, quia scilicet per arefactio-
nem. Neque ob id petræ duritiem æmulatur: sed

tantum tophi. Hæc eò dixi: vt constet Duelech, agere, & materia heterocliris, differre ab aliis quibuslibet coagulatis. Cum tamen nondum scirem modū, aut processum ortus Duelech; scirem verò interim, corpora, indurationis determinationem non suscipere, nisi per seminum suorū actio-
16 nes, destinationes, atque proprietates. Scirem denique, quæcunque agunt corporaliter, esse segnia, inertia atque ignaua prorsus, pro coagulatione Duelech: inquisiui ideo sapores & odores fermentales, tanquam plurium seminum authores. Saliū itaque sapores, atque illustres actiones quidē offendi: at nequicquam attingentes vim salis vrinæ.
17 Dein quoque, salia languidiora aspexi, quæ sulfurum prosapiam sequentur. Ast Mercuriū; quanquam solus apud Paracelsum contineret totā rei perfectionem: desidem tamen atque anguidū inueni. Quoties oàque à Mercuriis sales & sulfura distinxi, admiratus sum illorum ignauiam, horūque verò principiorum duorum dignitates, Quapropter in salibus bæsi, pro indagatione natiuitaris Duelech: Fateor equidem Mercurium, fluens metallum, in sui natura, ac proprietatibus, nunquam sat cognitum. At istud Paracelsum similitudine analogi decepit: putās, quia sibi placuisset comenīi, quod verum aqueam materiam donasset numine Mercurij, quod proin proprietates argēti viui, naturæ fine pari, unquam sat indagaræ cōtinirent adæquatæ cunctis liquoribus, qui è simplicibus etui possunt. Fatētur nāque nonnes priorum fecolorū Philosophi, nil in vniuerso, ne eminus quidem, assimilari viuo argento: noodum tamen ante hac satis explicatum sit, quod argentum viuum sit simplex actualiter existens: non autem rerum pars coostitutiua: Adeóque non esse nisi meram transumtionem abusiuā oomiuis. Hactenus adhuc mihi persuadebam: quod cum ex non Duelech fieret Duelech, id fieri debere per agentis actionē, in materiam dispositam. Ac quamuis hæc atque similia pluia scitem: deprehendi tamen proinde me nihil plus scire. Quocirca magis adhuc detestatus sum Philosophiam sermocinalem, vtpote quæ me sisteret ante limen naturæ, & cum ipsamet ductrice mea, claudebar foris: Redij itetū ad me, & rustico more confiderau primum, quòd Duelech non nasceretur, nisi è principiis vrinæ: cumque lotium falsum esse scirem, recurri tursus
18 ad saliū varietates. Atque obstupui, quod passim tam à Scholis, quàm à Medentibus, absque controuersia, salis vsus interdiceretur calculosis Nescitum tamen deprehendi penes illos, illius prohibitionis fundamentū. Præsertim, quod salis marini vsus, multus ac frequens, reali experiētia nulli calculoso vnquam obfuerit. Quin potius accurate notaui plures, qui copioso salis vsu, sibi calculi recentis & succrescentis recidiuam amputarint. Videram namque maris scopulos, vt saxa, in portu exedi. Interim semper cum admiratione, in mentē recurrit, quod vnico instāti spiritus vrinæ coagulasset spiritum viui, cū secretione partis aquo-
19 sæ. Deliberaui itaque primū, salem vrinæ, ad extremas eius venas, anatomizare. Quare in olido vrinæ meæ corpore, post putrefactionē sub fimo, dissectionē istam incepi: ac statim distillando offendi, præter præfatum vrinæ spiritum, bina adhuc salia fixiora, nec plura, vtcunque Turnheiser varia nugetur pro lubitu, de repertis à se tor in lotio speciebus, quod penè sunt simplicium in vni-
20 uerso. Volens, nedum hominem esse microcosmū: sed eius etiam lotiū, eadē prærogatiua gaudere.

Nam ad hoc vas stillatoriū, pro ausu suo, in partes 24 distinguit, & foris, suis anootat lineis, corpusque humanum in totidem soleas diuidit. Vult tandem vapores, ab vrina distillando eleuatos, debere ferire præcipue regionem vitri, eaque parte in guttas concrescere, qua homine, cuius est vrina, morbi negotium peragitur. Fingit item tot vaporum diuersitates surgere ex vrina, quot morbi in vniuersum esse possunt. Vt inde nedū loca affecta: sed & materiam morbificam edisceamus optice: etenim sic suas vronoscopias, nequitię ac vanitatis magices suspectas, vt excusat, per distillatoria hydromantica, mundo imponere satagit. Id est. lo ludicris, serius omnino videri voluit: ast ego nunquam distillaui, vt mecum alios demenrarem. Valeat igitur inutile Turnheiseri inuentum, nugaciter saltem, si non & impiè in Medicinā introductum. In fæce vrinæ itaque, distinxi duo salia, 21
vnum quidem marinum: non ita prorsus assumtum, & adhuc sospes, atque immutatum (vt alibi, de coctione salis petræ, ostendi.) Alterum verò, est ipsius lotij, in nostra digestione natum, & ex non sale transmutatū. Differt autem à Marino. 1. Si per 22
aliquot dies, nullius salis Marini vsus fuerit: non tamen suum vrinæ sal deficit. 2. Sal maris coagulatur se in grana, pūctualis acuminis: Sal verò vrinę in talos, ac cubos gemmeos concrescit. 3. Sal maris pristinum semper gustū refert etiam è lotrius, cum sale petræ confectum. Vrinæ autem sal semper sapit vrinam. 4. Sal marinum adhæret vasi ligneo in sua refrigeratione, prout dum separatur à sale petræ. Sal vrinæ verò, concrescit in liquoris fundo. Porrò discernit se sal vrinę fixus à volatili. 23
1. Per ignem & fugam. Vnus namque euolat, altero perstite. 2. fixus separatur à fæcibus, per extractionem, in liquido: volatilis verò, sequestratur per ignem. Etenim quanquā cibi atque potus vniuersim acescant in stomacho æqualiter: attamen non ęquè volatiles sunt sales inde nati. Quia istud stomachi fermentum recipitur per modum recipientis, & sic variatur. Prout nec chrysulca, dissoluēs totum ac homogeneum metallum, proinde totū æqualiter fit volatile. Hæcque diuersitas nō prorūpit ex essentialibus: sed pro participatione, proprietatum vitæ mediæ rerum. Nec demum istud 24
fermentum stomachi, est nuda aciditas: sed dos vitalis, atque specifica: cuius nempe finis est, trāsmutare cibum in chylum humanæ digestionis. Siquidem plura assumuntur fixiora cum cibis, quæ debent tamen parem subire cum volatilibus successu cōditionem, si peoirus ad vitæ radicem migrare debēat. In quo puncto præcipue elucet naturę energia: quę ex massa prorsus similari, ossa, & fibras carnis, fabricat, &c. Ossa denique, in canino stomacho ad chylum teducit, vt inde iterū cruor fiat. Sunt ergo præfati duo sales fixiores. Vnus autem summè volatilis, in lotio. At nunquā ex vri- 25
na mihi apparuit alcali, aut lixiuio simile. Etenim sin aliquid lixiuiale intro assumtum fuerit: id statim acidis saturatur, vt lixiuialem indolem deponat. Vidi nēpe rusticum, qui vulnera ingentia cu- 26
raret, potu lixiuij, è Tilia parati. Illorum tamē lotiū nil prorsus lixiuiale ostēdebat. Docui proinde alibi, omne alcali fieri per ignis expressionē liquefactiuam: cōcretis nec ante insitisse, vt nec fixū. Quod si verò spiritus aliquis volatilis proprietatē 27
alcali referat (prout est herbatū quarūcunque vulnerariū) is quidem abstersiuus, ac diureticus est; propria tamen vi, sub altera digestionū, naturā salis vtrioque induit, cohibet corruptiones acidas, quę sponte

ſponte alioqui deinceps vulneratis oriteotur. Cũ igitur non ſit alcali in lotio, errorem duxi, alcali potare pro ſaxifragio:cum non perueniat ad loca vrinæ. Neque enim Ludus Paracelſi parat lixi-
28 uiuio : ſed ſalem ex acido, amarum. Quspropter ſuũ Ludũ,fel terræ vocat. Eſt enim lapis ſiliceus, tenerior tamen,& qui fere totus, per diuturnum bidui ignem avolat. Cum ſale petræ verò,multò celerius. Porrò lapides,gemmæ,arenę,marmora, ſilices,&c.adiuncto alcali vitrificaotur:ſin autem plure alcali co juantur,reſoluũtur in humido quidem:ac reſoluta , facili negotio acidorum ſpirituũ, ſeparantur ab alcali põdere priſtini pulueris lapidum. At hæc nuoquam ad vrinam veniunt,vt nec ſaxifragio vtilia.Saxa autem,quæ ſulfur phlogiſton habent,calcinantur quidem,verum non vitrificãrut facilè, eò quòd ſal ſulfuris reſiduum,& acidum,conſumat alcali virtificans Metalla quoque , propter omnimodam & inuictam mercurij ſimplicitatem, atque impoſſibilem penetrationẽ, vel immutata,ludunt operaio ignis,vel tota aufugiunt : Sic tamen,vt quanquam fumo tenus avolẽt:fumus tamen iſte deouo,in priſtioi metalli naturam reduci poteſt.Quapropter nullum vnquam metalla dedere alcali::multóque minus ad vrinæ diuerſoria pertingunt. Marcaſitæ autem cum ſulfur habeaot cremabile,alcalium vorаa : illorũ tamen Mercurij reſiſtũt,quò minus ad lotij hoſpitia veniant Sanguis quoque,licet ad medendum habear ſalem mirabilem,tam fugitiuum,quàm fixũ, non tamen proficuũ in Lithiaſi animaduerti.Cæterum teſtæ limacum,terreſtrium, vel conchyliorum aquatilium,pro parte,qua acidum, & calcarium ſalem gerunt,proſunt quidem calculoſis abſterſione indigentibus:ſed luctam continent,pro parte ſui liaini,quatenus ſcilicet ad lotium oun-
29 quam perueniunt.Oſſa animalium combuſta,nullum ſibi ſalem fixũ retinent : at tantùm inſipidam terram reſiduam. Notabilis ergo ſtupiditatis eſt, ebur,& cornu ceruinum,calcinari in morborum præſidia , quia mercari iubeot puluerem, viribus orbarum:adeòque & crumenæ,& ſpei ęgrotorum imponunt ,occaſionem benè agẽdi prætereunt,ac ſe ipſos ridiculos faciunt.Pro me autem ſpondent Monetarij.Siquidem teſtæ probatrices,(quas vocant capellas)conſtare debent cinere,orbato omni ſale. Quare optimè,è cinere oſſium, longèque
30 excellunt ex ebore & cornu ceruino. Enimverò primis annis,traditione Scholarum totidem erãt oracula penes me : At per ignem me edocto,vniuerſa Scholarũ theoremata igne deleta ſunt.Perſuaſerant inter cætera, quod ſal maris calculoſis nociuus eſſet,tam quatenus ſali vrinario prębeter materiã,quàm quod muccoſam pituitã pro Duelech præcipitaret. Examen ſalis per ignem, ſecus me docuit.Imprimis ſexagenatiũ(mihi à diſtillationibus)immunem à renum calculo, ſeruaui annos ſedecim(cui alioqui obnoxius erat)largo ſalis marini vſu.Quod deinceps in multis confirmaoi. Etenim Scholæ, dum viderent,in acri myria ſalia refrigerata,ſalem quẽque ſuo more coagulari, illamque myriam non fieri meracam,niſi per exhalarionem partis aquoſę:ſtatim ſuſpicatę ſunt,calculũ coagulari à ſale, & calore exſiccãre:adeòq; putarunt,nec ſalia quidẽ in dicta myria granulati,niſi per ſalis innati calorem:qui proindè ſeſe in effectum explicare non valet, quãdiu plurima eſt aqua illi præſens. Itaque dum proprium mucum, deguſtarẽt ſalſum:& quidem ſapore ſalis marini, non autem ſalſedine lotij; vellentque connectere efficientem in materia:ratæ ſuot, in eodem muco eſſe viſcoſam ac tenacem materiam,iunctam ſali, ſalem quoque eſſe per ſe ſalſum : tandem decreto perpetuo ſanxerunt,calculũ generari è phlegmate ſalſo, ideòque etiam calore actualiter:& per conſequens,ſalſa calculoſis nocua. Imò & phlegma manens tale,mutatis qualitatibus, proprijſq; paſſionibus, migrare in calculum, per calorẽ,viſcoſamque ſiccitatẽ, perinde vt glutina,ac colla, ſenſim abeunte parte aquea,ſpiſſam ſui tenacitatem inducunt. Bone Deus,quàm inſulſæ Scholæ, & quàm inſulſos nos iubẽt eſſe:quaſi vbiq; mortalium curaio gerens,atque ſalibus prouidẽs, finxiſſes ſtudio tuo, vt calculoſi fierent. Quanta eſt illarum ignauia, quod nunquã tentarint vnicum ſalis pugillum, calculoſorũ vrinali inſpergere,vt explorarent,num ſal marinus arenas futuras coagularet, alioqui matulis adhæſuras:num inquam lotij tãta ſit ſalſedo,vt ne quicquam ſalis ampliùs in illo liqueſcat.Nam lotium ſi ſit reſoluendo ſaleio:iã ſal iſte non poterit eſſe cauſa granulationis.Denique reperiſſent facile,ſalem maris,vtrioq; iniectum,impedire coagulatioοem:oon item eam cauſare. Salem marinum ioquam reſoluere paratam materiam coaguli , nec coagulum ſuſcipere. Quicquid autem deſtructionem meditatur illius coaguli,neceſſariò quoq; coagulationẽ inde prouenientẽ turbabit.Etenim vt Scholę noſtræ ridẽt coagula in rebusuita viciſſim ridco illatũ ioſulſitates,quod calculum,vel ſilicẽ,in fundo aquoſo,per calorẽ cõcreſcere ſiue areſcere exiſtimẽt. Pro coagulo eoim petroſo,certãt fõtes & flumina, quorum fundus,calorẽ, atque ſiccitatum regulas explodit.Denique pro coagulo liquorũ,ſpondet caro noſtra, itemque eruor, lac, & mucus. Etenim ſi ratum ſit,quod pituita ſit materia ex qua calculi,ſaliſque myriam recoctam, abraſiſſe, & ſecum diſſoluiſſe carnium ſaliuatum mucoſitates, eiſq; demum per ebullitioοem inſpiſſatas in ſpumam reieciſſe.Cognouiſſent vtique ſalis vſum nullatenos vitandum,ac vetandũ.Sed tanta Scholas obſedit explorandi ignauia,quod lucello infami cõtẽtę,cuncta neglexerint,quibus proximo prodeſſent,ſi non etiam ſibi. Etenim ſi calculus,in vrina(etiam coctus)reſolueretur, vel quod vrina nõ eſſet reſoluendo ſali ſibi iniecto:potuiſſent nimirum eo viſo,ſalem penitus extra vſum hominum proſcripſiſſe? At rider Scholas vulgus,ſaliſq; vſus, in deſpectum regularum,increbuit. Adeò vt deſpecta Scholarũ authoritare,nedum inſuauis ; ſed etiam inſalubris ſit victus,abſque ſale. Sin autem ſalis conditura palato arrideat:non id aliunde fauetur,quàm quatenus ſal reſoluit excremẽta,ſtomachũ ſuo mucore grauantia. Etenim ſi ſal catechumenis, in ſymbolũ Sapientiæ, primis à natiuitate horis,oretenus indatur:Scholę autem multo conamine omnem ſalis eſũ interdixerint.Quid enim aliud inde ominandum , niſi quod Sapientiam nõ admittant Scholæ ethnicæ,cuius videlicet ſymbolum excludi cauẽt?quod Eccleſia à primo intendat perditionem iofaotum ? Sal enim à latrinis,per ſalis petrę coctores ſeqoeſtratur,quale olim vna cum cibis aſſumtũ fuit. Itaque debeter pariter manere in ipſo Duelech. At ne minimum ſalis marini reperitur à Duelech per artem Idque Scholę nullo diſpendio didiciſſent,ſi aliqua diſcẽdi auiditas,aut proximi charitas,illas ageret. Saltẽ ſalis petrę coctores curioſiores fuerunt,tot Medẽrum myriadibus,Reſultat ergo ipſis opprobrium,vt quiſque è vulgo iam ſciat, quam impo-

lita

lita sint Scholarum decreta: cum nesciant in Diæ-
31 tetica, quorsum salita vetent. Nec sane timendum
erat, si non sal, saltem spiritus eius, noceret calcu-
losis. 1. Quia sal, per Scholas vetitus; seculis, &
Scholis adhuc ignorantibus, an spiritus vllus in
sale reperibilis, cuiusve esset cōditionis. 2. frustra
est potentia in agēdo, quæ in actū deducitur nun-
quam. Satis namque constat, quod è sale maris
assumpto, nunquam in nobis sit possibilis eductio
sui spiritus. 3. Est namque acidissimus, nec sibi par
habet remedium, extinguendis ardoribus vrinæ,
etiam præsente in vesica calculo, etiam in senum
stranguriis: putrefactiones impedit, dissoluit mu-
cagines, arenas pellit. Ergò sal est vtile calculosis,
tam in sui corpore, quàm suo spiritu. Enim verò
sal fontale, Diuinæ largitatis prouidentia, datum
in necessitates mortalium, vt vbi longo tractu, à
mari recedit continens, fontes salini, maris defe-
ctū suppleant. Scholæ autem, tantùm abest, quòd
D o gratias pro beneficio rependant: accusant
Deū, nedum frustra, sed & in hominū perniciem,
dedisse salem. Notabile interim, quod multis &
copiosis fontibus, sal in mare defluat, non tamen
maris salsedo intendatur, eò quòd vapore tenus,
aliquid salis sensim ab æquore adscendat: & vtut
in primam aquæ materiam conuertatur, in nubi-
bus saltem constantiā in se aliqualem habet. Vn-
de nec mirum, aquam pluuiā per se nullis seculis
corrumpi. Quod autem zona calidiore, sal etiam
à pelago exhalet, patet: nam nemo non olefacit,
an in olla carnes decoquantur cum sale, vel abs-
que illo. Marinus enim, cum in conseruationem
32 elementi faciat, exhalat difficulter. Idcirco His-
panicus propemodū halituoso sale caret, validior
est, magisque arcet putredinem, & Duelech. Cō-
tra, Lotharingicus sale halituoso abundat, parum-
que acescit in stomacho. Differt quoque spiritus
iste halituosus salis (qui tanquam flos salis subli-
matus est) à spiritu salis stillatitio: perinde vt
oleum oliuarū, à Laterino. Spiritus enim olei oli-
uarum, oleosus, qui prima medietate exit, apud
me argenteum filum tandem in lagena dissoluit.
Oleum autem oliuarum, ferrum à rubigine præ-
seruat. Longèque potentius, arma à ferrugine cu-
stodit, istud olei residuum, vnde præfata medietas
est ablata. Idcircò notandum, non esse puriorem,
aut defæcatiorem salem, quam qui à myria suilla
recoctus est. Siquidem saliendo, siue operando in
obiectam suillam, amisit halituosiorem spiritum,
per coagulationem. Adeóque sal residuus, penè
fixus, sua terrestritate liberatus, reperitur clarus,
condimentis aptissimus. In cadū quoque acescen-
tis cereuisiæ iniectus, eandē præseruat, quod non
item alius. Quapropter in nobis superuacaneos
spiritus acidos (omnis corruptionis authores, si
extra primæ digestionis officinas fuerint) in se
combibit, & transmutat. Sali Hispalensi sic rebul-
litus, bonitate par ferè est, qui candente olla pri-
mum liquatus fuit. Cum ergo sal maris non sit
de vrinæ compositione, sed prorsus extraneus sit,
ac permaneat: Imò sal maris, in vrina detentus,
seru. t imperitiam sui, immutatamque naturam,
vsque in vltimam rerum deductionem, & salis pe-
træ separationem: certum est, quod nequicquam
sibi sit negotij cum Duelech. Ideóque nec in cō-
positione huius, vel minimum salis marini reperi-
tur vnquam, cum magis natiuitatem Duelech de-
struat, quam promoueat. Ergò absque fundamen-
to, sal maris, per Scholas, calculosis vetitus. Hæc
de salibus. Didiceram autem hactenus, Duelech
esse coagulatum anomalum, à sale vrinario natū,
qui sibi parem in toto vniuerso non haberet: eò
quòd extra hominem, nuspiam reperiatur vrina
humana. Idcircò enim non piguit, multoties vri- 33
nam distillare. Decreui itaque meam vrinam, 40.
solidos dies ventre equino putrefacere, vt præuio
putredinis fermento, partes dissimilares fatisce-
rent. Tum distillaui circiter medietatem eius. Ve-
rum ab opere auocatus, propter negotia familiæ,
ac dein per Pentecostes festa impeditus, cessaui
per quindenam. Fuerat autē vas recipiens, ingens
valde, clarum, crystallinum, ac pretiosum: quod
iam à proboscide alēbici, toto illo interuallo se-
questraueram. Cū ergo ad opus redirem, primum
effudi, quod erat distillatum, in aliam lagenam:
quia videbam vas recipiens (trium alioqui facile
cōgiorum capax) quaqua versus stillatitius vrinæ
liquor contigerat, fusca albedine obductū. Indo-
lui vitrum tam pretiosum, in rem adeò sordidam
maculatum. Dein indignabar ampliùs, dum cer-
nerem nullo cinere contractum næuum deponi.
Pœnituit enim me damnosæ, totiesque repetitæ
curiositatis. Stillatum ergo effudi foras. Sed sta-
tim hunc ignaviæ, atque insolitæ indignationis
stimulum, suspectum habui. Virum, antè, labori-
bus, ac sumtibus minimè parcentem, iam indi-
gnari vnius vasis perditione, mecum mirabar. Vas
ergo recipiens, perpendo, an næuus esset exoticæ
tincturæ, aut num corrosa superficie concaua ali-
quid perijsset. Tādem certo cognoui, verum Due-
lech fuscum, ex clarissimo stagmate aqueo, vasi
appositum. Tum enim admirationis plenus, lau-
daui Dominum, quod mei curam gessisset: etenim
quæ meâ censebam incuriâ commisisse, diuinâ sic
bonitate disponente, euenisse cognoui. Nēpe qui-
bus vult, omnia conuertit in bonum. Equidem
iam pridem conspexeram in lotio meo, habitare
tāri coagulatorem. Nunc demum quoque didice-
ram: quod clarissimus liquor ab vrina separatus,
mage putrefacta, verū contineret Duelech, quem
apposuerat. Vnde inprimis mihi euasit indubium,
quod ad compositionem Duelech nullatenus cō-
curreret materia viscida. Vas istud itaq; etsi pre-
tiosum, sitaque iam labe condemnatum, charum
fuit, quia minerale soluerat. Iterum ergo pro re-
cipiente supposui, cogitans, quod quandóque per
chrysulcam istud Duelech abraderē. Perrexi ergo
distillando, quod mihi à quindena residuum man-
serat. Ecce tum nouo diuinæ largitatis fauore per-
culsus, vidi stillas singulas dissoluere adhærēs fus-
cum Duelech, qua decurrerent, ac vas mox pri-
stino nitori restitutum. Etiam, quod secundus hic
liquor, tametsi prioris odorem haberet, aquæ vitæ
affusus, hanc item non coagularet amplius. Sic-
que diuino ductus nutu (quem alij euentum for-
tuitum rentur) inueni partem eius, quod iam du-
dum multis sumtibus anxius quæsiueram. Lauda-
ui itaque Dominum, quod paruulo, atque paupe-
ri, dedisset intellectum. Nam si me non auocari
iussisset ab opere, nec festa me detinuissent, quo-
ad Duelech in recipiente concreuisset, & nisi vas
tam clarum atque pretiosum fuisset. Quinimò si
totam vno filo operationem absoluissem: frustra
sanè operabar, ac tentabam omnia. Respexit ergo
Dominus in mortalium necessitates, nec spreuit
preces abiectorū: Quare dedit mihi cognitionem,
diuersarum partium lotij sani, id est mei. Vna qui-
dem erat quodammodo leuior, atque citatior,
habens occultum Duelech, sub claro liquore stil-
latitio, absque fæce, muco, & sedimine. Verùm in

clarissimo

clarissimo stagmate, & ambientis frigore. Altera verò æque admiranda, quæ ortum in frigore Duelech, in frigore quoque iterum dissolueret, & in se absorberet. In vnico namque sale volatili lotij, tam oppositas facultates admirabar seriò, consideraui quidem exinde, quod cuius vrina plus haberet de priore spiritu, is calculo esset obnoxius: ac immunis alter, cuius lotium plus de altero contineret: primusque ille conceptus mihi arridebat. Sed sermocinalis illa scientia vana fuit, rebusque inprimis gerendis inutilis. Siquidem lotium non subit nobis prævias illas putredinis tesseras: sine quibus tamen entia illa æternum dormirent. Deinde, nec ex illa speculatione constabat medium, quo plus de posteriore illo spiritu semper fieret, quaue methodo inhiberetur prioris spiritus confectio. Multò minus, quomodo cōfecto iam Duelech, subueniri daretur. Attamen ne absque fruge cederet speculatiu, cogitaui, an posterior ille spiritus, per syringam (prius euacuato lotio) iniici calculosæ vesicæ permitteretur. Sterilis itaque mihi occurrit mortalium cognitio, quæ sola gaudens speculatione, manum à Pyrotechnia submouet. Nam lotium debitè putrefactum, coagulatorem edit spiritum, qui aquam vitę coagulat. Itemque post, qui totus diaphanus & volatilis, potentiale Duelech continet, quia parit ac tandem, qui Duelech semel natum in se statim absorbet, mox tamen dehortante diabolo dubius vacillare cœpi, atque consideraui, vana esse, quæ tanti faciebam à me reperta. Præsertim cum in nobis non putrefiat vrina ad illum terminum, quo hos dederat spiritus. Detestatus itaque sum meas curiositates. Nam etsi quodammodo remedium suggererent, relinquebant tamen priorem ignorantiam circa causas, & modum fiendi Duelech. Quapropter cœpi cuncta pridem visa, quasi non facta negligere, sensique torporem mihi incurri. Vnde confirmabat (quæ in præfatione multis exposui) nullum laborem tædiosiorem, nullumque sciendi genus, hortante cacodæmone, postergari magis, quàm illud, vnde genus humanum quandoque frugem capiat. Christianum ergo decet, constantis esse animi, in opere bono. Tandem itaque repetitis distillationibus, & exactiore cunctatione, per orationem assecutus sum causas, modum fiendi atque dissoluendi Duelech, Deus bone, tuam admiror magnificentiam, quæ Medicorum ineptissimum, ad tantæ rei reclusionem perduxit, tot seculis, magnisque ingeniis neglectam. Gratiarum ergo actiones refero nomini tuo abyssaliter glorioso, non quia me, præ aliis, ad arcana deduxeris (numquid terra gloriari potest, dicet que aliis vasculis vah? quod in electioris formæ vasculum, sub figuli tornο deducta sit?) Sed quia fecisti voluntatem tuam, quæ sola bona est; refero ergo in te omnem gloriam, qui hoc æuo, cognitionem hanc reclusisti, per abiectissimos & paruulos huius mundi. Id namque pro solito tuo est, & ad maiorem nominis tui gloriam. Cognoui enim obstitisse veteribus, & Moderníoribus vnicam ignauiam, aspernantium distillare rem adeo fœtidam, atque sordidam: suauitate odoris lucri deceptorum. Spernit enim eos Sapientia, qui materiam ex qua, dispositiones, contenta, proprietates, progressum, & significationes lotij, addiscere recusarunt per ignem. Neque etenim cespitatum est
34 minus in materia, contento, atque iudiciis vrinarum, quàm fuit hactenus in petrificatione eiusdem. Quare occulta mansit diagnostica, simul & prognosis iudicialis vrinarum: prout in nostra vronoscopia, ex fundamento demonstravimus: quam opto vrinam feruentiora iudicia posthac excolerent. Ego siquidem me ad tumultum præparo, sub spe, labores meos æromnis humanis
non ineptos fore. Pergam nunc, stoliditates meas 35
& expertoriarum tædia recensere. Inprimis namque, ex Duelech dissecto, ac solitarie per se distillato: Itemque ex rasoris matulæ: Tertiò item, ex vrina ad spissitudinem eclegmatis distillata, idem prorsus oleum, eædemque crystalli, stercoris liquidi assurgunt. Etenim ex Duelech relinquitur fæx terrea, nigra, friabilis, & combusta, non amplius petrosa, vixque aliquid salis vrinæ fixioris, reseruans. Vtpote spiritus volatilis, totus in toto, in Duelec, ac tandem in terram est mutatus, cum sibi adiunctis aliis compositionis partibus. Certo vtique signo, quod sal fixus vrinæ non habeat vim actiui coaguli; sed passiuè coaguletur duntaxat. Porrò terra illa, è distillato
Duelech relicta, nunquam pridem descendit ad 36
vesicam, specie pulueris, aut luti: sed liquor fuit dum in vrina esset, qui ibidem dein sic induruit per spiritum lotij. Meditatus enim dudum eram, quod terra, aut puluis, vtut artificiosissimè connecteretur spiritui vrinæ; nunquam tamen concresceret in Duelech, & per consequens vanum etiam esset, pro Duelech, Tartari inventum. Siquidem iam conspexeram in vitro, Duelech è spiritibus (liquoribus nempe stillatis & claris) materia, & efficiente iisdem, quibus in nobis Duelech oritur, fieri. Conclusi ergo ex iam me-
chanicè probatis. Si lotium, cum suo salis spiritu, 37
habeat spiritum terræ volatilis: necessariò ex illis duobus generabitur Duelech, nisi per scoriam (quam libro de febribus voco stercus liquidum) saturetur sal vrinæ, atque eatenus à coagulando turbetur. Non rarò namque obseruaui, calculosum aliquem, postea ictero afflictum, à calculo
immunem fuisse, quamdiu Icterus imperauerat. 38
Adeòque nec gratis à me, de febribus, assertum fuit, quod præfata scoria vrinis aduena misceatur, tanquam excrementum vtile. Granulantur autem arenæ, tam in nobis, quàm in matulis ipso granulationis momento, semelque granulata, vltimam quoque sui nanciscuntur simul
duritiem: non autem quod sensim, magis ma- 39
gisque indurantur: fabulosum est ideo, quicquid de calculo confirmato, & nondum confirmato, ad ignorantiæ & ignauiæ confirmatarum excusationes comminiscuntur Scholæ. Tam enim dura est recens arena, excreta è nobis, vel à matulis abstersa, quàm erit post decennium inde. Idem quoque de Duelech esto iudicium. Dixi quoque superius; nisi arena, quæ matulæ affigitur, coagularetur in instanti; ad fundum præceps cecidisset tota, nec lateraliter, tamque proportionaliter distincta, affigeretur. Prædicator
enim hæreticus, prope Barclayam in Anglia, 40
anno 1629 sanus atque sospes, contendens à prandio, librum è sublimi ad se trahere, in imo ventre magno percussus pondere atque dolore, certis inde à quartidoo signis, sciuit se calculo grauatum; inde post octiduum, Londini sub nouacula Lithotomi extinctus. Pendebat autem libram Anglicanam, & binas insuper dragmas. Nec memini me parem vnquam vidisse calculum. Pendent autem libræ centum Antuerpiæ, Londini 104. Paracelsus enim subitam hanc calculi
apparentiam admirans, ne figmentum suo desit 41
Microcosmo,

Microcosmo, calculum fulminis vocat, putatque cadendo concreuisse. Sed multiplex eius error est. 1. Nam non datur locus pro casu. Siquidem vesica continet vrinam, vel nullam, si nullam, instar lintei madidi complicatur: sin verò lotio distendatur, cum hoc sit infra, non potest Duelech formari extra lotium, aut sine lotio, vt fiat absque materia, decidatque in lotium deorsum, vt decidendo fiat. 2. Errat, credens lapidem, in tonitru deiectum, ordinariis, atque solitis causis generari: non autem pottentosis. Alioqui si materia tonitrui naturalis, in instanti coagularetur naturaliter, deberent eiusmodi lapides singulis tonitruis esse assueti. Nec esset causa, cur lapillus trium circiter librarum, ad pedum nouem altitudinem, terram terrebraret, solo nudòque casu sui: nisi robustiore vi deturbatus, prove de meteoro anomalo alibi. 3. Denique, Duelech subita tyrannide se prodens, non arguit momentaneam sui generationem. Nil vetat namque, vesicæ adhæsisse pede suo, abruptoque stolo, cecidisse in amplitudinem vesicæ. 4. Quicquid in verum Duelech coodensatur vnquam, siue id sit nucleus centralis, à rene descendens, vel demum cortice tenus accrescens: semper eius quælibet
42 generatio, fit in instanti. Enimverò ex meis mechanicis didici, quod totum Duelech, quantum in se est, constituatur ex meris volatilibus: non tamen ex trium quatuorue vnciarum lotio, (quanta esset micturientis) generari posse Duelech vnius libræ. Porrò tametsi vrinam humanam in sola specie nostra scirem, solumque spiritum vrinæ humanæ penes hominem esse: vrinam tamen equinam, nomine armentorum examinaui, curiosus, an fortè aliter similis coagulator spiritus esset, qui propter connata impedimenta, non vbique sortiretur coagulandi imperium. At vtut laboraui, non reperi coagulatorem illum spiritum, in vrina equina. Vt neque spiri-
43 tum fermenti, vel aquæ vitæ. Itaque reperi potentialem aquam vitæ humano lotio intimam, eamque lenam, inter spiritum coagulatorem, & spiritum putrefactum, coaguli præfati susceptorem. Summéque notandum, quod spiritus vrinæ non coagulat, nisi per connubium aquæ vitæ: quod sæpiùs comprobaui, distillando. Ergo tria insunt lotio humano, quæ concurrere est necessum: tantòque potentius, quo omnis calculosis, iam non leue principium corruptionis, in suo lotio gerit (vt suo mox loco) vnde videlicet fermentum in vrina actuatur, ad præfatam aquam vitæ coagulabilem. Nec enim his obstat, quod tam spiritus vitæ, quàm ipsa aqua vitæ, sint summè fugaces, adeòque vix ad Duelech pertinaciam apta: nam certum est; spiritum vitrioli fugacissimum, à sibi consocio volatili, imò statim fixari, per salem armeniacum fugacem: adeo & fusionem sustinent. Quibus edocti nostri, mirari mox desinunt, quæ aliàs ignatos stupore afficiunt.

Capvt IV.

Processus Duelech.

1 *Modus fiendi Duelech.*
2 *Ens singulare nec sibi par habens.*
3 *Mechanicum Spadanorum fontium exemplum.*
4 *Ocra in spadanis, Paracelsum à comment. Tartari deterruisset.*
5 *Anatome in actionibus spirituum.*
6 *Ignis aqua, ens homogeneum, sibi par non habens.*
7 *Differentia præfati dissoluentis, cum aliis omnibus totius vniuersi.*
8 *Duæ Maximæ Spagyricæ.*
9 *Oleum auri quoddam punicei coloris.*
10 *Quid dicat generatio Duelech.*
11 *Actio corporum in corpora, qualis.*
12 *Doctrina de actione corporum, & spirituum.*
13 *Participationes virium è metallis, absque materia metallica.*
14 *Spagyri delusio.*
15 *Destinantur morbi in pœnam, & meritum.*
16 *Exercitationes aliquot, incipientes à salibus.*
17 *Spiritus salis fit terrestris.*
18 *Quæstio triuialis.*
19 *Tartari pruinosi commentum.*
20 *Senilis stranguria vnde.*
21 *Quatuor notabilia inde defluа.*
22 *Quæstio secunda.*
23 *Tertia.*
24 *Quarta.*
25 *Catarrhi vesicales, ridiculi.*
26 *Quinta.*
27 *Sexta.*
28 *Notantur Astrologi.*
29 *Notatur Paracelsus, iuxtà atque Galenus.*
30 *Proposita quæstionis solutio.*
31 *Galeni inaduertentia.*

Spiritus vrinę apprehendens terram volatilem, 1
procreatam semine, ac fermento fracido, & putrescente, suscitat occultum adhuc in potentia, vini spiritum, vrinæ incolam: quibus, tanquam duobus sexubus, concurrentibus, terreus quidam præfatus spiritus imbibit prędictum vnicum coagulatorem: cuius reciprocationis ergo, oritus in agendo, amborum connexio penitissima: quia congrediuntur spiritu tenus, per illorũ minima. Adeoque coagulator coagulat vnico 2
instanti spiritum vini, potentialiter excitum, in putrescente fermento, cui cum fracida massa suam tribuit materiam, simul condensantur in verum Duelech, monstrum sanè, nouum hoc aliquid, coagulatum in media aqua: nec iterum ideo in aquam resolubile. Ens nempe petrosum, 3
animale, nulli alteri simile, quodque ideò Duelech Paracelsus nominat. Idque faciliùs per exemplum in mentem intrabit, quod Spadani fontes quotidianum nobis exhibent, Habent namque spiritum sulfureum, manifestè acidum (vnde fontes acidi dicuntur) & venam ferri. Vtrumque nempe embryonatum, immaturumque, continetur liquatum, in aqua simplici. Mox itaque incipiunt ambo vires reciprocas in se mutuò cõferere. Atque tandem, cum lassatis viribus, stiterint actionem suam, condensantur in corpus lapideum, lagenis se affigens, in forma ocræ: sicque aqua redit in pristinum elementum, omni exutum qualitate aliena. Quos si fontes aci- 4
dulos sat contemplatus fuisset Paracelsus, Tartari vini historiam, à Basilio Valentino mutuatam, neglexisset; sciuisset namque ocræ & vini tartari non parem ortum. Saltem difficilius redargui potuisset. Quippe tartarus in aquam resoluitur: non autem ocra, vt neque calculus. Neque enim vnquam negare tentaui, è liquoribus corpora solida constitui: Sed tartareos liquores respuo, in causas morborum violenter adductos

adductos (vt tractatu de Tartaris) ex opposito
aurem, actiuitates spirituum in spiritus, reue-
renter admiratus sum. Profectò, cum è Spada-
nis succrescat ocra, siue crusta lapidea lagenis
obducatur, per totum concauum, nefas inpri-
mis esto, propinare Spadanam, si credamus tar-
taros perinde fieri, atque ocram in Spadana. Id
est, si credamus aquæ Spadanæ inesse tartarum,
moa in bibente coagulabilem: nefas facit, qui
Spadanam propinat. Etenim dum sal acidus vi-
5 ni, corrosit fæcem. Sal quidem antea acidus, &
nondum coagulatus, manet acidus, ac coagu-
latur, nec salis essentiam mutat, etsi constrin-
gatur, qui ante erat fluidus. Vicissim quoque,
etsi fæx acidos sorbuerit spiritus, ac in se coa-
gulauerit: manet attamen corpus solidum, dum
spiritus salis acidi coagulatur in corpus solidum
tartari vini. Imo priusquam ex pleno coagule-
tur, vasi se affigit. In generatione enim Tartari
vini, spiritus agit in corpus: estque longè alia
prorsus actio, dum duo spiritus in se inuicem
agunt. Nam in hac (prout in Spadana, in Due-
lech, &c.) constituitur nouum ac neutrum ens,
qualis est ocra, ex spiritu sulfuris, & venæ vola-
tilis. Sed in Tartaro vini, tantum acidus spiri-
tus, siue acetosus liquor vini, mutatur in salem,
manetque fæx, qualis antè. Ideóque constitu-
tum inde, iterum est resolubile. Non enim me-
tallum, lapis, vel corpus solidum discorporatur,
mutatur, aut volatilizatur, propter spirituum
corrosionem. Patet id. Nam argentum, perlæ,
coralla, lapides, spongiæ cancrorum, limacum,
&c. Quanquam per Chrysulcam, aliosue liquo-
res acidos, ab oculis nostris euanescant: sunt ta-
men lapides, qui ante (prout de febribus) Spi-
ritus nempe, quantum potuit, fecit: incassum
velut operatus est, supra corpus, dum seipsum,
6 corrodendo, corpus coagulauit. Est nimirum in
tota natura vniuersi tantùm vnicus ignis, Vul-
canus ardens; ita quoque, non est nisi vnicus
liquor, dissoluens cuncta solida in primam illo-
rum materiam, absque sui vlla immutatione, aut
virium diminutione (quod norunt, testabunturque
que Adepti.) In aliis verò liquorum actiuitati-
bus, corpus nunquam potest se radicaliter com-
7 miscere liquori soluenti. Ideoque corroditur qui-
dem, at non soluitur intimè, vti ad transmu-
tationem formalem alioqui requiritur. Nam
omnis spiritus acidus rodens, rodendo aliud cor-
pus, coagulatur, & propemodum figatur, mi-
gratque in formam salis densati: ne quicquam
tamen corpus, quod arbitrium rodentis spiritus
tolerauit, agit in illum spiritum, qui seipsum ro-
dendo, & actione propria, coagulauit. Quod
sanè non ita fit, dum duo spiritus actiui concur-
runt in inuicem. Nam tunc est duplex actio, qua
vterque in vtrumque inuicem agit. Ideo nam-
que einsmodi illorum actio, fit cum permistione
radicali, estque constitutum ea ambobus, insepa-
rabilis, mistionis proles, & hoc transmutatum,
est productum, neutrum ab vtroque. Quod si
id Paracelsus mature contemplatus fuisset, pro
suo Tartaro vini, ocram aquæ Spadanæ sumsis-
set, dixissetque aliquid probabilius, quàm quod
inessent liquores omnibus rebus, qui coagula-
rentur per modum Tartari in vino, essentque
morborum quorumcunque communis mater at-
que materia. Ocra quidem Spadanæ filis, non
iterum resoluitur, quasi tartarus vini: & tamen
differt à Duelêch: quantum petrificatio minera-

lis, à calculo. In hoc enim spiritus coagu-
lator, in lotio exsistens, operatur vi proprij
salis, ac imparis, supra spiritum fracidum, &
putrescentem terræ, absque ebullitione, aut
Gas siluestris eructatione: adeoque in mo-
mento, suam peragit operationem, & coa-
gulat se, cùm spiritui vini, vrinæ proprior,
prout superius narraui, in Mechanica spiritus
vrinæ & vini, siue aquæ ardentis. Verum Spa-
danæ spiritus acidi, ex embryonato sulfure
enati, longo operantur prius tractu, bullas
atque siluestre Gas excitant, ac tandem se va-
si affigunt. Alioquin enim, si istud Gas ne-
queat eructari, aquæ Spadanæ manent sospi-
tes, medendo aptæ. Nam si Gas egredi prohi-
beatur, impedit, quo minus subsequens sequa-
tur, spiritusque reddantur effœti agendo. At vini
fæx, cum suam habeat sibique propriam coagu-
lationem, non opus habet eam aliunde acquire-
re. Cum verò acidulus vini spiritus fæcem rose-
rit, non est quod rodendo det, quod ipsius in se
non habet. Ergo in Tartari vini generatione,
acidulus ille salinus spiritus coagulabitur quidē
propter terram: sed manebit in specie salis solu- 8
bilis, & non in forma petræ. Propter regulam,
quod transmutatio essentiæ præsupponat trans-
mutationem materiæ. Itaque terreum corpus,
siue dissoluatur per corrosiuum, siue non, pristi-
num suum esse seruat. Eò quòd istud dissoluens
nō penetret dissolutum, in radicali vinculo con-
nexionis. Quod tamen in transmutandis essen-
tialibus, est pernecessarium. Discant ergo Chy-
miæ tyrones, quod corpora non resoluantur per
corrosiuorum calcinationes. Licet etiam sæpè
repetitas: nisi intercurrat fermentalis impressio,
per putrefactionem, quæ præcedit quamlibet ra-
dicalem solutionem. Camphora quidem, in aqua
forti, naturam natantis olei assumit: sed abluto
per aquam communem corrosiuo, statim cam-
phora est, ea quæ antè, siue id semel, siue de- 9
mum millies fiat. In tyrocinijs enim gaudebam,
quod aurum specie olei punicei, per retortam
septima vice transegissem. Memor, quod qui
nouit aurum destruere, nouerit itidem construe-
re. Sed ablato corrosiuo comite, aurum in se re-
diit, cessauitque inane gaudium. Incassum crue-
re laborante ex eo, quod in eo non est. Incassum
quoque laborant, qui non operantur per media
debita. Itaque generatio Duelech, non est co- 10
ctæ mucilaginis, vel fictæ pituitæ imaginaria pe-
trificatio, calore loci arefacta, aut arescendo fir-
mata vel indurata: (nam sic, tantum bolus es-
set resolubilis, non autem Duelech) sed est trium 11
simul spirituum transmigratio in Duelech, vera
essentialique transmutatione. Profectò, corpora
non aguut in corpora, per naturalem composi-
tionis actionem: sed quicquid corpora in inui-
cem peragunt, id fit ratione ponderis, magni-
tudinis, duritiei, figurarum & motuum. Inser- 12
uiuntque enim Mathesi, vix Physicæ. Sin autem
corporei sales operentur, fit, vel quia spiritum
volatilem quodammodò continent, vel illum in
corpore inueniunt. Meminerint saltem Tyro-
nes corpora, quocunque semel modo fuerint
colliquando permista, manere tamen in pri-
stino sui esse, nisi per ignem vel fermentum
transmutentur: Corpora denique, nil operari in
spiritus: sed determinare tantum hosce, pa-
riendo. Quæ proinde corporum operatio, non
est vera reactio: sed potius merus spirituum

effectus, ex propria eorundem activitate resoltaus. Idcirco enim spiritus, exantlatis, exhaustisque faeculentibus, sponte fatiscunt in termino sui motus. Et licet ista actio spirituum fiat cum passione, & amissione suarum virium: non tamen transmutant ideo corpora in sui naturam. Rodunt enim tantum, atque in pulverem comminuunt, quod & calcinationem, per aquam,
13 interpretantur. Per exemplum. Libram croci Martis necte sextuplo olei vitrioli, tum distilla, quicquid fuerit aqueum. Reperies vitriolum ferri Aufer inde ferrum: & habes vitriolum ferri. Salem inquam, instar vitrioli, cui est gustus ferri. Nil retinens tamen de Marte. Determinationem namque habes à Marte, quoad efficaciam: non autem materiam. Etitque prior vitrioli spiritus, siue oleum è vitriolo veneris, fixatum in salem quendam, solo odore ferri iterum idem ac clarius. Libram currentis Mercurij, coniunge quadruplo olei vitrioli, aufer phlegma distillando & in fundo manebit praecipitatus albus, niuis instar. Item si plus olei iusto affuderis, Mercurius insensibiliter cum oleo transcendet. Porro, si à praefata niue, per lauactum, abstuleris acrimoniam, erit in fundo puluis citrinus, qui reuiuicatus, aequi ponderabit priori Mercurio. Aqua verò, quae in abluendo salem in se combibit, dat verum alumen. Sic nempe solo attactu, vnica libra argenti viui, absque vlla suae substantiae deperditione, posset multa librarum millia acidissimi olei vitrioli, in sem mutare in alumen. Quod idem oleum attactu ferri, pariter mutatur in vitriolatum salem Martis medendo nobile. Notetur actio Mercurij
14 absque repassione essentiali substantiae suae. Estque contemplatio magni momenti. Siquidem magna Spagyrorum turba, spe propria deluditur, putans corpora fixa, in corrosiuis soluta, hisce dedisse suas proprietates, si saltem dissoluentia, spontaneo actiuitatis motu, penes se coagulauerint. Nesciuntinquam, spiritus, agendo defessos, degenerare in nouum ens. Dum scilicet deuenitnt ad terminum potestatis, in agendo. Deinde sciendum, quod omnis operatio, tendens ad transmutationem vtriusque (agentis scilicet & patientis) consistat tantùm inter meros spiritus. Operatio autem corporis cum spiritu, non viuentium, incipit à spirituali alicuius fracedinis odore: quia semina, ac fermentales dispositiones, inde pendent, suoque arbitrio imperant liquoribus ad generandum destinatis. Quocirca non ineptè adnotarunt veteres, mundi visibilis ortum, & continuationem, ex inuisibili & incorporeo esse (qualia sunt odores, & fermenta) atque in nostris terminis, Duelech, incredibili coagulatore spiritu, inuisibilique initio, concrescit. Neque enim aeternè allati Tartari, interioris filij mucaginis, in sui natiuitatem indiguit, fictiue arefactionis coagulis. Calamitosius est longè, quod ipsum calculi Vulcanum nobiscum in lotio geramus cuius importuno imperio auscultant proprietates volubilis spi-
15 ritus. Etenim Deus, bruta prae nobis dilexisse visus, si morbos non in meritum, adeòque non in bonum direxisset, cuius non est condigna poena temporalis. Caeterùm vbi poenae praefixus adest finis, ex dono munificentiae, medicaminum potestates erexit. In belluis quoque, sui obnascuntur calculi, at non in poenam, nec in meritum dati, qui nobis in medicamina succrescunt.

Ideóque & longè alia surgunt radice. Porrò antequam ad calculi historiam Pergam, aliquot exercitationes praemittam. Primò itaque Salinis in Burgundia, hodie non plures duobus sunt putei, myriae, & puteus Gray. Quod si verò mensurae centum vtriusque putei separatim coquantur, longè minùs salis dant: quàm si eadem quantitate, connexae coquantur. Incolae experimentum admirantur, vtramque ideo myriam deinceps confundunt. Enimverò altera illarum, plus salis halituosi, siue volatilis, continet, qui singulariter coctus igne flammeo, ante sui coagulationem euolat. Verumtamen alteri fixiori obuians imbibitur stringiturque in salem solidum. Exemplum hoc docet, corpora salium suos combibere spiritus, & spiritus vicissim todere corpora. Myria siquidem Burgundica, crystallo clarior, halituoso tameo sui spiritu magnam saxi rupei partem in se combibit: quae ideo inter coquendum, dum scilicet spiritus coagulantur in solidiore salis corpore, sidit, ac cum difficultate despumatur. Itaque salis ille spiritus, etsi saxum solueret, non proin cum terra connubium traxit, vt vel hic lapidesceret, vel illa sal fieret. Imò vel inde patet, etsi marinus partes halituosas habetet; non tamen calculo accederet, vt neque spiritui vrinae, in augmentum Vtpote qui aliis longè principiis constat, (prout alibi de digestionibus) sed sal matis quantum cum lotio peregrinatur, tandundem concilia dissolutionis Duelech suscitabit. Quicquid enim dissolutum saxum rupis, & in se inuisibiliter occultat: id saltem non suadebit originem calculi. Hactenus de terra fixa, per salis spiritum dissoluta, deque spiritu salis halituoso, ac coagulato. Nunc de spiritu volatili, in corpus solidum satiscente. Sublima stibium cum aequa parte salis armoniaci, modesto igne, videbis salem, diuersis coloribus tinctum surgere. Separa colorem à sale, per aquam; & habebis puluerem, qui cum sale petrae ferè totus in flammam auolat. Sin verò cum sale armoniaco relictus, adhuc bis per se sublimetur, & à sale liberetur, habebis puluerem stibij, salis expertem: cui si tum salempetrae miscueris, non inflammabitur ampliùs: sed quantum salispetrae miscueris, in terram commutatur, & salis naturam negligit. Nam sulfuris odor salempetrae penetrat. Ita salis vrinae odor, spiritusque volatilis, terreum spiritum in vrina, per aliqualem putredinem suscitatum, confestim commutat in calculum. Ideóque non statim à mictu, 18
vrina granulatur: sed postquam putredinis initia assumpserit. Huc facit quaestio: Cur pueri & senes, sint ipsis viris calculosiores? an quia calidiores? Quid si Scholae, absque rubore, frigus puetorum & senumhoc loco incusant, oblitae pudoris, quod illatum voto, Lithiasis solo calore concrescat: quid iuuerit copiosus phlegma inuocasse, si calor, efficiens vnicum desit? Si inquam phlegma (quod vt tale, petrescat) innatura desit? Nec eandem temperiem, complexionemve in pueris, & senibus, comminisci possunt, absque dedecore & confusione dogmatum suorum. Vt neque paritatem in vrina amborum inuenient. Sunt namque vrinae impuberum crassiores; senum verò, aquosae ac dilutae, calcolosorum quoque aquosae. Senes olim vidi, continuo stranguria, in mortem vsque infestatos, quibus diuretica remedia (id est, mictoria) ex croco mace, &c. Itemque lenitiua, ex malus,

malua, althea, &c. erant caſſa, atque euanida,
quoſque iam Medici, calculo obſeſſos, pronun-
ciauerunt: ſectio verò, à calculo immunes teſta-
batur (Michaël de Montaignes Epiſcopum Pa-
riſienſem, auunculum, ſectum fruſtra, ait) adeó-
que non ex vrina, calculi præſentiam ariolari
19 adhuc didicerunt. Pro hiſce ſtranguriis, Para-
celſus ſuum pruinoſum figmentum Tartari com-
mentus eſt, nondum in diſſectis hactenus reper-
tum. Equidem poſtmodùm cognoui, quoties
fel iuſto debilius eſſet (vt in ſenibus) non poſſit
acidum ſtomachi chylum in ſalem Salſum com-
mutare: quocirca ex acidi tantillo relicto, &
quotidiano perſeuerare ſenum ſtranguriam,
20 etiam non dato calculo. Sic cereuiſiæ nouellæ
pluribus concitant ſtranguriam, propter reſi-
duum inhærentemque recentioris fermenti aco-
rem. Hoc titulo, defectu nempe ſtercoreo fel-
lei, minus tinctæ vrinæ ſenum, ac puerorum.
21 Vndè ſequuntur hæc notabilia. 1. Quod penuria
ſcoriæ, ſiue ſtercoris liquidi, in vrinis, facilius
concreſcat Lithiaſis. 2. Quod remedium à prio-
ri ſit, conſortaſſe fermentum fellis. 3. Acriores
videantur vrinæ in ſtranguria, ac ſtillicidiis, qua-
22 tenus acidi aliquid continent. 4. Eluceſcit ſcoriæ
vſus, eiuſque connexio in vrina vtilis. Dein
quæſitum eſt. Quare calculus in renibus fre-
quens, rarior autem veſicæ? Reſpondi alibi.
Quod, quamdiu vrina eſt in venis: nondum ſit
perfecta. Neque enim adhuc olet vrinam, aut
proprietates lotii habet: quatenus neque con-
uenit, cruorem, excrementi odore imbui. Eſt
itaque lotij determinatio à Rene: odor verò, eſt
fermenti putrefactiui. Quia excrementi Atque
ideo terram lotii volatilizat. Cæterùm, quam-
uis fracida vrinæ putredo reddat eius terram oli-
dam, ac putreſcentem: attamen non moratur
in homine, quantiſper putreat. Ergo ſpiritu vri-
næ, terra eius fracida opus habet, vt petreſcat.
In Rene enim (vbi vrinæ fracedo fermentalis
oboritur) terra recens ac volatilis facilè ſe aſ-
ſociat ſpiritui vrinæ, granulaturque, dum
præſertim ſcoria, calculi præſeruatiua, nondum
aduenerit. Citrineſcit autem, etiam non minus
à loco, quàm à præfata ſcoria. Ren itaque pœ-
nas luit, quarum primus author. Alibi de vtero
Duelech docebo, ante renem præcedere diſpo-
ſitionem ad Duelech; quæ quia vitalis eſt, &
non mera excrementitia, prout in veſica, etiam
ſatius coagulatur in rene, quàm in veſica. Hoc
namque, quia mera cloaca omni prorſus deſti-
tuitur fermento. Sed inteſtina, quatenus ſto-
machus fellis (prout de digeſtionibus) alibi ſunt
receptaculum vitale, & coquens. Veſica verò,
merum ſolius excrementi retinaculum. Quæri-
23 tur demum. Cur calculus renum, plerumque
fuluus, & veſicæ albicans? Ren enim fermentum
habet, ad excrementi factionem: opus habet
ideò ſcoria, liquida, ac tingente. Tum etiam cruo-
rem habet ren, ſibi vicinum, propriumque pa-
renchyma tinctum. Veſica autem, de ſui alimen-
ti proximi glutine, copulat terræ fracidæ & ſpi-
24 ritui coagulatori, in corpore vrinæ. Conſequen-
ter hinc patet, cur Duelech, in veſica natum, du-
rius. Magna quippe alimenti veſicæ pars abſce-
dit in mucum, qui vna cum petroſis coagulatio-
nis initiis, durius tenaciuſque Duelech parat.
Prout calx cum farina, cæmentum dat longè
tenacius. Renes etiam, tandem vſque in fibras
ſolidas læſi, per ſocium Duelech: deinceps al-
bos, ſatiſque duros calculos, eiiciunt. Docui ali-
bi, alimentum veſicæ, ante plenam ſui digeſtio-
nem, propter calculum aliamve importunitatem,
ſeparari à ſolido, & inſtar mucoſæ lachrymæ plo-
rari, vrinoiſque commiſceri. Eſſe inquam excre-
mentum vltimæ digeſtionis, aberrantis, & im-
peditæ in veſica: occaſionatum nempe quandoq;
effectum calculi: non autem cauſam per ſe,
quanquam ſubinde occaſionaliter atque per ac-
cidens aſſumatur. Medentes enim aliquot, tan- 25
tam micti muci, & tam continuatam admirantes
copiam, ſcienteſque, non eſſe purulentam, cum
neſcirent è quanto vlcere tanta puris copia ſtil-
laret, tandem velut per ſufficientem cauſarum
enumerationem coacti, catharros (ridiculum!)
in veſicam intulerunt, miſerandis ſanè ſtupidi-
tatibus. Alii autem, dum vanas, cerebro ſano,
non audent implorare accuſationes, deque pure
metuunt, vlcera renis, tantæ ingluuiei fontes,
denunciant. Adeò, vt licet abſque prægreſſo
apoſtemate, dimidiam in matula partem, cum
vrina, ille mucus non rarò diuidat: rentur tamen
ex rene indolente, tantundem puris quotidie de-
pluere. Imprimis, Spadæ complures curatos no-
taui, quos Medentum pudibundæ diſceptatio-
nes, ſuper pure, vlcere, renum tabe, & catar-
rhis, eos ad moriendum proſcripſerant. Qui, vbi
præter Medentum ſpem ſani redierant, adhuc à
ſe ſanatos, proficuo è peregrinandi conſilio glo-
riabantur. Cur autem ſana vrina mea, in frigo- 26
re, ſabulum adpoſuerit matulæ: non autem in
calore, intus tantiſper detenta? Dixi, innato
balſamo vrinam præſeruari, ne petreſcat, & pu-
treſcat, æquè facile. Dein, matulam eſſe vas af-
fixioni aptum: non autem veſicam. Ac tandem,
quod terra volatilizetur per putredinem. Dubiú 27
etiam, cur gemellorum eodem lacte nutritorum,
alter ſubinde tantùm ſit calculoſus? Cui dubio
Scholæ, mulieres, idiotæ, & agreſtes, vna pari-
ter reſponſione ſe ſatisfeciſſe autumant: ſi indiſ-
poſitionis malam intemperiem, vel inclinatio-
nem, nominarent, & humores attulerint. Quam 28
Inclinationem Aſtrologi, licet haud diſtinguant
conceptu, vel empſychoſi: partu tamen diſcri-
minant: atque hactenus in varias ſortes, con-
turbant gemellos. At ſaltem, etymon inclina- 29
tionis ad calculum, vel in limine, Paracelſum
reddit ſuſpectum, de ſuo tartaro. Imò & Gale-
num, ſuæ hactenus, abſque lumine, deſeruere
Scholæ. Qui contentus inæquali intemperie, in
ſeminalibus conſtituentibus (licet homogeneis)
attamen, modò verſa ſit in naturam, putat, ſe
abundè ſati feciſſe quæſito: proſequitorque cum
deſperatione, hactenus illam eſſe à nato inſepa-
rabilem. Nomen quidem vulgare, Inclinationis
tollit; at remanent priores, ſi non denſiores te-
nebræ: dum litem lite reſoluit, & cum deſpera-
tione, ſtudium inquirendi abrumpat. Certum eſt 30
interim quæſtionis dualitatem non niſi à materiæ
ataxia, deſumendam. Quæ cum ſub ſpermatis
homogeneitate tam ſimplici non inueniatur: ne-
ceſſe eſt, in loci, ſiue climatis vterini magno
oportet, determinari. Sic nempe mulierum latera
differunt. vt velut bini homines, lateraliter di-
ſtincti, ſimus ſinguli: adiacentque vtero, lite-
ram alia intus viſcera. A primis namque conſti-
tuentibus, deſumūtur quidem hæreditariæ labes,
in totum conceptum æquabiliter diſtemperatæ,
ſi à parente genitore ſint dilapſæ: ſed quæ in lo-
co ſunt repertæ, locis adiacent, & proximiores in-

vadunr. Mirum ! quàm facilè auscultent tenerrima nostri initia, peregriois impressionibus, quamque faeile, semel suscepta, adolescant, atque quàm pertinaciter demum perseuerent. Etiam, quæ mox proprio viuendi errore, acquiruntur morborum seminaria, quàm amicè iisdem, quibus hæreditaria, potestatibus hospiteotur, & dominentur. Eoque ingrediuntur potentius, atque insolentius iouruntur, quo illotum conugium, nobis adhuc iuniotibus, Archeum defœdat. Quantisper namque incrementum assumimus, morborum hausta licet odore tenus semina, quoque incurporantur radicalibus initiis, ac io vnũ quid, nobiscum adolescunt petrosæ seminum entelechiæ. Quas etiam vel hausto odore, fermenta seminum constituere alibi latius. Nam è natura integra, omnis homo sanus, & vnius ioclinationis esse deberet, nisi propter proprietatea vitæ mediæ, alimentorum, perturbationum, atque climatum, ataxiæ in filios Adæ irrepsissent. Quæ autem cum sanguine materno & lacte nutricum subintrant, vt fures domestici, thesauros vitæ possident, nec facile recedunt, nisi sub renouationis auxiliis. Propinquius autem ad nodum veniens, dico, quod in rene sit fermentum stercoratium, lotij putrefactiuum, quo deuio, semelque aberrantis nota impressa, lotium pergere, deinceps spontaneo fluxu, ac sensim in vltimatam tendere sui putredioem, sub qoa later potestas volatilizandi terram. Cum ergo Reni insit hæc fermentandi potestas, quæstio, cur gemellorum alter renes habeat in fermento stercoreo fortiores, resoluta est, per caput de Robore inæquali partium. Quatenus scilicet, sic alterius stomachum anteilarur, & robustior alter non item. Ren nimitum putrente fermento ditior, in fabricam calculi pronior. Patrans quoque, si vesieam vrina repletam, sub generando habeat, solet sobolem calamitati Duelech pronam suscirare. Quippe fraecedo detentæ diutius vrinæ, fermentaliter inolescit vicino semini translabenti. Tanto nempe ridiculosius errat Galenus, volens aliquid lotij naturaliter cuilibet semini, semperque additum, ob titillationem.
31 Ignotans scilicet, ne pilum extraneum initiis generationis permisceri, absque totali eius internecione. Vt autem prælibata inseruiunt intentioni; nota, robur inæquale partium, esse velut naturæ intimæ necessarium. Etenim nec filum, ex auro homogeoeo trahes, quod non citius vna parte sui, quàm altera, frangatur. Adcóque sit debilius seipso. Ataxia, disparitas, & heterogeneitas, sunt modo de intima rerum essentia, licet essentiis protius peregrina. Hioc nempe gemelli, vnico singularique semine prognati, heterogeneitatem euadere nequeunt, præsertim quæ tam facili contagio inducitur in rerum initiis.

Capvt V.

Continuatur historia Duelech.

1. *Spes calculosis vnde.*
2. *Quis Medicus Theodatus.*
3. *Honor Medico qualis.*
4. *Quadruplex Medentum inscitia.*
5. *Historia philosophica calculi.*
6. *Error Paracelsi, & Galenistarum, de materia antecedenti Tartari, & calculi.*
7. *Error Paracelsi.*
8. *Terra in vrina, & cruore.*
9. *Quid inueniatur in Duelech destillato.*
10. *Simplicitas Medentum.*
11. *Miseranda Galeni simplicitas.*
12. *Argumentum, in primam materiam calculi.*
13. *Diureticorum examen.*
14. *Miserrima aliquot historia.*
15. *Resolutio quæstionis Diureticorum.*
16. *Vnde periculum in Diureticis, & huius felix precautio.*
17. *Census Diureticorum.*
18. *Intemperiem versam in naturam, corrigibilem.*
19. *An laterum decubitus Lithiasin promoueat.*
20. *Varia actio spiritus vrinæ.*
21. *Vana Scholarum præcautiones.*
22. *Elenchus Scholarum.*
23. *Inaduertentia Sholarum.*
24. *Cur tactus fallat Nephriticum.*

DEus non fecit mortem, nec est medicamentum exterminij, nec inferorum regnum in terra. 1
Quapropter credidi, nullum defectum, in sanando obuium, profluxisse ex thesauris eius. qui non mortem, sed remedia fecit: vt neque ex præscientiæ errore: vt quem elegisset, ac creasset in Medicum, multis vbique numeris penuriosum destituisset. Non est ergo Medicus, vt dontaxat palliatiuum remedium, ac frustraneum, calcolosis, seu impostor obtrudat. Indiguit namque infirmus Medico, qui testaretur bonis operibus, se à Deo creatum. At postquam Medicina in professionem erecta est, lucri prurigine, sceleratum quoduis genus hominum se ad medeodum intrusit, cui errori obuiando Magistratus, iote in hos sæuire deberet. Scholæ itaque ad se Medentum electionem traxere, dignosque censuerunt quotquot Ethnicorum inscitiis subscriberent, vt Cathedræ atque vita humana ipsis concrederentur. Hoc iam in possessionem, in Europæis, ab aliquot iam seculis, per manus transmigrauit, refrixit charitas, & introducta sub sigillo tutiore ignauia, patramque inscitiam confirmauit longus vsus, prætendens præscriptionis ius. Quare Deus dona sua retraxit, & quæ aliàs dedisset, continuit. Equidem D. Paulus vult honorandas viduas, quæ verè viduæ essent in bonis operibus: ad imitationem mandati, quod Medicum statuit honorandum, qui verè esset Medicus, in bonis operibus, sicque se à Deo creatum, & electum testaretur. Quemque scilicet suæ vocationis digna sequuntur opera, diplomata, signa, & merita sui honoris. Quem locum
mecum rominâs, inuenio honorem Medico indici, propter necessitatem: quæ necessitas præsupponit prouenientem fructum. Aliàs frustra. Non quidem, quod vis præcepti influat in necessitatem: vt quando sanus non indiget Medico, nec hic tum sit honorandus. Nam Index, Prætor, Causidicus, Miles, Lictor, Tortor, Figulus, Textor, &c. præscriberentur honorandi, eodem necessitatis iure. Veruntamen in mentalibus, totus semper verborum contextus, non nisi tanquam vnius rei conceptus est. Testabuntur autem id, qui quandoque intellectualiter, abstractoque modo, aliquid forte degustarunt. Idque quodammodò demonstrari potest. Eodē namque cōceptu, quo enem considetoo incipio inprimis figurā longam, plaoam, 3

planam, tersam, acutam, materiam quoque duram, metallicam, non flexilem in filo rectitudinis, finem denique, non ad panem scindendum, aut ligna, &c. sed ad vulnerandum. Ista nempe cuncta, in vnico mentali ensis conceptu, simul mihi repræsentantur. Sed in abstractis mentalibus, nedum conditiones concomitantes, verum insuper quicquid multis horis dici (imò nec exprimi) potest, vnico, velut vnius verbi conceptu, in intellectuali raptu infunditur. Honos autem præscribitur Medico, creato ex bonitate Altissimi, propter necessitatem ægrotorum, ad sanandum eos. Quod sane in mentalibus habet significationem simplicem. Necessitates autem Militis, Iudicis, Tortoris, Textoris, &c. non perpenduntur tanquam electorum ab Altissimo: sed tanquam promotorum ab hominibus, ad fungendum officiis, ex malitia hominum requisitis. Alibi ergo demonstraui, quod quadruplex ignorantiæ caligo, sub habendi cupidine, vnà intrauerit in professionem Medicam, eamque sine honore destituerint. Nimirum inscitia causarum, modi fiendi, remedii, & coaptationis. Profectò vt Pyrotechnia, corpora reserat coram oculis: ita ianuam pandit ad Philosophiam naturalem. Sub ignorantiæ, & ignauia Scholarum itaque depressa delituit vera Pharmacia, quæque lumen Medico adferre debebat, tota mechanicæ habita est: inque Pharmacopæum, suamque vxorem delata. Libertati meæ indulge, Lector, quoties de Deo, de vita, de morbis, de Republ. de proximo, de vocatione mea, de vero, bono de nocuo, deque rebus adeò seriis, tantique momenti, in fauorem mortalium, à me disputatur. Nam nullius hominis gratiæ aucupium mihi propono. Ostendi hactenos cæcas descriptiones è causarum & remediorum ignorantia, sine disquisitionum pigritia, & facilitate assentiendi falsis principiis: quare & consequenter augoramur, infaustas calculi curationes, fallaces sanationes, desperataque auxilia, vt & miserat ægrotorum obedientias. Pergam modo. Enimuerò, quicquid de nouo in natura surgit, id ea aliquo, adeoque ex alio, fit. Vt nempe mutatis materiis proximis, necesse sit, illarum quidditates mutari. Ideóque hoc aliquid desinit esse, vt nouum hoc aliquid inde consurgat. Idque non fit spontaneâ resignatione, aut prioris habenæ laxatione: sed superinducta necessitate noui seminis, maturataque impressione, siue actuali dispositione Archei, noui entis in potentia. Atqui cum id, quod nondum est, agere adhuc nequeat: oportebat, quod istud ens in potentia quodammodò præexistat, vt prioris entis substratam molem sibi in eos posterum adaptet. Subsistit verò eiusmodi entis præexsistentia, in quodam spiritu seminali, cui rerum sua tragœdia agendarum typi, atque vmbratiles prænotiones insunt. Hunc autem spiritum, archeum nomino, voca tu, vt voles. Sat esto, scire, nil de nouo in natura oriri, citra semen; Operatur demum omne semen, per ancillantes sibi dispositiones, quas in materia ad intenta vota propagat. Media autem organa, quibus semina materias disponunt, fermenta voco. Nam prout acidus odor testæ, lac cogit; odor fermenti, farinam inficit; odorque cadi fracidus, vinum in vappam conuertit, &c. Sic in lotio, suum est semen ad Duelech (Calculum enim ab arena, sola quantitate distinguo, vnicoque Duelech nomine significo). suum quoque fermentum dispositiuum, subinde nudò in odore situm. Siquidem in veteri olidaque matulæ citius petrescit lotium, quàm aliàs in nitida. Non est tamen odor ille fermentalis lotio proprius: sed aduena peregrinus, qui quandoque sic teni quoque inolescit: vt Gorgonis instar, fabricando Duelech, iugiter atque incessanter insudet; tanquam ad sui perfectionem laboraret. Ita nempe inuitus partium Archeus trahitur ad scopum alienum, & quo nollet, abducitur per alieni fermenti importunitates. Errat itaque Paracelsus, qui mucilaginem quandam tartaream velut calculi materiam primam, atque desponsatam, per venas dispersam, annotat: illamque per laxatiua quædam subduci hortatur. At hisce nugis, tam de causis Duelech veterum, quàm tractatu de Tartaro satisfeci. Sat namque constat, quod in lotio humano (etiam sanorum) semper sit proxima materia, inuisibilis, & semen ad Duelech, siue interim erumpat Duelech in actum, quantisper penes nos vrina maturatur, siue postquam extra nos fluxerit. Lotium quidem essentialia initia ad Duelech continet; ipsi verò est per accidens, quod maturentur: vel non. & quanquam lotium in se habeat semen atque materiam calculi: non est tamen vterus calculi: sed matrix tantum calculosi seminis: quod sibi vel foris, vel intus, vterum quærit, & inuenit. Etenim vt perire debet ens in actu, si inde ens, quod est in potentia, ac quodammodò seminaliter præexsistens, consurgere debeat: Necesse est essentiam atque materiam lotij, ex qua fit Duelech, prius fatiscere; si inde Duelech fiat. In quo tamen exigua intercedit mora. In lotio quidem inest apta materia, inestque semen pro Duelech: indiget saltem actuante & excitante fermento, quod semen germinare procuret. Eò quod rei transmigratio arguat sui decidentiam, per statum neutrum, mediante fermento proprio. Lotij igitur fermentum corruptiuum, est excitatiuum seminis. Diutiùs ideò seruari incontaminatam vrinam, sub balsamo nostræ œconomiæ, & sub calore vapido, per mechanicam ostendi, quàm quæ aliàs paucis inde horis, frigido in vrinali corruptione auscultat, ac proin etiam sabulo matulam conspurcat. Renes enim quoquo modo polluti, iam fermentum corruptiuum vrinæ conceperunt. Reni quidem suum à natura excrementosum fermentum inest, sed id nondum sat est, ad propagandum calculum. Est itaque in lotio Duelech, vt ens in potentia, quod prorumpit in actum, dum lotij, siue prioris entis corruptio imminet. Interum verum est, quod quædam Prouinciæ, ad crebritatem calculi, non ignauam ferant opem. Illyricum enim olim populosum, hodie autem penè desertum; quia tetro halitu vitam præscindit. Sunt namque loca Scorbuto, Asthmati, caducoue velut sobnoxia. Non quidem, (vt Paracelsus rerur) quod eiusmodi tartarorum sint fœcunda. Vtpote cum eadem vecti naue Europæi, nostratibusque cibis vsi, affligantur peregrinis morbis, atque topicis. Semina siquidem morborum aliquot, insunt locis, cuduntque aptas sibi materias, si easdem non reperiant sibi obsequentes, aut desponsatas, facessant nugæ, quæ nudam præexsistentis materiæ tartarosæ allusionem, adeóque mucaginem, pro Duelech supponunt, ac requirunt; fictaque artificiorum allegoria fundant. Quasi non alia calculi, quàm quæ siccatæ mucilagini

responderet consistentia? quasi ex non mucido
potu, non generetur mucida saliua. Quasi om-
nis petræ generatio, atque induratio, conscri-
beretur muco, & calore? Etenim si cor, ossibus
vt calidius, ita & durius esset, fortassis fidem me-
rerentur illorum theses. Sed aspernatur natura
similitudines, longè ab artificiis petitas. Itaque
stercoreum fermentum renis, nimis exaltatum,
deinceps disponere coagulatorem vrinæ spiri-
tum, atque terræ volatilis materiam intelligo,
vt in semen Duelech concrescant. Etenim non
est in natura, principium transmutatiuum, ex-
tra fermenta innata, vel conquisita (prout alibi
de fermentis) exceptis artificialibus, per ignem
constitutis. Vnde quoque ab iisdem, inappo-
8 sita est omnis deducta similitudo. Aliter nam-
que terra figuli crematur in lapidem, absque se-
mine; aliterque omnis contingit petrificatio, se-
minali deducta initio. Inesse autem vrinæ ter-
ram, probat primum mechanica lotij distilla-
tio. Dein è cruore stillati cruoris, multa tan-
dem remanet terra, quæ aliàs inter nutriendum
tota volatilis exhalat, consummitur, nec fæcem
vllam sui relinquit. Terra autem volatilis in lo-
tio, ex putrefacto est. Succrescente ergo sterco-
rea putredine in lotio, adducta scilicet scoria,
siue stercore liquido, subinde spiritui coagula-
tori obedit: quoties nimirum amborum reci-
proca actio à fermento putredinis concitatur.
9 Exsectum Duelech distillaui, per se, nec quic-
quam elicui, præter spiritum fœtidum vrinæ, &
flauam crystallum, simulque oleum, quale ex
desiccata vrina trahitur. Quod autem in fundo
mihi remansit, terra erat nigra, ambusta, fria-
bilis, & insipida. Lectores ergo decipiunt, Ty-
rocinii chymiatri scriptores, quotquot calculi
humani distillationibus, atque suis præparatio-
nibus, stentantur Ludum Paracelsi, siue saxi-
fragorum principem. Etenim mera scripturiunt
& decumana mendacia. Nec horum impuden-
tiam, temeritatemque satis indignor, in re tam
facilis experimenti, præsertim, vbi quisque, ex
rasuris matulæ, id commodè nouisse potest. Ne
minimum sanè, ex calculo humano elicitur, eo-
rum quæ temerè Pædotribæ illi scribunt. Cer-
tum est interim, medio putrefactionis, non pau-
ca fieri volatilia, quæ prius, non resolutis elan-
stris, arctius ligabantur: etenim & sic vegetan-
tia, meraciores aquas stillanti dant, seipsis non-
dum putrefactis. Non vnico igitur percussi telo,
perimus, cum singula, quæ mitia, si parumper
exorbitent, nouas fingant nobis calamitates.
Etenim parenchyma renum, viscerum omnium
durissimum, neruis atque arteriis destitutum,
aptissimum fuit fermento stercoreo lotii: cui si
accesserit vel minitatæ putredinis vrinalis fer-
mentum, præterlabenti lotio, festina imprimi-
tur inclinatio in Lithiasin. Siquidem odor solus
nominatæ putredinis in lotio, heterogeneita-
tem suscitat, prius occultatam. Statim namque
vrina graueolet, quæ in sordidam matulam in-
ciderit, longéque citius occultatam in se arenam
prodit, quàm quæ alias nitido vitro excepta sit.
Nam experimento indubio ostendi, etiam sano-
rum vrinam, in matulis Duelech affigere, gra-
norum, vel squammarum forma. Idque non sta-
tim à mictu, vt fidant, protinus: sed aliquot
horis abinde, affiguntur. Dum iam scilicet lo-
tium, conceptum à rene fermentum explicans,
viam corruptionis subit. In Nephriticis quidem,
vrina suscipit fermentum putrefactiuum, quod
alioqui sanorum lotio non communicatur, fer-
mento stercoreo alioqui sibi satis. Porrò neces-
sarium non est, actualem putredinem reni inesse,
vt arenam intus suscitet. Prout nec vrina in ma-
tulis adhuc fœtet, dum iam se sabulo liberauit:
sed sufficit minitata, siue incipiens putredo, vt
spiritus iure suo libere potiantur, agantque vi-
cissim in se inuicem abiectis repagulis. Minita-
tam autem puto, quæ tantum seminaliter Ar-
cheo renum inest, licet non explicata. nam alio-
qui, si actualis esset, vt tantilla putredo in re-
ne, febris lenta illam comitaretur; quantulacun-
que autem fuerit, facilè in lotium radices agit,
in quod videlicet iam fermentum vrinaceum pe-
netrauit, quod in se vt stercoreum; ita & putri-
laginosum est. Facilis est nempe putredinis, &
excrementi, associatio, in symbolo fermentali.
Quisquis ergo studuerit, ne lotium sibi intus pe-
trescat: opportunè prospiciat, ne sibi intus pe-
trescat importunè. Sunt enim ideò, qui grato
odore, vrinam renesque tingunt, organisque ha-
ctenus blandiuntur. Quatenus namque Diuretica
sunt, siue mictoria, ad renes aditum sortiuntur,
seseque lotio immiscent. Etenim quæcunque oc-
culta, vel manifesta qualitate, saxifragi nomen-
claturam meruere: mundant quidem, ac abster-
gunt, & hactenus renes putredine comminatos
solantur: at sanè nequicquam arenarum liquant,
aut resoluunt. Quales sunt aciduli fontes, lapi-
des, atque herbæ diureticæ, quæ eluendo, de-
tergendoque, arenas, & tenuiores grumos pro-
scribunt: non autem liquant, multóque minus
inhibent noua calculi exordia. Quia balsamo,
gratique odoris condimento destituta, squallo-
res fermenti putrefactiui: vrunt adhuc surdos, at-
tamen non placant. Prout enim plantæ reger-
minatio non tollitur ramorum abtruncatione,
sed eradicatione: Ita nec sanatur nephritis, de-
turbando calculum. Nil quicquam actum præ-
mio dignum, si epilepticus à lapsu erigatur, si non
à recidiua etiam in posterum. Hunc tamen me-
dendi apicem Scholæ nequicquam tetigerunt:
imò potiùs desperarunt: quia contractam Li-
thiasis labem, non rarò in posteros, iure hære-
ditario translatam, ferocire viderent. Etenim 10
cum dissectum à calculo vesicæ, sæpè deinceps
tota vita immunem vidissent: idem sibi promit-
tentes futurum, in calculo renum, de recidiua,
nil quicquam soliciti Medentes de crastino, be-
nè sperandum ægrotis persuaserunt, benè spe-
rantes se saltem pecuniam recepturos, proximis
recidiuæ nundinis. Stolidis nempe principiis
innitentes, laxatiuo mitiore tantum subinde
vtendum, vt antecedentem calculi euertant
molem. E stomacho nimirum omnem calculi
materiam se emungere arbitrantur, serióque
loquendo, stentantur per sua benedicta laxati-
ua, sanationi palliatiuæ se prospexisse, si repetita
cacatione æger obsequiosus fuerit, regulasque
victus seruarit. Sed hisce nugis abundè satisfe-
ci libro de febribus. Nutrimur namque iisdem,
quibus constamus. Nec partes solidæ nutriun-
tur, nisi affini liquore, spermatico, viscido. Ri- 11
denda ideò magis est Galeni simplicitas, quæ
membranas, neruos, tendines, adeóque partes
primæ constitutionis, in cibis vetuit, ne muci-
lago siue pituita inde succresceret: immemor
sanè, quod sola vitali ista mucilagine, par-
tes similares in nobis immediatè nutriantur.
Nec

12 Nec interim attendunt Scholæ, quod renum al-
ter, vnoque tantùm latere, sæpè calculos pariat,
totusque subinde occalescat: vbi alter suo inter-
ea rite fungitur tota vita munere. Vnde saltem
fatendum, quod vrina, non sui vitio, aut mu-
cilagine ergo, in sua basi petrescat (quod iam
ante sat esto conculcatum) quod denique non
ex diæta, ciborum potuumque imaginato tar-
taro: sed quod renes, proprio defectu, vitio-
sum suscitent fermentum, ac tandem insolens
hoc mõstrum pariant. Sæpè namque renum vnus
dudum multo fluxit sabulo, ac dein totus cal-
culo obturatur. Dolorem quidem obtusum per-
sentit illius lateris: sed nullum deinceps per vi-
tam sabulum. Tandem id Scholæ per Anatomen
aduertunt quidem, nondum tamen proinde ces-
sant insontem damnare stomachum, partu-
rientem phlegma petrosum, pro vno, & non
pro altero renum. Partæque ideò Lithiasis cri-
mine vapulet, scopis euerratur; triduanas pa-
tiatur euacuationes minoratiuas, & familiares:
rudiores verò toleret solutiuorum animaduer-
siones, per statas anni vicissitudines. Imò toleret
stomachus supplicium, quod subter humeros,
& poplites cauteria, ad pituitæ defluæ præcau-
tiones, detorsiones, reuulsiones, aliaque id ge-
nus anilia figmenta, imprimantur. Tantòque
crudeliores in stomachi non patratum crimen
sæuiunt tortores, quòd hic suum cauterium sti-
gmate obduci sinat; medentes verò, apertum
detineant. Quasi ficta pituita, è capitis plano
diruens, in stomacho immutata permanens,
per intestina laberetur, à Mezaraicis iterum sor-
beretur absque nocui discrimine; inde verò, ad
iecur & renes iterum ferretur, nisi aperta infra
humerum, vel genu, cute, reuellatur à desti-
nato itinere, foras. Bone Iesu! Sapientia Patris!
suntne hæ tuæ Scholæ, quæ huiusmodi delira-
menta credulo popello proponunt? tuosque
meris nugis circumueniunt? Tot lanienis mor-
tales cruciant? Absit! Absit credere hanc do-
ctrinam veritatis: id est, tuam; Sed hostis pri-
mæ veritatis inimicus hominum, istas nænias
13 protulit, & vsque tuetur. Cæterùm, aliqui Diu-
retica præscribunt, aliisque interim timentibus,
arcentur, ne videlicet propulsus è rene calcu-
lus in via steterit. Sic enim Abbatissa, calculo
14 descendente oppressa, sub Canicula, suadente
Medentum corona, à remedio diuretico absti-
nuit, ne forte calore stationis, & diuretici, cal-
culus grandesceret, & induresceret. Exspectauit
itaque insomne quatriduum, immani eiulatu,
donec sua sponte lapillus in vesicam appulisset.
Tum exsultatum à Medicis consilium: & nisi re-
gulam seruasset, sanè vitam non seruasset. No-
bilis quædam, infestata calculo, & febri, post
quater repetitam phlebotomiam, enemata, mi-
noratiua, laxantia, vesicatoria, idque genus
alia, totos dies decem cum clamoribus super-
uixit, in Medentum spectaculum: eò quod non
reperirent horam à febri immunem, qua phar-
macum contra calculum propinare potuissent,
nec vires, ad nouam alioqui carnificinam suf-
fecturas: etenim quæ vidi, inter curandum, à
Medentibus, titulo caloris perpetrata, vix toto
volumine, cum horrore & commiseratione des-
criberem. Iesuitam enim Antuerpiæ anno 1606.
cui vterque ren calculo obsessus, lotium nega-
bat, tandem sub bidui Medentum certamine,
animam efflasse memini. Disceptabatur enim de
Asini Apulei vmbra: Num videlicet illi glans
suppositoria, an verò clyster adhibendus. Diure-
tica, siue calculi propulsiua, horrentibus omni-
bus. Interim Mercator quidam Ioannes Vermier-
den, ab octiduo stagnantem vrinam passus, iam
morti vicinus, diureticum sumsit è succo mille-
pedum, & succo conchyliorum nigrorum, cui
granum vnum cantharidum incoxerat integro
haustu bibitum. Hæc missa facio. Diureticorum
autem litem sic dirimo. Omnis calculus vel ma- 15
ior est suo vretere, vel minor, vel æqualis. Si
minor; opportuna, nec metuenda erunt Diure-
tica. Si autem iusto maior: Diuretica erunt pla-
nè conuida, ac frustranea. At si æqualis vrete-
ri responderit; præstat eundem ocissimè expel-
li, ne per moram augeatur. Veruntamen quia 16
transeunte calculo, vreter contractus præ dolo-
re, plerumque crispatur, Diuretica, in paro-
xysmo danda, cum præcautione. Nimirum pro-
pinanda sunt dolores, & contracturæ inde na-
tæ, inhibitiua. Cuius solius puncti incuria, vel
inscitia, subinde contigit, calculos media stetisse
via, & miserandis eiulatibus necuisse. Idque non
tam Diureticorum insolentia, quàm Medentum
errore. Nec enim putandum, canalem vreteris
esse inæqualis stricturæ, vt calculus, qui per vre-
terem primo impulsu descendit, tandem angustia
itineris pressus, hæreat. Sed compressiones po-
steræ, sunt crispaturæ morbosæ, ac Spasmodes à
dolore, prout de Sensu & Sensatione alibi. Adeòq;
tam externa fomenta, quàm interna, quæ conuul-
siuos illos motus placant, sũmoperè adhortor, &
necessaria iudico. Quidni ergo distinguã Diureti-
ca, quorũ tam destinationes, quàm electiones, vix
antea cognitæ. 1. Siquidem quædam vrinam cor-
rosiuo veneno acuunt: vt Cantharides. 2. Alia
aciditatem prouocant, ac relinquunt in lotio, &
stranguriam excitant. Quales sunt cereuisiæ
recentes. 3. Sunt quæ vrinam reddunt abstersi-
uam, vt fontes aciduli, vitriolum Martis, lapis
cancrorum: itemque herbæ passim gaudentes
etymo Diureticorum. Continentque singulæ al-
cali volatile, vel saltem istud, subter digerendum
acquirunt. Etenim hactenus Diuretica, plerum-
que potui vulnerario conueniunt. Eò quod in
quouis vulnere mox aciditas, omnis in carne
putredinis index, atque socia, oboriatur: quam
alcalia facile in se absorbent, & absumunt. Quo-
circa rusticus erat, qui vulneratos sanabat lixi-
uio tiliæ. Sic lapis cancrorum, vino incoctus, vel
maceratus, insigniter saporem lixiuij præsentat.
4. Sunt & quædam, quæ lotium prouocant, sti-
mulantque expultricem, quatenus putrilaginem
vrinæ generant. Cuius modi sunt Raphanus, As-
paragus, &c. Vidi namque Iurisperitum, non
ante affectum Lithiasi, nisi postquam à largio-
re Asparagi esu, domum redisset: ac deinceps
non tam calculis, quàm subtilissimis arenis, per
reditus, aliquot annos, singulis fortè quindenis,
sub atroci dolore decumberet. Vnde didici, quod
vnius vesperi error malum habitum renibus in-
duxerit, qui vix in posterum tolleretur. Cogno-
ui hinc etiam naturæ nostræ pronitatem, quæ
tam citò in sui ruinam auscultat, semelque lap-
sa, tardè, ac difficulter, etiam medicaminum
fauore, resurgit. Denique, eiusmodi habitum, in 18
aliquot iam annos perseuerantem, nihilominus
correctum, adeòque inclinationes, quas vocant,
Intemperiei versas in naturam, esse mobiles, ac
separabiles, contra Scholarum desperationes.

5. Sunt quoque Diuretica, quæ grato odore lotium renesque reficiunt. Vt macis, nux myristica, terebinthina, mastix, iuniperus, &c. quasi renes odore consulati, sui memores officij fierent. 6. Sunt deio etiam, quæ ex alcali lixiuiali, sub digestione, migrant in acredinem, vias vrinæ abstergentem, instar saponis, excretricem stimulant, incidunt adnatas sordes. Cuiusmodi sunt, quæ testis, & lapidibus, cineribusque appropriatorum colliguntur; quæque sola saxifragorum nomine digna videntur, præcipuè si in gradum volatilitatis sint deducta. 7. Est demum Diureticorum genus, quod parua quantitate, lotij copiam è toto corpore profundit, vt millepedes, species de Becapunga. Item succus conchyliorum marinorum, nigrorum, oblongorum: & quæcunque nitrum volatile continent, quæque renes torpidos ex proprietate excitant. 8. Est & genus, quod sedandis renum doloribus vtile, hæsitantes confortat. Quale est in croco, rhabarbara, & cassia inuertis, id est, vi solutiua prius orbatis. 9. Spiritus salis marini, nedum Diureticus est, simulque stranguriam lenit, quibus calculus io vesica voluitur: verum insuper calculos renum minuit. Si vltimo igne distilletur reuerberij. Non sat est ergo dicere, diuretica vrioam creant, quin insuper etiam est determinandum, an excitatione attractricis, an vrinæ liquatione, an exasperatione, an putredinis citatione, vel alio demum titulo id agant. Nec sat est, serum lactis contioere aliquid nitrosi: quin etiam aliquid habet prioris cruoris residuum, vnde cadauerosum est, adeòque Asparagi tenorem seruat. Multa siquidem, renum consolatione, vrinam cieot, gratóque alia odore lotium suffunduntur, aliaque sunt per acrimoniam modestiora, vt &, quæ fermentum putidum vrinale accelerant, quę tota radice calculosis nocua: magnoque Medeo-

19 tum ideo errore, Asparagus quibuslibet ferè apozematibus incoquitur. Porrò formidaui quandoque vnius lateris decubitum ordinatium: quod supinus ren præcluderetur ab intestinorum incumbente pondere, inque eo restagnans vrina fieret arenosa: si quotidie, per plures horas recluderetur ibidem. Præcipue, quod supinus ren distet saltem digitis decem, à veoa caua: sitque vesica, medio situ inter vtrumqoe renem. persuadebam itaqoe mihi, quod ren supinus non posset se exooerare sursum, in vesicam. Sed postmodùm cognoui vanum hunc meum timorem, quodque nil, respectu Archei, esset inferum. Nec satis id fuit, theoricè inquisiuisse. Igitur opportunè mihi notus, qui à pueto nunquam in latus siuistrum decubuerat. Etiam adhuc senex, nondum Lithiasim passus. Obseruaui & alterum, qoi ounquam, nisi lumbis, & dextro lateri indormierat: sinistro tameo ac prono reoe, euasit calculosus. Repeto hic: quod claros ac stillatitius vrinæ meæ liqoor secum asportauerit sursum per alambicum, soam terram, quam ad latera vasis in verum Duelech conformauit, & affixit; quodque illa induratio sit facta à spiritu vrinæ, qui quidlibet, atque diuersimode plura coagulat. Nam spiritum vini condensabat in offam volati-

20 lem. Sio verò repetit obiectum fixum, de natura salis, vertitur in salem, prout contingit spiritui vioi, à sale tartari. Aut dum spiritus salis fontani, combibitus à cognato sale, fit sal. Sin autem spiritus vrinæ reperiat terram fixam, quam rodat; cum illi deficiat obiectum coagulabile, imbibitur à terra, & ab hac subigitur: & coagulationis alioquin author, ibidem coagulatur passiue. Sed vbi spiritus vrinæ inuenit volatile non coagulatum, coagulabile tamen (quia terreæ indolis) suum exerens coagulum, constringit eandem aporthœam, in terram: consertisque viribus vtrimqoe, fit oooa creatura, quæ est na-

tiuitas Duelech. Cæterùm Scholæ, suis calorum 21
insistentes principiis, præscribunt, oon incubandum dorso, lumbos quoque inungendos refrigerantibus, imò lamellam plumbi gestandam topicè. Imperant culcitram lanæ loco lecti plumosi, ne renes incalescant. Quinetiam ioter stragula & culcitram, corium substernunt. Nimirum circa effectus debellandos Scholę tantum occupantur, respiciuntqoe duntaxat productum, siue posterius: nequaquam autem ad causam, ne quidem occasionalem. Nugis in vigilando enim, successiuè sibi inuicem subscribunt, sine nota iuoaminis. Adeóque seriò somniant vigiles, vt ægris adulentur. Neque enim nascuntur calculi, quia lumbi calent: sed calent lumbi, quia nas-

cuntur calculi. Lanam ergo præ plumis deligunt, 22
ob harum (inquiunt) calorem. Nesciæ, quòd plumæ minus calefaciant quam lana: ob minus accuratam aeris exclusionem. Quod indicet sen-

sus tactus. Denique dato, quod pluma magis ca- 23
lefaceret superincumbens corpus, plumisque inuolutum, quàm lana: Attamen id totum cessat, si linteum intercedat inter plumas, vel lanam. Siquidem calor, qui è plumis vel è lana emergit, non est ipse horum simplicium calor: sed incumbentis calor reflexus, receptusque io plumis, vel lana. Inde namque depositus in medio (linteamine) redit, non quidem seipso priore robustior, sed ferè adæquatè contemperatus, eodem momento caloris, quo pollet ipsum corpus. Determinat autem oculariter hanc litem, ipsum organum vitreum, ad mensuram temperiei ambientis aëris constructum. De quo in principiis nostris elementalibus. Nec arguit in aduersum: quòd calculosus nephriticus se sentiat calidiorem lecto plumeo, quàm laneâ culcitrâ. Nam id non cõtingit ob maiorem plumarum calorem: At bene, quia patiens demergitur profundius lecto plumeo: culcitrâ verum laneâ tantum superiacet, afflatque à lateribus aër refrigerans. Adeóne Scholæ nunquã aliquid ex fundamento, causa, atque radice distinguent? Semperque ex dogmate gentilitio caloris, & frigoris, cum rusticis sapient? Oro vos, propter amorem Dei, quo quisque exacto secum seculo prospectum optet sibi, abiiceite pertinaciam, præsumtionem, & ignauiam; ac nolite aspernari meliorem doctrinam.

Capvt VI.

Vterus Duelech.

1. *Cur sit inquirendus vterus Calculi.*
2. *Vesica etiam, alterius sortis calculum generat quàm ren.*
3. *Prognosces.*
4. *Calor in vrinis, non coagulat quicquam.*
5. *Altera vteri necessitas.*
6. *Situs huius vteri.*
7. *Mechanica.*
8. *Obseruationes inde habitæ.*
9. *Conicitur huius vteri extensio.*

10. Ratio

10. *Ratio mirabilium in Nephriticis.*
11. *Vnde residua in nephriside.*
12. *Nephritis auscultat Meteoris.*
13. *Modus in fiendo.*
14. *Lotium cur turbidum.*
15. *Dolor Nephriticus à contractura.*
16. *Falluntur in causa, qui stricturam vreteris, pro doloris atrocitate adferunt.*
17. *Inscitia vteri, sanationem negligere fecit.*
18. *Fabulosa Scholarum persuasio.*
19. *Recidiuarum altera necessitas.*
20. *Duby cuiusdam elucidatio.*
21. *Historia amentis.*
22. *Seperatio lotij à craore.*
23. *Inordinata peregrini calculi generatio.*

1 SEmine, materia, ac processu fiendi calculi, iam
patefactis: cognitaque vrina in sui contentis,
quatenus est vas seminarium, deferens semen
calculi: nondum satis tamen dictum. Siquidem
sospite vnico rene, sæpè alter duntaxat calculosus
est. Non sufficit ergò accusasse vrinæ
commune initium, eoque potentius imaginandum
hoc, quod omne genitum præsupponat quendam
vterum, vnde nimirum subinde non ignauam
indolem sortitur ipsum productum. Necesse
est enim loca esse, quibus res fiant, antequam
nascantur, idque tam prioritate locorum, quàm
motuum. In hepate quippe, est iam vrina materialiter,
imò & in mezenterio, antequam sit in
renibus. Neque renes per separationem sequestrarent
lotium à cruore, nisi iamdum vrina &
cruor realiter distincta essent. Si verò vrina sit,
priusquam ad renem, vel ad emulgentes venas,
deueniat, necesse est & calculum quodammodò
ante renum hospitia præparare. Etenim si stercus,
vel ab initio duodeni intestini, præparari
incipiat; quidni idem lotio continget? Quapropter
visum fuit mihi, vrinam nec etiam posse
vteri calculosi rationem complere, multòque minus
renes ipsos, tanquam per syringas, festinus
tantum est lotij transitus. Quare primus debui,
vterum monstrosæ huius prolis attendere: præsertim,
quod hunc cognitionis apicem Scholæ
hucusque transilierint, vulgi iudicio contentæ,
nec vltra rus sapientes, quod renes atque vesicam
tantum intuetur. At certè fodina, siue vterus,
magnam vtrobique gignendæ rei diuersitatem
causat, si generationis fertilitates ac sterilitates
plerumque contineat. Solo namque si natura
subest: certè vtero natura non potest non
inesse, Si præcipuè renum vno, pertescat, altero
incolumi. Idque potissimum contemplandum ex
eadem & in eadem materia, vniusque seminis
2 vrina. Ex vtero itaque, nec aliunde accersitæ
infirmitatis causa petenda. Nam & vesica, &
eadem numero vrina, alterius sortis Duelech procreat,
quàm quod in rene fit, vel saltem nospiam
fiebat ante. Enim verò, non soleo subscribere
nudis antecedentium voluptatibus, vt neque arbitriis,
qui ipsam Medendi potestatem languere,
sub illorum torpore, certior factus. Vterum er-
3 go Duelech explorare debui. Imprimis exploraui
Nephriticos, plerumque ante futuros sibi dolores,
præsagire sibi instans malum solitos, ex
vrina aquosa, non tincta. Præsente autem dein
dolore, eandem vrinam affatim multam, atque
turbidam, instar cereuisiæ flauæ, nondum defæcatæ.
Cumque dein subtilior vrina, arenæ permista,
profluit, dolorem sibi manifestè remissum,
aut penè nullum, testatos. Imò tametsi per dies
aliquot, continua maneret vrina; ambobus renibus
subinde maior. Spectaui tum quoque, bolum
continuum, & copiosum, cum vrinis quotidie
eijci, specie impalpabilis pollinis. Quendam 4
etiam, qui solo calore liquesceret (tantum abest,
quod calor, coaguli esset author) sæpe tamen bolus
iste, ab lotio separatus, denuo in aqua calida
non fundebatur postea; sed ad fundum tamdem
per quietem sidebat, qui ante, in sale vrinæ,
soluebatur. Etenim semper credidi, generationes
seminales fieri è dispositione materiæ, huiusque
perfectionem paulatim introduci, opera
Archei. Sciebam ideo, generationem Duelech, ce- 5
terorum naturaliū leges sequi: adeóque etiā esse
instantaneam: atque per cōsequens, illius dispositionem
præparatiuam, siue præparationē dispositiuam,
sensim quidem introduci. Conclusi ergo
mecum, totam hanc monstri natiuitatem, eiusque
præparationē, non absolui tam festinato per
renes transitu: præsertim sicubi bolus ille tertiam
quandoque matulæ partem oppleat: imò
arena vnico mictu eiecta, subinde medietatem
renis adæquet: ne interim exilitatis sinuum renis
reminiscar. Itaque meritò suspicatus sum, 6
arenarum, boli, & calculorum vterum, non esse
solos renes; sed hos, per vasa anteriora, quibus
lotium disponitur, sua præparare producta, plenamque
quidditatem Duelech ibidem nancisci.
Fundamēta nimirum cuduntur eorum, quæ mox
futura apparent. Atqui vt omnem à me abdicarem
scrupulum, neue crederem, momentaneo
per renes transitu, vrinam, velut ictu oculi celerius,
in bolum, arenam, grandioresue calculos
facessere, ac tum deinde per vreteres præcipitari:
Collegi vrinam eius, qui vnico duntaxat do- 7
lebat rene, sabulum simul atque bolum excreuerat,
dein vrinam per linteum à sabulo colaui: attamen
deprehendi, quod ex eadem arena deinceps
nil minus sabuli, & squammarum, adhæsisset
matulæ, quam, si sine bolo & arena prodiisset.
Ex opposito quoque comperi, vrinam, quæ 8
semel matulæ suam apposuerat arenam: nullam
triginta inde horis, amplius in noua matula arenam:
at duntaxat sedimen abluibile deposuisse.
Certus itaque factus sum, totum istud sabulum,
cum lotio calculosi eiectum, nec fuisse illius atque
eiusdem lotij, cuius iam fundum peruenerat.
Consequenter quoque arenam, successiuis ac
continuis post vicibus mictam, non fuisse productum
illius solius lotij, neque collectionis mora,
illius lotij factam, aut patratam. Imò cum
alioqui rem, seipso quadruplo maior, subinde
non esset hospitando sabulo, per istum paroxysmum
destino, Igitur didici, aquosam & non
tinctam vrinam, futurarum arenarum, & paroxysmi
præuunciam, futurique doloris præsagam;
vel ex tunc, dispositionum fundamenta deposuisse,
in aliqua cauitate, maiore sinubus vnius fortè 9
renis. Quapropter capaciorem arenarum, boli,
ac lapilli, vterum conieci, quàm essent ambo
renum sinus. Centralis nempe vnus, vreteri
conterminus, & alter anfractuosus, per corpus
renis circumflexus. Demirabar enim valde, quod 10
primis diebus non flueret vrina, abundans tamen
flueret: nec scoria: lotij tinctura, tum, pro
solito vsu, attraheretur: quasi tota illius tinctura,
in fabricam lotij, absumeretur: vel quasi arenæ
ex mera tinctura scoriæ fierent: adeóque stercoris
liquidi misturam cum vrina, esse morbosam præ-
ter

ter naturam, licet ordinariam. Quæ ſanè me-
ditatio, primis me paſſibus afflixit. Saltem inde
clarius cognoui, quod cauſa materialis Due-
lech, à Scholis aſſignata, ſit prorſus inanis, &
ſtupida: Cum albicans, & pituitoſa muçago,
ſi qua eſſet à renum calore cocta, in calculum:
Iam arena renum non eſſet citrinior calculo ve-
ſicæ, ſed æque pariter pallerent ambo calculi.
Vtpote coctio areſactioque mucaginis, ne-
queunt eiuſdem pallidum colorem citrinare: vel
in veſica, ſub longiore mora, tota rufa eſſet.
Niſi fortè Scholæ demonſtrauerint, mucilagi-
nem renum eſſe flauam; & veſicæ, albam. Alias
ſanè, anilia figmenta docent de mucilaginoſa
calculi materia. Porrò vrina clara, copioſa, aquo-
ſa, nec tincta ante paroxyſmum: turbida cum
dolore, & arenoſa poſt dolores, viſa mihi eſt, eò
quòd dum arena eſt in fieri, id contingat in vena
caua, ipſiſque emulgentibus: non quidem adhuc
in forma arenæ, vel calculi: ſed boli, tenuioris
luti, atque ſediminis inſtar. Adeòque in iſta cu-
lina, non rite conficitur tum lotium. Quare aquo-
ſa eſt, & Archeus illarum partium eſt primariò
male affectus. Coctionem verò, ſiue digeſtionem
lotij, intelligo promotionem eius ad vrinalem
perfectionem. Nondum enim ibidem eſt arena:
ſed minutiſſimis boli atomus. Quia ibidem eſt
corruptiuum fermentum, præter naturam, &
loci requiſitum, ſtabilitum. Quo autem longius
inde recedit, renem verſus, vel ad vltimam lo-
tij cloacam, ſuo quoque fermento vrinario magis
magiſque grauatur: Duelech, in momenta pro-
pemodum ſingula argumentum capit, ac ſen-
ſim in maiora grauia firmatur. Argumentabar
enim: Si vena cruorem, etiam poſt mortem, à
coagulo, contra corruptionem præſeruet: non
fore indecens, in vteris, ſiue venis vrinariis, ali-
quam exſiſtere pariter preſeruationem, à coagu-
lo calculoſo: niſi hæc, vitioſo fermento, vicini
renis, præpollenter peſſumdetur. Quod vbi ſe-
mel ſerio contigit, ſic vt venæ, à natiua ſui bo-
nitate, paulùlum receſſerint, euenit his, quod
quibuſque vaſis impuris, olidóque fermento vi-
cino infeſtatis, quibus aliquid ſemper, de reſi-
11 duo impuri contagio, pertinaciter adhæret. Iſta
quippe recidiuarum in Nephriticis, continuata
eſt ſucceſſio: quod non de pleno, omnis adhæ-
rens amurca abſtergatur: ſitque idem malæ in-
dolis character vicinus, qui priores concinnauit
calamitates. Per modum, quo gallina, matura
oua, minuſque matura, aliaque inſtar granorum,
in lumbis gerit, ſucceſſiuè in menſes aliquot ſub-
12 ſecuturi partus pignora. Hæc nimirum fuit ne-
ceſſitas, qua Nephritici, meteori importunita-
tibus plerumque parent, futuras etiam tempe-
ſtates præſagiunt, horumque dolores à lumbis in
dorſum aſcendunt. Quoniam dum illis venis, ſi-
ue vteris, iam illarum ſordium pluſculum eſt af-
fixum, triſtantur, contrahunturque, ſaltem illo
latere, quo infeſtantur: vel vtrimque per lum-
13 bos pariformiter. Sub qua venarum contractura,
rugataque criſpatione, dolor punctilis, lancinans,
& quaſi diuulſiuus, emergit. Deciduntque in iſta
criſpatione groſſiores atomi, in emulgẽtibus col-
lecti, ad renes: remanente interim in pignus bo-
lo, tanquam proximi acceſſus ſeminario vſque in
14 ſui maturam adoleſcentiam. In qua demum, do-
lente venarum contractura, latex omnis è venis
in ſubſidium, ad renes celeriter accurrit, trahi-
turve, atque confluit obediens. Vnde lotium tur-
bidum. Quis autem latex ille, qui cum non ſit
vrina, huic tamen miſcetur, ſuo tractatu, à me
copioſè ſat dictum. Poſtquam autem arenæ &
calculorum ſegmina eiiciuntur, ceſſat dolor: quia
ceſſat venarum contractura. Nephriticus ergo 15
immanis dolor ille, à contractura: non autem à
boli, vel ſabuli appoſitu. Sæpè namque magnus 16
calculus, poſtmodum minus dolet, qui minutu-
lus primùm, ſummè dolorificus. Non quidem
quod vreter ſeipſo amplior factus (prout alio-
quin opinantur Scholæ) ſed inſueto malo contra-
ctura maior fuerit. Aliàs namque, ſi vreter tan-
tam ſuſtineret ampliationem, ſibi contradicunt,
dum diuretica valorum ſtricturam vetant. Dein
porrò conſideraui, quod ſub initium, clara, aquo-
ſa, & affatim, vrina excernatur. Etenim cum
vrina tingatur per ſcoriam, ſiue ſtercus liquidum,
iſta autem ſcoria, non eliciatur, niſi prope finem
Ilei, ac iuxta fomitem fermenti ſtercoratij: fit
inde, quod illa ſcoria non tam eminus alliciatur,
ſub confuſionem inſtantis paroxyſmi: eò quod
illius culinæ œconomia, ſit confuſè turbida, &
interpolata. Quippe ſtomachus cum toto abdo-
mine turbatur, præſentitque in omine, atque
metu, inſtantem procellam, non minus, quàm
eandem comparitur, toleratque præſentem. Præ-
ſentire enim videtur arenam, nondum viſam: at
ſanè, adeſt tum in vtero ſuo, dumque præſenti-
tur, ex tunc adeſt contracturæ illius exordium.
Volens itaque Archeus hoſtem eluere, & excu-
ſare inſtantem paroxyſmum, acceſſit vndecun-
que omnem laticem, & ad eluendum renes, de-
mittit. Contrahuntur ergo venæ in calculoſis re-
nibus, conſentiuntque inteſtina, atque dolorem
colicum ideò mentiuntur, ob conſenſum. Qua
de cauſa nephriticus dolor, à colico nondum per
Scholas ſatis diſtinguitur. Nec mirum, ad ſpaſ-
mum venarum, ipſa inteſtina quoque conuulſi-
cum cõtrecturæ atruum ſequantur propter con-
ſenſus conſanguinitatem, tam dolores immanes
colicos, quam nephriticos. Procul ergo à vero
deuiant Scholæ, quod Scoria trahatur, aut mit-
tatur, ad calculi fabricam: quin potius ſuper-
uenit eius tinctura, per accidens, dum ſpiritus
coagulator ſuam exſerit potentiam, in terram
volatilem. Quia cæteris paribus, calculus tin-
ctus ſemper eſt pallidis friabilior. Idque clarè ar-
guit, quod lotij tinctura, ſi poſſet, confectionem
Duelech præpediret totaliter. Adeóque Ictierici,
licet calculo ſubiecti aliàs, vix calculoſi ſub Icte-
ro viſuntur. Idcirco enim ſub generatione Lithia-
ſis, flauet vrina primo arenarum conceptu, pal-
letque ſub initium acceſſus. Quia tum adhuc la-
tex eſt, nondum mera vrina. Certò itaque ſciui,
ſi in ſolo renis ſinu omnis arena fieret, quæ excer-
nitur, dolor maior eſſet, dum excernitur, quàm
dum nondum arena apparet. Quod tamen con-
tradicit experientiæ. Porrò, quod partatu ſabu-
lo, vrina plus ſolito turbetur, ſpiſſiorque eua-
dat, cum alioqui plus puluerulenti continere, tur-
bida cõfuſio perſuadeat (in craſſiore nempe con-
ſiſtentia, plus pulueris, quàm prius in clara, &
aquoſa.) Id planè conuincit, vterum Lithiaſis
iam eſſe oppletum, nec poſſe craſſiorem aliam
ſaburram hoſpitare. Ergo, incognita vteri varie- 17
tas nedum neglexit Nephritidis ſanationem, ſed
& cauſarum, & ſanandi alteritates introduxit.
Scilicet aliud eſt, fluctuantem à rene arenam,
ſuccedẽte lotij ſtilla, deturbari: atq; longè aliud,
non quidem eluente vnda; ſed partium cõſpirata

contra-

contractura, ac crispatione, adhærentem excu-
18 tere arenam. Althea enim Malua, Amygdalino,
similibusque, dolores demulcere, vias humecta-
re, dilatare, & oblinire persuadent: adeóque io
hoc, vt & in omnibus vbique, vel Scholæ dun-
taxat sunt intentæ ad posterius, vel ridiculum
proponunt. Dum vi detersiva, totum arenarum
bolique vterum evertere debebant, laxandis viis,
humectandisque membranis in se semper madi-
19 dissimis, totæ incumbunt. Siquidem expulso sa-
bulo, non protin sospes est vterus illius: quin sal-
tem in futuram calculi pœnam, remaneat vena-
rum conspurcatus bolo paries. Quorsum nulla
20 Scholarum hactenus fuit reflexio. Demirabar
namque subinde quod dudum aurea Nephriticus
postquam calculum in vesicam demisit, rarius
nouos in rene lapillos suscitet, quamdiu alter ve-
sicam infestat: Nephriticus tamen, si simul etiam
podagricos, podagram tamen sociam, cum Ne-
phritidis siue calculi accessu, admittat. Etenim
inde didici, quod sicut dolor in vulnere suscitat
aquam glarealem: ita & ipsam mutet vrinam, quę
petrificationem in pristino lumborum vtero im-
pediat. Quare etiam lotium turbidum, citraque
arenas, vititur in calculosis. Dolor enim classica
est, quæ laticem vndecunque aduocat occasiona-
liter, vrinam peregrino hospite admisto, accen-
dit, imò & turbat: In tanta autem officiorum
confusione, de ipsa confusione cogitatur nihil.
Etenim dolor mihi feruoris imaginem sæpè ob
oculos posuit. Aqua namque, post feruoris ebul-
litionem, turbida plerumque, ac confusa est. Sic
enim quia bolus fit, ex terra vrinæ volatili, non-
dum sale condita sufficienter, ob defectum fer-
menti vrinarij, in rene stabulati. Ideò quoque
bolus iste igne liquescit, neque in arenas durio-
res maioresque cogitur, quamdiu vim fermenti
renum non caperitur. Tingitur autem saturatè
bolus non quidem à serius superueniente scoria,
arenas tingente (quippe bolus ille rubet, supra
flauedinem scoriæ, sed à cruore diluto, qui in
venis (boli vtero) transsomitur erroneè ad vsus,
turbulentiæ fines. Atque hactenus in Vronoman-
tia, bonus de hepate & cruore testatur: nil autem
21 horum arena. Constat ergo vrinam, per se, sal-
sam, etsi sale homo non vescatur: eiusque cau-
sam, de Digestionibus, offendes. Curatus qui-
dam, in vrbe nostra, totos dies 17. amens, abs-
que omni potu & cibo transegit ante mortem.
Nunquam autem illi prorsus quotidiana defuit
vrina, parcior quanquam, & sensim rubicundior
exiret. Vnde conicio, in rene vim esse commu-
tatiuam cruoris in lotium (quamque alibi in tra-
ctatu de hydrope, studio prosequor) non secus
atque vulnus, ex cruore celerem copiosamque
parat Synoniam, siue glarealem aquam. Itaque
vrina, ad postremam sui determinationem, po-
stulat, mutuatque vim, à fermento, quam renes
in vterum lotij inspirant. Non alias, quam he-
par in venas portæ, nexusque Mesenterij, vim
sanguificandi. Quapropter ibidem statim totus
stomachi chylus, cruorem suo colore mentitur.
Vim autem renum in venas, planè despoticam,
alibi de hydrope prosequor. At quamuis fermen-
tum renis, inseruiens ministerio totius integralis,
sit visceris cuiospiam tanquam digestio: non est
tamen in numerum digestionum relata, eò quod
coctionem recrementi, non autem alimenti con-
22 cernat. Etenim cum omnis transmutatio, quæ
per digestiones procedit, sua habeat media, siue
fermenta propria, ad nouam generationem op-
portuna; ita ren, suum incipit imprimere fer-
mentum in cremorem, mox dum ad portas ieco-
ris sistitur. Cuius fermenti vigore, lotium se à
cruore sequestrat, natiuis proprietatibus. Et quá-
quam cruor ille nondum sit coagulabilis: attamé
se ibidem separant liquidum à liquido. Myste-
rium sanguificationis est quidam homogeneum,
simplex, ac prorsus vniuocum, solaque adeò san-
guificatione conscriptum: oportuit tamen, sta-
tim in venæ portæ limine, separabilem difformi-
tatem cremori innasci. Aliàs namque cruor, dum
vitalem conditionem in hepate acquisiuit, in-
decenter spiraculo fermenti renum pollueretur.
Quod autem vrina naturaliter sit salsa, & vnde
ipsi ista salsedo, alibi de digestionibus inuenies.
Hic autem adnotasse sat esto, quod quantum sa-
lis acidi nascitur in chylo, sub prima digestione,
tantundem in altera transmutatione substantia-
li migret in salem salsum. Designaui iam vterum
incipientis vrinæ, & calculi. Declaraui quoque 23
mirificam proprietatem spiritus vrinæ, in coa-
gulando, ac petrificando. Inde etiam iam sat con-
stat, si contingat spiritum lotij retrogrado mo-
tu fluere per iecur, in venam portæ, atque inde
expelli, vt peregrinum insolitum, per mesente-
rium, in intestina: quod ibidem facile coagola-
uerit etiam insolitos calculos, quosque Paracel-
sus congelata, non autem coagulata vocat, eò
quòd non ad duritiem Duelech vrinam ascen-
dant, quæ à mucilagine matre materia solidan-
tur. Quòd si verò vrinæ spiritus per venam ca-
uam sursum, vel deorsum feratur: alienat, vi
sibi propria, similarium alimentum spermati-
cum, ac mucilaginosum, in duriorem compagi-
nem: vnde demum Scirrhi, quartanæ febres, nec
non variæ opilationes oriuntur: quas frustra sa-
pè per Iulapia, aut Apozemata auerruncare
student: Denique nutritur fel cruore sibi vicino,
in quem si spiritus vrinæ è suo deuiarit vtero,
confestim quoque lapides in felle obnascuntur.
Peregrinum nempe ac hostile euadit, quicquid
in alienam messem subintrat. Adeóque extraor-
dinarij effectus causis consimilibus oriuntur.
Neque enim inappositè docui, serosum istud,
quod cruori permistum defertur, perque sudo-
rem, vel alias insensiliter disperditur, non esse
vrinam, vt neque eiusdem proprietates habere,
nec esse serum, lactis æmulum, multóque minus
esse fel aut bilem flauam: sed partem Laricis, de
quo suo tractatu.

CAPVT VII.

Duelech resolutum.

1. *Accusatur incogitantia Scholarum.*
2. *Census nebulonum, in quos Magistratus animaduertere deberet.*
3. *Excusat se Author.*
4. *Omnis morbus sua in specie est curabilis.*
5. *Quantum sperandum sit ab officinis.*
6. *Quidve ibidem reperiatur pro Lithiasi.*
7. *Duplex indicatio.*
8. *Surdastra Scholarum intentio.*
9. *Vanitas huiusmodi intentionis.*
10. *Cur Althea, malua, succus citri, &c. iuuent.*
11. *Friuola obiectio contra Diuretica.*
12. *Adynata Scholarum.*

13. *Rationes*

13. *Rationes Scholarum pro impossibili remedio.*
14. *Rationes Spagyrorum.*
15. *Testimonium Cardani.*
16. *Diploma Principis Salisburgensis.*
17. *Delusio Scholarum, ex ridicula remediorum inquisitione.*
18. *Ridicula subterfugia.*
19. *Calculum non confirmari.*
20. *Lapides animales, & vegetabiles, quo pacto nobis sint vtiles.*
21. *Modus preparandi.*
22. *Vnde Ludo nomen, eiusque preparatio.*
23. *Ludus vbi reperibilis.*
24. *Stolidum tentamen.*
25. *Error Paracelsi.*
26. *Scholarum temeritas.*
27. *Paracelsus non minus insulse quàm Humorista de materia calculi, garrit.*
28. *Exomologesis rerum examinatarum: & balsami salis.*
29. *Modus adhibendi remedij.*
30. *Vesica tauri embryonis.*
31. *Obseruationes circa lapidem cancrorum.*
32. *Error Paracelsi.*
33. *Mira antipathia.*
34. *Nouus catheter.*

1 VTerum Lithiasis dixi: nunc autem de remedijs cogitandum serió. Enim veró ridet vulgus Scholas, in opprobrium actas, quod nequicquam hactenus de veris causis, vel sanatione sit indagatum. Originem Medicinæ quidem alibi recitaui, eamque adhuc adolescentem, in hodiernum vsque diem, effœta velut vis animi, egit in circulum, absque progressu vllo: quia peregrinis, Græcis, Barbaris, Ethnicisque inuentis stare maluerunt, & aliena excoluisse, honori duxerunt. Dum interim noui oriuntur morbi, quondam etiam exoleti, resurgunt laruati: ideóque illegitimi apparent, nec amplius respondentes descriptionibus priorum. Statur nimirum absque progressu, dum nostra valetudo indiget maximoperè medendi accretionis. Quare nus pigrum, atque ingenerosum obstat Medentum genus, quod ex alieno commentario tantum sapere voluit, artemque supra quàm nouerint, increscere negant. Ideóque & quicquid ignorant, in catalogum incurabilium, desperatione quadam adigunt. Quasi auorum inuenta, nostræ viam præclusissent industriæ, Sapientiæ thesauros occlusissent, sterilisque sit omnis moderna vis animi, & exhausta diuinæ Sapientiæ potentia, nihil esset amplius, quod insuper nobis veritatem demonstret. Profectò socordiæ poculum, veterno seculum dementauit vel ab ipso initio: ideo nempe quisque assentiri, quàm indagare mauult. Tanta nempe est lucri dulcedo, quod suas quisque Medicaminum societates, siue consusiones, & miscellaneas (receptas magistrales vocant) cum amore admiretur: quæque secretiora olim, Medicos laboris amantes, reddidere illustres, præ torpore medentum, in Pharmacopœorum manus, anus diminarunt hodie. Vnde Tonsor quisque, Balneator, Monialis, Tortor, vel ex ambubaiarum fornicibus fugata Lena, Medicinam iactitat: quorum cen-
2 sum hîc describam. Primi namque occurrunt, qui mederi volunt, non quidem ad hoc instructi: sed natura promti, quidlibet audentes, quæ aliis profuisse audiuerunt, sine caussarum cognitione, atque discrimine, ægris propinant: eosque sic in discrimen præcipitant. Inde namque omnia penè Scholarum experimenta profluxerunt. Quod & Galenus, Quintij præceptoris sui exemplo, confirmauit. Etenim per mortes hominum, experimenta facientes, suos graduatos, Scholæ vocant statim expertissimos. Alij volgares, vulgaribus tantùm mederi malunt, hisque sua dant consilia: nonnulli quoque, fauore solo, atque rogati. Plerique etiam ob honoris ambitionem, vtque tanquam sapientes æstimentur, hoc vitij genus innatum habent. Eiusmodi enim deceptores, diuites videri volunt, & gratis ideo cuncta præstant ad necem vel fortuitam sanitatem ministeria. Huiusmodi imprimis sunt, qui Romæ Theriacam Cardinalibus & Magnatibus obtrudunt, è melioribus simplicibus confectam, quam Deus in natura creauerit. Sic enim populo in Vrbe imposuimus, & sancti pharmacopœi visi sumus. Succedunt his, qui munera quidem, sed nequaquam nummos expetunt, ne nobilium conditionem, itemque promissam paupertatem esuisse, sciantur. Suntque idcirco, qui pro se nihil, at solùm pro paupere communitate, se promereri aiunt. Similes his apostatæ, qui fatentur quidem se non esse medicos: sed sua secreta se habere à Regina, vel Imperatore. Medias namque hi solent interponere personas, quæ pretium medicaminis extollunt. Sequuntur dein hos, qui vestes, atque marsupium, vt cribrum foraminatas gerunt nec Interim suum impostorem exercere tardi. Aliquando se ditissimos fuisse, nunc veró depauperatos (in dolio vini) per artem chymicam, per bella, & religionis constantiam. Sunt &, qui quandoque militum caterua viguerunt: at in bello (pro pecuniarum conflictu) cunctas opes impenderunt, cicatrices ostentant, forte condigno præmio receptas. Nonnulli quoque vxores ac liberos, focos & aras, dulciaque patriæ liquerunt arua, religionis ob cultum. Multi quoque, vltrò pauperes, quòd nemo eis quicquam dare velit. Nec desunt, qui religiones fingunt, vestem mutant, soccis ligneis ambulant, Eremitam latente hypocrisi mentiuntur, quibus Deus virtutes simplicium inspirauit. Sunt etiam, qui Astronomiam & Chiromantiam vbique intromiscent. Alij demum Campiuagi, qui in monte Veneris artem susceperunt: hinc bruta non minus, quàm homines, à morbis curare nouerunt. Item qui simul futura prædicere, atque thesauros effodere sciunt. Suntque qui libris destituti, chartæ inscribunt non innoxia verba Salomonis, quibus morbi non secus atque dæmones fugantur, antè & pòst cruces ducunt, ne diabolus scribentem potentia verba auferat. Sunt qui varia callent idiomata, apud Belgas, Chaldæam, Arabicam, vel Dalmaticam se loqui fingunt, multisque onusti artibus, tandem Mathesin, vel historias iactitant; plerique horum nil minus, quàm lapidem Crysopeium construere norunt, minas circumgerunt perpetuo fermento propagabiles. Sunt etiam Saraceni, suntque Iudæi baptizati (plerumque non baptizatis nequiores) qui ex Kabala didicere, Mercurium variis modis mortificare, itemque venena diuersimodè præparare, quæ ad omnes morbos, & plures alios, valere tradunt. Linguam Hebræam, scientiarum omnium fundamenta, & grandia rerum publ. secreta,

creta, continere, & se futurorum prænotione
grauidos iactitant. Sæpè suos citant Rabbinos,
librum Nebolohu, cum clauicula Salomonis:
vnde tam præterita, quàm futura, legere pos-
sunt. Alij quoque artem medicam, in sua tan-
tum progenie, hæreditari asserunt: etsi fatui, vel
nequam sint omnes. Sin autem apud viros non
suscipiantur, saltem apud mulieres, Cosmeticen
iactitant. Eodem enim cotio cum Græcis, Iu-
dæis, sunt obducti; licet vicissim vnus alterum
derideat. Etenim natura prompti, ex seipsis men-
titi addiscunt. Est & genus fugitiuum, è famu-
litio chymicorum, quod dum selectiora iactitat,
non nisi venena Seplasijs venundat. Mentien-
di namque libertatem omnem vsurpant apud
ignaros, accedente per assiduum vsum menda-
cio. Idiotæ enim sunt, à chymicis furnis fugi-
tiui apostatæ. Scholæ autem, maiori securitate,
atque omnium liberrima authoritate, impo-
nunt mortalibus: nam cum demonstrem veri-
tatis decreto ineuitabili, quod hactenus morbo-
rum essentias, causas, atque remedia prorsus
ignorent, magnoque volumine, atque rationibus
à priori id stabiliam: interim suos promouent
scholares, hunc, quia Latinus, patremque habet
chirurgum, vel Pharmacopolam; aliumve, quia
artium magister factus, lectiones aliquot profes-
sorum audiuit; alium denique, quod Euclidem
pro parte iactitet, vel ab Aristotele disputare di-
dicerit. At miserum genus humanum, tot inter-
nis calamitatibus obnoxium, tantisque externis
exploratoribus expositum: qui cum sub infau-
stis Scholarum regulis trucidarunt è primatibus
quemquam, ius assumunt appellandi ad morbi
incurabilitatem, suosque vbique habent patro-
nos, & complices. Adeóque soli grassantur im-
punè in vitas principum, prout libro de febribus
ostendi. Tanto autem miserabilius se fidunt illis
mortales, quod promotione, ac iureiurando,
ignorantiam apud vulgus tegant. Quippe iu-
rant, se fideliter sanaturos infirmitates, quas
ostendi, ipsos nescire penitùs. Imò ne vnum me-
dicamen monstrauit illorum princeps Galenus,
ab empyricis non mutuatum, vtcunque comple-
xionum, graduumque ludicra theoria, tam se-
cundum genera, quàm loca, triumphet. Quin-
3 tius namque, Galeni præceptor, totusque em-
pyricus, vbique à discipulo imploratur. Princi-
pes atque Magistratus hanc impunem necandi li-
centiam auertere à subditis deberent, & ea con-
scientia tenentur. Non putem autem neglectum
incuriâ: sed postpositum, præ remedij inscitia
hactenus. Ego verò, remedium consero. Si sta-
tuant omnem Medicum teneri, ter ad minimum,
inuisere debere quemlibet ægrum, à quo fuerit
requisitus: sub pœna exilij, & priuationis officij
sui. Nam alias, numerus Medentum satis incre-
uit. Deinde, quod solutio nulla sit debita Medi-
co, si non sanauerit ægrum. Hoc duplici videli-
cet statuto, Medentes vigilantiores fierent, atque
ægrotis rectius negotium cederet, seruaret Prin-
ceps subditos. Sed statuta, seruanda seriò. Nam
Legi Corneliæ de sicariis æquiparantur. Nunc
vnde digressus, redeo. Sunt etiam, qui dum li-
brum meum de febribus legisse fingunt, obij-
ciunt, me duntaxat remedia chymica, & insueta
ostentare arcana, vt ad me, vnumquemlibet
ægrorum conuocarem, spretis antiquorum tu-
tissimis doctrinis. Absit! Quia nec inuiso ægros,
nec medeor, spe lucri. Quod omnes totius pa-
triæ viri boni testantur. Neminem sane voco, ad
mea medicamina prostituenda, aut venumdan-
da. Libenter viuo latens, à solis pauperibus so-
licitatus. Hoc vnicum palam atque liberè pro-
fiteor: difficilium nempe morborum victorias
postulare alios Medicos, quàm Humoristas, &
alia longè remedia, quàm quæ venditat Sepla-
sia. Quoniam desideratissimè perfectissimorum
corporum dotales optantur potestates, vt vene-
na, à balsamis, in nobis separentur. Imò vbi ve-
nena non sunt aperta, superentur Archei con-
fusiones, abigantur impuritates clanculum, in-
uertantur remediorum dimensiones, vt prodeant
proprietates, quarum operâ opus habet Ar-
cheus. Quinimò introuertantur impressiones
remediorum, quarum tyrannidem natura no-
stra absque clade ferre nequit. In hoc enim pec-
cato, inque hac penuria, plura iam secula infe-
liciter transacta abierunt, quod ignoratis causis
morbificis, nescitis remediorum potentiis, de-
spectisque altioribus præparationibus, quicun-
que morbus sub initiis ethnicis non migrabat,
desperatis dicatus steterit. Profectò, nullus in
specie morbus, est incurabilis. *Deus namque, vt* 4
*non fecit mortem, ita nec lætatur in perditione vi-
uorum. Sanabiles fecit nationes orbis terrarum,
nec est medicamentum exterminij, nec inferorum
regnum in terra.* Quapropter ignauum genus ho-
minum, in subscribendo ignaris promptum, ex
animo, coram Deo vbique præside, hortor, me-
cum contempletur, officinarum remediis morbos
aliquot alimentarios quandoque per accidens sa-
nari, qui nempe spontaneas consumtiones, &
faciles admittunt resolutiones. At in grauiori- 5
bus, in quibus sunt fixæ, aut radices chronicæ,
illorum vsum plus obfuisse, quàm profuisse Hip-
pocrates quidem, sine inuidiâ, aliorum reme-
diorum inquisitiones, posteris reliquit: quia fe-
licioribus seculis viuere primores, Scholæ vero,
ad maiores mortalium necessitates, sedentis &
iacentis naturæ, non respexerunt; sed Galeno,
atque suo Quintio contentæ, non sensere mor-
talium defectus, cum lucrum se reportare, quo-
cunque euentu conspexissent. Etenim ne semel
excogitarunt, Nephriticos impedire recursus,
multòque minus calculum resoluere, quòd decep-
tis authoribus, falsisque causis, sua dedissent no-
mina. Idcirco enim de vera lapidum causa, de-
que vera sanatione, atque remediis ideo audi-
tum est hactenus nihil. Desiderabatur siquidem
eiusmodi remedium, quod impediret venturam 6
succrescentis Duelech sobolem, per ipsiusmet lo-
cij præparationem. Tum etiam, quod restauraret
vteri sanipari decidentiam Gorgonicam, fermen-
ti petrifici potestatem: ac tandem quoque resol-
ueret, quicquid coagulator spiritus patrasset. De
quibus singulis auditum est hactenus nihil. Dun-
taxat propellendo calculo, lauandisque meati-
bus vrinariis, intentæ fuêre Scholæ. Itaque in
sanatione Lithiasis, duplex obuia solicitudo est.
Vna nimirum, quæ inclinationem tollit, ac me-
tum recidiuæ. Altera verò, quæ generatum de-
moliatur Duelech. De neutra somniatum fuisse
in Scolis, ostendam: At saltem propulsionem
arenarum, & lapillorum, machinatas fuisse: 7
non autem pacationem tam atrocis doloris à ra-
dice, cogitasse. Laudant quidem, atque in api-
cem attollunt, Maluas, Altheam, Amygdali-
num, & quæcunque mollificando humectantia
nominant: dein varia fomenta, tam humectan-

tia, quàm abstersiua, itemque refrigerantia connectunt, ne dolores intendantur, vel lapides excrescant. Imò & Scorpionum oleum commendant, quasi inunctum lapillos constringeret forinsecus! quasi inquam axungiam, carnosam membranam, ac peritonæum laxarent; ad quorum dilatationem scilicet, mox vreter necessariò mollificaretur, extenderetur que in latum. Vulgus equidem has sibi opitulationes, suadente primum anu, inuenit, & extulit. Has dein admiratæ initio, ac dein mox amplexæ sunt Scholæ. Ne scilicet (cum secus nil habeant) inutiles fierent spernendo. At non doloris solius ergo hæc susceptæ:sed iuuaminis causam leuiter indagantes, de solo itinere lapilli solicitæ, vltimo decreuere arresto: non nisi per humectantia, vreteres esse ampliandos, nec aliam medendi fore spem. Ampliationem verò, non quidem in longum vreteris: sed duntaxat, qua speraterent, in latum scilicet: quasi natura obligaretur, se ad Medentum conatus conformare. Adeoque remedia dolorum censuetunt esse pes accidens:quibus adiunxere enemata, ne incumbente stercore, compressus vreter, labenti calculo cataractam sterneret, & sic viam clauderet. Adeoque capitale Scholarum remedium, circa stercota sedium, & posteriora: nequaquam autem ad causas, radices, ac fontes, intentum fuit. Vnde Satyra: *Stercus & vrina, Medicorum fercula prima.* At quàm vana, atque puerilia, sint hæc Scholarum subsidia, testantur ipsimet afflicti, horumque viduæ & proles. Inprimis mucilagines Maluæ non transeunt ab ore, ad vreterem in forma lenientis, laxantis, & mollificantis, quin in via aliquot suscipiant prius transmutationes formales. Nec enim eò quicquam deuenit, nisi prius lotij naturam assumserit. Imò enim iam vreter, calculo obturatur (nam quamdiu non obturatur, nondum totam vreteris amplitudinem impleuit, frustraque ergo eiusdem exigeretur ampliatio) à tergo, incumbens sustineat lotium, quo pacto, quæso, hocce excrementum, in tam angusto meatu, cedet loco, vt aduenienti lotio, è Malua pasato, assurgat, locumque paret? ego saltem fateor, me non intelligere quicquam harum promissionom. Denique posito casu anilis illius figmenti, & quod mucilago illa humectans, ad angustum lotij angiportum, sospes deueniret attamen non proinde diducet madidum iam ante vterum canalem, qui præter iam actualem sui humectationem, ab aliena mucositate ampliari, aut dilatari non expetit, aut exspectat: vt neque semel vnquam dilatatus, deinceps amplius sui iteratam diductionem optaret, vel admitteret in recidiuis. Adeòque istud Scholarum suppositum, & dissimulatum remedium, vnica solùm vice, foret vtile. Nisi malint, vreterem dilatari, lapsu, adnentuque mucilaginum præfatarum, earumque casuali absentia, in pristinum statum denuò angustiari. Quod est, dare potentiam ampliandi, iuxta Medentis votum, præter solitum, & naturam, meatus solidi, atque primæ constitutionis. Siquidem naturaliter, postmodùm suis rediret in pristinam atque natalem angustiam. Etenim Scholæ, si seriò in his loquantur, dementant, vel sident ægros, ac sibi applaudendo lasciuiunt. Sodes, si vera hæc autument, cur vetant diuretica, si procellendo calculo valeant, adhibinsque humectantibus, angustos dilatent meatus? Quidni humectantia diureticis copulant, vt vtrique simul satisfaciant indicationi? Etenim Iam ante docui, si mors ab hæsitante calculo in via superuenerit, id non accidere diureticorum reatu, vt neque, quod vretes (nisi fortassis fuerit monstrosus) sit alibi seipso in custodio angustior: atque idcirco semel discedens ea rene calculus, si sistatur in delapsu, præ viarum strictura: id accidere ex doloris atrocitate, quæ vreterem spasmodea contrahit. Idque igitur, Diureticorum piaculo non fit: sed Medentis, qui spasmum hunc nunquam in Scholis obaudiuit, ideòque neque remedium pro illo inquisiuit. Vbi sanè notandus venit Scholarum solœcismus, atque elenchus non causæ, vt in causam. Quoniam iuuant præfata 10 humectantia, Althea, Malua Amygdalinum, &c. non quatenus amplificent vreteres (quod in se ridiculum) sed in quantum spasmum crispationis demulcent, prout aliquot fotus externi. Itemque succus citri non iuuat abstersiua, & incisiua vi suæ aciditatis (aliàs namque idem præstaret acetum, & acida reliqua) quia succus citri, prima digestione caloris, deponit suum acorem, ideòque nec obsoniis adhuc efferuescendis admiscetur: sed residua manet ipsi vis, demulcendo spasmo conueniens. Dum scilicet in lotium conuersus, priotis vitæ mediæ aliqualem notam adhuc retinet. Quid si Scholæ, diureticorum vsum 11 vereantur, ne fortè plures lapilli descendendo coincidant intra vreterem, & qui à tergo grossior esset, velut cuneus, transitum oppleat. At nec sic quidam, casuale virium diuretico dandum. Quia insuper etiam figmentum pro vero venumdatur. Nam quidquid semel, initio, in vreterem incidit (nisi vocus aliquis fuerit) id ita deorsum pergit, & effertur Non enim in tam angusto transitu ludunt, lasciuiuntque lapilli. Non vnus aut simul plures exitu maiores, è rene migrant: vt neque semel inde decidui, qui à tergo, lotij pondus sustinent. Rectè id quidem suspicabile, si vreter, non mollis ac laxa membrana, sed harundo sicca & inflexilis esset. Madida quippe membrana, metu vacui, necessariò semper concidit, nisi à tergo dilatetur, cadente lotio. At nondum proinde sonticum diureticom. Nam incidentia plurium & malè formatorum lapillorum, non hausit suam culpam à diuretio: sed à fatali itruente, quod citra diureticum æqualiter cecidisset. Quapropter nec timendum, aut auertendum diureticum, præ formidine casus irregularis, & monstrosi: vt scilicet, quod ordinario vrile perse, vertitur ex timore casus insoliti, atque rarissimi. Quod si dicant, plures lapillos visco conglutinatos excidere. Id inprimis destruit causam materialem Duelech, à Scholis edoctam. Siquidem pituitosum istud gluten iam petrificari debuisset: At lapilli eiusmodi illam collam nec inuenerunt, nec assumserunt in vsetere. Quapropter si vnicus, vel plures conglutinati, è rene labantur, perinde est: siquidem elabendo, non erant maiores renis exitu. Ergo si diuretica istam collam non soluant, nec lapillos disiungant saltem perurile fuerit, copiosiore ciratoque lotio incumbente, infestam calculi sarcinam, quantocius, suo lotij pondere propulsasse. Naturaliter enim vreter, nulla intus mucilagine madet. Quod vrinæ sanorum testantur. Ergo si qua medicaminum mucilago eò deueniret, non posset non vreteri esse præter naturam, & sui solitum. Quid si vreter, calculo impacto obsessus, dicatur mucilaginem patrare Inprimis casui contradicuos

tradidunt vrinæ Nephriticorum. Tum quoque, Scholæ inaduertentes erunt, quæ pituitam, siue causam calculi materialem, supernè, imò ex stomacho, deducunt pro calculis: quippe quæ ad maoum, & io vretere ægroto, repetiretur. Smiltæque propinantur simplicium peregrinorum mucilagines, si mucilago, mali natiua causa esset. Dein loquuntur Scholæ, tanquam si diuretica malleo calculum, imò & vrinam propellerent, vel à tergo per baculum protruderent: ita oempe pes artificialia, more vulgi, sese in spectaculum demergunt. Non considerantes, in diureticis, proprietatem specificam relictam, à vita media simplicis, vel partam in transmutatione digestionis, à qua, diuretica lotium emungunt. Nulla autem diuretica, per se, calculi progeniem respiciunt. Vt neque probus Medicus attendit effectus, accidentaliter per accidens irruētes, vt proin effectus per se negligat. Quod fit attamen alioqui, prohibendo diureticum. Vtpote sanatiua indicatio mandat promptissimam nocui ablationem, magisque eius, quod per moram deinceps magis grandescit. Ergo diuretica laudo in Nephritide, modò simul spasmum vretetum leniant, & consopiant. Comes quædam, itemque altera monialis, ingenti dolore, diem clausêre suum. Vtraquem enim, velut vncum, voo triaoguli acumine, in rene, altero verò, intra vreterem desinente, exhibebat: atque spasmo crudeli obieruot amhæ. Non quidem moriuntur præ vrinæ suppressione, vbi alter seoun lotio satisdat: atroci sed solo spasmo oppetunt, qui spasmus iterum circa mortem laxatur. Quapropter dissectio, præter lapillum vnciformem, exhibuit nihil, qood mortem attulerit. Initio dixi, sanationem Duelech

12 consistere tam io abollitione ioclinationis, quàm in calculi liquatione seu desolutione: quorum vtrumque negant Scholæ possibile: adeòque stamus in terminis oppositis. Ergò veniendum ad rationes, ad testes, siue facta, atque ad diplomata, probatoque iure meo, aperiatur que Scholarum ignorantiæ. Inprimis, cum non entis, siue impossibilis, non sit conceptus vllus positiuus, adeòque noo sit vlla, eius scientia. Fatentur ergò Scholæ, nullam fore sibi scientiam, & se negare ea possibilia, quæ fateotur se nescire.

13 Rationes autem, quæ Scholas ad impossibile collisere, sunt hæ ac satis futiles: eaperteotia ostra rerum Magistra, nondum nobis patefecit, malam inclinationem tolli posse. Cum ioxta Galenum, intemperies versa in naturam, curari oequeat, iuata prouerbium Naturam expellas furca, tamen vsque recurret. Potissimum autem, in parte, cootinuo excremento referta confirmatam tolli intemperiem est prorsus impossibile. Quoad calculum confirmatum autem, vtcuoque saxifragorum speciosa gloriatio perstrepet, noo nisi vanum est empyricorum stentamen. Iactantiæ idiotismi, nec aliud quippiam. Solum eoim potest Medicus citare ac propellere calculum, per diuretica, viasque laxare, per humectantia emolliriua. Imò cum diuretica sint periculi plena, Medenti nil oportunius in Lithiasi, quàm vreteres humectando ampliare, ac sordes incumbentes, per enema, ab iorestinis demere: sumiunduli verò chymistæ, lapidem confirmatum, in vesica, tetrogada resolutione, dissoluere stentantur, proptoque ore sibi non nisi opprobrium solicitant. Sed nostra Philosophia supra vires naturæ pollicetur nihil, ideòque permanet inter doctos venerata, fixasque iam a tot sæculis radices egit. Quis enim non videt, ipsum stomachum necessario confringi, atque liquari debere citius, quam stomacho tenaea duriorem calculum ab ore longe remotum? Sed quia chymicus plerumque ignarus est Philosophiæ, audenter quidlibet promittit, vt à miseris, & credulis, oummos emungat, quoa per chrysopœian parare nescit. Etenim si quippiam in natura foret, quod Duelech coofirmatum resolueret, tot Principes, atqoe Magnates, torque tara Medentum ingenia: non caruissent hactenus tam felici remedio. Hæc sunt Scholarum supercilia, decreta, & calumniæ: quibus tamen benè perpensis, reperiuntur oppositorum vera priuilegia. 14

Nam inprimis si quis peccando contrahat morbum, quidni benè medendo, eundem radicitus tollat; & characteres patri semel impressos, penitus exstirpet? Plures namque liberaui à Lithiasi, qui per aliquot annos obedjuerant, sic vt in posterum planè viuerint liberi. Quorum remedia sub pœna meæ infamiæ mox offendes. Scholis namque facile indulgeo, quod tuta suas experientias, & ignorantias causarum, loquantur, oegentque auferri impressionem translatam in membrorum potestates: cum videlicet non nisi cruda & ignaua remedia hactenus agnoscant. Sed interim ineaculsabili voluntantur errore, quæ desperant aliquem supra se sapere. Cum interim cessent indagare, totumque vitæ spatium soli addicant lucro. Iudicia Scholarū retrospiciunt in scripta auorum gentilitati subscriptorum: nostra autem spectant entia prima corporum, expedita ab inuolucris, quibus impediuntur progredi ad prima nostri cōstitutiua: in quibus queat noaias impressiones, in vitam mediam introductas suffocare, atque eatenus tollere inclinationes, quæ in naturam versæ videntur. Quoad ablatiooem inclinationis ergò, inprimis medicamentum Aroph Paracelsi (quod sonat Aroma philosophorum, sic dictum propter tincturam auream) præparatum sub fimo, cum mistura panis fecalini, ac postmodum spiritu vini extractum, curat inchoationem veterem ad calculum renum. Baro quidam nostrâs, dum per aliqoot annos, in sua Angliæ legatione, plures calculis renum summo dolore infestatus fuisset, mequo suadente vteretur bis hebdomatim præfato liquore Aroph, per octodecim deinceps annos à Lithiasi liber, tandem anno 83. vita defungitur, eiusque cadauer dissectum, oe arenulam quidem aut lapillum ostendit: qui antea dum calculus erat, siue thedâ vectus, siue modestè obambulaos, cruentum semper lotium minxerat. Superfuot modò adhuc eius hæredes testes. Memini quoque consiliarij, cuius antè, de esu asparagi, mentiooem feci. Is enim cum per quiodenas singulas soleret miserè decumbere, vsus deinceps cereuisia, cui semen Dauci incoctum est, liber à Lithiasi, vixit modò per annos aliquot. Quorum experimenta, atque testimonia, suborem Scholis suffundunt. Cum in ore illorum, sit veritas. Paracelsus quoque entia gemmarum, & saxifragorum, io opem aduocauit, vnicoque tandem Ludi remedio, vtrumque saoationis finem pollicetur, estque assecutus. Negent Scholæ possibile, quod facere non possint: Arrogantiæ plenum, & stupiditatis est illarum testimonium. Siquidem languidam saxifragorum opem, sis crudis remedijs tentatam, & euanidam quoties ad-

DDd 2 mirari

mirantur effectum, arcuant supercilia, attonitæ humeros attollunt, rogatæ silent; coactæ autem ad impossibile refugiunt, maluntque Deum misericordiæ ac bonitatis oblitum accusare, quam calculo (vt aiunt) confirmato, morbisque plurimis in natura dedisset remedia: imò Deum obliuiscentiæ libentius accusant, quam ipsimet alicuius ignorantiæ notam admittant in doctrina sua paganica. Principes autem, à Scholis circumuenti, subscripsêre harum imposturis, ac pietatis illorum liberalitas, Xenodochia incurabilium erexit, seducti Scholarum imposturis, quæ mendacij arguerunt textum Sapientiæ: *Sanabiles fecit Deus omnes nationes terræ, nec est medicamentum exterminij.* Scholæ enim propriam & crassam nimis ignorantiam, reciprocam atque côuertibilem fecêre cum naturæ impotentia, quasi scirent omne possibile, solumque ignorarent impossibile: Idque non solùm negatiuè, sed prorsus priuatiuè. Tanquam nescire illarum non penderet ex defectu Academiarum: sed potius bonitatis, vel prouidentiæ diuinæ penuriâ. Quapropter cum negatio possibilitatis in sanando, mihi videretur continere occultum scelus, semper, vel ab adolescente, benè sperans, argumentabar contra, hoc modo. Si de fide, omnis morbus à præuaricatione inceperit; peccatum autem quodlibet remittatur penitus: sperandum omnino, morbū quemlibet in sua specie tolli posse, si punitio peccato adæquata, in remissione. Præsertim quod idem qui peccata remittit, etiam morbos sanet, remedia dederit, & Medicum creauerit, pro bonitatis suæ abundantia, quæ omnes suas actiones superat, infinitiesque maior est sua indulgentia omnibus hominum peccatis. An enim fortè non potuisset, creare adæquatum & victoriosum remedium morbo cuilibet; vel nesciuit? vel noluit? qui mortis æternæ remedium dedit. Non enim lætatur in perditione viuorum, qui sanabiles fecit omnes nationes terrarum. Quoad authoritates autem scriptorum. Cardanus enim scribit, sua ætate, virum per Longobardos oberrasse, qui paucis diebus, quodam poculo passiuo, securè, certò, atque breuiter sanabat, quotquot calculum in vesica habebant: additque iudicium, se non dubitare, hunc virum in inferis esse, quod moriens artem suam mortalibus inuiderit. In tanto contra clamores Scholarum paradoxo, non sat est vnicus testis. Epitaphium Theophrasti Paracelsi, quod in muro prope S. Sebastianum, in nosocomio spectatur, ab Antistite Salisburgense erectum, idem prodigium multoties euenisse personat, vtut crepent illa Momo. Habent autem verba eius: *Conditur hic Philippus Aureolus Paracelsus, insignis Medicinæ Doctor, qui dira illa vulnera Lepram, Podagram, Hydropisim, aliaque insanabilia corporis contagia, mirificâ arte sustulit, & bona sua in pauperes eroganda collocandaque honorauit. Anno Domini 1541. die 24. Septembris vitam cum morte mutauit.* Sub insanabilibus autem, Tabem, Asthma, Calculum atque eiusmodi vniuersa, à Principe Salisburgense intellecta esse, docent ipsæ Scholæ. Quippe quæ eiusmodi morbos, passim inter incurabiles, primariò semper intonant. Dein indefinita epitaphij phrasis respicit libros, à Paracelso de Calculo euulgatos, longèque accuratiore calamo, quàm de morbis cæteris. Saltem ergo quicquid semel & sæpius in natura est factum, hoc iterum fieri, non est impossibile. Ac per consequens, quicunque affirmat impossibile, quod ex bonitate diuina, in natura quandoque factum, iuxta Medici votum, is mentitur coram Deo, naturæ opifice. Etenim in iure, quod facti est, ipsi indicant testes, censenturque inutilia iurgia, quæ contra testes adferuntur. Scholæ ergò, quæ nos deceptores vocant, genus humanum elencho illudunt. Dicentes. Calculus procul ab ore remotus, longè durior est stomachi membrana: quicquid ergo calculum longè dissitum corroderet, vel minueret, iam dudum ante ipsum absumpsisset stomachum, in quem recenter cecidisset. Ergò calculus est necessariò malum incurabile. Si autem Sacra aliter scribant, quærenda est via, per quam cum moderamine excusentur falsitatis. At sanè, claues sapientiæ ita vi quadam detinentur in Scholis, quòd cum ipsæ non intrent, alios, intrare volentes, adhuc arcere studeant. Nam Chymico, cordi non est, Duelech per corrosiua tollere: sed per resolutiua propria, & specifica. Neque enim stomachus columbæ resoluit margaritas, vel struthiocameli, ferrum, vel silices, per corrosiua: sed per appropriatum digestionis fermentum. Vel si stomacho animalium, corrosiua dederis: saltem talia sunt, quæ nequicquam damni stomacho adferant. Quinimò si suprema corrosiua spectes, aqua chrysulca, ferrum, æs & argentum quidem dissoluit, ceram autem ne quidem penetrat. Cuius rei incogitantia, Scholæ suos tyrones, indoctum vulgus, imò & magnates, ab rerum indagine absterruerunt, suadente ad hoc propria ignorantia, indagandi torpore, & lucri spe. Itaque pro calculo, & morbis in vesica, quasi deriuationem intenderent Medentes, ridiculosè ad anum conuersi, clysteribus rem aggressi sunt, quasi anum exonerasse, calculum excreuisse sit. 17 Etenim cernebant, quod succus citri, humanum Duelech in vitro minueret, sperârunt idem debere fieri in nobis. Sin minus, se posse gloriari, exhibito succo citri, præstitisse quantum naturæ esset possibile. Nescij inprimis, citri aciditatem sub calore dulcescere, instar pomi immaturi; in se prius acidi, ac dulcis, dein per Solem maturari. Denique si vnica acidioris vini gutta intrò ad vesicam mittatur, plus doloris adfert, quàm ingens calculus. Ridiculum itaque imaginantur qui acido citri, oretenùs exhibito, se aliquid proficui, ad diminutionem calculi, fecisse sperantur. Errant pariter, qui & salibus stillatos liquores propinant ad resoluendum calculum in vesica. Nam non potest acidum, vt tale, citra insignem noxam, in venas transire. Et quanquam in succo citri, multòque magis in spiritu salis marini, solamina sint calculosis: hæc tamen non obueniunt, nisi valedicto prius acore. Quoniam reuera sanatio, aut resolutio Duelech, non perficitur acidis, vt neque corrosiuis. Neque pocula acida ad vesicam vnquam penetrant, nec deduci sinuntur. Dum autem Scholæ animaduerterunt, capitulum Saxifragorum, stupentes quamquam de exito promissi formidarent primum, atque deinde certiores factæ, cernerent, se frustratas spe; attamen ludentes cum humano corio, dederunt contusos fructuum & lapidum pulueres. Cognouerunt, inquam, se remedio destitutas; non destiterunt tamen propinare, quæ frustranea scirent, in quo ægris imponebant, dum occasionem medendi, vanis ludicrisque remissis transilirent, vt se necis, apud posteros, excusent:

quasi

quasi quicquid possibile in natura, & quæ ex-
tolluntur a veris Medicis, fideliter exhibuissent.
Semina duriora, vt dum Lithospermon audirent,
sic ridiculo nomine à Scholis nominatur, con-
festim è nomine omnem sibi fecêre. Iunxêre dein
lapides cancrorum, limacum, piscium, conchy-
liorum quoque crematas testes, imò tritas in
aurichalco gemmas durissimas. Tandem igni-
tam, extinctam, tritamque Crystallum pro-
pinarunt, lodicro invento, atque euentu. Po-
stremò, vt se conspexêre in risum atque despe-
ctum venisse, ne ue mercedem, visitationum-
que iteratas frequentiss solutas, gratis exspe-
ctare viderentur, sed aliquid fecisse, quanquam
intùs penes se desperarent, multiplici experien-
tia edocti; quod Europa, atque Asia, denegare
dicebant, ex Indiis est petitum subsidium, saltem
vt Medentis consilium, tam peregrinorum sim-
plicium cognitionem, ab adstantibus in admira-
tionem trahatur. Quasi Deus non foret reme-
diorum creator, ægrorum misericors opitulator
tot mille annos remedia ægris Europæis atque
Asiaticis recusasset? Quod si interim sua sponte,
Calculus è rene præceps ruat (nam de vesicali
iamdudum desperarunt) ehem quanti tam fiunt
exhibita Saxifraga? Mentiunturque audaculi,
pulueres renibus non secus atque mancipiis im-
perare, & lapides conterere, quasi sub malleo.
Sin autem negotium, minus felix, dolent se tar-
de vocatos, meatus, balneo & clistere, potuis-
se laxari tempestiuiùs. In paucitate enema-
tum, vel simplicium peccatum deplorant, co-
gnatosque medentes accusant. Dolent potissi-
mùm se vocatos calculo iam confirmato, quan-
quam hactenus ob missum à Scholis diploma,
quod tempus inter confirmatum, & non con-
firmatum calculum prodiret, fortassis non qui-
dem Scholarum negligentia: sed quia istud di-
ploma, pergameno inscriptum, à muribus de-
uoratum esset. Subterfugium Scholarum æquè
19 profectò ridiculum! Siquidem Duelech, per gra-
dus suam nanciscitur duritiem: quippe proprio
induratur coagulo, in mediis vndis. Delusæque
ideo Scholæ, quod putauerint, sensim calcu-
lum indurari atque siccari. Sanè tam durus est
hodiernæ diei cortice, quàm intimo eius nucleo:
tamque durus, recens excisus & madidus, quàm
erit hic à seculo asseruatus. Tamque dura est
arena, matulæ nouiter adhærens, quàm abrasa
infra annum erit. Tam durus inquam silex, in
fundo fluuij, quàm erit infra annos centum.
Quis est ergo, qui non admiretur mecum craf-
sam vbique Scholarum ignorantiam? Non so-
lum deceperint seipsas, propriâ putatione, quòd
calculum in vesica dixerint per calorem gene-
rari, siccari, atque sensim magis indurari, siue
confirmari? sed ne obiter saltem cogitârint, vri-
nam in vitro, & frigore ambientis, apponere
arenas, absque caloris, siccitatis, aut cocturæ
iuuamine, tam duram hodie, atque erit postquam
in charta sit siccata? Hæc nimirum sunt studia,
decreta, & Scholarum remedia, quorum deme-
ritis, negant in natura possibile auxilium cal-
culosis. Ideòque decernunt, quod calculus in
vesica, suo exitu maior, non habeat in natura
remedium, à bonitate diuina, præter nouacu-
lam. Mulierum enim vesica potest per dioptris-
mum ampliari, suumque emittere calculum: sed
de virili, nunc agimus. Horat. Augenius pri-
marius Patauinus, gaudet etiam suo cerebro au-
ctam nouaculæ crudelitatem, nempe quod cul-
tro ignito, id facinus primus dictasset. Paracel-
sus verò iunior, quanquam totam Duelech spem
in cultrum etiam retulisset: attamen deinde ta-
citus errorem suum, per Ludum reparauit mar-
moreos silaceosque tartaros, ex æquo cum aliis
testaceis, vnico illo remedio resoluens. Scio
equidem, quod diuina Bonitas, in vegetali
& animali familia, lapides creauerit, suis spe-
ciebus inutiles, atque frustraneos, penè mon-
strosos, imò suis indiuiduis alias onerosos, ni-
si nobis alicui bono essent conditi. Itaque cum 20
vniuersa in ingrati hominis vsum sint creata,
multaque suis vix prosint indiuiduis; mortalibus
quoque nunquam profuerint, nisi in succum
lacteum, siue ens primum, resoluta: destina-
tionem suam certè ab vsu, peregrinæ suæ petri-
ficationi, petriformi suscepere. Neque enim in
pœnam animali, aut plantæ, innascitur lapis:
sed signaturam sui doni ostendit, etiam in coa-
gulationis suæ duritie. Quamuis autem lapis mi-
neralis, saxifragus, sit aptus resoluendo Due-
lech, si ita præparetur, vt ad renes, illæsis vi-
ribus suis, perueniat: animalis tamen, & vege-
tabilis rupestri natura, plerumque ciuiliores
sunt, adeòque velut ciues domestici, facilius
in nostri rempubl. admittuntur. Vultus enim
illorum, spem signati faciunt: vt quoties à sua
lapidosa indole recedunt, etiam exsequendi do-
tes, in suo signato pollicitas, potestatem ob-
tineant, coniugium nobiscum ineant, suasque
intimè desponsatas vires promissas nobis com-
municent. Quod accidere nequit, nisi per ple- 21
nam sui resolutionem in ens primum. Lapides
enim fructuum, puta mespilorum, palmitum,
persicorum, &c. volatiles feci, absque omni
capite mortuo, postquam in succum lacteum
redijssent. Idque nimirum absque distillatione
separatiua. Reperi enim, quod hoc remedij
genus restaurat, non secus atque Atoph præ-
seruat. Quorum amborum hanc facio diffe-
rentiam: quod restauratio sit inclinationis sus-
ceptæ abtruocatio, præseruatio autem, futuri
præcautio, per impedimentum materiæ dispo-
nibilis. In verâ autem sanatione includitur vtrum-
que. Porrò ad veram generati Duelech resolu- 22
tionem, liquationemque, primatum obtinet
Ludus Paracelsi, sic dictus, non quod silex sit,
& pueri cum illo ludant; prout aliqui inter-
pretati sunt ipsius etymon. Sed quia Ludus sem-
per tali, tesseræ, aut cubi forma eruitur, cuius
præparationis hæc est descriptio apud Authorem.
Ludus optimè contusus, calcinatus, & vsque
in olei formam bullitus, quod vnico ferè verbo,
vocat fel terræ, & Altholizoi correctum. Quod
sonat *al. tho. oli. gesotten*, siue, totum conuer-
sum in oleum, per ebullitionem. Quæ Ludi e-
minentissima præparatio, paucis mortalium,
sub breui isto syrmate, enotuit hactenus. Et
quanquam mundus commiseratione sit dignus,
vtque apertiori sensu præparatio describatur:
Indigni tamen sunt rerum secretarum contemp-
tores multiplices, vt manifestentur nunc, quæ
Deus ob ponderosissimas rationes, inter pau-
cos, atque paruulos huius seculi, manere penes
thesauros suæ dispensationis voluit, donec nil
tam occultum, quod non reuelabitur, in suâ die-
rum plenitudine. In qua, væ mundo, & con-
fusioni suæ! Dicam tamen parum apertius, vt
Philosophiæ pyrotechnicæ gnari soli me capiant.

Teratur Ludus in puluerem, in mortario, & sub pistillo. Dein sub core, in siltce, iterum. Tum dein calcinetur. Non quidem igne torrido: sed addatur illi sal circulatum, de quo Paracelsus, libro de renouatione & restauratione: & distillato inde sale, dicitur Ludus calcinatus. Quia pauco binarum horarum labore, totus erit conuersus in salem. Ludus ergò sic calcinatus, & in salem redactus, sibique æquiponderans, decurrat suâ sponte, in humido loco. Istud autem sal resolutum claudatur hermetico sigillo, in ouo longi colli; & in arena, bulliat continuo igne secundi gradus, donec totus Ludus, in pari sui pondere, steterit instar olei crassioris, super aquam quam ex aëre cellarij hausit. Tunc namque totus Ludus est sal volatile, in forma salis oleosi resoluti, habetque aliqualem vrinæ gustum. Ideòque per vrinam, cum potu vadit integris viribus, atque dissoluit omnem calculum, vbicunque in corpore deliteuerit. Quia est sal volatile, resoluitur in humido, nec separatur in digestionum officinis: sed quia gustum lotij aliquatenus repræsentat, habetque interim amicas proprietates naturæ nostræ, lubenter recipitur, simulque ad renes dimittitur. Dosis eius est, granorum 14. vsque ad viginti, cum aquæ simplicis distillatæ tantillo. Et calculus mediocris magnitudinis in vesica, resoluitur in pineoli magnitudinem, potissimùm duabus hebdomadibus. Liquor Ludi, sic præparatus, vocatur à Paracelso, fel terræ: quia si in charta extendatur, citrinus obscurius est, non parùm ad viridem declinans. Lapis est enim valde mirus, descriptionibus Paracelsi, vnicè respondens, nempe ex sale vrinæ liquorum terræ partus. In fundo terræ, ad altitudinem vesicæ in corpore humano. Reperi autem illum ad ripam Scaldis, prope Antuerpiam, vbi lateres coquuntur, situsque est plus minusue 40. pedes subter horizontem, secundùm profunditatem fluuii. Fundum enim fluuij, fundo vesicæ comparo. Non est autem in fundo fluminis; sed extenditur vnicâ simplicique camerâ, subter fundum marginis, in agro vicino, ad latera iuxta ripas, idque per aliquot milliaria. Ac Ludi camera ista, vix pedis crassitudinem superat. Neque etiam supra, aut infra præfatam cameram, extenditur ampliùs, nec alibi circiter teperibilis. Est & prædicto agro Pyrites frequens, sulfure diues atque vitriolo. Qui etsi sub terrâ prædurus sit, mox tamen sub aura fit friabilis, fatiscente scilicet sensim vitriolo. Sed Ludus, lapis est pallescens, subinde crustâ perspicuâ per commissuras obductus, magnâ sui parte, in clibano figulino volatilis. Hic nempe est lapis, saxifragorum apex, & calculosorum desiderium. Felix ille, qui eundem calcinare poteit, vt iam monui. At labor eius requirit, nedum lectionem, & putationem, sed plenam scientiam, adhuc dupliciter obsirmatam. Quia est labor Sophiæ, Adeptorum spes. Rarissimus idcircò ille, hoc ærumnoso seculo, quem ad hunc scopum Deus perduxerit. Non sat est, nouisse ludum, siue Cenillam Paracelsi, eiusque natalem ortum, quodque debeat reduci in salem oleosum volatilem, absque deperditione suarum dotium. Sed cum non sit operosior pars, in tota Chemeia (quòd Paracelsus sæpiùs declarat, in præparatione tincturæ sulfuris, quæ gemmarum narinos colores gradnat, vtrobique scilicet requiritur idem sal circulatum, vtrobique tacitè subpressum) superaddam paucula, quantum frater fratri communicare potest. Nam etsi remedium contra Duelech, ex commiseratione & charitate humana, propalari deberet coram vniuerso, per tubas: attamen ob rationes Deo cognitas, seruari debet in arcanis, quotum ipsemet dispensator manere voluit. Accipe Ludi puluerati libram vnam, ac tantundem liquoris Albahest distilla hunc inde: & primâ vice, totus Ludus mutatus erit in salem, qui in patina vitrea loco humido decurrit, absque vlla terrestreitate residuâ, & liquor defluens fului est coloris, hermeticèque sigillo clausus, bulliendo, velut spuma, supernatat totus, in forma axungiæ viridis liquatæ. Estque Paracelsi Altholixoim correctum, ac fel terræ. Qui verò putat additamento salis petræ, vel similium, artificium hoc assequi: is sciat eiusmodi salia, vtut exquisitè, iteratòque Ludo commista, sola tamen salia defluxura, relictâ terrâ, tanquam fæce, in patinâ. Ludus verò debet totus transmutari in salem volatilem tinctum nil quicquam teseruantem, de adiuncto Albahest. Vtpote tam liquor hic, quàm Ludus, seruant pristinum pondus. Et ipse Ludus seruat dotes minerales, quas omnipotens Bonitas illi dedit. Est autem hoc opus longè difficillimum non quidem quoad præparationem Ludi: sed ipsius Albahest. Scio, quia vera dico: estque in nostris Adeptis probatio, superaoa omnem demonstrationem. Aristoteles enim non aliam agnouit scientiam, quam quæ è præexistente sensuum cognitione pullulat. Sed est alia indemonstrabilis, in quâ ipse Dator, sui luminis manet interpres, supra omnem Syllogismi ambitum: adeò tamen certa; quod totus mundus, ne minimam in sciente dubitationem moueat. Quod in tractatu, de Venatione scientiarum, ex professo confirmaui, & palàm feci. Patefeci interim, quo pacto ex putrido lotio eliciatur spiritus, qui immissus in vesicam, per indolentem catheteta, soluit Duelech. Scholæ interim suos commendant Herbarios, & hi sua saxifragia: hæsitant tamen, & absque spe digladiantur inuicem. Vt si non pro soluto calculo, saltem pro iniectâ spe miseris, sibi solutum optent præmium. Sunt interim qui promittunt composita magistralia, quibus calculus, velut sub malleo vel molâ contritus, in arenam vel farinam comminuitur. quod si interim arena fortassis aliqua appareat, id totum postulant donandum suo saxifrago: Sed euentus hactenus illusit illorum temeritates, quos radicis cognitio fefellit hucusque. Duelech siquidem constat materiâ penitùs similari, ex vnico constantique vrinæ liquore petitâ. Calculus nimirum vbique, ac qualibet sui parte, est calculus; nec differt arena à calculo, per materiam, nec est calculus arena multiplex, per collam aut mucilaginem connexa: adeò vt requiratur solius collæ resolutio, arenis interim ab inuicem dissilientibus. Friuolum itaque, quod calculus in arenas, ad dissoluendum contumaciores, dissiliat. Paracelsus enim, etsi potiori remedio fuerit sanando felix: in hoc tamen naturam Duelech, cum Humoristis, se ignorasse manifestat: quod assumto Ludi remedio, Duelech, arenarum forma eiectum iri spondeat. Tum iterum, quod magnitudinem Duelech, per omnium vrinarum conseruatarum, toto sanationis interuallo, ebullitionem

tionem & exsiccationem ariolari, atque ponderari doceat. Quotum tamen vtrumque, est merum temeritatis insomnium. Siquidem quodcunque remedium dissoluit Duelech, id primum, atque longè facilius, arenas & paruula fragmenta, si quæ deciderent, esset liquando. Etenim quicquid ea similari vrinâ coagulatur, id etiam in se simillare est necessariò. Deinde, soluto Duelech per Ludum, si vrinæ omnes, toto sanationis interuallo collectæ, asseruatæque exsiccarentur, fortassis quadragies superarent pondus calculi. Nam quis nescit quòd etiam sanorum vrinæ exsiccatæ, caput mortuum relinquant. Itaque deprehendi, Paracelsum quidem sæpius calculum vesicæ, oblato Ludi liquâsse: sed nec solidas vrinas asseruasse, neque itidem exsiccasse. Quia ipsi nimis fuisset tædiosum. Etenim placuit Altissimo, præcursorem, ante Heliam artium, præmittere, docentem medicaminum crasin, & præparationes: cui vt fideret mundus, data sunt signa, suam doctrinam stabilientis. Illustris nempe est illi magnorum arcanorum præparatio, quæ non nisi adeptione erat confirmanda. Dein subsecuti sunt, qui Paracelsi inuentis addeores essent

26 repertæ veritatis theoricæ illustratores. Vt tandem subsequatur, adeptum Medendi consecutus, docens verbo, & opere, quæ Deus per priores denunciauit. Postremò, Scholæ sibi diffidentes, fraude nouâ fidem apud credulos fecêre, iactitaruntque per Diætæ regulas, se nouisse corpus calculosi ita disponere, vt omnis pituitosa, antecedens calculi moles: quæque aliàs citra eiusmodi sua instituta, statim atque sponte, in calculi racemos facesseret, continuâ ac successiua repetitione tollatur. Id est, Spondent omnem pituitam se posse præripere, quæ quomodolibet calculum format. Imò pituitam, quæ ad necessariam cruoris elementalem compositionem (iuxta Ethnicos) requiritur, fore tam parcam & exiguam, vt via sufficiat, pro ista sui necessitudine, multóque minus, pro exuberantia, ad creandum calculum. Quorsum videlicet pollicentur magistrales quasdam, iteratasque purgatiunculas, familiares ideo, atque minoratiuas nominant. Promittunt insuper, se ad oculum ostensuras, verè deiectam pituitam illam (assumtis ad hoc scilicet suis phlegmagogis) hinc etiam ægris propediem imprecaturae faustam sanitatem (palliatiuam saltem) ob eiectam calculi præuiam materiam. Sic tamen infirmi magis sensim infirmantur; Medicè atque miserè viuere pergunt, quamdiu talibus auxiliatoribus se obsequen-

27 tes substernunt. At eiusmodi iam nugis sat antè responsum, vbi pituitam, & mucilaginem, è censu causarum Duelech remoui. Paracelsus itidem, de primâ Tartari calculique materiâ, æquè insulsè nugatur, suæque pridem doctrinæ immemor, transfugit ad pituitosam mucilaginem humoristarum, quos primus, ludibriosè attamen, si nomine vocauit. Ego vero recepto iam isthoc passim nomine, illos ea commiseratione, non autem ironiâ, sic nuncupo. Alibi autem incautus, hæc iterum oppugnat Paracelsus, spondens, intra quindenam sanationis Duelech cerni posse, quantæ magnitudinis, fuerit, si omnis quotidie vrina exsiccetur. Quod clarè implicat eum præcedente Tartari materia: essetque eiusmodi lotij arefactio, mera fraus, ac impostura, si simul cum resoluto Duelech, excerneretur antecedens tartari calculosi materia. Siquidem promittit, quodquidquid dissoluit Duelech, idipsum multò compendiosius soluat præuiam ad calculum Tartari materiam, indies succrescentem. Ego sanè odi ignauiam, ac stupiditatem in Medendo pertinaciam in Docto, ignorantiam in Professore, mendacium in Scriptore, vt & contradictionem, in principatum ambiente. Siquidem cuncta dolum includunt, & imperitiam in docente, si non malitiam insuper, atque ignaram temeritatem, in tali principe: adeòque totam illam religionem, multâ labe suspectam reddant. Ego saltem vel ab adolescente, vsque ad lacrymas, indolui sortem infirmorum, qui sub incerta spe, creduli, confidebant vitam, familiam, vxorem & liberos, imò fortunam, & facultates gubernandas, per audentem quidlibet, iactantiosum. Itaque primum transcurri 28
per vegetabilium monarchiam; sed non inueni, quod in vesica Duelech resoluere posset. Quicquid autem illorum, in vitro, Duelech liquefaceret, vel hostile erat, vel saltem istis qualitatibus non perueniebat ad vesicam: sin autem per syringam iniiciendum videretur, non erat à vesica tolerabile. Itaque distillata, ac decocta vegetabilia, itemque cineres, calces, pulueres & extracta vniuersa, didici cassa, & exigua, aduersus tantum hostem. Acidiora quidem minuebant Duelech in sui integritate: sed oretenus sumta, non ingrediebantur sub ista potentia ad vesicam: desorsum autem iniecta, vtut instar vini viderentur mitia, attamen in doloris sensu, ferrum candens æmulabantur. Mirabar itaque Paracelsum atque alios, quòd è melle, sacchato, rore, &c. commendarent liquores stillatos; cum nemo mortalium illa per syringam iniecta tolerauerit vnquam. Experimento quidem obseruaui, quòd columba, calculum Duelech, suo stomachi fermento acido, resolueret in succum, prout etiam fragmenta laterum. Propinata esset proin à senioribus, columbarum, atque gallinarum membra stomachi interior: at sanè spe multùm fallaci. Tam quia cum vitâ bruti, vis fermentalia viscerum, vnà extinguitur: quam etiam, dato quod ille puluis primitiuam ac pristinam vim, quam in vita sortiebatur, à morte seruaret; attamen in culinis nostrarum digestionum, prorsus spoliatus virtutibus istis, ad vesicam perueniret: quoquam reuerà, pulueres via in laticem vrinalem vertantur. Licet constanti vtrobique inscitiâ, eiusmodi multa præscribantur ægrotis. Hoc attamen didici, quòd spiritus salis Hispalensis, extremo reuerberij igne, vnà cum terra figuli distillatus, manè singulo bibitus, cum vino albo, pridie è vase depromto, nedum senum tollat mortales strangurias, totusque diureticus aliquot sanauerit: verùm insuper, quibus decidens iusto maior calculus è rene, per aliquos menses in vesica moratus erat, tandem minutus, meiendoque excretus fuerit; quem tamen anteà, multoties repetito introitu, in collum vesicæ, toties per cathetera repelli retrorsum necessum fuerat. Paratur autem è sale primùm fuso, & per ignem liberato ab extrauaganti sorde, mox fuso sale, & inter nummulos raphani resoluto, rursusque tandem exsiccato, cum pari terræ figulinæ distillato, acri igne reuerberij tandem, debitóque modo,

ne quid exspiret, prout de vitriolo infrà docebo. Habes enim salis balsamum, quem nunquam satis expendes. In tyrocinio meo autem, videram domorum rudera, salem petræ fundere; quodque laterum pulvis, semel à sale petræ liberatus, ac dein per aliquot annos sub tecto asservatus, frascesceret, atque de nouo salem petræ daret, sicque totus puluis, sabulo excepto, tandem verti posset in salem. Videram quoque laterem nitrosum, in medio latioris muri inclusum, trans omnes, vtrimque sibi vicinos lapides, suum foris prodere salem petræ, adeòque esse saxorum, atque laterum vicinorum, destructorem. Memor itaque nominis (salpetræ) cognoui illum salem esse ipsum laterem, vel saxum resolutum. Potissimum, quia in antris ruptum, sponte stillet, alibi verò longis propendeat stiriis. Quocirca salem petræ diversimodè pro Lithiasi præparaui: at frustra. Quia tum adhuc ignorabam, quod Duelech aliis longè constaret principiis, quàm saxa mineralia. Vidi pariter millepedes, ac insectas, locis nitrosis natas, ac morantes, in vsum applicari contra calculum vesicæ, At frustra. Sed postquam cognoui, tot secula somniâsse, in cognitione causarum Lithiasis, credidi confidenter, quòd omnis error staret penes nostram ignauiam. Tandem anxietatum querentis misertus Deus, dedit mihi cognoscere Ludum, cum præparatione Paracelsi: qui me intelligunt, gratulantur mihi studiis publicis; quia norunt, me vera scribere. Quærite fratres, & diligenter animæ obuiabit gaudium immensum. Primum enim discite dissoluere Duelech in vitro, liquore tepido, non stomacho, non demum vesicæ, molesto: sicut Duelech sensim minuatur absque bullis, & agitatione: gaudete, quia propè estis. Tum disce, Ludum vertere in salem, absque vllo transmutatoris residuo. Remedia autem aduersus Duelech, potentur ie-

29

iuno stomacho, absque hesterna cœna. Quod si felici remedio iterum sis frustratus, per catheteram, qualibet horâ iniiciatur externum, dimissâ tamen prius vrinâ. Dum autem istud vrinæ stalagma exsmino, in mentem recurrit

30

historia filiæ vicini pistoris. Habebat namque filiolam, quæ sæpius cruentum meieret, medioque filo suspendebatur lotium. Erat autem pallidum, cum multo sedimine, ac glutinoso, sicque septimum vixerat annum. Villica quædam narrat pistori, idem sibi olim contigisse. Iussi tandem adferri vesicam tauri, embryonis, nondum nati: (vaccæ enim non imprægnatæ, vix ssginantur) vesicula ista plerumque replera est liquore saporis, non quidem vrinalis: sed alieni. Cuius singulo manè, bibit vncias circiter binas, cum totidem vini albi. Nupta est dein anno ætatis 19. & anno 1643. superstes ac sana est, calculi nescia. Idem dein remedium iuuit aliquor puellas pauperes. Cumque hoc iam renatum esset aliquoties, Idem ex embryone hirco tentatum, ac felicius adhuc

31 successit. Subnectam hoc loco meas observationes, de lapidibus cancrorum, quas nunquam ab alio adnotatas vidi. Imprimis ineptè vocantur oculi, cum non fungantur oculorum munere, nec extrà emineant, nec toto durent an-

32 no. Nec demum hi lapides sunt extracta essentia, à tota bruti testa (licet sic iusserit Paracelsus(siquidem per plurimas atque vniformes cancrorum dissectiones, comperi quæ sequuntur. Imprimis stomachum cancri esse in capite, prope verticem. Mares enim quotannis ægrotare incipiunt à mensis Iunij medio: femellæ dein, in Iulio, ante testarum exuuium. Sunt enim per dies nouem, & amplius, velut semi-exanimes ac immoti. Qua tempestate, stomacho illorum exterius obducitur membranula noua, inter quam & stomachum veterem, est liquor quidam lacteus, qui sensim exterius in globum stomachi conuexum, quâ parte attingit, obducitque stomachum veterem, contrahitur vtroque latere, in concauum, statimque lapidescit. Interim nec tunc, nec multò pòst, cancer esitat quicquam. Ideòque (penè incredibile) vetus, siue interior stomachus, sensim in mucilaginem alimentarism absumitur, exteriorque, ac nouus alter stomachus in vicem absumti, succedit. Siquidem isti lacti, ad stomachi veteris conuexum subnato, obtenditur statim pellicula, per modum lacti tepenti solitum: crescitque lac istud inter vtramque præfatam membranam, vtriusque scilicet stomachi. Quæ cuncta ducentis forte cancris dissectis, dietim observani, iucundâ admiratione. Tandem residua pars lactis, cancro cedit in alimentum. Postremò etiam, vterque lapis iteratò sensim dissoluitur, & in nutrimentum paulatim abit. Nihil autem cancer edit, ant in eius stomacho repetitur, quantisper isti lapides sunt io stomacho eius, viuitque circiter 57 dies tam ex veteri suo stomacho, sensim absumto, quàm ex vsu resolutorum postea lapidum. Addo, rarissimum diureticum ex hoc lapide colligi, etiam vulnerarium, ac febrifugium, modò resoluatur in formam pristini lactis. Quod quàm sit excellens, atque potens, vix cuiquam, quàm perito, persuaderi potest. Nibilque est vulneratis, vel post partum matribus, aptius, quàm remedium horum lapillorum. Habet namque remedium, contra inclementias multorum vegetabilium, vi laxante infamium, modò ita resoluatur, vt per minima, ambo misceantur. Denique in Marca 33
Brandenburgica, locupletissima est cancrorum piscatio. Vectores autem, coguntur noctu excubias agere, ne fortè porcus aliquis, vel leuiter subter currum transcurrat. Nam id si contigerit, manè quotquot cancri, io curru fuerint, inueniuntur mortui. Tam exitialis est porcus cancro. Vt autem in vesicam quodlibet iniiciatur 34
absque dolore, Catheteram nonnum inueni. Quia corniculum argenteum, quo Chirurgi summis cruciatibus vrinam exigunt, atrox atque cruentum est, ideòque prorsus displicuit. Inter plures autem, quos tentaui, aptissimus atque, innocuus occurrit, qui è tenui corio fieret. Nimirum ad hoc corium, siue alutam, intus depinxi colore albo, ex cerussa, & oleo lini: cumque ferè iam exaruit, fistulam eximde fiendo componi iussi, cui filum æneum per longitudinem inductum esset, exarque sutura eius plana, vt nequicquam protuberaret. Vno autem huius fistulæ extremo, fistula ipsa satis ampla, vt ipsi sypho syringæ indatur quoties lubuerit, amboque aptè respondeant, vt hac via liquor in vesicam iniici queat. Portò tota coriacea fistula dilutâ collâ si metur, vt hac dein exsiccatâ colore aliquo, atque oleo lini, pingatur. Idque videlicet tam ob maiorem fistulæ firmitudinem, quàm etiam, ne per liquorem iniiciendum permadeat

&

& flaccescat. Educto igitur filo æneo, alter eius
vicarius in locum subintret, ex gingiua Balæ-
næ paratus. Ergò habes sic fistulam tenuem fle-
xibilem, quæ nequicquam dolet immittendo, etsi
quadragies vnico die, in vesicam protrudatur.
Primis quidem vicibus circa sphincterem insue-
tum, dolet, at mox cessat pauor illius contra-
ctionis. Abstrahitur autem lotium, quoties lu-
bet. Euacuatâque vesicâ, inijcitur per syringam
demùm, recto ad fistulam, adaptatam, vsque in
vesicam quicquid lubet. Modò intromittendus
liquor sit indolens, nec ingratus. Est autem Sy-
ringa, ad cuius Syphonem, Catheteris eminens
extremum adaptari dixi. Sit laus æterna Deo in
excelsis, placeatque illi irrorare, & fœcundare
mea seruitia atque desideria, in opem morta-
lium oblata.

CAPUT VIII.

Tyronibus ferculum offert Author.

1 *Quæstiones doctissimorum Virorum.*
2 *Responsa Authoris.*
3 *Author spernit iudicia de se habita ac habenda.*
4 *Satisfactio de Auro horizontali.*
5 *Heteroclita de sulfure Veneris.*
6 *Sulfur Veneris, non esse de intima essentia metalli perfecti.*
7 *Probatio permanentis sulfuris externi.*
8 *Dignitas sulfuris Veneris.*
9 *Indistinctio Authorum Tyrocinij Chymici.*
10 *Responsio Authoris ad obiecta.*
11 *Incognita quadam hactenus de vitriolo.*
12 *Vitrioli nomen vnde.*
13 *Natiuitas vitrioli.*
14 *Differentia bonitatis vitrioli.*
15 *Greci cedunt palmam Germanis, de mineralibus.*
16 *Error Paracelsi circa æstimationem vitrioli.*
17 *Demonstratio erroris præfati.*
18 *Quale vitriolum sit medendo optimum.*
19 *Modus distillandi vitriolum optimus, & inusitatus.*
20 *Mira proprietates huius spiritus vitrioli.*
21 *Notabilia aliquot, inde resultantia.*
22 *Distillatio salium.*
23 *Commendatio Dauci.*
24 *Lignum Nephriticam nostras eiusque delectus, ac præparatio.*
25 *Vsus Betulæ.*

1 OCcasione libri mei de febribus, ad me è
diuersis Europæ sinubus, scripserunt ma-
gnæ notæ Viri, petentes elucidationem, circa
remedia ibidem tradita. Fatentur quidem, sa
agnoscere, in audaciâ meæ promissionis, vera sub-
esse febrium quarumcunque remedia: sed dolera
nimiam scripti mei obscuritatem. Primò itaque
inquirunt, quid sit Aurum horizontale. Secundò
petunt, confectionem elementi ignis Veneris.
Tertiò. Nunquid fortassis sit spiritus Vitrioli
rectificatus? Quidam etiam minas addunt, nisi
publicè optatui eorum satisfecero, librum meum
de febribus fore prohibendum: vt alterum prin-
cipem Machiauelli. Vtpote quod stante meo li-
bro, necessario alioqui, mox considerent Aca-
demiæ Medicæ in rudera, Galenuique mox ostia-
tim stipem petiturus exularet. Boni quidem con-
sulunt, quæ de febrium inauditâ doctrinâ, deque
phlebotomiæ, purgationum, remediorumque
detestandis abusibus, in proximorum commi-
serationem, in medium attuli: sed explicationes
deesse, apertiúsque loquendum: vt me tacente,
sub sigillato velut diplomate, cuncta confirmen-
tur in posterum, per quorumlibet experientias,
& miserorum acclamationes. Primò respondi, 2
obstare arcanum Liquoris Albahest Paracelsi, cu-
ius nimirum doctor Omnipotens etiam dispen-
sator munera decreuit, in mundi vsque confu-
sionem, ob rationes, pro parte, notas Adeptis.
Itaque me deserturum illius Arcani manifesta-
tionem, thesauris beneplaciti diuini. Quoad au- 3
tem iudicia, interim de me habenda, parum mo-
ror. Nec enim primus eorum, vt neque postre-
mus vituperator ero, qui nunquam respexi ad
mundi censuras, de me factas: nec æstimo (quod
alij tamen multi (cum alectiona, mei æstima-
tores. Vtpote in Deo amo æqualiter: neminem
autem protius ideo, quòd mihi blandiatur. Scio
namque, quia Deum protectorem habeo, qui
deserit neminem se inuocantem. Etenim pluc-
runt laquei tribulationum super caput meum.
Constiti, nec enim vllatenus presserunt animam
meam. Ceciderunt in terram, calcaui illos cum
despectu; & statim tanquam fimus, putruerunt
sponte. Conturbati autem horum authores,
erubuerunt. Vtinam Deus illis agnoscat! Scio
denique, quod Deus rore superno, fouebit semi-
na, quæ plantauit, quæque crescitura voluit.
Neque me solicitum permisit, pro nutu mundi,
consensu Scholarum, aut vulgi acclamatione.
Ipse namque vniuersa quæ vult, potest, facit-
que pro lubitu, dum Mundus merebitur per ve-
ram Medicinam in suis languoribus cōsolari. Ah,
quàm tumida bulla, quæ semper alienis suspensa
arbitriis, pendet ambitio? Quàm malè denique,
semper iudicant aliena arbitria? quæ præsertim
præiudicato continuo reguntur? ad propositas
autem quæstiones dico. Quod sicut Sol censetur 4
nasci in hemisphærij horizonte: ita Mercurius,
dum factus est Diaphoreticus, dulcis vt mel, &
instar auri fixus, est aurum in sui horizonte: tan-
toque est in re medicâ, auro nobilior, quantum
perla orientalis, Scoticâ. Mercurius namque
quamdiu est metallicus Mercurius, est primo en-
ti metallorum similis, & vicinus valde. Dum au-
tem auro colliquatur, concluditur eius omnis vis
medica, sigillaturque: imò introuertitur sic, vt
dotem, quam humanæ naturæ debet, pro suis
languoribus deneget. Sulfur namque Veneris 5
post separationem sui, à suo corpore, ac resur-
gens, fit sulfur quasi gloriosum, tingitque ideò
sulfur Mercurij (quod in puluere Ioannis de
Virgo, per sulfura mineralia corrosiua, est ex-
trauersum) immediatè, seseque toto inseparabi-
li mutuò amplexantur: statque tum ideò vis am-
borum sulfurum extimè: Hinc nempe visium
consertione, Mercurius diaphoreticus, inde re-
sultans, perficit vnisonum medendi, in cunctis
quæ tàm Physicus, quàm Chirurgus, optare
queunt: siue respectu morborum acutorum, siue
demum chronicorum relatione adhibitus sit. Nō
est ergo ignis Veneris, spiritus vitrioli vtcumque
exquisitè rectificatus: sed ignis ille est sulfur cu-
pri volatile, in forma olei viridis, melle dulcius,
& à corpore mercuriali sui cupri planè separatū.
Residuum autem cuprum manet album, nec
vnquam viridescens per æruginem, vt neque
amplius

amplius de numero septem metallorum. Quia euasit nouum atque anonymum metallum. Non potest autem haberi ignis Veneris, nisi cum plenaria cupri destructione, corporisque mercurialis ipsius Veneris volatilizatione. Quod quantumcunque sit volatile, in forma olei: facili tamen negotio, postmodum iterum reducitur in metallum album ignotum, atque sub malleo extensibile. Sed ignis, siue sulfur Veneris, non item amplius reducitur in metallum, per se. Quia, prout nullum sulfur est metallum: ita omnis Mercurius metallicus, est verum metallum.

6 Docent autem Adepti, quod pars metalli sulfurea nequeat separari à suo corpore mercuriali, ac metallico, nisi per eiusdem totalem destructionem, quamque ideò (licèt abusiuè) elementalem vocant. Quia nimirum in metallis, sint duo sulfura. Vnumque ideo meritò vocant externum: atque aliud internum. In propositis autem cupri terminis, contemplare internum istud, quod in albo, anonymo, ac mercuriali metallo, corpus fixat, siue coagulat, efficitque sub malleo ductile: cum aliàs, Mercurius absque sulfure nunquam in metallum coagulari possit. Externum verò Veneris sulfur, esto oleum illud viride dulce, quodque iterum in metallum, in se abstractum, cogi nequit. Proin vniuocè testantur huius Philosophiæ Symmystæ externum sulphur à suo corpore separari non posse, ne quidem per ignem, in metallis imperfectis, quin vnà par-
7 ter pereat pars Mercurialis eius. Vidi namque plumbum, ter sublimatum, rediisse in idem numero, quod antè, plumbum. Itaque cum sulfur istud externum (quale è cupro trahitur) non sit
8 necessarium metallo perfecto: Cupro autem istud sulfur, Veneri sit à Deo additum: ergò necesse est istud sulfur Veneris habere suos fines, ad necessitates ingrati hominis conducentes, pro infirmitatibus scilicet humanis, supra omnem metallicæ perfectionis dignitatem. In cuius vsum videlicet, Stoici ipsi, cuncta mundi crea-
9 ta, directa esse, coniecerunt. Errant proinde Tyrocinij chymici Scriptores, quotquot variis mentiuntur fabellis, Mercurij metamorphosin in salem, aquam, oleum, ad varios Medicaminum vsus, audentque sua inuenta hôc stabiliti argumentô: Si enim aurum, corporum constantissimum, queat in vitriolum, adeòque & in fumum euolare; quidni idem faciet multò licen-
10 tiosius Mercurius? Ac ego, respondendo, proponam in limine duas Philosophorum sententias, longè verissimas, pudibundas tamen hisce argumentatoribus: vt hinc etiam Chymiæ expertes queant digito notare vanitatem illius argumenti, vtque pudore suffusi, resipiscant Tyrociniorum Authores. Quarum prima est. Quòd sit longè facilius, aurum ex non auro construere, quàm aurum naturale destruere. Pudeat ergò imprimis eos, docere auri destructionem, qui eius constructionem se nescire, inopes testantur! Itaque vel mentiuntur, ac decipiuntur Adepti Philosophi, vel ipsi Scriptores Tyrocinij. Altera est. Si non vidissem argentum viuum eludere quamcunque artificum operam, adeò, quod aut totum auolet adhuc integrum, aut totum in igne permaneat, atque vtrolibet modo, seruet impermutabilem sui ac primitiuam identitatem; identitatisque homogeneitatem, anaticam: dicerem autem non esse veram, quæ vera est, sine mendacio, atque longè verissima. Adeò, vt quod supra est, est sicut quod est infra; & vicissim. Ignaros ergo se rei metallicæ produnt, quotquot docent præfatas Mercurij aurique metamorphoses. Nam vtcunque ista metalla, per quædam mineralia sibi adiuncta, nunc specie olei, salis, vel sulfuris, per retortam pellantur horumque laruam mentiantur: ablatis tamen eiusmodi adiunctis, semper idem manet aurum, idemque qui ante Mercurius, redeuntque in pristina corpora. Imò licèt aurum radicaliter in partes heterogeneas, salem scilicet, sulfur, ac Mercurium se pateretur sequestrari, (quod nullatenus naturæ, nisi per vnicum liquorem constructiuum, est possibile.) Istud tamen in Mercurij homogeneitate, est naturæ & arti impossibile. Quippe qui auro est simplicior, maiori anaticaque identitate constructus. Quia in Mercurio non est reperibilis diuersitas, qualis alioqui in tincturâ auri, huiusque albedine. Quod iam antè in sulfure, atque Mercurio Cupri dictum. Nam etsi Mercurius Cupri totus factus sit volatilis: quia tamen non spoliatur propterea sulfure interno suo, ideò iterum reducitur in album, ac malleabile metallum. Porrò ad quæ- 11
stionem, qua petunt, num ignis Veneris sit spiritus vitrioli rectificatus? quædam de natura vitrioli, eiusque distillatione, per neminem ante me tradita, propalabo. Enimverò natura produxit sal quoddam minerale, acidum, quod Græci Chalcanthum, ineptóque nomine, Latini, Attramentum sutorium, nominant. Chymici 12
verò vocant vitriolum, quia transslucidum vitri instar. Est autem sal istud embryonati sulfuris, immaturus partus, qui dum lambit venam cupri, eam erodit, dicitúrque ideò cuperosum, siue cuprum erosum. Sin autem venam ferri, vel aliorum mineralium, roserit, fontes parit acidos, ac diuersos, iuxta venæ erosæ indolem. Quæ ex Professo, libello de fontibus Spadanis, ad longum sum prosecutus. Porrò, siue aqua ista, quæ 13
salem embryonati sulfuris in se côtinet, cuprique venam erosam secum seruat, per se stillet, coquaturque per ignem in vitripli consistentiam: siue demum suâ sponte alibi coaguletur: id nequaquam eius speciem aut bonitatem distinguit. Siquidem nil ei deperit coquendo. Etenim dum aquosus liquor sat exhalauerit coquendo, sponte dein tandem in frigore coagulatur residuum. Solum as pretium vitrioli variat venarum diuersitas. Etenim prope Antuerpiam, dum è Pyrite sulfur liquatum est, reliquum sub dio exponitur, ac pro maiori parte, liquescit paulatim. Nam per ambustionem, sulfurisque fuligines, ærugines concipit, quæ a sale residuo roditur, atque in scrobes per pluuiam diffluit. Sic etiam vicini Eburones, ditiori vena suum parant vitriolum. Alibi sanè, est vena ipsiusmet cupri, coagulato sale sulfuris, diues: ac sponte stillat, diffluit, coagulaturque, quæ alioqui fontis vicini madore diluitur. Differentia itaque bonitatis, 14
consistit in salis puritate: non autem in opulentia ac saturitate cupri (loquor enim non vt mercator, ast tanquam Medicus, differt quoque, propter commistionem cuiusdam peregrini. Si videlicet in Pyrite, aut vena cupri, commisceatur vena plumbi (quod frequenter est obuium) vel fortè adest maligna Arsenici participatio (Arsenicû enim, quia plerumque metallis insidiatur, atque comitatur, vsitato hinc nomine vocatur, fumus metallorum.) Adeóque, quod aliàs esset legitimum

mum vitriolum, ſit nocuum medendo. Color
autem lazureus vitrioli, plerumque præfertur
viridi: fortè, quod ille oculis arrideat magis.
Saltem facillimo negotio, ſimplicium impoſto-
res, ex viridi vitriolo, lazureum mentiuntur.
15 Cæterùm Chalcitis, Myſy, Sory, Melanteria
Græcorum, hodie periêre, tanquam venarum
cupri, diſtinctiones inutiles: nam Græci tantùm
Alphabetarij, reſpectuque Germanorum ig-
nauum, quicquid veteres de re metallica poſteris
16 edidêre. Sunt autem, qui cum Paracelſo, vitrio-
lum commendant, extolluntque in Medendo,
quod ex cupri copia cenſetur ditiſſimum: adeó-
que cunctis præferunt, quod ex ipſomet cupro
conflatur. Quidam ideo candenti aut liquato
cupro ſulfur inſpergunt, magnoque ſic labore,
eius æruginem ſolicitant, &c. Paracelſus verò,
optimum in medendo vitriolum, per laminas
cupri, ſale communi, atque ſulfure ſtratificatas,
cæmentando parat. Recentiores hinc ſeducti,
bracteas cupri, per ſpiritum ſulfuris aut vitrioli
vulgaris, iteratò diſtillant, donec planè nigræ
ſint, atque friabiles, quæ demum liqueſcunt in
aqua, fitque cœrulea, quæ coquendo inſpiſſatur,
ac in frigore concreſcit vitriolum. Sic nimirum
adulteratur hodie, quod pro Cyprio venunda-
tur. Sub pace Paracelſi, ſcio atque comperio, vi-
triolum è Venere factum, longè in medendo eſſe
ignauius vulgari, quod caret ſuſpicione miſcel-
laneorum. Adeóque ſpiritum eius non eſſe niſi
merum acetum minerale, priuatum aporrheâ
cuprei ſulfuris. Comperi nempè, vitriolum è
Venere factum, longè pauperius eſſe foſſili. Item
foſſile, cui plurimum cupri ineſt, in medendo,
17 ac diſtillando, pigrius eſſe vulgari. Nam diſtil-
laui vitriolum arte paratum, colore lazureum,
neutiquam viſu à Cyprio diſtinguibile: dedit-
que parum ignaui ſpiritûs acidi: ceſſauitque
mox infra paucas horas omnis ſpiritus: atque
reſiduum corpus totum in fæcem nigram con-
denſatum ſubſtitit, ſuumque mihi cuprum ad
vota reddidit. Siquidem cuprum iam eſt metal-
lum completum, non facilè deſtructibile, aut
retrocedens ad ſui principia. Adeò, licet ignis
atrocitate minuatur: attamen quicquid eius euo-
lauerit, verè adhuc metallum eſt, ob rationes
ſuperiùs allatas. Equidem inter venas metalli-
cas, nulla æquè difficulter ad perfectionem me-
tallicam adducitur, ipſo cupro (quod teſtatur
Georgius Agricola.) ſiquidem, ad minimum no-
uies recoqui poſtulat, antequam indè cuprum
emanet. Vbi interim aliorum metallorum Venæ,
primâ liquatione ſuum fundunt theſaurum. Per-
fectionem itaque cupri Vena acquirit, per ſe-
queſtrationem partium, ſibi à natiuitate miſta-
rum. Sunt autem hæ, quæ primo enti ſuo adhuc
alligatæ ſunt: vnde proinde cuprum iam perfe-
ctum reſpuit, reſiſtitque quàm pertinaciter diſſo-
lutioni ſui corporis: ac per conſequens, nec po-
teſt inde haberi perfectum vitriolum Medicum,
quod virtutem habeat de ſulfure Veneris. Quip-
pe hoc non eſt è cupro ſeparabile, niſi per om-
nimodam corporis metallici deſtructionē, prout
18 antè docui. Partes ergo venæ cupreæ, à natu-
râ metallicâ procul remotæ, ac primo enti vi-
ciniores, tribuunt vitriolo vim medicam, facti-
tio chalcanto denegatam. Nam vitriolum vul-
gare, ac vile, ad minimum toto octiduo, ſuam
ſpirat exhalationem, vtcunque flagrantiſſimis
reuerberij flammis vrgeatur. Quò ergò vena li-
berior eſt ab aliena malignitate, viciniorque fue-
rit primo enti Veneris, remotior nempe à me-
tallicâ cupri conſtitutione: eò ſal eius, propriâ
ſponte innatum, illique colliquatum, vitriolum
profert inculpatius, ſpirituſque ditiores ſuppe-
ditat, medendoque aptiores. Modus etiam diſtil-
landi inuſitatus hic eſt. Recipe vitriolum com- 19
mune, non ſuſpectum peregrinæ malignitatis,
bulliendo in ollâ amplâ liqueſcat, & coquatur,
in ſiccitatem vſque fractâ ollâ, vitriolum, inſtar
lapidis induratum, teratur in puluerem. Fiat au-
tem diſtillatio ad minimum 6. retortis ſimul.
Sintque Retortæ vitreæ. Nam lapideæ omnes,
poroſæ ſunt: quia omnis terra poros retinet; eò
quòd poſt exſiccationem, neceſſariò aliquid non
fixi efflat. Porrò retortæ, loricentur cruſtâ, quæ
nec dehiſcat, nec rimas contrahat, vel ſponte
decidat, vel vitrificetur nimium. Optimè quo-
que, collum retortæ eminens, amplo vaſi reci-
pienti connectatur; ne vel tantillum reſpiret.
Recipiens autem, locetur in arenâ madidâ; item
conuexa eius pars integatur ſacco ad dimidium
repleto arenâ madidâ: qui ſaccus renouetur
aliquoties, intinctus aquæ frigidiſſimæ. Dimi-
dium autem retortæ puluerato vitriolo implea-
tur. Diſtilla autem per gradus, ac tandem vr-
geatur carbone, quantum poſſibile eſt furno
venti, qui propriâ crate flatur. Cum autem fur-
nus venti ceſſauerit ſpiritum in vas recipiens
dimittere, aperiatur à latere porticus, quâ viâ
reuerberium flammæ lignorum, ſubter retortam
penetret, perſeueretque per 5. aut 6. noctes,
ſummo igne, naturæ poſſibili. Retorta videbi-
tur tibi forſan liquari, in tantâ ignis procellâ:
at nihilominus conſtans perdurabit: eò quòd
exterior lorica terrea, vitrum detineat, combi-
batque: atque ita inuitrietur, quantum operi
ſat fuerit. Memineris tandem, vas recipiens à
collo retortæ ſequeſtrare, flagrantiſſimo adhuc
igne. Alioqui videbis in frigidiore ſtatione, redire
ſpiritus in fæcem, quæ illos exſpuit. Tum de-
mum accipe Colcotar, ſiue fæcem, è diſtillatio-
ne reſiduam, quam à vitriolo Cyprico vero,
Hungarico, vel ſaltem Goſlatico, reſeruâſti. Sul-
furi commiſta fæx iſta reſidua iterum combura-
tur, vſque in ſulfuris omnimodam aſſumptio-
nem. Hanc autem dein irrorabis, & madefacies
præfato ſpiritu. Is enim, vti ſtatim imbibitur;
in patinâ, vel cucurbitâ vitreâ: ita inde repeti-
tus, nil niſi phlegma aquoſum, atque inutile
reddit, remanſo ſpiritu imbibito, in colcotare,
idque repetitim renona ſexies, aut ſepties, do-
nec tandem ſpiritus affuſus rubeſcat, qui ſuper-
natabit Colcotari. Quod ſignum eſt, ceſſandum
à ſaturitate imbibitionis. Adeóque hoc diues
Colcotar, benè exſiccatum, indatur Retortæ,
diſtilleturque hoc diues Colcotar vſque in vlti-
mos ſpiritus, iam flaueſcentes, olentes mellis
grati odorem. Memento tamen, abſtrahendum 20
vas recipiens à retorta adhuc candente, obtu-
ratoque per ceram ore lagenæ fortioris, ſer-
uandum hunc ſpiritum. Cui demum, ſi aquam
inieceris, vas ipſum diſſilit ſtatim. Ergò, ſolo
ſpiritu prioris diſtillationis compeſcitur hic ſe-
cundus ſpiritus. Cuius vix vnica libra transfun-
ditur de lagena in lagenam, quin vnicæ ſaltem
vnciæ fiat amiſſio. Itemque niſi recipiens ab re-
torta tempeſtiuè, vt dixi, tollatur: videbis po-
tiſſimum ſpiritum, refrigerato furno, rediiſſe
in Colcotar, vnde per ignem fuit excuſſus.
Porrò

Porrò fæx Colcotaris, è fæcunda diſtillatione reſidui, tota adhuc eſt cuprea, ac viridcſcit multifariam. Vnde 1. conſtat, quod antè monui. Nempe, ignem Veneris, non niſi per omnimodam metalli deſtructionem, ſeparationemque, depromi, atque haberi. 2. Hoc ergo faciendum, viâ longè occultiore. 3. Quod vitriolum cupro diuea, minùs aptum ſit diſtillationi, quàm aliàs commune. 4. Quòd vitriolum cupreum, fundat ſpiritum aceti mineralis ſalis: at non cupri liquaineo volarile. 4. Ideóque ſulfur Veneris, rectè vocetur ſulfur Philoſophorum, ad vitam longam aptum. Dulce inquam guſtu, non autem acidum, aut acutum. 6. Quòd ſpiritus vitrioli, ſuprà edocti, ſanet morbos aliquot chronicos. 7. Quódque ideo ſpiritus vitrioli, hactenus venales ac vſitati, non ſint niſi acetum minerale, adhuc in ſe adulteratum. 8. Quòd reſiduum Colcotar, ſit vi medicâ ditiſſimum. 9. Quòd præparatio vitrioli, ab Iſaac Hollando, aliiſque modernis præſcripta, non miſerit ſagittas ad verum ſcopum. 10. Quòd noſter ſpiritus, ſuprà deſcriptus, atque ſic rectificatus, quatenus volatilis, ac ſalſua, pergat vſque in quartam digeſtionem, reſoluatque excrementa morboſa, in itinere obuia: & per conſequens etiam, tollat cauſam occaſionalem plurium morborum chronicorum.

22 Iam itaque tradidi pariformem modum diſtillandi ſpiritus ſalis marini, Saliſpetiæ, atque ſimilium. Memineris tamen, vitriolum in ſe habere terram Colcotaris: quapropter, cætera ſalia optare terram figuli exſiccatam, ſibique exqui-
23 ſitè admiſtam. Cæterùm iam antè tradidi, modum præſeruandi à Lithiaſi, per Aroph, itemque per cereuiſiam cum ſemine Dauci, vel flauæ paſtinacæ ſylueſtris, coctam: deſiſterem ergo, calamumque reponerem, atque relinquerem aliis me felicioribus, optando, vt quiſque deinceps addat, quæ longè meliora inuenerit. Nam cùm Duelech ſolam obſideat ſpeciem humanam, anomaloque modo producatur ab excrementis ipſis non autem oriatur per modum aliis inſinuitatibus conſuetum: videtur ideo etiam præ aliis morbis, in peccati vindictam, ſingulariter obnaſci, pueriſque adhuc innocentibus, ad maioris mali auerſionem, à Deo permitti. Etenim quanquam bruta quædam lapillos in ſe generent: tamen iſti lapides non ſunt ex cauſis Duelech natales, neque in pœnam, aut tribulationes illis deſtinari: ſed magis in commodum humanum producti. Quòd ſi ergò Duelech, peccati culpam referat? peccatum verò, è ligno ortum traxerit: viſum quoque fuit mihi, quòd ſanitatis præſeruatio in Lithiaſi, non ſolùm è ſemine Dauci, pariliquc aliquâ herbâ, ſit expectanda: ſed ex ligno aliquo. Quapropter, verum quidem eſt, quòd lignum Nephriticum nobis nuper ex Indiâ ſit allatum; ſed non proinde vnquam mihi perſuaſi, diuinam bonitatem Europæis tantiſper denegaſſe, vt etiam pauperi calculoſo ſubueniret, donec multis expenſis, tandem remedium poſt ter mille annos, ab Indis aduolaret, ſatis in ſe pigrum alioqui. Daucus præſeruat quidem, ſub continuâ ac ſtricta obligatione, prout Aroph confortat tenera mulio ſumptu. Seriò itaque inquiſiui, an non eſſet lignum aliquod noſtratibus familiare, quod vicem expleret Nephritici tandem nobis à Barbaria miſſi. Siquidem lignum peccati, lignumque vitæ, arbores erant; non autem frutices,
24 multóque minùs herbæ. Quamobrem olim obſeruaui, principibus Germaniæ, fuiſſe vernaculum, quòd contra Lithiaſin, quotannis in Majo, biberet quotidie hauſtum liquoris è cortice vulneratæ Betulæ. Quem liquorem præſeruabant à corruptione aëris, illi affundendo oleum oliuarum. Vulneratur Arbor, à Germanis *Birken-baum*: noſtratibus verò *Bercken-boom* dicitur. Vulneratur enim cortex Betulæ, prope terram, in trunco, menſe Martio, circa tempus, quo ſolet vulnerata vitex plorare nouellum liquorem, è terrâ hauſtum. Sed is liquor Betulæ, eſt totus aqueus, ac penè inſipidus. Sin autem ramus aliquis, ſpiſſitudinis trium digitorum, ad ſemidiametrum vulneretur, inditâque lanâ repleatur, ſtatim flet liquorem non ingratum, ac ſubacidulum, qui etiam in ipſo Lithiaſis tormento ſolatur afflictos, tribus quatuorue cochlearibus aſſumptus. Meracior ergò eſt, qui ſupernè à ramis, quàm qui infernè è trunco fluit. Aquoſus autem planè, qui prope terram effluit: Conſiderabam enim ſtatim, id accidere, quatenus adſcendendo tranſiret per corticem ſubrubeum, qui eſſet tanquam iecur arboris. Sed cum ille cortex, toto anno, eſſet abſque notabili guſtu: cortex autem extimus, albus & tanquam membranaceus, haberet ſaporem, atque ſuffitum, tanquam optimæ terebinthinæ, diuulſi per ſemipedem, exteriorem corticem circumquaque abs trunco, ac obſeruaui, quòd nihilominus liquor, qui è ramis ſtillabat, eſſet eiuſdem guſtûs, quo antè. Mirabar ergò, vnde diuerſitas iſta liquorum, vnius atque eiuſdem arboris, manaret. Denique mirabar, quòd ramulus aliquis, vnico die, facilè ploraret liquoris libras 8, vel 10, qui aliàs totâ æſtate, non tanto alimento opus habet, nec locum, quo tantus liquor aſſeruari poſſet, multóque minùs radix; aliis ramis ſingulis, ſub decupulum tantumdem liquoris largitur: nec tamen proinde, aliis ramis deeſſet ſufficiens alimentum: quamquam alioqui radix, multam illam quantitatem illius liquoris attraxiſſet, atque profudiſſet per alios aliquot ramos. Conſiderabam itaque, quòd liquor iſte ſimilis eſſet ſynouiæ, profluentis è vulnere; imò cœpi deteſtari illum, quaſi contagium mortis aut putredinis in ſe contineret, nec ſanitatem dare poſſet, ſi in ſe iam integritatis culpam gereret. Attamen comperi, tam ipſum Betulæ lignum, quàm eius corticem rubrum, ſpoliata eſſe vi medendi; corticem autem album inſtar pergameni, foris ramis iunioribus adnaſcentem, facilè inflammabilem, atque ſapore terebinthinæ inſignitum, vix de ſe virtutem in decoctum ſpargere. Cogitaui itaque, vim liquoris præfatam non prodire à radice, non à ligno, non denique à cortice ſubrubro, vt neque tandem à cortice albo, quippe qui ſibi in caudice non paſſim eſſet continuus. Tentaui ergo corticem iſtum diſtillare, cùm per ſe, tum cum additamento lixiuij tartari: at ſanè liquor è vulnere rami ſtillatus, longè antecellebat oleum, atque ſtalagma corticum. Redactus ergò ſum agnoſcere liquorem illum, ſponte è ramis vulneratis fluentem, tam abunde, eſſe merum Lithiaſis balſamum; neque illi obſtare, quòd mea petulantia illum effluenti aquæ de vulnere, aut vlcere compararem. Siquidem vulnus atque vlcus, quod nobis mortem, Betulæ, nil tale adfert, aut promittit. Eſt ergo liquor ille Betulæ, medicamen à naturâ promiſſum, per vulnera ſolicitatum: adeóque eſt vrgere naturam, ad proferendum

balſamum

balsamum sibi naturalem, quem aliàs nusplam proferret. Quaptopter tenellos, suboigricantesque ramulos (vnde scopæ atque virgæ nostratium fiunt) qui tumentes gemmas nondum frondosas haberent, malleo super lapidem vel incudem conquassatos, iussi concoqui aquæ, ad cereuisiam fabricandam destinatæ: cui cereuisiæ, si postmodùm Dauci semen, aut becapungam associauerim, sortitus sum effectus, ad Lithiasis præcautionem optabiles, potentiorésque adhuc, si isti cereuisiæ liquor ille Martialis, è superioribus ramis collectus, infusus fuisset, post sedationem maximam ebullitionis suæ, quàm vina, atque cereuisiæ in cadi sponte tolerant.

25 Comperi namque imprimis, quòd eiusmodi potus è Betulâ, diureticorum metum tolleret. Eò quòd dolores Lithiasis, atque contracturas, laxet, tam in lumbis, quàm intestinis (hinc namque vnica Lithiasis etiam colicos dolores suscitat, non minùs ac si fomes eius intestinis inesset) itemque dysuriis, atque stranguriis, etiam senilibus, idcircò medetur. Calorem item iecoris, velut ex adactâ spinâ oriundum, mitigat primùm, ac dein tollit. Denique sponsus quidam, ligatus per menses quinque, ne sponsam suam attingeret, pedissequam interea impregnauit. Postmodùm, exortis inter desponsatos iurgiis, dixit sponsa, se nefas cum pedissequâ dissimulasse, vt exploraret, an frigidus, an verò maleficiatus esset, & quo titulo diuortium tentaret. Tandem, soluta est Ligationis incantatio, per potum præfatæ cereuisiæ, repertusque fuit maleficiatus, non autem frigidus. Denique, quidam in angulo areæ, ea consuetudine, lotium soluens, mox stranguriâ cruentâ ac crudeli afflictus, decubuit. Medentum autem quælibet remedia fuêre frustra: prætetquam, quòd quoties biberet de præfatâ cereuisiâ, leuamen insigne perciperet: sed quoties surgens è stragulis, obambularet, meieretque loco solito, statim recidiuas patiebatur Tandem visus est clauus è veteri atroque ligno querno, infixus loco, quo solitum soluebatur lotium. Euulso itaque, & cremato illo clauo, prorsus à potu illius cereuisiæ, liber remansit à cruentâ stranguriâ. Memini tum, quòd Karichterus huiusmodi incantamenta scribet se soluisse, solo mictu per scopas Betulæ.

Capvt IX.

Sensatio, insensilitas, dolor, indolentia, motus, & immobilitas per morbos suæ classis Lepram, Caducum, Apoplexiam, Paralysin, Spasmum, Coma, &c.

1. *Solus attritus reputatur causa doloris Nephritici.*
2. *Probatur oppositum.*
3. *Vreter enim sic sensu careret.*
4. *Definio doloris, iuxta Scholas.*
5. *Opinio Veterum ac Modernorum, de organo primario sensuum.*
6. *Quin docet nil, præter verba inania.*
7. *Implicita Scholarum blasphemia.*
8. *Cerebrum non esse organum immediatum sensûs & motûs.*
9. *Quid Scholas circa hæc deceperit.*
10. *Melior quorundam attentio.*
11. *Vnde sic sibi persuaserint.*
12. *Meditatio Authoris circa sensum & motum.*
13. *Speculatio circa solutionem continui in Vulnere.*
14. *Pars solida non sentit ex se.*
15. *Tria motui subordinata organa.*
16. *Recedunt Scholæ à priori suppositione.*
17. *Neruum non esse organum proprium omnis sensus.*
18. *Consideratio Lepræ.*
19. *Omnes nerui, motui dicati, sentiunt etiam.*
20. *Errores Scholarum circa Lepram.*
21. *Error Paracelsi.*
22. *Inconstantia Paracelsi.*
23. *Insensilitas Lepræ vnde.*
24. *Psora, & lues Veneris, qui differant à Lepra.*
25. *Scabies non postulat remedia interna.*
26. *Admonetur Lector.*
27. *In quo sita sit difficultas sanandæ Lepræ.*
28. *Hippocrates nondum nouerat subiectum immediatum sensus.*
29. *Vita quid.*
30. *Propinquior doctrina de sensu.*
31. *Immediatum subiectum sensûs.*
32. *Surda definitio de anima sensitiua.*
33. *Quomodo contingat sensatio.*
34. *Cur pro sensatione non sit opus recursu ad cerebrum.*
35. *Sedes mentis.*
36. *Quid dolor.*
37. *Quo sensu dolor sit actio & passio.*
38. *Dolor, & morbus, quo initio fiant.*
39. *Qualis Ira, & furor, hoc loco.*
40. *Dolor, quale pathema.*
41. *De Apoplexia.*
42. *Modus traditus finale Apoplexiæ ridiculus.*
43. *Paracelsus, circa hunc locum, æquè friuolus ac inconstans sibi.*
44. *Meditatio Authoris.*
45. *Absurda aliquot Scholas comitantia.*
46. *Causarum noua distinctio.*
47. *Præclusio arteriarum in gutture, quid arguat.*
48. *Apoplexiam positiuam hactenus ignorari à Scholis, & practicantibus.*
49. *Apoplexiam & Paralysin non fieri ex affluxu pituitæ in sinum cerebri.*
50. *Ridiculus Galenus in plexu retiformi cerebri.*
51. *Examen aliquot remediorum.*
52. *Apoplexiam non esse primarium Cerebri affectum.*
53. *Præcordiis inesse gustum.*
54. *Probatur deuteropathia ab imo.*
55. *Proprietates capitis quousque adscendât in se.*
56. *Apoplexia vera, est positiua, non priuatiua; illamque Scholæ ignorant.*
57. *Scholarum stupor stupore digitorum notatur.*
58. *Multiplex adynaton Scholarum, Apoplexiam priuatiuam consequens.*
59. *Stupescunt Scholæ in stupore tactûs.*
60. *Historia stuporis manuum à Quartana.*
61. *Ortus Apoplexiæ positiuæ.*
62. *Paralysis est contractura Medullæ nerualis.*
63. *Paralysis sæpe absque Apoplexiâ.*
64. *Colli breuitas quid arguat.*
65. *Frictiones in Apoplexia vnde institutæ.*
66. *Cur sint ridiculæ.*
67. *Anxietates Scholarum.*
68. *Frictio cutis, contradicit pituitæ cerebelli.*
69. *Generatio anodyni Apoplectici.*
70. *Cur Apoplexia à Germanis dicatur ictus.*
71. *Probatur locus Apoplexiæ in Duumuiratu.*

72. *Cessitatio Scholarum circa examen proprietatis simplicium.*
73. *Contra thesin Scholarum, de pituita quarti sinûs Cerebri.*
74. *Anxietates Scholarum de læsione sensus, sospite motu, ac vicissim.*
75. *Per theses aliquot explicatur, cur sensus lædadatur, sospite motu.*
76. *Apoplexia per modum hæreditariorum, latet in formatrice seminis.*
77. *Contra causam Apoplexiæ Scholarum.*
78. *Contra causam Paralysis Scholarum.*
79. *Causa Apoplexiæ.*
80. *Apoplexiam non constare causâ priuatiuâ.*
81. *Apoplexia definitia.*
82. *Quid Paralysis vera.*
83. *Varia narcotica.*
84. *Soporifera, vt talia, non sanare dementias.*
85. *Quid in hoc deceperit Scholas.*
86. *Anodynum dulce innocuum.*
87. *Cur anodyna, vt talia, non præsupponant frigus.*
88. *Quid somniferum.*
89. *Anodynum epilepticum differt ab apoplectico.*
90. *Reditus ad dolorem.*
91. *Consensus est peregrinus dolori.*
92. *Vnde dolores concentralos astris.*
93. *An cruor infirmetur ab anima.*
94. *Sensus, ac dolor, in quo subsistant.*
95. *Quid faciat dolorem, & quo pacto.*
96. *An sensus fiat passiue.*
97. *Primaria causa doloris, ac sensus:*
98. *Scholæ ponè manent.*
99. *Spectat hìc consideratio vitæ.*
100. *V num Scholarum subterfugium.*
101. *Demonstratio ignis, vt inde dolor & sensatio elucescant.*
101. *Hæc Scholas latuere.*
103. *Ad inuestigandum agens proprium doloris, quid considerandum.*
104. *Regula Scholarum, de actiuitate simplicium, arguitur obiter.*
105 *Vnde delusa Schola.*
106. *Probatur paradoxon contra Scholas.*
107. *Sensibilia agunt in sensum duntaxat occasionaliter, siue sint pharmaca, siue non, excepto igne.*
108. *Explicatio virium, quibus fiat mediis.*
109. *Sensatio consistit in indicio vitali, ideoque & animæ.*
110. *Quædam consequentia ad præteritorum demonstrationes.*
111. *Vnde vires pharmacorum in Scholis alienatæ sint.*
112. *Quàm differenter ignis agat.*
113. *Scholarum inaduertentia.*
114. *Sequela aliquot à præcedentibus deducta.*
115. *Dolorum differentia.*
116. *Dolorum comes contractura.*
117. *Dolor Lithiasis.*
118. *Opinio Scholarum de Spasmo vel Crampo stolida.*
119. *Manifestatur falsitas.*
120. *Errores obuenientes.*
121. *Aliquot negligentiæ Galeni.*
111. *Galenus propria oris censura, nomen Medici amittit.*
123. *Galenus commenta puerilia tantùm docuit.*
124. *Argumenta in contrarium.*
125. *Concluditur Scholarum error de Spasmo.*
126. *Ridiculæ similitudines à Scholis vsitata.*
127. *Aliquot notabilia.*
128. *Quomodò fiat Spasmus.*
129. *Probatur duplex musculorum motus.*
130. *Spasmus propriè non est affectus capitis.*
131. *Exempla contractorum.*
132. *Visio colica contracta in puero.*
133. *Arteria vnde indurescat.*
134. *Varia contractura.*
135. *Crampi causas latuisse.*
136. *Scholarum neglectus.*
137. *Gradus dolorum.*

DOlor nephriticus, è primariis ac molestissi- 1
mis vnus, immanis, & atrox plurimum.
Scholæ enim, tanti doloris causam, attritum,
ab arena, vel calculo factum, accusasse quies-
cunt. Mihi autem persuasi, illa responsione nil
prorsus satisfactum. Ideóque vlteriùs inquisiui. 2
Eò quòd minutulus calculus aliquis, è rene la-
bens, primis vicibus immaniùs doleat, quàm
grandior postmodum aliquis: quem tamen in-
dubium est plus suo attritu vreterem torquere,
excoriare, atque distendere. Siquidem adultis nō
amplius indies accrescunt partes spermaticæ
primæ constitutionis, adeóque nec vreter am-
pliatur pòst per tot calculorum descensum. De-
nique, exile sabulum suo sæpè dolore permole-
stum fuit, suumque hominem in cubile deiecit
eiulantem, antequam è rene prodiret, quodque
ideo nunquam adhuc affrictu vel attritu suo in-
iurium fuit. Nec etiam sat est, pro tam acerbi 3
doloris causâ propriâ, ac totali, dixisse attritum.
Nam vreter toto suo ductu, non habet commer-
cium inserti sibi neruí; qui ideo deberet etiam
sensu carere, ac per consequens, etiam dolore. Si- 4
quidem Scholæ dolorem definiunt, tristem sen-
sationem, ab irruente nocuo factam. Si ergo te-
nue, insipidumque, omnis acrimoniæ & attritûs
expers sabulum, paruusue grumus, non sit in-
sons, quia nec indolens: certè, de causis, prosa-
pia sensûs, atque doloris, cum suis circumstan-
tiis, attigisse, non erit tractatui Lithiasis incon-
gruum. Primò itaque, & in limine sensûs Tactûs, 5
dolor æstimandus venit. Etenim proinde Scholæ
docent, cerebrum esse sensuum omnium, mo-
tuum, ac per consequens quoque doloris ac in-
sensationis primarium, ac principale organum.
Quod scilicet discerneret sensuum obiecta, per
spiritus animales, quaquaversus ex se dimissos
in omnes neruorum propagines, sensationem
ideo cunctarum vt patronos, ita & internun-
cios, atque discretores. Magnum aliquid in hoc
dixisse, sibi præsumunt. Distinctiùs dicam. Et ad-
huc nil dixero. Vel rem saltem dicam, quæ nihili. 6
Fatentur nimirum Scholæ, cerebrum nil aut vix,
in se sentire: atque in eo esse instar primi Motoris
vniuersalis, quem moderni, (etiam Catholici,) 7
cum Aristotele, iubent debere esse immobilem, si
cætera cuncta mouere debeat (quasi primus Mo-
tor ineffabilis nequeat se mouere, aut debeat es-
se immotus totusque immobilis, imò agat, ac
perficiat, per sui attactum motus localis, in mo-
mento vniuersa.) Qui reuera non mouet quic- 8
quam, nisi absoluto & abstractissimo nutu Om-
nipotentiæ; (sitque hoc Scholarum absurdum,
apud probos pro blasphemiâ, per parenthesin,
hìc annotatum.) Non est tamen cerebrum, 9
primarium, siue adæquatum sensus, motusque
organum: cùm in se sit immotum, & sensu orba-
tum.

tum. Scholæ etenim, cernentes, quod, vertebra
dislocata, eo ipso quoque absque sensu & motu
esset, quicquid neruis, illâ vertebrâ inferioribus
subücceretur: statuerunt ideo confestim, ipsum
cerebrum, huiusque vicariam spinæ dorsalis me-
dullam, adæquatum organum sensûs, ac motus.
10 Alij verò Scriptores, propiùs attendere volentes,
cum cerebri substantiam agnoscerent, & fate-
rentur sensu tactûs orbam, nec moueri arbitrali-
ter: Membranam verò duplicem, Meningis no-
mine doratam, acutissimi esse tactûs, licet im-
motam: decreuêre omnem neruum, vtcunque
exilem, duplici eiusmodi membranâ obtegi, eam-
que ab vtraque Meningum cerebri mutuari: ner-
uorum isthanc membranam (consecutiuè scili-
cet) formari sub vnicâ plasmationis operâ, & se-
minis fabricationis labore. Vsque adeò & hi vo-
luere, neruum omnem, suum sensum ab integen-
te membranulâ desumere: nequaquam à sui sub-
11 stantiâ, medullari cerebri respondente. Notabant
fortè, quòd in stomacho, & vtero, tantæ in nudis
membranis tamque excellentes virtutes inquili-
næ essent: ideò nec mirum, Meningibus persimi-
le quid contigisse, ex eiusdem iuris prærogatiuâ.
12 Ego quid aliter prorsus processi, ad sensûs &
doloris inuestigationem, motûs sensusque or-
ganum, obiecta, & causas. Considerabam pri-
mò, dum vulnus adhuc recens est, via dolere:
moa autem, dum vulneris labra tument, æstuant-
13 que; vulnus dolere acutè. Atque iterum, dum
sua labra flaccescunt, siduntque; vulnus adhuc
apertum, attamen esse penè indolens. Vnde col-
legi, quòd continui solutio doleat quidem in
fieri esse: in facto esse autem, si non accesserit
inconueniens, via dolere solutum. Ratus sum
itaque mecum; Non doler solutio, tanquam
continui separatio: multóque minùs doler ca-
lor, perendiè in vulnere subortus; cuius nempe
proprium est, duntaxat calefacere, non autem
dolere. Sin autem calor aliquis externus, aut
peregrinus, in gradum delatus, cremet: doler qui-
dem, at non vt calor: sed vt solutiones continui,
atque insuper indispositiones acrimoniæ susci-
tans, ac fouens salrem, prodiensque ea alia radi-
14 ce, nostri œconomiam vitiante. Profectò, quia
corpus, siue pars solida, ex se non sentit. Quia
potiùs est cadauer. Sensatio ideò nimirum ad
solam vitam spectat. Cumque Scholæ scirent,
cerebrum nullam, aut saltem obscuram vix sen-
sationem habere: maluere ideo neruum subie-
ctum primarium credere sensûs, motûs, atque
doloris. Cerebrum videlicet, fontale quidem
sensûs motûsque initium: attamen neruum im-
mediatum doloris sensusque subiectum fecere.
Motum autem, licèt aliquid magis materiale,
tamen voluere ex altiori voluntatis arbitrio de-
15 pendere, illique subiici. Sic nempe, vt voluntas
sit principium imperatiuum motûs: neruus au-
tem organum delatiuum imperij arbitralis: &
eandem musculus instrumentum executiuum
16 voluntatis. Sed sensationem intelligunt in ner-
uo, tanquam subiecto, fieri mediante spiritu ani-
mali. Quem vocant animalem, ab arterijs qui-
dem haustum, at in cerebro ad suos vsus reco-
ctum. Agnouerunt ideò, neruum per se quidem
esse absque sensu, perinde vt cerebrum, ac cætera
membra solida: quamobrem spiritus animalea
volunt esse ipsius sensûs, atque motûs, primiti-
uos sentientes, atque mouentes effectiuos. Qui-
17 buscum nondum conuenio: vt neque in hoc,
quòd neruus sit organum, atque primarium sub-
iectum, omnis sensationis. Nam quis nescit, quòd
in sano quælibet paea pellis sentiat, non tamen
subtes se neruum gerat? Non enim concedo,
quòd concepto sensibili, in partibus extra ner-
uum, spiritus retrogrado motu recurrat in ner-
uum, vt conceptum sensibile communicet cere-
bro, tanquam sensuum origini; vt inde remean-
do, tum demum in parte læsa, vel attacta, dolo-
ris, aut complacentiæ sensus efficiatur. In termi-
nis namque, vreter summè doler, absque nerui
alicuius insertione. Sic & vlcera caua, sæpè carne
sensitinâ replentur: nec tamen in illa, nerui de
nouo succrescunt: cum partes primæ constitu-
tionis, semel ablatæ, non recrescant: vti nec, quæ
sunt primæ constitutionis, per cariem exesa, am-
pliùs restituuntur.
Sed opportunè lepræ stupiditas, insensilis as- 18
ve, huc occurrunt. Siquidem in carnem adactum
stylum, vel acum, penitùs non sentiant. An igitur
credendum, leprosos neruis orbatos? Vel an illis
sint à carnosa membrana nerui obtruncari? spi-
ritu animali priuati, vtraue orbati? oppilatique,
pro vt paralyticis dicuntur? Ergone nerui tactûs,
per totum corpus illorum, erunt obturati, solique
libero motui nerui illorum inseruient? erunt, in-
quam, motiui nerui, solo iam sensu destituti? Fa- 19
teor equidem, ex anteriori parte cerebri, ad ocu-
los, aures, palatum, linguam, neruos dispergi, soli
inseruientes sensui, nec ad musculos, velut pro-
pria motûs organa, deflectere: sed nemo quoque
inficiatur, quin nerui, motui dicati, & qui vtrim-
que per vertebras egrediuntur, etiam sensum
largiantur. Quid enim, si in Lepra neruus, motus
effector, per spiritum animalem, iam motus sit,
nec tamen sensus facultatem habeat? Cur ergo
in Paralysi, sub læsione eiusdem nerui, tollitur
tam motus, quàm sensus; in Lepra autem solus 20
tollitur sensus. Inprimis Scholæ tenent Lepram
incurabilem, & cancrum vniuersalem corporis.
Nam, dum putant, cancrum particularem esse
incurabilem, multò magis vniuersalem. Qui Ga-
leni garritus ad hoc compositus est, vt per sa-
nandi impossibilitates, suas excuset ignorantias,
insumendique laboris pigritiam, ac inclemen-
tiam. Cancer enim in carne est acutissimi do-
loris, & continuæ caesionis. Lepra verò est in
carne indolens. Non video ergo, qualiter Lepra
apud Galenicos cancer erit. Denique errat Pa- 21
racelsus, qui Lepram existimat priuatam omni
sale, atque hactenus illi sit proprius stupor in-
sensilis. Quasi ipse sensus tactus, in sale solo
esset. Nam Lepra sua habet vlcera: & iuxta
eundem Paracelsum, totidem sunt vlcerum spe-
cies, quot salium. Ergò, secundùm suam ipsius
doctrinam, Lepra fluit à sale abundanti. Done-
mus Paracelso, (absque veri tamen indagine,)
excrementum alui in leproso, scatere granulis
salis, eiusdemque lotium nil quicquam salis ma-
rini ampliùs liquefacere: (quoniam tamen vtrum-
que à Paracelso est somniatum:) non tamen
istud argueret, carni, aut sanguini Leprosi, suum
deficere salem; multò etiam minus, iden carni
sensum tactus deficere. Nam primò, hæc de Le-
pra illius sententia, propriam doctrinam de tri-
bus primis corporum principiis funditus euertit.
Dein, prout in nobis, quotidie ex insipidis, & non
salsis manifesta conficiunt salia, lege digestio-
nis humanæ: sic, quanquam digestionum excre-
menta non essent nisi merum sal, non tamen

proinde cruor suo sale orbatus esset. Quippè qui
suum salem, suæque constitutionis necessaria,
non mutuat ab excrementis. Imò sequeretur
potiùs, cum Lepra sit tam abundans salis produ-
ctrix in excrementis, non defuturum etiam cruo-
ri suum salem. Proinde, dum ex vlceribus fluit
synovia continua, ac planè salsa, propterea resi-
duus cruor suo sale non caret, aut sensus in car-
ne non minuitur: sed potiùs, dolorem & acrimo-
niam auget. Sic etsi in Hydrope aqua salsa con-
festim quandoque abdomen distendat: non ta-
22 men sensu tactûs carent Hydropici. Paracelsus
enim alibi cruorem definit merum Mercurium
humanum, à quo eiusmodi excrementa, specie
sulfuris putridi, itemque serosi, inutilis, ac super-
flui salis, sint sequestrata. Alias iterum, sui imme-
mor, sanguinem definit salem rubini. Quasi sal
esset tinctura rubini, aut tinctura cruoris è sale
foret. Etenim tria prima facit ad lubitum volu-
bilia, non secus atque Humoristæ suos humores
& calores ad lubitum accusant: eosdemque quòd
magis est, causas aiunt morborum & mortis: sed
& sensationis, ac motûs authores. Phy! siccine
ludendum ad lubitum cum naturâ, morbis, cruo-
re, & morte proximis? Medicina namque res pla-
nè seria est; & quandoque pellem pro pelle da-
turus homo. Etenim sal in cruore, carne, solidis,
&c. non apparet, nisi in postremâ ac artificiosâ
initiorum illorum separatione, post mortem, &
quidem per ignem. Nimirum postquam sensus
tactûs, dudum est extinctus. Non inseruiunt
eiusmodi principiorum somnia, speculationi de
motu, ac sensu. Stigma, à Diabolo sagis impres-
sum, has prodere solet, quia locus stigmatis, per
totam vitam, sensu caret, suasque semel impres-
sum causas insensibilitatis habet naturales, per
modum Lepræ, certo tamen exilique centro con-
scriptas. Nam, velatis sagæ oculis, si acicula, isto
stigmatis loco, ad finem vsque intrudatur, pun-
ctura illa fit absque sensu. Saltem is locus, abs-
que sale ac putredine, miro conseruaretur privi-
legio, per totam vitam, cum alioqui vita Para-
celsica sit mumia, cum liquoris salium commi-
sturâ: longè igitur sanior est Hippocratis doctri-
na, quæ spiritum siue flatum ætheseum, & ani-
malem, decernit immediatum organum sensus,
doloris, motus, voluptatum, conuenientiæ, sym-
boli, attractionis, repulsionis, contracturarum,
relationis, alteritatum etiam quarumcunque.
Adeò vt sibi appropriet obiecta sensibilia, atque
inde sibi fabricet ipsas sensationes. Contingit
namque, si forsitan spiritus iste, ob profundas
speculationes vel insaniam, occupetur, quòd
corpus dolores non sentiat, famem, frigora, sitim,
&c. Memini namque prædonem, torturæ crucia-
tus elusisse, haustu aquæ vitæ, & allij frusto: qui-
bus tandem carens, fassus est sua crimina. Sed
23 Lepræ stupor, ac insensilitas, est in carnis habitu
ac neruis subiectiuè: non autem in imaginario-
nis orbita; effectiuè autem, ac occasionaliter, in
quodam veneno. Est autem istud venenum,
cruentum anodynum, glaciale, ac propemodum
mortificans, horrendo ac fœtido contagio com-
municabile, ac emanans. Quorsum Sacra, Le-
pram è cœtu hominum sequestrandam iubent.
Incipit autem hoc venenum glaciale ab extra,
sentiuntque ideo internos dolores: itemque fri-
24 gus externum, & calorem. Non tamen vulnera,
aut ictum. Est Psora, ac scabies multiplex; atque
lues Veneris, veneno inquinante infamis; Sed
differunt specie, tam natura veneni, quàm obie-
ctorum diuersitate. Scabies nimirum, pellem dū-
taxat inficit. Sicut cutis nequeat alimentum sibi
deputatum in propriam vertere alimoniam: sed
plerumque eius partem, in salsum contagiosum-
que ichor traducat. Quod scilicet est de proprie-
tate pruritiui, atque vrticalis salis, &c. Idcirco 25
scabies non postulat interna remedia: sed sola
topica, quæ istud pruritiuum sal sunt enecando.
Lues Veneris verò, cruorem præcipuè affectat
veneno mordaci, purulento, ac putrefaciente. At
Lepra respicit spiritum influum maximè, vene-
no anodyno glaciali. Indulge, Lector, quòd ver- 26
borum penuriosa supellectile, cogar vti parono-
masiâ. Quia veterum essentiæ nobis sunt igno-
tæ à priori, iisque ideo deficiant nomina propria,
cogimur à proprietatum similitudine, veneno-
rum conditiones in morbis mutuare, atque des-
cribere: vt si non *Propter quid*, saltem *quia est*,
definitio procedat à consanguineis. Sic dico, ve-
nenum Cadoci esse cum adstrictione inebriati-
num, soporarium, simulque syncopizans, nec
ideo contagiosum: quia intrinsecum, nec fer-
mentale. Sic Lepra, venenum habet anodynum,
non quidem soporatiuum: sed glaciale, prope-
modum mortificans, cum infectione spiritus sen-
sitiui, ideóque potenter contagiosum, præcipuè
in regione feruidâ ac sudoriferâ. Prout enim fri-
gus tollit sensum tactus, conglaciando, & abi-
gendo vires introrsum: sic quoque Lepra sibi
elegit, atque parauit anodynum, non frigefacti-
uum ac soporatiuum: sub alio titulo glaciale.
Non secus atque perniones vlceribus forantur,
tanquam si igne ambusti: qui tamen sæpè ante
vel post hyemem obueniunt iis, qui totâ hyeme,
in hypocaustis nullum sensere frigus. Venenum
Lepræ itaque, hac in parte frigori effectualiter
correspondet, licet non in qualitate primâ ele-
mentali. Neque ideo Lepra etiam totaliter mor-
tificat, per modum Gangrænæ: sed tantùm par-
tem, quam vlcere sigillat. Imò nec etiam inde se
procul dilatat confestim, quia est ex veneno gla-
ciali constringente, insensilitatis authore. Est 27
autem difficilis sanationis, propter contagium
glaciale, ac fermè mortificans, spiritusque sensi-
tiui oppressiuum. Quoniam, quatenus intimè
confermentatur spiritui sensitiuo, dum ad extre-
ma emanauerit: ideò tollitur difficulter, si per
remedia accessum habentia, ad prima nostri pe-
netralia: vt nimirum ita spiritum vitæ confir-
ment, quo possit superare præfatum venenum,
simulque nouo Vere, suffundere glaciem præce-
dentis Hyemis. Ac quanquam istud venenum sit
fermentale, ratione veneni: ideóque etiam exi-
guâ sui quantitate, conetur serpere in omnia de-
inceps: non est tamen aptum, vt adæquatè spiri-
tui confermentetur, propter vim atque nobilita-
tem pugnacem subiecti, in quod recipitur, con-
stringentémque, ac torpidam segnitiem glacialis
indolis. Ista est nempe in contagiosis differentia:
quòd quorundam venena recedant, ac separentur
sponte vel arte, deserantque corpora à se infecta;
aliorum verò, nulla spontanea speretur diuisio.
Lepræ etiam glacies, magis obsidet exteriora,
quia glaciale osalum est, & à calore innato foras
protruditur: idcirco namque, magis astantes ex-
trorsum contaminat, quàm interiora viscera, se-
cum contigua radici, in vnitate vitæ. Nemo au-
tem medentum curauit vnquam Lepram, qui nō
fuerit potitus liquore Alkahest. Qui cum sit tæ-
diosissimæ

dioſiſſimæ præparationis, nemo, etſi artis gnarus fuerit, ad eius conſecutionem perueniet, quem Altiſſimus, ſpeciali dono, non eò deduxerit. Particulari etenim priuilegio ſit oportet electus, ac dotatus, ſi potiri illo medio debeat. Per quod ſcilicet, tam ſenſitiua, quàm inſenſitiua ſublunaria, æqualiter penetrantur, vſque in radicem ſeminalem, atque intrinſecam primi entis: idcircò etiam cuncta ſub ſe domat, & commutat, abſque reactione patientis, agentiſque depauperatione. Eccenim ſtuſtra eſt alioqui, quicquid ſpei aliunde ſibi perſuaſerit Lepra. Olim enim Leproſorum, ſoli Meſſiæ in ſignum data ſanatio. Primogenita mea adhuc quinquennis, leproſa euaſit, magis magiſque: ac tandem vlcera liuida, corneæque ſquammæ albæ, per totum corpus ſubnatæ ſunt. Recenter autem tum emerſit imago D. Virginis, multis miraculis in noſtrâ vrbe, hoſpitali D. Iacobi, celebris. Puella ergo, iam ſeptennis, optabat adire locum, & auia cum ſua nepte, eò properant, reditque poſt horam ſana, deciduntque confeſtim ſquammæ. Mox poſt annum, redut repentè eadem Lepra. Ac ſuſſuſum me reum, quòd honorem D. Virginis ſubticuiſſem. Redit itaque filiola cum auiâ ad ſacram imaginem, iterumque ſanata rediit, & ſic deinceps manſit. Ego autem reditum Lepræ timens, miraculum propalaui, ſcriptóque publico faſſus ſum fauorem, atque clementiam Diuinam.

28 Cui ſit omnis laus & gloria, cum nominis ſui ſanctificatione in æternum! Dixi iam ex mente Hippocratis, ſenſationem tam effectiuè, quàm ſuſceptiuè, conſiſtere in ſpiritu animali, Sed quia ſpiritus eiuſmodi omnis mortuus eſt, ac cadauer, niſi à vitâ ipſa illuſtretur: & quia ipſa vita, in illo ſpiritu, non eſt illi propria, atque inſeparabilis: ſed vita eſt à ſpiritu vitali, ſiue animali, (vtrumque nunc confundo in nomine,) toto ſubiecto diſtincta; (quod alibi de vita longâ, manifeſtius:) ideò imprimis liquet, quòd ſpiritus ille vitalis non ſentiat immediatè; ſed ſit ipſamet vita, quæ propinquiùs & immediatiùs ſentit, ac dolet in illo ſpiritu.

29 Enimverò demonſtraui in tractatu *De formis rerum*, quòd vita, ſiue forma rerum, ſit quædam lux, ſpecialis creatura, lucens in ſuo hoſpitio, per omnes partium ſatellites; non ſit tamen ſubſtantia, neque accidens, vtcunque præ tantâ rei nouitate, crepet Schola Peripatetica. Quod paradoxon, per Matheſin demonſtraui, & Mechanicè, libro *Elementorum*. Adeóque hic aſſumto, vt ſat alibi probatum. De ſenſatione ergo, atque ſenſu, loquar multò propinquiùs, quàm Hippocrates: vt, ſi ſenſatio olim fieri dicta ſit, cum paſſione corporis, in quâ ſpiritus impetum faciens, recipit impreſſionem rei ſenſibilis, quæque ideo abuſiuè dicitur ipſamet ſpecies ſenſibilis: intelligamus modò, hanc impreſſionem vnico momento, eodemque puncto, inſinuari vitæ, ſibi inexiſtenti. Sub quâ nempe inſinuatione, applicatione, ac adaptatione, tum primùm oritur ſenſatio, facta in ipſa vitâ, & per vitam. Cuius videlicet vitæ proprietas inſeparabilis, ſit ſenſus ipſe. Cumque vita non ſit corporis, nec corpori propria, nec corporearum denique proprietatum ſoboles: ſed ex dono Creatoris, lux adueniens, ſupra ſortem elementorum, & cœlorum: hinc quoque ſenſatio non eſt corporum, nec materiæ, nec ſolutionis continui, &c. Sed proprietas planè vitalis, de ipſo vitæ trunco. Sicut etiam non ſat eſt, eſſe oculum, medium, ſpiritumque vitalem, vt fiat viſio: ſed inſuper exigitur applicatio ſpiritûs viſualis ad vitam. Ideóque effectus videndi, vt vt prorſus ordinarius, ſuperat totam naturam elementalem: quia vitæ ipſius continet iconem, ac ſymbolum: eò quòd viſio, guſtatio, odoratio, tactio, &c. Sint effectus immediati vitæ, ludentis per ſua organa: nam in omni ſenſu neceſſe eſt, ſpirituum lenocinia, & perceptas rerum ſpecies, adaptari immediatè ad vitam, ſi ſenſationes contingant vnquam.

30 Enimverò in re tam arduâ, ſemotaque tam procul à communi doctrinâ, concede, Lector, vt adhuc viciniùs tecum loquar. Percepiſti enim, non ſufficere ad ſenſum ac ſenſationem, dixiſſe, Cerebrum, itemque Neruum, eſſe immediatum ſenſûs organum: nec etiam ſat eſſe, ad hoc implorâſſe ſpiritum influum, imò vel ipſum ſpiritum partibus inſitum, quatenus ab influa cerebri aut neruorum vi ſotum, niſi ad cuncta hæc, vita concurrerit. Tantæ nempe eſt molis ipſa ſenſatio, vt omnium ſublunarium ambitum, cum tota cœlorum ac elementorum poteſtate, facilè excedat. Itaque cum iſtud iam perceperis, dicam vlteriùs. Quæ enim de vita iam dixi, toto libro *De vita longa* (ad quem propediem emerſurum te remitto) dixi, quàm variè gliſcat vita in natura, videlicet quaſi ſeminaliter in ipſis ſpiritibus vitalibus; in ipſa verò anima ſenſitiua, velut fontaliter.

31 Idcirco propriè loquendo de ſenſu & ſenſatione, ipſa anima ſenſitiua eſt primarium, nec non immediatum ens, quod ſenſationes omnes agit, & agendo in ſe tolerat. Ideóque ſpiritus cerebri eſt duntaxat organum mediatum: vita verò eſt organum ſine medium, quo ſenſitiua anima perſentit externa irruentia. Senſatio namque, non eſt immediatè in contento, nec in continentibus, nec etiam in ſpiritu, per neruos in partes vitales diffuſo: quia differt ille ſpiritus, impetum faciens, ab anima ſenſitiua, non ſecus ac materialis fumus pinguis à flamma, per quam accenditur. Aſt anima, mens immortalis, tota eſt humanis conceptibus imperuia: quatenus eſt ſimulacrum ipſiuſmet incomprehenſibilis Dei. Anima autem ſenſitiua, quanquam ſemine occaſionali incipiat in natura, id eſt, diſpoſitiuè: attamen, cum ſit illius imaginis proxima imago, tota quoque eſt humanitus incognita, & prorſus ieiuna. Idcirco nimirum, nec poteſt per cauſas definiri: ſed tantùm abſurdo reflexionum circulo, ad ſuas actiones, & proprietates deſcribitur.

32 Vt ſcilicet ſenſitiua anima ſit lux formalis, cui primariò vitæ ſenſitiuæ proprietates conueniunt: in homine autem, ſubterniculum atque hoſpitium ſit animæ immortalis, atque immediatum ſyndeſmon, cum creatis corporeis præter ſe. Iſti ergo animæ eſt adhuc remotior aſpectus, relatiuus ad vitam: cum vita & anima ſint diſtincta, tanquam abſtractum, & concretum: vel potius tanquam entis proprietas, & ens ipſum.

33 Anima ergo iſthæc per vitam ſentit, in ſpiritibus animalibus, videtque immediatè in ſpiritu optico, qui in pupilla habitat, conceptas ſpecies viſibiles. Spiritus enim opticus ibidem, eſt ſpeculum diaphanum, cuius lux eſt ipſamet ibidem præſens anima ſenſitiua, ſedes, atque pediſſequa mentis immortalis.

34 Idcirco non eſt opus recurſu ſuſceptarum ſpecierum ſenſibilium, per neruos, ad cerebrum: ſed anima immediatè præſens, vim omnem ſpiritui optico de ſe elargiens, ipſa cernit, atque diſcernit. Cerebrum

brum verò, est tantùm officina, & condus isto-
rum spirituum. Quare nerui non deseruiunt
deferendis speciebus, in sensatione haustis, ad
cerebrum: sed irrorandis spiritibus, in cerebro
illustratis, ad partes refocillandas, & confirman-
das, quibus ipsi inseruntur. Nec est etiam seo-
suum externorum par ratio, prorsus cum poten-
tiâ phantastica, & suis sororibus. Nam species
sensibiles, exteriùs perceptæ ab anima, abstrahun-
tur à sensibilitate; atque tum demum tanquam de
materia ex qua, cuduntur inde species in imagi-
nem rei sensibilis. Alioqui sensitiua externè in-
traotra, concipiuntur concreto modo, in organis
sensuum, ac proinde non tantùm displicent; sed
35 iam nooc etiam dolent: De sede animæ autem,
variè pro corde & cerebro est disputatum. Ego
autem putem, animam sensitiuam, seminibus suis
consormem, actuque reali, distingui à mente im-
mortali, simulacro diuinitatis: Sensitiuam tamen
(quæ est homo carnalis vetus, Adamicus, & lex
carnis) vtrobique non distingui à luce formali, ac
vitali, nec sedere immediatè in spiritu influente,
qui totus nimirum labilis, atque fluxus. Spiritus
autem, qui organis mox prima constitutione
inoleuit, etsi viuat vita vltima seminum: nondum
tamen verè viuit vitâ mediâ animali, (quæ sensi-
tiua est) donec lumen vitale, superueniens, actua-
liter luxerit. Cuius dispositiones gradatim qui-
dem præmittuntur: sed tamen instanti vnico, à
diuina bonitate Creatoris illuminantur. Prout li-
bro *De vita longa*. Non secus namque id contin-
git, atque in confrictu silicis ad chalybem. Lux
ergo indicibilis à Creatore tetum omnium ac-
cenditur, in spiritu viscerum nobiliorum: ac pri-
mò quidem, in Corde. Quæ lux, vt sensim vires
acquirit, potentiùs dilatatur; non aliter quàm
candelæ fumus inferioris, flammam visibiliter, de
superiore dimissam, suscipit. Adeò, quanquam or-
gano officiorum diuersitatibus diremta sint, in-
seruiunt tamen mutua conspiratione necessitati-
bus, & finibus, Domino Creatori, præfixis. Est
attamen omnium viscerum, & membrorum, vni-
ca tantum chelys, continuata homogeneaque vi-
ta, ac anima sensitiua: quæ in singulis quasdam
determinationes, siue proprietates, quas per se-
mina sibi præparauerat, suscipit, & mox dein
induit. Etenim, vt flamma candelæ non exten-
ditur supra, vel extra suam sphæram; nec pe-
rit, quamdiu intra sphæram istam degit, licèt
inde exortæ fuligines longiùs auolarent extra
sphæram, flammæ expertes: Ita similiter, spiri-
tus influi, licèt participatione vitæ illustrati dis-
flentur, peregrè vadant, atque idcirco mate-
rialiter in coodo minuantur; imò & hactenus;
luminis vitalis flaccescat viuacitas; nil tamen de
animæ sensitiuæ essentia perit. Quoniam vita
non acquiritur per partes, & gradus, vt neque
subsistit, accidentium instar: sed semper est vi-
ta; quanquam in istâ luce, plus minusve viuaci-
tatis appareat. Non secus enim atque ignis,
vbi aliquantillus, tam est ignis, quàm intensus
alter: Pariter & quicquid exhalat de corpore,
vitæ participatione antea gaudens, vitam tamen
amittit, simulatque extra sui limites egreditur.
Seruant sic quoque excrementa, non quidem
vitam, sed spirituum vitalium comparticipatio-
nem. Quapropter etiam inde, inferioris har-
moniæ ordo in ataxian labitur. Iuxta illud:
Spiritus meus attenuabitur, ideóque *dies mei
abbreuiabuntur*. Immoderatior itaque potis cux-
cuarlo, ac similium, festinam necem adfert. Qua-
tenus quidem non animam continent: sed dun-
taxat vitam vltimam seminalem spirituum vita-
lium. Etenim de proxima inexistentiâ mentis
immortalis, siue diuini sculpti, sub iudice adhuc
lis est, inter cor, & cerebrum. Ego enim, qui scio,
etiam empsychosin fieri, eo ipso instanti, quo
sensitiua adest; id est, dum accoditor istud for-
male, animale, & sensitiuum lumen: (prout alibi
De ortu formarum:) credo etiam, adesse mentem
immortalem, eamque totam sedere immediatè
in anima sensitiua, tanquam associatâ. Non qui-
dem sedere in aliquo corporis angulo, viscere,
ergastulo, aut spirituum officinâ. Sed puto, Men-
tem esse per totam animam sensitiuam, hancque
penetrare, neque eius sphæram, quamdiu viuitur,
excedere: atque hactenus multis subiacere cir-
cumstantiarum importunitatibus. In morte au-
tem separatur Mens: quia ipsa sensitiua, tan-
quam lumen candelæ, in nihilum abit. Quæ hic 36
sane prægustanda erant, ante sensationis expli-
cationem. Dolor itaque, vt maximè sensibilis,
nobis viam aperiet. Est enim noxia atque tristis
sensatio, in spiritu vitali concepta, per vitam
inserta animæ sensitiuæ. Ac proximè loquendo.
Sensus est animæ sensitiuæ passio, in spiritu vi-
tæ concepta. Nil namque lætari, tristari, vel
dolere potest, præter animam ipsam. Adeóque
sensus, cum sit doloris vel complacentiæ prima
conceptio, omninò fit in anima primariò. Ideó-
que sensus nil, præter illam animæ potestatem,
concipiendi, & iudicandi passiuè, de externis
irruentibus, mihi repræsentat. Itaque, quando-
quidem hæc pendent ex anima, cuius tota hi-
storia nobis cæca est: non mirum, hactenus à
Scholis, non nisi oscitanter, de anima & sensa-
tione actum. Quippe quæ longè manifestio-
rum inquisitiones transilierunt intactas; imò,
subscribendo Ethnicorum somniis, per igna-
uiam neglexêre. In dolore ergo, anima irratio-
nalis sensitiua tristatur, furit, irascitur, anxia-
tur, prurit, timetve primariò: atque, vt est ra-
dix fontalis actionum omnium vitalium, mus-
culos non tantùm, sed & partes quasvis, natu-
raliter mouet, ac contrahit ad sonatum passio-
num tonum. Sensus itaque, est externorum 37
sensibilium actio; quæ dum concipiuntur in
anima, patitur ipsa quoque non minùs quàm
socia vita, spiritus animalis, ac reliquum satel-
litium. Mens autem immortalis nil quicquam,
in sui substantiâ, horum patitur: sed tantum in
subiecto, sede, hospitio, animâ nempe sensiti-
uâ. Alioqui cuncta simul sublunaria, inualida
sunt nimium, quàm vt immortale eos, dein-
ceps duratione æternum, queant afficere. Atqui 38
minutulum est adhuc, quod sensitiua anima à
sensibilibus patitur; nisi ipsa sibi velut hostilis
fiat, dum impatiens exorbitat. Inchoat nempe
agere, dum per sensibilia irritatur, patiturque.
Siquidem spiritum vitalem, totumque corpus
concutit, ac demum vitalem suppellectilem
prodiga dissipat, sibique morbos parit, ac ne-
cem accelerat. Vt etiam hinc verificetur pro-
uerbium, quòd nemo magis lædatur, quàm à
semetipso. Adeóque à conceptis sensibilibus,
(vti anima sensitiua merus actus est, semel sti-
mulata, (est namque tota irrationalis, brutalis,
irascibilis, ac concupiscens) in furias transilit,
& symptomaticè, siue furiosè, cuncta concutit.
Sensibilia ergò, læsionem atque morborum oc-
casiones

casiones sunt : Anima verò sensitiua, easdem
occasiones persentiens, nec ferre volens, suos
variè concitat ministros, impressisque ideis à
scopo alienat. Vnde dein varia morborum semi-
na, ac proles. Anima ergo tolerat, patiturque
præfata, ab objecto sensibili; vnde per sensatio-
num stimulos agitata, agit, patiturque demum,
quatenus prodiga, suam furens dissipat œcono-
miam, Dumque sentit suauia, plausibilia, iucun-
da, & sibi grata, non est in hac sui sensatione
differens à iudicio, quo sentit noxia corrosiua,
pungentia, lacerantia, contundentia, non nisi
per accidens, planè externum ipsi vitæ. Vnde fa-
cilè dignoscitur, quòd sensus fiat per iudicium
animæ sensitiuæ, delatæ super conceptum sensi-
bile, alterantis primum per se, iuxta conceptam
sensationem deinde deportat vlteriùs ad aliud
iudicium phantasticum à sensitiuo iudicio semo-
tum non aliàs, quàm sensus ac phantasia, facul-
tatibus dissident, non autem subiecto. Parcite,
Lectores, si perturbationes, & affectiones mate-
riales omnes, immediatè tribuam animæ sensi-
tiuæ, suisq; satellitibus spiritibus : non autem ip-
sorum organis. Sunt quippe quædam titillantia;
quo prorito, ac odaxismo, risum, atque subsul-
tum concitant in aliquibus, quæ in aliis ne mi-
nimum horum commouent. Nam non rarò, in-
tus obtenebratur anima, naturali sensatione,
contristaturque, vix agnito subiecto : imò alibi
delirat: atque alibi anima sensitiua fit insensiti-
ua, vt in caducis pro tempore, in paralysi autem,
sæpe ad vitam, saltem in læsis organis, etiam
adhoc viuentibus. In multis autem absque sen-
su, iudicio, ac ratione, licèt spiritus animales
emanent, ac, in habitum diffusi, moueant, &
noxias alioquin impressiones interim hauriant.
Sic suus est vitæ, atque illius sensitiuæ animæ
torpor, amentia, atque molestia intus, etsi nil ex-
tra quatiat, aggrauetque. Quippe cum & in som-
no stulta sua sit libido, fames, sitis, metus, agonia,
miraq; insomniorum irrationalium dissoluta li-
bertas. Quinimò mutantur statim amica, in mix-
ta, neutra, vel hostilia : quatenus Archeus, nun-
quam ferians, aut otiosus, è suauibus, amara, vel
exedentia facit. Concipit namque (vt dixi) ani-
ma, res sensibiles, medio satellitij, & clientum,
quibus ipsamet præsens adsistit, ac per applica-
tionem sibi iram concitat, tristitiam, amorem,
metum, &c. quarum nempe idearum characteres
format sigillatim in Archeo suo, per quem sin-
gula commutat, iuxta imaginem seminaliter si-
bi propositam. Qui characteres, animæ sensitiuæ
irroratione, vitæ, atque sensûs participes, ve-
stiunt primò corpus seminale, ex Archeo, vnde
tandem promtissimæ ad agendum vires sub-
nascuntur. Fitque in his quandóque adeo promta
& pertinax affectionis perseuerantia, quod spe-
cimen admirationis speculanti exhibeat, præ-
sertim, si vitæ, ac spiritualis seminis attributa
quis examinet. Etenim quàm citissimè pueri,
mulieres, & improuidi, irascuntur, flent, ri-
dentque? Nam illorum sensitiuæ animæ recen-
ter, ac velut immediatè, rebus sensibilibus quasi
adhærent. Naturale itaque est, quod spiritus sen-
sitiuus spōte, atque facilè, in huiusmodi exunda-
tiones feratur : quia anima illa, facile à sensuali
suo iudicio recepta, labitur in passiones sponta-
neas spirituum materialium; Ac, vt vel à puero,
istbæc inoleuerunt : ita deinde iracundia, furio-
sa, & tota symptomatica, anima ista adulescit,
quæ aliàs longè tutius, sub mansuetudine cun-
cta peragerer, quam quod præ furiis, in morbos,
propriamque subinde internecionem, adspiret.
Quod frequens ac manifestissimum est, in vteri-
nis exorbitationibus, aut symptomatibus quo-
rundam vulnerum, aliorumq; morborum. Ira igi- 39
tur, furorq; hoc loco non sunt hominis; sed animę
illius sensitiuæ, in vitam delatæ, naturalis sensa-
tionis thymoses patrantis, quæq; proin non rarò,
in tantum culmen adscendit, vt escharam vrat,
partemq; instar ignis, sphacelo sideret. Dolor itaq;
indubium est sensûs tactus pathema, in quo ani-
ma sensitiua exprimit obiecti displicentiam, iux-
ta iniuriæ conceptæ differentias partibus illatæ.
Porrò an istud pathema sit iudicialis potestatis 40
functio, vnde anima proprio etymo, sensitiua
nuncupatur : non secus atque facultas motiua,
solo animę nutu, mouet, absq; excitatore externo,
aut peregrino. An verò dolor sit pathema, pro-
ductū immediatè à causa dolente sensibili; Scho-
læ indagare potuissent, si illas, tanta veritatis in-
dagandæ, quàm recipiendi ab ægrotis salarij, cu-
ra tetigisset vnquam. Penes me autem res ista do-
dum dubio caruit. Siquidem cum doloris sensus
sit iudicium animæ, per sensationem, in facultate
sensibili expressum, quo anima plangit de obie-
cto sensibili, nocuo, ac dolente: Idcirco vtrobi-
que ferè concurrunt ambo simul connexa : &
vtrumque etiam suo se habet modo, ad dolorem.
Nimirum causa sensibilis iniuriæ, est motiua
doloris : ipsa verò anima sensitiua, iudicium
fert de obiecto dolorifico, cum quadam pathe-
matis excandescentia, ac impatientia. Quod
quidem in vulnere, contusione, tensione, am-
bustione ac frigore, quatenus causis externis est
prorsus obuium. Dum autem iam, vel à præ-
fata exteriorum impressione, vel propriâ in-
tus exorbitatione, nutrices causæ dolorum ap-
plicatæ sunt, fitque inde spiritus sensitiuus, to-
tus acer, rodens, mordax, degener, formatque
cruorem sibi parem : Tum scilicet, anima sen-
sitiua, nedum iudicium simplex de dolore fert,
dolendo : sed insuper, ipsa in se tota conturba-
ta de se nouum parit productum dolorificum,
non secus, ac si illud è causa externa occasio-
nali prodiret. Et quanquam hæc ambo, in ma-
iori pathemate, ac grauiori sensatione, plerun-
que concurrant : attamen propriè loquendo,
dolor magis intimè respicit censuram, ab ani-
ma sensitiua patiente latam : siue, propinquiùs
se reflectit dolor ad proprietatem animæ, quàm
ad causam dolentem. Multi quippe grauiter vul-
nerantur, citra manifestum dolorem : prout
& furiosus, dolores se vix sentire, ex causis
noxiis ostendit. Quædam etiam sæpè torturæ
dolores eludunt, & inuncta etiam dolores fal-
lunt, licet partes iniuria vapulent. Quare sen-
sus, magis intimè, ac propriè, respicit censuram
potestatis animæ sensitiuæ, quam iniuriam
causæ dolorificæ. Enim verò præfatæ indolen-
tiæ ergò, in Lepra, & immobilitatis in Apople-
xia, &c. diuertor aliò. Equidem Scholæ pro 41
sensationis ac doloris primario organo cerebro
certantes, notant ideo cerebrum, propriâ idio-
pathiâ, immediatè, vnoque velut ictu tactum,
perdere etiam sensum simul, & motum : imo
alterum latus contrahere. Fiendi autem mo-
dum sic exprimunt. Quartus cerebri sinus (si-
nulos perquam exiguus, initio spinalis medul-
læ, à cerebello incipiens,) obstipatur per pitui-

42 tam; vnde instantanea apoplexia. Natura enim volens, aut non valens retrotrahere, aut reducere eiusmodi pituitam eo semel delapsam, sedula saltem satagit, illam pituitam in alterutrum latus illius canalis deponere. Vnde consequenter illius lateris paralysis oritur. Hæc quidem lego de Apoplexia, ac Paralysi: nil tamen de contractura, per ictum capitis oriunda. Paracelsus quoque non contentus hac somnolentâ trium mor-
43 borum doctrinâ, inconstans etiam voluitur. Nunc enim ait Apoplexiam, atque inde subsequentem Paralysin, nasci, eò quòd sensitiuus spiritus in neruis, aquæ vitæ instar, flammam ab igne Æthnæ contraxerit, fodinarum sulfurearum more, lege microcosmicâ. Quâ dein phlogosi, nerui atq; tendines, velut adusti, cremati, ac velut semimortui, exsiccantur cum musculis, manentque ideo deinceps sensu atque motu priuati. Constituit nimirum hos duos morbos (de contractura ex ictu nil cogitans interim) non quidem in capsa cerebri: sed in extremis neruorum ramis, tanquam si essent affectus, ab externo introrsum properantes. Alibi verò, non sulfurosum quippiam, aut phlogiston censet Apoplexiæ causam: sed accusat duntaxat Mercurium (vnum nempe de tribus, quæ sua vocat naturæ initia) nimis exquisitè circulatum, suâ exuberanti subtilitate: instantaneæ cuiusque mortis causam, continenter asserit. Alibi, ad cœlorum stellas Apoplexiam reuocat. Atque alibi rursus varians, docet omnem Apoplexiam fieri è crassis vaporibus, arterias gutturis, & irrequietos pulsantes canales, obstipantibus: esse quoque eclipsin lunarum ce-
44 rebri in nobis, necessitate microcosmicâ. Vertiginis ideo pariter causas ad incerta circumrotauit, totus nempe ipse vertiginosus. Ego autem aliter processi. Quicquid primanò sentit, idipsum est doloris primum susceptiuum, atque efficienter efficiens. Sed gladius, ictus, contusio, corrosiua, &c. sunt quidem occasionalia, vel instrumentalia effectiua: non autem efficientia primaria doloris. Dein, cum dolor plerumque in instanti nascatur, etiã si, qui per externa excitatur. Ergo ad dolorem, non est opus recursu ad cerebrum, vt per reflexionem, vel consulto, opus habeat. Quapropter Scholæ, parùm à cerebro recedentes, maluerũt neruum accipere, pro primario organo, perceptiuo obiectorum sensus, quatenus vel radio luminis, vel materiali spirituum irroratione (nõdum enim se determinarunt in plerisque) à cerebro, continuò dimissâ, adspergantur. Adeóque cerebrum denegare sensum atque motum inferioribus, nisi per mediatores spiritus suum fauorem incessanter inspiret. Ast & in hoc multas reperio anxietates. In primis exploro
45 diuersos tactus in homine. Nimirum singulares penè, in membris singulis: imò in intestinis, alijsque partibus, omni ferme neruorum consortio destitutis. Quales sunt ipsi dentes, quorum etsi radicem neruulus tangat, non tamen ipsos exteriùs dentes; quos tamen sentire, inuiti multi testabuntur. Sic vteteres carent neruo, ipsumque cranium, sub terebra trepani, sensum mirificum, in pedum vsque digitos, resonat. Credidi itaque, non posse ab vnico & communi fonte cerebro, vel vnico textura neruo, tantam distribui vnius tactus latitudinem. Supposui itaque, quod antè iam probaui, sensum primariò, in anima sensitiua, vbique præsentem, atque eatenus etiam proximè in spiritu insito patriam, residere. Idq; eò audaciùs asserui, quòd cerebrum ipsum, influi spiritus officina, tam surdo atque anomalo tactu polleat, quod sine sensu putatum sit. Ergo vel ruit axioma: *Propter quod vnumquodque est tale, illud ipsum est magis tale*: vel cerebrum non est primaria sedes & fons tactûs. Denique, dolor omnis fit in loco, & quasi ex tempore sentitur. Ergo & tactus fit in loco, & non post factam denunciationem ad caput. Quinetiam in natura, vel in rotundo saltem, non est dexterum & sinistrum: atque ideò nec potest per lapsum, pituitæ seruari latus in Paralysi, nisi in vnica medulla spinali, maxime in eius imo, per longum sint duo canales, lateris necessitatem continentes. Quod est ridiculum cogitasse falsem, præsertim in exili illa quarti sinus cauitate. Siquidem motus & sensus, sunt in vnico & eodẽ musculo, simplicem ac exilẽ neruum suscipiente. In digitis tamen stupore affectis, suspenditur sæpè solus sensus, motu sospite interim, atque libero. Itaque vel est necesse, sensum & motum non pendere ab eodem neruo, spiritu influo, horumque communi principio: vel necesse est, ab eodem vnico neruulo pendere motum duntaxat, & non sensum: vel solum sensum, & non motum: vel esse alia peregrina hactenus ignota, quæ tollunt aut lædunt solum sensum, & non motum: alia verò, quæ solum sistunt motum, ac nonnul-
la, quæ vtrumque afficiant. Quapropter penitiùs 46
attendendo, aspexi stuporẽ tactûs, insensilitatem, carentiam, vel defectum in motu, aliquando esse passiones, ex medio priuatiuo ortas: eatque tum quoque de necessitate esse priuatiuas. Vt in luxatione vertebræ, strangulatione, &c. Noui enim honestum ciuem, ter à prædonibus suspensum emungendæ pecuniæ ergò, mihique dixisse, quòd eo ipso, quo tripes è pedibus subtraheretur, amisisset motum, sensum, omnemq; mentis operationem. Saltem, non illi tum erat repletus quartus sinulus cerebri, neque medulla spinalis compressa, quæ intra vertebras degebat sospes: Laqueoque disrupto, vt illæ functiones animæ, & corporis redirent in pristinum statum, non tollebatur iterum è quarto illo sinu pituita obstipans. Astrologus quidam, volens tentare, an mors suspensionis dolorosa esset: laqueum collo circumduxit, iussitque adolescentulum filium, vt attenderet, dum pollicem moueret post subtractum subter pedes scabellum, vt statim funem amputaret. Puer itaque fixis oculis in digitos patris, nec cernens motum in iis, sursumque respiciens, vidit patrem liuidum, exsessaque lingua. Ergo abscisso laqueo, Astrologus decidit in terram, & vix post mensem conualuit. Eodem ferè modo procedit demersio. In qua simul atque primo tractu, hausta est aqua in pulmonem, per eos, amittitur vsus facultatum mentalium, iteratóque aquæ haustu priora confirmantur. Nec attamen tam citò moriuntur, quin, si proni jaceant, vt aqua effluat, etiam qui dudum mortui apparent, plerumque reuiuiscant. Repletis ergo pulmonum cannis, hospite peregrino, intercipitur radius vitalis, à præcordiis, in caput perpetuò lucens. Vnde consequenter, velut Apoplexia priuatiua, confestim oboritur. Mirum sanè, vtrobique tam citò labascere mentales functiones. Adeóque & hinc necessitatis continuata conticitur importunitas, atque dependentia, ab inferiorum aspiratione, & fauore vitali, nondum in Scholis agnito. Quapropter tractatum

tractatum *de Duumviratu aderuani*. Consideraui itaque, si cerebrum sit fons, ac sedes primaria, animæ immortalis, intellectûs, & memoriæ: saltem quamdiu anima meat, cerebro debebant istæ facultates manere illibatæ: cum ad cogitandum nec crure, nec brachio, nec ipso anhelitu, sit opus. Attamen suspensio, vnico velut ictu, facultates mentis tollit totaliter. Etenim dum arteriæ iugulares cõmunicatem cum inferioribus denegarent, vel pulmo, aquâ repletus esset, statim nedum facultates collabuntur: verùm etiam eiusmodi interclusio agebat per modum apoplexiæ vniuersalis, & non vno tantùm latere motum suspendebat, prout in Paralysi. Inde enim mihi confirmaui, influxus viscerum inferiorum, ac communionem tolli à cerebro, per vinculi aut obstaculi interceptionem. Vnde consequenter quoque suspicatus sum, conceptus primos formari alibi, quàm in capite. Iuxta illud veritatis:
48 *Ex corde manant adulteria, homicidia*, &c. Reperi insuper Apoplexiam, Stuporẽ, Paralysin, Vertigines, Caducum, Spasmum, &c. esse passiones, positiua causa occasionali oriundas, multumque distantes, à priuatiuis, constrictiuis neruorum, meatuum, ac spirituum. Quæ causæ hactenus à Scholis sunt neglectæ, in præfatis morbis subscribendo scilicet ethnicis deliriis, pituitam in quatro sinulo cerebri stabulantibus. Cum interim similes ac positiuæ facultates vbique in opiatis, itemque in morbis soporosis, ac epilepticis occurrant. Memini quoque, aliquãdo in meis Tyrociniis, virulenta quædam distillasse, quæ si quando non ritè obturatis iũcturis, odorem de se spirarent, vel postmodum, separando vasa ab inuicem, incautum me ferirent, vnico instanti, in lapsum paratus eram, cum vertigine & deatri lateris stupore. Adeò vt si iterum, semel tantum, me odor perculsisset, absque dubio, cecidissem Apoplecticus. In tantam scilicet me olim temeritatem compolit ardor sciendi, quòd millies vitæ non pepercerim meæ. In propositis itaque terminis. Non enim odor iste excitabat pituitam, labi minitantem, eamque è sinu cerebri iterum remouit aëris nouus ac recens afflatus. Ergo si quædam simplicia corporem, vertigines, motûs cessationem, & sensûs obfuscationem adferant, non est absonum, bis similia intus, etiã repente obnasci. Nec decens est, vnius pituitæ priuanti obstipationi, hæc cuncta perpetuò dedicare. Memini namque, apoplecticum binis
49 horis extinctum, cumque suspicio esset oblati veneni, instituta fuit dissectio. Ablato ergo cranio, tredecim studiosi abstulerunt suauiter Menynges, cerebello dein modestè diducto, ne quicquam pituitæ in quatto sinu repertum, vt neque deorsum decidisse in medullam spinalem studiosè indagantibus fuit compertum. Igitur nunquam inducat, vt cum Schulis credam, Apoplexiam esse obstipationem pituitosam quarti sinûs cerebri: vt neque credam, Paralysin obstructionem alterius lateris medullæ spinalis. Inprimis infaustæ medelæ horum morborum produnt ignauas causarum disquisitiones. Dein, est Apoplexia tam negligenter, atque ignoranter hactenus tractata: quòd in Scholis adhuc hodie sit proprio destituta vocabulo. Si-
50 quidem à plexu, siue arteriarum reticulâ, Galeno somoiatâ, vel aliunde ipsi credulo traditâ, nomen retinuit; quam reticulam hactenus Anatome noudum vidit. Sed Gaenom, vt temerarium nugarum assertorem, ac ridiculum dissectorem sua mentita reticula destituit. Ita vt, Andreâ Vesalio authore, iam liquidò constet, Galenum, cadauer humanum dissectum vidisse nunquam: suamque anatomiæ doctrinam aliunde verbo tenus descripsisse, non secus atque rem herbariam è Dioscoride. Facile ergo didici, nedum locum, 51
& fiendi modum, sed & totam Apoplexiæ tragædiam, atque remedia debita, & in Scholis Galenicis, necessariò ignorari penitùs. Confirmauit id mihi namque sanandi methodus. Sæpè namque recentem Apoplexiam, per vomitiua, aliàs verò additis deinceps confortantibus, loquelam, sensum atque motum restitui. Omnes verò, quorum alterutrum latus defecerat, calubito Diaphoretico Paracelsi, à me alibi descripto, sanatos vidi. Mercurius enim iste sudorifer, vt absque vllâ euacuatione sanat: ita & citra pituitæ reuulsionem, è quarto sinu cerebri, desideratam opem tulit. Secus enim Sacrorum doctrinam. (*E fructibus eorum, cognoscetis eos.*) A posteriori scilicet, atque ab effectu didici, originem Apoplexiæ esse positiuam: non autem priuatiuam, vel oppilationem sinus cerebelli, factam per phlegma isthuc sepentè decidens. Potissimùm, quòd ex vterinis affectibus non ratò oriantur Apoplexiæ, atque Paralyses. Adhibitis cessantes vtero remediis, iisque neglectis, vel præfocantur verè apoplecticæ, vel paralysi, in vitam quoque languent. Cognoui fi- 52
naliter Apoplexiæ limen esse in præcordiis; in cerebro autem, non nisi per deuteropathiam, quâ cerebrum vicissim auscultat inferiorum regimini. Neque enim vomitiua; vt nec etiam præfatum sudoriferum, quicquam submouent è postico sinulo cerebri, multóque minus à medullæ spinalis exili cauitate. Idque nôrunt, quotquot vnquam illarum partium dissectioni adfuêre. Itemque odoriferæ & auxiliares essentiæ, potæ, ad caput, si constipatum foret, nunquam deferrentur: attamen moa sensibiliter opitulantur, quia in præcordiis suus est gustus, suusque odoratus proprius. Quin imò & suus tactus hinc corpori communicatur, medio animæ sensitiuæ, vbique præsentis. Quod licet alibi de vita longa sat probauerim: hîc vnico saltem exemplo confortasse, iuuerit. Itaque si 53
quis Scammoneatum, sacchato ac atomate laruatum virus, biberit, commendant quidem id lingua atque palatum, pro prima vice: sed iterata, errorem laruati gustus, deteget hypochondrij horror, & bibendi auersio. Quodque alioqui linguæ suaue est, horridum fit præcordiis. Non mirum igitur, singularem ibidem gustum atque tactum esse, ac inde in membra diffundi, illosque præcordiorum sensus statim refici, odoris essentiis: tardè verò ac vnquam, si naribus, palato, atque cranij fututis applicentur. Etenim notaui quædam, quæ nedum soporem, 54
vel catalepsin: sed etiam amentiam faciunt, sternuntque mentis dignitates potissimas, sensu tamen motuque illibatis. Postmodùm verò intellectus redit, abolentur verò tam sensus, quàm motus. Quædam etiam, foris inuncta, sensum tollunt, sicut chirurgo libertas sit scindendo, ablatisque post vnctionibus, redit abactus sensus. Credidi hinc sanè, Apoplexiam, Sopores, Caducum, itemque hystericas strangulationes, ac syncopas quaslibet, esse morbos ex deuteropathia, & actione regiminis: non autem corporali

rali humorum ac vaporum confluentiâ, in vtribus cerebri natos. Equidē vterus nunquam supra Diaphragma ascendit, ast apoplecticos patrat. Non est ergo materialis attactus vteri, & capitis. Suffitum enim noui, quo mulier repente corruit Apoplectica, cum lateris paralysi, talisq; perseuerat, nisi suffitu è ficu equino, per infuodibulum transmisso, restituatur. Vidi namq; & colli circulum, in muliere, repētè supra mentis altitudinem ascēdisse, quod nec humoribus, nec vaporibus est opportunum. Est nimirum vteri aspectus, eanquā basilici sui, quo partes affluxu laticis (quis autem iste latex, alibi docebitur) tument: prout multia alioqui venenis est vernaculum. Perinde, quasi aquæ ascendunt, ac intumescunt, vtraque lunæ statione, ea solius astri illius aspectu. Meipsum hac in parte depingam. Dum 65. annum agerem, essemque circa Apoplexiæ considerationem distentus: discreui positiuam nempe, quæ à veneno glaciali fieret, ab alterâ, quæ per obstipationem nerut affligit, periode se habere, ac dignosci posse. Perinde vt qui retorto crure sedens sensum in crure amittit, propter nerui compressionem: dumque illi sensus restituitur, sentiri lancinationes à spiritu vitali vel animali (qui saltus est, vt ostendi libro *de vitâ longâ*.) Sed à stupore, qui à veneno glaciali progreditur, si sensus redierit, nullus occurrit lacinationis aut punctura dolor. Contemplabar enim in museo, sub frigore kalendarum Ianuarij & testa prunis paucis onusta, eminus stabat, quo saltem algidissima hiemis tempestas mitigaretur tantillum. Vnus opportunè ea meis aduenicns, denuntiauit fuliginis fœtorem, & actutum testam abstulit. Sensi autem statim circa orificium stomachi, miniratū deliquium. Surgens ergo, egrediensq; vno instanti, lapsus sum recto corpore in fundum lapideum. Itaque tam ratione syncopes, quàm occipitis ictus, ablatus sum pro cadauere. Redij quidem post horæ quadrantem ad signa vitæ: sed cum tumore occipitis, sensi suturas cranij insigniter, magis magisque dolere. Gustum quoque atque odoratum totaliter ablatos, auresque tinnire continuò. Ad singulos porrò conceptus, statim caput vertigine rotabat, etiā clausis oculis. Mox abinde nerui omnes, vsque in suras, doluerūnt, sic vt vnica sternutatio totum corpus lancinaret crudeliter, edēdi quidem appetitus rediit, sed rotatio ad menses aliquot me exercuit. Didici autem primùm, quòd vespere, ante cœnam vertigo cresceret, nempe circa degestionis terminum. 2. quod stante iudicio, vertigo tamen inualesceret. 3. quod oleribus quibuslibet, & piscibus non salsis, rotatio crudeliùs insurgeret. 4. Notaui Turcoidem gemmam mansisse integram lapso mihi, nec præseruâsse à periculo casûs. Quodque Turcois non iuuet, nisi quos subitaneus cadendo metus corripit. Quod non euenit, quibus syncope casum præcedit ac fabricat. 5. Quod vertigo esset à cibis corruptelæ obnoxiis. 6. Ac seriò notaui, quod Apoplexia, vertigo, &c. pendeant ab hypochondrio, quanquam caput mihi ab ictus concussione vnicè videretur affectū, ac vertigo sensibiliter in capite rotaret. Attamen cum vertigo cibos, ciborumq; copiam respiceret, notabiliter percepi, inoa à præfata syncope remansisse circa stomachum, hospitem præter naturam, præfatæ vertiginis causam occasionalem. Idque validiùs confirmaui, quod quoties olim mare transfretassem, nauseabam quidem initiô sub procellis, at nunquam vomui, aut manducare desini: sed postquam in terris liber oberrarem, percipiebam semper oberrantem vertiginem, noctu dieque motum sursum ac deorsum nauigij referentem. Donec semper tandem per vomitum vitrioli albi liberarer. Etenim saltem nauigando, nulla erat oblata offensio capitis: attamen, quasi ebrius essem, continuâ vertigine casū minabar, constante tamen atq; illæsa iudicij operatione. Semper autem illâ vertigine liberabar, vnico vomitu. Sed iā in præfato lapsu, ictus quidem tumorem in occipite ac suturis, suos prodebat effectus, in organis sensuum, & neruis. At hæc cuncta minimè causabant rotationem capitis, quam à ciborum delectu potissimum obseruabam prioritati, siue exasperati: Maximoperè quòd vnico vomitu, pro more, eiusmodi rotatio compesceretur. Vnde in meipso experiebar, vertiginem, etiam læso capite à stomacho, adeóque a Duumuiratu suscitari atq; foueri. Ipsam autem syncopen, dedisse ictus causam, simulque reliquisse notam sigillarem in hospite peregrino; ibidem detento. Denique istam rotationem non à vapore, infernè sursum lato: sed à corporeâ occasione excrementi sigillati, quoties aliquid, quod istis officinis infernis minus arrideret, occurreret; vis eorundem impressiuaque Idea, in cerebrum redundaret. Inde itaque distinxi inebriatiua, à stomacho in arterias traducta, vitalique spiritui commista, œconomiam spiritûs, in cellulis cerebri, confundere, simulque imaginatiuam turbare, quia exotica peregrinaque actualiter per arterias sursum pergebant: A vertiginosis videlicet, quibus nempe superstite incolumi intellectu, rotationes duntaxat, vtcunque atroces obuersarentur. Nam & harum rotationum causæ occasionales perstant in hypochondriis: vnde vi regiminis, ipsum cerebrum: non autem mentis abstractas facultates in spiritibus immediate sigillatas, vitiant. Perinde quasi vngula Alcis digito alligata, eundem dominatûs rigorem compescit in epilepticis. Perpendi etiam quasi optica inspectione, qualiter in præcordiis primi conceptus formarentur, atq; inde ad cerebrum missi, polirentur. Ac tādem quo pacto in deliriis, atque insania hypochondriacis, hæc diuersimode agitarentur, citra vllam capitis rotationem. Atque in ebriis, rotatio comitaretur illorum amentiam. Alibi verò rotatio nullam induceret mentis cespitationem. Prout aliàs memoria cespitaret, sospite homine integro. Profectò vt hæc seriò, multoque otio mecum ponderabam, reperi, qualitates in ipsis excrementis suas sequi Ideas, ac sigillatim suas ludere scenas; quas nimirum qualitatum diuersàs proprietates, tanquam dona seminalia, verasq; formales Ideas, tum prius dilucidè comprehendi: à quibus scilicet immediatè robur animæ sensitiuæ (vtpote eiusdem formalis classis consortes) vitiaretur, variéque subigeretur, atque cederet importunitatibus actiuarum idearum. Proh dolor! tum sese mihi manifestauit fundus animæ, apud Taulerum sic dictus. Qui nil aliud, quàm ipsa mens immortalis erat, quantis videlicet tenebris exterioribus, velut tunicis pelliceis, obuolueretur, quatenus alligata est, hospitaturque, durante termino vitæ, in ipsius animæ sensitiuæ diuersorio. Adeóque hinc dilucidè cognoui, quem & ideo, libro *De vita longa*, in- 55
audito sermone explicui in honorem Dei, Satanæ contemtum, totiusque peregrinationis hu-

manæ

mauæ magnificentiam. Docui etiam de Vita
longa, capur fontem accretionis, partium sub se
situatum (quod gibbosi etiam confirmant) adeó-
que a capite, limitari statum atque durationem
accretionis: terminos quoq; describi pilis, & ca-
pita ideo incuria, via canescere. Profiteor itaque
cum Scholis, à cerebro, vt fonte, lumen vitale
diffundi quidem, ac per nouos dispergi, eóque
absente, facultates diuersoriis propriis silentes,
etiam confestim silere occasione priuatiua. Nam
licet sensus ac motus, à spiritu insito partium,
tam perceptiuè, quàm executiuè quodammodò
pendeant: quia tamen partes singulæ, vitaliter
fouentur ab irrorato cerebri lumine, huiusque
luminis intercepio filo, siue radio, quamprimùm
etiam intercipiuntur sensus & motus. Ast hæc
tantùm commonstrant Apoplexiam priuatiuam,
non ita quidem verè morbosam, quantum acci-
dentalem, prout superiùs in luxatione vertebra-
rum quoque ostendi. Non autem, quod proin
sensuum ac motuum causa fontalis in spiritu
commoriatur, licet eius functio suspédatur, dum
supernum istud lumen suspenditur. Nam sublato
capite, musca aliquandiu volitat. Truncato etiam
hominis capite, artus dudum sæpè subsiliũt, con-
trahuntur, innatique motus adhuc signa præ-
56 bent. At Apoplexiæ positiuæ ac morbosæ, longè
alia causa atque proprietas est. Subinde namque
in volam, vel in vnicum digitum incidit confe-
stim sensus orbatio, stuporque, sospite tamen
motu. An ergo proinde pituita, isti digito exo-
tica, cadit in nerui meditullium? per canalem
scilicet, quo neruulus perforatus, & conspirabilis
cerebro cogitatur? Vel forsitan vapor pituitæ
insolitus, eò decurrit? qoiq; sursum aliqui scan-
dere solebat, vel debebat, natura vaporum sic
statuente? & vitali vi enormootica obtemperan-
57 te? At saltem vnicus neruus, in tendinem volæ,
quatuor pariter digitis sensum atque motum
largitur: cur ergo vnico tantùm digito, solus stu-
pet sensus? Denique quis vnquam vapor, vel è
tenacissimo muco elatus, crassior erit, & non
æqualis illi, qui ab aqua ascendit? Respondeant,
quotquot in vniuerso fuerint distillatores. Cur
ergo ad stuporem, requiretur crassus vapor pitui-
tæ (quæ non ens, demonstraui sat alibi) & non
aquæ simplicis, vel cruoris? Sin verò vapor la-
ticis aut cruoris id effecerit, tum quoque neces-
sarius, ordinarius, atque continuus erit omnium
stupor generalis, absque intermissione. Deinde si
aliquis humor, vapor peregrinus, aut excremen-
tosus, sit causa occasionalis huiusmodi stuporis,
priuatiua scilicet ac oppilatiua nerui, is certè
mittitur, vel propriâ eò decurrit sponte. Si mit-
tator, at saltem non à cerebro, vel medulla eius
vicaria. Nam sic non confestim, vt neque ad vni-
cum saltem digitum, digitique extremum, mox
anteà sanum afficeret. Nec mittitur vapor ille
à spiritu vitæ œconomo, quippe qui libentiùs,
ac promtiùs, per diaphæresin proscriptus exi-
ret. Prouidentiæ itaque, & naturali solicitudini,
cuncta semper in optimum finem dispensanti,
id manifestò contradicit. Quòd nimis sibi iniu-
riosa natura in neruos impingeret, quæ faci-
liùs, meliùs, ac propinquiùs, pro solito, ad natu-
rale ac ordinarium cutis emunctorium amandas-
58 set. Adeóque ista Scholarum vaporalia vapulan-
da fabula, multiplex adynaton continet. Nam
neruorum canalis, recto filo, continuatoq; ductu,
desinit in medulllam spinalem, nec vllos habet
transuersos tubos, per quos vaporem illum pi-
tuitosum lateraliter transmitteret (aliòqui nam-
que fieret spirituum totalis iactura, antequam
ad executricem motûs musculum deuenirent)
tantum abest, quod eundem isthac vaporem
assugeret. Non potest itaque is humor, aut va-
por, ad vnicum digitum transmitti, vel descen-
dere (multóque minùs, repentè insilire) nisi
per neruorum meatum, cum medullâ spinali
communem. Atqui somnio simile est, quod in 59
corpore sano, non autem querulo, confestim
digiti sensus deficiat, per pituitam, non antè in
neruis alterioribus perceptam: aut alióqui per
vaporem, heteroclito modo natum non dimis-
sum, aut descendentem eò, vt neque in parte
statim generatum. Cum alioqui omnis peregrini
hospitalitas, vel ab ipso initio, sit naturæ mani-
festò molesta. Sed fortè an lateraliter, in extre-
mum digiti neruum, ea pituita, vel is vapor irre-
psit? At cum periret axioma Scholarum, quod
Impetum facienti, humorum quorumvis dispen-
sationes adscribit. Etenim non sunt in nobis, aut
in naturâ rerum, isti humores: ac si qui essent,
non proinde illis competeret via ambulatoria:
multóque minùs, in illis iam excrementitiis: eò
quòd vitalium facultatibus, motus naturales
omnes, in nobis auscultent. Etenim, si pituita,
eiusque vapor crassus, essent in naturâ, saltem à
Scholis hoc loco (quatenus morbosa) reputan-
tur excrementa, quorum non est intio, non spon-
taneus motus, aut progressus: ergò necessario ab
alio pellerentur. Non quidem ab Archeo, qui cũ
omnia proinde, atque bene agit, non pelleret ad
neruos, quod alias ad cutim regula riter assueuit
deducere. Forsitan ergò à calore, pituita in vapo-
rem extenuata, sursum pergit: At tunc, non deor-
sum, in digitum decliuem. Saltem iuxta theo-
rema Scholarum de catarrhis, rursus statim in
guttas concresceret vapor ille: non autem vapo-
ris oberraret specie, ad extrema neruorum, vt ne-
que ad vnicum duntaxat digitum per volam pro-
peraret. Sed cur rueret repentè, instar ponderis,
in neruulum filo tenuiorem? Vnum inquam, &
non alterum? Si verò vapor lateraliter subintret?
cur vnico instanti, sine præuiâ molestiâ imbibi-
tur? Cur non potiùs in carnem, quàm in neruu-
li extremum, suâ membranâ cincti, impingitur?
quare causa quæ vnicum atomum pituitæ, vel
halitûs crassi, genuit, continuò non alium, præ-
ter vnicum illum, producit? Nam sæpe stupor il-
le repentinus, à paruulo digito incipit, desinit-
que tandem in illo, dum tertium, aut quartum
pertigerit. Subinde quoque repentè omnes di-
giti, mortis pallorem, ad medietatem longitu-
dinis, vel vltra assumunt, cum vel sine stupore,
torpente motu, &c. Si itaque id ex vaporosâ
materiâ, saltem non fiet ista in cerebro, aut
Nucha. Siquidem tum necessariò portenderet
vniuersalem tunc passionem. Ergò iste vapor
nascetur in neruo, vel tendine: atqui tum om-
nes simul stupescerent, non autem successiuè.
Nec persuadeor, cur in tranquillo sanitatis, vapor
ille, existens extra neruum intrò ad neruum vel
tendinem premeretur, vbi in nobis alioqui est
Indesinens diaphæresis extrorsum. Saltem cur
hæc non perseueraret, cum intra se, eundem
opificem, materiam, ac officinam habeat? Qua-
re stupor ille mox cessat, si subesset materia, qua-
lis esset vnus de quatuor humoribus, vbique cru-
ori connatans? Si à communi volæ neruo, causa
iam

iam defluat, in vnum iam victum: quare ergo deinceps ad alium defluit digitum sanum, nec sistit in primo? Cur, si ab vnico neruulo in omnes propagetur, non simul etiam omnes infestat; sed subsequenter, atque dudum post? Quare læditur sensus, & non motus, si ab vnicâ & pari causâ, si per vnicum, tam motus, quàm sensus authorem neruulum, delata? Solum manuum frigus causat stuporem ab extra, & dolorem intus, sine vllâ vaporum aut humorum incidentiâ. Tandem, nerui non sunt in digitos, sed in tendinea inserti: cur ergo sensus læditur & non motus?
60 Cur non simul stupor extenditur per totam volam, vno tendine tectam? Si tendines patiuntur hanc comminatam paralysin: iam est recessisse à neruorum communione, ad deoſos, non perforatos, nec canalitios tubos tendinum. Non peruios inquam, si idcirco non pituitæ incidentiis obnoxios. Quidam à Quartanâ, Splenem affectum retinuerat, itemque manus sinistræ stuporem, cum mortali pallore frequenter recurrentem. Atqui quid viarum commune, Splen cum neruis digitorum seruat? Vt scilicet pituitam, & halitus crassos, ad solos transmittat digitos? An enim Lien mittit vapores in cerebrum, quos inde cum iuris & actionis substitutione, delegatos vult ad digitos sui lateris, vel ad oppositos? Ac ergo oppilatus Lien, plus ad cerebrum & Nucham euaporabit, quàm sanus, non impe-
61 ditus, continuaque bile atrâ grauatus: Certè particularium inseolitates ac stupores prosecutus sum, vt totalem Apoplexiam rectiùs intelligeremus. Miseror interim Scholas, non accuratius examinasse sua figmenta humorum, & vaporum, horumque tam festinatum ac ridiculum decubitum. Nec semel æstimasse, quod sicut ambientis aëris frigus est narcoticum: ita naturam paralysis, neruorumque consimiles passiones positiuas, non distinxisse à consimilibus priuatiuis. Vt inde didicissent, positiuos affectus nequaquam consistere posse absque narcotica, motrua materia, & qualitate. Quæ si satis fit creando stupori, vbi extrinsecus attigerit partes sensitiuas, quid non sit effectura, si ipsum localiter feriat neruum. Equidem si vapore tenus attingeos (iuxta Scholas) mox perituum sensûs effectum, dederit: quidni semel saltem cogitarût, quòd potent renaciori materiâ, contumacem atque dura-
62 bilem paralysin suscitare? Porrò, vbicunque eiusmodi anodynum concludatur, in Duumuiratu corporis stomachum atque lienem intelligo) syncopen mouebit subitaneam, & apoplexiam positiuam. Paralysis verò est plerumque vnius duntaxat lateris, vnicoque velut sagittæ ictu, defectus irruit. Velocitas autem insperatæ casus, terrorem in cerebro ac medullis parit. Id est, in spirito, horum incola, & sensationis illius authore. Itaque ob suum terrorem, contrahitur medullæ debilius latus. Est nimirum Paralysis, productum illius contractuæ. Estque in omnibus, semper vnum latus altero debilius. Idcirco mulieres, quæ
63 vt timidi plerumque sunt animi, per terrorem corruunt frequenter in Paralysin, absque Apoplexiâ. Id enim proprietatis terror habet, vt poros confestim claudat, si subitaneus fuerit. Stetetuntque comæ, vox faucibus hæsit. Quia naturale est, vt venienti hosti ianua claudatur. Etenim in ictu caluariæ, resoluitur latus suppositum, oppositumque contrahitur. Suppositum nempe, quia magis refectum: contrahiturque oppositum, quia irritatum. Enimverò solet volgus præaugurari Apoplexiam ex breuitate colli. Nam breui- 64
tas colli, non arguit pauciores vertebras: sed singularum minorem profunditatem. At quid istud habet commune cum pituitâ? vel cum quandoque futurâ oppilatione quarti sinûs cerebri? vt scilicet vnum ex altero causaliter præsagiri debeat? Nam breuitas colli, non continet ouduni signum, aut prædictionem Physiognomiæ: sed insuper, causam aliquam occasionalem. Sæpè namque post besternam crapulam, vertigo, scotomia, vomitus, digitorum stupor, &c. obueniunt, quæ Apoplexiam minantur, & præcinunt, non quidem occasione organi idonei (vt de colli breuitate) sed quia præludium habent ab Apoplexia, solo gradu, atque intensione distans. Si ergo à præcordiis, vertigo illa, & stupor post crapulam, quatenus materia occasionalis, inferiore adhuc gradu, fouetur ab Archeo. Ergo vbicunque istud venenum anodynum, in gradum euehitur, Apoplexiam facit, ex iisdem sedibus natalem. Qua per sextæ digestionis errorem fit anodyum istud, ex alimento; vnde tandem etiam Paralysis occasionaliter. Breuitas ergo colli, breuitatem viæ, ac promptitudinem, à præcordiis in caput, pro Apoplexiâ requisitam, subministrat. Id est, faciliorem organi promtitudinem.
Etenim Scholæ, in paruis, aut comminatis Apo- 65
plexiis, institutas frictiones extremorum, asserunt proficuas fuisse quandoque, & inde reuulsionem pituitæ, atque vaporum è capite, cooijcientes, præcipiunt frictiones, vsque in pellis atrocem decorticationem, & clysteres acres. Pellem nimirum excoriant, ne sensus ibidem deficiat. Oblitæ interim suæ regulæ, quòd sensus è 66
cerebro totus pendeat: frustraque sit crura decorticari, vt pituitam è quarto sinu cerebri reuellant. Nesciunt enim, quorsum eam reuellant. An ioanom è cerebelli sinu elicere debeant per enemata: an verò eandem è sinu cerebelli, per cutim, fricando exigant. Ridiculum rotom, quia & ipsæ ridiculæ! Interim an potiùs cutim, quàm vapores detrahant, restentur mecum adstantes. Scio tamen certò, & si quis totus excorietur, nequaquam tamen Apoplexiam, aut veram Paralysin, sublatû iri vllatenus. Nec video, quomodo 67
tueantur suum theorema. Quòd scilicet pituita in quarto sinu cerebri, sit ambotum horum malorum causa continens & adæquata. Etenim concredo, frictiones parû iuuisse, vbi venenum istud anodynum ac cadauerosum, in solo est corporis habitu: Sed quid agent crudeles illæ frictiones, si istud anodynum primario in præcordiis sit situm? & quomodo probant per frictiones, pituitam è cerebelli sinu trahi? Scio itaque frictiones, vt sine discretione & cognitione causarum, atque locorum distinctione institutas: ita quoq; irritas fuisse, & futuras semper. Ridiculum nempe, & crudele, cutim ad exoriationē fricuisse, & oppilationem in medirullio medollæ spinalis, causam affectus assignasse. Quia quantumcunq; frictio, si qua foret pituita in mundo, eaque in præfatum cerebelli sinum illapsa, illam vnico grano tollet nunquam. Quin potiùs, datis hypothesibus, eandem continuò augeret. Quia mate- 68
riam (si remissio alicuius sit veritatis) magis deorsum trahet, & impinget in canalem spinalis medullæ, quâ parte semper se sit angustior, eoque magis, quòd ordinatiò maiorum vasorum, in inferiores & minores sui ramos, sit dispensatio.

pensatio. Tum etiam, quòd einsmodi pituita, sequestrata à reliquo cruore, esset merum excrementum, nec ideò difflabile absque capite mortuo, siue residuo longè duriore. Ideóque frictio, si trahat, & reuellat quoquo modo, sentiet etiam ordinariom illum naturæ nisum, vt non à sinu posteriore, ac inferiore, sursum ad cerebrum retrogrado motu: sed ad strictiores ac inferiores tubos Nuchæ, oppilans ista pituita traheretur. Præsertim dum in Paralysi, spiritus sensitiui parcè, aut plane nihil, defluant, qui pituitam istam propellere possent alioqui. Frictio igitur quatenus eahaurit, spirituum sensitiuorum egesta-
69 tem potiùs accumulabit. Generatur autem anodynum apoplecticum, per modum cæterorum naturalium. Nimirum, occasionaliter excrementum aliquod obnascitur, ductu materiæ proprio: Archeus verò, illud eacrementum leotiens, atque horrelcens, fugit, atque ideam cadauerosam excrementi concipiens, illam sibi impertinenter imprimat. Vnde confestim, tanquam ictu iaculi suscitatur Apoplexia. Huius autem anodyni natiuitatem, plerumque aliquot dispositiones præ-
70 uiæ præcedunt. Quæ itaque si in cerebro contingeret, cessaret querimoniæ locus, quòd nempe Apopleaia fiat in instanti, quapropter *den sclag*, siue ictum vocamos, quòd nimirum, per modum ictûs, improuisa superueniat. Locus ergo natiuitatis Apoplexiæ, in præcordiis est; Ideóque & signa habet prænuncia, vertiginis, stuporis, nauseæ, &c. Locus ergo Apopleaiæ, in Archeo præcordiorum est: in partibus verò singulis, pro stupore particulari. Quia errore digestionis, liquor proximè assimilandus, ob defectum Archei, degenerat in venenum anodynum, fitque occasionalis materia tanti mali, excrementum (inquam) sigillatum, ab Ideâ Archei horrescentis, in fæcem sigillatur, hostilitatis suæ coæuam memoriam referendi. Quod autem inde non recedat, nec obsequatur cognitis à Seplasiâ remediis, doceat ipsa Quartana, quæ hactenus in Medentum opprobrium, suam iterat scenam pro lubitu. Si quartana Seholis incurabilis: multò magis Apoplexia. Anodynum etenim Apoplecticum, mitius quidem in se est, quàm Epilepticum: sed longè atrocius infestat. Etenim præter stupore, mentem ferit, soporem ac carochum patrat. Quod si præterea, & acrimoniam acquirat, vlcera parit maligna iuxta anodyni mortificatio-
71 nem. Quia autem virus istud ponticum est, ideo atrophias minatur. Obseruaui etenim Chymicum, qui dudum circa aquas regias fuerat commoratus, incidisse in palpitationes cordis terribiles, tandem in dolores brachiorum, fuit illi os, in latus dexterum, conuulsum, patiebatur quoque noctes insomnes, & brachiorum dolores profundos; qui tamen non exasperabantur ad tactum. Insigni quoque macie contabuerat propter aquarum conceptas ponticitates, frustra interim quælibet tentabantur exteriora remedia, (neque enim sumptibus, aut famulitio pro illo parcebam) solo autem laudano, per dies tredecim exhibito, plenè restitutus, habitum dein mox, atque pristinum robur recuperanit. Quia enim austera ponticitas liquorum spiritum sensitiuum contaminauerat, cuius productum, lancinabat Archeum, os conuulsum ad latus, ac digiti lateraliter detorti, Apoplecticum quiddam referebant. At quia non ascendebat è præcordiorum gubernatore: sed dontaxat odores aquarum spiritui sensitiuo influo, sese immiscuerant, perfecta non fuit
vis illius Apoplexia, licèt alioqui sat vertigino- 72
sa. Quod autem dicam anodynum ponticũ, quod in Opio est amarum, non autem in Hyoscyamo, aut Mandragorâ: ac prædulce, in vitriolo & sulfure. Hoc imprimis detegit errorem Scholarum, dum è saporibus vulgatis, vires ariolantur simplicium. Enimverò scio nondum sat digestas rerum vicissitudines, aut maturitates; nec item verum pro falso cuique placiturum: subiiciam ergo anxietates aliquot, quas mihi
regulæ Scholarum Apoplecticæ peperêre. Dum 73
enim mineralium examini plus iusto insisterem, sensi ex quorondam illorum suffitu, instantaneam Apoplexiam, cum defectu sinistri lateris, adeóque cecidissem præceps, si vnicâ adhuc vice, illius loci aërem inspirassem. Quapropter imprimis didici, Paralysin non esse Apopleaiâ posteriorem, in duratione. Tum denique, in sinubus Cerebri nullam esse opilationem. Etenim iam penè corruebam: & nisi caput à vase, vnde teter spirabat flatus, diuertissem, apoplecticus fuissem, & cadere paratus eram. Iamque tum mihi brachium decidebat, & crus stupidum, sensu motuque deficiebat. At nunquam Scholæ ad hæc respondebunt, Si pituitæ nil, in quartum cerebri sinum ceciderat vnquam, quomodo effectus in me erat suá causâ prior? Sin verò eius aliquid deciderat, quod saltem sinûs medietatem oppleffet, quorsum ista pituita tam celeriter retrocessit? Curue pariter omnis Apopleaia, eadem opera, non sponte sanatur, euanescente eius effectrice pituita? Sin autem maline subterfugere à tetro vapore, & non à pituita meam Apoplexiam venisse: Saltem cur teter, iste fumus citiûs ad quartum sinum, quàm ad priores, naribusque viciniores ac obedientiores delatus est? nisi fortè priores leprosi, & ignaoi, ac sine sensu? Imò nerui omnes, solis sensibus deputati, à prioribus accipiunt sinubus spiritus sensitiuos. In prioribus verò cerebri ventriculis nollum sensi oblæsionis signum: non venitur tamen deforis ad quartum, nisi per anteriores omnes. Sensus item, præterquam vno latere obtusior, & motus constabant, simulque indicium suadens recessum. Itaque an pituita aliquot iam annos expectauerat, ad oram quarti sinûs: vt semel repetito illius fumi odore, velut dato classici signo, rueret præceps in caueam?
Cur ergo salienti profugo mihi, pituita non ce- 74
cidit? etenim in caduco ruunt principes animæ potestates, & sensus vtroque latere, superstite solo motu: cum tamen omnis neruus, etiam motui dicatus, sentiat. Debet ergò cerebrum, eiusque sinus omnes, vtróque latere affici, vbi sensus interiores, cum exterioribus, velut extincti, sopiuntur. Quomodo igitur solus perseuerat? Quomodo in Epilepsia, Apopleaiâ, & Paralysi, sopiuntur sensus, cum in Apoplexia & Paralysi, solum obsideatur pro mediate organum motûs: Dicent, In Epilepsia, pati cerebri anteriora, posteriora salua manere. Imprimis cur ergò artus contrahuntur, si organa motus sint libera? Memoria potissimùm læditur in Caduco; ergo & ipsa erit tantùm in sincipite? Sed concesso quod petitur: cur ergo omnis neruus motui dicatus per medullam spinæ? à tergo cerebri saliens, sensum amisit; non autem motum? Ergo cerebrum tam tetro, quàm ante, in Caduco percellitur, à causis præcordialibus. Sępe enim

moribundus aliquis adhuc sentit, loquitur, au-
ditque, ablato dudum anteà motu in inferiori-
bus, per neruos spinalis medullæ explicatus. Be-
ne valente cerebro, sæpè ab inferis, inupina sin-
cope irruit, labiturque tam sensus, quàm mo-
tus, vnico instanti. Si id à fumis fiat: deberet
primò sensus, ac dein sensim motus, deficere:
eò quòd anteriores sinus cerebri, viciniores sint
ori stomachi, quàm petexilis ille postremus. Id-
que tardissimè prorsus contingeret, si Apople-
xia ex oppilatione esset. Denique in acerrimis
tnrminibus, cum integritate functionum men-
talium, imò & absque capitis dolore, contrahun-
tur artus, qui mox dein paralysi plerumque fe-
riuntur. An ergo ventris dolor, oppilat spiua-
lis medullæ initium sine Apoplexia? Sic nimi-
rum, vt sæpè ambæ manus atque pedes resnl-
uantur, ac motu priuentur. Ergóne iam vtro-
que latere, oppilatus est quartus cerebri sinus?
Cur soli artus orbantur motu, atque sensu, non
item organa intermedia, eodem itinere, medio,
atque interstitio, motum suum sensumque men-
dicantia? Quæ est enim cognatio intestini, cum
illo postremo sinu cerebelli? quisve consensus
huius sinûs, cum artubus extremis? vt hi scili-
cet pœnam aliunde promeritam luant? Nec-
dum enim sat constat, cum sensus & motus vni-
co fiant neruo, in plerisque tamen quomodo al-
75 terutrum lædatur, sospire altero. Quapropter
hanc quæstinnem per theses primus elucidare
debui. 1. Cerebrum non sentit per se, via in se.
Duabus autem tegitur membranis, sensûs acu-
tissimi. Adeò quod sensus peracutus, magnæ-
que authoritatis sit maiestas vbique, in stoma-
cho, vtero, menyngibus, intestinis, nudis sci-
licet membranis, &c. 2. Correlatiuum illius est
Spiritus animalis, quamdiu intra sinus cerebri
fnrmatur, aut vagatur, non sentit, neque sen-
sus particeps, inde fit cerebrum. 3. Spiritus ille
non recipit sensum à cerebro, cum sensu careat
ipsum cerebrnm. Ac per consequens, nec susci-
pit spiritus iste vltimam suæ perfectionis ac sen-
sationis manum, in sinubus cerebri. 4. Medulla
spinalis, interno sui nucleo, est continuata ce-
rebri substantia, vestiturque ideò membrana,
menyngibus continua. 5. Omnis neruus; intus
ideò est medullaris; extra verò, sua tegitur mem-
branula. 6. Creditur spinalis medulla, per me-
dium sui, quoad viuitur, peruia, qua spiritus
motiuus dispensatur, æquabiliterque per lon-
gum illius medullæ, ac neruorum, extenditur.
Etenim suum istud vitale lumen, diradians, de-
fert imperium voluntatis, siue nutum, ad mus-
culos, organum executiuum motûs illius, quem
anima sibi arbitraliter proposuit. 7. Mandatum
animæ, instantaneum est. Non quidem quòd
ad singula motuum momenta (puta in Cytha-
rœdo) spiritus decurrant, mandati characteri-
bus insigniti. Nam quamuis motus contingant
administris spiritibus: tarda tamen nimis ho-
rum essent obsequia. Quapropter solo luminis
radio, in instanti, mandatum, siue nutus ani-
mæ, defertur. Perindè vt obiecta visus, in mo-
mento etiam eminùs, percipiuntur. 8. Sensus
cum nullus, vel saltem surdus, fit cerebro: acu-
tissimus verò menyngibus; Ergo lumen sensus
non defluit per substannam medullarem, ac cen-
tralem nerui, einsque tubum: sed anima sen-
sitiua diradiat sensum, ac præcipuè à menyngi-
bus, per membranas neruorum tegmina, commu-
nicatur partibus neruo contiguis, annexisque
clientibus. 9. Ergo substantia duplici, duplici-
que nutu sensitiuè formatur lumen, diradians
ad satellites sensus, ac motus. Fit hinc, quòd
sensus lædatur, sospite motu, vel contra, ob di-
uersitatem participati luminis, per diuersa or-
gana delati. Quare nunquam satis laudabilis Al-
tissimus, qui tam nobiles facultates in membra-
nis cerebri, stomachi, atque vteri locauit, vi-
tam, animam, totumque in se hominis regimen,
in se continentibus! Etenim si Chiromantiæ, aut 76
Physiognomiæ est fundamentalis veritas, sunt
lineæ, tam in fronte, quàm in manu, quæ fu-
turam quandoque Apoplexiam portendunt. Est
autem eiusmodi signatum, à Signante, natura-
liter nos constituente. Archeus autem seminis,
nequit prænoscere eiusmodi effectus: potissimùm
à casu contingente orituros (puta si ira, vita
inordinata, nimiusque Tabaci vsus, Apoplexiæ
initia attulerit) ergo saltem necessum est, quod
principia Apoplexiæ, non sint à causa priuatiuâ,
si in ipsis initiis seminalibus celata, & quandó-
que sub sui maturitate eruptura. Quod est dice-
re: Apoplexiam latere actualiter in Archeo, si-
ne semine, per modum morborum hæredita-
lium, adeóque & grassari sic, per integras fami-
lias. Saltem notum esto, Apoplexiam non esse 77
oppilationem sinuli, à pituitâ factam, vt ne-
que effectum priuatiuum: sed veris, ac semina-
libus constare principiis. Obstruens autem pi-
tuita, (si qua esset in homine) siue inde depen-
dens oppilatio, non præexistit in semine, mul-
tóque minùs apta esset, delineare in fœtu, por-
tentos effectus tam serotinos. Adeóque pitui-
tam, labentem in quartum sinum Cerebri, lon-
gissimè excludunt. Ac per consequens etiam Aca-
demias, hactenus causam morbi eiusque re-
medium ignorantes. Denique nec intelligibile 78
est, quo medio, aut interstitio natura posset pi-
tuitam (inobediens, ac non vitale excremen-
tum) ad alterum duntaxat latus, illius exiguì
angustissimique sinûs, ita detinere, vt nunquam
ad oppositum latus deflueret, propriâ mole, ac
liquiditatis fluiditate. Imò, cum Paralysis sit
in latere dextero, decubitus semper cum est in
sinistro: Impossibile itaque esset, quin ista pi-
tuita mox non decideret in sinistrum latus, ex-
tingueretque ipsum ægrum, vel saltem ambu-
latoriam gigneret Paralysin. Cur demum, sem-
per ad dexterum vel sinistrum latus, nunquam
autem antrorsum aut retrorsum, pituitam istam
sinulus iste abigeret? Præcipuè quod in natura
non sit dexterum aut sinistrum: sed cuncta, res-
pectu integri, sint rotunda. Vnde patet, in ipsis
organis, Archeo scilicet vitali, non autem in pi-
tuitâ fictâ illius sinus, occultari rationem effe-
ctiuam, cur Archeus Apoplecticus, semper suam
pedissequam Paralysin ad latus flectat: Ludi-
crum verò, quicquid de quarto sinulo Cerebri
Scholæ somniarunt. Tota ergo ratio veritatis in 79
hisce morbis pendet, quatenus Archeus format
perficitque ideam seminalem, quam plerumque
reperit nonnihil cadauerosam in cibis, horum-
que transmutationibus. Tunc nempe facit ver-
tigines, magisque tenaces, si idem contingat in
excrementis, in itinere à cibo in alimentum; lon-
géque promptissima est Apoplexia, quæ in ipso
Archeo Duumuiratus suam sigillatem format
ideam. Quippe totus in visceribus Archeus con-
festim velut cadaueratur. Ex diductis demum
concludo,

80 concludo, Apoplexiam nullatenus eſſe morbum
priuatiuum, longéque ab hac diſtare præcluſio-
nes neruorum, vt in vertebrarum detorſione, ſoſ-
peodio, &c. Neutrum quoque oriri ex obſtru-
ctione quarti ſinûs in cerebello, ad initium ſpi-
81 nalis medullæ. Sed Apoplexia generatur occa-
ſionaliter ex prælodio virulento anodyno, & ca-
daueroſo, in præcordiis præconcepto. Quod,
dum ſuam ibidem acquiſiuit perfectionem, ma-
turitatemque requiſitam, inficit Archeum loci,
qui ſtatim eô ipſo vires cerebri ſuperat, & con-
ſternat. Non autem, quod cerebrum prima-
rio laboret, ſubditaſque partes in conſpiratio-
82 nem ſuæ necis trahat. Paralyſin verò, eſſe par-
tium ſenſinuarum contractuiam, à terrore ſolo
cauſatam. In particularibus verò membrorum
reſolutionibus id liquet: quibus nimirum fiunt
topicæ generationes præfati veneni Apoplecti-
83 ci. Porrò Scholæ vnius tantum anodyni memi-
nêre, quod ſoporiferum, narcoticum, ſolóque
gradu, inter opium, Mandragoram, atque Hyo-
ſcyamum, diuſtinctum, non quod proinde ne-
gent, etſi prætereant, plura alia in ſimplicibus.
Sunt namque, quæ pauculo ſpatio durationis,
ſenſum tollunt, ac mentis valetudinem, relicto
motu, prout in epilepticis. Quædam ſolum ob-
umbrant motum, alia vtrumque, ac plurima
quoque dementant, relicto ſenſu, atque motu,
Nec ideo nominanda: prout nec alia, quæ ine-
briatiua ſunt. Cæterùm humor nobis aſſimilan-
dus, facilè in præcordiis, ab Archei inficitor con-
cepta anodyni cadauerantis imagine, cui varia
veneni ſors in ſodalitium connaſcitur, frequens-
que in Peſte aſpicitur. Alibi verò, non ferit ca-
put, ſed in habitu ſigillator: vbi etiam ſubin-
de, eodem degenerandi priuilegio, glaciale Le-
præ virus naſcitur. Sed Anodynum in Duum vi-
ratu, præcipitat cerebrum, ac pro ſui differen-
tiâ, vertigine, caducum, palpitationes, ſynco-
pas, catochos, Apoplexiamque generat, & hanc,
vt partium metus, ita & paralyſes comitantur.
Extra Duumuiratum verò, ſedem ſuam ſtupo-
re, gangrænáque frigida mortificat, &c. Errant
igitur inſigniter, qui maniam opiatis compe-
84 ſcere ſatagunt. Cum omne opiatum, ſit in ſe
amens. Quia amentia, nil præter ſomnium vi-
gilans. Siquidem vix decupla opij doſis, ſom-
num amenti conciliat, minori autem doſi effici-
tur nihil. Sin verò aucta doſi, ſomnus amenti
obrepat, iam dementiam & ſomnum vigili auge-
85 bit, ac diſparatas inſomniorum vanitates. De-
cepit autem Scholas ſomnus, ſponte propriâ
amenti adueniens. Nam is, vt ex cauſâ bonâ pro-
uenit, ita & ſanitatis præcurſor index, amen-
tiam ſolutam iri, ſpondet. Adde, quòd in opio,
præter ſoporiferum, ſit conuexum virus aliud.
86 Vnde Lethalia papauera ſomno, decantantur à
Poëtis. Sed in ſulfure Vitrioli, eſt ſomniferum
ſaccharinum; quod ſuauem adportat ſomnum,
cum principalium facultatum reſtauratione. Si-
mile eſt in ſulfure, cuius ergo, pulmoniacis affe-
ctibus commendatur, ſi ita præparetur vt nobiſ-
cum colludere queat. Somnus laborem adferens,
(qualis ex opiatis) malum. Quod virus contur-
bationes atque tempeſtates deſignat. Itaque ſua-
uis obrepens ſomnos, cauſis dicandus propriis.
Ergò iterùm dicam) Apoplexia, Epilepſia, Co-
ma, Vertigo, Tremor cordis, &c. ſua habent
ſingularia venena, atque anodyna. Vertigo qui-
dem ſubinde inſtar Apoplexiæ ſternit hominem:
ſed citra Paralyſin. Quia non anodynum cada-
uerale: ſed inebriatiuum habet, quale in Taba-
co. Quod ſi in gradu, numero, aut quanto, no-
centius euaſerit; efficitur & Apoplecticum. Cæ-
terum de allio, & aqua vitæ, dixi, eiuſque inſen-
ſilitate: non eſt tamen apoplecticum, quia virus
abeſt, & conſtans radix. Saltem per impertinens 87
huc adfero. Quod anodyna, licet ſtupefaciant,
inſtar frigoris: erroneè tamen à Scholis; inter
ſummè frigida locari. Quinimò nec ſoporiſe-
rum, in opio friget ſulfur: ſed valde amaricat,
eiuſque ſal acre eſt, ac ſudoriferum. Amara au-
tem, in Scholis, notabiliter calent. Somniferum 88
ergo, tam in opio, quàm alibi, poteſtas eſt, do-
numque Creatoris ſpecificum: non autem effe-
ctus frigoris. Prout, ex profeſſo, alibi de ſomno
manifeſtaui. Anodynum autem in epilepſiâ, ab 89
Apoplectico variat: quia præcipuâ ſui parte,
inebriatiuum eſt. Parce Lector, quòd vires re-
rum à ſimplicium ſimilitudine denominem: ſi-
quidem nomina deſunt propria: vt & pro prieta-
tum cognitio à priori, quæ nomina dictare de-
beret.

Poſt tractatus inſenſilitatis, anodynorum, ac 90
quorundam venenorum, dolor reſumendus mi-
hi. Reperio itaque, quod dolor, ac ſenſus, fiant
immediatè in loco, ſiue centro iniuriato, nec
petito cerebri conſenſu. Sufficit namque, lu-
men vitale ipſius animæ ſenſitiuæ, in omnes
quoquouerſum partes, pro neceſſitatis exigen-
tiâ, diffuſum. Nam quilibet partium rector,
etiam obiectorum notator, ac diſcretor eſſe de-
buit. Quia animam ſibi vtrobique præſentem
atque præſidem habeat. Quo pacto namque ma-
nifeſtabit anima, ſe ſentire noxia, niſi dolorem in
centro iniuriato inde conceptum, ſiue auerſio-
nem, concitauerit? Debuêre ergò membrorum
neceſſitatibus inſeruire artubus inſerti ſpiritus,
abſque conſultatione, ac recurſu ad cerebrum:
cum non cerebrum; ſed ipſa immediatè ſentiat
anima vbique præſens. Nimiâ enim celeritate
opus fuit, ad auertendum ac præcauendum no-
xia, ideo nuncium ad cerebrum mittere, im-
portunum fuiſſet. Admitto quidem, quòd inte-
ſtini dolor in conſenſum trahat alias partes, eaſ-
que vel pertinaci paralyſi reſoluat, vel contrahat
partes, motui arbitrali ſeruientes, dolente rene,
ſtomachus nauſeet, vomituriatque, torqueantur
ilia, ſtupeatque ſuppoſitum femur: dolens vn-
guis, glandem ſuſcitet remotam. Siquidem ani-
mæ præſentia confirmat, non autem tollit par-
tium conſenſum. Itaque conſenſus ille in dolori- 91
bus, dolori eſt peregrinus, & per accidens: nec
ideo doloris eſſentiam vel cauſam attingit, aut
alienat. Eò quòd conſenſus iſte ſit poſterus ad
dolorem, idcóque etiam ab eo ſeparabilis. Sen-
tiunt proin ſpiritus partium ſingulares, abſque
ſpiritûs influi commercio. Vt in dentibus, ac no-
uâ carne vlceri cauo reſtituta. Etenim quia par- 92
tes vtrobique propriâ viuunt quadiâ, ſenſus eſt
iuxta organi diuerſitates. Sunt & idcirco dolo-
res multi, tempeſtatibus concentrati. Lunæque
inæqualitatibus reſpondent, eò quòd in ſpiritu
nobis aſtrali, centraliter ſuſcipiantur. Denique 93
nec cruor, nec ipſe ſanguis arteriarum, ſenſu ta-
ctúque animali pollent, licet ſympatheticè ſen-
tiant, etiam extraneati. Quia vigent tantùm
ſpiritu influo. Quæſitum ergò hactenus à Theo-
logis, an cruor ab animâ informetur? Putem
ego, ſub correctione melioris iudicij, nil informa-

ri ab anima animantis, quod non participet de
anima sensitiua. Id est, nil informari ab anima,
quòd non per spiritum insitum partibus, atque
animatum, sentiat. Eò quòd informatio arguat
necessariò, vitam in animante, vt & vita, sen-
sum, obtusum saltem, qualis est in ossibus, &
cerebro. Sin verò edulia in stomacho, affluentia
in parastatis, fames, imò & lotium, sua patiant
in anima somnia, animamque subter somnum,
pro nutu concitent. Non tamen inde, vi-
ce versâ sequitur: quod proinde anima edulium,
vel lotium informet. Nam licet anima senserit
lotium abundans, premensque: hoc tamen non
sentit sua obiecta. Nam & anima sentit pungen-
tem culterum, quem tamen non informat. Vt er-
gò aliquid sit ab anima informatum, necesse est,
vt viuat, & sentiat, tanquam vitæ ipsius sub-
94 jectum. Sensus ergò ac dolor, sunt in continen-
tibus subiectiue: in contentis autem, tantùm
obiectiue. Imò quanquam contenta sint nobis
intima, & proximo modo vitalia: sunt tamen
contentorum respectu, & animæ sensitiuæ, tan-
95 quam externa, veruntamen non sat est, dixisse
cum vulgo, causam noxiam esse dolorificam: imò
nec scire sufficit, vitam sensitiuam primariò sen-
tire, atque inde spiritum partibus insitum, ac
tandem organa stabilia: sicque nimirum seorsum
testari præsentiam noxij. Cum hæc Scholæ ac
vulgus quodammodò nôrint. At liquere debet
manifestiùs, quid faciat immediate dolorem, &
quo pacto dolor fiat sentiendo. Quoad prius,
pungit acus, & inde dolor: Apicula pungit, &
vulnerat instar acûs: at longè aliter dolet vtrum-
que. Ergò non ipsa continui solutio aut diuisio
(in vtraque puncturâ alioqui communis) pri-
mariò dolet. Siquidem diuisio continui, nil aliud
præ se, aut citra solutionem, efficit. Quæ in Le-
prosis, & Paralysi, est sine sensu, ac dolore. Sin
verò solutio continui doleat, siue non, id cul-
tero est per accidens, nec hoc solutionem attingit
primariò, nisi in conditione occasionis sine quâ
non: ergò quòd punctura apis aliter doleat, quàm
solutio æqualis per acum facta, pendet sanè ex
96 penitiori sensûs judicio. Adeóque vel exinde
liquet statim, ipsam animam sensitiuam imme-
diatè sentire, censere, ac judicare obiectum do-
loris. Sensus autem in Scholis, dicitur passiuè
fieri, prout motus actiuè. Ego verò jam ostendi,
sensum à potestate, siue primario ente sensiti-
uo, fieri per actionem: quanquam membra sub-
iectiuè patiantur, per obiectorum sensibilium
applicationem. Ergò sensus fit actiuè, quia sen-
97 satio ipsa est actiua animæ censura. Quòd autem
interim membra patiantur, id cum sit sensatio-
ni per accidens, non potest impedire, quin sen-
sus fiat sensitiuè. Est quidem idem agens pro-
prium, in ista actione sensitiua, sensus & do-
loris: quia ipsum agens, est anima. Differtque
sensus à dolore, per judicium animæ, de obie-
ctis sensibilibus. Adeóque sensus, ipsius animæ
est judicium; actio nempe, non autem passio.
98 Scholæ quidem cum plebe nôrunt, quòd causæ
violentæ inferant dolorem, prout etiam quòd
aqua sit liquida: sed: ostendisse internam thy-
mosin facultatis sensitiuæ, & dolorem manife-
stasse in radice, id nondum hactenus intenta-
runt. Quorsum conducit consideratio sequens.
99 Viua caro amburitur facillimè, excoriaturque
ab aqua bulliente. Mortua autem caro tardiùs
crematur. Estque alia ambustio, si viua manus,
quàm si cadaueris vtatur. Prior siquidem adu-
stio vesicas minimo ardore excitat, sicut idem,
etiam sub Sole contingat. Posterior verò com-
bustio carnem torret, non secus ac si assaretur:
nempe absque vesiculis, & excoriatione. Scholæ 100
etiam differentiam nondum istam annotarunt,
quia neque attenderunt. Dicentque fortassis,
quod faciliùs sit excalefacta calefacere; quod-
que ideò caro viua promtiùs comburatur. Sed
supponamus carnem mortuam, priùs tepefa-
ctam, eodemque gradu caloris, nec secus, ac si
viueret: non tamen proinde facilè amburitur,
nec eodem modo, quo viua. Non ergò locum
habet præfatum subterfugium. Quapropter, cum
ab vniuoci caloris gradûs agente, diuersæ con-
tingant operationes, in eodem carnis subiecto
solâ vitâ distincto: ergò necessum est, vitam
duntaxat esse illius diuersitatis causam. Quod 101
est dicere, vitam esse agens proprium sensatio-
nis in sensitiuis: & vitam esse ejusmodi causam,
quæ insuper vim habeat ambustiones faciendi
in viuis, & in materia medica, imò etiam resi-
stendi, vel non. Quamobrem reperio vitam, pri-
marium efficiens, ac immediatum sensûs, ac do-
loris. Siquidem vis ignis, recepta ac introducta
in cadauer, non est sensibilis; imò nec propriè
ambustiua, qualis in viuis: sed potiùs assatiua,
vel tostatiua. In viuis namque, liquor carnis, per
indignationem animæ sensitiuæ, celerrimè in
acre liquamen conuertitur, ac substantialiter
transmutatur: qui in mortuis non est vitali trans-
mutationi obnoxius. Adeóque inter fibras, bul-
liendo & frixando, carnes torret & assat. Caro
enim mortua patitur per gradus, quos alia cor-
pora non sensitiua, vniuoco modo patiuntur ab
igne. Verùm in viuis, etiam aqua bulliens sta-
tim vesicas parat: pars solida dein velociter con-
trahitur, & crematur. Idcirco ista ambustionis
actio, in viuis ac sensitiuis, fit efficienter ab
ipsa vita: ab igne autem effectiuè, per modum
medij actiui, occasionalis, & externi. Vita nimi-
rum ipsa, sentiens ignis rigorem, acuit suum
liquorem, transmutatque in vesicas, ac dein in
escharoticum liquamen. Et quantum scilicet ab
igne corripitur, tantundem postmodum, per dis-
positionem relictam, corrumpitur, quia mor-
tuum est. Sed quia de sensibilibus sensu notis, 102
tactus est primarius judex: idcirco via locum
habet demonstratio, mansitque doloris historia
ac radix, per causas hactenus neglecta. Repe-
tam ergò quædam, quæ antea in tanto parado-
xo, verbo contractione scripsi. Quamobrem, ad
inuestigandum agens proprium, in dolore, con-
sideraui, quod Ranunculus, Apium, Flammula,
&c. non vesicent in cadauere. Vesicant tamen 103
carnem viuam. Censui itaque, quod in ipsâ ani-
mâ sensitiua consisteret differentia huius actûs,
& non primariò in flammulâ. Quippe quæ tan-
tum vesiet, quatenus mordicatione, justo acrio-
re, infestat sic spiritus sensitiuos, qui vt sensa-
tam acrimoniam mitigent, retundant, aut ex-
stinguant, furit anima in illis, resoluitque ideo
propriam membrorum substantiam vitalem, in
albumen corrosiuum (prout alibi *de peste*) qua-
propter ipsamet anima sensitiua, vt immediata
substantia sensitiua: ira est causa efficienter effe-
ctiua vesicæ; flammula verò, quæ in cadauere
operatur nihil, est causa effectiua occasionalis,
externa, & excitatiua. Cuius ergò stupefactæ 104
Scholæ, docuerunt, pharmaca esse penitus iner-
tia,

tia, ac velut demortua, nisi prius à calore no-
stro, velut coquo, præparentur, & excitata acuen-
tur. Quod sanè suis haud caret angustiis. Sta-
tuerunt namque idipsum, quatenus assumpta vel
applicata pharmaca non extemplo suas in nos
facultates exploderent, instar ignis: sed spatio
aliquo opus haberent, quo effectus suos, per
præuias dispositiones producerent. Veruntamen
si requiratur spatium, vt fiat alteratio, quæ sit
effectus pharmaci; id sanè neutiquam arguit
actionem pharmaci, à nostro calore, alioqui ne-
cessariam, vt pharmacum donum suæ natiuita-
tis nanciscatur, siue agendi licentiam, quam
à creatione sibi obtinuit incolumen, plenam, at-
que liberam. Verum (vt dixi) aliter, imò frequen-
ter longè aliud operatur in viuis, quàm alioqui
in mortuis, aut non sensitiuis. Adeóque effectus
pharmacorum non fiunt, nisi prius debitè appli-
centur, atque dein appropriatione exquisitiore,
suam in nos imprimant potestatem: vt videli-
cet inde oriatur dispositio, quam anima sensiti-
ua suo iudicio suscitat, & postmodùm etiam ex-
105 plicat, atque perficit. Errarunt namque scholæ
in re medicâ, quod aspexerint causas externas,
& occasionales, pro principalibus ac vitalibus.
Idcirco neglexerunt in viuis, ipsisque sanatio-
nibus, res effectas, efficientibus propriis, per gra-
dum debita itinera connectere. Insulsum qua-
propter esto, quod piper, acetum, &c. deberent
mutuare suas actiuitates, & dona, ad agendum
suscepta, à nostro calore. Quasi vnicus calor,
tam multiformium effectuum causa foret pri-
maria. Quoniam reuerà, vt res in nos agat, ad
hoc non alio extra se intrinseco opus habet: sed
vt primario: ita absque morâ, suas vires, per dis-
positionum momenta, statim exserit, si debite
sit applicata (prout tam de actione tegiminis,
quàm tractatu, quod calor non digerat in sensi-
tiuis, ad longum demonstraui.) Sed quia anima
sensitiua (quam Scholæ cum calore turpiter con-
fundunt) susceptas vires applicat, atque inde
nouam sibi quandam actionem propriam, ac
106 prorsus vitalem fabricat. Ideo vires, quas ani-
ma sensitiua à pharmaco suscipit, sunt causæ
effectiuæ occasionales dumtaxat, possetque si
vellet, easdem prætererire, ac negligere. Quod pa-
tet in robustioribus, qui laxatiua, etiam violen-
ta, absque molestiâ, irritóque potu digerunt, tan-
quam cibos. Itemque in morientibus: quibus est
quidem pharmacorũ applicatio, sed non appro-
piatio; ob neglectum scilicet atque defectum
potestatis sensitiuæ. In robustioribus enim, non
107 deficit calor excitans, & tamen effectus nullus.
Etenim suscipiuntur aliàs statim vires pharma-
ci, sensimque magis magisque procedunt: dein
susceptis illis viribus animam sensitiuam; hæc,
mox benè, aut malè, se gerit ad illas. Si benè:
tunc suis vtitur obiectis in fermentum suarum
vitium, vel in expugnationem noxij. Sin autem
perperam, iam se habet vita sensitiua morosè,
furiosè, iracundè, anxiè, &c. horumque pathema-
tum Ideas seminales spargit in spiritum com-
mon, in cruorem, inque organa à pharmacis af-
fecta, remanent effectus ideis præfatis confor-
mes Quod tractatu *de morbis*, itemque *de peste*,
108 luculenter demonstraui. Adeóque si mora inter-
cedat inter applicatum pharmacum, eiusdemque
effectum: id nequaquam propter defectum, aut
exigentiam actiuitatis rerum, sed contingit pro-
pter necessitatem actiuitatis vitalis, emergentis,
ac subsequentis ex impressione, factâ per phar-
macum. Non enim vis virulenta deest in ictu
serpentis, licèt quandóque ob impedimentum
non operetur. Nam agens, vt in nos agat, indiget
applicatione, impressione appropriatâ, & vi sensi-
tiua, velut receptrice potestatis agentis alterius.
Idque, vt pariat productum, quod reuera ac im-
mediatè est fructus nouus, seu vitalis, tanquam
testimonium sensationis animæ. Etenim sic mul-
ti ita assuescunt laxatiuis, quod nequicquam tan-
dem operentur. Non quidem, quod calor in ho-
mine defecerit, aut quod laxatiua vires pristi-
nas amiserint: sed anima contraxerit familiari-
tatem, ex frequenti illorum vsu, adeò vt mi-
tius excandescat tandem istis venenis, quam pri-
mis vicibus. Hactenus siquidem verum atque
perpetuum est, omnem sensationem in actione 109
& iudicio vitali consistere potiùs quàm in pas-
sione. Siue interim ista sensatio contigerit in sen-
su exteriore, siue in aliquo animi pathemate:
sinè demum, in naturali, aut sympathetico re-
rum inanimatarum sensu. Saltem liquet, quòd 110
pharmaca non egeant prægresso calore nostro, vt
agant simpliciter: sed vis sensitiua, quæ est actrix
principalis, opus habet agentibus, & obiectis
sensibilibus, vt sentiat, sentiendóque agat. Ideó-
que actio rerum sensibilium, vtrobique se habet
per modum causæ occasionalis, respectu animæ
sensitiuæ, nec pharmaca proinde operantur in
cadauere. Propter defectum principalis ac im-
mediati agentis, quod est vita, siue anima. Vn- 111
de quoque sat liquet, quàm præpostere pharma-
corum vires sint hactenus tributæ agenti, siue
efficienti vitali, atque principali; & quàm ne-
glectum steterit agens principale, tam in meden-
do, quàm efficiendo morbos. Equidem si phar-
macum alioqui deberet actuari a nostro calore,
vt tali, pharmacum quodlibet semper, & vbique,
in omne obiectum humanum, actu calidum, æ-
qualiter ageret: non aliter atque pondus aliquod
semper sibi vniformiter æquiponderat. At laxa-
tiuũ, eadem dosi exhibitũ, soluit in vno terribili-
ter; in alio autem, nequicquam: vtrobique tamen
à calore sufficienter excitatum. Imò in debiliore
plerumq; atrocius furit, idem quod in robustio-
ribus est citra effectum. Quod autem de colocyn-
thide, flammulâ, ranunculo, &c. dixi, ad alia agen-
tia quoque promiscuè trahendum. Imò ferrum 112
candens cremat cadauer, licèt nec æquo modo
atq; viuum. In viuis enim, primariò lædit sensiti-
uam animam quæ ideò mirum in modum impa-
tiens furit, resoluit, & exasperat, sensim proprios
atque vitales liquores, in virus acutum, dein
carnis fibras contrahit, ac in escharam vertit,
imo in viam carbonis. Cadauer verò crematur
à ferro candenti, non secus ac si lignum, vel aliud
insensitiuum foret. Id est, propriâ vt actione
ignis, non autem vitæ. Hanc enim prærogati- 113
uam Scholæ non attenderunt, quæ tamen vnica,
in limine medendi considerabilis. Actionem au-
tem ignis propriam suo more, prout & pharma-
corum potestates, abstractas, duntaxat conside-
rarunt. Calx viua, quamdiu sicca manet, non ro-
dit cadauer: viuam autem carnem mox rodit, &
escharam mouet. Cadauer, à calce, totum resol-
uitur in liquamen, combibitur que, exceptis osse
& cartilagine. Sed carnem viuam non consumit
in liquamen: verùm transfert in escharam. In
vniuersum itaque, vis sensitiua vitalis primùm
afficitur ab obiecto sensibili: atque inde demum

fabricat effectum, siue ens nouum, id est, proprium. Iuxta conceptum pathema, pro modo læsionis aut iniuriæ sibi figuratæ. Estque hic effectus animæ sensitiuæ primarius, mediatus au-
114 tem, in respectu occasionis excitantis. Consequenter quoque, cum dolor consistat subiectiuè in parte iniuriata & lacessita; in vita verò, velut primùm sentiente, commoto, iudicante, & indignato, tanquam agente primario; censui essentialem diuersitatem dolorum consistere imme-
115 diatè in affectu motûs animæ. Scilicet dolores punctiles, lancinantes, & ambulantes, nasci ex affectibus mistis, ab indignatione & metu: siue ex agoniâ, profectis. Animaduerti nimirum sedulò, contracturam in vnoquoque propemodùm dolore. Adeò vt oblato lædente occasionali, statim pars læsa, velut per crampum contracta, corrugataque, dolorem manifestet suum. Est nimirum natura vbique tam prona in crampum, vt nemo virorum cacaturiat, cui confestim scrotum, vtut laxum, statim non crispetur, & corru-
116 getur. Ob insiti enim spiritus naturalem auersionem, ab obiecto dolente, dolor perpetim, quasi comitem habet, sui membri crispationem. Est & præterea dolor, in parte stabilis, prout in vlcere, vulnere, apostemate, &c. Hic enim, ex sola mentaque indignatione æstuat. Hic enim, non se ita propriè contrahit prout in doloribus cõuulsiuis: sed liquorem sui nutritium liquat, commutatque in acrem, salsum, virulentum, ac tandem in vesicantem, vel escharoticum, inducta transfert nequitia. Sunt insuper dolores aliquot obtusi, profundi, modestè rodentes, ac stupidiores, quique errore digestionum exorbitant, moestam potiùs iracundiam, quàm furorem vitæ, secuti. Itaque dolor omnis, è tristi affectione, obiectorum causatur occasionaliter. Ab ipsa autem vitâ immediatè procedit, tanquam testimonium sensus. Imò pathemata animæ sensitiuæ, in propriam organorum perniciem, dolor non rarò denotat. Eò quod ista anima apprehendat illas partes malè affectas, tanquam sui proprio vino insurgentes, ac quasi murmurantes, has nititur corri-
117 gere, castigare, & sæpè etiam perdere. In propositis itaque terminis de Lithiasi, vterus Duelech, sola sui conuulsione, ingentes primitùs mouet dolores: qui assuetis tandem mitiores euadunt, ob minorem scilicet animæ indignationem. Hinc enim pueri meiunt procul, senes verò propè. Quia puerorum vesica, doloris impatiens, ex retenta vrina concepti, sese contrahit, atque comprimit naturaliter. Senum verò vesica, casu iam assueto minùs perculsa, lotium sua sponte elabi sinit. Alioqui laxato sphinctere vesicæ, non est ratio, cur pueri procul meiant, & senes propè, nisi iam dicta vesicæ puerilis contractura, indolensque, atque spontanea, à tergo compressio, adhuc insueta.

118 Doloris occasione Spasmus non est negligendus. In primis (non repetam, quæ de torminibus tractatu *de ventis* docui) non dolet contractum, ob contracturam (vt patet de scroto indolenter contracto) sed ob offensionem spiritui ac vitæ illatam. Est nempe contractura, sensationis siue doloris effectus, quanquam contingat accedente contractura, etiam dolorem augeri. Ætas mea, quia peruersorum ingeniorum ferax, paradoxum hoc cum aliis multis ridebit. Quod tamen sequens posteritas lubens
119 amplexabitur. Scholæ equidem autumârunt, spasmum, per organa executiua motus voluntarij, fieri eatenus, quòd dicant, eiusdem esse facultatis, functiones sanas & morbidas, quanquam alienis causis occasionalibus excitatas. Musculus ergò, cum solus sit membrum exsecutiuum motûs voluntarij, & neruus, organum delatiuum imperij voluntatis: sequitur (vt docent) musculum, tametsi in spasmo, inuitis nobis actiuo: attamen nequaquam contrahi, nisi ab ipsamet arbitrali facultate motrice eadem, quæ illum, dum est sanus, mouet. In quo, hallucinantes 120
Scholæ sibi contradicunt: dum spasmum definiunt motûs arbitralis quidem symptoma: attamen oriri à plethora, vel inanitione, velut causis proximis, atque continentibus. Attamen sat est cognitum, quod repletio, & inanitio, sint causæ naturales; non autem arbitrales: quæ causæ naturales, si neruum abbreuient, aut contrahant, (vt apertè docent) non fient saltem neruorum attractio, per motum arbitralem. Admiror quoque hac in parte, Scholarum hactenus celebratas stupiditates. Nam in primis neruus, non aliàs quam vena, differt à musculo. Hæc quidem cruorem defert ad musculum, & ille, motum. Dein, præter binas spasmi causas, ab Hippocrate fortè inuentas, Galenus tertiam insuper addidit, in Scholis admissam, nempe virulentam qualitatem. Etenim viderat Galenus, ab ictu serpentum, spasmum consequi; nec tamen, ictum etsi intumesceret membrum, adhuc potuit credere, repletionem spasmum effecisse. Defectuosus inpri- 121
mis quod nesciat, an neruus ici debeat vt cõuellatur, an verò musculus. Tum, quòd fiant mortales conuulsiones, in torminibus, sumptoque helleboro, absque vllâ neruorum læsione, inanitione, repletione, vel veneno colico. Tertiò, defectuosus etiam, quòd cum in spasmo fiat membri retractio, & musculi accurtatio, non distinxerit (vt Principem Medicinæ aliqui decebat) cur venenum, musculum contrahat aut abbreuiet, relinquendo sic obscuritatem priorem. Siquidem Galenus dicit munus Medici, esse inuentorem occasionis. Quod munus hoc loco amisit. Quartò denique: Si spasmus contingat ab 122
inanito, repletóque neruo: id est, propriâ nerui passione: an ergò venenosa qualitas imprimi debeat in neruum, vel in musculum, vt inde spasmus eueniat? Quintò, defectuosus mansit Galenus, & cum eo sequaces Scholæ, cur ictus serpentis, venenosa pharmaci qualitas, &c. fiant propria passio motûs voluntarij, suorumque organorum. Si venenum enim debeat imprimi in musculum, ergò neruus desinet esse subiectum proprium spasmi, & per consequens, frustra supponitur, atque requiritur eius inanitio, vel plethora. Sin verò venenum impingat in neruum ipsum, quomodò helleborus, per intestina oberrans, neruum primariò afficiet? quomodò pharmacum, adhuc in stomacho detentum, contracturam efficiet, & à vomitu eius, libertatem dabit? Ridiculum saltem, quòd affectorum musculorum alteritas, speciem mali efficiet, si ab affectis neruis, essentia mali dependeat. Stultumque est, Emprosthotonum, Tetanum, Opisthotonumque, specificè mutari, propter mutationem Musculi. Nam Musculus, semper eodem modo, caudam scilicet versus caput trahit. Profe- 123
ctò eiusmodi puerilitates ex ignorantiâ morbi, & temeritate puerilis iudicij, necessariò defluunt. Quocirca natura, species morborum, iuxta cau-

sarum

ſarum occaſionalium ſpeciem, non autem pro-
124 pter differentiam ſituum, diſtinxit. Atque adeò,
cum Inanitio, atque Repletio, ſint termini
planè oppoſiti, non poſſent vnicam Spaſmi ſpe-
ciem producere. Durumque eſt credere, quod
nerui inanitio, tota priuatiua, ſit æquè Spaſmo
occaſionalis, quantum eiuſdem nerui repletio.
Prove æquè eſt ſtupidum, quòd repleatur ner-
uus, in tantum, donec neruum abbreuiet, &
quod ex neruulo, in latum diſtento per reple-
tionem, abbreuietur muſculus. Quaſi nerui om-
nes poſſent ſubitò inaniri, itemque repleri, &
in immenſum tendi, in ſingulo epilepſiæ acceſ-
ſu, fictis nimirum humoribus? Quaſi ſpaſmus
eſſet muſculi duntaxat accurtatio, ſubſequens
ad nerui arefacti, vel humectati abbreuiationem?
& quidem quatenus inſueta nerui repletio ner-
uum accurtatet, prove & altera quæ ſua neruo-
rum ariditate, neruos non minus in longum,
quàm in latum, minueret, eſſe retractionis con-
uulſiuæ, & non potius vtriúſque ſuppoſitæ cau-
ſæ errore, nerui patientur inexcuſabilem paraly-
ſin? Scilicet tam per obſtipationem nerui, à re-
pleore (vt aiunt) pituitâ, quàm per exſiccati
nerui compreſſionem? & quaſi eſſet tanta ex-
ſiccatio nerui repentina, credibilis, aut in vi-
uente poſſibilis? imò, quomodò iam ſemel are-
factus neruuos (puta per nimiam, vt aiunt, la-
xantis hellebori inſolentiam) iterum mox re-
ſtaurationem, areſacti humidi ſui radicalis, ad-
125 mittat? Cur fuit neceſſe, fingere, & admittere,
nerui repletionem, vel inanitionem, ſi citra
vtramque, venenoſa qualitas donet ſpaſmum?
Ridiculum ergo Scholarum dogma de Spaſmi
cauſis, inanitione, & repletione neruorum conſ-
criptis. Nam etſi cum Galeno, etiam agnoſ-
cant tertiam, quæ ſit malignæ qualitatis: nihi-
lominus in duabus prioribus conuictæ hærent.
Hallucinantur namque in materiâ, obiecto, effi-
ciente, & modo fiendi. Id eſt, in toto. Quaſi
neruulus, ad muſculum extentus, ſæpè vix tripli-
cis fili groſſitiem adæquans, iuſtò amplius hume-
ctatus, debitóque aridior, tanto breuior ſeipſo
fieret, quantum muſculus, ſorte ad ſpithamum,
membra contrahit! Imò quaſi tam impactio ho-
126 ſtilis humoris, quàm nerui inanitio, dolores ſpaſ-
mi cauſaret! Ridiculum huc luti ſiccati exem-
plum adferunt: cum in viuis ſint impoſſibiles
ariditates, atque etiam impoſſibiles ceſſent re-
ſtaurationes, dum tamen Spaſmi eiuſmodi, non
ratò, etiam ſponte eſſent. Putarunt Scholæ, fi-
ctas illas humectationes, & neruuli ariditatea
(quæ vix ſtraminis latitudinem efficerent) muſ-
culum contrahere, vel in pedalem conuulſionem.
Nec item valet exemplum, quod fides teſtudinis
pluuio cœlo madida, diſſiliat rupta, quatenus
imbibito liquore accurata ſit. Nam imprimis du-
plô longius extendi potuiſſet, quàm eius ficta in
latum extenſio eandem accurtaſſet: non aduer-
tunt Scholæ, membranam madidam eſſe fragi-
lem, vt & ſiccam: ideóque & fides ſeruari, in oleo
127 pingues, ne madefiant, aut areſcant. Apage cum
exemplis, quæ in viuo locum non habent! 1.
Nam in viuo, nerui non ita ſiccari poſſunt, vt eo-
rum ariditas vllam cauſet abbreuiationem. 2. Se-
mel exſiccati, nunquam humectationem dein-
ceps recipiunt magis, quàm ipſa ſenectus arida.
3. Spaſmum à laxatiuo ortum, negant à veneno
factum: nam ſi in ſolutiuo toxicum agnoſce-
rent, ſibi marſupium abſcinderent. Ergò Spaſ-
mus à ſolutiuo, quatenus inaniente ortum;
non autem tanquam à virulento pharmaco; eſ-
ſet ab inanitione ſcilicet, & ariditate neruorum.
At reſtituitur non rarò ſpaſmus à ſolutiuo or-
tus. Ergò non à ſiccitate neruorum natus. 4. Om-
nis ſenex macilentus perpetuo ſpaſmo, ac vni-
uerſali, retractus eſſet. 5. Cum neruus non ſit
membrum exſecutiuum motûs, ergo nerui ab-
breuiatio non arguit artuum conuulſionem, qua-
ſi ad accurtationem neruuli, brachium, aut crus
ſequi deberet. 6. Humectato neruo, (ita vt tan-
tò eſſet breuior factus, quantum imbibito hu-
more peregrino, in latum eſſet extentus) cum
eiuſmodi humor eſſet planè contra naturam, pa-
ralyſin potiùs, quàm Spaſmum efficeret. Eſt au-
tem paralyſis è diametro oppoſita, tam in ſen-
ſu, quàm in motu, ipſi ſpaſmo. 7. Qui poſſet
ictus caluariæ, vno momento, omnes ſtatim
vnius lateris neruos areſacere, alios verò ſibi
oppoſitos, humectando, in latum confeſtim de-
ducere vt Spaſmum ſimul & Paralyſin efficiant?
Cumque tam inanitio quam repletio Spaſmi in
cauſam fingantur, deberet ictus caluariæ vtrim-
que ſpaſmum producere. 8. Non mirum itaque,
Spaſmo tam infauſta applicata remedia, ſi cuncta
morborum requiſita ignorent hactenus Acade-
miæ. Nouiſſe enim debebant, omnem Spaſmum 128
eſſe Blas vitale muſculorum, ex Archeo innato
ſuſcitatum: cuius occaſio eſt, malignum aliquod
irruens in Archeum, muſculorum vitæ inſidians.
Quid ſi Hippocrates cauſam Spaſmi, ad inani-
tionem & repletionem retulerit, reſpexit ad oc-
caſiones vitæ præcedentis. Nimirum quod per-
grӕcantibus, itemque multâ venarum depletio-
ne, conuulſio frequens eſſet. Mentemque Senis
non capiens Galenus, ad neruorum repletionem
& inanitionem humoralem, poſtero, ac ſuo com-
mento tabefecit. Spretis itaque eiuſmodi anili-
bus figmentis, iuuentuti credulę per Scholas per-
ſuaſis dico. Muſculis ineſſe duplicem motum; 129
vnum nimirum, quatenus eſt organum motûs
arbitralis atque alterum, ſibi proprium. Per
quem, etſi ſeſe retrahat verſus ſuum caput: at-
tamen nil obſtat, quin ſpiritus, partibus illis mo-
tiuis inſitus, illas retrahat ac moueat: prove iam
ante, de ſcroto, dictum eſt. Nec enim naturæ re-
pugnat, partes proprio motu locali ſobſilire,
abſente animâ: triſti ſcilicet ſenſatione, partea
alio imperatore mobiles, furiosè contrahi. Cum
muſculis ſingulariter deſit alius conſpicuus mo-
tus, quo deſignet ſibi illatam noxam præter eum,
quo exſequitur abitralem animæ motum. Qui-
nimo naturale eſt penitus omnibus membris, &
communi partium niſui proprium, illas contra-
hi ob triſtem illatæ iniuriæ ſenſum. Quem lo-
cum Scholæ deſeruêre intactum. Quare erro- 130
neum cenſui, cum Scholis, Spaſmum credere af-
fectionem capitis. Nam iam in hoc recedunt à
theſibus ſuis, quibus ſupponunt, Spaſmum eſ-
ſe ex repletione, inanitione, vel qualitate vene-
noſâ neruorum: niſi malint iam mutatis vici-
bus, Spaſmum oriri ex repletione vel euacua-
tione capitis. Spaſmus autem eſt accidens ſpi-
ritus ſeorſim, quod manifeſtant inprimis neruo-
rum punctura, vel tendinum, itemque febres,
ſumpta venena laxantia, ictus ſerpentum, atque
alia his paria. Nec interim contra arguit, quòd 131
ictus capitis etiam ſpaſmum inferat: cum nô mi-
nor capiti, quàm inteſtino, in torminibus, ſit au-
thoritas pro fabrica Spaſmi. Tam ſcilicet Spaſmus

à capite oriundus, quàm à vita sensitiua virus perhorrescente, natus est clientum musculorum. In ictu capitis, quid statim veneno, latus contractum contaminauit? quidve confestim omnes illius lateris neruos inaniuit, aut repleuit; nonne cerebrum sternutando quatit? membrana pulmonem ambiens, in asthmate contrahitur sicco? Corrogatur, contrahiturque pleura; in pleuritide, atque hactenus sponte à costis se auellit? Contrahiturque non infrequenter Mediastinum, etiam Diaphragma notabili pressuræ anxietate angustiatur? Cui hactenus nomen deest, licèt affectus is palpitationi cordis frequens. Splenis quoque obtusi quandoque dolores, contracti visceris sunt indices. Contrahitur quoque stomachus singultu, vomitu, & doloribus stomachicis. Sunt nimirum in his membranis contracturæ interpolatæ, quoties infestans causa occasionalis mouetur, recurritvè. Incipiente quoque Hydrope, vel Ictero, imò vel ante natam aquam, aut ventum, sæpè contrahitur, indurescitque abdomen uno latere. Intestina demum, non sola ventorum distentione (quæ nullos parit dolores, non constipata aluo) sed potius contractura sui, ostentant tormina intermittentia. Quod alibi, trans vmbilicum infantis, me con-
132 templatum fuisse, scripsi. Cernebam nempè quoties tormina maximè vrgerent, quòd insultus epileptici concitarentur: intestina autem, pro doloris mensura, variè velut ambulando conuoluta, & contracta: intestinis aliàs sedatis, ac planè quiescentibus. Acidum enim atque ponticum excrementum in colicis, pungit animam sensitiuam; hæcque dolorem parit, ac quasi per interualla, contrahit intestinum, ventusque tum inibi conclusus, forte fortuna, intestinum tendit. Non igitur colica ventosa (ad distinctionem descendentis Duelech, sic dicta) a causa: sed à symptomate posteriore, & accidentali, nomen habet. Sic pariter à laxatiuis sæpè recurrit dolor torminum cum contractura, curaturque contracturam mitigantibus. Vix namque discernuntur ventosa, à calculosa colica: quia idem doloris symptoma, crispatis contractisque intestinis, in vtraque pariter apparet. Sic enim amygdalinum epotum, dolores lenit, quia contracta intestina obliniendo pacat. Itaque cum dolor contracturam pariat, & hæc vicissim dolorem nouum: cernimus, quòd dolor dolorem gignat sæpè, ac sui simile. Dein, quoties cuti, venis, arteriis, vel neruis accidit iniuria, in rugas se contrahunt per vim animæ sen-
133 sitiuæ. Quam insigniter namque statim arteria, sub dolore quolibet indurescit? Cuius durities non (vt Scholæ arbitrantur) ariditatem arteriæ: sed eius tensionem, siue spasmum singularem arguit: quæque ob id, instante rursus sudore, contractionis relaxationem, cum mollitudine, prodit. Alioqui siccatæ induratæque arteriæ æqua est possibilitas rehumectandi, quam est senij spes auferendi. Nonne etiam contracta vesica, expertes sæpè fefellit Lithotomos? Contrahun-
134 tur sic parastata vasa, in gonorrhœâ, spermatis stimulo excitata. Pudendum quoque contractum intrò, sic subinde euanescit, vt absque præputio extet nihil. Sic & sui suor musculorum, crampi. Sicque parturiens, per interualla suas ac immanes contracturas patitur, quoties vterus à tergo se corrugat, vt latentem expellat sarcinam. Os pectinis quoque, ad pubem, spontanea sui contracturâ, exitum venienti pandit fœtui, atroci dolore. Vidi, & hystericis, tendines, loco natali ligamenti, sponte dissiliisse, contractosque immani dolore, itemque ad pristinum locum rediisse, quæque dum id sæpiùs essent perpessæ, mitioris doloris conquestas nouaui (an forte in isto neruorum subsultu, & vagâ digressione, Scholæ agnoscent subitam inanitionem, repletionem, aut qualitatis virulentæ hospitium? horumque subitanea exilia?) Nephritidi quoque familiare, & vreteres contrahi ferocissimo dolore, nil vrgente fortassis prætor-
quam teneriore sabulo. Insolentis semper ratos 135
sum ignorantiæ, ventos (iuxta Scholas) in neruis, ac tendinibus oriri, vel deforis, in neruis concipi; crampi (ob id enim flatulenti) autores, imo & inde tolli ferè ad arbitrium. Spiritus enim sensitiuus, doloris horrens, venas, arterias, tendines, atque membranas, furiosè contrahit. Dumque subter eiusmodi furores, speratum auxilium non reperit, eius incrementum suscitat. Sic nempe spina digito impacta, quatenus dolet, crispat & indurat arteriam, eiusque pulsum, qui anteà ibidem non erat obuius, obdurat, ob solam arteriæ contractæ tensionem. Doloris namque proprium est conuellere, ac contrahere. Ita quidem, vt os supra pubem, & in lumbis, contrahatur sponte, in parturiente, quanquam nullo ductore aut motore musculo. Quippe dolor, propriâ sui naturâ, est contractiuus membrorum, idque motu naturali, & nequaquam arbitrali, quod potissimum in labris vulnerum spectatur, quippe quæ indolentia sunt, quamdiu flaccida labra
habent, nec contracta. Scholæ autem in natura 136
doloris, contracturas, vt etiam animam sensitiuam præteriêre, transcurrendo ad ventos, decubitum humorum excrementitiorum, acrimoniam, consonantiam, & deuteropathiam partium, quæ tamen scopo doloris sunt prorsus aliena, quia sunt tantùm nomina abstracta, ac plerumque, ne in minimo puncto, causam continentia, prout tractatu de causis morbificis, tanquam in certaminis palæstrâ, demonstraui. Etenim vreteribus (pro exemplo in termini a Lithiasis) nulla est necessitudo, dependentia dominij, clientelæ, vsurpationis, possessionis, consuetudinis, communitasque canalium, aut excrementorum, cum intestinis, aut stomacho. Etenim si dolente sinistra gutturis parte, ne dextera quidem in tanto angiportu, subinde afflicta sit: quare vicinitatem, ac dependentiam partium, in officiorum destinatione, atque situ, disparatarum, & discrepantium, meritò non suspicabimur? Sufficit ergò hactenus, quòd omnis dolor, contracturæ autor, præsupponat exosum hospitem. Sunt nempe contracturæ etiam indolentes (vt ante de scroto) quæque non tam à dolore, quàm à mera molestia, ortum tra-
hunt. Verùm contracturæ dolentes fiunt à cau- 137
sis hostilibus. Sic nempe dolent, quæ spiritum, dictum propter animam) sensitiuam, acredine, ponticitate, aut gradibus caloris, vel frigoris iciunt. Est autem dolor intensissimus ab igne: ab alcalibus ac corrodentibus, deinde, quia igni proximis, deinceps, ab austeris, ponticis, & acidis, quia contracturæ finitimis. Mox dein à salsis: tum demum ab acribus, atque tandem ab aliquibus amaris. A venenis autem, vt talibus, immanis consurgit dolor, quod in peste ordinarium, & quia à venenis, sæpe absque acrimonia, tantus surgit dolor; designatur veritas.

Nimi

Nimirum quòd à judicio, animæ ſenſitiuæ dolor emanet. Corroſiua enim, cum ipſam ſenſitiuam erodant, ignis inſtar, ipſas partes abſumunt. Alumen autem, vitriolum, aquæ fortes, omphacium denique, atque acuta quælibet etiam, quatenus per ſe fibras organorum criſpant, & conuellunt. Proinde excrementa eiuſmodi ſunt conuulſoria, atque dolorifica. Sunt etiam Alcalia, quæ ſopiunt dolores, in caſibus nimirum, vbi maximas frangunt putredinum aciditates. Etenim ſub canicula, dum carnes inſtantem minantur corruptionem, fiunt carnium juſcula ingrato ſapore acida. Vnde in podagra, colica, & vlceribus rodentibus, ac putreſcentibus, primùm concepi dolores prodire ex acido. Dolet item anima ſenſitiua primùm, quæ tandem aſſueta, minùs excandeſcit: perinde vt inſuetus equus, calcaria recuſat. Et namque natura in ſe, tota furioſa ac ſymptomatica, ſenſimque doloribus aſſueta, miteſcit. Quare Philautia, & ultio, ſenſu priora, ſiue antiquiora ſunt: quòd in naturæ gremio, ante ſenſum, intimè ſeminibus inſint. Iræ enim, agoniæ, vltionis, triſtitiæ, ac metùs characteres, ſiue imagines, contracturas, ſuis iſtis Ideis pares, pariunt. Nam cognitione qua mus non anteà viſam felem horret. ſpiritus laceſſitus concitatur in iram, pauorem, &c. qui ſuâ Ideâ, veluti ſtigmate, in membra, ſuum exſerit furorem. Frigeſcit 1. manus, quia calor ibidem à vita fotus, per frigus extinguitur: non autem quòd ſpiritus vitalis intro refugiat, relicto ſanguine, cui nupſerat. multòque minus, quod calor, vt nuda qualitas, intrò migret, abeat, redeatque, tanquam in comœdia. 2. Minuto iam calore, perſiſtente quoque frigore, frigus inualeſcit: ac tum ſtupet ſenſus in manu. Comprimuntur nempe ſpiritus ſenſitiui abſtracti: ſcilicet qui ſunt in neruis, non autem in arteriis. quia ſpiritus nupſit ſanguini arteriali firmius, ac venarum proprium eſt, etiam à morte, cruorem à concretione præſeruare. Spiritus namque vitalis, fomento cordis, à retro ſuſtinetur, quantum poteſt. Ideòque in illo ſtupore, adhuc detinetur vita. 3. In manu languet motus: quia ſpiritus in carne concreti, cùm à tergo per cor non ſat foueantur, ſenſim pereunt, ſenſimque alterantur. 4. Dein perit motus vnà, & ſenſus extinguitur, dum videlicet extrauenatus cruor grumeſcere minatur: manente adhuc vitâ. 5. Adeòque tandem artus à frigore totaliter priuantur vitâ. dum nempe cruor in grumos iam abiit, obiit. In tertio itaque ac quarto gradu prædicto, calefactâ manu, dolor emergit. Etenim quatenus cor à retrò inſpirat nouum ſpiritum ſenſitiuum, qui dum mortem in procinctu adfuturam notat, velut ibidem iratus, ſuæ indignationis Ideam ſtatim fabricat, adeòque natiuam dulcedinem ſiue complacentiam cauit. Prout in tractatu de morboſis ideis, in opere de ortu medicinæ, luculentius demonſtrabo. Sic ſpiritus ſenſitiuus, qui non à frigore peſſundatus, ſed à compreſſione repulſus eſt: in ſui reditu aliam ſuæ indignationis Ideam, aliumque dolorem velut acicularem concitat. Ignoſcat interim Lector, quod veneni glacialis nomen mutuare debuerim, abſque frigoris præeuntis neceſſitate: Non enim glaciale venenum iſtud voco: quaſi ſit infrigidatum, vti iam de manuum ſtupore dixi: ſed infrigidans, ſimulque ſtupefaciens, ac ſenſum motumque tollens. Itaque nominis ſimilitudo, non à radice, ſed ab effectu ortum ducit. Ac poſtremò, in hoc parergo, pro operis huius, & ſenſationis epilogo, ruminemus ſaltem remedia Medentum in Apoplexiâ, ſtupore, vertigine, catalepſi, catocho, comate, contracturis, vellitatione palpebrarum, oculorum, linguæ, & labrorum. Reperies namque ſtatim præſcribi venæ ſectionem ac enema: Dubitantes nimirum, an ſtercus ani, in ore linguam & labra vellicet, ſopores item, ac ſtupores cudat in ægro, vt in Medente peperit ſtupiditates atque neglectum; an verò hæc à cruore oriantur: Itaque vtrumque mox intentant ſimul. Sequenti die dein purgantia exhibent. Ac tertiò, ſudores, poſt frictiones promouent, incertitudine repleti. Præſidia eorum nempe, ſunt vniuerſalia: quia deſunt alia, & ignorant talia. Ideòque totalia, vſualia, ſunt generalia. Defectu cognitionis cauſarum efficientium, duntaxat circa producta vagantur: non ſoliciti de fabricatore radicali, ac priùs, ad ſubmouendum effectum tantùm occupantur. Non quod ſperent reditum, relinquendo radicem, vt inde ſibi fructum carpant; (Id namque de probo viro ſuſpicari nolo) ſed lucro nimis anhelantur intenti, de fabricatore morborum nil cogitarunt hactenus à Scholis. Nec mirum ſanè! Quippe Medicina (vt ab initio dixi, ſic iterum finio) eſt donum Dei. Hic autem dona ſua ſubtrahit lucro intentis, nec ſemel cogitantibus de mãdato: Eſtote miſericordes, ſicut Pater veſter, qui eſt in cœlis, eſt miſericors: à quo omne donum bonum & luminoſum deſcendit. Hæc eſt ergò, quam dixi luctuoſa inſenſilitatis & doloris tragœdia moderna, ex eoru ægrorum prorſus tragico.

FINIS.

FEBRIVM
DOCTRINA
INAVDITA.

Authore

IOANNE BAPTISTA
VAN HELMONT,
Toparcha in Royenborgh,
Pellines, &c.

EDITIO SEXTA.

LECTORI SCIENTIAM, *Sanitatem, Gaudium*,

IOANNES BAPTISTA

VAN HELMONT,

TOPARCHA.

IN ROYENBORGH,

PELLINES, &c.

P. L. optat.

INDEX CONTENTORVM PRÆFATIONIS.

1 Hic tractatus laceratus è magno volumine, quod inscribitur, Initia Physica noua & inaudita. 2. Elogia Authoris contra Medentes discere recusantes.

IDI *ducentos fortè Authores de febribus, puduit idcirco tituli: sed cùm penitius rem ipsam consideraui, vidi, quòd alij ad vnum omnes, cantum cuculi cecinerint, idemque semper aliis verbis sibi subscripserint. Inde enim deprehendi, quòd à diebus Hippocratis, Medicina steterit, si non retroiuerit; saltem non profecerit, quia per nouas indies centurias, iuit in circulum. Itum est, non quà eundem, sed secuti sunt cæcos ductores, quos Altissimus creauit, elegitve in Medicos: sed qui per laceras Ethnicismi, & Atheismi fenestras, intrarunt in naturam. Puduit sanè, imò & doluit notissimam morborum febrim, hodie totâ suæ tragediæ viâ, adhuc ignorari penitus. Quocirca videor primus esse, qui de febris cognitione, & remedio, aliquid certi statuat. Magnum enim volumen de morborum cognitionibus & sanationibus, ingens certè atque inauditum conscripsi, ab ipsis veræ Philosophiæ incunabulis, insueta nempe principia, vera demonstraui, quolibet demonstrationum genere. Ex hoc opere, laceraui hunc tractatum de febribus, cum indies viderem abusus crescere curando, atque inde non paruam mortalium cladem augurarer. Edidi ergò hunc tractatum, absque cognitis morborum doctrinis, quia scio, plurimos offendent paradoxa principia, qui plus assentiendo, quàm indagando studuere: etsi hoc studij genus quandam pigritiam, & penuriam iudicij, attestetur. Interim spero, non defuturos veri amantes, qui in sanitatem proximi inhiantes, volent etiam à Belgarum iam antiquissimo Medico audire, quæ aliàs nunquam. Nemini enim onerosum esse deberet, posse discere aliorum laboribus; licet tædiosum sit veteribus, hoc elogium deglutire. Nemo hactenus febres ex essentiâ nouit, nemo illarum sanationem ex arte instituit, quòd omnes prætereundo veram cognitionem causarum, & modi fiendi, remedia quærere neglexerint. In calores, suas sagittas exploserunt, verumque scopum rei præterierunt. At cum huius æui tanta sit iudiciorum proterui, & singularis quædam insolentia, metui sanè, ne opus meum, vlcerosum hoc seculum admiserit. Indicabit hic tractatulus velut iacta tessera, quid Dominus de meis laboribus statuerit. Interea qui iam consenuerunt in suis venarum ac virium diminutionibus, durum erit forsitan ab assuetis recessisse. Rogo saltem, viderint, qualiter animas suas, causamque viduarum, & pupillorum, omnibus commendatam, custodiuerint. Vale.*

TRACTA

TRACTATVS
DE FEBRIBVS.

Definitio febris veterum examinatur.

CAPVT I.

1. *Febris hactenus radicaliter incognita.*
2. *Definitio febris iuxta Scholas.*
3. *Prima clausula : omissa etiam de requisitis Veterum.*
4. *Alter defectus definitionis.*
5. *Vanum Scholarum subterfugium.*
6. *Aliquot anxietates inde consequentes.*
7. *Alia latibula.*
8. *Alij contradicunt sensu notis.*
9. *Luridum argumentum horum.*
10. *Examinatur sitis febrientium.*
11. *Argumentum à remedio sitis.*
12. *Argumentum à pari de sopore sumtum.*
13. *Aliud à siti in vigore febrium.*
14. *Febrim malè definire, lethalis est ignorantia.*
15. *Argumentum contra Scholas de calore febrili.*
16. *Alterum.*
17. *Tertium.*
18. *Quartum.*
19. *Quintum.*
20. *Calor febrilis non ex materiâ peccante.*
21. *Alterum argumentum.*
22. *Tertium.*
23. *Quartum.*
24. *Quintum.*
25. *Calorem febrilem non esse materia peccantis.*
26. *Materia febrilis tantùm occasionaliter calefecit.*
27. *Opifex caloris febrilis quis.*
28. *Origo caloris præter naturam.*
29. *Calefacere & calere vt differant.*
30. *Calor est accidens posterius, ad essentiã febris.*
31. *Vnde calor febrilis.*
32. *Febris non est essentialiter calor.*

EBRIS plerosque morbos ante-
cedit, comitatur, vel sequitur.
Febri itaque non minus quam li-
thiasi, peculiarem tractatum de-
bui. Quippe quæ licet familia-
rissima, potissimum tamen nostra saginat cœ-
miteria, & castra depopulatur. Morbus vel
1 à limine, siue sui initio, notus quidem; at
ne quidquam à Medentibus cognitus hacte-
nus, in causis, modo fiendi, sedibus, vt nec in
remediis, prout lecto hoc libello, cuiuis philoso-
phiæ studiis imbuto, luculenter patebit. Enim-
verò Scholæ febrim definiunt, quòd sit calor
2 præter naturam, accensus primum in corde,
dein delatus per totum corpus (addam ex men-
te illarum, Actiones plerasque lædés.) Apex rei
3 est, quòd genus definiti, siue essentiam febris,
vocant calorem non qualemcunque: sed eum,
qui præter naturam fuerit, & gradu suo læserit.
Adeoque cum calor ille sit essentialis febri, de-
4 beret imprimis ita esse à febri inseparabilis, vt
febris mentaliter concipi nequeat, quin indi-
uiduus sit illi comes calor iste. Imprimis se no-

uiter obiecêre Castrenses febres, quæ citra sitim
ac manifestum calorem, accidunt. Idest, ab initio 5
in finem vitæ vsque, absque calore suam pera-
gunt tragediam. Si dicant has febres Veteribus 6
ignotas, nec ideò sub definitione comprehen-
sas; concludo saltem, inde, has febres nec ideo
esse posse febres, vel febrium essentiam non al-
ligari necessariò, sed tantum per accidens calo-
ri. Dein iterum, quod definitio febrium ab
olim tradita, & hodie etiamnum in Scholis ser-
uata, non sit adæquata naturæ febrili. Ac ter-
tio, quicumque frigus penetrabile medullitus
per horas aliquot senserit, febrium principiis,
non persuadeat tamen febrim sibi inchoatam
vel adesse, sed alium affectum hactenus anony-
mum. Etenim quanquam concutiatur rigore,
dentibus quatiat, labrisque præ frigore liueat,
persuadeat tamen sibi per huiusmodi squalores,
febrium initia illa, non esse febrium initia: Ne-
que enim, qui talibus initiis moritur (quod ple-
rumque in Intermittentibus fit) verâ febri ex-
tinctum, credat qui volet: etenim non soleo
de contingentibus sensu notis, alium aduoca-
re Iudicé præter tactum. Ita enim stupidus sum,
quòd de sensibilibus, non nisi sensuum iudicio
sto. Medici verò, opinionis. Veterum tenacio- 7
res, subterfugiunt in latibula, vt Galeni sensa
tueantur: nam quidam volunt, quòd frigus,
aut rigor, non sint febrium initia: sed princi-
pia accessionis. Sed hos Galenus ipse deiicit, di-
cens: Intelligimus primum nomine paroxismi
totius accessionis partem pessimam. Quod so-
nat accessionem, & febrim, esse synonyma.
Sed agedum, si frigus dicat initium accessionis
& non febris, saltem accessio aduentantem fe-
brim dicit, adeóque necessariò initium acces-
sionis erit initium febris. Alij proinde, maluêre 8
apertis oculis non videre, nec sentire. Quare di-
cunt, reuera in principio febrili, nullum sentiri
frigus verum, sed mendax, atque dolosum sen-
suum lenocinium: dumque exterius frigent, vo-
lunt, quòd internè æstuent, crementurque vero
calore, quamuis aliter sentiant. Atqui eiusmo-
di deliria quilibet è medio rure facilè expludet
Nam per aliquot horas, intensissimum frigus pe-
netralia obsidet. Etenim in tam apertâ, & in-
dubiâ frigoris historiâ, (quæ facti & sensus est)
argumentum sat luridum proferunt: Intus est 9
magnus calor (inquiunt) licet non sensibilis:
quia siti continuâ premuntur, quæ vt est sicci-
tatis index primariò, hæc tamen in viuis præ-
supponit æqualem sibi calorem. Adeóque plus
authoritatis meretur sitis, quam sensus. At ne- 10
sciunt hanc sitim, non à calore, vt neque à sic-
citate manare, prout aliàs contingit in siti na-
turali. Ideo enim nec exhibito potu sedari.
Quod regulariter fieri deberet, si à sicco vel ca-
lido sitis ista oriretur. Fallax ergò sitis, non au-
tem frigus. Oritur namque sitis ab excremento,
quod facultatem istam sensitiuam, eiusque or-

ganum, malè affectat, illuditque non secus, at-
11 que si repentè magna siccitas aduenisset. Nam
solet acidum sulfuris (quod in se siccissimum &
corrosiuum) eiusmodi fallacem sitim delinire,
non secus atque aqua ignem extinguit. Atqui
saltem non concedent Aduersarij, siccitatem
tolli per siccissima remedia: non autem humi-
dorum, & frigidorum potatione potiùs. Sed
cur non licet pari ratione ariolari, frigus in fe-
brium initio, ex sopore inuicto? cùm non mi-
nus Scholæ statuant, soporem ab inuicto frigo-
12 re prouenire, quam sitim à siccitate. Nec obest,
quòd sopor non omnibus adsit febrientibus.
Sufficit namque, ac maiorem confusionem ad-
13 fert, quòd aliquibus sit frequens sopor. Sed tan-
dem quò euadent, si in vigore febrium (quæ sta-
tio est febrium æstuosissima) concedant non
tantam sitim, quantam initio: attamen interio-
ra, tum ad sensum, multâ anxietate æstuant ma-
ximè. Quare si calorem prodat sitis, huiusque
indicium sit à calore inseparabile, sic vt nemen-
tes præ frigore dicantur nihilominus ardere,
deberet maxima sitis premere, sub calidissimâ
febrium ætate. Atqui istud negant, quid ageor
ergò propriâ reri capti? Longè itaque errant,
quotquot ab accidentibus, per accidens subse-
quentibus, de rerum natiuis radicibus ferunt
14 sua iudicia. Est ergò lethalis ignorantiæ, febrim
malè definiuisse, si iuxta definitionem febrim
curauerint. Imò per legem Corn: liam de Sica-
riis, in illos agendum, qui malè curant pertina-
citer eos, qui suam vitam ipsis concredidêre: Vt-
pote quorum reatu, tot millionum myriades
15 tam infaustè necantur. Enim verò si febris, siue
calor febrilis (sunt enim hæc duo synonyma in
Scholis) debeat primùm accendi in corde, ne-
que tamen febrium materia (quam aiunt de
vno ex quatuor humoribus putrefactis prodire)
consistat in sinubus cordis: ergò calor, siue fe-
bris, non accenditur primùm in materiâ febrili,
frustraque inquiritur putredo, vt intimam at-
que immediatam causam caloris præter naturam
inueniant. Ac per consequens, exin ruit defini-
16 tio febris. Imo inde sequitur, quòd febris pri-
mariò, intimè & immediatè, non existat in suâ
materiâ vnde causatur (vt volunt) materialiter,
& originaliter: sed alibi, puta, in solo corde. Ite-
rum ex eadem thesi sequitur, quòd vt sit febris
non requiratur accendi materiam peccantem
& febrilem: sed aliud accensibile, primariò resi-
dens in corde, & inde labile totum corpus. Hoc
enim accensibile corpus, vna cum Hippo-
crate, voco spiritum impetum facientem. Sed
17 hoc vltimum, non ex mente Veterum huc attu-
li: sed extortum est, atque per vim, mihi con-
cedi iussi; de quo suo loco, vbi de causâ effi-
ciente febrium disseram. Saltem ex nunc vio-
lenter impetrato, sequitur, quòd materia pec-
cans febrium, non propriè accendatur, neque in
se primariò, vel efficienter caleat, nec quidem
calefaciat præter naturam, si primum accensi-
bile accendi debeat in corde. Ergò nec materia
peccans in febri, calet supra, aut præter gradum
naturæ. Sed illud quod in corde accenditur, non
erat accensum, ante accessum febris: adeóque
omni modo differt à materiâ peccante in febri-
18 bus. Tandem & hinc aptè concluditur, quòd
quicumque intendunt perimere febrim per re-
frigerantia, vt talia, non intendant sanare, per
causarum ablationem, per radicum succisionem

euulsionemque fontis, atque fomitis febrilis: sed
duntaxat intendunt auferre, & corrigere calo-
rem qui est quoddam productum posterius,
hospitatum extra materiam febrilem. Applicant
nempe sua remedia ad posterius, non autem ad
prius. Si quidem calor febrium, est accessus in 19
imperum faciente Archeo: & radix febrium, est
ipsa materia peccans. Respicient ergò tantùm
ad oblationem effectus consequentis, & resol-
utionis ex positione radicis illius, cuius ergò Ar-
cheus non quidem à radice accenditur, sed à ca-
lore aliunde hausto. Dum nimirum seipsum ac-
cendit propriâ thymosi, & calore suo ad gra-
dum, supra exigentiam deducto, in quo totus
est implexus, quatenus supra suæ exigentiæ am-
plitudinem est delatus. Nec enim putandum, 20
quòd exoste materiæ febris, quam peccantem
mecum nominant, sic insit aliquis calor, vt de-
inceps is febriliter calefaciat totum integrale.
Si quidem propter quod vnumquodque est ta-
le illud ipsum volunt esse magis tale. Deinde 21
etiam, quia omne agens calefactiuum, per sui
species, fortiùs agat in propinquum, quàm in
distans. Quapropter si materia febrilis suo calo-
re reliqua calefaceret, necesse esset, quòd centrū
siue nidus quo recipitur ista materia febrilis
peccans, prius torreretur in cremiū, quàm quòd
inde aliquod distans calefieret. Imò, si materia 22
peccās propriâ spōte caleret, & febris esset, is me-
rus calor præter natutam, omnis febris vt talis,
deberet esse continua, nec intermitteret, donec
omnis materia peccans penitus esset consumta
in cinerem. Neque ideo vlla esset ratio reperi- 23
tionis vel recidiuæ, cùm materia peccans, ad sui
consumtionem vsque ex generali proprietate
semper calefaceret. Quinimò & cadauer tā cale- 24
ret post mortem, & febri torqueretur ardentiùs
quàm dum viueret, eò quòd eadem numero
materia, cuius obsequio mors aduenit, etiam-
num perstet in cadauere: cumque eam suppo-
nunt calidam, proprio putredinis calore, magis-
que sit putrida post mortem, vt & potentiùs à
morte putrefaciés, pluresque afficiat partes sibi
conterminas, quàm dum viueret. Idcirco etiam
plus actualiter caleret post mortem, quàm in
vitâ. At sanè hic error proditur. Nam febris quæ
viuum calefecit, statim à morte cessat, omnis-
que calor euo vitâ exspirat. Quod nos instrue- 25
re deberet, calorem febrilem non esse materiæ
peccanti proprium, vel inquiolium: quodque
calor materiæ peccantis, non efficienter & effe-
ctiuè calefaciat in febribus. Ergò perpetuò ve-
rum est, quod materia peccans tantum occasio-
naliter calefaciat: Archeus vero sit omnis alte- 26
rationis opifex, adeoque hoc titulo impetum
faciens, efficienter, primariò, immediatè, sem-
per, vbique, & solus non calefaciat, iuxta axio-
ma. Quidquid in sanis edit actiones sanas, id- 27
ipsum in morbis edit actiones vitiatas. Spiritus
enim iste calefacit hominem naturaliter in
sanitate, idem qui in febribus æstuat. Per 28
exemplum. Spina quercina digito infixa, actu &
potentialiter frigida, mox in digito excitat ca-
lorem præter naturam. Non quidem, quod ca-
lidi humores affluant, quasi per spinam eò con-
uocati, exspectassent spinæ vulnus, & qui aliàs
suis sedibus temperari resedissent. Siquidem
cruor vulneri proximus, primus accurrit, ad-
tum venienti cruori præripit. Et ipse per se
quoque non calet: sed ex gratiâ vitalis spiritus.
Itaque

Itaque inflammatio, & tumor cum pulsu doro dolore, & à calore, à solo spiritu causaliter: ab
29 infixâ verò spina occasionaliter duotaxat, procedunt. Paradigma certè ad febris positionem, modum, cognitionem & sanationem sufficiens Nimirum causa peccans in febri, non calet ex se: calefacit autem tantum occasionaliter, & ad spinæ sive causæ occasionalis evulsionem sequitur sanitas. Solus vbique Archeus ef-
30 fectiue febrim coquitat, & quo abeunte per mortem, cessat cum eo febris. Ergò calor est accidens posterius, & subsequens ad febris essentiam. Accedit ominum seipsum Arche-
31 us, in ossa, quo cuperet expellere materiam occasionalem; tanquam sibi impactam spinam. Haoc autem quicunque aufert, siue id fiat per calida media, siue per temperata, siue demum per frigida, is morbum à radice tollit, & est naturæ quasi indifferens. Quia eo ipso sedatur,
32 cessatque tymosis Archei. Quamobrem calor, vt cumque præter naturam auctus, indicium possit esse febrium; non est tamen ipse febris, nec illi ideo inter medendum, magnopere est insudandum. Hinc nempe Hippocrates seriò monuit, calorem & frigus, non esse morbos vt neque horum causas: sed causas (nimirum occasionales) morborum, esse amarum, acre, salsum, ponticum, &c. Spiritum verò esse eum qui impetus omnes facit. Galenus dein quingentis facilè annis Hippocrate iunior, multum chartæ maculauit, suaque dicacitate, sequaces ad se allexit. Posteritas verò admirata hunc garritum, eundem secuta est: maximi semper fecit, quod fuit minimi. Dein mundus in iudiciis friuolis vbique infenuit, magni æstimans semper ponderis, quod suæ esset inconstantiæ simillimum.

Nutantes Scholæ introduxêre putredinem.

CAPVT II.

Meditabantur Scholæ, quod non rarò calor per exercitia efflorescerer, febrientium calori non absimilis; qui cùm tamen febrilis non esset, calorem quidem febribus necessariom censuerunt: non indifferenter quemlibet, sed illum qui è putredine suscitaretur. 1
Iam non amplius de calore anxiæ, vt neque de gradu, aut intemperie eius: sed potius de causa continente illius. Neque enim sufficere visus est calor gradoatus præter naturam pro febri, nisi & is emergat è putredine. Quæ certè 2
particula, torpidè omissa est in præfata febrium definitione. Ergò iam febris essentia, non amplius est nudus calor, nec hic distinguet febres ex diuersitate caloris (licèt species inde resultet vnde essentia) sed humorum putridorum, vel saltem putrescentium varietatibus. Bellè sanè 3
inceptum, sic est à positis terminis vagari, vt cum antea nom respicereot nisi calorem, qui superaret consuetā naturæ temperiem, deinde exigant calorem, & subiectum putredinis, quem volunt accensum in materia peccante putrida: non autem amplius primum in corde. At cum caloris non nisi vnica sit species in gradu, momenta verò eiusdem plurima: sintque species febrium plurimæ, nec possit multitudo febrium specifica prodire ex vnica specie caloris præter naturam. Ergò in esse caloris aliud spectatur 4
præter gradum eiusdem. Non ergò calor constituet essentiam febrilem: sed istud aliud, ratione cuius prorumpit febrium diuersitas. Si ergo putredo diuersorum, sit causa efficiens diuersitatis febrium, tam erit calor causatum putredinis, quam ipsamet febris: adeòque cum actio causalitatis putridi, aliud quid iouoluat præter calorem ipsum, non poterit febris esse calor. Iam Scholæ confuse, plurima vtrobique 5
adstruunt, vt si ipsas non iuuet vnum, iouet saltem aliud. Ita vt quamuis præfatam definitionem ferreot mordicus, eamque adorent: sensim tamen ab intemperie nudâ caloris deflectunt, ad humorum putredinem. Nec sistit in his nugis quin insuper ad remedia calida refugiant, oblitæ suarum thesium. Idque siue attentent purgationes, siue demum ad propria febrium specifica sese conuerterint. Quid namque in medendo est modo solennius, quam pro febri dedisse apozema ex lupulo, asparago, &c. 6

go, &c. eamdemque ſacchararo condidiſſe; Quid
enim aromate roſis incluſo eſt ardentius, ſiue
ſaporem ſpectes, ſiue applicationem; ſine quo
tamen ipſa roſa merum eſt cadauer; Quid
enim vbique crebrius occurit, quàm ſulfuris
aue vitrioli corroſiuum (multipliciter ſoadente
lucro adulteratum) julapiis febrilibus immiſ-
7 cuiſſe? Rhabarbaro denique & ſcammoneatis,
ſontes quos fingunt humores elicuiſſe? Ergò
ante omnia ex profeſſo examinandum, an fe-
brilis calor ſuum debeat ortum puttedini.
Quamobrem inprimis docui palam, calorem
8 febrilem nullatenus pendere cauſaliter ex ma-
teriâ peccante. Deinde didici, quod ſola febris
maligna in hoc à cæteria diſcrepet, quod ſua
materia peccans adiunctam habeat putredinem
incipientem. Quæ ſi dein ſui faſtigium perre-
prârit, donec puttedo ſit in facto eſſe, iotuſque
manſerit, neceſſariam mox mortem adferat. Sin
verò in fieri eſſe, foras propulſetur (vt in vario-
lis, eryſipelate &c. plerumque ſanatur. Eò quòd
9 motum ad extra, plerumque comitetur ſanitas.
10 Hinc namque febres cieunt ſub finem ſudores
ſpontaneos. Eſtque Criſis, quæ per ſudores ter-
minatur longè ſaluberrima, & per conſequens
11 etiam remedia ſudorifera. Confugerunt autem
ad putredinem, vt repetireor cauſam; vnde pri-
mum frigus, mox dein calorem ſtabilirent. Aſ-
ſumunt ideo fimum equinum, actu frigidum,
ſponte incaleſcere, propter putredinem, At
quàm ſtolidè vtrobique, credulo muodo impo-
nunt! Nam vaccinus, ex iiſdem alimentis, me-
lius putruit & digeſtus eſt, quàm equinus; ta-
meo non incaleſcit. Fimus eriam equi, qui gra-
mine paſcitur, aut vitiis, non incaleſcit, prout
dum grani veſcitur; non minus tamen ille,
12 quàm hic, putruit. Neſcivêre ergò, quòd calor
ſequatur manſa grana, noo autem naturam pu-
tredinis. Ergò inſulsè traducunt calorem febri-
lem, ad humores in febri putridos, ab calore fi-
mi nondum putrenti. Neſciuere ergò Scholæ,
quòd fimus equinus propinquior eſt incipien-
ti putredini, tanto magis orbetur omni calo-
re. Idemque nec vnquam proinde putrebit, ſi
ſpargatur. At ſolum dum in cumulum contra-
hitur madidus, non ſecus ac fœnum & flores, ſi
comprimuntur madida, accenduntur ante pu-
tredinem. Neſcivêre, inquam, fimum incaleſ-
cere per proprios ſpiritus ſalium compreſſo-
rum. Denique etſi fimus caleſcat in fieri eſſe pu-
tredinis, ceſſat tamen omnis calor, ante inceptam
putrefactionem in facto eſſe. Adeòque calor fi-
mi, non quadrat materiæ febrili, ſi multò antè
13 latitet putrida (vt aiunt) in receptaculis, & qui-
dem in quartana continò, & diutiſſimè. Imò
nec eſt gradus caloris fimi adæquatus, vt à pu-
trido centro diſpergatur vſque in plantas pe-
dum: quin prius corporis centrum exurat, vbi
putridus is humor teſtagnaret. Eſt ergo exem-
plum fimi planè impertinens febribus, eòque
magis, quòd non docent frigus, tempore prius
calore. Quinimò in naturâ, nuſpiam putrefa-
ctio cauſat calorem, multòque minus in vitali-
14 bus. Nam in putreſcente, eſt neceſſarium fri-
gus, ſi vita ſpoliatur, quæ nobis fons caloris
eſt. Etenim diebus intercalaribus intermitten-
tium, non querimur de æſtu, aut nos moleſtat
frigus: quando tamen ſupponunt humores pu-
treſieri. Itaque ſi calor & frigus cauſaliter ſuc-
cedant in putrefacto, ſitque in febrium acceſſu
frigus ſemper ante calorem, frigus eſt magis na-
tiuum putrido, quàm calor. Idcirco enim à du-
ratione frigoris in febri metimur morbi diutur-
nitatem, non autem à calore. Tandem oſtendi
omnem calorem febrilem eſſe prorſus ab Ar-
cheo, ideòque ceſſare ante mortem; quando at-
tamen frigus & putredo invaleſcunt magis. Im-
plicat etiam, quod calor febrilis eſſet à putri-
do & primum ſuccenderetur in ipſo corde, vnde
putredo exulat. Denique, non accenditur calor
in fimo à putredine ſui, Nam ſi quotidie novâ 15
equi vrinâ irroretur, ne quidem in annum in-
caleſcet. Certum eſt autem, quod vrina non
præſeruet à putredine, quam verius augeret. 16
Verùm enim calores è thermis, vel calce de-
ſumſiſſent ſed horum calorum cauſas magis
ignorabant: quapropter facilius æſtimarunt,
vnius fimi Equini putredinem accuſaſſe. Nec
erat cor potius à calore, quàm à frigore. aliiſque
ſymptomatibus febrilem eſſentiam motuarent
cum ſint patria ac ſocia febrium accidentia. Ita-
que ſemper ſtuduerunt debellare accidentia
producti: quia radices ignorarunt. Sed cum jam
conſtet res materiales eſſe ipſam materiam, quo
modo ſanabunt, qui duntaxat ad calores totum
ſanandi cardinem vertunt? Saltem cecidit fimi
equini ſimilitudo, & caloris febrilis, putredini
adſcripta. Nam fimus, dum tantillum putrere
incipit, calorem exuit. Ac quamdiu calore po-
teſt, artifices ſalem petræ exin eliciunt: ſin au-
tem incaluerit, vt ſibi inutilem, ruſticis relin-
quunt. At Scholæ, humorum putredinem ac-
cuſant: & quidem vnius ac eiuſdem humoris. 19
tam, pro frigore, quam pro calore, & vtroque
intenſo: Atque per conſequens, vnum & idem,
duo oppoſita immediatè ex ſe efficeret. Ergo
neceſſe eſſet, alterutrum horum, vt ſit per ſe,
alterum verò per accidens. Si itaque frigus eſt
proles putredinis per ſe, non poteſt vllatenus
eſſentialiter includere calorem: ſed tantùm per
accidens. Sin autem calor eſt filius putredinis
per ſe, nec vtique febris tum incideret à frigo-
re. Sat lucet attamen, ex præfatis, quod Scholæ
putent, putredinem, febrium eſſentiam: ca-
lorem veró atque frigus, accidentia comitan-
tia putredinem. Quare Galenus ait: eum ſan- 20
guis putreſcit, fit bilis. Quem textum ſi admi-
ſerint, iſta bilis erit putrida in ſui ortu, vel non.
Si putrida, faceret Tertianam: non autem Sy-
nochum vel cauſam putridam. Sciant igitur.
Scholæ, cruorem in venis putreſieri nunquam, 21
quin ſimul ipſamet vena putreat, vt in Gan-
grænâ, & mortificationibus. Adeoque petunt
principium, qui cruorem emittunt, ne putreat
in venis. Item qui Synochum è cruore putrido
venarum oriri aſſerunt. Itemque qui cruorem
dum potreſcit, in bilem verti aiunt. Quæ ſic
probo. Venæ ſuum cruorem, etiam in cada- 22
uere, retinent fluidum conſenſu totius Anato-
miæ; cruor autem extrauenatus, mox in gru-
mum concreſcit. Eſt autem cruoris coagula-
tio, corruptionis dumtaxat initium, & via ſe-
parationis integri. Ergò ſi vena cuſtodiat cruo-
rem, à corruptione in cadauere: multò id ma-
gis in viuis. Argumento à minori ad majus.
Putrent quidem excrementa peregrina in ve-
nis: tam propriæ nimirum, quàm alienæ dige-
ſtionis retenta (vt de digeſtionibus alibi) at nun-
quam ſanguis. Quippe qui juxta Sacra, eſt ſe-
des, & theſaurus vitæ. Si ipſa ergo vita nequeat à
corru

corruptione præseruare suam sedem & thesau-
rum quantisper est in venis, quando ergo ser-
uabit eum? & quomodò vnquam erit immunis
à corruptelâ? Itemque si vita, non seruet à pu-
tredine sanguinem in quo gliscit, quomodò
23 præseruabuntur ossa? Venæ ergo à Creatore
sunt ordinatæ, vt sanguinem seruent à corru-
ptione; quia vita confermentata est sanguini
24 venarum. Itaque sub hac quæstione ruit decus,
& destinatio naturæ: vel ruit totus ordo me-
dendi hactenus adoratus à medentibus. Sed
esto quonam signo judicant Scholæ sangui-
nem putridum? nonne ex colore albiore, ni-
griore, flauo, subuiridi, fuscoue? nonne ex ma-
teriâ viscosâ, crassâ, aqueâ, tenui? & tandem an
non ex consistentia, non fibrosa, vix cohæren-
25 te, &c. Ast declaro, sub pœna conuicti men-
dacij, si quis velit experiri, quod ducentorum pe-
tulantium rusticorum, & sanorum cruores,
vnico die examinauerim: erantque multi illo-
rum, aspectu valdè dissimilares, colore, ma-
teria, & consistentia, quorum plures distilla-
ui, & reperi, medendo æque vtiles. Solent
namque nostrates rustici, altera Pentecostes
mittere sanguinem, quò largius potitarent.
Etenim quanquam plures viderentur putridi,
alij æruginosi, vel atrabiliarij: imprimis tamen
rustici vnde effluxerant, erant admodum sani.
Ergò per causam confirmabant, se non obstan-
tibus corruptionis indiciis, cruores à balsami
26 natura nequicquam alienos. Quare obriui tabu-
lam judiciorum ex aspectu emissi cruoris, adeò-
que confirmaui mecum, à Medicis cruorem
seruari iussum, vt saltem hac ratione, vnam vi-
27 sitationem ægrotis adnumerent. Etenim si cor-
ruptio cruoris vspiam locum habet, indicétque
sui emissionem eo titulo, id sanè oporteret esse
28 in Peste; Atqui in peste est venæ sectio exitia-
lis: ergo nusquam in cruore est putredo, metus-
que ne putredo cruoris inualescat, & per con-
sequens scopus cruoris mittendi hac ex parte
erroneus. Suppono quoque viros 30. æqua Pleu-
ritide depressos; decem autem illorum, effun-
dere cruorem è vena apparenter vitiatum (est
namque cruor pleuriticorum instar vini rubri,
cui grumi lactis confluunt) residuos autem 20.
curabo citra cruoris emissionem, certum est
interim, quod isti 20. cruorem non aliter affe-
ctum habeant, quàm decem quibus secta vena
fuit. Iterumque, quod sanatis illis 20. si vena
pandatur, reperietur illorum cruor rectificatus,
in pristinum restitutus, & longè à pleuritico
cruore alienus. Ergò Pleuritici cruor non est
corruptus, quanquam talis videatur. Quod pro-
bo; quia à corrupto, siue priuato, non datur re-
gressus ad vitam, sanitatem siue habitum. Non
igitur cruor ater, liuidus, viridis, &c. testantur
sui corruptionem: sed solius efferuescentiæ, aut
turbulentiæ fermentalis signa præbent. Impri-
mis namque si aquosior & flauus sanguis vi-
tium indicaret, arterialis sanguis, venarum
cruore esset longè deterior; quod est erroneum:
etenim non aliter cruor præfatis signis distin-
guitur, quàm sicut vinum turbatur, dum vitis
floret, non enim corrumpitur ideo: quippe
29 sublato turbine, sponte reclarescit iterum. Sic
pariter febris, cruorem variformiter turbat, alie-
nisque faciebus decolorat. Sed hæ laruæ ces-
sant, febre sublata. Equidem inspectores cruo-
ris, soleo æquiparare ferentibus judicium de
vino Hispanico, putantibusque aspicere lotium.
Sed dicent: si putredo non insit cruori, cur er- 30
gò tertia, & non prima, vel prima & non tertia
vice salit purè rubicundus è vena? At istud ar-
gumentum, saltem conuincit, vnam partem
cruoris plus, citiusque turbari alterâ, nec to-
tum, aut omnem simul. Certum est namque, 31
naturam sensim lineari viâ, ad statutam sibi
perfectionem tendere. Cruorem ideo prope cor
puriorem esse, quàm qui circa primam eius of-
ficinam est. Ergò Tertianam, tàm Continuam,
quàm Interpolatam, ex bile flaua. Quartanam
ex atra, vt quotidianam, ex pituita, sed putri-
dis, constare aiunt: errantque. Nam cur ne-
cesse fuit hos humores (quos alibi fictitios de-
monstraui) supponere putridos, cùm fateantur
Synochum non putridam, continuam, & tri-
bus præfatis atrociorem? Quæ sanè si conferan-
tur, cùm propositâ febrium definitione, iam ne-
cessariò, sanguis in Synocho omni, & spiritus
vitalis, in Diaria, constante vita putrebunt, ter-
minum scilicet putredinis assecuti erunt. Dein 32
cùm fateantur Scholæ eiusmodi putridos hu-
mores, non consistere in theca cordis, & quòd
proinde non accendantur primariò in febri,
adeòque per consequens, frustra exigatur putre-
do, ad calorem febrilem accensum in corde. Si
ergo putridi humores, accendant à longè spiri-
tum in corde: Id omni lege naturæ, prius fiet
cominus, quàm eminus, sattuíque omnem cruo-
rem intermedium putredinis calore accendent,
dabuntque sic omnes febres necessariam Sy-
nochum putridam. Quare nec Quartana sistet
cursum, repetetque recursum, si eadem eius
materia putrida, in Splene sospes ad annum
exspectet. Gangrænæ certè me docent nihil
putridi (nam putridum omne est mortuum)
posse dudum persistere absque vlteriori sui
contagio. Nec capio, quomodo putrebit ipse 33
vitæ Archeus, vt Galeno pro Diaria satisfaciat?
Quod si intelligant Diariam filiam illius pu-
tredinis, quæ tandem spiritui vitæ, inseritur.
At sic omnes febres, in Scholis, essent Diariæ.
Denique si Diaria, filia putredinis: præsupponi-
tur ergò putredo fermentata spiritui vitæ. Vnde 34
relapsus ad easdem angustias. Sin autem intelli-
gant incipientem duntaxat putredinem, siue
dispositionem ad putredinem, sitque calor
effectus putredinis: ergo sequitur, quod Diaria
habebit tantùm dispositionem ad calorem; non
autem calorem verum, vti nec proinde vera
erit febris. At Scholæ requirunt formalem, &
absolutam putredinem, vt caloris febrilis cau-
sam inueniant. Oblitæ, quod tunc calor erit ef- 35
fectus putredinis, & non febris: adeòque di-
stinguent coactè calorem à febri. Quippè cùm
Synochus non putrida, sit vera febris absque
putredine, & per consequens, debebit esse abs-
que calore. Interim paulatim deponunt caloris
formidinem, nec illi incumbendum in meden-
do, dum metuenda sit maior noxa à contagio
putredinis in habentibus symbolum. Præsta-
rétque ideò putredinem auertere, quam refri-
geriis frustra febrim delinitisse. At sanè quæ-
cumque putredini resistunt, sunt calida. Myr-
rha enim, iam à bis mille annis, cadauera Mem-
phytica præseruat: quæ alias cùm Cichoreo,
Plantagine, & vestris refrigerantibus, dudum
putruissent. Sunt igitur putridorum humo-
rum, sanguinis item, atque spiritus putrefa-

ctiones, adeò fabellis ſimiles, quod vix crede-
rem Scholas ſeriò locutas; niſi iſtas theſes, per
therapeuticem fataliter etiamnum hodie con-
firmarent. Pro colophooe adhuc vnum addam.
36 Quidquid in corpore ſemel corruptum eſt,
nunquam iterum redit in gratiam: ſed ſanguis
venarum vt vt videatur corruptus, redit iterum
in gratiam. Ergo non fuit ſemel corruptus. Pro-
batur maior, quia in nobis corruptio eſt effectus
ſequeſtrationis diſpoſitionum vitalium: adeò-
que præſupponit priuationem ac mortem ipſius
corrupti. Probatur minor per eos qui curan-
37 tur à Peſte, Pleuritide, & febri abſque eductio-
38 ne cruoris. Itemque: Si ſanguis vnquam cen-
ſendus eſt putridus, vel corruptus, exiſteos
in venis, is maximè erit hæmorrhoidalis: ſed
hic non eſt corruptus, quanquam penè velut
extrauenatus: ergò nunquam cruor cenſendus
93 eſt putridus in venis. Majorem probat tota Chi-
rurgia, de vlceribus, contingentia hæmorrhoi-
dum natis. Probo autem minorem. Quia me-
tallum compono: vnde ſi geſtetur annulus,
ipſo ſpatio orationis Dominicæ tollitur hæ-
morrhoidum dolor, & 24. horis euaneſcunt hæ-
morrhoidea tam internæ, quam externæ, vt vt
maximè protuberent. Ergo ille cruor recipitur
in gratiam, & benè ſe habet. Valet etiam iſte
annulus in ſuffocatione, & moribus vteri, &
morbis plurimis. Cuius deſcriptionem atque
componendi modum trado in tractatu ſuper
illa verba: In verbis, herbis, & lapidibus eſt
magna virtus. Vbi de virtute magna rerum
loquor.

Doctrina Veterum de circuitibus examinatur.

CAPVT III.

1 *Cauſa circuituum febrilium in Scholis.*
2 *Primus error.*
3 *Galenus inſimulatur erroris,*
4 *Quaternarius humorum cur ſuſpectus.*
5 *Ingens Scholarum & pertinax cæcitas.*
6 *Exploditur Galenus de loco Intermittentium, multis anxietatibus inde proflui.*
7 *Computus bilis neceſſaria pro acceſſu Tertianæ juxta Scholas.*
8 *Perarithmeticon refellitur.*
9 *Ex ſuppoſitis concluditur, non poſſe in febri eſſe plethoram altero die.*
10 *Petitio principij in Galenicis.*
11 *Galenus Anatomiæ ignarus, multos libros de Anatomia exſcripſit.*
12 *Infauſta medendi theoremata in cladem mortalium à diabolo inuenta.*
13 *Argumentum contra, à capſis deſumtum.*
14 *Flauam & atram bilem non hoſpitari in Splene, & folliculo fellis.*
15 *Contra Aſtrologos circulum febrilem in aſtra deferentes.*
16 *Similitudines in Scholis prælecta, non quadrant.*
17 *Aliquot argumenta contra doctrinam Scholarum.*
18 *Meritum Fernelij.*
19 *Paracelſi temeritas & inconſtantia.*
20 *Hominem non eſſe Microcoſmum, ſi Sacris obtemperandum.*
21 *Paracelſus deceptus.*

STatorum circuituum cauſas Scholæ aiunt; 1
quòd ſcilicet tantundem pituitæ genere-
tur indies, quantum bilis alterna die, & quan-
tum atræ, triduo. Gratulor linguæ noſtrati, 2
quæ hiſce nominibus ab helleniſmo deſum-
tis, lubens carere voluit. At non ſic cauſam ef-
fectricem docent Scholæ, ſed tantùm cauſam
remotam, quam ſine qua non, vocant. Itaque
indignor merito, quod Scholæ quintum hu-
morem pro quintana non finxerint, nec dimi-
diatum, & ſequialterum pro Hepiala, & Hemi-
triteis. Duplatam item bilem neglexiſſe, pro
Tertiana duplici, nec meminiſſe duplatæ bilis
atræ, pro duplici Quartana: Non inueniſſe hu-
morem erraticum, ac incertum, pro febri erra-
ticâ: vel humores continuos, & inceſſanter ſur-
rogatos, pro continuis, ſingulo, alterno, vel
terno die exaſperantibus. Ac tandem humo-
rem pigrum, pro febri lentâ. Saltem debebant 3
expoſuiſſe, ſi putreſcens ſanguis mutetur in bi-
lem, quare conuertatur totus in pus. Cur cruor
purulentus in tabe non efficiat cauſam, & ex-
pectorationes flauæ non pariant Tertianam,
ſed febrim hecticam, idque mox à cibo. Qua-
propter humorum quaternarius, pro tanto fe-
brium, aliorumque morborum catalogo, adhuc
indies aucto, nemini non ſuſpectus eſſe debet
Quantùm verò ad ſedem humorum putridorum 4
febrilium attinet, tam ſtupidus æquè in hoc
Galenus eſt, quod ſuum errorem patefacere
me puduiſſet, niſi Scholæ in mortalium per-
niciem eundem mordicus tuerentur adhuc
hodie, reſpectum ab antiquitate potiorem ve-
nerantes, quàm à veritate: quaſi fontes Sapien-
tiæ in Galeno exhauſti eſſent. Qui vt ſtati tre- 5
moris in febribus cauſas reperiret, non niſi fa-
bulas aniles ſcripſit: quarum quoties recordor
admiror ingenuè, quod tot ingenia, iam inde à
diebus Galeni, illis potuerint ſubſcribere. In
quo ſanè magnam ſtupeo ingeniorum ignauiam
indagandi: aſſentientium falſis principiis, ne ius
diſputandi erga negantes præripiantur illis. Non
itaque amplius Galenum, ſed Scholas alloquar
Vtinam ergò mihi exponant, quo ductore; mo- 6
do, viáque, humor putridus, ſingulis acceſſibus,
veniat ab officinis humorum, ad venarum ex-
trema, quæ terminantur in habitum corporis,
ſiuè in carnem & pellem? Nam ſi erat putri-
dus, antequam ad venarum exiles & vltimas
extremitates veniret, cur vnicus (nimirum bi-
lis vel pituita) à tribus ſeparatur ſociis, vt pu-
treſcat exul, longè à ſuis laribus? Quiſve ille
tam ineptus Separator, qui innocuum humo-
rem à ſuo compoſito auellit, ad tam abſurdos
fines? Cur ergò perſtite eodem ſeparatore in
vitam, febris eadem non perſeuerat in vitam?
Quis pædagogus hunc Separatorem admonet
ſui erroris, vt reſipiſcat tempeſtiuè? Saltem ſi
venarum extrema, non putridum illum humo-
rem corrumpunt; ipſæ venæ erunt magis pu-
tridæ, adeòque Gangrænâ laborabunt inexcu-
ſabili. Sin autem in ipſis venarum extremis,
ſubſit cauſa ad ſe vocans humorem inſontem,
vt eundem penes ſe putrefaciat. At majori
compendio, iſtud exequeretur in cruore ſibi
propinquo, in quem jus potiùs habet & vnde
ipſi tam eſt liberum ſeparare bilem aut pitui-
tam, quàm idem aliàs eſt vernaculum pharma-
co

eo solutiuo. Denique si lubet è propinquo cruore, parasse humorem putridum, frustra quantitatem congruam bilis exspectabit toto biduo. At si humor iste putruerit, priusquam ad venarum extrema attingeret: tum contradicunt sibi Scholæ, eritque sedes Intermittentium, non in habitu corporis: sed in primis humorum officinis. Denique si è venis, totus vnica accessionis vice putridus humor dispergatur in habitum corporis, vsque in sui consumtionem: saltem cur ille Separator, aut propulsor (cum nil moueatur à seipso, quod non sit vitale) minus erit generosus in Visceribus, quàm qui in venarum extremis locatur? Tandem quo delitij fine, hæc humoris putridi erit transmigratio à Mesenterio per Hepar, & Cor, vsque ad extrema venarum? Res periculi plena; metuendúmque quin mox totum sanguinem frequenti transitu inquinet suâ putredine, ac tabo lethali. Etenim vel decumanum esto Galeni mendacium: vel natura humana sponte propriam meditatur ruinam. Caditque hoc modo reuulsionis necessitas, per venæ sectionem ostentata. Si quidem spontanea Intermittentium vi, statis horis, à nido generationis, humor putridus reuellitur, imò sponte profluit, vsque ad extrema venarum, nisi fortè periculosa censeatur ista reuulsio, quæ tota per cor, trans venam cauam fieri debet, tam in intermittentibus, quàm per venæ sectiones. Deinde vel tota materia febrilis per singulos accessus, trahitur è nido natiuitatis, vel non tota. Si tota, non erit causa reditus: si non tota, exhauritur. Quare nouus humor, qui ad singulos futuros accessus putrescit, non magis febrilem accessum mouebit sui putrefactione, quàm sui expulsione? Siquidem major labor & dolor dum pus fit, quam facto pure. Cur isto casu, sedes febrium non erit potius in loco putrefactionis, quàm in locis per quæ transit dum expellitur? Cur, inquam, redeunte appetitu, absenti siti, ac vigiliis (puta diebus quietis Intermittentium) putrescet bilis, vel pituita in visceribus? Eiusque putrefactio, non turbat œconomiam officinarum humoralium? Quare atra bilis, quæ fieret die Lunæ, biduo putrescet in maturam putredinem; & quæ sequenti die fieret, vni tantum die putret, quantum prior binis putruit diebus; si junctum vtraque die Mercurij accessum Quartanæ faciat? Quare quæ fit die Lunæ, suum non mouet paroxysmum die Mercurij; & quæ fit die Martis, similiter suum tumultum non excitat die Iouis? ac consequenter si qua facta est die Mercurij, accessum formet die Veneris? Attolluntur Medentum humeri, inarcantur supercilia, & incusantur proprietates occultæ, dum per creditas ac suppositas insanias respondere coguntur ad sensu nota. Cur tandem in rigoribus Tertianæ, volunt esse fel, id quod sub initiis euomitur, & naturam isthac vergere ajunt, si ductus naturæ, eodem intervallo, ex opposito, à centro procedat ad extrema venarum? quoniam natura non mouet vnico instanti duos motus oppositos, intro & extra; præcipuè causa vnius excrementi, quod fel putatur. Cur ista vomitio non tantundem demit de atrocitate accessus, quantum est copiosa illius excrementi expulsio, quod putant ipsam Tertianæ materiam? Si autem in Tertiana supersit bilis residua ab accessu, in suis officinis, cur potiùs pu-

trefacit bilem nouam, quam sibi radicaliter an-
nexos humores? quomodo vomitus amarus, si-
tis, & tam grandia læsionum indicia, infestant
stomachum, dum pleraque mali saburra, ad ex-
trema venarum transmigrauerit, vt rigores con-
cutiat. Atqui Cauterij notas gerunt, cernunt bi-
duo à febribus, parca, aut nulla emungi excre-
menta: quæ certè multa essent, si ad venarum
extrema, & corporis habitum, tot febriles sor-
des per accessus singulos laberentur. Scholæ
gestiunt rigoris causas tam lepidè fictas, & sto-
lidè creditas. Sed cur Galenus magis attendit
humoris quantitatem quàm promtam eiusdem
obedientiam? Nonne bilis ob calorem, & flu-
xum, licet paucior, sequacior esset ad putrefa-
ctiui clientelam, quàm erat alioqui pituita?
Sed cur bilis non mouet accessum quotidie, si
minor medietas eius sufficiat pro Tertiana?
dum scilicet maior medietas eius per vomitum
reiicitur? Denique dixisse debuisset, quot vn-
ciæ requirerentur putridi humoris, pro singulo
accessu. An sex? vel septem? Equidem sæpè, 7
duplum eius reiicitur per vomitum, sub initium
Tertianæ, & paroxysmus est nibilo minor. Er-
gò si septem adhuc vnciæ, ad ora venarum pro-
fectæ sint, & duodecim per vomitum excretæ,
sint vnciæ 19. requisitæ ergò, pro Tertiana. Cu- 8
ius si dimidium acceperis nempe 8. bilis flauæ
quotidie, & per consequens, duplum pituitæ,
erunt eius vnciæ 17. & ad minimum 4. vnciæ
bilis atræ quotidie: & ad minimum tantum-
dem sanguinis quotidie, quantum pituitæ: id
est vnciæ 17. quæ simul juncta, conficientur
quotidie vnciæ 46. in febriente etiam abstemio
his fabellis qui volet, fidem det, & ex bis fi-
stulis Musicus concentum faciat, qui potest.
Concludo saltem ex suppositis Scholarum 9
somniis, Nullatenus deberi venæ sectionem,
vt neque laxatiuum febrientibus, si humorum
in ipso nascatur tantundem, cùm tantundem,
consumatur in febriente abstemio, quia defi-
ciente appetitu, digestione, & cibo, attamen
necesse est, hoc pondus compensari ex massa
cruoris. Ergò non est instituenda inanitio in
febrienti abstemio per biduum. At quæso, vnde 10
sciuit Galenus, tantundem bilis flauæ, alterno
die fieri, quantum pituitæ in dies, & atræ tri-
duo. Præsertim qui nunquam cadauer huma- 11
num inspexisse probatur 106. locis, ab Andrea
Vesalio Bruxellense, & Anatomicorum princi-
pe? Nam si Galenus hoc scribat absque proba-
tione, saltem Scholæ suo delirio subscribere
non tenebantur. Sin autem hoc didicit ab ipsis
edoctus febribus. Non poterat vtique hoc idem
in effectum, simul & in causam vnius rei refer-
re. Absurdam namque atque stolidam principij
petitionem continere necesse est. Idem pro se-
ipso in causam & effectum producere. Puta,
Quod Tertiana contingat à bile flauâ putridâ,
alterno die, & Quartana die tertio, à bile nigrâ,
eò quod alternis diebus tantundem bilis flauæ
conficiatur, quantum atræ toto triduo. Iterum-
que huius rei veritatem probet, quod Tertiana
adoriatur alternis diebus, & Quartana tridui
interuallo, eò quòd tantumdem bilis flauæ fiat
alterno die, quantum atræ triduo. Miseranda 12
certè medendi theoremata in vere Adolescen-
tum propinata, ægris obedire jussa, & à Scho-
lis hactenus adorata. Vnde videlicet succedunt
indies morborum infaustæ curationes in per-

niciem Christiani orbis, & salutis animatum.
13 At saltem si bilis, sesquialtera proportione excederet melancholiam, Spleo ad minimum superat sexies folliculum fellis. Si ergò ratum sit, quod Scholæ cum Galeno docent, quod alternâ die tantundem fellis, aut bilis flauæ fiat, quantum atræ bilis triduo; sitque Splen capsa atræ bilis, & folliculus fellis sit theca bilis, aut Creator errauit in suis finibus, aliter fabricando ipsa illorum receptacula, quàm Ga-
14 lenu statuit: aut fel & Splen non erant condi
15 fabularum Scholæ Medicæ. Proinde alij, quibus non satisfaciebant commenta Galeni de febrium circuitu, Astrologiam orarunt in suppetias, eò quòd febris statutis horis subinde repetat. Sed & hi alliduntur ad alias angustias, dum omnibus horis incipiant febres; itemque aliquot horis retardent, aut anticipent, imò per aliquot vices sileant, & obdormiant. Vnde non sat ratum fecêre, humanam naturam ad lubitum Astrorum cogi, vt neque materiæ febrili syngamiam cum Astris esse. Quisquiliæ, & vani tin-
16 nitus sunt, auribus credulis effusa. Alij quoque tandem per similitudines quæstioni se satisfecisse rentur, si dixerint, febres se habere per modum aliorum seminum: quorum quædam nempe citò germinant, vt Nasturtium; Petroselinum verò longè segnius. Sed non valet exemplum, quod litem lite resoluit. Nam semina, quæ tardius resoluuntur in humido, propter gummosam oleitatem, etiam pigriùs germinant, vt & alia promptiùs, quæ mucilaginem, succo terræ viciniorem obtinent. Quocirca eiusmodi similitudo nullatenus spectat febres, quibus nolunt fieri paroxysmos, ob resolutionem facilem, aut difficilem: sed ob humorum putridorum affluxum parcum, aut copiosum.
17 Alioqui sanè pituita à putiedine alienissima, vix septimo die affligeret, vbi interim atra bilis (quæ cadaueri censetur, vel carni simillima) longè citiùs putreret. At saltem stante doctrina Scholarum, de rigore & circuitu febrium, necessum est Tertianam sanari, per exhaustionem materiæ in accessu, & defectum nouæ bilis, pro futuro paroxysmo requisitæ, si patiens toto biduo, à cibo & potu abstinuerit. Sed consequens est falsum. ergò & thesis Galenica. Sin verò Scholæ doceant, dicantque, tum nouam liquari bilem è cruore. At hoc est naturam plus solicitam fingere, vt febrim conseruet, quàm aliàs vitam, vitæque thesaurum sanguinem. Denique ista bilis è cruore separata, vel patrata, si putrida est: cur non vna cum bile præcedentis accessus, est ablegata per venas, quæ iam antea in venis cum cruore detinebatur? Vel an fortè ista residua atque putrida bilis, prænouit contingentem forè bidui abstinentiam, vt scilicet in hunc defectum se reseruaret, ad continuandam febrim, alioqui præ bilis penoria perituram? Vel an natura sibi complacuit in custodia bilis putridæ? Quòd si verò ista bilis è venis affluens non sit putrida; profectò iam insanit, atque furit natura, quòd cruorem dissoluat potiùs, vt habeat quod putrefaciat, in continuationem futuræ febris. Sed Scholæ Galenicæ fatentur illam putridam, singulisque accessibus effundi per venas humorem putridum, ac deferri in exiles venarum extremitates: illudque esse causam tremoris, accessus, & frigoris immensi. Cuius videlicet humoris putredo, dum ibidem magis intenditur, mox dein causat tantum æstum. Has ego censui aridas stipulas, indignas fabulas, miserandaque figmenta anilia, & generi humano perniciosissimas ignorantias. Ac sanè 18
Fernelius hanc Scholarum inscitiam detexit primus. Quare Rondeletius, & asseclæ Galeni, in Fernelium, tanquam Scholæ desertorem, atque Apostatam inuehuntur. Fernelius itaque nidum Intermittentium, circa Stomachum, Duodenum, & Pancreas, primum subodoratus est, & Continuarum sedem, circa Cor fixit quidem: sed à veteri curandarum febrium normâ non ausus fuit deflectere. Cœperat enim apertè contra præcedentes Scholas disputare, pro febrium nido: sed postmodum inter abdita se occultauit? stramineis nempe vinculis humorum putridorum se extricare non valens, passus est sibi eripi febrium essentiam, & cognitionem. Paracelsus verò febrium rigore terrefactus 19
febrilem cognitionem auribus tenere sibi persuadens, suo sibi Microcosmi inuento allegotico titillans, febrim definit morbum sulfuris ac nitri: atque alibi iterum, terræ motum Microcosmi. Quasi sulfur & nitrum, seipsis fierent longè frigidiora, dum è limo (vel limbo, vt ait) Microcosmi separantur, & vltrò post horas aliquos, sponte accenderentur igne Ætnæ. Etenim vt Galenus in vestigandis causis vbique cespitauit, adeòque in eo se prodidit non esse Medicum, (cuius nomen ait, Inuentor occasionis:) Ita Paracelsus, mirâ licentia lapsus est in Microcosmi parœmias Medico indignas. Dura 20
quippe lex esset, quæ hominem, ondiret vt Microcosmum referret, præcipitasset in omnium morborum ærumnosas necessitates. Ego certè 21
gratulor animæ meæ, quod figuram Dei viui referam; non autem mundi. Deceptus fuit bonus hic vir, quod oesciret ignem ousquam ascendere. nisi succendatur prius, nec vt finxerit, esse in nobis silicem & chalybem, simulque concussorem in puncto attritionis silicis. Non sanè opus fuit his, vt neque puluere pyrio, pro calore febrili, nisi primo appulsu crememur, & dehiscamus medij. Deest ergò in nobis materia actualis sulfuris, & salis petræ: deest connexio amborum, deest ignis actualis. Ac tandem deest corpus, quod istam accensionem vnico toleret nomento. Næniæ ergo, & fabulæ sunto, febrium causæ & origenes in Scholis.

Phlebotomia in febribus examinatur.

CAPVT IV.

1 *Ratio vnica contra humores, cætera alibi.*
2 *Propositio vniuersalis pro Phlebotomia Galeno authore.*
3 *Syllogismus contra eundem.*
4 *Probatio logistica.*
5 *Quod Plethora boni cruoris sit impossibilis.*
6 *In venis non subsistere vnquam cruorem corruptum.*
7 *Non posse dici Plethoram in statu neutro cruoris.*
8 *Ex thesibus Scholarum, nunquam indicari venæ sectionem.*
9 *Quid sit propriè cacochymia in venis.*
10 *Coindicationes loco Indicationis propriæ, & oppositas contraindicationes, perperam quadrare*

quadrare.
11 *Propositio authoris contra vena sectionem in febri.*
12 *Schola infamant sua laxatiua per probationes vena sectionis.*
13 *Fines coindicationum.*
14 *Pramonitio Authoris.*
15 *Quomodò refrigerat sanguinis missio.*
16 *Miseranda historia Infantis Cardinalis.*
17 *Summè notandum contra Medicos cruoris auidos.*
18 *Conscia mens mille testes.*
19 *Argumentum inde sumptum.*
20 *Essentialis status febrium.*
21 *Explanatio pracedentis Argumenti de refrigerio, & subterfugia Scholarum.*
22 *Non iri ab vno extremorum ad aliud, malè à Mathesi duci in Medicinam.*
23 *Eleuchus est in medendo.*
24 *Argumentum ex thesi Scholarum opponitur.*
25 *Fucus Scholarum ex pertinaci inscitia.*
26 *Vicet obtinent primatum indicandi.*
27 *Opponitur Hippocrates de Athletis: sed malè intellectus.*
28 *Depletionum differentia.*
29 *Minus nocet febris, quàm vena sectio.*
30 *Obligatio Medentum.*
31 *Intentio generalis in febribus, & huic opposita vena sectio.*
32 *Semper vena sectionem obesse probat Mathesis.*
33 *Incertitudo medentum, principiorum defectum arguit.*
34 *Vena sectio nequit minuere causam febrium.*
35 *Argumentum a sufficienti enumeratione.*
36 *Aliud à cruoris qualitate.*
37 *Quorsum cogantur Schola.*
38 *Spes vana in emissi cruoris mutationibus.*
39 *Vanam coindicationem Phlebotomia pro reuulsione, tum in febri, quam menstruo.*
40 *Deriuatio in morbis topicis quandoque vtilis sed in febribus impertinens.*
41 *Vena sectio nocua in Pleuritide.*
42 *Discant Schola à rusticis sua axiomata esse falsa.*
43 *Reuulsio in febribus norma.*
44 *Quid Medici ex hoc capite discere debeant.*

ANtequam ad vlteriorea scopos pergam, debebam repetere, quæ alibi longo tractatu
demonstraui, In Natura videlicet non esse duas
biles, & pituitam, tanquam partes constitutiuas cruoris, nisi tractatus febrium succinctiorem me postularet, præcipuè quòd isthæc per
se hoc loco ruant: vbi non humorum, nisi putridorum fit mentio, cùm animal putridum
1 non sit ampliùs animal. Dum igitur præsidia
vniuersalia medendi tantùm examinabo, Phlebotomiam nimirum, & purgationem, tanquam
binas Medicinæ columnas, quibusque collisis,
totum ædificium, sponte velut in rudera concidit, ablatisque his præsidiis, Medentes desertant infirmos, non habentes remedia, præter corporia atque virium diminutiua, quæ sigillatim
2 attingam vniuersa. Enimverò ex consensu Galeni, in omni febre (hecticâ exceptâ) requiritur Venæ sectio, Scholis itaque, & exitiosæ huius seculi consuetudini hunc ego Syllogismum
statuo.
3 Phlebotomia est inutilis, vbicumque non indicatur necessaria: siue, vbi indicatio illi propria deest; Sed in febribus non indicatur necessaria, Ergò Phlebotomia in febribus est inutilis.
Probatur maior. Quia finis est causarum directrix prima, & dispositrix mediorum ad se. Vbicumque ergò finis non indicat necessitatem mediorum, frustra comparantur ad finem non requisita. Præsertim vbi ex contraiudicatione constat, cruorem non emitti absque virium iactura.
Perperam ergo instituuntur eiusmodi media, quæ finis indicat frustrà, inutilia, & cum virium diminutione fieri. Minorem autem probat
Horatius Augenius de monte sancto, tribus libris ex professo. Docens Academiarum consensu, quod sola plethora, siue venarum nimia
plenitudo, id est, nimia cruoris abundantia, sit
indicatrix phlebotomiæ. Neque id quidem directè ad sanationem febrium: sed ob plethoræ
euacuationem. Atqui in febribus nunquam subsistit plethora: ergo nunquam in febribus indicatur Phlebotomia, & per consequens, est hæc
omnino inutilis. Conclusio est quidem noua &
parodoxa, attamen vera. Quod igitur pluribus
erit probandum. Ipse Galenus probat subsumtum. Docens singulo febrium accessu plus bilis
difflari, quàm biduo generetur. Interim cætera
membra non cessant outriri consueto sanguine.
Id est, adhuc præter consumptionem à febri causatam, suam taxam cruoris soliti consumunt.
Quæ præcedenti capite, ex humore per vomitum reiecto, in computum redegi. Iam verò il- 4
lud ipsum maiori conniuentiâ inculcandum est.
Quocirca si bene valenti, quotidie fiant vnciæ
octo cruoris, necessum est, totidem quoque indies in alimentum absumi, aut aliàs, mox in immensam molem homo protuberaret. Quid si ergo bene valenti quotidie decedant vnciæ octo
cruoris: certè non minùs consumet febris. Ergò
cùm nulla, aut pauca sit ciborum appetentia,
degestio, & sanguificatio, necessariò quoque mox
binis diebus, plethora, siqua sit initio, deficiet,
cassabitque eius indicatio, pro cruoris missione
in febriente. Quod autem mox in febribus non
sit amplius plethora, hoc vident, quotquot vlcera è cauterio patiuntur. Quæ scilicet mox à
febribus siccantur, nec solitum pus dant. Imprimis autem notandum, vt nunquam vires
peccare possunt abundantiâ, nequidem in Mathusalem: ita nec bonus sanguis, peccat nimietate, eò quòd vires vitales, & sanguis, sint correlatiua. Quia iuxta Scripturam, anima, siue ro- 5
bur vitale, est in sanguine. Ex consequenti er- 6
gò, nunquam potest esse plethora in bono sanguine. Ab altera autem extremitate, præcedenti capite demonstraui, non contineri vnquam 7
in venis, sanguinem corruptum: ergò, si qua sit
vnquam possibilis plethora venarum, illa deberet consistere in medio statu cruoris, inter corruptum & optimè sanum: siue consideremus
eundem statim decidentiæ & neutralitatis, vel
demum, quatenus ex vtroque mistum, saltem
meminerint Galenistæ, bonum prouenire ex
integrâ causâ, malum verò è singulis defectibus: adeòque hunc statum non dici plethoricum: sed cacochymicum. Nec optare venæ sectionem: sed potiùs purgationem, quæ selectiuè malum educat, bonum autem relinquat.
Adeòque ea suis thesibus, nondum probari ve- 8
næ sectionem vllatenus indicari. Non iurata rei
veritatem, iam anteostendi, non consistere cacochymiam

cochymiam in venis, quæ scilicet est dumtaxat cruoris turbatio: ad quam subleuandam, non indicari turbati cruoris exhaustionem, quantum turbatoris affectus ablationem. Potissimum
9 quòd sit purior sanguis, qui per cordis centrum transiens, suam depurationem est sortitus: idcóque qui è cubito trahitur, primusque educitur, purior erit, relinquetur autem intus impurior. Porrò cùm iam constet deesse plethoram in febribus, quæ sanguinis emissionem requirat, idque quadamtenus Scholæ olfecerint; substituerunt loco Indicationis aliquot coindicationes, quasi æquiponderantes Indicatio-
10 ni adæquatæ in natura, & præponderantes contraindicationi, quæ alioqui sanè, cùm à virium conseruatione desumitur, tota primatum obti-
11 nere debet, eo potiùs nomine, quòd omnis febris citò, tutè, & perfectè sit curabilis absque
12 venæ sectione. Enim verò pro omnibus tam diuersis cleuorum humorum putrefactionibus, & febribus inde manantibus, vnico venæ sectionis præsidio statim vtuntur: quia affatim (vt aiunt) succurrit, & ad lubitum sistitur, qua saltem distinctione, sua laxatiua quodam modò
13 infamant. Aiunt namque licet venæ sectio naturali, atque vnica sui indicatione, propter plethoram requiri videatur; imò nec illa humores putrefactos propriè auferat: attamen refrigerat, venarum sarcinam exonerat, vires reciat, partem mali humoris vnà cum bono demit; fluxumque humorum ad nidum putredinis, per deriuationem ac reuulsionem sistit, pacat, auocatque. Quapropter natura solamen sentiens, cætera felicius, faciliusque satagit. Bona sunt verba, ait sus, comedens psalmos pœnitentiales: at non prosunt famelicæ. Hæ sunt videlicet coindicationes, quibus continuandam mortalium perniciem persuadent, quibusque
14 sigillatim satisfaciam. Atqui ante omnia præmonitum volo, quod quamquam in robustiosi & pleorori corpore, notabilis læsio per cruoris emissionem non fit, imò non raro mox subleuari, etiam ægri sanati videantur: non potest tamen non improbari venæ sectio, cum citra eandem felicius sanentur febrientes, nam vt ad primam vel iteratas venæ sectiones, sæpè febrium atrocitas remiserit: id sanè non aliàs contingit, quàm quod Archeus subitam virium depletionem, ac indebitam refrigerationem perhorrescat, adeóque expellere materiam febrilem, & fungi officio, negligat. Qui verò per phlebotomum curati videntur: certè recidiuant, saltem tardiorem, minusque firmam consequuntur valetudinem. Quam assertionem Turcæ probant, magnaque orbis pars mecum venæ apertionem ignorans, quippe quam Deus in natura nusquam instituisse legitur, aut approbasse, imò ne quidem eius mentionem fecisse. Quod autem ad primum coindicationis
15 scopum, qui refrigeratio dicitur, attinet. Profectò, sanguinis missio non alio titulo refrigerat, quàm quatenus de calido vitali furatur. Non autem, quòd vim frigefactivam & positiuam obtineat. Quo saltem nomine, debet eiusmodi refrigeratio esse nocua. Cur quæso, in hectica non aperiunt venam? an non indiget febris re-
16 frigeratione? vel desinit esse febris? At deficit cruor hecticis, quare defectu cruoris, & virium, facilis est noxæ animaduersio per phlebotomiam allatæ, quam aliqui vires robustiores tegunt. Anno 1641. 8. Nouembris dissectum fuit corpus Principis Ferdinandi Hispaniarum Regis Fratris, Cardin. Toletani, qui 89 diebus Tertianâ febri agitatus obiit ætatis 32. annorum. Etenim sublatis corde, hepate, & pulmone, adeoque dissectis venis & arteriis, vix cochlear cruoris in cauum thoracis confluxit: planè nimium hepar ostendit exsangue, cor verò instar crumenæ flaccidum. Biduo enim ante mortem, plus edisset, si ipsi concessum fuisset. Fuit nempe per venæ sectiones, purgationes hirudinesque ita exhaustus, vt dixi, non desinebat tamen Tertiana suum typum
seruare. Quid ergò tanta sanguinis euacuatio 17
profuit? Quidve refrigeratio ista palam fecit, nisi quod vana essent eiusmodi euacuantia,
quæ nec punctum quidem febrium tollerent. 18
Estne ista medendi methodus quæ facit Medicum, quem creauit & honorandum præcepit, ob sui necessitatem, Altissimus? Si nesciat in viro iuuene curare Tertianam; quorsum conferet ista methodus? Estne illa ars, cuius eget infirmos, & non sanus? Vtinam atque vtinam Princeps bonus ille, non fuisset plus? Qui cum Cortraco redux à Senatu Bruxellensi salutaretur, conualescens ab agone mortis præ cruoris & virium minutionibus, tum firmus obambulabat in cubiculo. Horrent itaque medentes, suos febriculosos exponere ad occursum frigidorum, quibus scilicet statim, atque affatim, experirentur refrigerantium virtutem indicio manifesto, quod non multum fidant suis calorum, & refrigerantium regulis. Nam cùm iam constet, totum calorem in febri esse ipsiusmet spiritus vitalis: sequitur etiam, quòd refrigeratio per venæ sectionem, sit mera spiritus vitalis, vnà & sanguinis exhaustio, & depauperatio. Nam si febris sit curanda vt intemperies, per venæ sectionem, tanquam remedium refrigerans (contrarium heu constat per exhaustionem omnis sanguinis è Principe
Infante Hispaniarum. In quo adhuc pridie an- 19
te mortem febris Tertiana, non obstante tanto refrigerio, suos accessus seruabat,) soloque frigore, sanationem intendant alij etiam in quotidiana (quam è pituita putrida accendi scribunt) saltem refrigerium istud longè facilius obtinerent, exponendo ægrum feminudum, ad boreæ, vel zephyri flatum, vel suspendendo in aqua, aut profundo puteo, donec se sat refrigeratum testaretur. Statim enim sic & affatim sanationem absoluerent, si intus conscia inscitia, suam caloris essentiam febrilem
non damnaret. Itaque febris non est nuda ca- 20
loris tempestas: sed adest occasionalis viriata materia, ad cuius expulsionem Archeus per accidens se accendit, velut indignatus. Quod quamdiu in Scholis fuerit neglectum, præposteræ, perniciosæ, & coniecturales erunt febrium sanationes, eoque omnes nequicquam gratiarum actione dignum, debebunt medenti, cum spontanea naturæ bonitate curentur, atque vtinam per medicos non postergarentur.
Ad argumentum verò sanationis per frigus su- 21
bitum respondebunt Scholæ periculosam esse itionem, ab vno extremo ad aliud. Qua suæ ignorantiæ excusatione, os populi obturant, velut aliquid fide dignum dicerent. Non aduertentes, quòd in eo sibi contradicant, dum venæ sectionem, eo potissimum scopo laudant,

&

& præferunt laxatiuis, quod statim, atque affatim, per refrigerium succurrat, ideoque veloc is, & præsidij vniuersalis nomenclaturam dedêre. Suam enim impotentiam, in infestia fundatam, cogunt ad arbitrium axiomatis malè intellecti, & pejus applicati: Siquidem indubium
22 est, quod liceat confestim abscindere laqueum suspensi, vt priuatus aëre, illo quantociùs potiatur. Item quod liceat submersum, statim prono situ deponere, vt aquam è pulmone rejiciat. Liceat, inquam, aliquem statim ad ripam extrahere: liceatque statim vulnus ab indispositione liberare, & cicatrice claudere. Plurima enim sic vulnera vnico die sigillantur: quod solutio continui, nil indiget præter sui reunitionem, liceat statim os fractum vel dislocatum reponere. Liceat similiter in Caduco, Syncope, Lipothymiâ, e tempore, quanto citius infirmos reuocare, excrementorum detentiones soluere statim, statimque profluvium muliebre sistere. Neque enim autumandum, quòd natura in propria destructione gaudeat, quodque è statu sano, repentinam quidem mortem intromittat, remedium autem recuset, quod repente morbum repellat. Alioqui non faceret, quod in possibilibus est longè optimum, vti nec vnumquodque desideraret esse, & conseruari. In Mathesi quidem statuitur impossibile, ab extremo ad extremum pergere absque medio, negatque istud medium omnem penitus interiacentiam: quam si in naturalibus, cum quadam latitudine dedetimus, adhuc confestim, atque optimè egisse censebimur. Adeóque nec licet illud Matheseos ad sanationes torquere. Fateor equidem, non licere hydropem, per paracenthesin, vnica affatim vice educere: vt neque pus, è grandi apostemate totum elicere; nec conglaciatum præ frigore, immediatè ad hypocaustum deferre, neque fame pœnè extinctum affatim alere. At sanè, istud non cogit mediocritatis tardus, & necessarius incessus, vt talis, aut ab vno extremorum ad aliud progressio, quasi
23 natura celerem opitulationem auersaretur. Cùm hæc ipsi sit indicatio vernacula, cognata, medullaris, & intimè propria. Sed vetantur ista, quia virium inde dependens exsolutio non ferret celeres istos motus. Per elenchum ergò causæ non vt causæ, Scholæ ægros arcent, à subitaneo auxilio, quod non habent: vt ignorantiam aliquo apud vulgus velent axiomate, malè directo. Nam quoties sine virium amissione (vires namque semper primatum obtinent in Indicationibus) sanatio haberi potest, quo citiùs id fit, maiori quoque iubilo naturæ arripitur. Prout & in febribus, multa iucunditate, vtili admiratione obseruaui. Ergò (in terminis) si
24 febris sit merus calor præter naturam, debeatque per contraria debellatiua omnis sanatio perfici: ergò requirit frigefactionem præter naturam; vt scilicet contraria stent sub eodem genere. Id est, Necessariò febris omnis sanaretur ab ambientis multo frigore; ac potissimum, quia ambientis frigus vires colligit, non autem dissipat. Sed consequens est falsum: ergò & antecedens. Ergò Scholæ non intendunt per venæ sectionem, caloris refrigerium: sed primariò ablationem ipsius cruoris, & mitigationem accidentium, quæ vires debilitatas consequi-
tur. Siue primariò intendunt virium & sanguinis diminutionem. Id quod pleno fuco appellant liberiorem arteriarum respirationem. Ego verò indicationem, quæ virium conseruationem concernit, estque opposita venarum de- 25
pletioni cuicumque, semper maximi pendo, quia diminutis, stratisque viribus, nec morbus profligari potest, nec aliquid superest medenti agendum. Idcircò Hippocrates decernit naturas ipsas esse morborum medicatrices, quod Indicatio, quæ à viribus conseruandis sumitur, 26
totum sanationis scopum moderetur. Vt ergò ratio vires custodiendas suadet: ita & cruorem, quòd hic illas contineat. Hippocrates quidem in plethora Athletarum, statim, & cumulatim cruorem iussit mittendum. Idque Scholæ pro venæ sectione vbique intonant. Sed ridiculè 27
istud pro morborum, febriumque sanatione allegatur. Non enim id iussit propter metum plethoræ, vtcumque venæ illorum sanguine sat abundent: sed solùm, ne vasa repleta, in roboris exercitiis dissiliant, ac dehiscant. Alioqui quid Athletis sanis, cum sanatione febrium intercedit commune? non enim febricitanti metus est plethoræ, nec vt venæ exercitiis rumpantur, notandum porrò, depletiones cruoris sic se habere. Quod quæ à Venere facta est, fit irreparabilis virium exhaustio, quia demit de innato cordis spiritu. Huic autem pro- 28
pinqua est exhaustio per venæ sectiones facta, eò quòd promtè suffuretur Archeum influum, & affatim. Morbus verò, etsi vires directè quoque oppugnet: quia tamen id non efficit affatim, sed sensim, ideo vires potiùs concutit & atterit, quàm quòd verè exhauriat. Facilior itaque est virium restitutio, à morbo attritarum, quàm exhaustarum à venæ sectione. Nam qui à 29
venæ sectione debilitantur in morbis, plerumque destituuntur crisi, & si à morbo resurgant, paulatim, multisque anxietatibus valetudinarij conualescunt, longâ dierum serie, & non sine metu recidiuarum. Qui verò morbo decumbunt absque venæ sectione, restituuntur de facili, & conualescentes, mox pristinum attingunt statum. Sin verò remediis destituti, etiam nonnunquam ad extremum deuenerint, crisin tamen natura molitur, eosque reficit, eò quòd illorum vires, etsi a morbo conquassatæ quidem sint, non tamen perierint, exhaustæ affatim per cruoris emissiones. Quapropter Medicus ex conscientia, & in charitate tenetur mederi, non per dispendium subitaneum virium, vt neque per pericula inde consequentia, nec etiam per 30
vitæ abbreuiationem necessariam, iuxta psalmum. Spiritus meus attenuabitur (ergo) dies mei abbreuiabuntur. Cumque iuxta Sacra, vita gliscat in sanguine, vtut hunc affatim dimiseris, non nisi cum vitæ præiudicio emiseris. Intentio enim perpetua naturæ sanandis febribus, est per sudores. Ideóque accessus plerumque terminantur per sudores. Sed huic intentioni diametraliter opponitur venæ sectio. Siquidem hæc vellit cruorem introrsum, ad replendum 31
vasa cruore depleta: motus vero naturæ, ad sanationem febrium requisitos, procedit à centro foras, à nobilibus, & visceribus, ad pellem. Quod autem venæ sectio debilitet necessario, licet fortiores, & plethorici, id secus experiri & testari videantur: si textus sacer, qui vitam in sanguine

sanguine habitare admonet, non satis ponderis habeat; saltem id manifestum fiet, si liberaliori sanguinis missione peccaueris: statim enim vires, & æger concidunt. Ergò in mathesi si sex notabiliter lædant: tria non possunt non læde-
32 re, quanquam non ita sensibiliter. Lædere autem naturam, qui eandem sanare & restituere debet, non est permissum, si ipsa sibi natura debeat esse mediatrix, tantóque felicior, quò fortior. Satis enim sit Medico, quod æger alioquin inexcusabili debilitate labascat per morbum, inedias, inappetentias, inquietudines, dolores, anxietates, vigilias, sudores, &c. neque idcirco fidus Auxiliator debet debilitatem addere debilitatibus. Fraudulentum est subleuamen, quod venæ sectio adfert, eiusque tam incertum est remedium, quod nemo medentum hactenus ausit polliceri sanationem inde futuram. Quisque artificium facit, quod promittit. Statuarius nempe statuam, calceatius
33 calceos indubiè parat. Solus autem Medicus nil audet ex arte spondere sua: quia nititur fundamentis incertis, per accidens duntaxat, subinde, atque dolosè proficuus. Quia vtcunque rem verteris, ignorantiæ plenum est, procuratâ debilitate, sanare velle. Per repentinam enim cruoris depletionem, cumulatè factam, plerumque natura negligit expulsionem sui hostis. Quam attamen expulsionem demonstraui continere totam febrium, & naturæ scenam. In confesso est præterea, quòd materia febrilis
34 non consistat in vena supra Cor: & per consequens, neque venæ sectio materiam occasionalem vllatenus exhauriat, aut directâ medendi intentione, effectiuè faciat. Denique, si mittendus cruor, ob perspirationem facilem arteria-
35 rum. Id saltem frustraneum in initiis & incrementis febrium, cùm calor nondum viget. Cumque in statu, vt neque in declinatione sit mittendus cruor. Ergò nunquam. Quod autem non in statu, probatur: quia præpeditur crisis, cùm natura (vt scribunt) maximè impedita luctatur, & plerumque victrix, minimè tum toleret virium iacturam, & auocationem à duello. Sin verò in statu natura victa sit, quid erit venæ sectio tum aliud, quàm merum homicidium? Si ergò in statu non conuenit venam pandere, dum maximus calor, anxietas, & potissima arteriarum exigitur respiratio: multò certè minus conueniet in initiis, & augmentis. Præsertim quod primis statim diebus, metus plethoræ abeat, adeóque facilis sit arteriarum perspiratio. Quod autem morbi, in sua declinatione, venæ sectionem nec petant, nec tolerent, tam est clarum, & omnium voce testatum: quod nemo venæ sectionem vnquam, per declinatio-
36 nem morbi, intentet. Consideremus præterea, quod in febribus, cruor in venis, vel bonus sit, vel malus, vel neuter. Si bonus: bonum erit, bonum detinuisse, eò quòd viribus addat. Nam (vt alibi ostendi) plethoræ metus, vel mox ab initio, si quis esset cessauit. Quod autem volunt bonum cruorem dimitti, ob refrigerium, & putredinis difflationem. Iam enim vtrumque sat sublatum est, & imaginarium bonum, quod supponunt, realem, & necessariam virium iacturam adfert. Cæterùm docent Scholæ venæ sectionem in febri non mandari, propter bonitatem cruoris, quæ nempe supponunt malum & putredinem. Ego autem sat docui, non dari corruptum in venis quamdiu viuitur; & per consequens, ruere hunc Scholarum scopum in vena secanda. Oportet ergò mihi demonstrent mali- 37
tiam cruoris, quæ sit citra eiusdem corruptionem. Deinde, malum istum cruorem deriueri in venâ, à corde vsque ad manum, si ratam velint venæ sectionem, in quantum talem, vel quatenus reuulsionem. Doceant, inquam, quod malus cruor non sit in primis officinis, eductóque per cubiti venam cruore non trahatur deterior ad cor, qua vena caua dexterum cordis sinum facit. Instruant pariter, quod depletis superioribus venis, non sit maior libertas, & impunitas, quâ noxia & febrilia ad cor pertingant, quàm ante. Adeò quòd loco difflandi putredinem (quam in rei veritate probaui nullam) non occasionetur potiùs liber aditus auræ putridæ ad cor. Quorsum nempe depletarum venarum vacuitas attrahit cruorem inferne. Ostendant, inquam, quâ ratione effluuium cruoris, & diminutio virium per cubitum, impediat putredinem, siue importet correctionem, & redintegrationem putridi. Item explicent se, quid velint dici, quod venæ sectio, quo arteriæ liberiùs respirent, cùm putredo (si qua esset in venis possibilis) non afficiet sanguinem arterialem totius naturæ condum. Probentque insuper, quòd imminuto bono sanguine, & viribus, proportionaliter, sit maior potestas residuo impuro, inquinandique per putredinem (vt supponunt) seipsum præseruandi à putrefactione inminente. Doceant item contra Textum sacrum, quod vita atque anima sint potius & libentius in contaminato sanguine residuo, quàm in puriore per venæ sectionem ablato. Alioqui regulariter boni eductio includit residui mali auctam proportionem, effrenemque licentiam. Quod si demum in febri, ac venis, cruor sit malus, bonumque aiunt (tanquam signum & effectum) quòd in missione cruoris, malus effluat; putentque, tantumdem saltem mali cruoris abreptum. Primò probent cruorem, quem censent noxium, verè noxium, prout antè iam probaui infontem: Ac dein doceant, per eiusmodi mali cruoris festinam & plenam emissionem, nil præiudicij viribus esse ablatum: quodque superstite cruore inquinato, minutis iam viribus, sanguinis facta depletio, erit in causa, cur putredo residui cruoris, pergere minus valeat? & an sperent quandoque in venis semel putrefacto cruore quomodolibet, ab eiusmodi videlicet priuatione, dari in natura regressum? Etenim ostendant, non contradicere, quod fe- 38
bri proprium sit, cruorem ipsum inquinare, & hanc proprietatem tolli à posteriori, à putrefacti scilicet remotione? etenim si primum impurior sanguis è vena depromatur, iteratò venam pandunt, interim vires consternunt, turbantque, hinc & crisis spem tollunt, quid si tum rubicundior effluxerit. Certè exclamant. Quasi totum mali agmen ablatum primâ vice, fuissetque febrium sedes, à corde ad cubitum duntaxat extensa: bonus autem, circa hepar resideret. Ast deprehendi semper in Hydrope vltimotum excrementorum formidolosas euacuationes, multóque ideo magis, in nuda sanguinis abreptione, quæ rectà via à corde per vulnus, vitales spiritus abducit, siue is malus, siue bonus, vel neuter censeatur. Imprimis probaui, quòd peccent petitione principij, tam quæ de

Synocho,

Synocho, cauſoque putridis, quàm quæ de ſanguinis putridi emiſſionibus ſupponuntur. Quapropter loquendo ad numeros, ſubleuamina facta propter virium ereptionem, ſemper inueni fraude plena, vt pro tantillo ſubleuaminis, vires morborum baiulæ, eneruentur. Perinde enim atque potus febrium initio, ſitim pro tantillo ſolari videtur: ſed quis tam demens, quod tum putaret, ſi ſciret potum ſibi vires neceſſarias ſuffurari? Inſidum eſt itaque doloſum, & momentaneum refrigerationis auxilium per venæ ſectionem. De neutro tandem cruore, qui nec bonus nec malus ſit reſpectu venæ ſectionis, nil dici eſt operæ pretium: cum negatum ſub diſiunctione, negari etiam poſſit copulatiuè. Nam ſiue neuter ſit is, qui commiſtione boni cum deprauato conſtat (ſupponendo deprauatum, qui non eſt) vel is, cui eſt introducta alteratio neutra, in vtrumque euentum prædicta ſatisfaciunt. Tandem vt ſpem, quæ in reuulſione eſt, abſcindam, & ſic omnes ex æquo tollam euindicationes, tanquam miſera perti-
39 naciæ ſubterfugia. Inſanum eſt ſubſidium, venæ ſectionem (copioſam enim plerumque hoc fine exigunt) feciſſe, ſiue in febribus, ſiue demum in menſtruis, propter reuulſionem: eò quòd materia febrilis non natet in cruore, aut fluctuet in venis, tanquam piſcis in aqua: ſed vaſi intus adhæret, prout ſuo loco de materia occaſionali ediſſeram. Pro menſtruo autem ſimiliter: eò quòd eius ſeparatio fiat è toto, & non niſi ſeparatrice manu Archei. Phlebotomia verò nil ſeparat ſeparabilium: quia ſine præcognitione finis, adeóque abſque electione agit. Sed perpetuò effluit vicinior, mox vaſe aperto, & inſons cruor: quem, quia dein continuo filo alius ſubſequitur metu vacui: idcircò menſtrua circa vterum, ſtudio naturæ aliqui collecta, per venæ ſectionem inde diſtrahuntur, ac in totum retrogradiuntur. Si autem Phlebotomia quandoque in plethora & euchyma muliere bene ſucceſſerit, at certè in aliis multis, miſerandam cataſtrophem dedit. Etenim ſi menſtruum, ſola ſui quantitate (dum iam collectum, & in venis circa vterum ſegregatum eſt) peccaret, Indicationem Phlebotomi indiuiduam, & in ſolo caſu ſuppoſitu lubens admiſero. At menſtruum, bene conſtituto vtero ſi fluxerit, abunde ſuis ſatisfacit finibus, & hactenus reuulſio fruſtranea, quanquam etiam impoſſibile hypotheſis ſupponat. Phlebotomia namque, non niſi mera eſt cruoris, & indiſtincta depletio. Depletæ autem venæ, ex tempore, vndecunque, qualemcumque cruorem ad ſe reuocant. Quia vt cruoris ſunt auidæ thecæ: ita & vacuitatis impatientes. Atque proinde menſtruum, in exitum dicatum, id eſt, hactenus catalogo excrementorum ſemel inſcri-
40 ptum à natura, venæ depletæ alliciunt. Deriuatio autem, quia parca eſt cruoris effuſio, modò congiuus è venis fiat, ſæpè profuit multis morbis topicis, adeóque in febribus eſt imper-
41 tinens. Sed inſtant venæ ſectionem in Pleuritide eſſe ita neceſſariam, vt ſub pœna capitali ſit iniuncta. Siquidem aiunt, niſi ad coſtas affluens cruor, multi cruoris effuſione reuellatur, periculum eſt, ne mox Pleuritis hominem interimat ſuffocando. Ego ſanè, nemini Pleuritico ſanguinem mitto, éſtque curatio eiuſmodi tuta, certa, commoda & ſolida. Nemo illorum perit: vbi interim ſub phlebotomo, plures longa tandem tabe pereunt, & quotannis recidiuam experiuntur. Iuxta Galenum enim, Quicunque die quadrageſimo non ſunt perfectè ſanati, tabidi fiunt. Ego verò, intra paucos dies,
perfectè ſano; nec recidiuam ſentiunt. Nec 42
quidem ſolus mea ad hoc arcana habeo. Quinimo vidi ruſticum omnes pleuriticos tertio nutu ſanantem. Vtebatur enim ſtercore iumenti pro viro, & caballi pro muliere, quod diluebat in cereuiſia, ac colaturam expreſſam propinabat. Tanta ſcilicet eſt medentum ignorantia, tantáque Scholarum pertinacia, quod Deus ruſticis & paruulis det ſcientiam, quam Ethnica
littera inflatis deneget. Iam ſpectandum, ſi ali- 43
quis reuulſionis vſus in febribus. Enimverò cum opus reuulſionis non ſit primariò aliud quàm venæ ſectio, ad quam per accidens, ſperatur ſuccedens cruor venturus, eiuſque rei beneficio, non fluxum fore ad locum affectum. Ad quam theſim ſequitur, quòd per eiuſmodi euacuationem, traheretur cruor peccans febrilis, (ſic loquntur conniuens) in venas diſperſus, qui alias ſuo nido, procul à corde latitans, ſuæ noxæ fermentum, non tam feruciter cordi communicaret. Quod eſt dicere: Per eiuſmodi reuulſionem fore, quod humor peccans, à parte ignobili, ad nobiliorem traheretur. Crudior namque, ac feculentior ſanguis, eſt in Meſaraicis venis: defecatior autem, qui propiùs ac cordis aulam acceſſerit. Aliàs namque indiſcreta natura, iuxta vitæ fontem prima parricidij tela ſtatuiſſet. Cum igitur non fluctuet in venis materia febrilis, nec ſedeat prope cor: Abſit credere, illam per venæ ſectiones exigi, aut loco moueri, vtut aliqui ſubinde diuerſicolor ſanguis, per iteratas ſanguinis emiſſiones, emungatur. Atrox itaque remedium, ſi ad locum emiſſi cruoris, alter à remotis acceſſerit. Nam ſic in totum, & ad nobiliora, vnius loci labes diſpergeretur, eſtque aliquo facilis coin-
qoinatio in babentibus ſymbolum. Tandem, 44
ſi ſemel abdicatis Ethnicorum erroribus, Moderni in vitam proximi reſpicerent, ſcirent vtique, vana eſſe reuulſionum commenta; pernicioſam theſauri ſanguinis & virium deperditionem: Nullam noxam à ſanguine intra venas: ſed tantùm ab hoſtibus, & peregrinis excrementis inſultare: Deum quoque ſufficientia feciſſe ſordium quarumcunque emunctoria, nec laceratione venarum opus, pro febrium victoria.

Purgatio examinatur.

CAPVT V.

1 *Prima confeſſio Scholarum de ſuis purgantibus.*
2 *Fraudes correctionum.*
3 *Altera confeſſio.*
4 *Tertia.*
5 *Excuſationes turpes.*
6 *Quarta confeſſio.*
7 *Hiſtoria frequens.*
8 *Dolus in nomine.*
9 *Explicatur, quid ſit dari laxatiuum dum turgent humores, & quàm fraude plenum.*
10 *Hiſtoria pœnitentia Authoris.*
11 *Concluſio inde tracta.*
12 *Nouum notabile in Scholarum perniciem.*

1 AGnoscunt Scholæ sua purgantia, ad A-
garicum vsque correctione opus habere,
eò quòd vim inferant naturæ. Atque vtinam
correctiones illæ, non ignauæ, non stolidæ
essent potiùsque inseruirent ad comparandam
innocentiam medelæ, quàm ad eius castratio-
2 nem. Si quidem castratio vitium in pharmaco,
dolum concludit, ne videlicet æger venenum
subesse intelligat. Cicurata etiam officinarum
remedia, sunt instar lupi domestici qui datâ
occasione, dum sibi confiditur, ad solitam na-
turæ suæ ferociam redit. Hinc enim nec cor-
recta pharmaca, proprio etymo appellare au-
dent. Puta, Diagridij nomine Scammonæam
velant, vt & Alahandal, Colocynthidem
laruat. Composita demum laxatiua, in di-
spensatoriis militant sub mentito ducis titu-
3 lo. Interim nequeunt negare, quin in singu-
lis solutiuis Scammonæa & Colocynthis, non
sint binæ columnæ, quibus totum purgandi
ædificium innititur, quibusque collisis, to-
tum quidquid superstructum est ruit. Mitiora
demum solutiua, vt manna, cassia, sena,
rhabarbarum, &c. duobus illis ducibus ante-
4 signanis, sua dedere nomina. Fatentur, in-
quam, Scholæ, exhibito laxante, non esse
ampliùs in potestate Medentis; adeòque per
hoc infamant laxatiua, eáque phlebotomiæ
5 proinde postponunt. Etenim si quid crude-
lius patrauerit laxatiuum, vel dosim, vel corre-
ctionem, vel ægri naturam fluidam, vel Se-
plastam, vel eius vaporem accusant, ne soluti-
6 uo alioqui pharmaco nomen pereat. Interea ta-
men fatentur, velint nolint, solutiua vniuersa,
tabidum virus in se claudere: solamque Aloëm
in prouerbio innocuam vocant. Cætera verò
cum additamento, correctione, & circumspe-
ctione exhibenda, vt neque præposterè, aut præ-
maturè. Nuper enim vir iudiciosus, à Secretis
Senatus Brabantici, vt sanitatem custodiret,
pilulam vsualem ex aloë lotâ (castrata scilicet)
sumserat, cuius dum non reperiret effectum,
transeunti id Medico denunciat. Qui culpat
ignauiam aloës, adeòque picron, siue amarum
in pigrum vertit, Præscribam (inquit) maiales
pillulas. Quibus assumtis miserè periit, quia to-
tâ hebdomadâ frustra laboratum, relaxantis re-
medij effrenem effectum compesceret. Is enim
vt se à morbo futuro liberaret, dolo meden-
tis periit, & reliquit proles vndecim. Vnde
primario liquet, tam esse laxanti liberum fero-
cire in bene valentem, quàm aliàs in ægrum
Impunè nempe, etiam in vitam principum, gras-
sari licet, sub nomine Medentis, doloque phar-
maci. Quia terra tegit crudelem Medentum in- 8
scitiam. Speciosus sanè titulus purgatio, siue de-
puratio: sed doli plenus. Atque vtinam meden-
tis purgatorium queat piare morbos! vtinam
quoad hoc non sit, ægri non exspectarent purga-
torium à manu Medentum! Lectu sanè est dig- 9
nissimum, quod aiunt, exhibito laxante, ante mor-
bi coctionem, educi quidem eosdem humores
(nam laxantia volunt per selectionem educere
vnum humorum, & non alium) quos alioqui post
præfatam morbi concoctionem: esse tamen inu-
tilem, imò & nocuam. Nec tamen inde hacte-
nus discant, humores, per laxantiâ eductos, non
esse humores, nec peccantes; (aliàs namque vtra-
que statione morbi, & vnico laxante suppositis,
necessariò deberent iuuare æqualiter, si materiæ
eidem peccanti detrahant) sed meram putrila-
ginem, & merum liquamen tabefactum per vi-
rus laxatiuorum. Tantòque infelicius bibitur
hostis, vt hanc ferinam exerceat intus lanienam,
in carne & sanguine. Etenim per facti historiam,
narrabo pœnitentiæ & scientiæ meæ in medendo
do exordia. Enim verò vix ex ephebis eram, quod 10
chirothecam domicellæ, aridâ scabie infectæ, in-
dueram: Vnde primum illâ, ac dein alterâ manu
scabiem contraxi, cum pure & pustulis infamem
medici nostræ Vrbi Seniores aduocati. Venæ
sectionem primùm ad hepatis refrigerium man-
dârunt. Dein triduano Apozemate, bilem fla-
uam torridam, & pituitam salsam, ad eductio-
nem præpararunt. Ac tandem per pillulas de
fumaria, purgationem præfatorum humorum
instituerunt, multosque affatim secessus pro-
uocârunt. Gauisus ego, quod aceruum fœti-
di liquoris excreuissem. Monuerunt ergò, idem
pharmacum perendiè assumendum, itemque
iterum post triduum, pari successu: ac meo iu-
dicio, si totum iunctum fuisset, facilè duas si-
tulas impleuisset putridum, putidumque,
quod humores putabam. Qui enim antea sa-
nus, alacer, integris viribus, leuis in saltu &
cursu: iam redactus eram in maciem, tremebant
genua, genæ collapsæ, & vox mihi rauca. Dixi
itaque, & seriò, vbinam hospitati fuêre isti hu-
mores in me? Nec enim in capite, thorace, vel
in ventre locum tantę farragini reperiebam. Nam
etsi prius omnibus visceribus, dimidium eius
tamen vix tota cauitas continere potuisset. Con-
clusi ergò mecum, Quod isti humores non præ- 11
extiterant in me: sed in me facti erant. Ac co-
gnoui liquidò istud putridum liquamen factum
fuisse ab assumto laxatiuo: quod idem esset fa-
cturum, quoties assumerem: Interim eadem me
tenebat scabies, quæ antè. Vnde 1. cognoui, 12
quod scabies sit contagium pellis, non autem
hepatis intemperies. 2. Quod mentium esset
vitium istorum humorum in scabie. Quæ solo
contactu chirothecæ, parata erat. 3. Quod
pharmaca purgantia non purgarent, aut mun-
darent: sed putrefacerent. Quod viuidam cor-
poris mei substantiam liquassent, & in putrila-
ginem resoluissent. 5. Quod indifferenter con-
taminarent, quidquid quoquo modo attinge-
rent, siue cruor esset, siue demum ipsamet caro
viuens: non autem selectiuè vnum pro alio
elicerent, & separarent. 6. Quod contaminatum
denotaret suum contaminans esse merum ve-
nenum, corporis liquefactiuum, & putrefa-
ctiuum.

ctiuum. 7. Quod contaminatum propulsante na-
tura efflueret, donec vis pharmaci exantlata
esset. 8. Quod hoc fieret non secus in sano, at-
que in ægro. 9. Quodque ideo periculosum es-
set pharmacum solutiuum, antequam natura
victrix esset in morbis, postmodum verò noxa
eius non ita manifesta appareret. Quibus du-
dum, atque seriò mecum pensitatis, descivi à
Galeno, qui totus circa humores istos ita im-
plicitus est, vt omnes morbos inde constare asse-
rat. At cum mihi adhuc deessent meliora, quæ
in vicem humorum, & laxatiuorum substitue-
rem, cum admiratione, & commiseratione ge-
neris humani, tandem studium Medendi sus-
pendere volui, donec Altissimus, ex sui bene-
placito, quærenti mihi, post multa nummorum
& annorum dispendia, dignatus est donare In-
tellectum, quem vtinam ex meis operibus
mundus sibi in commodum applicaret. Creuit
in me ausus eundo, ac indies magis confirma-
tus sum, quotidianis errorum Medentum ob-
13 seruationibus: Inter cætera memini, quod Ar-
chiatri Principi exhibuerant scammoneatum
pharmacum, vnde vnico die, quadraginta &
vnum secessus successerant. Qui vna cùm lotio
illius diei, me iubente, ponderati, pendebant li-
bras octodecim & vncias septem liquaminis
flaui, & putridi. Dixi ergò illi, & suis medicis.
Esto verò si istud liquamen sit bilis, vnusquisque
de quatuor. Iam phlegma in corpore inde resi-
duum (vna tertiâ bilem superans, iuxta Gale-
num) pendebit libras viginti septem & vncias
decem & eodem computo, supererunt meracæ
atræ bilis libræ nouem & vnciæ tres. Id est pitui-
tæ & melancholiæ non permistarum bili flaua,
14 libræ triginta sex & vnciæ tredecim. Purga-
tionem itaque debebant fateri, non esse corpo-
ris purificationem: quin potiùs relictorum hu-
morum (si qui eiusmodi essent) distemperatio-
nem. Dein quod præfata solutio non esset bilis
electiuâ mundatio, aut corporis à superfluâ bile
liberatio: sed mera cruoris liquatio putrefacti-
ua. Siquidem dum cruor esset in venis non fœ-
tebat ante, mox putet in intestino, eodem instan-
15 ti, quo extra venas excidit. Sed sodes, quo vase
tam continebuntur triginta septem libræ pitui-
tæ & atræ bilis residuarum? præsertim dum à
purgatione venæ; quæ antea tumebant, nunc
conciderunt, nec apparent amplius? Sequenti
manè namque miser ille, qui se vestris arbitriis
concredidit, ac se purificatum rebatur, cassâ,
acutâ, & rancâ voce loquitur, tremit manibus,
vacillat genubus, oculis concauis, exhaustis
venis, consternato vultu, sitique pressus impor-
tunâ, & deiecta appetentia, se pridie multa pas-
sum affirmat, per tam dolosam & anxiam depu-
rationis experientiam, dubitatque iterum redi-
16 re eandem viam. Certus tamen credit, si dosis
laxatiui auctior fuisset, malè sibi cessisset nego-
tium. Ex ista enim forti purgatione in Principe,
statim deberet elucescere solutiuorum virulen-
17 ta proprietas. Responderunt Medentes, Princi-
pis naturam facilem, nimium auscultasse phar-
maco, & ad euitandam relictorum humorum
colluuiem præfatam, simulque disproportio-
nem eorundem. Quam Scammonea, ex proprie-
tate nedum eliciat bilem: sed ex ipso cruore, si-
ue compositio ex quatuor confecerit vnicum li-
18 quamen per sedem reiectum: Vnde rursus con-
clusi, imposturam atque dolum, quæ chole-

tam vel pituitam educi supponit, quæque sele-
ctiuè vnum præ alio excerni perhibet, dum iam
fatentur, esse omnes simul liquatos. Et iuxta
Galenum, dum sanguis putrescit, fit bilis: &
falsum esse, quod Cholagogon (verbi gratia)
curet morbos biliosos; quodque deceptio sit,
qui bilem educi aiunt, si & cæteri tres priùs cor-
rupti, simul eiiciantur. Nemo certè est veritatis
studiosus, qui non hinc statim intelligat, cor-
ruere Veterum medendi basim; tam respectu
humorum quàm selectionis solutiuorum Me-
dicaminum. Profectò admiror in stuporem vs-
que, quòd mundus perniciem laxatiuorum
nondum animaduertit, qui alioqui tam re-
pentè præsentit quaslibet technas marsupio suo
prætentatas. Indubium est siquidem, quin laxa-
tiua occultum gerant toxicum, quod tot vi-
duarum ac pupillorum millena fecit. Neque
enim educunt singularem post se humorem,
quem singulari tractatu demonstraui, nunquam
in natura fuisse, nisi in libros Medentum. Ete-
nim dosim laxatiui auge, atque illicò se prodet
lethale venenum. Agedum, cur ista vestra bilis, 19
tam celeri effluxu subsequens, fœtet tam horren-
dè, quæ vno quadrante priùs non fœtebat? Ce-
leritas enim effluxus, putrefactioni ansam adi-
mit, vt & fœtoris. Olet namque cadauer, &
non stercus. Neque etiam ab intestinis, tam re-
pentè, tam olidi stercoris odorem mutuaret. Ita-
que fœtor indicat toxicum efficiens, & mate-
riam cadauerosam, è viuo desumptam. Quod 20
probo Mechanicè, si quis hauserit drachmam vi-
trioli albi in vino soluti, mox vomitum ciet. At si
statim à potu superbibat haustum cereuisiæ,
aquæ, &c. is quidem plurimos patietur secessus
attamen prorsus absque fœtore. Scammonæa
igitur & vitriolum, pariter liquant cruorem me-
saraicum. Hoc quidem, violenta ponticitate sui,
Illud verò putrefactiuo, olidóque laxatiuorum
veneno. Cuius solius consideratione, purgatio,
vt crudele & stupidum inventum, nemini non
suspecta esse debet. Etenim si iuxta Galenum, 21
sanguis dum putrescit, fit bilis: ergò liquamen
fœtidum, atque flauum, per laxatiua deiectum,
mentiensque bilem, ex putrefacto cruore est
generatum. Atque per consequens, ipsa laxatiua
sunt putrefactiua cruoris. Quod ex Galeno,
Scholis inuitis facilè colligitur. Etenim potis-
simum commendat Theriacam, eò quòd potis-
simè venenis resistat. Signum quoque optimæ
Theriaces diagnosticum asserit, quòd si vna
cum laxatiuis sumatur Theriaca, indubiè non
subsequentur secessus. An non hæc Galeni ver-
ba conuincunt, laxatiua esse mera venena? quo-
rum scilicet vniuersa operatio eluditur, per
Theriacam venenorum domitricem? cui suspi-
cioni consonant effectus. Quippe sumpto pur- 22
gante, æqualiter deiiciunt æger & sanus, liqua-
mina eiusdem coloris, odoris, & conditionis:
quapropter non exigit humorem peccantem,
præ non peccante: sed indifferenter contami-
nat quidquid attingit. Porrò & Scholæ impu- 23
gnant libertatem selectiuam, quam solutiuis
tribuunt. Nam si humor aliquis è quatuor, sit
putridus in febribus, indicetque naturaliter sui
ablationem: laxatiua verò educant selectiuè
humorem è cruore, in sanis (vti volunt) imò
carnem sanam liquefaciant, vt inde scorum
situm nanciscantur, qui est, liquamen putridum
fundere, quod aluus deiicit. Saltem laxatiua

non habebont parem licentiam in febribus, ad
eliciendum excrementum peccans, & putri-
dum. Nam putridum non habet amplius pri-
stinam essentiam & proprietates, quas habebat
ante sui putrefactionem. Etenim si magnes at-
trahat ferrum: non trahet etiam proinde fer-
ruginem. Ideóque si purgans resoluat carnes &
cruorem, vt inde bilem educat, quam proprieta-
te specificâ vinctam ad se trahit: non proinde
trahit pariter putrida & putrefacta, venis inclu-
24 sa, quæ causa essent febrium. Nemo sanè per fe-
bres opperetet vnquam, si duo scholarum axio-
mata veritate niterentur. Nempe si humores
putridi sint causa febrium, Itemque si cedant
selectiuè, per purgantia. Insuper vesana cau-
tio essee, ne purgantia dentur in principiis fe-
brium antequam materia turgeat; nimirum
non ante maturitatem, ac coctionem materiæ
peccantis. Vnde sat liquet, laxantia fore secus
nocua. Sin autem dentur, postquam morbi ma-
teria jam ritè est subacta: impostutam præ-
25 fata cautio continet. Quippe effectum sponte
ac beneficio naturæ procuratum, attribuit phar-
maco soluenti. A quo sanè etiam tum, iustius
Probus Medicus abstinet. Quoniam tum per-
turbat crisim, periculum confusionis inducit, &
recidiuæ. Pharmacum enim solnens, semper
æque per se, non secus edocit non cocta, ac ea
quæ postmodum cocta vocantur: quia vtrobi-
que æquè atrox ac virulentum. Sed postquam
natura morbum superauit, minùs noxæ infert,
neque tam apertè laxatiui dolus tum manifesta-
tur. Adeóque si tum laxans detur, videbitur
Medicus, suâ arte morbum vicisse. Cæterum si
laxatiua educerent singula, humores suos per
electionem: necessariò etiam qualibet statione
morbi conducerent, quippe quæ semper eun-
dem liquorem & æquè fœtentem educunt: tur-
bant autem quam maximè, quoad natura non
26 euaserit superior. Quam illius victoriam morbi
concoctionem dixere Scholæ. Non sanè quòd
natura digerere, aut coquere aggrediatur quid-
quam quod vitiosum est, aut sibi in vsum non
cadit, quippe quæ intelligentia non errante
gubernatur. Hæc de vtroque vniuersali præsi-
dio in febribus admonita sufficiant. Conclu-
dens cum Hippocrate ad Democritum, omne
solutiuum deprædari de viribus, & substantia
nostri corporis.

Consideratio Quartanæ.

CAPVT VI.

1 *Quartana illusit Scolarum regulas.*
2 *Quare nesciant curare quartanam.*
3 *Deficere[?] solitas in aliis morborum euentibus excusationes.*
4 *Omen ex quartana in cæteris febribus.*
5 *Quartana examen ad Scholarum calculum.*
6 *Debilitates ipsius Galeni.*
7 *Deliquia in Medentibus notata.*
8 *Coacta[?] verba in confessione Medentum.*
9 *Argumenta contra atram bilem in Splene, & subterfugia Medentum.*
10 *Vera ratio, vnde Splen indurescit sub finem quartanæ, errorque Scholarum detegitur.*
11 *Notabilia aliquot in quartana.*
12 *Modus inebriandi, organáque.*
13 *Notabile de spiritu vini vegetabili, è baccis Iuniperi.*
14 *Cur vina ordinariò grata mortalibus.*
15 *Quomodò arteria trahant remedia sua.*
16 *Impedimentum in oleis essatis, quod in eorundem salibus non est.*
17 *Modus fiendi cardiacæ passionis, quam etiam vocant regiam.*
18 *A stomacho varij morbi chronici.*
19 *Ruditas seculi Hippocratici, & sinceritas.*
20 *Quartanæ nulla sedes relinquitur in Scholis.*
21 *Paucula dicuntur notabilia de Insaniis.*
22 *Sedes amentiarum.*

IN Niegro sanè tractatu demonstraui, nunquam
in rerum natura fuisse humores, quos Scholæ
Medicæ in artis suæ basim præsupponunt, spe-
ctaretque ex professo huc ille tractatus, nisi
propediem in opere aliorum morborum repe-
tendus esset, eo quòd omnes morbos passim
istis humoribus nuncupârint. Hoc loco autem I
sufficiet obiter demonstrasse, febres ortum
suum nullatenus debere eiusmodi humoribus,
siue integris, siue putrefactis. Nunc de Quar-
tana quædam dicam: non enim quod materia
aut efficiente differat à cognatis febribus, aut
aliàs curetur, quàm vnico eodemque modo,
& medio, quo superantur cæteræ: sed quia
Quartana collisis Scholarum viribus numquam
deuicta fuerit: atque adeò ludibria fecerit Me-
dentum commentaria, vanosque sermones de
bile atra, de Splene nigræ, atque retorridæ bilis
cloaca, déque solutiuis, atram bilem per ele-
ctionem educentibus. Quartana itaque doctri-
nam Academiarum, harumque promissa, risui
jamdudum exposuit tanquam vanas sine viri-
bus nugas, atque luridas fabellas. Desperata ni-
mirum per artes sanâtio, eneruem medicami-
num opem, dispensatoriorum vana pollicita, at-
que indubiam causarum febrilium ignorantiam
patefecit. Bone Deus! Iam patet, quòd Medici
non solùm nequeant sanare Lep[illegible], Podagram,
Paralysim, Asthma, calculum, caducum, reli-
quósque contentos sub ingenti incurabilium
catalogo, nunquam sua sponte sanatorum: sed
nec quidem Quartanam, quæ patienter omnem
exspectat, illuditque Medeotnm operam, quam
tamen natura, suapte vi, in Scholarum ignomi-
niam sanat, demere norunt! Etenim qui per ve-
næ sectiones, scarificationes, hirudines, vesica-
toria, & alui purgationes, adeóque per diminu-
tiones corporis, & virium, dumtaxat suas sana-
tiones moliuntur, Ethnicisque doctrinis toti in-
hærent, etiam per naturam, à vera causarum, &
remediorum cognitione excluduntur. Quia im-
primis nullum illorum medicamen, ad sedem
Quartanæ pertingit, quin prius per singula- 2
rium digestionum telonia, tributum persoluens,
omni non sit exutum facultate, ad tantum ma-
lum requisita. Nec enim id aliunde deducere,
aut multis probare debeo, sat esto, quod hacte-
nus infausta fuerint Medentum subsidia. Pur-
gant nimirum atque venam incidunt, reliquum
deinde desinunt naturæ bajulandum: sciúntque
interim certò, se, nil istiusmodi, remediis pro-
futuros, aut vnquam profuisse: Vtinam saltem
non nocuissent: Fateri itaque debent remedia,
simúlque artis hypotheses omnes, in hoc mor-
bo sibi deficere, imò nec solitum in aliis morbis
sibi valere incurabilitatis subterfugium. Nam
omnes Academiarum potestates connexæ, tan-
tumdem non possunt, quantum natura absque
illis

illis, sua sponte potest, & facit. Cæterum eundem inscitiæ pudorem, atque omnimodam impotentiam, quam Quartana in Scholis detexit, in cæteris quoque febrium curationibus, fateri cogerentur: nisi illæ vltro ad terminum properarent. Quapropter iam dudum ominor, quod exlex Quartana, ventura mox ætate, distinguet pseudomedicos, à veris, quos elegit, creauit, &
5 honorandos præcepit Altissimus. Scholæ ergò Quartanam, ad calculum aliarum febrium definiunt, per calorem præter naturam accensum primum in corde ab humore atrabiliario putrido, è ramulis extremis venarum, diffuso in habitum corporis: cuius atræ bilis putridæ sedem, nihilominus in Liene agnoscunt. Efflagito? sodes, dicat mihi professio Medica, quem concentum ex tanta aphonia edant vnquam? & an non sit, garrulitate, tam ægrorum, quàm Tyronum mentes offudisse? exponant, inquam, cur ille calor non primò accendatur in Liene, qua sedet causa, siue humor, qui sua putredine (vt aiunt) est caloris innaturalis causa? prout dum spina, digito infixa hærens, ipse digitus primariò æstuat longéque ante phlegmonis putredinem? Cur Quartana adeò pertinax, si singulo accessu, natura sibi viam reperit, quâ putridam bilem atram, per venas, in habitum, (etiam ipso frigoris rigore, & venarum angustiâ) dispergat? Quomodò post sesquiannum, sæpè eadem numero atra bilis adhuc potrida erit, durumque Splenem dabit, si singulo accessu, dispergatur in corporis habitum? Quomodò si ab initio in Splene fuit, cum tam diuturno putridi concubinatu, Splenem iam dudum non putrefecit? qui præsertim nil nisi cloaca pessimi excrementi à Scholis censetur? Quomodò post tot menses, Quartana melius sponte recedit, in Medentum opprobrium, dum tamen necessariò aridior, crassior, magisque putruerit, quàm primis accessibus? Denique, qui potest humor ab ortu malus, atque putridus, tandem digeri? Stultescitne natura vt humorem, quem in principio digerere recusasset, post repudium & sesquiannum tandem digerere incipiat, iam ante necessariò planè putrefactum? Quæ ratio mutati arbitrij? an naturam tum priùs facti pœnitnit? Quomodo non tædebit ipsam, quæ tot menses luctando cum putrido pessimóque humore, se pænè exantlauit: vt tandem excludat, quod penes eam iam induruit, torque nominibus offensum fuit? Si enim triduo, tantum atræ bilis asseruetur, quantum accessui satis, quid hoc ad lienem? quidve ad digestionem primitiuæ & putridæ atræ bilis faciet? Si quotidie atra bilis de nouo necessariò fiat, deponatur in Splenem, atque inde deferatur in stomachum sui emunctorium? quomodò per tot menses, natura erit oblita illius emunctorij, viarum, expulsionum, & ritus? horúmque non recordabitur; nisi prope finem, tam tædiosum? Quid si Sena Epithymus, quodque in Armeno, & lasuli lapidibus, hospitatur arsenicum atram bilem vndecunque (præsertim è naturali suo diuersorio) exigant, hæcque sit Quartanæ causa totalis, indubia, torque regulis, Authoribus, & seculorum consensu accusata: cur ergò Quartanam non tollunt, imminuunt, aut vllatenus abbreuiant? Sed Medentes, post tot carnificinas, suos ægros deserunt debilitatos sub desperationis custodiâ, culinæque regimine commendatos. Quid tandem sibi vult multa ista, putidáque liquaminis saburra, quam his epotis, æger credulus, sine profectu eiicit, viresque sibi inde imminui percipit? nonne verum est istud Hippocratis, Si educantur quæ conuenit, melius se habent ægri, & facilè eiusmodi subductiones ferunt? Cur enim tametsi immediocriter sumta eiusmodi solutiua, in vltimum vsque vitæ statum, Quartana attamen, de iure suo remittit nihil? Discite ergo iuniores Medici à me Sene, quod vestri humores, remediáque laxantia, non sunt nisi mera deliria, quibus inuicem subscribendo delusum est vobis per Ethnicos, quibus donum medendi non fuit datum. Vt pote ne Galenus quidem vnquam Anato- 6
miam vidit, vtcunque de ea, & vsu partium magnificè triumphet; numquam argentum viuum vidit, cunctáque simplicia verbotenus è Dioscoride est mutuatus, suppresso huius viri nomine. Nunquam, inquam, vel aquam rosaceam nouit. Nonne pudendum, vt aliquid nummo- 7
rum emungatis, venæ sectiones, & leuiora subinde cathartica, propinatis, sine spe vllâ emendationis? Multaque ad nauseam vsque de digestione putridæ melancholiæ, de nubecula, siue eneoremate lotij, mussitatis inter vos, cùm tamen diffidentiæ pleni, fatendum est vobis, hæc verba, ab initio in pectore latuisse, Contra Quar- 8
tanam habemus nihil, sanguinem mittimus, & purgamus, atque deinceps nil scimus. Oportet exspectare terminum cum patientiâ. Quia contra Quartanam, non est remedium in nostris thecis. Natura seipsam iuuare debet. Interim in- 9
tumescit durior lien, & non rarò vnà quoque malleoli. Si itaque atra bilis esset continens Quartanæ causa, datétque durum Splenem: quomodò tandem cessat febris, permanente eius causa totali in Splene? Quomodò iam in Splene indurata, meliùs euacuabitur, quàm dum natura, per febrim illius proscriptionem moliebatur, Quo pacto tandem, melius recedet indurata quàm fluxilis in initio? An cessante febre, putredinem amisit? dum scilicet hydropem minatur, tumétque durus lien? quæ tamen sunt indicia pristinæ suæ prauitatis. Sed an sola atra bilis inter naturalia, à sui putredine redibit in pristinum statum? Si verò cesset febris, quod atra bilis sit absumta per tot circuitus: Cur iam plus Medenti obtemperat, quàm dum nulla esset visceris tensio? Quare nunc demum speratis auxilia à Capparibus, Tamarisco, & Ammoniaco, quæ durante febri, erant Ignaua? Si eadem atra bilis superest, cur cessat illa, sospite febri? Sin autem atra bilis cum febri abiit, cur præscribitis remedia ad fluidiorem atram bilem? Quid si per abscessum, fingatis atram bilem ad Splenem delatam: quodnam est istud viscus Splene nobilius, quod absque sensu, querimoniâ, & labe, atram bilem, præter naturam tantisper tolerauit? febriumque tot insultus passum est? Cur abscessus iste non fiebat viribus adhuc integris ad propulsandum hostem, magis idoneis? Cur nondum fluidior esset materia? Quomodò saluabitis, quod Splen sit emunctorium atræ bilis si hanc tandem, aliunde ad Splenem deferri oportuit, post tot labores & angustias? Quare ergò durities & tumor Lienis, tandem cum laboribus creuêre ad proportionem? Mirum sanè hactenus ignotum esse, quòd Splen sub Quartanæ torturis tolerauit plurima, cuius digestio-

num ſingularium, ſine topicalium errore, ſa-
10 burra iſta ſit reſidua, pro tumore Lienis. Quòd-
que idcirco durities Splenis ſit ex iſtiusmodi
tranſmutatis erroneis, maiorque ideo, quò Sple-
nis præcedena afflictio, grauior. Quòd nimirum
Lien tumeſcit, ex producto per Quartanam:
non autem ſit ipſa Quartanæ materia occaſio-
nalis, multòque minùs aliqua atra bilis. Vtpote
quæ in natura fuit nunquam. Quapropter etiam
contingit, quod eiuſmodi durities, è Sple-
ne euaneſcat ſponte poſtquam reſumtis viri-
bus, ſuas natura digeſtiones perficit. Propterea
cura duri Splenis, non ſita eſt in humectando,
emolliendo, & purgando atram bilem: quantum
11 in recreandis viribus digeſtionis. Pro cuius
confirmatione ſciendum: Splenem, quadrin-
gentis forte arteriis conſperſum eſſe, nec vllum
omnino viſcus, tam frequenti arteriarum pro-
pagine ditari, atque Lienem. Dein ſciendum,
ſedem Quartanæ, nedum eſſe in ipſo Lienis cor-
pore, verùm in ipſismet eius arteriis, ſi non om-
nibus, ſaltem in aliquibus. Quod punctum vni-
cum, fecit ſanationem Quartanæ difficilem.
Tertiò demum ſciendum, quod arteria nullum
è ſtomacho, inteſtinis, vel aliunde, ſuccum tra-
hat ſibi; nam quorſum ſibi iſtum traheret, cum
exin nil ſibi vnquam boni pareret? Ille enim chy-
lus attractus, adhuc caret mediis prævus, qui-
bus vnquam queat ad perfectionem ſanguinis
arterialis deduci. Alioquin arteriæ ſibi plus
anxietatis ex tantillo peregrini liquoris ſuctu
attraxiſſent, quàm longis poſt laboribus exant-
12 lare valeant. Concedo quidem, arterias ordina-
riò, & immediatè, attrahere ſpiritum inebrian-
tem è ſtomacho, qui omni propemodùm vege-
tabili innaſcitur, per artem, ſola fermenti vi, à
concreto diſligatur, ac tandem per ignem edu-
13 citur. Per exemplum. Si baccæ Iuniperi, in
aqua bulliantur, ſubter alembicum, mox inde
aſſurgunt, & colliguntur, aqua & oleum eſſen-
tiale. Tandem, ſi baccæ tum demum per fer-
mentum macerentur, iteratà dein diſtillatione,
elicitur aqua ardens leniſſima, ſiue aqua vitæ.
Minus tamen, quam ſi ab iiſdem baccis, oleum
non foret prius ablatum. Tertiò denum, ſi re-
ſiduæ baccæ, per ſetaceum tranſcolatæ, co-
quantur in Electuarium, iam nactus es ſolu-
tiuum, omnibus officinarum compoſitis præ-
lucens. Spiritum ergò vitæ ardentem, vegeta-
bilis naturæ contubernalem, (quem Helleniſ-
mus Scholarum vidit, aut ſciuit nunquam) ar-
teria, ad ſe lubens è ſtomacho rapit, quem aliàa
primaria ſui inſtructione natura parat, è dige-
ſto chylo: Gaudet ſanè, ſe multo compendio
repeiiſſe liquorem, vnde ſpiritum vitalem ſibi
14 efficiat. Hactenus nempe vina mortalibus re-
gulariter placent, Cor exhilarant, & ine-
briant, ſi plus iuſto potentur. Nam ſpiritus
vini nondum eſt vitalis noſter: quia adhuc de-
terminationis indiuidualis indigus, vt inde
Archeus vitalis influens, functionum noſtra-
rum executor, conſtruatur. Quapropter cùm
nec Meſenterium, nec hepar, ſint deſtinata in
fabricam ſpiritus vitalis, gaudet Cor, illum
immediatè, atque promtè, per arterias iam an-
15 te paratum, è ſtomacho aſſugere, Vnde ſequi-
tur, ſi arteriæ attrahant ſibi ſpiritum vini, va-
porum inſtar, etiam trahent odores eſſentia-
rum. Hinc namque deliquia, imò & reſtaura-
tiones, vice verſa. Arteriæ verò non trahunt
olea, licet eſſentialia, & grata; eò quòd non ſu-
gant ſubſtantiam liquoris, multò minùs olea.
Vt ergò medicamen acceptum ſit cordi, & ab
hoc attrahatur intro, debet eſſe odorum, & in-
ſeparabiliter nuptum ſpiritui vini. Quare vina
odora cæteris facilius inebriant, quia maritati
odores ſpiritui vini, facillimè admittuntur ad
Cor, Caput, Vterum, &c. Odores autem oleo- 16
ſi, abſtracti à ſuis concretis, inquinando po-
tius afficiunt, quàm materialiter in arterias ſub-
eant. Ideo nempe per vini immodicitates, vitæ-
que errores, ſæpè non merus allicitur in arte-
rias vini ſpiritus: ſed & aliquid ſuccorum ſi-
mul. Vnde demum vini helluonibus, difficiles 17
Cordis palpitationes ſuccreſcunt, meruſque
vini ſpiritus, importuna aſſiduitate, arteriæ ar-
dinem intus ferit, eius topicas ac proprias dige-
ſtiones turbat, quapropter etiam pars alimenti
arterialis degenerans, varias ſuſcitat clades etiam
in vitam durabiles. Contingit enim in arte- 18
tia ſtomachi, quòd vini ſpiritus, ſuâ ſe ſo-
cians importunitate, alimenta arteriæ ſperma-
tico, dierum curſu, ſuſcitet indelebiles verti-
gines, cephalalgias perennes, caducum inquam,
ſyncopes, ſopores, Apoplexias, &c. In huius
nempe membri, tanquam cordis œconomiâ,
ſuas nanciſcitur thymoſes, in vitam durabiles,
non niſi maioribus arcanis delebiles. Eadem
quoque via, mors inopina ſibi non rarò fecit in-
troitum. Quia inde ſua ſponte nunquam educi-
tur eiuſmodi vitiata materia. Nam etſi Archeus
ſit aptus ſua tandem alimenta conſumere:
non tamen hoc iuris obtinet, in excrementa
peregrino coagulo degenerata, adeoque ob id
victuri vitali non auſcultantia. Ideo nempe,
pars iſta cordis titulum aſſumpſit, ſyncopes de
facili ſuſcitat: comitiales etiam poſt 24. annum
itemque affectus eiuſmodi Cordi tributi ha-
bentur illis incurabiles, qui potioribus, meden-
di eſuendis facultatibus, non multum inſuda-
runt. Sedem hanc caduci Hippocrates (pace tan- 19
ti viri, & talis ſæculi dico) ignorauit. Quippe
qui in limine medendi conſtitutus, ſuas ſaltem
obſeruationes, hiſque natas medicationes, fide-
liter poſteritati tradidit. Dixit namque, ſi Me-
lancholia tranſit in corpus, generat caducum: a-
mentiam verò, ſi in animam penetret. Si ergò 20
in corpus & animam, atra bilis tranſcendens,
faciat caducum & amentiam: quorſum ergo
perget, vt generet quartanam? Scholæ imprimis
gaudent tanto Authore pro humore atrabilia-
rio: ſed obliuiſcuntur Quartanæ, longè rece-
dentis à caduco & amentia. Nam quocunque
reſ exerſnt, quartana vel non fiet ab atra bile:
vel hæc non erit in corpore, nec in anima, dum
quartanam condit. Quantum autem ad maniam 21
& caducum attinet, quaſi viarum ſola diuerſi-
tate ſeparentur. Siue, quod idem humor nunc
euaporaret, aut materialiter hoſpitaretur in di-
uerſoriis facultatum principum. Ridiculum ſa-
nè, licet pigrum ac plauſibile commentum in
ſam anguſto humorum quaternario, omnibus
morbis cauſam inueniſſe. Nam imprimis cadu-
cus, multo ſtrictius conſopit, & alienat animæ
poteſtates, licet inſaniæ longè pertinacius. Quo-
circa longè aliter (parcant mihi manes Hippo-
cratis) præfati morbi, quàm viarum, ac termi-
norum, methateſi diſtinguuntur, Quinimò ge-
nus amentiæ, per ſpecies, propria materia, pro-
priòque efficiense, differet: vt videre eſt in ra-
bie

bie ex morsu canis, & ictu Tarantulæ. Nondom
enim Hippocratis sæculo, causæ rerum enotuerant,
quarum notitiam garrula Græcia ha-
ctenus suppressit. Nec etiam deliria iracunda,
à bile flaua, ferina ab atra, & iocosa à sanguine
fiunt. Certè aliàs quotidie iocosè deliri esse-
mus omnes, aut sanguine priui: febrilia enim
deliria, imprimis ex materia febrili, in officinas
somniorum irrepante, pererrant, nec aliunde.
Non autem, quod corpus deserat, vt in men-
tem subintret. Itemque nunquam in Causo,
Synocho, aut febribus continuis, delirium ob-
ueniret: sed semper in quartanis, atrabiliariis-
que morbis. Profectò, iam delirium est ab ipso
febrium initio, vbi scilicet febris, & delirij
causa, sunt in radice iunctim. Paulatim nem-
pe aucta nequitia, debilitatisque organis, ascen-
dit delirium in suæ perfectionis maturitatem.
Sic in vino, itemque in quibusdam simplici-
bus, imò & pariter in febrilibus excrementis,
tegitur occultum delirium, nec prodit, nisi vis
eius in crasim ascenderit. Saltem singula per
eandem viam regiam, pro nequitiæ suæ ge-
nio, furiunt in organa phantasiæ, prout alibi de
Amentiis. Semen ergò delirij ab initio, in ma-
teria febrili latuit, quod tandem ad iustam
sui malignitatem promouetur. Si ergò Amen-
tiæ differant materiâ & efficiente, id est, tota
specie, & ente: multò sanè longiùs distant in-
uicem, atque peregrino magis semine distant
caducus, & Amentia, quàm quòd vnica atra
bilis, sedibus exorbitans, vtrumque pare-
ret. Prout alibi de donmvitatu. Amentiæ (vno
verbo dicam) omnes arteriis fouentur, hospi-
22 tioque Hypochondrij. Iuxta illud. Quibus ve-
na fortiter in præcordiis pulsitat, ij mox men-
te alienantur. Proinde etiam non rari, per-
turbatione excitatrice egent, antequam in ma-
niam recidiuent. Quippe persimili perturba-
tione partam.

Auxilia Medentum æstimantur.

CAPVT VII.

1. *Qualia sint auxilia Medentum.*
2. *Vanitas eorumdem.*
3. *Topicorum noxa, & derivatio fictilis.*
4. *Aqua in vesicatoriis, fuit merus cruor.*
5. *Obiectio soluta.*
6. *Vesicatorium crudelius quàm cruoris emissio.*
7. *Quorsum excogitata vesicatoria.*
8. *Clyster quare hostilis intestino.*
9. *Clyster nunquam ad Ileon Intestinum attingit.*
10. *Laxatiua in Clystere, acriora sunt, nocua vt purgantia: sed minus.*
11. *Quocunque titulo & introitu noceat venenum intro sumsisse.*
12. *Nunquam febres extrahi Clysteribus.*
13. *Obsunt ideo vita longa.*
14. *Clyster vt Medentes nominat.*
15. *Prognosis è clysterum vsu.*
16. *Per clysteres nutrire, stupidum.*
17. *Omen,*
18. *Vulgus medentum notatur.*

1 AVxilia vulgaria examinare statui, ante-
quam febrium naturam determinem.
Sunt autem illa scarificationes, hæmorrhoi-
dum apertiones, vesicatoria, & id genus alia;
cunctaque concurrunt in cruoris, virium, & cor-
poris diminutiones. Quæque ideo iam sat con- 2
demnata sunt, sub præsidiis vniuersalibus. Stul-
ta nimirum subsidia, circa corporis superficiem,
vbi centralia laborant, & obsessa sunt, quibus-
que non expeditis ab hoste, frustra est, & nocu-
um, quidquid per eiusmodi simiarum gesticula-
tiones est intentatum. Vanum certè ipsi rudi-
mentum est, velle per consequens, radicem loco
dimouere, auferendo insontem cruorem è pel-
le. Quod satis miser Princeps Infans Cardinalis
exhaustis venis, nihilominus perstite typo Ter-
tianæ Anatomicis confirmauit luctuoso specta-
culo. Itemque paracenthesis, siue apertio prope 3
vmbilicum in hydrope, huiusmodi spem exti-
guere dudum debuisset. Nam ibi obuium est, è
propinquo centro, aquas depromere quotidie,
de fructu partæ aquæ pro lubito in dies haurire.
At frustra, quia nequidquam de radice decedit.
Adeóque Paracenthesis, vitam ad paucos tan-
tum dies dilatat. Vesicatoria autem summè
semper nocua sunto, & à spiritu nequam Mo-
loch excogitata. Nam aqua inde continuò stil-
lans, nil nisi cruor transmutatus est. Dum enim 4
quis manum vel crus amburit, ignis non vocat
serum sanguinis ad locum combustum. Nec a-
qua eiusmodi, alibi delitescit, laxoque sinu ex-
spectans accursura, dum pellis quandoque am-
bureretur. Surda esset aqua ad ignis vocatio-
nem, nec parêt natura extrinseco imperanti.
Quid si cruori innatet aqua, quam bilem vo-
cant. Sanè non fluctuat illa, separata à cruore, 5
nisi post eius coagulationem, siue corruptionem.
Hanc itaque intendunt vesicatoria, non autem
conseruationem, & sanationem. Non est ergò:
sed fit, aqua ista salsa; non separatur, inquam, à
cruore, sed ipsius cruor transmutatur in aquam,
persimilem Hydropi, diarrhœæ, similibusque
defectibus. Tanto ergò vesicatoria sunt periculi 6
pleniora, quàm venæ sectio. Quòd hæc sistantur
ad arbitrium: illa verò non, quæ post venæ
sectiones, vanasque corporis lanienas, tandem
propter impedimenta conatus febrilis, adeò-
que ad effectus posterioris adulterationem,
sit somniata. Soporosos enim præ dolore tot 7
vlcerum excitare gaudent: atque vt ne rem
voluas, crudelis est lanionum carnificina. Nec
enim soporosus, quia dormit, malè se habet:
sed dormit, quia malè se habet. Adeoque impe-
dire somnum, non est vtile: sed duntaxat va-
let, tollere radicem soporis. Qui ergò per dolo-
res somnum suspendunt tantùm, crudeliter æ-
grum in mortem præcipitant. Blandiuntur
nempe populo, sæuiendo in ægrum: interim
perseuerant in officio crudelis, & infidi auxi-
liatoris stipendiarij. Etenim si febriens soporo-
sus dormiat, siue vellicatus excitetur assidue,
eiusmodi stupidis lenocinia, ne minimum præstât
febribus. Quapropter soleo dare oretenus mea
remedia, & cibos statis horis, nec respicere
vtrum dormiuerit necne. Dico cum Apostolis
illud Antiquum. Si Lazarus dormiat, ergò sana-
bitur. Torturæ enim febrienti illatæ, nemini pro-
fuere vnquam. Quod autem ad Clysteres atti- 8
net, frequens ac pudendum medentum subsi-
dium. Ego saltem olim, enemata nunquam, nisi
cum pudore suasi, & descripsi. Postquam autem
fida remedia nactus sum, clysteres prorsus ab-
horrui, velut belluinum remedium ab aue (vt
aiunt) edoctum. Etenim quod clyster quilibet,

naturaliter sit intestino hostilis, ea in facilè liquet, Quod singula recipiantur per modum, &
respectum recipientis. Quod sic latiùs explico.
Oculi lacryma, etsi salsa, tamen indolens est,
quia oculo familiaris, & cognata. Aqua verò
simplex, in oculo dolet; & aliud quidlibet. Vrina
quoque, etsi salsa, non mordicat vesicam. Decoctum autem qualecumque per Cathætera intromissum, etiam suauissimum, dolet intus. Si verò
lotium, vel tantillum aciditatis hauserit, è nouellis cereuisiis, aut aliunde, ingens mox stranguria, & lotij est stillicidum. Stercus ergò, cum
cognatum sit intestinorum contentum, & domesticum, non mordicat, nec sentitur, donec ad
carnosas recti intestini partes deuenerit, tanquam ianitoris munere fugentes, sentiuntque &
vegent ideo. Vnde concludo, quòd Clyster, quilibet, cùm sit peregrinus Intestino, non possit
9 non illi esse molestus atque ingratus. Denique
Clyster nunquam adscendit ad Ileon Intestinum. Etenim si vncias 18. iniicias, iam magna
eius pars in tubo superest, vel foràs elabitur iniiciendo, adeoque tantùm ad principia Coli In-
10 testini pertingit. Denique si Clysteri insint laxantia (plerumque namque decipitur sic æger, laxatiua perhorrescens) vi purgatiuorum vtrus iam
explosi; ita & laxantis Clysteris vsum, pari iure.
Fateor, minoris est noxæ Clyster, quatenus os
stomachi semper nobilissimo munere vitæ fun-
11 gitur, vitaque oblæditur veneno laxante, At saltem nemo inficiari potest, quin sit odiosum, intro venena admisisse, quocumque titulo, & introitu. Quippe resoluunt enemata purgatiua,
12 cruorem in Mesenterio. Saltemque in terminis
febrium loquendo. Nemo vnquam per Clysteres febres eduxit: quia loca, materia febrili obsessa, non adiuerunt, neque illa solantur vnquam.
13 Nec interim desinunt contaminare, & & emungere cruorem è venis, conterminis intestino. Illud enim à senibus didici, quod quicumq; amat
vitam longam & sanam, abstineat à purgantibus
quacumque impostura assumtis. Clyster hodie
lasciuioribus populis tam familiaris est, quòd
14 elotio & adinmentum vocetur. Quasi excrementum naturale velint eluere. Certè vtut istas
Medentum insidias spectes, non nisi à malo
sunt, à dolo, & mendacio: ac piis auribus pudorem suscitant, A deóque iam sunt stercorum correctores, ablutores, id est, malarum artium inuentores. At sunt, qui ignauiam Intestino, per
Clysterem introduxere, vel alio vitio contraxere, ideóque deinceps sibi Clysteribus assuescendum persuadent. Sanè vitium stipticitatis, vt
alia radice scaturit ac pendet, facile proprio sanationis termino succurritur. Etenim vt qui mi-
15 nus laxam aluum habet, ægrotat: ita & qui pigram patitur, laborat. Sanandum est malum, non
autem palliando, per Clysterem quotidie aluus
proritanda & laxanda est: Facilis nempe est prognosis, quod sic pergendo, nouissima semper
erunt deteriora, vitaque concredita einsmodi auxiliatoribus, necessario accurtetur. Subscribent
his nationes, quotquot laxantia in horrore habent. Vt Campinienses, Arduenenses, itemque
Ascutiani, &c. quibus vt Clyster est insolitus:
inauditusque: ita senium robustum & frequen-
16 tissimum. Est cæterùm Clysteri vltimus scopus,
quod iuscula carnium liquatarum, spe alendi
iniiciant, Quod profectò intolerandæ stupiditatis est argumentum. Nam iniecti liquores
primùm se miscent stercori ibidem reperto,
deinde infunditur partibus, quibus proprium
est cuncta in stercus mutare; ac tertiò, constat
per experientiam, quòd eiusmodi iuscula, si binis horis abinde reiiciantur, oleant non solùm
stercus: sed quodammodò cadauer. Etenim cùm
non eatur ad secundum aut tertium, nisi per
primum: non possit autem, è cibis in stomacho
indigestis, & in verum ac laudabilem chylum
non commutatis, fieri cruor vllatenus: sequitur
etiam, quod iniecta iuscula cadauerentur, nunquam autem possint in alimentum transire. Nec
arguit quidquam, quod eiusmodi iuscula carnem liquatam gerant, per modum Chyli; Nam
actum est nihil, nisi priùs susceperint fermentales proprietates primæ digestionis, præparatorias ad vitam, alibi extra stomachum non reperibiles. Quidquid enim indigestum è stomacho
labitur, molestum est, diarrhœas, tormina, itemque ructus nidorosos mouet, & Ascarides gignit. Quæ autem infernè iniiciuntur, quia nequidquam beneficij primæ digestionis habent,
necessariò cadauerantur. Quia calorem loci 17
quidem experiuntur: sed orbantur vero fermento vitalis digestionis. Miseror sanè Medicastros, enemata in eiusmodi abusus detorsisse,
nec semel ad præfatas rationes respexisse: &
mutuo, ne qui magnatibus tantoperè assentantur, posthac aliquem epulari iubeant, cumque
ad vomitum, post tres horas cogant, vt quod
euomuit, per anum iniiciant iis, qui multa macie & atrophia confecti sunt. Sanè seruum pe-
cus adulator ignarus, medicum agens, nec 18
quidquam habens, præter corporis & virium
diminutiones, discere recusans, quia malè agendo consenuit, nec vnquam aliquid laude dignum indagauit totus lucro intentus, simulatque è Scholis dimissus, suis semper vestigiis insistens, necες hominum excusans, quia secundùm artem curauit, antecedentium gregem insecutus. His inquit Seneca, Multi ad sapientiam non peruenerunt: quia putant se peruenisse. Opprobrio æstimant plenum, ipsum
semel Doctorem ab alis adhuc discere debere.
Anile ergò inuentum, enema nutriens. Vidi
namque in fortioribus, iuscula cadaueris fœtore horrentia reiecta: in tenerioribus verò, syncopes mouisse. Vbi interim Clysteres ex malua,
& furfuribus, minus, incommodi fouebant.
Cassa ergò iuuamina vulgaria, à Medentibus
ad febrium intentiones, siue indicationes instructa. Quia nequicquam de radice febrium
demunt, subigunt, aut attingunt.

Remedia vsualia ponderantur.

CAPVT VIII.

1. *Censura aquarum stillatarum.*
2. *Quales sint aquæ essentiales.*
3. *Censura decoctionum.*
4. *Confortantia ex auro & gemmis examinantur.*
5. *Demonstratio abusuum mechanica.*
6. *Gemmæ nil quidquam dissoluuntur in nobis, vtut puluerata.*
7. *Perla trita, & acido spiritu dissoluta examinantur obiter.*
8. *Propriam verecundiam testatur Author.*
9. *Perla quæ in officinis dissoluuntur, non sunt perlæ.*

10. *Dissoluta*

10 *Dissoluta perla aut coralla in acido aliquo, manent quod pridem erant.*
11. *Quinque notabilia inde sumta.*
12. *Auxilium galli veteris, anile inuentum.*
13. *Examinatur Alkermes.*
14. *Frustra confortantia, vbi hostis intus, vel fortissimos calcat.*

REmedia interna à Medicis vsurpata in
febribus si spectentur, reperientur eius-
dem farinæ, cum reliquis illorum auxiliis.
Nam præterquam quod in vnum calorem, tan-
quam scopum & rei cardinem ferantur, in se
adhuc nauci sunt, neque vllatenus respondent
1 materiæ putridæ. Imprimis enim aquæ distilla-
tæ tam quæ refrigerantes dicuntur, vt de Ci-
chorio, lactuca, portulaca, & plantagine, quam
quæ de classe alterantium maiorum, quales de
gramine, cuscuta: capillis Veneris, Carduo be-
nedicto, scorzonera, &c. vel etiam de cordia-
libus sunt petitæ, non sunt reuera nisi herba-
rum sudores, non autem sanguis illarum: atque
vtinam non ad lucri suasum adulteratæ. Sunt
nempe aquæ pluuiæ viridium & recentium:
non autem liquores herbarum essentiales, quæ
totam rei crasim referant & saporem. Ergò im-
2 posturam tegunt suo nomine, atque interim
benè agendi occasio elabitur. Porrò decocta
3 stirpium, cum contineant gummata, & mucila-
gines simplicium, negotium febrili stomacho,
nauseas, euersiones, aliasque molestias parant:
idcirco etiam cum excrementis se iungunt, &
sequestrantur, postquam exhibuerint omnes
anxietates. Nec saltem quidquam eorum ad
loca affecta, vitalesque agros, intrò defertur. So-
4 lent quoque Medici ostentare sua exhilarantia,
cordialia & restaurantia ex auro & gemmis pa-
rata, pari sanè cum cæteris stupiditate. Nam etsi
sint in tenuem pollinem comminuta, nequid-
quam ab igne tolerant, multòque minus, à vir-
tute digestiua. Leuigantur enim primùm in
mortario æneo, partemque æris secum gemmæ
abradunt, quia lima quauis duriores. Idque of-
5 ficinis quandoque demonstraui, dum puluerem
istum gemmarum in aqua forti macerarem. Ete-
nim se statim color viridis prodidit, fassusque
est Pharmacopola, quod sua fortificantia potis-
simum agerent, communicando ægris viride
æris, siue ærugionem. Deinde si gemmæ, post-
modùm curiosius triturentur in cote, siue mar-
more, se longè teneriore, accrescunt in pondere,
& euadunt confortantia, marmora & saxa, præ-
ter originales gemmas. Nam tandem non plus
proficiunt leuigatæ gemmæ, quàm si silices aut
6 vitrum puluerata assumantur. Idque mecum
subscribent, quotquot vnquam examinandæ
corporum analysi vacauerint, mecumque mi-
serabuntur, inanes Medentum stoliditates, &
infaustas ægrorum clientelas. Imò perlas vel
coralla exhibent triturata, vel aceto stillatitio,
7 succoue limonum soluta, iterumque exsiccata,
& solubilia in quouis potabili. Atqui perlæ non
sunt eiusdem duritiei cum gemmis crystalli-
nis, sed de regno animali, continentque dotes
pretiosissimas, non poterunt non egregiam
largiri opem. Etenim Margaritæ sponte in co-
lumbino stomacho resoluuntur quidem, at in
nostro nequidquam tolerant, siue comminutæ
puluere tenus, siue solutæ vt ante bibantur.
8 Inprimis namque notandum, me ante resipi-
scentiam didicisse, per aliquot perlarum sic
præparatarum libras, vanam tantùm esse ia-
ctantiam, quidquid spondeant de illis Medentes.
Deinde veram Margaritam, non habere intus
farinaceum atque dissimilarem à suo cortice
puluerem: sed totum perlæ corpus, ad centrum
vsque, esse meras pelliculas inuicem incum-
bentes, tanquam substratos cæparum cortices.
Quod mecum sciunt, quotquot perlas oualis fi-
guræ, norunt ad orbicularem perlam redigere.
Atqui præfati perlarum cortices nullatenus re-
soluuntur per acida ante dicta: ergò tantùm
falsarum perlarum farinam dissoluent. Imò etsi
præfati cortices dissoluerentur, (quod non) ad- 9
huc essent idem perlæ puluis qui ante. Cui sci-
licet iam acidi dissoluentis sal combinatus sit,
adeóque contingat, illo sale dissoluentis soluto,
vnà quoque cum eo, solui perlarum, aut coral-
lorum puluerem, quem sal iste combibit. Qui 10
puluis vtut oculorum iudicio censeatur solu-
tus, mutataque Margaritæ substantia: attamen
non nisi mera fraus est, & oculorum fascinum.
Nã perlæ & coralla non secus in pristina sui na-
tura adhuc perstant, quàm alioquin argentum
in Chrysulca dissolutum sospes perstat, cunctis
suis pristinis qualitatibus planè immutatum.
Nam aliàs ideò argentum, inde iterum non
posset repeti, cùm à priuatione ad habitum non
detur regressus. Qui ergò perlas sic solutas bi-
bunt, tantùm abest quod perlarum substantia
lactea fruantur, non bibunt sibi nisi salem aceti
solutum. Quod Mechanicè sic probo. Si disso-
lutis perlis, aut corallis, aliquot guttas salis tar-
tari infuderis, statim occultus perlarum puluis
ad fundum decidit. Quod facti est. Primò er- 11
gò, perlæ officinarum, non sunt veræ: sed ea-
rum abortus quidem, per mediam conchæ
substantiam intus seminatus. Secundò, puluis
perlarum aut corallorum dissolutus quanquam
illudat oculos: non tamen verè est solutus, ma-
nens puluis qui ante. Tertiò, pro confortatiuis
non substituunt nisi acidum salem dissoluen-
tium. Quartò, puluis ille sic solutus, non potest
fieri cruor, ideóque neque subire in venas.
Quintò, quid si introisset ad hepar, venam ca-
uam, adeóque digestionis vi, sal acetosus illi
adhærens, tandem in transmutationem absum-
tus esset. Quid aliud præstarent huiusmodi
confortatiua, quàm quòd venas intus exotico
puluere oblinirent? & peregrino tandem ho-
spite indelebile malum sarcinarent? Hæc messis
de gemmis exspectanda. Æquè anile ostentum 12
est, quod de galli veteris iure herbis sociato
pollicentur. Nam imprimis plus vitæ, viriom-
que est in iunioribus auibus, quàm in decrepi-
tis. Iudicium defertur ad Gallinas. Suntque
iuscula medicata, stomacho ingrata, ac mole-
sta, adeóque facilè dimittuntur ad excrementa.
Itaque hoc modo, sub mutata larua, iterum sua
apozemata mentiuntur, sub iure galli veteris.
Postremò est antidotus Alkermes, quæ licet, 13
quatenus constat syrupo è cocco baphico (vti-
nam non per rosas adulterato) sit laudabilis:
nihilominus in quantum tosta, assataque, cru-
diore bysso, donec puluerari queat, imprægna-
tur, tota grani tinctorij potestas vitiatur. Quòd
sericum sic tostum nil aliud sit, quàm lana bom-
bycina vermium, caumate deprauata. Tulit
enim id auari cuiusdam senis Inuentum, putan-
tis, naturam exhilarari rebus, suos oculos oble-
ctantibus

ctantibus. Absit, nam intus, naturam nec au-
rum, gemmæ, nec pretiosa, vt talia, spiritus vi-
tales reficient multòque minùs, assata crude
byssus & si esset purpureo colore tincta: nisi
vitales spiritus sibi per additamenta virium, re-
staurationes persenserint. Cæterum, frustranea
suor confortantia, & cordialia, quæ perstite fe-
brium fomite, diminutòque cruore & viribus,
14 exspectantur. Nam si febris, robustum, ac be-
nè valentem consternat, quomodò fortificari
permittet iam consternatum? præcipuè per res
toto genere exoticas, nec vnione symboli cum
spiritibus conuenientes? Quomodò ciuis se
fortificabit, qui hostem domesticum, se potio-
rem, penes recepit? Lucida ergò, atque vana
Medentum de fortificantibus ac roboranti-
bus promissa, fraude plena. Etenim qui vires
cum sanguine exhaurit, subtrahitque, per eua-
cuantia, vinum verò atque immediata virium
restaurantia vetat: refrigerantia quoque, vt ca-
lori vitali inimica, continuò prosequitur, quo-
modò robur per electuaria eiusmodi conci-
liabit.

Vera causa rigoris.

CAPVT IX.

1. *Rigor & tremor ab impetum faciente spiritu, non autem efficienter à causa morbifica.*
2. *Quare intendat rigores.*
3. *Cur frigus & calorem excitet.*
4. *Cur incipiat cum frigore.*
5. *Author non recurrit ad leges Microcosmi.*
6. *Intermittentia sunt in omnibus agentibus ferè.*
7. *Modus fiendi frigoris.*
8. *Modus & causa rigoris.*
9. *Nota ignorantia in Galeno, de membri ie-ctigatione.*
10. *Causa ardens febrilis.*
11. *Omnem motum tam sanum quàm ægrum efficienter fieri ab Archeo.*
12. *Quomodo Author id didicerit.*
13. *Turbulentia Archei turbat vrinam.*
14. *Ordinarium fellis Officinæ turbatur, & facit amarum chylum.*
15. *Quare etiam vomitus amari illius, nihil de febri minuit.*
16. *Vnde æstus & sudor in febri.*
17. *Quid sudor indicet.*
18. *Acor auget frigus, quod probat erysipelas.*
19. *Gangræna vt sistatur indubie.*
20. *Cur initium continuæ febris ab horrore.*
21. *Paracelsus notatur.*
22. *Galeni errores, præsertim de putredine cruoris, & spiritus.*
23. *Vera sedes Diariæ, & hecticæ*
24. *Fabulosa Galeni similitudo, pro æstu hecticæ febris.*
25. *Quare calx per aquam accendatur.*
26. *Probatio mechanica.*
27. *Stolida causa oscitationis.*
28. *Vera causa, & organum eiusdem.*
29. *Somnus, sopor, vertigo, apoplexia, &c. ab ore stomachi.*
30. *Oscitatio non est in musculis genarum, aut mandibulæ.*

1 HIppocrates spiritui vitæ primi nomen
indidit, vt scilicet sit impetum faciens,
ductorque omnium quæ in nobis contingunt.
Quam certè prærogatiuam demum nemo vo-
cauit in controuersiam. Interim posteræ Scho-
læ, velut rotationis vitio vertiginosæ, causas
tremoris in anilia figmenta detorserunt. Spiri-
tus ergò cosmocrator in nobis, initium moti-
uum in nobis solus obtinuit, tam locale, quàm
alteratiuum: Rigoris videlicet causam, tam
quoad motũ localem quàm frigoris, atque, sub-
sequentis caloris alterationes continens. Inten- 2
dit namque Archeus, per tremulos rigores ex-
cutere, adhærens parti similari excrementum.
Periode quasi atque aranea suos quatit casses,
atque rigore succutit, vt excutiat peregrinum,
quod in illos incidit. Sed Archeus aduertens se 3
per rigores parum proficere. Blas alteratiuum
excitat. Quod totum alibi docui naturaliter cõ-
sistere in hyeme & æstate, frigore, inquam, &
calore: Quorum nempe alterna vicissitudine,
tandem cuncta sublunaria, dictum currente
numero fatiscunt, Ab hyeme ideo, in ipsomet 4
Vniuerso, anni initium procedit, per ver & æ-
statem, in autumnum, in quo fructus tandem
maturantur. Quæcunque enim ex natura fiunt,
hoc principium, incrementum, statum, & decli-
nationem subeunt. Sic ipse Archeus, (quatenus
semina atque vitalia vniuersa, generalium na-
turam imitantur) ciet rigores febriles, frigora &
calores. Non autem materia febrilis peccans:
prout iam sat superque probatum est initio. Sic
namque & in ossium exarthrosi, statim dentes
quatiunt, & rigores subnascuntur, itemque dum
prægnans abortum non vitalem præcociter ex-
pellit. Neque enim hæc dico, quasi confugiens 5
ad commentum Microcosmi Paracelsi, etsi na-
turam Vniuersi modum in singulis vniuocum
obseruare animaduertam. Natura si quidem sibi
vtrobique compar ac similiaris est, quod sensus
febrientium conqueritur, in hyeme sibi, atque 6
æstate obuenientibus. Etenim qui in lucta su-
spiriosus succubuit, aliquantisper quiescit, &
anhelitum recuperat, perque moram vires re-
sarcit, quibus incumbentem victoriam excutiat.
Sic naturali ductu vniuoco, Archeus in febri-
bus sibi quietes per interualla imperat, ac dein
resumtis viribus & vicibus, hostem febrim niti-
tur excutere. In quo sanè pars, cui insidet ma- 7
teria febrilis, primum se contrahit in rugas.
Quod sentitur facilè in præcordiis. Parti verò
obsessæ, totum genus venosum quodam con-
sensu collaborat, strictimque se arctat contractis
fibris obliquis. Inde namque rarus, durus, atque
minutus pulsus, frigoris index ac opifex. Hanc
enim corrugantem stricturam venarum, quis-
que febriens, si in se animaduertat, facilè digno-
scet, ac penitus naturalem etiam beneualenti.
Nam etsi scroto laxo propendeat, statim ta-
men atque scoria humana ad sphinctera delabi-
tur, corrugatur scrotum suapte sponte. Naturale
est itaque venis, & partibus primariò affectis,
sese in rugas contraxisse. Cùm igitur venis pas-
sim associentur plerumque arteriæ, necesse est
has pariter obliqua cum venis conuulsione
contrahi. Quod sanè facilè percipient febricitan-
tes, si horum memores, serio attendant ad ea,
quæ sentiunt. Hæc igitur est frigoris causa in
febribus. Tremor is autem cum sit in ipsis mu- 8
sculis, notandum est, musculos habere duos
motus. Vnum quidem, quatenus sunt clientes
voluntatis, vt edeant voluntarium motum: Al-
terùm verò, in quantum inuitâ voluntate, pro-
prio feruntur motu: estque hic iterum duplex,
prior

prior ſcilicet, qui vnico tractatu violento con-
9 trahitur, prout in Spaſmo, Crampo, &c. Alter ve-
rò, qui interualla patitur, qualis eſt tremor fe-
brilis, iectigatio, & tremor membri alicuius (pu-
ta capitis, aut manuum, &c.) ſenio, ac potatori-
bus familiaris. Profectò non ſine oora Galenus
tranſeat, quin riſu excipiatur. Docet enim eiuſ-
modi ſenilem tremorem fieri ex lucta ponde-
ris cum facultate motiua arbitrali. Quodque
hæc nimirum conetur membrum attollere, ſed
ob debilitatem, inchoatum motum ſiſtat præ
pondere membri impeditum. Quasi verò fa-
cultas motrix voluntaria, mereretur inuitâ vo-
luntate attollere iacens atque quietum mem-
brum, vt continuò ſubſiliret? Redeo ad termi-
nos de febribus. Cùm itaque nedum pellis (vt
in ſcroto) verumetiam membranæ ſingulæ mo-
tu proprio ſibique naturali criſpentur, rugētur,
contrahanturque, non eſt abſonum, & muſculo
ſuum dare motum. Etenim ſic & à morte in Te-
tano vtrimque tenduntur muſculi, dudum ab
interitu omnis voluntatis. Sic nempe purgan-
tium venenoſa qualitas, non rarò partes muſcu-
loſas conuellit, & in febribus lethalibus, inuitæ
ſunt conuulſiones, cum intercalari remiſſione.
De quibus cum tractatu de Spaſmo diffusè ege-
rim, hoc loco monuiſſe ſat fuerit, quod duæ
iſtæ facultates motrices naturaliter competant
muſculo. Quarum vna feriatur, quieſcitque
quamdiu muſculi benè ſe habent: ſed mouetur
velut auxiliaris in occurſu rerum ſibi moleſta-
rum. Tandem igitur cùm Archeus per vena-
rum & arteriarum obliquam contracturam,
10 perque muſculorum trepidationes, ſe nil profi-
cere aduerterit; indignatus, quidlibet moritur,
vt peregrinum hoſtem à ſe excutiat. Quocir-
ca repeto, quod iam aliquoties dixi; Nimirum
omnem motum, tam in ſanis, quàm in ægris,
immediatè proficiſci conſtitutiue, & efficien-
ter, ab Impetum faciente Archeo: occaſiona-
liter verò à cauſis occaſionalibus. Quod me-
11 chanicè primùm deprehendi per quædam fe-
brium remedia. Quippe ſi ipſo die acceſſus,
& horâ opportunâ propinentur, ſæpè vnicâ
vice multas febres tollant. Eſt iſta nempe op-
portunitas, in ſpatio horulæ, ante paroxyſmum,
quantum ſcilicet exigit actuario medicaminis,
& ſtomacho vacuo. Nam ſi detur diebus quie-
tis Intermittentium, vel dudùm ab incepto pa-
roxyſmo, dum medicamen non præſentit na-
turam ſibi auxiliatricem, tam ad actuandum
ſiue animandum, quàm ad expellendum mate-
riam occaſionalem febris, incaſſum propinatur.
Imò tum angit medicamen magis quàm iuuat,
12 quatenus naturam, dum quieſcere mallet, ad
proſcriptionem ſtimulat. In peſte verò, mali-
gnis, aliiſque continuis, ſi porrigatur ieiuno ſto-
macho, nec per potum eius actio interturbetur,
plerumque vnica vice totum ſanationis adim-
plet officium. Alioqui ſanè dum ſtringuntur &
anxiantur venæ vel aliàs, natura ab incepto a-
uocatur opere; vel intermedia quiete experge-
fit: Indignationes Archei irritantur magis. Nec
ſat fuit hic nuditer dixiſſe; quòd Archeus in fe-
bribus primo Blas frigoris, atque dein caloris
ſuſcitet, quatenus ſemina, mundi typum in ſe
æmulentur & deferant. Siquidem nihil à ſeipſo
mouetur naturaliter, excepto Archeo, qui pri-
mus motor animantis eſt. Vnicuique enim ſemi-
ni datum vigorem ſcio, vt ſemel hic excitatus,

deinceps propria virtute ſeipſum ſit mouendo
omniaq; alia deinceps præter ſe, quæ ſub ſphæ-
ra ſuæ actiuitatis continentur. Turbidæ ideo 13
atque confuſæ excernuntur vrinæ, vapores aci-
di & indigeſti, etiam & nidoroſi ſuſcitantur,
euntes in lòca impropria, frigoris cauſam au-
gentes. Fel autem, quod regulariter chylum
ſtomachi acidum commutat in ſalſum, (vt vi- 14
dere eſt in vrina) præpoſtero negotio, inſer-
tum in duodeno inteſtino, ſuccum iam conuer-
tit in amarum. Archeus interim totus tum ex-
pulſioni intentus, hoc amarum recrementum, 15
aliàs doloſè ſiticuloſum, ſub frigore febrili: non
rarò excutit, nec tamen inde quidquam febriens
proficit, quòd nouiter contaminatum, præſto
deficiat. Quia eſt productum in febribus ex-
crementum: nōn autem mali radix occaſiona-
lis. Tandem itaque velut iratus Archeus, ſe-
ipſum accendit propria thymoſi (non autem à 16
putredine depromto calore) hoſtèmque adori-
tur, æſtuat, olidumque tandem ſudorem pro-
fundit. Non alio fine, quàm vt expellat hoſtem,
ſub qua excretione patefacit, quod iſthac ma- 17
teria febrilis naturaliter pellenda ſit, & Medico
indice naturam ducendam, quà ſponte ver-
git. Id eſt, Diaphoretica ſola, eſſe febrium
appropriata atque ſpecifica remedia. Etenim 18
eryſipelatis initio, frigus inſolitum, modicum,
non tamen rigor, quia acor halituoſus adhuc
modicus: qui dum ad corporis ſuperficiem per-
tigerit, extra proprium ſui diuerſorium ibidem
aceſcere, atque putrere pergit, Ideóque ſapona-
ria & lixiuialis medela, extinguit eryſipelas.
Vt & lixiuium fortè, gangrænas profundè ſca-
rificatas poterit ſiſtere: eò quòd in lixiuialibus 19
omne acidum commoritur. Febres continuæ
ab intus detenta aciditate, ſimiliter primum ri-
gent, & in finem ſiue conſumptionem vſque 20
poſtmodum æſtuant. Palpitatio cordis quoque
otioſos, atque vini heluones exercet, prout &
Artiſtas diu multúmque circa aquas fortes oc-
cupatos. Vtpote vbique aciditas vaporalis per-
uadit noſtri penitiſſima, attamen ſine febri:
nam deeſt materia occaſionalis. Paracelſus 21
enim, ex vnico Æthnæ igne ſulfuris & nitri
ſupra ſexaginta febrium ſpecies hariolatur. Nec
vllam febribus ſedem detegit, vtrobique me-
thodi expers. Galenus verò vt intermittentium
ſedem in oſculis ſiue extremis venarum diſpo-
ſuit: ita Continuarum nidum, citra vel vltra he-
par ſtatuit. Synochum autem tam putridam,
quàm non, per venam cauam cor collocat 22
Diariam quoque in ipſo ſpiritu vitali, adeóque
in ipſo etiam corde conſtituit. Quo nil hebe-
tius cogitari potuit vnquam, quàm decernere,
ſpiritum vitalem putrere conſtante vitâ. Nam
cum ille ſit balſamus ſolus, qui nos à putredine
vindicat, quid tandem erit reſiduum, quod bal-
ſamet ipſum balſamum, ſi putruerit hic? quidue
ſaliet ſalem ſi corrumpatur? Etenim ſi leuicula
ſui portione putreſieret, totum mox neceſſario
contaminabitur: cùm ſpirituum in ſpiritus ſit
craſis potentiſſima, & vernaculum ſymbolum.
Vita namque vix horæ quadrante protrahitur
in peſte, dum contagium inuadit ſpiritum. Pari-
ter ſi putredo cruorem apprehendat, mox velut
continuata in cruore Gangræna, neceſſitata
mors oboritur. Dicam igitur & ſedem & mate-
riam febrilem, qualiter experientia, longaque
rerum indago mihi patefecere. Sermo mihi eſt
de

23 de febribus per se atque solitariis : non autem alienâ passione genitis. Imprimis itaque Diaria, quæque ephemera dicitur, ab vnius diei duratione, sedet in stomachi sano, & plerumque ex vitiato cibo. Quare & à vomitu, vel peractâ digestione, sponte cessat. Similiter febris tabida, siue hectica, quædam est quotidiana Diaria, à corrupta cibi parte, mox sumtis cibis repetens. Nam etsi appetitus perstet sospes, edantque vt lubet, falteto Corruptor in pulmone non cessat aut fctiatur, quin continuò transmutet cruorem in flaua, dura, spissa, & quandoque cinerea phlegmata. Sub quo corruptionis labore auocat spiritum à muniis digestionis, fitque aliqualis corruptio semidigesti.

24 Pudendaque est huius loci Scholarum fabula, quam pro lenta hac febri sibi comminiscuntur: vbi enim potissimum putredinem pro calore accusare posset, non fuit ausus eam nopeodere. Quod scilicet calx accendatur adspersione aquæ, eodem pariter modo contingat in febri tabida. Quòd nempe post vnam aut sesquialteram horam, ista febris inualescat, & adoriri videatur post cibum, quatenus tum adspergantur partes solidæ, alimento è cibis assumtis parato. Imprimis his obstat, quod infra binas horas, in stomacho sano, nondum sit peracta concoctio Chyli, multò minùs completa sanguificatio: minimeque cruoris in secundarium, & spermaticum alimentum transmutatio, vtpote quod totis modo aiunt dispergi in penitissima solidorum: longissimèque ac tardissimè, pulmo hoc nouum alimentum ab hepate mutuat. Ergò nequeunt solida instar calcis aspergi & inde accendi, quantisper in stomacho negotium est cum chylo. Deinde ista calcis similitudo, est

25 meræ inscitiæ. Vtpote quæ non accenditur propter aspersionem per se : sed per accidens. Quatenus nulla salia saliunt, vel agunt, quamdiu sicca, id est, nisi resoluantur. In calce vna autem est duplex sal alcalizatum. Vnum quidem lixiuiale, & alterum acidum, & vtrumque per sensum gustus distinguibile. Quæ duo salia, resoluta per aquam, dum in se inuicem agunt, accenduntur, quod idem accidit in Termis, sale acido fontium, in marcasitarum lixiuialem materiam primam agente. Idipsum per mechani-

26 cam, & à posteriori, non quidem propter quid; sed quia est, sic probo. Etenim si sali tartari, spiritum vitrioli acidum superfuderis, confestim ambo, actu frigida, æstuant. Ideóque ex calcinato plumbo in spiritu aceti, si hunc totum abstraxeris, quamprimum atque alcali eius, combiberit humidum ex aëre, realiter ignem concipit, etiam in pera. Quamobrem nesciuetunt Scholæ, si calx non accenderetur mutua spirituum salium agitatione, quod nunquam lapidesceret. Denique quid est in viuis, quod calcis siccitate referat ? Quid, inquam, quod actu siccum ? calcinetum ? & non quotidiano rore, continuóque permadeat ? An non digestio solidorum est continua ac ioterrupta ? Sanè vtur considerem, propinant næuias pro elementis naturæ, stolidæque ignorantiæ plena est similitudo calcis, cum febri hecticâ. Atque vt oscitatio febres multas comitatur : ita sanè nscitanter at-

27 que febriliter cuncta tradidere. Cuius ergo etiam imitandum, insulsam causam oscitationi dari à Galeno. Scilicet quod fuligines congestæ musculos mandibulæ suscitant vt explodantur. Imprimis plurimæ fuligines inflarent illos musculos, quibus multa est oscitandi necessitas & frequentia. Deinde cum eiusmodi fuligines essent vltimæ digestionis insensilia recrementa; cur illa potiùs, quàm aliarum partium sui expulsionem mouerent; cur non quotidie id sollicitarent ? & subinde per quadragenariam non oscitatur ? Cur in febribus illæ fuligines magis 28 obnixæ, quàm in Podagra, & Apoplexia ? Certè nulla est functionum nostri corporis, quæ magis ad exemplum mouetur, vt oscitatio. Oscitantem namque facilè sequimur, etiam nolentes ac inuiti. Non igitur oscitatio à fuligine, sed ab illa facultate & parte, quæ imaginationi patet. Etenim Scholæ mecum admittunt os stomachi à conspectu facillimè moueri. Quoniam plurimi nauseant, & vomunt promissimè, conspectis aut imaginatis sordibus: visoque acerbi pomi esu, os multis saliua liquescit. Os stomachi ergò potissimum ad imaginationem mouetur. Somnus 29 verò, item sopor, coma, Carhocus, Catalepsis, Vertigo eiusque generis accidentia ab ore stomachi promanant (prout alibi de duumuiratu :) Oscitatio verò est somni prænuntia, vel pedissequa, idcirco eidem parti oscitationem tribuo. Nam incola phantasia primorum impetum in ibidem habitat, cordisque nomenclaturam ideo suscepit. Sic & à mœsto frequentia ducuntur suspiria, vt os stomachi sensibiliter aggrauatum alleuient. Ita ergò à segni stomacho dormitionem postulante, libido oscitandi musculo subtec dormiendum irrequietos excutit, rendirque, in quo musculos buccarum, & Trachæ in clientela vocat : non secus atque os ethmoides circa organum olfactus, pro sternutatione in subsidium vocat musculos thoracis. Prout enim causa sternutationis non est quærenda in musculis, quibus fit : multo certè minus oscitatio est musculorum mandibulæ. Cum alioqui com- 30 pressis dentibus, id ist, motu contrario mandibulæ, etiam oscitari possit. Rectiùs enim Scholæ ad asperam arteriam oscitando respexissent, quæ trahitur binis digitis deorsum motu heteroclito. Interim de fuligine illius arteriæ, nequidquam sonnetune vnquam : quippe quæ fat semper patet, & aëri peruia, alioquin oscitare non deberet. Ista nempe est corporis compago, quod etiam in non necessariis mutuas membra manus tradant, ac quasi pro iure proprio vertent aliena organa.

Sedes Febrium.

CAPVT X.

1. *Vnica sedes continuarum & intermittentium.*
2. *Variant febres, ex solâ materiâ occasionali.*
3. *Nidus febrium quibus claudatur terminis.*
4. *Causus & Synochus prope os ventriculi.*
5. *Probatur à læsâ actione.*
6. *Quartana, exlex in sede sua.*
7. *Materia & sedes malignarum.*
8. *Pestis quâ a ceteris febribus separetur.*

Sedes continuatum febrium non differt ab intermittentium. Hactenus proinde occurtunt continuæ, quæ iu Intermittentes desinunt, & contrà. Variant itaque febres illæ, non commigratione locorum, aut ex natura diuersorij: sed solius materiæ occasionalis ergò. Ha- 1 2

ctenus

ctans quoque repugno nedum Galeno, sed &
Fernelio de locorum febrilium, essentiali diffe-
3 rentia. Nidus ergò febrium, in primis est officinis:
extenditur scilicet à Pyloro, per duodenum,
& vasa ibidē multiplicia, Intestina item, venas
4 Mesenterij, Liene, vsque ad hepar. Proximiores
autem ori ventriculi, sunt eo molestiores,
5 suisq; aoxietatibus magis formidandæ. Meam
de sede febriom doctrinam confirmant nausea,
præcipuè carnium, piscium, & quæ facilè cadaueris
instar olent, perbotrescentia, mox à febrium
initoim, sitis item, inappetentia, cepalalgia
syncipitia, hemicrania sinistri lateris, deliria,
sopor, vigilia, anxietates topicæ circa os
stomachi, ructus, nidrosi; consternata digestio,
vomitus, linguæ quoque amaror, siccitas, fissuræ,
nigredo, &c. Quæ sanè sunt indicia oblæsi
duumviratus in actione regiminis: huc accedunt
superueniens ructus acidus, nubecula vrinæ,
quæque coctionem stomachi rediisse ar-
6 guunt, prout in tractatu de Vronomantia alibi.
Sola autem quartana in Splena ipso, venisque
sibi contiguis, hospitium delegit. Maligna verò
sola, aliquid putridi peculiariter sibi vendicat
circa orificium ventriculi. Sunt autem tantò
7 peioies, quæ non in eius concauo, sed in conuexo
sederint: eò quòd non nisi extraordinarium
arcanum ad ista attiogat loca. Ideò namque
Castrenses, & Endemicæ omnes, cæteris sunt
pervicaciores, ac plerumque citra sitim. Quibus
vix perceptibilis calor est, solàque ægros continua
anxietas ad feretrum ducit. Huiusmodi
namq; febres, deforis tantùm contaminant, vltimum
stomachi nutrimentum afficiunt. Quia
reuerà quamdiu viuitur, perspirabile atque exspirabile
est totum corpus, iuxta Hippocratem,
Etenim alibi demonstraui, pulmonem, & diaphragma
vndequaque poris peruia in viuis,
qua dum endemica transeunt, ac stomachi conuexum
percutiunt, non rarò stomachi vltimum
alimentum inficiunt, Diariam dixi cum hecti-
8 ca in stomacho sedere. Pestis autem io hoc à
cæteris malignis distat, quòd cùm non sedeat
in sordibus febrilibus, vt neque in cruore; afficiat
tantùm ipsum spiritum vitalem sui odore,
ob id quoque intret & exeat necessariò cum
aëre per poros diaphragmatis, adeoque tendit
sic primariò ad stomachum, nec potens pergere
vlteriùs motu locali, suam ibidem sistit impressionem
io nutrimento stomachi, vnde mox
vomitus, cephalalgia, sopores, deliria, syncopes,
& quæ viriati oris stomachi consequuntur
dominium.

Causa occasionalis febrium.

CAPVT XI.

1. *Causa occasionalis febrium, non est vera continens.*
2. *Cur causa occasionalis sit diuersa in se.*
3. *Dulpex causa occasionalis.*
4. *Cruor est compositum naturale & simplex: ideóque non appositum ex dissimilaribus.*
5. *Prior causa occasionalis & materialis febrium.*
6. *Altera materia.*
7. *Scholarum ignorantia de tincturâ vrine.*
8. *Cur vrina tingatur tardiùs.*
9. *Falsa iudicia Scholarum de vrinis.*
10. *Fabula Scholarum de tincturâ fellea vrina.*
11. *Argumentum Scholarum ex inscitia Galeni.*
12. *Quid rectius exinde colligendum esset.*
13. *Sagittator delirij vbi habitet.*
14. *Cur in delirio non sit adhibendum remedium capiti.*
15. *Vnde nascantur apostemata vniuersa.*
16. *Iniuria Scholarum.*
17. *Vnde eneorema.*
18. *Bonus Medicus cur crisim negligat.*
19. *Quid sit coctio in febribus.*

FOedum, ac miserandum, imò & luctuosum,
Scholæ exhibent spectaculum, passim
obuium. Vt cùm febris non palam alloquatur,
nihilo magis à tot sæculis cognouerint eam vt
neque pellere sciant radicitus. Quod iam nequidquam
feliciùs sanentur febres, post bis
mille annorum experimenta, & dissectiones,
quàm olim ab initio. Enimverò quidquid est 1
causa causæ, idipsum est etiam causa causati:
Quapropter causa occasionalis indefinenter
præsens, & intus hospitata (quam continentem
vocant alij) est causa causæ internæ febrium
(quam mox declarabo) ipsius febris, & accidentium
inde natorum. Si enim causa occasionalis
esset vera causa continens, ipsiusque febris
materia; profectò nulla esset vnquam Intermittens.
Nam positis causis essentialibus, ad febrim
requisitis: necessariò quoque febris adest:
sed causa occasionalis, adest initio vsque ad
finem, quæ si continens esset, & essentiá febris
in sui gremio effectiuè contineret, etiam febris
adesset, quamdiu ista continens sui causa. Sed
consequens est falsum; ergò & Antecedena. Id
est: causa ista non continens, & intima do
febrium essentia: sed externa illi, & ideò occa-
sionalis. Cúmque io varietate causæ occasiona- 2
lis constat ratio, qua vel est continua, vel intermittens:
sicut etiam plus minusve molesta sit,
citatior, aut tardior pro sui expulsione. Necesse
est, nec vnicam vnius putredinis dari occasionem
seminalem. Cùm igitur rerum definitio
aptissimè à causis constituentibus & essentialibus
petatur (prout alibi de logicis) duplicem
ideò statui causæ occasionalis materiam: nouam
quidem, atque hactenus inauditam vtram-
que. Inauditam, inquam, quippe qui vtram- 3
que bilem, pituitam, & cruorem velut sanguinis
constitutiua, non agnoscam, nec admittam
in natura (prout pluribus, peculiari de humoribus
tractatu, demonstraui) nec imprimis
cruorem, appositum è pluribus dissimilaribus,
concedo. Vt neque si iode constitutus esset, 4
vnquam immediatè io sui constitutiua retrocedere
posset, neque illos in extrauenato cruore
ostendere, errorisque ansam Scholis dare
posset. Cùm à priuatione non detur immediatus
regressus ad pristinum habitum. Quare friuolum
est, arguere quatuor esse in sanguine humores,
quod quandóq; tria, & quandoq; quatuor
exin, per sui corruptionem secernantur.
Quam quæstionem, vt alibi sat ventilatam de-
scripsi, hic obiter attigisse sat est. Siquidem hoc 5
loco nullam ex istis humoribus opem petendam
duxerim. Sed in vltima alimenti digestione,
dum partes solidæ sibi è sanguine studēt assimilare
nutrimentum, contingit persæpe degeneres
fieri alterationes, & velut abortus præpulleros.
Hoc ergò degener alimentum, varias

 subiens

subiens suæ mutationis abusiuas tesseras, diuer-
sas quoque febres gignit. Lōgéque distant pri-
mi illi, suppositique humores ex chylo & chy-
mo parati, à vero solidorum alimento, per san-
guinis transmutationem degenerante. Itaque
febres non ex vtraque bile, pituitâ, cruore &
spiritu putridis, sed ex secundariis, non quidem
putrentibus: at inter assimilandum degene-
rantis, oriuntur. Degenerat verò admistione
rei extraneæ, vel impressione peregrinâ, vel
6 demum errore indignati, vel auocati Archei.
Alteram porrò causam occasionalem febrium
deduco aliunde. Quod scilicet, quia indubiè
per Anatomen credimus, venas Mesaraicas, per
totum intestinorum ductum conspersas, sugere
quidquid liquidi, & Archeus sibi familiare fo-
re nouerit. Trahunt itaque præfatæ venæ ex
Ilei intestini extremis, hisque cognatis grossio-
ribus intestinis, succum quendam: Sed cum
ibidem non sit ampliùs aliquod alimentum,
at potiùs stercus aliquod, assugunt ens hacte-
nus anonymum, quapropter illi nouum nomen
dare debui. Scoriam ergò voco, siue stercus li-
quidum, ad suos fines in natura vtile. Quip-
pe vrinæ incommodis resistens, adeóque vri-
næ tinctæ, non tam citò lapidescunt, atque
aquosiores. Quidquid ergò vrinā tinxit hacte-
7 nus, est Scoria, nō autem fel: prout alioqui Ga-
lenistæ delusi, tyrones seduxerunt, (quod alibi
latiùs in vronoscopia) adeóque sua, vrinarum
tinctura, iudicia, ad felleos & biliosos humores
delata, non nisi Scoriam, siue stercus liquidum
spectāt. Nam quantumcūque vel minima fellis
guttula in lotio esset, (quanto minus tanta, at-
que exigitur pro totius saturata tinctura) tota
amaricaret: sed non amaricat: ergò non inest ei
fel. Maior constat ex ruptura fellis in pisce, vt
cunque piscem exquisitè abluas à felle, tamen
gustu amarus est. Minor obuia est gustu. Quod
autem lotii tinctura sit Scoria, patet per distil-
lationē. Huiusque demonstrationes in tractatu
de Duelech, cuique experiri volenti obtuli ob-
uias. Vltimò ergo, tinctura ad lotiū transit: quod
8 chyli in Scoriam mutati aduentus, ad Colon
Intestinum sit tardior, quia hoc colon, est situ
posterius. Falsa ergò hactenus fuerunt iudicia
9 Scholarum, de coloribus, & contento vrina-
rum, & inde desumptæ hariolationes. Lepida
ergò ignorantiæ fabella est Galeni, dicentis:
10 Manè video vrinam meam aqueam, quare me
repono ad quietem, & post aliquod spatium
tinctam video, quia bilis vltimò aduenit, & sic
vrina vltimam sui digestionis maturitatem re-
cipit. Quasi vrina in vesica, si non emittatur,
coqueretur maturitate sui, vel additamento tin-
gentis fellis? Bilis sane, si qua esset, cognatim
oriretur cum aliis humoribus, & sanguinis sero
vrina, eodem scilicet iecoris sanguificantis la-
bore, quo lotium transit per iecur, bilis affusa
illud tingeret, & non aliquot horas post, nisi
ostendant, vtile fore istam bilem excrementalem
aliquantisper, & separatam, asseruari extra lotiū.
In opposi ū autem sic argumentantur ab euen-
11 tuali coniecturâ, & causis malè intellectis: Aiūt
enim experientiæ esse, quòd in febribus conti-
nuis, si post flauas vrinas, repentè aqueæ ap-
pareant significari futura deliria, ob obreptam
in caput bilem, iuxta Galenum: Sed hic vir o-
stendere debuisset: Quis missor illius bilis esset,
quis ductor per venas, & quodnam receptacu-
lum istius bilis. An sinus cerebri (nulla est e-
nim alia in capite cauitas) sine morte præsen-
taneâ, bilem istam ferret? & quo fine hæc face-
ret natura, vt à cloacis humorum, emunctorio
vicinis, directè in oppositum, bilem febrilem, &
totaliter excrementitiam, ad nobilissimum vi-
scus deferret? Ego verò, in mea vronomantia, 12
ex iisdem lotij signis collegi, scoriam non ferri
per venas more debito ad lotium: ergò præter
naturam detineri alibi, certum est: non ferri
autem ad caput: sed ad præcordiales venas, id
est, ad sedem febrilem, ipsum alterum excre-
mentum febrile, vnde auguror, febrim auctum
iri; & inde lirium. Quod autem sagittator de- 13
lirij, & amentiarum, habitet in præcordiis, pa-
tet tam ex Hippocr. Cui vena in hypochon-
drio fortiter pulsat, is mox mente alienatur: quā
ex proprietate nominis, in Scholis recepti, quo
passionem hypochondriacam à sede denomi-
nant. Quod autem sagittatoris scopus sit ce-
rebrum, vt deliria & sopores excitet, non debet
mouere Medicum, vt proinde capiti remedium
adhibeat. Siquidem id semper est ad posteriùa
ad tela vibrata: non autem ad sagittatorem, me-
delam applicuisse. Quare quandiu Scoria rectà 14
fertur ad lotium, velut naturale sibi emuncto-
rium, bene est: at si oblique aliò feratur, fit fe-
bris continua. Tam quia natura sui est excre-
mentum, quàm quia hospitio indebito recedit.
Alioquin alimentum, in via digestionis vltimæ
degener, plerumque mitius est atque insipidū,
ideòque Intermittentes dat, & lōgiores, quate-
nus glutinosior est illarū materia. Atrocior ve-
rò est Scoria: atque ideo crudeliores febres con-
tinuas suscitat, citiusque ad periodum aspiran-
tes. Duo autem hæc excrementa, siue ambę cau-
sæ occasionales, vbi conspirauerint, spurias, he-
pialas, hemitritæas, sesquialteras, & erraticas fe-
bres proferunt. Potentioribus ergò incisiuis e-
gent intermittentes, quàm cōtinuæ, quia perti-
naciorem, magisque glutinosam materiam oc-
casionalem habent, vasis quæ intus adnascitur.
Sin autem alimentum istud supra hepar dege- 15
neiat, apostemata varia suscitat, non autem fe-
bres primarias. Etenim quia &, in Phlegmone
eruor, vel alimentum solidorum, in pus degene-
rat, febrim quoque necessariam aduehit: Cum-
que ad vltimum deuenerit, minor labor & do-
lor. Prout & per continuas, tū crisis vel abscef-
sus instat. Etenim cur Scholæ non concludunt, 16
potius ex nubecula vrinæ pituitam, quàm per-
fectæ concoctionis signum, si vnica bilis lotiū
tingat? Sanè nubecula istadenotat primariò,
quod stomachus acidi sui fermentum recupera-
rit. Vnde Senex, ructus acidos nidorosis super- 17
uenientes bonum ait, adeóque declinationem
febrium adesse designat, aut Crisim. Bonus au-
tem Medicus, negligere crises debet, quia anti-
cipare. Nam natura crisim non facit, nisi dum 18
sola totum onus baiulat, statis diebus. Verus er-
gò Medicus, ante crisim, morbum superare de-
bet; ideóque nec crisim exspectat, nec opta: In-
fidus autem; postergata naturæ intentione, Cri-
sim vel impedit, vel dilatat. Coctio verò, quæ
in febribus exspectatur, est tenacis materiæ in-
cisio, & abstersio: Non autem, quod alioqui na- 19
tura moliatur digestionem rei præter naturam,
nec coquat quicquam, nisi similiari semper, &
vniuocâ digestione, sibi prætendat assimilare.
Sæpè namque ideo in quartana nubecula appa-
rente

rens euanescit, eò quòd coctio, quam nubecula designat, non sit vera materiæ subactio primaria intentione; sed stomachi saltem fermentum digestiuum. Alioqui materia febrili semel facta fluidiore, non superuenit illi noua cruditas.

Diæta febrium.

CAPVT XII.

1 *Quis victus tenuissimus acutorum.*
2 *Cibis non sunt miscenda medicamina herbacea.*
3 *Potent febrientes.*
4 *A carnosis abstinendum.*
5 *Medentum vesania.*
6 *Qualis cibus & potus febrientibus aptus.*
7. *De vini vsu in febribus disceptatio.*
8. *Febrim & calorem radicaliter distingui.*
9. *An remedium sit calidum vel temperatū pro febri, parum refert.*
10. *Obiectio refutatur.*
11. *Archei accensio quanta.*

VNico Hippocratis præcepto isto, Quod
in morbis acutis statim tenuissimo victu
1 vtendum præcepit. Victum autem tenuissimū
nō interpretor arctum jejunium, siue abstinen-
tiam seueram; nec item iuscula carnium, quo-
2 cumque herbarum fauore alterata. Profectò nō
sunt medicamina ista cibis miscenda: sed singu-
la, per suas scenas sunt introducenda. Inprimis
detestor in febribus, abstinentiam à potu. Nā
3 si febris sit calida & siticulosa, priuetur autem
potu humectante, depopulatur cruorem, & soli-
darum partium alimenta, cū viribus. Etenim, vt
licet vesicam exonerare, quoties vrget etiam
importuna necessitas, ad hoc non petit à Medi-
co veniam: pariter quoque est bibendō, quoties
monet necessitas: cum vnum non sit magis na-
turæ consonum quàm aliud: Sitis alioqui stri-
cta lex & rupta mādati obedientia, jam millies
Medenti opprobrium attulit. Abhorreo etiam in
4 febri iura carnium: nam extemplo natura dete-
statur eadem; & quò meraciora, eò quoque dā-
nasiora, ex mente Hippocratis. Corpora impura
(sic vocat febrientium, quibus stomachi nido-
rosi) quò plus nutris, eò magis lædis. Lædunt
namque febrientes: quis caro, oua, pisces, & iu-
scula, facilè tum cadauerantur, ac minimè nu-
triunt. Vesaniæ enim simile est, sæpè deplere
venas, iterumque velle nutrire eos, quibus vis
digestiua pessumdata est. Confortare, inquam,
velle, vbi hostis intus est. Satisfaciunt enim tū
5 potissimùm cereuisiæ tenues, vino nuptæ, qui-
6 bus panis admiscetur, prius in aqua separatim
coctus, vsque in collam, siue mucilaginem. Et
frigidè hæc sumta, cruda, & non cocta. Siqui-
dem coquendo deperit potibus, non autem ac-
crescit illorum virtus. Sic namque ea vis insen-
sibiliter mista potui, vtrique indicationi satis-
facit; nec timendum, ne æger sub hac Diæta,
per inediam pereat. Maximè, cum Medici no-
mine sit indignus, qui febrientem non restituit
ante quatriduum. Cæterum contra vini vsum
7 increpant Galenistæ omnes (quanquam secreto
hausta vina toti arti Galenicæ contumeliam
millies attulerint) eò quòd febris non sit nisi
merus calor, ab Hippocrate Ignis vocata, eritque vinum febrienti, quale est oleum ad extinguendum ignem. Sed hoc argumentum, vt anilis fabula, iam antè sub febris definitione periit. Eòque magis, quòd sit quotidianæ experientiæ aduersarium. Nam quotquot modicè vino vtuntur in febribus, facilius conualescunt, vires conseruant, & in pristinum ocius restituuntur. Qui verò post corporis diminutiones, & vini abstinentiam, fortassis euadunt, naturæ solius beneficio: Illi per longam hebdomadum seriem, persistunt valetudinarij. Siquidem nemo dubitat, quin Pestis sit febris atrocissima, acutissima, & celerrima: quin absque venæ sectione, & purgatione, solisque sudoribus, & vini meracioris potu, soluatur. Nemo quoque ambigit, quin Theriaca, aliaque sudorifera, sint calida, propinentur in vino, imo & in aqua vitæ. Cumque hæc, vt talia non obsint; sed prosint in febrium acutissima: multò minus erit vinum auferendum in mitioribus. Præsertim quod constet, calorem non esse constitutiuum febrium: sed per accidens consequens. Nec est quod arguant discrimen Pestis ab aliis febribus: Nam reuerà Pestis fluctuat in Archeo, vt venenum. Febres verò pertinacem, & adhærentem venis materiam occasionalem habent. Vtrobique ideo exigi diaphoretica: In peste quidem sudorifera cum alexipharmaco contra labem veneni. In cæteris verò febribus, diaphoretica quæ incidunt, dissoluunt & abstergunt. Et vtrobique quidem hoc negotium per calida comp.etur. Vinum autem peculiarem habet indicationem: non solùm quia vires addit, quibus natura exosam materiam domat: verùm insuper, quod sit plaustrum medicaminum conueniens. Est nimirum nuntius, qui vias nouit, itineri accinctus, charus intimis, & admissus in penetralia. Etenim in iuuene, ac viro forti, cum febri minuta, est calor ingens: vbi interim senibus est febris lethalis, ac ardua, vix tamen calorem habet molestum. Si Ergò calor, exhibito vino augeatur: non proinde augetur febrilis
malignitas. Quippe febris & calor, sunt radica- 8
liter distincta (quod iam ostendi per febres iuuenum & senum.) Nil referi?e si caloris molestia parùm increuerit potu vini: nam cum fœnore id compensatur. Eò quòd vires (morborum vnicæ medicatrices) moderato vino augeantur. Hoc ipsum si penitiùs ac radicaliter trutinetur, reperies, quod calor non propriè comitetur febrim: sed vitium valorem. Itaque quod Scholæ in vino tantoperè perhorrescit, boni est indicij nota. Lethales namque ac pessimæ febres vix calent: omnisque febris circa mortem absque calore est. Si ergò motus caloris sit ipsius Archei, ad expulsionem hostis, & vinum calorem addat: ergò qui per vinum procedit, iuxta conformitatem naturæ medetur. Verumtamen demus, calorem exhibito vino maiorem, imo etiam febrim acriorem. Quid enim inde aliud sequitur, nisi quod vinū constitutionem vitalem adauxerit? Quódque iuuenum constitutioni sit status ista propinquior, quàm qui per refrigerantia incedit, vel non dato vino? Sunt namque media refrigerantia, morti similiora, cessationi à motu, & defectui: calor verò à moderato vino, est medium simile vitæ, & medio, quo ipse Archeus vtitur. Etenim vigori, statui, & crisi, propinquior est constitutio caloris aucti à vino, quàm si flaccescentibus viribus, languidior calor abs-

temio fuerit. Hæc de vini potu. De aquæ potu autem decisio esto calidam febrientes non appetunt, nec sitiunt tepidam: frigida autem in gradu remisso admittēda, in statu summo calore nec metuendum vt dixi de commixtione extremorum. Quippe experientia iam dudum feliciter hunc timorem excussit. Aliis autem febrium stationibus nec frigida, vt nec affatim potanda, nunquam tamen sitis toleranda, nec quidem subter sudorem; sed tum potus calidus esto. Si sitis vrgeat, nec pabulum potus febris habeat, depopulatus humidum innatum. Cæterùm quod de aquæ cruditate incusant, sic sumito. Aqua scaturiens è sabulo simplex & optima est, & sumenda de fonte ipso. Quæ autem per canales decurrit, vel è lutoso fonte scaturit, iam mixtæ malignitatis est particeps. Hanc autem non tam crudam voco, quàm infectam. Aqua enim per se nec cruda nec cocta dici meretur vt neque per caloré maturatur, nec aliquid acquirit: sufficit enim modò illi summum frigus retundatur, infectis autem aquis vtatur nemo, vt neque vllo potu frigido in peste & malignis. At spatiosior est ratio, pro remedio
9 calido. Neque enim suadeo vnquam remedium, quod solo calore moderetur febribus: sed sicut vinum iuuat confortando, & penitiùs introducendo copulata sibi iuuamina: ita remedia incidendo, resoluendo, abstergendoque cóque nomine felicius, quod Archeum, operando, sibi consonum habeant. Hactenus enim vires suas commiscet remediorum potestatibus vt causa occasionalis profligatur, vtque non consternatas vires mox excipiat firmior valetu-
10 do. His tandem fortè obiicient: Quod cum calor in febri, sit effectus indignati Impetum facientis: sequatur etiam ex mensurâ caloris, indignationem Archei esse metiendam, & per consequens, quidquid calorem febrilem auget augere etiam febrim. Respondi autem vulnus radicis esse plures surculos, effectus, siue symptomata varia. Sæpéque sub mitiori calore, adueniunt deliria, comata, pulsuum intermittentias, designantia nimirum auctam febrim. Prout è tenero germine glandis, maior frons quàm è quercu veteri. Elenchus itaque in argumento est in homine (febris maior) ego enim febrim adauctam horreo, quam symptomata lethalia adaucta sequuntur. Increuisse autem febrim, eò quòd Archeus fortiùs insurgat, ad expulsionem radicis febrilis, nequaquam formido. Atque id si febrim auctam vocent in conclusione parum moror, Nam & sic Scholæ suadent, non
11 magnopere timendum ab accidentibus præter rationem superuenientibus. Notandum est ergò, Archeum nunquam accendi in toto sui: Alioquin enim sub finem accessus, totus Archeus exsolutus, causa eff.t deliquij. Accenditur ergò Archeus in multa vel pauca portione sui Ideòque aucto per vinum Archeo, si plus eius accendatur, non plus ei deperit (& tamen fortiùs strinxit causam occasionalem) quàm non roborato auctóque Archeo, & minor eius pars accendatur.

Febris essentia.

CAPVT XIII.

1. *Qualis definitio essentialis & physica.*
2. *Morbi sunt entia per se subsistentia, & non accidentia.*
3. *Quare morbi habitent in alieno hospitio.*
4. *Morbus non est solus nisus, nec motus, nec intemperies, nec diathesis.*
5. *Essentia febris, qua schola ignorant hactenus.*
6. *Alius ergo scopus medendi, quam qui hactenus.*
7. *Causa occasionalis sola, vt febres distinguat.*
8. *Facilitatur cura Medici.*

DEfinitio rei, non ex genere definiti, & differentia constitutiua specierum, fabricanda est, 1 prout in logicis alibi demonstraui. Eò quod præter rationale, & irrationale (si modò adhuc sint differentiæ constitutiuæ animalium) eiusmodi differentiæ nullæ in Scholis appareant. Sed definitio physica constare debet causis, materiali, & efficiente internâ, siue seminali. Vtpote quæ duæ rem ipsam totamque constituunt, & in ea maneant insepara- 2 biliter essentiales, quamdiu ipsa est. Adeoque rem per causas, harumque proprietates explicant. Febres perfectò materiam habent, & efficientem internam, per modum aliorum entium in se subsistentium, licet morbi omnes habitent 3 in corpore viuente. Eò quod non sint entia primæ creationis: sed à præuaricationis maledicto inchoati. Idcóque nec habent propriè suum ens seminale, quod ipsos constituit, & fouet: sed loco seminis, ipsis est ens occasionale, vnde excitantur. Quo cessante, cessat quoque morbus. Quoties ergo non vitale, in agrum vitalem est insertū, indignatur Archeus, & excandescit, vt istud peregrinum è sui anatomiâ excludat. Quod in limine huius tractatus, per 4 Spinam digito infixam edocui. Itaque febris non est solus nisus expulsiuus, siue motus alteratiuus (multòque minus ipsa alteratio, & diathesis, vt aliqui putarunt Scholæ, sed febris est ipsa pars materialis, indignatione deturpati Archei. Defœdatur nempe pars Archei per iram 5 suscipitque iconem, siue ideam indignationis (quod in prægnante metuente, aut appetente quippiam, clarè exprimitur, dum desideratæ rei sigillum, in fœtum deportat) & quidquid de Archeo defœdatum est, peregrina ista Idea, hoc debet per accessum exterminari: vsque adeò ista est lassitudinis causa in febribus, quod spiritus peregrinâ Icone, siue imagine odiosa insignitus, tanquā ineptus, ad obeunda solita munia sui regiminis, totus euanescat. Sic nempe profunde speculantes, multâ lassitudine fatigātur. Nam Archeus si imaginem in se inductam habet, inutilis fit regendo corpori. Ideo namque incurij, saniores, fortiores atque longioris vitæ, tardè canescunt. Studium itaque Medentis, non est dirigendum ad posteriùs, siue ad alterationes in Archeo naturaliter susceptas. Nam (vt dixi) in morbis cuncta pendent à causa occasionali, in agrum vitalem inserta. Quia morbi non habent in se radicem essentialem permanentiæ & stabilitatis, sicut habent cætera entia, quæ seminibus suis constant atque subsistunt. Quia reuera omnes immediatè consistunt in vita. (In cadauere ideo non est morbus) hominque ideo interitus omnis, & cessatio pendet in ablatione causæ occasionalis. Scopus ergò medendi non se vertat ad caloris refrigerium, aut 6 ad motus alteratiuos cōsopiendos, vt neque ad accidentium

accidentium comitantium, & effectuum productorum exspectationem: Incassum nempe laborauerit Medicus, operam, dies, & occasiones perdet, quamdiu ad causæ occasionalis sublationem non intenderit. Imò quantociùs id fecerit, eò iucundius & gratius auxilium erit: In
7 febribus vniuersis, est vnica Archei accensio, siue indignatio, vnde & in essentia & nomine febrili conueniunt: solùm autem per causam
8 occasionalem distinctæ. Materia nimirum & hospitium febres distinguunt. Imò, probo Medico, magni non est momenti, diuersitates febrium, iuxta materiæ proprietates, & loca, curiosè indagasse, cum nec prætexuisse sit datum: neque dici possit remedio: vade tu ad talem venam, vel ad istum locum. Sufficit enim nouisse, quæ iam antè generaliter determinaui. Totùmque medentis studium sit, inuenisse remedia, apud quæ omnes febres eiusdem sunt pretij & ponderis, vt mox declarabo.

Perfecta febrium omnium sanatio.

CAPVT XIV.

1. *Proprietas causæ occasionalis.*
2. *Quare non sit putrida.*
3. *Vomitiua & laxatiua tantum sanant per accidens.*
4. *Schola cur condigna non habuerint remedia*
5. *Nemo curatus à febribus per Medentes.*
6. *Excusatio Authoris.*
7. *Remedium febrile quale.*
8. *Notantur Paracelsi felicitas, & inaduertentia*
9. *Descriptio remedij vniuersalis.*
10. *Remedium purgans febres & ægros: non autem sanos, describitur.*
11. *Rarissima proprietas liquoris Alkahest.*
12. *Particularia remedia febrium*

1 Ergo iam manifestum, & sat esto, febrilem materiam occasionalem expugnandam, eamque si non edulium corruptum (vt in Diaria) saltem esse excrementum, non quidem putridum (nisi in malignis, quibus adhuc putredo est in fieri esse) sed peregrinum exoticum non vitale, detentum contra naturam, adeoque in alienam messem delatum. Hocque titulo penitùs hostile Archeo. Etenim si putri-
2 dum non esset tenax, nec adhæreret contumax (per putredinem namque fibræ tenaces fatiscunt) adeòque nec diuturnas febres daret, quin confestim vas continens secum putrefaceret, & mortificaret. Vnde mors necessitata. Detinetur ergò febrium materia occasionalis, præter vota naturæ, locis indebitis, quibus non est vlla sentina corporis. Vomitiua ergò & lauatiua, si
3 quid proficui vnquã præstiterint, id totum per accidens est; quatenus scilicet, ad stimulationem vnius, alterum, pronum, ac vicinum, vnà exturbatur. Nam alioqui febrium occasionalis materia, ordinariò non in stomachi aut Intestinorum cauo residet, quia sunt sentinæ, & loca expulsioni appropriata. Nisi fortassis in Diaria, cholera, diarrhœa, dysenteria, aliisque horum canalium febribus, ab adhærente materia proprie-
4 tatis. Ego enim de febribus primariis loquor præcipuè. Imprimis non potuerunt Scholæ cõdigna febribus quærere remedia, malis ac falsis imbutæ principiis. Nun quærẽtes autem reme-

dia, nec ea etiam potuerunt inuenisse. Ergò Medentes, hactenus destituti vero remedio, febres conati sunt curare, euntes in circulum. Siqui autem sub illis sunt curati, per accidens id
fuit. Agant Deo gratias, qui vires ægris largitus 5
est, quibus febri & auxiliis illorum restiterunt.
Medici igitur febres postergarunt, loco sana-
tionis, per virium & cruoris exhaustiones, 6
Absit inuidia dictis, non enim iactantia, aut vana gloriolæ cupido (Deum iudicem testor) sed hæc, me dicere, & palàm scribere coëgit humana necessitas, & mortalium commiseratio, Meum ergò expendi talentum. Credat, & sequatur qui volet. Per me non stat ampliùs, si mortales creduli febribus pereant. Vnica nimirum falce amputatur omnium febrium causa occa-
sionalis. Id remedium est sudoriferum, quod 7
intrudit, extenuat, resoluit, liquat, abradit, & simul abstergit causã occasionalẽ, vbicumque locorum ea demum exstiterit. Estque vniuersalis febrium medicina, diaphoretica quidem, Insensibiliter, & citra sudorem, præfatos effectus pa-
trans. Enim verò Paracelsus quanquam arcana 8
haberet, quibus vnico haustu quartanam omnesque ex æquo febres feliciter sanaret: non fuit tamen illi data causarum cognitio. Cõtentus Macrocosmi singulas creaturas, in nos introduxisse, sicque simplicium omnium, & stellarum species, numeros, atque proprietates, arti medicæ applicuisse sub credulitate: idque non quidem per similitudines, sed per vniuocam identitatem tam præcisè scienda voluit, sub pœna Idiotismi conuicti. Itaque febrim non distinguo, si remedij sit summa bonitas. Etenim istud remedium est Præcipitatus diaphoreticus Paracelsi. Qui omnem sanat febrim vnica potione.
Hecticam autem, intra lunæ cursum. Ortenus 9
enim assumtus, curat carcinoma, lupum, & quodlibet esthiomenum cacoëthes vlcus, siue externum, siue internum, itemque hydropem, Asthma, & morbum quemcumque chronicum. Complet enim solos desideria Medentum, tam in Physicis, quàm Chirurgicis defectibus. Eius descriptio, est tam in libro de morte rerum, quàm Chirurgiã Magnã, illamque nõnihil manifestiùs declarabo, Accipe puluerem Ioãnis de Vigo propria manu paratũ: Nam alioquin admisto mino, est adulteratus, prout & qualecunque Medicamen Chymicum, quod venale exstat, fraude plenum est. Hic puluis affuso elemento ignis, de Vitriolo Veneris extracti, cum aqua Regia cohobãdus est quinquies, sub finẽ augendo ignem: nam fixatur planè. Et est puluis valdè corrosiuus. Qui dein cohobetur decies cum aqua vitæ optimè deflegmata, & vicibus singulis renouata, donec omnem corrosionem secum abstulerit. Et tum iste puluis, instar sacchari, dulcis est. Ideòque spiritus vini ibidem appellatur Salraberi, siue Tabarzet, quod saccharum sonat. Nõ quòd in se dulcis sit, sed auferat corrosiuos secũ spiritus. Adeò vt residuus pulnis, propriã nec aliunde mutuatã dulcedine, fulgeat. Nam præterquam quòd regulis Vitrioli fit dulcis, ipsum sulfur Mercurij, tunc extra inuersum, est summæ dulcedinis. Fixus est puluis iste, & dicitur aurum horizontale. Etenim paucis absolui secretum, quod Medicum nobilitat. At istud parasse, pro prima vice, est ingentis operæ, pendétque eius directio à manu eius, cui debetur omnis honos quia paruulis reuelat

eiusmodi arcana, quæ muodus nescit, & idcirco vilipendit. Est & purgariu Dueelratesson quæ Podaram non minùs, quàm febres radicitus curat. Eiusque arcanum corallinum vocatur quod paratur ex essentia auri horizontalis, hoc modo. A Mercurio vulgó vcoali, abstrahe liquorem Alkahest, cuius meminit. 2. de viribus membrorum c. de harpare. Quod fit vnius horæ quadrante. Nam, inquit Raymundus, astantibus amicis & præsente Rege, coagolaui argentum viuum, & nemo præter Regem, sciuit modum. In quo coagulatione istud est singulare. Quod liquor Alkahest, idem in numero, pōdere & actiuitate tantum valet millesimâ actione
11 quantum primâ. Quia agit sine reactione patiētis. Mercurio igitur sic coagulato, absque vlla coagulantis remanentiā, fac inde puluerem minutum. Et distilla ab illo quinquies, aquā ab albuminibus ouorum distillarum, atque sulfur Mercurij, quod per sui præfatam coagulationem foras deductum est, fiet rubicundū instar coralli; & quanquàm fœtear aqua albuminum tamen iste puluis dulcis est, fixus ferés omnem follium ignem, nec petit in plumbi examine Spoliatur tamen virtute Medica, dum in album metallum reducitur. Datur autem granis octo pleromque. Quia purgat corpus humanum, quamdiu sordidum est, & non perfectè sanom. Sanat quoque vlcera vesicæ, laryngis, & œsophagi. At cum non cuique Medico contingat adire Curinthum, nec liceat profanare Arcana Dei, qui horum dispensator manere voluit: sat fuit Theoriam medicam manifestasse. Vt orando, quærendo, & pulsando, scientiam acquirant, vnde omne donum bonum descendit.
12 Attamen sunt quædam febrium particularia remedia, quæ licet ad Geoetum amplitudinem vuinersalem non ascendant: Febribus tamen plerumque satisfaciunt. Cuiusmodi sunt sa ia à Cephalicis, intéque à maiorana, rosmarino, saluia, ruta, atque similibus. Non existimana hæc salia esse alcalia cinerum, sed volatilia, & quæ simplicium totam crasim continent. Etenim sunt diaphoretica insignia, atque nonnihil temperata. Quæ si debita statione, nimirum ieiuno stomacho, & ante paroxysmum Intermittentium vel quouis tempore continuatum, potentur in vino, vel aceto, sudorque proliciatur, ounquam Medentem fidelem ludibrio exponent. Cessa quoque mirari, quod absque omni euacuatione febres curandas proponam, si diaphæresim atque sudores suadeam. Nam & alligatis simplicibus, magno Medentum dedecore, frequenter febres curatas vidi. Denique & istud dicam, quòd per emplastrum centenas quartanas totò sanauerim, absque recidina, licet autumnales. In speeierum febrilium igitur familia, non rarò particolaria eiusmodi, vniuersalis remedij apicem attingunt. Quærite, & inuenietis; modò Medecina non in quæstum solum sit. Nam si vobis intentio est, Misericordia ex charitate, obuiabit vobis in itinere, Veritas, & lux à Patre luminum descendens, cui sit honoris retributio in æternum.

Responsio ad contumelias.

CAPVT XV.

1. *Argumentum in contemtores scientiarum.*
2. *Responsiones ad conuicia Galenicorum.*
3. *Adulterata sunt Chymica officinarum.*
4. *Per ignem mitescunt corrosiua.*
5. *Obiectio de paruitate dosis.*
6. *Dignitas Mercurii & stibii.*
7. *Rarissimum arcanum salis volatilis.*
8. *Res omnes clamant pro vindicta in Galenistam spretorem chimiæ.*
9. *Origo Pharmaciæ.*
10. *Obiectio de solutione perlarum & corallorum.*
11. *Quomodo separantur in stomacho dissoluentia à dissolutis.*
12. *Quid significet præcipitare in chymicis.*
13. *Censura de quibusdā scriptoribus chymicis.*
14. *Iterata obiectio, subterfugia ad meliores animantum tophos, siue lapides.*
15. *Qualis sit actio gemmarum in nos.*
16. *Quid sit in teneriore lapide, quod operatur puluere suo sospite permanente.*
17. *Proba mechanica.*
18. *Proba ex armis propriis.*
19. *Patientis mira quædam ac propemodum infinita reactio, siue passione transmutatiua essentia sua.*
20. *Explicatio per mechanicam.*
21. *Quid corpora apparenter dissoluta, in nobis patiantur.*
22. *Periculum ignotum scholis.*
23. *Arcanum inuolutum, primò per ingrata dissoluta: atque deinde superlatiuum per dissoluentia grata.*
24. *Medicamen genericum.*
25. *Peroratio ad Medentes.*
26. *Laus salis volatilis è tartaro.*

VLcerosum hoc seculum peruersissimorum ingeniorū, non patitur admonitos resipiscere. Tantum enim adhuc abest, quod plerique practicantium detrectentur, huiusmodi arcana maiora inquirere, quod passim in scientias quas ignorant inuehantur. Quod autē easdē ignorēt penitùs, & penè gestiant, sibiq; inuicē gratulentur de illarū inscitia, nec tēpus in illis inutiliter absumsisse, patet, quia nō poder illos scientiam Chymicā velut fumi vendulā atq; illusoriam siue falsam, scriptis, & sarcasmis vilipendere. At nesciunt, quod eum non entia nun sit scientia, nullusque conceptus in mente illi respondens. Adeoq; in eo, quo negāt 1
veritatē scientiæ, manifestāt se eandē ignorare. Id est vilipendere id, quod penitus ignoraot. Suntque alij, qui mitios, sed æquè stolidè, dicunt. 1. Ista non sunt nostri fori, rem medicam nequaquam attingunt: sequimur namque ab antiquo approbata. 2. Medicamina Chymica, empyreuma redolent, calida, violenta, & minime trita. 3. Seruos habemus, qui nobis, quæ vsui sunt, fideliter præparant Estq; indecorum viro docto, Pharmaceuticen exercere. 4 Fumiuenduli experimentatores, omnes euacuationes horridas instituunt, terrore plenas, quia Mercurio & Antimonio, venenis apertis, tantùm inuituntur. Adeoque circumforaneos inter sunt reputādi. Hæc sunt, quæ pro sua inscitia incauto obtrudunt vulgo. Quibus ex ordine sic sa- a
tisdo. Agitur de medicamentis, non autem de rebus, quæ coriarium aut figulum concernunt. Pudendum ergò supponunt subterfugiū, quod ignorent, quæ discere debuissent. Nec etiam fidum,

fidum est fundamentum ab antiquitate semper
ruinosum, euntes quà itum, non quà eundum
erat, semper antecedentium gregem sequentes,
cœcisque mentis iudiciis sibi mutuò subscri-
bentes. Respondent etiam me silente serui no-
stri fugitiui, à quibus corrosiuum puluerem
præcipitati, & dulcioris alterius, siue minùs vi-
rulenti, itemque vitrum antimonij, ac flores, ci-
nabrium, & in summa, nō nisi venena mutuant,
ad magnorum morborum transplantationes &
palliationes. Cæterùm insigniter adulterata
3 omnia, pro libidine lucri. Nam facile est ignaros
decipere, in rebus, quas profitentur se ignorare.
Sunt nempe olea essentialia venalia, quæque
magno ære penduntur, adulterata omnia atque
singula: si nouem partes olei Amygdalini, ad
vnam essentialis commistas esse, facilis sit ex-
perimenti. Iniice nempe in cochlear aquæ vitæ
quidquid supernatauerit, esto de oleo essentiali;
reliquum verò, Amydalinum. Idque totiùs sci-
ueris, si in balneo experimentum feceris. O-
leum sulfuris, ex dimidio aqua est pluuia, Vi-
trioli autem stagma, totum in imposturam de-
latum est: & quotidie magis futile. Quod sim-
plici examine per balneum mox constabit. Vix
sextam partem eius esse merum, eamque adhuc
tinctura ex cortice querno grauatam. Ad secun-
dum denique respondebo mox. Nunc sat est di-
xisse, selectiores hodie Medicos, non spernere
chymica remedia, quod eorum libri nouiter te-
stantur. Adeóque vulpes vituperat vuas, & gal-
linas, in arbore sequestras. Quantum autem
præstent, silentibus nobis, loquuntur ægri ex-
perti. Ad tertium. Non est indecorum, manu
propria præparasse quædam selectiora, & illa suis
posteris legasse, ac tradidisse per manus. Nec
enim indecorum erat Pōtifici hebræo, strauisse
armenta, & lanionem egisse, pro salute populi.
An fortè stercus olidum inspexisse, & baculo a-
gitasse, gloriosius est Galenicæ turbæ, quā nobis
furnos, vasa & carbones tractasse? Sanè si mo-
mentum veritatis haberent, cognoscerent, quod
opera charitatis non infament quemquam. At
qui charitatem non habent, cuncta præter quæ-
stum ac lucrum censent indecora. Abscedite ab
hoc vastu, & estote misericordes, sicut Pater ve-
ster, qui in cœlis est, est misericors. Alias nam-
que dicet: Nescio vos in lucrum, & imposturam
viuentes. At sanè hos ambitiosulos non mora-
tur dedecus: sed ignorantia, & cupido lucri.
Pluris enim faciunt visitationum numerum,
quàm sanationis gloriam, quæ in bene fecisse
tota se sepelit. Etenim tam citò, atque à Scho-
lis, Doctoris titulo dimissi sunt, lampetrinis
oculis per plateas, & diuersoria inquirunt, an
non sint ægri, qui sibi vitam suam credant.
Sed siste gradum: non est Medicina, per mo-
dum Mechanicarum exercenda. Et quia in hoc
puncto Medentes errant, Pater luminum sua
dona substrahit, postquam Medicina venta-
trum est exculta. Habetote charitatem: & lu-
crum vos sponte sequetur, cum honore & glo-
ria, quæ fugientem arripiunt Medicum, quem
Altissimus honorandum præcepit. Ad quar-
4 tum. Concedo, in Chymiam non minùs,
quàm in rem medicam, licentiosissimè se in-
trusisse omne nebulonum genus, variamque
inde cladem generi humano emergere quoti-
die, in quos sanè Magistratus iure sæuire debe-
ret. Sed hæc non infamant viros probos. Cer-
tum est, quod semper lucro annexa fuerint
fraus, & adulteratio medicaminum. Quantum
autem ad opprobrium remediorum & Chymi-
corum spectat, id largiori periodo trutinandum.
Imprimis hic quadrat, quòd sciētia non habeat
hostem, nisi ignorantem; non quemlibet, sed su-
perbum, & discere recusantem. Quod patet
per iam dicta: corrosiua nempe atque manifesta
venena, euadere saccharo dulciora. Facilius, &
ad manum idem patet: siquidem flammula, Ra-
nunculus, apium risus, &c. vim vesicatoriam,
mox distillando deponunt, prout succus citri
suam aciditatem, hydropiper acrimoniam, &c.
Nec refert, quòd Pharmaca Chymia sint par- 5
ua dosi exhibenda. Id enim non accusat viru-
lentiam: sed summam agendi entelechiam. Sic
nempe alia dosis est ciborum, & alia Scammo-
neæ, esulæ, & colocynthidis. Ideò Medicus in-
discretus, tortoris instar est. Vires remedij Chy-
mici arctantur in parua quantitate, sub qua pla-
cent, dum quæque suis proportionibus respi- 6
ciant vim, & necessitates ægrotum. Huc fortè
non ineptè quadrat illud Hieremiæ 15. Si sepa-
raueris pretiosum è vili, tanquam os meum
eris. Quod autem de argento viuo & Antimonio
improperatur, merum continet rerum inscitiam,
& stupidam contumeliam. Nam Antimonium,
quamdiu vomitum aut sedes mouet, & Mercu-
rius reuiuificari potest, venena sunt, nec boni
viri remedia. Sed dum ad apicem venerunt, in
quem à Deo destinantur, nemo mortalium, illo-
rum virtutes indagare, vel encomiis condignis
illustrare potest, viui crepant ilia momo: neque
enim gloriamur. Mercurij & Stibij vim purga-
tiuam nouisse, ægrisque propinasse, qui purgan-
tia detestamur, præsertim quæ sanum æquè at-
que infirmum dissoluunt putrefaciendo. Bilem
deponite, & mementote, quòd in thecis ve-
stris nil resonent dispensatoria, præter Scam-
monem, colocynthidem, elaterium, esulam,
id est, mera toxica. Deinde, etsi vegetabilium
& aromatum essentiæ sint calidæ: illorum ta-
men salia volatilia (quæ nunquam vidistis) sunt 7
temperata. Adeò, vt si oleum cinnamomi, ca-
ryophyllorum, lauendulæ, &c. noueris trans-
mutare in salem volatilem, nactus es medica-
men temperatum, efficiens quantum de istis
simplicibus sperari potest, in vteri vertigine,
palpitatione: Apoplexiâ, similibusque. Ergò qui
claues Medicinæ tenent hodie, cum nec adyta
intrent, mortales arcent ab vsufructu donorum,
quæ Altissimus in naturâ disposuit. Clamant 8
ergò in cœlum præstantissimarum rerum pote-
states, se velut frustra venisse, vix quemquam
esse, qui vincula earum soluat, vt beneuolentiam,
quam mortalibus debent, persoluant, sed potiùs
euasisse, stuprorum, & adulteriorum præmia.
Illa ergò scientia, quæ docet inspicere corpora
occulta per sui analysin, ac virtutes illorum ab-
sconditas eruere, famula Pharmaceutices non
est (vt sonant ignorantium conuicia) sed potis-
sima historiæ naturalis tecmarsis est. Incepit 9
namq; Pharmacia, primùm à mercatoribus sim-
plicium & herbarum collectoribus; dein verò,
cùm cernerent Medici, non vnicuique oppor-
tunum esse, simplicia elixare, condire & præpa-
rare, negotium istud simul fuit simplicium
venditoribus commissum. Interim Medici se-
lectiora, & secreta sibi seruabant, quibus hono-
rem posteris suis compararent. Sed tandem, cre-

scente Medentom ignauiâ, contenti fuerunt, discurrere per plateas, de domo in domum, ex frequentiâ visitationum quæstum fecisse: successerunt demum inde dispensatoria, selectas formulas hinc inde, pro nutu ignorantiæ compilasse vt in officinis seruarentur, & ostentarentur venalia, magis ad expeditionem, quàm ad proprietatem. Vnde tandem Medici, composita compositis nectentes, mille quandoque simplicium farraginem ægris propinant, vt si vnum non iuuet, iuuet saltem aliud. Vel ad minimum, se excusent, quòd ioxta tritam normam, curam ægrorum gesserint. Hæc est Pharmacia hodierna, à qua quantum distet Philosophia Chymica, nôrunt quidem qui eandem vel à limine salutarunt, ignorant verò, soli ignari osores. Ægrè sanè ferent Galenistæ, quod suis ignominiis & contumeliis, per meram lucem respondeam, quòdque suam potissimorum remediorum supellectilem vellicauerim, quare instabunt (sat
10 scio) hoc modo. Vrges, perlas, coralla, &c. in liquoribus acidulis non dissolui: sed tantùm à salibus dissoluentiû velut calcinari, ac puluerari, abscondi quoque, ac fieri inuisibilia oculis. Idque probas per argentum in Chrysulca dissolutum: quod inde sospes reducitur: ergò non amiserit pristinam essentiam: & istud detorques ad præfatos lapides, & probas; quia per salè alcali de tartaro, præcipitatur rursus idem lapis ad fundum, qui antea erat inuisibilis puluis, quatenus sal alcali combibit salem acetosum, qui côtinebat in se lapidum puluerem. Sed non cernis, quod imprimis vestra tyrocinia huiusmodi dissolutiones doceant, & magnificant. Tum etiam, quod stomachus careat sale tartari, vt dissolutos pulueres præcipitet, separétque à dissoluente suo, ideóque proponas ludibrium. Ac per consequens materia Perlarum, Corallorum, &c. semel hoc modo dissoluta, soluta maneat, & intrò ad venas admittatur, cum liquoribus chymi, adeóque in vrinam vel sudorem transmutetur, præstetque quantum pollicemur.

11 Respondeo. Naturam non opus habere sale tartari, ad separandum istum puluerem, à dissoluente suo. Quoniam edocta est tam à parte ciborum, quàm digestionis propriæ; hunc puluerem sequestrare. Sunt namque quamplurima inter cibos, quæ hunc effectum proferunt. Qualia sunt olera, itémque herbæ vulnerariæ, &c. quibus plerumque sal volatile lixiuiale inest. Itemq; vina cum albumine ouorum, nedum separant eiusmodi dissoluentia coagulata à pulueribus dissolutis: sed & Mercurium præcipitatum reuiuificant. Denique ipsamet stomachi digestio, ordinatiò spiritus vegetabiles acidos, substantialiter transmutat in salem vrinæ salsû, atque volatilem: qui cùm ampliùs non habeat
12 pristinas vires dissoluendi, quas in aciditate priùs habebat: illicò derelinquit (id est, præcipitat) puluerem, quem antè occultabat dissolutû in sua aciditate: Ideóque ante fores mezaraicarum venarum, præfatum puluerem præcipitat,
13 & exuit. Adeóque sciant Galenistæ, quòd scriptores tyrocinij Chymici adhuc Tyrones sint, gestiant aliis proponere, quæ summis labris degustarunt: adeóque nondum Philosophiæ penetralia adiuerint. Sed iterum instabunt Gale-
14 nistæ. Dicêtes, quòd notabiliter lapides Bezoar, cancrorum, limacum, &c. tam puluere tenui sumti, quàm soluti in dissoluente acido prosint, in Peste, febribus, lithiasi, vulneratis, deuolutis ab alto. Quapropter per me stolidè idem negari perlis, corallo, &c. Quibus respondeo. Gemmas, lapides, & saxa, multam habere latitudinem, & differre plurimum inter se. Imprimis namque gemmæ, silices, marmora, & quæcumque cry- 15
stallinam habent duritiem, nequidquam agunt, aut patiuntur in nos aut à nobis, nisi per modum appensi & periapti, idque tantisper dum ab ore, per recrementa transeunt. Vis horum ideò languida, quia corpore nimis denso, clausa latet. Perlæ verò & coralla, quæcumque conchyliorum saxatilem duritiem habent, gemmis quidem in duritie cedunt, attamen proinde nondum conficiuntur in humano stomacho, vt bene in quibusdam auibus. Lapides autem Bezoar, cancrorum, &c. adhuc perlis minùs duri, non sunt de natura saxatili: sed potius fiunt ex succo lacteo semicascato, & semipetrificato, habentque tophi naturam, inter cartilaginem & lapidem neutram. Prout putamina lapidum, in mespilis, persicis, &c. Neutrum genus, atque medium seruant, inter ligna, & lapidem tophacum. His ita pro veritate rei, & meliori intelle- 16
ctu suppositis, dico, quod quanquam lapis Bezoar, cancrorum, &c. quoad solidam pulueris sui materiam, nullatenus digerantur a stomacho humano; attamen illis inest succus quidam lacteus, & mucilagineus, magnæ virtutis, exiguæ tamen quantitatis. Qualem contingat etiam è limatura cornu cerui elixando extrahi. Si 17
itaque præfatorum lapidum puluerem in aqua pluuia, vel distillata dudum bullias, per filtrum colando decoctum à puluere separes, hunc verò per balneum distillando elicias, reperies tandem aliquantulum prædictæ mucilaginis. Cæterum puluis reliquus, vt elixando inuictus, ita & stomacho nostro indigestus permanet. Adeóque ex præfati liquoris quantitate pusilla, pendet ratio, cur dragma vnica illius lapidis puluerati, sumta in aliquo liquore, plus efficiat, quàm alioqui vnus scrupulus eiusdē. Cùm interim vinum, vel acetum, eodem haustu combibita, cum præfatis pulueribus, ne lexram tam pulueris dissoluant: reliquum verò, integrum, non mutatum deserant. Quod patet, si lapidem cancrorum, non in puluerem, sed frustatim comminutum biberis, & post excretionem ablueris, reperies idem pondus eius, quod ante, adeóque nihil eius à stomacho subactum. Nec quidquam illorum lapidum per digestionem participari. Agedum, premamq; Galenistas pro- 18
prio telo. Etenim si lapides præfati, vel perlæ, pulueresrenus assumta, in nobis liquescerent, frustra tentatis dissoluere illa. Iam ergò constat per demonstrationem mechanicam, teneriores animalium lapides, continere mucilaginem, qua perlæ, coralla, & saxatilia carent: Attamen 19
corpora quarundam rerum, permanentium in sui puluere, & soliditate homogenea, & inseparabili, vt patiuntur in sui dissolutione actionem à dissoluente: ita quoq; vicissim, dissoluens patiatur à dissoluto, sine vlla interim corporis immutabilis participatione. Nam ex axiomate Chymico, dissoluens eadem opera coagulatur, per quam dissolutû dissoluitur. Ideoque si auferatur dissoluens à dissoluto, ordinario nil præter insipidam aquam inde recuperatur, sine acrimonia & aciditate: quæ sanè vt sunt salium elientes, coagulantur in dissoluto, eique comites astant.

20 astant. Clarius idem cognosces : Si oleum vi-
trioli distilles à Mercurio currente ,oleum coa-
gulatur cum mercurio,manétque ambo in fun-
do, forma niuis. Et quicquid inde stillatur est
mera aqua.Nix ista autem, si lauentur, fit citri-
nus puluis , qui facilè in pristinum Mercurium
currentem reducitur,eodē prorsus pondere,quo
ante. Si verò aquam ablutionis distilaueris, ba-
bes in fundo merum alumen , ex acido sale vi-
trioli, Si nempe dissoluentia mutantur, tametsi
dissoluta, nequidquam de sui materia , aut sub-
stantia perdiderint. Aguntque eiusmodi dissol-
uentia in nos per modum alterationis acquisi-
tæ,in sui passibilitate:non autem ex proprietate
21 participâta à dissoluris immutatis. Ad proposi-
tum ergo Argumentum. Salia aceti , vini, succi
limonum , vel è quercu , itemque chyli stoma-
chici acidi, quatenus sunt vegetabilia, & à no-
stra digestione alterabilia , digerendo quidem
mutantur in nobis , in salem vrinarium : at-
tamen pro diuersitate rei dissolutæ , illa disso-
lutiua patiuntur aliquid ex aptitudine suæ con-
uertibilitatis;attamen nequidquam in nos trāf-
ferunt de dissoluto non digestibili , nisi partem
22 sui digestibilem contineat ; prout dixi de mu-
lagine lactcâ lapidū animantalorū. Quod si verò
alioquin, intrò in venas , eiusmodi dissolutum
pergeret (quod nunquam) vt suas nobis dotes
communicet (puta perlas , aut lapides præfa-
tos) plurimæ inde consequerentur anxietates,
loco subsidiorum. Non primò , cùm non sint
digesta in stumacbo (prout iam antè probaui)
neque in secunda demum digestione coqui po-
terunt. Quia non itur ad secundum , nisi per
primum. 2. Ergò nunquam conuertentur in
cruorem sed in illud venarum recrementum.
Tertiò, Nascentur pulueres in venis & renibus,
constipabuntúrque exotico hospite puluere.
per nullum deinceps remedium eductibili,
Hæc dicta sunt de dissolutis , à dissoluente ve-
23 getabili, ac proinde in nobis digestibili. Verum-
tamen si dissoluantur res per dissoluentia non
digestibilia : ea vel erunt ingrata naturæ sto-
machi. Ideóque vomitum & sedes mouent. Ad-
eo vt sola incongruitas,malignitas & Ingratitu-
do sumtorum , sint causa cur vomitum & se-
dem moueant, expellanturque confestim , cum
iis,quæ in sui factionem deturbarunt , Ideircò
anxietates & molestias exhibent. Si verò dissol-
uentia sint naturæ grata , intrò libenter admit-
tuntur. Nequidquam tamen patitur composi-
tum inde,tam ex parte dissoluentis,quam disso-
luti.Siquidem vtrumque est indigestibile. Ergò
istud compositum manet sospes vt pridem,
transit omnes venarum officinas : ac tandem
(siquidem non potest mutari , nec per conse-
quens transire in familiam viralem) expellitur
24 sudore,per diaphæresim. In quo itinere , quid-
quid præclara eiusmodi arcana attingunt sor-
dium , dissoluunt , secumque rapiunt , sicque
medentur febribus, & morbis chronicis ple-
25 risque. Quicumque ergò medendo charitatem
proximi cordi habetis , discite dissoluens ali-
quod,quod sit homogenum , immutabile , dis-
soluens sua obiecta in materiam primam liqui-
dam : & nactus eris intimas rerum essentias,
harumque dotes posse inspicere. Quod si au-
tem ad istud ignis arcanum non pertingaris,
discite saltem , salem tartari reddere volatilem,
vt huius medio,vestras dissolutiones perficiatis.

Qui etsi sua soluta , anaticè homogenea defe-rat , digestus in nobis ; illorum tamen aliquot vires mutuatus est, quas intrò defert,plurimorum morborum domitrices. Ad hæc autem non sufficit libros terere : sed insuper oportet carbones atque vasa emere , & vigilias ex ordine noctes impendere. Sic feci, sic dixi, Laus Deo.

Quod Academiæ Thesi 8. venæ sectionem nempe inbibeant nisi in cruoris plenitudine,in hac autem solùm admittant,eò quòd tum phlebotomiæ virium non satis apertum esse possit; quodque thesi decimâ iam implicitè concedant febrim non esse merum calorem , sed per calefacientia & corroborantia (calida omnia) curandam. Est nimirum alterutrum necessarium : vel scilicet febrim non esse calorem in sui radice , vel non medicandum per contraria ampliùs.

Ex thesibus Louaniensibus sub Consultißimo Domino D. Vopisco Fortunato Plempio disputatis Louanij 26. Nouembris Anno 1641.

Detegitur essentia Febrium.

CAPVT XVI.

1 *Vita mortalium, est morborum causa efficiens.*
2 *In hoc est vita error furialis.*
3 *Probatio præcedentium.*
4 *Author, in quo dissentiat à Veteribus.*
5 *Efficiens internum,eiusque materia probantur.*
6 *Qualiter formetur quidditas febrium.*
7 *Propositio.*
8 *Quod ex causa naturali olim consistebat immortalitas.*
9 *Idearum morberosarum origo.*
10 *Quid Veteres deceperit.*
11 *Archeum suis perturbationum Ideis, imitari imaginationem.*
12 *Probatur præfata propositio.*
13 *Originis Idearum fons duplex.*
14 *Probatur necessitas Idearum in febri.*
15 *Idem per enumerationem partium.*
16 *Causæ occasionalis examen.*

HActenus quasi contra Scholas disputaui , non ausus docere febrium essentiam. Itaque dum arborem prodat suus fructus, compulsus sum pro Philiatrix, supplementum addere, quò febrium incognita hactenus essentia,magis illustretur,detúrque Tyroni modus interstinguendi indicii à iudicio , & remedii à remedio. Ostendi in primis sat potenter, definitionem febrium hactenus nescitam ; ideo obscuriam , essentialesque causas illarum , adhuc ignorari : Cumque nobis non sit licita cognitio rerum à priori : saltem mirandum fuerit, quòd præter calorem , pro essentiâ febrili, excogitatum sit nihil : dum tamen historia ipsa febrium sat potuisset pandisse causarum necessitates , consonantiam , & constantiam; saltemque à caloris ridiculo errore , mortales reduxisse : nisi ipsa Mortalium ignauia , per indagandi tædium , & subscribendi facilitates, fuisset allecta. Loquor imprimis de natura s

hominis

hominis corrupta,qualis à transgressione dein-
ceps perseuerat, Etenim morbus adhuc exul
erat,quamdiu mors aberat: sic quidem,vt mor-
bo nondum vlla sui asset spes in potentia. Sed
postquam mors intrauit in vitam, stetit mor-
bus omnis, in potentiali exercitu in vitam
2 ipsam directo. Sicut morbus nidum suum sta-
bulare intenderit in vitali initio: nun quidem
vt externum aliquod, in,& aduersus vitam,pu-
gnando: sed in ipsamet vita, sospes externus
ensem suum stringeret, qun vitam, (hospitium
suum, suæque quidditatis patronum) detrun-
caret. Ista nempe fuit humanæ immortalitatis
corruptela, quod ex ipsamet vita mortem sibi
deinceps desamserit. Nec enim joco loqnor.
Absit, vbi de conseruanda mortalium vita scri-
bo. Enimverò statim simul cum vita, perit
3 omnis morbus. Nec enim materiæ, vtcumque
fingantur hostiles, amplius à morte dimicant,
aut feruent. Quapropter omnis directio effi-
cientis interni, debet ab ipsa vita dependere.
Etenim quod Veteres hucusque ante me, natu-
ræ duellum vocarunt, complexionis, item ele-
mentalis, cum solitariis qualitatibus, aut cum
ipsa inuicem putatitiorum humorum peccan-
4 te adrastiam: Id totum, asseuero à principio vi-
tali effectiuè, efficienter & immediatè proce-
dere. Id est, ab inordinatione, indignatione,
tomultu, terrore, abhorrescentiaque spirituum
vitalium: Materiam autem excramentosam,
quamque peccantem, siue morbidam putarunt,
& vocarunt; Voco præter naturam, à causa oc-
casionali errante, vel aliena, productam, de-
centam, vel introductam. Adcóque eiusmodi
materiam omnem, duntaxat occasionalem vo-
co: Incitatricem qoidem; at planè externam
morbo: vtpote cuius adhuc materiæ perstite
præsentia, non raro tota febris cessat, & perit
5 funditùs.Ergò febrile efficiens internom, atque
immediatum ens formale, & est ipsamet vita;
eiusque immediata materia ab aura vitali (in
qua hospitatur,& sedet ipsa) pro parte desumi-
tur, & abscedit. Sicque est ipsi immediata, ac
plenipotentiaria potestas in vitam, sibi syn.bo-
lo vniformitatis connexam. Etenim alioquin
importunum esset, furenti vitæ, extra se,mor-
borum parere: siue, formale atqoe essentiale
initium, fundamentum, atque semen concipe-
re, efficere, & fouere: Non enim valet vita,
morbum, seminale, in alieno excrementorum
externoque subiecto, stabilire. Nam si vita à
morbo tolerari debebat, angustiari, atque ne-
cari: debebat certè à semetipsà iam deturpata,
omnem pati inioriam. Iuxta Adagium, *Nemo
nisi à seipsò læditur*. Ruditer id olim quoque
6 Hippocrates sensit,qui spiritum illum vitalem,
impetum faciens (tam ad vitam, quàm ad in-
ter necionem) primus vocauit. Deus enim mor-
tem non fecit pro homine: quæ à peccato in-
cepit. Non enim nego, vitam stimulari in pro-
priam iniuriam,à causis occasionalibus: At tal-
tem optarem, Veteres diremissent causam es-
sentialiter internam, ab externis occasionali-
bus, vti decet. Internum autem, & externum,
non sumo pro corporis respectu: sed quod ra-
dicaliter essentialiterqne est morbo proprium,
id voco internum, atque inseparabile: secus
verò, si tantum accidentaliter adjaceat. Itaque
ante omnia,seriò & vnicè notandum, qualiter
ipsa febrium quidditas formetur, à quidditate
efficientis vitæ. Vt non solùm per hoc conci- 7
piatur ipsa principiandi morbi hæccitas: ve-
rum vt insupee cognoscatur determinatio es-
sentialis emanans quidditatiuè à vita ipsa. Quæ
ideo sunt altiùs inculcanda. Quare si loco pro-
positionis. Quod mortalitas, mors, & morbus,
cum peccato intrauerint, vitam corruperint,
totamque humanitatem, impuritate contami-
nauerint. Non quidem, quod introitus singu-
larum febrium, sit proin ex nouo peccato, vt
neque immediatè ex peccato originis, licèt
originalitee iode defluxerint. Sed in statu puri- 8
tatis erat immortalitas, non mors, non morbus.
Quia tum, Mens immortalis immediatè tege-
bat corpus ideóque à caducis, se protsùs inferio-
ribus,nequicquàm patiebatur,suum idcirco do-
micilium, sibi vnitum, ab interitu, & corrup-
tela meritò liberabat. At post præuaricationem,
Mens suum regimen, animæ sensitiuæ tradidit,
vnde vita mille mortis importunis necessitati-
bus euasit obnoxia. Sensitiua itaque deinceps
auram vitalem concitauit: quæ exin τὸ ἐνορμῶν
ac primarius morborum faber, ab Hippocrate
appellari cœpit. At malè à suis sequacibus po-
testas eiusdem fuit intellecta: neglectumque
illud mansit apud posteros, Impetum faciens,
nescitum etiam, quod morborum discrimina à
vita immediatè manarent. Ideoque falsò, oc-
casionalibus nūquamqme exsistentibus humo-
ribus, totum concreditum fuit morborum ne-
gotium. Etenim, de origine, & principiis me-
dendi tradidit modum, quo illud impetum fa-
ciens, producit ens Ideale; vnde febres, mor-
bique vniuersi, ortum suum mutuant. Quam
idearum generationem, ibidem ex professo tra-
ctatam, nunc tantùm obiter attingam. Primò 9
itaque, In confesso est, rabiem canis excitari, à
vel in conceptu eius, per Ideam effectricem il-
lius rabidi veneni. Quod in sano cane non est,
prout in amente. Patetque inde, istud virus
(quod nostram à morsu ferit imaginationem)
fabricari ab Idea,per conceptum rabidi,patrata.
Idem etiam occurrit in Tarantula, serpentibus,
& furore percitis. Sic in Tumulo Pestis, hanc
Ideam, nedum ex pauore hominis; sed & auræ
vitalis, construi demonstraui.Quare etiam per-
æquè necessarium,qood pro febri) quæ ab Im-
petum faciente, vitalique initio suscitatur, nec
sponte,aut ex nihilo oritur, mouetur, aut in-
crescit) succrescat in eodem vitali initio, Idea
motrix, siue causa effectrix, virulenta qoidem
in se,ac variant, iuxta signaturas, quas hæc ar-
bor Ideæ febrilis,pro fructibus exhibet. Etenim
vt ex nihilo, nihil fit:ex aliquo,aotem semper 10
aliquid: putarunt tam Veteres quàm moderni,
febres quascumque, necessario oriri ex icta
elementorum, vel saltem fictitiorum humo-
rum. Nec liquidò etiamnum definiuere, cuius
de ambobus hisce, febrium, esset textura. Ac
cum non sint nisi elementa numero tria nec
hæc confluant ad corporum constitutionem
(quia alibi ostendam impossibilem horum,con-
nexionem) non possunt aliqnod ens, à se alie-
nom producere. Humores verò cum nunqnam
vspiam adhuc fuerint sintque febres ex aëreo,
ac magis astracto corpore, quàm quod liqui-
dum excrementum putatur:deprehendi à nihi-
lo nil quidem fieri materialiter: sed efficien-
ter effectiue,atque formaliter:pleraque ab Idea
concepta fieri, quæ demum mox se corporibus
vestiant.

vestiunt. Per conceptum scilicet, fiunt Ideæ, a-
ctiuæ, seminumque formalia initia, quæ se sta-
tim vestiunt tunica spiritus vitalis, cum qua
rum denique in scenam prodeunt, fiuntque il-
lud imperum faciens, solo duntaxat nomine à
Scholis cognitum, ac proin à Practicis negle-
ctum. Etenim, quòd febres subinde à perturba-
tionibus animi oriantur, id lippis ac tonsoribus
11 peræquè notum. Sed Archeum, siue impetum
facientem spiritum, suas pati perturbationes,
harumque soboles, suscitatas Ideas in se conci-
pere, inopinum, atque hucusque inauditum est
quidem Scholis. Attamen certius nil, quàm
quod saliua rabidi, dudum post mortem canis
in eo quem momordit, producat suam rabiem
12 planè suo cani per similem, vnde manauit. Qua-
re in saliua fuit Idea formatrix seminalis, illius
rabiei productæ par illi, vnde prima fluxit in-
fectio. Nam eiusmodi infectio potestatem præ-
supponit actricem, vitalem, potentemque pro-
pagatricem sui seminis, licet nobis mortem
& amentiam causet. Potentia autem ista ne-
quaquam agit, vt nudum accidens: sed qua-
tenus formali subiecto inhæsionis inhabitat.
Nec etiam quòd materia visibilis, siue diuerso-
rium inhæsionis, sit ipsamet potentia, nec ex-
citatrix, vel stimulus sui ipsius, aut quòd ista
potentia subsistat solitaria extra radicem, quæ
illam suscitauit: Sed omnis potentia habet ens
fouens, partans, ac dirigens sui, longè spiritua-
lius, & abstractius, quàm sit sua capsa inhæsio-
nis. Abstractius inquam quàm sit ipsum medi-
um, in quod potentia motrix est recepta: imò
formalius, quàm sit ipsamet qualitas potentiæ.
Est nimirum architectonica imago mali, aut
boni, effectrix effectuum, tam in morbis, quàm
in cæteris entibus seminalibus. Sumit autem
ista imago, primordiale sui initium, ex cogita-
tione hominis, vel succenturiato conceptu spi-
ritus Archealis (de morbis nunc loquor.) Sic
nempe anima sensitiua, est per modum reci-
pientis, in spiritu, siue aura Archeali. Et quan-
quam Archeus non anxietur per modum ani-
mæ visualem, atque humanum: attamen diuer-
sorum animæ sensitiuæ (quod est ipse Archeus
fruitur per modum suæ receptioni proprium,
Ideis oriundis, tam à suis conceptibus, quàm à
13 conceptuum exorbitationibus. Nec enim Ar-
cheus istas passiones semper è proprio concee-
ptu piscatur, sed ab ingestis, & malè digestis, &
transmutatis. Vsque adeò & ab excrementis
non ritè subactis, aut segregatis. Adeóque &
nedum à facultatibus nostris alienatis, aut er-
rantibus: verum insuper, ex dote rerum innata
Prout in saliua rabidi dentis, est proprietas
Idealis virulenta, quæ animæ sensitiuæ imagi-
14 nationes in nobis alienat, ad sui lubitum. Ergò
in rebus est quædam potentia accidentalis, quæ
si contagium aut sui propagationem perficiat,
indiget vi formali, & seminali, quæ rectrix sit
actionis. Semina namque, vt figuram, vel sui si-
militudinem, edant in productis, necessariò
hanc imaginem sibi insculptam habent, si de-
beant extra se agere, aliodve sibi simile erigere
in producto: cum eiusmodi similitudo Ideam
præsupponat formatricem. Denique materia
febrium occasionalis, si esset de febrium essen-
tia, vel non præcederet, saltem semper comita-
retur effectum sibi proprium. Quare dum qua-
ternarius humorum, horumque existentia; sint
ficta: necessum est, quòd ficta causa humoralia
nec præexsistat, nec subsequatur essentiam fe-
bris, nec sit respectus humorum ad febrim; nec
vicissim febris, ad fictos humores. Denique nec
cruor (thesaurus vitæ) potest vllo modo, esse fe-
brium causa constitutiua: imò nec quidem cau-
sa occasionalis; nisi sit extrauenatus, priusque
corruptus: id est, nisi prius desinat esse cruor.
Siquidem extrauenati cruoris non est alia refle-
xio, quàm quòd in viuente theca sit cadauer,
variasque interim subeat transmutationes, pro
varietate Ideæ Archei, in proximis culinis, cla-
uo œconomiæ præfecti. Est nempe vitiatus hic
cruor cadauerosum iam excrementum, & causa
occasionalis, qua excitus Archeus Ideam furo-
ris fabricat. Denique aliud quodcumque excre- 16
mentum, à subsequente digestione defœdatum
causæ occasionali ius in se transfert. Febrim-
que occasionaliter parit, non secus ac iam de
cruore dixi. Estque eiusmodi excrementum, à
vitio digestiuè, ac distributiuè, vel sensim ac-
cumulatum, vel demum à febri, aut inspiratis
peregrinis, productum. Vtut fuerit, tamen re-
spectu febrium, semper remanet externum, nec
harum essentiam subintrat vnquam. Sunt qui-
dem duntaxat accidentales considerationes, quæ
gradum febrium proxime respiciunt. Etenim
si actio morborum procedat immediate in vi-
tam, & à vita exordium sumat: vtique est ne-
cessarium, quod essentia morborum quoque
penetret penitus, ipsam medullam essentialem
vitæ. Cætera verò externa, qualia, quanta-
cunque, tantum respiciunt, an materia occasio-
nalis sit in quanto, maior, minorue; An effi-
ciens in iuuene si potentius, quàm in sene; in
initio morbi, quàm in fine; in maligna, quàm
in mitiore, &c. Sed eiusmodi potestatum gra-
dus, sunt correlatiua efficientis, ad vires col-
lati. Docentque quidem, quantum sit veten-
dum, ab accidente occasionaliter irruente. Ego
autem hic specto formalem febris essentiam.
Itaque semper adest, ac permanet essentialis
potestas interni efficientis, siue ipsius vitæ:
& denominatio, desumta ex termino relationis,
etsi spem Medentis mutet, superioritatem vi-
tæ, ac proportionem Agentis variet: Attamen
ipsa vita semper est intimum principale, for-
male, atque essentiale febrium efficiens: ma-
teriaque vbivis materia occasionalis, extra ve-
ram & internam causam materialem. Nam sæ-
pè aufertur, cessatve febris restante residua ad-
huc eius materia, & efficiente occasionalibus.
Etenim sæpè quartana cessat sua sponte, post-
que mensem forte repetit iterum: adeóque ma-
teriam occasionalem seruabat sibi interim inta-
ctam, ac citra actionem, velut dormientem.
Idemque ens occasionale alibi, pacata prius
procella Archei, totum sponte consumitur.
Sæpè quoque febres, post se relinquunt debi-
litates, viriumque topicas diminutiones, in
vitam durabiles: quatenus vita insiti Archei
extruncata, suasque passa est tribulationes ni-
mias.

Quidditatis febrilis indago.

CAPVT XVII.

1 *Erronea Scholarum speculatio.*
2 *Differt Author à Scholis.*

3 Modu

3 *Modus fiendi febrium, ab indicatione: propagatur.*
4 *Centrum febrile.*
5 *Sitis, & frigoris examen.*
6 *Confirmatur Centri doctrina.*
7 *Cur febris quandoque terminetur per appetitum insolitorum.*
8 *OEconomia febrilis in pyloro.*
9 *Exlex quartana, & exoticarum febrium sedes mandita.*
10 *Cur vomitus non soluat febres peregrinas.*
11 *Definitio febris lacera.*
12 *Remediorum examen.*
13 *Spes vanitas vnde sit introducta.*

1 ANtehac tam Moderni, quàm priores, con-
siderarunt f.brium naturam, & quiddita-
tem, ex speculatione caloris, tam interni, quàm
æstus ambientis. Itemque essentiam illam di-
mensi sunt, ex acrimonia, atrocitate, multipli-
citate materiæ occasionalis, vel ex malignitate
vnius, vel plurium, de quatuor fictitiis humo-
ribus. Sic enim, qua ingredi debuissent, ia-
nuam sibi ante nares occluserunt. Si quidem
modus fiendi in febribus, itemque eius inter-
num efficiens, atque materia seminalis, manse-
re neglecta, contemplati sunt febrium duntaxat
in facto esse: adeoque sic sibi cognitionem es-
sentiæ abstulerunt: vbi aliàs, modus fiendi, su-
pra distinctus, enucleat internam febris quid-
ditatem, quam facta febris claudit non potens
Intellectus humanus sua vi, penetrare res, quas
sibi ex instituto occlusit. Docui itaque supe-
rius, quo initio actiuo & vitali, febris in nobis
oriatur seminaliter, & materialiter, id est, inte-
graliter. Etenim quidditas febrium, per modum
fiendi, edocta, patefacit quidditatem efficientis
2 à quo formatur. Siquidem omnem sui determi-
nationẽ mendicat à vita. Ideo enim vera quid-
ditas entalis, atque essentialis differt toto cœ-
lo, à veterum putatitia quidditate (accidentali
nempe) febrium. Ipsum namque ens acciden-
tale (quod est ipsa Veterum putata febris) dif-
fert toto prædicamento, ab ente substantiali,
vitalique febrium, atque à seminali initio, pro-
gressu, coaptatione, actione, sequestratione, de-
turpatione, & proprietate immediata, hausta
scilicet, tam ex parte materna materiæ internæ,
atque vitalis; quam paterna: nimirum, vitalis
efficientis principij quidditate. Siquidem me-
dentes hactenus omnem morbum, inter nudas
qualitates collocant. Cæterum demonstraui,
quòd calor non sit essentia, aut de essentia fe-
brium: sed merum accidens, separabile à febri,
febrique accidentaliter, & per interualla, adia-
3 cens. Restat modò ad cognitionem febris, ac
remediorum, contemplari modum fiendi, in
fieri esse, vt arbor à fructibus prodatur. Itaque
omnis propemodum febris statim à sui initio,
horret, aspernaturque, carnes, pisces, iuscula,
oua & quæcunque intra stomachum mox cor-
rumpi queunt. Nam carnes & pisces solo tepo-
re, sponte vadunt in corruptiones sibi proprias
atque fœtores, tanquam ad terminum cadaue-
ris festinarent. Hæcque, vbi in stomachum de-
labuntur, fermento solito, debito, ac digerente
orbatum, solo illius loci tepore, festinant in sui
corruptionem. Ructus enim febriles, hinc fiunt
olidi, ideóque nidorosis ructus acidos super-
uenire, bonum omen portendere vult Hippo-
crates: eò quòd fermentum digestiuum stoma-
chi (quod cuncta acescere cogit) se rediisse, ru-
ctu acido, testetur. Quo aliàs absente, dormien-
te, impedito, vel suppresso, carnes, & quæ facilè
putrere parata sunt, mox corrumpuntur. Vnde
dein vomitus flauus, porraceus, & amarus, à
corrupto œconomi iure, suscitatur. Hæc est
causa cur statim, quæcunque facilè putrent,
fiant exosa in febribus. At saltem hinc patet, 4
stomachum esse palæstram certaminis febrilis.
Tum huic conceptui statim suffragatur sitis,
plerasque febres comitans. Imò & immani in-
termittentium, diuturnoque frigore, atrocior 5
sitis, vomitusque affluentior flauæ illius amur-
cæ, quàm alioqui in acutissimis continuarum
caloribus. Nec etenim proinde ad solita latibula
subterfugiendum: quasi frigerent duntaxat ex-
terna: at interna feruerent viscera, æstuarentque
potentissimè. Vnde nimirum sub frigore, tanta
infestaret sitis importunitas. Absit, tam apertis
nugis, veritati velle imponere! Si quidem in-
termittentiũ initiis horrores, atque frigora, sen-
tiuntur non minora intus, quam in artubus.
Propterea scilicet quatiuntur præ frigore inter-
na latibula, vsque adeò, quod dentes & artus,
non nisi internum prodant frigus. Sedantur
autem rigores febriles, simulatque interni fri-
goris furor euasit mitior. Est autem ista sitis
fraudulenta, Vtpote quam non solùm potus
non restinguit, potantemque miserè deludit:
sed etiam docet, se non à defectu humidi cau-
sari. At si supponatur (risu dignus alioqui) fer-
uens intus calor, tantis per dirum frigus, è pe-
netrali, rigores suscitat. An saltem dum feruor 6
ille, domesticus febrium hospes (licet nondum
querulus, aut sensatus hactenus) foras spargi-
tur, frigusque abactum est; An inquam non ac-
quirat sibi vires eundo? seseque explicet: non
quidem per modum substantiæ, extenuatæ di-
latando, sed per modum caloris excrescentis
agendo. Perinde vt manus, per niuem frigefacta
si calorem repetat magis magisque incalescit, ac
longè potentiùs, quàm quæ iuxta ignẽ calefacta
est. Cur itaque, si sitis à calore fiat interno, sal-
tem non restinguitur potu: Cur etiam calore
iam aucto, per febrile argumentum, ad sta-
tum ampliato, non increscit pariter sitis: sed po-
tiùs plerumque mitigatur. An non hinc constat
sitim: non à calore: sed aliena longè radice, sca-
turire? præsertim vbi non rarò, flagma acidum
sulfuris, sitim vel restinguit, vel saltem poten-
ter sedat. Appetitus ergò subitanea auersio,
horrorque ciborum, potuumque fastidiosus de-
lectus in febribus, sitis penè insatiabilis, vomi-
tus, nausea, anxietas cum suspiriis, vigilia sub-
inde continua, non raros denique sopor, vel de-
liria, locum, siue sentinam febrilem, detegunt,
accusantque stomachum, eiusue vicina. Ideò
enim lenta, pertinaciorque febris, soluitur fre- 7
quenter per appetitum rerum insolitarum (puta
ta halecis, rerumque fumatarum) Asperaos, per
rem eiusmodi inauspicatam, subigere hospi-
tem hostem. Arrident nempe eiusmodi insoli-
ta, non quidem quòd digestiuni (quippe quæ
tum nulla ibidem est) sint, aut alimento apta;
sed quia impressionalem Ideam Archei, atque
sigillum febrile, obliterant, non secus, atque
alias cibi inordinati exoticas, silentesue in Ar-
cheo Ideas paroxymales, occasionaliter exci-
tant. Etenim si procul inde suum nidum febris
degessiet

delegisset, debeatque omnis cibus prius in sto-
macho transmutari. Ideóque quoquò inde lon-
giùs deuiat, eò ciborum vigor, ac prioris vitæ
qualitas magè sternitur. Quare si appetitu, &
fruitione insoliti illius cibi, superetur diuturna
alioqui febris: designat, quòd febris non pro-
8 cul à membro appetente, sit remota. Redit
nimirum quoque eum appetitu aliàs, tuctus
acidus. At saltem ex diductis patet, quod venæ
stomachales non trahant ad iecur, sicut mesa-
raicæ, sed potiùs nutriendo stomacho sint di-
catæ. Quod alibi de digestionibus studio ex-
planaui. Siquidem sæpè à biduo assumta, non
obstante siti, per vomitum reiiciuntur. Ergò
Pylorus (infestus stomáchi ianitor) quamdiu fe-
bris imperat, non rite suo fungitur munere; si-
tisque, quæ sub isto biduo suboritur, aliquoties
repetit, torquet, iterumque mitescit. Nescitque
Pylorus, quo fine, se tam pertinaciter claudat, ac
tantoperè potum illum detineat, intra febrium
sentinam stomachum. In qua præcipue tum
non speratur digestionis bonitas: sed potiùs in-
gesti longa mora, & consequens corruptio. Ne-
scit inquam, quorsum tam amentes effectus e-
dat, dum ex einsmodi detentis, procreat flaua
& amara excrementa, quæ hactenus fellis ima-
gine incautos delusere, illaque elidat abundè,
frustra, ac citra subleuamen. Exin namque con-
iicio, facultatem appetitricem ciborum ac po-
tuum, orificio stomachi insertam, declinasse in
Pylorum, susque deque confusa omnia: sitim-
que ideo amentem æquè infestare: quia totum
febrilis confusionis chaos, agitatur immediatè
stabulo exorico Pylori. Nec enim ista suis potu
sedatur, quæ non est suo loco in stomachi nem-
pe orificio. Cuius solius munus est, denunciare
alimoniæ defectus. Febris itaque habet virus,
estque serpens multiceps, quod circa Pylorum,
& paulò infrà, hospitatur, vel insidet conue-
xo stomachi. Etenim non tata sunt deliria ri-
dicula, aliàs quoque ferocia, iuxta veneni il-
lius sortem. Sitim autem suscitat serpens ille, sæ-
pè quoque angustias, lypothymias, & syncopes,
vel vomitus frequentes, amaros, vel etiam so-
lius alimoniæ impatientes & intolerantes. Vi-
giliasvè continuas, harumque vicem, sopores
compensant alibi. Primo saltem introitu; fer-
mentum stomachi, cum edendi desiderio, in-
tercidunt statim. Neque ideo frustra conque-
ritur Anatome, dissectionum difficultates mox
sub Pyloro, superare quasuis alias totius corpo-
ris, propter vasorum multitudinem, glandu-
lis intortam. Hinc namque exorbitationes ali-
menti, male digesti, maléque distributi, item-
que scoriæ, siue stercoris liquidi, extra orbitam
alienati, vel humoris alimentarij, ac sperma-
tici degeneratio, simul concurrunt. Vnde sto-
machi œconomia euertitur. Cuncta siquidem
concurrunt in vasorum multiplicata textura,
excrementorumque adhuc commistione. Qui-
bus de causis, virus surgit, alienanturque ali-
menta à scopo, variasque per moram subeun-
tia alterationes. Quas dum topicus ibidem
Archeus, sua persentit ditione, angustiatus, tur-
batus, ac veluti demens, diuersimodè illa ad-
huc alterat magia, ac pro venenorum illorum
suasu, varias, confingit suarum perturbationum
Ideas, vt Protheum Poëtarum exprimat, va-
riamque febrium scenam effingat. Non proin
tamen virulenti huius contagij metamorpho-
ses, finesque, sunt Medentum obiecta. Nec
enim tam venenorum, symptomatumve est
spectanda varietas, quantum loci dignitas, &
perturbatio Archei, & dein quo medio compe-
scatur virus, reduceturque auersio concitataque
confusio Archei. Nam his sedatis, cessat mox
ipsa febris, quæque materialiter ibidem pec-
cant, facile à natura domantur, atque recedunt
directè subacta. Hac scilicet viâ, statim febres
cedunt, ad appulsum alicuius Arcani: resi-
duum autem expulsionis, committitur hume-
ris naturæ, vt sua seruetur Hippocrati digni-
tas. Quod *ipsa naturæ sint morborum medicatri-
ces.* Hæc de Continuis, iuxtà atque interpo-
latis febribus, & loco natalitio illarum. Sola
autem quartana exlex, penitiùs subiisse vita, si- 9
ue extra contubernia stomachi, ad Splenem se
porrexisse. Parem attamen seruat sibi progres-
sum, & explicationem, super Archeum loci:
dum intra proprios lares, errorem digestionis
committens, statis periodis suos excitat fu-
rores. Est denique malignarum, castrensium,
purpurearum, &c. aliena prorsus, atque inso-
lita admodum sedes, propagatio, ac insueta
medendi anxietas. Dum scilicet, per inspi-
rata endemata locorum, paludum, minera-
lium, fumorum, hospitalium, infirmorum,
putridorumque odorum, hauriuntur fœtores,
&c. Qui, dum per pulmonem, in thoracem
penetrant, trans diaphragma, connexam sto-
machi superficiem feriunt, ac suæ virulentiæ
Ideam depingunt, in alimento proxime assi-
milando. Quod proinde degener ibidem se si-
stit, & Archeum loci inuitat in suos furores:
vnde insolitæ subsiliũt febrium tragœdiæ atro-
ces nempe, pertinaces, ac fallaces admodum.
Quia sopores, vigilias, amentiasque, & anxieta-
tes periculosiores excitant; Iuxta cuiusq; vene-
ni, obnati ibidem stimulum, diuersimodè Ar-
chei vitalis perturbationes suscitantē. Sic mo-
dò surrexere febres, absque siti, calore & turbi-
ne, in Medentum confusiones: quia nimirum
nihilo securiores febres concitant. Quædam
enim cum tantillo frigoris primordio, citoque
finiente, necant citò, vel languidè; non minùs
tamen truculenter, quàm quæ magna sympto-
matum feritate infestant. Patet saltem nunc, cur 10
vomitiua febrim istam stomachi, ibidemque
suæ mansionis signa edentem, nequicquam
subleuent. Nam etsi productũ febrile, vomitiua
domare videantur: non tollunt tamen occa-
sionale producens in conuexo, externoq; sto-
machi plantatum. Manuducamur itaque ab
ipsa febri, & statim indicationes inde petitæ
docebunt, omnes anxietates istas incipere, & a-
gitari circa stomachũ. Mirum sanè, quod Scho-
læ nihilominus Herpar, & bilem, vel pituitam,
putrida nimirum, adhuc incusent, postquam
deiectiones, arte vel naturæ impetu promotas,
nil iuuisse attenderint! Somnus etenim labo-
rem adfert in febri; non autem in sanis: eò
quod à stomacho, non autē à iecinore, somnus
surgat (quod alibi latiùs.) Vitium autem origi-
nale febris, & occasionale, est permutari: Ideó-
que etiam permutantis, horumque permutati-
ua actio, manifesta sentitur circa stomachum.
Estque ideo solemnis definitio Scholarum rui-
nosa: Quæ decernit febrim, à corde primùm
accendi, & incboari. Quòd autem febrium oc-
casionalis materia, sit permutatum alimentum,
proximè assimilandum, fortè id pro stomacho
admittetur: At non æquè obuium erit conci-

pere scoriam, siue stercus liquidum, à mesenterio retrogradum. At certè quanquam id in sanis regulariter occurrat: non tamen in febribus, quibus singularis ideò & propria est quævis exorbitatio. Etenim sic scoria ab vtero fotij, & calculi sedibus migrat per abscessum indirectum, ad pleuram, ad venas stomachi, & vasa Duodeni intestini. Cuius deviationis nulla est ratio, nisi ipsa confusionis Archei licentia Denique (tepersm) nec semper à causa occasionali priore. ipsa febris profluit, dirigiturque. Siquidem ipse Archeus, etsi ab externo non solicitetur errore, tamen incontinentiæ suæ peccato, subinde sua sponte, furores assumit, propriaque luxuria libertatis insolentia. Tumultuatur enim, ac leuiculo errore suæ indignationis ideas fabricat, non secus, atque ridicula sæpè de causa suscitatur. Quodque minùs mirum in Archeo vniuersali, si ritubet, cum vnicus, tam diuersis facultatum functionibus tegendis, præsit. Etenim quia centrum mali, circa stomachum, palæstram locauit, vanæ sunt venarum depletiones, vitiumque furta. Siquidem cruor culpa caret. Quod suprà sat demonstraui. Estque æquè ridiculum, velle corroborare, per Alchermes, gemmas, & perlas contritas, corroborare inquam velle, vbi hostis intus dominatur, ipsamque vitam io omnem dissolutionis ataxiam atque confusionem præcipitat. Hostis namque, qui potuit integram sanitatem, robutque validum sternere, spernet quicquid se præsente ad confortandum obiicietur. Frustra ideò symptomatum subleuamen intenditur, si non adsit victrix medela, quæque compescat vitalis Archei confusionem. Quæ oimirum essentialis, & principalis sanationum est effectrix. Ac dolendum est, corroborationem virium, vna manu intendere, quam altera manus per solutiua & phlebotomum deiicit: Remedium itaque plausibile mensuratur ab effectu, si tumultum Archei sedet, & ideam febrilem extinguat. Pacato namque loco febrili, sine aperto carcere, Archeus, qui antea diruebat cuncta, quia confusus: iam tranquillus expellit hostem, & materiæ occasionales, aperto carcere repente effluunt. Idque in difficillimo insperatoque casu contemplamur. Siquidem ablato luis venereæ cōagio, tubercula ossea, atque dura, euanescunt sponte. Alibi quoque abscessus desperati contingunt, solius sæpè naturæ ductu. Sic insolitæ declinationes, dissolutiones, resolutiones, atque recessus etiam ab Humoristis agnoscuntur. Ideoque proniores spero fore, circa occasionalis febris materiæ spontaneam expulsionem: Saltem, non esse petendam à solutiuis pharmacis opem, nec vt à vitium vitalium furtiuis remediis. Sedato nimirum prius Archei furore, formante Ideas febriles; sequestrantur facile deinceps, quæ, & qualia oportet. Idque facilè ferunt infirmi, ac melius se inde habent, quatenus à grauante pondere, & obnata perturbationum confusione, subleuātur. Itaque cognitio quidditatis febrilis, exterminat spem, quam à venæ sectione, solutiuis, sacrificatione, & cantharidibus, monent Medentes, vnam scilicet ob culpam. Ne suas frustra visitationes fecisse, præmiumque de impostura petere, videantur. Cum autem superatā propemodùm febri, Archeus se ad

13 tranquillitatem componit, vt per crises, sudores, vel hæmorrhagiam, vel etiam per hæmorrhoides, tanquam furiarum residuam luctam, quietem & sanitatem sæpè adduxerit. Id sanè Medentes fefellit, omnemque spem in hirudine, & phlebotomo collocârunt, nec considerārunt, quòd adhibito remedio iusto, statim, etiam tit gentissimæ hæmorrhoides, citra cruoris effusionem disparéant, nec sanitatis acquisitionem, aut conseruationem impediant. Quod aliàs foret impossibile, si cruor hæmorrhoidalis, tam fœdo charactere, quali depingitur, infamis esset. Delectus itaque remediorum, in febribus, desumendus est ab arcanis, quorum vt insignis est varietas: ita & occulta præparatio. Primaria enim sunt, quæ placant tumultum in vitā excitatum. Sequuntur, quæ superant virus febrile. Augustiora autem sunt, quæ vtrumque simul continent: sunt denique, quæ famulantur expulsiue, plausibili nempe abstersione, & resolutione. In quo mira est Omnipotentis prodigalitas, quæ simplicia cruda pro febribus direxit, ac modicè præparata, instar falcis, febrim demetant. Gauderem sanè hæc propalare: sed me absterruerunt euentus, malo meo experti: etenim circa finem elapsi seculi, inceperam per stagma sulfuris & vitrioli mederi: dicebam etiā, quænam essent insueta illa, ignotaque remedia. Primum enim, Medētes chirurgecem suam præfatis remediis ostendebant corrosam ac resolutam, vt ægros terreret, ne suus stomachus idem toleraret, at cùm postmodum, non obstante medentum detrectationis fuco, cernerent, à me sanatos, benè valere, à seruis fugitiuis meis, jussēruut distillari quædā, quæ viderāt & didicerāt. Hinc in mercatores, & Seplasias migrārūt chymica. Nec fanè inuiderem, nisi adulterata vendarentur vniuersa, quamdiu lucrum & auaritia præualebunt. Dolendum sanè, nil horū mortalibus propinari: quod non misertimè sit adulteratum. Dicam saltem pro ingenuis, quòd spiritus salis tartari, si vnicornu, argētum, hydrargyrum, lapides cancrorū, vel aliquod è simplicibus dissoluerit, omnium febrim: sed & plures affatim morbos sanet. Nōn enim, quod spērem, argentū, hydrargyrum, vel alia huiusmodi, in veras trāsitura. Sufficit mihi, quòd ille spiritus alcali, ab hisce corporibus, in salem redactus volatilem & coagulabilem, in officinā stomachi ad normam ciborum redactus, transeat in Mesaraicas, saltem per lotiū isthac deportatus, & transeundo labat, resoluatque sordes ibidem subnatas, vi exoticā sibi assumtā. Certè huiusmodi plura, magisque obuia, lubens cōmunicarem, nisi absterruisset calamum torpor, ignauiaque medentum, soli lucro inhiantium, vitamq; mortalium exponentium sub Seplasiæ, suæque vxoris bonā fide, & appetitu lucri. Quantum autem ad Quartanam, fultus sum illam depellere emplastro, ex paucis resoluentibus & abstergentibus composito. Nec vnquam me fefellit, nisi quod in obesis tardiora sint eius obsequia.

IMPERTINENS.

Autor optat videre Humoristam, qui aërem aquæ adæquâsset librando, vt Galenistæ temperiem æqualem ad pondus connectat. Quantū aëris videlicet, pro libra aquæ, sumendum, vt in pondere adæquetur?

ALIVD.

Aër nec leuis est, nec grauis, quia est sine pōdere. Ideōque nec pōderari, nec adæquari potest. Ergò sūmā ac optimā cōplexionū spe destituta est doctrina Galeni: quia mentita stentoria ipsi est libertas.

SCHO

SCHOLARVM

HVMORISTARVM

PASSIVA DECEPTIO

atque.

IGNORANTIA.

Quam si deinceps defenderint, pertinaci malitia tegent, atque eandem Deus indignatus deteget, iam imminente ætate, in Orbis Christiani vtilitatem, & pertinacium confusionem.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

Cripseram insolito calamo de febribus, dumque libellus ad me rediret, vix eundem intellexi, propter crassa atque innumera menda. Mox abinde vt vt vitiosus planè idcirco: attamen intra paucas hebdomadas desiderari cepit. Vade census, si mendosus, prelo dignus, & expetitus fuisset, quod alteram editionem potiori iure expeteret. Nedum, vt emendatas prodiret, aliorum næuos, & ignorantias ante me commissas, proderet, adeòque vitam mortalium quàm maximè atque intimè ponderaret, doctrina singulari, ad quam respondere tentasset adhuc nemo hactenus: verum peculiarius, vt inaudita illius doctrina primariò vera, quamvis inexspectata, stabiliretur fortius. Itaque coactus fui, mei numismatis diploma superaddere: quò ab Humoristis, Galenicæ Scholæ asseclis, meisque osoribus, firmiter circumquaque tutaretur, traditamque veritatem conculcari non fineret. Quapropter rationes addidi, quibus ostendi vanitatem, & falsitatem commenti humorum, quibus Medentes, pernicioso fundamento, mundum vniversum circumuenere, cœmeteria saginarant, familias destruxerunt, viduas atque orphanos multis myriadibus fecerunt: adeòque se, in calinarum & comœdiarum facetias introduxerunt. Paracelsus quidem exorsus est humorum fallacias explodere, habetque hodie vbiuis ferè suos sequaces, inter doctissimos viros: atque attamen hunc nodum nunquam quis ante me (quod sciam) ex professo explicare attentauit. Itaque si quis antehac minatus fuerit, in librum meum de febribus calamum stringere, eò quòd iniquè ferret, me duo præsidia medendi vniuersalia, nedum, euertisse: sed potissimum demonstrasse, nullum laxatiuorum, electiuè hanc præ illo, humorum subduxisse vnquam hactenus, imò quod essent singula & cuncta purgatiua, merum virus hostile vitæ: fortassis iam suum deponet calamum, dum potentiùs confirmatum idem dogma cernet. Quod scilicet impossibilis sit in natura vtriusque bilis, & pituitæ existentia, nugaces inde complexiones, & morbos oriri edoctos, creditosque, falsis inniti principiis. Et per consequens, medendi methodum, iuxta humorum ametrias institutum, esse fallacem, mera somnia, aniles fabulas, & nugaces nænias. Debui namque rotundè, sincerè, ac candidè agere, quoties de Deo, veritate, vita, bonoque publico mortalium, scribendum decreui. Testem in hoc, vt & iudicem, imploro, qui via, veritas, ac ipsissima est vita mortalium. Hanc itaque veri indaginem, & assecutum brauium sua sub tutela, & irroratione, labens exposui. Valete mortales consocij. Fausta vobis imprecor omnia. Quia vera edoceo.

SCHOLARVM

HVMORISTARVM

PASSIVA DECEPTIO

atque.

IGNORANTIA.

Quatuor humores Galenistarum esse fictitios.

CAPVT I.

1 Respondetur obuiando iis, qui contra librum de febribus scripturire volent.
2 Supponitur dogma Scholarum.
3 Faisum esse, quicquid de elementis, gradibus, mistionibus, dissidiis, & morbis edoctum hactenus.
4 Nuspiam esse calorem, nisi ex lumine, motu, vita, & Blas alterante.
5 Humiditatum atque siccitatum determinationes.
6 Relatio morbi ad sanitatem, qualis.
7 Remedia morborum, vnde.
8 Paracelsi inconstantia, prout & Galeni.
9 A priuatione non dari regressum, iuxta Scholas: qua tamen vbique in hanc regulam impingunt.
10 Deficiunt in probando quaternionem humorum.
11 Franguntur dua columnæ humorum.
12 Multa in simplicibus, duas tantum habent alteritates.
13 Miser logismus à similitudine pro humorum numero.
14 In lumine cespitant Scholæ.
15 Larua detegitur argumenti sophistici.
16 Similitudini ex lacte, opponitur similitudo ab herbis.
17 Pariter lotium pro quinto humore poni deberet.
18 Scholarum anxietas.
16 Dilemma contra humores.
20 A thesi supposita, argumentum.
21 A sufficienti enumeratione officinarum.
22 Ab impossibili.
23 Ab absurdo.
24 Rationes 16. numero.
25 Contra thesin de pituita.
26 Ab implicita blasphemia.
27 Ab officina.
28 Ab impertinentia supposita thesis.
29 A conuenienti.
30 A podagra & torminibus.
31 Ab erysipelate.
32 A causticis.
33 A verbo Euangelico.
34 A defectu separatoris.
35 A nutritione similarium.
36 Ab impertinenti.
37 Deformitas argumenti Scholarum formati.
38 A simili.
29 A natura elementali.
40 A simplicitate sui finis.
41 Negotio thesis.
42 Ab axiomate Philosophico.
43 A gustu, & proprietatibus.
44 Quis inuentor humorum.
45 Quid funderum diuersitas arguat.
46 A cruore Æthiopis.
47 Vnde cruor rubeat magis in superficie.
48 A simili.
49 Vnde colorum mutatio in rebus.
50 A specie facti, in pluribus.
51 Ludicra hemorrhoscopia Scholarum.
52 Impostura misera.
53 Omissio Scholarum ridicula.
54 Iudicium Medentum contra se pugnat.
55 Subterfugia in vitiis buccis elabentia.
56 Immanis libellus de natura humana.
57 Ab effectibus, & timore.
58 A confessione Medentum.
59 Stercorarij non distingunt homines, nisi per stercora.
60 Argumentum Scholarum ridiculum.
61 Contra. Ab axiomate Physices.
62 Dilemma.
63 Galenus ridiculus, circa causam varietatis humorum.
64 Anxietates Galeni.
65 Refutationes per initia physica.
66 Paracelsi error.
67 Scholæ cruorem nesciunt.
68 Argumentum contra Thesin.
69 Falsum ac ridiculum Scholarum suppositum de splenis succenturiatu.
70 Absurda.
71 Mechanica demonstratio.
72 Contra Thesin de atra bile.
73 Multa absurda sequuntur.
74 Miserrimè probant Scholæ Thesin suam pro atra bile.
75 Defectus aliquot consequentes.
76 Dilemma.
77 Paracelsi idiotismus.
78 Acidum non fermentat terram.
79 Ab impertinenti.
80 Dilemma.
81 Ab impossibili.
82 Suppositum ridiculum Scholarum, eiusque quatuor absurda.
83 Aliquot absurda, comitantia opinionem de melle Galeni.
84 Ab implicantibus.
85 Ex suppositione falsi de elementis per Dilemma.
86 A numero elementorum vero.
87 Obiectio brutalis.
88 Si non eundum per humores; quomodo ergò sanandum?
89 Laus salis tartari volatilis.

1 INAVDITAM de febribus doctrinam emisi, vt audirem, quid me docerent feliciora ingenia. Erant namque, qui se promiserant arbitros, quos tamen silere tantisper conniueo, donec tractatum de humoribus, quem promiseram, me ex magno opere meo exceptum edidissem. Siquidem non poterant ignorare: Si humores (præter cruorem) solitos in Scholis, in natura nunquam fuisse, aut futuros, sat superque demonstrarem: quod nullam quoque mecum litem de febribus sint habituri. Idque iam me ingenuè facturum spondeo: non quidem quatenus Paraduxi nomine gloriosus sim: sed omnino, ex commiseratione erga Tyrones malè instructos, & ægros, malè sub humorum

2 commento tractatos. Itaque rem speciem primò confirmant. Enimuerò absorpto in Mesenterij venas chylo, asserunt eundem deportari ad portā hepatis venam nimirum caudicē, ex ramulis, per mesenterium in Intestina distributis, surgentem: Atque sub transitum, per exiles venarum tumulos, in hepar extentos, chylum illum vt hepatis, conuerti in cruorem, simulque in pituitā, ac duplicem bilem. Hancque deinceps separari partim in Lienem, partimque in fellis folliculū. Vt scilicet vtriusque bilis superuacaneæ, sint sui custodes: Naturales verò biles duas, tanquam sanguinis partes integrales, ac constitutiuas, cōmisceri simul sanguini, ad nutriendarum partiū necessitates. In quorum humorum quaternarij symmetria, vti sanitatem consistere: ita vice versa, in ametria morbos omnes hospitari. Ametriam autem, tam ex repugnantium elementorū quatuor, perpetua lucta, atque hostili indefessaque contrarietate, quàm ex assumptorum intemperie spontanea, & concita pugna innata, pro-

3 uenire. Equidem iam causam antecedentem tāti figmenti, sat subinnui in physicis initiis, & ortu medendi. Vbi nimirum demonstraui sufficienter, non esse 4. elementa in natura, & per cōsequens, Si tantū sint tria, nō posse cōgredi quatuor. Diruptū itaq; quaternionē, nō posse. 4. elementales impares causare congressus, temperies, mistiones, contrarietates, odia, lites, &c. Docui nempe sat elatè, fructus, quo vetustas credidit corpora mista, conflataque ex cōgressu quatuor elementorum: materialiter ex vnico elemento

4 esse. Denique etiam illa tria elementa naturaliter frigere, nec vsquam in rebus esse calorem natiuum, nisi ex lumine, vita, motu, & Blas alterante. Adeoque calorem in elementis esse meum

5 Relolleum. Item actualem quoque humiditatem omnem esse Aquæ: virtualem verò, ex seminum proprietate. Siccitatem similiter, esse per se in aëre, & terra: In fructibus verò, ratione seminum, & coagulationum. Falsam ergò hactenus doctrinam, celebratam de elementis, mistionibus, qualitatibus, temperamentis, dissidiis, gradibus in ordine ad morbos, horumque sanatio-

6 nes. Demonstraui quoque ex professo, in natura

7 non esse contraria. Sanitatem opponi morbo, relatione integri ad defectuosum. Remedia scilicet morbum tollere, non vi contrarietatis, vt neque propter nudam similitudinem: sed propter merum Bonitatis donum restaurans naturam adiuuando, quæ alioqui suipsius est medicatrix. Hæc sanè sat erant, poterantque humores è medio tollere, nisi consuetudo opposita mentem velut ligasset, ne ad Veritatis cognitionem properaret. Est namque perdifficile dissuescere,

8 qui iam dudum istis humoribus, compendiosè omnem morbi catalogum inspexisse, sibi confidunt. Quapropter discendi cupidis, lubens manum porrigam. Paracelsus enim, primus, humores ita risit, Heluetico more, vt Galenicos simul & Arabes Medicos, Humoristarum cognomine deluserit: Attamen ipse sæpè inconstans, ad humores labitur, & complexiones, nondum sat in suis thesibus fundatus. Interim Scholæ Galenicæ subinde quatuor elementorum datas qualitates, vt solitarius intemperies, voluerunt oppugnandas: & plerumque iterum, cum parium humorum abundantia, finxerunt proscribendas intemperies. Cúmque leporem se auribus tenuisse gloriatæ, facilitate commenti delusæ, primò in ludibrium venere: quod medendi facultatem datut paribus absurditatibus.

9 Immemores suæ imprimis disciplinæ, quod à formæ priuatione non detur immediatus regressus ad habitum. Attamen ex quatuor humoribus cruorem constitui, hancque rursus in eosdem quatuor resolui, præcipiti suasu asseruerunt. Decernunt nempe, è cibis fabricari chylum, homogeneum quidem in stomacho: qui tamen separatis alui excrementis, semper quatuor humores, præter vrinam vnica sanguificationis actione: nunquam verò vnicus, duo, tres, quinque, aut plures fieret. Idque sic statuerunt, per elementorum quaternatium creduliter abductæ. Vnde consequens saltem, hanc quadrifariam repartitionem vnius chyli, non quidem è diuersis ciborum varietatibus deriuare: sed prorsus essentialiter dependere, ex ipsa sanguificationis entelechia propria. Quod non caret sua absurditate. Quod scilicet vnius actus naturalis esset quadruplex scopus, essentialiter differens.

10 Sed exploso iam alibi elementorum quaternione, eiusdem congressu, ista humorum quadruplicitas supposita ac subscripta quidem fuit, at nondum hactenus probata. Etenim pro tantarum, tanque peruitiosarum fabularum apparatu, duobus turgidis argumentis abreptæ sunt scholæ: quæ si paululum presseris, fœtidum halitum: non autem veritatis succum effundent.

11 Quorum prius, ex quatuor est elementis petitum: vt inuitum sanguinem sub numerum quaternarium cogant, ad obedientiam trium elementorum, tantum existentium: licet ex vnico duntaxat illorum, ipse sanguis materialiter fiat.

12 Quasi singula, quæ ex elementorum connubio oriri credunt, quatuor heterogeneas partes, necessariò proinde habere deberent, elementis suis totidem conformes. (Certè alibi omnifariam ostendi, quædam corpora nil habere alteritatis, ne quidem in sale, sulfure, & mercurio: alia autem tantùm duas tandem proferre heterogeneitates) nec enim potior ratio, cur silex in vnicum, & similarem saltem salem reducatur: quàm cruor necessariò separetur in quatuor humores. Hinc namque manifestum fit, quòd ratio ficti quaternarij elementorum sit à priori, respectu quaternarij humorum in cruore, & nusquam alibi.

13 Alterum autem, & potissimum Scholarum argumentum, pro humorum quaternatio, non est aliquis formalis logismus sed nuda ac misera inductio, à simili stabilita. Aiunt nempe. In lacte reperitur serum, caseus & butyrum. Id est, tria distincta. Ergò in cruore

necessario semper & constitutiuè erunt qua-
ruor,eò quòd in aliquorum cruore notent qua-
tuor diuersa: quæ scilicet anima, appetituum
pedissequa, multo labore, & figmenti adiumen-
tis, diremsit inquatuor diuersitates. Sæpè nam-
que aquam supernatantem notant, quia flaua &
subpallida est, eam ideò bilem flauam, siue fel
nominent (licet non amaricet, careatque essen-
tiali fellis proprietate.) Sedimen verò circa fun-
dum ponderosius, ac nigrius quandoque, vo-
cant bilem atram: medio autem interstitio, ru-
brum notant sanguinem, in quo, dum fibras al-
bidas animaduertunt, coagulationis gelatinæ
matres, eas pituitam dixere. Incisa enim vena
poplitis puellarum, in tepida, telia araneæ simi-
les apparent eiusmodi fibræ, quas pituitam di-
14 xere. At primum annotare debuissent, inappo-
sitam lactis & cruoris similitudinem, nil doce-
re, aut vrgere. Eò quòd aqua supernatans cruo-
ri, non sit pinguedo colostri, supernatans lacti:
quare vel dispar est agens vel materia, vel
vtrumque. Ac proinde in tanta amborum diffor-
mitate, non ritè fundari humorum necessita-
15 tem, in cruore. Inertiæ enim Scholæ non ad-
uertunt, in cruore nasci partium heterogeneita-
tem, postquam se disposuerit ad mox adfutu-
ram corruptionem. Ideircò heterogeneitas ista
accusat quidem contentorum factam in morte
disparitatem: at nullatenus proinde viuidorum
humorum necessariam connexionem. Quid nã-
que dicent de illo cruore, qui omni caret pror-
sus sero? vel qui per totum vniformiter coa-
gulatus rubet? Quod frequens est, à multis su-
16 doribus, & potus abstinentia. Ergóne serum
supernatans, vrina, & sudor, relicta in cruore,
erunt synonyma cum bile & felle? & vnum quid
cum ipsa sanguinis essentia? Ego quidem in her-
bis vnicum saltem succum clarificatum vidi
hactenus: vt pariter vnicum cruorem nostri
constitutiuum agnosco. Sanguificationem vi-
delicet simplicem, & vnicam vnius hepatis
actionem, vniuocumque, ex indistincto cremo-
re, vnicoque stomachi fermento, factum chymũ
profiteor. Quam sanguificationem scio meram
transmutationem alimentorum formalem, ne-
quaquam autem solam duntaxat heterogeneo-
17 rum appositionem. Neque enim etsi pars chyli
vertatur in lotium, proinde culpanda est diffor-
mitas agentis hepatis: sed recipientis sola inca-
pacitas. Neque enim ideo lotium, pro quinto
humore, amplecti sunt aliæ. Nam etsi pars lo-
tii materialiter remaneat in cruore; non est ta-
men de natura cruoris, prout serum in lacte:
18 alioquin est essentialis pars lactis. Aquam ergò
supranatantem (quam sudorem, serum, & vri-
næ residuum fatentur, adeò totam credunt ex-
crementosam) turpiter æquiparant nunc buty-
rosæ parti, lactique supernatanti, elemento ignis
adæquatæ; atque alias, sero lactis. Et longè
turpius, vtrumque harum, indistinctè assimilant
19 felli. Fient ergò sub vno sanguificationis actu,
eademque officina, quatuor pariter humores, è
quolibet cibo, quia ab hepatis destinatione im-
mediatè principaliter, simpliciter atque semper
intenti: vel fiunt locis & momentis imparibus.
Non equidem imparibus: quia sic non essent
vnius, & eiusdem cruoris partes constitutiuæ.
Sin autem paribus: cur dum, lotium & bilis fi-
unt simul, vnum non miscetur indiuiduè alteri
cum alioqui in natura, aqua misceatur aquæ in-
separabiliter: prout & fel vrinæ. Cur denique
lotium nunquam amaricat, si semper ipsi fel sit
commistum, à quo tingitur, vt aiunt? Cum di-
struptio fellis in pisce, nulla vtcumque exquisi- 20
tior elotio, amaritudinem istam tollat? Vnica-
que fellis guttula, totam vrinæ situlam, amarore
alioqui pollueret? Quis denique ille tam exqui-
situs Separator, qui potuit aquosam bilem à lo-
tio separare; non potuit autem lotium omne à
cruore materialiter segregare? Quare demũ bilis
ista, siue fel cruoris, non ad renes, vnà cum lotio
rapitur (quod probat amaroris totalis absentia)
si supra hepar credatur bilis cruori permista?
Consideremus ergò, quomodò à Iecore bilis fa- 21
cta in hepare, deueniet ad follieulum fellis. Vbi-
nam fit sanguificatio? An circa portam, & cauum
hepatis? An verò in ipsomet corpore Iecinoris?
An demum in ipsa vena caua supra hepar? At-
qui quocumque horum locorum fiat ista bilis:
saltem non est inde vena regressiua, pro bile, ad
fellis vesiculam. Deberet enim à Iecore, motu 22
retrogrado, incertisque ductibus, pergere ad fel.
Cur saltem bilis ista vtraque, permanés in cruo-
ris massa, sua habet excrementa, & separata di-
uersoria? Pituita verò, & cruor, excrementis ca-
rent? Si enim infra hepar, vtraque fit; quis ergò 23
Separator, illam separat? & quorsum? cum ibi-
dem simul generata, perfectè misceantur lotio.
Sin autem in celerrimo transitu, per exiguos ve-
narum, exilesque ramulos, in hepar distinctos, fel
simul cum sanguificationis actu fiat, simulque
bilis atra, meminerint quæso Tyrones, exilitatis
ramulorum, siue venularum, quæ vix vrinæ
transmittendæ satis sit, adeóque requirerent
momentaneam vrinæ, cruoris, triumque reli-
quorum humorum, transmutationem, à cre-
more factam. Hoc alibi ex professò, de sextu- 24
plici digestione, toto tractatu explanaui. Et pa-
ragrapho 16. singulariter. Quòd è cibis non fiat
bilis ac 17. quòd fel sit viscus in forma liquo-
ris, atque necessarius balsamus vitæ: nullatenus
autem excrementum. 25. Explicatur curiosa
opinio Scholarum, de vsu fellis. 26. Quod na-
tura plus pro felle, quàm pro phlegmate fuisset
solicita. 27. Quod separatio vrinæ, & serositatis
cruoris, tota essentia differat à serositatis sepa-
ratione è lacte. 30. Quantum fel importet, su-
per omnem excrementi indolem. 31. Quare
aues lotio & rene carere potuerint, non autem
felle. 35. Quod excrementa renum & alui, co-
lorem fellis quidem habeant; non autem felle
proinde tingantur, multoque minus bile. 36.
Quomodò stercus excludat fellis commistio-
nem. 37. Fellea videantur, quæ neutiquam fel-
lea sint, ideoque perperam à Scholis hæc fuisse
præterita. Item liquorem porraceum non esse
fellis, probat galli historia, & aliquot experimen-
ta subsequentia cap. de Pyloro §. 24. Quæ ne
cum tædio hic reperam, inquiret curiosus lector
citatisque locis reperiet. Etenim si Iecur vtram-
que bilem, & pituitam, vnà cum cruore generet,
cur magnam illarum partem pro excremento
despicit & deponit? reliquam verò in cruore re-
seruet? cum alioqui simplicis & homogenei
cruoris, vel nulla deberet esse partium singula-
rum dualitas, vel non minùs pituitæ & cruoris
quàm vtriusque bilis, eadem esset necessaria
dualitas. Nec ratio alioqui patitur, quod idem
singularis ciborum cremor, quotidie, atque
semper æqualiterque in sex partes secetur: cruo-
rem nempe, vtramque bilem in sanguine: reten-
tam, & vtramque iterum excrementiã & sua in
hospitia

hospitia reclusam, ac tandem pituitam. Præser-
tim vbi fel, tota proprietate, differt à liquore,
sanguini extrauenato supernatante. Quibus sex
humoribus, si lotium addideris: iam ordinario
constituentur ex vnico cremore septem humo-
res, petitque suppositum, quaternarij elemen-
25 talis commentum, figmentique necessitas. Itaque
si vnico actu vnius hepatis, hæc simul directo
ordinarioque destinationis cursu fiant, cur ex
homogeneo cremoris liquore generat illa tan-
quam necessaria, quibus ad esse, vt neque ad
bene esse, nullatenus opus est? Sin autem fine
alendo, cur potiùs bilem vtramque sequestrat in
suas thecas, & primaria constitutionis domici-
lia, quàm pituitam? quam videlicet non erube-
scunt fateri liquorem defectuosum, frigidum,
adeóque mortis, erroris, & indigentiæ vitalis
participem? Atqui volunt pituitam in venis re-
coqui, ac recoqui in cruorem. Ergò nondum
est hoc aliquid, crudum, indigestum, & inco-
ctum adhuc, nondum humor verus, singularis,
nondumque constitutiuus cruoris: cum sit ad-
huc deficiens, non secus atque omphacium, vi-
num dici nequit. Etenim si aquæ pituita respon-
deat, prout & cruorem aëri assimulant: tam per-
fectus in se vnus esse deberet, quam alter, tamq;
necessarius æqualiter, si sint elementales humo-
res quatuor, ad compositionem & vicissitudi-
nem nostri, æquè necessarij. Ludicrum sanè id
continet, quod humor, à sui destinatione de fi-
ciens, in alium ordinariò mutaretur. Quasi aquæ
non esset sua perfectio, destinatio, ordo, & con-
stitutio: sed in aërem naturaliter à scopo Crea-
tori proposito ferretur. Atqui alibi, in nostris
Physicis ostendi, arte aut naturâ, nunquam
aquam in aërem, nec vicissim hunc in aquam,
mutari posse. Si ergò pituita aquam referat, quia
continet & cruor aërem. Nunquam poterit sub-
sistere pituitæ vllius in cruorem adoptio. Ac
per consequens, fictum est quidquid de humo-
rum atque elementorum vnione, similitudine,
commistione, complexione, atque necessitate
est edoctum hactenus. Imò si nondum pituita
sit matura, temporisque celeritate præcoci, sit
tantum in via ad cruorem: idéoque in venis
relicta, mistaque cruori vt perficiatur, ac tan-
dem alat: Iam non solùm hepar erit cruoris
officina; sed canalis quilibet venarum, visce-
ris naturam: quia proprietates atque officia
continet, hepati præfererur in sanguificando,
& cruoris perfectione. Imò nec pituita essen-
tialiter esset separatus humor à cruore: non
aliàs, quàm vua acerba non differt essentialiter
26 à matura. Eodem ergo titulo totus Chylus sto-
machi, erit pituita. Denique, cum pituita sit se-
nio, defectui, & imperfectioni tributa, morti
quoque idcirco propinquior quàm bilis, hinc
etiam naturæ magis inimica: visus esset rerum
Opifex seuerior, qui eiusmodi hostem, per
omnes venas, cruori adæquate permistum reli-
quisset, nec illi receptaculum dicasset. Is in-
quam qui mortem non fecit, defectus necessi-
27 tates ab origine copulasset naturæ humanæ. De-
nique cum eo dato, proprium iecoris munus
non esset sanguificatio; perfectius & plus po-
terit iecur operari eminus, in venæ cauæ an-
fractibus, quàm cominus in propria domo:
nisi malint Scholæ, sanguificationem inde-
pendenter venis Tribuere. Finaliter, si pituita
non nisi sola differat maturitate, & cruore non
est essentialiter distinctus humor: ac per con-
sequens, quaternarius humorum in ternarium 28
migrat. Deinde teste Galeno, fit in dies duplo
plus pituitæ (quod probat per tertianam fe-
brim) quàm bilis. Quantum ergò pituitæ, non
fiet in sanis, ac perfectè digerentibus? Quan-
tumque pituitæ quotidie non generabitur in
frigidioribus, si humores fiant iuxta comple-
xionum dispositiones? Imò exin sequitur: sem-
per necessariò, ac naturaliter, omnem digestio-
nem esse defectuosam, & vitiosam. Quia nun-
quam finem, atque naturæ propositum asse-
quetur natura: si naturaliter pituita, vt quar-
tus humor cruoris, generetur. In temperatis
alioqui deficere deberet pituita, cum vtraque
bile. Cur quæso, cruor abundans vertitur in 29
axungiam, cum longè facilius (vt aiunt de cho-
lagogis) in bilem mutetur, & minori ponde-
re naturam aggrauet, quàm bilis, quæ tam
obedienter paret vocanti solutiuo? Cur enim
sopitè viuens, intemperata (quam vocant)
complexione, quotidie vtramque bilem, in sua
reponet receptacula? An non inde potiùs iecur,
fel & lienem nutriri alio, vitalique liquore,
quàm qui è sanguine proscriptus, excrementi
conditiones acquisiuit? Sed agedum, quis ille 30
humor in podagra, tam immani dolore mole-
stus? Ego quidem alibi ex instituto, probaui
esse acidum, quare & iuxta Scholarum institu-
ta frigere, ideóque longè à bile, & igne diuer-
sum: attamen in Podagra, quam vocant cali-
dam (quo nempè est acidior, eò quoque atro-
cior) conqueruntur acutissimi doloris, & ca-
loris. Ergò vel bilis erit accida, nec ampliùs
amara: vel quinti humoris oblitæ sunt Scholæ.
Idem esto, ac par iudicium, in Colica, & tor- 31
minibus. In Eresipelate quoque acidus est hu-
mor: quippe qui saponaris mitescit remediis.
Itaque non est bilis, amarumue fel. Dein, in cau- 32
sticis, escaroticisque (puta in pruno, Igne
persico, &c.) est sal causticus, de sorte alcalium:
non autem amarus. Prout nec in Cancro, Lupo,
Phagedænicis cunctis, ac summè dolentibus.
Sal enim qui rodit, nullatenus amarus est. Qua-
propter effectus, maximè ignei in nobis, ri-
dent frustaneum bilis commentum. Cùm præ-
sertim, qui ignis naturam immitantur, minimè
sint humoris biliosi clientes. Itaque si è fructi- 33
bus arbor, ex operibus autem, atque proprieta-
tibus, res quæque æstimanda sit, monente Ver-
bo Veritatis, non video, quo vsu, fine, necessi-
tate, aut temeritate finxerint bilem flauam,
igneam. Non enim necesse fuit fabulæ instar,
tres fingere humores quotidianos, ac domesti-
cos nostri constitutiuos, id est, sine quibus non
viuatur. Qui nunquam in reis natura fuerunt,
aut vllam sui necessitatem suggerunt. At quod- 34
nam aut quale viscus separabit vtramque bilem
superfluam, ab electo venarum cruore? Renes
quidem separant lotium pro vesica. An ergò de-
erit vtrique bili suus separator? Vel sponte, ex-
crementosa bilis, vadet ad cloacas suas? Et-
enim non est lotij tanta necessitas tam in esse,
quàm in separatore, quanta vtriusque bilis: si
bilis vtraque sit necessaria ad esse simpliciter.
Siquidem aues commodè carere potuerunt lo-
tio. Cur ergò natura fuit minus solicita, vt vi-
scus faceret expurgandæ bili, quàm fuit excien-
do lotio? Ergone cystis fellis, & Lien attrahent
fortè vtramque bilem ad se, absque separatoris

ſubſidio? Imo cum ſanguificatio ſit actio ſim-
plex, vniuoca, & ſcopi naturalis, non potuit
ſanè vnicum hepar, producere ſimul, ex ho-
mogeneo liquore, quatuor humores, toto ele-
mento inuicem diuerſos, ac ſeparare procul à
ſe inuicem, duos tantùm, velut nocuos. Alioqui
ſi hepar ſat foret, ſeparandis ſuis liquoribus,
potiori iure ſegregaſſet lotium, feciſſetque ne-
ceſſitatem renum prorſus fruſtraneam. Denique,
ſi non omnem è cruore bilem ſequeſtret, ne qui-
dem in temperatiſſimo robore, peccabit neceſ-
ſariò ſemper natura, vel in abundantia vtriuſ-
que bilis, in exceſſu caloris pro formanda bile,
& frigoris ſimul pro pituita: itemque peccabit
continuò, in ſeparando. Adeoque cum exceſſum
neceſſarium, in iuſto (vt vocant) temperamen-
to, accuſet vtraque bilis: non potuit hæc vn-
35 quam fieri apta nutritioni. Cum adhuc quoti-
36 die nutriamur iiſdem, quibus conſtamus. Semi-
ne videlicet temperato, viuidóque, bilem
vtramque reſpuente. Eritque par ratio bili vtri-
que, quæ eſt pituitæ. Vt ſi hæc perficiatur in
cruorem intra venas: bilis non minus fiet cruor
in arteriis. Nam ſi extra officinam naturalem,
propriam, & requiſitam, pituita in cruorem
mutetur: multò magis bilis flaua apta erit, vt in
corde degeneret in ſanguinem flauiorem arte-
riæ, atque in ſpiritum vitæ, eritque cor offici-
37 na reſtauratiua excrementi fellei. Sed vah quàm
miſerum eſt argumentum! dum ſanguis extra-
uenatus ſe diſponit ad corruptionem, cernun-
tur quandoque duo, tres, vel plures liquores:
38 ergò totidem ſunt noſtri conſtitutiui. Sanguis
enim totus mutatur in lac, & tum poſt ſui
corruptionem ſubordinatas tantùm habet tres
partes, ſerum videlicet, caſeum, & butyrum:
nec vnquam plures. Quandoque enim totus in
vbere coagulatur in durum tumorem, caſei for-
ma: ſubinde totus in pus album, flauum, ſub-
viride, &c. quandoque in liquorem pungentem,
rodentem, aquoſum migrat: vt in Cholera,
vlceribus, &c. aliàs quoque in ſeroſum liquo-
rem ſalſum, totus recedit, vt in Hydrope, mul-
tiſque Hydragogis. Non rarò quoque picis in-
ſtar, totus nigreſcit, vt in cruore extrauenato,
gangrena, &c. frequenter autem in cinereum
atque putidum lutum, vt in Diarrhœis. Alibi
quoque totus in flauum virus, icterum præ-
fert qualiter & demorſis à ſerpente oſtantatur.
Alibi quoque totus cruor, citra ſeparationem
heterogenei, mutatur in Melicerides, athero-
mata, &c. Atque in Diabete, totus cruor mu-
tatur in lotium lacteum. Provt ſub tabe, totus
migrat in ſputum ſubflauum. Forténe ergò, in
cruore totidem conſtituendi ſunt humores,
quot cernuntur eius degenerationes? Totque
erunt liquores in aqua pluuia, quot ſunt cre-
39 ſcentia è terra? Eſt namque cruor, nobis aquæ
inſtar: nec opus habuit diuerſis ſeminibus in
hepate, vt ſi vnicus æqualis humor nutritius
Sed in culinis vltimis, ſuas aſſequitur requiſi-
tas diuerſitates, quibus fungitur nutritionis
40 officio. Adeoque fruſtra in ſui initio, variis pol-
leret ſeminibus, ac heterogeneitatibus, qui to-
tus homogenealiter tandem debet in vnicum
glutinoſum, album, ac tranſparens ſperma nu-
tritiuum, pro partium ſimilarium ſuſtentaculo,
reduci, vel manere ruber pro carne muſculo-
41 rum, ac viſcerum parenchymate. Quocirca
conſtanter nego, cruorem, quamdiu viuit, aut
in venis) etiam à morte hominis) detinatur,
coagulari: ac per conſequens, habere partes
integrales diſparatas, vlla ſui heterogeneitate;
ſed diuerſitatem omnem in cruore, fieri per
eiuſdem dumtaxat interitum. Ergò, humorum
diuerſitas, eſt filia tantùm mortis, non autem 42
vitæ. Nec refert, quod ſubinde in corpora oc-
currant excrementa, vultum cruoris mentientia
vnde ſcilicet per degenerationem facta ſunt.
Non enim vrina, vinum eſt amplius; Provt nec
pus aut muſcus, aut ſputa, ſunt adhuc partes,
cruoris. Quia excrementa non ſunt ampliùs,
quod erant ante ſui corruptionem. Eò quòd
res quæque eſſentiam, & nomen aſſumat à ter-
mino tranſmutationis. Quid enim arguit, ſi
cruor per phlebotomum, aquam, vel alios fun-
dos ſub ſui corruptione ſegreget, ſi eiuſmodi
aqua proinde nec fel ſit, nec bilis, nec amara,
careatque proprietatibus fellis? Quæue eſt iſta
credulitas? Supernatat aqua cruori mortuo:
ergò eſt bilis fellea, quæ ſub falſo guſtu amaro-
rem fellis mentitur? Non eſt enim iſta ſuperna- 43
tans aqua, pars integralis cruoris, nec de eius
eſſentia, aut contentis, magiſue cognata cruori
quam currus reſpectu hominis inſidentis. Do-
lendum eſt itaque, tot ſeculis, neminem vn-
quam deguſtaſſe iſtam aquam: ſed autorum nu-
gis ſua inſcripſiſſe nomina omnes: ſpecie in-
quam medendi, deſtructiones ægrorum, ſub
falſis principiis tradidiſſe Scholas. Siquidem 44
humores ſunt exitiales ignorantiæ, ignauiæ,
turpitudineſque, à mendaciorum parte intro-
ductæ, & à ſequentium laxa credulitate celebra-
tæ. Non enim etſi fundus cruoris ſubinde mi-
nùs rubeat, erit proinde atra bilis: provt nec ſe-
dimentum lotij, eſt priuata. Sed dum vita cruo-
ris receſſit, non mirum ſingula, quæ in vitæ
vnitate cuſtodiebantur, repetant conditiones
materiales, quibus obligantur. Fundorum enim 45
varietas, à ponderum præeminentia in liquidis
pendet. Latitudinem quippe in pondere habent
quæ poſt mortem heterogenea euadunt, & ſen-
ſim in ataxiam confuſionis properant An enim
ſani iudicij vir, credat vinum, cereuiſiam, her-
barumque ſuccos, ſuam melancholiam ad fun-
dum cum ſedimine deponere? Quid enim
commune habet melancholia, cum heteroge-
nea ſediminis ſubſtantia? Quoad colorem ve-
rò, Omnis Æthiops cruorem habet fere atrum,
plerumque autem abſque ſero. Nullus tamen 46
illorum melancholicus. Omnes verò iracundi.
Cruor enim, qui ab ambiente refrigerabatur in 47
pelui ſtatim, rubeſcit magis illo, qui ad fundum
demerſus diutius tepuit, nam & hoc ordina-
rium, Quod extrauenatus cruor quilibet, ſtatim
in corpore nigreſcat. Quæcumque enim facile
putrent, facile etiam admittunt putredinis co-
mites, citiuſque putreſcit pars cruoris, quæ diu-
tius poſt ſui mortem tepuit. Nec nimirum ita-
que, quod pars fundi inferioris intenſius nigre-
ſcat. Quod autem ater cruor non ſit ſeparatio
ponderis in cruore, multóque minus atra bilis:
nouem circiter vncias cruoris recentis, & adhuc
liquidi, in duas ſeparaui ſcutellas: quarum vnam
in aqua frigida natandum expoſui: alteram ve-
rò, priori æqualem tepore lento diutiùs deti-
nui. Hæcque plurimum atri cruoris oſtende-
bat: illa verò nequicquam. Heterogeneitas er-
gò, in liquore mortuo, putreſcente, ac putreſci-
bili ſtatim, eſt corruptionis adæquatum indi-
cium.

cium. Quodque ideo nec habet vitale, aut semi-
nale initium, signum, vt nec suæ primitiuæ
compositionis argumentum. Etenim originali-
ter componimur ex vitali semine: & resolui-
mur in putridum, atque cadauerosum liquamen
aqueum: quod & sæpè in viuentibus, pro parte
48 accidit. Quid si cruor ex pallido rubeat, An id
proin pituitæ erit ascribendum? An poma rubea
erunt pallidioribus magis sanguinea? pruna
subnigra, albicantibus magis melancolica? Et-
49 enim colores non designãt fictos humores, aut
elementa: sed imitantur proprietates vitæ me-
diæ, atque spissitudines, in materia sunt ope-
ra Archei seminalis: non autem appositorum
50 humorum confusa testimonia. Recurre ad li-
brum de inaudita febrium doctrina. Quod du-
centorum rusticorum, sanorum sanguines, vni-
co mane inspexerim, adspectu colorum ac fun-
dorum diuersitatibus insignes. Quidam enim
gelatinam subnigram & coactam referebant:
sæpe etiam subuiridi liquore permistam, subin-
de tantùm conspersam leuiter. Cruor item a-
lius per totum aquosus, alius muccosus erat,
alius in fundo rubebat, alius in summitate ma-
gis. Alteri aqua supernatabat, clara, pallida, sub-
flaua, quæ alibi in medio cruoris interclusa la-
tebat. Alius cruor punctatim maculosus, alter-
que per totum ex rubente pallidus, alter in pu-
niceum, atrumue colorem alius propendulus:
prout demum alius per strata subuiridis erat.
51 Quapropter commiseratus sum deceptoriam
hæmorrhuscopiam, judiciaque emisso cruore
solita, humorum commenta, ac faciles ægro-
rum credulitates. Ariolator namque cruoris in-
spector, mox peccantis atque superabundantis
nomen, proprietates, itemque hominis illi-
us mores, complexionem, inclinationem,
morbi latentis speciem, magnitudinem, exi-
tum, atque insuper mortis genus, imò & fortu-
narum dependentiam prædicere ex humoris
coniectura satagit. Quisquis autem humorum
52 peccauerit in tabula hæmorrhoscopiæ, capitis
diminutione proscriptus sit illico, & nisi mox
illico paruerit, per infamem secessum profli-
gandus est. Quia medicus ad manum habet
suorum humorum peculiares satellites qui vin-
ctos singulos & patefactos educant. Sic enim
ludificant ignaros, & interim sic quoque visi-
tationum crebritas stabilitur. Quippe ex præin-
dicato norunt, quale erit albumen, quod assum-
to suo solutiuo, putrefactum recedet. Etenim
etiam maxime phlegmaticus apud illos, si rha-
barbaro vsus sit, flauum excernet, minusque tin-
ctum si scammoneata sumserit, non autem mu-
cidum liquamen, quale ab assumtis colocyn-
thidis magistralibus (sunt namque cuncta com-
posita officinarum, scammonea, vel colocyn-
thyde, vel vtraque tanquam binis suffulta co-
lumnis.) Sæpè etiam, quem hic iudicat bilio-
sum, alter vocat sanguineum, sin autem pi-
tuitosum quem putant, videtur semel iratum
mox etiam bile æstuare contendent alij: Pota-
taque scammonea, vnus alterum deridet, si se-
paratim vocetur, quod bilem à sanguineo adeò
copiosam eduxerit, sibique vt artis ignaro,
mercedem intensiorem deberi occultè eo ipso
insinuat. Nam in rei veritate fraus, & fructus
dolo connexus, vigens, quoties neglectis vanis
complexionibus, humoribus, posthabitoque
specioso cruoris emissi indicio, & adspectu,
præsciuit ex assumti solutiui proprietate vene-
fica, qualem amurcam quisque sit deiecturus.
Solutiuum scilicet, obit functionem hepatis
apud eos. Quia humores quos volunt, fabricat
eductosque ostentat ad lubitum, & iuxta pro-
gnosin impostutæ: gloriantur que velut è tripo-
de, ægris prædixisse, peccantium humorum e-
docendorum colores, ac proprietates, illosque
cacatos, respondisse in haruspicio, ad præscita
auguria Misera sanè doctrina, inscitiaque plan-
da: quia miserrimus ille, qui assumto tabe facti-
no, suum cruorẽ permisit putrilaginis larua ex-
hauriri. At mirum saltem, quod Scholæ sordes
auriu præterierint. Nam quæ flauæ, & amaræ 53
billis recentiorem darent memoriam, fidemque
firmiorem, quàm quæ cruori aqua supernatat.
Iam ergo in cerebro, alter est bilis custos, ac fol-
liculus. At hæ sordes, non nisi sanguine absum-
to, in alimoniam cerebri, apparent: fel autem
in esse pristino, permanere nequit, absumpto
cruore, cuius fuisset pars integralis: esset ergò
auxilium pro bile, ab excremento formaliter
transmutato petitum. Præsertim, quod solum
fuliginis specie, per aures exhalat. Nam quo
profundius scalprum in aurem mittitur, minus
istarum sordium deraditur. Sunt ergò ridicula
& languida argumenta, quotquot pro humori-
bus spem faciunt. Colores etiam deiecti excre-
menti, effectus sunt potati pharmaci: non au-
tem testimonia abundantiæ, aut humoris electi
reiectique, conformitas. Hæc de doctrina fe-
brium, cap. de solutiuis ad longum sunt de-
scripta. Sufficit mihi testimonium ex ore Scho- 54
larum, quod inter cuncta solutiua, sola aloes
innocua. Non ergò innocui, qui hoc profiten-
tur, interim aliis noxiis quotidie vti non desi-
nunt: non quia sana ægris, quæ noxia docent,
sed sibi reperiunt proficua. Quid agimus, age- 55
musque, inquient aliqui, nisi enim venam sub-
inde pandamus, & aluũ subducamus, domi ma-
nemus, vulgi risus, & scenarum fabula facti?
In Scholis enim prælegitur libellus de natura
humana, Hippocrati calumniosè adscriptus. 56
Docens quod vnum & pari quantitate soluti-
uum exhibitum, diuersis anni stationibus, di-
uersos humores emunxerit, ac semper post lapſ-
mos, vna cum sic laroato cruore, vitam abstu-
lerit. Quod sonat, sub specioso purgationis ti-
tulo, ius factum, putrefaciendi cruorem, col-
liquandi carnem, sub impostura, & ad lubi-
tum medentis, alicuius coloris humorum, tan-
demque nisi dosis dolum venenumque tegat,
quod profluxurus sanguis sic mutatus, ægro
necem sit allaturus, vt quanquam præfato li-
bello dicatur, vnum idemque laxatiuum, aliis
atque aliis anni stationibus, alios atque alios
primo educturum humores: est tamen con-
stanter, verum solutiuum, supra debitam do-
sim, suum enecare sumentem. Adeò vt fre-
quenter rabida illius vis tam pertinaciter venis
intincta maneat, quòd restringi nequeat, &
mors colliquando subsequatur. Quanquam
ipse potus solutiuus, necisque patronus, ferè
primus exciderit. Frustraque hoc casu adhiben-
tur restringentia: vbi non est læsa retentrix: sed
venenum impressum continuò labefacit. Qua-
re requiritur potius antidotus, quàm astringẽs
pharmacum. Quod nempe peccando facit le-
thalis diarrhœa: idipsum laxatiua, sub Meden-
tum

Tandem educto humoreteo & accuſato inſon-
te, nequicquam tamen inde plerumque miiior
morbus. An ergò inde non ſunt coniicienda
ludibria? & quicquid de humoribus, illorum
exceſſu, delectu & ſegregatione, eſt garritum?
etenim quotidianum eſt, quod euentus fru-
ſtrent ægrorum ſpem, ac Medentum pollicita.
57 Ideóque nec audent certò ſpondere ſanatio-
nem, per abductionem humorum, ſuis laxati-
uis, quos ſolos, in cauſam continentem mor-
borum, attamen accuſant ſeriò. Quia nimi-
tum malè edocti, & nimis ad falſorum axioma-
tum perſuaſiones. Attamen ait Hippocrates,
ſi illa educantur, quæ educi oportet, meliùs
ſe habent, atque facile tolerant. Quinimò nec
audent, corpora ſeriò ſolicitare purgantibus,
antequam morbus ſuæ digeſtionis: natura au-
tem victoriæ ſuæ ſpem, fecerit, (idque abſque
Medentium opera) futuræ criſeos. Hoc autem,
ne ſolutiua, ſimulque ſua Scholarum axioma-
ta, apud vulgus infamentur, ſi præcociter, an-
tequam corpora turgeant, id eſt, ante morbi
peſſumdationem, eporis laxatiuis, ſanatio non
ſubſequatur. Itaque cum præter venæ ſectio-
nem, & purgationes, parum ſuperſit apud Me-
dentes, remedij; ne tamen Medentes nauei
fiant, minora laxatiua ſubinde propinant, vt
aliquid feciſſe videantur. Fatentur quidem
proteſtanturque, illa minuratiua, morbum à ra-
dice non detruncatura, (quaſi aliàs maiora la-
xatiua, morbos, falcis inſtar demeterent) ſed
humoris peccantis diminutiua, atque hactenus
auxiliatura: Puta, ſi non ad ſanitatem; ſaltem
58 ad mortem ægri, vel Medentis culinam. Clam
enim Medici fatentur, parum auxilij è pulſu,
vrinæ inſpectione, & cruore hauſtum: Inſpe
xiſſe verò lotium, & cruorem ſub Gordonij, re-
gulis, ſiue impoſturis, ne ſcilicet prædeceſſo-
ribus ſapere viderentur minus. Quæ ſanè do-
lum, atque ſuperbiam fraude velatam conti-
nent. Imputi ſaltem Medici inuentum tulit,
hominem, ſtercorum nomine vocari, & diſtin-
59 gui. Bilioſum nempe, Melancholicum, Phleg-
maticum, quæ mera credunt excrementa. Cer-
tum eſt enim, per laxatiua pharmaca, cruorem
& carnem, ſine ſeparatione heterogeneitatis, in
putrilaginem iſtam flauam, ac putidam, reſolui
60 Eſtque argumentum hebes, inde intuliſſe. Si
ſanguis & caro, liquata per anum recedant, fi-
antque flauus liquor, aut mucidum excremen-
tum: ergò caro & ſanguis conſtant, & compo-
61 nuntur iiſdem materiis: quæ ſunt vera bilis
& pituita. Siquidem, prætetquam quod cruor
non eſſet verum compoſitum naturale: ſed ap-
poſitum è pluribus diffotmibus eſſentialiter:
etiam non poſſet retrogradi iterum in bilem,
vnde compoſitum aiunt cruorem. Vel alioquin
eſſet immediatus receſſus, à priuatione ad ha-
bitum. Ergò vel ex bile, nunquam factus fuit
cruor, multóque minus caro, quæ ſpecie diffe-
runt à bile, & per conſequens, ſi tota caro &
62 ſanguis, quamdoque in iſtam putredinem (quã
bilem nominant) tranſmutentur, & eiiciantur,
adeóque tam arte, quàm morbo, tota caro li-
queſcat: neceſſe eſt alterutrum: vel iſtam bi-
lem putridam, formaliter, & actu adhuc cruo-
rem & carnem eſſe: vel bilem, ſemel in cruoris
ortu, mortuam & tranſmutatam, iterum imme-
diato regreſſu, reuixiſſe, tam à liquatione car-
nis, quàm cruoris. Neceſſe eſt inquam, vel qua-
tuor iſtos humores perſiſtere ſemper in propriis
ſuis formis, ſub ſpecie tamen ac velamine, tam
carnis, quàm cruoris: vel demum quatuor iſtos
humores, ſuum eſſe, ac formas, exuiſſe, ſub in-
troitum formæ cruoris, & carnis. Si prius dixe-
ris: Iam cruor non eſt oppoſitum naturale: ſed
oppoſitum ex pluribus. Sin verò poſterius ve-
lis; eſt impoſſibilis immediatus regreſſus cruo-
ris & carnis, in bilem, aut alios humores con-
ſtitutiuos ſui. Vnde rurſus ſequitur: Quæ per
poculum laxatiuum ejiciuntur, non eſſe bilem,
ſed cadaueroſum liquamen putidum, vi phar-
maci ſic deturpatum. Galenus enim videtur 63
bilem vtramque aut pituitam, reiicere in com-
plexiones naturales hominis, vſque adeò & in
meram intemperiem referre. Siquidem ait vni-
cum mel, in ſanguineis, totum verti in ſan-
guinem, quod in cholericis totum mutatur in
bilem. Quapropter non tam in propenſionem
materiæ, quam in vitioſam hepatis intempe-
riem, huiuſmodi humorum natiuitates, tan-
quam indifferentes relegat. Vnde conſequens: 64
tres ad minimum Intemperies ſemper ac ſimul
confluere: quæ ſingulæ ſingulos pariant humo-
res. Imò verendum, ne Galenus allidatur ad
ſcopulos, & ſubmerſus pereat, dum docet, to-
tum ſanguinem putridum verti in bilem. Nam
inde cogetur concedere, quotidie partem cruo-
ris, in ſui conſtitutione putridam: imò & mel
in bilioſis, totum intra paucas horas, putrere:
non autem in ſanguineis. Adeóque tam com-
plexionem bilioſam, quàm eius bilem, eſſe
meras corruptiones. Saltem quãtum bilis quo-
tidie in ſanguificatione fit: tantumdem, ex pla-
cito iſto Galeni, putreſcit. Ac per conſequens
non eſt bilis, humor conſtitutiuus cruoris ſani
ac benevalentis: ſed adiacens vitioſum. Ete-
nim dum cruor putridus, teſte Galeno verti-
tur in bilem: intelligitur iſta bilis, vera bilis;
non autem ens putridum, cum putrida bilis
alioqui non magis cenſenda ſit bilis, quàm ho- 65
mo putridus, homo. At poſtquam opticè ſciui,
quòd nullum ens, exſiſtens in ſui perfectione,
atteſtetur partes diſſimilares ſuæ radicis ſemi-
nalis ſi quæ ſupereſſent: Sed quod ſemen di-
ſponat ſuam materiam, vt ex ea hoc vnum
quid fiat, & non per appoſitionem; ſed per ve-
ram formalem tranſmutationem: ſciui perfectè
deinceps, etiam quod diuerſitas, in cruoris cor-
ruptione ſubinde eluceſcens, nunquam poſſit
atteſtari, multòque minus oſtentare, partes con-
ſtitutiuas materiæ ex qua Non magis quàm vi-
tulus ſtrangulatus, etſi in apes mutetur, proin-
de eſt compoſitus ex apibus. Vel mel, ſi cum
rore majali, vna in gramine nocte, plenilunium
tulerit; mutetur in anguillas: cum pane autem
ſecalitio, in formicas tranſeat. Induſium verò
muliebre, occluſum cum frumento, abeat in
mures, infra paucos dies. Non tamen mel pro-
inde ex anguillis aut formicis, vitulus ex api-
bus, vel mures è lino menſtruo, ſuam deſu-
munt materiam. Eritque compoſita anguila,
formica, &c. è melle, ſic vt iterum anguilla
mortua iterum ex ſui corpore, mel excudat
Errat proinde Paracelſus, qui ciconiam aſſam 66
in ſerpentem, & anates in ranas, ſpatio quinde-
næ, ait recedere: quod aues ejuſmodi cibis ve-
ſci ſolitæ eſſent, aliaſque beſtias, ideò in ſe ſemi-
naliter continere debeant. Id enim experien-
tiæ facti, & Philoſophiæ repugnat penitus. Non
equidem

equidem origo rerum est ex iis, in quæ resoluta mutantur, Eò quòd in generatione naturali, oporteat partes constitutiuas sic fieri vnũ quid, vt ab vnica generati forma actuentur plenariè. Ideóque quicquid sub generationis relatione, non est immutatum ab esse pristino, id planè manet exclusum, atque deles. Cuncta enim naturalia, vniuoco ferè modo ac semine, constituuntur. Adeò et si conflentur partes integrales, quales sunt ossa & nerui: illa tamen, non solum concreationis methodo; sed specificæ vnionis vitali vinculo colligata, transeunt in alienam familiam: fiuntque ens ipsum, vnde partes seminis prioris repeti, est naturæ prorsus impossibile. Non est itaque cruor, pars contexta ex quatuor humoribus, specie elementali differentibus: multòque minus est cruor resolubilis in humores illos, vnde creditus ortus. Sed per consequens, quicquid è cruore, aut per aluum corrumpendo, producitur, vt non est humor vnus de quatuor illis fictis: sed putridum cruoris excrementum. Multò minus est basis fundandi argumenti, pro humorum

67 possibili existentia. Liquidò proinde constat, Scholas cruorem non intellexisse, vt ens naturale, vnum, & compositum naturæ: sed pro ente artificiali, ex pluribus consarcinato, atque connexo. Sub qua ignorantia, certum est, proprietates, requisita, sanitatem, morbos, remedia quoque, vna hactenus mansisse incognita, falsisque medendi principiis per coniecturam tantùm fuisse medicatum. Sed agendum vnica vis iecoris, in sanguificatione regulariter, directè, atque ordinatiò producet quatuor simul humores, horumque varietas (exemplo Mellis per Galenum memorato) pender ex quadruplici varietate vnius efficientis. Itaque necesse est,

68 regulariter, ac quotidie præpollere in vnico hepate, quadripartitam, expressam intemperiem complexionalem: quarum scilicet quælibet, inuita sucia, suum apta sit fabricare humorem. Cumque plus ordinario pituitæ generari seribat, ideoque & quotidianæ febris causam abundantiorem statuat. Sequitur, quod intemperatissimi etiam cholerici complexio pituitosa erit adhuc præpotentior. At enim iam dudum essent, conculcataque fuit elementorum figmenta, vnde qualitatum & humorum spetanda esset reflexio quaternij: Nulla iam porrò ratio superetit, cur magis ad quatuor humores, quàm ad tres, vel ad decem vergeret, cuiuscumque demum dispositionis, hæres illa materia exstiterit. Quia sublato trunco fundamentali quod scilicet non sint, nec fuerint vnquam quatuor elementa in Vniuerso, neque ex iisdem corpus nostrum vllatenus constituatur materialiter, aut efficienter. Simul tuit etiam tota humorum generatio quadruplex in iecore. Quippe quæ ad elementa, horumque suppositas fictasque qualitates, conneaasque luctas, semper respe-

69 xit. Quam est denique inconsideratum hoc Scholarum commentum, quod velint Splenem, cloacã esse atræ ac pessimæ bilis; attamen Splenem in iecoris adiutorium cedere: vt nempe Splen sanguificando, iecoris succenturiatum administret, dum scilicet malè se habet iecur. Quasi nobis iure substitutionis, vis iecoris vitalis alio gliseeret, & præcipuè in sordidam, quam aiunt pessimatum calamitatum thecam. Bone ac piissime Iesu, tanti confusiones in mendendo admittes, adhuc dudum? Respice populum tuum, sub tam densis falsitatibus ingemiscentem, & recordare genuinæ benignitatis tuæ. Cernunt namque Scholæ in artificialibus aream, variis frustris compactam, dissolui iterum in suas partes; putantque ludicra stupiditate, idem in natura, per tuam humanitatem contigisse, bilem nempe repeti è cruore, imò & è carne quoque: semperque ideò pestilisse bilem sub transmutatis formalibus initiis: & ex bile ideò cruorem iterum materialiter surgere, ac resurgere. Alius verò vidit, salem in aquam resolui, nec videri tum amplius, moxque per aquæ ebullitionem, rursus salem apparere. Idem ideirco in suis humoribus fictis, contingere automatunt. Quasi bilis immutata essentialiter, nunc in cruorem, ac tandem in carnem, mutaretur, & ad lubitum Medentis, per solutiua sua, inde sospes rediret. Sed eamus ad

71 manum. Somatur putata flaua bilis, cruori extrauenato supernatans, coquatur quocumque gradu teporis, aut caloris: nunquam tamen inde retorrida fiet, æruginosa, vel porracea, multóque minus atra illa acida, quam aiunt, terram fermentante. Quæ si fiat in Liene: ergò non est sanguificationis pars aut cruoris. Sin verò

72 fiat in iecore, cum aliis tribus; ea eadem simflati chyli materia: sed à diuersis agentibus: etenim cum in hepate sint exiles ac tenuissimi venarum ramuli, continuò lotio transmittendo occupati, nec venæ hepatis directè in Splenem respiciant: non video, quomodò atra bilis, ab

73 hepate separata, ad Splenem deferatur. Potissimum vbi magna lotij affluentia, & cruoris abundantia sursum deferatur. Vtraque autem bilis deorsum, ad sua separatim collegia, opposita confusione, in tam exilibus venis, officinæ sanguificationis, ferri deberent. Non ergò à iecore defecti potest atra bilis, quam dicunt excrementiam: quin potius Lien alitur ex venis & arteriis lienaribus, iuxta consuetum alitutum membrorum. Nec Lien viuit ex proscripto excremento, neque est cloaca corporis, pessimique humoris. Si namque Lien à iecore, atram bilem desumere debebat: quare non est vicinus hepati: Quare solus Splen, inter viscera, nutrietur excremento horrido? Et quà tandem depellet supervacaneum hoc perniciosum tecrementum? An per stomachum, eiusque orificium, tam nobile ac sensile, iam latrina vltimi erit excrementi? Adeone malignum hoc labomen, appetentiam suggeret stomacho? Quorsum enim recoquetur scotia, iam toto genere, proscriptione, & proptietatibus reiecta? Stomachus vicem cordis æmulati conceditur: ergone conueniens fuit quod stomachus conceptusque eius cibus, totaque totius inde œconomia, contagio maligni recrementi quotidie contaminarentur? An enim id non fuit naturam, eiusque creatorem, à creationis initio inexcusabilis incogitantiæ insimulasse? Nonne folliculus aliquis separandis fæcibus fuisset aptior, si vlla esset atra bilis, quàm quod nobile viscus Splenis, tot arteriis prægnas, & nobile viscus stomachi, pessimi excrementi fierent refugia? Sed quo telo, tanta defendunt

74 Scholæ delitia? Aiunt enim. Aliquando visum atrum succum, acidum, vomitu reiectum, qui in terram decidens, eandem fermenti modo attolleret. Vnde multa consequenter collegerunt absurda 1. Quod istud acidum excrementum, à colore

colore vocari deberet melancholia, siue atrabilis. 2. Quod fiat quandoque à propria sua materia: sæpe tamen à flaua bile recocta. 3. At non fcitur adhuc ex vita materia, vt neque coquina illius ferculi. Cum flaua bilis alioqui citra confusionem, non posset deferri ad alicuum Lienis hospitium. 4 Bilem, humorum quam volunt calidissimam, & igneam, aiunt, per coctionem redigi in terreum humorem frigidum, & siccum. 5. In atrum, ab aqueo, & flauo. 6. In acidum, & fermentantem, ab amarissimo felle. 7. Cur igitur bilis flaua (tel inquam) proprio folliculo, nunquam recoquitur in atrem? Cur ad hanc coctionem alienum limen mendicat? Quotidie opus fuit recoctione bilis flauæ, si recoquendo in peius festinet? Quare natura, que semper facit è possibilibus, quod est optimum, non expellit cum fordibus alui bilem, quam commutat in deterius per recoctionem? Sin Lien sit atræ bilis officina: non est ibi tantus quotidie calor, qui sit recoquendæ bili fatis Aut si caleat, quomodo è bile flaua, calida, fit humor frigidus? Cum potissimum Galenus velit mel, diuersis auscultans intemperiebus, mutari in diuersos humores, intemperiebus illis conformes? Quasi decoctum liquidum, vires facchari amitteret oppositasque induceret, eò quòd in fyrupum: vel linctum inspissetur. Quare fel hactenus, quocumque artificio recoctum, nunquam aciditatem assumsit? Qua enim via, quove ductore, vel impulsore, flaua bilis in Iecoris officioa, cruori exquisitè permista, & homo genealiter coctta, ducetur ad Lienis vas peregrinum, vt ibidem, torrendo, fiat atra bilis, si Lieni sit proprium condere atrum spissumque liquorem frigidum terrestrem? Ao enim hoc fine, Lien tot arteriis dives, quòd sibi non habeat viscus par, in tanta pulsuum vitalitate, vt videlicet bilem flauā, in atram deturpando coquat? Quomodo atra differet à flaua, si vno caloris puncto fiat hoc aliqoid! Nonne id est calori coquenti, rotum naturæ negotium concredere, abstersiris proprietatibus formalibus? An locus erit in Liene, allabenti peregrinæ bili, si aliunde, è venis & arteriis, suis necessitatibus sit satisfactum: Vbi ergò in limine, ac foribus lienis præstolabitur aduentans bilis, si gratus hospes iam domum obsederit, An Lien, innato venarum & arteriarum sanguini valedicet, vt aduentantem bilem in se recipiat, ad excoquendum, in atram fordem? Quòd si bilis torreri dicatur, in ipsis venis: cum omnium venarum calor sit duntaxat moderatus tepor, non fiet ex igneo liquore bilis, frigidus atet? Nec est ratio, cur venæ à Iecore futentor ministeria sanguificandi. Neque etiam, cur in venis, prius decocta atrā, dein ferretur ad Lienem, quærens sibi nouum hospitium, Nec demum hactenus comprehendi possunt venæ, coctrices flauæ bilis, in atram. Quis demum fomes ille, qui bilē flauam absque necessitate torreat, in aliud, & peius excrementum? Etenim dum de officiis naturæ loquor, scio nil moueri à seipso, nec stultos esse calores, nulli fini intentos bono: vt nec digestiones, ab ipsa natura propositas in obiecta ridicula. Etenim si venula sit, qua Lien, in stomachum, inspiret digestiuum fermentum, ac vigorem vitalem, non video, cur idcirco tot atræ bilis figmenta conueniant: vnde catenarim tot calamitatum turmæ sunt secutæ. Quam ineptum enim, finxisse 76

extremam naturæ scoriam (vt fatentur) repudiatumque, ac horridum excrementum, stomacho in deliciis esse? appetitum eius curare? Adeò nobilem partem, inquinaudis tam cibotom, quàm functionum vitalium potestatibos, subhectam reddere? Etenim bilis atra, quæ primordialiter pararetur è chilo, est eiusdem speciei cum illa, quæ gignitur è bile retorrida (nisi malint 35 & quintum admittere humorem) vel est diuersa. Si eiusdem speciei. Iam idem hoc aliquid, erit acidum frigidum & terreum, eritque igneū an atrum, fietqs proximè è diuersis materiis, dispositis ad suos fines diuersos, Idque per vnicum agens elementarium, simplex, & non seminale. Eritque Galenus cum suo melle, in biuio. Itemque bilis flaua erit subordinata, ex sui indole, ad bilem atram, per sectetur, per elaborationem: adeoque flaua bilis non erit vnus de quatuor: sed semihumor. At fallem non percipio, cur scoria superuacanea fiat quotidie, debeatque esse, de nostri constitutiuis. Quæve sit hebetudo, quæ coegerit fingere tot fabulas? Profectò, vtut ista Medendi pagina voluatur, tota, absque necessitate, voluratur inter stercora. Est quidem fermentom acidum, vitale, ac spiritale, in Splene quo stomachus coquit: quo scilicet deficiente, etiam corruit appetitus. Ideòque Senex ait. In febribus ructus acidos nidorosis superuenientes, bonum. Est nempe fermentum, à Liene inspiratum, magni tituli & vsus totalis subiectum: nequaquam atræ saburræ, melancholicoque excremento dicaodom. Paracelsus scribit, hominem commodius carere potuisse renibus & Splene. Quod 77 præter suum idiotismum, implicitam continet blasphemiam. Nam quicquid fecit Deus, fuit, eritque lōge semper optimum. Si enim Scholæ 78 effudissent vnquam Chrysulcam, facile comperirissent, qood acor terram dissoluat: non autem fermentet. 2. Quod fermentorum sit actio, in habentia symbolom. 3. Terram non esse fermentabilem, quia à fermentis fructuum, elementum non est fermentabile ob constantiam, simplicitatemque sui. Etenim si fermentum panificij non fermentet ligna, aut lapides, quodnam ergo reperietur terræ fermentum? Siquidem ista est fermentorum conditio (non cōsiderata à Scholis) qood fermentum, ex quo semel est susceptum, vlterius continuò fermentet, nec cesset, quandiu consimile sibi obiectum reperit. Quare elementa concipiunt quidem aliena fructuum fermenta: sed nullatenus iisdem proinde fermentantur. Quia omnia fermenta sunt elementis inadequata. Quia carent transmutatione, feminibusque sibi adæquatis. Alioqui si terra esset fermentabilis, cadauera inhumati non possent, quin totus mox terræ globus, lethifero tabo, nobis fieret deleterius. 4. Ergò Galenus hæc nunquam sciuit, nunquam chrysulcam, imò nequidem rosaceam cognouit, nunquam fermenta formalia olfecit. 5. Nec atra bilis terram vllatenus fermentat, si nusquam, ac vnquam fuit. Licet fimi, per dissolutionem ab acidis ebulliant. Porro, ex vnico pane & aqua, fit chylus. Si ergo in pane & aqua, quadruplex lateret humor in natura, eodem iute, omnis herbarum succus semper quadtuplex esse deberet. Quod somnium esto. Donemus itaque, quod ex solo pane, & aqua simpliei, fiant quatuor ficti humores. Hi inprimis non fiunt 79 seminaliter,

seminaliter, atque dispositiuè ex aqua simplici
elementali: ergò ea pane resoluto, & solo, fiet
chylus; & hic deinceps morabitur in quatuor
humores, exstimulo agentis hepatis. Ideóque
iam exorbitans, ac anomalum iecur. Si quidem
80 cuiuslibet agentis naturalis, vniuoca tantum,
atque simplex est actio. Necesse est ergò, vel
in hepate esse quatuor simul agentia sanguifi-
cationis, vel ruere quaternarium humorum,
in ficta rudera. Nam si è simplicitate præfati
chyli non fiant quatuor humores, sponte natu-
ræ, neque ex vi quadruplicis agentis, in ieco-
re collaborantis. Siue, si non fiat supposita fi-
ctorum humorum quadruplicitas, ex vi agentis
aut patientis. Rectè quicquid negatur sub dis-
iunctione, negari potest copulatiuè, ob negati-
81 ui amplitudinem. Igitur concludo: Si ex con-
nexione agentis simplicis, & materiæ vniuocæ,
procedat actio sanguificationis vitalis: ea certè
vt erit simplex; ita & non nisi vnici humoris
mater esse poterit. Sin verò propter eduliorum
diuersitatem, varietates humorum in cruo-
re fingamus: Iam ex tot eduliis simul sumtis
centum humores ad minimum, concedendi
82 erunt in cruore. Sed volunt Scholæ, sub vnici
caloris digerentis gradu, plures cibos mutari in
chylum, eiusdemque caloris moderamine pro-
duci in hepate semper quatuor humores. Idque
tam in Sueco, quàm Æthiope. Fatentur demum
sanguificationem, proprium Iecoris opificium,
Lienis verò, tantum per inordinationem, atque
suppetias, licet interim, circa coctionem bilis
flauæ in atram, sit impeditus, & stercoribus
Lien inuolutus. 1. Imprimis ruit Galenus, cum
suo melle, quo totum vel in cruorem, vel in
bilem verti scribit. 2. Non procedit generatio
humorum, ex elementali, 3. Non ad cassum
quaternarium elementorum, est recurrendum.
4. Alioqui tam hepati esset naturalis sua bilifica-
tio, &c. quàm est sanguificatio. 5. Cruor erit, non
nisi confusa humorum connexio, generatum
anomalum; non autem compositum naturale,
sed necessitatibus agentium, atque finium, orba-
tum. Profectò vtrobique magnæ nugæ magnas
inuoluunt curas, & magna absurda. Quæ si per-
tinaciam induant: Iam amentiam, si non & ma-
litiam sonent. Nugæ igitur humorum, à caco-
dæmone inuentæ, in paganos diremtæ sunt, &
à Scholis hactenus subscriptæ. Etenim diabolo
aptæ, quia confusiones medendo, fallacias &
mendacia continent; ideóque neces quotidia-
nas pariunt, lumen naturæ obscurant, figmen-
ta plausibilia præsupponunt, omnibusque
exemplis à pari destituuntur: tantóque illæ fa-
bulæ aridiores, stupidiores, perniciosiores, ac
temerariæ magis, quò in cladem mortalium
83 creduntur tenacius. Vertiginosus itaque totus
Galenus, qui totum mel, nunc in sanguinem,
nunc in bilem, verti asserit. 1. Primo defuit
huic temerario assertori nuntius, qui certiorem
redderet, quid, quantumque de mellis totalitate
esset factum. Adeóque temeritatis & figmenti
totus est suspectus. 2. Deest affirmanti veritas.
Si quidem in natura deficit bilis, Ideóque &
complexio cholerica. 3. Ille enim, qui mem-
brorum proprietates per ingentia volumina so-
lis attribuit elementariis qualitatibus: ex solo
actuali calore hepatis vnius, quaternarium hu-
morum, in vnica sanguificationis actione, con-
stitui scribit constanter. Cum tamen actualis
calor, in vnico membro, nequeat non esse sim-
plex, vno eodemque tempore. Discat ergò Ga-
lenus, verius somniare de melle, & sanguifica-
tione. Nec abscedat ad puerilia, credendo qua- 84
tuor victrices & contrarias complexiones ele-
mentales simul in hepate stare, quarum singu-
læ, ex vniuoco chylo, suum sibi effingant hu-
morem, in vnicum cruoris subiectum conne-
ctibilem, indeque deciduum, ad Pharmaci solu-
tiui placitum. Desistat inquam credere, quod
ob solum simplicemque calorem diuersificentur
humores, vnico ex melle, vel chylo. Cum
non attendat miser ille Medicinæ Princeps, per
hoc requiri in temperato Iecoris calore, simul
totidem calores, supposito entis diuersos in te-
pefaciendo, pro totidem humoribus. Aduertite
sodales, quod nullatenus cogamur ad commen-
tum quatuor humorum. Etenim quæ diarrhœa,
cholera, & vomituum fæculentiis excernuntur,
non sunt humores Scholis iactati, sed sunt
excrementa, quæ morbus vindex fabricat, & ex-
pellit: prout & quos laxatiua eliciunt, sunt in-
tegri cruoris corruptelæ. Quodque illic morbus
vindex agit, Id heic, laxatiuum, multo scilicet
compendio exsequitur. Neque enim morborum
ianua, fictis humorum persuasionibus clauditur.
Cum iuxta Philosophiam, Nunquam ex ente
transmutato eliciantur illa vnde in fieri esse, na-
turaliter constituitur. Porrò quantumuis sat ali-
bi probauerim, non esse elementa quatuor, nec
eorumdem congressum, ad fabricam corporum
quæ mista creduntur. Indéque consequens, non
esse disparem Iecoris actionem, in procreatio-
ne semper quatuor humorum. Attamen quo
scholæ cernant, quali fulcro nitatur tota illarum
in medendo basis, agam ex mera illarum con- 85
cessa & tradita doctrina. Enimverò, si non per-
maneant elementa cum suis formis in misto:
nec etiam poterunt permanere illorum pro-
prietates: cum ipsæ formæ sint immediata sub-
iecta inhæsionis suarum proprietatum. Sin ve-
rò malint, elementa permanere cum suis for-
mis in misto: iam vel formæ istorum non erunt
actus substantiales, at solum vincula elemen-
torum. Redibunt namque semper integra, è sin-
gula suppositi conquassatione. Ob dormient sci-
licet tantisper formæ elementorum, dum præ-
sidebunt formæ misti; ergò cum forma misti
sit necessariò purus & simplex actus vltima-
tus: non potest esse quadruplex (imò quan-
tumuis materialia, ac remota materiæ illius
principia, essent ipsa actualia elementa) & per
consequens, non est ratio fingendi quaternarij
humorum, ex parte agentis. Eò quòd actio san-
guificationis, neutiquam sit elementalis: sed
vitalis & fermenti iecorij: cuius omnimoda
simplicitas non potuit recipere finaliter humo-
rum quaternionem, ex vniformi optimeque v-
nito chylo oriundum. Adeo, etsi in misto es- 86
sent 20. elementa, non proin totidem humo-
rum necessariæ essent productiones. Stupida er-
gò, & diabolicæ persuasionis, est speculario,
quæ ex tribus elementis, nequaquam ad mi-
sturam corporum concurrentibus, quatuor nu-
mero humores semper, ac ordinario prodire
debere, atque inde vnicum tantummodo cruo-
rem regulariter constitui. Inde nimirum sana-
tionis atque morborum necessitates dictari. 87
Obiicient forte. Admittis causam sonticam
depellendam, vetas laxatiua, quia vene-

nosa,cruorem autem, atque, vires vitales, ſub-
trahunt. Sed ab equo Hungariæ didicere venæ
ſectiones; ab aue, clyſteres, &c. Ergò. Verum
dicam cum Propheta. Nolite fieri ſicut equus
& mulus quibus non eſt Intellectus. Nolite di-
ſcere à magiſtris talibus. Subſcribet enim meo
voto pars dimidia continentis: Quippe ſub
Imperiis Ottomannico, Abyſſino, Indiarum
parte potiſſima, eſt venæ ſectio inuſitata. Harū
tamen nationum robora, agilitates, promtitudi-
nem; vigilantiam, & laborum conſtantiam, tam
ad agendum, quàm tolerandum, diſcite ex Hi-
ſtoriis. Meritoque mecum lugebitis nationes
olim bello formidabiles, hodie, ſenſim, ſub
Medentibus, euaſiſſe ad quemuis ventorum
axem moribundas. Etenim Septentrio, & Oc-
cidens, quæ in totum mundum ſolent ſpargere
ſuos bellatores, deinceps, propter has Schola-
88 rum ineptias occidunt, ſimulatq; phalanx per-
eg è proficiſcitur: Obiicient demum. Si præ-
ſidia vniuerſalia demas, nec ad humorum abla-
tionem te dirigas; quo ergò medio, ſuperabis
morbos? Reſpondeo cum præfatis nationibus,
Naturam eſſe morborum Medicatricem, eam
confortandam ideo, non conſternandam. Fi-
tium promotione opus eſſe. Si enim ſordes pri-
mis adhæſerint latebris: inſiſtendum reſolutiuis,
& abſterſiuis, natura tuto ſatagente reli-
quum. Sin verò penitiori receſſu aliquid perti-
nacius occultiuſque teſtiterit: aſſumenda ſunt
89 alcalia volatilia, quæ inſtar ſaponis, cuncta ab-
ſtergunt. Mirum ſanè, quantum ſal tartari, vel
vnici, volatile factum, non præſtiterit. Nam
omnem è venis amurcam detergit, & obſtruen-
tium contumaciam, diſpergitque apoſtemarum
ſuſcepta cōciliabula. De hoc ſalis (& non olei)
ſpiritu, verum eſt illud Paracelſi, quod quocū-
que non attigerit, vix alius potētior perueniet.
Externa autem, tam topicis, quàm internis vi-
talium poteſtatum ſuppetiis curantur: modò
per diaphæreſim, cruoris clarificationem, balſa-
mique noui tincturas, ac redintegrationes inrē-
daris. Maiora autem arcana, ad remedij vniuer-
ſalis faſtigium quodammodò aſcendunt. Di-
ſcite. Nam vendit Deus ſudoribus artes.

*Superfœtatio ſupplementaria, ad hu-
morum fallaciam.*

CAPVT II.

1 *Medentum incuria plangenda.*
2 *Miſtio elementorum obiter reiicitur.*
3. *Non, Chriſtianis committenda ignorantia paganica.*
4 *Catarrhi deliria ex humoribus prognata.*
5 *Ignoratis cuſtodibus errantibus, fuere Catarrhi tandem ſtabiliti.*
6 *Infringitur quaternarius humorum per contuſionem membri.*
7 *Ariete concutitur bilis flaua.*
8. *Probatur vſus fellis incognitus.*
9 *Bilem, non eſſe fel.*
10 *Abſurditas Scholarum.*
11 *Error Galenicus.*
12 *Conſequentia argumenti Scholarum ludicra.*
13 *Scholas præ ignauia indagandi, ignoraſſe contentu vrinæ, & neglexiſſe vronomantiam*
14 *Errores multiplices Veterum.*
15 *Argumentum ex regula falſi.*
16 *Defectus Scholarum.*
17 *Bilis, à Scholis oſtenſa, eſt cruori per accidens, non autem de eſſentia.*
18 *Iterum per ſuppoſitionem falſi.*
19 *Scholæ debebant, velint, nolint, deglutire duo Authoris axiomata.*
20 *Iterū conniuēter ſupponitur error Scholarū.*
21 *Iterum ſupponitur.*
22 *Abſurda aliquot atque pudēda proponūtur.*
23 *Scholarum tecta blaſphemia.*
24 *Fel, viſcus vitale.*
25 *Paganos non fuiſſe illuminatos dono Medendi.*
26 *Muccum, nec pituitam, vt neque cerebri eſſe excrementum.*

ENimverò tantoperè radicatus eſt humo-
rum numerus, quod ſemel eoſdem refu-
taſſe non ſit ſatis. Adeoque cum non ſatis do-
ceatur, quod non ſatis diſcitur, cogor repete-
re per ſuperfœtationem, quæ iam ſuperius ad
longum demonſtrare attentaui. Siquidem in
hoc cardine, totus medendi verſatur rhombus.
Etenim miratus ſum ſæpiſſimè, quod pugna 1
elementorum, miſtionum, & complexionum
figmenta per tot ſæcula, orbem chriſtianum
dementarint hactenus, quodque horum falſi-
tatem aduerterit nemo. Vbi tamen res tua
tunc agitur, paries dum intimus ardet, cuique
ſuus. Tantoque perniciosius perpetuatit hæc
cæcitas, poſtquam Medici ſua Somnia in rem
Medendi introduxerunt. Etenim per hæc com-
menta, vniuerſam morborum familiam, ho-
rumque ſanationes, in ſuas nugas, aſtipulante
mortalium credulitate, tranſtulere. In ſe qui-
dem planè erant ridicula, ac ſcenica, niſi lacry-
mis, luctu, planctu, ac Miſerorum commiſera-
tione, totum, per vices vicoſque, populum
Chriſti replerent quotidie, familias deſtrue-
rent, viduas, & orphanos proferrent impu-
nè. Denique ad præfatas, cæcaſque Meden-
tum temeritates has, ficti ſunt humores to-
tidem, ad numerum ſcilicet quaternarium ele-
mentorum. Horum nempe ametria, morbos
forte vniuerſos conſtare, & vt conſequenter ſa-
nitatem, ex ſequeſtratorum putaticiorum abun-
dantia: Sanitatis tandem redintegrationem,
ac conſeruationem (vtut vitæ breuitatem cau-
ſaret præfata humorum cruoriſque ſequeſtra-
tio) recuperari. Vah crudele Medentum Scho-
larum dogma, atque facinus ſceleſtum! Ita-
que non ſat ſemper, credulorum fallacias paſ-
ſiuas, pernicioſaſque Scholarum inuentiones,
& continuatas demum ſubſcribendo ignauias,
in ſtuporem vſque, & gemitus frequentes ſum
ſeriò deteſtatus, & apud Dominum Ieſum
meum conqueſtus, quòd genus humanum,
ſob dæmonij fraudulentis technis, tanta cre-
dulitate, ſeſe ſubſtrauerit tam pertinaci &
atroci crudelitati, ſubſternatque æquè conſtan-
ter etiamnum hodie. Præſertim vbi in exte-
rioribus, nullum huiuſmodi nugæ reperirent
fomentum. Rogaui itaque Clementem Natu-
ræ Parentem, dignaretur aliquem ſuſcitare, cui
dos eſſet, refellendæ tantæ mortalium atque
Scholarum hebetudinis. Certè enim imprimis
conſtitit mihi ex tanta, tamque conſtanti cæ-
citate, nos mortales planè nihili, nec quicquam
ſapere, nequidem in naturalibus, niſi ſu-
pernè manus Omnipotentis, per columnam
ignis, in tanta nocte illuminet. Siquidem im- 2
primis

primis exſiſtentia ignis elementalis, prope globum Lunæ, ſuperantis ſua ſphæra, regionē aëris multoties, prorſus in ſe ludicrum commentum continet, tantòque magis adynaton, quod inde per tot centena milliaria, & trans aëris frigidiſſimum clima, penetraret inceſſanter, vocatus ſcilicet acceſſiuusve, vel ſponte deſcendens ignis, contra propriam ſuppoſitæ ſuæ leuitatis regulam, adeóque violenter aëri commiſceretur, ſimulque inita pace, pactiſque fœderibus, vnà violenter deſcenderent eminus depoſitum, Ignis & aër, ad ſingulorum ſeminum imperia, miſtionumque conſtitutiones, ſingulis momentis nouas, etiam inſolitas. Dolendum
3 ſanè, atque ſummè miſerandum, quod diabolica huiuſmodi mendacia, quæ in Ariſtotele ridenda & conniuenda erant, etiamnum hodie, à tot ſeculis, perſeuerent, nondum deſtiterint, nondumque ſurrexerit aliquis, qui tantæ cœcitati non ſit patronus. Quæ tamen nullo conceptu, nulla fide, nec vlla veritatis chlamyde, obuolui poteſt. Potiſſimum, quod ab hiſce ſcholaſticis fabellis ductoribus, humores quatuor excogitati, imo etiam obedire coacti, ſui natura viderentur, & conſentirentur officinis, itemque proprietatibus miſtionum, ac velitationum, inteſtinam mortis, morborum, vt quoque, ſanitatis ſpem, atque regulas continere. Quæ tamen non niſi innato Cacodæmonis odio, ac ſuggeſtione, perque continuatam Scholarum ſubſcribendi ignauiam ſtetere credita, velut naturæ principia, Deo Conditore ſic permittente, ordinata. Aduerſus quæ cuncta; vnicum ſufficere deberet, Quod nimirum Ignem, extra numerum elementorum, imò & ſubſtantiarum cenſum, ſubmouerim, impoſſibilemque elementorum commiſtionem, pro corporum (quæ mixta creduntur) conſtitutione requiſitam, demonſtrauerim. Sic vt nemo ſanæ mentis deinceps, neceſſitatam paritatem humorum, cum elementis poſſit, aut debeat admittere. Etenim fuit humorum, quàm elementorum fallacia, abſtruſior in populo, minuſq; peruia: ſed quod à Doctis, ac iudicioſis, conſenſa fuerit, habendum pro commiſeratione, proximo debita: quæ vt populi credulitates deflet, ita hebetudinem Scholarum, atque conſtantem indagandi
4 ignauiam, ſiue incuriam, incuſat. Quod autem Catarrhi demens deliramentum, pariter mundum mirè afflixerit, ac mecum ſæpiùs occaſiones rimatus, quo nimirum fonte, tanta Scholarum hæreditaria cœcitas, & in aſſerendo, tam
5 inueterata pertinacia prodiraor: Tandem cognooi, vtriuſque Cuſtodis errantis ignorantiam, feciſſe occaſionem labendi in miſeram, ſubſcriptamque decidentium humorum confeſſionem. Nimirum ſæpè qui per auram frigidiorem, mox gutture, ceruice, dentibus, vel humeris percuſſus, creduloſque, putat, iuxta Medentum aſſertiones, defluere creditos humores ad loca, frigore percuſſa. Cum alioqui frigus, vt eſt natura ſui repercuſſiuum, potiùs procul à ſe auerteret decubitum humorum, Catarrho ſubſeruire putatorum. At multa hodie phlebotomia, frequenſque ſolutiuum, ſicut robur partium minuunt, minuunturque in poſteros dimittunt: ita non mirum ſanè, ab iniqui aëris endemate, vel alioqui frigoris excellenti iniuria, partes percuſſas, atque ante debilitatas, facilè pati in propriis officiorum ac digeſtionum functionibus. Vt nimirum producta degenera, cauſam mali ibidem nati, non autem aliunde iſthuc deflui, patefaciant. Licet interim iſta producta aliena nil commune habeant cum quatuor ſuppoſitis humoribus: multoque minus horum conuincant defluentiam poſteram. Quorum tamen falſitas, tanti eſt momenti: quod aſſertorum humorum theſis nequeat non hebetudinem, & incogitantiam Scholarum, in ſuis medendi principiis, neceſſariò abuſu pernicioſiſſimo, mortalibus inuoluere. Quippe, quod inde ars medendi, morbus, ſanitas, vitæ, atque tandem mortis neceſſitas conſequantur. Quod proin hoc loco lucidius, in beneficium proximorum deceptorum, iterum explicabo. Atqui principio reſumam Scholarum theſin, quæ fingunt cruorem è quatuor diuerſis & connexis humoribus componi. Videmus nempe, quod poſt contuſionem mem- 6
bri, primò ſequatur tumor, qui ſtatim plerumq; rubet, ac dein lazureo colore mutatur, mox abinde liuet, poſtea nigricat, ac poſtremò flaueſcit, longéque in circulos diſpergitur. Itaque iuxta humoriſtas, cruor iſte primò in atram bilem migrat, & hæc tandem in bilem flauam. Sicque humor liquidior pertinaciſſimè reſiſteret, eſſetque atra longè facilioris diſſipationis, quàm flaua. Sicque non atra ex flaua: ſed retrogrado planè modo, hæc in flauam mutaretur: Quod eſt inuitum Galeno, qui nunquam atram nouit reuerti in bilem flauā. Quin potius cruorem omnem immediatè, ac naturaliter in bilem flauam, per ſui alienationes, contendere ſcribit: Huc ſpectat doctrina inaudita de febribus cap. de ſolutiuis. Vbi nempe oſtendi, quod iuxta virus ſolitiuorum, diuerſimodè cruor tranſmutetur per ſui corruptionem. Id nimirum in contuſionibus contingit, cruorque extrauenatus, ac vitæ ſodalitio ſenſim deſtitutus, paulatim quoque tam partium affectibus, quàm cruoris corruptelis variis, auſcultat. Non autem quod excrementorum demortuorum varietas, aut corruptelæ difformitas, compoſitionem cruoris teſtari poſſit, aut debeat. Enim verò 7
Scholæ ſupponunt pro Medicinæ inſtitutionibus: Quod flaua bilis ſit vnus quatuor conſtitutiuis cruoris, felleus nempe, & amarus: ideoque, quod qui quandoque per vomitum reiicitur flauus, & amareſcēs, ſit ipſamet bilis, imò fel ipſum, eſſentialiterque euindicēs in identitate, cum præfata bile, & felle originali, quæ ambo è cibis quotidiè, ad cruoris conſtitutionem, fabricari contendunt. Bilem nempe ad cruoris compoſitionem; fel verò, tanquam excrementum, in thecam ſuam ſubter iecur relegari, vt inde per aluí ſordes foras vadat. Quod autem per vomitum reiicitur flauum, amarum, ſubinde porraceum, & æruginoſum colore: hinc nempè probant ipſam originalem, quæ cruori extrauenato ſupernatat, debere, velit nolit, naturaliter eſſe amaram, ac felleam: ac iterum vice verſa, veritatis penuria, bilem, cruoris conſtitutiuam, debere neceſſariò amaram, eò quòd hoc recrementum eſt ordinariò amarum. Quinetiam quamuis amarum reiectumque vomitu excrementum, à bile, in cruore relicta, prorſus diſcrepet, poſt ſui inde ſeparationem: propter (vt aiunt) abundantiam ſui, nimietatem, ac meracitatem, ſeparando acquiſitam; attamen volunt eſſe eſſentiali, reiq; actuali veri-

tate, eadem:tam ſcilicer,quod reiicitur per vo-
mitum , quodque adhue relinquitur pro com-
poſitione, & tequiſita cruoris integritate,quàm
iſtud tertium , quod ad folliculum fellis , quo-
tidiano è paſto reſultans, defertur, indéque ef-
ferri aiunt , ad tingenda excrementa tam alui,
quàm veſicæ. Quæ ſcilicet vnam , eandemque,
ac vniuocam moram bilem flauam , choleram,
vnicumque in ſui radice humorem, de quatuor
noſtri conſtitutiuis,ſeriò aſſerũt. In quo Scho-
larum dogmate , contineri perniciosam morta-
8 lium deceptionem,ſic probo. Nam primò, pa-
tet: quod contentum in cyſtide fellis , non ſit
excrementum humanum , ab errore iecinoris
partum , & loco calcaris , ad ſtimulum inteſti-
norum deſtinatum : ſed viſcus nobile , balſami
conditionem referens , ac ſummè tam neceſſa-
rium , vt ne quidē piſcibus abſque felle viuere
ſit licitum , ex mera aqua etiam parcè viuentri-
bus:vbi attamen potantes aues, citra renes,ve-
ſicam,& lotij emonctoria, felices viuunt Quod
in tractatu de digeſtionibus , itemque de Sple-
nis , & fellis imperiis , alibi ſufficienter , & ad
9 repugnantem ſaturitatem, ex profeſſo demon-
ſtraui.Quorſum Lector recurret.Denique quod
ſtomachus per vomitum regurgitat , non eſſe
fel , alibi ex profeſſo demonſtrabitur. Sat eſto,
hîc quod ſtomachus ſit hoſpitiũ , fellis ſeque-
ſtrationi inſolens, & impoſſibile.Cum fel, non
à iecore,multóque minus à cyſtide ſua ,non re-
uocetur ad ſtomachum. Quod nempe pugnat
cum Scholis , volentibus , quod fel , directo
deſtinatóque motu, ac canali,per inteſtina, ſui
exorbitantiam dimittat , atque inde ſcoria eo-
10 rumdem tingatur. Dein non eſt via, per quam
fel in ſtomachum trahatur retrogrado motu, ab
hepate.Si ab hepate factum, naturaliter deferа-
tur ad cyſtida fellis, iam ſeparatum, ac tanquam
inutile reiiciatur:& inde tandem,per inteſtina,
ſtercoribus miſtum propellatur. Nam ſtoma-
chus ad ſe non trahit excrementa ab inteſtinis.
Itaque , ſi quod per ſtomachum vomitus reii-
cit amarum atque flauum, fel eſſet ; poſtquam
in hepate(iuxta Scholarum traditiones ſuppo-
no) generatum eſſet , dimiſſumque ad folicu-
lum fellis , atque inde in Inteſtinum exul fa-
ctum , rurſus attraheretur ſurſum ad ſtoma-
chum. Erraretque ſtomachus fine naturali ,de-
bito atque ſolito Quæ alibi ex profeſſo latius.
11 Nunc aliud æquè impertinens trutinabo Vo-
lunt Scholæ, fel ordinatò velut excrementum
inutile, quodque cruori,vt pars integralis, non
commiſcetur,ab hepate non ſtatim quidem:ſed
per aliquot horas , poſtquam fel ſuo folliculo
immiſſum ſit, in Inteſtinis,quoque ſtercori ad-
miſtum , trahi rurſus per venas Meſenterij , vt
vrinæ miſceatur , Inquit ſiquidem Galenus ,
corpus lotij mei reſpicio multo manè, planè a-
quoſum nec tinctu : quapropter ſuper dormio,
& video vrinam tum tinctam:Ergò vel ſolo te-
pore continuato , tingitur ſponte ſua lotium :
vel(prout Scholæ docent)commiſcetur tandem
poſt aliquot horas fel tingens.Ergò hinc patet:
quod velint fel , à ſuo folliculo , per inteſtina
deponi, mox iterum ſub finem digeſtionum,&
circa vltimum Ilei deueniens , attrahi in venas
Meſenterij , per portam Iecoris aſſugi , intro-
mitti in hepar,venam cauam, & per emulgen-
tes,labi in renes cum lotio. Qui circulus fellis
è Iecore in Iecur , tam eſt infamis ignorantiæ
plenius, quod nihil,æquè. Siquidem 1. conſtat.
Quod flauendo vrinæ non ſit ex felle,nec ama- 12
ra. 2. Quod promptius ſi fel fieret in hepate, &
non ipſo viſcere folliculi ſui , à iecore in renes
ſecederet , quàm quod contra omne naturæ
decus , à ſtercoribus repeteretur , quod prius
ſemel eſſet reiectum atque proſcriptum. Nam
in rerum natura,aut in renum diuerſorio,nun-
quam fuit fel , aut bilis. Quodque ſtomacho
aberrante fit , & reiicitur amarum , nunquam
fuit fel,aut bilis:ſed merum eius recrementum.
Idcóque bilis amaror,nullatenus rectè infertur, 13
ex amaritudine peregrinarum ſordium. 3. Non
ſat probatus eſt bilis amaror in lotio , cuius ne
minimum vnquam fuit verum. Nemo hacte-
nus ex tot ſæculorum Medicis, vrinam amaram
guſtu inuenit : vel aſſerere auſus fuit , niſi fig-
mentis paganicis ſubſcribendo nec guttam li-
quoris,cruori extrauenato ſupernatantis, vllam
vllus vnquam degustare auſus fuit : ſed omnes
vniuerſum maluere paganicis fabellis ſubſcri-
bere. Nec minimum dubitarunt , quin ille ſu-
pernatans liquor eſſet mera bilis fellea, flaua,&
amara. Nec tentarunt cognoſcere , vllum fel-
lis , aut fictæ bilis amarorem vrinæ ineſſe, ne
quidem vrinis Ictericis. Quod tamen ſummè
eſſet verum , & inexcuſabile, ſi vel vnica fellis
gutta,tribus libris vrinæ permiſceretur. Sin au-
tem aliquis vnquam vrinam , vel præfatum ſu-
pernatantem liquorem cruori,caſu , aut volen-
ter degustarit , nec reſipuerit à bilis permiſtio-
ne , neceſſitatéque fellis : Iam dedit teſtimo-
nium ſuæ pertinaciæ, & ignorantiæ Nam omnis
humor felleus , naturaliter ſemper amaricat :
ſed nec ſupernatans liquor iſte, vt neque vrina
amaricant.Ergò non ſunt humores fellei. Itaq;
ex tentandi incuria , maluerunt fabulis ſubſcri-
bere , falſáque pro veris credere , atque tutari
pertinaciter , quàm indoctam opinionem iſtam
deſerant. Aſt effectus inde prodeuntes , luxit
omnis poſteritas , totuſque adhuc hodie orbis
Chriſtianus mecum plãgit. Itaque vnus ſaltem
experiatur quæ dixi,qui æquè ſine incommodo,
aut periculo ſtatim expertus poterit , & dolebit
vir probus omnis, tantam tot ſæculorum igno-
rantiam , ignauiam , & atrocem populi Chriſti 14
deceptionem paſſiuam. Ergò quam Scholæ di-
cunt bilem flauam, tam in lotio,quàm in cruo-
ris compoſito, nec bilis eſt , nec amara:nec fel,
nec vnus de fictis idcirco quatuor humoribus
elementalibus, nec elemento ignis reſpondens,
cum ignis nullatenus ſit elementum. Neſci-
tumque hactenus , quem guſtum haberet vnus
ex iſtis quatuor ſuppoſitis humoribus. Imo
quoties morbos accuſant bilioſos,dyſenteriam,
Eryſipelas , &c. etſi os amaricaret ſubinde,
Liquor tamen ex eryſipelate emanans, non
eſt amarus:ſed planè ex acido ſalſus. Is inquam
humor, de cuius ardore conqueruntur Scholæ
in eryſipelate , vocatur accerimus:cum interim
nec acrimoniam , neque amaritudinem vllam
præ ſe ferat. Suntque inconſtantes in hoc;cum
acrimonia tamen humorum tantundem ab a-
marore diſtare deberet , quantum piper à colo-
cynthide , vel cucumere aſinino. Adeóque
tam oſcitanter , & inconſtanter , de proprie-
tatibus ſuæ bilis Scholæ egerunt. Quod in lu-
re, teſtis varians , ſit omni fide indignus , habea-
tur pro inſipido , vel falſario, ſitque ad reſtitu-
tionem cogendus , quantum alteri , ſuo teſti-
monio,

15 monio, læsionis attulerit. Sed agendum, suppo-
namus (non autem credamus) supernatantem
cruori liquorem esse bilem felleam, & de na-
turali compositione eius. Saltem iste cruor;
cum iam bilis ista supernatat, non esset amplius
cruor, si vnum de quatuor suis constitutiuis de-
fecerit, factaque sit segregatio thori, compo-
nentium scilicet separatio realis: Non enim
caseus, à quo serositas ablata est, lac est am-
plius. Neque enim inficior totum integrale
subsistere ex partium heterogenearum vnione:
sed cessat pristini concreti integritas, simulat-
16 que partium constitutiuarum vna recessit. Sup-
ponunt nimirum Scholæ, quatuor humorum
permanentiam, & connexioné, pro cruoris con-
stitutione. Imò præter hanc simplicem & vaná
suppositionem, nil à Scholis probatum hacte-
nus, quod non magis commiseratione, quàm
fide sit dignum. Nego itaque stolidum suppo-
situm, nec licet proin, & non probata thesi,
ad falsas deductiones biliosas, harumque lega-
tiones in diuersas corporis partes, atque passio-
nes, procedere: si prius non fecerint constare
de quæstione, an sit bilis vlla, pro compositio-
17 ne cruoris requisita. Ergò bilis locum non ha-
bet in cruoris compositione, licet extrauenato
cruori supernatet serositas vrinacea. Nam ista
serositas est cruori per accidens. Quod sat
probat illorum cruor, qui parum biberunt,
multumque laborarunt, & sudarunt. Sæpè
namque talium cruor, per phlebotomiam abla-
tus, caret omni prorsus serositate. Ac per con-
sequens, esset orbatus bile. Itemque nec desi-
nit iste cruor esse cruor. Qui non nisi per acci-
dens serositatem admittit. Quod alibi capite
de Latice (hactenus Scholis incognito) de Or-
tu Medicinæ, demonstraui. Latex enim, ad
suos fines, cruori relinquitur, cuius ideò igno-
rantia, Medentes hactenus, ab Vronomantia,
pluriumque morborum cognitione, seclusit.
18 Resumam iterum supponendo, Quod bilis fla-
ua naturaliter sit liquor aquosus, cruori super-
natans. Saltem ergò doceant Scholæ, si bilis sit
humor maximè igneus, ignem repræsentans, &
continens, in substantia, & proprietatibus, quo-
modò ignis gliscat in mera aqua salsa? Quomo-
dò non suffocetur in aqua? Quomodò sub vni-
taria identitate, ignis & aqua se inuicem com-
patiantur, vt & aër immediatè, sub phlegmate?
Quid vspiam repererint in natura, quod cogat
ignem connectere in aqua salsa? Reperient tan-
dem, se adactas ad credendum has nugas, pro-
pter quaternarium elementorum & corporum
mistorum necessitatem. Quam postquam de-
monstrationibus propter quid, veramque cun-
culam, mundus meis scriptis assecutus fuerit.
Ridebunt ipsæmet Scholæ, omnisque posteri-
tas, suorum stoliditates hactenus tam pertina-
citer tutas, in Medendo tam perniciosas, &
instruendo falsas. Quod velint nolint, degluti-
re debebunt, duo mea axiomata alibi demon-
19 strata. Quorum vnum est. Nullum esse ignis
elementum, ignemque culinarium, siue artifi-
cialem, non esse substantiam. Ac consequen-
ter, si concurrerent plura ad cruoris composi-
tionem: saltem non posse confluere quatuor
elementa. Ac male quadrare ideo fictionem
quatuor humorum, pro cruore nostro, pro mi-
stione, temperie, lucta, itemque pro morborum
ac sanationum veritate, existentia, actualitate,
alteritate, & sanatione. Alterum autem meorum
axiomatum, alibi sat probatum est, Quod omne
sublunare visibile, materialiter non compo-
natur ex quatuor, vt neque ex tribus elemen-
tis commixtis. Pœnitendum ergò serio. Quo-
niam ignis nec elementum est, vt neque sub-
stantia, nec in nostri compositionem aduocan-
dus, pro ficta Microcosmi æquiparatione, aquo-
sus liquor salsus vt formam ignis referat. Ite- 20
rum conniuenter suppono. Naturam quotidie
ex omni cibo, vix conficere cruoris satis (prout
libro de febrium inaudita doctrina) Saltem id
comprobat natura, cum pro cruore superа-
bondanti, nullum hactenus statuerit diuerso-
rium: attamen semper abundanter, ac super-
fluè, ex omni cibo, vtramque bilem parat
(quod probent Scholæ per tincturam vrinæ, &
surdium alui) ergò saltem quotidie natura te-
cois errat, fundataque est in errore, peccatque
etiam in abstemiis, piscibus, & nationibus, so-
lius aquæ potatione saturatis Quod scilicet mi-
nimum superabundantis humoris ignei, & ter-
rei generet, plusque quàm pro suis alimentis,
sibi sit opus. Cur ergò non peccat natura po-
tius in qualitate, prout indies ind stinctim pec-
cat in quantitate? Cur etiam loco cruoris (quar-
ti scilicet humoris ordinarij) non pariter pec-
cando parit cruorem quendam abortiuum, ex-
crementitium, proscribendum in exilium, si-
cut duas biles quotidie nimias exsulat de facto,
è compositione cruoris, vitæque sodalitio?
Cur etiam è bonis, & euchymis cibis, tempe-
ratè sumptis, quotidie plus malignorum, & ex-
pellendorum, quàm optimi cruoris parit? Cùm
Galeno teste, in calidis naturis, totum mel,
quod aliàs in temperatis, atque ideo sangui-
neis, vertitur totaliter in sanguinem, vertatur
in bilem flauam? exclusis videlicet aliis tribus
consuetis humoribus? Vnde sequitur. Quod
fabrica humorum, non ex complexione cibi,
sed prorsus ex hepatis adrastia proueniat. Vnde
consequenter, si quotidie bilis vtriusque plus
iusto conficiatur, id totum peccato, ac vitio
naturæ, tantum esse tribuendum. Omnisque
ideo hepatis naturalis complexio, vitiosa est,
ac erronea, in omnibus atque singulis. In ab-
stemiis, itemque in torridis, vt & in exsangui-
bus, & febricitantibus quotidie peccatur in
vtriusque bilis nimietate, vt etiam in sanguinis
penuria. Vnde sequitur, primarium ac princi-
palem naturæ scopum versari circa fabricam
præfatæ vtriusq; bilis excrementosæ. Quis ergò
ex tot absurditatibus, non cernet, & discernet,
suppositæ thesis falsitatem? Suppono itaque
vlterius, Quod Scholæ doceant, bilem atram 21
esse acidam. Id autem probant, quia cadens in
terram, per vomitum reiecta, fermentat eam, si
terra cooperiatur. Fundamentum huius stolidi
argumenti, iam supra conculcaui, Secundò do-
cent, atram bilem fieri subinde ex flaua reco-
cta, siue abundanter cocta, quasi sua sponte tan-
dem flaua deflueret in atram, tanquam finem
sui vltimatum. Quas Scholarum theses comi- 22
tantur multa absurda. Nam imprimis sibi con-
tradicunt Scholæ in hoc, quod statuant quatuor
humores, simulque eodem digestionis motu
nasci, siue fieri, si nempe cruoris compositio
ex quatuor coniunctis contingat. Secundo se-
cum luctantur, dum bilem flauam, coquendo,
in porraceam & æruginosam terminari docent,

Id est, inducere viridem colorem, & interim inerescere in amarore. Ergò atra bilis non est acida, ex supercoctione flauæ, nec illa ex hac oritur: vel alioqui naturæ coctio non est vniuoca, in eodem corpore, eodemque digestionis rectore promota. Vel sanè id quod reiicitur quandoque acidum atque nigrum, non est bilis atra. Nisi fortè vtrumque æquè merito negetur. Dein vbi, & quomodò supercoquetur flaua bis? non enim in Iecore, vbi exiles venulæ morem coquendi non tolerant, continuo nempe cruore, & lotio transeunte, repletæ. Nec denuum atra fiet, ex recocta flaua in venis Mesenterij: cum hæ continuo distendantur ciborum succu, & potuum transitu: essetque flauæ bilis recoctio, ne dum impedimento: Verùm insuper contagioni, nouello chylo tendenti ad officinam sanguificationis. Quod si verò flaua bilis, nec infra nec supra hepar, nec demum in ipsis ramulis iecoris recoquatur, vt inde fiat atra: Sed flaua deferatur ad Lienem, vt in illo viscere transmutatio flauæ in atram, & amaræ in acidam, contingat: Tum saltem meminisse deberent, quod eo concesso, iam atra bilis siue quartus homor, deficeret pro compositione sanguinis, & cruor ex aliis tribus tantùm esset compositus. Quod thesim sanguificationis Scholarum funditùs euertit. Tandem quorsum inseruiet recoctio bilis flauæ in atram, si inde hostil. & terreum elementum, in cruore deficiens, postero spatio consurgeret? estne tantoperè solicita natura, vt paret mox exulandos humores? quosque paulo infra, non entia ostendam? mera figmenta nulli fini dicata? Denuo vndenam flaua bilis, istam sibi aciditatem, ex amarore hauriet, cunctis visceribus extra stomachum hostilibus: si in humorem ordinarium, ac naturalem, directè transeat? Quomodo igneus humor, per coctionis moram, sanguinis colorem assumet, præsertim sub eodem lento vitalique tepore? fietque ater, acidus, & fæx terrestris? An ergò, forte terra nascitur materialiter, ex recocta aqua ignea? Vbinam quoque terrarum prouenit acidum, ex inspissato amaro? Ac vnde Scholæ fictam hanc didicere Metamorphosin? Estne forte humor iste acidus, ater, atque terrestris humor quidem singularis, vnus de quatuor elementalibus trium elementorum? at est ergò falsum, quod ex recocta, retorridaque flaua, eundem fieri asseruere. Imò timendum insuper, ne quintus dicendus sit, qui sibi parem alterum nondum habuit, eritque non minus necessarius hic, quàm alij quatuor, si adhuc ausint quatuor alios comminisci. Est nimirum hic acidus, bilia familia indignus. Qui huius omni proprietate penitus est spoliatus, nempe qui acidus est, crassus, niger, inspissatus, recoctus, frigidus, terreus, & saturnius. Ast vbinam didicere Scholæ, terram vocare ignem atrum acidum, frigidum siccum, vt atram bilem fingant, quartum elementalemque humorem, pro integritate & consistentia sanguinis requisitum? Respice Lector, quorsum figmenti complicata absurditas, Scholas adegerit, quod nominum atque veritatis penuria, duo elementa, fictosque inde fecerint humores, terram frigidam: simulque liquorem amarum, acrem, acidum & igneum? Bilemque flauam, simulque mox eandem atram, acrem, amaram, & acidam vocauerint? Vah! timeant sibi funestũ casum, postquam à tot sæculis iam, cespitando itum, & profugiendo tam miserè mentitum est. At saltem conijcio, nouum hoc atræ bilis germen, in constanti Scholarum hebetudine, non habere certam assertionem (quod demonstraui primum fuisse eruorem alimentarium Splenis, quandoque sinistro euentu degenerem) nec ab initio, & pro cruoris constitutione requisitum: Dici autem à degenere bile, recoctione productum, subterfugij loco, vt nempe à tot absurditatum anxietatibus quodammodò se liberent. Coguntur saltem potius concedere, quòd seet ille liquor acidus, subinde, vitio lienis reiectus, sit amurca excrementosa, inutilis, nec intendente natura factus humor. Vtut sit alioqui, si prosilire dicant, ex naturæ intento (etsi rarius conspiciatur) nec item ex priùs recocta bile flaua: Saltem immeritum nomen, & proprietatem acquisiuit (nec enim se sat explicant Scholæ, vagantes in sui dogmatis inconstantia) bilis, igneæ & felleæ proprietatis. Iam terra quandoque nil erit, præter ignem inspissatum, si appositè quadrent ficti humores, attributis elementis. Flaua item & atra, fient simul, eodemque teporis agente, vt vni ambæ biles respondeant terræ. Præsertim cum iam constet, Ignem non magis posse, quàm esse, de numero elementali. Sin verò tribus tantùm elementis tres sufficiant humores, cur quatuor excogitarunt? Id namque iuxta putatos somniorum errores, est naturam cogere voluisse: perque temeritates iam assuetas, gentiles futilitates confirmasse absque dono luminis medend. Sed quomodò quatuor quadrabunt tribus? Quæ si non quadrent, non pergant saltem Scholæ deinceps, pertinaciter Veterum paganismum tutari. Siquidem per eiusmodi paganorum mendacia sanare velle, est introduxisse perniciosam & erroneam praxim, in propriam damnationem, & proximi calamitates. Si ergò atra bilis non in Iecore appareat, suis insignita proprietatibus, nec in Liene ex recocta flaua, aut felle tosto: imò neque ex propria naturæ intentione, nec item humor secundarius alimentalis; nulla certè est flaua bilis, vt nec vlla atra. Imò si vtraque bilis sit humor quotidianus, partesque constitutiuæ cruoris: sicque item bilis vtraque quotidianum recrementum, delegatum ad suas cloacas. Ergò & stercus pari iure erit excrementum, non quidem ciborum; sed cruoris: quia tinctum à bile flaua, At profectò stupida nimis sunt vtriusque bilis officia, à Scholis destinata. Quod nimirum oportuerit naturam continuò solicitam fore, pro generatione bilis flauæ, pro tinctura, & amarore stercoris, & lotij (licet vtrique hic gustus desit) vt etiam pro excretricis calcare. Denique quorsum oportuit stomachum stimulari ab atra bile hesterna, priùs acore contaminata? Siquidem stomachus non minus geniali excretrice dotatus est, quàm attractrice, vel retentrice? Cur item atra (quæ ex eondo sui, nedum amara & acris: sed & perniciosè acida fingitur) degenerat in acidam, vt stomacho calcar iniciat? cum acidum, iuxta Scholas, potius restringat. Pudeat ergò viros iudiciosos, bilem flauam atque felleam dicere, eamque ad vrinæ tincturam requiri amaram: Cum in lotio nullus sit vnquam repertus amaror. Pudeatque in te tanti momenti, qualis est templum Spiritus sancti has biles pro cruoris partibus componentibus asserere. Adeoque non eiusdem regimen, & doctri-

nam

nam, in fines impossibiliter veros duxisse. Nam si tam fel, quàm Splen, sint receptacula, solis dicata sordibus: erubescant, dum cernunt solum Splenem plures habere arterias, quàm omnia simul viscera. Considerentque, cur tot arteriis opus fuerit, pro cloaca vituperosissimi recremen-
23 ti. Et an id non sit vitæ Authorem gloriosissimum, erroris insi nulasse, qui plus vitæ internæ dedisset vni sordium latrinæ, quàm omnibus simul vitæ aulis. Quique cor continenter, & absque feria laborare iussi, vt sufficientes vitæ spiritus ad Splenem transmittat quadringentis forte arteriis. Nonne alioqui satius naturæ Arbiter, vitam in digniores vsus locasset? Patúque ideo atræ bilis nasci, ac fieri iussisset (dum non ex ciborum complexione & bonitate: sed solo hepatis ortu, humores hi, vel isti, multi, aut pauci fiant, iuxta Galenum de melle) perniciosisque sordibus, ampliorem longè exitum donasset, & procul a nobili viscere remotum. (Videtur namque Creator, velut finium obliuiosus, à Scholis accusari.) Vt sicut intestina, totam hesternam farcinam, simul, ac semel: ita & Lien, suam vnica vice depleat, corpusque nostrum à tanto hoste seruet immune. Nam si atra bilis sit excrementum: etenim quo citiùs ac limpidiùs euacuatur eò quoque melius. Pro-vt Vesica retento lotio, non voluptuatur, vt nec longa non retentis sibi sordibus in thesaurum, delectatur. Sed gaudet destitui farcina vice vnica, ac festinanter. Ergò Scholæ, ex consequenti, impiè accusant rerum Creatorem, quod fines præfatos vel nescinerint, aut prætериens, illorum non meminisset. Quippe qui nocuum quotidie excrementum abundanter succrescere voluisset, per venas exiles, motu retrogrado, eminus ad Lienem oppositum, copiosè deferri strictoque canali, in stomachum exonerari, & ne eloaca forsitan ab hospite lædatur, præfecisset illi tot arterias, vt totus Lien, nil præter arteriarum complexum referat. Vah!
24 apage tanta hominum temeritas. Enim verò pat de felle delirant. Dum nesciunt, ipsum liquorem fellis non minus esse viscus vitale, quàm sit membrana stomachi, ipsum cordis parenchyma, aut cerebri medullaris substantia. Idque saltem ex Tobia didicisse debuissent, iam ab olim edoctæ. Nam Raphaël (quod Spiritus nomen sonat medicinam Dei) asputrari fel; non piscem, qui aliàs facilè putruisset. Non autem balsamicum fel. Ergò fel, supra sortem cruoris, carnis cadaueris, ossium, visceris ordinarij, vices balsami explebat. Quia in nobis vitæ clauum detinet, prout alibi de digestionibus, & vsu fellis. Puerile denique asserunt: Quod cum quotidie sat, imò nimium, ad suos vsus generetur fellis, nihilominus iubeant, ipsum, fellis folliculum manere conditum thesauralem excrementi, ac iugiter repletum proscripta fæce. Vbi alioqui si istud veri apparentiam haberet, debuisset fel quotidie, ac festinanter exonerari, per modum vesicæ. quia excernendo gauderet, non autem detinendo semper turgere: nisi viscus es-
25 set. Quæ alioqui debita excretionis & exonerationis festinantia, cum nec in felle, vt nec in Splene, visatur: indubitato est signo, Gentiles sua commenta venum exposuisse credulis: nec à Datore luminum illuminatos. Itemque Scholas Gentilium, nocuas fabellas, etiamnum hodie, per suos, pro Institutis Medendi, docere, credere, ac proinde in praxi, iuxta fallaces sæculorum consensus, atrociter labi, eodem atque olim tenore. Quatuor videlicet humores, meraque non entia nunquam futura, vera esse, necessaria & existentia: Auorum nempe somnia, atque figmenta edocta, ex indagandi incuria subscripta stetisse. Eò quòd in doctrina de humoribus Scholæ deficiant causis, ortu, gustu, effectu, sine sequestratione, appropriatione ad elementa temperamento, commistione, qualitatibus elementalibus, proprietatibus genuinis, totisque necessitatibus naturæ, & Philosophiæ. Falsam nimirum docendo artem Medendi, damnosissima hebetudine ambularunt, & hodie 24
æquè turpiter cæci ambulant. Parum de pituita dixi, nam si de illa dicam, quam scribunt, copiosissimè fieri quotidie, cruori permistam, ac tandem mutari in cruorem. Suffiett primo, quod eandem demonstrauerim, esse fibras cruoris, fieri cruorem, ipsum, festinanter ad terminum digestionis solidorum properantem, adeóque limen secundarij alimenti iam subintrasse. Tum demum, quod ostenderim, sua mole nugas sponte ruere. Dum iam eo ipso, quaternariam suum humorum tollunt, si pituita sit cruor incipiens, aut nondum sat digestus. Sed quia Scholæ plerumque pituitam per muccum probant: hic aliquid de hoc excremento dicam. Ostendam nimirum; Scholas penitùs nescire, quid sit muccus, dum definiunt eundem esse cerebri pituitosum, ac naturæ excrementum superfluum: ac quasi recrementum residuum, tot forte vnciarum vnico die, ab assumpto cruore in digestionem cerebri necessarium. Quæ vt alibi tractatu de Latice, itemque de custode errante, ex professo attigi: Hic saltem obiter demonstrabo. Enimverò astiti, vbi Helleborus, turbith, necotiana, &c. tunderentur, & statim aliquoties sternutaui, stillabantque nares copiosum muccum, nedum aquosum: sed etiam muccaginosum. Statim quælibet anus censeret, quod ille muccus non produisset, si rerum istarum pollinem euolantem non hausissem. Ergò non erat in capite antea: sed fiebat. Si nimirum apertus erat canalis, & tamen non effluerer. Si ergò iste salsus muccus sit cerebri proprium excrementum, est residuum alimenti sui secundarij ibidem relictum, à finita eius partis digestione. At nec istud: nam profluxisset sponte sua, & absque odore rerum. Quod non. Igitur factum fuit, non ex superfluitate alimenti: sed ab alimento degenerante, siue degenerato. Cerebrum alioquin excrementum habet per modum aliarum partium solidarum, quod scilicet insensili diapnœa dispergitur in ambientem. Est autem muccus, per tabacum aut alia sternutatoria prolectus, planè similis ordinario: sed muccus ille violenter excitatus, non est excrementum digestionis cerebri: ergò neque muccus ordinarius. Fit autem celeriter, & plurimus imò & absque manifesta statim cerebri læsione. Alioqui, si defectu digestiuæ degeneraret, necessariò caput quoque malè valeret. Sed cõsequens est falsum, ergò & suppositum antecedens. Ergò est alia quædam facultas, præter ordinariam & principalem nutritiuam cerebri, quæ eiusmodi muccum parit, ad occursum peregrini, infestique odoris, pulueris, aëris, vel obstructionis sibi internæ. Qui sanè differt plurimum, iuxta peregrini illius occurrentis varietates. In signum, quod eiusmodi facultas (quam custodem no-

mino, tam Latyngi, quàm naribus præfixam) diuersimodè ab occurrentibus affecta, diuersos statim pariat suis capsulis muccos, ex massa Lacticis. Admiror autem, quod hactenus nemo has facultates tam in Larynge, quàm in via, vsque ad organum odoratus extensas, aduertit: sed redit et totum, transeundo, in cerebri pituitam fit telarum. Excrementum itaque noenum ostentant Scholæ, inscijs sibi patentibus genitum quidem: at nondum constare fecerunt, essentiam, existentiam, aut quidditatem apparentem pituitæ, quartique humoris, quem pro feolumna rei Medicæ vna erexerunt. Vtinam sit alter Samson, qui duas bilis, vnamque pituitæ, collidat columnas, euertaturque palatium apparens quod Cacodæmon in fraudem mortalium hucusque detinuit.

Bilis mentius vomitus.

CAPVT. III.

1. *Inuentio quatuor humorum, lauta.*
2. *Falsam ostendunt pituitam.*
3. *Bilis mansit indistincta.*
4. *Absurdum in atra bile.*
5. *Quomodò probent, bilem flauam.*
6. *Quid sit amarum ac flauum, quod per vomitum eijcitur.*
7. *A mechanica vituli.*
8. *Non esse fel, quod eijcitur.*
9. *Quadruplici errore nascitur hoc amarum recrementum.*
10. *Elenchus Scholarum.*
11. *Obiectio, cum petitione principij.*
12. *Probatur non esse fel, quod Tertiana reijcit sub initio, argumento multiplici.*
13. *Stomachum famelicum, non trahere bilem è felle.*
14. *Cystis fellis, caret superno introitu.*
15. *Fel non sufficeret cunctis Scholarum commentis.*
16. *Rationem bilis non petendam ab igne.*
17. *Figmentum absurdum, ad quod compelluntur.*
18. *Non posse ignem subsistere absque actuali flagratione.*
19. *Pro aere fingitur humor priuilegiatus.*
20. *Absurda aliquot, vtramque bilem sequentia.*
21. *Absurda aliquot comitantia pituitam.*
22. *Quid sit, quod putant pituitam in cruore.*
23. *Qualiter author in hoc à Scholis recedat.*

AVita, & nimis radicata doctrina humorum, quam quæ arietibus leuiter admotis concidat. Quoniam ab assuetis difficile receditur. Semel auulsa mali radix vtrinca est, timendum ne repullet: quæ præcipuè iam vbique germen obtinuit. Erunt quippe qui meliora nescientes, se velut à Medendo exclusos cernunt, & præ indignatione, veritati pulsanti, occludent fores. Alij, qui in ignauia consenuerunt, meliora discere torpentes, cæteros præ 1 se spernent. Iboillis obuiàm. Enimuerò eum Medentes cruorem in grumos densati vidissent, considerarunt liquorem aliquem rubrum & currentem, simulque alium, qui initio quidem eum rubro flueret, sed mox sponte staret, & grumesceret in gelatinum. Fuit enim ista cruoris primitiua inspectio & anatome. Creditum quoque est hactenus, cruorem esse saltem illum rubicundum, fluxilemque liquorem. Nescitumque, quod in Mesaraicis, nondum nactis fibris spermatisque initiis, ac rudimentis, etiam ibidem esset verus cruor nondum fibrosus: eò quod non videretur colore tenus, cruorem in venis, sub hepate, differre à cruore venæ canæ supra hepar. Vt itaque in aquam dimisso poplite, à virgine cruorem emitterent: obseruarunt cum gaudio, cruorem tinxisse immediatè aquam, & insuper fibras quasdam, telarum aranæ velut iconem referentes. Vnde incunctanter Scholæ pronunciarunt pituitam, iam visu manifestam. Et nostra quoque doctrina, tixa de nomine censeri posset, nisi fibra post mortem cruoris appareret tantum. Nam & in cadauere, dudum à mortis frigoribus, incoheretus tamen cruor manet in venis, viuitque ideò tantisper. Non enim lac bene pituitam habet: quia in separatione heterogeneorum, caseum & grumos habet, quibus constringitur. De lacte namque & cruore loquor, prout sunt entia, actu existentia integra, nondum separata per corruptionem. Scholæ verò cruorem aspiciunt, dum iam cadauer est, concretum, nec propriè illud amplius, cuius etymon habet, quod fuit. Non magis quàm homo mortuus, homo est eum particula alienante. Addiderunt mox etiam, tertium humorem cruori, qui fel esset, nedum à serosis, lotio, sudore, & aqua cruori accidentaliter innatantibus discretus: nec attenderunt an amatus esset, meritoque titulo proprietates fellis possideret, nec ne. Sat illis ac volupte, quod esset liquor aqueus, vel tenuiter lutei coloris. Nam lex fundandi fel, erat in placito principis Medicorum: non autem amplius naturæ. Incidit in quatuor elementorum meditationem, deerat tamen quartus humor. Quocirca, vt numerus responderet elementis, quæ putabantur quatuor, atque ad singulas corporia propemodùm constitutiones confluere, excogitatus opportunè fuit humor quartus, tetræ similis ideo & ater quem dum dudum frustra inquirerent, tandem proprio ac temerario ausu, à recocto igneo, & felleo, prodire est iussus, sic vt bilis retento nomine, à flaua, in atram degeneraret sit iussa, & ab igneo liquore excogitaro, prodiit tetreus. Torridusque amator. (In viuis quippe, mox ad lubitum, torreri, assari, frixari, æquâ impotunitate fuit mandarum) in fel adustum, sub tepore vitæ, aciditatem assumere volitum est. Adeóque ex materia ignea, per actum ignis, & teporis, fieri frigidum, atque terreum productum, immediatè. Inuitæ recalcitrant Scholæ modernæ interim, dum distillata quæuis accensant mutuatæ caliditatis ab empyreumate. Etenim vt atram bilem finxere priores, quæ numerum elementorum impleret, eam omnibus coniecturis, licet ridiculis, tandem sunt assecuti. Ita nempe flauam per Icterum, & vomitus amaros, pro fundamento naturæ & artis, introduxere. Quippe innatans cruori extrauenato liquor, cum nullum prorsus amarorem referret, potuissent tyrones vel ex tunc, de fellis natura dubitasse, si saltem digitum semel intinctum leuiter degustassent. Quare dum Scholæ animaduerterent, per vomitum, flaua simul & amara frequenter deijci, imò subinde porri succum, dissolutæ æruginis, vel lazurij infusum, mentirentur: bilem certo certius statuerent. Nec de ea amplius

amplius disputandum, vt neque contra negantem eiusmodi principia (de lotij autē bile, mox sub vronoscopia dicam) eamque deinde quoq; lotio, ac stercoribus quibuslibet, etiam sordibus aurium, & oculorum inesse, audacter affirmarunt. Sed plerius hanc doctrinam confirmauit Icterus, quippe qui os & saliuam amarore suffundit, cutis pruritum excitat citrinæ. Creditum est facile itaque, ex felle isthæc vniuersa mutari. Imò ex felle adusto, & peccāte, tam quātitate, quàm qualitate, omnes eiusmodi morbos cutaneos, vitioque hepatis, plus iusto fellis patiendo, affirmarunt. Quibus nempe circumstantijs, sat superque bilis existentiam, ac necessariam associationem, se probasse sunt ratæ. Hinc deinceps ortum est somnium, quod illos quatuor simul humores, in essentia permanentes connexuit, atque inde vnicum sanguinem ex illorum cōglomeratione prodire, rursusque singulos humores à connexo, consteroque cruoris cessitte, quoties luctæ elementalis, intēperiei

6 videlicet, vel laxatiuorum votis placeret. Ego iam meas & quotidianas obseruationes vulgo lubens narrabo. Imprimis namque si copiosior, durior, vixque sat masticatus cibus in cœna sit sumptus: manè proin frequenter vomitus flauus, amarus, specie vitelli ouorum, vel alias instar olei, è semine raporum expressi, succedit: Inde itaque primus conieci, istud fieri digestionis stomachalis errore: non autem vitio hepatis, defectu sanguificationis, aut bilificationis abundantia. Siquidem non rarò, eodem vomitu, malè digesti & masticati cibi, partim in flauam saburram conuersi, simul eijci conspiciuntur. Dein conieci, stantibus regulis sanguificationis, eiusmodi flaua & amara recrementa, nec bilem, nec fel, multóque minus partem cruoris constitutiuam esse, Quod necdum è stomacho essēt elapsa, neque ideo lecoris sanguificationem experta. Cum scirem, nil à stomacho ad lecur, nisi per longam moram, & venarum Mezaraicarum venolas. Quapropter pariter, neque à lecore, iter esse ad stomachum, nisi per easdem vias admodum remotas, & credendo impossibiles. Præsertim dum integri, malè

7 subducti cibi, vnacum flauo atque amaro vomitu prodire cernantur. Didici præterea vituli exēplo, & oculati inspectione, hanc flauam saburram generari in stomacho malè disposito: atque in duodeno magis regulariter temperatia brutis. Cùm etiam naturaliter, in Ileo, flauescant assumta lacticinia. Vitulus namque, dumtaxat lac maternum bibens, ostendit mox à nece, quod lac statim grumescat in coagulum acescens, & liquorem aqueum acidum; vtcumque caseis parandis expetitum. Hoc inquam coagulum, statim dein in stomacho, lactis albedinem deponit, fit fuscum, ac in duodeno, & ilei initio, flauescit; dein in progressu, magis saturare flauet: vlterius verò, planè citrinatur, circa monoculum intestinum autem, viridescit. Postremò, stercorescit. Dicāt ergò Scholæ, an colores isti à flaua & porracea bile fiant? dum interim ita

8 mutentur, ante aduentum in hepar? An verò hi colores fiant à proprietate intestinorum? Infantes pariter, sucto lacte, statim citrinum cacant merumque diceres fel, & infantulos omnes, primo sui initio biliosiores, viris seipsis, fateri coguntur Scholæ; quos tamen ætas, cibus lactis, pusillus calor, continua dormitio, & exercitij carentia, a bilis suspitione excusant. Sin autem tormina patitur infans, siuè acidorum symptomata, præsto idem stercus citrinum mox viridescit, tantoque magis, quantum longius à sanitate recesserit. Vnde manifestum fit, tam in nobis, quàm in brutis, lac, propria digestione, citrinum fieri, omnem videlicet cremorem spontaneo naturæ & corruptionis fluxu, labendo ad excrementum, ac suopte motu flauescere propria stomachi & intestinorum opera. Ac sub errante vi digestiua, facillimè alienari, flauere, virere, & diuersos sortiri sapores. Non autem quod propterea fel sit, aut fiat. Fiunt namque hæc intestinis, extra officinam hæpatis, & à facultatibus alienis, nec in stabulo, sanguificationi demandato. Siquidem si fel sit pars constitutiua cruoris; eo ipso fit etiam in loco, & materia, qua cruor generatur: non autem intestino. Esset namque prima lactis mutatio, in fel flauum, vel viride, idque naturaliter: atque inde cruorem. Flavus ergò cremor iste, mox in duodeno, sponte proficit, istosque colores, non humorum fictorum: sed naturalis excrementi induit. Quo circa nec mirum, idem stomacho euenire, sub quocumque culpæ reatu, districto. Nimirum totum cremorem contentum, statim vitiosum, amarum atque flauum chylum reddere, quod in ictero statim occurrit. Interim in decursu chyli, per Ileon intestinum, sugitur in venas, quicquid nedum naturæ finitimum, paratoque cruori conueniens, Archeus censuerit: verumetiam, totum simul serum,

vna versus hepar adscendit. Sin itaque chylus, circum stomachi septa, excrementi vultum præmaturè assumat, errore digestionis præuentus: significatur vel Pylori offensio, vel digestiuæ error, cibi aut cremoris vitium, vel mora nimia. Ideoque seorsisse fermentum vitale fellis, præposterè, ac malè applicatum. Sæpè sic namque contingit benèualenti, quod oblatus cremor probus, rite, qua in stomacho, subactus, à scopo naturæ alienetur, oblato procul laxante, totusque per istam tyrannidem, in Intestinis, fiat amara & flaua putrilago. Quæque licet cadauerosa sit, recens è cruore parta, propter tamen sui amarorem, ac virus solutiui, haut degustatur à canibus, vt neque à sue, aliàs à stercoribus minus abhorrente. Sentiunt nempe, amarum subesse virus pharmaci, longè à ciborum, cruoris, atque carnis bonitate alienum. Elenchos

10 ergò fit. Venenatum pharmacum de cibis, potu, & cruore, parrauit amarum laticem: ergò fel est, & bilis. Itemque stomacho male se habente, parrauit excrementum amarum, ergò est fel, & bilis in hepate procreata, & in stomachum indirectis tobis, transfusa. Indisertum planè figmentum, quod bilis sit pars intenta per naturam, & à lecore fabricaretur, quæ passim à corruptione solutiui pharmaci, vitioque digestiuæ, in cholera, dysenteria, &c. nascitur causis proprijs. Quasi proles, effectus, fructus, & producta errorum, sint pars constitutiua cruoris nostri. Igitur quod Scholæ nominant partem cruoris natiuam, comparent cum putrescente chylo, ac bilem siue fel. Id totum est merum excrementum, ab agente naturali, malè disposito, alienatum, & degener. Sic etiam aurium sordes, fel erunt, si flaucdo & amaror sufficiant, vt fel dicatur. Quo dato, iam sanum, quod per vomitum, vt stercus, reijcitur, consanguineum

11 sanguineum & de familia cruoris erit. At saltem
volunt Scholæ flauum, & amarum, subter tertianæ initia reiectum, fel denunciare infallibiliter. Probant nempe fel, ex Tertiana: & hanc interum probant à felle reiecto, esse felleam. Inprimis non considerant. Siue eiusmodi vomitus successerit à paroxysmo febrili, siue demom beneualenti, ab inordinata cœna, &c. Quod tamen proinde non muretur proprietas, aut natura illius excrementi. Alioqui tanta meracæ bilis eiectio, importaret Tertianæ pessundationem, si hæc à bile causaretur. Quare nec bilis est, neque fel; sed merum stomachi, & ieiuni,
12 excrementum. Quia quod initio Tertianæ eiicitur flauum, non venit de Iecore aut felle, adeóqua de officina bilis: sed venit non eminus ab orificio stomachi, vbi scilicet eius est natiuitas. Non autem de hepate: cum febrim nec tollat, nec diminuat saltem. Itemque deberet per ignota compita, deduci ab hepate ad stomachum. Quare nec facilè, nec præstò (prout alioqui præstò adest in simili vomitu, & cholera) nec tutò, nec impermistum posset eò peruenire, longéque tutius à fella, in Intestina: & ab hepate, retrorsum per venas Mezenterij, quàm ad sensibile stomachi orificium transfretaret. Procul nimirum, tam bilis officina mentita, quàm ipsamet Tertianæ sedes collocantur à stomacho, vt hic sit ordinarium, in hisce malis emunctorium. Cur ergò fel ad stomachum potiùs, quàm ad intestina, longè proniora, & aptiora defertur. Nam si alibi quàm in stomacho, sit generatum illud amarum excrementum, impertinenter prorsus, reoque ductu defetur ad stomachum. Itemque sextoplo plus, sæpè vnico vomitu reiicitur huius flauæ & amaræ saburræ, quam ferat capacitas folliculi fellis. Qui proinde hospitium illius fellis esse non potuit, vt nec capacitatem in hepate, pro sui generatione obtinere, nec hospitari inter hepar & stomachum, absque lethali noxa, confusione plena. Sin verò sit fel, & productum ipsius stomachi: iam stomachus fellicationem ab hepate furatus est. Iamque alio hospitio, ductore, & æquiualente fabro, fiet bilis, ac fel extra hepar, quàm quo vniuocus secum cruor paratur. Aut certè nulla bilis est de essẽtiali composito cruoris. Fortassis ergò hæc bilis, hocque fel, quod reiicitur per vomitum, anomalo loco, & errante fabro fit? Atque ideo necessariò, nec bilis erit, nec fel. Atqui nondum de alia bile cruoris constat. Iniurium est ergò cruori, huiusque innatæ bili, si qua esset, fundari, ac probari, per excrementum, quod nunquam principiis, aut officinis biliosis, est paratum. Imò exin par ius, & licentia est, quicquid biliosum suspicatur, comparari in essentia, colore, sapore, & efficienta huic excremento virulento, per vomitum excreto in Tertiana, aliisque nauseis; itemque illi, quod in cholera tam sursum, quàm deorsum, atque in solutiuis, continua fabrica expellitur. Adeóque iam exhinc liquet, antesignanos bilis Inuentores, temeratio & inconsulto ausu, introduxisse bilem, pro cruoris elemantali appositione (quam compositionem vocant) falsóque asseruere illum flauum & amarum euomitum, esse fel, & bilem, de efficientia Iecoris, & constitutione cruoris. Etenim quàm incertus & stupidus est finis, genitor, separator, missor, ductor, via, & canalis, quibus ista bilis ab hepate ad stomachum retrogrado motu delegaretur? nisi malint stulta horum esse obsequia, & necessitates. At nunquam hæc examinarunt Scholæ: verum celeri trans pontem lutumque pede prætererunt, vnde anxietates ab absurdis formidabant, quasi soli lucro inhiantes: quæ tamen maiori emolumento indagassent, quàm quod quotidie ad scripta Galeni suas centurias superaddidissent. Neque enim minus differt excrementum à cruore, quàm cadauer suis, ab homine. Nam cadauer vixit quandoque: excrementum autem istud, nunquam. In Iecore autem nullam formari bilem, iam probatum. Sin bilis quoque alibi, quàm in Iecore fiat, ex supposito Scholarum quoque, non erat vera bilis: multòque minus, ab illius (excrementi scilicet) essentia, probabilis erit bilis essentia. Quod si verò bilis, aliquo pede, in familiam excrementi originaliter intrauerit, iam eo ipso, erit humor alienus à bile; quam nihilominus seria intentione; per naturam nostram intendi, parrari, & optari Scholæ iubent tanquam per elementalem necessitatem commonitæ. Saltem intelligere nemo sanæ mentis potest, cur venæ stomachi (quas nullum prorsus vnquam chylum sorbere posse, demonstraui alibi) allicient ad se, velut amicum, quod hepar, quodque venæ, ac tota corporis œconomia, exilio dignum, seriò semel auersata sunt. Cur videlicet tam flagitiosa sarcina, aliunde genita, notha, atque peregrina duceretur ad stomachum: qui cordis sensum, nobilitates, passiones, atque teneritudinem possidet. Inuerso sanè, confusoque rerum ordine, sordes ad cordis rhythmos exprimens visens, detruderetur, si aliunde, vt exotici adoptarentur. Quis ille amens ac deuius ductor, qui talia ad stomachũ detrudat? Cessat enim iam terminua bilis, dum reliquiæ hesternæ cœnæ supponuntur malè digestæ, & non masticante dente reiectæ adhuc integræ, flauæ tamẽ, & amaræ. Neque enim correlatioa sũt, quod multa bilis efflueret in stomachum, quoties huius aliquod notabile adest vitium. Post liberalem enim turgidamque cœnam, prout & febrilem accessum, adsunt paria inappetentia, famis tolerentia, ructus amarus, nidorosos, nausea, pondus, vertigo, &c. Qua propter ista, & à simili orta matre, facilè credendum. Adeò (quod in titulo promisi) non sit nisi mentitus bilis vomitus, quo bilem credulitet persuaserunt primi humorum inuentores. Aiunt quoque, & bilem ideò, è folliculo
fellis, ad stomachum trahi famelicum. At quàm 13
ignauo iudicio id stabilitum, quodque sordes retrogrado pulsu repedantur ad stomachum, dicant Philosophi. Non enim fames appetit ferrum, aut glaciem: sed tantùm fertur ad obiecta comestibilia, vnde alimentum sibi sperat natura. Non autem fertur promiscuè in quaslibet. Sic nec appetit natura, quod semel va reprobum excreuisset. Sciens, non quidlibet è quolibet fieri posse. Nec ideo sperat, vel spectat ab axcremento alimentum. Quod nec ideo appetit, nec allicit ad se. Atqua vtinam id Scholæ considerassent, ante bilis temerariam doctrinam. Concedo quidem, per inordinationes subinde sequi inordinata, confusaque obsequia. At non proin admittam, è paruo fellis folliculo, sextuplum depromi pro vomitu, vt neque temerè quicquam ad stomachum trahi: cum ip-
summet fel sit viscus nobile, & vitala; prout 14
alibi. Quapropter subinde curiosius tentando, inspexi cystidem fellis: nullumque tamen meatum

tum ſupernè patere, è Iecore ad fel, comperi: Id-
que pro facto, ſuppono in Iure. Quare etiã cen-
ſui, fel non fieri ab hepate: ſed in propria capſa,
de puro ſanguine Iecoris, parari materialiter, &
efficienter, à proprio fellis Archeo. Saltem ſi in-
ſenſibilis aliquis porus ſit, qui ab hepate bilem
inſpiraret (quod non) in capſam fellis. Quare er-
gò os, ad exitum fellis, quinquagies ad minimũ,
plus patet eiiciendo, quàm intrãdo felli? Siqui-
dẽ nullus à tot ſeculis introitus adhuc, per ocu-
lum, luſtrari potuit. Nõne & hinc peruia eſt cõ-
firmatio, quod fellis orificiũ, in inteſtinum ieiu-
num tendat duntaxat ad inſpirationem ſui fer-
15 menti, vitalis, & neceſſarij? Fel namque in Ter-
tiana, nunquam ſufficeret tingendæ vrinæ, alui
ſcoriis, alimoniæ quoque quotidianæ quamque
pro cruoris ſubſiſtentia requirunt. Inſuper vt
nec pro abundãtia, quam alternis diebus, ſubter
initia acceſſuum euomunt, etiam ſobrij. Nonne
enim ex hinc didiciſſe debuiſſent, quod quic-
quid bilem vocant, ſit merum excrementum,
ex conſtitutione morboſa procreatũ? & quod ſic
eſt procreatum, non poſſe ſtabilire quidditatem
cruoris, bilis, aut fellis? Quippe cui tot nullum
iudicandi quaternarij neceſſitates, pro cruoris
integritate, & appoſitione, loco compoſitionis?
Simulatque enim ructus acidi redduntur ſto-
macho, ceſſat infauſti illius, & amari excrementi
præſentia in ſtomacho, ex chylo deturpato. Ab-
euntque ex tum idcirco ructus nidoroſi. Bilis
ergò ficta eſt in ſtomacho, per quam, bilem
hepatis, æquè fictam, ſtabilire originaliter con-
tendunt Scholæ, oritur ab inordinatione ſtoma-
chi: non autem ab intentione naturæ, pro
cruoris conſtitutione. Tota ergò eſt excremen-
tum, maléque quadrat alteri bili, fictæ in cruo-
ris cõpoſitione. Quippe quæ nunquã probabi-
tur intra naturæ limites, cùm eius nulla præ-
ſentiæ premat neceſſitudo. Fel enim, viſcus eſt
vitale, ac ſummè neceſſarium. Quapropter nec
temerè ſynonymum humori, aut excremento
eſt annumerandum, vt neque pro parte cruoris
16 cenſendum. Etenim elementa ſe inuicem de-
ſtruere & vorare reperiri, aiunt. In probatio-
ne autem defecere hactenus. Solum autem al-
legant ignem artificialem, quem putant aquam
& aërem in ſe conuertere, quoties non cernun-
tur ea ampliùs. Sed deficiunt in theſi propria.
Nam docent ignem, aquam in ſe, & non in
aërem conuertere. Stultaque eſſet ignis actio,
quæ non pro ſe, ſed pro aëre laboraret. Imo li-
cet aqua ignem extinguat, nunquam viſum ta-
men, quod è conuerſo ignis fieret aqua. Sat e-
nim putarunt, ſtatuiſſe, nec probaſſe ſuas the-
ſes. Inter humores autem, quem igni aſſimila-
tum volunt, aquam oſtendunt, non acrem, mor-
dacem, vt neque ſalem amarum ſed modeſte ſal-
ſum: Quamque alibi vocant cruoris ſerum: de-
ſumpto ab aquea parte, lactis etymo. Vocant in-
quam bilem, Igni reſpondẽtem. Iubent nempe,
elementa ſuis parere debere ſomniis. Etenim
Scholæ, interrogatæ ſeriò, aiunt bilem eſſe hu-
morem merè igneum, ac felleum; eò quòd
componant actualiter à prædominante igne.
Ego verò ſilẽs ad has nugas, ſtupeo, dum inna-
17 tos cruori aqueum ſerum aſpicio. Addũt quo-
que, Ignem verum in bile ſupprimi, tanquam à
forma mixti larnatum, ac frænatum. At credat
qui volet, quod forma bilis, ex mero ignis do-
minio ſuſcepta, vt igneos elementi effectus in-
nobis protereret, coërceret ita ſui productum
in quo actualiter lateret, vt actu prorſus frige-
ret, & ſeroſum ſit ens, ac merè aqueum. Reor 18
ideo, atque ſcio, ſi tantillus ignis actualis eſſet
in miſto, quod ſtatim ab adiunctis ſuppreſſus
periret. Imo ſi nihilominus vi heteroclita, per-
ſiſteret ſoſpes ignis: ſaltem nequicquam ve-
neraretur formam, aut corpus illius miſti, quin
abſque reflexione, aut conniuentia, totum cre-
maret & abſumeret pro ſui indole. Itaque vel
ignis ceſſaret, vel miſtum neceſſariò periret,
nec poſſet forma bilis alterutrum impedire. Et-
enim hactenus viſum non fuit, quod artifex,
qui vitrum, teſtas, lateres, aurichalcum, &c.
per ignem parat, queat vſquam aut vnquam
ignem, terræ, aquæ, & aëri copulare, vt inde una
aliquod miſtum conſtituat, multoque minùs,
quod ignem cœlo defluum alliciat, aëri con-
nexerit, aquæ & terræ. Mirum itaque, quod
in adynato, tota vis Medica baſin ſtabiliat ha-
ctenus. Tantóque mirabilius, quod ad ſurda
huiuſmodi ſomnia, totus mundus velut ſopore
ſtertuerit, cunctóſque credulitate dementarit.
Tantóque mirabilius; quod crediderint ignem
ſub aliis elementis in miſtionibus ſuppreſſum,
adhuc nihilominus perſiſtere incolumem. Vbi
tamen ſat norunt, & animaduerterunt, omnem
mox ignem, quoties à comburendo ceſſat, vel
aquæ iungitur, ſtatim perire, & in nihilum re-
digi. Etenim ſi ſpiritum vitalem, ſiue auram
ætheream, loco ignis attuliſſent, veniâ dignæ
videri poſſent Scholæ: Sed maluerunt in Epi-
menidis ſomnio dementare, quàm humorem,
igni parem, non repetiſſe. Vt iuxta concepta
mendacia, humorum exſurgeret quaternarius. 19
Pro aëre enim, priuilegiatum finxere humo-
rem, qui non eſſet excrementitius, more duo-
rum ſociorum. Ideoque hos ſubinde nutrien-
tes, plerumque tamen ſuperfluos, ſi non etiam
ſcorias appellant. Viles verò, potiſſimum eo 20
nomine: non quidem quaſi alant partes ſper-
maticas, præter thecas cyſtidis fellis, & Sple-
nis. (at miſerrima ſaltem membra, quæ ſolis
paſci excrementis cogantur, & cedere renum
priuilegio.) Vilitatem autem bilis notant ri-
diculam, quod anum ſtimolet, atque vrinam.
Cùm interim pallidæ, vrinæ, ſint incontinen-
tiores tinctis. Imò aluus Ictericorum (quam
bile priuari aiunt propter cinereas ſordes) ſat
eſt laxa ordinario. Atqui cùm tres humores,
qui cruori ineſſe finguntur, non differant à ſe-
ipſis reiectis, niſi ſola ſuperfluitatis infamia:
non poſſet non ipſum humidum radicale nu-
triri per excrementa: ſi vtraque bilis, & pi-
tuita, eſſent alendo. Vt autem copia bilis (quam
aiunt quotidianam) ſupputetur quodammo-
dò. Alterno ſaltem die in Tertiana, per vo-
mitum reiicitur larga quantitas, præter adhuc
eius quotidianam conſumptionem, quam dicunt
alendo neceſſaria. Imò clarius elucet copia hu-
ius bilis fictæ, in Ictero, quẽ definiunt ſola cy-
ſtidis fellis obſtructione. Adeo vt iũ lotium ſit
nil, niſi merum fel, toroſque habitus, & internæ
partes, intimæ & extimæ, fellea. Quæ cum nil
patentur, præter bilem non ampliùs per aluum
eiectum. Cernitur hinc, plus triplo ſaltem bi-
lis generari quotidie, quàm cruoris ex tribus
ſimul aliis connexi. Malè memores, quod ſex-
tuplo plus tincturæ, per vrinam, ſolam Icteri-
tiam recedat, quàm alioqui in ſano, aluus &
vrina

vrina edunt ſimul. Vnde ſaltem ſequitur, Icte-
rum non ſolam eſſe fellis obſtructionem, quam
putant. Clauſo enim fellis orificio, ſtatim fel
totum cruorem (aiunt) quantitate ſuperat.
Nec enim porracea aut æruginoſa (qualis è ſto-
21 macho frequens prodit) in Ictero, valde crebra
eſt. Pituitam Porrò, cum cruore, per venas fer-
ri aiunt, & tandem in cruorem mutari. Adeo, vt
tam in venis, quàm in hepate, conſtituant pro-
priam cruoris officinam, atque efficiens promi-
ſcuum. At ſaltem humorum deficit quaternarius
ſi flaua bilis non differat ab atra, niſi ſola inſpiſ-
ſatione recoctionis, & pituita nó differat à cruo-
re, niſi tepore ac fotu. Non enim caro coſta, à
cruda ſolet diſtingui ſpecie: Quare nec pituita
à cruore diſſentiret, niſi ſola maturitate, vt po-
ma immatura à maturis. At nunquam potuere
pituitam in venis oſtendere, niſi fibras, quæ
ſe à venæ ſectione, in aqua tepida, ſecernunt
Adeóque nec ante mortem cruoris eſſe, aut vi-
deri incipiunt. Quamdiu enim ſanguis eſt alen-
dis partibus vtilis, eius pars ſolidior à reliquo
22 corpore ſui erat indiſtincta. Quia erat compoſi-
tum verum & integrale. Id enim in naturæ ſy-
ſtemate vtrobique obuium. Nam cum natura
agat ob fines, Authori ſuo notos; ſemper vna
pars ſuſcipit promtius Archei impreſſiones,
quàm altera. Finis enim cruori fuit, ſolidorum
nutritio. Ideóque ſoliditatis gradus paulatim
anhelat, & acquirit. Itaque cruor, mox atque
in iecore perficitur, parte ſui maturiore, magiſ-
que ſpermatica, albas fibras, atque deſiderati
coaguli homogenei initia aſſumit, quas prius
in Meſenterij venis non habebat, vt patet in dy-
23 ſentericis. Eſt nimirum cruoris pars optima, &
perfectiſſima ideo, quam Scholæ pituitam vo-
cant, quamque ſolidiori ac ſpermaticæ conſti-
tutioni affinem, ſcio. Scholæ inquam, pituitam
cruditatis, ſenij, atque defectuum filiam no-
minant, etiam in puero, iuuene, ac viro. Diſ-
ſentio nempe & in hoc, à Scholis: vtpote pro
pituitæ probatione nil niſi muccum, meras ſor-
des, & ſcorias, ſpectanda offerunt, qualis ſæ-
pè per vomitum & ſedem eiicitur deficiente
ventris culina, Etenim ſæpè abraſum à proculo
truculento, vt & narium mucum, quique pul-
monum quocunque vitio excreatur, pituita
ſunt mera Scholarum. Quæ ſcilicet, per vlti-
mæ digeſtionis errores, parantur ſordes, à cau-
ſis morbificis. Eſtque tanta Scholarum hebetu-
do, vt cum ſuo Galeno damnent cibum neruo-
rum, membranarum, tendinum, &c. eò quòd
putent pituitæ eſſe matres. Nec attendant, quòd
partes ſimilares, ac primæ conſtitutionis, ſint
ſpermaticæ naturæ: eaſque indiſtincta prorſus
confuſione, vocant pituitoſas. Neſciæ, aut ſal-
tem immemores, quod proximè nutriantur iiſ-
dem, quibus conſtamus. Adeòque ſi partes ho-
mogeneæ, ſimilares, ac primæ conſtitutionis,
damnentur ab humoriſtis, tanquam pituitoſæ.
Alterutrum ſanè neceſſe eſt. Vel Scholas neſ-
cire, pituitam ab humore ſecundario atque ſper-
matico diſtinguere: vel planè, nullam eſſe in
cruore penitùs pituitam. Idque quod in cruore
pituitam ratæ ſunt, eſſe initium, ac fundamen-
tum ſecundarij, & proximi alimenti ſolidorum,
Nunc de bile flaua, quæ in vrinis ſupponitur,
dicendum cum præteritorum ſæculorum admi-
ratione, & craſſa ignorantia.

Vronomantia Veterum.

CAPVT IV.

1 *Vrinarum diuiſio.*
2 *Paracelſi non inepta obſeruatio.*
3 *Authoris ſcopus.*
4 *Erratum hactenus in iudicio, de lotij circulo.*
5 *Vnde circulus in vrina.*
6 *Sententia Galeni Iudicra.*
7 *Probatur non ineſſe fel lotio.*
8 *Scholarum incogitantia.*
9 *Quid vrinæ flauedo indicet.*
10 *Nil bilis, aut fellis ineſſe lotio.*
11 *Triplex in hoc error.*
12 *Petitio principij.*
13 *Non rapi bilem è lotio, ad cerebrum.*
14 *Aliquot abſurda comitantia.*
15 *Ab Anatome.*
16 *Ab Ictero.*
17 *Quid fundamentaliter deſignent vrinæ aqueæ, repentè poſt tinctas, in febribus.*
18 *Vrinæ prognoſes hactenus fuiſſe mera ſomnia.*
19 *Deficit canalis.*
20 *Sub motuum diuiſione.*
21 *Nubecula vrinæ, an deſignet pituitam.*
22 *Cuncta in nobis coquuntur vnico fine, nempe vt alant.*
23 *Cur Spleni duplex fermentum.*
24 *Quid ſit illud, quod Splen quandoque in ſtomachum eructat.*
25 *Sublata cauſa, non tolli quemlibet effectum.*
26 *Quid dicat vrina confuſa.*
27 *Vnde cruditas in lotio.*
28 *Cur ſtranguria vix ſanetur in ſenibus.*
29 *Vnde ſedimen bolare.*
30 *Errores circa contenta, tam propria, quàm aliena, alibi de Duelech.*
31 *Noua adhuc methodus iudicandi lotium ex pondere.*

ENimverò Scholæ, pro lotij ariolatione præ- 1
ſupponũt materiam dilutam, ſiue aqueam,
Ex huius oppoſito, craſſam, ac dein mediocrem,
Itemque confuſas, turbulentas, opacas, prout
etiam claras, atque perſpicuas. Confuſarum au-
tem quædam, per calefactionem redeunt in pri-
ſtinam diaphaneitatem: aliæ, permanent tur-
bidæ. Quædam denique ſemel clarificatæ, tur-
bantur mox iterum: aliæ verò difficulter. Se-
cundò, conſiderant colores fere omnes, ab
aqueo, albo, lacteo, & craſſo: itemque ab
aqueo pellucido, in ſubnigrum vſque. Tertiò,
ſpeculantur contenta propria, & aliena. Aliena
nimirum voco, ramenta viſcida, cruenta, are-
nas, calculos. Eaque vel matulis mox affixa,
vel ſidentia libera. Propria verò ſunt, quæ ferè
ordinariò, ex confuſis præcipitantur, vel per-
ſpicuis innatant, in ſuperficie, paulo ſubter
eam, in medio, circa fundum, vel ipſi fundo
incumbentia: illaque vel cohærentia, vel di-
uulſa. Quartò, conſiderant ſpumam, & bul-
las. Quintò tandem, attendunt circulum. At 2
Paracelſus, vrinæ corpus inſuper diſtinguit in
vrinam cruoris, potus, & miſtam. Cruoris, di-
cit, ſi pridiè veſperi, & noctu, micturiens manè,
nondum biberit. Vrina autem potus ſit, quæ à
multo & holigophoro potu eſt collecta. Miſtam
quoque vocat, ſobriorum, ſiue temperatorum.
Porrò

Porrò quod de vrina Alcolisata, & tartarea, fingit,
tractatu de tartaris manifestabitur. Imprimis
protestor, me non contẽdere vspiam, quæ benè
ab aliis scripta sunt, recensere, multóque minus
castigare, nec præcepta de vrinæ indiciis tracta-
re, nec aliorũ inuenta explicare, nec Apologum
agere. Sed tantùm detegere cupio Scholarũ an-
tiquatos errores, ex fictis humoribus oriundos,
ne juniores posthac abducantur, juxta somnio-
rum credulitates. Primò ergò, recensebo errores
3 de circulo vrinæ, dein, commissos in coloribus;
tertio, qui in enæoremate cõtingunt. Ac quartò,
tandem illos propalabo, qui in coagulationum,
siue contentorum judiciis obueniere. Vnde qui-
libet facilè intelliget, judicia, & prognoses vri-
næ, hactenus stetisse absque iudicio, & funda-
mẽto. Mitas scilicet Gordonij impostutas, igna-
ro populo, sub falso haruspicis titulo, venumda-
tas. Imprimis ergò, in circulo vrinæ cespitatum
4 est, cum hactenus nescitum sit, quare sæpius
circulus sit alterius coloris, quàm corpus lotij
residuum. Putarunt nimirum, circulũ à reliquo
vrinę corpore separari, velut pinguius ab aquo-
so, vel tanquam colostrum à lacte, cui innatat.
Interim quáquam agitata vrina, extẽplo tamen
idẽ circulus, qui erat antè, apparet, nequicquam
de circulo vlterius, extra suppositos terminos,
indagatum est. Vident quidem, sæpè rubicũdio-
rem circulum, magisque saturatum, quàm co-
lor sit in residuo vrinæ corpore: imò rubicun-
diorem, magisque intensam flauedinem, ple-
rumque carere circulo, distincto ab vrinæ colo-
re: Nequicquam tamen indagarunt, vnde cir-
5 culi & vrinæ ista esset varietas. Attamen nec
proinde circulus est color, falsò quidem appa-
rens, falsáque sui specie oculos illudẽs. Neque
enim alioqui posset sub flaua vrina rubicũdio-
rem, magisque intensum colorem edere, per nu-
dam sui reflexionem: sed potiùs subflauo pal-
lidiorem pingeret, si circuli color tantum esset
apparens à reflexione. Itaque ratio alterati colo-
ris, in circulo lotij, pendet reuera ex ipsomet
corpore lotij. Adeoque circulus solus totam
consistentiam, colorem, & lotij transparentiam
indicat, quia continet. Quod lignum nephri-
ticum docet insigni exemplo. Hoc lignum
enim, aqua pluuia maceratum, si dein eius in-
fusionem lateraliter inspexeris, rubeum totum
in sui corpore est: sed habet circulum lazu-
reum, vtcumque decoctum, vel infusum istud
maceratum, pro lubitu commoueris turbidè.
Apparet nempe sic rubeus color coloris, lazu-
reus trans venam inspectus. Ita quoque cœru-
leus color, in circulo decocti Nephritici, lazu-
reus est quidem: sed multiplicatus nigricat ma-
gis, & ex obscuro rubescit, quia tam cœruleus,
quàm flauus, magis ad album tendunt, quàm
rubeus, trans vitrum vel venam, e diametro vi-
sus. Eodem modo, in corpore lotij, rubeus co-
lor, simpliciter talis, qualis in circulo apparet
qui refractus, ex transuerso vrinæ, non ita in
circulo citrinus est. Circulus itaque est coloris
verus index, in transparentibus: In opacis au-
tem, vel turbidis, circulus non apparet. Quan-
tum verò ad lotij colorẽ attinet, Scholæ aiunt
vrinam aqueam, tenuem, pallidam, esse signum
deficiẽtis digestionis, prout flauedine manife-
sta tinctam, bonæ digestionis indicem. Galeni
6 est. A media nocte reddo lotium, quod dum
cerno nondum debita flauedine tinctum, ad
somnum redeo. Ac post duas tresue horas ab-
inde expertectus, iterum meio; & vrinam de-
bito saturatam colore reperio. Vnde conijcio
absolutam digestionem, & flauam bilem fel-
leam, lotio iam affusam. Hæc, Scholarum mo-
derna etiam doctrina est. Ego tamen adhuc du-
bito, an lotij flauedo vni semper tribuatur cau-
sæ: cum inconstanter, nunc digestioni peractæ,
nunc verò mistæ tribuant flauæ bili. At ne er-
reor, vtrumque iunxere. Ego itaque cum nemi- 7
nem reperirem, qui se in hoc distinxerit, vtrum-
que explicare cogor. Etenim vrina febricitantis
flauior, quàm benè valentis: huius tamen dige-
stio, longè est vegetior. Quod extra controuer-
siam est. Ergò sola vrinæ flauedo, absque enæo-
remate laudabilis, fallax digestionis bonæ si-
gnum esto. Deinde, si vnica saltem fellis gutta 8
in duabus libris lotij fuerit, tota amaricat: at-
qui vrina, etiam citrinás, & crocea, nũquam est
amara: ergo non recipit fel sibi admistum, nec
eius tinctura est ex felle. Equidẽ si Scholæ, per
sapores, de rebus indicant; cur tam parum so-
licitæ, quod nunquam id de vrinis tentarint?
An enim sola sufficit flauedo, vt fel in vrina iu-
dicetur? Vel an Medico decentius est, falsa do-
cere, & asserere mendacia, in perniciem ægri,
quàm propriam vrinam semel degustasse? cum
nec quidem saturatissima vrina Icteri, quic-
quam amaroris præferat. Fastus ergò detegit
iustum Scholarum errorem. Saltem ex ver-
bis harum indubium est, quin lotio tinctu-
ra sub finem digestionis addatur. Quod si ita 9
sit, cur exin saltem non agnouerunt; flaue-
dinem lotij non à bile, aut felle: sed aliunde,
aduenire? Quia si bilis in sanguificando fie-
ret, vnà cum cruore, & vrina, & ab initio si-
mul vrinæ connata, & inspersa, vrinam tinge-
ret: nec bilis esset vltimum constitutum in je-
core, si esset pars cruoris constitutiua, eius-
que superfluum confestim emungeretur cum
vrina, nec separatum sibi ad tempus faceret
hospitium. At, si id ratum sit, deberet saltem
istud hospitium nominari, & per anatomen
occurrere, ac inueniri. Sed cum flauedo, in
lotio Galeni, sit posterior lotij corpore, deno- 10
tatur locus vltimi Ilei, vbi cum iam cremor
incipit stercorescere, aliquid stercoris liquidi
inde trahitur, per venas Mesenterij, in fine Ilei,
quod lotio inspergitur ad suos fines (prout
antè de febribus, & alibi de Lithiasi) vtile.
Quod autem flauedo lotij sit stercoris illius
liquidi, & nullatenus fellis; nedum gustus lo-
tij: sed & distilatio, manifestè comprobant. Si-
quidem fœtor illius emergit distilando. Quor-
sum autem stercus liquidum conueniat lotio,
locis citatis docetur. Sufficit modo, quod vel
tenuiter dissimpto felle, auis, aut piscis, vt-
cunque optimè eluatur: attamen amaror rema-
neat. Itaque si tantillum fellis inesset vrinæ, vel
latici, qui cruori innatat extrauenato, inexcu-
sabilis essent amaroris. Sed consequens est fal- 11
sum: ergò & Antecedens. Itaque tripliciter in
hoc errarunt Scholæ. Primò, dum flauum & li-
quidum stercus, lotio mistum ignorantes, bi-
lem putant. a, Quia ex flauedine sola, & sub-
scribendi assuetudine, bilem conjicere. Quasi
nil croceum, quod non etiam in nobis esse de-
beat felleum. Probant nimirum idem per seip- 12
sum. Bilem nempe in natura, eò quòd sit ma-
nifesta in lotio. Et iterum, Quod flauet in lo-
tio, id debere esse bilem. Eò quòd nil secus,
quàm flaua bilis, flaui esset coloris penes nos.

Tertiò tandem. Nam errante iudicio, de colore
ordinario, ad eóque de ipſo vrinæ contento, ne-
ceſſe eſt, ruant prognoſes de vrina, quotquot
coloribus & cōtentis inuiſæ ſunt hactenus. At
ſaltem, cum iam conſtet, vrinæ flauedinem non
eſſe bilem, ſed excrementum ſtercoreum: non
mirum, & in ſtomacho aliud flauum, quo eti-
am ſit amarum excrementum, alio longè, &
proprio ſibi errore fermenti gigni, quod pro-
13 inde non debeat eſſe de familia fellis. Porrò,
cum in febribus flauæ vrinæ repente palle-
ſcant, deſignentque delirium futurum: idque
à Scholis ſit interpretatum fieri, quatenus bilis
rapitur in cerebrum. Elenchus eſt non cauſæ
in cauſam. Sufficit namque demonſtratum iam,
iſtud delirium non naſci ex bile, rapta in cere-
brum: ſed quia ſtercus liquidum, quod cum v-
rina ire erat ſolitum, iam detinetur in Hypo-
chondrio; nec lotio, pro ſolito, admiſcetur.
Ideo delirium ex illa ſede, vnde amentiæ om-
nes originem deſumunt: vt ſuo tractatu do-
ceo. Etenim & hoc ſolo titulo, quædam de-
mentiæ nuncupantur ideo Hypochondriacæ.
14 Alioquin enim, quis eſſet ille raptor bilis, qui
hanc in cerebrum meram, & à cruore venarum,
per quas deferretur, vel à lotio ſeparatam duce-
ret? Quorſum enim raperet illam, cum nil abſ-
que obiecto, ſaltem apparenter bono, fiat? quo-
modò per cruorem, citra contagium, ad cere-
brum deferret? Quomodò ritè à cruore ſepara-
retur: ſiquidem cruori extrauenato, non ſuper-
natat putata bilis, niſi mortuo, & coagulato pri-
us cruore? qui tamen nunquam in venis, (ne
quidem cadaueris) coagulationem coagitat? In
quem denique cerebri ſinum tandem, iſta bilis
vrinacea effunderetur, in quo feſtinam mortem
non efficeret? Quis denique ille Separator fue-
rit, qui bilem ad vrinam rendere ſolitam, è fol-
liculo fellis nunc ad caput detorqueret? Et qua
via id fieret? An ipſamet materia morboſa ſpon-
te aſcendet ad cerebrum, eritque motrix ſui
ipſius? Tunc ſaltem præter immenſas abſur-
ditates, neceſſe foret, febrim eiuſmodi omnem
conſiſtere non extra fellis folliculum, quod ne-
mo adhuc hactenus eſt ſuſpicatus. At cuius finis
ergò, febris (quam putant merum accidens) bi-
lem ad caput eitaret? An optimum fuerit, in na-
tura iudicatum, materiam morbi, dudum in
præcordiis latitantem, nunc tandem in caput
relegaſſe? Quidve, ſi vaga in venis fluctuet, à
cruore ſeparata, ſurſumque ſpōte ſcanderit, cur
potiùs non proterbitur foras, via ſolita? An
iam natura humana, contra vniuerſalem niſum
rerum, ſui interneeionem procurabit? An eiuſ-
modi demum furor aptus erit ſequeſtrandæ bi-
li, quæ non niſi ſedato vigore eſſet ſeparabilis?
An forte fel, peregrationis auidum, vltrò ac
ſpōte ſeſe ſepararet, & ad caput adſcēderet? Quo
tandem vtre, latitat fel in capite, vt amentiam
febrilem concitet? An in ſinibus cereberi? an
in arteriali mentiio plexu Galeni? At vtrobiq;
ſtatim eſſet lethalis; felque deliris naribus ſtil-
15 laret. Denique ſi poſt flauas vrinæ aquoſæ, in
febribus, deliria rurā, cum riſu edant. At certè
iuxta Hippocratem, tum huiuſmodi deliria non
ex felle erunt. Adeoque nec vrina, colore flauo
iam ſpoliata habebit, cur bile priuetur, nec quo
rapiam bilem deponat. Siquidem deliria cum
16 riſu, bilem omnem excludunt. In ictero, ipſum
tandem cerebrū flauet. Quid ſi ex bile eſt icte-
rus, cur eſt ſine delirio? ſine viſcerum cunctorū
eryſipelate? Sin verò non fel ipſum: ſed eius (in-
conſideratum ſubterfugiū) vapor in cerebrum,
deliria hæc febrium concitet: cur igitur Scholæ
volunt fel, in vrina materialiter, & iuxta tinctu-
ram, deficere? Ergò aquoſa vrina poſt flauas, in 17
febribus denotat tincturam vrinæ, ſiue ſtercus
liquidum, (liquor eſt ciborum in Inteſtinis, im-
mediatè, antequā ſtercoreſcāt) detineri in præ-
cordiis meracum. Vena namque, fortiter in hy-
pochondrio pulſans, denotat amentiam futurā
iuxta Hippocratem. Quatenus ſtercus liquidū, 18
non rite purgatum, tumultuatur in hypochon-
driis. Mera ergò ſunt ſomnia, quæ de vrinæ co-
lore hactenus, tanquam è tripode prophetantur
Scholæ. Effectu quidem, & obſeruantia didice-
re: quæ ſe ſolent mutuò conſequi. Delirium
nempe in febri à lotio claro, poſt flauum. Rectè
quidem, ſi in nuda hæſiſſent obſeruantia: ſed
cum ad cauſas deuentum, illaſque iuxta ritum
theorematum, fictorumque principiorum iuſ-
ſum, diſpoſuerunt, temerè ſibi inuicem hacte-
nus ſubſcripſerunt omnes. Nulla eſt namque in
natura bilis, nullum vnquam fel in vrina: mul-
toque minus, quod inde ſeparetur, atque feratur
ad caput. Nulla bilis in toto corpore, quia nulla
fuit vnquam in natura. Nec fel bilis eſt: ſed ipſe
liquor fellis, viſcus eſt vitale, magni momenti,
cui cum rene & cerebro nil commune inter-
cedit. Nec eſt via vlla, nec apta ſocietas fellis
cum lotio. Nec ad fel attinet, ſiue vrina ſit a-
quoſa, ſiue flaua & ſpiſſa. Cyſtis fellis venam 19
non habet ad caput. Sin velint per cauam venā
fel ferri, quomodo fel non permiſceret ſe cruo-
ri? cruor febrientium totus non eſſet amarus?
quo canali ergò, ad caput feſtinabit? Quis du-
ctor, fel ad caput ducet? quis ſeparabit a cruo-
re, vt in itinere non detineatur? Quorſum na-
tura molietur eiuſmodi impertinentias? quo-
modò cruor manebit ab exotico felle citra
contagium. Aſcenſūs iſte, aut erit motus ſpon-
taneus, aut miſſio, aut tractus. Somnians ſic o- 20
lim anus, dixi ante, & Scholæ eam ſunt ſecutæ.
Nam ſi bilis fellea ſcandat propio motu, Iam
erit cuiuis homini delirium continuum. Sed
quorſum vena caua, fel ad cerebrum miſerit?
An ſic febrim curauerit? An ardorem minuet?
At certè, concluſa manet materia febrilis, ſiue
ex lotio bilis, ſiue è folliculo fel rapiatur in ce-
rebrum, ſiue non. Quorſum etiam cerebrum
bilem ad ſe alliceret, ſucco viuido, & longe me-
liori, ac propinquiore madens? Idque etiam
cum deſtinatione hepatis pugnat. Nihil namq;
mittitur, trahiturve, ſaltem citra electionem, fi-
nem atque deſtinationem Archei. An ergò bilis,
à reliquorum trium coniugio, fertur in cere-
brum, vel ab hoc trahitur? Sanè, cerebrum ſic
iam ante, & non poſt bilis aduentum dementa-
bat, nec opus habebat bile, ad delirandum. De-
mum cur vrina aquoſa potiùs delirium arguit,
in febri continua, quàm in interpolata? quàm
in potatore? quàm in lithiaſi? quam in vitia-
ta ſtomachi coctione? niſi quia mors eſt in
hypochondrio, vbi febris etiam tum? Vanum 21
eſt ergò, Scholarum de flaua bile in vrina, & ad
cerebrum, itineris commentum. Cæterùm, cum
iam nubecula in vrinis apparet, confeſtim Me-
dicus conclamat, & quaſi ipſe viciſſet, inquit,
Shcolarum ſuffragio, & obſeruantia, quod hu-
mor morbificus ſit concoctus; quodq; tum tuto
ſit purgandum deinceps. Dicam primùm, quid
iſta ſit nubecula. Exin demum iudicabit quili-
bet,

bet, in præfatis, nil præter meta ludibria conti-
neri. Est nimirum ista nubecula, signum dige-
22 stionis stomachi: non autem materiæ morbifi-
cæ. Digestionis autem signum esto; quod fer-
menta stumachi, fellis, & hepatis redierint, quæ
antea erant præpedita, conclusa, &c. Vnde vires
recuperatum iri, est in spe. Alioqui materia,
quam dicunt morbifiicam, non intentatur co-
qui vnquam. Quia natura non intendit cuque-
re, nec coquit quicquam, nisi vniuoco fine &
modo, vt scilicet in suum alimentum redigat, &
non alio fine: sed fermentæ (quorum interest,
res transmutare duntaxat) iam restituta, dige-
stionis hospitiis, subigét materiam morbi, sub-
ter ferulam, illamque ad placitum extermina-
bunt. Etenim docui de digestionibus, acidita-
tem in stomachu non esse ex póticitate assum-
ptorum: sed ex ipso, specifico stumachi ferméto
acido. Atqui, prout acido est propriũ, coagula-
re lactea: Idcirco de cremore stumachi, non po-
test tam exactè, quidquid in se est lacteum, se-
parari in iecore, quin eius tantillũ non rapiatur
cum lotio, ibique nubeculam faciat. Ergu nu-
becula, signum est fermenti reducis in stuma-
chum. Nec enim istud eneorema estde natura,
aut materia febrili; neque eandem accusat, vel
excusat. Nec demum ista nubecula signum est
fermenti proprij fellis (hoc nempe non est aci-
dum: sed salsum, ac de gustu spiritus vitalis,
prout alibi de vita longa) sed lienaris fermenti:
quod nimirum Lien spirat in stumachum, cu-
ius tutelam suscepit. Ideo namque in quartana
sæpe ista nubecula apparet iterumq; sæpè dis-
paret. Dum appetitus, ac digestio, restituuntur,
iterumque secedunt, perstite interim semper
eadem quartana. Alioqui si ista nubecula signi-
ficaret materiam morbi, velut obiectum, aut ef-
ficientem: certè, constans perseueraret semel
nata; cum materia semel cocta, regulariter ite-
rum non reincrudetur. Ergò pro sua œcono-
23 mia, propriaque visceris digestione, Splen, vi-
tale fermentum, ex insito sibi, genialique spiri-
tu, obtinuit. Ideò namque de proprietate, odo-
re, gustuque spiritus vitalis est. Qui cum sit sa-
linus & balsamicus (prout de vita longa) debēt
etiam quartanæ materiam subigere & vincere.
Sed visceri huic data est cura stumachi, dige-
stionique eius hactenus præsidet: ideoque ad
hoc, iure obtinuit aliud fermentum acidum,
quod nisi in stomachum debita inspiretur dosi,
oriuntur inappetentiæ, cruditates, imò & ipse
24 boulimus. Itaque si hoc tutelæ stomachicæ de-
cus fermentum, in Splene exorbiret: fiunt
cruentæ, & atræ excreationes in stumachum,
quas Scholæ censuerunt atram bilem. Cum a-
lioqui non sit nisi expurgatio, ac renouatio
cruoris alimentarij, ab ipso Splene. Ergò aci-
dum stomachi, etsi sit causa nubeculæ, totusq;
cremor accidus: in salsum ordinariò, subter fellis
dominium conuertatur (vt de digestionibus ali-
bi) perstat tamen nubecula, ab acidu genita.
Cuius ergò notandum, Quod ablata causa, tol-
25 latur effectus de futuro: non autem de præter-
ito. Quia effectus de præterito, est productum,
iam per se substans: sæpè quoque, non ampliùs
comitantia priorum causarum opus habens. Id
quod nunquam hactenus in Scholis fuit con-
sideratum, vt neque distinctum. Sæpè ergò vri-
26 na confusa meitur à calculosis, itemque in cor-
dis palpitatione, & abbi. Alia verò, etsi clara,
mox spontè tamen, turbatur in aëre, Ac quidem
omnis turbida vrina, latens acidum continet,
eiusque minus, si semel ad ignem elaruerit, nec
turbetur deinceps. Saltem fermenti fellei defe-
ctum indicat. Quippe designatur, quod tantil-
lus tepor acidom relictum coxerit, & vicerit,
Sic nempe poma, nondum matura, sole dulce-
scunt. Quoties etiam fermentum folliculi, siue
visceris fellis, pessundat stumachi fermentum,
atque pylorum vitiat, toties digestionis crudi-
tas, adeóque & lotium, absque nubecula est. In
stumachu etiam est subinde amor, ab errante 27
digestione, eiusmodi recrementum parturien-
te. Sin autem illius visceris fermentum sub-
plantatur, est vrinæ sedimen crassum, & album,
nec vnquam absque stranguria: quæ ideo in
senibus difficilis curatu. Aciditas autem ista lo-
tij, in stranguriis, quanquam non sit gustui ma- 28
nifesta, quantulacumque tamen, sufficit ad præ-
fatos effectus doloris. Quod patet in vrina no-
uellæ cereuisiæ, ponticitatem suæ cereuisiæ
imperceptibiliter adhuc participante. Dum
autem hepatis fermentum nimium superat
stumachi, & fellis actiuitates: sedimen bolare,
in vrina turbida, & fulua. Quasi optaret sangui- 29
ficari, quod isti destinationi est ineptum. Ru-
beom autem sedimen in vrina fixua, quodque
per ignis calorem facilè liquescit, denotat fer-
mentum hæpatis peregrino impedimento exa-
sperari. Quæ fermentorum historia, tractatu de 30
digestionibus conscribitur. Sunt & postremò
errores, & pigritiæ multiplices, circa ortum
contentorum; quos tractatu de Lithiasi ex pro-
fesso expendi. Tuta est interim methodus, exa-
minandi vrinas per pondus. Vncia nimirum,
pendeat 600. grana. Vas autem vitreum habui, 31
angusti colli, pendens grana 1354. Repletom
autem aqua pluuiæ, pendente insuper grana
4670. Inuenta est vrina senis, pendere eodem
vase, 4720. grana. Siue superare pondus aquæ
pluuiæ, 50. granis, Vrina autem mulieris sanæ,
ætatis annorum 55. pependit 4745. grana. Vri-
na iuuenis sani, annorum 19. pependit grana
4766 Alterius autem iuuenis paris, abstemij à
potu, pependit 5800. grana. Iuuenis 36. anno-
rum, tertianam tolerantis cùm tussi, pependit
4763. grana. Præfatus autem Iuuenis 19. anno-
rum, cum tertiana duplici, nocte præcedente,
parum biberat: pependitque autem vrina eius,
4848 grana. Quod fuit 82. granis ampliùs,
quàm dum sanus esset. Virgo, cordis palpi-
tationem passa, minxit instar aquæ pluuiæ
quæque ideo æquiponderabat aquæ pluuiæ.
Vrina tepens, semper seipsa frigida, paucis gra-
nis leuior, vt & extensior. Sitque idcirco vas
colli breuis, & acuminati, vt ferè in puncto vri-
nam dimetiatur. Plura alius addet, & medita-
bitur. Estque longè facilior methodus, quàm
quæ ponderandu integrum hominem, in Apho-
rismus est redacta. Ego semper circa morbi
essentias, remedia, & applicationes, siue in sa-
nationem, anhelaui: quique autam vulgarem
odi; odi etiam prognosin, quæ prædictio-
nem & præscientiam diuinationibus esset fa-
miliaris. Magis gauisus ægrum sanare, quàm
multa amphibologicè prædixisse.

Icterum, non à bile flaua.

CAPVT V.

1 *Suppositio Scholarum hoc casu.*
2 *Responsio apposita.*

3 *Subterfugium ordinarium atque ridiculum.*
4 *Aliud ſubterfugium.*
5 *Per Anatomen docetur Icteri cauſa.*
6 *Implicant ſibi Scholæ.*
7 *Ab impertinenti.*
8 *Duplex in Ictero vitium.*
9 *Obliuio Scholarum.*
10 *Abſurda, ad cauſas Icteri humoriſtarum.*
11 *Quatuor abſurda.*
12 *Quod oris amarer non arguat bilem.*
13 *Icterum non ab obſtructo felle.*
14 *In Ictero ſemper aliquod virus.*
15 *Colores, ſi inordinati, in excremento, non fieri à cauſis ordinatis in natura.*
16 *Probatur, à remediis propriis.*
17 *A iuuantibus & nocentibus, non deſumi indicationes curatiuas.*
18 *Cauſa adæquata Icteri.*
19 *Icterum non naſci, niſi à cauſis vniuocis.*
20 *Non ſanari Icterũ per flaua remedia, vt talia.*
21 *Hiſtoria in ſtranguria ſenili.*
22 *Bos illudit cauſas Icteri, traditas ab Humoriſtis, & vſum radicum graminis.*
23 *Bilem non mitti ad tingenda alui recremẽta.*
24 *Pallens ſcoria inteſtini nõ tam accuſat fellis abſentiam: quàm tranſmutandi errorem.*
25 *Contra poſſibilitatem obſtructi fellis, in Ictero: Propter ignoratam morbi quidditatem.*
26 *Aliud argumentum.*
27 *Tertium,*
28 *Ab impertinenti.*
29 *Ab impoſſibilitate tincturæ.*
30 *Ab amarore.*
31 *A diſproportione tingentis, & tincti.*
32 *Generatio anonymi veneni in Ictero.*
33 *Abſurda aliquot proponuntur, Humoriſtis conſideranda ſerio.*
34 *Concluſio e præmiſſis.* 35 *Nidus Icteri.*
36 *Error Medentũ, circa bilis tranſitum in piſcẽ.*

ANte ſignatum argumentum, quo Humo-
riſtæ credunt, ſe ex plena neceſſitate con-
5 firmaſſe bilis flauæ exiſtentiam & generatio-
nem, quodque anchoræ vicem ſuppleret, eſt Icte-
rus. Cuius fauore, contendunt cyſtim fellis, in
ſui exitu verſus jeiunum Inteſtinum, obſtipa-
tam. Bilem ideo quotidie generatam, moxque
à ſui natiuitate regurgitari, atque diſpergi in
totum corpus. Quapropter vti ordinariam: ſic
& neceſſariam bilis, ſiue fellis generationem,
quotidianam proſcriptionem, & ſeparationem
ſupponunt. Meatum autem fellis inferiurm,
conſtipatum probant. Quia alui excrementa
ſint felle deſtituta, ideo & cinerei coloris nec
flaua. Quapropter lotium viceſies plus juſto
tinctum occurrit; atque indies metacius. Ergò
tam veſicæ, quam alui excrementa, ſuam de-
ſumunt tincturam à felle. Primò Nondum pro-
2 bantur ſuperum aliquẽ introitum fellis, ad fol-
liculum: vt neque is hactenus per exquiſitam
anatomen eſt repertus. Ergò, vel per inferio-
rem, fel excrementoſum quotidie intraret, vel
inſenſibiliter. Non hoc modo vbi tanta eſſet
quotidiani fellis abundantia. Nec etiam priore
modo, Cum iſthac fruſtra intraret, quà ſtatim
egredi deberet. Itemque ſi iſthac ingrederetur,
deberet per inteſtinum ſurſum intrare, nec ſic
vnquam deficeret tinctura ſtercorum, fellea,
etſi aditus inferior eſſet occluſus. In limine ita-
que hærent Humoriſtæ, in probanda quæſtio-
ne, an ſit. Ac deinde deficiunt in ductu, & ſepa-
ratione fellis è Iecore. Tertiò ſaltem ex diſpro-
portione, facilè colligere poſſent, ſe deceptos.
Nam ſi ictericus biberit libras octo vno die,
tantundem flauiſſimi lotij propemodum eſt
redditurus, cuius ſaltem libræ quatuor eſſent
meri fellis, & quò infirmiores ægri fuerint, mor-
tique viciniores: eò vrinæ, in flauedine, erunt
quoque intenſiores; nequicquam tamen amaræ.
Dimetiendum ergò erat, quantum flaui quo-
tidie per lotium, & per cutim expellatur Icte-
ricis: an videlicet tantundem fellis quotidie
per aluum pellatur ſanis, præcipuè quibus ra-
rus eſt ſeceſſus. Quod ſi non: ergo non eſt fel,
non bilis, aut de naturalibus humoribus, qui fie
in Ictero: ſed planè virus excrementoſum. Et per
conſequens, Icterus non probat ſe è felle oriri.
Tandem, Humoriſtarum argumento, per ſuppo-
ſitionem concesso, ſaltem eo ipſo fatentur, nul-
lam in natura bilem, ne quidem quæ vnà cum
cruore in vitus fluctuare creditur, ex naturæ ſco-
po, ſiue ob nutritionem, fieri: ſed ſemper vtcum-
que ſumatur, eſſe excrementitiam, & productum
aliquod, quod tam ſui quantitate, quàm quali-
tate, ſit præter naturam, & ſanguificãdi ſcopum.
Per conſequẽs quoque, bilem nec eſſe de cruo-
ris compoſitione, vt neque de naturæ intentio-
ne, quam habet in generando cruorem. Id eſt,
Bilem non eſſe humorem noſtri conſtitutiuum,
vel partem cruoris integralem. Quod ſi autem 3
reſponderint: ibidem in Ictero quidem eſſe hu-
morem morboſum, ideóque & excremento-
ſum: non autem proinde & ordinariam bilem.
Atqui, vt illis fiderem, priùs probare debuiſſent
vtriuſque bilis radicalem differentiam. Cùm
alioqui ſola fellis obſtructio ſit cauſa icteri in
Scholis. Quæ ſpeciem bilis mutare nequit: eum
ipſa obſtructio meatum; non autem bilem, aut
fel reſpiciat. Denique, ſi Icteri cauſa ſit excre-
mentum morboſum, atque aliud longè à bile,
cruoris conſtitutiua. Nec ordinaria, ac naturalis
alioqui bilis: ergò ad minimum, eſt imperti-
nens argumentum Scholarum: perfictum at-
que excrementoſum, velle naturalis humoris
neceſſitatem intrudere, atque neceſſariam con-
firmaſe. Quemadmodùm glarealis aqua etiam
non probat nutritionem oſſis, aut oſſificatio-
nem in poro, fracturis increſcente. Vti nec pus
probat carnis generationem. Quid ſi dicant, fel 4
non qualitate: at ſola quantitate moleſtum, in
Ictero, quæſo reſpiciant: Quoniam vel prima
die, imò & ante manifeſtum Icterum, malè ſe
habẽt Icterici. Denique non ſola moleſtat tum
quantitas, ac impedit: ſed & longè arctiùs no-
cet ipſa qualitas. Sunt nempe Icterici anguſtio-
ſi, & ſuſpirioſi, à prima die, in ſtomachi orificio
queruntur anxietatis, deiectæ quàm primum
appetentiæ, anxij, velut perpetua febricula
conquaſſari, & verè morbidi, cum pulſu duro.
inæquali. Quibus qualitas potius nocua, quàm
quantitas deſignatur. Equidem duo cadauera
Icterica diſſecta, memini me præſente: neu-
trius tamen orificium felleum erat obſtipatum,
(curioſè namque totum perluſtrabam.) Sed ve-
næ Meſenterij (infra Iecur nempe, ac procul
remotæ à felle) cruore flauo, ac ſtercoreo, ſca-
tebant: Fel nempe adeſſe putabatur, antequam
a Iecore fieri potuerat. Atque excrementa al-
ui, inde abundanter tangi potuiſſent, niſi ordi-
ne inuerſo, ſtercus liquidum atque flauum,
quod infernè deſcendere debuiſſet, in Meſen-
terio detentum eſſet: atque aliud viſus, à cau-
ſis

sis peregrinis, supernè natum fuisset. Est nam-
que istud stercus liquidum, secundæ digestio-
nis proles, rapiturque frequenter sursum: &
quanquam Ictericis subinde sit oris amaror;
non tamen illorum vrina amaricat. Sed iam,
de bilis mentito vomitu, sat explicatum, esse
peregrinum efficiens, quod virus peregrinum,
cum multa anxietate in stomacho primordiali-
ter, & non è Iecore, repertum fel generat. Nec
est inquam stercori flauo, & liquido, amaror
vllus. Cum nec lotium, inde flauum, amaro-
6 rem agnoscat. Tristitia non tarò ortum dedit
Ictero. Tristitiam verò, Spleni nuncupant Hu-
moristæ non ergò tristitia, erit causa antece-
dens, immediata, atque continens oppilationis
fellis. Stercus quoque liquidum nedum dige-
stiuæ errore multiplicat Icterum: sed & vitio
dispensatiuæ, ordine retrogrado, rapitur in
venas: quodque infernè purgari debeat, sur-
sum vocatur mitriturue. Ex altera insuper par-
te, ipsum Icteri efficiens, virus patit, dome-
stico vitio, non secus atque obsoleta, stomachi
digestione, demonstraui virus nasci, quod per
vomitum expellitur. Etenim frequenter in
7 Ictero, ani sordes pallent, ac penè albicant, cras
deinde rursus flauent, iterumque mox inde
pallent cinereè, vt pridem. Quod fellis ob-
structionibus sic alternatim minimè contingit:
nam semel solutis, & apertis, non est reclusio,
aut clausora tam facilis, vel imminens atque
8 interpolata. Duo itaque in Ictero simul con-
currunt. Vnum est, alienatio secundæ digestio-
nis, quo chylus peruehitur, tam qui regulari-
ter bonus esset, & in cruorem mutandus, quàm
qui aliàs naturaliter, in stercus liquidum, in-
tra Intestina facessit. Alterum autem est alie-
natio distributiuæ ac digestiuæ stomachi. Sæpè
nempe à crapula est copiosus vomitus flauus;
prout & deiectio talis à poculo solutiuo. Iam
namque superiori capite ostensum est, in sto-
macho, errante digestione, tale amarum gigni,
itemque & in Intestino puerorum, vitulorum,
&c. Nam stomachi & intestini propria est fla-
uedo, quæ subinde etiam à digestiua errante,
amaricat. Vbi auté cum errore digestiuæ adest
vitium distributiuæ, Icterus iam confluit: eò
quòd præter naturam, quod nascitur præter na-
turam, in venas & corpus dispergitur: quod
aliàs nec nasci, nec isthac deferri debebat, sed
per sua emunctoria vrgeri. Quæ distributiua à
Scholis hactenus est neglecta. Cuius tamen er-
9 rore, varij fiunt morbi: nimirum fluxus sym-
ptomatici, apostemata, ariduræ partium, œde-
mata, &c. Præsertim in terminis Icterus. Ster-
cus enim liquidum, quod naturaliter post sepa-
rationem purioris chyli, alioqui circa finē Ilei
generatur, postremò, & ante merum stercus in
Colo intestino. Iam præcociter, à Ieiuno Inte-
stino incipit, ác præter naturam vertitur in fla-
uum istud excrementum (non tamen amarum,
quale in stomacho nascitur) vnde illi fas, scā-
dendi in venas Mesenterij, nascitur. Sunt ideo
excrementa Alui, coloris cinerei, orbata sterco-
re liquido sibi naturali, & tingente flauedine.
1. Scholæ etenim intelligunt fel, & bilem, esse
synonyma. 2. Cystidem fellis, in Ictero clau-
sam, qua ad duodenum Intestinum tēdit. 3. Id-
circo alui sordes, debita fellis portione priuatas,
pallescere 4. Fel ergò, quod per anum secede-
re debebat, vrinæ suprà proportionaliter & im-
moderatè commisceri, solius itineris errore.

Quæ credulitatis stupiditates, Medendi fun-
damenta transuerti fecere, magnamque mor-
talibus cladem attulere, non minus quàm in-
consideratas manifestarunt temeritates. Nam 11
imprimis constat (quod alibi probaui de dige-
stionibus) quòd stercus humanum, etsi flaueat
parum, aut multum, non sit amarum tamen
proinde, vt neque vrina Icterica. Canes enim
edunt flauum stercus infantium, quasi adhuc
lactis saporem illis referat. Sin tamen guttulas
alicuius fellis huic flauo stercori commiscea-
tur, à cane nequicquam lambitur. Ergò Scholæ
fatentur bilem, ordinarium, atque necessarium,
cruoris excrementum naturale. Cuius atta-
men generatio, non intenditur à natura, sed
præter vitalis naturæ instinctus, ac per acci-
dens, morbosa est. Quid si os Icterico amari- 12
cet, an proinde bilem arguit? In Ictero vrina
flauissima, non amaricat: ergò felle & bile or-
bata est. Os in timore mox amaricat, cum salse-
dine. Timor autem nil quicquam imperij su-
per fel obtinuit, vt concepto pauore, effunda-
tur in os. Etenim si in Ictero, cystis fellis sit
infernè sic clausa, vt nil bilis in duodenum
fluat: ergò nec os in Ictero amarum est à fel-
le, ab duodeno siue ieiuno intestino, sursum
tracto: cum non sit alia alioqui via, qua fel 13
in os ascendere posset. Sæpè etiam in Ictero,
post cineritia alui excrementa, redeunt flaua:
cur ergò Icterus non desinit, si eius causa iam
desistat? Quid si in Ictero, assumpto, rhabar-
baro, vel cholagogo alio, quicquid deiici-
tur, flauæ bilis testimonia dederit: cur ergò
sumpto cholagogo, non terminatur Icterus, si
bilis per Intestina, ad Medentis nutum, de-
labatur? Quid si exoticum fermentum, aut
virus, non rarò totum cruorem, & carnes ip-
sas, per diarrhœam, in fœtidum atque flauum
liquamen transmutet, & deiiciat, quodque 14
Scholæ bilem absque controuersia dicunt; Si
inquam etiam à serpentis cuiusdam morsu re-
pentè quis Ictero succombat, an proin confe-
stim fellis folliculus clauderur? Quis potiùs
exin non censuerit, In omni Ictero aliquod
consimile virus patrans latere: quod digesti-
uam & distributiuam alienet? Adeóque bilem
naturaliter non ab igne, vt neque à recta dige-
stione, multoque minus à natiui caloris fœ-
cunditate: sed vituperoso planè titulo, in na- 15
tura fieri. Ideóque excrementa pallescere, fla-
uere, rubere, & nigricare, non aliunde, quàm
ex vitio, tam digestiuæ, quàm distributiuæ?
Infantum nempe stercus, flauius est adulto-
rum; non tamen censentur in Scholis propte-
rea biliosiores. Est itaque flauedo excremen-
ti, ex propriæ putrefactionis vitio oboriens. 16
Quid si ergò Icterus non sit ex oppilatione fel-
lis? nonne consequenter, fellis deoppilatiua
erunt frustranea? Sic nēpe, vt serpentes aliquot
ea proprietate faciunt Icterum: ita & insecta
aliquot Icterum sanant vicissim, vt & quædam
simplicia, foris alligata dumtaxat. Quatenus
nempe virus tollunt, quod præfatas facultates
alienat: non autem, quod eiusmodi vermes;
aut simplicia, statim cystim fellis obstruant, aut 17
deoppilent. Meminerint ergò à iuuantibus ac
nocentibus, non aptè sumi indicationes cura- 18
tiuas: sed aptiùs, diagnosticas. Quodque alibi
ex professo pleniùs patefeci. Itaque efficiens
Icteri, est fermentum præter naturam virulen-
tum: quod pylorum sic malè affecit, vt dige-

ſtiua, ſimulque diſtributiua, alienêrut. Sedetque virus iſtud vel in duodeno, vel longiùs ab Ileo communicatur. Sic ſubinde à ſerpente demorſus, confeſtim Ictero affligitur. Non autē quod Ictus ille in pelle, ſtatim occluſerit meatū
19 fellis in Ieiunū inteſtinum. Proinde Icterus, per appoſitos flores chryſãthemi, dētis leonis, aliorumque multorū ſimilium, nō rarò quoque per antidota quædam, pyloro ēgrua, ſanatur. Quales ſunt millepedæ, lumbrici terræ, flaui vermes inter aſſeres, & quæ valenter abſtergūt primam
20 corporis regionem. Nec etenim rhabarbarū, crocus, curcuma, lapathum acutum, &c. curāt Icterum quatenus flaua: ſed illorum flauendo potius indicat deſtinationem ſibi eſſe, ad deterſionem veneni. Signaturæ enim produnt craſim internā
21 tei: non autem ipſa craſis rem detegit. Octogenarius quidem, & ſocer Medici Bruxellenſis, per biennium continuā ſtillabat ſtranguriā. Cenſus ideo, habere calculum in veſica. Diſſecto tandem eius cadauere, fuit repertum, à calculo immune. Mox Medicus iſte, ſe calculum ſoceri confregiſſe, oblatis ſaxifragis iactitabat. At non à ſtranguria ſtillante. Fuit autem eius fel, grumis aliquot refertum, abſque Ictero: defectus autem Splenis ſtranguriam ſenum cauſat.
22 Vt alibi probaui de digeſtionibus. Iudæi enim conqueruntur plurimum de atra bile, atque mœrore. Vtuntur autem lapide, qui quandóque in felle bouis reperitur: ſubflauus eſt, & natat in aqua ſubinde, quanquam ſubinde durior & ater. At bos, non Ictero; ſed malleo perit, nec malè valet à flaua, bile licet cyſtis fellis, calculo ſatis amplo ſit occluſa. Denique bos continuo paſtus gramine, felle oppilatur. Ergò tantus radicum graminis vſus, in apozematibus ſingulis, totus eſt ridiculus. 1. Antequam
23 ergò concedam, fel ad tingenda alui excrementa quotidie dimitti, prius conſtare debet, quod eſſet bilis in rerum natura. 2. Dein, quod humanæ ſordes inſigni amaritudine ſint præditæ. Quod tamen alibi de digeſtionibus falſum probatur. 3. Conſtare debet, quod idem pigmentum, tingens vrinam, & alui ſordes, non generetur naturaliter in ipſo membranatum ductu, qui Inteſtinum dicitur: prout ſupra de vitulo conſtare feci. 4. Si ergò lotium, & ſtercora, ordinatiò atque naturaliter flaucant, non tamen ſint amara: ergò non à felle, aut bile. Ergò nec mirum, ſi errante eiuſmodi efficiente naturæ, copioſior fiat eiuſmodi tinctura, adeóque, intenſiore Ictero, intenſius quoque flaueſcere quotidie lotium, in Ictericio. Nec mirum quoque, ſi ab errante cauſa efficiente, & diſtribuente, per totum corpus, eiuſmodi excrementa flaua deferantur, Icterum, atque tandem & mortem ſubnaſci. Etenim ſi in crapuloſo ſtomacho flauedo amara fiat, ab errante digeſtione: idque tam extra, quàm intra Icterum, tam in ſano, quàm febriente; tamque in obſtructo, quàm patulo felle: Denique ſi in obſtructo felle appareant lapides grumi, &c. abſque Ictero. Si in Ictero, vrina ſit intenſiſſimè flaua, & tingens, abſque amarore, & felle: Hæcque cuncta ſub ſolius digeſtiuæ errore, & diſtributiua peccante. Non eſt mirum excrementa alui, vtriuſque facultatis vitio pallere. Siquidē eiuſdem facultatis, eſt bene valentis, patrare hoc aliquid: &
24 male valentis, hoc aliquid facere vitiatum. Tandem, pallens alui excrementum, & vrina rufo rubea, in Ictero, non quidem fellis, vt neq; bilis

commiſtionem accuſant: ſed errores tranſmutando, & diſtribuendo commiſſos. Nam remedia ſpecifica Icteri, exigua præſertim quantitate (vt aſſolent) data, non iuuarent, ſi ſit (quod ſupponitur) infernum (id eſt vnicum) fellis orificium adæquatè, atque totaliter clauſum (nam quicquid non eſt totaliter clauſum, ſat patet transfluxui felli) nam emunctorium ſic clauſum, vt nullatenus ſit expulſiuum ſuarum ſu- 25
perfluitatum, multò certè minus erit remedij peregrini, priuſque in ſtomacho tranſmutati, attractiuum, vel admiſſiuum Ideóque, ergò planè fruſtraneum. Denique, ſi aliquod cyſtidiſit 26
os ſuperum (quod nullum: nam non reperitur tranſitus niſi infernè) illud ſanè aptum minimè eſſet, ad trahendum bilem: multóque minus in tanta copia bilis, quanta ſupponitur in Ictero. Deberet ergò bilis trahi per Iecur, nec tantæ dimitterentur ſordes, trans ipſum fellis collieulum, qui potis expers cenſetur ſupernè, adeoque non eſſet, vnde inferus canalis obſtrui poſſet. Tum denuo hinc ſequitur: Si bilis 27
vlla eſſet, eaque non tranſmitteretur ſupernè, trans cyſtim fellis: remedium quoque contra Icterum, ſupernè in eiſtim labi nequeat: neque infernè pariter admitti (quippe exactè ſupponitur occluſū) neceſſariò quilibet Icterus ſemper erit, abſque ſpe ſanandi, quia citra remedium. Tum demum aliunde patet, quod liquor 28
fellis ſit merum viſcus vitale: non autem bilis, aut quotidianæ hepatis ſordes. Itaque ſi nondum conſpicuus, necdumque probatus meatus à Iecore trans cyſtim ſit inuentus: quare ergò occluſo inferno meatu, folliculi, mox totum corpus, felle tegurgitaret? Siquidem hoc præſupponat tantundem fellis, prius ab hepate patati. Porrò ſi bilis flaua, quam etuori extrauenato putant ſupernatare, tam tingat excrementa 29
alui, quàm veſicæ, eáque bilis vix ſubpallidè flaueſcat: certè illa nunquam poterit vrinam Ictericiam tingere, in tam ſpiſſam atque ſaturatum coloris flauedinem. Cum id, propter quod vnum quodque eſt tale, debeat eſſe magis adhuc tale. Lōgéque abeſt, quod mera bilis, quam ſimul cum cruore ſibi cognatio ordinatim generari dicitis, eſſet coloratior quàm lotium Icterici, quod nedum non eſt bilis: ſed vix quinquaginta ſeri partibus, vna bilis cenſetur adiecta. Nec interim vix lotium Icterici, in quinquageſima parte ideo aſcendit, ad meræ bilis tincturam. Itaque ſi vrina (quæ materialiter potum, ſui corpore vbique, & ſemper repræſentat) adhuc ſuum colorem à felle & bile mutuet. Ipſa vrinæ Ictericiæ tinctura, deber ad minimum trigecuplo, ſuo corpore tincturam fellis, imo & croci, ſuperare, eſſeque fel ſpiſſum, inſtar vitelli ouorum. Quod cum non ſit de natura bilis, aut fellis, ergò nec poterit vtrioꝫ Ictericiæ tinctura vnquam eſſe à felle. Eſtque hæc argumentatio à numero, extenſione, menſura, & ſpiſſitudine. Itaque deberent Scholæ retroſpicere ad ſuas theſes, de obſtructione fellis: ac facilè reperirent, non eſſe ſub centeſimam fellis aut bilis proportionem (etſi ponatur folliculus fellis obſtructus, & fel non ad ani excrementa detrudi) quotidie ortæ, ad eam quæ ſoſa vrina excernitur. Deinde, non eſſe cur ingraueſcente Ictero, quotidie lotium & habitus colos ingraueſceant, & augeantur, cum minor alioqui ſanguificatio, fellíſque contingat indies inſtante morte generatio. Quodque magis

eſt

eſt.Vrina Icteri non eſt amara (quod vnica ſal-
30 tem guttula, in apice linguæ ſat lucidè notari
poteſt) eſſet autem felle longè amarior, ſi ab hoc
ſuam deſumeret tincturam: aut deberet fel in
omni lotio naturalem ſuum perdere amarorem.
Quorum vtrumque æquè eſt abſurdum. Cum-
que aliàs omnis amaror, à cæteris omnibus vri-
nis exulet) Abſurdiſſimum autem omnem to-
tius vrinæ flauedinem, à ſolo felle, ſiue bile, mē-
dicare, nec lotium tamen interim vllum ſit ama-
rum). Eſt ſaltem amaror in vrina Icterica, pe-
regrina admodum qualitas, nec à bile oriunda.
Quod eſt dicere. Ab exotico excremento, in ſe
amaro (quale eſt ſubinde per vomitum, quod re-
iicitur tam ſanis, quàm ægris) non autem à bile
31 naturali; At menſuram cogendo Scholas. Cor
flauus, quo vnica ſaltem die lotium in Ictero
tingitur poſſet tātumdem ſtercoris ſaturato co-
lore inficere, quantum quadraginta diebus per
aluum eiicitur. Sufficeret autem tantumdem
coloris exuberare in lotio indies, quantum ſin-
gulo die, bilis, ſtercoris inficiat. Ergò obſtru-
ctio fellis nequit in cauſa eſſe, cur quadragecu-
plo plus tincturæ & fellis generetur, ſi vrinæ
tinctura, totiuſque flauities corporis, ſpectentur
32 ſimul. Imò, quando cætera abſurditatum cater-
ua excuſari poſſet, per Icterum, quotidie plus ru-
fæ bilis (ſic fæcem iſtam nunc per licentiam
voco) trans habitum corporis diſpergitur, &
ſimul per vrinam, & decuplò plus fellis quoti-
die ſic expellitur, quam gignatur cruoris; ergò
ſaltem Scholæ docere debuiſſent, cur fellis de-
tentio & obſtructio multiplicet fellis generatio-
nem, ſi nolint vna concedere, iſtam eiuſmodi
fellis, & omnis fictæ bilis alioqui generationem
eſſe excrementoſam. Adeòque fictam eſſe bilem
33 humorumque quaternarium. Sed quicquid ho-
rum generatur, eſſe partim anonymi veneni,
quod bilem falſo credidere, deluſæ per Icterum
ac præcedentium capitum caſus. Indaginem ita-
que Icterici veneni fruſtraneam cenſuere, cum
bilem iſtam putarent ſola quantitate abundan-
tem, & naturalem alioqui cruoris comparem.
Ah vtinam examinaſſent prius, quòd bilis flaua
(qualem cruori extrauenato ſupernatare oſten-
dunt) nequeat altius tingere vrinam (aqueam
alioqui ex ſui ſeri natura) quàm ipſamet bilis eſt
ac longè adhuc minus. Quodque vrina ordi-
naria, mediocris flauedinis, atque temperata,
ſit tamen altius tincta, quam ſit ipſa ſupernatās
præfata bilis. Quod in Ictero ſit color quadra-
gies plus ſaturatus, & tinctus, quàm qui à præ-
fata bile tingi ſperetur. Quodque quo morbo-
ſior, mortique vicinior Icterus; eò vrina eſt quo-
que ruſa flauedine ſaturatior. Nec tamē ſit ratio,
cur plus bilis generaretur quotie, dum eius eſt
minor neceſſitas, minorque calor naturalis in
hepate. Plus eſſet inquam ignis elementalis,
quò mors eſt propinquior, & ignis, ſi quis foret
ſuæ præfocationi vicinior. Quodque dum di-
cant temerè, totum mel in bilem ac fel verti;
in cōſtitutione bilioſa, forti, ignea, virili ac for-
ti, quod aliàs in ſanguineo, totum fit ſanguis.
Adeòque & propria, mutáque confeſſione co-
actæ, non cernant, quod ſuæ fictæ bilis genera-
tio procedat vtrobique ab aliqua corporis viru-
lenta indiſpoſitione, quæque tandem aucta
multò fœcūdius eiuſmodi ſordes proferr, quàm
34 cruoris, imò quàm ſolet paulò ante. Cum inte-
rim nulla ſit eiuſmodi bilis neceſſitas, plurima
autem cruoris, in Ictero. Non videant inde
concludi. 1. Quod natura in ſumma ſui ſanita-
te ſemper erraret in ſuis finibus. 2. Adeóque &
creator eius erraſſet. Quodque non ceſſaret, fel
copioſiſſimum facere, dum illud maximè hor-
ret, eóque minimè opus haberet. Quod bilifi-
catio in Scholis ſit ex cauſa morbifica: non au-
tem ex integritate naturæ. Quod quicquid vo-
cant bilem, nec bilis ſit, nec fel, nec vnus de
quatuor fictis humoribus, noſtri cōſtitutiuis: ſed
excepto felle, bilem eſſe merum ſemper excre-
mentum, ſtercoreum: ſi non ſimul etiam defe-
ctuoſum, atque virulentum. Non ergò vnquam
bilis extitit in natura. Fel verò eſt viſcus præ-
potens, in natura liquoris primigenij, apprime
vitale, & ſummè neceſſarium. Deeſt itaque bi-
lis in natura vniuerſa, ergò & pro Ictero. Cho-
lera autem quicquid ſuo attingit fermento vi-
rulento, inquiunt, & in virus tranſmutat, abſque
ceſſatione. Eſt tota itaque bilis inuentio futilis, 35
mendoſa, & pernicioſa. Nidus autem ſiue of-
ficina Icterici, eſt à pyloro, vſque ad finem
duodeni. Memini enim Lucium piſcem, quan-
doque viuum, in dorſo, à capite in caudam
apertum, ſuperligatum tranſuerſim in regione
ſtomachi, infra paucas horas, fœtuiſſe putidum
cadauer, totamque eius carnem, quæ ante erat
albiſſima, flauam euaſiſſe. Vulgus Medentum
rebatur, ſe traxiſſe bilem ab Icterico. Ego verò
ratus ſum, viuum piſcem calore Icterici pu-
truiſſe, ſuamque flauedinem à corruptione mu-
tuaſſe. Excrementum pelli intinctum in Icteri-
co, non ſecus, atque carnem piſcis, cadauero-
ſum virus eſſe. Erat namque tam putidus piſ-
cis, quod à felle ſperneretur. Ego itaque virum
ſanaui per quædam calcinata alcalia. Hæc de
falſitate humorum, & humoriſtarum miſera de-
cipula, dixiſſe ſat eſto. Reliqua autē, quæ de hu-
morum decubitu huc ſpectantia occurrere poſ-
ſent, alibi particulari tractatu de catarrhi delira-
mentis ad vnguem explanabo. Poſtremò autem
quod pro Atra bile, hæmorrhoides, menſtrua de-
nique, atque carcinoma vberū incuſare ſolent,
Id ſanè ſub ſilentio, velut reſpōſione indignum,
& tanquam inutiles næuias ſpernō, in magna
credulitatis proximorum commiſeratione, nec
non cæcitatis Scholarum. Siquidem recedunt in
hoc à terminis ſibi propoſitis, tā in ſanguifican-
do, & ad Lienē delabendo, quàm in cōmigran-
do à bile flaua in atram. Quoniā hæmorrhoides,
& venæ vteri, non ſemper, quotidie aut vbiuis:
ſed duntaxat circa venarum exitum, cruor bo-
nus alioqui malignatur, deturpaturque iis lo-
cis, & non antea: non autem quod in Splene iā
antea, degener eſſet, ac in vltimum ani mittatur.
Perinde etiam quicquid de Coryza, Tuſſi,
Aſthmate, Apnœa, Pleuritide, Odontalgia, &c.
commentantur Scholæ pro Pituitæ ſtabilimen-
to; Id totum pro ridiculo ſomno paganiſmi de-
monſtrabo, tractatu de Catarrhi deliramentis,
ſuo loco. Mihi autem nunc ſat viſum oſten-
diſſe, pituitam nullam in conſortio quatuor hu-
morum contineri: idque, quod à cauſis mor-
boſis eliditur, quod mucoſum, atque actenus
pituitæ inſtar perſuaſerunt, eiici: ſufficit oſten-
diſſe nunc, titulum excrementi illud ipſum
ſubiiſſe, nec vllatenus familiæ humoris vitalis
adſcribendum. Sit Dominus Ieſus inter me, &
horum Interpretes.

FINIS.

IN ARGVMENTVM

Libri ſic luſit Poëta contra humoriſtas Chriſtiani ſanguinis ſitibundos.

QVid multis fidis Medicis, Dux optime? multum eſt
Si fidas vni: cætera turba nocet.
Nonne vides toto vacuari corpore venas?
Hic ſecat, hic vrit; creſcit ab arte malum:
Quiſque aliquid gipſi Galleni conſulit: omnes
Oppugnant vnum corpus, & arte necant.
Induperatorem medicorum turba peremit;
An Medicos medicam credis habere manum?
Sanguine Belga fuit Princeps, medicatur Ibero
Turba modo: Belgas non iuuat iſte modus.
Pauca dabo tumulo: Iacet hic Dux optimus; in quem
Nil potuit Mars, dum corpore ſanguis erat.
Quod Mars non potuit, Medici potuère ſecando:
Sic Mauors ipſo fit minor Hippocrate.

TVMVLVS
PESTIS

Authore

IOANNE BAPTISTA

VAN HELMONT,

TOPARCHA IN ROYENBORGH,

PELLINES, &c.

Editio sexta, cæteris emendatior.

PESTIS.

Lector, titulus, quem legis, terror lugubris, foribus affixus, intus mortem, mortis genus, & hominum nuntiat flagrum.
Sta, & inquire, quid hoc? Mirare.
Quid sibi vult

TVMVLI EPIGRAPHE PESTIS.

Sub anatome abij, non obij: quandiu malesuada inuidia Momi, & hominum ignara cupido, me fouebunt.

ERGO HEIC.

Non funus, non cadauer, non mors, non sceleton, non luctus, non contagium.

ÆTERNO DA GLORIAM:

Quòd Pestis iam desiit, sub Anatomes proprio supplicio:

IOANNES

IOANNIS BAPTISTÆ

VAN HELMONT

BRUXELLENSIS,

PHILOSOPHUS PER IGNEM,

TOPARCHA IN ROYENBORGH,

PELLINES, &c.

Salutem & gaudium Christianis.

CHARE LECTOR.

SEmper, vel à puero, inquisiui veritatem, super omne delectabile; quia passim inueniebam omnem hominem mendacem: adeòque ex saculi impietate, cuncta mendosa, ignara, commenta, fallacia, & imposturis plena, inuenta. Cumque omnes status, religiones, & conditiones, opportunè inuestigarem per indiuidua: vidi quidem in numeris, atque mensuris, veritatem certam, ac immutabilem. In rebus creatis denique, essentiam quidem, & proprietates rerum veras, atque bonas: sed ipsam veritatem, vtut apud homines inquirerem, nusquam inueni. Dolui magnoperè, quòd veritas se abscondisset à captu meo; nesciens, vitium istud meum esse, non autem rerum. Tandem, cum considerassem, quòd Deus ipse esset nuda veritas, Euangelium sumpsi ad manus. In quo etsi singularem veritatem vbique notarem; attamen interpretationes offendi, ad carnis lubitum, imò hodie, studiosos sedulos aliquot notaui, ad excusandas excusationes in peccatis, præcipuè Magnatum. Adeòque Euangelij veritas censetur esse professa: at non accousentita, vt decebat. Nam nemo est, habens duas tunicas, qui vnam exuat; vt pauperem, tanquam Christum præsentem, illâ induat, ex mero amore. Nemo genam alteram verberanti offert. Adeòque Euangelica veritas, studio quorundam, hodie obsoleta est inter Christianos. In qua consideratione, dum semel ferè pernoctassem, post annorum aliquot studia & anxietates plurimas, resoluebam mecum, quòd Pestem, quæ tum nostrates inuaserat, quamque omnes fugiebant, gratis vbique adorirer. Et quanquam ex libris vndecunque remedia selectissima in compendium contraxissem, simûlque remedia, ab aliis descripta ad manum haberem irrita tamen cuncta, languida, atque vana expertus sum. Derelicti namque, atque pauperes, sæpè suos vomitus ac ructus super me offerebant, animamque inter brachia efflabant, me anxio: Sed Deus ignarum atque inutilem hunc seruum præseruauit. Atque tandem, comprehendi Pestis naturam, progressum, & proprietates, longè alias, quàm hactenus Scholæ intellexerant. Quoniam ipsimet Doctores, & Scribentes, primi aufugiunt; & quæ hinc inde è variis authoribus compilarunt, æquè ignaris extollunt, atque commendant, tanquam longè optima, quæque ex sua inscitia sic æstimant. Adeòque omnis illorum doctrina fundamento putationis innitur. Interim tamen cognitio veneni pestilentis desideratur, hactenus ieiuna: ac remedia exposcuntur, quæ immutato in prioribus officinis sui dono, superare queant veneni labem. De quibus nil per Scholas somniatum hactenus.

Cuius generis sit Pestis.

Buenit mihi somnium, post anxiam pernoctationem atque dum nox nocti indicat scientiam, existimaui somnium continere scientiam. Itaque somnia mea, Lectoris iudicio lubens substituo. Considerabam enim me in Cryptis extra Vrbem (Grottas vocant:) vidi labyrinthos Dedalicos, fornices alicubi rimam ruinamque minantes. Porticus Plutonis dixissem quibus tenebræ inueteratæ, aër spissus, longâ quiete sessus, lumen candelæ eminus lucere, non permittit. Etenim aëris densitudo, Gas terræ, obuiabat sic, quod paucis abinde passibus, vix flamma cerei micaret. Vox namque, offuscato sonitu obtumescit sic, quòd non procul inde clamor non audiatur: videaturque obtusior tonus, non vocem, sed vocis vmbram referre. Nil enim ibi vitale, excepta vespertilionum turba, attextis nidis in fornice conglomeratorum. Heu triste spectaculum, æternæ mortis imago, vbi tenebrionum sedes. In qua si incolarum vnum fortè læseris importunum: candelis priuaris, & mox vitâ, nisi extincto lumine, te sternas humilem, ac velut mortuũ finxeris. Tenebriones enim, obscuritatum indigenæ, à nemine peti, aut corrigi sustinent; multoque minus à sede abigi. Iniuriam vocant, allatum contra ipsos lumen: quia penes se, lumen nec habent, nec amant. Sub doctrina & correctione, non ex ipsorum nidis emanante, clamant vindictam: in eamque coniunctis votis inhiant. Quam fortes enim, quia. & quando plurimi? Quam audaces, in tenebratum sæculo, & regno? quamq; immites, vbi votis & volaribus suorum fauent omnia? Anhelitus enim noster tantam ibidem olet fracedinem, vt mox nos pallore, mora tingat. Enimverò metallicis cuniculis est familiare, vt nisi frequenter solium pertundatur, nouusq; de æthere aër adspiret, certè Montani, cœco Gas pereunt: sin autem non pernoctauerint, saltẽ morbum contrahunt, in vitam vsque deplorabilem. Solent enim proinde, vt vitæ montanorum consulant, per machinas, nouum aëra inflare, noxiumque exsufflare. At in cryptis romanis non quæruntur mineralia, Ideo & Arsenici Gas carent. Inueniuntur nempe ibidem frequentia sepulchra, quæ Christianorum martyrum gloriosè mortuorum putantur. Dubitare itaque somnians cœpi, an profuga, nec reperibilis hodie veritas, ibidem sibi tumulum fecisset cum martyribus? arrisit dormienti quæstio. Etenim de terra Medicum, vt Medicinam, creauit Altissimus. Existimaui itaq; Medicinæ veritatem, ac Medici scientiam, in naturæ fundamento stabili, abditioreq; sepulchro, se occultasse, ab indigno contaminatoque mortalium conuiuiu, nostrumq; refugisse commercia, multis se labyrinthis & anxietatibus obruisse. Ita vt pro luminis exiguitate, quod nobis ex natura sociale est, maneat veritas tenebris obtecta. & obsepta difficultatibus. Ac pessimum hîc tandem occurrit: quod hoc veritatis sepulchrum, non à bono genio: at infaustis nocturnis auibus, custodiatur. Ideo spiritibus tenebratum sit supplantatũ. Quisquis autem ille est, qui molitur, quod istis custodibus minùs applaudit, violentum mox experitur imperium illorum, qui specie pietatis ac quietis, hæc regna Plutonis custodiunt, quasi sua. Ac cum ipsi in lumen Veritatis non veniant, etiam alios intrare non sinunt, nisi se sibi sternant humiles. Circumcingitur enim mox alius quilibet, à potestatibus tenebratum, hostibus primæ Veritatis, qui specie pietatis, legata suorum sepulchrorum sibi vendicant: quia penes se regnum veritatis iactitant. Idcóque sibi delegatum imperium literatũ, scientiarum, & Magnatum potestates. Hi enim nec aues, nec mures, sortiti medium ac hermaphroditicum genus, inceduntq; vt est Lucæ 10. Penetrant domos, atq; possessiones viduarũ, abducunt post se mulierculas oneratas peccatis, &c. Certè eiusmodi omne negotium perambulat in tenebris, & cum dæmonio Meridiano, omnis eorum conatus. Equidem non cernebam mediũ aperiẽdi sepulchri Veritatis, nisi longo cum otio: hoc autem osores spiritus, vel à diebus Ariæ Montani, non permiserunt probis. Quapropter vt opportunè, & cum vtilitate proximi, id factitarem, decreui me vulgo subducere, & fornices naturæ, frequenti foramine, subter lucem pertundere. Ac ne frustra laborarem, sub luce pelues vitreas disposui, vt muto sonitu, naturæ camerã subtus deprehenderem. Securi, vnco, igni, & liquore acri, saxa diffringere, quadraginta annorũ indefessis laboribus, & impensis, studui, vt lumẽ cœlitùs influat, vtque nocturnæ volucres, quæ se claues scientiarum & Veritatis angiportum custodire præsumunt, euanescant, vel ad angulum se recipiant, extra aulicismum, & vrbanitatum venationes: Vel saltem mortales, Veritatis indagatores, posthac non impediant ampliùs. Hoc enim mixtum monstri genus obstrepit, se omnibus auibus præstantibus, quia non ex ouo, aliarum auium ritu, incipiunt: sed fœtus, longiori ad mammas suctu continent, eiiciuntque e nido, quos sibi non sat proficuos putant. Se inquam, auium proinde perspicacissimas gloriantur: hoc quia etiam sub tenebris clarissimè cernũt. Eheu sic sæculo imponitur per tenebras! Veritatem autem in vmbra, intra suas cryptas mentiuntur, & persuadent vulgo. Qui interim semper discentes, nunquam ad charitatis scientiam perueniunt. Qua lumen à sola ac nuda charitate edoctum, non tolerant. Idcóque technas tenebrarum, telasque sibi semper texunt.

Profectò fuit mihi necessariũ, terræ viscera lacerare, eiusq; cranium pertundere. Siquidem visus est mihi Galenus intrasse in cryptas, tenui lãpade, qui mox in vestibulo terrefactus cespitauit, ad primũ ferè limen accidit. Itaque effuso oleo, rediit ad suos, multaq; confusè de sepulcris narrauit, quæ non viderat, nec nouerat; nec credidisset, etsi vidisset. Omnes exin, multa temerè apud suos testantur se scire, qui nec quidẽ limen naturæ, nisi Galeni relatu, eminus salutarunt. Auicẽna deniq; cum suâ cohorte, lustratu Galeni, etsi cautior factus; non tamen multò profundius intrauit: quin retrò, circum, ac sursum aspiciens, vertigine captus, offenso ad silicẽ pede, præceps ruerit: rediens autem, se prædecessoribus longè ampliora vidisse, iactitat idiomate peregrino. Quod cum sequaces intelligerent, hærerentque quemnam pro Antesignano eligerent, pugnare pro Principis turati gloria singuli maluẽre, quàm ipsimet adyta intrarent. Quasi humana mens libera, clientum instar prona, libertatem abiurâsset. Itaque nulli deinceps intrare conati, primisque stentoribus contenti, sese in pugnam,

pro

pro gloria, & trophæo, nondum cognitæ rei, suis centuriis præfixere. Quotquot autem ad limen venere, velut primario patrono factiosè addicti, vestigiis priorum insistentes, illicò corruerunt. Somniârunt se ingressos. Saltem lumine & ope priuati, ad tantæ molis remouẽdas tenebras. Alij quoque dein versus cryptas properarunt; sed lumen secum non attulerunt, extinctum atque abreptum sensere oleum, per hostes primæ Veritatis & humanæ sanitatis, ac tenebrarũ incolas. Tandem Paracelsus, magna face ingressus, funiculum circa primos passus parieti affixit, quem sequeretur comitem, ac viarum reducem, adspirat penetrare, quò nondum vestigia mortalium iter fecerant. Ad tantam mox lucem stupet volucrum turba, Prometheum intrasse autumat: extinguere faculam non audet, non valet: tentat tamen clanculum. Plurima monumenta hic homo videt, diutiùs & liberè exspatiatur, porticus fumo replet, & dum Veritatis sarcophago intentus, vires deficiunt, fax cadit, lumen medio cursu extinguitur, & fumis velut suffocatus est. Ego misellus, tandem intraui minimo laternæ lumine, & ne quid obesset, quodque manum ab opere detineret, funem quidem recusaui, & laternam ad zonam suspendi: sed à tergo vncus sequebatur, orbitam faciens, reditus normam. Itaque meis tantum insistens vestigiis, vidi ibidem longè alia, quàm præcedens autorum cœtus descripserat. At quia solus eram, ad tam ardua pondera vires deerant, multaque conatus, aduersante vespertilionum turba, tandem priorum more, absque fructu exiui. Imò longè deterius. Quia diutina mora lumen mihi offuscatum erat, & oculi deinceps aliam potiò lucem omnem ferre recusabant, vtpote quia iam tenebris nimis assueuerant. Vsqueadeo nisi à pertinaci intento penitùs abstinuissem, cœleste mihi diei lumen nil omnino profecisset. Hoc saltem vnicum atque verissimum didiceram: quod omnes, humanis duntaxat freti auxiliis, ambularemus in densis tenebris, per vias ignotas, difficillimas ambages, & semitas noctis, paucorum maléque fidorum industriam imitantes: nec quicquam tandem inde fructuum ferremus, præter quam malè consumptum lumen, offuscatos oculos, pallentea canitie genas, confusiones mentis, præsumptiones vanitatis, noctisque instantis imaginem terrore, ac desperatione plenam. Deprehendi insuper omne nebulonum & meretricum genus, deceptores, Iudæos, & carnifices, vbi semel propria temeritate se intrusissent, mox audendo graduatos. In nullo enim maiorem licentiam, temeritates ampliores, credulitates crudeliores, tenebras densiores, ac confusiones frequentiores offendi, quàm in munerum nobilissimo; in quo cuique est liberum occidere, si homicidium subsidij pallio sit inuolutum, & occisus terra tegatur. Rogaui itaque Deum, limitem in nequitiis tam sceleratis, quæ contra diuinum maiestatis suæ simulacrum faciebant, dignaretur statuere. Verum mox inde vanitatem desiderij mei deprehendi. Siquidem quamdiu proprium commodum superioritatem tenet, & Medicina vt artium exercetur, frustra contendunt, qui Christum meum, patrem pauperum, cum Mammona componere student. Laudabam olim ciuitates, quibus non erat licitum, inconsulto Medentum collegio, in sanitatem proximi debacchari. At dein meam risi stoliditatem, quia excipiebantur, qui gratis curarent. Vnde didici, quod lucrum Medentûm istam sibi cauerat legem, & proprium lucrum vbique leges charitatis vitiaret, spe certâ, neminem inuentum iri, cui ista exceptio quadret. Vidi itaque in legum consuetudine, supercreuisse defectus, legesque reddidisse succo effœtas. Ac fuit certè mea stupiditas tantò maior in hoc, quod nusquam admittantur in curando errores crassiores, quàm quos Medentes, etiam Cathedralici, piabili ignorantiâ committunt: prout toto opere annisus ac paratus sum ostendere; Mechanicè per ignem, practicè, omnique genere demonstrationum. Enimverò ante pauca secula, Chirurgum à Medico sequestrarunt arrogantia, ignauia, & charitatis extinctio. Quare dein ministri tractarunt manualia: quasi Christianum dedeceret, proximum manibus iuuare. Interim nobiles matronæ aliquot, propriis manibus plures defectus sanabant, à Medentibus desperatos. Profectò, postquam ambitionis & lucri studia exculta sunt, refrixit charitas, misericordia extincta, ars periit, datorque luminum sobtraxit dona, calamitatum nostrarum numerus creuit, & Medentes fabula vulgi facti sunt. Veritas in sepulchro scientiæ sepulta mansit, & eius vice surrexit confusum rixarum genus, sermocinale, pro doctrina reputatum. Etenim Medici descripserunt, & ad se traxerunt totum morborum exercitum, dolentes propemodùm, exiguum adhuc illorum esse catalogum. Artis namque Galenicæ facilitate allecti, promiserunt geometricis demonstrationibus graduum, caloris & frigoris, metiri omnes, ac mederi omnibus. Chirurgi quoque horum imitatione, ac æmulatione, tam moderni, quàm veteres, largè latéque tractarunt promiscuè de omnibus, sub se rapientes omnium sanationes, in aspectu, ac despectu suorum pridem herorum. Quorum initio ac radice destinationis Medicæ, omnia solis duntaxat physicis curanda competebant: Chirurgis verò dein, solo permissu & ea gratia. Ambo sub lite mansere confusa, quam nec terminare possum, nec intendo, certior factus.

† *Quod electum diuinitus Medicum sua sequentur signa, & prodigia pro Scholis. Is enim ad honorem Domini præparabit dona eius, ad solamen proximi: ideoque commiseratio erit dux eius. In corde enim possidebit veritatem, & scientiam in intellectu. Charitas erit soror eius, & misericordia Domini illuminabit vias suas. Ille enim erogabit gratiam Domini, & non erit spes lucri in cogitationibus suis: Dominus enim est diues, & liberalis, dabitque centuplum in mensura cumulata. Sua opera fœcundabit, manus suas vnget benedictione. Replebit os suum consolationibus, & tuba verbum eius, à qua fugient morbi. Longitudine dierum implebit vitam, domum suam diuitiis, & filios suos timore Domini. Vestigia sua afferent felicitatem, & morbi in conspectu eius, tanquam nix in meridie æstatis, valle apertâ. Maledictio & punitio fugient, & sanitas sequetur eum à tergo. Hæc sunt promissa Domini, Medentibus quos elegit: hæ sunt benedictiones eorum, qui ambulant in semita misericordiæ. Quia Dominus amat misericordiam facientes, & proptereà illuminabit illos, per consolatorem spiritum. Quis enim est liberalis vt Dominus qui gratis dat multa, & pro aliquanto dat omnia. Benedictus est Dominus, qui solum misericordem sal-*

† Signa veri Medici.

uat, & saluandum saluat gratis. Consolatio autem in via spes, obuiabit misericordi: quia fidelem eliget Dominum. Enimverò Græci, mox dein Arabes, instituerunt sanationes infirmitatum, sine distinctione personæ Chirurgi à Physico. Ac Gentiles isti, à morte resurgentes, Christianos Medicos quandoque socordiæ, auaritiæ, & arrogantiæ confundent. Etenim Deus electionem Medici sibi reseruat. Scholæ verò hac operâ, Deum subleuare volentes, discipulos assumpsere instruendos, quoslibet ac sine discrimine, proposueruntque illis artem, in librorum lectione assidua & disputationibus sitam. Quapropter legerunt libros Galeni, Auicennæ, & Interpretum: deinde Herbarios euoluerunt, depictis ad viuum iconibus Herbarum. Quasque inde si nondum probè nouerint, dimittuntur Studiosi ad officinas, & simplicium collectores. Cum mandato, quod dum probè effigies simplicium cognouerint, redeant ad suas lectiones, quas ex variis Autoribus multo longoque studio collegerunt, vt simplicium & compositorum potestates, simul & applicationes discant. Videbitis interim fortè cadauerum dissectiones, audietisque (vt aiunt) methodum medendi Galenicam, vsum partium, differentias pulsuum. Item nostra commentaria ad nonum Almansoris, iuxta tritam practicantium normam. Interim discite, argutè super quolibet propositione, problematice disputare. Sicque intra triennium, in viros doctos transmutabimini. Scholæ interim velut pudibundæ, nomen Medici deponentes, altius aliud, exacto triennio, suis spondent tyronibus. Quod est Doctoris. Itaque postquam Ars est erecta in facultatem, religionem, ac professionem, fastus irrepsit, auaritia inrrusit lucrum, vnde & mutuum Medentûm odium: quæ omnem in ægros inclementiam secum adduxère. Litera porrò, & lucro inflantibus, tandem fastus supereminuit plerumque auaritiæ. Quapropter Medicus famulum, qui barbam pectere ac tondere nouisset, in Chirurgum promouit; sibi turpe censens, qui tot libros euoluisset, vlcus deligare, aut fractum os reponere. Id namque habent vitia cuncta, vt pudore ac metu se associent, & crimen decentiæ vmbrâ tegant. Ideòque & fastus sensim ignauiam comitem sibi delegit, quorum copula inscitiam mox generauit. Ita nimirum Doctor ad externos Erysipelatis squallores vocatus, genus & nomen affectus ignorauit. Quæ dum cautè à Chirurgo rescivisset, serò aliquot libros euoluit, vt sequenti manè multa de affectu declamet. Itaque venam aperiri iubet, fetum cum aceto rosaceo, vel saponem, ad deliniendos ardores adponi iubet, ac in sequentem diem poculum cholagogum describit. Obridet Chirurgus, quoties euentus non respondet pollicitis: & Doctor, externos morbos sensim exuens (quia nesciens contentus præeminente titulo, quod plurima in scriptis Chirurgicis legisset, & longè amplissima apud plebem declamare posset, conniuente Chirurgo. Qui interim, inconsulto Medico, suos assumit discipulos, qui modò dentem euellant, venam pandere nôrint, basilicum ac diapalma extendere, ac vulnus deligare triennio didicerint, censentur ibi Chirurgiæ Magistri, inuitis Scholis. Doctores autem serò didicerunt fabulam eius, qui serpentem frigore congelatum sinu suo donauerat, & ab eodem perforatus, miserè periit. Idque hodie eò est protractum, vt Chirurgi deinceps, inter se, suos habeant Doctores, Professores, & Scriptores vernacula lingua. Tunc, inquam, ac sero resipexerunt Scholæ, adeò vt qui prius os fractum aut dislocatum reponere erubescerent, ac postmodū vilescerent, iam gaudeant vrinam refundere, atque olidum stercus baculo agitare, vt suos hariolētur ibidem fugatos humores. Idque ni fecerint, sciāt vtique, se domi desides, inter libros facescere debere. Interea namq; aucta est penes Medentes, Chirurgiæ inscitia. Fastum equidem vbique puniuit Deus per ignorantiam, aut dementiam. Galenus quidem libros Therapeutices scripsit, quod Methodum Medendi interpretantur. Sed quis est, qui nescit, quòd Therapeuta famulum souet. Adeóq; humili famulitij titulo, naturæ & ægris seruiendum fore? Ac gloriabimur in Domino, qui serui naturam assumens, voluit, quod sui Medici, in hac humili vocatione, nobilissimæ totius Vniuersi scientiæ participes essent. Enimverò quandoque interrogaui Canonicum, cur horas non conciueret, qui ab instituto erant laudum diuinarum cantores, angelorum æmuli; non autem capituli, aut Hierarchiæ ecclesiasticæ directores? Respondit, Cantare magnis Canonicis indecens fore, se habere minores beneficiatos, ac sacellanos. Vnus enim possessione largioris eleemosynæ, denegat Deo suas laudes, tanquam rem sibi vituperosam: Alter verò sibi reputat fore indecorum, membra Christi lacerata contrectare, mundare, deligare. Ego autem certus sum, Dominum infra paucos dies Ambulos dicturum, Nisi fiatis tanquam vnus ex hisce paruulis, vos lampigeros sine oleo nescio. Quapropter vos fratres adhortor, Tollite lucrum, eiusque loco, imbibite charitatem: & sentietis omne opus bonum, quod vobis nunc videtur vile, esse nedum laudabile, honestum ac nobile; sed etiam sanctificare, & nobilitare suum operatorem. Nonne magnus Iudæorum Pontifex, princeps erat? lanio armentorum? gregisque occisor? manus cruentas habens? At longè decentius est, vlcera pauperum deligare, quàm fuit olim victimas cædere. Nullum enim opus bonum in charitate, poterit vnquam reputationi quicquam detrahere. Lucrum ergò & fastus, per Satanam introducta sunt. At dices, Operarius est dignus mercede. Si operarius es; te ergò tuæ non pudeat operæ. Sapiens ait, Medicus à Rege (non à paupere) donum accipiet (non stipendium, aut mercedem.) Itaque si pura operantis sit intentio, prouidebit Deus iuxta promissum, qui neminem decipit. promittens centuplum hoc seculo, & vitam alterius. Quare historiam vitæ meæ, & Domini magnificentias, obiter describam: imitemini, si quid fortè boni in ea occurrerit. Equidem belluo librorum eram: notabilia cuncta in locos communes collegeram, sic vt pauci me superarent diligentiâ; plerique autem iudicio. Anno 17. meæ adolescentiæ prælegebam lectiones Chirurgicas in collegio Medicorum Louanij, à Professoribus Thoma Fyeno, Gerardo de Villeers, & Stormio constitutus. Eheu præsumpsi docere, quæ ipse nesciebam. Hollerium, Tagautium, Guidonem, Vigonem, Ægineram, totamque Arabum turmā adaptabam. Qui sanè omnes simul, apicem Chirurgiæ non intellexerunt. Postea destiti, demiratus temeritates & incogitantias meas; quòd

sola

sola librorum lectione docere præsumerem, quæ non nisi visu, atque manuum contrectatione, longo vsu & acri iudicio addiscuntur. Instabat enim me inconsiderata præsumptio, quod ad hoc sponte delectus essem, meosque Professores, etiam auditores, lectionumque mearum censores, haberem. Fidebam enim scriptis, vt pueris contingit, de Baiardo, & Malegigio legentibus. Tandem stupefactus mecum comperi, quòd euentus non responderet doctrinæ, quódque Professores mihi non plus lucis darent practicando, quàm antiquorum scripta. Sæpè interim in mentem veniebat, quod Scholæ ex Auicenna intonant. Nimirum ægris confidentiam in Medicum maioris esse ponderis, quàm sit Medicus cum cunctis suis instrumentis. Suspicabar itaque, debile esse Medentis subsidium, cui imaginarium confidentiæ auxilium anteferretur. Nam si quis lætus per risum sanetur. Ridicula saltem esto medela, vbi Medicus ridendo, vel confidendo, sanauerit ægrum. Non est enim ista medela, quam Omnipotens de terra creauit. Ridiculum quoque tum axioma Scholarum apparuit, perhibens; A iuuantibus, atque nocentibus, sumi capitalem curandi indicationem. Eò quòd istud axioma præsupponat ordinariò, pharmaca incerta & nocua plerumque præmitti solere. Iuuantia quoque si qua data fuerint, casu, absque cognitione data esse: quæ sanè, inuitis Scholis, Medicinam definiunt, artem coniecturalem, morborumque cognitiones atque sanationes, incipi à posteriori, ab erroribus, ab incerti tentamine, & coniectura. Imò id quod deinceps exploraretur, æquè fore incertum. Axioma istud Medicum meritò Poëta maledixit.

——Careat successibus opto,
quisquis ab euentu facta notanda putat.

Doluit ergò me istam artem didicisse. Indignatusque mecum dolui, qui nobilis essem, quòd inuitâ matre, & insciis agnatis, primus in nostra familia, Medicinæ me nuncupassem. Defleui dudùm peccatum inobedientiæ, tæduitque annorum atque laborum in electa professione impensorum. Ac mœsto corde sæpè supplex oraui Dominum, dignaretur me ducere ad vocationem, non quà meâ sponte ferebar; sed in qua illi complacerem potissimum. Votumque feci, me secuturum, & obsecuturum pro possibili, quocumque me vocaret. Tum priùs, vt pomo vetito pastus, meam agnoui nuditatem. Quia nec veritatem, nec scientiam, in putaticia doctrina mea reperi. Ratus inprimis crudele, ex alienis miseriis nummos accumulare. Indecens quoque, artem in charitate fundatam, & sub conditione misericordiæ exercendæ elargitam, transsumere in lucrum. Cum nobilitas charitatis, stipendio alienetur, quæ pretio extra se caret, quia omni pretio est maior. Quapropter statim hæreditatem meam viduæ sorori inscripsi, & dono inter viuos transtuli: eò quòd opportunè illa carere vix poterat. Iuuenis ego, rebus cunctis prorsus inutilis, homo non frugi, & qui se perperam studiis applicuerat, Deo me commendaui, cum intentione proficiscendi peregrè, Medicinam deserendi, atque in patriam redeundi nunquam. Quia clarè inspexi tum penitissima mei, vanitates prioris præsumptionis, & literalis Doctrinæ detexi, atque repudiaui. Ad exteros itaque incertus pergo, sub spe, quod Dominus cursum meum clementer dirigeret ad finem sui beneplaciti. Sed quò magis Medecinam detestarer, ac velut imposturam procul à me abiicerem, eò nempe maior me inuasit medendi occasio. Idiota namque se mihi associabat, qui pyrotechniæ, manualia saltem, nouerat. Mox ego, vt penetrale quorundam corporum per ignem inspexi; comprehendi multorum separationes, tum libris nondum traditas, ac hodie aliquot incognitas. Deìn in dies creuit sciendi ac operandi auiditas, Non enim multò post biennium, eiusmodi mihi supellectilem comparauerem, qua apud infirmos, etiam iuxta Electorem Coloniensem Ernestum Bauarum, absens magni fierem, & me ad se euocaret. Tunc enim adhuc magis me puduit nuperæ, & doctæ meæ ignorantiæ. Quapropter statim abdicaui omnes libros, & sensi me per ignem plus proficere in conceptibus orando acquisitis, quàm libris quibuslibet, cantum semper eundem cuculi canentibus. Tuncque dilucidè cognoui, me veræ Philosophiæ aditum vitiasse. Vndique obstacula, difficultatumque obscuritates apparuerunt; quæ non labor, non ætas, non vigilia, non denique nummorum dispensatio, dispergere potuerunt ex condigno: Sed duntaxat vnica & mera Dei bonitas. Etenim nec Venus, nec symposia, vel vnicam mihi horam subtrahebant: sed labor continuus, & vigiliæ, fures mei temporis. Sanabam namque lubens pauperes, & mediocria fortunæ, concitus plus humanâ commiseratione, & effectu morali erogationis: quàm ex pura reflexaque vniuersali charitate, in fontem vitæ. Contigit enim, quòd Consul, aut Vir patritius, mei quandóque operâ libenter vsurus, eam denegauerim præsentialiter exhibere, nolens deserere plures pauperiores; ne censerer plures propter vnum neglexisse. Attamen Deus hanc superbiam, ex sui beneplaciti charismate, in bonum vertit. Pudebat enim me nummos, nisi à ditioribus, recipere. Adeò vt me Confessarius coëgerit cuiuscunque offerentis pecuniam admittere, ne secus faciendo fores præcluderem, qui pudore præpediti non auderent subsidia vlteriora petere. Dicebat enim, Quæ recusas munera, da indigo: quæque si non receperis, per superbiam detrahis pauperi, quod suum erat futurum. Dabam quoque libenter medicamina à me præparata. At quia maius gaudium sentiebam, dum à primate aut diuite aduocarer: indignatus mecum, ac confusus, restiti dudum, & laboris insumpsi plurimum, vt succrescentem natæ in me auaritiæ surculum euellerem. Itaque in me plus vbique arrogantiæ, & elationis, quàm pij affectûs, exploraui. Finaliter. Deus præscidit mihi media, tam in Ecclesia, quàm apud Magnates; adeóque & apud Rodolphum Imperatorem amplæ fortunæ mihi videbantur promitti, animæ verò periculum incurrissem. In quorum commutationem, vxorem piam atque nobilem mihi dedit, cū qua Viluordiam me subduxi, per septennium Pyrotechniæ me immolaui, ac pauperum calamitatibus subueni. Reperi, ac sanè cōperi, neminem à Deo desertum iri, qui pio affectu, firmáque fide, Medentis munere fungitur. Etenim omnium quanquam ineptissimus, ocularitet deprehendi, Deum, ipsam esse in miseros charitatem, ideóq; ex suamet charitatis effluenti bonitate, semper mei curam gessisse. Auctæ sunt namque vxoris hæreditates, & ampla meæ familiæ deuenere

patrimonia: nam etsi litibus succombebem ex homioum liuore; attamen victor euasi per aliquot reuisiones: sic vt misericordiæ Dei palàm circa indignum apparuerint. Quinimò depressit præpotentes, qui me ad infamiam,& occultam necem, sub pietatis inuolucro, persequebātur. Et sagittæ in suos peteussores sunt reflexæ, adeò vt modò ipsos plus pudeat, quàm pœniteat, manifestatorum criminum. Interim quotannis aliquot myriades infirmorum sanare meis remediis non desisto, nec proinde minuuntur mea pharmaca. Didici ergò, inexhaustum esse Sapientiæ thesaurū; ac quotidie experior hesternam ignorantiam hodie illustrari. Redeundo autem, vnde digressus sum, Repetio Scholas nondum discernere potuisse, qui defectus Medicum,& quinam Chirurgum respiciunt. Quæ si licet mihi determinare, declaro sola Suscepta tangere Chirurgiam. Quæ tomo de nouo ortu Medendi sat explicui. Sunt autem Suscepta, vulnus sodicatum, cæsum casu, morsu, contusione, ambustione, aut congelatione factum. Item omnis tumor, à casu, ictu,&c. prouenietēs. Item laceratio, diuulsio, hernia, ossifragium, & distorsio. Vt etiam externè hausta contagia scabiei, herpetis, &c. & nil ampliùs. Medicos verò, præter internos Retentorum defectus, curare strinet vlcera quæuis, apostemata, & quæcumque externa, ab interno procedunt initio. Qualis sunt Cancer, Lupus, Lepra, Podagra Panaritium, Ischiatica. At hodie rixa mitior inter vtrasque professionem, quia Medicorum plerique methodum, medelam, & auxilia ignorant non secus atq; Chirurgi. Ideòque etsi manus conserant,& ægri sit loculos exhauriant; tamen tandem ad metam desperationis festinant. Suntque in proposita quæstione de Peste satis vnanimes. Med cus nimirum recusat pestem, esse de sibi suppositis; quia Anthracem, glandes, bubones, escharā, ampullas, & stigmata præ se fert. Saltemque cum Chirurgo condescēdit, quòd promittat vndecumque ex classicis & antesignanis authoribus, se cortasurum optima quæque Alexiteria, si non curatiua externorum; saltem præseruatiua contra attox venenum. Imo si Theriaca Galeni non sufficiat, quæ duntaxat iuxta Andromachum 66. simplicia (id est, finalem partem nominis Antichristi) continet, spondet herbariis, se superadditurum plurima, quæ Pesti profligandæ sunt satis: vtque si non vi sufficiente pollent, saltem in multitudine, per numerum, cum Peste certare queant. Si autem Doctor à ciuitate conductus stipendio fuerit, ne aliis infirmis suis metum (sic metum suum alieno pauore cooperit) causando obsit, aut desit, spondet ingenuè, se calamo ostensurum, tam ægrotantium sibi esse cordi. Adeò vt & librum concinnet ex præclarissimis vndique authoribus, quem Commentarij nuncupare promittit, sub spe scilicet insumpti laboris vani, præmium rependendi scriptori. Etenim in illo tractatu, victum, exercitia, facienda, cauenda, euerrendaque medis, præter remedia, ac præseruatiua, ita se pollicetur distinctorum, ex omnibus authoribus, quòd ipsamet Pestis eo viso, de necessitate, morbida fiet. Chirurgus denique ait, Quòd Pestis, quatenus febri sociatur, suis non stet regenda arbitriis. Atqui, vtut res quandoque feliciter cesserit sibi: sea saltem septimanis abinde, se forcipa, scalpro, nouaculâ, vel phlebotomo, nemini fore vtilem. Quid aget ergò Peste correptus, vtroque desertore destitutus? quidne aget Magistratus per suos stipendiatos delusus? vtpote qui nil præter lucrum, vnicum totius vitæ scopum, respiciunt? Medicus ergò remittet ægrum ad impauidas moniales, quibus vt Medico, & tortori, & militi, occidere lubido est. Chirurgus verò spondet sibi morum impertertitum socium, postquam insigniter potaoerit; qui quamuis nec venam pandere nōrit (hoc enim apta existimatur inter eos) nec dignus sit ipsius famulitio: attamen sæpè è silua, vel montibus, simplicia attulit, atque ideò gnarus est cuiusdam simplicia, quod an herba, frutex, vel arbor sit, vel animal hactenus dicere detrectauit. Indubiè tamen asserit, valere contra Pestem; suadetque lubens, illi committendum contaminatorum negotium. Gestiens consentit Dominus Doctor, laudatque tonsoris subtile inuentum, & cursim pro republ. Adeòque conuocato socio isto, datur illi escharoticum lixiuiale, basilicon & diachylon gommatum, simulque magistralis confectio præseruatiua, à Medente descripta. Quibus iam instructus, euadit Ciuitatis stipendiarius, ipsique committitur calamitosæ plebis vita, ac reipubl. antenna: hac tamen sob conditione, vt si sinat se ab Alexianis & sorterculis gubernari, tanquam superintendentibus, longâ possessione in ægros debacchantibus. annuam mercedem sit recepturus. Miseri sanè ægri, miserior Magistratus, longéque miserrimus Doctor, quibus oues suas committit Magistratus, quæ lupis tradunt. Quia hæc in parte, homo homini pauperi, & contagioso, verè lupus est. Quandoque autem strictus Iudex ab illis vitat, animas, pupillosque defertor axiget. Quid enim Rex factutus, si timoratus Dux mulsum ætis à se & populo emanxerit, magnamque rusticorum cohortem suo albo inscripserit, se verò cum signifero in arcem munitissimam receperit, scripserit autem ad Tympanistam, & aliquot annonæ venditrices, vt alacriter cum tyronibus hostem adoriantur? Rex enim nonne à Ducibus suis exiget perperam cæsum militem? destructumque ab hoste oppidum? Respicite ergò Patritij, & Medantes, quid non immane vobis imminet. Quia morte, & Iudicio, nihil est certius. Ex commiseratione enim vestri, & ægrotorum hæc scripsi: à vobis auspiciot, vt mihi Deus propitius. Saltem hactenus Magistratos nesciuit, cuiut generis esset Pestis.

Infans Pestis.

ARtaxerxes per epistolam mandabat Peto, ad se veniret, ad curandum morbum (adhuc anonymum) qui suos ciues & milites interimebat, eò quòd acceptis muneribus in hoc deuinctus esset. Respondit illi Petus, mota hodierno Medentum. Naturalia auxilia popularem grassationem non soluunt. Qui enim ea natura fiunt morbi, eos natura iudicans sanat. Sed Hippocrates curat malum, ea populari grassatione. Quia diuinâ naturâ hic præditus est, & ex paruis ad magna Medicinam euexit. Est igitur diuinus Hippocrates, nonus quidam à Chrysamide Rege, decimus autem & octauus ab Æsculapio: vigesimus verò à Ioue. Ea matre verò Praxithea, ea familia Heraclidarum.

Quaia

Quare ex vtroque semine, à Diis ortum habet. In re Medica initiatus est à proauis, quantum credibile est hos nouisse. Vniuersam verò Artem, ipse seipsum docuit, diuinâ naturâ vsus. Et in tantum animi industriâ progenitores transgressus, quantum etiam artis præstitiâ ipsos superauit. Tollit autem nedum bestiarum genus; sed ferorum atque agrestium morborũ per magnam terræ ac Maris partem', Æsculapij auxilia (quemadmodum Triptolemus, Cereris semina) dispergens. Proinde iustissimè in multis terræ locis diuinos honores consecutus, &iisdem donariis cum Hercule & Æsculapio, ab Atheniensibus factus dignus. Hunc accerse, & quantum auri voluerit, dari iube. Hic enim non vnum modum curationis huius morbi nouit. Hic est sanitatis Pater, seruator, & dolorum curator. In summa. Hic diuinæ scientiæ Princeps est. Artaxerxes itaq; scribit Hystanidi, Hellesponti præfecto. Hippocratis Coi, ab Æsculapio originem ducentis gloria, ad me peruenit: Ipsique da quantum auri voluerit, & reliqua abundè: nihil diuitiis parcens. Nam optimatibus Persarum fiet æqualis. Viros enim, qui consilio præstent, inuenire, nõ est facile. Hystanes porrò ad Hippocratem sic scribit. Magnus Rex Artaxerxes te opus habet. Iubens aurum, argentum, & quæcũque voles, dari, fore te optimatibus Persarum æqualem. Tu itaque citò adsis.

Hippocrates Medicus, Hystani Hellesponti præfecto, gaudium.

REmitte Regi, quæ dico: Quod victu, vestitu, domo, & omni ad vitam sufficientio opulentiâ, fruimur. Persarum autem diuitiis vti, fas mihi non esse neque Barbaros à morbis liberare, Græcorum hostes. Vale.

Hippocrates Demetrio, sanitatem.

PEr fatum Rex me accersiuit. Ignarus, quòd apud me maior est sapientiæ ratio, quàm auri. Vale.

Regi Regum, meo magno Domino Artaxerxi. Hystanes præfectus, gaudium. Quam misisti epistolam, ad Coum Hippocratẽ, ab Æsculapio oriundum, demisi: sed ab ipso responsum tuli, quod ad te trausmitto, cum eius latore Gymnasbe. Dientyche. Vale. Rex Regum Magnus Artaxerxes, Cois hæc dicit. Date meis nũciis Hippocratem, malis moribus præditum, in Me & Persas petulantem. Sin minùs; cognoscetis vos peccati pœnam daturos. Vrbem enim vestram deuastatam, & in Insulam distractam, in pelagus coniectam: vt in posterum nemo sciat, an in hoc loco insula fuerit, aut vrbs Cos.

Coorum responsum.

VIsum est populo, respõdere nunciis Artaxerxis. Coi, nil Merope, neque Hercule, neque Æsculapio indignum facient. Omnes ciues, non dabunt Hippocratẽ: etiamsi pessimâ morte sint interituri. Quam Darius & Xerxes, terram & aquam à patribus petierint, populus nõ dedit, cùm eos ipsos se impotentes, velut alios homines, mortales esse videret. Nunc idem respondet. A Cois discedite, & renunciate, quòd Dij ipsi, nostri negligentes non erunt. Quoniam Hippocratem in manus vestras non dant.

Hæc sic ad longum descripsi, quo constet veritas famæ Hippocratis, quodque popularem Pestem, per Græciam, curasset. Enim verò morbus iste, adhuc embryo, vix cognitus, vix nominatus, iam perfectè curabatur: Nunc verò sat superque cognitus, relinquitur infimæ sortis impostoribus. Refrixit charitas: itaque ereptum nobis est lumen scientiæ, ac Intellectus, & cum Hippocrate certitudo curandi sepulta est. Quanquam ingẽs volumen suo nomine circum feratur: hanc tamen curandi securitatem suppressit (permittente Deo) metu Barbarorum, vel zelo seruandæ vanitatis, quod stemmate deastrorum oriundus: vel quod dictum vicissitudine, sua perierint monumenta, relictis supposititiis. Vtut est, Dei pemissu, hactenus præfata scientiæ amplitudo, & securitas curandi Pestem, euanuit. Legi centum fortassis Authores de Peste, transscriptores sanè omnes, eminus scribentes, metuque mortis inexpertos ac coniecturales. Id salsem scitum: Diebus Hippocratis, nondum remedia optima morborum enotuisse. Tum enim solis simplicibus, & crudis, sanationes instituebantur, præparationibus illorum nondum excogitatis. Galenus verò, plus quinque sæculis iunior, commẽtaria ad Hippocratem scribere anisus, & ad lubitum abduxit. Nunquam quippe argentum viuum, nunquam rosaceã, vel aquam vitæ viderat. Et quanquam rude esses Hippocratis sæculum; tamen sanationes ipsi parebant quæ nec Galeno hodie, nec suis vltatenus obediunt. Hippocrates minus garrulitatis, plus candoris autem, scientiæ, ac cœlestis luminis habebat: ita vt cum ruditate, visa sint sæcula exuisse puritatem, ac donum Dei. Quare nostra peruersissimorum morum & ingeniorum fuit feracissima. Placuit igitur Deo, veram & exquisitam Pestis sanationem, & præcautionem, vnà cum Hippocrate, obdormiuisse. Saltem ab ætate Noæ, ad piaculum Dauidis, nil de populari Peste inter Iudæos legitur. Dauid tamen Pestem fami, ac bello, non prætulit, nisi præcognitam. Inter Persas verò & Græcos, præter commemoratam tabem, ætate Hippocratis, hostis humani generis, ac princeps mundi, Pestes aliquot ferocire fecit, permissu diuino, quas humanis victimis piari sibi Satan iussit. Forte, quod istud non esset concessum, vt principi tenebrarum: quantum quod futuræ pestis præcognitionem haberet, simulque & termini sedationis suæ: vnde ortum, occasum, & potestatem sedandi, sibi violenter, fabulosè, & deceptoriè, vendicaret. Apud Romanos rara Pestis legitur. Et ante pauca sæcula, Pestis obsoleta ferè mẽoria. Demum per sæcula rediit, sæuiitque per septuagesimum, mox dein per annum quinquagesimum grassauit. Ita vt annus Iubili, nubilus fuerit, & atrox. Iam Pestis, ttima est Bazantij, Turcæ, à pestifera contagione, sibi non solent præcauere. Ideoque Christianos irrident, tanquam diuinæ ordinationi resistentes, luemque declinantes, irrito plerumque conatu. Vindictæ diuinæ gerendum morem, quæ cuicũque destinato, ex necessitate eueniat. Septenis quibusque annis, Pestis in Ægypto variat. In tertium plerumque annum durat hoc modo, vt testatur Polonus Princeps Radziuilius. Primo anno leuiter inchoatur, cùm Sol libram ingreditur, sæuitque maximè in Decembri vsque in Martium. Quo tempore calores sunt mitiores: vbi verò inoaluerint, cùm Sol,

Sol, anno sequenti, Leonem ingreditur, statim cessat Pestis, & quidem ita: vt si quis apostema pestiferum intus habuerit, & ad horam prædictam præfati signi cœlestis superuixerit: omne periculum euadat. Quemadmodum apud nos frigora: ita hic, calores Pestem profligant; & duobus mensibus securè viuitur. Postquam verò Sol Libram fuerit ingressus, rursus sensim Pestis iocboatur, & durat ad Solis ingressum in Leonem. Tertio anno, eandem seruat rationem, nisi quòd de acerbitate magis remittit. Postea, si contagio aliunde non fuerit illata, quatuor anni sequentes à Peste sunt immunes. Quandoque longiores etiam fiunt induciæ. Sed plerumque malũ septennio recurrit. Messis sub finem Martij inchoatur. Ante extremos Aprilis dies perficitur. Nam per Maium venti meridionales spirant, qui cremando redigerent fruges ad nihilum. Hæc Princeps ille, ibidem sic edoctus, omniaque credens, scripsit. Quibus suo satisfaciam loco. Saltem hæc non commemorat sacra Scriptura, olim accidisse Ægypto, etsi Sol ac cœlum voluantur nunc eadem orbitâ, quâ olim. Patentum enim meorum memoria, de Peste, velut de rarissimo monstro, sermo. Apud nos nuper per quindecim annos viguit. Cessat modò. Bruxellæ tum extructæ ædes, pro contaminatis pauperibus, ipsaque mœnia fuere pertosa ad fussam Aquilonis. Quibus ædibus dudum patria carere potuit. Culpam autem in nos refero. Præceptum charitatis erat: Bouem aut asinum proximi, luto extrahe, ad herum deducito; nec secus transibis per viam. Nunc autem pecus proximi non solùm non liberatur: sed ipsi deprimimus: Imò fratrem, Templum Dei, in maximis necessitatibus, & lethalibus morbis, ipsi deserimus, aufugimus, auresque ad eius eiulatus obturamus. Quisque, instar Sacerdotis & Leuitæ transeuntium, se excusat ab opere charitatis: tanquam si benè operari, suæ non esset professionis, mendaxque textus, Quodcunque minimo ex hisce feceris, Mihi factum reputabo. Non mirum igitur, vlcerosis hisce dierum quisquiliis, Deum ministari peruersissimi populi internecionem: & vrbes, tanquam ager, arabuntur. Sæpe enim mecum horrui, illud antesignanum futuri excidij Vniuersi signum erunt Pestes. Desperabam enim exinde, neminem ab Hippocrate venturum, qui ampliùs popularem Pestem sanaret. Sed aliunde speraui, quod sicut quæ optamus, speremus facilè; & sperando, etiam credamus: ita quoque fore desperamus, quæ plurimùm formidamus. Credidi itaque, & speraui, hanc securitatem sanandæ Pestis detectam iri, iterumque ante extremam mundi scenam occultatum iri omne auxilium. Saltem autumo, alias fore Pestes longè horribiliores, quàm antehac vnquam, quibusque cuncta alexiteria erunt vana. Siquidem Pestis nostra hodie bruta non efficiat. In extrema verò dierum amurcà Pestes, nedum homines; sed & feras, imò pisces & arbores, delebunt. Eruntque Pestes; non autem Pestis ordinaria. Alioqui hoc signum futuri interitus esset incertum. Erunt nempe Pestes à manu Dei, ab infusione ampullarum, vt habet Apocalypsis; contra illas autem, non est clypeus in natura futurus. Pollicebar ergò mihi, priusquam hæc scribere attentarem, Pestem sanabilem vsque ad illam temporum faciem, verumque remedium illius, ex Hippocratis sepulchro, seu potius à Patre luminum, desursum petendum esse. Dicam, quæ didici in posterorum vtilitatem.

A labe nostra immune, vt & innocuum cælum.

AB Antiquorum scriptis, ne minima animæ, sciendi auidæ, consolatio, aut ærumnosis, desertisque apatuit ægris: in primis fidei est, Stellas esse in signa, tempora, dies & annos; nec hominem posse vllatenus officia stellarũ alienare, aut ad alios scopos declinare. Quod opera manuum Domini, sint cœli; Quod Deus nun creauit mortem. Ideoque nec cœlum contineat mortem, morbum, venenum, discordias, corruptiones, aut causam effectiuam horum. Siquidem nõ ad causam; sed ad signa futurorum: ac duntaxat in temporum, siue meteororum mutationem, dierum & annorum successionem destinantur. Officium ergò cœlorum, non est malum generare, causari venena, spargere, aut influere, bella serere, ac mortes suscitare. Quia cœlum nequit excedere limites suæ destinationis, cœli enarrant gloriam Dei, in cuius bonorem, & humanitatis ingratæ vsus, creatum est. Ideoque in se potiùs continet vitam, lumen, gaudium, pacem, sanitatemque, cum ordinato continuatoque motu. Cœlo nulla, à transgressu Adami, legitur communicata maledictio, nec infusa exsecratio, vt nec labes inspersa. Terra quidem profert tribulos, & spinas. Quia subter Lunam est cacodæmonis, mortisque (quia peccatorum) feudum, imperium discordiarum, atque vicissitudinum. Terra nobis euasit nouerca; vallis ideò miseriarum, peccatorum labe & farcinâ prægnans. Quia Deo placuit, nõ aliam fore ad quietem viam, nisi per tribulationes. Imò oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriã, nõ quidem alienam, sed propriam; ideò quòd formam serui assumere voluerit. Credo verbo Dei, nequaquam autem vanitatibus Augurum cœli: neque, qui Pestem à cœlo oriundam scribunt, adhuc deceptos, gentilium erroribus cæspitare. Cœli enarrant gloriam Dei; & opera manuum Domini, annunciat firmamentum. Cœli ergò annunciant dulce, ac amarum venturum; non autem causant illud. Imò nec amara nobis licet vocare mala: nam Deus omnia ad bonum finem direxit. Ergò cœlum futura annunciat; non autem causat: & stellæ sunt nobis ad signa futurorum duntaxat, eruntque ideo signa in Sole, Luna, ac stellis. Causant etiam duntaxat stellæ, per natiuum Blas, vicissitudines temporum, in aëre, aquis, terrâ. Vnde consequenter pendẽt mutationes, ac maturationes, tam in fructibus, quàm in corpore humano, potissimùm ægrotante. Intelligo quoque astra hactenus nibis esse in tempora, per Blas motiuum, & alterariuum illorum. Neque enim cœli proin sunt venefici, aut venenorum coctores, bellorũ incensores, &c. Recognosco omninò illos, tanquam vicissitudinum alteratores, in qualitatibus elementalibus, quoad stationum alteritates. Quocirca ægros variè alterari contingit, in promotione & maturitate conceptorum in se seminum: eò quòd nostræ vites vitales suum omne Blas concitent ad normam generalissimi motus astrorum: non quidem velut ductorum violentium, sed præcedentium, aut comitantium. Etenim liber. Apocal. non tribuit cœlis, vel minimam vllam vim punitiuam; sed eandem in Angelos diuinitùs distributam.

Quique

Quippe proin percutientes, & ministri spiritus, dicuntur, Iudicia imperia facientes. Pestem itaque, non credam facilè, temporum importunis mutationibus suum debere ortum. Quod & Eudoxus apud Fernelium sensit. Nullaque ratione inducar, vt credam, cœlos dare accretionem, formam, figurã, vires, aut quiduis aliud, quod ex ante seminum proficiscitur. Nam & ante stellas natas, herba pollebat semine virenti. Adeò, tametsi astra nulla essent; attamen vi Verbi naturaliter omne semen, ex se, est producendo suum constitutum: Innitisque stellis, ac anni stationibus, imò & climatibus, per artem producuntur multa semina atque fructus peregrini. Quapropter Hippocratis epidemica, commentario Galeni illustrata, nomineque Authoris indigna, continent plurima. Non tãtùm quia anni stationibus morbos, & non suis quosque seminibus variasq; infirmitates vni radici (id est, qualitatibus primis aëris) attribuit, adeòque effectus diuersos multis causis copulet: quam, quòd contineant plurimas magnum absurditates. Soleo enim in hoc iudiciarios Astrologos Empiricis comparare, qui vncto vnguento, puluere, aut alio quopiam, eadem extollunt ad omnes propemodum morbos, pluresque adhuc alios, valere. Sic multi ex illis, non contenti astrorum annonciatione, cogunt, illa esse fabros, deastros, ac patronos absolutos omnis fortunæ, & infortunij, vitæ ac mortis futuræ conscios, fabricatores, consiliarios deoique, & Iudices cogitationum, quæstionumque interrogatarum. Si itaque non contineant mortem, bella, venena, Pestem: vtique nec eiusmodi flagra super nos poterunt depluere cùm dare nequeant, quæ non habent, non continent, non causant, neque generant. Non enim nuntius, bellorum præco, horum imperator est, vel causa. Si enim Iesuita Trigautius vera narrat. Sinarum latissimo totoque imperio Pestis est insolita, & visa nunquam: cui tamen idem Saturnus, idemque Mars, & æquè potenter qui nobis, præest. Denique si quibusdam terris certo Pestis fæuiat termino, recurratque præcognitis stationibus, quibus tamen olim Pestis admodum erat peregrina: Consequens esset sanè, vel illas prouincias non subiacere stellarum influentiis, vel non iisdem quibus olim; vel illas pestes esse adultas, vel saltem (vt opinor egu) non prouenire cœlitùs. Cum nimirum ibidem non sint conciliabula stellarum, quæ annuatim dica ferunt statoria comitiorum. Quid si enim Pestis, in vna ciuitate, maximam mortalium partem deleat; frustra profectò erit omnis Magistratûs prouidentia, si vicina luca subter eundem Meridianum vel angulum cœli sita, nequeant præseruari intacta. Cumque stellarum influxus, vel irradiatio, sit vniuersalissima, vtcunque insolaant alij; non est tamen credendum, posse cœlitùs Pestes ab astris influere ad deputata loca, vrbes, & pagos. Nam si stellarum influxus esset pestiferus, aut erit aër, vel Gas supernè ad nos dimissum ipsa Pestis, aut mera nuda qualitas per aërem descendens, quæ ad nos peruenit absque illo corpore; eritque vel concepta in stellis, vel generata in aëre nobis vicino. Si primum horum; necesse foret simul omnes mundi angulos infici, Nisi in aëre, & per aëra, canalem vel tubum, à cœlo ad nos vsque directum, & immotum supponamus: per quem etiam, nec secus, aër pestiferus ad nos deferatur, stellarum fuligines ac inquinamenta deducens. Etenim cum distantia stellarum à terra sit multarum millenarum diametrorum terræ: non est cogitabile, quòd aliqua stellæ fuligo ad hoc centrum pertingat sospes (minutique ad aliquam prouinciam eius) quin vniuersali simul tabo inficiat totum terræ marisque ambitum, vnius centri minimi spatium vicemque subientem. Itaque si terra sit minimi puncti instar, huc spectant quæ alibi dixi, de aëria regione, qua nec venti, nec ros vnquam, aut pluuia decurrunt, nec meteora suas ludunt tragœdias. Multòque minus è profundo cœli quicquam perpendiculariter defluit, aut si deploeret, non sufficerent decades aliquot ætatis Nestoreæ, priusquam nobis aduenæ essent. Sic autem astra saltem dimittant metam eandemque qualitatem, Illa, vel tanto loci & diætarum interuallo, aliquoties, & aliquot annorum itinerario degenerabit, atque deficiet, adeòque antequam ad nos perueniat, nil pristinum habebit sibi simile: nec posset eiusmodi peregrè adueniens qualitas locum certum inficere, nisi velut in pyxide, per Angelum deferatur. Si autem per Angelum; iam cessat quæstio naturalis, frustràque cœlos facimus pestiferos, veneficos, si Angelus sit ipse pestifer. Qui alioqui longè promptius, venenum pestilens, propè terram, aut in nobis, quam quod à puris atque insontibus cœlis ad secum ferat. Qualitas denique pestifera, cœlitùs delabens, si non in aëre inclusa simul descenderit, aut migrabit de subiecto in subiectum (quod Peripatetici recusant, & Scholæ modernæ) vel per milleonas species sui, totiesque degeneratas, velut peregrina tota, ab ortu suo ad nos deueniet, adeòque frustraneum erit cœlorum venenum. Sin autem putetur, in nubibus propè terram generari: ergò cœlum immune, atque insons, frustra accusatur. Ostendi siquidem alibi, cœlos duntaxat operari per Blas motiuum locale, & alteratiuum caloris atq; frigoris, Nequaquam autem per venena. Vipore quæ sunt sublunarium duntaxat proprietates formales, ac fermentales seminia alicuius. Admitto quidem lubens, telum igneum subinde visum, telum igneum ex aëre, ad locum aliquem vibratum, cecidisse; quodque Pestis subinde sit insecuta. Atqui istud prodigium imprimis, non ex profundo cœli sinu delabitur: sed è propinquiori nube Fortè Satan, inimici comes, telum eiusmodi dimittit, quo Pestem scit minitatam: (vnde antiquitùs Dei honores ad se rapuit) at non proinde telum istud, est causa Pestis. Alioqui sanè ad vnamquamlibet Pestem, telum æquè necessarium vibraretur. Præsertim quod Ignis proprium sit, consumere Pestem, atque venena: non autem generare. Itaque Ignis naturaliter nunquam significat Pestem, cuius destructionem continet. Estque ideò eiusmodi igneum telum, portentum ratissimum, à spiritibus ad terrorem dimissum: illi, qui ad vitæ suæ emendationem illud retorserit, estque profectò scopo nostro impertinens, ac longè magis friuolum, si exinde cœlum notemus pestiferum. Sunt nempè portenta quæuis incerta, ac fundamento Medico inepta. Sed sæculum si hanc pestilentem mercem protrudetet (creditum enim sic est hactenus, malèque gentilea nostras Scholas deceperunt nomine epidemico) quorsum ergò tot Scriptores? quęque hactenus

nus fuere excogitata media contra stellarum importunos istos influxus? Quis enim impediuit hactenus, ne medulla menstruatim crescat in ossibus? Itaque falsò accusarent cœlum. Sat Scholis visum esto, cœlũ, authorem Pestis fecisse, & remedia, suamq; scientiã, sub desperationis silẽtio sepeliisse, solius suasu ignorantiæ, metusque terrore. Ergò cœli accusatio, vbique manifestam ac necessariam inuoluit inscitiam. At tãdem postquam studiorum omnem contraxere neruum, suadent vitanda loca, quibus plagæ vigent, vtendum cibis euchymis, bonum ignem struendum, cauendum à sordibus quibuslibet, Vtendumque frequẽter Theriaca, cui, cùm nõdum sat simplicium sit ingestum, quisque pro lubitu nouas cumulatim centurias addat, adeòque præstãtissima censetur antidotus, quæ mille simplicium coogestum continet aceruum; vtque vnum de mille fortè iuuet, saltem non nociturum sperant. Ista nempe sunt Alexipharmaca magistralia, vt si interim pro voto, res minùs faustè successerit: culpa saltem careat, qui tot simul selectissima, multisq; classicis Authoribus commendata, cõpilauit. Præscribunt quoque grata suffumigia aceti, aromatumq; odores, malè mendaciorum suorum memores: quasi lãguida eiusmodi remedia cõtra sua illorum principia facerent: id est, contra cœlitus per totum aërẽ, diffusa venena. Etenim si propter eiusmodi odores, vel barba, vel vnguis, vel deniq; medulla, cessat accrescere, aliquã posse spei fiduciam ingerere, quod semen pestilens lurido remedio superari posset. Itaque si vlla esset ratio causatiua pestis, in cœlis, ea potiori iure homini competeret in cœlos, Si sapiens dominabitur astris; non autem astra, sapienti. Nam potest Sapiens significationes astrorum aliqua in parte mutare, quanquam non stellarum motum. Sed istud hoc loco, est impertinens tantoperè, quantum est falsa cœlorum accusatio. Siquidem si stellæ causatiuè in nos agerent effectum suum, vtique sapiens mitigare posset, falsòque per cœli accusationem se medẽtes excusare nituntur, propter adynaton. Non est inquam vlla in nos stellarum actio præter meteoricam. Astrologi enim multa fingunt, quæ norunt esse falsa, imò & impossibilia. Quæ in theoricis planetarum vtrobique sunt obuia. Verumtamen nec natura, nec proinde Medicina, regulam falsi admittit, vt neque suppositiones Algebræ. Itaque finaliter, si popularis Pestis è cœlo laberetur, foret necesse cœlum impugnare, & impedire, si ad radicem eundem, & non ad productum posterius: adeóque tota Medendi ars, non nisi frustranea prorsus, præscriberet pro præcautione Pestis. Atqui, tantum facinus non sibi Scholæ fidunt, ruuntque libentius ad adynata, vt suæ clypeum faciant inscitiæ, queantque in Pestem mittere quoslibet ignaros, potatores, temulentosque mortalium tortores. Patet saltem hinc, quod causas Pestis hactenus non à fronte adoriantur: sed à tergo, & ad effectus tantùm respexerint. Adeóque quicquid de præcautione dictum est, meras habere proximorum imposturas. Imitantur enim rusticum, conantem exhaurire riuum, quà propè litus in mare festinat, non autem fontem obturando. Itaque vel non credunt Pestem, cœlo oriundam: vel eorum remedia sunt desperatione ac deceptione plena. Porrò si cœlum, tanquam parens iratus (vt Paracelso somniare placuit) nostra notet crimina, contamineturque nostris impietatibus, nosq; suis ideò iaculis vulneret vindex tamque calamitosè nos interimat: certè, vel deaster aliquis erit, vel animal sensitiuum, sibi Dei officium arrogans, & Angelorum percutientium muneri inuidens, docet nos, inuidiam rem cœlestem esse, vt & vindictam creaturæ, in hominem. Sed cur notet nostra crimina, si notando polluatur? & quomodo polluetur, si peccatum sit merum non ens? Quomodo iste sagittarius persentiet merum non ens? quomodo abscessum voluntatis humanæ, à Deo iudicauerit? etenim si nobis irascatur, & in vltionem accendatur, propter illud nihil: quomodo non magis nobis indignabitur, vbi senserit nos suas imitari actiones, & præpedire? dum scilicet placato cœlo Pestem nobis formamus nostris terroribus? longéque acerbius ferret, quod homo, inuito cœlo, mederetur Pesti, superet sua vulnera, suaque munia in cœli despectum anteuertat, aut impediat. Pestis denique, si ordinato Astrorum motu, annunciatiuè, ac velut annuatim prædici posset (prout de Ægypto aliorum informationes iam antè narraui) piacula autem nostra, ordinato die, numero, & mensurâ, careant. Peccata namque pendent ex corde hominis, liberoque arbitrio: ergò ista causa non est sua effectui condigna, eiusque signo. Negant autem Theologi effectus futuros liberi arbitrij præsciri à stellis, adeóque nec scientiam, nec intellectum, habitare in cœlis, corporibusque inanimatis. Ergò ne quidem denunciant Pestem, bella, &c. ventura, à peccatis sibi præcognitis. Sat esto, Pestem denunciari, non tamquam ob causam incitatricem: sed quia Æterno placuit. Conscius vt quisque seipsum examinet, ac emendet. Nec opus est mentitas prauitates, & maleuolentias, fingere in Saturno, vel Marte: si peccata nostra sint causa effectualis contagij. Adeóque sibi contradicunt Astrologi, atque hariolatores Medici. Nec enim alioquin esset necesse rectorem reo iratum fingere, etsi eundem interimat. Sodes, cur nostræ iniquitates potiùs Saturnum ac Martem quàm Lunam millenis aliquot milliaribus viciniorem instigauerint? Cur remotissimus Saturnus, criminum nostrorum potior vindex esset, quàm Luna? Nam si aliquod astrum esset pestilens, certè esset potissimùm illud quod præest nocti, quieti, & reductioni in primam materiam. Denique si Pestis, tanquam punitio, nos inuadat, aut per Angelos nuncios, orbium motores, mittatur: Sanè nulla erit naturalis, sidentque sponte Scholarum præscriptiones ac regulæ, tam ad præcautionem, quàm curationem. Cœlum prænunciandi ergò futuri præsagum est, datque signa Pestis, quæ suis reuelat Deus. Non autem cœlum præsentis Pestis effectiuum, vt neque præsciens. Errarent siquidem alioqui tam cœlum, quàm directrix Intelligentia Angelica, quoties puerum insontem Peste piaret, pro peccatore, nec piorum habitacula Pesti vnquam subessent. Ac Deus prætorem iniustum cõstitueret, qui bonos Peste necaret crudeliter, quæ nefarios non apprehẽderet. Bonos inquam, pro delictis non cogitatis, necaret. Vel hinc saltem liquet, Pestem suam habere causam in natura. Demum, si Pestis, cœlestis lucis proles, ea certè in instanti semper exsurgeret: cum astrorum aspectus sint per minuta momentanei.

Quare

Quare Pestis, antequam veneno aliunde nato ad nos deueniret, primo vento dispergeretur, prima pluuiæ irroratione ablueretur, noctisque ac nubium frigoribus pacaretur, priusquam ad nos deueniret; & punirentur vrbes, quæ minimè peccassent. Tum est & in Paracelso ridiculum, quòd sagittarius Pestis, ac notator nostrorum criminum, habitaret in Sole (in quo Deus posuit suum tabernaculum) tanquam iratus ac vindex patens, propter impuritatis contagium susceptum, Saturnus tamen ac Mars (ubi sic inconstans sit) essent criminum vltores. Itaque quocunque modo sumatur, prouidentia punientis cœli patitur iniuriã; & Deus, blasphemiam. Adeóque dolus Paganismi includitur, siue dixerint pestilens venenum à stellis cudi, vel in vindictam criminum mitti: siue etiam naturali astrorum cursu fabricari, per qualitates elementares annuas, vel extraordinarias, aut indirectas, ac portentosas, à Satana directas: Vtrobique in Atheismum paganorum impingunt. Nam nec cacodæmon illam, quam gentiles putant potestatem in nos habet; nec legitur in Peste Deali alius satelles, præter Angelos Lucis; adeóque à Sacrorum veritate est abscessisse, stellis, aut diabolo, vim Pestis generandæ tribuisse. Præcipuè vbi de Peste naturali, & non Deali disputatio occurrit, deque remediis, causis, & obstaculis est inquirendum. Nam in primis, non rarò, Pestis vnico ab indiuiduo incipit, puero nempè insonte, adeóque cœli piaculo huius pueri, integram familiam, oppidum, & prouinciam tandem, innocuum nempè pro facinoroso, ferissent per modum Seplasiæ, quid pro quo substituentis. Denique dum Pestis serpit suo contagio ab vno in alium, saltem in secundo, tertio, ac decimo, non erit ampliùs venenum à cœlo propinatum, aut vulnus à cœlo inflictum: quasi rota ira, aut vindicta cœli, concitaretur culpa primi insontis: denique Pestis, solo terrore pauidi concepta, cum in specie specialissima (etenim nulla alia existit actu in indiuiduis) non differat à qualibet alia, quæ è cœlo mitteretur veneno astrorum. Ergò neque vlla prorsus erit naturalis è cœlo, si aliunde nuda terroris imagine concipiatur, nec cœli sit indigna sui origo. Nam alioquin vnum indiuiduum non constituitur è parentibus, toto prædicamento diuersis. Etenim si Medicum, & medicinam de terra creauerit Altissimus; & Pestis ab astris formetur: verior saltem, ne tanto veneno impar omnis sit futura Medicina. At saltem Dominus non potuit errasse, quòd Medicinam de terra, & non de cœlo miserit. Enimvero libri Regum, & Apocalypseos, sanctis Angelis Pestem attribuunt, quæ diuinæ sit vltionis piaculum. Nec licet à Sacris recedere ad cacodæmones, & astra, venenorum pestilentium caordia. Denique Paracelsus Pestem cœlitùs, velut à sagittario, duntaxat in tria loca, nimirum penè aures, subter axillas, & in Inguina diradiari scribit. Quapropter aliis membris aborta Pestis; vel Pestis non erit, vel alterius generis, & causarum disparatarum, quàm quæ Vulnus cœleste esset. Vel denique cœlum sagittando errauit, vel saltem Paracelsus audendo temerè errauit. Itaque alienæ causæ Pestem fabricent, absque cœlorum ope; necesse est, hos sua possessione & putatione priuandos, cœlumque posthac perituriè, litem aggredi debere. Si denique Pestis vulnus est; ergò est de susceptis externis: non febris, aut morbus, constans statuto semine, & per consequens, quicquid diaphoreticorum in Pestis subsidium hactenus decreuere, falsum atque deceptorium esto. Magisque opportuna erunt incarnatiua, & vulneraria. Et longè est vanissimum diaphoreticum pro præcautione, ne quis à sagittario cœlesti vulneretur. Esset enim sudoriferi ignauus clypeus, contra sagittam, tam viruleotam, tam potenter, procul, rectà, tantoque otio vibratam, securissiméq; ductam per tot millena millia stadiorum pergente telo. Decebat enim Paracelsum, sciuisse carbunculum, glandulas, bubones, atque parotides, non quidem ipsam esse Pestem, imò nec vllatenus esse vulnera: sed signa, productum, & effectus pestilentes. Quippe nam & Pestis aliquot signata, frequenter non nisi à morte, visuntur. Quapropter cœlestis ille fundarius, non Pestem; sed Pestis effectum, quoties vulneraret, immitteret. Seroque nimis venisset, vt Pestem, siue vulnus, illis partibus infligat ei, qui iam antea per Pestem obiisset. Quidam nempè continuò vomituriens, cum cephalalgia, moritur sub continuis deliquiis, infra horas septem, ab inuasione ægritudinis. Mox autem circa obitum tingitur supra vmbilicum, vsque ad clauiculas, frequenti stigmate, seu vibice nigro. Curiositatis ergò, cùm Anatomicus deficeret, dissecui eum, ac inueni os stomachi, eschara nigra iam cauterizatũ. Denique vibices non sunt vulnera, prout nec glandulæ, vesiculæ, bubones, &c. ergò saltem cœlum non vulnerat in Peste. Quæ si spectantur, vlcera vocas Paracelse, & distinguis contra vulnera, ac temetipsum. Fabulosè ergò nimis cœlum nostra labe inquinatur, harumque est iniuriarum vindex, prout & criminum nostrorum Graphiarius & vulnerator. Paganismi id fuit olim inuentum, vt cœlos, atque deastros, in cultum blasphemè attolleret. Blasphemè quoq; atque stultè, à Paracelso quatuor elementa ingeruntur, qui eorum Recolleum ridere assolet. Potissimum quod in ortu Medicinæ nostræ, quaternarius elementorum sit sublatus, tam in constituta Vniuersa, quàm mistorum constitutione. Etenim quàm inscienter adæquatur quaternarius elementorum, ternario emunctoriorum præfato? Paracelsus enim, arcanis potitus, planè heroïcis, pro morborum supplantatione, destinatusq; scientia Medica, à Patre luminum descendente, titulumque Monarchæ arcanorum, sibi vltrò assumens, hocque ausu principatum Medendi inuadens, de Peste, tanquam sibi ignoto hoste, tractauit. Proinde Pestem quandoq; cœlo, alias Soli, Solisque quandoque elementis, ac non rarò solis Pythonissis, Sagis, ac spiritibus tam infernalibus, quàm elementalibus Deastris adscribit; plerũque oblitus doctrinæ sui Paramiri: vbi Pestes entis naturæ, entis veneni (quasi aliqua exstaret veneni expers, aut venenũ aliquod non esset naturale) entis astrorum, (quasi Astra supra naturam, aut extra eam essent) entis sagarum) has Incubis, Lemuribus, sylphis, &c. tribuit, contra ens etiam astrorum distinguit, ne Sagæ sint fortassis sapientes, qui dominati dicuntur astris) & entis Dealis proponit, suiq; ibidem oblitus, & entis imaginarii, cuius tamen præ cæteris memoriam habuisse debuisset. Nisi fortassis malit, ens imaginatiuũ non posse causare morbos, aut nusquã vigere, nisi penes sagas,

Enimverò, vt Pestem diuinam arbitror spernere remedia naturæ: ita quoque, si quæ dæmonibus aut Sagis propria (quod non est credibile) at saltem suam cœlo originem neutiquam deberet. Enim alias si Pestis sagaria esset, solitis esset longe immanior, propter adiunctum virus externũ, & agendi promptitudinem, ita cacodæmonis acceleratam & ampliatam. Frater P. Boucher, Minorita, in suis Orientalibus peregrinationibus, vt testis oculatis, narrat. Quod quantumuls Ægyptus, sit alioqui Pesti valdè obnoxia: pridie tamen inundationis Nili, quotannis decidere rorem singularem, quem Eli halim vocant, cuius aduentu promptè & vniuersaliter sanãtur, quotquot Peste decumbunt, ac sani præseruantur ab ea, eodem rore. Etenim si hoc verum, nec sat à principe Raziuillio inuestigatum: nil quicquã tamen eam deduci potest, quo Pestem cœlitus causari naturaliter sciamus. Cum exin saltem sequatur, meteororum quædam esse sana, alia verò quibusdam noxia. Quod hactenus nemo negauit. Etenim quamuis Sol, pridie inundationis Nili, ferè ad locum eundem quotannis redeat: non tamen simul eædem stellæ comites recurrunt. Dein, Ros ille non est cœlorũ aut stellarum proles, neque ea Blas cœlesti meteorico: sed pridie inundationis, iamdudum inundata est terra altior Abyssina, calida, & australis magis, quæ magnum de se vaporem nitro refertum emittit (est namque tota Nili aqua nitrosa) qui vapor in rorem nedum resoluitur (Ros, alibi mella, tereniabin, manna, cerali, ac laudanum velut gummata, plorat: atque apud nos, quotidie ros maialis sale sacchato scatet,) currentemque comitatur Nilum: sed totum aërem Ægypti, etiam humectando abluit, ægrorumque corpora reficit, non multò secus, ac imber terram, post longas ariditates. Saltem ego, Sacris admonitus, sperno Augures cœli. Itaque si cœlum sit Pestis grassantis causa: deberet esse pariter causa alterius cuiusque Pestis. Quia idem specie ens, easdem sortitur causas constitutiuas, à quibus ipsa species suam recipit identitatem. Itaque constanter nego; virus pestilens cœlo nasci, aut à stellis dimitti: Pestes verò omnes, quæ non singulariter pro flagro diuinitus mittuntur, sunt vel endemicæ, vel terrore quodã fabricatæ. Quæ autem contagio haustæ mutuantur, sequuntur semen atque fermentum suum. Pestis autem endemica, licet hauriatur forinsecus occasionaliter non est tamen Pesti adscribenda, nisi Archei nostri terror. Ideam virulentam pauoris, ab ente endemico concepti, prius fabricet; vti mox constabit. Nego insuper, vllam Pestem esse epidemicam. Nam tametsi aër, multorum corpora ad varias putredinis confusiones inuitet: nullatenus tamen est Pestilentis veneni causa primordialis. Nam sicut omnis putredo à Peste differt, ita vicissim quoque venenum Pestis, à quauis corruptione, filiâ meteori. Quod nisi ritè atque perfectè sit cognitum: nullatenus quoque poterit intelligi natura Pestis: multóque minùs eiusdem radicalis sanatio promoueri.

Ad huius capitis calcem addam argumentum, quod à ripa fluminum desumitur. Vidi nempe, qui vt Peste infectas vitarent ædes, Antverpiã discesserunt; alios, qui fugerent ab variolis, quibus ante biennium, adhuc vultum cicatricibus maculatum circumferebant. In Scaldi ipso percussi sunt morbis, quos vitâsse præsumebant, seque vt sanos subduxerant. Memini quoque me quondam puellam leprosam curâsse Viluordiæ, quæ dum iam per 7. hebdomadas sanata putaretur, & Antverpiam rediret, confestim per totum corpus in ipso fluuio, sibi lepram repullulare sensit. Quæ demum ad me reditos, sanataque, per semestre, Viluordiæ est morata, Attamen eodem die, quo domum rediret, in Schaldi rursus repullulauit occultata Lepra. Mulieres quoque in abortum procliues, etsi rhedâ rus pergerent, feliciterque cessisset iter; attamen in fluuio, seditionem in vtero sensere, domumque à ripa per rhedam vectæ, illas in cruentum profluuiũ, lapsas, sciui. Adeóque fluuius, cœli æmulus, planetis creditum honorem suffuratur. De Æstate loquor adeoque nec frigus in fluuio, tum aliquod suspectum, incusandum. Frigus etiam Autumni, rus pergendo, non obstitit, quantum mense Augusto; fluuius, nec concussio rhædæ, quantum quieta nauigatio, noxæ attulit. Non demum vapor aqueus, in fluuio oberrans. Siquidem diebus pluuiis, rus itinerando, calamitates narratæ non obuenere: Vt neque degendo circa palustria loca: sed in fluuiis, fluxui ac refluxui opportunis, pauculæ horæ, has molestias Pestis, ecthymatum, lepræ, exanthematum, inuexere, quæ in terris non oboriebantur. Margines enim, ac ripas, bis quotidie aqua deserit, teterque olidus fracedine fundus. Quapropter fluuius tacendo loquitur, probatque fracidi odoris nocumenta, quæ mox dicam. Idque enim proin non tam littori maris, quàm ripis est vernaculum. Nam ad salsum mare, arenamque fundi, nulla est fracedo, qualis in semidulcibus fluuiis; quare aquæ vix vnquam prorsus nitidæ sunt, carentque odore sibi proprio. Cœlum ergò à labe nostra est immune, vt ab accusationibus ignorantum insons, culpâ caret vindictæ. Reliquiæ sunt paganismi, quas nisi Schola Medica deuitârit, sciat Datorem luminum, beneficia sua non illi porrecturum.

Peregrina Lues noua.

NOn omnes morbi venêre simul in palæstram. Felicia sanè Ataauorũ sæcula, quibus paucæ infirmitates strinxerant gladium in humanam imbecillitatem. Productumque deinceps transgressionis Adamicæ, sensim nobiscum naturæ primordia associauit. Astrologi enim adhuc hodie confugiunt ad determinatas siderum positiones, iras, incompatibilitates oppositionum ac luminum malignorum congressus. Quibus prima febris, prima Apoplexia, primave Pestis, nata sit. Etenim quamquam non soleam indagare præterita, quæ non proficere, sed obesse possunt: multóque minùs assueuerim inquirere, quorum adipisci, dare, facere, aut sperare non possem demonstrationes: attamen non potui non irridere paganismi futilitatem in Astra relatam. Assentirer namque facilius Astrologis, si nata semel febris, oborta que apoplexia, cessassent, cessante illâ constellatione. Demonstrare quoque si possem, quoniam interim hospitio febris habitaret, distracta semel stellarum febrilium dislocatione. Quapropter libro de vita longa, morborum omnium, mortisque introitum in naturam humanam, primus, ex sua origine describere, coactus fui

Adeoque.

Adeóque dilucidè intelligo, ac optimè cerno, reliquias esse paganismo, quicunque ausus est, stellarũ officia & destinationes extendere supra textum Sacrorum, qui dicit, quòd Astra sint nobis in signa duntaxat, tempora, dies, & annos Etenim si Astrologis assentiter iudiciariis, arbitrarer febrile, aut Pestilens semen, semel natum, deinceps intrâsse in naturam: nec quidem, vt maledictionis cuiuspiam, se creationis deinceps prolem, continuare suam generationem. Sed cum morborum plerique tandem in sanitatem desinant, si saltem non cum ægris ipsis oppetant, ac plerumque citra nouæ prolis suscitationem: necessum esset, si propter infausta (ridiculum, aut blasphemum Christiano verbum) quandoque lumina incepissent: nec hodie sine illis incipere posse, si lumina illa, sic congressa, æstimãda sint causæ morborũ efficiẽtes. Credidi itaque postquam penitiùs abditorum corporum analyses per Ignem explicuissem, quod eadem morborum ab initio fuerint, quæ & hodie principia, atque radices. Quod satis clarè demonstraui in tomo de origine Medicinæ, tractatu De morbis in genere. Credideram quoque, aliquot morbos initio fuisse, velut in sui infantia, leniores, celerioresque progressus, & faciliores quoque extinctiones, ob pristinum naturæ humanæ robur. Aliquot tamen morbos, sui initio ferociores fuisse, qui nempe non ita adhærent radici humanæ fragilitatis; sed lui vt peregrinæ consocij acquiruntur. Etenim vt olim naturæ erant robustiores, quæ vt susceptrices, ita & medicatrices sunt morborum: sic modò, expertior semina morborũ in dies proficere, robustiùs incidere, ac incalescere, nostramque naturam, quò it longiùs, proceditque intempestiuiùs, eò quoque negligentiùs remediis auscultare. Enimverò patrum nostrorum diebus, surrexit eatenus incognita lues Veneris, cum pedissequis & asseclis. Notatur autem annus 1414. & Parthenoplica obsidio, ætas luis, eiusque prima natiuitas. Quicquid demum semel penes nos adoleuit, quanquam in illis indiuiduis pereat: speciem tamen deinceps seruat, & vix interire scit, quamdiu perennat mandatum eius, qui labem in carnem mittit. Vt Scorbutum, Pestis Hungariæ, &c. nostris abauis ignota. Nostræ autem plagæ crescunt in dies, quia & impietates multiplicantur. Mutantur quidem morbi, laruantur, augentur, degenerantque per sui copulam. Itaque animo maiore, deinceps de remediis altioribus pensitandum. Ex morborum deterioratione autem, conieci securiorem Medendi artem, quàm quæ hactenus per frequentem phlebotomiam, & venenosam resolutionem laxantium, confertis vinculis, mortales in cœmiterium præcociter trahit, surgere debere. Ominor enim, quia cerno luem Veneris, cæteras ægritudines, mutatutam in sui obsequium: & Pestem quoque hactenus forte degenerem. Enimverò legi quandoque in reuelationibus S. Brigittæ, item in vitis S. Bominici, Vicentij Ferrerij, Colettæ, &c. vnanimi apparitione illos vidisse, succensum velut Mundi Saluatorem super mortalium impietatibus, minatumque exitium generis humani, tribus jaculis. Cuius apparitionis ergò, B. Vincentius, ordinis S. Claræ reformatricem Colettam, vt Valentiæ Hispaniarum, superintellectuali raptu, videtat genibus postratam, ante sacrosanctam Trinitatem, quod exoraret auxiliũ Deiparæ Virginis. Vt Christianus Dominus auerteret piaculum, comminatum pro commerito supplicio. Desertaque patria Valentia, Gandauum venit Colettam inuisurus: quam statim agnouit eandem, quam in raptu præfato viderat, & quærebat. Pro Auaritia enim, erat sagitta bellorũ, quibus malè parta maléq; reseruata auferuntur. Pro superbia, erat in manu omnipotẽtis iaculum inediæ, famis. Ecclesiasticos autem, quos huiusmodi peccata vt plurimum tangunt, minatur fugare vtraque lancea, à possessionibus, contra vota accumulatis, maléq; vsurpatis. Ac tandẽ contra luxuriam, sagittam contagij in manu gerebat. Non equidẽ Dauid casu, sed altiori ductu, Pestẽ pro bello & fame elegit. Quia totus populus, Regis ad exemplum, fornicator erat. Singulare id saltem in præfata visione, quòd diuersis Sanctis, & annis apparuerit, & quidẽ ante luis aduentum. Quoniam non est verbum quod Dominus non reuelauerit suis Prophetis. Postremò, sub dierum plenitudine, sub maturitate, & completo peccatorum numero, immisit longanimis Deus vnam trium sagittarum in medium carnis, ac confestim apparuit Lues Veneris, planè atrox, virulenta ac festinanti putredine necãs. Deinceps autem aliæ ægritudines, imò & ipsa Pestis, labẽ eius contrahit. Nec veteres morbi respondent ampliùs descriptionibus auotum, nec consuetã feudi obedientiam remediis exhibent. Nam olim ingentes exercitus, citra vltraque Europam in Asiam, & Africam ducebantur, absque notabili contagio, idemque vtrobique ferè militum census inueniebatur. At iam, mox ab incepta obsidione, moriũtur intùs præsidia, & simul obsidentia castra, acceleratamq; expugnationẽ, cõfestim popularis Pestis subsequitur. Vix enim vnica præsidij cohors foràs proficiscitur, quam non sequantur currus, ægrotis onusti, etsi post se Nosocomia onerauerit. Præcipui Chirurgorum enim admiratione plangunt, quod non ita pridem, minora quæuis vulnera vix solitis obediãt ampliùs medelis. Porrò lues ista primum visa legitur in obsidione Neapolis, anno 1494. Medentes quoque ortum eius per coniecturas attẽtant. Aliis enim placuit luis natiuitatem, Indiis occiduis tribuere, quodque ibidẽ esset vernacula atque solita Aliis verò placuit orientalem plagam accusare. Verumtamen occasus Indias immunes fuisse, testatur ipse Ferdinandus Cortesius, earundem expugnator, quodque post aduẽtum suum nondum ibidem enotuisset; sed eò aduectam luem, cum Æthiope, mancipio Pamphili de Naruacz, Fortè enim ille recens ab obsessu Neapolis eò appulerat, secumq; attulerat. Etenim cum ibidem primum lues videri cœperit, disputatũ inter nationes, an Gallo, an Hispano, an vero Neapolitano, cedere debeat in triumphum. Interim nemo vnquam Lusitanum accusauit, ac per consequens, Indiæ Orientales immunes erant. Nam Lusitanus in obsidione Neapolitana non erat, qui veteri odio bella Castellanica lubens promouebat. Solus tamen Lusitanus cum exclusione Hispanorum, Coum lustrauerat, sibique subegerat. Nec his obstat, quod ab olim Lues Sinensibus sit assueta. Nam inde nemo ad bellum Neapolim aduenit. Ergò si verum sit, quod Lues in Sina, antiquitate vincat: potuit ibidem iisdem initiis incepisse: prout catapultas & typographiam ante nos habuerũt.

Saltem Lues nusquam ab Endemicis, nec ab aëris infectione. Hinc etiam non passim populatis. Quod autem non à Sinensibus ad nos sit delata Lues, Patet ex guajaco, cuius vsus apud Europæos 80. annis senior, quàm radicis, Chinæ. Dein, quia introitus in Chinā sub pœna capitis omnibus externis vetitus. Numquam Lues tum visa in oris extra Chinam, quorsum tamen Sinenses propter commercia quotannis excurrebant. At guajacum ab occiduis terris venit. Alij fortè proinde contendunt, hanc Luxuriæ luem incepisse, eò quòd (annonæ caritas, mactatorum carnes cadauerum suffarari, & clanculum coctas diuendi, suasisset. Sed cum anthropophagis Indis hæc Lues, ante aduentum Pamphili, fuisset ignota, non recipitur horum allegatum. Astrologi quoque, quibus omnium contingentium causæ referuntur in siderum aspectus, & rotationes: ne quid citra cooperationem astrorum fieri concederent: peregrinum tum stellarum situm, duntaxat super Neapolim influxisse aiunt, quem multâ anxietate quærentes, nondum inuenerunt. Quasi idem astrorum situs nunquam fuisset antea. Refragantur enim Sacra Astrologorum huic opinioni; vt suprà iam probaui. Paracelsus tandem Luem, multis libris & additamentis inconstanter indagans, copulam leprosæ meretricis cum scabioso milite Gallo incusat, ac detestatur. Quasi vero antea nulla leprosa, Gallo sordido commista fuisset? Ad refellendum autem sufficit: quod Paracelsus etiam in hoc sibi sit inconstans. Negans pluribus libris luem veneris, per se, esse morbum, sed aliis morbis permittit duntaxat affeclam, Attamen omnis contagio, siue ex Lepra, siue ex Peste, vel aliunde contracta, verè & actualiter in se est morbus. Nec mirum quoque, causam Luis hactenus nesciri ab iis, qui ad naturæ solius contingentias respexerunt. Credo potius, tot apparitiones Sanctis non fuisse frustra, ac sine scopo ostensas. Credo itaque, initia luis, ex vibrato iaculo Iræ diuinæ, hausta fuisse, & in naturam insita, non secus, atque lagenarum inuersione, tertia quandoque peribat mortalium persona. Non quidem, quod velim luem libidinis reputari, sui principio miraculosam penitùs, quia à piaculo incepisset. Scio namque, vt in natura habet modo: ita & sui initio fermentum, atque radicem reperisse. Enim verò Laïcus quidam, & vir sanctus, ad quæstiones arduas aliquot, solitus visiones somniales, ac non rarò quoque per mentis abstractionem, notiones intellectuales suscipere: nisi à forte curiositate has indagauit quæstiones. 1. Cur ista Lues prætetito sæculo, & non antea erupisset: cum anteactis paganorum diebus, scelerata qualibet scurrilitas numquam defuerit? 2. Vnde, si non ab Indis, in Europam venerit? 3. Quæ causa sit continuitatis, & mitigationis, ac mutationis, si diuinitus immissa? Nam miracula rarò per contagium transeunt, ac nisi tradito mandato, suam in natura causam nanciscuntur. Sed neque Deus insontes punire solet, prout innocentes sæpè Lues veneris inficit. Dixit itaque laïcus, sibi in visione intellectuali visum iumentum, quod penè diffluerer vicere fœtido. Qui morbus equinæ speciei proprius, nostrates *den VVorm*: Galli verò *le Farcin*, vocant, Vnde sensim equi purulentâ carie pereunt. Hoc autem iumentum vidit, velut canibus in escam deputatum, totum tergus vitiatum habens, etiam circa vas naturæ. Nec præter istam visionem, aliud responsum habuit. Quapropter se suspicari dixit; Quod in obsidione Neapolitana, (qua primùm dita hæc Lues emersit) nefando aliquis peccato, congressum cum eiusmodi iumento habuisset. Saltem inde conjicio, non antea visam raritatem morbi, quippe non credam facilè vnquam eiusmodi peccatum in talibus terminis ab origine mundi commissum; estque morbus, lui venereæ similis, & equinæ naturæ affinis ac familiaris. Potuitque ideo suum fermentum (permittente Deo vindice) in humanam familiam naturaliter transplantasse, diuinitùs quanquam antea comminatum. Miscuisse inquam contagium equinum, infandæ libidinis actu suum (perinde atque hodie à meretrice sordida vsque in testes maris, attrahitur ipsa Lues) gonorrhœam, carcinoma, atque bubones venereos, &c. propagans. At curiosus esse desino, quoties res scita nulli est vsui: Nisi forte mauis hinc meditari, equos sic vlceros curari remedio Luis; & vice versa, per Hydrargyrum optimè preparatum. Seruit saltem consideratio Luis degeneri ac multiplicatæ Pesti hodiernæ, & quæ plures sub aduentum Antichristi, minatæ sunt in Sacris. Addo. Quod sit infamis, infeceritque omnem mundi angulum: effectu quoque palàm ostenderit: quod sit commune carnis piaculum, serpensque ad vlteriorem, & vulgo adhuc incognitum scopum. Enimverò primo exordio nedum dudum ignota stetit; sed & sui medela infeliciter tentata, & adhuc hodie vulgò ignorata. Vnde cōsequens, quod incertis & ferocibus pharmacis, mortaliū vita indignata, humiliata modò sit, vel ante cuiusque iuuentutem. Quæ debilitas, perpetuitatis quandam spondet perennitatē, ac in abstemiis, ad quartam saltē generationis periodū. Imò licet ampla hominum caterua nunquam Luem contraxerit: nihilominus, cum vix vnquā Lues sit bene curata, manserintq; reliquiæ: supersunt sanè, qui Medentum temeritates experti, seipsis sunt longè facti infirmiores. Pars namq; veneni, quæ permansit penes illos radicalis, præter horridas vnctionum, suffituum, & saliuationum torturas: necesse est eo tutius, illorum successores, notabili debilitate diminutos. Est nimirum Lues, non quidem morbus, constans materia ex qua, sed fermētum duntaxat venenosum, solidis, vel liquidis nostri partibus, odoris instar, affixum. Adeóque (quod Lui est singulare) nedum partibus constitutiuis; sed & excrementis, siue aliorum morborum materiis, quas attingit, se incorporat; quia afficit, & commiscetur. Cumque facilius sit veneno contaminare materiam, iam recenter destinatam in excrementum, quàm partem adhuc viuam, adeóque & hactenus resistentem. Hinc fit, quod quicumque manifesta, vel occulta habent quorumcunque morborum initia, Luem facilè contrahant; proinde se etiam in varias morborum laruas associatione transmigrat. In multis namque vlcera, pustulasque; in aliis, ossium caries erodit, dura excitat tubera, Bubones item, phlegmones, & purulenta apostemata facit, vt & vulnera curando pertinacia. Alibi quoque peperit paralyses, podagricos insultus, Icterum, Hydropemve, &c. Id enim

Paracelsum

Paracelsum decepit, putantem, quòd Lues non sit in se morbus, quia aliis mobis adhæreret. Nam maledictio iam naturæ, ab origine sua imputæ, superueniens, non procedit generatione consueta: sed suum corpus in corpore aliorum morborum reperit prædispositum. Ita vt paritas conceptus, natiuitatis subsistentiæ, & effectuum in alieno corpore (humano nimirum) prodant paritatem ortus Luis, & aliorum morborum, eò quòd pariter à præuaricatione emanent. Morbi itaque, à Luis ortu deinceps degeneres facti, veneni alicuius ritum imitantur plerumque: nec vllus sat horum causas inuestigauit, quare nimirum pleríque morborum euaserint contagiosi, atrociores, frequentiores, tardius difficiliúsque fugaces, quàm olim. Indubiè namque, Pestis est solitò frequentior, minimâ nos occasione arripit, crudeliter infectatur, faciliúsque dispergitur, quia associata nouo toxico. Etenim plures velut despetantes, putabant naturæ nostræ vires, sic ad sui finem breui decorrere. Sed verbo Dei est stabile imperium. Non est vllus horum defectus, speiei humanæ incorporatos: sed per accidens, indiuiduis tantùm adhærens; cumque omne peregrinum adhærens separationi sit obnoxium, nullumque alienum sit idoneum, vt simulacro Dei medulliùs conjungatur in constitutiuis principiis, Ideirco omne peregrinum, sui ortum, augmentum, ascensum, statum declinationem, ac interitum, necessariò suscipit, ac tandem etiam sponte, per vltetiores propagationes, testaurationem exspectat. Sunt namque Verbi, semina ac species, in æuum durabilia. Hinc consequens, hospitem exoticum tandem cedere debere è stabulo, in quod clanculario errore furtiuè irrepsit, Eò quòd Verbi potestas, nullis tempestatibus, longitudine motuum, aut dierum vt nec hostis technis, præscriptionem patitur. Diluuium quidem terram cooperuit, quia homo viam suam corruperat: Ideoque & hodie ob peccata, penes nos infirmitas locum sibi fecit, & accreuit indies noua, & comminatura alia insuper. Anno 1540. sub Paulo III. circa Autumnum in Apulia prope Tarentum, prima apparuit Tarantula, monstrum ab vrbe sic dictum Araneæ simile: sed duplo majus. Quod deinceps mansit in specie, & à Tarentino in Agrum jam Romanum quoque transplantatum est. Etenim apud Danielem omne monstrum, in rempubl. excrescens, à mari venit. Confirmantur hoc monstro noui adulatores, qui homines à se demorsos dementant, & exultando tripudiant, tanquam bene egissent, credendo adulatoribus. Anno 1550. in Augusto, Galli primum viderunt triticum, quod vocant toratum, siue mellitum, in arista adhuc viridi, halecem fumatam odore referens: in matura verò, nil nisi fœtidum pulverem atrum: popularium vtinam, non morborum plurium causam. Plaga est, quæ nobis magnam furatur annonæ partem: sata nempe est zizania contra potentiores Prælatos. Quam vtinam noscerent ac præuiderent! Anno 1556. nostris horis maritimis primum apparuit Scorbutum Veteribus ignotum. Quod gingiuas & anhelitum inficit, ac crura: quia & interiora obsidet. Designantur homines eodem anno in Belgio admissi, dulci contagio; intus & extra subvertentes, sibi credulos. Non ita pridem febris castrensis adorsa est nostrates, contagio profundo, absque siti, & calore enecans; denotanturq; qui, specie pietatis, noua spargunt & suspecta dogmata inter domesticos. At saltem nil quod, hostile est semel, deinceps in sua specie intercidit, quia ad flagrum immittitur, ac cœci non indagamus causam occasionalem, medium letiferum, finem, atque remediū. Hodie enim Castrorum impuritates, paludum, domorum, cum paupetie militum, velut insolitarum ægritudinum causas iocosant, ac inter Medentes super hanc aleam, tota vertitur præseruatiua. Quasi verò olim castra puriora, dum Pestes, atque insolitæ febres, nondum erant. Scio etenim, quoties febris de stemmate antiquarum cadit in corpus, quod actu Luem veneris patitur, aut quandoque habuit, maléque sublatam, confestim ista febris se associet, venenosis Luis quisquiliis, vnde venena mutuat, quæ maligna & castrensis dici cœpit, seseque propaget contagio, etiam in insontes à Lue. Estque videlicet ex febri matre, & Lue matre, tertium, ab vtroque genitorum diuersum monstrum, ex morbis specie distinctis. Hinc nimirum tam febris, quàm Pestis, laruata euaserit, atque incognita. Sic namque Lues in chao febrili pergit dispergi, fitque iuris communis. Infelix nempe Luis monstrum, vtrique parentum dissimile, proditorium venenum, Pestis æmulum euadit, Pestemque ipsam, nouo putredinis fermento, truculentiorem parit solito. Non absonum ergò hodierna castra, plures ægros, frequentiores mortes, & contagio maligniores suscitare. Nec immeritò, castra faciliores sequuntur infectiones, quàm alioqui populosiores vrbes: quippe miles ciuibus, Luis est obiectum propinquius. Pestis itaque, fomitem, pro fauilla repetiens, facilè recutrit.

opiniones Veterum.

Pestis, omni seculo, in supplicium, ab iratis Diis missum reputatur. Ideo Hippocrates omnem penitùs contagij labem, diuinum in morbis nominat. Gentiles adhuc hodie ad sua transfugiunt Idola. Gentiū Dij, dæmonia; Christiani verò ad vnicum æternum Numen recurrimus, subsidiaque Sanctorum imploramus: Quia gloriosus ac mirabilis Deus in sanctis suis, qui impetrant, quæ nobis nostra denegant demerita. Vrbes enim sunt in Belgio, quibus sodalitas Sanctorum, in Peste patronorum, hactenus immunes seruauit ciues ab olim, quotquot missi in auxilium & seruitium Peste contaminatorum. Nemo enim, missus à decano conciue, ac sodali, etsi infectissimo à Peste inseruiret, vnquā à Peste apprehensus fuit. Sic est: Capilli capitis coiusque sunt numerati. Non cadit frons de arbore, absque permissu Dei. Multò minùs nobis aliquid accidit Præter permissum & præscientiam Domini. Sic verum est. Pestis quædam à manibus Domini venit, quam euitare est impossibile: qoia venit ab eo, qui sagittando errare nequit. Idcirco de hac Peste nequicquam scribere decreui: vt neque de sanatione miraculosæ. Nam si naturalis Pestis per miraculum sanetur, ea ad Medicum non spectat. Plurimi quoque nostrum opinantur, Pestem non nisi diuinitus mitti, absque concursu causæ secundæ. Mahumetani quoque, cum Caluinistis credunt Pestem ineuitabilis prædestinationis sortem. Nec ideò loca vitant aut infecta corpora, vt

vt neque nocua quælibet. Malè sibi constantes. Siquidem fera nocere nequit, non consentiente Domino, adeóque hac ex parte non sit Peste nocentior: à feris tamen cauent, ac se tutantur. Angelia quoque hactenus proprio Pestis nomine caruit, quamque ab olim Plagam nominat. Quantum ad causas eius attinet, Græci primùm, ac dein Arabes, ac quicumque alterutris horum sese dicarunt, Pestem in duas causas conuocant. Quarum priores catharticas, siue præcedentes; posteriores verò, connexas, coniunctas. continentes, comitantesque proximè, appellant. Enimverò cum cernerent, humanum corpus, sua per indiuidua, & habitationum loca, magna differre varietate; excogitarunt vniuersalem causam pro Peste. Cœlum nempe, per Astrologos seducti, culpârunt: quod noxio lumine, mótuque suo, aëra diro tabo conspergat, cuius proinde virus, epidemicum nominârunt. Ac tametsi viderent morbos, contagio infames, oriri occasione stagnorum, antrorum, fundorum venenosorum, mineralium, sordium, montium, vliginum, vallis, aut sentinæ, vnde variæ putrilagines scaturirent: non tamen vnquam horum morborum indolem, Pestem æstimarunt: sed separato nomine, endemicos vocârunt. Quæ distinctio mox dubium omne sopiuit, ac ipsimet in hoc sopore stertuerunt. Gauisi, in vniuersalem culpam, ad cœlos relegasse suam inscitiam; seque securos autumârunt, nequicquam diffidentes, quòd se culpa, illos verò ignorantia, cœlum vindicaret. Separabant item mortuos, atque moribundos, suas obedientias detestando, non exauditum iri, neque accusaturos Medentum incuriam, ac ignorantiam. Præsertim vbi primus semper Medicus aufugit, suum deserens ægrotum in vitæ desperatione. Quocirca Astrorum hariolatores in subsidium conuocant, vt si horum errores mundus tueatur, coniunctâ criminatione cœlum infament, quòd abstracti luminis tabido veneno, aërem & aquas inquinet. Ast prædecessoribus multò audacior Paracelsus voluit, labe nostrâ cœlum infici realiter, peccata nostra stilo notare, & inuito se recipere, ideò vltorē esse, ad neces protitarum. Pestem autem esse merum vulnus, sagittari cœlitus; vulnerando astra, currendoque lædere. Quodque hæc vulnera, tribus duntaxat, neque pluribus locis, (nesciens hæc esse emunctoria nostra) ponè aures scilicet, subter axillas, & in inguine. Alibi quoque non tres: sed 4. Pestes statuit, iuxta elementorum numerum; Quadruplici, multumque diuerso remedio, superandas singulas. Alibi verò & quintam Pestem excogitat, à Gnomis, Sylphis, Nymphis, Satyris, Lemuribus, Gigantibus, Faunisve immissam, quòd hos fortè quintum autumaret elementum. Porrò à ciuitate Stertzinga rogatus, pro selecto alexiterio: stellata atque elementara remedia priora deserens, finaliter potui ex Theriaca, Myrrha petasitide, terra sigillata, spermate ceti, Asclepiade pimpinella, Valeriana, & Caphura, cum optima aqua vitæ totus fisus est. Per inaduertentiam scilicet, immemor abreptus in centum simplicium confusiones, à se multoties, ac serio, mox antè detestatas. Denique nec simul conueniunt, quòd aliàs elementum Ignis, nequicquam à cœlo distinxerit sæpiùs, & nihilominus quatuor Pestes, ortu, causa, ac remediis distinctas tradiderit: quas vni dicauerat cœlo, quod alibi solum Pestis authorem voluit. Vult etiam quod crystallus, Aeles, itemq; gemmæ, in aëre gignantur, ac cœlitus decidant, quæ alibi sui immemor fructus aquæ nominat, volēs crystallum nisi meram esse glaciem, frigore constrictam. Tandem Pestis cum sit malum cœli, & ex quarto gradu; tincturam autem gemmarum dicat optima istius vulneris solidatiua, adeóque & remedium 2. gradus curare Pestem quarti gradus. Inanem quoque defatigationem miseror, circa remedia, quæ inter millenos Spagyros vix vnus præparet. Friuolum est enim tot condere libros, ac tãdem recurrisse ad vix parabilia, in morbo populari, vbique obuio. Friuolum est enim, vagante Peste, totam regionem alere carnibus ciconiæ aufugæ sub autumnum, aut lingua leonima appensa. Cuncta enim eiusmodi ignaram detegunt iactantiam; non autem communem charitatem, in tam ærumnosa ægritudine. Nec enim Hippocrates eiusmodi remediis, Pestem è Græcia fugauit. Alioquin enim pauperes (si remediis, ac obsoniis pretiosis, Pestis profligaretur) vitæ desperatione, fortunæ inæqualitate, multo planctu, iustóque dolore Deum, personarum exceptorem, sibique denegata remedia, pensitaret. Nunquam itaque crediderο, Deum, in natura minùs solicitum, sanando pauperem, quàm diuitem. Historia Lazari enim, & epulonis diuitis, mirificè pauperes confortat. Tandem Paracelsus libros Pestis edidit à Pythonissis ac Lemuribus generatæ: Lemures inquam, Satyras, &c. quos cacodæmones negat, in generanda Peste, Sagis coæquat: remedia tamen tantæ Pesti addere, neglexit. Quasi titulo Monarchiæ arcanorum sibi præsumpto, sat esset, non calcâsse priorum vestigia, ac plurimùm fumi: ac parùm ignis suscitasse, suique memoriam risui exposuisse. Nam libri de Peste: de Tartaris, de Mineralibus, &c. multum garritum, parùm fidi auxilij continent.

Diuisa Pestis.

PAramirum Paracelsi, totum incumbit, vt persuadeat omnem, absque exceptione, morbum, ac nominatim quoque Pestem, totâ specie, esse quintuplicem. Causis nimirum, ortu, proprietatibus, atque remediis distinctam. Primam autem speciem vocat ens naturale, originaliter ex fructibus elementaris procedens, hancque Pestem, libris de Peste ac pestilitate descripsit, quibus sit ibi sibi interpres. Ast cum constet, fructus, quos Scholæ hactenus credidere mistorum elementorum, esse solius aquæ: (prout de ortu Medicinæ alibi clarè demonstraui) necessariò quoque ruit iam doctrina elementorum, pro Peste saltem. Aliud dein morborum prædicamentum vocat ens astrale, tanquam è cœlo stellato depluens. Prosequiturque multis libris de Peste, hoc, duntaxat entis genus, omissis aliis. Adeóque cum alibi cœlum, cœlorumque fructus, cum elemento ignis confundat; etiam rursus coincidet Pestis astralis, cum naturali, & elementali ignea. Tertium dein morborum genus generalissimum, vocat ens Veneni. Quasi Pestis alicubi esset quæpiam veneni expers: & quasi suum venenum, extra, supra, aut præter ens naturale, Pestis haberet: Sic itaque Astra, contra ens naturæ distinguit Idiotismo præpeditus

At.

At ſaltem, quaſi naturalis, & Aſtralis Peſtis, non eſſent venenoſæ? Quartum tandem morborum genus, vocat Ens ſpiritale, cooperante ſcilicet cacodæmone, cum ſuis mancipiis. Reuocat huc quoque exſecrationes, & deſperationes hominum, omittit verò in primis ſuos faunos, lemures, nymphas, ſatyras, &c. niſi hos fortè velit cacodæmonum ſocios. Saltem præcipuum negligit cardinem, propriam nimirum phantaſiam; cum non raram Peſtem ſolus terror generet. Putatque quinimò ens ſpirituale externum, eſſentialem Peſtis cauſam, per quam ſpecies duntaxat dirimendæ ſunt. Adeóque effectus duos, diuerſos ſpecie, ſolis cauſis diſtinguit, externis occaſionalibus, & accidentalibus. Etenim certum eſt, ſiue Saga, tanquam venefica, peſtiferam labem alicui connecteret, ſiue alio medio id fiat, ac proprio naturæ vitio, ſaltem Peſtis inde ſcaturiens, vtrobique vna & eadem eſt. Quintum poſtremò genus Morborum vocat, Ens deale, ſiue fidelium, ſatis ſtupidè, Deum à morbis ipſis non diſtinguendo, prout alioqui liberum eſt, naturam ab effectu ſuo nequaquam ſeparâſſe. Peſtis autem Dealis nuſquam, vel ampliſſimis ſuis ſcriptis mentionem fecit. Ad me autem quantum attinet, ens aſtrale non admitto. Licet id Paracelſus non vni tantum ex quinque; ſed ſibi inconſtans, omnibus vniuerſim peſtilentiis commune fecit. Similiter denique confundo Ens Veneni, cum Ente naturæ. Nam ſi non venenum: nec etiam ob id Peſtem continet; At cum Peſtis ſeparatum habeat ortum atque progreſſum, reliquis morbis diſtinctum: Imaginationibus atque terroribus non parùm alligatum. Hactenus omnem Peſtem facio ſpiritualem. Non quidem ſagatiam ob id; verùm perturbationibus Archealibus tributariam, ac merè naturalem. Quod ſi verò cacodæmon collaboret pro excidio humano: tranſplantabitur quidem & incrudeſcet ferociùs: non tamen adhoc ſuperſtitione (licet aliter Paramirum ſentiat) opus, aut à natura deuia eſt Peſtis; quippe ſubter naturam, ens ſpiritale euidenter, velit nolit, ſemper militat. Duas igitur ſpecie diuerſas Peſtes agnoſco ſolùm. Vnam nempe quæ immediatè ex manu Omnipotentis, per Angelum percutientem mittitur, ad exſecutionem occulti Iudicij ſuæ Deitatis. Hanc etenim tanquam Peſtem etſi agnoſcam: eandem tamen Domino meo integraliter committo, dicoque reſignatâ mẽte: Fiat voluntas tua, Domine. Siquidem nec remedium opto, niſi pro tuo beneplacito. Finaliter itaque Peſtem naturæ tantum vbique attingam, vt Philoſophus. Eamque voco alteram.

Coniuncta cauſa Veterum.

IN morbis vniuerſim, citraque exceptionem, cauſam efficientem & externam, nullam, præter occaſionalem, quandoque de morbo in genere, differendo, duntaxat agnoui. Nunc porrò cœlum, aditum dare ad Peſtem, iuſtè me negare oſtendi: licet interim Blas meteori, occaſionaliter queat diſponere ſubiectum patiens, ad faciliorem impreſſionem ſuſceptionis. Itaque ad connexas Peſtis cauſas attendam primùm: quas à Veteribus, relatas in humorum corruptionem, & caloris accenſionem legimus, ideóque conſcripta præſeruamina, per ſola humorum putredini reſiſtendæ deputata. At nondum Scholæ explicarunt, quiſnã, quoue nomine donandus ſit ille humor vitiatus, calore accenſus, qui in venis, viſceribus, vel habitu, ſit titio Peſtis. Nondumque nouerunt, in Ægypto graſſantem Peſtem caloribus magnis, potiùs extingui, quàm excitari. Prout apud nos, Peſtem plerumque magis autumnalẽ, quàm æſtiualẽ eſſe liquet. Quandoque enim Scholæ ad endemica recurrunt, tam domeſtica, quàm forinſeca, quæ quoquomodo putredinem incitare vel accumulare creduntur: Denique pro præſeruatiuis, quæuis corradunt ſimplicia etiam calida, modò fide Herbariorum commendentur. Hæſitatio verò Scholarum, vt & remediorum infauſta incertitudo, tegitur vbique diuerſarum ridiculo complexionum euentu. Quæ ſanè fuit hactenus communis ac trita aptitudo, ad excuſandas excuſationes in nece. Tandemque Doctorum, ingenti Peſtis formidine, detegitur diffidentia Scholarum, ſuper legibus, & librorum pollicitationibus: Saltem infauſtas ægrorum obedientias demulcent per vnicum: *Sic ſtabat in fatis.* Ergo patienter ferendum, quod miſer ille, vel iſte eſſet relatus in oppetiturorum catalogum. Interim opus Peſtis truculentum, truculentior verò, qui opem iactitat, nec adfert: Celer progreſſus Peſtis pro ignauia tanta Medentũ. Toxicum in Peſte, vnico ſaltem non feriatur momento, nec pacem admittit, quod inducias ſpernit. Si qui ergo eſſent humores, in facto eſſe, putredine in Peſte corrupti, cum nequeant retrocedere, ac reduci in priſtinum integritatis nitorem: ſitque naturalis morborum in Scholis indicatio prima, atque potiſſima, nocuum citiſſimè euellere, vanaque eſſe cuncta auxilia, niſi quæ promptè penituſque peccantem colluuiem ſequeſtrent; Sequeretur, quod vniuerſalia præſidia (purgationes ſcilicet, ac venæ ſectiones) ſint potiſſima Peſtis auxilia. Quæ tamen multoties iam ſunt reperta mortem accelerare. Neceſſariò quoque corruit hypotheſis, quæ humores corruptos, in Peſtis cauſam proximam introducit. Nam reuera Peſtis potiùs humores alimentares inficit, quàm quòd hi Peſtis cauſa ſint. Alioquin alibi ſat conſtare feci, naturam, humores in cruoris conſtitutione, non agnoſcere, nec habuiſſe vnquam. Quocirca nec hi quicquam cauſare valent; quia ſunt non entia. Denique ſi humores, in fieri eſſe putredinis, eſſent Peſtis connexa cauſa, Saltem debuiſſent Scholæ nomen illius humoris edidiſſe, itemque modum ac proceſſum expoſuiſſe, quo iſti humores corrumpuntur, iamque corrupti ſunt cauſa coniuncta Peſtis. Itemque, quo pacto celeriter ſequeſtrentur, cum impedimento ſuæ impreſſionis, in partes vitales. Debuiſſent denique locum deſignare, in quo, tanquam nido, prægreſſæ corruptionis peſtilentis conciliabulum eſſet; Nam ſi hoc centrum, ſint venæ vel viſcera (vbi prima excrementorum nempe contingit ſequeſtratio) prorſus damnoſus eſſet omnis ſudor: quippe qui à ſtomacho vel hepate, trans vitalia viſcera virus duceret, & non per conſuetas ſentinas propiùs effunderet, Sic namque Lues veneris, ſola gonorrhœa, in teſtibus domicilium eligens, ſi per ſolutiua, à lotij officinis retrotrahatur, vt per venas in Aluum recidat: neceſſariam Luem in totum ſpargit ſolo iſto tranſitu, Multo itaque magis Peſtis, ſi humores in propriis officinis inquinaſſet, tranſeundo per ſudores

res efferretur, infallibiliter totum quicquid vitale intus est, contaminaret. Sin verò habitus corporis, locus sit putrefactionis humorum pestilentium: Iam ridicula erit Medentum dicta, quæ humorum putrefactibilium generationem creditur præpedite. Denique à quo, & vnde putredo in cruore euchymo ante Pestem in corporis habitu, vel etiam centro, orietur? nequicquam de his omnibus est determinatum per Scholas, satis putantes, obiter dixisse, humorum corruptionem, Pestis esse causam coniunctam, eò quòd Doctores profugi, hanc non nisi ex obliquo semper adspexerint. Cum enim aduerterent, epoto laxatiuo, carnes & cruorem, illo toxico tabefactas, & humorem flauum, vel pallidum mucum, obscurioremve cruorem, nondū plenè trāsmutatū effluetere: asseruerunt, uedum cruorem, sed vniuersum corpus, constare quatuor specie diuersis humoribus, in eosque iterum resolui. Vsque adeò Pestem in bile flaua, igni comparata, vel in atra, ideóque melancholia dicta, terræ, Saturno, atque malignitati propinquiore, hanc putredinem pro Peste inchoari autumârunt, Equidem licet alibi quatuor humores, ceu futile atque nocuum commentum, abundè demonstrauerim: donemus tamen iam per suppositionem falsi, quod cruor constaret ex illorum quatuor commixtione: attamen dum cruor iam esse desiit, mutatusque est formali transmutatione in alimentarium ac vitalem liquorem, qui singula membra immediatè nutrit, auget, & fouet; Saltem cum veritate Philosophiæ pugnat, quod liquor ille alimētarius, per formalem transmutationem, degenet à sanguine, nondum obliuiosus esset prioris sortis suæ, ac compaginis. Putà si vinum, cereoisia, liquamen carnis, cum succo olerum, vno pastu sint bibita, mutataque in cruorem. Certe istud cruoris constitutum, non est vnum, quamdiu ex quatuor illis diuersis, adhuc commistis, constat; verùm quatuor duntaxat vnum fiunt, dum per formalem transmutatiouem facta sunt productum oouum, qui est cruor. Pariter itaque, etsi cruor ex quatuor humorum connexione constaret. attamen cum iam sint vnum, & non amplius quatuor, non erit istud vnum, amplius istud connexum, ex quatuor primævis liquoribus datis, Nec morbi inde resultantes, queunt aut in esse, aut in sanando reputari humorosi, non magis potentes rettogradi, in quatuor illos fictitios humores (etsi dentur fuisse reales) quàm semel factus sanguis potest setrocedere iu pristinum vinum, cereuisiam, ius carnium, & succum olerum. Patet ergò, quod Scholæ contra omnem Philosophiam ignorent, formalem esse transmutationem, dum ex cibis cruor; & ex cruore fit liquor alimentarius, Patetque ex præfatis cæcitatibus, maximam morborum partem, inscitiæ principiorum concreditam in Scholis. Ego autem ingenuè protestor, me in nullis auorum libris vel minimum vnquam subsidij auxiliaris punctum reperisse. Nam quamuis plures, velut opitulati, conualescerent: vidi nihilominus decuplo plures, qui ab initio inuasæ Pestis, iisdem remediis vsi fuerant, infeliciter periisse. Theriaca enim ab olim, semper iuuameo pollicita, eiusque aqua modo excellentior passim habetur, vnam quanquam opem continere sciant, qui Pestis nôrunt proprietates. Nam Alexiteria, quæ venena cohibent, nil certi habent contra Pestem. Ideoque Medentes Academici, sub infida Theriaces tutela, non audent se contagio Pestis exponere. Est quippe venenum Pestis, longè fecterum à quouis alio. Religiosi autem quidam in Vrbe, nil intentatum relinquentes, quo nummos vel æstimatiouem comparent, selectissimam Theriacam magno profitentur vendere. Sed cum nemo militans Christo, implicet se negotiis secularibus, à pomposis eiusmodi ostentoribus cuique apprimè cauendum hortor: quippe non per ostium, sed supernè per tectum intrant, non vocati, in Medicinam sese intrudunt. Hi enim cum Tollio penè dicent; Populo imposuimus, & famosissimi pharmacopolæ visi sumus. Etenim Theriaca Hippocrati, Pestis domitori, adhuc ignota, triplum mellis, ad puluerum cunctorum copiam, recipit. Simplicia quoque sexaginta, discordia, arida, dura conclusa, cruda, excrementosa, & plerumque à bimatu inueterata: Hæc inquam sub cocti mistione mellis, multum effœta redduntur. Mixtionem quoque, & digestionem, à debili febriente exigunt. præcipuè veneno vitiato stomacho, & ab Archeo iutus consternato, ac confusè tumultuante. Quapropter parum auxilij, & consolationis minimum præstant. Nam Trochisci de Vipera cocti, monitu Galeni, cùm fiot capitale simplex Theriaces, facilè docent, aquam theriacalem esse plane ridiculam. Nam si vipera, distillando, aquam theriacalem virtute statueret: quidni Trochisci de vipera, prima sui, ac Galenica coctura, omnem istam exuerunt medendi prærogatiuam? Quid igitur agam cum semper discentibus, & nunquam ad scientiam, quam docere profitentur, peruenientibus? Plurimi enim (teste Seneca) ad scientiam istam non perueoerunt: quia putabant se peruenisse. Tandem nec sat fuit, tacuisse nomina humorum, quos putatunt putrere aute Pestem, esseque huius comitem causam: quinetiam transsiliendo transeunt ipsam corruptionis quidditatem, quæ paucis subinde horis suam absoluit tragœdiam. Videntur enim Medentes suaui puluinari cubuisse, paries dum proximus ardet, & eleuato semel super cubitum capite, dixisse attestum, Pestis est morbus contagiosus, ex putrefactis humoribus, febri connexus, acutissimus, & valde periculosus: quo dicto, caput rursus reclinasse in somnum pomeridanum, opimè pastos, qui somnus, sub tantâ luce, oculos illorum iterum clausit. Mundus interim eiulat, videns effectus, hoc iudicio notatos, non causas, vt nec denique remedia. Quare rustici comam in temporibus, vtraque manu scabentes aliud attestum pronunciant. Non (aiunt) opus est multo studio, nec tot libris, quis dicat Pestem lethalem, & contagiosum, quod quisque suo didicit malo. Præstabit itaque fidos auxiliatores cōsulere, non amplius somnolentos, à Peste fugitiuos, atque remediorum ignaros.

Præparata sedes

NOn sufficit, Pestis causas Scholis incognitas demonstrasse, nisi meas dicam experientias: Pestis causam, diuersos eius processus, in fieri, peregrinas proprietates; in facto esse, præseruationes, & sanationem. Initio itaque repetam quæ alibi demonstraui. cilicet,

Scilicet, in natura, duas saltem esse, nec plures causas. Materiam nimirum, & efficientem, quam in Peste Archeum, Vulcanũ, siue semen appello. Pro materia saltem, non sit aliqua indiscreta Hyle, quæ nonquam exstitit, nec erit in natura; seruitque Mathesi, & non speculatori naturæ. Materiam itaque pestilentem specto, in relatione ad efficiens sibi internum. Materia ergò Pestis, & syluester spiritus, veneno tinctus. Materia autem ista, tripliciter ad finem sibi propositum tendit. Quoniam vel forinsecus aduenerat, totaliterque ac perfectè pestifera, à pestilenti ægroto vel cadauere, locoque, vel vtensili, inquinata, exhalans: Vel cruda adhuc à fœtido Gas terræ tantò trahitur, quæ dein intus recipit fermentum appropriatiuum, ac gradatim tandem venenum pestilens in nobis acquirit. Vel etiam totum intus nostri sexitium, materialiter & formaliter, absque externo adiutorio subinde conficitur. Quod autem non sint plures modi, quibus Pestis fiat, patet ex diuisione. Nam vel tota intus generatur, sine exotico auxilio: vel ab extra, incidit. Eaque est perfecta, in materia & forma veneni, solius appropriationis, & applicationis indiga: vel est adhuc cruda, imperfecta, ac velut embryo. Vnde saltem in primis obuium euadit, quod Pestis non primario semper cor inuadat. Nam vidi, qui tangendo pestiferas chartas, eo ipso senserit dolorem velut pungentis acus, moxque pestilentem Anthracem in Indice digito ostendit, & post biduum occubuit. Porro triplex præfata materia, vtut prima sit planè venenosa: vtrobique tamen se tenet intra numerum causæ antecedentis. Non secus enim atque toxicum, ore tenus assumtum, non, est ipse morbus, aut mors: sed tantùm causa occasionalis eius. Non enim quicquam corporeum, agit immediatè in vitam aut potestates vitales (vtpote quæ sunt de natura luminum cœlestium) quin prius sit receptum, redditumque velut domesticum. Cumque venenum aliquod iam sit factum ciuis nostri diuersorij, degloritum nempe, vel attractum: nondum tamen adhuc potest ad occulta vitalium seminaria ingredi, vel admitti (quia est toto sui esse, extraneum) quin priùs venenosa qualitas, agendo in vitam, suscitet Archeum (omnium alioquin agendorum sub suo imperio, author atque opifex) in sui defensionem. Etenim alioqui non agit Pestilens venenum, instar ensis, qui omnes in eodem attactus sui momento, vulnerat æqualiter: Pestilens autem virus quosdam ferire non valet. Archeus itaque, cum ex sui indole habeat animales perturbationes, passiones, confusiones atque alteritates, subitò de se profert imaginem suæ alterationis conceptæ: illamque Ideam, in particula propriæ suæ substantiæ, in qua concipitur, depingit. Quæ sic instructa motris imago, est ipsamet Pestis. Siquidem Pestem non aliquam nudam qualitatem existimo, tametsi non alibi, quàm in corpore, tanquam accidentia in subiecto inhærentiæ, exsistat: sed Pestis est ens, naturæ virus per se subsistens in nobis, constansque materia, forma ac proprietatibus suis. Quod alibi tractatu de morbis penitissimè demonstraui. Hic monuisse autem sat est. Quod vita nil operetur vincendo, aut perdendo, nisi per motus vitales animæ sensitiuæ, quæ non est solita, nisi per Ideas operari in Archeum, motuum quorumcunque executorem: prout nec Archeus aliter operatur in corpus. Quocirca hoc loco obiter notandum est, quòd materialis atque immediata causa morbi interna, sit ipse morbus, non aliter quàm causa materialis, in homine, est ipsum eius corpus, à semine in senectutem vsque perseuerans: non autem quod aliqua sit hominis causa materialis coniuncta præter ipsum ipsius corpus. Quod est ipsum generationis productum, ex causa materiali nempe, & seminali efficiente interno. Quæ hactenus Scholis fuerunt obtecta, adeóque causas morborum occasionales separarunt internas, immediatas atque coniunctas, planè adhuc distinctas à producto. Quapropter hoc loco denique repetendum est etiam, quod in Physiologicis docui. Nimirum sex in nobis esse digestiones. Etenim in tribus prioribus, sua Retenta, suaque esse excrementa. Quæ cum singula in se, suisque regionibus sint molesta, imo per complicationem atque extrauagationem odiosa euaserint, in Transmissa ac Transmutata degenerant, variosque inde inducunt morbos occasionaliter. In quartâ verò, ac quintâ digestione, ostendi, non admitti vllum perceptibile excrementum. At in Sexta, quæ est Transmutatorum, plurima occurrere stercora spontanea, errore vegetatiuæ: aliqua insuper aliunde transmitti, vt etiam non pauca violento Susceptorum imperio, degenerare. Quæ hactenus à Scholis nescita, ideóque & neglecta fuere. Quæ ne ideò nomine proprio caruere, horumque effectus morbosi, ridiculè in quatuor fictos humores hepatis fuere translati, & adiudicari. Quocirca primus ego, quanquam Tartari causas morbificas expulerim, ne tamen videar cuncta, ex animositate, velle innouare, has sordes, Tartarum cruoris hîc vocabo: licè etymo improprio, quia veri nominis defectu. Excrementa ergò eiusmodi, siue aliunde, in habitum corporis sint delata seu demum proprio facultatum errore, seu transmutando facta, seu denique exterorum violento imperio, ibidem degenerata: Tartarum cruoris nuncupo. Non quod reuera sint Tartari in materia, ac modo, Tartari, vini: sed quia ex bono alimento, iam derorpato, quod antea secundum erat, atque vitale, postea hostile euaserit. Hæcque ideò præmonui, vt sciatis Tartarum cruoris esse productum Pestis, illumque facilè fieri à causis efficientibus pestiferis. Quinimò nondum sat est, dixisse Tartarum cruoris, productum Pestis esse; sed insuper oportet locum præfigere. Docebo enim mox, pestem esse venenum terroris: ideòque notaui, sedem eius, siue nidum primitiuum, esse in Hypochondrio; vbi videlicet prima terroris humani est conceptio, siue perturbationibus externis, seu demum sponte conceptorum motibus, contingat. Quamobrem adsunt in Peste, vomitus, delirium, dolor capitis, &c. quæ suo loco in Republ. Splenis depinxi. Itaque si Scholæ, Tartarum hunc cruoris, pro causa coniuncta posuissent, adhuc tamen ab inuicem diuersi essemus. Quatenus quod penes illas, causa connexa esset, Pestis productum apud me est. Nam Pestis, heteroclito modo, nos inuadit. Nec eius materia coniuncta, est aliquod solidum corpus, vel liquor visibilis, vt neque idcirco conspicua aliqua putredo: sed solum Gas, separatum, ac degeneratum ab Archei substantia. Quicquid autem visibile, vitiatum in Peste occurrit, non

est

est ipsa materia Pestis, siue non materia ex qua: sed est, vel materia occasionalis, de qua ante, vel est productum, siue fœtus, in quo Pestis sedet tanquam in nido. Quapropter Anthrax, bubo, aut eschara, non sunt materia primitiua Pestis; sed effectus ac productum, quod Pestis sibi parauit. Nam plerumque est Pestis tam atrox, ac velox: vt simulatque in Archeum est introducta, nequeat obmittere, quin de humore alimentario partem aliquam non subiiciat suæ tyrannidi, habitetque in ea. Quocirca si putridus humor, causa immediata Pestis esset, profectò putridus fuisset, antequam putruisset. Cum nempe ipsa Pestis, sibi paret vitiosum illud productum, quod Scholæ vocant humores, adhuc indefinitos. Fernelius enim, Scholis paulò sagacior esse voluit, nouitque ideò, Pestem non nasci, vel consistere è putredine quatuor fictorum humorum, vt neque ex aëris calore, aut frigore: sed ex veneno aliquo, abditarum causarum alumno. Denique aduertendum: quod cum tartarus cruoris, siue vltimæ digestionis viriatæ scoria, susceperit fermentum Pestilens, non minùs, quàm cætera transmutata, priuilegium habeat exhalandi per poros, sine vlla post se residentia, siue residuo capite mortuo (sic Chymici vocant residuam à distillatione fœcem) si nempe humores fuerint alimentarij: non autem si ipsa solidorum substantia, in escharam, aut anthracem, sit ambusta. Sic nempe, multò duriora Luis Venereæ tubera, ossibus, velut æqualia, arrepto resolutionis concilio, penitùs euanescunt. Quanquam autem tartarus cruoris, præfata quoque gaudeat prærogatiua, quoties extra vitæ œconomiam, vt infamis, est proscriptus: attamen dum in pus, aut virus saniosum transmutatus est, pellem prius erodit in escharæ speciem, quàm quod vaporetenus transsudet. Idque scilicet ob impressam peregrini fermenti labem, qua degenerauit in transmutatum formale. At si odorem fermenti quidem hauserit tartarus cruoris: sed nondum sit transmutatus: fiunt glandulæ, bubones, &c. quæ sudoris profluuio, citra cutis apertionem non tardò terminantur: vbi præfata alia id nequeunt. Hæcque omnia ferè Scholis in Catarrhos sunt relegata. Totus ergò tartarus cruoris, domesticus quidem partus est: sed nothus, qui vi, destructione, & errore intrusus. At cum remedia naturæ, sint subnoxia tantis digestionum aulis: & corpora, præstantiæ tam eminentis, possideant violentiam atque agendi robur, itemque sordes admistas, aut feras difficiles habeant non sat profectò æstimata est Pyrotechnia, quæ vnum subinde simplex eò altitudinis graduat, vt omnes digestionum sordes, in extimas vsque oras, persequatur cum vindicta. Alioquin in vltima digestione, plurimi occurrunt languores, inter incurabilia Scholis relata, ob vnicam solius remedij culpam, quæ defectum comitatur, & accusat. Non secus atque Sagarum opera sanatione destituuntur, quod negligantur remedia, quæ in mali radicem eant. Siquidem diabolica eiusmodi incommoda non tam corpus, eiusve sordes apprehendunt, quàm Archeum ipsum: qui cum sit velut hominis lucida imago, sequitur, quod dum ille spiritus, in aliquo sui corporis organo, detorquetur; idem membrum patiatur Archei symptomata. Adeoque quicquid patitur spiritus, vitæ sensusque rector; necesse est, patiatur corpus: non autem contra. Neque enim vno crure mutilus, proinde mutilum generat, Quia spiritus non est defectuosus. Nam quicquid corpus patitur, licet hoc idem sentiat spiritus: non tamen hic contrahitur, nisi passio ad extremū vergat, Id est, intra vitæ radicem, siue spiritum insitum confermentetur: prout de colica spasmode alibi ostrudi. Tartarus ergò cruoris, non est mirum, si ab Idea Archeali concitatur. Quotusquisque enim est, qui nescit, quòd indignatio, confusio, triste nuncium, terror, &c. statim appetitum edendi tollant: suspiria, vel lacrymas concitent? & insolitam sarcinam præcordiis subtendant, quatenus nempe alimentum sextæ digestionis, in stomacho degenerat, vbi videlicet eiusmodi passiones, proximè fabricantur? Hic ergò cruoris tartarus, semel degener factus, hostis mox more infestat. Ac prout canis semel rabidus, rabiem sua morte luit: Ita tartarus ille, semel proscriptus, inque sordium numerum relatus, nunquam deinceps in gratiam redit. Quia quicquid Archeus semel deserit, confestim moritur, quodque mortuum est, non ampliùs reuiuiscit, nec pacē cum hoste init. Itaque vindictæ cupido, & philautiæ indignatio, in primo naturę frōte, radicitùs cōnata sunt, manifestiùs quoq; insurgunt in subiecto perfectiore: adeoq; in sensitiuis, potestatis irascibilis thymosio, ac gloriam sibi vindicant Quare tartarus ille cruoris, Peste subactus, non paret ampliùs vitæ legibus, sed pristinæ obedientiæ suæ pœnitēs, furoris libertatem effrenem sibi arrogat, eoq; nos truculētiùs infestat, quo fidentiùs semel abdita intus Archei consilia receperit. Quod symbolizare nominat Scholæ. Tum enim est fur domesticus, cui viæ ad thesaurū, promique intestiui, sunt cogniti. Quam enim celeriter necāt, paucæ puris guttæ, sub cranio; quamque atrocitatem non minatur cruor extrauenatus? quam crudelis, vel vnica spina in apostemate? nō mirum itaque, morborum ferocissimam Pestem mox parere suum productū, sedemq; si non reperierit, sibi statim faciat. Restat tamen sanandæ Pestis spes, quod tartarus ille, suumq; Pestis diuersorium, diffleant debito sudoris exterminio Quod intellige, quandiu manserit in specie liquabilis tartari. Alioqui namque si partem solidam arripuerit, spes vitæ intercidit, nisi ipsa pars arrepta statim sequestrari queat. Ecthymata autem, strig bilines nigræ, aut vibices, Archeum denotant affectum. Pellis namq; sunt tinctutæ superficiales; quam si profūdiùs apprehēderint, etiam cauterizant. Cumq; Archeum immediatè penetrent, præ cæteris celerrimo indigēt remedio. Notatu quoque dignum, insensilem diapnœam, in Peste, differre à sudore. Eò quòd diaphæresis, siue insensilis transpiratio, sit materia alimēti, adeoq; etiam tartari cruoris cōtaminari: sudor verò est de substantia Laticis. Trāspiratio autem, cum sit continua, etiam citra sudorem: Hinc fit, quod sudor potissimum abluat, & sicca transpiratio ob id rarò ad Pestis sanationem sufficiat. Abluensque sudor copiosus, ideò ciendus. Vt dum pestilens tartarus transpirat sua veneni nequitia, sudore partim eluatur, partimque discessus mora acceleretur. Hic liquet difficultas à Scholis notata, & non dirēpta. Nimirum, cur aliquot defectus stomachici, non vomitu, aut secessu; sed solo curentur sudore,

Eò quod consistant in Rttentis stomachi transmutatis in Stxta digestione; non autem in cremoris tesiduis. Pestis itaque plerumque in stomacho incipit, ibique tartarum patrat ac inficit: in quem perturbationes Archei suos fecete mox impetus. Non omnis imaginatio concupiscibilis ibi suam sedem babet, atque Ideam fabricat. Max méque circa stomacbi orificium, virales vires celatæ sunt. Vt alibi multoties ex professo dæmonstraui. Quia autem tartatus ctuotis, fotma est mucaginis; Hinc Pestis idea, lubens in glandulas prutuberat. Stomachus namque eiusque Archæus, quia continuam imaginandi societatem in cerebtum mitrit, hinc parotides ponè autes. Per diapthagma verò in pulmones atque axillas penettat, otimtque spirandi anxietas. Pestiferi antem odores in stomacho parati (quod nos, odotibus carbonum sæpè experti, vomuimus cum cephalagia, ac deiecta appetentia) vomitus ftequentes cum dolore capitis comitantur. Sin autem pergaot ad bepat. Iam bubu in Inguine,

Imaginantur Mineralia & Herbæ, suo modo anomalo.

QVicquid per esse teale subsistit, quodammodò seipsum amar: quapropter etiam sentium amici, vel hostium: id est, suatum commoditatum, ac molestiatum babet. Quare Philautia enbat in gremio naturæ. Res autem, vix vnquam eodem statu, absque vicissitudine permaneut. Ergò aliquid tolerant. Sin ergò patiantur, viamque destructionis ambuleot, necesse est vtique, causam habeant, vnde dolent. Quare symparhia, & antipathia, etiam in Lapidibus (In Magnete autem manifestissimè) notantur. Quæ tamen absque sepsu consistere nequeunt. Vbicunque autem iste sensus est, licet obtusns; contingit etiam speciem imaginationis aliquam, subiecto suo conformem, comitari. Aliàs namque est penitus impossibile, aliquid sibi consonum diligere, apperere, attrahere, & applicare, vel aliquod aduetsum fugere, nisi teciprocè sensus aliquis, cognitio, desidetrium, auetsioque obiecti adsint. Quæ cuncta claudunt in se obscutam sensationem, imaginatiooem, ac selectionis aliquam imaginem. Alioquin enim, quomodo tes mouebitur, aut alterabitur ad obiecti sui præsentiam, nisi ipsum sentiat sibi adesse? Si sentiat, quomodò alterabitur, nisi sub conceptu passionis sibi sensatæ? ac nisi sensatns ille conceptus aliqualem in se includat imaginationem: In hoc angulo (nota Lector) abstrusa iacet omnis occultarum proptietatum cognitio, quam Scholæ à sua indagine proscripsere, desistentes vnde incipiendum erat, iuxta axioma; Philosopho auspicandum, vbi natura desinit. Deliberaui itaque exquisitius demonstrare, quòd inanimatis inhabitet species sensus, phantasiæ, imo & electionis: analogá tamen ratione, iuxta capacitatem & gradum cuiusque. Non interim heic zoophyta commemoro, quæ probandi longinqua absentia, viderentut multis ridicula. Nostrum autem patadoxum offendet neminem, modificatè intelligentem. In primis indubitatum est, quin flores aliquot Solem comitentur, tam diebus lucidis, quibus Sol non splendet, quàm ipsis noctibus: Attestantes sibi motum, sensum, & dilectionem Solis esse, vtpote sine quibus impossibile est, occultatum Solem comitari. Etenim prout sero Solem in occasu amittunt (qui dum festinat ad ortum, non operatur apud nos, in vmbra terræ morantes) attamen siue interea nox caleat, seu geat, serena sit, aut pluuia, non cessant tamen flores æqualiter sese ad ortum flectere. Quod in primis designat notionem ortus, & circuitus solaris sibi esse, qua parte sit occasurus, & oriturus. Voca instinctum naturæ, vel vt lubet. Nomina namque, rem non mutabunt. Res ipsa est facti; factum autem causam suam in flore habet. Hæc autem in plantis, vegetanter animatis sic contingere, minus mitum. Sed quod etiã locum in mineralibus habeãt, sic probo. Nihil ferè in natura fit, absque motu proptio: nihilque sponte, aut à seipso mouetur, nisi ob proprietatem, à creatore sibi inditam, quam Veteres amorem proptium nominant, voluntque hactenus Philautiam, naturæ esse primogenitam, pro sui custodia datam, atque innatam. Hæcque vbi adest necessaria quoque est Sympathia, ac Antipathia, respectu diuetsitatis obiectorum. Sic nempe auium cæterarum plumæ, à pennis aquilæ catiem subire dicuntur; & pannus, è sponte mortuarum ouium lanis, mox sponte foraminibus, quibus perunditur, velut carie tesolutus, quibus locis, fila mortuæ lanæ decurrunt. Quod non fit, si totus pannus pariter ex mortuarum sponte pecudum lanis construatur. Sic tympanum ex pelle ouina & asinina murescit, si vicinum pulsetur ex corio lupino. Pellis Gulonis (animal voracissimum in Suecia est) homini quantumuis sobrio, nec venatori, somnia ordinaria excitat de venatione, ac comestione: si dormiens eadem tegatur. Sed quid hæc ad mineralia? Vado equidem à vegetabili regno, per res mortuas, sensim ad Lapides, quibus Sacra magnam virtutem tribuunt. Enim verò lapides nec mouere, nec alterare possent, si sensationem sui obiecti non haberent. Nec enim corallus rubens pallesceret, si carnem mulieris hystericæ gestatus tetigerit, nisi eius defectus ipse sentiret. Lapidum manifestissimus enim Magnes se prodit, qui se proptio motu locali vertit ad aquilonem, quasi vitalis esset. Non autem, quod à Borea trahatur. Quoniam si Magnes, auersa sui parte, ponatur ad Septentrionem in pyxide lignea, super vultum stagnantis aquæ, quam citissimè pyxis se voluit, altero, atque opposito Lapidis angulo, ad aquilonem. Ergò si id fieret, per tractum Boreæ, & non spontaneo impulsiuo motu ipsius Magnetis: mox pariter quoque pyxis, eodem tractu, ad ripam borealem concederet. Quod tamen non fit: sed manet pyxis cum suo lapide immota, postquam lapis se cum pyxide retorserit, requisito latere, & motu. Clarum est ergò, quòd Magnes sponte propria se voluat ad Boream. Vnde deinceps sequitur, sibi esse sensum, notionem & desiderium ad Boream, simulque conformis motus initium. Porro, si quis prope præfatam pyxidem, frustum politum chalybis teneat, ad latus australe, confestim tunc Magnes Boream negligit, ac se ad aciem vertit. Sicut nedum pyxis se vertat ad chalybem; sed tota etiam natet aquilonem versus. Vnde quoque obuium est, quod Magnes fortiori appetitu feratur ad fertum, quàm ad Aquilonem: sique illi chalybs minoris alteritatis, quàm Septentriu.

Septemtrio. Consequenter etiam patet, quòd manifesta polleat obiectorum electione. Nonnulli circa hanc rem futile monerunt dubium, An videlicet Magnes ferrum trahat, an verò ferrum trahat ipsum Magnetem? Nescientes vtrimque esse reciprocum tractum. Qui non venit paulatim, ob multam familiaritatem, nec seruat respectus, nec obseruat fines lucri proprij, fruitionis, circumstantiarum, aut consequentiæ. Nec iste tractus est obnoxius adulatori, aut detrectatori: sed est donum in Archeis: vtriusque partis, à natura primordialiter ingenitus & charactere proprietatis signatus, ab eo, qui fecit omnia, ita quidem vt si chalybs sit magnete leuior, trahatur ad magnetem: secus verò, si lapis chalybe sit lenior. Eò quòd tractus non fit in vno, & obedentia tractus in altero: sed vnicus tractus mutuus inclinatiuus, & non trahentis, cum renitentis velitatione. Adeóque exhinc manifestatur, quod desiderium sit naturâ prius tractu, traductusque, vt aliquid posterius sequatur desiderium: tanquam effectus, suam causam. Si ergò testante Veritate, cuncta ex operibus sint dignoscenda, fructusque suam prodant arborem: prof. ctò eiusmodi attractiuæ inclinationes subsistere nequeunt, absque testimonio alicuius vitæ conpartieipatæ, sensationis, notionis & electionis. Potiò nec minùs mineralium vita, quàm vita vegetabilium, suam per vitam distinguitur à vita animali, atque eorum generationes iouicem. Eò quòd vegetabile, ae minerale, non operantur nisi vnum, aut pauca propria: eademque adhuc cum præcisitate, alteritate, proprietate, inclinatione atque necessitate, quot-es obiectum proprium illis est præsens: Sed animal operatur plura, eaque nec coactè, vt neque per accidens obiecti: verùm prorsus per desiderium, complacentiam, appetitum, voluntatem, & electionem cuiuspiam deliberationis. Cum eorundem prima operatio sit vita: secunda autem appetitus, desiderium, vel amor proprius, vel oblectamentum, Tertiò tandem selectio deliberatiua, & obiectorum distinctiua, Sic vidi taurum libidine saturatum, veterem vaccam spreuisse; oblata autem iuuenca, lasciuisse mox statim denuò. Obscurè autem viuentium prima operatio, est potestas ad essentialitatem seminalem. Altera demum, exercitium potestatum, & proprietatum. Tertia tandem, maior minorque inclinatio motus, & notio. Quæ quidem non fluunt ex electione deliberatiua: sed ex potestatiua alteritate, peregrinitate, similitudine, appropriatione, puritate, aut obiectorum ineptitudine. Quocirca fuit Veterum iusta opinio, omnia esse in omnibus, per modum recipientis. At potestates eiusmodi, propter obscuritatem sui indiscretam, & Indagatorum socordiam, vix creditæ fuerunt: à præcedentibus verò, atque modernis, non consideratæ. Ac propter accessus difficultates, mundum vaga desperatione, & nomine occultarum proprietatum circumuenere: ac seipsos sua obcæcarunt ignauia. Scopus autem meus hoc loco fuit, Quod si herbis ac mineralibus, huiusmodi notiones, proprietatum occultarum anthelees, atque moderatrices insint; easdem potiori longè ratione, & luculentiori modo inhabitare carni & sanguini. Nimirum excellenter, cum particulari & affectatâ notione, motu, inclinatione, appetitu, amore, alteritate, hostilitate, & repugnantia; quam illa, quæ in nobis quinque sensuum ministerio occurrunt. Vsque adeò in carne & sanguine, esse quandam seminalem notionem, distinctionem, imaginationem, amoris, conuenientiæ, similitudinis: itemque timoris, terroris, tristitiæ, repugnantiæ, &c. cum intuitu lucri & damni, noxæ & complacentiæ, superioritatis inquam & inferioritatis, adeòque agentis ac patientis. Quippe quæ dependentia necessaria, necessitata consequentis, fluunt, & comitantur prædictas sensationes. Quæ sanè in vitali sanguine, altiori gradu sunt characterizatæ propter innatum Archeum harum passionum quarumcunque authorem, ac sabium: quam alioquin in toto genere non animâtam. Deus namque à cadauere, extinctis viribus defuncto, quemlibet dentem hominis viui, solo, attractu, marcescere, excidereque, quia spetni à vita eget. Quod non item præstat dens à cadauere, violêta nece interempto, vel acuto mox morbo extinctu. Capillus pariter cadaueris, spontanea sensim morte sublati, solo attactu, caluos facit. Verrucæ atque stigmata, à perturbatione prægnantis fœtui inducta, attactu cadaueris, sensim ac sponte mortui, donec pars stigmatis intimè refrixerit: sponte etiam stigma sensim euanescit. Attende mecum, in hæc non sunt alterius sensationis testimonia, quàm illius frigoris. An insuper in isthac sensatione, non sit connexa cognitio naturalis, atque mortis formido. Quæ adhuc cadaueri insunt quoque. Siquidem Tetanus ad cadaueris, siue rigiditas eius, non est frigoris aliqua congelatio: sed mera conuulsio musculorum, mortem horrentium, viuentium, quæ etiam post animæ discessum. Hinc nempè cadauera eorum, qui violenta morte opperiunt: quia non omnino extinctis viribus catois interennt, Tetanum præfatum non nisi dudum post sentiunt.

Animal phantasticum.

Herbas & mineralia, instinctu quodam naturæ, id est, suo modo imaginari, Sic ocimum eruorem ac Mumiam, conceptus quosdam natiuos, habere dixi, in ordine, ac similitudine ad hominem. Quæ vt ad scopum nostrum de Peste dirigantur. Meminetis, quo pacto perturbationes prægnantis, appositâ manu ad aliquod membrum, licèt inaduertenter, incogitanter, citraque voluntatis concursum, depingant in fœtu, membrum contacto correspondens, imagine obiecti illius perturbationis, Imagine inquam: non autem signatura otiosa. Sed, pura appetitum fuisse ad cerasum: depingitur vtique in fœtu, & in membro consimili, quale prægnans sibi manu terigit, cerasum, quod viridescit, flauescit atque rubescit quotannis, iisdem stationibus, quibus arboris cerasa, has colorum vicissitudines acquiront. Et quod est lôgè mirabilius, contigit fœtum sic signatum, Maio, atque Iunio has signaturas colorum. in Belgio passum: qui postea, in Hispania Martio & Aprili, easdem exprimeret, Ac tandem rediens in patriam, rursus in Maio ac Iunio illas ostêtaret. Sub valida quoque prægnantis impressione, nedum noua superinducitur cerasi generatio: sed etiam contingit, vetus esse immutari, cogitque loco credere generationem

tionem ſeminalem: imò & Dei imaginem, iam viuidam, vel in procinctu ſui aduentus, non venire, ſubſtituique ereaturam alienigenam, atque monſtrum. Quorum contingentiis ſunt plenæ, quotidianæ, atque in vitæ experientiæ. Quæ poteſtas prægnanti data conceditur. Non tamen quod proin aliis mulieribus; imagines conceptuum non deferantur pariter ad vterum, cui non inhabitat embryo. Docui namque ſingulari tractatu, hominum perturbationes, in præcordiis, circa os ſtomachi, fabricari. Vitis nempe inde ad cor aſcendere, mulieribus autem procliuius mitti ad vterum. Eò quòd mulier deſtinet naturaliter inſpirationes vitales ad fœtum. Adeòque omnis præcordiorum commotio muliebris continuò reſpicit vterum, ſiue adſit fœtus, ſiue non. Quicunque ergò mulierem deliberato animo perturbat mœrore, &c. is illi morbum volens immittit. Et qui grauidam infeſtat: matri, ac proli officere, ſe ſciat. Hinc puellæ circa maturitatis annos, ſi difficultatum conceptibus anxientur, ſolent vanis conceptuum Ideis vteri parietes continuò depingere, vt plurimum ac variorum ſymptomatum ſibi in malaciam autrices fiant. Quoniam vterus non impunè fert, ſibi tranquillitatem auferri, per peregrinas imagines. Vir autem ſuas in præcordiis format imagines, tam concupiſcibilis facultatis, quàm iraſcibilis, vt non immeritò proinde amentia dicatur Hypochondriaca, idque non ſecus atque in muliere contingit: ſed conceptuum ideas ad Cor & cerebrum tranſmittit liberius. Quidam enim expectans manè, prætorem in ſuam ſupellectilem miſſum iri, tota nocte ſedens mœſtus, capite in palmam manus inclinato, manè latus capitis canum habuit, qua parte manum tetigerant tempora. Adeòque manus prægnantis ſuas exorbitationes ad vterum, & viri manus, ſuos pauores vſque in pellem capitis traducit. Saltem hinc patet, pilorum eſſe veram accretionem, nutritionem, atque non inanem colorum ſignaturam, non autem innaſci per appoſitionem, à retro expellentem. Dein, quod perturbatio in viris, multum affinis ſit muliebri, licet longè infirmior. Docui quoque aliàs, perturbationum energiam in Splene conſiſtere. Quapropter vetuſtas Saturnum, principium atque parentum deaſtrorum, etiamtum quoque Aſtrorum ſummum, qui nempe deorſum in reliquos influeret: nequaquam reliqui ſorſum reflecterent, vtpote ſtellæ ad ſublunarium commoditates conſpirare credantur, non autem ſurſum. Saturnum itaque originem vitæ, & conceptionum ſiue generationum initium dixere: imò & deuoratorem recentis pueri nominarunt, deſignantes per hoc, quod imagines à facultate concupiſcibili fabricatæ fecundent ſemina, & digeſtionum in nobis hoſpitia: prout quando exorbitant, nouellum ſanguinem conſumant, morboſque plurimos incutiant. Imaginatio igitur ſplenetica, primos habet impetus, qui conceduntur non eſſe in poteſtate noſtra. Saturnus ideo, velut citra initium fictus: Iupiter verò præcipua eius proles, ſede parentem deiiciens, rationis fulgorem ſignificabat, primos imaginationis impetus ſubigentem. Imagò verò, per imaginationem formata, mox in Splene veſtitur ſpiritu vitali, eumque aſſumit, vnde Idea fortificatur ad operum executionem. Quotuſquiſque enim eſt, qui non ſenſit ſubinde circa ſtomachi orificium (qua parte Splen maximè ſenſitiuus, ſicut & tactus in extremis digitorum) perturbationes, anxietates, & ſuſpirandi occaſiones? Nonne eſurienti mox tollitur appetitus, per triſte nunciũ? Notabile heic eſto: quod licet prægnanti ſit planè ignota eſſentialis diſpoſitio rerum, ſub perturbatione apprehenſarum, eaſdem tamen penitus format, atque figuret in fœtu, dum extra numerũ arborum, in carne, ceraſum fabricat in inſtanti, continens internò eſſe, & ſeminalis ceraſi ſcientias. Non mirum eſt igitur, terrorem à Peſte fabricare Ideã Peſtis; vnde Peſtis ipſa mox pullulat. Quamuis anima ſenſitiua hominis, Peſtis eſſentiam ignoret. Hic patet cãpus apertus, ad probandum cũctarum rerum notitiones ſiue Ideas, in nobis formari vi animæ ſenſitiuæ: iacere tamen obtenebratas in mente immortali, quas Adamo præſentes fuiſſe credimus, dum brutis iuſta inderet nomina. Etenim ſi muliebris conceptus, exundatione perturbationis cuiuſpiã illectus, internas plantarum animaliumve diſpoſitiones depingat (imò quandoque cum tota ſui fœtus tranſmutatione) neceſſe eſt in ipſa mente tanquam diuinæ imaginis ſculptro eſſentiali, rerum ſublunarium ſaltem notionem eſſentialẽ habitare, modò in naturæ impuritate & peccati originalis macula, depreſſam ac deformatã. Alioquin anima ſenſitiua res alienas facere non poteſt, quas neſcit & non habet: adeòque opus eſt, ad huc confluere mentem immortalem, perturbationibus excitam. Obſcura atque difficilis admodum via, per quam Adepti, nulla librorum ope priſtinam ſcientiarum lucem aliquã venari contendunt. Ideóq; & Laborem Sophiæ appellant. Eamque Paracelſus æſtimat decuplo faciliorem, quàm didiciſſe Grammaticen. Opinatur tamen Picus, niſi operator vtatur medio, plũm mox operimum Biuſica, ſiue ari litate cerebri. Propter aſſiduitatem ſpeculationum, ſpiritum vitæ attenuatũ iri. Quicquid id ſit, ſaltem cauſarum inſcitia neglexit plurima, fueruntque ægrorũ opitulationes fruſtra exſpectatæ. Diſcuſſi autem hoc loco imagines, phantaſia genitas, quo conſtet, qualiter omne corporeũ proueniat ex inuiſibili ac incorporeo Initio (quod antiquitus à mundo Intelligibili peti affirmabant) per imaginationem. Antecefforis parentis, imitando quadam ſimilitudine, mundi creationem iuſſu incomprehenſibilis Verbi *fiat*) ex infinitudine Nihili, ſemel factam. Quæ deinceps ſuam nacta eſt continuationem ex dono Verbi *Producantur ſemina*. Per prædiductam imaginationem ſcilicet, tam plantarum, quàm animalium. Natura itaque, ſequendo infuſam ſibi poteſtatem, profert omne ſemen, ex imagine cuiuſdam conceptus. Eſt nimirum tam in animantibus, quàm in plantis, imò & in ipſis mineralibus, ſua cuiuſque imaginatio, ſuo modo improprio, productrix tamen. vtrobique fecunditatis ſeminum, tam ad eſſe naturale, quàm ſuper incidentiũ, & monſtroſorum. Imaginatio quippe condit rei conceptæ imaginem, quam ſuis à Deo datis donis conuertit in medio, quod ſemen dicitur. Sine qua videlicet imagine, omne ſemen eſt duntaxat inanis ſiliqua. Non ſecus atque flos peponis, à tergo non habens promiſſum peponem, inane eſt oſtentum. Imago atque ſeminalis illa, prout in ſe gerit perfectam ſimilitudinem ſuæ iconis concipiendæ: ſic etiam

liberam incorruptamque cognitionem rerum sibi agendarum subiet generationis decursum. Hoc tamen notabile in generationibus. Quod si ut prægnans non operatur proposita mirabilia, nisi sit perturbatione percolsa, silexque fit concussus ad chalybem: Ita semina animalium desinunt esse fecunda, nisi coniuncta sit libidinis perturbatio, faciens animam descendere in semen, ut illud illuminet. Quapropter herbæ mox à producto languent, completo suæ imaginationis siue proprietaria scopo. At mineralia, quia non sunt destinata, ut propaginem è suis corporibus excitent, eò quoque suos imaginationis fines longè obscuriores habent: Cum ergò omnis generatio imaginem præsupponat, iuxta quam suas dispositiones exsequatur. Hinc fieri nequit, quod imaginatio terroris generet Ideam amoris. Nec phantasia metua ab hoste, phantasma producat terroris à Peste. Non immeritò quoque loca, infecta Peste, vitanda sunt, ac nedum propter vitiatum iam atque contaminatum aërem: verumetiam, ut obiecta vitentur, quæ ad terroris imaginationem conducunt. Iam eminus apparet litus, quorsum nauigamus, & quo pacto terror sit pater Pestis. Pueros etiam contingit celerrimè imaginari, atque commoueri: illorum tamen perturbationes non gerunt seminia in suis imaginibus, aut Pestem ea terrore sibi faciunt. Perinde namque his est, atque nouello fidicini qui primis lectionibus conceptam cogitationem, non nisi difficulter ad digitos transmisit. At postquam artis gnarus est, digitique iam assuefacti imaginibus tonorum, ac motuum: peragunt inhæsitanter mandatum phantasiæ, totumque personant Hymnum, licet subinde attento colloquio mentem à musica auerterit. Neque enim cessant digiti ad finem percepti Hymni pergere.

Imaginatæ Pestis requisita ad Ideam.

SÆpè fidem experientia fecit, quod quis terrore solo, Pestem absentem sibi atque suis parauerit. Quæ veritas ostendit, quòd imago phantasiæ, ab incorporeo suæ nuditatis esse, & cogitationis simplicitate, se paulatim vestiat, induatque vitæ spiritum, & in eo sui productum seminale relinquat: ens sanè, ad magna atque terribilia facinora promptissimum. Verùm enimverò, ut ad exsecutionem suæ destinationis nondum est satis, (Repertum nempe, quod imago, ad viscera perueniens, nihilominus non rarò flaccescat.) Idcirco declaraui in prægnante, manum insuper requiri, organum organorum, ut externum & signum determinati membri, in quo est sculpenda imago. Etenim perpetuò anima media viuit, super quæ imago fertur ad esse, & operari. Delineare autem idcirco debui, qualiter anima operatiuas suorum conceptuum imagines, ad manum, nequaquam autem ad pedem dimittat exemplo fidicinis: & quo pacto, per consuetudinem, suas statim imagines transmittat, quæ alioqui præter consuetum, molestissimè eò pertingerent. Quocirca notandum, si prægnans fuerit dextera (sinistra tamen manu aliquod sui membrum sub perturbationis insultu attigerit, nihil inde super fœtum signatum iri. Vnde apparet, manum illam, quæ communis ordinaria, & quotidiana est cogitatuum exsecutrix: sit etiam directrix imaginum ad loca, & operationes. Vir ideo non perinde fortiter per phantasiam operatur, atque mulier: nec alia quæuis fœmina, perinde atque prægnans. Neque etiam terror quiuis pestem generat. Terror enim à lupo, colubro, aut cane rabido, non parit in nobis imagines operatiuas lupi, aut colubri: Imò nec quidem vbi lupus visibiliter adsit; prout tamen Pestis, per terroris imaginem, nobis nascitur. Dubium itaque subest, An terrifica imaginatio animæ, à Peste, eiusque imago, sit sufficiens, & adæquata causa Pestis? Seriò imprimis attendendum, Imaginationem per se sufficientem ad operandum, nisi alia insuper concurrant. Imprimis namque in ordinariis processus omnibus, solitisque operibus, ex deliberatione electiuæ animæ prouenientibus, oportet adsit voluntas. Pistor namque frustra multa, de panificio, intentéque imaginabitur, nisi manum voluntas, non quidem ad aliquod membrum: sed ad pastam, admouerit. Ego pariter de Peste scribens absque terrore, in pleno velle, & conceptu cogitantis animæ, multa de Peste meditor: non tamen ob id banc mihi contraho. Nemo etiam, nisi forte desperans fatuus Pestis generationem in consensu voluntaria intendit. Requiritur ergò voluntas explicata, in quotidiano ac naturali cursu actionum operatiuarum, in quibus velle, deducit conceptas in deliberatione imagines, ad exsecutionem operis. At nullatenus exigitur consensus voluntatis, ad generationem entis, aut transmutationem vnius in aliud. Siquidem omnis transmutatio, licet monstrosa, nititur tamen priuilegiis veræ generationis: cum sit reideatio in Archeo, ex victoria nouæ imaginis, traducta super seminalem, quæ priùs erat concepta in Archeo. Ergò consideratio transmutationis, non expendit consensum voluntatis. Denique, neque nuda imaginatio, siue imaginis productio, neque manuum attactus, sufficiunt simul ad transmutandum: Sed (attende benè) omne opus imaginationis quod in nobis nouam generationem, vel transmutationem vnius in aliud, producit necessariò, requirit alicuius fidei concursum, colligatæ in eodem subiecti puncto, ipsius phantasiæ. Nimirum, terror ab animali nocuo, non producit in nobis istud nociuum animal, neque eius saltem venenum. Perinde etiam, vti mea attenta imaginatio, meditans mirabile virus Pestis, non generat proinde Pestem in me: Ratio itaque quare terror à Peste magis Pestem faciat, quàm terror ab animalibus, venenum eorundem in eo consistit: Quod venenum Pestis non solùm fiat ex apprehensione, & conceptu terribilium effectuum: Sed quod simul concurrat cum illis inseparabilis quædam fides, per quam territus, ac pauidus quisque, timendo imaginatur, creditque tenuiter, se iam aliquid pestiferi veneni contraxisse. Vnde (nec enim prius) Pestis imago, per huiusmodi terrorem concepta, operans, & fecunda euasit. Nam is terror, cum suspicione credula, applicat animam sic territam Archeo, vt hunc vestiat imagine terroris concepti. Cuius quoque fidei defectu, etsi animalia ingentem terrorem conciperent, non tamen Pestem humanam accipiunt vnquam: licet suam tabem, vt naturale venenum, quandoque hauriant, vnde etiam oppetunt. Est namque venenum fermentale,

quod

quod vtut celerrimè cum iis transigat: vera tamen Pestis non est. Quisquis autem rabientem, in se insilientem videt, & quantumcunque exinde territus fuerit, imò febrim concipiat, atque moriatur: nemo tamen vnquam vel tenuiter credit, se sibi venenum hausisse, absque morsu. Quare etiam totus suus terror est saltem, ne mordeatur. Quod potius includit præcautionem futuri, quam fidem nati veneni. Terror igitur, occasio Pestis, vehit in imaginatione aliqualem fidem, timoremque, se aliquid contagionis, actu hausisse, sub incertitudine, & agonia eiusmodi. Eò quòd venenum Pestis sit inuisibile, non autem rabidi morsus. Quæ particula fidei, cum perturbatione terroris, perficit actualem imaginem in Archeo, generandæ Pestis semen. Eò quòd imaginatum, apprehensum cum perturbatione, & creditum, fiunt actualiter in eodem puncto phantasiæ, proficientis imaginem, in Archeum, tanquam ens seminale. Alioquin etiam, nec quæuis fides, ad hoc est sufficiens. Quippe nemo est, qui non credat firmiter, quod Pestis possit occidere, contaminare, aduenire, &c. Sed talis ista fides est languida, & velut mortua, nec proinde operatiua, id est, non nocua. Nisi essentialiter in eodem identitatis puncto, sit connexa terrori, apprehenso cum perturbatione, ex haustu actualis veneni. Castra enim & acies, persæpè pauorem panicum, ac lethalem terrorem arripiunt, simulatque cum timore perturbationum credunt, hostem proditoriè, aut clanculum irrepsisse, aut insperatam opem nactum, &c. Quæ cuncta sub nocte opaca magis inualescunt, quia fiunt inuisibilia, magisque horrenda, ac timenda vniuersa. Somniales pollutiones, quanquam fortem habeant imaginationem, absque motu aut fornicationis illecebris, sufficientem expulsioni; fidei tamen illius defectu, semen tantum sterile eiiciunt. Etenim etsi imaginatio operetur dormiendo: non tamen fides operatur somniando. Quippe quæ non imaginationis, at solius est filia voluntatis. Somnus nimirum ad hoc conducit peculiariter, vt transmutatus liquor alimentarius, per appositionem, mentisque informationem, omnino assimiletur. Quapropter adulescentibus annis, plùs, atque profundiùs dormitur, quàm subsequentibus. Cumque materiæ vitales suas habeant imaginationes naturales etiam quæ non sunt imaginationes intellectuales: certè, ipsa sanguinis imaginatio, subter somnum, potentissimè operabitur. Sed fides, cum sit vis separata, animæ se voluntati alligata, necessariò quoque sub somno sopitur. Est itaque imaginationis Spleniticæ actus propemodum inconcussus, ac indesinens. Sed anima, semel credens vnum aliquid, cessat dein, quiescitque à credendi aut confitendi consideratione, donec de nouo obiectum illi refricetur. Nec hoc loco loquor de fide Christiana, dono Dei supernaturali; sed intuitos confidentiam: tam scilicet delusionem credendo, quàm rei veræ putationem. Catula enim quædam iuuenis, & nondum lasciua, catellum quindecim dierum nacta, lambis, amat, & mammis apponit: dein infatuata, credidit suum esse fœtum, adhuc erat incorrupta, mox illi mammæ tuberant, & vidi copiosum lac profudisse. Item mediâ Hyeme si optes pullos, tepefac oua linteo calente, atque interim depluma pectus caponis, pone super oua, vt foueat, eumque ibidem conclude. Qui teporem ouorum, ac frigus pectoris insuetum, surgendo sentiens, incipit oua fouere. Incubando autem concipit falsam fidem, creditque se ouorum matrem, pullos omnes, ad extremum vsque educit, & crocitatu fouentis gallinæ similis, conuocat, pugnaxque pro pullis, gallum fugat: atque tandem ingens tristatur, à pullis derelictus. Si itaque talis fides, operetur tanta, quid non fundatur qualibet, terrori Pestis coniuncta? Inest ergò imaginatio quædam, sanguini natiua, partibus animalis, imò & morbosis excrementis: adeò vt cruori extrauenato, iam remedia magnetica, applicari cum fructu inceperint. Consideremus etiam, sextæ digestionis mucilaginem excrementitiam, adhærere intra harundines (vnico sic etymo voco venas, arterias, intestina, & canales quoslibet) sua primum qualitate insontem: sed hospitij ius, quatenus indirectè aduena est, violantem. Ideoque per se, parti insidiantem. Mox dein, ab Archeo, parti insito, concipitur desiderium expellendi illam: cuius conceptus Idea, in exosam mucilaginem imprimitur. Quæ cum sit seminatis, formam, aliqualem vitam, itemque & hinc potestatem agendi, nanciscitur: ac suam deinceps materiam moderatur, ad propositos sibi, nactosque fines. Membrum autem, non valens subigere hospitio, sibi inuito connexum, maiori flagrat nisu, appetituque expellendi. Nec enim appetitus iste est amplius ens rationis, siue imaginatum: sed surrexit in ens quoddam seminale, propter conceptam ab Archeò Ideam, sibi impressam, induitque materiam exoticam, in omnem morbosi seminis perfectionem. Non secus atque in saliua rabientis, ipsamet rabies seminalis, & in picto fœtus ectaso, conceptus grauidæ. Sic namque potestate agendi, ditata materies, iuxta imaginem indutæ passionis, incipit agere in membrum hospitale. Inest nimirum illi iam ipse morbus, semine efficiente potius. Qui tandem pertinacius connexus, sæpè victor, vitalem facultatem illius membri in sui clientelam subigit. Mortificat nimirum, suoque contagio conformem partem, cui insidet, reddit. Pars autem, cum sit lassationi, huiusque termino, obnoxia; è contra verò character, sine idea seminalis iam concepta, sit indefessa: necesse est, velut conuocatis viribus Archei, morbus ille proscribatur per crisin, vel robore morbi sponte exantlato, orbetur vi agendi, fiantque oppilationes, ac scirrhi: vel loco, victa pellatur, fiatque abscessus: vel medicaminis præpollenti vi pellatur. Aliàs namque, natura habenas deserens, manus vinctas morbo tradit. Quatenus scilicet pars continens, à contento hoste victa, reliquum totum, sibi simile reddit, non secus atque Gangræna minutula, totum mox mortificat, ita & materia morbosa adhærens, partem cui adhæret infectans, totum integrale mox inficit. Neque enim semper sunt ab initio, innata semina morbosæ materiæ: quid ideo tantisper tantùm est materia occasionalis. Quinimo vt plurimum fatua, atque innoxia qualitatum prosapia, innocentiam simulant spinæ morbosæ. Noxa nunquam alioquin intro admitterentur, quia intimè ante admissionem, atque sagaciter, ab Archeo examinari solent. Sternuntur enim in limine mox, quæ-

eumque incapacia sunt necessitudinis vitæ. Si ergò sordes, proditorio errore intrò admissæ, aut per degenerationem subortæ, intus hostilitates recipiant, easque in nos exerceant, dum agendi robore fuerint qualificatæ ab Idea recepta: nec mirum etiam, si fermentum veneni subinde acquirant, eoque nacto, paratas in nos manus iniiciant. Hæc est succincta tartari cruoris imaginumque morbosarum origo, progressus, atque historia. Porrò imagines venenorum sic se habent: In bestiis enim venenosis, venenum fieri ex imagine iræ, prouerbio docemur. *Morta la bestia, morto il veleno.* Quod locum dumtaxat habet in venenis propriis speciei. Non autem in cadaueribus, Peste extinctorum, quod tam in hominibus, quàm falcone, quotidie experimur. Eò quòd Pestis non ex ira, pro more serpentum venenosorum, nascatur. Canis namque ludens si dente icerit, vulnus citò medicabile infligit: sin autem irato dente, non tamen quam præcedens, profundius mormoderit, iam vulnus fecit, veneni iræ particeps. Sin autem rabidus fuerit, iam non transiens venenum iræ: sed rabiei suæ mortiferæ, atque amentis compar, communicat. Accensâ nimirum voluntate nocendi, per iram, imaginem, bellua, aliàs insons, parit venenosam, ac per dentem eandem transmittit. Multo id luculentius in feris fontibus Sunt ideo venefici curiosi, vt prius iratis atque irritatis serpentibus lethale virus mutuent. Catula luxurians, si manum pueri lambat, eandem vesicat. Equa verò luxurians, sua pedum cornua, siue vngulas, veneno imbuit: sic nimirum, vt dysentericis sint præsenti toxico: quæ aliàs, à non luxuriante, si butyro frixentur pulueratæ, confestim dysenteriam sanât. Plātarum autē veneno propria, nō ab ira aut pauore sunt: sed fermentum corruptiuum seminali imaginationi natiuæ, illatum continuandis seminibus à mundi creatore est inditum. Nec est enim plantis hostilitas aut voluntas nocendi nobis. Adeóque nec venenum, exsiccatis plantis commoritur. Est namque fermentum venenatum, plantis ab exordio mundi consermentatum, ad seminaliter propagandum, ob fines creatori ter glorioso soli cognitos. Rabidus autem, venenum per saliuam, adeóque per dentem communicat. Deus namque rabido inseruit, quantum manus prægnanti. Denique Imaginatio plantarum, quamquam seminum suorum sit formatrix, ipsa tamen non libera, aut arbitraria: sed potius dos seminalis, propagatiua sui similis, idque cum totali sui proprietate, in quo quiescit, non alienis perturbationibus, aut illecebris, alterabilis. Quapropter in se, monstrum non concipit, nec facit vnquam sponte, nisi ab externo lacessita: est itaque venenorum ista differentia, origo, progressus, productum, & nocendi modus. Hæcque rô deduxi, vt intelligant scilicet, si ex ira virulentarum ferarum fiat extemplò lethale venenum, posse etiam per terrorem, in hominis Archeo, fieri terrificum Pestis venenum. Si namque tristitia, amentiam, hydropem aut caducum: Ira verò colicam, Apoplexiam, spasmum: densaque anxietas, vel intensa minus cogitatio, furiosum vel Lunaticum gignant: nec à ratione deuium est, Imaginem Pestis intus fabricari, ex perturbatione illius Vulcani, in quo fabricantur primi impetus. Cuius paroxysmus, sæpe vt amentium tolluntur per Splenetica auxilia, Animal exiguum, araneæ simile, Solifuga Solino dicitur, quod diem fugiat, Sardineæ fodinis argentariis frequens, serpitque occultim, & per imprudentiam supersedentibus, Pestem facit. Quod venenum quidem non est vera Pestis: sed pustula venenosa. Nam subiungit, Calidos fontes vicinos esse, qui aboleant statim, insertum à Solifuga venenum. Sic nimirum lethales fodinarum halitus, non tarò pestilentes vocantur, quia fossores diutius morantes enecant. Experimentum autem huius periculi facere solent: si dimissa ardens lucerna in cuniculos, confestim extinguatur. Nec mirum, si præter virus, etiam præfocent lumen vitale, si lumen igneum candelæ extinguant.

Fermentum Pestilens.

CONsidera, qualiter canis mœstus ambulat, cibum recusat, potumque horret, quantos odij stimulos, ac inuidiæ conceptus alat, ante rabiem. Denique, vt conceptus sui, vis plenaria, nō in saliuam tantum: sed in dentem (qui trans vestes nitide abstergitur,) translata, solo velut odore, simplicique vnius odoratus suffitu, sufficit, ad excitandam feram feriamque rabiem, in demorso. Minimus nempe tactus dentis, qua parte cutis patet, solaque epidermide hiat vtut saliente foras cruore abluatur: nihilominus imaginem suæ rabiei sic traducit, vt sicut manus prægnantis depingit membrum fœtus: ita canis, per dentis sui attactum, infra quadragesimum diem, rabiem afferet. Neque enim duntaxat ad mortem, vtut vulnus in sola sit epidermide, pergit; sed pereunt ante mortem, principes mentis facultates, sequunturque vt pedissequæ mox, quo per venenum phantasticum abducuntur. Etenim is dentis odor quasi merum nihil est, ens incorporeum, non secus atque fracidi dolij odor, vel odor pedis, nouo calceo induti, facientis vestigium. Canis etenim, dudum ab impresso vestigio, herum nouit, distinguitque isthac transiisse. Sic odor vestis, aut chartæ, pestilenti tabe infamis, subtilissimo, imperceptibili, ac tenuissimo veneno, nos contaminat. Ac nedum lethali nos veneno imbuit, necatque: sed & mentem loco deiicit, non secus atque rabidi dentis attactus subter pellem, rationem à sua maiestate deturbat, cogitque sequi ad determinatam suæ rabiei normam. Pauet namque demorsus, stata periodo, ad liquidorum cunctorum conspectum, concipit caninam inuidiam, optatque viuentes omnes posse perdere, suamque multiplicare rabiem. Narrant Scriptores, in vulnere succrescere vermes capite canino. Saltem non difficulter suspicandum, huic veneno inesse fermentum, spiritus imaginationum respiciens, & affectans: In quos, minima odoris compatricipatio, suæ imaginis introducit Ideam, cui phantasia nostra cedere cogatur, imo potiùs, plenè transmoueatur in horridum istud phantasma. Mirum nempe, quod canis venaticus, omnium suæ matris primogenitus, solus canem rabidum adoritur, & superat. Dos ipsi est inuictæ imaginationis, etiam, vt si à rabido demorsus, minimè tamen rabiosus fiat. Vbi interim reliqui omnes, per morsum, rabiem contrahunt, à rabido fugiunt,

giunt, nec se contra hunc defendere audent. Est ergò istud venenum, rabiei diuersorium, imaginationis etiam peregrinus hospes, qui ab imaginatione pugnantis animæ superatur. Ergò hinc nouimus, omnia venena in se esse fermentalia. Quædam namque solam destruunt materiam, & spiritum simul imaginatiuum, vnde morbi, amentiam connexam habentes. Alia verò duntaxat spiritum affectant. Qualia sunt, quæ rabiem, quæque amentias & catalepses adferunt. Quæ videlicet corpus non liquefaciunt, aut notabiliter alterant: solum autem spiritum sensitiuum trahunt in perniciem. Tarantula nimirum vix vnquam quiescit, ideoque & hominem, quem pupugit, irrequieta turbat molestia. Aspice enim, quam horrida effigie suas in hominem, cuius pellem vel tenui punctura pertruderit, imaginationes traducat. Vile enim, paruum, atque imbelle reptile, imperceptibili quantitate sui veneni, totum inficit, eiusque mentales potestates, sobter sui clientelam statim rapit. Bellè sanè etiam quadrat odor vestigij, simulatus Pesti. Nam licèt edito, ventisque perflatu loco, ædes aperiantur, & ventis cedat infecta domus aura: non tamen proinde cessat perendie Pestis, quin sufficiat tollendo totam plebem. Nec enim cessat odor vestigij (quantitatis nihili) in via, ventis expositi, nisi pluuia lauetur, aut terra tegatur: suum semper cani refert herum. Memini etiam, quod in Peste Ostendana, ipsamet fracedo pestilens, solet crematas soleas parum olere, solebamque Peste infectum odore illo prodere. Porrò ante præuaricationem, omne animans subiectum erat homini, tanquam hero; suaque vita media liquescebat, & peribat edendo, ante conspectum nostri Archei. Ast iam, vel catulus, prædominatur vitæ nostræ, & liberas animæ mortaliũ potestates, subter suas infirmitates rabiei, cogit. Calamitosum nempe est, imaginem Dei deinceps subiacere morsui insectarum, variasque sectari debuisse imagines fermenti veneni cuiuslibet. Demumque est, seruilia bruta, morsum suum, imagine iræ, veneno amenti, atque mortifero imbuere. Ah quàm penitissi nè, atque fortiter iræ imago sigillatur? Quamque rapida celeritate ad saliuam transmigrat; quantis infirmitatibus opportuna est mulier, ex occulto odore vteri? quam infandis enim intellectus exorbitationibus vexatur? Siquidem non rarò fracidus odor, communicatus è plantis pedum; superbam nostri staturam deiicit, priuatq; sensu, memoriâ & intellectu epilepticos? Quã promtè enim contagium excrementi hypochondriaci, subter septum, mẽtem alienat, seducitq; mœstitia, horrore, furore, amentia, febrilibus deliriis, & lethargi differentiis, dum iuxta imaginem, fermento suo innatam, nos alienãt? Quam enim terribile terroris venenum momento vnico, fulminis ictu imprimitur? in belluam quam icerit, adeò vt eius carnium esu, Pestis degluriatur? quod saltem in signum est, fulmen à portentoso initio, terroris pleno sagitari, vnde nimirum Archeus, in momento extinctus, sui terroris imaginem detegendo, perit ferè in momento. Sæpe namque somnus, imò sopor, est in homine: vbi in Archeo est ingens Pestis perturbatio. Sæpè è conuerso. Archeus perturbationibus expeditus, atque securus viuit: vbi homo miserè suis conflictatur perturbationibus. In bellis, & è bellis, nunc atrociores Pestes, quàm præteritis seculis: quia bella pauore sæuiora, plusque pauoris, & irarum minus habent, cum homo, in hominem impetu iræ motus, vindictæ studeret. Nec mirum idcirco, quod propria vrinæ potatio, Pestem cohiberet ante accessum: non quatenus alexiterium; sed quia persuasionem ac spem continebat, antequam sumeretur. Memini namque, quod anno 1635. dum Gallus Louanium vicinum obsedisset, plurima inde Pestis, Bruxellenses pauidos, terrefactasque timore mulierculas, mox dein inuaderet, quæque in pagos omnes dispersa, magnam vbique stragem attulerit. Etenim & compacticipatio vitæ in eduliis facit, vt cirò vitalia fiant, arripiantque mox Archeum nostrum, indignatione, furore, & multipici alioqui symptomatum clade subnoxium: Ita in *Magno Oportet*, clauditur nobis multæ lucis necessitas, ac transplantatio. Atqui, si esculentorum proprietates vitæ mediæ, aliquatenus in sanguine remanere debeant, eatenus & carnes comedentium, varient saporem, pro ciborum diuersitate: necesse est, nos affici ab iis, quæ in nobis suum relinquunt symbolum. Equidem sapores, proprietatum testes, tam cum externis, quàm internis putrilaginum consortiis, fœdus pepigere, quæ ideo in nobis faciliè fiunt participes iniuriarum. Vita nempe media ciborum, nostris remanet in carnibus: piscinoræ hinc nationes, ac Carthusiani, cimicibus non infestantur. Carnes enim minus benè seruatæ, ex symbolo vitæ mediæ nobis residuo, quamlibet facilè putredinem nobis, inuunt. Vnde etiam formales corruptelæ in nobis inauspicato surgunt initio. Dein carnes, & pisces, etsi mactentur tempestiuè; sæpè tamen in se, morborum tabes continebant, quibus vbi vescimur (præsertim si nidorem antea contraxerint) in sui symboli consortia, facilè concedimus. nobisq; statim nidores, ac fracedines mumiales suscitant. Neque enim boues aut oues vescuntur hominibus, nec nostram in se contrahunt Pestem: sed nos bobus vescimur, brutalemque haurimus Pestem iuxta & nostram. In solo quia homine, multorum brutorum Pestes, suam ludunt scenam. Quare, nec insontes sunt cibi, non ritè confecti, dum fermentum stomachi illudũt, quia in alienas suæ luis colonias, & putredines varias, facilè transeunt. Hæc equidem nouarum calamitatum alteritati in Peste, quandoq; futura causa erit nouissimorum temporum indicatrix. Saltem nunquam in Scholis perpensa sunt; venenorum ac toxicorum fermenta. Sed horum actio æquiuoca ideo rata fuit, cœlestique impressioni comparata. Semper enim, vbi in inscitiam labuntur, surdorum cœlorum opem, procul nimis dissitam, implorant, ac Saturnum insontem culpant. Vocant enim actionem æquiuocam, dum agens non generat sibi simile. Vt in cœlestibus, ac meteoris occurrit. At quàm impropriè ad cœlos & actiones illorum æquiuocas fit recursum, propter venena, facilè quisque nouerit, qui venena, vt agentia merè naturalia, atque domestica, nedum alteratiua per modum meteororum: sed transmutantia, & spermatica aspexerit. Quid namque seminali generationi similius esse potest, quàm si exile scorpionis virus, totum hominem interficiat, suique seminis proprietatem in totum propaget? Nec enim fermenta vspiam æquiuocè:

ſed planè vniuocè operantur. Quoniam ſi Peſtis æquiuoca actione pullularet, non eſſet vtique contagioſa, cum ſibi ſimile non produceret. Patet itaque neglecta fermentorum indagatione (quorum tamen commercio, omnis rerum generandarum tranſmutatio conſcribitur) venena hactenus, tam in fieri, quàm in eſſe, ac operari, ſint ignota. Maximè, quod proprietas veneni ſit, per deſtructionem Archei humani, ſuam imprimere imaginem ſeminalem, in vicem alterius. Quapropter etiam huius veneni organorum, eſt ipſum fermentum. Hoc autem de venenis intellige, quæ imagine ſeminali tenus, tranſmutationem moliuntur: non autem de meris corroſiuis (vtpote quæ non fermentaliter Archeum, eiuſve immaginem corrumpunt: ſed eundem in furorem concitant, qui propriam dein materiam, ſiue hoſpitium, deuaſtat: ſub cuius alterationem, aut interitum, ipſe Archeus quoq; loco cedit, cum integritate atq; retentione ſuæ imaginis. Magnitudo enim, vehementia, robur, & celeritas venenorum, deceperunt Scholas, quæ neglecta fermentorum conſideratione, prætererunt vnicum generationum organum diſpoſitiuum præcedens introductionem imaginis ſeminalis. Sunt namque Scholæ ſolitæ opera naturæ metiri ad pedem artificialium: & ſicubi quid eſſet, quod minus huic pedi quadrare ſibi videretur, verboſâ excuſatione, ad cœlos & occultas cauſas recurſum eſt, vt ignauiam, atque inſcitias, indagandi impoſſibilitate velent.

Forma atque materia Peſtis.

CVm morbus in nobis proprium perficere nomen & omen debeat, tanquam in ſuo domicilio, ſuique propriæ eſſentiales cauſæ maneant in producto, neceſſe eſt, quandiu aliquid in aëre, aqua aut terra vagatur: id neque morbus in ſe eſſe poſſit, neque eius cauſa continens. Imo quicquid antecedentium cauſarum nomine eſt inſignitum, non ſit niſi occaſionalis, nil per ſe: ſed per accidens, cauſans, nil citra appropriationem in nobis acceptam, Quapropter nec indicant, nec optant, nec præſcribunt curationem: ſed duntaxat cautionem ſiue fugam. Occaſiones ergò Peſtis, conſiderandæ ſunt, quatenus quandoque hoſpitatæ morborum occaſiones, in cauſarum ſeriem migrant. Iam itaque ſatis imprimis docui, Peſtem non dimitti cœlitùs. Cumque omnis effectus ſit fructus, ſiue productum ſuæ, & non alienæ arboris, Idcirco quæuis cauſa ſuum, & non alienum producit effectum. Peſtis igitur ſpecificam, propriam, & non alienam cauſam habet. Nec enim Peſtes diſtinguere per accidentia ſua, comitantia vel ſignata licet: quippe quæ fluunt immediatè à diuerſitate ſubiectorum, eò quòd per modum ac naturam recipientis diuerſimodè varient iuxta conſuetum entium naturæ. Quapropter etiam Peſtis conſtans materia, forma, eſſentia, ſemine & proprietatibus, ſuam quoque poſtulat habere, vnicamque ſpeciem, cum ipſamet rerum aut defectuum eſſentia ſit indiuiduis proxima. Sin autem vel externè, adueniat, vel intùs generetur, perinde id eſt, cum inde Peſtis iam conſtituta. Denique ſi citiùs tard ùsve contaminet, violentior ſit, celeriorque eius exitus, varias partes inuadat, aut diuerſimode corpus exagitet: id tamen proinde non mutat veneni ſpeciem. Sunt namque duntaxat ſigna quantitatis, commiſtionis fermenti, appropriationis, & incidentiæ, in partes recipientes. Alioqui venenum peſtis, internum atque formale, quodque eius quidditatem continet, eſt ſingulare ſemper, in omni indiuiduo. Quoniam eſſe rerum conſiſtit in ſimplicitate ſuæ ſpeciei. Sicut vtrobique eadem eſt ignis eſſentia, ſiue magnus, ſiue paruus, ſiue quietus ſiue follibus agitatus, ſiue denique flamma rubra, flaua, viridis, vel cœrulea fuerit. Peſtilens itaque remota, cruda, ac prima materia occaſionalis, eſt aër fracidus, vel potiùs fracidum Gas, Quæ aëris fracedo, iuxta ignis experientiam, quam adepti promittunt, nondum habet 8200. partem corporis ſui ſeminalis. Quod faciliùs comprehendes, ſi conſideres, vas vini fracidum, doliumque iam exhauſtum, abſque vllo ſui pondere, corrumpere noua & vetera vina, cado infuſa. Tractaui nempe in meis Phyſicis, de fermenti fracidi natura, & quo pacto ex incorporeo fracidoque ſemine oriantur vegetabilia, vt hinc Peſtis proſapia diſtinctius eluceſcat. Terram inſuper, oſtendi fracedinis matrem: vt ſciamus Peſtes populares, à terræ motu caſtrorum, obſidionumque ſequelis, primam ſui occaſionalem hauriſſe materiam. Ideo enim quantum terra diſtat à cœlo, tantundem quoque materia occaſionalis Peſtis à cælo eſt remota. Voco autem materiam hanc primam, incorporale illud venenum fracidum, exſiſtens in Gas terræi: Adeòque hoc venenum, tanquam materiam remotam ſubſterno, ſub alio viciniore veneno, diſponente materiam Archei; quo facilius aſſentiatur, terroremque peſtilentem in ſe concipiat: Vt tandem ad horum diſpoſitiones præuias ſuperueniat quidditas peſtilens formalis. Cæterùm, ſi de aëris infectionibus debitè philoſophandum, neceſſe eſſet. ipſius anatomiam repetere ex prælibata, in Phyſicis meis, elementorum doctrina. Aër itaque in ſe, eſt alterum ex elementis primigeniis, tranſparens, tamque leuitatis, quàm ponderis expers, impermutabile, ac perpetuum, frigore præditum naturali, niſi ſituum & commiſtorum robore impediatur: Poris autem vbiuis refertum, & hactenus extenſionem, aut compreſſionem ſui tolerans. Cuius poroſitates, vel replentur vaporibus, alieniſque exhalatibus; vel planè hiant expertes corporis, in ſui integritate manentes (quod alibi tractatu de vacuo neceſſario demonſtraui.) Enim verò namque ſi aër eſſet abſque poris, omni corpore vacuis, non poſſent halitus eleuari, abſque corporum penetratione. Cum autem detur aëris dilatatio, & compreſſio manifeſtiſſima (vt aliàs plene demonſtraui) neceſſariò datur & vacuitas. Sunt namque eiuſmodi poroſitates in aëre, velut vteri, qui bus apothecæ fructuum aquæ, reſoluuntur denuo in vltimam aquæ ſimplicitatem, vnde prouenerunt, ſpolianturque quibuſcunque priorum ſeminum ſignaturis. Sunt autem eiuſmodi effluuia in aëre, peregrina, per accidens & varia, iuxta indolem concreti, vnde exhalarunt. Imprimis ſunt vapores aquæ puræ atque ſimplicis: dein aquæ maris ſalſæ, qui pluuiam condiunt, vaporoſa ſui myria, & eatenus à corruptione præſeruant. Secus namque, ob admiſtas vario-

rum

rum exhis statuum societates, de necessitate, putterent, ac fœterent aquæ pluuiæ, non minus quàm nubes in montibus, & nebulæ pleræque: Partium ergò aëris hausta venena vaporetenus hospitantur in porositatibus suis: partimque ipsum aëris corpus conspurcant, sine corporea commistione, prout vitrum odores concipit. Quæ contaminatio iure, impressionis nomen habuit. Est mihi domus campestris, à meridie silua querna diues: ab aquilone verò amœna respicit prata: ad vtramque porrò Solis domum, colles Cerere fecundos habet. Lintea autem ibidem lota, & fonte diluta, tabulato suspensa, nitidissimè albicant flante Borea, & hinc inde etiam, ab ortu in occasum, vel vicissim, ab occasu in ortum. Solo autem spirante Austro, fenestrisque australibus apertis, insigniter flauent luteo colore, è numerosa nimirum querceu, eructatur halitus tingens in aërem, huncque à nobis inspirari, vt & à linteis combibi, didici, Itemque sic à querecetis, post solstitium æstiuum, exhalat occulta apothecæa, quæ insuetum vultum, atque collum, pruriginosa pustula frequenti inficit, ac dein in cruribus, & alibi coadunt conspicua. Sunt namque in aëre quædam, quæ odore narium percipiuntur: alia denique, quæ per canes solus distinguuntur. Suntque & alia demum, omnis odoris expertia, licet non contagij. Siquidem veneni, vt talis, fermentum ab odore liberum esse potest. Proinde quæuis patria suos parit patiturque languores. Solo quippe natura subest, nec omnis fert omnia tellus. Quia varij patiuntur in aëre vapores, pro soli varietate. Quæ penitius mecum trutinans, sæpè sum miratus, vitam nostram ad tot extendi annos: cum tam multiplici stipemur vndequaque hostium potentissimorum satellite, tam profundè eundem admittamus, imò & inuiti attrahere cogamur. Nec solo id anhelitu, sed etiam per magnetem, qui per habitum carnis, suo more ludit. Etenim qui carbonum fumis, aliarumque rerum odoribus sæpè dudumque impauidus interfui, realiter sensi odores istos, atque fumos, nedum in thoracem: sed & inde ad stomachum recta deferri, ructusque nostros ideo exprimere conceptas fuligines. Sic namque anhelitus, è pulmone efflatus, refert odores, allij, & ceparum comestarum, etiam per nares collectus. Pestis autem vtrinque hauritur. Quæ autem non de foris: sed intus spontanea Pestis gignitur, in axillis, & inguine, rara autem ponè aures se prodit, Nam hæc plerumque ab haustis odoribus Pestis prosilit. Quæ verò maculis est infamis: ex interno veneno, intus prius suffocato, atque ideo pessimo, prouenit. Quatenus fracedine suffocationis plerumque intenditur. Quæ verò Anthraces exhibet, vel est fortis expulsio, quæ longius, quàm in proximum emunctorium iacit, vel ab attactu rei contagiosæ, vel inspirato Pestis veneno, oritur. Etenim quæ ex contactu inuasit, etsi lentior sit, quàm quæ aliàs vniuersali de causa insultat: plerumque tamen est lethalior. Quia insitus membro archeus hac Peste interimitur. Et inde pars grangrenam pestilentem trahit. Cui subueniendæ totalis Archeus est negligentior, de tutandis visceribus cogitans, se intro fugiens, recipit; pergitque serpere mortalis ista grangræna. Remedia quoque plerumque sunt ignaua, eorumque intentio, vt exteriora eschatentur, & postmodum eschara citò excidat. Huc nempe concta emplastra, & attrahentia adhibentur: rara autem sunt adhibita, vt virus ipsum superent. Pestis autem ab extra, vt potissimum in artubus est formidanda: ita vice versa, quæ ab initio forás sagittatur, minus inuoluit discriminis. Enimverò intus nata, primariò Archeum terret, ideóque subitanea ac præpotens. Venenum autem Pestis, tactu arreptum, postquam Archeo se insinuauit, (Quippe qui primum viuens, vltimum moriens, rerumque intus agendarum solus rector est) rato demum venenorum more reliquum facilè inficit. Siquidem ipse Archeus semel infectus, statim terroris pestiferam imaginem concipit, eamque desertis habenis regendi corporis, communicat consociis. Denique etsi sudor in omni Peste cōducat: minus tamen illa, quæ externo contactu subintrauit. nullatenus saltē propterea negligendus. Porrò in Peste, singularis indiuidui (à quo subinde tota communitas affligitur (illic fracedo plerumque intus incipit: qua semel arrepta, facilius inde terroris Archealis virulenta imago creditur. Celerior est Pestis, quæ ab externa odoris fracedine intro trahitur, quia duos gradus (fracedinem nempe atque mumiale siue gamicumque fermentum (statim associat: non est autem necessum, vt fracedo sit naribus sensibilis cum auersione. Nam si canes, qui olfactu nos excellunt, fracedinem, aut vestigium heri, in via sentiant: ipse Archeus noster, longè facilius adhuc, quæ intus sunt, olfacit, nequitque ideo fracidus odor nocere, nisi fermentum mumiale intus inuenerit, cui se copulet. Iā tunc quidē est præstò exotica materia, nihilominus adhuc contagij indiga. Idcirco oportet, vt materia sit plenis numeris instructa, ac formalitate agendi. Nam sunt hæc duo adhuc tanquam causæ occasionales atque irritatiuæ. Denique de Tartaro cruoris est dictum est, quod sit productum Pestis quodque hanc præstolatur, vel fit extemplò, aduentu Pestis Terminus itaque fiendæ Pestis primus, est Gas fracidum quod cum nequeat inficere, sine appropriationis symbolo, requirit alium terminum correlatiuum, qui est fermentum mumiale (sine quo non est appropriatio) nimirum Archeus, Pestis susceptor. Siquidem virulenta Pestis materia, per contagium in nos traducta, non contaminat quenquam, nisi Archeus illam apprehenderit, & appropriauerit. In quo sanè Archeus laborat improuidè. Nam exin Pestis terrorem concipit propria phantasia, non autem ex pauore humano. In qua nimirum terroris Archealis phantasia, Archeus, venenum pestilens parit. Quod est ipsa terroris concepti Idea, vestita propriâ Archei chlamyde. Eheu tunc Pestis intus adest, totumque facilè mox conturbat hominem. Imago ergò Pestilens constat aura Archeali, vt materia continente, cui impressum est venenum terroris Archei, tanquam efficiens immediatum. Neque enim ideo virus Pestis quemcumque semper inquinat, etsi odorem sibi conformem mox in nobis inuenerit: eò quòd fermentum mumiale, quanquam internum: at nihilominus est tantùm medium occasionale, respectu contagiosæ applicationis siue infectionis applicatæ. Quæ appropriatio proximè consistit in reali & actuali congressu imaginis: per terrorem genitæ, quam Archeus concipit, ex præfata applicatione; existimans

 huius

huius respectu, iam domi suæ esse potentem hostem, intra lares hospitatum. Qui panicus Archei terror, est causa immediata. Imaginatione genitæ imaginis: (imaginationem proinde probaui, esse in Archeo, præter illam, quæ mentis conceptibus, tam in præcordiis, quàm in corde ac cerebro pingitur.) Quæ imago est causa adæquata Pestis. Ipsissima inquam Pestis, non secus atque pullus, nihil est, præter ipsum ouum, fotu maturatum. Purpureæ febres enim, venenum quidem atque contagium idcirco habent, præter putredinem, & fermentum appropriationis (vnde nimirum solos homines, non item belluas inquinant) carent tamen Ideâ terroris quo Archeus, confusione ac desperatione plenus, regimen negligit, funestamque ac seminalem iconem pestilentis veneni fabricat. Hanc denique sui confusionem facilè suis transmutaris liquoribus alimentariis insinuat, quibus antè inuigilabat, iam in hostilem tartarum cruoris degenerat. Archeus enim, gubernaculum deserens, instar hominis pauidi, præposterè sursum atque deorsum inuertit omnia, & ipsemet profugus, hostem intus receptum conclamat. Fiunt tenebræ, appetitus sternitur, incepta cessat omnis officinarum digestio. Quodque penè vel semidigestum erat, corrumpitur: quia tristem mortalis veneni imaginem horret. Seditio itaque, murmurque est intus per membra, quia horum spiritus insiti, confusionem influi Archei persentiunt: sed compescere nequeunt. Etenim si nutrimentum semidigestum, in stomacho recens ac mite erat, sopor oritur, itemque vomitus ac nausea: sin autem iam digerendo aridum, cephalalgia occupat hominem. Sin autem propemodum digestum, cum nidore putrescit. Vnde vomitus continui. Aberrant enim cuncta, putrentque sub imagine veneni, & in tetram mucaginem degenerat alimentum ipsius stomachi, quod & caustieam acredinem non rarò induit. Estque circa stomachum potissimum murmur. Vtpote vbi primi & inordinati sunt hominum conceptus, atque impetus: ibidem quoque de necessitate, prima Archei confusio terroris, suboritur, fitque imago teterrima Pestis. Etenim plerumque notaui Pestem circa stomachum prima sedilia locasse. Quidam enim continuo vomitu deiectus, dolorem capitis ingentem sensit, ac mox delirium, deinde & soporem per interualla passus, sexdecim horarum spatio obiit, multis deliquiis præuiis. Optabam autem scire, vnde tam celeriter, tantoque symptomatum furore oppetiuisset, nec Chirurgus adesse cuperet, tandem cultro dissectionem institui, ac inueni stomachum illius triplici eschara iam perfecta pertusum. Qualiter olim videram stomachum ancillæ perforatum: quæ volens biberat arsenicum. Interim in quauis Peste, surgit febris ab exordio: quia & minitata corruptio, in Archeo incepit. Vitalia sanè cuncta terrentur, in naturalibus imaginum directionibus, pauida discordia, confusione & desperatione disgregatis. Tartarus cruoris quoque, iam legibus solutus, in tanta totius confusione, furorem arripit, conceptis finibus suæ partis, cui adhærebat, reluctatur, & terroris confusione omnem adauget tumultum. Hæc est scena Pestis, quam aliquando per diuinam clementiam vidi somnio intellectuali. Non est autem Archei pauor, fuga, desperatio, &c. ipsum venenum: prout neque ira animantis, eius est venenum. Sed venenum Pestilens, est ens productum ex imagine pauoris, & vestitum substantia Archei, sicut ira serpentis, iræ imaginem in parte Archei deponit, illamque ad organa exsecutiua iræ, deponit in saliua, &c: est autem virus pestilens in se horridum, ac mortali contagio serpentum longè crudelius, quod scilicet per vitalem perturbationem (qualis est ira serpentis) in bestiis producitur. Contagio enim Pestis serpit in adstantes, nec cum vita animalis perit, vt solent alia bestiarum venena. Eò, quod venenum Pestis non inhæreat vitæ: sed effumanti inde auræ insit imago, & quidem Archeo infecto vestita. Vt sanies, cruor, & pus, adsperso vitriolo, adhuc vitam vitalesque actiones, in totum vnde fluxerunt, retinuisse, hodierna docuit magnetica curatio vulnerum, vlcerum, & ossifragij. Quinimo Pestis propulsat potius à se fugitiuam vitam, pauidum fugacemque Archeum. Et sicut Rabies canis, productum assumit suum, in saliua: sic venenum terroris, in tartaro cruoris sigillatur, prout etiam in auram atque odorem dispergitur, peregrè abeuntem. Idcirco enim belluæ sunt immunes spectatrices nostræ calamitatis, quia vniuoci Archei defectu, ideoque & appropriatione carent. Quodcunque tamen subiectum, siue aura fuerit, vestis, vel aliud solidius, etiam pauoris nesciens, quod odore imbui potest, potest itidem esse subiectum, in quod productum pauidæ imaginis possit imprimi: non aliter quàm terra odorem celeris vestigij refert. Porrò tametsi Pestis sit vnica specie: diuersimodè tamen inuadit. Semel namque adoritur popularis, quæ vulgata fracedine exsurgit, post terræ motum, ex antris, rimis, stagnis, fodinis, & cadaueribus tam belluinis, quàm humanis, virus fracidum eructantibus. Quod tamen nondum pestilens est, donec intrò receptum, tum demum fermento appropriatum fuerit. Vnde nimirum terrefactus Archeus, atrocem illam imaginem creat suæ confusionis, atque terroris. Inuadit quoque solo odore pestilenti, ex infirmo, vel cadauere, vel loco, aut re inquinata hausto. Qui quò subtilius subiectum inhæsionis suæ habuerit, eò quoque velociùs contaminat, celeriùsque Archeo approximat, ob symbolum. Neque enim ideo sudoris halitus, tam præsto inquinat, atque Gas pestilens, odore non perceptibile: Perinde enim atque carbonum Gas, stomachum commouet, vomitum ciet, dolores capitis, imò etiam syncopen: sic Pestes notaui, quæ subtili halitu alimentum stomachi proximum infectant, vomitus continuos, singultus, syncopes frequentes, atque deliria, & mortem citissimam adferrent. Vomitusque ille remedia degulrienda recusat: syncope vires deiicit, vt delirium, cibos atque remedia aspernatur. Materia autem infecta iam si per sudorem auferenda, totam domum à stomacho ad pellem vsque transeundo contaminat, nisi per remedia cohibeatur malignitas eius. Nam etsi remedium, illam materiam infectam, promtè attingat, non tamen facilè educit non libenter sequacem. Siquidem nunquam antidotos aliqua, semel infectum, in pristinum restaurat. Estque ideo omnis antidoti cura, duntaxat circa præseruationem nondum infectorum, horumque mitigationem atque

celerem

celerem expulsionem. Est & ardor popularis Pestis occasio, quod non vitentur loca, & corpora infecta. Quod in castris & obsessis ciuitatibus, luculenter apparet. Legimus namque in Oriente, Pestem à tribus militibus, sepulcrum violantibus, incepisse, castra Romana contaminasse, & tertiam mortalium partem, per cognitas mundi oras, interemisse. Est namque eiusmodi Pestis celerrima, ac ferocissima: quæ nimirum cuncta ferè sibi necessaria, secum intrò adducit. Etenim cum venenosa materia, iam nacta sit fermentum, non debet pacisci cum Archeo, de sui receptione, quam facilè à turbato hospite impetrat: siquidem iam in se, Ideam à priore sacum adducit, nouamque intus consimilem, in sociam, ab Archeo acquirit. Pestis verò, quæ citra externam opem, in nobis, totam sui generationem orditur, ac perficit, fit ex præexistente tartaro cruoris fracido, qui mox sponte cadaueris odorem induit facillimè. Vnde perterritus Archeus, Ideam concepti terroris suscitat: sicque venenum Pestilens suscitatur: huiusque seminalis, atque infesta imago illi excremento incorporatur: quod igitur sæuiendo, pergitque contaminando. Insensili enim aura nobis communicatur Pestis, quam muscæ, piscæ, corui, cornicas, aquilæ, canes, lupi, &c. plerumque distingunt. Notissimum nempe est, domesticum animal canem, vnumcumque odore dignoscere, cuiusve vestigia, vtcunque leuiter impressa, dudum etiam postea distinguere. Estque Gas pestilens, æquè subtile, ac odorabile. Acquirendæ ergo Pestis differentes sunt modi. Quorsum repetere oportet; Pestilens venenum duntaxat vnius speciei esse, nec eiusdē rei plures posse esse parentes, specie atque semine distinctos. Id est, semina non posse esse diuersa. Adeo vt scorpio, ab ocymo, & à partu re genitus non differat specie: vt neque pediculus à lendibus prouenitns, & ab homine prorarus immediatè, identitatem specificam proiicit. Lendes enim, siue pediculorum oua: sunt in identitate Archei, cum materia, vnde homo pediculos immediatè generat. Quoniam si duo semina, specie diuisa, vnicum idem in specie constituerent, frustra ad rerum generationem, dispositionem specificæ in materia: sed promiscuè omnia ex omnibus, atque singula ex singulis, prodirent. Agentia igitur specie diuersa, etsi aliquid sub identitate specifica constituant: Intelligendum tamen idem, ac eiusdem Archei semen, ab vtroque formari. Sic homo facit excrementum vitale, vnde lumbricus, pediculus, &c. fotuque suo illud sic disponit, vt Archeum acquirat consimilem, quem pediculus generans, suis ouis originaliter implantauit. Adeoque pediculus generans, est agens vniuocum, quod de se porrigit sufficientem materiam generationi. Homo autem est agens æquiuocum, quod materiam excrementitiam de se dedit, quæ labens, tandem in fotu, Archeum acquirit consimilem. Sic cadauer in vermes, & hi sexualiter iterum generant. Sicque mures è sordibus, iterumque è parentibus. Idque totum in insectis, quorum semina velut sponte putrescentibus corporibus eruuntur. Proxima saltem horum materia, & agens harum generationum, vtrobique est simplex, vniformis, ac specificæ identitatis. Ideo & ambo constituta, sunt eiusdem speciei, generantia postmodùm sibi simile, absque delectu: adeò vt pediculi, nostris exhalatibus procedentes, congressus admittant cum iis, qui è lendibus per fotum egressi sunt. Proxima ergò materia, proximumque agens, in Peste, sunt vtrobique eiusdem Archei seminalis, atque identitatis specificæ. Nam siue materia intus gradatim fiat, vel repente; siue externè hausta, adducetur in nobis: saltem nunquam venenum Pestis fit, quin Archei terror imaginem istam virulentam pepererit. Terrorem autem voco, tam hominis primo impetu perculsi: quàm ipsius Archei humani, sanguinisque, ex antipathia suscepti. Hoc pacto, vir audax ac strenuus, sæpè coram Peste est pauidus: Imò qui Pestem vix timet, Archeum intus habet, terriculamentis obnoxium. Sic namque infans timoris incapax, apprehensionis nescius, non tardius Peste corripitur, quàm timida mulier. ula. Nam etsi animositas valeat ad præcautionem: non tamen interimit venenum iam conceptum. Suntque diuersæ magnanimitatis audaciæ. Quidam enim intrepidus in monomachia, qui in conflictibus belli timidus. Alius imperterritus pugnando, qui lemures insigniter metuit. Tertius denique non timet hostes, armatos autem rusticos formidat, &c. Galenus putat bonam complexionem, ad pondus siue æquilibrium elementorum, dare robur ad resistendum Pesti. Is, inquam, qui singulas partes atque viscera in homine, differta sola inæqualitate temperamenti elementorum, iam æqualitatem confluentium elementorum, ad pondus, concedit in vna specie humana. Cum alioqui si cor esset pars temperatissima, iam totus homo iuxta quasuis sui partes deberet necessariò habere consistentiam atque doritiem cordis. Sed elementorum, commistionum, ac temperamentorum opinionem vt stultam ac totaliter falsam, firmis demonstrationibus primus reieci, in volumine, de origine Medicinæ edito. Hanc igitur elementorum commistionem lubenter Galenicis cedo, lubi: vtrque ignoro, quomodò ponderari queat aër, aut ignis, vt ad pondus aquæ ac terræ, collibrata simul, carnem, neruos, ossa, cerebrum, cor, medullas, &c. de se conficiant. Ah inane commentum, crudele facinus, in proximos explodens! Animositas porrò, quàm laudo, non terretur morte aut Peste, Archeum adornat, vt veneno resistat, receptumque per accidens expellat (vincere autem, aut interimere alioqui non potest) non secus ac terror poros claudit, naturæ motu sibi obedientis. Quare, qui à Peste surrexerunt, eodem anno, vix æquè facilè à Peste inquinantur. Contrarium in aliis morbis, atque venenis. Siquidem hæc, nedum post se relinquunt debilitates, vnde facilior est recidiua: verùm etiam alia venena operantur, commutando partes, quibus hospitantur. Pestilens autem venenum terrificum, solum primariò Innadit Archeum, eumque perterret. Qui dum semel hostem cognouerit, ac superauerit, præsumit deinceps audacior factus, non tam facilè se succubiturum, nec occasione allati veneni, tam facilè deinde terretur. Nec obest debilitas, quam Pestis illi reliquit: quia sufficit, quod non æquè facile terreatur, imaginemque terroris pestilentem, in propria sui substantia depingat. Suntque ideo reliqua venena morborum longè crassiora, quàm imago hausti terroris. Quædam namque non nocent, nisi

sub

ſub cute aperta: alia verò edi, aut bibi poſtulant. Baſiliſci autem, aut catoblepæ ſatiſſimum virus per imaginationem, viſum dirigentem emittitur. Sed Peſtilens toxicum, propsio Archei conceptu, intus fabricatur. Venena cætera, ſenſibili aliquo ſigno produntur. Solà verò Peſtis, inſenſili contagio communicatus, perinde atque humani pedis veſtigium, ſui odorem ſeruat. Ecce vt Imago triſtitiæ repentinæ, appetitum ſternat: tei nauſeoſæ imago cieet vomitum: Imago condolentiæ, parit lacrymas: Imago lentæ triſtitiæ ſuſpiria ſuſcitet: Imago pauoris, generet epilepſiam, atque ſubinde Paralyſim: Itaque non fruſtra alibi de morbis ſcribens, demonſtraui, lætitiam, metum, iram, odium, cæteraſque paſſiones, atque perturbationes, non ſecus atque terror Peſtem, actualem ſui imaginem propriam, atque ſingularem in nobis generare. Sed harum geneſationes ſunt nobis domeſticæ, magiſque ordinariæ proles: Aſt terroris peſtilentis imago, venenum parit immediatè Archeo inexſiſtens, atque ab eodem deſumit ſui materiam. Ideoque ſenſus illam nequeunt concipere. Archeus igitur conſpecto cominus hoſte lethali, intus genito, vel peregrè allato, ſuo hunc errore, pictaque de nouo imagine, admittit, ſuique charactere atque ſubſtantia confirmat. Manus enim noſtra, cadaueri ſponte extincto admota, mox ita propter fugam Archei, friget, vt longo demum igni, vix recaleſcat. Attamen canes non ſentiunt iſtud frigus, dum cadauer vorant, prout non multum friget nobis, cadauer pecuinum. Fraudulentum itaque & accidentale cadaueris humani frigus eſt, pluſque frigeſcit, quàm frigoris habeat. Pluſque cadauer ſenſim extinctum friget nobis, quàm cadauer podagrici, aut acuta febre mortui. Cum tamen per machinam, qua metimur ambientis aeris gradus, vtrumque horum caducum par frigus ſit. Scilicet Archeus extimeſcens mortem, quam appoſita manus, cadaueri, diutina infirmitate extincto, percipit, fugit, manum deſerit, nec facilè (quia memor) redit. Patet ergò, Archeum mortem ſentire, fugere, etiam illam, quæ ante & extra ſe eſt. Magis adhuc fermenta putrilaginis (vt in rigore febrili) intus concepta genitave. Et quàm maximè illa, quæ imagine tenus, intra ſui œconomiam recepta, tendunt in transmutationem formalem fuiſſe. Quippe virus, per ideam terroris, ſummæ eſt poteſtatis actualis. Differtque imago timoris, etiam pauoris, ab imagine terroris: propter formalem actiuitatem concurrentis fidei, prout anteà notaui. Quinimò, etſi Archeus mortem, atque venena perſentiat: terroris tamen virus non perſentit, quia putat ſuum eſſe terrorem, atque inanem paſſionem, donec prægreſſo fermento appropriationis cognouerit, virus iſtud ſibi eſſe peregrinum, quod in parte ſui recondiderat, dum exoticam iſtam formaret ideam, adeóque eum ſui aliquali perditione virus ſtatim à ſe explodit. Atque vtinam iam vis ſibi innata, non communicaretur per totum, quia via pergit. Sic namque venenum rabidi, nullatenus perſentitur ab homine, vt neque à ſuo Archeo, niſi poſtquam fermentum, in Archeo ſibi ſtabulauerit. In qua tum rabie, imagine, cum ſit ſtatim mentis alienatio connexa. Hinc Archeus nullum ſibi concipit terrorem in furore. Cæpitans enim in imaginatione, terrorem potius excutit, temeratius inſanit, & à rabido veneno dirigitur, ad Hydrophobiam. Finaliter itaque vnicum peſtilens virus, vnicum quoque habet terroris intuitum, vnamque viam ad tumulum, vel ad conualeſcentiam, per bona, vel inepta remedia. Quæcunque autem hactenus de terroris peſtilenti Idea dixi, nolo interpretata licenter. Nam timor ab hoſtibus, à fure, à morbo, ab animali nocuo, à gladio, generant quidem pauoris imaginem, at non peſtilentem. Quam ideò terroris nomine deſignaui diſtinctam, à qualibet imagine formidinis conceptæ, qua pauet animans. Terror itaque peſtilens, non quemlibet, aut cuiuſuis calamitatis pauorem, hic deſignat: ſed ſolum virus peſtilens horridum, in terrore conceptum tam ab homine, quàm eiuſdem Archeo. In hac ergò Idea ſita eſt Peſtis eſſentia, omniſque huius libri quidditas. Fateor quidem, quod imagines cuiuſuis metus facilè permutentur in Ideam terroris peſtilentis. Perinde vt grauida, in carnem illibatam ſui fœtus traducit imaginem muris, imò totum embryonem in horridum quandoque animal vel monſtrum transplantauit. Quia vt alibi de formis docui: imagines formales ſeſe mutuò penetrant, poſteriorque priorem facilè in ſui obſequium trahit, quod Hippocrates vocat, ſemina duci, quò nolunt. Equidem elementorum diuerſitatem, & congreſſum pro mixto, itemque complexionum, humorum, indaque natarum conditionum, inclinationum, ac ſtudiorum, climatum denique, angulorum, ætatum, proportionum, fortitudinum, magnitudinis, & alteritatum diuiſiones, in ſubſidium ignorantiæ conuocare, vt per hoc calamitates plures, maiores, difficilioreſque efficiamus, incertitudines augeamus, inſcitias tegamus, dubia patremus, impoſturas patrocinemur, & vi æ deſperationes promoueamus, non niſi eſt in vanum laboraſſe. Eſt namque lux perfecta ſcientiarum, Ignis inſtar, qui ſine dilecto cremat omne combuſtibile. Talem olim Hippocrates nactus erat ſcientiam.

Proprietas Peſtis.

DEmonſtraui pathemata animi, appetitum demoliri, vt & digeſtionem ſternere. Primos denique cogitationum motus, in præcordiis ſua ſortiri conciliabula. Idcircò & os ſtomachi Mercurio dicaui, cui Ethnici tribuerunt ingenij acumen, vt & ſomniferum caduceum. Dixi quoque Peſtem originaliter ab hominis terrore concipi, & quæ adducta è corpore peſtifero in nos vehitur aura primo ſui impetu, in Lienem ruere; qui eandem mox excutit, ac veluti per manum, orificio ſtomachi tradit. Hinc appetitus deiectio, vomitus, dolor capitis, delitia, deliquia, ſitis, ſopor, &c. Peſtis autem quæ in nobis fit, prout & quæ extrinſecus hauritur: ſua habent diuerſoria, quibus ſingulæ furere incipiunt. Quamdiu autem Idea triſtitiæ ac mœroris obſident tartarum cruoris, in ſtomacho, ac quantiſper abeſt imago terroris Archei, nondum Peſtis adeſt. Fit quidem interim, ſi nimis accuratè ſe cuſtodiuerint, quod tartarus cruoris, magis magiſque infeſtus, Archeum tandem terreat: ſibique cudat peſtilens virus. Sunt etenim Peſtes, ſolò ter-

rore

rore natæ, velociores, ac terribiliores multò, quàm quæ ex contaminata proueniunt aura. Multos etenim hic forsitan percellit; Quod stomachus, cum saltem membrana sit: perturbationes tamen, primosque impetus, vel in eius orificio collocauerim, vel in Splene, illa saltem parte extrema sui, quæ orificio stomachi incubat, hincque fermentum impetitur, ad digestiuuis necessitates requisitum. Sed Scholæ ipse, os stomachi, cordis etymo appellant. Etenim vulnus illius loci, ac vulnus cordis, iisdem symptomatibus, ac æquè celeriter interficiunt. Nam vidi plures, quibus apoplexia fortis, caput planè insensile ac motiuum fecerat: multas tamen horas post, calerent in præcordiis. Sponsa enim in rheda propè Scaldim, à ruranis mosquetariis salutatur, eiusque tempora, glans mosqueti traiicit, cerebri non parum effundit, & caput illicò moritur. Viluordiam autem, quatuor inde leucis distantem, allata, pulsus adhuc vitæ testimonia dabat. Nonne & vitalis, totiùs quidam rector spiritus, in vtero est, quique duntaxat membrana est, per modum stomachi? & longè maiorum perturbationum sedes, quàm sint iecur, pulmo & renes? Profectò membra in se, non nisi cadauera sunt: spiritus autem est rector, qui viuificat illa, quem & qualem Deus plantauit, vbi voluit. Memini equidem sæpius me vidisse, qui iactatum cruoris aliquali timore Pestis: sed sine fide, aut præsumptione contractæ infectionis corruptum habebant, indesinentem anxietatem, atque pugnam, diu noctuque sustinerent, imò quamuis sapetent, suasque tiderent anxietates: non poterant non tamen, quin conceptam timoris imaginem, diu noctuque, insomnes ob oculos versarent. Erant namq; similes demorsis à rabido, qui velint nolint, sequacem præbent imaginationem suam, ad veneni lubitum. Demum in ipso cruoris iactato, circa præcordia hærente, inueni propriam phantasiam naturalem, quam imago concepti, in Splene timoris, sibi finxerat. Sic non semel lasciua somnia, ex prægressæ diei imaginatione, sequuntur: sed plerumque etiam ab ipsa prædominante parastatis materia: non secus etiam atque micturiens se continuo meiere somniat. Terror ergò hominis, est occasio Pestis: terrorque Archei, efficiens est imaginis, & veneni pestiferi. Est enim velut pater Pestis, qui patrata virulenta imagine, licet cesset, saltem Pestis concepta est in sui imagine. Nam si terror hominis esset sufficiens causa Pestis: necessariò quoque semper terrorem pestilentem Pestis sequeretur. Quod falsum. Prout etiam, in infante, omnis terroris experte, Pestis pro libitu recipitur. Vnde sat constat, Ipsum Archeum conterritum, esse primitiuam causam efficientem imaginis pestilentis. Pestis itaque constat inquinatione, contagione scilicet, celeritate cursus, singularitate veneni, concomitantium terribilitate, præseruationis demum, ac curationis difficultate. Enimuerò ponè relinquo Pestis inquisitionem, quæ in supplicium propter occulta Dei iudicia mittitur. Quæ licet planè sit supra naturam: interim tamen eius materia non est creatura nuper è nihilo facta: quia quodammodò fines naturæ ingreditur. Non enim Angelus percutiens stabat in monte, quem aëria præterfluens vnda continua lambendo abluit: Neque stabat etiam in excelsa turri: quaque tamen peccatum Dauidis, concupiscendo, ortum susceperat: sed stabat in fracidu atrio Auraunæ. Sic Angeli in Apocalypsi, suas effundunt lagenas, vnde tertia mortalium pars quandoque peribit. Verbum, imò nutus Domini, cuncta facere potest, absque atrio, vagina, gladio, lagenis, effusione veneni, &c. Sed pietatis eius tanta est vbertas, vt eiusmodi supplicia non det nuda per Verbum: fortè propter perpetuam Verbi sui constantiam, & irreuocabilem firmitudinem. Nec etiam per cacodæmones, Pestem supernaturalem mittit, ne viuos tradat in manus hostium. Pestis demum, si qua per incantationes parta sit, sequitur naturam. Siquidem non valet diabolus ex se vel vnum culicem facere, nisi eius assumat initia seminalia. prout magi sui non potuerunt, ex puluere facere cyniphes, proles aquarum: quapropter & diaboli impotentiam confitentes, tum exclamarunt: Verè Dei digitus hic est! Si ergò diabolo quandoque permissum fuerit, formare Pestem, id sanè ex naturæ principiis desumsit. Differtque Pestis diabolica à naturali ordinaria, applicatione, & appropriatione. Applicaret nempe tenacius actuationem, & impressionem veneni, non secus, atque follis, ignem quem non fecit, saltem promouet atque incendit: Appropriaret verò cum præparatione præuia per imaginem terroris, à suis mancipiis haustam, ac mutuatam. Et licet eiusmodi Pestes, essent ferociores: iisdem tamen cederent remediis naturalibus. Atrociores autem voco, ob celeritatem, superaddita scilicet inuidiæ truculentæ imagine, à Sagis habita. Attamen eiusmodi permissiones, adhuc essent determinatæ ad personas, ac numerum: imò facilius expiarentur per orationem & eleemosynam, quàm Pestes ordinariæ. Quo scilicet Deus, humani generis misertus, magis oderit diabolicas artes, diabolumque tædere faciat diuinæ mox misericordiæ. Ast eudæmones, Pestis structores, magna certè id compassione, vt non nisi sub mandato obedientiæ, virga Domini & non Angelorum, vapulemus. Decorum nempe seruat vbique Deus. prætores, ac satellites sumit, qui natiuam bonitatem habeant, amicitiam seruant, nec indolem diabolicam assumere possunt, cui sciunt nullum in cœlis locum esse, Sodomam autem, antequam Diabolo traderet, priuauit prius paucis insontibus. Est autem Pestis, quæ exsecratione oritur propter extremam paupertatis amentis anxietatem, derelictam exsecrantem parturientem, vinearum, &c. Pestis punitionis diuinæ, quæ sanè vix initiis naturæ innititur, facilèque dignoscitur: quia sola loca exsecrata, ac personas tales inuadit: itemque diuites, qui sedent in cubilibus eburneis, bibunt ex vasis deauratis, edunt vitulum de armento, & pinguem ouem de grege: nec fratris Iosephi incarcerati recordantur. Quoniam eorum exterminationem adiurat Dominus, vt reliqui, vel vt ex speculo intueantur, quid sit Deo placuisse, & displicuisse. Pestes autem, quæ castra sequuntur, ac plerumque aliquot ab obsidione menses sæuiunt, non sunt militum immundiciis adscribendæ: potissimum si dudum post captam ciuitatem (vt plerumque fit) inceperint. Nam & castra olim suas, & easdem militum impuritates habebant: sed occasio fracidi odoris cadauerum, mumiali fermento infecti:

affectu: quippe quod hodie, non vt olim, nec sat profundè sepeliantur occisi. Denique potissimum, quod lædantur ab inuisibili glande eminus, terrorem Archeo quæ maiorem mouet, quàm dum hasta hastæ, & gladius gladio animosè opponeretur. Neque enim frustra in Lege erat præceptum. Quod quicunque tangeret cadauer, impurus esset, & abluendus simul cum sua veste. Quodque Sol, super corpora suspensorum non occideret, Quæ sanè literali sensu, pro reipubl. bono, sic sunt à Deo præscripta, ne fermentum mumiale fracesceat. Deplorandæ itaque est cæcitatis, & temeritatis, corpora suspensorum ostentari ad spectaculum, donec sponte decidant (paruum nempe inde commodum, pro tantis malis (& perinde est ac si dixerit Iudex. Deus quidem sic instituit: sed magistratua correxit propter melius. Quasi Deo ignotum fuisset, quod spectaculum suspensi, malis foret horridum. Ergo si hoc sciuit Deus, & nihilominus expressum mandatum sepeliendi dedit: non est mirum, quod transgressionem comes sequatur punitio. Ac sequuntur fontes, vltrà tergo Deus. Atque vtinam solus in transgressores, conuersum supplicium: Etenim sepelire, opus est misericordiæ. Obseruare autem fontes suspensos, non est opus, ad quod æternum ite, aut venite, quandoque pronuntiabitur. Siquidem non minoris est misericordiæ, condemnati cadauer sepelisse, quàm principis. Hæcque misericordia, non tam exercetur in mortuum: quàm in proximos, ne fœtor insequens eos inficiat. Nec enim sepulto prodest sepeliri: sed viuis. Scopus itaque diuinæ bonitatis, non solùm in sepeliendo, at in sat profundè inhumando consistit. Quæ clariora, per exemplum fient. E enim falco mortuus, ponè sentes abiectus, ac semiputridus, à viuo deuoratur, at mox Peste contagiosissima suæ speciei corripitur. Quia virus terroris intrò assumptũ Archeo suo meutis, propter symbolum mumiale, putrida fracedine infectum Estque tanta falconis Pestis: quod pestilens falco, per plateam delatus, inficiat alios omnes, qui triduò abinde isthac deferuntur. Vnde conijcies, quid humana cadauera, tam suspensorum; quàm incuriè sepultorum, sui odore faciant. Canis enim canem non edit, nisi infumatum, dum videlicet mortis mumia, horrorem, gustus alienatione, præseruando à putredine, amisit. Lupus autem, lupum nouiter mactatum, non autem putridum, edit. Vnde suspicio est, in lupo aliquid esse, appropriatione mumiali superius. Putanit fortè Paracelsus, id esse, in quo sedet prima obiecti applicati sensatio. Fortè & ob linguam Lupi suspensam, Pesti aduersam putarunt. Quinimò militum cadauera, profundiùs hodie, quàm olim sepelienda sunt. Quia glans bombardæ, siue musquetti, facit contusionem, dein secum partem aufert, quare foramen parit patulum, ac tandem simul venenosam fuliginis impressionem patrat; vnde mox, circumcirca, gangræna quadam nigricat. Facilèque venenum in se assumit; si non in vita, saltem mox à morte: dum nempe carnis festina putrilagine, in terram combibita, fracedo cadaueroſa oboritur. Quibus omnibus iuncta est in morientis Archeo, Idea vltionis, ad putrefactionem prona. Inde in aërem, Gas monstrosum, effunditur in aëra, quod Archeos viuentium, terrore percutit.

Est enim cum cadauere, perinde atque cum fimo equino. Qui non fracescit quandiu calet: Sed dum arescit, & sal petræ inde migrauit, tenditque finus ad transmutatum iri, in liquorem terræ. Alioque namque si fimus, vrinæ equi aspersione atque agitatione frequenti, à fracedine cohibeatur: multum satis petræ profert. Etenim aspice quàm potens nutrimentum, est fungus vnius noctis (est fungus nimitum, fructus è succo Lessas coagulatus, primo enti vicinus: quod alibi ostendi) sed postquam fracedinem terræ assumsit, quam dirum suffocationis venenum proferat. Aduigilandum itaque, ne fracedo surgat, in vltimæ digestionis reliquiis. Enimverò Pestis, per pedissequam, domum meam subiotrauit. Illa statim conualuit. Vterque filius meus, maior natu, animo constetnatus, inconcussum ostentat animum, tacuitque, se continuo suspirij bello, ad os stomachi, angi: eumque præpotentum hostium meorum technis, structique dolis, domi meæ, sub cautione fideiussoria detineret, noluitque vtetque, me deferendo; tus adire. Cumque aliàs obseruassent, natando se recreati, æstate media, me inscio ter natarunt: vnde obstruata transpiratione, illicò in febrim deuolutus vterque, cum deiecta appetentia, dolore capitis, & catocho, obiit apud moniales, fucantes, se mea remedia admissuras: sed postquam filios meos recepissent, tecusarnot remedia aliena. Maximus quidem, absque stigmate, aut signo, etiam post mortem, periit. Vtpote refrigerata pelle natando, nil extrorsum apparuit. Alter vero, paruam duntaxat liuidam pustulam in lumbis ostendit. Horumque iacturam velut præsentem, frequenter intueor, huiusque tractatus initium dedisse putaueris. Relinquo Domino meo vindictam, quem supplex obsecror, hostibus meis pareat, & lumen præoitentiæ largiatur.

Signa.

Scripsi hactenus paradoxa insueta. Intellectus meus absque Luna, erat tribulationibus immersus, materia aderat terroris, horroris, atque difficultatum plenissima. Lector multus optimorum incapax, breuitas initij tenebrosa, nouitasque odiosa, licet pernecessaria. Quod autem potissimum nos in Peste occæcat, est defectus signi exqu si i, & inseparabilis, cuius monitu nimitum, sat tempestiuè queamus per remedia occurrere. Nihilominus quicquid erati vbuis est, sua habet diagnostica signa, per quæ à reliquis commodè distinguatur; quæque Pestem præcedunt, comitantur; vel mox subsequuntur. Quæ enim præcedunt; in præcautionem faciunt: at quæcunque dein sequuntur, aliis plus inseruiunt, quàm misero ægroto. Sola autem signa comitantia sanationem decernunt. Enim verò signa venturæ Pestis, in cœlis depicta sunt, si firmamentum annonciat opera manuum Domini in terra. Signa eiusmodi malè ab Astrologis in dodecatemorion causarum relata esse, jam ante sat manifestaui. Gafarel autem nuper Alphabetum Ebraicum, ex stellarum situ, & Rabbinorum authoritate, descripsit satis ridiculo argumento, quo Ebræi eiusmodi lurida communiscitur. Quasi Deus modò solos haberet seruos suos

Rabbinos,

Rabbinos, quibus secreta consilia communicet. Non etenim considerant positionum istarum turpitudinem Christiani, qui huiusmodi libros imprimi permittunt. Neque enim stellæ fixæ loca sua mutant, vt nunc hæc, nunc alia ventura describant. Quod imprimis aductsatur toti Astrologiæ. Cometæ quoque, trabes, draconea, sagittæ, cæteraque id genus portenta, non tardò populares pronunciarunt Pestes sed non per logisticem, aut theoricas planetarum, multoque minus per Alphabetum Hebræorum. Ex leges namque luces, regulis statis haud obediunt. Etenim Astrolog. Hierosolymitani, artis suæ licet gnarissimi, attamen significationem, vt & apparitionem, Astri Bethlemici, penitus ignorarunt. *Non enim faciet Dominus verbum, quod non reuelarit seruis, & prophetis suis.* Amos 3. Sed horum nulla est artificum scientia Noua quippe lumina sæpe fuere funesta, sæpè è directo fausta significarunt. Portenta quippe, in manu Domini, secreta eius iudicia propalant, nec illa, nisi quibus vult, manifestat. Siquidem coniunctiones, oppositiones, quadrataque stellarum: Item eclypses, retrogradationes, exilia, combustiones, receptiones, aliaque impedimenta, supposita sunt ita regularia, quod ephemerides quandoque pro seculo sint descriptæ. Pestis verò est de crescentibus extraordinariis, & non necessariis. Non est autem regulare medium, ex condigno adæquatum signum, pro effectu ab contingenti fortuito. Neque ideò ephemerides Brahæ, prædicere potuere Pestem Longobardicam anni 1634. ex iniquo bello, metuque horroris conceptam. Quocirca contingentia extraordinaria, causis contingentibus extraordinariis tribuo. Credo equidem prænuncia eorumdem signa, in firmamento esse depicta: at non in directionibus cursuum planetarium. Quare autumo signa esse irregularia, nec Astrologiæ subiecta: quippe illorum significationes dantur priuilegio extraordinario. Idcirco signa eiusmodi Pestis plerumque solis declarantur seruis Dei. Vt legitur de Iona. Sed signa, præcedentia excidium Hierusalem, erant nuncia verbi diudum antea prophetati, adeóque nec prænunciatum excidium impediri poterat, tantumque ad meram gloriam Dei, monitionem piorum, horumque fugam dirigebantur. Enimverò Israël mori, atque renouari per generationem in deserto debebat, exceptis Iosua & Caleb. Nec vllatenus id præpediri poterat. Stat enim Verbum Domini immutabile, apud quem nulla est vicissitudo; quia non est homini in hoc similis. Portenta igitur, si conditionem in declarando non præscribant (*nisi Niniue conuertatur*) ineuitabilem effectum à natura spondent. Aliis quoque placuit monstrorum natiuitates trahere in prænuncia signa Pestis. Prout Corn. Gemma de Cosmocriticis, seu diuinis Characterismis, nugando rapsodias fine basi. Sed quis ille, qui monstrorum prænuncia designata sciet, vel interpretabitur? Peste enim præsente, nonne nimirum, atque serò, quisque significata ad lubitum trahit suum. Sunt & qui ideo insolitarum auium aduentum horreant. Sed istud signum, vel definit, esse naturale; vel coturnicum, Pestem Israëliticam in deserto præcedens, definet esse miraculum. Hocque impium & blasphemum esto; illud verò, impertinens scopo meo. Alij hoc signum interpretantur pro corvorum auibus in Pestem futuram: quasi missæ essent ad deuoranda cadauera, futura inhumanda: Iuxta illud, Vbi cadauera, eo congregantur aquilæ. At non legitur textus pro cadaueribus futuris; nec aquilæ leguntur ad cadauera pestifera volasse, eaque degustasse: cum præ cæteris, curiosissimè solita sint sepeliri. Rhodanus enim quandoque Lugdunensis Peste abstulit cadauera; sed ciuitates inferiores contaminauit. saltem Clerus Lugdunensis per hoc declarauit, sepulturam mortuorum, non tam ad animæ salutem, quàm ad crumenam custodiri. Aduentus itaque auium, præda viuentium, potius futurum defectum prædæ suæ in natalibus prouinciis designat, potiusque belli stragem portento denunciarent, quam Pestem imminentem. Alii autem, Pestem occursu insolitorum piscium hariolantur. Aquas rabo scilicet infectas, autumant, & hactenus monstra marina, in fluctus ascendere. Ridiculum sané. Nam si mare, in sua salsedine fracescat, quænam tandem aqua maris labem eluet? Curue vnica balæna extra orbitam errans, infestum virus maris sentiret nec gregatim omnes aut plures simul? Equidem scio, mare non subesse contagio naturali Pestis, quodque portenta cœli, atque maris, eodem digito dirigantur, cuius judicii imperscrutabilis sint præcones, suis tantum seruis explicata. Nam Idem Dominus, tam in centro terræ, fundo maris, quàm in cælorum apice, est præsens.. Equidem illi æqualiter auscultant omnia, excepto ingratissimo peccatore. At certè magis vereor, insolitas pluuias cruoris, macularum, aut scintillarum: Itemque funera per nubes delata, tonos lugubres in aëre auditos, vt & sonitus in cœmiteriis &c. Quæ cum sint diuinæ bonitatis admunita, ideo extra naturam referenda sunt, vt tempestiuè quisque suis lampadibus oleum prospiciat Neque idcirco enim illa portenta, cacodæmonis (nisi inuiti) opera autumo. Equidem granita sont & supra naturam: neque ideo mei sunt scopi. Paracelsus enim vt in bufone atque ranis, singulare Pestis remedium nouerat, ita & hanc præsagiri scribit, quoties magnus ranarum aceruus in cumulum assurgit, infirmum aliquem suffocaturus. Quo enecto, deio. alium adoritur, donec sensim sic diminuto numero, quæque ranarum tandem singulariter effugiat. Quæ si sic naturaliter accidant: vt remedium, pro futura Peste præparant: ita & designant. Etenim ex Galla, prout & pomo, quernis frondibus educto, scribunt ista plerumque erui animalcula. Nimirum si araneam contineat, volunt portendere Pestem: si muscam, bellum: sin verò reptile, famem prænunciare. Sed cum quotannis vnum saltem è tribus inclusum reperiatur, si non bina, vel omnia: non sequatur tamen continuò vnum ex illis suppliciis. Quapropter eiusmodi prædictiones inter aniles refero. Censeo itaque huiusmodi insectas denunciare differentiam Leffas in quercu (Leffas est succus alimentarius planetarum) sic vt vermis denotet præfatum alimentum fracidum: aranea autem, insuper adjunctum venenum fracedini. Idcóque toto fere terræ globo connexa quasi, ac contigua est vbiuis aranea: quæ in quercu non extra arborem aliquid portendit: maximè quod in vicinis, consitisque arboribus, nec etiam tardò in ejusdem quercus fructibus, diuersæ illæ simul insectæ, eadem æstate

9. Helmont pars 14.

conspiciuntur. Non tamen memini in eadem quercu inuenisse araneam simul & muscam. Quanquam muscam quidem & vermem, vermem quoque & araneam. At absit à Christiano prophetare, ex quercu & therebintho: diris namque id minus, a Domino prohibitum legitur. At quoties terræ motum, nouus antrorum, rarusque comitatur, insuetusue fœtor flagris aduenit: tunc signa endemica, vires habent occasionales. Hæc de futura Peste. Quod autem præsentem attinet, nunquam enim potui ex pulsu, vel vrina, quantumuis etiam distillata, Pestem nouisse præsentem. Paracelsus equidem, eam inter morbos hepatis, ac tartareos, satque ridiculè numerat, prout alibi tractatu, & figmento de tartaris expugnando, ex professo prosecutus sum. Hic vir, Pesti anonymum pulsum tribuit, quem quartum vocat. Ego autem quamuis seriò, sæpiusque attenderim: meam tamen ineptitudinem agnosco, quod eiusmodi pulsum offenderim nunquam. At benè circa vitæ finem inæqualiter inordinatum, formicantem, ac tandem intermittentem notaui. Quartum autem, sextumve, à reliquis diuersum, ex peculiari Pestis proditione, nunquam inueni: Sed pulsus pestilens, nequaquam mihi diuersus occurrit à febribus continuis malignis. Vrina ergò, & pulsus, nunquam apud meam ruditatem, detexerunt Pestem. Imo dum penitius Paracelsi scripta euoluerem, cognoui illum, nunquam Peste infecto, aut moribundo astitisse. Interim Pestis iudicium, grauat conscientiam, tam respectu afflicti, quàm familiæ eiusdem: eò quòd Pestis, Prætorem in crimine, quadam similitudine referat, petentem vitæ, atque bonorum iacturam. Adeòque temerarium de Peste iudicium crimen continet. Etenim cognouisse Pestem, ex specie insolitæ febris, alteri sit facile: mihi sanè perquam difficile fuit. Pestis (dices) est cum febri, & dolore capitis: atque istud familiare aliis febribus. Pestem sæpè comitatur vomitus, & sopor. Ac alibi id non prorsus insolens est. Sunt in Peste bubones, parotides, vel vesiculæ: ea non infrequenter intermixtis à Peste febribus, sunt vernacula. Sunt & Pesti maculæ nigræ, quas in mulieribus ex vtero suffocatis vidi. Estque febris purpurea, itemque ecthymata plumbea, citra Pestem. Vt & Anthrax, sæpè extra Pestem obuenit. At quoties plura eiusmodi signa concurrunt, non est difficile de Peste iudicium. Bubo namque, vesiculæ, aut maculæ, ab initio ante multam Pestis truculentiam, Pestem denunciant. Sic & anthrax, aut bubo, tumorque tantillus, in Peste est longè dolentior, quàm alibi vspiam, ac ferè ante augmentum febris adsunt, anticipantque suspicionem, se ex febri manasse. Adeò quòd eiusmodi pellis miseriæ, in Peste præcedant, quæ aliis febribus serius, tanquam producta adueniunt. Bubo pestilens, adhuc minutulus, statim, & ex tempore, absque membri dolore, febrisque comminutione extra existit, doletque immensum. At si bubo, post præuium membri dolorem emergat, inepti remedij vehit iudicium. Ordinaria igitur iam hospitatæ Pestis signa sunt: si ante, vel mox ab initio febris, glandula, parotis, anthrax, vesica, pustula, aut maculæ repente, summoque dolore inuaserint. In aliis namque febribus, non tam insigniter dolent, ruber quidem locus, tumetque ante natum malum: Quod non sic se habet in Peste. Confirmaturque Pestis vomitu, dolore capitis excellenti, sopore, delirio, deiecta appetentia, si repente in nascerit. Pestis enim peregrè aduentans à contractu veneni hausta, tanquam dolor pungentis styli intrat, partemque quam ferit, statim tumore, pustula, vesicula, aut macula, summo dolore signat. Prout & quæ per odorem intrat, stomachum, atque caput vibrat, dolore repentino, vel anxietate soporifera: vel ipsum stomachum tanquam calcat ad vomitum incitat. Sin autem ab interno scaturiat, ex præuiam habet febrim, ad quam confestim præfatorum signorum aliquod subsequitur. Quæ autem correpto terrore iruit, festina est, ægrique testimonio dignoscitur. Quæ verò aliquali Archei (non autem hominis) terrore, orta est, inque cruoris tartaro latet, in gradu quidem ad Pestem est, tardiorque solito erumpit, facilèque superatur, nisi ægri obstiterit negligentia: attamen longior in itinere ipsi mora est. Etenim plerumque sat tempestiuè. signa Pestem comitantia, cognoscuntur, vt remedium quod promptum, quodque peremtorium fuerit, ritè suo fungatur munere. Optatus attamen meus esset, Pestem in fieri esse, agnoscere. Nam quæ duntaxat à morte, sua profert signata, magnum de medio tollit exercitum, multasque depopulatur familias. Quippe lethalis iam euasit, priusquam se patefaciat, aut cognoscatur. Eò quòd pensum prius absoluerit cum singultu, deliquio, eschataque in loco nobili. Hanc nempe vnius diei vocant tragœdiam s diariam ideo, siue ephemeram. Non quod Pestis propriam sedem habeat, vitæ spiritum, quanquam nulla vnquam Pestis fuerit, quæ Archeum etiam non infectauerit: adeoque & illo titulo, quælibet Pestis, continuò diaria esse deberet. Sed quicquid de Archeo victum est à Peste, id consequenter illicò à vitali illo Archeo separatur. Tandem & citimam mortem adfert, quæ Archeum alicuius visceris obsedit: quis continuò inde volucres mortis euolant, quæ reliquum pessumdant Archeum. Vtinam enim atque vtinam, non serò, neque ex euentu Pestem agnoscamus. Nam velox interitus etsi signa proferat sua: prodit tamen magis in futurum, nil autem præteritis. Aliqui enim ad hoc, plantas pedum lardo insulso inungunt, apponunt catulum, qui si lambat, persuadent sibi, casum à Peste immunem. Alij verò frustum lardi calefaciunt, ad pedes infirmi, subterue axillas aliquando fouent, vel in inguine. Hocque aiunt à cane non vorari, si Pestis adsit. Quod nullam meretur fidem, Nam humana Pestis non quatit canes, nec nauseosus facit. Siquidem tam canes, quàm lupi, non sat benè sepulta cadauera impunè deuorant, vt & picæ, atque corui similiter. Forte quidem esuriens canis non edet istud lardum, ad heri sui pedes affrictum: quia herum olet quem mordere non audet. Germani enim Petasiten, siue maiorem tussilaginem, radicem Pestilentiæ vocant, eò quòd sicut Pestis sese pandit ante prænuncium signum sic petasitis suos edat flores, ante folia. Pestis quoque, non tam semine, quàm radice Archeali, se propagat. Referunt etiam, Sapphirum saturate lazureum, vel Hyacinthum citrinum, si per horæ quadrantem, super membro dolente moretur, sicut lumen, ex opposito gemmæ: locum infectum feriat, ibidemque radios colligat, locum attactum infra horam liuescere,

scere, esseque infallibile Pestis signaculum. Sin verò locus nequaquam colorem lividurem assumserit, infirmum à Peste absolui. Ego autem semper in dubiis, busone pulverato sum vsus, pulvisque forma, in aquæ simplicis tantillo, decocto. Quod si mox abinde dolut in eschara anthrace, vel bubone, mitesceret, secutè Pestem adesse conieci. Aliquando enim aspiciens missam antistitum, & abbatum, illorumque digitos gemmis ornatos, conieci illos olim obligatos, ad visitandum infectos Peste: nunc verò adhuc gemmas gestari gemmarum neglecto, atque nescito vsu quem ego conieio.

Præseruatio.

PReseruatiua apud Veteres, duplicia. Nam quædam debent impedire futuram Pestem: alia quoque præsentem, ne progrediatur, succidere. Pro priore enim, tam foris amuleta, quàm intus alexiteria excogitarunt. Sed cum Scholæ ignorauerint ipsam veneni quidditatem, quodque scilicet omnis Pestis, siue deforis allata, siue demum intus genita fuerit, præsupponat imaginem terroris venefici: Idcirco nunquam propria præseruatiua, ex fundamento cognita fuere. Itaque inter præseruatiua. 1: Considetu, ne spiritus Archei in nobis terrorem concipiat, neue ex terrore sibi pariat, vel aliunde intrò allatum, virus terrificum, 2. Ne fermentalis symbolizansque mumia, forinsecus allata, nostræ mumiæ internum rectorem Archeum infectet. 3. Vt interimatur, & abscedat, quicquid iam in contagio, mumiæ particeps euaserit. Minus proinde symbolum, quod nobiscom commone habet, est tollendum. Quapropter cuilibet antidoto, semper leue aliquod venenum solet admiscere: vt scilicet hactenus applicatio, siue applicatio, tollatur: Archeus, à contagio seruetur immunis, neue in alimentum mumiale decidat, sibique inde tartarum eruotis fabricet. In hoc postremo tutelæ patrocinio tota antiquitas vigilauit, aliis verò non incubuit, quia ignotis Licet hæc vltima præseruatio idcirco cesserit incerta, & absque fruge: quia potius productum posterius, siue sedem spectauerit, quam radicem, siue causam præcipuam. Cum interim præseruatio à posteriori: positis antecedentibus, præuertatur tanquam frustranea. Itaque si de præseruatibus, atque alexiteriis ex condigno sit tractandum; In animo firmiter hærere debent, quæ iam de causis, processu, ac modo fiendæ Pestis exposui. Itaque Pestis, vel deforis intrat, locumque sui introitus deforis signat: quia afficit primario: vel cum anhelitu attrahitur, ibique per diaphragma, siue septum transuersum, transit, pressuramque facit & anxietates super ipsum stomachi conuexum: ibidem vestit materiam. Quæ inde mox exhalat, & contagio fit infamis. Cumque in natura, omne agens initium habeat, augmentum, statum, declinationem, ac tandem interitum: Necesse est pariter, quod quò corruptio diuturnior Potiorque fuerit, eò quoque perniciosior efficiatur. Nam pestis incipiens augetur, cum diminutione, atque hominis interitu. Etenim dudum credidi, quòd omne Pestis remedium sanatiuum, eiusdem quoque esset necessariò præseruatiuum. Eò quòd præseruari faciliùs censeatur, quàm sanari, Quicquidue in eodem genere præstat, quod est difficilius, faceret libenter, & id quod est facilius. Quapropter olim distentus fui, cura alexipharmacis indagandis, quibus videlicet tum tota mei penderet voti satisfactio. At postmodum alio diuerti & cogitaui, remedia sanatiua potius extractionem, siue expulsionem mali spectare. Quodque eiusmodi non haberent locum, in præseruatiuis de futuro. Quod nimirum cum nondum sit, etiam nondum expelli, aut extrahi queat; imò ne quidem extingui. Siquidem imprimis, remedium contra terrorem imaginantis hominis, vel Archei: non tam in se est positiuum, quàm negatiuum. Adeòque potus meracus ad hilaritatem vsque, præseruat de futuro, Quia nedum hominis: sed & Archei imaginationem sic regit, quod pereat vis formandi imagines. Sic enim nemo pauper est, aut defectuosus, quamdiu ex potu hilaris est, Ideòque Sacra dictant vinum ad hilaritatem, non autem ad ebrietatem conditum esse. Quia potens est præsidium præseruatiuum. Adeo quamuis animositas viri excludat terrores ex imaginatione hominis: nequit tamen virilis animositas tollere terrorem Archei imaginantis. Nam præfata animositas admittit pugnam ex opinione contraria Archei: Hilaritas verò per potum introducta, nec hostem admittit, nec agnoscit, vt nec luctam suscipit: sed excludit. Est autem potus exhilarans, magis Pesti futuræ, quàm præsenti aptus. Admitto idcirco etiam præseruatiua Pestis, de præsenti, & sanatiua, esse eiusdem cohortis, ac intentionis: non autem de futuro. Ita tamen, vt præseruatiua Pestis de præsenti, non seruiant nisi in fieri esse augmenti: non autem in facto esse producti. Eò quòd corrupti, non sint amplius præseruatiua; sed duntaxat sanatiua per extirpationem. Non credendum itaque cacoalexiteria, etsi venena essent potentissima, posse arcere terrorem, vt neque terroris effectum pestilentem. Siquidem virus pestilens, est heteroclitum, secretumque ab reliquis venenis, in hoc, quod ex terrore Archei, velut ignis è silice, prosiliat. Nam si Archeus terrefactus, campo cedat, vtique non potest corpus (quod in se considerando, merum est cadauer) confortationem suscipere. Porrò, si ita Archeus recedere consideretur, vt eius loco virus intret, ipsumque archeus hactenus supplantauerit: quomodo odoramenta, ac thymiamata virus præpedient: præsertim si ipsa atomatum præstantissima, sint pestilentis contagij adhuc susceptiua? Christianæ ergò pietatis atque compassionis esto, studiosè contemplari mecum, quàm stolidè, atque inaccuratè, tot simplicia in aceruum, præseruando, & curando sint congesta: quantumque illorum infida auxilia deluserint hominum myriades & exspectationes. Quippe in vero remedio, vbique generi humano est ludificatum, ob densam causarum inscitiam. Enimverò curatiuum præsentis veneni præsupponit id, quod præseruatiuum de futuro anticipat. Curatiuum itaque proprium conuenit dumtaxat, quatenus productum, (quod est ipsum virus pestilens) in ipsa materia, cui insidet, trucidando annihilat. Denique & aliud curatiuum, sibi coniunctum, incumbit expellendo subiecto ipsius veneni. Quod per sudorem est intentandum. Tertium porro, quod coadaptationem causarum ad producta

tollit, minuitque: quod etiam in se naturam præseruatiui habet. Pestis itaque, quæ extrinsecus ab infecto corpore, veste, aut loco, hauritur: habet quidem in se absolutum, & formale pestilens venenum, quod nec præsupponit fracedinem præexistentem, atque ideo nullis præcedentibus querelis repente inuadit, & signa edit postera: sed tantùm appropriatione opus habet. Quale præseruatiuum in fieri continet aëris rectificatio Hippocrati familiaris (de qua suo loco) non secus quàm in Peste populari. Vt scilicet enecetur ipsum virus in aëre, atque simul originaliter sic disponatur, vt humorem alimentarium non sinat mumialiter corrumpi, aut fracedinem arripere. Hæc de futuro alioquin vbi jam pestilens virus intrò receptum est, latitat, nesciturque, quin simul sit aptatum, & sigillatum in Archeo: Idque propter singularem celeritatem sui veneni. Atqui tum defensiua solitaria tardè veniunt, nisi simul sanatiua sint. Primò itaque cura omnis versetur præseruandi, vt corpus caleat actu semper, seruerturque in diaphoresi: vtque animus ad hilaritatem, terrori oppositam, sit dispositus. Prout de vino è Sacris, jam antè citaui. Quod autem de aëris infecti rectificatione legis, non tam aërem, quàm potos ejus spectat, in quorum vacuitatibus nempe sedet fluctuatiuè apotrhœa contagii. Porrò quæ ex aëre fracedinem, virusque, è mente verò, terrorem, & demù è corpore mumiales coadaptationes tollunt, sunt hæc præseruatiua. Suffitus namque Hippocratis nedum ambientem: sed & intro attractum, imò & coagulatum halitum, à veneno, simulque & à fracedine liberat, non minus, quàm quod mumiale fermentum applicari præpediat. Quorsum quoque faciunt alexiteria, zenexton, siue amuleta externa, quæ possunt terroris imaginem, ac pestileos virus, non proprio halitus, aut tartari cruoris subiecto, interimere. Atque hactenus quoque Archei terrorem auertere, atque præpedire. Sin verò Pestis proprio intus errore concipitur, alia præseruatiua requiruntur quàm vbi circa loca, aut personas infectas est degendum. Pestis autem formata, retrogrado ordine, à veneno formato, ad corruptiuam apotrhœam, festinanti cursu condum suadet. Proinde quoque nec amuleta circa inferiorem ac remotam materiæ pestilentis præparationem auertendam, occupantur: sed ad superandum formale ac vltimatum venenum, & adaptationem Archei, cum tartaro cruoris, in vno externo, & in altero, cum veneno hausto. Adeòque zenexton, indicationem curatiuam in præseruando custodit: attamen à sanatiuo superatur in hoc. Quod sanatiua non solum debeant interimere venenum: sed etiam per sudorem protrudere, Vtramque nimirum indicationum, oportet conuertere in curatiuis. Frustra namque alias multo sudoris madore corpus diffluit si tartarus cruoris non resoluitur: sed potiùs continuato Archei terrore continuatur. Cognitis nimirum causis, tam constitutiua, quàm occasionali: solo dein rationis ductu, indicatio rerum agendarum confugit. Si namque fracedo initium dederit, primamque materiæ dispositionem fecerit, fracida loca, vt & alimenta facilè putrescentia vitanda. Aër apertus, sanis sanus, eò quòd habeat consumptionis elementalis potestatem: sed aër quatenus, talis, non minus contagio obedit; quàm cætera corpora, susceptumque contagium in suo aëris Magnali, quatenus ciuitates habet, continet integrum. Quod tandem, non nisi sponte plerumque; spatio 40 dierum ibidem tabescendo, emoritur ac vi elementali, venenato fermenti semine, spoliatur. Nam semina rerum conceptarum, in aëre paulatim deficiunt, quatenus conclusam aëris cauitatibus, tanquam vteris, ad vltimam corruptionis dispositionem, primumque materiæ aqueæ generationem, retrocedunt. Tristia quoque vniuersa, sunt amolienda: nedum quia timori atque terrori vicina, sed potissimum, quia circa os stomachi, exemplò sensibilem pariunt fracedinem, suspiriorum matrem. Loca ergò & objecta tristis recordationis, vt etiam eiusmodi sodalitia, vitanda non minus, quàm funera, atque historiæ confabulamenta dolorifica. Bibenda sunt vina exhilarantia & cereuisiæ fortiores quia incurias, ac animositates causando, mœstitiam & terrores excutiunt. Contaminatis autem, quoquo modo, imò meticulosis, ac mœstis, aër ac venti frigidi nocent, quicquidque exhalationi atque sudori opponitur. Domus celata subinde fracedinem quidem atque contagium tollit: & nocet infectis halitus aqueus. Ergo prius exsiccanda esset. Dies 40. clausuræ, licet fracedinem augeant: tamen virus pestilens tollunt, quatenus sponte illo interuallo perit. Quarentenas, siue quadragenarias, ad quamcunque renouationem consuetudo, fortè ideo itadualt. Etenim licet notatio, aut venæ sectio, fracedinem minuere videantur: attamen cum sanguinem, natura in thesaurum reposuerit, sequitur, vt quoties sibi cruorem demi senserit, Archeos ad terrorem, tanquam proditionem, timens disponatur, trahatque residuum sanguinem intro ad se: ac per consequens, etiam venenum pestilens vna in penetrale vocat. Qui motus, cum sudore, est diametralis. Ideòque tam venæ sectio, quàm notatio, funesta fuoto. Omnis quoque solutio alui laxa, vitanda: eò quòd sic crudior è mezaraicis cruor putrefit, per fermentum pharmaci solutiui (prout alibi libro de febribus) ad cuius nempe euacuationem, mezaraicæ à vena caua, & hæc à minoribus ramulis, cruorem repetunt. Qui motus sanandæ Pesti est diametraliter oppositus. Quæ hactenus dixi, de numero sunt præseruationum negatiuarum, siue admonitoriæ regulæ vitandorum, nondum continentes sanationem. Inter præseruatiua autem positiua, primum locum vendicant sibi amuleta, quod vim propriam sortiantur, siue ad enecandum virus, siue etiam ad appropriationem mumialem Archei præpediendam. Vtrumque scilicet est curatiuum in fieri. Denique sequitur sudoriferum. Quod est extirpatiuum Pestis, & sedis suæ per ablutionem. Denique Archeus mœstus, atque terrefactus, confestim se intro recipit, velut ad arcem fugit, gignit tristitiam suspiriaque, & anxietates venenosas, hoste intus recepto, adauget. Foràs ergò ad oblectamenta, ac per sudorifera, euocandus. Sunt namque sudorifera, cuncta einsdem intentionis, ac penè ponderis: at saltem in gradu bonitatis discrepant. Denique in adiuncto alexiterio, laudo potionem Hippocratis, cui addo gingiber, & baccas nigras hæderæ; quia diaphæretica, stomacho grata. Sunt etiam Alexiteria, vino generoso, & mox à pastu danda,

non

non quidem vt ſudet æger, quantumvt corpus ferueret in diaphæreſi, paſtus autem leuis, ac paucus ſit. Nam in omni febre, magiſq; in Peſte, digeſtio deficit, proinde cibi largioris vices, potus meracior ſubeat. Nam metum, curas, triſtitiam atque terrores excludit. Ideoque & ſummum præſeruatiuum, in confidentia ſtabilitur. Non equidem de fide Chriſtiana hîc loquor (quanquam magni vbiuis in ſpiritualibus ſit momenti) nam & qui animam pro ouibus ponunt, ſubinde Peſte oppetunt, aliis incuriis, ſaluis permanentibus. Nam illorum confidentia, vel Canem intus habet, vel aliud obſtaculum. Non operante Domino miracula, niſi pro occultis iudiciis ſuis, Fides ſiue confidentia ergò, de qua hoc loco, eſt medium animoſitatis naturale, pugnax, ac validè reſiſtens terrori, Nec eſt iſta fides poſitiua. Credo: ſed prorſus negatiua, non horrens, non timens, imò nec ideo credens ſe infectum iri. Etenim vt terror perfectus, adnexam fidem putatiuam ac timidam habet, ſe aliquid contagionis iamdum concepiſſe, aut fremitum ſentire: ſic eius preſeruatio eſt fides, ſe nil concepturos. Neq; ideo ſufficit, quòd confidentia ſit non terrifica (quod eſt medium inter terrorem & animoſitatem) ſed requiritur vt ſit operatiua, per non credere ſe infectum iri. Idque non rationis inductione: at prorſus per animoſitatis poteſtatem liberam, ac meram confidentiæ matrem. Pueri alioqui, & amentes quanquam nullum conceperunt terrorem; frequentius tamen Peſte pereunt, defectu operantis confidentiæ, quæ præſeruatiuum ſibi fabricat. Non credere enim, ſe infectum iri, longè fortiùs operatur, præſumtione timoris. Non ſolùm quia negatiuum fortius deſtruit, quàm affirmatiuum adſtruat: ſed quia priuationem vnà complectitur, omni poſitiuo fortiorem. Etenim qui procedimus ex infinito nihilo, idcirco natura noſtra fortiùs apprehendit nihil, quàm ipſum aliquid, vnde & quietem ſibi adipiciſtur. Prout videre eſt in ſyllogiſmis negatiuis, in quibus concluſio negatiuum ſequitur, deſeritque etiam particulare affirmatiuum ſibi connexum, vt ſe, per negationem, in quietem dedat. Intellectus ſi quidem iam degener, naturaliter ſibi diffidens, intelligendo hoc aliquid rerum, ſemper mauult recubare in non ſcire, aut non poſſe. Iſtaque eſt ignauiæ cauſa in ſcientiis. Fides ergò requiſita in terrore, poſitiua, pro præſeruando, debet ideo effectiuè, actualiter & efficienter ſtare: etſi cum ſpe, negatiuè concludat à debiliori parte. Vir bonus, inſeruiendo affectis cõtagio, ſi propter pietatem operis ſperet, fidatque plus in bonitate operis, aut meriti, quàm libera animoſitate in Deum, fidem habet coniunctam ſpei, includitque agoniam timoris, atque terroris. Itaque naturaliter infectionem ſubit, niſi præſeruetur aliunde. Confidentia autem huius loci, non tam croco, aut ſtentorum exhilarantibus: quàm vini meracioris potu hilari depromitur. prægnantes etiam, puerperæ aut menſtruoſæ, quia tum plus coërcentur ſub vteri imperio, quam ductu Archei vniuerſalis, ideò periculoſius Peſte opprimuntur. Siquidem Archeus vteri, nequaquam rationi aut confidentiæ patet, qui totus confuſione, ac mœſta perturbationum turba, anxiatur. Conſolandus eſt itaque vterus oleo ſuccini, ſuccinoque in optimo vini ſpiritu ſoluto, ac ſuffitu ex verrucis crurium caballi, per tritorium adacto.

Zenexton.

QVam confidentiam, velut principale animoſitatis pignus, atque præſeruationis Medium, vt excuſarent Scholæ, excogitata fuere antiquitus Idolorum auxilia, expiationes, & Idolomaniæ immanes. Appenſa quoque, geſtataq; fuere extrinſecus, quæ dein in omni religione, pro ſacris reputabantur, quæque vel falſo credebantur abſtruſa (quia incognita) bonitate; terrorem atq; mœſtitiam repellere. Zenexton igitur, cum plerumque in Peſtis præcautionem excogitatum ſit partemq; curationis etiam compleat: idcircò ſingularem cõſiderationem meretur. Etenim Medici, pro cuiuſque voto, deſcripſerunt varia, vt inſeruirent conſolationi ægrotis, dum auxiliatores fugitiui eſſent. Amuleta quoque ſuſpendenda decernunt: quæ etſi pleriſque nil virium haberent; ſaltem aliis, ruinoſo fundamento, animoſitatem perſuadeant: fidem nempe, ſpem, aut aliqualem confidentiam. Pagani enim primum imagines, ſeu ſtatuas deaſtrorũ, portari circa ægros iuſſerunt.: dein itum eſt ad characteres, verba, ſigilla, & Taliſmanica Gamaheu. Chriſtianorum deinde primi monachi, contra Peſtem, appendicula, colloque perlapſa dedere: illoque fundamento, perſuaſum eſt vulgo, vt Peſtem, plagam à Deo immediatè miſſam, credat. Meditor ego omne opus naturale, in natura debere ſequi ſua media, quoties adſunt cuncta ad operandum requiſita. Inquiro itaque hoc loco, fixas, firmas radices, neceſſarias atque ordinarias cauſas, ad conſequendum eiuſmodi cauſis correlatiuos effectus. Alij proinde Peſtem, interpretantes ſupplicium, geſtando nomina Ineffabilia, ſcripta, ſignata, meris ſtipata vanitatibus, verbis quoque non ſignificatiuis polluta, propoſuerunt. Quibus forſitan verſiculum Dauidis, Salomonis, vel alicuius Prophetæ nexuerunt. At Paracelſus has ridens vanitates, alias maiores commentus, duobus præcipuè characteriſmis, imò & mendacibus ſigillis ornatas; conſentiitque rurſus iis, quos alibi irriſit multo ſarcaſmo. Ego enim ex huiuſmodi ſuperſtitionibus, nonnunquam facilem lapſum in hypochondriacam inſaniam, frequenter notaui. Præter hos, ſunt qui nomina diuina deferentes, figuras, lineas, characteres, verba, numerorum typos, & ad lubitum Aſtronomorum, ficta ſigilla planetarum (erronum nimirum errores) ſub Pythagoræ, Salomonis Iudæi, alteriuſve nomine commendant, plus gentilium deliramentis adhuc, quàm ſacris quibuſuis imprecationibus, tribuentes. Etenim ſi forte aliquis, qui peſtilentem eminus ſalutaſſet, liberque à contagio manſiſſet, iam nugarum author, ius ſibi fecerat, bis mille deinceps ſuis næniis imponendi. Docui ſiquidem nil aſtrale in Peſte, tam in modo fiendi, quàm ſanandi. Reiicio namque ſemper media infida, nugacia, ſe potiſſimum quæ ſunt illicita. Nemo ſiquidem ſemifracto innitens baculo, à caſu, niſi cauſualiter, ſeruatur. Nam etſi vanis remediis terror humanus exuatur (quo infantes alioqui carent) non tamen ub id, terrore Archei priuantur. Excludunt nimirum ſolum effectum priuatiuè fidei quando plurimum: idque duntaxat pro paruo ſpatio, ſæpéque ſuos

fidentes destruit, vtpote, cum nullius potestatis esse sciuntur. Paracelsus etenim, magni semper fecit accensam imaginationem, atque fortem confidentiam. Quæ vbi sopor subulum fluctuans, laxum, & tatuum, fundata reperi, nequiui approbare, quodque fatuitates opem præseruandi à Peste contineant. Tandem Paracelsus vix fidens mentalibus nugis, se ad zenexton conuertit, quod gestantem indubiè à Peste præseruaret. Ast cum ad Stertzingum ciuitatem sibi beneficam, illud non descripserit, nobis fas voluit coniicere, an ingratus imposuerit isti ciuitati; an verò zenexton istud ignorauerit. Mortalibus sanè neutiquam est remedium occultandum in tanta clade: præsertim vnde sibi apud præsentes, atque posteros omnes, honorem mereri speraret. Insanitum est variè super hac re. Quisque enim sibi persuasit ostentatum Paracelsi zenexton, auribus arripuisse. Idque tantoperè placuit mortalibus, quod abinde Græcorum Amuleta, cum barbaro zenexton nomine, nomina commutarint. Permultis enim arsenicum, Auripigmentum, argentum currens, imò & sublimatum, atque eiusmodi venatum venena, ad collum, venarumve pulsus portarunt: non secus ac si Pestis, & pediculi, vno fugarentur remedio. Huiusmodi autem inuenta, ex Italia, præsumtione, imposturis, & calliditatibus fertili, ad nos delata, adoramus, sequimurque exteri. Etenim vt lubens posteritas à Græcis, prima scientiarum sermocinalium rudimenta, hausisse gloriatur: Ita quoque à nemine sperauit discere promtius venenorum proprietates, ad necis varietates, dilationes, & laruationes, quàm à natione, venenorum implorante frequenter opem. Credidit nempe, falsoque sibi persuasit: quod porrigere venena, & sanare Pestem, cognationem haberent. Ergò Medentes nostri, à Patauinis redeuntes, cumque cultu ac reuerentia in suos ibidem professores, sentientes de ingenti horum doctrina, quidam argentum viuum, testæ auellanæ inclusum, collo suspenderunt, seque saluos rati sunt. Quos cum alij opperire cernerent, hydrargyrum priorem Arsenico nupserunt, addita aranea, vel scorpione, quorum nonnulli verba sacra, trochiscis inde paratis, inscripsere. Vt si vnum minus feliciter prosit: alterum saltem iuuet. Vidi autem in Castris Ostendanis, ad littus, multa virorum millia, cum eiusmodi zenexton, Peste sublata. Imò & qui per quindenas, singulas, sibi costas vesicarent per arsenici trochiscos, byssinis peris inclusos. Atque illæ sunt tragœdiæ Medicæ, Italicæ imposturæ, finales periodi Iudæi porrò, atque Ethnici: hi nimirum ex inscitia, illi verò ex innata in nos hostilitate radices, nobis credulis gestandas, spe delusis, carè vendunt: mentiunturque Mosen primò, ac dein Salomonem, eiusmodi arcana, per traditam Cabalam, patribus Rabbinis, successiuè tradidisse. Vt ipse nequam Iosephus, de incantamentorum tot millibus libris, (*Lib. 8. antiq. Iud. c.2*) à Salomone descriptis, insigniter mentitur, non secus atque malignè subticet necem paruulorum innocentium sub Herode. Denique nostri postmodum euentuum, atque promissionum disproportionem intuentes, suffitus suaues, ac odores gratos descripsere, in pomis, pulueribus, puluinariisque, & spongiis, continuò ante nares olfactis, sperarunt se, velut per cribrum colaturos Pestis auram, ab aromatum exhalatione, sicque venenum interemturos, correcturosve plausibili sibi odore. Quasi venenum desineret esse, aromate saturatum! & non intraret penitiùs, comite grati odoris! ac quasi ipsa aromata, non contagio essent subnoxia! Quasi arsenicum napellusve, ambari griseo maritata, cessarent nocere! quasi odoratissimum vinum, non statim contaminaretur fracido cado! Meæ saltem animæ gratulor, quod eiusmodi puerilibus delusionibus nunquam inuiscata fuerit. Quamobrem zenexton fundator, non quidem in excitata imaginatione, aut fide; quippe quæ alterius sunt Monarchiæ vestes: sed omnino in actuali dote, per conditorem, rebus collata. Imprimis itaq; ex præmissis patet, aromata, aurum, gemmas, crystalum, & quæcunque odorem haurire queunt: posse eadem quoque lege Peste contaminari. Non quidem, quod eorundem nondum infectorum pharmaca prorsus spernam, Absit. Aliud namque est disceptare, an aliquid susceptibile sit contagij: & aliud longè, an aliquid contaminatos iuuet. Docui enim vinum à contagio futuro præseruare, quod alias ita in se est contaminabile, vt & Pestem, solo sui attactu potuque adferat. Sed in zenexto; alia prorsus methodus est, requisita conditio, ac proprietas. Requirit namque zenexton, vt sit in se prorsus incontaminabile, si præseruare de futuro debeat. Eaque conditione à reliquis præseruatiuis distinguitur: vnde nimirum cognoscitur, quale zenexton sit eligendum, & quale sit infidum. Quæ sic intelligas opto. Pestis boum, non est canum, aut falconum: & nulla harum, est hominum. Possunt tamen pelles vel carnes brutorum, nostrâ Peste contaminari, vt nobis sint pestifera contagia, quanquam non illis. Quia Pestis contaminat in appropriatione, siue symbolo mumiali. Quanquam Pestes vltimorum temporum nedum homines, quadrupedes, aues atque pisces: sed & arbores de medio tollent, eruntque ideo alterius & atrocioris indolis, quàm Pestes modernæ, naturæ è gremio defluentes. Itemque per præfata instruimur: quod Archeus humanus & brutorum singulorum, pares habeant subinde pauores, quodque horum characteres in pestilens venenum, siue Ideam virulentam formentur. Vnde sat manifestè apparet, Pestem non esse venenum, cæteris par. Siquidem Napellus, vipera, &c. tam boues quàm homines enecant. A lapidibus itaque incipiendo zenexton. Sapphirus saturato colore cœruleus, & Hyacinthus fuluo colore prægnans; si circum bubonem, pestilentemq; escharam, in gyrum voluatur per moram, è regione Solis, vel luminis, tractim circumducendo, facit, vt idem circulus dein aser fiat, & isthac reliquum virus, tanquàm per caminum, foras exhalet. Etiam plures alibi si sint glandulæ, hæ tamen simul sidant, pereant, sequanturq; ad exitum tracti veneni. Ego autem Sapphirum præfero Hyacintho. Nec enim in sacerdotis pectorali Sapphirus legitur frustra, exclususque Hyacinthus. Antiquitus enim semper zenexton gemmis fuit tributus, iisque mox gentilitas figuras, numeros ac characteres insculpsit. Sed cum gemmæ non essent pro pauperibus, quibus immensa Bonitas præ diuitibus, largo imbre tamen præuidit, seque patrem

pauperum

Pauperem gratis obtulit, non facile inducor, has gemmas, verum Pestis zenexton credere. Chirurgus Hispanus, cognomento Guardiola, xenodochij infectorum in obsidione Ostendana præfectus, ostendit mihi fructum fuccini tubentis, quod sibi toto triennio dixit vnicum fuisse zenexton. Cuius arcanum erat. Quod scilicet ad septem pulsus principales fuisset constrictum, vsque ad calorem. Nimirum vtrimque ad tempora, ad carpos, malleolos, & ad sinistram mammam. Ego saltem vidi, illum semper præseruatum, cæteris coadiutoribus è medio sublatis. Erat autem Pestis arenoso littore, ventosoque plerumque cœlo, ac frigoribus infesto, atua & atrox valde. Quod autem in fuccino teperio, non prorsus spernendum, est imprimis vis tractoria, affictu manifesta, & excitata. Deiu, est fuccinum, licet in se transparens atque gummosum, minus arctè tamen clausum, faciliusque ideo nostro calore mouetur, & alteratur. Denique nec habet fuccinum vim trahendi limitatam, qualem Magnes, ferrum, & non cuprum, alliciens: sed generalem, & absque electione, modo leue id fuerit: Scilicet, vt pestilentem auram, atque virus trahat, sufficit, si leuia quæcumque ad se traxerit. Signatum ergò huiusmodi tractionis, denotat zenexton in natura fundatum: eoque fortiùs, si mumiali fermento appropriationem sit adeptum. Vidi sic namque frequenter venenatorum vulnerum, dissoluto in spiritu vini fuccino, factas fan tiones, alioqui penitus desparatas. Imò prout fuccinum non liquescit, aliis resinis, pinguedineue colliquatum (quod singulare aliquid sibi domesticum denotar) certè peregrinam Phaëtontis fabulam, & tumulrum, nomenque electri, non frustra coincidisse demonstrat. Rideat qui volet frictiones fuccini, ad pulsut nostros; recurrat ad Magnum oportet: & pomorum frictiones, ad vertucatum abolitiones, non sine fructu saltem admirabitur. Siquidem si luteum, pestilenti buboni affictum, contagium attipit atque propagat: quidni & in bonum finem, frictiones mumialem adferant dispositionis coadaptationem? Quis quæso fuccinum Pestilenti emunctorio affrictum, non suspicetur: sique venenum, eut pati etiam gressu, etiam mumiale symbolum contraxisse, saltem non addubitet? Memini namque caseo sub axilla gestato, & per eandem degustato, in decipulam seruiisse, herumque suum ira deseruisse, vt se crediderit, extero, per classem auchi. Equidem si bruta hanc mumiæ determinationem, velint nolint sentiant, eique pareant, multòque tamen liberiore electione fruuntur, quàm quæ Archeali conceptu, in zenexton cadunt; non video, cur eandem determinationem fuccino tribuisse, nefas fuerit. est enim admirandum crescens, olim in resinam arboream delatum: aliis demum minerale creditum: Dantisco tamen mari sudatum. Nil saltem stomacho, intestinis, neruis, imò & cerebro est gratius, fuccino in vini spiritu resoluto. Mirari ergò cessa, tam singulare crescens, tam singulari quoque vi confortatiua ac præseruatiua doratum, tamque singulari tractrice signatum, Pestem queat exstirpare è locis membrisque nostris, quibus consolandis, singulari diuinæ prouidentiæ bonitate, nascitur. Nec enim hyperbolen sapit, quod frictione fuccinum trahat odorem: cuius ergò magis illi appropriatur indiuiduo, quàm alteri. Est namque gummi porosum, ac planè volatile: Ideoque susceptiuum odoris mumialis, quem frictione suscepit. Noui namque methodum, qua gemmis, vis herbæ, animalisque, charactérizatur: Ita, vtcunque postmodum exactè abluantur: residua tamen atque sospes, vis impressa perstet. Etenim Topazius flauus, modesto calore cinerum, vt flauedinem amittit: ita Solis ardore flauedinem recuperat, quam in cinere, eiusdem caloris gradu, perdiderat. Corallum rubeum, frictione ad mulierem, ex vtero ægrotantem, pallorem contrahit permanentem: verum ad carnes sanæ mulieris affricetur, pristinum recuperat fulgoris ruborem. Deoque vitta (solidorum corporum maxime clausa) quibus essentiæ, vel magisteria zibethæ, &c. inerant, vidi repetitis tædiosisque ablutionibus, odores illos peregrinos seruasse: Imò & vitrum, magnetis vim tractoriam sic seruasse, cò quòd magisterium Magnetis in illo fabricatum fuerat. Si igitur huiusmodi fiant in vitro, quidni etiam in fuccino? Quod se habet, ob porosam & volatilem materiam instar testæ, quæ recens semel imbutum reseruat odorem. Non igitur mirum, si carabe imbutos odores retinear, præsertim si gesterur ab eodem, cuius mumiales exhalationes per frictionem suscepit. Nec etiam multum refert, si narium testimonia repudiet. Nam & per vestigium non dignoscimus, cuius sit. Etenim si Sacra, in lapidibus magnam virtutem commendent. Id non intelligunt de lapidibus resolutis (nam tunc nondum ars resoluendi vulgo enotuerat) neque de pulueribus lapidum bibitis. Quorum virtus, non nisi parua mora, stercoribus commista, transeundo labitur. Ergò de lapidibus integria sermo est. Quæ tam attractiua, quàm expulsiua mali esse debet: ideoque ad zenexton commendabilis illorum vis. Si igitur lapis magnam habeat virtutem in vsum humanum, ipsæque ditissimæ gemmæ, Sapientis testimonio, virtute sint fertiles: necesse id est contingere, irradiando in corpus quod attingunt, propemodùm instar astrorum. Ideòque & fuccinum, per irradiantem sui transparentiam, effluendique proniorem obedientiam, nullatenus erit gemmis segnius: eiusque vis quæ aliàs velut sopita dormit, non mirum si frictionibus & caloribus excitetur: præsertim quod adamas, etsi de se nil amittat, attamen fricando etiam paleas allicitat. Neque enim fuccinum paleas aut festucas trahit, nisi prius fricetur. Est nempe signatum, docens, frictiones præcedere debere, si sopita vis eius, excusso somno excitari debeat, destinatumque aualij munus, in nos influere. Testor saltem frustum fuccini, vt gemmam refert, multo tamen facilius à paupere acquiri posse, pretiosis lapidibus. Enimverò Paracelsus excelsum gloriatur, inuento magnetis humani, quo incessanter, putat auram pestiferam introduci, Adeoque potiores vires pollicetur, in suo zenexto trahendi foras, quàm sint ficti magnetis nostri, trahendi intro. At sanè vir ille visus mihi, suæ doctrinæ de Peste, tot libris eulgatæ, parum constans, parumque expertus. Dum scilicet cœlum, sagittarium Pestis, hanc que, non nisi vulnus cœli, irati parentis fabricat. Quæ si vera antumat: saltem virus istud non à magnete trahitur, quod à tot millenis

milliaribus in nos sagittatur. Maneique vel immerito accusatur, dum culpa caret, ac zenexton, frustra contra magnetis ficti tractum, dirigitur & appenditur foris: aut causas appropriationis zenexton, minimè intellexit, aut saltem surdas Pestis causas, se dicasse existimet. Quorsum ergò hoc loco conducit illius magnetis recordatio? laus inuenti istius? Siquidem zenexton, nil habet commune cum illo magnete, neque aduersus eundem? esto, sit enim Magnes (donemus supponendo falsum) in corde, & arteriis, qui citra discretionem, commistum aëri pestiferum simul virus intra combibat. At hunc, si zenexton tollat, vel impediat, iam homo necessariò suffocatur, assueta exspiratione priuus, ad cuius necessitates cor & arterias volunt indesinenter fatigari. Quod si verò malimus zenexton, separatorem auræ Pestilentis à pura, aliquid fabula dignum, vox ista continet. Quia zenexton saltem cribri, ac separatoris, vices que Archei subiret. Sin autem zenexton efficiat, vt Magnes noster non nisi licita trahat: esset tum zenexton Archei pædagogus atque lodimagister, vt scilicet suo iure fungatur munere, nisi fortè mauis, zenexton ab Archeo, nisi solius officij numine, distinctum, adeòque æqualiter cum Archeo inficeretur, Pestisque contagium sentiret. Imò res externa, peregrina vitæ, virusque fortassis continens, Iam Archei vitalis etymo assumitur. Eheu Paracelse, longè aliter se res habet. Tædet namque Archeum suæ gubernationis: nec enim est pugnæ intentus, aut separationi in Peste. Qui ipsusmet est vnicum veneni obiectum vnicusque fabet. Sed accingit se fugæ, habenas disiicit, panico terrore plenus, memorque suæ imbecillitatis, quod à venenis, vel minima odoris infectione, totus subigatur morsu viperæ, aut ictu scorpionis in digiti extremo. Delectum ideò recusat, conspectuque hostis, territus, fores aperit, claues post se abiicit, ac quemlibet mox gubernare admittit. Adeóque, quæcunque post mortem in cadauere obueniunt, in Pestis accessu, sunt in fieri esse. Zenexton igitur inseruit duntaxat: non quidem vt Archeum admoneat sui officij, atque destinationis, neque vt virus, ab innocuo, in obiectis diuidat: multò minùs vt naturalem refocillationis attractum inhibeat: Sed vt necet, & annihilet specificum virus, quod tam in aëre externo, quàm intus in Archeo, est conceptum. At sanè nil horum magnete opus habet, nec magnetem vllatenus respicit. Ignorum est magnetis inuentum, sinisque, in zenexto, apud Paracelsum. Nam zenexton, in omnem euentum, si magnetem respiceret, non valeret, nisi casu quo aura pestilens intrò per arterias trahitur (quod alibi sat demonstraui friuolum tractato de Blas humano) non autem sicubi par anhelitum adducitur, vt neque vbi intus venenum oritur pestilens. Igitur ignotum Paracelsi zenexton nequaquam necessitatibus naturæ, aut medendi finibus satisfacit. Hippocrates autem, propinquius visus est causas necessitatis ad zenexton aspexisse. Volens, cœlum in nobis tres motus locales facere, intrò scilicet, extra, & in orbem, cœlum, indistinctò tum adhuc hellenisimo: pro vi vitali nominans. Vnde posteri cogitarunt, cœlum in nobis continendum in motu extrorsum, per diaphæresin, vt impediatur Pestis peregrina per inspiratum. Etenim aliquid dicunt, & ab immemorlali, seruantur infectorum corpora, in diaphæresi. At manet idem dubium & anxietas vetusta, circa anhelitum, Pestisque internæ, fabricam. Meoque iudicio, zenexton nec debet serare potos, nec claudere fores anhelitus, ne hostis intret, nec luctari cum Archeo. Sunt namque luctæ, dissidia, atque rixæ, si vnquam antea, saltem Peste flagrante, importtuna. Dum præcipue Archeus sua, despondens, abiicit arma. Denique neque zenexton, separando, coquendo, aut præparando exterius puto ab impuro, intentum sit oportet. Sed prorsus per modum antidori, sit contra venenum iam receptum. Non quidem propriè contra venenum ipsum. Sed quandoquidem visus eius præcipuus sit in præseruando magis, quàm in sanando: Ideirco vis requisita in zenexto propriissimè consistit, quod tollat appropriationem adoptationemque mumialem: extra quam nullum sit contagium, Nec tamen alienum esset, si insuper alexiterij potestates sit nactum. Enimverò Paracelsus multa de ranis & bufonibus pro Peste refert, confusa tamen quælibet. Multorum interim auiditates, atque oculos aperuit: Etenim bufones mulieribus, prout & ranas, viris conuenire asserit, & quidem baculo per caput transfosso, suspendi atque siccari voluit. Mensem ad hoc nullum elegit. Promittit tandem bufonem sic siccatum (de ranis autem, nil prosecutus) buboni appositum, ita in se, totum virus Pestis tracturum, vt successiuè in quartum quintumve bufonem vsque, omnes mirabiliter intumescant. Adeóque veneni quantitatem, per bufonem numerum coniicit. Vult & siccatum bufonem, prius macerari atque emolliri in aqua rosacea. Attamen vel est sibi Paracelsus inconstans, vel aliud sibi, præter bufonem, zenexton delegit. Siquidem scribit bufonem valere solum in Peste inguinum & mulierum. Ad alias autem Pestes, aliis vtitur attrahentibus: summumque incarnatiuum vulneris cœlestis (sic nempe Pestem vocat) ait aurum & gemmas. Imprimis fateor, me bufones applicuisse bubonibus, & escharis, tam in pectore capite, mammillis, quàm alibi tam in viris, quàm, mulieribus: ac vbique, non sine promio iuuamine, & doloris mitigatione. At imprimis nunquam vidi, applicatum bufonem intumuisse rantillum. Quod & idcircò ridiculum deinceps duxi. Dein, æquè friuolum est illud Paracelsi. Quod scilicet Pestis nusquam alibi occurrat quàm ponè aures, subaxillis, & in inguine: eo quòd sagittarius cœlestes non feriat alias. Siquidē vidi veram ac lethalem Pestem vbiuis toto corpore se ostendisse nedum escharis, vesiculis, pustulis, & tumoribus: sed etiam vibicibus, atque stigmatibus. Itaque putauit Paracelsus idem accidere bufoni exsiccato, quod viuo animali venenis assumtis, punctoque à serpentibus contingit, vel per venena plantarum & animalium interemto. Quasi Pestis humana venenum bufoni foret; hocque si contingeret, non bufo Pestis, sed Pestis bufoni imperaret. Nec etiam cadauer siccatum sentit, quæ sibi vi-uenti erant venena. Nec tumet cadauer, ictum à serpente, Cadauer namque, si non senserit, nec tumefaciendi energiam retinuit. Ignorauerit itaque Paracelsus, quod intumescere, sit proprietas Archei vitalis, quodque non nisi occasionaliter

ſionaliter tumor à venenis procedat. Mirabar inſolentem Paracelſi hoc ſcribentis audaciam. Nam bufo exſiccatus vtut ſex horis maceretur, ſemper tamen tumefactionis incapax. Mora enim macerationis, in celeri morbo, periculi atque iacturæ plenum eſt. Ego itaque maceraui tepida aqua paucula: qui loco dolenti appoſitus, mox dolorem leniuit. Equidē ſi quidquam è nobis, in cadauer bufonis expiraret, quod ibidem detineretur materialiter, eadem via qua intraſſet in bufonem, exſpiraſſet. Ergò tumeſcentia eſt actio vitalis Archei, efficienter & effectiuè: veneni autem eſt actio occaſionalis, quæque ideo in Archeum mortui ſiccatique bufonis nulla eſſe poteſt. Archeus itaque cum deſit exſiccato bufoni: non poteſt eſſe cauſa tumeſcentiæ in bufone. Nam venenum ceſſat eſſe venenum, in reſpectu rei mortuæ. Cum venenum dicat relationem ad aliquid vitale. Cognoſco, Paracelſum nullam habuiſſe actualem praxim Peſtis; multa quidē patumque conformia ſcripſiſſe, pollicitus plurima, ex relatu aliorum hauſta, credulitate. Hybernus Butlerus, me conſcio, Londini aliquot millia Peſte curauerat, hoſtium accuſationibus poſtmodum in arce Vilnordiæ detentus, me adiutore libertatem nactus eſt. Iuſſerat enim bufonē magnum, menſe Iunio poſt meridiem captum, tribus ſuſpenderem prope focum, illique ſubtenderem patinam è cera flaua. Tandem à triduo ſuſpenſionis, bufo euomuit terram, & aliquot inſectas, ambulantes nimirum muſcas, nitentibus aliis ſubuiridi colore quaſi deauratis. Mox autē à vomitu, bufo obiit: nec ante triduū euomuit, licet pronus penderet. Dixit autem mihi, quod ſat remedij haberem curandis 40. millibus Peſte correptorum, promiſitque ſe mihi oſteoſurum rei cardinem. Sed repente in exilium proſcriptus abiit. Saltem ego has ſordes vomitu reiectas, itemque exſiccatum bufonis cadauer, ſeparatim in puluerem tundi iuſſi, & cum tragacantho trochiſcus formaui; quibus feliciter ſum vſus tam ad præcautionem Peſtis, quàm eiuſdem ſanationem. Dein Iulio menſe, decreſcente Luna, veteres Bufones cepi, quorum oculi ſcatebant albis vermibus: nigriſque capitibus prominentes, adeò vt vterque oculus totus in vermes transformatus eſſet, fortaſſis 50. numero, in ſingulo oculorum foramine vermes erant densè compacti, quorum capita foris eminebant; & quoties aliquis egredi vel prominere conaretur, ſtatim bufo, appoſita manu, egreſſum vetabat. Hos autem bufones ad vomendum coactus (vt dixi) per ſuſpenſionem, reperi dare excellentiſſimum zenexton. Vermes autem in patinam ceream deciduos, ſimulque cum eo quod per vomitum reiecit, in trochiſcos patulos redegi, addito cadauere bufonis, & cerea patina. Geſtati autem trochiſci ad mammam ſiniſtram, arcebant contagium, & loco infecto alligari, ſtatim virus extrahebant. Erantque trochiſci promtiores, ac validiores, ſi in vſum aliquoties recidiſſent, quàm recentiores. Reperi autem amuletum pro Peſte, longè validiſſimum. Nam ſi ſerpens comedat terram, omnibus diebus vitæ ſuæ, quia fuerat peccandi organum. Bufo comedit terram, quam euomit, omnibus diebus vitæ ſuæ. Teſtimonio autem Adeptæ Philoſophiæ, gerit Bufo odium in hominem, adeò vt aliquot herbas ſuo tabo inficiat, homini vſuales: idque in ſpem necis. In eo autem differt à ſerpente, quod viſo homine, terrorem immenſum concipiat naturali dono. Qui terror ab homine, naturalem energiam ſibi acquirit & imprimit contra imagines territi Archei in homine. Siquidem terror bufonis interimit, & annihilat ideas territi Archei humani, eò quòd terror in bufone eſt naturalis, & ideo radicaliter ac per totum illi, etiam mortuo incorporatus: Idea autem terroris in Peſte, eſt tantùm accidentalis, & fluxa. Ergò bufo naturâ ſuâ timidus ab homine, odij ſui imagines auget, viresque intendit, vt ſaltem clanculum, ac Peſtis inſtar noceat. Hanc autem proprietatem ſigillarem odij ſimul & terroris, geſtat in capite, oculis, & loco concuſpiſcibilis poteſtatis. Caput itaque & oculi, adhuc viuo animali, in viuos ac veros vermes (quales caſeo innaſcuntur niſi, quod extremum capitis nigricet nunnihil) tranſmutantur. Tandem namque cum vita, vermium tanta multitudo excidit, quod viuo adhuc animali tota cerebri theca, verminoſa fuiſſe videatur. Terribile ſanè atque ſigillare ſignatum, terribiliſſimo morborum dicatum *ſalutem ex inimicis noſtris, & de manu eorum, qui oderunt nos* (remedium nempe.) Siquidem odium in nos, terrorque bufonis, præparant nobis ſanitatis medelam. Eſt namque noſtri odium bufoni ideo vernaculum, ac naturaliter incorporatum: quod totus per totum, odii Ideam gerat: perinde vt ſaliua rabidi, per accidens Hydrophobiæ merum. Cæterum quo terror noſtri, odiumque innatum in bufone, aſcendant altius, fortiuſque ſui imagines imprimant, ſuſpenditur bufo eminus prope focum, in adſpectu noſtri. Creſcitque odium & terror ideo, in mortem vſque. Quod autem bufo per conceptus ſuos, Ideas generet, mox oſtendam, per ipſius mortem repentinam. Nunc ſaltem dico, quod projecerim bufonem in lacunam, muro cinctam, qui ſequenti mane perierat aquæ innatans turgidus. Habebat autem dorſum, frequenti nigro ſtigmate conſperſum. Quibus ſignaculis conjeci, quod remedium gerat aduerſus Peſtem etiam ferociſſimam, quæ nempe poſt celerem mortem ſua edit ſigna. Spemque addit, ſi pro ferociſſima, morteque velociſſima, remedium promittat, multò præſtantius pro quauis ignauiore dederit. Vt autem mecum tyrones agnoſcant, quantum imago odii in hoc arcano operetur. Notandum ante omnia, quod peſtis humana non attingat bruta, vt neque vice verſa. Eò quòd virus nullum operetur citra fermentum humanæ mumiæ, ſiue ſymboli conſonantiam. Etenim ſiue fermentum iſtud fluxerit ex corpore infecto, veſte, chartaque, auraque peſtilenti, ſiue denuum è nobis oriatur, claudaturque ſub tartaro cruoris, Saltem vtut ſumatur; Peſtis nequit inficere quemquam, abſque communione fermenti. Hæc igitur Icon virulenta odii, & operans imago, hoc denique terroris ſeminare ſimulacrum in bufone, enecat fermentum mumiale; ſine quo ſcilicet venenum Peſtilens conſiſtere, ingredi, vt nec appropinquari, nobis poteſt. Hic inquam modus eſt operandi in zenexto, quo ſcilicet impeditur peſtilentis auræ communio. Quatenus tartarum cruoris excrementoſum, ac euaporaneum, priuat fermento mumiali. Atque inuicem eius ad-

fert fermentum ablatiuum veneni Pestilentis, siue Iconem necantem fermentum Pestilens. Eò quòd quasi in momento interimat fermentum mumiale, contagij fontem, vel saltem fomitem, nimirum si iam sit præsens; impeditque futurum, quo minus inualescat: sicque interimit immediatum inhæsionis subiectum, ne coaptetur. Fermentum itaque facile intercidit, si inhabilitetur, ne succrescat sedes Pestis. Cum alioquin omne fermentum sit mera cuiusdam odoris tinctura. Neque enim Pestilens virus atteritur à veneno bufonis, actione primaria destructiua aut debellatiua: sed actione secundaria, quatenus Idea odij aut terroris Pestilens, extinguit fermentum; quo mediante venenum Pestis subsistit, atque pergit inficere. Etenim cum venenum Pestis, sit productum imaginis, terroris Archei, in odore fracido, auraque mumiali stabulatum, tollitur etiam hoc fermentum copulans, medium appropriatiuum & immediatum subiectum veneni, manetque deinceps duntaxat subiectum fracidum, vt ante, sudore tenus profligabile. Vnde constat, quod zenexton saltem præcaueat appropriationẽ primario, simulque tollat sigillum, siue quidditatem essentialem Ideæ virulentæ terroris. Enim verò Domina de Rommersvvale, Toparcha in Eechoue, nobilis, affinis & proba matrona, mihi in candore retulit, se quondam toto pomeridie spectasse duellum araneæ, & bufonis. Hic enim, dum se supernè ab aranea descendente ictum sentiret, & capite, confestim se intumescere: confugit ad herbam, quam lambebat: ac celerimè curatus, detumuit, vnde iteratam pugnam agressus, iteratò quoque ictus fuit in capite, & ad eandem herbam properauit. Idque dum iam tertiò accidisset, Spectatrix, tædio affecta, plantam cultro excidit (erat autem plantago angustifolia) dumque eò quarta vice bufo rediret, nec istã herbam reperiret, celerrimè totus intumuit, & terrore percussus, mox obiit. Non autem se contulit, ad plantaginis eiusdem plantas vicinas, ac frequentes (etenim imago conceptus, metus atque tristitiæ, mortem acceleratam parit, spes perit remedij celertimi, in morbo furiosissimo) dum namque suam non reperit plantaginem, qui antea spe statim conualescendi dimicabat: statim metu, atque terroris Idea desperãs, obiit. Patet enim hinc, huius bestiolæ pauor immensus, magnitudo & violentia Ideæ pauoris, ex celeritate mortis coniicitur. Etenim confestim sanati, intumescere, ac statim perire, aperiunt, in hac insecta fore momentaneum, ac præsentaneum in Peste remedium, vt & toxico, fore suum cuique terroris conceptum, in Ideam formatum. Quippe Idea eiusmodi dualitatem cum vita seruat, ideòque etiam illa hanc supplantat. Neque etiam bufo vivens, magni momenti zenexton, experienti mihi præbuit. Oportet namque granum mori, si eius fructum exspectemus: terroremque in bufone augeri conuenit nostri, nam vt nostra Pestis non est bufoni lethalis, aut contagiosa; ita terror bufonis, terrorem Pestis Archei nostri, nequicquam auget. Ac nisi terror, desinat esse conceptus aliquis, sitque redactus in Ideam actiuam, vt in Archeo non parit toxicum Pestis: ita neque in bufone, efficit remedium. Ad hoc namque requiritur, nedum vt bufo præ timore toxici, aut deficientis plantaginis, moriatur, occidaturque à proprij conceptus terrifica Idea: verùm necesse est, vt bufo præ nostri terrore, languendo pereat suspensus prope focum, &c. Nam tunc terror ille lethalis, nostro Archeo inferior, & confermentabilis, parit Ideam lethalem bufoni: nobis autem proficuam. Symbolizat nempe cum terrore nostri Archei, in quantum participant terrores, in imagine terrifica. Sed quia terror bufonis, non est nostras: Ideo toxicum fabricat, contra toxicum pestilentis terroris, Archeo formati, in Ideam virulentam Pestis. Est nempe zenexton in bufone optimum, à Patre pauperum homini ordinatum. Considera quæso bufonem mecum, qualiter è fracido mucco oriatur, inter rimas lapidum, ibidemque citra cibum vivat, adolescatque per annos plurimos: è saxis nempe confractis, non rarus bufo Parisiis eruitur, qui forte per seculum ibidem detentus fuit. Nec enim edit, antequam respiret. Bibitaque semel aura, mortis demum ac diminutionis leges subit. Vixit etiam solo, suoque Archeo, antequam respiraret. Cætera creata ferè omnia, in petra, putrescunt. Bufo verò, in liquore fracido, nutritur, ac adolescit intra petram. Hinc coniicitur etiam, quod sit animans destinatum diuinitus, vt Idea sui terroris, virulenta quidem sibi, nobis, nostræque Pesti, sit toxicum in terrore. Nam vt ex præfatis sat patet, quod bufo nostræ contemperationi & adaptationi sit maximè incongruus, ita terroris Idea in bufone, est ipsi terrori pestifero, in nobis, valde pestilens. Cum igitur bufo sit insecta, hominis aspectu pauidissima, quæ in se tamen, terrorem ab homine, simulque odium in hominem, format in Imaginem, siue ens actiuum reale, & non sola confusaque apprehensione subsistens (prout iam ante de Idæis prægnantis, itemque canis tabidi, &c, nudè est demonstratum.) Hinc contingit oriri venenum ex bufone, interimens virus terroris pestilens in homine, vnde nimirum Archeus inualescit, nedum sentiens extinctam in se Ideam pestilentem; sed insuper quia agnoscit aliquid terrefieri, pauescere, atque fugere, se longè inferius. Sic namque in omni bello, atque duello, è pauore hostis conspicuo, animus hostilis roboratur. Est autem bufo tantæ formidinis, vt si positus directo aspectu, ante te, ipsum aliquandiu intuearis intentis oculis, per horæ quadrantem, nec aufugere queat, moriatur præ terrore. Bufo itaque occisus, modo Paracelsico, absque terrore mortuus, est zenexion indignus. Resumto ergò animo, Archeus pauorem abiicit, maximopetè vbi natum sui terroris virus interimi persentit. Etenim non agit zenexton, per modum aliorum agentium. Non secus atque virus Pestis, est prorsus insolens. Nec agit zenexton materialiter: sed actio eiusdem est spiritualis, ac prorsus sympathetica. Siquidem symbolum actiuitatis, in quo consistit ratio fundandæ sympathiæ, est in concepto veneno terroris, tam in Peste, quàm bufone. Ac prout virus Pestis, anomalum est, cum aliis nil habens commune, ita quoque zenexton, actiuitate terroris alieni, atque peregrini exorbitans; nostri terroris imagini pestilenti, fit manifestum toxicum, cum refocillatione, confirmatione, robore ac resurrectione Archei. Quam sanè zenexton actiuitatem, Scholæ contemplari

non

non potuere, eò quòd contemplari nequiuerint istud Aristotelicum, nedum in Peste: sed & in venenis cæteris, esse mendosum. Est nimirum actio zeneationis, à victoria patientis super agens. Memineris namque quod terror atque odium in bufone, ab agente homine, superante quidem, at nullatenus operante, impressa actuata proprio bufonis conceptu, & in gradum deducta, fiant agentia: quæ in præfata Idea, sunt tanquam fugitiua animantia, ideóque terrefactum hominis Archeum restaurant, ac terroris virulenti imaginem enecant. Equidem in monomachiis spiritualibus, prorsus, atque longè secus certatur, quàm per appropriata agentia corporalia est solitum. Quod alibi demonstraui, remouendo actiuitates contrarietatum à proprietatibus naturæ. Zenexton ideò est de natura magnetica, agens scilicet duntaxat in obiectum proprium: dum intra limites sphæræ suæ actiuitatis, occurrit. Dubium videri posset aliquibus, cur Imago odij, in bufone, sit remedium: Imago autem odij in rabido sit toxicum. Ratio est in adiuncta terroris Idea, in bufone. Quæ inferioritatem veneni parit. Nam vnum superat aliud, in animositate conceptuum. Ideoque & imaginum. Rabidus enim canis, audax, temerarius, eiusque sigillata imago, obedientiam suam iniicit. Nec enim rabidus, in quantum timet: sed timet aquas, quia rabidus. Prout nec timet aquas, quatenus odit animalia, bufo autem est animans nostri timidissimum, vtque ex odio sibi innato in nos, est sibi malè conscius (sic disponente diuina clementia.) ita imagines illorum conceptuum penetrantes se mutuo, & comite, confecerunt notam maximæ pusillanimitatis, intinctæ veneno odij. Hinc nempe necatur imago terroris pestilentis, ab imagine lethalis odij, & Archeus noster ab Imagine pusillanimis terroris, tanquam in speculo, per applicationem zenexton intuetur; ac superioritatem, quam ante amiserat, propemodum reassumit. Ideoque Idea terroris, in bufone, odit, simulque imago odij terret bufonem, vnde venenum nostro terrori superinducit. Vtroque scilicet medio, imaginem terroris pestilentis, in Archeo perimit. Est nimirum in spiritualibus primitiua autophilautia. Cum originalis omnis monomachia sensituorum, non nisi ea, præmeditatis conceptibus profluat: Vniuscuiusque autem conceptus Idea formetur in phantasia, ac entitatem induat ad aliquid deinceps agendum. Etenim vt imagines motuum faciendorum, desinunt in motus: sic & sensuum imagines deferuntur primùm intro, ad vlteriores consiliorum deliberationes: moxque ibidem degenerant, in imagines apprehensionum, passionum, vel perturbationum: atque inde feruntur ad aliquid agendum in corpore, vel extra se, labunturque ac gliscunt innata directiones atque inclinationes passionum. Hactenus nimirum eiusmodi imagines determinant spiritus vitales, vel ipsas partes operatiuas viscerum, innata impressionem sibi propriam: Quod clarissimè enotescit in veneno rabidi: Qui, si nos formidaret, vt timet aquas, nos non impeteret, nec eius morsus nobis venenosus esset. Aranea namque, scorpio, &c. sint animalcula iracunda, quæque si nos feriant, suis veneni iram in nos deponunt: vel potius, iræ venenum. Ancilla quædam subinde vescebatur araneis, nedum versicoloribus vineæ: sed & nigris illis, è specubus, & locis vliginosis, & inde viuebat sospes. Quapropter consideraui, araneam animal timidum dum manu apprehenditur: nec ideo venenum parere, prout aliàs, dum iratum nos pungit. Hinc nimirum apprehensus timidusque scorpio, medetur inflicto à se vulneri. Duo igitur in bufone occurrunt in summo gradu. Odij nimirum imago, virulenta sui qualitate, extinguit, retunditque fermentum appropriatiuum, ne Archeus induat combibatque partam terroris Ideam: Terroris autem imago in bufone, perterritum Archeum nostrum reuocat, additque animositatem, vt à fugiente fugans reddatur. Sunt, præter zenexton, quædam attractiua. Quale est nasturtium aquaticum, cum succo foliorum raphani maioris. Itemque cerasorum halicacabi, & ficuum ana. Quæ contusa apponuntur, & aperiunt cutis circulariter. Item Napellus, vua inuersa, Aconitum, prima aceto cocta, tum cum ficu contusa, loco apposita, attrahunt potenter, & cutim aperiunt. Cuiusmodi plures classes sunt.

Hippocrates rediuiuus.

Homo quidam, custodi angelo eudæmoni familiaris, orauit, vt à Deo impetraret remedium, per quod Hippocrates Græcorum Pestem popularem curauit. Sperans miseris Christianis non denegatum iri, quod Gentilibus olim concessit Omnipotens. Dixit eudæmon: Hippocrates vsus est sulphure, sale & pice. Quod responsum, post se relinquit obscuritates priores. Hinc factum, quod homo ille postmodum dixerit, his temporibus, sat dictum esse. Quare post anxiam indagationem, tandem mecum resolui. Quod sulphur Hippocratis ætate, phlogiston vocatum. Quo etymo, mox deinde Dioscorides, optimum designari dixit, à sua proprietate, quod scilicet integrum igni absumeretur. Sed quia Hippocrates, quorumcunque morborum occultum virus, nuncupabat diuinum in morbis, quodque per sulphur, virus pestilens (quod est venenorum, morborumque contagiosorum, summum; atque ante signanū) sanaret, cœpit ideò vocare sulphur τὸ θεῖον. Adeò vt hinc, in hodiernum vsque diem, sulphur non aliter scribatur, aut nominetur, quàm nomine Diuini. Eò quòd medeatur Pesti; quæ vti à Diis tantùm immitti credita sit, sic & diuinum auxilium in se continere putetur antiquitus. Etenim cuncta vniuersim corpora, etiam alexiteriorum, aërque ipsius, subiacent fracedini, & veneno Pestis: suntque idcirco materia idonea occasionalis ad Pestem. Equidem Authores tædiosa disputatione sese verberant, an sal sit capax veneni pestilentis? An epistola filo linteo clausa, sit contagionis particeps, non autem quæ stringitur filo metallico? Indolui ridiculum Italorum apologum, & rixandi studium. Siquidem charta, non est minùs capax contagij, quàm linum, vnde fit. Argentum quoque, aurum, tersissimumque vitrum, atque ipsa antidotus, alienum virus pestilens combibere possunt. Solum autem sulphur, inter creata corpora resistit fracedini, & pestis contagio. Quia solum sulphur, instar ignis, omnem fracedinem, tam in doliis, quàm locis ipsis arcet, deletque cuiusuis attactus. &

odoria

odoris vestigia. Sulfur enim sic quoque tollit omnem propemodum pellis scabiem: quia contagij inimicum. Quo circa neque mirum, si Pestis, io pellem deriuata ab interno initio, per sulfur quoque extrah t-r. Etenim cum in Vniuerso, nil promtius ignem concipiat sulfure, quia metus velut ignis est; non mirum, quod sulfur demonstret proprietates ignis; quæ sunt omnia comburere, nec contagio infici. Equidem vidi in cataracta Gandaocsi, integram legionem Neapo'itanam Peste periisse: erat autem ibidem cohors Germanorum, quæ puluere pyrio sua tinxerat indusia, vt lotrices, simulque pediculos excusarent. Horum si qui perirent, id pææ dysenteria, non autem Peste. Itaque H ppocrates τὸ θεῖον ἄπυρον (id sonat sulfur siue diuinum ignem non expertum) quod viuum nuncupatur in officinis, sola fusione, à superflua terra sequestrab it. Est autem flauum, quod semel accensum, ardet por ò in finem vsque, nec pel'em in superficie contrahit, vt neque fæcem notatu dignam post se relinquit, sed totum auolat, semel accensum, idcirco ἄπυρον nominatum. Nondum enim ætate Hippocratis, modus eno uerat, ex pyrite, & marcasitis, extrahendi sulfuris. Q. apropter sulfur Italicum præstat nostrate, Leodij nato. Nam pyrites, arsenicale aliquid exspirat coquendo, quippe arsenicum ideo vulgo fumus metallorum dicitur. Iussit itaque Hippocrates primum, domos Peste infectas sulfure suffiri. Enim verò sulfur dum vritur, separanturque eius he erogenea, dat nigram fuliginem; eructatque aquosum, & acidum salem; qui in liquo em cogitur, diciturque stagma, siue oleum sulfuris. Denique ex accenso sulfure, exhalat pars sulfuris homogenea, assurgens quidem propter calorem: sed nondum accensa; idcirco cum fumo euolat, priusquam flamma corripiatur. Sic nempe è l g ius, olea nondum accensa adscendunt cum fuligine, & parietibus camini, fuliginem adhuc combustibilem affigunt. Sulfur autem sic, cum fumo vnà euolans; vt est in indole sui pristina: ita nec hoc loco alicuius valoris. At sulfuris combusti, cum omne semen per flammam destruatur, eo ipso in Gas, siue spiritum siluestrem transmutatur. Quod ob proprietates sui concreti, est Pesti antidotus. Nam cùm pharmacum debeat morbo adæquatè respondere, nequeunt aqui, sal, fuligo, aut euolans flos sulfuris, verum Pestis esse remedium: sed duntaxat Gas istud subtile, ac penè incorporeum, nostro Archeo proinde confestim commiscibile. Proinde Gas istud bystericas olfactu recreat; non autem oleum, non tinctura, lac, aut flores sulfuris. Quo pacto autem Gas istud sulfuris, ab eius aporrhœa distinctum, agnoscas, lychnium sulfuratum accende in lagena vitrea: videbis confestim, totam albo impleri fumo, ac tandem flammam à fumo suffocari. Dein serua lagenam superè optimè obturatam, & videbis ad vasis parietes, affixum sulfur, & in superficie aquæ, si qua in fundo sit. Quod si verò post aliquot dies, lychnium idem accensum co lo lagenæ imposueris, è vestigio flamma extinguitur, propter Gas sulfuris condensabile. Non secus atque odor fracidus dolij, suffocat flammam lychnij sulfurati. Hippocrates autem, omne vinum, quod in Peste dabat, suffiebat hoc modo. Poculum stricti colli sychnio ardenti sulfuris suffiebat, vinum ad tertiam partem affundebat, ac poculum arctè conclusum agitabat, dudum conquassando sursum atque deorsum Donec vinum, omne Gas sulfuris in se combibisset. Nodum enim Periapta, Amuleraque enotuerant. Myracopa autem supplebat, vngendo corpus vino Græco, cui tenuissimum pollinem sulfuris incoxerat, Sudantibus verò, eundem pollinem exsiccatum Sole, ad pergebat, & fricationibus iussit applicari Pestis autem, cum nunquam careat febri, ceperunt que Græci, remedia Hippocratis, cœperunt primò Pestem, dein omnem febrim, siue Ignem vocare. Non quidem ob febrium iosignem, atque necessarium calorem causticum: (licet sic placuerit Galeno) Siquidem initium, frigus, rigores horroresque tam Pyrvocarunt, quàm ardentem causum. Hippocrates enim sulfur in cote 'eo g bat cum aqua, & rursus exsiccatum, seruabat ad vsus. Dabat autem cum vin salito, & calente, grana sulfuris 24 vt sudores proliceret. Salem autem olla vitriata primum decrepitabat, mox deinde aucto igne liquabat. Nam aliàs sal sordes in se continet, quæ primo crep tu euolant, debiscere, ac subsistente sale. Hi spiritus facessunt facilè, ac talem, contagionis metui substernunt. Sunt namque sali admodum peregrini. Qui licet dudum ante salis fusionem fugerint, tollituit tamen salis liquationem, vt per ignem absumatur, quiquid exotici in sale contineretur. Enim verò cernebat mox à Pestis inuasione, consternatum appetitum, dein & impuritates in stomacho succrescere fracidas, ac nidorosas: vnde cephalalgia, vomitus, nausea, delirium, sopor, &c. oriuntur quæ sanationem Pestis impediunt. Sumsit itaque carum communem balsamum salis: qui fracidum virus, atque putredinem euerteret abstergendo, cum virium conseruatione: dabatque vinum salsum feruidum, non autem tepidum, ut nauseas compesceret, & sudores potenter cieret, addebatque sulfur ut suo vel ue odore Pestem interimeret. Quia sal abste git, à putredine conseruat, & sulfur, venenum cohibet Hinc autem sudorem, præscribebat triduo ad minimum, sæpè tamen in hebdomadam dilatabat. Quotidie autem sudabat bis, & vlce su gula, per dies sex vantem, si poterant. Primis diebus plus, ac deinceps consequenter minus. Inter sudandum enim, tollebat omnem potum: peracto autem sudoris termino hordei cremore cibabat, & pro potu vinum græcum picatum, cui inetant pauca grana salis præfati, & sulfuris Folia autem Asari, aceto macerata, calida superponebat buboni, plantis pedum, atque manuum, quæ post horas 12. singulas, sepeliri iussit. Quoniam immensum fœtent. Factum est deinceps, quod Græcia vuas conspergerit muria maris aliquoties priusquam ad torcular deferrentur. Sic sit nempe id Hippocrates, vt vnà sic infectæ ab vnis pellerentur. Hinc vina græca etiamnum salsa hodie, nescita vsus huiusmodi ratione. Ad grandes bubones, & stigmata, applicabat lintea calida, generoso vino intincta, cui su f it, vt dixi, incoxerat. Præterea sibi teseruabat arcanum, cuius obtuitu, sibi diuinos honores acquisiuit. Erat autem caro viperina, vel colubrina, quas mundabat. Abscissis nempe caudæ extremo, & capite, pellem excoriabat, Intestina

cum

cum felle abiiciens: solum Cor & Iecur reseruabat: omnem verò cruorem, cum vena per spinam decurrente, extraxit. Carnem verò non bulliuit more, quo Theriacæ inditur; sed eandem, cum ossibus, & præfatis, visceribus exactè commissis, & tepido furno exsiccauit, donec puluerari possent: quem puluerem despumato, coctoque satis melle, inspergebat, dum sciret carnes, coquendo, virtutem, tam in Iure, quàm vaporibus, deponere. Huic autem electuario aroma partinm addebat, ad palliandum secretum: idcóque nec ab Angelo patefactum. Mysterium autem, sanatio continet. Quod sicut mors per serpentem irrepsit: ipsa quoque per serpentis mortem vindicari debuerit. Adam enim gnarus proprietatum omnium bestiarum, non ignorauit quoque, quod serpens callidior esset cæteris animantibus, quodqua in serpente, balsamus præfatus lateret, remedium mortis. Quare Spiritus tenebratum, protoplastis imponere non potui tutius, quàm sub pelle serpentis. Forià namque sperauuut mortem à Deo minitatam auxilio serpentis se euasuros. Vsus quoque est Hippocrates vino picato. Quocirca consideratione dignum, quod Hispania rarò Peste affligatur. Non quod desint peccata aut sordes, vbi nullæ propemodùm latrinæ sunt. Regio inquam caloribus æstuans, Africæ æmula, atqua contermina est. Nec etiam quia magnates, potum niue refrigerant. Quia saltem rurales, atque ciues, Peste sua peccata piarent. Sed Ægytus vtitur aquis, & fructibus, vnde in carne fracedo. Hispania verò vtitur vino, & quidem picato: quia cùm plerumque doliis careant, vina coriis picatis conseruant. Italia habet; vasa lignea ideo nec pice vtitur, coacta, frequentiusque Peste corripitur. Pix enim, anthracibus apposita, solamini est, citóque aperiuntur. Pix namque, Scharæ nigredinem æmulatur. Inter arbores notas, sola Picea, Tæda fit, & præ pinguedine statim moritur, si trunco parum terræ adiicitur. Deus namque liberalis est suis remediis, idque suæ Bonitati ast vernaculum. Mors enim, arbori superueniens, mortem homini, facto, per arborem mortali, remedio destinati visa est. Odor picis, suffumigio plurimis prouinciis Peste contaminatis, familiaris. Sic namque non vnicum Hippocrati remedium, contra Pestem, Petus asserit: & ab Athenieosibus vulut deastro tutelari, litatum. Cùm ergò Græci cernerent Hippocratem vti remedio, sibi duntaxat cognito, cui ideo vitam, sanationem, & totam tribuebant præseruationem: sensim desperantes, magis magisque vsus salis atque sulfuris, in obliuionem abiit, presertim si aliquot anni, à Peste liberi, intercurrerent. Ac deinde quisque medentûm cœpit varia seligere, sperans suum, Hippocratis esse antidotum. Vnde postmodum seges remadiorum absque numero collecta est, vacuis plerumque aristis. Tandem ex tenui olfactu viperinæ laudis surrexit Theriaces compositio, partim confusione simplicium grauata, partimque inter præparandum dissipatis odoribus, & in iusculis, abiecere meliores proprietates viperæ. Hodiè magis fit antidotus Oruietani pro Peste: quia is primus ausus fuit publico foro, deglutire ignotum sibi quodlibet toxicum. Quod hodie Germani præstant solo vsu colubri. Parùm enim distinguunt Pestem, à toxicis cæteris, parúmque adnotarunt, inuito Oruietani electuario, Pestem nihilominus sæuiisse nuper per totam Longobardiam. Omitto namqua, quod radicitus Pestis à cæteris venenis differat. Quercetanus, huiusque farinæ scriptores, in cacoalexiteriis, ac tyrociniis plurima (audacter, an temulenter indicent alij ex suppositis Pestis radicibus) dictant remedia, quorum vnumquodque, non quidem ex scientia: sed ex sola putatione, concinnatum est, eorumque author commiseratione, si non supplicio, dignus est. Ranzonius namque, de sanitate tuenda, ad filium Saxonicam antidotum describit, per me tentatam aliquoties: at frustra semper. Quia virus, spirituali terroris imagine consistens, nil habet in præfata antidoto, quod radicitus eandem superet imaginem. Idcóque præ inscitia causarum Pestis, excogitauit quilibet multa, pluraque adhuc inconcinnè connexuit, contra virus peregrinè intrans. Vniuersa nimirum confusa, citra methodum, experientiam, rationem, & causarum notitiam. Nihilque omnino contra Pestem, stultâ terroris imagine, atque persuasione timiditatis ortam, excogitatum, deinceps ab æuo Hippocratis: quisque Medentûm cœpit pro lubitu varia seligera, & connectere multa, ac multo plura, sperans suum, esse Hippocratis inuentum. Interim numerus compositionum excreuit, sensimq; incertitudo veritatem pristinam supplantauit Et quanquam antidotus, operans circa effectus producti veneni in corpore, magni pendenda sit; dum tamen non operetur in Archei terrores, imaginemq; inde productam: profectò, nec opem Pestilenti contagio adferre potest. Vel si cum iis quis resurgat à Peste, id non nisi infido fit auxilio. Nam in Peste, ipse Archeus terrore atque mœrore propemodùm fascinatus est, ac perniciosam imaginem in se cudit, quæ vera est Pestis: à qua nec sponte resurgit, nisi vi naturæ singulari, ac gratiâ diuinâ. Porrò, vt tractatu singolari demonstraui alibi, primos conceptuû impetus non stare in libera voluntaris dispositione; sed fabricari in Hypochondriis: ita exin deductis argumentis, apprimè spectaoi, terroris imaginem, Pestemque videlicet ipsam formari circa stomachi ac Splenis ditionem. Id enim seriò, lógoq; otio deprehendi, ac plurimis historiis obseruationa accurata confirmaui, quarum vnam aut alteram retulisse, non erit extra scopum. Adolescens quidam, cernens sororculam stigmate nigro adspersam, & extinctam, terrore perculsus, statim sarcinam circa os stomachi sensit, continuæ suspirationis monitricem. Vtebatur quotidie Theriaca, adiuncta Myrrha, & petasitidis radice, edebat ac bibebat vsque in hilaritatem. Tandem 12. die ab obitu sororis, febris, ac sopor, ipsum apprehendit, & triduo inde obiit. Nobilis virgo consimilem sarcinam, atque terroris anxietatem passa, tandem deiecta appetentia, suspiriis, compressionibusque stomachi, insomnes noctes, ac palpitante corde transegit, febris illam lenta atque cotinua apprehendit, cum lucta timoris & spei indesinente. Frustraneæ erant enim, quotquot secum deliberationes animositatis, resignationis liberæ, faceret. Spretis etiam cibis, vino tandem forti locus superfuit. Idque etiam mox fastidiuit. Nec etiam tantoperè mortem expauit, quantum futura deliria.

Ridebat

Ridebat interim stultas anxietates, siue luctæ vanitates, suæque stultitiæ piguit ipsam. Medentes autem miserant sua ad illam Alexiteria. Sub quibus creuit animi duellum, non secus ac demorsis à rabido sua Hydrophobia. Ac tandem lethali mœstitia terroris pestiferi, jam planè despondebat animo. Quippe quæ à tribus hebdomadibus, somnum nullum admiserat, sub agonia perpetua, vitæ desperatione, & plena tamen luctæ suæ stultæ recognitione secum anxiebatur: Adhibitisque optatis, peius se habuit. Tandem inter metum, ac optatum mortis, remedio Hippocratis, 6 horarum spatio planè conualuit. Interim fateor atque moneo protestando, quòd eundum Hippocratici remedij manifestauerim satis aperte, vt solis artis filiis, verisque Medicis sit sat patulum: solisque pigriis Medentibus lucro emancipatis, & inuidis veritatis osoribus, tectum futurum. Narraui autem. 1. Historias præfatas, vt elucescant incipientes Pestes nundum veneno pestilenti imbutas, nundumque sufficienti imagine terroris comitatas, 2. Vtque exin constet virtus remedii Hippocratici. 3 Quòd impetus primi, confusionis, terroris, atque imaginationis circa os stomachi, in Hypochondrio contingant. In liene nimirum, cuius emunctorium est prope os stomachi, adeòque scopus illius sagittarij. Nam in iuuene sano, quem Pestis septem horarum abripuerat, instituta anatomia, reperi escharam oblongam jam constitutam, vt prius vomitus nutricem, ac dein syncopum continuarum authricem: ita & mortis repentinæ occasionem dedisse, prout in aliis, 16. horarum spatio, triplicem in stomacho escharam notaui partatam. 4. Quòd animalis versutiæ herus, cum caduceo somni, soporis atque vigiliarum ibidem diuersorium elegerit. 5. Quodque omnis amentiæ atque delirij sedes, sit ibidem. Idque longâ demonstratione alibi fundaui ex professo. 6. Purgationes item, vt & myrrhatas antidotos pestilentiales, non fat tutas, aut confidentiâ dignas esse. 7. Quodque omnis ratio, deliberatio, animositas, resignatio, consolatio, argumentatio, omnisque versuria humana in contrarium, non nisi Æthiopem lauent in peste, prout & in Hydrophobia. 8. Quòd opera præseruatiuorum, sit ignaua, quoties & quamdiu perstat sigillum imaginis, à terrore fabricatæ. 9. Quòd huiusmodi imago continuos de se luctus excitet, phantasiamque ipsam concuiet, nec minus ad se captiuam trahat, quàm rabidi morsus nolentem hydrophobum parit, aut Tarantulæ ictus, delirium tripudiatorum. 10. Quòd laxa sit solius sudoris consolatio, in eiusmodi terroribus. 11. Quòd non deuicta timoris Idea in viscere, nec exultata fœce, cui ista imago insedit, irritum est, quicquid magistrales, aut officinarum compositiones, moliantur, Hydrophobi namque, licet subinde per interualla discretè loquantur, præsentiant, prædicentque aduenam insaniam, non possunt tamen non adigi in insaniam suæ imaginis. 12. Quòd perniciosa sit natatio, & quicquid sudorem cohibet, 13. Ptisanæ, plures, syrupos, atque iulapia, laxa ac friuola esse remedia tanto malo. 14. A Peste nota perueniri tandem ad legitimam: sæpios tamen ægros, deficere sub incipiente, antequam sua edat signa. Quæ tamen mox ab obitu, proditoria emergunt. 15. Quòd odores grati, suffitus aromatum, plumarum, aut calceamentorum, nullum Pesti adferant præsidium, aut subsidium. Per exemplum enim, Sic fracidum cadum vini, aromatum, vel quouis alio odore, præterquam sulfuris, imbuas; manet fracidum, nouumque vinum, quod infuderis, mox contaminat, vt prius, Quare aromata, à semel terrefacto Archeo terrorem, terrorisque Ideam vitulceratam, nequaquam auferunt. Quia materiam veneni non tollunt, multò minus illud enecant, vel terrorem ab Archeo amouent, vt nec sedem reficiunt, vel partem affectam solantur. Etenim Paracelsus, ad ciuitatem Stertzingam sibi beneficam, commendat præ cæteris quibusuis remediis, sub lingua sensim liquatam myrrham: ac iunior hus in præseruationem, pro 24. horarum spatio promittit audacter. Quam attamen doctrinam expertus sum mendacem. Vidi namque adolescentes, myrrhæ vsu multo, Peste interfectos. Myrra quidem, etsi cadauera, balsami loco præseruet à putredine: procul tamen distat Pestis à putredine. Non secus ac candentis ferri eschara, putrefacto cruore discrepat. Et licet iam demortuum subsequatur putredo, terroris tamen virulenta imago propriè non putrefacit: sicut propriissimè Archeum vitalem occidit, ac in virus secum transmutat. Iubet enim myrrham ore detineri. Quasi Pestis necesset intrare, nisi oretenus. Longè ergò consultius, os clausisse silentio. Equidem pestis horrebit myrrham, nec per nares intrare audebit, si myrrha ore detenta, liquescat. An odor fortè myrrhæ impediet, quominus imago venenosa, non sit venenosa? sit nocua? An enim myrrha in ore, repellet Pestem ex Archeo? Eadem ratio æquè friuola ac insulsa est, pro Theriaca, aceto &c. odoratis, Tandem sciant mortales, in medendo, nil æquè damnosum, ac credulitas, data absque pignore, & veritate. Profectò accusationes ægrorum, quandoque tonitruent contra negligentiam, falsitates, imposturas, temeritates, falsasque medentium merces, quibus vita spoliati fuere. Ego autem ex libris, Paracelsum virum deprehendi, temerarium promittendo; inexpertum in Peste, inconstantem in remediis, Ignarum in causis, vt & ingratum, erga beneficam Stettzingam. Pareant mihi ejus cultores, quod in re tanti momenti, pro veritate candidè loqui cogar, ne quis se suis fidat in Peste auxiliis.

Imago terroris ventilata.

HActenus inauditum virus Pestis produxi. Scilicet animam, eiusque vitalem Archeum pollere imaginatione sibi vernacula. Imaginationis autem præfatæ potestatem esse, formare Ideas: non quidem quæ amplius sint nudum ens rationis, siue non ens: sed veram prorsus imaginis subsistentis entitatem actualiter habeant. Quæ nimirum imaginatio cum sit opus carnis, brutis etiam nobiscum commune? hinc nempe fabricatur in externo homine, à quo nil nisi hoc aliquid, longè à spirituali conceptu diuersum, progreditur. Ad quam autem entitatem subsistentem, consequendum, ipse Archeus vestit suum conceptum (qui mera & abstracta adhuc est mentalis Idea) sui inuolucro, siue particula auræ suæ adeo, vt

quod in se concepit abstracto imaginationis conceptu, idipsum Archeus mox vestiat, induatque vitali aura. Sic vt deinceps sit subsistens ens, imago scilicet ab imaginatione fabricata. Porrò vt conceptuum, ac passionum variæ sunt deformitates, iuxta Peuthei illius libertatem: ita haud dubiè sunt & istiusmodi imaginum multiplices varietates, procul ab inuicem segregatæ. Etenim sic lætitia, atque tristitia, è diametro ab inuicem recedunt, harumq; Ideæ, spiritibus vitalibus indutæ, sculptæ, ac viuæ, diametraliter in nobis dissimiles operationes edunt. Suntq; ideò Imagines terroris plurimum virulentæ, atque potentes ad contaminandum symbolizantem secum spiritum vitalem, tam in corde, ac arteriis quàm in ipsamet solidorum œconomia habitantem. Quam scilicet imaginem, eiusque efficaciam potentissimam, iam antea, ac pluries alibi, manifestaui, quantum potui. Dixi etiam, ac demonstraui, eandem imaginem esse Pestis essentialem, formalem, atque immediatam quidditatem. Quippe quod non infrequenter ex solo terrore, à Peste Pestis sit fabricata, licet non præexsisteret causa materialis, vnde hauriri posset. Tractaui deinceps obiter de præseruatione ac sanatione Pestis per zenexton, & remedia olim temporibus Hippocratis visitata. Attamen nondum pro præsenti secessu sat dictum in ordine ad sanandum. Siquidem plurimæ occurrunt difficultates nondum sat elucidatæ. Imprimis imago terroris vnica est quidem sua in specie, ac proinde difficulter potest intelligi, quod Pestis ex vnica vniformiq; Idea terriculamenti, queat tam diuersa, tam distinctis nedum emunctoriis, sed per totum corpus tam distinctas partes æqualiter, pro suo lubitu affligere. 2. Deinde, quod eadem terroris imago queat solo nutu suo tam diuersa à se inuicem producta, cudere. Qualia sunt Anthraces, Bubones, escharæ, vesiculæ, pustulæ, tumores, vibices, &c. 3. Quod vnica terroris Idea, nedum partes externas, sed & stomachum inuaderet, & obsideret, itemque caput, &c. 4. Quod vnitas illius Ideæ, nunc acutissimum morbum, aliàs lentum sensimq; nictantem, alibi sensim sponte fatiscentem produceret: cum eiusmodi effectus potius veneni diuersitatem, quàm identitatem accusare videantur. 5. Quod Archeus humanus, terroris venenosa Idea pauidus, ac velut profugus, vires, atque animum haberet, escharum in pelle producendi instar ferri candentis. Imò & stomachum, siue viscus principale, eschara perforet. 6. Quod inquam delirium, si vigilia, non ex eodem cum sopore initio pullulare videantur. At omnem huiusmodi anxietatem vnica facilè responsio delet. Nimirum omnis primus conceptus, primiq; conceptuum impetus, contingunt infra septum transuersum, qui ideò negantur subesse rationi, aut esse in nostra potestate. Quapropter Hypochondriacas passiones ibidem vigere, omnis iam ætas concessit. Deinde Pestem immediatè à pestilenti terrore frequenter introductam, nemo ambigit. Qui terror imaginatione illius loci vt fabricatur: ita & cuditur terroris imago, vnde sibi Imaginatio etymon desumsit. Non est autem eiusmodi imago deses, aut citra operandi facultatem: cum plurimi morbi à perturbationibus nudis, incepisse nemo nesciat. Denique terror, nedum est animæ humanæ, ac solius rationis pauor, sed & Archeus ipse terretur, irasciturque naturali quodam furore, ac passionum illecebris. Porrò terror cudit quidem imaginem Pestis effectricem, confusionis atque horroris genitricem: sed venenum, imago ista non assumit, ab indistincta confusione, terroris, terrore confuso; metuque aut fuga desertoris Archei: sed sicut omnis serpens, canisque rabidus, venenum parit per conceptum iræ furibundæ, ita quoque Archei terror non sufficit, ad productionem pestilentis imaginis: nisi furor Archei, imaginem virulentam pepererit, quæ simul penetret, & nubatur imagini terroris. Hinc nempe fit, quod Pestis plerumque circa stomachum nascatur, seseque manifestet per nauseas, vomitum, inappetentiam, dolorem capitis, febrim, sopores, ac tandem delitia. Siquidem hanc supellectilem versari circa stomachum, alibi de febribus, ac tractatu Duumviratus, satis amplè demonstraui. Eschata enim non fit in mortuo: sed tantùm in viuit, adeóque à vita, & Archeo ipso (prout de sensationibus alibi) qui excandescens parit furoris imaginem, quæ nata est se ipsam, totumq; spiritum Archei, ipsumque influum spiritum sanguinis arterialis, commutare in corrodens alcali. Vitalis enim spiritus, qui primo ortu materialiter in digestione stomachi acidus fuit, ac digestionibus subsequentibus salsus fit, atq; volatilis; formaliter degenerat, fitque sal corrosiuum, atque alcali volatile, efficiens causa corrosionis, & escharæ. Nam ad transmutationis tam peregrinæ, & exoticæ (à peregrina scilicet & exotica imagine productæ) rabiem, quicquid est vitale, in ipsamet solida partium substantia, id totum excandescente principio vitali irato, ac succenso, accenditur variosque morbos (qui in pruno, igne persico, gangræna, erysipelate. &c. obuij veniunt) parit. Patet ergò, ab eodem terrefacti, & in rabiem succensi Archei, ioitio, contingere nunc in stomachu, nunc in pelle, glandulis emunctoriis, tum etiam subinde in ipsamet solida similiarium, aut viscerum œconomia suscitari pestem diuersimodè; vnde lethales sphaceli, escharæ, atque combustiones, contingunt, pro diuersitate partium, ad quas Archeus furibundus, ac terrore plenus, diuertit. Quod autem terrefactus, profugus Archeus, rediensq; ac semifurens tam hostilis fiat partibus clientibus, quibus solus præsidet, non aliunde petenda est confirmatio; quàm quod spina infixa, quæ axungia leporina, tutò absque incommoditatibus expellitur, quatenus furorem Archei lenit istud remedium: quæ spina alioquin ingentem furoris tragœdiam suscitat. Parit nempe Archeus, suis clientibus venenum, suo furore, quod alioqui simplex vulnusculum libens ignoraret. Puta, quam dissimile est vulnus phlebotomi, & ictus apis. Itemq; ictus phlebotomi, mundi, quantum distat à punctura immundi phlebotomi. Non mirum ergò, quod sedes, quà primùm imago concepti terroris, & combinatæ imaginis furoris penetratio, contigerint, hostiliter agitetur, furibundè exuratur: sæpè tamen ab insito vitæ spiritu, transmittuntur atque fugantur venenati turbines, ad habitum exteriorem; ad loca inquam, quorsum latex propria sponte subter valetudinem gliscit, siue ad habitum externum corporis dimittantur. Ideóque quicquid in Peste agendum est, id festinanter curandum est. Etenim quandoque imago Pestis

tantùm

tamdiu non vestitur spiritu influo: tum facilè sudorifera subueniunt. Sed vbi solidis inhærens, innatusque Archeus Imaginem sui terroris & furoris concipit, nisi statim alimento suo spermatico resignet, ac deponat conceptam imaginem (tartarum cruoris istud corruptum alimentum vocaui) timoremque prodat, periculum est, ne in ipsam solidorum mox substantiam transmigret: quod inexcusabile mortis detrimentum continet. Idcóque ne tenax intus hospitium, Pestis sibi sumat, procurandum, vt imago non dudum intus fluctuet pestilens: sed tota supellex, foras per sudorem proliciatur, & excidat. Carlina enim imperatori olim ab Angelo ostensa dicitur, pro peste exercitus (forte ideo carduus dicitur angelicus) quod primus ortus imaginis pestilentis, circa stomachum sopores, nauseas, febrim, vomitum, & cephalalgias suscitet; Ixia verò somnum arceat, multóque magis sopores contra naturam. Idcóque extractum Carlinæ recentis, non fore infœcundum recenti Pesti sperant.

FINIS.

INDEX

INDEX RERUM ET VERBORUM MEMORABILIUM

In docto hoc Opusculo locupletior & in ordinem digestior editus.

Primus Numerus Folium, alter Paragraphum notat.

A

Rrr

Index Rerum & Verborum.

Aphonia

Index Rerum & Verborum.

Index Rerum & Verborum.

Auia

Index Rerum & Verborum.

Index Rerum & Verborum.

Ceruus

D

E

Esca

Index Rerum & Verborum.

indra

H

Iecori

M

Mens

N

Olcum

P

Porci

Renum

S

 combi

T

Tychonis

Violenta

Index Rerum & Verborum.

X

Z

F I N I S.

INDEX
RERVM MEMORABILIVM QVÆ IN TRACTATIBVS De Lithiasi, Febribus, Humoribus & Peste reperiuntur.

Primus Numerus Paginam, secundus Paragraphum notat, & Littera c. Columnam.

Index Rerum Memorabilium.

B

Index Rerum Memorabilium.

Cautela

Index Rerum Memorabilium.

Index Rerum Memorabilium.

Eos

Index Rerum Memorabilium.

Index Rerum Memorabilium.

I.

N.

O.

Index Rerum Memorabilium.

Pyrotech-

Index Rerum Memorabilium.

T.

Testiale

Index Rerum Memorabilium.

Index Rerum Memorabilium.

FINIS.

EXPLICATIO, ALIQVOT VERBORVM ARTIS.

1. *Liquor Alcahest* Paracelsi, omne corpus visibile resoluit in primam sui materiam seruata seminum potestate. De hoc aiunt Chimici: vulgus cremat per Ignem, nos per Aquam.
2. *Archeus* Paracelsi, est aura vitalis seminum & vitæ directrix & τὸ ἐνορμῶν Hippocratis.
3. *Blas* Etymi defectu voto, vim motus, tam alteratiui, quam localis.
4. *Duelech* Paracelsi, nomen proprium calculi humani. Calculus namque est metaphora.
5. *Gas* est spiritus non coagulabilis, qualis è fermentante vino, itemque ruber ille qui Chrysulca operante eructatur, &c.
6. *Magnale* est theca in Aëre, creatura, inter corpus, & non corpus, media.
7. *Magnum Oportet* est tribulus, & spina Terræ, in vita media hominis: de quo in singulari tractatu.
8. *Leffas* Paracelsi, est succus Terræ tecens in radicem, tamquam culinam, vegetabilis, tractus.
9. *Zenexton* Paracelsi, Amuletum contra Pestem.
10. *Puluis vigonis* notus tonsoribus.
11. *Elementum Ignis Veneris* oleum è sulphure Cupri.
12. *Aqua Chrysulca*, & regis, est aqua fortis, & hæc eadem maritata cum subquadruplo Salis armoniaci.
13. *Aurum Horisontale* est Aurum in Pondere, at noodum sat fuluum.
14. *Diacelstatesson* Paracelsi, est argentum viuum vulgi, coagulatum in Alcahest; & tinctum cum aqua auorum. Fitque arcanum corallinum, de essentia, & conditione aureitatis quia est etiam horisontale.
15. *Relollaeum* Paracelsi, est qualitas, non habens in se ens seminale, vti sunt qualitates, elementales item color, & signatora rerum simplicium.

Reliqua autem vocabula, minus vsualia, vel sunt medica, vel saltem in Authoris præsenti Textu descripta ac elucidata, adeoque lectori obuia.

APPROBATIONES.

TRactatus clariſſimi & expertiſſimi Domini, *Ioan. Bapt. Van. Helmont*, in quibus principia, Lithiaſis, Apoplexiæ, Paralyſis & aliorum morborum exactè diſquirit & oſtendit, digni ſunt vt per Typographiam, publicentur. Ita cenſeo.

P. Coens S. T. L. Can.
& Lib. Cenſ. Antuerp.

TRactatus de Febribus per clariſſimum & expertiſſimum virum Dominũ *Ioannem Bapt. Van Helmont*, deſcriptis, ad multorum exercitium, & inſtructionem Medicinæ candidatorum, abſque offenſione Catholicæ Religionis, vtiliter Typis committetur. Actum Antuerpiæ XIV. Decembris M. DC. XLI.

P. Coens, S. T. L. Scholaſticus
Lib. Cenſ. Antuerpiæ.

PEſtis à clariſſ. & expertiſſ. D. *Ioanne Bapt. Van Helmont*, deſcripta & exactè diſcuſſa, productis plurimis Arcanis naturæ, digna eſt, quæ Typis euulgetur. Ita cenſeo.

P. Coens S. T. L. Canonicus &
Lib. Cenſ. Antuerpiæ.